فهرست الجلد الاول من الموقوفات

صحيفه		صحيفه	
٨	كتاب الطهارة	١٣٩	فصل وليس فى اقل من ثلاثين من البقر زكاة
٢٦	فصل وتجوز الطهارة بالماء المطلق	١٤٠	فصل وليس فى اقل من اربعين من الغنم زكاة
٢٩	فصل تنزح البئر	١٤٠	فصل اذا كانت الخيل سائمة ذكورا واناثا ففيها الزكاة
٣٣	باب التيمم	١٤٢	باب زكاة الفضة والذهب والعروض عشرون مثقالا
٣٩	باب المسح على الخفين		
٤٣	باب الحيض	١٤٤	الباب العاشر
٤٦	فصل المستحاضة	١٤٦	باب الركاز
٤٧	باب الانجاس	١٤٧	باب زكاة الخارج
٥٢	كتاب الصلاة	١٤٩	باب المصرف
٥٥	باب الاذان	١٥٣	باب صدقة الفطر
٥٨	باب شروط الصلاة	١٥٤	كتاب الصوم
٦٠	باب صفة الصلاة	١٥٧	باب موجب الفساد
٦٣	فصل ينبغى الخشوع فى الصلاة	١٥٩	فصل يباح الفطر لمريض
٧١	فصل يجهر الامام بالقراءة	١٦٢	فصل نذر صوم يوم العيد الخ
٧٦	فصل الجماعة سنة مؤكدة	١٦٣	باب الاعتكاف
٨٠	باب الحدث فى الصلاة	١٦٦	كتاب الحج
٨٢	باب ما يفسد الصلاة وما يكره فيها	١٧٢	فصل واذا اراد الاحرام
٨٧	فصل وكره عبثه بثوبه	١٧٦	فصل فاذا دخل مكة ابتدأ بالمسجد
٩٠	باب الوتر والنوافل	١٨٤	فصل وان لم يدخل المحرم بمكة
٩٥	فصل التراويح سنة مؤكدة	١٨٦	باب القران والتمتع
٩٦	فصل يصلى امام الجمعة	١٨٩	باب الجنايات
٩٧	فصل ولا صلاة بجماعة فى الاستسقاء	١٩٠	فصل وان طاف للقدوم
٩٩	باب ادراك الفريضة	١٩٢	فصل ان قتل محرم صيدبر
١٠١	قضاء الفوائت	١٩٦	باب مجاوزة الميقات بلا احرام
١٠٣	باب سجود السهو اذا سهى	١٩٦	باب اضافة الاحرام الى الاحرام
١٠٧	باب صلاة المريض	١٩٨	باب الاحصار والفوات
١٠٩	باب سجود التلاوة	١٩٩	باب الحج عن الغير
١١٢	باب المسافر	٢٠٢	باب الهدى
١١٥	باب الجمعة	٢٠٢	مسائل منشوره
١١٩	باب صلاة العيدين	٢٠٣	كتاب النكاح
١٢٢	باب صلاة الخوف	٢٠٦	باب المحرمات
١٢٤	باب الجنازة	٢١٠	باب الاولياء والاكفاء
١٢٧	فصل الصلاة عليه فرض كفاية	٢١٤	فصل تعتبر الكفاءة فى النكاح نسبا
١٣١	باب الشهيد	٢١٦	فصل ووقف تزويج فضولى
١٣٣	باب الصلاة فى الكعبة	٢١٧	باب المهر
١٣٤	كتاب الزكاة	٢٢٦	باب نكاح الرقيق
١٣٨	باب زكاة السوائم	٢٢٨	باب نكاح الكافر

MUH ... NO
500
٦٤٨
٥٨٨
RAĞIP P.
Ka. N.
631

صحيفه

٢٣١ باب القسم
٢٣٢ كتاب الرضاع
٢٣٤ كتاب الطلاق
٢٣٦ باب ايقاع الطلاق
٢٣٩ فصل قال انت طالق غدا
٢٤٢ فصل قال لها انت طالق هكذا
٢٤٣ فصل طلق غير المدخول بها
٢٤٤ فصل الكناية
٢٤٧ باب التفويض
٢٥٢ باب تعليق الطلاق
٢٥٥ باب طلاق المريض
٢٥٦ باب الرجعة
٢٥٩ باب الايلاء
٢٦١ باب الخلع
٢٦٣ باب الظهار
٢٦٦ باب اللعان
٢٦٨ باب العنين
٢٦٩ باب العدة
٢٧١ فصل تحد معتدة البائن
٢٧٢ باب ثبوت النسب
٢٧٣ باب الحضانة
٢٧٥ باب النفقة
٢٧٧ فصل ونفقة الطفل
٢٨٠ كتاب الاعتاق
٢٨٣ باب عتق البعض
٢٨٥ باب عتق المبهم
٢٨٧ باب الحلف بالعتق
٢٨٧ باب العتق على جعل
٢٨٩ باب حكم التدبير
٢٩٠ باب الاستيلاد
٢٩٢ كتاب الايمان
٢٩٤ فصل وحروف القسم
٢٩٦ باب اليمين فى الدخول والخروج
٠٠٠ والاتيان والسكنى وغير ذلك

صحيفه

٢٩٩ باب اليمين فى الاكل والشرب واللبس والكلام
٠٠٠
٣٠٥ باب اليمين فى الطلاق والعتق
٣٠٦ باب اليمين على الانواع
٣٠٩ باب انواع اليمين
٣١١ كتاب الحدود
٣١٤ باب الوطئ الذى يوجب الحد والذى لا يوجبه
٣١٥ باب الشهادة على الزنا والرجوع عنها
٣١٨ باب حد الشرب
٣١٩ باب حد القذف
٣٢١ فصل فى التعزير
٣٢٢ كتاب السرقة
٣٢٤ فصل فى الحرز
٣٢٦ فصل فى كيفية القطع واثباته
٣٢٧ باب قطع الطريق
٣٢٨ كتاب السير
٣٣٢ باب الغنائم وقسمتها
٣٣٣ فصل فى كيفية القسمة
٣٣٥ باب استيلاء الكفار
٣٣٦ باب احكام المستأمن
٣٣٧ فصل لا يمكن مستأمن
٣٣٨ باب العشر والخراج
٣٣٩ فصل الجزية
٣٤١ باب المرتد
٣٤٤ باب احكام البغاة
٣٤٥ كتاب اللقيط
٠٠٠ كتاب اللقطة
٣٤٧ كتاب الآبق
٣٤٨ كتاب المفقود
٣٤٩ كتاب الشركة
٣٥٣ كتاب الوقف
٣٥٥ فصل اذا بنى مسجدا لا يزول ملكه عنه

جلد اول
من الموقوفات

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بیحد * وثنای لایعد * اول جناب واجب الوجوده که زبدة الحقایق اولان دررغرر نوع انسانی * ملتقای
دریای علم وکال * ومجمع بحرین جمال وجلال ایتمکین * بعض افرادنی مظهر لطف وجمال ایدوب * بدایه
ونهایه دن منزه کنز لایفنای عنایه سنك جوهرهٔ نیرهٔ غایة البیانیله * مانند آفتاب روشن دل وعالی منزل *
وبعض اخری منهج مختارك غیرنی اختیار ایدوب وقایه ایله * سالك مسالك هدایه اولدقلری اجلدن معرض
قهر جلال ایدوب تیره خاطر وغمکین دل قلمشدی * وصلوة باکمال اول محرم حرم سرای ازل لایزاله که جانب
جناب اقدسدن عباد اللهه مبلغ دین مبین * ودرکاه شارع مقدسدن شاهراه هدایته هادئ شرع متین اولوب *
وما ارسلناك الا رحمة للعالمين * خطاب مستطابی مقتضاسنجه کافهٔ انامدن پاك اعتقاد ایدوب آلودهٔ معصیت
اولنلره شفیع مشفق یوم الدین * وضامن فردوس برین اولدیغندن غیری علو درجات علمای اقرب الناس
من درجة النبوة اهل العلم قول شریفیله متعین وممتاز * وسمو مراتب فقهایی من یرد الله به خیرا یفقهه
فی الدین کلام لطیفیله بین اهل الاسلام سرافراز بیورمشلردر * ودخی آل عظام سعادت انتظامه که هر بری
حرم خاص نبوتده شجراغ روشنهاد * وکلستان باغ رسالتده عندلیب خوش نوا اولوب جواهر گرانبهای
محبتلری قلوب مسلمینه سرمایهٔ قوی وزواهر طراوت افزای مودتلری درون مؤمنینه روح معنوی
اولمشدر واصحاب کرام کرامت ارتسام واتصاله که رایات دین محمدی بی خورشید جهان آرا کبی عالی قلمغه
اقدام تاملری جهتندن جهاد اکبر واصغرده اهتمام تام دن صکره اجتهاد اصول وفروع اسلامه کمال اشتغال ایله
اعلام شریعتك فرقنی فراقدنه یتورمشلردر (اما بعد) بو فقیر وحقیر محمد موقوفاتی پرتقصیر زمان ایام جوانی
وربعان هنکام کامرانیکه وقت هوا وهوس وپرآرزوی نفس ایکن اوقات رخصتده اکتساب فضائله تشمیر
ساق اجتهاد ایدوب * الفقیه الواحد اشد علی الشیطان من الف عابد جاهل) فحواسنی تفکر ایلدکده علم
ومعرفته رغبتم زیاده اولوب لیل ونهار انیسم کتاب وجلیسم فصل وباب اولوب هر قنده فضائل ایله انتساب ایتمش
برادیب ولبیبی بولسم صحبتنه جان ایله خریدار اولوردم لکن لکل شئ مانع وللعلم موانع مضمونی اوزره نیچه
عوایق دنیویه تلاطم امواج بحار کبی بربرینی تعاقب ایدوب نیچه زمان معطل اولوب اما اوقات لیالیده خواب
راحتی کوزیمه حرام ایدوب نیچه کیجه لر مطالعهٔ کتاب ایله صباحه دکین احیا ایدردم یدرقهٔ خضر هدایت

رفیقم اولوب من یرد الله به خیرا یفقهه فی الدین مضمونی اوزره اول طرفه دخی بذل جهد واهتمام ایدوب بین
الناس متداول اولان ملتقی الابحر نام کتابك دائما مطالعه سنه صرف انظار ایدوب مسائلنی حفظ ایدردم
حقیقة بوکتاب جلیل القدر بین الناس متداول اولان مسائل شرعیه وامور مهمه یی مشتمل وجامع اولوب
حتی بعضلر مجموع مسائلی اون یدی بیکدر دیو تعداد وبیان ایلمشلردر لکن الفاظ وعباراتی مغلق اولوب هرکس
منتفع اولمغله ترکی لسان ایله شرح اولنوب مغلقاتی بیان اولنسه قلیل البضاعه اولان اخوان مؤمنینه دخی
نفعی عام اولوردی دیو فکرده ایکن ابتغاء لوجه الله الکریم ترکی عبارة ایله شرح اولنمق داعیه سی ظاهر اولوب
(یوم لا ینفع مال ولا بنون) مصداقنجه اجر جزیله نائل اولمق امیدیله اصطلاحات وعبارات وتکلفاتدن عاری
الفاظ ترکی ایله شرحه شروع اولندیکه خواص وعوام مستفید اوله لر ومصنف رحمه الله کتاب مزبوری وقایه
وقدوری وکنز ومختار ومجمع البحرین وهدایه دن آلوب جمع ایلمکله جمیع متون وشروح جمع اولنان مسائل ایله
مشحون اولوب وکتب فتاوایه مراجعت لازم اولمغین هدایه واکمل ابن همام وغایة البیان ونهایه ومعراج
الدرایه وکفایه وزیلعی وبحر رایق وعینی وشرح مجمع البحرین وشرح وقایه شیخ زاده وصدر الشریعه واصلاح
ایضاح ودرر غرر وشمنی وقاضیخان وذخیره وولوالجیه وخلاصه وظهیره وبزازیه وخزانة الفتاوی * وجامع
الفتاوی وقنیة الفتاوی وتاتارخانیه ومنظومه وشرح مختصر طحاوی للاسبیجابی وحاوی واختیار نام کتابلری
جمع ایدوب اکثر مسائل مشکله سنی کتب مذکوره یه تطبیق ایلدم ومقصود مرام اذا مات ابن آدم انقطع عمله
الا عن ثلث علم ینتفع به مفهوم منه مظهر اولمقدر واقیان اخوان صفادن امیدور جام بودر که داعا دعاء خیر ایله
بو فقیری یاد ایده لر من صنف فقد استهدف موجبنجه مقتضای حال اکرچه تیر دخل وتعرضه هدف وخدنك
طعنهٔ معارضه یه نشانه اولمقدر لکن علماء متورعین وفضلای متبحرینك اخلاق حمیده واشفاق پسندیده لرندن
رجا اولنور که اکر اسانده سهو وقصور وغلط بولنورسه قلم عفو ایله اصلاح ایدوب واقع اولان خطایاسنی دامن
فضل واحسان ایله عفو وستر بیوروب (فمن عفی واصلح فاجره علی الله) فحواسی اوزره مأجور ومثاب اوله لر
(بیت) هنربین درکذر از عیب جویی * بدی بکذر به پیش آور نکویی (نثر) سلطان سلاطین ممالك عرب وعجم *
سلطان ابراهیم خان خلد الله سلطانه وافاض علی العالمین احسانه اشبو کتاب شریعت نصاب بنعت رسالت خاتم
الانبیا علیه السلام ایله معنون اولدی ایسه لایقدر که القاب پادشاه اسلام ایله زینت افزا اوله اصحاب عقول
مستقلهدر که دین ودولت توأمان وحماء شرع بی حمایت تیغ پادشاه فلك تمکین بی امن وامان درا کرجو یبار
شمشیر شاهی وسقایت سیاست عدل پادشاهی سایه کستر اولمیدی کلستان اسلامده کل انتظام شکفته
وخندان اولمزدی وحدیث شریفله دخی وارد اولمشدر که * الدین اسس والملك حارس ومالا اس له فهدوم
ومالا حارس له ضایع بو فضائل علیه ومناقب جلیه پادشاه دین پناه وشهریار شریعت دستکاه سلیمان تخت
وجوان بخت خادم الحرمین الشریفین ثانی اسکندر ذی القرنین حامی ممالك بالطول والعرض مظهر فحوای
السلطان العادل ظل الله فی الارض سلطان ابراهیم خان ابن سلطان احمد خان حضرتلرینه مخصوصدر حق
سبحانه وتعالی سبب آسایش عالم اولان نهال وجود شریفلرین حدایق سلطنتده اصلها ثابت وفرعها فی السماء
ایدوب اطول عمر ایله معمر ایلیه

سبب تألیف کتاب

باعث تألیف کتاب وباعث تسطیر حکمت نصاب بودر که ارباب فضائل ومعارفدن اکثرمن ان یحصی بو فقیرك
کتاب ملتقی یه میلی کورنجك بسط بساط کلام ایدوب کوش وکردن عروس سخنی بو یوزدن پیراسته ایلدیکه
حالا صدر اعظم ومشیر اکرم سمی باسم رسول مکرم مصطفی پاشا یسر الله ما یتمناه وما یشاء حضرتلرینك زمان
سعادت اقترانلرنده متاع علم وکمال رواج بولوب هرکس طالب معارف اولوب صغیر وکبیر وغنی وفقیر شرع شریفه
بر درجه انقیاد کوسترمشلردر که زمانلری عمر بن عبد العزیز زمانلرینه مماثل اولمشدر کتاب ملتقی که مسائل
شرعیه نك زبده سیدر رومی لسان ترکی زبان ایله شرح ایلسك صناعات عربیه دن بی خبر اولنلر دخی بهره مند اولوب
فوائد عام اولوردی خصوصا اول سلیمان زمانك اسم سامی ونام کرامیلری ذکر اولندقده سنك دخی مورمثال
ذکریکه باعث اولوردی دیو ختم کلام ایلدکده اول ناصح مشفقك کلامنی تلقی بالقبول ایدوب بو نصایح خیر انجام

مقتضای سوق ربانی ومبتغای الهام سبحانیدر بو طریق رضا ومسلك ارتضایه سلوك ایلدم حقیقتحال بو مقوله
امر مندوب وکار مستحسنه‌یی تماما فرض عین وامر واجب الدین اولمق ملاحظه ایدوب لکن اصحاب تألیف
وارباب تصنیفه خفی دکلدرکه محرر اولان تصنیف مقبول ومعتبر اولمق حسن نظر پادشاه روی زمین ایله منظور
ویاخود التفات آصف زمان ایله ما نور اولمغه موقوفدر (امدی) کتاب مستطابی اولذات ملك صفاتك نام نامی
واسم سامیلری ایله نامزد ایلدم که لکل زمانك واحد یقتدی به وهذا زمان هولاشك واحد بر وزیر پر تدبیر
بو عصرده دکل بلکه دور آل عثمانده دخی عروهٔ وثقیٔ شرع الهی‌یه متمسك وزهد وتقوی ایله سنت رسالت
پناهی‌یه معتصم بر وزیر عالیشان کلدیکی کتب تواریخله مسطور دکلدر اولیله ایسه بو محلده مناقب ومدایحنی
ذکر کویا که دریادن قطره وآفتاب عالمتابدن ذره ادا اولمش اولور لکن القلیل یدل علی الکثیر والقطرة تدل
علی الغدیر فحواسنجه مدح وثناسنده حضرت یوسف علیه السلامك خریداری اولان پیره زن مماثلی انجق
دعاجیلری زمره‌سنده بولنمش اولور زارباب عقوله خفی دکلدرکه بو عصرده وجود شریفلری سد یأجوج فتنه
ایدوکی اظهر من الشمسدر بو تقدیرجه دعا وثنالری خلوص بال ایله صغیر وکبیر وبرنا وپیر اوزرینه لازم بلکه
الزمدر حق سبحانه وتعالی سایهٔ نهال وجود شریفلرین امت محمد اوزرلرندن خالی ایلمیوب سریر عدل صدارتده
الی یوم القیام ثابتقدم ایلیه یرحم الله من قال امینا بر ذات سعادت ایاتدرکه جادهٔ مستقیم اوزره ثابتقدم
اولوب زماننده آثار ظلم وبداع مرفوع ویأجوج مکر وفتن مدفوع اولوب ستمدیدکان حوادث روزکار
والم کشیدکان دهر ناهموار ظل حمایتنده مهد راحتده آسوده وسایهٔ عدالتنده بستر رفاهیتده غنوده اولوب اکر
عهد ملکشاهیده کلیدی وزیری نظام الملك نظام ملکی اول خضرتدن تعلم ایدردی وشجاعت وشهامتی
تعریفدن مستغنیدر هنوز رتبهٔ وزارته قدم باصممش ایکن خسرو پاشا عصرنده مهربان جنکی مشهور
دوراندر اول جنکه مأمور اولان یکیچری طائفه‌سنه اغا تعیین اولنوب کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة
باذن الله) فحواسنجه یدی سکز بیك عسکر ایله التمش بیك قزلباشی بوزمغه کندیلری علت مستقله اولوب اول
معرکه‌ده بالذات کندیلرینك سربازلقلری وتفنك وتیراندازلقلری یازلمق لازم کاسه بر مدون کتاب اولمق لازم
اولوردی ومرحوم سلطان مرادخان غازی قلعهٔ روانی محاصره ایلدکده کندیلری یکیچری اغالغی خدمتنده
بولنمغله مترس قازدرمدین آشکاره قلعه‌یه یوریش ایدوب سکز کونده فتح حصاره باعث اولدیغی صغار وکبارك
معلومیدر خصوصا برج اولیا ومرقد امام اعظم وهمام اکرم رضی الله عنه اولان بغداد بهشت آبادك فتح
فتوحی آیینهٔ تصورده محال ایکن وقت ظهورده پایهٔ صدارته وضع قدم ایلیوب وزیر اعظم سابقك مترسنه
داخل اولدیغی ساعت روم ایلی سربازلرینه درهم ودیناری برمرتبه نثار ایلدیکه هرکس برج وباروی حصاره
چیقمغه جان آتوب اوچ کونلك یوریشی برساعتده اجری ایدوب اخشامه دکین قلعه‌یی فتح ایتمکله تجدید
زمانی ایچرودن الامان ای آصف زمان دیو طلب امان ایچون آدملر چیقوب صباح وقتنده بکتاش خان
چیقوب قلعه‌یی تسلیم ایلمشلردر بو ذکر اولنان تعریفده نقصانمز اولوب اصلا مبالغه اولمدیغی قریب العهد
اولدیغی جهتدن جمله عالمیانك معلومیدر بونلرده اغرب واعجبدرکه مرحوم سلطان مرادخان غازینك
آستانهٔ سعادته رجوعی عسکر اسلامه ضعف واعدای دین دولته قوت ویرمشکن مشارالیه حضرتلری
عنان عزیمتلرنده شاه بد پناه طرفنه عطف عنان ایدوب بر وجهله رأی وتدبیر ایلمشدرکه شاه مقاومته اقتداری
اولمیه‌جغنی ملاحظه ایدوب بویله صاحب تدبیر ایله مقاومت ممکن دکلدر دیو انواع هدایا ایله ایلچیلر کوندروب
صلح وامان ایلمشدر وبوندن قطع نظر سلطان مرادخان غازینك دار آخرته انتقالنده چشم فتنه بیدار اولوب
وارازل واشخاص حشرات ارض کبی بیدار اولوردیو هرکس وادئ حیرتده دمبسته وحیران وسرکردان ایکن
مشارالیه حضرتلری رأی وتدبیر ایله نظام عالمی بر درجه ایلمشدرکه لسان ایله تعبیر وقلم ایله تحریری امر محال
اولوب واوصاف حمیده‌لری تعداد وشماردن مستغنی اولمغین بو مقدار ایله اکتفا اولندی (الحمد لله) جمیع
حامدینك حمدی الله ایچون ثابتدر یاخود محمودیت الله ایچون ثابتدر یعنی اللهه مخصوصدر بو محلده حمدك
معنای لغوی وعرفیسی والف لامك جنس واستغراق ایچون اولمسی تفصیلی لازم اولمغین نوعا اطنابه جرأت
اولندی حضرت قاضی تفسیر شریفنده حمدك تعریفنی الحمد هو الثناء علی الجمیل الاختیاری کلامیله تسطیر

ایلمشدر

ایلمشدر بوایسه تعریف لفظیدر زیرا ثناء حمدك معنای لغویسنی بیان ایچوندر ومعنای عرفیسی هو فعل
ینبیء عن تعظیم المنعم بسبب کونه منعما وهو والشکر اللغوی دیو توصیف بیورمشلردر بو محلده حمد ایله شکر
بر معنایه اولمش اولور لکن بینلرنده عموم وخصوص من وجه واردر حمد مورد اعتباری ایله خاص متعلق
اعتباری ایله عامدر زیرا حمدك موردی لسان ومتعلقی نعمت ونعمتدن غیریدر اما شکرك موردی عامدر لسان
وجنان وجوارحدر لکن متعلق خاصدرکه مقابلهٔ نعمتده‌در حتی حضرت علی رضی الله عنه حقنده
اعرابینك * افادتکم النعماء منی ثلثة * یدی ولسانی والضمیر المحجبا * بیتی شکرك موردی لسان وجنان
وجوارح ایله اولدیغنه دلیلدر ونبی علیه السلام (الحمد رأس الشکر وما شکر الله من لم یحمده) بیورمشلردر
بو حدیث شریف دلالت ایدرکه حمد شکردن برشیئدر زیرا شیئك رأسی انك جزئی اولور وعرفده حمد درت
معنایه ذکر اولنمشدر (بری) حق سبحانه وتعالینك افعال حسنه‌سی اوزرینه ثنادر (ایکنجیسی) شکر معناسنه
(اوچنجیسی) رضا معناسنه‌در (دردنجیسی) مدح معناسنه‌در معنای اول (الثناء علیه فی کل ما فعل امات
اواحیی افقر او اغنی ابلی او ابتلی ابهج او اشجی) ثنا بو افعال اوزرینه‌در زیرا هر فعل که جناب رب العزتدندر اول
فعل فضلدر ویاخود عدل وحکمتدر واول افعالك عاقبتی حمیده‌در وحمدك ایکنجی استعمالی انعام اوزرینه شکر
معناسنه‌در (مثلا الشکر علی نعمه التی لا تحصی ومننه التی لا تنسی) یعنی اللهك شول انعامی اوزرینه شکر
ایدرمکه اول نعم احصا اولنمز ودخی شول منتی اوزرینه شکر ایدرمکه اونودلمز وحمدك اوچنجی استعمالی رضا
معناسنه‌در زیرا (حمدت سیرة فلان ومذهبه یعنی رضیت بقضیته وقسمته بلا اعتراض علی فعله ولا اعراض
عن حکمه) دیمکدر وحمدك دردنجی استعمالی مدح معناسنه‌در یعنی المدح لله تعالی علی صفاته الحسنی
دیمکدر اکر لام استغراق جنس ایچون اولمسنه حمل اولنورسه ذکر اولنان معانئ اربعه‌یه شامل اولمش اولور *
زیرا بو معانئ اربعه حمدك حقیقت متحدهٔ شامله‌سنك مواردیدر بوخصوصه مشترکی جمیع معانیده استعمال دکلدر
کانه حامد اولان عبد (اثنی علی الله بکل افعاله فهی جمیلة واشکره علی کل نعمائه فهی جزیلة وارضی بکل احکامه
فهی حمیدة وامدحه بکل صفاته فهی جلیلة) یعنی الله تعالینك کل افعالی اوزرینه ثنا ایدرمکه اول افعال
جمیله‌در ودخی کل نعماسی اوزرینه شکر ایدرمکه اول نعماء جزیله‌در وکل حکمنه راضیم اول احکام حمیده‌در
وکل صفاتی اوزرینه مدح ایدرمکه اول صفات جلیله‌در دیمش اولور (قطعه) ثنا کوتا ثنا یابی * شکر کن
تا عطا یابی * رضا ده تا رضا یابی * دعا جو تا دوا یابی * چونکه حمد وصف الجمیل علی جهة التعظیم اولدی ایسه
(امدی) جمیع جمال وکمالك وجمال وکمال صاحبنك وافعالندن حمده مستحق اولان جمیع شیئك خالقی حق سبحانه
وتعالی حضرتلریدر حقیقتده جمیع محامد الله ایچوندر اکر بحسب الظاهر آخره دخی اضافت اولنورسه ینه حمد
الله ایچوندر اما طیبی حاشیهٔ کشافده الله در القائل (قولك زید حسن الوجه وصف لزید وحمد لبارئه اذ کل حسن
صنیع جمال فطرته وکل محسن رضیع لبان نعمته وهذا الکلام جدیر بان یثبت علی صفحات عینی انسان
المعانی ولا غرو فی ذلك لانه انسان العین فی المعانی) بیوردیغی حقیقت حمد اللهه راجع ایدوکنی بیان
بیورمشلردر وبعض محققلر بوکه ذاهب اولمشلردرکه حقیقت حمد اظهار صفات کمالیه‌دروبو اظهار قول
وفعل ایله اولور اما فعل ایله اولمسی اقوادر زیرا دلالت فعلیه قطعیه‌در حق سبحانه وتعالینك کندی ذاتنه ثناسی
بو قبیلدندر نته کیم نبی علیه السلامك (لا احصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك) قول شریفی بوکه دالدر
جناب رب العزتك بو آثار علوی وسفلی‌یی وجوده کتورمسی (الاتیان بما یدل علی کون المحمود متصفا بالجمیل)
مضمونی حمد فعلی معناسنه ایدیکی بدیهیدر وحمد مصدردر ومصادر صیغه‌دن اکر اصله نسبتله استعمال
اولنورسه اکا معنای مصدر دیرلر اکر مصدردن حاصل اولان هیئت ایچون استعمال اولنورسه اکا حاصل
بالمصدر دیرلر کرك اول هیئت معنویه اولسون کرك حسیه اولسون حرکتدن وقیامدن حاصل اولان متحرکیت
وقائمیت کبی وبو هیئت فعل لازمدر انجق فاعل ایچون کاور اما فعل متعدیدن فاعل ومفعول ایچون
کاورسه علمدن عالمیت ومعلومیت کبی بونلره حاصل بالمصدر تسمیه اولنور بو تقدیرجه حامدیت ومحمودیت الله
ایچون ثابتدر (الذی وفقنا للتفقه فی الدین) اول الله که دیننده تفقه ایچون بزه توفیق اعطا ایلدی یعنی تفقهی تعلم
وفهمه داعیه اولان قدرتی بزده خلق ایلدی وتوفیق بعضلر (التوفیق جعل الله فعل عباده موافقا لمحبه

ورضاده) كلاميله تعريف ايدوب وبعضيلر التوفيق (جعل الله الاسباب موافقة للمسببات) ايله توصيف
ايلمشلردر وبعضيلر (التوفيق خلق الله تعالى القدرة الداعية الى الطاعة) عبارتيله تخصيص ايلمشلردر (اللهم
يسرلي وثبتني على ذلك) ومعناى تفقه شيئا فشيئا برشيئى اخذ ايدروتفقه لغتده فهمدرفهم ايسه معنىء كلام
شرعى ادراكدر واصطلاحده (معرفة النفس مالها وماعليها) ايدوكنى امام همام ابوحنيفه رحمة الله عليهدن
نقل ايلمشلردر اكر بوعبارت عقايددينيه دە ذكراولنوب اكا متعلق اولورسه مراد علم كلامدر اكروجدانياته
متعلق اولورسه علم اخلاق مراد اولنور اكر احكام شرعيه وعمليه يه متعلق اولورسه علم فروعدر بو محلده ايسه
علم فروعدر چونكه تفقه فى الدين حق سبحانه وتعاليننك رضاسنه موصله اولان اسبابدن اولدى ايسه مصنف
رحمة الله عليه كتابك اولنده (وفقنا للتفقه فى الدين) ذكرى نبى عليه السلامك (من يرد الله به خيرا يفقهه فى الدين
وماعبدالله تعالى افضل من فقه فى الدين والفقيه الواحد اشد على الشيطان من الف عابد ولكل شيء عماد وعماد
الدين الفقه وافضل العبادة الفقه) احاديث شريفه سنه اشارت ايچوندر ودينك تعريفنده بعضلر (هو وضع
الهى سائق لذوى العقول باختيارهم المحمود الى الخير بالذات كلاميله بيان ايلمشدر (الذى هو حبله المتين وفضله
المبين) اوليه دين كه اللهك حبل متينى وفضل مبينيدر (وميراث الانبياء والمرسلين) دخى انبياء ومرسلينك
ميراثيدر رسول الله نبى خصوصنده علما بيننده اختلاف اولنوب بعضيلر رسول اكا ديرلر كه انكچون كتاب اوله
ونبى اكا ديرلر كه انكچون مستقل كتاب اولميه ديو جواب ويرمشلردر وجه ورد دخى بونك اوزرينه دركه رسول
نبيدن اخص اوله زيرا حق سبحانه وتعاليننك (وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبى) قول شريفنك دخى ظاهرى
بوكا دلالت ايدر ونبى عليه السلامدن عدد انبيا سؤال اولندقده يوز يكرمى درت بيكدر او چيوز اون اوچى
رسولدر بيوردقلرى حديث شريفى دخى بوكا دلالت ايدر وصاحب كشف بوكا ذاهب اولمشدر رسول شول
كسنه دركه اكا مخصوص كتاب وحى اولنه كشافك بوكلامنى رد ايلمشلردر زيرا اكثر رسل مستقل كتاب صاحبى
اولمشدر بعضيلر دخى رسول نبى دروانلر ايله كتاب وارد اولمشدر ديمشلر بوقوله ذاهب اولنلره دخى نقض وارد
اولور زيرا انبياء بنى اسرائيل ايله كتاب وارايدى كه اول توراتدر لكن بنه كنديلر رسول دكل ايديلر بوكلامى
قائل اولنلره صاحب دعوت كرك ايدى ديمك قيدى لازم ايدى اول دعوت ايدن دخى كرك شريعت جديده
صاحبى اوله موسى وعيسى عليهما السلام كبى وياخود غيرينك شريعتنده اوله وينه صاحب دعوت اوله
داود عليه السلام كبى وياخود غيره منضم اوله هارون كبى بو يلجه برقيد لازم ايدى حاصل كلام رسول ايله نبى
بيننده فرق نه يوزدن ايديكنه بريسى جازم اولوب قطعى جواب ويرمشلردر حتى قاضى وكشاف وامام فخر الدين
الرازى هر برى برطريقه ذاهب اولمشيكن سعدى افندى اوچينك دخى كلامنى رد ايتمشدر بونلرك فرقنك
مدركى سمعدر بونده اصلا رأيك مدخلى يوقدر ديو جواب ويرمشدر بو محلده كنديلرينك عبارتنى يازلق
مناسبدركه نظر ايدن اخوان مؤمنين تفسير كبير وقاضى وكشاف وصاحب كشف وسعدى افندى يه مراجعت
ايلمك زحمتندن برى اوله لو حضرت قاضى تفسيرنده (وانما سماه رسولا بالاضافة الى الله تعالى ونبيا بالاضافة الى
العباد) بيورمشدر وصاحب كشف حاشيه سنده (قوله الرسول الذى يوحى اليه كتابا مختصا به هذا تفسير ذكره
المصنف فى سورة مريم (وكذلك فى سورة الحج وهو غير سديد لان اكثر الرسل لم يكونوا اصحاب كتاب مستقل
كيف وقدنص تعالى على ان لوطا واسمعيل والياس من المرسلين* ولم يوح اليهم كتاب وكم والتحقيق ان النبى
هو الذى ينبئ عن ذات الله تعالى وصفاته وما لا يستقل العقول بدرايته ابتداء بلا واسطة بشر والرسول هو
المأمور مع ذلك باصلاح النوع نظرا فيها الى الانباء عن الله والرسالة الى المبعوث اليهم والثانى وان كان اخص
وجودا الا انهما مفهومان مفترقان ولهذا لم يكن رسولا نبيا مثل انسان وحيوان) بو محلده كشف كلامى تمام
اولدى وسعدى افندى حاشيه سنده (قلت الفرق بين الرسول والنبى سواء كان بما ذكر المصنف او الزمخشرى
او الامام الرازى يدركه السمع لا مدخل فيه للرأى وكل واحد منهم ما اسند ما اختاره الى مستند يصح عليه
الاعتماد والله ولى الرشاد) ديو ختم كلام ايلمشدر بو تقديرجه رسول ايله نبينك فرقى سمعه موقوف اولوب توقيفيه
اولديغى ظاهر اولوب قطعى جواب اولمشدر (وحجته الدامغة على الخلق اجمعين) دخى اول دين جميع خلقك
اوزرينه اللهك حجت قاطعه وغالبه وقاهره سيدر زيرا دامغه دماغه ايرشن باش ياريغنه ديرلر مصنف حجتى

دامغه ايله وصف ايلمسى قهر وغلبه ده مبالغه ايچوندر (ومحجته السالكة الى اعلى عليين) دخى دين اللهك
اعلاى عليينه راقيه يعنى اولاشديريجى طريق مستقيميدر ابن عباسدن روايتدركه عليون زبرجددن تحت
العرش معلق برلوحدركه اعمال ابرار آنده مكتوبه در وكعب وقتاده قائمهء عرش اولسنه ذاهب اولمشلردر وعطا
جنت كنديسيدر ديمشدر وضحاك سدرة المنتهادر ديدى (والصلاة والسلام على خير خلقه محمد) دخى صلاة
وسلام اللهك خلقنك خيرلوسى اولان محمد عليه السلام اوزرينه اولسون (المبعوث رحمة للعالمين) اوليه محمد كه
عالمينه رحمت ايچون بعث اولنمشدر مصنف صلاة ايله سلامى جمع ايلمسى حق سبحانه وتعاليننك (وسلموا تسليما
قولنه امتثال واحراز فضيلت ايچوندر (وعلى اله وصحبه والتابعين والعلماء العاملين) دخى صلاة وسلام رسول
اكرم صلى الله عليه وسلمك آل واصحابى وتابعين وعلماء عاملين اوزرينه اولسون آل نبيدن مراد اهل وعيال
واتباعيدر وبعضيلر قتنده آل بنى هاشم ومطلبدر وبعضلر قتنده اتقياء مؤمنيندر حتى نبى عليه السلامدن
يا رسول الله آلك كيملردر ديو سؤال اولندقده (كل مؤمن تقى نقى فهو آلى) بيورمشلردر بو تقديرجه صحابهء كرام
رضوان الله عليهم اجمعين دخى داخلردر وصحابه اولدركه نبى عليه السلامى مشاهده ايليه وايمان كتوره واول
ايمان اوزرينه فوت اوله (وبعد) اللهه بالذات حمد ورسول اكرمه بالقصد واصحابنه بالتبع صلاة وسلامدنصكره
(فيقول المفتقر الى رحمة ربه الغنى ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الحلبى) پس ايمدى غنى اللهه مفتقر اولان حلبه
منسوب ابراهيم اوغلى محمد ومحمد اوغلى ابراهيمدر المفتقر محذوف اولان عبدك صفتيدر تقدير كلام (فيقول
العبد المفتقر) ديمكدر مصنف رحمة الله عليه حلبيدر اوائل عصرده اولان علمادن تلمذ ايدوب بعده مصره
واروب علماء مصردن علم حديث وتفسير واصول وفروع اوقيوب بعده استانبوله كلوب بعض جامعلرده امام
اولوب وبعده فاتح سلطان محمد خان جامع شريفنده امام وخطيب اولوب ومفتى سعدى افندى دارقراسنده
مدرس اولوب خطيب ومدرس ايكن طقوز يوز اللى التى سنه سنده متوفى اولمشدر رحمة الله عليه وعمرى
طقسانى تجاوز ايلمش ايدى وتقوى وورعى برمرتبه ده ايديكه جامع شريفه كتدكده يوزنى نقاب ايله ستر ايدردى
(قد سألنى بعض طالبى الاستفادة) استفاده يى طالب اولنلرك بعضيسى بندن سؤال ايلدى يعنى طلب ايلدى
طالبى اصلنده طالبين ايدى اضافتله نون ساقط اولدى (ان اجمع له كتابا) اول بعض ايچون بركتاب جمع ايليم كه
(يشتمل على مسائل القدورى والمختار والكنز والوقايه) اوليه كتاب كه قدورى ومختار وكنز ووقايه مسائلنى مشتمل
يعنى محيط وشامل اوله (بعبارة سهلة) عبارت سهله ايله جمع ايليم كه قدورى ومختار عبارتى كبى (غير مغلقة) مغلق
اولميه كنز ووقايه عبارتى كبى غير مغلقه لفظى صفت عبارت سهله در (فاجبته الى ذلك) پس ايمدى بن دخى اول
بعضك سؤالنى كه كتاب جمع ايلمك ايدى آنى قبول ايلدم (واضفت اليه بعض ما يحتاج اليه من مسائل المجمع)
دخى اول جمع ايلديكم كتابه مجمع البحرين مسائلندن محتاج اليه اولان شيئك بعضيسنى مضاف ايلدم يعنى الحاق
ايلدم (ونبذة من الهداية) وهدايه دن دخى شيء يسير يعنى آسان وقولاى اولانى مضاف ايلدم (وصرحت بذكر
الخلاف بين ائمتنا الاشراف) ائمهء اشرافمز بيننده اولان اختلافك ذكرينى دخى تصريح ايلدم (وقدمت من
اقاويلهم ما هو الارجح) وامامل يمزك ارجح اقوالنى تقديم ايلدم ائمه دن مراد ابو حنيفه وابو يوسف وامام محمد
رحمهم الله در (واخرت غيره) وراجحدن غيرى اولان قوللرينى تأخير ايلدم (الا ان قيدته بما يفيد الترجيح)
الا شول شيئى كه ترجيحى افاده ايدر شيئله تأخير ايلدم مجرد تأخير ايله مرجوح دكلدر زيرا ترجيحى افاده ايدر
شيئله تقييد ايلدم (واما الخلاف الواقع بين المتأخرين) اما مشايخدن متأخرين بيننده واقع اولان خلاف
(او بين الكتب المذكورة) ياخود كتب مذكوره بيننده واقع اولان خلاف (فكل ما صدرته بلفظ قيل)
هر شيئى كه يعنى مسائل كه لفظ قيل ايله تصدير ايلدم يعنى يازدم (او قالوا) ياخود لفظ قالوا ايله تصدير ايلدم (وان
كان مقرونا بالاصح ونحوه) اكر لفظ قيل ايله قالوا اصح نحوى ايله مقرون ايسه ده (فانه مرجوح بالنسبة الى
ما ليس كذلك) پس ايمدى قيل وقالوا ايله اولان مسئله بو لفظلر ايله اولميانه نسبة مرجوحدر ميل اولنمشدر
ديمكدر (ومتى ذكرت لفظ التثنية من غير قرينة تدل على مرجعها) تثنيه ضميرى رجوع ايده جك براوزرينه
دلالت ايدر هربار كه تثنيه نك مرجعنه دلالت ايدر قرينه سز لفظ تثنيه يى ذكر ايليم (فهو لابى يوسف ومحمد
رحمهما الله) اول لفظ تثنيه ابو يوسف ومحمد رحمهما الله ايچوندر مصنفك قرينه ديديكى اولدركه بو مسئله ده

امام یوسف ذکر اولنسه بعده لهما کاسه اول وقت مراد امام ابوحنیفه وامام محمددر واما اصلا بریده ذکر
اولنمیوب عندهما ویاخود ایهما ذکر اولنسه اول زمان مراد ابو یوسف ایله امام محمددر (ولم آل جهدا فی التنبیه
علی الاصح والاقوی) اصح واقوی اوزرینه تنبیهده بن سعی واجتهادیمی ترک ایلمدم یعنی سعی واجتهادده بن تقصیر
ایلمدم (وماهو المختار للفتوی) وفتوی ایچون مختار اولان شیئده دخی اجتهادیمی ترک ایلمدم (وحیث اجتمع فیه
الکتب المذکورة) کتب مذکوره بنم کتابمده مجتمع اولدیغی جهتدن (سمیته ملتقی الابحر) بن اول کتابه ملتقی
الابحر تسمیه ایلدم (لیوافق الاسم المسمی) اسم مسماسنه موافق اولسون ایچون ابحر بحرک جمعیدر
بو تقدیرجه نیجه بحرلر بر برینه التقا یعنی اولاشجق ایدوکنه اشارت ایلمشدر (والله سبحانه اسال ان یجعله خالصا
لوجهه الکریم) جمع ایلدیکم کتابی کندینک رضای کریمی ایچون خالصا قیلمغی انجق جناب رب العزتدن رجا
ایدرم (وان ینفعنی به یوم لا ینفع مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم) بو آیت کریمه نک مضمونی ظاهر اولان
کونده بو کتاب سببیله بنی نفعلندرمکی حق سبحانه وتعالیدن رجا ایدرم

کتاب الطهارة

کتابک طهارته اضافتی ولغت واصطلاحاتی بیانده وطهارتک لغة وشرعا معناسنی واعرابی وفصل وبابک اعرابی
وکتاب وفصل وبابک مواردی ولفظ طهارتک مفرد صیغه سیله ایرادی وسائر متعلقاتندن فحول علمانک قتی
چوق زادهٔ طبع همایوازلری اولمغله بو محلده تتبع اولنان کتب معتبره نک هر برندن خوشه چینلک طریقه سی
اوزره زیور کوش وکردن عروس معارف اولمغه لایق انوار جواهر الفاظ جمع اولنوب لکن بر برندن تمییز وصنفی
علی حدة نوع اولمق طالبینه انفع واولی اولمق ملاحظه سیله برقاچ نوع اوزرینه ترتیب اولندی (النوع الاول)
اولکی نوع کتابک لغتی بیانده در کتاب لغتده مطلقا جمع معناسنه در مثلا کتب الانجیل دینلور جمع معناسنه
بو محلده جمع حروف وجمع الفاظدر وکتاب یا مصدردر مفعول معناسنه ویا مکتوب که حروف والفاظدن مجموع
معناسنه زیرا مصدر مبالغه ایچون ویاخود محل اقتضاسی ایچون مفعول معناسنه کاور هذا ضرب الامیر ای
مضروب الامیر دیمکدر بو معنا مبالغه افاده ایدر شول معنایه که اول نفس ضربدر ولفظ ملفوظ معناسنه اولور
اما بو معنا اقتضاء محل ایله مبالغه ایچون دکلدر ومصدر فاعل معناسنه دخی کاور عدل عادل معناسنه کلدیکی
کبی زید عدل ای زید نفس العدل دیمک اوله ویاخود فعال اوله ده مفعول ایچون بنا اولنه وکتاب مصدر اولمیوب
بلکه اسمدر مکتوب معناسنه ایجنده یازیلان شیئک اطلاقی اوزره امام کبی امام دخی اسمدر فعال وزنی اوزره
ذات مأموم اوزرینه اطلاقی ایچون بو تقدیرجه کتاب وامام ایکیسی دخی مصدر دکللردر اسملردر ایمدی کتاب
اشبو ایکی معنی اوزرینه مجموعه اولان مکتوب اوزرینه اطلاق اولنور وبو محلده مراد اولنان مجموع
طهارتدر الفاظی اعتباری ایله یوخسه معانیسی دکل زیرا معانی کتب اولنمز وبو محلده اوچ اعتبار واردر بری
کتابت وبری نقش وبری تصویردر وبونلرک هر برنده جمع حروف معناسی واردر واکر جمع حروف معانی
اوزرینه دلالت اعتباری اولورسه کتابت وکتاب دینلور مکتوب معناسنه اکر اول جمع حروف زینت اعتباریله
اولورسه اکا نقش دینلور منقوش معناسنه واکر صورت اعتبار اولنورسه اکا تصویر دینلور مصور معناسنه
اما بونده مراد اولان اولکیدر معانی اوزرینه دلالت ایلمک اعتباریله جمع حروف والفاظدر حاصل کلام کتاب
مکتوب معناسنه ومکتوب ایسه شول مجموع معناسنه که صراحت وکنایتله معانی معقوده یی مفیده اولان
حروف والفاظ اوله تلفظ وکتابت اعتباریله یوخسه نقش وصورت اعتباریله دکلدر بویله اولدیغی اجلدن
کتاب دینلدی وقبیل الکتابه کتاب اطلاقی تحقق وقوعی اعتباریله ویاخود مبالغه قصدی ایله در (النوع الثانی)
کتابک اصطلاحی بیانده در کاه اولور که کتاب مسائلدن طائفه ایله تعبیر اولنور مطلق اولدقده مستقلا اعتبار
اولنور کرک انواعه شامل اولسون کرک اولمسون وکتاب بر طائفه در مستقلا کاه اولور که مقیدا تعبیر اولنور
مسائل فقهیه دن بر طائفه در دینلور اولدخی مستقلا اعتبار اولنور کرک انواعه شامل اولسون کرک اولمسون
وکتاب بر طائفه در مستقلا اعتبار اولنور دینلدیکه بعض کتاب تابعدر وبعضیسی مستتبعدر بو تقدیرجه
استتباع استقلاله منافی دکلدر وکتاب طهارت کتاب صلاته تابعدر زیرا صلاة عبادتده مقصوده در وکتاب
صلاتده مستتبعدر کتاب طهارتی زیرا طهارت صلاتک شرطی ومفتاحیدر معلوم اوله که کتابک استقلالی

آخردن یا باعتبار الذات اوله کتاب لقطه نک کتاب آبقدن استقلالی کبی ویاخود باعتبار الصفت اوله کتاب
صلاتک کتاب زکاتدن استقلالی کبی زیرا صلاتک صفتی زکاتک صفتی کبی دکلدر ویاخود برمعنیٔ آخر
اعتباریله مستقلا اوله کتاب صرفک کتاب بیعدن استقلالی کبی وکتاب فنون علمیه دن یازیلان مسائل اوزرینه
عرف عام اولدی (النوع الثالث) بو نوع طهارتک لغة وشرعا معناسی بیانده در طهارت طهر الشیٔ الملوثدن
مصدردر نظافت معناسنه هانک فتحی وضمی ایله جائزدر حرف حلق قرینه سیله فتحله اولمق اولیدر لغتده
طهارت مطلقا نظافتدر کرک خباثتدن نظافت اولسون نظافت الثوب عن النجاسة کبی کرکسه
خباثتدن غیری اولسون بقیهٔ طعامدن اولان نظافتی کبی شرعده طهارت ایسه نجاست حقیقیه دن ونجاست
حکمیه دن نظافتدر نجاست حقیقیه خبثدر نجاست حکمیه حدثدر خبث ایسه نجاست ظاهره در حدث
ایسه نجاست خفیفه در ثبوتی دلالت عقل ونقل ایله در دلالت عقل بودرکه وضوء عبادت ایچوندر عبادت ایسه
قربتدر ایمدی عقلا عبادتده نظافت لازمدر اما دلالت نقل آیت وضوء اعضاء مفروضه یی تطهیرده نص
قاطعه در تطهیر ایسه ازالهٔ نجاستدر پس ایمدی عقلا ونقلا نظافت لازمدر اکر دینلورسه که آیت وضوء بعد
الهجرة مدنیه در وفرضیت صلاة قبل الهجرة مکیه در بالاتفاق بو تقدیرجه لازم کاور که آیت وضوء نازل اولمزدن
مقدم صلاة بلا وضوء اوله قائله جواب ویریلور که وضوء بالفرض مکیه در وبالتلاوة مدنیه در اسامه رضی الله عنه
روایت ایلدیکه جبرائیل علیه السلام رسول الله صلی الله علیه وسلمه کلوب وحی ایله وضوئی تعلیم ایلمشلردر
وقتا که نبی علیه السلام وضوءدن فارغ اولدقده مبارک آوجلرینه صو آلوب فخذینی ما بیننه صاچمشدر بو حدیث
ایله مکی تلاوتیله مدنیه در محصل کلام فرضیت وضوء مکه ده دخی علم الهی والهام ربانی ایله در * ودینلمشدر که
بعض منکرینک انکارنی دفع ایچون شرایع سابقه دن اخذ اولنوب صکره آیت مستقله نازل اولدی ودخی
دینلمشدر که آدم علیه السلام جنتده بغدایی اکل ایلدکده یوزی ایله بغدایه توجه ایلدی الیله تناول ایلدی وید
شریفه لرین باشنه اصابت ایلدی واباغیله یورودی وقتا که توبه سی قبول اولدی الهام اولندیکه عضونده
اسباب خطا اولنلری غسل ایلیه وباشنه الی اصابت ایلمش ایدی انی دخی مسح ایلیه کبارمشایخدن قتی چوق
کمسنه اعضاء مفروضه نک غسلنه حکمت بودر دیو نقل ایلمشلردر (الفصل الاول) فصل اول کتاب وباب
وفصلک اعرابی بیانده در (کتاب الطهارة) کتاب یا مرفوعدر مبتداء محذوفک خبری اولمق اوزره تقدیر کلام
هذا کتاب الطهارة دیمک اوله یعنی بنم ذهنمده بو کتاب طهارة ملاحظه وحفظ اولنمشدر لفظ هذا فی نفسه حاضر
وملحوظ اولان معانی ومسائله اشارتدر تجوزا زیرا اسماء اشارات امور مبصره وحاضر ایچون موضوعه در * نکتهٔ
تجوز بودر که مسائل ومعانی یه کمال علمی اولدیغیچون کندی قتنده کانه مبصره منزله سنده اولوب هذا ایله اشارته
قادر اولور کرک مشار الیه خارجده موجود اولسون کرکسه ذهنده موجود اولسون ومشار الیه خارجده
موجود کرکدر دیه نک قولی بو کلامله مندفع اولور ویاخود کتاب الطهارة خبری محذوف مبتدا اوله تقدیر کلام
کتاب الطهارة هذا ویاخود فعل مقدرک مفعولی اولمق اوزره تقدیر کلام اذکر کتاب الطهارة اذکر لفظی صیغهٔ
امر ایله وصیغهٔ متکلم ایله جائزدر وفعل آخر تقدیری دخی جائزدر وباب اعرابی دخی کتاب اعراب کبیدر هذا باب
المسح مبتداء محذوفک خبری اوله وباب المسح هذا خبری محذوف مبتدا اولور * اذکر باب المسح فعل مقدرک
مفعولی اولمق اوزره اما فصلک اعرابی بر مقدمه بیانه موقوفدر زیرا فصل یا اضافتله استعمال اولنه ویاخود
فی ایله استعمال اولنه ویاخود اضافتسز وفی سز استعمال اولنه اکر اضافتله استعمال اولنورسه مبتداء
محذوفک خبری اولمق اوزره مرفوعدر هذا فصل الاستنجاء ویاخود خبری محذوف مبتدا اوله فصل الاستنجاء هو
الذی یذکر اویجیٔ ویاخود فعل مقدر ایله منصوب اوله تقدیری اذکر فصل الاستنجاء اکر فی ایله استعمال اولنورسه
مبتداء محذوفک خبری اولمق اوزره مرفوع اولور هذا فصل فی بیان الاستنجاء ویاخود فعل مقدر ایله منصوب
اولور اذکر فصلا فی بیان الاستنجاء اما ابتدائیت اوزره مرفوع اولمق جائز دکلدر زیرا فصل نکرهٔ محضه در واکر
اضافتسز وفی سز استعمال اولنورسه فصل سکون اوزره مبنیدر ما بعدندن ما قبلنی فرق وقطع ایچون استعمال
اولنور زیرا اسم مفردده اصل سکوندر بعد الترکیب اعراب عارضدر (الفصل الثانی) کتاب وباب وفصلک اضافتی
بیانده در بو اضافت معنویه در پس ایمدی اضافت معنویه لام ایله ویاخود من ایله ویاخود فی ایله استعمال

اولنور بو محلده مضاف الیهك مضاف اوزرینه حملی یا صحیح اوله ویاخود صحیح اولمیه اکر حملی صحیح اولورسه
بمعنی من اولور ومن اولمسنك وجهی اضافتده من مقدر اولور زیرا مضاف الیه جنس مضافدندر پس ایمدی
بیانی افاده ایدر بو تقدیرجه من بیانیه دن لابددر خاتم فضة ونعل حدید بونلرك حملی صحیحدر اکر دینلورسه که
چون خاتم فضه دن ونعل حدیددن اولسه مضاف الیه ایله مضاف بیننده جنسیت متحقق اولوب اتحاد بولنور
بو تقدیرجه حمل الشیء علی نفسه اولمق لازم کلور بو ایسه جائز دکلدر ومفید اولمز جواب ویریلورکه حمل الشیء
علی الاخر افاده سنك شرطی ذاتده متحد ومفهومده مغایر اولمقدر زیرا خاتم برشیء ایچون موضوع
ومصنوعدرکه پرمق اکا داخل اولنور اما فضه بونك خلافنجه در ویاخود مضاف الیهك مضاف اوزرینه حملی
صحیح اولمیه اولدخی شوندن خالی دکلدرکه مضاف الیه مضافك ظرفی اوله ویاخود اولمیه ایمدی ظرفی اولورسه
اضافت ظرفیه دینلور کرك ظرفده حقیقی اولسون کرك غیر حقیقی اولمسون حقیقی اولان ظرف زمان وظرف
مکان وظرف وعاءمثلا ضرب الیوم وجلوس الخلف وماء الکوز یوم ضربك ظرفیدر خلف جلوسك ظرفیدر
کوز ماءنك ظرفیدر حقیقة اما غیر حقیقی اولان ظرف مجازیدر محل معنوی اعتباریله علاقة ظرفیه سببیله
نته کیم (النجاة فی الصدق والهلاك فی الکذب) کلامنده صدقك نجاته ظرف اولمسی محل معنوی اعتباریله
مجازدر (ایکنجیسی) اضافت لامیه در ولامیه اولمسنك وجهی زیرا مضاف عامدر ومضاف الیه خاصدر پس
ایمدی عامك خاصه اضافتی مضافی مضاف الیهه تخصیص ایدر اول تقدیرجه لام اختصاصك مقدر اولمسی
لابددر وکتابك طهارته اضافتی لامیه در زیرا کتاب عامدر طهارت خاصدر عامك خاصه اضافتی البت لامیه در
غلام زید وعلم الفقه کبی زیرا غلام عامدر وزید خاصدر وعلم عامدر فقه خاصدر * ایمدی خاصك عامه حملی صحیح
دکلدر زیرا علم جنسدر علومك کلیسنه یعنی انواع وافرادنه شاملدر * ایمدی نوع وفردك جنس اوزرینه حملی
صحیح دکلدر زیرا مفید دکلدر مثلا الحیوان انسان والحیوان زید دیمك جائز دکلدر وفردی دخی نوع اوزرینه حمل
صحیح دکلدر الانسان زید کبی ایمدی کتابك طهارته اضافتی عامك خاصه اضافتی قبیلندندر حملی صحیح اولمز
تقدیر کلام (هذا کتاب الطهارة ای کتاب مخصوص للطهارة) دیمکدر کتابدن مراد الفاظدر طهارتدن مراد
اول الفاظك مدلولاتیدر اکر دینلورسه که بو اضافتدن کتاب ایله طهارتك مساواتی لازم کلور زیرا الفاظ معانی
مقدار ایدر بو تقدیرجه عامك خاصه اضافتی صحیح اولمز بو محلده اضافت لامیه دردیمك نیجه صحیح اولور جواب
ویریلورکه بو مساوات کتابك طهارته اضافتندنصکره در بوخسه اضافتدن اول کتاب عامدر طهارت خاصدر
کتابك طهارته اضافتی بیانیه اولمق دخی جائزدر من تقدیری ایله (هذا کتاب من جنس الطهارة) دیمکله لکن
بو اضافتك جوازنه اعتراض اولندی زیرا اضافتك شرطی مضاف الیهی مضافه حمل ایلمك صحیح اولمقدر بونده
ایسه صحیح دکلدر زیرا کتاب الفاظدر طهارت معانیدر اولیله اولسه معانیی الفاظ اوزرینه حمل صحیح دکلدر
بو اعتراضه جواب ویریلورکه بونده مضاف مقدردر کتاب مسائل الطهارة دیمکدر بو جوابه دخی اعتراض
اولندی زیرا مسائلدن مراد یا معانیدر ویا الفاظدر ایمدی معانیی الفاظ اوزرینه حمل صحیح دکلدر اکر مسائلدن
الفاظ مراد اولنورسه (حمل الشیء علی نفسه لازم کلور بوکا جواب صحیح بودرکه مضاف مقدر لفظی بیاندر
بو تقدیرجه کتاب اوزرینه بیانی حمل جائز اولور زیرا الفاظك شانی معانیی بیاندر * وکتابك طهارته اضافتی
ظرفیه دخی اولمق جائزدر زیرا اضافت ظرفیه نك شرطی مضاف الیه ایچون ظرف اولمقدر کرك حقیقی اولسون
کرك غیر حقیقی اولسون تفصیلی مرور ایلمشدر تقدیر کلام هذا کتاب فی الطهارة دیمکدر اکر اضافت
ظرفیه ده بیان تقدیر اولنسه اولی واحرادر زیرا بیان حل معانی ایچون مسبوق اولان الفاظی محیط برشیء
منزله سنده در حقیر پر تقصیر ظن ایدرمکه ذکر اولنان اوچ اضافتدن اضافت لامیه اولی اوله زیرا بونده ارتکاب
حذفدن غیری ایله صحت معنی حاصل اولمز نته کیم اضافت بیانیه ده حذفه ارتکاب ایله اولندیغی واضافت
ظرفیه ده مجازه ارتکاب اولندیغی کبی محصل کلام کتاب الطهاره لفظنده ظرف اولمسی مجازدر محل معنوی
اولمسی اعتباریله زیرا ظرفده توسع اعتباری واردر چونکه بو محلده طهارت شریعتده نظافتدر دینلوب شرع ذکر
اولندی ایسه اجمالا مشروعات ذکر اولنمق مناسب اولمشدر مشروعات شارع درت نوعدر (نوع اول) خالصا
حقوق اللهدر (نوع ثانی) خالصا حقوق عباددر (نوع ثالث) حق عبد ایله حق الله جمع اوله لکن حق الله غالب اوله

حد قذف کبی (نوع رابع) حق عبد ایله حق الله جمع اوله لکن حق عبد غالب اوله قصاص کبی اما حقوق الله خالصا
سکز نوع ایله متنوع اولور بری عبادات خالصه در ایمان کبی جمیع توابع ولواحقی واصول وفروعیله بری دخی عقوبات
کامله در حد شرب وحد زنا کبی بری دخی عقوبات قاصره در قتل سببیله میراثدن محروم اولمق کبی بری شول
حقوقدرکه عبادتله عقوبت بیننده دائردر کفارات کبی بری دخی شول عبادتدرکه انده معنای مؤنت واردر
صدقهٔ فطره کبی بری دخی شول مؤنتدرکه انده معنای عقوبت واردر خراج کبی بری دخی کندی ذاتنده ثابت
وقائم بر حقدرکه موجب اولور بر سبب سبق ایلمیه معادن وغنایمك خمسی کبی اما حقوق عباد معاملات
مالیه دن بیع وشرا کبی وغیر مالیه دن نکاح وطلاق کبی اکثر من ان یحصی در قال الله تعالی (یا ایها الذین امنوا
اذا قمتم الی الصلوة فاغسلوا وجوهکم وایدیکم الی المرافق وامسحوا برؤسکم وارجلکم الی الکعبین) مصنف
رحمه الله کتاب طهارتی بو آیت کریمه ایله بدأ ایدوب ففرض الوضوء قولنی ماقبلنك مضمونی کندیدنصکره کان
حکمه علت مستلزمه اولمق اوزره دال اولان فاء تعقیبیه ایله آیت کریمه نك اوزرینه ترتیب ایلمدی اکرچه مشهور
اولان مدعی دلیل اوزرینه تقدیم اولنمق ایدی لکن بو آیت کریمه ایله تبرك قصد ایلمدی واندن غیری دلیل اصل
اولوب حکم فرع اولمغین فرعی اصل اوزرینه تقدیم ایلمسون ایچون آیت کریمه ایله بدأ ایلمدی وحق سبحانه
وتعالینك (اذا قمتم الی الصلوة) قول شریفنده کی قیام مجاز مرسلدر زیرا مراد ارادهٔ قیامدر ذکر مسبب ارادهٔ
سبب قبیلندندر کلام ظاهری اوزرینه اجرا اولنوب وفاء جزائیه معنای تعقیبدن منسلخه اولسه نفس وضوء
صلاته قیامدنصکره واقع اولمق لازم کلوردی وقیامدنصکره اولان وضوء اثنای صلاتدنصکره واقع اولوردی
بونلر خود جائز دکلدر انکیچون قیامی ارادهٔ قیامدن مجاز قیلدیلرکه کذا فی الکافی پس ایمدی معنای آیت کریمه
(یا ایها الذین امنوا) یا شونلرکه ایمان کتورمشلردر (اذا قمتم الی الصلوة) چون سز مجالسکزدن صلاته قیام مراد
ایلسکز صلاته متوجهین اولدیغکز حالده بر قیام ایله زیرا صلاته منتهی اولدیغکز حالده دیمك اولیجق تفسیر آیت
کریمه اذا اردتم القیام الی الصلوة دیمك اولور وظاهر آیت هر نمازه قیام مراد ایدن کمسنه نك اوزرینه وضوء
ایجاب ایدر کرك محدث اولسون کرك اولمسون زیرا (الذین امنوا اذا قمتم الی الصلوة) قولنك عمومی آنی اقتضا ایدر
لکن بالاجماع بویله دکلدر صاحب الکشف دلالت حال قرینه سیله خطاب خاصه محدثینه دردیو جواب
ویرمشدر وبر قرینه دخی بودرکه تیمم وضوءنك بدلیدر وتیمم ایچون حق سبحانه وتعالینك (او جاء احد منکم
من الغائط او لامستم النساء فلم تجدوا ماء فتیمموا صعیدا طیبا) قول شریفنده حدث ذکر اولمشدر یاخود
سزدن بریکز غائطدن کلسه یعنی خلادن یاخود سزدن بریکز عورتلره یاپشسه یعنی جماع ایلسه چونکه
بونده حدث ذکر اولیجق اصلده دخی محدثین تقدیر اولنمق لازمدر زیرا فرع اصله شرط وسببله مفارق اولمز
یا شونلرکه ایمان کتورمشلردر چون سز صلاته قیام مراد ایلسکز یوزیکزی یولك دخی اللریکزی دیرسکلریکزه
وارنجه ودیرسکلریکزی معا یولك ودخی باشلریکزه مسح ایدك ودخی آیقلریکزی طپوقلریکزه وارنجه
یعنی طپوقلریکزی معا یولك دیمکدر والله تعالی اعلم آیت وضوءده حق سبحانه وتعالی اذا ذکر ایلدی وآیت
غسلکه (وان کنتم جنبا فاطهروا) انده ان ذکر ایلدی دیو برسائل سؤال ایدرسه جواب ویریلورکه اذا کثرة
استعمال اولان اشیاده ذکر اولنوران ایسه متردد الوجود اولان اشیاده ذکر اولنور وقتا که آیت کریمه فرائض
وضوءیه دال اولدی ایسه ففرض الوضوء قولنه فاء تعقیب ادخال ایدوب (ففرض الوضوء) دیدی ایمدی پس
وضوءنك فرضی (غسل الاعضاء الثلاثة) اوچ اعضائی بر کره یومقدر وفرض لغتده قطعه دیرلر وفرض دخی
ایکی نوعدر بری فرض اعتقادیدر وبری فرض عملیدر فرض اعتقادی اولدرکه دلیل قطعیله ثابت اوله
وحکمی تارکی عقابه مستحق اولور ومنکری کافر اولور فرض عملی اولدرکه کندی فوت اولمغله آخر شیئك
جوازی فوت اولور ومنکری فوت اولمز صاحب ترتیب اولان کمسنه صلاة وتری ادا ایلسه صلاة فجری ادا ایدرکن
تذکر ایلسه فجرك جوازی فوت اولور مادامکه وتری ادا ایلمیه صلاة فجر جائز اولمز بوکا فرض عملی دیرلر ودخی
دینلدیکه فرض لغتده تقدیره دیرلر نته کیم کلام عربده (فرض القاضی النفقة) دینلور قدرها معناسنه شریعتده
بر حکم مقدردن عبارتدرکه زیاده ونقصانی محتمل اولمیه وبر دلیل ایله ثابت اوله که انده شبهه اولمیه ووضوء دخی
اوچ نوعدر بر نوعی ارادهٔ صلاتده حدثدن وضوءدرکم کرك جنازه وسجدهٔ تلاوت وکرك مس مصحف شریف

اولسون برنوعی دخی واجبدر طواف وزیارت ایچون اولان وضوء کبی وبرنوعی دخی مندوبدر ارادهٔ نوم ووضوء
علی الوضوء کبی ومحافظهٔ وضوء وبعد الغیبه وبعد انشاء الشعر وبعد القهقهة فی غیر الصلاة وغسل میت
ایچون اولان وضوء کبی وضوء لغتده وضاءتدن حسن ونظافت معناسنهدر شریعتده اعضاء ثلثهیی غسل ایله
باش ایلمکدر (ومسح الرأس) ودخی باشه مسح ایلمکدر مراد ربع رأسدر مسح وغسل اعضاء ثلثهده قطعی
الثبوتدر اختلاف مقدار مسح ایله حدود اعضادهدر برکسنه ربع راسی انکار ایلسه اکفار اولنمز زیرا فرض
عملیدر فرض اجتهادی دخی دیرلر (والوجه ما بین قصاص الشعر واسفل الذقن وشحمتی الاذنین) وجه اطلاقی
طولا باشده شعرک منتهاسیله چکه التنک ما بینیدر وعرضا ایکی قولاق یومشاقلرینک ارهسیدر ایمدی بوذکر
اولنان حدودک ما بیننه وجه تسمیه اولندی ایسه (فیفرض غسل ما بین العذار والاذن) یکاق ایله قولاق
ما بینی یومق فرض اولندی عذاردن مراد موضع لحیهدر ایمدی اول محل ایله قولاق ما بینی یقامق فرضدر زیرا
اول وجهه داخلدر (خلافا لابی یوسف) رحمه الله ابو یوسف ایچون خلاف واردر غسل عذار ماوراسنی اسقاط
ایدر عذار ایله اذن ما بینی غسل لازم دکلدر (والمرفقان والکعبان یدخلان فی الغسل) ایکی دیرسک وایکی
طوپوق غسلده داخلدر جمهور فقهادخولده متفقلردر اما امام زفر خلاف ایدوب غایت مغیاده داخل اولمز
زیرا (اتموا الصیام الی اللیل قول شریفی دلیل کتوررز ایچون دلیل بودرکه اکر غایت مغیا جنسندن واسقاط
ماورا ایچون اولورسه غایت مغیاده داخل اولور مرفق وکعب ایسه اسقاط ماورا ایچوندر وغایت مغیا
جنسندندر ودخولده شبهه یوقدر اکر غسل یده اطلاق اولنسه قولتوغه دکین متناول اولوردی زیرا ید اطلاقی
بوجملهیهدر (والمفروض فی مسح الرأس قدر الربع) مسح رأسده مفروض یعنی مقدار اولان رأسک ربعیدر امام
مالک واحمد بن حنبل استیعابه ذاهب اولوب آیتک اطلاقی اوزره عمل ایلدیلر وبرؤسکم ده اولان باء صلهدر
دیدیلر وامام شافعی رحمه الله بانک تبعیض ایچون اولمسنه ذاهب اولوب مسح رأسده ادنی ما یطلق علیه البعض
مراددر دیو ایکی قیل اوزرینه مسح ایلمکی جائز کورمشلردر زیرا مسح امرار ید رامرار ایسه ایکی قیلده حاصل
اولور اما بزم ائمهمز قتنده برؤسکم ده اولان با الصاق ایچوندر چونکه با آلته داخل اولسه وفعل مسح بنفسه محل
متعدی اولسه اول محل مفعول به اولور مسحت الحائط بیدی کبی با آلته داخل اولوب مفعول به اولدی وفعل
مسح حائطه بنفسه متعدی اولدی بو تقدیرجه کله متناول اولوب استیعاب کل حائطه لازم کلدی اما چونکه با محله
داخل اولسه وامسحوا برؤسکم دهکی با کبی محل مسح آلته تشبیه اولنوب ومفعول به ذکر اولنمامق ایله محل
آلته تعدی ایتمش اولور اول تقدیرجه استیعاب لازم کلیوب بعض اقتضا ایدر وربع رأسده خبر مسح واحد ایله
ثابت اولمشدر اول خبر قول مغیرهدر که (ان النبی علیه السلام اتی سباطة قوم فبال وتوضأ ومسح علی ناصیته
وخفیه) حدیث شریفی روایت ایلمشدر بو ایسه خبر واحددر زیاده علی الکتاب لازم کلمزمی دیو سؤال اولنورسه
جواب ویریلور که آیت مسح مجملدر خبر واحد ایله مقداری بیان اولنور یوخسه زیاده علی الکتاب لازم کلمز
وبو حدیث شریف ایکی حدیثدر بریسی اتی سباطة قوم فبال وتوضأ حدیث شریفیدر وبری دخی مسح علی
ناصیته وخفیه حدیث شریفیدر صاحب قدوری ایکیسنی بر یره جمع ایلمشدر اما ایکیسی دخی مغیره روایتیدر
ومسح رأسده یعنی مقدارنده بش مسئله واردر بزم ائمهمزدن ایکی قول واردر بر قولده مقدار ناصیه که ربع
رأسدر وبر قولده اوچ پرمق مقداریدر وشافعینک قولی هو ادنی ما یطلق علیه اسم المسح دیو بر ایکی قیل
اوزرینه اکتفا ایلدی وامام مالک استیعاب لازمدر دیو جمله باشه مسح ایلمک اوزره ذاهب اولمشدر وحسن
بصریدن بر قول واردر که باشک اکثرنی مسح ایلمکدر (وقیل یجزئ وضع ثلاث اصابع) دخی دینلدی واوچ
پرمغی وضع کفایت ایدر زیرا واجب اولان الصاق یدایدی پرمقلر ایسه یدک اصلیدر اوچ پرمق ایسه یدک
اکثریدر اکثرده ایسه حکم کل اولدیغی مقرردر لکن مصنف قیل ایله ایراد ایتمکین بو کلامی ضعفه نسبت
ایلمشدر وقتا کم برؤسکم دهباءنک معناسی الصاق اولوب معنای مسح امرار شیء علی شیء اولدی ایسه شک یوقدر که
شیء اولدن مراد بودر که آلت تطهیردر وید ایسه مقدارده ربع رأسه قریبدر چونکه الی باشنه ادنی امرار ایله امرار
ایلسه مسح ربع رأس حاصل اولور بو تقدیرجه بزم اصحابمزدن اوچ پرمق مقداری مسح کفایت ایدر زیرا
واجب اولان الصاق یددر واصابع ایسه یدک اصلیدر واوچ اصبع ایسه یدک اکثریدر اکثرده ایسه حکم کل

واردر

واردر دیدیکلرینک عدم صحتی ظاهر اولدی وصاحب نهایهنک دخی قولی بوکا دلیلدر که ابن رستم نوادرنده ذکر
ایلدیکنی تصریح ایدوب برکسنه اوچ پرمغی باشنه وضع ایدوب مد ایلسه امام محمد قتنده مسح جائزدر
اما ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اوچ پرمغی وضع ایلدکدنصکره مد ایدوب باشلق ربع رأسه اصابت ایلمینجه
مسح جائز دکلدر واکثر ایچون حکم کل واردر دیدیکسنهلرک قوللری حیز منعدهدر یعنی ممنوعدر مسح
مقدرات شرعیهدندر بونده اعتبار شرع تقدیر ایلدیکی مقدارهدر (ولو مد اصبعا او اصبعین لا یجوز) اکر پرمغی
ویاخود ایکی پرمغی مسح ایچون چکسه جائز دکلدر اما امام زفر قتنده جائزدر (ویفرض مسح ربع اللحیة
فی روایة) امام ابو حنیفهدن بر روایتده صقالک ربعنی مسح ایلمک فرض اولور زیرا لحیهنک تحتی غسلدن ساقط
اولمغین جبیره کبی مسح واجب اولدی ممسوحک ایسه استیعابی واجب دکلدر بو تقدیرجه ربع لحیه اعتبار
اولندی (والاصح مسح ما یلاقی البشرة) اصح اولان بشرهیه ملاقی اولان یری مسح ایلمکدر (وسنته غسل
الیدین الی الرسغین ابتداء) ابدستک سنتی بلکلرینه وارنجه ایکی اللرین یومقدر ابتداء یعنی چناغه ادخال
ایلمزدن اول سنت لغتده طریق معتادهیه دیرلر اصطلاحده دینده مسلوک اولان طریقه دیرلر اما صاحب
المحیط دیمشدر که سنت ایکیدر بری سنت رسولدر که (هی الطریقة المسلوکة التی فعلها الرسول علیه السلام
وواظب علیها کرکعتی الفجر والاربع قبل الظهر واشباههما وسنة الصحابة هی الطریقة التی سلکها الصحابة
وواظبوا علیها کالتراویح یقال لها سنة عمر لانه فعلها وواظب علیها) سنت اولدر که فعلنده ثواب وترکنده
عتاب اوله اما عقاب اولمیه وغسل یدین اکرچه وضوءده فرض ایسه لکن بلکلرینهدک اوچ کره یومق سنتدر
زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که چون سزدن بریکز اویقودن اویانسه اللرین چناغه ادخال
ایلمسون حتی الیٖنی یقهمینجه زیرا اول کسنه بلمزکه اللری نه یرده کیجهلدی جمهور رفقهانک مختاری بودرکه
غسل یدین ابتدا سنتدر کرکسه ابدست آلان کسنه مستیقظ اولسون کرک اولمسون محیطدن وتحفة الفقهادن
نقل اولنان بو منوال اوزرینهدر لکن مصنفین استیقاظ قیدیچی سنت اولدیغیچون شرط قلدیلر (والتسمیة
ابتداء) وضوءده تعوذدنصکره (بسم الله الرحمن الرحیم) دیمک سنتدر زیرا نبی علیه السلام لا وضوء لمن لم
یسم الله بیورمشدر وبو حدیث شریفک معناسی نفی وضوء اولمیوب فضیلت اولمقدر دینلمشدر که مشایخدن
وضوءده تسمیه خصوصنده نقل اولنان (بسم الله العظیم والحمد لله علی دین الاسلام) دیمکدر اما افضل اولان
(بسم الله الرحمن الرحیم) دیمکدر وشرع شریف جمیع افعال واحوالده بسملهٔ ذکر ایتمکی مرغوب ومندوب
طوتمشدر جملهدن اکل وشرب وجماع وطهارت ورکوب بر وبحر واقعالدن بونلره بکزرنهوار ایسه نته کیم حق
سبحانه وتعالی کلام مجیدنده (فکلوا مما ذکر اسم الله علیه) بیورمشدر وینه بر غیری یرده (وقال ارکبوا
فیها بسم الله مجریها ومرسیها) بیورمشدر ونبی علیه السلام اغلق بابک واذکر اسم الله واطف المصباح
واذکر اسم الله وخمر اناءک واذکر الله بیورمشلردر ومحل آخرده لو ان احدهم اذا اراد ان یأتی اهله وقال بسم الله
جنبنا الشیطان وجنب الشیطان ما رزقتنا فانه ان یقدر بینهما ولد فی ذلک لم یضره الشیطان ابدا) بیورمشلردر
وینه دخی بر محلده عمرو بن ابی سلمهیه یا غلام سم الله وکل بیمینک وکل مما یلیک) بیوردیلر ودخی ابن ماجه
وترمذی روایت ایلدیلر که نبی علیه السلام بیورمشدر که ستر ما بین الجن وعورات بنی آدم اذا دخل الکنیف
ان یقول بسم الله) چونکه بو محلده بسمله ستر اولدی ایسه ثابت اولدی که هر کارک وهر امرک اولنده تسمیه
مستحبه درتبه کیم صاحب هدایه والاصح انها مستحبة) دیدی ومستحبه اولمسی مبسوطدن نقل ایلمشدر
(وقیل مستحبة) دینلدیکه ابتداء وضوءده تسمیه مستحبهدر سنت اولمسی صاحب قدورینک اختیاریدر والله
اعلم سنت اولمسنک وجهی بودرکه حدیث شریف ایله ثابت اولمش اوله ودخی بو امتی تسمیهیه ترغیب وتقویت
اهتمام ایچون ازله تا که بر فرد تسمیهیی ترک واهمال ایلمیه ودخی مستحب اولمسنک وجهی بودرکه سنت آکا
دیرلر که نبی علیه السلام آکا مواظبت ومداومت ایلیه اول حضرتک ایسه وضوءده تسمیهیه مواظبتی نقل
اولنمدی بلکه عثمان وعلی رضی الله عنهما حضرتلری رسول اکرمک ابدستنی نقل ایتدیلر لکن آنلردن تسمیه نقل
اولنمدی ودخی روایت اولندیکه نبی علیه السلام اعرابییه وضوء تعلیم ایلدی واول روایتده تسمیه ذکر اولندیغی
نقل اولنمدی بلکه اول حضرت صلی الله علیه وسلمک تسمیهدن اول ابدست آلدیغی روایت اولندی اول روایت

ت ل ع

امام ابو جعفر طحاوی شرح آثارده ذکر ایتدیکیدرکه مهاجریندن قنفذ برلر صحابه دن برکسنه رسول اکرمه
آبدست الورکن سلام ویردی نبی علیه السلام سلامن آلمدی تا ابدستدن فارغ اولدقدنصکره بیوردیلرکه بنی سلام
آلمقدن هیچ برنسنه منع ایلمدی الا بو قدر واردرکه آبدستسز اللهی ذکر ایلمکی کریه کوردم بیورمشلردر ابو جعفر
طحاوی دیرکه بو حدیثده دلالت واردرکه اول حضرت تسمیه دن اول ابدست آلمشدر وحدیث آخر ایله سؤال
اولنورکه نبی علیه السلام ابتداء وضوءده تسمیه ایدردی لکن اول حدیث ایله تسمیه خصوص وضوء ایچون
سنت اولمسنه دلالت ایلمز لکن اول تسمیه افعال مشروعه دن ارلمش ایدی سائر افعالده مستحب اولان بودرکه
ذکر الله ایله بدأ اولنه نته کیم نبی علیه السلام (کل امر ذی بال لم یبدأ ببسم الله فهو اقطع) دیو بیورمشلردر
وضوء دخی اول قبیلدن اولور تسمیه ده مذهب صحیح بودرکه ایکی کره تسمیه ایلیه بریسی استنجادن اول
وبریسی احتیاطا صکره اوله بعضلر دیدیلرکه استنجادن اول تسمیه ایلیه لر زیرا استنجا سنن وضوءدن برسنتدر
اوایله اولسه اول تسمیه ایله جمیع افعال وضوء فرضی وسنتی تسمیه ایتمش اوله وبعضیلر دیدیلرکه استنجادنصکره
تسمیه ایلیه زیرا استنجادن اول انکشاف حالیدر اول حالده اللهی ذکر ایلمک مستحب دکلدر بلکه مکروهدر اللهک
اسم شریفنی تعظیم ایچون منع اولنمشدر تسمیه ده اولان اختلاف غسل بدنده اولان اختلافک نظیریدر
(والسواک) استعمال سواک دخی سنتدر حذف مضاف طریقی اوزره زیرا سواک ایله مسواک بیننده التباس
یوقدر وبو سواک استیاک ایچون تعیین اولنان خشبه نک اسمیدر بوخسه نفس خشبه سنت دکلدر مراد
استعمالیدر وسواک لفظی استیاک ایله تفسیر اولنمشدر حذف ارتکاب اولنمسون ایچوندر ونبی علیه السلام
استعمال سواکه مواظبت ومداومت ایدردی واحیانا ترک ایدردی نبی علیه السلامک سواکی احیانا ترک
ایتدیکنه دلیل بودرکه براعرابی یه تعلیم وضو ایلدیلر اول تعلیمده استعمال سواک نقل اولنمدی ووقت استیاک
مضمضه زماننده در زیرا شیخ الاسلام مبسوطنده ومن السنة حال المضمضة ان یستاک) بیورمشدر ولایق اولان
بودرکه سواک برمقدار خشن اوله تا که انکله اسنانک صفرتی زائل اوله ولایق ازلان بودرکه اشجار مره دن
اوله زیرا آغزک رایحهٔ کریهه سن ازاله ایدر وضعیف دیشلرک اتی محکم ایدر ومعده یه قوت ویرر وبو سواکک
اصلی زیتوندندر زیرا انبیا علیهم السلامک سواکی زیتوندن ایدی وحاشیهٔ هدایه دن نقل اولندیکه سواک جمیع
اوقاتده مستحبدر خصوصا وضویه قصد ایتدیکی زمانده استحبابی مؤکددر هرنماز وقتنده وغیریده یاسنتدر
ویاخود مستحبدر اختلاف روایات اوزرینه بوسوزده دلیل کافی وبرهان وافی صحیحینده ذکر اولناندرکه نبی
علیه السلام لولا ان اشق علی امتی لامرتهم بالسواک عند کل صلاة بیورمشلردر وحاکم رضی الله عنه روایت
ایلمشدرکه نبی علیه السلام رکعتان بسواک افضل من سبعین رکعة بلا سواک) بیورمشلردر وسواک موجود
ایکن برمق ایله مسواکلنسه مسواکک مقامنه قائم اولوردیو شیخ زاده شرح وقایه ده ذکر ایلمشدر وحضرت عائشه
رضی الله عنهادن فضل الصلاة بسواک علی الصلاة بغیر سواک سبعون ضعفا) قول شریفی روایت اولنمشدر
ومعلوم اوله که وضوء ایچون استعمال اولنان مسواک صلاة ایچون اولمغه دخی کافیدر صدر الشریعه محشیسی
قره کمال دیرکه چونکه استعمال سواک سنت اولدی ایسه هرمؤمنه لازمدرکه قنغی سواک اولورسه اولسون
استعمالدن خالی اولمیه شافعی صائم ایچون زوالدنصکره استعمال سواک مکروه اولمسنه ذاهب اولمشدر علماء
حنفیه قتنده هرنماز وقتنده وضوء زماننده سواک مستحبدر حتی عبدالله بن مبارک حضرتلری اعظم علماء
حنفیه دن ومشایخ شامدندر بیورردلرکه برقریه ویاخود برناحیه خلقی استعمال سواکی ترک ایلمک اوزره جمع
اولسه لر بزه لازمدرکه آنلر یله قتال ایده وز مرتدلر ایله قتال ایلدیکمزکبی تاکه برناس احکام اسلام ترکنه جرأت
ایلمیه لر (وغسل الفم بمیاه والانف بمیاه) صولر ایله اغزنی وبورنی یومق سنتدر یعنی اوچ دفعه مضمضه واوچ دفعه
استنشاق ایلمک سنتدر بمیاه دیو جمع ایله ایراد ایلمک تجدید ماءیه دلالت ایلسون ایچون مصنفک وغسل الفم
بمیاه والانف بمیاه دیدیکندن مرادی مضمضه واستنشاقدر هدایه وسائر متونده والمضمضة والاستنشاق ذکر
اولندیغی طریقه سلوک ایتمیوب نشاط سامع ایچون عبارتده تفنن ایلمش اولدی ومحمد قهستانی جامع الرموز نام
کتابنده غسل فم) قولنده ثلاث مرات دیوب وبمیاه قولنی دخی ای بثلاث غرفات ایله تفسیر ایدنصکره دیرکه
میاه ماءنک جمعیدر هادن بدل قیلنان همزه ایله ازاولورکه قصر ایله قرائت جائزدر وآز اولورکه ها ایله ماه دیمکده

جائزدر بوندن مراد بیان سنتدر دیمش ونبی علیه السلام اعرابی یه تعلیم وضوءده مضمضه واستنشاقی ذکر
ایتمامش ایکن کندولر مضمضه واستنشاقه مواظبت ایلمشلردر وابن عباسدن مرویدرکه مضمضه واستنشاق
غسلده فرض وضوءده سنتدر (وتخلیل اللحیة والاصابع هو المختار) صقالنی وپرمقلرنی تخلیل ایلمک سنتدر مختار
اولان دخی بودرکه ابوداوددن روایت ایدوب نبی علیه السلام آبدست الدقده آوجنه صو آلوب مبارک
بوغازی آلتنه قویوب صقالنی تخلیل ایدردی وربم بکا بویله امر ایلدی دیو بیورردی واصحابنه دائما خللوا اصابعکم
کیلا یتخللها نار جهنم) دیو خطاب ایدرلردی تخلیل لحیه واصابع سنت اولدیغی بودلیل ایله ثابت اولمشدر
وتخلیل اصابع یدین ورجلین بلا خلاف سنتدر زیرا ابن عباسدن روایت اولندیکه نبی علیه السلام خطاب
ایدوب بیورررلردیکه اذا توضأت فخلل الاصابع من یدیک ورجلیک ودخی خللوا اصابعکم کیلا یتخللها نار جهنم
دیو بیورردی اکر سؤال اولنورسه بوذکر اولنان حدیث شریفلرده مطلق امر وجوب افاده ایدر خصوصا که
امر شریفه امتثال ایتمین حقنده کیلا یتخللها نار جهنم کبی وعید وارد اولمش اوله تخلیل اصابع سنتدر دیمکله
نیجه حکم اولنور بو سؤاله جواب ویریلورکه خبر واحد ایله ثابت اولان اولزمان وجوب افاده ایدرکه برمانع
منع ایلمیه وظاهرندن دوندیرر برقرینه اولمیه خبر فاتحه کبی اما ظاهرندن تحویل ایدر برقرینه موجود
اولنجه اول زمانده کذلک ینه وجوب افاده ایلمز تخلیله امر کبی زیرا شول خبرلرکه آندن رسول الله صلی الله علیه
وسلمک وضوءنی حکایت اولنمشدر آنلرده تخلیل اصابع ید ورجل ذکر اولنمدی واعرابی یه تعلیم حدیثنده دخی
ذکر اولنمدی ایدی ذکر اولنمق لزم ایچون برقرینه اولدیکه ظاهرنی وجوبه حملدن صارفه ومانعه اولدی
وقیل هو فی اللحیة فضیلة عند الامام ومحمد رحمهما الله تعالی) بعضلر دیدیلرکه تخلیل لحیه فضیلتدر امام اعظم
وامام محمد قتنده یعنی پرمغی ایچون فضیلتدرکه بونی اشلین بدعته نسبت اولنمز زیرا بوغازنه مسح ایدن بدعته
نسبت اولنور اما ابو یوسف حضرتلری سنتدر دیمشدر ابن الساماتی مجمعنده بو روایتی اختیار ایلدی ودخی
شرحنده تسطیر ایدوب ابو یوسف تخلیل لحیه نک سنت اولمسنی استدلال ایلدیکه حضرت علیه السلام
ابدست الدیغی زمانده مبارک صقالنه مشبک ایدوب تخلیل ایدردی کویا اسنان مشط یعنی طراق ایله تسریح
ایتدکاری کبی امام اعظم وامام محمدک دلیللری مطولاتده ذکر اولنمشدر (وتثلیث الغسل) اوچ دفعه غسل
ایلمک دخی سنتدر اولکی فرضدر ایکنجی واوچنجی سنتدر وبعضلر دیدیلرکه ایکنجیسی سنتدر واوچنجیسی
نافله در ابو بکر اسکافدن نقل اولندیکه اوچنجیسی فرضدر اوچدن زیاده مکروهدر زیرا نبی علیه السلام
وضوئی تمام ایتدکده (هذا وضوئی ووضوء الانبیاء من قبلی فمن زاد علی هذا اونقص فقد تعدی وظلم)
دیو بیورمشلردر ونظمده مسطوردرکه اوچدن نصکره غسلی زیاده ایدوب وضوء آخره نیت ایلسه جائزدر بویله
اولمیوب هواسنه تابع اولمغله مجرد وسوسه ایچون غسل ایلسه آثم اولور تاتارخانیه ده مسطوردرکه برکسنه
اعضای مغسوله یی اوچ دفعه غسلدن تجاوز ایلسه مکروهمیدر دکلمیدر مشایخ اختلاف ایلمشلردر فقیه
ابو بکر اسکاف دیدیکه مکروهدر وفقیه ابو بکر اعمش دیدیکه مکروه دکلدر الا اکرکه وضوء صاحبی سنت
درتنده وبشده در دیو اعتقاد وحکم ایلیه وبعض مشایخمز دیدیلرکه اکر وضوئک نیتی زیاده ایسه مکروهدر
واکر نیتی زیاده اولمیوب تجدید وضوء آخر نیتی اولورسه مکروه دکلدر بلکه مستحبدر بوذکر اولنان اقوالک
جملهسی وضوء واحدده در اما بر وضوءدن سنت اوزره فارغ اولسه آندنصکره استیناف وضوء ایلسه بالاتفاق
مکروه دکلدر وفقیه ابو بکر دیدیکه برکسنه وضوءده اعضاء مغسوله یی اوچ دفعه غسل ایلسه جملهسی فرضدن
صایلور (والنیة) وضوءده نیت دخی سنتدر امام شافعی قتنده نیت فرضدر (والترتیب المنصوص علیه) آیت
وضوءده منصوص اولان ترتیب اوزره آبدست آلمق دخی سنتدر اول یوزنی بعده قوللرینی غسل ایده وبعده
ایاقلرینی * ترتیب فرض اولمسنک دلیلی حق سبحانه وتعالینک فاغسلوا وجوهکم قول شریفیدر زیرا
فاغسلوده اولان فاء تعقیب ایچون اولمسنه ذاهب اولمشلردر وبزم ایچون دلیل بودرکه آیت وضوءده مذکور
اولان واو مطلق جمع ایچوندر واهل لغتک اجماعیله وآیت وضوءده ترتیبه وعدم ترتیبه تعرض اولنمشدر
کانه معنی) اذا اردتم القیام الی الصلاة فافعلوا عقیبه هذه الافعال) دیمک اولدی ظاهردرکه بوکلام ترتیب فعلی یه
دلالت ایلمز (فکیف نص وفرض اوله قره کمال صدر الشریعه حاشیهسنده تاتارخانیه دن نقل ایدوب دیرکه

ترتيب مشهور سنتدر مكر ترتيبده ضرر اوله (واستيعاب الرأس بالمسح) وباشينى قپليوب مسح ايتمك سنتدر امام مالك واحمد بن حنبل قتلرنده فرضدر (وقيل هذه الثلاثة مستحبة) بعضلر ديديلر كه بو افعال ثلاثه يعنى نيت منصوص واستيعاب مسح رأس مستحبدر بو قول قدورينك اختياريدر بزم ايله شافعى بيننده مسح رأسك استيعابى سنت اولمسنه اختلاف يوقدر انجق خلاف استيعابك تثليثنده در شافعى ديركه سنت محلنده اكمال فرض ايچوندر اكمال فرض غسل تثليث ايله اولديغى كبى اكمال فرض مسح دخى تثليث ايله اولور شافعى عثمان وعلى رضى الله عنهمادن روايت ايدوب آنلر نبى عليه السلامك وضوسنى حكايت ايدوب اندنصكره كندولر آبدست آلديلر اعضاى مغسوله يى اوچر دفعه غسل ايتديلر وباشلرينه بردفعه مسح ايلديلر وهذا وضوء رسول الله صلى الله عليه وسلم ديديلر اما اول ايكى صاحب سعادتدن مشهور اولان بودركه انلر اعضاء مغسوله يى اوچر دفعه غسل ايتديلر وباشلرينه بردفعه مسح ايتديلر تسليم ايدلمكه آنلردن امام شافعى رحمة الله عليه تثليث مسحده روايت ايلديكى ثابت اولديغى تقديرجه اوچ دفعه مسحى تكرار ايلمك استيعاب رأس ماء واحد ايله حاصل اولسون ايچون جائزدركه نبى عليه السلام مبارك پرمقلرينى مبلولا مقدم رأسنه وضع ايتديكدنصكره مؤخر رأسنه يعنى قفاسنه چكوب تكرار ثانيا وثالثا بويله ايتمش اوله ماء واحد ايله استيعاب رأس حاصل اولسون ايچون بوخود مشروعدر بردليل عقلى دخى بودركه مطلقا مسحده تثليث مسنون دكلدر تيممده ومسح على الخفينده وجبيره اوزرينه مسحده تكرار مسنون اولمديغى كبى ممسوحى ممسوحه قياس ممسوحى مغسوله قياسدن اوليدر (والولاء) اعتدال هواده آبدست آلدقده بر عضونده اولان صو قورومدن آخر عضوى غسل سنتدر مضمراتده ولائى تفسير ايدوب ديركه وضوء اثناسنده وضوء جنسندن اولميان شيئه مشغول اولميه وامام مالك فرض اولمسنه ذاهب اولمشدر واما قهستانى جامع الرموز نام كتابنده ديركه متوضى يوزينى واللرينى واياقلرينى غسل ايلمدن قورتسه سنت ولائى ترك ايتمش اولمز اما تحفه واختيار ومصفى نام كتابلرده ولائى تفسيرده افعال وضوء بيننده شئ آخره مشغول اولميه ديو تسطير ايتمشلر بو كلامك اوزرينه اكر منديل ايله دخى قورتسه سنت ولائى ترك ايتمش اولور آنكيچون بعض مشايخ تجفيفدن منع ايلدى (ومسح الاذنين بماء الرأس) باشه مسح ايلديكى صو ايله قولاقلرينه مسح ايلمك سنتدر بزم قتمزده امام شافعى بو قوله مخالف ايلمشدر آنك قتنده ماء جديد ايله مسح اولنقدر شافعينك دليلى ابو امامة باهلى روايت ايلديكى حديث شريفدركه نبى عليه السلام مبارك قولاقلرى ايچون ماء جديد اخذ ايلدى دير بزم دليلمز نبى عليه السلامك الاذنان من الرأس قول شريفيدر بو حديث شريف بيان حكمدر زيرا نبى عليه السلام بيان خلقت ايچون مبعوث اولمدى چونكه اذنان حكم جهتندن اجزاء رأسدن اولدى ايسه رأس ايچون اخذ اولنان صو ايله مسح اولنمسى واجب اولدى چونكه اجزاء رأسدن هر جزؤ ايچون تجديد مايه محتاج اولمديغى كبى مسح اذنين ايچون دخى تجديد مايه احتياج اولمز اكر شافعى طرفندن بزه سؤال اولنوب سز ديديكزكه اذنان رأسدن اولنجه اذنينه مسح ايلمك باشه مسح ايتمك مقامنه قائم اولوب فرض مسحدن كفايت كرك ايدى حال بوكه بويله دكلدر اكا جواب ويريلوركه بو مقدماته بز تسليم اولمز زيرا مسح رأسك فرضيتى دليل قطعى ايله ثابت اولمشدر اذنينك رأسدن اولمسى خبر واحد ايله ثابتدر قولقلرينه مسح باشه مسحدن كفايت ايلديكى مقطوع به دكلدر بو تقديرجه دليل قطعى ايله ثابت اولان مسحك مقامنه قائم اولمز (ومستحبه التيامن) آبدستك مستحبى تيامندر يعنى صاغدن باشلمقدر مستحب لغتده محبوب اولان شيئه ديرلر مكروهك ضديدر (ومسح الرقبة) دخى بيوننه مسح ايلمك مستحبدر اما بوغازينه مسح بدعتدر مولانا محمد قهستانى امام مطرزيدن نقل ايدوب ديركه تيامن لغتده جانب يمينى اخذدر يعنى هر امرده صاغدن بدأ ايلمكدر وبو محلده تيامندن مراد صاغ اليى اول يومقدر كذلك صاغ اياغى اول يومقدر اما يوزى وقولقلر دفعة واحده ده يومقدر وتيامنك جميع احوالده حكمى عام اولديغيچوندركه مصنف رحمة الله عليه تيامنى تخصيص بالذكر ايلدى مثلا لبس ثوب وخف ودخول مسجد واستعمال سواك واكتحال وطرنق كسمك وصقال طراش وقولتق يولمق وحلق رأس وخلادن خروج واكل وشرب وادهان بونلرك امثالى نه وار ايسه جمله سنده صاغدن باشلمق مندوب ومستحبدر وآداب آكا ديرلر كه نبى عليه السلام بر دفعه يا ايكى دفعه اشلمش اوله اما مواظبت ومداومت ايتمش اوله ويا خود مواظبت ايتمش اوله اما على سبيل العباده ايتمامش بلكه

على

على سبيل العاده ايتمش اوله بو مثللو يه سنن زوائد تسميه اولنور وبونلرك فعلى تركندن اولىدر متنده مذكور اولان تيامن بو قبيلدندر نبى عليه السلام جميع امورنده تيامن سيوردى (وان الله تعالى يحب التيامن فى كل شئ) بيوررلردى وهرنسنه يه كه رسول الله صلى الله عليه وسلمك تلقاء نفسندن مواظبت صادر اوله واول مواظبت اولنان على سبيل العباده اوله اكا سنن هدى ديرلر تركنده كراهت واساءت اولور صلاة خمسى جماعتله ادا ايتمك كبى انكيچون نبى عليه السلام (الجماعة سنة من سنن الهدى) ديو بيورمشلردر بو محلده وضوده قراءت اولنجق بعض ادعيه نك ذكرى لازم اولغين شروع اولندى مضمراتده مسطوردركه وضوده كمال سنت بودركه اولا (انما الاعمال بالنيات) فحواسنجه نيت صحيحه وتسميه ايله بدأ ايدوب اللرين بلكلرينه دكين اوچ دفعه غسل ايليه اندنصكره (بسم الله العظيم والحمد لله على دين الاسلام) ديه اندنصكره صاغ اليله صول الك اوزرينه صو دوكه وفرجنى غسل ايليه واللرين ديواره وطپراغه بكيجه سوره اندن رايحه زائل اوله وعورت يرينى ستر ايليه وبو دعايى اوقيه زنهار ستر عورت ايتمدين اوقوميه (اللهم اجعلنى من التوابين واجعلنى من المتطهرين واجعلنى من عبادك الصالحين) ديدكدنصكره برصعيدده متوضئ هيئتنده قبليه قرشو جلوس ايليه ماء مستعمل جريان ايدوب اكنميه اندنصكره تكرار اللرين بلكلرينه دكين اوچ دفعه غسل ايليه اندنصكره اوچ دفعه مضمضه واستنشاق ايليه وبو محلده (اللهم ارحنى من رايحة الجنة وارزقنى من نعيمها) ديه مضمضه واستنشاقده سنت مبالغه در مكر صائم اوله اندن يوزينى اوچ دفعه يويه بو دعايى اوقيه (اللهم بيض وجهى بنورك يوم تبيض وجوه اوليائك ولا تسود وجهى يوم تسود وجوه اعدائك اندنصكره قوللرينى ديرسكلرى ايله معا غسل ايليه صاغ قولنى يوركن (اللهم اعطنى كتابى بيمينى وحاسبنى حسابا يسيرا) ديه وصول قولنى يوركن (اللهم لا تعطنى كتابى بشمالى ولا من وراء ظهرى ولا تحاسبنى حسابا شديدا) ديه اندنصكره باشنه مسح ايدركن (اللهم اغشنى برحمتك) ديه اندنصكره قولقلرينه مسح ايدركن بركره بو دعايى اوقيه (اللهم اجعلنى من الذين يستمعون القول فيتبعون احسنه) اندن بوينته مسح ايليه وبو دعايى اوقيه (اللهم اعتق رقبتى من النار واحفظنى من السلاسل والاغلال اندنصكره ايكى اياقلرينى اوچر كره يويه (اللهم ثبت قدمى على صراطك المستقيم يوم تزل فيه الاقدام) دعاسنى اوقيه بو قاروده ذكر اولنديغى اوزره بركسنه بر دفعه صويى اقتسه كفايت ايدر لكن سنتى ترك ايتمش اولور اساءتدر متوضئ اولان كسنه يه ذكر اولنانك جمله سنى اشلمك لازمدر فرائض اوزرينه اقتصار ايليه وفتاواى حجه ده ذكر اولنمشدركه وضوده عدد مسنوندن زياده اسراف مادن حذر ايليه خبرده كلمشدركه امتك شرارى وضوده اسراف ايدنلردر ومحيطده ذكر اولنمشدركه صويى اسراف ايتمك اداب وضودندر وشمس الائمة الحلوانى عدم اسراف ماء سنتدن ديدى آداب وضودندركه هر عضوى غسل اثناسنده اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله) ديمكدن غفلت ايليه وبونك حقنده اثر دخى وارد اولمشدر ودخى آداب وضودندركه اثناء وضوده كلام ناس مقوله سندن اولان شيئى تكلم ايليه ووضوءه كنديسى بالذات قائم اوله اما شول شرطله كه غاسل غيرى اولميه بلكه بنفسه كندى غسل ايليه شرعده امر وضوده بركسنه دن عون طلب ايليه شارحى اولان سيد على زاده تسهيلدن نقل ايدوب وضوده استعانت مكروهدر عندنده اولديغى كبى الا مكركه عاجز اوله ونبى عليه السلامك مغيرة بن شعبه دن استعانتى جوازى بيان وتعليم ايچوندر ابن ملك مشارق شرحنده ديركه مطلق استعانت مكروه دكلدر مكركه غاسل غيرى اوله اول صورتده مكروهدر ودخى وضونك ادابندندركه بعد الاستنجا عورت يرينى مكشوف اترك ايليه ودخى وضونك ادابندندركه صلاتك وقتندن اول حاضر ومتهيئ اوله وضودن فارغ اولدقدنصكره (سبحانك اللهم وبحمدك اشهد ان لا اله الا انت استغفرك واتوب اليك اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) ديه ودخى آداب وضودندركه موضع استنجايى مسح ايتديكى منديل ايله اعضاء وضويى مسح ايليه ودخى وضونك ادابندندركه وضودن فارغ اولدقده ياخود اثناى وضوده (اللهم اجعلنى من التوابين واجعلنى من المتطهرين واجعلنى من عبادك الصالحين) ديو اوقيه وآبدست صوينك فضله سنى ايچمك دخى آداب وضودندر كرك اياغ اوزره اولسون كرك اوتوركن اولسون زيرا اياغ اوزرنده صو ايچلمز الا ايكى يرده برى عقيب وضوده وبرى زمزم ياننده وبعد الوضوء ايكى ركعت شكر وضوء قيلمق دخى اداب وضودندر بركون نبى عليه السلام بلاله خطاب ايدوب يا بلال بو كيجه سن جنته بندن ايلرو سبق

ایندك سببی ندر زیرا بو کیجه اوکوجه برنعلین صوتن اشتدم نظر ایتدم کوردم که سن سن دیدکده بلال رضی الله عنه عهد ایتدمکه هر وقتکه ابدست الام ایکی رکعت شکر وضو قلام دیدی نبی علیه السلام بیوردیلر که جنتده سنك نعلینك صوتی اشتمکه سبب بودر دیو کلام درربارلرنی ختم بیوردی (والمعانی الناقضة له) ابدستی ناقضه اولان معنالر (خروج شیء من احد السبیلین) قبل ودبردن برشیئك خروجیدر معانیدن مراد نقض وضوده مؤثر اولان علتلردر مصنفك معانیله تعبیر ایلمسی حدیث شریفه اقتدادر زیرا نبی علیه السلام (لایحل دم امرئ مسلم الا باحدی معان ثلاث) بیورمشلردر واحد سبیلیندن خروج ایدن شیء کرکسه معتاد اولسون بول وغائط کبی وکرکسه غیرمعتاد اولسون کوچك قورد وطاش کبی وبرکسنه نك ذکرندن وياخود فرجندن قورد چقسه بالاجماع ناقض وضودر وچقن نقض اجسامه مضاف قلنسه تألیفك ابطالی مراد اولنور چقن معانی یه مضاف قلنسه مطلوب اولان شیئك ابطالی مراد اولنور بو محلده ایسه معنایه مضاف اولان وضونك حکمی که جواز صلاتدر اول جوازی ابطال مراد اولنور (سوی ریح الفرج والذکر) فرج وذکردن خروج ایدن ریح ناقض وضو دکلدر زیرا فرج وذکر مقر نجاست دکلدر که مجاورتیله ریح دخی نجس اوله اول اجلدن ناقض وضو دکلدر (وخروج نجس من البدن) بدندن خروج ایدن نجس دخی ناقض وضودر اصطلاح فقهاده نجس جیمك فتحیله عین نجاست معناسنه در وجیمك کسریله مطلق طاهر اولمیان نسنه در (ان سال بنفسه الی موضع یلحقه حکم التطهیر) اکر خروج ایدن نجس حکم تطهیره لاحق اولان موضعه سیلان ایدرسه ناقض وضودر معلوم اوله که بدندن نجسك خروجنه اوچ شرط قلندی شرط اول بودر که بدندن خارج اولان نجس اوله زیرا اجماع بونك اوزرینه درکه بدندن خارج اولان نجس طاهر اوله جق اولورسه براق ومخاط کبی آنکله ابدست بوزلمز شرط ثانی بودرکه خارج اولان سائل یعنی آقجی ومخرجندن متجاوز اوله بو شرطه احتیاجك وجهی بودرکه مخرجندن متجاوز اولمینجه خروج نجاست متعین اولمز شرط ثالث بودرکه سیلان ومتجاوز فی الجمله تطهیری واجب اولان موضعه خروجیدر یا وضوده ویاخود غسلده بو شرطه احتیاج لازم کلدی زیرا مجرد سیلان نقض وضوده کفایت ایلمز زیرا آز اولورکه انتقاض وضوء موجود اولمدن سیلان موجود اولور مثلا برکسنه نك کوزلرینك ایچنده قبار جق ارلسه اندنصکره قشر اولسه یعنی صو یلق ایله صاری صولر اقسه شویله که کوزلرندن طشره چقماسه ابدست بوزلمز علت بودرکه داخل عینك وضوده وغسلده تطهیری واجب دکلدر (والقیء ملأ الفم) دخی آغز طولوسی قوصمق ناقض وضودر وقیء جرایله شیء اوزرینه عطف ورفع ایله خروجه عطف ایکیسی دخی جائزدر اولی اولان رفعله خروج اوزرینه عطف اولمقدر ملأ الفم قرینه سیله (ولو طعاما اوماء اومرة او علقا) اکر قیء اولنان طعام وصو وصفرا وسودا دخی اولورسه ینه ناقض وضودر مره کسر میم ایله صفرادر علق فتح عین ایله دم غلیظدر که منعقد اوله مراد ویوشمش قاندر علق که دم غلیظ ومنجمددر ناقض وضو دکلدر مادامکه آغز طولدرمیه زیرا حقیقتده قان دکلدر بلکه سوداء محرقه در سوداء محرقه ایسه معده دن چیقر معده دن چیقان ایسه ملأ فم اولمینجه ناقض وضو اولمز (لا بلغما مطلقا) مطلق بلغم ناقض وضوء دکلدر زیرا بلغم ایکی قسمدر بری باشدن نازل اولاندر وبری معده دن یوقارو صعود ایدندر مطلقا قیدی هرقنغیسی اولورسه اولسون ناقض وضو دکلدر (خلافا لابی یوسف فی الصاعد من الجوف) ابو یوسف حضرتلری خلاف ایدوب معده دن صاعد اولان بلغم ناقض وضودر زیرا مجاورت حسبیله نجسدر زیرا جوفیتنه اعتبار ایلمز (ویشترط فی الدم المائع والقیح مساواة البزاق لا الملأ) دم مایعده وایرکده توکرك برابرلکی شرط قلندی آغز طولوسی شرط اولنمدی دم رقیق مایع آز اولورسه دخی ناقض وضودر اما برابر اولوب یاخود غالب اولمق شرطیله کرك باشدن اینسون کرك جوفدن صاعد اولسون ناقض وضو اوله ده هیچ فرقی یوقدر باشدن اینوب غالب اولدیغی صورتده ناقض وضوء اولدیغی حضرت علیه السلامك (الوضوء من کل دم سائل) قول شریفی ایله در زیرا دم غالب قوت نفسله سیلان ایلر اما دم مغلوب غالبك قوتیله سیلان ایدر اما براق ایله دم برابر اولدیغی صورتده ینه ناقضدر احتیاط احتمالدرکه قوت نفسله سیلان ایلیه اما جوفدن صاعد اولان دم واقع اولان قرحه دن خارج اولمش کبیدر زیرا معده موضع دم دکلدر اویله اولنجه سائر عروقدن خارج اولان دم کبی ناقض وضو اولدی (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب سائرقیلرده شرط اولندیغی اوزره ملأ فم اعتبار ایلدی

(وهو یعتبر اتحاد السبب) امام محمد سببك اتحادنی اعتبار ایدوب سبب دیدیکی غثیان کبی قیء ایراث ایدر مرضدر (لجمع ما قاء قلیلا قلیلا) ازازقیء ایتدیکنی جمع ایلك ایله وغثیان واحد ایله ملاء فم مقداری واقع اولورسه ناقض وضودر اکر مجلس مختلف ایسه ده زیرا اتحاد سبب اتحاد حکم منزله سنده در مثلا برکسنه برکسنه یی مجروح ایلسه واول جرح او کلمدین فوت اولسه موجب دیت اولور حتی برکسنه نك قولی عدد عیبدن اولان برمرضه مبتلا اولوب شفا بولدقدنصکره بیع ایلسه واول قول مشتری الندهدخی مریض اولسه اکر بایع الندهایکن اولان مرض سبب اولمش ایسه مشتری عبد مریضی بایعه رد ایلمکه قادر اولور اکر بایعده اولان مرض دکلسه رد اولمز زیرا سبب متحد اولمش اولور (وابو یوسف یعتبر اتحاد المجلس) ابو یوسف اتحاد مجلسی اعتبار ایدر زیرا اتحاد مجلس متفرقاتی جمعنده مؤثردر اتحاد مجلس متفرقاتی جمعده مؤثر اولدیغی اجلدن اقوال متفرقه مجلس واحدده متحد اولور نکاح وبیع وسائر عقود کبی وبرکسنه مجلس واحدده سجده آیتنی مکرر قراءت ایلسه مجلس متحد اولوب وآیت دخی اول اولمغین برسجده لازم اولور اکر مجلس متعدد اولورسه سجده دخی متعدد اولور (ومالیس بحدث لیس بنجس) دخی شول شیکه حدث اولمیه نجس دکلدر اعلای معده دن خارج اولان قیء قلیل ناقض وضو دکلدر بدن وثوبه اصابت ایلسه جواز صلاتی منع ایلمز زیرا نجس دکلدر امام محمد قولی اوزره نجسدر حتی برینبه اوزرینه آلنوب صویه القا اولنسه صویی افساد ایدر (والجنون) جنون دخی ناقض وضودر زیرا مجنون مسلوب العقل اولاندن ایسه ابدستی حفظ متصور دکلدر (والسکر) سرخوشلق دخی ناقض وضودر مثلا مستلکده اعتبار یوررکن ایکی طرفه میل ایلیوب دونمرشکلنی کوسترمکدر بعضیلر دیدیلرکه سماء ایله ارضی وطول ایله عرضی وسنتله فرضی فرق ایتمیه وبعضیلر دیدیلرکه رجل ایله مرأه یی فرق ایتمیه (والاغماء) اغماء دخی ناقض وضودر اغما اولدرکه عقلی مسلوب اولمیوب آنجق مغلوب اوله واغما برمرضدرکه قوایی ضعیف ایدر عقلی زائل ایلمز سببی بلغم غلیظ بارددن بطون دماغك امتلاسیدر انبیا علیهم السلامده اغما واقع اولوب اما جنون واقع اولمشدر (وقهقهة بالغ) بالغ اولان کمسنه نك صلات ایچنده قهقهه سی ناقض وضودر وقهقهه ناقض وضو اولمسنه نه حدث حقیقی ونه حکمی وار قیاس ناقض وضوء اولمامق ایدی لکن خلاف قیاس اوزرینه نص وارد اولمغین مورد نه اقتصار اولندی برکون نبی علیه السلام صحابه ایله نماز ادا ایدرکن کوزلری علیل براعرابی کچرکن برقیویه دوشوب حضرتك خلفنده اولنلرك بعضیسی قهقهه ایلدیلر نبی علیه السلام نمازی ادا دنصکره (الا من ضحك منکم قهقهة فلیعد الوضوء والصلاة ومن تبسم فلاشیء علیه) بیورمشلردر معناسی بودرکه اکاه اولك که برکمسنه که سزدن قهقهه ایله کولمشدر اول کمسنه ابدست وصلاتنی اعاده ایلسون اما تبسم ایلین کمسنه یه برشیء یوقدر یعنی اعاده ایلسون دیمکدر قهقهه اولدرکه کندیسی ویانده اولنلر استماع ایلیه ضحك اولدرکه انجق کندیسی استماع ایلیه ضحك صلاتی باطل ایدر اما ابدستی باطل ایلمز تبسم ایسه هیچ برینه ضرر ویرمز بالغ قیدی صبیدن احترازدر وصبینك قهقهه سی ناقض وضوء دکلدر (فی صلاة ذات رکوع وسجود) رکوع وسجود صاحبی اولان نمازدن احتراز اولندی جنازه نمازنده قهقهه ایله نماز فاسد اولور ابدست بوزلمز سجدهٔ تلاوت دخی جنازه نمازی کبیدر وذات رکوع وسجوددن مراد اصلنده رکوع وسجود صاحبی اولاندر برکمسنه عذری اولوب ایما ایله ویاخود راکبا نفل وفرضی اداده قهقهه ایلسه ناقض وضودر (ومباشرة فاحشة) مباشرت فاحشه دخی ناقض وضودر مباشرت فاحشه اولدرکه زوجله زوجه عورت غلیظه لرین بربرلرینه بلاحائل طوقندرمقدر وآلت دخی منتشر اوله بومقوله مباشرت ناقض وضودر بو مقامده خروج مذی احتمالی خروج منزله سنه تنزیل اولنمشدر (خلافا لمحمد رحمه الله) امام محمد خلاف ایدوب ناقض وضو اولمسنه ذاهب اولمشدر وقیاس بو ایدیکه ناقض وضوء اولمیه زیرا ناقض وضوء خروج نجسدر اول ایسه موجود دکلدر (ونوم مضطجع او متکیء او مستند الی ما لو ازیل سقط) ویانی اوزرینه یتان کمسنه نك نومی ودیزلرینه ویاخود اللرینه اتکا ایدنك نومی یابرآخر شیئه استناد ایدنك نومی که اول شیء ازاله اولنسه اول مستند اولان کمسنه ساقط اوله بو مقوله نوم ناقض وضودر اضطجاع یانی ارزرینه یاتمقدر وبو باید داصل حضرت نبی علیه السلام (لا وضوء علی من نام قائما او قاعدا او راکعا او ساجدا انما الوضوء علی من نام مضطجعا فانه اذا نام مضطجعا استرخت مفاصله) قول شریفیدر (لانوم قائم

اوقاعدا اوراكع اوساجد) قائمك وقاعدك وراكعك وساجدك نومى ناقض وضوء دكلدر بونك عدم نقضنه
دليل (لاوضوء على من نام قائما اوقاعدا اوراكعا اوساجدا انما الوضوء على من نام مضطجعا فانه اذا نام
استرخت مفاصله) حديث شريفيدر وصاحب نهايه مبسوطدن نقل ايلديكه بركمسنه اوتورركن برشيئه
استناد ايدوب اويوسه ابوجعفر طحاوى بوكه ذاهب اولمشدركه اكراول كمسنه برحال ايله اويوسه كه استناد ايتديكى
شيئى ازاله ايتدكارنده ساقط اولسه استمساك زائل اولديغيچون ابدستى بوزيلور وامام اعظم رحمه الله دن
روايت اولنان بودركه على كل حال ابدستى بوزلميه زيرا اول كمسنه نك مقعدى ارض اوزرينه قرار طوتمشدر
برشيئك خروجندن امينددر وبركمسنه قاعدا اويوسه اويوركن ساقط اولسه ابوحنيفه دن روايت اولنديكه
اول كمسنه نك جبينى ارضه واصل اولمدين اويانسه وضوسى باطل اولمز (ولا خروج دودة من جرح اولحم سقط
منه) يارهدن خروج ايدن قوردلك دخى چقماسى ناقض وضوء دكلدر زيرا دوده ولحم بونلر نجس دكلدر سبيليندن
اولميجه ناقض وضوء دكلدر زيرا محل نجاستدن منبعث اولمشلردر اما سبيليندن اولنجه قليل وكثير ناقض
وضوءدر (ومس ذكر اوامرأة) ذكره اومطلقا امرأه يه مس ايلمك ناقض وضوء دكلدر مادامكه مزيدن برشيء خروج
ايلميه امام شافعى قتنده مس مرأه ناقض وضوءدر الله تعالينك (اولا مستم النساء) قول شريفيله تمسك ايدر
ودبركه اولامستم النساء قراءتى لمس باليده حقيقيدر ولمس باليده محموله در مفاعله بابى واحد ايچونده اولور
(طارقت النعل وعاقبت اللص) كبى بزم دليلمز حضرت عائشه رضى الله عنها دن روايت اولناندر حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بعض ازواج مطهره يى تقبيل ايدوب آندن نمازه چقارلردى تجديد وضوء ايتمزلرى
اولوردى وآيت مذكوره ده اولان لمس جماعدن كنايه در نته كيم ابن عباس رضى الله عنه بويله روايت وتفسير
ايدولردى لمس باليد مراد كادر ابن عباس ايسه اعلم صحابه يدر (وفرض الغسل غسل الفم والانف وسائر
البدن) غسلك فرضى اغزنى وبورنى وسائر بدنى يومقدر اما متعذر اولان يرلر يكه كوزينك وكوبكينك دلوكنك
ايچى يومق لازم دكلدر زيرا متعذر در اما النده اولان خاتم واسع ايسه تحريك ايلمسى سنتدر اكرشك اولوب التنه
صو داخل اولمز ايسه تحويل ايلمسى فرضدر (لادلكه) بدنى اوومه سى فرض قلنمدى بلكه سنتدر بعضيلر
مستحبدر ديمشلر غسل فم وانف عملا فرضدر اعتقادا دكلدر اعتقادا اولمديغى اجلدن منكرى كافر اولمز مضمضه
واستنشاق كه غسل فم وانفدر وشافعى قتنده سنتدر زيرا حضرت رسول صلى الله عليه وسلم (عشر من الفطرة)
بيوردى لر مضمضه واستنشاقى بيله عد ايلديلر يعنى اون خصلت فطرة اسلامدندر يعنى سنت اسلامدندر معلوم
اولديكه سنت ايش بزم جوابمز بودركه حديث وضوءده سنت اولدرينه دليلدر زيرا حضرت رسول صلى الله
عليه وسلم حديث آخرده (انهما فرضان فى الجنابة وسنتان فى الوضوء) ديو بيوردى لر اكر سؤال اولنورسه
مضمضه واستنشاق غسلده نيچه فرض اولورلر بونك برله كه شافعى قتنده سنتلردر زيرا فرض اكاديرلركه اعتقادى
واجب اوله جاحدى كافر اوله دليل قطعيله ثابت اولديغيچون اكر فرض اولسه لر (امدى) مجتهدين بيننده
اختلاف واقع اولورميدى بوكه جواب ويريلوركه فرض ازاولوركه مجتهد فيه اوزرينه اطلاق اولنور زيرا فرض
ايكى نوع اوزرينه در برى فرض قطعيدر سنك ذكر ايتديكك كبى وبرى دخى فرض ظنيدر مجتهدلك زعمى
اوزرينه فرض اولان كبى مثلا فصد وحجامت ايله طهارتك وجوبى كبى ابوحنيفه قتنده پس (امدى) غسلده
مضمضه واستنشاق فرضدر ديدك زيرا الله تعالينك كلام مجيدنده (وان كنتم جنبا فاطهروا) بيورر اظهار
تطهيرده مبالغه در كانه ديمش اولديكه طهروا ابدانكم غاية ما يمكن من التطهير يعنى بدنلر يكزى زياده لر ايله تطهير
ايدك تطهيردن ممكن اولديغى شيئك نهايتنه وارنجه (ايمدى) بوندن فهم اولنديكه بدندن تطهيرى ممكن اولان
شيئك غسلى واجب ايمش باطن فم وانف عادت وعبادت وضوءده غسل اولنورلر بو اجلدن وضوءده نافله اولور
غسلده فرض اولور اما كوزلرينك داخلى غسل اولنمز زيرا غسلده حرجدر زيرا كوزلره ضرر وارذى واردر حرج
ايسه شرعا مدفوعدر بو اجلدندركه بركمسنه كحل نجس ايله اكتحال ايلسه غسل ايله امر اولنمز وضوءده مضمضه
واستنشاق ايچون فرض قلنمدى زيرا وضوءده واجب اولان غسل وجهدر وجه مواجهه دندر مواجهه ايسه
وجه ايله اولور باطن فم وانف ايله اولمز وغسلك اوچنجى فرضى جميع بدنك ظاهرنى يومقدر نته كيم مصنف بوكه
اشارت ايلدى وسائر البدن ديكله ومصنفك لادلكه قولى امام مالكك قولندن احترازدر زيرا امام مالك

قنده

قتنده شرطدر صحت وضوءده امام مالك حضرتلرى تطهير بدنى تطهير ثوبه قياس ايلدى شمدى تطهير ثوب دلك
وعصر له اولمق لازم ايسه تطهير بدنه دخى دلكدن لازمدر رد بربزم دليلمز بودركه ماهيت غسل اكاديرلركه صويى
بشريه اقتمق بولنه دلك ايسه اول اساله نك تمامتندندر اوليله اولنجه سنت اولدى وبر روايتده مستحب اولدى امام
مالك بونى ثوبه قياس ايتمه سنك هيچ وجهى يوقدر زيرا ثوبه نجاست حلول ايتمشدر دلك وعصر ايتمينجه
چقمازاما بدن بونك خلافنجه در بونه نجاست حكميه دن برشيء حلول ايتمزكه اخراجنده دلك وعصره محتاج
اوله اى ليس بواجب (قيل ولا ادخال الماء تحت جلدة الاقلف) بعضيلر ديديلركه سنتسزلك جلده سنه ادخال
واجب دكلدر وبعض مشايخ قتنده ايصال ماء واجبدر اصح اولانده بودر حتى امام كردى بعض مشايخدن نقل
ايلديكه اقلف يعنى سنتسز جنابتدن غسل ايلميه انك اوزرينه داخل جلده يه ايصال ماء ايليه بو اجلدندركه
اقلفك قلفه سنه يعنى جلده سنه بول نازل اولسه طشره چقماسه وضوسى ناقض اولور ودخى صاحب
ذخيره ديركه مقاتل ابوحنيفه دن روايت ايدركه اقلفك بولى قلفه سنه نازل اولسه آبدستى بوز يلورا كرچه
طشره چقمازايسه ده وجنب اولسه جلده نك تحتنى غسل ايليه (وسنته غسل يديه وفرجه) غسلك سنتى ايكى
الى وفرجنى غسل ايلمكدر مصنف ضميرى مذكر ايرادندن انجق مذكره اختصاصى توهم اولنمسون زيراذكر
وانثى دن هربرى جمله بدننى غسل ايلمك واجبدر حتى كوبكنه وقولاغنه ايصال ماء واجبدر اما نسانك داخل
فرجلرينه صويى ايصال وپرمقلرينى ادخال واجب اولمدى (ونجاسة ان كانت فى بدنه) بدننده نجاست وارايسه
انى دخى غسل ايلمك سنتدر سائر اجزاء بدنه شايع اولمسون ايچون (والوضوء) غسلده وضوء دخى سنتدر
(الارجليه) الا ايكى اياغنى دكل يعنى آخر غسله تأخير ايليه استثنا متصلدر زيرا ابدست المق اعضاء وضوء
وظائفندن برفعلدركه كرك غسل اولسون كرك مسح اولسون كانه ديمك اولديكه اندنصكره اعضاء وضوء
وظائفنى اشلميه الا ايقلرينى وظيفه سى دكل صاحب الكفايه ايدر الا رجليه قولى حسن بن زيادك ابوحنيفه دن
روايت ايتديكى قولدن احترازدركه جنب اولان كمسنه ابدست السه باشنه مسح ايتميه زيرا مسحده فائده يوقدر
اساله ماده مسح موجوددر اما صحيح اولان ظاهر روايتدركه روايت اولنديكه حضرت رسول صلى الله عليه
وسلم آبدست آلوركبى آبدست آلدى الا اياقلرينى غسل ايتمدى پيغمبرك وضوسى غسل ومسحه شاملدر نهايه ده
بويله واقع اولدى قره كمال تاتارخانيه دن نقل ايدركه مذهب صحيح بودركه باشنه مسح ايليه وضوءيى جنابتدن
غسل اوزرينه تقديم سنتدر فرض دكلدر حتى بركمسنه غسل ايدركن ابدست المسه يالكز مضمضه
واستنشاقدنصكره صويى باشنه وجميع بدننه اساله ايلسه كفايت ايدر ودخى جامع الجوامعده بركمسنه
جنابتدن غسل ايدركن وضوء واجبدر ديسه اول غلط ايتمش اولور (وتثليث الغسل المستوعب) استيعاب
ايدر غسلى اوچ كره ايلمك دخى سنتدر (ثم غسل الرجلين لافى مكانه ان كان فى مستنقع الماء) اندنصكره ايكى
اياقلرنى غسل ايليه اما غسل ايلديكى مكانده يومايه اكر اول مكان صو جمع اولور مكان اولورسه اكر اولمزسه
تأخير غسل رجلين سنت اولمزانك كبى يرده مثلا لوح ازرنده يا حجر اوزرنده غسل ايليه بلا تأخير اياقلرينى غسل
ايليه (وليس على المرأة نقض ضفيرتها) عورتك اوزرينه اورلمش صاچى چوزمك يوقدر يعنى واجب دكلدر
(ولا بلها ان بل اصلها) اكر اول صاچك اصلى اصلانمش ايسه كندوسنى اصلاتمق واجب دكلدر زيرا اصول
شعر اصلاندقدنصكره كفايت ايدر بونك اصلى ام سلمه رضى الله عنها حديثيدر ام سلمه ديديكه يا رسول الله
بن خاتون كشييم بوضفيرة رأسمى يعنى باشمده كى اوريلى صاچى محكم بند ايتمشمدر غسل وجنابتده چوزوب
اچايمى حضرت رسول عليه السلام جوابنده الا انما يكفيك ان تفيض الماء على رأسك وسائر جسدك ثلاثا
ديدى نهايه ده بويله ذكر اولندى اما صدر الشريعه عبارتى يكفيك اذا بلغ الماء اصول شعرك وارد اولمشدر شعر
اورلمش تقديرجه در اورلمش اولسه غسلى واجب اولور مصنفك وليس على المرأة) قولنده رمز واشارت
واردركه بركمسنه نك اولدن اورلمش صاچى اولسه علويه واتراك كبى اول كمسنه نك اوزرينه واجبدركه صاچنك
اوركوسنى نقض ايده يعنى بوزه شيخ زاده حضرتلرى ديركه نقض ضفيرتها) قولنده تشبيه واردركه بوحكم نسايه
مخصوصدر اما شول رجلكه اورلمش ضفيره وصاچ اوله اول بوحكمده مخصوص دكلدر يعنى نقض ضفيره اكا
واجبدر نه عمراتده ايدر اما شول رجالكه اولدن معتادى صاچلرله كزمك ايدى يعنى ايصال ماء واجبدر دكليدر

باشنده اورلمش صاچی اولسه نته کیم علویه واتراك اولیله ایدرلر جنابتدن غسل ایدرکن اثناء شعرینه ایصال
ماء واجبیدر دکلیدر جابر حدیثنك ظاهری دلالت ایدرکه واجب دکلدر اما صدر الشهید ذکر ایلدیکه واجبدر
واحتیاط صوبی اثناء شعره ایصالده در اکر دینلورسه که ایصال ماده حرج وار در شرعده حرج یوقدر صاچی
اولان کمسنه زحمتی اختیار ایدوب نقض ضفیره وایصال ماء ایتمك لازمدر زحمتدن قورقرسه تراش ایلسون زیرا
مثله یوقدر اما نساطائفه سنده صاچ زیب وزینتدر تراش ایتمسی مثله در (وفرض لانزال منی ذی دفق وشهوة)
وقتا که مصنف کیفیت اغتسالدن فارغ اولدی ایسه فرایض وسنتی بیان ایتمکله سبب وجوبی امورار بعه دن
اولدیغنه شروع ایلدی که اول درتدر انزال منیدر وغیبوبت حشفه در ومستیقظك منی کورمه سیدر وانقطاع
حیض ونفاسدر یعنی دفق منینك صفتیدر دفق غسلك وجوبنه شرطدر وشهوت ایسه بالاتفاق شرطدر
وبو محلده منینك ذی دفق وشهوة اولمسی اعتبار اولندی زیرا حضرت علیه السلام اذا حذفت الماء فاغتسل
وان لم تکن حاذفا فلا تغتسل) دیو وجوب اغتسالده حذف اعتبار ایتدیلرکه دفق واسقاطدر حذف ایسه اولمز
الا شهوت ایله اولور صحاحده حذف الشیء اسقطه دیرو دفقت الماء ادفقه دفقا ای صببته فهو ماء دافق ای مدفوق
معناسنه (ولو فی نوم عند انفصاله) اکر اول انزال منی دفق وشهوت طریقیله اویقوده دخی اولورسه (لا خروجه)
یعنی منینك ذکردن خروجی قتنده دکل یعنی دفق وشهوت طریقیله یوقارودن قوپدقدنصکره غسل واجب
اولور خروجی شرط دکلدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب منینك خروجنی اعتبار ایلدی
بنا بعده ایدر بزم اصحابمز بو مسئله ده اختلاف ایتدیلر ابو حنیفه ایله امام محمد شرط منینك مکانندن شهوتله
انفصالیدر دیدیلر حتی برکمسنه دن انزال منی واقع اولسه شهوتسز غسل واجب اولمز مثلا برکمسنه اغر یوك
کوترسه یاخود دیواردن دوشسه اول سبب ایله انزال منی اولسه اول کمسنه یه غسل لازم دکلدر ابو یوسف
منینك دفق وشهوت طریقی اوزرینه خروجیدر دیدی مثلا دفق وشهوتدن بری بولنسه بری بولنمسه اول
کمسنه نك اوزرینه غسل لازم دکلدر ثمرهٔ خلاف ایکی مسئله ده ظاهر اولور بری بودرکه قچن برکمسنه احتلام
اولورکن اویانوب ذکرینك باشین طوتسه شهوتی ساکن اولنجه اندنصکره منی آقسه ابو حنیفه ایله امام
محمد قتلرنده غسل واجب اولور ابو یوسف قتنده غسل واجب اولمز ایکنجی بودرکه برکمسنه عورتنه جماع ایلسه
همان اول ساعت بول ایتمدین غسل ایلسه بعده بقیهٔ منی خروج ایلسه ابو حنیفه ایله امام محمد دیرلرکه تکرار
غسل ایلسون اما ابو یوسف دیرکه غسل لازم دکلدر اکر بولدن اول مذی دخی چقسه انده اولان کلام منی ده
اولان کلام اختلافی کبیدر اکر بولدنصکره غسل ایدوب منی چقسه بالاتفاق جمله نك قولنده غسل لازم
دکلدر کمال شمنی شرح وقایه ده دیرکه شافعی قتنده شهوة شرط دکلدر بلکه نه طریقله اولورسه اولسون منی نك
خروجیدر نبی علیه السلامك الماء من الماء) حدیث شریفی دلیل کتورمشدر وبزم دلیلمز حق سبحانه وتعالینك
(وان کنتم جنبا فاطهروا) قول شریفیدر (ولرؤیة مستیقظ لم یتذکر احتلاما بللا ولو مذیا) ودخی ذکر
ایتمین مستیقظك بلل یعنی یاش کورمسی ایچون غسل فرض اولندی اکر مذی اولورسه ده (خلافا له) خلاف
ابو یوسفکدر بونك امثالنده غسل لازم کلمز دیر بنا بعده دیرکه اکر برکمسنه اویخوسندن اویانسه فراشنده
وباخود فخذنده مذی کورسه کرك احتلامی تذکر ایتسون کرك ایتمسون اول کمسنك اوزرینه غسل لازمدر
امام اعظم ایله امام محمد قتلرنده اما ابو یوسف قتنده غسل لازم دکلدر مادامکه یقین ایله احتلامنه علم حاصل
اولمیه اما بو صورتده مستیقظك کوردیکی منی اوله جق اولورسه جمله نك قولنده بالاتفاق غسل واجب اولور
اکرچه احتلامی تذکر ایتمسه ده اکر مستیقظ ودی کورسه ینه جمله نك قولنده غسل لازم اولمز کمال شمنی امام
اعظم وامام محمد وابو یوسفك اختلافلرنی ذکر ایتدکدنصکره ابو حنیفه ایله امام محمدك دلیلنی ذکر ایدوب ابو داود
وترمذی عائشه رضی الله عنهادن روایت ایلدیلرکه حضرت عائشه دیدیکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن
سؤال ایتدیلرکه نه بیورر سز شول کشی حقنده که اویخوسندن اویاندی وبلل کوردی اما احتلامی تذکر
ایتمدی حضرت علیه السلام غسل ایدر دیو بیوردیلر ودخی نه بیورر سز یا رسول الله برکمسنه احتلام اولدم
ظن ایدر اما اویاندقده بلل کورمدی حضرت علیه السلام غسل لازم دکلدر دیدکده امهات مؤمنیندن ام سلمه
رضی الله عنها دیدیلر برخاتون احتلامی تذکر ایدر اما بلل کورمسه حضرت علیه السلام جوابنده نعم غسل

ایدر بیوردیلر صدر الشریعه ده دیرکه قچن برخاتون احتلام اولسه واحتلام وانزال تلذذنی تذکر ایلسه اما بلل
کورمسه اول خاتونك اوزرینه غسل لازمدر بعض مشایخ بونی اخذ ایتدی اما وجهی بودرکه احتلام اولان
خاتون شوندن خالی دکلکه یا صاغ یانی اوزرینه یا صول یانی اوزرینه یا ارقه سی اوزرینه اول اویخودن
اویاندقدنصکره کندوبی یا صاغ یا صول یانی اوزرینه یاتور کورسه احتلامی تذکر ایدوب بلل کورمسه غسل
لازم دکلدر شیخ الاسلامك دخی قولی بودر اما اویاندقده آرقه سی اوزرینه یاتور کورسه واحتلامی تذکر ایدوب
بلل کورمسه آنك اوزرینه غسل لازمدر زیرا جایزدرکه اول خاتونك احتلامی حالنده خروج منی واقع اولمش
اوله نهایت آرقه سی اوزرینه یاتمق ایله منی کرویه عودت ایتمش اوله قره کمال دیرکه ظاهر روایتده مرأه نك
احتلامنده منینك فرج داخلندن فرج خارجنه خروجی شرط قلندی غسل واجب اولمسنه حتی مرأه نك
منیسی مکانندن منفصل اولسه ده فرج داخلندن خارجنه چقمسه اول مرأه یه غسل لازم دکلدر واصح دخی
بودر حاصل کلام انزال منینك غسلی موجب اولمسی حالت یقظه ده اولمسی شرط دکلدر بلکه انزال منی
غسلی موجبدر کرك حالت یقظه ده اولسون کرك حالت نومده اولسون زیرا سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم
هر احتلام اولان کمسنه نك اوزرینه غسلی واجب قلدی حتی روایت اولنورکه ام سلمه رضی الله عنها پیغمبریمز
علیه السلامه سؤال ایتدیکه رجل منامنده یعنی دوشنده کوردیکی کبی مرأه دخی کورسه یعنی احتلام
اولسه حالی نیجه اولور دیدکده رسول علیه السلام بیوردیلرکه بو معناده لذت بولورمی ام سلمه نعم دیدکده رسول
علیه السلام فلیغتسل یعنی غسل ایلسون دیو بیوردیلر (ولا بلایلاج حشفة فی قبل اودبر من آدمی حی) ودخی
آدمی حینك اوکندن وباخود آردندن ایلاج حشفه ایچون غسل فرض اولندی (وان لم ینزل) اکر انزال منی
اولمسه ده ینه غسل فرض اولنور حشفه حاء مهمله ایله ذکردن محل ختانك ما فوقنه دیرلر ختان دیو ذکر
وانثی دن موضع قطعه دیرلر وانثی دن موضع قطع دینلدی زیرا عربده نسائی دخی سنت ایدرلر بو معنایه حضرت
علیه السلام بیورر ختان الرجل سنة وختان المرأة مکرمة یعنی زوج حقنده زیرا جماع الذ اولور مصنف
والتقاء الختانین دیمدی هدایه ده واقع اولدیغی کبی بوکه اشارت ایلدیکه التقاء ختانیندن مراد ایلاج حشفه
طریقیله اولان التقادر یوخسه مجرد فرج فرجه ملاقی اولمق دکلدر اما ایلاج حشفه اولسه اول التقا غسلی
ایجاب ایلمز لکن وضوبی ایجاب ایدر شیخین قتنده نته کیم مرور ایلدی ذخیره ده ایدر اون یاشنده براوغلانك
بربالغه عورتی اولسه اول اوغلان عورتنه جماع ایلسه عورتنه غسل لازم اوغلانه لازم دکل زیرا اوغلانك نزول
ماسنه سبب دکلدر حتی نزول مقامنه قائم اوله نهایت اوغلانه غسل ایله دیه لر تا که جنابت ایله کزمك معتاد
اولمسون اکر رجل بالغ مرأه مراهقه اولسه رجلك اوزرینه غسل واجب مراهقه یه واجب دکلدر اکر
دینلورسه که حضرت صلی الله علیه وسلمك (الماء من الماء) حدیث شریفی دفق وشهوت طریقی اوزره خارج
اولان منیدن غسل لازم اولمق معناسنه حمل ایتدیکز بو ایسه اقتضا ایدرکه انزال اولمزسزین مجرد غیبوبت
حشفه ایله غسل واجب اولمیه حال بوکه حضرت صلی الله علیه وسلمك (اذا التقی الختانان وتوارت الحشفة وجب
الغسل انزل اولم ینزل) بیوردیغی حدیث شریفه مناقضدر دیو ایکی حدیثك بینی توفیق ایچون جواب
ویریلورکه ماء فی التقاء ختانینده تقدیرا موجوددر اکرچه حقیقتده موجود دکل ایسه ده زیرا التقاء
ختانین انزاله سببدر بو مثلوده غالب انزالدر انزال ایسه کوزدن غائبدر حس ایله بلنمزلقی اولدیغیچون اویله
اولسه سبب ظاهرکه التقاء ختانیندر احتیاطا انزال مقامنه قائم اولدی چونکه التقاء ختانین ماء منینك نزولی
منزله سنده اولدی ایسه بلا انزال غیبوبت حشفه صورتنده غسلك وجوبی تقدیرا ماء منینك وجودی ایچوندر
دیمك اولور وصحیحدر (علی الفاعل والمفعول به) فاعل ومفعول اوزرینه غسل فرض اولندی لفظ علی ابتداء
کلمده اولان فرضه متعلقدر مولانا کمال قریمی صدر الشریعه حاشیه سنده ایدر بزم اصحابمزك عبارتی
جنابت ثابت اولان ایلاجده مختلف اولدی امام محمددن روایت اولنان بودرکه قچن ختانان متلاقی اولسه
وحشفه کیزلنسه غسل واجب اولور ابو یوسفدن روایت اولنان بودرکه حشفه متواری اولسه آدمینك دبر
وقبلندن فاعله ده ومفعول بهه ده غسل واجب اولور کرك انزال اولسون کرك اولمسون بزم علمامز قتنده غسلك
وجوبی التقاء ختانینه مقصور دکلدر زیرا قبله ایلاج فاعله ومفعول بهه بالاجماع غسل ایجاب ایدر اکرچه

التقاء ختانين بولنمزسه ده جماعى قابل اولميان صغيره يه ايلاج غسل ايجاب ايلمز مادامكه انزال اولميه اماشرح طحاويده غسل ايجاب ايدر ديرانزال اولمزسه ده (ولا انقطاع حيض ونفاس) ودخى حيض ونفاسك انقطاعى وقتنده غسل فرض اولندى حيضك موجب غسل اولمسنده تمسك الله تعالينك (ولا تقربوهن حتى يطهرن) قول شريفيدر حتى يغتسلن معناسنه زيرا اطهر اغتسال ايله اولور زيرا اقرب معانى باب تفعل تكلف ايچون اولمق وتكلف ايسه قصد واراده نك مدخلى اولان يرده اولور امابو آيت ايله تمسك صحيح اولمز تخفيف ظاهرايله قرائت اولنديغى اوزره زيرا طهر حيضك نقيضيدر (معنى حتى يطهرن من حيضهن) ديمك اولور قراءتين بيننده وجه توفيق بودركه قرائت تشديدده حيضى مادون عشرده منقطع اولان خاتون حقنده اوله وجه تمسك بودركه الله تعالى زوجى وطئدن منع ايلدى خاتون غسل ايمزدن اول بونك برله كه زوجك وطئده حقى انقطاع حيض حالنده ثابتدر الله تعالينك قول شريفيله كه بيوررلر (فأتوا حرثكم انى شئتم) اكر غسل ايتمك خاتونك اوزرينه واجب اولمسه زوج حقى ثابتدن منع اولنور ميدى حال بوكه قرباندن منع اولندى غسل ايد نجيه دك معلوم اولديكه غسل خاتونك اوزرينه فرض ايمش ونفاسك غسلى موجب اولمسنك دليلى اجماع ايله ثابتدر بعضيلر ديديلركه حيضه قياس اولنمشدر زيرا بونفاس دم حيضدركه مدت حملده رحم امده حبس اولنمشدر وجنين ايچون غدادر (لا المذى والودى واحتلام بلا بلل) مذى وودى ايچون وبلل موجود اولمين احتلام ايچون غسل فرض اولنمدى مذى ذال معجمه نك سكونيله شول صويك اسميدركه بياضه مائلدر رقيقدر كشى اهلى ايله ملاعبه ايتديكى زمانده خروج ايدر بعضيلر مذى ودى ومنى تشديد ايله جائزدر ديديلر ودى دال مهمله نك سكونيله بولدقصكره چقان صويك اسميدر بريسى غسل ايجاب ايلمز آنجق وضوء ايجاب ايدر بوقاروده ولرؤية مستيقظ بللا قولنده مصنفك بللدن مرادى حقيقتده مذى اولورسه غسل فرض ولازمدر ديمك اولمز بلكه مرادى بودركه اويانوب فراشنده مذى صورتنده بلل كورسه غسل لازمدر منى اولمق احتمالى ايچون ديمكدر شمدى بركسنه اويخوسندن اويانسه فراشنده ياخود بدننده بلل كورسه حال بوكه اول كمسنه احتلامى تذكر ايلمسه اوچ وجهدن خالى دكلدر وجه اول بودركه اويانوب اول بلل منى ايديكنه يقين حاصل ايدرسه بالاتفاق غسل واجب اولور وجه ثانى بودركه ودى ايديكنه يقين حاصل ايدرسه غسل بالاتفاق واجب اولمز وجه ثالث بودركه صورت مذيده اوله احتمالدر حقيقتده مذى اوله وياخود احتمالدر منى اوله ده هوا ايله حرارت ايله رقيق اولمش اوله بوصورتده غسل واجبدر امام اعظم ايله امام محمد قتلرنده كرك احتلامى تذكر ايلسون كرك ايلسون احتياطا ابو يوسف قتنده غسل واجب اولمز مكر احتلامى تذكر ايليه (وايلاج فى بهيمة او ميتة بلا انزال) ودخى حيوانه وميتيه انزالسز ادخال ايچون غسل فرض اولنمدى مثلا بركمسنه حيوانه وميتيه ياخود مادون فرج آدمى يه وطئ ايلسه تخذه كبى مثلا غسل واجب اولمز مادامكه انزال اولميه (وسن للجمعة والعيدين والاحرام وعرفة) جمعه وعيدين واحرام وعرفه ايچون غسل مسنون اولدى اما جمعه ايچون غسل سنت اولديغى حضرت پيغمبر عليه السلامك من توضأ يوم الجمعة فبها ونعمت ومن اغتسل فالغسل افضل حديث شريفى ايچوندر آندنصكره ابو يوسف ايله حسن بن زياد اختلاف ايتديلركه جمعه ده غسل صلاة ايچونميدر ياخود يوم جمعه ايچونميدر حسن ديديكه يوم جمعه ايچوندر وفضيلت يومى اظهار ايچوندر نته كيم حضرت رسول عليه السلام سيد الايام يوم الجمعة بيوردى ابو يوسف ديديكه صلاة ايچوندر زيرا صلاة جمعه جم غفير وجمع كثير ايله ادا اولنور بو صلاة جمعه ده بر فضيلت واردركه غيرى صلاتده بوقدر فائدۀ خلاف بومحلده ظاهر اولور كه بركمسنه جمعه كوننده غسل ايلسه آندنصكره حدث واقع اولوب تكرار ابدست السه وجمعه نمازنى قلسه ابو يوسف قتنده سنتى اقامت ايتمش اولمز امام حسن بن زياد قتنده اقامت سنت ايتمش اولور اما جمعه دن ماعداسنك سنت اولمسى نقل صحيح ايله ثابت اولمشدركه حضرت عليه السلام عيدين واحرام وعرفه ايچون غسل ايدردى معلوم اوله كه غسل اون بر نوع اوزرينه در اون بردن بشى فرضدر اولكيسى غيبوبۀ حشفه دن غسل ايلمكدر ايكنجى انزال منيدن اوچنجى احتلامدن دردنجى حيضدن بشنجى نفاسدن دردى دخى سنتدر جمعه كونى غسل ايلمك وعرفه كوننده واحرام وقتنده وعيدينده غسل ايلمكدر غسل دخى بطريق الكفايه واجبدر او اول غسل ميتدر حتى جماعتدن بعض اشلمسه بعض آخردن ساقط اولور هيچ بريسى اشلمسه جملهسى آثم اولور زيرا حضرت عليه السلام

بيورديلركه مسلمك مسلم اوزرنده آلتى حقى واردر صحابه رضى الله عنهم ديديلركه اول التى حق ندر بيوركلر پس بيورديلركه حين ملاقاتده سلام ويرمكدر دعوت ايلسه اجابت ايلمكدر بركمسنه خير ايله نصيحت استسه بيلديكنى دريغ ايتميوب نصيحت ايلمكدر اغسرسه تسميت ايلمكدر يعنى (يرحمك الله) ديو دعا ايلمكدر خسته اولسه عياده سنه وارمقدر فوت اولسه جنازه سنه حاضر اولوب غسل ايلمكدر اكركندوسنه مخصر ايسه وبرغسل دخى مستحبدر كافر اسلامه كلدكده غسل ايلمكدر زيرا رسول الله صلى الله عليه وسلم جنابت كاوب اسلام مرادايدنه غسل ايله امر ايدردى امابو غسلك مستحب اولمسى كافر جنب اولمديغى زمانده در اكر جنب اولورسه اول زمان فرضدر اصح اقوال اوزرينه (ووجب للميت كفاية وعلى من اسلم جنبا والاندب) ميتك غسلى واجب اولدى فرض كفايه طريقى اوزرينه ودخى شول كافره كه جنب ايكن اسلامه كله آنك اوزرينه غسل واجبدر اكر اسلامه كلديكى وقتده جنب دكل ايسه اول زمان غسل مندوب ومستحبدر بومسائلك احكامى ماسبقدن فهم اولندى اعاده يه حاجت يوقدر (ولا يجوز لمحدث مس مصحف) ابدستسز اولان كمسنه ايچون مصحف شريفه ياپشمق جائز دكلدر طاهر اولمدقچه (الا بغلافه المنفصل لا المتصل فى الصحيح) الا منفصل اولان غلافنه ياپشمق جائز اولور اما متصل اولان غلافنه ياپشمق دكل حاصلى محدث اولان كمسنه ايله مصحف شريف بيننده برشئ ثالث كركدركه مصحفه تابع اوله جلد مشرز كبى كه مس آدمه تابع اوله زيرا جلد مشرز مصحفه تابعدر متصل اولديغيچون آنكچون مصحف بيع اولنسه جلد مشرز ذكر اولنمدين بيعده داخلدر (وكره بالكم) مصحف شريفه كم ايله يعنى يكى ايله ياپشمق مكروهدر صاحب كافى غلافى مطلق ذكر ايلدى اتصال وانفصال ايله قيد ايلمدى بلكه (ولا يمس هؤلاء مصحفا الا بغلافه) ديدكدنصكره الله تعالينك (لا يمسه الا المطهرون) ايت كريمه سنى علت نهى ذكر ايلدى آندنصكره ديديكه غلاف جلد مشرزدر اصح قول اوزره بعضيلر ديديلركه منفصل اولاندر خريط وغيرى كبى جنب وحايض ونفاس ايچون جلد مشرزه مس ايتمك جائز كورلدى صاحب هدايه وتابعلرى غلافدن مراد مصحف مجلده ظرف اولاندر مسى جائز اولميان جلد مشرزدر زيرا ايكيسى شئ واحددر ديديلر ودخى فخر الاسلامدن روايت اولنديكه كتب فقهيه وسنن احاديث وساير كتب شرعيه ده محدث وحايض وجنب ونفسانك ياپشمه لرى مكروهدر زيرا بوكتب مذكوره آيات قرآندن خالى دكلدر اما بكلرى ايله ياپشمقده ضرر يوقدر عمومى بلوى اولديغيچون دخى كفايه دن ذكر اولنديكه جنب مضمضه ايدوب اللرين غسل ايلسه امام اعظمدن روايت اولنديكه قرآن اوقومده وياخود ياپشمده ضرر يوقدر علامۀ نجم الدين زاهدى ايدر بن استادم نجم الدين البخارينك فتواسنده كوردم كه لا بأس درديمش (ولا مس درهم فيه سورة الا بصرته) اوزرنده سورۀ اخلاص ياغيرى سوره يازلمش آقچه يه دخى مس ايلمك جائز اولمز الا مكر كيسه سيله مس اولنه اوصره غلاف منفصل منزله سنده در (ولا الجنب دخول المسجد الا لضرورة) ودخى جنب ايچون مسجده دخول ايلمك جائز دكلدر الامكركه ضرورت ايچون اوله الضرورات تبيح المحظورات دينلمشدر (ولا قراءة القرأن) جنب ايچون قرائت قرأن دخى جائز دكلدر (ولو دون اية) اكر برايتدن اقل ايسه ده كمال شمنى شرح وقايه ده ديركه جنب وحيض تلاوت قرأندن منع اولنديغى كرخينك اختيار ايدردا ماطحاوى ولا بأس اولمه سن اختيار ايلدى ومادون آيت اولنجه بخاريده آيت تامه قراءتدن ضرر يوقدر وابن عباس حضرتلرى جنب ايچون قرائت قرأنه بأس كورمزدى كرخى قولنك وجهى بودركه ترمذى وابن ماجه بن عمر رضى الله عنهمادن روايت ايلديلركه حضرت رسول عليه السلام بيورديلر لا يقرأ الجنب ولا الحائض شيأ من القرأن) شيخ زاده ديركه (شيا من القرأن) قولى طحاوينك عليهنه حجتدر زيرا شيئا لفظى نكره در سياق نفيده واقع اولمشدر عموم افاده ايدر اويله اولنجه مادون آيتى قراءتدن ممنوع اولمغه نص اولور پس ايدى طحاوينك ذكر ايتديكى مقابلۀ نصده تعليل اولور بوايسه جائز اولمز كرخى ديركه حائض آيت تامه دن تلاوت قرأن قصدى اوزرينه منع اولنديغى كبى مادون آيتدن قراءت قرأن قصدى اوزرينه منع اولندى زيرا جملۀ قرأندر وينه شرح وقايه ده ديركه بزم ديديكمز كه كرخى قوليدر وتلاوت قران قصدى اوزرينه اولديغى زمانده در اماذكر ويثنا قصد ايدوب تلاوت ايلسه مثلا (بسم الله الرحمن الرحيم والحمد لله رب العالمين) ياخود جنب وحائض صبيانه تعليم ايلسه لر حرف حرف اول زمانده

بالاتفاق ضرر يوقدر معذور اولديغيچون زيرا ضرورت واردر ودخی ديركه جنب وحائضه تورات وانجيل
تلاوتی مكروهدر زيرا جملهسی الله كلاميدر وجنابتله تلاوتده الله كلامنه ترك تعظيم واردر ودخی جنب وحائض
ايچون دعاء قنوت اوقومق مكروه دكلدر ظاهر روايتده زيرا قرآن دكلدر امام محمددن روايت اولنديكه
مكروهدر زيرا قرآنه مشابهتی واردر ومضمراتده ديركه صبيانه مصحف ويرمكده ضرر يوقدر زيرا منع ايلمكده
حفظ قرآنی تضييع واردر صبيانه طهارت ايله امرده حرج واردر صحيح دخی بودر ودخی فتاوئ كبيردن نقل
اولنوركه جنب قرآنی يازميه اگر صحيفهٔ ارض اوزرينه دخی وضع ايدوب يازرسه ده وينه مضمراتك موضع
آخرنده ديركه متأخرين رحمهم الله حايض وجنبه تعليم قرآنی اتمده اختلاف ايلديلر اصح بودركه ضرری يوقدر
كلمه كلمه اوكرنوب آيت تامه اولمق قصدی ايله (الاعلى وجه الدعاء اوالثناء) مگركه دعا وثنا وجهی اوزرينه
قرائت ايليه (ويجوزله الذكر والتسبيح والدعاء) جنب ايچون ذكر وتسبيح ودعا جائز اولور شمس الائمة الحلوانی
ابوحنيفه دن روايت اولنديغن ذكر ايدوب جنبه سورهٔ فاتحه يی دعا طريقی اوزره قراءتده ضرر يوقدر دير
فقيه ابوجعفر هندوانی بن بوكه فتوی ويرمم ديو جواب ايلمشدر امام تمرتاشيدن روايت اولنوركه آيت تامهٔ
طويله اولديغی زمانده تلاوتی حرام اولمسی ظاهردر اما قصيره اولسه وبومثللو تلاوت قصد اولنمدن السنهٔ
ناسده جاری اولسه مثلا الله تعالينك ثم نظر ودخی لم يلد قول شريفی كبی اول زمانده حرام اولماز كتاب عيونده
جنبه فاتحه يی دعا طريقی اوزره قراءتده ضرر يوقدر دير ايات قرآنيه دن كه انده دعا معناسی مشابهتی اوله
آنده ضرر يوقدر بوندن معلوم اولديكه حكم قرآن قاری اولان كمسنه نك قصديله تغيير اولنمش اوله صاحب
نهايه محيطدن نقل ايدركه دعاء قنوت كه اللهم انا نستعينك الى آخره جنب وحائض كبيلره قراءتی مكروهدر
(والحائض والنفساء كالجنب) حائض ونفسا احكام مذكوره ده جنب كبيدر ضمنا وصراحة بيانی گچمشدر
اعاده يه حاجت يوقدر (فصل) صاحب نهايه ديركه معنای فصل لغتده ظاهردر بوبلده تعريف اولنوركه طائفة
من المسائل الفقهية تغيرت احكامها بالنسبة الى ماقبلها غير ترجمة بالكتاب والباب اگر ما بعدنه متصل اولورسه
منوّن اولور اگر متصل اولمز ايسه شارح تحفه ديركه فصل مصدردر فاصل معناسنه يا مفعول معناسنه اگر
فصلدن صكره لفظی ذكر اولنورسه فصل فی الوضوء كبی مثلا اول زمانده منوّن ومرفوع اولنور مبتداء محذوفك
خبری اولمق اوزره يعنی هذا فصل ديمك اوله اگر لفظی ذكر اولنمز ايسه مثلا فصل الوضوء شرط لا صلاة كبی اول
تقديرجه لام ساكن اولور زيرا بر كلمه اوزرينه وقف اولنسه آخری ساكن اولور وقتاكه مصنف طهارت
صغری وكبرينك بياننده فارغ اولدی ايسه طهارت نه شيئله حاصل اولور انك بيانته شروع ايدوب (ويجوز
الطهارة بالماء المطلق) ديدی طهارت ماء مطلق ايله جائز اولور (كماء السماء والعين والبئر والاودية والبحار)
ماء سما ايله يعنی يغمور صويی كبی ماء سما ايله طهارت جائز اولور زيرا الله تعالينك (وانزلنا من السماء ماء طهورا)
قول شريفی دليل كافيدر ماء سما ايله سمادن نزولی مشاهده اولنانی مراد ايلدی يغمور صويی كبی وقاردن
وطلودن اريوب مجتمع اولان صولر دره لر صويی وماء عيون ماء ارضدركه ارضدن خروجی مشاهده اولنور ماء
بحار ماء عيون كبيدر حاصلی ارض اوزرنده اولان صولرك جملهسی حقيقتده ماء سمادر ماء سما اولديغنه صاحب
كشاف الله تعالينك (الم تر ان الله انزل من السماء ماء فسلكه ينابيع فی الارض ثم يخرج به زرعا مختلفا الوانه)
قول شريفی دليل ايراد ايلدی وديديكه هر صوكه ارض اوزرنده در اول صو سمادن صخره يه نازل اولور اندن صكره
الله تعالى اول صويی وجه ارضه تقسيم ايدر اول صو سببيله وجه ارضده چشمه لر وانهار حاصل اولور نته كيم
اجساد بنی آدمده عروق اولديغی كبی (وان غير طاهر بعض اوصافه) اگر اول صونك اوصافندن بعضيسنی
بر طاهر شیء تغيير دخی ايدرسه اول صو ايله ابدست المق جائزدر اوصاف ماءدن مراد طعمدر لوندر ريحدر طعم
فتحله يعنی ذوق ادا ايتديكی شيئدر كلام عربده طعم مره ديرلر وبو محلده صويی تغيير ايدن شيئك طاهر اولمسين
شرط ايلدی زيرا تغيير ايدن شیء نجس اولنجه ابدست جائز اولمز كرك ماء جاری اولسون كرك ماء راكد اولسون
(كالتراب والزعفران والصابون) اول طاهر اولان شیء طپراق وزعفران وصابون كبی بونلر طاهر اولمغله مجرد احد
اوصافنی تغيير ايلسه جوازينه خلل ويرمز بو ذكر اولنان صويی تغيير ايدوب وكندی طاهر اولانك مثاللريدر
مصنف اوچ مثال ايراد ايتمسيله بو معنايه تنبيه ايلديكه مغير وطاهر اولان برقاچ نوعدركه بری جنس ارضدن

اوله

اوله تراب كبی وبری دخی بودركه جنس ارضدن اوليه ولكن صويه مناسب اوله يعنی صويی استعمالدن مقصود
اولان تطهيره مناسب اوله اشنان وصابون كبی وبری دخی بودركه جنس ارضدن اوليه وصويه دخی مناسب
اوليه بلكه آنك خلطيله تطهيردن غيری بر غرض قصد اولنه زعفران كبی شرح نقايه ده ديركه اشياء مذكوره ايله
وضوء جائز اولديغنه دليلمز بودركه مسلم ايله بخاری ابن عباسدن راويلردركه بر كشی پيغمبر صلى الله عليه وسلم
ايله محرم ايكن دوه دن دوشوب فوت اولدی حضرت عليه السلام بيوردی (اغسلوه بماء وسدر وكفنوه فی ثوبه
ولا تحنطوه ولا تخمروا رأسه) بو حديث شريفدن معلوم اولديكه غسل تصور اولنمز الا اخلاط ايله تصوير اولنور
پس ايمدی اشياء مذكوره مختلط اولديغی صو ايله وضوء جائز ايمش (اوانتن بالمكث) ياخود اول صو بر مكانده
چوق طورمغله قوقسه اول صو ايله دخی ابدست المق جائزدر مجرد قوقمغله جوازينه خلل كلمز (لا بماء خرج
عن طبعه بكثرة الاوراق اوبغلبة غيره) شول صو ايله ابدست المق جائز دكلدركه شجردن حاصل
اولان اوراقك كثرت ووقوعی سببيله وياخود ميوه نك كثرت ووقوعی سببيله طبيعتندن چقمش اوله
(اوبالطبخ كالاشربة) ياخود شربت كبی بشمك ايله طبيعتندن چيقه (والخل وماء الورد وماء الباقلاء والمرق)
دخی سركه وگل صويی وبقله اوتلر صويی وشوربا صويی كبی بو مذكوراتك بريسی ايله وضوء جائز اولمز
(ولا بماء قليل وقع فيه نجس) ودخی شول صو ايله ابدست آلمق جائز اولمزكه از اوله وايچنده نجس واقع اوله
(مالم يكن غديرا) مادامكه نجس واقع اولان صو كول اوليه وضوء جائز دكلدر (لايتحرك طرفه المتنجس
بتحريك طرفه الاخر) اويله كولكه طرف آخرك تحريكيله متنجس اولان طرف متحرك اوليه حاصل كلام علما
اتفاق ايتديلر ماء راكد قليلده نجاست واقع اولسه اول صو متنجس اولور كرك نجاست كثير اولسون كرك قليل
اولسون اما ماء كثيرده نجاست واقع اولسه متنجس اولمز لكن بوندن صكره قلت ايله كثرتك بيننده اختلاف ايتديلر
امام مالك ديديكه چقن صو بر حال ايله اولسه كه نجاست واقع اولدقده يا طعمی يا ريحی متغير اولسه اوزمانده
قليل حكمنده در اگر متغير اولمز ايسه كثير حكمنده در نجاست واقع اولمسيله متنجس اولمز امام شافعی ديركه
قلتيندن اشغه ايسه قليل حكمنده در نجاست واقع اولمسيله متنجس اولور كرك متغير اولسون كرك اولمسون
اگر قلتين مقداری يا زياده اوله جق اولورسه او كثير حكمنده در (اولم يكن عشرا فی عشر) ياخود اول نجس واقع
اولان صو عشرا فی عشر اولمديجه وضوء جائز اولمز (وعمقه مالا تنحسر الارض بالغرف) عشرا فی عشر اولان
غديرك دريكلكی اول قدر اوله كه غرف ايله صويك النده اولان ارض منكشف اوليه انحسار انفعال بابندندر
آچلمق معناسنه غرف غين معجمه نك فتحی ورانك سكونيله اليله صويی المقدر (فانه كالجاری) بو صفتله موصوف
اولان غدير ماء جاری كبيدر (وهو ما يذهب بتبنة) ماء جاری شو صودركه صمانی كيدره يعنی صمان قونلدقده
كوترمه كالميه (فيجوز الطهارة به) بو قاروده ذكر اولنان صولر شرائطيله بولنورسه بو مقوله صو ايله آبدست المق
جائز اولور (مالم ير اثر النجاسة فيه) مادامكه اول صوده اثر نجاست كورنميه (وهو لون او طعم اوريح) اثر ديديكی
لون وطعم وريحدر بونلر مرئيات دكل ايكن مصنف ادراكی رؤيتله تعبير ايلدی مالم ير محلنده مالم يحس ايراد
اولنسه بلاتكلف لون وطعم وريحه شامل اولوردی (والماء المستعمل طاهر غير مطهر هو المختار) ماء مستعمل
ابوحنيفه ايله ابو يوسف قتلرنده طاهردر مطهر دكلدر مختار اولان دخی بودر فتوی بونك اوزرينه در معلوم
اوله كه علماء حنفيه اتفاق ايتديلر كه ماء مستعمل مادامكه بدنده در طاهردر مطهر دكلدر زيرا طاهرك طاهرده
ملاقاتی تنجس ايجاب ايلمز نتكيم ثوب طاهر ماء طاهر ايله غسل اولنديغی كبی (وعن الامام انه نجس مغلظ) امام
اعظمدن حسن روايتی اوزره نجاست مغلظه اولمق اوزره نجسدر (وعند ابی يوسف انه مخفف) ابو يوسف قتنده
نجاست مخففه در (وهو ما استعمل لقربة) اول ماء مستعمل نيتله قربت ايچون استعمال اولان صودر
(اولرفع حدث) ياخود رفع حدث ايچون استعمال اولنان صودر (خلافا لمحمد) امام محمد قتنده انجق رفع حدث
ايچون اولان صو مستعملدر قربت ايچون اولان مستعمل دكلدر (ويصير مستعملا اذا انفصل عن البدن) اول
صو چقن بدندن منفصل اولسه مستعمل اولور مادامكه بدنه ملاصقدر مستعمل دكلدر (وقيل اذا استقر
فی مكانه) بعضيلر ديديلركه اول صو واقع اولديغی مكانده مستقر اولدقده ماء مستعمل اولور (ولو انغمس جنب
فی البئر بلانية) اگر بر جنب نيتسز بر قيويه طالسه (فقيل الماء والرجل نجسان عند الامام) ديلديكه رجل

وصوایکیسی دخی نجسلردر امام اعظم قتنده زیرا جنبك نجاستی صویه سرایت ایدوب صویی نجس ایلدی
ونیت اولمغله صو جنابتی ازاله ایلدی (والاصح ان الرجل طاهر) اصح اولان بودرکه رجل طاهردر (والماء
مستعمل عنده) دخی صو مستعملدر امام اعظم قتنده قول اولده نیتی شرط طوتوب قول ثانیده شرط
طوتمشدر اصح اولان بودر (وعند ابی یوسف هما بحالهما) ابو یوسف قتنده رجل جنب صو طاهردر نیتی شرط
ایلمکله بونده ایسه فعل عدم نیته مقارن اولوب جنابت صویه سرایت ایلمدی وصو دخی جنابتی ازاله ایلمیوب
حاللری اوزره باقی قالدیلر (وعند محمد ان الرجل طاهر والماء طهور) امام محمد قتنده رجل طاهر وصو دخی
طهور اولمسی نیت اولمدیغیچوندر (وموت ما یعیش فی الماء فیه لا ینجسه) صوده معیشت ایده نك موتی صویی
نجس ایلمز (کالسمك) بالق کبی زیرا بالغلده دمی یوقدر وقان کبی قرمزی کورنن شیئك کونشده طوردقده
قرمزی بلغی زائل اولور (والضفدع) دخی قورباغه کبی کسرایله فتحه برابردر اکر بری ایسه نجسدر دیمشلر
(والسرطان) دخی ینکیج کبی حاصل کلام شول حیوانك که توالدی صوده اوله اول حیوانك مقامی ومعیشتی
صوده اولورچن اول حیوان صوده اولسه صویی افساد ایلمز (وکذا موت ما لا نفس له سائلة) صوده تعیش ایدن
حیوانلرك حکمی کبیدر ونفس سائله سی یعنی اقار قانی اولمینلر دخی (کالبق والزنبور والعقرب والذباب) سوری
سیکك واری وعقرب وسیکك کبی زیرا بونلرده دم یوقدر نجس اولان ایسه دمدر وبوکه دلیل ایچون بخاری
حضرتلری ابو هریره دن نبی علیه السلامك (اذا وقع الذباب فی شراب احدکم فلیغمسه کله ثم لینزعه فان فی احد
جناحیه داء وفی الاخر شفاء) حدیث شریفی روایت ایلمشدر اکر ذبابك موتی ضرر ویرسه نبی علیه السلام
غمس ونزعله امر ایلمزدی (وکل اهاب دبغ فقد طهر) هر جلد که دباغت اولنه تحقیق پاك اولور بو مسئله
کرچه متعلقاتیله باب انجاس مسائلندندر لکن مصنف بو محلده مناسبتی اولدیغیچون ذکر ایلدی زیرا
دباغتله اهابك طهارتی بیانندن مقصود اهابده محفوظ اولان صو ایله وضوء جائز اولور دیمکدر کانه دینلمش
اولدیکه اراوه ده محفوظ اولان صو ایله وضوء جائز اولور دیمکدر مغربده دیرکه اراوه دیو جلددن اشلنمش مطهره یه
دیرلر جمعی راوین کاور اهاب جلد غیر مدبوغك اسمیدر دباغت اولندقده ادیم دیرلر یا جراب دیرلر دباغت تنقیی
یا رطوبت نجسیه یی ازاله یه دیرلر بو دباغت ایکی نوعدر بریسی حقیقیدر که اول ادویه ایله اولور مازو وبونك مثلی
نه وار ایسه وبری دخی حکمیدر تتریب وتشمیس والقاء فی الریح کبی بو ایکی نوعله طهارت حاصل اولور اما ادویه ایله
دباغت اولنانك ابدی نجاستی عودت ایلمز کرك صو اصابت ایلسون وشمس وتراب ایله دباغت اولنان
اصلاندیغی زمانده نجاستی عودت ایدوب عودت ایتمه سنده ابو حنیفه دن ایکی روایت واردر خلاصه ده
جلد میته قورسه اندنصکره ماء قلیله دوشسه صویی افساد ایلمز دیر بعض محققین فقد طهر قولنده ذکر ملزوم
وارادهٔ لازم مراد ایدوب فقد طهر قولنی فقد یجوز به الانتفاع ایله تفسیر ایلمشدر (الا جلد الادمی لکرامته)
الا جلد آدمی دکل کرامتی اولدیغیچون جلد آدمی کرچه دباغت ایله پاك اولور لکن شرعا انکله انتفاع جائز دکلدر
انسانه احتراما (والخنزیر لنجاسة عینه) دخی خنزیرك جلدی دباغت ایله پاك اولمز عین نجاست اولدیغیچون
انکله انتفاع جائز اولمدیغنه الله تعالی حضرتلرینك (او لحم خنزیر) قول شریفی دلیل کافیدر وبرهان وافیدر
(والفیل کالسبع) فیل یرتیجی جانورلر کبیدر دباغتله پاك اولور شرعا وحقیقة منتفع به اولور سائر سباع کبی
(وعند محمد کالخنزیر) امام محمد قتنده خنزیر کبیدر دباغت ایله پاك اولمز وتحفة الملوکده دیرکه فیلك عظمی
طاهردر شیخین قتنده عظمی بیع وانتفاع جائز اولور وجلدی دباغت ایله طاهر اوله نك لحمی زکات ایله سائر سباع
کبی طاهر اولور ولکن حرام اولدیغیچون اکل اولنمز امام محمد قتنده نجس العیندر خنزیر کبی (قالوا وما طهر جلده
بالدباغ طهر بالذکاة) فقها دیدیلرکه شول حیوان که جلدی دباغت ایله پاك اوله ذبح شرعی ایله ذبح اولندقده
دخی پاك اولور زیرا ذبح جلدك رطوبات قبول ایلمسنه مانع اولور نته کیم دباغت رطوباتی دفع ایلدیکی کبی
(وکذا لحمه وان لم یؤکل) جلدی دباغت وذبح ایله پاك اولنلرك لحمی دخی پاك اولور اکر اکل اولنمزسه ده زیرا طهارت
اکلك حلنی مستلزم دکلدر دلکی وسائر اکلی حرام اولنلر کبی مثلا برکسنه اوزرنده درهمدن زیاده مذبوح
دلکی لحمی اولسه صلاتی جائزدر (وشعر المیتة وعظمها وعصبها وقرنها وحافرها طاهر) خنزیردن غیری
میته نك قلی وکوکی وسکری وبوینوزی وطرناغی طاهردر شافعی دیرکه بو مذکورانك جمله سی نجسدر زهری

رحمة

رحمة الله دیدیکه سلف سالفین علماسندن برجماعته یتشدم که انلر فیل کموکندن طرق اتخاذ ایدوب انکله
امتشاط وادهان ایدرلردی وبیهقی انسدن روایت ایدرکه حضرت علیه السلام فیل کموکندن اشلنمش طرق ایله
امتشاط ایدرلردی کذا فی شرح النقایه (وکذا شعر الانسان وعظمه) ینه بو یلجه انسانك شعری وکموکی طاهردر
شافعی دیرکه انسانك شعری وعظمی ایکیسی بیله نجسدر کرك انسان حی اولسون کرك میت اولسون زیرا
بونلر ایله انتفاع جائز دکلدر وبیع اولنمز اولیله اولنجه خمر وخنزیر کبی نجسدر بز دیرزکه انسان مکرمدر انسانك
اجزاسیله انتفاع وبیع اهانته دلیلدر پس ایدی حرام اولمسی کرامت ایچوندر یوخسه نجاست ایچون اولمدی
ذخیره ده دیرکه شعر آدمیده امام محمددن ایکی روایت واردر بر روایتده نجسدر امام الهدی ابو منصور ماتریدی
بونی اخذ ایلدی بر روایتده طاهردر حتی برکسنه اوزرنده شعر آدمی موجود ایکن صلاتی جائزدر فقیه ابو جعفر
وابو القاسم الصغاری بونی اخذ ایتدیلر وبونی روایت ایدنه اعتماد ایلدیلر اکر برسائل سؤال ایدوب (قل یحییها
الذی انشأها اول مرة) بو قول شریفی عظامك حیاتنه دلیلدر حیات یوقدر دیمك صحیح اولمز دیرسه جواب
ویریلورکه بو دلالت قطعی دکلدر زیرا جائزدرکه بو احیادن مراد اولکی اسلوب کبی بدنه عمود اولمق اوزره تازه
ودری وطری رد اولنمق اوله عظامدن مراد نفوس اوله وطهارتنه بر دلیل دخی بودرکه حضرت علیه السلام
تراش اولوب مبارك شعرلرینی تقسیم ایدرلردی (فتجوز الصلاة معه وان جاوز قدر درهم) انسانك شعری
وعظمیله صلات جائز اولور اکر درهمدن متجاوز دخی اولورسه حسن بن زیادك ابو حنیفه دن روایتنده شعر بسط
اولندیغی تقدیرجه درهم مقدارندن اکثر اولورسه صلاتی جائز اولمز ودخی فتاوای ظهیریه دن نقل اولنورکه
عظم آدمی نجسدر ابو یوسفدن روایت اولندیکه طاهردر (وبول ما یؤکل لحمه نجس) لحمی اکل اولنانك بولی
نجسدر نجاست خفیفه ایله بر قیوده واقع اولسه قیو نجس اولور جمله صویی اخراج اولنور ابو حنیفه وابو یوسف
قتلرنده (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب طاهردر دیر عرنیین ایله استدلال ایدر امام ابو حنیفه وابو یوسف
(استنزهوا عن البول فان عامة عذاب القبر منه) حدیث شریفی ایله استدلال ایدرلر بو حدیث شریف عرنیین
حدیثندن متأخردر وبول عامدر دیر جمیع ابواله متناول اولور عام ایسه متناول اولدیغی شیئده قطعا حکمی
موجبدر خاصی فسخ ایلمك جائزدر (ولا یشرب ولو للتداوی) ابو حنیفه قتنده علاج ایچون دخی اولورسه ایچلمز
زیرا نجسدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب جائزدر دیر امام محمد قتنده مطلقا جائزدر (فصل)
بو فصل بئر واستارینه بیانده در وقتا که بئر حوض صغیر منزله سنده وماء بئر ماء راکد منزله سنده اولدی ایسه
قیاس بو ایدیکه بئره نجاست واقع اولوب متنجس اولمغله منتفع به اولمیه اکرچه بئرده اولانك جمله سی نزح
اولنورسه الا بو قدر وارکه قیاس ترك اولندی (تنزح البئر) بئر نزح اولنوب یعنی قیوده اولان صو چیقاریلور
مضاف حذف اولنوب مضاف الیه مقامنه قائم اولمشدر ویا خود ذکر محل اراده حال قبیلندندر (لوقوع نجس)
نجس واقع اولدیغیچون (لا بنحو بعر) دوه نجسی مثلو ایله نزح اولنمز (وروث) فرس ومرکب نجسی مثلو ایله
دخی نزح اولنمز (وخثی) دخی صغر نجسی مثلو ایله نزح اولنمز وخثی خانك کسریله در (ما لم یستکثر)
مادامکه چوق اولمیه بونلرك قلیلی بئری نجس ایلمز (ولا بخرء حمام وعصفور فانه طاهر) وکوکرجین وسرچه
نجسیله دخی نزع اولنمز زیرا بونلر طاهردر (فاذا علم وقت الوقوع) چن نجاستك قیویه واقع اولدیغی وقت
معلوم اولسه (حکم بالتنجیس من وقته) اول دوشدیکی وقتدن صونك نجس اولدیغنه حکم اولنور (والا فمن یوم
ولیلة) اکر وقت وقوعی بلنمز ایسه برکون برکیجه دن حکم اولنور (ان لم ینتفخ الواقع ولم یتفسخ) اکر قیویه
دوشن شیشمش اولسه ویا خود طاغلمش ایسه برکون برکیجه دن حکم اولنور صلات وسائر اعاده سی لازم
اولنلر اول وقتدن اعاده اولنور (ومن ثلاثة ایام ولیالیها ان انتفخ او تفسخ) اکر شیشوب یا خود طاغلمش ایسه
اعادهٔ صلاة اوچ کون اوچ کیجه دندر زیرا شیشمك وطاغلمق متقادمنه دلیلدر انکیچون اوچ کون ایله تقدیر
اولندیکه کثرتك ادناسی اوچ اولمغله اوچ کون تقدیر اولندی حتی برمیت بلا صلاة دفن اولنسه اوچ کونه دکین
قبری اوزرنده نماز قیلنور واوچ کوندنصکره قول اصح بودرکه نماز قلنمز (وقالا من وقت الوجدان) امامین
دیدیلرکه بولندیغی وقتدن حکم اولنور زیرا یقین شك ایله زائل اولمز بو تقدیرجه اول صو ایله ادا اولنان فرض
اعاده اولنمق لازم کلمز نهایت ابدست منتقض اولور زیرا برکسنه ثوبنده درهمدن زیاده نجس بولسه نه زمان

اصابت ایتدیکی معلوم اولمسه بالاتفاق صلاتدن برشیئی اعاده ایلمز صحیح دخی بودر (وعشرون دلوا وسطا
الی ثلثین بموت نحو فارة اوعصفور اوسام ابرص) اورته قوغه ایله یکرمی قوغه نزح اولنور اوتوز قوغه یه وارنجه
فاره مثلونك ویاخود سرچه مثلونك ویاخود صاری کاردیدکاری جانور مثلونك موتی سببیله ایدی یکرمی
قوغه چکامسی بطریق الایجاب اوتوز قوغه اولمسی بطریق الاستحبابدر مأخذ حکمی ایکیدر بری
مبسوطده انسدن روایت اولنان حدیث شریفدرکه حضرت علیه السلام (الفارة اذا وقعت فی البئر فماتت فیها
ینزح منها عشرون دلوا اوثلاثون) بیوردیغی ابوعلی سمرقندی یه اسناد ایله بو یلجه روایت ایلدی لفظ اول ایکی
شیئك بری ایچوندر پس ایمدی اقلی یقینا ثابت اولوب حکمی وجوبا اخذ اولندی اکثری دخی کتورلدیکی
مروی اولان لفظ ترك اولنمق لازم کلمسون ایچون واکثری کتورلمك معنی رأی استحباب اولدی ایکی معنانك
بری دیمکله روایت مختلف اولمشدر برروایتده قوغه‌لر برنده یدی قوغه برنده یکرمی قوغه وبرنده اوتوز قوغه
وبرنده قرق قوغه بعضیلر فاره مثلوده یکرمی قوغه وجوبا زیاده‌سنی استحبابا دیدیلر (وار بعون الی ستین
بنحو حمامة اودجاجة اوسنور) قرق قوغه نزح اولنور التمش قوغه یه وارنجه کوکرجین وطاوق وکدی
مثللونك موتی سببیله قرق قوغه سی وجوبا یکرمیسی استحبابادر زیرا ابوسعید خدریدن روایت اولندیکه
دجاجه‌نك بئرده موتی ایچون قرق قوغه نزح اولنه حمامه دخی جثه‌ده دجاجه یه مماثلدر حکمده دجاجه یه
قیاس اولنور (وکله بنحو کلب اوشاة اوآدمی اوانتفاخ الحیوان اوتفسخه) قیوده اولان صونك کلیسی نزح
اولنور کلب وقیون وآدم مثلونك موتی سببیله ویاخود برحیوانك شیشمه‌سی یاطاغلمسی ایله ابن عباسدن
وابن زبیردن روایت اولنورکه زمزم قیوسنه برزنجی دوشوب فوت اولدقده کلی صویی نزح اولنمق ایچون
فتوی ویرمشلردر وکوچك حیوان دوشوب شیشسه وطاغلسه ینه کلیسی نزح اولنور زیرا آنك رطوبت
جیفه‌سی اجزاء مایه منتشر اولمغین صویك کلیسن تنجیس ایدر وکلبك دوشمه‌سنده ایکی روایت وارد ر امامین
قتنده نجس العیندر امام اعظم قتنده نجس العین دکلدر شرح زیلعی ده کلب صویی افساد ایلمز مادامکه اغزنه
صوکیرمیه زیرا کلب نجس العین دکلدر دیر وکلب ایله حفظ وحراست وصید واجاره بیع اولوب انتفاع جائز
اولدیغیچون وخزانه ده مسطوردر سکز شیء قیویه دوشسه وحیا اخراج اولنسه صویك کلیسی اخراج اولنور
بو سکز حیوان قاتر وحمار وکلب وخنزیر وپارس وقپلان وارسلان وقورددر (وان لم یمکن نزحها نزح
قدر ما کان فیها) اکر اول قیوده اولان صویك نزحی یعنی کلیت اوزره اخراجی ممکن اولمزسه قیوده اولان
صو مقداری اخراج اولنور ایکی اهل خبره تخمیننه اعتبار اولنور (ویفتی بنزح مأتی دلو الی ثلثمائة) ایکیوز
قوغه‌دن اوچیوز قوغه یه وارنجه اخراج اولنمغه فتوی ویریلور ایکیوزی وجوبا یوزی استحبابا بو قول امام
محمددن مرویدر قنیه وخلاصه‌ده دخی بویله در فتوی بونك اوزرینه‌در (ومازاد علی الوسط احتسب به)
ودخی شول شیئکه وسط قوغه اوزرینه زیاده اولدی یعنی بیوك قوغه ایله چکلدی اول چکلان صو اورته
قوغه ایله حساب اولنور (وقیل یعتبر فی کل بئر دلوها) دینلدی که هر قیونك کندی قوغه‌سی اعتبار اولنور
وبعضیلر دیمشدرکه اول دلوه برصاع بغدای صغه اکر بیوك قوغه ایله برکره‌ده نزح اولنسه یکرمی قوغه ایسه
کفایت ایدر (وسؤر الادمی والفرس ومایؤکل لحمه طاهر) آدمینك سؤری دخی فرسك سوری دخی
شول حیوانکه اکل اولنور انك سؤری طاهردر زیرا سؤر لعاب ایله مخلوط اولور بونلرك ایسه لعابی طاهردر زیرا
لحم طاهردن متولددر شیخ زاده رحمة الله علیه دیمشدرکه وقتا که بعض مسائل ابارك انواع سؤرك معرفتنه
واحکامنه موقوفه اولدی مباحث بئری اسئار ایله تعقیب ایلدی زیرا سابقده مرور ایلدیکی کلب وخنزیردن
غیریسی ایچن قیویه دوشسه واغزی صویه واصل اولسه اول صویك حکمی اول حیوانك سؤری حکمی
کبیدر اسئار درت نوعدر طاهردر نجسدر ومکروهدر ومشکوکدر مصنف رحمة الله علیه انواع اربعه یه اشارت
ایلدی وهر برینك حکمنی بیان ایلدی آدمی مطلق ذکر ایتمکله اشعار کرك مؤمنك اولسون کرك کافرك
اولسون کرك جنبك اولسون کرك حائض ونفسانك اولسون وکرك صغیر وکبیر وذکور واناثك اولسون هیچ فرق
یوقدر دیمکله تنبیه ایلدی حضرت علیه السلام بیوردی (المؤمن لا ینجس) بو حدیث شریف دلالت ایدرکه
جنابت وامثالی مؤمنی مردار ایلمز ودخی حضرت عائشه رضی الله عنها روایت ایلدیکه بن حائض ایکن

صو ایچردم بعده رسول اکرمه صونردم حضرت رسول علیه السلام مشربه‌ء الوب بن اغزم قیوب ایچدیکم
یردن ایچردی وبوندن غیری برحدیث شریف دخی وارد اولمشدرکه (ان النبی علیه السلام أتی حذیفة فمد یده
لیصافحه فقبض یده فقال انی جنب فقال علیه السلام المؤمن لا ینجس) بیوردقلری دخی دلیل وافیدر وکافر
دخی سؤر آدمیده داخلدر زیرا نبی علیه السلام ثقیف قبیله سنك الچیسنی مسجدنه قوندردیلر حال بوکه حق
سبحانه وتعالی (انما المشرکون نجس فلا یقربوا المسجد الحرام) قول شریفی خوده مشرکینك نجس اولدیغنه
دلیلدر دیو برسائل سؤال ایدرسه جواب ویریلورکه بوندن مراد عین نجس دکل اعتقادلرنده نجسدر اکر عین
نجس اولسه‌لر ایدی نبی علیه السلام مسجده قوندرمزلر ایدی اکر سؤال اولنورسه آدمی لفظی علی
الاطلاق شرب خمر ایدنه دخی متناول اولور بوکه فقها تصریح ایتدیلرکه شارب خمرك سؤری نجسدر الا مکر
براقنی اوچ دفعه بلع ایلیه ودوداقلرینی اوچ دفعه مسح ایلیه یاخود غسل ایلیه اویله اولنجه آدمینك سؤری
طاهردر دیمك نیجه صحیح اولور بز جواب ویریرزکه شارب الخمرك سؤری نجس اولمسی آدمینك مطلقا سؤری
طاهر اولمسنه منافی اولمز زیرا بونك معناسی عوارض منجسه‌دن قطع نظر آدمینك سؤری طاهر دیمکدر
بونده شبهه یوقدرکه برکمسنه بول ایچسه یاخود اغزینی نجاسته وضع ایتدکدنصکره صو ایچسه سؤری نجس
اولور (وسؤر الکلب والخنزیر وسباع البهائم نجس) کلبك وخنزیرك ویرتجی حیوانلرك سؤری نجسدر امام
شافعی قتنده قوردك وپارسك وارسلانك وبونلره بکزر جانورلرك سؤری طاهردر خنزیر وکلبدن غیری
امام مالك قتنده سؤر کلب وخنزیر طاهردر زیرا کلب طوافیندندر کدی کبی خنزیر ایسه نجسدر لکن لعابی
صویه تأثیر ایلمز آنك قتنده ایسه تأثیر شرطدر (وسؤر الهرة والدجاجة المخلاة وسباع الطیر وسواکن البیوت
کالحیة والفارة مکروه) هره‌نك وبیانده کزن طاوغك ویرتجی قوشلرك واوده‌لرده ساکن اولان یلان وصچان
کبیلرك سؤرلری مکروهدر قیاس بوایدیکه سؤر هره نجس اوله زیرا هره دخی سباعدندر لکن نبی علیه السلام
(انها لیست نجسة انما هی من الطوافین علیکم) بیورمشدر بوتقدیرجه نجاستی نفی ایدوب کراهتی باقی
قالدی جامع الصغیر حسامیده مذکوردرکه اکر هره برفاره اکل ایدوب علی الفور صو ایچسه ابوحنیفه‌دن
روایتدرکه صو نجس اولور برایکی ساعت مکث ایدوب بعده شرب ایدرسه نجس اولمز ابویوسفك دخی قولی
بودر امام محمد دیرکه ایکی حالده دخی سؤری نجس اولور امام ابوحنیفه رحمه الله دیرکه برایکی ساعت
مروروندنصکره لعابی ایله اغزنی غسل ایدر هره‌نك لعابی خود طاهردر ومایع ایله ازالهٔ نجاست بزم قتمزده
جائزدر بوندنصکره اغزی طاهردر وابویوسف دیرکه نجاست حسب ماء اولمینجه زائل اولمز ایسه ده لکن بومقوله
موضع ضرورت ایچون ازالهٔ نجاست ایله حکم اولنور امام محمد دیرکه ازالهٔ نجاست مایع ایله جائز دکلدر
هره‌نك اغزی کما کان نجسدر ودجاجهٔ مخلات دجاجهٔ محبوسه‌نك خلافنجه درماء طاهرك وجودی وارایکن
سؤر دجاجهٔ مخلات ایله ابدست المق مکروهدر وکوچك اوغلانجقلرالرین صوندیغی صو ایله دخی ابدست المق
مکروهدر قیاس بودرکه سواکن بیوتدن یلان وعقرب وفاره وکارك سؤری نجس اوله زیرا بونلردخی صویی
اسانلریله ایچرلر حال بوکه لحم حرامدن متولد اولان لعابلری رطبدر لکن استحسانا مکروهدر وکراهت ایکی
نوع اوزرینه‌در بری کراهت تنزیهیه‌در بوذکر اولنان کراهت تنزیهیه‌در زیرا نبی علیه السلام سؤر هره ایله
آبدست المشلردر اکر حرام اولیدی وضوء ایتمزلر ایدی ایمدی تنزیهیه‌در کراهت اوزره ماء طاهر وار ایکن
ابدست المق جائزدر نبی علیه السلامك سؤر هره ایله وضوء ایلمسی جوازنی تعلیم ایچوندر بومحلده برسائلك
سؤالی لازم کلدی نبی علیه السلامك (الهرة سبع) قول شریفندن سؤر هره نجس اولمق اقتضا ایدردی لکن
معنی بویله دکلدر هره من حیث الخلقة والصورة سبعدر زیرا نبی علیه السلام بیان خلقت ایچون بعث اولنمدی
بلکه احکامی ایچون بعث اولندی هره سبعدن من حیث الحکمدر وسباعك حکمی ایسه لحمك حرمتیدر ونبی
علیه السلامدن نقل اولنمشدرکه سباعدن ذی ناب اولان حیوانك اکلندن نهی بیورمشلردر بوقول دلالت
ایدرکه سؤر هره نجس اوله (لکن الهرة لیست بنجسة انما هی من الطوافین علیکم) حدیث شریفی طهارت
سؤره دلالت ایدر بوتقدیرجه ایکی حدیث شریف تعارض ایلمکله شك واقع اولوب سؤر هره مشکوك اولمق
اقتضا ایدرسز ایسه طاهردر ومکروهدر دیدیکز جواب ویریلورکه نبی علیه السلامك الهرة سبع قول

شريفى نجاست لحم وسؤرنى اقتضا ايلمز (الهرة ليست نجسة) قول شريفيله تعارض ايليه بوذكر اولنان
حكم اول زمان اقتضا ايدرديكه سبعك حكمى انجق حرمت لحمه منحصر اوليدى بو حكم ايسه بويله دكلدر زيراكه
سباعده اوج حكم واردر اولكيسى نجاست سؤريدر سباع بهايم كبى ايكنجيسى كراهتيدر سباع طير كبى
اوچنجيسى حرمت لحميدر بو حرمت ايسه جميع سباعده متحققدر اعدى نبى عليه السلامك (الهرة سبع)
قول شريفينك مضمونى نجاست سؤر وحرمت لحمى حيثيتندن حكم سباعدن اولمق مراد اولمدى ايسه مراد
كراهيت سؤر جهتندن اولمش اولور بو تقديرجه (الهرة سبع) حديث شريفى (الهرة ليست نجسة) قول
شريفنه معارض اولمز وسؤر هره امام يوسف قتنده مكروهدر بو قول شافعينكدر ديو ايكى حديث
شريف ايله احتجاج ايدنمشدر برى كتاب صيدده امام محمدك (ان النبى عليه السلام كان يصغى لها الاناء
وتشرب منه ثم يشرب عليه السلام مابقى ثم يتوضأ منه) قوليدر ابو يوسف بو حديث شريفى روايت ايلدكده
بويله دليل وار ايكن سؤر هره يه مكروهدر ديمك نيجه ممكندر ايكنجيسى عائشه رضى الله عنهادن روايت
اولنوب بركون اونده برچناق ايچنده هريسه اولوب كنديسى نماز قيلوركن هره اول هريسه دن اكل
ايدوب بعده جاريه لرى موضع فم هره دن صاقنورلر ايدى حضرت عائشه موضع فم هره دن اكل ايدوب
ديديكه نبى عليه السلامدن ايشتدمكه (الهرة ليست نجسة انما هى من الطوافين عليكم) بيورمشلردر فالكن
لاتأ كلن ديو جاريه لرينه خطاب بيورمشلردر پس بو روايت طهارتنه دلالت ايدر اما ابو حنيفه وامام محمد
ابن عمردن (يغسل الاناء ولوغ الهره) حديث شريفنى نقل ايلمشلردر وابو هريره دن دخى (الهرة سبع) حديث
شريفنى روايت ايدوب بونلر نجاستنه دلالت ايلمكين فقها ايكيسى بيننده اولان كراهيتى اختيار ايلدى
(وسؤر الحمار والبغل مشكوك) وسؤر حمار وسؤر بغل مشكوكدر يعنى مشكوك فيه در ومشكوك اولمسى
اباحت وحرمتنده اوله نك تعارضى ايچوندر تعارض اولديغى بودركه جابر رضى الله عنه روايت ايلمشدركه
نبى عليه السلامدن (ايتوضاء بماء افضلت الحمر) ديو سؤال اولندقده نعم ديو جواب بيورمشلردر وانس
رضى الله عنه دن روايتدر پيغمبر عليه السلام حمر اهلينك لحومندن بزى نهى ايليوب انها رجس بيوردلردى
بو روايت دلالت ايدركه سؤرى نجس اوله واقوال صحابه نك تعارضى بودركه ابن عمر سؤر الحمار نجس
بيورمشدر ابن عباس حضرتلرى الحمار يعلف التبن فسؤره طاهر بيورمشدر امام محمد رحمه الله طهارتنه نص
ايرادايدوب نبى عليه السلام بيورمشدركه (اربع لو غمس فيها الثوب لم يتنجس وهى سؤر الحمار والماء المستعمل
وبول ما يؤكل لحمه ولبن الاتان) دينلمشدركه سؤر حمار وبغل طاهردر زيرا عرق ولبنى طاهردر سؤرى خود
بطريق الاولى طاهردر شك مطهر اولمسنده در يعنى طهارتنده شك واقع اولسه سؤر حمار ايله باشنه مسح ايدن
كمسنه واجب اولوركه صو بولدقده احتياطا باشنى غسل ايليه ونهايه ده مذكوردركه سؤر حمار ايله ابدست الان
كمسنه ماء مطلق بولسه وضونك اعاده سى واجب اولور (يتوضأ به ان لم يجد غيره ويتيمم واياقدم جاز) وسؤر
حمار وبغل ايله ابدست النور اگر اندن غيرى صو بولنمز ايسه دخى تيمم ايدر وقنغيسين تقديم ايدرسه جائزدر ديلرسه
اول ابدست آلور ديلرسه اول تيمم ايدر آندنصكره ابدست آلور وقاضيخانده تصريح اولنمشدركه ماء مشكوك
بولان كمسنه ماء مشكوك وار ايكن انجق تيمم ايله اكتفا ايلسه كانه اول كمسنه اصل موجود ايكن خلفى ايله
تطهير ايتمش اولور واگر ماء مشكوك ايله ابدست الوب انجق انكله اكتفا ايلسه كانه اول كمسنه مطهر اولميان
شيئى استعمال ايتمش اولور ايمدى يقينا حدث مرتفع اولمق ايچون احتياطا ايكيسنى دخى جمع ايدر قنغيسنى
تقديم ايدرسه جائزدر اگر صو مطهر اولورسه تيمم لغو اولور كرك تقديم اولسون كرك تأخير اولسون
واگر صو مطهر اولمزسه وضوء لغو اولور تيمم حق اولور (وعرق كل شئ كسؤره) هر شيئك عرقى سؤرى كبيدر
زيرا سؤردن حاصل اولان لعاب وعرق لحمدن متولد اولورلر اويله اولنجق هر برى صاحبينك حكمنى اخذ ايدر
دينلمسون كه سؤرى مشكوك وعرقى طاهردر زيرا حمارك سؤرينك طهوريتنده اختلاف واردر لكن عرقنك
طهارتى خلاف قياس حديث شريف ايله ثابتدر زيرا نبى عليه السلام ثقل نبوت ايله حمارك شدت حرارتندن
چبلاق حمار اوزرينه راكب اولمشدر اويله حرارتده ارتكاب ركوب طاهريت عرقه دلالت ايدر عرقك طاهريتى
فعل رسول ايله ثابت اولنجق سؤرينك حكمى اصل قياس اوزرينه باقى قالمش اولور (وان لم يوجد الا نبيذ التمر

تيمم

تيمم ولا يتوضأ به عند ابى يوسف وبه يفتى) اگر صو بولنميوب نبيذ تمر بولنورسه اول كمسنه تيمم ايدر نبيذ تمر ايله
ابدست آلمز ابو يوسف قتنده فتوا دخى بونكله در (وعند الامام يتوضأ به) ابو حنيفه قتنده نبيذ تمر ايله ابدست
الور تيمم ايلمز ابو حنيفه حضرتلرينك دليلى بودركه ابن عباس رضى الله عنه روايت ايلمشدركه (ان النبى عليه
السلام خطب ذات ليلة ثم قال ليقم معنا من لم يكن فى قلبه مثقال ذرة من كبر فقام ابن مسعود فحمله رسول الله
عليه السلام مع نفسه فقال عبد الله بن مسعود فخرجنا من مكة وخط رسول الله حوله خطا وقال لى لا تخرج
من هذا الخط فانك ان خرجت منه لم تلقنى الى يوم القيامة الحديث) بيوردقدنصكره پيغمبر عليه السلام كيدوب
جنلرى دعوت ايلدى وانلره قرآن شريف تلاوت ايلدى حتى فجر طالع اولوب ابدست ايچون صو وارميدر
ديو بكا خطاب ايلدى صو يوقدر لكن نبيذ تمر واردر ديو جواب ايلديكمده (التمرة طيبة وماؤها طهور) بيوروب
ونبيذ تمر ايله ابدست الوب صلاة فجرى ادا ايلدى وابو يوسف قتنده نبيذ تمر ايله ابدست النمز تيمم اولنور زيرا حديث
ليلة جن آيت تيمم ايله منسوخ اولمشدر زيرا دعوت جن مكه ده اولمشدر ايت تيمم ايسه مدينهٔ منوره ده نازل
اولمشدر (وعند محمد يجمع بينهما) امام محمد قتنده نبيذ تمر ابدستى وتيممى جمع ايدر زيرا حديث ليلهٔ جن قطعى
الثبوت دكلدر بلكه ثبوتنده تردد ونيجه كلام واردر زيرا بو حديثك مدارى ابو زيددر وبر روايتده ابو قزاده در
اول ايسه نقله قتنده مجهولدر وابو عبيد بن عبد الله بن مسعوددن روايتدركه نبى عليه السلام ايله ليلهٔ جنده
بابالك بيله ميدى ديو كنديدن سؤال اولندقده معاذ كل ايدى خصوصا معا اولمسى بزه مجر عظيم ايدى وعقبنزده
منقبه اولوردى ديو جواب ويرمشدر وتسليم اولسونكه ابن مسعود ليلهٔ جنده معا اولسون لكن ليلهٔ جن
بردفعه دكلدر بلكه برقاچ دفعه اولمشدر بلمزكه ابن مسعود اولديغى كيجه نزول آيت تيممدن مقدم ميدر يوخسه
مؤخر ميدر تاريخده جهالت واردر بو تقديرنبيذ تمر ايله ابدست المق مشكوك اولور امام محمد قتنده احتياطا
ايكيسنى جمع ايتمك اولور اما ابو حنيفه حضرتلرى ديركه حديث شريفك مدارى ابو قزاده در اول ايسه كبار
صحابه دن اولوب مطعون دكلدر وكتاب صحيح صاحبى ابو قزاده نك اسمى راشد بن كيسان زاهددن ديو تسطير
ايلمشدر وكمال ديانتى ايچون وبيع نبيذ طعنى ايجاب ايلمز اباحتنه ناسك اتفاقى واردر وابو زيد دخى ائمهٔ كبار
تابعيندندر وابن مسعودك ليلهٔ جنده پيغمبر عليه السلام ايله معا اولديغى محمد ابن اسماعيل البخارى اون ايكى
وجهله اثبات ايلمشدر وبر دليلى دخى بودركه ابن مسعود حضرتلرى كوفه شهرنده لعب ايدر برقومى كوردكده
مارأيت قوما اشبه بالجن الذين رأيتهم مع رسول الله عليه السلام ليلة الجن) ديو جواب ايلديكندن ليلهٔ
مذكوره ده نبى عليه السلام ايله معا اولديغى محقق اولور وبو تقديرجه نبيذ تمر ايله ابدست آلنور تيمم اولنمز
وروايت اولنمشدر ابو حنيفه حضرتلرى وابو يوسف رحمه الله قولنه رجوع ايدوب تيمم اولنور ونبيذ تمر ايله
ابدست آلنمز بيورمشلردر وشافعى ومالكك قولى دخى بودر وفتوا دخى بونك اوزرينه در

(باب التيمم)

بو باب مسائل تيمم بياننده در وبابك تيممه اضافتى كتابك طهارته اضافتى كبيدر تيمم لغتده مطلق قصده ديرلر
نه كيم صحاحده تيممته اى قصدته تسطير اولنمشدر وحق سبحانه وتعالينك (فتيمموا صعيدا طيبا) قول شريفى
اى اقصدوا الصعيد الطيب ايله تفسير اولنمشدر صعيد ايسه تراب در وثعلبى صعيد وجه ارض ايديكنه وشرعده
ازالهٔ حدث ايچون صعيده قصددر لكن كثرت استعمال ايله صعيد اوزرينه ايكى ضربه نك علمى اولمشدر اول
برى ايله يوزنى مسح ايدر وضربهٔ اخرى ايله اللرينى ديرسكارى ايله معا مسح ايدر وتيممك ثبوتى كتاب وسنت
ضربه نك ايله در اما كتاب ايله اولان حق سبحانه وتعالينك (فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا طيبا) قول شريفيدر
وبو آيت كريمه نك سبب نزولى غزوهٔ مريسع كه غزوهٔ مصطلق دخى دينمشلردر اول غزادن رجوع اولندقده بر محلده
تعريس اولنوب برمقدار استراحتدنصكره حضرت نهضت بيوردقده حضرت عائشه رضى الله عنهادن
برقلاده دوشوب خيلى مسافه مرورندنصكره خاطر شريفلرينه خطور ايدوب نبى عليه السلامه فقد قلاده دن
خبر ويردكلرنده ضائع اولان قلاده ايچون ايكى آدم تعيين بيورقلرندنصكره برصوسز يرده نزول بيورديلر
اتفاقا حال انتظارده ايكن صباح اولوب ابدست ايچون صو بولنمدى حضرت ابوبكر حضرت عائشه يه نوعا
ضجرت كوستروب نبى عليه السلامى وسائر مسلمينى بو مقوله صوسز يرده طوردرمغه باعث اولدك ديو حددن

بیرون اذا کوستردی بو اثناده جناب کبریادن آیت تیمم نازل اولدی پس ایمدی جمله‌سی تیمم ایدوب نمازی ادا ایلدیلر
حق اسید بن الحضین عائشه رضی الله عنهانك چادرینه واروب ما اکثر برکتکم یا آل ابی بکر حالا سنك سببك
ایله امر نزول ایلدیکه مسلمینه فرح ونعمت اولدی دیو وافر نوازش وخیر دعا ایلدی ونهایه‌ده ذکر اولنمشدرکه
تیمم برامته مشروع اولمیوب آنجق امت محمده مشروع اولدی وتیممك سنت ایله ثبوتی پیغمبر علیه السلامك
جعلت لی الارض مسجدا وترابها طهورا اینما ادرکتنی الصلاة تیممت وصلیت) قول شریفیدر ونبی
نبی علیه السلامك (التراب طهور المسلم ولو الی عشر حجج مالم یجد الماء) قول شریفی برهان قاطعدر (یتیمم المسافر
ومن هو خارج المصر لبعده عن الماء میلا) مسافر ومصردن خارج کسنه تیمم ایدر صودن برمیل مقداری بعید
اولدیغیچون میلا لفظی مطلق ذکر اولنوب یمین ویسار وامام وخلف ذکر اولنمدی هرقنقی جانبده اولورسه
علی السویه‌در حسن بن زیاد رحمه الله دیمشدرکه اکر صو امامنده اولورسه ایکی میل اعتبار اولنور اکر یمین
ویسار وخلفنده اولورسه برمیل اعتبار اولنور زیرا ذهاب وایاب ایله ایکی میل اولور وامام محمددن روایت
اولنمشدرکه صو ایکی میل مقداری بعید اولدقده تیمم جائز اولور وکرخیدن دخی روایت اولنمشدرکه اکر
صو قریبنده اولان کسنه لرك صوتی استماع اولنورسه اول صو قریبدر اکر صوت استماع اولنمزسه بعیددر
کذا فی النهایه وامام زفر دیمشدرکه اکر صلاتك فوتی خوف اولنورسه تیمم جائزدر صو میلدن اقرب ایسه‌ده
اکر خوف اولنمزسه تیمم جائز دکلدر اکر میلدن بعید ایسه‌ده زیرا تیممك مشروعیتی صلاتی وقتنده ادا ایلمك
ضرورتی ایچوندر بزم ایچون دلیل بودرکه تیممك اباحتی صویی بولمیان کسنه ایچوندر کرك فوت صلاتدن
خوف ایلسون کرك ایلمسون کورمزمیسنکه برکسنه نك صو ایله کندی مابینی مسافه قریبه اولسه اکا اجماعا
عادم ماء دینلمز واکر بعید اولورسه اجماعا عادم ماء دینلور پس بو اجلدن قریب ایله بعیدك مابینی فصل ایدوب
میل ایله قطع ایلدیلر وابو یوسفدن روایت اولنورکه اکر صو بروجهله اولسه‌که توضی صویه توجه ایدوب ابدست
السه لکن قافله کیدوب نظردن غائب اولسه اول صو بعیددر اول کسنه ایچون تیمم جائزدر وبوقول حسندر
کذا فی الذخیره ومیل ثلث فرسخدر فرسخ طقوز بیك ذراعدر اون ایکی بیك ذراعدر دکین ومیل درت بیك
آدمدر هر آدمی برر بحق ذراعدر واول ذراع یکرمی درت پرمقدر کلمهٔ شهادت حروفنك عددی مقداری
ومصنفك ومن هو خارج المصر قولی مسافردن غیرینك تیممی جائز دکلدر دین کسنه نك قولنی رد ایچوندر
وشرح طحاویده ذکر اولنمشدرکه مصرده تیمم جائز اولمز الا اوچ حالده جائز اولور مثلا صلاة جنازه حاضر اولسه
ولیدن غیری کسنه ابدست الورسه صلاة جنازه فوت اولمق خوفی اولورسه وبری دخی صلاة عیدك خوفی
ایچون وبری دخی جنب اغتسال ایدرسه صوقدن مرض خوفی اولورسه بونلره تیمم جائز اولور (او لمرض خاف
زیادته او طول برئه) ویاخود اول مرض ایچون تیمم ایدرکه زیاده اولمقدن خوف ایلیه ویاخود اول مرض کچ
اوکلمق خوفی اوله مثلا برکسنه مصرده ساکن اولسه لکن چچك وحصبه مرضی اولوب استعمال ماده خوف
ایدرسه تیمم جائزدر اکر زیاده‌دن وطول برءدن خوف اولنمزسه جائز دکلدر روضه اوی ظهیریه‌دن منقولدرکه اکر
مریض ابدست المغه بنفسه قادر اولمسه وابدستنه معین کسنه دخی اولمسه تیمم جائزدر لکن معاونت ایدر
کسنه وار ایکن اجرتسز معاونت ایلمسه ابو حنیفه قتنده اول کسنه ایچون تیمم جائزدر کرك اجرت قلیل اولسون
کرك کثیر اولسون برابردر امامین دیدیلرکه اجرت ربع درهم اولورسه تیمم جائز دکلدر وینه دیدیلرکه اکر مریض
وضوء وتیممه قادر اولمسه ویانده معین اولور کسنه‌سی اولمزسه آنلر قتنده اول نمازی قلمز وظهیریه‌ده مسطوردرکه
وضوء وتیمم ایچون عذر اکر عباد طرفندن کاورسه فرض طهارت ساقط اولمز زندانده حبس اولان کسنه کبی
اکر صو بولمزسه تیمم ایله صلاتی ادا ایدوب خلاص اولدقدنصکره اعاده ایدر خلاصه‌ده منذ کوردرکه اکر مریضه
استعمال ماء ضرر ویرمسه لکن بنفسه استعمالنه قادر اولمسه اول کسنه‌یه تیمم جائزدر اکر مریضك ابدست
آلمسنه معین اولمسه اکر معین اولان حر کندینك منکوحه‌سی ویاخود اجنبی اولسه ابو حنیفه اول کسنه‌یه
تیمم جائزدر اما امامین قتنده جائز دکلدر اکر معین اولان مریضك مملوکی اولورسه ابو حنیفه قولی اوزره
بو مسئله‌ده مشایخك اختلافی واردر حر ایله مملوك بیننده فرق بودرکه منکوحه اولان قچن مریضه اولسه زوجنك
اوزرینه مریضه نك معاهده‌سی واجب دکلدر اما عبد وجاریه‌ده واجبدر ذخیره‌ده مسطوردرکه ابدست

وتیممه قادر اولمیان کسنه نك برجاریه‌سی اولسه جاریه نك اوزرینه لازمدرکه مولاسنه ابدست ایچون معین اوله
زیرا معصیتندن خالی اولیجق مملوکك مالکه اطاعتی واجبدر اما منکوحه‌سی اولسه ابدست الدرمق واجب
دکلدر زیرا بواعانت حقوق نکاحدن دکلدر لکن اعانت ایدوب تبرع ایدرسه عبادت ایچون اعانت ایدوب
مثاب اولور وبرکسنه نك عبد مریضی اولسه مولاسی اوزرینه عبده ابدست الدرمق واجبدر اما خاتونی مریضه
اولسه زوج اوزرینه ابدست الدرمق واجب دکلدر (اولخوف عدو او سبع او عطش اولفقد آلة) ویاخود عدو
خوفی ایچون یاخود برنجی حیوان خوفی ایچون یاخود عطش ایچون یاخود فقد آلت ایچون تیمم ایدر واقع
اولان خوف کرك نفسنه وکرك مالنه کرکسه شرعا فعلی حلال اولمیان شیء اوزرینه اکراه خوفی اوله برابردر
مثلا صو اوزرنده برنیچه فاسق کسنه‌لر اولسه اکر خاتون صویه وارسه کندویی زنایه اکراهدن خوف ایلسه انك
ایچون تیمم جائزدر وسبع ویلان واتش وحرامی وبونلره مشابه اولان عدویه ملحق اولور بو قوله اعذار ایله تیمم
ایدوب اداء صلاة ایتمك جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) قول شریفی ایله هلاکه
القاء نفس حرامدر لکن عذر زائل اولدقده ابدست الور صلاتی اعاده ایدر زیرا عذر عبادت طرفندن کلمشدر اویله
اولسه عباد طرفندن ممنوع اولدقده اول کسنه تیمم ایدوب نماز قلمق جائزدر لکن لایق اولان بودرکه صلاتی اعاده
ایلیه زیرا شول منع که عباد طرفندن کله وضونك فرضیتنی اسقاطده مؤثر اولمز زندانده حبس اولان کسنه
کبی کذا فی الذخیره وعطشده کندی نفسنه ودابه‌سنه خوف اوله دیمشلردر زیرا حاضر اولان صو حق عبد ونفقه
حوایج اصلیه ایچون معدومه ملحق اولور وفقد آلت دیدیکی قوغه وحبل وبونلره مشابه اولان شیدن عبارتدر
بو تقدیرجه قیونك صویی عدمه ملحق اولور (بما کان من جنس الارض) مسافر وخارج مصرده اولان
کسنه شول شیء ایله تیمم ایدرکه اول شیء ارض جنسندن اوله باده اولان ما تیممه متعلقدر (کالتراب والرمل
والنورة والجص والکحل والزرنیخ والحجر ولو بلا نقع خلافا لمحمد رحمه الله) تراب وقوم ونوره وکرج وکحل وزرنیخ
کبی وحجر غبارسز دخی اولورسه تیمم جائزدر امام محمد ایچون خلاف واردر انك قتنده غبار شرطدر ودینلمشدر
حطب وحشیشدن محترق اولوب کل اولان واتش ایچره دمر جیلر مطرقه‌سیله ملایم اولان دمر وسائر معادن
جنس ارضدن دکلدر بونلردن ماعداسی جنس ارضدندر وجنس ارضدن اولان ایله ابو حنیفه ایله امام محمد
رحمهما الله قتنده تیمم ایلمك جائزدر (وخصه ابو یوسف بالتراب والرمل) ابو یوسف تیممی تراب ورمله مخصوص
ایلدی وابتداده تیمم تراب ورمل ایله جائزدر غیری ایله جائز دکلدر دیمش ایدی لکن صکره بو قولدن رجوع ایدوب
(ولا یجوز التیمم الا بالتراب الخالص) دیمشدر وشافعینك دخی قولی بودر یاقوت وزبرجد ومرجان ایله تیمم جائزدر
اما زاج ومردسنج ایله جائز دکلدر کما فی الخزانه وغیره وزاهدیده وغیریده رصاص ونحاس ایله تیمم جائزدر ابو حنیفه
وامام محمد قتنده وخلاصه‌ده برارضك اوزرینه صودوکلسه برمقدار باتیجق قالسه تیمم جائزدر اما باتیجق ایله
تیممده اختلاف اولنمشدر الامکر برشی صولنوب قورومش اوله بالاجماع رماد ایله تیمم جائز دکلدر مضمراتده
ابو القاسم الصفار قتنده رماد ایله تیمم جائزدر خزانه‌ده رماد ایله تیمم جائز دکلدر الامکرکه حجردن اولمش اوله اول
ایسه کرجدر آنکله جائزدر زیرا بعض بلاد ترکستانده آنلرك اودونی طاشدر وملح جبلی ایله تیمم جائز دکلدر اصح
اوزره کما فی المضمرات اشجار ایله دخی جائزدر کما فی الخلاصه واکر طپراق آتشده یانسه ویاخود طاش دوکاوب انجه
اولسه تیمم جائزدر وفتوا دخی بونك اوزرینه‌در وظهیریه‌ده تراب جنس ارضدن اولمیان شیئله مخلوط اولسه
غالبه‌یه اعتبار اولنور تیممك تراب ایله جوازی ابن عباس رضی الله عنه حق سبحانه وتعالینك (صعیدا طیبا)
قولنی تراب طاهر ایله تفسیر ایلمشدر ودخی پیغمبر علیه السلامك (جعلت لی الارض مسجدا وترابها طهورا)
قول شریفی ایله‌در اکر تطهیر ترابه تخصیص اولنمش اولسه حدیث شریفده ترابها ذکر اولنمیوب آنجق
وطهورا ذکر اولنور ایدی وتیممك رمل ایله جوازی اهل بادیه ایچون ورود ایدن حدیث شریف ایله‌در اهل
بادیه‌دن برقاچ کسنه نبی علیه السلامه کلوب یا رسول الله بز رملده ساکن اولور زیرا بلکه ایکی آی اولورکه
صو بولمز زحال بوکه قبیله‌مزده جنب وحائض ونفسا واردر حالمز نیجه اولور دیدکلرنده نبی علیه السلام (علیکم
بارضکم) بیورمشلردر اسم ارضی بعض اجزاسنه اطلاق طریقی اوزرینه‌ای بز ملکم دیمکدر وابو حنیفه وامام
محمد رحمهما الله جنس ارضدن هرشیئك اوزرینه تیممی جائز کوروب حق سبحانه وتعالینك (فتیمموا صعیدا

طيبا) قول شريفى ايله استدلال ايلمشلردر وجه استدلال بودركه تحقيقا صعيد وجه ارضك اسميدر كرك
تراب اولسون كرك غيرى اولسون وصعيد فعيل الصاعد على وجه الارض وياخود الصعود عليه معناسنه اوله
نته كيم نبى عليه السلام يحشر العلماء فى صعيد واحد كانها سبيكة فضة فيقول الله تعالى (يا معشر العلماء انى
لم اضع علمى فيكم الا بعلمى بكم انى لم اضع حكمتى فيكم وانى اريد ان اعذبكم انطلقوا مغفورا لكم) قول شريفى
صعيد ارض كندوسى اولديغنه دلالت ايدر وعلما اتفاق ايتديلركه ترابدن غيرى جنس ارضدن اولان تراب
كبيدر مكان صلاة اولمقده وطهور اولمقده دخى تراب كبيدر كذا فى النهايه (ويجوز بالنقع حال الاختيار) حال
اختيارده بلا عذر غبار ساده ايله تيمم جائز اولور حتى بركمسنه لباسنك غبارى ايله وياخود داوينى سپوردكده طاهر
اولان غبار ايله ياخود بغداى كيل ايلسه ياخود ديوار يقلسه وياخود روزكار اسوب غبارى قالدردقده
يوزينه وقوللرينه توز اصابت ايلسه اول كمسنه تيمم نيتيله مسح ايلسه تيممى جائز اولور لابد مسح ايچون
امر ايد لازمدر اكر امر ايد ايلمز ايسه تيممى جائز دكلدر حال اختيارده بويله اولنجق حال عجزده بطريق
الاوليدر حتى عمر رضى الله عنهدن روايت اولنديكه اصحابى ايله سفرده جابيه نام موضعده عظيم يغمور
ياغدى عمر رضى الله عنه امر ايلدى يغمورلقلرين ويوركلرين سلكوب غبارى ايله تيمم ايده لر زيرا غبار تراب
رقيقدر ترابك خشنى ايله على كل حال تيمم جائزدر رقيقى ايله دخى جائز ايدوكى محققدر (خلافا له) ابو يوسف
ايچون خلاف واردر ابو يوسف عدم جوازنه ذاهب اولمشدر (وشرطه العجز عن استعمال الماء حقيقة او حكما)
تيممك شرطى صويى بولوب استعمالدن عجزدر كرك عجز حقيقة اولسون صويى بولمامق كبى كرك حكما اولسون
صويى بولوب استعمالنه قادر اولمامق كبى چونكه عجز شرط اولنديسه محيطدن نقل اولنوب صويه قدرت ايله
دخول مسجد ومس مصحف ايچون تيمم جائزدر ديه نك قولنك بطلانى ظاهر اولدى (وطهارة الصعيد) تيممك
شرطنك برى دخى طپراغك طهارتيدر زيرا حق سبحانه وتعالى (صعيدا طيبا) بيورمشدر (والاستيعاب
فى الاصح) استيعاب دخى تيممك شرطيدر قول اصحده حتى يوزينك ايكى طرفينك اورته يرنده اولان محلى دخى
مسح ايليه زيرا وجهه اول محل داخلدر اسم وجه بوجمله يه اطلاق اولنور بعضى مسح ايدوب وبعضى ترك ايدنه
ماسح وجه ديينلمز واللردخى بويله در زيرا تيمم وضودن خلفدر وضوده ايسه استيعاب فرضدر ايمدى فرض
اولنجق خلفده دخى فرضدر خلف شرائطنده اصله مخالف اولمز پس ايمدى تحقيق استيعاب واجب اولدى ايسه
معلوم اولديكه بركمسنه قاشلرينك ما بيننى يا كوزلرينك ما بيننى ياقشلرينك آلتنى ياخود كوزلرينك اوستنى
مسح ايلمسه تيممى جائز اولمز ودخى معلوم اولديكه نزع خاتم وتخليل اصابع لازم اولور ديمشلردركه تحريك خاتم
كفايت ايدر اخراج لازم دكلدر حسن بن زياد ابو حنيفه دن روايت ايدوب تيممده استيعاب واجب دكلدر بلكه
اكثرى كل مقامنه قائم اولور زيرا ممسوحاتده استيعاب شرط دكلدر خف ورأسده مسحك استيعابى شرط
اولمديغى كبى اما اصحابمزدن حكايت اولنديغى اوزره مسح عذار شرطدر ناس ايسه بوندن غافللردر وكذا
فى النهايه (والنية) تيممده نيت دخى شرطدر اما امام زفر خلاف ايدوب تيمم وضونك خلفيدر خلف ايسه
شرائطده اصله مخالف اولمز اصلده ايسه شرط دكل ايدى خلفده دخى شرط اولمزا كر شرط اولنجق اولورسه
خلف اصله مخالف اولمش اولور بزم ايچون دليل بودركه تيمم وضويه قياس اولنمز زيرا صو كندى ذاتنده مطهردر
كرك نيت بولنسون كرك بولنمسون صو طهارت عملنى ايدر اما تراب صويك خلافنجه در كندى نفسنده مطهر
اولميوب بلكه ملوثدر آنك مطهر اولمسى نيت ايله در (ولا بد من نية قربة مقصودة لا تصح بدون الطهارة)
بدون الطهارة صحيح اولميان قربة مقصوده نك نيتندن لازمدر قربت مقصوده دن مراد اداسى آخره تبعيت
ايله اولميوب عبادت مقصوده اولاندر زيرا تيمم اصلده اداء صلاة واباحتى ايچوندر (فتيمموا صعيدا) ايله مراد
فتيمموا للصلوة ديمكدر حق سبحانه وتعالينك (اذا قمتم الى الصلوة فاغسلوا) قول شريفى قرينه سى ايله زيرا
فاغسلوا للصلاة ديمكدر چونكه اصلده بويله شرط اولنجق خلفده دخى كذلك حاصل كلام نيت تيمم اداء صلاة
ايچون اولمق كركدر مبسوطينده ابو يوسفدن روايت اولنمشدركه نيت طهارة كفايت ايدر وتيممده اشتراط
نيتده برقاچ مسئله بسط اولنمشدر مثلا برمحدث كه كرك حدث اصغر كرك حدث اكبر اولسون كركدركه
حدثنى ملاحظه ايدوب اول حدثى ازاله ايچون تيممه نيت ايليه اكر محدثده ايكى حدث اولورسه برى جنابت

وبرى وضوء ايجاب ايدن حدث كبى لا بدركه ايكيسى ايچون دخى نيت ايليه اكر بريسى ايچون نيت ايدرسه
اول نيت آخر ايچون واقع اولمز اما تيمم واحد ايله ايكى حدثك ازالهسنه معا نيت ايلسه اول تيمم ايكى حدثدن
طهارت اولور بو قولى شراح هدايه ابو بكر الرازى والجصاصه نسبت ايلمشلردر انلر حدث ايله جنابت نيتنى تمييز
ايلمشلردر اما صاحب هدايه بو قوله اعتماد ايلمشدر ومصنف دخى ولا يشترط تعيين الحدث او الجنابة هو الصحيح
ديو تصريح ايلمشلردر وبركمسنه اذان واقامت وقرائت قرآن ومس مصحف ايچون تيمم ايلسه اول تيمم ايله اداء
صلاة جائز دكلدر زيرا بونلر عبادت مقصوده دكلدر غيره تابعدر اما جنازه وسجدهٔ تلاوت ايچون تيمم ايلسه اداء
مكتوبات جائز اولور زيرا بونلرك اداسى طهارتسز جائز اولميان قربة مقصوده دندر (فلو تيمم كافر للاسلام
لا تجوز صلاته به) اكر كافر اسلام ايچون تيمم ايلسه مسلمان اولدقده اول تيمم ايله انك صلاتى جائز دكلدر زيرا
كافر نيته اهل دكلدر تيممك ايسه نيتى شرطدر شرط بولنمجق مشروط بولنمز مصنف اسلام قيدى ايله تقييد
ايلدى زيرا كافر صلات ايچون تيمم ايلسه بالاتفاق جائز دكلدر (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف خلاف ايدوب
ديركه كافرك اسلامه نيتى قربت مقصوده يه نيتدر اسلام قربت مقصوده در اول تيمم ايله اداء صلات جائزدر
اما دخول مسجد قربت مقصوده دكلدر (ولا يشترط تعيين الحدث او الجنابة هو الصحيح) حدث وجنابتى تعيين
شرط قلنمدى صحيح اولان دخى بودر حتى جنابت وحدث ايچون تيممه نيت ايلسه ايكيسى ايچون بر تيمم كفايت
ايدر اكر برى ايچون تيممه نيت ايلسه آنجق برى ايچون واقع اولوب حدث آخر ايچون تيمم اخرا ايدر مصنفك وهو
الصحيح قولى ابو بكر الرازى قولندن احترازا ايچوندر (وصفته ان يضرب يديه على الصعيد) تيممك صفتى
ايكى النى صعيدا اوزرينه اورمقدر (فينفضهما ثم يمسح بهما وجهه) وايكى النى سلكوب بعده ايكى النى وجهنه
مسح ايلمكدر ونفض برشيئى تحريك ايلمكدركه اوزرنده اولان غبار وغيرى هرنه وار ايسه دوشمك ايچون
(ثم يضرب بهما كذلك) اندنصكره ينه ايكى النى طپراغه ضرب ايلمكدر (ويمسح بكل كف ظاهر ذراع الاخرى
وباطنها مع المرفقين) ودخى مسح ايلمكدر بركف ايله آخر قولنك ظاهر وباطننى ديرسكلرى ايله بيله مصنفك
تصوروندن غيرى برصفت دخى اولدركه ذكر اولنديغى اوزره ايكى اللرينى صعيده ضرب بدنصكره هر كفك
كوچك پرمقلرى طرفى ايله اولا آخر قولنك طشره طرفندن پرمقلرى اوجندن ابتدا ايدوب تا ديرسكه دكين
مسح ايدوب بعده كفك جانب سبابه سن دوندروب قولنك ايچ طرفندن طرنقلرينه وارنجه مسح ايلمكدر
وبركمسنه النى صعيده ضرب ايلدكده النى اقبال ايتديره ياخود ادبار ايتديره اندنصكره ابو يوسف قتنده ايكى
كره النى نفض ايليه امام محمد قتنده بركره نفض ايليه كذا فى المحيط والنى صعيده ضرب ايليوب مسح ايلمزدن
مقدم حدث واقع اولسه ضربه يى اعاده ايلمز كذا فى المضمرات اما متيمم مريض اولوب آخردن كمسنه تيمم
ايتدرسه اوچ ضربه لازمدر برى يوزى برى صاغ الى وبرى صول الى ايچون كما فى العماد وتيممده مسحى متكرر
ايلمك بالاجماع مكروهدر كما فى الكشف ومسحده استيعاب شرطدر بو قول ظاهر الروايه نكدر وصحيح دخى
بودر حتى عضودن شئ قليل ترك اولنسه جائز دكلدر كما فى الجامع لقاضيخان اكر برشعرك مسحى ترك اولنسه
جائز اولمز كما فى الخزانة اما بزم اصحابمزدن روايت اولنان ربعدن اقل عضو مسح اولنمسه تيمم جائز اولور
ابو جعفر امام اعظم رحمه الله دن روايت ايدوب اكثر اعضا مسح اولنسه كفايت ايدر ديمشدر بو روايت حفظ
اولنمق كركدر كثرت بلوى ايچون (ويستوى فيه الجنب والمحدث والحائض والنفساء) صفت تيممده جنب ومحدث
وحائض ونفسا برابردر (ويجوز قبل الوقت) تيمم وقتندن مقدم جائزدر زيرا تيمم ايچون وارد اولان نصوصده
وقتلردن بر وقت فصل اولنمشدر وقت مطلقدر مطلق ايسه اطلاق اوزرينه جاريدر اكر مصنف وقت ايله
تقييد ايلسه نصه مخالفت ايلمش اولوردى شافعى ديركه قبل الوقت تيمم جائز دكلدر زيرا تيمم طهارت ضرورى
اولوب صلاة ايچون مباح اولمشدر وحدث هنوز باقيدر حدثى رافع دكلدر طهارت مستحاضه كبى زيرا تراب
ملوثدر نيجه مطهر اولوب حدثى رفع ايدر ضرورت متحقق اولدقده تيمم طهارت اعتبار اولنور قبل الوقت خود
ضرورت يوقدر بزم ايچون دليل بودركه تيمم طهارت مطلقه در واستعمال مادن عجز حالنده حدثى رافعدر
وصعيد رفع حدثده مادن بدلدر ايمدى بدل مبدل منهك حكمنى اخذ ايدر صو بولنمدقده وضونك حكمنى خود
مطلقا طهوردر كذلك صعيد دخى صودن بدلدر پس ايمدى قبل الوقت تيمم صحيح اولور (ويصلى به ماشاء

من فرض ونفل كالوضوء) تيمم واحد ايله فرض ونفلدن ادا وقضا ايده بيلديكي وقت واحدده ياخود اوقات
متعدده ده ادا ايدر مادامكه صو بولميه ياخود حدث واقع اولميه زيرا بزم ائمه مز قتنده تيمم حدثي ازاله ايديجي
طهارت مطلقه در آبدست كبي امام شافعي قتنده طهارت ضروريه در هر فرض ايچون تيمم اولنور زيرا تراب
نفسنده ملوثدر بويله اولديغي اجلدن صو كورلدكده حدث سابق عودت ايدر اما فرض واحدي ادا
ايلدكدنصكره ضرورت منتفي اولور وقت آخر كلنكله بر ضرورت دخي متجدد اولور تيمم سابق خروج وقت ايله
مرتفع اولور (ويجوز لخوف فوت صلاة جنازة او عيد ابتداء) تيمم صلات جنازه ايله صلاة عيد فوتنك خوفي
ايچون جائز اولور مثلا شهرده صو موجود ومتيمم صحيح ايكن تيممي صحيح اولور زيرا صلاة جنازه ايله صلاة
عيدك خلفي يوقدر اما وقتيه نك خلفي قضادر وجمعه خلفي ظهردر خلفي اولميانده عجز متفق اولمغين جائز اولور
ابتداء جنازه وبيرام نمازينه ابتداء شروعده بلا خلاف تيمم جائز اولور (وكذا بناء بعد شروعه متوضيا وسبق
حدثه) ابتداء شروعده تيمم جائز اولديغي كبي آبدست ايله صلاة جنازه وعيده شروعدنصكره حدث سبق ايدن
كمسنه نك بناسي ايچون تيمم جائز اولور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر آنلر قتنده بنا ايچون تيمم جائز
دكلدر زيرا لاحق امامك فراغتندنصكره قلمق جائزدر بو دخي جماعت ايله صلاة حكمنده در فوت اولمق خوفي
يوقدر اكر تيمم ايله شروع اولنمش ايسه ينه تيمم ايدوب بنا ايدر بالاتفاق اكر تيمم ايله شروع ايدن بناء آبدست ايله
ايتسون ديو ايجاب اولنسه صلاتنده صويي بولمش كبي اولوب نمازي فاسد اولور ايدي (لا لخوف فوت جمعة
او وقتية) جمعه نمازي و وقتيه فوت اولمق خوفي ايچون تيمم جائز دكلدر زيرا جمعه نمازي فوت اولورسه صلاة
ظهر انك خلفيدر و وقتيه فوت اولورسه قضا انك خلفيدر بو تقديرجه خلفي اولان ايچون تيمم جائز دكلدر
(ولا ينقضه ردة) ردت تيممي نقض ايلمز يعني بر كمسنه مرتد اولسه وينه اسلامه كلسه تيممي منتقض اولمز انكله
نمازي ادا ايدر اكر دينلورسه كه حق سبحانه وتعالينك (ومن يكفر فقد حبط عمله) قول شريفي ايله وقت عملي حبط
ايدر وضوء وتيمم خود عملندر نيجه باقي قالور جواب ويريلور كه ثواب عملي حبط ايدر كورمزميسنكه بر كمسنه رياء
آبدست السه انك حدثي زائل اولور اكر آبدستنك ثوابي دخي اولمزسه ينه حدثي زائل اولور وينه بر اعتراض
دخي وارد اولوب بر كمسنه نماز قلسه اندنصكره مرتد اولسه واول وقتده ينه اسلامه كلسه قلديغي نمازي ينه
اعاده ايدر ثوابي حبط اولور عملي اولمديسه نيچون نمازي اعاده ايدر بو تقديرجه صلاة ووضوء بيننده فرق اولمش
اولور بوكا جواب ويريلور كه ردت عبادت اولان شيئي حبط ايدر صلاة ايسه عبادت محضه در ثوابا وعملا حبط
اولنوب اعاده سي لازم اولور اما وضوء طهارت مخصوصه در اباحت صلاة ايچون شرط قلندي محض عبادت
دكلدر لكن وضوء نيت ايله عبادت اولور ردت ايسه وضونك عبادت اولمسني حبط ايدر يوخسه طهارت
اولمسني حبط ايلمز بو تقديرجه وضوء وتيمم طهارتلردر بو ايكيسي ايله اداء صلاة صحيح اولور امام زفر ديركه ردت
تيممي باطل ايدر زيرا كفر عملي ابتداء وبقاء منافيدر وردت ارتداددن اسمدر (بل ناقض الوضوء) بلكه ناقض
وضوء اولان تيممي ناقض اولور زيرا تيمم وضونك خلفيدر بو تقديرجه وضونك حكمني اخذ ايدر (والقدرة على ماء
كاف لطهارته) دخي تيممك طهارتنه كافي اوله جق صويه قدرت ناقض تيممدر بو محلده ناقض صويه قدرت ايله
حدث سابقك ظهوريدر حقيقتده قدرت ناقض دكلدر زيرا بو محلده نقض حقيقة وحكما نجسك خروجي
دكلدر انجق ترابك طهوريتي صو قتنده منتهي اولمقدر چونكه طهوريت منتهي اولدي حدث سابق دخي
عودت ايلدي وصويه قدرتده حاجت اصليه سندن فضله اولمق شرطدر اكر دينلورسه كه لفظ ما نكره در الله
تعالينك (فلم تجدوا ماء) قول شريفي سياق نفيده واقع اولدي صويك قليل وكثيرنه شاملدر اكا دينلور كه بونده
مراد ما يحل به الصلاتدر كورمزميسن ماء نجس وار ايكن تيمم بوزلمز حال بوكه نكره مذكوره ماء نجسي دخي
شامل اولمشدر لكن حال موقوفدر ماء كافي اوزرينه (وعلى استعماله) اول مانك استعمالنه دخي قادر اولمق
ناقض تيممدر (فلو وجدت وهو في الصلاة) پس اكر ماء كافي يه قدرت بولسه حال بوكه متيمم صلاتده اولسه
(بطلت صلاته) اول متيممك صلاتي باطل اولور كرك مسافر اولسون كرك مقيم اولسون ائمه حنفيه قتنده
مطلق اول كمسنه نك صلاتي باطل اولور اما امام شافعي قتنده مطلقا باطل اولمز حرمت صلاتي بطلاندن مانعدر
زيرا اول كمسنه صويي استعمالدن حكما عاجزدر بز ديرزكه تيمم حقيقت مايه قادر اولوب صلاتي باطل اولدي زيرا

اول

اول صلاة ايچون حرمت باقي قالمدي شرط فوت اولديغيچون شرط ديديكمز طهارتدر (لان حصلت بعدها)
بالاتفاق صلاتي باطل اولمز نمازي ادادنصكره قدرت حاصل اولورسه واكر صلاته شروعدن اول صويه قدرت
حاصل اولورسه بالاتفاق تيمم باطل اولور (ولو نسيه المسافر في رحله وصلى بالتيمم لا يعيد) اكر مسافر رحلنده
صويي اونتسه وتيمم ايله صلاتي ادا ايلسه اول اعاده ايلمز امام اعظم وامام محمد قتنده (وقال ابو يوسف يعيد ما دام
في الوقت) ابو يوسف ديديكه مادامكه وقتنده در اعاده ايدر ولو نسي المسافر لفظي شول خلافه اشارتدر كه اكر
مسافر صويي رحلنده كندوسي وضع ايلسه ياخود كندي امري ايله وضع اولنسه وياخود كندي امرنسز وضع
اولنسه لكن وضع اولنديغي بيلنسه ائمه بيننده خلاف بونلرده در زيرا بونلرده كنديننك علمي لاحق اولمش ايدي
اما غيري كمسنه وضع ايلسه واول كمسنه وضع اولنديغي بلمسه تيمم ايدوب اداء صلاة ايلمك بالاتفاق جائزدر واكر
كندوسي وضع ايدوب لكن صو قالمدي ديو جزم ايدوب تيمم ايدوب صو ايسه وضع ايتديكي كبي يرنده اولسه
بالاتفاق صلاتني اعاده ايدر ابو يوسف احتجاج ايدوب ديركه حق سبحانه وتعالى تيممي مشروع قيلدي
صو بولنمديغي حالده بو نسيان ايدن كمسنه صويي بولمش كبيدر بو تقديرجه تيممي جائز دكلدر زيرا نسيان ذكرك
ضديدر يوخسه وجودك ضدي دكلدر ابو حنيفه وامام محمد رحمهما الله احتجاج ايدوب ديرلركه حق سبحانه
وتعالينك (فلم تجدوا) قول شريفندن مراد صويك استعمالنه قدرتدر يوخسه حقيقت انعدام ماء دكلدر اكر
بويله اولسه اشتداد مرض خوفي ايچون نيچون تيمم جائز اولوردي وناس استعمال ماده عجزده مريض كبيدر
علتده مشاركت حكمده مشاركتي مستلزمدر (ويستحب لراجي الماء تأخير الصلاة الى آخر الوقت) صويي رجا
ايدن كمسنه ايچون آخر وقتده دك صلاتي تأخير ايلمك مستحب اولور تأخيردن مراد اول صلاة اكمل طهارتله ادا
اولسون ايچوندر يوخسه على طريق الوجوب تأخير دكلدر زيرا عدم ما حقيقة ثابتدر شك ايله انك حكمي زائل
اولمز بر كمسنه اول وقتده ادا ايلسه جائزدر بعده صو بولسه و وقت باقي اولسه صلاتي اعاده ايلمز (ويجب طلبه
ان ظن قربه قدر غلوة) صويه طالب اولان كمسنه يه صويي طلب ايلمك واجب اولور اكر غلوه مقداري يقين
اولديغن ظن ايدرسه وغلوه اوق آتمي مقداري يردر بعضيلر اوچيوز ذراعدن درتيوز ذراعه دكين دردينلر
(والا فلا) اكر صونك قربي ظن اولنمزايسه طلبي واجب اولمز (ويجب شراء الماء ان كان له ثمنه ويباع بثمن المثل)
صو طالبي اولان كمسنه يه صويي اشترا ايلمك واجب اولور اول طالبك ثمني اكر وار ايسه وثمن مثلي ايله بيع
اولنورسه (والا فلا) اكر ثمن يوغيسه وياخود ثمني وار لكن ثمن مثلي ايله بيع اولنمسه اول كمسنه ايچون اشتراء ماء
واجب اولمز غني دخي اولورسه تيمم ايدوب صلاتي ادا ايدر (وان كان مع رفيقه ماء طلبه قبل ان يتيمم) اكر صويه
طالب اولان كمسنه نك رفيقنده صو اولسه تيمم ايلمزدن مقدم طلب ايليه (فان منعه تيمم) اكر رفيقي صويي منع
ايدرسه اول كمسنه تيمم ايدر اكر بعد المنع نمازي ادا ايدوب صكره رفيقي صويي ويرسه تيممي منتقض اولور لكن
ادا ايلديكي صلاتي اعاده ايلمز (وان تيمم قبل الطلب جاز والجنب في المصر لخوف البرد جاز) واكر قبل الطلب تيمم
ايلسه جائزدر وياخود مصرده جنب صوق خوفيچون تيمم ايلسه جائزدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين
خلاف ايدوب ايكي مسئله ده دخي جائز دكلدر ديديلر (ولا يجمع بين الوضوء والتيمم) متوضي اولان كمسنه
آبدست ايله تيممي جمع ايلمز اصل ايله بدلي جمع ايلمك لازم كلور اول ايسه باطلدر زيرا تيمم اصلدن بدلدر واصلي اكملدر
اما سؤر حمار ايله تيمم جائز اولور اندن غرض بر يسيله ادا ايلمكدر يوخسه ايكيسي ايله ادا ايلمك دكلدر زيرا
مكان شك اولمغين جمع اولور (فان كان اكثر الاعضاء جريحا تيمم) اكر متيمم اولان كمسنه نك اكثر اعضاسي جريح
اولسه تيمم ايدر بونده جنب ومحدث برابردر (والا غسل الصحيح ومسح على الجريح) واكر اكثر اعضاسي جريح
اولميوب بلكه مساوي اولورسه وياخود اكثري صحيح اولوب اقلي جريح اولورسه صحيح اولان يري غسل ايدر
وجراحات اولنك اوزرينه مسح ايدر تيمم ايلمز جنب دخي بو يلجه در اما اكثر بدني مجروح اولورسه تيمم ايدر مسئله
اختلافيدر بعضيلر تيمم ايلمسنه ذاهب اولديلر وبعضيلر صحيح ير غسل اولنور جريح مسح اولنور ديديلر اكر
ضرر ويرمزسه ضرر ويررسه تيمم ايدر

(باب المسح على الخفين)

بو باب خفين اوزرينه مسحك بياننده در مصنف مسحي تيممدنصكره ايراد ايلدي زيرا تيمم كادن خلفدر مسح

ایسه بعضدن خلفدر واندن ماعدا تیمم کتاب وسنت ایله ثابتدر مسح ایسه انجق سنتله ثابتدر وتیمم مزیل حدث
اصغر واکبردر مسح ایسه مزیل بعض حدث اصغردر من کل الوجوه تیمم تقدیمه اولیدر (یجوز بالسنة) خفین
اوزرینه مسح جائز اولور سنت ایله زیرا مسح حقنده نبی علیه السلامدن فعلا وقولا روایت کثیره در ابو بکر
وعبادله وصحابه دن چوق کمسنه لر خفین اوزرینه مسح روایت ایلشلر عمر وعلی صحابه دن برجماعت روایت
ایلشلردرکه نبی علیه السلام ایله سفرده اولوب وسعادتله ابدست الدقلرنده ابدست صویی بن دوکردم حال بوکه
نبی علیه السلامک اوزرنده یکاری تنک برجبهٔ شامیه وار ایدی ومبارک اللرینی اخراج ایدوب خفین اوزرینه
مسح ایلدی وبن کندولره یارسول الله مبارک ایقلر یکزی غسل ایتمکی اونتدیکزدیدیکمده (بهذا امرنی ربی
بیورمشلردر وصفوان ابن عسا کر رضی الله عنهدن روایتدر نبی علیه السلام ایله سفرده مسافر اولدیغمز حالده
خفافزی اخراج ایتمکی امر ایدرلردی اما جنابت حالنده اخراجی امر ایدرلردی وحسن بصری روایت
ایلشلردرکه اصحاب رسول اللهدن یتمش کمسنه یه ایرشدم جمله سی خفین اوزرینه مسحی جائز کوررلردی ابتدا
مسحی جائز کورمینلردن بری ابن عباس رضی الله عنه وعائشه رضی الله عنهادر لکن صکره بو قولدن رجوع
ایدوب مسحه متعلق نیجه احادیث شریفه نقل ایلشلردر امام اعظم حضرتلری ماقلت بالمسح حتی جاءنی
فیه مثل ضوء النهار) دیو بیورمشلردر وامام کرخی اخاف الکفر علی من لم یمسح علی الخفین دیو ذکر ایلشدر وشیخ
الاسلام دیمشدرکه برکسنه نک ضال ومبتدع اولمسنه دلیل بودرکه خفین اوزرینه مسحی جائز کورمیه وقتاده
حضرتلری کوفه یه داخل اولدقده ابو حنیفه حضرتلری صبی اولوب کندویه بولشدقده فقال قتاده من این
انت قال من الکوفة فقال انت من القوم الذین اتخذوا دینهم شیعا قال لا ولکن افضل الشیخین واحب الحسنین
واءدی الصلاة خلف کل بر وفاجر ولا اکفر احدا بذنب ولا اخرج احدا من الاسلام الا من الوجه الذی دخل فیه
واءدی المسح علی الخفین فقال له قتاده اصبت بوقدر مقدماتدن مراد مسح علی الخفین جائز کورمه نک
استدلالیدر وصاحب نهایه دیمشدرکه برکسنه مسح علی الخفین جائز کوروب لکن مسح ایتمیوب دائما ایاغنی
یقسه مأجور اولور (من کل حدث موجب الوضوء لا لمن وجب علیه الغسل) مسح علی الخفین جائز اولور
هر حدثدنکه اول حدثک موجبی وضوء اوله اما مسح الخفین جائز اولمز شول کمسنه ایچونکه اول کمسنه اوزرینه
غسل واجب اولمشدر (ان کانا ملبوسین علی طهر تام وقت الحدث) حدثدن اول طهر تام اوزرینه اول ایکی
خف کیلمش اولورسه مسح ایلمک جائز اولور وقت الحدث دیمک قبل وقت الحدث دیمکدر (یوما ولیلة للمقیم
وثلاثة ایام ولیالیها للمسافر) مسح علی الخفین برکون برکیجه جائز اولور مقیم ایچون اوچ کون اوچ کیجه
مسافر ایچون امام مالکدن ایکی روایت واردر بری مقیم اصلا مسح ایلمز ومسافر مؤبدا مسح ایدر وبر روایتده
دخی مقیم مسافر کبیدر مؤبد مسح ایدر مقیم ایچون اولان احتیاج مسح ضروریدر مقید ایسه ضرورت بوقدر
مسافر ایچون حدیث عمار بن یاسر ایله احتجاج ایدنمشدر انه قال قلت یارسول الله امسح علی الخفین یوما قال
نعم فقلت یومین قال نعم حتی انتهیت الی سبعة ایام فقال اذا کنت فی سفر فامسح ما بدا لک ثانیه ده سعد بن ابی
وقاص وجریر بن عبد الله وصحابه دن برجماعت روایتنده (ان المسح علی الخفین غیر موقت وبزم ایچون دلیل
اولان حدیث شریف قوله علیه السلام (یمسح المقیم یوما ولیلة والمسافر ثلاثة ایام ولیالیها (من وقت الحدث
حدث وقتنده مقیم ایچون برکون برکیجه ومسافر ایچون اوچ کون اوچ کیجه در (وفرضه قدر ثلاث اصابع
من الید علی الاعلی) مسحک فرضی الک برمقلرندن اوچ برمق مقداریدر خفینک ظاهری اوزرینه حضرت
علیدن روایت اولنورکه اکر مسح رأی ایله اولسه باطنه مسح اولی ایدی لکن کوردم حضرت رسول صلی الله
علیه وسلم ظاهر خف اوزرینه مسح ایدردی اکر برکمسنه دیرسه که فرض دلیل قطعی ایله ثابت اولاندرکه
جاحدی کافر اولور مسح ایسه (یجوز بالسنة قیدی ایله مقیددر بونده ایسه قطعی افاده ایتمیوب انجق علم
طمأنینتی افاده ایدر ومسح علی الخفینی انکار ایدن کافر اولمز انجق مبتدع اولور مسح علی الخفین فرضدر دیمک
نیجه صحیح اولورا کا جواب ویریلورکه فرض ایکی نوعدر بری فرض اعتقادیدرکه دلیل قطعی ایله ثابت اولوب
جاحدی کافر اولور بری دخی عملیدرکه کندینک فوتی ایله اخرینک جوازی فوت اولورسه اولدخی فرضدر دینلمش
ایدی بودخی اول قبیلدندر (وسنته ان یبدأ من اصابع الرجل ویمد الی الساق) مسحک سنتی ایاغنک برمقلرندن

ابتداء ایدوب ساقه وارنجه چکمکدر زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم بو یلجه ایلمشدر برکسنه انجوکندن
باشلیوب برمقلرینه وارنجه مسح ایلسه مقصود حاصل اولور لکن سنته مخالفت ایلمش اولور (مفرجا اصابعه
خطوطا مرة واحدة) برمقلرینی اچجی اولوب خط ایدیجی اولدیغی حالده برکره اصابعی رجلدن ساقه وارنجه مد
ایلمکدر (ویمنعه الخرق الکبیر) خرق کبیر مسحی منع ایدر (وهو ما یبدو منه قدر ثلاث اصابع الرجل اصغرها)
خرق کبیر شول شیدرکه خفدن ایاغک کوچک برمقلرندن اوچ برمق مقداری ظاهر اوله اصغر قیدی احتیاط
ایچوندر اصابع رجل دیدیکی زیرا قدمده اصل برمقدر بلا کف ایاغک برمقلرینی برکمسنه قطع ایلسه دیت
واجب اولور اوچ برمق ایسه اکثریدر اکثرده حکم کل واردر اوچ برماغک ظاهر اولمسی حکما کلک ظاهر اولمسی
اولدی (ویجمع فی خف لا فی خفین) برخفده اولان خرق جمع اولنور ایکی خفده اولان دکلدر یعنی برخفده
اوچ برمق مقداری وار ایسه جمع اولور بوخسه بر برمق مقداری خفک هر برنده اولورسه جمع اولمز (بخلاف
النجاسة) نجاست بونک خلافنجه دور زیرا نجاستده ایکی خفده اولان نجاست جمع اولنور حتی برخفده بردرهم
وخف آخرده نصف درهم واقع اولسه جواز صلاته مانع اولور (والانکشاف) انکشافده دخی خرق کبیر جمع
اولنور اکر عورتک فرجندن برمقدار وظهرندن برمقدار وقاوندن برمقدار اچلسه جمع اولور وصلاتی منع ایدر
ارده دخی عورتده اطلاق اولندیغی موضعدن اچلسه ینه بویلجه در (وینقضه ناقض الوضوء) ناقض وضوء
مسحی دخی نقض ایدر (ونزع الخف) ایقدن خفک چقماسی دخی ناقض مسحدر زیرا خف ایله استتار قدم
سرایت سابقه مانع ایدی عند النزع حدث سابق ظهور ایدوب اول نزعه نقض مضاف اولور زیرا مسح خفین
موقتدر ودخی خفینک برینه ویاخود ایکیسنه خارجدن نسنه داخل اولوب اکثر قدمه اصابت ایلسه ینه
ناقض مسح اولور حتی خفینک برینه صو داخل اولوب اکثر قدمه اصابت ایلسه ینه ناقض مسح اولور حتی
خفینک برینه صو داخل اولوب اکثر قدم اصلانسه ینه مسحی نقض ایدر زیرا مسح ایله غسلی حالت واحده ده
جمع اولمش اولور بوایسه جائز دکلدر (ومضی المدة) مدتک کچمه سی دخی ناقض مسحدر (ان لم یخف
تلف رجله من البرد) اکر صوقدن ایاقلرینک تلفی خوفن ایلمزسه یعنی مسافرلک مدت مسحی کچمش
لکن اکر خفینی اخراج ایتمدن مسح ایدر ایسه صاحب تسهیل دیمشکه جبابره منسح اولندیغی کبی استیعاب
طریقی اوزره باشدن باشه مسح خفین ایلیه (فلو نزع او مضت وهو متوضئ غسل رجلیه فقط) اکر خفینی
اخراج ایلسه یاخود مدت کچسه حال بوکه کندوسی ابدست ایله انجق ایکی ایاغنی غسل ایدر اعادهٔ وضوء لازم
دکلدر شافعی دیرکه اعادهٔ وضوء لازمدر زیرا طهارت رجلین نزع ایله ومضیٔ مدت ایله منتقض اولدی انتقاض
طهارت ایسه متجزی اولورشیندن دکلدر اول تقدیرجه حدث ایله منتقض اولان کبی اولدی شافعی یه جواب
ویریلورکه حدث دیدیکمز شیٔ نجسک خروجی ایچون اسم اولدی نزع خفین ومضیٔ مدت خود نجسدن دکلدر
حدث ایله قبل النزع ومضیٔ المدت ایاقلره خاصة سرایت ایلمش ایدی سائر اعضاده غسل بولنمغین ثانیا لازم اولمز
بو شول کمسنه نک ابدستنه بکزرکه ابدست الدی ایاغنی یقمدی اول کمسنه نک اوزرینه واجب اولان انجق ایکی
ایاغنی یقمقدر انجق موالات بولنمش اولدی موالات ایسه بزم قتمزده شرط دکلدر وبر دلیلمز دخی ابو عمردن
روایت اولندیکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم غزاده ابدستی وار ایکن خفینی نزع ایدوب ایاقلرینی
غسل ایدردی اعادهٔ وضوء ایلمزدی اندن غیری اصحابدن چوق کمسنه روایت ایلمشدر (وخروج اکثر القدم
الی ساق الخف نزع) ایاغک اکثری خفک ساقنه وارنجه چقمه سی نزعدر اکثره حکم کل ویرلدیکی اجلدن نزع
اعتبار اولنور ابو حنیفه قتنده اوکچه نک اکثری خفک اوکچه سندن خروج ایلسه مسح منتقض اولور وامام
محمد دیرکه اوزرینه مسح ایلمک جائز اولدیغی مقدار خفدن باقی قالورسه منتقض اولمز واکثر مشایخ دخی بونک
اوزرینه در زیرا ساق محل مسح دکلدر ایمدی محل مسح اولمیان یره قدمک خروجی ناقض مسح اولمدی (ولو مسح
مقیم فسافر قبل یوم ولیلة یتم مدة المسافر) اکر مقیم مسح ایلسه بعده برکون وبرکیجه تمامندن مقدم مسافر
اولسه مدت سفرلک مسحنی تمام ایلیه زیرا مسحده حکم وقته متعلقدر اوقاتده ایسه آخر وقت اعتبار اولنور
بوایسه آخر وقتده مسافر بولندی پس حکم آخر وقته تعلق ایلدی (ولو مسح مسافر فاقام اتمام یوم ولیلة نزع)
اکر مسافر مسح ایلسه وبرکون برکیجه تمامنده اقامت ایلسه خفینی نزع ایلسون زیرا رخصت مشقت

سفر ایچون ایدی اول ایسه باقی قالدی (والا اتمها) اکر بر کون بر کیجه اولمش ایسه یوم ولیلی تمام ایتسون زیرا مقیم کیمه‌در حکمنی تمام ایدر (والمعذور ان لبس علی الانقطاع فکالصحیح) معذور اکر خفینی عذردن انقطاع اوزره کیرسه غیر معذور کبیدر مقیم ومسافر اولدیغی حالده (والا) اکر انقطاع اوزره کیمش ایسه (والا مسح فی الوقت) اول وقت ایچنده مسح ایدر مثلا وقت ظهرده ابدست الوب عذری غیر منقطع ایکن کیسه واول وقت ایچنده اول عذردن غیری ابدستك نقضنی ایجاب ایدر نسنه ظهور ایلسه اول وقت ایچنده مسح ایدر (لا بعد خروجه) اول وقتك خروجندنصکره مسح ایلمز (ویجوز المسح علی الجرموق فوق الخف) فوق الخف اولان جرموق اوزرینه مسح جائزاولور وجرموق شول شیئدر که خفی نجاست وچاموردن صیانت ایچون کیلور (ان لبسه قبل الحدث) اکر اول جرموقی حدثدن اول کیمش ایسه یعنی خفی کیرکن ابدست ایله کیمش ایسه امام شافعی خلاف ایدوب دیرکه جرموق اوزرینه مسح جائز دکلدر زیرا خف رجلدن بدلدر جرموق ایسه خفدن بدلدر وبدله ایسه رأی وعقل ایله بدل اولنمز اما بزم دلیلمز اولدرکه حضرت عمردن روایت اولندی قال عمر (رأیت رسول الله صلی الله علیه وسلم مسح علی الجرموقین دلیل عقلی دخی اولدرکه جرموق رجلدن بدلدر بوخسه خفدن بدل دکلدر زیرا جرموق التنده خف یوقدر (وعلی الجورب مجلدا) مجلد اولان جورب اوزرینه دخی مسح جائز اولور مجلد اولدرکه خف کبی التی اوستی قبلنمش اوله دری ایله (او منعلا) یاخود منعل اولدیغی حالده مسح جائز اولور منعل اولدرکه التی دری قبلنمش اوله تشدید ایله وتشدیدسز دخی روایت اولنمشدر (وکذا علی الثخینین) جورب منعل ومجلد اوزرینه جائز اولدیغی کبی قالین ویکی اولان جورب اوزرینه دخی مسح جائز اولور یکالکی وقالنلغی شویله کرکدر که ساقه بغلنمدین طوره (فی الاصح عند الامام) قول اصحده ابو حنیفه‌دن جوازینه بر قول اولوب (وهو قولهما) اول اصح اولان قول امامینك قولیدر وفتوی دخی بونك اوزرینه‌در زیرا ابتدادن امام اعظم ثخینین اوزرینه مسحی تجویز ایلمزدی وناسی منع ایدردی صکره مرضی حالنده کندیسی مسح ایدردی فقال لعواده فعلت ما کنت امنع الناس دیرایدیکه ناسدن منع ایلدیکم شیئی بن ایشلدم بو قول دلالت ایدرکه اولکی قولدن اماملك قولنه رجوع ایلمشدر (لا علی عمامة) عمامه اوزرینه مسح جائز دکلدر احمد بن حنبل واوزاعی خلاف ایدوب عمامه اوزرینه مسحی جائز کورمشلردر حضرت رسول الله علیه السلام عمامه وخفینی اوزرینه مسح ایلمشدر دیرلر بز دیرزکه مسح علی الخف رخصتی دفع حرج ایچون ثابت اولمشدر نزع عمامه‌ده حرج یوقدر حدیث ایله تمسك ضعیفدر والله تعالینك (وامسحوا برؤسکم) قول شریفی رأسدن غیرینك عدم جوازینی اقتضا ایدر خبر واحد ایله عمل ایلمك زیادة علی الکتاب لازم کلور بو ایسه نسخدر جائز دکلدر لفظ عمامه بکسر العیندر (وقلنسوة وبرقع) قلنسوه وبرقع اوزرینه مسح جائز اولمز قلنسوه قاوقدر و برقع ضم با وفتح قاف ایله خمار که عورتلر باش اورتوسیدر (وقفازین) الدون اوزرینه دخی مسح جائز دکلدر کرك صووق ایچون اولان اولسون کرك طوغان ایچون اولان اولسون (ویجوز المسح علی الجبیرة) جبیره اوزرینه مسح جائزدر وجبیره جبابرك واحدیدر اغاج پارچه‌لریدر که انکله صنق کمکلری باغلرلر وابن ماجه ودارقطنی علیدن روایت ایدوب انه قال انکسرت احدی زندی فسالت النبی علیه السلام فامرنی ان امسح علی الجبابیر) بیورمشلردر (وخرقة القرحة ونحوها) جرح وموضع فصد وناقی کبی شیلرك اوزرینه باغلنن خرقه اوزرینه دخی مسح ایلمك جائز اولور (وان شدها بلا وضوء) اکر اول خرقه‌یی آبدستسز دخی باغلمش ایسه‌ده جائز اولور زیرا حضرت رسول اشلدی وعلی به امر ایلدی ان النبی علیه السلام فعل وامر علیا به کسر زنده یوم احد وقیل یوم خیبر فانه کان حامل رایت رسول الله صلی الله علیه وسلم فکسر زنده وسقط اللواء من یده فقال علیه السلام (اجعلوها فی یساره فانه صاحب لوائی فی الدنیا والاخرة فقال ما اصنع بالجبابر فقال علیه السلام امسح علیها من غیر فصل زنده زائك فتحی ونونك سکونیله بلك دیمکدر صاحب نهایه تتمة فتاوا سنده مسح علی الجبابر مسح خفینه اوج حکمده مخالف اولمشدر بری جبیره اوزرینه بلا وضوء شد اولدقده مسحك جوازیدر ایکنجیسی مسح علی الجبیره موقت اولمیوب مسح علی الخفین موقت اولمسیدر اوچنجیسی ماسح الخف اولان کمسنه خفینك برینی اخراج ایلسه ایکی ایاغنی یومق لازم کلوب جبیره او کلمدین دوشسه غسل ایلمك لازم اولمسیدر وجبیره‌ده محدث وجنب برابردر اما خفده بویله دکلدر بوتقدیرجه مسح جبیره ایله مسح خفك بیننده

مخالفت اوچ اولمیوب درت اولور (وهو کالغسل) یعنی مسح علی الجبیره التی غسل کبیدر (فیجمع معه) مسح علی الجبیره غسل ایله جمع اولور (ولا یتوقت) وقت ایله موقت اولمز (ویمسح علی کل العصابة) عصابه‌نك جمیع اطرافنه دخی مسح اولنور عصابه اولدرکه جراحت اوزرینه قونیلان خرقه‌یی بغلامق ایچون صاریلور (مع فرجتها ان ضره حلها) اول عصابه‌نك فرجه سیله یعنی اول عصابه‌نك تحتنده بدن غیر معذور اولسه‌ده اکر اول مجروحه محل عصابه حلی ضرر ایدرسه مسح جائز اولور (کان تحتها جراحة اولا) اول عصابه‌نك تحتنده کرك جراحت اولسون کرك اولمسون (ویکفی مسح اکثرها) اول عصابه‌نك اکثرینی مسح ایلمك کفایت ایدر زیرا اکثرده حکم کل مقرردر وفتوی دخی بونك اوزرینه‌در (فان سقطت عن بر بطل والا فلا) اکر جبیره وعصابه اوکلدقدنصکره دوشسه مسح باطل اولور اکر او کلمدین دوشسه مسح باطل اولمز زیرا عذر اول محلده باقی اولور (ولو ترکه من غیر عذر جاز) اکر مسح جبیره اوزرینه عذرسز یعنی ضرر ویرمزکن ترك ایلسه امام ابو حنیفه قتنده جائزدر زیرا انك قتنده مسح فرض دکلدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلر قتنده عذرسز ترك جائز دکلدر وفتوی دخی امامین قولی اوزرینه‌در غایة البیانده صحیح اولان بودرکه مسح علی الجبیره واجبدر فرض دکلدر زیرا مسحسز صلاة جائز اولوردی بو تصریح اولنمش (ولو وضع علی شقاق رجله دواء) بر کمسنه ایاقلرینك یارقلری اوزرینه دوا وضع ایلسه (لا یصل الماء تحته یجزیه اجراء الماء علی ظاهر الدواء) اویله دوا که التنه صو واصل اولسه ظاهر دوا اوزرینه صو آقتمق کفایت ایدر صدر الشریعه‌ده دیمشدرکه بعض اعضاده شقاق واقع اولسه وغسلدن عاجز اولورسه مسح لازم اولور اکر مسحدن دخی عاجز اولورسه شقاقك اطرافنی غسل ایدوب کندوسنی ترك ایدر (ولا یفتقر الی نیة فی مسح الخف والرأس) مسح خف ورأسده ماسح اولان کمسنه نیته محتاج اولمز شافعی دیرکه ایکیسنده بیله نیته محتاجدر

باب الحیض

بو باب حیضك بیاننده‌در وحیض لغتده چقیجی قاندن عبارتدر شریعتده (هو دم ینفضه) اول حیض بر قاندرکه اول قانی تحریك ایدر (رحم امرأة بالغة) مرأة بالغه‌نك دخی رحمی تحریك ایدر اقل حد بلوغ طقوز یاشدر (لا داء بها) اویله مرأة بالغه که انده مرض اولمیه لا داء قیدی مرضدن رحم بالغه اخراج ایلدیکی قاندن احترازدر ولادت دخی بو که بکزرنه وار ایسه زیرا نفسا مریض حکمنده‌در تبرعاتی ثلثدن اعتبار اولنور یعنی حال نفاسنده بعض تبرعات ایلیوب اول حالده ایکن فوت اولسه ایلدیکی تبرعات ثلث مالدن اعتبار اولنور ولا ایاس دیمدی زیرا ایاسده اختلاف چوقدر اکثر مشایخ التمش سنه‌دردیو تقدیر ایلمشلر ومشایخ بخارا وخوارزم اللی بش سنه‌در دیمشلردر بو مرتبه‌یه وارد قدنصکره کوردکلری حیض دکلدر ظاهر مذهبده اما مختار اولان بودرکه اکر کوردیکی قان سیاه ویاخود احمر اولورسه حیضدر واکر کوردیکی صاری ویشیل وتراب رنکی ایسه استحاضه‌در (واقله ثلاثة ایام بلیالیها) وحیضك اقل مدتی اوچ کون اوچ کیجه‌در (وعن ابی یوسف یومان واکثر الثالث وعند الشافعی اقله یوم ولیلة) ابن سماعه ابو یوسفدن روایت ایدوب حیضك اقلی ایکی کون واوچنجی کونك اکثر وقتیدر دیر امام شافعی قتنده بر کون وبر کیجه‌در بزم ایچون دلیل حضرت عمر وعلی وابن مسعود وابن عباس روایت ایلمشلردرکه جاریة بکر وثیبك حیضی اوچ کون اوچ کیجه‌در مقادیر ایسه قیاس ایله بلنمز انجق سماعه موقوفدر (واکثره عشرة ایام وما نقص عن اقله او زاد علی اکثره فهو استحاضة) حیضك مدتنك اکثری اون کوندر دخی شول حیضکه مدت اقلندن ناقص اوله یاخود اکثرندن زیاده اوله اول قان استحاضه‌در امام شافعی قتنده اکثر حیض اون بش کوندر رسول اکرمك بو حدیث شریفی ایله استدلال ایدرلر انهن ناقصات العقل والدین بیوردقده نقصان دینلری نوجهله‌در دیو سؤال ایتدیلر پس بیوردیلرکه انهن یقعدن فی قعر بیتها شطر عمرها لا تصوم ولا تصلی بو حدیث شریفدن حیض اون بش کون اولمسنه اشارت ایله حکم اولنور اما بزم دلیلمز عبارت ایله اولان حدیث شریفدرکه اقل الحیض ثلاثة ایام واکثرها عشرة ایام‌در بو حدیث عبارتیله عمل اولنمشدر عبارت نص اشارت نصدن اقوی ایدیکی ظاهردر معلوم اوله که نص شریفی درت وجهله استدلال ایدرلر عبارت نص واشارت نص ودلالت نص واقتضاء نصدر علی الترتیب مقدمك وجودنده مؤخر ایله عمل اولنمز (وما تراه المرأة من الالوان فی مدته سوی

البياض الخالص فهو حيض) ودخی شول قانکه عورت انی کورر رنکاردن مدت حیضده بیاض خالصدن
غیری اول کوردیکی قان حیضدر حیضك انواعی التیدر بری سواد بری حمرت وبری صفرت وبری کدرت وبری
خضرت وبری ترابیه اما سواد حیض اولدیغی مقرردر قال علیه السلام الحیض اسود عبیط محتدم عبیط
طری معناسنه محتدم شدید الحمرة المائل الی السواد در حمرت خود اصل قانك لونیدر مکر سودا غلبه ایلیه اول
زمان سیاهه مائل اولور اکر صفرا غلبه ایدرسه رقیق اولور وصارلغه میل ایدرسه اولدخی حیضدر صفرت دخی
حیضدر زیرا صارلق دخی قانك الواننددر قیح رقیق اولسه کدرت بونك لونی بولانق صولونی کبیدر بودخی
حیضدر ابو حنیفه وامام محمد قتنده برابردر کرکسه حیضك اوائلنده کورونسون کرك آخرنده کورونسون
ابو یوسف قتنده حیضك اوائلنده اول کدرتی کورسه حیض اولمز واخر مدتنده کورسه حیضدر برم بعض
مشایخمز حضراتی بونك وجودنه منکر اولمشلردر ابو نصر بن سلام حضرتندن سؤال اولندقده کانها اکاث
فضیلا دیو علی طریق الاستبعاد جواب ویرمشدر وترابیه بونك لونی تراب کبیدر بودخی کدرتك برنوعیدر حاصل
کلام بونلرك جمله سی حیضدندر اختلاف کدرتده وخضرتده در قوله تعالی (ویسئلونك عن المحیض قل هو
اذی) بوذکر اولنان الوان اذی حقنده برابردر (وکذا الطهر المتخلل بین الدمین فیها) یعنه حیضدر ایکی قانك
ما بیننه حلول ایدن یا کالك مدت حیضدر زیرا اعتبار مدت حیضك ایکی طرفی احاطه ایلدیکنه دراویله اولیجق
دم متوالی کبیدر امام محمدك ابو حنیفه روایتنده مدت حیضده دمك استیعابی شرط قلنمشدر بالاجماع اول
واخرنه اعتبار اولنور باب زکوتده نصاب کبی ابتدا کورن عورت برکون یا ایکی کون قان کورسه وسکز کون
کورمسه واونبجی کون کورسه جمله سی حیض اولور اما برکون کورسه طقوز کون کورمسه اون برنجی کون
کورسه بوجمله کونلر حیضدندکادر (وهو یمنع الصلاة والصوم) حیض صلات وصومی بالاجماع منع ایدر
(وتقضیه دونها) صومی قضا ایدر صلاتی قضا ایلمز زیرا حیض صلاتك وجوبنه واداسنك صحتنه مانعدر اما
صومك وجوبنه مانع اولمیوب انجق اداسنك صحتنه مانعدر پس ایمدی اداسی وقتنده صحیح اولمدی ایسه
نفس وجوبك ثبوتی ایچون قضاسی لازمدر صاحب النهایه قولی اوزره حیضك احکامی اون ایکیدر سکز
احکامنده نفاس ایله مشترکدر دردی حیضه مختصدر اما مشترك اولان سکز احکام قضاسز صلاتی ترکدر
صومی قضا اولمق اوزره ترکدر دخول مسجدك حرمتی وطواف کعبه نك حرمتی وقراءت قرآنك حرمتی ومس
مصحفك حرمتی وجماعك حرمتی ومنقطع اولدقده غسلك وجوبیدر اما درت احکامکه حیضه مخصوصدر
انقضاء عدت واستبراء وبلوغنه حکم اطلاق سنت بدعت ما بینی فصلدر صلات قضا اولنمیوب صومك قضا
اولنمسنه علت بعضیلردن روایت اولنورکه وقتا که حوی انامز حایض اولوردی حضرت آدمه کاوب حیضه
مبتلی اولدم نمازی نیجه ایده یم دیرایدی حضرت آدم مناجات ایلدکده جبرئیل امین کاوب عفو اولندیغنی
خبر ویردی تکرار رمضان آینده حایض اولوب ینه حضرت آدمه مراجعت ایلدکده اولکی یه قیاسا افطارینه
حکم ایدوب الله تعالی یه مناجات ایلدی جناب رب العزة عتاب ایدوب قضاسینی امر ایلدی دیو نقل ایلدیلر
ابتداده برقز بالغه اولدیغی زمانده اون کون دم کورردی اندنصکره التی ای طاهر اولوردی اندنصکره قانی
دائما اقاردی اول بالغه نك عدتی اون طقوز اولور الا اوچ ساعت دکل زیرا بز محتاجز اوچ آی حیضه که هر بر
حیض اون کون اوله دخی اوچ طهره محتاجز که هر طهری التی آی اوله الا برساعت دکل ابو یوسف قتنده طهر
متخللك ایکی طرفی حیض اولمق لازمدر اکر دم حیض اوچ کوندن اقل ایسه ده طهر اون کوندن اکثر ایسه ده
زیرا طهرك اقلی اون بش کوندر چونکه اون بش کوندن اقل اولدی ایسه اول طهر متخلل ایکی دمك بینی فصل
ایتمکه صالح اولمدی زیرا طهر صحیح اولمیوب طهر فاسد اولدی شرعا صحیح اولان حکم ایسه فاسده تعلق ایلمز
پس ایمدی ابتداسی حیض انتهاسی طهر اولمق ویاخود ایکی طرفی طهر اولمق جائز اولدی باقی احوال خمسه بوکه
مخالفدر (عشر اولی د) ٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥) (وعشر بعد اربعة عشر د) (٥٥) (عشر بعد الثمانیه د) (٥٥٥
٥٥٥٥) (ذد عشر بعد السبعه دد) (٥٥٥٥٥٥٥٥ وار بعة اخیره د) (٥٥) (وستة الاولی من العشره دد) (
٥٥٥ (د) امام محمد قتنده حیضك ایکی طرفی دم کرکدر بو قولی امام اعظمدن روایت ایلمشدر وکندی قتنده
نصاب دم شرطدر دیمش واندن غیری برشرطی دخی بودرکه طهره مساوی اوله ویاخود دمدن اقل اوله (د)

امرأة مبتدأة رأت يوما دما وثمانية عشر طهرا ثم يوما دما فالعشرة من الاول ما رأت حيض
عشر اولى ٥٥٥٥٥ فى رواية ابى يوسف حيض بحكم ...
عشر بعد اربعة عشر ٥٥٥٥ فى رواية محمد حيض
عشر بعد الثمانية ٥٥٥٥ فى رواية ابن مبارك حيض
عشر بعد السبعة ٥٥٥٥ فى رواية ابى يوسف كلها حيض
اربعة اخيرة ٥٥٥٥ فى رواية حسن بن زياد حيض
ستة الاولى من العشر ٥٥٥٥ فى رواية سهل حيض
ذهب صدر الشريعة واكثر المتقدمين والمتأخرين الفتوى على قول محمد فى باب الحيض وذهب الصدر الشهيد الفتوى على قول ابى يوسف فى باب الحيض تسهيلا على النساء

٥٥٥٥٥٥٥٥ (و) بر قولی بودر (دو) ٥٥٥ (و) ٥٥٥ (و) ایکی قولی دخی بونلرك ایچنده مندرجدر بونده
نصاب حیض بولنمش اولور طهر ایکی دمه مساوی دیدیکی اولده ایکی دم واورته ده بردم بو ایکی دمك اورتاسنده
اولان اوچ طهر مساوی اولدی اما بوصورتده کی دملر ما بیننده التی طهر واردر حساب اولنورسه دمه غالب
اولور لکن بوقاروده اولان ایکی دمك ما بیننده طهر دم حکمی عد اولنورسه اشغه ده طهر اقل اولوب اولدخی
حیض اولور ابن مبارك حیضك ایکی طرفی دم احاطه ایلمسی شرطدر دیر امادم حیضکه اقلی اوچ کوندر
اولدخی بولنمق شرطدر دیر (د) ٥٥٥٥٥٥٥ (دو) ابو سهیل ایکی دمی واوچ طهری وبردمی الوب عشرهٔ
اخیره نك التی کونی حیضدر دیو حکم ایلمشدر (دد) ٥٥٥ (د) حسن احاطهٔ دم شرطدر دیوب اربعهٔ اخیره یی
حیض حکم ایلمشدر ٥ (د) ٥٥ (د) (ودخول المسجد) ومسجده دخولی حیض منع ایدر قال علیه السلام فانی
لا احل لحایض ولا جنب (والطواف) دخی طوافی منع ایدر (وقربان ما تحت الازار) تحت ازارده اولان شیئك
قربانی یعنی استعمالنی حیض منع ایدر ما فوق الازارك قربانی منع ایلمز ابن عمردن روایت اولنورکه انه قال
سألت رسول الله صلی الله علیه وسلم عما یحل للرجل من امرأته الحائض قال ما فوق الازار وعن عائشة رضی
الله عنها قالت کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یأمرنی فاتزر فیباشرنی وانا حائض (وعند محمد قربان الفرج
فقط) محمد قتنده حیض انجق قربان فرجی منع ایدر قوله علیه السلام (یصنع الرجل بامرأته الحایض کل شئ
الا الجماع (ویکفر مستحل وطئها) حایضك وطئی حلال کورن کافر اولور زیرا حرمتی نص قطعی ایله ثابت اولمشدر
(وان انقطع لتمام العشرة حل وطؤها قبل الغسل) اول حیض اون کونك تمامنده منقطع اولورسه وطئی حلال
اولور غسلدن اول زیرا اکثر مدتك تمامندنصکره انقطاع طهارتدر (وان انقطع لاقل لا یحل حتی تغتسل
او یمضی علیها ادنی وقت صلاة کاملة) اکر اون کوندن اقلده حیض منقطع اولورسه اول عورتك وطئی حلال
اولماز حتی غسل ایتمیجه یاخود اول عورتك اوزرینه صلاتك کامله نك ادنی وقتی مرور ایتمیجه زیرا قان احیانا
سیلان ایدر او بله اولسه اغتسال ایله جانب انقطاع مترجح اولور (وان کان دون عادتها لا تحل وان اغتسلت)
اکر اول انقطاع عادتدن ناقص اولورسه وطئی حلال اولماز اکر غسل دخی ایدرسه زیرا دم عودتی غالبدر اجتنابده
احتیاط لازمدر (واقل الطهر خمسة عشر یوما) طهرك اقلی اون بش کوندر اتفاق صحابه دخی بونك اوزرینه در
(ولا حد لا کثره) طهرك اکثرینه حد یوقدر معناسی بودرکه مادامکه طهری کوررنماز قیلور واوروج طوتار زیرا
طهر کاه اولور ممتد اولور برایکی سنه یه دکین (الا عند نصب العادة فی زمن الاستمرار) الا اینکه زمن استمرارده
نصب عادت قتنده حد اوله برعورت اون کون دم کوردی والتی آی طهر کوردی اندنصکره دمی مستمر
اولدی هیچ منقطع اولمدی انك حیضی اون کوندر بومقوله عورتك عدتی اون طقوز آیدن اوچ ساعت
نقصانده منقضی اولور زیرا بز اوچ حیضه که هر حیض اون کوندر واوچ طهره که هر طهر التی آیدن برساعت
نقصان مدته محتاجز مجموعی اون طقوز آیدن اوچ ساعت ناقص مدت اولور حاکم شهید ایکی ای تقدیر ایلمشدر
امام برهان الدین دخی بویله دیمشدر وفتوی دخی بونك اوزرینه درزیرا بو قول دفعی یه ونسایه قولایدر (واذا
زاد الدم علی العادة فان جاوز العشرة فالزاید کله استحاضة والا فحیض) یعنی اون کون اوزرینه زیاده اولمیوب
تمام اون کونده منقطع اولورسه اول کونلرك جمله سی حیضدر اکر قان عادت اوزرینه زیاده اولسه پس ایمدی
اون کونی متجاوز اولورسه عادت اوزرینه زائد اولان استحاضه در اکر اون کون اوزرینه زیاده اولمیوب تمام
اون کونده منقطع اولورسه اول کونلرك جمله سی حیضدر مثلا برعورتك عادتی یدی کون اولسه ویدی کون دم
کورسه ویدی کونی تجاوز ایلسه اکر اون کونده منقطع اولورسه اون کونك جمله سی حیضدر اکر ممتد اولوب
اون ایکی کونه وارسه عادتی اولان یدی کون حیض اولوب یدیدن یوقاروا اولان بش کون استحاضه در (وان
کانت مبتدأة وزاد علی العشرة فالعشرة حیض والزاید کله استحاضة) اکر اول حیض کورن ابتدا کوردیکی
ایسه واون کون اوزرینه زیاده اولمش ایسه اون کون حیضدر واون کوندن زیاده سی استحاضه در بومقوله نك
حیضی اون کون وطهری یکرمی کون اولور زیرا حیض اون کونی تجاوز ایلمز وکندینك عادتی یوقدرکه
عادتی اوزره حکم اولنه ایمدی اکثر حیض اون کون اولغین اولوجهله حکم اولنور (والنفاس دم یعقب
الولد) ونفاس بردمدرکه ولدی تعقیب ایدر (وحکمه حکم الحیض) نفاسك حکمی حیضك حکمی کبیدر منع

صلات وصومی قضا ایدوب صلاتی قضا ایلمکده ومنع دخول مسجد وطواف وقراءت قرآنده دخی بوکه بکزرنه وارایسه جملهسنده حیض حکمی کبیدر (ولا حد لاقله) نفاسک اقلینه حد یوقدر واصلا خلاف انقضاء عدتده در برکسنه خاتوننه اذا ولدت فانت طالق دیسه خاتون دخی انقضت عدتی دیسه ابوحنیفه قتنده یکرمی بش کون اعتبار اولنور (واکثره اربعون یوما) نفاسک اکثری قرق کوندر قرق کون اولمسنه سبب زیرا روح درت ایدن مقدم ولده داخل اولمزدرت ایلق دم مجتمع اولور بچن روح ولده داخل اولورسه قان ولده غدا اولور بچن روح ولده دخولدن مقدم محتبس اولان درت ایلق دمکه هرایده اکثر حیض اون کون ایدی اول مجتمع اولان دورت ایلق حیض قانیکه قرق کون اولمکدر اولدم چقمش اولور امام شافعی بوکا قائل اولمیوب آنک قتنده اکثری نفاس التمش کوندر (وماتراه الحامل حال الحمل وعند الوضع قبل خروج اکثر الولد استحاضة) شول دمیکه حامل حال حملنده کورر ویاخود ولدک اکثرینک خروجندن اول عند الوضع کوردیکی دم استحاضه در حیض دمدر حملده ایسه رحمک اغزی منسد اولور بوتقدیرجه قان قان استحاضه اولور (وان زاد علی اکثره ولها عادة فالزائد علیها استحاضة) اکر دم نفاسک اکثری اوزرینه که قرق کوندر زیاده اولسه حال بوکه انک عادتی اوتوز کون اولسه پس عادت اوزرینه زیاده اولان دم استحاضه در (والا) اکر عادتی یوغیسه (فالزائد علی الاکثر فقط استحاضة) الحق اکثر اوزرینه که قرق کوندر عادتی انک اوزرینه زیاده اولان استحاضه در (والعادة تثبت وتنتقل بمرة فی الحیض والنفاس عند ابی یوسف وبه یفتی) مذهب ابی یوسف اوزرینه حیض ونفاسده عادت بر دفعه ایله ثابت وبر دفعهده دخی منتقل اولور وفتوی دخی بونک اوزرینه در (وعندهما لابد من المعاودة) امامین قتنده عادتک عود تندن لابدر زیرا امامین عادتی معاودتندر دیو اعتبار ایدرلر زیرا اول حالدن برقاچ دفعه عودت ایلمینجه عادت اولمز دیرلر امام یوسف دیرکه عادتده معاوده لازم دکلدر برکون کوردیکی عادت اولور وانک اوزرینه احکام جاری اولور دیو بیوردیلر (ونفاس التوأمین من الاول خلافا لمحمد) بطن واحددن ایکی ولد طوغران عورتک ابتدا مدت نفاسی اولکی اوغلاندندر امام ابوحنیفه وابو یوسف قتنده اکر ولدینک ما بینی قرق کون ایسه ده امام محمد خلاف ایدوب ثانیدن اعتبار ایدر (وانقضاء العدة من الاخیر اجماعا) عدتک منقضی اولمسی اخیردندر اجماع اوزرینه خلاف یوقدر حق سبحانه وتعالینک (حتی یضعن حملهن) قول شریفی ایکیسنی دخی متناول اولور زیرا اول عورت اولکی ولدی وضع ایلدکدنصکره ولد ثانی حامل بولندیغی محققدر انقضاء عدت خود وضع حمله متعلق اولمشدر (والسقط ان ظهر بعض خلقه) سقط یعنی دوشن اکر بعض خلقی ظاهر اولورسه مثلا ال وایاق وپرمق وطرنق وقول کبی بونلردن ظاهر اولورسه (فهو ولد تصیر به امه نفساء) اول سقط ولددر اول ولد سببیله امی نفساء اولور (والامة ام ولد ویقع الطلاق المعلق بالولادة) وجاریه ام ولد اولور ولادته متعلق اولان طلاق اول سقط سببیله واقع اولور (وتنقضی به العدة) اول سقط سببیله عدت دخی منقضیه اولور (ودم الاستحاضة کرعاف دائم لایمنع صلاة ولاصوما ولاوطئا) دم استحاضة دائم آقان بورون قانی کبیدر صلاتی وصومی ووطئی منع ایلمز (فصل) (المستحاضة ومن به سلس البول او استطلاق بطن او انفلات ریح او رعاف دائم او جرح لایرقأ یتوضؤن لوقت کل صلاة) مستحاضه ودخی شول کسنه که انک ایچون سلس البول اوله واستطلاق بطن وانفلات ریح ودائم برون قانی وبر جراحتکه اصلا اوکلسه بومقوله کسنهلر هر وقتده ابدست الورلر انفلات ریح یل قورتلمقدر ولکن مراد اولنان امساکده عدم قدرتدر (ویصلون به فی الوقت ماشاؤا من فرض ونفل) اول آبدست ایله ادا ایدرلر وقتنده فرض ونفلدن مراد ایلدکلرینی ونذور وواجبات اولان نمازلری دخی ادا ایدرلر مادامکه وقت باقیدر ابراهیم النخعی رحمه الله دیمشدرکه ظهرک آخر وقتنده آبدست السون ظهر آخر وقتنده ادا ایدوب عصری دخی اول وقتنده ادا ایلسون واخشام ایچون آخر وقتنده ابدست الوب وآخر وقتنده ادا ایدوب عشائی دخی اول وقتنده ادا ایلسون نهایه صاحبی واوزاعی دیرکه معذور کسنه ظهر ایچون آبدست المسون وقت عصر داخل اولمینجه اندنصکره ابدست الوب ظهری وعصری ادا ایلسون امام شافعی قتنده اداء فرض ایچون نیت ایدوب آبدست الوب اما نوافلی فرضه تبعیت ایله ادا ایدر (ویبطل) معذورلک ابدستی باطل اولور (بخروجه فقط) الحق وقتک خروجیله باطل اولور (وقال زفر بدخوله فقط) زفر الحق وقتک دخولی ایله باطل اولور دیدی (وقال ابو یوسف بأیهما کان) ابو یوسف

هم دخول هم خروجیله باطل اولور دیدی (فالمتوضئ وقت الفجر لایصلی به بعد الطلوع) وقت فجرده ابدستی اولان کسنه اول ابدست ایله طلوع شمسدنصکره اداء صلات ایلمزائمة ثلاثه قتنده زیرا خروج وقت بولنمش اولور (الا عند زفر) امام زفر قتنده ادا ایدر زیرا انک قتنده دخول شرطدر اویله اولنجه وقتک دخولی بولنمدی (والمتوضئ بعد الطلوع) شمس طلوعندنصکره متوضی اولان (یصلی به الظهر) اول ابدست ایله اویلن نمازینی ادا ایدر ابوحنیفه وامام محمد قتنده زیرا خروج وقت بولنمدی (خلافا له ولابی یوسف) امام زفر ایچون خلاف واردر انک قولنده دخی دخول بولنمش اولور زیرا دخول وقتیله ایکیسنک قتنده دخی ابدستی باطل اولور (والمعذور من لایمضی علیه وقت صلاة الا والعذر الذی ابتلی به یوجد فیه) معذور شول کسنهدرکه انک اوزرینه بر وقت صلاة کچمیه الا مبتلی اولدیغی عذر انده بولنه

باب الانجاس

بو باب نجسلر بیانندهدر وقتا که مصنف نجاست حکمیهیی وانک تطهیرنی بیان ایلدی ایسه نجاست حقیقیه وانک تطهیرنی بیانه شروع ایلدی زیرا بو ایکیسندن طهارت جواز صلاتک شرطیدر نجاست حکمیه نجاست حقیقیهدن اقوادر زیرا حکمیهنک قلیلی جواز صلاته مانع اولور بالاتفاق اما نجاست حقیقیهنک اقلی معفودر شافعی قتندهو بزم قتمزده بر درهم مقداری نجاست مغلظه معفودر ومخففهدن ربع ثوب مقداری معفودر (یطهر بدن المصلی وثوبه ومکانه) مصلینک بدنی وثوبی ومکانی طاهر اولورلر قوله تعالی (وثیابک فطهر الایة) بو آیت کریمه تطهیر ثیابه امردر امر ایسه وجوب ایچوندر اکر دینلورسه که مفسرلر فطهرک معناسنی فقصر ایله تفسیر ایلمشلردر ازالهٔ نجاسته دلیل تام اولمز جواب ویریلورکه بو تفسیر مجازدر بنه اصلی حقیقتدر زیرا تقصر ثیاب عادتا تطهیری مستلزمدر بو تقدیرجه اقتضاء تطهیر ثوبه امردر بدن ومکان دخی ثوبه قیاس اولندی طهارت مکاندن مراد مصلینک ایاغی باصدیغی یردرحتی برکسنه صلاته افتتاح ایلسه وایاغی التنده بر درهمدن زیاده نجاست اولسه صلاتی فاسد اولور زیرا قیام رکندر موضع سجودده اولسه ابوحنیفهدن امام محمدک بر روایتی اوزرینه سجود جائز اولمز زیرا سجود دخی قیام کبی رکندر وابو یوسفک ابوحنیفهدن بر روایتی اوزره درهمدن زیاده نجاست اولان موضعده سجود جائز اولور (من النجس الحقیقی بالماء وبکل مائع طاهر مزیل کالخل وماء الورد) مصلینک بدن وثوب ومکانی نجس حقیقیدن صو ایله طاهر اولور ودخی هر صو یق وطاهرکه ازاله ایدیجی اوله سرکه وکل صویی کبی انکله دخی طاهر اولور مایع صقمق ایله ثوبدن چیقان شیدر (لا الدهن) یاغ دکلدر یعنی یاغ ایله ازالهٔ نجاست اولمز سود دخی بوکه مشابهدر (وعند محمد لایطهر الا بالماء) امام محمد قتنده مایع ایله طاهر اولمز الا صو ایله طاهر اولور (والخف ان تنجس بنجس له جرم بالدلک المبالغ ان جف) اکر خف جرمی اولان نجس ایله متنجس اولورسه مبالغه ایله اوومق ایله طاهر اولور اکر اول نجس قورومش ایسه امام اعظم وابو یوسف قتنده طاهر اولور جرم دیدیکی روث وقذره وقان ومنی کبیدر (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب انک قتنده دلک ایله طاهر اولمز (وکذا ان لم یجف عند ابی یوسف وبه یفتی) امام یوسف قتنده اول نجاست قورومش ایسه ده ینه دلک ایله طاهر اولور وفتوی دخی بونک اوزرینهدر عموم بلوی ایچون وحدیث شریفک اطلاقی ایچون قال النبی علیه السلام (اذا جاء احدکم الی المسجد فلینظر فان رأی فی نعلیه اذی او قذرا فلیمسهما ولیصل بهما) وقال النبی علیه السلام (اذا وطئ احدکم الاذی بنعلیه او خفیه فطهورهما التراب) ترابه دلک ایله طاهر اولور امام ابوحنیفه ومحمد قتلرنده طاهر اولمز زیرا طپراغه سورمکله نجس چوق اولور طاهر اولمز دیدیلر اما فتوی ابو یوسف قولی اوزرهدر (وان تنجس بمائع فلابد من الغسل) اکر مایع ایله متنجس اولورسه غسل ایلمک لازمدر مایع دیدیکی بول وخمر کبی که جرمی اولمیه زیرا خف نجاستی تشرب ایدر تشرب ایلدکدنصکره اخراج اولمز الا غسل ایله اولور اکر دینلورسه که حدیث شریفده رطب ویابس وجرمی اولان اولمیان فرق اولنمشدر واجب اولان حکمده برابر اولمقدر جواب ویریلورکه ما بیننده فرق وارد روجرمی اولمیان تقلیل ایله اخراج اولنمشدر زیرا النبی علیه السلامک (فان الارض لهما طهور) قول شریفی مزیل نجاست اولمسنه دلیلدر چونکه بول وخمری خف تشرب ایلسه مسح ایله زائل اولمز وجلدک اجزاسندن اخراج اولنمز پس ایمدی اطلاقی جرمی اولوب ازالهسی مسح ایله ممکن اولان نجاسته مصروف اولور (والمنی نجس ویطهر ان یبس بالفرک والا یغسل) منی نجسدر قوری

اولدقده اومق ایله پاك اولورا كرقرو اولمز ایسه غسل اولنور نبی علیه السلامك عائشه رضی الله عنها یه فاغسلیه
ان كان رطبا وافركیه ان كان یابسا) حدیث شریفی منینك طاهر اولمسنده شافعی یه دخی حجتدر وشافعی
حدیث ابن عباس ایله استدلال ایدوب قال النبی علیه السلام (المنی كالمخاط فأمط عنك ولو باذخرة) زیرا منی
آدمینك اصل خلقتیدر تراب كبی طاهردر انبیا علیهم السلام نجسدن خلق اولنمدی دیدیلر اما بزم منی نجس
اولمسنه ایکی دلیلمز واردر بری حدیث عائشه درکه ذکر اولندی بری دخی شول حدیث شریفدرکه ان النبی
صلی الله علیه وسلم مر بعمار بن یاسر وهو یغسل ثوبه من النخامة فقال علیه السلام ما نخامتك ودموع عینیك
والماء الذی فی ركوتك الاسواء انما یغسل الثوب من خمس من البول والغائط والدم والمنی والقیء اسرار روایتی
اوزره قیء مكانته خمر واقع اولمشدر اگر سؤال اولنورسه امام شافعی بر حدیث شریف ایله طهارتنه وابوحنیفه
بر حدیث شریف ایله نجاستنه استدلال ایدوب وبزم روایت ایلدیکمز دخی اکا حجتدر دیمنك فائده سی ندر
جواب ویریلورکه انك وجهی بودرکه شافعینك روایت ایلدیکی حدیث کندویه دلیل اولمز زیرا كالمخاط قول
شریفی انك طاهر اولمسنی مقتضی دکلدر جائزدرکه لزوجتده وقلت تداخلده تشبیه اوله اما مخاط ایله امر نجس
اولمسنی استدعا ایدر زیرا امر وجوب ایچوندر نجس اولمیان شیئك ازاله سی واجب دکلدر بو حدیث شریف
موقوف علیه در انك ایله احتجاج صحیح دکلدر ابوحنیفه دن روایت اولنورکه منی بدنه اصابت ایلسه فرك ایله
طاهر اولمز زیرا حرارت بدن جاذبه در اول منی جرمنه ینه عودت ایلمكه مانع اولور وبدنی فرك ممكن دکلدر صویه
محتاج اولور اما ثوب بونك خلافنجه در فقیه ابواسحق الحافظ دیمشدرکه منی یابس اول زمان فرك ایله طاهر
اولورکه ذکرك رأسی طاهر اوله وقت خروجده اکر ذکرك رأسی طاهر دکل ایسه فرك ایله طاهر اولمز اکر
دینلورسه که رأس ذکرك طاهر اولمسنده فائده ندرکه مجرای منی مجرای بولدر خروجده خود ملاقات بول
مقرردر بوکه جواب ویریلورکه فقها نجاست باطنه یی اعتبار ایلممشلردر نتهکم ابوحنیفه دن روایتدرکه برقیون
اولسه وهمسندن سود چقسه اول سود لانك اکل وشربی حلال اولور ودخی انك نجاستی ایله متنجس اولمزخداوندن
دخی بومنوال اوزره مسطوردر وچون منی یابس ثوبده اولسه طهارتنه حکم اولنور صکره صو اصابت ایلسه
نجس اول عودت ایدرمی بونده ایکی روایت واردر بری خلاصه ده مختار اولان عودت ایلمكدر قاضیخانده
صحیح اولان نجس اول عودت ایلمكدر (والسیف ونحوه بالمسح مطلقا) سیف وسیفه مماثل اولان آیینه وبچاق
کبیلره نجاست اصابت ایلسه کرك یابس اولسون کرك رطب اولسون مسح ایله طاهر اولور مطلقا قیدی رطب
ویابس وقذر دوبول هر قنقیسی اولورسه دیمكدر زیرا اصحابه کرین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین کفاری قتیل
ایدرلردی وقلجلرین مسح ایدوب اول قلج ایله نماز قیلورلردی سیف اکر مصیقل اولمیوب خش یاخود منقش
اولورسه مسح ایله طاهر اولمز (والارض بالجفاف وذهاب الاثر) ارض نجس طاهر اولور قورومق ایله ودخی
اثرینك گتمسیله (للصلاة لا للتیمم) صلات ایچون طاهر اولور تیمم ایچون طاهر اولمز صلات ایچون طاهر اولمسنه
دلیلمز قوله علیه السلام (ذكوة الارض یبسها ای طهارتها خفافها) اسم سببی مسببه اطلاق قیلنمشدر زیرا
ذبح ذبیحه نك طهارتنه سببدر (وكذا الاجر المفروش) اجر مفروش یعنی دوشنمش طوغله دخی قورومق ایله طاهر
اولور ارض منزله سنده در (والخص المنصوب) خص منصوب دخی قورومق ایله طاهر اولور خص منصوب
قامشدن اولان اوادر (والشجر والكلاء غیر المقطوع هو المختار) اغاج واوتلق غیر مقطوع اولدیغی حالده
قورومق ایله طاهر اولور مختار اولان بودر (والمنفصل والمنقطع لابد من غسله) اجر وخصدن منفصل وشجر
وكلادن منقطع اولنلری غسلدن لابدر قورومق ایله طاهر اولمز (وطهارة المرئی بزوال عینه) کوریلن نجاستك
طهارتی عینینك زوالی ایله در نجاست ایکی نوعدر بری مرئی وبری غیر مرئیدر زیرا نجاست بعد الجفاف یا جسم
صاحبیدر غائط ودم کبی یاخود جسم صاحبی دکلدر بول واکا بکزرشیلر کبی ایدی متجسم اولانك طهارتی
زوال عینی ایله در وغسلك عددی شرط دکلدر (ولایضر اثر یشق زواله) زوالی مشقتلی اولان اثر عفو اولنور یعنی
اول نجاست که غسل ایله رنکی زائل اولمیه رنکنك بقاسیله طهارتنه حکم اولنور شیخ الاسلام مبسوطنده
صو ایله اثری زائل اولمیان نجاست ضرر ویرمز بو حدیثی ایراد ایدوب روی عن خولة بنت یسار انها قالت یا رسول
الله ان لی ثوبا واحدا وانی احیض فیه فقال صلی الله علیه وسلم (یكفیك الماء فلا یضرك اثره) وابواسحق حافظ

برعورت

برعورت جنابتی نجس ایله الی بویاسه یاخود نجس بویا ایله برثوبی بویاسه الی واول ثوبی پاك صو ایله غسل ایدوب
بیاض صو اقدقدنصکره اول ثوبی ویاخود الی اوچ کره غسل ایلسه الك وثوبك طهارتنه حکم اولنور می
دینلدکده طاهردر بالاجماع دیو جواب ویرمشدر (وطهارة غیر المرئی بالغسل ثلاثا اوسبعا) غیر مرئی اولان
نجاست اوچ دفعه یاخود یدی دفعه غسل ایله طاهر اولور سبعا قیدی مختاردن غیری متنلرده اولمیوب شرحی
اختیار قطع وسوسه ایچوندر دیو تعلیل ایلمشدر (والعصر كل مرة ان امكن عصره) ودخی هر غسل اولندقده
صقمق ایله طاهر اولورا کر صقمق ممکن اولورسه کل مرة قیدی ایکی دفعه یقیوب اوچنجیده صقمق روایتندن
احترازدر صاحب درر دیمشدرکه اوچ کره صقمق واوچنجیده مبالغه ایلمك لازمدر بر وجهله که صو طاملمیه اکر
ثوبی صیانت ایدرسه طاهر اولمز کفایه ومحیط صاحبی ابو یوسفدن روایت ایدوب اکثر ثوب نجس اوزرینه
صو جاری اولسه اندنصکره طاهر اولدیغنه ظن غالبی اولسه صقمقسزین طاهر اولور دیمشلر (والا فبالتجفیف
كل مرة حتی ینقطع التقاطر) اکر صقمق ممکن دکل ایسه هر غسل ایلدکجه قطره لری منقطع اولنجه قورتمق ایله
طاهر اولور صقمسی ممکن اولمیان حصیر کبی ومنفصل طوغله یاخود نجاست تشرب ایلمش بغدای کبی یاخود
نجاست ایله دباغت اولنمش جلد کبی ویاخود نجس صو ایله صوارلمش بچاق کبی ویاخود نجس صو ایله پشمش
ات کبی بچاغك طاهر اولمسی اوچ کره طاهر صو ایله صوارلمقدر وبغدایی طاهر صو یك ایچنه قیوب برزمان
طوروب بعده قورودوب اوچ کره بو اسلوب اوزره ایلمك ایله طاهر اولور یاغی دخی بر دبی دلك چناغه قیوب صو ایله
قرشدیروب اندنصکره دلکنی اچوب صویی اقیده اوچ دفعه بو یلجه ایلمکله پاك اولور بونلردن ماعداسی
یقیوب قورتمغله طاهر اولور (وقال محمد بعدم طهارة غیر المنعصر ابدا) امام محمد دیدیکه صقلمسی ممکن اولمیان
شی ابدی طاهر اولمز زیرا نجاست متحللانك خروجی ممکن اولمازدیر اما فتوی قول اول اوزرینه در (ویطهر بساط
تنجس یجری الماء علیه یوما ولیلة) متنجس اولان بساط طاهر اولور بر کون وبر کیجه اوزرنده صو یك جریانی ایله
(ونحو الروث والعذرة بالحرق حتی یصیر رمادا عند محمد هو المختار) آت ترسی وانسان ترسی کبیلر امام محمد قتنده
کل اولنجه یانمق ایله طاهر اولور مختار اولان دخی بودر زیرا حرق اولنمغله عین حقیقت آخره مبدل اولدقدنصکره
وصف خود بالطریق الاولی مبدل اولور کورمزمیسنکه کچن تازه شیره خمر اولسه نجس اولور وچن سرکه اولسه
بالاتفاق طاهر اولور (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب انك قتنده یانمغله طاهر اولمز زیرا تغیر
وصفنده اولدی عین ینه باقی اولمغله نجاست دخی باقیدر دیر (وكذا یطهر حمار وقع فی المملحة فصار ملحا) ینه روث
وعذره حرق ایله طاهر اولدیغی کبی برحمار مملحه یه دوشسه وملح اولسه طاهر اولور عینی حقیقت آخره متبدل
اولمش اولور (وعفی قدر الدرهم مساحة بعرض الكف فی الرقیق) درهم مقداری عفو اولندی نجاست رقیقده
الی ایاسی دکلی مساحه جهتندن (ووزنا بقدر مثقال فی الكثیف) وزن جهتندن نجاست کثیفده مثقال
مقداری عفو اولندی صاحب عنایه دیدیکه درهم مقداری دیمكدن مراد موضع خروج نجاستدر نخعی دیدیکه
مقعدی مجلسلرنده ذکر ایلمکی استقباح ایدرلردی درهم ایله کفایه ایدرلردی (من نجس مغلظ كالدم والبول
نجس مغلظدن قان وبول کبی رقیقندن الآیه سی مقداری کثیفندن درهم مقداری عفو اولندی (ولومن صغیر
لم یأكل) اکر اول اکل ایلمین کوچك رضیعدن ایسه ده (ولومن صغیر لم یأكل قیدی طعام اکل ایلمین صبینك
بولی طاهردیین قائلك قولنی رد ایچوندر (وكل ما یخرج من بدن الادمی موجبا للتطهیر) دخی تطهیر ایجاب
ایدن هرنسنه که بدن انساندن خروج ایدی موجبا للتطهیر قولی کوز یاشی وسومك وتوکرك وعرقدن
احترازدر (والخروخرء الدجاج ونحوه) دخی خمر وطاوغك نجسی دخی بونلره مشابه اولنلرك نجسی کبی
(وبول الحمار والهرة والفارة) دخی حمار وهره وفاره نك بولی کبی بو مجموعك رقیقندن الآیه سی وکثیفندن درهم
مقداری عفو اولندی بول درت نوعدر برنوعی بول آدمك بولی بری غیر مأكول اولان حیوانك بولی وبری
دخی رضیعك یعنی ممه امر اوغلانك بولی جمهور قتنده جمله سی نجسدر (وكذا الروث والخثی) آت ترسی واوکوز
ترسی دخی حمار وهره وفاره کبیدر زیرا روث حقنده نص وارد اولمشدر ان النبی علیه السلام سأل ابن مسعود
رضی الله عنه لیلة الجن عن احجار الاستنجاء فجاء بحجرین وروثة فاخذ الحجرین ورمی الروثة وقال انه رجس
اورکس) رکس برشیء قبول ایلمك معناسنه در بو حدیث شریفه نص آخر تعارض ایلمیوب غلیظك اوزرینه

باقی قالمغین خشی دخی بوکا قیاس اولنمشدر (خلافا لهما) امامین مخففه اولمسنه ذاهب اولمشلر اکثر
صوقاقلرده روث خشی بولندیغندن ناشی (ومادون ربع الثوب من المخفف کبول الفرس ومایؤ کل لحمه)
بول فرس واتی اکل اولنان حیوانلرك بولی کبی مخففدن ربع ثوب عفو اولندی بو بابده ایکی حدیث شریف
تعارض ایلمشدر بریسی قوله علیه السلام (استنزهوا عن البول) حدیث شریفیدرکه نجاستنه دلالت ایدر
وبری دخی عرنیندرکه طهارتنه دلالت ایدر دلیل نجاست مترجح اولدی لکن (استنزهوا) حدیث شریفنك
تعارضی تأثیر ایلمکله نجاست مخففه اولدی تفسیر ثوبده اختلاف اولنمشدر بعضیلر دیدیکه ثوب اولدرکه انکله
صلاة جائز اوله طون کبی بو قول ابو حنیفه دن مرویدرکه ابو بکر الرازینك توبی تفسیرنده احتیاطا سراویل
اعتبار اولنور زیرا سراویل قصر ثیابدر دیدیکی امام اعظم حضرتلرینك قولنه قریبدر و بعضیلر ثوبك تفسیرنده
نجاست اصابت ایلدیکی موضعدر بعید ردیمشلر انك کبی و ابو یوسفدن روایت اولندیکه شبر فی شبردر یعنی
طول وعرضی بر قرش اوله (وخرء طیر لایؤ کل) اتی اکل اولنمیان طیرك نجاستی دخی مخففه درکرك سباع طیر
اولسون کرك غیریسی اولسون امام محمد قتنده طاهردر دیمش بوندن غیریسی اصح اولان نجسدر دیدی (وبول
انتضح مثل رؤس الابر عفو) بول که ایکنه لر باشی کبی انسانك اوزرینه صچراسه عفو اولنمشدر بو مقوله شیٔ
ابن عباسدن سؤال اولندقده (فقال انی لا رجو من عفو الله ماهو اوسع من ذلك) صاحب نهایه دیمشدرکه
احیانا سکك نجاست اوزرینه قونوب بعده مصلینك اوزرینه قونار بونك قنادو ایاغنده نجاستدن اثر اولدیغی
مقرردر بوندن کسنه امتناعه قادر دکلدر اویله اولسه بو مقوله لر دخی معفو اولمق لازمدر دیمش سیواس
مفتیسی اسمعیل افندی ملتقی شرحنده دیمشدرکه بعض استادلریمزدن اشتمشزدرکه مثل رؤس الابر اولان
بولك اوزرینه الی مسح ایلدکده بربرینه اولاشورسه صلاة جائز اولمز اکر اولاشمزسه جائز اولور حسن بصری
حضرتلرندن روایت اولنورکه بر رجل کندوسندن سوری سکك قاندن سؤال ایلدی حسن بصری اول
کمسنه یه سن نه دیاردن سن دیدکده شامی یم دیو جواب ویردکده اصحابنه خطاب ایدوب شو آدمك قلت حیاسنی
کورککه بو بر قومدندرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم اولادینك قانی دوکرلر وسوری سکك قاندن
سؤال ایدرلر یعنی حسن بصری بو منوالی عمیق عد ایلمشدر اسلامده ایسه حرج یوقدر لقوله علیه السلام
(بعثت بالحنیفیة السمحة السهلة ولم ابعث بالرهبانیة الصعبة (ودم السمك وخرء طیور ما کول طاهر
الا الدجاجة والبط ونحوهما) بالغك قانی وأتی واکل اولنان قوشلرك نجاستی طاهردر الا طاوغك وقازك وبونلره
مشابه اولانك نجاستی طاهر دکلدر زیرا بالغك قانی حقیقتده قان دکلدرزیرا کنشده بیاض اولور (ولعاب البغل
والحمار طاهر) قاترك وحمارك لعابی طاهردر صاحب الهدایه دیمشدرکه لعاب بغل وحمار مشکولٌ فیه در طاهر
انکله متنجس اولمز صاحب الکنوز دیمشدرکه لعاب بغل وحمار معفودر زیرا نجاست شك ایله ثابت اولمز چونکه
طهور یننده شك اوله طاهر اولمسنده شك یوقدر (وعند ابی یوسف مخفف) ابو یوسف قتنده نجاست مخففه در
زیرا نصوص تعارض ایلمشدر روا ابن ملك کندی شرحنده دیمشدرکه ابو حنیفه وامام محمد طاهردر صلاتی منع
ایلمز دیو حکم ایلمشلردر (وماء ورد علی نجس نجس کعکسه) بر صوکه نجس اوزرینه ورود ایده اول صو عکسی
کبی نجسدر یعنی اوزرنده نجس ورود ایلسه ینه اول صو نجسدر شافعی دیدیکه نجس اوزرینه وارد اولان
صو نجس دکلدر زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم زمان شریفلرنده بر اعرابی کاوب مسجده تبول ایلدکده
حضرت علیه السلام بولك اوزرینه بر قوغه صو دوکك دیو امر ایلدی اکر نجس اوزرینه ورود ایدن ماء نجس
اولیدی حضرت رسول بویله بیورمزدی زیرا صو دوکمك تکثیر نجاسته مفضی اولور ائمهٔ حنفیه جواب ویروب
دیرلرکه احتمالدرکه اول امر رایحه نك ذهابی ایچون اولسه یوخسه تطهیری ایچون دکلدر (ولو لف ثوب طاهر
فی رطب نجس فظهرت فیه رطوبته ان کان بحیث لو عصر قطر تنجس) اکر ثوب طاهر برياش ثوب نجس ایچنه
دورلسه اول یاش ثوبك رطوبتی ثوب طاهرده ظاهر اولسه بر وجهله که اکر ثوب طاهر صقلسه متقاطر اولورسه
متنجسدر انکله نماز جائز اولمز (والا فلا) اکر صقلدقده متقاطر اولمزسه نجس اولمز انکله صلاة جائز اولور
(کما لو وضع رطبا علی مطین بطین نجس جاف) برياش ثوب نجس بالچق ایله صوانمش قوری دیوار اوزرینه وضع
اولنمق کبیدر اول ثوب متنجس اولمز زیرا جفاف رطوبت ثوبی جذب ایدر اما عکسی اولسه متنجس اولور مثلا

قوری ثوب یاش دیواردن صقمق ایله متقاطر اوله جق مرتبه رطوبت جذب ایلسه اول ثوب متنجس اولور
(ولو تنجس طرف فنسیه وغسل طرفا بلا تحر حکم بطهارته) اکر ثوبك بر طرفی متنجس اولسه واول متنجس
اولان طرفی مصلی اونتسه بر طرفنی تحری یسز غسل ایلسه اول ثوبك طهارتنه حکم اولنور (کحنطة بالت
علیها حمر تدوسها فغسل بعضها اوذهب طهر کلها) ذکر اولنان ثوبك طاهر اولمسی شول بغدای کبیدرکه
حمارلر اول بغدایك اوزرینه تبول ایلدیلر خرمن دوکرکن اول بغدایك بعضیسی غسل اولنسه یاخود بر مقداری
کیده رلسه جمله سی طاهر اولور بونلرده تحری شرط دکلدر مصنف بول حماری تخصیص بالذکر ایلدی حمارك
بولی نجاست غلیظ اولدیغنه اشارتدر (وانفحة المیتة ولبنها طاهر) میته نك قورصغی وسودی طاهردر کرك
جامده اولسون کرك مایع اولسون انفحه همزه نك کسریله وفانك فتحیله هنوز طغان قوزی واوغلاق قارننده
وقورصغندن چقان ابن جامده بکزر پنیر مایه سی کبی برشیٔدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انفحه
ولبن میته نجس محللری اولمغله کندولر دخی نجسدر دیرلر اما جامد اولان غسل ایله طاهر اولور مایعی طاهر
اولمز دیرلر (والاستنجاء سنة) استنجا سنتدر لغتده استنجاء بطندن چقان شیٔدن واثرندن فراغ طلبیدر یعنی
موضع نجاستی صو ایله یاخود تراب وغیری شیٔله پاك ایلمکه دیرلر حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
استنجایه کاه مواظبت کاهی ترك ایلمشدر مواظبت واحیانا ترك دلیل سنتدر شافعی قتنده فرضدر اکر
استنجا ترك اولنسه صلاة جائز اولمزدیر (مما یخرج من احد السبیلین غیر الریح) ریحدن غیری احد سبیلیندن
چیقان شیٔدن استنجا سنتدر اما ریحدن استنجا بدعتدر زیرا ریح نجس دکلدر اکرقندن دخی چیقار ایسه
(وماسن فیه عدد) استنجاده عدد مسنون اولمدی شافعی قتنده تثلیثدن لابدر بو حدیث شریف ایله
استدلال ایدوب قوله علیه السلام (واستنج بثلاثة احجار) امر وجوب ایچوندر حدیث شریف ایسه وجوبنه
کتب معلومه ایله دلالت ایدر دیرلر بزم ایچون دلیل قوله علیه السلام (من استجمر فلیوتر) ایتار ایسه
واحده دخی شامل اولور (بل یمسحه بنحو حجر) احد سبیلینی حجر مثلو ایله که کسك وخشب وتراب در مسح
ایلیه (حتی ینقیه) تا اول موضع نجاستی پاك ایدنجه (یدبر بالحجر الاول) حجر اول ایله ادبار ایلیه یعنی حیالری
التندن بر طرفنه چکه (ویقبل بالثانی) ایکنجی طاش ایله حیالری طرفنه اقبال ایتدیره (ویدبر بالثالث)
اوچنجی طاش ایله ینه ادبار ایلیه اول کی کبی (فی الصیف) یاز کونلرنده خصیتین بر مقدار مرخی اولور مسح اولده
اقبال ایلسه خصیتین ملوث اولمق احتمالی اولور مصنفك عدد مسنون اولمدی دیدیکنه یدبر بالحجر الاول
الی اخره قولنده نوع ارکاکت واردر وبالمسح الاول دیسه اولی اولوردی (ویقبل الرجل بالاول ویدبر بالثانی
والثالث فی الشتاء) شتاده رجل حجر اول ایله اقبال وثانی وثالث ایله ادبار اما عورت شتاده صیفده اولان کبی
اشلیه (وغسله بالماء بعد الحجر افضل) موضع نجاستی حجر دنصکره صو ایله ییقمق افضلدر اهل قبا حقنده نص
شریف اولوب قوله تعالی (رجال یحبون ان یتطهروا والله یحب المطهرین (یغسل یدیه اولا ثم المخرج ببطن
اصبع او اصبعین او ثلاث) اول ایکی اللرین غسل ایلیه اندنصکره مخرجی بر پارمغك بطنی ایله اولدخی کفایت
ایلمزسه ایکی ویاخود اوچ پرمغك بطنی ایله غسل ایلیه (لا برؤسها) پرمقلرین اوجلریله غسل ایلمیه شقوق
اظفاره نجاست حلولندن احترازا ایچون (ویرخی مبالغة) مبالغه ایله ارخا ایلیه یعنی مخرجنی اشاغه قیوویره
(ان لم یکن صائما) اکر صائم دکل ایسه ومحل استنجاده ذکر الله ایلمیه ولو کورمیه وسومکرمیه (ویجب
ان جاوز النجس المخرج اکثر من قدر الدرهم) درهم مقدارندن زیاده نجس مخرجی تجاوز ایدرسه غسل واجب
اولور (ویعتبر ذلك وراء موضع الاستنجاء) درهم مقدارندن زائد نجاستك تجاوزی موضع استنجادن غیریده
اعتبار اولنور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اما امام محمد قتنده موضع استنجا ایله معادر استنجانك وجه اوزره در
ایکیسی واجبدر وبری مخرجنك نجاستنی غسلدر جنابتدن وحیض ونفاسدن غسل محلنده ایکنجیسی امام
محمد قتنده مخرجی متجاوز اولان نجاست ایله مخرجده اولان نجاست درهمدن زیاده اولدیغی حالده در احوط
اولان دخی بودر اما امام اعظم ایله ابو یوسف متجاوز اولان نجاستك درهمدن زائد اولدیغن اعتبار ایدرلر
اوچنجیسی سنتدر استنجاسی نجاست مخرجی تجاوز ایلمکسزین غسل ایلمکدر بوکا ادب دخی دیمشلردر
دردنجیسی مستحبدر واستنجاء مستحب بلا تغوط تبول ایله استنجا یا مخرجی غسل ایلمکدر بشنجیسی بدعتدر

ریحدن استنجا کبی (ولا یستنجی بعظم وروث) استنجا مراد ایدن کسنه کوللنا یله دخی آت ترسی ایله استنجا ایلمز
نبی علیه السلام بونلردن نهی ایلمشدر زیرا روث کندیسی نجسدر وعظم زاد جنیدر اما کومر ایله واوراق
اشجار ایله وعلف حیوان ایله استنجا دخی مکروهدر (وطعام) طعام ایله دخی استنجا اولنمیه (ویمینه) دخی
صاغ الیله استنجا ایلمیه زیرا صاغ ال ایله استنجادن حضرت رسول علیه السلام بزی منع ایلمشدر قال علیه
السلام (الیمین للوجه والیسار للمقعد (وکره استقبال القبلة واستدبارها البول ونحوه) تبول ایچون دخی
اکابکزر شئ ایچون قبله یه قرشو وقبله یه ارقه ویروب اوتورمق وطورمق مکروه اولدی قوله علیه السلام
(اذا اتیتم الغائط فعظموا قبلة الله فلا تستقبلوها ولا تستدبروها ولکن شرقوا او غربوا) ابو حنیفه دن روایت
اولنمشدر که استدبار لا بأسدر زیرا قبله یه مقابل دکلدر (ولو فی الخلاء) اکر خلاده ایسه ده یه استقبال
واستدبار ایلمیه طورن صویه تغوط وتبول دخی مکروهدر ومسلمانلرک استراحت ایتدکاری کولکه ده وطریقده
ویمش اغاجنک التنده دخی مکروهدر

کتاب الصلاة

بو کتاب صلاة بیاننده در صلاة فرض عیندر فرضیتنه منکر اولان کافر اولور کتاب ایله قوله تعالی
واقیموا الصلاة) وقوله تعالی (حافظوا علی الصلوات والصلاة الوسطی) سنت ایله قوله علیه السلام (ان الله تعالی
فرض علی کل مسلم ومسلمة فی کل یوم ولیلة خمس صلوات اجماع امت بودرکه تحقیقا امت محمد حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلمدن بو کونه کلنجه صلاتک فرضیتنه اجماع ایدوب بر منکر انکار ویر زادرد ایلمشدر بر کسنه
شریعتنه انکار ایلسه کافر اولور صلاة لغتده دعایه دیرلر شریعتده افعال معلومه وارکان مخصوصه دن
عبارتدر (وقت الفجر من طلوع الفجر الثانی وهو البیاض المعترض فی الافق الی طلوع الشمس) صلاة فجرک
وقتی فجر ثانینک طلوعندندرکه فجر ثانی افقده بر بیاض معترضدرکه طلوع شمسه دکیندر صباح نمازین ابتدا
حضرت آدم جنتدن هبوط ایلدکده کیجه نک ظلمتندن خوف اوزره ایکن فجر طلوع ایلدی پس شکر الله
ایکی رکعت نماز قلدی اولکی رکعتی ظلمت لیلدن خلاص ایچون ایکنجی رکعتی ضوء نهارک رجوعی ایچون
بیاض معترضه دیدیکی بیاض مستطیلدن احترازدر قوله علیه السلام (لا یغرنکم اذان بلال ولا الفجر
المستطیل انما المعتبر هو الفجر المستطیر فی الافق) مصنفک اول وآخر وقتی تصریح ایلدیکی حضرت جبرائیلک
رسول اکرمه امامت ایلدیکنه اشارتدر ذکر اولنور (ان جبریل علیه السلام ام برسول الله صلی الله
علیه وسلم فیها حین طلوع الفجر فی الیوم الاول وفی الیوم الثانی اسفر جدا وکادت الشمس تطلع ثم قال ما بین
هذین الوقتین وقت لامتک (ووقت الظهر من زوالها) ظهرک وقتی شمسک زوالندندر (الی ان یصیر ظل کل شئ
مثلیه سوی فیء الزوال) فیء زوالدن غیری هر شیئک کولکه سی ایکی کندی مثلی اولنجه یه دکین
(وقالا الی ان یصیر مثله) وابو یوسف ایله ابو محمد فیء زوالدن غیری کندو مثلی اولنجه یه دکین دیدیلر ظهرک آخر
وقتنده ابو حنیفه دن روایات مختلفه در امام محمد بنه ابو حنیفه دن روایت ایدوب فیء زوالدن غیری بر شیئک
ظلی ایکی کندو مثلی اولدقده ظهرک آخر وقتی اولوب عصرک اول وقتی دخول ایدر دیمش ابو حنیفه دخی بو قول
اوزره در وحسن ابن زیاد بنه ابو حنیفه دن روایت ایدوب فیء زوالدن غیری هر شیئک ظلی کندو مثلی اولدقده
ظهرک وقتی چیقوب عصرک وقتی داخل اولور دیمش ابو یوسف وزفر ومحمد وامام شافعی بو قولی اخذ ایلمشلردر
واسد بن عمرو بنه ابو حنیفه دن روایت ایدوب بچن هر شیئک ظلی فیء زوالدن غیری کندو مثلی اولدقده وقت
ظهر خروج ایدر لکن وقت عصر دخول ایلمز حتی هر شیئک کولکه سی ایکی کندو مثلی اولدقده وقت عصر داخل
اولور دیمش بو تقدیر جه بین الظهر والعصر وقت مهمل اولمش اولور وصباح نمازی ایله اویله نمازینک ما بیننده
اولدیغی کبی دینلمشدر که ظهری بعد الزوال ابراهیم علیه السلام قیلمشدر اوغلی ذبحه امر اولندقده درت
رکعت نماز قیلدی اولکیسی غم ولد زائل اولمق شکرانه سی ایچون ایکنجیسی فدا نازل اولدیغی شکرانه سیچون
اوچنجیسی رضاء الله ایچونکه (قد صدقت الرؤیا) خطابیله ندا اولندیغی حینده دردنجیسی ولدینک صبری
ایچون ایکن تطوع ایدی بزه فرض اولدی فیء زوال بلمک مراد اولنسه بر سطح مستقیم پیدا ایلنوب وسطنه
بر مقیاس نصب اولنه اول مقیاسک ظلی هر قنده منتهی اولورسه فیء زوال اول کولکه در اول منتهای ظلدن

اطراف

اطراف مقیاسه علی السویة بر دائره مستدیره پیدا اولنه اول دائره دن هر بار ظل مقیاس بر نقطه مقداری
خروج ایلسه صلاة ظهرک وقتی دخول ایدر بر در لو دخی فیء زوال بلمک مراد اولنسه بر سطح مستقیم اوزره
بر دائره چزیلوب اورتاسنه بر مقیاس نصب اولنوب واول مقیاسک دائره دن مدخل ظل اولان محلنه اشارت
اولنه بعد الزوال بنه اول دائره دن مخرج ظل اولان محله دخی اشارت اولنوب مدخل ایله مخرج اشارت اولنان
محللرک وسط حقیقیسی اخذ اولنوب اول مقیاسک ظلی اول وسطه نه زمانده ملاقی اولورسه اول ملاقی اولدیغی
محل فیء زوالدر اندن بر نقطه تجاوز ایلدکده صلاة ظهرک وقتی دخول ایدر (ووقت العصر من انتهاء وقت
الظهر الی غروب الشمس) عصرک وقتی ظهرک آخر وقتندن غروب شمسه دکیندر قوله علیه السلام
(من ادرک رکعة من العصر قبل ان تغرب الشمس فقد ادرکها) وابتداء عصری قیلان حضرت یونس علیه
السلامدر حق سبحانه وتعالی کندوبی درت ظلمتدن خلاص ایلدکده اول درت ظلمات ظلمت ذات ظلمت ماء
ظلمت بطن حوتدر شکرانهٔ خلاص ایچون درت رکعت صلات عصری ادا ایلمش دیو روایت اولنور (ووقت
المغرب من غروبها الی ان یغیب الشفق) مغربک وقتی شمسک غروبندن شفق غائب اولنجه یه دکیندر شافعی
حضرتلرینک قتنده وقت مغرب اوچ رکعت نماز ادا اولنجیه دکیندر زیرا حضرت جبرائیل علیه السلامک
ایکی کونده اخشام نمازی ایچون امامت ایلدیکی بر وقتده واقع اولمشدر انک امامتی خود تعلیم ایچون ایدی
دیر بو قول شافعینک ایکی قولنک بریدر امام غزالی حضرتلری دیدیکه وقت مغربده ایکی قول واردر بر قول وقت
مغرب غروب شفقه دکین ممتد اولنه واحمد بن حنبل دخی بوکا ذاهب اولمشدر بر قول دخی غروب شمسدنصکره
برابدست النوب واذان واقامت وبش رکعت نماز ادا اولنجیه دکیندر اصحاب صفه دن عبد الله بن عمرک
روایتنی احتجاج ایتدیلر ان النبی علیه السلام (قال وقت المغرب ما لم یسقط نور الشفق) وروی ابو هریره ان النبی
علیه السلام قال (اول المغرب حین تغرب الشمس واخره حین یغیب الشفق) اخشام نمازینی ابتدا قیلان
حضرت عیسی علیه السلامدر حق سبحانه وتعالی (ءانت قلت للناس اتخذونی وامی الهین من دون الله)
آیت کریمه سی ایله عیسایه خطاب ایلدکده اوچ رکعت نماز قلدی اولکی رکعتی کندی نفسندن الوهیتی
نفی ایچون وایکنجی رکعتی والده سندن نفی ایچون واوچنجی رکعتی جناب حقک الوهیتنی اثبات واقرار ایچون
بونکله مخاطب اولدقده اخشام نمازینک وقتی ایدی دیو روایت اولنمشدر (وهو البیاض الکائن فی الافق
بعد الحمرة وقالا هو الحمرة قیل وبه یفتی) مغیب شفق دیدیکمز اول بیاضدرکه افقده حمرتدنصکره واقع اولور
امامین دیدیلرکه مغیب شفق حمرت کندوسیدر حمرتدنصکره اولان بیاض دکلدر دینلدیکه فتوی دخی بونک
اوزرینه در شفقده علما اختلاف ایلمشلردر ابو حنیفه دیدیکه هو البیاض فی الافق بعد الحمرة ابو بکر ومعاذ
وانس وابن زبیر دخی بوکا ذاهب اولمشلردر وامامین دیدیلرکه شفق قزللقدر بو دخی ابو حنیفه دن روایت اولنمش
قولدر شافعی دخی بونی اخذ ایلمشدر وبو حدیث شریف ایله استدلال ایلمشلرکه قال النبی صلی الله علیه وسلم
(الشفق هو الحمرة) ابو حنیفه نک استدلالی ابو هریره روایت ایلدیکی حدیث شریفدر قال النبی علیه السلام
(آخر وقت المغرب اذا اسود الافق الشفق هو الحمرة) حدیث شریفی که روایت ایلدیلر ابن عمر اوزرینه موقوفدر
مالک موطاتده ذکر ایلمشدر که بو حدیث شریف حجت اولمغه صالح دکلدر زیرا بونده اختلاف صحابه واردر
اختلاف صحابه اولان حدیث ایله ایسه تمسک جائز دکلدر زیرا عدم قبوله دلیل اولمق احتمالی واردر شیخ اسمعیل
سیواسی دیمشدر که ابو حنیفه نک روایت ایلدیکی مترجحدر زیرا حدیث شریف مرفوعدر انلرک روایت ایلدیکی
موقوفه در مرفوع موقوف اوزرینه مرجح اولدیغی علم اصولده بیاندن مستغنیدر لکن اختلاف صحابه
مرفوع وموقوفدن تأخیر ایدر وفتوی امامین قولی اوزره در اهل لسان بونک اوزرینه اتفاق ایلدکاری ایچون
حتی نقل اولنورکه امام اعظم حضرتلری بو قولدن رجوع ایلمشلردر (ووقت العشاء والوتر من انتهاء وقت المغرب
الی الفجر الثانی) عشانک ووترک دخی وقتی مغرب وقتنک انتهاسندن فجر ثانیه دکین در فجر ثانی صبح صادقدر
ابو هریره دن روایت اولندیکه ان النبی علیه السلام قال (آخر وقت العشاء حین یطلع الفجر) دینلدیکه عشانی
اول حضرت موسی علیه السلام قیلمشدر مدین شهرندن چیقوب یولی ضایع ایلدیکی حینده خاتونی غمی
وقرنداشی هارون غمی وعدوسی اولان فرعون غمی واولادی غمی حق تعالی بو غملردن خلاص ایلیوب وادی

اعمنده ندا ايلدكده درت ركعت نماز قيلديكه وقت عشاء ايدى اكا تطوعا بزه فرض اولدى (ولا يقدم الوتر عليها
للترتيب) وتر تقديم اولنمز عشاء اوزرينه ترتيب ايچون لاجل وجوب الترتيب ديمكدر بركمسنه عشائى اونتسه
وترى قلسه اندنصكره عشائى قلسه جائز اولور نهايت ترتيب ساقط اولور بو قول ابو حنيفه قتنده در زيرا وتر فرض
عمليدر امامين قتنده جائز اولمز زيرا انلرك قتنده وتر عشانك سنتيدر وعشايه تابعدر عشا قلنميجه وترك وقتى
دخول ايلمز سقوط ترتيب ايچون دكلدر عدم دخول وقت ايچوندر (ومن لم يجد وقتهما) شول كمسنه كه عشا
ووترك وقتنى بولمسه يعنى بر يرده اولسه لر كه شمس غروب ايلديكى كبى فجر طلوع ايلسه بلغار ولايتى كبى
(لا يجبان عليه) عشا و وتر اول كمسنه نك اوزرينه واجب اولمز (ويستحب الاسفار بالفجر) فجرى اسفار ايلمك
يعنى كوك كنارى بياض اولنجه بر مقدار متأخر اقيلمق مستحبدر قوله عليه السلام (اسفروا بالفجر فانه اعظم
للاجر (بحيث يمكن اداؤه بترتيل ار بعين آية او اكثر) بر حيثيتله اسفار اولنه كه قرق آيت كريمه يى ترتيل ايله اداسى
ممكن اوله ويا خود قرق آيتدن زياده نك اداسى ممكن اوله (ثم ان ظهر فساد الطهارة يمكنه الوضوء واعادته
على الوجه المذكور) اندنصكره اكر طهارتك فسادى ظاهر اولورسه اول كمسنه يه وضوء ممكن اوله ونمازينى
اعاده ايليه ذكر اولنان وجه اوزره يعنى قرق آيت كريمه ياخود دخى زياده يى ترتيل ايله ادا ايلمك ممكن اوله
قال عليه السلام (من صلى الفجر ومكث حتى تطلع الشمس فانما اعتق اربع رقاب من ولد اسمعيل (والابراد
بظهر الصيف) ياز كونلرينك ظهرينى تأخير دخى مستحب اولور انس رضى الله عنه انه عليه السلام اذا كان
الحر ابرد بالصلاة واذا كان البرد عجل بالصلاة) ولحديث ابى سعيد الخدرى انه صلى الله عليه وسلم قال ابردوا
بالظهر فان شدة الحر من فيح جهنم (وتأخير العصر مالم تتغير الشمس) عصرك تأخيرى مستحب اولور مادامكه
شمسك لونى متغير اولميه (والعشاء الى ثلث الليل) عشانك تأخيرى دخى مستحب اولور ثلث ليله دكين
قال عليه السلام (لولا ان اشق على امتى لامرت العشاء الى ثلث الليل (والوتر الى اخره لمن يثق بالانتباه) دخى
صلاة وتر اخر ليله دكين تأخير اولنمق مستحب اولور شول كمسنه ايچونكه اويانمغه اعتمادى اوله
(والا فقبل النوم) اكر اويانمغه اعتمادى يوق ايسه نومدن اول ادا ايليه قال النبى عليه السلام (من خاف
ان لا يقوم آخر الليل فليوتر اوله ومن طمع ان يقوم آخر الليل فليوتر آخر الليل (وتعجيل ظهر الشتاء)
قيش كونلرينك ظهرينى تعجيل دخى مستحب اولور (والمغرب) قيش وياز كونلرينك مغربنى تعجيل اولنمق
دخى مستحب اولور قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (لا تزال امتى بخير ما عجلوا المغرب واخروا العشاء
(وتعجيل العصر والعشاء يوم الغيم) عصر وعشانك تعجيلى دخى بلوطلى كونده مستحب اولور (وتأخير غيرهما)
عشا وعصردن غيريسنده تأخير اولنمق مستحب اولور زيرا تأخيرده قضا ايله ادا بيننده تردد وارد را عدى
بو تقديرجه تأخير اولى در (ومنع عن الصلاة وسجدة التلاوة وصلاة الجنازة عند الطلوع والاستواء والغروب)
شمسك طلوعى واستوائى وغروبى زماننده مصلى صلاتدن وسجدهٔ تلاوتدن وصلاة جنازه‌دن منع اولندى
عقبه رضى الله عنهدن روايت اولنديكه نبى عليه السلام اوچ وقتده نماز قلمقدن وجنازه يى قبره قويمقدن
نهى ايدردى وسجدهٔ تلاوتك مكروه اولديغى كنديده معناى صلاة اولديغيچوندر زيرا صلاتده شرط اولان
طهارت وستر عورت واستقبال قبله سجدهٔ تلاوتده دخى شرطدر روفتاواى قاضيخانده مسطوردر طقوز وقتده
نافله جائزدكلدر برى طلوع فجردنصكره سنت فجرك غيرى نافله قيلمق برى فجرك فرضندن شمسك طلوعندن
اول برى دخى صلات عصردنصكره تغير شمسدن اول وبرى دخى غروب شمسدنصكره وصلاة مغربدن
اول وبرى دخى يوم جمعه‌ده خطبه اوقنوركن و برى دخى جمعه كونى عند الاقامة وبرى دخى بيرام نمازينك
خطبه لرى اوقنوركن وبرى دخى استسقا وكسوف خطبه لرى اوقنوركن نافله قيلمقدر بو طقوز وقتده نافله
قيلمق جائز دكلدر نهى اولنان اوچ وقتكه طلوع شمس واستوا وغروب وقتلرى ايدى بونلردن غيريدر بو طقوز
وقتلرده فائته نك قضاسى وصلاة جنازه وسجدهٔ تلاوت اداسى جائز اولور لكن مكروهدر (الا عصر يومه)
الا اول كونك عصرى منع اولنمدى (وعن التنفل وركعتى الطواف بعد صلاة الفجر والعصر) صلاة فجر وصلاة
عصردنصكره طوافك ايكى ركعتندن نافله نمازدن منع اولندى وقال عليه السلام (لا صلاة مع صلاة الفجر
حتى تطلع وبعد العصر حتى تغرب (لا عن قضاء فائتة وسجدة تلاوة وصلاة الجنازة) قضاء فائته دن

وسجدهٔ

وسجدهٔ تلاوتدن وصلاة جنازه‌دن منع اولنمز (وعن التنفل بعد طلوع الفجر باكثر من سنته) طلوع فجردنصكره
فجرك سنتندن اكثر نافله دن دخى منع اولندى قال عليه السلام لا صلاة بعد الصبح الا ركعتين
(وقبل المغرب) مغربدن اول دخى نافله منع اولندى (ووقت الخطبة ايا كانت) خطبه وقتنده دخى نافله منع
اولندى هر قنغى خطبه اولورسه اولسون كرك جمعه وعيدين وحج خطبه لرى كرك خطبهٔ كسوف واستسقا
جمله‌سى برابردر (وقبل صلاة العيد) صلاة عيددن مقدم دخى تنفل منع اولندى كرك مصلاده اولسون
كرك غيرى يرده كرك امام كرك غيرى اولسون صحابه دن بوكا نهى وانكار وارد اولمشدر روايت اولنوركه
ابن مسعود وحذيفه يوم فطرده ايكيسى قالقوب امامدن اول ناسى صلاتدن منع ايدرلردى روايت اولنمشدركه
(ان عليا رضى الله عنه خرج الى المصلى فرأى قوما يصلون فقال ماهذه الصلاة التى لم تكن يعرفها على عهد
رسول الله صلى الله عليه وسلم فقيل له الا تنهاهم فقال اكره ان اكون الذى ينهى عبدا اذا صلى (وعن الجمع بين
الصلاتين فى وقت) وقت واحده ايكى صلاتك بينينى جمعدن دخى منع اولندى سفر وحضر برابردر وقوله تعالى
ان الصلوة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا موقتا ديمكدر جمع ايسه تغير وقتدر فعلا جمعى جائزدر اما وقتا جائز
دكلدر صلاة ظهرى آخر وقتنه تأخير ايدوب عصرى اول وقتده قيلوب ايكيسنى بريرده قيلمق جائزدر امام شافعى
خلاف ايدوب انك قتنده ظهر ايله عصرى ومغرب ايله عشايى يغمور ومرض وسفر عذرلرى ايله جمع ايلمك
جائزدر (الا بعرفة ومزدلفة) الا عرفه‌ده ومزدلفه‌ده ايكيسنى جمع ايلمك منع اولنمدى عرفه‌ده وقت ظهرده
عصر معا ادا اولنوب جمع اولنور ومزدلفه‌ده عشا وقتنده اخشام ايله عشا معا ادا اولنوب جمع اولنور (ومن
طهرت فى وقت عصر او عشاء صلتهما فقط) دخى شول خاتون كه حيضدن وقت عصرده ياخود وقت عشاده
طاهر اولسه انجق ايكيسندن بريني ادا ايدر امام شافعى خلاف ايدوب عصرده طاهر اولان ظهرى وعشاده
طاهر اولان اخشامى ادا ايدر ديرانك قتنده ظهر ايله عصر ومغرب ايله عشا وقت واحدكبيدر عذر ايله ايكى وقت
بريره جمع اولنور (ومن هو اهل فرض فى اخر وقت يقضيه لا من حاضت فيه) شول كمسنه كه آخر وقتده اهل
فرض اوله اول كمسنه قضا ايدر اما اخر وقتنده حايض اولان قضا ايلمز مثلا بر صبى آخر وقتده بالغ اولسه وياخود
بر كافر مسلم اولسه اول وقتدن انجق تحريمه مقدارى باقى اولسه اول وقتك فرضنك قضاسى انك اوزرينه
واجب اولور اما حايض اولان يا نفسا اولان اوزرينه واجب اولمز زيرا سببندن اعتبار آخر وقتده در ابو حنيفه
قتنده وشافعى قتنده اعتبار وقت اوله در صورت اوليده قضا واجب اولور صورت ثانيه‌ده واجب اولمز

باب الاذان

بو باب اذان بياننده در اذان لغتده اعلامه ديرلر كما قال الله تعالى (واذان من الله ورسوله اى اعلام شريعتده
اوقات مخصوصه‌ده اعلام مخصوصه دن عبارتدر حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم مدينهٔ منوره‌يه
كلدكده صلاتى كاه تأخير وكاه تعجيل ايدردى صحابهٔ كزين وقت صلاتى بلمك ايچون مشاوره ايلديلر بعضيسى
ديديلر كه بر بيراق نصب ايده‌لم اول بيراق نصب اولندقده وقت صلاة ايديكى معلوم اوله وكورميئلره كورنلر
اعلام ايليه وبعضيسى ديديلر كه چاك چالالم چاك چالمق نصارايه مخصوصدر دو كريه كورديلر بعضيسى ديديلر كه
اتش ياقلسون آتش يقمق مجوسيلره مخصوص اولمغين اولدخى كريه كورلدى بعضيسى ديديلر كه بورى چالينه
بورى چالمق يهوديلره مخصوصدر دو اولدخى كريه كورلدى آخر مشاوره قرارداده اولمدى صحابهٔ كزين هر كس
اوينه كتدى عبد الله ابن زيد بن عبيد الانصارى ديديكه ياتمش ايدم بين النوم واليقظه كوردمكه كوكدن
برشخص نازل اولدى اوزرنده يشل قفتان والنده ناقوسه شبيه برنسنه وار ايدى ديدمكه الكده اولان شيئى بكا
بيع ايدرميسن اول شخص بونكله نه اشلرسن ديدى بندخى صلاتك وقت وزماننده اعلام ايچون ضرب ايدرم
ديدم بوندن خيرلو برشيئه سكا دلالت ايده‌يمى ديدكده بيورك ديو الحاح ايلدم اول شخص بر سطوح اوزرينه
چيقوب وقبله‌يه استقبال ايدوب واذان اوقيوب وبر مقدار مكث ايدوب بعده قالقوب اولكى كبى اذان ويروب
اخرنده ايكى كره قد قامت الصلاة ديدى بندخى رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه كلوب بو رؤيايى خبر
ويردم فقال رؤيا ك صدق وحق بلاله القا ايله ديو امر ايدوب بندخى ايشتديكم كبى القا ايلدم وبلال مدينه‌ده
بر سطوح اوزرينه چيقوب اذان ويردكده حضرت عمر رضى الله عنه سمع ايدرك كلدى عبد الله‌يه كلن شخص

بو كيجه بكادخى كادى لكن عبدالله بندن مقدم حضرته كلمش ديو بيوردى روايت اولنديكه صحابه دن بيدى
كمسنه اول كيجه اويلجه دوش كورديلرايدى ابو حفض محمد بن على بوكه انكار ايلمشدر معالم الديندن اولان شيئى
رؤيا ايله ثابت اولدى ديمك تعهددر لكن حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ايرتسى كيجه سى مسجد اقصايه
واردقده انبيا عليهم السلام جمع اولديلر برملك اذان ويردى واقامت ايلدى وانلر ايله رسول الله عليه السلام
نماز قيلدى ودخى دينلمشدركه جبريل رسول عليه السلامه اذانى كتورمشدر حتى كثير بن مره ديديكه جبرائيل
عليه السلام سماده اذان اوقيدى حضرت عمر رضى الله عنه اشتدى صكره بلال حبشى يه تعليم ايلديلر
(سن للفرائض دون غيرها) اذان فرائض خمسه وجمعه ايچون مسنون اولدى فرايضدن غيرى واجباتدن
صلاة عيدين وصلاة وتر ايچون مسنون اولمدى كرچه صلاة وتر ابو حنيفه قتنده فرض ايسه ده دخى وقت
عشاده ادا اولنمق ايله عشا اذانيله اكتفا اولندى (ولا يؤذن لصلاة قبل وقتها) وقتندن اول صلاة ايچون اذان
اوقنمق مسنون اولمدى (ويعاد فيه لو فعل) اكر وقتندن اول اذان اوقندى ايسه وقتنده اعاده اولنور (خلافا
لابى يوسف فى الفجر) ابو يوسف ايچون صلاة فجرده خلاف واردر ليلدن نصف اخيرده اذان اوقنسه اعاده اولنمز
ديو بيورمشلردر (ويؤذن للفائتة ويقيم) فائته ايچون اذان واقامت اولنور زيرا حضرت رسول الله صلى عليه
وسلم ليلة تعريسده فجرى قضا ايلدى اذان واقامت ايله بو قول شافعى يه حجتدر شافعى ايكى قولك برنده لا يؤذن
ولا يقيم ديمشدر استدلالى بودركه حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم خندق غزاسنده كفاره شغللرندن
درت وقت صلاتى فوت اولمش ايدى اول درت وقتى اذان واقامتسز قضا ايلمشدر بزم ايچون دليل ابو يوسفدن
رسول اكرمه اسناد ايله روايتده اول درت وقتى اذان واقامت ايله قضا ايلديكى قصه سيدر (لكن الفضل للميت
مسنون (وكذا الاولى الفوائت) فائته لرك اولى ايچون اذان واقامت اولنمق دخى مسنون قلندى (وخير فيه
للبواقى) فوائتك باقيلرى ايچون مخير قلندى ديلرسه هم اذان وهم اقامت ايدر قضا بحسب الادا اولديغيچوندر
ديلرسه اقامت ايدر (وكره تركهما للمسافر) مسافر ايچون اذان واقامتك تركى مكروه اولدى لقوله عليه السلام
(لابنى ابى مليكة اذا سافرتما اذنا واقيما وليؤمكما اكبركما سنا) (لا للمصلى فى بيته فى المصر) شهرده اونده اولان
مصلى ايچون اذان واقامتك تركى مكروه قلنمدى لقول ابن مسعود رضى الله عنه اذان الحى يكفينا الاذان
والاقامة وفى رواية يكفينا اذان الحى واقامته (وندبا لهما) مسافر ومقيم ايچون اذان واقامت مندوب قلندى
امام مالك خلاف ايدوب انك قتنده صحراده واونده يالكز نماز قلان كمسنه ايچون اذان واقامت لازم دكلدر زيرا
اذان واقامت شعار جماعتدندر يالكز اولدقده خود جماعت بولنمش اولور دير (لا للنساء) نساء ايچون اذان
مندوب قلنمدى (وصفة الاذان معروفة) اذانك صفتى معروفه در اذان درت كره الله اكبر) وايكى (اشهد ان لا اله
الا الله وايكى كره اشهد ان محمدا رسول الله) وايكى كره (حى على الصلاة) وايكى كره (حى على الفلاح) در (والله اكبر
الله اكبر لا اله الا الله) كلمۀ شريفه سيدر معناى اذان شريف (الله اكبر) اى الله اعظم واجل ديمكدر يعنى عملى
دنياده مشغول اولديغكز شيئلرك جمله سندن الله تعالى اعظم واجلدر بو وقت شول وقتدركه سزلك اوزريكزه
صلاتك عملى واجب اولمشدر ايمدى واجب اولان شيئى اشغال ايدلك اعمال دنيانى بو وقتده ترك ايديكز ديمكدر
تكبيرى تكرار ايلمك غفلتدن زياده تنبيه ايچوندر زيرا برشيء تكرار اولسه زياده لى تقرر ايدر اندن صكره شهادتى
ذكر ايلمك بوكه اشارتدركه مؤذن امر اولده اذانه مخالف سو يلميوب بلكى انلره طاعت رب العزته موافق
سو يليوب قلبلرنده تقرر ايچوندر اندن شهادت رسول اللهى ذكر ايدوب زيرا الله تعالى رسولنك ذكرنى عالى
ايدوب اسمنى اسمنه مقارن ايلدى كما قال الله تعالى (ورفعنا لك ذكرك) اندن صكره (حى على الصلاة) صلاته كلن
ديو ندا ايدوب بو وقت صلاة وقتيدر سرعت ايديكز اداسنه زنهار تأخير ايلمكز وقتندن ديمكدر تكرار خود تقرر
ايچون اولديغى ذكر اولنمشدر اندن صكره (حى على الفلاح) ديو ندا ايدر بونده وعد واردر زنهار تكاسل ايلمكز
نجاتكز صلاتدندر ديمكدر اندن صكره تكبيرى ذكر ايدوب افتتاح واختتام جناب رب العزتك اسم شريفيله
بولنسون ايچوندر (لا اله الا الله) عبادتكزى الله ايچون خالص قلك ديو ندادر ايمدى مؤمنيندن هر كيم اذانى
بو منوال اوزره اشيدرسه طوبى له وحسن مآب (ويزاد بعد فلاح اذان الفجر الصلاة خير من النوم مرتين) اذان
فجر فلاحندن صكره ايكى كره (الصلاة خير من النوم) كلامى ايله زياده قيلنور زيرا بلال رضى الله عنه صلاة فجرده

عائشه

عائشه يه كاوردى (الصلاة يا رسول الله) ديردى حضرت عائشه رسول نائمدر ديو جواب ايلدكده بلال دخى
(الصلاة خير من النوم) ديو جواب ايديجك حضرت رسول عليه السلام دخى بو كلامى استحسان ايدوب
(يا بلال اجعله فى اذانك) ديو بيورمشلردر (والاقامة مثله ويزاد بعد فلاحها قد قامت الصلاة مرتين) اقامت
دخى اذان مثللودر پس ايكى كره قد قامت الصلاة لفظلرى اذانك فلاحندن صكره زياده قيلنور (ويترسل فيه)
اذانده ترسل اولنور يعنى بلا سرعة مهل اوزره اوقنور (ويحدر فيها) اقامتده سرعت اولنور (ويكره الترجيع)
ترجيع مكروه اولور ترجيع شهادتينده مؤذن صوتنى آشغه ويوقارى ايتمكدر (والتلحين) تلحين دخى مكروه
اولور تلحين تغنى معناسنه در تحسين صوت ايچون كلمه سنك حروفنى تغيير ايدوب مد ايتميجك يرده مد قصر
ايتميجك يرده قصر ايلمكدر (ويستقبل بهما القبلة) اذان واقامتده مؤذن قبله يه استقبال ايليه زيرا الله تعالى يه
ذكر وثنا اوزره اولوب واحدانيتنه شهادت ودخى پيغمبر عليه السلام اوزرينه رسالتله شهادت محليدر پس
لايق اولان بودركه قبله يه قرشو اوله (ويحول وجهه يمنة ويسرة عند حى على الصلاة وحى على الفلاح) مؤذن
وجهنى صاغه وصوله دوندوره حى على الصلاة وحى على الفلاح ديديكى حينده واذانى استماع ايدنلره لايقدركه
مؤذن حى على الصلاة وحى على الفلاح ديدكده لا حول ولا قوة الا بالله وما شاء الله كان وما لم يشأ لم يكن وما قدر
سيكون ديه لر (ويستدير فى صومعته ان لم يقدر على التحويل واقفا) طورركن ايكى يانته دونمك فائده ويرمز ايسه
اذان ويره جك يرده اردن دونوب اذان اوقيه (ويجعل اصبعيه فى اذنيه) دخى ايكى پرمغنى ايكى قولاغنه وضع
ايليه (ولا يتكلم فى اثنائهما) اذان واقامت اراسنده تكلم ايليه (ويجلس بينهما) اذان واقامت بيننده اوتوره لقوله
عليه السلام (اجعل بين اذانك واقامتك قدر ما يفرغ الآكل من الاكل) (لا فى المغرب فيفصل بسكتة) الا صلاة
مغربده اوتورميه پس برسكته ايله فصل ايليه جزئى فصلده اتفاق اولنمشدر نهايت مقدارنده اختلاف اولنمشدر
وابو حنيفه قتنده ايكيسنك بينى سكته ايله فصل ايلمك مستحبدر اوچ قصه آيت ياخود بر طويل آيت قرائت
ايده جك مقدارى وياخود اوچ اديم مقدارى سكته اولنه بعده اقامت اولنه (وقالا بجلسة خفيفة) امامين
ديديلركه جلسۀ خفيفه لازمدر ايكى خطبه بيننده اوتورلديغى مقدارى (واستحسن المتأخرون التثويب فى كل
الصلاة) متأخرون تثويبى مستحسن كورمشلردر هر بر صلاتده تثويب اعلام بعد الاعلامدر يعنى اذانى استماع
ايتمينلره وقت نماز ياخود الصلاة ديو ندا ايتمكدن عبارتدر (ويؤذن ويقيم على طهر) مؤذن اذان اوقيه واقامت
ايليه طهارت اوزرينه زيرا ذكر اللهدر قرآن كبى طهارت مستحبدر (وجاز اذان المحدث) آبدستسز كمسنه نك
اذانى جائز اولور مقصود حاصل اولديغيچون مكروه دكلدر دينلمشدركه مكروهدر زيرا كنديسى اجابت ايلديكى
شيئه دعوت ايتمكله حق سبحانه وتعالى حضرتلرينك (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسكم) خطابنك
تحتنه داخل اولور (وكره اقامته) محدثك اقامتى مكروه اولدى (واذان الجنب) دخى جنبك اذانى مكروه اولدى
(ويعاد) اكر جنب اذانى اوقودى ايسه اعاده اولنور (كاذان المرأة والمجنون والسكران) مرأه نك ومجنونك
وسكرانك اذانى اعاده اولنديغى كبى زيرا مرأه نك صوتى دخى عورتدر مجنون وسكران خود سويلدكلرين بلمزلر
بونلردن غيرى معتوهك اذانى اعاده اولنمق كركدر ظاهر روايت اوزره اما ظاهر روايتدن غيريده اعاده اولنمز
ديمشدر (ولا تعاد الاقامة) اقامت اعاده اولنمز زيرا اقامتك تكرارى مفيد اولمز بلكه مشروع دكلدر (ويستحب
كون المؤذن عالما بالسنة والاوقات) مؤذنك سنت واقامته عالم اولمسى مستحب اولدى لقوله عليه السلام
(يؤذن لكم خياركم) وفى الفائق قال عمر رضى الله عنه (لو اطيق الاذان مع الخليفى لأذنت يعنى مع الخلافة
وقد اذن رسول الله واقام فى بعض الاوقات حتى روى عن عقبة ابن عامر قال كنت مع رسول الله صلى الله عليه
وسلم فى سفر فلما زالت الشمس اذن واقام وصلى الظهر (وكره اذان الفاسق والصبى والقاعد) فاسق وصبى وقاعدك
اذانى مكروهدر اذان فاسق وصبى مكروه اولمسنه حديث شريفكه (يؤذن لكم خياركم) دليل قويدر اذان
قاعدك مكروه اولمسى مقصود اولان اعلامده خللى اولديغيچوندر (لا اذان العبد والاعمى والاعرابى
وولد الزنا) عبد واعمى واعرابى وولد زنانك اذانى مكروه اولمدى مقصود اولان اعلام ايدى حاصل اولدى
(واذا قال حى على الصلاة قام الامام والجماعة) چون مؤذن حى على الصلاة ديسه امام وجماعت قائم اوله (واذا قال
قد قامت الصلاة شرعوا) چون مؤذن قد قامت الصلاة ديسه نمازه شروع ايليه لر مؤذنى تكذيب ايلمملك ايچون

(واذا كان الامام غائبا او هو المؤذن لا يقومون حتى يحضر) اكر امام غائب اولسه يا خود مؤذن اولان امام
اولسه جماعت قائم اولميه لر امام حاضر اولميجه اكر امام طشره ده بولنورسه كاوب قاوشدقده جماعت قيام ايده لر
دينلمشدر هر قنغي صفه داخل اولورسه اول صف قيام ايلسون قوله عليه السلام (لا تقوموا حتى تروني قت
من مقامي)

باب شروط الصلاة

بو باب صلاتك شرطلري بيانده در شروط شرطك جمعيدر رانك سكونيله اما شرائط شرطك جمعيدر رانك فتحيله
ايكيسي علامت معناسنه در اصطلاحده شرط شول شيئدركه اول شيئك وجودي اوزرينه شيء آخر توقف
ايليه اما كندوسي اول شيئه داخل اولميه بونده مراد صحتك شرطيدر يوخسه وجودك شرطي دكلدر شرط
مشروطدن مقدم ايديكي بيندرحتى باب الهدايه باب الشروط التي يتقدمها ديو تصريح ايلمشدر صاحب
نهايه ديركه يتقدمها قولي شروطك صفت مؤكده سيدر مميزي دكلدر زيرا ايدي تقديم ايلمين شروطدن اولمش اولور
ايدي شروط نفسنده اوچ نوعدر بري شروط عقليه درالم ولذتك حياتله وجودي كبي وبري دخي جعليه دركه
عباداتي شرط قيلرز اما نفسنده شرط دكلدر دخول داره تعليق ايله وقوع طلاق كبي وبري دخي شرعيه دركه
صلاة كبي طهارت ايله بونده مراد اولان صلاته مختصه اولان شروط شرعيه در وجائزدركه صلاتي تقدم ايتمين
شروط صلاتدن احتراز اوله قعدهٔ اخيره كبي زيرا دينلمشدركه قعدهٔ اخيره فرضدر ركن اصلي دكلدر بلكه
صلاتدن خروجه شرطدر تحريمه دخول شرط اولديغي كبي (هي طهارة بدن المصلي من حدث وخبث به وثوبه
ومكانه) صلاتك شرطلري مصلي نك بدني حدث وخبثدن پاك اولمقدر ولباسي ونماز قيله جق يري خبثدن
پاك اولمقدر حدثدن طهارتنه دليل قوله تعالى (وان كنتم جنبا فاطهروا) خبثدن طهارتنه دليل قوله تعالى
(وثيابك فطهر) وقوله عليه السلام (اغسلي عنك الدم وصلي) (وستر عورته) شروطك بري دخي مصلي عورتني
ستر ايلمكدر ستر عورته دليل قوله تعالى (خذوا زينتكم عند كل مسجد) ورأى ثيابكم عند كل صلاة او طواف
ستر عورت صلاة ايچوندر ناس ايچون دكلدر اكر ناس ايچون اولسه ايدي عند دخول الاسواق ويا خود
عند المجمع بيورلوردي (خذوا زينتكم) قولي اطلاق اسم الحال على المحل وعند كل مسجد قولي اطلاق اسم
المحل على الحال قبيلندندر اكر دينلورسه ابن عباس حضرتلرندن روايت اولنمشدركه بو آيت كريمه طواف حقنده
نازله اولدي صلاة حقنده نازله اولمدي حق صلاتده ستر عورتك وجوبنه نيجه حجت اولور جواب ويريلوركه
اعتبار عموم لفظه در خصوص سببه دكلدر بونده ايسه (كل مسجد) بيورلدي عموم اوله جق بري دخي مسجد
حرامدر (واستقبال القبلة) قبله يه توجه دخي صلاتك شروطندندر شرط اولديغنه دليل (فولوا وجوهكم
شطره) اي شطر المسجد الحرام ظهيريه ده بعض عارفيندن منقولدركه بشرك قبله سي كعبه واهل سمانك قبله سي
بيت معموردر وكروبينك قبله سي كرسي وحملهٔ عرشك قبله سي عرشدر (والوقت) شروطك بري دخي وقتدر
(والنية) شروطك بري دخي نيتدر شرط اولديغنه دليل قوله عليه السلام (انما الاعمال بالنيات) اي حكم الاعمال
زيرا صلاة قيام وقتنده وعبادت بيننده تردد واردر البته تميز لازمدر تميز اولمز الا نيت ايله اولور (وعورة
الرجل من تحت سرته الى تحت ركبته) رجلك عورتي يعني عورت يري كوبكنك التندن ديزلري نك التنه
وارنجه يه دكيندر (والامة مثله مع زيادة بطنها وظهرها) جاريه دخي رجل كبيدر قارني وارقه سي زياده سي ايله
يعني امه ده رجلدن زياده عورت يري قارني وارقه سيدر سائر اعضاده رجل ايله برابردر مدبره وام ولد
ومكاتب دخي امه كبيدر حضرت عمر رضي الله عنه خمار اورتمش بر جاريه يه راست كلدكده القي عنك الخمار
يا دفار تتشبهين بالحرائر ديوب نرد ايله ضرب ايدوب منع بيورمشدر (وجميع بدن الحرة عورة الا وجهها وكفيها
وقدميها في رواية) حره نك جمله سي عورتدر الا يوزي وايكي اللري وايكي ايقلري عورت دكلدر وجهي
استثنايه سبب بعض احيانده كمال احتياج ايچوندر شهادت كبي ومحاكمه كبي اللري استثنايه علت احوالك
ظهوريله ضرورت اولوب عمل ممكن اولمديغيچوندر مادامكه مكشوف اولميه قدمين استثناسندن مراد مشيده
ضرورت احتياج ايچوندر خصوصا فقرادن اوله (وكشف ربع عضو هو عورة) ربع عضوك كشفي دخي
عورتدر (ع كالبطن والفخذ والساق وشعرها النازل وذكره بمفرده والانثيين وحدهما وحلقة الدبر بمفردها)

ربع

ربع عضوك كشفي جواز صلاتي منع ايدر قارن كبي واويلق كبي وعورتك بلدري كبي وعورتك باشدن نازل
اولان صاچي كبي ويا الكزذكر كبي وخايه لرك ايكيسي بر عضو اولمسي كبي ويا الكزدبر حلقه سي كبي (وعند ابي
يوسف انما يمنع انكشاف الاكثر وفي النصف عنه روايتان) ابو يوسف قتنده عضوك اكثرينك انكشافي ممنوعدر
ونصفك انكشافنده ابو يوسف حضرتلرندن ايكي روايت واردر ائمه من انكشاف عورتك قليلي معفو اولوب
كثيري معفو اولمديغنده اتفاق ايلمشلردر اما قلت وكثرتده اختلاف ايلمشلر ابو حنيفه ومحمد ديديلر كه ربعك
مادوني قليلدر زيرا ربع كامله مشابهدر وكل مقامنه مواضع كثيرده قائم اولمشدر ابو يوسف ديركه نصفك مادوني
قليلدر زيرا برشيء كه اكثرايله صفتلنوركه انك مقابلي اقل اوله زيرا قليل اسماء مقابله دندر ونصفده بنه امام
يوسفدن برروايتده منع ايدر زيرا نصف حد قلتدن چقمشدر برروايتده جواز صلاتي منع ايلمز حد كثرته داخل
اولمشدر (وعادم ما يزيل النجاسة يصلي معها ولا يعيد) نجاستي ازاله ايدر شيئي بولميان كمسنه اول نجاست ايله
نمازي ادا ايدر واعاده ايلمز لفظ ما هم صويه وهم مايع اولانه متناول اولور (ولو وجد ثوبا ربعه طاهر وصلى عاريا
لا يجزيه) اكر مصلي ربعي طاهر ثوب بولسه وعريانا قيلسه كفايت ايلمز اول ثوب ايله ايلمك لازمدر (وفي اقل من
ربعه يتخير) ربعدن اقل طاهر اولان ثوبده مصلي مخيردر ديلرسه ثوب ايله ادا ايدر ديلرسه عريانا ادا ايدر بونلردن
هر بريسي حال اختيارده جواز صلاتي منع ايدر حتى مقدارده برابر اولدقلري ايچون زيرا انكشاف قليل
ونجاست قليل معفودر وبونلرك كثيرلري مانعدر اوله اولمجق بينلرنده مانعيتده من غير رجحان برابرلك اولدي
ايسه مصلي ديلديكني اختيار ايدر (والافضل الصلاة به) افضل اولان اول ثوب ايله نماز قلمقدر (وعند محمد يلزم)
امام محمد قتنده اول ثوب ايله نماز قلمق لازمدر زيرا ثوب نجس ايله نماز قيلرسه فرضي ترك ايتمش اولوركه طهارت
ثوبدر عريانا قيلورسه نيجه فرايض ترك ايتمش اولور ستر عورت وقيام وركوع وسجود كبي (وان لم يجد ما يستر
عورته فصلى قائما بركوع وسجود جاز والافضل ان يصلي قاعدا بايماء) اكر مصلي عورت يريني ستر ايده جك
برشيء بولمزايسه ركوع وسجود ايله قائما قلسه جائزدر افضل اولان ايما ايله قاعدا قيلمقدر زيرا اصحاب نبي عليه
السلام بويله ايتمشلردر وستر عورتك خلفي يوقدر ايما ايسه اركاندن خلفدر خلقي اولان اولميان ايچون ترك
اولنور بردخي بونك ايچونكه قيام وركوع وسجود صلاة ايچون واجبدر ستر عورت ايسه هم صلاة وهم
ناس ايچون واجبدر ايكي حق ايچون واجب اولاني اختيار ايلمك افضلدر (وقبلة من بمكة عين الكعبة) مكه ده
اولان كمسنه نك قبله سي عين كعبه در حتى بر مكي اونده نماز قيلسه ديواري قالدرسه لر انك استقبالي شطر
كعبه يه اولمق لازمدر (ومن بعد جهتها) شول كمسنه كه كعبه دن بعيد اوله انك قبله سي جهت كعبه در (فان
جهلها ولم يجد من يسئله عنها تحرى وصلى) اكر مصلي كعبه يي بيلمسه وبر كمسنه دخي بولمسه كه قبله دن
اكا سؤال ايليه اول كمسنه تحري ايدر ونمازي قيلر زيرا اصحابهٔ كزين رضي الله تعالى عنهم اجمعين تحري
ايدرلر قيلورلردي حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم انكار ايليوب نهي دخي ايلمدي تجنيسده دخي
مسطور دركه بر آدم صحراده ايكن قبله كندويه شبهه لو اولسه ايكي آدم قبله بودر ديو خبر ويرسه لر لكن
كندولر دخي مسافر اولوب قبله يي بيلمسه لر ومصلينك كندي تحريسي آنلرك خلافي اولسه اول ايكي آدمك
قولنه التفات ايتميوب كندي اجتهادي اوزره عمل ايليه غيرك اجتهادي ايله كندي اجتهادني ترك ايلميه
(فان علم بخطائه بعدها لا يعيد) اكر مصلي قبله ده خطاسني صلاتدن صكره بيلسه اعاده ايلمز امام شافعي ديركه
اعاده ايلر شول شيئه قياس ايلمشكه بري نجس وبري طاهر ثوبده تحري ايدوب تحري اوزره بري ايله اداء صلاة
ايلمش صكره كندويه يقين حاصل اولمشكه نماز قيلديغي قفتان نجس ايمش اتفاقا اعاده ايدر لكن بوكه قياس
فاسددر زيرا اول كمسنه ثوب طاهر ايله صلاته مأموردر وبزم مسئله مزاكا مخالفدر اشتباه قتنده قبله من جهت
تحريدر قوله تعالى (فاينما تولوا فثم وجه الله) (وان علم به فيها استدار وبنى) اكر خطاسني بيلسه يعني قبله ده خطا
ايتديكني بيلسه صلاتده ايكن دونر وبنا ايدر استداره يه دليل قوي روي عن ابن عمر رضي الله عنه بينا الناس
في صلاة الصبح اذ جاءهم آت فقال ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قد انزل عليه الليلة قرآن وقد امر
ان يستقبل الكعبة فاستقبلوها وكانت وجوههم الى الشام فاستداروا الى الكعبة (وكذا ان تحول رأيه)
بنه حكم سابق كبيدر اكر مصلينك رأيي تحول ايدرسه يعني اكر رأيي بعد الصلاة تحول ايدرسه اعاده ايلمز

زیرا نده دل اجتهاد فسخ نص کبیدر ماضیده ظاهر اولیوب مستقبلده ظاهر اولور (وان شرع بلا تحر لا یجوز
وان اصاب) اکر تحری یسز صلاته شروع ایلسه جائز اولمز اکر قبله یه اصابت دخی ایدرسه زیرا مشتبه اولان قبله
جهت تحری ایدردی ایتمدکده اجتهادسز نماز قلسه صلاتی جائز اولمز حتی ابو حنیفه‌دن روایت اولندیکه دینی
استخفاف ایلدیکی ایچون اکفار اولنور و برکسنه دخی قصدا قبله دن غیری یه توجه ایلسه لکن قبله سی کعبه یه
موافق دوشسه ابو حنیفه دیرکه اول کسنه کافر اولمشدر ابو یوسف دیرکه صلاتی جائز اولور و فقیه ابو اللیث
دیرکه قول امام اعظم حضرتلرینکدر (وعند ابی یوسف ان اصاب جازت) امام ابی یوسف قتنده اکر قبله یه
اصابت ایدرسه صلاة جائز اولور (وان تحری قوم جهات) فی لیلة مظلمة (وجهلوا حال امامهم جازت صلاة
من لم یتقدمه) اکر بر قوم قرا کاق کیجه‌ده جهات ایچون تحری ایلسه‌لر و امامل‌رینك حالنی بلمسه‌لر شول
کسنه نك صلاتی جائز اولورکه امامه تقدم ایلمشدر جهت تحری یه توجه بولندیغیچون و دخی مانع
اولمدیغیچون مانعکه تقدمدر اکر بعضینك ارقه سی امامك ارقه سنه کاورسه جائزدر بونده سائلك سؤالی وارد
اولورکه جماعت حال امامی بیلمك اولمز لیل مظلمده ایسه صلاة لیل جهریه در امامه جانبده اولدیغی صوتندن
معلوم اولور کوندز ایسه بو مرتبه اولمق احتمالی محالدر جواب ویریلورکه جائزدرکه صلاة قضا اوله یا خود نهارده
اولان بر قرا کاق مغاره‌ده اوله یا خود شمسه کسوف واقع اولمش اوله بر وجهله که کوندز لیلهٔ مظلمه‌یه مشابه اولور
زیرا انوار یخده و ازمنهٔ ماضیه‌ده واقع اولمشدر بو جوابلرك جمله سی احتمالاتدندر (بخلاف من تقدمه) شول من
بونك خلافیدرکه امامه تقدم ایلمشدر (او علم حاله وخالفه) یا خود امامك حالنی بیله وا کا مخالفت ایلیه انکده دخی
نمازی فاسد اولور زیرا امامك خطا اوزره اولدیغنه معتقد اولمشدر (وقبلة الخائف جهة قدرته) قورقوجی
اولان کسنه نك قبله سی کندینك قدرتی اولان جهتدر خائف اولان اکر عدودن اکر ارسلاندن اکر غرقدن
واکر حرسزدن ایسه برابردر (ویصل قصد قلبه الصلاة بتحریمتها) مصلی قلبنك قصدینی صلاته اولشدره
اول صلاتك تحریمه سی ایله یعنی نیتی تکبیر افتتاحه مقارن ایلیه بلا فصل بزم قتمزده نیته مقارن اولیوب تحریمه
اوزره مقدم دخی اولورسه جائزدر ما بیننده صلاته منافی برشیء بولنمزایسه اکل وشرب کبی قران بزده شرط دکلدر
شافعی قتنده قران شرطدر (وضم التلفظ الی القصد افضل) تلفظی قصد قلبه ضم ایلمك افضلدر نیت سزدکر
باللسان ایچون اعتبار یوقدر زیرا اول کلام نیت دکلدر اکر ایکیسنی جمع ایدرسه افضل اولانی اشلمش اولور
(ویکفی مطلق النیة للنفل والسنة والتراویح فی الصحیح) نفل وسنت وتراویح ایچون مطلق نیت کفایت ایدر
صحیح اولان قول بودر فی الصحیح قولی سنت وتراویحه راجعدر و شول شیئدن احترازدرکه بعض کسنه‌لر سنتده
نیت لابددر دیدیلر (نویت ان اصلی سنة الرسول والتراویح) دیمك لازمدر وجه صحیح بودرکه سنن وتراویح
اصلده نوافلدر مطلق نیت کفایت ایدر (وللفرض شرط تعیینه کالعصر مثلا) فرض ایچون تعیین اولنمق شرط
قلندی مثلا عصر کبیکه (نویت ان اصلی عصر الیوم) دیمك لازمدر نویت الفرض دیمك کفایت ایلمز زیرا فرضلرك
اختلافی اولمغله تمییز ایلمك لازمدر (والمقتدی ینوی المتابعة ایضا) مقتدی امامه متابعتی نیت ایدر فرضه نیت
ایلدیکی کبی یعنی نویت عصر الیوم متابعا او مقتدیا بالامام بعض مشایخدن منقولدرکه برکسنه جمعه وعیده
نیت ایلسه اما امامه اقتدایه نیت ایلمسه جائزدر زیرا بو ایکیسی امامسز اولمز زاهدیده مسطوردرکه برکسنه امامه
اقتدا ایلسه اما بیلسه زیدمیدر یوخسه عمرومیدر صحیحدر امازیده اقتدا ایلسه امام عمرو اولسه جائز اولمز زیرا
اقتدا ایتدیکی نمازی قلمش اولور (وللجنازة ینوی الصلاة لله تعالی والدعاء للمیت) جنازه نمازنده صلاتی الله
ایچون دعایی میت ایچون نیت ایلیه (ولا تشترط نیة عدد الرکعات) هر قنغی صلاة اولورسه اولسون رکعتلرك
عددیچون نیت شرط قلنمدی

باب صفة الصلاة

بو باب صلاتك صفتی بیاننده‌در صفت ووصف ایکیسی الفاظ مترادفاتندندر اهل لغت قتنده صفتده اولان
هاء واودن عوضدر وعد عدة کبی بزم اصحابمزدن متکلمین قتنده وصف واصف کلامیدر صفت ایسه موصوفك
ذاتیله قائم بر معنادر بونده صفت ایله مراد اولان صلاة ایچون ارکان وعوارض ایله حاصل اولان هیئتدر
اکر دینلورسه که صفت عرضدر وصلاة دخی عرضدر عرض ایله عرض خود قائم اولمق جائز دکلدر صفة الصلاة

دیمك صحیح اولور جواب ویریلورکه قیام عرض بالعرض جائز اولمسنی تسلیم ایلمزز زیرا بعض کسنه‌لر قیامنی
تجویز ایلمشلردر سرعة الحرکة وبطؤها قولنك دلیلی ایله اکر تسلیم اولنورسه که قیام عرض بالعرض جائز اولمیه
لکن صفة الصلاة اول بابدن اولدیغنه تسلیم اولنمزز زیرا احکام شرعیه‌ده حکم جواز واردر پس بو اجلدن
صحت وفساد وبطلان وقبح وحسن وجواز ووجوب وفسخ واقاله صفتلری ایله متصف اولور (فرضها التحریمة)
صلاتك فرضی تحریمه‌در تکبیر افتتاح الله اکبر دیمکدر دخی الله اکبر مقامنه قائم اللهك تعظیمنی مشعر اولان
اجل واعظم کبی یا خود الرحمن اکبر یا خود تسبیح ایله سبحان الله یا خود تهلیل ایله لا اله الا الله کبی تحریمه دیمك
کندودن اول اولان اشیاء مباحی حرام ایدر دیمکدر سائر تکبیرات بویله دکلدر تحریمه‌ده اولان تا انتقالدر
وصفیتدن اسمیته انتقال ایلدیکیچون (وهی شرط) تحریمه شرطدر بزم قتمزده شرط اولوب رکن
اولمدیغنه دلیل (وذکر اسم ربه فصلی) الآیة شافعی قتنده رکندر زیرا صلاته شروع تحریمه ایله اولور پس ایمدی
برشیئه شروع اول شیئك جزء اولی اولور بویله اولنجه رکن اولور زیرا برکسنه امامندن اول الله اکبر دیسه باطل
اولور شرط بویله دکلدر بو مسئله خلافنك فائده سی بودرکه صلاة نافله‌یی تحریمهٔ فرض اوزرینه بنا ایلمك جائزدر
فرضك اتمامندنصکره نافله‌یه ابتدادن تحریمه سز امام شافعی قتنده جائز دکلدر زیرا رکن ایسه شرط فرضك
اولدقدنصکره نافله نك اولمز بزم قتمزده جائزدر زیرا فرضك شرطی نافله نك شرطی دخی اولمق جائزدر برکسنه
فرض ایچون ابدست السه انکله نافله‌یی قیلر و کذا نافله ایچون ابدست السه انکله فرضی دخی قیلر (والقیام)
قیام دخی فرضدر فرضیتنه دلیل قوله تعالی (وقوموا لله قانتین) ای مطیعین او خاشعین ابن عمردن روایت
اولنورکه قنوت صلاتده طول قیامدر قیامدن مراد قیام فی الصلاتدر (والقراءة) قراءت دخی فرضدر
فرضیتنه دلیل (فاقرؤا ما تیسر من القرآن) بو آیت کریمه صلاة ایچون نازله اولمشدر خارج صلاتده قرآن
واجب دکلدر داخلنده واجبدر بالاجماع (والرکوع والسجود) رکوع وسجود دخی فرضدر فرضیتنه دلیل
قوله تعالی (وارکعوا واسجدوا) (والقعود الاخیر قدر التشهد) تشهد مقداری قعدهٔ اخیره‌ده اوتورمق دخی فرضدر
وحدیث شریف ایله ثابت اولمشدر عبده ورسوله لفظنه دکین قراءة اولندقده صلاتی تمام اولور حتی مقتدی قبل
الامام فراغت ایلسه یا خود تکلم ایلسه صلاتی تمام اولور لان النبی علیه السلام (اخذ بید عبد الله بن مسعود
رضی الله عنه وعلمه التشهد الی قوله واشهد ان محمدا عبده ورسوله ثم قال اذا فعلت هذا او قلت هذا فقد قضیت
صلاتك ان شئت ان تقوم فقم وان شئت ان تقعد فاقعد) حضرت رسول صلی الله علیه وسلم صلاتی تشهده تعلیق
ایلدی وشول شیئکه فرض انکله تمام اولور اول دخی فرضدر امام ابو حنیفه وابو یوسف قتنده تشهد مقداری
اوتورمق فرضدر اما قراءتی فرض دکلدر (وهی ارکان) قیام وقراءت ورکوع وسجود وقعدهٔ اخیره ارکاندر زیلعی
وغیریسی قعدهٔ اخیره فرضدر رکن دکلدر دیمشلر (والخروج بصنعه فرض) مصلینك صنعی ایله نمازدن خروجی
دخی فرضدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب خروج بصنعه فرض دکلدر دیرلر ازاءلور که
خروج معصیت اولور اول معصیتی فرضیت ایله وصف جائز دکلدر زیرا حدیث ابن مسعودده تشهد تعلیم
اولندقده (اذا قلت هذا وفعلت فقد تمت صلاتك) بیورلمش ایدی خروج صلاتك ضدی اولدی پس ایمدی
صلاتدن اولمز ابو حنیفه حضرتلری دیرکه صلاة ایچون تحریمه وتحلیله واردر ایمدی اندن خروج ممکن دکلدر
الاصنع ایله نته کیم صنع ایله داخل اولندی حتی اداء صلاة آخری ممکن دکلدر الا خروج ایله اولور هر شیئکه
فرضه موصلدر اول دخی فرضدر (وواجبها) صلاتك واجبی (قراءة الفاتحة) فاتحهٔ شریفه‌یی اوقومق در فاتحهٔ
شریفه‌نی ترك ایله فاسد اولمز زیرا حنفیه قتنده ترك واجب ایله صلاتك فسادی لازم کلمز شافعی قتنده فرضدر
بر حرفی ترك اولنسه صلاة فاسد اولور شافعینك فرضیتنه دلیلی قوله علیه السلام (لا صلاة الا بفاتحة الکتاب)
بزم دلیلمز قوله تعالی (فاقرؤا ما تیسر من القرآن) نص شریفیدر هر قنقی آیت اوقنورسه جائزدر شافعینك دلیلی
خبر واحددر خبر واحد ایله خود زیاده علی النص جائز دکلدر (وضم سورة) ضم سوره دخی واجبدر ابو حنیفه
قتنده اوچ آیت دخی قراءة ایدرسه اداء واجب ایلمش اولور امام مالك قتنده فرضدر شافعی قتنده مستحبدر
(وتعیین القراءة فی الاولیین) ایکی اولکی رکعتده تعیین قراءة دخی واجبدر شافعی دیرکه جمله سنده قراءة فرضدر
قوله علیه السلام (لا صلاة الا بالقراءة) زیرا رکعت صلاتدر بویله اولدیغی اجلدن برکسنه نماز قلمه قلغه یمین ایلسه

بر ركعت قلسه حانث اولور شافعی قتنده برنم دلیلمز قوله علیه السلام (القراءة فی الاولیین قراءة فی الاخریین)
حدیث شریفیدر شافعینك روایت ایلدیكی حدیث شرعده معهوده اولان صلاة اوزرینه محمولدركه اول
صلاة معهوده ایكی ركعتدر بركمسنه صلاة قلمیایم دیو یمین ایلسه بزم قتمزده حانث اولمز مادامكه ایكی ركعتی
ادا ایلمیه اكر ایكی اولكیده قراءتی ترك ایلسه وآخر ایكی ركعتلرده ادا ایلسه صلاتی جائز اولور لكن سجدهٔ سهو
لازم كلور امام مالك قتنده اوچ ركعتده قراءة فرضدر اكثر ایچون حكم كل اولدیغیچون زفر دیدیكه بر ركعتده
قراءة فرضدر زیرا فعله امر تكراری اقتضا ایلمز ابو حنیفه طرفندن دینلور كه ركعت ثانیه اول كبیدر چونكه شفع
اولك ركعت اولیسنده قراءة فرض اولدی ثانیه ده دخی فرض اولدی اما شفع ثانی اول كبی دكلدر زیرا سفر ایله
سقوطی محققدر (ورعایة الترتیب فی فعل مكرر) فعل مكررده ترتیب رعایتی دخی واجبدر ركعت واحده ده
سجده كبی بركمسنه بر سجده دنصكره قیام ایلسه وقیامده ایكی سجدهٔ ثانیه یی تذكر ایلسه فی الحال قضا ایدر
وقیامی یینه معتبردر معلوم اوله كه تحقیقا صلاتده واقع اولان اركان شوندن خالی دكلدركه یا افعال جنسندن
اوله افعال جنسندن اولورسه اول وآخر شوندن خالی دكلدركه هر ركعتده متكرر اوله یاخود اولمیه اكر متكرر
اولورسه ترتیب واجب اولور حتی قصدا ترك ایدرسه آثم اولور اكر ناسیا ترك ایدرسه سجدهٔ سهو لازم كلور ثانی كه
هر ركعتده متكرر اولمیاندر ترتیب آنده فرضدر عامدا اونا سیا ترك ایدرسه صلاتی فاسد اولور اكر اقوال جنسندن
اولورسه قراءة كبی ترتیب انده واجبدر اكر قراءتدن اول ركوع ایلسه اكر عامدا ایسه آثم اولور اكر ساهیا ایسه
سجدهٔ سهو لازم كلور (وتعدیل الاركان) تعدیل اركان دخی واجبدر (وعند ابی یوسف هو فرض) ابو یوسف
قتنده تعدیل اركان فرضدر ابو یوسفك دلیلی حضرت حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم بر اعرابی یی خروس
منقاریله دانه دیوشرر كبی صلاتده سجده ایدر كوردیكنده (قم صل فانك لم تصل) قول شریفیدر تعدیل اركان
ركوعدنصكره قیام وسجدتین بیننده قعود ایله برمقدار قرار اوركوعدنصكره قائم اولمغه قومه تسمیه ایدرلر ایكی
سجده ما بیننده اولانه جلسه دیرلر ابو یوسف قتنده طمانیت بر تسبیح مقداریدر بو قول شافعینكدر (والقعود
الاول) قعود اول دخی واجبدر كرك رباعی وكرك ثلاثی اولسون كرك نافله كرك فرض اولسون امام محمد وشافعی
وزفر قتلرنده نافله نك رباعی اولانلرنده فرضدر ذخیره ده مذكوردركه قعدهٔ اولی سنتدر وثانیه سی فرضدر
(والتشهدان) ایكی تشهد قراءتی دخی واجبدر هدایه ده قعدهٔ اولیده سنتدر ثانیه ده واجبدر دیمش اما مصنف
اولی وثانیه اعتبار ایلمیوب ایكیسنده دخی واجبدر دیو تشهدان لفظی ایله تصریح ایلدی (ولفظ السلام) لفظ
سلام دخی واجبدر یعنی (السلام علیكم ورحمة الله) دیمك دخی واجبدر شافعی قتنده فرضدر دلیلی قوله
علیه السلام (تحلیلها التسلیم) بزم دلیلمز انه علیه السلام (قال اذا قعد الامام فی آخر صلاته ثم احدث قبل ان
یسلم فقد تمت صلاته) امام محمد قتنده سلام الامام یكفی للمقتدی امامین دیدیلركه مقتدی صلاتدن خروج
ایده مز بنفسه سلام ویرمیجه (وقنوت الوتر) وترده قنوت اوقیق دخی واجبدر قنوت لغتده طاعته دیرلر قوله
تعالی (والقانتین والقانتات) اندنصكره صلاتده قیامه دیدیلر قنوت بو محلده دعاء الوتر دیمكدر كرك رمضانده
اولسون كرك رمضاندن غیریده اولسون اما شافعی قتنده رمضانك نصف اخیرنده انجق واجبدر (وتكبیرات
العیدین) ایكی بیرام تكبیرلری دخی واجبدر (والجهر فی محله والاسرار فی محله) محلنده جهر محلنده اسرار
واجبدر سنت دخی دیمش واردر (وسنتها رفع الیدین للتحریمة) صلاتك سنتلری ایكی اللرین اول صلاتده
تحریمه ایچون رفع ایلمكدر ابهامینی قولاغنك یومشغی یرینه وضع ایلیه یاخود برابرینه قالدیره خاتون
كشیلر اوموزلرینه برابر قالدیره لر (ونشر اصابعه) تكبیر ایلدكده پرمقلرینی نه تفریج ونه ضم ایلیه همان
كندی حالی اوزره ترك ایلیه (وجهر الامام بالتكبیر) امامك تكبیرده جهری دخی سنتدر زیرا امام صلاته
دخولنی اعلام ایلمك لازمدر اول اجلدن ایكی اللرینی رفع ایلمك صاغر ایچون وجهر ایلمك اعمی ایچون سنت
اولمشدر (والثناء) سبحانك اللهم الی آخره قراءة ایلمك دخی سنتدر (والتعوذ والتسمیة والتأمین سرا) اعوذ بالله
من الشیطان الرجیم دیمك وبسم الله الرحمن الرحیم دیمك ولا الضالین دنصكره امین دیمك سنتدر سرا قیدی ذكر
اولنان سنن اربعه دن هر بریسیچوندر كركسه ادا اولنان نافله اولسون كركسه فرض اولسون كركسه جهریه
اولسون برابردر امام مالك دیركه امام فاتحه یه باشلرسنا سز وتعوذ سز وتأمین سز بو قولی ابو حنیفه دن روایت

ایلمشدر امام مالك یینه دیمشدركه تسمیه نیت دكلدر شافعی دیدیكه امام تسمیه وتأمینی جهریه ده جهر ایدر
(ووضع یمینه علی یساره تحت سرته) صاغ الینی صول الینك اوزرینه كوبكی التندن وضع ایلمك سنتدر امام
مالك قتنده اللرین ارسال عزایمدر وضع ایلمك رخصتدر (وتكبیر الركوع) ركوعك تكبیری دخی سنتدر واجب
دخی دینلمشدر (وتسبیحه ثلاثا) ركوعك تسبیحی اوچ كره سنتدر قال النبی علیه السلام (من قال فی ركوعه
سبحان ربی العظیم ثلاثا فقد تم ركوعه) اكر منفردا ادا ایدن بش ویدی وطقوز كره قراءة تسبیح اولیدر امام اوچ
دفعه قراءة ایلمك كركدر زیرا جماعتده نیجه اختیارلر وضعیفلر واردر احتمالدركه تحمل ایده میه لر اول اجلدن
اوچ كره ایلمسی احسندر ابو مطیع دیمشدركه تسبیح الركوع والسجود واجب وقال مالك لا تسبیح فی الركوع
اصلا (والرفع منه) ركوعدن رفع رأس دخی سنتدر شافعی قتنده فرضدر ابو حنیفه بر روایتده ركوع وسجوددن
رفع رأس فرضدر دیمش بو قول محمدكدر (واخذ ركبتیه بیدیه وتفریج اصابعه وتكبیر السجود وتسبیحه ثلاثا)
ایكی الیله دیزلرینی اخذ ایلمك وپرمقلرینی اچق وسجودك تكبیری وسجودك اوچ كره تسبیحی سنتدر سجودك
تسبیحی (سبحان ربی الاعلی) دیمكدر (ووضع یدیه علی ركبتیه) ایكی الینی دیزلری اوزرینه وضع ایلمك دخی سنتدر
(وافتراش رجله الیسری) صول ایاغنی دوشمك دخی سنتدر (ونصب الیمنی) صاغ ایاغنی قبله طرفنه دكمك دخی
سنتدر (والقومة) ركوعدن قیام دخی سنتدر (والجلسة بین السجدتین) ایكی سجده بیننده دخی اوطورمق
سنتدر ابو یوسف قتنده فرضدر (والصلاة علی النبی صلی الله علیه وسلم) حضرت پیغمبر علیه السلام اوزرینه
صلاة كتورمك دخی سنتدر (والدعاء بعد التشهد) دعا دخی بعد التشهد سنتدر مثلا (اللهم اغفر لی ولوالدی)
كبی یاخود حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلمدن مروی اولان دعا كبی (اللهم انی ظلمت نفسی ظلما كثیرا وانه
لا یغفر الذنوب الا انت فاغفر لی مغفرة من عندك انك انت الغفور الرحیم) كلام ناس ایله دعا ایلمیه (وادابها نظره
الی موضع سجوده) صلاتك ادابی مصلینك موضع سجودینه نظریدر ومصلی ایاق اوزرنده ایكن موضع سجوده
نظر ایلیه ركوعده ایكن ایاغنك اوزرینه نظر ایلیه سجده ده ایكن ایكی بورننك قنادلرینه نظر ایلیه قعودده حجرینه
یعنی قوجاغنه نظر ایلیه صاغه سلام ویردكده صاغ اوموزینه صوله سلام ویردكده صول اوموزینه نظر ایلیه
اكر بو ایلجه ادا ایلمزسه آثم اولمز انجق ترك ادب ایتمش اولور (وكظم فیه عند التثاؤب) اسنمك وقتنده آغزینی یومق
دخی ادابندندر اشاغی طوداغنی دیشی ایله اخذ ایلیه اكر متعذر اولور ایسه الینك ارقه سنی اغزی اوزرینه وضع
ایلیه قال النبی علیه السلام (التثاؤب فی الصلاة من الشیطان واذا تثاءب احدكم فلیكظم ما استطاع (واخراج
كفیه من كمیه عند التكبیر) ایكی اللرین یكلرندن اخراجا تكبیر ایلمكده آدابندندر زیرا تواضعه اقرب وجبابره یه
تشبهدن ابعددر بو معنی رجال حقنده در اما نساء اللرین یكلرینه قومق لازمدر (ودفع السعال ما استطاع) قادر
اولدیغی مرتبه اوكسروكی دفع ایلمك دخی آدابندندر زیرا اوكسرك افعال صلاتدن دكلدر بغیر عذر اولورسه صلاتی
فاسد اولور (والقیام عند حی علی الصلاة) مؤذن حی علی الصلاة دیدكده صلاته قیام ایلمك دخی آدابندندر (وقیل
عند حی علی الفلاح) دینلدیكه قیام حی علی الفلاح دینلدكده لازمدر (والشروع عند قد قامت الصلاة) مؤذن
قد قامت الصلاة دیدكده نمازه شروع دخی آدابندندر (فصل) بو فصل صلاته شروعك صفتنی واحكام واحوالنی
بیان ایچوندر (ینبغی الخشوع فی الصلاة) صلاتده خشوع لایقدر یعنی خضوع وخشوع ایلمك لازمدر
قوله تعالی (قد افلح المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون) حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم چن نماز
قیلوردی قلب شریفی چوملك كبی قینادری (واذا اراد الدخول فیها) چن مصلی صلاته دخول مراد ایلسه
(كبر حاذفا) حاذفا تكبیر ایلیه حذفدن مراد لفظة اللهك همزه سنی واكبرك باسنی مد ایلمكدر تكبیره دلیل
قوله تعالی (وربك فكبر) وقوله علیه السلام (تحریمها التكبیر حاذفا (بعد رفع یدیه محاذیا بابهامیه شحمتی اذنیه)
ایكی النی رفع ایلدكدنصكره باش پرمقلرینی قولقلرینك یومشاقلرینه محاذی یعنی مساوی ایلدیكی حالده تكبیر
ایلیه پرمقلرینی نه زیاده آچه ونه زیاده ضم ایلیه اما ركوعده آچه وسجودده ضم ایلیه (وقیل ماسا) دینلمشدر
باش پرمقلرینی قولقلرینك یومشاقلرینه طوقندره قیل دیدیكی قاضیخاندر امام شافعی اوموز باشلرینه دكین
قالدیره دیر وامام مالك باشنه برابر قالدیره دیر بزم ائمه مز خیر الامور اوسطها یی اختیار ایلدیلر (وعند ابی یوسف
یرفع مع التكبیر لا قبله) ای الیدین ابو یوسف قتنده تكبیر ایله معا رفع ایلمیه مقدم ایلمیه رفع ید مع التكبیر سنتدر

زيرا نبى عليه السلام بوكه مواظبت ايلمشدر بو قول ابو يوسفدن مروى وطحاويدن محكمدر اصح اولان رفع يد
ايدوب بعده تكبير ايلمكدر زيرا رفع نفى كبرياء عن غير الله در نفى ايسه اثبات اوزرينه مقدمدر كلمهٔ شهادتده كى كبى
(والمرأة ترفع حذاء منكبيها) خاتون كشى رفع ايدر اوموزلرينه برابر زيرا اللرى عورتدر كادر پس بو فعلده رجل
كبيدر (ومقارنة تكبير المؤتم تكبير الامام افضل) مقتدينك تكبيرى امامك تكبيرينه مقارن اولمسى افضلدر ابو
حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين خلاف ايدوب مقارنت لازم دكادر بلكه مقتدينك تحريمه سى امامك تحريمه
سندنصكره اولمق اوليدر ديرلر ديلديكه خلاف جوازده در يعنى اكر تكبيرى امامه مقارن ايلسه ابو حنيفه
قتنده جائزدر لزالا بعده تكبير ايليه امامينك دليلى قوله عليه السلام (انما جعل الامام ليؤتم به فاذا كبر فكبروا
واذا قرأ فانصتوا واذا ركع فاركعوا) بيورمشدر بونده فا تعقيب ايچوندر ايمدى تأخيردن لازمدر وجوبا ياخود
ندبا ابو حنيفه ايچون دليل لفظ اذا ظرفيت ايچوندر يعنى كبروا فى زمان يكبر فيه الامام ديمكدر پس اذا معيتى
افاده ايلدى برروايتده قرآن واجب اولدى وبرروايتده وجوب ساقط اولدى خرج ايچون پس ايمدى اول
نيت ايله صحت باقى قالدى (ولو قال بدل التكبير الله اجل او اعظم او الرحمن اكبر او لا اله الا الله اكبر) الله اكبر
بدلنه بو كلملر ايله تكبير ايلسه (اوكبر بالفارسية صح) ياخود فارسى ايله تكبير ايلسه خدا بزركست ياخود نام
خدا بزركست كبى مطلقا صحيح اولور كرك عربيه يى برخوشجه تكلم ايلسون كرك ايلمسون ابو حنيفه
قتنده وامامين قتنده صحيح اولمز الا عربيه يى برخوشجه تكلمه قادر اولمين ايچون صحيح اولور (وكذا لو قرأ بها
عاجزا عن العربية) بينه لسان فارسى ايله تكبير كبيدر عربيدن عاجز اولديغى حالده فارسيه ايله قراءت ايلسه
(اوذبح وسمى بها) ياخود ذبح ايلسه وفارسيه ايله تسميه ايلسه صحيح اولور (وغير الفارسية من الالسن مثلها)
فارسيدن غيرى لسانلردن بريله قراءت ياخود تسميه فارسى مثللودر (فى الصحيح) قول صحيحده ابو سعيد بردعى
فارسيدن غيرى ايله جائز دكادر ديرزيرا فارسينك غيرى لسانلر اوزرينه مرتبه سى واردركه قال النبى عليه
السلام (لسان اهل الجنة العربية والفارسية الدرية) (ولو شرع باللهم اغفر لى لا يجوز) اللهم اغفر لى لفظلرى ايله
شروع ايلسه جائز اولمز زيرا خالصا تعظيم ايچون دكادر كندو حاجتى ايچون اولان اغفر لى يه قارشمقدر (وقال
ابو يوسف ان كان يحسن التكبير لا يجوز الا به) ابو يوسف ديديكه اكر مصلى تكبير ايلمكه قادر اولورسه فارسى ايله
تكبير ايلمك جائز دكادر الا تكبير عربى ايله جائز اولور (ثم يعتمد بيمينه على رسغ يساره تحت سرته) آندنصكره مصلى
صاغ النى صول بلكى اوزرينه قيوب كوبكى التندن قرار ايتديره قوله عليه السلام (ان من السنة وضع اليمين
على الشمال تحت السرة) (فى كل قيام سن فيه ذكر) هر قيامده كه ذكر اول قيامده مسنون اوله سن فيه ذكر قولى
مصلينك واصحابنك قولندن احترازدر زيرا آنلر قتنده صلاة جنازه وتكبيرات عيدين وبين الركوع والسجود
اولان قومه ده اللرين ارسال سنتدر (وعند محمد فى كل قيام شرع فيه قراءة) امام محمد قتنده قراءة مشروع اولان
قيامده اعتماد ايليه (فيضع فى القنوت وصلاة الجنازة) قنوتده وصلاة جنازه ده وضع ايليه يعنى كوبكى التنده
صول بلكى اوزرينه صاغ النى وضع ايدر زيرا امام ابو حنيفه وابو يوسف قتنده ذكر مسنوندر (خلافا له)
امام محمد خلاف ايدوب انك قتنده ارسال ايلمك كركدر زيرا بو ايكيده قراءة مشروعه دكادر (ويرسل فى قومة
الركوع وبين تكبيرات العيدين اتفاقا) مصلى اللرين ارسال ايدر ركوع قومه سنده دخى تكبيرات عيد بينده
ائمه نك اتفاقى اوزره زيرا بو ايكى سنده ذكر وقراءت مسنون دكادر اكر اعتراض اولنورسه قومهٔ ركوعدن ذكر كه
(سمع الله لمن حمده وربنا لك الحمد) در مسنوندر جواب ويريلوركه بونده ذكر مسنوندن مراد ممتد اولمسيدر
(ثم يقرأ سبحانك اللهم وبحمدك الى آخره) آندنصكره سبحانك اللهم يى آخرنه وارنجه اوقيه وجل ثناؤك قولى
امام محمد زياده ايلدى امام مالك ديركه مصلى چون تكبير ايلسه قراءته مشغول اوله وثنا وتعوذ وتسميه يه
مشغول اولميه (ولا يضم وجهت وجهى الى آخره) وجهت وجهى لفظنى ضم ايلميه (خلافا لابى يوسف)
ابو يوسف خلاف ايدوب انك قتنده ضم اولنور (ثم يتعوذ سرا) آندنصكره سرا تعوذ ايليه امام مالك قتنده تعوذ
اولنمز انسك قولى ايله استدلال ايدر انسدن روايت اولنديكه بن خلف رسول الله صلى الله عليه وسلمدن ابو بكر
وعمر رضى الله عنهمانك خلفنده نماز قلدم انلر الحمد لله رب العالمين ايله افتتاح ايدرلر ايدى امابزم ايچون دليل
قوله تعالى (فاذا قرأت القرءآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم) نص شريف يفيدر بونك ظاهرى فرض اولمسى

مقتضيدر

مقتضيدر لكن سنت اولمسنه اجماع ايلمشلردر (للقراءة) قراءت ايچون تعوذ ايليه يعنى تعوذى قراءته تابع قيله
ثنايه تابع قيلميه (فيأتى به المسبوق عند قضاء ما سبق) مسبوق تعوذى كتورر سبقت ايدن ركعتى قضاده زيرا
تعوذ قراءته تابعدر اما ثنائى كتورمز (لا المقتدى) امامه اقتدا ايدن تعوذ ايلمز زيرا انك اوزرينه قراءت واجب
دكادر اما ثنا ايدر (ويؤخر عن تكبيرات العيدين) مصلى تعوذى تكبيرات عيديدن تأخير ايلر قراءته متصل
اولسون ايچون (وعند ابى يوسف هو تبع للثناء فيأتى به المقتدى) ابو يوسف قتنده تعوذ ثنايه تابعدر ايمدى
مقتدى ثنايى كتورر (ويقدم على تكبيرات العيد) ومصلى ثنائى تكبيرات عيد اوزرينه تقديم ايدر ديلمشدركه
تعوذ قراءته تابعدر امام محمد قتنده وثنايه تابعدر ابو يوسف قتنده ابو حنيفه دن ايكى روايت واردر بر روايتى
محمد ايله در وبرروايتى ابو يوسف ايله در اما مختار اولان محمد ايله اولان روايتدر (ويسمى سرا اول كل ركعة) هر
ركعتك اولنده سرا بسمله اوقيه قوله عليه السلام (ثلاث يخفيهن الامام التعوذ والتسمية والتأمين) آندنصكره
ابو حنيفه دن ايكى روايت واردر برى كندوسى انجق تسميه ايدردى وبنه اندن روايتدركه هر ركعتك اولنده
تسميه ايدردى بو قول ابو يوسف وامام محمد قوليدر واحتياطه اقربدر (لا بين الفاتحة والسورة) مصلى
فاتحه ايله سوره بيننده تسميه ايلمز (خلافا لمحمد فى صلاة المخافتة) امام محمد خلاف ايدوب انك قتنده اخفا اولنق
صلاتده فاتحه ايله سوره بيننده تسميه اولنور (وهى آية من القرآن انزلت للفصل بين السور ليست من الفاتحة
ولا من كل سورة) بسمله قرآندن بر آيتدر سوره لر بينى فصل ايچون نازل اولمشدر نه فاتحه دندر ونه سائر
سوره لرك برندندر الا سورهٔ نملده اولان بسمله بويله دكادر زيرا حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم فاتحهٔ
شريفه يى قراءت ايلدى آندنصكره بسمله يى اوقودى والتى آيت عد ايلدى (ثم يقرأ الفاتحة وسورة او ثلاث آيات)
آندنصكره فاتحه وبر سوره واوچ آيت قراءت ايليه قوله عليه السلام (كل صلاة لم يقرأ فيها فاتحة الكتاب فهى
خداج اى ناقصة) ورسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى بوكا مواظبت ايدردى (واذا قال الامام
ولا الضالين امن هو والمؤتم سرا) چون امام ولا الضالين ديسه كندوسى ومقتدى سرا آمين ديه لر قوله
عليه السلام (اذا امن الامام فامنوا فانه من وافق تأمينه تأمين الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه) امام مالك
قتنده امام آمين ديمز وحسن بن زياد دخى ابو حنيفه دن روايت ايدوب (اذا قال الامام ولا الضالين فقولوا امين)
حديث شريفى دليل ايرادايلمشدر امابزم ايچون دليل ذكر اولنان حديث شريفك آخريدركه (فان الامام
يقولها) قول شريفيدر (ثم يكبر راكعا) آندنصكره راكع اولديغى حالده تكبير ايليه (ويعتمد بيديه على ركبتيه
ويفرج اصابعه) دخى ايكى اللرى ديزلرى اوزرينه اعتماد ايليه وپرمقلريني اچه قوله عليه السلام لانس (اذا ركعت
فضع يديك على ركبتيك وفرج بين اصابعك) (باسطا ظهره) ارقه سنى دوشيجى اولديغى حالده زيرا حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم مبارك ظهر شريفلرينى شويله بسط ايدرلرديكه صو ايله طولمش برقدحى ظهر شريفلرينه
قوسه لردو كلمز ايدى اما شرط اولنديكه نصف اسفل طوغرى اوله زيرا اهل اصول قتنده ركوع قيامه تشبيه در
حقيقة حتى امامه ركوعده مدرك اولان اول ركعته يتشمش اولور (غير رافع رأسه ولا منكس له) ركوعده
باشنى رفع ايلمديكى حالده واشاغه اندرمديكى حالده (ويقول ثلاثا سبحان ربى العظيم) دخى اوچ كره سبحان ربى
العظيم ديه قوله عليه السلام (اذا ركع احدكم فليقل فى ركوعه سبحان ربى العظيم ثلاثا) (وهو ادناه) بو اوچ
كره اوقومق تسبيحك ادناسيدر ادناسى ديمك كمالك ادناسيدر يوخسه جوازك ادناسى دكادر (ويستحب الزيادة
مع الايتار للمنفرد) اوچدن زياده مستحب اولدى منفرد اولان كمسنه يه وترايعنى بش ياخود يدى وياخود
طقوز تك اولمق اوزره (ثم يرفع الامام قائلا سمع الله لمن حمده) آندنصكره امام باشنى قالديره سمع الله لمن حمده قولنى
قائل اولديغى حالده سمع قبل معناسنه درای قبل الله حمد من حمده زيرا سماع قبول معناسنه ده استعمال اولنور
سمع الامير كلام فلان اذا قبل وحمده ده اولان ها ساكته ايچون ياخود استراحت ايچون ماهيه وحاميه هاسى كبى
بويله اولديغى اجلدن تحريكى جائز دكادر ديلديكه كنايه اوله يعنى ضمير اوله كه الله ه راجع اوله وامامه كفايت
ايدر سمع الله لمن حمده ديمك اما ربنا لك الحمد ديمك لازم دكادر بو قول ابو حنيفه نكدر (ويكتفى به) امام سمع الله
لمن حمده ايله اكتفا ايليه (وقالا يضم اليه ربنا لك الحمد) امامين ديديلركه امام ربنا لك الحمد قولنى سمع الله
لمن حمده قولنه ضم ايدر (ويكتفى المقتدى بالتحميد اتفاقا) مقتدى تحميد ايله اكتفا ايدر تخفيف ايچون اتفاقا

(والمنفرد يجمع بينهما فى الاصح) منفرد ايكيسنك بينني جمع ايدر اصح روايتده (وقيل كالمقتدى) دينلديكه
منفرد مقتدى كبيدر آنجق تحميد ايدر جامع الصغيرده مذكور اولان بودر تواردلك رواتى اوزرينه تسميع كفايت
ايدر زيرا امام تسميع ايلدى منفرد دخى نفسنك اماميدر واوزرينه قرأن واجبدر امامه واجب اولديغى كبى
مصنفك اصح قولى مقتدى كبى احترازدر (ثم يكبر ويسجد فيضع ركبتيه ثم يديه ثم وجهه بين كفيه ضاما
اصابع يديه محاذية اذنيه) اندنصكره تكبير ايليه ودخى سجده ايليه وديزلريني ارضه وضع ايليه اندنصكره ايكى
الني وضع ايليه قولقلرينك برابرينه اندنصكره وجهنى ايكى كفنك ما بيننه قويه ايكى النك پرمقلريني بربرينه
ضم ايلديكى حالده زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى بو يلجه ايشلردى امام شافعى ديركه حين
سجده ده اللريني اوموزلرى برابرينه وضع ايليه (ويبدى ضبعيه) بازولريني اظهار ايليه قوله عليه السلام
(ابد ضبعيك) ضبع عضد معناسنه در (ويجافى بطنه عن فخذيه) اويلوقلرندن قارنني بعيد ايليه رسول اكرم
صلى الله عليه وسلم سجده ايلدكده شولقدر بعيد ايدرديكه بر قوزو كچمك قابل اولوردى اما مصلى صفده اولورسه
اول درجه ايلميه جارنه اذا اولمسون ايچون (ويوجه اصابع رجليه نحو القبلة) ايكى ايافلرينك پرمقلريني قبله
جانبنه توجه ايتديره قوله عليه السلام (اذا سجد المؤمن سجد كل عضو معه فليوجه من اعضائه القبلة
ما استطاع (والمرأة تخفض وتلزق بطنها بفخذيها) خاتون كشى بازولريني حفض ايدوب قارننى اويلوقلرينه
اولاشديره تلزق ملتصق ديمكدر (ويقول سبحان ربى الاعلى ثلاثا) مصلى اوچ دفعه سبحان ربى الاعلى
ديه (وهو ادناه) اوچ كره ديمك كمالك ادناسيدر (ويسجد بانفه وجبهته) مصلى سجده ايدر بورنى وآلنى ايله يعنى
ايكيسى ايله زيرا حضرت رسول عليه السلام مواظبت ايلمشدر مصنف بورنى جبهه دن مقدم ذكر ايلدى حال
بوكه وضع جبهه سجده ده بورندن اقويدر لكن بورن ارضه قريب اولمغين اول وضع اولنديغنه بناءدر (فان اقتصر
على احدهما او سجد على كور عمامته جاز مع الكراهة) اكر بورن وجبهه نك بريسى اوزرينه وياخود عمامه سنك
كورى اوزرينه اقتصار ايدرسه كراهت ايله جائزدر يالكز بورنى اوزرينه سجده ايلسه ابو حنيفه قتنده جائزدر
مع الكراهه اكر جبهه اوزرينه سجده ايدوب من غير عذر اكتفا ايدرسه بالاتفاق كراهتسز جائزدر (وقالا لا يجوز
الاقتصار على الانف من غير عذر) امامين ديديلر كه بورن اوزرينه عذرسز اقتصار جائز دكلدر ابو حنيفه دن
مرويدركه قال النبى عليه السلام (امرت ان اسجد على سبعة اعظم) جبهه يى بورندن عد ايلمشلردر
اعدى واجبدركه مجرد انف ايله سجده اولميه نته كيم بكاق اكك ايله اولمديغى كبى ابو حنيفه دن مرويدركه
سجده يوزك بعضيسنى وضع ايلمكله متحقق اولور جمله سنى وضع ممكن دكلدر انف وجبهه ايكى مرتفع
كوكدر يوزك جميعنى وضعه مانعلردر چونكه كلك وضعى متعذردر مصلى بعضيسنى وضع ايله مأمور
اولور خد وذقن بالاجماع چيقديلر بونلره تعظيم مشروع اولمدى اكر دينلورسه كه امامين ايچون
(امرت ان اسجد على سبعة اعظم) حديث شريفى نيجه دليل اولور بركمسنه اللرين وديزلرين وضع ايلميوب
ترك ايلسه سجده لازم اولور بالاجماع بو درت اعضا خود اوليدى اعضادندر وبوندن غيرى ابو حنيفه ايچون
امامين اوزرينه ترك جبهه نك جوازنى بو حديث شريف ايله احتجاج ايدنمك مستقيم اولور درت اعضانك
تركى جائز اولديغى كبى سائله جواب ويريلوركه حديث شريف بيان ايچوندركه شول اعضا ر محل
سجده در اول بيان دكلدر لامحالة اعضاء سبعه لازمدر دينله انف ايسه بويدى اعضادن غيريدر لازم اولوركه
بورن ايله سجده اولميه همان محل سجده ئى بياندر (ويجوز على فاضل ثوبه) مصلى كيديكى ثوبك يكى واتكى
اوزرينه سجده جائز اولور بونده حكايه غريبه واردر بركون ابو حنيفه حضرتلرى برحرقه اوزرينه نماز قيلوردى
بركمسنه ياننده چوب ياشيخ بويله اشلمه بو مكروهدر ديدى ابو حنيفه اول كمسنه يه سن قندن سن دبو سؤال
ايلدى خوارزمدنم ديو جواب ويردى (الله اكبر) علم شريف بوندن خوارزمه كيدر بوخسه اندن بوره لره كلمز
ديدى اندنصكره ديديكه سزلك مسجدكزده حشيش وارميدر واردر ديدى يا حشيش اوزره سجده جائز اوله
حرقه اوزرينه جائز اولمق عجبدر ديدى (او على شئ يجد حجمه وتستقر جبهته عليه) دخى شول شئ اوزرينه
سجده صحيح اولوركه مصلى اول شيئك حجمنى بوله ده جبهه سى اول شيئك اوزرينه مستقر اوله يعنى قرار بوله
ايمدى حلاجلنمش پنبه اوزرينه ودخى صمان اوزرينه ودارى اوزرينه سجده ايلمك جائز دكلدر

(لاعلى مالا تستقر) مصلى شول شئ اوزرينه سجده ايلمزكه الني اول شئ اوزرنده قرار ايلمز (وان سجد
للمزاحمة على ظهر من هو معه فى صلاته جاز) اكر ازدحام محلنده كندى ايله برصلاتده اولان كمسنه نك
ارقه سى اوزرينه سجده ايلسه جائز اولور اكر كندى قيلديغى صلاة اوليوب آخر صلاة اولورسه جائز اولمز
(وهى تتم بالرفع عند محمد) امام محمد قتنده سجده رفع ايله تمام اولور زيرا سجود انخفاضدن عبارتدر بونده
ايسه وضع رأسده سجده بولنمش اولور ايمدى اول تقديرجه وضع ايله تمام اولور (فائده) خلاف شول
كمسنه ده ظاهر اولوركه اول كمسنه اويله نمازيني بش قلدى دردنجيده اوتورمدى بشنجيه قائم اولدى
وبشنجى سجده ايله قيد ايلدى سجده ده ايكن حدث واقع اولدى (وعند ابى يوسف بالوضع) ابو يوسف قتنده مجرد
وضع ايله خامسه تمام اولدى قعدهٔ اخيره فوت اولمغين صلاة فاسد اولدى وفاسد اوزرينه بنا ايسه صحيح دكلدر
امام محمد قتنده خامسه تمام اولمز باشنى رفع ايلميجه اول كمسنه ابدست الور وقعده يه اوتورر وفرض قعود ايله
وتشهد وسلام تمام ايدر (ثم يرفع رأسه مكبرا ويجلس مطمئنا) اندنصكره تكبير ايدیجى اولديغى حالده باشنى
رفع ايليه ومطمئنا اوتوره يعنى برتسبيح مقدارى اوتوره دينلديكه مقدار رفع اول درجه كركدركه جلوسه
قريب اوله زيرا سجده يه قريب اولان سجده دن عد اولنور جلوسه قريب اولان جلوسدن عد اولنور دينلديكه
بچن ساجدك جبهه سى ارضدن بروجهله آيرلسه كه ارض ايله جبهه بيننده يل كچمك ممكن اوله اول مقوله
اولان سجده دخى جائز اولور (ويكبر ويسجد مطمئنا) اندنصكره تكبير ايليه ومطمئنا سجده ايليه (ثم يكبر
للنهوض فيرفع وجهه ثم يديه ثم ركبتيه) اندنصكره قيام ايچون تكبير ايليه وبورنى سجده دن قالديره اندنصكره
اللريني اندنصكره ديزلريني رفع ايليه (وينهض قائما من غير قعود) دخى قيام ايتمكله قيام ايليه اوترمقسزين
قائما ينهضنك مفعول مطلقيدر (ولا اعتماد بيديه على الارض) دخى ايكى النى ارض اوزرينه اعتماد ايلمكسزين
قائم اوله وقالقديغى وقت وبلكه ديزلرى اوزرينه اعتماد ايليه امام شافعى جلسهٔ خفيفه ايدوب ارضه اعتماد اقيام
ايلمكه ذاهب اولمش دليلى حديث مالك ابن الحويرثدر (ان النبى عليه السلام كان اذا رفع رأسه من السجود
قعد ثم ينهض) وبزم ايچون دليل حديث ابو هريره در (ان النبى صلى الله عليه وسلم كان ينهض فى الصلاة
على صدور قدميه) دليلين تعارض ايلمكله امام شافعينك دليلى حال كبره بزم دليلمز حال قدرته محمول اولمق
لازمدر (والثانية كالاولى) ركعت ثانيه اولى كبيدر (الا انه لا يثنى ولا يتعوذ) الا بوقدر واردركه مصلى ثانيه ده
ثنا وتعوذ اوقيه (ولا يرفع يديه الا فى فقعس صمعج) مصلى اللرين رفع ايلمز الا حرفلر دلالت ايتديكى شيئلرده
رفع ايدر فا ايله مراد تكبير افتتاحدر قاف ايله مراد قنوت وعين ايله مراد عيدين سين ايله مراد استيلام حجردر
صاد ايله مراد صفا ميم ايله مراد مروه عين ايله مراد عرفات جيم ايله مراد جمرتيندر اكر دينلورسه كه حديث
شريفده (لا ترفع الايدى الا فى سبع مواطن) ديو بيورلمشدر بونده ايسه سكز يرده ذكر اولندى جواب ويريلوركه
صفا ومروه حكم واحدده در ينه يدى مواطن قالور (فاذا رفع رأسه من السجدة الثانية من الركعة الثانية
افترش رجله اليسرى فجلس عليها ونصب يمناه نصبا ووجه اصابعها نحو القبلة) بچن مصلى ركعة ثانيه ده
سجدهٔ ثانيه دن باشنى رفع ايلسه صول اياغنى دوشيه واول اوزرينه اوتوره وصاغ اياغنى ديكه وپرمقلريني
قبله جانبنه توجه ايتديره وحضرت عائشه رضى الله عنها رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك قعودينى
بو يلجه وصف ايلمشدر (ووضع يديه على فخذيه وبسط اصابعه موجهة نحو القبلة وقرأ تشهد ابن مسعود)
دخى ايكى الني اويلقلرى اوزرينه وضع ايليه والنك پرمقلريني قبله طرفنه دوشيوب توجه ايتدرديكى حالده
ودخى تشهد ابن مسعودى اوقيه (وهو التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك ايها النبى ورحمة الله
وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) ابن مسعودك
تشهدى بودر معلوم اوله كه صحابهٔ كرين تشهدده اختلاف ايلديلر حضرت عمر وابن عباسك وعبد الله
ابن مسعودك وحضرت عائشه نك تشهدلرى واردر وجابرك وبونلردن غيرينك دخى تشهدلرى واردر بزم علمامز
تشهد ابن مسعودى اخذ ايتديلر وشافعى تشهد عبد الله بن عباسى اخذ ايلدى انك تشهدى (التحيات
المباركات الصلوات الطيبات لله سلام عليك ايها النبى ورحمة الله وبركاته سلام علينا وعلى عباد الله الصالحين
اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له واشهد ان محمدا رسول الله) شافعى ديركه بز تشهدى اخذ ايلديكمز ابن

مسعودك تشهدندن درت وجهله اولیدر بریسی بودرکه بونده زیاده کلمه واردرکه مبارکات کلمه سیدر ایکنجیسی
قرآنه موافقدرکه قال الله تعالی (تحیتهم فیها سلام من عند الله مبارکة طیبة) اوچنجیسی سلام الف لامسز ذکر
اولنمشدر قال الله تعالی (سلام علیکم وقالوا سلاما قال سلام وسلام علیه یوم ولد) نص شریفلریدر اشرف کلام
ایسه قرآنه موافق اولاندر دردنجیسی ابن مسعوددن متأخردر زیرا ابن عباس صغیر السن ایدی شرعدن
متأخر اولنلری نقل ایدرلر شافعینك جوابی بو محلده تمام اولدی بزم اصحابمز دیرلرکه ابن مسعودك تشهدینی اخذ
برنیجه وجهله اولیدر (اولکیسی) ان ابن مسعود رضی الله عنه قال اخذ النبی علیه السلام بیدی وعلمنی التشهد
کما کان یعلمنی سورة من القرآن وقال قل التحیات لله) امری ایسه استحبابدر (ایکنجیسی) استغراقی افاده ایدر
(اوچنجیسی) والصلوات والطیبات ده اولان واو عطف ایچوندر زیرا معطوف علیهك غیریدر
هر بریسی بر ثنا اولور واوسز اولیجق جملهسی بر ثنا اولوب بعضیسی بعضیسنك صفتی اولمق لازم کلور (دردنجیسی)
اسم الله تقدیم اولنمشدر چونکه محمود حقك اسمی ابتداء کلامده ذکر اولنموب تأخیر اولنسه محتمل اولور ایدی ابتداء
کلامده ازالهٔ احتمال اولیدر (بشنجیسی) بودرکه تمام صلاة ابن مسعودك تشهدینه تعلیق اولنمشدرکه رسول
الله صلی الله علیه وسلم ابن مسعوده تشهدی تعلیم ایلدکدنصکره (ان فعلت هذا وقلت هذا فقد تمت صلاتك)
بیورمش ایدی دلالت ایدرکه صلاة بونکله تمام اوله بوندن غیری ایله اولمیه (التنجیسی) تشهد ابن مسعود
تشهدلرك احسنیدر اسناد الائمه حدیث بویلجه دیمشلردر (یدنجیسی) عامهٔ صحابهٔ کرام ابن مسعودك تشهدینی
اخذ ایلمشلردر ان ابابکر رضی الله عنه علم الناس علی منبر رسول الله التشهد مثل ما قال ابن مسعود وسلمان
فارسی وابن جابر ومعاویه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین بویله روایت ایلمشلردر (سکزنجیسی) التحیات قولی
عامدر قربت صلاتیه وغیریه متناول اولور چونکه صلاة واوسز ذکر اولنسه تخصیص وبیان اولنور شافعی تحیات
انجق صلاة مراد ایدر غیری مراد ایلمز هر بارکه واو ایله ذکر اولنسه عام اولمق اوزره باقی قالور تا اده ابلغ اولور بویله
اولیجق بر وجه دخی اولیدر (طقوزنجیسی) بزم دیدیکمز قیاسه اوفقدر زیرا صلاتك ایکی طرفنه ممتد ومشروع
ذکردر پس ایدی واو ذکر اولنان شالك بریسی ایچون استفتاح اولور وشافعینك اختیار ایلدیکی تشهدده زیاده
کلمه وارددر دیدیکنه بز دیرزکه زیاده ایله ترجیح لازم اولسه تشهدمزده دخی واو والف لام وعبده کلمه سی زیاده در
وشافعینك یوافق القرآن دیدکلرنده بز دیرزکه قرآنه موافق اولمسی اولویت اقتضا ایلمز زیرا قعدهٔ اخیرهده قراءت
قرآن مکروهدر نه کیفیت ایله مستحب اولور قرآنه موافق اولان الله تعالی (تحیة مبارکة) نظم شریفلری
آدمیلره خطاب اثناسنده ذکر ایلدی اذکار صلاة ایسه خطاب آدمیاندن بعید اولمق اولیدر شافعینك التحیات
التسلیمات قولی که نظم شریفده اکثریا الف لامسز وارد اولمشدر دیدیکی ایکی جوابك بری مرور ایتمشدر اول
مکروهدر جواب باقی سلام قرآنده الف ولام ایله کلمشدر قوله تعالی (والسلام علی یوم ولدت والسلام علی من
اتبع الهدی) شافعینك بزم خبریمز متأخر دیدیکی غلطدر زیرا ابو وائل الاسدی عبد الله بن مسعوددن روایت
ایلدیکه بزلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك خلفنده نماز قیلردق السلام علی الله دیردك رسول اکرم
حضرتلری برکون نمازی قضا ایلدی اندنصکره بزه اقبال ایدوب بیوردیکه لا تقولوا السلام علی الله فان الله
هو السلام ولکن قولوا التحیات لله والصلوات والطیبات الی آخره) وینه کرخی حدیث ابن مسعودی روایت
ایدوب اول سلامده التحیات الطاهرات المبارکات الزاکیات السلام علی جبرائیل والملائکه دیو قراءت ایدردك
دیو نقل ایلمشدر بو دلالت ایلدیکی ابن عباس روایتندن متأخر اوله زیرا ابن عباس صغرسنده روایت ایلمشدر
شافعینك بو سوزی روایتده متأخر اولدیغی صورتده دخی بر شیء دکلدر زیرا احد صحابهٔ صغارلك روایتنی کبار
صحابه اوزرینه ترجیح ایلمشدر روایت اولندیکه برکون ابو حنیفه اصحابی ایله اوتورر ایکن براعرابی کلوب
برجلك الله افی الصلاة واو ام واوان دیو سؤال ایلدی ابو حنیفه جوابنده واوان دیدی واعرابی بارك الله علیك
کما بارك فی لا ولا دیدی وکتدی مجلسنده حاضر اولنلر سؤال وجوابه واقف اولمیوب ابو حنیفهدن سؤال ایلدیلر
جواب بیوردیکه تشهدده بر واو میدر یوخسه ایکی واو میدر دیو سؤال ایلدی بز دخی ایکی واودر دیو جواب
ویردکده برکت ایله بزه دعا ایلدی (کما بارك فی الشجرة الزیتونة لا شرقیة ولا غربیة) دیدی المعنی (التحیات لله)
عبادات قولیه الله ایچوندر (والصلوات) عبادات فعلیه دخی الله ایچوندر (والطیبات السلام علیك ایها النبی

ورحمة الله وبرکاته) بو قول مقابله سنده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری لیلهٔ معراجده جناب
رب العزته اوچ کلمه ایله که تحیات وصلوات وطیباتدر ثنا ایلدی جناب حق اوچ کلمه ایله مقابله بیوروب بری
سلام وبری رحمت وبری برکتدر السلام علیك کلمه سی اول مقابلهیی حکایتدر (السلام علینا وعلی عباد الله
الصالحین) بو قول لیلهٔ معراجده رسول اکرم حضرتلرینك قول شریفیدر (ولا یزید علیه فی القعدة الاولی)
بو تشهدك اوزرینه زیاده ایلمیه قعدهٔ اولیده یعنی صلوات کتورمیه اکر ساهیا کتوررسه سجدهٔ سهو ایدر
(ویقرأ فیما بعد الاولیین الفاتحة خاصة) ایکی اولکی رکعتدنصکره یالکز فاتحهٔ شریفه قراءت ایلیه کرك رباعیه
اولسون کرك ثلاثیه اولسون (وهی افضل وان سبح اوسکت جاز) قراءت فاتحه افضلدر اکر موضع فاتحهده
تسبیح ایدرسه یاخود سکوت ایدرسه جائزدر ابو حنیفهدن روایتدرکه فاتحهٔ شریفه آخرینده واجبهدر
ساهیا ترکی ایله سهو سجدهسی لازم اولور عمدا ترکی ایله مسیء اولور (والقعود الثانی کالاول) قعود ثانی اولکی
کبیدر یعنی صول اباغی دوشیوب انك اوزرینه اوتوروب صاغنی نصب ایلمك کبی (والمرأة تتورك فیهما) عورت
تورك ایلر ایکیسنده یعنی ایکی قعدهده (وهی ان تجلس علی الیتها الیسری وتخرج کلتا رجلیها من الجانب الایمن
تورك اولدرکه عورت صول اوتوراغنك اوزرینه اوتوره وایکی ایاقلرینی صاغ جانبندن اخراج ایلیه مصنفك
تورك دیدیکنك تفسیری بودر (فاذا اتم التشهد فیه) قعود ثانیده چونکه تشهدی تمام ایلیه (صلی علی النبی صلی الله
علیه وسلم) پیغمبر علیه السلامه صلاة کتوره بزم قتمزده سنتدر شافعی قتنده فرضدر فرضیتنه دلیل الله تعالی
حضرتلرینك (صلوا علیه) نص شریفیدر امر وجوب ایچوندر وجوب ایسه خارج صلاتده اولمز انجق صلاتده
اولور بزم ایچون دلیل ان النبی علیه السلام (قال لابن مسعود بعد ما علمه التشهد ان فعلت هذا وقلت هذا فقد
تمت صلاتك) بیورمشدر زیرا حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم صلاتك تمامنی بو ایکیسنه تعلیق
ایلدی شول کمسنه که تشهدی صلاة علی النبی ایله تعلیق ایلدی اول کمسنه نصه مخالفت ایلدی زیرا صلاة
علی النبی ذکردر اخفا اولنور اخفا اولندیغی ایچون سنتدر رکوع وسجود تسبیحلری کبی اما شافعینك دلیلی
اولان آیت کریمهیه جواب (صلوا علیه) امردر امر ایسه ایجاب ایچوندر لکن لا وجوب خارج الصلاة دیدیکنی
تسلیم ایتمزز برابر بزم قتمزده صلاة علی النبی عمرده برکره واجبدر کرخی دخی بویلجه دیمشلردر زیرا امر بالفعل
تکراری مقتضی دکلدر وفی المحیط قال ابو الحسن الکرخی (الصلاة علی النبی واجبة علی الانسان فی العمر مرة
ان شاء فعلها فی الصلاة او فی غیرها) وقال الطحاوی بل الصلاة علی النبی کلما سمع ذکر النبی خارج الصلاة واجب)
کیفیت صلاة بودر (اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم وبارك علی محمد
وعلی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید) ابن عباس وابو هریره بویلجه صلاة ایدرلردی
(لکن وارحم محمدا وآل محمد کما رحمت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید) لفظ شریفلرینی زیاده ایدرلردی
ومحمد بن عبد الله بن عمردن حکایت اولندی مصلی (وارحم محمدا وآل محمد) دیمکده انبیانك تقصیرینه نوع اظن
وارددر زیرا برکمسنهدن نا ملایم نسنه صدور ایتمیجه رحمته محتاج اولمز انبیادن ایسه نا ملایم نسنه صدور
ایتدی دیمك جائز اولمز حالاکه بز انبیانك تعظیم وتوقیرلری ایله مأمورز بو اجلدندرکه چون نبی ذکر اولنسه (رحمة الله
علیه) دینلمز لکن (صلوات الله علیه) دینلور شمس الائمة السرخسی مبسوطده دیمشدرکه (وارحم محمدا) دیمك
لا بأسدر زیرا بونك ایچون اثر وارد اولمشدر اثره اتباعده عیب یوقدر ودخی برکمسنه اللهك رحمتندن مستغنی
دکلدر وشیخ ابو الحسن دیرکه بو کلمهیی سویلمك لا بأسدر (وارحم محمدا) قولی وارحم امة محمد دیمکدر بونك نظیری
بر شیخ فانینك اوغلی بر خباثت ایلمکله اقامت حد مراد اولندقده خلق اول جرمك عفوینی رجا ایتسهلر بو مجرمك
حالنه مرحمت ایلك دییوب بلکه بو شیخ فانییه مرحمت ایلك دیو طلب عفو وخلاص ایلدکاری کبیدر چونکه
بو مثالده حقیقت طلب مرحمت مجرمه راجع اولدی ایسه وارحم محمدا ده دخی طلب مرحمت مجرمین امته
راجعدر (ودعا بما شاء مما یشبه الفاظ القرآن) ودعا ایله مراد ایلدیکی شیء ایله اول شیء الفاظ قرآنه مشابه اوله (اللهم
اغفرلی ولوالدی) کبی (واغفر لابی) مثلی شیخ خلیل ابی بکر بن محمد بن فضل رحمة اللهدن نقل اولندیکه دعا که
قرآنده وارددر اکر مصلی اول دعا ایله دعا ایدرسه صلاتی فاسد اولمز حتی (اللهم اغفر لوالدی) دیسه صلاتی فاسد
اولمز زیرا قرآنده وارددر (واللهم اغفر لابی) دیسه ینه فاسد اولمز اما اللهم اغفر لاخی دیسه صلاتی فاسد اولور

واللهم اغفر لزيدياخود لعمرو دیسه صلاتی فاسد اولور (اللهم ارزقنی بقلها وقثاءها وفومها وعدسها وبصلها)
دیسه صلاتی فاسد اولمز زیرا عینی قرآنده واردر اما (اللهم ارزقنی بقلا وعدسا وبصلا) دیسه صلاتی فاسد اولور
زیرا بو لفظك عینی قرآنده یوقدر (والادعیة المأثورة) دخی ادعیهٔ مأثوره الفاظنه مشابه الفاظله دعا ایلیه زیرا
نبی علیه الصلاة والسلام حضرتلرینه صلاتده نصکره دعا ایلمك اجابته اقربدر ادعیه نصب ایله الفاظه عطف اولنق
وجهیله قرآنه عطف ایلمك جائزدر ممایشبه قولنه معطوف اوله اول وقت معنی (ودعا بما شاء من الادعیة
المأثوره) دیمك اولور مأثوره مرویه عن رسول الله معناسنه درمرویدرکه حضرت ابو بکر رضی الله عنه یا رسول
الله بزه بردعا تعلیم ایله که صلاتده اوقیه‌لم دیدی فقال (اللهم انی ظلمت نفسی ظلما کثیرا وانه لا یغفر الذنوب الا انت
فاغفر لی مغفرة من عندك انك انت الغفور الرحیم) ابن مسعود رضی الله عنه (اللهم انی اسئلك من الخیر کله
ما علمت منه وما لم اعلم واعوذ بك من الشر کله ما علمت منه وما لم اعلم) دعاسنی اوقوردی (لا بما یشبه کلام الناس)
کلام ناسه مشابه شیٔ ایله دعا ایلمیه یعنی (اللهم زوجنی فلانة) مثللو ایله دعا ایلمیه (ثم یسلم عن یمینه مع الامام)
اندنصکره صاغ جانبنه امام ایله سلام ویره نهایه ده ومبسوطده دینلمشدرکه شول کمسنه صلاة ایچون تحریمه ایدر
کویا که اول کمسنه ناسدن غائب اولورنه اول ناسه تکلم ایده ونه ناس اکا تکلم ایدرکانه تحلیله رجوع ایدوب
(فیقول السلام علیکم ورحمة الله) دیو سلام ویردی ابو حنیفه قتنده مع الامام سلام ویره امامین قتنده بعده
بودخی ابو حنیفه دن روایتدر (وعن یساره کذلك) صولنه دخی صاغنده اولان کبیدر تسلیمین جمهور علما وکبار
صحابه نك قول شریفیدر ابن مسعود روایت ایلدیکه (ان النبی علیه السلام کان یسلم عن یمینه حتی یری
بیاض خده الایمن وعن یساره حتی یری بیاض خده الایسر) ایمدی صحابهٔ کزینك قولنی اخذ ایتمك اولیدر
مالکك حکم ایلدیکی شیئی اخذ ایلمکدن زیرا مالك تلقاء وجهنه برسلام ویروردی شول شیٔ ایچونکه عائشهٔ
صدیقه رضی الله عنها وسهل بن سعد الساعدی روایت ایلدیلرکه رسول علیه السلام حضرتلری بو یلجه
اشلمشلردر کبار صحابه حضرت رسول اکرم ایکی طرفه سلام ویردیکنی کورمشلردر دیرلر حضرت عائشه صف
نساده سهل ایسه صبیاندن اولمغله بو کلام انلرك ایشتمدیکنه حمل اولنور روایت اولنان بودرکه حضرت پیغمبر
علیه السلام تسلیمهٔ ثانیه ده تسلیمهٔ اولیدن اخفض یعنی آشغه جه ایدردی (وینوی الامام به من عن یمینه
ویساره من الحفظة والناس الذین معه فی الصلاة) امام سلام ایله نیت ایدر صاغنده وصولنده اولان حفظه
وناسدن شول کمسنه‌لرکه انلرکندو ایله صلاتده در حفظه تقدیم اولنمقده افضلیتنه دلالت ایدر برشیٔ یوقدر
وار ایسه مطلق جمع ایچوندر (والمقتدی کذلك) مقتدی دخی سلام ایله صاغ وصولده حفظه وناسدن شول
کمسنه‌لری کندی ایله صلاتده‌یله درنیت ایدر (وینوی امامه فی الجانب الذی هو فیه وفیهما ان حاذاه) مقتدی
صاغ وصولده حفظه وناسدن اولنلری سلام ایله نیت ایتدیکندن غیری امامی دخی نیت ایلیه که امام سلام
ویردیکی جانبده اوله ایکی دفعه ده دخی سلام ایله امامی نیت ایلیه اگر امامك اردنده برابرنده ایسه زیرا اردنده
برابرنده اولور ایسه ایکی دفعه ده دخی سلامه نیت لازم اولور ابو محمد قتنده وابو حنیفه دن روایتدر اما ابو یوسف
قتنده امامك حذاسنده اولان کمسنه صاغ طرفنه سلام ویردکده امامه نیت کفایت ایدر زیرا جانبین متعارض
ولدی ایمدی صاغ طرفی ترجیح اولندی (والمنفرد الحفظة فقط) منفرد اولان مصلی انجق حفظه‌یی نیت ایدر ابن
مالك دیرکه تحقیقا سلامده ملائکه‌یی نیت شریعت منسوخه کبی اولمشدر انجق فقها ایدرانلرده دخی نظر واردر
دینلدی حفظه دن مراد انجق کراما کاتبین دکلدر بعضیسی زعم ایلدیلرکه بریسی صاغده حسنات وبریسی
صولده سیئات یازه مراد کندی ایله اولان ملائکه‌در ملائکه‌نك عددنده اختلاف اولنمشدر ابن عباسدن روایت
اولندیکه هر مؤمن کشیده بش ملك واردر بری صاغنده وبری صولنده در صاغنده اولان حسنات یازار
صولنده اولان سیئات یازار وبری اوکنده خیراته القا ایدروبری اردنده کندیسندن مکاره وبلیاتی دفع ایدر
وبری التنده طوررنبی علیه السلام اوزرینه ایلدیکی صلوات شریفه‌یی یازوب رسول اکرم حضرتلرینه تبلیغ ایدر
بعضیسی دیمشدرکه هر مؤمنده التمش ملك وار در بعض اخبارده یوز التمش ملك واردر دینلمشدر چونکه عددنده
اختلاف اولندی برایکی‌یه حصر ایلمیوب جمله ملائکه‌یه نیت لازمدر بو مثال انبیا علیهم السلامك جمله‌سنه
ایمان کبیدر عددی حصر اولنسه ایچنده اولمیان خارج اولمق لازم کاورملکین کاتبینده اختلاف اولنمشدرکه

کیجه وکوندزده تبدیل اولنورمی حدیث صحیحده مسطوردرکه تبدیل اولورلر وقرطبی شرح مسلمده اظهر اولان
بودرکه کیجه ملکی کوندوز ملکندن غیری اوله دیمش ودینلمشدرکه تبدیل اولمز مادامکه اول آدم حی اوله ومحل
جلوسلرنده دخی اختلاف اولنمشدر دینلمشدرکه محل جلوسلری اغزدر زیرا لسان انلرك قلمیدر وریق مداد لریدر
حدیث شریفده وارد اولمشدرکه (نقوا افواهکم بالخلال فانها مجلس الملکین الحافظین) ودینلمشدرکه
یمین ویسارده در ودینلمشدرکه حنکك اوزرنده اولان شعرك التنده در اندنصکره دیدیلرکه کاتب سیئات غائط
وجماع زماننده غائب اولور قرطبی صلاتی دخی زیاده ایلدی زیرا صلاتده سیئه اشلنمز (فصل) یجهر الامام بالقراءة
فی الجمعة والعیدین والفجر واولی العشائین اداء وقضاء) امام قراءتی جهر ایدر صلاة جمعه ده دخی عیدینده دخی
فجرده وعشانك ایکی اولرنده اداء وقضاء عشائیندن مراد مغرب وعشادر تغلیب جهتی ایله نبی علیه السلام
وصحابهٔ تابعیندن منقولدرکه یعنی متواتردر قضا جهر اولمسی زیرا رسول علیه السلام لیلهٔ تعریسده
فجری قضا ایلدی جماعت ایله جهر ایلدی (وخیر المنفرد فی نفل اللیل وفی الفرض الجهری ان کان فی وقته)
منفرد مخیردر کیجه نك نفلنده دخی جهری اولان فرضده اگر وقتنده اولورسه نفل لیلدن مراد ترا ویحدر ووتردر
منفرد اولدیغی صورتده دیلرسه جهر ایدر دیلرسه اخفا ایدر (والافضل الجهر) افضل اولان جهردر جماعت
هیئتی اوزره اولمق ایچون روایت اولنمشدرکه (ان من صلی علی تلك الهیئة صلت بصلاته صفوف من الملائکة)
(ویخفیان حتما) امام ومنفرد اخفا ایدرلر وجوبا (فیما سوی ذلك) ذلكدن غیریده یعنی تراویح ووتردن
وفرض جهریدن غیریده (وادنی الجهر اسماع غیره وادنی المخافتة اسماع نفسه فی الصحیح) قول صحیحده جهرك
ادناسی غیریه ایشتدرمکدر واخفانك ادناسی کندو نفسنه ایشتدرمکدر بو هندوانینك اختیار ایلدیکیدر
اما کرخینك اختیار ایلدیکی ادنای جهر کندو نفسنه ایشتدرمکدر مخافه ایسه تصحیح حروفدر دیمشدر
(وکذلك کل ما یتعلق بالنطق کالطلاق والعتاق والاستثناء وغیرها) بو حکم جهر ومخافه کبیدر نطقه متعلق
اولان شیئك کلیسنده طلاق وعتاق وان شاء الله کبی بونلردن غیریلرده ذبیحه ده تسمیه کبی ایلاء بیع کبی برکمسنه
انت طالق ومعتق دیسه نفسی ایشتمسه طلاق وعتاق واقع اولور کرخی قتنده اما هندوانی قتنده واقع اولمز
بر کمسنه طلاق وعتاق ایله جهر ایلسه ان شاء الله لفظنی اخفا ایلسه کرخی قتنده واقع اولور هندوانی قتنده
واقع اولمز (ولو ترك سورة اولی العشاء قضاها فی الاخریین مع الفاتحة) اگر مصلی عشانك ایکی اولکی رکعتلرینك
سوره سنی ترك ایلسه آخرینده فاتحه ایله سوره لری قضا ایدر مصنفك اولی العشاء قولی قیدی اتفاقیدر زیرا
هر فرض رباعینك اولکی رکعتلرنده سوره ترك اولنسه ایکی آخر رکعتلرده قضا لازم اولور (وجهر بهما) مصلی
فاتحه وسوره ایله جهر ایلمیه تاتارخانیه ده ذکر اولندیکه بر کمسنه صلاة جهریه دن بریته شروع ایلسه حال بوکه
یالنده کمسنه یوقدرکه اقتدا ایلیه اول اجلدن فاتحه‌یی سرا قراءت ایلدی اندنصکره بر جماعت اقتدا ایلسه‌لر
اول کمسنه‌یه لازمدرکه ضم سوره‌یی جهر ایلیه (ولو ترك فاتحتهما لا یقضیها) اگر مصلی ایکی اولکی رکعتك
فاتحه لرینی ترك ایلسه رکعتین آخرینده قضا ایلمز اگر قضا ایلسه بر رکعتده ایکی کره فاتحه قراءتی لازم کاور
(وفرض القراءة آیة) قراءتك فرضی بر آیتدر کرك قصیره کرك طویله اولسون اول آیت دخی کرك فاتحه دن
اولسون کرك غیریدن اولسون ابو حنیفه قتنده قوله تعالی (فاقرؤا ما تیسر من القرآن) نص شریفنده آیتك
ما فوقی فصل اولنمشدر زیرا آیة واحده حقیقة وحکما قرآندر حقیقة قرآن اولمسی ظاهردر حکما قرآن حائض
وجنب بر آیت قراءت ایلمسی حرامدر من القرآن قول شریفی کرچه مطلقدر اما بو یله محلده مطلق کماله منصرف
اولور قرآندن کامل اولان ایسه قرآندر حقیقة وحکما وبر آیتك مادونی اگر قرآن ایسه حقیقة لکن حکما قرآن
دکلدر زیرا جنب وحائض قراءتی جائزدر ایچون آیت قصیره اولسه که اول آیتده ایکی کلمه یاخود برقاچ کلمه اولسه
قوله تعالی فقتل کیف قدر ثم نظر) مثللو ایله جائزدر بلاخلاف اما ایچون آیت قصیره که کلمهٔ واحده اوله کمدهامتان
ویا آیت قصیره که حرف واحد اوله ص ون وق کبی کرچه بونلر قراقتنده آیتلردر بونلرده مشایخ اختلاف
ایتمشلردر واصح بودرکه جائز اولمیه اما برکمسنه آیت الکرسینك نصفنی بر رکعتده ونصفنی بر رکعتده قراءت ایلسه
بعضیلر دیدیلرکه جائزدکلدر زیرا هر رکعتده آیت تامه قراءت ایلمدی اما عامهٔ علما جائز کورمشلردر زیرا بو مثللو
آیتك نصفی اوچ قصار آیتدن چوقدر یاخود اکا معادل اولور ایمدی بو نصفك قراءتی اوچ آیت قصاردن اولی

اوله جق دکلدر (وقالا ثلاث ايات قصار او آية طويلة) امامين ديديلرکه فرض قراءت اوچ ايت قصاردر ويا خود
برايت طويله در ابو حنيفه دن روايتدرکه مصلی قراءت ايله مأموردر بومقداردن آشغه يا خود برآيتدن آشغه
قراءت ايدنه عرفا قاریٔ دينلمز بو اختلاف شول مختلف فيه اولان اصله راجعدر اول مختلف فيه اولان اصل
بودرکه حقيقت مستعمله مجاز متعارفدن اولايدرابو حنيفه قتنده امامين قتنده مجاز متعارفدن اولايدر زيرا
امامين ديديلرکه آيت قصيره قراءت اولنديغی متعارف دکلدر بر کسنه (لم يلد وثم نظر) قراءت ايلسه عرفا اکا
قاریٔ قرأن تسميه اولنمز زيرا قرأن معجزدر بوايسه معجز دکلدر (لان ادنى ما يقع الاعجاز به سورة او آية تعادلها)
ايديکی بيلندر ابو حنيفه ديرکه مقدار ايت قرأندر حقيقة واسم القرأن ينطلق على آية وان قصرت ايديکی
بياندن مستغنيدر زيرا قرأن منزل منظوم خاصك اسميدر پس ايدی بو اجلدن حقنده وجوب تعظيم
وجاحدينك کفری ثابت اولورلا يقدر برآيتدن قليل ايله صلاة جائز اوله لکن اجماع ايله عدم جوازی ثابت اولدی
زيرا ايتدن قليل اولان کندی معناسنه اولمق ممکن اولدی پس بو اجلدن جنب وحائض اوزرينه قراءتی حرام
اولمدی اما ايت بونك خلافنجه در (وسنتها فی السفر عجلة) سفرده عجله ايديجی اولديغی حالده قراءتك صلاة
سفرده سنتی (الفاتحة وای سورة شاء) فاتحه درديلديکی هرقنغی سوره اولورسه اولسون ان النبی عليه السلام
(قرأ فی صلاة الفجر فی السفر بالمعوذتين) زيرا سفر شطر صلاتك اسقاطنده مؤثر اولدی تخفيف قراءتين تأثيری
خود بطريق الاولیدر (وامنة) امين اولديغی حالده (نحو البروج وانشقت فی الفجر) صلاة فجرده سورة بروج
وانشقت مثللو اوقومق سنتدر زيرا حضرت رسول اکرم صلی الله عليه وسلم سفرده امين اولدقلری حالده صلاة
فجری سورهٔ تکوير وانفطار ايله قلمشلردر (وفی الحضر اربعون آية او خمسون) قراءتك حضرده سنتی قرق يا خود
اللی آيتدر يعنی صلاة فجرده مصلی قرق يا خود اللی آيت اوقيه فاتحه دن غيری بعضيلر قتنده فاتحه ايله بيلجه
ايکی رکعتده اوله که هر برنده يکرمی آيت اوله نهايه وعنايه وکافيده بو يلجه مسطوردر (واستحسنوا طوال
المفصل فی الفجر وفی الظهر) مستحسن کورديلر طوال مفصلی صلاة فجرده وصلاة ظهرده بو ايکی وقتده آسان
اولديغی ايچون (واوساطه فی العصر والعشاء وقصاره فی المغرب) اوساطنی مستحسن کورديلر صلاة عصرده
وعشاده وقصارنی مستحسن کورديلر صلاة مغربده حضرت عمر رضی الله عنه ابوموسی اشعری يه (اقرأ
فی الفجر والظهر بطوال المفصل وفی العصر والعشاء باوساط المفصل وفی المغرب بقصار المفصل) بومنوال اوزره
يازوب کتورمشدر مقادير بلنمز الا اسماع ايله بيلنور حضرت عمردن منقول نبی عليه السلامدن مروی کبيدر
(ومن الحجرات الی البروج طوال ومنها الی لم يکن اوساط ومنها الی الاخر قصار) سورهٔ حجراتدن سورهٔ بروجه دکين
طوالدر سورهٔ بروجدن لم يکنه دکين اوساطدر سورهٔ لم يکندن آخر مصحفه دکين قصاردر (وفی الضرورة
بقدر الحال) ضرورتده حال اقتضا ايلديکی مقداری اوقيه حالت ضرورت وقت فوت اولمقدن اوله يا خود عدو
خوفی اولمق اول زمان بقدر ما اقتضی الحال نه ايسه اولمقدار اوقيه معلوم اوله که امامه لايق اولان بودرکه جماعت
نظر ايليه ايچلرنده مريض وضعيف قوجالر وار ايسه طاقتلری مقداری اوقيه زيرا حضرت رسول اکرم صلی
الله عليه وسلمه معاذدن عشاده تطويل قراءت ايلديکی ايچون شکايت ايلديلر قال النبی عليه السلام (افتان
انت يا معاذ اين انت من سبح اسم ربك الاعلى والشمس وضحيها) اما اکر ضعيفلر وقوجه لر يوغيسه ديلديکی
مقداری اوقيه روايت اولنمشدرکه حضرت ابو بکر رضی الله عنهه يا خليفة رسول الله قريب اولديکه شمس طلوع
ايليه ديديلر حضرت ابو بکر اکر شمس طلوع ايلسه سزی عاقل بولمزدی بکز ديو بيوردی (وتطال الاولی على
الثانية فی الفجر فقط) رکعت اولينك قراءتی رکعت ثانيه اوزرينه زياده قيلنور انجق صلاة فجرده بو اطاله ناسك
جماعته يتشمه سنه اعانتدر (وعند محمد فی الکل) امام محمد قتنده کل صلاتده اطاله اولنور اما رکعت ثانيه يی
رکعت اولی اوزرينه زياده تطويل ايلمك مکروه اولدی بالاجماع قصر وطويل برايکی آيت اولور ايسه مکروه اولمز
زيرا حضرت رسول صلاة مغربده معوذتين اوقومشدر اولکيدن ايکنجيسی برآيت زياده اولور (ولا يتعين شیٔ من
القرأن لصلاة بحيث لا يجوز غيره) برشیٔ تعيين اولنمز قرأندن صلاة ايچون بر حيثيت ايله که اندن غيريسی اول
صلاتده جائز اولميه (فاقرؤا ما تيسر من القرأن) نص شريفنك اطلاقی اولديغی ايچون (وکره التعيين) صلاة
ايچون تعيين سوره مکروه اولدی مثلا سورهٔ سجده يوم جمعه نك فجری ايچون سورهٔ جمعه صلاة يوم جمعه

ايچون تعيين ايدوب وبونلردن غيری جائزدکلدر ديو اعتقاد ايله قراءت ايلمك مکروهدر (ولا يقرء المؤتم بل يستمع
وينصت) امامه اقتدا ايدن قراءت ايلمز بلکه سکوت ايدوب استماع ايدر اهل کوفه صلاتده برشیٔ اوقومزلر
مذهبلری بودر اهل مدينه که مالك دخی انلردندر صلاة ظهرده وعصرده اوقورلر صلاة جهريه ده اوقومزلر
شافعی هر صلاتده فاتحه اوقور الا صلاة جهريه ده دکل (لا صلاة الا بقراءة) حديث شريفی ايله استدلال ايدوب
قراءت ارکان صلاتدندر امامه اقتدا ايله ساقط اولمز ديرلر بزم ايچون دليل (واذا قرئ القرأن فاستمعوا له وانصتوا)
نص شريفيدر وا کثر اهل تفسير بو خطاب مقتدی ايچون اولمسنه ذاهب اولمشلردر وقال النبی عليه السلام
(من کان له امام فقراءة الامام له) قراءة شافعينك دليلی اولان (لا صلاة الا بقراءة) حديث شريفنی بز دخی تسليم
ايدرز لفظ حديثده کلام بوقدر کلام امامك قراءتی مقتدی قراءتی اولمسنده در بونده ايسه امامك قراءتنده نفی
واثباتدن برشیٔ يوقدر بزم دليلمزده ثبوتنه دلالت واردر ومقتدينك خلف امامنده قراءتدن منع ايچون کبار
صحابه دن سکسان نفر کسنه دن روايت اولنمشدر وقال سعد بن ابی وقاص (من قرأ خلف الامام فسدت صلاته
وقال النبی عليه السلام (من قرأ خلف الامام فقد اخطأت الفطرة ای السنة (وان قرأ امامه آية الترغيب
او الترهيب او خطب او صلی على النبی صلی الله عليه وسلم) اکر امام آيت ترغيب وآيت ترهيب اوقورسه ده
يا خود خطبه يا خود نبی عليه السلام اوزرينه صلوات شريفه دخی ايدرسه بينه مقتدی استماع ايدوب سکوت
ايليه (والنائی والدانی سواء) بعيد وقريب افتراض انصاتده برابردر يعنی مستمع سکوت اولمقده برابردر معلوم
اوله که ايت ترغيب وترهيبده اوچ مسئله واردر يعنی ايت ترغيبده طلب رحمت وايت ترهيبده عذابدن تعوذده
اوچ مسئله واردر بری منفرد حقنده در بو مسئله ده جواب اکر منفرد تطوعده اولورسه ايت ترغيب وترهيب
اوقودقده طلب رحمت واستعاذهٔ عن العذاب ايتملك احسندر حديث حذيفه استدلالی ايله (قال صليت مع
رسول الله صلی الله عليه وسلم صلاة الليل فامر بآية فيها ذکر الجنة الا وقف وسأل الله تعالى الجنة وما قرأ باية فيها
ذکر النار الا وقف وتعوذ بالله من النار) صلاة ليلدن مراد نافله در فرض مراد اولنورسه استدلال صحيح اولمز
اما فرضده اولسه مکروهدر زيرا فرضده حضرت رسولدن بو مقوله برشیٔ ايشدلمشدر وائمه دن دخی روايت
اولنمشدر بو مسئله نك بری امام حقنده در بو امام حقنده اولان مسئله دن جواب امام اولان کسنه آيت
ترغيب وترهيبده سؤال رحمت واستعاذه عن العذاب ايليه زيرا حضرت رسولدن امامتی حالنده بو يله فعل نقل
اولنمشدر وجماعت ايچون تطويل صلاته مؤدی اولور وبر مسئله دخی مقتدی حقنده در زيرا مقتدی سکوت
واستماع ايله مأموردر ودعايه اشتغال ايله مأمور دکلدر قال الله تعالى (واذا قرئ القرأن فاستمعوا له وانصتوا)
سکوت واستماع ايله امر در امر ايسه وجوب ايچوندر دعا ايسه انصاتی مخلدر جائز دکلدر اما خطيب خطبه ده
اوقورکن وحبيب اکرم حضرتلرينه صلاة ايدرکن جماعت استماع وانصات ايلديکی نبی عليه السلام اوزرينه
صلاة فرض اولميوب استماع خطبه فرض اولديغی ايچوندر فرض اولميان شیٔ ايچون فرض ترك ايلمك ايسه جائز
دکلدر اما صاحب الهدايه ديرکه اکر خطيب (يا ايها الذين امنوا صلوا عليه) ديرسه سامع کندی نفسندن
صلاة ايلسون زيرا خطيب (ان الله وملائکته يصلون على النبی) ديمسی ايله الله تعالى وملائکه
نبی عليه السلامه صلاة ايتديکنی حکايه ايتمش اولدی بعده (يا ايها الذين امنوا صلوا عليه) ديمکله اللهك امری
بو يله دردیدکده ناس صلوات شريفه يه اشتغال ايلملری لازمدر ديو تصريح ايلمشدر عنايه دخی بو يلجه دير
ومنبردن بعيد اولان ايچون اختلاف ايلمشلردر احوط اولان انصاتك فرضيتنی اقامت ايچون سکوتدر
واختلاف اولنمشدرکه بعيد اولان قرأنمی اوقوسين يوخسه سکوتمی ايلسون انصات اوليدر ديمشلر کرخی
وصاحب هدايه دخی بوقولی اختيار ايلمشلردر وبعضيلر ديديلرکه قراءت قرأن اوليدر بو اختيار فضليدر
مضمراتده بعضيلر ديديلرکه مادامکه خطيب حمد وثنا وموعظه ده در سکوت ايلسون مدح ظلمه يه باشلادقده
کلام لا بأسدر قاضيخانده امام الحلوائيدن نقل ايدوب صحيح اولان بودرکه استماع وسکوت ايلسون اولندن
آخرينه دکين کتاب خلاصه ده مذکوردرکه حرمت کلام خطيبه قريب ايچوندر بعيد اولوب خطبه يی استماع
ايلمين ايچون اختلاف واردر ابو يوسفدن روايت اختيار سکوتدر ومشايخدن بعضيسی قراءت قرأنی اختيار
ايلمشلردر اما فقه تعليم ايلمك وکتب فقهيه يه نظر ايلمکی حال خطبه ده کريه کورمشلردر وبعضيلر لا بأس ديمشلر

اما ابو یوسف حضرتلری فقه کتابنه نظر ایدردی وقلم ایله تصحیح کتب ایدردی عبارت مصنفده قرأنه متعلق تفصیل
اولمدیغندن زلة القاری اسمی ایله مسمی برفصل ایراد اولندیکه صلاتده قرأتك صحت وفسادنی بیان ایدر (فصل)
الشیخ الامام الاجل الزاهد نجم الدین ابو حفص عمر بن محمد النسفی حضرتلرینك مذهبی اوزره معلوم اوله که
قرأنده خطا التی نوع اوزره دربری آیتده وبری کلمه ده وبری حرفده وبری اعرابده وبری قطع کلمه ده وبری وقفده
وابتداده اولان خطادخی التی وجه اوزره دربری زیاده وبری نقصان وبری تقدیم وبری تأخیردن و بری ابدال
وبری تکراردر اولکی خطا که زیاده در شول شیئدرکه سوره دن اولمین برآیتی ایکی ایت بیننه ادخال ایلمکدر
مثالی (مالك یوم الدین ان الله هو الرزاق ذو القوة المتین ایاك نعبد وایاك نستعین (ایکنجیسی) نقصاندر نقصان
ایکی آیت بیننده برایتی ترك ایلمکدر مثالی (الحمد لله رب العالمین مالك یوم الدین (اوچنجیسی ودردنجیسی)
تقدیم وتاخیردر مثالی (الحمد لله رب العالمین مالك یوم الدین الرحمن الرحیم (بشنجیسی) ابدالدر ابدال
برآخر سوره دن برایتی برسوره نك ایتی یرینه اقامت ایلمکدر مثالی) الحمد لله رب العالمین ان الله هو الرزاق
ذو القوة المتین مالك یوم الدین (التنجیسی) تکراردر مثالی (مالك یوم الدین مالك یوم الدین کبی) بوذکر اولنانك
کایسنه جواب بودرکه اکر آیتده مصلی وقف ایدرسه صلاتی جمیع حالده فاسد اولمز واکر وصل ایدرسه ایکی معنی
بیننده مخالفت یوغیسه ینه فاسد اولمز اکر معناده اختلاف اولورسه وقف اقسامنده ذکر اولنسه کرکدر اما
خطا کلمه ده اولورسه شوندن خالی دکلدرکه اول کلمه ده یا زیاده ایلیه سن اول زیاده ایلدیکك دخی یا قرأنده اوله
یاخود قرأنده غیری اوله یا اول زیاده ایله معنی متغیر اوله یاخود اولمیه اکر قرأنده اولوب معنی متغیر اولمزسه
صلاة فاسد اولمز مثالی (الحمد لله رب العالمین اجمعین) ویاخود (الرحمن الرحیم الکریم) اکر معنی متغیر اولورسه
صلاة فاسد اولور بالاتفاق مثالی (ان الذین آمنوا وکفروا وعملوا الصالحات اولئك هم خیر البریة) اکر قرأنده
اولمیوب انکله معنی متغیر اولمزسه (فیها فاکهة ونخل وتفاح ورمان) کبی ابو حنیفه ومحمد قولنه قیاس ایله
صلاة فاسد اولمز زیرا بو تفاح ورمان فاکهه دندر ابو یوسف قولنه قیاس ایله صلاة فاسد اولور زیرا بولفظ قرأنده
یوقدر (الله اکبر) مقامنه الله اجل دینلدکده ابو یوسف لفظك مراعاتنه شرط ایدر امام ابو حنیفه ومحمد لفظلرینی
شرط ایلمیوب معنالرینه اعتبار ایدرلر اما قرأنده اولمیوب معنی متغیر اولورسه بالاجماع صلاة فاسد اولور مثالی
(فلعنة الله علی الکافرین والموحدین) کبی ایکنجی خطا آیتدن برکلمه یی ناقص ایده سن انك نقصانی ایله معنایه
خلل کلمیه صلاة فاسد اولمز بالاتفاق مثالی فاتحه دن (الرحمن الرحیم) لفظلرینی ترك ایلمك کبی اما ترك اولنان
کلمه ایله معنی متغیر اولورسه (فما لهم لا یؤمنون) آیتنده کلمهٔ لا ترك اولنمق کبی بعضیلر قتنده صلاة فاسد اولمز نوع
ضرورت ایچون زیرا کلمه احیانا کلامده ایراد اولنور وکاه اسقاط اولنور معنی متغیر اولمزنته کیم (انا افعل کذا)
دینلور معناسی استفهام ایله حقیقتده خود معنیٔ کلام منفیدر (لا افعل کذا) دیمکدر اما صحیح اولان بودرکه
صلاة فاسد اولور معنی متغیر اولدیغیچون (اوچنجی ودردنجیسی) کلمه یی تقدیم وتأخیر ایلمکدر مثالی (الرحیم
الرحمن) یاخود (لهم فیها زفیر وشهیق) صلاة فاسد اولمز معنی متغیر اولمدی اما معنی متغیر اولان مثالی (ان الابرار
لفی جحیم وان الفجار لفی نعیم) بو مسئله ده اختلاف اولندی امام قاضی بلغمی ابو الحسن الرستغفیدن اول
دخی محمد مقاتلدن اولدخی امام محمددن روایت اولندیکه صلاة فاسد اولور وبوذکر اولنان اوچ عزیز دخی امام
محمده اعتماد ایلمشلردر (بشنجیسی) برکلمه یی برکلمه مقامنه اقامت ایلمکدر قرأنده اوله یاخود اولمیه معنانی
تغییر ایلیه یاخود تغییر ایلمیه قرأنده اولوب معنانی تغییر ایلین قسمك مثالی (الرحمن الکریم) صلاة فاسد اولمز
بالاتفاق اکر قرأنده اولوب معنا فاسد اولورسه مثالی (انا کنا غافلین) دیه جك یرده (فاعلین) دیه سن بعضیلر
نوع ضرورت اولمغله صلاة فاسد اولمز دیدیلر صحیح اولان بودر زیرا معنی متغیر اولدی اما قرأنده اولمیوب معنی
متغیر اولورسه مثالی (فلعنة الله علی الموحدین) کبی بالاتفاق صلاة فاسد اولور زیرا معنی متغیر اولدی اما معنی
متغیر اولمز ایسه مثالی (ان المتقین فی بساتین) کبی ابو حنیفه قتنده فاسد اولور امامین قتنده فاسد اولمز اکر
(لنتخذن علیهم مسجدا) مکانته مزکیا یاخود (جزاء بما کانوا یعملون) مکانته سزاء دیسه فاسد اولمز ابو حنیفه
قتنده زیرا بو مسئله فارسی ایله قراءت قرآن کبیدر امامین قتنده فاسد اولور اکر عربیه یی تکلمه قادر اولورسه
برکسنه (یا عیسی بن عمران یاخود یا موسی بن مریم یاخود مریم ابنة لقمان) اوقوسه ابو یوسفدن ایکی روایت

واردر بر روایتده فاسد اولور وبر روایتده فاسد اولمز وابو حنیفه ومحمددن اولان روایتده فاسد اولور صحیح دخی بودر
(التنجی) تکراردر اکر تکرار ایله معنی متغیر اولمزسه (الحمد لله الحمد لله رب العالمین) کبی بالاتفاق صلاة
فاسد اولمز اکر معنی متغیر اولورسه (رب رب العالمین) یاخود (مالك مالك یوم الدین) کبی صلاة فاسد اولور
اما حروفده خطا اول دخی التی وجه اوزره در (اولکیسی) برحرف زیاده اولمقدر اولدخی ایکی وجهله در
اول زیاده ایله معنی متغیر اولمیه مثالی (واولئك فاولئك) اوقیه (واولئك) مکانته یاخود (وان الذین امنوا
فان الذین امنوا) اوقیه ان الذین مکانته یاخود (والتائبون والعابدون) یاخود (والرحمن الرحیم) یاخود
(اهدا صراط المستقیم) صلاة فاسد اولمز ایکی وجهك بری دخی معنی متغیر اولاندر (وزرابیب مبثوثة)
بو صلاتی فاسد ایدر بعضیلر دیمشدرکه برکسنه (وما خلق الذکر والانثی وان سعیکم لشتی) راولك زیاده سیله
اوقوسه صلاتی فاسد اولور زیرا قسمك اوزرینه واقع اولوب معناسی زائل اولور وکذلك (یس والقرآن
الحکیم وانك لمن المرسلین) واوزیاده سیله معنی زائل اولوب صلاة فاسد اولور (ایکنجیسی) برکلمه ده برحرف
نقصان اوله اولدخی ایکیدن خالی دکلدر معنانی تغییر ایلیه یاخود تغییر ایلمیه معنانی تغییر ایلسه مثالی (الذین
امنوا) یرینه (والذین امنوا) اوقیه یاخود (ان الله) اوقیه (فان الله) مکانته یاخود (کان الله غفورا رحیما)
اوقیه (وکان الله غفورا رحیما) مکانته یاخود (فما ادریك ماهیه) اوقیه (وما ادریك ماهیه) مکانته یاخود
(ما جاءهم البینة) اوقیه تانك حذفی ایله صلاة فاسد اولمز زیرا بو حروف زوایدك ترکی ایله معنی متغیر اولمدی
اکر محذوف اولان حروف اصلیه ایسه محلی نداده ترخیم جائز اولمغله فاسد اولمز اما (وما خلق الذکر والانثی)
واولك حذفیله اوقونسه عامهٔ مشایخ قتنده فاسد اولور معنی متغیر اولدیغیچون اکر خلقده اولان
خا ویاخود قاف حذف اولنسه ما خلق مکانته لق یاخود حق دیسه فاسد اولور زیرا لغو اولور (اوچنجی ودردنجی)
برحرفی حرف آخردن تقدیم یاخود تأخیر ایلمك کبی (کعصف مأکول) اوقیه جق یرده (کعصف ماکول)
اوقیه یاخود (فرت من قوسرة) اوقویه (من قسورة) مکانته ابو یوسفدن روایت اولندی فاسد اولور اولدخی
امام محمددن روایتدر فاسد اولور اما چون معنی متغیر اولمسه مثلا (فاذا بقر البصر) اوقوسه برق مکانته یاخود
(فانفجرت) مکانته فانفرجت اوقوسه بو قریب المعنادر صلاة فاسد اولمز اعتبار ایدن کمسنه لر قتنده
(بشنجیسی) برحرفی آخر حرف مکانته اقامت ایلمکدر اولدخی شوندن خالی دکلدرکه بینهماده قرب مخرج اوله
یاخود اولمیه اولدخی شوندن خالی دکلدرکه یا معنی متغیر اوله یاخود اولمیه واولدخی شوندن خالی دکلدرکه
یا قرأنده بولنه یاخود بولنمیه اما قرب مخرج اولوب معنانی تغییر ایلمسه صلاتی فاسد ایلمز مثالی (السراط والراط)
اوقسه الصراط مکانته ویاخود مزیطر اوقوسه بمصیطر مکانته یاخود بصطة اوقونسه بسطة مکانته
اما بو معنانی تغییر ایلسه مثالی الصیف مکانته السیف اوقونسه والنصر مکانته والنسر اوقونسه محمد بن سلمه
دیرکه عموم بلوی ایچون فاسد اولمز وابو مطیع وبر جماعت دیرلر که فاسد اولور برکسنه ایاب اوقوسه اواب مکانته
محمد دیدیکه بو مسئله بزه واقع اولدی ابو یوسفدن سؤال ایلدم فاسد اولور دیدی کسائی یه سؤال ایلدم اولمز
دیدی زیرا ایکیسی دخی لغتدر دیدی اول اجلدن بندخی عدم فسادنه ذاهب اولدم دیدی اما حرف آخر
مقامنه اقامت اولنان حرف بیننده بعد مخرج اولسه وسعنی دخی متغیر اولسه مثلا فسحقا الاصحاب الشعیر
اوقومق کبی سعیر مکانته ابو مطیع فسادنه ذاهب اولمشدر اما معنی متغیر اولمزسه صلاة فاسد اولمز (انا انطیناك
الکوثر) کبی اعطیناك یرینه ولا تکهر ولا تنهر مکانته ابو یوسف قیاسی اوزره فاسد اولور زیرا بو کلمه لر قرأنده
یوقدر اما عظیم مکانته علیم یاخود حکیم محلنده حلیم قراءت اولنسه بالاتفاق فاسد اولمز زیرا قرأنده موجوددر
(التنجی) تکراردر اکر تکرار تضعیف اظهار ایچون اولورسه (ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت) اوقومق کبی
(یاخود تبت یدا ابی لهب وتبت ما اغنی عنه ماله) اوقومق کبی صلاتی فاسد اولمز زیرا اصلی اولدر اما زیاده ال
الحمد لله کبی اولنسه یعنی ال الحمد لله اوقوسه صلاتی فاسد اولور زیاده لغو اولور اما اعرابده خطا اولدیغی التی وجه
اوزره در بری تشدید وتخفیف بری مد وقصر بری همزه ولین بری اظهار و بری ادغام بری تسکین وتحریك
بری تبدیل الحرکة در جمله سنده بعضیلر قتنده فاسد اولمز نوع ضرورت ایچون مخففی مشدد ومشددی مخفف
وممدودی قصر وقصری ممدود وهمزه یی لین ولینی همزه وادغامی اظهار واظهاری ادغام وساکنی متحرك

حركه يه ابدال ايله صلاة فاسد اولمز ظاهر نظم باقى اولوب عموم بلوى ايچون محمد ابن مقاتل الرازيدن روايت اولنديكه بركسنه يدع اليتيم دالك سكونيله اوقوسه صلاتى فاسد اولمز جواب صحيح بودر اگر معناىى تغيير ايدرسه فاسد اولور تغيير ايلمزسه فاسد اولمز وديمشلردركه (فظللنا عليهم الغمام) ترك تشديد ايله ياخود لما جا موسى مدسز وجاء معهم مدسز فاسد اولور زيرا جاموس حيوان معلومدر وجامع مجامعتدندر ودينلمشدركه فاسد ايلمز زيرا مجامعت اجتماعدندركه تعادن ايچون جمع اولمق ايله اگر معنى تغيير اولمز ايسه ضرر ايلمز قتلوا تقتيلا بركسنه ابائى تعديده ياتك تشديدينى ترك ايلسه ديديلر كه تخفيف ايله ابا شمسدن اولور كانه ضوء شمسك تغييرى ديمش اولور اما بدل الحركه ده معنى متغير اولمز ايسه فاسد اولمز بركسنه (لاترفعوا اصواتكم) كسر تا ايله (ولقد آريناه آياتنا) تانك نصبى ايله وقتل داود جالوت بنصب الدال ورفع التا اوقوسه ياخود (وعصى آدم ربه) نصب ميم ورفع با ايله ياخود (واذ ابتلى ابراهيم ربه) رفع ميم ونصب با ايله اوقوسه صلاتى فاسد اولور بعضيلر قتنده فاسد اولمز زيرا ابتلا بونده سؤال معناسنه در بركسنه كسر ذال ايله منذرين لفظنى فتحله اوقوسه ياخود فتح ذال ايله منذرين كسر ايله قراءت ايلسه فاسد اولور زيرا منذرين بكسر الذال رسلدر والمنذرين بالفتح كفاردر پس معنى متغير اولديغى ظاهردر ودينلديكه فاسد اولمز زيرا رسل دخى فتحله موصوف اولور زيرا كفار رسلى قتل ايله قورقودرلر بويله اولجق كفار اول فعلك فاعلى اولورلر بونك كبيدر يعنى فاسد اولديغى كبيدر وقوله تعالى (فانظر كيف كان عاقبة المنذرين) ذالك كسرى ايله فاسد اولمز زيرا هر قوم ايچون عاقبت واردر يا حسنه وياخود سيئه اوله الله تعالى نك قول شريفى (برئ من المشركين ورسوله) كسر لام ايله فاسد اولور زيرا معنى متغيردر وبعضيلر ديمشلردركه وحق رسوله ديو قسم قلنورسه فاسد اولمز اگر (البارئ المصوّر) واوك فتحى ايله قراءت اولنورسه فاسد اولور وقرا ديديلر كه واو مفتوح قراءت اولنسه فاسد اولور ودينلمشدركه فاسد اولمز بونك ايچون معنى غامض واردر اما قطع كلمه ده خطا دينلديكه فاسد ايلمز كيف ما كان ضرورت ايچون بودخى التى وجه اوزرينه در اولكى الحمد لله دن ال لفظنى قطعدر فاسد اولمز ديديلر زيرا الف لام اسم معرفه ده فصلده قد منزله سنده در پس ايمدى كلمه اولور لغو اولمز ايكنجيسى اسم وفعل اوله وآخرنه متصل اوله كتابتده قطع اولنسه اهدنا ديه جك يرده اهد ديسه انعمت ديه جك يرده انعم ديسه اوچنجى لفظ جمع اولوب واحد اوزرينه وقف ايلسه العالمين مكاننده العالمى ديسه ياخود والذين مكاننه والذى اوقوسه دردنجى اسم واحد اوله بعض كلمه سنك اوزرينه وقف ايلسه الرحمن مكاننه الرحما اوقوسه بشنجى نصف كلمه ده وقف ايلسه گرچه لغو كلدر لكن اول اسم معناسنه دخى كلدر مالك ديه جك يرده مال اوقوسه بونك جملهسى لغو كلدر فاسد اولمز التنجيسى نعبد ديه جك يرده نعى حذف اولنسه لغو در فاسد اولور اما وقف وابتداده خطا فاسد ايلمز ضرورت ايچون بو قول اختيار قاضى امام صدر الاسلامكدر حكايت اولنمشدر كه اردن بركسنه يخرجون الرسول اوقودى ووقف ايتدى اندنصكره (واياكم ان تؤمنوا بالله ربكم) ديدى بوكا طعن ايلديلر اول كسنه صلاتنى اعاده ايلدى وبعضيلر ديديلر كه لا اله ده وقف ايلسه اندنصكره الا هو ديسه ياخود عزير ديسه وقف ايلسه صكره ابن الله ديسه لغو در صلاتى فاسد اولور بو معنالى شمس الائمة الحلوانى اختيار ايلمشدر جمله بيان اولنان قرأنده فاحشدر (فصل) بو فصل قرب مخرج وبعد مخرج بياننده صين وبا وهمزه وثا بر مخرجدندر واو ويا والف بر مخرجدندر قاف وكاف بر مخرجدندر طا وتا ودال بر مخرجدندر ظا وثا وذال بر مخرجدندر با وفا وميم بر مخرجدندر اما صاد وظا بر مخرجدن دكلدر ابن مطيع ومشايخ بلخيدن برجماعت ديديلر كه بركسنه ظالمون مكاننده ضالمون اوقوسه صلاتى فاسد اولور زيرا معنى لغو اولور (الجماعة سنة مؤكدة) فرائضده جماعت سنت مؤكده در وجماعت برسنتدركه قوتده واجب مثابه سنده در جماعته معاهده ايدن كسنه نك مؤمن اولديغنه استدلال اولور سائر مشروعاته بويله دكلدر وفقها جماعته سنن هدى تسميه ايلمشلردر قال النبى عليه السلام (الجماعة من سنن الهدى لا يتخلف عنها الا منافقا) احمد بن حنبل واصحاب شافعى فرض ديدى حتى يالگز نماز جائز دكلدر ديمشلر اما او صحيح دكلدر اصحاب شافعينك اكثرى وكرخى وطحاوى (واركعوا مع الراكعين) قول شريفيكه آيت مودلهدر بونكله ودخى واحدا ايله استدلال ايدوب فرض كفايه در ديمشلر بو ايكيسى دخى جماعتك فرضيتنى مفيد اولدى جماعته وارمغه عذر مفلوج اولمق ياخود يغمور وبالچق وبرد شديد وظلمت شديد

فصل الجماعة سنة مؤكدة

وسلطاندن

وسلطاندن اختفا وشيخ فانى واعمى اولمق كبى بونلرك جملهسى عذردر وكذا فقه شريفه مطالعه دخى جماعته وارمغه عذردر اما غيرى دكلدر (واولى الناس بالامامة اعلمهم بالسنة) ناسك امامته اولاسى اول ناسك سنته اعلم اولانيدر يعنى احكام صلاتك صحت وفسادينى بيلن كسنه يدر (ثم اقرأهم) اندنصكره قرأنه اعلم اولاندر (وعند ابى يوسف بالعكس) ابى يوسف قتنده عكسيدر يعنى امامه اولى مجود اولاندر بعده اعلم اولاندر وقوله عليه السلام (يؤم القوم اقرأهم بكتاب الله تعالى) ايكيسى برابر اولورسه اعلم اولان تقديم اولنور (ثم اورعهم) اندنصكره امامته اولى اولان ورع صاحبيدر وورع شبهاتدن اجتناب ايدن كسنه يه ديرلر متقى محرماتدن اجتناب ايدن كسنه يه ديرلر قال النبى عليه السلام (ملاك دينكم الورع) وقال عليه السلام (من صلى خلف عالم تقى فكانما صلى خلف نبى) (ثم اسنهم) اندنصكره سن جهتندن اكبر اولان امامته اوليدر قال النبى عليه الصلاة والسلام (لابنى مليكة وليؤمكما اكبركما سنا) (ثم احسنهم خلقا) اندنصكره حسن خلق صاحبى اولان امامته اوليدر حسن خلقده اختلاف اولنمشدر بعضيلر ديديلر كه ناس ايله معاشرت حسن معامله ايليه بعضيلر حديث شريف ايله استدلال ايدوب كيجه ايله چوق نماز قيلان كسنه نك وجهى گوزل اولور ديو كذاهب اولمشلردر قال النبى عليه السلام (من كثر صلاته بالليل حسن وجهه بالنهار) ابو مسعود الانصارى البدريدن روايت اولنديكه رسول عليه السلام قومه امامت ايلسون اقرأ اولان اگر برابر اولورسه اعلم بالسنه اولان بنه برابر اولورسه هجرتده اقدم اولان اگر برابر اولورسه سنا اكبر بنه برابر اولورسه خلقى حسن اولان بنه برابر اولورسه يوزى گوزل اولان صاحب الدردر بركه بعده نسب جهتندن اشرفى بنه برابر اولورسه لباسى پاك اولان زيرا بو صفات تكثير جماعته سببدر بونلرده دخى برابر اولورسه قوملك خيارنه حواله اولنور ومعراج الدرايه ده دخى بويلجه در بعضيلر ديديلر كه برى دخى خاتونى حسنا اولاندر (وتكره امامة العبد) عبدك امامتى مكروه اولدى مكروه اولمسى ناس اكا متابعتدن استنكاف ايدوب تقليل جماعته سبب اولديغيچوندر انى ديركه حر قول اوزرينه ترجيح اولنمز اگر قرأنده برابر اولورسه قوله عليه السلام (اسمعوا واطيعوا ولو امر عليكم عبد حبشى اجدع) (والاعرابى) دخى اعرابينك امامتى مكروه اولور زيرا باديه ده ساكن اولمغله جهل كندويه غالب اولمشدر باديه ده ساكن اولدقدنصكره اعرابيله عجمى برابردر (والاعمى) اعمانك دخى امامتى مكروهدر زيرا نجاستدن صاقنمق ممكن اولميوب قبله يه دخى كندو نفسى ايله مهتدى اولمغله واستيعاب وضوده دخى عدم قدرتى اولمغين امامتى مكروه اولور بدايعده مسطوردركه اگر اعمانك كندى مسجدنده فضل جماعتده كندويه مساوى اولور بركسنه يوغيسه امامتى جائز اولور زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم مدينه ده ابن ام مكتومى استخلاف ايلمشدر (والفاسق) فاسقك دخى امامتى مكروه اولور امر دينده اهتمامى اولمديغيچون (والمبتدع) مبتدعك دخى امامتى مكروه اولور مبتدع شول كسنه دركه مرتكب هوا اوله هوا اوله كه فاعلى اكفار اولنميه اول مقوله مبتدعك امامتى مكروهدر اما برهوا واردركه فاعلى اكفار اولنه اول مقوله نك امامتى اصلا جائز دكلدر (وولد الزنا) ولد زنانك دخى امامتى مكروهدر زيرا باباسى اولمغله علمه مقيد اولميوب غلبة جهل ايچون مكروه اولمشدر بعضيلر ديمشلردركه صلاة جمعه ده اقتدا اولنه انك امامتى ايچون صلاة جمعه ترك اولنميه اما جمعه دن غيرى صلاة مكتوبه ده لا بأس در آخر مسجده كيده انك اردنده نماز قيليه بونك ايچون كه آثم اولميه لر (فان تقدموا جاز) اگر تقدم ايدرلرسه جائزدر اما عبدك امامتنك جوازى ابى سعيددن روايت اولندى ابو اسيدك مولاسى ايدى اول ديديكه گوره كى اولدم حالبوكه عبد ايدم اصحاب رسول الله دن برجماعت نمازه حاضر اولديلر ابوذر حضرتلرى امامت مراد ايلدى اكا ديديلر كه غيرك اوننده امامت ايدرميسن ديوب بنى تقديم ايلديلر وانلره نمازى ادا ايلدم اما اعرابى امامتنك جوازى حق سبحانه وتعالى اعرابك بعضيسى (ومن الاعراب من يؤمن بالله واليوم الاخر) قول شريفيله مدح وبعضيسى دخى (الاعراب اشد كفرا ونفاقا) قول شريفى ايله ذم ايدوب دليلينك تعارضى اولديغى ايچوندر اما اعمى امامتنك جوازى پيغمبر عليه السلام بركره ابن ام مكتومى مدينه ده استخلاف ايلديگيچوندر وعتبان بن مالك دخى بركره استخلاف ايلمشدر بونلرك ايكيسى دخى اعمى ايديلر اما فاسقك امامتنك جوازى كبار صحابه دن عبد الله بن عمر وانس بن مالك وبونلردن غيرى صحابه وتابعيندن چوق كسنه صلاة جمعه يى حجاج ظالمك آردنده قيلمشلردر اول خونزمانك افسق ايدى حتى حسن وثابت

عبد العزیز دیمشلردر که اگر جمیع امت حبیثلری کتورسه لر بر حجاجی کتورسك جمله امته غلبه ایدردك اما مبتدع وولد زنانك وفاسقك امامتنك جوازی قال النبی علیه السلام (صلوا خلف كل بر وفاجر) نص شریفیدر شافعیه دخی اقتدا مکروهدر اماسدی دیمشدرکه مختار اولان کراهتسز جائز اولقدر اصلده عدم کراهتدر الا مکرکه مقتدی اولان بیله که شافعی قصد ایدوب ابدست المدی یاخود منیدن اسبابنی غسل ایتمدی یاخود قلتین نجسدن ابدست الدی دخی بونلره مشابه اولان شیلری بلدکده اقتداسی مکروهدر کفایه ده ابن مالك جائز دکلدر دیو نقل ایلمشدر (ویکره تطویل الامام الصلاة) امامك صلاتی تطویل ایلمسی مکروه اولور قوله علیه السلام (من ام قوما فلیصل بهم صلاة اضعفهم) مرویدرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فجری معوذتین ایله ادا ایدوب فراغدنصکره قال (سمعت بكاء صبی فخشیت علی امه ان تفتن) بو حدیث شریف دلالت ایلدی امام مقتضای حاله رعایت ایلمك لازمدر (وكذا جماعة النساء وحدهن) امامك تطویلی کبی مکروهدر یالکز نسانك جماعت اولمسی زیرا آنلردن بری تقدم ایدرسه زیاده کشف اولورا کر اورطه لرنده طورورسه امامك شانی تقدم ایدی آنی ترك ایلمش اولور اول اجلدن مکروه اولور (فان فعلن تقف الامام وسطهن) اکر نسا طائفه سی جماعت اولسه لر امام اولان خاتون اورتالرنده طورسون یعنی امام اولان برابر طورسون زیرا حضرت عائشه رضی الله عنها بو یلجه اشلشلردر تقدمده زیاده کشف اولوب بو تقدیرجه اورتاده طورمق بعض الشراهون من بعض قبیلندن اولور (كالعراة) عرات کبی جماعتك اورتالرنده طوره بر جماعت جمله سی عریان اولوب نمازده اولسه لر امامی اورتالرنده طوره اکر تقدم ایدرسه کشف عورت لازم کلور اما عرات اوتوردیغی یرده قیلمق افضلدر (ولا یحضرن الجماعات لخوف الفتنة الا العجوز فی الفجر والمغرب والعشاء) نساء طائفه سی جماعته حاضر اولمسونلر فتنه خوفی ایچون الا قوجه قاریلر حاضر اولسونلر صلاة فجرده ومغربده وعشاده زیرا فسقه ظهرده وعصرده وجمعه ده مجتمع اولورلر مغربده ایسه طعامه مشغوللردر وعشاده وفجرده اویقوده اولورلر اول وقتلرده مجاز جماعته حاضر اولسونلر (وجوزا حضورها فی الكل) امامین عجوزك هر صلاتده حاضر اولمسنی تجویز ایلدیلر عجوزده عدم رغبت اولدیغیچون لکن فتوی کراهیت اوزره در (ومن صلی مع واحد اقامه عن یمینه) شول من که بر آدم ایله نماز قیله اول کسنه یی صاغنده اقامت ایده یعنی صاغ جانبنه اله زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ابن عباس ایله قالدقده صاغنه المشدر (ویتقدم علی الاثنین فصاعدا) امام تقدم ایدر جماعت ایکی یاخود زیاده اولسه واقامت لفظی مصلی بر اولدقده امر آتینه اشارت واردر اما ایکی اوچ اولدقده کرو طورلك دیو امر ایلمز (ویصف الرجال ثم الصبیان ثم الخناثی ثم النساء) رجال صف باغلیه امامه قریب اندنصکره صبیان اندنصکره خنثالر اندنصکره نساء طائفه سی صف باغلیه لر بو دلیل (لیلنی منكم اولوا الاحلام والنهی) حدیث شریفیدر نهی عقلدر نهیه نك جمعیدر (فان حاذته مشتهاة فی صلاة مطلقة مشتركة تحریمة واحدة واداء فی مكان متحد بلا حائل فسدت صلاته ان نوی امامتها) برکسنه بر مشتهیه عورت اداسی بر تحریمه ایله مشترك صلاة مطلقه ده بلا حائل بر مکانده برابر اولسه اکر امام عورتلر ایچون نیت ایتمش ایسه اول کسنه نك صلاتی فاسد اولورا کر امام عورتلر ایچون نیت ایتمش ایسه اول کسنه نك صلاتی فاسد اولمیوب بلکه عورتك نمازی فاسد اولور معلوم اوله که رجلك صلاتی فاسد اولدیغی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری (اخروهن من حیث اخرهن الله تعالی) قول شریفنه عدم متابعتدندر زیرا حدیث شریفك وجوبا دلالتی اولمغله ترکندن ترك فرض لازم کلور وعورتك نمازینك فسادی امام اولان کسنه امامت نسایه نیت ایلمدیکندندر معلوم اوله که محاذاة مرأه مفسد صلاة اولدیغی نیجه امور ایله مشروطدر (اولکسی) اداء رکن واحد مقداری مکث در اکر اداء رکندن اقل اولسه مفسد صلاة دکلدر (ایکنجیسی) محاذیه اولان عورت مشتهات اولمق لازمدر یعنی قابل جماع اوله اکر مجنون وصغیره اولوب مشتهیه اولمسه فاسد ایلمز اکر مشتهات اولان محرم وعجوز اولوب طباع اندن نفرت ایدرسه ینه فاسد ایدر (اوچنجیسی) بونلرك صلاتی ذات رکوع وسجود اوله اکر ایما ایله دخی قیلرسه پس ایمدی صلاة جنازه ده فاسد اولمز (دردنجیسی) صلاتده مشترك اوله لر اراده بریسی آخره امام اولمق اوزرینه یاخود اول ایکی کسنه ایچون بر آخر کسنه امام اولمق اوزره اندنصکره بو ایکیسنك صلاتده اشترا کی یا حقیقة اوله مدرك کبی یاخود حکما اوله لاحق کبی زیرا قضا ایلدیکی

صلاتده کانه امامك خلفیدر اویله اولسه محاذینك عامدر شروطی بولندقده اداده وقضاده وفرائضده وبونلردن غیری صلاة عید وتراویح ووتر رمضان کبیلرده مفسد صلاتدر (بشنجیسی) بلا حائل مکان متحد ده اوله لر اکر حائل اولور شیئ وار ایسه محاذات رفع اولور ومحاذاتك ادناسی دوه حاودینك اوکی واردی ما بینی مقدار ایدر زیرا ادنا احوال تعوددر فرجه دخی رجل مقامنه قائم اولور فرجه بر آدم صغاجق مقدار ایدر (التنجی) جهتلری متحد اوله حتی اختلاف اولورسه فاسد اولمز بو ایسه یاخوف کعبه ده یاخود ایلة مظلمه دن غیری یرده متصور دکلدر (یدنجیسی) اول مشتهاتك امامتنه اول کسنه نیت ایله یاخود وقت شروعده امامت نسایه نیت ایله در ومحاذات دیدیکمز جمیع اعضاسی محاذی اولمق دکلدر بلکه بعض اعضاسی محاذی اولقدرحتی مرأه بوکسك یرده اولسه ورجل اندن آشغه یرده اولسه وعورتدن برشیئ رجله محاذی اولورسه رجلك صلاتی فاسد اولور (ولا تدخل فی صلاته بلا نیة ایاها) مرأه امامك صلاتنه داخل اولمز امام عورتی نیت ایلمکسز یعنی امام جماعته نیت ایلدکده عورته دخی نیت ایدرسه عورت امامك صلاتنه داخل اولور نیت ایلمز ایسه داخل اولمز خلاصه ده مسطوردر که جمعه وعیدینده امامك نیتی اولمدن عورتك اقتداسی جائزدر واصح اولان دخی بودر زیرا ازدحامدن امامه محاذی ممکن دکلدر وخاتون یالکز جمعه وعیدین نمازین ادا ایلمك ممکن دکلدر اول اجلدن جائز اولوردیر (وفسد اقتداء الرجل بامرأة) رجلك عورته اقتداسی فاسد اولدی قال النبی علیه السلام (اخرهن من حیث اخرهن الله) زیرا امرأه نك رجله تقدمی جائز دکلدر (او صبی) دخی رجلك صبی یه اقتداسی فاسد اولدی زیرا صبی مکلف دکلدر فرض نافله اولور ومفترض متنفله اقتدا ایلمك جائز دکلدر نافله دخی اولورسه جائز دکلدر صبینك نفلی مضمونی دکلدر (وطاهر بمعذور) طاهرك معذوره اقتداسی دخی فاسد اولدی زیرا بناء قوی علی الضعیف لازم کلورا کر معذورك اثناء صلاتده عذری زائل اولسه بنا اولنمق لازم اولور ومعذور ومعذوره اقتدا دخی فاسد اولورا کر عذرلری مخالف ایسه اکر ایکیسنك عذری برابر اولورسه جائزدر (وقارئ بامی) اوقومش اولانك امی یه اقتداسی فاسد اولور امی لغتده امه منسوب دیمکدر یعنی اوقیوب یازمیوب کویا که اناسندن طوغدیغی کبی اولمغین امی دینلمشدر (ومكتس بعار وغیر موم بموم ومفترض بمتنفل) مکتسی اولان کسنه نك عریان اولانه اقتداسی وایما ایلمین کسنه نك ایما ایدنه اقتداسی وفرض قیلانك نافله قیلانه اقتداسی فاسد اولدی قوی یی ضعیف اوزره بنا ایلمك لازم کلسون ایچوندر (او بمفترض فرضا اخر) ودخی فرض قیلانك فرض آخر قلانه اقتداسی فاسد اولدی امام ایله مأمومك صلاتلری بینده اشتراك اولمدیغیچوندر اقتداده شرکت ومواقعت لازمدر شافعی قتنده بو جمله یه اقتدا صحیح اولور انك قتنده علی سبیل الموافقه وبزم قتمزده علی سبیل التضمندر اکر دینلورسه که معاذ عشائی حضرت علیه السلام ایله ادا ایدردی صکره رجوع ایدوب قومنه نماز قلدیردی حال بو که قومنك نمازی فرض ایدی معاذك ایسه نافله ایدی جواب ویریلورکه جائزدرکه معاذ نبی علیه السلام ایله نافله یه نیت ایلمیه وکندی قومیله فرض ادا ایلیه (ویجوز اقتداء غاسل بماسح) ایاغنی غسل ایده نك مسح ایدنه اقتداسی جائز اولور زیرا خف سرایت حدثدن قدمی منع ایدر مسح ایسه خف اوزرنده اولان شیئی ازاله ایدر (ومتنفل بمفترض) دخی متنفل مفترضه اقتداسی جائز اولور زیرا مصلی اصل صلاتی نیتنه محتاجدر امامده ایسه اول اصل نیت موجوددر عکسنده موجود دکلدر (وموم بمثله) دخی ایما ایدن کسنه نك کندو مثللو یه اقتداسی جائز اولور زیرا ایکیسنك دخی احوالی برابردر اما اکر مؤتم قاعد اولوب امام مضطجع اولورسه جائز دکلدر (وقائم باحدب) قائم اولان کسنه نك بوکری یه اقتداسی جائز اولور زیرا بوکری یه عرفا ینه قائم دینلور (وكذا اقتداء المتوضئ بالمتیمم) ذکر اولنان کبی جائز اولور متوضینك متیمم اولان کسنه یه اقتداسی زیرا تیمم صو بولنمدیغی یرده طهارة مطلقه در وضوء کبی (والقائم بالقاعد) وقائمك قاعده اقتداسی جائز اولور نبی علیه السلام آخر صلاتده قاعدا امامت ایلدی حال بو که خلفنده اولان جماعتك جمله سی قائم ایدیلر (خلافا لمحمد فیهما) امام محمد متوضئ متیممه وقائم قاعده اقتدا ایلمسنده خلاف ایدوب تیمم ضروریدر وصو ایله طهارت اصلیه در وقائمك حالی قاعدك حالندن اقوی بدر بو تقدیرجه اقتدالری جائز دکلدر دیو مسلکه ذاهب اولمش (وان علم ان امامه كان محدثا اعاد) اکر مصلی بلسه که تحقیقا امامی ابدستسز ایدی نمازینی اعاده ایدر قوله علیه السلام (ایما رجل صلی بقوم ثم تذكر جنابته اعادوا) زیرا امامك صلاتی دخی فاسد اولورا امامك

سهو ایله مقتدی یه دخی سجدهٔ سهو لازم کلور (وان اقتدی امی بقارئ وبامی فسدت صلاة الکل) اکر برامی
وبر قارئ برامی یه اقتدا ایلسه جمله سنڭ صلاتی فاسد اولور ابو حنیفه قتنده اما قارینڭ صلاتنڭ فسادی
قراءته قدرتی وار ایکن ترك ایلدیکیچون اما ایکی امیلرڭ صلاتنڭ فسادی جماعت راغب اولدیلر واوزرلرینه
واجب ایدیکه قارئ اولان کمسنه یه اقتدا ایلیه لر قراءت تقدیریه یی ترك ایلدیلر حال بوکه برقارئ یه اقتدایه
قدرتلری وار ایدی اول اجلدن نمازلری فاسد اولدی (وقالا لاصلاة القارئ فقط) امامین دیدیلرکه انجق قارینڭ
صلاتی فاسد اولور زیرا قارئ قراءت تحقیقیه یی ترك ایلدی اما امی کندی کبی امی یه اقتدا ایلدی ایکیسنڭ
صلاتی تمامدر امامین قراءت تقدیری اعتبار ایلمزلر (ولو استخلف الامام القارئ امیا فی الاخریین فسدت)
امام قارئ برامی یی استخلاف ایلسه یعنی حدث واقع اولمغله یرینه چکسه ایکی اخرکی رکعتلرده جمله سنڭ
صلاتی فاسد اولور زیرا قراءت جمیع صلاتده واجبه در تحقیقا وتقدیرا بونده ایسه ایکیسی دخی بولندی

باب الحدث فی الصلاة

بو باب صلاتده واقع اولان حدثڭ حکمی بیانندهدر (من سبقه الحدث فی الصلاة) شول کمسنه یه که صلاتده
حدث سبق ایلسه یعنی بلا اختیار حدث عارض اولسه (توضأ وبنی بغیر مکث) یعنی اکلنمکسزین ابدست
السون وبنا ایلسون اکر برمقدار مکث ایدوب بعده ابدست السه صلاة باطل اولور زیرا اکلنمك ایله صلاتدن
برجزئی حدث ایله ادا ایلمش اولدی برجزئی فاسد اولیجق ضرورة جملهسی فاسد اولور زیرا صلاة واحد صحت
وفساد وبنا جهتندن متحری اولمز شافعی قتنده حدث صلاته منافیدر ومشی وانحراف صلاتی افساد ایدر زیرا
حدث عمده مشابهدر اما بزم ایچون دلیل قوله علیه السلام (من قاء اورعف اوامذی فی صلاته فلینصرف
ولیتوضأ ولیبن علی صلاته مالم یتکلم) (والاستیناف افضل) استیناف دخی افضلدر شبههٔ خلافدن تحرز ایچون
دینلمشدر منفرد استیناف ایلسون امام ومقتدی بنا ایلسون جماعت فضیلتی ایچون (وان کان اماما جر آخر
الی مکانه) اکر حدث سبق ایدن امام اولورسه کندی مقامنه امامته صالح کمسنه یی چکه وطشره یه کتدکده الی
اغزنه ویورتنه قویه که بورنی قنامشدر دیو غیری حدث معیوبدن خلقڭ ظنی منقطع اوله وامام مکانته چکدیکی
کمسنه یه تکلم ایلمیه اکر رکوعی ترك ایتمش ایسه الیله دیزینه اشارت ایلیه اکر قراءتده ایسه الیله اغزینه اشارت
ایلیه ابن ملکده دخی بویله مسطوردر (فاذا توضأ) حدث سبق ایدن کمسنه اکر امام واکر مقتدیدر چون آبدست
السه (عاد واتم فی مکانه حتما ان کان امامه لم یفرغ) آبدست الان کمسنه عودت ایدر ویرنده اتمام ایدر وجوبا اکر
امامی فارغ اولمدی ایسه (والا فهو مخیر بین العود وبین الاتمام حیث توضأ) اکر امام صلاتدن فارغ اولدی ایسه
مصلی یعنی حدث سبق ایدن امام ویاخود مقتدی عودت ایدوب مکاننده ادا ایلمکله ابدست الدیغی مکانده اتمام
ایلمك بیننده مخیردر ابدست الدیغی یرده اتمام ایلمسی قلت مشی ایچوندر وعودت ایدوب یرینه کلمك صلاتی مکان
واحدده ادا ایلمك ایچوندر (کالمنفرد) منفرد کبیدر زیرا منفرد عودت ایلسه آبدست الدیغی یرده اداده مخیردر
(ولو احدث عمدا استأنف) اکر عمدا حدث ایدر ایسه استیناف ایدر تشهد مقداری قعوددنصکره دکل ایسه
اکر تشهد مقداری قعوددنصکره اولور ایسه نمازی تمام اولور (وکذا لوجن اواغمی علیه اواحتلم) حدث
ایدن کبیدر اکر مصلی مجنون اولسه ویاخود مغمی علیه اولسه یعنی مصروع کبی یاخود احتلام اولسه
یااویوقی یامس ذکر ویاتفکر ایله انزال اولسه (اوقهقه) یاخود قهقهه ایلسه زیرا قهقهه کلام قاطع
منزلهسندهدر (اواصابته نجاسة مانعة) یاخود مصلی یه صلاتی مانعه نجاست اصابت ایلسه اول نجاست
غلیظهدن درهمدن زیاده خفیفهدن توبڭ ربعی اوزرینه زیاده اولسه (اوشج) یاخود باشی یارلسه وقانی آقسه
(اوظن انه احدث فخرج من المسجد) یاخود ظن ایلسه که حدث ایلدی ومسجددن چیقسه صلاة مسجد
ایچنده اولدیغنه اشارت اوله (اوجاوز الصفوف خارجه) یاخود صفوفی تجاوز ایلسه مسجدڭ خارجندن غالبا
صحراده اولمغه اشارتدر (ثم ظهر انه لم یحدث) اندنصکره ظاهر اولسه که اول کمسنه حدث ایلمامش بو جملهده
صلاتی استیناف ایدر (ولو لم یخرج من المسجد) اکر مسجددن چقمدی ایسه (اولم یجاوز) یاخود صفوفی تجاوز
ایلمدیسه صحراده امامت ایدهنك ویاخود اقتدا ایدهنك حالیدر (بنی) بنا ایلسون زیرا حدث ظنی ایله انصراف
قصد صلاح ایچوندر اول قصد حقیقت مقامنه اقامت اولنور مادامکه مکان مختلف اولمیه امام محمد برکه

استیناف

استیناف ایلسون عذرسز انصراف اولدیغیچون قیاس دخی استینافدر دیر (ولو سبقه الحدث بعد التشهد)
مصلی یه بعد التشهد حدث سبق ایلسه (توضأ وسلم) ابدست الور وسلام ویرر زیرا سلام واجبدر اداسی
وضو ایلهدر اول اجلدن ابدست المق لازمدر (وان تعمده فی هذه الحالة اوعمل ماینافیها تمت) اکر مصلی حدثنه
تعمد ایدرسه یعنی قصد ایدرسه تشهد مقداری اوتوردقدنصکره یاخود صلاته منافی برعمل اشلرسه صلاتی تمام
اولور زیرا فرایضدن اوزرنده برشیء قالمشدر صنعی ایله خروج بولنمغله صلاة تمام اولدی (وتبطل عند الامام)
صلاة باطل اولور ابو حنیفه قتنده (ان رأی فی هذه الحالة وهو متیمم ماء) اکر مصلی شول حالده یعنی تشهد
مقداری قعوددنصکره صو کورسه حال بوکه کندوسی متیمم اولسه یعنی مانڭ استعمالنه قادر اولسه
(اوتمت مدة الماسح) یاخود مصلی ماسحڭ مدتی تمام اولسه (اونزع خفیه بعمل قلیل) یاخود مصلی خفینی
عمل قلیل ایله چقرسه یعنی واسع اولمغین جزئی حرکت ایله ایاغی خفیندن چیقسه زیرا عمل کثیر اولیجق صنع
بولنمش اولور (اوتعلم الامی سورة) یاخود امی مصلی برسوره اوکرنسه بونده تعلمدن مراد تذکر ایله یاخود غیریدن
سماع ایله اولور زیرا اشتغال ایله تعلم ایدرسه صلاة تمام اولور خروج بصنعه بولنمش اولور آیت سوره اختیار
اولندی زیرا تعلمی بالاتفاق مبطلدر برآیت ابو حنیفه قتنده مبطل دکلدر (اووجد العاری ثوبا) یاخود عریان
ثوب بولسه (اوقدر المومی علی الارکان) یاخود ایما ایله نماز قیلان ارکان اداسنه قادر اولسه یعنی رکوع وسجوده
قادر اولسه (اوتذکر صاحب الترتیب فائتة) یاخود صاحب ترتیب اولان فائتهسنی تذکر ایلسه (اواستخلف
القارئ امیا) یاخود قارئ امی یی استخلاف ایلسه (اوطلعت الشمس فی الفجر) یاخود صلاة فجرده شمس
طلوع ایلسه (اودخل وقت العصر فی الجمعة) یاخود وقت عصر دخول ایلسه صلاة جمعهده اکر دینلورسه
بو خلاف نیجه متحقق اولورکه ابو حنیفه قتنده وقت عصرڭ دخولی هرشیئڭ ظلی ایکی کندی مثللو اولدقدهدر
وامامین قتنده هرشیئڭ ظلی کندی مثللو اولدقدهدر بوکا جواب ویریلورکه بو کلام حسن بن زیادڭ قولی
اوزرهدر زیرا انڭ قتنده بین الظهر والعصر بر وقت مهمل واردر چون شیئڭ ظلی کندی مثللو اولدقده ظهرڭ
وقتی خروج ایدر جمهور قتنده وصلاة تمام اولور امامین قتنده وابو حنیفه قتنده باطل اولور (اوزال عذر
المعذور) یاخود معذورڭ عذری زائل اولسه (اوسقطت الجبیرة عن برء) یاخود جراحتڭ اوکالدیغندن جبیره
دوشسه بو جمله تشهد مقداری اوتوردقدنصکره واقع اولسه صلاتی باطل اولور زیرا خروج بصنعه بولنمش
اولور (ولو استخلف الامام مسبوقا صح) اکر امام برمسبوقی استخلاف ایدرسه صحیح اولور تحریمهده مشارکت
اولدیغیچون اولان مدرکی استخلافدر زیرا مدرك سلام ایچون آخری استخلافه محتاج دکلدر قال النبی
علیه السلام (من قلد انسانا عملا فی رعیته من هو اولی منه فقد خان الله ورسوله وجماعة المؤمنین) (فاذا اتم
صلاة الامام) چون استخلاف اولنان مسبوق امامڭ صلاتنی اتمام ایلسه (یقدم مدرکا لیسلم بهم) استخلاف
اولنان امام مسبوق برمدرکی تقدیم ایدر جماعت ایله سلام ویرمك ایچون (ثم لو فعل منافیا بعده) اندنصکره
مسبوق امام صلاته منافی برشیء اشلسه قهقهه وکلام وبونلره مشابه اولان شیء کبی (یضره) اول صلاته
منافی اولان شیء مسبوقه ضرر ویرر (والاول) وامام اوله دخی ضرر ویرر زیرا اول منافی ایکیسنڭ صلاتی
ایچنده بولنمش اولور (ان لم یکن فرغ) اکر امام اول نمازدن فارغ اولمدیسه مسبوقه وامام اوله ضرر ویرر
(ولا یضر من فرغ) اما امام اوله غیری نمازدن فارغ اولان کمسنه یه ضرر ویرمز مثلا امام اول مسجد ایچنده
صو بولوب عجله ایله رکوع ایتمزدن مقدم ایریشوب امام مستخلف اردنده نمازی تمام ایدوب فارغ اولدی ایسه
مسبوقڭ منافی صلاة اشلدیکی شیء امام اوله ضرر ویرمز (ولو قهقه الامام عند الاختتام) اکر امام قهقهه
ایلسه اختتام قتنده یعنی تشهد مقدار اوتوردقدنصکره قهقهه ایلسه (اواحدث عمدا) یاخود آبدستی نقض
ایلسه (فسدت صلاة من کان مسبوقا) مسبوق اولانڭ صلاتی فاسد اولور زیرا مسبوقڭ خلال صلاتنده منافی
صلاة بولنمش اولور مدرکڭ صلاتی بالاتفاق فاسد اولمز صلاة لاحقده ایکی روایت واردر (لا ان تکلم اوخرج من
المسجد اجماعا) امام تکلم ایلسه یاخود مسجددن چیقسه مسبوقڭ صلاتی فاسد اولمز اجماعله زیرا قهقهه امامڭ
صلاتی ملاقی اولدیغی جزء اخیری فاسد ایدیجیدر بو تقدیرجه مقتدانڭ دخی صلاتندن اول مثللو جزئی افساد
ایدر نهایت بنایه محتاج دکلدر اما مسبوق بنایه محتاجدر فاسد اوزرینه ایسه بنا فاسددر اما عند الاختتام واقع

اولان بویله دکلدر زیرا کلامده معنای سلام واردر سلام ایسه نهایتده یریجیدر بوخسه منافی دکلدر زیرا کلام
وسلام ایله شرط صلاتکه طهارتدر فوت اولمدی صلاة ایچنده قهقهه وعمدا حدث بونک خلافیدرکه شرط صلاة
فوت اولور خروج بصنعه دخی قاطع صلاتدر مفسد دکلدر (ومن سبقه الحدث فی رکوع او سجود اعادهما حتما
ان بنی) شول کمسنه یه که رکوعده یاخود سجده ده حدث سبق ایلسه ایکیسنی دخی وجوبا اعاده ایدر اکر بنا
ایدرسه یعنی رکوعده (سبحان ربی العظیم) دیوب اوچنجیده حدث واقع اولسه ابدست الوب بنایه شروع ایلسه
ینه رکوعی ابتداسندن باشلیوب اعاده ایدر زیرا بر رکندن بر رکنه طهارت ایله انتقال شرطدر اکر اعاده ایلمز ایسه
انتقال بولنمش اولوردی اعاده دن لازمدر (ومن تذکر سجدة فی رکوع او سجود) دخی شول کمسنه که رکعت
اولیده سجده یی ترک ایلدیکنی رکوعده یا سجودده تذکر ایلسه (فسجدها ندب اعادتهما) اول تذکر ایلدیکی
سجده یی ایلسه رکوع وسجودی اعاده ایلمک مندوب اولور ابو یوسف دیرکه رکوعک اعاده سی لازمدر زیرا بین
الرکوع والسجود وقومه انک قتنده فرضدر (ومن ام فردا فاحدث فان کان المأموم رجلا تعین للاستخلاف
وان لم یستخلفه) دخی شول من که برکسنه یه امامت ایلسه وامامه حدث واقع اولسه اکر مأموم رجل ایسه
اول کمسنه استخلاف ایچون متعین اولور اکر استخلاف ایلمدی ایسه ده نه کیم برکسنه ایکی قولنه احدکما حر
دیسه بیانا یتمدن ایکیسندن بری فوت اولسه باقی قلان حی ایچون حریت متعین اولور (والا) اکر رجل مأموم
اولمیوب بلکه صبی یاخود مرأه اولسه (فقیل یتعین فتفسد صلاتهما) دینلدیکه مأموم اولان امامته متعین
اولور ایکیسنک دخی صلاتی فاسد اولور (والاصح انه لایتعین فتفسد صلاته دون الامام) اصح اولان بودرکه
اول مأموم اولان فرد امامته متعین اولماز صلاتی فاسد اولور اما امامک فاسد اولماز بو مسئله ده مشایخ اختلاف
ایلمشلردر بعضیلر دیدیلرکه انجق امامک صلاتی فاسد اولور امامته صالح اولمین کمسنه یی حکما استخلاف ایلدیکی
ایچون زیرا اول مأموم امامته متعین اولدقده امام اکا مقتدی اولمش اولور اول ایسه امامته صالح دکلدر
ودینلدیکه فاسد اولماز زیرا حقیقة وحکما استخلاف یوقدر زیرا حقیقة خلیفه ایلمدی وحکما ایسه امامته
صلاحیتی یوق ومشایخدن بر طائفه ایکیسنک دخی صلاتی فاسد اولور دیدیلر عدم صلاحیتی اولان کمسنه
امامته متعین اولدقده کانه استخلاف ایلمش کبی اولدی جمله سنک صلاتی فاسد اولور ومشایخدن بر طائفه
خاصة مقتدینک صلاتی فاسد اولور صحیح اولان دخی بودر زیرا اول مأموم وقتا که حقیقة وحکما استخلاف
اولنمدی ایسه امام منفرد قالوب صلاتی فاسد اولماز مقتدینک صلاتی فاسد اولور امامتک مکانی امامسز
قالدیغیچون (ولو حصر عن القراءة جاز له الاستخلاف) اکر امام قراءتدن حصر اولسه اول امام ایچون آخر آدمی
استخلاف ایلمک جائزدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلرک قتنده استخلاف جائز دکلدر زیرا استخلاف
وقوعی مکرر ووجودی عام اولان امرده خلاف قیاس ایله ثابت اولمشدر حصر ایسه نادر اولوب جنابته
شبیهدر بو حصر صلاة جائز اوله جق مقداری قراءت ایلمدیکی صورتده درواکر اول مقدار قراءت بولنور ایسه
رکوع ایلیه استخلاف جائز دکلدر احتیاج جائز اولمدیغیچون محیطده مسطوردرکه بر رجل بر رجله امامت
ایلدی وایکیسنه دخی حدث واقع اولدی مسجددن چقدیلر امامک صلاتی بنا اولنوب مقتدینک صلاتی
فاسد اولور زیرا اول مقتدی ایچون مسجدده امام باقی قالمدی

باب ما یفسد الصلاة وما یکره فیها

بو باب شول شیئک بیاننده درکه اول شیء صلاتی فاسد ایدر ودخی شول شیء بیاننده درکه اول شیء صلاتده
مکروه اولور (یفسدها الکلام ولو سهوا) کلام صلاتی افساد ایدر اکر سهوا دخی اولورسه فسادنه دلیل قوله
علیه السلام (ان صلاتنا هذه لا یصلح فیها شیء من کلام الناس دائما هی التسبیح والتهلیل وقراءة القران) نص
شر یفیدر ولفظ شیء سیاق نفی ده واقع اولمش نکره در جمیع کلامه عام اولور شافعی دیرکه خطا ونسیان صلاتی
افساد ایلمز دلیلی قوله علیه السلام (رفع عن امتی الخطأ والنسیان) نص شریفیدر بزم جوابمز بودر که اثمه
محمولدر (او فی نوم) یاخود نومده دخی تکلم ایدرسه ینه صلاتی فاسد اولور فخر الاسلام دیمشدرکه نائمک نمازده
تکلمی فاسد ایلمز زیرا کلام تمییزی اولمین کمسنه دن صدور ایلمدی واقعات حسامیه ومختصر اجناس ناطقی
وغیرلرده مسطوردرکه اویخوده اولان احکام ایچون یکرمی بش محلده حکم یقظه واردر اولکیسی مصلی

اوپوسه

اویوسه وکلام ناس ایله تکلم ایلسه صلاتی فاسد اولور (ایکنجیسی) مصلی اویوسه وقراءت ایلسه بر روایتده
قراءتدن اعتبار اولور کبراده ومختارده قراءتدن اعتبار اولنمز بو تصریح اولنمشدر (اوچنجیسی) اکر بر قائم
سجده آیتنی قراءت ایلسه وبر رجل اندن استماع ایلسه اول رجل اوزرینه سجده لازم اولور اویانقدن اشتدیکی
کبیدر (دردنجیسی) چون مصلی نائم اویانسه سجده آیتنی اوقودیغی خبرویرسه لر بعض مشایخ دیدیلرکه انک
اوزرینه سجده لازمدر صحیح اولان دخی بودر امر عبادتده احتیاط ایچون (بشنجیسی) چون صلاتده اویوسه
واحتلام اولسه غسل واجب اولور بنا صحیح اولمز کویا که انک کوزی خاتونک فرجنه اصابت ایدوب انزال
اولدی (التنجیسی) چون نائم بر کون بر کیجه یاخود ایکی کون ایکی کیجه اویوسه صلاة انک اوزرینه دیندر
نه کیم اویانقلقده دین اولدیغی کبی (یدنجیسی) بر رجل اویقوده اولوب اولدخی باشنی دیزینه قوسه یاخود
قولتوغنه قوسه واویوسه شمس الائمة الحلوانی ابو یوسف قولی اوزرینه حدث اولمز دیر وامام محمد روایتنده
حدثدر دیر (سکزنجیسی) متیمم اولان کمسنه نک دابه سی استعماله ممکن اولان صودن مرور ایلسه حال بوکه
کندیسی نائم اولسه تیممی ناقض اولور (طقوزنجیسی) بر صائم نائم اغزینی اچسه اغزینه صو یاخود قار کتسه
صومی بوزیلور (اوننجیسی) چون حاجی دوه اوزرنده اویورکن عرفاته اوغرسه تحقیقا اول کمسنه عرفاته وحج
شریفه ایرشمش اولور (اون برنجیسی) چون حاجی حرمده اویوسه حالت نومده برقتلی جائز اولمیان نفسی قتل
ایلسه جزاء لازم اولور اویانق کبی (اون ایکنجیسی) بر محرم اویوسه برکسنه کلوب باشنی تراش ایلسه
انک اوزرینه جزا واجب اولور (اون اوچنجیسی) بر محرمه عورت اویورکن زوجی کندویه جماع ایلسه اوزرینه جزاء
واجب اولور اویانقده واجب اولدیغی کبی (اون دردنجیسی) بر رجل صیده اوق اتوب واروب صید بر نائمک اوکنه
دوشوب اول سهمدن اولسه صاید اولان کمسنه بعده ایرشسه اکا اول صید حلال اولمز کانه اول صید براویانق
آدمک اوکنده واقع اولدی وذبح ایتمکه قادر ایدی ایلمدی (اون بشنجیسی) بر رجل بر عورت ایله بر خلوت مکانده
اولسه لکن اول خلوتده بر نائم کمسنه اولسه اول خلوت خلوت صحیحه اولمز یقظه ده اولدیغی کبی (اون التنجیسی
بر رجل اونده اویوسه کندوسنه نکاح ایلدکاری عورتی کاسه یانده بر ساعت مکث ایلسه خلوت صحیحه
اولمش اولور یقظه اولدیغی کبی (اون یدنجیسی) بر عورت اویوسه زوجی کاسه بر ساعت عورتک یانده مکث
ایلسه حال بوکه مانع اولمسه خلوت خلوت صحیحه اولور (اون سکزنجیسی) بر رجل یمین ایلسه فلان کمسنه یه
سویلیه دیو اندن صکره یمین ایدن کمسنه اول فلان کمسنه نک اوزرینه مرور ایلسه حال بوکه اول فلان اویقوده
اولسه وا کا قم دیسه اما او یانمسه بونده اختلاف ایلمشلردر صحیح اولان بودرکه حانث اولور یمینده ایشتدرمک
شرط دکلدر (اون طقوزنجیسی) برکسنه عورتنه طلاق رجعی ایله طلاق ویرسه اول کمسنه عورتنی نائمه ایکن
شهوت ایله مس ایلسه مراجع اولمش اولور (یکرمنجیسی) اکر طلاق ویرن آدم نائم اولسه عورت کلوب اری
مس ایلسه شهوت ایله ابو یوسف قتنده مراجعه اولور (یکرمی برنجیسی) ارا اویورکن بر عورت کلوب ارلک
ذکرینی فرجنه ادخال ایلسه رجل دخی بلسه بو نکله ما بینلرنده حرمت مصاهره ثابت اولور (یکرمی ایکنجیسی
چون برار ایله بر عورت ایکیسی بیله نومده ایکن عورت اری شهوت ایله اوپسه دخی بونک اوزرینه اتفاق ایلسه لر
ایکیسنک ما بیننده حرمت مصاهره ثابت اولور (یکرمی اوچنجیسی) چون بر نائم برکسنه نک مالنی اتلاف ایلسه
ضامن اولور (یکرمی دردنجیسی) چون برکسنه نک باباسی بر دیوار التنده اویوسه اول کمسنه باباسنک اوزرینه
سطحدن دوشسه وباباسی هلاک اولسه اول ابن میراثدن محروم اولور عند البعض (یکرمی بشنجیسی) اکر
اویقوده ایکن رفع اولنسه وتحت جدارده وضع اولنسه وجدار اوزرینه دوشوب هلاک اولسه اول کتورن آدم
اوزرینه ضمان لازم کلمز تاتارخانیه ده بویلجه مسطوردر (وکذا الدعاء بما یشبه کلام الناس وهو ما یمکن
طلبه منهم) کذلک کلام افساد ایلدیکی کبی ناسک کلامنه مشابه اولان دعا دخی صلاتی افساد ایدر کلام ناسه
مشابه اولان دعا شول کلامدرکه ناسدن طلبی ممکن اوله مثلا اللهم البسنی ثوبا وزوجنی فلانة وارزقنی الف دینار
کبی شافعی قتنده قرآنه مشابه دعا افساد ایلمز (والانین والتأوه والتأفیف ولو کانت بحرفین خلافا لابی یوسف)
انین وتأوه وتأفیف دخی صلاتی افساد ایدر انین آه دیمکدر وتأوه واه دیمکدر وتأفیف ایکی حرف ایله دخی اولورسه
ینه صلاتی افساد ایدر ابو یوسف خلاف ایدوب ایکی ایله اولان صلاتی افساد ایلمز وبراه کبی اوج حرف ایله اولورسه

افساد ایدر بالاتفاق مکرکه مریض اوله انین وتأوه وتأفیفدن نفسنی منعه قادر اولمیه زیرا مریض نفسنی ضبطه
قادر اولمالك اولمیجق عطسه وککرمك کبی اولور اکرچه نیجه حروف ایله دخی اولورسه (والبکاء بصوت لوجع
اولمصیبة) وجع یاخود مصیبت ایچون صوتله بکا دخی صلاتی افساد ایدر زیرا بونده اظهار تأسف وجزع وار در
بکا اعانت ایلك دیمکدن ناشیدر بوتقدیرجه کلام ناس اولور (لا لذکر جنة اونار) ذکر اولنان صفات ایله بکا جنت
یاخود نار ذکری ایچون اولورسه افساد ایلمز براذکر اولنان بکا زیاده خشوعه دلالت ایدر اکر جنت ذکر
اولندقده (اللهم انی اسئلك الجنة) ونار ذکر اولندقده (اعوذبك من النار) دیسه صلاتنه ضرر ویرمز حتی
حضرت عائشه رضی الله عنهادن صلاتده ایندن سؤال اولندی دیدیکه اکر خشیة الله ایچون اولورسه افساد
ایلمز اکر امر آخر ایچون اولورسه صلاتی افساد ایدر دیو بیورمشلر در سراجیه ده مسطوردرکه برکسنه امامك
قراءتنی بکجیلیوب اغلاسه وبلی ونعم دیسه ویاخود آری دیسه صلاتی فاسد اولمز (والتنحنح بلاعذر) عذرسز
تنحنح دخی صلاتی افساد ایدر اکر مضطر اولمز ایسه اکر صلاتنی اصلاح وقراءتنی حسن ایتمك ایچون اولورسه
افساد ایلمز واکر امام خطا ایلسه ومقتدی خطاسنه اشارت ایچون تنحنح ایلسه افساد ایلمز (وتشمیت عاطس)
عاطس ایچون تشمیت دخی صلاتی افساد ایدر یعنی عاطسی ایدن کسنه یه یرحمك الله دیمك افساد ایدر افسادینك
وجهی بودرکه بین الناس بومقوله یه کلام متناول اولور اول اجلدن افساد ایدر اما عطسه ایدن یاخود استماع
ایدن الحمد لله دیسه صلاتی فاسد اولمز زیرا عرفا بو کلام جواب دکلدر ومصلی عاطس کندی نفسنه یرحمك الله
دیسه افساد ایلمز ظهیریه ده مسطوردرکه ایکی آدمدن بری صلاتده ایکن عطسه ایلسه خارج صلاتده
برکسنه یرحمك الله دیسه اول ایکی مصلی آمین دیسه لر عاطسك صلاتی فاسد اولوب آخرك صلاتی فاسد اولمز
زیرا عاطس اولمین امین دیمسی کندی نفسی ایچون دعا دکلدر وابوحنیفه دن روایت اولندیکه عاطس مصلی
کندی نفسنده حمد ایلسون اما لسانی تحریك ایلسون اکر لسانی تحریك ایدرسه صلاتی فاسد اولور (وقصد
جواب بالحمدلة اوالهیللة اوالسبحلة اوالاسترجاع اوالحوقلة) حمدله یاخود هیلله ویاسبحله ویااسترجاع ویاحوقله
ایله جواب قصدی دخی صلاتی افساد ایدر حمدله ایله جوابه مثال برکسنه مصلی یه استدیکك فلان شیء حاصل
اولدی دیسه اولدخی جواب قصدی ایله الحمد لله دیسه وهیلله ایله جوابه مثال برکسنه صلاتده ایکن
دیناسه که اللهدن غیری اله وارمیدر اولدخی جواب قصدی ایله (لا اله الا الله) دیسه سبحله ایله جوابه
مثال مصلی یه برکسنه تعجب ایده جك برسوز سویلسه اولدخی جواب قصدی ایله سبحان الله دیسه استرجاع ایله
جوابه مثال مصلی یه برکسنه کاوب فلان فوت اولدی دیسه اولدخی جواب قصدیله (انا لله وانا الیه راجعون)
دیسه حوقله یه مثال برامر عجیبده (لا حول ولا قوة الا بالله) دیسه جمیعنده صلاة فاسد اولور ابوحنیفه ومحمد
قتلرنده زیرا کلام مخرج جوابه اخراج اولندی همان تشمیت جواب کبی اولمشدر (خلافا لابی یوسف) ابویوسف
خلاف ایدوب جمیعنده صلاة فاسد اولمزدیر زیرا بوصیغه سیله ثنادر عزیمت ایله متغیر اولمزنته کیم کلام ناس
عزیمت ایله ثنا اولمدیغی کبی اما شیخ الاسلام ذکر ایلمشدرکه استرجاع اجماعا قاطع صلاتدر لکن صحیح اولان
بودرکه خلاف اوزره اوله غیریلر کبی (ولواراد بذلك اعلامه بانه فی الصلاة لا تفسد اتفاقا) اکر مصلی ذکر اولنان
کلاملر ایله کندوسی صلاتده اولدیغنی اعلام مراد ایلسه صلاتی فاسد اولمز اتفاقا عدم فسادنه حدیث شریف
دخی وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام اذا نابت احدکم نائبة فی الصلاة فلیسبح (ولوفتح علی غیر امامه فسدت)
اکر مصلی امامندن غیری کسنه نك اوزرینه فتح ایلسه صلاتی فاسد اولور اول فتح ایلدیکی کسنه کرك صلاتده
وکرك خارج صلاتده اولسون زیرا بو تعلیمدر کلام ناس کبی اولوب فاسد اولور اکر مرادی فتح وتعلیم ایسه فاسد
اولور اکر مرادی قراءت قرآن ایسه فاسد اولمز بوکا نظیره برکسنه نماز قیلوب اوکنده کتاب اولسه وخلفنده
یحیی اسمنده برآدم اولسه اول مصلی (یا یحیی خذ الکتاب بقوة) دیسه مرادی قراءت ایسه فاسد اولمز اول آدمه
خطاب ایسه فاسد اولور (لا ان فتح علی امامه مطلقا فی الاصح) اکر امامی اوزرینه فتح ایدرسه مطلقا صلاتی فاسد
اولمز اصح اولان دخی بودر صلاة جائز اولان مقداری قرأندنصکره اولسون یاخود قرأندن اول اولسون برابردر
وبر آیتدن برآیته انتقالدنصکره اولسون یاخود اول اولسون مقتدی یه لایق اولان بودرکه قصدده تعجیل ایلمیه
وامامه دخی لایق اولان بودرکه جماعته فتح ایچون الجا ایلمیه اکر مفروض مقداری اوقودی ایسه رکوع ایلیه

برغیریه انتقال ایلمیه اکر مفروضدن اقلده حصر اولدی ایسه برآیتدن برآیته انتقال جائزدر اکر مصلیدن غیری
فتح ایدوب امام دخی انك فتحنی اخذ ایدرسه صلاتی فاسد اولور زیرا تعلیم وتعلمدر (والسلام عمدا) قصدا سلام
دخی صلاتی افساد ایدر اما سهوا اولورسه فاسد اولمز زیرا سلام اذکار صلاة جنسندندر واسماء اللهدندر کلام
حکمنی کاف خطابدن اخذ ایدرسه عندالقصد یچون ناسیا اولورسه اذکاره تشبیه ایدرز یچون عمدا اولورسه کلام
ناسه تشبیه ایدرز خلاصه ده مذکوردرکه برکسنه ناسیا یاخود ساهیا سلام ویرسه اندنصکره بیلسه وسکوت
ایلسه صلاتی فاسد اولور (ورده) رد سلام دخی صلاتی افساد ایدر عمدا قیدی اولنمدی زیرا رد سلام عمدا وسهوا
مفسد صلاتدر محض کلام اولدیغیچون (وقراءته من مصحف) مصحفدن قرآءت دخی مفسد صلاتدر کرك کثیر
اولسون زیرا مصحفدن اوقومق غیریدن تلقین کبیدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلرن قتنده مفسد
صلاة دکلدرز یرا مصحفه نظر عبادتدر صلاة عبادته منضم اولور بوکا دلیل قال النبی علیه السلام (اعطوا
اعینکم من العبادة حظها قیل وما حظها من العبادة قال النظر الی المصحف) نص شریفیدر عبادة واحده
مفسد اولمیوب برعبادت دخی اولیجق نیجه مفسد اولور نهایت مکروهدر زیرا اهل کتابك فعلیدر انلره تشبهدن
نهی اولنمشدر وقراءت مقدارنده اختلاف اولنمشدر بعضیلر برایت مقداری وبعضیلر فاتحهٔ شریفه مقداری
دیدیلر ظاهر اولان بودرکه قلیل وکثیر ابوحنیفه قتنده مفسددر واما مین قتنده مجموعی دخی غیر مفسددر
(واکله وشربه) مصلینك اکل وشربی دخی مفسددر زیرا عمل کثیردر اما دیشلری اراسنده مأکول اولان
طعامدن بقیه اولسه انی صلاتده ایکن یوتسه مفسد صلاة دکلدر (وسجوده علی نجس خلافا لابی یوسف فیما
اذا اعاده علی طاهر) مصلینك نجس اوزرینه سجودی دخی مفسد صلاتدر ابوحنیفه وامام محمد قتنده
وابویوسف شول شیده خلاف ایدرکه مصلی طاهر اوزرینه سجده سنی اعاده ایلدیکی زمان یعنی یچون مصلی
نجس اوزرینه سجده ایتسه سجده سی فاسد اولور اما صلاتی فاسد اولمز یچون موضع طاهر اوزرینه سجده یی اعاده
ایلسه سجده سی صحیح اولور زیرا نجاست اوزرینه اولان سجده سی عدم کبیدر وابوحنیفه وامام محمد ایچون
دلیل قیاس بودرکه صلاة تجزی قبول ایلمز یچون بعضیسی فاسد اولسه جمله سی فاسد اولور طاهر اوزرینه
اعاده سی فائده ویرمز اما وضع یدووضع رکبتین بونك خلافنجه درز یرا بونلری وضع اصلده ترك کبیدر بونلرك
ترکی ایسه جواز صلاتی منع ایلمز اما بونری وضع ایلمیوب ترك ایلسه صلاتی جائز اولمز (والعمل الکثیر) عمل کثیر
دخی صلاتی افساد ایدر عمل کثیرك حدنده اختلاف اولنمشدر بو اختلاف بش قول اوزره در (بری) شول
عملدرکه عادتا ایکی الی ایله اشلمکه محتاج اوله اکر برال ایله اشلرده صارغی باشنه قومق کبی وکوملك وطون کیمك
ویایدن اوق اتمق کبی صلاتی فاسد ایدر وشول عملکه عادتا برال ایله اشلنمکه محتاج اوله ایکی ال ایله اشلرسه ده
اول عمل قلیل طونی جوزمك وقاوغنی کیمك واخراج ایلمك کبی ونزع خاتم کبی صلاتی افساد ایلمز
(ایکنجیسی) اول عملدرکه مصلی انی استکثار ایدر سرخسی دیدیکه بوقول ابوحنیفه مذهبنه قریبدر زیرا
ابوحنیفه رأیندندرکه بومثللو یی اکا مبتلا اولنلرك رأینه تفویض ایدردی (اوچنجیسی) اول عملدرکه
ایراقدن کورن انی مصلی دکل ظن ایلیه زیلعی صحیح اولان بودر دیمشدر (دردنجیسی) عمل کثیر اولدرکه
اشلین کسنه نك مقصودی اوله عمل قلیل فاعلك مقصودی اولمیان فعلدر (بشنجیسی) عمل کثیر اولدرکه برشیئی
بری بری اردنجه اوچ دفعه اشلیه سین اوچك مادونی قلیلدر حتی اوچ کره یا پیره صالسه سین یاخود اوچ کره بدنك
قاشیه سن ویاخود اوچ کره طاش آتسه سن ویاخود بدنندن اوچ تل قوپرسه سن اکر بری بری اردنجه اولورسه صلاة
فاسد اولور اکر فصل اولورسه فاسد اولمز اکرچوق دخی اولورسه وبونك اوزرینه قیاسدر کهله قتل ایلمك
اما صلاتده ایکن برصف مقدار مشی ایله صلاة فاسد اولمز اما ایکی صف مقداری دفعهٔ واحده ده مشی ایدرسه
فاسد اولور اما برصفه وارسه برمقدار مکث ایلسه بعده برصفه دخی وارسه ینه مکث ایلسه ینه برصفه وارسه
فاسد اولمز اکر یوریوب صفدن خروج ایدوب صحرایه چیقسه صلاتی فاسد اولور اکر برمصلیه عورت اوغلنجغنی
امزرسه یاخود اوغلنجق کاوب اناسی صلاتده ایکن امسه وسود نازل اولسه صلاتی فاسد اولمز اما اوچ دفعه
مص ایلسه فاسد اولور اکر سودی نازل اولمز ایسه ده اکر برمصلیه عورته اری جماع ایلسه عورتك صلاتی
فاسد اولور اکر منی نازل اولمز ایسه ده مصلیه عورتی قوچسه یا شهوة ایله اوپسه یاخود شهوتسز اوپسه یاخود

ایلسه بنه فاسد اولور زیرا بونلرده معنای جماع واردر اما برعورت قوجه سی صلاتده ایکن اوپسه اما شهوت ایله اوپمسه ارکک صلاتی فاسد اولمز بو عبارتلر خلاصه نکدر وینه خلاصه ده مسطوردر که برکمسنه طلاق رجعی ایله مطلقه سنک فرجنه شهوت ایله نظر ایلسه اول کمسنه مراجع اولمش اولور صلاتی فاسد اولمز مختار اولان بودر وبرمصلی دابه سنی بر رکعتده بردفعه ضرب ایلسه رکعت آخرده بردفعه دخی ضرب ایلسه صلاتی فاسد اولمز بررکعتده ایکی دفعه دخی ضرب ایلسه صلاتی فاسد اولمز اما بررکعتده اوچ دفعه ضرب ایلسه فاسد اولور اما قامچی ایله برانسانی اورسه یاخود ال ایله اورسه ضاربک صلاتی فاسد اولور اما قلیچ چیقارسه صلاتی فاسد اولمز اکر مصلی بلیزه ایله یاخود یکی ایله صالسه صلاتی فاسد اولمز اکر مصلینک صارغنک کوری بوزلسه برکره دوزلتسه یاخود ایکی کره دوزلتسه فاسد اولمز اما اوچ کره یاخود زیاده دوزلتسه فاسد اولور اکر مصلی برعورتک باش اورتوسنی الوب باشنی اورتسه صلاتی فاسد اولور اما صلاتده ایکن قپویی قپاسه صلاتی فاسد اولمز اکر قپویی آچسه فاسد اولور اکر مصلی عمامه سنی باشندن چیقاروب ارض اوزرینه وضع ایلسه یاخود یرده ایکن باشنه قویسه صلاتی فاسد اولمز بونلرک اصلی بودر که برال ایله حاصل اولور برال ایله اولان عمل قلیلدر اما ایکی ال ایله اولان عمل کثیردر بوقول ابوبکر محمد بن فضلکدر خلاصه ده دخی بویله در خلاصه ده رفع یدین صلاتی افساد ایلمزدیو مسطوردر (وشروعه فی غیرها) مصلینک صلاتدن غیریه شروعی دخی صلاتی افساد ایدر مثلا ظهردن بررکعت قلدقدنصکره صلاة عصره یاخود تطوعه افتتاح ایلسه ظهری منتقض اولوب غیره شروعی صحیح اولور اول ظهردن چقمش اولور (لاشروعه فیها ثانیا) اول مصلینک قیلدیغی صلاته ثانیا شروعی افساد ایلمز اکر نیتی قلبی ایله ایدرسه مثلا ظهردن بررکعت قلدی اندنصکره تکرار ظهره افتتاح ایلدی صلاتی فاسد اولمز و اول اولکی رکعت محسوب اولور اوچ رکعت دخی قیلوب صلاتی تمام اولور اما اولکی رکعت منتقض اولدی ظن ایدوب اوچنجیده اوتورمیوب دردی تمام ایلسه صلاة فاسد اولور اما قلبی ایله نیت ایلمیوب (نویت ان اصلی الظهر) دیسه صلاتی باطل اولور زیرا بوقول کلام ناسدندر اما صورت اولیده فقها دیدیلرکه اکر مصلی صاحب ترتیب اولمزایسه ظهردن عصره انتقال جائز اولور اکر صاحب ترتیب اولور ایسه ظهردن عصره منتقل اوله مز بلکه فعله منتقل اولور زیرا صاحب ترتیب حقنده عصر صحیح اولمز مادامکه ظهری ادا ایلمیه (ولا ان نظر الی مکتوب وفهمه) اکر کتابه نظر ایدوب معناسنی فهم ایدرسه صلاتی فاسد اولمز کرک قرآن وکرک غیری اولسون بالاجماع فاسد اولمز بعض مشایخ امام محمدک قولی اوزرینه فاسد اولور دیدیلر بعین مسئله سنه قیاسا مسئلۀ یمین بودرکه برکمسنه یمین ایلسه که فلان کمسنه نک کتابنی اوقومیایم اکا نظر ایدوب فهم ایتمکله امام محمد قتنده حانث اولور زیرا خافدن مراد عدم فهمدر بونده ایسه فهم بولندی اما صلاتک فسادی عمل کثیر ایله درنظر وفهم ایله عمل کثیر بولنمدی انکیچون مفسد صلاة اولمدی (او اکل ما بین اسنانه دون الحمصة) یاخود دیشلری ما بیننده نخوددن آز اولان طعامی اکل دخی مفسد صلاة دکلدر ومفطر صوم دخی دکلدر (وتفسد فی قدرها) صلاتی افساد ایدر ما بین الاسنان اولان شئ نخود مقداری اولدقده خلاصه ده نخود مقداری فاسد ایلمز دیو مسطوردر بقالی دیدیکه صحیح اولان بودرکه شول شیکه صومی افساد ایدر صلاتی دخی افساد ایدر (وان مر مار فی موضع سجوده اذا کان علی الارض اوحاذی الاعضاء اذا کان علی الدکان اثم المار ولا تفسد) واکر مرور ایدیجی مصلینک سجودی موضعنده مصلی ارض اوزرنده نماز قیلر ایکن مرور ایلسه یاخود دکان اوزرنده نماز قیلر ایکن اول کمسنه نک اعضاسنه مرور ایده نک اعضاسی برابر اولسه مرور ایدن کنهکار اولور اما صلاة فاسد اولمز اما دکان برآدم بویی مقداری اولسه آثم اولمز اویوکسکلک ستره اولمش اولور ما بیننده اولمقده بویله در اما برمصلینک اوکندن ایکی شخص یان یانه مرور ایلسه بری آثم اولور بری اولمز برابریسی آخره حائل اولور مرور ایدن کمسنه نک حقنده وعید وارد اولمشدر (قال النبی علیه السلام (لو علم المار بین یدی المصلی ماذا علیه من الوزر لوقف اربعین) مراوی دیدیکه بلمدم اربعین عاما اوشهرا او یوما دینلدیکه ابو هریره دن روایت اولنان حدیثده صحیح بودرکه مراد اربعین سنة اوله اما صلاتک عدم فسادی قوله علیه الصلاة والسلام لایقطع الصلاة مرور شئ (وینبغی ان یغرز امامه فی الصحراء سترة طول ذراع وغلظ اصبع) مصلی یه لایق اولان بودرکه صحراده اوکنه برستره دیکه اوزنلغی برارشون قالکلغی برپرمق اوله قوله علیه السلام (ایعجز احدکم

اذاصلی

اذا صلی فی الصحراء ان یکون امامه مثل مؤخرة الرحل) اکر بومشق ایسه اول شیئی دیکسون اکر دیکمک ممکن دکل ایسه طولا یاخود عرضا اوکنه بوراقسون (ویقرب منها) دخی اول ستره یه قریب اوله قوله علیه السلام (اذا صلی احدکم الی سترة فلیدن منها لایقطع الشیطان علیه صلاته (ویجعلها علی احد حاجبیه) مصلی اول غرز ایلدیکی شیئی حاجبینک بریسی اوزرینه ایلیه قوله علیه السلام (ما صلی الی شجرة ولا الی عود ولا الی عمود والا جعله علی حاجبیه الایمن او الایسر) ودیکیلان شئ مقابل اولمیه بلکه جزئ میللو جه اوله (ولا یکفی الوضع ولا الخط) اول شیئی وضع یاخود وضع ایلمیوب خط چکمک کفایت ایلمز زیرا مانع دکلدر مقصود اولان ایسه منعدر بونکله اول مقصود حاصل اولمز بودیدیکمز ارض یومشق اولدیغی صورتده در اکر دکل ایسه ضروری طولا ابقا اولنمق لازمدر اکر خشبه بوغیسه مشایخ متأخرین بعضیسی طولاسنی چکمکی تجویز ایلمشلردر وبوقول شافعینکدر اما متقدمین اعتبار ایتمشلردر زیرا بونکله مقصود حاصل اولمز مقصود مصلی ایله مرور ایده نک بیننده حائل اولمقدر بونده ایسه وجودی ایله عدمی برابردر وبو کلام ابوحنیفه وامام محمددن مرویدر عنایه ده دخی بویلجه مسطوردر (ویدرأ المار بالاشارة) مصلی اشارت ایله مرور ایدن کمسنه یی منع ایلیه الیله یاخود باشی ایله ویا کوزی ایله قال النبی علیه السلام (فادرؤا ما استطعتم) حضرت نبی علیه السلام ام سلمه نک اونده صلاتده ایکن ام سلمه نک اوغلی قالقدی که رسول اکرمک اوکندن کچه حضرت قف دیو اشارت ایلدی اوغلان دخی طوردی بعده قزی قالقدی اکا دخی قف دیو اشارت ایلدی اباایدوب مرور ایلدی حضرت علیه السلام صلاتدن فارغ اولدقدنصکره انلر حقنده (ناقصات العقل ناقصات الدین صواحب یوسف صواحب کرسف یغلبن الکرام ویغلبهن اللئام) دیو بیورمشلردر (او التسبیح) یاخود تسبیح ایله منع ایلیه قوله علیه السلام (اذا نابت احدکم نائبة فی الصلاة فلیسبح (لا بهما) ایکیسی ایله ایلمیه یعنی هم اشارت هم تسبیح ایله دفع ایلمیه زیرا بریسی ایله مقصود حاصل اولور (ان عدمت السترة او قصد المرور بینه وبینها) اکر ستره بولنمزایسه یاخود مرور ایدن کمسنه مصلی ایله ستره بیننده مروره قصد ایلسه اول زمان اشارت ایله یاخود تسبیح ایله منع اولنور (وجاز ترکها عند امن المرور) وستره نک ترکی جائز اولور مرور اولمز دیو امین اولورسه زیرا رسول علیه السلام بویلجه ایتمشدر (وسترة الامام مجزئة عن القوم) امامک ستره سی قومه کفایت ایدر (لان النبی علیه السلام صلی ببطحاء مکة الی عنزة ولم یکن للقوم سترة (ولو صلی علی ثوب بطانته نجسة صح ان لم یکن مضربا) اکر برکمسنه برثوب اوزرنده نماز قلسه که اول ثوبک ایچ طرفی نجس اولسه صلاتی صحیح اولور اکر ثوب مضرب دکل ایسه مضرب اولمیان شول ثوبدرکه هر طرفی دیکلی اولوب اورته سی دیکلی اولمیوب اول ثوب ایکی ثوب حکمنده در اوزرنده صلاتک اداسی جائز اولور اما اورته سی دیکلی اولورسه ثوب واحد حکمنده در جائز اولمز اما ابو یوسف رحمه الله قتنده مطلقا جائز دکلدر (وکذا لو صلی علی الطرف الطاهر من بساط طرف منه نجس سواء تحرک احدهما بحرکة الآخر اولا) ینه ثوب اوزرینه صلاة صحیح اولدیغی کبیدر اکر مصلی برطرفی نجس بساطک طرف طاهری اوزرینه نماز قیلرسه صلاتی صحیح اولور اول بساطک برطرفی تحریک ایله طرف آخری متحرک اولسون کرک اولمسون برابردر یعنی کرک بیوک اولسونکه حرکتی ممکن اولمیه کرک کوچک اولسون حرکتی ممکن اوله بو جمله سی برابردر خلاصه ده مذکوردرکه برخشب اوزره نماز قلسه اما طرف آخری نجس اولسه اکر غلیظ اولوب قطعه قابل دکل ایسه جائزدر اکر قطعه قابل ایسه جائز دکلدر (فصل) (وکره عبثه بثوبه او بدنه) مصلی ثوبیله یاخود بدنیله لعب ده ایلمک مکروه اولدی برفعلکه خارج صلاتده دخی منهیدر فکیف که صلاة ایچنده واقع اوله قال النبی علیه السلام (ان الله تعالی کره لکم ثلثا وذکر منها العبث فی الصلاة والرفث فی الصیام والضحک فی المقابر) بدنی ایله اوینامق مثلا پرمقلرینی بربرینه صاروب اوتدرمک کبیدر (وقلب الحصی الا مرة لیمکنه السجود) قلب حصی یعنی سجده ایتمک ایچون طاشی یرندن کیدرمک مکروه اولدی الا سجود ممکن اولسون ایچون برکره الیله کیدرمک مکروه اولمدی زیرا ابوذر غفاری حضرتلری سجده یرنده تسویۀ حجر ایلمک بابنده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن سؤال ایلدکده یا اباذر مرة اوذر ای سوه مرة او اترک) زیرا بونده اصلاح صلاة واردر اما عبث بویله دکلدر حاصل کلام هر عملکه مصلی ایچون مفید اوله اول عملی اشلمک لابأسدر اما مفید اولمین مکروهدر (وفرقعة الاصابع) ومصلی پرمقلرینی چاتلتمق دخی مکروهدر قوله علیه السلام

(لا تفرقع اصابعك وانت تصلي) (والتخصر) والنی بوش بوکرنه قومق دخی مکروهدرز یرابو فعلدن نهی اولنمشدر
قال النبی علیه السلام (الاختصار فی الصلاة راحة اهل النار) ودخی شیطان یریوزینه سورلدکده ایکی اللری
بوش بوکرنده ایدی اول اجلدن صلاتده تخصر کریه اولدی کذا فی عرایس الثعلبی (والالتفات) مصلینك التفاتی
دخی مکروهدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن صلاتده التفاتدن سؤال ایلدکلرنده (تلك خلسة یختلسها
الشیطان من صلاتکم) بیورمشلردر والتفات اوچ نوعدر برنوعی مکروهدر مکروه اولان بوینی صاغه
وصوله دوندرمکدر بری دخی مباحدر مباح اولان کوزی ایله صاغه صوله نظر ایلمیه اما بوینی دوندرمیه
زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اصحابنه بو یلجه نظر ایدردی بری دخی بودرکه صلاتی مبطل اوله مبطل اولان
صدرنی قبله دن تحویل ایلمکدر (والاقعاء وافتراش ذراعیه) صلاتده رکبتینی نصب ایدوب الیتین اوزرینه
اوتورمق دخی مکروهدر وقوللرینی یره دوشمك دخی مکروهدر لقول ابی ذر رضی الله عنه (نهانی خلیلی
عن ثلاث ان انقر نقر الدیك وان اقعی اقعاء الکلب وان افترش افتراش الثعلب) (ورد السلام بیده) الی ایله رد سلام
دخی مکروهدر صاحب المجمع مفسدات صلاتدندر دیو ذکر ایلمشدر (والتربع بلا عذر) عذرسز تربع دخی
مکروهدرزیرا تربع جبابره نك جلوسیدر اما خارج صلاتده جائزدر (وکف ثوبه) صلاتده لباسنی الیله دوشرمك
یعنی سجده مراد ایلدکده بین یدی اولان لباسنی رفع دخی مکروهدر زیرا بورفعده نوع تجرد عظمت واردر
مصلی ایسه مقام تواضعده در (وسدله) مصلینك سدلی دخی مکروهدر زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
نهی ایلمشدر وسدل شول فعلدرکه برکسنه ثوبنی باشی اوزرینه یاخود اوموزلری اوزرینه قویه اندنصکره
طرفلرینی صالبویره خلاصه ده مذکور اولان ردایی یاخود قبایی اموزلری اوزرینه قویه والرینی یکارینه
کچورمیه (والتثاوب) اسنمك دخی صلاتده مکروهدر اکرکیم غلبه ایدرسه النی یاخود یکنی اغزینه قویه
قال النبی علیه السلام (ان الله یحب العطاس ویکره التثاوب فاذا تثاوب احدکم فلیرده ما استطاع) (والتمطی)
کرنمك دخی صلاتده مکروهدر (وتغمیض عینیه) صلاتده کوزلرین یومق دخی مکروهدر اعزه کرامدن
بری کوزین یومغك خود جمعیت خاطرده مدخلی واردر برایسه صلاتده جمعیت خاطر ایله مأمورز الله تعالی
رحمت ایلسون شول کسنه یه که نهی اولنمسنك سترندن بری آگاه ایلیه دیو جواب ایلمشدر (والصلاة معقوص
الشعر) صلاتده مکروه اولور معقوص الشعر اولدیغی حالده عقص صاچنی دپه یه جمع ایدوب بر ایلك ایله
باغلیوب یاخود بر خرقه ایله ویاخود ضمغ ایله بربرینه ضم ایلمکدرنته کیم خاتونلر ایدرلر (اوحاسر الرأس)
یاخود مکشوف الرأس اولدیغی حالده صلاة مکروهدرزیرا مکشوف الرأس نماز قلمق تکاسل وقلت رعایتی
اشعار ایدر (لا تذللا) تذللی جهتندن اولورسه مکروه دکلدر (اوفی ثیاب البذلة) ثیاب بذله ایله دخی صلاة مکروه
اولور ثیاب بذله اولدرکه اوده کیلوب کبارقتنه انسکه کیدلمیه بومقوله ثیاب ایله صلاة مکروه اولمسی ثوب آخرك
وجودی قتنده در اما ثوب آخر اولمدیغی حالده ثیاب بذله ایله صلاة مکروه دکلدر (ومسح جبهته فیها من التراب)
مصلی صلاتده النی مسح ایلمك دخی مکروهدر الامکرکه اذی اوله (ونظره الی السماء) مصلینك کوکه نظر ایلمسی
دخی مکروهدرزیرا سنت قیام ورکوع وسجودده اوکنه باقمق ایدی مخالفتنده ترك سنت بولندی (وعد الآی
والتسبیح بیده) دخی آیتلری وتسبیحی الیله صایمق مکروه اولدی (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلر قتنده
عد ایلمك لا بأسدر (وقیام الامام فی طاق المسجد) ومحرابنده یالکز قیام دخی مکروهدر زیرا امامك تقدیمی
قومه تیسیر ایچون مشروع اولمشدر یوخسه اول محل امامه تخصیص ایچون دکلدر یالکز محرابده قیامی
ایسه تخصیص ایهام ایدر واهل کتابه تشبه اولور (وانفراده علی الدکان اوالارض) دکان اوزرنده انفراد یاخود
ارض اوزرنده انفرادی دخی مکروهدر یعنی امام یوکسك یرده طوروب یانده برفرد اولمسه وقوم اشغه ده اولسه
یاخود امام الچق یرده اولسه خلق یوکسك یرده اولسه امامك یالکز اولمسی مکروهدر (والقیام خلف صف فیه
فرجة) بر آدم صیغه جق فرجه سی اولان صفك آردنده طورمه سی مکروهدر قال النبی علیه السلام (من نظر
الی فرجة فی صف فلیسدها) زاهدی دیمشدر که برکسنه خلق نمازده ایکن ارالرینه کیرسه ایچلرندن بری توسع
ایچون برطرفه میل ایلسه صلاتی فاسد اولور زیرا اول کسنه الله دن غیریه امتثال ایتمش اولور (ولبس ثوب
فیه تصاویر) تصویرلری اولان ثوبی کیمك دخی مکروهدر زیرا صنمه مشابه اولمش اولور (وان تکون فوق

رأسه اوبین یدیه او بحذائه صورة) دخی صلاتده ایکن باشی اوزرنده یاخود قرشوسنده ویاخود برابرنده صورت
اولمق مکروهدر بوکا حدیث جبریل امین قولی دلیلدر عن ابی هریره رضی الله عنه (قال استأذن جبریل
علی النبی علیه السلام (فقال ادخل فقال کیف ادخل وفی بیتك ستره فیها تصاویر فانا معاشر الملائکة لا ندخل
بیتا فیه تصاویر) دیدی دینلدیکه اکر صورت مصلینك خلفنده اولسه مکروه اولمز لکن مطلقا اوده صورت
اولمسی مکروهدر زیرا دخول ملائکه یه مانع اولاندن تنزیه مستحبدر (الا ان تکون صغیرة لا تبدو للناظر)
الامکرکه اول صورت صغیر اوله نظر اولنسه ظاهر اولمیه زیرا عادتا کوچك صورته عبادت اولنمشدر اول
اجلدن مکروه اولمز اما ابوهریره خاتمنده ایکی سکك نقش اولمش ودانیالك خاتمنده ایکی صورت اسد وما بیننده
براوغلانجق یاتمشکه اول ایکی ارسلان اوغلانی یالارهینتنده بونك سرنده بو منوال اوزره حکایه اولنورکه
وقتا که بخت نصر قدس شریفه استیلا ایلدکده زماننده طوغان اوغلانجقلری قتل ایلمك ایچون تقیید ایدوب
بولدیغنی قتل ایلدی ودانیالی اناسی قتلدن خلاص ایچون برمیشه یه اتدی حق سبحانه وتعالی حضرتلری
دانیالی حفظ ایچون برارکك ارسلانه وارضاع ایچون بردیشی ارسلانه حواله ایلدی حضرت دانیال
الله تعالینك کندی حقنده وجوده کلن احسان عجیبنی تذکر ایچون خاتمنه نقش ایتدرمش ایدی (اولغیر
ذی روح) یاخود ذی روحدن غیری اوله اشجار واذهار وریاحین کبی اولورسه مکروه اولمز (اومقطوع الرأس)
یاخود صورت حیوان اوله مقطوع الرأس اوله اول زمان مکروه دکلدر زیرا بومقوله یه عادتا عبادت اولنه
کلمشدر (لا قتل الحیة والعقرب) صلاتده حیه وعقربی قتل مکروه اولمدی قوله علیه السلام (اقتلوا
الاسودین ولو کنتم فی الصلاة) حدیث شریفی دلیل قوید روشمس الائمه السرخسی برضربه ایله می قتلی اولنمق
کرك یوخسه برقاچ ضربه لر ایله قتله محتاج اولورمی دیو فرق ایدوب تصریح ایلمشدر زیرا حدیث شریف دخی
(اقتلوا الاسودین) اولوب فصل بیورمشلردر وبعضیلر اکر ضربهٔ واحده ایله قتلی ممکن اولورسه قتل ایلسون
واکر ضربه لره محتاج اولورسه صلاتی استیناف ایلسون زیرا بو عمل کثیردر دیو تصریح ایلمشلردر (وقیام الامام
فی المسجد ساجدا فی طاقه) امامك مسجددن قیامی مکروه دکلدر محرابنده ساجدا اولدیغی حالده یعنی کندوسی
مسجد ایچنده اولوب سجده سی محرابده اولورسه مکروه دکلدر (والصلاة الی ظهر قاعد یتحدث) اوتوروب
سویلشن کسنه نك ظهرینه دخی صلاة مکروه دکلدر یعنی اوکونده سویلشور آدم وار ایکن نماز قلمق جائزدر زیرا
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری صحراده نماز قلمق مراد ایلدکلرنده عکرمه یه اوکنده اوتورمق
ایچون امر بیوررلردی زیرا صف اول امامك ظهرنه صف اول ظهرنه صف ثانی قالور معلوم اولدیکه
بوفعل لا بأسدر انجق کراهت بر آدمك وجهنه طوغری قلمغده در حتی حضرت عمر رضی الله عنه بر رجلی آخرك
یوزینه قارشو نماز قیلورکن کوردکده ایکیسنی دخی قمچی ایله ضرب ایدوب منع ایلمشدر ناسدن بعض کسنه لر
بونی کریه کوردیلر دلیللری ان النبی علیه السلام (نهی ان یصلی الرجل وعنده قوم یتحدثون اونائمون) بونك
تأویلی بودرکه تحدث ایدنلرك صلاتی مصلی یی یاکتمق خوفیدر اما نائمون تأویلی بودرکه اول نائمدن احتمالدرکه
برصورت ظاهر اولوب صلاتنده ضحك ایلیه ونائم خجل اوله اما کریه اولمغه دلیل اصحاب رسول الله دن
بعضیسی نماز قیلردی وبعضی قراءة قرآن ایدردی وبعضیسی فقه تعلیم ایدرلردی رسول علیه السلام بونلری
منع ایلمزدی (والی مصحف اوسیف معلق اوالی شمع اوسراج) دخی مصحف یاخود سیف معلقه ویاخود شمعه
ویاخود سراجه قرشو صلاة مکروه دکلدر (اوعلی بساط ذی تصاویر) دخی تصویرلری اولان بساط اوزره صلاة
مکروه دکلدرزیرا بونده تحقیر واهانت واردر تعظیم یوقدر (ان لم یسجد علیها) اکر اول تصویرلرك اوزرینه سجده
ایلمزسه اکر تصویرلك اوزرینه سجده ایدرسه مکروه اولور عبدهٔ اوثانه تشبیه بولنور (وکره البول والتخلی والوطئ
فوق مسجد) بول وتغوط وجماع مسجد اوزرنده مکروه اولدی (وغلق بابه) دخی مسجدك قپوسنی قپامق مکروه
اولدی ومصلی یی مسجددن منع ایلمك حرامدر (لقوله تعالی (ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان یذکر فیها اسمه)
قال النبی علیه السلام یا معشر بنی عبد مناف لا تمنعوا احدا یطوف بهذا البیت ای ساعة من لیل اونهار) چونکه
رسول اکرم دخول مسجد حرامدن منع ایلمجك سائر مسجدلرده خود منع ایلمك نیجه ممکندر (والاصح جوازه
عند الخوف علی متاعه) اصح اولان تغلیق بابك جوازیدر چون مسجدك یاخود مصلینك متاعی اوزره خوف

اولنورسه خصوصا فی زماننا (ویجوز نقشه بالجص وماء الذهب) مسجدی کرج ایله وماء ذهب ایله نقش ایلمك
جائز اولور زیرا حضرت عمر وعثمان مسجد نبی علیه السلامی تزیین ایلمشلردر وبعضیلر کریه کوروب حدیث
شریف استدلال ایتمشلردر ان النبی علیه السلام (عد ذلك من اشراط الساعة قال تزخرف المساجد
وتطول المنارات) وعن علی رضی الله عنه قال (حین مر بمسجد مزخرف لمن هذه البیعه) اکر متولی مال وقفدن
تزیین ایلسه ضامن اولور (والبول ونحوه فوق بیت فیه مسجد) بول کبی یعنی تغوط جائزدر شول بیتك
اوزرنده که اول بیتده مسجد اوله حقیقتده اول مسجد دکلدر اکر حقیقتده مسجد اولیدی بیعی جائز اولمزدی

باب الوتر والنوافل

بو باب وتر ونوافل بیاننده‌در (الوتر واجب) صلاة وتر واجبدر ابو حنیفه قتنده (وقالا سنة) امامین دیدیلرکه
وتر سنتدر امامینك سنت اولسنه حجتلری حدیث اعرابیدر ان النبی علیه السلام (علمه خمس صلوات فی الیوم
واللیلة فقال هل علی غیرهن قال لا الا ان تطوع) واجب اولسنه دلیل (الوتر حق علی کل مسلم) وروایت اخراده
(اوتروا قبل ان تصبحوا) حدیث شریفلریدر ودرجه جهتندن فرضدن اشغه‌در زیرا جاحدی اکفار اولنمز
ودخی اوچنجی رکعتده قرائت واجبدر وسنتدن درجه جهتندن اعلادر حتی ناسیا وساهیا ترکی ایله قضاسی
لازم اولور ودخی عذرسز راحله اوزرنده ادا اولنمز ونیتسز اداسی دخی جائز دکلدر اماسائر تطوع وسنن بوکا
مخالفدر اکر سنت اولیدی صلاته نیت ایلمك کفایت ایدردی (وهو ثلاث رکعات) صلاة وتر اوچ رکعتدر امام
شافعی دیرکه مصلی دیلرسه بر رکعت یا اوچ رکعت ویا بش رکعت ویا یدی ویا طقوز ویاخود اونبر رکعت قیلر
اونبر رکعت اوزرینه زیاده ایلمز عن ابن مسعود رضی الله عنه (الوتر ثلاث کالمغرب) حدیث شریفی اوچ
اولدیغنه دلیل قویدر (بسلام واحد) سلام واحد ایله اوچ رکعتدر روایت اولنان ایچونکه ان النبی علیه السلام
(کان یوتر بثلاث لا یسلم الا فی اخرهن (یقرأ فی کل رکعة منه الفاتحة وسورة) مصلی وتردن هر رکعتده فاتحه
وسوره قرائت ایدر روایت اولندیکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم رکعت اولی‌ده (سبح اسم ربك الاعلی)
ورکعت ثانیه‌ده (قل یا ایها الکافرون) ورکعت ثالثه‌ده (قل هو الله احد) سوره‌لرین اوقوردی (ویقنت
فی الثالثة دائما قبل الرکوع) دائما قنوت اوقیه رکعت ثالثه‌ده دائما قیدی امام شافعی قولندن احترازدر زیرا
مذهب شافعی (لا یقنت فی الوتر الا فی النصف الاخیر من رمضان) درقبل الرکوع قیدی ینه شافعی قتنده
قنوت رکوعدنصکره در دیدیکندن احترازدر وقنوت فعل نبی علیه السلام ایله ثابت اولمشدر ومشهور اولان
قنوت (اللهم انا نستعینك ونستغفرك ونستهدیك ونؤمن بك ونتوب الیك ونتوکل علیك ونثنی علیك الخیر کله
نشکرك ولا نکفرك ونخلع ونترك من یفجرك اللهم ایاك نعبد ولك نصلی ونسجد والیك نسعی ونحفد نرجوا رحمتك
ونخشی عذابك ان عذابك بالکفار ملحق) اکر قنوتی قراءته قادر اولمزایسه بدلی که (اللهم اغفرلی) دیر اوچ کره
قراءت اولنسه ویاخود برکره (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار) قراءت ایلیه
(بعدما کبر ورفع یدیه) قنوتی اوقیه تکبیره الدریغی قالدردقدنصکره (ولا یقنت فی صلاة غیرها) صلاة وتردن
غیریده قنوت اوقومیه امام شافعی دیرکه صلاة فجرك رکعت ثانیه‌سنده رکوعدنصکره قنوت اوقیه حدیث
انس ایله اثبات ایدوب ان النبی علیه السلام (کان یقنت فی کل صلاة الفجر الی ان فارق الدنیا) بزم ایچون دلیل
حدیث ابن مسعوددرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم صلاة فجرده بر آی قنوت اوقیوب احیاء
عربدن حی اولنلره دعا ایدردی صکره ترك ایلدی او یله اولسه ترك فعل دلیل نسخدر ایمدی وتردن غیری صلاتده
قنوت اوقومق جائز دکلدر (ویتبع المؤتم قانت الوتر ولو بعد الرکوع) مقتدی تابع اولور قانت وترا اولنه
اکر رکوعدنصکره دخی اولورسه زیرا اختلافلری فجرده‌در فجرده ایسه منسوخ اولمشدر قنوتك وترده اولمسنده
خلاف یوقدر رکلر رکوعدن اول اولسون کرك صکره اکر حنفی شافعیه رمضانك نصف اخیرنده وترده اقتدا
ایلسه متابعت ایلسون زیرا اولدخی مجتهددر اکر امام وترده مقتدی قنوتی تمام ایلمزدن مقدم رکوع ایلسه
امامه تابع اولسون اکر امام قنوت اوقومه‌دن رکوع ایلسه ومقتدی دخی قنوتدن برشیء اوقومیوب اکر
فوتندن خوف ایدرسه رکوع ایلسون اکر رکوع فوتندن خوفی اولمزسه قنوتی اوقیه اندنصکره رکوع ایلیه
اکر برکمسنه قنوتی اونتسه رکوعدن باش قالدردقدنصکره تذکر ایلسه اول کمسنه قنوت اوقومه‌سن وسهو

ایچون سجده ایلسون بش اشیائی کچن امام اشلمسه انلری قوم دخی اشلمز (اولکیسی) قنوتدرکه ذکر اولندی
(ایکنجیسی) کچن تکبیرات عیدینی ترك ایلسه قوم دخی ترك ایدر (اوچنجیسی) کچن امام ذوات اربع صلاتك
ایکنجی رکعتنده اوتورمسه واوچنجیده دخی اوتورمسه قوم دخی اوتورمیه‌لر (دردنجیسی) امام ایت سجده
اوقوسه وسجده ایلمسه قوم دخی سجده ایلمز (بشنجیسی) کچن امام سهو ایلسه وسجده ایلسه قوم دخی ایلمز
ودرت موضعده مقتدی امامه متابعت ایلمز اکر امام صلاتده بر سجده زیاده ایلسه وتکبیرات عیدینی
زیاده ایلسه واکر اقاویل صحابه‌دن خروج بولنورسه تابع اولمز وامام صلاة جنازه‌ده بش تکبیر ایدرسه مقتدی
تابع اولمز اکر امام سهوا بشنجی رکعته قالقارسه مقتدی متابعت ایلمز وطقوزشیده اکر امام اشلمزسه قوم انی
ترك ایلمز بری تحریمه‌ده رفع یدین ایدر وبری ثنادر مادامکه امام فاتحه‌ده درا کر سوره‌یه دخی شروع ایدرسه
ینه مقتدی ثنایی اوقیه امام محمد وامام ابو یوسف قتلرنده بونك خلافنجه‌در وبری دخی تکبیر رکوع وسجود
وایکیسنده معا تسبیح ودخی تسمیع وقراءت تشهد وسلام وتکبیرات تشریق (ولا یتبع قانت الفجر) حنفیء
مقتدی صلاة فجرده قنوت اوقیان شافعی یه قنوتده تابع اولمز زیرا فجرده قنوت منسوخدر منسوخه متابعت
باطلدر جنازه‌ده بشنجی تکبیره متابعت اولنمدیغی کبی (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف بونك خلافنجه‌در زیرا
مقتدی امامه تابعدر قنوت ایسه مجتهد فیه‌در تکبیرات عیدین کبی ووترده دخی بعد الرکوع قنوتده متابعت
کبیدر (بل یقف ساکتا فی الاظهر) بلکه سکوت ایلدیکی حالده طوره یعنی قراءت ایلمیه اظهر اولان دخی بودر
بل یقف کلمه‌سی لا یتبع کلمه‌سنه متصلدر تقدیر کلام لا یتبع بل یقف دیمکدر (والسنة قبل الفجر وبعد الظهر
والمغرب والعشاء رکعتان) سنت مؤکده فجردن اول وظهر ومغرب وعشادنصکره ایکی رکعتدر (وقبل الظهر
والجمعة وبعدها اربع) ظهردن وجمعه‌دن اول وجمعه‌دنصکره سنت مؤکده درت رکعتدر وسنت فجرك اقوی
اولدیغی متفق علیه‌در بوندنصکره اقوی اولانده اختلاف اولنوب حلوانی دیدیکه سنت مغرب اقویدر زیرا
نبی علیه السلام سفر وحضرده ترك بیورممشدر بعده ظهردنصکره اولان ایکی رکعت اقوی اولدیغی متفق
علیه‌در اما ظهردن اول اولانده اختلاف اولنمش بعده عشادنصکره اولان ایکی رکعتدر واندنصکره قبل
الظهر اولان درت رکعتدر اندنصکره قبل العصر اولان سنت غیر مؤکده‌در اندنصکره قبل العشاء اولان سنت
غیر مؤکده‌در دینلدیکه سنت فجردنصکره قبل الظهر اولان سنت مؤکده غیریلردن مؤکددر زیرا قبل الظهر
اولان سنت ایچون وعید واردا اولمشدرکه قال النبی علیه السلام (من ترك اربعا قبل الظهر لم تنله شفاعتی)
وبخاریدن غیری برجماعت ام حبیبه بنت سفیان حدیث شریفی روایت ایلمشدرکه انها سمعت رسول الله
صلی الله علیه وسلم یقول (ما من عبد مسلم یصلی کل یوم اثنتی عشر رکعة تطوعا من غیر الفریضة الا بنی الله له
بیتا فی الجنة) اما جمعه‌دنصکره اولان درت رکعت سنت حقنده دخی حدیث شریف وارد اولمشدر قال النبی
علیه السلام (من کان منکم مصلیا بعد الجمعة فلیصل اربعا (وعند ابی یوسف بعد الجمعة ست) ابو یوسف قتنده
جمعه‌دنصکره التی رکعتدر هر صلاتدنصکره که سنت واردر اول صلاتدنصکره اوتورمق مکروهدر بلکه
اوتورمیوب سنته مشغول اوله که سنت ایله مکتوبه ما بیننی فصل لازم کلمیه اما حضرت عائشه رضی الله عنهادن
روایتدرکه رسول علیه السلام برمقدار قعود ایدوب (اللهم انت السلام ومنك السلام والیك یعود السلام
تبارکت یاذا الجلال والاکرام) اوقوردی وسنته قالقاردی وسنتی فرض مکاننده ادا ایلمزدی برمقدار صاغ
ویا صوله ویاخود خلفنه چکیلوردی وسنت ایله فرض ما بیننده تکلم سنتی اسقاط ایدوب ایتمه‌سنده اختلاف
اولندی بعضیلر مطلقا ساقط اولور دیدیلر وبعضیلر ساقط اولمز لکن ثوابی ناقص اولور دیدیلر (وندب الاربع
قبل العصر او رکعتان) عصردن اول درت رکعت یاخود ایکی رکعت مندوب اولدی امام محمد اختلاف ایدوب
اثار ایچون ایکیسنك بیننده مخیر ایلمشدر قال النبی علیه السلام (رحم الله امرأ صلی قبل العصر اربعا) وروی
انه علیه السلام (کان یصلی قبله رکعتین) اما درت رکعت افضلدر (والست بعد المغرب) صلاة مغربدنصکره
التی رکعت دخی مندوب اولدی ابو هریره‌دن روایت اولندیکه قال النبی صلی الله علیه وسلم (من صلی بعد المغرب
ست رکعات لم یتکلم بینهن بسوء عدلن له بعبادة اثنتی عشرة سنه) وقال النبی علیه السلام (من صلی بعد المغرب
ست رکعات کتب من الاوابین بونك ایچون صلاة اوابین تسمیه اولنمشدر وحضرت عایشه‌دن روایت اولنمشدرکه

(قال النبی علیه السلام (من صلی بعد المغرب عشرین رکعة بنی الله له بیتا فی الجنة) ذکر اولنان التی رکعتده
مختار اولان اوج سلام ایله اولمقدر هدایه ده دخی بویلجه درکرچه بعضیلر سلام واحد ایله اولمسنه ذاهب اولمشلردر
لکن اصح اولان ایکی رکعتده بر سلامدر (والاربع قبل العشاء وبعدها) عشادن اول درت وصکره درت رکعتدر
مندوب اولدی زیرا صکره کی دردلک ایکیسی سنت مؤکده در وایکیسی نافله در اما اولکی دردی وصکره کی
دردلک ایکیسی ترک اولنسه مسیٔ اولمز اما سنت مؤکده اولان ایکی رکعتی ترک ایلسه کنهکار اولور (وکره الزیادة
علی اربع بتسلیمة فی نفل النهار) کوندزده اولان نافله بر سلام ایله درت رکعت اوزرینه زیاده مکروه اولدی
زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بونی اشلمشدر (لا فی نفل اللیل الی ثمان) کیجه نفلنده سکز رکعته وارنجه
بر سلام ایله مکروه اولدی (خلافا لهما) امامین اختلاف ایدوب کیجه سکز رکعت نافله بر سلام ایله جائز دکلدر
دیرل (ولا یزاد علی الثمان) سکز رکعت اوزرینه زیاده اولنمز زیرا زیاده یه اثر وارد اولمشدر (والافضل فیهما)
کیجه وکوندزده افضل اولان (رباع) درت رکعتدر امام ابو حنیفه قتنده (وقالا فی اللیل المثنی افضل) امامین
دیدیلر که کیجه ده مثنی افضل وفتوی دخی امامین قولی اوزره در (وطول القیام افضل من کثرة الرکعات)
وطول قیام افضلدر رکعاتک کثرتندن قوله علیه السلام (افضل الصلاة طول القنوت ای القیام) زیرا طول
قیامده چوق قراءت بولنور کثرت رکوع وسجودده تسبیح بولنور اویله اولسه کثرت قراءت کثرت تسبیحدن
افضلدر متن مصنفده غیر مذکور نیجه سنن اولمغین محله مناسب ذکر اولنمشدر فروع مسجده وصولده
اوتورمزدن مقدم ایکی رکعت تحیة المسجد دخی سنتدر لقول النبی علیه السلام (اذا دخل احدکم المسجد
فلا یجلس حتی یرکع رکعتین) ومتوضئ اولان کمسنه یه مستحب اولور که عقیب الوضوء ایکی رکعت نماز ادا
ایلیه قوله علیه السلام (ما من احد یتوضأ فیحسن الوضوء ویصلی رکعتین یقبل بقلبه ووجهه علیهما الا وجبت
له الجنة) وصلاة ضحی دخی مستحبدر درت رکعتدر وزیاده دخی اولور ضحینک اعتباری ربع نهاردر (والقراءة
فرض فی رکعتی الفرض) فجرلک ایکی رکعتنده قراءت فرضدر اکر کایسنده اوقومسه یاخود بر رکعتده اوقومسه
صلاتی فاسد اولور ایکی اوللرنده اوقیمق واجبدر حتی اوللرنده اوقومیوب آخرلرنده اوقوسه صلاتی جائز اولور
لکن سهو ایچون سجده لازم اولور اکر عمدا ایدرسه آثم اولور امام شافعی دیرکه جمله سنده اوقومق کرکدر
(ولا صلاة الا بقراءة) حدیث شریفی ایله استدلال ایدر زیرا هر رکعت صلاتدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
هر رکعتده قراءت ایدردی حضرتک قراءتی آیت مجملی بیان واقع اولمشدر دیرحسن قتنده بر رکعتده قراءت
کفایت ایدر زیرا امر تکراری مقتضی دکلدر (وکل النفل والوتر) وکل نفل ووترده دخی قراءت فرضدر اما نفلده
فرض اولدیغنه دلیل عقلی نفلک هر شفعی بشقه بر صلاتدر اوچنجی یه قیام ابتداء تحریمه منزله سنده در
بو اجلدن تحریمهٔ اولی ایله جائز اولان انجق ایکی رکعتدر اصحابمزده مشهور اولان بودر اما وترک اوچ رکعتنده
دخی قراءت اولنمق احتیاط ایچوندر زیرا وترک فرضیتی شبهه لی دلیل ایله ثابت اولمغین سنت کبی اولدی زیرا
بشقه اذان واقامت اولنمز وجاحدی اکفار اولنمز اول اجلدن جمله سنده قراءت ایجاب ایلدی (ویلزم نفل شرع
فیه قصدا) یعنی قضا لازم اولور بر نفلده که اکا قصدا شروع اولنه حتی برکمسنه نافله یه شروع ایلسه وبعده
افساد ایلسه قضا لازم اولور شافعی دیرکه انک اوزرینه قضا لازم کلمز زیرا نافله متبرع فیهدر متبرع اوزرینه ایسه
برشیٔ لازم کلمز بزم ایچون دلیل بودرکه مؤدی اولان شیٔ محض قربتدر وایعدی قربت اولان شیئک ابطالی
عمل اولمسون ایچون بالضروره اتمامی لازم اولور زیرا ابطال عمل حرامدر قصدا قیدی ظن ایله اولان شروعدن
احترازدر (ولو عند الطلوع والغروب) شروع طلوع شمس وغروب شمس زماننده ایسه دخی لازم اولور وافساد
ایدرسه قضاسی لازم اولور امام زفر خلاف ایدوب یوم عیدده صومه قیاس ایدوب افساداتده برشیٔ لازم
کلمدیکنه ذاهب اولمشدر بزم ایچون دلیل بودرکه یوم عیدده صومه مباشر اولان معصیته مباشر اولمشدر زیرا
یوم عیدلک جمیع اجزاسنده صوم حرام اولمغین صومه شروع اولنان جزء منهی عنه اولدیغندن صائم یوم عیدده
قطع صوم ایله امر اولنمشدر بو جهتدندر که نیت ایله قضاسی دخی لازم اولان اوقات مذکوره صلاته شروع
اولان معصیته مباشر دکلدر (لان شرع ظانا انه علیه) قضاسی لازم اولمز اکر مصلی شروع ایلسه بعده قلدیغی
حالده خاطرینه ادا ایلدیکی نفل کاسه نفلی نقص ایلسه قضا لازم کلمز (ولو نوی اربعا وافسد بعد القعود الاول

اوقبله

اوقبله قضی رکعتین) اکر مصلی درت رکعت نافله یه نیت ایلسه قعود اولدن صکره یاخود قعود اولدن مقدم
افساد ایلسه ایکی رکعتی قضا ایلر زیرا نفلدن هر شفع علی حدة صلاتدر اما ایکنجیده بلا قعود اوچنجیه شروع
ایتدکدن صکره افساد ایلسه دردنی دخی قضا ایدر (وقال ابو یوسف یقضی اربعا لو افسد قبله) ابو یوسف نذره
تشبیه ایدوب درت رکعتی قضا ایدر اکر قعوددن اول افساد ایدرسه دیدی زیرا درتده نیت سبب وجوب اولان
شروعه مقارن اولدی بو تقدیرجه دردلک قضاسی لازم اولور (وکذا الخلاف لو جرد الاربع من القراءة) بونده
خلاف بعینه اولکی خلاف کبیدر اکر درت رکعتی قراءتدن تجرید ایلسه یعنی درت رکعتده دخی اوقومسه
ابو حنیفه ومحمد قتنده ایکی رکعتی قضا ایدر علتلری قریبده ذکر اولندیغی اوزره در اما ابو یوسفک بر دلیلی دخی
ترک قراءت تحریمه یی ابطال ایلمز کورمزمیسن که صلاتک وجودی قراءتسز بولنور مثلا امی ودلسز ومقتدینک
قراءتسز صلاتلری جائزدر بو اجلدن برکمسنه افعاله عاجز اولسه اما قراءته قادر اولسه اکا صلاة لازم اولمز اما
قراءته عاجز اولوب افعاله قادر اولسه اول کمسنه یه صلاة لازم اولور لکن ترک قراءت انجق ادائی افساد ایدر شیمی
وزیلعی ده بویلجه دیمشدر (اوقرأ فی احدی الاخرین فحسب) یاخود ایکی آخرلرک برنده اوقوسه کافیدر امامین
بطلان تحریمه یه ذاهب اولوب رکعتینی ابو یوسف رکعت اربعه یی قضا ایدر دیر (ولو قرأ فی الاولیین اوالاخریین
فقط او ترکها فی احدی الاولیین او احدی الاخریین فقط قضی رکعتین اتفاقا) اکر ایکی اولده یاخود ایکی
آخرده اوقوسه یاخود ایکی اولک برنده قراءتی ترک ایلسه یاخود آخرلک برنده ترک ایلسه اتفاقا ایکی رکعتی قضا
ایدر مثلا برکمسنه درت رکعت نافله یه شروع ایلدی ایکی اولکی رکعتنده قراءت ایلدی وایکی آخر رکعتلرده
قراءت ایلمدی آخرکی رکعتلری قضا ایدر اجماعا زیرا تحریمه باطل اولمیوب ثانی یه شروع صحیح اولدی وشروع ایله
قضاسی لازم اولدی اما اخریینده قراءت ایلسه واولکی ایکی رکعتده قراءت ایلسه ایکی اولکی یی قضا ایدر
بالاجماع زیرا ابو حنیفه ومحمد قتنده ایکی اولکیده قراءت تحریمه یی ابطال اتدیکیچون ثانی یه شروع صحیح دکلدر
پس ایمدی انجق ایکی رکعتک قضاسی لازم اولور وابو یوسف دیرکه شفع ثانی یه شروع صحیح اولور لکن ثانیه یی
قراءت ایله ادا ایلدی اولکی ایکی رکعتک قراءتی ترک اولنمغله قضاسی لازم اولور اکر اولسنک بر رکعتنده قراءت
اولنسه وآخرینک ایکی رکعتنده معا ترک اولنمسه یعنی قراءت اولنسه اولکی شفع قضا اولنور بالاجماع اکر اولینده
قراءت اولنوب آخرینک برنده قراءت ترک اولنسه اخریین قضا اولنور بالاجماع (ولو قرأ فی احدی الاولیین لا غیر
او فی احدی الاولیین واحدی الاخریین قضی اربعا) اکر انجق اولکی رکعتلرک برنده قراءت ایلیوب غیریده
قراءت ایلسه یاخود اولکی رکعتلرک برنده یاخود آخرکی رکعتلرک برنده قراءت ایلسه دردنی دخی قضا ایدر زیرا
ابو حنیفه وابو یوسف قتنده تحریمه باقیدر ابو حنیفه قتنده شفعک بر رکعتنده قراءت ترک اولنمغله باطل اولمز
ابو یوسف قتنده ترک قراءت ایله تحریمه باطل اولمز بلکه ایکی شفعک بطلانی ترک قراءت ایله اولور بو ایکی صورتده
دخی دردی بیله قضا اولنور (وقال محمد یقضی رکعتین) امام محمد دیدیکه مصلی ایکی رکعتی قضا ایدر زیرا ترک
قراءت ایله تحریمه مرتفع اولدی انجق ایکی اولکی رکعتلری قضا ایدر (ولو ترک القعدة الاولی فیه لا تبطل)
برکمسنه نافله ده قعدهٔ اولی یی ترک ایلسه صلاة نافله باطل اولمز یعنی برکمسنه نافله دن درت رکعت نماز قیلوب ایکی
شفعه بیننده قعود ایلسه لایق اولان بودرکه شفع اول فاسد اولوب قضاسی لازم اوله زیرا نافله دن کل شفع بشقه
صلاتدر لکن فرضه قیاسا فاسد اولمز زیرا قعده نک فرض اولمسی کندی ایله تخلل وخروج بولنسون ایچوندر
متنفل اولان کمسنه ایسه وقتا که قعدهٔ اولی یی ترک ایدوب اوچنجی یه قائم اولدی صلاة ظهر کبی جمله سی بر صلاة
اولوب قعدهٔ اولی فرض اولمدی (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب صلاة نافله باطل اولور زیرا کل شفع نافله دن
مسافرلک صلاة ظهری کبیدرکه هر شفعده قراءت واجب وشفع ثانینک فسادی اوله سرایت ایتمز صاحب
تسهیل برکمسنه بیک رکعت نافله نک انجق آخرنده قعود ایلسه امامین قتنده اول نافله صحیح اولور اما امام محمد
قتنده درت رکعت دخی اولورسه هر شفعده قعود ایلسه صحیح اولمزدی بو تصریح ایلمشدر (ولو نذر صلاة فی مکان
فاداها فی ادنی مکان شرفا منه جاز) اکر برکمسنه بر شریف مکانده بر صلاة نذر ایلسه واول صلاتی شرف
جهتندن اول مکاندن ادنی مکانده ادا ایلسه جائزدر مثلا مسجد حرامده قیلمغه نذر ایلسه بعده خارجده
بر یرده اول نذری ادا ایلمک جائزدر وصوم وصدقه دخی بونک کبیدر زفر قتنده جائز دکلدر (واوفوا بعهد الله

اذا عاهدتم) نص شريفنى استدلال ايدوب هرنه مقوله ايله قيد اولمش ايسه اول قيد ايله اداسى لازمدر
ديو بشقه مسلكه سالك اولمشدر بزم ايچون دليل عبد عبادتى برمكانده تخصيص ايلمك لغودر تخصيص اول
زمان اعتبار اولنوركه شارع طرفندن اولمش اوله بو تقديرجه نذر مطلق اولور ناذر اولان كمسنه ديلديكى
مكانده ادا ايلر (ولو نذرت المرأة صلاة اوصوما فى غد فحاضت فيه لزمها القضا) اكر برخاتون يارين صلاته
ياخود صومه نذر ايلسه و نذر ايلديكى كون حائض اولسه اول صلاتك ياخود صومك قضاسى لازم اولور
مصنف غد ايله قيد ايلدى زيرا اكر خاتون يوم حيضده بوقدر نماز قيلمق وصائم اولمق اوزره نذر اولسون ديسه
اتفاقا اوزرينه برشئ لازم كلمز امام زفر قتنده غد قيدى ايله اولنده دخى قضاسى لازم كلمز زيرا عبادتى
بر يومه مضاف قيلديكه نذر اولان فعل اول كون اشلنمكه صالح دكلدر بو تقديرجه جائز اولمز يوم حيضه حواله
كبيدر بزم ايچون دليل بودركه تحقيقا غد كندى ذاتنده ادايه قابلدر لكن اول اداىى مانع سماوى صرف ايلمكله
قضاسى لازم اولور يوم حيضده نذر بونك خلافيدر زيرا منذورده منافى اولان شئ شيئه مقارن اولمغله اداىه
صالح اولمديغيچون قضاسى دخى واجب اولمدى (ولا يصلى بعد صلاة مثلها) بر صلاتدنصكره اول صلاة
مثللو قلنمز بو لفظ حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمدن على وعبد الله ابن مسعود روايتى ايله منقولدركه
معناسى (لا يصلى النفل مثل الفرض بل يقرأ فى جميع ركعات النفل ويقرأ فى الركعتين الاوليين من الفرض
الفاتحة وسورة وفى الاخريين الفاتحة وحدها) بر معنى دخى بو اوله كه بعض صحابه فرض ادا ايلدكدنصكره
اجر زياده اولمق ايچون نافله يى دخى فرض مثللو قيلرلردى اول مقوله قيلنمسون ديو نهى اولنمشدر بر دخى
بر مسجدده جماعت ايله ادا اولنديقدنصكره تكرارينه اولكى كبى جماعت ايله اولمز ديمكدر بو قول حسنك
تأويليدر بزم مشايخمز بوكا ذاهب اولمشلردر مصلى فرايضدن ادا ايلديكى نمازى شيطان وسوسه سى ايله
تكرار ادا ايلمسون زيرا نبى عليه السلام صلاة فجرى ليلة تعريسده قوشلق وقتنده قيلدى ايرته سى اصحاب
ديديلركه دونكى نمازى اعاده ايدرميسز پس نبى اكرم (ان الله تعالى ينهيكم عن الربا فيقبله عنكم) ديو بيان
بيورمشلردر (وصح النفل قاعدا مع القدرة على القيام) قاعدا نفل صحيح اولور قيامه قدرتى وار ايكن ابتدا
كراهتسز يعنى اصح روايت بودركه عذرسز صلاة نافله يى قاعدا قيلمق صحيح اولور ومكروه دخى اولمز زيرا وارد
اولان حديث شريفك دلالتى عذرسز اولمقدر قوله عليه السلام (صلاة القاعد على النصف من صلاة القيام)
صلاة معذور ايسه نصف اوزرينه دكلدر بلكه صلاة قائم كبيدر (ولو قعد بعد ما افتتحه قائما جاز ويكره ولو قعد
بلا عذر) اكر مصلى قائما افتتاح ايتدكدنصكره اوتورمغله تمام ايلسه جائز اولور اما مكروه اولور اكر عذرسز
اولورسه ده زيرا فعل قاعدا جائزدر بقاسى خود دخى اوليدر (وقالا لا يجوز الا لعذر) امامين ديديلركه قائما
افتتاح ايلدكدنصكره قعود جائز دكلدر الا عذر ايله جائزدر امامينك دليلى قائما شروع قيامى مستلزمدر نته كيم
قائما صلاته نذر ايدن كبى بزدخى ديرزكه صلاة قيامنه نذر حد ذاتنده ملتزمدر زيرا مصلى قيامى التزام ايلمشدر
اما شروع ذاتنده ملتزم دكلدر انجق مؤداىى بطلاندن صيانت ايچوندر بو صيانت ايسه قيامه محتاج دكلدر لكن
امام ابو حنيفه كريهدر ديمكله مصنف دخى ويكره ديو ذكر ايلمشدر (ويتنفل راكبا خارج المصر موميا الى اى جهة
توجهت دابته) مصلى خارج مصرده راكب ومومى اولديغى حالده صلاة نافله يى قيلور دابه سى هر قنقى طرفه
توجه ايدرسه بوكا دليل حديث ابن عمر رضى الله عنه در قال رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم (يصلى
على حمار وهو متوجه الى خيبر يومى ايماء) ديمديكه ابتداء صلاتده قبله يه توجه شرطميدر دكميدر نهايه ده
ومحيطده مسطوردركه علمادن بر طائفه تطوعى دابه اوزرنده تجويز ايلمشلردر الا كه دابه لرين افتتاح حالنده
قبله يه توجه ايتديره كلرنده تجويز ايدرلردى بعده منحرف اولديغى لا بأسدر ديمشلردر اما افتتاح صلاتى قبله دن
غيرى يه بلا ضرورة جائز كورمشلردر زيرا ابتدا حالنده ضرورت يوقدر ضرورت حال بقاده در لكن بزم
اصحابمزدن افتتاح قبله دن توجه ايتدرمكى اخذ ايلمشلردر زيرا نص شريفده تفصيل يوقدر اكر برمعارض دابه
اوزرنده تطوع قلنمقده منفعت يوقدر ديرسه جواب ويريلوركه بو فعلده حفظ لسان وخواطر فاسد ووسواسدن
نفسنى حفظ واردر لسان ونفسنى حفظ منفعتى خود منفعت كامله در ومسافر عذرسز مكتوبه يى دابه اوزرنده
قيلمز زيرا اوقات مخصوصه ده درادا ايچون نزوله چندان مشقت اولمز اما تطوع بونك خلافنجه در دابه اوزرنده

صلاتى قيلوب نزول ايلمكه عذر خرسزدن ويرتجى حيوانلردن خوف كبى ومكان بالچقلو براولوب ايتمك ممكن
اولمق كبى ودابه سى چامش اولمق كبى ياخود مسافر براختيار كمسنه اولوب نزول ايدرسه بنمكه قادر اولممق كبى
بو احوال موجود اولدقده دابه اوزرنده مكتوبه جائز اولور (وبنى بنزوله) مصلى دابه اوزرنده قيلديغى تطوعى
بنا ايدر نزول ايلدكده زيرا راكبك ايماسى قوتده ركوع وسجودى كبيدر (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف
خلاف ايدوب جائز دكلدر دير زيرا بنا اولنجق ركوع وسجود ايله در بو تقديرجه قوى يى ضعيف اوزرينه بنا ايلمك
لازم كلور مريض مومينك عذرى زائل اولوب بناسى صحيح اولمديغى كبى بونك دخى بناسى صحيح دكلدر
(وبركوبه لا يبنى) ركوب ايله بنا ايلمز بر كمسنه ارضده ايكن بر ركعت قلسه بعده راكب اولسه بناسى صحيح
اولمز استيناف ايدر زيرا يرده ايكن افتتاحى ركوع وسجودك وجوبى ايچون منعقد اولمش ايدى بغير عذر
ما لزمى ترك ايتمكه قادر اولمز اما راكبك تحريمه سى بونك خلافنجه در (فصل التراويح) (سنة مؤكدة) تراويح
سنت مؤكده در يعنى روافض سنت عمر ديمشلردر اما بزم ائمه مز قتنده سنت رسولدر لقوله عليه السلام
(ان الله تعالى فرض عليكم صيامه وسن لكم قيامه) بو حديث شريف دلالت ايدر و نبى عليه السلام يعنى لياليده
اقامت ايدوب ورمضان كيجه لرنده بركيجه چيقوب يكرمى ركعت تراويح قليويروب ايكنجى كيجه اولدقده
ناس مجتمع اولوب وينه چيقوب اولكى كبى يكرمى ركعت قليويروب اوچنجى كيجه اولدقده چيقميوب (عرفت
اجتماعكم لكن خشيت ان يكتب عليكم) بيورمشلردر اول وقتدن حضرت عمر رضى الله عنه زماننه دكين ناس
تراويحى منفرد ادا ايدرلردى حضرت عمر كندى زماننده ابى بن كعبكه شيخ شيوخ قرادر اكا جماعتله قلمغه
امر ايلمشدر و صحابه دن عثمان وعلى وابن مسعود وابن عباس وطلحه وزبير ومهاجرين وانصاردن چوق كمسنه لر
معا حاضر اولوب بر فرد رد ايلمشدر بلكه موافقت ومساعده ايتمشلردر امام على كرم الله وجهه ورضى الله عنه
(نور الله مضجع عمر كما نور مساجدنا وانما لم يواظبها النبى عليه السلام خشية ان يكتب علينا) ديو ثنا ايلمشدر
وابو حنيفه ديمشدركه تراويح بر سنت مؤكده در عمر رضى الله عنه كندى نفسندن مواظبت ايلمشدر
اما كندى قتنده بر اصل واردركه اول اصل قوله عليه السلام (ان لعمر فيكم سنة مهدية فاتبعوه ولا تخالفوه)
قول شريفيدر بو سنتدن حبيب اكرم تراويحى مراد ايلدى زاهديده دخى بو منوال اوزره ذكر اولنمشدر (عليكم
بسنتى وسنة الخلفاء الراشدين من بعدى) حديث شريفى دخى سنت مؤكده اولمسنه دلالت ايدر مواظبت
رسول الله عليه السلام اولمغله سنت مؤكده اولمسى لازم كلمز ترك مواظبت عذر كبى (خشية ان يكتب علينا
در بيان اولنمشدر لفظ تراويح ترويحه نك جمعيدر واصلى مصدردر ترويحه تسميه اولنديغى هر درت ركعت
ما بيننده استراحت اولنديغى ايچوندر واتباعله عدم مخالفتنه توصيه دخى بر بريى مؤكددر (فى كل ليلة
من رمضان بعد العشاء) تراويح سنت مؤكده در رمضانك هر كيجه سنده عشادنصكره حتى اكر بر كمسنه قبل
العشا تراويحى ادا ايلسه جائز دكلدر مشايخ بلخدن برجماعت كيجه نك كليسى تراويح ايچون وقتدر قبل العشاء
وبعد العشاء جائزدر زيرا قيام الليل تسميه اولنمغله وقتيدر ديمشلر (قبل الوتر وبعده) وتردن اول ووتردنصكره
قلنمق سنت مؤكده در اما شيخ بخارا ديمشدركه بر كمسنه عشادن اول ياخود وتردنصكره تراويحى ادا ايلسه
وقتنده ادا ايلمش اولور زيرا تراويحك وقتى فعل صحابه ايله بيلنمشدر انلر ايسه بعد العشاء وقبل الوتر قيلمشلردر
(بجماعة) جماعت ايله اداسى سنت مؤكده در ابو يوسفدن روايت واردركه بر كمسنه امام ايله مسجدده قيلديغى
كبى اونده قلمغه قادر اولسه اونده قلمق افضلدر اما صحيح اولان جماعت ايله قلمق افضلدر قاضيخان جماعت ايله
قيلمسى مستحبدر ديمش مالك وشافعى انفراد افضلدر سائر سنت كبى زيرا الخلاصه اقربدر ورياءدن دخى ابعددر
ديمشلر بعضيلر ديمشلردركه بر كمسنه تراويحى يالكز اونده ادا ايلسه جماعتى ترك ايله مسئ اولوب تارك سنت اولمش
اولور (عشرون ركعة) يكرمى ركعتدر وتردن غيرى مالك قتنده اوتوزالتى ركعتدر (بعشر تسليمات) اون سلام
ايله يعنى ايكى ركعتده بر سلام اولنجق يكرمى ركعتده اون سلام اولور (وجلسة بعد كل اربع بقدرها) هر درت
ركعتدنصكره درت ركعت مقدارى جلسه ايله يكرمى ركعتدر بو مقدار اوتورمق مستحبدر اصحاب زماننده
بو كونه دكين متوارث اولان بو درت ركعت ما بيننده اوتورمق انتظاردر مصلى مخيردر ديلرسه تسبيح
اوقور ديلرسه تهليل ايدر ديلرسه نماز قيلر ديلرسه سكوت ايدر هر قنقى سنى اشلرسه احسندر قوله عليه السلام

(المنتظر للصلاة كمن في الصلاة) واهل مكه تراويحين ما بيننده طواف ايدرلر اهل مدينه نماز قيلرلر ديمشلردر
امابعضيلر طواف وصلاة متحقق دكلدر ديمشدر (والسنة فيها الختم مرة) تراويحده سنت بركره ختم ايلمكدر
مقدار قراءتده مشايخ اختلاف ايلمشلردر بعضيلر شفعنده صلاة مغربده قراءت اولنان مقداری كركدر زيرا
تطوع فرضدن اشاغه دراعدی تطوعده مكتوباتك اخذاولنانی اخذاولنمق اوليدر ديمشلردر بعضيلر عشاده
قراءت اولنان مقداری كركدر زيرا تراويح عشايه تابعدر ديمشلردر وبعضيلرك قولی حسننك ابو حنيفه دن روايتی
هر ركعتده اون آيت مقداری اوقومقدر صحيح اولان دخی بودر زيرا هر ركعتده اون ايت اولمجق ناسه تخفيف
اولور وبونكله السنة فيها الختم مرة مضمونی دخی حاصل اولور زيرا اوتوز كيجه ده يكرميشر ركعتدن التی يوز
ركعت اولور وآيات قرآن التی بيك وبر مقدار آيتدر هر ركعتده اون آيت قراءت اولنجق ختم حاصل اولمش اولور
نهايه ده دخی مسطور اولان بودر بو بابده برسؤال وارد اولوركه مفسرلر ذكر ايلديكی اوزره آيات قرآن التی بيك
التيوز التمش التيدر بوقاروده مذكور اولان حساب اوزره التی بيك قراءت اولنوب باقيسی حاصل اولمامش اولور
الاهم الاان يراد التقريب كما يرشد اليه مقوله سی اوله صاحب نهايه ديمشدركه افضلی ايكی كره ختم ايلمكدر اهل
اجتهاد اون كونده ختم ايدرلرايمش ابو حنيفه دن روايتدركه شهر رمضانده التمش برختم شريف ايدرمش اوتوز
ختم كوندزده واوتوز ختم كيجه ده وبرختم تراويحده واقع اولمش اولور (فلا يترك لكسل القوم) ختم ترك اولنمز
قومك كسلی ايچون لكن في زماننا افضل اولان قومی جماعتدن نفرت ايتدرمكدر ونيتده تراويح ياخود سنت
الليل وياخود قيام الليل ديو نيت اولنسه جائزدر (قيل وتكره قاعدا مع القدرة على القيام) تراويحی قائما قلمغه
قدرت وارايكن قاعدا قلمق مكروه اولور قاضيخان فتواسنده فقها اتفاق ايتديلركه عذرسز قاعدا قلمق مستحب
اولميه ديمش وجوازنده اختلاف اولنمشدر بعضيلر عذرسز قاعدا جائز اولمزديو ابو حنيفه دن حسننك روايتيله
استدلال ايدرلر اول روايت بودركه بركسنه عذرسز صباح نمازينك سنتنی قاعدا قلسه جائز دكلدر وتراويح
دخی بويلجه در سنت مؤكده اولمغله وبعضيلر عذرسز قاعدا تراويح قلمق جائزدر ديمشلر وسنت فجر ايله تراويح
بيننی فرق ايلمشلردر واصح اولان دخی بودر نهايت قاعدا اداايده نك ثوابی قائما ايدندن ناقص وبلكه نصف
اوزره در و وجه فرق اولی بودركه سنت فجر خلافسز سنت مؤكده در وتراويح تأكيده اندن اشغه در برابر
عدايلمك جائز دكلدرا كرامام عذرايله وعذرسز تراويحی قاعدا قلسه وقوم قائما اقتدا ايلسه لر بو مسئله ده مشايخ
اختلاف ايلديلر بعضيلر امام محمد مذهبنه ذاهب اولوب قائمك قاعده تراويحده اقتداسی صحيح اولور ديديلر
قول صحيح دخی بودر (ويوتر بجماعة في رمضان فقط) انجق رمضان جماعت ايله وتر قلنور وفقط سائر نوافلی اخراج
ايچوندر سؤال اولنورسه وتر رمضانده جماعت ايله می افضلدر ياخود منفردا قلمق می افضلدر جواب ويريلوركه
جماعت ايله قلمق افضلدر زيرا عمر رضی الله عنه جماعته وترده اقامت ايلمشدر (والافضل في السنن المنزل)
سنتلرده افضل اولان منزلده قلمقدر زيرا ريادن بعيددر قوله عليه السلام (افضل صلاة الرجل في بيته
الا المكتوبة) (الا التراويح) الاتراويح دكل يعنی تراويح منزلده قلمق افضل دكلدر بلكه بونده جماعت افضلدر
اكربرجماعت عشانك فرضنده جماعتی ترك ايلسه لر اول جماعت تراويحی قلمسونلر اماجماعت منفردا عشاء
وتراويحی ادا ايلسه لربعده امام ايله وتری ادا ايلمك جائزدر زيرا جماعت ايله وترقلمق رمضانه مخصوصدر وبعضيلر
ديديلركه امام ايله وترقلمسون زيرا وترتراويحه تابعدر معلوم اوله كه جماعتله تطوع رمضاندن غيريده قلنمز
شمس الائمه دن مرويدركه جماعت ايله تطوع على سبيل التداعی اولورسه مكروه اولور نافله نماز قيلان امامه
اقتدا ايتمه سنك كراهتنده اختلاف اولنمشدر امامقتدی درت اولدقده كراهتنده اختلاف يوقدر يعنی مكروه
اولمسی متفق عليهدر نافله جماعت ايله مكروه اولديغندن رغائب وبراءت وقدر نمازلرنده امامه اقتدا مكروه
اولديغی فقها تصريح ايلمشلردر حتی ابن ملك بو نمازلرك واضعنه (قتل الله واضعها) ديو بد دعا ايلمشدر
(فصل) يصلي امام الجمعة بالناس عند كسوف الشمس ركعتين) كونش طوتلديغی وقت امام جمعه ناس ايله
ايكی ركعت نماز قيلر كسوف لغتده شمسك ضياسی كيدوب سياه اولمسيدر مشهور اولان كسوف شمس ايچون
خسوف قمر ايچوندر ابی مسعود انصاريدن روايتدركه رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك اوغلی ابراهيم وفات
ايلديكی حينده شمس طوتلمش ايدی ناس ديديلر شمسك طوتلمسی موت ابراهيم ايچوندر نبی عليه السلام استماع

بيوردقده ديديكه (ان الشمس والقمر آيتان من آيات الله تعالى لا تنكسفان بموت احد ولا بحياته فاذا رأيتم شيئا
من هذه الافزاع فافزعوا الى الصلاة) صحابه دن برجماعت روايت ايلمشلردركه نبی عليه السلام كسوف شمسده
ايكی ركعت نماز قلمشدر (في كل ركعة ركوع واحد) هر ركعتده برركوع ايله ايكی ركعت نماز قيليويررامام شافعی
هر ركعتده ايكی ركوع ايله قلنمه ديمشدر وشافعينك دليلی حديث عائشه رضی الله عنهادركه ان النبي عليه
السلام (صلى صلاة الكسوف ركعتين باربعة ركوعات واربع سجدات) بزم ايچون دليل حديث عبد الله ابن عمر
والنعمان بن بشر وابی بكر وسمرة بن جندبدركه الفاظ مختلفه ايله روايت ايلمشلردر نبی عليه السلام كسوف
شمسده ايكی ركعت نماز قلدی شمس منجلی اولنجه صلاتی تطويل ايلدی ايمدی بوقچن روايتلر تعارض ايلسه لر
روايت رجال ترجيح اولنور وايكی ركوع ايله روايت اولنانك تأويل وتوفيقی بو اوله كه نبی عليه السلام ركوعی
اوزادوب چوق طورمغله صف اولده اولنلر رسول عليه السلام ركوعدن قالقمش ظن ايدوب باشلرين قالديروب
خلفنده اولان صف دخی صف اولی قيامده كوروب باشلرين قالديروب واولكيلر ايسه نبی عليه السلامی ركوعده
كوروب تكرار ركوع ايدوب صف ثانی دخی كذلك ركوع ايتمكله صكره كی صفده اولنلر حضرتی ايكی كره ركوع
ايتمش ظن ايليه لربو يله اشتباه قتی چوق واقع اولور خصوصا حضرت عائشه صف نساده دركه صف اخردر
اكر دينلورسه شافعينك دليلی اولان حديث كسوفی رجالدن ابن عباس دخی روايت ايلمشدر جواب ويريلوركه
اول زمان ابن عباس حضرتلری صبياندن اولمغين نساء صفنك اوكنده ايدی وانلر دخی بعيد اولمغله ايكی دفعه
ركوع ايتمش ظن ايليه (ويطيل القراءة) امام قراءتی تطويل ايليه تطويل ايلمكده نبی عليه السلامه متابعت
ايتمش اولور زيرا نبی عليه السلام ركعت اولیده سورهٔ بقره وثانيه ده سورهٔ ال عمران مقداری اوقومش (ويخفيها)
امام قراءتی اخفا ايدر ابو حنيفه قتنده (وقالا يجهر) امامين ديديلركه امام قراءتی جهر ايدر (ثم يدعو بعدهما
حتى تنجلي الشمس) نمازی ادا ايلدكدنصكره شمس منجلی اولنجه دعا ايليه امام ديلرسه اوتورركن ديلرسه
قائما ديلرسه قبله يه قرشو طوره وديلرسه جماعته قرشو طوروب دعا ايليه وقوم دخی امين ديه لر (قوله عليه السلام
اذا رأيتم شيئا من هذه الافزاع فافزعوا الى الله تعالى بالدعاء (ولا يخطب الامام) امام خطبه اوقوميه شافعی
ديركه بعد الصلاة ايكی خطبه اوقويه بيرامده اوقوديغی كبی دليل عائشه رضی الله عنهانك روايتيدركه نبی عليه
السلام نماز قلدقدنصكره خطبه اوقيوب اللهه حمد وثنا ايلدی بزم ايچون جواب بو روايت حضرت عائشه نك
غيريدن نقل اولنمشدر اكرنقل صحيح اولورسه تأويلی بو اوله كه ناس كسوفی موت ابراهيم ايچون ديرلر ايدی انلرك
جوابلرينی رد ايچون خطبه اوقومش اوله يوخسه خطبه شرط دكلدر ياخود حضرت عائشه نك خطبه
قولی دعا ديمك اوله زيرا دعايه خطبه تسميه اولنمشدر (وان لم يحضر صلوا فرادى) اكر امام جمعه حاضر اولمز
ايسه تقديم وتقدمده منازعه فتنه سی اولمسون ايچون جماعت منفردا ادا ايلسونلر زيرا تطوعده اصل اولان
منفردا ادا اولنمقدر (ركعتين او اربعا كالخسوف) ايكی ركعت ياخود درت ركعت قيله لر صلاة خسوف كبی اما
صلاة خسوفده امام جمعه حاضر اولورسه ده ينه منفردا ادا ايدرلر زيرا كيجه ده اجتماع متعسردر امام شافعی
ديركه قچن قمر منخسف اولسه امام مسجد ناسه ايكی ركعت نماز قليويره وهر ركعتده ايكی ركوع ايدر وقراءتی
جهر ايدر صلاة كسوفده ايلديكی كبی (والظلمة والريح والفزع) ظلمت وريح وفزع كبی نماز قيلر زلزلهٔ شديده
وصاعقه وانتسار الكواكب والامطار الدائمة وعموم الامراض ايچون دخی نماز قلنور (فصل) ولا صلاة بجماعة
في الاستسقاء بل هو دعاء واستغفار) استسقاده جماعت ايله نماز يوقدر بلكه دعا واستغفاردر لقوله تعالى
(واستغفروا ربكم انه كان غفارا يرسل السماء عليكم مدرارا) جناب رب العزة استغفاری ارسال مطر ايچون
سبب قلمشدر وصلاة ذكر اولنمدی ورسول عليه السلام استسقايه چيقوب نماز قلميوب مروی اولان دعادر
وانسدن روايت اولنوركه ناس قورا قلقدن نبی عليه السلام منبرده ايكن شكايت ايلديلر نبی عليه السلام منبرده
دعا ايدوب برهفته متواليا يغمور ياغوب منقطع اولدی عمر رضی الله عنه دخی استسقا ايچون صحابه ايله
مشاوره ايدوب صحابه دن كعب يا امير المؤمنين بنی اسرائيل پيغمبرلرينك عصبه سيله استسقا ايدرلردی وحالا
عباس حاضردر وعم رسول عليه السلامدر ديدكده عمر رضی الله عنه عباسی منبر اوزرينه اجلاس ايدوب
وكنديسی دخی يانينه طوروب (اللهم نتوسل اليك بعم نبيك) ديو دعا ايدوب منبردن نزول ايلمدين عظيم يغمورلر

یغمشدر استسقاده نبی علیه السلامدن مروی اولان دعا بودر (اللهم اسقنا غیثا مغیثا هنیئا مریئا مریعا غدقا مجللا سحا طبقا عاما اللهم اسقنا الغیث ولا تجعلنا من القانطین اللهم ان بالبلاد والعباد والخلق من اللأواء والضنك مالا نشکوه الا الیك (اللهم انبت لنا الزرع وادر لنا الضرع واسقنا من برکات السما وانبت لنا من برکات الارض اللهم انا نستغفرك انك کنت غفارا فارسل السماء علینا مدرارا) یغمور یاغدقده (اللهم صیبا نافعا) دیه دخی جماعت دیه که مطرنا بفضل الله وبرحمته) غیث مطر معناسنه در (مغیثا مریئا محمود العاقبة) دیمکدر مریعا میمك فتحی ایله اوجوزلق دیمکدر ضم میم ویاء موحده وتاء مثناة ایله دخی مربع ویدر مریعا ومریئا کبی غدقا فتح غین ودال ایله صویك وخیرك چوقلغیدر ویغمور قطره‌لرینك بیوکی اولمق دخی دینلمشدر ومجللا بکسر اللام شول بولوتدر که یغموری یریوزینه عام اوله ازهری دیمشدر که بلاد وعباده نفعی عام اوله سحا فتح سین ایله مطر شدید در عاما طبقا ای مستوعبا للارض مطبقا علیها کثیرا قانطین مأیوسین معناسنه در من اللأواء بالمد شدة المجاعة الضنك ضیق معناسنه در برکات سماء کثرت امطار در برکات ارض یردن حاصل اولان زرع ومرعیدن عبارتدر (فان صلوا فرادی جاز وقالا یصلی الامام بالناس رکعتین) اکر جماعت منفردا قیلرلرسه جائزدر امامین دیدیلر که امام ناسه ایکی رکعت نماز قیلدیریر امامین ایچون دلیلی ابن عباس روایت ایلمشدر نبی علیه السلام صلاة عید کبی ایکی رکعت نماز قیلدیردی بزدیرز که برکره اشلمشدر وبرکره دخی ترك ایلمشدر بو تقدیرجه سنت اولمش اولور (یجهر فیهما بالقراءة) ایکی رکعتده قراءتی جهر ایدر صلاة عیده اعتبارا ایتمکله وبعض کمسنه‌لر امام محمددن روایت ایلمشلردر که امام ایکی رکعتده دخی تکبیرات عید کبی تکبیر ایلیه ابو یوسف قتنده تکبیر اولنمز مشهور اولان دخی بودر (ویخطب بعدها خطبتین) صلاتدنصکره ایکی خطبه ایدر (کالعید عند محمد وعند ابی یوسف خطبة واحدة) امام محمد قتنده اول ایکی خطبة بیرام خطبه‌سی کبی اوقیه تکبیرات زوایدایله وابو یوسف قتنده خطبة واحده اوقیه اکر خطبه اوقنورسه جلسه ایله قطع ایلمیه زیرا مقصود اولان دعادر وامام منبره چیقمیوب یرده قلیجه یاخود قوسه یاخود عصایه اتکا ایلیه برایعده (لا یکبر فیهما فی المشهور من الروایة عنهما وروی عن محمد انه یکبر) دیو ذکر اولنمشدر ظهیریه‌ده (وقال محمد تصلی فیهما رکعتین وبجماعة کصلاة العید الا انه لیس فیهما تکبیرات) عبارتلری مسطوردر ابو حنیفه قتنده خطبه یوقدر زیرا خطبه جماعت ایله قلنان صلاته تابعدر بونده ایسه جماعت یوقدر ابن عمردن روایتدر که نبی علیه السلام استسقایه چقمشدر ونه نماز قلمشدر ونه خطبه اوقومشدر انجق دعا ایلمشدر امانبی علیه السلام خطبه اوقودی دیو اولان روایت جوازنك بیانی ایچون اولمغه محمولی اوله سنته محمول اولمیه وعمر رضی الله عنهك استسقایه چیقوب نماز قیلمدیغی خود ثابت اولمشدر اکر سنت اولیدی عمر رضی الله عنه ترك ایلمزدی خصوصا سنت رسوله اتباع جمله دن اشد ایدوکی بیاندن مستغنیدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بر دفعه اشلدی وبردفعه ترك ایلدی دینلمش ایدی عمر رضی الله عنه سنت رسول اللهه اتباعده آخردن اشد ایکن استسقایه چیقوب نماز قلدیغی سنت اولمسنی مؤیددر وسنت مواظبت ایله ثابت اولاندر احیانا اشلیوب واحیانا ترك ایله سنت ثابت اولمز (ولا یقلب القوم اردیتهم) قوم ردالرینی تقلیب ایلمزلر (ویقلب الامام عند محمد) امام محمد قتنده امام رداسنی تقلیب ایدر زیرا نبی علیه السلام استسقایه چیقدقده قبله‌یه استقبال ایدوب رداسنی تقلیب ایلمشدر صفت تقلیب بودر که ردا مربع ایسه یوقاروسنی آشغه وآشغه‌سنی یوقارو ایلیه واکر مدور ایسه صاغنی صول وصولنی صاغ اوزرینه تقلب ایده‌لر اما ابو حنیفه قتنده امام دخی رداسنی تقلیب ایلمز زیرا نبی علیه السلام یوم جمعه‌ده استسقایه چیقدی رداسنی تقلیب ایلمدی اکر سنت اولیدی ترك ایلمزدی امام محمدك روایتی تفاؤلا اوله یعنی ردانی تغییر ایله هوا استغیرا اولمق ایچون ومحتملدر که نبی علیه السلام دخی اویله ایلمش اوله که الله تعالی حالی تغییر ایلیه ردانی تغییر ایلمکله بو ایسه غیریده بولنمز نبی علیه السلامه مخصوص اولمش برفعل اولور یاخود وقتا که اخبار تعارض ایلسه قیاسی تمسك ایدرز قیاس ایسه تقلیب اولمقدر صلاة کسوف وجمعه وعیدین‌ده اولمدیغی کبی (ویخرجون ثلاثة ایام فقط) جماعت متوالیا انجق اوچ کون استسقایه چیقارلر اوچ کوندنصکره چقمیه‌لر وچقدقلری وقت یایان واسکی قفتان ویاخود اسکی خرقه‌لر کیوب ذلیل ومتواضع وخاشع اولدقلری حالده باشلرینی ایکه‌لر وچیغمازدن مقدم صدقه ایلیه‌لر وتوبه واستغفارلرینی تجدید

ایلیه‌لر مابینلرنده عداوت اولنلر بربرلرینی راضی ایلیه‌لر ضعفا وشیوخ وصبیان استسقایه چیقارلر یعنی دعایه کتدکده بونلر ایله معا کیده‌لر مختصر السراج الوهاجده مسطوردر که امام ایچون مستحب اولور که اوچ کون خلق صائم اولمق ایچون امر ایلیه اندنصکره دردنجی کونده مصلایه چیقه‌لر صبیانی معا استسقایه چیقارمقده مدخل عظیم اولدیغنه اشبو حدیث شریف دلالت ایدر وقال النبی علیه السلام (لولا صبیان رضع وبهائم رتع وعباد لله رکع لصب علیکم العذاب صبا) وحدیث آخر دخی ضعفا ایچون قوی حجتدر وقال النبی علیه السلام (ان نبیا من الانبیاء استسقی فاذا هو بنملة رافعة قوائمها الی السماء فقال ارجعوا فقد استجیب لکم من اجل النملة وقال النبی علیه السلام هل تنصرون وترزقون الا بضعفائکم (ولا یحضره اهل الذمة) اهل ذمت استسقایه چقمیه‌لر زیرا استسقا استنزال رحمت ایچوندر کفره اوزرینه رحمت نازل اولمز الاعذاب ولعنت نازل اولور امام مالك قتنده اکر کندولر چیقرلرسه منع اولنمیه انلر استسقادن منع اولنمق ایچون اثر دخی وارد اولمشدر وبعض خلفا عهدنده معا چقمشلردر منع ایلمشلردر ائمه‌مز قتنده حاضر اولملری جائزدکلدر ناس دعا ایچون چیقارلر (وما دعاء الکافرین الا فی ضلال) ایدیکی اظهر من الشمسدر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن تبعید مشرکین ایچون (انا بریء من مسلم مع مشرك) امر شریفی خود دلیل قاطع ایدیکی قتی ظاهردر برازیه‌ده وغیریده امام رستغفیدن (لا یجوز ان یقال دعاء الکافر یستجاب لانه لا یعرف الله تعالی لیدعوه) قولی نقل اولنمشدر بوکا مناسب برحکایهٔ عجیبه که بغدادده قحط عظیم اولوب خلیفه ناسی جمع ایدوب استسقایه چیقاروب بردفعه چیقوب دعالری قبوله قرین اولمیوب ایکنجیده کذلك اوچنجیده دخی اصلا اثری ظهور ایلمدی دردنجیده خلیفه یهود ونصارایه امر ایدوب چیقدقلری حینده عظیم یغمورلر یاغدی بونك ایچون علمایی جمع ایدوب بوغریبه‌نك اصلنی سؤال ایدوب برکمسنه جواب ویرمکه قادر اولمیوب لکن برزاهد کمسنه وار ایدی انی دعوت ایدوب سؤال ایلدکده الله تعالی مؤمنلری سور ودعا وتضرعلرینی عجله ایله قبول ایلمزکه دعا وتضرعلرینی زیاده ایلسونلر اما یهود ونصارایی الله تعالی سومز ودعالرینی قبول ایلدیکنه سبب تکرار تضرع ایلمسونلر ایچوندر دیو جواب ایلدکده خلیفه عظیم پسند ایلمشدر

باب ادراك الفریضة

بو باب فریضه اولان صلاته ادراکی بیاننده‌در (شرع فی فرض فاقیم) برشارع فریضه اولان صلاته شروع ایلسه واقامت اولنسه یعنی امام نمازه شروع ایلسه (ان لم یسجد للاولی یقطع ویقتدی) اکر شارع مزبور رکعت اولی ایچون سجده ایلمدی ایسه قطع ایلیه وامامه اقتدا ایلیه صورت مسئله بودرکه برکمسنه فرضه شروع ایلسه اول کمسنه شروع ایلدیکی فرضك هنوز رکعت اولی سنك سجده‌سنی ایلمدی ایسه قطع ایدوب امامه اقتدا ایلر بلا عذر نقض عبادت حرامدر لقوله تبارك وتعالی (ولا تبطلوا اعمالکم) لکن بو محلده نقض اکمال ایچوندر یعنی اکمال جائزدر مثلا مسجدی احیا وتعمیر ایلمك ایچون وصلاة ظهری جمعه ایچون منفردا صلاتی جماعت نقض ایلمك جائزدر (وان سجد وهو فی الرباعی یتم شفعا) اکر رکعت اولی ایچون سجده ایلسه حال بوکه مصلی فرض رباعی‌ده اولسه شفع اولی تمام ایلیه ادا اولنان بررکعتی صیانتی ایچون اندنصکره قطع ایدوب امامه اقتدا ایلر وادا ایلدیکی ایکی رکعت نافله اولور (ولو سجد للثالثة یتم) اکر اوچنجی رکعتك سجده‌سنی سجده ایلمش ایسه دردنجی رکعتی اتمام ایلیه زیرا اکثرینی ادا ایلدی اکثرده ایسه حکم کل وارد ر ایلمسی لازمدر (ویقتدی متطوعا) متطوعا امامه اقتدا ایدر (الا فی العصر) الا صلاة عصرده اقتدا ایلمز زیرا عصردنصکره نافله قلمق مکروهدر (ولو فی الفجر والمغرب یقطع ویقتدی مالم یقید الثانیة بسجدة) اکر صلاة فجرده یاخود مغربده اولورسه قطع ایلر مادامکه ثانیه‌یی سجده ایله تقیید ایلمدکجه (فان قید یتم ولا یقتدی) اکر رکعت ثانیه‌یی سجده ایله قید ایلمدی ایسه تمام ایلیه وامامه اقتدا ایلمیه زیرا بعد الفجر تنفل مکروهدر وبعد المغرب اکر امامه موافقت ایدرسه اوچ رکعت نافله ایله موافقت ایتمش اولور نافله‌ده ایسه اوچ رکعت یوقدر سنته مخالفت ایتمش اولور اکر نافله‌یی درت رکعت ایلمك ایچون سنته موافقت ایلسه بو تقدیرجه امامه مخالفت ایلمش اولور بونلرك هر بریسی بدعتدر (ولو کان فی سنة الظهر او الجمعة فاقیم او خطب) واکر اول شارع اولان کمسنه ظهرك سنتندن یاخود جمعه‌نك سنتندن اولسه ایدی ظهرك فرضنه اقامت اولنسه یاخود خطبه‌یه شروع اولنسه (یقطع علی شفع) اول اوزره قطع

ایلرزیرا اول سنت نوافل سنتیدر فرائض دکلدر بو روایت ابو یوسفدندر (وقیل یتمها اربعا) دینلدیکه سنت ظهری
تمام ایلیه یا خود سنت جمعه یی وهدایه ده دخی لفظ قیل ایله حکایه اولنمشدر اما ظهریه ده هذا هو الصحیح دیو
مسطوردر مرغینانی دخی وهو الصحیح دیمشدر وامام جلیل ابو بکر محمد بن البخاری صلاة واحده منزله سنده در
دیو درت رکعتی اتمامه فتوی ویرمشدر (وکره خروجه من مسجد اذن فیه قبل ان یصلی ما اذن لها) صلاة ایچون
اذان اوقنان مسجددن مصلینک قبل الادا خروجی مکروهدر شول مسجدده که اذان اوقونمشدر اول اذان
ایچون اولان صلاتی قلمزدن مقدم مصلینک خروجی مکروه اولدی لقوله علیه السلام لا یخرج من المسجد بعد
النداء الا منافق او رجل یخرج لحاجة یرید الرجوع (الا من یقام به جماعة اخری) الا شول کمسنه نک مسجددن
خروجی مکروه اولمزکه اول کمسنه ایله جماعت اخری قائم اوله اول مقوله کمسنه بعد الاذان مسجددن خروج ایلسه
مکروه اولمز (وان صلی مرة لا یکره الا فی الظهر والعشاء ان شرع فی الاقامة) اکر برکره قلارسه مکروه اولمز الا ظهر
وعشادنصکره اقامتده شروع ایلمکده تنفل جائزدر (ومن خاف فوت الفجر بجماعة ان ادی سنته یترکها
ویقتدی) شول من که اکر فجرک سنتنی ادا ایدرسه جماعت ایله فجرک فوتنی خوف ایلسه اول سنتی ترک ایدر وامامه
اقتدا ایدرز یرا ثواب جماعت اعظمدر وجماعتک ترکنه وعید الزمدر ایمدی جماعت فضیلتنی احراز اولیدر روایت
اولنمشدرکه قال النبی علیه السلام لقد هممت ان استخلف من یصلی بالناس وانظر الی من لا یحضر الجماعة فامر
بعض الفتیان بان یحرقوا بیوتهم وسئل ابن عباس عن رجل یقوم باللیل ویصوم بالنهار ولا یحضر
الجماعة قال هو فی النار محشی صدر الشریعة اخی چلبی دیمش که برکمسنه خوف ایلسه که اکر فجرک سنتنه
اشتغال ایدرسه فجر کندویی فوت ایدر اول کمسنه سنته شروع ایدوب تکبیر ایلسون بعده ثانیا فرضه تکبیر
ایلسون بو تکبیر ایله سنتدن چیقوب فرضه شارع اولمش اولور چون فرضدن فارغ اولسه قبل طلوع الشمس قضا
ایلسه بو منوال اوزره اولنمق مکروه اولمزو عملی دخی باطل اولمز انجق برعملدن برعمله تجاوز ایلمش اولور دیو
تفصیل ایلمشدر (وان رجا ادراک رکعة لا یترکها) اکر فرضک بر رکعتنه ایرشمکی رجا ایدرسه یعنی ایرشمک ممکن
اولدیغنه قلبی جازم اولورسه اول سنتی ترک ایلمیه زیرا سنت فجر جماعت کبی مؤکددر ممکن اولدیغی مرتبه
ایکیسنک ما بیننی جمع ایلیه ورکعتک برینه ایرشمک صلاتک کلیسنه ایرشمک کبی اولمق بابنده حدیث شریف
دخی وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام (من ادرک رکعة من الصلاة فقد ادرکها) (بل یصلیها عند باب المسجد
ویقتدی) بلکه اول سنتی مسجد قپوسنده ادا ایدر وامامه اقتدا ایدر (ولا تقضی الا تبعا للفرض) فجرک سنتی
قضا اولنمز الا فرضه تبعیت ایله قضا اولنور مثلا برکمسنه صباح نمازینی ترک ایلمش فرضنی قضا ایلدکده معا
قضا اولنور یالکز سنت قضا اولنمز قیاس بو ایدیکه سنتده قضا اولمیه زیرا قضا واجب ایچون مخصوصدر لکن قبل
الزوال فرضه تبعیت ایله قضاسی ایچون اثر وارد اولمشدر واثر مذکوره غداة لیلة التعریسده مع الفرض نبی علیه
السلامک قضاسیدر (وعند محمد تقضی بعد الطلوع) امام محمد قتنده طلوعدنصکره قضا اولنور وقبل طلوع
الشمس بالاتفاق قضا اولنمز زیرا سنتک صفتی وقتک ذهابی ایله فوت اولدی مطلق نفله مشبه اولدی نفل ایسه بعد
طلوع الصبح وبعد ارتفاع الشمس مکروه اولدی امامین قتنده اما امام محمد قتنده بعد ارتفاع الشمس الی الزوال
قضا ایلمک جائزدر حقیقة نظر اولنسه ما بینلرنده خلاف یوقدر ابو حنیفه وابو یوسف دیرلرکه قضا یوقدر اکر
اشلنورسه لا بأسدر وامام محمد دیرکه قضا اولنمق بکا سو کلیدر اما اشلمزسه قضا ایلمه سنک اوزرینه برشئ لازم کلمز
(ویترک سنة الظهر فی الحالین) ظهرک سنتی ترک اولنور ایکی حالده دخی یعنی کرکسه فرضک فوتی خوف اولسون
کرکسه اولمسون ترک اولنورزیرا بعد الفرض اداسی ممکندر (ویقضیها فی وقته قبل شفعه) اول سنتی قضا ایدر
وقتنده ایکی رکعتدن اول امام محمد قتنده ابو یوسف قتنده ایکی رکعتی ادا ایدر اندنصکره باقی درت رکعتی
قضا ایدر وبعضیلر عکسنی ذکر ایلمشدر (وغیرهما وغیر الفرائض الخمس والوتر لا یقضی اصلا) سنت فجردن وسنت
ظهردن غیری فرائض خمسه ووتردن غیری اصلا قضا اولنمز ذکر اولناندن ماعدانه سنتلر ویا لکز ونه فرضه تبعیت
ایلر قضا اولنمز سنت فجرک قضاسنه دلیل غداة لیلة التعریس اثریدر وواجبه قریبدر وسنت ظهرک قضاسنه
دلیل نبی علیه السلامک فعل شریفلری اولدیغنه عائشه رضی الله عنهانک حدیثیدر وترک قضاسی خود سنتدن
اولی ایدیکی بیاندن مستغنیدر (ومن ادرک رکعة واحدة من الظهر بجماعة لم یصلها بجماعة بل ادرک فضلها)

برکمسنه صلاة ظهری جماعت ایله ادا اولنورکن بر رکعتنه ایرشسه اول کمسنه ظهری جماعت ایله قلمش بلکه
فضیلتنه ایرشمش اولور جماعته مدرک اولدیغنه مثلا برکمسنه قولنه اکر ظهر نمازینی جماعت ایله ادا ایدرسک
ازادسن دیسه اوقول دخی جماعتک دردنجی رکعتنه ایرشسه ازاد اولمز یرا نمازی جماعت ایله قلمش اولوب
اوزرینه قراءت لازمدر جماعته ایرشمک اکثرینه ایرشمکدر اما اوچ رکعتنی جماعت ایله قلسه ازاد اولوردی زیرا
اوچ رکعتی جماعت ایله قیلان جماعته ایرشمش اولور برینه ایریشن جماعته ایرشمش اولوردیو مرویدر لکن ایکی
رکعته ادراکده اصلا تعرض اولنمامش عدم تعرضک حکمی طرفینک حکمنده فهم اولنورکه بر رکعته
ایریشن فضیلت جماعته ایریشدیکی ایکی رکعته ایریشن بالطریق الاولی فضل جماعته ایرشمش اولور لکن
نمازی جماعت ایله قلمش اولمز (ومن اتی مسجدا ولم یدرک جماعة یتطوع قبل الفرض ما شاء ما لم یخف فوته) شول
کمسنه که مسجده کلسه وجماعته ایرشمسه مادامکه اول صلاتک فوتندن خوف ایلمیه فرضدن اول دیلدیکی
نافله یی قیلر (ومن ادرک الامام راکعا فکبر ووقف حتی رفع رأسه لم یدرک تلک الرکعة) برکمسنه امام راکع
اولدیغی حالده ایرشسه دخی تکبیر ایلسه وقیامده طورسه حتی امام باشنی رفع ایدنجه اول کمسنه رکعته ادراک
ایلمش اولمز (ومن رکع قبل امامه فادرکه امامه فیه صح رکوعه) ودخی شول کمسنه که امامندن اول رکوع
ایلسه وامام رکوعده اول مقتدی یه ادراک ایلسه اول مقتدینک رکوعی صحیح اولور زیرا شرط جزء واحدده
مشارکت ایدی رکوعک طرفیندن برنده مشارکت کافی اولمغله اول شرکت بو محلده بولندی وامامدن مقدم
سجده ورکوع حقنده وارد اولان حدیث شریف قال النبی علیه السلام (لا تبادرونی بالرکوع والسجود)
وقال النبی علیه السلام (اما یخشی الذی یرکع قبل الامام ویرفع ان یحول الله رأسه رأس حمار)

باب قضاء الفوائت

بو باب فوت اولان نمازلرک قضاسی بیانندهدر (الترتیب بین الفائتة والوقتیة وبین الفوائت شرط) فائته ایله وقتیه
بیننده ودخی فائته لر بیننده ترتیب شرطدر زیرا ابن عمر رضی الله عنهمادن روایت اولنور نبی علیه السلام
بیورمشدرکه (من نسی صلاة فلم یذکرها الا وهو مع الامام فلیصل التی نسیها ثم لیعد التی صلاها مع الامام)
اکر ترتیب شرط اولمیدی نبی علیه السلام مع الامام قلنان صلاتی اعاده ایله امر ایلمزدی حتی روایتدرکه یوم
خندقده نبی علیه السلامدن درت وقت نماز فوت اولمش ایدی نبی علیه السلام ترتیب اوزره قضا ایدوب وبعده
القضا صلوا کما رأیتمونی اصلی دیو بیورمشلردر (فلو صلی فرضا ذاکرا فائتة فسد فرضه موقوفا) برکمسنه اکر
برفرض فائته سنی ذاکر اولدیغی حالده ادا ایلسه اول کمسنه نک فرضی موقوفا فاسد اولور امام اعظم قتنده
(وعندهما باتا) امامین قتنده قطعیا فاسد اولورزیرا بونلرک قتنده موقوف دکلدر لکن امام ابو یوسف قتنده
وصف فرضیت فاسد اولور امام محمد قتنده اصل فاسد اولور مثلا برکمسنه صلاة عصری ادا ایدرکن صلاة ظهری
ادا ایلمدیکنی ذاکر اولسه عصری فاسد اولور اکر آخر وقت دکل ایسه زیرا اعتبار ابو حنیفه وابو یوسف قتنده
اصل وقتهدر امام محمد قتنده وقت مستحبهدرحتی برکمسنه عصره شروع ایلسه وادادنصکره صلاة ظهری
قلمدیغنی تذکر ایلسه اکر صلاة ظهره مشغول اولورسه عصر وقت مکروهه قالور اول کمسنه ابو حنیفه
وابو یوسف قتنده ظهری قلر بعده عصری قلر امام محمد قتنده عصری قلر بعده غروب الشمس ظهری قلرچون
فرضیت فاسد اولسه اصل صلاة باطل اولمز ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اما امام محمد قتنده باطل اولور اندنصکره
عصر ابو حنیفه قتنده موقوفا فاسد اولور امامین قتنده قطعا فاسد اولور (فلو قضاها قبل اداء ست بطلت
فرضیة ما صلی) اکر فائته یی التی وقت صلاتدن مقدم قضا ایلسه قیلدیغی صلاتک فرضیتی باطل اولور نهایت
نفله منقلب اولور اما امام محمد قتنده اصل صلاة باطل اولور اما ابو یوسف وصفیتی باطل اولور دیمش ایمدی
وصف باطل اولمغله اصل صلاة باطل اولمق لازم کلمز (والا) اکر التی وقتی ادا ایدنجه فائته یی قضا ایلمزسه (صحت
عنده لا عندهما) قیلدیغی التی وقت صلاة صحیح اولور امام اعظم قتنده امامین قتنده صحیح اولمز زیرا امام اعظم
قتنده موقوفا فاسد اولمش ایدی اول اجلدن صحیح اولمز ترتیب اوچ شیء ایله ساقط اولور بری نسیان وبری ضیق
وقت وبری کثرت فوائتدر بو محلده ایسه التی وقت اولمغله ترتیب ساقط اولور بو محلده دیرکه بروقت نماز بش وقتی
افساد ایدر وبروقت دخی بش وقتی اصلاح ایدر صورت مسئله بودرکه برکمسنه صباح نمازینی فوت ایدوب

وظهری وعصری ومغربی وعشایی وایرته‌سی کونك فجرینی قلسه هر برینی قیلدقجه قضایه قلان صباح نمازینی
ذاکراولسه اول کمسنه وقت ظهری قلرسه وقت التی اولور قلدیغی بش وقتی تصحیح ایتمش اولور اکرالتنجی
صلاة که ظهردر قلمزدن مقدم قضایه قلان صباح نمازینی قضا ایدرسه قیلدیغی بش وقت فاسد اولور بوتقدیرجه
مصلی اولان ظهردر مفسد اولان فجردر (والوتر کالفرض عملا) صلاة وتردخی عمل جهتندن فرض کبیدر
(فذکره مفسد خلافا لهما) وترك دخی ذکری مفسد صلاتدر امامین خلاف ایدوب انلر قتنده مفسد دکلدر زیرا
وترانلر قتنده سنتدر سنت اولیجق فرض ایله سنت بیننده ترتیب شرط دکلدر ترتیبك شرطی فرض ایله فرض
بیننده‌در (ولوصلی العشاء بلاوضوء ناسیا ثم صلی السنة والوتر بهیعید السنة لااعادة العشاء) برکمسنه ابدستسز
ناسیا صلاة عشایی قلسه اندنصکره سنت ووتری ابدست ایله قلسه سنتی اعاده ایدر عشانك اعاده‌سیچون زیرا
سنت فرضه تابعدر (ولایعید الوتر) وتری اعاده ایلمز زیرا صلاة وتر مستقلا صلاتدر امام اعظم حضرتلری
قتنده (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب وتری دخی قضا ایدردیرلر زیرا انلر قتنده وترسنتدر (وببطلان
الفرضیة لایبطل اصل الصلاة) فرضیتك بطلانی ایله اصل صلاة باطل اولمز ابوحنیفه وابویوسف قتلرنده تحریمه
فرضنك وصفیله اصل صلاة ایچون عقد اولنمشدر پس بوتقدیرجه وصف ضرورتندن بطلان اصل لازم کلمز مکفر
صوم کبی برکمسنه معسر ایکن کفارتی ایچون صائم اولوب اداء صوم اثناسنده غنی اولوب تحریر رقبه ایلسه
حالت اعسارده اولان صیامی تطوعه منقلب اولور (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب انك قتنده اصل صلاة
باطل اولور زیرا تحریمه فرض ایچون عقد اولنمشدر چقن فرضیت باطل اولسه اول فرضیت ایچون منعقد اولان
تحریمه دخی باطل اولور (ویسقط الترتیب بضیق الوقت) ضیق وقت ایله دخی ترتیب ساقط اولور زیرا ضیق
وقتده قضا ایلسه صلاة وقتیه وقتنده ادا اولنمیوب فوت اولمق لازم کاوردی اول اجلدن ضیق وقت ترتیبی
اسقاط ایدر (وبالنسیان) نسیان ایله دخی ترتیب ساقط اولور زیرا ناسی وقتیه اوزرینه فائته‌یی تقدیمه عاجزدر
اونتمسی سببیله اکر تکلیف اولنسه عاجز مقوله‌سی اولوردی (لایکلف الله نفسا الاوسعها) نص شریفی
عاجزی تکلیف خلاصه قوی حجتدر امام مالك قتنده ضیق وقت ونسیان ایله ترتیب ساقط اولمز (وبصیرورة
الفوائت ستا) وفوائتك التی اولمسی ایله دخی ترتیب ساقط اولور (حدیثة اوقدیمة ولایعود بعودها الی القلة)
فوائت کرك حدیثه اولسون یاخود کرك قدیمه اوله فوایت جدیده ترتیبی اسقاطده متفق علیه‌در قدیمه‌ده
مشایخك اختلافی واردر اول اختلافك بیانی بودرکه برکمسنه برایلق صلاتی ترك ایلسه وبرایلق دخی قلسه
وترك اولنانی قضا ایلسه بعده هرکون قیلدیغی نمازدن بروقتی ترك ایلسه وبروقتی دخی ادا ایدرکن فائتهٔ جدیده
ذکر اولنسه بعضیلر قتنده ادا ایلدیکی وقت جائز اولمز کویا که قدیمه اولان فوایتی صلاته تهاونی ایچون زجراله
یوق مقامنه اقامت اولنور وبعضیلر دیدیلرکه جائزدر وفتوی دخی بونك اوزرینه‌در زیرا قدیمه ترتیبی ابطال
ایلدی کثرتی ایچون فوایت جدیده‌ده دخی زیاده اولوب سقوطی تأکید ایلمشدر بوتقدیرجه قدیمه وحدثیه
ساقط اولور (فمن ترك ستا اواکثر وشرع یؤدی الوقتیات مع بقاء الفوائت ثم فاته فرض جدید فصلی وقتیة
بعده ذاکراله صحت وقتیته) شول کمسنه که التی وقتی یاخود دخی زیاده وقتی ترك ایلسه وفائته باقی ایکن وقتیاتی
ادایه شروع ایلسه اندنصکره اول کمسنه‌یی بروقت فرض جدید فوت ایلسه بعده اول کمسنه فرض جدیدی
ذکر ایلسه ذاکر اولدیغی حالده وقتیه‌یی قلسه اول کمسنه‌نك وقتیه‌سی صحیح اولور وبوقیود حدیثة اوقدیمة
قولینك تعریفیدر (وکذالوقضی تلك الفوائت الافرضا اوفرضین فصلی وقتیة ذاکرا) اکر مصلی فوائتی قضا
ایلسه الابرفرض یاخود ایکی فرض قلسه بو باقی قلانی ذاکر اولدیغی حالده وقتیه‌یی قیلسه بوقاروده ذکر
اولندیغی اوزره وقتیه‌سی صحیح اولور بوقید ولایعود بعودها الی القلة قولنك تعریفیدر (ولایقتل تارك الصلاة
عمدا مالم یجحد) قصدا صلاتی ترك ایدن قتل اولنمز مادامکه صلاتك فرضیتنی انکار ایتمیه (امامن ترك الصلاة
متعمدا فقد کفر) حدیث شریفی انکاری اوزرینه محمولدر نته‌کیم اصولده بیان اولنمشدر (ولوارتد عقب
فرض صلاة ثم اسلم فی الوقت لزمه اعادته) اکر برکمسنه قیلدیغی فرضك عقبنده عیاذا بالله تعالی مرتد اولسه
اندنصکره اول وقتده اسلامه کلسه اول کمسنه‌یه اول وقتك اعاده‌سی لازم اولور شافعی قتنده اعاده‌سی لازم
اولمز زیرا نفس ردت عملی ابطال ایلمز بلکه حالت ردتده اصابت ایلین موت عملی ابطال ایدر بوکلامه دلیل

قوله تعالی (ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت وهو کافر فاولئك حبطت اعمالهم) بزم ایچون دلیل نفس کفر ایله
عمل باطل اولور وبطلانته حق سبحانه وتعالینك (ومن یکفر بالایمان فقد حبط عمله) قول شریفی دلیل کافیدر
اویله اولسه عمل باطل اولیجق اول کمسنه کویا که اول نمازی قلمامشدر وقتنده اسلامه کلنجه اعاده‌سی واجب
اولور (ولایلزم قضاء مافاته فی زمان الردة) زمان ردتده فوت اولان صلاتك قضاسی لازم کلمز امام شافعی قتنده
قضاسی واجب اولور بزم ایچون زمان ردتده قضاء مافات لازم کلدیکنه دلیل الله تعالینك (قل للذین کفروا
ان ینتهوا یغفر لهم ماقد سلف) قول شریفیدر لفظ سلف عموم اوزره درمرتدده دخی متنا ولدر اما شافعی ایچون
دلیل مرتد عمومدن مخصوصدر زیرا اصلنده کافر اولان کان اسلامی بلمز تکالیفدن اولان شیئی دخی التزام
ایلمشدر اکر کافره حال کفرنده قضاء متروکات واجب اولیدی اسلامدن کندولرینی منع ایدرلردی اسلامه
دخوللری ایچون تخفیف اولندی امامرتد بویله دکلدر اسلامك حسننی بیلور ترك اسلام ایلدیکی عناددر
بوتقدیرجه تخفیفه مستحق دکلدر بوعلت ایچوندرکه مرتددن جزیه قبول اولنمز (ولاقضاء مافاته بعد اسلامه
فی دارالحرب ان جهل فرضیة) دارحربده اسلامه کلدکدنصکره فوت ایلدیکی صلاتك دخی قضاسی لازم کلمز
اکر فرضیتنی بلمزایسه یعنی برکمسنه دارحربده مسلمان اولسه ووجوب صلاتی بیلمسه وبرقیچ زمان دارحربده
مکث ایلسه اندنصکره وجوب صلاتی بیلسه قضاسی لازم اولمز اما امام زفر قتنده قضاسی لازمدر وشرایعده
جهل وجوبی مانع دکلدر نته‌کیم جهل ایمانك وجوبنی مانع اولمدیغی کبی ودار اسلامده برکمسنه اسلامه
کلسه وشرایعی بیلمسه بنه اوزرینه واجبدر دارحرب دخی بوکا مشابهدر بوقول امام زفرکدر وبزم ایچون دلیل
انسان قبل العلم شرایع ایله صلاتی ادایه عاجزدر بوتقدیرجه قضاسی لازم کلمز اما ایمان بونك خلافنجه‌در
زیرا وجود صانعه ووحدانیته دلیل ظاهردر

باب سجود السهو

بو باب سهوك سجده‌لری بیاننده‌در سجودك سهوه اضافتی حکما سببه اضافتی قبیلندندر اضافتده اصل بودر زیرا
اضافت اختصاص ایچوندر وجوه اختصاصك اقواسی سببك سببه اختصاصیدر سجود سهو صلاتده واقع
اولان نقصانی جبر ایچوندر جبده اولان دم کبی (اذاسهی بزیادة اونقصان سجد سجدتین) چقن مصلی افعال
صلاتدن برفعلی زیاده ایله یاخود نقصان ایله سهو ایلسه ایکی سجده ایلیه یعنی برکمسنه افعال صلاتدن برمحلی
اولمیان یرده زیاده ایلسه یاخود ماوجبه‌دن برفعلی ترك ایلسه جبر صلاة ایچون ایکی سجده ایلیه
(بعد التسلیمتین وقیل بعد واحدة) ایکی طرفه سلام ویردکدنصکره سجده ایلیه ودینلدیکه برسلامدنصکره
سجده ایلیه امام شافعی قتنده قبل السلام سجده ایلمکدر نبی علیه السلامدن دخی سجدهٔ سهو قبل السلام
اولدیغی مرویدر زیرا سجدهٔ سهو فائته‌نك جبری ایچوندر فائته ایسه قبل السلامدر سجدهٔ سهو دخی
قبل السلام کرکدر اما بزم ایچون دلیل حدیث ابن مسعوددرکه رسول علیه السلام سجدهٔ سهو ایلمشدر
دیو روایت ایلمشدر وقتا که نبی علیه السلامك فعلی روایتنده مخالفت اولنسه ثوبانك روایت ایلدیکی قوله
مراجعت اولنور وثوبانك روایت ایلدیکی (لکل سهو سجدتان بعد التسلیم) حدیث شریفیدر وهدایه‌ده ذکر
اولنمشدرکه بو اختلاف جوازنده دکلدر اولویتده‌در مثلا بزم قتمزده بعد السلام سجده اولنسه اولیدر قبل
السلام دخی اولنسه جائزدر ولکن اولی اولان بعد السلامدر امام مالك قتنده اکر سجده نقصان ایچون اولورسه
قبل السلام واکر زیاده ایچون اولورسه بعد السلام کرکدر صاحب درر وصاحب هدایه وشمس الائمه وامام
ابو اللیث وامام ظهیر الدین المرغینانی سجدهٔ سهوی ایکی سلامدنصکره اختیار ایتمشلردر اما مختار اولان منفرد
ایچون ایکی سلام وامام ایچون برسلامدنصکره سجدهٔ سهو ایلمکدر (وتشهد وسلم ویأتی بالصلاة علی النبی صلی
الله علیه وسلم والدعاء فی قعدة السهو هو الصحیح) قعدهٔ سهوده دخی تشهد اوقیه وسلام ویره نبی علیه السلامه
صلاة شریفه ودخی دعا اوقیه صحیح اولان بودر زیرا صلاة دعانك موضعی صلاتك آخریدر (ویجب ان قرأ فی رکوع
اوقعود) سجدهٔ سهو واجب اولور اکر رکوع وقعودده قراءة ایدرسه زیرا رکوع وقعود محل قراءة دکلدر افعال
صلاتدن برفعل محاسنز اولمش اولور (اوقدم رکنا اواخره اوکرره اوغیرواجبا اوترکه کرکوع قبل القراءة) یاخود
بررکعتی تقدیم ایلسه یاخود اول رکعتی تأخیر ایلسه یاخود اول رکعتی تکرار ایلسه یاخود واجبی تغییر ایلسه

ياخود انى ترك ايلسه قبل القراءة ركوع كبى بوافعالك جمله سنده سجدۀ سهو واجب اولور (وتأخير القيام الى الثالثة بزيادة على التشهد) وتشهد اوزرينه زياده ايله ركعت ثالثه يه قيامى تأخير كبى فعلده سجدۀ سهو واجبدر مثلا بركسنه قعدۀ اولیده تشهددن زياده برشئ اوقومغله اوچنجى قيامى تأخير ايلسه سجدۀ سهو واجب اولور زياده ده اختلاف اولنمشدر ابو حنيفه دن برروايتده برحرف زياده ايلمكله سجدۀ سهو لازم كاور وبعضيلر (اللهم صل على محمد) ديمكله سجدۀ سهو لازم كاور وبعضيلر (وعلى ال محمد) ديمينجه مجرد (اللهم صل على محمد) ديمكله لازم كلمز ديديلر صحيح اولان بودركه برركن اداا ولنه جق مقدارى تأخير اولنمغله سجدۀ سهو واجب اولور (وركوعين) وركوعين ايلك كبى فعلده سجدۀ سهو واجب اولور (والجهر فيما يخفى وبالعكس) اخفا اولنه جق محلده جهر وجهر اولنه جق يرده اخفا كبى بومقوله فعللرده دخى سجدۀ سهو واجب اولور صاحب هدايه نك ذكر ايلديكى اوزره بومحلده بوجهر ومخافته خصايص جماعتدندر امامه مخصوصدر منفرد ايچون دكلدر زيرا منفرد بين الجهر والمخافته مخيردر اما مخافته اولان محلده جهر ايلسه سجدۀ سهو واجب اولور (وترك القعود الاول) وقعود اولى ترك ايله دخى سجدۀ سهو واجب اولور (وقيل كله يؤل الى ترك الواجب) وديلديكه ذكر اولنانك كليسى ترك واجبه راجع اولور محيطده ذكر اولنديغى اوزره اكر بركسنه قيام محلنده قعود ايلسه وقعود ايده جك محلده قيام ايلسه وايكى اول ركعتلرده فاتحه اوزرينه سوره تقديم ايلسه وياخود ايكى اوللرده ترك ايلسه وياخود برنده ترك ايلسه وياخود ايكى اولدن قراءتى تأخير ايلسه وياخود قنوتى وياخود قراءة تشهدى وتكبيرات عيدينى ترك ايلسه ياخود برسجده وياخود برركوع زياده ايلسه وياخود تعديل اركانى ترك ايلسه ياخود بين الركوع والسجود قومه يى ترك ايلسه ياخود ساهيا سلام ويرسه ونمازى اتمام ايلسه سهو سجده سى لازمدر بركسنه اخيرنده ايكى كره فاتحه اوقوسه سجده ايلمز اكر اولينده فاتحه اوقوسه وسوره اندنصكره ينه فاتحه اوقوسه سجدۀ سهو ايلمز سورۀ طويله اوقومش كبى اولور اكر بركسنه سوره نك بعضيسنى اوقويوب اول حالده فاتحه اوقومديغى ذكر ايدوب اول كسنه فاتحه يى اوقيوب بعده ضم سوره ايلسه سجدۀ سهو ايلمز بركسنه فاتحه نك بعضنى اوقيوب اكثرينى ترك ايلسه سهو سجده سى لازم اولور اما فاتحه نك جمله سنى ترك ايدوب سجده سهو لازم كلمز كذلك ظهرده وعصرده وعشاده فاتحه اوقونوب شفع اخيرده سهوا ضم سوره ايلسه سهو ايچون سجده ايلمك لازم اولمز كذا فى قاضيخان بركسنه بعض تشهدى ترك ايلسه سجدۀ سهو ايلر (وان تشهد فى القيام اوالركوع لايجب) اكر قيام وركوعده تشهد اوقوسه سهو سجده سى واجب اولمز زيرا قيام محل ثنا دكلدر (وان سها مرارا يكفيه سجدتان) اكر مصلى نيجه كره سهو ايلسه ايكى سجده كفايت ايدر وبوكا دليل (سجدتان بعد السلام تجزيان عن كل زيادة ونقصان) حديث شريفيدر (ويلزم المقتدى بسهو امامه ان سجد) مقتدى يه امامك سهوى ايله سجده لازم اولور اكر امام سجده ايدرسه اما امام سجده ايلمز ايسه مقتدى دخى سجده ايلمز (لا بسهوه) مقتدينك سهو ايله سجده سى لازم كلمز (والمسبوق يسجد مع امامه ثم يقضى) مسبوق اولان كسنه امام ايله سجده ايدر اندنصكره فوت اولانى قضا ايدر محيطده ذكر اولنمشدر اكر مسبوق امام ايله سهو ايچون سجده ايلمز ايسه صلاتك آخرنده سجده ايلمك انك اوزرينه واجب اولور وقايه شرحى ابن ملك وتحفة الفقهاده مسطوردركه اكر مؤتم مسبوق اولورسه امام ايله سلام ويرميوب منتظر اوله اكر امام سجده ايدرسه مؤتم دخى سجده ايليه اندنصكره قالقوب ماسبقه قضا ايليه واكر امام ايله سجده ايلمزسه آخر صلاتنده انك اوزرينه استحسانا سجدۀ سهو واجب اولور نوادرده مسطوردركه عمدا مسبوق سلام ويرسه صلاتى فاسد اولور واكر ساهيا اولورسه امام ايله سلام ويردى ايسه اكا سجود لازم دكلدر زيرا مقتديدر واكر امامدن صكره سلام ويرسه سجدۀ سهو لازم اولور زيرا منفرددر اكر مسبوق ماسبقه يى قضايه قائم اولسه اندنصكره امام سهو ينى تذكر ايدوب سجده ايلسه مسبوقه لازمدركه اكر اول ركعتى سجده ايله قيد ايلمديسه عودت ايدوب امام ايله معا سجده ايليه اكر سجده ايله قيد اولنمش ايسه عودت ايليه زيرا امامدن منفرد اولوب اول ركعت صلاتيله مقيد اولمشدر اكر عودت ايدرسه صلاتى فاسد اولور زيرا زياده ركعت ايله منفرد اولدقدنصكره اقتدا ايلمش اولور موضع انفرادده برفعل ايله اقتدا صلاتى افساد ايدر دررده مسطوردركه بركسنه لاحق اولسه نمازده اويوسه وبركسنه نك دخى ابدستى بوزلمغله ابدست المغه مشغول اولسه امام سهو ايلسه ايكيسنه دخى سجدۀ

سهو لازم اولور زيرا ايكيسى دخى امامك خلفنده مصلى منزله سنده در (سهى عن القعود الاول وهو اليه اقرب) مصلى قعدۀ اولیده سهو ايلسه حال بوكه مصلى قعوده اقرب اولسه يعنى ديزلرين قالدرمش ايسه (عاد) عودت ايليه اوتوره وتشهد اوقويه زيرا شئ قربنده اولانك حكمنى اخذ ايلر صلاة عيدين وجمعه حقنده فناء مصر مصر حكمنده اولديغى كبى عودت ايلدكدنصكره وجوب سجده ده اختلاف اولنمشدر بعضيلر ديمشلردركه سجده ايدر زيرا قيام ايله اشتغال ايده جك مقدارى واجبى تأخير ايلدى وبعضيلر ديمشلردر سجده ايلمز صحيح اولان بودر (والالا) اكر اقرب اولمزسه عودت ايلمسون زيرا معنى قائم كبيدر وقعدۀ اولى واجبدر اوچنجى يه قيام فرضدر واجب ايچون فرضى ترك ايلمك جائز دكلدر بعضيلر ديمشلردركه قعوده عودت ايليه مادامكه استقامت اوزره قائم اولميجه اصح اولان بودر زيلعيده دخى بومنوال اوزره مسطوردر (ويسجد للسهو) سهو ايچون سجده ايليه زيرا واجبى ترك ايلمشدر (وان سهى عن الاخير عاد مالم يسجد) اكر قعدۀ اخيردن سهو ايلسه عودت ايليه مادامكه سجده ايليه زيرا سجدۀ سهو ايله اصلاح صلاة ممكندر بطلاندن احترازا ايچون اصلاحى ممكن اولان عمل واجبدر (وسجد للسهو) سهو ايچون سجده ايليه فرضى تأخير ايلديكى ايچون زيرا قعدۀ اخيره فرضدر تأخيرى ايله سجدۀ سهو لازمدر اتفاقا اما قعود اول بونك خلافنجه در زيرا قعدۀ اولى واجبدر تركى ايله سجود واجب اولور تأخير ايله وجوبنده اختلاف اولنمشدر اصح اولان عدم وجوبيدر قعدۀ اولى ايله قعدۀ اخيره بومحلده بربرندن متفرق اولدى وقعدۀ اولينك سهوى قعدۀ اخيره نك سهوى كبيدر دينلمسون زيرا قعدۀ اولیده قيام ثالثه ده ذكر ايدوب سجدۀ سهو قعده يه رجوعى ايچوندر اما قعدۀ اخيره دنصكره قعوده رجوع قيامى ايچوندر پس ايكيدى بومحلده بربرندن متفرق اولدى (فان سجد بطل فرضه) اكر بشنجى ركعتده سجده ايلسه فرضى باطل اولور زيرا اول مصلى اركان مكتوبه نك اكمالندن اول نافله يه شروعن مستحكم ايلدى زيرا ركعت سجدۀ واحده ايله حقيقتده صلاتدر حتى نماز قلميه يم ديو يمين ايدن كسنه بومقوله ده حانث اولور امام شافعى قتنده اكر عامدا ايسه باطل اولور اكر ساهيا ايسه باطل اولمز زيرا دليل عقلى اول ركعت انك قتنده عبثدر وافعال صلاتده ترتيب فرضدر ودليل نقليسى نبى عليه السلامك ظهرى بش قيلوب وقعدۀ رابعه ده اوتورديغيدر وصلاتى اعاده ايلديكنه برخبر نقل اولنمدى (برفعه عند محمد) امام محمد قتنده باشنى سجده دن رفع ايله باطل اولور وفتوى ايچون مختار اولان بودر زيرا هرشيئك تمامى آخرى ايله در پس ايمدى سجده نك آخرى رفع رأسله در (وبوضعه عند ابى يوسف) ابو يوسف قتنده باشى سجده يه وضع ايله باطل اولور زيرا سجود انخفاضدن عبارتدر مجرد وضع ايله بوسجود حاصل اولور وشول كسنه كه سجودى رفع رأسيله شرط ايلدى كندو رأيى ايله نقص اوزرينه زياده ايلدى بونك ثمرۀ خلافى بونده ظاهر اولوركه بركسنه النى يره وضع ايلسه واكا حدث سبق ايلسه وآبدست ايچون باشنى رفع ايدوب ابدست السه اندنصكره دردنجى ركعتده اوتورسه يعنى تذكر ايلسه اول كسنه قعده يه اوتوروب بنا ايدرمى ديو سؤال اولندقده ابو يوسف قتنده عودت ايلمز زيرا فرض فاسد اولدى مجرد وضع رأسى ايله فرضدن نقل انتقال متحقق اولدى امام محمد قتنده قعده يه عودت ايدوب فرضنى تمام ايدر زيرا سجده نك تمامى انتقال ايله در انتقال ايله حدث حاصل اولمغله صحيح اولمدى انتقالسز ايسه سجده صحيح اولمز كويا كه اول كسنه اصلا سجده ايلممشدر اوتقديرجه قعوده عودت ايدوب بنا ايدر بوحكايه ابو يوسفدندر امام محمددن روايت اولندقده زه صلاة فسدت يصلحها الحدث وفوايد ظهيريه ده بومسئله يه مسئلۀ زد تسميه اولنمشدر زه زاء مكسورۀ معجمه ايله دروزه كلمۀ استجابدر بومحلده تهكم ايله استجابدر امام ابو يوسف حضرتلرى بولفظى سويلمسنه سبب بودركه بركون امام محمد برمسجد يانندن مرور ايدوب ايچنه اوكوزلر بغلنوب وكلاب تبول ايدوب خراب اولمغله بومسجد ابو يوسفكدر قيامته دكين بوشللو مسجد باقيدر ديو جواب ايلمشلردر زيرا ابو يوسف قتنده وقف تحرير اولنمشدر بلكه عودت ايلمز ديو بيورمشلر اما امام محمد قتنده واقف حياتده اولدقده ينه ملكنه عودت ايدر وفاتندنصكره ورثه يه دخى انتقال ايدر نهايه ده دخى بويلجه مذكوردر (وصارت نفلا) باطل اولان فرض ابو حنيفه وابو يوسف قتنده نفل اولور (خلافا لمحمد) امام محمد قتنده وصف باطل اولمغله اصل صلاة دخى باطل اولور (فيضم سادسة ان شاء) مراد ايدرسه سجده ايله قيد ايلديكى بشنجى يه آلتنجى ركعتى ضم ايليه زيرا نفل وتر اولمز نفل اولمق ايچون شفع ايليه امام محمد بونك خلافنجه در (وان قعد فى الرابعة ثم قام عاد وسلم مالم يسجد)

اكر ركعت رابعه‌ده اوتورسه اندنصكره قائم اولسه عودت ايليه وسلام ويره مادامكه بشنجى سجده ايله قيد ايلمدى (وان سجد تم فرضه) اكر التنجى ركعتك سجده‌سنى ايلسه فرضى تمام اولور زيرا مصلينك اوزرنده لفظ سلامدن غيرى برشئ باقى قالممشدر سلام ايسه فرض دكلدر (ويسجد للسهو) سهو ايچون سجده ايليه (ويضم سادسة) التنجى ركعتى ضم ايليه شفع اولمغيچون زيرا ركعت واحده مشروع دكلدر نبى عليه السلام صلاة بتيرادن نهى بيورمشلردر (والركعتان نفلا) التينك ايكى ركعتى نافله‌در (ولاعهدة لوقطع) اوزرينه برشئ يوقدر اكر بشنجى ركعتى قطع ايدرسه يعنى التنجى يى ضم ايلميوب بشنجيده قطع ايدرسه برشئ لازم كلمز (ولا تنوبان عن سنة الظهر) درتدن زياده اولان ايكى ركعت ظهرك سنت اخير يندن نائب اولمز زيرا رسول عليه السلام سنت ظهره مواظبت بيورمشلردر ايمدى مظنون اولان سنت مؤكده مقامنه قائم اولمز (ومن اقتدى به فيهما) شول منكه ضم اولنان ايكى ركعتده امامه اقتدا ايليه (صلاهما فقط) انجق ايكيسنى قيلر ابو حنيفه وابو يوسف قتنده زيرا امام فرضدن خروجنى مستحكم ايلدى كويا كه ابتداء تحريمه كبى اولمشدر (ولوافسد قضاهما) اكر امام ايكى ركعتى افساد ايدرسه مقتدى قضا ايدر زيرا مقتدينك قصدى ايله مشروع اولدى امام بونك خلافنجه‌در امامدن قضانك سقوطى اكا مخصوص برعارض سببيدر اول عارض تطوعه بلا قصد امامك شروعيدر بوفعل ايسه امامه مخصوصدر مقتدى يه تعدى ايلمز (وعند محمد يصلى ستا) امام محمد قتنده اول كسنه التى ركعت قيلر (ولا قضاء لو افسد) دخى مقتدى يه قضا يوقدر اكر امام افساد ايدرسه امام قضا ايلمديكى كبى مقتدى دخى قضا ايلمز زيرا مأمومك حالى امامدن اقوى دكلدر اكر اقوى اولورسه زيادة الفرع على الاصل لازم كاور (ولو سجد للسهو فى شفع التطوع لا يبنى عليه) اكر ايكى ركعت تطوعده سهو ايچون سجده ايلسه اول سهو ايلديكى تطوعك اوزرينه بنا ايلمز اكر بنا ايلسه وسط صلاتده ايلديكى سجده‌سى باطل اولور (ولو بنى صح) اكر بنا ايدرسه صحيح اولور تحريمسى باقى اولديغيچون لكن سجود سهو اعاده ايدر زيرا اخلال صلاتده بولنمغله باطل اولور (وسلام من عليه السهو يخرجه من الصلاة موقوفا) دخى اوزرينه سهو سجده‌سى لازم اولان كسنك سلامى اول كسنه يى موقوفا صلاتدن اخراج ايدر ابو حنيفه ايله ابو يوسف قتنده موقوف اولمسنك بيانى بودركه بركسنك اوزرينه سجدۀ سهو لازم اولسه سجده ايلمزدن اول سلام ويرسه موقوفا اول كسنه صلاتدن چقمش اولورز يرا سلام نفسنده محللدر لكن مصلينك اداء سجده‌يه حاجتى ايچون موقوف اولور اول كسنه سجده ايدرسه حاجتى متحقق اولوب سلامدن معنىء تحليل ساقط اولوب صلاته عودت ايدر اكر سجده‌يه عودت ايلمزسه حاجت منتفى اولوب سلام ايچون تحليل ثابت اولور (ان سجد عاد اليها) اكر سجده ايدرسه صلاته عودت ايدر (والا) اكر سجده ايلمزسه (لا) صلاته عودت ايلمز سلام ايله صلاتدن چقمش اولور (فيصح اقتداء من اقتدى به بعد سلامه) پس ايمدى سهو ايچون سجده‌دن مقدم اولان سلامدنصكره امامه اقتدا ايدن كسنك اقتداسى موقوفا صحيح اولور يعنى اكر امام سهو ايچون سجده ايدرسه اول كسنك امامه اقتداسى صحيح اولور اكر سجده ايلمز ايسه اقتداسى صحيح اولمز (ويصير فرضه اربعا بنية الاقامة) ومصلينك فرضى درت اولور اقامت نيتى ايله صورت مسئله بودركه بركسنه مسافر اولوب ظهرى ايكى ركعت قيلركن اوزرينه سجدۀ سهو لازم كاوب سلامدنصكره سجدۀ سهو ايلمزدن مقدم اقامت نيت ايلسه اكر سجدۀ سهوى ايدرسه صلاته عودت ايدوب نمازى درت ركعت قيلر اكر سجده ايلميوب ترك ايدرسه نمازى درت ركعت اولمز زيرا نيت اقامت خارج صلاتده واقع اولدى مقدم ايسه مسافر نمازى ادا ايتمش اولدى خارج صلاتده اولان نيتى كندوينى صلاته عودت ايتدرمز (ويبطل وضوءه بقهقهة) سلامدنصكره وسجدۀ سهودن مقدم قهقهه ايلسه اول قهقهه سببيله مصلينك آبدستى باطل اولور (ان سجد) اكر سجده ايدرسه (والا) اكر سجده ايلمزسه (فلا) باطل اولمز اوچ صورتده بيله اكر سجده ايلمز ايسه اقتداسى صحيح اولمز وفرضى درت اولمز وقهقهه ايله وضوسى دخى باطل اولمز (وعند محمد لا يخرجه) امام محمد قتنده اوزرينه سجدۀ سهو لازم كان كمسنك سلامى انى صلاتده اخراج ايلمزنه موقوفا ونه قطعا زيرا سجده نقصانى جبر ايچون واجب اولدى (فتثبت الاحكام المذكورة) احكام مذكوره كه صحت اقتدا وفرضك درت اولمسى وقهقهه‌نك سببيله وضونك بطلانيدر ثابت اولور (سجد اولا) كرك سجده ايلسون كرك سجده ايلمسون بو احكام ثابت اولور وامام زفرك دخى قولى بودر (ولو سلم من عليه السهو بنية ان لا يسجد)

بطلت

بطلت نيته وله ان يسجد) اوزرنده سجدۀ سهو اولان كمسنه سجده ايلمك نيتى ايله سلام ويرسه نيتى باطل اولور واول كمسنه ايچون سجده ايلمك وارد رمادامكه تكلم ايليه وقبله‌دن دونميه وصلاته منافى برشئ ايليه (وان شك فى صلاته كم صلى ان كان اول ما عرض له) واكر مصلى صلاتنده نه مقدار قلديغنه شك ايلسه اكر كندويه ابتدا عارض اولان يعنى اولمش ايسه اولدن بومقوله شك ايلمك عادتى اولميوب ابتدا عارض اولمش ايسه (استأنفه) صلاتنى استيناف ايليه يعنى دوندوره واول ما عرض له نك معناسنده اختلاف اولمشدر صاحب اخباس مدت عمرنده اولان سهولك اوليدر ديمش شمس الائمة السرخسى اول كمسنك شك عادتى اولميه انجق بركره سهو واقع اولمش اوله ديمك دكلدر ديمش فخر الاسلام هنوز اداسنده اولديغى صلاتدر ديمش (والا) اكر ما عرض له نك اولى اولميوب اكثريا واقع اولسه (تحرى وعمل بغلبة ظنه) تحرى ايليه وظن غالبى ايله عمل ايليه زيرا ما عرض له كثير اولمغله استيناف ايدرسه حرج لازم كاور (فان لم يكن له ظن بنى على الاقل) اكر اول مصلى ايچون ظن غالب اولمسه اقل اوزرينه بنا ايليه بوبابده نبى عليه السلامدن اخبار مختلفه وارد اولمشدر قال النبى عليه السلام (اذا شك احدكم فى صلاته انه كم صلى فليستقبل الصلاة) وقال النبى عليه السلام (من شك فى صلاته فلم يدر اثلاثا صلى ام اربعا بنى على الاقل) وقال النبى عليه السلام (من شك فى صلاته فليتحر الصواب) معلوم اوله كه اوچ حديث شريفك بيننى ممكن اولديغى مرتبه توفيق ايلمك لازمدر ايمدى (فليستقبل الصلاة) حديث شريفى ما عرض له نادر واقع اولمغله اكا حمل اولنمق ايكنجى حديث شريفكه (بنى على الاقل) در غلبۀ ظن ايله تحرى يه حمل اولنمق واوچنجى كه (فليتحر الصواب) در بنه اكا حمل اولنمق اوليدر (وقعد فى كل موضع احتمل انه موضع القعود) وهر موضعده قعود ايليه احتمالدر اولموضع موضع قعود اوله يعنى قعدۀ اخيره اوله مثلا بركمسنه صلاة فجرده شك ايلسه كه قلديغى بر ركعت ميدر يوخسه ايكى ركعت ميدر هر بر ركعت اوزرينه بنا ايدر وتشهد مقدارى اوتورر ايكى ركعت قلمش احتمالى ايله وبر ركعت دخى ضم ايدر شول احتمال ايله كه مقدم قلديغى بر ركعت اوله فجرده بويله‌جه كركدر اكر مصلينك شكى درت ركعت اولان صلاتده ايسه مثلا بركمسنه صلاة ظهرده بر ركعتمى ياخود ايكيمى قلمشدر ديو شك ايدوب وتحريسى دخى برشيئك اوزرينه قرار داده اولمسه بر ركعت قيلوب اوتوره اندنصكره قالقوب بر ركعت دخى قيلوب ينه قعود ايليه تكرار بر ركعت دخى قيلوب ينه قعود ايليه تكرار بر ركعت دخى قيلوب ينه قعود ايليه بوتقديرجه درت ركعتده دخى اوتورمش اولور خلاصه‌ده دخى مسطوردر وبويله‌در بركمسنه صلاتده شك ايلسه وزياده‌جه تفكر ايدوب بروجهله فكرى اوزاتسه صلاتدن بر ركعتك اداسى ممكن اوله‌جق مقدارى اولسه اول كمسنك اوزرينه سجدۀ سهو واجب اولور اكر بركمسنه صلاتى اداده وعدم اداده شك ايلسه اكر شكى اول صلاتك وقتى ايچنده ايسه ظاهر اولان بودركه ادا ايلمشدر ادا ايلسون اكر وقت چقديسه ظاهر اولان بودركه ادا ايلمشدر شكنك اصلى اولمش اولور (توهم مصلى الظهر انه اتمها فسلم ثم علم انه صلى ركعتين اتمها وسجد للسهو) ظهرى مصلى اولان كمسنه صلاة ظهرى تمام ايلمشدر ديو توهم ايدوب سلام ويرسه اندنصكره بيلسه كه ايكى ركعت قلمشدر اول كمسنه صلاتى تمام ايدوب سهو ايچون سجده ايليه زيرا مصلينك سلامى كندوينى صلاتدن اخراج ايلمز حتى نبى عليه السلام بويله اشلمشدر اما بركمسنه كندوينى مسافر ظن ايليوب ياخود صلاة جمعه‌يى قيلر ظن ايدوب ايكى ركعتده سلام ويرسه انك صلاتى فاسد اولور بو مسئله اولكى مسئله‌نك خلافنجه‌در زيرا اول كمسنه ادا ايلديكى ركعتك مقدارنه عالمدر بوتقديرجه سلامى عمدا اولمش اولور پس صلاتى باطل اولور

باب صلاة المريض

بو باب مريضك صلاتى بياننده‌در (عجز عن القيام) مريض قيامدن حقيقة عاجز اولسه (اوخاف زيادة المرض) ياخود مرضك زياده اولمسندن خوف ايلسه (بسببه) اول قيام سببيله مثلا قيامده قالقمق ايله كيج اولمق وباشى طونمق ياخود الم شديد خوفى اولسه (صلى قاعدا يركع ويسجد) اول مريض قاعدا اولديغى حالده ركوع وسجود ايدوب نماز قيلر بوفعله دليل نقلى عمران بن الحصين ايچون وارد اولان حديث شريف كافيدر قال النبى عليه السلام لعمران بن الحصين (صل قائما فان لم تستطع فقاعدا فان لم تستطع فعلى الجنب تومى ايماء) زيرا طاعت بحسب الطاقه‌در قال الله تعالى (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) (وان تعذر الركوع والسجود اومى برأسه قاعدا)

واکر رکوع وسجود متعذر اولورسه قاعدا باشیله ایما ایلیه (وجعل سجوده اخفض) واول مریض مصلی ایماده سجودنی رکوعندن اشغه ایلیه زیرا رکوع وسجودک ایماسی اصللری مقامنه قائم اولور اصلده سجود رکوعدن اشغه در خلفنده دخی او یلجه کرکدر (ولا یرفع الی وجهه شیئا للسجود) مصلی مریض سجود ایچون یوزینه برشیئی قالدیرمیه (فان فعل) واکر اشلرسه یعنی سجده ایلمك ایچون یوزینه برشیئی قالدررسه (وهو یخفض رأسه صح ایماؤه) حال بو که اول مصلی مریض سجده ایچون باشنی رکوعندن اشغه ایدرسه ایماسی صحیح اولور (والا) اکر رکوعندن سجودی اشغه اولمزسه (فلا) ایماسی صحیح اولمز زیرا نبی علیه السلام بر مریضی عیادت ایلدیکنی کوردیکه اول مریض بر یصدق اوزرینه سجده ایدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم یصدیغی رفع ایلدی اول مریض بر تخته پی الوب انك اوزرینه سجده ایلمك استدکده انی دخی رفع ایلدی ویوردیکه صل علی الارض ان استطعت والا تومی ایماء واجعل سجودك اخفض من رکوعك (وان تعذر القعود اومی مستلقیا ورجلاه الی القبله) اکر قعود متعذر اولورسه ارقه سی اوزرینه ایما ایلیه وایکی ایاقلرینی قبله جانبنه اولدیغی حالده وباشی التنه یصدق قونیله که قاعده شبیه اوله ورکوع وسجود ایچون ایماء ممکن اوله (او مضطجعا ووجهه الیها) یاخود صاغ جانبنه یاتور اولدیغی حالده ایما ایلیه ووجهی قبله یه قرشو اولدیغی حالده (وان تعذر الایماء برأسه اخرت الصلاة) واکر باشی ایله ایماء متعذر اولورسه صلاة تأخیر اولنور ابن عمرك روایتنده نبی علیه السلامك (فان لم یستطع فالله احق بقبول العذر منه) قول شریفی دلیل وافیدر بو حدیث شریفك معناسنده اختلاف اولنمشدر شول کمسنه که ایمایه قدرتی اولدیغه قضانك سقوطی لازم کلمزدیدی اول کمسنه نك قتنده قبول عذر تأخیر ایدر بوخسه اسقاطی دکلدر واخرت قولی دخی بو کا اشارتدر که شول کمسنه سقوطنه ذاهب اولمشدر (فالله احق بقبوله عذر الاسقاط) دیمك معناسیله تأویل ایلمشدر صحیح اولان دخی بودر وعنایه ده دخی بو یلجه در صاحب هدایه دیمشدر که اخرت قولی صلاتك عدم سقوطنه اشارتدر اکر عجز برکون وبرکیجه دن دخی زیاده اولورسه مضیق اولدقده قضا ایدر صحیح اولان بودر مضمون خطابدن منفهم اولان بودر مغمی علیه بونك خلافنجه در وشیخ الاسلام وفخر الاسلام وقاضیخان وغیریلرده صحیح اولان بودر که اول کمسنه دن صلاة ساقط اوله فتاوای قاضیخانده اصح اولان عدم وجوب قضادر مجرد عقل توجه خطاب ایچون کافی دکلدر حتی نوادرده مسطوردر که برکمسنه نك ایکی الی دیرسکلره وارنجه قطع اولنسه وایکی ایاقلری ساقدن قطع اولنسه انك اوزرینه صلاة یوقدر بوندن ثابت اولدیکه مجرد عقله خطابك توجهی ممکن دکلدر صاحب اختیار دیمشدر که بو حالده فوت اولسه اوزرینه برشیئ لازم اولمز اما اکر افاقت میسر اولورسه صحیح اولان برکون وبرکیجه نك صلاتنی قضا ایدر غیری ایلمز رفع حرج ایچون جنون واغماده اولدیغی کبی (ولا یومی بعینیه ولا بحاجبه ولا بقلبه) باشی ایله ایمایه عدم قدرتی اولان مریض کوزلری وقاشلری ایله وقلبی ایله ایماء ایلمیه زیرا نبی علیه السلام (ان قدرت ان تسجد علی الارض فاسجد والا فاوم برأسك) بیورمشلردر پس موضع بیانده ایمائی اقتصار ایلدی اکر غیری ایله دخی جائز اولیدی بیان بیوررلر ایدی (وان قدر علی القیام وعجز عن الرکوع والسجود یومی قاعدا) اکر مریض قیامه قادر اولوب رکوع وسجوددن عاجز اولسه قاعد اولدیغی حالده ایما ایلیه (وهو افضل من الایماء قائما) قاعدا ایماء قائما ایمادن افضلدر زیرا قاعدا ایما سجوده شبیه در باشی عرضه قریب اولمغله اما امام شافعی قتنده مریضدن قیام ساقط اولمز زیرا قیام رکندر ورکن آخره قادر اولمق عجز ایله ساقط اولمز (ولو مرض فی اثناء الصلاة بنی بما قدر) اکر اثناء صلاتده مریض اولسه قادر ایله بنا ایدر (ولو افتتحها قاعدا یرکع ویسجد فقدر علی القیام بنی قائما) اکر مریض صلاته قاعدا رکوع وسجود ایلدیکی حالده افتتاح ایلسه پس قیامه قادر اولسه قائما بنا ایدر (وقال محمد یستأنف) امام محمد دیدیکه مریض مصلی صلاتی استیناف ایدر زیرا امام محمد قتنده قائم قاعده اقتدا ایلمك صحیح دکلدر (وان افتتحها بایماء فقدر علی الرکوع والسجود استأنف) واکر صلاتی ایما ایله افتتاح ایلسه وسجود ورکوعه قادر اولسه استیناف ایدر زیرا راکعك مومی یه اقتداسی جائز دکلدر کذلك بناسی دخی جائز دکلدر امام زفر قتنده دخی جائز دکلدر (وللمتطوع ان یتکیء علی شیئ ان اعیی) قائما نافله قلان کمسنه اکر یورلور ایسه یعنی عجز حکر ایسه برشیئه اتکا ایلمك واردر زیرا یورلمق عذردر ابو حنیفه قتنده عذرسز اتکا مکروه دکلدر (ولو صلی فی تلك جاز قاعدا بلا عذر صح) اکر برکمسنه یورکیده بلا عذر قاعدا نماز قلسه

صحیحدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلر قتنده صحیح دکلدر زیرا قیام رکندر بلا عذر ترکی صحیح دکلدر (وفی المربوطة لا تجوز بلا عذر) باغلو اولان کمیده بلا عذر قاعدا صلاة جائز دکلدر (ومن اغمی علیه اوجن یوما ولیلة قضی) شول من که برکون وبرکیجه مغمی علیه اولسه ویاخود مجنون اولسه برکون وبرکیجه نك صلاتنی قضا ایدر شافعی قتنده قضا ایلمز چونکه بروقت صلاة کاملا مغمی علیه اوزرنده مرور ایتسه وجوب صلاة اندن ساقط اولور بزم ایچون دلیل علی رضی الله عنه مغمی علیه اولوب اوزرندن درت وقت صلاة مرور ایدوب زائل اولدقده جمله سنی قضا ایلمشدر وعبد الله بن عمر اوچ کون مغمی علیه اولوب برشیئی قضا ایلمدی جنون دخی بو یلجه در برکون وبرکیجه دن اکثر اولورسه قضا ساقط اولور اما نقصاننده ساقط اولمز (وان زاد ساعة لا یقضی وعند محمد یقضی مالم یدخل وقت سادسة) اکر برکون وبرکیجه دن برساعت زیاده اولورسه قضا ایلمز وامام محمد قتنده قضا ایدر مادامکه التنجی وقت داخل اولمیه

باب سجود التلاوة

بو باب سجدۀ تلاوت بیاننده در بو محلده سؤال وارد اولوب سجود التلاوة والسماع دیمك کرك ایدی زیرا سماع تلاوت کبی سجده یه سببدر جواب ویریلور که تلاوت ایچون سبب اولدی ایسه ذکری من وجه سماعی مشتملدر وتلاوتنك شرطی طهارتدر حدث وخبثدن واستقبال قبله در وستر عورتدر ورکنی ارضه وضع جبهه در صفتی وجوبدر ابو حنیفه دن بر روایتده ابو یوسف قتنده متوسعا واجب اولور ابو حنیفه دن بر روایتده امام محمد قتنده فورا واجب اولور شافعی دیرکه عمر رضی الله عنهك قولی موجبنجه مسنوندر تلاوت ایچون سزه برشیئ واجب اولمدی زیرا نبی علیه السلام آیت سجده یی اوقودی وسجده ایلمدی دیو روایت بیورمشدر بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامك (السجدة علی من سمع او تلاها) حدیث شریفیدر وکلمۀ علی وجوب ایچوندر روایات سجده نك بعضیسی سجده یه امر در وبعضیسی تارکنی ذمدر وبعضیسی انبیاء علیهم السلامك افعالندن خبردر پس ایمدی انلره اقتدا بزه واجبدر عمر رضی الله عنهك (لم تکتب علیکم) قولی (لم تفرض بل هی واجبة) دیمکدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم سجده ایلمدی دیدیکی عجله اوزره ایلمکه محمولدر تأخیری دخی جائزدر ابو هریره رضی الله عنه دن روایتدر که قال النبی علیه السلام (اذا تلا ابن آدم آیة السجدة فسجد اعتزل الشیطان وهو یبکی ویقول امر ابن آدم بالسجود فسجد فله الجنة وامرت بالسجود فلم اسجد فلی النار) ایمدی بو تفصیل اوزره سجدۀ تلاوت واجبدر (تجب علی من تلا آیة سجدة من اربع عشرة آیة) شول کمسنه نك اوزرینه واجبدر اون درت سوره دن بر سجده آیتنی اوقویه (فی الاعراف والرعد والنحل والاسراء ومریم والحج اولا والفرقان والنمل والم تنزیل وص وفصلت والنجم والانشقاق والعلق) بو سورهلرده اولان آیات سجده دن برینی تلاوت ایده نك اوزرینه سجده واجب اولور شافعی عدده بزه موافقدر نهایه ده سورۀ حجده ایکی سجده وارد ورص ده سجده یوقدر وحم ده اولان موضع سجده قوله تعالی (واسجدوا لله الذی خلقهن ان کنتم ایاه تعبدون) دیدی شافعی سورۀ حجده ایکی سجده اولدیغنه عقبه بن عامرك حدیثی ایله استدلال ایدوب قال النبی علیه السلام (فضلت الحج سجدتین من لم یسجدهما لم یقرأهما) بزم مذهبمز ابن عباس وابن عمردن مرویدر که حجده سجدۀ تلاوت اولکی در ثانیجی سجدۀ صلاتدر وسجدۀ صلاتیه اولدیغی رکوعه مقارن اولمسی مؤیددر قال الله تعالی (یا ایها الذین امنوا ارکعوا واسجدوا) (وفضلت الحج سجدتین) حدیث شریفنك تأویلی بو اوله که اولکی سجدۀ تلاوت وثانیجی سجدۀ صلاة اوله زیرا نبی علیه السلام سجدۀ قراءتی عد ایلدکده سورۀ حجده بر سجده عد ایلمشدر شافعینك سورۀ ص ده سجده یوقدر دیدیکنك اصلی یوقدر زیرا روایت اولنمشدر که صحابه دن بریسی نبی علیه السلامه کلوب یا رسول الله بو کیجه رؤیاده سورۀ ص اوقوردم سجده آیتنه کلدکده دوات وقلم سجده ایلمدی دیو حکایت ایلدکده بز دوات وقلمدن احقز دیوب سورۀ ص قراءتنه فرمان ایدوب اول محله کلدکده کندو ولوجمله اصحاب سجده ایلدیلر نهایه ده دخی بو یلجه در (وعلی من سمع ولو غیر قاصد) واستماع ایدن کمسنه اوزرینه دخی واجب اولور اکر استماعه دخی قصدی یوغیسه کرك فهم ایلسون کرك فهم ایلمسون بر معرض اعتراض ایدوب اکر سجدۀ تلاوت واجب اولیدی سجدۀ صلاة ورکوع صلاتله تداخل ایله ونزوله قادر راکبك ایماسی ایله نیجه ادا اولنوردی ضمن اشیاده حاصل اولان اشیانك یعنی عملك وجوبی لازم کلمزدی بو اوچ سؤال ایراد

ایلسه اکا جواب ویریلورکه بر عملك ضمن اشیاده اداسی نفسنده وجوبنی منافی دکلدر جمعه سعی تجارت ضمننده حاصل اولدیغی کبی مثلا (اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله وذروا البیع) یوم جمعه ده سعی الی ذکر الله وترك بیع ایله مخاطب اولان کمسنه جامعه سعی ایدرکن یولده بیع وشرا ایلسه ومشینده اصلا توقف بولنمیوب انجق بیع وشراسی جامعه وارنجه لسانا اولسه ضمن سعی تجارتده سعی الی الجمعه بولنمش اولور وتداخل که مجلس واحدده اوچ درت یاخود زیاده برایت سجده یی مکرر قراءت ایلسه بر سجده ایله کفایت ایلدیکی تداخلی دخی جائزدر زیرا سجده دن مقصود اظهار خضوع وخشوعدر بو ایسه بر دفعه دخی بولنور ودابه اوزرنده ناقصا اداسی ایچون جواب بودرکه دابه اوزرنده قراءت ایلدی واول محلده واجب اولان ایما ایله در اوزرینه واجب اولدیغی اوزره ادا ایلمش اولدی بونك نظیری برکسنه دابه اوزرنده صلاة تطوعه شروع ایدوب اداسی جائز اولدیغی کبی بودخی جائزدر وسامعك وجوبه اهل اولمسی لازمدر زیرا صبی وحائض ونفساء وکافر اوزرینه واجب دکلدر ومحیطده مسطوردرکه اکر برکسنه ایت سجده یی کافر وصبی عاقل وحایض وجنب ونفساء ومحدثدن استماع ایلسه واجب اولور اکر مجنون مطبقدن استماع ایدرسه مسئله اختلافیدر اصح اولان واجب اولمقدر زیرا تلاوت تمییز ومعرفتی اولمین کمسنه دن صادر اولمشدر واکر سکراندن استماع اولنورسه واجب اولور اما طائردن استماع اولنسه واجب اولمز قاضیخانده مسطوردرکه اکر نائمدن استماع اولنورسه مختلف فیهادر اما صحیح اولان وجوبیدر واکر فارسی ایله تلاوت اولنسه مستمع اولانه سجده واجب اولور اکر فهم ایتمزسه ده مجمعده فهمی شرط قلندی لکن ابن ملك شرحنده اتفاقا موجبه دردیو ذکر ایلمشدر زیرا فارسی ایله قراءت اکرلفظا کل ایسه ده معنا قراءتدر وبرکسنه دابه سی یورر کن آیت سجده یی تکرار ایلسه کندوسنه بر سجده واجب اولور پیاده یورین کمسنه یه هر آیتده بر سجده لازمدر کذا فی التوفیق (وعلی المؤتم بتلاوة امامه) امامك تلاوتی ایله مؤتم اوزرینه سجدهٔ تلاوت واجب اولور ایشتمزایسه ده زیرا مؤتم اقتدا ایله متابعتی التزام ایلمشدر اکر سجده ایلمزایسه امامنه مخالفت ایلمش اولور بو ایسه منهیدر (ولا تجب بتلاوته اصلا) مؤتمك تلاوتی ایله نه صلاتده ونه خارج صلاتده نه کندویه ونه امامه وسائر جماعته سجده واجب اولمز ابو حنیفه وابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده جماعت سجده ایدرلر صلاتدن فارغ اولدقدنصکره زیرا سبب تلاوت سماع ایدی متحقق اولدی ومانع سجده که صلاة ایدی اولدخی مرتفع اولدی هرشیکه انده سبب متحقق اوله مانع دخی منتفی اوله البتده اول شیء اشلنمك لازمدر امام محمدك کلامی منتهی اولدی اکر مصلی آیت سجده یی رکوع وسجودنده یاخود تشهدنده قراءت ایلسه قراءتدن محجور اولمغله اوزرینه سجده لازم کلمز امام مرغینانی مصلی اوقودیغی رکوع وسجودنده سجدهٔ تلاوت ایدر دیمشدر (الاعلی سامع لیس معه فی الصلاة) لاشول سامعك اوزرینه واجب اولورکه اول سامع تالینك صلاتنده شریك اولمیه بوقول متفق علیه در (ولو سمعها المصلی ممن لیس معه لا یسجد فی الصلاة) اکر مصلی کندو ایله صلاتده معا اولمین کمسنه دن آیت سجده یی استماع ایلسه صلاتده سجده ایلمیه زیرا بو سجده صلاتیه دکلدر وافعال صلاتدن دخی دکلدر زیرا افعال صلاة یا فرض یا واجب یا سنتدر بو استماع ایسه بونلردن بریسندن دکلدر بو تقدیرجه صلاة ایچنده ایلمك جائزدر (ویسجد بعدها) صلاتدنصکره سجده ایلیه زیراسببی که سماعدر محجور اولمین کمسنه دن ایشیدلمشدر (فان سجد فیها لا تجوز ولا تبطل الصلاة) اکر مصلی سامع صلاتده ایکن سجده ایلسه جائز دکلدر وصلاة دخی باطل اولمز اما عدم جوازی دخی بودرکه افعال صلاتدن اولمیان شیئی صلاته ادخال ایلدیکی شارع نهی ایتمکله بو سجود مکان نهیدن اولمغین ناقص اولدی ناقص ایسه کاملك مقامنه اقامت اولنمق جائز دکلدر اما صلاتك عدم بطلانی بودرکه حد ذاتنده سجده افعال صلاتدندر اول تقدیرجه اول سجده صلاتی مفسد دکلدر اما نوادرده مسطوردرکه صلاة فاسد اولور زیرا صلاتدن غیریده اشلنن فعلی صلاتده اشلمش اولدی (ولو سمعها من امام فاقتدی به قبل ان یسجد سجد معه) اکر برکسنه آیت سجده یی امامدن ایشتسه وامام سجده ایلمزدن مقدم اقتدا ایلسه امام ایله معا سجده ایلیه زیرا مقتدی امامه تابعدر استماع ایتمش اولسه بیله امام ایله سجده ایدردی بونده خود هم استماع هم اقتدا بولندی (وان اقتدی بعدما سجد فان کان فی تلك الرکعة لا یسجد اصلا) اکر امام سجده ایلدکدنصکره اقتدا ایدرسه واکر اقتدا تلاوت اولنان رکعتده اولورسه یعنی اول رکعتده تلاوت

ایدوب علی الفور سجده ایلدکدنصکره اقتدا ایلمش ایسه اصلا سجده ایلمیه یعنی نه صلاتده ونه خارج صلاتده زیرا مقتدی اول رکعته ایرشمکله سجده یی ادا ایلمش اولدی برکسنه وترده امامك اوچنجی رکوعنه ایرشسه قضا ایلدیکی رکعاتده قنوتی اوقومز (وان فی غیرها سجدها خارج الصلاة) اکر اول رکعتدن غیریده اقتدا ایلمش ایسه خارج صلاتده سجده ایلیه زیرا قبل الاقتدا سماع ایلمش اولدی (کما لو لم یقتد) اقتدا ایلمین کمسه کبی خارج صلاتده سجده ایلیه (ولا تقضی الصلاتیة خارجها) صلاتیه اولان سجده خارج صلاتده قضا اولنمز برکسنه صلاتنده آیت سجده یی تلاوت ایلسه اکر آیت سجده وسطنده ایسه افضل اولان فی الحال تلاوت ایچون رکوع یاخود سجده ایلمکدر اندنصکره قالقوب اوقویه وصلاتنی اتمام ایلیه اما اکر سجده آیتندنصکره ایکی ایت یاخود اوچ آیت اوقورسه صلاة ایچون رکوع وسجده ایلسون جائزدر وسجدهٔ تلاوت آندن ساقط اولور سجده دنصکره بو مقدار وقت فوریتی قطع ایلمزینه علی الفور اولمش اولور مشایخ بلخ سجده ساقط اولمز الا نیت ایله ساقط اولور دیمشلردر اما عامهٔ مشایخ نیته احتیاج یوقدر سجدهٔ تلاوت صلاتیه ادا اولور زیرا سجدهٔ صلاتیه اقوادر انی ایچون نائب اولور الا مکرکه درت بش آیت قراءتدنصکره قطع ایلسه بالاتفاق نیته محتاج اولور خزانة الفتاواده دخی مسطور اولان بودر (تلاها ثم دخل فی الصلاة واعادها) آیت سجده اوقوسه اندنصکره صلاته داخل اولسه اول آیت سجده یی اعاده ایلسه اما مجلسی تبدیل ایلسه (وسجدة کفته عن التلاوتین) دخی سجده ایلسه اول سجده ایکی تلاوتدنصکره کفایت ایدر یعنی ایکی تلاوت ایچون کافیدر زیرا ثانیکه صلاتیه در ارلکیدن اقوادر اما نوادرده مسطوردرکه مصلی صلاتدن فارغ اولدقدنصکره غیری سجده ایدر اکرچه صلاتیه اقوا ایسه لکن اولکی ایچون سبق اولمغین ایکیسی دخی قوتده برابر اولدی بریسی آخردن اولیدر دیمك ممکن دکلدر بوکا جواب ویریلورکه کرچه قوتده برابر اولدیغی تسلیم ایدهلم لکن صلاتیه نك مقصوده قوت اتصالی واردر یعنی تلاوت ثانیه نك سجوده اتصالی واردر بو تقدیرجه ثانی مترجح اولمشدر (وان سجد للاولی ثم شرع واعادها سجد اخری) اکر تلاوت ایچون سجده ایلسه اندنصکره صلاته شروع ایلسه وآیت تلاوتی اعاده ایلسه بر دفعه دخی سجده ایلرو صلاتی تلاوته الحاقده وجه یوقدر زیرا حکم سبب اوزرینه سبق ایلمك لازم کلور (ولو کرر آیة واحدة فی مجلس واحد کفته سجدة واحدة) اکر ایت واحده یی مجلس واحدده مکرر ایلسه برسجده اکا کفایت ایدر زیرا نبی علیه السلام ایت واحده یی تکرارده برسجده ایدردی زیرا ایت سجده تکرار ایلمك یا حفظ ایچون یاخود تعلیم ایچوندر دفع حرج ایچون سجده برکره اولمشدر (وان بدلها او المجلس لا) اکر ایت سجده یی تبدیل ایلسه ویاخود مجلسی تبدیل ایلسه برسجده کفایت ایلمز معلوم اوله که سجده نك مبناسی دفع حرج ایچوندر مسلمانلر تعلیم وتعلم ایچون قراءته محتاجدر اکر هر تلاوتده سجده اولوب تداخل اولمیدی حرجه مفضی اولوردی بو ایسه مدفوعدر زیرا جبرائیل علیه السلام آیت سجده یی نبی علیه السلامه اوقیوب نیجه دفعه تکرار اوقوردی و برسجده ایدرلردی تداخل دخی شوندن خالی دکلدرکه یا سببده تداخل اوله یاخود حکمده تداخل اوله لایق اولان بودرکه عباداتده سببده اوله عقوباتده حکمده اوله (وتسدیة الثوب) تسدیه ثوب یعنی بزچوزمك تسدیه لغتده جلاح اریش چوزمك ایچون دیواره یاخود یره بعضی خشبلر قومغه دیرلر زیرا سدی بفتح السین فارسی تارتوکی ارشدر (والدیاسة والانتقال من غصن الی آخر تبدیل) خرمن دوکمك وبر بوداقدن بر بوداغه انتقال دخی تبدیلدر سجدهٔ واحده کفایت ایلمز حقیقتده اختلاف موجوددر اما مسجد کوشه لری وار کوشه لری بونك خلافیدر زیرا اول کوشه لر حکم واحده دراقتدا اصح اولمق دلیلی ایله (ولو تبدل مجلس السامع تکرر الوجوب علیه وان اتحد مجلس التالی) واکر سامعك مجلس سماعی متبدل اولورسه سجدهٔ تلاوت انك اوزرینه تکرار واجب اولور اکرتالینك مجلسی متحد ایسه ده زیرا سبب سماع ایدی بونده ایسه موجود سجده دخی تکرار مکرر واجب اولور (وان تبدل مجلس التالی واتحد مجلسه) اکر تالینك مجلسی متبدل اولوب سامعك مجلسی متحد اولسه (لا) سجده مکرر اولمز (وکیفیته ان یسجد بشرائط الصلاة) سجدهٔ تلاوتك کیفیتی صلاتك شروطی ایله سجده ایلمکدر شرائطدن مرادکه طهارت وستر عورت واستقبال قبله در رکنی ایسه جبهه سنی ارض اوزرینه وضع ایتمکدر (بین تکبیرتین من غیر رفع ید) ایکی تکبیر بیننده رفع یدایتمیوب سجده ایتمکدر ومن غیر رفع ید قیدی مذهب شافعیدن احترازدر زیرا شافعی قتنده رفع ید ایله تکبیر ایدوب بعده سجده

ایچون تکبیرایدر (ولا تشهد ولا سلام) سجدهٔ تلاوتده نه تشهد ونه سلام واردر زیرا تشهد ذات رکوع وسجود
اولان صلاتدن غیریده اولمدی بواجلدن صلاة جنازه ده دخی مشروع اولمدی وسلام اولمق عدم تحریمه ایچوندر
(وکره ان یقرأ سورة ویدع اية السجدة) دخی مکروه اولور برسوره یی قراءت ایلیوب وآیت سجده یی ترك ایلمك
قراءتی کرك صلاتده اولسون کرك خارجده اولسون آیت سجده یی ترك ایلمك استنکافی ایهام ایدر بوایسه
مؤمنك شانی دکلدر اکر استنکاف ایدرسه عیاذا بالله تعالی کافر اولور (لا عکسه) عکسی مکروه دکلدر یعنی
آیت سجده یی اوقیوب غیری آیتی ترك ایلمك مکروه دکلدر زیرا بونده سجوده مبادرت واردر (وندب ان یضم الیها
اية او ايتين قبلها) آیت سجده یه برآیت یاخود ایکی آیت ضم ایلمك مندوبدر سجده آیتندن اول سجده آیتی سائر
اوزرینه فضیلتی اولمق توهمنی دفع ایچون (واستحسن اخفاؤها عن السامعين) سامعیندن سجده تلاوتی اخفا
ایلمك مستحسنه اولدی سامعینه شفقت ایدوب احتمالدرکه آبدستلری اولمیوب کندولره مشقت اوله ایت
سجده یی تلاوت ایدن کمسنه نك یقینی اوله که خلق متهیئ در اصلا سجده دن کندولره مشقت یوقدر کرکدرکه
جهر ایله قراءت ایلیه برکمسنه آیت سجده یی تهجی ایلسه اوزرینه سجده واجب اولمز اول حروفی اوقومغله
صلاتی دخی فاسد اولمز زیرا حروف قرأندر لکن قراءت مقامنه قائم اولمز تحفة الملوك شرحنده دخی بویلجه در
(وتقضى) اول اخفا اولان سجده قضا اولنور زیرا سجدهٔ تلاوت واجبدر

باب المسافر

بوباب مسافر بیانده در (من جاوز بيوت مصره من جانب خروجه) مسافر شول کمسنه درکه مصرینك بیوتی
تجاوز ایلیه خروجی جانبندن (مريدا سيرا وسطا ثلاثة ايام) اوج کونلك سیر وسطی مرید اولدیغی حالده بیوت
مصرینی تجاوز ایلیه سیرا لفظی مریدك مفعولیدر وسطا سیرا لفظنك صفتیدر ثلاثة ایام سیر وسطك صفتیدر
نحاتك بعضیسی ثلاثه لفظی مریدا لفظنك مفعولی دیمشلردر ملا خسرو درر وغررنده دیمشدرکه علمامزك مدت
سفرك ادناسی اوج کونلك مسیره در دیدکلرینك معناسی شول سیردرکه انك اراسنده استراحت اوله
وبعضیسنده اکل وشرب اوله بومقوله مسیره ده اوچکوندر امام شافعی قتنده ایکی کون ایله مقدردر وایکی کونك
مسیره سی التی فرسخدر و برقولنده برکون وبر کیجه در (قصر فرض الرباعي وصار فرضه فيه ركعتين) مسافر
رباعی یی قصر ایدر واول مسافرك فرضی سفرده ایکی رکعت اولور زیرا قصر عزیمتدر بزم قتمزده امام شافعی
واحمد بن حنبل قتنده رخصتدر عزیمت البتده ترك کدر رخصت ایسه استرایسه ترك ایدر استرایسه ادا ایدر
وکتاب مسلمده یعلی بن امیه دن روایتدرکه بن عمر ابن الخطاب رضی الله عنه حضرتلرینه (ليس عليكم جناح
ان تقصروا من الصلاة ان خفتم ان يفتنكم الذين كفروا) نص شریفنی قراءت ایلدم عمر رضی الله عنه
(عجبت مما عجبت منه) بیوردقده بن نبی علیه السلامدن سؤال ایلدکده (صدقة تصدق بها الله عليكم فاقبلوا
صدقته) بیورمشلردر صحیحنده عائشه رضی الله عنهادن روایت اولندیکه (فرضت الصلاة ركعتين فاقرت
صلاة السفر وزيدت في الحضر) ابن عباسدن روایت اولنورکه نبی علیه السلام بیورمشلردرکه (فرض عليكم
الصلاة على لسان نبيكم في الحضر اربعا وفي السفر ركعتين) وقال الشعبي (من اتم الصلاة في السفر فقد رغب عن
ملة ابراهيم) معلوم اوله که مسافر ایچون ترك سنت لابأسدر عمر رضی الله عنهك روایتی اوزره انه قال (انا كنت
وابو بكر وعثمان مع النبي عليه السلام في السفر فلم نصل سوى الفرض) احوط اولان سنن حالت سعده ترك
اولنمیه وقت مشقتده بالکلیه ترك اولنه دینلمشدر خاصة سنت فجر قلنه وسنت مغرب دخی کذلك (واعتبر
في الوسط في السهل سير الابل ومشي الاقدام) صحراده سیر وسطده سیر ابل ومشی اقدام اعتبار اولندی (وفي البحر
اعتدال الريح) بحرده اعتدال ریح اعتبار اولندی (وفي الجبل ما يليق به) جبلده جبله لایق اولان اعتبار
اولندی جبلده دخی سیر اوچکون اعتبار اولنور حتی دینلمشدرکه برمصرك ایکی طریقی اولسه اکر بعید اولان
طریقله کیدرسه قصر ایلیه اکر قریبه کیدرسه قصر ایلمیه (فلو اتم المسافر ان قعد في الثانية صحت واساء)
اکر مسافر صلاتنی اتمام ایلسه یعنی درت رکعت قلسه اکر ایکنجی رکعتده قعود ایلسه اول صلاة صحیح اولور
وکنهکار اولور زیرا قعدهٔ اولی مسافره فرضدر سلامی تأخیر ایلدیکی ایچون واللهك صدقه سنی عدم قبولده
شبهه سی ایچون مسیئ اولور ایکی اولکی فرض اولور ومابعدی نافله اولور زاهدیده مسطوردرکه مسافر صلاتی

درت

درت قلسه سنته مخالفت ایلمش اولور شول کمسه یه بکزرکه صلاة فجری درت قیله زیرا قصر صلاة رباعیه بزم
قتمزده رخصت اسقاطدر وحکمی عزیمت ایله عاملی آثم اولمقدر (والا) اکر ثانیده اوطورمدیسه (فلا يصح)
صلاتی صحیح اولمز نفله منقلب اولور زیرا قعدهٔ اخیره ده رکندر انی ترك ایلدیکی ایچون صلاتی صحیح اولمیوب
نافله اولدی (ولا يزال على حكم السفر حتى يدخل وطنه) مسافره حکم سفر زائل اولمز وطننه داخل اولنجیه
دکین حکم سفرکه جواز قصر صلاة وجواز افطار واوچ کون کیجه سیله استداد مسح وسقوط وجوب عیدین
واضحیه وتکبیر تشریقدر اماچن وطنه داخل اولسه اتمام ایدر نیت اقامت لازم کلمز (او ينوي مدة الاقامة
ببلد اخر او قرية) یاخود اول مسافر مدت اقامه نیت ایلسه بلدهٔ آخرده ویاخود برقریه ده مصنفك بلد ایله قریه
تقییدایلسی صحرایه نیت اقامت صحیح اولمدیغی اشعاردر (وهي خمسة عشر يوما او اكثر) مدت اقامت اون
بش کوندر یاخود اون بشکوندن زیاده در اکر بوندن اقلده نیت ایلسه بزم قتمزده قصر ایدر امام شافعی قتنده
برروایتده درت کون اقامت ایله مقیم اولور (ولو نواها بموضعين كمكة ومنى لا يصير مقيما الا ان يبيت باحدهما)
اکر مسافر مکه ومنی کبی ایکی موضعده اقامته نیت ایلسه مقیم اولمز مکرکه برنده کیجه لیه (وقصر ان نوى اقل
منها) اکر اون بشکوندن اقلده نیت ایدرسه صلاتی قصر ایدر (او لم ينو وبقي سنين) ویاخود نیت ایلمیوب بوکون
یارین کیدرم دیه رك نیجه یللر باقی قالسه ینه قصر ایدر بوکا دلیل ابن عمر رضی الله عنه آذربیجانده التی ای
اقامت ایدوب صلاتی قصر ایلمشدر وکذلك علقمه بن قیس نیجه یللر خوارزمده اقامت ایدوب وصلاتی قصر
ایلدی وینه ابن عباسدن وانسدن روایت اولنورکه اصحاب رسول الله نوسده طقوز ای اقامت ایلیوب صلاتی
قصر ایلمشلردر محیطده مسطوردرکه اکر خارج شامه واصل اولسه ویلسه لرکه قافله اون بشکوندنصکره
چقاروکنه دولردخی قافله ایله عزیمتی مقرر ایلسه لر انلر صلاتی قصر ایلمزلر زیرا انلر اقامتی نیت ایلمش کبی اولدیلر
(وكذا عسكر نواها بارض الحرب او حاصروا مصرا فيها) کذلك اکر عسکر ارض حربده اقامته نیت ایلسه لر
یاخود حربده برشهری محاصره ایلسه لر صلاتی قصر ایدرلر زیرا دار حرب موضع اقامت دکلدر روایتدرکه
نبی علیه السلام تبوکده یکرمی کون اقامت ایلدی وصلاتی قصر ایلدی (او حاصروا اهل البغي في دارنا
في غيره) یاخود اهل بغی اسلام ولایتنده شهرلردن غیری یرده عسکری محاصره ایلسه لر محصور اولنلر صلاتی
قصر ایدرلر (ويتم اهل الاخبية لو نووها في الاصح) اهل اخبیه صلاتی تمام ایدرلر اقامته نیت ایدرلرسه اصح
قول بودر نهایه ده اهل اخبیه نك نیت اقامتلرنده اختلاف واردر بعضیلر قتنده نیته اقامتلری صحیح اولمز زیرا
انلر ابدا مقیمین اولمزلر زیرا انلرك موضع اقامتلری یوقدر اما اصح اولان بودرکه انلر مقیم اوله لر بوقول ابو یوسفدن
مرویدر ومفتی به دخی بودر زیرا انسان ایچون اقامت اصلدر وسفر عارضدر انتقال زماننده حاصل اولور واهل
اخبیه ده ایسه بوقصر یوقدر انلرك انتقالی برصودن برصویه وبرمرعادن برمرعایه در پس ابدی انلر دائما مقیم
اولوب مسافر حکمنده دکللردر اما شارح تحفه دیمشدرکه برصحراده نصف شهر اقامته نیت ایلسه لر صحیح اولور
زیرا انلر حقنده صحرا امصار وقری کبی اولور وینه ابو یوسفدن روایتدرکه اهل اخبیه چن اوتلو وصولو بر بولسه لر
وچادرلرینی قورسه لر واون بشکون اقامته نیت ایلسه لر واوتلری وصولری اون بش کونه کفایت ایلسه اول
تقدیرجه مقیم اولورلر ترکمان واعراب طائفه سی بویلجه در (ولو اقتدى المسافر بالمقيم في الوقت صح ويتم) اکر
مسافر مقیمه اقتدا ایلسه وقت ایچنده صحیح اولور وصلاتنی اتمام ایدر زیرا مسافرك مقیمه اقتداسی وجوبه
تکمیلده اقامته نیت ایلمش منزله سنده اولور واقتداسی صحیح اولمغله فرضی درده منقلب اولور اکر مسافر
امامه اقتدا ایلمش ایکن صلاتنی افساد ایلسه ینه اوزرینه ایکی رکعت لازم اولور زیرا لزوم اربعه متابعت ایچون
ایدی اول ایسه زائل اولدی اما نفل نیتی ایله اقتدا ایلسه اندنصکره افساد ایلسه شروعیله درت رکعت لازم
اولور (وبعده لا يصح) بعد الوقت اقتداسی صحیح اولمز زیرا فرض بعد الوقت منقلب اولمز سبب مقتضی
اولدیغیچون پس ابدی اقتدا ایلسه مفترض متنفله اقتدا ایلمش کبی اولور اکر شفع اولده اقتدا ایدرسه قعدهٔ
اولیده مسافر حقنده فرض مقیم حقنده نفلدر ویاخود حق قراءتده اکر شفع ثانیده اقتدا ایدرسه مسافر حقنده
قراءت فرضدر مقیم حقنده فرض دکلدر اویله اولسه مفترض متنفله اقتدا ایلمك لازم کلور اول ایسه جائز دکلدر
(واقتداء المقيم به صحيح فيهما) مقیمك مسافره اقتداسی صحیح اولور وقتنده ووقتندنصکره زیرا مقیم ایکی رکعتده

متابعتی الزام ایلدی تاقیده مسبوق کبی منفرد اولدی (ویقصر هو) مسافر قصر ایدر (و یتم المقیم بلا قراءة فی الاصح) مقیم صلاتی اتمام ایدر بلا قراءة اصحده یعنی اصح قولده (ویستحب له ان یقول لهم اتموا صلاتکم فانی مسافر) مسافر مقیم اولنلره سز صلاتکزی تمام ایدیکز تحقیقا بن مسافرم دیمک مستحبدر زیرا نبی علیه السلام اهل مکه یه مسافر ایکن نماز قیلدقده بو یلجه بیورمشلردر (ویبطل الوطن الاصلی بمثله) وطن اصلی کندو مثلی ایله باطل اولور معلوم اوله که وطن اوچدر (اولکیسی) وطن اصلیدر (ایکنجیسی) وطن اقامتدر (اوچنجیسی) وطن سفردر وطن اصلی انسانک طوغدیغی یاخود انده تأهل ایلدیکی مکاندر ووطن اقامت انده اقل مرتبه اون بش کون اقامته نیت ایلدیکی مکاندر شول شرطله که اول مکان انک مولدی و انده انک اهلی اولمیه ووطن سفر انده اون بشکوندن اقل اقامت ایلدیکی مکاندر شول شرطله کیم اول مکانده انک مولدی و انده انک اهلی اولمیه وبوکا وطن سکنی دخی دیرلر اما عند الفقهاء معتبر دکادر وطن اصلی کندی کبی بر وطن اصلی ایله منتقض اولور مثلا بر کشینک وطن اصلیسی اولسه واندن انتقال ایلسه غیری یرده وطن طوتسه اول مکان انک وطنی اولمدن چیقار حتی اندن صکره اکا داخل اولسه مادامکه اقامته نیت ایتمیه اکا اتمام لازم اولمز زیرا حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم واصحابدن مهاجرین رضی الله عنهم اجمعین مکهٔ مکرمه ده قصر ایتدیلر بونک برله که مکهٔ مشرفه انلرک وطنلری ایدی زیرا مدینهٔ منوره یی وطن قیلمشلر ایدی پس مکه نک وطن اولمسی زائل اولدی (لا بالسفر) سفر ایله وطن اصلی منتقض اولمز حتی مسافر وطن اصلیسنه کلسه مجرد دخول ایله مقیم اولور (ووطن الاقامة بمثله) وطن اقامت دخی مثلی ایله منتقض اولور مثلا بر کمسنه وطن اقامتدن صکره بر وطن اقامت دخی اتخاذ ایلسه وایکی وطن ارasında مدت سفر اولمسه صکره کی وطن اقامته داخل اولسه مقیم اولمز الا نیت ایله اولور زیرا موضع اول وطن اقامتدن چقدی (والسفر والاصلی) دخی سفر ایله ووطن اصلی ایله وطن اقامت باطل اولور مثلا بر کمسنه بر بلده ده اقامته نیت ایلسه بر قاچ کوندن صکره قالقوب سفره کتسه تکرار وطن اقامته کلسه باطل اولور مادامکه اقامته نیت ایلمیه صلاتی قصر ایدر و بر کمسنه بر بلده ده اقامته نیت ایلسه اندن صکره وطن اصلیسنه داخل اولسه اندن صکره اقامته نیت ایلدیکی بلده یه داخل اولسه اولکی نیت باطل اولور وصلاتی قصر ایدر مادام نیت تکرار اولمیه (وفائتة السفر تقضی فی الحضر رکعتین وفائتة الحضر تقضی فی السفر اربعا) وسفرک فائته سی حضرده ایکی رکعت قضا اولنور وفائتهٔ حضر سفرده درت رکعت قضا اولنور زیرا قضا یجب الادادر اما ایما ایله مصلی اولان مریضک فائته سی حال صحتده قائما ادا اولنور (والمعتبر فی ذلک آخر الوقت) وقضاده معتبر اولان وقتک اخریدر مثلا بر کمسنه وقتک اخرنده سفره کتسه اول وقتک صلاتی فوت اولسه قضا اولندقده مسافر صلاتی کبی قضا ایدر و بر کمسنه اخر وقتده مقیم اولسه اول وقتده صلاتی فوت اولسه قضا اولندقده مقیم صلاتی کبی قضا اولنور زیرا اعتبار اخر وقتده در وسفر واقامت وحیض وطهر وبلوغ واسلامده دخی بو اعتبار اوزره در (والعاصی کغیره) وعاصی مطیع کبیدر بزم قتمزده سفرده وحضرده وسفر اوچ قسمدر بری سفر طاعتدر حج وجهاد کبی (ایکنجیسی) دخی سفر مباحدر تجارت کبی (اوچنجیسی) سفر معصیتدر قطع طریق وقول افندیسندن فرار ایلمک کبی وعورت محرمسز حج ایتمک کبی ایکی اولکیسی رخصت ایچون سبیدر خلافسز اما اخیرکی سفر معصیتدر بزم قتمزده اولکیلر کبیدر شافعی قتنده خلافیدر زیرا رخصت تخفیف ایچون ثابت اولمشدر معصیتده رخصت جائز دکادر بزم ایچون دلیل نصوصک اطلاقیدر قال الله تعالی (فمن کان مریضا او علی سفر فعدة من ایام اخر) رخصت افطار نفس سفره تعلیق اولندی وقال النبی علیه السلام (فرض المسافر رکعتان) پس ایمدی نفس سفر معصیت دکادر خروج مدیددر معصیت سفره خروجدن صکره اولور قطع طریقه قصد کبی پس ایمدی بو تقدیرجه سفر رخصته صالح اولور زیرا سفر قبیح فی عینه دکادر مجاوره حسبیله تعبیرده قبیح اولدی قبیح مجاوره احکامنی نفی ایلمز وقت نداده بیع وارض مغصوبه ده نماز قلمق کبی (ونیة الاقامة والسفر تعتبر من الاصل دون التبع) نیت اقامت ونیت سفر اصلدن اعتبار اولنور تابعدن اعتبار اولنمز (کالعبد والمرأة والجندی) عبد ومرأه وجندی کبی مثلا عبد اقامته یاخود سفره نیت ایلمک معتبردکادر اعتبار مولی سندندر مرأه نک زوجندن جندینک پادشاه یاخود سردار وامیرندن اعتبار اولنور شارح تحفه دیمشدر که چون زوج اقامته نیت ایلسه زوجه مقیمه اولور زوجنه

تبعیت ایله مهر معجلی کاملا ویرمش ایسه اکر ویرممش ایسه زوجه نک نیتنه اعتبار اولنور زیرا بو یله اولیجق اول زوجه ایچون نفسنی زوجندن منع ایلمک واردر جیش دخی امیرلر ایله بو یلجه در اکر جیشک رزقلری امیرک اوزرینه ایسه امیرک نیتنه اعتبار اولنور زیرا مراد ایلدیکی یره کیدرلر اکر هر کسک رزقی کندی اوزرینه ایسه نیتلرینه اعتبار اولنور غریم مدیون مفلس ایله بو یلجه در واجیر مستأجری ایله دخی کذلک

باب الجمعة

بو باب صلاة جمعه بیاننده در معلوم اوله که تحقیقا جمعه فرضدر ترکی جائز دکادر جاحدی اکفار اولنور وجمعه نک فرضیتی کتاب وسنت واجماع است ومعنی دن برنوعله ثابت اولدی اما کتاب الله ایله ثابت اولان قوله تعالی (یا ایها الذین امنوا اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله) نص شریف بیدر و بو محلده ذکر اللهدن مراد صلاة جمعه در وحدیث شریف ایله ثابت اولدیغنه دلیل عن جابر رضی الله عنه قال خطبنا رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال یا ایها الناس توبوا الی باریکم قبل ان تموتوا وتقربوا الی الله بالاعمال الصالحة قبل ان تشتغلوا واعلموا ان الله تعالی کتب علیکم الجمعة فی یومی هذا فی شهری هذا فی عامی هذا فی مقامی هذا فمن ترکها تهاونا بها واستخفافا بحقها وله امام جائر او عادل الا فلا جمع الله شمله الا فلا صلاة له الا فلا زکاة له الا فلا صوم له الا ان یتوب فمن تاب تاب الله تعالی علیه (وقال النبی علیه السلام الجمعة حق واجب علی کل مسلم فی جماعة الا اربعة مملوک وامرأة وصبی ومریض) وقال النبی علیه السلام (من ترک ثلاث جمع بلا عذر کتب من المنافقین) وقال النبی علیه السلام (من ترک الجمعة ثلاث جمع متوالیات فقد نبذ الاسلام وراء ظهره) وامت فرضیتنه اجماع ایلمشلردر اختلافلری انجق وقتنده در اما معنادن بر معنا ایله ثابت اولمسی بز صلاة ظهرک ترکی ایله امر اولندق جمعه یی اقامت ایچون ظهر ایسه فرضدر فرضک ترکی جائز اولمز الا اول فرضدن مؤکد بر فرض ایله اولور ایدی بو تقدیرجه صلاة جمعه ظهردن مؤکد فرض اولمق لازم اولور معلوم اوله که جمعه ایچون اون ایکی شرط واردر بو شروطک التیسی ادا والتیسی وجوب ایچوندر اما اداسی ایچون اولان شروطک بری مصر یاخود مصلیسی (ایکنجیسی) سلطان یاخود نائبی (اوچنجیسی) وقت ظهر (دردنجیسی) خطبه (بشنجیسی) جماعت (التنجیسی) اذن عامدر اما وجوب ایچون اولان شروطک (اولکیسی) اقامتدر (ایکنجیسی) ذکوردر (اوچنجیسی) صحتدر (دردنجیسی) حریتدر (بشنجیسی) سلامة العینین در (التنجیسی) سلامة الرجلین در ادا ایچون اولانک جمله سی صلاته متعلقدر وجوب ایچون اولانک جمله سی مصلینک صفتیدر ادا ایله وجوبک ما بیننده فرق بودر که ادا ایچون اولان شرطک انتفاسی ایله جمعه نک اداسی صحیح اولمز اما وجوب ایچون اولان شرطک انتفاسی ایله اداء جمعه صحیح اولور مثلا اعمی ومریض وعبد وسائرلری جمعه یی ادا ایلسه لر صحیح اولور (ولا تصح الا بستة شروط) جمعه صحیح اولمز الا التی شرط ایله صحیح اولور (المصر او فناؤه) شروطک بری مصردر یاخود مصرک فناسیدر فنا ایسه مصر منزله سنده در فنا اول محللردر که مصرک حوایجی ایچون اعداد اولنمش اوله اول فنا مصره متصل اولمق لابددر اکر فنا ایله مصر ما بیننده مرعی ومزارع کبی فرجه اولور سه فنا اولمش اولور بعید اولیجق قریه اولمش اولور قریه ده جمعه اقامتی صحیح اولمز قال النبی علیه السلام (لا جمعة ولا تشریق ولا صلاة فطر ولا اضحی الا فی مصر جامع (والسلطان او نائبه) شرطک ایکنجیسی سلطان یاخود نائبیدر (ووقت الظهر) شرطک بری دخی وقت ظهردر صلاة جمعه وقت ظهردر صلاة جمعه ظهردن مقدم ومؤخر صحیح دکادر (والخطبة قبلها فی وقتها) شرطک بری خطبه در صلاة جمعه نک مقدمنده ظهر وقتنده کی جمعه وقتیدر (والجماعة) شرطک بری دخی جماعتدر (والاذن العام) شرطک بری دخی اذن عامدر حتی امیر جامعک قپوسنی قپوجیلر قپوب جامعه دخولندن منع ایلسه لر جائز دکادر (والمصر کل موضع له امیر وقاض ینفذ الاحکام ویقیم الحدود) مصر بر موضعدر که اول موضعده احکام تنفیذ ایدر وحدود اقامت ایدر امیر وقاضی اوله (وقیل ما لو اجتمع اهله فی اکبر مساجده لا یسعهم) ودینلدیکه مصر شول موضعدر که اول موضعک اهلی اجتماع ایلسه لر یعنی اوزرینه جمعه واجب اولنلر مسجدلرک اکبرنه صغمایه لر (وفناؤه ما اتصل به معد المصالحه) ومصرک فناسی شول موضعدر که مصره متصل اوله اهلنک مصالحی ایچون معد فنانک بعد وقربی براوق اتمی ویرات قوشی

مقداری اوله بعضیلر مصر ایله فناسی بیننده مزارع ازلمغی اعتبار ایتمشلر لکن بوقول مرجوحدر (وتصح
فی مصر فی مواضع هو الصحیح) جمعه صحیح اولور مصرده نیجه موضعلرده صحیح اولان دخی بودر (وعن الامام
فی موضع فقط) ابو حنیفه دن برروایتده بویله واردر که جمعه انجق برموضعده صحیح اولور (وعند ابی یوسف
فی موضعین ان حال بینهما نهر) ابو یوسف قتنده ایکی موضعده جمعه صحیح اولور اکر اول ایکی موضعک ما بیننه نهر
حلول ایدرسه (ومنی مصر فی الموسم تصح الجمعة فیها) منا دخی مصردر موسمنده انده جمعه صحیح اولور اما
امام محمد صلاة عیده قیاس ایدوب جائزدکلدر زیرا مصردکلدر دیر (للخلیفة او امیر الحجاز) خلیفه ایچون یاخود
امیر حجازک وجودی مناده جمعه صحیح اولور بوایکیسنده ولایت واردر (لا لامیر الموسم) امیر موسم اولمغله جمعه
صحیح اولمز زیرا امیر موسمک ولایتی انجق امور حجه مقصوردر اول اجلدن بونک وجودیله اولمز (ولا بعرفات)
عرفاتده دخی جمعه صحیح اولمز عرفات دینمکه سبب برقاچ وجه یازلمشدر بریسی حضرت ابراهیم صلوات الله علی
نبینا وعلیه عنایتانه عرفات وصف اولنمغین کورنجه بیلدیکندن عرفات تسمیه اولندی بریسی دخی حضرت
آدم علیه السلام حوا انا سزله اول محلده کوروشوب بیلشدکلرندن عرفات دینلدی (وفرض الخطبة) خطبه نک
فرضی ابو حنیفه قتنده (تسبیحة او نحوها) بر تسبیح یاخود تسبیحه بکزر شیئلردر خطبه قصدی ایله (وعندهما
لا بد من ذکر طویل یسمی خطبة) امامین قتنده خطبه ایچون ذکر طویلدن لا بددر اویله ذکر طویله که عرفا
خطبه تسمیه اولنه شافعی دیرکه ایکی خطبه اوقیه هر بری حمد وصلاتی ووعظی مشتمل اوله (فاسعوا الی
ذکر الله) قول شریفندن متعارف اولان ذکر طویلدر دیو بوکا ذاهب اولمشلردر ابو حنیفه رضی الله عنه (فاسعوا
الی ذکر الله) قول شریفنک اطلاقی اوزرینه حمل ایدوب خطبه تسبیح مقداری اولدیغنه ذاهب اولمشدر حتی
انک قتنده تسبیح وتحمید ایلسه عطاس یاخود تعجب ایچون دخی اولورسه خطبه تمام اولور روایتدرکه حضرت
عثمان رضی الله عنه خطبه ده (الحمد لله) دیدی وحصر اولدی ومنبردن ایندی ونمازی قیلدی وصحابه دن
برکسنه معارضه ایلمدی بو دلالت ایدرکه بو مقدار کفایت ایلیه امامین ایچون دلیل بودرکه خطبه واجبه در
تسبیح وتحمید ایلسه عادتا خطبه تسمیه اولمدی اویله اولیجق خطبه دن مراد ذکر طویلدر امام کرخی اوچ آیت
مقداری اولمغی اعتبار ایلمشدر وبعضیلر تشهد مقداری اعتبار ایلمشلر (وسنتها) خطبه نک سنتی (ان یخطب قائما
علی طهارة) طهارت اوزره قائم اولدیغی حالده خطبه اوقومقدر قیام اوزره اوقومق متوارثدر یعنی اکرچه
حقنده نص وارد دکلدر لکن حضرتدن بوکونه کلنجه خطبه قائما قراءت اولنمشدر سیف ایله فتح اولنان بلادده
سیف ایله اوقنه کندیلر اسلامه کلن قومک بلادنده بلا سیف خطبه اوقنه طهارتسز خطبه ینه جائزدر لکن
مکروهدر (خطبتین یفصل بینهما بجلسة) ایکی خطبه اوقویه وایکیسنک ما بینی برجلسه ایله فصل ایده
جلسه نک تعریفی انسان اوتوردقده هر عضوی موضعنده قرار ایلیه (مشتملتین علی تلاوة آیة والایصاء
بالتقوی والصلاة علی النبی علیه السلام) اویله خطبتین که برآیتک تلاوتی دخی تقوایه وصیتی دخی نبی علیه
السلام اوزرینه صلاتی مشتمل اوله مشتملتین قولی خطبتین قولنک صفتیدر شارح تحفه هدایه دن نقل ایدوب
خطبه ایچون اون برسنت واردر (اولکیسی) تعوذدر قبل الخطبه اخفا ایله (ایکنجیسی) حمد ایله بدایه در
(اوچنجیسی) ثنادر شول ذات شریفک اوزرینه کما کاهلدر (دردنجیسی) شهادتدر (بشنجیسی) تصلیه در
(التنجیسی) وعظ وتذکیردر (یدنجیسی) قراءت قرآندر تارکی مسیء اولور زیرا نبی علیه السلام خطبه ده
سورهٔ عصری اوقومشدر وبرغیری خطبه ده (ونادوا یا مالک لیقض) الآیه بونلری اوقومشدر (سکزنجیسی) بین
الخطبتین جلوسدر شافعی قتنده واجبدر (طقوزنجیسی) خطبهٔ ثانیه ده حمد وثنا وصلاتی اعاده ایلمکدر ووعظ
مکاننده دعا ایلمکدر (اوننجیسی) دعاده مؤمنین ومؤمناتی زیاده ایلمکدر (اون برنجیسی) خطبتین طوال
مفصل اولان سوره مقداری تخفیف ایلمکدر طوال مفصلدن زیاده تطویل مکروهدر (فیکره ترک ذلک) ترتیب
سنتی ترک ایلمک مکروه اولور (واقل الجماعة ثلاثة سوی الامام) جمعه ده جماعتک اقلی امامدن غیری اوچدر
(وعند ابی یوسف اثنان) ابو یوسف قتنده اقل جماعت امامدن غیری ایکیدر (وقیل محمد معه) ودینلدیکه امام
محمد ابو یوسف ایله معادر اما اصح اولان امام محمد ابو حنیفه ایله در ابو یوسف قتنده مثنی ده معنیٔ اجتماع واردر
زیرا واحد برآخر ایله اجتماع ایلدکده ایکی اولور جمعه دخی معنیٔ اجتماعدن مبنیدر اثنین ده ایسه بو معنی واردر

ابو حنیفه ومحمد ایچون دلیل جمع صحیح اوچدر خطاب دخی جمع ایچوندر قوله تعالی (فاسعوا) نص شریفی
مؤیدر اکر دینلورسه که ابو یوسف دخی امام ایله اوچ مراد ایلمشدر جواب ویریلورکه جماعت علی حدة شرطدر
امام جماعتدن اولمز (فاسعوا) نص شریفی اوچ اقتضا ایدر (والی ذکر الله) نص شریفی برذاکر اقتضا ایدر اول
تقدیرجه درت اولور ایچلرنده صبی ومجنون اولمق اوزره عید ومسافر بونک خلافنجه در زیرا بونلر جماعت
اولورلر شافعی قتنده جمعه ایچون امامدن غیری قرق رجل حر مقیم لازمدر (فلو نفروا قبل سجوده یستأنف
الظهر) اکر امامک سجودندن اول جماعت نفرت ایلسه لر یعنی داغلسه لر امام اعظم قتنده امام ظهری استیناف
ایدر یعنی جمعه دن فارغ اولوب ظهره ابتدا ایدر شرط منتفی اولدیغیچون زیرا صلاته شروعک منعقد اولمسی
بر رکعت ارلنجه تمام اولمز بر رکعتک تمامی ایسه سجده دن اول اولمز ایمدی سجده دن اول جمعه یه شرط اولان
جماعتک طاغلمسندن صلاة جمعه نک فسادی لازم اولوب امامه صلاة ظهری قلمق لازم اولور اما خطبه صلاتک
خلافنجه در یعنی خطبه اوقنور ایکن جماعت طاغیلوب صلاة محلنده ینه کفایت مرتبه سی جماعت اولسه
جمعه نمازی صحیح اولور (وعندهما لا یستأنفها) امامین قتنده صلاة ظهری استیناف ایلمز بلکه جمعه نمازین
ادا ایدر زیرا جماعت انعقاده شرطدر دوامی شرط قلنمدی خطبه کبی (الا ان نفروا قبل شروعه) الا اکرکه
امامک شروعندن اول نفرت ایتمش اوله لر اول زمان اتفاقا صلاة ظهری استیناف ایدر اکر سجده دنصکره نفرت
ایدرلرسه امام جمعه یی ادا ایدر زفر قتنده بجنکه تشهد مقداری اوتورمزدن اول جماعت نفرة ایلسه لر امام ینه
ظهری استیناف ایدر زیرا جماعت ادایه شرطدر وقت کبیدر ایمدی زفر قولنجه صلاة تمام اولنجه جماعتک دوامی
لازمدر (وتبطل بخروج وقت الظهر) صلاة جمعه باطل اولور وقت ظهرک خروجی ایله زیرا وقت ظهر جمعه نک
شروطندندر (وشروط وجوبها سبعة الاقامة بمصر) صلاة جمعه نک وجوبنک شروطی التیدر بری مصرده
اقامتدر زیرا مسافر اوزرینه وقریه ده مقیم اولان کسنه لر اوزرینه واجب دکلدر (والذکورة) صلاة جمعه نک
شروطنک بری دخی ذکورتدر یعنی ارکک اولمقدر زیرا عورت اوزرینه صلاة جمعه واجب دکلدر (والصحة)
شروطک بری دخی صحتدر مریض اوزرینه جمعه واجب دکلدر (والحریة) وشروطک بری دخی حریتدر زیرا
عبد اوزرینه صلاة جمعه واجب دکلدر افندیسی صلاة جمعه ایچون اذن ویررسه بعضیلر دیدیلرکه عبد اوزرینه
واجب اولور بعضیلر مخیر اولسنه ذاهب اولمشلردر ومعتق البعض دخی بو بلجه در دینلمشدرکه اجیر مستأجری
منع ایدر صلاتدن اما صحیح اولان منع ایلممکدر لکن صلاة اشتغالی مقداری اجرتدن ساقط اولور اکر بعید
اولورسه اکر قریب اولورسه برشیء ساقط اولمز (وسلامة العینین والرجلین) وشروطک بری دخی کوزلری
وایاقلری سالم اولمقدر (فلا تجب علی الاعمی وان وجد قائدا) واعمی اوزرینه صلاة جمعه واجب دکلدر اکر بریدر
کسنه دخی بولنورسه ابو حنیفه قتنده زیرا اعمی بنفسه سعیدن عاجزدر مریض کبی (خلافا لهما) اعمانک قائد
بولدیغنده امامین اختلاف ایلمشلر (وکذا الخلاف فی الحج) حجده اولان خلاف دخی بو خلاف کبیدر یعنی اعمی
قائد بولسه امام ابو حنیفه قتنده واجب اولمز امامین قتنده واجب اولور صاحب کافی وتسهیل دیمشلردرکه
حق سبحانه وتعالینک (اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله وذروا البیع ذلکم خیر لکم ان کنتم
تعلمون) قول شریفندن اون ایکی شیء اقتباس اولنور بعضیسی عبارت وبعضیسی اشارت وبعضیسی دلالت
وبعضیسی اقتضاء اذن عام (اذا نودی) قول شریفندن اقتباس اولنور وجماعت (فاسعوا) قول شریفندن
اقتباس اولنور وبوندن فهم اولنان بودرکه امامدن غیری اوچ کسنه اوله ومصر ووقت (وذروا البیع) قولندن
اقتباس اولنور زیرا اول ذکر ایچون برذاکر لازمدر باقی شروطی (فاسعوا) قول شریفندن مستفاددر مریضی
وکوترم وکورلر ونسوان ایچون سعی بوقدر سؤال ایچون خود اولرنده قراره نص شریف وارد اولمشدر وعبد
ومسافره واجب اولمدیغی کندو خدمتلرینه اشتغال لازم اولدیغیچوندر (ومن هو خارج المصر ان کان یسمع
النداء تجب علیه عند محمد وبه یفتی) شول من که خارج مصرده اوله اکر ندایی ایشدرسه صلاة جمعه انک اوزرینه
واجب اولور امام محمد قتنده وفتوی دخی بو قول ایله در قوله علیه السلام (الجمعة علی من یسمع النداء) وبعضیلر
مصر ایله رجل ما بینی برفرسخ اولورسه واجب اولور دیمشلردر ابو یوسفدن برروایتده ایکی فرسخ اولورسه واجب
اولور دیمشدر وامام محمد رجل ایله مصر ما بینی اوچ فرسخ اولورسه واجب اولور دیمشدر فتوی دخی بونک

اوزرينه دراكر بركوبلى يوم جمعه ده مصره داخل اولسه اكر جمعه نمازنه دكين مكثنه نيت ايلسه صلاة جمعه
اكا واجب اولور اكر وقت جمعه دخولندن اول خروجه نيت ايلسه لازم اولمز اما وقتك دخولندنصكره خروجه
نيت ايلسه صلاة جمعه اكا لازم اولور فقيه ابو الليث لازم اولمز ديمشدر وقاضيخانك دخى مختارى بودر جمعه كونى
اكر مسافر مصره داخل اولسه عزيمتى اول كون مصرده اولمق اوزره اولسه اوزرينه جمعه لازم اولمز مادامكه
اون بش كون اقامته نيت ايليه (ومن لاجمعة عليه ان اداها اجزأته عن فرض الوقت) واوزرينه جمعه
واجب اولمين كمسنه اكر جمعه نمازينى ادا ايدرسه وقتك فرضندن اكا كفايت ايدر واوزرينه جمعه لازم اولمين
مسافر وخاتون وعبد واعمى دخى بونلره مشابه اولانلردر (وللمسافر والعبد والمريض ان يؤم فيها) مسافر وعبد
ومريض ايچون صلاة جمعه ده امام اولمق جائزدر انلر امامته اهلدر انلردن وجوبك سقوطى رخصت ايچوندر
يچن حاضر اولسه لر اوزرلرينه فرض اولور اول تقديرجه سائر صلاتلر كبى امامتلرى جائزدر نبى عليه السلام
مكه ده ناس ايله جمعه يى ادا ايلديلر حال بوكه كندولر مسافر ايديلر بو دليل جوازنه كافيدر امام زفر قتنده جائز
دكلدر زيرا اوزرينه واجب دكلدر صبى ومرأه كبى (وتنعقد بهم) مسافر ومريض وعبد ايله جمعه منعقد اولور
يعنى امامك خلفنده بونلردن غيرى كمسنه اولمسه جمعه منعقد اولور شافعى بونك خلافنجه در (ومن لاعذر له
لوصلى الظهر قبلها جاز مع الكراهة) شول كمسنه نك عذرى اولمسه ظهرى صلاة جمعه دن اول قلسه جائزدر اما
كراهت تحريميه ايله مكروهدر وامام زفر جمعه اصالة فرضدر ظهر جمعه دن بدل كبيدر اصله قدرت وار ايكن بدله
رجوع جائز دكلدر دير وبزم ايچون دليل اصل فرض ظهردر كافه حقنده زيرا تكليف بحسب القدرتدر صلاة
ايله مكلف اولان كمسنه صلاة ظهرى اداقتنده انجق بنفسه اداء ظهره قادردر صلاة جمعه يه قادر دكل زيرا صلاة
جمعه نيجه شرايطه توقف ايدر يالكز شرط ايله تمام اولمز بو تقديرجه جمعه يى تكليف وسعندن خارج اولان تكليف
اولور الا بوقدر واردركه اجتماع شرائط ايله جمعه نمازينى ادا ايدن كمسنه صلاة ظهرك اسقاطى ايله مأمور
اولوب بو اسقاطه قدرت وار ايكن بلاعذر عدول ايلمكين صلات ظهرى ادا ايلمسى مكروه اولدى (ثم اذا سعى
اليها والامام فيها يبطل ظهره) اندنصكره عذرسز ظهرى قيلان مصلى جمعه يه سعى ايلسه حال بوكه امام
صلاتده اولسه اول كمسنه نك صلاة ظهرى باطل اولور وجمعه يه سعى خصايص جمعه دندر اكا سعى احتياطا ترك
ظهر منزله سنه تنزيل اولنور اما امام صلاتده اولمسه كويا كه جمعه يه سعى ايلمش كبى (وقالا لا تبطل مالم يدرك
الجمعة ويشرع فيها) امامين ديديلركه مادامكه جمعه يه ايرشوب وصلاة جمعه يه شروع ايلمينجه ظهرى
باطل اولمز (وكره للمعذور والمسجون اداء الظهر بجماعة فى المصر يومها) ومعذور ومسجون ايچون جمعه
كونى مصرده جماعت ايله اداء ظهر مكروه اولدى كرك امامك فراغندن اول اولسون كرك صكره اولسون
برابردر جماعتى جامعه اولان جمعه يه خلل ويرديكيچون مكروه اولدى اما اهل قريه بونك خلافنجه در زيرا انلرك
اوزرينه واجب دكلدر اكر جماعت ايله ادا ايدرلرسه كفايت ايدر جوازنك شرائطى موجود اولديغيچون
(ومن ادركها فى التشهد او سجود السهو يتم جمعة) شول من كه جمعه يه تشهدده ياخود سجدۀ سهوده ايرشه اول
كمسنه جمعه يى تمام ايدر ايرشديكى امام ايله قيلر باقيسنى بنا ايدر حديث شريف دلالتى ايله قال النبى
عليه السلام (ما ادركتم فصلوا وما فاتكم فاقضوا) وما فاتكمدن مراد ما ادركتم فصلوا قرينه سيله امامك
صلاتندن ديمكدر (وقال محمد يتم ظهرا ان لم يدرك اكثر الثانية) امام محمد ديديكه ظهرى تمام ايدر اكر جمعه نك
ايكنجى ركعتنك اكثرينه ايرشمزسه ثانيه نك اكثرينه ايرشمك ايكنجى ركعتك ركوعندن باشنى قالدرمدن
ايرشمكدر اكر اكثرينه ايرشمزسه ظهرى ادا ايدر زيرا من وجه جمعه در اول اعتبار ايله جمعه نيتسز ادا اولنمز
من وجه ظهردر بعض شرائطى كه جماعت ايدى انك فوتى ايچون ايمدى اول كمسنه درت قيلر ظهر اعتبارى ايله
وايكى ركعتده اوتورر جمعه اعتبارى ايله وايكى آخرنده قراءت ايدر نافله اولمق احتمالى ايله اما امامين قولى اوزره
اول كمسنه جمعه يه ايرشمشدر حتى جمعه يه نيت وايكى ركعت اولسى مشروطدر وامام محمدك دليلى ايچون شرط
بوقدر زيرا ظهر ايله جمعه بربرينه مخالفدر بربرينك تحريمه سيله اخر اوزرينه بنا صحيح اولمز اكر ركعت ثانيه نك
اكثرينه ايرشسه جمله نك اتفاقى اوزره جمعه يه ايرشمش اولور (واذا خرج الامام فلا صلاة ولا كلام حتى يفرغ من
خطبته) يچن امام خطبه ايچون منبره چيقسه امام خطبه دن فارغ اولنجه جماعت ايچون اصلا صلاة وكلام

بوقدر

بوقدر اكر بر كمسنه سنت جمعه يى ادا ايدركن خطيب خطبه يه باشلسه ايكى ركعتى ادادنصكره قطع ايدر اكر
بر ركعت قيلدى ايسه بردخى ضم ايدر وسلام ويرر اكر اوچ قيلدى ايسه دردى تمام ايدر (وقالا يباح الكلام بعد
خروجه مالم يشرع فى الخطبة) وامامين ديديلركه كلام مباح اولور امامك منبره خروجندنصكره مادامكه
خطبه يه شروع ايليه همان شروع ايلدكده مكروه اولور زيرا خطبه يى استماع فرض ايدى اول فرضى ترك ايلمكله
كراهت واقع اولدى قوله عليه السلام (اذا خرج الامام فلا صلاة ولا كلام (ويجب السعى وترك البيع بالاذان
الاول) جمعه يه سعى وترك بيع واجب اولور اذان اولده ودينلمشدركه سعى وترك بيع اذان ثانيده واجب اولور زيرا
اذان اول نبى عليه السلام زماننده اولمشدر وثانى حضرت عثمان رضى الله عنه زماننده اولمشدر (فاذا جلس
على المنبر اذن بين يديه ثانيا) يچن امام منبر اوزرينه جلوس ايلسه ثانيا امامك اوكنده اذان اوقنه بو منوال اوزره
اوقنمق متواتردر زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم زماننده بويلجه ايدى (واستقبلوه مستمعين) جماعت خطبه يى
استماع ايدر اولدقلرى حالده امامه استقبال ايدرلر يعنى اردلرين ياخود يانلرين دونميه لر استماع واستقبالده
قريب وبعيد برابردر بعضيلر امامه قريب اولمق افضلدر ديديلر وبعضيلر وجوب استماع خطبۀ اولى يه
مخصوصدر ديديلر اما اصح اولان اولندن اخرينه دكين استماع ايلمكدر تاتارخانيه ده مسطوردركه هر بلده كه
قليج ايله فتح اولنمشدر آنده خطيب منبره سيف ايله خطبه اوقومق كركدر (فاذا اتم الخطيب الخطبة اقيمت)
پس ايمدى خطيب خطبه يى يچن تمام ايلسه اقامت اولنور امام هر ركعتده فاتحه وديلديكى سوره يى قراءت ايليه
وايكنجيسى دخى جهر ايليه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينك قراءتنده اختلاف اولنمشدر وبعضيلر
سورۀ جمعه ومنافقين اوقومشلردر ديديلر وبعضيلر (سبح اسم ربك الاعلى وهل اتاك حديث الغاشية)
اوقومشلردر ديديلر يوم جمعه ده اجابت دعا ساعتنده اختلاف اولنمشدر اما اصح اولان امام منبرده اوتوروب
صلاتى اتمام ايدنجه اولان ما بيندر

باب صلاة العيدين

بو باب صلاة عيدين بياننده در عيدك اشتقاقى عوددندر رجوع ومعاودت معناسنه هر سنه ده عودت ايلديكى
ايچون اصلى واويدر واحدنده دخى واو لازمدر اويله اولسه واو يايه قلب اولنمشدر ميقات وميزان كبى وجمعى
اعياد كاور قياس اعواد وزنى اوزره كلمك ايدى لكن اصح اولان عودك جمعنه التباس لازم كلمسون ايچون
اعياد وزنى اوزره كلدى (تجب صلاة العيدين) ايكى بيرام نمازى واجب اولور سبب وجوبى (ولتكبروا الله
على ما هداكم) نص شريفيدر وتواتر اخبار نبى عليه السلام دخى وجوبنه دليلدر انس رضى الله عنهدن روايت
اولنديكه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم مدينۀ منوره يه دخول بيوردقلرنده اهل مدينه نك ايكى كونلرى
وار ايدى كه اول كونلرده لعب ايدرلردى نبى عليه السلام بيورديكه (قد ابدلكم الله بهما خيرا منهما الاضحى
والفطر) وامت دخى رسول عليه السلامدن بو كونه كلنجه اجماع ايدوب بر كمسنه انكار ايتممشدر عند الجمهور
واجبه در وبعضيلر سنتدر ديمشلر اصح اولان واجب اولمقدر يچن بر كونده ايكى عيد يعنى جمعه وعيد جمع اولسه
اولى سنت ثانى فرضدر بونلرك بريسى ترك اولنمز (وشرائطها كشرائط الجمعة وجوبا واداء سوى الخطبة) صلاة
عيدينك شرطلرى خطبه دن غيرى وجوبا واداء جمعه نك شرطى كبيدر زيرا جمعه ده خطبه سز صلاة جائز دكلدر
اما عيدينده خطبه سز نماز جائزدر زيرا سنتدر شرط دكلدر نهايت ترك ايلمكله سنته مخالف بولنوب اساءت ايلمش
اولور اكر خطبه صلاتدن اول اولمش اولورسه ينه جائزدر زيرا مقصود حاصل اولور لكن متوارث اولان سنته
مخالفت ايلمكين مكروه اولور عيد شريفك خطبه سيچون اذان واقامت بوقدر (وندب فى الفطر ان يأكل شيئا
قبل صلاته) عيد فطرده صلاتدن اول برشى اكل ايلمك مندوب اولدى انس رضى الله عنهدن روايتدركه صلاة
عيده كتمزدن مقدم رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اوچ ياخود بش ياخود يدى تمر اكل ايدرلردى (ويستاك
ويغتسل ويتطيب) مسواك استعمالى وغسل وكوكچك قوقولر ايلمك مندوب اولدى رسول اكرم صلى الله عليه
وسلم بويلجه ايلردى زيرا اول يوم اجتماعدر وبرفرد رايحۀ كريهه دن متأذى اولمسون ايچون (ويلبس احسن ثيابه)
واحسن ثيابى كيمك مندوب اولدى (ويؤدى فطرته) وصلاتدن اول فطره سنى ويرمك دخى مندوبدر زيرا نبى
عليه السلام حضرتلرى بويلجه ايشلرلردى وتقدم ويرمك فقرانك فراغ بالنه سببدر يوم عيدده رسول

عليه السلام (اغنوهم عن المسئله فى هذا اليوم) بيورردی اكر تأخير دخی جائزدر اما تعجيلی افضلدر
(ويتوجه الى المصلى) مصلايه توجه دخی مندوب اولدی (ولا يجهر بالتكبير فى طريقه) طريق مصلاده تكبيری
جهر ايلمك دخی مندوب اولدی امام اعظم قتنده (خلافا لهما) امامين خلاف ايدوب طريقده تكبيری جهر
ايلمك مندوبدر ديديلر ابو حنيفه قولنك وجهی بودر كه ثناده اصل اخفادر اما اضحی ده جهر شارعك تعيينيدر
زيرا اول كون يوم تكبيردر قال الله تعالى (واذكروا الله فى ايام معدودات) بوذكردن مراد تكبيرات
عيد اضحيدر اما عيد فطر بويله دكلدر (ولا يتنفل قبلها) صلاة عيددن مقدم نافله قلنمز زيرا نبی عليه السلام
صلاته حريص ايكن ايلممشدر روايت اولنوركه يوم فطرده على كرم الله وجهه مصلايه چيقوب برنيجه خلق
نماز قيلدقلرن كوريجك بونيجه نمازدر كه هيچ حضرت رسول زماننده اولمش دكلدر ديدكده حاضر اولنلر بونی نهی
ايلمزميسز ديو سؤال ايلدكلرنده نصكره (ارأيت الذى ينهى عبدا اذا صلى) زمره سندن اولمقدن خوف ايدرم
ديو جواب بيورمشلردر (ووقتها من ارتفاع الشمس قدر رمح او رمحين الى زوالها) صلاة عيدينك وقتی شمسك
بر رمح ياخود ايكی رمح مقداری ارتفاعندن زوالنه وارنجه در انس رضى الله عنهدن روايت اولنديكه بر هلال
شوالده هوا بلوطلی اولوب اصحاب اول كونی صائم اولديلر زوالدنصكره بر قاچ كمسنه كلوب نبی عليه السلام
حضورنده دونكی كوردك ديو شهادت ايلديلر حضرت افطار ايلمكه امر ايدوب و يارين مصلايه چيقمغه
امر و تنبيه بيورديلر اكر بعد الزوال صلاة عيد قلنمق جائز اوليدی حضرت عليه السلام صلاتی يارينه تأخير
ايتمزدی (وصفتها ان يصلى ركعتين يكبر تكبيرة الاحرام) صلاة عيدك صفتی ايكی ركعت قلمقدر احرام تكبيری
كبی تكبير ايدراولديغی حالده الينی بغليه قرائت حالنده اولديغی كبی (ثم يثنى) اندنصكره ثنا ايليه يعنی سبحانك
اللهم اوقيه اخرينه وارنجه (ثم يكبر ثلاثا ثم يقرأ الفاتحة وسورة) اندن ال قالدرمغله اوچ كره تكبير ايده
اندنصكره فاتحه و سوره اوقيه (ثم يركع ويسجد ويبدأ فى الثانية بالقراءة ثم يكبر ثلاثا ثم اخرى للركوع)
اندنصكره ركوع و سجده ايليه و ثانيه ده قرائت ايله باشليه تمام قراءتدنصكره اوچ كره ال قالدرمغله تكبير ايليه
اندنصكره ركوع ايچون بر تكبير دخی ايليه بو قول ابن مسعودكدر و بزم ائمه مزك قولی دخی بودر و ابن عباس
ديديكه امام اوليده بر تكبير افتتاح ايچون و بش دخی افتتاحدنصكره و ركعت ثانيه ده بش تكبير و اندنصكره
قرائت ايليه و بر روايتده درت تكبير ايليه و قتا كه خلافت عباسيلره انتقال ايلدی ايسه ناسه ابن عباسك
قولی اوزره امر ايلديلر و منشورلرنده يازديلر و ابو يوسف بغداده كلوب صلاة عيدی تكبيرات ابن عباس ايله
قيلدی زيرا هارون الرشيد ابو يوسفك خلفنده ايدی امام محمددن روايتدركه بو تكبيراته نه مذهباونه
اعتقادا عمل اولنمز مذهب قول اولدركه ابن مسعودك قوليدر زيرا ابن مسعودك قولی عمر و ابو موسى اشعرى
و حذيفه و ابن زبير و ابو هريره و ابن مسعود انصارى رضى الله تعالى عنهم اجمعين مذهبلريدر اخذه بو اوليدر و بين
التكبيرات ذكر مسنون قلنمدی زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدن بر حديث شريف نقل اولنمدی اما امام
شافعی قتنده هر تكبير بيننده (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر) ديمك لازمدر (ويرفع يديه فى الزوائد)
امام تكبيرات زوائده ايكی الينی رفع ايليه قوله عليه السلام (لا ترفع الايدى الا فى سبع مواطن) اول يدی
موضعك بری تكبيرات صلاة عيدينيدر ابو يوسف ديركه رفع اولنمز زيرا رفع يد افتتاح سنتيدر زوائده ايسه
افتتاح يوقدر پس ايمدی رفع يد لازم دكلدر اما بزم حجتمز انفاذ كر ايلديكمزدر و امام تعوذ ايدر تكبيراتدن
اول ثنا كبی ابو يوسف قتنده و تكبيراتدنصكره تعوذ ايدر امام محمد قتنده زيرا انك قتنده تعوذ قراءته تابعدر امام
اكر سهو ازوائددن اولان تكبيراتدن ترك ايلسه ينه ركوعده تذكر ايلسه ينه ركوعده قضا ايدر سهو ايچون سجده
ايلمز زبدة الاسرار و تحفة الملوك شرحنده نقل اولنمشدر (ويخطب بعدها خطبتين) صلاة عيددنصكره
ايكی خطبه اوقيه ما بينلرنده اوچ ايت مقداری جلسه ايله فصل ايده (يعلم الناس فيهما احكام الفطر) احكام
فطری خطبه ده تعليم ايليه (ولا تقضى ان فاتت مع الامام) امام ايله ادا اولنان صلاة عيدی بر كمسنه فوت ايلسه
قضا اولنمز يعنی اول كمسنه منفردا صلاة عيدی قضا ايلمز جماعت شرط قلنديغيچون كلمهٔ مع فاتت ضميری راجع
اولان صلاته متعلقه دريوخسه فاتت لفظنه متعلق دكلدر حاصل معنی (اول الامام صلاة العيد لم يؤدها هو)
ديمكدر و شافعی ديركه يالكز صلاة عيد قيلنور تكبيرات عيد دخی ادا اولنور (وان منع عذر عنها فى اليوم

الاول) اكر اولكی كونده بر عذر صلاة عيددن منع ايلسه اول عذر هواده بلوط اولمق كبی وياخود بعد الزوال
امام حضورنده شاهدلرك شهادتی كبی ياخود زوالدن اول ثابت اولوب اما ناسك اجتماعی ممكن اولمق كبی
ياخود يوم غيمده صلاة عيد قيلنمش لكن صكره ظاهر اولسه كه زوالدنصكره ايمش بو مقوله عذرلر اولسه
(صلوها فى الثانية ولا يصلى بعده) ايكنجی كونده صلاة عيدی قيلرلر ولكن ايكنجی كوندنصكره قلنمز يعنی
اوچنجی كونده قلنمز اكر ايكنجی كونده دخی عذر اولسه قضا اولنمز جمعه قضا اولنمديغی كبی (والاضحى كالفطر
لكن يستحب تأخير الاكل فيها الى ان يصلى) دخی عيد اضحى احكام صفتده عيد فطر كبيدر لكن اضحاده صلاة
عيد ادا اولنجه تأخير اكل مستحبدر روايتدركه نبی عليه السلام يوم نحرده طعام اكل ايلمزدی نمازدنصكره
كلوب اضحيه سندن اكل ايدردی (ولا يكره قبلها فى المختار) عيد اضحانك صلاتندن مقدم اكل اولنمق
مكروه دكلدر مختار اولان بودر (ويجهر بالتكبير فى طريق المصلى) عيد اضحاده مصلى طريقنده تكبير جهر
اولنور عيد فطر بونك خلافنجه در بر روايتده همان طريقده تكبير اولنه مصلاده اولميه بر روايتده امام صلاته
شروع ايدنجيه دكين تكبير ايليه (ويعلم فى الخطبة تكبير التشريق والاضحية) و امام خطبه ده تكبير تشريق
و قربانی ناسه تعليم ايليه (ويجوز تأخيرها الى الثانى والثالث بعذر وبغير عذر) صلاة اضحايی ايكنجی و اوچنجی
كونه عذر ايله دخی عذرسز تأخير ايلمك جائزدر زيرا صلاة اضحيه وقتی ايله موقتدر پس بو اجلدن اضحيه نك
ايامی ايله تقييد اولندی لكن تأخير ايله مسیء اولور بغير عذر منقوله مخالفت ايلديكی ايچون و اما اوچنجی
كوندنصكره جائز دكلدر و قضا اولنمز بو محلده عذرك كراهيتی نفی ايچوندر صلاة فطر بونك خلافنجه در اكر
صلاة فطری جماعت بلا عذر يارينه تأخير ايلسه لر جائز دكلدر (والاجتماع يوم عرفة تشبيها بالواقفين ليس بشئ)
يوم عرفه ده واقفين فى العرفات اولنلره تشبيها اجتماع ايدوب طورمق برشیء دكلدر يعنی برشيئی مفيد دكلدر
ابو يوسف و محمددن روايت اصولدن غيريده نقل اولنمشدركه مكروه اولميه اما اصح اولان اولكی كلامدر
و دينلمشدركه تعريف فعل روافضدر و بعضيلر بو فعل مستحبدر زيرا اهل كتابه تشبيهدر اهل كتابه تشبيه ايدن
كمسنه ايچون ثواب حاصل اولور ديمشلردر ابن عباسدن دخی روايت واردركه بصره ده كندوسی بو فعلی اشلمشدر
اما بزم ائمه مز قتنده بو مقوله فعلی ارتكاب افعال حسنه دن دكلدر عرفه ده وقوف مكان مخصوصده عبادته
مخصوصه در اويله اولسه غيری مكانده اول عبادت متصور دكلدر بر كمسنه كعبه دن غيری بر مسجدك اطرافنی
طواف ايلسه عياذا بالله تعالى يخشى عليه الكفر مقوله سی بر فعلدر زيرا نبی عليه السلامدن تعريف نقل
اولنمشدر دينده اختراع جائز دكلدر ابن عباسدن نقل اولنان وعظ و تذكيردر يوخسه تشبه دكلدر (ويجب
تكبير التشريق عقيب الصلاة) تكبير تشريق واجب اولور قوله تعالى (واذكروا الله فى ايام معدودات) بوندن
مراد تكبير تشريقی سنت دخی ديمشلردر لكن اصح اولان واجب اولمسيدر تشريق لغتده تقديد اللحم يعنی ات
قورتمق معناسنه اكثر بونده ات قورتمق واقع اولديغيچون تكبير تشريق تسميه اولنمشدر قال النبى عليه السلام
(لا جمعة ولا تشريق ولا فطر ولا اضحى الا فى مصر جامع) نبی عليه السلامك تشريقی واجبات ما بيننده ذكر
ايلديكی واجب اولمسنه دلالت ايدر ثقاتدن نيچه كمسنه لر على كرم الله وجههدن نقل ايدوب تكبيری نفی ايدوب
صكره واجب ديمشدر بو مثللو وجوبی اقتضا ايدر اختيارده دخی مسطوردر صاحب كنز سنت اولمسنه ذاهب
اولمشدر و قدورى و هدايه مختلف فيه اولمق ايله اطلاق اوزرينه ذكر ايلمشلردر (من فجر يوم عرفة) تكبير تشريق
عرفه كوننك صلاة فجرندن (الى عصر يوم العيد) بيرام كوننك عصرينه دكين در تكبير تشريقك ابتدا و انتهاسنده
بين الصحابه اختلاف اولديغی ابو حنيفه دن روايت اولنمشدركه كبار صحابه دن عمر و على و ابن مسعود رضى الله
عنهم يوم عرفه نك صلاة فجرندن ابتدا اولنه ديمشلر و علمامز دخی بونی اخذ ايتمشلردر صغار صحابه دن عبد الله ابن
عباس و عبد الله بن عمر و زيد بن ثابت يوم نحرك صلاة ظهرندن ابتدا اولنه و بعض روايتده ابو يوسف دخی بوكا
رجوع ايتدی ديمشلردر و مذهب شافعی بودر اما انتهاسنده اختلاف اولنوب ابن مسعود رضى الله عنه
عرفه نك فجرندن ايام نحرك عصرنه وارنجه تكبير اولنور ديمشدر بو تقديرجه تكبير سكز وقت صلاة اولور
وجهرده بدعت اولمغين اقل ايله اخذ ايلمشدر قال الله تعالى (ان الله لا يحب المعتدين اى الجاهرين بالدعاء وقوله
تعالى (ادعوا ربكم تضرعا وخفية وقال الله تعالى (واذكر ربك فى نفسك تضرعا وخفية ودون الجهر ورأى النبى

عليه السلام (اقوا ما يرفعون اصواتهم عند الدعاء فقال انكم لن تدعوا اصم ولا غائبا) يچون برشیء اكثرايله اوله
اقلنی اخذ ایلمك اولیدر وابو حنيفه رضی الله عنهك حجتی چونكه بدايه بركونده واقع اولدی كه حجك ركنی انده ادا
اولدی قطع دخی بركونده كركدر حجك بر ركنی دخی آنده ادا اولنه اول ركن طوافدر يوم نحرده تمام اولورايمدی
تكبير دخی عرفه نك فجرندن يوم نحرك عصرنه دكين اولنجه اركان حج ايله تمام اولمشدر (على المقيم بالمصر) تكبير
تشريق مقيم مصر اوزرينه واجب اولور مسافر واهل قرايه واجب دكلدر (عقيب كل فرض) هر فرضك
عقيبنده واجب اولور اما بعد الوتر وبعد الصلاة النافله تكبير اولنمز (ادى بجماعة مستحبة) اويله فرض كه جماعة
مستحبه ايله ادا اولنه جماعت ايله ديمكله منفرددن احترازدرادی دیمكله قضاده تكبير اولمغه اشارتدر مستحبة
ديمكله جماعت نسادن احترازدر مادامكه ايچلرنده رجل اولميه انلره تكبير واجب دكلدر (وبالاقتداء يجب
على المرأة والمسافر) امامه اقتدا ايتمكله تكبير تشريق خاتون ومسافر اوزرينه واجب اولور زيرا خاتون ومسافر
اوزرينه واجب دكل ايدی لكن امامه تبعيت ايله واجب اولور اما خاتونلره صوتلرينی اخفا ايلمك لازمدر
(وعندهما الى عصر آخر ايام التشريق) امامين قتنده تكبير تشريق ممتد اولور آخر ايام تشريقك عصرنه دكين
بو قول على كرم الله وجهه نكدر امامدن روايت اولنان قولك بری دخی بودر احتياطا بونی اخذ ايلدی زيرا
امر عبادتده هر قچنكه وجوب ايله عدم بيننده برشیء دوران ايلسه احتياطا وجوب طرفی اخذ اولنور ابن عمردن
روايتدركه آخر ايام تشريقك فجرندن قطع اولنه شافعی بو قولی اخذ ايلمشدر (على من يصلی الفرض) تكبير
تشريق فرض قيلان كمسه نك اوزرينه واجب اولور تقدم ايدن شيئلردن بريسی شرط قلنمدی نه مقوله ادا اونه
مقوله ادم اولورسه اولسون فرضی ادا ايلدكدنصكره انك اوزرينه تكبير واجب اولور (وعليه العمل) ناسك عملی
امامينك قولی اوزرينه در (وصفته ان يقول مرة الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر ولله الحمد)
تكبيرك صفتی بو كلام سعادت انجامی بركره ديمكدر مرة قيدی شافعينك قولندن احترازدر زيرا انك قتنده اوچ
كره (الله اكبر) ديمك اوزره در بزم قتمزده تكبير معهود بركره ديمكدر شول كمسنه لركه ايكی اوچ كره ديرلر تحقيقا
انلر سنته مخالفت ايلمش اولورلر بو تكبير ابراهيم پيغمبر صلوات الله على نبينا وعليه دن مأثوردر ديرلديكه
جبريل عليه السلام قربانی كتوردكده حضرت ابراهيم ذبح اسمعيله عجله ايلمك خوفندن جبريل عليه السلام
(الله اكبر الله اكبر) ديدی حضرت ابراهيم جبريل امينی كوردكده (لا اله الا الله والله اكبر) ديدی حضرت
اسمعيل دخی نداكلديكن بيلدكده (الله اكبر ولله الحمد) ديدی اخرينكه حضرت ابراهيم واسمعيل عليه
السلامك تكبيرلريدر اما واجب ياسنت اوله ابن عمردن روايت اولنديكه حضرت رسول اكرم صلى الله عليه
وسلم بيورمشدركه (افضل ماقلت انا والانبياء من قبلی يوم عرفة الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر
الله اكبر ولله الحمد) (ولا يتركه المؤتم ان تركه امامه) مقتدی تكبير تشريقی ترك ايلمز اكر امامی ترك ايدرسه ده زيرا
تكبير صلاتدنصكره اولور بونده امامه تابع اولمز حتی امام ابو يوسفدن روايت اولنوركه يوم عرفه ده صلاة
مغربده ناسه امامت ايلدم استادم ابو حنيفه بكا اقتدا ايلمش ايدی تكبيری سهو ايلدم استادم تكبير ايلدی
پس ايمدی دلالت ايدركه امام تشريق تكبيرينی ايلمسه مقتدی ايلمك لازمدر ترك ايتمك كركدر

باب صلاة الخوف

بو باب صلاة خوف بيانده در (ان اشتد الخوف من عدو او سبع) انسانك عدودن ياخود يرتيجی جانورلردن خوفی
زياده اولسه فخر الاسلام مبسوطنده ذكر ايلمشدركه عند البعض خوف ايله مراد عدونك حاضر اولمسيدر
بوخسه حقيقت خوف دكلدر عدونك حضوری خوف مقامنه اقامت اولندی نته كيم رخصت مشقته
تعليق اولنميوب نص سفر ايله تعليق اولنمشدر زيرا سفر سبب مشقتدر سبب مسبب مقامنه اقامت اولندی
عدو دخی بو محلده سبب خوفدر حقيقة خوف مقامنه اقامت اولندی عامهٔ مشايخ قتنده اشتداد خوف شرط
دكلدر بلكه صلاة خوفك جوازنه سببدر (جعل الامام طائفة بازاء العدو وصلى بطائفة ركعة ان كان مسافرا
او فی الفجر) امام بو طائفه يی عدونك مقابله سنده قويوب بر طائفه ايله بر ركعتی ادا ايدرا كر مسافر ايسه ياخود
صلاة فجرده ايسه زيرا صلاة سفرك وفجرك وجمعه نك وعيدينك شطرلری بر ركعتدر (وركعتين ان كان مقيما
او فی المغرب) ايكی ركعت ادا ايدرا كر مقيم ياخود صلاة مغربده ايسه طائفهٔ اولی ايله ايكی ركعت ادا ايدر زيرا

صلاة مغرب تنصيف قبول ايتمز اكر امام خطا ايدوب طائفهٔ اولی يه بر ركعت وطائفهٔ ثانيه يه ايكی ركعت
قيلديرسه ايكی طائفه نك دخی صلاتی فاسد اولور اما اولكی طائفه نك صلاتنك فسادی وقتسز انصرافلری
ايچوندر اما طائفهٔ ثانيه نك صلاتنك فسادی وقتا كه انلر ركعت ثانيه يه ايرشديلر انلر شفع اوله ادراك ايلدكلری
ايچون طائفهٔ اوليدن اولديلر پس بو تقديرجه رجوعلری زماننده انصراف ايلديلر صلاتلری باطل اولدی
(ومضت هذه الى العدو) امام ايله ادا ايدن طائفهٔ عدو جانبنه كيده (وجاءت تلك) وعدو جانبنده اولنلر كله لر
لقوله تعالى (ولتأت طائفة اخرى لم يصلوا فليصلوا معك (وصلى بهم ما بقی) امام عدو جانبنده اولان طائفه ايله
قيلر باقی قلان ركعتی (وسلم وحده) امام يالكز سلام ويره زيرا امامك صلاتی تمام اولدی اما قوم سلام ويرميه لر
صلاتلری ناقص اولديغيچون (وذهبوا الى العدو وجاءت الطائفة الاولى واتموا بلا قراءة) بر طائفه عدو طرفنه
كيده لر وطائفهٔ اولی كله لر بلا قراءة صلاتلری تمام ايدهلر زيرا بونلر لاحقلردر كويا كه امام خلفنده طورلر
حكمنده در (ثم الطائفة الاخرى واتموا بقراءة) اندنصكره طائفهٔ اخری كله لر قراءت ايله تمام ايدهلر زيرا انلر
مسبوقلردر (ويبطلها المشی والركوب والمقاتلة) يعنی صلاة خوفده عدو مقابله سنده طوردقدنصكره صلاة
خوفی مشی وركوب ومقاتله ابطال ايدر زيرا بونلر عمل كثيردر اما عدو طرفنه مشی تجويز ايتمشلر شافعی قتنده
مقاتله ابطال ايلمز زيرا حق تعالى اخذ سلاح امر ايتمشدر قوله تعالى (وليأخذوا حذرهم واسلحتهم) اخذ سلاح
امر قتالك جوازی ايچوندر بزم ايچون دليل قتال صلاتی منافی عمل كثيردر اخذ اسلحه عدويه خوف
ويرمك ايچوندر بوخسه جواز قتل ايچون دكلدر روايت اولنديكه نبی عليه السلامدن يوم خندقده درت وقت
نماز فوت اولدی كيجه ايله قضا ايلدی وقال عليه السلام (ملاء الله بيوتهم وقلوبهم نارا كما شغلونا عن الصلاة
الوسطى وفی رواية وقبورهم نارا) اكر مع القتال صلاة جائز اولسيدی نيچون تأخير ايدرلردی حال بوكه يوم
خندق صلاة خوف مشروع اولدقدنصكره زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم صلاة خوفی غزوهٔ ذات
الرقاعده قلمشلردر بو غزا ايسه خندق غزاسندن مقدمدر واقدی وابن اسحق بو يلجه ذكر ايلمشدر
(وان اشتد الخوف وعجزوا عن الصلاة بهذه الصفة) اكر خوف مشتد اولوب ذكر اولنان صفتله صلاتی ادادن
عاجز اولورلر ايسه اكر نمازه شروع ايدرلر ايسه اعدا هجوم ايلمسی مقرر اولسه (صلوا وحدانا ركبانا يومؤن الى
ای جهة قدروا ان عجزوا عن التوجه) يالكز اولدقلری حالده قادر اولدقلری جهته ايما ايله صلاتی ادا ايدهلر اكر
اهل قبله طرفنه توجهدن عاجز اولورسه الله تعالينك (فان خفتم فرجالا او ركبانا فاينما تولوا فثم وجه الله) نص
شريفنی حجت اتخاذ ايدوب فرجالا ای قياما على ارجلكم) ديمكدر ورا كب اولدقلری حالده وقدرتلری اولان
طرفه توجه ايله اداء صلاة ايليه لر (ولا تجوز بلا حضور عدو) صلاة خوف جائز اولماز عدو حاضر اولمنجه زيرا
عدو ضرورت جواز صلاة خوفی منع ايدر اكر مكان بعيددن بر آلای اتلو كوروب عدو ظن ايلسه لر وياخود
توز كورنسه صلاة خوفی قيلسه لر صكره عدو اولمديغی ظاهر اولسه صلاة جائز اولماز (وابو يوسف لا يجيزها
بعد النبی عليه السلام) ابو يوسف صلاة خوفی نبی عليه السلام زماننده نصكره جائز كورمز صلاة خوف خاصة
نبی عليه السلامك حال حياتنده مشروع اولدی (واذا كنت فيهم) نص شريفی بوكا دلالت ايدر زيرا هر طائفه
نبی عليه السلامك خلفنده فضيلت صلاته نائل اولمق ايچون ايدی بو ايسه نبی عليه السلامدنصكره مرتفع
اولدی هر طائفه ايچون بر امام ايله اداء صلاة ممكندر بو تقديرجه ذهاب واياب صفتی ايله اداء صلاة جائز دكلدر
ديمشلردركه ابو يوسف صكره بو كلامدن رجوع ايلمشدر بزم ايچون دليل صحابهٔ كزين رضوان الله تعالى عليهم
اجمعين صلاة خوفی نبی عليه السلام حضرتلرندنصكره اقامت ايتمشلردر وصلاة خوفه سبب خوفدر خوف
ايسه حضرتك زماننده اولديغی كبی بعده مع الزياده اولمشدر وصلاة خوف نبی عليه السلامك خلفنده فضيلت
صلاة ايچون دكلدر زيرا صلاتده ترك مشی واستقبال قبله فرضدر خلف نبی ده اداء صلات فضيلتدر احراز
فضيلت ايچون ترك فرض جائز دكلدر وخطاب على الرسول يالكز اكا مختص دكلدر خطابات ده اكثر خطاب
عامدر الله تعالينك (خذ من اموالهم صدقة) قول شريفنده وارد اولديغی كبی زيرا نبی عليه السلام وخلفا
وامرا ايچون عامدر على الخصوص كه شرط تعليق اولنان عدم حكم ايجاب ايلمز بزم قتمزده اصولده بيلنديكی
اوزره بلكه قيام دليل اولنجه موقوف طورر بونك ايسه وجودنه دليل قائم اولديكه بعد النبی عليه السلام فعل

صحابه دن روایت اولنور سعید ابن ابی وقاص وابو عبیدة الجراح وابو موسی الاشعری بونلر صلاة خوفی اصفهانده اقامت ایلمشلردر وینه روایت اولنور که سعید بن ابی العاص طبرستانده مجوس طائفه سیله جنك ایلدکده کندی ایله حذیفة بن الیمانی وعبدالله بن عمر موجود اولوب صلاة خوفی قلمشلر وبر کمسنه بونلره انکار ایلمش پس ایمدی صحابه نك بو فعلی اجماع محلنه حلول ایلدی .

باب صلاة الجنازة

بو باب صلاة جنازه نك بیاننده در جنازه فتح جیم ایله میت وکسر جیم ایله سریر در الاعلی للاعلی والاسفل للاسفل بو دخی فتح وکسری مشعر اولدیغی بیاندن مستغنیدر (یوجه المحتضر الی القبلة) محتضر اولان کمسنه قبله طرفنه دوندریلور محتضر موته مشرف یعنی موته قریب اولان دیمکدر کانه موت اکا حاضر اولدی یاخود ملائکهٔ موت ویا عذاب حاضر اولدی دیمك اوله وعلامت احتضار ایکی ایاقلری مرخی اولمق وبورنی اکری اولمق دخی یکاقلری باتمق وبونك امثالی بعض شیئلردر (علی شقه الایمن) صاغ طرفی اوزرینه قبله یه توجه ایتدیریلور زیرا قبرده دخی وضع اویلجه در (واختیر الاستلقاء) استلقاء اختیار اولندی یعنی متأخرین قضاسی اوزرینه توجهی اختیار ایلدیلر زیرا استلقاء تغمیض عینه وشد لحیه یه وخروج روحه اسهلدر فی زماننا معتاد اولان دخی بودر (ویلقن الشهادة) شهادت تلقین اولنور ابو سعیددن راویت اولنور که قال النبی علیه السلام (لقنوا موتاکم لا اله الا الله) موتادن مراد موته قریب اولان کمسنه در لایق اولان بودر که محتضرك اطرافنده اولان کمسنه لر (لا اله الا الله محمد رسول الله) دیو تلقین ایده لر احتمالدر که ضجرده واقع اوله وتلقین اولنمق سنتدر قوله علیه السلام (من کان آخر کلامه لا اله الا الله دخل الجنة) حدیث شریفی دخی تلقینه دلالت ایدر زیرا حال احتضارده شیطان ایمانه تعرض ایلمك خوفی واردر وملك الموت روح انسانی بدندن نزع ایدر بو یله محلده مستعان اللهك عنایتی طلبی تلقینه محتاجدر ووقت تلقینده (یا فلان اذ کر دینك الذی کنت علیه ورضیت بالله ربا وبالاسلام دینا وبمحمد صلی الله علیه وسلم نبیا وبالقرآن اماما وبالکعبة قبلة) دیمك کرکدر اکر دینلورسه که تلقینك فائده سی ندر که ایمان ایله اولمش اولور ایسه تلقینه حاجت یوقدر اکر کافر اولمش ایسه اکا تلقینك فائده سی یوقدر بو سؤال تردید یه بعد الموت تلقین اوزره در یوخسه عند الاحضار اولان تلقین اوزره دکلدر ممکندر که ایمان ایله کتمسی تلقینه معلق اوله اصول کلامن مسئلهٔ تعلیقده بیلنن شیئی اوزرینه علی کل حال تلقین مندوبدر بلکه واجبدر وبعد الموت تلقینده اختلاف اولنمشدر وبعضیلر تلقین اولنور دیدیلر وبعضیلر نه امر اولنمشدر ونه نهی اولنمشدر حالی اوزره دیمشلردر امام الصغار دیمشدر که تلقین مشروعدر زیرا بعد الدفن روح وعقل عودت ایدر وتلقین اولنانی فهم ایدر صاحب عنایه دیمشدر که بن اوستادم قاضیخاندن اشتدم که مرغینانیدن حکایت ایدوب کندوسی بعض اصحابنه بعد الدفن تلقین ایدردی وتلقین بزه وصیت ایدردی وفقهاء دیمشلردر که حائض وجنب ونفسا محتضر حضورندن اخراج ورائحهٔ طیبه قونیلور وسورهٔ یس اوقنور وقارنی اوزرینه قلیج قونیلور اللری وایاقلری اوزادیلور (فاذا مات شدوا لحیته وغمضوا عینیه) برکمسنه فوت اولسه متوفانك صقالنی باغلیکز وکوزلرینی یومکز زیرا رسول علیه السلام ابی سلمه یه بویلجه ایلمشلردر اکر مفتوح العین ترك اولنسه کریه المنظر اولوب اعین ناسده قبیح اولوردی توارث امت دخی (ما رآه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) قول شریفنك اوزرینه در (ویستحب تعجیل دفنه) میتك دفننك تعجیلی مستحب اولور (عجلوا موتاکم فان یك خیرا قدمتموه الیه وان یك شرا فبعدا لاهل النار) یعنی اکر خیرلو ایسه محلنه ایلتمش اولورسز اکر شرلو ایسه اهل ناری کندیکزدن بعیدا یتمش اولورسز وفی روایة فبعدا واهل النار وموتی ناسه اعلام ایلمك لا بأسدر زیرا بونده طاعت اوزرینه تحریض واردر (واذا ارادوا غسله) چون میتی غسل مراد ایلسه لر غسل میت احیا اوزرینه سنت واجماع امت ومعنادن بر نوعله واجبدر اما سنت اولان ابی بن کعب رضی الله عنهدن روایة اولنمشدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر که وقتا که حضرت آدم محتضر اولدقده ملائکه جنتدن کفن وحنوطی ایله نازل اولدیلر وفات ایلدکده صو وسدر ایله اوچ کره غسل ایدوب وثیابدن وتر ایله تکفین ایتدیلر وجبرائیل امین امام اولوب بیت شریفده نمازنی قلدیلر وبو فعل آدم اوغللرینه سنتدر دیدیلر واجماع امت دخی بونك کبیدر اما معنالردن برمعنی دیندیکه میت جنازه نمازنده قومه امام منزله سنده در زیرا امامسز صلاة جائز

اولمز بو اجلدن ابن مسعود دیمشدر که (الجنازة سنة متبوعة) بو اجلدن امام کبی قوم اوزره میتك تقدیمی شرط قلندی زیرا امامك طهارتی جواز صلاتده شرطدر ومیتك دخی طهارتی کذلك تحقیقا بعد الموت اللهه عرض اولنور ورجوع دخی اکادر تعظیما لله تعالی غسل واجب اولدی بو اجلدندر که کافرلك دخی غسلی مسنون اولدی اکر اوزرینه نماز قلنمزسه ده ینه رجوعی اللهه در مجردا کا رجوع اولنمغله تعظیما لله تعالی غسل اولنور بونك ایچون سنت وارد اولشدر حق کافرده حدیث ابی طالبده نهایه ده بویلجه در ابی ابن کعب روایت ایلدیکه حدیثده وجوب اولدی زیرا ملائکه هذه سنة ولد آدم دیدیلر وجوب اولمش اولدی صاحب کافی ایراد ایلدیکی حدیث شریف ایله استدلال اولی ایدی اول حدیث بودرکه قال النبی علیه السلام للمسلم علی المسلم ستة حقوق اندن صکره مشایخ اختلاف ایلدیلر که میتك غسلی نه ایچون واجب اولور عبدالله بلخی حدث ایچوندر ثابت اولان نجاست ایچون دکلدر اکر نجاست ایچون اولایدی غسل ایله زائل اولمزدی سائر حیوانلرده اولدیغی کبی اما حدث حال حیاتده غسل ایله زائل اولدیغی کبی موتده دخی زائل اولور موت عقلی زائل ایدر ومفاصلی ارخا ایدردیدی شیخ ابو عبدالله الجرجانی ومشایخ عراقدن غیریلر غسل میت موت ایچون ثابت اولان نجاست ایچون واجبدردیرزیرا او میتك دم سائله سی موت ایله متنجس اولور سائر حیوانلره قیاسا بونلره دلیل بر مسلم بر قیویه دوشوب فوت اولسه صو یك جمله سنی اخراج ایلمك واجب اولور ینه بونك کبیدر بر رجل بر میتی غسل اولنمدین کتورسه وانك اوزرینه نماز قلسه صلاة جائز اولمز اکر غسل ازالهٔ حدث ایچون واجب اولسه قبل الغسل میت ایله نماز جائز اولوردی نته کیم بر کمسنه بر محدثی کتورسه وانکله نماز قلسه جائزدر پس ایمدی ظاهر اولدیکه غسل میتك وجوبی موت ایله ثابت اولان نجاست ایچوندر وبو نجاست غسل ایله ازاله اولوب سائر حیوانلرده اولمسی انسانك کرامتی ایچوندر عنایه ونهایه ده دخی بویلجه در شارح تحفه دیمشدر که اکر بر میت صوده بوغولسه ینه غسلی لازمدرزیرا خطاب غسله توجه ایلمشدر غسل ایسه اولمز الا قصد ایله اولور (وضع علی سریر مجمر وترا) تك بخورلنمش سریر اوزرینه وضع اولنه زیرا ابتار ایچون نص شریف وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام (ان الله وتر یحب الوتر) کیفیت بخور برکره ویاخود اوچ کره ویاخود بش کره دوران ایتدیریله (وتستر عورته) میتك عورتی ستر اولنور زیرا ستر عورت واجبدر آدم حیا ومیتا محترمدر رجال نسائی ونساء رجالی غسل حلال دکلدر خانه ده صغیر وصغیره حد شهوته بالغ اولمینجه بو ایکیسنی رجال ونساء غسل ایدرلر زیرا بونلرك اعضالری عورت حکمنده دکلدر بو تصریح اولنمشدر (ویجرد) میت صویلور یعنی اوزرنده اولان ثیابی چیقاریلور شافعی قتنده یکاری واسع کوملك ایچنده غسل اولنمق سنتدر اعنی غاسل اللرین یکاریته صوقوب بدنی غسل ایلیه اکر صقتی اولورسه یکارین یرته لر زیرا نبی علیه السلام متوفی اولدقده اوزرنده بولنان قمیصده غسل اولندی شول شیئکه کندو حقنده سنت اوله غیریلر حقنده دخی سنتدر مادامکه تخصیصه بر دلیل قائم اولمیه بو شافعینك سوزلریدر بز دیرزکه بزم ایچون دلیل حضرت عائشه رضی الله عنها روایت ایلدیکه وقتاکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم متوفی اولدی صحابهٔ کرامین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین غسلی ایچون اجتماع ایدوب بلمزلر نیجه غسل ایده لم کندی موتامز کبی می غسل ایده لم دیو تحیرده ایکن حق تعالی طرفندن بونلره نوم غلبه ایدوب وانلره برمنادی رسول اکرمی اوزرنده اولان ثیابی ایله غسل ایدلك دیو ندا ایلدکده صحابه اجتماع ایلدیلرکه سائر موتاده تجرید سنتدر انجق بغیر تجرید رسول اکرم حضرتلرینه مخصوص اولدی عظیم حرمت وشرفیچون (ویوضأ بلا مضمضة واستنشاق) ابدست الیویریلور مضمضه واستنشاقسز وضوء اغتسالك سنتیدر انلرك ایکیسی ترك متعذر اولدیغیچوندر زیرا مضمضه اغزده صویی اداره بعده اخراجدر استنشاق ایسه بورنه صویی بالنفس چکمکدر بونلرك میتده حصولی ممکن دکلدر شافعی دیرکه حیاتده اولدیغی کبی مضمضه واستنشاق ایلمك کرکدر بو اعتبار فاسددر نبی علیه السلام بیورمشدرکه المیت یوضأ ولا یمضمض ولا یستنشق (ویغسل بماء مغلی بسدر او حرض) میت غسل اولنور سدر ایله قاینامش صو ایله ویاخود اشنان ایله قاینامش حرض حانك ضمی ورانك سکونیله اشناندیدکاری اوتدرکه ترکچه چوغان دیرلر (ان وجدوا والا فالقراح) اکر سدر وحرض بولنمزسه ماء خالص ایله غسل اولنه قراح قافك فتحیله خالص معناسنه در (وغسل رأسه ولحیته بالخطمی) میتك باشی ولحیه سی خطمی ایله غسل اولنه استخراج ومسحه جمله دن ابلغدر اکر باشنده صاچی

وارايسه خطمی بولنمزایسه صابون ایله غسل اولنه قاموسده خطمی کسر خا ایله بر مشهور اوتدر مفتح ومحلل
ومنضجدر وملیندر حبس بوله وحصابه وقرحهٔ افعا یه وارتعاشه وجراحاتك تصحیحنه وتسکین وجعه نافعدر سرکه
ایله بهقه نافعدر وجع اسنانه مضمضه ایله نافعدر ونهش الهوام وحرق النارهده دخی نافعدر (واضجع علی یساره)
صول طرفنه طیاندر یله (فیغسل حتی یصل الماء الی مایلی التخت منه) پس ایمدی غسل اولنور حتی واصل
اوله شول محله که میتك صول طرفندن آلتنه ولی ایلمش اوله (ثم علی یمینه کذلك) اندنصکره صاغ طرفنه
طیاندر یله غسل اولسه حتی صو واصل اوله شول محله که صاغ طرفندن آلتنه ولی ایلمش اوله (ثم یجلس مستندا
ویمسح بطنه برفق) اندنصکره میت اوتوردیله مستندا وقارنی رفق ایله مسح اولنه روایت اولندیکه حضرت علی
کرم الله وجهه وقتا که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی غسل ایدوب مبارك قارننی رفق ایله مسح
ایلدی ومیتدن طلب ازلنان شیئی اندن طلب ایلدی برشیء کورمدی طبت حیا ومیتا دیو جواب ایلدی
(فان خرج منه شیء غسله ولا یعید غسله) اکر میتدن برشیء چیقارسه غسل ایلیه اما غسلنی اعاده ایلمیه
(ولا وضوءه) وضوسنی دخی اعاده ایلمیه (وینشفه بثوب) وبرثوب ایله یاشنی اله یعنی سیله کفن یاش اولمسون
ایچون (ویجعل الحنوط علی رأسه ولحیته) باشنه ولحیه سنه حنوطی قویه یعنی وضع ایده حنوط حانك فتحی ایله
اصناف طیبدن میت ایچون قلنان شیئه دیرلر زعفران وسدردن وغیری هرنه قدر طیب وارایسه خلط اولنسه
لابأس در (والکافور علی مساجده) کافوری سجده ایدن اعضالرینه قویه سجده ایدن سکز اعضادر النی وبورنی
وایکی ایاقلری وایکی اللری وایکی دیزلریدر بونلره کافور وضع اولنه بو اعضالره مواضع سجود تسمیه سی مجازدر
انجق سجود بونلر ایله حاصل اولور یوخسه موضع سجود ارضدر کافوره تخصیص اولمغه باعث رایحه سندن
قورد لر قاچدیغیچوندر (ولا یسرح شعره ولحیته ولا یقص ظفره وشعره) میتك شعری ولحیه سی تسریح
اولنمز وطرنقلری وشعری دخی کسلمز تسریح لغتده شعرك بعضیسی بعضندن تخلیصدر وبعضیلر طراق ایله
تخلیلدر دیمشلر شافعی اصبع ایله تسریح اولنور وظفر وشعری قص اولنور دیو نبی علیه السلام
(اصنعوا بموتاکم ما تصنعون بعرائکم) بیوردیغی حدیث شریفی ایله استدلال ایلمشدر (ولا یختن) ختان دخی
اولنمز ختان حقا احیاده سنتدر اما اموات ده کلدر (ثم یکفنه) اندنصکره تکفین اولنور واکر مالی اولمسه اول
میتك کفنی نفقه سی اوزرینه لازم اولان کمسنه نك اوزرینه در سنتی من جهة العدد در اما اصلنده واجبدر
شول دلیل ایله که دین وارث ووصیت اوزرینه مقدم اولدیغیچون (وسنة کفن الرجل قمیص وهو من المنکب
الی القدم) رجلك سنتی بر کوملکدر کوسلك اموز باشلرندن قدمه دککیندر (وازار ولفافة وهما من القرن
الی القدم) بری ازار وبری لفافه در بو ایکیسی دپه دن قدمه وارنجه (واستحسن بعض المتأخرین العمامه)
متأخرینك بعضی عمامه یی مستحسن کورمشلردر قاضیخان بزم قمزده کفنده عمامه یوقدر دیمشدر متأخرین
استحسان ایتمشلردر وابن عمردن مرویدر ومالك دخی بونك ایله اخذ ایلمشدر وقایه شرحی ابن ملك ده بعض
کمسنه لر عمامه یی کریه کورمشلردر اکر اشلنورسه کفن شفع اولمق لازم کاوردیمشلر ومحیطده مسطوردرکه اکر
نباشی یعنی کفن صویجی کفنی سرقه ایلسه اکر تازه ایسه وطاغلمش ایسه ثانیا تکفین اولنور رأس مالندن
اول نجه تکفین اولندی ایسه کرکسه مالی تقسیم اولمسون کرکسه اولمسون برابردر (وکفایته ازار ولفافة)
رجلك کفن کفایه سی ازار ولفافه در حضرت ابو بکر رضی الله عنهك (اغسلوا ثوبی هذین وکفنونی فیهما)
قول شریفی موجبنجه ایکیسی کافیدر (وسنة کفن المرأة درع وازار وخمار ولفافة وخرقة تربط بها علی ثدییها)
خاتون کفننك سنتی درع وازار وخمار ولفافه در وبرخرقه در که ایکی ممه سی اوزرینه ربط اولنور درع خاتونك
کوملکی در خمار باشنه اورته جك شیء خمارك طولی ایکی ذراع وعرضی قولتوغی آلتندن دیزلرینه وارنجه در
دینلمشدر که کوبکنه وارنجه در اما شول خرقه که وقت غسلده میتك عورتی اوزرینه وضع اولنور برپچق
ذراعدر وعرضی ایکی ذراعدر بونك اوزرینه زیاده یاخود ناقص ایدن فقد تعدی وظلم کلامنك مضمونی ایله
عمل ایتمش اولور (وکفایته ازار وخمار ولفافة) کفن مرأه نك کفایتی ازار وخمار ولفافه در بوندن اقل اولورسه
مکروه اولور ابو یوسف قتنده ازار ولفافه دخی کفایت ایدر بو ایکیسی ایله ستر عورت بولندیغیچون (وعند
الضرورة یکفی الواحد) ضرورتده بر کفن کفایت ایدر مقصود حاصل اولدیغیچون (ولا یقتصر علیه

بلا ضرورة) بلا ضرورة واحد اوزرینه اقتصار اولنمز (ویستحب الابیض) ابیض مستحبدر (ولا یکفن الا فیما
یجوز له لبسه حال حیاته) رجل تکفین اولنمز الا شول شیء ایله تکفین اولنور که حال حیاتنده انك ایچون کیمسی
جائز اوله (وتجمر الاکفان وترا) کفنلر بخورلنور وترا یعنی تك مجمری اوچ دفعه یا خود بش یا خود یدی دفعه
طیب ایله دوران ایتدیره لر (قبل ان یدرج فیها) میت اکفانه درج اولنمزدن مقدم تجهیز اولنور زیرا نبی علیه
السلام قزی ایچون تجهیزی امر ایلمشدر میت ایچون تجهیز اوچ موضعده اولور بری تسلیم روح محلنده اولور
رایحهٔ کریهه یی ازاله ایچون وبری غسل اولندقده وبری تکفین اولندقده خلفنده تجهیز اولنمز (وتبسط اللفافة
ثم الازار علیها) لفافه بسط اولنور اندنصکره لفافه اوزرینه ازار بسط اولنور (ثم یقمص ویوضع علی الازار)
اندنصکره تقمیص اولنوب ازار اوزرینه وضع اولنور (ثم یلف الازار من قبل یساره) اندنصکره صار یلور
صول طرفنه (ثم یمینه) اندنصکره صاغ طرفندن لف اولنور (ثم اللفافة کذلك) اندنصکره لفافه دخی لف
اولنور ازار لف اولندیغی کبی (والمرأة تلبس الدرع ویجعل شعرها ضفیرتین علی صدرها فوقه) عورت درع ایله
الباسلنور دخی مرأه نك شعری ایکی بلوك قلنور مرأه نك صدری اوزرینه که اول صدرده درع اوزرینه چیلاق
صدر ینه اولمیه (ثم الخمار فوق ذلك تحت اللفافة) اندنصکره خمار ابس اولنور درع اوزرینه لفافه آلتنه (ویعقد
الکفن ان خیف ان ینتشر) وکفن باغلنور اکر منتشر اولمقدن خوف اولنورسه (فصل) (الصلاة علیه فرض
کفایة) میتك اوزرینه صلاة فرض کفایه در اکر بعض قوم ادا ایدرسه بعضندن ساقط اولور اکر بری ادا ایلمزسه
جمله سی آثم اولورلر (وشرطها اسلام المیت) میت اوزرینه صلاتك شرطی میت مسلم اولمقدر زیرا الله تعالی کافر
اوزرینه صلاتدن نهی ایلمشدر قال الله تعالی (ولا تصل علی احد منهم مات ابدا ولا تقم علی قبره انهم کفروا بالله
ورسوله) (وطهارته) شرطك بری دخی طهارتدر حتی میت حقنده اوزرینه نماز قیلمق ایچون معتبره در نتکیم
میت اوزرینه نماز قیلان کمسنه لره طهارة معتبر اولدیغی کبی (واولی الناس بالتقدیم فیها السلطان) صلاة
جنازه ده تقدم ایله ناسك اولیسی سلطاندر روایت اولندیکه وقتا که حسن بن علی رضی الله عنهما متوفی اولدی
قرنداشی امام حسین سائر ناس ایله جنازه سنه چیقدیلر سعید بن العاصی والی مدینه ایدی حسین رضی الله
عنه سعیدی تقدیم ایلدی سعیدا بالا ایلمدکده حسین رضی الله عنه بیوردیلر که اکر سنت اولمیایدی تقدیم ایلمزدم
(ثم القاضی) سلطاندنصکره تقدم ناسك اولاسی قاضیدر (ثم امام الحی) اندنصکره جماعتك امامیدر زیرا
حیاتنده انك امامتنه راضی ایدی مماتنده دخی صلاتنه احق اولان امام حیدر (ثم الولی) اندنصکره ولیسی
اولادر اصلاح وایضاحده مسطوردرکه تقدیم سلطان واجبدر اکر حاضر اولورسه باقیسنك تقدیمی بالطریق
الافضلدر (الاقرب فالاقرب) یعنی عصبه ده ترتیب اولندیغی اوزرینه اولیاده دخی اقربی اختیار اولنه اکر اول
بولنمز ایسه اندنصکره ثم وثم بنی الاعیان که لابوین قرنداشلردر انلر تقدیم اولنلردر بنی العلات اوزرینه که بابا
بر قرنداشلردر (الا الاب فانه یقدم علی الابن) الا اب دکل پس ایمدی اب ابن اوزرینه تقدیم قلنور باباسی ایله اوغلی
جمع اولسه لر اب اوغلدن افضلدر زیرا اسیدر (وللولی ان یاذن لغیره فان صلی غیر من ذکر) ولی ایچون غیره اذن
ویرمکلك واردر پس ایمدی اکر غیر من ذکر که سلطان وقاضی وامام وولیدر بونلردن غیریسی صلاة میتی قلسه
(بلا اذن اعاد الولی ان شاء) اذنسز قیلسه لر ولی دیلرسه اعاده ایدر (ولا یصلی غیر الولی بعد صلاته) ولینك
صلاتندنصکره وایدن غیری کمسنه تکرار قلمز زیرا ولینك صلاتیله ادا اولنمشدر بردخی قیلنورسه نافله اولور
صلاة جنازه ده نافله مشروع دکلدر اما سلطان حاضر اولسه ولینك قلدیغی نمازی اعاده ایدر اما شافعی قتنده
صلاة جنازه مکرر جائزدر اکر دینلورسه که نبی علیه السلام حمزه رضی الله عنه اوزرینه یتمش کره نماز قلمشدر
جواب ویریلورکه انك تأویلی نبی علیه السلام احد قتلی سنده یتمش نفس اوزرینه مرة بعد مرة هربریسی ایچون
صلاة قیلمشدر نهایت موضوع اولان حمزه رضی الله عنه ایدی نبی علیه السلام هر صلاتده اکا دخی دعا
ایدردی بو تقدیرجه حمزه اوزرینه صلاة تکرار اولمق لازم کلمز (وان دفن بلا صلاة صلی علی قبره) اکر میت بلا
صلاة دفن اولنسه اول میتك قبری اوزرینه نماز قیلنور زیرا نبی علیه السلام انصاردن برخاتونك قبری اوزرینه
نمازنی قیلمشدر (مالم یظن تفسخه) مادامکه اول میتك طاغلمسی ظن اولنمیه اکر طاغلدیغی ظن اولنورسه
قیلنمیه ابو یوسفدن امالیسنده روایت اولنمشدرکه بلا صلاة میت دفن اولنوب بعده نماز قیلنمسنك مدتی اوچ

كوندراوچ كوندنصكره قبرى اوزرينه نماز قيلنمز نوادرده ابن رستم دخى بويلجه ذكرايلمشدر اما نبى
عليه السلام شهداء احد اوزرينه سكز كوندنصكره اداء صلاة ايلديكى روايتنك معناسى انلر ايچون دعا ايلدى
ديمكدر (ويقوم حذاء الصدر للرجل والمرأة) امام رجلك ومرأه نك صدرى برابرينه قائم اولورز يرا صدر
موضع قلبدر ونور ايمان قلبده در (ويكبر تكبيرة يثنى عقبها) بركره تكبير ايليه وعقيبنده ثنا ايليه ثناده اختلاف
اولنمشدر بعضيلر اللهم حمد ايليه وبعضيلر (سبحانك اللهم) اوقيه ديمشلردر فاتحه اوقيه الا مكركه ثنا نيتى ايله
اوقيه شيمدى ده بويلجه مذكوردر (ثم ثانية يصلى على النبى صلى الله عليه وسلم بعدها) اندنصكره ثانية تكبير
ايليه ونبى عليه السلام اوزرينه صلاة شريفه اوقيه تكبيردنصكره تشهدده اولديغى كبى (ثم ثالثة يدعو
لنفسه وللميت والمسلمين بعدها) اندنصكره ثالثة تكبير ايليه وتكبيردنصكره كندى نفسيچون وميت ايچون
وسائر مسلمانلر ايچون دعا ايليه اوچنجى تكبيردنصكره (اللهم اغفر لحينا وميتنا وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا
وكبيرنا وذكرنا وانثانا اللهم من احييته منا فاحيه على الاسلام ومن توفيته منا فتوفه على الايمان وخص
هذا الميت بالروح والراحة والمغفرة والرضوان اللهم ان كان محسنا فزد فى احسانه وان كان مسيئا فتجاوز عن
سيأته ولقه الامن والايمان والكرامة والزلفى وخلصه من عذاب القبر والنيران واسكنه فى دار الجنان مع الولدان)
اللهم اجعل قبره روضة من رياض الجنة ولا تجعل قبره حفرة من حفر النيران برحمتك يا ارحم الراحمين)
بو دعا اكر ميت مذكر ايسه بلافرق خص قولنه وارنجه بومنوال اوزره اوقيه مؤنثده هذه الميتة قرائت
ومؤنث ضميرى كذلك اجرا ايليه (ثم رابعة ويسلم عقبها) اندنصكره دردنجى تكبيرى ايدوب عقبنجه
سلام ويره زيرا رابعه دنصكره زمان تحلل در كه سلامدر ودردنجى تكبيردنصكره سلامدن غيرى دعا يوقدر اما بعض
مشايخ ربنا آتنا فى الدنيا حسنة وفى الآخرة حسنة وقنا عذاب النار برحمتك يا ارحم الراحمين) اوقومغى اختيار
ايتمشلردر وبعضيلر (ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب) قراءتنى اختيار
ايتمشلردر (وان كبر خمسا لا يتابع) اكر بشنجى كره تكبير ايدرسه متابعت اولنمز (ولا قراءة فيها) صلاة جنازه ده
قرائت يوقدر اما امام شافعى قتنده فاتحه قرائت اولنور زيرا صلاة جنازه من وجه صلاتدر اويله اولنجق
فاتحه سز صلاة اولمزدير بزم ايچون دليل ابن مسعودك قولى ديركه نبى عليه السلام صلاة جنازه ايچون
قرائت تعيين بيورمدى لكن فاتحه دعا نيتى ايله اوقونسه لابأسدر اما تلاوت نيتى ايله اوقونسه مكروهدر
اختيارده دخى بويلجه مسطوردر (ولا تشهد) صلاة جنازه ده تشهد دخى يوقدر زيرا بلاقعود تشهد مشروع
دكلدر (ولا رفع يد الا فى الاولى) صلاة جنازه ده تكبير اولدن غيرى رفع يد يوقدر شافعى قتنده هر تكبيرده رفع يد
جائزدر ابن عمردن روايت اولنمشدركه كندولرى هر تكبيرده رفع يد ايدرلر ايمش بزم دليلمز نبى عليه السلامدن
روايت اولنان لا يرفع يديه فى صلاة الجنازة سوى تكبيرة الافتتاح حديث شريفيدر (ولا يستغفر لصبى)
صبى ايچون استغفار اولنمز مجنون ايچون دخى استغفار اولنمز زيرا بونلرك كناهى يوقدر (ويقول بعد الثالثة
اللهم اجعله لنا فرطا) اما اوچنجى تكبيردنصكره ديه معناسى بودركه يا الله اول صبى يى امور آخرتمز ايچون
تكبير متقدم ايله فارط قيل وفرط لفظنك اصلى بر كمسنه دركه صو واوتلق طلبى ايچون قومنى تقديم ايلمش
اوله وحديث شريف دخى بو كلامى مؤيددر وقال النبى عليه السلام انا فرطكم اى متقدمكم (اللهم اجعله لنا
اجرا وذخرا) يا الله اول صبيى بزه اجر وذخيره قيل (واجعله لنا شافعا مشفعا) دخى اول صبى يى بزم ايچون شافع
مقبول الشفاعه ايله (ومن اتى بعد تكبير الامام لا يكبر حتى يكبر اخرى فيكبر معه) بر كمسنه امامك
تكبيرندنصكره تكبير ايليه حتى امام تكبير آخر ايلميجه وتكبير آخر ايلدكده امام ايله معا تكبير ايليه چون
امام سلام ويرسه مقتدى اوزرينه لازم كلن تكبيرى قضا ايليه جنازه رفع اولنمزدن مقدم زيرا صلاة جنازه ده
تكبيرتين متصور دكلدر (وقال ابو يوسف يكبر ولا ينتظر) ابو يوسف رحمه الله صلاة جنازه يه بعد تكبير
الامام كلن كمسنه منتظر اولوب تكبير ايليه بيورمشدر وشافعيك دخى قولى بودر زيرا اول كمسنه امامه
يتشمشدر هر حالده متابعت ايدر سائر صلاتده ايلديكى كبى اما ابو حنيفه ومحمد ايچون دليل صلاة جنازه نك
هر تكبيرى بر ركعت مقامنه قائم اولور حتى صحابه كزين رضوان الله عليهم اجمعين جنازه نك درت تكبيرى
ظهرك درت ركعتنه مشابهدر اكر بو تكبيرلردن برى ترك اولنسه صلاتى جائز اولمز زيرا ظهرك بر ركعتنى

ترك ايلمش كبى اولور اكر امامك تكبيرينه انتظار ايلمزسه اول كمسنه امامه ايرشديكى تكبيرلرى ايلمزدن مقدم فوت
اولان تكبيرى قضا ايلمش اولور بو ايسه منسوخدر اما تكبير رابعدنصكره ايرشسه امام ابو حنيفه ومحمد قتنده
تكبير ايلمسون زيرا صلاة جنازه انى فوت ايلمشدر اما ابو يوسف قتنده تكبير ايلسون وامام سلام ويردكدنصكره
اوچ تكبيرى قضا اولنور (كمن كان حاضرا حالة التحريمة) حال تحريمه ده حاضر اولان كمسنه كبى تكبير ايليه
(ولا يجوز راكبا استحسانا) نزوله قادر اولان راكب صلاة جنازه يى راكبا قلمق جائز دكلدر استحسانا زيرا صلاة
جنازه من وجه صلاتدر تحريمه بولنديغيچون ايمدى احتياطا اول راكب نازل اولوب صلاة جنازه يى قلسون
وقياس بوايديكه قاعدك صلاتى جائز اوله زيرا قاعدك دعاسى قائم دعاسى كبيدر (وتكره فى مسجد جماعة)
جماعته مسجد ايچنده صلاة جنازه مكروه اولور برروايتده كراهت تحريميه وبر روايتده كراهت تنزيهيه در
(ان كان الميت فيه) اكر ميت مسجد ايچنده اولورسه اول زمان مكروه اولور قوله عليه السلام (من صلى
على جنازة فى المسجد فلا اجر له) زيرا مسجد اداء مكتوبات ايچون بنا اولنمشدر (وان كان خارجه اختلف
المشايخ) اكر ميت خارج مسجدده اولورسه كراهت وعدم كراهتنده مشايخ اختلاف ايلمشلردر شونلركه
مسجد اداء مكتوبات ايچون اولديغنه نظر ايلديلر ميت خارج مسجدده اولدقده دخى صلاتى كريه كورديلر
اما شونلركه تلويث مسجد احتماله نظر ايلديلر ميت خارج مسجدده اولدقده صلاتى كريه كورمديلر شافعى
قتنده صلاة هر حالده مكروه دكلدر شافعينك دليلى شول روايتدركه سعيد ابن ابى وقاص فوت اولدى عائشه
رضى الله عنها جنازه يى مسجده ادخال ايچون امر ايدوب حتى ازواج نبى عليه السلام صلاتنى معا قلديلر
وبعض كمسنه لر عائشه حضرتلرينى تعييب ايلديلر بوفعل ايچون كندوسى بوكا واقفه اولدقده رسول اكرم
صلى الله عليه وسلم سهل بن البيضانك صلاة جنازه سنى مسجدده قيلديغنى نجب تيزاو نتمشلر صلاة جنازه دعادر
ايمدى مسجد دعايه غير يدن ازليدرديدى بومحلده دليل شافعى تمام اولدى بزم ايچون دليل (من صلى على جنازة
فى المسجد فلا اجر له) حديث شريفيدر وحديث عائشه دخى بزه دليلدر زيرا انك زماننده اكثر يا مهاجرين
وانصار ايدى انلر تعييب ايديجك دلالت ايدركه كراهت ما بينلرنده معروف ايمش ورسول عليه السلام سهلك
نمازينى مسجدده قلديغنك تأويلى بواولهكه نبى عليه السلام مسجدده معتكف اولديغندن طشره چقمدى
(ولا يصلى على عضو) بر عضو اوزرينه نماز قلنمز بر ميتك نمازى قلنور بالاتفاق اكر نصفى بلا رأس ياخود مع
الرأس اوله نصفندن اقلى بولنورسه اوزرينه نماز قلنمز بزم قتمزده امام شافعى قتنده بونك خلافيدر ابن ملكده
دخى بويلجه در (ولا على غائب) دخى غائب اوزرينه نماز قلنمز امام شافعى ديركه غائب اوزرينه نماز قلنور زيرا
نبى عليه السلام نجاشى فوت اولدقده غائب ايكن نمازينى قلمشدر اما بزم ايچون دليل بودركه اكر غائب ايچون
نماز قلمق جائز اوليدى نبى عليه السلام انتقال بيوردقده جميع امصارده نمازينى قيلرلردى بو ايسه اصلا نقل
اولنمشدر اما نجاشى اوزرينه رسول عليه السلامك صلاتى كشف مقوله سيدر حتى جنازه سى مشاهده
بيورمشلردر بو خصوصده ارتياب وترددا اصلا جائز دكلدر بلكه اعتقادنده حضرت رسول اكرمه كمال تعظيم
واردر نجاشى وفات ايلدكده قال النبى عليه السلام لاصحابه (هذا اخوكم النجاشى قد مات فقوموا فصلوا عليه)
پس كنديسى وصحابه كزين رضوان الله عليهم اجمعين نمازينى قلمشلردر ابن ملك اختيارده بويلجه ذكر ايتمشدر
(ومن استهل بعد الولادة) ولادتدنصكره بر صبى رفع صوت ايلسه استهلال واهلال لغتده هنوز طوغان
اوغلانك صوتنه ديرلر استهلال صبى ايچون ديمشلردر كه انده حياته دلالت ايدر شئ بولنمقدر ايمدى تحريك عضو
وكوزينى آچوب وقپامق كبى بونلر بولندقده (غسل وسمى وصلى عليه) غسل اولنور دخى اسمى قونيلور
واوزرينه نماز قلنور قوله عليه السلام (استهل المولود صلى عليه (والا غسل فى المختار) واكر مستهل
اولمزسه غسل اولنه مذهب مختارده هدايه وكافيده دخى بويله در زيرا اول مستهل اولميان صبى من وجه
جزءدر لكن همان غسل اولنور نفس اولمق اعتباريله ظاهر الروايه ده غسل اولنمز لكن مختار اولان غير
ظاهر الروايه در (وادرج فى خرقة ولا يصلى عليه) غسل اولندقدنصكره خرقه ايچنه درج اولنه اوزرينه
نماز قلنميه صاحب العنايه ديمشدركه اول مولود اكر مستهل اولورايسه من وجه جزء حكمنده در ومن
وجه نفس حكمنده در بوتقديرجه ايكى شبهه دن اكانصيب ويريلور نفس اعتباريله غسل اولنور اجزا

اعتبار ایله نماز قلنمز ارث دخی بو نردداوزرینه درا کر مستهل اولورسه وارث اولورا کر مستهل اولمزسه وارث اولمز
(ولوسبی صبی مع احدابویه لایصلی علیه) اکر بر صبی احدابوین یعنی اناسی یاخود باباسی ایله اسیر اولسه
وفوت اولسه اوزرینه نماز قلنمز زیرا اول صبی کافردر ابوینه تبعیت ایله (الاان اسلم احدهما) الامکر که ابویندن
بریسی اسلامه کلمش اوله اول زمان صبی غسل اولنور و نمازی قلنور احد ابوینك اسلامنه تبعا (للولد یتبع خیر
الابوین دینا) حدیث شریفی بوکا حجت کافیه در ویاخود داراسلامه تبعا نمازی قلنور اما لقیطده اختلاف
اولنمشدر بعضیلر مکانه تابعدر و بعضیلر ابوینه تابعدر دیمشلردر (اواسلم هو عاقلا) یاخود اول صبی صفت اسلامی
تعقل ایلدیکی حالده مسلمان اولسه (اولم یسب احدهما معا) یاخود باباوانا سندن بریسی کندی ایله سبی
اولنمسه اسلامه کلمه سنه حکم اولنوب غسل اولنور و نمازی قلنور (ولومات مسلم قریب کافر غسله غسل
النجاسة) اکر بر مسلمك کافر قریبی اولسه اول مسلم انی نجاست غسل ایدر کبی غسل ایلسون (وکفنه فی خرقة
والقاه فی حفرة) انی خرقه ایچنده تکفین ایلیه و بر چقوره القا ایلیه (اودفعه الی اهل دینه) یاخود اهل دیننه
تسلیم ایلیه روایت اولندیکه ابوطالب فوت اولدقده علی کرم الله وجهه رسول علیه السلامه کلوب
یارسول الله (ان عمك الضال قدمات) بر روایتده (ان الشیخ الضال قدمات) دیدی نبی علیه السلام غسل و تکفین
ایله دیو بیوردیلر و بر رجل ابن عباسدن سؤال ایلدیکه بنم انام نصرانیه فوت اولدی غسل و تکفین ایله نمازینی قلمه
ودفن ایله بیوردیلر (وسن فی حمل الجنازة اربعة) جنازه یی حملده درت کمسنه مسنون اولدی و قال النبی علیه
السلام من حمل جنازة اربعین خطوة کفرت عنه اربعون کبیرة (وان یبدأ) واول درت کمسنه بدأ ایلیه (فیضع
مقدمها علی یمینه ثم مؤخرها ثم مقدمها علی یساره ثم مؤخرها) پس ایمدی جنازه نك صاغندن مقدمنی صاغ
اموزینه اندنصکره مؤخرنی قویه ینه صاغ اموزینه اندنصکره صول طرفندن مقدمنی قویه صول اموزینه
اندنصکره مؤخرنی قویه ینه صول اموزینه بو اسلوب اوزرینه کتوررلر ایسه قرق آدم بورونکده قرق کناه
کبیره سی کفارت اولور (ویسرعوا به دون الخبب) سرعت ایله مشی ایده لر اما خبب ایله دکل زیرا ایلەنك بر نوعیدر
ومیت عجله اوزره کتورلمه سنك سببی نبی علیه السلامدن سؤال اولندقده (فان یکن خیرا عجلتموه الیه وان یکن
شرا وضعتموه عن رقابکم) بیورمشلر ویاخود (فبعدا لاهل النار) بیورمش اوله لر روایت اولندیکه ابوهریره
رضی الله عنه محتضر اولدقده وصیت ایلدیکه بنی قبریمه عجله اوزرینه قویه سز زیرا نبی علیه السلامدن (العبد
الصالح اذا وضع علی السریر یقول قدمونی واذا وضع العبد المسیء یقول یاویلی این تذهبون بی حدیث شریفنی
استماع ایلدم ایدی ایمدی عجله ده مبالغه ایده سز دیو سپارش ایدردی (والمشی خلفها افضل) جنازه نك
خلفنده مشی افضلدر قوله علیه السلام (الجنازة متبوعة) حتی نبی علیه السلام سعد بن معاذك جنازه سی
خلفنده مشی بیوردیلر علی کرم الله وجهه دخی معا یوررلردی نبی علیه السلام حضرتنه دیدیلر که ابوبکر و عمر
رضی الله عنهما او کنده یوررلر بوکا سبب ندر بیوردیلر که آنلر جنازه نك خلفنده یوریمکك افضلیتنی بیلورلر لکن
ناسه تیسیر ایچون بویله ایدرلر زیرا ناس جنازه نك او کنده یوریمکدن احتراز ایدرلردی اکر انلر خلافنی اختیار
ایلسه لردی طریق غایت مضیق اولوردی انلرك فعلی تیسیر امر ایچوندر بیورمشلردر و ابن مسعوددن
مرویدر که خلف جنازه ده مشی ایده نك او کنده مشی ایدندن فضیلتی مکتوبه ایله مکتوبه کبیدر اما شافعی
او کنده یوریمك افضلدر دیمش زیرا ابوبکر و عمر رضی الله عنهما او کونده یوریمشلردر دیو احتجاج ایدر تفصیلی
سابقده اکا جواب ویرلمشدر جنازه نك او کنده ذکر و قراءت رفع صوت ایله مکروهدر زیرا بومقوله فعل
کتابیدر انلره تشبه جائز دکلدر نهایه ده دخی بویلجه مسطوردر جنازه ایله کیدن کمسنه یه لایق بودر که دنیا
کلامنی سویلمیه و کلیه حتی ابن مسعود جنازه ده بر کمسنه ضحك ایلدیکنی اشتدکده سنکله ابدی سویلشمیه لم
دیو جواب ایلمشدر نساطائفه سی معا چقمیه لر بلکه کراهت تحریمیه ایله مکروهدر و جنازه ده نوحه و شق
جیوب و خمش الخدود حرامدر قال النبی علیه السلام (لیس منا من شق الجیوب وخمش الخدود ودعی بدعوی
الجاهلیة) بکا ایله ارسال دموع لا بأسدر (واذا وصلوا الی قبره کره الجلوس قبل وضعه عن الاعناق)
چن قبرینه واصل اولسه بیونلرندن اندروب وضع ایلمدن جلوس مکروه اولدی قال النبی علیه السلام
(من تبع الجنازة فلا یجلس حتی یوضع) محیطده افضل اولان جنازه نك اوزرینه تراب ایله تسویه اولنمایجه

اوتور

اوتورممقدرونه محیطده بر کمسنه سفینه ده فوت اولسه غسل و تکفین اولنوب نمازی قلندقدنصکره کفنی ایله
بحره القا اولنور (ویحفر القبر ویلحد) وقبر حفر اولنه وقبله دن طرفی شق اولنه (ویدخل المیت فیه من جهة
القبلة) میت قبره ادخال اولنور قبله جانبندن (ویقول واضعه بسم الله وبالله وعلی ملة رسول الله) دخی میتك
واضعی بسم الله وبالله وعلی ملة رسول الله دیه زیرا نبی علیه السلام ابی دجانه یی قبره وضع ایلدکده بویله دیمشدر
هدایه ونهایه ده بویلجه مسطوردر واما صحیح اولان ابودجانه نك غیریدر دیمشلر زیرا ابودجانه نبی علیه
السلامدنصکره خلافت ابوبکرده فوت اولمشدر و فاضل سعدی دیمشدر که ابودجانه عثمان رضی الله عنه
زماننده فوت اولمشدر غایة البیان صاحبی دیمشدر که ابودجانه هجرتدن اون ایکی سنه ده یمامه ده شهید اولمشدر
(ویسجی قبر المرأة) خاتونك قبری ستر اولنور (لا الرجل) رجلك قبری ستر اولنمز شافعی قتنده ستر اولنور زیرا
نبی علیه السلام سعد بن معاذك قبرینی ستر ایلدیکی روایت اولنمشدر اما بزم ایچون دلیل علی رضی الله عنه
میت دفن اولنور کن سرور ایدوب قبرینی ستر ایلدکارین کورد کده سترمز بوری نزع ایدوب بر رجلدر رجلك حالی
انکشافدر دیو بیورمشلردر اما سعدك قبری ستر اولنمنك تأویلی بودر که سعدك کفنی بدننی احاطه ایلمشدر قبری
ستر اولندی که اعضاسندن بر عضونه کمسنه مطلع اولمیه (ویوجه الی القبلة) میت قبله جانبنه توجه ایتدریلور
(وتحل العقدة) عقده دخی حل اولنور یعنی چوزیلور (ویسوی علیه اللبن اوالقصب) میت اوزرینه کرپیچ
وقامش تسویه اولنور (ویکره الآجر والخشب) طوغله و تخته ایله تسویه اولنمق مکروهدر (ویهال التراب)
تراب صب اولنور یعنی اوزرینه بر مقدار طپراق دوکولور (ویسنم القبر) قبر اورکلنور یعنی یردن بر قارش یادخی
زیاده مرتفع اولور (ولا یربع) قبر تربیع اولنمیه شافعی قتنده تربیع اولنور تسنیم اولنمز زیرا روایت اولنمشدر که
نبی علیه السلامك اوغلی ابراهیم فوت اولدقده مسطح و مربع ایلمدیلر بزم ایچون دلیل نبی علیه السلام تربیع
قبوردن بزی نهی ایلمشدر ابراهیم النخعیدن روایتدر کندیلر دیمشدر که بکا خبر ویرمشدر شول من که نبی علیه
السلامك و ابوبکر و عمر رضی الله عنهمانك قبرلرینی مسنم کورمشدر و قبر ابراهیم اولا مسطح اولوب صکره
مسنم اولمشدر غایه و نهایه ده دخی بویلجه در (ویکره بناؤه) قبرك بناسی مکروهدر (بالجص والآجر والخشب)
کرج و طوغله و تخته ایله بنا ایلمك مکروه اولدی زیرا بونلر بقا و زینت ایچوندر قبر ایسه بقا و زینت محلی دکلدر
(ولا یدفن اثنان فی قبر الا لضرورة) ایکی کشی بر قبره دفن اولنمز الا مکر ضرورت ایچون دفن اولنه و ایکیسنك
ما بیننه تراب قونیله ایکی قبر حکمنده اولمق ایچون (ولا یخرج من القبر) میت قبردن اخراج اولنمز (الا ان تکون
الارض مغصوبة) الا مکر که ارض مغصوبه اوله کفن دخی بویلجه در چن کفن مغصوب اولسه صاحبی راضی
اولمسه قبری آچیلوب اوزرندن اخراجی مراد ایلسه قبر آچیلوب اوزرندن کفن نزع اولنور بالاتفاق حاکم
عبد الرحمانك جامع صغیرنده چن میت کفنسز دفن اولنسه قبرا چلمز اما بر کمسنه قبر ایچنده بر اسباب یاخود
کیسه اله الحد اونوتسه قبری نبش ایدروا کرمیت دفن اولندقدنصکره ارض شفعه ایله النسه میت اخراج
اولنور (ویکره وطئ القبر والجلوس والنوم علیه) قبری بصمق و قبرده اوتورمق و قبر اوزرنده اویومق مکروه اولور
زیرا نبی علیه السلام نهی بیورمشلردر (والصلاة عنده) دخی قبر قتنده نماز قلمق مکروه اولور بر نصرانیه
بر مسلمدن حامل اولوب فوت اولسه بعضیلر مقابر مسلمینه دفن اولنور ولد حرمتنه و بعضیلر کندی مقابرینه
دفن اولنور دیمشلردر اکر بر حامله فوت اولسه و قارننده اوغلان حرکت ایلسه صول جانبندن قارنی شق اولنوب
اوغلان اخراج اولنور اما بر کمسنه اخرك بر انجوسنی یوتسه اولسه قارنی شق اولنمز الله تعالی اعلم

باب الشهید

بوباب شهید بیاننده در فعیل بمعنی المفعول اوله و بوکا شهید تسمیه اولنمسی ملائکه اکرام ایله موتنه حاضر اولدقلری
ایچوندر ویاخود جنت ایله شهود اولدیغیچوندر یاخود فعیل بمعنی فاعل اوله زیرا شهید حیدر کویا که ربی قتنده
حاضردر (هو من قتله اهل الحرب اوالبغی اوقطاع الطریق) شهید شول کمسنه در که اهل حرب یاخود اهل بغی
یاخود قطاع طریق اول کمسنه یی قتل ایلیه کرك حدیدوکرك حدیدن غیری خرق و غرق کبی هر نه مقوله شیئ ایله
اولورسه اولسون اول مقوله اولان کمسنه شهیددر (اووجد فی معرکة وبه اثر جراحة) یاخود اول کمسنه معرکه ده
بولنسه و آنده اثر جراحت اوله اول جراحت یا ظاهره یا باطنه اوله باطنه اولان کوزدن و قولاقدن قان

چقمق كبی زیرا بونلردن عادتا قان چقمق اولمز و بوغزدن صافی قان چقمق كبی زیرا بونلردن خروج ایدن دم باشه ضربدن حاصل اولور اما ذكردن حاصل اولان قانه اعتبار اولنمز ختاندن صادر اولمق احتمالی واردر دبردن آقان قانه دخی اعتبار اولنمز باسوردن اولمق احتمالی واردر و بورندن آقانه دخی اعتبار اولنمز رعاف اولمق احتمالی واردر و بوغازدن آقانه دخی اعتبار اولنمز زیرا سودادن اولمق احتمالی واردر بونلر قتله دلالت ایلمز غسل اولنور (او قتله مسلم ظلما) یاخود اول كمسنه یی بر مسلم ظلما قتل ایلسه ظلما قیدی رجما یا قصاصا مسلمانلر قتل ایلدیكندن احترازدر (ولم یجب بقتله دیة) دخی اول كمسنه نك قتلی ایله دیت واجب اولمیه بو قید شبهۀ عمد و خطادن احترازدر (فیكفن ویصلی علیه ولا یغسل ویدفن بدمه وثیابه) پس ایمدی تكفین اولنور اوزرینه نماز قیلنور و غسل اولنمز و قانی واسبابی ایله دفن اولنور زیرا اول كمسنه شهداء احد معناسنه در نبی علیه السلام انلر حقنده (زملوهم بكلومهم ودمائهم ولا تغسلوهم) و بر روایتده (لا تغسلوهم فان كل جارحة تفوح مسكا یوم القیامة) بیورمشلردر شول كمسنه كه آلت جارحه ایله ظلما قتل اولنه حال بوكه اول كمسنه طاهر و بالغ اولوب قتل ایله عوض مالی اولمیه شهداء احد معناسنه در وانلره الحاق اولنور شافعی قتنده شهید اوزرینه نماز قلنمز زیرا سیف ذنوبی محو ایدیجیدر اول تقدیرجه شهید شفاعتدن مستغنی در بزدیرزكه میت اوزرینه صلاة كرامتی ایچوندر شهید خود كرامته دخی اولیدر (الا مالیس من جنس الكفن كالفرو والحشو والخف والسلاح) الا جنس كفن اولمیان شیء ایله دفن اولنمز كورك و پنبه لی اسباب و ادلك و سلاح كبیلر نزع اولنور معا دفن اولنمز شافعی رحمة الله علیه زملوهم حدیث شریفی اطلاق اوزره حمل ایدوب مقتولك اوزرندن برشیء نزع اولنمق طرفنه ذاهب اولمشدر اما بزم ایچون دلیل سننده ابن عباسدن روایت اولنان امردر كه نبی علیه السلام قتلای احددن حدید و جلودك نزعنی امر ایلمشدر (ویزاد وینقص مراعاة لكفن السنة) كفن سنته رعایة زیاده و نقص اولنور مثلا بر مقتولك اوزرندن برشیء نزع اولنمق جائزدر اگر كفن سنتدن زیاده ثوب اولسه اگر ناقص ایسه زیاده ایلمك لازمدر (وان كان صبیا او جنبا او مجنونا او حائضا او نفساء یغسل) اگر مقتول صبی ویا جنب ویا مجنون ویا حائض ویا نفسا اولورسه غسل اولنور ابو حنیفه قتنده اما صبی غسل اولنمز زیرا سیف گناهی محو ایلمك صفتی ایله متصفدر صبیده خود گناه یوقدر كه انی ازاله ایلیه ایمدی شهداء احد معناسنده اولمین غسل اولنور مجنون صبی كبیدر اما جنبك شهادتی غسلی مانع دكلدر لكن جنابتی رافعه ایدیكی بلنمدی اول تقدیرجه جنابت رفع اولندیغی معلوم اولمغله غسل لازم كلدی روایتدر كه حنظلة بن ابی عامر الثقفی شهید اولدقده نبی علیه السلام بیورمشلردر كه حنظله یی ملائكه غسل ایلمشلردر حتی خاتوننه سؤال اولندقده جنب ایدی برصوت هایله مفزعه استماع ایتمكله الینه قلیچ الوب عجله اوزره كتمش ایدی دیو جواب ویردكده نبی علیه السلام صحابه یه خطاب ایدوب (غسله ملائكه) دیو بیورمشلردر حائض و نفسا دخی جنبه الحاق اولندی (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب غسل اولنمق جانبنه ذاهب اولمشلردر زیرا شهیدده غسلك سقوطی قتلده مظلومیتك اثرینی ابقا ایچوندر اگر اما ه حتی صبی و مجنونده خود مظلومیت دخی زیاده در اول تقدیرجه سقوط غسل بونلرده اولیدر اما جنب و حائض و نفسایه جنابت و حیض و نفاس ایله واجب اولان غسل موت ایله ساقط اولدی و غسل ثانی دخی واجب اولمدی شهید اولدیغیچون (ویغسل ان قتل فی المصر ولم یعلم انه قتل عمدا ظلما) اگر بر كمسنه شهرده قتل اولنسه و اول كمسنه عمدا ظلما قتل اولندیغی بیلنمسه غسل اولنور زیرا اول قتلده واجب اولان قسامه و دیتدر اگر بیلنسه كه عمدا ظلما قتل اولندیغی مقرردر و قاتلی دخی معلوم اولسه غسل اولنمز زیرا بونده واجب قصاصدر چقن بیلنمسه عمدا ظلما قتل اولندی لكن قاتلی معلوم اولسه غسل اولنور زیرا ینه واجب اولان قسامه و دیتدر (وكذا ان ارتث) ینه غسل اولنور ارتثاث واقع اولورسه یعنی احكام جنوندن بر حكم انك ایچون ثابت اولورسه (بان اكل وشرب او عولج او باع او اشتری او عاش اكثر یوم عند ابی یوسف) اكل ایتمكله یاخود ایچمك ایله یاخود معالجه ایتمكله یاخود بیع و شرا ایتمكله یاخود بر كونك اكثرنده حیاتده اولمغله بونلر احكام دنیادندر بونلردن بریسی بولنورسه غسل اولنور ابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب نهار كامل یاخود بر دلیل كامل كركدر دیمشدر (او مضی علیه وقت صلاة وهو یعقل) یاخود اول كمسنه نك اوزرینه بر وقت صلاة مرور ایلیه حال بوكه اول كمسنه نك عقلی باشنده اوله اوزرینه صلاة واجب اولور وجوب احكام بنادندر (او آواه خیمة)

باخود

یاخود اول كمسنه یی چادره كتوره لر (او نقل من المعركة حیا) یاخود معركه دن زنده نقل اولنه (او اوصی مطلقا عند ابی یوسف) یاخود وصیت ایلسه مطلقا گرك امور دنیا ایچون و گرك امور آخرت ایچون اولسون برابردر ابو یوسف قتنده (وقال محمد ان اوصی بامر اخروی لا یغسل) امام محمد قتنده غسل اولنمز اگر بر امر اخروی ایچون وصیت ایدرسه حاصل خلاف امور دنیا ایچون وصیت ایدرسه اتفاقا غسل اولنور اگر امور آخرت ایچون وصیت ایدرسه ابو یوسف قتنده غسل اولنور اما امام محمد قتنده غسل اولنمز خانیه ده وصیت ایكی كلمه ایله اولنورسه شهادتی باطل اولمز معلوم اوله كه بر كمسنه ارتثاث ایلسه اندنصكره فوت اولسه شهید اولمز لكن آخرتده ثواب شهدا كندو ایچون محققدر معلومدر كه عمر و علی رضی الله عنهما یی بعد الطعن اولرینه كوتوردیلر ایكیسی دخی شهید صحیح مسلمده ابو هریره دن روایتدر كه نبی علیه السلام حرا طاغنه یاخود شلك وادی اولمغله احد طاغنه كلدكده طاغ حركت ایدوب نبی علیه السلام ایله عمر و عثمان و علی و طلحه و زبیر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین بیله ایدیلر قال النبی علیه السلام (اسكن یا حراء او یا احد و یروی اهدأ فما علیك الا نبی وصدیق وشهید) بیورمشلردر ابن ملك دیمشدر كه شهیددن مراد جنسدر زیرا حدیث شریفده مذكور اولنلردن ابو بكردن غیریسی شهید اولمشلردر بو تقدیرجه بونلرك شهادتی احد قتلی سنك معناسنده اولمسنده حدیث شریفك ورودنه اقتصار اولندی صحیح مسلمده وارد اولمشدر كه شهدا بشدر مطعون و مبطون و غرق و هدمی و مقتول فی سبیل الله ابن ملك دیمشدر كه فی سبیل الله مقتول مؤخر ذكر اولندیغی ترقی بابندندر بوندن معلوم اولدیكه شهداعلی (مجاهد فی سبیل الله) قتل اولناندر ظاهر اولان بودر اندنصكره معلوم اوله كه بعض فقها (مجاهد فی سبیل الله) اولان مقتولی شهید حكمی تسمیه ایدوب بوندن غیریسنی شهید حقیقی تسمیه ایلمشدر پس ایمدی معنیء شهید حكمی شول شهیددر كه حكمی شهدانك اوزرینه جاری اوله و اول مقوله شهید حقیقة و حكما شهیددر و شهید حقیقینك معناسی شهید اولور حقیقته نظر ایله اما حكم شرعه نظر ایله شهید اوله مز و بعضیلر شهید حكمی فی سبیل الله مقتول اولاندن غیری یه اطلاق ایلدیلر پس ایمدی شهید حكمینك معناسی شول شیء اولور كه حقیقة شهید اوله بو تقدیرجه هر شهید حكمی حقیقی اولور اما هر شهید حقیقی حكمی اوله مز اولكی وجه اوزره ما بینلرنده عموم و خصوص مطلقدر و ثانی اوزره تباین در رفا فهم و بعضیلر اولی ترجیح ایلدیلر و بعضیلر ثانی یی ترجیح ایلدیلر اما راجح اولان اولكیدر بلكه حق دخی اولدر (ومن قتل بحد او قصاص غسل وصلی علیه) شول من كه حد سببیله یاخود قصاص سببیله قتل اولنه غسل اولنور و اوزرینه نماز قیلنور زیرا حق مستحق ایفا ایچون نفسنی ازاله دررروایت اولنمشدر و قتا كه ماعز رجما قتل اولندی ایسه عمی نبی علیه السلامه كلوب یا رسول الله ماعز قتل اولندی كلاب قتل اولندیغی كبی امر شریفكزندر دیدكده قال النبی علیه السلام (لا تقل هذا قد تاب توبة لو قسمت توبته علی اهل الارض لوسعتهم اذهب فاغسله وكفنه وصل علیه) بیورمشلردر (ومن قتل لبغی او قطع الطریق غسل ولا یصلی علیه) شول من كه اهل بغی اولدیغیچون یا قطاع طریق اولدیغیچون قتل اولنسه غسل اولنور و اوزرینه نماز قلنمز زیرا انلر ساعی بالفساد اولوب حقلرنده نص شریف وارد اولمشدر قال الله تعالی (لهم خزی فی الدنیا) صلاة ایسه شفاعتدر انلر ایسه شفاعته مستحق دكللردر علی كرم الله وجهه بغاة اوزرینه نماز قلمشدر و ینه علی كرم الله وجهه دن اهل بغی كفارمیدر دیو سؤال اولندقده دكلدر قرنداشلریمزدر لكن بزم اوزریمزه بغی ایتمشلردر نمازلرك تركی انلره عقوبت و غیریلره زجر ایچوندر امام شافعی دیمشدر كه اوزرلرینه نماز قیلنور زیرا مؤمنلردر و حق ایله قتل اولندیلر اول تقدیرجه رجم و قصاص مقتوللری كبی اولمشدر (وقیل لا یغسل ایضا) و دینلمشدر كه نماز قیلنمدیغی كبی غسل دخی اولنمز ابو یوسفدن انلر دخی ابو حنیفه دن روایت اولنمشدر غسل اولنمزلر دخی نمازلری قلنمز زیرا علی كرم الله وجهه حضرتلری خوارجی نهروانده غسل ایلمیوب و نمازلرین دخی قلمشدر (ویصلی علی قاتل نفسه) نفسنی قتل ایدنك غسل اولندقدنصكره نمازی قیلنور ابو حنیفه و محمد قتنده فاسقدر ساعی بالفساد دكلدر فسادی انجق كندی نفسنه در (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب انك قتنده غسل اولنمز و نمازی قلنمز باغی كبی سائره زجر ایچون بو صورت عمدا اولورسه اما خطاء ایلسه غسل اولنور و نمازی قیلنور

باب الصلاة فی الكعبة صح فیها الفرض والنفل

كعبهٔ شريفه ده فرض ونفل قلمق صحيح اولدى بزم قتمزده زيرا نبى عليه السلام يوم فتحده جوف كعبه ده نماز
قلمشدر اما اخى چلبى وزاهدى شرح قدوريده ومالك وشافعى بر قولده كعبه ايچنده اداء مكتوبات جائز دكلدر
وبعضيلر دخى فرض ونفل قلنمز ديمشلردر (ومن جعل ظهره على ظهر امامه جاز) شول من كه ظهرينى امامك
ظهرينه ايليه جائزدر يعنى ارقه سنه كاسه جائزدر زيرا استقبال كعبه وعدم تقدم امام بولنمش اولور
(ولوالى وجهه لا يجوز) اكر ظهرينى امامك وجهنه ايدوب قلرسه جائز دكلدر اقتداسى صحيح اولمديغى امام تقدم
ايلديكى ايچوندر (وكره ان يجعل وجهه الى وجهه) مصلى كندى وجهنى امامك وجهنه ايلمك يعنى مواجهه
اولمق مكروه اولدى اما جوازى امامه متابعت بولنديغيدر وتقدم امامكه مانع جواز صلاتدر اولدخى منتفى
اولديغيدر اما كراهتى مقابله اولمغله عبدهٔ صنمه تشبه بولنمسيدر لايق اولان مواجهه اولدقده ما بينه برستره
قومقدر (ولو تحلقوا حولها) اكر جماعت امامك اطرافنه حلقه اولسه لر (وهو فيها) وحال بوكه كعبه ايچنده (جاز)
جائزدر اكر قپوسى مفتوح ايسه غيرى مساجده محرابده امامك قيامى كبى اولور اختيارده بو يلجه مسطوردر
بو قول لا يقدركه مكروه اوله زيرا امامك محرابده قيامى مكروهدر نته كيم مكروهات صلاتده بيان اولنمشيدى
(وان كان خارجها) واكر كعبه نك خارجنده اولسه وناسك حلقه سى كعبه نك صولنده اولسه (جازت صلاة
من هو اقرب اليها) شول كمسنه نك صلاتى جائز اولوركه اول كمسنه كعبه يه اقربدر (منه) امامدن (ان لم يكن
فى جانبه) اكر اول اقرب امام جانبنده اولمزسه اكر اول اقرب امام جانبندن اولورسه جائز اولمز زيرا امامه تقدم بولنمش
اولور (وتجوز الصلاة فوقها) كعبه نك اوزرنده صلاة جائز اولور (وتكره) لكن مكروه اولور كراهتى ترك تعظيم
بولنمش اولور نبى عليه السلام يدى موضعده صلاتى نهى بيورمشلردر برى مجزره ده وبرى مزبله ده وبرى
مقبره ده وبرى حمام وبرى قوارع الطريق وبرى معاطن الابل وبرى ظهر بيت الله الحرام

كتاب الزكاة

بو كتاب زكاة بياننده در زكاة لغتده زياده معناسنه در زكى المال نمى وازداد ديمكدر وطهارت معناسنه ده كلور
قال الله تعالى (وتزكيهم بها اى تطهرهم) پس زكاتده دنياده مال واخرتده ثواب زياده لكى وار در وصاحبنك
طهارتنه باعثدر قال الله تعالى (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها) وصدقه تسميه اولنمسنه قولك
عبوديتده صدقنه دلالت ايدر اول اجلدن بو اسم ايله تسميه اولندى وزكاة وسنت واجماع امت ايله فرضدر
كما قال الله تعالى (اقيموا الصلاة واتوا الزكاة) وقال النبى عليه السلام (بنى الاسلام على خمس شهادة ان لا اله
الا الله واقام الصلاة وايتاء الزكاة) الى آخر الحديث ورسول عليه السلامدن بو كونه كلنجه اجماع امت فرضيتنه
منعقد اولمشلردر مشروعات بشدر برى اعتقادات برى عبادات برى معاملات برى عقوبات برى كفاراتدر
اعتقادات دخى بشدر الله يه ايمان وملائكه يه ايمان وكتبه ايمان ورسله ايمان ويوم آخرته ايماندر معاملاتى دخى
بشدر معارضات مناكحات مخاصمات امانات شركات عقوبات دخى بشدر قتل نفسده قصاص سرقه ايچون
اخذ مالده قطع يد زناده جلد ورجم عرض مؤمنى هتك ايلمه ده حد قذف كبى مرتد اولنه قتل كبى كفارات دخى
بشدر كفارة القتل كفارة الظهار كفارة الافطار كفارة اليمين كفارة جنايات الحج عبادات خمس دخى اوچ نوعه
متنوعه اولور برسى عبادت محض بدنيه در صلاة وصوم وجهاد كبى برسى عبادة ماليه در زكاة كبى
برسى ماليه وبدنيه ايله مركبه اولاندر حج كبى (هى تمليك جزء من مال معين شرعا) زكاة مالدن شرعا جزء
معينى تمليكدر معين جزؤك صفتيدر شرعا قيدى ايله صدقهٔ نافله خارج قالور (من فقير مسلم) مالدن جزؤ معينى
فقير مسلمه تمليكدر قال الله تعالى (انما الصدقات للفقرآء والمساكين) فقير مسلم قيدى ايله غنى وكافر خارج قالور
(غير هاشمى) هاشميدن غيرى فقير مسلمه تمليكدر هاشمى بنى هاشمه منسوب اولاندر انلر آل على وعباس
وآل عقيل وآل جعفر وآل حارث ابن عبد المطلبدر وذات سعادت اياتلرى غسالهٔ ايادئ ناس ايله ملوث اولمق
ايچون اوساخ وغساله دن كنديلرينى تبعيد وخمس الخمس بهره سى ايله تبشير ايدوب يا بنى هاشم ان الله تعالى
حرم عليكم غسالة ايدى الناس واوساخهم وعوضكم منها بخمس الخمس) بيورمشلردر (ولا مولاه)
وهاشمينك معتقنه دخى تمليك اولنميه موالى قريشدن برسى نبى عليه السلامدن سؤال ايدوب (اتحل لى
الصدقة فقال لا انت مولانا) بيورمشلردر لفظ مولى اضداددندر هم معتق وهم افندى معناسنه كلور بو محلده

مراد اولان معتقدر (مع قطع المنفعة عن المملك من كل وجه) مملكدن قطع منفعت ايله هر وجهله يعنى ويرلن
زكاة مالك منفعتندن منقطع اولمق ايله يعنى اقرباؤ تعلقاتنه مثلا اوغلنه واوغلى اوغلنه (وان سفل) وباباسنه
وجدينه وجدينك جدينه (وان علا) واحد زوجين اخره ويرميه زيرا بونلره ويريلجك قطع منفعت اولمش
اولور (لله تعالى) الله ايچون تمليكدر مصنفك لله تعالى ديديكى (على وجه النية مع الاخلاص) ديمكدر زيرا
زكاة عبادتده ايسه اخلاص لابدر قوله تعالى (وما امروا الا ليعبدوا الله مخلصين له الدين) لله تمليكه
متعلقدر (وشرط وجوبها) زكاتك وجوبنك يعنى فرضيتنك شرطى بو محلده وجوبدن مراد فرضدر زيرا
حق سبحانه وتعالينك واتوا الزكاة) قول شريفنك دليلى كبى دليل قطعى ايله ثابت اولمشدر (وادوا زكاة اموالكم
حديث شريفى دخى وارد اولمشدر بو محلده وجوب تعبيرى بودركه مقدارينك وكيفياتنك بعضى خبر احاد ايله
ثابت اولديغندندر ياخود فرض ووجوب مواضع آخرده ايكيسندن برينك استعمالى جائز اولمغله مجاز شايع
قبيلندن اولمقدر (العقل والبلوغ) وجوبنك شرطى عقل وبلوغدر زيرا بو ايكيسى اولمينجه تكليف صحيح اولمز
شافعى ديركه واجبدر واليسى ياخود وصيسى مالندن اخراج ايدر زيرا حق ماليدر ايكيسندن دخى مالندن
واجب اولور نفقهٔ زوجات وعشر وخراج كبى اما بزم ايچون دليل نبى عليه السلامك قول شريفيدر (رفع القلم عن
ثلاث عن النائم حتى يستيقظ وعن الصبى حتى يحتلم وعن المجنون حتى يعقل پس بزم مذهبمزده بونلرك اوزرينه
زكاة واجب دكلدر (والاسلام) وجوبنك برشرطى دخى اسلامدر زيرا كافر فروع ايمانله مخاطبدر واسلام
عباداتك صحتنه شرطدر (والحرية) شرطلك برى دخى حريتدر رقيق اوزرينه واجب دكلدر زيرا رقيق تملك
وتمليكه مالك دكلدر (وملك نصاب) شرطلك برى دخى نصابه مالك اولمقدر نصابدن اقلده زكاة واجب دكلدر
(حولى) نصابك صفتيدر اويله نصاب كه حولى اوله قوله عليه السلام (لا زكاة فى مال حتى يحول عليه الحول)
نص شريفى دلالت كافيه در زيرا حول فصول اربعه يى مشتملدر بو قدر مدتده نما متحقق اولمغين شرع شريف
حول تقدير ايلدى (فارغ عن الدين) اويله نصاب حولى كه ديندن فارغ اوله يعنى عباد طرفندن مطالبه اولنه جق
ديندن فارغ اوله اول دين دخى معجل ومؤجل واصالةً وكفالةً هر قنغيسى اولورسه اولسون بونلردن فراغ كركدر
اما دين نذر وكفارت ووجوب حج وصدقهٔ فطر وهدى ومتعه واضحيه بعد التعريف لقطه بونلر مانع زكاة
دكلدر ودين زكاة دخى مانع زكاتدر مثلا بر كمسنه نصابه مالك اولسه لكن اوزرندن كچن سنه نك زكاتى دينى
ذمتنده اولسه سنهٔ آتيه نك زكاتى اخراج اولندقده نصابه نقصان كاسه كچن سنه نك زكاتنى ويردكدنصكره
ثانيه نك زكاتنى منع ايدر عباد طرفندن مطالبه اولان دين كبى بعد الهلاك دخى دين زكاة كبى مانعه در
(وحاجته الاصليه) واول نصاب حاجت اصليه سندن فارغ اوله نبى عليه السلامك (المرؤ احق بكسبه)
حديث شريفى وابدأ بنفسك قول لطيفى حوائج اصليه سنك تقدمنه دلالت ايدر وحوائج اصليه ساكن
اولديغى اولر وكيديكى اثواب واثاث بيت وبنديكى اتلر وخدمت ايچون اولان قوللر واستعمال اولنان صلاح
وكتب فقه وتفسير وحديث والات حرفت دخى معاشنه لازم اولان شيلر حاجت اصليه در (نام ولو تقديرا) اكر
تقديرا دخى اولورسه اول نصاب نامى اوله يعنى زياده اوله نما دخى يا حقيقى اوله توالد وتناسل وتجارات كبى ياخود
تقديرى اوله كه استنما ممكن اوله زيرا تفارق اسعاردن وفصول اربعه نك كچمسندن استنما ممكندر كرك نما بولنسون
كرك بولنمسون حولان حول مقامنه قائم اقامت اولنور (ملكا تاما) اول نصاب صفات مذكوره ايله متصف
اولدقدنصكره ملك تام ايله مالك اوله يعنى براء اولميه زيرا مكاتب كرچه اليده اولان ماله مالكدر اما حقيقتده اول
مال مكاتبك افنديسنك ملكيدر (فلا تجب على مجنون ولا صبى ولا مكاتب) پس ايمدى مجنون وصبى ومكاتب
اوزرينه زكاة واجب دكلدر (ولا مديون مطالب من العباد فى قدر دينه) عباددن مطالبه اولنان دين ايچون
مديون اوزرينه مطالبه مقدارى دينده زكاة واجب دكلدر مثلا درت يوز درهمى اولسه ومطالبه اولنان
دين دخى درت يوز درهم اولسه زكاة واجب دكلدر اما درت يوز درهمه مالك اولسه مطالبه اولنان دخى ايكيوز
درهم اولسه باقى ايكيوز درهمدن زكاة واجب اولور (ولا فى مال ضمار وهو المفقود) مال ضمارده دخى زكاة
واجب دكلدر اول مال ضمار مفقود اولاندر وضمارك اصلى اضماردندر اضمار تغيب واخفا ايلمكدر واضمر
فى قلبه بوندندر ضمار شول ايشيدركه كوزدن غائب اوله وعينى قائم اوله لكن انكله انتفاع قابل اولميه مال مفقود

وعبد آبق كبى بونلره بكزرنه وارايسه ائمهٔ ثلاثه قتنده بونلردن زكاة واجب دكلدر زفر وشافعى خلاف ايدوب
اوچن اول مال ضماره واصل اولسه سنين ماضيه نك زكاتنى ويررز زيرا سبب متحقق اولدى وضمارايكن ال
ايرشمملك زكاتك وجوبنى محل دكلدر ابن سبيلك مالى كبى بزم ايچون دليل حضرت على كرم الله وجهه نك
(لازكاة فى المال الضمار) قول شريفيدر زيرا سبب مالى نافيدر وغما ايسه تصرفه قدرتده اولور اول تقديرجه سنين
ماضيه نك زكاتى واجب اولمز (والساقط فى البحر) وبحره دوشن مالن دخى زكاتى واجب دكلدر (والمغصوب
لابينة عليه) دخى مال مغصوبده كه انك اوزرينه شاهدى اولمسه اولدخى مال ضمار حكمنده در (ومدفون
فى برية نسى مكانه وما اخذ مصادرة) دخى شول مال بريه ده مدفون اولوب مكانى اونودلمش اوله انده دخى زكاة
واجب دكلدر دخى شول مال كه مصادرة اخذ اولنمش اوله كرك مصادره ايدن سلطان اولسون كرك غيرى
اولسون (ودين كان قد جحد ولا بينة عليه) وشول دين كه انكار اولنمش اوله وانك اوزرينه بينه دخى اولميه
انك حكمى دخى مال ضمار حكميدر بوذكر اولنان مال برقاچ سنه دنصكره اله كلسه سنين ماضيه نك
زكاتى واجب اولمز (بخلاف دين على مقر ملىء او معسر او مفلس او جاحد عليه بينة او علم به قاضى) شول دين كه
مقر غنى ياخود مقر فقير اوزرنده اوله ياخود مقر مفلس اوزرنده اوله وياخود بر منكر اوزرنده اوله اما دينى
اولديغنه بينه سى اوله ياخود بينه سى اولمديغى تقديرجه قاضينك علمى اوله يعنى دين قاضينك معلومى اوله
بوجمله بوقاروده ذكر اولنان بونك خلافنجه در زيرا بونلر مال ضمار حكمنده دكلدر (خلافا لمحمد فى المفلس)
امام محمد مفلسده خلاف ايدوب افلاسى حكم اولنديقدنصكره هلاك مرتبه سنه وارمشدر زكاة واجب
اولمز زيرا ابو يوسف امام محمد ايله افلاسك تحققنده موافقت ايدوب قبض اولندقده زكاة ماضى ويرلمك واجب
اولمسنه ذاهب اولمشلردر (وبخلاف ما دفن فى البيت ونسى مكانه) دخى خلاف شول مالده كه كندى بيتنده
دفن اولوب ومكانى فراموش اولنه اومقوله مالدن زكاة واجبدر زيرا قازمق ايله وصول ممكندر (وفى المدفون
فى الارض المملوكة او الكرم اختلاف) دخى ارض مملوكه ده ياخود باغده مدفون اولان مالك زكاتنده
اختلاف واردر جمله ارض قازلمق ايله وصول ممكندر زكاة لازمدر ديديلر وبعضيلر جمله ارضى قازمقده حرج
واردر زكاة واجب اولمز ديديلر (ويزكى الدين عند قبضه) دينيدن قبض اولنديغى مقداردن زكاة ويريلور معلوم
اوله كه دين اوچ نوعدر برى قوى برى وسط برى ضعيفدر قويه مثال (فنحو بدل مال التجارة عند قبض
اربعين) پس ايمدى بدل مال تجارت مثللو ده قرق درهم قبض ايلدكده بردرهم زكاتى ويرمك واجبدر
ثمن سوائم دخى دين قوى جنسندندر ودين وسطه مثال (وبدل ماليس كذلك عند قبض نصاب) وشول
بدل مالكه مال تجارت وثمن سوائم مثللو اولميه نصاب مقدارى قبض اولندقده زكاة ويريلور كرك حولان حول
اولسون كرك اولمسون برابردر ومال تجارتدن غيرى ديديكى خدمتنده اولان عبيدك ثمنى وثيابى بزلرينك ثمنى
واجرت داركبى ماللردر وضعيفه مثال (وبدل ماليس بمال عند قبض نصاب وحولان حول) وشول شيء بدلى
مثللو كه مال اولميه نصاب قبضنده وحولان حولده زكاة واجب اولور مال اولمين شيء كه مهر ووصيت وبدل خلع
وبدل صلح وديت وبدل كتابت وبدل مبيعات كبى بونلردن نصاب قبض اولنسه حول حولان ايلدكده
زكاة واجب اولور (وقالا يزكى ما قبض منه مطلقا) امامين ديديلر كه مزكى دينيدن قبض ايتديكى شيئك
زكاتنى ويره كرك حول حولان ايلسون كرك ايلمسون وكرك قليل اولسون وكرك كثير اولسون زيرا بونلرك جمله سى
برابردر مالينده ودين عينه ملحقدر وملحق اولديغى اجلدن دين ايله اشترا اولنور ومديون ذمتنده دينك حولان
حول ايلسى كويا كه كندى قتنده حولان ايلمشدر (الا الدية والارش وبدل الكتابة فعند قبض نصاب وحولان
حول) الا ديت وارش وبدل كتابتده نصابك قبضنى وحولان حولى شرط قلديلر زيرا بدل كتابت حقيقتده دين
دكلدر بو اجلدن بدل كتابته كفيل اولمق صحيح دكلدر وارش وديت دخى حقيقتده دين دكلدر عاقله اوزرينه واجب
اولمسى نائرهٔ قتل وجنايتى اطفا ايچوندر صله طريقى ايله اعتبار اولنمشدر پس صله طريقى ايله اولان شيئه قبل
القبض اعتبار اولنمز وبو اجلدندركه اكر عاقله فوت اولسه تركه سندن استيفا اولنمز صاحب تسهيل ديمشدركه
لايقدركه ديت وارش ايله دخى كفالت صحيح اولميه بدل كتابت ايله صحيح اولمديغى كبى (وشرط اداتها نية مقارنة
للاداء او لعزل المقدار الواجب) وزكاتك اداسنك شرطى ادايه وياخود مقدار واجبى تفريقه مقارن اولان نيتدر

زيرا

زيرا زكاة عبادتدر ايسه نيت شرطدر وزكاة اصل نيتك ادايه مقارن اولمسيدر لكن توزيع ايدوب متفرق
اولمغله حالت عزلده نيتك وجودى ايله اكتفا اولندى تيسير ايچون وصومده نيت تقديم اولنديغى كبى اكر
برسائل سؤال ايدوب امام بركمسنه دن كرهاً زكاتى اخذ ايدوب اهلنه توزيع ايلسه اول كمسنه نك عهده سندن
زكاة ساقط اولور حال بو كه ادايه مقارن نيت يوقدر بلانيت اولمغله صحيح اولمق كرك ايدى ديو جواب ويررسه
برديرزكه امام ايچون صدقاتى اخذ ايلمكده ولايت واردر ايدى دفعى مالكك رضا ونيتى ايله ويرمك مقامنه قائم
اولور باباًنك ولد صغيرى ايچون صدقهٔ فطرى اعطاسى كبى زيرا حين اعطاده من له الولايه نك نيتى مقارن اولمسى
كافيدر (ولو تصدق بالكل ولم ينوها سقطت) اكر مزكى نصابك جمله سنى بلانية تصدق ايلسه زكاة ساقط
اولور استحساناً قياس بو ايديكه ساقط اولميه ساقط اولمق زفرك قوليدر زيرا نفل فرض مشروعلردر صلاتده
اولديغى كبى تعيين لازمدر اكا جواب ويريلوركه واجب اولان جملهٔ مالندن جزءدركه ربع عشردر جميع مالده
خود متعيندر پس ايمدى بو بابده تعيينه احتياج يوقدر (ولو بالبعض لا تسقط حصته عند ابى يوسف) اكر
نصابك بعضنى تصدق ايلسه اول بعضك حصه سى ساقط اولمز ابو يوسف قتنده زيرا بعض متعين دكلدر
باقيده ايسه واجب محل اولمغين ساقط اولمز (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ايدوب بعض دخى كلدن معتبردر
زيرا واجب اولان كل ايچنده شايعدر ديرر (وتكره الحيلة لاسقاطها عند محمد) امام محمد قتنده زكاتى اسقاط ايچون
حيله مكروه اولور مثالى يدنده اولان نصابى اولاد صغارنه هبه ايتمك كبى حيله ضمننده سبب وجود منعقد
اولدقدنصكره حق فقرا ابطال اولنور (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف خلاف ايدوب حيله مكروه دكلدر ديرر زيرا
حق فقرا ابطال دكلدر انجق وجوبدن امتناعدر چوق اولوركه مزكى ايله كماهو حقه وجوبى اداده قصور ايدوب
كناهكار اولمق خوفندن حيله يه سالك اولور اوله اولسه معصيتدن فرار دخى طاعتدر صحيح اولان بودر محيطده
دخى بو يلجه در (ولو اشترى عبدا للتجارة فنوى استخدامه بطل كونه للتجارة) بركمسنه تجارت ايچون برقولى
اشترى اتسه استخدامه نيت ايلسه تجارت ايچون اولمسى باطل اولور وزكاة واجب اولمز هدايه ده مسطوردركه
نيت عمله متصل اولوركه اول ترك تجارتدر اكرچه امر عدمى ايسه ده نه عمل تسميه اولنور حقيقتده ترك
تجارت استخدام ايچون امساكدر بو امساك خود عملدر (وما نوى للخدمة لا يصير للتجارة بالنية ما لم يبعه)
دخى شول شيء كه خدمت ايچون نيت اولنمشدر نيت اخرى ايله تجارت ايچون اولمز ماداميكه اول شيئى بيع ايلميه
زيرا تجارت عملدر مجرد نيت ايله اعتبار اولنمز بو اجلدندركه مسافر مجرد نيت ايله مقيم اولور اما مقيم نيت ايله
مسافر اولمز الا حقيقة سفر ايله اولور (وكذا ما ورث) نيت ايله تجارت ايچون اولمديغى كبى ميراث اولان شيء دخى
نيت ايله تجارت ايچون اولمز عمله مقارن اولمديغى ايچون زيرا موروث وارثك ملكى اولور كندينك صنعى
يوغيكن بو اجلدندركه جنين دخى وارث اولوراندن خود عمل متصور دكلدر اما نيتدنصكره وارث اولديغى شيئى
تصرف ايلسه تجارت ايچون اولور نيتك عمله اقترانى ايچون لكن اوچن سوروث التون وكموش اولسه مجرد
ارث ايله تجارت ايچون اولور زكاة دخى واجب اولور (وان نوى التجارة فى ما ملكه بهبة او وصية او نكاح
او خلع او صلح عن قود كان لها عند ابى يوسف) اكر تجارته نيت ايلسه شول شيئده هبه ياخود وصيت ياخود
نكاح ياخود خلع ياخود قوددن صلح سببى ايله مالك اولمش اولسه اول شيء تجارت ايچون اولور ابو يوسف قتنده
زيرا نيت عمله مقارن اولمشدر اول عمل ديديكمز قبض وقبولدر وتجارت اكتساب مالدر ملكه داخل اولمز
الا قبول ايله اولوركه كسبيدر پس ايمدى بو تقديرجه تجارت ايچون اولمق صحيح اولور (خلافا لمحمد) امام محمد
خلاف ايدوب نيت عمله يعنى تجارته متصل اولمدى زيرا تجارت ديديكمز مبادلة المال بالمالدر بونده ايسه بولنمدى
وبو تجارت ايچون صحيح اولمديغنه ذاهب اولمشدر (وقيل الخلاف بالعكس) دينلديكه خلاف عكس ايله در
يعنى امام محمد قتنده نيت ايله تجارت ايچون اولور ابو يوسف قتنده تجارت ايچون اولمز بو بحثك حاصلى شول
شيء كه انسانك ملكنه داخل اولور ايكى نوع اوزره در برنوعى بغير صنع داخل اولاندر ارث كبى وبرنوعى ارث ايله
داخل اولاندر اولدخى ايكى نوعدر برنوعى بدل ماليدر شرا واجاره كبى وبرنوعى دخى بدل غير ماليدر مهر بدل
خلع ودم عمددن بدل صلح وغير بدل هبه وصدقه ووصيت كبى شول شيء كه بغير صنع داخل اولور آنده مجرد نيت
تجارت معتبر دكلدر بالاتفاق وشول شيء كه بدل غير مالى وياخود بغير بدل داخل اولور بالاده ذكر اولنديغى اوزره

خلاف اولنمشدر برکمسنه تجارت ایچون ارض عشری یاخود ارض خراجی اشترا ایلسه انك اوزرینه زکاة
تجارت اولمز زیرا ارضك حقی عشر یاخود خراجدر وزکاة عشر وخراجی بریره جمع ایلمك متعذردر دخی عشر
وخراج ایسه زکاتدن اقویدر بوایکیسی حولان حول اعتبار اولنمدین واجب اولور بیانیه ده بویلجه در
(والغا تعیین الناذر للتصدق الیوم والدرهم والفقیر) ناذرك فلان کون شو درهمی فلان فقیره تصدق ایده یم
دیو تعیین ایتمسی لغودر یعنی برکمسنه جمعه کونی شو اقچه یی فلان فقیره تصدق ایده یم دیو نذر ایلسه سبت کونی
برغیری اقچه یی برغیری فقیره تصدق ایلسه نذرنی ادا ایتمش اولور بزم قتمزده امازفر قتنده کفایت ایلمز زیرا
نذرندن غیری یی التزام ایلشدر بزم ایچون دلیل شول شیٔ که قربتدر تصدقك دخی اصلی اولدر اول قربت ایسه
نذر تحتنده داخلدر اول کمسنه ایسه آنی اعطا ایلدی تعیین ایسه قربت دکلدر اول تقدیرجه تعیین
باطل اولدی

باب زکاة السوائم

بو باب سوائم زکاتی بیانندهدر سوائم سائمه نك جمعیدر (السائمة هی التی تکتفی بالرعی فی اکثر الحول) سائمه
شول چارپادر که ییلك اکثرنده اوتلمغله اکتفا ایلیه اگر نصف حولده یاخود اکثرنده علف ویرلسه اول چارپا
سائمه اولمیوب علوفه اولور اگر سائمه نسل ایچون اولورسه زکاة واجب اولور اگر یوك ایچون وبنمك ایچون
اولورسه اصلا زکاة واجب اولمز (ولیس فی اقل من خمس من الابل زکاة) دوه ده بشدن اقلده زکاة یوقدر
(واذا کان خمسا سائمة ففیها شاة) اول بش دوه سائمه اولورسه اول سائمه ده برقیون زکاة واردر وطقوزه وارنجه
کذلك برقیون ویررا کر دینلورسه زکاتده اصل هر نوعك کندی جنسندن ویرلمك واجب ایکن دوه ده قیون
ویرلمکه سبب ندر جواب ویریلورکه علی خلاف القیاس نص ایله در زیرا بشده برخمسدر حال بوکه واجب اولان
ایسه ربع عشردر اولویله تجزیه ده ضرر عیب شرکت اولمغین بشده برشاة واجب اولدی شاة ایلك ربع عشرنه
قریب اولدیغیچون زیرا برشاة قیمتده بش درهم تقویم اولنور وبر بنت مخاض قرق درهم تقویم اولنجه بش
ابلده برقیون واجب اولمق معنی ایکیوز درهمه بش درهمك واجب اولمسی کبی اولور (وفی العشر شاتان) واون
دوه ده ایکی قیوندر (وفی خمس عشرة ثلاث شیاه) اون بشده اوچ قیوندر (وفی عشرین اربع شیاه) یکرمیده
درت قیوندر (وفی خمس وعشرین الی خمس وثلاثین بنت مخاض وهی التی طعنت فی الثانیة) ویکرمی بش
دوه دن اوتوز بش دوه یه وارنجه بنت مخاض ویریلور بنت مخاض شول دیشی کوشکدر که ایکی یاشنه کیرمش اوله
وانا سی غیریه حامل اوله وصاحب التحفه زکاتده اناثدن غیری جائز دکلدر مکرکه قیمت طریقی ایله اوله دیو ذکر
ایلمشدر ونصابینك ما بینی عفودر (وفی ست وثلاثین الی خمس واربعین بنت لبون وهی التی طعنت فی الثالثة)
واوتوز التیدن قرق بش دوه یه وارنجه بنت لبون واردر بنت لبون شول دیشی دوه در که اوچ یاشنه وارمش اوله
بنت لبون تسمیه سی اناسی طوغروب ذات لبن اولدیغیچوندر (وفی ست واربعین الی ستین حقة وهی التی طعنت
فی الرابعة) وقرق التی دوه دن التمش دوه یه وارنجه حقه واردر وحقه شول دوه در که رکوبه وحمله مستحق اوله
(وفی احدی وستین الی خمس وسبعین جذعة) والتمش بر دوه دن یتمش بش دوه یه وارنجه برجذعه واردر (وهی
التی طعنت فی الخامسة) جذعه اول دوه در که بش یاشنه کیرمش اوله (وفی ست وسبعین الی تسعین بنتا لبون
وفی احدی وتسعین حقتان الی مائة وعشرین) یتمش التی دوه دن طقسان دوه یه وارنجه ایکی بنت لبونکه اوج
یاشر دوه در وطقسان بردن یوز یکرمی یه وارنجه ایکی حقه واردر رکوب وحمله مستحق اوله پس ایکی واجب
ارا سنده عفو بشدن یکرمی بشه وارنجه درتدر ویکرمی بشدن اوتوز التیه وارنجه اوندر واوتوز التیدن قرق
التیه وارنجه طقوزدر وقرق التیدن التمش بره وارنجه اوندرتدر ویتمش التیدن طقسان بره وارنجه ینه اوندرتدر
وطقسان بردن واجب آخره وارنجه عفو اولنان اوتوز اوچدر (ثم فی کل خمس شاة) اندنصکره فریضهٔ استیناف
اولنوب هر بشده برقیون یعنی یوز یکرمی بش دوه ده ایکی حقه ویر یلور ویوز یکرمی بش دوه اولدقده ایکی حقه
وبرقیون ویر یلور یوز اوتوزده ایکی حقه وایکی قیون ویر یلور ویوز اوتوز بشده ایکی حقه واوج قیون ویر یلور
ویوز قرقده ایکی حقه درت قیون ویر یلور (الی مائة وخمس واربعین ففیها حقتان و بنت مخاض) یوز قرق بش
دوه یه وارنجه اندن ایکی حقه وبر بنت مخاض واردر یعنی زکاة ایچون بونلر ویر یلور (الی مائة وخمسین ففیها
ثلاث

ثلاث حقاق) یوز اللی یه وارنجه اندن اوج حقه واجب اولور یعنی زکاة ایچون حقه ویر یلور (ثم فی کل خمس شاة
اندنصکره ینه استیناف اولنوب هر بش دوه ده برقیون اونده ایکی اون بشده اوج یکرمیده درت قیون واردر
(الی مائة وخمس وسبعین ففیها ثلاث حقاق وبنت مخاض) یوز یتمش بش دوه یه وارنجه اندن اوج حقه وبر بنت
مخاض واجب اولور (الی مائة وست وثمانین ففیها ثلاث حقاق وبنت لبون) یوز سکسان التیه وارنجه اندن اوج
حقه وبر بنت لبون واجب اولور (الی مائة وست وتسعین ففیها اربع حقاق الی مأتین) یوز طقسان التیه وارنجه
اندهدرت حقه واجب اولور ایکیوزه دکین (ثم یفعل فی کل خمسین کما فعل فی الخمسین التی بعد المائة والخمسین)
اندنصکره هر اللیده اشلنور اللیدنصکره اولان یوز اللیده اشلندیکی کبی مثلا ایکیوزده درت حقه واجب اولدی
ایکیوزدنصکره بشده برقیون اونبشده اوج قیون یکرمیده درت قیون یکرمی بشده بر بنت مخاض اوتوز
التیده بنت لبون وقرق التیده حقه واجب اولور اللی یه وارنجه بعده ایکیوز اللیدنصکره فریضه بویلجه
استیناف اولنور قاضیخانده ومبسوطده مسطوردرکه چن دوه ایکیوز اولسه مزکی مخیردر استرسه درت حقه
ویررا استرسه بش بنت لبون ویرر که قرقده بر بنت لبون دوشر ودوه ده واجب اولان دیشیدر ارکك واجب اولمز
مکر قیمتی طریقی اولورسه جائزدر (والبخت والعراب سواء) دوه ده بخت وعراب برابردر بختینك جمعیدر
عربی وعجمی دوه دن مولد اولوب ایکی اورکچی واردر بخت نصره منسوبدر وعراب عربینك جمعیدر زیرا اسم
ابل ایکیسنی دخی متناولدر اختلاف صفتده در صفت ایسه بخت وعرابی نوعندن اخراج ایلمز (فصل) ولیس
فی اقل من ثلاثین من البقر زکاة) بقرده اوتوزدن اقلده زکاة یوقدر یعنی واجب دکلدر (فاذا کانت ثلاثین
سائمة ففیها تبیع وهو ما طعن فی الثانیة او تبیعة) پس ایدی چن اوتوز صغر سائمه اولورسه اول اوتوزده
بر تبیع واجب اولور تبیع اول بوزاغودر که اوزرندن برحول حولان ایدوب ایکنجی یه داخل اولمش اوله
یاخود بردیشر بوزاغو اوله (الی اربعین ففیها مسن وهو ما طعن فی الثالثة او مسنة) قرق صغر اولدقده اول قرقده
برمسن واجب اولور مسن شول طانه در که ایکی سنه یی تمام ایدوب اوچنجی سنه یه داخل اوله ویاخود بو مسنده
دیشی طانه اوله (ولا شیٔ فیما زاد) قرق اوزرینه زیاده اولانده برشیٔ یوقدر (الی ان یبلغ ستین) التمشه وارنجه
ما بینده اولان زیاده نك زکاتی معفودر (وعند الامام فیه بحسابه) امام اعظم قتنده ما بینده اولان زیاده ده
زکاة حسابیله در بو زیاده ده امام ابو یوسفدن اوچ روایت واردر مبسوطده روایت اولندیغی اوزره التمشه وارنجه
زیاده حسابی اوزره زکاة واجب اولور مثلا قرق بر اولسه مسنه نك بهاسنك معشرینك ربعی ویرلمك لازمدر
قرق ایکی اولدقده مسنه بهاسنك عشرینك نصفی ویرلمك لازمدر بوذکر اولنان مسنه نك عشرینك ربعی قرق
جزءندن برجزءدر زیرا قرقك عشری درتدر دردك ربعی بردر وعشرك نصفی قرق جزءندن ایکی جزءدر زیرا قرقك
عشری درتدر دردك نصفی ایکیدر حسن بن زیادك ابو حنیفه دن روایتنده زیاده ده برشیٔ لازم دکلدر مادامکه
اللی عدده ایرشمیه واللی یه وارد قده برمسنه ورربع مسنه ویریلور یاخود برمسنه وثلث تبیع ویریلور واسد بن
عمرودن برروایتده که اول روایت قول ابی یوسف ومحمددر التمشه وارنجه برشیٔ یوقدر دیمشدر اما وجه اولکه اوتوز
وقرق والتمش ما بینده ودخی بونلرك ما فوقنده علی خلاف القیاس نص ایله ثابت اولمشدر زیرا شوندن اوتری که
عفوده واجبدن مالی خالی ایلمك بولنور ومقتضی نك قیامی که الله تعالی حضرتلرینك (خذ من اموالهم صدقة)
قول شریفنك اطلاقیدر اولدخی قائم واهلینك قیامی دخی موجود وزیاده ایسه نص اولمغله حالی ایله واجب
زیاده قلندی وتشقیص زکاة موضوعنك خلافی ایکن مالی واجبدن اخلا متعذر اولمق ضرورتیدن اولدخی
اختیار اولدی وحسن بن زیاد روایتنك وجهی بو نصابك معناسی هر عقدینك یعنی هر زکاة واجب اولان
عددك ما بینی وقص دروهر عقدده ایسه واجبدر قرقك ما قبلی والتمشك ما بعدی دلیلی ایله بویله اولیجق قرق ایله
التمشك ما بینی دخی اویلجه در لکن مزکی مسنه نك ربعی وتبیعك ثلثنی ویرمکده مخیردر زیرا قرق اوزرینه زیاده
اوندر بو اون ایسه اوتوزك ثلثیدر واربعینك ربعیدر پس ایدی مزکی بو بابده مخیردر واسد بن عمروك روایتنك
وجهی که امامینك قولیدر نبی علیه السلامك معاذ بن جبلك رضی الله عنه (لا تأخذ من اوقاص البقر شیئا)
بیوردیغی حدیث شریفدر اوقاص ایسه اربعین ایله ستین ما بینیدر بو تقدیرجه قرق ایله التمش ما بینی عفودر
اسبیجابیده مسطوردرکه فتوی امامین قولی اوزره در وتصحیح قدوریده دخی بویلجه ذکر اولنمشدر (وفی ستین

تبيعان وفي سبعين مسنة وتبيع) والتمشده ايكى تبيع و تمشده برمسنه وبرتبيع واجب اولور (وهكذا يحسب كلما
زاد عشر) يعنى بو يلجه حساب اولنور هر باركه اون زياده اوله وفرض تبيعدن مسنه يه متغير اولور (ففي كل ثلاثين
تبيع وفي كل اربعين مسنة وفي ثمانين مسنتان) وهر اوتوزده بر تبيع وهر قرقده برمسنه واجب اولور وسكسانده
ايكى مسنه طقسانده اوچ تبيعه اندنصكره يوزده ايكى تبيع وبرمسنه ويوز اونده بر تبيع وايكى مسنه ويوز
يكرميده درت تبيع ياخود اوچ مسنه نهايتنه وارنجه بو يلجه حساب اولنه (والجواميس كالبقر) جاموسلر دخى
بقر كبيدر احكام زكاتده اسم بقر ايكيسنه دخى متناولدر (فصل) وليس في اقل من اربعين من الغنم زكاة) زكاة
قرق قيوندن اقلده يوقدر يعنى واجب دكلدر (فاذا كانت اربعين سائمة ففيها شاة) چون قرق قيون سائمه اولسه
آنده برقيون واجب اولور (الى مائة واحدى وعشرين ففيها شاتان) يوز يكرمى بره وارنجه آنده ايكى قيون
قرق ايله يوز يكرمى برك ما بينى عفودر (الى مائتين وواحدة ففيها ثلاث شياة) ايكيوز بره وارنجه انده اوچ قيون
واجب اولور (الى اربعمأة ففيها اربع شياه) درتيوزه وارنجه انده درت قيون واجب اولور (ثم في كل مائة شاة)
اندنصكره هر يوز قيونده برقيون واجب اولور نبى عليه السلام وابو بكر رضى الله عنهك كتابنده بو يلجه بيان
اولنمشدر واجماع امت دخى بونك اوزرينه منعقد اولمشدر وبالجمله علما بيننده خلاف دخى اولمشدر (والضأن
والمعز سواء) خالص ضأن اولسون كرك خالص معز اولسون كرك قيون وكچى مختلفا اولسون برابردر ضأن اركك
ايچون اسمدر نجه ديشى ايچون اسمدر وتيس اركك ايچون اسمدر معز ديشى ايچون اسمدر اما شاة
اسم جنسدر غنمه دخى شامل اولور (والى ما يتعلق به الزكاة ويأخذ بالصدقة الثنى وهو ما تمت له سنة منها)
وجوب زكاة تعلق ايلديكى شيئك الك ادناسى وزكاة اخذ اولنان شيئك ادناسى ثنيدر ثنى شول
برشيدر كه اشيادن انكيچون برسنه تمام اولور (فصل) اذا كانت الخيل سائمة ذكورا واناثا ففيها الزكاة) چون
خيل سائمه اولسه كرك آيغرات اولسون كرك قسراق اولسون آنده زكاة واجبدر مجمع الفتاوى وخزانة الفتاويده
انك نصابى بشدر بشدن اقل اولسه زكاة واجب اولمز وابو احمد العياضى ديمشدر كه انك نصابى اوچدر اوچدن
اقل اولسه زكاة واجب دكلدر اما ركوب وحمل ايچون اولورسه زكاة واجب اولمز اگر تجارت ايچون اولورسه مال
زكاتى گركدر خيل زكاتى كبى ويرلمز (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر (فان شاء اعطى من كل فرس
دينارا وان شاء قومها واعطى من قيمتها ربع العشر ان بلغت نصابا) پس اگر مزكى ديلرسه هر فرسدن بر التون
ويرر ديلرسه قيمته طوتر وقيمتدن ربع عشرين ويرر اگر اول قيمت نصابه بالغ اولورسه وتقويم منقولدر زيرا عمر
رضى الله عنه وابو عبيده رضى الله عنه بو يلجه يازمشلردر (وليس في الذكور الخلص شيء اتفاقا) خالص اركك اتلر
ايچون برشئ يوقدر اتفاقا زيرا ذكورده تناسل يوقدر وعدم نما مقرردر ظاهر الروايه ده بو يلجه در اما نوادرده
امامدن برروايتده يالكز اتدن دخى زكاة واجب اولور سائر سوائمه قياس ايله (وفي الاناث الخلص عن الامام
روايتان) وخالص قسراقده زكاة واجب اولمسنده ابو حنيفه دن ايكى روايت واردر زكاة واجب اولمق
روايتنده عمل مستفاد ايله تناسل ممكن اولديغيچوندر (ولا شيء في البغال والحمير ما لم تكن للتجارة) قاتر وحمارده
برشئ واجب دكلدر مادامكه تجارت ايچون اولميه نبى عليه السلامدن حمار ايچون سؤال اولندقده (لم ينزل
على فيها شيء الا هذه الاية الجامعة وهى قوله تعالى (فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره) بيورمشلردر مسؤول
حماردر وحمارده اولميجق قاترده دخى واجب اولمز الا مگر كه تجارت ايچون اوله (وكذا الفصلان) فصلان دخى
حمير وبغال كبيدر برشئ يوقدر فصلان جمع فصيلدر دوه كوشكنه ديرلر (والحملان) حملان ايچون دخى برشئ
يوقدر حملان قوزيلردر حملان ضم حا ايله وكسر حا ايله جائزدر (والعجاجيل) دخى بوزاغيلردن برشئ يوقدر يعنى
زكاة واجب دكلدر عجاجيل جمع عجولدر عينك كسرى وجيمك تشديدى ايله برايكى ايلق بوزاغودر دينلديكه
صورت مسئله ده اشكال واردر زيرا زكاة حول حولان ايتمدين واجب اولمق بلا نص اولمز دخى اولدنصكره خود
اسم حمل وفصيل وعجول اطلاقى صحيح اولمز زيرا اول اسم ايله مسمى اولمدن چقوب اوزرلرينه حكم آخر جارى
اولور صورة مسئله ده بررجل يكرمى بش فصلان وياخود اوتوز عجاجيل وياخود قرق حملان اشترا ايلسه ياخود
كندويه هبه ايلسه لر بونك اوزرينه حول منعقد اولورمى ياخود اولمزمى ديو سؤال اولندقده ابو حنيفه
ومحمد رحمهما الله قولى اوزرينه قوزى اولديغى حالده منعقد اولمز بلكه حين كبرنده كه اول مسنه در اول زمانده

حول

حول حولانه دكين انعقادى اعتبار اولور وبو ايكيسندن غيريلر قتنده منعقد اولور يعنى مالك اولديغى حينده
حول حولانه دكين انعقادى معتبر اولور ودينلديكه برصورتى دخى مثلا بر كمسنه نك يكرمى بش ناقه سى
وياخود اوتوز بقرى وياخود قرق ديشى قيونى اولسه وبونلر حول تمامندن اول طوغرسه لر وانالرى هلاك اولوب
اولادلرى باقى قالسه اصولك حولى اولادلرى اوزرينه باقى قالمز ابو حنيفه ومحمد قتنده حول اصول اولاد
اوزرينه باقى قالور غيريلرك قتنده صاحب عنايه وصاحب هدايه وطحاوى وعلمانك خلافنى ذكر ايدوب نقل
ايدرلر كه ابو يوسف رحمه الله حكايت ايدوب بركون ابو حنيفه حضورنه واردم شول كمسنه حقنده نه ديرسنكه
قرق قوزيه مالكدر زكاة ويرسونمى ديدم برشاة مسنه ويرسون ديو بيوردى بن دخى خطاب ايدوب چوق
اولور كه برشاتك بهاسى قوزيلرك نصفى بهاسنك اكثرينه بلكه جمله سنه شامل ومحيط اولور پس مسنه ويرمك
نجه صحيح اولور ديدكده برساعت تأمل ايدوب مسنه ويرلمز لكن برقوزى ويريلور ديدى وينه جوابه متصدى
اولوب قوزيدن زكاة ويريلورمى ديديكمده ينه برساعت تأمل ايدوب برشئ لازم اولمز ديو جواب ويردى
اولكى قولكه مسنه در اول قولى زفر اخذ ايلدى ايكنجى قولكه قوزى ويرلمك ايدى انى ابو يوسف اخذ ايلدى
واوچنجى قولكه (لا شيء فيها) ايدى امام محمد اخذ ايلدى (الا ان يكون معها كبير) الا مگر كه انلر ايله كبير اوله
يعنى بيوكلرى اوله مثلا بر كمسنه نك قرق قيونى اولسه وقيون ايله معا اللى قوزى دخى اولسه وجمله قيون هلاك
اولوب انجق برقيون قالسه برمسنه ويرمك واجب اولور وبر كمسنه نك يوز يكرمى قوزيسى وبرمسنه سى اولسه
امام اعظم قتنده انجق مسنه واجب اولور ابو يوسف قتنده برمسنه وبرحمل واجب اولور بو قياس اوزرينه
دوه نك واوكوزك فصلان وعجاجيلى ايله عمل اولنور مثلا بر كمسنه نك اللى طقوز بوزاغيسى اولسه وبر تبيعى
اولسه انجق تبيع ويريلور ابو حنيفه وامام محمد قتنده اما ابو يوسف قتنده برتبيع وبرعجل واجب اولور وينه
بو يلجه در بر كمسنه نك قرق بش فصلانى وبر بنت لبونى اولسه ابو حنيفه وامام محمد قتنده انجق بر بنت لبون
واجب اولور ابو يوسف قتنده بر بنت لبون وبرفصلان واجب اولور (وعند ابى يوسف فيها) ابو يوسف قتنده
اوحملان وفصلان وعجاجيلده (واحدة منها) اول حملانك ياخود غيريلرك جنسندن برى واجب اولور اگر كباردن
واجب اولان صغارده دخى واجب اولسه مالك متضرر اولوردى اگر صغاردر ديو برشئ واجب اولمسه فقرا
متضرر اولور پس جانبينى رعايت ايچون كندى جنسندن برى ايجاب اولندى (ولا في الحوامل والعوامل
والعلوفة) حوامل وعواسل وعلوفه ايچون برشئ لازم دكلدر حوامل كه يوك كتورمك ايچون حاضرلنمش اوله
عوامل اعمال ايچون اوله مثلا يرسورمك وسقالق ايلمك ايچون اعدا اولنه علوفه ايسه اوتلوق ويريلاندر
بونلرده زكاة اولمغه باعث دينلمشدر كه زكاته سبب مال ناميدر بونلرده ايسه ناميلق يعنى ارتمق يوقدر اولبله
اولمايجق حكم دخى اولمز وعلوفه ده دخى نما يوقدر بلكه علف ويرمكله مشقت دخى زياده در يعنى عدم
نما متحقق اولمغين زكاة واجب دكلدر (وكذا السائمة المشتركة) سائمه مشتركه ده دخى زكاة واجب دكلدر (الا ان
يبلغ نصيب كل منها نصابا) الا مگر كه هر برينك نصيبى نصابه بالغ اوله يعنى نصابه ايريشه اگر ايكى كمسنه نك
بيننده اون دوه اولسه ياخود سكسان قيون اولسه هر برينك اوزرينه برقيون واجب اولور اما بوشركت
برصبى ايله بربالغ بيننده اولسه بالغه برشاة ويرمك واجب اولور (ومن وجب عليه مسن) شول كمسنه كه
اوزرينه مسن واجب اولسه يا بنت لبون ياخود بنت مخاض كبى (فلم يوجد عنده) واجب اولان مسن مزكى
قتنده بولنمسه (دفع ادنى منه) واجب اولاندن ادناسنى دفع ايدر (مع الفضل) فضلى ايله مثلا واجبك قيمتى
يوز اقچه اولسه ويرديكى زكاة سكسان اقچه قيمتلى اولسه يكرمى دخى واجب اولور (او اعلى منه واخذ الفضل)
ياخود واجبندن اعلاسنى ويرر فضلنى زكاة جمع ايدندن اخذ ايدر (وقيل الخيار للساعى) هو جامع الزكاة
ودينلديكه خيار ساعى ايچوندر بر كمسنه نك اوزرينه حقه واجب اولسه ديلرسه بنت مخاض ايله فضلنى آلور
ياخود بنت مخاض واجب ايكن حقه آلور فضلنى مالكه دفع ايدر (ويجوز دفع القيم في الزكاة والعشر
والخراج والكفارات والنذور وصدقة الفطر) زكاة وعشر وخراج وكفارات ونذور وصدقه فطرده قيمتنى ويرمك
جائز اولور واجب اولان يا عيندر ياخود قيمتيدر وقيمت واجبدن بدلدر دينلمز زيرا اصل وار ايكن بدل جائز دكلدر
اما منصوص عليهك وجودى ايله دفع جائز اولمسى ابتداء دفع قيمتك وجوبنه دلالت ايدر غيركبى يوخسه

بدلیت اوزره دکلدر (وتسقط الزکاة بهلاك المال بعد الحول) حولدنصکره مالك هلاکی ایله زکاة ساقط اولور (وان هلك البعض سقطت حصته) اکر مالك بعضیسی بعد الحول هلاك اولسه اول هلاك اولان مالك حصه‌سی ساقط اولور (ویصرف الهلاك الی العفو اولا) وهالك عفوه صرف اولنور اولا اکر هلاك عفوی تجاوز ایلمیوب واجب حالی اوزره قالورسه مثلا برکمسه‌نك التمش قیونندن بعد الحول یکرمی قیونی هلاك اولسه یاخود التی دوه‌دن بری هلاك اولسه برشاة که واجب ایدی ینه اول باقیدر هالك عفوه صرف اولنور (ثم الی نصاب یلیه) اکر هالك عفوی تجاوز ایلسه اندنصکره اول عفوی ولی ایدن نصابه صرف اولنور مثلا برکمسنه قرق دوه‌یه مالك ایکن مذکور قرق دوه‌دن اون بشی هلاك اولسه دردی عفوه صرف اولنور اون بری عفوی ولی ایدن که اوتوز التی نصابی ایدی اندن صرف اولنور یکرمی بش قالور اول یکرمی بشده بر بنت مخاض وار ایدی انی ادا ایدر (ثم وثم عند الامام) امام اعظم قتنده هلاك اولان عفوه صرف اولنور بعده عفوی ولی ایدن نصابه صرف اولنور تا منتهی اولنجه مثلا برکمسنه‌نك قرق دوه‌سی اولسه ذکر اولنان دوه‌لردن یکرمیسی هلاك اولسه دردی عفوه صرف اولنوب اون التیسی نصاب اولان اوتوز التیدن صرف اولنور باقی یکرمی دوه‌دن درت قیون زکاة ویررا اما یکرمی بش هلاك اولسه دردی عفودن صرف اولنوب باقی اون بش قالور اوج قیون ویرر اما اوتوز هلاك اولسه دردی عفودن صرف اولنور یکرمی التیسی اوتوزدن صرف اولنور باقی اون قالور ایکی قیون ویرر اما اوتوز بش هلاك اولسه نصاب انجق بش دوه قالور برقیون ویرر (وعند ابی یوسف الی العفو والی النصب شائعا) ابو یوسف قتنده هلاك عفوه ونصب شایعه صرف اولور مثلا برکمسه‌نك قرق دوه‌سی اولوب اون بشی هلاك اولسه دردی عفوه صرف اولنور اون بری نصاب اولان اوتوز التیدن صرف اولنور اوتوز التیده بنت لبون واجب ایدی هلاك اولان اوتوز التینك مجموعندن حساب اولنور مثلا بنت لبونك ربعی وتسعنك نصفی هلاك اولمشدر وثلثان وربع وتسع باقی قالمشدر (والزکاة تتعلق بالنصاب دون العفو وعند محمد بهما) زکاة نصابه تعلق ایدر عفوه تعلق ایتمز ابو حنیفه وابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده نصاب ایله عفو لك ایکیسنه دخی تعلق ایدر (فلو هلك بعد الحول اربعون من ثمانین شاة تجب شاة کاملة) واکر سکسان قیوندن بعد الحول قرق قیون هلاك اولسه بر کامل قیون واجب اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (وعند محمد نصف شاة) وامام محمد قتنده نصف شاة واجب اولور امام محمد هلاکی شایعا کاه صرف ایتمکله نصف شاة لازم کاوردیر (ولو هلك خمسة عشر من اربعین بعیرا تجب بنت مخاض) واکر قرق دوه‌دن اون بش دوه هلاك اولسه مزکی اوزرینه بر بنت مخاض واجب اولور (وعند ابی یوسف خمسة وعشرون جزأ من ستة وثلاثین من بنت لبون) وابو یوسف قتنده بنت لبونك اوتوز التی جزؤندن یکرمی بش جزؤ واجب اولور (وعند محمد نصف بنت لبون وثمنها) امام محمد قتنده بنت لبونك نصفی وثمنی واجب اولور مثلا بنت لبون قیمتی قرق درهم اولسه نصفی یکرمیدر وثمنی بشدر بو تقدیرجه یکرمی بش درهم واجب اولور (ویأخذ الساعی الوسط) صدقاتی جمع ایدیجی زکاتك وسطنی الور اعلاسی وادناسنی اخذ ایلمز بو بابده حدیث شریف دخی وارد اولوب قال النبی علیه السلام (لا تأخذوا من خردات اموال الناس وخذوا من حواشی اموالهم) معنای شریفی ناسك کرایم اموالنی اخذ ایلمکز بلکه اوساطنی اخذ ایلکز دیمکدر خردات خرده‌نك جمعیدر خیار مال معناسنه‌در (ولو اخذ البغاة زکاة السوائم والعشر والخراج) اکر بغاة زکاة سوائمی وعشری وخراجی اخذ ایلسه‌لر (یفتی اربابها ان یعیدوها خفیة) اربابنه فتوی ویریلورکه اول زکاتی خفیة اعاده ایلیه‌لر (ان لم یصرفوها فی حقها الا الخراج) اکر اول زکاتی بغاة حقنه صرف ایلمدیلر ایسه اعاده ایدر الا خراجی اربابی اعاده ایتمزلر

باب زکاة الفضة والذهب والعروض عشرون مثقالا

ذهبك نصابی یکرمی مثقالدر (ونصاب الفضة مأتا درهم) فضه‌نك نصابی ایکیوز درهمدر (وفیها ربع العشر) وذهب وفضه‌ده واجب اولان ربع عشردر التونك یکرمی مثقالنده نصف مثقال وکموشك ایکیوز درهمنده بش درهم لازم کاور مثقال یکرمی قیراطدر وقیراط بش شعیردر ودرهم اون درت قیراطدر عمر رضی الله عنه زماننده دراهم مختلفه ایدی برصنفی اون درهم اون مثقال وزنی اوزره ایدی وبرصنفی اون درهم التی مثقال وزنی اوزره ایدی وبرصنفی اون درهم بش مثقال وزنی اوزره ایدی بو اوچ درهم ایله جمع اولنمق مراد اولدقده

رعایا تخفیف رجال ایلدیلر عمر رضی الله عنه اصحاب ایله مشاوره ایدوب اون درهم یدی مثقال اوزره جمع اولنمغه قرار اولندی بونك تفصیلی بودرکه اون مثقالك ثلثی اوچ مثقال و بر مثقالك ثلثیدر والتی مثقالك ثلثی ایکی مثقالدر وبش مثقالك ثلثی بر مثقال وبر مثقالك ایکی ثلثیدر مجموعی یدی مثقال اولور بو منوال اوزره جمع اولندی والان استعمال اولنان درهم ومثقال بودرویدی مثقال یکرمیشر قیراطدن یوز قرق قیراط اولور واون درهم دخی اون درت قیراطدن یوز قرق قیراط اولور ایمدی اون درهم یدی مثقال اولیجق تفاوت اولمش اولور (ثم فی کل اربعة مثاقیل واربعین درهما بحسابه) اندنصکره التونك هر درت مثقالنده وکموشك هر قرق درهمنده حسابیله واجب اولور التونك درت مثقالنده ایکی قیراط وکموشك قرق درهمنده بر درهم لازم اولور (وقالا ما زاده بحسابه وان قل) امامین دیدیلرکه زیاده حسابی ایله زکاة واجب اولور اکر درتدن وقرقدن اقل اولورسه (والمعتبر فیهما الوزن وجوبا واداء) التونده وکموشده معتبر اولان وزندر (فی الدراهم وزن سبعة) دراهمده معتبر اولان یدی وزندر (وهو ان یکون العشرة منها وزن سبعة مثاقیل) بو وزن دراهمدن اونی یدی مثقال وزنی اولمقدر (وما غلب ذهبه او فضته فحکمه حکم الذهب والفضة الخالصین) وشول شیئك التونی یاخود کموشی غلبه ایلیه اول شیئك حکمی خالص ذهب وفضه حکمی کبیدر (وما غلب غشه تعتبر قیمته لا وزنه) شول شیٔ که غشی غالب اوله نصابده قیمتی اعتبار اولنور وزنی اعتبار اولنمز اما فضه‌نك غشی مساوی اولسه ابو النصر دیمشدرکه احتیاطا زکاة واجب اولور ودینلدیکه واجب دکلدر وبعضیلر دیمشلر ایکیوز درهم فضهٔ مغشوشده ایکی درهم ونصف درهم زکاة واجب اولور (وتشترط نیة التجارة فیه کالعروض) مغشوش اولان شیده نیت تجارت شرط قلندی سائر عروض کبی (وتجب فی تبرهما وحلیهما وانیتهما) والتون وکموشك تبرلرنده وحلیلرنده وانیه‌لرنده یعنی صحن وتبسی وسائر استعمال اولنه‌جق شیلرده زکاة واجب اولور عمرو بن العاصدن روایت اولنورکه نبی علیه السلام کعبهٔ شریفه‌ده ایکی عورتی کوردیکه طواف ایدرلر وبونلرك قوللرنده التون بلازکاری وار بونلرك زکاتنی ویررمیسز دیو سؤال بیوردیلر انلر دخی ویرمزز دیدیلر استرمیسز الله تعالی سزه ناردن بلازك ایلیه دیدکده استمزز دیدیلر چونکه استمزسز بونلرك زکاتنی ویرلك دیو امر ایلدی وام سلمه برکون التوندن برخلخال کیدی ونبی علیه السلامه یا رسول الله بو کنزمیدر دیو سؤال ایلدی اکر زکاتی ویرلمش ایسه کنزدکلدر ویرلمش ایسه کنزدر کما قال الله تعالی (والذین یکنزون الذهب والفضة) الآیة حق سبحانه وتعالی وجوبی اسم ذهب وفضه‌یه تعلیق ایلدی بو خود موجوددر کنزدن مراد زکاتی اخراج اولنمیان مالدر قال النبی علیه السلام (کل ما لم یؤد زکاته فهو کنز وان کان ظاهرا) واما زکاتی ویریلن مال مدفون دخی اولورسه کنز اولمز (وفی عروض تجارة بلغت قیمتها نصابا من احدهما) التون وکموشدن قیمتی نصابه بالغ اولان عروض تجارت ایچون زکاة واجب اولور (تقوم بما هو انفع للفقراء) عروض تجارت قیمته طوتیلور فقرایه انفع اولان شیٔ ایلها کر فضه ایله تقویم فقرایه انفع ایسه انکله تقویم اولنور واکر التون ایله انفع ایسه انکله تقویم اولنور عنایه‌ده مسطوردرکه احد نقدینك بری ایله تقویم اولندقده نصابده نقصان اولوب اجزا ایله اولورسه کامل تقویم اولنمق کرکدر بالاتفاق امام ابو یوسفدن روایتدرکه نقوددن خس ایله اشترا اولنان شیٔ ایله تقویم اولنور اما نقوددن غیری ایله اشترا اولنورسه نقد ایله تقویم اولنمق کرکدر حق عباده معتبر اولان تقویم حق اللهده دخی معتبردر (وتضم قیمتها الیهما) عروضك قیمتی التون وکموشه ضم اولنور (لیتم النصاب) نصاب تمام اولسون ایچون مثلا برکمسنه یوز درهمه یاخود اون مثقال التونه مالك اولسه ایکیسی بربرینه ویوز درهملك یاخود اون مثقال عروضه مالك اولسه ایکیسی بربرینه ضم اولنوب زکاة واجب اولور زیرا جمله‌سی تجارت ایچوندر اکر جهت ادالری مختلف ایسه‌ده ثمن تجارت ایچون اولمسی وضعادر عروضك تجارت ایچون جملادر (ویضم احدهما الی الآخر بالقیمة وعندهما بالاجزاء) التون وکموشدن بری آخره قیمتی ایله ضم اولنور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده احدهمانك بری آخره اجزاء ایله ضم اولنور ثمرهٔ خلاف بری برمحلده ظاهر اولورکه برکمسنه‌نك یوز اللی درهمی وبش مثقال التونی اولسه بو بش مثقال التونی اللی درهمه مساوی اولمسی امام اعظم قتنده زکاة واجب دکلدر زیرا قیمت ایله نصاب حاصل اولمدی امامین قتنده زکاة واجب اولور زیرا ایکیسنده نصاب بولنور اجزا جهتی ایله مثلا یوز اللی درهمده فضه‌نك نصابندن اوچ ربع واردر والتونك

نصابندن دخی بر ربع واردر ایکیسی بر برینه ضم اولیجق کامل اولور زکاة واجب اولور (ویضم مستفاد من جنس نصاب الیه فی حوله وحکمه) جنس نصابدن مستفاد اولان نصابه ضم اولنور نصابك حولنده وحکمنده یعنی نصاب حکمنده ضم اولنورکه وجوب زکاتدر مثلا برکسنه نك ایکیوز درهمی اولسه وبونك اوزرینه التی ای مرور ایتدکدنصکره یوز درهم فائده ایدوب الی آیدنصکره اصلك حولی تمام اولسه اول کسنه اصلك زکاتی حول تمامی ایچون ویرر یعنی ادا ایدر مستفاد اولانك زکاتی دخی اصله تبعیت ایله ادا ایدر (ونقصان النصاب فی اثناء الحول لایضر ان کملا فی طرفیه) نصابك اثناء حولده نقصانی ضرر ویرمز اگر ایکی طرفندن کامل اولورسه مثلا برکسنه نك سنه اولنده ایکیوز درهمی اولوب سنه اورتاسنده یوز درهمی هلاك اولسه وینه سنه آخرنده کامل اولسه ینه زکاتی کامل اولدیغی حالده ادا ایدر (ولو عجل ذو نصاب لسنین اولنصب صح) اگر نصاب صاحبی برنصابك برقاچ ییللق زکاتی عجله ایلسه یاخود نصابلرك زکاتی عجله ایلسه صحیح اولور مثلا برکسنه نك ایکیوز درهمی وار ایکن اول سنه اوزرینه واجب اولان بش درهمدن غیری درت ییللق زکاة ایچون یگرمی درهم دخی ویرسه صحیح اولور ونصبه مثال برکسنه نك ایکیوز درهمی اولسه اوزرینه لازم اولان بش درهم ایکن سنه تمامنه دکین اوچ درت نصاب قدری کار وکسبه قادرم دیو درت نصاب زکاتی ویرسه ینه صحیحدر زیرا سبب وجوب زکاة نامیدر حولان حول ایسه وجوب اداءیه شرطدر اصولده متقرر اولدیغی اوزره چون سبب بولنسه اداسی صحیح اولور چون نصاب بولنسه حولان قبل الحول اداسی صحیح اولور بردفعه دخی ویرمسی لازم کلمز (ولاشئ فی مال الصبی التغلبی وعلی المرأة منهم ما علی الرجال) تغلبی صبیانك مالنده برشئ یوقدر ورجالی اوزرنده اولان شئ نسالری اوزرنده دخی واردر یعنی لازمدر تغلبی لامك کسری ایله برقبیله نك باباسیدر قبیله یه نسبت اولنورسه لامك فتحی ایله اوقنور قوم مزبور عرب مشرکارندندر عمر رضی الله عنه بونلردن جزیه طلب ایلدکده ابا ایدوب جزیه دن عار ایدرز لکن ایکی قات صدقه ویره لم دیو راضی اولوب صلح اولدیلر عمر رضی الله عنه هذا جزیتکم فسموه ما شئتم بیورمشلردر چونکه صلح بو منوال اوزره اولدقدنصکره صبیلرندن برشئ النمیوب رجال ونسالرندن برابر النمشدر

الباب العاشر

بوباب عاشر احوالی بیاننده در (هو من نصب علی الطریق لیأخذ صدقات التجاره) عاشر شول کسنه درکه طریق اوزرینه سلطان طرفندن نصب اولنمشدر صدقات تجاری اخذ ایچون (یأخذ من المسلم ربع العشر) اول عاشر مسلمدن نصابك عشرینك ربعنی اخذ ایدر (ومن الذمی نصفه) ذمیدن عشرینك نصفنی اخذ ایدر (ومن الحربی تمامه) وحربیدن تمام عشرینی اخذ ایدر شرح مختصر کرخی ده مذکوردرکه عمر رضی الله عنه عشاری نصب ایلدکده محضر صحابه ده بو یلجه امر ایدوب برکسنه مخالفت ایلمشدر خلاف اولمیجق اجماع اولمش اولور وزکاة ربع عشر اولدیغنه (هاتوا ربع عشر اموالکم من کل اربعین درهما) حدیث شریفی دخی حجت وافیه در (ان بلغ ماله نصابا) اگر حربینك مالی نصابه بالغ اولسه عشری النور (ولم یعلم قدر ما یأخذون منا) واگر انلر بزدن اخذ ایلدکاری شیئك قدری بیلنمزسه (وان علم اخذ مثله) اگر بزدن الدقلری شیئك مقداری بیلنورسه انك مثلی اخذ اولنور (لکن ان اخذوا الکل لا تأخذه) لکن اگر حربی بزدن جمله مالی اخذ ایدرلرسه عاشر انلردن جمله سنی اخذ ایلمز بلکه (بل تبرك قدر ما یبلغه مأمنه) عاشر اول حربی بی مأمنه یعنی دار امانته ایرشدیره جك مقداری شیئی اللرنده ترك ایده بزه لایق دکلدرکه انلرکبی جمله سنی اخذ ایدرز (وان کانوا لا یأخذون شیئا لاتأخذ منهم شیئا) واگر انلر بزدن برشئ اخذ ایلمزلر ایسه عاشر اولان کسنه دخی انلردن برشئ اخذ ایلمز زیرا مکارم اخلاقه بز انلردن احق واولییز (ولا من القلیل وان اقر بان فی بیتة ما یکمل النصاب) وعاشر قلیلدن اخذ ایلمز اگر اونده نصابی تکمیل ایدر برشیئی اولدیغنه اقرار دخی ایدرسه یعنی اگر النده اولان شئ نصاب اولمیوب لکن اونده اولان مالی ایله نصاب اولدیغنه اقرار ایلسه زیرا اعتبار النده موجود اولانه در انکیچون اخذ اولنمز (ویقبل قول من انکر تمام الحول) تمام حولی انکار ایدن کسنه قولی مقبول اولور (والفراغ من الدین) دخی دیندن فراغی انکار ایدن کسنه نك قولی مقبول اولور یعنی دینم واردر دیسه یمینی ایله مصدق اولور (او ادعی الاداء الی الفقراء بنفسه فی المصر فی غیر السوائم) یاخود شهرده فقرایه

کندوسی اداسی دعوی ایله سوائمدن غیریده یمینی ایله تصدیق اولنور سوائمده تصدیق اولنمز زیرا اموال ظاهره نك اداسی سلطانه مفوضدر (او الاداء الی عاشر آخر ان وجد عاشرا آخر مع یمینه) یاخود عاشر آخره ادا ایلدیکنی دعوی ایلسه اگر ممرنده عاشر آخر بولنورسه یمینی ایله مصدق اولور دعواسی مقبول اولور اگر ممرنده عاشر آخر یوغیسه تصدیق اولنمز (ولا یشترط اخراج البراءة) عاشر آخره ویردم دیدیککنه اخراج براءت شرط قلنمدی اگر عاشر آخر وار ایسه تصدیق اولنور یوق ایسه تصدیق اولنمز اصلده اخراج براءت شرط قلندی زیرا اول کسنه نك عاشر آخره ویردم دیدیکی اخبار در ابراز براءت صدقنه حجتدر اگر اول عاشر تمسکاتنه موافق ایسه مقبول اولور موافق دکل ایسه مقبول اولمز مثلا برعورت ولادتی خبر ویرسه قابله دخی ولادتی شهادت ایلسه مقبول اولور علامت ایله متمسك اولمق بابنده حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك (وان کان قمیصه قد من قبل) قول شریفی حجت قویه در (ولا یقبل فی ادائه بنفسه خارج المصر) اول کسنه نك خارج مصرده کندم ادا ایلدم دیدیکی قولی مقبول اولمز (ولا فی السوائم ولو فی المصر) وسائمه ده دخی کندم ویردم دیدیکی مقبول اولمز اگر مصرده دخی اولورسه زیرا سوائم اموال ظاهره دندر انك اخذی سلطانه مفوضدر جزیه کبی (وما قبل من المسلم قبل من الذمی) وشول شئ که مسلمدن مقبول اولور ذمیدن دخی مقبول اولور (لا من الحربی الا قوله لامته هی ام ولدی) یوز کراولنان شیلرك بریسی حربیدن قبول اولنمز الا جاریه سنه شو جاریه بنم ام ولدمدر دیدیکی قول معتبر اولور (وان مر الحربی ثانیا قبل مضی الحول فان مر بعد عوده الی داره عشر ثانیا والا فلا) والا حربی حول حولاننده مقدم ثانیا عاشره مرور اتسه اگر اول حربینك مروری کندی دارینه عودت ایلدیکندنصکره ایسه ثانیا تعشیر اولنور اگر دارینه عودت ایتمدین مرور ایلسه تعشیر اولنمز اگر هر مرور ایلدکجه تعشیر اولنورسه استیصال مال لازم کاور حق اخذ ایسه حفظ مال ایچوندر اول حربی امان اولدقده باقیدر بعد الحول تعشیری امانی تجدید ایچوندر روایت اولنورکه نصرانی عمر رضی الله عنهك عاشری اوزرینه برفرس ایله مرور ایلدی عاشر دخی فرسی تعشیر ایلدی تکرار مرور ایدوب ینه تعشیر ایتمکه قصد ایلدکده هر اوغرادقجه تعشیر اولنورسه فرسك جمله سی کیدر دیو فرسی عاشر یاننده براغوب مدینه یه کاوب مسجدده عمر رضی الله عنهه بولشوب قصه یی حکایت ایلدکده عمر رضی الله عنه (اتاك الغوث) بیوردیلر یعنی سکا مدد کلدی دیدیلر نصرانی ظن ایلدیکه احقاق حق اولمیه پس ینه مکاننه رجوع ایدوب کوررکه کندندن اول عاشره کاغد کلمش که سنه تمامندن اول بردخی تعشیر ایلمیه نصرانی بو عدالتی کوردکده دینك حق ایمش دیو مسلمان اولمشدر (ویعشر قیمة الخمر لا قیمة الخنزیر) خمرك قیمتی تشعیر اولنور خنزیرك قیمتی تعشیر اولنمز زیرا خمر ذوات امثالدندر قیمتنه حکم عین ویرلمز وقیمتی عینی کبی اولمز اما خنزیر ذوات قیمدندر انك قیمتی عینی کبیدر مسلمان ایسه عینی اخذ ایلمك جائز دکلدر شافعی قتنده ایکیسنده دخی تعشیر اولنمز زیرا انلر ایچون قیمت یوقدر زفر قتنده ایکیسی دخی تعشیر اولنور زیرا مالیتده ایکیسی دخی برابردر (وعند ابی یوسف ان مر بهما معا عشرهما) ابو یوسف قتنده اگر خمر خنزیر ایله معا مرور ایلسه عاشر ایکیسنی دخی تعشیر ایدر خمره تبعیت ایله (ولا یعشر مال ترك فی المصر) شهرده الیقو یلان مال دخی تعشیر اولنمز زیرا حق اخذ معامر ور ایلدیکی مال ایله اولور حمایته محتاج اولدیغیچون اونده اولان مال خود حمایته داخل اولمشدر (ولا بضاعة) مال بضاعت دخی تعشیر اولنمز بضاعت شول مالدرکه برکسنه بر آدمه تجارت ایچون ویرسه رانده دخی برشئ یوقدر زیرا اول کسنه مالك دکلدر واداء زکاته دخی نائب دکلدر (ولا مضاربة) دخی مال مضاربه تعشیر اولنمز زیرا مضارب ماله مالك دکلدر واداء زکاة دخی نائب دکلدر ابو حنیفه رحمه اللهك ابتداء قولنده اولنور زیرا مضارب حق مضاربه ده مالك منزله سنده بیورمشلردی بعده قولندن رجوع ایدوب تعشیر اولنمیه دیدیلر بو قول امامینك قولیدر اما اگر مالده مضاربك نصیبی اولان ربحدر مضاربه بالغ اولمش ایسه اول ربحدن اخذ اولنه زیرا مضارب اول ربحه مالکدر صاحب ایضاح وتحفه دیمشلردر بو قول مسلم وذمی حقنده در حربی حقنده دکلدر اگر حربی شو مال بضاعه ومضاربه دردیسه مقبول اولمز (ولا کسب مأذون الا ان کان لادین علیه ومعه مولاه) مأذونك کسبی دخی تعشیر اولنمز الا اولزمان تعشیر اولنورکه اوزرنده دین اولمیه وافندیسی بیله اوله (ومن مر بالخوارج فعشروه عشر ثانیا) شول من که خوارجه مرور ایلسه پس اول خوارج اول کسنه یی تعشیر ایلسه لر تکرار

تعشیرا اولنور زیرا تقصیر کندی طرفندن بولندی که بغاة اوزرینه کتدیکیدر اکر بغاة ییله اوزرینه مستولی اولسه وتعشیر ایلسه تقصیرا مامدن اولمش اولور تکرار تعشیر اولنمز

باب الرکاز

بو باب رکازبیانندهدر رکاز لغتده اثبات معناسنه در مطرغنی یره رکز ایتدی دیرلر چین یره دیکدیکی زمان وشرعا حق سبحانه وتعالینك تحت الارض خلق ایلدیکی معدنه وعباد دفن ایلدیکی ماله علم اولمشدر برینه معدن وبرینه کنز تسمیه اولنمشدر رکاز ایکیسنه دخی شاملدر (مسلم اوذمی وجد معدن ذهب اوفضة اوحدید اورصاص اونحاس فی ارض عشر او خراج اخذ منه خمسه) برمسلم یاخود برذمی ارض عشرده یاخود ارض خراجیه ده التون یاخود کومش یا تیمور یا قورشون یاخود باقر معدنی بولسه اول بولدیغی معدندن خمس اخذ اولنور بوبابده حدیث شریف دخی وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام (وفی الرکاز الخمس) امام شافعی دیرکه تخمیس اولنمز یرار کاز مباحدر بولان کسنه نك الی سبقت ایلمشدر صید کبی بزم ایچون دلیل تحقیقا اول معادن کفره النده ایدی غلبه طریقی ایله اول اراضی یه مستولی اولدق اول تقدیرجه قیمته مشابه اولوب خمسی لازم کلدی اما صید بونك خلافنجه در زیرا برکسنه نك یدنده دکل ایدی چونکه بولان کسنه نك الی حقیقة ایسه غانمینك الی حکما اولمش اولور حقیقت ایسه حکمدن اقوی در خمس امام ایچون واربعة اخماس بولان ایچون تعیین اولندی بولان کسنه لر حر اولسون کرك عبد وکرك ذمی اولسون برابردر ارض عشریه وخراجیه دیدیکی کندی دارنده بولناندن احترازدر زیرا دارده بولنان تخمیس اولنمز (والباقی له ان لم تکن الارض مملوکة) باقیسی یعنی خمسنك باقیسی بولان ایچوندر اکر ارض مملوکه دکل ایسه (والا فلمالکها) واکر ارض مملوکه ایسه باقیسی مالکی ایچوندر (وما وجد الحربی فکله فیء) شول معدنیکه حربی بولور جمله سی فیئدر یعنی غنیمتدر (وان وجده فی داره) اکر مسلم یاخود ذمی دارنده بولنسه (لایخمس) تخمیس اولنمز (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب تخمیس اولنمسنه ذاهب اولمشلردر (وفی ارضه روایتان) اول مسلم یاخود ذمی دار حربك ارضنده رکاز بولسه ابو حنیفه دن ایکی روایت واردر برروایتده تخمیس اولنمز دارنده بولندیغی کبی وبرروایتده تخمیس اولنور (وان وجد کنزا فیه علامة الاسلام) واکر برکسنه کنز بولسه اول کنزده علامت اسلام اولسه کلمهٔ شهادة وقرآن کبی (فهو کاللقطة) اول کنز لقطه کبیدر (ومافیه علامة الکفر) دخی شول شیئی بولسه که اول شیده علامت کفر اوله صنم کبی وصلیب کبی (خمس) تخمیس اولنور (وباقیه له) واول کنزك باقیسی بولان ایچوندر (ان کانت ارضه غیر مملوکة) اکر بولدیغی ارض مملوکه دکل ایسه (وان کانت مملوکة فکذلك عند ابی یوسف) واکر ارض مملوکه اولورسه ینه کذلك تخمیس اولنادقدنصکره باقیسی بولان ایچوندر ابو یوسف قتنده (وعندهما باقیه لمن ملکها اول الفتح ان علم) وامام اعظم وامام محمد قتنده باقیسی اول فتحده کیم مالك اولدی ایسه انکدر اکر بیلنورسه (والا) اکر بیلنمزسه یعنی اول فتحده کم مالك ایدیکی بیلنمزایسه (فلاقصی مالك عرف لها فی الاسلام) اسلامده معروف اولان مالکنك اقصاسی یعنی نهایتی ایچوندر بوقول شمس الائمه نك اختیاریدر اما ابو اللیث بیت المال ایچون قبض اولنور دیمشدر (وما اشتبه ضربه) دخی شول شیئکه ضربی مشتبه اوله یعنی اسلامی میدر یاخود کافری میدر معلوم اولمزایسه (یجعل کافریا فی ظاهر المذهب) کافری قلنور ظاهر مذهبده بویلجه ذکر اولنمشدر (وقیل اسلامیا فی زماننا) دینلمشدرکه اسلامی قلنور فی زماننا تقادم عهد ایچون (ومن دخل دار الحرب بامان فوجد فی صحرائها رکازا) دخی شول کسنه که امان ایله دار حربه داخل اولوب پس اول دار حربك صحراسنده رکاز بولسه (فکله له) اول رکازك کلیسی بولان کسنه ایچوندر تخمیس اولنمز زیرا واجدك الی مال مباحه سبقت ایلدی اخذنده مجاهد دکلدر بلا امان دخی کیرسه ینه بویلجه در (وان وجده فی دار منها رده علی مالکها) واکر اول رکازی دار حربده براوده بولسه غدر وخیانت اولمسون ایچون مالکه رد ایدر اکر ردایتمیوب دار اسلامه اخراج ایدرسه مالك اولور شراء فاسد ایله مالك اولدیغی کبی اکر مستأمن اولمین بولسه رد ایلمز وتخمیس دخی اولنمز زیرا انك اخذی ملتقصا اولمشدر بو مسائل اون وجه اوزره اولور شول ذهب وفضه یی که بولمشدر شوندن خالی دکل که یا اسلام سکه سی اوله یا کافر سکه سی اوله یاخود مشتبه اولوب ایکیسندن قنغیسی ایدیکی معلوم اولمیه جمله سی اون بش وجه اولمشدر وجمله اشبو متنده موجوددر (وان وجد رکاز

متاعهم فی ارض منها غیر مملوکة خمس وباقیه له) واکر اهل حربك رکازنی دار حربك مملوکه اولمین ارضنده بولسه تخمیس اولنور وباقیسی بولان کسنه ایچوندر (ولا خمس فی نحو فیروزج وزبرجد وجد فی جبل) طاغده بولنان زبرجد وفیروزج مثللو تخمیس اولنمز زیرا حجر حقنده (لا خمس فی الحجر) حدیث شریفی دخی وارد اولمشدر ودینلمشدرکه معدندن مستخرج اولان اوچ نوعدر برنوعی جامددر آتشده اریوبنه منطبع اولور التون وکومش وقورشون وقلای کبی وبرنوعی جامددر اریمز فیروزج وزبرجد وکحل وزرنیخ ویاقوت کبی وبرنوعی دخی مایعدر منجمد اولمز صو وقطران ونفت کبی وحجر اجزاء ارضدن برجزؤدر حجر ایله تیمم جائزدر اما ذهب وفضه وحدید اجزاء ارضدن اولمغله بونلر ایله تیمم جائز دکلدر (ویخمس زئبق) زئبق تخمیس اولنور (لا لؤلؤ وعنبر) لؤلؤ وعنبر تخمیس اولنمز (وعند ابی یوسف بالعکس) ابو یوسف قتنده عکس ایله در یعنی زئبقدن النمز لؤلؤ وعنبردن النور زیرا عمر رضی الله عنه عنبردن خمس المشلردر

باب زکاة الخارج

بو باب خارجك زکاتی بیاننده در (فیما سقته السماء) سما یعنی یغمور سقی ایلدیکی ارضده واردر (اوسقی سیحا) یاخود ساقی اول ارضی ماء جاری ایله سقی ایلیه اولمقوله ارضده واردر سیحا لفظنك انتصابی مفعول ثانی اولمق اوزره در کتب لغتدن منفهم اولان بودرکه لفظ سقی کاه مفعول واحده تعدی ایدر (سقی الله ثراء) کبی وکاه ایکی مفعوله تعدی ایدر (سقی الله الغیث الثراء) کبی وسمایه مطر اطلاقی حق سبحانه وتعالینك (وارسلنا السماء علیهم مدرارا) قول شریفنده دخی ظاهر اولمشدر وشاعرك (اذا نزل السماء بارض قوم * رعیناه ولو کانوا غضابا) قولی دخی سمایه مطر اطلاق اولندیغنه دلیلدر (او اخذ من ثمر جبل العشر) یاخود ثمر جبلدن اخذ اولنان شیده عشر واردر العشر مؤخر مبتداء وفیما سقته السماء معطوفاتیله مقدم خبردر (قل او کثر بلا شرط نصاب وبقاء حول) اول اخذ اولنان شیء کرك قلیل اولسون کرك کثیر اولسون نصاب وبقانك شرطیتیسز زکاة واجب اولور (وعندهما انما یجب فیما یبقی سنة اذا بلغ خمسة اوسق) امامین قتنده واجب اولور شول شیده که برسنه باقی قاله وبش وسقه بالغ اوله امام اعظم ایچون دلیل نبی علیه السلامك (ما اخرجت الارض ففیه العشر) قول شریفیدر زیرا حدیث شریفده بغیر فضل ذکر اولنمشدر امامینك دلیلی نبی علیه السلامك (لیس فیما دون خمسة اوسق) قول شریفیدر بونده متحقق اولمغله نصاب شرط قلندی (والوسق ستون صاعا) وسق التمش صاعدر وصاع سکسان رطلدر وهر رطل اون وقیه در وهر وقیه قرق درهمدر (وما لا یوسق) شول شیکه وسق اولنمیه مثلا زعفران وپنبه کبی (فاذا بلغ قیمته) چین وسق اولمین شیئك قیمتی بالغ اولسه (خمسة اوسق من ادنی ما یوسق) وسق اولان شیئك ادناسندن بش وسقه بالغ اولسه (عند ابی یوسف) ابو یوسف قتنده عشر واجب اولور (وعند محمد اذا بلغ خمسة امثال من اعلی ما یقدر به نوعه) امام محمد قتنده چین اول شیء کندی نوعی تقدیر اولنان شیئك اعلاسندن بش مثلنه بالغ اولسه عشر واجب اولور وبرشیء تقدیر اولنمق لازم کلسه اقل وادنی اولورسه صاع ایله وسط اولورسه کیل ایله اعلی واکثر اولورسه وسق ایله تقدیر اولنور (فاعتبر فی القطن خمسة احمال) پنبه ده بش یوك اعتبار اولندی وجوب زکاة ایچون اعلی ما یقدر به القطن اعتبار حملدر بونده دخی ابتدا تقدیر اولنان استار ایله در استار التی بچق درهمدر اوسطی بطمان ایله در وبطمان ایکیوز التمش درهمدر واعلاسی حمل ایسه اوچیوز بطماندر (وفی الزعفران خمسة امناء) زعفرانده وجوب زکاة بش بطمانده اعتبار اولندی وقیه حسابی اوزره یوز طقسان وقیه اولور (ولا شیء فی خطب وقصب فارسی) خطبده وقصب فارسیده برشیء یوقدر قصب فارسی دیدیکی قلمدر (وحشیش وتبن وسعف) حشیش وتبن وسعفده دخی برشیء یوقدر سعف دیدیکی خرما دالیدر (وفیما سقی بغرب) ودخی شول شیء که بیوك قوغه ایله سقی اولنور (اودالیة) یاخود طولاب ایله سقی اولنور (اوسانیة) یاخود ناقه ایله سقی اولنور (نصف العشر) بونلردن نصف عشر واجبدر (قبل رفع مؤن الزرع) زرعك مؤنتنی رفعدن اول نصف عشر واجبدر مؤنت دیدیکی اجرت وارغاد واوکوز نفقه سی وکرانها واجرت حافظ دخی بونلره بکزرنه وار ایسه زیرا وارد اولان حدیث شریفده مؤنت ذکر اولنمیوب اطلاق اوزره در قوله علیه السلام (فیما سقته السماء العشر وفیما سقی بالسانیة نصف العشر) (وفی العسل العشر) عسلده دخی عشر واجبدر (قل او کثر) اوعسل کرك قلیل اولسون کرك کثیر اولسون واجبدر (اذا اخذ من جبل او ارض عشریة) چین جبلدن ویاخود ارض

عشريه‌دن اخذ اولنسه عشر واجب اولور ابوهريره‌دن روايت اولنمشدر كه نبي عليه السلام (اهل يمنه ان
في العسل العشر) ديو يازمشدر زيرا نحل اشجارك چچك وميوه‌سنى اكل ايدر چچك وميوه‌ده عشر واردر اول
اجلدن عسلده دخى عشر واجب اولور اما اراضى خراجيه‌ده برشئ لازم كلمز (وعند محمد اذا بلغ خمسة افراق
والفرق ستة وثلاثون رطلا) امام محمد قتنده بش فرقه بالغ اولدقده عشر واجب اولور فرق اوتوز التى رطلدر
رطل اون ايكى وقيه‌در وقيه قرق درهمدر بو تقديرجه هر رطل درت يوز سكسان درهم اولور امام محمد قتنده
بو مقدارا ولمايجه عشر واجب اولمز (وعند ابى يوسف اذا بلغ عشر قرب) ابو يوسف قتنده اون قربه‌يه بالغ اولدقده
عشر واجب اولور قرب اللى بطمان‌در معلوم اوله كه عسلده اوچ روايت واردر (اولكيسى) ارض عشردن ياخود
جبلدن اخذ اولنسه قليل وكثير اعتبار اولنميوب عشر واجب اولور (ايكنجيسى) بش فرقه بالغ اولسه عشر
واجب اولور بو قولى امام محمد اخذ ايلمشدر (اوچنجيسى) وسق اولميان شيئك ادناسندن بش وسقك قيمتى اعتبار
اولنوب عشر واجب اولور بو دخى ابو يوسفدن روايتدر هدايه‌ده دخى بويلجه مسطوردر (ويوءخذ عشران
من ارض عشرية لتغلبى) تغلبينك ارض عشريه‌سندن ايكى عشر اخذ اولنور (وعند محمد عشر واحد ان كان
اشتراها من مسلم) امام محمد قتنده بر عشر اخذ اولنور اكر ارضى تغلبى مسلمدن اشترا ايلديسه معلوم اوله كه ارض
اوچ نوعدر برى عشرى وبرى خراجى وبرى تضعيفيدر مالك دخى اوچ نوعدر برى مسلم وبرى ذمى وبرى
تغلبيدر (ولو اشتراها منه ذمى اخذ منه العشران) اكر بر ذمى اول ارضى تغلبيدن اشترا ايلسه اول ذميدن ايكى
عشر اخذ اولنور العشران‌ده الف لام عهد خارجيدر يعنى عشر الارض ديمكدر (وكذا لو اشتراها منه مسلم)
ونه ايكى عشر اخذ اولنور اكر اول اراضى تغلبيدن بر مسلم اشترا ايلسه زيرا تغلبى تصرف ايلدكارى
ارضك عشر ينك تضعيفى اول ارضه وظيفه مشابه‌سنده‌در اول تقديرجه ارض مز بوره مسلمه انتقال ايلدكده
وظيفه‌سى ايله انتقال ايتمش اولور (او اسلم هو) ياخود اول تغلبى مسلم اولسه ينه ايكى عشر اخذ اولنور بو جمله
ابو حنيفه قتنده‌در (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف خلاف ايدوب اكر تغلبى اسلامه كلوب ياخود بر مسلم
تغلبيدن ارض اشترا ايلسه عشر واحده عودت ايدر كورمزميسين كه تغلبك بش سائمه دوه‌سى اولسه ايكى
شاة النوردى ذكر اولنان دوه‌لرى بر مسلم اشترا ايلسه ياخود كندوسى مسلمان اولسه بر شاة اخذ اولنور
(وقيل محمد معه) وديلديكه محمد ابو يوسف ايله معادر اما صاحب هدايه ديمشدر كه اصح اولان بودر كه ابو يوسف
ابو حنيفه ايله متفقدر (وعلى المرأة والصبى منهم ما على الرجل) تغلبك رجالى اوزرينه اولان شئ انلردن صبيان
نسانك اوزرينه دخى لازمدر عشريه ايسه عشر خراجيه ايسه خراج (ولو اشترى ذمى عشرية مسلم فعليه
الخراج) واكر بر ذمى بر مسلمك ارض عشريه‌سن اشترا ايلسه اول ذمى اوزرينه خراج لازم اولور ابو حنيفه قتنده
زيرا عشرده معناى عبادت واردر كافر ايسه عبادته اهل دكلدر بو تقديرجه اوزرينه خراج واجب اولور
(وعند محمد تبقى على حالها) امام محمد قتنده اول ارضك حكمى على حالها باقيدر مسلمانده ايكن عشر اخذ
اولنديغى اوزرينه عشر النور (وان اخذها منه مسلم بشفعة او ردت على البايع لفساد البيع عاد العشر)
اكر اول ارضى بر مسلم شفعه طريقى ايله كافردن اخذ ايلسه ياخود اول ارض بيع فاسد اولديغى ايچون بايع
مسلمك اوزرينه رد اولنسه مسلمه رد اولنغله ينه عشر عودت ايدر يعنى عشر النور (وفى دار جعلت بستانا خراج
ان كانت لذمى) بستان قيلنان دارده خراج واردر يعنى خراج النور اكر اول دار ذمينك اولورسه وماء عشريه ايله
دخى سقى ايدرسه ينه خراج النور (او لمسلم سقاها بمائه) ياخود بستان قيلنان دار مسلمك اولور ماء خراجيه ايله
سقى ايدرسه ينه عشر النور (وان سقاها بماء العشر فعشر) اكر اول دارى صو ايله صوله سه عشر اوندن بردر
(ولا شئ فى الدار ولو لذمى) دارده برشئ يوقدر اكر ذمينك دخى اولورسه زيرا عمر رضى الله عنه خراجى وضع
ايلدكده مسكن ايچون سؤال ايلدكارنده عفو دربيورمشلردر (وماء السماء والبئر والعين عشرى) يغمور صويى
وقيو صويى وپكار يعنى چشمه صويى عشريدر (وماء انهار حفرها العجم خراجى) عجم قازديغى نهرلرك صويى
خراجيدر نوشروان ويزدجردك نهرلرى كبى ودخى ارض خراجيه‌ده برقيو قازلسه ياخود بر پكار ظهور ايلسه
اول دخى خراجيدر زيرا زمان سابقده كفره يدنده ايدى بز اول ارضه قهرا غالب اولدق بزه غنيمت اولدى بو يله
اوليجق خراجيه اولور (وكذا سيحون وجيحون ودجله والفرات عند ابى يوسف) دخى سيحون وجيحون ودجله

وفرات

وفرات خراجيه‌در ابو يوسف قتنده زيرا بونلرده كيم كوپرى قورلدقده نصكره خراجى اولور سيحون تركستانده
بر نهرك اسميدر جيحون بلخده بر نهرك اسميدر ودجله بغدادده بر نهرك اسميدر وفرات نهر كوفه‌نك اسميدر
ابو هريره‌دن روايتدر (سيحان وجيحان والنيل والفرات كل من انهار الجنة) بو حديث شريفى مسلم دخى روايت
ايلمشدر رعايةً البيانده دخى بويلجه‌در (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ايدوب بونلرك صويى عشريدر زيرا كمسنه‌نك
دكلدر پس جمله سيده كمسنه‌نك اوليجق بحار وامطاره مشابه اولور اول تقديرجه عشريه اولوردير (وليس
فى عين قير او نفط فى ارض عشر شئ) ارض عشريه‌ده زفت ونفط پكارنده برشئ يوقدر زيرا بونلر غلة ارضدن
دكلدر ملح دخى بويلجه‌در (وان كانت فى ارض خراج ففى حريمها الصالح للزراعة الخراج لا فيها) اكر عيون مذكوره
ارض خراجده اولسه زراعته صالح اولان حريمندن خراج النور اما عينك كندوسندن النمز (ولا يجتمع عشر
وخراج فى ارض واحدة) مسلمك ارض واحده‌سنده عشر وخراج مجتمع اولمز عدم اجتماعنه (لا يجتمع على مسلم
عشر وخراج) نص شريفى وارد اولمشدر وعشرينك اخذينك وقتى ابو حنيفه قتنده ميوه‌سى ظاهر اولدقده‌در
وابو يوسف قتنده وقت ميوه‌سى ايريشدكده‌در ومحمد قتنده يشل اولدقده‌در ثمرهٔ خلاف اتلاف اولندقده
ضمانك وجوبنده ظاهر اولور

باب المصرف

بو باب مصرف بياننده‌در وقتا كه مصنف زكاة وعشر بياندن فارغ اولديسه مصارفنك بيانه شروع ايلدى
مصرفده اصل حق سبحانه وتعالينك (انما الصدقات للفقراء والمساكين والعاملين عليها والمؤلفة قلوبهم
وفى الرقاب والغارمين وفى سبيل الله وابن السبيل فريضة من الله والله عليم حكيم) نص شريفى درومصارف سكز
صنفدر برى مؤلفهٔ قلوبدر شمدى بونلردن ساقط اولدى ومؤلفهٔ قلوب اوچ نوعدر برنوعى نبى عليه السلام انلره
تاليف ايدردى يعنى حاصل اولان عشر وزكاتدن شئ ويررردى كه كندولر مسلمان اوله لر وقوملرى دخى مسلمان
اوله لر وبرنوعى دخى انلردن اسلامه كلدى لكن اعتقادلرنده ضعف اكلا سغله ويررلردى كه ثابت قدم اوله لر
وبرنوعى دخى رؤساى عرب اولمغله اعطا ايدردى شرلرينى دفع ايچون انلر اوچ نفردر ابى سفيان بن حرب
وصفوان بن اميه وعيينه بن حصين واقرع بن حارس وعلقمه بن عكرمه وعباس بن مرداس وزيد الخيل دخى بونلره
مشابه كمسنه لردر اكر ديلورسه كه انلره صرف صدقه نيجه جائزدر كه انلر كافر ايدیلر بو خود فقرا وغزات حقيدر
جواب ويريلور كه مشركينك شرلرينى دفع ايلمك فقرا واغنيا اوزرينه واجبدر اويله اولسه انده فقرا مالندن
برشئ ويريلوب شرلرينى دفع ايلمك جهاد مقامنه قائم اولور اول وقتده بعد النبى عليه السلام اجماع ايله ابو بكر
رضى الله عنهك خلافتى زماننده نصيبلرى ساقط اولدقده مؤلفهٔ قلوب ابو بكر رضى الله عنهه عرضحال
ويروب نصيبلرينى طلب ايلديلر ابو بكر رضى الله عنه ويرلمسى ايچون كاغد ويردى عمر رضى الله عنهه
واردقده خط صديقى يرتدى وديديكه بو معنى برشيدر كه نبى عليه السلام سزه تأليف ايچون ويرمشدر اما الان
الله تعالى دين اسلامى عزيز ايدوب سزدن اغنا ايلدى شمدنصكره يا اسلام ياخود قليچ ديو جواب ويردى وينه
مؤلفهٔ قلوبدن اولوب عرضحال ويرنلر حضرت ابو بكره كلوب خليفه سزميسز يوخسه عمرميدر شمدى كاغديكى
يرتدى وبزه بو مقوله جواب ويردى ديديلر ابو بكر جوابنده خليفه دران شاء الله ديدى بو تقديرجه منعنه
اجماع منعقد اولدى لكن مؤلفهٔ قلوبك نصيبلرى كتاب ايله ثابت اولمش ايكن بعد النبى عليه السلام سقوطنك
وجهنده قومك اختلافى واقع اولمشدر انلردن بعضيسى شونلردر كه كتاب ايله ثابت اولان شيئك اجماع ايله نسخى
جائز كورورلر زيرا اجماع حجت قاطعه‌در كتاب كبى مذهبده ايسه بو جائز دكلدر وبعضيسى شونلردر كه مؤلفهٔ قلوبك
بعضيلرينك سقوطنك انتهاسيله حكمنك انتهاسى قبيلندندر صوم رمضانك انتهاسى شهرك منتهى اولمسى ايله
اولديغى كبى بو دخى رد اولنمشدر زيرا حكمك بقاسنده علته احتياج يوقدر احسن اقوال بودر كه نبى عليه السلام
زماننده مؤلفهٔ قلوب ايچون نصيب ويرمك اسلامى اعزاز ايچون ايدى زيرا اول وقت اسلام ضعف اوزره
وكفر ظاهرا غلبه اوزره ايدى اول زمان ويرمك دينى اعزاز ايدى وقتا كه حال متبدل اولوب اسلام غلبه ايلدى
ايسه بو دفعه اعزاز دين ويرممكده اولدى اول اجلدن اجماع ساقط اولندى (هو الفقير وهو من له شئ دون نصاب)
مصرف فقيرا ايچوندر وفقير شول كمسنه‌در كه انك ايچون برشئ اوله اما نصابه بالغ اولميه (والمسكين من لا شئ له)

ومصرف مسكين ايجوندر مسكين شول كمسنه دركه انك ايجون برشئ اولميه قوله تعالى (اومسكينا ذا متربة)
يعنى جوع وعر يانلقدن ترابه ملتصق اوله (وقيل بالعكس) دينلمشدركه عكس ايله در يعنى فقير برشيئى اولميان اوله
ومسكين نصابدن قليل شيئه مالك اولان كمسنه اوله (والعامل يعطى بقدر عمله ولوغنيا) عامله عملى مقدارى
اعطا اولنورزيرا كندى نفسنى عمل مسلمين ايجون فارغ ايلمشدر (والمكاتب يعان فى فك رقبة) مكاتب زكاة
خارج ايله فك رقبه ده معاونت اولنوراكرافنديسى غنى دخى اولورسه منقولدركه نبى عليه السلام حضرتلرينه
بركمسنه كلوب يارسول الله نبى برعمله دلالت ايله دخول جنته سبب اوله ديدكده (فك الرقبة) بيورمشلردر
(ومديون لايملك نصابا فاضلا عن دينه) دينندن فاضل نصابه مالك اولميان مديون دخى زكاة خارجدن
معاونت اولنور (ومنقطع الغزاة عند ابى يوسف والحج عند محمد ان كان فقيرا) ابو يوسف قتنده منقطع الغزات
دخى معاونت اولنوروامام محمد قتنده منقطع الحاج دخى معاونت اولنوراكر فقيراولورسه منقطع غزاتدن
مراد فقرا سيدر منقطع حاجدن مراددخى فقراسيدرروايت اولنديكه بركمسنه فى سبيل الله بردوه حاضر ايلدم
دونبى عليه السلامه عرض ايلدكده فقراء حاجدن برينى تحميل ايلك ايجون امر ايلدى اصل مصرف فقرا
ايجوندر قوله عليه السلام (خذها من اغنيائهم وردها فى فقرائهم) دليلى واضحدر (ومن له مال فى وطنه لامعه)
دخى شول كمسنه معاونت اولنوركه وطننده مالى اولوب لكن كندى ايله مال اولميه بوندن مراد ابن سبيل
وتسميه سنك وجهى طريقه كثرت ملازمتى اولمغله كويا كه ولد الطريق اولمشدر صوفى يى بدل الوقت ديدكلرى
كبى (ويجوز دفعها الى كلهم والى بعضهم) وزكاتى فقرانك كليسنه وبعضيسنه ويرمك جائزدر شافعى قتنده يايدى
صنفه يايدى صنفدن برينه ويرمك جائزدكلدر مادامكه اصناف سبعه ده هر صنفدن اوچ كمسنه يه صرف
اولنميه زيرا لام تمليك ايله اضافت اكرچه حقيقت ملكى ايجاب ايلمزايسه استحقاقى افاده ايدر مستحق اولدقلرى
مقرردر بركمسنه مالنك ثلثنى اصناف سبعه يه وصيت ايلسه بونلردن بريسى محروم اولمق جائزدكلدر اويله اولنجق
بودخى انك كبيدر بزم ايجون دليل بو محلده اضافت مصارفى بيان ايجوندر بوخسه اثبات استحقاق ايجون
دكلدر خصوصا ابن عباس حضرتلرى بوندن مراد بيان مصارفدر بيان استحقاق دكلدر هرقنقيسنه صرف
اولنورسه كفايت ايدر بيورمشلردرنته كيم صلاتده استقبال قبله يه امر اولنمشدر اول كعبه دن برجزءينه استقبال
ايلسه امره امتثال ايتمش اولوروحق سبحانه وتعالى اول اصنافى محتاجيندن اخبار ايلين اوصاف ايله ذكر ايلدى
بزبلدككه بوندن مقصود محتاجك حاجتنى قضا ايلمكدر پس بوتقديرجه جمله اصناف حقيقتده معنى
جهتندن صنف واحد اولمش ايدى جمع ايسه جنسدن مستعاردرزيرا چونكه جمعه الف لام داخل اولسه معناى
جمعيت مضمحل اولور والف لام كلام عربده درت معنايه استعمال اولنور بريسى جنس ايجون الرجل خير من
المرأة كبى وبرى دخى استغراق جنس ايجون (ان الانسان لفى خسر) كبى وبرى دخى عهد خارجى ايجوندر
(كما ارسلنا الى فرعون رسولا فعصى فرعون الرسول) كبى وبرى دخى عهد ذهنى ايجوندر ادخل السوق كبى
(واخاف ان يأكله الذئب) كبى چونكه استعمال بويله اولنجق بو محلده عهد استغراقه حمل ممكن اولميوب جنس
مراد اولنور كما فى قوله تعالى (لايحل لك النساء من بعد) بوآيت كريمه ده دخى عهد استغراق ممكن دكلدر
استغراق مراد اولنيدى لازم كلوردى كه دنيانك جميع صدقاتى جميع فقرا ايجون اوله بوتقديرجه برفرد محروم
اولمق جائز اولمزدى نوكا ايسه فردك اقتدارى يوقدر لكن بو محلده احسن قول بو اوله كه استغراق حقيقى يه حمل
اولنميوب استغراق عرفيه يه حمل اولنه نته كيم جمع الامير الصاغة دينلور بونده بلدينك صاغه سن وياخود اطراف
مملكتك صاغه سن جمع ايلدى ديمكدر بوتقديرجه استغراق عرفى ايسه وسع بشردن خارج دكلدر (ولاتدفع
لبناء مسجد اوتكفين ميت) مال وزكاة بناء مسجد وتكفين ميت ايجون دفع اولنمز يعنى ويرلمز زيرا زكاتده
واجب اولان قطع ملكدر غيره تمليك ايله وزكاتده تمليك ركندر واكر برقائل التمليك زكاة قولكز بلادليل مجرد
بردعوادرحق سبحانه وتعالينك (انما الصدقات للفقراء) قولندن غيرى بوكه دلالت ايدر دليل يوغيكن حال بوكه
اول لامى دخى تمليك ايجون قيلميوب عاقبت ايجون قيلديكزدبوجواب طلب ايدرسه جواب ويريلوركه بزم لام
عاقبت ايجوندر ديديكمزلك معناسى صدقاتدن فقرانك مقبوضى اولان عاقبت ملكى اولورابتداء مصارفدر
بوخسه مستحق دكلردرنته كيم توضيحده فخر اسلامدن (الصدقة تقع فى كف الرحمن قبل ان تقع فى كف الفقير)

حديث شريفك معناسنده صدقه ابتداء يد فقيرده نه الله ايجوندر ويد فقيرده دوام وبقا اعتبار يله حق عبد
اولورزيرا ابتدا حق فقير دكلدر پس مقبوضلرى اولدقدنصكره عاقبت ملكلرى اولور لام دلالتيله بلادليل
ديمكدر دعواى مجرده ديدكلرى صحيح اولدى اندنصكره تكفين ميتده تمليك محقق اولديغنه دليل برميتى قورد
اكل ايلسه اول كفن مكفن ايجوندر وارث ايجون دكلدرزيرا تمليك محقق اولمدى (اوقضاء دينه) وميتك دينى
قضا ايجون دخى زكاة ويرلمز زيرا بونده دخى تمليك يوقدر (اوثمن قن يعتق) ازاد اولمغه عبدك ثمنى ايجون دخى
زكاتدن برشئ ويرلمز زيرا اعتاقده اسقاط ملك واردر تمليك يوقدر (ولا الى ذمى وصح غيرها) ودخى ذمى يه مال
زكاتدن ويرلميه اما مال زكاتدن غيرى ويرمك صحيح اولور (ولا الى غنى يملك نصابا من اى مال كان) دخى
نصابه مالك اولان غنى يه اكرزكاة مالندن واكرسائرنذوردن هرقنغيسندن اولورسه ويرلميه (اوعبده) وغنينك
عبدنه دخى مال زكاة ويرلميه زيرا العبد وما يملكه كان لمولاه فحواسى اولنجق اعطا اولنان مال زكاة افنديسنه
ويرلمش اولور (اوطفله) كوچك اوغلانه دخى ويرلميه زيرا اول طفل باباسى مالندن غنى عد اولنور (بخلاف ولده
الكبير) اول غنينك ولد كبيرى عبد وولد صغير ينك خلافنجه دراكا زكاة ويرمك صحيح اولور اكر نفقه سى اول اب
غنى اوزرينه ايسه دخى ويرلمك جائزدر انك غناسى ايله ولد كبير عد اولنمز (وامرأته ان كانا فقيرين) اول غنينك
خاتوننه دخى زكاة ويرمك صحيح اولور اكرايكيسى دخى فقير اولورسه (ولا الى هاشمى من آل على اوعباس اوجعفر
اوعقيل اوالحارث بن عبد المطلب ولو كان عاملا عليها) وهاشمى يه دخى زكاة ويرلميه كه هاشمى آل على
وآل عباس وآل جعفر وآل عقيل ياخود آل حارث بن عبد المطلبدر اكر زكاة اوزرينه عامل دخى اولورسه
نه زكاتدن برشئ ويرلميه زيرا نبى عليه السلام بنى هاشمه خطاب ايدوب يابنى هاشم (ان الله تعالى حرم عليكم
غسالة اموال الناس واوساخهم وعوضكم عنها بخمس الخمس) بيورمشلردر معلوم اوله كه حارث وعباس
نبى عليه السلامك عميلريدر وجعفر وعقيل على كرم الله وجهه نك قرنداشلريدر بونلرك جمله سى هاشمه منسوبلردر
زيرا نبى عليه السلام حضرتلرينك نسب شريفلرى محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد منافدر
(قيل بخلاف التطوع) دينلديكه تطوع بونلرك خلافنجه در يعنى جوازنده اختلاف ايلمشلردر بعضيلر ديديلركه
صدقه واجبه ايله صدقه نفل بيننده فرق يوقدر وقف دخى بنى هاشمه حلال دكلدر بدايعده ذكر اولنمشدركه اكر
واقف بنى هاشمه برنسنه شرط ايلسه جائزدر يعنى مشايخ ديديلركه صدقه نفل بنى هاشمه حلال دكلدرزيرا نفل
ايله مالكدن برشئ زائل اولمز فرض ايله اولديغى كبى ابو جعفر طحاوينك امارى شرحنده ابو حنيفه دن روايت
ايدوب صدقاتك كليسى هاشمه جائزدر حرمت نبى عليه السلام عهدنده ايدى زيرا خمسك خمسى كندولره واصل
اولوردى نبى عليه السلامك موتى ايله خمس الخمس ساقط اولدى وصدقه جائز اولدى (ومواليهم مثلهم)
بنى هاشمك مواليسى دخى كنديلرى كبيدر انلره دخى مال زكاة ويرلمز زيرا بنى هاشمك معتق قوللرندن برى
نبى عليه السلامدن سوال ايدوب (اتحل الصدقة) ديدكده (لاانت مولانا) بيورمشلردر وبر حديث شريفده
دخى موالى القوم من انفسهم واقع اولمشدر (ولا يدفع المزكى زكاته الى اصله وان علا اوفرعه وان سفل) مزكى
زكاتنى اصلنه ويرميه يعنى باباوانا سنه هرنقدر يوقارى دخى اولورسه وفرعنه دخى ويرميه هرنقدر اشاغه دخى
اولورسه يعنى باباسنه وجدينه وجدينك جدينه هرنقدر يوقارو اولورسه اشاغيسيده بويلجه دربونلرك ما بينلرنده
منافع متصله در شرط ايسه تمكندن قطع منفعتدر (اوزوجته) زوجه سنه دخى ويرميه بالاتفاق عادتا
منافعده اشتراكارى اولديغيچون جائزدكلدر (وكذا لاتدفع الى زوجها) ارعورتنه ويرمديكى كبى عورت
دخى ارينه زكاة ويرميه ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايجون خلاف واردر انلر قتنده عورت ارينه
زكاة ويرمك جائزدر ابن مسعودك خاتونى نبى عليه السلامدن زوجنه تصدق ايجون سؤال ايلدكده (لك اجران
اجر الصدقة واجر الصلة) بيورمشلردر ابو حنيفه رضى الله عنه بوصدقه نافله يه محمولدر ديو جواب ويرمشلردر
(ولا الى عبده اومكاتبه اومدبره اوام ولده) دخى مزكى زكاتنى قولنه ومكاتبنه ومدبرنه وام ولدنه ويرميه
اكر ويرسه قطع منفعت بولنمش اولور جائزدكلدر (وكذا عبده المعتق بعضه) نه مزكى زكاة ويرمك جائزدكلدر
بعض اعضاسى معتق اولان عبدينه زيرا اول عبد مكاتب حكمنده در ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين
خلاف ايدوب زكاة ويرلمك جائزدردير زيرا اول عبد معتق البعض حرمديون كبيدر (ولو دفع الى من ظنه مصرفا

فبان انه غنی اوهاشمی اوکافر اوابوه اوابنه اجزأه) اکرمزکی دفع ایلسه شول کمسنه یه که آنک ظننده اول کمسنه
مصرف اوله پس بیان اولسه که اوکمسنه غنی یاخود هاشمی یاخود کافر یاخود مزکینک باباسی یاخود اوغلی ایمش
کفایت ایدر یعنی زکاتی ویرمش اولور ابو حنیفه ومحمد قتنده بونلرک دلیلی حدیث معن بن زیددر روایت
اولندیکه یزید زکاتی توزیع ایلمک ایچون برکمسنه یی وکیل ایدوب اولدخی حین توزیعده زیدک اوغلی معنه دخی
ویرمش صباح اولدقده یزید زکاتی اوغلنک النده کوریجک حضور عالیلرنده مرافعه اولدیلر فقال النبی علیه
السلام (یامعن لک مااخذت ولک یایزید مانویت) بیورمشلردر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب
اعاده سی لازمدر یقینا حاصل اولدیغیچون (ولوبان انه عبده اومکاتبه لایجزیه فیعید) مزکی مصرف ظن
ایدوب زکاتی دفع ایلدکدنصکره ظاهر اولسه که اول مصرف ظن ایلدیکی کندینک عبدی یاخود مکاتبی ایمش
ویردیکی زکاة کفایت ایلمز اعاده ایلر زیرا حقیقت ملکندن خروج بولنمیوب عبد مکاتبه دخی اهلیت اولمغله
اعاده سی لازم اولور (وندب دفع مایغنی عن السؤال یومه) برکونلک سؤالدن اغنا ایده جک شیئی ویرمک
مندوب اولدی یعنی مال زکاتدن برکون کفایت ایده جک مقداری ویرمک مندوبدر (وکره دفع نصاب اواکثر
الی فقیر غیر مدیون) مدیون اولمیان فقیره نصاب یاخود نصابدن اکثر زکاة ویرمک مکروه اولدی اما مدیون اولان
فقیره نصابدن زیاده ویراسه لابأسدر (ونقلها الی بلد آخر) ومال زکاتی بلد آخره نقل ایلمک دخی مکروه اولدی
زیرا حق جاری رعایت ایلمامش اولور (الا الی قریبه) الا اسکر که کندی قریبی ایچون نقل ایلیه اولزمان مکروه
دکلدر زیرا کندی قریبنده هم اجر صدقه هم اجر صله بولنمش اولور (آواحوج من اهل بلده) یاخود کندی اهل
بلدنده اولان فقرادن دخی افقر واحوج اوله اولدخی مکروه دکلدر زیرا مقصود محتاجک حاجتنی قضادر احوج
اولیجق دخی اولیدر (ولایسأل من له قوت یومه) برکونلک قوتی اولان کمسنه سؤال اتمیه یعنی دیلنمیه معلوم
اوله که بیت المال ایچون جمع اولان مال درت نوعدر نوع اول زکاة سوائم واعشاردر وتجارت ایچون مرور ایدن
مسلمانلردن اخذ اولنان شیئدر ومصرفی ایسه حق سبحانه وتعالینک (انما الصدقات للفقراء والمساکین) قول
شریفندن بیان اولندیغی اوزره سکز صنف اولوب مؤلفة قلوب ساقط اولمغله یدی صنف قالمشدر نوع ثانی غنائم
ومعادندرر کازک خمسیدر ومصرفی ایسه حق سبحانه وتعالینک (واعلموا انما غنمتم من شئ فان لله خمسه وللرسول
ولذی القربی والیتامی والمساکین وابن السبیل) قول شریفیدر اللهک سهمی ایله رسولک سهمی بردر بونک
تبرکا وکلامی افتتاح وبومالک فضیلتنی اظهار ایچوندر نبی علیه السلامک وفات شریفلری ایله ساقط اولدی
وذی القربی که قرائب رسول علیه السلامدر انلرک سهمی بزم قتمزده ساقطدر اما امام شافعی قتنده ثابتدر
فی زماننا اوچ صنفه صرف اولنور بری یتامی وبری مساکین وبری ابن سبیلدر نوع ثالث خراج وجزیه درکه
مستأمن واهل ذمیدن اخذ در بونلرک مصارفی کاربان سرایلرک وکوپریلرک بناسی وسد ثغور وسائر بونلره بکزر
اولان شیلردر دخی ارزاق قضاة وولاة ومفتی ومحتسب وحفاظ ومفسرین ومعلمین ومتعلمین ومقاتله ایچوندر
حاصل کلام بونوعک مالی عمارت دین وصلاح دار الاسلام والمسلمین ایچوندر ونوع رابع شول مالدرکه برکمسنه
فوت اولوب ورثه سی اولمدقجه متروکاتی بیت المالدن قبض اولنور اول مقوله مالک مصرفی مرضینک نفقه
وادویه سی ایچوندر ودخی مالی اولمین فقرا موتاسنک کفنی ایچوندر ولقیطک نفقه سی ایچون وجنایتی ایچون
وکسبدن عاجز اولان کمسنه لرک نفقه سی ایچون سلاطین وولاة اوزرینه واجبدرکه ذکر اولنان ایراد ومصارفی
اربابنه ایصالده بذل واجتهاد ایده لر غایة البیانده بوبلجه مسطوردر

باب صدقة الفطر

بو باب صدقهٔ فطر بیاننده در صدقهٔ فطر عبادتدر زیرا بونده معنای مؤنت واردر بو اجلدن نیت شرط قلندی
وغیرک سببی ایله واجب اولمشدر عقل وبلوغدن دخی کمال اهلیت شرط قلنمدی (هی واجبة) صدقهٔ فطر
واجبه در ووجوبی معنای اصطلاحیسی اوزره در واجب دلیل شبهه ایله ثابت اولاندر انکیچون جاحدی اکفار
اولنمز زیرا عملا واجب واعتقادا دکلدر اما صدقهٔ فطرک وجوبنه دلیل نبی علیه السلام خطبه سنده ادوا عن
کل حر وعبد صغیر اوکبیر انصف صاع من بر اوصاع من شعیر) قولنده ادوا امر شریفیدر وبو محلده وجوبک
ذکری بین الفرض والسنة دیمکدر امام محسوبی دیمشدرکه واجبات اسلام یدیدر صدقهٔ فطر نفقهٔ ذوی الارحام

ووتر واضحیه وعمره وخدمت والدین وعورتک ارینه خدمتی کبی (علی الحر المسلم المالک لنصاب فاضل عن
حوائجه الاصلیة) حوائج اصلیه سندن فضله نصابه مالک اولان حر مسلمک اوزرینه صدقهٔ فطر واجبه در
وغنی اولمق شرطدر زیرا (لاصدقة الاعن ظهر غنی) حدیث شریفی دخی دالیلدر (وان لم یکن نامیا) اکرنامی دخی
اولمزسه بنه صدقهٔ فطر واجبدر بونده حولان حول لازم دکلدر (وبه تحرم الصدقة وتجب الاضحیة) اول نصاب
سببیله کندویه صدقه آلمق حرام اولور واضحیه یعنی قربان واجب اولور معلوم اوله که نصاب اوچ نوعدر (برنوعی)
شول نصابدرکه انده زکاة شول ماله متعلق اولان احکام کبی واجب اولور (وبرنوعی) دخی شول نصابدرکه
انده احکام اربعه واجب اولور مثلا کندویه صدقه حرام اولمق واضحیه واجب اولمق وصدقهٔ فطر واجب اولمق
ونفقهٔ اقارب واجب اولمق کبی وبونده تجارت ایله نما وحولان حول شرط قلنمدی (وبرنوعی) دخی شول نصابدرکه
کندویه سؤال یعنی دیلنمک حرام اولور بعضیلر قتنده قوت یومیه یه مالک اولمقدر بعضیلر قتنده اللی درهمه
مالک اولمقدر (عن نفسه) صدقهٔ فطر انسانک کندو نفسندن واجبه در عن نفسه ده اولان عن یوقاریده
اولان واجبه لفظنه متعلقدر واجبة عن نفسه دیمکدر وابن عمر رضی الله عنه نبی علیه السلام زکاة فطری
ذکور واناث اوزرینه فرض قلمشدر دیو حدیث شریف نقل ایلمشدر (وولده الصغیر الفقیر) فقیر اولان ولد صغیری
ایچون دخی صدقهٔ فطر واجبدر زیرا مؤنت کامله سی واردر واوزرینه دخی ولایتی واردر (وعبده للخدمة
ولوکافرا) خدمتی ایچون اولان عبدی ایچون دخی افندیسی اوزرینه صدقهٔ فطر واجبه در اکر کافر ایسه ده
ولایت ومؤنتی اوزرینه اولدیغیچون عبدک افندیسی اوزره واجب اولمغه سبب رأس یمونه ویلی علیه قولیدر
کویا که عبدک رأسی کندی رأسیدر شافعی خلاف ایدوب انک قتنده عبدده جائز دکلدر (وکذا عن مدبره
وام ولده) بنه عبد کبیدر مدبردن وام ولدندن دخی صدقهٔ فطر واجبه در زیرا بونلرده دخی مؤنت واوزرلرینه
ولایت واردر (لا عن زوجته وولده الکبیر) زوجه سی وولد کبیری ایچون واجب دکلدر مؤنت ولایتده قصوری
اولدیغیچون زیرا حقوق نکاحدن غیریده والی اولمز ومؤنت یعنی قوتندن تعیین اولدیغندن زیاده ویرلمز حتی
صاحب فراش اولسه اداره سی زوجی اوزرینه لازم کلمز شافعی قتنده زوج اوزرینه زوجه سیچون صدقهٔ فطر
واجبه در (وطفله الغنی بل من مال الطفل) وغنی اولان طفلدن دخی اب اوزرینه صدقهٔ فطر واجب دکلدر بلکه
طفلک کندی مالندن واجبدر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده امام محمد دیروزفرک قولی دخی بودرکه قیاس اولان
بودرکه باباسی کندی مالندن واجبدر ویره اکر طفلک مالندن ویررسه ضمان لازم کاور وصدقهٔ فطر شریعتده
زکاتدر مال زکاتی کبی پس ایمدی صغیر اوزرینه واجب دکلدر زیرا صدقهٔ فطر عبادتدر صغیر ایسه عبادته اهل
دکلدر (ولاعن عبد آبق) وعبد ابق ایچون دخی مولی اوزرینه واجب دکلدر یعنی قاچقون کوله ایچون
(الا بعد عوده) الا کلدکدنصکره واجبدر یعنی مال مضی یی ادا ایدر (والمجنون کالطفل) مجنون طفل کبیدر
اکر فقیر ایسه باباسی ادا ایدر اکر غنی ایسه مالندن ادا ایدر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده امام محمد قتنده باباسی
ادا ایدر (ولاعن مکاتبه) ومکاتبی ایچون دخی واجبه دکلدر (ولاعن عبیده للتجارة) دخی تجارت ایچون اولان
قوللری ایچون صدقهٔ فطر واجب دکلدر (ولاعن عبد اوعبید بین اثنین) ایکی کمسنه بیننده یعنی مشترک برقول
یاخود برنیچه قوللر ایچون صدقهٔ فطر واجبه دکلدر ولایت ومؤنتده هر برینک قصوری اولدیغی ایچون
(وعندهما یجب علی کل فطرة مایخصه من الرؤس دون الاشقاص) امامین قتنده هر برینک اوزرینه رؤسدن
کندویه مخصوص اولان شیئک فطره سی واجبدر اشقاصدن دکل امامین قسمت رقیقی جائز کورمشلردر
پس اویله اولیجق مثلا ایکی کمسنه نک درت عبدی اولسه هر برینه ایکی عبدک فطره سی واجبدر (اوچنجیسی)
معقود ردینلمشدرکه عدم وجوب ائمهٔ ثلاثه نک اجماعی ایله در زیرا شریکیندن هر برینک نصیبی قبل القسمة
جمع اولوب تمام رقبه یه مالک اولمشدر کامل رقبه یه مالک اولمیان خود واجب اولمدیغی یوقاروده کچمشدر
(ولو بیع عبد بخیار فعلی من یتقرر الملک له) واکر عبد خیار ایله بیع اولنسه صدقهٔ فطر شول کمسنه نک اوزرینه
واجب اولورکه ملک انک اوزرنده متقرر اوله اکر خیار فسخ اولنورسه فطره بایع اوزرینه در اکر فسخ اولمز ایسه
مشتری اوزرینه در (وتجب بطلوع فجر یوم الفطر) صدقهٔ فطر یوم فطرده طلوع فجرده واجب اولور شافعی قتنده
رمضانک یوم فطر اخیرنده غروب شمسده واجب اولور زیرا صدقهٔ فطره مختص قلندی پس غروب شمسده تمام

وقتيدر دير بزم ايچون دليل اضافت اختصاص ايچوندر اختصاص ايسه يومه درليلهده كلدر اول تقديرجه غرهٔ
شوالده لازم كلور (فمن مات قبله او اسلم او ولد بعده لا تجب فطرته) پس ايمدى بركمسنه طلوع فجردن اول فوت
اولسه ياخود طلوع فجردنصكره اسلامه كلسه ياخود طوغسه اول كمسنه نك فطره سى واجب اولمز زيرا وجوب
اداسنك شرطى معدومدر شافعى قتنده بركمسنه رمضانك اخيرنده بعد غروب الشمس فوت اولسه فطره واجب
اولور (وصح تقديمها) صدقهٔ فطرى تقديم ايلمك صحيح اولدى (بلا فرق بين مدة ومدة) بر مدت ايله بر مدت بيننى
فرقسز تقديمى صحيحدر يعنى وجوبدن اول ياخود وجوبدنصكره بومدتلرده فرق ايلمك لازم دكلدر خلاصهده
مسطوردركه بركمسنه اون يللق ياخود دخى زياده سنه لرك فطره سنى ادا ايلسه جائزدر وحسن بن زياد ديمشدركه
تعجيل فطره اصلا جائز دكلدر اضحيه نك تعجيلى جائز اولمديغى كبى وخلف بن ايوب ديمشدركه رمضان شريفك
نصف اخيرندنصكره تعجيل اولنسه جائزدر (وندب اخراجها قبل صلاة العيد) قبل صلاة العيد فطره يى اخراج
ايلمك مندوب اولدى زيرا نبى عليه السلام مصلايه چيقمازدن مقدم اخراج بيورررلردى واغنوهم عن المسئلة
بيورمشلردر (ولا تسقط صدقة الفطر بالتأخير) فطره صلاة عيددنصكره تأخير ايله ساقط اولمز (وهى نصف صاع
من بر او دقيقه او سويقه او صاع من تمر او شعير) صدقهٔ فطر بغداىدن بچق صاعدر ياخود اول بغداىك دقيقندن
ياخود سويقندن نصف صاعدر وياخود تمردن ياشعيردن بر صاعدر (والزبيب كالبر) قورى اوزوم بغداى
كبيدر بو تشبيه جامع الصغير روايتيدر زيرا اوزم ايله بغداى معناده بر برينه متقاربدر ايكيسى دخى جمله
اجزالرى ايله اكل اولنور اما خرما وشعير بونلره مخالفدر خرمانك چكردكى وشعيرك كپكى يعنى كبه كى
اخراج اولنور (وعندهما كالشعير وهو رواية الحسن عن الامام) امامين قتنده زبيب شعير كبيدر وبو زبيب
شعير كبى اولمسى ابو حنيفه حضرتلرندن حسنك روايتيدر زيرا اوزم وتمر بر برينه متقاربلردر ميوه لقده
وطتلولقده (والصاع ما يسع ثمانية ارطال بالعراقى من نحو عدس او مج) وصاع شول ظرفدركه اكا سكز رطل
عراقى صغه مرجك وبوكرلجه سشلندن صاع سكز رطلدر وور رطل يكرمى استاردر واستار كسر همزه ايله التى بچق
درهمدر پس هر رطل يوزاوتوز درهم اولور اول تقديرجه بر صاع بيك قرق درهم اولور (وعند ابى يوسف
خمسة ارطال وثلث رطل) وابو يوسف قتنده بش رطل وثلث رطلدر اما اسبيجابى امام اعظم ايله امام محمد قولنى
تصحيح ايلمشدر (ولو دفع منوى بر صح خلافا لمحمد) اكر بركمسنه ايكى من بغداى ويرسه صحيح اولور اما امام محمد
خلاف ايدوب انك قتنده صحيح دكلدر معتبر اولان كيلدر وزن دكلدر (ودفع البر فى مكان تشترى به الاشياء فيه
افضل) بغداى ويرمك افضلدر شول مكانده كه اول بغداى ايله اول مكانده اشيا اشترا اولنه (وعند ابى يوسف
الدراهم افضل) ابو يوسف قتنده درهم يعنى اقچه ويرمك افضلدر

كتاب الصوم

بو كتاب صوم بياننده در صوم لغتده امساكدن عبارتدر هرنه زمان وهرنه وقتده اولورسه اولسون الله تعالينك
حضرت مريمدن حكاية قولى كبى (انى نذرت للرحمن صوما) اى امساكا عن الكلام وقال عليه السلام
صوموا عاشوراء من اكل فليصم بقية يوم وهو ترك الاكل والشرب والوطئ من الفجر الى الغروب شرعده اول
صوم اكل وشرب وجماعى تركدر وقت فجردن غروب شمسه دكين ترك اكل وشرب ابتداسى وقت فجردن اولديغى
نص شريف ايله ثابتدر قوله تعالى (كلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الابيض من الخيط الاسود) انتهاسى غروبه
دكين اولديغنه دخى نص شريف واردر قوله تعالى (اتموا الصيام الى الليل (مع نية من اهله) اهلندن نيت ايله
ترك اكل وشرب ووطيدر نيت قيدى (انما الاعمال بالنيات) ايديكنه اشارتدر من اهله ديديكى حائض ونفساء
وكافردن احترازدر (وهو مسلم عاقل طاهر من حيض ونفاس) اول اهل اولان كمسنه مسلم وعاقل وحيض
ونفاسدن طاهر اولاندر (وصوم رمضان فريضة على كل مسلم مكلف) صوم رمضان هر مسلم مكلف اوزرينه
فرضدر فرضيتى كتاب وسنت واجماع امت ايله ثابتدر قوله تعالى (كتب عليكم الصيام) وقوله عليه السلام
فى حديث بنى الاسلام الى آخره بو يله اولديغى اجلدن منكرى كافر اولور مسلم ديديكى كافردن احترازدر زيرا كافر
حكم دنياده فروع ايمان ايله مخاطب دكلدر مكلف ديديكى صبى ومجنوندن احترازدر (اداء) اداء فرضدر قوله تعالى
(فمن شهد منكم الشهر فليصمه (وقضاء) قضاء دخى فرضدر قوله تعالى (فعدة من ايام اخر) (صوم المنذور والكفارة

واجب

واجب وغير ذلك نفل) نذرلر وكفارت صومى واجبدر وانك غيرى نافله در منذور الله تعالينك (وليوفوا نذورهم
واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم) قول شريفى ايله ثابت واجماع امت دخى منعقد اولمشيكن نذورمذ كوره نيچون
فرض قلنمدى ديو سؤال اولنورسه جواب ويريلوركه بو ايكى ايتكه نذورك وجوبنه دالدر نذر معصيت
ونذر طهارت وعيادهٔ مرضى وصلاة جنازه كبى بونلر ايسه دليل ظنى ايله ثابت اولمشدركه عام مخصوصدر
حال بوكه فرضيتى تواتر ايله ثابت اولمشدر مرتبهٔ وجوبده باقى قالدى (وصوم العيدين وايام التشريق
حرام) يوم عيدده دخى ايام تشريقده صوم حرامدر ايام تشريق قربان بيرامنك ايكنجى واوچنجى ودردنجى كونه
ديرلر زيرا نهى اولنمشدر روى عقبة بن عاص قال نهى رسول الله صلى الله عليه وسلم عن صوم يوم الفطر ويوم النحر
وايام التشريق وقال عليه السلام فى الايام المنهية انها ايام اكل وشرب وبعال وهو المباعلة اى ملاعبة الرجل
اهله وقال ايضا الا لا تصوموا هذه الايام (ويجوز اداء رمضان والنذر المعين بنية من الليل والى ما قبل نصف
النهار) اداء رمضان ونذر معين كيجه دن نيت ايله ودخى نهارك نصفندن مقدم نيت ايله صحيح اولور وبونده يجوز
يصح معناسنه در من اداولان نهار شرعيدر نهار لغوى دكلدر نهار شرعى اولدركه صبح صادقدن مغربه دكيندر
بو تقديرجه نصفى ضحوهٔ كبرادر ونهار لغوى طلوع شمسدن مغربه دكيندر اول تقديرجه نصف نهار وقت
زوال اولور (لا عنده فى الاصح) نصف نهارده نيت صحيح اولمز اصح اولان دخى بودر بين المسافر والمقيم فرق يوقدر
زفر قتنده فرق واردر (وبمطلق النية) اداء رمضان ونذر معين مطلق نيت ايله صحيح اولور (نويت ان اصوم) ديمكله
(وبنية النفل) ونفل نيتى ايله دخى صحيح اولور (نويت ان اصوم للنفل) ديمكله ائمهٔ حنفيه قتنده رمضانده هر كون
ايچون مستقل نيت لازمدر امام مالك قتنده شهر رمضانك اولنده نيت واحده كفايت ايلر زيرا صوم رمضان
عبادت واحده در نيت واحده كفايت ايدر برآى اعتكاف ايدنه نيت واحده كفايت ايلديكى كبى بزم ايچون
دليل تحقيقا صومك هر كونى على حدة بر عبادتدر زيرا ايكى كونك ما بيننه برليل تخلل ايدر بو تقديرجه
رمضان ايچون بر نيت كفايت ايلمز اعتكاف بونك خلافنه ملابسدر زيرا اعتكاف عبادت واحده در جميع
اوقاتى اعتكافه صالحدر بر نيت كفايت ايدر (وصوم رمضان بنية واجب آخر للصحيح المقيم) صوم رمضان
صحيح اولور واجب آخره نيت ايله صحيح مقيم ايچون بركمسنه صاغ وسالم ومقيم صوم رمضان شريفده واجب
آخره كه قضايه قالمش رمضانى اولوب نيت ايلسه اول نيت ايلديكى صوم رمضاندن اولور قوله عليه السلام
(اذا انسلخ شعبان فلا صوم الا رمضان (لا النذر المعين بل عما نواه) نذر معين صحيح اولمز بلكه نيت ايلديكى شئ واقع
اولور بركمسنه بريوم معينه يى صوم ايچون نيت ايلسه بعده اول كون كلسه قضايه قالمش رمضانى نيت ايلسه
قضايه قالمش صحيح اولور مقدما نذر ايلديكى صحيح اولمز صوم رمضان ايله نذر معينك فرقى بودركه رمضان تعيين
شارع ايله اولمغين قويدر كندندن ماعداسنى ابطال ايدر نذر معينده اول قوت يوقدر زيرا نادرك تعيينى در
(ولو نواه المريض او المسافر فيه واجبا آخر وقع عما نوى) اكر مريض ياخود مسافر رمضانده آخر واجبه نيت ايلسه
نيت ايلديكى شئ واقع اولور (وعندهما يقع عن رمضان) امام محمد قتنده نيت ايلديكى رمضاندن واقع اولور
زيرا رخصت معذوره مشقت اولمسون ايچوندر چونكه صومه تحمل ايلدى غير معذور مرتبه سنه ملحق اولدى
(والنفل كله يجوز بنية قبل نصف النهار) صوم نفلك جمله سى نصف نهاردن اول نيت ايله صحيح اولور عن عائشة
رضى الله عنها ان رسول الله صلى الله عليه وسلم (كان يدخل على نسائه ويقول هل عندكن من غداء فان قلن
لا يقول عليه السلام انى اذا لصائم (والقضاء والمنذور المطلق والكفارات لا تصح الا بنية معينة من الليل) صوم
قضاء ونذر مطلق وكفارات صحيح اولمز الا كيجه دن نيت معينه ايله صحيح اولور (ويثبت رمضان برؤية هلاله
او بعد شعبان ثلاثين) رمضان ثابت اولور هلالنى كورمكله ياخود شعبان اوتوز كون عد ايله ثابت اولور
لا يقدركه شعبانك يكرمى طقوزنده هلالى التماس ايدهلر زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم الشهر هكذا وهكذا
اشار باصابعه وخنس ابهامه فى الثالثة لقوله عليه السلام صوموا لرؤيته وافطروا لرؤيته فان غم عليكم الهلال
فاكملوا شعبان ثلاثين يوما (ولا يصام يوم الشك الا تطوعا) شك كوننى اورج طوتلمز الا مكركه تطوعا طوتيله
لقوله عليه السلام لا يصام اليوم الذى يشك فيه انه من رمضان الا تطوعا (وهو احب ان وافق صوما يعتاده)
يوم شكده صوم مستحبدر اكر صوم معتادى اولان كمسنه نك صومى نيته موافق اولورسه موافقدن مراد بركمسنه

اثنين وخميس كونلرينى ياخود آيك آخرى اون كونى ياخود بتون شهرى طوتمق معتادى اولسه يوم شك
دخى صائمك معتادى كونته راست كلسه اول يوم شكده صوم مستحب اولورا كر رمضان اولورسه رمضاندن
اولور زيرا يوم شكده صوم نهى اولنمشدر قوله عليه السلام (لاتقدموا رمضان بصوم يوم الامن كان
بصوم يوما فليصمه (والا فصوم الخواص و يفطر غيرهم بعدنصف النهار) پس ايمدى خواصدن اولان
صائم اولور خواصدن غيريسى افطار ايدر نصف نهاردنصكره فخرالاسلام ابويوسفدن برحكايه ذكر ايدوب
اسد ابن عمرو ديديكه بركون باب رشيده كاوب قاضى ابويوسفه راست كالدم باشنده عمامهٔ سوادو اوزرنده درع
سواد واياغنده خف اسود برسياه آت اوزرنده برسياه اير محصل كلام صقالندن غيرى براق شيئى يوق ايدى
حال بوكه اول كون يوم شك ايدى ناسه افطار ايلك ديو فتوى ويرردى بن اكا ديدمكه سن مفطرميسن ابويوسف
صائم ديدى معلوم اولديكه خواصكه مفتى وقاضى كبيلر صائم اولمق لازم ايمش يوم شكده افطار ايچون بو حديث
شريف دخى كافيدر قوله عليه السلام (اصبحوا يوم الشك متلوسين اى غيرا كلين ولا صائمين (وكره صومه عن
رمضان اوعن واجب آخر) يوم شكده رمضاندن ياخود واجب آخردن نيت ايله صوم مكروه قلندى قوله عليه
السلام (من صام يوم الشك فقد عصى اباالقاسم (وكذا ان نوا ان كان رمضان فعنه والافعن نفل اوعن واجب
آخر) يعنى يوم شكده صوم مكروهدر اكر نيت ايدرسه اكر يوم شك رمضان اولورسه اول صوم رمضان اولسون
واكر يوم شك رمضاندن اولمزايسه اول صوم نافله اولسون ياخود واجب آخردن اولسون ديسه (وصح فى الكل
عن رمضان ان ثبت) بوقاروده ذكر اولنان كلامك جملهسنده صوم رمضاندن اولورا كر رمضان ثابت اولورسه
جملهسى ايكى صورت اولدى اما صورت اولى اول كمسنه شهرى كوردى شهر رمضانه قطعى نيت ايلدى اصل نيت
موجود اول تقديرجه واجب آخرك جهتى لغو اولدى اما صورت ثانى كه رمضان ايله نافله بيننده ترديددر اصل
نيت موجود واصل نيت عدم ترديددر (والا) اكر يوم شك رمضاندن ثابت اولمزسه (فنافوى ان جزم)
واجب ونفلدن نيت ايلديكى اولور اكر جزم ايلمش ايسه (ونفل ان تردد) اكر تردد ايلمش ايسه يوم شكده اولان صوم
نافله اولور زيرا رمضان اولورسه رمضاندن اكر اولمزسه نافله اولسون ديمك تردددر (وان قال ان كان رمضان
فانا صائم عنه والافلا) اكر ديرسه اكر يوم شك رمضان اولورسه بن رمضاندن صائم اولورم اكر رمضاندن اولمزسه
صائم اولمم ديسه (لايصح ولو ثبت رمضانيته ولا يصير صائما) اول كمسنه نك صومى صحيح اولمز زيرا عزيمتى قطعى
اولمامش اولدى كويا كه اكر ارين غدا بولورسم اكل ايدرم اكر بولمزايسم صائم اولورم كبى ديمش اولدى واصل نيت
متردد اولمغله كويا كه نيت ايلمشدر مصنف لايصح ديدكدنصكره ولا يصير صائما ديمكه حاجت يوغيدى زيرا عدم
صحت عدم صومى مستلزم ايدى (واذا كان بالسماء علة) دخى چون سماده علت اولسه بولوت وغبار ودخان كبى كه
رؤيته مانع اوله (قبل فى هلال رمضان خبر عدل) قبول اولنور هلال رمضانده عدل واحدك خبرى يعنى
كوردم ديو خبر ويرمهسى زيرا بوديننه متعلق خبردر عدالت شرط قلندى شروط شهادتدن اولديغيچون
اخباردن دخى شرط قلندى (ولو عبدا اوانثى اومحدودا فى قذف تاب) اوعدل عبد ياخود انثى وياخود قذف
ايچون حد اولوب تائب اولنلردن ايسه ده زيرا بوشهادت دكلدر انجق خبردر خبر واحدى حضرت رسول اكرم
صلى الله عليه وسلم قبول ايلمشدر قال ابن عباس جاء اعرابى الى النبى عليه السلام قال انى رايت الهلال يعنى
هلال رمضان ايچون فقال اتشهد ان لا اله الا الله قال نعم فقال اتشهد ان محمدا رسول الله قال نعم فقال يا بلال اذن
ان صوموا غدا (ولا يشترط لفظ الشهادة) هلال رمضانى كوردكده لفظ شهادت شرط اولمدى زيرا بوشهادت
دكلدر خبردر (وفى هلال الفطر وذى الحجة شهادة حرين اوحر وحرتين) وهلال فطرده وهلال ذى الحجهده
ايكى حرك ياخود بر حر ايله ايكى حره نك شهادتى قبول اولنور (بشرط العدالة) عدالت شرطى ايله زيرا بوندهالزام
واردر (ولفظ الشهادة) دخى لفظ شهادت شرطيله زيرا بونده نفع عبد واردر اول نفع فطرو قربان اتمك چوقلغى در
سائر حقوقه شبيه اولمغين لفظ شهادت شرط قلندى (لا الدعوى) دعوى شرط دكلدر (وان لم يكن بالسماء علة
فلابد فى الكل) كر سماده علت اولمزايسه رمضان وفطر واضحيهده لابددر (من جمع عظيم يقع العلم بخبرهم) جمع
عظيمدن لابد در اوبله جمع كه خبرلرى ايله علم واقع اوله زيرا مطالع عدهده موانع يوق ابصار صحيحه جملهنك همتى برر يننه
متقارب بويله زمانده تفرد ايلك غلطى ايهام ايدر اوبله اولسه توقفى ايجاب ايدرحتى جمع كثير اولنجه كثرتك حدى

اهل محلهدر ابويوسف ديركه اللى آدم قسام اعتبارى ايله امام محمد هر طرفندن خبرلر وارد اوله دير (وفى رواية)
ابوحنيفهدن برروايتده (يكتفى باثنين) ايكى كمسنهنك شهادتى ايله اكتفا اولنور سائر حقوق شهادتى اعتباريله
(وقال الطحاوى يكتفى بواحد ان جاء من خارج البلد اوكان على مكان مرتفع) طحاوى ديديكه بركمسنهنك
شهادتى ايله اكتفا اولنور اكر اول كمسنه خارج بلددن كلمش اوله ياخود مكان مرتفعدن كورمش اوله مناره
وجبل كبى (ولو صاموا ثلاثين ولم يروه حل الفطر ان صاموا بشهادة اثنين) اكر اوتوز كون صائم اولسهلر وهلال
فطرى كورمسهلر افطار ايلمك حلال اولور اكر رمضان اولندهايكى كمسنهنك شهادتى ايله صائم اولديلر ايسه زيرا
نصاب شهادت موجود اولمش اولور (وان صاموا بشهادة واحد لايحل) اكر اولده برشاهدك شهادتى ايله صائم
اولمشلر ايسه فطر حلال اولمز (ومن رأى هلال رمضان اوالفطر) بركمسنه هلال رمضانى ياخود هلال فطرى
كورسه (ورد قوله) واول كورن كمسنهنك قولى رد اولنسه يعنى قاضى شهادتنى قبول ايلمسه (صام) اول كمسنه
صائم اولسون (وان افطر قضى فقط) اكر افطار ايدرسه بلا كفارت قضا ايدر اما قاضى شهادتنى رد ايلمزدن اول
افطار ايلسه صحيح اولان بودركه انك اوزرينه كفارت لازم اولميه وبركمسنه هلال رمضانى كورسه ويالكز صائم
اولسه واوتوز كونى تكميل ايلسه اول كمسنه افطار ايلمسون الا قاضى ايله معا افطار ايلسون اكر افطار ايدرسه
كفارت اوزرينه لازم كلمز (ويجب على الناس التماس الهلال فى التاسع والعشرين من شعبان ومن رمضان)
ناسك اوزرينه واجبدركه هلالى شعبانك ورمضانك يكرمى طقوزنده التماس ايدهلر يعنى طالب اولهلر قال
عبدالله بن مسعود ماصمنا على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم رمضان تسعة وعشرين يوما اكثر مما صمنا
ثلاثين يوما (واذا ثبت) اكر هلال ثابت اولور ايسه (فى موضع لزم جميع الناس) برموضعده ثابت اولسه جميع
ناسه لازم اولور اختلاف ومطالعه اعتبار يوقدر حتى ديمشلردركه اكر اهل مغرب هلال رمضانى كورسه اهل
مشرق اوزرينه انلرك كورمسى ايله صوم واجب اولور فقيه ابو الليث فتواسى بونك اوزرينهدر وقاضيخان
دخى بويلجه ذكر ايلمشدر (وقيل يختلف باختلاف المطالع) دخى دينلمشدركه اختلاف مطالع ايله مختلف اولور
فتاواى حساسيهده ديمشدركه بر مصرك اهلى اوتوز كون صائم اولسهلر رؤيت ايله وآخر مصر اهلى دخى رؤيتله
يكرمى طقوز كون صائم اولسهلر يكرمى طقوز كون صائم اولنلره بركونك قضاسى لازمدر اكر شهرلرى بربرلرينه
يقين ايسه زيرا قريب بيدهده اختلاف مطالع اولمز اما بعيد اولسه اختلاف مطالع اهل مصر آخره برشيئ لازم كلمز
وحضرة عايشه رضى الله عنهادن مرويدركه فطر كل بلدة يوم يفطر جماعتهم واضحى كل بلدة يوم يضحى جماعتهم

باب موجب الفساد

بو باب افسادصومى ايجاب ايدن شيئ بيانندهدر معلوم اولهكه صائمدن صادر اولان افعال اوچ قسمدر اولكى
قسمى شول فعللردركه توهم اولنوركه مفسد اوله حال بوكه مفسد دكلدر (ايكنجى) قسمى شول فعللردركه صومى
افساد ايدرلكن كفارت ايجاب ايلمز (اوچنجى قسمى) شول فعللردركه صومى افسادو كفارت دخى ايجاب ايدر پس
بواجلدن مصنف ابتداء صومى افساد ايدوب كفارت ايجاب ايدنى ذكر ايلدى (يجب القضاء والكفارة ككفارة
الظهار على من جامع اوجومع فى رمضان عمدا فى احد السبيلين اواكل اوشرب عمدا غذاء اودواء) قضا وكفارة
واجب اولور شول كمسنهنك اوزرينه كه رمضانده عمدا احد سبيلينه جماع ايليه ياخود جماع اولنه ياخود اكل ايده
وياخود شرب ايده قصدا غذا جهتندن ياخود دوا جهتندن كفارت ظهار كبى كفارت ظهار قول ازادا يتمكدر
اكر قادر دكل ايسه ايكى آى متتابعا صائم اولمقدر اكر ضعيف اولوب عدم استطاعتى اولورسه التمش مسكينى
اطعام ايتديره (وكذا لواحتجم اواغتاب فظن انه افطر فاكل عمدا) بالاده ذكر اولنان حكم كبيدر اكر بركمسنه
حجامت ايتدرسه ياخود غيبت ايلسه پس بومعنالردن ناشى كندوينى افطار ايلدى ظن ايليوب عمدا اكل ايلسه
ينه كفارت لازمدر قال النبى عليه السلام ثلاث يفطرن الصائم وينقضن الوضوء ويهدمن العقل الغيبة والنميمة
والنظر الى محاسن المرأة) غيبت مفطر صوم اولمهسنده معناى ذهاب ثواب ايله بالاجماع مؤولدر كانه اولمش كبى
اولور (ولا كفارة بافساد صوم غير رمضان) رمضاندن غيرى صومك افسادنده كفارت يوقدر (ويجب القضاء
فقط لوافطر خطأ اومكرها) انجق قضا واجب اولور اكر خطاء وياخود مكرها افطار ايدرسه (اواحتقن
اواستعط) ياخود احتقان ايتسه ياخود بورننه دوا صب ايدوب قصبه سنه واصل اولسه (اواقطر فى اذنيه) ياخود

قولاغنه دوا تقطیر ایلسه (اوداوی جائفة) یاخود جوفه بالغه اولان جراحت ایچون مداوی ایلسه (اوآمة) یاخود باش یاریغی که دماغه ایرشمش اوله اکادوا ایلسه (فوصل الدواء الی جوفه اودماغه) پس دوا جوفنه یاخود دماغنه واصل اولسه صوم فاسد اولور لکن کفارت لازم کلمز معلوم اوله که چون دوا رطب اولسه ابو حنیفه ایله امامین ما بیننده اختلاف واردر چون یابس اولسه صوم فاسد اولمز بالاجماع بو قول ظاهر الروایه نکدر واکثر مشایخك اعتباری جوفه وصوله درحتی یابس اولوب جوفه وصولی معلوم اولسه صوم فاسد اولور ودوانك رطب ویابسنده فرق یوقدر مادامکه جوفه واصل اولمیه (اوابتلع حصاة اوحدیدا) حصاة یعنی کوچك طاش یوتسه یاخود دمور یوتسه مثلا شول شیء که عادتا غدا دکلدر غدا اولمین شیئه الحاق اولنور حتی برکسنه پشمامش اربه اکل ایلسه وکاغد وطپراق وایرشمامش وطبخ اولمامش حبوب اکل ایلسه کفارت یوقدر اما طین ارمنی اکل ایلسه کفارت واردر زیرا عادتا دوا ایچون اکل اولنه کلمشدر (اواستقاء ملأ فیه) یاخود اغز طولوسی قوصمغه طالب اولسه یعنی تکلف ایله قوصسه (اوتسحر یظنه لیلا والفجر طالع اوافطر یظن الغروب ولم تغرب) یاخود کیجه ظن ایدوب تسحر ایلسه یعنی سحور طعامنی اکل ایلسه حال بوکه فجر طالع اولسه یاخود شمس غروب ایلدی ظن ایدوب افطار ایلسه حال بوکه شمس غروب ایتمش اولسه کفارت لازم کلمز اما صومك فسادی غلط ایله رکن منتفی اولدیغیچوندر زیرا بوندن احتراز ممکن ایدی نسیان بوئك خلافنجه در اما صومك قضاسی شرعا مثلی ایله مضمون برحقدر مریض ومسافرك قضاسی کبی اما عدم کفارت جنایت قاطر اولدیغیچوندر زیرا قصداً دکلدر بو صورتی عمر رضی الله عنهدن روایت اولنان قول تأیید ایدر عمر رضی الله عنه مسجد کوفه نك ساحه سنده اصحابی ایله رمضان شریفده وقت غروبده اوتوررکن برقدح سود کتوردیلر اول سودی کندوسی واصحابی ایجدی ومؤذنه اذان مغربی اوقومغی امر ایلدی پس مؤذن اذان اوقیاجق یره چقدقده کونش غروب ایلدیکن کوردی الشمس یا امیر المؤمنین دیدی عمر رضی الله عنه (بعثناك داعیا ولم نبعثك راعیا ما تجانفنا لاثم قضاء یوم علینا یسیر) دیو بیورمشلردر حضرت عمرك بو کلامی لزوم قضاء وعدم کناهه دلالت ایدر اکرسن بو موضع مثللوده واجب اولان شیئك بیانی ایضاح قیلاجق اولورسك اول موضع عدم لزوم کفارته دلالت ایدر زیرا بیانه حاجت محلنده سکوت بیان ایدر (اواکل ناسیا فظن انه افطر فاکل عمدا) یاخود ناسیا اکل ایلسه وصومی افطار ایلدی ظن ایدوب پس عمدا اکل ایلسه اول کمسه یه قضا لازمدر کفارت لازم دکلدر (اوصب فی حلقه نائما) یاخود بوغازینه نائم اولدیغی حالده صودوکلسه (اوجومعت نائمة) یاخود بر عورت نائمه اولدیغی حالده جماع اولنسه (اومجنونة) یاخود مجنونه اولدیغی حالده جماع اولنسه بو معنی ایسه قتی نادردر ومجنونك اوزرینه صوم واجب دکلدرکه حتی جماع ایله قضا لازم کله بو مسئله مؤوله درکه اول خاتون کیجه دن مجنونه اولمیوب صومه نیت ایتمش اوله صکره کوندزده جنون عارض اولوب اول حالده جماع اولنسه وجماعدنصکره افاقت بولسه وجماع اولندیغنی کندینه دیسه لر خاتون مزبور صومنی قضا ایدر کفارت لازم دکلدر عنایه ونهایه ده مسطوردرکه ابی سلیمان الجرجانی رحمه الله حکایت ایلدیکه وقتا که بو مسئله یی امام محمد حضرتلرینه قرائت ایلدکده بکا خطاب ایدوب بو قرائت ایلدیکك خلق لساننده سویلنور سوزدر کلام معتمد دکلدر واصلنده مجنونه دکلدر مجبوره دردیو جواب بیورمشلردر (اولم ینو فی رمضان صوما ولا فطرا) یاخود رمضانده صومه وفطره نیت ایلسه اکل ایلسه قضا لازم اولور کفارت لازم اولمز (وکذا لواصبح غیرناو للصوم فاکل وعندهما تجب الکفارة ایضا) یعنی بیه قضا لازم اولوب کفارت اولمدیغی کبیدر اکر برکشی صومی نیت ایتمدیکی حالده صباحه داخل اولسه واکل ایلسه امامین قتنده کفارت واجب اولور کیروده کچن کبی حقیقتده بو مسئله مطلق دکلدر مقیددر یعنی قبل الزوال اکل ایدرسه کفارت لازم کاوردیمکدر رنتکم هدایه وشروحی بونی بیان ایتمشلردر (ولواکل اوشرب اوجامع ناسیا لا یفطر) اکر برکشی ناسیا اکل ویا شرب ویا جماع ایلسه صومی بوزلمازینه کما کان باقیدر (وکذا لونام فاحتلم اوانزل بنظر) ینه صومی بوزولمیان کبیدر اکر برکشی اویوسه واحتلام اولسه یاخود برکمسه یه برنظر ایله انزال اولسه (اوادهن اواکتحل اوقبل) یاخود یاغلنسه یاخود اکتحال ایلسه یاخود اوپسه (اواغتاب اواحتجم اوغلب علیه القیء) یاخود غیبت ایلسه یاخود حجامت ایتدرسه یاخود اکا قوصمق عارض اولسه (اوتقیأ قلیلا) یاخود تکلف ایله قلیلا قوصسه (اواصبح جنبا اوصب فی اذنه ماء) یاخود

جنبا

جنبا صباحه داخل اولسه یاخود قولاغنه صودوکلسه ینه صومی متغیر اولمز (وکذا لوصب فی احلیله دهن اوغیره خلافا لابی یوسف) وینه صومی بوزولمین کبیدر اکر احلیلنه یعنی ذکرینك دلکنه دهن یاخود غیرشیء صب اولنسه ابو حنیفه قتنده صومی بوزلمز ابو یوسف خلاف ایدوب انك قتنده مفسد صومدر (وان دخل حلقه غبار اودخان اوذباب لا یفطر) اکر برکشینك بوغازینه غبار یعنی توز یاخود دخان یاخود سکك داخل اولسه صومی بوزلمز اما دخول ایله ادخال ده فرق واردر اکر کندینك صنعی ایله اولورسه مفسد صومدر (ولو مطر اوثلج افطر فی الاصح) اکر صائمك بوغازینه یغمور صویی داخل اولسه ویاخود قار داخل اولسه صومی بوزیلور اصح روایتده (ولووطئ میتة اوبهیمة اوفی غیر السبیلین) واکر صائم میته یی ویاخود بهیمه یی یعنی حیوانی یاخود اولنوآردن غیری بودوقولتق وکوبك کبی محللری وطی ایلسه (اوقبل اولمس ان انزل افطر) یاخود اوپسه ویاخود لمس ایلسه یعنی طوتوب اوخشاسه اکر انزال اولورسه صومی بوزیلور قضا ایدر کفارت لازم کلمز قصود جنابت ایچون زیرا حیوان ومیته محل مشتهی دکلدر باقیسی ایله صورت جماع دکلدر اول اجلدن کفارت لازم کلمز (والا فلا) اکر انزال اولمزسه صومی بوزلمز (وان ابتلع ما بین اسنانه فان کان قدر الحمصة قضی وان کان دونها لا یقضی) واکر صائم دیشلری اراسنده اولان شیلری یوتسه اکر نخود مقداری اولسه قضا ایدر اکر نخوددن اشاغه یعنی کوچك اولورسه قضا ایلمز (الا اذا اخرجه ثم اکله) الا چون اول نخوددن کوچك وقلیل اولان شیئی اخراج ایلسه اندنصکره اکل ایلسه قضا ایدر (ولواکل سمسمة من الخارج ان ابتلعها افطر وان مضغها فلا) واکر صائم خارجدن بردانه سمسم اکل ایلسه اکر یوتدرسه صومی بوزیلور واکر یوتمیوب چینر ایسه بوزلمز (والقیء ملأ الفم ان عاد اواعید یفسد عند ابی یوسف وان کان قلیلا لا یفسد وعند محمد یفسد باعادة القلیل لا بعود الکثیر) واغز طولوسی قوصمق اکر عودت ایدرسه یاخود صائم کندوسی اعاده ایدرسه فاسد اولور یعنی صومی بوزیلور ابو یوسف قتنده واکر قلیل اولورسه صومی افساد ایلمز ومحمد قتنده اعادهٔ قلیل ایله صومی افساد ایدر عود کثیر ایله افساد ایلمز (وکره ذوق شیء ومضغه بلا عذر ومضغ العلك والقبلة ان لم یأمن علی نفسه) برشیئك ذوقی وچینه مسی مکروه اولدی وساقز چینمك دخی مکروه اولدی واو پمك دخی مکروه اولدی اکر نفسنه امین اولمز ایسه (لا ان امن) اکر نفسنه امین ایسه مکروه دکلدر (ولا الکحل) صائم ایچون اکتحال دخی مکروه دکلدر (ودهن الشارب) وصائم ایچون بیغی یاغلمق مکروه دکلدر (والسواك ولو عشیا) وصائم اولان کمسنه استعمال سواك ایلمك دخی مکروه دکلدر اکر اویله دنصکره دخی اولورسه (ومضغ طعام لا بد منه لطفل) طفل ایچون لابد اولان طعامی چینمك مکروه دکلدر (ولا الحجامة) حجامت دخی مکروه دکلدر زیرا نبی علیه السلام صائم ایکن حجامت ایلمشدر (ویکره عند الامام الاستنشاق للتبرد) امام اعظم قتنده تبرد ایچون یعنی صوقلمق ایچون استنشاق مکروهدر (وکذا الاغتسال والتلفف بثوب) ینه مکروهدر تبرد ایچون اغتسال ومبلول اولان ثوب ایله تلفف یعنی بورنمك دخی مکروهدر (ولا یکره ذلك عند ابی یوسف) تبرد ایچون استنشاق واغتسال وتلفف ابو یوسف قتنده مکروه اولمز زیرا نبی علیه السلام شدة حرارتده مبارك باشلرینه صوق صو صب ایدرلردی حال بوکه کندولری صائم ایدی بوذکر اولنان اشیا عبادته مانع دکلدر (وقیل یکره المضمضة بغیر عذر) ودیندیکه بغیر عذر مضمضه مکروه اولور (والمباشرة والمعانقة والمصافحة فی روایة) مباشرت فاحشه ومعانقه یعنی بر برینك بوینه صارلمق دخی مصافحه ایتمك بر روایتده مکروه اولدی (ویستحب السحور وتأخیره وتعجیل الفطر) وسحور وتأخیر سحور وفطرك تعجیلی مستحب اولور تأخیر سحور وتعجیل افطارده نبی علیه السلام ثلاث من اخلاق المرسلین تعجیل الافطار وتأخیر السحور والسواك بیورمشلردر و بردفعه دخی فرق ما بین صیامنا وصیام اهل الکتاب اکل السحور بیورمشلردر (فصل) یباح الفطر لمریض خاف زیادة مرضه بالصوم) فطر مباح اولور شول مریض ایچونکه صوم ایله مرضك زیاده اولمسندن خوف ایلیه مباح اولوب قضا اولمسنده حق سبحانه وتعالینك (فمن کان منکم مریضا اوعلی سفر فعدة من ایام اخر) قول شریفی ایله استدلال اولنور وکتاب متبقیده افطار ایچون مباح اولان عذرلرك بریسی سفردر وبریسی دخی شول مرضدرکه صوم ایله زیاده اوله یاخود کیچ اوکه بریسی دخی حامله عورتدر یاخود اوغلان امزردن عورتدن اکر اوغلانه صوم ضرر ایدرسه وبریسی دخی عطش شدیددر وبریسی دخی برآچلقدرکه اول آچلقدن

هلاك اولمق خوفی اوله (وللمسافر) دخی مسافر ایچون افطار مباح اولور (وصومه احب ان لم يضره) اول
مسافرك صومی احیدر اكر كاضرر ایتمزسه حق سبحانه وتعالینك (وان تصوموا خير لكم) قول شریفی
دخی بوكا دليلدر (وليس من امبر امصيام فى امسفر) حديث شريفی حالت مشقته حمل اولنور (ولا قضاء
ان ماتا على حالهما) اكر اول مريض ومسافر مرض ومسافرت حالنده اولسه لر آنلرك اوزرلرينه قضا يوقدر
زيرا انلر (فعدة من ايام اخر) قول شريفنك مضمونی اولان وقته ايرشمديلر (ويجب بقدر ما فاتهما ان صح
او اقام بقدره) مريض ومسافر صومدن فوت ايلدكلری مقداری قضا واجب اولور اكر مريض فوت ايلديكی
مقداری زمان صحيح اولورسه ياخود مسافر فوت ايلديكی مقداری اقامت ايدرسه مثلا بركمسنه رمضان
شريفك آخرنده اون كون مريض اولسه رمضاندنصكره اون كون صحيح اولسه ياخود مسافرا اون كون
رمضانی اكل ايتمش اولسه وبعده اون كون اقامت ايلسه بعد الاقامه فوت اولسه لر برمقدار زمانك قضاسی
اوزرينه واجب اولور (والا فبقدر الصحة والاقامة) اكر مريض فوت اولان زمان مقداری صحيح اولميوب
ومسافر اولزمان مقداری اقامت ايلسه انجق بش كونك قضاسی واجب اولور (فيطعم عنه وليه لكل يوم
كالفطرة) پس وليسی انك ايچون فوت اولان هر كونی ايچون فطره كبی اطعام ايدر فطره كه بغدايدن نصف صاع
وسائرندن برصاع ايدی هر كونی ايچون اول منوال اوزره اطعام ايدر (ويلزم من الثلث ان اوصى) اول اطعام
اولنان شیء ثلثدن لازم كلور اكر وصيت ايدرسه (والا فلا لزوم) اكر وصيت ايتمزسه ورثه يه اطعام ايلمك لازم كلمز
(وان تبرع به صح) اكر ولی فدا ايلديكی شیء ايله تبرع ايدرسه صحيح اولور وثوابی اول ميت ايچون اولسه (والصلاة
كالصوم) صلاة دخی صوم كبيدر يعنی صومده نه مقدار اطعام اولنمش ايسه صلاتده دخی اول وجه در اطعام اولنور
(وفدية كل صلاة كصوم يوم هو الصحيح) وهر صلاتك فديه سی بر كون صومنك فديه سی كبيدر صحيح اولان
بودر وهو الصحيح لفظی محمد ابن مقاتل رضی الله عنهك اولكی قولندن احترازدر اولكی قول بودر كه صومه
قياس ايدوب هر كونك صلاتی ايچون نصف صاع بغدای ويريله ديمش ايدی بعده بو قولدن رجوع ايدوب
هر صلاة فرضدر هر بری بر كونك صومی منزله سنه دردیمشدر ابو حنيفه مذهبی اوزره وتر دخی فرضدر اول
تقديرجه التی فرض اولور اون ايكی بطمان بغدای ويرلمك لازمدر زيرا صاع بيك قرق درهمدر نصف صاع
بشيوز يكرمی درهمدر وايكی من دخی ايكيشر يوز التمشدن بشيوز يكرمی درهم اولور بو حساب اوزره هر كونك
صلاتی ايچون اوچ صاع بغدای كه يدی بچق وقيه ويوز يكرمی درهم بغدای ويرمك ايجاب ايدر (ولا يصوم
عنه وليه ولا يصلی) اول ميتك وليسی انكيچون صائم اولمز ونماز دخی قلمز بزم مذهبمز بودر اما امام شافعی من مات
وعليه الصيام صام عنه وليه حديث شريفی كه عائشه رضی الله عنهادن روايت اولنمشدر انی استدلال ايدوب
وليسی صائم اولمه نك جوازنه ذاهب اولمشدر اما بزم ايچون دليل عمر رضی الله عنهدن روايت اولنان لا يصوم
احد عن احد حديث شريفيدر وعائشه رضی الله عنهانك روايت ايلديكی حديث شريفك تأويلی بو اوله كه ميتك
وليسی ووصيسی اولمز ايسه وليندن اطعام ايلديكی فعل وليندك ميت ايچون صومی مقامنه قائم اوله (وقضاء
رمضان ان شاء فرقه وان شاء تابعه) ورمضانك قضاسنی قضا ايدن كمسنه ديلرسه تفريق ايدر وديلرسه بر برينه
تابع قيلر يعنی تفريق ايلمز زيرا نص شريف كه (فعدة من ايام اخر) در مطلق اولمغين مراد ايلديكی اوزره قضا ايدر
لكن مستحب اولان متتابع اولمقدر واسقاط واجبده مسارعت دخی مستحبدر كتاب اللهده مذكور اولان صوم
سكز نوعدر دردی متتابعه در ودردی تفريق وتتابعده صاحبی مخيردر تتابع اولان صوم رمضان وكفارت قتل
وكفارت ظهار وكفارت يمين ايچون اولان صوملردر صاحبی مخير اولان صوم قضاء رمضان وصوم متعه وصوم
كفارت حلق وصوم جزاء صيدظهار اما صوم رمضان اداسنك وجوب تتابعنده اصلا بر كمسنه نك سوزی
يوقدر اما غيريلرده مشايخ حنفيه ضبط ايلمشلردر كه شول شيده عتق رقبه شرط اوله انده تتابع واجبدر
اما عتق مشروع اولميانده تتابع واجب دكلدر صاحبی مخيردر (فان اخره حتى جاء آخر قدم الاداء ثم قضى
ولا فدية عليه) اكر قضاء رمضانی رمضان آخره كلنجه تأخير ايلسه اداء صوم رمضانی تقديم ايدر اندنصكره
اولكی قضايه قلان رمضانی قضا ايدر اوزرينه فديه لازم كلمز زيرا وجوب قضا تراخی اوزرينه در يعنی غير مقيددر
وشافعی قتنده قضا ايدر وهم هر كون ايچون بر مسكينی اطعام ايدر انك مذهبی ابن عمردن مرويدر وبزم مذهبمز

علی

علی وابن مسعود رضی الله عنهمادن مرويدر (والشيخ الفانی اذا عجز عن الصوم يفطر ويطعم لكل يوم كالفطرة)
شيخ فانی يعنی صومدن عاجز اولسه افطار ايليه وهر كون ايچون فطره كبی اطعام ايده وشيخ فانی لفظی ايله
توصيف يا فنايه قريب اولديغيچوندر ياخود قوتی فانی اولديغيچوندر وشيخ فانی اوزرينه فديه نك وجوبی بزم
مذهبمزده در اما مالك ديمشدر كه شيخ فانی اوزرينه فديه واجب دكلدر زيرا صوم كه اصلدر اول واجب اولميجق
خلفی اولان فديه دخی واجب دكلدر بز ديرز كه سبب شهود شهردر اول ايسه انك حقنده بولندی اكر مشقته
تحمل ايدوب صائم اولسه فرضندن دافع اولور افطارينك مباح اولمسی دفع حرج ايچوندر وبونك عذری
زائل اولور دكلدر كه حتی قضايه رجوع اولنه مرض وسفر كبی شيخ فانيده فديه دليل قطعی ايله ثابت اولمشدر
وقوله تعالى (وعلى الذين يطيقونه فدية) اهل تفسير لا يطيقون اوقومشلردر وحق سبحانه وتعالينك (يبين الله
لكم ان تضلوا) قول شريفنده اولديغی كبی ای لئلا تضلوا ديمكدر اكر سائل شعبی رضی الله عنهدن روايت
ايدوب وقتا كه (وعلى الذين يطيقونه فدية) نص شريفی نازل اولدی ايسه اغنيا افطار ايدوب فديه ويررلردی
وفقرا صائم اولوردی شول بنا كه اسلامك اوائلنده بين الصوم والفدية مخير ايديلر صكره (فمن شهد منكم الشهر
فليصمه) نص شريفی نازل اولدقده اولكی آيت منسوخ اولدی منسوخ ايله استدلال خود جائز دكلدر ديرسه
اكا جواب ويريلور كه اول آيت شيخ فانی حقنده وارد اولدی ايسه بنه اول سلفه ذاهب اولديغی خود ظاهردر
واكر تخيير ايچون وارد اولدی ايسه بنه اول سلفه ذاهب اولديغی اوزره فسخ صوم قادر اولان حقنده در پس
ابدی شيخ فانی على حاله كما كان باقی قالدی (وان قدر بعد ذلك لزمه القضاء) اكر شيخ فانی فديه ايلدكدنصكره
صومه قادر اولسه فوت اولان صومنك قضاسی اوزرينه لازم اولور اكر ديلورسه كه خلف ايله مقصود حاصل
اولدقدنصكره اصله قدرت خلفی ابطال ايلمز نته كيم تيمم ايله ادا ايلدكدنصكره صويه قدرت صلاتی ابطال ايلديكی
ظاهردر اكا جواب ويريلور كه بو محلده اصله قدرت خلفی ايله مقصود حاصل اولمزدن مقدم اولمشدر زيرا خلفك
صحتنك شرطی موته دك دوام عجز ايدی بونده ايسه دوام عجز بولنمدی پس اصله قدرت خلف ايله مقصود حاصل
اولمزدن مقدم بولنمش ايدی اول تقديرجه قضا لازمدر (وحامل او مرضع خافت عن نفسها او ولدها تفطر
وتقضي بلا فدية) كندو نفسندن ياخود ولدندن خوف ايدن مرضع وحامل افطار ايدوب بلا فديه قضا ايدر
(ويلزم صوم نفل شرع فيه) نافله صوم كه اكا شروع اولنمشيدی اكر افطار اولنورسه اول صومك قضاسی لازم
اولور زيرا شروع ملزومدر نذر كبی (الا فی الايام المنهية) الا ايام منهيه ده قضا ايلمز منهيه ايكی بيرام كونلری واوچ
دخی ايام تشريقدر (ولا يباح له الفطر بلا عذر فی رواية) نفل ايچون عذرسز افطار ايلمك مباح
دكلدر بر روايتده زيرا بونده ابطال عمل واردر حق سبحانه وتعالينك (ولا تبطلوا اعمالكم) نص شريفی دلالتی ايله
وابو يوسفدن بر روايتده افطاری جائزدر زيرا خلفی واردر خلفی اولدقده ابطال حل لازم اولور (ويباح له بعذر
الضيافة ويلزم القضاء ان افطر) صوم نافله يی ضيافت عذری ايله افطار ايلمك مباحدر وقضاسی لازم اولور
اكر افطار ايدرسه زيرا شروع ملزومدر كرك كندوسی صاحب ضيافت اولسون كرك ضيافته وارسون ذخيره ده
مذكوردر كه قبل الزوال ايسه مباحدر اما بعد الزوال لايق دكلدر افطار اولنه مكر كه عدم افطارده حقوق
والدين اوله وفقيه ديمشدر كه اولی اولان افطار ايدوب بعده قضا ايلمكدر اما خاتون صائم اولمسون الا مكركه
زوجنك اذنی ايله اوله اكر شروع ايدوب بعده افطار ايلسه زوجنك اذنی ايله قضاء واجب اولور ياخود اول زوجدن
بينونت واقع اولدقده قضا ايدر واكر قول نافله يه شروع ايلسه جائز دكلدر اكر افطار ايدرسه افنديسنك اذنی ايله
قضاسی واجب اولور ياخود بعد العتق قضا ايدر (ولو نوى المسافر الفطر ثم اقام ونوى الصوم فی وقتها صح)
اكر مسافر صومی افطاره نيت ايلسه اندنصكره مقيم اولسه وافطاره نيت ايلديكی وقتده صومه دخی نيت ايلسه
اول نيت ايلديكی صومی صحيح اولور كرك نافله اولسون زيرا مسافر صومه اهلدر تراخیء سفر ايچون انجق
وجوب اداده در اول ايسه اقامتی ايله زائل اولدی (ويلزم ذلك ان كان فی رمضان) دخی نيت ايلديكی صوم
لازم اولور اكر رمضانده واقع ايسه نيتی وقتنده مرخص اولان سفرك زوالی ايچون لكن افطار ايلسه قضا
لازم اولور كفارت لازم كلمز (كما يلزم القضاء مقيما سافر فی يوم منه) نته كيم قضا لازم اولور شول مقيمه كه رمضان
كوننده سفر ايلدی (لكن لو افطر فلا كفارة فيهما) لكن اكر افطار ايدرسه ايكيسنده دخی كفارت يوقدر

اختیارده‌مذ کوردرکه بعدطلوع الفجرمسافراولورسه اول کونی افطارایلمسون اول کونك صومی اکالازمدر
زیرااول مقیم حکمنده دراختیاریله ابطال ایلمسون اکرافطارایدرسه قضاوکفارتی لازم اولور (ومن اغمی علیه
ایاماقضاهاالایوما حدث فیه اوفی لیلته) شول کمسنه که نیجه کونلر که مغمی علیه اوله اول کونلری قضاایدر
الامغمی علیه اولدیغی کونی قضاایلمزویاخود کیجه‌سنده مغمی علیه اولسه ینه کوننی قضاایلمز زیرا اول لیلده
امساکه نیت بولنمغله وجود صوم بولنمش اولور اول کونك صومنی قضاایلمز (ولوجن کل رمضان لایقضی)
اکربرکمسنه جمله رمضانده مجنون اولسه قضا ایلمززیراجنون برآفتدرکه انساندن عقلی اسقاط ایدر اغما بونك
خلافنجه درانماده عقل اولور (وان افاق ساعة منه قضی مامضی) اکراول مجنون رمضانك کیجه‌سنده یاخود
کوندزنده برساعت افاقت بولسه مامضی یی قضاایدر یعنی کچمش کونلری قضاایدر (سواءبلغ مجنونا
اوعرض له بعده فی ظاهرالروایة) برابردرکرك مجنون اولدیغی حالده بالغ اولسون کرکسه بلوغدنصکره عارض
اولسون مبسوطده بومنوال اوزره ذکراولنمشدر (ولوبلغ صبی اواسلم کافراواقام مسافراوطهرت حائض فی یوم
من رمضان لزمه امساك بقیة یومه) رمضاندن برکونده اکرصبی بالغ اولسه یاخود کافرمسلمان اولسه یاخود
مسافرمقیم اولسه یاخود حائض طاهر اولسه اویومك بقیه‌سنی امساك لازمدررمضانه حرمت وکندولرینی
صائمه تشبیه ایچون (ولایلزم الاولین قضاؤه) اول کونك قضاسی ایکی اولکیسنه که تابع اولان صبی ومسلم اولان
کافردرانلره لازم واول یومده عدم اهلیت اولمغین اداسی واجب اولمیجق قضاسی دخی واجب اولمدی اکرنصف
نهاردن مقدم بالغ یاخود مسلمان اولسه‌لر وصومه نیت ایلمسه‌لر بعده افطارایلسه‌لرقضاسی واجب اولمزاکر
سوال اولنورسه صوم ایله صلاة بیننده فرق ندرصلاتی ایکیسی دخی قضاایدرلرواکروقتدن جزءاخیرده ادراك
ایلسه‌لرجواب ویریلورکه ما بینلرنده فرق بودرکه صلاته سبب اداءیه متصل اولان جزءدربونلرك اهلیتی بولنمشدر
صومده ایسه سبب یومدن جزءاولور اول محلده ایسه اهلیت منعدمه‌دراول تقدیرجه صلاتك قضاسی لازم
اما صومك قضاسی لازم دکلدر (بخلاف الاخرین) اخرین اولکینك خلافنجه درآخرین که اقامت ایدن مسافر
وطاهراولان حائضدرانلراکرافطارایلمشلرایسه اول کونی قضاایدرلراندنصکره بقیهٔ یومك امساکنده اختلاف
اولندیکه استحباب طریقی ایله میدریوخسه ایجاب طریقی ایله میدر محمدبن شجاع ذکرایلمشدرکه علی طریق
الاستحبابدرزیراانلرمفطرایدیلرمفطری اندن منع ایلمك نیجه واجب اولورو کتاب صومده ابوحنیفه رضی الله
عنه دیمشدرکه کوندزك بعض نهارنده حائض طاهراولسه انکچون حسن دکلدرخلق صائم ایکن اول اکل
وشرب ایلیه بوقول استحبابه دلالت ایدرشیخ امام زاهدصغاردیمشدرکه علی طریق الایجابدرزیراامام محمد
کتاب صومده فلیصم بقیة یوم دیو تصریح ایلمشدرامرایسه ایجاب ایچوندروبرآخرموضعده الحائض
اواطهرت فی بعض النهار فلیدع الاکل والشرب بیورمشلردر بودخی امردر وامام اعظمك لایحسن
بیورمشیدی اندن دخی مرادقبحدردیمکدراول تقدیرجه علی طریق الایجاب ایلمش اولور (فصل) وقتاکه
مصنف حق سبحانه وتعالی عبادته واجب قیلدیغی شیئدن فارغ اولدی ایسه عبید کندونفسنه واجب
قیلدیغی شیئه شروع ایلدی عبدك نفسنه ایجاب ایلدیکی شیء حق تعالینك ایجاب ایلدیکی ایله معتبردروانك
اوزرینه مترتب اولورصاحب نهایه دیمشدرکه تحقیق نذرصحیح اولمزالاایکی شرط ایله مکرخلافنه دلیل اقامت
اولنه شرطك بری شرعا واجبك جنسندن اولمق کرك ایکنجی شرطاول نذراولان شیء مقصوداوله وسیله اولمیه
پس بواجلدن عبادة مریض ایچون نذرصحیح اولمزشرط اول منعدم اولدیغیچون وضویه نذردخی صحیح دکلدر
شرط ثانی منعدم اولدیغیچون (نذرصوم یوم العیدوایام التشریق صح) برکمسنه ایکی بیرامك اولکی کونلرین
وایام تشریق صومه نذرایتسه صحیح اولور (وافطروقضی عندنا) وافطارایدوب بعده قضاایدربزم قتمزده اماامام
زفروشافعی مخالفت ایدرایام مذکوره صومك نهی ایچون وارداولان (الالاتصوموا ای هذه الایام) حدیث
شریفی ابوحنیفه دن ابن مبارك روایت ایلمشدردیواستدلال ایدوب ومعصیته نذرصحیح دکلدرخصوصا
(ولانذرفی معصیة الله) حدیث شریفی دخی وارداولمشدردیوصحیح اولمسنه ذاهب اولمشلردربزم ایچون دلیل
صومه نذرمشروعدرنهی غیری ایچوندرکه اول ضیافة اللهدر اول کمسنه نك نذری صحیح اولورلکن مجاوره
حسبیله حاصل اولان معصیتدن احترازایچون افطارایدر بعده واجبی اسقاط ایچون قضاایدر (وکذالونذر

صوم السنة یفطرهذه الایام ویقضیها) ینه اولکی کبیدراکربرکمسنه برسنه صائم اولمغه نیت ایلسه بوایام منهیه یی
افطارایدوب دخی قضاایدرواجبی اسقاط ایچون صاحب عنایه دیمشدرکه برسنه صومه نذرایلسه شوندن
خالی دکلدرکه یااول سنه یی تعیین ایدوب نذرت صوم هذه السنة دیریاخوداطلاق اوزره نذرت صوم سنة دیراکر
تعیین ایدرسه اول سنه نك صومی لازم اولورنهایت اول بش کون افطارایدوب سنهٔ آتیه ده قضاایدرزیراسنهٔ
معینه یی نذرایام خمسه یی دخی نذردراما رمضانك قضاسی لازم دکلدر وقضاسی بونذره داخل دکلدراکرایام
خمسه یی صائم اولسه کفارت ایدربوقول سنهٔ معینه اولدیغی حالده درامااطلاقی اوزره اولدقده یعنی نذرت صوم
سنة دیسه اول دخی شوندن خالی دکلدرکه یاتتابعی شرط ایلیه یاخود ایلمیه اکرتتابعی شرط ایلمدیسه بوایامك
صومی جائزدکلدراول کمسنه اوتوزبش کونی قضاایدربش کونی ایام منهیه ایچون واوتوز کونی رمضان ایچون
(ولاعهدة لوصامها) اکرایام منهیه یی صائم اولورسه اوزرینه قضالازم کلمزالتزام ایلدیکی اوزره اداایلمش اولور
(ثم ان نوی النذرفقط) اندنصکره علی صوم هذه الایام اوالسنة دیولفظ ایله انجق نذره نیت ایلسه (اونواه ونوی
ان لایکون یمینا) یاخوداکانیت ایلسه ویمین اولامغه نیت ایلسه (اولم ینوشیئا کان نذرافقط) یاخودبرشیئه
نیت ایلمسه یعنی نه نذره نه یمینه نیت ایلسه اوچ صورتده دخی انجق نذراولوریمین اولمز (وان نوی الیمین وان
لایکون نذرا کان یمینا لحسب فیجب بالفطرکفارة الیمین لاالقضا) نذراولمق ایله اکریمینه نیت ایلسه انجق یمین
اولورنذراولمز پس افطارایله کفارت یمین واجب اولورقضاواجب اولمز زیراعلی صوم هذه الایام اوالسنة کلامی
یمینه محتملدرنیت ایدن کمسنه ایسه یمینی تغییرایدوب غیرفی نفی ایتمش اولدی (وان نواهما اونوی الیمین فقط کان
نذراویمینا فیجب القضاء والکفارة ان افطر) واکرنذره ویمینه نیت ایلسه یاخود انجق یمینه نیت ایلسه نذر
خاطرینه کلمسه هم نذروهم یمین اولورپس اکرافطارایدرایسه قضاوکفارت واجب اولور (وعندابی یوسف نذر
فی الاول ویمین فی الثانی) وابویوسف قتنده اولکیده ان نواهما لفظی نذردروثانیده یمیندرمعلوم اوله که والله
علی صوم یوم النحرکلامنده نظرحقیقتدرنیته توقفی اولمدیغیچون ویمین مجازدرنیته توقفی ایچون پس ایمدی
لفظ واحدحقیقت ومجازی منتظم اولمزچن نذرویمینه نیت ایلسه مراداولان حقیقتدرمجازدکلدرچن یمینه
نیت ایلسه نیتی ایله مجازمتعین اولورحقیقت مراداولمزابوحنیفه ایله امام محمدرحمهماالله قتنده نحن فیه
اولان کلامده حقیقت ومجازی جمع ایلمك بابنده دکلدردیو بربرندن تنافی ایلمدیلروالله علی صوم کلامی وجوب
ایچون موضوعدروجوبده مستعملدروجوبدن غیریده مستعمل دکلدرحقیقیله مجازجمع اولمق لازم که
الابوقدروارددرکه اول صیغه وجوبده ایکی جهتدن استعمال اولنوربرجهتی نذردن نشأت ایدرزیرانذراول
کلامك صیغه‌سی ایله اقتضاایدراول اجلدن ترکی قضاواجب اولوروبرجهتی یمیندن نشأت ایدرکه اول صیغه
غیرایچون اقتضاایتمسیدرنیتی ایله یمین اولورکفارت یمین ایسه اسم اللهی هتکدن صیانتدربواجلدن قضاواجب
اولمیوب بلکه کفارت واجب اولوروذکراولنان نشأت بیندن هربریسی ایچون دلیل شرعی وارددرکه انکله
عمل واجب اولوربومحلده ایسه ایکیسیله عمل ممکندرمابینلرنده عدم تنافی اولدیغیچون ایکی دلیل ایله عمل
ایدوب مابینلرك جمع ایلدکلری کبی ایکی عوض شرطی ایله اولان هبه ده تبرع ومعاوضه بینلری جمع اولدیغی کبی
(ولایکره اتباع الفطربصوم ستة من شوال) فطری شوالك التی کونك صومنه تابع قلمق مکروه اولمدی یعنی
بیرامك اولکی کونی افطارایدوب بعده التی کونی بلافصل صائم اولمق مکروه دکلدر (وتفریقها ابعد
من الکراهة والتشبیه بالنصاری) واول ایام سته یی فطردن تفریق کراهتدن وتشبیه نصارادن ابعددرقال
النبی علیه السلام (من صام رمضان فاتبعه ستامن شوال کان کمن صام سنة) بعضیلرفاتبعه لفظنده اولان
فایی تعقیب اولمسی توهم ایتمشلردراکرفاءتعقیب ایچون اولیدی اول یوم عیدك دخی صومی لازم کاوردی
انك ایسه فسادی ظاهردر

باب الاعتکاف

بوباب اعتکاف بیاننده دراعتکاف لغتده عکفدن افتعالدروبوفعل متعدی ولازم کاورمتعدینك مصدری
عکف کاورولازمك مصدری عکوف کاور متعدی اولدقده منع وحبس معناسنه درحق سبحانه وتعالینك
(والهدی معکوفاان یبلغ محله) قول شریفی دخی منع معناسنه اولور وبوکا دلیلدرالاعتکاف فی المسجد

لفظی دخی بومعنایه در اما فعل لازم اولدقده علی طریق المواظبة برشیئه اقبالدر جناب رب العزتك
(یعکفون علی اصنام لهم) قول شریفی مواظبت اوزره اقبال علی الشیء ایدوکنه دلیل کافیدر
(هو سنة مؤكدة) اعتکاف سنت مؤکده در رمضانك عشر اخیرنده مدینهٔ منوره یه قدوم ایلدیکی زمان
اخر عمر شریفلرینه دکین اعتکاف ایدرلردی زهری دیمشدرکه اعتکاف اشرف اعمالدر زیرا ایکی عبادتی جمع
ایتمشدر بری صوم وبری مسجدده جلوسدر ناسه تعجب اولنورکه بو عبادتده امور دنیادن قلبی تفرغ ونفسی
مولاسنه تسلیم ودخی حصین لطف واحساننده تحصن ایتمزلر عطا دیمشدرکه معتکفك مثالی شول برکمسنه یه
بکزرکه برذی شاندن حاجت مهمه سی اولوب قپوسنده اوتوروب مادامکه حاجتم روا اولمیه قپودن کتمزم
دیو تضرع ایلسه بو دخی حق سبحانه وتعالینك قپوسنده اوتوروب اول صاحب حاجت کبی تضرع ونیاز ایلمکدر
بوایسه اشرف اعمالدر اکر برسائل سؤال ایدرسه که نبی علیه السلامك بلاترك مواظبتی وجوبه دلیلدر پس
لازم کلورکه اعتکاف دخی واجب اوله اکا جواب ویریلورکه نبی علیه السلامك ذاتندندرکه واجبده مواظبت
ایدردی واول فعلی آخره امر وتارکنه انکار ایدردی بونده ایسه فعلنه امر وتارکنه معارضه ایلمدی اویله اولسه
ترك معارضه واجب اولمسنی مقتضیدر واعتکاف اوچ قسمه منقسمدر بری واجبدرکه اعتکاف نذر
اولنمش اوله وبری دخی سنتدرکه رمضانك عشر اخیرنده اولان اعتکافدر وبری مستحبدرکه غیری ایامده اولان
اعتکافدر (ویجب بالنذر) اعتکاف نذر ایله واجب اولور (وهو اللبث فی مسجد جماعة مع النیة) اعتکاف
بش وقتده ادا اولنان مسجدده اکلمکدر اعتکاف نیتی ایله (واقله یوم عند الامام) واعتکافك اقلی برکوندر
امام اعظم قتنده (واکثره عند ابی یوسف) وابو یوسف قتنده اعتکافك اقلی اکثر یومدر زیرا اکثرده حکم کل
اولدیغی مقرردر (وساعة عند محمد) امام محمد قتنده برساعتدر (والصوم شرط فی الاعتکاف الواجب)
اعتکاف واجبده صوم شرطدر یعنی منذورده (وکذا فی النفل فی روایة) امامدن برروایتده نافلهده دخی صوم
شرطدر (لا اعتکاف الا بالصوم) حدیث شریفی اعتکافده صومك شرط اولمسنه دلیلدر بو تقدیرجه
برکوندن اقلده اعتکاف اولمشدر اما علی رضی الله عنهدن منقولدر (لیس علی المعتکف صوم الا ان یوجبه
علی نفسه) بویله اولیجق نذر اولمش اولور وبو یلجهده منذ کوردرکه برکمسنه تطوعا صائم اولسه اندنصکره اول
کونك اعتکافنه نذر ایلسه صحیح اولمز زیرا نذر ایله اعتکاف واجب اولمغله صوم دخی واجب اولدی لکن تطوعا
صومی اول نهاردن نافله یه منعقد اولوب صکره واجب قلمق متعذر اولدی اول اجلدن اول کونك اعتکافنه نذر
صحیح دکلدر (والمرأة تعتکف فی مسجد بیتها) مرأه اعتکاف ایده کندینك اوی مسجدنده یعنی اوینك
برکوشه سنده اما اعتکافده ایکن مرأه حائض اولسه اعتکافدن چقمق کرکدر (ولا یخرج المعتکف الا لحاجة
الانسان) معتکف مسجددن چقمیه الا انسانك حاجتی ایچون مثلا بول دخی بوکا بکزرشیء ایچون چقماغه جائز
کورمشلردر (او الجمعة فی وقت یدرك بها مع سنتها) یاخود جمعه ایچون بروقتده چیقه که سنتی ایله اول جمعه یه
ادراك ایلیه وحسندن برروایتده تحیة المسجده دخی ادراك ایلیه (ولا یلبث فی الجامع اکثر من ذلك فان لبث
فلا فساد) جامعده اداء صلاة جمعهدن اکثر مکث ایتمیه پس اکر مکث ایدرسه اعتکاف فاسد اولمز زیرا جامع
دخی موضع اعتکافدر لکن معتکفه مستحب اولان مکث ایلمکدر انکیچونکه اعتکافی برمسجدده ادایه
التزام ایلمشدر بلا ضرورة ایکی مسجدده ادا ایلمك لایق دکلدر اما ضرورت اولسه مثلا برمسجدك انهدامی کبی
اول وقت مسجد آخرده اتمام ایلمك لازمدر (فان خرج ساعة بلا عذر فسد) اکر معتکف بلا عذر برساعت
مسجددن خروج ایلسه اعتکافی فاسد اولور منافیسی بولندیغیچون زیرا خروج لبثك منافیسیدر قلیل
وکثیری بردر اکلك قلیلی صومی وحدثك قلیلی طهارتی افساد ایلدیکی کبی (وعندهما لا یفسد مالم یکن
اکثر الیوم) امامین قتنده اعتکاف فاسد اولمز مادامکه خروج یومك اکثری اولمیجه (واکله وشربه ونومه فیه)
معتکفك اکل وشرب ونومی مسجدده در یعنی معتکف بو افعالی مسجدده ایشلر (ویجوز له ان یبیع ویبتاع فیه
بلا احضار السلعة) اول معتکف ایچون مسجدده بیع وشرا جائز اولور متاعی احضارسز (ولا یجوز لغیره)
معتکفدن غیری یه مسجدده بیع وشرا جائز دکلدر زیرا مسجدده بیع وشرائی نهی ایچون (جنبوا مساجدکم
عن صبیانکم ومجانینکم وبیعکم وشرائکم) حدیث شریفی وارد اولمشدر وبو محلده سعدی افندی دیمشدرکه

بوعمومدن

بوعمومدن معتکف نیجه مخصوص اولور جواب ویریلورکه بو معنی ضرورت ایچوندر الضرورات تبیح
المحظورات قبیلندندر (ویحرم علیه الوطیء ودواعیه) معتکف اوزرینه وطیء ووطئك دواعیسی دخی حرام اولور
قوله تعالی (ولا تباشروهن وانتم عاکفون فی المساجد) الآیة ودواعی دیدیکی اوپمك وياپشمق کبی شیلردر اکر
دینلورسه اعتکافده حرام اولدیغی کبی صومده وحالت حیضده دواعی نیچون حرام اولمدی جواب ویریلورکه
صوم وحیض کثیر الوجوددر اکر دواعی انلرده حرام اولیدی حرج لازم کلوردی حرج ایسه شرعا مدفوعدر
(ویفسد بوطئه ولو ناسیا او فی اللیل) اعتکاف وطیء ایله فاسد اولور اکر ناسیا دخی اولورسه یاخود کیجهده دخی
اولورسه بنه فاسد اولور (وباللمس والقبلة والوطیء فی غیر فرج ایضا ان انزل والا فلا) لمس واوپمك ایله اعتکاف
فاسد اولور وفرجدن غیریده دخی وطیء اعتکافی فاسد ایدر اکر انزال اولورسه واکر انزال اولمزسه فاسد ایلمز
اکر دینلورسه که من غیر انزال مباشرة نفس حق سبحانه وتعالینك (ولا تباشروهن وانتم عاکفون فی المساجد)
قول شریفینك ظاهره دلالتی ایله مفسد قلنمشیدی بونده ایسه مباشرة فرجدن غیری وطئده دخی متحققدر
بو تقدیرجه انزال اولمزسه اعتکاف فاسد اولمز دیمك نیجه صحیح اولور بو مسئله یه جواب ویریلورکه مباشرتده
جماع مجازدر اکر مباشرت ایله جماع مراد اولیدی حقیقت مراد اولمق باطل اولوب لمس اصلی اوزره یعنی حقیقی
اوزره قالمش اولور (ویکره له الصمت) ومعتکف ایچون صمت دخی مکروه اولور زیرا نبی علیه السلام صوم
صمتدن نهی بیورمشلردر زیرا مجوسی یه تشبهدر اما استراحت ایچون اولیجق مکروه دکلدر وابو حنیفهدن صوم
صمت ایچون سؤال ایلدکلرنده (ان تصوم ولا تکلم احدا) بیورمشلردر حمید الدین دیمشدرکه صمت قربه اولور
قربت اعتقاد اولنورسه اکر قربت اعتقاد اولنمزسه قربه اولمز (من صمت نجا) حدیث شریفی قربت اعتقاد
اولیجق سکوت احسن ایدوکنه دلیلدر (والکلام الا بخیر) ومعتکف ایچون کلام دخی مکروهدر الا مکرکه
کلام خیر ایله تکلم ایلیه (ومن نذر اعتکاف ایام لزمته بلیالیها) برکمسنه نیجه ایام اعتکاف نذر ایلسه اول
کمسنه یه نذر ایتدیکی کیجه سیله لازم اولور زیرا علی سبیل الجمع ذکر ایام اراسنده اولان که دلیلدر اکا دخی متناول
اولورنته کیم مارأیتك منذ ایام دینلسه کیجه سی دخی داخل اولور حق سبحانه وتعالینك (ثلاثة ایام الا رمزا
وثلاث لیال سویا) قول شریفلرنده واقع اولدیغی کبی (وان نذر یومین لزماه بلیلتیهما) واکر ایکی کون اعتکاف
نذر ایتسه معتکفه اول ایکی کونك اعتکافی کیجه سیله لازم اولور زیرا تثنیهده معنیء جمع واردر برایله برایکیسی
بربره کاسه معنیء جمعیت بولنور امر عبادتده احتیاطا تثنیه یی جمعه الحاق ایلدیلر (خلافا لابی یوسف فی اللیلة
الاولی منهما) اول ایکی کیجهدن اولکی کیجهده ابو یوسف داخل اولمز دیو مخالفت ایدر زیرا تثنیه جمعدن غیریدر
ولیلهٔ متوسطه یومه ضرورة اتصالی اولمغله اول داخلدر اما اولکی کیجه اصلا داخل دکلدر بونك بیانی تحقیقا
مثنی وقتا که جمعك غیری اولدی ایسه مفرد ایله مثنی برابر اولدی برکمسنه (علی ان اعتکف یوما) دیسه اتفاق ایله
داخل اولمز تثنیه دخی بویلجهدر الا بو قدر واردرکه لیلهٔ وسطی البتهده داخل اولور بعض اجزاسی بعضنه
ضرورت اتصالی اولدیغیچون بو ضرورت لیلهٔ اولیده بولنمدی اکر دینلورسه که چونکه مثنی جمعدن غیریدر
ایمدی اوزیله اولیجق صلاة جمعهده امامدن غیری ایکی آدم کفایت ایلمك کرك بونده ایسه کفایت ایلمدی نته کیم
جمعه بابنده ذکر اولنمشدر اکا جواب ویریلورکه انده ذکر اولنان واحد وجمع که ایکی واحدی بربره کتورسك
معنیء اجتماع بولنور بوایسه جمعهدن غیریده بولنمز انکیچون جمعه تسمیه اولنمشدر معنیء اجتماع ایسه
هم تثنیهده وهم جماعتده بولنور پس جمعهده بونکله اکتفا اولندی (وان نوی النهر خاصة صحت) واکر خاصة
کوندزلره نیت ایدرسه صحیح اولور زیرا اول کمسنه حقیقة نیت ایتمشدر برکمسنه برآی اعتکافه نیت
ایتدکدنصکره خاصة شهره دخی نیت ایلسه صحیح اولمز زیرا شهر اوتوز کون اوتوز کیجهنك یاخود یکرمی طقوز
کون وکیجهنك اسمیدر بوندن اشغه محتمل دکلدر (ویلزم التتابع وان لم یلتزمه) اعتکافده تتابع لازمدر اکر
معتکف الزام ایتمش ایسه ده زیرا نیت اعتکاف تتابع اوزرهدر اما صوم بونك خلافنجه در (ویلزم الاعتکاف
بالشروع) اعتکاف شروع ایله لازم اولور برکمسنه اعتکافه شروع ایدوب برکون تمام اولمدین اعتکافدن
چقسه قضاسی لازم اولور زیرا شروع ایله کندویه لازم اولمشدر (الا عند محمد) امام محمد عندنده لازم کلمز زیرا انك
قتنده اعتکافك اقلی برساعتدر اول ایسه حاصل اولدی اعتکافدن چقمغله قضا لازم کلمز

كتاب الحج

بو باب كتاب حج بیاننده در حجك شروطی وفروضی وواجباتی وسنتی واردر شروط حج ایكی قسمدر برقسمی وجوبنه
شرطدر وبرقسمی اداسنه شرطدر وجوبنك شرطی یدیدر اسلام وحریت وعقل وبلوغ واستطاعت ووقت وزاد
وراحله در وقتنده اختلاف اولنمشدر بعضیلر وقتی شروط ادادن قیلدیلر پس اول قول اوزره وقتدن اول اسلامه
كلن كافر وبالغ اولان صبی وجنوندن خلاص اولان مجنونه ومعتق اولان عبده زاد وراحله یه قادر اولدقلری
حالده احجاج بالمال وصیتی جائز دكلدر اما قول ثانی كه شروط ادادن اولمقدر اول قول اوزره واجبدر وبری دخی
امن طریقدر یاخود دشمندن یاخود غرقدن خوف متحقق اولدقده حج فرض دكلدر برده وبحرده اعتبار غالبه در
اكر غالب اولان سلامت ایسه واجبدر اكر غالب اولان عدم سلامت ایسه واجب اولمز وبو شرطی بعضیلر شروط
ادادن قیلدیلر ثمرهٔ خلاف احجاج بالمال وصیتی لازم كاورمی كلزمی اندن معلوم اولور اما عند المتأخرین صحیح
اولان وجوبه شرط اولمقدر وحجك اداسنك شرطی بشدر (اولكی) شرطی صحت بدن وسلامت اعضادر
بعضیلر بو شرطی وجوبدن قیلدیلر پس بو قول اوزره اعمانك دخی مقعدلك ومفلوجك ومقطوع الرجل اولانلرك
اوزرینه حج فرض دكلدر ومختار اولان بودر اكرچه كافیده بونلر حقنده اختلاف اولنوب امام اعظمدن ظاهر
روایتده كه مبسوط وجامع الصغیر وسیر كبیر وجامع الكبیردر وامام ابو یوسف ایله محمددن برروایتده حج فرض
دكلدر زاد وراحله یه دخی قادر اولورلرسه وینه امام اعظم رحمه الله برروایتده وامامین ظاهر روایتده زاد
وراحله یه قدرتلری اولدیغنده حج فرض اولور دیمشلردر لكن بودخی اختلافیدر بعضیلر نفسلری اوزرینه
وبعضیلر ماللری اوزرینه فرض اولور دیمشلردر اما اصح وراجح اولان قول ماللرینه اولمقدر ثمرهٔ خلاف استطاعتی
معذور ایكن بولمش ایسه حج فرض اولمز اكر صحتده ایكن معذور اولمش ایسه اكا حج بالاتفاق فرضدر اكا احجاج
لازمدر (ایكنجی) شرطی احرامدر زیرا حج وعمره ویاخود مصلحت ایچون مكه یه دخوله قصد ایدن احرامسز
میقاتلری كچمك جائز دكلدر اكر كچرسه اكا قربان لازم اولور (اوچنجی) شرطی عدم حبس ومنعدر
(دردنجیسی) عورت حقنده محرمدر (بشنجیسی) خاتون حقنده عدم عدتدر اول شهرلك حاجیلری قافله ایله
خروج ایده جك محلده معتده اولسه اوزرینه حج فرض اولمزحجك فرضی اوچدر (اولكیسی) احرامدر واحرام
نیت ایله تلبیه دن عبارتدر یاخود انك مقامنه قائم اولان هدی وتقلیددن عبارتدر (فرض ثانی) عرفه ده
وقوفدر وعرفات جمله سی موقفدر الا بطن عرفه دكلدر زیرا نبی علیه السلام شیطانی اول محلده كوروب
احتراز ایچون اول محلده طورمقدن منع ایلمشدر (اوچنجیسی) فرض طواف زیارتدر احرام شرطدر لكن
وقوف ایله طواف ركنلردر بو اوچدن بری فوت اولسه حج باطل اولور وسنهٔ آتیه ده قضاسی لازم كاور وحجك
واجباتی یكرمی بردر (اولكیسی) صفا ایله مروه اراسنده سعیدر (ایكنجیسی) مزدلفه ده وقوفدر ورمی جماردر
(اوچنجیسی) ماشیا سعیدر (دردنجیسی) احرامدن خروجده تراش اولمقدر (بشنجیسی) طواف صدردر
(التنجیسی) عرفاتده كوندزده طوران كمسنه نك وقوفی غروبدنصكره یه دكین ممتد اولمقدر اما غروبدنصكره
طورانه امتداد واجب دكلدر (یدنجیسی) افاقی حقنده احرام میقاتدن مكی حقنده اولمقدر (سكزنجیسی)
طواف زیارتك اكثری اوزرینه زایدیدر زیرا آنده فرض اولان دردیدر باقیلری واجبدر (طقوزنجیسی) حدث
وجنبدن طهارتدر (اوننجیسی) طهارت ثوبدر (اون برنجیسی ستر عورتدر (اون ایكنجیسی طواف حطیمه نك
اردندن اولمقدر (اون اوچنجیسی) طوافی صاغدن ایلمكدر یعنی ابتدا ایدوب بیتی صول جانبنه المقدر (اون
دردنجیسی) صفا ایله مروه اراسنده اكثر اشواطده یوریمكدر (اون بشنجیسی) طواف زیارتك ایام نحرده اولمسیدر
(اون التنجیسی) طوافدنصكره كرك فرض كرك نافله اولسون ایكی ركعت نماز قلمقدر (اون یدنجیسی) افاقی
حقنده طواف صدردر (اون سكزنجیسی) آخر كونك رمینی یارنكی كونه تأخیر ایتمكدر (اون طقوزنجیسی)
تراش اولمقدر (یكرمنجیسی) تراشی ایام نحرده وحرمده اولمسیدر (یكرمی برنجیسی) افاضه ده امامه متابعتدر
ایمدی واجبك حكمی كرك عمدا كرك سهوا اولسون ترك ایدنه جزا لازم اولور وحجی صحیح اولور (وسنن حج اون بردر
(اولكیسی) افاقی ایچون طواف قدومدر كرك مفرد بالحج اولسون كرك قارن اولسون (ایكنجیسی) حجر
الاسوددن ابتدا ایلمكدر (اوچنجیسی) امامك اوچ مكانده خطبه سیدر (دردنجیسی) مكه دن عرفاته ترویه

كونی چیقمسیدر (بشنجیسی) عرفه كیجه سی صفاده یاتمقدر (التنجیسی) منادن عرفاته طلوع شمسدنصكره
كتمكدر (یدنجیسی) مكه دن عرفاته یوم ترویه ده چیقمق (سكزنجیسی) مزدلفه ده یاتمقدر (طقوزنجیسی)
مزدلفه دن منایه طلوع شمسدن اول كتمكدر (اوننجیسی) عرفاتده غسل ایتمكدر (اون برنجیسی) ابطحه نزول
ایتمكدر وبو ذكر اولنان سنن مؤكده درسنت مطلق بونلردن زیاده در سنتك حكمی اولدركه تاركی آثم اولور اما جزا
لازم كلمز (بعده تفصیل الی البیان) دخی اقسام حج بیاننده در محرم دورت نوعدر بری مفرد بالحجدر وبری دخی مفرد
بالعمره در وبری دخی قارندر حج ایله عمره یی جمع ایدر وبری متمتعدر متمتع شول كمسنه دركه عمره سنی ایله اشهر
حجده یاخود دخی اول احرامسه كیره احرامدن چیقه وحج ایچون احرامه كیره اول سنه ده اهلی ایله جمع اولمزدن اول
حج ایلیه قران تمتعدن افضلدر وتمتع افراددن افضلدر وافراد بالحج افراد بالعمره دن افضلدر كرچه ذكر اولنان
شروط وفروض وواجبات وسنن هر بری محللرنده ذكر اولنمسه كركدر لكن پراكنده اولوب ومتنده دخی جمله سی
ذكر اولنمغین بو محلده جمله سی ذكر اولنمق مناسب كورلوب تحریر اولندی (هو زیارة مكان مخصوص) حج مكان
مخصوصی زیارتدر واول مكان مخصوص بیت الله وعرفاتدر (فی زمان مخصوص) زمان مخصوصده زمان
مخصوص اشهر حجدر (بفعل مخصوص) فعل مخصوص ایله كه افعال حجدر (وفرض فی العمر مرة علی الفور)
حج علی الفور عمرده بركره فرض اولدی اما حجك فرضیتی كتاب وسنت واجماع امت ایله ثابت اولمشدر اما
كتاب الله ایله ثبوتی (ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا ومن كفر فان الله غنی عن العالمین) نص
شریفی ایله ثابت اولمشدر صاحب كشاف بو محلده انواع تأكید وتشدید اولدیغنی ذكر ایلمشدر انواع
تأكیددن بری (ولله علی الناس حج البیت) قول شریفنده حج شریف رقاب ناسه لله فرض وواجبدر
عهده سندن چیقمق اولمز الا ادا ایله زیرا لفظ علی التزام ایچوندر وینه انواع تأكیددن بری كه حق سبحانه وتعالی
ناسی ذكر ایدوب اندنصكره (من استطاع الیه سبیلا) قول شریفی لفظ ناسدن بدل ایلمدی بونده دخی ایكی
تأكید واردر (بریسی) ابدال الدرابدال الدا ایسه مراد ایچون تثبیت وتكریر واردر (ایكنجیسی) ایضاح در بعد
الابهام ایضاح وبعد الاجمال تفصیلی صورتین مختلفتینده ایراددر واول انواعدندر كه (ومن كفر) مكانه ومن
لم یحج قیدی واقع اولمدیغی تارك حجی تغلیط ایچوندر ونبی علیه السلامك (من مات ولم یحج فلیمت ان شاء یهودیا
اونصرانیا) قول شریفی دخی بونی تأیید دروینه اول انواعدندر كه (فان الله غنی) ذكر ایلدی وبو غناذكری دخی
مقت وسخط وخذلانه دلالت ایدر واول انواعدندر كه (عن العالمین) قول شریفی لم یحج دن بدل ذكر اولندی
استغنایه دلالت واردر واستغنا كامل اولیجق سخط عظیم اول ایدیكی ظاهردر اما حجك سنتیله ثابت اولمسی
نبی علیه السلامك (علی خمس) حدیث شریفی ایله در واجماع دخی بغیر تكبیر فرضیتنه معتقددر اما عمرده بركره
فرض اولمسی اشبو جهتندندركه حجك فرض اولمسنك سببی بیت شریفدر وحج شریف بیته مصادفدر حال بوكه
احكام سببه مضاف بیت شریف ایسه متكرر اولمزكه احكام متكرر اوله اول اجلدن عمرده بركره فرض اولدی
وابو یوسف قتنده علی الفور واجبدر حتی تأخیر ایدن آثم اولور بشیر ومعلی ابو یوسفدن روایت ایلمشلردر
وابو حنیفه دن علی الفور وجوبنه دلالت ایدر كلام روایت اولنمشدر واول روایت اولنان ابن شجاعك ذكر
ایلدیكی شیدركه ابو حنیفه دن بر كمسنه نك مالی واردر حج ایلسونمی یوخسه تزوجمی ایلسون دیو سؤال اولندی
جواب ویریلوركه بلكه حج ایلسون بو قول دخی امام قتنده وجوب علی الفور اولدیغنه دلالت ایدر زیرا تزوج ایله
تحصین نفس حاصل اولور تحصین نفس ایسه هر حالده واجبدر اكر علی الفور واجب اولسه هر حالده واجب
اولان تزوج اوزرینه حج شریفی امر ایلمزدی حتی حجی تأخیر ایدن تفسیق اولنور وشهادتی رد اولنور علی الفور
واجبدر دین قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب وجوبی علی الفور دكلدر تراخی اوزرینه دردیمش
وامام شافعینك قولی دخی امام محمدك قولیدر حج شریف وظیفهٔ عمردر وصلاة وقتك آخرنده جائز اولدیغی كبی
حج شریف آخر عمرنده جائزدر زیرا نبی علیه السلام حج شریف فرض اولندقدنصكره تأخیر بیورمشلردر زیرا
فرضیت حج هجرهٔ نبویه نك التنجی سنه سنده واقع اولدی كندولر اوچنجی سنه ده حج شریف ایتمشلردر بوجهله
امام محمدك استدلال ایدر وابو حنیفه وابو یوسف حج شریف نبی علیه السلامك (من وجد زادا وراحلة یبلغان
الی بیت الله ولم یحج فلا علیه ان یموت یهودیا اونصرانیا) حدیث شریفی ایله استدلال ایتمشلردر وعمر رضی الله

عنه دیمشدرکه بن قصد ایلدم که خلقک احوالنه مطلع اولوب شول کمسنه که زاد وراحله یه قادر اولوب حج ایتمزسه
اولری کندولرایله احراق ایلیم (والله ما اراهم مسلمین والله ما اراهم مسلمین والله ما اراهم مسلمین) اوچ کره بویلجه
دیمشدر اما بعض مشایخ التنجی سنه ده نازل اولان (واتموا الحج والعمرة لله) آیت کریمه سیدر اوننجی
سنه ده نازل اولان (ولله علی الناس حج البیت) آیت کریمه سیدر دیو اختلاف ایتمشلردر و نبی علیه السلام فوت
حجدن امین ایدیلر زیرا کندیلرناسه بیان احکام ایچون مبعوث ایدیلر حج دخی ارکان دیندندر بالفعل ارکان دینی
ناسه بیاندن اول فوتدن امین اولدقلری مقرر ایدی وبوندن غیری نبی علیه السلامک تأخیری دخی عذر ایله ایدی
زیرا مشرکلر بیت شریفی عریانا طواف ایدوب وشرکلر ایله مشوب کلام ایله تلبیه ایدرلردی اول عهده تعیین ممکن
دکل ایدی چونکه مدت تمام اولدی نبی علیه السلام علی کرم الله وجهه یی کعبهٔ شریفه کوندروب سورهٔ
(برآءة من الله ورسوله) قرائت ایدوب بو سنه دنصکره مشرکلر عریان بیت شریفی طواف ایلمسون دیو ندا ایلدی
وسنهٔ قابله ده نفس نفیسلری ایله حج ایتمشلردر وبر عذری دخی یالکز خروج ممکن دکل ایدی بلکه اصحاب معا اولمق
لازم ایدی اصحابک ایسه هر برینک خروجه اقتدارلری یوق ایدی اول اجلدن تأخیر اولندی وبو اختلافک
وجوب علی الفور یاخود علی التراخی در بونک ثمره سی کناهکار اولسنده در یوخسه ادا وقضاده تطوعک
مشروعیتی نفیده دکلدر فخر الاسلام دیمشدر که اوزرینه حج لازم اولان کمسنه تطوعا حج ایتسه صحیح اولور
اوزرینه صلاة ظهر لازم اولانک نافله سی صحیح اولدیغی کبی (بشرط اسلام) حج اسلام شرطی ایله فرض قیلندی
زیرا کافره واجب دکلدر (وحریة) دخی حریت شرطی ایله فرض قیلندی عبد اوزرینه واجب دکلدر قال النبی
علیه السلام (وایما عبد حج عشر حجج ثم اعتق فعلیه حجة الاسلام) حج ایله صوم وصلاة بیننده فرق بودرکه حج زاد
وراحله یه محتاجدر عبد ایسه مالدن برشیئه مالک دکلدر صوم وصلاة بونک خلافنجه در واکر عبد حج ایتسه
بوقدر مدة طویله ده حق مولی فوت اولمق لازم کاوردی بوتقدیرجه حق عبد حق الله اوزرینه تقدیم اولندی
(وعقل وبلوغ وصحة) دخی عقل وبلوغ وصحت شرطی ایله فرض قیلندی پس مجنون اوزرینه حج واجب دکلدر
زیرا عقل جمله تکالیفلره شرطدر وصبی اوزرینه دخی واجب دکلدر زیرا نبی علیه السلام (ایما صبی حج عشر حجج
ثم بلغ فعلیه حجة الاسلام) بیورمشلردر وحج عبادتدر عبادتک خود جمله سی صبیدن مرفوعدر ومریضه دخی
واجب دکلدر زیرا مریض تحمل مشقت سفره قادر دکلدر (وقدرة زاد وراحلة ونفقة ذهابه وایابه) دخی زاد
وراحله یه قدرت وذهاب وایابه نفقه یه قدرت شرطی ایله فرض قیلندی یعقوب پاشا صدر الشریعه حاشیه سنده
زاد وراحله ذکر ایندنصکره نفقهٔ ذهاب وایاب قیدنه حاجت یوغیدی دیمشدر (فضلت عن حوائجه الاصلیة
ونفقة عیاله الی حین عوده مع امن الطریق) زاد وراحله حوایج اصلیه سندن وکاذلک عیالنک نفقه سندن فضله
اولمق وطریق حجده امین اولمق شرطیله فرض قیلندی حوایج اصلیه سنک وخادم واثاث بیت وثیابدر دخی بونلره
بکزرنه وار ایسه محمد بن شجاع دیمشدرکه برکمسنه نک ساکن اولدیغی اودن غیری اوی واستخدام اولنان قوللر
وجاریه لردن غیری وبونلره بکزر اشیایه مالک اولسه بیع ایدوب جمع ایلسون یعنی بیع ایدوب حج ایلسون وفضلت
قولی ماقبلنه صفت واقع اولمق ممکندر لفظ قد تقدیری ایله حال واقع اولمق اولیدر حق سبحانه وتعالینک (اوجاؤکم
حصرت صدورهم) قول شریفنده اولدیغی کبی (وزوج او محرم للمرأة ان کان بینها وبین مکة مسافة سفر
ولا تحج بلا احدهما) عورت ایچون زوج یاخود محرم اولمق شرطی ایله فرض اولندی اکر اول مرأه ایله مکه
مابیننده مدت سفر وار ایسه زوج ومحرم شرطدر اول عورت حج ایلسون زوج ویاخود محرمدن بری اولمینجه
ومحرمدن مراد ابدی اکا نکاح حلال اولمیه مثلا قرابت ورضاع ومصاهرت جهتندن بر وجهله نکاحی صحیح
اولمیه (وشرط کون المحرم عاقلا بالغا غیر مجوسی ولا فاسق) محرمک عاقل وبالغ اولمسی شرط قیلندی ومجوسی
اولمسی دخی فاسق اولمسی شرط قیلندی (ونفقته علیها) ومحرمک نفقه سی حج ایدن عورتک اوزرینه در
(وتحج معه حجة الاسلام بغیر اذن زوجها) زوجنک اذنی یوغیکن اول عورت محرمی ایله حجة الاسلام ایدر یعنی
ادا ایدر اما امام شافعی قتنده زوج ایچون عورتی سفر وجهه خروجدن منع واردر زیرا حجه خروجده حق زوج
فوت اولور اول اجلدن منع اولنور بزم ایچون دلیل بودرکه حق زوج فرائضده ظاهر اولمز اما نفلده
منع ایلمک واردر سعدی افندی دیمشدرکه بو دلیل اول زمان صحیح اولورکه اکر وجوب علی الفور اوله اما رجا اولنور

بوخلاف

بوخلاف آخر بودرکه سلامت بدن ابو حنیفه قتنده وامن طریق وعورت ایچون محرم شرائط وجوبدنمیدر
یوخسه شرائط ادادنمیدر دیو اختلاف اولنمشدر شرائط وجوبدندر دیین کمسنه قولی اوزره حجن قبل الحج
متوفی اولسه احجاج بالمال وصیتی لازم کلمز وشرائط ادادندر دیین کمسنه نک قولی اوزره قبل الحج متوفی اولسه
اکا احجاج بالمال وصیتی لازم کاور بوتقدیرجه شرائط وجوبدن اولوب وصیت لازم کلمز ایسه زوج زوجه یی
حجدن منع ایلمک اولور ومرأه بلا اذن کتمکه قادره اولمز اما شرائط ادادن اولوب وصیت لازم اولورسه منعه قادر
اولمز اما حجن شرائط وجوب واداجمع اولسه حج ایتمک لازم کاور (فلو احرم صبی او عبد فبلغ او عتق فمضی) پس
عبد یاخود صبی محرم اولسه وبعد الاحرام صبی بالغ وعبد معتق اولسه وافعال حجی ادا ایلسه لر (لا یجوز
عن فرضه) بالغ وعبد ایکن ایلدیکی حج فرضدن جائز اولمز زیرا نافله یه منعقد اولمشدر فرضه منقلب اولمز
ضرورت کبی یعنی حج ایلمش آدم نافله یه محرم اولسه انکله فرض ادا اولنمز وصلاة ایچون دخی محرم اولسه نافله
ایچون عقد اولندقدنصکره اول کمسنه ایچون فرضی ادا ایلمک بوقدر یعنی جائز اولمز اکر سؤال اولنسه که احرام
حنفیه قتنده شرطدر اول احرام ایله اداء فرض جائز اولمق واجب ایدی نته کیم برصبی آبدست السه بعده بالغ
اولسه اول آبدست ایله نماز قلمق جائز ایدی نیچون احرام ایله حج جائز اولمیه ائمهٔ حنفیه طرفندن جواب بودرکه
احرام من وجه رکنه مشابهدر انک اول احرامه اتصالی حیثیتی ایله لکن حج عبادت اولمغین بر احتیاطی اخذ
ایلدک احتیاطکه جائز اولمق ایدی (فان جدد الصبی احرامه للفرض صح بخلاف العبد) واکر صبی محرم
اولدقدنصکره بالغ اولسه وبعد البلوغ احرامنی عرفه یه وقوفدن اول فرض ایچون تجدید ایلسه صحیح اولور لکن
عبد بونک خلافنجه در زیرا صبینک احرامی کندینه لازم دکل ایدی اهلیتی اولمدیغی ایچون بو اجلدنکه اکر صبی
حرام تناول ایلسه اوزرینه برشیء لازم کلمز صبینک احوالی بویله اولیجق فسخی وغیری یه شروعی جائزدر اما عبدک
احرامی لازمدر زیرا کندوسی لزوم ایچون اهلدرکه عقل بلوغدر احرام آخره شروعیله احرام اولدن خروجی ممکن
دکلدر کرک تنبیهی تجدید ایلسون کرک ایلمسون اولکی احرام اوزرنده باقیدر پس بو اجلدن حجة الاسلام
صحیح اولمز (وفرضه الاحرام وهو شرط) وحجک فرضی احرامدر واحرام افعال حجده شرطدر وشافعی قتنده
رکندر ثمرهٔ خلاف شول زمان ظاهر اولورکه برکمسنه اشهر حجدن اول محرم اولسه بزم قتمزده جائزدر شافعی
قتنده جائز دکلدر (والوقوف بعرفة وطواف الزیارة وهما رکنان اتفاقا) فرضک بریسی دخی عرفه ده وقوفدر
وبریسی دخی طواف زیارتدر بو ایکیسی رکندر اتفاقا اکر بونلردن بریسی فوت اولورسه حج باطل اولوب عام
قابلده قضاسی واجب اولور (وواجبه الوقوف بمزدلفة) حجک واجبی مزدلفه ده وقوفدر مزدلفه زلفی دن
مأخوذدر وزلفی قربت معناسنه در آدم علیه السلام حوا ایله اورایه جمع اولوب اکا یقین اولدیغیچون بو اسم ایله
تسمیه اولنمشدر وشافعی قتنده مزدلفه ده وقوف رکندر حق سبحانه وتعالینک (فاذکروا الله عند المشعر الحرام)
قول شریفی ایله زیرا بومثللوده دلیل ایله رکنیت ثابت اولور اما بزم ایچون دلیل روایت اولنمشدرکه نبی علیه
السلام کندی ایله اولان ضعفایی کیجه ایله ایلرویه کوندردی اکر مزدلفه ده وقوف رکن اولیدی بونلری ایلرویه
کوندرمزدی وشافعینک تلاوت ایلدیکی ذکردر ذکر ایسه بالاجماع رکن دکلدر بر وجوبی نبی علیه السلامک
(من وقف معنا فی الموقف وقد کان افاض قبل ذلک من عرفات فقد تم حجه) قول شریفی ایله ایشلمشدر
وحجک تمامی بوکا تعلیق ایلدی زیرا بو امارت وجوبه صالح اولور تمامنه تعلیق اولندی نفینه اولمدی زیرا اکر
عذر ایله ترک اولنسه یاخود ضعف وعلت ایله ترک اولنسه یاخود زحامدن خوف ایدن مرأه دخی ترک ایلسه
اوزرلرینه برشیء لازم کلمز اما عذرسز ترک اتسه دم لازم اولور هدایه ده دخی بویلجه در صاحب عنایه دیمشدرکه
وقوف مزدلفه یی رکن اولمق اوزره شافعی یه نسبت ایلمک قلم کاتبدن سهودر زیرا شافعینک کتابلرنده مزدلفه ده
وقوف سنتدر دیو تصریح اولنمشدر ومبسوطده شافعی مکاننه لیث بن سعد ذکر اولنمشدر واسرارده شافعی
مکاننه علقمه ذکر اولنمشدر وفتاوای قاضیخانده شافعی برینه مالک ذکر اولنمشدر وتحفه وایضاح واصطلاحده
وغیریلرده براحدک خلافی اولمیوب وجوب ذکر اولنمشدر صاحب عنایه صاحب نهایه دن نقل ایلدکدنصکره
جائزدرکه مصنف شافعینک مذهبندن برنقله مطلع اولمش اوله دیو ذکر ایلمشدر وصاحب بیانیه ذکر ایلمشدرکه
شافعی وجیز نام کتابنده وقوف مزدلفه سنندندر دیمش رجا اولنورکه صاحب هدایه شافعی قتنده رکن اولمسنه

برنقل صحیح بولمش اوله امانافع نام کابده (الوقوف بالمشعر رکن فمن لم یقف به لیلا ولابعد الفجر عامدا بطل حجه
ولا یبطل لو کان ناسیا) لازم کاورکه بوبابده شافعینک ایکی قولی اوله بری وجیزده سنت دیوذکر اولنه وایکنجی
وجوب اوله نافعده اولدیغی کبی (والسعی بین الصفا والمروة) صفا ایله مروه بیننده سعی دخی واجبدر شافعی
قتنده رکندر زیرا نبی علیه السلامک (ان الله کتب علیکم السعی فاسعوا) قول شریفی رکنیتنه دلالت ایدر
امابزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینک (فلا جناح علیه ان یطوف بهما) قول شریفیدر زیرا بومثللو اباحت
استعمال اولنورنته کیم حق سبحانه وتعالینک (ولا جناح علیکم فیما عرضتم به من خطبة النساء) قول شریفیدر
چونکه اباحت ایچون استعمال اولنه رکنیت وایجابی نفی ایدر لکن آیتک اولی (ان الصفا والمروة من شعائر
الله) کلام شریفیدر شعائر شعیره نک جمعیدر شعیره ایسه علامتدر و بومثللو ایسه فرضدر آیتک اولی فرضیتنه
وآخری اباحتنه دلالت ایدر أئمه مز ایکیسی ایله عمل ایدوب وجوبنه قائل اولمشلردر نهایه ده دخی بویلجه در
(ورمی الجمار) رمی جمار دخی واجبدر زیرا نبی علیه السلام سنایه کلدکده برشیئه مشغول اولمدین رمی جمرۀ عقبه یه
اهتمام ایدردی (وعلیکم بحذف الحصی لا یؤذی بعضکم بعضا) بیوررلردی بوندن مقصود حضرت خلیل
اللهه اتباعدر وقتا که ذبح ولد ایله امر اولندی شیطان علیه اللعنه کاوب وسوسه ویروب ابراهیم علیه السلام
شیطانی کوردکده طاش آتوب طرد ایلدی انکیچون طرد بزم ایچون عبادت اولدی (وطواف الصدر للآفاقی)
آفاقی ایچون طواف صدر یعنی طواف وداع دخی واجبدر طواف صدر امام شافعی قتنده سنتدر طواف قدوم
منزله سنده در وطواف صدر وطواف قدومی آفاقی اولان ایشلر امامکی اولان ایشلمز اکر واجباتدن
اولیدی آفاقی ومکی برابر اولوردی بزم ایچون (والحلق او التقصیر) وتراش یاخود قرقق واجبدر زیرا نبی علیه
السلام باشنده شعری اولمین برکسنه یه تراش ایله دیو امر ایلمشدر ابن ملک دیمشدرکه تراش اولنمغک وجوبی حد
امکانه مشروطدر برکسنه نک باشنده چبانلر ویارەلر اولسه که اوستره یوریمک ممکن اولمسه بلاحلق وتقصیر
حلال اولور ودینلمشدرکه حلق وتقصیر سنتدر امر ایسه استحبابه حمل اولنور (وکل ما یجب بترکه الدم)
وهرشیئ که ترکی ایله دم واجب اوله اول دخی واجبدر بوکلام اجمال اوزره واجبی بیاندر ان شاء الله تعالی تفصیلی
عن قریب کاور (وغیرهما سنن وآداب) فرائض وواجباتدن غیریسی آدابدر وبونلرک جمله سی پیغمبر علیه
السلام اشلمشدر (وخذوا عنی مناسککم) قول شریفی دخی بیورمشلردر (واشهره شوال وذو القعدة والعشر
الاول من ذی الحجة) حجک آیلری شوال وذی القعده وذی الحجه دن عشر اولدر عبادله دن بویلجه روایت
اولنمشدر بری عبدالله بن مسعود وبری عبدالله بن عمر وبری عبدالله بن عباسدر عرف فقهاده عبدالله بن زبیر
بونلره داخلدر وعبدالله بن مسعوده داخل دکلدر عنایه ده دخی بویلجه در تحقیقا ذی الحجه نک اون کونی کچمکله حج
فوت اولور معلوم اولدیکه حق سبحانه وتعالینک (الحج اشهر معلومات) قول شریفندن مراد ایکی ای وشهر ثالثک
بعضیسی اولوب کلیسی دکلدر کذا فی الهدایه سعدی افندی دیمشدرکه بو محلده چوق بحث واردر زیرا آفاقینک
طوافی اون برده اون ایکی یرده جائزدر وامام مالک دیمشدرکه اشهر حج شوالک اولندن ذی الحجه نک آخرینه
دکین در بوکلامه دلیل حق سبحانه وتعالینک (الحج اشهر معلومات) قول شریفیدر زیرا اشهر کامل اوزرینه
واقع اولور حقیقة بوخسه ناقص اولانه شهر دینلمز دیو امام مالک بوکا ذاهب اولمشدر ابوبکر رضی الله عنهدن
روایت اولنوب نبی علیه السلام حضرتلری بیورمشلردرکه (ان الزمان قد استدار کهیئته یوم خلق السموات
والارض) معنای شریفی تحقیقا زمان یعنی سنه عودت ایلدی شول هیئته که حق سبحانه وتعالی سموات وارضی
خلق ایلدیکی کونده اولان هیئتی کبیدر یعنی اوزریزده اولان شهر ذی الحجه جناب رب العزة سموات وارضی
خلق ایلدیکی کونده نه هیئت اوزرینه وضع ایلمش ایسه الآن اول هیئته عودت ایلمشدر بیورمشلردر بو حدیث
شریفک ذکرینه سبب طائفۀ اعراب اشهر حرمک تحریمنه اعتقاد ایدرلردی حتی اوغلنی قتل ایدن قاتله بولده
یاخود برتنهاده راست کاسه لر برینه تعرض ایتمزلردی ابراهیم علیه السلامک ملتنی تمسک ایتمشلردی لکن
کچن ماینلرنده قتال ضروری واقع اولسه اشهر حرمده قتالک بالکلیه استحلالنی کریه کوروب غیری آیلره تبدیل
ایدرلردی منادیلر قبائل ایچنده بو وجهله ندا ایدردیکه ماه محرمی صفره تأخیر ایلمشمزدر وشهر محرمده محاربه
واکابدل ترک ایده لم دیو جنک ایدرلردی واکر صفرده دخی حاجتلری مشتد اولورسه ماه محرمی صفردن دخی

قالدروب

قالدیروب ربیع اوله تبدیل ایدوب صفرده جنک وربیع الاولده ترک ایدرلردی احوال بومنوال اوزره اولیجق
حج شریفی برآیدن برآیه نقل ایدرلرکه کاه محرم وکاه صفرده وکاه ربیع اولده حج ایدرلردی سائر آیلردخی بوکا شبیهدر
نبی علیه السلام حجة الوداعده عرفه ده خطبه ده تحقیقا ذی الحجه موضعنه واصل اولمشدر حجی بونده ایلکز
جاهلیتده اولدیغی کبی غیری آیلره تبدیل ایلمکز بیورمشلردر اشهر حرم ذی القعده وذی الحجه ومحرم ورجبدر
(ویکره الاحرام له قبلها) اشهر حجدن مقدم حج ایچون احرام مکروه اولدی لکن مع کراهة جائز ومنعقد اولور شافعی
خلاف ایدوب احرام انک قتنده رکن اولمغین عمره یه محرم اولمش اولور ووقتندن اول اولمغله حج متحقق اولمزدیر
احرام بزم قتمزده شرطدر وقت اوزرینه تقدیمنک جوازنده شرطه شبیهدر اکر دینلورسه که احرام شرط اولسه
وقتندن اول نیچون مکروه اولور حال بوکه قبل الوقت طهارت مکروه دکلدر بوکا جواب ویریلورکه کراهت
وقت اوزرینه تقدیم ایچون دکلدر بلکه طول زمان اولمغله برحرام شیئ واقع اولمق احتمالی ایچوندر زیرا احرام قتلی
صیدو دیکلمش لباس کیمک وباش تراش ایتمک وبونلره بکزر شیلری حرام ایدر (والعمرة سنة) عمره دخی سنت
مؤکده در شافعی قتنده فرضدر نبی علیه السلامک (العمرة کفریضة الحج) حدیث شریفی استدلال ایتمشدر
بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامک (الحج فریضة والعمرة تطوع) قول شریفیدر زیرا عمره بروقت ایله موقت
دکلدر وغیری یه نیت ایله عمره دخی حاصل اولور وبرکسنه حجی فوت ایلسه عمره دخی فوت اولور امام شافعینک
روایت ایلدیکی حدیث شریف مکر اعمال ایله مقدره اولمغه تأویل اولنه علی الخصوص آثارده تعارض ایله
فرضیت ثابت اولمز کذا فی النهایة والعنایة (والمواقیت) شول مواقیتکه انسان اول مواقیتی احرامسز تجاوز ایلمک
جائز دکلدر مواقیت میقاتک جمعیدر بو ایسه وقت محدوددر مکان ایچون استعاره اولنمشدر نته کیم مکان وقت
استعاره اولنور حق سبحانه وتعالینک (هنالک الولایة) قول شریفی کبی معلوم اوله که بیت شریف وقتا که معظم
ومشرف اولدی ایسه انکیچون حصین قلنندی که اول مکه در دخی قلنندیکه اول حرمدر وحرم ایچون دخی برحرم
قلنندیکه اول مواقیتدر پس مواقیتی احرامسز کچمک جائز دکلدر بیت شریفه تعظیم ایچون (للمدنیین
ذو الحلیفة) مدنیلر ایچون میقات ذو الحلیفه در مدینه دن محل مزبوره کانجه التی یایدی میلدر عوام لساننده علی
قیوسی دیمکله مشهوردر مواقیتده بوندن بعید میقات یوقدر والله اعلم (وللشامیین الجحفة) شامیلر ایچون جحفه در
اصلده اسمی قهیعه در سیل کاوب اهلنی استیصال ایدوب یعنی جمله سنی هلاک ایتمکله جحفه تسمیه اولندی
جحفه ایله مکه ما بینی اوچ مرحله در (وللعراقیین ذات عرق) عراقیین ایچون میقات ذات عرقدندر خراسان
واهل مشرق دخی بونلردندر (وللنجدیین قرن) نجدیین ایچون میقات قرندر اویس القرنی بوکا منسوبدر
(ولليمنيين يلملم) یمنیین ایچون میقات یلملمدر محل مزبوردن مکه یه ایکی مرحله در (ولاهلها ولمن مر بها)
ومحل مزبور اهلی ایچون وخارجدن اول محله مرور ایدەنک میقاتیدر زیرا نبی علیه السلام بویله توقیت ایدوب
(وهن لهم ولمن اتی علیهن من غیر اهلهن) بیورمشلردر اکر دینلورسه اهل عراق وشام نیجه توقیت اولنورکه
انلر مسلمان دکل ایدیلر جواب ویریلورکه نبی علیه السلام انلرک ایمانه کله جکلرین طریق وحی والهام ایله بیلمکین
توقیتی تعیین بیورمشلردر (ویحرم تأخیر الاحرام عنها لمن قصد دخول مکة) دخول مکه یه قصد ایدن کمسنه
ایچون مواقیتدن احرامی تأخیر حرام اولور کرک حج وعمره یه قصد ایلسون کرک ایلمسون احرامسز دخول حرامدر
اماشافعی قتنده اکر حج ویا عمره یه مراد ایدرسه اولزمان حرام اولور یوخسه غیری مراد اولورسه بلا احرام جائزدر
زیرا جابردن روایت اولندیکه نبی علیه السلام مکه فتح اولدیغی کون اوزرنده سیاه عمامه احرامسز مکه یه داخل
اولمشدر زیرا احرام اداء عبادت ایچون مشروع اولمشدر اکر نیت ایدرسه احرام لازم اولور نیت ایتمزسه لازم اولمز
احرام بقعه یی تعظیم وعبادت ایچوندر چونکه تعظیم وعبادت ایچون اولیجق احرام لازم دکلدر بزم ایچون
دلیل ابن عباس رضی الله عنهک نقل ایلدیکی (لایدخل احد مکة الا باحرام) حدیث شریفیدر زیرا احرام بقعۀ
شریفه نک تعظیمی ایچوندر بونده تاجر ومعمر وبونلردن غیریلر دخی برابردر پس احرامی ترک جائز دکلدر
وشافعینک روایت ایلدیکی حدیث شریف اول ساعته مختصدر نبی علیه السلامک قول شریفی دلالتی ایله زیرا
نبی علیه السلام (مکة حرام لم تحل لاحد قبلی ولا تحل لاحد بعدی وانما احلت لی ساعة من نهار ثم عادت
حراما) بیورمشلردر بلا احرام دخول جائز دکلدر حرامدر بعد النبی علیه السلام اجماع ایله حل اولور وقتال

ایچون اکر بغاة وکفار غلبه ایلمسه لر پس اول وقت حل اولور (وجاز التقدیم وهو افضل) احرامی میقاتدن اول
تقدیم ایلمك جائزدر وتقدیم افضلدر وابن مسعود شامدن وابن عمر دخی مقدسدن محرم اولمشلردر چونکه حرامدن
نفسنه امین اوله قیدنصکره افضلدر (ویحل لمن هو داخلها دخول مکة غیر محرم) میقاتك داخلنده اولان
من ایچون بلا احرام مکه یه دخول حلال اولور (ووقته الحل) داخل میقات اولانك احرامی حل وحل حرم ایله
میقات ما بیننده بر مکاندر (وللمکی فی الحج الحرم وفی العمرة الحل) حجده وعمرهده مکی ایچون میقات حلدر نبی
علیه السلام اصحاب رضی الله عنهم حضراتنه جوف مکهده محرم اوله لر دیو امر ایلمش اما عائشه رضی الله عنهانك
قرنداشنه امر ایلدیکه عائشه یه عمره یی تنعیمده ایتدیره وتنعیم چولده بر موضعك اسمیدر وفضائل حجده وارد
اولان احادیث شریفه نك نهایتی اولمیوب لکن بر قاچ حدیث شریف بو محلده ایراد اولنمق لازم اولمشدر وقال النبی
علیه السلام (اعظم الناس ذنبا من وقف عرفة وظن ان الله لم یغفر له) وقال علیه السلام (ان الحجر یاقوتة
من یواقیت الجنة وانه یبعث یوم القیامة له عینان یبصر بهما ولسان ینطق ویشهد لمن اسلم بحق وصدق) وقال
النبی علیه السلام (حجة مبرورة خیر من الدنیا وما فیها والحجة المبرورة لیس لها جزاء الا الجنة) وقال النبی
علیه السلام الحجة المبرورة کفارة سبعین سنة وورد فی الخبر النظر الی الکعبة بغیر طواف وبغیر صلاة افضل عند الله
من عبادة سنة بصیام نهارها وقیام لیالیها وروی عن الحسن البصری (ان الصوم فی مکة یعدل بمائة الف یوم
فی غیرها وتصدق درهم بمائة الف درهم وکذا کل حسنة تعدل بمائة (فصل) واذا اراد الاحرام ندب ان یقلم
اظفاره ویقص شاربه ویحلق عانته) چونکه حجه قصد ایدن کمسنه احرامی مراد ایلسه طرنقلری کسمك ویغنی قرقمق
وقاسقنی تراش ایلمك مندوبدر لغة احرام احرم نك مصدریدر چونکه حرمه داخل اولسه نته کیم اشتی دینلور چونکه
شتایه داخل اولسه عرف فقهاده مباح اولان شیئی کندی نفسنه حرام ایلمکدر وصلاتك تحریم وتحلیلی اولدیغی
کبی حجك دخی تحریم وتحلیلی اولدیغی مقرردر (ثم یتوضأ او یغتسل وهو افضل) اندنصکره آبدست ایله یاخود
اغتسال ایلیه اغتسال افضلدر مراد پاکلکدر نظافتده خود غسل الیقدر اکر آبدست ایله اکتفا اولنورسه
جائزدر جمعهده اولدیغی کبی وحائض ونفساده دخی اغتسال ایدرمرویدرکه نبی علیه السلام ابو بکر رضی الله عنه
خاتونی اسما ایچون نفاسی حالنده غسل ایلسون وحج ایچون محرم اولسون دیو امر ایلمشلردر وابن عباسدن
مرویدرکه نفسا وحائض غسل ایدوب محرم اولورلر بیت شریفی طوافدن غیری مناسکك جملهسنی قضا ایدرلر کذا
فی الزیلعی (ویلبس ازارا ورداء جدیدین ابیضین وهو افضل احرام مراد ایدن کمسنه یکی وبیاض ردا وازار کیر زیرا
نبی علیه السلام ازار وردا کیمشدر ولو کانا غسیلین اولبس ثوبا واحدا یستر عورته جاز واکر اول ردا وازار یونمش اوله
یاخود بر ثوب کیه که عورتنی ستر ایلیه جائزدر زیرا لبس مخیط ممنوعدر وستر عورت ودفع حر وبرد ایچون ردا وازار
لازم اولور (ویتطیب) قبل الاحرام تطییب ایلیه وعائشه رضی الله عنهادن منقولدرکه نبی علیه السلام قبل
الاحرام تطییب ایدردی اما امام محمددن روایتدرکه بعد الاحرام عینی باقی قلان طیب که مسك وغالیه کبی
بونلری کریه کورمشدر اما عائشه رضی الله عنهانك روایت ایلدیکی مطلقدر هر نه مقوله طیب اولنورسه جائزدر
وممنوع اولان بعد الاحرام تطییبدر (ویصلی رکعتین) وایکی رکعت نماز قیلر جابردن روایتدرکه نبی علیه السلام
ذو الحلیفهده ایکی رکعت نماز قلمشدر پیغمبر علیه السلام بیورمشلرکه جبریل امین علیه السلام کلوب بو وادئ
مبارکهده نماز وحج وعمره ایچون لبیك دیدی ودیدیکك محلدن قرائت ایله دیو تعلیم ایتمشدر اکر محرم اولان کمسنه
(فاتحه یی وقل یا ایها الکافرون) سورهسنی رکعت اولیده وفاتحه یی واخلاص سورهسنی رکعت ثانیهده قرائت
ایلسه نبی علیه السلامك فعلنه اقتدا ایتمش اولور افضل اولان دخی بودر (فان کان مفردا بالحج) واکر مفرد
بالحج اولورسه (یقول عقیبها اللهم انی ارید الحج فیسره لی وتقبله منی) اول ایکی رکعتك عقیبنده بو دعایی اوقیه
معناسی یا الله تحقیقا بن حجی مراد ایدرم اول حجی بکا میسر ایله وبندن قبول ایله دیمکدر (وان نوی بقلبه اجزأه)
واکر قلبی ایله نیت ایدوب لسانی ایله سویلمزسه اکتفا ایدر واما اولی اولان لسانی ایله سویلمکدر ودلسز اولان
لسانی تحریك ایدر ومطلق حجه نیت ایلسه بنه فرضدن واقع اولور زیرا جمیع عباداتده نیت شرطدر حق سبحانه
وتعالینك (وما امروا الا لیعبدوا الله مخلصین) قول شریفنده اولان اخلاص نیت ایله اولدیغی شرط اولمسی
مؤیددر واکر تطوعه نیت ایدرسه تطوع واقع اولور زیرا وقت معیاردکلدر بلکه مشکلدر معیاره وظرفه شبیهدر

اکر معیار ظرف اولسه نیت تطوع جائز اولمیوب اصل فرض واقع اولوردی صوم رمضان کبی (ثم یلبی)
اندنصکره تلبیه ایدهونبی علیه السلامك تلبیه سنده ناس اختلاف ایتمشلردر ابن عباسدن مرویدرکه صلاة
عقبنده تلبیه ایتمشلردر وابن عمر دیمشدرکه دوه یه بندیکی زمان تلبیه ایتمشلردر دیومرویدر وسعید بن جبیردن
مرویدرکه ابن عباس رضی الله عنهمدن تلبیه نك اختلافندن سؤال ایلدم بیوردیلرکه بو بابده بزم معلومز
جملهدن زیادهدر نبی علیه السلام بر کره حج ایتمشدر عقیب صلاتده تلبیه ایلیوب ودوه یه بندکده وصحرایه
چیقدقده تلبیه ایتمشلردر خلق ایسه فوج فوج کلکده ایدی عقیب صلاتده استماع ایدنانی حفظ ایدوب
اول تلبیه اولمسنی نقل ایلدیلر وراکب اولدیغی حالده استماع ایدن اول اولمسنی نقل ایلدی سبب اختلاف بودر
(فیقول لبیك اللهم لبیك لا شریك لك لبیك ان الحمد والنعمة لك والملك لا شریك لك) پس ایدی آخرینه
دکین لبیك اللهم لبیك دعاسنی قرائت ایلیه لبیك لفظنك اصلی الب لك البابین درالب فعل ماضی لك مفعول
غیر صریحیدر البابین ده اولان یاونون تثنیه ایچوندر بو محلده معنای تثنیه تکثیر ایچوندر فعل الب حذف
اولنوب مصدر فعلنه دلالت ایلدیکیچون فعل مقامنه اقامت اولندی والبابین لفظنك زوایدی حذف
اولنوب ثلاثی یه نقل اولندی واندنصکره مفعولده حرف جر حذف اولنوب مصدر دخی کافه مضاف اولوب
لبیك اولدی معناسی بن سنك خدمتکه مقیم اولوب وامرکه امتثال ایدوب دخی مکانمدن زائل اولمام اقامت
کثیره ایله اقامت ایتمکدن دیمکدر زیرا تکریر تکثیر ایچوندر وتلبیه دعوته جواب ایدوکنده خلاف یوقدر
اما داعیده اختلاف اولنمشدر بعضیلر داعی الله تعالیدر (فاطر السموات والارض لیغفر لکم من ذنوبکم) نص
شریفی ایله استدلال ایلمشلردر وبعضیلر داعی پیغمبر علیه السلامدر قال النبی علیه السلام (ان سیدا بنی دارا
واتخذ فیها مائدة ومادبة وبعث داعیا) بو حدیث شریف ایله استدلال ایتمشلردرکه داعیا لفظندن مراد کندی
نفس نفیسلریدر اما اظهر بودرکه داعی ابراهیم خلیل الله دروقتا که مکهٔ مکرمه یی بنا ایلدی (واذن فی الناس
بالحج یأتوك رجالا وعلی کل ضامر) فحواسی اوزره ناسی حجه دعوت ایلمکه امر اولندقده یا رب نه کیفیت ایله
دعوت ایدهیم دیو نیاز ایدیجك (قل یا ایها الناس اجیبوا ربکم) خطابی ایله مخاطب اولوب بعده حضرت خلیل
جبل ابی قبیس طاغنه چیقوب (یا ایها الناس اجیبوا ربکم) دیو ندا ایلدکده حق سبحانه وتعالی حضرت
خلیلك نداسنی اصلاب آبا وارحام امهاتده اولوب الی یوم القیام اباتی وجود ایله متلبس اوله جق ارواح مؤمنینه
استماع ایدوب انلر دخی دعوته اجابت ایدوب لبیك دیمشلردر اول کمسنه که بر کره دیمشدر بر کره حج ایدر ایکی کره
دیین ایکی کره حج واوچ کره دیین اوچ حج ایدر وقس علی هذا ولبیك دیین حج ایتمشدر (ان الحمد) کسر الف ایله در
زیرا کسر الف ایله ثنایه ابتدا اولنمش اولور فتح الف ایله اولورسه وصف اولور واکر بر کمسنه بو الفاظی تغییر ایدوب
ثنا وتسبیحدن بر غیری الفاظ اوقوسه ائمهٔ حنفیه قتنده جائزدر کرك تلبیه یی ادایه قادر اولسون کرك اولمسون
برابردر ونه تلبیه یی فارسی ایله بلمك جائزدر اما ابو حنیفه قولی اوزره تکبیر افتتاحده عربی وفارسی برابردر
وامام محمد رحمه الله تکبیر افتتاح ایله تلبیه نك ما بیننی فرق ایدوب تلبیهده فارسی ایله تکلم جائز زیرا بونده
ذکردن غیری اولان ذکر مقامنه قائم اولیجق عربیتدن غیریسی عربیت مقامنه قائم اولور اما صلاة بونك
خلافنجه دردیر (ولا ینقص منها) بو تلبیه دن ناقص ایلمیه (ویجوز الزیادة) زیاده ایلمك جائز اولور امام شافعی
خلاف ایدوب تشهده قیاما بونده دخی جائز اولمسنه ذاهب اولمشدر بزم ایچون دلیل کبار صحابه دن ابن مسعود
وابن عمر وابو هریره رضی الله عنهمدن مأثور اوزرینه زیاده ایلدکلری مرویدر ابن مسعود العهد لبیك عدد
التراب لبیك لبیك وبر روایتده لبیك حقا حقا تعبدا ورقا لبیك عدد التراب لبیك والرغباء الیك لبیك من عبد
ابق لبیك) دیرلردی عمر رضی الله عنه لبیك ذا النعماء والفضل الحسن البیك مرغوبا ومرهوبا الیك لفظلرینی
زیاده وابن عمر رضی الله عنه (لبیك وسعدیك والخیر کله فی یدیك اله الخلق غفار الذنوب لبیك ستار العیوب
لبیك کشاف الکروب لبیك) الفاظنی زیاده ایلردی (فاذا لبی ناویا للحج فقد احرم) چونکه حج ایچون نیت ایلدیکی
حالده تلبیه ایتسه تحقیقا اول کمسنه محرم اولور اما بیان اولنمدی که قنغیسی ایله شارع اولور حسام الدین شهید
ذکر ایلمشدرکه اول کمسنه نیتدنصکره حجه تلبیه ایله شارع اولور یوخسه تلبیه دن دکل نته کیم صلاتده
نیتدنصکره شارع اولور تلبیه سز شافعی قتنده دخی بویله در زیرا اول کمسنه احرام ایله حرامدن منعی التزام ایلمشدر

پس ایمدی مجرد نیت ایله شارع اولمش اولورصوم کبی بزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینک (فمن فرض فیهن
الحج فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج) قول شریفیدر ابن عباس دیمشدرکه حجک فرضی الی الهلالدر
وابن عمر دیمشدرکه تلبیه دروابن مسعود دیمشدرکه احرامدروعائشه رضی الله عنها دیمشدرکه (لا احرام الا لمن
اهل ولبی) زیرا حج نیچه ارکانی مشتملدر پس ایمدی واجب اولدیکه تعظیمی مراد اولنان ذکر مشروط اوله
صلاة اوله اما صوم بونک خلافنجه در زیرا صوم رکن واحددر اما شافعی حرامدن منهی التزامدر دیمش ایدی
بز بوکا تسلیم ایتمززیرا بونده منهی التزام دکلدر بلکه اداء افعالی التزامدر حرامدن منع ضمنا بولنمش اولور صوم
بونک خلافنجه در زیرا صوم کف عن الحرام ور کندن انی التزام قصدی اولور صلاة ایله صوم بیننی فرق ایتمشلردر
زیرا باب حج اوسعدر حتی حجده نیابت جاری اولور تلبیه دن غیریسی تلبیه مقامنه قائم اولور تقلیدبدن کبی
عربیه دن غیریسی عربیه مقامنه قائم اولوروبحرم اولدقدنصکره نبی علیه السلامه صلاة شریفه کتوره ودار
قطنی روایت ایلمشدرکه تلبیه دنصکره (اللهم اعنی علی اداء فرائض الحج وتقبله منی واجعلنی من الذین
استجابوا لک وآمنوا بوعدک واتبعوا امرک واجعلنی من وفدک الذین رضیت عنهم وارتضیت وقبلت اللهم لک
قد احرم شعری وبشری ولحمی ودمی ومخی وعظامی) دیمکی بعضیلر مستحب کورمشلردر (فلیتق الرفث) اول
کمسنه رفثدن صاقنسون رفث جماعدرنته کیم حق سبحانه وتعالی (احل لکم لیلة الصیام الرفث الی نسائکم هن)
یاخود کلام فاحشدر یاخود عورت یاننده ذکر جماعدر ابن عباسدن روایت اولنورکه (وهن یمشین بنا همیسا
ان یصدق الطیر ننک لمیسا) وقتا که بو بیتی انشا ایلدی کندویه رفث ایدرمیسین حال بوکه محرمسین دیدیلر جوابنده
رفث اودرکه نساء قتنده ذکر جماع دروهن ضمیری ابلره راجعدرهمیس ابلک ایقلرینک صوتی درلمیس الیسه اسم
جاریه در (والفسوق والجدال) دخی فسوق وجدالدن صاقنسون فسوق معاصیدر وجدال رفیق وحمار وخدام
ایله مجادله ایلمکدرودینلمشدرکه وقت حجک تقدیم وتأخیرنده مشرکین ایله مجادله در حق سبحانه وتعالی
حضرتلرینک (فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج) قول شریفی ایله نهی اولنمشدر (وقتل صید البر لا البحر)
قتل صید بردن دخی اتقا ایلیه صید بحردن اتقا ایلمیه (ولا تقتلوا الصید وانتم حرم) نص شریفی ایله نهی اولنمشدر
بر قیدی بحردن احترازدر زیرا صید بحر جائزدر (والاشارة الیه والدلالة علیه) دخی اول صیده اشارتدن
وانک اوزرینه دلالت ایتمدن اتقا ایله اشارة قیدی حاضر ایچون ودلالة قیدی غائب ایچوندر ومنقولدرکه
ابو قتاده رضی الله عنه محرم دکل ایدی بر حمار وحشی صید ایلمش ایدی لکن یاننده اولان کمسنه لر محرم ایدیلر
صید اولنان وحشک لحمی ایچون نبی علیه السلامدن سؤال اولندقده (هل اشرتم او دللتم او اعنتم)
بیورد قلرنده اصلا بو مقوله فعل بزدن صادر اولمدی دیو جواب ویردیلر نبی علیه السلام (اذا فکلوا) بیوردیلر یعنی
بویله اولیجق اکل ایدیکز دیو اذن شریفلری اولدی (وقتل القملة) وکهله قتلندن دخی اتقا ایده لر اما پیره وسوری
سکک وقاره سکک ویلان وعقرب وفاره وقورد وقاره قرغه وآله قرغه وسائر سباع که اوزرینه حمله ایده بونلری
قتل ایتمک جائزدر (والتطیب) دخی رایحۀ طیبه دن اتقا ایده لر وقلم الظفر طرنق کسمه دن دخی اتقا ایده لر (وحلق
شعر رأسه او بدنه وقص لحیته) دخی باشینک وبدنینک قلنی تراش اتمه دن وصقالنی قرقمقدن اتقا ایده نته کیم
حق سبحانه وتعالی (ولا تحلقوا رؤسکم) قول شریفی ایله نهی ایلمشدر بو آیۀ کریمه بعبارته باشی تراشدن نهیدر
اما دلالتی ایله بدننک شعرینی دخی تراشدن زیرا شعرده نامیه واردر بیورو زیاده اولور چونکی باش قلنی تراشدن
نهی اولنوب ازاله دن امنه مستحق اولدی بدن قیلی اکا تشبیه اولنوب اولدخی منع اولدی (وستر رأسه او وجهه
وباشنی ویوزینی ستر ایلمکدن دخی اتقا ایده شافعی رضی الله عنه نبی علیه السلامک (احرام الرجل فی رأسه واحرام
المرأة فی وجهها) حدیث شریفنی استدلال ایدوب ارآدم یوزینی ستر ایلمک ومرأه باشنی ستر ایلمک جائزدر زیرا اثر
احرام رجلده کشف رأس مرأه ده کشف وجه دردرذی بزم ایچون دلیل بودرکه بر اعرابی محرم دوه دن دوشوب
بوینی قیرلدقده بولداشلری یوزینی اورتمک مراد ایتدکلرنده پیغمبر علیه السلام (لا تخمروا وجهه ولا رأسه
فانه یبعث یوم القیامة ملبیا) بیورمشلردر بو حدیث شریف بزه دلیل کافیدر وشافعی روایت ایلدیکی حدیثک
فائده سی رجل احرامی ایله امرأه احرامنک بینی فرق شویله که مرأه محرمه باشنی اورتمک جائزدر اما رجل محرم
باشنی اورتمک جائز دکلدر شافعیه طرفندن سؤال اولنمشکه اعرابی حدیثی ایله عمل ایدوب محرم حیاتنده تغطیۀ

رأس ووجه ایتمز اما عدم فوت اولدقدنصکره تغطیۀ رأس ووجه اولسون دیرسیز بر ماده ده عمل ایدرسیز
وبر ماده ده عمل ایتمزسیز بونیجه راست کاور غایة البیانده ائمۀ حنفیه طرفندن جواب ویریلورکه بو اعرابی
حدیثی (اذا مات ابن آدم انقطع عمله الا من ثلاث) حدیث شریفی ایله معارضه اولنمشدر زیرا کشف وجه ورأس
حالت احرامدندر محرم فوت اولمغله احرام باطل اولور انکیچون که محرما وفات ایدن کمسنه نک احرامی مأمود
بالحج اولان بنایه قادر دکلدر بالاتفاق بوندن معلوم اولدیکه محرم فوت اولمغله احرامی باطل اولدی اما حدیث
اعرابی مجردا اکا مخصوصدر زیرا نبی علیه السلام حضرتلرینک (لا تخمروا وجهه ولا رأسه فانه یبعث یوم
القیامة ملبیا) حدیث شریفی دلالتی ایله در بو معنی ایسه هر محرمده موجود اولمیوب اکا مخصوص اولدی
بوندن غیری محرما فوت اولانک تغطیۀ وجه ورأسنده بر دلیلمزدخی وارد ر عطا رضی الله عنه روایت ایلدیکه
نبی علیه السلامدن محرما وفات ایدن کمسنه ایچون سؤال اولندقده جواب ایسه (ووجهه ولا تشبهوه بالیهود)
دیو جواب بیورمشلردر (وغسل رأسه او لحیته بالخطمی) دخی باشنی وصقالنی خطمی ایله غسل ایلیه خطمی
براوتدرکه اکثریا انکله باش غسل اولنور ابو حنیفه قتنده خطمی طیبدر امامین قتنده طیب دکلدر خطمی ایله
هوام قتل اولنور وشعری ملایم ایدر ثمرۀ خلاف بونک سببیله واجب اولان شیده در ابو حنیفه قتنده دم لازم
اولور امامین قتنده صدقه لازم اولور خطمی ایله قیدا یتدیکی شول جهتدندرکه اکر بر کمسنه اشنان وصابون
ایله باشنی غسل ایتسه بالاتفاق اوزرینه برشی لازم کلمز (ولبس قمیص او سراویل او قباء او عمامة او قلنسوة
او خفین الا ان لا یجد نعلین فیقطعهما من اسفل الکعبین) کوملک یا طون یا خفتان یا دلبند یا صارق یا قاوقه
کیمدن صاقنه ودخی خفین کیمدن الا مکرکه نعلین بولمیوب طبوقلرینک اشغه سندن قطع ایدوب کیمش اوله
خفین اولوب اوزرینه مسح ایلمک جائز اولورسه کیمه زیرا نبی علیه السلام ذکر اولنان اشیایی کیمدن منع ایتمشدر
اکر ازار بولمزسه پشتمالی شق ایدوب بغلیه واکر ردا بولمزایسه قمیصی شق ایده وبورینه (ولبس ثوب صبغ بزعفران
او ورس او عصفر) زعفران وورس وعصفر ایله بویانمش ثوب کیمه دن دخی اتقا ایده زیرا نبی علیه السلام نهی
ایدوب (لا یلبس المحرم ثوبا مس زعفران ولا ورس) حدیث شریفنی بیورمشلردر ورس بر صاری بویادر رایحه
اولمش ودوکلمش زعفرانه بکزر یمندن کاور (الا ما غسل حتی لا ینفض) الا مکرکه غسل اولنوب رایحه سی کتمش
اوله زیرا منع رایحه ایچوندر لون ایچون دکلدر (ویجوز له الاغتسال) محرم ایچون غسل ایلمک جائز اولور زیرا
نبی علیه السلام دخی محرم ایکن غسل ایتدیکی متفق علیه در وعمر رضی الله عنه دخی محرم ایکن غسل ایلمشدر
(ودخول الحمام) ومحرم ایچون دخول حمام جائز اولور زیرا اصحاب کزین رضوان الله علیهم اجمعین محرمی دخول
حمامدن نهی ایلمزدی (والاستظلال بالبیت والمحمل) محرم اولان کمسنه بیت ایله دخی محمل ایله کولکه لنمک جائز اولور
اما باشی ویوزی بیته ومحمله طوقنماق کرکدر زیرا احرام اولان کیمکدر بونده کیمک ایسه بولنمز اول اجلدن امام محمد
چادر ایله واکا مشابه شی ایله استظلالی کریه کورمشدر زیرا بو مقوله ده باشنی اورتمکه مشابهت بولنور بزم ایچون
دلیل عثمان رضی الله عنه محرم ایکن چادر قورمشدر مسجده دخول خود جائزدر اول دخی بو قولی مؤیددر
وروایت اولنور نبی علیه السلام ایچون بر صریغه ثوب باغلنوب کولکه لنمشدر (وشد الهمیان فی وسطه) التون
واقچه قویاجق کیسه یی بیلنه باغلمق جائز اولور امام مالک دیرکه اکر غیرینک نفقه سی اولورسه مکروهدر بزدیرزکه
بو لبس محیط معناسنه دکلدرکه مکروه اوله وقوشاق وقلیج وسلاح قوشانمق وپرمغنه خاتم کچورمک وطیبدن
غیری ایله اکتحال ایتمک جائز اولور وامام ابو یوسف دیمشدرکه اکر قوشاق ابریشم اولورسه مکروهدر (ومقاتلة
عدوه) ومحرم اولان کمسنه عدوسی ایله مقاتله جائز اولور کندی نفسندن ضرری دفع ایچون (ویکثر التلبیة
رافعا بها صوته عقیب الصلاة وکلما علا شرفا او هبط وادیا او لقی رکبانا وبالاسحار) محرم اولان کمسنه تلبیه یی عقیب
صلاتده چوق ایده اول تلبیه ایله صوتنی رافع اولدیغی حالده وهر بارکه یوکسک یره چیقسه لر یاخود بر وادی یه
هبوط ایلسه لر یاخود اتلولره ملاقی اولسه لر ودخی سحرلرده تلبیه یی چوق ایده لر زیرا احرامده تلبیه صلاتده
تکبیر کبیدر اولی شرطدر باقیسی سنتدر بویله اولیجق بر حالدن بر حاله انتقال اولندقده ینه تلبیه کتورلور
ابن مسعود پیغمبر علیه السلامدن (افضل الاعمال العج والثج) حدیث شریفنی روایت ایلمشدر وابو بکر
رضی الله عنهدن منقولدرکه نبی علیه السلامدن ای الحج افضل دیو سؤال اولندقده العج والثج بیورمشلردر

(العج) تلبيه ايله رفع صوتدر (والثج) اراقهٔ دمدر يعنى قربان ايلمكدر بزم ائمه مز قتنده دعا واذكارده مستحب
اولان اخفادر مكركه اعلامه مقصود تعلق ايليه اذان وخطبه كبى ايله اولسه تلبيه دخى اعلام دينده اولان
شانه شروعى اعلام ايچوندر بوتقديرجه رفع صوت مستحبدر (فصل) فاذا دخل مكة ابتدأ بالمسجد) يعنى محرم
مكه يه داخل اولسه مسجددن ابتدا ايليه زيرا حج ايله مقصود زيارت بيتدر بيت ايسه مسجدده در پس ايمدى
تابيه ايديجى اولديغى حالده باب شيبه دن مسجده داخل اوله كرك ليلا داخل اولسون كرك نهارا ضرر يتمز مراد
دخول بلده ده كيجه وكوندزى برابردر ونبى عليه السلام خرسز خوفندن كوندز داخل اولمشدر وعمر
رضى الله عنه دخى حاجى كيجه ايله دخولدن منع ونهى ايدردى خرسز خوفى ايچون اما حسن وحسين
رضى الله عنهما كيجه ايله كرمشلردر ومكه يه حين دخولده (اللهم هذا حرمك وامنك قلت وقولك الحق ومن دخله
كان آمنا اللهم فحرم لحمى ودمى على النار وقنى عذابك يوم يبعث عبادك) ديه ومسجده چپلاق اياق ايله داخل
اوله الا مكركه اياغنه ضرر اوله ومسجده دخول وقتنده (بسم الله وعلى ملة رسول الله الحمد لله الذى بلغنى
بيته الحرام اللهم افتح لى ابواب رحمتك ومغفرتك وادخلنى فيها واغلق عنى ابواب معاصيك واجنبنى العمل فيها
(فاذا عاين البيت كبر وهلل) يعنى محرم بيتى معاينة كورسه تكبير وتهليل ايدر مستحبدركه الله اكبر الله اكبر
اللهم انت السلام ومنك السلام حينا ربنا بالسلام وادخلنا دار السلام اللهم زد بيتك هذا تشريفا ومهابة وتعظيما
اللهم تقبل توبتى واقل عثرتى واغفر خطيئتى يا حنان يا منان) وعطادن مرويدركه نبى عليه السلام يعنى بيتى
جانبنه كيرسه لر (اعوذ برب البيت من الدين والفقر وضيق الصدر وعذاب القبر) ديرلردى دخى بيت شريف طقوز
دفعه بنا اولنمشدر برى ملائكه نك بناسيدر وبرى بناء آدم وبرى بناء ابن آدم وبرى بناء خليل عليه السلام وبرى بناء
عمالقه جرهم وبرى بناء قصى بن كلاب وبرى بناء قريش وبرى بناء عبد الله بن زبير وبرى بناء حجاج بن يوسفدر (وابتدأ
بالحجر الاسود فاستقبله كبر وهلل رافعا يديه كالصلاة) وحجر اسوده استقبال ايدوب انكله ابتدا ايده وتكبير وتهليل
ايليه ايكى اليني صلاتده رفع ايلديكى حالده ورفع يد سكز يرده اولور برى تكبير افتتاحده وقنوتده وعرفاتده
واستلام حجر اسودده وصفاده ومزدلفه ده وعيدينده وجمرهٔ عقبه ده اولور (ويقبله ان استطاع من غير ايذاء)
وحجر اسودى بوس ايده بركمسنه يه ايذا ايتمز وتعديسزا كر قادر اولورسه مثلا ايكى لبنى حجر اسودك اوزرينه وضع
ايده واوپه واوپدكدنصكره صوت ايليه تقبيلدنصكره حجر اسوده سجود مستحب ميدر ديو سؤال اولندقده
عمر بن عباس رضى الله عنه دن مرويدركه نبى عليه السلام حجر اسودى تقبيل ايدوب سجده ايدردى
نبى عليه السلام حجر اسودى عدم ايذا ايله شرط ايلدى زيرا استلام حجر سنتدر اذاء مسلمدن احتراز واجبدر
واجب ايچون سنت ترك اولنمز ونبى عليه السلام شفتينى حجر اسود اوزرينه وضع ايدوب چوق بكا ايدرلردى وعمر
رضى الله عنهه يا عمر بو محلده كوز ياشين دوك وسن برقوى آدمسن ضعيفلره مزاحمه ويرمه اكر برفرجه بولورسك
استلام ايله والا استقبال وتكبير وتهليل ايله بيورمشلردر (او يستلمه) ياخود اكر تقبيل ممكن اولمزايسه حجر اسودى
استلام ايده (او يمسه شيأ فى يديه ويقبله) ياخود النده اولان برشيئى حجر اسوده مس ايتديره واول شيئى تقبيل
ايده اكر الى ايله استلام ممكن دكل ايسه زيرا روايت اولنمشدركه نبى عليه السلام راحله اوزرنده چوكان ايله استلام
ايدوب چوكانى اوپمشدر (او يشير اليه مستقبلا مكبرا مهللا حامدا الله تعالى ومصليا على النبى صلى الله عليه وسلم
ياخود حجر اسوده مستقبل اولوب حق سبحانه وتعالى يه مكبر ومهلل وحامد ورسول اكرم حضرتلرينه مصلى
اولديغى حالده اشارت ايليه وحجر اسوده استقبال ايتدكده (بسم الله الله اكبر اللهم ايمانا بك وتصديقا بكتابك
ووفاء بعهدك واتباعا لسنة نبيك اللهم هذا البيت بيتك وهذا الحرم حرمك وهذا الامن امنك وهذا مقام العائذ بك
من النار) بودعانى اوقيه دينلمشدركه استلام حجرده حكمت ندر نبى عليه السلام بيورمشلردركه حق سبحانه
وتعالى ارواحدن اخذ ميثاق ايچون (الست بربكم قالوا بلى) خطاب وجوابنى مقرر ايتدكده بوميثاقى بر ورقه يه
يازوب حجر اسوده امانتا وضع ايتمشدر شول كمسنه حجر اسودى تقبيل ايدر كانه عهد سابقى تجديد ايدر وحجر اسود
دخى قيامت كوننده اول كمسنه ايچون شهادت ايدر (ويطوف آخذا عن يمينه مما يلى الباب) بعد الاستلام طواف
ايده كندى صاغ طرفندن شارع اولديغى حالده باب كعبه يى ولى ايدن طرفدن بوكا طواف القدوم وطواف التحيه
وطواف التقاد دخى ديمشلردر وبوطواف افاقى ايچون سنتدر مكى ايچون مسنون اولمدى وآفاقى ايچون طواف

افضلدر صلاة نافله دن طوافده بيت شريف صول طرفنده اولمق كركدر وبيت شريف طائفك صول طرفنده
اولمغه حكمت بودركه طواف ايدن كمسنه مؤتم كبيدر زيرا برآدم امام ايله نماز قلدقده امام مؤتمك
صول طرفنده اولور قلب صول طرفده اولمغله قلبك بيت شريفه قريب اولمسى مقصوددر (وقد اضطبع رداه
بان جعله تحت ابطه الايمن والقى طرفيه على كتفه الايسر) محرم رداسنى صاغ قولتوغى التنده صول اموزينك
اوزرينه قويه (ويجعل طوافه وراء الحطيم) طائف اولان كمسنه طوافنى وراء حطيمدن ايده اكر بيت شريفله حطيم
ما بينى طواف اولنسه جائز دكلدر زيرا حطيم بيتدندر روايت اولنديكه عائشه رضى الله عنها اكر مكهٔ مكرمه
فتح اولورسه بيت شريف ايچنده ايكى ركعت نماز قلمغه نذر ايتمشيدى مكهٔ مكرمه فتح اولدقده نبى عليه السلام
حضرتلرى عائشه نك الينى اخذ ايليوب حطيمه كوندردى حطيم بيتدندر نذريكى بونده ادا ايله بيورمشلردر
زيرا سنك قومك مضايقه اوزره اولمغين قصر ايدوب بيتدن اخراج ايتمشلردر اكر قومك جاهليتدن حديث العهد
اولميدى بناء بيتى نقض ايدوب قواعد خليلى اظهار ايدردم حطيمى بيته داخل ايدردم وعتبهٔ ارضه ملصق
ايدوب وايكى قپو برينى شرقى وبرينى غربى ايدردم واكر كلجك سنه صاغ اولورسم بويلجه ايده يم بيورمشلر ايدى
لكن عمر وفا ايتميوب ميسر اولمدى حتى خلفاء راشديندن عبد الله بن زبير بوحديث شريفى استماع ايلدكده
قواعد خليل عليه السلامى اظهار ايدوب بيت شريفى اول منوال اوزره بنا وحطيمى بيت شريفه داخل ايلمشيدى
وقتاكه عبد الله بن زبير حضرتلرى قتل اولندقده حجاج زبيرك بناسنى نقض ايدوب زمان جاهليتده اولديغى
اوزره بنا ايتمشدر چونكه حطيم بيتدن اولمغين طوافده داخل اولمق لازمدر يلعى حطيمك كليسى بيتدن دكلدر
ديو نبى عليه السلامك (ستة اذرع من الحجر من البيت وما زاد ليس من البيت) قول شريفى ايله كتابنده استدلال
ايدوب ذكر ايلمشدر التى ذراعى بيت شريفدن اولوب سائرى بيت شريفدن اولمديغنه بوحديث شريف ايله
استدلال ايتمشدر وهاجر واسماعيل عليهما السلامك قبر شريفلرى حطيمده در ديو غاية البيانده ذكر اولنمشدر
يعنى طواف ايدن كمسنه باب شريفه مقابل اولدقده (اللهم بيتك عظيم ووجهك كريم وانت ارحم الراحمين
واعذنى من النار ومن الشيطان الرجيم وحرم لحمى ودمى على النار وآمنى من اهوال يوم القيامة واكفنى مؤنة
الدنيا والاخرة) ويعنى ركن عراقى يه ايرشدكده (اللهم انى اعوذ بك من الشرك والشك والنفاق والشقاق وسوء
الاخلاق وسوء المنظر فى الاهل والمال والولد) ديه ويعنى ميزابه ايرشدكده (اللهم اظلنى تحت ظل عرشك يوم لا ظل
الا ظلك ولا اله غيرك يا ارحم الراحمين اللهم اسقنى بكأس محمد عليه السلام شربة لا اظمأ بعدها ابدا) ديه ويعنى
ركن شامى يه ايرشه (اللهم اجعله حجا مبرورا وسعيا مشكورا وذنبا مغفورا وتجارة لن تبور يا عزيز يا غفور وارحم
وتجاوز عما تعلم انك انت الاعز الاكرم) ديه يعنى ركن يمانى يه ايريشه (اللهم اعوذ بك من الكفر واعوذ بك من الفقر
ومن عذاب القبر ومن فتنة المحيا والممات واعوذ بك من الخزى فى الدنيا والاخرة) ديه وركن يمانى ايله حجر اسود
ما بيننده (ربنا آتنا فى الدنيا حسنة وفى الاخرة حسنة وقنا عذاب النار وعذاب القبر) ديه وحجر اسوده ايرشدكده
(اللهم اغفر لى برحمتك واعوذ برب هذا الحجر من الدين والفقر وضيق الصدر وعذاب القبر) وبو ذكر اولنان
برشوطدر (سبعة اشواط) يدى اشواط ايله طواف ايليه سبعة فيطوف نك مفعوليدر (يرمل فى الثلاثة
الاول منها) اشواطدن اوچ اولكيده رمل ايدر ورمل ايلمك يوريدكده اموزلرينى تحريك ايدوب سلكمكدر معلوم
اوله كه اوچ اولكى شوط سنتدر ابن عباس ديمشدركه طوافده رمل يوقدر نبى عليه السلام رمل فعلنى عمرة قضا
ايچون ايتمشدر بونك بيانى بودركه نبى عليه السلام عمره ايچون مكهٔ مكرمه يه كلوب حديبيه يه قوندقدنصكره
مشركاره برجنكه كلامشزدر انجق زيارته كلدك ديو عثمان رضى الله عنهى كوندردكده مشركار رضا ويرميوب
بوسنه رجوع ايتسونلر سنهٔ آتيه ده مكهٔ مكرمه يى تخليه ايده لوم كلوب زيارت ايلسونلر ديو بومنوال اوزره
مصالحه ايدوب رجوع بيورمشلر ايدى سنهٔ آتيه ده نبى عليه السلام صلح اولنديغى اوزره مكهٔ مكرمه يه كلوب
سلاحسز داخل اولوب اضطباع ايدوب كنديلر رمل ايلدكلرنده اصحاب كرام رضوان الله عليهم اجمعين خطاب
ايدوب الله تعالى رحمت ايليه شول كمسنه يه كه اوموزلرينى حركت ايتديروب اظهار جلادت ايليه زيرا سبى
بوايديكه حماء يثرب حضرت پيغمبرى واصحابنى زبون ايتمشدر مردانه حركته قادر دكلدر ديو مشركار بربرلرينه
سويلرلردى نبى عليه السلام استماع ايتدكده مشركاره اظهار جلادت ايچون بويلجه ايلمشلردر وابن عباسك

(لا رمل فی الطواف) دیو روایت ایلدیکی اظهار جلادت اول زمان مشرکین ایچون ایدی شمدی ایسه اول معنی
یوقدر امدی رمل دخی اولمامق ایجاب ایدر جواب ویریلورکه اول رمله سبب کرچه مشرکین ایدی لکن اول شیء
بزه ابدی سنت اولدی نته کیم خلیل الرحمن شیطانی کوروب رمی جمار ایلمش ایدی اول سبب خود شمدی یوقدر
لکن خلیل علیه السلامک فعلی بزه ابدی سنت اولدی وسفرده قصر صلاته سبب مشقتدر لکن مشقت
یوغیکن بنه قصر اولنور وجابر وابن عمر رضی الله عنهما روایت ایلمشلردر که نبی علیه السلام حجة الوداعده
طواف ایلدکده اوچ اولکیده رمل ایتمشلردر بزه دخی سنت اولمشدر ترکی جائزدکادر اکر خلقک مزاحمه سی
ایچون رمل ایتمک ممکن اولمزسه برمقدار توقف ایدوب بعده رمل ایده استلام حجر اسود بونک خلافنجه‌در
(ویمشی فی الباقی علی هیئته) اوچ اولکیسندن ماعداسنده سکینه ووقار اوزره یعنی تأنی اوزره مشی ایده
(ویستلم الحجر کلما مر به) هر بارکه حجر اسوده مرور ایده استلام حجر ایده زیرا طوافک هر شوطی صلاتک رکعتلری
کبیدر وهر رکعت تکبیر ایله افتتاح اولندیغی اوزره هر شوط دخی استلام حجر اسود ایله افتتاح اولنه (ویختم
طوافه بالاستلام) طوافنی استلام حجر اسود ایله اختتام ایده استلامده اولان الف ولام مضاف الیهدن عوضدر
تقدیری استلام الحجر دیمکدر (واستلام الرکن الیمانی کلما مر به حسن) هر مرور ایلدکجه رکن یمانی‌یی استلام ایتمک
حسندر یعنی مستحبدر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده امام محمد قتنده سنتدر زیرا نبی علیه السلام رکن یمانی‌یی
تقبیل ایتمشدر دارقطنی دخی روایت ایتمشلردر که نبی علیه السلام رکن یمانی‌یی تقبیل ایلمشلردر یانک تشدیدیله
یمنی تخفیفیله یمانی ایکیسی دخی نسبیه‌در لکن تخفیف ایله اولان یمنیک الفی نسبی اولان یانک برندن بدلدر
(ثم یصلی رکعتین عند المقام) اندنصکره مقام ابراهیمده ایکی رکعت نماز قیله اول مقام شول حجردرکه انده ابراهیم
علیه السلامک قدم مبارکلرینک اثری واردر مقام فتح میم ایله موضع قیامدر ضم میم ایله موضع اقامتدر
(او حیث تیسر من المسجد) یاخود مسجد حرامدن میسر اولان موضعده ایکی رکعت نماز قیله زیرا صلاة
برمکانه مخصوص اولوب بر ینه اولمق یوقدر ممکن اولان محلده ادا ایتمک کرکدر رکعت اولیده قل یا ایها
الکافرون وثانیده قل هو الله احد سوره‌سن قراءت ایده وبونلردن غیری سوره قراءت ایدرسه جائزدر وذکر
اولنان وقتلرده قلمق کرکدر شول کمسنه که صلاة طواف جمیع اوقاتده مباحدر دیه‌نک قولی صحیح دکلدر زیرا یوم
فطرده ویوم نحرده صومدن نهی کرک مکه‌ده وکرک خارجده اولسون برابردر اوقات مکروهه‌ده دخی صلاة کرک
مکه‌ده اولسون وکرک سائر بلدانده اولسون برابردر (وهما واجبان بعد کل اسبوع) هر یدی شوطدنصکره ایکی
رکعت نماز واجبدر شافعی دیرکه ذکر اولنان ایکی رکعت نماز سنتدر زیرا وجوبنه دلیل یوقدر اما بزم ایچون دلیل
نبی علیه السلامک (ولیصل الطائف لکل اسبوع رکعتین) قول شریفیدر زیرا امر وجوب ایچوندر شافعی
طرفندن بزه ایکی وجهله اعتراض اولنوب بریسی بو حدیثک اصلی اولمیوب کتب حدیثده یوقدر دیرلر وبریسی
دخی حدیث اعرابیدرکه نبی علیه السلام بر اعرابی‌یه بش وقت تعلیم ایلدکده بونلردن غیری نماز وارمیدر دیو
سؤال ایدوب یوقدر الا اینکه تطوع اوله دیو بیورمشلردر بو یلجه اولیجق وجوب افاده‌سی نه کیفیت ایله حاصل
اولور جواب ویریلورکه اولکی اعتراض اکر راوی عادل اولورسه کتب حدیثده بولنمسی موجب قدح دکلدر
اما حدیث اعرابی متروک الظاهردر یعنی ظاهری مراد دکلدر واجماع امت بونک اوزرینه‌درکه صلاة جنازه
وصلاة عیدین واجبلردر بو اعرابی حدیثنده صلاة جنازه‌نک وعیدینک بیانی یوقدر پس بو تقدیرجه
معارضه‌یه صالح دکلدر وامام مالک فرضیتنه ذاهب اولمشدر وحق سبحانه وتعالینک (واتخذوا من مقام ابراهیم
مصلی) قول شریفی ایله تمسک اولمشدرامام مالک طرفنه جواب ویریرزکه بو آیت کریمه مؤول ردینلمشدرکه مقام
ابراهیم شول موضعدرکه مسجد حرام اول موضعده قلنمشدر مصلی‌دن مراد مسجددر پس امدی اول موضعی
مسجد اتخاذ ایتمکه مأمور اولمشزدر (وهذا طواف القدوم وهو سنة لغیر المقیم بمکة) وشول ذکر اولنان طواف
قدومدر بو طواف قدوم مکه‌ده مقیم اولمیانلر ایچون سنتدر امام مالک نبی علیه السلامک (من اتی البیت فلیحیه
بالطواف) حدیث شریفنی تمسک ایدوب واجب اولمسنه ذاهب اولمشدر بزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالی
طوافی مطلق امر ایلدی امر مطلق ایسه تکراری مقتضی دکلدر حال بوکه طواف زیارت بالاجماع متعین
اولمشدر وشول محلده که تحیه تسمیه اولنمشدر اولدخی دلیل استحبابدر معلوم اوله که حج شریفده طواف اوچدر

(اولکیسی) طواف قدومدر انک دخی اوچ اسمی واردر طواف التحیه وطواف اللقا وطواف اول العهد
بو سنتدر مکه‌ده مقیم اولمیان کمسنه‌لره (ایکنجیسی) طواف زیارتدر طواف الافاضه وطواف یوم النحر
بو فرضدر (واوچنجیسی) طواف وداعدر بونک بر اسمی دخی طواف صدردر وطواف صدر آفاقی‌یه واجبدر
اما مکی‌یه طواف زیارتدن غیریسی مشروع اولمدی قدوم وصدر اولمدیغی ایچون (ثم یعود) اندنصکره مقام
ابراهیمده ایکی رکعت نماز قلدقدنصکره حجر اسوده عودت ایلیه (ویستلم الحجر) دخی حجر اسودی استلام ایده
(ویخرج الی الصفا) وصفایه چیقه هر قنغی قپودن دیلرسه وعطا رضی الله عنه دیمشدرکه نبی علیه السلام
باب بنی مخزومدن چقمشدرکه اکا باب صفا دخی تسمیه اولنمشدر نبی علیه السلامک باب صفادن چیقمه‌سی بزم
قتمزده سنت دکلدر نبی علیه السلامک اول قپودن چیقمه‌سی صفایه قریب اولدیغی ایچوندر بو خصوصه سنت
اولمق ایچون دکلدر اما فعل نبی‌یه اقتداء باب صفادن اولیدر (فیصعد علیه) بیت شریف کورینه جک مقداری
صفانک اوزرینه صعود ایلیه (ویستقبل البیت ویکبر ویهلل ویصلی علی النبی صلی الله علیه وسلم) وبیت شریفه
استقبال ایدوب وتکبیر وتهلیل ایده ونبی علیه السلامه صلاة شریفه کتوره تحفه‌ده مسطوردرکه صفا ومروه
بیننده اولان سعی طواف زیارته دکین تأخیر اولنمق اولیدر زیرا سعی واجبدر فرضه تابع قلمق اولیدر لکن علمامز
طواف قدومکه سنت ایدی عقبنده سعی ایتمکه رخصت ویرمشلردر زیرا یوم نحر وقت طواف زیارتدر روز نحر
ورمی جمار شغللری اولمغله سنت اولان طواف قدومی تخفیف ایچون اکا تابع قیلدیلر (رافعا یدیه للدعاء ویدعو
بما شاء) دعا ایچون اللرینی رافع اولدیغی حالده درود ودیلدیکی شیء ایله دعا ایلیه مثلا تکبیر وتهلیل وتصلیه دنصکره
(لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد یحیی ویمیت وهو حی باق لا یموت بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر
لا اله الا الله ولا نعبد الا ایاه مخلصین له الدین ولو کره الکافرون) (ثم یحط نحو المروة ویمشی علی مهل فاذا بلغ بطن
الوادی بین المیلین الاخضرین سعی سعیا حتی یجاوزهما) اندنصکره مروه جانبنه نزول ایلیه وتأنی ایله یوریه پس
چن بطن وادی‌یه ایرشدکده میلین اخضرین ما بیننده سعی ایتمکله سعی ایده حتی اول ایکی میلی تجاوز ایده ودیه
رب اغفر وارحم وتجاوز عما تعلم انک انت الاعز الاکرم دیه میلین اخضرین علی طریق التغلیبدر زیرا بری میلک
اخضر وبری احمردر (ویفعل علی المروة کفعله علی الصفا) صفاده اشلدیکی فعلی مروه‌ده دخی اشلیه استقبال
وتکبیر وتهلیل وصلاة علی النبی علیه السلام ودعاده رفع یدکبی (وهذا شوط) صفادن مروه‌یه وارنجه یوریمک
وسعی ایلمک بر شوطدر (فیسعی بینهما سبعة اشواط یبدأ بالصفا ویختم بالمروة) صفا ایله مروه بیننده یدی کره سعی
ایده صفادن باشلیوب مروه‌ده ختم ایده وصفا ومروه ما بیننده سعی بزم قتمزده واجبدر رکن دکل مالک وشافعی
رکن اولمسنه ذاهب اولمشلردر وحبیبه بنت ابی تجراتک روایت ایلدیکی حدیثی استدلال ایتمشلردر حبیبهٔ
مذکوره روایت ایتمشلردرکه نبی علیه السلام صفا ایله مروه ما بیننی طواف ایدوب وحال بوکه ناس فوج فوج
اوکنجه کندوسی اردلرنجه سعی ایدوب شدة سعیدن ترلردی دخی الم ویرمشیدی وهم سعی ایدردی وهم (اسعوا
فان الله کتب علیکم السعی) بیوررلردی اما بزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینک (ان الصفا والمروة
من شعائر الله فمن حج البیت او اعتمر فلا جناح علیه ان یطوف بهما ومن تطوع خیرا فان الله شاکر علیم)
قول شریفیدر زیرا لفظ فلا جناح وتخییر فرض اولمسنی مقتضیدر بونک مثللو اباحت ایچون استعمال اولنور
رکنیت وایجابی نفی ایدر لکن ائمهٔ حنفیه رکنیتدن ایجابه عدول ایتدیلر ودینلمشدرکه بو محلده سعیک شروع
اولمسنه سبب ابراهیم علیه السلام هاجر واسماعیلی اول محللرده قویوب صوسزلقدن صفایه چیقوب اطرافده
صو بولمق ایچون نظر ایدوب بر شیء کورممکله نزول ایدوب بطن وادیده سعی ایدوب حتی هاجر واسماعیلی مروه
جانبندن چیقوب کوندردیکی کبی اولاد شفقتندن اول محلده سعی ایتمشدر پس امدی بو سعی بزه عبادت
اولدی ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه مناسک ایله امر اولنوب سعی ایلمک محلنده شیطان کندو‌یه
کورینوب سبقت ایتمکله سبقت ایتمکه سعی ایلدکده حضرت ابراهیم زیاده سعی ایدوب شیطانی کچمشدر
(ثم یقیم بمکة محرما) اندنصکره مکه‌ده اقامت ایدر محرم اولدیغی حالده زیرا محرم بالحجدر افعال حجی کتورمزدن
مقدم اول احرامدن چیقامز (ویطوف بالبیت نفلا ما اراد) دخی بیت شریفی نافله جهتندن دیلدیکی مقدار
طواف ایلیه زیرا طواف صلاته مشابهدر ونبی علیه السلام (الطواف بالبیت صلاة والصلاة خیر موضع فمن شاء

استقل ومن شاء استكثر) بيورمشلردر ودينلمشدركه طواف تطوع غربان ايچون طواف فوت اولور اهل مكه
ايچون فوت اولمز بو طوافلردنصكره بو مدتده سعى ايتمك واجب دكلدر زيرا سعى بردفعه اولور سعيده تنفل
مشروع دكلدر (فاذا كان اليوم السابع من ذى الحجة خطب الامام خطبة) پس ايمدى چون ذى الحجه دن يدنجى كون
اولدقده بعد صلاة الظهر امام برخطبه اوقيه (يعلم الناس فيها المناسك) اول خطبه ده ناسه مناسك حجى
تعليم ايليه (وكذا يخطب فى التاسع بعرفات) وينه ذى الحجه نك طقوزنده عرفاتده خطبه اوقيه جمعه
خطبه سى كبى (وفى الحادى عشر بمنى) ذى الحجه نك اون برنجى كونى خطبه يى منا ده اوقيه هر خطبه يى
بركون ايله فصل ايليه امام زفردير كه متواليا اوچ كون خطبه اوقيه برى ترويه ده و برى يوم عرفه ده و برى يوم
نحرده منا ده بزم ايچون دليل بودركه خطبه دن مقصود افعال حجى تعليمدر و يوم ترويه و نحر اشتغال كونلريدر
و بزم ذكر ايلديكمزك انفعى و قلوبه تأثيرى اكثردر (فاذا صلى الفجر يوم التروية) پس ايمدى چون يوم ترويه ده
صلاة فجرى ادا ايلسه (خرج الى منى) منايه چيقه ودينلمشدركه اول كونه ترويه تسميه سى ليلهٔ ترويه ده
رؤياسنده كويا بركمسنه كندويه الله تعالى اوغلوكى ذبح ايلمكله سكا امر ايلمشدر ديو سويلدى وقتا كه صباح
اولدى ابراهيم عليه السلام عجبا بو اشارت الهيدنميدر يوخسه شيطاندنميدر ديو تفكر ايدوب چونكه اخشام
اولدى ينه ليلهٔ سابقه ده كورديكى كبى اشارت اولندقده بيلديكه الهيدندر اول كونه عرفه ديديلر و اوچنجى كيجه
ينه كوريجك قصد ايلديكه نحر ايليه يعنى بوغازليه اول كونه يوم نحر ديديلر و بر روايتده دخى ترويه نك تسميه سى
بودركه ناس اول كون صوسزلقدن كندولرينى ودوه لرينى قاندروب منايه و عرفاته صو كتورمك ايچون زاويه لرين
صو ايله طولدردقلرى ايچون ترويه ديديلر و يوم عرفه يه وجه تسميه جبرائيل عليه السلام خليله مناسكى
تعليم ايدوب جمله سنى بيلديردىكى يعنى هل عرفت ديديكنده ابراهيم عليه السلام دخى عرفت ديدى پس اول كونه
عرفه ديديلر و اونجى كونه يوم اضحى ديديلر زيرا اول كونده هركس قربانلرينى ذبح ايدرو بر روايتده عرفه تسميه سى
حضرت آدم عليه السلام هندده هبوط ايلدى ايسه بونلر عرفه كيجه سى بربرينه
ملاقى اولديلر عرفه تسميه سنه سبب بو در ديمشلردر (فيقيم بها الى صلاة فجر يوم عرفة) پس ايمدى منا ده يوم
عرفه نك صلاة فجرينه دك اقامت ايده زيرا نبى عليه السلام يوم ترويه ده صلاة فجرى مكه ده ادا ايدوب شمس
طلوع ايتدكدنصكره منايه توجه بيوروب منا ده صلاة ظهر و عصر و مغرب و عشا و فجرى ادا ايتدكدنصكره عرفاته
توجه بيورمشلردر (ثم يتوجه الى عرفات) اندنصكره يوم عرفه ده منا ده صلاة فجرى ادا ايلدكدنصكره عرفاته
توجه ايليه (فاذا زالت الشمس خطب الامام كالجمعة وعلم فيها المناسك) پس ايمدى چون شمس زواله وارسه امام
جمعه كبى ايكى خطبه اوقيه يعنى خطبتين بينده جلوس ايليه و اول خطبه ده ناسه مناسكى تعليم ايده عرفاتده
وقفه يى و مزدلفه يى و رمى جمار و نحر و تراش و طواف زيارت كبى دخى لازم اولان مناسكى تعليم ايده (وصلى بعد
الخطبة بالناس الظهر والعصر معا باذان واقامتين) امام خطبه دنصكره ناسه صلاة ظهر و عصرى بر اذان و ايكى
اقامت ايله قيليو يره مثلا امام منبره چقدقدنصكره جلوس ايده جمعه ده اولديغى كبى مؤذنلر اذان اوقيه چون
مؤذن فارغ اوله اما امام چادرندن خروج ايده امام ابو يوسفدن مرويدركه امام چادرندن چقمزدن مقدم اذان
اوقيه و ينه ابو يوسفدن بر روايتده خطبه دنصكره اذان اوقنه ديمشدر (وشرط الجمع صلاتهما مع الامام) صلاة
ظهر و عصرك بريره جمع اولمسنك شرطى امام ايله معا اولمقدر (خلافا لهما) امامينك امام ايله جمع اولمسنك
شرطنده اختلافلرى واردر و مبناى خلاف صلاة عصرك وقتندن اول قلنمسنده در ابو حنيفه قتنده جماعتى
محافظه ايچوندر امام اعظم قتنده محافظ على الوقت فرضدر حق سبحانه و تعالى نك (حافظوا على الصلوات
والصلاة الوسطى) و بو محلده دخى (ان الصلاة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا) نص شريفى ايله هر شئ كه بونلر كبى
اوله تركى جائز دكلدر الا مكركه تركنه دليل قطعى وارد اولمش اوله (وكونه محرما فيهما) اول كمسنه نك صلاة ظهر
و عصره محرم اولمسيدر ائمهٔ ثلاثه قتنده احرام شرطدر اما امام زفر انجق صلاة عصرده شرط اولمسنه ذاهب
اولمشدر و ثمرهٔ خلاف شونده ظاهر اولور كه بر كمسنه ظهرى امام ايله قيلسه اندنصكره حجه محرم اولسه و عصرى
امام ايله قيلسه عصرى جائز اولمز الا و قتنده جائز اولور اما زفر قتنده مطلقا جائز اولور احرامدن مراد احرام بالحجدر
اكر احرامى قبل الزوال اولورسه ظهر و عصرى جمع ايتمك جائز اولور اكر بعد الزوال اولورسه جمع ايلمك جائز دكلدر

(ثم

(ثم يقف راكبا مع الامام بوضوء او غسل وهو السنة) اندنصكره وضوء ياخود غسل ايله راكب اولديغى حالده
امام ايله واقف اوله و وقوفده غسل سنتدر (قرب جبل الرحمة) جبل رحمتك قريننده واقف اوله و قرب يقف لفظنك
مفعول فيهيدر جبل رحمت تسميه سى اول كون حق سبحانه و تعالى نك رحمتى حجاج اوزرينه نازل اولديغى ايچوندر
پيغمبر عليه السلام بيورمشدركه (افضل الايام يوم عرفة والموقف يوم جمعة وهو افضل من سبعين حجة فى غير جمعة)
اثرده وارد اولمشدركه حق سبحانه و تعالى اهل موقفك جمله سنى مغفرت ايليه پس حديثده يوم جمعه يه تخصيص
ايلمه نك وجهى ندر الله اعلم جواب بو اوله كه حق سبحانه و تعالى جمله اهل موقفى يوم جمعه ده بغير واسطه مغفرت
ايده و جمعه دن غيرى كونده بر قومه هبه ايدوب واسطه ايله مغفرت ايده (وعرفات كلها موقف الا بطن عرفة)
و عرفاتك كليسى موقفدر الا بطن عرفه موقف دكلدر (ويستقبل القبلة رافعا يديه باسطا) امام قبله يه استقبال
ايده اللرينى رافع و باسط اولديغى حالده يعنى شويله بسط ايليه كه كويا كه بر مسكين احسان و اطعام طلب ايلرانك
كبى مسكنت اوزره بسط ايليه (حامدا مكبرا مهللا ملبيا مصليا على النبى صلى الله عليه وسلم داعيا بحاجته
مجتهد) حامد و مكبر و مهلل و ملبى و نبى عليه السلام اوزرينه مصلى اولديغى حالده استقبال ايده حاجتنى جهد ايله
داعى اوله رق روايت اولنديكه نبى عليه السلام (افضل دعائى ودعاء الانبياء من قبلى بعرفات لا اله الا الله وحده
لا شريك له له الملك وله الحمد يحيى ويميت وهو حى باقى لا يموت ابدا بيده الخير وهو على كل شئ قدير اللهم اجعل فى قلبى
نورا وفى سمعى نورا وفى بصرى نورا اللهم اشرح لى صدرى ويسر لى امرى) عبارتى ايله اولان دعادر (ويقف الناس
وراء الامام بقربه مستقبلين القبلة سامعين لقوله) ناس امامه قريب اردنده قبله يه استقبال و امامك قولنى استماع
اوزره اولدقلرى حالده واقف اوله لر (ثم يفيضون معه بعد الغروب) اندنصكره بعد الغروب امام ايله رجوع ايده لر نبى
عليه السلام بويله ايتمشلردر زيرا بونده مشركينه مخالفت اولنور نبى عليه السلام بيورمشدركه اى ناس اهل
جاهليت و اهل اوثان عرفه دن غروب شمسدن مقدم رجوع ايدرلردى ايمدى بزه اولان هدايت انلره اولان كبى
دكلدر سز بعد غروب الشمس رجوع ايلكز ديو امر ايلمشدر (الى مزدلفة) مزدلفه يه رجوع ايده لر مزدلفه
تسميه سى انده ناسك اجتماعى ايچوندر حق سبحانه و تعالى نك (وازلفنا ثم الآخرين) قول شريفى بوكا دالدر و ازلفنا
اى جمعناهم ودينلمشدر تقرب معناسنه اولان ازدلافدندر بويله اولديغنه حق سبحانه و تعالى نك (وازلفت الجنة
قول شريفى داليلدر عرفاتدن مزدلفه يه بر فرسخدر و هر بر فرسخ اوچ ميلدر (وينزل بقرب جبل قزح) جبل قزح
قريننه نزول ايده جبل قزح شول موضعدركه جاهليت زماننده اوزرينه آتش يقارلرمش و دينلمشدركه حضرت
آدم عليه السلامك اوجاغى ايمش حضرت پيغمبر عليه السلام اول جبل قريننه نزول ايتمشدر (ويصلى المغرب
والعشاء باذان واقامة) مغرب و عشايى بر اذان و بر اقامت ايله ادا ايده و زفر بر اذان و ايكى اقامت اولمسنه ذاهب
اولمشدر اما بزم ايچون دليل جابر رضى الله عنه روايت ايلديكى حديث شريفدركه نبى عليه السلام مغرب
و عشايى بر اذان و ايكى اقامت ايله جمع ايتمشدر زيرا عشا وقتنده در اعلام ايچون بشقه اقامت ايتمكه حاجت
يوقدر و صلاتدن فارغ اولدقدنصكره (اللهم حرم لحمى وشحمى وشعرى ودمى وعظمى وجميع جوارحى على
النار يا ارحم الراحمين) ديه و خصملرينك ارضاسنى طلب ايليه زيرا الله تعالى اول كيجه ده ارضاى خصمى طلب
ايدن كمسنه ايچون وعد ايلمشدر (ومن صلى المغرب فى الطريق او بعرفات فعليه اعادتها ما لم يطلع الفجر خلافا
لابى يوسف) و شول كمسنه كه صلاة مغربى يولده ياخود عرفاتده ادا ايلسه اول صلاتى اعاده ايلمك انك اوزرينه در
يعنى اعاده سى لازمدر مادامكه فجر طلوع ايتميه ابو يوسف خلاف ايدوب اعاده سى لازم دكلدر دير زيرا وقتنده
ادا ايتمشدر نته كيم بعد طلوع الفجر اعادهٔ صلاة مغرب بالاتفاق واجب دكلدر انجق سنتى ترك ايتمكله كناهكار
اولور بزم ايچون دليل نبى عليه السلامدن روايت اولنان حديث شريفدركه طريق مزدلفه ده اسامه يه خطاب
ايدوب (الصلاة امامك) بيورمشلردر معناسى وقت اوكڭده ديمكدر زيرا صلاة فعل مصليدر اوكنده اولمق
متصور دكلدر لكن امام ذكر اولنوب وقت مراد اولنور حق سبحانه و تعالى نك (فخلف من بعدهم خلف اضاعوا
الصلاة) قول شريفى كبى بعض مفسرين بو آيتك معناسنى صلاة ايله تفسير ايتمشلردر و نبى عليه السلامك
اسامه يه (الصلاة امامك) بيورديغى مزدلفه دربو تقديرجه ذكر حال ارادهٔ محل قبيلندندر بو كلامك صدورندن
صلاتك تأخيرى واجب ايدوكنه اشارتدر تأخيرى واجب اولسيدى وقتدنصكره قضا اولمق لازم كلوردى

صلاتی وقتندن تفویت بری عرفه وبری مزدلفه ده در بو محللردن غیری تفویت صلاة جائز دکلدر خصوصا
نبی علیه السلامدن امر اوله اما بو کلامه اعتراض اولنوب حدیث شریف خبر آحاددر سزایسه احاد ایله حق
سبحانه وتعالینك (ان الصلاة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا) قول شریفنی ابطال ایتمك استرسز بونیجه
صحیح اولور صاحب العنایه شیخ شیخ العلام بو اعتراضه جواب ویردیکنی نقل ایدوب بو حدیث شریف حدیث
مشهوردر اول حدیث شریفی صدر اولده امت تلقی بالقبول ایلیوب انکله عمل ایتمشلردر پس بوتقدیرجه
زیاده علی الکتاب جائزدر حق سبحانه وتعالینك (ان الصلاة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا) قول شریفنده
تعیین اوقاته قطعی دلالت یوقدر بونك دلالتی صلاة ایچون وقتلر وار دیمکدر پس ایمدی بو وقتلرك تعیینی یا حدیث
جبریل یاخود حدیث احاد ایله یاخود فعل نبی علیه السلام ایله ثابت اولمشدر یاخود حدیث احاد ایله بومثللو
ایسه فعلی ایجاب ایلمز بو یله اولیجق خبر واحد ایله معارضه اولنوب فعل نبی علیه السلام ایله عمل جائزدر وبوعمل
دیدیکمز مزدلفه ده مغرب وعشائی جمع ایلمکدر قضا اولمسی وقتی اولزمان متعلق اولدی وبر اعتراض دخی
شول صلاة مغرب یکه طریقده ادا اولمشدر یا صحیح اوله ویا خود غیر صحیح اوله اکر صحیح اولورسه نه وقتده
ونه وقتدنصکره اعاده سی واجب اولمز اکر صحیح اولمز ایسه وقتده ووقتدنصکره ادا وقضاسی واجب اولور واکر
شول شیء که فاسد اوله وقت چیقمق ایله صحته منقلب اولمز بو اعتراضه جواب ویریلورکه تحقیقا فساده موقوفدر
اثر ثانی حالده ظاهر اولور وبو کلام اول مسئله یه مبنیدرکه صاحب ترتیب اولان کمسنه بر وقت صلاتی ترك
ایدوب ذاکر ایکن وقتی قلسه اول بش وقت صلاة صحیح اولور موقوفا اکر التنجی وقتی ادا ایدر ایسه صحیح اولور اکر
التنجیسی ادا ایتمزدن مقدم خامسه یی قضا ایدرسه موقوفا صحیح اولان بش وقت فاسد اولور ثانیجی حالده دیدیکی
بو مسئله کبیدر (وبیت بمزدلفة فاذا طلع الفجر صلی بغلس) مزدلفه ده کیجه لیه پس چین فجر ثانی طلوع ایتسه
صلاة فجری غلسده ادا ایده غلس کیجه آخرنده اولان قرا کلقدر هنوز ضیاء صباح منتشر اولمیه مشعر
حرامده امتداد وقوف حاصل اولمسون ایچون (ووقف بالمشعر الحرام وصنع فیه کما فی عرفة) صلاة فجری ادا
ایتدکدنصکره مشعر حرامده واقف اوله وعرفه ده ایتدیکی کبی اشلیه یعنی استقبال قبله وتکبیر وتهلیل وتلبیه
ونبی علیه السلامه صلوات شریفه وحاجتی ایچون دعا ایده زیرا نبی علیه السلام بو مقامده وقف ودعا ایلدی
وابن عباس حضرتلرندن روایت اولندیکه اول محلده نبی علیه السلامك ایلدیکی دعا کندو ایچون وامتی
ایچون مستجاب اولمشدر (ومزدلفة کلها موقف الا وادی محسر) ومزدلفه نك کلیسی موقفدر الا وادی محسر
دکلدر محسر کسر سین وتشدید ایله مزدلفه نك صولنده برموضع معلومدر (فاذا اسفر نفر قبل طلوع الشمس
الی منی) پس چین صبحك ضیاسی ظاهر اوله قبل طلوع الشمس منایه توجه ایده زیرا نبی علیه السلام قبل طلوع
الشمس کتمشدر وبطن محسره بالغ اولدقده سرعت ایده (فیبدأ فیها) منادہ بدأ ایلیه (برمی جمرة العقبة) جمرۀ
عقبه رمینه (من بطن الوادی) بطن وادیدن (بسبع حصیات کحصی الخزف) حصاء خزف کبی یدی طاشی
یعنی جمرۀ عقبه یی منادہ بدأ ایلیه بطن وادیدن خزف خاء معجمه ایله پرمقلرك اوجی ایله طاش اتمغه دیرلر کیفیت
رمی بودرکه کوچك طاشی باش پرمق اوزرینه قیوب شهادت پرمغی معاونتی ایله رمی ایده واتیلان طاش بش
ذراع کیتمك کرکدر (یکبر مع کل حصاة) هر طاش اتدقچه تکبیر ایده ابن مسعود وابن عمر بو یلجه روایت ایتمشلردر
اکر تکبیر یرینه تسبیح ایتسه کفایت ایدر اما تکبیر ادابدر رمیدندر وکوچك طاش اتلق شیطانه اهانت ایچوندر
وطاش بیوك اولیجق ازدحامده غیریلرمتأذی اولمق لازم کلور ورمی اولنه جق طاشی هرنه یردن الورسه جائزدر
الا اتیلان طاشلردن المیه زیرا اول طاشلرده شأمت واردر سعید بن جبیر رضی الله عنه دیمشدرکه حضرت خلیل
علیه السلام زماننددن بر واتیلان طاش نیچون انی سد ایده جك قدر بر طاغ اولمیه اکا جواب ویریلورکه
هر حج که قبول اولورانك جمره سنی رفع ایدرلرانك که حجی قبول اولمز طاشی رفع اولنمز مجاهد رضی الله عنه وقتا که
بو کلامی اشتدم اتدیغم طاش اوزرینه علامت ایلدم بعده طلب ایلدم اول طاشلردن برینی بولمق ممکن اولمدی
برکسنه ذهب وفضه وجوهر اتسه جائزدکلدر زیرا بونلر رمی دکلدر نثاردر وهر طاش اتدقچه (بسم الله الله اکبر
رغما للشیطان وزجرا اللهم اجعل حجی مبرورا وسعیی مشکورا وذنبی مغفورا) دیه یدی طاشی بر دفعه ده اتسه
برکره حکمنده در زیرا منصوص علیه اولان متفرقا یدی دفعه اتمقدر (ویقطع التلبیة باولها) جمرۀ عقبه

ایچون رمی اولنان حصاتك اولنده تلبیه یی قطع ایده زیرا نبی علیه السلام اول رمی حصاتده رمیی قطع ایتمشدر
(ولا یقف عندها) جمرۀ عقبه ده واقف اولمیه زیرا نبی علیه السلام واقف اولمشدر وصاحب نهایه دیمشدرکه
رمیده اون ایکی کلام واردر (اولکیسی) علما اتفاق ایلمشلردر وقت رمی یوم نحردر ویوم نحردنصکره اوچ کوندر
(ایکنجیسی) رمی اولنان شیء ارض جنسندن اوله حصاة ومدر کبی (اوچنجیسی) رمی اولنان طاشك
مقدار بدر حصاة وخزف کبی کوچك اوله (دردنجیسی) طاشك صفتیدر لایق اولان بودرکه طاش مغسول
اوله وطاشی اتیلان یردن المیوب بولدن اله (بشنجیسی) کیفیت رمیدر طاشی باش پرمغنك اوزرینه قویوب
شهادت پرمغی معاونتی ایله رمی ایده (التنجیسی) رامینك صفتیدر راکبا وماشیا رمی ایلمك جائزدر (یدنجیسی)
محل رمی ومحل رمی اوچدر (سکزنجیسی) قنغی موضعدن رمیدر بطن وادینك اسفلندن اعلاسنه رمی ایلمکدر
(طقوزنجیسی) وقوع حصیاتدر لایق اولان بودرکه طاش جمره لرده واقع اوله حتی اکر طاش بعید اولورسه
جائز دکلدر (اوننجیسی) عدددر هر جمره ده یدی طاش آتیله (اون برنجیسی) هر طاشده تکبیردر
(اون ایکنجیسی) یوم اولده رمی جمرۀ عقبه در وبقیه اولده یعنی ایامده کلیسی اتلمشدر (ثم یذبح ان احب)
جمرۀ عقبه دنصکره دیلرسه ذبح ایده زیرا مفرد بالحج اولان کشی یه دم واجب دکلدر (ثم یحلق وهو افضل)
اندنصکره تراش اوله وتراش افضلدر نبی علیه السلامدن (ان اول نسکنا فی هذا الیوم ان نرمی ثم نذبح ثم نحلق)
حدیث شریفی روایت اولنمشدر وتراش اسباب تحللاتندر (او یقصر) تقصیر باشنك قیلندن بر پرمق مقداری
قیلی قرقمقدر (وقد حل له غیر النساء) تحقیقا نسادن غیری شیء اکا حلال اولور نبی علیه السلامك
(اذا رمیتم وحلقتم فقد حل لکم کل شیء الا النساء) قول شریفی ایله (ثم یذهب من یومه او الغد او بعده الی مکة)
اندنصکره یوم نحرده یوم نحرك ایرته سی یاخود ایرته سندنصکره مکه یه کیده (فیطوف للزیارة بلا رمی ولا سعی
ان کان قدقدمهما) بیت شریفی زیارت ایچون طواف ایده رمی وسعیسز اکر رمی وسعیی طواف قدومده تقدیم
ایتمش ایسه (والا رمی فیه وسعی بعده وقد حل له النساء) واکر رمی وسعیی تقدیم ایلممش ایسه طواف
زیارتدنصکره ایده تحقیقا اکا نساء حلال اولور بو طواف حجده فرضدر زیرا کندو بوکا دلیل حق سبحانه وتعالینك
(ولیطوفوا بالبیت العتیق) قول شریفیدر (ووقته بعد طلوع فجر یوم النحر وهو فیه افضل) وطواف زیارتك
وقتی یوم نحرك فجری طلوعندنصکره در ویوم طواف یوم نحرده اولمق افضلدر زیرا بو بابده (افضلها اولها)
حدیث شریفی وارد اولمشدر (وکره تأخیره عن ایام النحر) طواف زیارتی ایام نحردن تأخیر ایلمك مکروه اولدی
زیرا بو زیارت موقتدر حتی برکسنه تأخیر ایلسه ابو حنیفه قتنده دم لازم کلور سببی ان شاء الله باب جنایاتده
ذکر اولنور (ثم یعود الی منی) اندنصکره منایه رجوع ایلیه (فیرمی الجمار الثلاث فی الیوم الثانی بعد الزوال)
یوم ثانیده بعد الزوال جمار ثلاثه یی رمی ایده (یبدأ بالتی یلی المسجد فیرمیها بسبع حصیات یکبر مع کل حصیات)
مسجد حنفی ولی ایدن جمرات ایله باشلیه پس ایمدی یدی طاش جمره رمی ایده وهر طاشی اتدقچه تکبیر ایده
(ویقف عندها ویدعو ثم بالتی تلیها کذلك) مسجد حنفی ولی ایدن جمره قتنده واقف اوله ودعا ایده اندنصکره
جمره یی ولی ایدن جمرات قتنده دخی یدی طاش آته وواقف اوله ودعا ایده مسجد حنفی ولی ایدن جمره ده ایتدیکی
کبی (ثم بجمرة العقبة کذلك) اندنصکره جمرۀ عقبه یی یدی طاش اته هر طاشی اتدقچه تکبیر ایده ودعا ایلیه
(الا انه لا یقف عندها) الا بو قدر وار درکه جمرۀ عقبه ده واقف اولمیه پیغمبر علیه السلام نسکی بو یلجه ایتمشدر
دیو جابر رضی الله عنهدن روایت اولنمشدر (ثم یفعل فی الیوم الثالث کذلك) اندنصکره یوم ثالثده اشلیه یوم
ثانیده اشلدیکی کبی یعنی شروطی ایله رمی جمار ایلیه (ثم ان شاء نفر الی مکة) اندنصکره دیلرسه مکه یه توجه
ایلیه یعنی کیده (وله ذلك قبل طلوع فجر الیوم الرابع) دردنجی کونك فجری طلوعندن اول حاج ایچون مکه یه
کیتمك واردر یعنی محل منی بوردن مکه یه کیتمك وقتی بودر (لا بعده حتی یرمی) طلوع فجردنصکره مکه یه خروج
ایلیه رمی ایلمینجه زیرا وقت رمی دخول ایتمکله واجب اولدی (وان شاء اقام فرمی کما تقدم وهو احب) دیلرسه
مقیم اولوب ورمی جمار ایدر اولکی کونلرده ایلدیکی کبی وبو رمی جمار احبدر زیرا نبی علیه السلام صبر ایدوب
دردنجی کونده رمی جمار ثلاثه ایتمشدر تحقیق فاضل ومفضول بیننده واقع مسافر کبی صوم ایله افطار بیننده
تخییر اولنمشدر اما بنه صوم افضلدر بودخی انك کبیدر (وان رمی فیه قبل الزوال جاز) واکر یوم رابعده زوالدن

مقدم رمی اولنورسه جائزدر وبو جواب استحساندر (خلافا لهما) امامین سائر ایامه اعتبار ایدوب اختلاف
ایتمشلردر (وجاز الرمی راكبا) راكب اولدیغی حالده رمی جائزدر (وغیر راكب افضل فی غیر جمرة العقبة) جمرهٔ
عقبه‌دن غیریده ماشیا رمی افضلدر ابراهیم بن الجراح ابو یوسفدن حكایت ایدوب مرض موتنده حضورنه
واردم كوزینی آچوب بكا خطاب ایدوب رمی جمار راكبا می افضلدر یوخسه ماشیا می بن دیدم ماشیا افضلدر
خطا ایلدك دیدی بعده دیدیكه هر رمیدنصكره وقوف اوله انده ماشیا افضلدر وشول رمیده كه اندنصكره
وقوف اولمیه راكبا رمی افضلدر بو كلامی استماع ایتدكدنصكره طشره چیقدم برفریاد ایشتدم مگر ابو یوسف
حضرتلری انتقال بیورمش علمه حریص اولیجق بویله كركدر (وبیت لیالی الرمی بمنی) ورمی كیجه‌لری مناده
یاتوته ایلیه یعنی كیجه لیه (ویكره تقدیم ثقله الی مكة قبل نفره) كندیسی كتمزدن اول متاعنی مكه‌یه كوندرمك
مكروه اولدی ثقل فتحتین ایله متاع مسافردر وجمعی اثقال كلور حتی عمر رضی الله عنه اسباب واثقالنی مقدم
كوندرنلری منع ایدوب تأدیب ایدردی زیرا ایلرو اسباب كوندرمك اكا شغل قلب ایجاب ایدر كویا كه اسباب
یاننده اولیجق بنفسه خروج ایلمش كبی اولور اول تقدیرجه مكروه اولدی (فاذا نفر الی مكة نزل بالمحصب ولو ساعة)
پس حجن مكه‌یه توجه ایلسه محصب نام محله نزول ایده اكر برساعت دخی اولورسه محصب ضم میم وفتح حا وتشدید
صاد ایله منی ایله مكه بیننده مكه‌یه قریب برموضعدر اكا ابطح دخی دیرلر برطاشلی یردر فقها دیمشلردر كه موضع
مزبوره افعال خیریه‌دن طواف وصلاة وصدقه وتلاوت وذكرالله ودعانی چوق ایده وانشاد وسعیدن وكلام
فحشدن ومالایعنیدن اجتناب ایلیه حتی حدیث شریفده (ان الحسنة فیها تضاعف الی مائة الف وكذلك
السیئة) ابو حنیفه رضی الله عنه مجاورتی مكروه كورمشدر سیئه‌نك مضاعف اولمسی ایچون شول كمسنه كه
كندو نفسنه اعتمادی اوله اول مقوله كمسنه‌یه مجاورت افضلدر (فاذا اراد الطعن عنها) حجن مكه‌دن كتمك مراد
ایتسه طعن طا ایله ذهاب وظاء معجمه ایله سیردر اما بومحلده ذهاب معناسنه اولمق اولیدر (طاف للصدر سبعة
اشواط بلا رمی ولا سعی) صدر ایچون یدی كره رمی وسعی سز طواف ایلیه بوصدر ایچون اولان طوافه طواف
وداع وطواف آخر العهد تسمیه ایتمشلردر زیرا نبی علیه السلام (من حج هذا البیت فلیكن آخر عهده بالبیت
الطواف) بیورمشلردر (وهو واجب الا علی المقیم بمكة) طواف صدر آفاقی‌یه واجبدر مكه‌ده مقیم اولانه واجب
دكلدر (ثم یستقی من زمزم ویشرب) اندنصكره زمزمدن صوایچه وصویی ایچدیكی وقت (اللهم انی اسئلك
علما نافعا ورزقا واسعا وشفاء من كل داء) دیه وماء زمزمی ولایتنه تبركا واحبابه عطیه ایچون كتورمك جائزدر
وبولده صو بولنمسه یاننده ماء زمزم اولان كمسنه‌یه تیمم ایتمك جائزدكلدر (ثم یأتی الباب ویقبل العتبة) اندنصكره
باب كعبه‌یه كله وعتبه‌یی تقبیل ایده (ویضع صدره وبطنه وخده الایمن علی الملتزم بین الباب والحجر الاسود)
صدرنی وقارننی وصاغ یكاغنی ملتزم اوزرینه وضع ایده كه اول ملتزم باب كعبه ایله حجر اسود ما بیننده‌در زیرا
نبی علیه السلام بویله ایشلمشدر (ویتشبث بالاستار ساعة) برساعت مقداری استار كعبه‌یه تشبث یعنی تعلق
ایده (ویدعو مجتهدا ویبكی ویرجع القهقری حتی یخرج من المسجد) اجتهاد ایتدیكی حالده دعا ایده واغلیه
ویوزینی بیت شریفه دونوب كیرو كیرو كیده‌كه حتی مسجددن چیقنجه نبی علیه السلام بیورمشدر
(من حج هذا البیت فلم یرفث ولم یفسق خرج من ذنوبه كیوم ولدته امه) (فصل) وان لم یدخل المحرم بمكة وتوجه
الی عرفة ووقف بها سقط عنه طواف القدوم) اكر محرم مكه‌یه داخل اولمیوب عرفه‌یه توجه ایتسه وعرفه‌ده
واقف اولسه اول محرمدن طواف قدوم ساقط اولور ترتیب فوت اولدیغیچون طواف زیارت محرمی طواف
قدومدن اغنا ایدر فرضی تحیة المسجددن اغنا ایتدیكی كبی (ولا شیء علیه لتركه) طواف قدومی ترك ایلدیكی
ایچون محرمك اوزرینه برشیء لازم دكلدر زیرا سنتدر وترك سنت ایله جبر ایده‌جك شیء واجب اولمز
(ومن وقف او اجتاز بعرفة ساعة ما بین زوال الشمس من یوم عرفة وطلوع الفجر من یوم النحر فقد ادرك الحج)
دخی شول من كه یوم عرفه‌نك زوال شمسندن ویوم نحرك طلوع فجرندن ما بیننده برساعت عرفه‌ده واقف اولسه
یاخود عرفه‌یی تجاوز ایتسه تحقیقا حجه ادراك ایتمشدر (ولو نائما او مغمیا علیه او لم یعلم انها عرفة) اكر عرفه‌یی
نائما یاخود مغمی علیه یاخود اول ارضی عرفه اولدیغین بیلمسه‌ده تجاوز ایلسه ینه حجه ادراك ایتمش اولور
زیرا نبی علیه السلام یوم عرفه‌ده زوال شمسدنصكره واقف اولمشدر كتاب مجمل اولمغله فعل نبی علیه السلام

عرفه‌نك اول وقتنه بیان واقع اولدی اما عرفه‌نك آخر وقتی ایچون نبی علیه السلام (من شهد معنا هذه الصلاة)
بیورمشلردركه (ومن فاته ذلك) شول كمسنه عرفه‌ده وقوفی ترك ایده (فقد فاته الحج) تحقیقا اول كمسنه حجی
فوت ایلدی (فیطوف ویسعی ویتحلل ویقضی من قابل ولا دم علیه) پس اول كمسنه طواف ایده وسعی ایده
ومتحلل اوله وسنهٔ آتیه‌ده قضا ایده بو افعالی ایتمكله سائر حجاج كبی اوزرینه دم لازم دكلدر وچونكه سنهٔ آتیه‌ده
قضا لازمدر بوذكر اولنان افعال لازم اولمق كرك ایدی لكن احرام صحیحا منعقد اولدقدنصكره اول احرامدن
خروجه طریق بو قدر الا ایكی نسكك برینی ادا ایله اولور احرام مبهم‌ده اولان كبی چونكه بو محلده حجدن عاجز اولدی
اوزرینه عمره متعین اولدی عمره‌یی ادا ایتمكله افعال عمره ایله متحلل اولدی اوزرینه دم لازم اولمدی (ولو امر رفیقه
ان یحرم عنه عند اغمائه ففعل صح) بر كمسنه رفیقنه اغماسی حالنده كندی ایچون محرم اولمغه امر ایتسه رفیقی
دخی اول فعلی ایشلسه انكیچون احرام صحیح اولور (وكذا ان فعل بلا امر) اكر رفیقی بلا امر فعل احرامی ایشلسه
امری ایله ایشلدیكی كبی انك احرامی دخی صحیح اولور (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلرك قتنده بلا امر
اولان فعل احرام صحیح اولمز (والمرأة فی جمیع ذلك كالرجل) خاتون كشی افعال حجك جمله‌سنده رجل كبیدر زیرا
حق سبحانه وتعالینك (ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا) قول شریفی رجال ونسایه متناولدر
(الا انها تكشف وجهها لا رأسها) الا بوقدر واردركه عورت یوزینی كشف ایلر باشنی كشف ایلمز زیرا نبی
علیه السلام (احرام المرأة فی وجهها) بیورمشلردر بوندن معلوم اولدیكه عورت یوزینی ستر ایلمك جائزدكلدر
(ولو سدلت علی وجهها شیئا وجافته جاز) اكر خاتون یوزینه برشیء صارقسه ویوزندن بعید اتسه جائزدر عائشه
رضی الله عنها كندیلر محرم ایكن یانمزدن اتلولر مرور ایدوب بزدخی باشمزده اولان چارشف ایله یوزمزی اورتدك
ومرور ایتدكلرندنصكره ینه كشف ایتدك دیو روایت ایتمشلردر (ولا تجهر بالتلبیة) وتلبیه‌ئی جهرا ایتمیه انجق
كندوسی استماع ایده‌جك مرتبه اوله زیرا انك صوتی عورتدركه فتنه‌یه مؤدی اولور (ولا ترمل ولا تسعی بین
المیلین) خاتون كشی میلین اخضرین بیننده رمل وسعی ایتمیه زیرا رمل وسعی ستر عورته مخلدر (ولا تحلق بل تقصر)
خاتون كشی تراش اولمیه بلكه صاچندن قرقه زیرا پیغمبر علیه السلام (انما علی النساء التقصیر) بیورمشلردر
عورتلر حقنده تراش مثله در رجل حقنده حلق لحیه كبی مثله ایسه حرامدر (وتلبس المخیط) ودیكلمش ثوب كیه
نبی علیه السلام سراویل وقمیصی محرم اولان نساء ایچون مباح قیلمشدر غیر مخیط كشف عورته سببدر (ولا تقرب
الحجر اذا كان عنده رجال) خاتون كشی یاننده رجال اولورسه حجره یقین وارمیه (ولو حاضت عند الاحرام اغتسلت
واتت بجمیع المناسك الا الطواف) واكر خاتون كشی عند الاحرام حائض اولسه غسل ایدر وجمیع مناسك حجی
یرینه كتورر الا طواف ایلمز حائضك مسجده دخولی جائزدكلدر وبو اغتسال احرام ایچون صلاة ایچون دكلدر
عائشه رضی الله عنها شرف نام موضعده حائض اولدی نبی علیه السلام اوزرینه داخل اولدی اغلر كوردكده
سنی كیم اغلتدی یوخسه حائضمی اولدك دیو سؤال ایلدكده بلی حائض اولدم دیو جواب ویریجك نبی علیه
السلام بیوردیلركه بوبرشیدر حق سبحانه وتعالی بنات آدمه تقدیر ایتمشدر طواف ایلمه وغیر مناسكی سائر حجاج
كبی اشله (وان حاضت بعد طواف الزیارة سقط عنها طواف الصدر ولا شیء علیها بالتركه) واكر طواف زیارتدنصكره
حائض اولسه اول خاتوندن طواف صدر ساقط اولور وتركی ایچون اوزرینه برشیء لازم دكلدر زیرا نبی علیه السلام
حائض اولان نسایه ترك طواف صدرده رخصت ویرمشدر (كما یسقط عمن اقام بمكة) مكه‌ده اقامت ایدن
كمسنه‌دن طواف صدر ساقط اولدیغی كبی (بعد طواف الزیارة) طواف زیارتدنصكره حائض اولان دخی
ساقط اولدی (ولو بعد النفر عند ابی یوسف وعند محمد لا یسقط بالاقامة بعده) ابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده
بعد الرجوع اقامت ایله طواف صدر ساقط اولمز یعنی حجن حجاج یوم نحردن اوچنجی كونی رجوعدنصكره مكه‌ده
اقامت نیت ایلسه‌لر ابو یوسف قتنده ساقط اولور وامام محمد قتنده ساقط اولمز (ومن قلد بدنة تطوع او نذر او جزاء
صید او نحوه وتوجه معها یرید الحج فقد احرم وان لم یلب) وشول كمسنه كه بدنهٔ نافله یاخود بدنهٔ نذر یاخود بدنهٔ
جزاء صید دخی بونلره بكزرشیلر ایچون بدنه تقلید ایلسه اول بدنه ایله ارادهٔ حج ایدوب توجه ایلسه تحقیقا محرم
اولور اكرتلبیه ایلمدی ایسه‌ده زیرا نبی علیه السلام (من قلد بدنة فقد احرم) بیورمشلردر زیرا سوق هدی معناء
تلبیه‌در زیرا اول هدیی تقلید ایتمز الا حج وعمره مراد ایدن كمسنه ایدر اویله اولسه اظهار اجابت كاه فعل ایله اولور

وكاه قول ايله اولور مثلا بر كمسنه يه يا فلان دوندا ايتسك كاه اولور كه جواب ايلمدين كنديسى كاور اول تقديرجه
سوق هدى ايله محرم اولور زيرا نيتى بر فعله متصل اولمشدر كه خصائص احرامدندر (فان بعث بها ثم توجه فلا
حتى يلحقها) پس اكر بدنه يى بعث ايلسه يعنى كوندرسه اندنصكره كنديسى توجه اتسه اول كمسنه محرم اولمز
بدنه يه ملحق اولمينجه زيرا توجه زماننده سوق اولور هدى يوغيسه مجرد نيت ايله محرم اولمز بو مسئله ده اصحاب
اختلاف ايتمشدر بعضيلر تقليد بدنه ايلديكى كبى محرم اولور ديديلر وبعضيلر هديك اردنجه كتمك ايله محرم اولور
ديديلر وبعضيلر كوندرديكى هديه ايرشوب سوق ايدرسه محرم اولور ديديلر (الا فى بدنة المتعة) الا متعه بدنه سنده
دكل زيرا اول كمسنه حين توجهده احرامه نيت ايلدكده محرمدر اول تقديرجه كوندرديكى بدنه يه ايرشديكى
واير شمديكى برابردر بو ديديكمز اشهر حجده اولورسه محرم اولور اشهر حجدن غيريده اولورسه محرم اولمز
(فان جللها او اشعرها او قلد شاة لا يكون محرما) پس اكر بدنه يى تجليل ايلسه ياخود اشعار ايلسه ياخود
قيونى تقليد ايتسه اول كمسنه محرم اولمز زيرا دوه نك اوزرينه جل قومق خلوص اوزره افعال حجدن دكلدر
بلكه بو فعل حر و برد و ذباب ايچون مباحدر واشعار ايسه ابو حنيفه قتنده بدعتدر نسكدن دكلدر وتقليد
شاة ايسه معتاد اولميوب ومسنون دخى دكلدر تقليد بدنه اعلامدر كمسنه راكب اولمسون ويولى بوكاتمسون
ايچون قيون ايسه بونلره صالح دكلدر ايمدى اول كمسنه بونلر ايله محرم اولمز (والبدن من الابل والبقر) بدن دوه
واوكوزندر يعنى بدنه ديمك بو ايكيسندندر

باب القران والتمتع

بو باب قران وتمتع بيانندهدر وقتا كه مصنف مفرد بالحج اولانى ذكر ايلدى ايسه مركب بيانته شروع ايلدى
قران مصدردر وقارن جامع ديمكدر حج ايله عمره ما بيننى جمع ايلديكيچون قارن ديرلر وتمتع متاعدن ياخود
متعهدن اوله كه انتفاع ياخود نفع معناسنه اوله معلوم اوله كه محرم درت نوعدر برى مفرد بالحجدر وبرى دخى
مفرد بالعمرهدر بو شول كمسنه دركه انجق عمره يه نيت ايده ولبيك بعمرة ديه صكره افعال عمره يى كتوره
وبرى دخى قارندر وقارن شول كمسنه دركه احرامده حج ايله عمره يى جمع ايده وايكيسنه نيت ايده لبيك بحج
وعمرة ديه وافعال حجى كتوره ايكيسنك بيننده تحلل واردر وبرى دخى متمتعدر ومتمتع شول كمسنه دركه اشهر
حجده عمره يى كتوره وتحلل اوله اما جماع ايتميه وزماننده حج ايچون محرم اوله (القران افضل مطلقا) قران افضلدر
مطلقا تمتع وافراددن شافعى ديركه افراد على حدة احرام ايله اولان حج وعمرهدن افضلدر ومالك ديركه تمتع
قراندن افضلدر زيرا قرانده تمتع ايچون ذكر واردر شافعى رضى الله عنه نبى عليه السلامك (القران رخصة
والافراد عزيمة) قول شريفنى استدلال ايدوب عزيمت ايله شروع اوليدر ديو افرادك افضليتنه ذاهب اولمشدر
خصوصا افرادده احرامك وسفر وتراشك زياده لكى واردر قارن ايسه ايكى نسكى بر سفر وبر تلبيه وبر تراش ايله
ادا ايدر ايمدى صفت كمال ايله شروع اوليدر ديو بوكا ذاهب اولمشدر بزم ايچون دليل طحاوى شرحنده روايت
ايتديكى حديث شريفدر كه قال النبى عليه السلام يا آل محمد اهلوا بحج وعمرة معا) كلام شريفلريدر زيرا قرانده ايكى
عبادتى جمع واردر اول تقديرجه قران افضلدر نته كيم صوم ايله اعتكاف يعنى وجهاد فى سبيل الله وكيجه ايله
غزايى حمايه ايدوب واول كيجه ده نماز قلمق يعنى جمع ايلمك نيجه افضل ايسه قران دخى ايكى عبادتى جمع ايتمكله
افضلدر صاحب نهايه ديمشدركه افراد ايله مراد افراد بالحج سيدر يوخسه افراد بالعمره سيدر ياخود بونلردن
هر برى بو سنه ده احرام ايله افرادميدر بيانه محتاجدر لكن افضلدن مراد اولنان بو سنه هر برى بر احرام ايله اولان
افراددر يالكز حج قراندن افضل اولمسنى بر فرد قائل اولمشدر بوندن معلوم اولديكه افراددن مراد افراد بالحج
والعمرهدر على حدة احرام ايله وبينلرنده الما صحيح ايله اكر بينلرنده الما صحيح اولمسه اول معنى عين تمتع اولمش
اولور (وهو ان يهل بالعمرة والحج معا من الميقات ويقول بعد الصلاة اللهم انى اريد الحج والعمرة فيسرهما لى
وتقبلهما منى) بو قران ميقاتده حج ايله معا تهليل ايلمكدر وبعد الصلاة (اللهم انى اريد الحج) ديه من الميقات
قولى غالبه بناء اتفاقا واقع اولمشدر حتى اكر ايكيسى ايچون اهلك اوندن محرم اولسه ياخود بلدندن خروج
ايتدكدنصكره ميقاته كلمزدن اول بو يلجه ايتسه ينه قارن اولمش اولور اما اوندن احرام افضلدر (فاذا دخل مكة
ابتداء فطاف للعمرة وسعى ثم طاف للحج طواف القدوم وسعى) پس چقن ابتدا مكه يه داخل اولسه پس عمره

ايچون طواف ايده دخى سعى ايده اندنصكره حج ايچون طواف قدومى طواف ايليه وسعى ايده افعال عمره مقدم
حق سبحانه وتعاليننك (فمن تمتع بالعمرة الى الحج) قول شريفنه اتباعا در زيرا عمره دنصكره اولان كلمهٔ الى انتهاء
غايت ايچوندر لايق اولان بودركه عمره مقدم اولوب انتهاسى حج اوله كرچه كتاب اللهده تمتع وارد اولمشدر لكن ينه
قران معناسنه در زيرا بونلرك هر بريسى ايكى نسكى جمع ايدر وبين العمره والحج تراش اولمق كركدر زيرا
بو جنايتدر يوم نحرده مفرد بالحج تراش اولديغى كبى تراش اوله (فلو طاف لهما طوافين وسعى سعيين جاز واساء)
پس اكر عمره وحج ايچون طواف قدوم طوافى ايچون ايكى طواف وايكى سعى اتسه جائزدر لكن مسئ اولور
يعنى بر دفعه ده اون درت طواف ايدوب يديسى عمره ويديسى قدوم ايچون اولسون ديسه كرچه جائزدر لكن
اساءت ايتمش اولور ومسئ اولمسنه سبب عمره نك سعى اوزرينه طواف قدوم تقديم اولنديغيچوندر (ثم يحج كما مر)
اندنصكره حج ايده مرور ايلين كبى (فاذا رمى جمرة العقبة يوم النحر ثم طاف ذبح دم القران شاة او بدنة او سبع بدنة)
پس جمرهٔ عقبه يى يوم نحرده رمى ايلسه دم قران ايچون بر شاة ذبح ايده ياخود بر بدنه ياخود بر بدنه نك سبعى ذبح
ايده زيرا قرانده معناى متعه واردر هدى ايسه متعه ايچون حق سبحانه وتعاليننك (فمن تمتع بالعمرة الى الحج
فما استيسر من الهدى) قول شريفى ايله ثابت اولمشدر (فان عجز عنه) پس ايمدى هديه دن عاجز اولسه
(صام ثلاثة ايام قبل يوم النحر) يوم نحردن مقدم اوچ كون صائم اوله (والافضل كون اخرها يوم عرفة) افضل
اولان اول اوچ كونك اخرى يوم عرفه اوله يعنى ذى الحجه نك يديسنى وسكزنى وطقوزنى صائم اولمق كركدر
(وسبعة اذا فرغ ولو بمكة) ويدى كون دخى صائم اوله چقن افعال حجدن فارغ اولسه اكر مكروه ايسه ده ينه يدى
كون صائم اولور حق سبحانه وتعاليننك (فمن لم يجد فصيام ثلاثة ايام فى الحج وسبعة اذا رجعتم تلك عشرة كاملة)
قول شريفى موجبنجه كرچه نص تمتع ايچون ورود بولمشدر لكن قران دخى تمتع مثللودر ايكى نسكك اراسنى
جمع ايلديكيچون (فان لم يصم الثلاثة قبل يوم النحر تعين الدم) پس اكر يوم نحردن مقدم اوچ كون صائم اولمدى
ايسه دم متعين اولور (وان وقف القارن بعرفة قبل طوافه للعمرة) اكر قارن بر زمان مكه يه داخل اولميوب عمره يى
طواف ايلمزدن مقدم عرفه ده واقف اولسه (فقد رفضها) تحقيقا عمره يى ترك ايتمش اولور (فعليه دم لرفضها)
عمره يى ترك ايلديكيچون اول كمسه نك اوزرينه دم لازم اولور (ويقضيها وسقط عنه دم القران) وعمره يى قضا ايدر
واندن دم قران ساقط اولور زيرا دم قرانك وجوبى ايكى عبادتى جمع نعمتنك شكرى ايچون ايدى تارك عمره
اولان خود نعمتى ايله متنعم اولمدى اول اجلدن ساقط اولدى (والتمتع افضل من الافراد) تمتع افراددن افضلدر
(وهو ان يأتى بالعمرة فى اشهر الحج ثم يحج من عامه) بو تمتع اشهر حجده عمره يى كتورمكدر اندنصكره اول سنه ده
حج ايتمكدر (فيحرم بها من الميقات ويطوف لها ويسعى ويتحلل منها) پس عمره ايچون ميقاتدن محرم اوله وعمره
ايچون طواف ايليه وسعى ايده وعمرهدن متحلل اوله يعنى احرامدن چيقه ان لم يسق الهدى اكر هدى سوق ايتمدى
ايسه تراش اولور اكر هدى سوق ايلدى ايسه تراش اولميه وصاچنى قرقيه واحرامدن چيقميه يوم نحر اولمينجه
(ويقطع التلبية باول الطواف) عمره نك اول طوافنده تلبيه يى قطع ايده ابن عباس رضى الله عنه حضرتلرندن
مرويدر كه نبى عليه السلام عمره ده حجر اسودى استلام ايتدكده تلبيه يى قطع ايدردى (ثم يحرم بالحج من الحرم
يوم التروية وقبله افضل) اندنصكره يوم ترويه ده حجه حرمدن محرم اوله ويوم ترويه دن اول محرم اولمق افضلدر
بر كمسنه عمره سببيله مكى اولمشدر مكى نك احرامى خود حرمدندر يوم ترويه دن مقدم محرم اولمقلغك افضليتى
عبادته مسارعت ايتمش اولور (ويحج ويذبح كالقارن) وحج ايده ودم تمتع ذبح ايده قارن كبى (فان عجز فكحكمه)
پس اكر هديدن عاجز اولورسه حكمى قارن حكمى كبيدر اون كون مقدم ويدى كون حجدن منايه رجوع
ايلدكده صائم اوله (وجاز صوم الثلاثة قبل طوافها) عمره وعمره يى طوافدن اوچ كون مقدم صائم اولمق جائزدر
(ولو فى شوال بعد الاحرام بها) عمره يه احرامدنصكره اكر صوم شوالدن دخى اولورسه جائزدر امام شافعى خلاف
ايدوب حج ايچون محرم اولمينجه اوچ كونك صومى جائز دكلدر حق سبحانه وتعاليننك (فصيام ثلاثة ايام فى الحج)
قول شريفنى استدلال ايتمكله بزم ايچون دليل بودركه صومك سببى منعقد اولان شيئدنصكره ادا اولنمش
اولدى اوسببكه عمره يه احرامدر ايمدى اداء مسبب تحقق سببدنصكره جائزدر نص شريفده مذكور اولان
حجدن مراد وقتى بياندر (لا قبله) عمره يه احرامدن اول اوچ كون صوم جائز دكلدر زيرا صومك سبب وجوبى

تمتعدر بو حالتده اول کمسنه متمتع دکلدر پس ایمدی سببدن اول اداسی جائز دکلدر افضل اولان تأخیردر
اخروقتی عرفه کوننده اولمق اوزره (فان شاء سوق الهدی وهو افضل) پس اکر متمتع اولان سوق هدی مراد اتسه
افضل اولان سوق هدیدر زیرا نبی علیه السلام بنفسه هدیسنی سوق ایلمشدر (احرم بالعمرة وساقه وهو اولی
من قوده) عمره یه محرم اوله وهدیی سوق اوایدرقوددن یعنی یدمکدن زیرا نبی علیه السلام ذی الحلیفه دن محرم
اولوب هدیسی اوکنده سوق اولنوردی وکندولر دخی سوق ایدرلردی (وان کان بدنة قلدها بمزادة اونعل وهو
اولی من التجلیل) اکر هدی بدنه اولورسه اول بدنه یی مزاده ایله یاخود نعل ایله تقلید ایلیه یعنی قلاده ایلیه بو قلاده
تجلیلدن اولیدر مزاده ایکی دریدن مشك ایدرلر ایچنه صوقورلر عند العامه راویه دیرلر وتقلید حق سبحانه
وتعالینك (والهدی والقلائد) قول شریفندن اولمغین تجلیلدن اولیدر قلائد اعلام ایچوندر اما تجلیل زینت
ایچوندر تجلیل دوه یی چوللامقدر (والاشعار جائز عندهما وهو شق سنامها من الایسر وهو الاشبه بفعله
علیه السلام اومن الایمن) واشعار جائزدر امامین قتنده اشعار بدنه نك سنامنی یعنی اورکجنی شق ایلمکدر
صول جانبندن و بو اشعار فعل نبی علیه السلامه اشبهدر یاخود صاغ طرفندن شق ایتمکدر
(ویکره عند الامام) امام اعظم قتنده اشعار مکروهدر زیرا اشعارده تعذیب حیوان واردر بونده ایسه منهیدر
پیغمبر علیه السلامك فعلی انکیچون ایدیکه هدی دوه‌لرینه مشرکین تعرض ایلمه‌دن خالی دکللر ایدی الا اشعار
اولنلرقده معارضه‌دن قطع ید ایدرلردی ودینلمشدرکه ابو حنیفه کریه کوردیکی زمانده اشعار ایتدکارنی مبالغه
اوزره شق ایدرلردی خوف هلاك اولمغله کریه کوردی (ثم یعتمر کما تقدم ولا یتحلل) اندنصکره افعال عمره‌یی
بو قاریده بیان اولندیغی کبی کتوره احرامدن چیقمیه زیرا سوق هدی تحلله مانعدر (ویحرم بالحج کما مر) یوم
ترویه‌ده حرمدن حجه احرام کیه بو قاریده بیان اولندیغی کبی (فاذا حلق یوم النحر حل من احرامه) پس قچن یوم
نحرده تراش اولسه احرام عمره‌یه حجدن چقمش اولور صلاتدن سلام چیقدیغی کبی (ولا تمتع ولا قران لاهل
مکة) اهل مکه ایچون تمتع وقران یوقدر اهل مکه ایچون خاصة افراد بالحج واردر شافعی خلاف ایدوب اهل
مکه‌یه دخی تمتع وقران اولمسنه ذاهب اولمشدر اما حق سبحانه وتعالینك (ذلك لمن لم یکن اهله حاضر المسجد
الحرام) قول شریفی شافعینك علیهنه حجتدر زیرا تمتع قرانك مشروعیتی اول ایکی سفرلك بری اسقاط اولنمغله
رفاهیت اولسون ایچوندر بو ایسه افاقی حقنده صحیح اولور یوخسه مکی حقنده صحیح اولمز (ومن هو داخل
المواقیت) دخی شول کمسنه‌که داخل میقاتده‌در اکا دخی تمتع وقران یوقدر اول کمسنه مکی منزله‌سنده‌در
(فان عاد المتمتع الی اهله بعد العمرة ولم یکن ساق الهدی بطل تمتعه) افعال عمره‌یی ادادنصکره متمتع اولان
کمسنه اکر اهلنه عودت ایلسه وهدی دخی سورمش اولورسه اول کمسنه نك تمتعی باطل اولور اهلنه المام صحیح
اولدیغیچون (وان کان قد ساقه لا) اکر هدی سوق ایتمش اولورسه اهلنه عودت ایله تمتعی باطل اولمز ابو حنیفه
وابو یوسف قتنده زیرا سوق هدی تحللدن منع ایدر اول تقدیرجه المامی صحیح امام محمد قتنده تمتعی باطل اولور
(ومن طاف للعمرة قبل اشهر الحج اقل من اربعة واتم بعد دخولها وحج کان متمتعا) و بر کمسنه اشهر حجدن مقدم
عمره ایچون درت شوطدن اقل طواف ایلسه واشهر حجك دخولندنصکره اشواطی تمام ایدوب وحج ایلسه اول
کمسنه متمتع اولور زیرا اکثر اشواطی حجك دخولندنصکره ایتمش اولدی اکثرده ایسه حکم کل اولمغین تمتعی صحیح
اولمش اولور (وان کان طاف اربعة فلا) واکر اشهر حجدن مقدم عمره ایچون درت شوط طواف ایلسه اول
کمسنه متمتع اولمز زیرا اول کمسنه طوافك اکثرینی اشهر حجدن مقدم ادا ایتمش اولدی (ولو اعتمر کوفی فی اشهر الحج
وتحلل واقام بمکة وحج صح تمتعه) واکر بر کوفی اشهر حجده عمره اتسه واحرامدن چیقسه ومکه‌ده اقامت ایلسه
بعده حرمده احرام کیسه وحج اتسه تمتع ایتمسی صحیح اولور (وکذا لو اقام ببصرة وقیل لا یصح عندهما)
و بصره‌ده اقامت ایدن کمسنه نك تمتعی دخی صحیح اولور دینلدیکه اول کمسنه نك تمتعی امامین قتنده صحیح اولمز
(ولو افسد عمرته واقام ببصرة وقضاها وحج لا یصح تمتعه) واکر کوفی عمره‌سنی افساد ایلسه ومیقاتدن چیقوب
بصره‌ده مقیم اولسه وعمره‌سنی قضا ایدوب حج اتسه اول کمسنه نك تمتعی صحیح اولمز (الا ان یعود الی اهله ثم یأتی
بهما) الا مکرکه اهلنه عودت ایده بعده عمره وحجی ادا ایده اول زمان متمتع اولور زیرا صحیح اولمیان صورتده
مادامکه وطننه عودت ایتمیه حکم سفر اول باقیدر بصره‌ده اتخاذ دار مکه‌ده مکث وقرار کبیدر اما صکره‌کی

صورتده

صورتده اهلنه رجوع ایله سفر اول نهایت بولوب ابتدادن سفر انشا ایتمش اولدی اول زمان تمتعی صحیح اولور
(وعندهما یصح وان لم یعد) امامین قتنده اول کمسنه نك تمتعی صحیح اولور اکر اهلنه عودت ایتمش ایسه‌ده
(وان بقی بعد الافساد بمکة وقضی وحج من غیر عود لا یصح تمتعه اتفاقا) اکر عمره‌یی افساددنصکره اول کمسنه
مکه‌ده باقی قالسه اهلنه عودت ایلمدین عمره‌یی قضا وحجی ادا ایلسه اتفاقا تمتعی صحیح اولمز زیرا اول کمسنه نك
عمره‌سی مکی اولدی وسفر اولی خود عمرهٔ فاسده ایله منتهی اولدی اهل مکه‌یه ایسه تمتع یوقدر اول تقدیرجه
تمتعی صحیح اولمز (وما افسده المتمتع من عمرته او حجه مضی فیه وسقط عنه دم التمتع) شول شیئی متمتع عمره‌ویاخود
حجندن افساد اتسه اول فساد لازوزرینه کیدر یعنی افعال حجی سائر حجاج کبی ادا ایدر واندن دم تمتع ساقط اولور
(ومن تمتع فضحی لا یجزیه عن دم المتعة) شول کمسنه‌که تمتع وتضحیه ایلسه دم تمتعدن اکا کفایت ایتمز زیرا دم
تمتع واجبدر تضحیه ایسه واجب دکلدر ایمدی غیر واجب واجبدن بدل اولمیز

باب الجنایات

بو باب جنایات بیانده‌در روقتا که مصنف احکام محرمیتی بیان ایتدی ایسه انك عوارضندن اعتبار اولنان
شیئکه جنایات واحصاردر قواتدرانك بیانته شروع ایلدی وجنایات جمع جنایه‌در وجنایه شرعا حرام بر فعلك
اسمیدر و بونده مراد بر فعلدرکه اول فعلی محرم اولان کمسنه ایچون اشلمك یوقدر اول فعل دخی نیجه نوعدر
(ان طیب المحرم عضوا لزمه دم) باش وساق ودخی فخذ کبی بر عضو کاملی طیب لسه یعنی بو مقوله عضوه طیب
استعمال ایلسه اول محرمه بر دم لازم اولور (وکذا لو ادهن بزیت) بر عضوینی طیبلیوب دم لازم اولدیغی کبی
اکر زیت ایله بر عضوینی یاغلسه ینه دم لازم اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما صدقة) امامین قتنده دم لازم
دکلدر صدقه لازم اولور (ولو خضب رأسه بحناء او ستره یوما کاملا فعلیه دم) واکر محرم باشنی حنا ایله بویاسه
یاخود باشنی بر کون کاملا ستر ایلسه اول کمسنه نك اوزرینه دم لازم اولور زیرا حنا طیبدر وطیب اولدیغنه
نبی علیه السلامك (الحناء طیب) قول شریفی دلیلدر وکاملا بر کون ستر رأس ممنوعدر اما بعض رأسنی ستر اتسه
ابو حنیفه‌دن مرویدرکه انلر ربع رأس اعتبار ایتمشلردر (وکذا لو لبس مخیطا یوما کاملا) ینه ذکری سبق ایدن
جنایت کبی دم لازم اولور اکر محرم بر کون کاملا مخیط کیسه (او حلق ربع رأسه او لحیته او حلق رقبته
او ابطیه او احدهما او عانته) یاخود ربع رأسنی یاخود ربع لحیه‌سنی یاخود رقبه‌سنی یاخود ایکی قولتوغنی
ویا بر قولتوغنی ویا قاسق برینی تراش اتسه دم لازم اولور (وکذا لو حلق محاجمه) واکر حجامت یرینی تراش ایلسه
دخی دم لازم اولور ابو حنیفه قتنده محاجمه فتح میم ایله محجمه نك جمعیدر محجمه ایسه موضع حجامتدر
(وعندهما صدقة) امامین قتنده اول کمسنه نك اوزرینه صدقه لازمدر (وان قص اظافیر یدیه ورجلیه فی مجلس
واحد فعلیه دم) واکر محرم ایکی ال وایکی ایاقلرینك طرنقلرینی مجلس واحده‌ده قطع ایلسه انك اوزرینه بر دم لازم
اولور زیرا محظورات جنس واحددندر (وکذا لو قص اظافیر ید واحدة او رجل) اکر بر النك ویا بر ایاغنك طرنقلرینی
قطع ایتسه ذکر اولنان اوزرینه دم لازم اولور (وان قص اظافیر یدیه ورجلیه فی اربعة مجالس فعلیه اربعة
دماء) واکر محرم اللرینك وایاقلرینك طرنقلرینی درت مجلسده قطع اتسه اول کمسنه اوزرینه درت دم لازم
اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده بونده معنای عبادت غالبدر پس ایمدی تداخل اتحاد مجلس ایله متقید اولدی
ایت سجده‌ده اولدیغی کبی (وعند محمد دم واحد) امام محمد قتنده بر دم لازم اولور (وان طیب اقل من عضو او ستر
رأسه او لبس المخیط اقل من یوم فعلیه صدقة) واکر بر عضودن اقلده طیب استعمال اتسه یاخود بر شیئ اشترا
اتسه یاخود بر کوندن اقل مخیط کیسه اول کمسنه نك اوزرینه صدقه لازمدر جنایت قاصره اولدیغیچون
(وکذا لو حلق اقل من ربع رأسه ولحیته او حلق بعض رقبته او عانته او احد ابطیه او رأس غیره) اکر محرم باشنك
ربعندن اقلنی یاخود رقبه‌سنك بعضیسنی یاخود قاصغینك بعضیسنی یاخود قولتغینك برینك بعضنی یاخود
آخر محرمك باشنی تراش ایلسه ینه صدقه لازم اولور اما غیرك باشنی تراشده کرك امر ایله اولسون کرك امری
اولمسون برابردر تراش ایدنه صدقه وتراش اولنه دم لازم اولور شافعی دیرکه تراش اولان کمسنه نك اذنی
اولمیوب اویورکن تراش ایتمشلرسه بر شیئ لازم کلمز زیرا اکراه مکرهی حکم فعل ایله مؤاخذه‌دن اخراج ایدر
نوم ایسه اکراهدن دخی ابلغدر اول تقدیرجه اکا بر شیئ لازم کلمز ائمهٔ حنفیه قتنده نوم واکراه سببیله

اثم منتفی اولور بوخسه حکم منتفی اولمز زیرا اول تراش ایله کندویه راحت وزینت حاصل اولمشدر اول تقدیرجه
سبب متقرر اولوب وجوبا اوزرینه دم لازم کلوراما مضطر بونک خلافنجه در مضطر اوچ شیء بیننده مخیردر
بری دم وبری اوچ کون صوم وبری التی مسکینه اوچ صاع صدقه در (اوقص اقل من خمسة اظفار او خمسة
متفرقة) یاخود بش طرنقدن اقلنی قطع ایلسه یاخود بش طرنغی متفرقه قطع ایلسه یعنی بر ایکیسی برالدن
وبر ایکیسی برالدن واباقدن قطع ایلسه ینه صدقه لازمدر (وعند محمد فی الخمسة المتفرقة دم) امام محمد قتنده
خمسهٔ متفرقه ده دم لازم اولور زیرا بش طرنق جمله طرنقلرک ربعیدر واول تقدیرجه برالینک جمله طرنقلرینی
قطع ایتمش کبی اولور (وان طیب اولبس اوحلق لعذر خیران شاء ذبح شاة وان شاء تصدق بثلاثة اصوع علی ستة
مساکین وان شاء صام ثلاثة ایام) واکر محرم عذر ایله طیب استعمال اتسه ویاخود مخیط کیسه یاخود تراش
اولسه مخیردر دیلرسه برقیون ذبح ایدر ودیلرسه التی مسکینه اوچ صاع تصدق ایدر ودیلرسه اوچ کون صائم
اولور حق سبحانه وتعالینک (فمن کان منکم مریضا او به اذی من رأسه ففدیة من صیام اوصدقة اونسک)
قول شریفی ایله مخیردر حرق وتخییر ایچون ندروایت دخی معذور ایچون نازل اولمشدر بومحلده نسک شاة
معناسنه در (ولوارتدی) واکر ردایی اموزلری اوزرینه القا اتسه (اواتشح بالقمیص) یاخود قمیص ایله اتشاح
ایده یعنی کوملکی صاغ الینک آلتندن کچوروب صول اموزینه القا ایلسه (اواتزر بالسراویل) یاخود سراویل
ایله اتزار ایلسه یعنی طونی حمام پشتمالی کبی بیلینه باغلسه (فلا بأس به) بوافعالک بریسنده بأس یوقدر زیرا لبس
مخیط کبی بونلری کیمشدر (وکذا لوادخل منکبیه فی القباء ولم یدخل یدیه فی کمیه) اکر اوموزلرینی قفتانه ادخال
ایدوب اللرینی یکلرینه ادخال ایتمزایسه ینه بأس یوقدر (فصل) وقتا که مصنف احرام اوزرینه اولان جنایتی
بیاندن فارغ اولدی ایسه طواف اوزرینه اولان جنایته شروع ایلدی (وان طاف للقدوم اوللصدر جنبا
فعلیه دم) اکر طایف اولان کمسنه قدوم ایچون یاخود صدر ایچون جنابتی حالنده طواف ایلسه انک اوزرینه
دم لازم اولور اکرسنت ایسه ده شروع ایله واجب اولور (وکذا لوطاف للرکن محدثا اوترک طواف الصدر او اربعة
منه اودون اربعة من الرکن اوافاض من عرفة قبل الامام اوترک السعی اوالوقوف بمزدلفة او رمی الجمار کلها
اورمی یوم اورمی جمرة العقبة یوم النحر اواکثره) اکر رکنی یعنی طواف زیارتی آبدستسز طواف اتسه یاخود
طواف صدری ترک ایلسه یاخود طواف صدردن دردنی ترک ایلسه رکندن درتدن اشاغی طوافی ترک اتسه
بوندن نقصان ازدر دم ایله جبر اولنور یاخود عرفه دن امامدن مقدم رجوع ایلسه ویاخود بین الصفا والمروه
سعی ترک ایلسه ویاخود مزدلفه ده وقوفی ترک ایلسه ویاخود رمی جمارک کلیسنی ترک ایلسه ویاخود برکونک
رمیینی ترک ایلسه یاخود جمرهٔ عقبه نک رمینک اکثرینی ترک ایلسه ینه دم لازم اولور (ولوطاف للقدوم اوالصدر
محدثا فعلیه صدقة) واکر طواف قدومی وطواف صدری آبدستسز ایلسه اول کمسنه نک اوزرینه
صدقه لازم اولور زیرا طواف صدر واجبدر کرچه طواف قدوم سنتدر لکن شروع ایله واجب اولور (وکذا لوترک
دون اربعة من الصدر اورمی احدی الجمار الثلاث) اکر طواف صدردن درتدن اشاغه سنی ترک ایلسه یاخود جمار
ثلاثک برینک رمیینی ترک ایلسه ینه انک اوزرینه صدقه واردر (ولوترک طواف الرکن او اربعة منه بقی محرما ابدا
حتی یطوفها) واکر طواف رکنی ترک ایلسه یاخود طواف رکندن درت شوطنی ترک ایلسه احرامده ابدی قالور
حتی طواف رکنی ایلمینجه احرامدن چیقمز ونسادخی کندویه حرام اولور (وان طاف جنبا فعلیه بدنة) واکر
طواف رکنی جنابت ایله طواف ایلسه اول کمسنه نک اوزرینه بدنه لازم اولور زیرا جنابت ایله اولان نقصان
حدث ایله نقصاندن اعظمدر اول تقدیرجه نقصان اعظمی جبر ایچون بدنه لازم اولور (والافضل ان یعیده
مادام بمکة ویسقط الدم) افضل اولان طوافی اعاده ایلمکدر مادام که مکه ده در اعاده ایلدکده دم ساقط اولور (ولو
طاف للصدر طاهرا فی اخر ایام التشریق بعد ما طاف للرکن محدثا فعلیه دم ولو کان بعد ما طاف للرکن له جنبا
فدمان وعندهما دم فقط ایضا) طواف رکنی محدثا طواف ایتدکدنصکره ایام تشریقک آخرنده طواف صدری
طاهرا طواف ایلسه انک اوزرینه دم لازم اولور واکر طواف رکنی جنبا طواف ایتدکدنصکره طواف صدری
جنبا طواف اتسه ایکی دم لازم اولور ابوحنیفه قتنده واما مین قتنده انجق بردم لازم اولور کیرو کچنلین
(وان طاف لعمرته وسعی محدثا یعیدهما) واکر عمره یی طواف ایدوب وسعی آبدستسز ایلسه طواف وسعیی

اعاده ایلر (فان رجع الی اهله ولم یعدهما فعلیه دم) واکر اول طائف وساعی محدث اهلنه رجوع ایدوب طواف
وسعیی اعاده ایتمسه انک اوزرینه دم لازم وواجب اولور (ولاشیء لواعاد الطواف فقط هو الصحیح) اکر انجق
طوافی اعاده ایدرسه برشیء لازم کلمز صحیح اولان بودر اما بعض مشایخ اکر سعیی اعاده ایتمزایسه اوزرینه دم لازم
اولور دیمشلر هو الصحیح قولی انلرک قولندن احترازدر (وان جامع المحرم فی احد السبیلین قبل الوقوف بعرفة
ولوناسیا فسد حجه ویمضی فیه ویقضیه وعلیه دم) واکر محرم عرفه یه وقوفدن مقدم احد سبیلیندن برنده جماع
اتسه اکر ناسیا دخی اولورسه ده حجی فاسد اولور اما حجی فاسد اولدقدنصکره فراغت ایلمز افعال حجی سائر حجاج
کبی ادا ایدوب سنهٔ آتیه ده قضا ایدر واوزرینه دم لازم اولور حتی برکمسنه خاتونی ایله محرم ایکن جماع اتسه
نه لازم کلور نبی علیه السلامدن سؤال اولندقده (یریقان دما ویمضیان فی حجتها وعلیهما الحج من قابل)
بیورمشلردر (ولیس علیه ان یفترق عن زوجته فی القضاء) فاسد اولان حجک قضاسنده اول کمسنه نک اوزرینه
زوجندن مفارقت ایتمک یوقدر زفر ومالک وشافعی دیرلر که قضاده اول کمسنه یه زوجندن مفارقت واردر زیرا
اصحاب رضوان الله علیهم اجمعین افتراقی واجب قیلدیلر امام مالکک قولی منزللرندن چیقدقلرنده مفارقت
ایده لر وامام شافعینک قولی اجتماع ایتدکلری مکانه کلدکلرنده مفارقت ایده لر وامام زفرک قولی محرم اولدقلری
حالده مفارقت ایلیه لردیو هر بری بر مذهبه ذاهب اولمشدر ائمهٔ حنفیه ایچون دلیل افتراق اداء نسکده کادر
قضاده دخی لازم که انجق قضانی حالیدر اویله اولسه ادا ایله عودتک ماببینی جامع اولان نکاحدر اول ایسه
قائمدر بوتقدیرجه قبل الاحرام وبعد الاحرام افتراقک معناسی یوقدر معا اولملری تذکره باعث اولور که لذة
یسیره ایله بوقدر مشقت عظیمه چکدلک دیوندامت وتحرزلری دخی زیاده اولور معنای افتراق صحیح دکلدر
خصوصا حالت صوم وحالت حیضده فراشدن منع اولنمز صحابه دن منقول اولان افتراق ایدوب واستحباب
اوزرینه محمول اوله بوخسه ایجاب اوزرینه محمول اولمیه (وان جامع بعد الوقوف قبل الحلق لا یفسد وعلیه بدنة)
واکر وقوفدنصکره تراشدن اول جماع اتسه حجی فاسد اولمز اول کمسنه نک اوزرینه بدنه لازم اولور شافعی دیرکه
فاسد اولور زیرا حجین مفسد عبادتک آخرنده بولنسه عبادتک اول واخرینی دخی افساد ایدر صوم کبی بزم ایچون
دلیل پیغمبر علیه السلامک (من وقف بعرفة فقد تم حجه) قول شریفیدر اما اکر جماعی مرارا ایلسه اول ایچون
بربدنه وصکره اولان جماعلرک هربریسی ایچون برر شاة لازمدر بزم قتمزده اما امام شافعی رحمه الله قتنده جمله سنه
بر جزا لازمدر زیرا جنس واحددر تداخل ایلمشدر بزدیرز که جزا علی حسب الجنایاتدر جماع اول جنایت
کامله در احرامه مصادف اولدیغی ایچون اول اجلدن بدنه اولندی (ولو بعد الحلق قبل طواف الزیارة فعلیه دم)
واکر تراشدنصکره طواف وزیارتدن اول جماع ایدرسه انک اوزرینه دم لازم اولور حق نساده احرامنک بقاسی
ایچون شاة ایله اکتفا اولندی زیرا جنایت دخی خفیفدر (وکذا لوقبل اولمس بشهوة وان لم ینزل) اکر خاتونی
تقبیل ایلسه یاخود شهوت ایله لمس ایلسه انزال اولمزایسه ده ینه دم لازم اولور (وکذا لوجامع فی عمرته قبل
طواف الاکثر فسدت وقضاها) اکر برکمسنه عمره ده ایکن اکثر اشواطی طوافدن اول جماع ایلسه وعمره سی فاسد
اولسه وقضا اتسه ینه دم لازم اولور (وان کان الجماع بعد طواف الاکثر لزم الدم ولا یفسد) واکر جماع اکثر اشواطی
طوافدنصکره واقع اولسه دم لازم اولور وعمره سی فاسد اولمز اکثر عمره اشواط وقوف منزله سنه در زیرا اکثرده
حکم کل واردر (ولاشیء علیه ان انزل بنظر ولوالی فرج) محرم اولان اکر نظر ایله انزال اولسه انک اوزرینه برشیء
یوقدر اکر انزالی فرجه نظر ایله دخی اولورسه (وان اخر الحلق اوطواف الزیارة عن ایام النحر فعلیه دم) واکر تراش
اولمغی ایام نحردن تأخیر یاخود طواف زیارتی تأخیر ایلسه انک اوزرینه دم لازم اولور (خلافا لهما) امامین
خلاف ایدوب قضاء مافات اولدقدنصکره برشیء لازم دکلدر دم فوت اولان افعال جبر ایچوندر بونده
ایسه قضا اولدی قضا اولدقدنصکره برشیء لازم کلمز (وکذا الخلاف لواخر الرمی اوقدم نسکا علی نسک هو قبله)
وخلاف ینه بویلجه در یعنی دم لازم اولور اکر رمی تأخیر اتسه یاخود برنسکی برنسک اوزرینه تقدیم ایلسه که
اول تأخیر اولنان نسک تقدیم اولناندن مقدم ایدی زیرا پیغمبر علیه السلامک (من قدم نسکا علی نسک
فعلیه دم) حدیث شریفی تقدیم وتأخیرده لزوم دمه دلیل قویدر (وان حلق فی غیر الحرم لحج اوعمرة فعلیه دم
خلافا لابی یوسف) واکر حرمدن غیریده حج ایچون یاخود عمره ایچون تراش اولسه اول کمسنه نک اوزرینه

دم لازم اولور ابو یوسف بونك خلافنجه در وامام یوسفك دلیلی بودر که تراش حرمه مخصوص دکلدر زیرا نبی علیه
السلام واصحابی حدیبیه ده احصار اولنوب وانده تراش اولدیلر حدیبیه خود حرم دکلدر ایمدی حرمدن غیریده
تراش اولمق ایچون دم لازم دکلدر ابو حنیفه وامام محمد ایچون دلیل بودر که وقتا که تراش محلل اولدی ایسه آخر
صلاتده اولان سلام کبی اولمشدر چون تراش نسك اولدی ایسه حرمه مختص اولور ذبح کبی وحدیبیه نك
بعضی حرمدر جائزدر که پیغمبر علیه السلام حرام اولان محلده تراش اوله لر حاصل کلام تراش ابو حنیفه
قتنده زمان ایله موقت اولور که یوم نحردر ومکان ایله موقت اولور که حرمدر وابو یوسف قتنده بریسی ایله
موقت اولمز وامام محمد قتنده انجق مکان ایله موقت اولور وزفر قتنده انجق زمان ایله موقتدر (فلو عاد المعتمر
بعد خروجه فقصر فلا دم اجماعا) پس اکر معتمر حرمدن خروجندنصکره عودت اتسه وتقصیر اتسه اجماعا
انك اوزرینه دم لازم کلمز زیرا مکانتده اولمشدر جائز ولازم دکلدر اما بو فعلی حجاج اشلسه اندن دم تأخیر ساقط
اولمز ابو حنیفه قتنده (ولو حلق القارن قبل الذبح لزمه دمان) واکر قارن ذبحدن مقدم تراش اولسه اکا ایکی
دم لازم اولور ابو حنیفه قتنده بری قران ایچون وبری ذبحی تراشدن تأخیر ایتدیکیچون (وعندهما دم) امامین
قتنده بر دم لازم اولور زیرا تأخیر ایچون انلر قتنده دم لازم دکلدر (والدم حیث ذکر شاة تجزی فی الاضحیة
والصدقة ما یجزی فی الفطر) هر موضعده که دم ذکر اولندی مراد شول قیوندر که قربان اولمغه کفایت
ایده جك مقداری شیدر که بغدایدن نصف صاعدر وجمیع مواضعده دینلمش ایدی لکن ایکی موضعده دکل
بری جنبا طواف زیارتدر وبری دخی عرفه ده وقوفدنصکره جماعدر بونلرده شاه دکلدر بدنه در (فصل) ان قتل
محرم صیدا او دل علیه من قتله فعلیه الجزاء) اکر محرم صید بری قتل اتسه یاخود صیدك اوزرینه قتل ایدن
کمسنه یی دلالت ایلسه اول دلالت ایدن محرمك اوزرینه جزا لازم اولور حق سبحانه وتعالینك (ولا تقتلوا
الصید وانتم حرم ومن قتله منکم متعمدا فجزاء مثل ما قتل من النعم) قول شریفی موجبنجه قاتل اوزرینه
جزا لازمدر اما دلالت ایله جزانك لزومی استحسانادر قیاس بو ایدی که دلالت ایدن کمسنه نك اوزرینه جزا لازم
کلمیه حتی شافعی جزا اولمسنی اخذ ایدر زیرا جزا قتل صیده نص ایله تعلق ایلمشدر دلالت ایسه معنیء قتل
دکلدر زیرا قتل قاتلدن مقتوله متصل بر فعلدر دلالتده ایسه اتصال فعل یوقدر شول شیء که نص ایله ثابت اولمیه
انی نص ایله ثابت اولان معناسنه اثبات ایلمك جائز دکلدر بزم ایچون دلیل پیغمبر علیه السلامك
(هل اشرتم هل اعنتم هل دللتم) قول شریفیدر پس ایمدی دلالت واشارت واعانت محظورات احرامدن
قلندی اول تقدیرجه محظورات احرامی ارتکاب موجب جزادر (وهو قیمة الصید بتقویم عدلین فی موضع قتله)
اول جزا صیدك قیمتیدر موضع قتلده ایکی عادلك تقویمی ایله یعنی بهاسی تقدیرا تثمینله اکر اول موضعده قیمتی
اولورسه (او فی اقرب موضع منه ان لم یکن له فیه قیمة) ویاخود قتل ایلدیکی موضعه قریب یرده ایکی عادلك
تقویمی ایله اولان قیمتیدر اکر موضع قتلده قیمتی یوغیسه (ثم ان شاء) اندنصکره مقومینك تقویمی ایله قیمتی معلوم
اولدقدنصکره قاتل دیلرسه (اشتری بها هدیا ان بلغت فذبحه بالحرم) تقویم اولنان صیدك قیمتی ایله هدی اشترا ایدر
وحرمده ذبح ایلیه اکر قیمت هدی بهاسنه ایرشورسه (وان شاء اشتری بها طعاما فتصدق به علی کل فقیر نصف
صاع من بر او صاع من تمر او شعیر لا اقل) وقاتل صیدا کر دیلرسه اول تقویم اولنان قیمت ایله طعام اشترا ایده
واول طعامدن هر فقیره بغدایدن نصف صاع یاخود خرمادن بر صاع واربه دن بر صاع تصدق ایده وبو ذکر اولناندن
اقل تصدق ایتمیه (وان شاء صام عن طعام کل فقیر یوما فان فضل اقل من طعام فقیر تصدق به او صام عنه یوما
کاملا) واکر دیلرسه هر فقیرك طعامی ایچون برکون صائم اوله اکر فقیرك طعامندن اقل باقی قالورسه اول باقی
قلانی تصدق ایلیه یاخود اول باقی قلاندن ایچون بر یوم کامل صائم اوله (وعند محمد الجزاء نظیر الصید فی الجثة
فی ماله نظیر) وامام محمد قتنده جزا جثه ده صیدك نظیریدر شول صیدده که انك نظیری اوله زیرا حق سبحانه وتعالینك
(فجزاء مثل ما قتل من النعم) قول شریفی مثل لازم ایدوکنه دلیلدر تقدیر کلام فعلیه جزاء من النعم مثل المقتول
دیمکدر وحقیقت عمل متعذر اولدقده در نظیر اولان صورة ومعنیء مثلدر اما قیمت صورة اولمیوب انجق معنی
مثلدر (ففی الظبی شاة وفی الضبع شاة وفی الارنب عناق وفی الیربوع جفرة) پس ایمدی قتل ظبیده جزاء بر قیوندر
وقتل ضبعده دخی جزاء بر قیوندر زیرا نبی علیه السلام الضبع صید وفیه شاة بیورمشلردر وطوشانی قتل ایتمه ده

جزاء

جزاء عناقدر یعنی فتح عین ایله اوغلاقدر دیشیسیدر وبو صیچانك قتلنده جزاء فتح جیم ایله وفا ایله اولان جفره در
یعنی درت ایلق اوغلاقدر (وفی النعامة بدنة) دوه قوشنك قتلنده جزاء بدنه در (وفی الحمار الوحشی بقرة) وحمار
وحشی قتلنده جزا اوکوزدر (وما لا نظیر له فکقولهما) وشول شیئده نظیر اولمیه ابو حنیفه وابو یوسف
قولی کبیدر اولزمان ایکی عادلك تقویمی ایله قیمتیدر کوکرجین وسرچه دخی بونلره بکزر حیوانات کبی
(والعامد والناسی والعائد والمبتدی فی ذلك سواء) قصدا صیدی قتل ایدن وناسیا قتل ایدن وبردفعه قتل ایدوب
جزا ویردکدنصکره ینه قتل ایدن وابتداء قتل ایدن برابردر (فان جرح الصید او قطع عضوه او نتف شعره ضمن
ما نقص من قیمته) واکر محرم بر صیدی مجروح اتسه یاخود صیدك بر عضوینی قطع ایلسه یاخود قیلنی یولسه
قیمتندن نقص شیء ضامن اولور بعضی که اعتبار اولنمغله نته کیم حقوق عباددن برکمسنه بر رجلك کای مالنی
اتلاف اتسه کایسنی ضامن اولور بعضی اتلاف ایدرسه ینه بعضی ضامن اولور (وان نتف ریشه او قطع قوائمه
فخرج عن حیز الامتناع فعلیه قیمته کاملا) واکر صیدك قنادینی یولسه یاخود ایاقلرینی قطع ایلسه واول صید
حیز امتناعدن چیقسه یعنی کندوینی صیاددن منعه یاخود طیرانه یاخود یوریمکه قادر اولمسه اول کمسنه نك
اوزرینه کاملا قیمتی لازم اولور زیرا اول صیددن امن فوت اولمشدر آلت امتناع فوت اولمغله اول تقدیرجه
جزاء کامل اولور (وان حلبه فقیمة جزائه لبنه وان کسر بیضه فقیمة البیض) اکر محرم صیدی صاغسه اکا جزاء
سودینك قیمتیدر واکر بیضه سنی کسر ایلسه اکا جزا بیضه نك قیمتیدر (وان خرج من البیض فرخ میت فقیمة
الفرخ) واکر کسر بیضه ایتدکده بیضه دن میته یاوری چیقارسه اکا جزا یاورینك حیا قیمتیدر استحسانا قیاس
بو ایدیکه جزاء قیمت بیض اولوب فرخ اولمیه اما وجه استحسان بودر که بیضه محل خروج فرخ حیدر اصل ایله
تمسك واجبدر حتی خلافی ظهور ایده کسر بیضه ایسه موت فرخه سببدر وقتندن اول حاصل اولسه چونکه
کسردنصکره موت ظاهر اولدی اول کسره مضاف اولنور احتیاطا وینه بو مسئله کبیدر بر ظبیه نك قارننه
ضرب اتسه بر میت جنین براقسه اندنصکره کندیسی اولسه کندینك وجنینك قیمتی لازم اولور زیرا ضرب
ایکیسنك موتنه سببدر اما انسان بونك خلافنجه در برکمسنه بر خاتونك قرننه ضرب اتسه جنین دوشوب
کندی دخی فوت اولسه انجق اصلك ضمانی لازم کلور زیرا جنین من وجه جزءدر من وجه نفسدر عبادك ضمانی
احتیاط اوزره بنا اولنمدی پس بو تقدیرجه شك ایله واجب اولمز صیدك جزئی احتیاط اوزره مبنیدر شبهه نفس
ترجیح اولنوب جزء واجب اولدی (ولا شیء بقتل غراب وحدأة وذئب وحیة وعقرب وفارة وکلب عقور
وبعوض ونمل وبرغوث وقراد وسلحفاة) قارغه وچایلاق وقورد ویلان وعقرب وصیچان وکلب عقور وسوری
سکك وقارنجه وپیره وکنه وقاپلو بغه یی قتل ایله قاتله برشیء لازم کلمز حدأه چایلاقدر (وان قتل قملة او جرادة
تصدق بما شاء وتمرة خیر من جرادة) واکر محرم بر قمله یعنی کهله یاخود چکرکه یی قتل ایلسه جزا ایچون دیلدیکی
شیء تصدق ایده وبر تمره خیرلودر بر جراده دن بما شاء ایله مراد طعامدن براوج شیئدر بروایکی واوج ودرت کهله
قتل اولنجق هر برینه براوچ طعام اولیجق نصف صاعه قریب اولور کهله بدندن متولددر هر بریسی ازاله اولنمغله
بدنه کثرت ارتفاع حاصل اولمش اولور وجراده صید بردندر واخذی انواع خیل ایله ممکن اولور اول تقدیرجه جزا
لازم اولور وتمرة خیر من جرادة عمر رضی الله عنهك قول ایدر بونك قصه سی بودر که اهل حمص محرم ایکن چوق
چکرکه یه راست کلوب قتل ایتمشلردر هر بر جراده نك مقابله سنده بر درهم تصدق ایدرلردی عمر رضی الله عنه
اهل حمصه خطاب ایدوب بن خلف ایدرسکه سزلك اقچه کز چوقدر ایمدی (تمرة خیر من جرادة) بیورمشلردر
بو حساب اوزره بر جراد مقابله سنده بر تمره جزا اولمق جائزدر (ولا یتجاوز شاة فی قتل السبع وان صال فلا شیء
بقتله) شاتی تجاوز ایلمز قتل سبعده واکر سبع حمله اتسه قتلی ایله محرمه برشیء لازم کلمز یعنی برنجی حیوانلرده
انجق قیون اولور زیاده اولمز (وان اضطر المحرم الی قتل الصید فقتله فعلیه الجزاء) واکر محرم قتل صیده مضطر
اولسه یعنی حالت مخمصه یه وارسه وصیدی قتل ایلسه انك اوزرینه جزا لازم اولور (وللمحرم ذبح شاة وبقرة
وبعیر ودجاج وبط اهلی) ومحرم ایچون قیون واوکوز ودوه وطاوق وقاز بوغازلق واردر (وصید سمك) ومحرم
ایچون بالق صیدا ایتمك واردر حق سبحانه وتعالینك (احل لکم صید البحر) قول شریفی سمك حلال اولدیغنه
دلیل کافیدر (وعلیه الجزاء بذبح حمام مسرول او ظبی مستأنس) حمام مسرولی ذبح ایله محرم اوزرینه جزا

لازم اولور یاخود ظبی مستأنس ذبح ایله جزا لازم اولور (ولو ذبح صیدا فهو میتة ولو اکل منه فعلیه قیمة ما اکل
مع الجزاء) واکر محرم صیدی ذبح ایلسه مذبوح اولان میته در کرچه ذبح فعل مشروعدر لکن محرمه فعل
حرامدر ذبیحه سی مجوسی ذبیحه سی کبی اولور اکر اول ذبیحه دن اکل اتسه جزا ایله اکل ایلدیکی مقدارینک
قیمتی لازم اولور واما مین قتنده اکل ایلدیکی مقدارینک قیمتی لازم کلمز اما امام تمرتاشی دیمشدرکه اکر محرم ذابح
ادا ایتدکدنصکره اکل ایلدیسه اکل ایلدیکنک قیمتی واجب اولور واکر جزاینی ادا ایتمزدن مقدم اکل ایلدیسه
جزا لازم کلمز اکل ایتدیکی شیئک قیمتی جزایه تداخل ایدر (بخلاف محرم آخر اکل منه) ومحرم اخر اول
میته دن اکل اتسه بوکا مخالفدر برشئ لازم کلمز اتفاقا (ویحل للمحرم لحم صید صاده حلال وذبحه ان لم یدله علیه
ولا امره بصیده ولا اعانه) ومحرمه حلال اولور محرم اولمیان کمسنه نک صید ایدوب ذبح ایتدیکی صیدک لحمی اکر
صید اوزرینه دلالت وصیدی ایچون امر ومعاونت ایلمدی ایسه طلحه رضی الله عنهک روایتنده لحم صید محرم
حقنده نیجه دردیو مابینزده مذاکره ایدوب نبی علیه السلامک حجرۀ مطهره لرنده قائم ایدیلر صوتمزی استماع
بیوروب سویلشدیککز نه دردیو سؤال بیوردقلرنده کلامزی اعاده ایلدک لا بأس به بیورمشلردر (ومن دخل
الحرم وفی یده صید فعلیه ارساله فان باعه رد البیع ان کان باقیا وان فات لزمه الجزاء) وشول کمسنه که حرمه
داخل اولوب الندہ طشره دن کتورمش برصید اولسه اول کمسنه نک اوزرینه لازمدرکه اول صیدی ارسال یعنی
اطلاق ایده واکر اول صیدی بیع اتسه بیعی رد اولنور اکر عینی باقی ایسه اکر عینی باقی اولمیوب الندن کتمش
ایسه اول کمسه یه جزا لازم اولور شافعی دیرکه حق شرع عبدک ملکندن ظاهر اولمز عبدک اکا حاجتی
اولدیغیچون شول اشجار کبی که انی انسان دیکمشدر حرمت حرم اول اشجارده لازم اولمز بزم ایچون وقتا که
صید ایله حرمه داخل اولدی ترک تعرض واجب اولدی حرم ایچون یاخود حرمه دخول ایله اول صید حرمدن
اولمش اولور پس بو تقدیرجه صید امنه مستحق اولور لا ینفر صیدها طویلی موجبجه (ومن احرم وفی بیته
او فی قفصه صید لا یلزم ارساله) وشول کمسنه که احرامه کیره حال بوکه اونده یاخود قفصنده صید اولسه ارسالی
یعنی اطلاقی لازم اولمز زیرا اصحاب رضوان الله تعالی علیهم اجمعین محرم اولورلردی واولرنده صیدلری وارایدی
صقر وشاهین وغزال کبی (وان اخذ صیدا ثم احرم فارسله احد ضمن المرسل بخلاف ما اذا اخذه محرم)
واکر محرم اولمیان کمسنه برصید اخذ ایدوب بعده محرم اولسه واول صیدی برکمسنه ارسال یعنی اطلاق ایلسه
اول کمسنه اول صیدی ضامن اولور اما محرم ایکن صید ایدنک صیدنی اطلاق بو ذکر اولنانک خلافنجه در زیرا
محرم ایکن صید ایدن صیده مالک اولمشدر وارسال اولنان صیدانک ملکی دکلدرکه ضمان لازم کله (فان قتل
ما اخذه المحرم محرم اخر ضمنا) واکر محرمک اخذ ایتدیکی صیدی محرم آخر قتل ایلسه ایکیسی دخی ضامن اولور
یعنی ایکیسی دخی جزا ویررلر اولکی اخذه امین اولان صید ایلدیکیچون ضامن اولدی قاتل ایسه اخذلک
تعرضنی مقرر ایتمش اولدی مقرر ایسه حق تضمینده قبل الدخول طلاقه شهادت ایدوب بنه رجوع ایدن
کمسنه لرک شهادتی کبی تضمین اولنور زیرا اول شاهدلر شهادتلری ایله شرف سقوطده اولان شیئی تقریر ایلدکلری
سببیله شاهدلره تضمین لازم کلور مثلا زوجه رضاعی ایله زوجک اوغلی خاتون مزبوری تقبیل اتسه اول ساعت
فرقت واقع اولور فرقت ایسه قبل الدخول فسخ معناسنه در وجنایت مرأه طرفندن اولمغله زوج ایچون مهر
ویرمک لازم کلمزدی وشرف سقوط دیدیکی عدم مهر ایدی شاهدلر ایسه طلاقه شهادت ایتمکله نصف مهر
لازم کلدی بنه شاهدلر رجوع ایتمکله زوج ایچون لازم کلان نصف مهری کندیلر تضمین ایدرلر (ورجع آخذه
علی قاتله) واخذ محرم ضامن اولدیغی جزا ایله قاتل اوزرینه رجوع ایدر یعنی تضمین ایتدیرر امام زفر دیرکه
اخذ قاتل اوزرینه رجوع ایده مز زیرا کندی صنعی ایله مؤاخذه در (وان قتل الحلال صید الحرم فعلیه قیمته)
اکر حلال صید حرمی قتل اتسه اول قاتلک اوزرینه قیمتی لازمدر (وان حلبه فقیمة لبنه) واکر صید حرمک سودینی
صاغسه سودک بهاسی لازم اولور (ومن قطع حشیش الحرم او شجره غیر منبت ولا مما ینبته الناس ضمن قیمته)
وشول کمسنه که حشیش حرمی یاخود شجرینی قطع ایلسه اول شجرکه دیکلمش اولمسه وانسان دیکه کلدیکی
شجردن دخی اولمیه اول قطع اولنان شیئک قیمتنی ضامن اولور معلوم اوله که شجر حرم درت نوعدر اوچ نوعنک
قطعی وانکله انتفاع جائز وحلال اولور اما بر نوعنک قطعی وانکله انتفاع بلا جزاء حرامدر اما حلال اولان اوچ

نوعک

نوعک بری شول شیدرکه اول شجری انسان دیکمش اوله اولدخی عادتا دیکدیکی جنسندن اوله (ایکنجیسی)
شول شجردرکه انی انسان دیکمش اوله اولدخی عادتا انسان دیکدیکی جنسندن اولمیه (اوچنجیسی) اول
شجردرکه بنفسه بتمش اوله لکن عادتا انسان دیکه کلدیکی جنسندن اوله بونلرک قطعی بونلرله انتفاع حلالدر (اما
دردنجیسی) بنفسه بتمش اوله لکن عادتا انسان انی دیکه کلمش اولمیه انک قطعی وانکله انتفاع بلا جزا حرامدر زیرا
نبی علیه السلام الا لا یختلی خلاها قول شریفی ایله نهی بیورمشلردر الخلاء النبات الرطبة اختلاء الکلاء قطع
النبات یقال خلی الفلات ای قطع نبات الارض العضد القطع الشوک النبت (الا ما جف) الامکرکه قورومش اوله
اول زمان قطع اولنسه برشئ لازم اولمز (والتصدق له متعین فی هذه الاربعة ولا یجزئ الصوم تصدق شول درتده
اکا متعیندر صوم کفایت ایلمز درتدن مراد بری ذبح صید وبری صاغمق وبری حشیش حرمی قطعدر وبری
شجر حرمی قطعدر اما بو جنایتلرده صدقه متعین اولوب صومی کافی اولمسنه علت بودرکه ذکر اولنان درت
فعلک حرمتی حرم سببیله دکلدر پس ضمان محلدن اولوب جزاء افعالدن اولمدی صوم ایسه قرنه در فعل محرم
ایچون جزا اولمغه صالحدر بو تقدیرجه بو ضمان محل اعتباری ایله اولیجق ضمان اموال شبیه اولوب بر فعلده صوم
کافی اولمدی (وحرم رعی حشیشه وقطعه الا الاذخر) وحرمک حشیشنی اوتلاتمق وقطع ایتمک حرامدر الا اذخر
دیدکلری اوتی قطع ایتمک واوتلاتمق حرام دکلدر ابو یوسف حشیش حرم رعی اولنمق لا باسدر دیر زیرا بونده
ضرورت واردر ابو حنیفه ایله امام محمدک دلیلی نبی علیه السلامک (لا یختلی خلاها) قول شریفیدر ضرورت اول
برده اعتبار اولنور که خلافنه نص اولمیه بونده ایسه لا یختلی خلاها قول شریفی واردر ضرورة اول اعتبار اولنمز
زیرا خلدن حشیش نقلی خود ممکندر وبو استثناء تلقیندر دیمشلر روایت اولندی وقتا که پیغمبر علیه السلام
(لا یختلی خلاها ولا یعضد شوکها) بیوردقده عباس رضی الله عنه الا الاذخر یا رسول الله زیرا بز اذخری قبرلریمز
واولریمزه قورز دیدکده نبی علیه السلام دخی الا الاذخر بیورمشلردر بونک تأویلی بودرکه نبی علیه السلام بو لفظی
استثنا ایتمکه قصد ایلدی لکن عباس رضی الله عنه سبقت ایلدی یاخود حق سبحانه وتعالی اول وقتده عباسک
مشیتنه رخصت ویرمک ایچون وحی ایتمش اوله (وکل ما علی المفرد به دم فعلی القارن به دمان) وهر جنایتکه مفرد
بالحج اولان کمسنه نک اوزرینه اوله اول جنایت سببیله قارن اوزرینه ایکی دم لازم اولور بر دم حج ایچون وبر دم
عمره ایچون (الا ان یجاوز المیقات غیر محرم) الامکرکه میقاتی محرم اولمدیغی حالده تجاوز ایده عمره وحج ایچون
دم واحد لازم اولور زیرا جنایت بردر جزا دخی بر اولور که حق میقاتی قضادر امام زفر دیرکه هر احرام ایچون بر دم
لازمدر سائر محظوراتده اولدیغی کبی بزم ایچون دلیل میقاتده محرم بر احرامه مستحقدر برکمسنه عمره ایچون
میقاتده احرام کیسه جائز اولور واوزرینه برشئ لازم کلمز حال بوکه قارنده واجب واحدی تأخیر ایله جزاء واحد
لازم کلور (وان قتل محرمان صیدا فعلی کل واحد منهما جزاء کامل) واکر ایکی محرم برصیدی قتل اتسه لر
هر بریسنک اوزرینه جزاء کامل لازم کلور بونک هر بریسی شرکت ایله برجنایته جانی اولمشدر بو جنایت خود
دلالت جنایتدن مفقوددر اول تقدیرجه هر برینه جنایت کامله لازم اولور (وان قتل حلالان صید الحرم
فعلیهما جزاء واحد) واکر ایکی حلال یعنی محرم اولمین ایکی آدم حرم صیدنی قتل اتسه لر اول ایکی کمسنه نک
اوزرینه بر جزا لازم اولور زیرا بو جزا جنایت ایچون دکلدر بلکه صیدک قیمتی ضمانیدر وبو جزا محل اوزرینه دلالت
ایلمشدر وبو محل اتحادی ایله متحد اولدی نته کیم ایکی کمسنه بر آدمی خطاء قتل ایلسه لر ایکیسنه بر دم لازم
اولور والکن هر برینه مستقل کفارت لازمدر (ویبطل بیع المحرم الصید وشراؤه) ومحرمک صید حرمی بیع ایتمسی
واشترا ایلمسی باطل اولور اکر حیا بیع اولنورسه امین اولان صیده تعرض ایتمش اولور واکر بعد القتل بیع ایدرسه
میته ایتمش اولور علی کلا التقدیرین بیعی باطل اولور (ومن اخرج ظبیة الحرم فولدت وماتا ضمنهما) شول
کمسنه که ظبیۀ حرمی حرمدن اخراج ایتسه وطوغرسه وفوت اولسه ظبیه یی وولدینی ضامن اولور زیرا صید
حرمدن اخراج اولندقدنصکره شرعا امنه استحقاقی باقیدر بو اجلدن صیدی امنه رد ایلمک واجبدر وبو صفت
شرعیه درکه اولادنه دخی سرایت ایلدی حریت وکتابت وغیریلرده سرایت ایتدیکی کبی لکن ولد مغصوبه ایله
بو کلامه سؤال وارد اولوب مغصوب اولان شیئک مالکنه ردی واجب اولور بو دخی صفت شرعیه در لکن ولدنه
سرایت ایلمدی زیرا اولید غصب مضمونه دکلدر مثلا برکمسنه بر آدمک قصراغنی غصب ایدوب برقاج

زماندنصكره قصراق طاى طوغرسه وقصراغى صاحبى دعوى ايدوب السه طابى المغه قادردكادربوكا جواب
ويريلوركه صفت شرعيه اولاده اولزمان سرايت ايدركه برمانع اولميه صفت مغصوبيت ايسه مانعدر زيرا
صيد حرمده سبب ضمان ازالهٔ امن ايدى ولدنه دخى بولندى مغصوبده ايسه سبب ضمان يدمالكى ازاله در ولدده
اول سبب بولندى بوتقديرجه اكا قياسا بولندى (وان ادى جزاءها ثم ولدت لا يضمن الولد) واكر اول ظبيه نك
جزاسنى ادا اتسه اندنصكره ولد كتورسه وفوت اولسه ولدى ضامن اولمز زيرا اداجزادنصكره ظبيه ده امن قالمز
وصول خلف وصول اصل كبيدر يعنى فقراء مكه يه قيمت صيد وصول بولمسى صيدك حرمه وصولى كبيدر مثلا
ظبيه حرمه وصول بولوب حرمده ولد كتورسه وفوت اولسه اوزرينه برشئ لازم اولمز

باب مجاوزة الميقات بلا احرام

بوباب بلا احرام ميقاتى تجاوز ايلمك بياننده در (من جاوز الميقات غير محرم ثم احرم لزمه دم) شول كمسنه كه ميقاتى
محرم اولمديغى حالده تجاوز اتسه صكره محرم اولسه اول كمسنه يه بردم لازم اولور منهى عنه اولان شيئى ارتكاب
ايتديكيچون (فان عاد اليه محرما ملبيا سقط الدم) واكر اول كمسنه ميقاته تلبيه ايديجى اولديغى حالده عودت
ايلسه لازم اولان دم ساقط اولور (وعندهما يسقط بعوده محرما وان لم يلب) واماميننقتنده دم ساقط اولور
اول كمسنه نك محرما عودى ايله اكر تلبيه ايتمزسه ده امام زفرديركه اكر تلبيه ايلسون اكر ايلسون اندن دم ساقط
اولمز زيرا انك جنايتى عود ايله رفع اولمز حق ميقات انشأ احرام ايدى مجرد رجوع ايله احرامى انشا ايده مزهمان
عرفاتدن دونوب بعد المغرب وينه عودت ايلين كمسنه كبى اولور بزم ايچون دليل بودركه تارك احرام اولان
كمسنه متروكى وقتنده تدارك ايتمشدر وبوعود ايسه افعال مزبوره يه شروعدن اول متروك اولان شيئى وقتنده
تدارك كفارتى اسقاط ايدر اما افاضه بونك خلافنجه در زيرا بعد الغروب عرفاته رجوعده متروكى تدارك يوقدر
انده ايسه متروك غروب شمسه دكين وقوفدر اول ايسه حاصل اولمدى (وان عاد قبل ان يحرم فاحرم منه سقط)
اكر احرام كيمزدن مقدم عود ايدوب ميقاتدن احرام كيسه اول كمسنه دن دم ساقط اولور بالاتفاق (وكذا لو احرم
بعمرة ثم افسدها وقضاها) وينه ذكر اولنان كبيدر يعنى دم ساقط اولور اكر بركمسنه عمره يه احرام كيسه اندنصكره
عمره يى افساد ايدوب قضا اتسه (وان عاد بعد ما شرع فى الطواف لا يسقط) واكر طوافه شروع ايتدكدنصكره
ميقاته عودت ايلسه لازم اولان دم ساقط اولمز حاصل كلام ميقاتدن بلا احرام تجاوز ايدوب بعده عود ايلمك
اوچ وجه اوزرينه در بريسى بالاتفاق دم ساقط اولمزكه بو مسئله در وبريسى بالاتفاق ساقط اولوركه احرام كيمزدن
مقدم عوددر وبريسى كه سقوط وعدم سقوط ايچون اختلاف اولناندر (وان دخل كوفى البستان لحاجة
فله دخول مكة غير محرم وميقاته البستان) واكر بركوفى بستانى يعنى بستان بنى عامره برحاجت ايچون داخل
اولسه پس اول كمسنه ايچون محرم اولمديغى حالده مكه يه دخول ايلمك واردر وانك ميقاتى بستان بنى عامره در
وبستان بنى عامرك تعظيمى واجب دكلدر اويله اولسه بركمسنه بستان بنى عامره داخل اولسه اهلنه ملحق اولمش
اولور بستان اهل مكه يه بلا احرام داخل اولور (ومن دخل مكة بلا احرام لزمه حج او عمرة) وشول كمسنه كه مكه يه
بلا احرام داخل اولسه اكا حج ياخود عمره لازم اولور (فلو عاد واحرم بحجة الاسلام فى عامه سقط ما لزمه بدخول
مكة ايضا) پس بلا احرام مكه يه داخل اولدقدنصكره ميقاته عودت ايدوب اول سنه ده حجهٔ اسلامه احرام كيسه
دخول مكه سببيله اولان مالزمه يعنى حج وعمره ساقط اولور دم ساقط اولديغى كبى (وان كان بعد عامه لا يسقط)
واكر عود واحرام اول سنه دنصكره اولسه دخول مكه سببيله اولان مالزمه ساقط اولمز وقت حكمكه ذمتنه دين
اولور (وان جاوز مكى او متمتع الحرم غير محرم فهو كمن جاوز الميقات ووقوفه كطوافه) واكر مكى ياخود متمتع
بالاحرام حرمى تجاوز ايلسه پس اول كمسنه ميقاتى كچن كمسنه كبيدر يعنى اوزرينه دم لازم اولور ووقوف مكى
ياخود متمتع ميقاتى احرامسز كچن كمسنه نك طوافى كبيدر دم ساقط اولمز حاصل كلام بركمسنه ميقاتى بلا احرام
تجاوز اتسه وبعد الطواف عود ايدوب ميقاتدن احرام كيسه دم ساقط اولمز اما قبل الطواف ميقاتدن احرام
كيسه دم ساقط اولورا كر بعد الوقوف عود ايدوب احرام كيسه دم ساقط اولمز

باب اضافة الاحرام الى الاحرام

بوباب احرامى احرامه اضافت بياننده در مكى ومكى معناسنده اولان كمسنه لره احرامى احرامه جنايتدر وافاقى

عمره احرامنى حج احرامنه اضافت دخى جنايتدر اما احرام حجى احرام عمره يه اضافت بونك خلافنجه در
(مكى طاف لعمرته شوطا فاحرم بالحج رفضه وعليه دم وقضاء حج وعمرة) برمكى عمره سيچون برشوط طواف
اتسه وتمام ايتمزدن مقدم حجه احرام كيسه اول حجى ترك ايدر اول كمسنه نك اوزرينه دم وحج وعمره نك قضاسى
لازمدر عند ابى حنيفه اما ترك ايلمك مكى يه ايكى احرامى جمع ايلمك منهى عنه اولديغيچوندر اما لزوم دم احرامى
ترك ايلديكيچوندر (فلو اتمهما صح وعليه دم) پس اكر ايكيسنى تمام ايدرسه صحيح اولور حج ايله عمره اوزرينه دم
لازم اولور (ومن احرم بحج ثم باخر يوم النحر) شول كمسنه كه حجه محرم اولسه اندنصكره يوم نحرده حج آخر محرم
اولسه (فان كان قد حلق فى الاول لزمه الثانى ولا دم عليه) پس احرام ثانيدن اولده تراش اولسه اكا احرام
ثانى لازم اولور ودم لازم اولمز (والا لزمه وعليه دم سواء قصر بعد احرامه الثانى اولم يقصر) واكر احرام اول ايچون
تراش اولميوب حج آخر ايچون احرام كيسه اكا سنهٔ آتيه ده حج ثانى لازم اولور وانك اوزرينه دم لازم اولور احرام
ثانيدنصكره كرك تقصير ايلسون كرك ايلسون برابردر ابو حنيفه قتنده دم لازم اولمسى اول كمسنه احرام
اوزرينه تقصير ايله جنايت ايتديكى ايچوندر اكر تقصير ايتمديسه تأخير ايتديكى جنايت اولمغين انكيچون دم
لازم اولور (وعندهما ان لم يقصر فلا دم عليه) واماميننقتنده اكر تقصير ايتمش دكل ايسه انك اوزرينه دم لازم
اولمز احرام اوزرينه جنايت ايلديكيچون تأخير اتسه دم ايجاب ايلمز الا ابو حنيفه قتنده ايجاب ايدر (ومن فرغ
من عمرته الا التقصير فاحرم باخرى لزمه دم) وشول كمسنه كه عمره سندن فارغ اوله يعنى طواف وسعى ايده
اما تراش ياخود قرقسه وبرغيرى عمره يه احرام كيسه اكا دم لازم اولور ايكى عمره احرامنى جمع ايتديكى ايچون
زيرا بو ايكى احرامى جمع مكروهدر وبودمه جبر وكفارة دخى ديمشلردر (ولو احرم افاقى بحج ثم بعمرة لزماه) واكر
افاقى حجه احرام كيسه اكا حج وعمره دخى لازم اولور زيرا افاقى حقنده حج ايله عمره يى جمع ايلمك مشروعدر لكن
عمره يى تأخير ايله سنته مخالفت ايتمش اولوردى (فان وقف بعرفة قبل افعال العمرة فقد رفضها) واكر افعال
عمره دن مقدم عرفه ده واقف اولسه تحقيق اول كمسنه عمره يى ترك ايتمشدر (لا لو توجه ولم يقف) ترك ايتمش
اولمز اكر عرفاته توجه ايلسه وواقف اولميوب حتى رجوع ايدوب اعمال عمره يى ادا ايدوب اندنصكره واقف اولسه
صحيح اولور (فان احرم بها بعد طوافه للحج ندب رفضها ويقضيها وعليه دم) واكر حج ايچون طوافدنصكره عمره يه
احرام كيسه عمره يى ترك ايتمك مندوبدر وعمره يى قضا ايدر واوزرينه دم لازم اولور (فان مضى عليهما صح ولزمه
دم وهو دم جبر فى الصحيح) پس اكر بو ايكيسى اوزرينه كچرسه يعنى افعال عمره يى افعال حج اوزرينه تقديم
ايتمكله كچرسه صحيح اولور وانك اوزرينه دم لازم اولور وبودم جبردر روايت صحيحده (وان اهل الحاج بعمرة
يوم النحر او ايام التشريق لزمته ولزمه رفضها وقضاؤها ودم) اكر حاج يوم نحرده ياخود ايام تشريقده عمره يه
تهليل ايلسه يعنى تلبيه اتسه اكا عمره لازم اولور شروعى صحيح اولديغى ايچون وعمره يى دخى ترك لازم اولور زيرا
حجك ركننى ادا ايتمشدر پس اول كمسنه افعال عمره يى افعال حج اوزرينه بنا ايتمش اولور بو ايامده ايسه عمره كروهدر
وينه قضاء عمره لازم اولور زيرا شروعى ايله كنديه لازم قلمشيدى وترك ايتديكيچون دم لازم اولور (فان مضى
عليها صح وعليه دم) پس اكر عمره اوزرينه كچسه يعنى عمره يه تهليل ايتمش ايدى ترك ايتميوب اول منوال اوزره
اشلسه صحيح اولور واوزرينه دم لازم اولور زيرا احرامده عمره ايله حجى جمع ايلديكى ايچون ياخود بقيهٔ افعال
حجده عمره كتورديكى ايچون دم لازم اولور اكر برسائل سؤال ايدوب براحرامده حج وعمره يى جمع ايتدك ديرايسه
حال بوكه اول كمسنه عمره ايچون محرم اولمدى الا احرام حجك تحللندنصكره وتراش وطواف زيارتدنصكره
اولمشدر بوكا جوابكزندر ديرسه بزديرزكه واجبات حجك يعنى باقى قالمشدركه اول ايام تشريقده رمى جماردر
پس بوتقديرجه ايكيسنى جمع ايتمش اولور واوزرينه دم لازم اولور (ومن فاته الحج فاحرم بحج او عمرة لزمه الرفض
والقضاء والدم) وشول كمسنه كه حجى فوت ايلسه پس اول كمسنه حجه ياخود عمره يه احرام كيسه كيديكى حج ميدر
ياخود عمره ميدر انى ترك ايلمك اكا لازمدر لكن قضا ودم لازمدر مثلا اكر حج ايچون احرام كيمش ايسه حجك ايكى
احرامنى جامع اولمق ايچون ترك ايتمك كركدر وقضاسنك لزومى احرامه شروعنك صحتى ايچوندر ديرمكه لزومى
وقتندن اول ترك متحلل اولديغيچوندر واكر عمره يه براحرام كيمش ايسه افعال عمره ايله انقلاب احرام ايتمدن
متحلل اولور بوتقديرجه ايكى عمره يى جمع ايتمش اولور پس عمره يى ترك ايلمك كركدر واندنصكره قضا وقربان ايليه

باب الاحصار والفوات

بو باب احصار و فوات بياننده در احصار لغتده مطلق منعه ديرلر (حصر والعدو واحصر والمريض) دينلور حق سبحانه وتعالينك (للفقراء الذين احصروا فى سبيل الله) قول شريفنده دخى بو معنايه در وشريعتده وقوف وطوافك منعنه ديرلر اما ايكيسندن برينه قادر اولسه اكا محصر دينلمز (ان احصر المحرم بعدو ومرض اوعدم محرم اوضياع نفقة فله ان يبعث شاة تذبح عنه فى الحرم فى وقت معين ويتحلل بعد ذبحها من غير حلق ولا تقصير خلافا لابى يوسف) اكر محرم عدو ياخود مرض ياخود محرمه خاتون عدم محرم سببيله ياخود نفقه سى ضايع ايتمكله محصر اولسه اول محصر ايچون بر شاة كوندرمك لازمدر حرمده وقت معيننده انكچون ذبح اولنه اول شاتى ذبح ايتدكدنصكره تراش سز وقرقمسز متحلل اوله ابو يوسف ايچون خلاف واردر نته كيم حق سبحانه وتعالينك (فان احصرتم فما استيسر من الهدى) قول شريفى بوكا دليلدر نبى عليه السلام واصحاب كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين عام حديبيه ده عمره يه محرم اولدقلرنده محصر اولوب يعنى مشركين طرفندن ممنوع اولوب مصالحه ايتمشلر ايدى واولزمان نبى عليه السلام بر شاة بعث ايدوب ذبح ايتدكدنصكره متحلل اولوب سنهٔ قابله ده قضا ايتمشلردر (وان كان قارنا يبعث دمين ويجوز ذبحها قبل يوم النحر لا فى الحل) واكر محصر قارن اولسه ايكى دم كوندره واول شاتى يوم نحردن اول ذبح ايدرسه جائزدر اما حلده ذبح ايدرسه جائز اولمز واكر قارن حج ايچون حلال اولمغه بر شاة كوندرسه عمره ايچون اولان احرامى باقى قالمش اولور اول تقديرجه بر شاة ايله ايكى احرامدن چقمق ممكن دكلدر (وعندهما لا يجوز قبل يوم النحر ان كان المحصر محرما بالحج) امامين قتنده يوم نحردن مقدم ذبح جائز دكلدر اكر محصر محرم بالحج اولورسه واما احرام عمره ايله محرم اولورسه زمان ايله موقت اولمز يوم نحردن اول دخى ذبح اولورسه جائز اولور اما احرام حج ايله محرم اولان يوم نحره مختصدر تراش كبى مقدم جائز دكلدر (وعلى المحصر بالحج اذا تحلل قضاء حج وعمرة) حجه محرم اولان محصرك اوزرينه متحلل اولديغى وقتده حج وعمره نك قضاسى واردر ابن عباس وابن عمر رضى الله عنهمادن مرويدركه پيغمبر عليه السلام (من فاته عرفة بليل فقد فاته الحج فليتحلل بعمرة وعليه الحج من قابل) بيورمشلردر وحجك قضاسى شروعنك صحتى ايچوندر عمره نك قضاسى آنده فائت حج معناسى اولديغى ايچوندر فائت حج ايسه افعال عمره ايله متحلل اولور (وعلى المعتمر قضاء عمرة) وعمره يه محرم اولان محصرك اوزرينه عمره نك قضاسى واردر عمره حقنده احصار برزم قتمزده متحققدر لكن امام مالك ديركه عمره موقت دكلدر انك حقنده احصار متحقق اولمز بزم ايچون دليل نبى عليه السلام واصحابى عام حديبيه ده محصر اولديلر حال بوكه جمله سى معتمر ايديلر اوليله اولمحق تحللك مشروعيتى دفع حرج ايچوندر حرج ايسه احرام عمره ده موجوددر چون احصار متحقق اولسه انك اوزرينه قضا لازم اولور حج كبى هرچون كه متحلل اولسه (وعلى القارن حجة وعمرتان) وقران ايچون محرم اولان محصرك اوزرينه هم حج وهم ايكى عمره نك قضاسى واردر اما حجك وبر عمره نك قضاسى فائت حجك اوزرينه لازم اولان حج وعمره ايچوندر اما عمرهٔ ثانيه يه كنديسى قارن اولوب شروع ايتديكى عمره دركه اندن چقمش ايدى انك ايچوندر (فان زال الاحصار بعد بعث الدم وامكنه ادراكه قبل ذبحه) محصر اولان محرم قربانى بعث ايتدكدنصكره چون احصار زائل اولسه واول محرم هديه يى ذبحدن مقدم ايرشمك ممكن اولسه (وامكن ادراك الحج لا يجوز له التحلل) وحجه ايرمك دخى ممكن اولسه اول كمسنه ايچون متحلل اولمق جائز دكلدر زيرا خلف ايله مقصود حاصل اولمزدن مقدم اصله قدرت حاصل اولمشدر متيمم صلاتده صويه ومكفر بالصوم فراغتدن اول عتقه قدرتى اولسه تيمم صوم جائز اولمديغى كبى بو وجهله دخى جائز دكلدر (ولزمه المضى) اول كمسنه يه افعال حج وعمره يى ادا واتمام ايلمك لازمدر (وان امكن ادراك الهدى فقط تحلل وان امكن ادراك الحج فقط جاز التحلل استحسانا) واكر انجق هديه ايرشمك ممكن اولسه اصل كه حج ايدى اكا عاجز اولديغى ايچون متحلل اولور واكر انجق يالكز حجه ايرشمك ممكن اولسه استحسانا تحلل جائزدر قياس بو ايديكه جائز اولميه (ومن منع بمكة عن الركنين) وشول كمسنه كه مكه ده ركنيندن منع اولنسه يعنى طواف ووقوف عرفه دن منع اولنسه (فهو محصر) اول كمسنه محصردر (وان قدر على احدهما فليس بمحصر) واكر ايكى سندن برينه قادر اولسه اول كمسنه محصر دكلدر مثلا طوافه قادر اولوب وقوفه قادر اولمسه اول كشى صبر ايلسون كه حج كندندن فوت اولسون بعده طواف وسعى ايله

متحلل اولسون اما وقوفه قادر اولوب طوافه قادر اولمسه فوت اولمق احتمالى ايله احرام باقيدر طواف ايتمينجه احرامدن متحلل اولمز (ومن فاته الحج بفوات الوقوف بعرفة فليتحلل بافعال العمرة وعليه الحج من قابل) وشول كمسنه كه عرفه ده وقوفك فوتيله انى حج فوت اولسه پس ايمدى اول كمسنه افعال عمره ايله متحلل اولسون سنهٔ آتيه ده انك اوزرينه حج لازمدر يعنى قضاسى لازمدر (ولا دم عليه) واوزرينه دم لازم اولمز زيرا افعال عمره حج اولمز (ولا فوت للعمرة وهى احرام وطواف وسعى) وعمره ايچون فوت يوقدر وبو عمره احرام وطواف وسعيدر واحرام عمره نك شرطيدر وطواف وسعى ركنلردر وعمره سنتدر شافعى ديركه فرضدر نبى عليه السلامك (العمرة فريضة كفريضة الحج) حديث شريفى استدلال ايدر بزم ايچون دليل ابو عيسىٔ ترمذى جامعنده محمد بن اسكندر اسناديله جابردن روايت ايتديكى حديث شريفدركه نبى عليه السلام اواجبة هى ديو عمره دن سؤال اولندقده (لا وان تعتمروا هو افضل) ديو بيورمشلردر وينه ابن عباس حضرتلرندن مرويدركه نبى عليه السلام (الحج جهاد والعمرة تطوع) بيورمشلردر زيرا عمره نسك غيرى ايله موقتدر طواف نفل كبى اول تقديرجه واجبه اولمز اكر برسائل حق سبحانه وتعالينك (واتموا الحج والعمرة لله) قول شريفى دليل ايراد ايدوب بو آيت كريمه ده عمره نك وجوبنه دلالت ايدر برشى يوقدر اتمام خلاف تقصدر اصلده وجوب اولمسنى اقتضا ايدرمى ايتمز زيرا عمره يى نافله يى وصلاة نافله يى اتمام ايدلك ديمك صحيح اولور ياخود اتمام شروعدنصكره اولان شيده استعمال اولنور بزم كلاممز ايسه شروعدن اول اولانده در آيتده ايسه قبل الشروع عمره نك وجوبنه دلالت يوقدر (وتجوز فى كل السنة) سنه نك كليسنده عمره جائز اولور وسلف شهر حجده عمره يى كتورمكده اختلاف ايتمشلردر عمر رضى الله عنه اشهر حجده عمره دن نهى بيوروب وبعد النهى الحج فى الاشهر والعمرة فى غيرها اكمل بحجتكم وعمرتكم بيوررلر ايدى اما صحيح اولان بلا كراهه عمره نك جوازيدر بخارى صحيحنده پيغمبر عليه السلامه اسناد ايله روايت ايتمشدركه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ذى القعده ده درت عمره كتورمشدر بعده حجده كتورديكندن غيرى (وتكره يوم عرفة والنحر وايام التشريق) يوم عرفه ده ويوم نحرده وايام تشريقده عمره مكروه اولور زيرا عائشه رضى الله عنها عمره يى بو ايامده كريه كورمشدر بونلر حج ايچون متعيندر (ويقطع التلبية فيها باول الطواف) وعمره ده اول كمسنه تلبيه يى قطع ايده اول طواف ايله

باب الحج عن الغير

بو باب غير ايچون اولانه حج بياننده در انسان كندى عملنك ثوابنى غيرى ايچون قيلمق اهل سنت وجماعت قتنده جائزدر اول عمل كرك صلاة وصوم وحج وكرك صدقه وقرأن واذكار وغيرى ايلكلردن هر قنغيسى اولورسه اشليوب ثوابنى غيرى يه هبه ايتمك جائزدر وثواب مذكور ميته واصل اولوب منتفع اولور معتزله ديرلركه بونك اصلى يوقدر وميته واصل اولميوب انتفاع دخى ممكن دكلدر حق سبحانه وتعالينك (وأن ليس للانسان الا ما سعى) قول شريفى بوكا دليلدر وعبدده اول قدرت يوقدركه كندى عملنك ثوابنى آخر ايچون قيله كندى نفسنه قيلمغه قدرتى يوقدر فكيف كه آخر ايچون قيله مالك وشافعى ديرلركه بو ثواب عملى آخر ايچون قيلمق انجق صدقه ده وعبادة ماليه ده وحجده در وبونلردن غيرى صلاة وصوم وقراءت قرأن كبى اولان عباداتده جائز دكلدر بيورمشلردر بزم ايچون دليل شول روايت اولنان شيدركه بر كمسنه نبى عليه السلامدن سؤال ايدوب انام وبابام حياتده ايكن بكا غايت ايلك اوزره ايديلر ممكن ميدركه انلرك موتندنصكره بزدخى انلره ايلك ايده لم رسول اكرم صلى الله عليه وسلم انلره ايلك بودركه انلر ايچون نماز قيله سن واورج طوته سن ديو تعليم بيورمشلردر ودارقطنى على رضى الله عنهدن روايت ايدوب نبى عليه السلام بيورمشلردركه بر كمسنه مقابردن مرور ايدوب اون بركره (قل هو الله احد) قراءت ايلسه واجرينى موتايه هبه ايلسه حق سبحانه وتعالى اول امواتك عددى مقدارى اول كمسنه يه اجر احسان ايدر وانس رضى الله عنه پيغمبر عليه السلامدن سؤال ايدوب يارسول الله بز موتامز ايچون صدقه وحج ايدرز ودعا ايدرز بزم انلر حقنده اشلديكمز اعماللرك ثوابى انلره واصل اولورمى ديدكده (نعم انه ليصل ويفرحون به كما يفرح احدكم بالضيف اذا اهدى اليه) ديو جواب بيورمشلردر وابو داود روايت ايتمشدركه نبى عليه السلام ايكى قوچ قربان ايتمشدر بريني كندو نفسيچون وبريني امتى ايچون بو برده تعليمدر وانسان غيرينك عملى ايله منتفع اولديغنه اشارتدر وابن عباس رضى الله عنهدن مرويدركه حق سبحانه وتعالينك (وان ليس للانسان الا ما سعى)

قول شريفى (والذين امنوا واتبعتهم ذريتهم بايمان) ايت كريمه‌سى ايله منسوخدر وديلمشدركه بو آيت قوم
موسى وابراهيم عليهما السلامه مخصوصدر زيرا انلرك صحفلرنده (ام لم ينبأ بما فى صحف موسى وابراهيم الذى وفى)
حكاية واقع اولمشدر وديلمشدركه بو طريق عادل دكلدر بلكه طريق فاضلدر وديلمشدركه للانسان‌ده اولان
لام على معناسنه‌در حق سبحانه وتعالينك (فان اسأتم فلها) قول شريفنده اولان فلها كبى اى فعليها
(ولهم اللعنة) اى عليهم وعبادات دخى برقاچ نوعدر بريسى محض ماليه‌دركه زكاة وعشر وكفارات كبى وبرى
دخى محض بدنيه‌در صلاة وصوم واعتكاف وقراءت قران واذكار كبى وبرى دخى حج كبى مركبه‌در (تجوز
النيابة فى العبادات المالية مطلقا) عبادات ماليه‌ده نيابت جائزدر كرك كنديننك قدرتى اولسون وكرك عدم
قدرتى اولسون هرحالده جائزدر بوندن مقصود سد خلة المحتاجدر يعنى محتاجك حاجتنى وضرورتنى دفع
ورفعدر بو ايسه نائبك فعليله حاصل اولور (ولا تجوز فى البدنية بحال) نيابت جائز دكلدر عبادت بدنية محضده
احوالدن رحاله يعنى كرك عجزى اولسون وكرك اولمسون جائز دكلدر زيرا بونده مقصود رضاء الله ايچون نفس
اماره‌يى اتعابدر بو ايسه فعل نائب ايله اولمز (وفى المركب منهما كالحج تجوز عند العجز لا عند القدرة) عبادات
ماليه وبدنيه‌دن مركب اولان حج كبى عبادتده عاجز اولدقده جائز اولور قدرتى اولدقده جائز اولمز زيرا حج ايكى
معنايى مشتملدر برى تنقيص مال ايله اكتفا اولنور (ويشترط الموت او العجز الدائم الى الموت) نيابت جهتيله
حج ايتمك جوازى ايچون موت شرط قلندى ياخود موته دكين عجز دائم شرط قلندى وحج فرض عمر يدر چونكه
حج فرض عمرى اولديسه اثناى عمرنده اداسنه قادر اولدقده وقتنده اصلينه قادر اولمش اولوركبى اولوب اوزرينه
حج واجب اولورا كرنائب كندى ايچون ما مضاده حج ايتمش ايسه كأن لم يكن اولور شول شيخ فانيكه فديه‌يى ادا
ايتدكدنصكره صومه قادر اولسه انك اوزرينه صوم واجبدر (وانما شرط العجز للحج الفرض لا للنفل) عجزك
شرطى فرض ايچون اولان حجدر بو خسه نافله اولان حج ايچون دكلدر زيرا حج نفلده قدرت وار ايكن نائب قيلمق
جائزدر زيرا باب نفل اوسعدر صلاة نافله‌ده قاعدا اوراكا قيلمق جائزدركه قيام ونزوله قدرتى وار ايكن (فمن عجز
فاحج صح ويقع عنه وينوى النائب عنه) پس ايمدى شول كمسنه كه حجدن عاجز اولوب حج ايتديرسه اول حج صحيح
اولور وعاجز اولوب نائب اولان كمسنه‌دن واقع اولور ونائب اولان كمسنه اندن نيت ايدر (فيقول لبيك بحجة
عن فلان) ايكى ركعت نمازدنصكره (اللهم انى اريد الحج فيسره لى وتقبله منى ومن فلان) ديه الاعمال بالنيات‌در
اكر نيت دخى ايتمز ايسه جائزدر زيرا حق سبحانه وتعالى مطالع سرائردر (ويرد ما فضل من النفقة الى الوصى
او الورثة) نائب اولان كمسنه نفقه‌دن فضله قلان شيئى وصيسنه ياخود ورثه‌سنه رد ايده ياخود آخره رد ايليه
ويريلان شئ نفقه ايچوندر اجرت ايچون دكلدر (ويجوز احجاج الصرورة) حج ايتمامش كمسنه‌يى حج ايتدرمك
جائزدر زيرا نبى عليه السلام خثعميه باباسى ايچون حج ايلمكى تجويز ايتديسن كندلك ايچون حج ايلدكمى
ديو سؤال ايلمدى الا اكر اول لازم اولايدى تعليم وبيان ايچون سؤال بيورورلردى (والمرأة والعبد) ومرأه وعبدى
دخى حج ايتدرمك جائزدر بو ايكيسنده افعال حج بولنديغيچون (وغيرهم اولى) ومرأه وعبددن غيريلرى
احجاج اوليدر يعنى مختار اولان عاقل وبالغ حج ايتمش واحوال حجدن خبردار اولان بر رجلى احجاج ايتدرمكدر
بو مقوله آدم اوليحق اكمل وجوه اوزره اولمش اولور (ومن امره رجلان فاحرم بحجة عنهما ضمن نفقتهما والحجة له)
وشول كمسه‌يه ايكى رجل كندولر ايچون حجى امر اتسه‌لر پس اول كمسنه ايكى ايچون حجه احرام كيسه
ايكيسندن الديغى نفقه‌يى ضامن اولور وحج ايدن كمسنه‌نك ايلديكى حج ايله حج الاسلامدن چيقار اما امر ايدنلر
عهده‌سندن چيقه‌مز وجهٔ مز بوره‌يى ايكيسندن برينه دخى ايقاع ممكن دكلدر عدم ولايتى ايچون بو تقديرجه
نفقه‌يى كندى صرف ايلمشدر ضامن اولور (وان ابهم الاحرام ثم عين احدهما قبل المضى صح) واكر احرامى
مبهم كيسه اندنصكره اداء اخر افعالى يحمزدن مقدم ايكيسندن برينه تعيين ايلسه صحيح اولور ابو حنيفه وامام
محمد قتنده زيرا احرام مقصود دكلدر بلكه افعاله وسيله‌در ومبهم ايسه تعيين واسطه‌سى ايله وسيله اولمغه صلاحيتى
واردر (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا مأمور بالحج اولان تعيينه مأموردر ابهام ايسه
تعيينه مخالفدر پس بو تقديرجه حج مأمورك كندى نفسندن اولور (وبعده لا) افعال حجى ادا ايلدكدنصكره
تعيين صحيح اولوردكلدر بالاتفاق زيرا ادا اولان شئ تعيينه محتمل دكلدر (ودم المتعة والقران على المأمور)

جمع ايتمكى حق سبحانه وتعالى كندويه توفيق ايتديكى اجلدن شكرا كندى اوزرينه لازم اولور بو نعمته ايسه
مختص اولان مأموردر زيرا حقيقت فعل اندن صادر اولمشدر اول تقديرجه دم متعه وقران مأمور اوزرينه‌در
(وكذا دم الجناية) دم جنايت دخى مأمور اوزرينه واجبدر زيرا جانى اولان كنديسيدر دم دخى كندويه لازمدر
(ودم الاحصار على الامر) دم احصار امرك اوزرينه‌در زيرا مأمور امرك عهده‌سنده‌در تخليص دخى امرك
اوزرينه‌در كذلك اذن مولاسى ايله محرم اولان عبدك دم احصارى مولاسى اوزرينه اولديغى كبى (خلافا
لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا متحلل ايچون ضرر امتداد احرامى دفع ايلمك واجبدر بو ضرر
ايسه حاج اوزرينه راجعدر اول تقديرجه دم احصار دخى مأمور اوزرينه لازمدر (وان كان ميتا ففى ماله)
واكر حج اولنان كمسنه ميت اولورسه دم احصار ميتك مالندن لازمدر ابو حنيفه ومحمد قتنده وابو يوسف
خلاف ايدوب انك قتنده مال ميتدن لازم دكلدر اندنصكره ديلديكه ميتك ثلث مالندندر زيرا اول دم احصار
صله‌در زكاة وفديه كبى اما قتل صيد وتراش وتطييب ولبس مخيط كبى اولان جنايتلر جزاسى مأمور اوزرينه‌در
زيرا اختيارى ايله جانى كندوسيدر جنايت دخى كندو اوزرينه لازمدر (وان جامع قبل الوقوف فسد وضمن
النفقة) واكر مأمور قبل الوقوف جماع اتسه حجى فاسد اولور واوزرينه دم لازم اولوب نفقه‌يى ضامن اولور زيرا
مأمور اولان صحيحه مأموردر فاسده مأمور دكلدر وبو تقديرجه نفقه ايچون ويريلان اقچه‌يى محلنه صرف
ايتمكله ضمان لازم كلور وبعده سنهٔ آتيه‌ده على وجه الصحة حجى قضا ايلسه اول حج مأموردن واقع اولوب ميتدن
ياخود امردن واقع اولمز زيرا مأمور سنهٔ ماضيه‌ده افساد ايله امره مخالفت ايلمكله احرام مأموردن واقع
اولمشدر وسنهٔ قابله‌ده ايلديكى حج اولكى حجى قضا ايتمش اولور بو تقديرجه حج مأموردن واقع اولور (وان مات
المأمور فى الطريق يحج من منزل آمره) واكر مأمور بالحج اولان طريقده فوت اولسه بر آخر كمسنه مأمور
اولدقده امرك منزلندن حج ايدر ابو حنيفه قتنده وقياس دخى بودر زيرا سفردن حاصل اولان مقدارى احكام
دنيادن اولمغله كويا كه خروج بولنمدى حاصل اولان مقدار باطل اولدى ونبى عليه السلامك (اذا مات ابن آدم
انقطع عمله الا من ثلاث) حديث شريفى دخى بوكا دليلدر وتنفيذ وصيت دخى احكام دنيادن اولمغين كويا كه
خروج بولنميوب وصيت وطننده باقى (بثلث ما بقى من ماله) ميتك ثلث مالى بقيه‌سى ايله منزل امردن حج ايده
ابو حنيفه قتنده (وعندهما من حيث مات المأمور) واما مين قتنده مأمور فوت اولديغى مكاندن حج ايده امرك
منزلندن ايلمك لازم دكلدر زيرا حق سبحانه وتعالينك (ومن يخرج من بيته مهاجرا الى الله) قول شريفيدر
ورسول اكرم حضرتلرينك (من مات فى طريق كتبت له حجة مبرورة فى كل سنة) حديث شريفى ايله عمل مأمور
باطل اولمش اولور ايمدى مأمور فوت اولديغى مكاندن حج ايلمك جائزدر (لكن عند ابى يوسف يحج بما بقى
من الثلث) لكن ابو يوسف قتنده حج ايلر ثلث اولك بقيه‌سى ايله زيرا وصيتك محل نفوذى ثلثدر (وعند محمد يحج
بما بقى من المال المدفوع) وامام محمد قتنده مأموره ويريلان اقچه‌نك بقيه‌سى ايله حج ايدر اكر باقى برشئ قالمش
ايسه واكر قالمش ايسه وصيت باطل اولور (ويرد ما فضل من النفقة الى الورثة او الوصى) نفقه‌دن فضله قلان
ميتك ورثه‌سنه ياخود وصيسنه رد اولنور بو مسئله اختلاف اوزره‌در مثلا بر كمسنه‌نك درت بيك اقچه‌سى
اولوب حج ايتدرمك ايچون وصيت ايدوب فوت اولسه ومؤنت حج بيك اقچه اولوب بر كمسنه‌يه حج ايچون ويرلسه
ويولده سرقه اولنسه امام ابو حنيفه قتنده باقى قلان تركه‌سنك ثلثندن بيك اقچه اخذ اولنور واكر ثانيا سرقه
اولنسه تكرار بقيهٔ مالندن اخذ اولنور اما دفعهٔ ثالثه‌ده سرقه اولنور ايسه تكرار اخذ اولنمز وامام محمد قتنده
اول ويريلان بيك اقچه‌نك جمله‌سى سرقه اولندى ايسه وصيت باطل اولور واكر جمله‌سى سرقه اولنميوب برشئ باقى
قالمش ايسه انكله حج اولنور غيرى اقچه ضم اولنمز ومأمور يولده فوت اولدقده دخى بو بلجه‌در (ومن اهل بحجة
عن ابويه ثم عين احدهما جاز) شول كمسنه ابويى ايچون حجه تهليل ايلسه اندنصكره ايكيسندن برينه تعيين
اتسه جائزدر زيرا اول كمسنه‌نك عملنك ثوابندن ايكيسندن برينه متبرع اولمش اولور اما ايكى رجلك بر آدمه
سپارش ايتدكارى بوكا مخالفدر زيرا مأمور بالحج آمرك امريله ايشلر بونده ايسه امر ايكى اولمغله امرلرينه
مخالفت ايتمكله بريسندن واقع اولمز وابوين ايچون حج ايلمك مستحبدر ونبى عليه السلام بيورمشدركه من حج
عن ابويه او قضى عنهما مغرما بعث يوم القيامة مع الابرار وينه جابردن مرويدركه من حج عن ابويه وامه فقد

قضى عنه حجته وكان له فضل عشر حجج وزيد ابن ارقمدن دخی مرویدرکه اذا حج الرجل عن والديه تقبل منهما ومنه استبشرت ازواجها وكتب عندالله (وللانسان ان يجعل ثواب عمله لغيره في جميع العبادات) انسان ایچون جمیع عباداتده عملینك ثوابنی غیری ایچون قیلمق واردر (باب الهدی) بوباب هدی بیانندهدر وهدی تقرب ایچون حرم شریفه اهدا اولنان شیئك اسمیدر (هو من ابل اوبقر اوغنم) اول هدی دوه واوکوز وقیوندندر (واقله شاة) وهدینك اقلی شاتدر زیرا پیغمبر علیه السلام شاتی هدینك ادناسیدر بیورمشدر (ولا یجب تعریفه) هدینك تعریفی واجب دكلدر (ويجزئ فيه ما يجزئ فى الاضحية) اضحیهده كفایت ایدن شیء هدیهده دخی كفایت ایدر زیرا هدی قربتدر اراقهٔ دم تعلق ایدر اضحیه كبی اول تقدیرجه جملهٔ عیبدن سالم كركدر (وتجزئ الشاة فى كل موضع الا اذا طاف للزيارة جنبا اوجامع بعد وقوف عرفة قبل الحلق فلا يجزئ فيهما الا البدنة) جنایاتك هرموضعنده شاة كفایت ایدر الا اچن طواف زیارتی جنب طواف اتسه یاخود عرفهیه وقوفدنصكره تراشدن مقدم جماع اتسه بوایكیسنده بدنهدن غیری كفایت ایتمز اما تراشدنصكره اولسه شاة كفایت ایدردی (ويأكل من هدى التطوع والمتعة والقران) تطوع ومتعه وقران هدیندن اكل ایده زیرا هدی دم نسكدر اضحیه منزلهسندهدر اكلی جائزدر وجابر رضی الله عنهدن روایتدر وقتاكه نبی علیه السلام نحره متصرف اولدقده كندی مبارك الیله التمش اوچ بدنه بوغازلیوب اندنصكره علی رضی الله عنهه امر ایدوب اولدخی بوغازلیوب وهر بدنهدن برپارچه النوب طبخ اولنوب ایكیسی اكل بیورمشلردر (لا من غيرها) بونلردن غیریسنده اكل اولنمق جائز دكلدر (وخص ذبح هدى المتعة والقران بايام النحر) متعه وقران هدینك ذبحی ایام نحرده مخصوص اولدی (دون غيرهما) متعه وقراندن غیریسی ایام نحره مخصوص دكلدر اكرجبر نقصان ایچون واجب اولورسه تعجیل اولیدر (والكل بالحرم) كلی دم اكرمتعه وقران وسائر تطوعك كلیسی حرمه مختصدر (ويجوزان يتصدق به على فقير الحرم وغيره) ذبح ایتدكدنصكره هدی حرم شریفك فقیرینه وغیر فقیرهتصدق جائزدر زیرا صدقه قربت معقولهدر اول تقدیرجه هرفقیره اعطا قربت معقولهدر (ويتصدق بجله وخطامه ولا يعطى اجر الجزار منه) وهدیهده جل ویولارینی تصدق ایلیه وجزارك اجرتنی اندن ویرمیه وتصدق ایتمك ایچون علی رضی الله عنهه امر ایلمشدر (ولا يركبه الا عند الضرورة) وهدیهرا كب اولمیه الامكركه ضرورتده اوله امام شافعی دیركه كرك مضطر اولسون كرك اولمسون ركوبی جائز دكلدر زیراني علیه السلام بركسنهیی بدنهیی سوق ایدر كوردكده اركبها ويحك بیورمشلردر بزم ایچون دلیل اولان بودركه اهل هدینك عندلی ونفعندن كندی نفسنه برشیء صرف ایتمیه مكرغایت مضطرب اوله (فان نقص بركوبه ضمنه) پس اكرهدی ركوبندن ناقص اولورسه اول نقصی ضامن اولور (ولا يحلبه فان حلبه تصدق به) وهدینی صاغمیه اكرصاغرسه صاغدیغی سودی فقرایه تصدق ایلیه زیرا هدینك سودی كندیدن جزؤدر اغنیایه انتفاع جائز دكلدر (وينضح ضرعه بالماء البارد لينقطع لبنه) وهدینك سودی منقطع اولمق ایچون ممهسنه صوق صو صب اولنه بوفعل وقت قریب اولدقده دراكروقت بعید اولوب صاغلمق ایله هدیه ضرر ایلمسی متحقق اولیجق صاغلمیه فقرایه تصدق اولنه واكركندی حاجتی ایچون صرف ایدرسه قیمتنی تصدق ایده (فان عطب الهدى الواجب) پس اكرهدی واجب هلاك اولسه (اوتعيب فاحشا اقام غيره مقامه) یاخود جواز اضحیهیی منع ایدر عیب ایله معیوب اولان هدینك مقامنه غیریسنی اقامت ایده (وصنع بالمعيب ما شاء) ومعیوب اولان هدی ایلهدیلدیكنی ایشلیه زیرا كندینك خالصا ملكیدر (وان عطب هدى التطوع نحره وصبغ نعله بدمه وضرب به صفحته) واكرهدی تطوع هلاككه قریب اولسه اول هدیی بوغازلیه قلادهسنی قانی ایله صبغ ایده ودخی اوركجنك برجانبنی قانی ایله صبغ ایده كه هدی ایدوكی معلوم اوله (ولا يأكل منه هو ولا غني) اول هدیدن صاحبی اكل ایلمیه وغنی دخی اكل ایلمیه (وليس عليه غيره) اول كسنهنك اوزرینه غیری هدی اقامتی یوقدر زیرا تطوعدر (وتقلد بدنة التطوع والمتعة والقران) تطوع ومتعه وقران بدنهسی تقلید اولنور زیرا بونلر دم نسكدر تقلید ایسه اشهاددر اول تقدیرجه تقلید اولیدر (لا غيرها) بونلردن غیری تقلید اولنمز جنایات وكفارات واحصار ایچون اولان هدی كیبلرستر اولنمق اولیدر ومحیطده مسطوردركه دم نذر دخی تقلید اولنور زیرا اولدخی دم نسكدر (مسائل منثورة) بومحل مسائل منثوره بیانندهدر ای هدی مسائل منثورهدیمكدر (شهدوا ان هذا

اليوم الذى وقف فيه يوم النحر بطلت) برجماعت شهادت ایتدیلر كه تحقیقا وقفهیه طور یلان كون یوم نحردر شهادتلری باطل اولوب حج شریف استحسانا صحیح اولور زیرا بوشهادت نفی اوزرینه قائمهدر واندن غیری برامرك اوزرینه قائمهدركه تحت حكمهده داخلدر بوشهادتدن مقصود ناسك حجتنی نفیدر حج ایسه تحت حكمهده داخل اولان شول شیدركه حاكم اول شیء ایله محكوم علیهی جبر ایدر حج ایسه عبادتدر عبادتده ایسه جبریوقدر اول تقدیرجه حكمه داخل دكلدر بونده ایسه اعادهیه امر حرجدر مسلمانلری صیانت ایچون عند الاشتباه انكله اكتفا اولنوب شهادتلری قبول اولمیه (ولو شهدوا انه يوم التروية صحت) واكرعرفهده واقف اولدقلری كون یوم ترویهدر دیو شهادت ایلسهلر شهادتلری صحیح اولور اما مؤخرك جوازنك نظیری واردر صلاة وصومده قضا كبی اما مقدمك جوازنده نظیر یوقدر فقها دیدیلركه حاكمه لایق اولان بودركه شهادتلرینی استماع ایلمیه (ومن ترك الجمرة الاولى فى اليوم الثانى) وشول كسنه كه جمرهٔ اولیی یوم ثانیده ترك اتسه (فان شاء رماها فقط) اكردیلرسه انجق جمرهٔ اولایی رمی ایدر (والاولى ان يرمى الكل) اولی اولان جملهسنی رمی ایلمكدر ترتیب مسنونی رعایت ایچون على الترتیب جملهسنی رمی ایلمك اولی واییدر (ومن نذر ان يحج ماشيا يمشى من بيته حتى يطوف للزيارة) وشول كسنه كه ماشیا حج ایتمكه نذر اتسه اوندن طواف زیارتی ایدنجه مشی ایلیه (وقيل من حيث يحرم) دینلمشدركه احرام كیدیكی مكاندن مشی ایده مبسوطده ركوب ایله مشی بیننده تخییر اولنمشدر وجامع الصغیرده وجوبنه اشارت اولنمشدر اصلی دخی بودر زیرا اول كسنه قربتی صفت كمال التزام ایتمشدر پس ایدی التزام ایتدیكی اوزره اوزرینه لازمدر صومی متتابعا التزام ایدن كسنه كبی زیرا ماشیا حج افضلدر زیرا نبی علیه السلامك (من حج ماشيا كتب له بكل خطوة حسنة من حسنات الحرم) قول شریفی افضلیتنه دلیل كافیدر حتی حسنات حرم ندر یارسول الله دیو سؤال ایتدكلرنده (واحدة بسبع مائة) دیو بیورمشلردر لكن دفع حرج ایچون شرع شریف ركوبه رخصت ویرمشدر (فان ركب لزمه دم) اكرنذردنصكره ركوب اتسه اكادم لازم اولور روایت اولنمشدركه عقبهدن عام الجهمی نبی علیه السلامه كلوب یارسول الله بنم قرنداشم ماشیة حافیة حج ایلمك ایچون نذر ایلمشدر دیدكده نبی علیه السلام (ان الله لغنى عن تعذيب اختك فلتركب ولتذبح لركوبها شاة) دیو جواب بیورمشلردر (حلال اشترى امة محرمة بالاذن) برحلال یعنی محرم اولاین كسنه افندیسنك اذنی ایله محرم اولمش برجاریهیی اشترا ایلسه (له ان يحللها) پس اول مشتری ایچون اول جاریهیی تحلیل ایلمك واردر زفر دیركه مشتری ایچون جاریهیی اتفاق ایله تحلیل ایتمك یوقدر زیرا احرام برعقددركه مشترینك ملكی اوزره سبق ایلمشدر اول تقدیرجه فسخنه قادر دكلدر نته كیم جاریهٔ منكوحهیی اشترا ایدوب وطئنه قادر اولمدیغی كبی بزم ایچون دلیل بودركه مشتری بایعك مقامنه قائم اولمشدرزیرا بایعك جاریهیی تحلیل ایتمكه قدرتی وارایدی لكن بایعه مكروه هدرخلاف وعدا اقتضاسی ایچون ابتداء احرامه اذن ویردی بعده اذنندن رجوع ایدیجك خلف ایتمش اولورامامشتری یه مكروه دكلدر (والاولى تحليلها بقص شعر اوظفر قبل الجماع) اول جاریهنك متحلله اولمسی قبل الجماع صاچنی قرقمق یاخود طرنغنی قطع ایلمك اولیدر تم العبادات

كتاب النكاح

بوكتاب احكام نكاح بیانندهدر وقتاكه مصنف عبادات ذكرندن فارغ اولدی ایسه معاملاته شروع ایدوب نكاحی سائر معاملات اوزرینه تقدیم ایلدی ونكاحی حجدنصكره ایراد ایلمسی نكاح ایله حج مابیننده برقاج وجه ایله مناسبت اولدیغی ایچوندر زیرا حج ظاهرا اهل وعیالی تركدر نكاح ایسه اخذدر مابینلرنده تناسب وتقابل واردر ایكنجی وجه دخی حج كبی عبادت مالیه وبدنیهدر بلكه نكاح امر جامعدر ودن وجه عبادتدر حتی دینلمشدركه نكاحه استقبال عبادات نافلهیه اشتغالدن افضلدر محققین ذكر ایتمشلردركه نكاحده اولان اتفاق احكامدن برحكمهده واقع اولمشدر زیرا نكاحده اوچ دواعی مختلفه جمع اولمشدر بری داعیهٔ عقل وبری داعیهٔ طبعدر اما داعیهٔ شرع كه حق سبحانه وتعالینك (فانكحوا ما طاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع) قول شریفیدر ونبی علیه السلامك (تناكحوا تكثروا فانى مباه بكم الامم يوم القيامة) وحدیث اخرده (النكاح سنتى فمن رغب عن سنتى فليس منى) قول شریفیدر اما دواعی عقل هرعاقل لبیب بیلنكه كندینك آدینی فكر ایلیوب وتأمل ایلیوب موتندنصكره اسمنك بقاسنی استیوب بالكلیه منسی اولمدیغی ادا ایدر بو ایسه بقاء

نسلدن غیری ایله اولمز انك ایسه طریق نکاحدر وطباع انسانده محبت اولاد مقرردر لکن اوغل محبتی
قز محبتندن زیاده اولدیغی اظهر من الشمسدر حتی روایت اولنور که هارون الرشید بر اوغلنك اوغلی و بر قزینك
اوغلی حضورینه کتوروب اوغلی اوغلنه سن کیمك اوغلی سین دیو سؤال ایتدکده انا ابن فلان ابن هارون الرشید
دیدی وقزی اوغلنه سؤال ایتدکده انا ابن فلان ابن فلان دیدی اوغلی اوغلنده احیاء اسم زیاده ایدوکن
مشاهده ایدیجك (بنونا بنو ابنائنا وبناتنا * بنوهن ابناء الرجال الاباعد) دیو بو بیتی اوقومشدر امادواعی طبعیه
ذکر وانثادن طبع بهیمی مباضعات شهوانیه ومضاجعات نفسانیه یه میل ایتدیکی محققدر لکن امر شرعیله
اوله جق منع اولنمز بلکه نفس انکله مأجور اولور وجماع لذات جسمانیه نك نهایتیدر انك فوقنده بر لذت
جسمانیه یوقدر کمال لذت اولدیغیچون حق سبحانه وتعالی تطهیر اولنمغی امر ایلمشدر که اول تطهیره غسل تسمیه
اولندی زیرا لذت جماع کمالنده اولمغله غیبت کامله اولمش اولور حقدن غیبت ایسه نجاست وجنابتدر حقیقت
التذاذ نوعینه حق ایله در بو ایسه التذاذ عن غیر الحق ایلمکله کویا نجس اولدی اول تقدیرجه تطهیری واجب
اولدی معلوم اوله که نکاحده یدی شیئك ذکری لازمدر بری لغوی معناسی وبری شرعا وبری سببی و بری
شرطی و بری رکنی وبری وصفی وبری حکمی اما نکاحك معنای لغویسی وطیدر وطیء اوزرینه موضوعدر
عقد اوزرینه اطلاقی مجازدر مسببك اسمی سببنك اوزرینه اطلاق قبیلندندر زیرا عقد بر سببدر که وطیئه
مفضیدر وشرعا معناسی وینعقد بالایجاب والقبول بیان اولندقده بیان اولنور سببی تناسل وتوالد ایله بقاء
عالمه تعلقدر وشرطی ایکی نوعدر بری عام و بری خاصدر وعام اولان محل قابلدر وعقل وبلوغدن اهلیتدر
خاص اولان اشهاددر ورکنی ایجاب وقبولدر وحکمی ثبوت حلدر یعنی استمتاع وجوب مهر وثبوت
حرمت مصاهره در وصفی یا واجب یاخود سنت یاخود مکروهدر توقان یعنی جماعه شدت میل ورغبت
محلنده واجبدر امانفسنك ضبطنه قادر اولوب صبر ایدن حقنده اختلاف اولندی ائمهٔ حنفیه قتنده عبادات
نوافله اشتغالدن نکاحه اشتغال افضلدر وشافعی قتنده نکاحی ترك ایدوب نوافله اشتغال افضلدر زیرا
شافعینك دلیلی نکاح معاملاتندندر مؤمن وکافر بوفعلده مشترکدر بوفعل هر بریسندن صحیح اولور اول
تقدیرجه عباداته مقصوره اولمش اولور ولذاتها مقصوره اولان عباداته اشتغال افضل اولیدر بر قوم بوکا
جواب ویرمشلردر که بعض قوم طلاق نسوانه قصد ایدوب عباداته مشغول اولمق استدکلرنده رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم (تناکحوا توالدوا) قول شریفیله منع بیورمشلردر حاصل کلام برکسنه نك صبره قدرتی
اولوب ونکاحه قدرتی اولسه بوتقدیرجه نکاحی ترك اتسه بو محل نزاعدن خارجدر و بو حدیث شریف
شافعی یه رد واقع اولمشدر ظاهرا لکن حقیقتده رده صالح اولمز زیرا ابتداء اسلامده مؤمنین ومسلمین قلت اوزره
اولدقلرینه بناء اولمق جائزدر وراحتمالدر که حدیث شریف بالکلیه ترکدن منع اوله (هو عقد یرد علی ملك المتعة)
نکاح بر عقددر که ملك متعه اوزرینه وارد اولور ملك متعه دن مراد رجلك نسادن انتفاعیدر ملك متعه
دیمکله بیعدن احتراز اولندی زیرا بیع ملك عین ایچون موضوع بر عقددر وعقددن مراد حاصل بالمصدر
دیدکاری معنادر وحاصل بالمصدر اولدر که اجزاء تصرف شرعینك ارتباطی حاصل اوله زوجیت و بزوجیت
کبی که ایجاب قبولدر معلوم اولسکه بونده علل اربعه واردر متعاقدین علت فاعلیه در ایجاب وقبول علت
مادیه در ارتباط اجزاء علت صوریه در استمتاع علت غائیه در قصدا من حیث القصد عقددر اوله قصدا اولمسی عقد یرد
علی ملك المتعه ضمنا کالبیع والهبة بو مثللو اولان عقددن احترازدر (قصدا یجب عند التوقان) نکاح عمدا
واجب اولور توقان قتنده زیرا زنایه ارتکابندن خوف اولنور (ویکره عند خوف الجور) نکاح مکروه اولور
جور خوفی قتنده جوردن مراد حقوق زوجیتی رعایتده قصوردن ناشیدر (ویسن مؤکدا حالة الاعتدال)
حال اعتدالده سنت مؤکده اولدی (وینعقد بایجاب وقبول) ایجاب وقبول ایله منعقد اولور یعنی حاصل
ومتحقق اولور بایجابده اولان باملابسه ایچوندر نته کیم بنیت البیت بالحجر والمدر ده اولان با کبی استعانت
ایچون دکلدر کتبت بالقلم ده اولان با کبی زیرا استعانت اولمق ایجاب وقبولك اجزاء مادیه اولمسی منافیدر
وعاقدیندن هرقنغیسی اول تکلم ایدرسه ایجاب اولور وصکره کی کلام قبول اولور (کلاهما بلفظ الماضی) بو ایجاب
وقبول لفظی ماضی ایله منعقد اولور (او احدهما) یاخود بری ماضی بری مستقبل اولمق ایله منعقد اولور

مستقبلده

مستقبلده امر دخی داخلدر (کزوجنی فقال زوجت) نته کیم مرأه نك بنی تزوج ایله ورجلك دخی تزوج ایتدم
دیدیکی قولی کبی بو قول ایله مجلس واحدده نکاح منعقد اولور زیرا خاتونك زوجنی قولی رجلك وکالتنه اذندر
وارلك زوجت قولی حکما هم ایجاب وهم قبولدر زیرا برکسنه نکاحده زوج وهم زوجه یه وکیل اولق جائزدر
(وان لم یعلما معناهما) اکر زوج وزوجه لو ایکی لفظك معنالرینی بلمزلر ایسه ده ینه نکاح بو ایکی لفظ ایله منعقد
اولور صاحب الخزانه وشیخ الاسلام بو ایکی لفظك معناسنی بلمین کمسنه لرك نکاحی منعقد اولمز دیمشلردر
(ولو قال دادی) اکر برکسنه بر عورته (خویشتن بزنی بفلان دادی) یعنی فارسی عبارت ایله کندیکی فلان
کمسنه یه عورتلکه ویردکمی دیسه (اوپذیرفتی) یاخود امری قبول ایتدکمی دیسه (فقال داد) پس اول عورت
ویردی دیسه (اوپذیرفت) یاخود قبول ایتدی دیسه (بلا میم صح) میم سز اول نکاح صحیح اولور کرچه دادم
وپذیرفتم دیمك کرك ایدی (کبیع وشراء) بیع وشرا کبی میم سز صحیح اولور مثلا برکسنه یه دنلسه که فروختی
یعنی بیع ایلدکمی اولدخی فروخت یاخود خریدی یعنی اشترا ایتدکمی اولدخی خرید دیسه صحیح اولور اصح اولان
فروختم وخریدم ایدی لکن بویله دخی صحیح اولور (ولو قالا عند الشهود مازن وشویم لا ینعقد) اکر رجل ومرأه
شهود قتنده بزاروع ورتز دیسه لر نکاح منعقد اولمز زیرا سابقده عقد واقع اولمین بر کذبی اقرار ایلمش اولدیلرینه
بویله در (هذه امرأتی وهذا زوجی) دیسه لر ینه منعقد اولمز زیرا بو دخی واقع اولمامش شیئی اخباردر ذکر بونده
انشاء عقددر مراد ایلیه اولزمان منعقد اولور (وانما یصح بلفظ نکاح وتزویج) ایجاب وقبول ایله اولان عقد لفظ
نکاح ولفظ تزویج ایله صحیح اولور (وما وضع لتملیك العین فی الحال) وفی الحال تملیك عین ایچون وضع اولنان
شیء ایله دخی نکاح صحیح اولور بلفظ قیدی وصیتدن احترازدر (کبیع وشراء وهبة وصدقة وتملیك) بیع وشراء
وهبه وصدقه وتملیك که زوج نکحتمنك وخاتون قبلت دیسه یاخود زوج زوجتك عورت دخی قبلت دیسه
واکر عورت بعت نفسی منك دیسه زوج دخی قبلت دیسه یاخود اشتریت دیسه واکر عورت وهبت نفسی
منك دیسه زوج دخی قبلت دیسه واکر عورت تصدقت بنفسی علیك زوج دخی قبلت دیسه نکاح صحیح اولور
(لا باجارة واعارة واباحة ووصیة) اجاره واعاره واباحه ووصیت لفظلری ایله نکاح منعقد اولمز مثلا اکر
خاتون اجرتك نفسی دیسه رجل دخی قبلت یاخود استأجرت دیسه واکر خاتون احللتك نفسی لك دیسه رجل
دخی قبلت دیسه واکر خاتون اعرتك نفسی دیسه رجل دخی قبلت دیسه واکر خاتون اوصیت بضع جاریتی بعد
موتی رجل دخی قبلت دیسه بو الفاظ ایله نکاح صحیح اولمز زیرا اجاره ملك عینی ایجاب ایلمز وصیت ایسه فی الحال
اولنوب بعد الموت ایجاب ایدر اول اجلدن نکاح منعقد اولمز (وشرط سماع کل من العاقدین لفظ الاخر)
عاقدینك هر بریسی آخرك لفظنی ایله استماع ایلمك شرط قلندی زیرا بر برینك کلامنی استماع ایلمه یجك طرفیندن
رضا متحقق اولمز اول تقدیرجه نکاح منعقد اولمز وحاضرده اولان کمسنه لرك کتابتی ایله نکاح منعقد اولمز
(وحضور حرین او حر وحرتین مکلفین مسلمین ان کانت الزوجة مسلمة سامعین معا لفظهما) وایکی مکلف مسلم
ایکی حر کمسنه نك یاخود بر حر وایکی حره نك حضوری شرط قلندی اکر زوجه مسلمه ایسه وشاهدین عاقدین
لفظلرینی استماع ایده لر (فلا یصح ان سمعا متفرقین) نکاح صحیح اولمز اکر شاهدلر عاقدینك کلامنی متفرقا استماع
ایدرلر ایسه (وجاز کونهما فاسقین) وشاهدلر فاسق اولسه لر شهادتلری جائزدر بزم قتمزده امام شافعی قتنده جائز
دکلدر زیرا شهادت کرامتدر باینه ندر فاسق کندی نفسنده ایسه اهل خیانتدر اما بزم ایچون دلیل فاسق کندی
نفسنه اهل ولایتدندر زیرا فاسق کندی نفسنی وعبید واماسنی تزویج ایلمك جائزدر پس بو تقدیرجه اهل
شهادتدن اولمش اولور (او محدودین فی قذف او اعمیین او ابنی العاقدین او ابنی احدهما) یاخود اول ایکی شاهد
قذفده حد اورلمش اوله لر یاخود ایکیسی دخی اعمی اوله لر یاخود عاقدینك اوغللری اوله لر یاخود عاقدینك بر رینك
اوغلی اوله لر بونلرك حضورنده جائزدر بونلرك جمله سی اهل شهادتدر اهل ولایت اولدقلری ایچون (ولا یظهر
شهادتهما عند دعوی القریب) ایکی اوغلك شهادتی ظاهر اولمز قریبك دعواسی قتنده مثلا زوجك ایکی
اوغلی حضورنده نکاح اولسه وصکره زوج دعوی ایلسه اوغللرینك شهادتی مقبوله اولمز اما دعوی مرأه
طرفندن اولسه زوجك اوغللرینك شهادتی مقبوله اولور واکر مرأه نك ایکی اوغلی حضورنده نکاح اولنسه
اکر دعوی مرأه طرفندن اولورسه کندی اوغللرینك شهادتلری مقبوله اولمز اما دعوی رجل طرفندن اولورسه

مقبوله اولور (وصح تزوج مسلم ذمية عند ذميين) برمسلم ایكی ذمی حضورنده برذمیه یی تزوج ایلمك صحیحدر
ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر وبو خلاف قول زفردر زیرا ایجاب
وقبولدن عاقدینك كلامنی نكاحده استماع شهادتدر كافرلك خود مسلم اوزرینه شهادتی جائز كادر بوایسه
بالاتفاقدر كویا كه بونلر زوجلك كلامنی استماع ایتدیلر كلامك استماعی خود بوقاروده بیان اولنمش ایدی
ابو حنیفه وابو یوسف ایچون دلیل نكاحده شهادت عورت اوزرینه اثبات ملك متعه اعتباری اوزره شرط
قلندی بوخسه وجوب مهر اوزره قلنمدی بو تقدیرجه ذمیلرك ذمیه اوزرینه شهادتی جائزدر (ولا یظهر
شهادتهما ان ادعت) ذكر اولنان ذمیلرك شهادتلری ظاهر اولمز دعوی عورت طرفندن اولورسه زیرا كافرلك
مسلم اوزرینه شهادتلری جائز كادر روا كردعوی رجل طرفندن اولورسه ذمیلرك شهادتی جائز اولور (ومن امر
رجلا ان یزوج صغیرته فزوجها عند رجل صح ان كان الاب حاضرا والافلا) بركمسنه صغیره سنی تزوج ایلمك
ایچون بررجله امر ایلسه اول دخی بر رجل حضورنده تزویج ایلسه صحیح اولورا كر باباسی حاضر اولورسه واكر
باباسی حاضر اولمزسه صحیح اولمز (وكذا لو زوج الاب بالغة عند رجل ان حضرت صح والافلا) وینه صحیح اولور
اكر اب بالغه یی برآدمك حضورنده تزویج اتسه اكر اول بالغه حاضر اولورسه صحیح اولورا كر حاضر اولمز ایسه
عقد صحیح اولمز كویا بالغه نك حضورنده كندیسی حكما عاقده اولوب باباسی وحاضر اولان رجلك ایكیسی
شاهد اولمش اولور

باب المحرمات

بو باب وطیء حرام اولان نسنه بیانندهدر معلوم اوله كه محرمات اون برقسمدر (اولكیسی) قرائت جهتیله حرام
اولاندر اولدخی یدی صنفدر كه انالر وقزلر وقزقرنداشلر وعمته لر وخاله لر وقرنداشی قزلری وقزقرنداشی قزلری
ایكنجیسی) ظهریه جهتنده اولان حرامدر اولدخی درت صنفدر بری عورتك اناسی وعورتك قزی وباباسنك
عورتی واوغلنك عورتی (اوچنجی قسمی) رضاعا اولان حرامدر (دردنجی قسمی) ایكی قزقرنداشی جمع ایلمكدر
نكاحا ووطئا ودخی ایكی عورتی جمع ایلمكدركه اكر بری اركك فرض اولنسه اخرك نكاحی اكا حرام اوله بونلری
جمع ایلمك دخی اكا حرامدر (بشنجی قسمی) مصاهره جهتی ایله حرام اولاندر یعنی مصاهره اولان ایله مرادیمز
بودر كه اناسی قزی اری اوزرینه حرام اوله وارك اوغلی وباباسی دخی عورت اوزرینه حرام اولقدر زنا ومس
ونظر شهوة ایله دخی حرمت مصاهره ثابت اولور (التنجیسی) ملك ایله نكاح جمع اولمق مولی امه سنی دخی سیده
كوله سنی نكاح ایلمك (یدنجیسی) كفر ایله مجوسه یی یاخود وثنیه یی جمع ایلمك كبی (سكزنجیسی) تقدیم ایلمك
مثلا امه یی حره اوزرینه تقدیم كبی یاخود برابر جمع ایلمك كبی بونلرك بریسی جائز كادر ووحره نك عدتنده دخی
امه نك نكاحی جائز كادر (طقوزنجیسی) شرع شریف تقدیر ایلدیكندن زیاده ایتمك كبی مثلا عبد ایكیدن
زیاده دخی حر درتدن زیاده ایتمك كبی (اوننجیسی) غیرك زوجه سنی تزوج كبی (اون برنجیسی) نكاحدن حامل
اولان خاتونی نكاح ایلمك كبی بونلرك جمله سی حرامدر (یحرم علی الرجل امه وجدته وان علت)
رجل اوزرینه اناسی وجده سی حرام اولور هرنقدر عالی اولورسه زیرا حق سبحانه وتعالینك (حرمت علیكم
امهاتكم) قول شریفی خود دلیل كافیدر جده كرك رجال طرفندن اولسون كرك نسا طرفندن اولسون برابردر
وجده نك حرمتی دخی نص ایله ثابتدر وانكار ایدن كمسنه لرك قتنده اجماع ایله ثابتدر یاخود دلالت نص ایله
یاخود عموم مجاز ایله ثابتدر زیرا ام لغة اصلدر بنت ایسه فرعدر ام الكتاب وام القری اصل كتاب واصل ارض
دیمكدر (وبنته وبنت ولده وان سفلت) ورجل اوزرینه كندینك قزی واوغلنك قزی حرام اولور هرنقدر اشغه دخی
اولورسه (واخته وبنتها وبنت اخیه وان سفلتا) ورجل اوزرینه قزقرنداشی وقزقرنداشنك قزی وقرنداشنك قزی
هرنه قدر آشغه دخی اولورسه (وعمته وخالته وام امرأته مطلقا) ورجل اوزرینه عمه سی وخاله سی وعورتنك
اناسی حرام اولور كرك وطیء ایلسون كرك ایلسون زیرا (نكاح البنات یحرم الامهات) ایدیكی قتی ظاهردر (وبنت
امرأة دخل بها) وشول خاتونك قزی دخی حرام اولوركه اول خاتونه دخول ایتمش اوله اما مدخول بها اولمیجق
حرام اولمز (وطیء الامهات یحرم البنات دون نكاحها) مضمونك حقیقتی اناسنك وطئنده وعدم وطئنده
ظاهر اولورا كر مدخول بها اولمیوب طلاق یاخود موت ایله مفارقت اولورسه قزینی المق حرام اولمز (وامرأة ابیه

وان علا وابنه وان سفل) وباباسنك خاتونی دخی اكا حرام اولور هرنقدر عالی اولورسه وباباسنك اوغلی دخی اكا
حرام اولور هرنقدر اشاغه دخی اولورسه حق سبحانه وتعالینك (ولا تنكحوا ما نكح آباؤكم) واوغل حققنده
(وحلائل ابنائكم الذین من اصلابكم) قول شریفی بوكا دلیلدر (والكل رضاعا) محرماتدن ذكر اولنلرك
كایسی رضاع جهتندن دخی حرام اولور بو حرمت حق سبحانه وتعالینك (وامهاتكم اللاتی ارضعنكم
واخواتكم من الرضاعة) قول شریفنده ونبی علیه السلامك (یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب)
حدیث شریفی ایله ثابت اولمشدر (والجمع بین الاختین نكاحا) وایكی قزقرنداشی نكاح جهتندن جمع ایلمك
حرام اولور كرك نسب جهتندن اختین اولسون كرك نكاح جهتندن (ولو فی عدة من بائن او رجعی) اكر اول
رجع باین ورجعی طلاق عدتنده ایسه ده ینه حرامدر حق سبحانه وتعالینك (وان تجمعوا بین الاختین)
قول شریفی وپیغمبر علیه السلامك (من كان یؤمن بالله والیوم الاخر فلا یجمعن ماء فی رحم اختین) حدیث
شریفی خود دلیل قاطعدر زیرا ایكیسنك جمعی مفضیدر واجماع امت دخی حرام اولمسی اوزره در وعدت ایچنده
اولمسنه سبب نكاح اولك بعض احكامیكه نفقه در وخروجدن منعدر وباقی اولدیغیچوندر حقوق نكاحدن
برشیء قائم اولیجق عینی ایله نكاح دخی قائم اولمش اولور ورجعیده خود وطئك حلال اولسی ظاهردر (اووطئا
بملك یمین) ملك یمین ایله وطئا ایكی قزقرنداشی جمع ایتمك حرام اولور اما وطئسز جمع اولنمق جائزدر (فلو تزوج
اخت امته التی وطئها لا یطأ واحدة منهما حتی یحرم الاخری) پس اكر وطیء ایتدیكی جاریه سنك قزقرنداشی
تزوج ایلسه انلردن برینه وطیء ایده مز حتی كندو یه برینی حرام ایلمیجه بعده بریسنی منع ایلمكله یاخود
برآخره نكاح ایلمكله یاخود بركمسنه یه هبه ایلمكله كندی ملكندن اخراج ایتمیجه آخرك وطیء اكا حلال
اولمز (ولو تزوج اختین فی عقدین ولم تعلم الاولی فرق بینه وبینهما ولهما نصف المهر) واكر ایكی قزقرنداشی ایكی
عقدده تزوج ایلسه وقنغیسی اول عقد اولمشدر بیلنمسه اول رجل ایله ایكی قرنداشك ما بینلری تفریق اولنور
ایكیسی ایچون نصف مهر لازم زیرا ایكیسندن برینك نكاحی باطلدر وقنغیسی اول ایدیكی معلوم اولمغله
تعیینك وجهی یوقدر ترجیح بلا مرجح جائز كادر ایكیسندن بریسنی نفیه دخی وجه یوقدر زیرا تقدیم وتأخیرده
جهالت اولمغله عدم فائده ایچون معین بری نفی اولنمز ورجله ایكیسندن برینك استمتاعی جائز كادر وبونلردن
هر بریسی معلقه قالوب نه اوصاحبی اولدی نه مطلقه اولدی بویله اولمقده ایكیسنه دخی ضرر اولدی پس بالاخره
تفریق متعین اولدی وایكیسنه نصف مهر اولمسنه سببدر زیرا نكاح آخر باطلدر ومهری موجب دكادر نكاح
اول ایسه صحیحدر مهری موجبدر اولیده ایسه قبل الدخول مفارقت اولمغله نصف مهری ایكیسی بینلرنده
تنصیف ایدرلر (والجمع بین امرأتین لو فرضت احدیهما ذكرا تحرم علی الاخری) وایكی عورتك جمعی دخی حرام
اولورا كر ایكیسندن بری اركك فرض اولنسه آخر اوزرینه حرام اوله بو مقوله یی جمع ایلمك حرام اولور مثلا عمه ایله
قرنداشی قزی وخالته ایله قزقرنداشی قزی بونلرك بری اركك فرض اولنسه آخره نكاحی جائز كادر (بخلاف
الجمع بین المرأة وبنت زوجها الاسنها) شول خاتون ایكی زوجنك قزی بینی جمع ایلمك بوكا مخالفدر یعنی بو جائزدر
اما قز عورتدن اولمیه مثلا بركمسنه برخاتون نكاح ایدوب كندینك دخی آخر عورتدن قزی اولسه اول كمسنه نك
فوتندن صكره یاخود طلاقدن صكره برآخر كمسنه اول خاتونی وسابقده اولان ارینك قزینی جمع ایتمك جائزدر
(والزنا یوجب حرمة المصاهرة) زنا حرمت مصاهره ایجاب ایدر امام شافعی ایلمسنه ذاهب اولمشدر زیرا مصاهره
بر نعمتدر اجنبیلری دخی محارمه الحاق ایدر وهرشیء كه نعمت اوله اول شیئه حرام ایله نائل اولنمز وزنا كه سببدر
وحرمت كه حكمدر بونلرك بینلرنده مناسبت واجبه یوقدر اول تقدیرجه حرمت ثابته اولمشدر وبزم ایچون
دلیل بودر كه وطیء ولد واسطه سیله سبب جزئیتدر زیرا ولد وطیء ودوطوئك هر برینه نسبت اولنور وموطوئك
اصول وفروعی رجلك اصول وفروعی كبیدر پس بو تقدیرجه رجلك كندی جزئیله استمتاعی حرام اولور وبو حرمت
سبب ولددر وولده سبب وطئدر پس حرمت ولد اولیجق زنا اولمش اولور لكن زنا كه وطیء ایدی ولد مقامنه اقامت
اولندی سفر مشقت مقامنه اقامت اولندیغی كبی وقاعده مقرردركه برشیء اخرشیئك مقامنه اقامت اولنسه
اول شیء كندی صفتیله تعبیر اولنمیوب برینه قائم اولدیغی شیئك صفتی ایله تعبیر اولنور تیممده تراب كبی حقیقتده
تراب مطهر دكادر لكن صو یك قائم مقامی اولمغله صوده اولان صفتكه طهوریتدر ایدی تراب دخی اول صفت ایله

موصوف اولدی وشافعینك تمسك ایلدیكی پیغمبر علیه السلامك (الحرام لایحرم الحلال) حدیث شریفی صحیح
دكلدر صحیح اولدیغی تقدیرجه متروك الظاهردر انكله احتجاج اولنمز زیرا حرام حلالی حرام ایدر كورمزمیسن كه
برقطره خمر ماء قلیل ایچنه دوشسه جملهسی حرام اولور اما عطادن روایت اولنوب (الحرام لایحرم الحلال)
حدیث شریفی (لایحرم الوطء الزنی العقد الحلال) مضمونی اوزره مقدما زنا ایتمش اوله بعده تزوج اتسه دیمكه
محمول اوله بو خصوصه غیری معنا احتمالی بعیددر (وكذا المس بشهوة من احد الجانبین) ایكی جانبك بریندن دخی
شهوتله مس حرمت مصاهرهیی ایجاب ایدر زیرا نبی علیه السلامك (من مس امرأة بشهوة حرمت علیه امها
وابنتها) حدیث شریفی حرمت مصاهرهیه دلیل كافیدر شافعی بو كلامك خلافنجهدر (ونظره الی فرجها الداخل
ونظرها الی ذكره بشهوة) ورجلك فرج داخل مرأهیه نظری وعورتك رجلك ذكرینه شهوتله نظری دخی
حرمت مصاهرهیی ایجاب ایدر شافعی دیركه مس ونظر معنیء دخولده دكلدر بو اجلدن كه فساد صوم واحرام
ووجوب اغتسال بو مس ونظرده خوله تعلق ایتمز بویله اولیجق حرمت مصاهره ثابت اولمز بزم ایچون دلیل
مس ونظر وطئه سبب وداعیدر پس ایمدی احتیاطا سبب مسبب مقامنه قائم اولور زیرا نبی علیه السلامك
حرمت بضعده كمال اعتناسی اولمغله شبهه بضعیتكه سبب رضادر اثبات حرمتده حقیقت مقامنه اقامت
اولمشدر وفساد صوم واحرام ووجوب اغتسال حرمت بضعده دكلدر كه سبب وطئ مقامنه اقامت اولنه
(ومادون تسع سنین غیر مشتهاة وبه یفتی) وطقوز سنهدن اشاغهده اولان قز مشتهاة دكلدر وفتوی بوكا اولان قول
دخی بودر بو تقدیرجه حرمت مصاهره ایجاب ایتمز اما عجوزه بونك خلافنجهدر علوق احتمالی ایچون زیرا ذكریا
صلوات الله علی نبینا وعلیهك زوجهسی عجوزه ایكن علوق واقع اولدی اول احتمال ایله حرمت مصاهره ثابت
اولور (ولو انزل مع المس لاتثبت الحرمة هو الصحیح) واكر مس ایله انزال اولسه حرمت مصاهره ثابت اولمز صحیح
اولان بودر شمس الائمة السرخسی وفخر الاسلام اختیار ایتدكاری بودر زیرا مع الانزال اولان مس وطئه مفضی
دكلدر محرم اولان مس وطئه مفضی اولاندر صاحب عنایه دیركه فقهانك (المس بشهوة لایوجب الحرمة
بالانزال) دیدكاری بودر حرمت ابتدا مس ایتدكده انزال واقع اولنجه حكما موقوفا واقع اولور اكر انزال واقع
اولورسه حرمت مصاهره واقع اولمز اكر انزال اولمزایسه حرمت ثابت اولور (وصح نكاح الكتابیة) كتابیه اولان
خاتونك نكاحی صحیح اولور حق سبحانه وتعالینك (والمحصنات من الذین اوتوا الكتاب من قبلكم) قول شریفی
دلالتی ایله نكاحی تجویز ایلمشدر (والصابئة المؤمنة بنبی المقرة بكتاب) وصابئیهنك نكاحی صحیح اولور اویله
صابئیه كه برنبی یه ایمان وبر كتابه اقرار ایتمش اوله امام اعظم قتنده كتابیهدر انجق كواكبه تعظیم ایدرلر (لاعابدة
كوكب) برقبلهیه تعظیم ایتدیكمز كبی وامامین قتنده كتابیه دكلدر زیرا كواكبه عبادت ایدرلر (وصح نكاح
المحرم والمحرمة) محرم ومحرمهنك نكاحی دخی صحیح اولدی زیرا نبی علیه السلام محرم ایكن میمونهیی تزوج
ایتمشدر (والامة المسلمة والكتابیة ولو مع طول الحرة) وامهٔ مسلمهنك وكتابیهنك نكاحی صحیح اولدی واكر حرهیه
قدرتی اولورسهده یعنی مهر ونفقهسنه قادر اولورسهده امام شافعی قتنده حر اولان كمسنهیه جائز دكلدر امه
وكتابیهیی تزوج ایده جوازینك نكاحی خود ضرورتدر زیرا ولدنده امه تابعدر حره حری رقیبه بلا ضرورة
تخلیط جائز دكلدر بزم قتمزده جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (فانكحوا ما طاب لكم من النساء) قول شریفنك
اطلاقی ایله (والحرة علی الامة) وحرهنك نكاحی امه اوزرینه صحیح اولور نبی علیه السلامك (تنكح الحرة علی
الامة) قول شریفی بوكا دلیل كافیدر (واربع فقط للحر من حرائر او اماء) وحر ایچون حرائر وامادن یعنی حرهلردن
وجاریهلردن انجق درت نكاح ایتمك صحیح اولور زیادهسی صحیح اولمز حق سبحانه وتعالینك (فانكحوا ما طاب لكم
من النساء مثنی وثلاث ورباع) قول شریفی درت اوزرینه نصدر زیادهسی منع اولنمشدر (وللعبد ثنتان) عبد
ایچون ایكییی نكاح صحیح اولور امام مالك دیركه احرار كبی عبد ایچون دخی درت نكاح جائزدر حق نكاحده
حر كبیدر حتی مولاسنك اذنی یوغیكن نكاح ایتمكه مالك اولور تطلیقه بغیر اذن مالك اولدیغی كبی بزم ایچون
دلیل بودركه رقیت منصف درحریتك شرفنی اظهار ایچون عبد ایكیدن زیادهیه مالك دكلدر (وحبلی من زنی)
وزنادن حامل اولانك نكاحی دخی صحیح اولور ابو حنیفه ومحمد قتندهده زیرا خاتونك نكاحی مطلقا صحیحدر لكن
حامل اولدقده وطئ حرام اولور صاحب مائی احترام وزراعی ماء غیر ایله صوقی ایلمك وقایهسی ایچوندر زنا ایسه اول

احترامه

احترامه مستحق دكلدر اویله اولیجق نكاحی صحیح اولور (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر
نكاح حبلی ممنوع اولمسی حملك احترامی ایچوندر بونده ایسه نكاح صحیح ایله زنادن اولان حملك بیننده فرق
یوقدر یعنی زنادن اولان حملك دخی احترامی لازمدر زیرا ولدك صنعی یوقدر كه جنایتنه مستحق اوله عدم جنایت
مقرر اولمغله اسقاطی جائز دكلدر ایمدی نكاحی دخی صحیح دكلدر (ولا توطأ حتی تضع) زنادن حبلی اولان
عورت نكاح اولدقده وضع ایتمینجه وطئ اولنمز زیرا نبی علیه السلامك (من كان یؤمن بالله والیوم الاخر
فلا یسقین ماءه زرع غیره) حدیث شریفی عدم وطئنه دلیل كافیدر (وموطوءة سیدها) وسیدی موطوءهسنك
نكاحی صحیح اولور زیرا امهنك فراشی ضعیفدر حتی جاریه ولد كتورسه دعوت اولنمینجه نسبی ثابت اولمز
اما سیده مستحبدر كه حمل اولملق احتمالی ایله كندی صوینی استبرا ایده صیانت ایچون (اوزان) یاخود زنادن
موطوءهسنك نكاحی صحیح اولور وقبل الاستبراء وطئ جائزدر (ولو تزوج امرأتین بعقد واحد واحداهما محرمة
صح نكاح الاخری) واكر بركمسنه عقد واحدده ایكی خاتونی تزوج ایلسه وایكیسندن بریسی كندینك محرمی
اولسه محرم اولمیانك نكاحی صحیح اولور محرمك نكاحی باطل اولور (والمسمی كله لها) ومسمی كلیسی نكاحی
صحیح اولان عورت ایچوندر ابو حنیفه قتنده (وعندهما یقسم علی مهر مثلهما) امامین قتنده مسمی اولان
مهر ایكیسنك مهر مثلی اوزرینه تقسیم اولنور (ولا یصح تزوج امته او سیدته) بركمسنه جاریهسنی یاخود
عبدی كندی قادینغی نكاح ایتمك صحیح دكلدر زیرا نكاح متناكحین بیننده مشتركه اولان ثمرات ایچون
مشروع اولمشدر مثلا زوج ایچون زوجه اوزرینه برحق واردر كه اول حق زوجك مالكیتنی اقتضا ایدر وطئه
تمكین كبی واودن خروجنی منع كبی ونامحرمه كورنمكی منع كبی وسائر بوكا مشابه اولان شیلردن منع كبی
وكذلك زوجه ایچون دخی زوج اوزرینه برحق واردر كه اول حق زوجهنك زوج اوزرینه مالكیتنی اقتضا ایدر
نفقه ومسكن وكسوه وقسم طلب ایلمك كبی وعزلی منع ایلمك كبی وسائر لوازم شرعیهسنی طلب كبی پس ایمدی
بو تقدیرجه زوج ایله زوجه ما بیننده هم مالك هم مملوك اولورلر اویله اولسه بو ایكیسنك ما بیننده منافات واردر
زیرا مالكیت قاهریت اقتضا ایدر ومملوكیت مقهوریت اقتضا ایدر بینلرنده تنافی اولدیغیچون بونلرك نكاحی
صحیح دكلدر زیرا عبد سیدهنك مقهوریدر محض یدر رقیتی ایچون سیدهسنه قاهر اولملق ممكن دكلدر امه دخی
كذلك (او مجوسیة او وثنیة) ومجوسیه ووثنیهنك نكاحی صحیح دكلدر مجوسینك حكمی نكاحده وثنی
حكمی كبیدر حق سبحانه وتعالینك (ولا تنكحوا المشركات حتی یؤمن) قول شریفی عدم جوازینه دلیلدر وثنی
شول كمسنهدر صنمه عبادت ایدرلر نص ایسه عامدر جمله مشركلر داخل اولور وبعض كمسنهلر وثن ایله صنم بینی
تفریق ایتمشلردر اكر خشب وذهب وفضهدن معمول اولورسه صنمدر واكر طاشدن معمول اولورسه وثندر
(ولا خامسة فی عدة رابعة ابانها) مباین اولمشدر دردنجی عورتك عدتنده بشنجینك نكاحی صحیح دكلدر مثلا
بر كمسنهنك درت عورتی اولوب برینی طلاق باین ایله تطلیق اتسه مادام عدت ایچندهدر خامسهیه نكاح صحیح
دكلدر زیرا عدة چقمدین بشنجی یه نكاح اتسه بشی جمع ایتمش اولور وبركمسنه خاتونی تطلیق ایلسه عدة ایچنده
اول خاتونك قزقرنداشنی نكاح ایلمك جائز دكلدر طلاق رجعی ایله اولیجق خود بالاتفاق جائز دكلدر (ولا نكاح
امة علی حرة او فی عدتها) امهنك حره اوزرینه نكاحی دخی صحیح دكلدر پیغمبر علیه السلامك (لا تنكح الامة
علی الحرة) قول شریفی بونك عدم صحتنه دلیلدر وعدتنده صحیح اولمامسنه سبب زیرا نكاح حرهدن بعض احكام
باقی اولمغله من وجه نكاح حره باقی اولمش اولور (خلافا لهما فیما اذا كانت عدة البائن) پس عدة طلاق باینده
اولسه امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده عدت مزبورهده امهنك نكاحی صحیح اولور زیرا باین طلاقده
حرهنك نكاحندن برشیء باقی قالمشدر وحره اول كمسنهیه حرامدر پس بو اجلدن بركمسنه اول حرهیی تزوج ایتمكه
یمین اتسه طلاق باینده عدتنده آخره تزوج ایلسه حانث اولمز اما طلاق رجعی قتنده اتفاقا جائز دكلدر (ولا حامل
من سبی) وسبیدن حامل اولان مرأهنك نكاحی دخی صحیح دكلدر یعنی حامل ایكن سبی اولنمش جاریهنك
نكاحی صحیح دكلدر مادامكه وضع حمل ایتمیه زیرا نسبی زوجندن ثابتدر پس ایمدی انك صوینی حرامدن اندن
صیانت لازمدر ابو حنیفه رحمه الله نكاحنی تجویز ایدر لكن وطئنی تجویز ایتمز (او حامل ثبت نسب حملها
ولو من سیدها) وحملنك نسبی ثابت اولمش حاملك نكاحی صحیح دكلدر اكر اول حملك ثبوتی سیدندن دخی

اولورسه ینه جائز دکلدر زیراسیدی حملی دعوت ایلسه بعده اخره حامل ایکن نکاح ایلسه باطلدر زیرا
مولاسنك فراشی هنوز باقیدر اکر نکاح صحیح اولسه ایکی فراشی جمع ایلمك لازم کلوردی بوایسه صحیح دکلدر
معلوم اوله که فراش اوچ نوعدر بری قوی وبری وسط وبری ضعیفدر وقوی اولان منکوحه نك فراشیدر
بلا اقرار ولدك نسبی ثابت اولور ولدنفی اولنمز الا لعان ایله اولور ووسط اولان فراش ام ولدك فراشیدر بلا اقرار ولد
ثابت اولور بنم دکلدر دیمه سیله ولد نفی اولور بلا لعان وضعیف اولان فراش امه نك فراشیدر بلا دعوة ولدك
نسبی ثابت اولمز (ولا نكاح المتعة) ونكاح متعه دخی صحیح دکلدر نکاح متعه اولدرکه برخاتونه اتمتع بك
کذامدة بكذا من المال یاخود خذ هذه العشرة لاتمتع بك ایاما یاخود متعینی نقدا یاما او عشرة ایاما یاخود ایام
اکلمقدر بویله دیمکله طرفیندن رضا بولنوب استمتاع ایلمکدر وبو نکاح بزم قتمزده باطلدر ربیع ابن میسره دن
روایتدرکه نبی علیه السلام عام فتحده نکاح متعه یی اوچ کونه حلال ایتمشیدی حتی بن وعمم برخاتونك قپوسنه
واردق هر بر یمزك اوزرنده برده سی وار ایدی لکن عمك برده سی بنم بردمدن اوجه ایدی ایچرودن خاتون
چیقدی ایکیمزه دخی نظر ایلدی دیدیکه بونك برده سی کبی برده وارمیدر وبونك کبی یکیت وارمیدر دیوب
شبابمز ایچون بنی اختیار ایلدی چونکه صباح اولدی کوردمکه منادیلرندا ایدوب تحقیقا حق سبحانه وتعالی
ورسولی بیزی نکاح متعه دن منع ونهی ایتمشدر دیو تنبیه ایدرلردی وخلق دخی متنبه اولمشلردر اندنصکره
صحابه کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین بونك اوزرینه جمع اولمشلردرکه متعه حیاة رسول اللهده منسوخ
اولمشدر پس ایمدی احادیث شریفه ناسخه اولدی واجماع دخی اول نسخه مظهر اولدی زیرا کتاب وسنت
واجماع ایله نسخ اولمز مذهب صحیح دخی بودر وامام مالك قتنده نکاح متعه صحیحدر (والموقت) ونکاح
موقت دخی صحیح دکلدر مثلا برعورتی ایکی شاهد شهادتیله اون کونه دکین نکاح ایلمك کبی اما نکاح متعه ایله
نکاح موقتك بیننده فرق هدایه نك عبارتندن منفهم اولان ایکی شیدر مثلا نکاح متعه ده اشتقاقدن متعه یه
مشارك برلفظك وجودیدر ثانیده که نکاح موقتدر شهود شاهد یندر ولفظ تزوجك ویاخود نکاحك ذکری
ومدة معینه نك ذکریدر بو تقدیرجه ما بینلرنده فرق اولنمش اولدی زیرا بر برینه مشابهت تامه سی مقرر ایدی
امام زفر دیرکه نکاح موقت صحیح ولازمدر زیرا توقیت شرط فاسددر عقد نکاحك مقتضاسنه مخالف
اولدیغیچون ونکاح ایسه شروط فاسده ایله باطل اولمز بزم ایچون زوج معنای متعه یی که توقیت ایدی لفظ
نکاح ایله معنای متعه ایسه خاتون ایله استمتاعدر مقاصد نکاح قصدی ایچون دکلدر وعدم مقاصد نکاح ما نحن
فیه ده موجوددر زیرا مقاصد نکاح مدة قلیله ده حاصل اولمز وعقودده اعتبار معانیدر بوخسه الفاظ دکلدر

باب الاولیاء والاكفاء

بو باب اولیاء واکفانك احوالی بیاننده در اولیا ولینك جمعیدر مالك معناسنه اکفا کفونك جمعیدر نظیر معناسنه
غایة البیانده مسطوردرکه ولی میراثه اهل اولان عاقل وبالغ کمسنه یه دیرلر صبی ومجنونك ولایتی ثابت دکلدر
وعقل وبلوغ جهتندن وکافرك دخی مسلم اوزرینه ولایتی یوقدر عدم وراثت ایچون وعبدك دخی کذلك
(نفذ نكاح حرة مكلفة بلا ولی) حره بالغه یی عاقله نك ولیسنك اذنی بیسز نکاحی نافذ اولور اول حره مکلفه کرك بکر
اولسون کرك ثیب اولسون برابردر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اما ابو یوسفدن برروایتده نکاح صحیح منعقد
اولمز الا ولینك اذنیله منعقد اولور وامام مالك وشافعی قتنده نسانك عبادتی ایله نکاح اصلا منعقد اولمز
(وله الاعتراض فی غیر الكفؤ) کفوء اولمیانده ولی ایچون اعتراض ایلمك واردر دیلرسه فسخ ایدر دیلرسه اجازت
ویررا کر ولد کتورمش ایسه ولی ایچون فسخ یوقدر زیرا عدم ولی ایله ولد ضایع اولمق
احتمالی ایچون خلاصة تاتارخانیده دخی بویلجه در لکن شیخ الاسلام مبسوطنده ولدن صکره ولی ایچون
ما بینلرین تفریق واردر دیو مسطوردر (وروی الحسن عن الامام عدم جوازه) حسن امام ابو حنیفه دن
کفودن غیریه نکاحك عدم جوازینی روایت ایلدی زیرا اشیاده چوق شی واردرکه وقوعدنصکره دفعی ممکن
دکلدر (وعلیه فتوی قاضیخان) فتوای قاضیخان دخی بونك اوزره در یعنی عدم جوازنده در (وعند محمد
ینعقد موقوفا ولو من كفؤ) امام محمد قتنده ولینك اجازتنه موقوفا منعقد اولور اکر کفوء دخی اولورسه روایت
اولنورکه امام محمد وابو یوسف وابو حنیفه قولنه رجوع ایتمشلردر ودخی غایة البیانده مسطوردرکه رجای

ابی

ابی رجا امام محمددن ولینك اذنی بیسز اولان نکاحدن سؤال ایلدم جائز دکلدر دیدی ولی اولمیحق نیجه اولمق کرك
دیدم قاضینك اذنی کرکدر دیدی وبر موضع اولسه که انده قاضی اولمسه دیدم سفیان دیدیکی کبی اشلیه دیدی
وسفیان دیدیکی ندر دیدم برامر یکی تفویض ایدرکه واروب برمسلمانه تزویج ایلیه دیو بیوردیلر بوندن فهم
اولنورکه موقوفا منعقد اولور دیدیکی کلامدن رجوع ایلمشدر (ولا یجبر ولی بالغة ولو بكرا) بالغه یه ولیسی جبر
ایلمز اکر بکر اولورسه ده ائمهٔ حنفیه قتنده امام شافعی قتنده ولیسی جبر ایدر بالاتفاق حاصل کلام بکر صغیره یی
ولیسی جبر ایدر بالاتفاق وثیبهٔ بالغه یی جبر ایلمز بالاتفاق بکر بالغه ده ائمهٔ حنفیه ایله شافعیه بیننده خلاف
واردر بزم قتمزده هر ولی ایچون اجبار واردر وشافعی قتنده با با وجد صحیحدن غیریده جبر یوقدر (فان استأذن
الولی البكر فسكتت او ضحكت او بكت بلا صوت فهو اذن ومع الصوت رد) اکر ولی بکردن استیذان اتسه وبکر
دخی سکوت ایلسه یاخود کلسه یاخود بلا صوت اغلسه اول اذندر اغلامسی صوت ایله اولورسه رددر وبکرك
سکوتی رضادر زیرا رغبت کوسترمکه استحیا ایدر عائشه رضی الله عنها بکرك ضحکی رضایه سکوتدن اولدر اکر
علی وجه الاستهزا اولمز ایسه وپیغمبر علیه السلام فاطمه رضی الله عنها یی علی کرم الله وجهه یه تزویج مراد
ایتدکده فاطمه نك یاننه واروب (ان علیا یذكرك) بیوردقدنصکره طشره چیقوب تزویج بیورمشلردر وبو کا
ابو یوسف قتنده رضادر وامام محمد قتنده رضا دکلدر دلیل کراهتدر ردکبی اولور اما بعضیلر دیمشلردرکه اکر دموعی
حار ایسه رضا دکلدر زیرا اول دموع غمدن کلور اکر بارد ایسه رضادر زیرا سروردن کلور رقیه ابو اللیث دیرکه بنم
قتمده صوت ایله اولان بکاء رددر سکوت ایله اولان بکا اجازتدر (وكذا لو زوجها فبلغ بالخبر) وینه ذکر اولنان
کبیدر یعنی ولیسی بکری تزویج اتسه وخبر کیندویه بالغ اولدقده سکوت ایلسه یاخود بلا صوت بکا اتسه رضادر
(وشرط فیهما تسمیة الزوج لا المهر هو الصحیح) استیذانده وتبلیغ خبرده زوجك اسمی ذکر اولنمق شرط قلندی
مهرك تسمیه سی شرط قلنمدی مذهب صحیح بودر زیرا زوجك ذکر اولنمیحق رغبت وعدم رغبت ظاهر اولمز (ولو
استأذنها غیر الولی الاقرب فلا بد من القول) واکر اول ولی اقربندن غیریسی استیذان ایلسه قولدن لابددر یعنی
البته قول لازمدر بونده سکوت وبکا رضا اولمز اما شمس الائمة السرخسی دیمشدرکه اجنبینك استیجاری
زماننده سکوت رضادر زیرا بکر اجنبیدن دخی زیاده استحیا ایدر پس انك سکوتی رضادر واکر قزدن رضا طلب
ایدن ولینك رسولی ایسه ولی مقامنه قائمدر اول زمان سکوتی رضادر (وكذا لو استأذن الثیب) اکر ثیبدن استیذان
اولنسه ینه قولدن لابددر (ومن زالت بكارتها بوثبة او حیضة او جراحة او تعنیس فهی بكر) شول مرأه نك که
بکارتی صیچرامق ایله یاخود چوق حیض کورمکله یاخود جراحت ایله یاخود بالغ اولدقدنصکره چوق زمان
مکث ایتمکله زائل اولسه ینه اول بکردر یعنی احکام بکرانك اوزرینه اجرا اولنور (وكذا لو زالت بزنی خفی
خلافا لهما) احکامده زنا خفیدن بکارتی زائل اولان مرأه نك احکامی یوقاروده ذکر اولنان احکام کبیدر
ابو حنیفه قتنده امامین خلاف ایدوب بو مقوله مرأه ثیب حکمنده در احکام بکرانك اوزرینه اجرا اولنمز
(ولو قال لها الزوج سكتت وقالت رددت ولا بینة له فالقول لها) واکر زوج عورتنه دیسه که نکاح ایچون استیذان
اولندقده سن سکوت ایتدك وعورت رد ایلدم دیسه وزوجك بینه سی اولمسه قول عورتکدر زیرا زوج لزوم عقد
وتملك بضعی دعوی ایدر عورت ایسه انی دفع ایدوب انکار ایدر پس بو تقدیرجه مودع کبی اولور چونکه مودع
رد ودیعه یی ادعا ایلسه قول مودعکدر زیرا رد ودیعه معنا نفیدر مودع ایسه یدمودعده ودیعه نك بقاسنی
دعوی ایدر بو تقدیرجه قول مودعکدر امام زفر دیرکه قول زوجکدر زیرا سکوت اصلدر رد ایسه عارضدر
(وتحلف عندهما لا عند الامام) امامین قتنده عورته یمین ویریلور امام اعظم قتنده یمین ویریلمز (وللولی انكاح
المجنونة والصغیر والصغیرة ولو ثیبا) ولی ایچون مجنونه وصغیر وصغیره یی نکاح ایلمك واردر اکر ثیب ایسه ده زیرا
نبی علیه السلام (الا لا یزوج النساء الا الاولیاء ولا یزوجن الا من الاكفاء) بیورمشلردر وابو بکر رضی الله عنه
قزی عائشه رضی الله عنها یی یدی یاشنده نبی علیه السلامه تزویج ایتمشلردر وعلی رضی الله عنه قزی ام کلثومی
عمر رضی الله عنه یه تزویج ایلدی حال بو که ام کلثوم صغیره ایدی (فان كان ابا او جدا لزم) اکر اب وجد صحیح اولورسه
ایلدیکی عقد لازم اولور (وان كان غیرهما فلهما الخیار اذا بلغا) واکر با با وجددن غیری ولی اولورسه اول صغیر
وصغیره ایچون خیار واردر چونکه ایکیسی دخی بالغ اولسه لر ابو حنیفه ومحمد رحمهما الله قتنده زیرا

قرابت اخ ناقصه در نقصان ایسه قصور شفقتی مشعردر اول تقدیرجه مقاصده خلل تطرق ایدر زیرا نكاحده
كفو ومهرلر اراسنده نیجه مقاصد واردر حسن خلق وسوء خلق ولطافت عشره وغلظت عشره وكرم صحبت
وتوسیع نفقه بوكا مشابه اولان شیلر كبی بونلر ایسه كفائت ومهردن اهمدر بوكا ایسه موافق اولوب اجرا ایلمك
جد بلیغ ونظر صائب ایله اولور اب وجددن غیریده نقصان قرابت اولمغله قصور شفقت ظهور ایدوب چندان
مقید اولمغله خلل واقع اولور پس بوتقدیرجه خیار ادراك ایله تدارك اولنمق لازم كلور وغیر الاب والجد اطلاقی
انایه وقاضی یه متناول اولور صحیح اولان دخی بودر انانك قصور رأیی وقاضینك قصور شفقتی اولمغله حین بلوغده
مخیر اولورلر (او علما بالنكاح بعد البلوغ) یاخود بعد البلوغ نكاح اولندیغن بلسه لر ینه مخیرلردر زیرا حین بلوغده
نكاحدن خبردار دكللر ایدی (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر یتیم ویتیمه ایچون كرك بالغ
اولدقلرنده كرك بعد البلوغ عالم اولدقلرنده مخیر اولمق یوقدر دیر (وسكوت البكر رضا) بكرك بلوغ وعلمندنصكره
سكوتی رضادر (ولا یمتد خیارها الی اخر المجلس وان جهلت به ان لها الخیار بخلاف المعتقة) اول بكرك مخیرلكی
مجلس آخرینه دك ممتد اولمز اگر كندی ایچون خیار اولدیغنی بلمزسه ده اما معتقه نك جهلی بونك خلافنجه در
مثلا بر صغیره یی باباسی وده سندن غیری ولیسی بر كمسنه یه تزویج ایلسه یا كندوسی نكاح اولدیغن بلسه
یاخود بلسه بالغ اولدقده اول بكر ایچون مخیرلك واردر اگر مجلس اولنده سكوت ایدرسه رضادر انك سكوتی
مجلس آخرینه دكین ممتد اولمز همان اشتدوكی ساعت دیلرسه رد ایدر دیلرسه قبول ایدر یوخسه اول مجلسك
آخرنده راضی اولم فسخ ایدرم دیدیكی معتبر دكلدر اما معتقه بویله دكلدر مثلا بر كمسنه جاریه سنی آخره تزویج
ایدوب بعده اعتاق ایلسه عتق خبری جاریه یه واصل اولدیغی ساعت سكوت ایدوب ومجلس آخرنده نكاحی
فسخه قادردر زیرا خیار بلوغ بكرك كندی النده در اول مجلسده جهلندن سكوتی كندویه عذردر اول اجلدن
آخر مجلسه دكین خیار بلوغی ممتد اولور اما حرائره جهلی عذر اولمز زیرا (طلب العلم فریضة علی كل مسلم ومسلمة)
مضمونی اوزره تعلم ایتملری لازم ایدی زیرا نبی علیه السلام (وأمروا صبیانكم بالصلاة اذا بلغوا سبعا واضربوهم
اذا بلغوا عشرا) بیورمشلردر واول اجلدن حرائره جهل عذر اولمز (وخیار الغلام والثیب لا یبطل) غلام وثیبده
سكوت ایلسه خیار باطل اولمز اوعك ویا پشمق وغلام مهری ویروب وثیب دخی قبول ایلمك كبی دخی بوكا بكزر
فعللر ایسه (ولو قاما عن المجلس مالم یرضیا صریحا او دلالة) اگر ایكیسی دخی مجلسدن قالقارلر ایسه ده مادامكه
رضایه متعلق صریحا یاخود دلالة برشی اشلمیه خیار باطل اولمز اوعك ویا پشمق وغلام مهری ویروب ثیب دخی
قبول ایتمك كبی دخی بوكه بكزر فعللر اشلمیجه سكوت ایله خیار باطل اولمز (وشرط القضاء للفسخ فی خیار
البلوغ لا فی الخیار العتق) خیار بلوغده فسخ ایچون قضا شرط قلندی اما خیار عتقده قضا شرط قلنمدی زیرا
خیار بلوغده ضرر قصور شفقتدن متوهم اولان خللدر اول ایسه غایت خفیدر ذكور واناثیه شامل اولدی زیرا
ایكیسی مابیننده اولان حقوقدن برنی حق آخره الزام قلمغه قضا لازمدر زیرا دفع ضرر خفی اولمغله هرفهمده
عاجزدر قاضینك قضاسنه محتاجدر اما خیار عتقده ضرر جلیدر قضایه احتیاج یوقدر زیرا معتقه نك زوجی ایكی
طلاق ایله كندویه مالك ایدی معتقه اولدقده اوچ طلاق ایله مالك اولدی بو ایسه امر جلیدر انكاره مجال
یوقدر كه الزامه محتاج اوله بواجلدن انجق اناثیه مختص اولوب قضایه احتیاج اولنمدی (فان مات احدهما قبل
التفریق ورثه الاخر بلغا اولا) پس اگر قبل التفریق ایكیسندن بری فوت اولسه باقی قلان فوت اولانه وارث
اولور كرك خبر بالغ اولسون كرك اولمسون زیرا مابینلرنده فرقت قضاء قاضی ایله واقع اولمق شرط ایدی بونده ایسه
شرط بولنمدی مشروط دخی كذلك بوتقدیرجه نكاح باقیدر بر برینه وارث اولورلر ومهرلك كلیسی واجب اولور
قبل الدخول اولورسه ده كذا فی الزیلعی (والولی هو العصبة نسبا او سببا علی ترتیب الارث) ولی نسب جهتندن
عصبه اولاندر ویاخود سبب جهتندن عصبه اولاندر ترتیب ارث اوزرینه یعنی ترتیب عصبات ولایت
انكاحده دخی ارثده ترتیبلری كبیدر پس ایمدی اقرب اولیا اوغلدر اندنصكره اوغلی اوغلیدر هرنقدر اشاغه
اولورسه بو كلام معتوهه ومجنونه ده متصوردر یوخسه صغیره ده متصور دكلدر اندنصكره بابا وبعده جد صحیح
هرنه قدر یوقاری اولورسه اندنصكره بابا وانا بر قرنداش اوغلی اندنصكره لاب وام عمی اندنصكره لاب عمی بعده
لاب وام ابن عمی واندنصكره لاب ابن عمی اندنصكره مولیء عتاقه بونده ذكور واناث برابردر اندنصكره عصبهٔ

مولی

مولیء عتاقه در (وابن المجنونة مقدم علی ابیها) مجنونه نك اوغلی باباسی اوزرینه مقدمدر ابو حنیفه وابو یوسف
قتنده زیرا ابن عصوبتده مقدمدر نكاحده اولان ولایت ایسه عصوبت مبنیه در (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون
خلاف واردر زیرا بابا اوغلدن شفقتده اوفردر شول دلیل ایله كه بابانك نفسه وماله ولایتی عامدر اما اوغلنك
ولایتی انجق نفسه در ماله دكلدر (ولا ولایة لعبد ولا صغیر ولا مجنون) عبد وصغیر ومجنون ایچون ولایت یوقدر
كندی نفسلرینه دخی ولایتلری یوقدر فكیف كه آخره ولایتلری اوله (ولا كافر علی ولده المسلم) دخی كافرك مسلم
اولان ولدی اوزرینه ولایتی یوقدر حق سبحانه وتعالینك (ولن یجعل الله للكافرین علی المؤمنین سبیلا) قول
شریفی عدم ولایتنه دلالت ایدر پس ایمدی بواجلدن كافرك ولد مسلمی اوزرینه شهادتی مقبوله اولمز وبربرینه
دخی وارث اولمزلر (فان لم یكن عصبة فللام ثم للاخت لابوین ثم للاخت لاب ثم لولد الام ثم لذوی الارحام
الاقرب فالاقرب التزویج عند الامام) پس اگر عصبه بنفسه بولنمز ایسه صغیره یی تزویج ام ایچوندر اگر ام دخی
بولنمز ایسه لابوین قز قرنداشی ایچوندر اگر اول دخی بولنمز ایسه لاب قز قرنداشی ایچوندر اندنصكره ولد ام ایچوندر
اندنصكره ذوی الارحام ایچوندر اندنصكره درجه ده اقرب اولان ترجیح اولنور وبوذكر اولنان اولیا ایچون
ولایت تزویج واردر ابو حنیفه قتنده التزویج مؤخر مبتدادر فللام مقدم خبردر رانی تقدیم ایلدی زیرا اصحاب
فرائضده اصلدر (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر انك قتنده ولایت عصبات ایچوندر غیری ایچون
دكلدر وپیغمبر علیه السلامك (الانكاح الی العصبات) قول شریفی بوكا دلیل ایدوكنه ذاهب اولمشلردر
(وابو یوسف معه فی الاشهر) وابو یوسف امام محمد ایله دراكی روایتك اشهرنده (ثم لمولی الموالات) اندنصكره
تزویج مولیء موالات ایچوندر ومولیء موالات عبارتی اولدر كه بر كمسنه مجهول النسب اولوب اصلا وارثی
اولمسه پس بر كمسنه یه سن بنم وارثم اول اگر جنایت ایدرسم جنایتم ویر دیسه اولدخی قبول اتسه بومقوله یه
مولیء موالات دینلور بومقوله نك تزویجی مولیء موالات ایچوندر یعقوب پاشا دیمشدركه مولیء موالاتك
اجنبی وصغیر وصغیره بیننده وجودینك صحتی محل نظردر الا بوقدر واردر كه بلاواسطه موالات اولمق واجب
اولمز بلكه موالات صغیر وصغیره نك باباسی ایله متحقق اولوردینه (ثم للقاضی فی منشوره ذلك) اندنصكره تزویج
براتنده ولایته اذن یازلمش قاضی ایچوندر (ولا بعد التزویج اذا كان الاقرب غائبا) چون ولی اقرب غائب اولسه
ولی ابعد ایچون تزویج ایلمك واردر اما امام زفر قتنده ابعدك انكاحی جائز دكلدر زیرا اقربك ولایتی قائمه در
وبرحق كه شخص ایله قائم اولسه غیبتیله باطل اولمز وبواجلدن ولی اقرب هرقنده ایسه تزویج صغیره ایتمسی
جائزدر غیبتنده دخی ولایت ثابته در بوتقدیرجه ابعد ایچون ولایت تزویج یوقدر بزم ایچون دلیل بودركه
ولایت نظریه در ونظر وشفقتده دكلدركه رائی ایله منتفع به اولمین كمسنه یه تفویض اولنه پس ایمدی ولی اقرب
غائب موتی منزله سنه تنزیل اولنوب ابعده ولایت تزویج تفویض اولندی وولی اقرب اولدیغی یرده تزویج ایلسه
جوازنه تسلیم اولنمز وتسلیم اولندیغی تقدیرجه ولی ابعد ایچون اگر بعد قرابت وار ایسه قرب تدبیر واردر وولی
اقرب ایچون گرچه قرابت وار ایسه لكن بعد تدبیر واردر پس ایكیسی متساوی اولان ایكی ولی مقامنه اقامت
اولنوب هرقنغیسی عقد ایدر ایسه نافذ اولور (بحیث لا ینتظر الكفوء الخاطب جوابه) ولی اقربك غیبتی بر مكانده
اولسه كه كفوء خاطب یعنی صغیره نك كفوی اولوب تزوجه طالب اولان كمسنه ولی اقربك جوابنه منتظر اولمیه
(وقیل مسافة السفر) ودینلدیكه ولی اقربك غیبتی مسافهٔ سفر مقداری اوله (وقیل بحیث لا یصل القوافل الیه
فی السنة الا مرة) ودینلمشدركه ولی اقرب بر مكانده اوله كه سنه ده قوافل اول مكانه انجق بركره واصل اوله اول
مرتبه یه غیبت دینلمشدر بو مرتبه قدورینك اختیاریدر وبعضیلر برایلق یوله غیبت دیمشلردر وبوكا مشابه
مسافه خصوصنده اقوال كثیره یازلمشدر (ولا یبطل بعوده) ولی ابعدك ولایتی ولی اقربك عودی ایله باطل اولمز
(ولو زوجها ولیان متساویان) اگر اول صغیره یی مرتبه ده مساوی اولان ایكی ولی تزویج ایلسه لر مثلا قوائین
ایكی قرنداش كبی (فالعبرة للاسبق) اعتبار ابتدا تزویج ایدن ایچوندر زیرا نبی علیه السلامك (اذا انكح الولیان
فالاول اولی) حدیث شریفی بوكا دلیلدر (وان كانا معا بطلا) اگر ایكی ولینك آخره تزویجی معا اولورسه یعنی
مقدم ومؤخر اولیوب برابر واقع اولورسه ایكیسی دخی باطل اولور (ویصح كون المرأة وكیلة فی النكاح) خاتونك
نكاحده وكیل اولمسی صحیح اولور زیرا نكاحده معتبر اولان بلوغ وعقلدر پس رجل اوزرینه مترتب اولان

مرأة اوزرینه مترتب اولور (فصل) تعتبر الكفائة فی النكاح نسبا) نكاحده برابرلك یعنی بربرینه نسبا
نظیر اولمقلق اعتبار اولنور زیرا نبی علیه السلام (الا لا یزوج النساء الا الاولیاء ولا یزوجن الا من الاكفاء)
بیوردقلری كفاءتك لزومنه دلیل قویدر اما سفیان ثوری حضرتلری دیدیكه نكاحده كفاءة اولمز زیرا
ناس بربرینه نظیردر نته كیم نبی علیه السلام حضرتلرینك (الناس سواسیة كاسنان المشط لا فضل لعربی
على عجمی انما الفضل بالتقوى) حدیث شریفی عدم كفاءته دالدر وحق سبحانه وتعالینك (ان اكرمكم
عند الله اتقاكم) نص شریفی دخی بو قولی مؤیددر انتهی اما بزم ایچون دلیل حضرت رسول اكرم صلی الله
علیه وسلمك (قریش بعضهم اكفاء لبعض بطن ببطن والعرب بعضهم اكفاء لبعض قبیلة بقبیلة والموالی
بعضهم اكفاء لبعض رجل برجل) قول شریفیدر وموالیدن مراد عتقادر وكفاءة مصدردر وكفو اسمدر
(فقریش بعضهم اكفاء بعض وغیرهم من العرب لیسوا اكفوا لهم بل بعضهم اكفاء بعض) پس قریشك
بعضیسی بعضیسنه كفودر وعربدن قریشدن غیری قبیله قریش قبیله سنه كفو دكلدر بلكه عربك
بعضی بعضنه كفودر وقریش ما بیننده تفاضل اعتبار اولنمز حتی هاشمی قریشی تزوج ایلسه رد اولنمز زیرا
نبی علیه السلام قزنی عثمان رضی الله عنهه تزویج ایلمشدر حال بوكه عثمان حضرتلری دخی بنی عبد الشمس
قبیله سندن ایدی وعلی كرم الله وجهه قزی ام كلثومی عمر رضی الله عنهه تزویج ایتدی وحضرت عمر قریشی
ایدی هاشمی دكل ایدی (وبنو باهلة لیسوا كفوء غیرهم من العرب) بنو باهله قبیله سی عربدن كندیلردن غیرینك
كفوی دكللردر بنو باهله قبیله نك اسمیدر اصلده همدانده بر عورتك اسمیدر وقبیلهٔ مزبوره خساست ودناءت
ایله مشهوره در بقیهٔ طعامی مرة بعد اخری اكل ایدرلر وعظام میته یی طبخ ایدوب یاغنی الورلر و بر عارف
دیمشدركه كشینك نفسی باهله دن اولدقدنصكره اصلیده هاشمدن اولمق آدمه نفع ویرمز (وتعتبر فی العجم اسلاما
وحریة) عجمده یعنی عربدن غیریده كفاءة اسلام وحریت جهتندن اعتبار اولنور یوخسه نسب جهتندن
اعتبار اولنمز حتی صحابهٔ كزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین نسب ایله افتخار ایتدكلرنده سلمان فارسی
رضی الله عنه (انا افتخر بالاسلام لا اب لی سواه) دیو جواب ایدردی (فمسلم او حر ابوه كافر او رقیق) پس ایمدی
مسلم یاخود حر كه اول مسلمك یاخود حرك باباسی كافر یاخود رقیق اولسه (غیر كفوء لمن لها اب فی الاسلام
او الحریة) كفوء دكلدر شول خاتونه كه انك اسلامده یاخود حریتده باباسی اوله وزوج طالب اسلامه كندوسی
كلمش اوله (ومن له اب فیه او فیها غیر كفوء لمن لها ابوان) وشول كمسنه نك اسلامده یاخود حریتده باباسی اولسه
كفوء اولمز شول خاتونه كه اسلامده یاخود حریتده باباسی ووده سی اولسه زیرا رق اثر كفردر وكفرده ایسه
معنیٔ ذل واردر وحكم كفاءتده نسبه اعتبار اولنور (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر ابوان
اعتباری لازم دكلدر زیرا ابو یوسف رحمه الله واحدی مثنی یه الحاق ایلمك كندی مذهبیدر چون شاهدلر
بر غائب كمسنه نك اسمنی وباباسی اسمنی ذكر ایتسه لر انك قتنده تعریف حاصل اولوب جدك ذكرینه حاجت یوقدر
اما ابو حنیفه وامام محمد قتنده جدی ذكری لازمدر (ومن له ابوان كفوء لمن لها اباء) وشول كمسنه نك كه اسلامده
یاخود حریتده باباسی وجدی اولسه اول كمسنه كفوءدر شول عورته كه انك اسلامده یاخود حریتده بابالری
ووده لری اوله زیرا تعریف اب وجد ایله حاصل اولور فضل اولان عفودر نقص اولان محودر (وتعتبر دیانة)
كفاءة دیانة اعتبار اولنور دیانت دیدیكی تقوی وصلاحدر (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب دیانة اعتبار
اولنمز زیرا دیانت امر آخرتدر انك اوزرینه احكام دنیا مبنی اولمز دخی بو یلجه در اما امام محمده جواب ویریلور كه
قبول شهادت امور دنیادندر لكن دیانت اوزره بنا اولنور بو تقدیرجه كفاءتده معتبردر (فلیس فاسق كفوأ
لبنت صالح) پس فاسق صالح كمسنه نك قزینه كفوء دكلدر (وان لم یعلن فی اختیار الفضلی) اكر اول فاسق فسقنی
آشكارا ایتمزسه كفوء دكلدر اختیار فضلیده بو یلجه در اما بعض مشایخ قتنده فاسق اكر اعلان ایتمزایسه صالحك
قزی ایچون كفوء اولور حتی امام ابو یوسفدن مرویدر كه چون فاسق اصحاب مروتدن اولوب احوالی مستتر
اولورسه كفوء اولور زیرا اظهار ایتمكله خاتونه عار لاحق اولمز فلیس ده اولان فا فاء فصیحه دردیا نه قولی ایچون
تفریعدر بو تقدیرجه دیانت اعتبار اولنجق فاسق بنت صالح ایچون كفوء دكلدر (وتعتبر مالا) مال جهتندن
كفاءة دخی معتبر اولور مهر ونفقه یه مالك اولمقلق اعتبار اولنور (فالعاجز عن المهر المعجل او النفقة غیر كفوء
لفقیرة)

لفقیرة) پس ایمدی مهر معجلدن یاخود نفقه دن عاجز اولان رجل فقیره یه كفوء دكلدر زیرا مهر بدل بضعدر
وفاسی لازمدر ونفقه ایسه ازواجك قوام ودوامنه سببدر امام ابو یوسف قتنده نفقه یه قادر اولدیغی كفایت ایدر
ونفقه دن مراد هر كون خاتونك نفقه سی مقداری شیء كسب ایتمسیدر وبعضیلر قتنده بر سنه نك نفقه سیدر
وبعض آخر قتنده التی آیلك نفقه سیدر (والقادر علیهما) نفقه ومهر اوزرینه قادر اولانه (كفوء لذات اموال عظام
عند ابی یوسف رحمه الله) اموال عظام صاحبی ایچون كفوءدر ابو یوسف قتنده زیرا مال معرض زوالده اولمغله
غنانك ثباتی یوقدر زیرا كثرت مال مذمومه در پیغمبر علیه السلامك (هلك المكثرون الا من قال بماله هكذا
ای تصدق به) قول شریفی مالك عدم اعتبارینه دلیلدر (خلافا لهما) ابو حنیفه وامام محمد ایچون خلاف
واردر انلر قتنده غناده كفاءت معتبردر (وتعتبر حرفة عندهما وعن الامام روایتان) امامین قتنده كفاءتده
شرف حرفت اعتبار اولنور وامام اعظمدن ایكی روایت واردر بری حرفتك اعتباری وبری دخی عدم اعتباریدر
زیرا كاه اولور بر خسیس حرفتده ایكن شریف حرفته نقل ایلمك ممكن اولور بو تقدیرجه اعتبار اولنمز (فحائك
او حجام او كناس او دباغ غیر كفوء لعطار او بزاز او صراف وبه یفتی) پس جلاه وحجام وكناس ودباغ عطار ایچون
وصراف وبزاز ایچون كفوء دكللردر (ولو تزوجت غیر كفوء فللولی ان یفرق بینهما) واكر خاتون كفوءدن غیری
تزوج ایلسه ولیسی ایچون ما بینلرین تفریق ایلمك واردر (وكذا لو نقصت عن مهر مثلها له ان یفرق ان لم یتم
مهر مثلها) ینه مسئلهٔ سابقه كبیدر اكر خاتون مهر مثلندن نقصان ایلسه ولی ایچون تفریق ایلمك واردر
ویاخود مهر مثلنی اتمام ایتدرمك واردر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب مهر مثلنده ولی ایچون حق
اعتراض یوقدر (وقبضه المهر او تجهیزه او طلبه بالنفقة رضا) ولینك مهر مثلی یاخود جهازی قبض ایلسی
یاخود نفقه طلب ایلسی رضادر (لا سكوته) ولینك سكوتی رضا دكلدر وسكوت بر قاچ محلده نطق مقامنه
اقامت اولنور (اولكیسی) بكرك ولیسی تزویج ایچون اذن طلب ایلدكده بكرك سكوتی نطق كبیدر
(ایكنجیسی) مهرنی قبض ایتدكده سكوت ایلمسیدر (اوچنجیسی) بكر بالغه اولدقده سكوت ایدر (دردنجیسی)
بر خاتون تزوج ایتمكه یمین ایدوب باباسی كندوبی تزویج ایتدكده سكوتی نطقدر وحانث اولور (بشنجیسی)
بر كمسنه یه بر شیء تصدق اولندقده سكوت ایتمسی قبولدر اول سكوت نطق مقامنه قائم اولور اما موهوب لهك
سكوتی نطق مقامنه قائم اولمز (التنجیسی) بر كمسنه مجلسده بر كمسنه یه بر شیء هبه ایلسه لكن هبه اولنان شیء
اول حینده قبض اولنمیوب مجلس دخی ممتد اولسه وآخر مجلسده موهوب علیه اول شیئی قبض ایتدكده
(یدنجیسی) وكیلك سكوتی دخی قبولدر مثلا بر كمسنه بن سنی فلان شیئه وكیل ایلدم دیدكده سكوت ایلسه
قبولدر وصكره رده قادر اولور (سكزنجیسی) مقر لهك سكوتیدر یعنی بر كمسنه یه سن بنم قزمسن دیدكده اول
سكوت ایلسه اول سكوت قبولدر وصكره رده قادردر (طقوزنجیسی) مفوض الیهك سكوتی تفویض وقبولدر
وازلدخی رده قادردر (اوننجیسی) موقوف علیهك سكوتیدر ورده قادردر دینلمشدركه رده قادر دكلدر
(اون برنجیسی) بیع تلجیه ده احد متبایعینك سكوتیدر مثلا بریسی دیه كه ما بینمزده بیعه متعلق اولان معنائی
صحیح ایده لم دیدكده آخر سكوت ایلسه بو دخی نطق مقامنه قائم اولور (اون ایكنجیسی) مالك قدیمك بین القائمین
مالی قسمت اولندقده سكوتیدر (اون اوچنجیسی) خیار ایله عبد اشترا ایدن كمسنه عبدی بیع وشرا ایلدوكین
كوردكده سكوت ایلسه سكوتی خیاری مسقطدر (اون دردنجیسی) مشتری مبیعی قبض ایلدكده بایع
سكوت ایلسه سكوتی اذندر كرك بیع صحیح اولسون كرك فاسد اولسون (اون بشنجیسی) شفیعك سكوتیدر
(اون التنجیسی) مولی عبدك بیع وشراسن كوروب سكوت ایلدیكیدر بو سكوت تجارت ایچون اذندر
(اون یدنجیسی) اكر مولی یمین اتسه كه عبدینه تجارت ایچون اذن ویرمیه بعده بیع وشرا ایلدوكین كوردكده
سكوت ایلسه حانث اولور سكوتی نطق مقامنه قائم اولور (اون سكزنجیسی) بر كمسنه عبدینی بیع ایلسه یاخود
رهن ایچون ویرسه یاخود جنایت ایچون تسلیم ایلسه مزبورك سكوتی عبد اولدیغنه اقراردر اكر عاقل ایسه
اما جاریه ویرمك ایچون كندویه بیعه عرض ایچون یاخود تزویج ایلمك ایچون استیذان اولندقده سكوت اتسه
اقرار دكلدر بو سكوت بو قاروده ذكر اولنانك خلافیدر (اون طقوزنجیسی) بر كمسنه فلان كمسنه نی خانمه نزول
ایتدرمیه یم دیو یمین اتسه حال بوكه اول كمسنه داره نزول ایتمش اولسه اكر سكوت اتسه حانث اولور اما اوسدن

چيق ديوسويلسه بعده سكوت اتسه حانث اولمز (بكرمنجيسى) بركمسنه برشئ اشترا ايلمزدن مقدم عيبنى خبر
ويردكارنده سكوت ايدرسه عيبه رضادر اماا كر مخبر عادل ايسه اكر فاسق ايسه امام اعظم قتنده رضادكادر
اماامامين قتنده فاسق ايسه ده رضادر (يكرمى برنجيسى) بركمسنه نك خاتونى وضع حمل ايلدكده سكوت
ايلسه اقراردر (يكرمى ايكنجيسى) بركمسنه نك خاتونى ياخود قريبى كنديننك عقارينى بيع ايدر ايكن كوروب
سكوت ايلسه اقراردركه اول شئ كنديننك اولميه (يكرمى اوچنجيسى) بركمسنه كورديكه كندونك قوماشنى
ياخود اوينى بيع ايتديلر و بركمسنه دخى الوب نيجه زمان تصرف ايتدى حال بوكه بوكمسنه سكوت اوزره اولدى
انك دعواسى ساقط اولورمز بورلك سكوتى كندونك اولمسنى اقراردر (يكرمى دردنجيسى) شركت عنان ايله
شريك اولانك بريسى آخره ديسه شوجاريه يى خاصة كندى نفسم ايچون المشمدر شريك آخر سكوت اتسه
يالكز انك ايچون اولمسى اقراردر (يكرمى بشنجيسى) بركمسنه نك وكيلى شراء معينده شوشيئى كندم ايچون اشترا
ايدرم ديوسؤال ايتدكده مؤكل سكوت ايلسه اذيندر اول شئ وكيلك اولور (يكرمى التنجيسى) صبى عاقل بيع
وشرا ايتدكده وليسى سكوت ايتمسى اذيندر اول شئ وكيلك اولور (يكرمى يدنجيسى) بركمسنه نك طلومى ايله
صويى اولوب برآخر كمسنه شق ايدوب طلومك صوينى دوكسه صاحبى سكوت ايلسه رضادر
(يكرمى سكزنجيسى) بركمسنه عبدن استخدام ايتممكه يمين اتسه عبد بلااذن كندويه خدمت ايتدكده
سكوت ايدوب نهى ايتمسه حانث اولور (يكرمى طقوزنجيسى) برخاتون قزينك جهازى ايچون باباسنك متاعندن
برمقدار شئ ويرسه حال بوكه باباسى حاضر اولوب سكوت اتسه رضادر باباسى استرداده قادر دكلدر
(اوتوزنجيسى) خاتون قزينك جهازندن عادتا اولان طعام ايچون باباسنك مالندن انفاق ايدوب وباباسى
سكوت اتسه اذيندر اناسنه چكدرمكه قادر دكلدر (اوتوز برنجيسى) بركمسنه برجاريه بيع ايدوب وافرحلى
وقولاغنده ايكى منكوشى اولسه لكن بيع وشراده شرط اولمسه ومشترى جاريه يى ذكر اولنان اشيا ايله قبض
ايدوب كتسه وبايع سكوت ايلسه تسليمدر اول شئ مشترينكدر انك اولور (اوتوز ايكنجيسى) بركمسنه
برشيخدن قراءت اتسه حال بوكه شيخ سكوت ايدوب جواب ايلمسه شيخك سكوتى جواب واذن منزله سنده در
(اوتوز اوچنجيسى) تزكيه شاهدين ايچون برقاچ كمسنه دن سؤال اولنسه انلردخى جواب ويرميوب سكوت
ايلسه لر سكوتلرى تعديلدر (اوتوز دردنجيسى) بركمسنه برشيئى رهن قومق ايچون آخره سويلسه اولدخى
قبول ايتمسه ومابيننده برقاچ ساعت مرور ايدوب بعده مرتهن رهنى آلوب قبض ايتدكده راهن سكوت
اتسه اذيندر ذكر اولنان مسائلكه برمقدارى خلاصه دن وبرمقدارى جامع الفصولينيدن و برقاچى
قنية الفتاوادن وبرقاچى ظهيريه دن نقل اولنمشدر وواشباه ونظايرده مسطوردر شبهه سى اولان اشباه ونظائره
مراجعت ايلسون (وان رضى احد الاولياء فليس لغيره الاعتراض) اكر صغيره نك متساوى اولان اولياسندن
بريسى نكاحه راضى اولوب انكاح اتسه غيريسى ايچون اعتراض يوقدريعنى عقد نكاحى فسخه قادر دكلردر
اما قاعد اولان وليدن اقرب وليسى وار ايسه انكيچون فسخ ايلمك واردر (فصل ووقف تزويج فضولى اوفضوليين
على الاجازة) برفضولينك وياخود ايكى فضولينك تزويجى اجازت اوزره موقوف اولدى مثلا بركمسنه بررجلك
خبرى يوغيكن برعورته نكاح اتسه ياخود عورتك دخى خبرى يوغيكن برآخرى دخى خبرى اولمين رجله تزويج
اتسه ايكيسنك دخى نكاحى اجازته موقوفدر (ويتولى طرفى النكاح واحد بان كان وليا من الجانبين) نكاحك
ايكى طرفندن بركمسنه ولى اولور ايكى جانبندن ولى اولمق ايله مثلا بركمسنه قرنداشى قزينى برآخر قرنداشى
اوغلونه نكاح ايچون ايكى طرفك ايجاب وقبولنه ولى ايتمك اولور (اووكيلا منهما) ياخود ار عورت طرفندن
وكيل اوله (اووليا واصيلا) ياخود برطرفدن ولى وبرطرفدن اصيل اولمق ايله ايكى طرفدن ولى اولور مثلا بركمسنه
عمه سنك صغيره قزينه كندى نفسيچون نكاح اتسه كندى طرفندن اصيل قز طرفندن وكيل اولمش اولور
(اووليا اووكيلا) ياخود برطرفدن ولى وبرطرفدن وكيل اولسه مثلا كندى قزينى برآخرك وكيلى اولوب نكاح
ايلمك كبى (اووكيلا واصيلا) ياخود وكيل واصيل اوله مثلا برخاتونك وكيلى اولوب كندى نفسيچون نكاح ايلمك
كبى (ولا يتولاهما فضولى ولومن جانب) نكاحك ايكى طرفنه برفضولى تولى ايده مز اكر برجانبندن دخى
اولورسه (خلافا لابى يوسف) ابويوسف ايچون خلاف واردر انك قتنده فضولى واحد ايكى طرفك نكاحنه

تولى ايدر حاصل كلام فضولى ايچون التى مسئله واردر التى مسئله نك اوچى اجازته موقوفدر اتفاقا اوكيسى
برفضولى غائب وغائبه اولان ار وعورت ايچون (تزوجت فلانة) ديسه فضولى آخر زوجتهامنك ديسه ياخود
برعورت برغائب ار ايچون (زوجت نفسى من فلان) ديسه فضولى دخى قبلت ديسه بواوچ مسئله ده
اتفاق اوزره اجازته موقوفدر واوچ مسئله دخى اختلافيدر اولكى مسئله برفضولى (زوجت فلانة من فلانة)
ديسه حال بوكه ايكيسى دخى غائب اولسه وقبلت دير بركمسنه اولمسه ياخود (تزوجت فلانة) ديسه حال بوكه
عورت غائبه اولسه قبلت دير بركمسنه اولمسه ياخود برعورت (زوجت نفسى من فلان) ديسه واول آدم غائب
اولسه وقبلت دير بركمسنه اولمسه بواوچ مسئله قتنده اجازته موقوفدر زيرا حاضر اولدقلرنده اذن ايله تمام اولور
ابوحنيفه وامام محمد قتنده بوقوللر باطلدر ابويوسفك قياسى بودركه اكر ايكى جانبدن مأمور اولسه لر نكاح
منعقد اولوردى چونكه فضولى اولدى بنه منعقد اولور انجق اجازته توقف ايدر ابوحنيفه وامام محمد ايچون
دليل بودركه عقدك شرطى يعنى نصفى موجود بولندى حتى آخردن قبول بولنمزدن مقدم رجوعه قادر اولور
مجلسدن قيام ايله باطل اولوب ماوراى مجلسه توقف ايلمز بيع كبى امام ابويوسف ايچون ايكى جانبدن مأمور
اولدقلرنده نكاح منعقد اولور ديديكى بوكا مخالفدر زيرا قتندن جارى اولان عقد تامدر ايجاب وقبول
بولنديغيچون انلرده اجازته توقف ايدر مانحن فيه ده اولانه بقمز مسئله باطلدر اجازته توقف ايلمز (ولوامره
ان يزوجه امرأة فزوجه امة لا يصح عندهما وهو الاستحسان) اكر بررجل بركمسنه يه امر ايلسه كه كندويه
برخاتون تزويج ايده اول كمسنه اكا برآخرك جاريه سنى تزويج اتسه امامين قتنده صحيح دكلدر استحسان دخى بودر
زيرا مطلق متعارفه مصروفدركه اول متعارف تزويج اكفادر (وعند الامام يصح) امام اعظم قتنده صحيح اولور
زيرا لفظ امرأه نك اطلاقى حره يه وامه يه شامل اولور حتى بركمسنه عورت تزويج ايلميه يم ديويمين ايلسه حره وامه يه
شامل اولوب هرقنغيسنى تزويج ايلسه حانث اولور (ولوزوجه امرأتين فى عقدة لا يلزم واحدة منهما) واكر امر
ايلديكى كمسنه ايكى عورته برعقده تزويج ايلسه اول ايكى عورتدن بريسى لازم كلمز زيرا ايكيسنك نكاحى
تنفيذه وجه يوقدر امر مخالفت اولديغيچون وايكيسندن برينى تنفيذ ممكن دكلدر جهالت اولديغيچوندر
وبرينى تعيين دخى ممكن دكلدر قنغيسى اولى ايدوكى بيلنممكله بوتقديرجه تفريق واقع اولوب بريسى لازم كلمز
(ولوزوج الاب اوالجد الصغير والصغيرة بغبن فاحش فى المهر اومن غير كفؤ جاز) اكر باباسى ياخود دده سى صغير
وصغيره يى مهردن غبن فاحش ايله ياخود كفوندن غيريه تزويج ايلسه جائزدر ابوحنيفه قتنده (خلافا لهما)
امامين ايچون خلاف واردر ولايت شرط نظر ايله مقيددر شرط نظر اولمقده عقد باطل اولور زيرا مهر مثلندن
اشاغه اولمق شرط نظر بولنمش اولور عدم كفاءة خود ضرر فاحشدر جائز دكلدر (وليس ذلك لغير الاب والجد)
مهرده غبن فاحش وكفوندن غيريه تزويج اب وجددن غيرى ايچون دكلدر

باب المهر

بوباب مهر بياننده در ومهرك نيجه اساميسى واردر برى صداق وبرى نحله وبرى اجر وبرى فريضه وبرى عقردر
(يصح النكاح بلاذكره ومع نفيه) مهرى ذكر ايتممكله ومهرى نفى ايتمكله يعنى بلا مهر اولسون ديمكله
نكاح صحيح اولور ومهر تسميه سى نكاحك صحتنده برفردك خلافى يوقدر زيرا حق سبحانه وتعالينك (فانكحوا)
قول شريفى بوكا دلالت ايدر ونكاح لغة انضمامى وازدواجى اخبار ايدر پس ايدى مهردن سكوت ايله متناكحين
بيننده نكاح تمام اولور اكر دينلورسه كه لايق اولان بوايديكه مهرسز نكاح صحيح اولميه زيرا مهر دخى واجبدر
بيع وثمن كبى نته كيم بيعده ذكر ثمن ترك اولنسه فاسد اولديغى كبى بو دخى فاسد اولمق كرك ايدى بوكا جواب
ويريلوركه وجوب مهر نكاحك صحتى ايچون دكل ايدى بلكه محلك شرفنه اثابت ايچوندر اول تقديرجه
صحت نكاح ايچون مهرك ذكرنه حاجت يوقدر (واقله عشرة دراهم) ومهرك اقلى اون درهمدر وپيغمبر
عليه السلامك (لا مهر اقل من عشرة دراهم) قول شريفى بوكا دالدر زيرا وجوبا حق شرعدر محلك شرفنى اظهار
ايچون (فلو سمى دونها لزمت العشرة) واكر اون درهمدن اقلى تسميه اولنورسه ينه اون درهم لازم اولور
(وان سماها او اكثر لزم المسمى بالدخول او موت احدهما) اكر اون ياخود اوندن زياده تسميه اولنسه دخول ايله
ياخود ايكيسندن برينك موتى ايله مسمى لازم اولور زيرا دخول مبدل منهك تسليمى متحقق اولوب بدلك لزومى

مقتضی اولدی وموت ایله نکاح منتهی اولدیکه دفعه قابل محل قالمدی برشیٔ که منتهی اوله مقتضی موجود
ومانع منتفی اولدیغیچون جمیع لوازمی ایله متأکد ومتقرر اولور (ونصفه بالطلاق قبل الدخول والخلوة الصحیحة)
دخولده وخلوة صحیحه اولمزدن مقدم طلاق ایله مسمانک نصفی لازم اولور حق سبحانه وتعالینک (وان طلقتموهن
من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فریضة فنصف ما فرضتم) قول شریفی بوکا حجت قاطعه در وخلوة صحیحه
دخول مقامنه قائم اولور ائمهٔ حنفیه قتنده (وان سکت عنه او نفاه لزم مهر المثل بالدخول او الموت) واکر مهری
بیاندن سکوت ایتدی ایسه یاخود مهری نفی ایتدی ایسه یعنی مهر اولمق اوزره نکاح ایتدی ایسه دخول
یاخود موتله مهر مثل لازم اولور (وبالطلاق قبل الدخول والخلوة متعة معتبرة بحاله فی الصحیح) دخول
وخلوتدن مقدم طلاق ایله متعه لازم اولور اولیه متعه که رجلک حالی ایله معتبره در روایت صحیحه ده ومعتبره
متعه نک صفتی اوله یاخود متعه دن حال اولوب مبین هیئت فاعل اوله ومتعه نک لزومی حق سبحانه وتعالینک
(ومتعوهن علی الموسع قدره وعلی المقتر قدره) قول شریفی ایله در (لا تنقص عن خمسة دراهم ولا تزاد علی نصف
مهر المثل) متعه بش درهمدن ناقص اولمز ومهر مثلک نصفی اوزرینه دخی زیاده قلنمز (وهی درع وخمار وملحفة)
متعه درع وخمار وملحفه در درع بدنی ستر ایدندر خمار باش اورتوسی در ملحفه طشره چقدقده جمله بدنی ستر ایدن
شیدر متعه نک اعلاسی ابریشمدر اوسطی قزکه ابریشم جنسندندر ودناسی بزندر (وکذا الحکم لو تزوجها بخمر
او خنزیر) ینه مهر مثل یاخود متعه واجب اولور اکر خمره یاخود خنزیره تزوج ایلسه (او بهذا الدن من الخل
فاذا هو خمر) یاخود سرکه دن شول کوپه دیو تزوج ایلسه حال بوکه اول خل دیدیکی خمر اولسه ینه مهر مثل
لازم اولور ابو حنیفه قتنده زیرا شرط فاسددر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده وزنی
مقداری سرکه لازمدر مهر مثل لازم دکلدر (او بهذا العبد فاذا هو حر) یاخود شو عبده دیو تزوج ایلسه
حال بوکه عبد دیدیکی حر اولسه ینه مهر مثل لازم اولور ابو حنیفه ومحمد قتنده (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف
خلاف ایدوب خمرده سرکه نک وزنی مقداری لازم اولدیغی کبی بونده دخی عبدک قیمتی لازم اولمسنه ذاهب
اولمشدر صاحب عنایه دیمشدر که امام محمد ذوات امثالده ابو یوسف ایله معادر زیرا حکم تسمیه یه تعلق ایتمشدر
وذوات قیمتده ابو حنیفه ایله در (او ثوب او دابة لم یبین جنسهما) یاخود ثوبه یاخود دابه یه تزوج ایدوب
جنسلرینی بیان ایتمسه ینه مهر مثل لازم اولور زیرا مسمی اولان مجهول الجنسدر ثوب مذکور ابریشمدن اولمق
واروپنبه دن یاخود کتاندن اولمق واردر اختلاف مقرردر ودابه دخی اجناسدر (او تعلیم القرآن) یاخود قرآنه
تعلیم ایتمکه تزوج اتسه ینه مهر مثل لازم اولور زیرا تعلیم مال متقومدن دکلدر (او بخدمة زوج الحر لها سنة)
یاخود زوج حر برسنه خدمت ایتمکه تزوج ایلسه ینه مهر مثل لازم اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اکر
خدمت جائز اولسه حره مالکه مستخدمه وزوج مملوک وخادم اولوردی بو ایسه خلاف شرعدر شافعی دیرکه
خدمت وتعلیم قرآن مهردن اولمق جائزدر (وعند محمد لها قیمة الخدمة) امام محمد قتنده خاتون ایچون خدمتک
قیمتی واردر یعنی اول خدمتک اجرتی نه مقدار اولورسه آنی الور (وکذا یجب مهر المثل فی الشغار وهو ان یزوجه
بنته او اخته علی ان یزوجه بنته او اخته معاوضة بالعقدین) ینه نکاح شغارده مهر مثل لازم اولور وشغار
بر رجل قزینی یاخود قز قرنداشنی عقد ینده معاوضة اولمق اوزره تزویج ایلمکدر بو تقدیرجه آخردن عوض
اولان عقد صحیح اولور لکن شرط باطل اولوب هر برندن مهر مثل لازم اولور (ولو تزوجها علی خدمته لها سنة
وهو عبد فلها الخدمة) اکر اول خاتون برسنه خدمت ایلمک اوزره تزوج ایلسه حال بوکه تزوج ایدن عبد اولسه
عورت ایچون زوجنی استخدام ایلمک جائزدر مهر مثل یوقدر وعبدک خدمتی مال ایله مطلوبدر تسلیم رقبه یی
متضمن اولدیغیچون اما حر بونک خلافنجه در (ولو اعتق امته علی ان یتزوجها فعتقها صداقها عند ابی یوسف)
اکر جاریه سنی کندوسی تزوج ایلمک اوزره ازاد ایلسه اول جاریه نک عتقی صداقیدر ابو یوسف قتنده زیرا
نبی علیه السلام صفیه یی اعتاق ایلدی وصکره تزوج ایدوب عتقی صداقی اولسون دیو بیوردی (وعندهما لها
مهر المثل) ابو حنیفه ومحمد قتنده مهر مثل لازم اولور زیرا مهر البته مالده لازمدر عتق ایسه مال دکلدر عتق
صداقی اولمق تسمیه سی باطل اولوب مهر مثل واجب اولور (ولو ابت ان تتزوجه فعلیها قیمتها له اجماعا) اکر جاریه
معتقه اعتاق ایدن افندیسنه تزوجدن ابا ایدرسه اجماعا افندیسنه کندی قیمتنی ویرمک جاریه نک اوزرینه

لازم کلور زیرا جاریه صاحبی عتقی مقابله سنده منفعت شرط قلندی چونکه منفعت فوت اولدی قیمتی لازم
کلدی چونکه منفعت فوت اولدی عتق دخی منتقض اولدی دیمک کرک ایدی لکن بعد الوقوع اولمغله عتق
منتقض اولدی نقض بولنمش اولور که قیمتنی ویرمکدر وحر اولمغله جبر اولنمز (وللمفوضة ما فرض لها بعد العقد
ان دخل او مات) بلا مهر مفوضه ایچون بعد العقد فرض اولنان شیٔ واردر اکر خاتون مدخول بها اولورسه
یاخود فوت اولورسه یعنی ابتداء بلا مهر عقد اولنوب بعده مابینلرنده مهر دیو برشیٔ تسمیه اتسه لر اول تسمیه
اولان لازم اولور (والمتعة ان طلق قبل الدخول) اکر قبل الدخول طلاق ویرسه متعه لازم اولور (وعند
ابی یوسف نصف ما فرض) ابو یوسف قتنده بعد العقد فرض اولان شیئک نصفی لازم اولور (وان زاد فی مهرها بعد
العقد لزمت) اکر زوج بعد العقد خاتونک مهرندن زیاده ایدرسه اول زیاده لازم اولور امام زفر خلاف ایدوب دیرکه
بعد العقد اولان زیاده هبه در اصل عقده داخل اولمز (وتسقط بالطلاق قبل الدخول) قبل الدخول اولان
طلاق ایله زیاده اولان مهر ساقط اولور ابو حنیفه ومحمد قتنده (وعند ابی یوسف تتنصف ایضا) ابو یوسف قتنده
بعد العقد زیاده اولنان مهر تنصیف اولنور ما مضی ده اولان کبی (وان حطت عنه من المهر صح) اکر خاتون
مهرندن زوجنه حط ایلسه صحیح اولور زیرا مهر خاتونک بقاء حقیدر یعنی معجل ومؤجلده انکچون حق لازمدر
تنزیل ایسه رجله ملاقی اولمسی حالت بقاده اولور کرچه حالا برشیٔ وجوده کلمز لکن بعده حق مزبور ویرلمک لازم
کلدکده تنزیل مذکور دخی ملاقی اولمش اولور حالت بقادر اول اجلدن جائز اولور (واذا خلا الزوج بها بلا مانع
من الوطئ حسا او شرعا او طبعا کمرض یمنع الوطئ ورتق) اکر زوج خاتون ایله حسا وشرعا وطبعا وطئه مانع شیٔ
اولمدین خلوة اولسه وطئ ایدر مرض کبی دخی رتق کبی ورتق اصیلق دیدکاری شیدر اوستره ایله شق ایتمینجه
جماعی ممکن دکلدر بوذکر اولنان ایکی مرض حسا اولدیغنه دلیلدر وحیض ونفاس دخی حیض ونفاس کبی
بو ایکیسی مانع طبعیدر (وصوم رمضان واحرام فرض او نفل وحیض ونفاس لزمه تمام المهر) بوذکر اولنان
علتلردن خالی اولوب خلوة صحیحه اولیجق تمام مهر لازم اولور (ولو کان خصیا او عنینا) اکر خصی وعنین دخی
اولورسه ینه تمام مهر لازم اولور خلوتلری خلوة صحیحه در زیرا آلتلری سالمدر پس حکم سلامتی اوزره جاری
اولور خصی اولدر که آلتی برنده اولوب خصیتین قطع اولمش اوله عنین اولدر که ذکر وخصیتین برنده اوله اما جماعه
قادر اولمیه (وکذا لو کان مجبوبا) وینه کامل مهر لازم اولور اکر مجبوب دخی اولورسه زیرا مجبوبک خلوتی خلوة
صحیحه در ابو حنیفه قتنده وعورت اوزرینه مستحق اولان کندوبی مجبوبک حالنه کوره تسلیم ایدر مجبوبک
حالی که مستحقدر اول درجه تسلیم بولندقدن نصکره کل بدلکه تمام مهردر تمام مستحق اولور (خلافا لهما) امامین
خلاف ایدوب مجبوبک اوزرینه تمام مهر لازم کلمز نصف مهر لازم اولور زیرا مجبوبک عجزی مریضک عجزندن
دخی زیاده در مریضدن زوال مرضدن نصکره وطئ توقع اولنور بونده اصلا توقع یوقدر خصی وعنینه تشبیه
ایلمکده مناسبت یوقدر زیرا انلرک آلتلری سالمدر اما مجبوبده آلت یوقدر ابو حنیفه طرفندن جواب ویریلورکه
مجبوب تزوج ایتدوکی انزال واستمتاع ایچوندر ایلاج ایچون دکلدر امام مریضک تزوجی ایلاج ایچوندر پس
ایمدی مجبوبک احوالی بویله اولیجق خلوتی خلوة صحیحه اولور (وصوم القضاء غیر مانع فی الاصح) صوم قضا
اصح روایتده خلوة صحیحه یی مانع دکلدر زیرا افادتده کفارت یوقدر وبر روایتده مانعدر زیرا ابطالی صحیح اولمز
الا عذر ایله اولور اول تقدیرجه خلوة صحیحه یه مانع اولور (وکذا صوم النذر فی روایة وفرض الصلاة مانع)
صلاتک فرضی خلوة صحیحه اولمغه مانعدر صاحب الهدایه دیمشدر که صلاة صوم منزله سنده در وصلاتک فرضی
صوم فرضی کبیدر ونافلهٔ صلاة نافلهٔ صوم کبیدر وصاحب اختیار دیمشدر که سنن روایت صحیحه یی منع ایتمز
الا صلاة فجرک ایکی رکعتی وظهرک درت رکعت اولیسی مانعدر زیرا مؤکددر وشول مکانده خلوة صحیحه
اولور که بر فرد انلرک احواللرینه مطلع اولمیه بو اجلدندر که مسجدده یاخود حمامده یاخود طریقده خلوة صحیحه
اولمز وکذلک اعمی وصبی وعاقل یاخود مجنون اولسه صحیح اولماز وخاتونک برکلب عقوری اولسه اولدخی مانعدر
(والعدة تجب بالخلوة ولو مع المانع احتیاطا) خلوة صحیحه عدة واجبه اولور اکر مانع ایله اولور ایسه ده احتیاطا
یعنی اغلب احتمالی وطئ اولمق توهمی ایچون عدت لازم اولور وعدت حق شرعدر زوجین بو عدتی اسقاط ایدرز
دیمکه قادر دکللردر وعدتده حق شرع تداخل ایدر مثلا صاحب قدوری کندی شرحلرنده دیمشلردر که

اكرمانع شرعی اولورسه حقیقة تمکن ثابت اولدیغیچون عدت واجب اولور واکرمانع حقیقی اولورسه مرض
وصغرکبی حقیقة تمکن منعدم اولمغله عدت واجب اولمز اما صاحب بدایه دیمشدرکه هرموضعده که حقیقة
وطیٔ ممکن اوله ولکن برمانع منع ایلسه انده عدت واجب اولور مثلا اصیلقده فتق ایله وطیٔ تصوّر اولنور
ومجبوبده سحق ایله اما هرموضعده که حقیقة وطیٔ ممکن اولمیه مریض ونحیف صغیر وصغیره کبی بونده اتفاقا
عدة واجب اولمز (والمتعة واجبة لمطلقة قبل الدخول مالم یسم لها مهر) مهر تسمیه اولنمیوب قبل الدخول
مطلقه اولان خاتون ایچون متعه واجبدر زیرا انتفاع بضع مالدن منفك اولمق ممکن دکلدر چونکه خاتون مهردن
برشیٔ المیجق متعه لازم اولور مجرد بضع مالدن منفك اولمق ایچون (ومستحبة لمطلقة بعد الدخول بعد الدخول
مطلقه اولان ایچون متعه مستحبه درکرك مهر تسمیه اولنسون کرك تسمیه اولنمسون کرچه متعه مهردن
خلفدر اما مفوضه ده اصل ایله خلف جمع اولمز وطریق وجوب ایله متعه لازم کلمز مستحب اولمسی طریق فضل
ایله در (وغیر مستحبة لمطلقة قبله سمی لها مهر) مهر تسمیه اولنور قبل الدخول مطلقه اولان خاتون ایچون متعه
مستحب دکلدر حاصل کلام مطلقه درت قسمدر (اولکیسی) مهر تسمیه اولنمیوب مدخول بها اولمیاندر اکا انجق
متعه واجب اولور (ایکنجیسی) مهر تسمیه اولنوب مدخول بها اولاندر اکا تسمیه اولنان مهر واجبدر فضله
متعه ویرمك مستحبدر (اوچنجیسی) مهر تسمیه اولنمیوب مدخول بها اولاندر اکا مهر مثلندن فضله متعه
ویرمك مستحبدر (دردنجیسی) مهر تسمیه اولنوب مدخول بها اولمیاندر اکا نصف مهر ویردکدن نصکره
متعه ویرمك مستحب دکلدر (ولو سمی لها الفا وقبضته ثم وهبته له ثم طلقها قبل الدخول رجع علیها بنصفه) اکر
برخاتون بیك اقچه مهر تسمیه ایلسه یاخود تسمیه اولنسه واول مهری خاتون قبض ایلسه اندنصکره زوجنه
اول مهری هبه ایلسه اندنصکره قبل الدخول خاتونه طلاق ویرسه رجل اول بیك اقچه مهرك نصفی ایله خاتونه
رجوع ایدر یعنی طلب ایدر (وکذا کل مکیل وموزون ولو قبضت النصف ثم وهبت الکل او الباقی لا یرجع خلافا
لهما) هر مکیل وموزونده دخی بویله در اکر خاتون مهرك نصفنی قبض ایلسه اندنصکره مهرك کلینی هبه ایلسه
یاخود نصف باقیسنی هبه ایلسه قبل الدخول طلاق ویرمکله زوج خاتون اوزرینه برشیٔ ایله رجوع ایتمز یعنی
طلب ایده مز امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده خاتون قبض ایتدیکی شیئك نصفی ایله رجوع ایدر یعنی طلب
ایدر یعنی کله اعتبار ایله مثلا اکر کلیسنی قبض ایدوب هبه اتسه قبض ایتدیکی نصف ایله رجوع اولنوردی پس
ایمدی بعض قبض اولندقده یعنی مقبوضی اولانك نصفی ایله رجوع ایدر زیرا مقبوض اولمیان بعض بعض
مهرك هبه سی حطه در یعنی مهردن اشاغه ایندرمکدر حط ایسه اصل عقده ملحق اولور کویا که ابتداء بشیوزه
مقبوض درهمه تزوج ایتمشدر ابو حنیفه ایچون دلیل بودرکه زوجك مقصودی بلا عوض هبه اولان نصفه
مهرك سلامتیدر بو ایسه طلاقدن اول حاصل اولدی عند الطلاق رجوعی ایجاب ایتمز بونك مثلی مؤجل اولان
مدیون کبیدر قبل حصول الاجل استعمال اولنه امامینك حط ایلمك اصل عقده ملحق اولوردیدیکی قولاری
نکاحده اعلا ملحق اولمز مثلا عقددنصکره مهرك اوزرینه زیاده ایلدیکی شیٔ اصل عقده ملحق اولمز که تنصیف
اولنه اما حط اولزمان ملحق اولورکه عقد معاینه اوله اولوقت طرفیندن زیاده حط دفعه محتاج اولور نکاح
ایسه بویله دکلدر عنایه ده دخی بویلجه در (ولو وهبت اقل من النصف وقبضت الباقی رجع علیها الی تمام النصف
وعندهما بنصف المقبوض) اکر خاتون مهرینك نصفندن اقلنی هبه ایدوب وباقیسنی قبض ایلسه زوج نصف
تمامی ایله خاتونه رجوع ایدر یعنی طلب ایدر مثلا برکسنه بیك اقچه اوزرینه تزوج ایلسه وایکیوز اقچه سنی خاتونه
هبه ایدوب سکزیوز اقچه سنی قبض ایلسه وقبل الدخول طلاق واقع اولسه خاتوندن اوچیوز اقچه سنی طلب
ایدرکه نصف تمام اولور زیرا خاتونك نصف مهری بشیوز ایدی اوچیوز اقچه یی ویریجك کندوسنده اولان بشیوز
اقچه حقی اولمش اولور امامین دیرکه ویردیکی سکزیوز اقچه نك نصفیکه درتیوز اقچه در انی طلب ایدر زیرا خاتونك
هبه ایتدیکی اصلدن حطدر اول تقدیرجه مقبوضی اولان اقچه نك نصفی ایله رجوع ایدر (ولولم تقبض شیأ
ووهبته لم یرجع احدهما علی الاخر) اکر خاتون مهردن برشیٔ قبض ایتمیوب جمله سنی هبه ایلسه زوج وزوجه
بر برینك اوزرینه رجوع ایلمز یعنی بر برندن برشیٔ طلب ایلمز (وکذا لو کان المهر عرضا فوهبته قبل القبض
او بعده) واکر مهر عرض اولوب قبل القبض یاخود بعد القبض هبه ایلسه ینه بر برندن طلب ایلدیکی کبیدر

وان

(وان تزوجها بالف علی ان لا یخرجها من البلد او علی ان لا یتزوج علیها فان وفی فلها الالف والا فمهر المثل)
برکسنه برخاتونی شهردن اخراج ایلمك اوزره یاخود اوزرینه برآخر خاتون تزوج ایلمك اوزره بیك اقچه یه
تزوج اتسه اکر عهدنه وفا ایدرسه اول خاتون ایچون مسمی اولان بیك اقچه واردر واکر عهدنه وفا ایتمز ایسه
مهر مثل واردر اکرچه بو شرط فاسد ایسه ده ینه نکاح صحیح اولور واکر وفا ایدرسه مسمی لازم اولور اکر عدم وفا
ظهور ایدرسه مهر مثل لازم اولور اقل اولورسه ینه مسمی لازم اولور (ولو تزوجها علی الف ان اقام بها وعلی
الفین ان اخرجها فان اقام بها فلها الالف والا فمهر المثل لا یزاد علی الفین ولا ینقص عن الف) واکر خاتونی شهرده
اقامت ایتدیررسه بیك اقچه اوزرینه تزوج ایلیه پس اکر شهرده اقامت ایتدرمیوب اخراج ایدرسه ایکی بیك
اقچه اوزرینه تزوج ایلیه پس اکر شهرده اقامت ایدرسه خاتون ایچون بیك اقچه واردر واکر شهرده اقامت
ایتدرمیوب طشره یه اخراج ایدر ایسه مهر مثل واردر ایکی بیکك اوزرینه زیاده اولمز وبیکدن دخی ناقص اولمز
(وعندهما لها الالفان ان اخرجها) امامین قتنده شرطلر جائزدر اکر وفا ایدرسه بیك اقچه واکر وفا ایتمزسه ایکی
بیك لازم اولور اما امام اعظم قتنده شرط اول صحیحدر وشرط ثانی فاسددر امام زفر دیرکه شرطك ایکیسی دخی
فاسددر کرك شهرده قائم اولسون کرك اخراج اتسون مهر مثل لازم اولور (ولو تزوجها بهذا العبد او بذلك العبد)
اکر خاتونی شو عبده یاخود شو عبده دیو تزوج ایلسه یعنی مهری عبدك بری اولمق اوزره ایکی عبدنه اشارت ایله
تزوج ایلسه لکن ذکر اولنان عبدینك بهالری بر برندن متفاوت اولسه (فلها الاعلی ان کان مثل مهر مثلها
او اقل) خاتون ایچون اعلاسنی المق واردر اکر اعلاسنك قیمتی مهر مثلنه مماثل اولورسه یاخود مهر مثلندن
اقل اولورسه (والادنی ان کان مثله او اکثر) وخاتون عبیدن ادنی الور اکر اول عبد مهر مثلنه مماثل اولورسه
یاخود مهر مثلندن اکثر اولورسه (ومهر مثلها ان کان بینهما) خاتونه مهر مثل لازم اولور اکر اعلی ایله ادنی
بیننده اولورسه امام اعظم قتنده (وعندهما لها الادنی بکل حال) امامین قتنده کل حالده خاتون ایچون ادنی المق
واردر (وان طلقها قبل الدخول فلها نصف الادنی اجماعا) واکر قبل الدخول طلاق ویرسه اجماعا اول خاتونه
ادنانك نصفی واردر یعنی قیمتده دون اولان عبدك نصفنی الور (وان تزوجها بهذین العبدین فاذا احدهما حر
فلها العبد فقط عند الامام ان ساوی عشرة) اکر شو ایکی عبده دیو اشارت ایدوب تزوج ایلسه ناکاه اول ایکینك
بریسی حر اولسه اول خاتون ایچون عبدی المق واردر امام اعظم قتنده اکر عبدك قیمتی اون درهمه مساوی
اولورسه اکر عبدك قیمتی اونه مساوی اولمز ایسه اونی تمام ایلمك لازمدر زیرا مهر اوندن اقل اولمز (وعند ابی یوسف
العبد مع قیمة الحر ان کان عبدا) ابو یوسف قتنده عبد ایله حرك قیمتی لازم اولور اکر اول حر عبد اولسه نه مقدار بها
ایدرسه (وعند محمد العبد وتمام مهر المثل ان کان هو اقل منه) امام محمد قتنده خاتون ایچون عبد وتمام مهر مثل
واردر اکر اول مهر مثلندن اقل اولورسه (وان تزوجها علی فرس او ثوب هروی بالغ فی وصفه او لا خیر بین دفع
الوسط او قیمته) واکر خاتونی فرس یاخود ثوب هروی اوزرینه تزوج اتسه عاقد کرك وصفنده مبالغه ایلسون
کرك ایلمسون وسط ایله قیمتی بیننده زوج مخیردر یعنی دیلرسه برفرس وسط ویرر دیلرسه فرسك قیمتنی ویرر
ثوب هروی دخی کذلك (وکذا لو تزوجها علی مکیل او موزون بین جنسه لا صفته) وینه وسط ایله قیمتی بیننده
مخیردر اکر مکیل یاخود موزون اوزرینه تزوج اتسه اویله مکیل وموزون که جنسنی بیان ایدوب صفتنی بیان
ایتممش اولسه مثلا حنطه وشعیر یاخود زعفران اوزرینه تزوج ایدوب صفتنی ذکر ایلمسه وسط ایله قیمتی بیننده
مخیردر (وان بین صفته ایضا وجب هو لا قیمته) واکر اول شیئك صفتنی بیان ایلسه اول وصف ایتدیکی شیٔ
لازم اولور قیمتی واجب اولمز زیرا مکیل وموزوندن موصوف اولان ذمتنده ثبوت صحیح ایله ثابت اولور کرك حالا
وکرك مؤجلا بویله اولدیغی اجلدن استقراضی وسلمی صحیح اولور (وقیل الثوب مثلهما ان بولغ فی وصفه)
دینلمشدرکه ثوب مکیل وموزون کبیدر اکر ثوبك وصفنده مبالغه اولنورسه بو قول زفرکدر (وان شرط البکارة
فوجدها ثیبا لزمه کل المهر) واکر تزویجده بکارته شرط ایلسه اول خاتونی ثیبه بولسه رجل اوزرینه کامل
مهر لازم اولور شرطك بطلانی وخلوة صحیحه ایله عقدك صحتی بولندیغیچون (وان اتفقا علی قدر فی السر واعلنا
غیره عند العقد) اکر عاقدان کزلوجه مهرده بر مقداره اتفاق ایدوب عند العقد سرده اتفاق ایلدکلرینك غیری
اعلان اتسه لر یعنی سرده بیك اقچه یه اولسون وخلق ایچنده ایکی بیك اقچه اعلان اتسه لر (فالمعتبر ما اعلناه)

ابو حنیفه وامام محمد قتنده معتبر اولان اعلان ایلدکلریدر (وعند ابی یوسف ما اسراه) ابو یوسف قتنده کزلو ایتدکلری معتبردر (ولا یجب شئ بلا وطئ فی عقد فاسد) عقد فاسدده وطئسز برشئ واجب اولمز مثلا بلا شهود اولان نکاح ودخی برقز قرنداشنك طلاق باین ایله اولان عدتنده آخر قرنداشی نکاح دوردنجی نکاحده عدتده بشنجی یه نکاح کبی اولان عقود فاسدده بلا وطئ برشئ واجب اولمز (وان خلا) اکر خلوة صحیحه دخی اولورسه ده بونده مجرد عقد ایله مهر واجب اولمز عقد فاسد اولدیغیچون ومهرك وجوبی منافع بضعی استیفا ایله اولور خلوتده دخی بویلجه در زیرا نکاح فاسدده مجرد خلوة ایله ممکن ثابت اولمز وطئك حرمتی ایچون بوتقدیرجه خلوة وطئ مقامنه قائم اولمز حتی حرمت مصاهره دخی ثابت اولمز وعدت چکمز (فان وطئ وجب مهر المثل لا یزاد علی المسمی) واکر عقد فاسدده وطئ ایدرسه مهر مثل واجب اولور مسمی اوزرینه زیاده قیلنمز (وعلیها العدة) اول خاتون اوزرینه عدت لازم اولور وضع احتیاطده شبهۀ حقیقیه یه الحاقا واشتباه نسبدن تحرز ایچون (وابتداؤها من حین التفریق لا من آخر الوطئات هو الصحیح) ابتداء عدة حین تفریقدندر ایلدیکی وطئك آخرندندکلدر صحیح اولان بودر زیرا عدت شبهۀ نکاح اعتباری ایله که واجب اولور شول حیثیتدنکه نکاحك رکنی ایجاب وقبول ایدی اول رکن بولنمغله (ویثبت فیه النسب) نکاح فاسدده نسب ثابت اولور زیرا نسبك اثباتنده احیاء ولد ایچون احتیاط اولنور بوتقدیرجه من وجه اوزرینه ثبوت ترتب ایدر (ومدته من حین الدخول عند محمد وبه یفتی) ونسبك مدتی حین دخولدندر امام محمد قتنده وبونکله فتوی دخی ویرلمشدر اما ابو حنیفه وابو یوسف قتنده وقت نکاحدندر نته کیم نکاح صحیح اولور زیرا نکاح فاسد دخوله داعی دکلدر ونکاحك مقام وطئه اقامتی وطئه داعی اولدیغیچوندر نکاح فاسد ایسه وطئه داعی دکلدر وطئ مقامنه قائم اولمز وابو حنیفه وابو یوسف دیرکه اکا حین نکاحدن وقت متعینه یه دکین التی آی اولورسه نسب ثابت اولور اکر اقل اولورسه نسب ثابت اولمز (ومهر مثلها یعتبر بقوم ابیها ان تساوتا سنا وجمالا ومالا وعقلا ودینا وبلدا وعصرا وبکارة وثیابة) وخاتونك مهر مثلی باباسی قومی ایله اعتبار اولنور اکر سن وجمال ومال وعقل ودین وبلد وعصر وبکارت وثیابت جهتندن برابر اولورسه زیرا برشیئك اصلی بلنمز الا جنسنك قیمتنه نظر ایله بیلنور ومهر مثل اختلاف اوصاف ایله مختلف اولور زیرا مهر مثل قیمت بضعدر وشیئك قیمتی اول صفت اوزره اولان رجوع ایله بیلنورسه دیدیکی وقت تزوج اولان سندر وبعضیلر اهل بیت شرف وحسبده جمالی اعتبار ایتمشلردر جمال اوسط نادده اعتبار اولنور دیمشلردر (فان لم یوجد منهم فمن الاجانب) پس اکر باباسنك قومنده بو اوصاف اوزره بولنمز ایسه اجانبده اولوب مماثله اولان قبیله دن اعتبار اولنور ابو حنیفه دن برروایتده اجنبیاتدن اعتبار اولنمز کذا فی الزیلعی حتی زیلعی مماثلهده علم وادب وحسن خلق دخی زیاده ایلمشدر (فان لم یوجد جمیع ذلك فما یوجد منه) اکر بو اوصاف مذکورهنك جملهسی بولنمز ایسه اول اصنافدن بولندیغی ایله اعتبار اولنور زیرا ایکی خاتونده بو مقدار اوصافك اجتماعی معتبردر اویله اولسه بولندیغی مقداری اعتبار اولنور (ولا یعتبر بامها وخالتها ان لم تکونا من قوم ابیها) خاتونك امی وخالهسی ایله مهر مثل اعتبار اولنمز اکر بونلر باباسی قومندن اولمزلر ایسه اما عمهسی قزین آلمش ایسه ینه باباسی قومندن اولمش اولور اولوقت اعتبار اولنور اما ابن ابی لیلی اناسنك قومی ایله اعتبار اولنور دیمشدر زیرا مهر قیمت بضع بوتقدیرجه نساء جهتندن اولانك دخی اعتبار اولمسنه ذاهب اولمشدر (وصح ضمان ولیها مهرها) خاتونك ولیسنك مهره ضمانی صحیح اولور مثلا حین عقدده ولی اولان کمسنه سنك مهرکه بن ضامنم دیسه صحیح اولور (وتطالب ممن شاءت منه ومن الزوج) اول خاتون دیلرسه ضامن اولندن طلب ایدر دیلرسه زوجندن طلب ایدر سائر کفالاتده اولدیغی کبی (ویرجع الولی علی الزوج اذا ادی ان ضمن بامره والا فلا) ولی زوج اوزرینه رجوع ایدرچن ولی مهری خاتونه ادا ایلسه اکر زوجك امری ایله ولی ضامن اولورسه رجوع ایدر بلا امر ضامن اولدیسه رجوع ایدهمز سائر کفالاتده دخی بویلجهدر (وللمرأة منع نفسها من الوطئ والسفر حتی یوفیها قدر ما بین تعجیله من مهرها کلا او بعضا) خاتون ایچون وطئدن وسفردن نفسنی منع ایلمك واردر مهرندن تعجیل بیان اولنان شیئك مقدارینی یعنی اول مهردن تعجیل کل شرط اولنمش ایسه یاخود بعض شرط اولنمش ایسه اول بعضی وفا ایدنجه نفسنی منع ایدر حق زوجکه بضعدر متعین اولدیغی کبی خاتونك حقی اولان مهری دخی متعین اولمغله بیع کبی اولدی زیرا بایع مبیعی حبس ایدوب ثمنی اخذ

ایتمیجه ویرمدیکی کبی خاتون دخی کندی نفسیکه مبیعدر مهر بی المینجه وطئدن وسفردن منع ایدر کادن وبعضدن شرط ایلدکاری هرنه ایسه (ولها السفر والخروج من المنزل ایضا) حتی ایفا اولنمدین خاتون ایچون بلا اذن سفر ومنزلندن خروج واردر وطئدن وسفردن منع ایتدیکی کبی (ولها النفقة لو منعت لذلك) وخاتون ایچون زوجك اوزرینه نفقه واردر اکر معجلی المق ایچون وطئدن کندوبی منع ایدرسه اکرچه علت مهر معجل ایسه ناشزهلك اولمش اولور ونفقهسی لازمدر اکر مهر معجلی ادا دنصکره خاتون طرفندن نشوز بولنسه نفقه لازم دکلدر (وهذا قبل الدخول وکذا بعده) خاتون مهر معجلی المدین نفسنی منع ایلمك وسفر منزلندن خروجه قادر اولمق قبل الدخولدر وبعد الدخول دخی بویلجهدر امام اعظم قتنده بعد وقبل مابیننده فرق یوقدر (خلافا لهما فیما لو کان الدخول برضاها غیر صبیة ولا مجنونة) امامین ایچون خلاف واردر شول شیئدهکه خاتونك رضاسی ایله دخول اولورسه بعده منع ایتمککه قادره اولمز صبیه ومجنونه اولمدیغی حالده (وان لم یبین قدر المعجل فقدر ما یعجل من مثله عرفا) واکر قدر معجل بیان اولنمز ایسه عرفا مهر معجل مثلیدن تعجیل اولنان مقداری لازمدر (غیر مقدر بربع ونحوه) تعجیل اولنان شئ ربع وربع مثللی اولان شیئله مقدر اولمدیغی حالده (ولیس لها ذلك لو اجل کله) خاتون ایچون نفسنی منع ایلمك یوقدر اکر مهرك کلیسی تأجیل اولنسه بعده اولدیغی کبی صاحب بیانیه دیمشدرکه اکر مؤجل وقت معلومیه دکین اولورسه ابو حنیفه وامام محمد قتنده خاتون ایچون نفسنی منع ایلمك یوقدر وینه نفسنی منع ایلمککه قادره دکلدر اکر مؤجل جهالت متقاربه ایله مجهول اولسه حصاد وخرمن زمینی کبی (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر یعنی خاتون نفسنی منع ایدر صاحب نهایه دیمشدرکه ولواجلهده فتوی ابو یوسف قولی اوزرهدر (واذا اوفاها ذلك فله نقلها حیث شاء ما دون السفر) واکر رجل مهر معجلی خاتونه وفا ایدرسه پس رجل ایچون دیلدیکی یره کتورمك واردر سفر دکل یعنی سفره کوتورمز (وقیل له السفر فی ظاهر الروایة والفتوی علی الاول) ودینلمشدر رجل ایچون خاتون ایله سفر ایلمك واردر ظاهر روایتده اما فتوی قول اول اوزرهدر یعنی سفره کوتورمك اوزرهدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (اسکنوهن من حیث سکنتم من وجدکم) قول شریفی سفره کوتورمکه حجت قویهدر صاحب نهایه تجنیس وتحفهدن ذکر ایدوب فتوی سفره کوتورمك اوزره دیمشلردر وفقیه ابو اللیث ابو القاسم الصغاردن کندی بلدندن غیری یه اخراج ایلمك یوقدر زیرا غربتده زحمت چکردیدیکنی نقل ایلمشدر وظهیر الدین المرغینانی دیمشدرکه فقیه ابو اللیث قولی ایله اخذدن حق سبحانه وتعالینك (اسکنوهن من حیث سکنتم من وجدکم) قول شریفی ایله اخذ ایلمك اولیدر صاحب نهایه دیرکه ابو القاسم الصغاردن شول کمسنه خاتونی مدینهدن قریهیه وقریهدن مدینهیه اخراج ایدرانك حقنده نه دیرسون دیو سؤال اولندقده بو سفر دکلدر تبدیل مکاندر اما بربلددن بربلدهیه اخراج تبدیل مکان دکلدر سفردر دیو جواب ویرمشدر وطرسوسی انفع الوسائلده اقوال ائمهیی نقل ایتدکدنصکره حاکمه لایق بودرکه امعان نظر ایدوب خاتونك وطئ اولان یرده عشائر وقومی اولوب انلرك بیننده تزوج ایدوب بعده بلدۀ آخره نقل ایلمك استرسه منع ایله حاکم حکم ایلیه واکر خاتون اولدیغی شهرده عشیرت وقومی اولمیوب انده تزوج ایتدیسه خاتونك اصلی آخر شهردن ایسه لایقدرکه منع اولنمیه (وان اختلفا فی قدر المهر فالقول لها ان کان مهر مثلها کما قالت او اکثر) اکر مهرك مقدارنده زوج ایله زوجه اختلاف ایلسهلر پس ایمدی قول زوجهنکدر یمینی ایله اکر مهر مثلی خاتونك دیدیکی کبی یاخود دیدیکندن اکثر اولورسه اکر دینلورسهکه نکاحده یمین یوقدر نیچون بونده یمین اولهجواب ویریلورکه بو مسئله مهردر نکاح دکلدر بونده یمین جائزدر (وله ان کان کما قال او اقل) رجلکدر یمینی ایله اکر مهر مثل رجلك دیدیکی کبی یاخود دیدیکندن اقل اولورسه (وان کان بینهما) اکر مهر مثلك مقداری ایکی قولك مابیننده اولورسه (تحالفا ولزم مهر المثل) ایکیسی یمین ایدیشرلر هرقنغیسی نکول ایدرسه سوز آخرکدر اکر ایکیسی دخی یمین ایدرسه مهر مثل لازم اولور (وفی الطلاق قبل الدخول القول لها ان کانت متعة المثل کنصف ما قالت او اکثر) قبل الدخول طلاقده قول خاتونکدر اکر متعۀ مثل خاتون دیدیکینك نصفی کبی یاخود دخی اکثر اولورسه (وله ان کانت کنصف ما قال او اقل) قول رجلکدر اکر متعة المثل رجلك دیدیکینك نصفی یاخود نصفندن اقل اولورسه مثلا برکمسنه برخاتونی قبل الدخول تطلیق ایلسه زوج اللی درهم مهردر دیو دعوی ایلسه وخاتون یوز درهمدر دیو دعوی

ایلسه ابو حنیفه وامام محمد قتنده حکما متعۀ مثل قلنور اکر متعۀ مثل خاتون دیدیکی یوز درهمك نصفی یاخود
نصفندن اکثر اولورسه قول خاتونکدر یمینی ایله اکر متعۀ مثل رجلك دیدیکی اللی درهمك نصفی یاخود نصفندن
اقل اولورسه یمینی ایله قول رجلکدر زیرا متعه بعد الطلاق موجب عقددر مهر مثل کبی پس ایمدی متعه دخی
مهر مثل کبی حکم اولنور (وان کانت بینهما تخالفا ولزمت المتعة) اکر متعۀ مثل رجل وخاتون دیدکارینك
ما بیننده اولورسه یمین ایدرلر ومتعه لازم اولور اما هر قنغیسی نکول ایدرسه آخرك قولی لازم اولور فقها
دیمشلردر که ابتدا یمین ایلمکه قرعه لازمدر تقدیر بر برندن رجحان یوقدر قدوری دیمشدر که ابتدا زوج یمین ایدر
کذا فی البیانیه (وعند ابی یوسف القول له قبل الدخول وبعده) ابو یوسف قتنده قول قبل الدخول وبعد
الدخول زوجکدر زیرا زیاده خاتون دعوی ایدر بو بابده رجل منکردر ایمدی یمین ایله قول منکرکدر (الا ان یذکر
مالا یتعارف مهرا لها) الا مکر که زوج شول شیئی ذکر ایلیه که خاتونه مهر اولمغه متعارف اولمیه یعنی عادتا اول
ادعا ایتدیکی شیء قلیل مهر اولمیه صالح اولمیه اولزمانده قول خاتونکدر (وایهما برهن قبل) وزوج زوجه نك
هر قنغیسی بینه اقامت ایدرسه قبول قلنور (وان برهنا فبینتها اولی حیث یکون القول لها وبینته اولی حیث
یکون القول له) اکر زوج زوجه بینه اقامت ایدرلر ایسه رجلك اول محلده بینه سی اولیدر که قول خاتونك اوله
وخاتونك شول محلده بینه سی اولیدر که قول رجلك اوله مثلا زوج اوچن بیك اقچه ادعا ایلسه وخاتون ایکی بیك
اقچه ادعا ایلسه ومهر مثل ایکی بیك یاخود اکثر اولورسه رجلك بیك اوزره ادعا ایلدیکنك بینه سی قبول اولنور
زیرا بینات خلاف ظاهری اثبات ایچوندر یمین ایسه اصلی ابقا ایچوندر نکاحده ایسه اصل مهر مثلدر اول
تقدیرجه خلافی ادعا ایدن کمسنه نك بینه سی اولیدر (وان اختلفا فی اصله وجب مهر المثل) واکر اصل مهرده
اختلاف ایلسه لر مهر مثل واجب اولور اجماع مرکبله اجماع مرکبك معناسی اولدر که حکمده اتفاق اوله
مأخذده اختلاف اوله نته کیم علم اصولده بیان اولنمشدر صاحب درر دیمشدر که اکر اصلده ایلسه لر مهر مثل
واجب اولور مثلا زوجینك بریسی دیسه که مهر تسمیه اولنمدی وآخر دیسه که تسمیه اولندی اکر بینه اقامت
ایلسه قبول اولنور والا منکر اولنه یمین ویریلور اکر نکول ایدرسه دعوای تسمیه ثابت اولور واکر یمین ایدرسه
مهر مثل واجب اولور (وموت احدهما کحیاتهما) ایکیسندن بریسنك موتی حالی حیاتلری حالی کبیدر
هر وجهدن زیرا مهر مثل ایکیسندن برینك موتی ایله ساقط اولمز (وفی موتهما ان اختلف الورثة فی قدره) اکر
ورثۀ زوج وزوجه نك موتی حالنده مهرك مقدارنده اختلاف ایلسه لر (فالقول لورثة الزوج عند الامام) پس
ابو حنیفه قتنده قول زوجك ورثه سی ایچوندر زیرا مهر مثل اعتباری خاتونك موتی ایله ساقط اولور (ولا یستثنی
القلیل) وقلیل استثنا اولنمز یعنی ورثۀ زوج شیء قلیل دخی استثنا ایدرلر ایسه تصدیق اولنورلر بو محلده قلیل
وکثیری برابردر ابو حنیفه قتنده وابو یوسف قتنده دخی زوجك قولی ورثه سنکدر اکر قلیل ادعا ایلزلر ایسه
(وعند محمد کالحیاة) امام محمد قتنده حیاة کبیدر یعنی حال حیاتده نیجه ایسه ینه حکم اویلجه در (وان اختلفوا
فی اصله) اکر ورثه مهرك اصلنده اختلاف ایلسه لر یعنی مهر تسمیه اولنمشدر واولنمشدر دیو اختلاف ایلسه لر
(یجب مهر المثل عندهما وبه یفتی) امامین قتنده مهر مثل واجب اولور وفتوی دخی بونکله در (وعند الامام
القول لمنکر التسمیه ولا یجب شیء) ابو حنیفه قتنده قول تسمیه نی منکر اولانکدر برشیء واجب اولمز مادامکه
مهر مسمی اوزرینه بینه اقامت ایلیه لر زیرا خاتونك موتندنصکره مهر مثل اعتبار اولنمز (وان بعث الزوج الیها
شیأ فقالت هو هدیة وقال مهر فالقول له فی غیر ما هیء للاکل) اکر زوج خاتونه برشیء کوندرسه خاتون دیسه که
اوشیء هدیه در وزوج دیسه که مهردر مأکولات قسمندن دکل ایسه قول زوجکدر (وان نکح ذمی ذمیة او حربی
حربیة ثمة علی میتة او بلا مهر وذلك جائز فی دینهم فلا شیء لها) اکر برذمی ذمیه یی وبر حربی حربیه یی دار حربده
میته اوزرینه یاخود مهر اولممق اوزره نکاح ایلسه حال بو که میته اوزرینه ومهر اولممق اوزرینه نکاح انلرك
دیننده جائز اولسه ایکیسی دخی مسلمان اولسه لر خاتونه برشیء لازم کلمز ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما سواء
وطئت او طلقت قبله او مات احدهما) امامین ایچون خلاف واردر کرك وطیء اولنسون وکرك وطئدن اول
مطلقه اولنسون برابردر وباخود ایکیسندن بری فوت اولسه ینه بویله در وسوق کلام امامینك ذمی وحربیه ده
خلافنی ایهام ایدر لکن خلاف انجق ذمیه ده در حتی صاحب هدایه دیمشدر که بر نصرانی بر نصرانیه نی میته

اوزرینه

اوزرینه یاخود مهر اولممق اوزره نکاح اتسه ودینلرنده جائز اولسه ودخول اتسه یاخود قبل الدخول تطلیق
اتسه یاخود ایکیسندن بری فوت اولسه خاتون ایچون مهر یوقدر دار حربده دخی بویلجه در بو قول ابو حنیفه
قتنده در حربیه ده دخی امامینك قولی بودر اما ذمیه ده امامین قتنده مهر مثل لازمدر وقبل الدخول طلاق
ویرمش ایسه متعه لازمدر زفر قتنده حربیه ده دخی مهر مثل لازمدر امام زفرك دلیلی بودر که شرع ابتغاء
نکاحی مشروع قلمدی الا مال ایله مقارن قلدی حق سبحانه وتعالی اینلك (ان تبتغوا باموالکم) قول شریفی دخی بوکا
دلیلدر وبو شرع عامدر وبو حکم عموم اوزره ثابتدر زیرا نکاح معاملاتدندر کفار دخی معاملات ایله مخاطبدر
امامینك دلیلی بودر که اهل حرب احکام اسلامی ملتزم دکللردر حکم ایسه انلرك اوزرینه جاری اولمز الا الزام ایله
اولور وتباین دارین ایله ولایت منقطعدر اما اهل ذمت بونك خلافنجه در زیرا اهل ذمت معاملاته رجوع اولنان
اشیاده بزم احکامزی التزام ایتمشدر وعقد ذمتنده بله التزام بولنمش اولور زیرا زنا وربادن اهل ذمت دخی منع
اولنورلر وانلرك اوزرینه حدود دخی اقامت اولنور وتسلیم اولنسونکه انلر احکامی التزام ایتمشلر لکن اتحاد
دار ایچون ولایت التزام متحققدر ابو حنیفه ایچون دلیل بودر که تحقیقا اهل ذمت دیاناتده بزم احکامزی
التزام ایلمشلردر صوم وصلاة کبی دخی شول شیده خلافنه منعقدلردر بیع خمر وخنزیر کبی ولایت التزام ایسه
سیف ومحاجة ایله در بو قوللرك جمله سی اهل ذمتدن منقطعدر عقد ذمت ایلدکاری ایچون (فانا امرنا
ان نترکهم وما یدینون) معناسی اوزره ترك اولندقده پس ایمدی انلر عدم الزام وانقطاع ولایتده اهل حرب کبی
اولمشدر زنا بونك خلافنجه در زیرا زنا جمیع ادیانده حرامدر انلرك دینلرنده حلال دکلدر حالی اوزرینه ترك اولنه
ربا ایسه عقودلرنده مستثنادر نبی علیه السلامك (الا من اربی فلیس بیننا وبینهم عهد) قولی ایله ربا دخی مستثنا
اولور صاحب کنز دیمشدر که اکر برذمی برذمیه یی میته یاخود مهر اولممق اوزره نکاح ایلسه حال بو که کندی
دینلرنده جائز اولسه پس وطیء اولنسه یاخود وطئدن مقدم طلاق ویراسه یاخود مرداواسه ذمیه ایچون مهر
یوقدر وحربی دخی بویلجه در کنزك شراحی دخی لا مهر لها دیدیکندنصکره بو قول ابو حنیفه قتنده در وامامین
دیدیلر که خاتونه مهر مثل لازم اولور موتده ووطئده ووطئدن اقدم طلاقده متعه لازم اولور (وکذا الحربیان) ائمه
قولندنصکره شراح دیدیلر که اکر حربی حربیه یی دار حربده نکاح ایلسه حکمی ذمی حکمی کبیدر ائمۀ ثلاثه
قتنده وانجق خلاف زفرکدر چونکه اقوال ائمه معلوم اولدی معلوم اولسونکه مصنفك بیان مذاهبده نوع اخلل
واردر اکر خلافا لهما قول ذمیه یه صرف اولنسه کلامنده نوع ما یعنی بوزغنلق وضعیفلق واقع اولور وبلا مهر
قولی دخی نفی مهره ومهرده سکوته محتملدر ودینلمشدر که میته وسکوتده ایکی روایت واردر اصح اولان جمله سی
خلاف اولق اوزره در (وان نکحها بخمر او خنزیر معین ثم اسلما او اسلم احدهما قبل القبض فلها ذلك) اکر برذمی
برذمیه یی معین خمر وخنزیر مقابله سنده نکاح ایلسه اندنصکره ایکیسی اسلامه کلسه لر یاخود ایکیسندن
بری قبل القبض اسلامه کلسه خاتون ایچون معین اولان شیئی قبض ایلك واردر ابو حنیفه قتنده زیرا خمر وخنزیر
وقت عقدده معین اولمشیدی اسلام ایسه معین اولان شیئك قبضنی مانع دکلدر نته کیم برذمیه مسلمان اولسه
وآخر کسنه ده خمر وخنزیری اولسه خاتون ایچون خمر وخنزیری قبض ایلك واردر (وان کان غیر معین فقیمة الخمر
ومهر المثل فی الخنزیر) اکر خمر وخنزیر معین دکل ایسه خمرك قیمتی لازمدر وخنزیرده مهر مثل لازمدر
ابو حنیفه قتنده اما خمرك قیمتنك لزومی ملك غیر قبض ایله حاصل اولوردی ایسه مثلی ایله قضا اولنور اسلام ایسه
مثلنی منافیدر بو تقدیرجه لازمدر زیرا اوقت عقدده تسمیه سی صحیحدر قیمتی الحق عینی کبی دکلدر زیرا
ذوات امثالدندر اما خنزیرده مهر مثلك لزومی واردر زیرا خنزیر ذوات قیمدندر قیمتنی اخذ ایلمك عینی اخذ کبیدر
انکچون مهر مثل لازمدر (وعند ابی یوسف مهر المثل فی الوجهین) وابو یوسف قتنده ایکی وجهده یعنی معین
وغیر معینده قیمتی لازم اولمیوب مهر مثل لازمدر (وعند محمد القیمة فیهما) امام محمد قتنده معینده وغیر معینده
قیمتی لازمدر زیرا تسمیه وقت عقدده صحیح اولمشدر وانلر قتنده مسمی مالدر چونکه اسلام ایله مسمانك تسلیمی
جائز اولمیجق قیمتی لازم اولور (وفی الطلاق قبل الدخول تجب المتعة عند من اوجب مهر المثل ونصف القیمة عند
من اوجبها) قبل الدخول طلاقده متعه واجبدر مهر مثل واجبدر دینلر قتنده ونصف قیمت واجبدر قیمتی
واجبدر دینلر قتنده مهر مثل واجبدر دین ابو یوسف وقیمتی واجبدر دین امام محمددر

باب نكاح الرقيق

بو باب عبدڭ نكاحى بياننده در (نكاح العبد والامة والمدبر والمكاتب وام الولد بلا اذن السيد موقوف) عبد
وامه ومدبر ومكاتب وام ولدڭ افنديلرينڭ اذنيسز نكاحى موقوفدر اما عبدڭ نكاحى موقوف اولمسى نبى
عليه السلامڭ (ايما عبد تزوج بغير اذن مولاه فهو عاهر) قول شريفى ايله ذرعاهر زانى معناسنه در عبدده امام
مالكڭ خلافى واردر زيرا عبد طلاقه مالك اولدڭ نكاحه دخى مالكدر نكاحه دخى مالك اولمسنه ذاهب اولمشدر اما امه نڭ نكاحنڭ
موقوف اولمسى مولى بضع امه يه مالك مهر كنديننڭ تحت ملكنده اولان بضعه آخر مالك اولمز مكر كنديننڭ
اذنى اوله بلا اذن نكاحى صحيح اولمز ومدبر ومكاتبده حكم رقيت باقيدر وام ولدده ملكيت قائم اولمغله نكاحلرى
اجازته موقوفدر (فان اجاز نفذ وان رد بطل) پس ايمدى اكر افنديسى اجازت ويررسه نكاح نافذ اولور واكر
رد ايدرسه باطل اولور (وقوله طلقها رجعية اجازة) سيدده اذن تزوج ايدن عبده طلقها رجعية قولى نكاحه
اجازتدر زيرا طلاق رجعى نكاح صحيحده اولور بو تقديرجه سيدڭ طلاق رجعى ايله تطليق ايله ديديكى قولى
اجازتدر (لا طلقها او فارقها) طلقها اوفارقها قولى اجازت دكلدر زيرا بو قول رده محتملدر (فان نكحوا باذنه)
واكر عبد وغيرىلر افنديسنڭ اذنى ايله نكاح ايلسه لر (فالمهر عليهم) پس ايمدى مهر كنديلريننڭ اوزرلرينه در
(يباع العبد فيه) مهر ايچون عبد بيع اولنور زيرا مهر دين در رقبهٔ عبدده واجب اولدى تزوج سببيله ابتداء
مولاده اذنى سببيله ظاهر اولدى بعده اصحاب ديونده مضرتى دفع ايچون رقبهٔ عبده انتقال ايلدى (ويسعى
المدبر والمكاتب ولا يباعان) مدبر ومكاتب سعى ايدرلر ومهر ايچون بيع اولنمزلر زيرا بو ايكيسنڭ كتابت وتدبيرى
وار ايكن برملكدن برملكه انتقال ايتملرى محتمل دكلدر بو تقديرجه كسبلرندن ادا اولنور يوخسه نفسلرندن
ادا اولنمز (واذنه لعبده بالنكاح يشمل جائزه وفاسده) سيدڭ عبد ايچون نكاحه اذنى نكاحڭ جائز وفاسدينه
شامل اولور (فيباع في المهر لو نكح فاسدا فوطئ) اكر عبد فاسدا نكاح ايدوب وطئ اتسه مهر ايچون بيع اولنور
ابو حنيفه قتنده زيرا نكاحه اذن جائز وفاسده شامل اولور پس مهر حق مولاده ظاهر اولور اول اجلدن عبد
بيع اولنوب مهر ادا اولنور امامين ديركه اذن نكاح جائزه منصرف اولور بو تقديرجه مهر حق مولاده ظاهر
اولميوب حق عبده ظاهر اولور لكن بعد الاعتاق اخذ اولنور مقدم طلب اولنمز (وبتم الاذن به) نكاح فاسد ايله
اذن تمام اولور (حتى لو نكح بعده جائزا توقف على الاجازة) حتى عبد نكاح فاسددنصكره اكر جائز نكاح اتسه
مولاسندن اجازته توقف ايدر زيرا افنديسنڭ اذنى نكاح فاسدده منتهى اولوب تكرار اذنه محتاج اولور
ابو حنيفه قتنده اما امامين قتنده اذن منتهى اولمز ثانيا نكاح ايلسه صحيح اولور (وان زوج عبده المأذون المديون
صح) واكر سيد عبد مأذون ومديونى تزويج اتسه نكاح صحيح اولور (وهى اسوة للغرماء في مهر مثلها) اول
خاتون مهر مثلنده غرما ايله برابردر عبد مزبور بيع اولنوب غرما ايله خاتون بينلرنده حقلرى منقسم اولنور
(ومن زوج امته لا يلزمه تبوئتها ويطأها الزوج متى ظفر) بر كمسنه جاريه سنى آخره تزويج اتسه اول كمسنه جاريه يه
مكان حاضر ايلمك لازم دكلدر وزوج جاريه يه ظفر بولديغى وقتده وطئ ايدر وامه نڭ استخدامنده مولانڭ
حقى باقيدر اكر مكان حاضر ايلسه حق خدمتى ابطال ايلمك لازم كلور (ولا نفقة عليه الا بالتبوئة) زوج اوزرينه
نفقه بو قدر الامكان وطئ احضار اولنمغله واردر زيرا نفقه خاتونى حبس مقابلهسنده حبس اولميجق نفقه نڭ دخى
عدم لزومى مقرردر (وهى ان يخلى بينها وبين الزوج في منزله ولا يستخدمها) تبوئه جاريه ايله زوج بيننى خالى
ايلمكدر زوجڭ منزلنده ودخى استخدام ايلمكدر يعنى ايكيسنى زوجڭ منزلنده ما بينلرينى اغياردن خالى
ايلمكدر (فان بوأها ثم رجع صح) واكر امه يه سيد مكان حاضر ايلسه صكره رجوع ايلسه صحيح اولور زيرا افندى
ايچون امه ده بقاء ملك هنوز موجود اولمغله تبوئه ايله ساقط اولمز نكاح ايله ساقط اولمديغى كبى (وسقطت النفقة)
مولى رجوع ايلمكله زوج اوزرندن نفقه ساقط اولور زيرا نفقه جزاء احتباس ايدى احتباس زائل اوليجق نفقه
دخى زائل اولور (وان خدمته بلا استخدامه لا تسقط) مكان حاضر ايتدكدنصكره مولاسى بلا خدمت ايله
دوام ايلمكسزين جاريه خدمت ايلسه نفقه سى زوجدن ساقط اولمز (وان زوج امته ثم قتلها قبل الدخول
سقط المهر) اكر بر كمسنه جاريه سنى تزويج ايلسه اندنصكره قبل الدخول جاريه يى افنديسى قتل ايلسه زوجدن
مهر ساقط اولور ابو حنيفه قتنده زيرا معقود عليهى تقررندن مقدم اتلاف ايلديكى اول تقرر زوجڭ وصولى ايدى

واماميں

واماميں ديركه مهر ساقط اولمز زيرا قان مقتول ميت باجله عند اهل الحق مضمونى اوزره قتل موجب اسقاط
مهر دكلدر (بخلاف ما لو قتلت الحرة نفسها قبله) خلاف شول شيئڭ دركه اكر حره كندى نفسنى قبل الدخول
قتل ايلسه مهر ساقط اولمز امام زفر خلاف ايدوب ديركه اصح كه متبدل منه ايدى تسليمدن اول فوت اوليجق
بدل دخى فوت اولمق مقرردر جاريهٔ مقتوله نڭ مهرى كبى كنديننڭ قاتلى اولان حره نڭ مهرى ساقط اولور بزم
ايچون دليل انسانڭ كندى نفسنه جنايتى احكام دنياده اصلا معتبره دكلدر حتى كندى نفسنى قتل ايدن
كمسنه غسل اولنور اوزرينه نماز قلنور اما مولانڭ جاريه سنى قتل بونڭ خلافيه در انده احكام دنيا معتبردر
ومولانڭ اوزرينه كفارة واجب اولور (والاذن في العزل عن الامة للسيد) امه دن عزلده اذن سيد ايچوندر زيرا
امه ده ولد حاصل اولسه سيدڭ حقى اولوردى اول تقديرجه سيدڭ رضاسى معتبر اولور (وعندهما لها) امامين
قتنده عزلده اذن جاريه ايچوندر زيرا وطئ جاريه نڭ حقيدر ومطالبه دخى انڭ ايچون ثابتدر اكر عزلده اذن
كنديننڭ اولسه حقى ناقص اولمق لازم كلور اول تقديرجه جاريه نڭ رضاسى معتبردكلدر وعزل رجلڭ قصدى
ايله حين جماعده خارج فرجده انزال اولمقدر صاحب عنايه ديمشدركه بو مسئله ده عزلڭ جوازنه دلالت واردر
وعزل خصوصنده ابن مسعوددن سؤال اولندقده لا بأس دركه حق سبحانه وتعالى الباس وجود ايله ملبس اوله جق
ارواحدن اخذ ميثاق ايتمشدر اكر وجوده كله جك منى صخرهٔ صمايه القا اولنسه بنه خلق اولنور بيوره شلردر
وابو سعيد الخدرى رضى الله عنه دخى بونڭ مثلنى روايت ايلمشدر صاحب نهايه كراهية الفتاوى محلنده ذكر
ايلمشدركه بر كمسنه بدخوى وفاسق اوغلان ظهورندن خوف ايلسه اول كمسنه ايچون عزل ايلمك لا بأسدر
واسقاط ولد ايچون معالجه اتسه لر آثم اولمزلر مادامكه خلقتدن برشئ ظاهر اولميه اما ظاهر اولدقدنصكره جائز
دكلدر (وان تزوجت امة او مكاتبة بالاذن ثم عتقت فلها الخيار في الفسخ حرا كان زوجها او عبدا) واكر جاريه
ياخود مكاتبه سيدڭ اذنى ايله تزوج ايلسه اندنصكره معتقه اولسه نكاح فسخ ايتمه ده جاريه ايچون خيار
واردر زوجى كرك حر اولسون كرك عبد اولسون (وان تزوجت بلا اذن فعتقت نفذ النكاح) اكر جاريه افنديسنڭ
اذنى يوغيكن تزوج ايلسه ومعتقه اولسه نكاحى نافذ اولور (وكذا العبد ولا خيار لها) وبلا اذن عبدڭ نكاحى
دخى نافذ اولور خاتون ايچون خيار يوقدر مثلا بر عبد افنديسنڭ اذنى يوغيكن نكاح ايلسه بعده معتق اولسه
بنه نكاحى كما كان نافذدر خاتون ايچون خيار يوقدر (والمسمى للسيد ان وطئت قبل العتق ولها ان وطئت
بعده) مهر مسمى سيد ايچوندر اكر جاريه قبل العتق وطئ اولنمش ايسه واكر بعد العتق وطئ اولنمش ايسه مهر
مسمى جاريه ايچوندر (ومن وطئ امة ابنه فولدت فادعاه ثبت نسبه منه ولزمه قيمتها لا مهرها ولا قيمة ولدها
وتصير ام ولده) بر كمسنه اوغلنڭ جاريه سنى وطئ ايلسه واول جاريه ولد كتورسه ووطئ ايدن كمسنه دعوه ايلسه
اول ولدڭ نسبى دعوه ايدن كمسنه دن ثابت اولور ودعوه ايدن كمسنه يه جاريه نڭ قيمتى لازم اولور مهرى لازم اولمز
وولدڭ قيمتى دخى لازم اولمز واول جاريه يى وطئ ايدن كمسنه نڭ ام ولدى اولور زيرا بابا ايچون اوغلنڭ مالنى تملكه
ولايت واردر نته كيم نبى عليه السلام (ولد الرجل من كسبه فكلوا من اموالهم) بيوردقلرى وينه دفعهٔ ثانيه ده
(ان اولادكم من اطيب كسبكم فكلوا من كسب اولادكم) امر شريفلرى بابانڭ مالى ولده تملكده ولايتى اولديغنه
دليلدر بر كمسنه نڭ كه كندى بقاسنه حاجتى ايچون اوغلنڭ مالنى تملكه ولايتى اوله اول كمسنه اوغلنڭ
جاريه سنه دخى مالى صيانت ايچون تملكه ولايت واردر زيرا ابقاء نسلنه حاجت بقاء نفسنه اولان حاجتندن
دون يعنى اشاغه ايدوكى ظاهردر پس ايمدى ابقاء نسل حاجتى ابقاء نفس حاجتندن اشاغى اولديغى اجلدن
بابا اوغلنڭ جاريه سنه قيمت ايله مالك اولور اما طعامنه قيمتسز مالك اولور چونكه بابا اوغلنڭ جاريه سنى وطئ
ايتدى كوره لم جاريه نڭ كندى يه ملكيتى نه وقت ثابت اولور ايمدى بو ملكيت استيلاده دن مقدمجه ثابت اولور
استيلادده شرط ايچون زيرا استيلادى صحيح اولان يا حقيقت ملكدر ياخود حق ملكدر ذكر اولنان بابا ايچون
جاريه حقنده ثابت دكلدر زيرا اول جاريه نى بابا تزوج اتسه جائزدر پس ايمدى بو تقديرجه تقديم ملك لازمدر
وعلوق ولددنصكره بابا اول ولدڭ صيانتنه محتاج اولور وصيانت ايسه ثبوت نسب ايله اولور وثبوت نسب ايسه
ملكدن غيرى ايله اولمز ملكڭ وطئ اوزرينه تقديمى لازمدركه بابانڭ فعلى حرام اولميه چون ملك وطئ اوزرينه
تقديم اولنسه بابانڭ ملكنده واقع اولمش اولور بو تقديرجه عقد ولدڭ قيمتى لازم اولمز زيرا قبل الاستيلاد ملكه

استناداً تملكه اول ولد جراً علوق ايلمش (والجد كالاب بعد موته لاقبله) وجد بابا كبيدر بابانك موتندنصكره
اما قبل الموت دكلدر بوا جلدندركه بابا وارايكن جد وارث اولمز (وان زوج امته ابنه جاز) اكر بر كمسنه جاريه سنى
باباسنه تزويج ايلسه جائزدر اما امام شافعى ديركه اوغلى باباسنه جاريه سنى تزويج ايلمك جائز دكلدر زيرا مال
ولدده بابا ايچون حق ملك واردرحتى بر كمسنه اوغلنك جاريه سنه حرام ايدوكن بيلوركن وطئ ايلسه حد لازم
كلمز بو قول شافعينكدر (وعليه مهرها لاقيمتها) جاريه نك مهرى باباسنك اوزرينه درقيمتى دكلدر زيرا ملك رقبه
يوقدر (فان اتت بولد لاتصيرام ولد) واكر جاريه ولد كتورسه ام ولد اولمز (وهو حر بقرابته) اول ولد جاريه
صاحبينك قرابتى ايله حردر پيغمبر عليه السلامك (من ملك ذا رحم محرم منه عتق عليه) قول شريفى ايله
معتق اولمسى مقرردر (حرة قالت لسيد زوجها اعتقه عنى بالف ففعل فسد النكاح ولزمها الالف) بر حره
خاتون زوجنك افنديسنه زوجى بيك اقچه يه بنى اعتاق ايله ديسه وافنديسى دخى اشلسه نكاح فاسد اولور
وخاتونه اول بيك اقچه لازم اولور (والولاء لها ولو يصح عن كفارتها لو نوت به) واول زوج معتقك ولاسى يعنى ميراثى
خاتون ايچوندر وخاتون كنديسنك كفارتندن عتقنه نيت ايلسه صحيح اولور (وان لم تقل بالف لا يفسد والولاء له)
واكر خاتون اعتقه ديدكده بالف ديمسه نكاح فاسد اولمز وولاسيد ايچوندر (خلافا لابى يوسف) خلاف
ابو يوسف ايچوندر (وللمولى اجبار عبده وامته على النكاح) مولى ايچون عبدينى وامه سنى نكاحه جبر ايلمك
واردر امام شافعى ديركه جبر اولنمزلر زيرا بونلر افنديلرينك مملوكاريدر مال جهتندن يوخسه ادمى اولدقلرى
جهتندن دكلدر نكاح ايسه آدمى خواصندندر بوتقديرجه اجباره مالك دكلدر اما ائمۀ حنفيه ايچون دليل
بودركه مولى عبد وامه سنى نكاح ايلمك ملكنى اصلاح ايلمكدركه زنايى ارتكاب ايليه بو فعلى ارتكاب ايديجك
معيوب اولوب مالنه نقصان عارض اولور بوبله اولنجق اصلاح ايچون اجباره مالك اولور وامه نك منافع بضعنه
كنديسى مالكدر وغيريه تمليكه دخى قادردر انكيچون امه نك مهرى مولاسى ايچوندر حقايق نام كتابده
عبد وامه بيولك اولدقلرنده دراما كوچك اولسه لر اولوقت امام شافعى قتنده دخى اجبار جائز اولور (دون مكاتبه
ومكاتبته) مكاتب ومكاتبه اجبار اولنمزلر زيرا انلر تصرفده احراره ملحق اولمشلردر بوا جلدندركه مكاتبه نك مهرى
كندو ايچون اولوب سيدى ايچون دكلدر

باب نكاح الكافر

بو باب كافرلك نكاحى بياننده در (اذا تزوج كافر بلا شهود اوفى عدة كافر وذلك جائز فى دينهم ثم اسلما اقرار عليه)
يعنى بر كافر بلاشهود ياخود بر كافرك عدتنده تزويج ايلسه حال بوكه بلاشهود وعدة كافرده تزوج دينلرنده
جائز اولسه اندنصكره زوج وزوجه مسلمان اولسه لر مقدما دينلرنده عقد اولنان نكاح اوزرينه اقرار قلنورلر
ابو حنيفه قتنده مصنف فى عدة كافر لفظى ايله تقييد ايلدى اكر عده مسلمه اولسه بالاجماع نكاح فاسد اولوردى
(خلافا لهما فى العدة) عدتده امامين ايچون خلاف واردر امام زفر ديركه نكاح فاسددر كرك ايسه بلاشهود
اولسون كرك ايسه عدتده اولسون زيرا خطابات عامه درنته كيم پيغمبر عليه السلامك (لا نكاح الا بشهود)
بيوردقلرى بلاشهود اولان نكاحلك بطلاننه دليلدر وانلر بزه مرافعه يه كلسه لر وياخود مسلمان اولسه لرينه
اولكى حرمت قائمه در تفريق واجب اولور حق سبحانه وتعالينك (وان احكم بينهم بما انزل الله ولا تتبع اهواءهم)
قول شريفى ايله عمل ايلمك ايچون امامين ايچون دليل بودركه نكاح معتده نك حرام اولمسى مجمع عليها در وكفره
نكاح معتده يى الزام ايلمشلردر اما بلاشهود نكاحلك حرمتى مختلف فيهادر زيرا مالك وابن ابى ليلى تجويز ايلديلركه
كفره بزم احكاممزى جميع اختلافاتى ايله التزام ايتمشلردر لكن اهل ذمت اولدقلرى سببيله بز تعرض ايلمزيعنى
ايكيسى مرافعه اولسه ياخود برى مرافعه يه كلسه ياخود برى مسلمان اولسه حال بوكه عدة منقضيه
اولدقدنصكره مرافعه يه كلسه بالاجماع بينلرى تفريق اولنور اما ابو حنيفه ايچون دليل بودركه حرمت نكاح
عدتا ايچوندر زيرا من وجه منكوحه نكاحى اولمش اولور وثبوت عدة يا شرع ايچون اوله ياخود زوج ايچون اوله
شرع ايچون اولمغه مساغ يوقدر زيرا كفار حقوق شرعله مخاطب دكللردر اول اجلدن خمر وخنزيرلرنه تعرض
اولنمدى وثبوت عدة زوج ايچون اولمغه دخى مساغ يوقدر زيرا حرمت عدته زوج معتقد دكلدر بوتقديرجه
ابتداء نكاح صحيح اولمش اولدى مقتضينك وجودى ايچون كه ركننك اهلندن صدوريدركه عاقل وبالغدر

وركن كه ايجاب وقبولدر بونلر بولنمغله ابتداء نكاح صحيح اولمش اولور واما تحت مسلمده واقع اولسه بونك
خلافنجه درچونكه ابتدا صحيح اوله اسلام ومرافعه ايله اول نكاح مرتفع اولمز زيرا اولكى حالت كفرده اولان
نكاح حالت بقادر وشهادت ايسه حال كفرده اولان نكاحه مشروط دكلدر ايدى كما كان اولكى نكاح اوزره
قرار قلنورلر (ولو تزوج المجوسى محرمه ثم اسلما او احدهما فرق بينهما وكذا لو ترافعا الينا) واكر مجوسى محرمى تزوج
ايلسه اندنصكره ايكيسى مسلمان اولسه لر ياخود ايكيسندن بريسى مسلمان اولسه انلرك ما بينى تفريق اولنور
مسلمان اولدقلرى حالده تفريق اولندقلرى كبى اكر كفرلرى حالنده بزه مرافعه اولسه لرينه تفريق اولنورلر
بر برينه محرم اولورا بتداء نكاح جائز دكلدر زيرا محل نكاح دكلدر (وبمرافعة احدهما لا يفرق خلافا لهما)
مجوسيلردن بريسنك مرافعه سى ايله ما بينلرى تفريق اولنمز ابو حنيفه قتنده امامين ايچون خلاف واردر انلرك
قتنده تفريق اولنورلر (والطفل مسلم ان كان احد ابويه مسلما او اسلم احدهما) طفل مسلمدر اكر ابويندن بريسى
مسلم ايسه ياخود ايكيسندن بريسى مسلمان اولسه اكر دينلورسه بو تعميم نيجه صحيح اولوركه مسلمانك كافر ايله
نكاحنك وجودى يوقدر بوكا جواب ويريلوركه بو تعميم حالت بقايه محمول اولور مثلا بر ذميه خاتون مسلمان
اولسه وزوجنه اسلام عرض اولنديغندن مقدم ولد كتورسه اول ولد مسلم احد ابوين قيدى بونكله تصحيح
اولنور (وكتابى ان كان بين كتابى ومجوسى) طفل كتابيدر اكر كتابى ايله مجوسى بيننده اولورسه حتى اوطفل قز
اولورسه مسلمه نكاح جائز اولوروذبيحه سى حلال اولور بونده نظر واردر هدايه ده دخى بو يلجه در وصاحب بدايه
ان المجوسية اشر من النصرانية واليهودية ديمشدر ان النصرانية واليهودية خير من المجوسية ديمشدر زيرا انلرك
دينلرنده خير يوقدر (ولو اسلمت زوجة الكافر او زوج المجوسية) اكر كافرك زوجه سى ياخود مجوسيه نك زوجى
مسلمان اولسه (عرض الاسلام على الاخر) آخر اوزرينه اسلام عرض اولنور (فان اسلم فهى له والا فرق بينهما
فان ابى الزوج فالفرقة طلاق) اكر اول آخر مسلمان اولسه زوجه زوج ايچوندر يعنى اولكى نكاح اوزره ثابت
اولور نكاح آخره محتاج دكلدر واكر اسلامه كلمزايسه ما بينلرى تفريق اولنور اكر زوج ابا ايدرسه پس ايدى
فرقت طلاقدر (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر انك قتنده فرقت طلاق دكلدر فسخدر
(لا ان ابت هى) بالاتفاق طلاق دكلدر اكر خاتون ابا ايدرسه (ولها المهر لو بعد الدخول) خاتون ايچون مهر
واردر اكر اسلام زوج دخولندنصكره اولورسه (والا فنصفه لو ابى الزوج) واكر اسلام زوج دخولندن اول ايسه
نصف مهر واردر اكر زوج ابا ايدرسه (ولا شئ لو ابت) اكر قبل الدخول خاتون اسلامدن ابا ايدرسه برشئ يوقدر
حاصل كلام يعنى قاضى بينلرينى تفريق ايلسه اكر ابا رجل طرفندن اولورسه اولوقت طلاق اولور اكر ابا خاتون
طرفندن اولورسه طلاق اولميوب فسخ اولور زيرا طلاق رجال طرفندندر نسا طرفندن دكلدر بو تقديرجه
خاتون طرفندن فسخ اولمغله برشئ لازم كلمز (ولو كان ذلك فى دار هم) اكر مجوسينك اوروتدن بريسنك اسلامى
ياخود كتابينك اسلامى دار حربده اولسه (لا تبين حتى تحيض ثلاثا قبل اسلام الاخر) اخرك اسلامندن
اول اوچ حيض كورميجه بينونت واقع اولمز كرك مدخول بها اولسون كرك اولمسون ونفس اسلام سبب
تفرقه اولمز وعرض اسلام دخى آخر اوزرينه ممكن دكلدر زيرا دار حربده اولمغله اهل اسلامك ولايتى منقطعدر
وقتا كه اعتبار سبب متعذر اولسه شرط سبب مقامنه اقامت اولنور وبو محلده شرط اوچ حيضك انقضا سيدر
بعده عرض اسلام ابا مقامنه اقامت اولنور زيرا حكم شرط مضاف اولور يعنى علت وسببه مضاف متعذر
اولسه نته كيم بر كمسنه طريق عامده بر قيو قازوب ايچنه بر انسان دوشسه اصل بودركه تلف وهلاك دوشن
كمسنه نك ثقلنه مضاف اولور زيرا علت هلاك انك ثقليدر لكن اول ثقله اضافت متعذردر امر طبيعى
اولديغيچون بعده هلاكه سبب اولان كه شيدر اكا دخى مضاف قلمق متعذردر زيرا اولده يورمك برمباح شيدر
اصلا تعدى وتجاوز ايتمرمش ايدى سبب علته مضاف اولمق متعذر اولنجق شرطه مضاف قلنوركه اول حفر
بئردر وبو حفر علته مشابهدر شول حيثيت ايله كه حكم اول شرط وجوده تعلق ايلمشدر بونده تعدى واردر زيرا
قيو اولان ارض قازان كمسنه نك ملكى دكلدر (وان اسلم زوج الكتابية بقى نكاحها) اكر كتابيه نك زوجى
دخى مسلمان اولسه ايكيسنك نكاحى باقى قالور زيرا ابتداء مسلمك كتابيه يى تزوج ايتمسى جائزدر بقاء جوازى
دخى اوليدر زيرا حالت بقا حالت ابتدادن اسهلدر (وتباين الدارين سبب الفرقة لا السبى فلو خرج احدهما الينا

مسلما او اخرج مسبیا بانت وان سبیا معا لا) وتباین دارین فرقته سببدر یعنی اسیرلك فرقته سبب دکلدر پس ایمدی
اکر زوجیندن بری مسلم اولدیغی حالده بزه چیقسه یعنی دار اسلامه کلسه یاخود اسیرلك ایله خلاص اخراج
اولنسه بینونت واقع اولور واکر زوج زوجه معا سبی اولنسه بینونت واقع اولمز شافعی قتنده سبب وقت سبی در
حتی زوجیندن بری مسلما دار اسلامه کلسه یاخود عقد ذمت ایله یعنی خراجی قبول ایله کلسه بینونت واقع اولمز
زیرا سبی بولنمدیغی ایچون اما اکر احد زوجین سبی اولنسه ما بینلرنده فرقت واقع اولور اتفاقا ائمهٔ حنفیه قتنده
سبب فرقت تباین دارین در وامام شافعی قتنده سببدر اکر زوجین معا سبی اولنسه لر بزم قتمزده فرقت واقع اولمز
اما شافعی قتنده واقع اولور شافعینك دلیلی بودرکه مکهٔ مکرمه فتح اولنمزدن مقدم نبی علیه السلامك دخترسعد
اختری زینب زوجی اولان ابو العاصی مکهٔ مکرمه ده قیوب کندولری مدینهٔ منوره یه هجرة بیوردیلر رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم نکاح اول ایله زینبی مکهٔ مکرمه ده زوجنه کوندردی بوندن معلوم اولدیکه تباین دارین
موجب فرقت دکلدر تباین دارینده احد زوجینده انقطاع ولایت اثری واردر یوخسه انقطاع نکاح دکلدر
بواجلدندرکه برحربی امان ایله دار اسلامه داخل اولسه یاخود برمسلم امان ایله دار حربه داخل اولسه فرقت
واقع اولمز مع هذا تباین دارین موجوددر بو مسئله یی ایضاح ایدرکه اهل عدل ایله اهل بغی بیننده نکاح باقیدر
مع هذا ولایت منقطعه ایکن اما سبی بونك خلافنجه در زیرا سبی سببینك سابی ایچون صافیلیکنی اقتضا ایدر
وسبی ده سابی ایچون ملك صافی اولمز الا سبیده انك زوجندن نکاحی منقطع اولمغله اولور بواجلدندرکه سبی
اوزرنده کفارلك دینی باقی قالمز انقطاع کلی ایله منقطع اولور بومحله کلنجه شافعینك دلیلیدر اما بزم ایچون دلیل
بودرکه حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك (یا ایها الذین امنوا اذا جاءکم المؤمنات مهاجرات فامتحنوهن الله اعلم
بایمانهم فان علمتموهن مؤمنات فلا ترجعوهن الی الکفار) قول شریفیدر اهل تفسیر بو ایت کریمه نك سبب
نزولنده دیمشلردرکه عام حدیبیه ده مکهٔ مکرمه نك مشرکاری نبی علیه السلام ایله مصالحه ایدوب شول وجهله
صلح اولندیکه اهل مکه دن هرکیم نبی علیه السلامه کورسه ینه انلره رد اولنه نبی علیه السلامدن مکهٔ
مکرمه یه کلان اهل مکه دن اولوب رد ایلمیه لر بو منوال اوزره عهدنامه یازیلوب مهرلندکدنصکره نبی علیه
السلام حدیبیه ده ایکن سبیعه بنت الحارث اسلامیته فرار ایدوب نبی علیه السلامه کلدی وزوجی اولان کافر
دخی عقبنجه کلوب یا محمد بنم خاتونمی رد ایله حال بوکه بزدن کلنلری رد ایلمك اوزره شرط ایلدیکز هنوز یازیلان
عهدنامه کزك مرکبی قورومدی دیدکده بو آیت کریمه نازل اولدی بوندن معلوم اولدیکه تباین دارین موجب
فرقتدر اندنصکره حق سبحانه وتعالینك (ولا جناح علیکم ان تنکحوهن) قول شریفی تباین دارین موجب
انقطاع نکاح ایدوکنه حجت قاطعه در (ومن هاجرت الینا بانت ولا عدة علیها) وشول خاتونکه بزه هجرة ایلیه
زوجندن باین اولور اول خاتون اوزرینه عدت لازم اولمز ابو حنیفه قتنده اکر حامل اولمزسه واکر حامل اولورسه
وضع حمل ایدنجه نکاح اولنمق جائز دکلدر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلرك قتنده خاتونه عدت
لازمدر زیرا فرقت دار اسلامه دخولندنصکره واقع اولدی بوتقدیرجه خاتونه اسلام حکمی لازم اولور (وارتداد
احد الزوجین فسخ فی الحال) احد زوجینك ارتدادی فی الحال فسخدر طلاق دکلدر (وعند محمد ارتداد
الرجل طلاق فللموطوءة المهر ولغیرها نصفه ان ارتد) واما محمد قتنده رجلك ارتدادی طلاقدر موطوءه ایچون
تمام مهر لازم اولور کرك ردت رجل طرفندن اولسون کرك عورت طرفندن اولسون وموطوءه دن غیری
ایچون نصف مهر لازم اولور اکر ردت رجل طرفندن اولورسه (ولا شئ لها ان ارتدت) اکر خاتون مرتده اولورسه
مهردن برشئ یوقدر زیرا تفریق خاتون طرفندن اولمغله معصیت اول جانبدن اولمش اولور بو معصیت
ایسه موجب سقوط مهردر (وان ارتدا معا واسلما معا لا تبین) اکر زوج وزوجه معا مرتد اولسه لر معا اسلامه
کلسه لر فرقت واقع اولمز اما قیاس بو ایدیکه فرقت واقع اوله وبو قول زفرکدر وشافعی دخی بونکله حکم ایلدی
اما بزم ایچون دلیل بودرکه بنی حنیفه که عربدن برقبیله در زکاتی ویرممك ایچون جمله سی مرتد اولدیلر ابو بکر
رضی الله عنه اوزرینه عسکر کوندردکده جمله سی مسلمان اولدیلر لکن تجدید نکاح ایله امر اولنمدیلر وصحابه دن
برفرد تجدید نکاحی امر ایلمشدر بونلرك اجماعی ترك قیاس اولنمغه حجتدر (وان اسلما معاقبا بانت) اکر زوج
وزوجه معاقبا اسلامه کلسه لر فرقت واقع اولور زیرا برینك اسلامی اخرك ردتی اوزرینه مقدم اولمغله ما بینلرنده

اختلاف

اختلاف متحقق اولمش اولور اول تقدیرجه فرقت مقرردر (ولا یصح تزوج المرتد ولا المرتدة احدا) مرتد
ومرتده نك برکمسنه یی تزوج ایتمسی صحیح دکلدر مادامکه اسلامه کلمیه لر

باب القسم

بوباب قسم بیانندهدر قسم قافك فتحی وسینك سکونی ایله وکسر قاف ایله اقسامك ونصیبك بریدر بومحلده
قسمدن مراد زوج تحت نکاحنده اولان نسانك حقنی عدالت اوزره اعطا ایلمکدر (یجب العدل فیه بیتوتة
لا وطأ) قسمده بیتوتت جهتندن عدل واجب اولور وطی جهتندن دکل ماکول وملبوسده دخی عدل واجب
اولور وبعضی بعضندن برشیده ترجیح جائز دکلدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (فان خفتم الا تعدلوا فواحدة
او ما ملکت ایمانکم) قول شریفی بین النساء تسویه نك وجوبنه دالدر ونبی علیه السلامك (من کان له امرأتان
فمال الی احدیهما جاء یوم القیمة وشقه مائل) قول شریفنك وعیده اشتمالی اولمغله تسویه نك وجوبنه دلیل
قویدر وعائشه رضی الله عنهادن مرویدرکه نبی علیه السلام نساسی ما بیننده عدالت ایدردی (اللهم هذا قسمی
فیما املك ولا تؤاخذنی فیما لا املك) دیو دعا ایدردی وعدلك وجوبی بیتوتت وماکولات وملبوسات
وموانست ومصاحبتده در یوخسه جماعده دکلدر زیرا جماع نشاطه منوط برفعلدر انده تسویه ممکن دکلدر
(والبکر والثیب والجدیدة والقدیمة والمسلمة والکتابیة فیه سواء) ذکر اولنانك جمله سی قسمده برابردر زیرا قسم
حقوق نکاحدندر اول تقدیرجه ما بینلرنده تفاوت یوقدر اکر تفصیل اولنمق جائز اولسه بین النساء ماکول
وملبوس وسائر حقوقی تسویه دنصکره قدیمه یی تفصیل وحرمت ایلسه اولا ایدی نته کیم (الکل جدید لذة ولکل
قدیم حرمة) دینلمشدر اما امام شافعی دیرکه جدیده ثیب اولورسه انك قتنده اوج کیجه بیتوتت ایلمك کرکدر
اکر بکر ایسه یدی کیجه بیتوتت ایلمك کرکدر اندنصکره علی السویه دور ایلیه انس ابن مالك رضی الله عنه
روایت ایلمشلردرکه نبی علیه السلام بکر تزوج ایتدکده یدی کیجه وثیب تزوج ایتدکده اوج کیجه بیتوتت
ایدردی وینه مبارك لسان دربارلرندن (للبکر سبع وللثیب ثلاث) قول شریفنی استماع ایلدم دیو روایت
ایلمشدر ونبی علیه السلام ام سلمه یی تزوج ایلدکده اوج کیجه کیجه لیوب کتمك مراد ایتدکلرنده ام سلمه کتملرینه
رضا ویرمیوب بردهٔ شریفه لرین طوتدقده نبی علیه السلام (انه لیس بك علی اهلك هوان ان شئت سبعت لك
وسبعت لنسائی والا فثلثت ثم ادور) بیوردقده انلر دخی راضی اولمشلردر بو حدیث شریفك معنای لطیفی
وشان کلام بودرکه سنك سببك ایله اهلك اوزرینه خورلق ومذلت یوقدر یعنی سنده اوج کیجه یی اقتصار ایتمکله
قوم وقبیله که مذلت یوقدر سنك موانست ومصاحبتکه عدم رغبتدن دکلدر که قومه [illegible] اوله
استرسك یدی کیجه سنده کیجه لیم ویدی کیجه سائر نساده کیجه لیم اکر استرایسك اوج کیجه کیجه لدکدنصکره
ینه دور ایده یم دیو بیورمشلردر (وللامة والمکاتبة والمدبرة وام الولد نصف الحرة) جاریه ومکاتبه ومدبره
وام ولد ایچون حره نك نصفی واردر علی رضی الله عنه (للحرة الثلثان من القسم وللامة الثلث) بیورمشلردر
وبرکمسنه دن بونك خلافنجه برقول روایت اولنمشدر (ولا قسم فی السفر فیسافر بمن شاء والقرعة احب) سفرده
قسم یوقدر زوج دیلدیکی خاتون ایله سفر ایدر وقرعه ایلمك مستحبدر وقرعه مجرد قلبلرین تطییب ایچوندر اول
تقدیرجه باب استحبابدن اولمش اولور زیرا خاتونك حین مسافرتده زوج اوزرینه حقی یوقدر مصنفك ولا قسم
فی السفر قولی مرضدن احترازدر زیرا مرض حالنده قسمده زوجات مطهراتی حضور شریفلرینه دعوت حق
ساقط اولمز وعائشه رضی الله عنهادن مرویدرکه پیغمبر علیه السلام مرض حالنده زوجات مطهراتی حضور
شریفلرینه دعوت ایتدکلرنده جمله سنه خطاب ایدوب دیدیلرکه قسم خصوصنده ما بینکزده دور ایلمکه
اقتداریمز یوقدر اکر جائز کوروب کراذن ویررسکز عائشه رضی الله عنهانك یانندهاولایم دیو استیذان ایتدکده
جمله سی اذن ویرمشلردر اکر قسم مرض ایله ساقط اولایدی نبی علیه السلام زوجات مطهره دن استیذان ایلمز
ایدی کذا فی البیانیه (وان وهبت قسمها للضرة تصح) اکر برخاتون قسمنی ضره سنه یعنی اورتاغنه باغشلسه
صحیح اولور زیرا ام المؤمنین سوده بنت ربیعه وقتا که خسته اولدی پیغمبر علیه السلام کندوسنه اعتدی
بیوردقده سوده حضرتلری دخی مراجعت ایلمك ایچون رجا ایتدی وکندی نوبتنی عائشه رضی الله عنهایه
هبه ایلدی زیرا نبی علیه السلام یوم حشرده ازواج مطهره ایله حشر اولمغین اول سلکده بولنمق ایچون مراجعتی

رجا ايتدكده حق سبحانه وتعالينك (وان امرأة خافت من بعلها نشوزا او اعراضا فلا جناح عليهما ان يصلحا بينهما صلحا والصلح خير) قول شريفى نازل اولمشدر (ولها ان ترجع) وقسمى هبه ايدن خاتون ايچون هبه سندن رجوع وارد والله تعالى اعلم

كتاب الرضاع

بو كتاب رضاع بياننده در رضاع فتح را ايله در وكسر ايله دخى لغتدر (هو مص الرضيع من ثدى الادمية فى وقت مخصوص ويثبت حكمه بقليله وكثيره) رضاع رضيعك مص ايتمه سيدر وقت مخصوصده آدميه نك ممه سندن ورضاعك حكمى ثابت اولور قليلى دخى كثيرى ايله بزم قتمزده شافعى قتنده تحريم ثابت اولمز الا بش رضاعات ايله يعنى بش دفعه مص ايتمكله ثابت اولور نبى عليه السلامك (لا يحرم المصة ولا المصتان ولا الاملاجة ولا الاملاجتان) قول شريفى بر ايكى مصه وبر ايكى املاجله تحريم ثابت اولمديغنه دليل ايراد ايلمشدر كه مصه فعل رضيعدر واملاج فعل مرضعه در كه ارضاعدر بو قول شافعينك كندى مذهبى اوزرينه در بزم ايچون دليل حق سبحانه وتعالينك (ارضعنكم) قول شريفى اطلاق اوزرينه در قليلى ايله كثير مابيننى فصل اولنمشدر خبر واحد ايله زياده على الكتاب جائز دكلدر نته كيم علم اصولده معلومدر امام شافعينك روايت ايلديكى كتاب ايله مردوددر ياخود منسوخدر وابن عمر بيورديلر كه قضاء الله ابن زبير قضاسندن اوليدر ديو بو قولى رد بيورمشلردر (ارضعنكم) قولنك اطلاقنه مخالف اولديغيچون (فى مدته لا بعدها وهى حولان ونصف وعندهما حولان) رضيعك مدتنده مصى رضاعدر مدتندنصكره مصى رضاع دكلدر وبو مدت ايكى بچق ييلدر امامين قتنده ايكى سنه در وامام زفر قتنده مدت اوچ سنه در زيرا حول بر حالدن بر حاله تحوله صالحدر بو تقديرجه ايكى حولك اوزرينه زياده لك لازمدر زيرا كوكار ايكى سنه دنصكره دفعة حاصل اولمز تدريجله حاصل اولور ايمدى بر مدت لازمدر كه صبى طعامه معتاد اوله ولبنى خاطرندن كيدره بو يله اولنجق اوچ حول لازمدر وامامين ايچون دليل حق سبحانه وتعالينك (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا) قول شريفيدر وحملك اقل مدتى التى ايدر فصال ايچون ايكى حول قالور ونبى عليه السلامك (لا رضاع بعد الحولين) قول لطيفى دخى بوكا حجتدر وابو حنيفه ايچون دليل بنه بو آيت كريمه در زيرا حق سبحانه وتعالى ايكى شئ ذكر ايلدى واول ايكى شئ ايچون بر مدت تعيين بيوردى پس ايمدى بر مدتده اول ايكى شئ كماليله اولمق لازم اولدى ايكى دين ايچون بر وقت تعيين اولديغى كبى اولدى مثلا بر كمسنه ديسه كه فلان كمسنه نك بنم اوزرمده ييك اقچه سى وبش كيل بغدايى وارددر ايكى آيه دكين بو تقديرجه ذكر اولنان ايكى دين ايچون بطريق الكمال وقت مؤجل اولمش اولور الا بو قدر وارددر كه حمل حقنده عائشه رضى الله عنهانك (لا يبقى الولد فى بطن امه اكثر من سنتين ولو بفلكة مغزل) قول شريفى وارد اولمغله لفظا انفصال ظاهرى اوزرينه قالمجق مدت انفصال اوتوز آى اولمش اولور البته زياده مدت لازمدر كه لبن ايله حاصل اولان لحم تغيير غدا ايله منقطع اولسون ايچون اما امامينك روايت ايتديكى (لا رضاع بعد الحولين) حديث شريفى استحقاقك مدتى اوزرينه محمولدر يعنى (لا رضاع بين الحولين) حديث شريفندن مراد بابا اوزرينه نفى استحقاق اجرت اولمغه حمل اولنه زيرا اجرت ايكى سنه ايله مقدره در بالاتفاق مطلقه اولان خاتون ايكى سنه دنصكره اجرت رضاعه مستحق دكلدر بالاجماع وچون مدت رضاع كچسه بعده رضاع ايله حرمت ثابت اولمز كرك ممه دن كسلسون كرك كسلمسون اما مدت رضاعدن مقدم ممه دن كسلسه وبر خاتون انى اوجلده امزرسه حرمت رضاع ثابت اولور وصاحب عنايه ديمشدر كه بعضيلر قتنده اون بش سنه يه دكين حرمت ثابت اولور وبعضيلر قتنده قرق سنه يه دكين وبعضيلر قتنده جميع عمرنده حرمت ثابت اولور (فيحرم به ما يحرم من النسب الا جدة ولده) پس ايمدى رضاع ايله حرمت حرام اولور نسب ايله حرام اولان شئ الا رضاعا ولدينك جده سى حرام اولمز ونسبا ولدينك جده سى كنديننك يا اناسى ياخود قين اناسى اولور واول ايسه حرام اولور اما رضاعا بو يله دكلدر (واخت ولده) ورضاعا ولدينك قز قرنداشى حرام اولمز يعنى بر رجلك صلبى اوغلى بر آخر كمسنه نك قزى ايله معا سود امسه لر اول بابايه صلبى ولدينك رضاعا قز قرنداشى يا كنديننك قزيدر ياخود خاتوننك قزيدر بو ايسه حرام محضدر اما رضاعا اولان حرام دكلدر (وعمة ولده) ورضاعا ولدينك عمه سى حرام اولمز نسبا ولدينك عمه سى كنديننك قز قرنداشيدر اول ايسه حرام محضدر اما رضاعا بو يله دكلدر (وام اخيه

اواخته) ورضاعا قز قرنداشنك اناسى حرام اولمز نسبا قرنداشنك وقز قرنداشنك اناسى كنديننك اناسيدر بو ايسه حرام محضدر اما رضاعا بو يله دكلدر اجنبيا تدن بر صبى و بر صبيه بر اجنبى خاتوندن امسه لر وصبيه نك رضاعدن بر اناسى دخى اولسه اول اوغلنجغه رضاعادن اولان قز قرنداشنك رضاعدن اولان اناسى حلال اولور (وام عمه او عمته) رضاعا عمنك ياخود رضاعا عمه سنك اناسى حرام اولمز نسبا باباسنك اناسى اولور ياخود جدينك موطوئه سى اولور بو ايسه حرام محضدر اما رضاعا بو يله دكلدر (وام خاله او خالته) رضاعا خاله نك ياخود رضاعا خالته سنك اناسى حرام اولمز نسبا بو يله دكلدر حرام محضدر (والا اخاء ابن المرأة لها) دخى خاتونك اوغلنك رضاعا قرنداشى اول خاتونه حرام دكلدر بو عبارت مكرردر زيرا يوقاروده وام اخيه قولى كه رضاعا قرنداشنك اناسى حرام دكلدر ديمك ايدى والا اخاء ابن المرأة لها قولى دخى عينى ايله مرأه نك اوغلنك رضاعا قرنداشى اول خاتونه حرام دكلدر ديمكدر بو تقديرجه لفظده مغايرت واردر لكن معناده ايكيسى دخى بردر حتى صدر الشريعه دخى مكرر اولديغن بيان ايلمشدر وشراحدن شيخ اسمعيل افندى فرايد ملتقى الابحر كتابنده نوليدى بيلديم كه مصنف بو لفظى نيچون ذكر ايلمشدر خصوصا صدر الشريعه ده اعلم ان هذا مكرر قولنى خود كوروب قراءت ايلمشدر (وقس عليه) استثناسى ممكن اولان صورى انك اوزرينه سن قياس ايله (وتحل اخت الاخ رضاعا ونسبا كاخ من الاب له اخت من امه تحل لاخيه من ابيه) رضاعا ونسبا قرنداشنك قز قرنداشى حلال اولور مثلا بابا بر قرنداشنك غيرى انادن بر قز قرنداشى اولسه اول قرنداشنك قز قرنداشى بابا بر قز قرنداشنه حلال اولور نسبا جائز اولنجق رضاعا اولان قز قرنداشنك جوازى اولى ايدوكى ظاهردر (ولا حل بين رضيعى ثدى وان اختلف زمانهما) بر ممه دن امن ايكى كمسنه نك بيننى جمع ايتمك حلال دكلدر واكر زمانلرى مختلف دخى اولورسه زيرا رضاعا قرنداشى وقز قرنداشى اولور صاحب عنايه ديمشدر كه ثديدن مراد آدمينك ثديدر حتى ايكى كمسنه ضرع بهيمه ده جمع اولسه لر حرمت ثابت اولمز زيرا بو حرمتك ثبوتى كرامت طريقيله در اويله اولنجق ابن آدميه مختص قيلندى (ولا بين رضيع وولد مرضعته وان سفل) رضيع ايله مرضعه نك ولدى بيننى جمع ايلمك جائز دكلدر وحلال دكلدر هر نقدر اشاغى دخى اولورسه (وولد زوج لبنها منه وهو اب للرضيع وابنه اخ وبنته اخت واخوه عم واخته عمة) رضيع ايله زوجك ولدى بيننى جمع دخى حلال اولمز اما رضيعك لبنى اولى زوجدن اولسه پس ايمدى بو يله اولنجق اول زوج رضيعك رضاعا باباسيدر واوغلى قرنداشيدر وقزى قرنداشيدر وقرنداشى عميسيدر وقز قرنداشى عمه سيدر (ولا حرمة لو رضعا من شاة) حرمت يوقدر اكر بر صبى وبر صبيه بر قيونندن امسه لر زيرا ذكر اولنمش ايدى طريق حكايت اولنمشدر كه مزبور محمد ابن اسماعيل البخارى كرامت ايله انسانه مختصدر بهيمه يه دكل صاحب عنايه ديمشدر كه مبسوطده محمد بن اسماعيل البخاريدن حكايت اولنمشدر مزبور محمد بن اسماعيل البخارى بهيمه دن دخى حرمت رضاع ثابت اولور ديردى وشيخ ابو حفص كبير زماننده بخارايه داخل اولدقده حرمتنه فتوى ويردى شيخ مشار اليه كندويه نصيحت ايدوب بو مقوله سوزى سو يلمه ديو تنبيه ايلدى لكن نصيحتى قبول ايلمكله خلق جمع اولوب محمد بن اسماعيل البخاريى صكره بخارادن اخراج ايتديلر (او من رجل) ياخود رجلدن امسه لر حرمت رضاع يوقدر زيرا رجلك لبنى حقيقتده لبن دكلدر (ولا فى الاحتقان بلبن المرأة) خاتونك لبنى ايله احتقاندن دخى حرمت ثابت اولمز (ولبن البكر والميتة محرم) بكرك واولمش خاتونك لبنى محرمدر يعنى بونلرك لبننده حرمت ثابتدر زيرا حقيقتده لبندر بونلردن لحم وانشا وعظم حاصل اولور صبى بونلردن متغذى اولمغله شبهۂ جزئيت ثابت اولور زيرا نبى عليه السلام حرمة رضاعى انشاء عظم وانبات لحمه تعليق بيورمشلردر نته كيم (الرضاع ما انشأ العظم وانبت اللحم) بيورمشلردر (وكذا الاسعاط) لبن مرأه صبينك بورنينه صب ايلمكله دخى حرمت رضاع ثابت اولور زيرا بورندن معده يه واصل اولور واندن نشو ونما حاصل اولور صاحب اختيار ديمشدر كه بر خاتون ممه سنك باشى بر صبينك اغزينه ادخال ايلسه اما لبنى بوغازينه كيدوب وكيتمه سنده شبهه سى اولوب حقيقة بيلمسه حرمت ثابت اولمز بر صبيه يى اهل عربك بعضيسى ارضاع ايلسه وبيلنمسه كه قنغيسيدر اول اهل عربدن بر رجل اول صبيه يى تزوج ايلسه جائزدر زيرا نكاحك اباحتى اصلدر اول اباحت مثل ايله زائل اولمز (واللبن المخلوط بالطعام لا يحرم) طعام ايله مخلوط اولان لبن محرم دكلدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما عند غلبة اللبن) امامين ايچون خلاف

وارد ولبنك غلبه سنده زيرا عبرت غلبه ايچوندر (ويعتبر الغالب لو خلط بماء او دواء او لبن شاة) اكر لبن ماء ايله ياخود
دوا ايله ياخود لبن شاة ايله خلط اولنسه اعتبار غالبه در (وكذا لو خلط بلبن امرأة اخرى) وينه اعتبار غالبه در اكر
برآخر خاتونك لبننه مخلوط اولسه ابو يوسف قتنده جمله سی شیء واحد حكمنده اولور اقل دخی اكثرك حكمنده
قلنور (وعند محمد تتعلق الحرمة بهما) امام محمد قتنده ايكيسنه دخی حرمت تعلق ايدر جنس جنسنه غالب اولمز
وبرشیء كندی جنسندن مستهلك اولمز مقصود براولديغيچون ابو حنيفه دن مادده ايكی روايت وارد ر برروايتده
تحريمی اغلبه تعليق ايلمكدر وشافعی بونكله حكم ايتمشدر وبرروايتی دخی تحريمی ايكيسنه تعليق ايلمكدر
وبو قول امام محمدك نوزفرك قوليدر (وان ارضعت ضرتها حرمتا) واكر برخاتون ضره سی اولان صغيره يی ارضاع
ايتسه زوج اوزرينه ايكيسی دخی حرام اولور زيرا ارضاعا انا وقزی جمع ايلمك لازم كلور بو ايسه حرامدر صاحب
بدايه ديمشدر كه كبيره يی ابدی تزوج جائز دكلدر اما صغيره يی تزوج جائزدر اكر كبيره مدخول بها اولمدی ايسه
اكر مدخول بها اولديسه جائز دكلدر (ولا مهر للكبيرة ان لم توطأ) كبيره ايچون مهر يوقدر اكر موطوءه دكل ايسه
زيرا فرقت كندی طرفندن واقع اولمشدر (وللصغيرة نصفه ويرجع به على الكبيرة ان علمت بالنكاح وقصدت
الفساد) پس ايمدی زوج صغيره يه ويرديكی نصف مهر ايله كبيره اوزرينه رجوع ايدر اكر كبيره صغيره نك نكاحنی
بيلوب فساد قصد ايلدی ايسه (لا ان لم تعلم به او قصدت دفع الجوع والهلاك او لم تعلم انه مفسد) زوج صغيره يه
ويرديكی مهر ايله رجوع ايده مز اكر كبيره صغيره نك نكاحنی بلمسه ياخود كبيره نك آجلغنی يا هلاكنی دفع قصد
ايلمسه ياخود كبيره صغيره يی ارضاع مفسد ايديكنی بلمسه كبيره يه رجوع ايده مز زيرا ارضاع فساد نكاحه علت
دكلدر وارضاع فساد ايچون موضوع دكلدر وضمان تسبيب تعدی اوزرينه مبنيدر چونكه تعدی بولنسه ضمان
واجب اولور والا تعدی بولنمز ايسه ضمان واجب اولمزنته كيم يول اوزرنده قيو قازوب بركمسنه دوشسه اول
حفر ايدن كمسنه تعدی ايتمش اولدی ضمان لازم اولور اما كندی ملكنده اولسه تعدی ايتمش اولور اول وقت
ضمان لازم كلمز (والقول قولها فيه) قول خاتونكدر بو فعلده يعنی فسادينی بيلدم ودفع جوع ايچون ايلدم
ديمكده يمينی ايله تصديق اولنور (وانما يثبت الرضاع بما يثبت به المال) رضاع ثابت اولور شول شیء ايله كه انكله مال
ثابت اولور مثلا مال ايكی رجلك ياخود بر رجلك شهادتی ايله ثابت اولديغی كبی رضاع دخی بو مقوله شهادت ايله
ثابت اولور امام مالك ديركه برخاتونك شهادتی ايله ثابت اولور چونكه عدالت ايله موصوفه اولسه زيرا بو حقوق
شرعدن برمقدر وغيروا حد ايله ثابت اولورنته كيم بركمسنه لحم اشترا ايلسه وبركمسنه خبر ويرسه كه ذبيحهء
مجوسيدر اول لحم اكلی حرام اولور (ولو قال هذه اختی من الرضاع ثم ادعی الخطأ صدق) اكر بر رجل شو خاتون
بنم رضاعا قزقرنداشمدر ديسه اندنصكره خطا ايتديكنی ادعا ايلسه تصديق اولنور مثلا بر رجل ظن ايتديكه
كندی ايله فلانه بيننده رضاع اوله بعده تفحص وسؤال دنصكره حقيقت حاله واقف اولديكه يو غمش عذری
مقبول اولوب قولی تصديق اولنور

كتاب الطلاق

بو كتاب طلاق بياننده در طلاق اسمدر تطليق معناسنه سلام تسليم معناسنه اولديغی كبی لغتده مطلق رفع
قيددن عبارتدر نته كيم اطلاق الفرس والاسير ديلور ونكاحده تفصيل ايله استعمال اولنور لكن نكاحدن
غيريده افعال ايله استعمال اولنور بو اجلدندركه بركمسنه خاتوننه تشديد لام ايله انت مطلقة ديسه نيته محتاج
اولمز اما تخفيف لام ايله ديسه نيته محتاج اولور معلوم اوله كه اصلده طلاق حرامدر زيرا سنت انبيا اولان نكاحی
قطعدر نته كيم نبی عليه السلام (ابغض المباحات عند الله تعالى الطلاق) بيورمشلردر لكن نسانك افعال
قبيحه لرندن خلاص اولمق ايچون مشروع اولمشدر زيرا خواتين طائفه سنك اكثری رأيلری وعقللری ناقص
وسفاهتلری غالب وقلت يقين وسوء تدبير وكفران نعم ازواج وتضييع اموال مقسومه وهدم اعراض وافشا اسرار
مكتومه دن خالی دكللردر اكر طلاق مشروع اولمسه رجال خون ايديده قالمق لازم كلوردی بو مقوله يه مبتلا
اولنلره خلاص ممكن اولمز ايدی (هو رفع القيد الثابت شرعا بالنكاح) طلاق شرعا نكاح ايله ثابت اولان قيدی
رفعدر طلاق ويرن كمسنه عاقل بالغ اولمق شرطدر وخاتون دخی نكاحده اولمق كركدر ياخود بر عدتده اوله كه
طلاقه محل اوله مصنفك شرعا قولی ايله حل وثاق كبی حسا ثابت اولان قيدك رفعی خارج اولدی وبالنكاح

قولی ايله قيد عتاق رفعی خارج قالدی وبعض ناس ديمشلردركه ايقاع طلاق مباح دكلدر الا ضرورت حالنده
مباحدر نته كيم نبی عليه السلام (لعن الله كل ذواق مطلاق) بيورمشلردر وعامهء علماء اطلاق نصوص ايله كه حق
سبحانه وتعاليننك (ولا جناح عليكم ان طلقتم النساء) قول شريفی وينه (يا ايها النبی اذا طلقتم النساء فطلقوهن
لعدتهن) قول شريفی ايله استدلال ايدوب اباحتنه ذاهب اولمشلردر (احسنه تطليقها واحدة فی طهر
لا جماع فيه وتركها حتی تمضی عدتها) وطلاق اوچ قسمدر بری احسن وبری بدعی در ايمدی طلاقك احسنی
خاتونی تطليقهء واحده ايله تطليق ايلمكدر برطهرده كه انده جماع اولميه وخاتونی ترك ايده حتی عدتی كچه
زيرا صحابهء كزين رضوان الله عليهم اجمعين طلاقده واحد اوزرينه زياده نك تركنی مستحسن كورديلر زيرا بو يله
اولمق مراجعته تدارك ممكن اولوب صكره ندامت چكلمز (وحسنه وهو سنی تطليقها ثلاثا فی ثلاثة اطهار
لا جماع فيها ان كانت مدخولا بها) وطلاقك حسنی سنيدر واول سنی تطليق خاتونی اوچ طهرده اوچ دفعه
تطليقدر كه اول اطهارده جماع اولميه اكر مدخول بها اولورسه امام مالك ديديكه اوچ طهرده اوچ طلاق بدعيدر
مباح اولان انجق واحده در طلاقده اصل حرامدر خلاص حاجتی ايچوندر بو ايسه واحده ايله حاصل اولور بزم
ايچون دليل حديث ابن عمر رضی الله عنهدن ابن عمر خاتونی حالت حيضده تطليق ايتدكده نبی عليه السلام
حضرتلری (ما هكذا امرك الله تعالى انما السنة ان تستقبل الطهر استقبالا فتطلقها لكل قرء تطليقة)
بيورمشلردر (ولغيرها طلقة ولو فی الحيض) وطلاقك حسنی مدخول بهادن غيری ايچون طلقهء واحده در
اكر حيضده دخی اولورسه (والايسة والصغيرة والحامل يطلقن للسنة عند كل شهر واحدة) ايسه وصغيره
وحامل طلاق سنی ايله تطليق اولنورلر هر آيده بر طلاق ايله بونلر حقنده شهر حيض مقامنه قائم اولور نته كيم
حق سبحانه وتعاليننك (واللائی يئسن من المحيض من نسائكم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة اشهر) قول شريفی بوكا
دليلدر (وعند محمد لا تطلق الحامل للسنة الا واحدة) امام محمد قتنده حامل طلاق سنی ايله مطلقه اولمز
الا بر طلاق ايله مطلقه اولور (وجاز طلاقهن عقيب الجماع) آيسه وصغيره وحامله طلاقی جماع عقيبنده جائزدر
زيرا بعد الجماع طلاقك مكروه اولمسی حبل توهمی ايچوندر بونلرده ايسه اول توهم يوقدر (وبدعيه تطليقها
ثلاثا او ثنتين بكلمة واحدة) طلاقك بدعيسی كلمهء واحده ايله خاتونی اوچ ياخود ايكی طلاق ايله تطليق ايلمكدر
مثلا انت طالق ثلاثا ياخود انت طالق ثنتين ديمكدر بو ايسه ائمهء حنفيه قتنده حرام دكلدر لكن بو فعلی اشلرسه
بينونت واقع وحرمت غليظه ايله حرام اولور بدعی دخی ايكی نوعدر بری من حيث العدد وبری دخی من حيث
الوقتدر ثلاث وثنتين لفظی من حيث العدد اولان طلاقدر (او فی طهر واحد لا رجعة فيه ان كان مدخولا بها)
ياخود طهر واحده كه انده رجعت اولميه الی كوندنصكره ينه بر طلاق ويره وبعده بش اون كوندنصكره
مراد تطليق ايده مثلا طهر واحده ده ابتدا بر دفعه ده بر طلاق ويره وبش كوندنصكره بر طلاق دخی ويره كرچه
دفعهء واحده ايله ايكی ايله واقع اولمدی لكن بر طهرده واقع اولمغله ينه بدعی اولدی اكر خاتون مدخول بها اولورسه
(او فی طهر جامعها فيه) ياخود بر طهرده طلاق واحده ايله تطليق ايليه كه اول طهرده خاتونه جماع ايلمش
اولسه اكرچه من حيث العدد مخالفت اولمدی لكن من حيث الوقت مخالفت بولنمش اولدی بو دخی بدعيدر
(وكذا تطليقها فی الحيض وتجب مراجعتها ان كان مدخولا بها فی الاصح وقيل تستحب) ينه طلاق بدعيدر
اكر حيضده تطليق ايدرسه واكر مدخول بها اولورسه خاتونه مراجعت واجب اولور اصح روايتده ومستحب
دخی دينلمشدر واجب اولمه مثال ابن عمر رضی الله عنه عهد رسول الله صلى الله عليه وسلمده خاتوننه طلاق
ويرمشدر باباسی عمر رضی الله عنه نبی عليه السلامدن سؤال ايتدكده (مر ابنك فليراجعها ثم ليمسكها حتی
تطهر من الحيض ثم ان شاء امسك بعد وان شاء طلقها قبل ان يمسها) حديث شريفی ايله جواب ويرمشلردر
(فاذا طهرت ثم حاضت ثم طهرت طلقها ان شاء) چونكه مراجعت اولنان خاتون طاهر اولسه اندنصكره حائض
اولسه اندنصكره ينه طاهر اولسه زوجی ديلرسه اول خاتونی تطليق ايدر ديلرسه امساك ايدر زيرا ايكی طلاقك
بينی حيض كامل ايله فصل سنتدر (وقيل يجوز ان يطلقها فی الطهر الذی يلی تلك الحيضة) دينلديكه خاتونه
طلاق ويرمك جائز اولور شول طهرده كه ذكری سبق ايدن حيضی ولی ايده زيرا حامله حيضده ويرديكی طلاق
مراجعت ايله منعدم اولوب كانه طلاق ويرمش اولدی صكره كلان طهرده ويرديكی طلاق مسنون اولوب

بوقول طحاوینکدر (ولوقال للموطوءة انت طالق ثلاثاللسنة وقع عندكل طهرواحدة) وا كرموطوئه سنه
سن اوچ طلاق ایله طالق سن سنت ایله دیسه اما نیتی اولمسه هرطهرده برطلاق واقع اولور نیت دخی ایلسه
بنه هرطهرده برطلاق واقع اولور زیرا السنة ده اولان لام وقت ایچوندر یعنی وقت السنة طهر لاجماع فیه
دیمکدر ابن همام دیمشدرکه لام اختصاص ایچوندر یعنی طلاقا مختصابالسنة دیمکدر سنت ایسه مطلقدر
مطلق ایسه کماله منصرفدر اول سنی درعددا ووقتا بوتقدیرجه ثلاثا لفظی اطهار اوزرینه صرف ایلمك
واجبدرکه هرطهرده برطلاق واقع اوله وا کرموطوئه اولان خاتون ذوات الحیضدن اولورسه اکرذوات
اشهردن اولورسه فی الحال برطلاق واقع وبردخی شهرثانیده واقع اولور وبردخی شهرثالثده واقع اولوروا کر
موطوئه دکل ایسه فی الحال برطلاق واقع اولوراندنصکره خاتون اوزرینه برشیء واقع اولمز تزوجدن اول تقدیر
کلام انت طالق ثلاثا لوقت السنة دیمش اولدی خاتون حقنده ایسه وقت سنت باقی قالمدی اوزرینه عدت
اولمدیغیچون اماموطوئه بونك خلافنجه در (وان نوی الوقوع جملة صحت نیته) اکرانت طالق ثلاثا للسنة
قولی ایله ثلاثك جملة وقوعنی نیت ایلسه اول کمسنه نك نیتی صحیح اولوریعنی طلاق ثلاثه واقع اولور
(ویقع طلاق کل زوج عاقل بالغ ولومکرها) هرعاقل بالغ زوجك طلاقی واقع اولورا کرمکرها دخی اولورسه
امام شافعی دیرکه مکرهك طلاقی واقع اولمز زیرا ایقاع طلاق قصدی اختیاره معتمددر مکرهده ایسه
اختیار یوقدر اما هازل بونك خلافنجه در زیرا هازل لفظ طلاقی اختیاری ایله تکلم ایدر بزدیرز که مکره
منکوحه سنه ایقاع طلاق قصد ایلدی زیرا مکره اولان شرتی بیلمشدرکه بری طلاق وبری هلاکدر پس
ایمدی اهون اولان طلاقدر انی اختیار ایلدی اهون شرتی اختیار ایلمك قصدی ایدوکی خودقتی ظاهردر
(اوسکران) یاخودسکران دخی اولورسه طلاقی واقع اولور وعتاق وخلعی دخی واقع اولور ائمۂ حنفیه ده اما امام
شافعینك بوقولنده کی کرخی وطحاوینك قوللریدر سکرانك طلاقی واقع اولمز زیرا ایقاع طلاق قصد صحیحه
معتمد در سکرانك ایسه قصد صحیحی یوقدر بوتقدیرجه سکران نائم حکمنده اولمش اولور بلکه نائمدن دخی اشددر
زیرا نائمی اویارسه لر اویانور اماسکران اویانمز ائمۂ حنفیه ایچون دلیل سکران اولان کمسنه حرام اولان شیء ایله
سکران اولمشدر مثلا خمرونبیذ کبی وازالۂ عقلنه سبب معصیت اولان شیدر پس ایمدی زجرا اله انك عقلی باقی
حکمنده قلندی (اواخرس باشارته المعهودة) یاخود دلسز دخی اولورسه اشارۂ معهودهسی ایله طلاق واقع
اولور زیرا دلسزك اشارۂ معهودهسی دفع حاجتده عبارت مقامنه قائم اولور (لاطلاق صبی ومجنون ونائم)
صبی ومجنون ونائمك طلاقی واقع اولمز زیرا پیغمبر علیه الصلاة والسلام (کل طلاق جائز الاطلاق الصبی
والمجنون) بیوردقلری عدم وقوعنه دلیل قاطعدر نائمك طلاقنك عدم وقوعی تکلمده عدم اختیار
اولدیغی در (وسید علی زوجة عبده) وسیدك قولنك زوجهسی اوزرینه طلاقی واقع اولمز ابن عباسدن مرویدرکه
بررجل پیغمبر علیه السلامه کلوب یارسول الله افندیمز بکا جاریهسنی تزویج ایلدی شمدی تفریقمزی مراد
ایلدی دیدکده نبی علیه السلام منبره صعود ایدوب (یاایها الناس مابال احدکم یزوج عبده من امته
ثم یریدان یفرق بینهما انما الطلاق لمن اخذ بالساق) بیورمشلردر بوحدیث شریف سید عبدك زوجهسنه
طلاق ویرمکه مالك اولمدیغنه دلیلدر (واعتباره بالنساء فطلاق الحرة ثلاث ولوتحت عبد وطلاق الامة ثنتان
ولوتحت حر) طلاقك اختیاری نسایهدر پس ایمدی حرهنك طلاقی اوچدر اکرتحت عبدده دخی اولورسه
وامهنك طلاقی ایکیدر اکرتحت حرهده دخی اولورسه امام شافعی دیرکه عدد طلاق رجال ایله معتبردر زیرا نبی
علیه السلام (الطلاق بالرجال والعدة بالنساء) بیورمشلردر زیرا صفت مالکیتده کرامتدر ادمیت ایسه کرامتی
مستدعیهدر معتادی ادمیت حرده اکملدر اولیله اولسه مالکیتی دخی ابلغدر واکثر اولور بزم قتمزده اعتبار عدد
طلاق نسایهدر زیرا جمیع طلاق حرهاوچدر وجمیع طلاق امه ایکیدر کرك زوجی حر اولسون کرك عبد اولسون
حتی عائشه رضی الله عنها نبی علیه السلامدن (طلاق الامة ثنتان وعدتها حیضتان) حدیث شریفنی روایت
بیورمشلردر

(باب ایقاع الطلاق)

بوباب ایقاع طلاق بیاننده در وقتا که مصنف اصل طلاقدن ووصفندن فارغ اولدی ایسه نوعنه شروع ایلدی

اولدخی

اولدخی ایکی نوعدر بری صریح وبری کنایهدر پس ایمدی صریح اصولیین قتنده شول لفظدرکه مرادانکله
مکشوف اولوب مجرد سماع ایله سامعك فهمی اکا سبق ایلیه کرك حقیقة اولسون کرك مجازا اولسون (صریحه
مااستعمل فیه خاصة ولایحتاج الی نیة) طلاقك صریحی شول لفظدرکه اول افظ خاصة استعمال اوله ونیته
محتاج اولمیه (وهو) طلاقده استعمالی مخصوص اولان لفظ (انت طالق ومطلقة وطلقتك ویقع بکل منها واحدة
رجعیة) انت طالق وانت مطلقة وطلقتك لفظلریدر وبولفظلردن هر بری ایله طلاق رجعیۂ واحده واقع اولور
الفاظ مذکوره صریحهدر طلاقده استعمال اولنوب غیریده استعمال اولنمز صریح ایسه حق سبحانه وتعالینك
(الطلاق مرتان فامساك بمعروف اوتسریح باحسان) قول شریفی ایله رجعی تعقیب ایدر زیرا بوقول شریف
طلاق صریحدن صکره زوج رجعتنه مالك اولدیغنه دلالت ایدر زیرا علما (فامساك بمعروف) ایله مراد رجعتدر
(اوتسریح باحسان) ایله مراد ترکدر دیمشلردر وجناب رب العزة رجعتنه امساك تسمیه ایلمشدر زیرا امساك
(بقاء الشیء علی ما کان فادامت العدة باقیه) ایدیکی فی ظاهردر بعد طلاق الصریح نکاح باقی ایدیکنه
حق سبحانه وتعالینك (وبعولتهن احق بردهن) قول شریفی دالدر زیرا بعد الطلاق بعل تسمیه اولندی بوندن
معلوم اولدیکه طلاق رجعی زوجیتنی رفع وابطال ایلمز (وان نوی اکثراوبائنة) واکرواحدۂ رجعیهدن اکثر
دخی نیت ایلدی ایسه یاخود واحدۂ باینهیی نیت ایلدی ایسه ینه واحدۂ رجعیه واقع اولور (وقوله انت
الطلاق اوانت طالق الطلاق اوانت طالق طلاقا ویقع بکل منها واحدة رجعیة وان نوی ثنتین اوبائنة)
رجلك انت الطلاق قولی یاخود طالق الطلاق یاخود انت طالق طلاقا قولی بوقوللرك کایسی ایله واحدۂ
رجعیه واقع اولورا کرایکی طلاقه یاخودباین طلاقه دخی نیت ایتمش ایسه زیرا بونده لفظ طلاق صریحا
ذکراولندی صریحده ایسه واحدۂ رجعیه واقع اولور کرك نیت ایلسون کرك ایلمسون وکاه مصدر ذکراولنور
اسم مراد اولنور رجل عدل ای عادل کبی وفلان علم ای عالم دیمکدر (وان نوی بانت طالق واحدة وبطلاق
اخری وقعتا) لان کل واحد منهما صالح للایقاع فکانه قال انت طالق وطالق الطالق فیقع رجعیتان اذا کان
مدخول بها هدایه واکرانت طالق ایله واحدة بطلاق ایله مطلقۂ اخری نیت ایلسه ایکی طلاق رجعی واقع اولور
زیرا بونلرك هربریسی ایقاع طلاقه صالحدر صاحب عنایه دیمشدرکه برکمسنه انت طالق الطلاق دیسه وطالق
لفظی ایله واحده والطلاق لفظی ایله مطلقۂ اخری مراد ایلسه اکرزوجه موطوئه دکل ایسه طلاق ثانی لغو
اولورواکرموطوئه ایسه ایکی طلاق رجعی واقع اولور (وان نوی الثلاث وقعن) واکرانت الطلاق یاخود انت
طالق الطلاق ایله ثلاث نیت ایدرسه اوچ طلاق واقع اولور زیرا مصدر جنسدر احتمال کل ایله ادنانه محتملدر
ولفظ مصدر مفرددر عدداوزرینه دلالت ایلمز ثلاث ایسه واحد اعتباریدر تمام جنس اولدیغیچون ثنتان دخی
امه حقنده واحد اعتباریدر اماحره حقنده عدد محضدر اکرزوجهسی امه ایسه طلاق کامل واقع اولور زیرا
امه نك طلاق کاملی ایکیدر (ویقع باضافته الی جملتها کامر) طلاق واقع اولور خاتونك جمله وجودینه
طلاق اضافته اولنغله یعنی انت طالق دیمکله نته کیم مرور ایلمشدر (اوالی مایعبربه عن الجملة) وجمله وجودندن
تعبیراولنور شیئه اضافت ایله دخی طلاق واقع اولور (کالرقبة والعنق والرأس والوجه والروح والبدن والجسد
والفرج) جمله وجودندن تعبیراولنور شیئلر بونلردر زیرا بونلرك هر برلری ایله وجوددن تعبیر اولنور مثلا
رقبهده حق سبحانه وتعالینك (فتحریر رقبة) قول شریفی وعنقده (فظلت اعناقهم لها خاضعین) قول
شریفی ایله ذاتلری مراد ایدیکی محققدر ورأسه مثال (فلان رأس القوم وبحیاة رأسك) ای ببقاء نفسك وذاتك
دیمکدر وحق سبحانه وتعالینك (ویبقی وجه ربك) قول شریفیدر وجهه مثال لسان عربده (ماوجه العرب
وامری حسن مادام رأسك سالم) دینلور ولسان عربده ملك زوجه استعمال اولنور نفسه معناسنه وبدن وجسد
خود ظاهردر فرجه مثال پیغمبر علیه السلامك (لعن الله الفروج علی السروج) قول شریفندن مراد اولنان
نساءدر وذکراولنان عضولرك هربریسنه مثال رقبتك طالق وعنقك ورأسك ووجهك وروحك وبدنك
وجسدك وفرجك طالق دیسه طلاق واقع اولورامالرأس منك طالق دیسه واقع اولمز کذافی البیانیه (اوباضافة
الطلاق الی جزء شایع منها کنصفها وثلثها) یاخود خاتونك جزء شایعنه طلاقك اضافتی ایله دخی طلاق واقع اولور
خاتونك نصفی وثلثی کبی زیرا شایع وتصرفات سائره ایچون محلدر ربع کبی نصف وثلث دخی محل طلاقدرلکن

بوقدر واردر که طلاق متجزی اولمز ضرورة کلده واقع اولور (لا باضافته الی یدها اورجلها او ظهرها او بطنها)
خاتونك النه وایاغنه وارقاسنه وقارننه طلاقی اضافت ایله طلاق واقع اولمز زیرا بونلرك بریسی ایله کلدن تعبیر
اولنمز اکر برسائل دیرسه که یده اضافت ایله طلاق واقع اولمز زیرا ید ایله جملهٔ بدندن تعبیر اولنمز یاخود حق
سبحانه وتعالینك (تبت یدا ابی لهب) قولنه ونبی علیه السلامك (علی الید ما اخذت) قول شریفنه و بنه حق
تعالینك (فانه آثم قلبه) (وما الفت بین قلوبهم) قول شریفنه نه دیرسن دیو جواب طلب ایدرسه جواب
ویریلور که ید وقلبك لغة استعمالی عرفا معروف دکلدر و بو ید وقلبك جمله دن تعبیر اولمسی ندرت اوزره واقعدر
(النادر کالمعدوم) قیلنلندر اما اکر بو قاریده کی ید وقلب جمله دن اعتبار اولنمق عادتلری ایسه انلرده طلاق
واقع اولور (ولو طلقها نصف تطلیقة او ربعها او سدسها طلقت) اکر زوج خاتوننی نصف تطلیقه ایله تطلیق ایلسه
یاخود ربعی یاخود سدسنی تطلیق ایلسه طلاق واحد ایله مطلقه اولور زیرا طلاق متجزی اولمز ومتجزی اولمیان
شیئك جزئنی ذکر کلی ذکر کبیدر وقصاصدن بعضنی عفو کبیدر زیرا کلام عاقلی الغادن صیانت وتجزی مسبح
اوزرینه تغلیب ایچوندر که صرف اولنور ودلیلی علی قدر الامکان اعمال ایچوندر زیرا چون متجزی اولمیان شیئ
اوزرینه دلیل اقامت اولنسه حکم الحل اوزرینه واجب اولورا کر حکم الحل اوزرینه اولمسه ابطال دلیل لازم
کلوردی (ویقع فی انت طالق ثلاثة انصاف تطلیقتین ثلاث) سن ایکی طلاقك اوچ نصفی ایله طالق سن قولنده
اوچ طلاق واقع اولور زیرا ایکی طلاقك نصفی بر طلاقدر وایکی طلاقك اوچ نصفی ضرورة اوچ طلاق اولور
صاحب عنایه دیمشدر که بعض کمسنه لر بو کلام بر مهمل کلامدر بونده برشیئ واقع اولمز دیمشلر وانلردن
بعضیلری بر طلاق واقع اولور عدلك ذکری لغو اولوب انجق انت طالق قولی قالوب بو قول ایله ایسه بر طلاق واقع
اولور دیمشلردر بر قائل ایچون دیمك واردر که بو کلام اراده اولنان محلده یا حقیقت یاخود مجاز اوله اویله اولسه
حقیقت اولمغه طریق بوقدر زیرا لفظ ما وضع له استعمال اولنمدی ومجازه دخی طریق یوقدر زیرا عدم تصور
حقیقت وعدم اتصال اولمغله جواب ویریلور که اول کلام مجازدر وتصور حقیقت ابو حنیفه قتنده جوازنه
شرط دکلدر اتصال ایسه موجوددر بو کلام ذکر جزء ارادهٔ کل قبیلندن اولور عدم اتصال دیدیکینك اصلی یوقدر
(وفی ثلاثة انصاف تطلیقة یقع ثنتان) وانت طالق ثلاثة انصاف تطلیقه قولنده ایکی طلاق واقع اولور بو قول
امام محمددن منقولدر ناطقی اجناسنده وعیانی جامع الصغیر شرحنده بو کا ذاهب اولمشلردر زیرا ثلاثه انصاف
تطلیقه دیمك بر تطلیقه ونصف تطلیقه دیمکدر طلاق ایسه تجزی قبول ایلمکله ایکی طلاق واقع اولور
(وقیل ثلاث) ودینلمشدر که اوچ طلاق واقع اولور زیرا اوچ نصف هر بری تطلیقهٔ واحده اولور زیرا تجزی
قبول ایلمز (وفی من واحدة الی ثنتین او ما بین واحدة الی ثنتین واحدة) وانت طالق من واحدة الی ثنتین
یاخود انت طالق ما بین واحدة الی ثنتین قولنده بر طلاق واقع اولور یعنی بردن ایکی یه دککین طالق سین
یاخود سن بر ما بیننده ایکی یه دککین طالق سین دیسه بر طلاق واقع اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما ثنتان)
امامین قتنده ایکی طلاق واقع اولور (وفی الی ثلاث ثنتان) وانت طالق من واحدة او ما بین واحدة الی ثلاث
قولنده ایکی واقع اولور ابو حنیفه قتنده من واحدة او ما بین واحدة الی ثلاث قولنده ایکی واقع اولور ابو حنیفه
قتنده غایت اولی تحت مغیایه داخل اولور ثانی یه داخل اولمز (وعندهما ثلاث) امامین قتنده اوچ طلاق واقع
اولور انلرك ایکی غایت اولده واقع مغیایه داخل اولور حتی اولیده ایکی طلاق واقع اولور و ثانیده اوچ واقع اولور
امام زفردر که غایتنده برشیئ مغیا تحتنه داخل اولمغله اولیده برشیئ واقع اولمز اما ثانیه ده بر طلاق
واقع اولور وقیاس دخی بودر زیرا بر کمسنه شو دیواردن شو دیواره دك بیع ایلدم دیسه بیع اولان ایکی دیوارك
ما بینی اولمش اولور امامین قوللرینك وجهی استحساندر چونکه بو مقوله کلامك مثلی عرفده ذکر اولنسه
کل مراد اولنور نته کیم سن برغیری کمسنه یه خذ من مالی من درهم الی مائة دیمکله یوز درهمك اخذنه رضا
ویرمش اولورسین زیرا مطلق متعارف اوزرینه محمولدر ابو حنیفه ایچون دلیل عقلی بودر که بو مقوله کلام
مثللودن عرفا مراد الاکثر من الاقل الاقل من الاکثر مفهومیدر یعنی ازدن چوق چوقدن از مراد اولنور
ایسه واحد ایله ثلاثه نك ما بینی ثنتیندر پس ایدی مراد اولنان شیئدر مثلا (سنی من ستین الی سبعین)
دینلدکده او ما بین ستین الی سبعین دینلدکده مراد اولنان اکثردن اقل اقلدن اکثردر و بو قاروده امام زفر

اولیده برشیئ واقع اولیوب ثانیه ده بر واقع اولور ومبیع دخی ما بین الحایطین دردیو تنظیر ایلدیکی اجلدن
اصمعی هارون الرشید قپوسنده دیدیکه زفره نه دیرسز شول رجل حقنده که کندویه قاچ یاشنده سین دیو سؤال
اولندقده من ستین الی سبعین دیسه اول آدم طقوز یاشنده می اولور یوخسه زیاده می اولور دیو سؤال ایتدکده
امام زفر متحیر اولدی (وفی واحدة فی ثنتین واحدة ان لم ینو شیئا او نوی الضرب والحساب) انت طالق واحدة
فی ثنتین قولنده بر طلاق واقع اولور اکر برشیئه نیت ایلمسه یاخود ضرب وحسابی نیت ایدرسه زیرا ضرب
مضروبده برشیئ زیاده ایلمز اثر ضرب تکثیر اجزاده در یوخسه مضروبده اثری یوقدر بو تقدیرجه تعدد اقتضا ایلمز
صاحب کافی دیمشدر که اکر مضروب ضرب ایله زیاده اولسه دنیاده بر فرد فقیر اولمزدی زفر وشافعی دیرلر که
ایکی واقع اولور ضرب ایله عمل ایدوبن زیرا بری ایکی یه ضرب ایلسك ایکی اولور ایمدی بونده دخی ایکی واقع اولور
(وان نوی واحدة وثنتین او مع ثنتین فثلاث) اکر انت طالق واحدة وثنتین ویاخود وانت طالق واحدة مع ثنتین
دیو نیت ایلسه اوچ طلاق واقع اولور زیرا اول کمسنه معنیء اجتماع ومقارنتی محتمل اولان کلمه یی نیت ایلدی
واو عاطفه معطوف ایله معطوف علیهی جمع ایدر ظرف مظروفی وا کا مقارن ومتصل اولان شیئی جمع ایتدیکی
کبی وفی مع معناسنه کلور حق سبحانه وتعالینك (فادخلی فی عبادی) ای مع عبادی دیمکدر بو تقدیرجه اوچ
طلاق واقع اولور (وفی غیر الموطوءة یقع واحدة فی مثل واحدة وثنتین) غیر موطوءه ده انت طالق واحدة وثنتین
مثللو طلاقده بر واقع اولور زیرا غیر موطوءه ده برکره طلاق واقع اولدقدنصکره طلاق آخره محل قالمز
(وان نوی مع ثنتین فثلاث فیها) اکر انت طالق واحدة لفظنده مع ثنتین نیت ایدرسه اوچ طلاق واقع اولور
غیر موطوءه ده (ایضا) موطوءه اولان خاتونده اولدیغی کبی (وفی ثنتین فی ثنتین ثنتان وان نوی الضرب)
انت طالق ثنتین فی ثنتین قولنده ایکی طلاق واقع اولور اکر ضربی دخی نیت ایدرسه زیرا ضرب مضروبك
اجزاسنی زیاده ایدر یوخسه نفس مضروبده برشیئ زیاده ایلمز (وفی انت طالق من هنا الی الشام واحدة رجعیة)
وانت طالق من هنا الی الشام قولنده طلاق واحدهٔ رجعیه واقع اولور امام زفردر که طلاق باین واقع اولور زیرا
طلاقی طول ایله وصف ایلدی طول فوتده استعمال اولنور وشیئك فوتی ابطالدن قبولی امتناعی ایله ظاهر
اولورسه بو ایسه باینددر رجعی دکلدر اکر دینلورسه که چون طلاق طول ذکری ایله تصریح اولنسه مثلا انت
طالق تطلیقة طویلة دیسه امام زفر قتنده طلاق رجعی واقع طول ایله کنایه ایسه تعلیلی نیجه صحیح اولور سائله
جواب ویریلور که چون الی الشام دیو طول ایله کنایه ایسه صریحدن اقوادر بزم دلیلمز بودر که طلاق حقیقة
قصره محتمل دکلدر زیرا طلاق جسم دکلدر که بنفسه قصره محتمل اوله بلکه مراد حکمنك قصریدر بو ایسه
رجعیدر باین اولمغه محتملدر (وفی انت طالق بمکة او فی مکة تطلق للحال حیث کانت) وانت طالق بمکة او فی مکة
قولنده فی الحال طلاق واقع خاتون هر قنغی مکانده وهر قنغی شهرده اولورسه زیرا طلاقك بر مکانه اختصاصی
یوقدر (ولو قال اذا دخلت مکة او فی دخولك لا یقع الطلاق ما لم تدخلها) واکر رجل خاتونه چون سن مکه یه
داخل اولورسك یاخود سنك مکه یه دخولکده سن طالقسن دیسه مادامکه مکه یه داخل اولمیه طلاق واقع اولمز
(وکذا الدار) دارده دخی حکم بویلجه در مادامکه دخول بولنمیه طلاق واقع اولمز (فصل) مصنف طلاق
بحثندن برقاچ فصول ذکر ایتمشدر بو فصل طلاقی زمانه اضافه کلمهٔ شرطی ذکر ایلمدی وطلاقی زمانه اضافتدن
مراد اولنان معنی وقت تکلمده طلاقك حکمنی تأخیردر (قال انت طالق غدا او فی غد یقع عند الصبح) اکر
زوج خاتوننه یارین سن طالق سن یاخود یارین طلاقده سن دیسه طلاق صباح وقتنده واقع اولور زیرا اول خاتون
کائ غدده طلاق ایله موجود اولدی وغد تکلم ایتدیکی کوندنصکره کان نهارك جمیعنك اسمیدر اول تقدیرجه
جمیع نهارده طالقدر واول جزءکه بو سده وقت فجرده اولوقتده واقع اولور وفی غدده دخی وقت فجردن واقع اولور
اما او یله دکلدر که کلی وقتده طلاق ایله موصوف اوله انجق غدك بر جزئنده مطلقه یوخسه کلیسنده دکل بو یله
اولیجق جزء اول سائر اجزادن اولیدر سبق ایتدیکی ایچون ومعارضی اولدیغیچون (وان نوی الوقوع وقت العصر
صحت دیانة) واکر وقوع طلاقی انت طالق غدا لفظنده وقت عصرده نیت ایلسه دیانة صحیح اولور قضاء دکل
زیرا زوج عمومده تخصیص نیت ایلدی وتخصیص ایسه محتملدر و نیت محتمل صحیحه ده دیانة تصدیق اولنور لکن
ظاهرده مخالفدر زیرا غد لفظی جمیع اجزاء نهارك جمله سنك اسمیدر اول اجلدن قضاء تصدیق اولنمز واکر برسائل

سؤال ایدرسه که عام که مستغرق الحدود اولسه افرادنه متناول اولور ولفظ غد بویله دکلدر وغدده اول واوسط وآخر
توهم اولنمز زیرا غد اجزا ایله در افراد ایله دکلدر بو تقدیرجه آخر نهارده تخصیص اولنمز جواب ویریلور که تخصیص
ایله مراد حقیقت ومجازدر زیرا الطلاق کل وارادهٔ جزء قبیلندندر بویله اولیجق حقیقت ترک اولنوب مجاز ارتکاب
اولندی وسعدی افندی دخی بو قولی تأیید ایدوب بیوررلر که بونده مجاز واردر زیرا مراد کلدن جزئیتدر بویله
اولیجق اجزاء افراد منزله سنه تنزیل اولنمش اولدی اگرمعنی بویله مراد اولنمسه لفظ غد نکره در سیاق اثباتده
واقع اولمغله عام اولوردی (وفی الثانی یصدق قضاء ایضا) ثانیده یعنی انت طالق فی غد لفظنده وقوع طلاقی
وقت عصرده نیت ایلسه قضاء تصدیق اولنور دیانةً تصدیق اولندیغی کبی ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما)
امامین ایچون خلاف واردر زیرا امامین دیرلر که اولده اولدیغی کبی دیانةً تصدیق اولنور اما قضاءً تصدیق اولنمز
زیرا اول کمسنه طلاقی جمیع غد ایله وصف ایلدی بو تقدیرجه قوله غدا منزله سنده اولدیغی اجلدن طلاق اول
جزءنده واقع اولدی نیت اولمدیغی زمانده زیرا فی کلمه سنک حذفی واثباتی برابردر وغدا ایکی حالده بیله ظرفدر
اما ابو حنیفه ایچون دلیل بودرکه زوجک نیتی حقیقت کلامنه اولمشدر کلمهٔ فی ایسه ظرف ایچوندر ظرفیت
ایسه استیعابی اقتضا ایلمز صاحب عنایه دیمشدر که بو کلامک حاصلی خلاف ظاهر قضاده تصدیق اولنمز
مادامکه نیتی حقیقت کلامنه مصادف اولمیه بونده ایسه مصادف اولدی اول تقدیرجه قضاءً تصدیق اولنور
کورمزمیسنکه برکمسنه نسا تزوج ایلیم دیو یمین ایلسه جمیع نسایه نیت ایلسه قضاء ودیانةً تصدیق اولنور اگر
ظاهر کلامی مخالف ایسه ده زیرا نیتی حقیقت کلامنه مصادف اولمشدر وصاحب هدایه دیمشدر که اذا قال
والله لاصومن عمری یاخود لاصومن فی عمری دیو یمین ایلسه اولکی صورتده یعنی فی ذکر اولنمینده جمیع عمرنی
صوم ایله کچورمک لازم اولور اما ثانیده که فی ذکر اولمشدر عمرنده برکونده صوم ایله یمیننده حانث اولمز بوقیاسک
قولی اوزرینه (لاصومن الدهر فی الدهر) ونیت حقیقة نیته محتاج دکلدر اویله اولسه محتاج اولان محتملات
کلامدر مجاز کبی بوخسه حقیقت اولدیغی جهتدن نیته محتاج دکلدر اویله اولسه ممکندر که فی غد لفظی
استیعابی اقتضا ایلدیکی حقیقت اولدیغی وغد استیعابی اقتضا ایتدیکی حقیقت اولدیغی بیلندکدنصکره حق
سبحانه وتعالینک (انا لننصر رسلنا والذین آمنوا فی الحیاة الدنیا ویوم یقوم الاشهاد) قول شریفنی دلیل اتخاذ
ایلمکله منازع فیه اولان کلامه جواب ویریلور که (وفی الحیاة الدنیا) قول شریفنده اولان فی استیعاب ایلدیکی
ثابتدر زیرا حق سبحانه وتعالی نصرت رسلی ومؤمنلری دنیاده حرف فی ایله مقرون ذکر ایلدی وآخرتده
تصرف فی به مقرون ایلدی زیرا الله تعالینک آخرتده تصرفی دائمه در اما دنیاده بعض اوقاتده واقع اولور زیرا
بودار ابتلادر زیرا حقیقت کلامه نیت بیان تقریر بابندندر بیان تقریر ایسه توکید الکلام بما یقطع احتمال المجاز
اولدیغی ظاهردر حاصل کلام فی ایله اولان کلام استیعاب اوقات ایلمز فی سز اولان استیعاب اوقات ایدودیمکدر
(ولو قال انت طالق الیوم غدا او غدا الیوم یعتبر الاول ذکرا) واگر زوج خاتوننه سن بوکون یارین طالقسن
یاخود سن یارین بوکون طالقسن دیسه اول ذکر اولنان اعتبار اولنور ثانی اعتبار اولنمز لغو اولور (ولو قال انت
طالق قبل ان اتزوجک فهو لغو) اگر زوج دیسه که سن طالقسن سنی بن تزوج ایتمزدن اول بو کلام لغودر زیرا اول
کمسنه طلاق حالنه منافیه اولان شیئه اسناد ایلدی بو تقدیرجه کلامی لغو اولدی (وکذا انت طالق امس وقد
نکحها الیوم) وینه کلام لغو اولور سن دون طالقسن دیسه حال بوکه خاتونی بوکون نکاح ایلدی یعنی بوکون
نکاح ایلدیکی خاتونه سن دون طالقسن دیسه کلامی لغو اولور زیرا اول کمسنه دونکی کون اول خاتونه مالک
دکل ایدی طلاقی مالک اولمدیغی کبی وقته مضاف قیلدی اول اجلدن لغو اولور (وان نکحها قبل امس یقع الان)
واگر دونکی کوندن اول نکاح ایلمش ایسه اول ساعت طلاق واقع اولور اول کمسنه ایچون قدرت بوقدر که
زمان ماضیده ایقاع ایلیه همان سویلدیکی ساعت واقع اولور (ولو قال انت طالق مالم اطلقک او متی لم اطلقک
او متی مالم اطلقک وسکت طلقت للحال) اگر بو لفظلر ایله زوج خاتوننه سن طالقسن دیسه وسکوت ایلسه خاتون
فی الحال طالق اولور زیرا اول کمسنه طلاقی تطلیقدن خالی برزمانه مضاف قیلدیکه اول زمان حین سکوتده
بولندقده ومتی ومتی ما معناسی وقتده صریحدر زیرا بونلر ظروف زماندندر وکلمهٔ ما وقت ایچون استعمال اولنور
نته کیم حق سبحانه وتعالی حضرت عیسی صلوات الله علی نبینا وعلیه دن حکایت طریقیله (مادمت حیا) قول

شریفنده استعمال اولندیغی کبی ای مدت حیاتی دیمکدر (حتی لو علق الثلاث وقعن بسکوته) حتی اگر ثلاثه
تعلیق ایلسه زوجک سکوتی ایله طلاق ثلاثه واقع اولور مثلا انت طالق ثلاثا مالم اطلقک کبی (وان وصل انت
طالق وقع واحدة) اگرمذکورات ایله انت طالق لفظنی وصل ایدرسه طلقهٔ واحده واقع اولور مثلا انت طالق مالم
اطلقک انت طالق کبی (ولو قال ان لم اطلقک فانت طالق لا یقع حتی یموت احدهما) اگر زوج ان لم اطلقک فانت
طالق دیسه ایکیسندن بری فوت اولمینجه طلاق واقع اولمز زیرا کلمهٔ ان حقیقة شرط ایچوندر زوج طلاقی عدم
تطلیقه تعلیق ایلدی بو شرط ایسه عند الناس محقق اولور بو تقدیرجه موته دکین منتهی اولور (واذا بلا نیة مثل
ان وعندهما مثل متی ومع نیة الشرط او الوقت فما نوی) نیتسز اولان لفظ اذا ان کبیدر ابو حنیفه قتنده
وامامین قتنده متی کبیدر مثلا ان معناسنه اولورسه آخر عمرنه دکینده طلاق واقع اولمز اگر متی معناسنه
اولورسه سکوتی ایله فی الحال واقع اولور شرط نیتی یاخود وقت نیتی ایله اولورسه نیت ایتدیکی شیئدن واقع اولور
یعنی شرط نیت ایتدی ایسه ان معناسی اولور آخر عمرنده واقع اولور وقت نیت ایلدی ایسه متی معناسنه اولور
سکوتی ایله فی الحال واقع اولور (والیوم للنهار مع فعل ممتد ولمطلق الوقت مع فعل لا یمتد فلو قال امرک بیدک یوم
یقدم زید فقدم لیلا لا تتخیر وان قال یوم اتزوجک فانت طالق فنکحها لیلا وقع) نهار ایچون فعل ممتد ایله مثلا
امرک بیدک کبی فعل غیر ممتد ایله مطلق وقت ایچوندر مثلا طلاق وعتاق وتزوج وکلام کبی زیرا ظرف زمان
فی سز بر فعله تعلق ایلسه اول فعلک معیاری اولور صمت السنة کبی اما صمت فی السنة بونک خلافنجه در چون
فعل ممتد که امرک بیدکدر معیار ممتد اولسه اول زمان یوم ایله وقت مراد اولنور حاصل کلام بونده اوچ لفظ واردر
بری نهار بری لیل بری یومدر نهار خاصة بیاض ایچوندر لیل ایسه خاصة سواد ایچوندر بو ایکیسنک حقیقت
لغویه لری بودر اما یوم بیاض نهارده ومطلق وقتده اشتراک ایله استعمال اولنور بعضیلر قتنده واکثرلک مذهبی
دخی بودر اما مطلق وقته اطلاقی مجازدر اشتراکه حمل ایتمه دن مجازه حمل ایتمه اولیدرنته کیم مطلق وقتده
استعمالی حق سبحانه وتعالینک (ومن یولهم یومئذ دبره الا متحرفا لقتال) قول شریفنده واقع اولمشدر یومدن
مراد مطلق وقتدر زیرا قتالدن فرار ایدن وعیده ملحق اولور کرک لیل اولسون کرک نهار اولسون وعلمانک وذکرهم
بایام الله تعالی قولی ای باوقات نعمائه وبلائه دیمکدر وشول کمسنه نک قولی که فیوم لنا ویوم علینا ویوم نسر ویوم
نساء در وقت ایچون اولدیغی محققدر ویومک بیاض نهارده استعمالی حق سبحانه وتعالینک (واذا نودی للصلاة
من یوم الجمعة) قول شریفنده متبین اولمشدر بو محلده مراد نهاردر پس ایمدی بونلرک هر برنده بونک استعمالی
شایع اولیجق بر ضابط لازمدر که احد استعمالین آخردن متمیز اوله اگر یومه فعل ممتد که امرک بیدک ایدی مقارن
اولورسه انکله بیاض نهار مراد اولنور واگر فعل غیر ممتد مقارن اولورسه طلاق وتزوج کبی اول زمان مطلق
وقت مراد اولنور مثلا فعل ممتد که امر بالید وصوم ولبس ورکوب مساکنه کبی اولان فعللردر توقیتی قبول
ایدر البست یوما ورکبت وصمت یوما وامری بیدی یوما دیمک صحیح اولور وفعل غیر ممتد طلاق وتزوج وعتاق کبی
اولان فعللردر بونلر توقیتی قبول ایلمز زیرا طلقت شهرا دینلوب بو کلام ایله جمیع شهرده ایقاع طلاق مراد اولنمق
یاخود شهرک تمامنه دکین امتداد مراد اولنمق ممکن دکلدر وتزوجت یوما دیوب امتداد یوم مراد اولنمق دخی ممکن
دکلدر لایق اولان بودر که فعل ممتده مقرون اولان یوم زمان غیر ممتده حمل اولنه که اول زمان غیر ممتد مطلق وقتدر
بویله حمل اولنمق اهل عرفک استعمالنه موافقدر (ولو قال انا منک طالق فهو لغو وان نوی) واگر برکمسنه زوجه سنه
بن سندن طالقم دیسه اول کمسنه نک کلامی لغو اولور اگر نیت دخی ایدرسه زیرا اول کمسنه طلاقی محل
اولمیان موضعه مضاف قیلدی زوج کندوسی محل طلاق دکلدر طلاق ایسه قیدی ازاله ایچوندر ومحل طلاق
زوجه در بویله اولدیغی اجلدن حق سبحانه وتعالینک (واذا طلقتم النساء فطلقوهن) قول شریفنده طلاق
زوجه اوزرینه مشروع ایلدی زوج ایسه کندی نفسنی تطلیق ایلیوب ومشروعی تغییر ایتمکله کلامی لغو اولدی
(ولو قال انا منک بائن او علیک حرام بانت ان نوی) اگر زوج خاتوننه بن سندن بائنم یاخود بن سنک اوزریکه
حرامم دیسه بائن اولور اگر نیت ایدرسه زیرا ابانت وتحریم ایکیسنک بیننده اولان وصلتی ازاله ایچوندر
پس بونلرک هر بریسی زوجین بیننده مشترکدر اضافتی صحیح اولور (ولو قال انت طالق مع موتی او مع موتک
فهو لغو) واگر زوج خاتوننه سن طالقسن بنم موتم ایله یاخود سنک موتک ایله دیسه بو کلام لغودر زیرا اول

كمسنه طلاقی كندی ایچون منافی اولان رجاله مضاف قیلدی وكندینك مولی ایسه اهلیت طلاقی منافیدر
ولفظ مع حقیقة قران ایچوندر ایكیسندن برینك مولی ارتفاع نكاح حالیدر طلاق ایسه نكاحك بقاسی
حالنده واقع اولور اول تقدیرجه كلامی لغو اولور (وكذا لو قال انت طالق واحدة اولا خلافا لمحمد فی روایة)
واكر انت طالق واحدة اولا دیسه ینه زوجك كلامی لغو اولور زیرا واحدة لفظی مصدر محذوفك صفتیدر
تقدیر كلام انت طالق طلقة واحدة اولا دیمكدر وچون وصف مصدره یاخود اسم فاعله مضاف اولسه وقوع
طلاق مصدر ایله یاخود نعت ایله اولور وصف ایله اولمز چون كلمه شكی مصدر یاخود نعته نصكره ذكر ایلدی
ایقاعده شك داخل اولدی بویله اولیجق انت طالق اولا كبی اولدی وامام محمد ایچون خلاف واردر بر روایتده
واحدة رجعیة واقع اولور دیمشدر (وان ملك امرأته اوشقصها اوملكته اوشقصه بطل العقد فلو طلقها بعد ذلك
لغا) واكر بر كمسنه خاتوننه مالك اولسه یاخود بر جزئنه یاخود خاتون زوجنه مالك اولسه یاخود زوجنك بر جزئنه
مالك اولسه عقد باطل اولور پس بو ذكر اولنان شیئلردنصكره خاتونی تطلیق اتسه طلاقی لغو اولور زیرا ایكیسندن
بریسی صاحبنه مالك اولسه ابتدا نكاحی منع ایدر طلاقه محل قالمز (ولو قال لها وهی امة انت طالق ثنتین مع
اعتاق سیدك ایاك فاعتقها ملك الرجعة) اكر زوجه آخرك جاریه سی اولوب كندینك خاتونی اولان مرأسیه انت
طالق ثنتین مع اعتاق سیدك ایاك دیسه وجاریه نك سیدی زوج مزبورك موطوئه سی اولان جاریه سنی اعتاق
ایلسه زوج رجعیه مالك اولور قیاس بو ایدیكه جاریه حقنده ایكی طلاق حرمت غلیظه ایله حره ده اوچ طلاق
واقع اولدیغی كبی لكن اعتاق مولی تطلیقه شرطدر شرط ایسه مشروطدن مقدمدر پس اعدی عتق مولی
وقوع طلاقدن مقدم واقع اولدی بو تقدیرجه جاریه تطلیقدن مقدم حره اولدی بویله اولیجق زوج طلاقه مالك
اولور اكر برسائل سؤال ایدوب كلمهٔ مع قران ایچوندر پس اعتاق ووقوع طلاقدن مقدم اولوردیمك نیجه متصور
اولور دیرسه جواب ویروب دیرز كه كلمهٔ مع بعد معناسنه دخی استعمال اولنور حق سبحانه وتعالینك (ان مع
العسر یسرا) قول شریفنده واقع اولمشدر وینه بلقیسدن حكایة (واسلمت مع سلیمان) قول شریفنده واقع
اولمشدر (وان علق طلقتها بمجیء الغد وعلق مولاها عتقها به فجاء لا تحل له الا بعد زوج آخر) واكر زوج جاریه سی
اولوب كندینك خاتونی ایله مرأه نك ایكی طلاقنی یارنكی كونك كلمسنه تعلیق ایلسه وافندیسی دخی جاریه نك
عتقنی یارینك كلمسنه تعلیق ایلسه ویارین كلسه اول خاتون زوجنه حلال اولمز الا زوج آخردنصكره حلال
اولور مثلا رجل خاتوننه یارین كلدكده سن ایكی طلاق ایله طالقسن دیسه وافندیسی دخی یارین كلدكده
سن حره سن دیسه زوج رجعیته مالك اولمز ابو حنیفه وابو یوسف قتنده زیرا زوج ومولی ایكیسی دخی
طلاق وعتقی برشیئه تعلیق ایتدیلر بو تقدیرجه ایكیسنك تعلیقی خاتونه امه ایكن مصادف اولدی زیرا
اعتاق عتقك علتیدر وتطلیق طلاقك علتیدر وچون ایكی علت برزمانده مقترن اولسه معلوللری دخی برزمانده
مقترن اولور بو بابده عتق وطلاق دخی امه ایكن مصادف اولمش اولور بویله اولیجق زوج آخره محتاج
اولور (وعند محمد یملك الرجعة) امام محمد قتنده زوج رجعته مالك اولور كرچه عتق وطلاق ایكیسی دخی
بر وقتده واقع اولدی لكن عتق مقدم واقع اولور ووقوع جهتندن امر عدرز زیرا منذ وبدر تطلیق ایسه محظوردر
حكمده ایسه محظور تأخیر اولنور (وتعتد كالحرة اجماعا) مطلقه اولان جاریه عدت چكر حره كبی احتیاطا
بالاجماع (فصل) قال لها انت طالق هكذا مشیرا باصابعه وقع بعددها وان اشار ببطونها تعتبر المنشورة)
اكر زوج خاتوننه پرمقلری ایله اشارة ایلدیكی حالده سن شوقدر طالقسن اصابعك عددی مقداری طلاق
واقع اولور واكر اصابعك بطونی ایله اشارت ایدرسه آچیق اولان پرمقلره اعتبار اولنور زیرا اشارت عبارت
مقامنه قائم اولور زیرا نبی علیه السلام (الشهر هكذا وهكذا) بیوروب مبارك پرمقلری اچق ایكن اشارت
بیورمشلردر ومرهٔ ثانیه ده ابهامنی اچیوب ینه (الشهر هكذا وهكذا) بیورمشلردر بوندن مراد شهر اوتوز
كون ویكرمی طقوز كون اولمسنه اشارتدر بوندن معلوم اولدیكه اچق اولان پرمقلره اعتبار اولنور بوخسه
مضمومه اولانه اعتبار اولنمز ومتعارف اولان باطن كفی مخاطب جانبنه اولمقدر (وان بظهورها
تعتبر المضمومة) واكر اصابعك ظهوری ایله اشارت ایدرسه مضمومه اولانه اعتبار اولنور (ولو وصف الطلاق
بضرب من الشدة بان قال انت طالق باین او البتة او افحش الطلاق او اخبثه او اشده او طلاق الشیطان او البدعة

اوكالجبل

اوكالجبل او كالف او ملاء البیت او تطلیقة شدیدة او طویلة او عریضة وقع واحدة باینة بلا نیة) واكر طلاق
شدتدن برضرب ایله وصف ایلسه انت طالق باین یاخود انت طالق البتة یاخود انت طالق افحش الطلاق
یاخود انت طالق اخبث الطلاق یاخود انت طالق اشد الطلاق یاخود انت طالق الشیطان یاخود انت طالق
طلاق البدعة یاخود انت طالق كالجبل یاخود انت طالق كالف یاخود انت طالق ملأ البیت یاخود انت طالق
تطلیقة شدیدة یاخود انت طالق طویلة یاخود انت طالق عریضة دیمكله واحدهٔ باینه واقع اولور بلا نیت امام
شافعی بو جمله ده واحدهٔ رجعیه واقع اولمسنه ذاهب اولمشدر (وكذا ان نوی الثنتین) ذكر اولندیغی اوزره واحدة
باینه واقع اولور حره حقنده اكر ایكی طلاقه نیت ایدرسه (الا اذا نوی بقوله طالق واحدة وبقوله بائن او البتة اخری
فیقع بائنتان) الا مكركه چون انت طالق قولیله واحده مراد ایدوب باین وصفی ایله نیت ایده یاخود انت طالق ایله
واحده والبتة ایله اخری نیت ایلسه بو تقدیرجه ایكی باین واقع اولور زیرا بو وصف یعنی باین والبتة ابتدا ایقاع
طلاقه صالح اولور بركمسنه انت باین وانت البتة دیو برطلاقه نیت ایلسه واقع مقدم طالق لفظی ذكر
ایتدكدنصكره بونلر ایله تطلیقهٔ آخری نیت ایلسه خبردنصكره خبر واقع اولور مثلا انت طالق انت باین انت طالق
انت البتة دیمش اولور (وصحت نیة الثلاث فی الكل) نیت ثلاث صحیح اولور كالمسنده یعنی انت طالق لفظندن
او عریضة قولنه كلنجه نیت ثلاث صحیح اولور (فصل) طلق غیر المدخول بها ثلاثا وقعن) زوج مدخول بها
اولمیان خاتونی ثلاثا لفظی ایله تطلیق ایلسه اوچ طلاق واقع اولور (وان فرق) اكر حرف عطفسز مدخول بهادن
غیریده ثلاث تفریق ایلسه مثلا انت طالق طالق طالق دیسه یاخود انت طالق انت طالق دیسه (بانت بالاولی
ولا تقع الثانیة) خاتون اولكی طالق ایله باین اولور ثانیه واقع اولمز زیرا اولكی ایله بلا عدت باین اولدی عدت
اولمغله باینه یه محل قالمدی (ولو قال انت طالق واحدة وواحدة وقع واحدة) واكر انت طالق واحدة وواحدة
دیسه طلاق واحد واقع اولور زیرا خاتون مدخول بها اولمغله طلاق اول ایله اجنبی اولور طلاق ثانیه محل قالمز
(وكذا لو قال انت طالق واحدة قبل واحدة او بعدها واحدة) واكر انت طالق واحدة قبل واحدة او بعدها واحدة
دیسه ینه واحده واقع اولور زیرا قبلیت یعنی مقدملك واحدة قبل واحدة قولنده اول مذكور اولانك صفتیدر
چونكه اول ایله طلاق واقع اولدی ثانیه محل قالمدی وبعدیت دخی اخیرك صفتیدر بوندن اول خود بانت واقع
اولمشدر بو كلام لغو اولمش اولور قبل فی بعد ماهها واحدتا قاعده سی دخی خود ظاهر اولمش اولور (ولو قال بعد
واحدة او قبلها واحدة او مع واحدة او معها واحدة فثنتان) واكر انت طالق واحدة بعد واحدة دیسه ویاخود
انت طالق واحدة قبلها واحدة دیسه ویاخود انت طالق واحدة مع واحدة دیسه یاخود انت طالق واحدة معها
واحدة دیسه ایكی طلاق واقع اولور وچونكه بعد وقبل ده ضمیر اولسه ما بعدنده كان واحده نك صفتی اولور چون
ضمیر اولمسه ما قبلنده اولان واحده نك صفتی اولور وبعد ده ضمیر اولمغله ما قبلنده اولان واحده نك صفتی اولوب
بویله اولمغین واحدهٔ ثانیه نك وقوع جهتندن واحدهٔ اولیدن تقدمنی اقتضا ایدر زمان ماضیده وقوعی ایقاعه
قادر اولمغین فی الحال واقع اولور نته كیم انت طالق واحدة فی الحال واقع اولدیغی كبی ایكیسی دخی افتراق بر محلده
واقع اولمغله ایكی طلاق واقع اولور وقبلده ضمیر اولمغله ما بعدنده كان واحده نك صفتی اولور بویله اولیجق قبلینك
موصوفی اولان واحده دن فی الحال ایقاع اولنان واحده نك تقدمی اقتضا ایدر بو اقتضائی زمان ماضیده ایقاع
ممكن اولمغله تقدم اقتضا ایدن واحده دخی فی الحال اولمغله ایكیسی دخی اقتران ایدوب معا واقع اولمغله ایكی
طلاق واقع اولور ومع واحدة ومعها واحدة قوللرنده اولان كلمهٔ مع قران ایچوندر اولی ثانیه یه توقف ایتمكله
ایكیسی دخی معا واقع اولور وفضلادن بری * قبل فیها بعد ماها وحدنا * بعد ماها قبل باها وثنتا * بیتنی انشاد
ایدوب ضمائرك وجودی وعدم وجودی ایله واقع اولان معانی بیان ایلمشدر رحمه الله وابو یوسفدن بر روایتده
معها واحدة قولندن برطلاق واقع اولور زیرا كنایه مكنی عنهك وجود اسبقنی استدعا ایدر ووقوع طلاقده پس
ایمدی بو تقدیرجه ثانیه یه محل قالمز (وللموطوءة ثنتان فی الكل) مدخول بها اولان خاتونده ذكر اولنان الفاظك
كالمسنده ایكی طلاق واقع اولور زیرا طلاق اول واقع اولدقدنصكره طلاق ثانیه یه محل واردر زیرا موطوئه اولان
خاتون عدت چكر عدت ایچنده هنوز اثر نكاح باقیدر اول اجلدن طلاق ثانی یه محلدر (ولو قال ان دخلت
الدار فانت طالق واحدة وواحدة فدخلت یقع واحدة) اكر زوج زوجه سنه ان دخلت الدار فانت طالق واحدة

وواحده دیسه خاتون دخی داره داخل اولسه بر طلاق واقع اولور (وعندهما ثنتان) امامین قتنده ایکی طلاق
واقع اولور زیرا ایکی طلاقك وقوعی مطلق جمع ایچون اولان واو ایله شرطك وجودی اوزرینه تعلیق ایتدیلر
چونکه تعلیق ترتیب اوزرینه اولمیوب علی سبیل الاجماع اولدی طلاقده دخی شرط بولندقده اجتماع اوزرینه
واقع اولور شرط تأخیر اولندقده واقع اولدیغی کبی واو جمع ایله جمع لفظ جمع ایله اولان جمع کبیدر برکسنه
موطوئه‌سی اولمیان خاتونه انت طالق ثلاث دیسه اوچ طلاق واقع اولور واو جمع ایله دخی بویله‌در ابو حنیفه ایچون
دلیل واو مطلق جمع ایچوندر لکن جمع مطلق قران و ترتیبه محتملدر اما بحسب الوضع نه ترتیبه ونه قرانه بو محلده
تعرض یوقدر لکن بو جمع وجود و قوعده ایکی امرك برندن خالی دکلدر اکر وقوعده قران مراد اولنورسه شرط
بولندقده جمله‌واقع اولور اکر وقوعده ترتیب مراد اولنورسه انجق بر واقع اولور و شرط تقدیم اولندیغی محلده
شك ایله ثانی واقع اما شرط تأخیر اولندیغی زمانده بونك خلافنجه‌در (ولو اخر الشرط فثنتان اتفاقا) اکر شرطی
تأخیر ایلسه اتفاقا ایکی طلاق واقع اولور مثلا انت طالق واحدة وواحدة دخلت الدار دیسه زیرا تأخیر شرط
صدر کلامی تنجیزده تعلیقه مغایر اولدی بویله اولیجق اولکی واقع اولمیوب ایکی‌یه توقف ایلمکله ایکیسی دفعة
واحده واقع اولور (ویقع بعدد قرن بالطلاق لا به) طلاقه مقارن اولان عدد ایله طلاق واقع اولور بوخسه طلاق
ایله دکل مثلا انت واحدة دیسه طلاق واقع اولور یوخسه انت طالق ایله واقع اولمز (فلو ماتت قبل ذکر العدد
فی قوله انت طالق واحدة لا تطلق) انت طالق واحدة قولنده اولان واحده‌یی ذکردن اول خاتون فوت اولسه
اول خاتون مطلقه اولمز زیرا طلاقه مقارن اولان عدد ذکر اولنمدی (فصل الکنایة) بو فصل کنایه بیانندہ‌در
(وکنایته ما احتمله وغیره) طلاقك کنایتی طلاقه و طلاقدن غیریه محتمل اولان شیئدر (ولا یقع بها الا بنیة او دلالة
حال) کنایه ایله طلاق واقع اولمز الا نیت ایله اولور یاخود دلالت حال ایله واقع اولور و بو الفاظ کنایات طلاق
و طلاقدن غیری‌یی محتمل اولمغین احدهمایی آخردن ترجیح ایچون مرجح لازمدر امام شافعی رحمه الله دیرکه
اعتبار یوقدر البته نیت لازمدر زیرا طلاق ویرن کمسنه جمیع احوالنده مختاردر بعید دکلدرکه خلاف ظاهری
اضمار ایده و بزم ایچون دلیل دلالت حال نیتدن اقویدر زیرا دلالت ظاهرده‌در نیت ایسه باطنه‌در
کورمزمیسنکه افعال حسیه‌ده برکمسنه سل سیف ایدوب برکمسنه‌یه قصد اتسه حال دلالت ایدرکه لطیفه
و ملعبه اوله اول کمسنه‌نك قتلی جائزدکلدر احتمالی جدا اعتبار اولنمز اما اکر حال جد اوزرینه دلالت ایدرسه
قتل جائزدر کندی نفسنی خلاص ایچوندر پس ایمدی حالت ظاهرده نیتدن مستغنی اولدی خاتونه انت طالق
دیوب بنم نیتم اطلاق عن وثاق ایدی دیسه قضاء تصدیق اولنمز و برکمسنه آخره لی علیك الف دیسه اولدخی نعم
دیسه ذکر اولنان الف اول کمسنه‌یه لازم اولور و نه اعتقت عبدك دیسه اولدخی نعم دیسه اقراری عبد معتق
اولور دلالت حال نیتدن اقوی ایدوکی قتی ظاهردر (فنها اعتدی واستبری رحمك وانت واحدة یقع بکل منها
واحدة رجعیة) کنایاتدن بعضدر و اعتدی لفظی زیرا اعتدی ایکی معنایی محتملدر بری نکاحدن چکمکه
و بری دخی حق سبحانه و تعالینك نعمتلرینی تعداد یاخود خاتونك کندی اوزرینه اولان نعمتلرینی تعداد
ایتمکی محتمل اکر زوج نکاحدن عدت چکمسنی نیت ایدرسه ابهام زائل اولوب طلقةٌ واحدةٌ رجعیه واقع
اولور کان طلقتك یاخود انت طالق فاعتدی دیمش اولدی زیرا نبی علیه السلام زوجات مطهراتدن سوده بنت
زمعه‌یه اعتدی دیدی بعده مراجعت ایتدی اما مدخول بها دن غیریده نکاحدن اعتداد ممکن دکلدر لکن
لفظ اعتدی طلاق ایچون مستعار اولور حکمك سبب ایچون استعاری طریقی اوزرینه زیرا طلاق فی الجمله
اعتداده سببدر اکرچه غیر مدخول بها حقنده طلاق ایچون سبب دخی دکل ایسه ینه استعاره اولنمق جائزدر
حق سبحانه و تعالینك (انی ارانی اعصر خمرا) قول شریفنده اولان مجاز کبی پس ایمدی بو دخی صریح طلاقدن
مجاز اولور اما استبری لفظی عدتدن مقصود اولان شیء کندوسیدر تصریحا اولنمش اولور و جائزدرکه استبری
استعمال اولنوب نکاحده اعتداد مراد اولنه واحتمالدرکه تطلیق ایچون خاتونك استبراء رحمی مراد اولنه
کانه اول کمسنه خاتونه خطاب ایدوب براءة رحمی بیل سکا طلاق ویرمك استرم دیمش اولدی چونکه استبر الفظی
ایکی امری محتمل اولدی قرینه‌سز طلاق واقع اولمق ممکن دکلدر البتة قرینه‌یه محتاجدر اما او چنجیسی که
واحده لفظیدر محتملدرکه مصدر محذوفك صفتی اوله مثلا انت طالق طلقة واحدة دیمك کبی و محتملدرکه خاتونك

صفتی اوله یعنی جمال و کمالده قومك قتنده یاخود بنم قتمده برسن و یاخود قبحده و سوء خصالده برسن دیمك اوله
چونکه نیت ایله یاخود دلالت حال قرینه‌سیله ابهام زائل اولوب و مآلی صریح الطلاق واقع اولمش اولور صریح
طلاق ایلسه معصیت رجعیه‌در اول تقدیرجه طلاق رجعی واقع اولور و واحدة قیدی اوزره تنصیص عددی
منافیدر عامه مشایخ قتنده واحده‌نك اعرابنه اعتبار یوقدر بعضیلر دیدیلر واحده منصوب اولورسه طلاق
واقع اولور اکر نیت دخی ایلمز ایسه زیرا مصدر محذوفك صفتیدر و اکر واحده‌یی مرفوع ایدرسه نیت دخی ایدرسه
بر شیء واقع اولمز زیرا لفظ واحده خاتونك صفتی اولور و اکر واحده‌یی ساکن قیلورسه ایکی امرك برینه احتمالی ایله
نیته محتاج اولور اما صحیح اولان اولکیسیدر یعنی منصوب اولاندر زیرا اعوام وجوه اعرابی فرق ایلمز و واحده‌یی
مرفوع قلمق مصدر محذوفك صفتی اولمغه منافی دکلدر رجل عدل کبی مبالغه قصد اولنوب انت طلقة واحدة
دیمك اوله ذکر اولنان اوچ لفظدن هر بری ایله طلاق رجعی واقع اولور اکر ثنتین و ثلاث دخی نیت ایدرسه مادامکه
مصدر ذکر اولنمیه زیرا بو الفاظك اقتضاسی سابقده وقوع طلاقدر صریح ایله واقع اولان رجعیدر مدخول
بها ده و غیر مدخول بهاده ذکر اولندیغی اوزره حکم سببی استعاره اولندی (وما سواها یقع بها واحدة بائنة
الا ان ینوی ثلاثا فیقعن ولا یصح نیة الثنتین) ذکر اولنان اوچ الفاظدن غیریسی ایله واحدهٔ بائنه واقع اولورلر
الا اکرکه ثلاثه‌یه نیت ایلیه اول تقدیرجه اوچ طلاق واقع اولور زیرا عدد اعتباریدر ثنتین نیتی صحیح دکلدر زیرا
عدد محضدر مکر جاریه حقنده اولیجق عدد اعتباری اولور بو مسئله‌ده زفرك خلافی واردر (وهی) الفاظ
ثلاثه‌دن ماعدا اولان کنایات (انت بائن بتة بتلة حرام خلیة بریة حبلك علی غاربك الحق باهلك وهبتك لاهلك
سرحتك فارقتك امرك بیدك اختاری انت حرة تقنعی تخمری استتری اغربی اخرجی اذهبی قومی ابتغی الازواج
بو الفاظ ایله واحدهٔ بائنه واقع اولور اما بینونت بر فاج وجهله‌در وصلت نکاحده یاخود معاصیدن یاخود
خیراتدن یاخود زوجیتدن نسبا و خلقا بینونت اولمق احتمالی وارد روبتله اولدخی قطع معناسنه‌در حق سبحانه
و تعالینك (وتبتل الیه تبتیلا) قول شریفنده واقع اولمشدر ای انقطع الی الله تعالی بتلة لفظی بتة لفظنك
احتمالاتی محتملدر طلاق واقع اولمز احتمالاتك قیامی ایله مادامکه بیندن یاخود دلالت حالیه‌دن برشیء ایله
تعیین اولنمیه و حرام لفظی ایله طلاق واقع اولمق ظاهردر و محتملدرکه انت حرام دیمکله حرام علی صحبت عشیرتك
معناسی مراد اولمق ممنوعدر و بتة و بتلة محتمل اولدقلری حرامی دخی محتمل اوله و حلیة خیراتدن و یاخود قید
نکاحدن خالی اولمغی محتملدر بریه دخی حسن ثنادن و یاخود قید نکاحدن براتی محتملدر حبلك معناسی
اذهبی حیث شئت در یعنی مراد ایلدیککه یره کیت دیمکدر غارب دوه‌نك اورکجی ایله بوینی ما بینیدر عربك
قاعده‌سی دوه‌یی اوتلاغنه صالیویردکده النده اولان یولارنی غاربی اوزرینه القا ایدر بو عبارت قویویرمکدن
کنایه‌در الحقی باهلك لفظی طلاقی محتملدر سکا اذن ویردم اهلکه ملحق اول دیمکدر وهبتك لاهلك قولی سندن
صدور ایدن جرایمی قومك ایچون عفو ایلدم دیمك اوله سرحتك فارقتك قولی زوجیتدن و یاخود تکالیف
شاقه‌دن تخلیه‌یی محتملدر مفارقت دخی طلاق ایله مفارقت اوله و یاخود مفارقت صوری اوله امام
شافعی دیرکه بو ایکی لفظ صریحلردر نیته محتاج دکلدر بزدیرزکه صریح شول شیئدرکه نساده استعمالی
متعین اوله بو ایسه متعین دکلدر زیرا سرحت ابلی و فرقت بالی واصحابی دینلور بو تقدیرجه صریح اولمیوب
سائر کنایات کبی اولمشدر امرك بیدك قولی عملك بیدك دیمکدر امردن مراد بونده عملیدر حق سبحانه و تعالینك
(وما امر فرعون برشید) قول شریفی ای فعله دیمکدر احتمالدرکه طلاقه متعلق عمل مراد اوله بو تقدیرجه طلاق
ایچون خاتونه تفویض اولمش اولور و احتمالدرکه طلاقدن غیری عمل تصرفنه متعلق عمل مراد اوله و اختاری
قولی دخی احتمالدرکه خاتون کندی نفسنی قید نکاحدن تخلیه‌یی اختیار ایلیه و یاخود نفسندن غیرشیئی
اختیار ایلیه بو ایکی لفظ یعنی بو ایکی امرك بیدك و اختاری لفظلری ایله نیت طلاق کنایت ایلمز زیرا بو لفظلر
باب تفویضدر انت حرة قولی دخی محتملدر یا حقیقت رقدر و یاخود رق نکاحدر و تقنعی لفظی دخی محتملدر
یا قناعتدن اوله اقنعی بما رزقك الله من امر المعیشة و یاخود یوزکی اورت دیمك اوله تخمری استتری بو ایکی لفظ
دخی محتملدر استتری بالخمار دیمك اوله یاخود سن مستوره‌سن دیمك اوله اغربی غین معجمه و راء مهمله ایله
غربتدندر و عین مهمله و زاء معجمه ایله دخی روایت اولمشدر بویله اولیجق عزبتدندر اغربی دیمك ایله بندن بعید

اول بن سكا طلاق ویرمشمدر دیمك اوله یاخود بندن بعید اول اهلك زیارتی ایچون غرب عنی فلان دینلور عزب
اولی اولمیان رجله دیرلر عزبه زوجی اولمیان عورته دیرلر اخرجی اذهبی قومی لفظلری اغربی مثللودر ابتغی الازواج
قولنی دخی محتملدر وقتا كه زوج زوجه یه شامل اولدی ایسه معناسی بو اوله كه زوج طلب ایلیه زیرا بن سنی
تطلیق ایلدم دیمش اوله واحتمالدركه بكا دلیل اول برزوجه بولیو برتزوج ایده یم دیمك اوله مصنف مقدما
كنایات ایله طلاق واقع اولمز الانیت ایله ویاخود دلالت حال ایله دیمش ایدی حالات دخی اوچدر بری حالت رضا
وبری حالت غضب وبری حالت مذاكرهٔ طلاقدر وكنایات دخی اوچ قسمدر برقسمی طلاق طلب ایدن خاتونك
سؤالنه انجق جواب اولمغه صالح اوله اما كلامنی رد وسبه وشتمه صالح اولمیه اعتدی امرك بیدك اختیاری
لفظلریدر دخی بونلرك مرادفی اولان كلمات كبی وبرقسمی دخی جواب سبه صالح اولان برده صالح اولمیه
خلیة بریة بتة بتلة باین حرام لفظلریدر دخی بو الفاظك مرادفی اولان كلمات كبی وبرقسمیده جواب ورده
صالح اوله اما سبه صالح اولمیه اخرجی اذهبی قومی اغربی تقنعی لفظلریدر دخی بو الفاظك مرادفی اولان كلمات كبی
وبرقسمی حالت رضاده بو الفاظ ایله طلاق واقع اولمز الانیت ایله واقع اولور (فلو انكر النیة صدق مطلقا
حالة الرضاء) اكر زوج نیتی انكار ایلسه حالت رضاده مطلقا تصدیق اولنور مطلقا لفظی قیدی الفاظ ایچون
اولان اقسام ثلاثه ده دیمكدر قضاء ودیانة تصدیق اولنور (ولا یصدق قضاء عند مذاكرة الطلاق فیما یصلح
للجواب دون الرد) شول برده جوابه صالح اوله اما رده صالح اولمیه حالت مذاكرهٔ طلاقده قضا تصدیق اولنمز
(ولا عند الغضب فیما یصلح للطلاق دون الرد والشتم) عند الغضب طلاقه صالح اولان برده دخی تصدیق اولنمز
رد وشتمه صالح اولمیه اعتدی اختیاری امرك بیدك الفاظنده حالت غضب ارادهٔ طلاقه دلالت ایدر
(ویصدق دیانة فی الكل) دیانة كنایاتك كلیسنده تصدیق اولنور حاصل كلام اكر زوج نیتی انكار ایلسه حالت
رضاده جمیع اقسامده دیانة وقضاء تصدیق اولنور واكر طلاق مذاكرهسی حالنده جوابه صالح اولوب رده
صالح اولان برده تصدیق اولنور سه حالت غضبده ذكر اولنانلرك جملهسنده تصدیق اولنور الا طلاقه صالح اولوب
رد وشتمه صالح اولمیان برده تصدیق اولنمز اما دیانة كلیسنده تصدیق اولنور الله اعلم بحقیقة الحال (ولو قال
ثلاث مرات اعتدی ونوی بالاولی طلاقا وبالباقی حیضا صدق) واكر زوج خاتونته اوچ كره اعتدی دیسه
واولكی اعتدی ایله طلاق وباقیلری ایله حیض نیت ایلسه قضاء تصدیق اولنور ظاهر حال شهادتیله اول كسنه
حقیقت كلامه نیت ایلمشدر زیرا عادت زوج زوجهسنه بعد الطلاق اعتداد ایله امر ایده كلمشدر (وان لم ینو
بالباقی شیئا وقع الثلاث) واكر باقیسنده برشیئه نیت ایلمسه اوچ طلاق واقع اولور زیرا اول كسنه اولده طلاق
نیت ایلدی حال مذاكرهٔ طلاق حالی اولمغله باقیلر دخی دلالت حال ایله طلاقه متعین اولدی اما جملهسنده برشیئه
نیت ایلدم دیسه برشیء واقع اولمز زیرا برحال بوقدر انی تكذیب ایلیه اول اجلدن طلاق واقع اولمز (وتطلق
بلست لی بامرأة اولست لك بزوج ان نوی الطلاق) بو لفظلر ایله اكر طلاق نیت ایلدی ایسه زوجه مطلقه اولور
اما امامین دیركه طلاق واقع اولمز زیرا رجل بو الفاظ ایله خاتونك نكاحنی نفی ایلدی ونفی نكاح ایسه طلاق
اولمز بلكه كذب اولور ابو حنیفه دیركه بو الفاظ نكاحی انكارده وانشاء طلاقده صالحدر نیت ایله طلاق واقع اولور
(والصریح یلحق الصریح والبائن) صریح وصریحه وباینه لاحق اولور مثلا انت طالق دیدكدنصكره
ینه عدت ایچنده انت طالق دیسه ثانی دخی واقع وانت باین دیدكدنصكره عدت ایچنده انت طالق دیسه
ینه طلاق ثانی واقع اولور زیرا بینونت لحوقه مانع دكلدر شافعی دیركه صریح باینه لاحق اولمز حتی اكر انت باین
دیسه ویاخود مال اوزرینه خلع ایلسه اندنصكره انت طالق دیسه ثانی واقع اولمز زیرا طلاق ملك نكاحی ازاله
ایچون مشروع اولدی ملك نكاح ایسه خلع ایله ویاخود مال ایله طلاقده زائل اولمشدر صكره واقع اولان
انت طالق لفظی محلنه مصارف اولمیوب انقضاء عدتدنصكره اولان طلاق كبی اولمش اولور بزم ایچون
دلیل حق سبحانه وتعالینك (فلا جناح علیهما فیما افتدت به) قول شریفیدر وبونك ایله مراد خلع اولوب
واندنصكره (فان طلقها فلا تحل له من بعد حتی تنكح زوجا غیره) قول شریفی فاء تعقیب ایله وارد اولدی پس
ایمدی بو آیت كریمه بعد الخلع ثالثهنك وقوعنه نص اولدی وبوبابده نبی علیه السلامدن دخی (المختلعة یلحقها
صریح الطلاق مادامت فی العدة) مرویدركه بزه قید حكمی باقیدر مادامكه عدتده در احكام باقیدر انجق

استماع منع اولنور بوخسه تصرف فی المحل منع اولنمز ایمدی عدت ایچندهایكن بعد الخلع طلاق صریح باینه
لاحق اولور حدیث شریف دخی وارد اولمشدر (والبائن یلحق الصریح لا البائن) طلاق باین طلاق صریحه
لاحق اولور طلاق باینه لاحق اولمز مثلا بركسنه مدخول بها اولان خاتونته انت طالق دیدكدنصكره عدت
ایچنده انت باین دیسه ثانی واقع اولور اما انت حرام دیدكدنصكره عدت ایچنده انت باین دیسه ثانی واقع اولمز
وقتا كه اول كمسنه ثانی یی اولدن خبر قلدی ایسه انشاء طلاقه حاجت قالمز (الا اذا كان معلقا بالشرط)
وباینه لاحق اولمز الا مكركه شرط تعلق اوله مثلا اذا دخلت الدار فانت باین دیسه اندنصكره انت باین دیسه
بعده عدت ایچنده خاتون داره داخل اولسه خاتون مطلقه اولور باین وباینه اولور باین صریحه لاحق اولدیغی
ظاهردر زیرا ابقاء عدت ایله قید حكمی باقیدر اما باینك باینه لحوقی لفظ باین ثانی یی اولدن خبر قلمق ممكندر لكن
حاجت یوقدركه انی انشا ایلیهسن زیرا انشا قلمق اقتضای ضروریدر حتی رجل دیسه كه ثانی ایله بنم مرادم
بینونت غلیظه یاخود حرمت غلیظه درلایق اولان بودركه اعتبار اولنه وحرمت غلیظه ثابت اوله زیرا اولكی
باین محلنده ثابت دكلدر پس ایمدی ثانی یی ثانیدن اخبار قلمق ممكن دكلدر انشاء ضروری قلنه بو اجلدندركه
اكر شرط معلق اولورسه ثانی یی اولدن خبر قلمق ممكن دكلدر زیرا مقدم وعند وجود الشرط تعلیق صحیح اولدیغی
ایچون واول صحت تعلیق محل طلاقدر بویله اولیجق باین باینه لاحق اولور كذا فی الكافی

باب التفویض

بو باب طلاق تفویض بیاننده در (واذا قال لها اختاری كما ینوی الطلاق فاختارت نفسها فی مجلسها الذی
علمت به بانت بواحدة) وچن زوج خاتونته اختاری دیسه وطلاق نیت ایلسه وخاتون دخی نفسنی شول
مجلسده اختیار ایلسه كه خاتون بلسه طلقهٔ واحده ایله باین اولور یعنی زوج اختاری لفظنی سویلدكده طلاق
ایدوكنی خاتون اول مجلسده بلسه باین اولور صاحب عنایه دیمشدركه قیاس بو ایدیكه طلاقه دخی نیت ایدرسه
برشیء واقع اولمیه زیرا طلاق ویرن كمسنه بو لفظ ایله ایقاع طلاقه مالك اولمز حتی اخترتك من نفسی ویاخود
اخترت نفسی منك دیسه برشیء واقع اولمز نیت دخی ایدرسه چونكه بو كلامله كندی نفسنده برشیئه مالك
اولمیجق غیری ایچون دخی تملیكه مالك اولمز لكن فقها اجماع صحابه ایچون ترك قیاسی استحسان ایلدیلر صحابه
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین دیدیلر چن بررجل خاتوننی تخییر ایلسه مادامكه خاتون اول مجلسده در خاتون
مخیردر ومجلسدن قالقدقدنصكره خاتونده مخیرلك قالمز بو خصوصده غیریلردن خلاف واقع اولمغین اجماع كبی
واقع اولمشدر ینوی الطلاق ایله تقیید ایلدی زیرا اختاری لفظی كنایات طلاقدندر نیتسز عمل اولنمز ومجلس
ایله تقیید ایلدی زیرا اكر برآخر مجلسده اختاری دیسه وخاتون استماع ایلسه اعتبار اولنمز اما خاتون اولدیغی
مجلسه تفویض خبری واصل اولدیغی كبی اختیار ایلسه طلاق واقع اولور (ولا تصح نیة الثلاث) ثلاث نیتی صحیح
اولمز یعنی اختاری دیوب اوچ طلاقه نیت ایلدم دیسه صحیح دكلدر زیرا اختار تنوعی قبول ایلمز انجق خلاصدن
ایناایدر بو ایسه غلیظه وحقیقیه یه متنوع دكلدر اما ابانت بونك خلافنجهدر زیرا بینونت غلیظه وحقیقیه یه
متنوع اولور هرقنغیسنه نیت ایدرسه واقع اولور (وان قامت منه او اخذت فی عمل آخر بطل) اكر خاتون
اول مجلسدن قالقسه ویاخود عمل آخره شروع ایلسه خاتونك خیاری باطل اولور زیرا مجلسدن قیام اعراضه
دلیلدر اكر دینلدكده خاتون صلاة مكتوبه ده یاخود صلاة وترده بولنسه وبو لفظی استماع ایلدكده صلاتی تمام
ایلدكدنصكره نافله یه شروع ایلسه مجلس متبدل اولور واكر نافله صلاتده بولنسه وایكی ركعتی قلدقدنصكره
اوچنجی ركعته شروع ایلسه خیاری باطل اولور (ولابد من ذكر النفس او الاختیارة فی احد كلامیهما)
زوج زوجهنك كلاملرینك برنده نفسی ذكردن ویاخود اختیارة لفظنی ذكردن لابدر یعنی لازمدر مثلا
اختاری نفسك دیسه خاتون دخی اخترت ویاخود اختاری دیدكده خاتون دخی اخترت نفسی دیسه طلاق
واقع اولور ویاخود رجل اختاری اختیارة دیدكده خاتون دخی اخترت دیسه یاخود رجل اختاری دیدكده
خاتون اخترت اختیارة دیسه طلاق واقع اولور واختیارة لفظی نفسی ذكر كبیدر اما زوج اختاری دیسه
خاتون دخی اخترت دیسه بو سوز باطلدر برشیء واقع اولمز زیرا وقوع طلاق بو كلام ایله بالاجماع عرفدر اجماع
ایسه ایكی جانبك زیده مفسرده وارد اولدی مبهم دیسه مبهمی تفسیره صالح دكلدر وابهام ایله تعیینی دخی اولمز

واختاری لفظی خود کنایاتدندر ایکی معنایه محتملدر البته تعیین لازمدر لفظ نفس واختارت ذکر اولنمیجق
برشیء واقع اولمز (وان قال لها اختاری فقالت انا اختار نفسی او اخترت نفسی تطلق طلاقا بائنا) واکر زوج
خاتونه اختاری دیسه خاتون دخی مضارع صیغه سیله انا اختار نفسی دیسه ویاخود ماضی صیغه سیله اخترت
نفسی دیسه طلاق واقع اولور اکر زوج نیت ایدرسه قیاس بو ایدیکه اختار نفسی لفظی ایله طلاق واقع اولمیه زیرا
بو لفظ مجرد وعددر اکر زوج خاتونه استقبال مراد ایدرسه اکر استقبالی مراد ایلمز ایسه وعدی محتملدر پس ایمدی
بویله اولیجق کویا که زوج خاتونه طلقی نفسك دیدکده خاتون دخی انا اطلق نفسی دیمش کبی اولدی بو کلام ایله
ایسه طلاق واقع اولمز وجه استحسان حدیث عائشه رضی الله عنها دیرکه وقتا که حق سبحانه وتعالینك
(یا ایها النبی قل لازواجك ان کنتن تردن الحیاة الدنیا وزینتها فتعالین امتعکن واسرحکن سراحا جمیلا)
قول شریفی نازل اولدی نبی علیه السلام عائشه رضی الله عنهایه خطاب ایدوب (انی مخبرك بشیء فلا تجیبینی حتی
تستأمری ابویك) بیوردقدنصکره آیه تخییری کندویه قراءت ایدوب عائشه رضی الله عنها دخی انی هذا استأمر
ابوی بل اختار الله ورسوله والدار الآخرة دیو جواب ویردکده نبی علیه السلام عائشه نك کلامی ایله که صیغهٔ
مضارعدر کندولرك سؤالنده فی الحال جواب اولمغی اعتبار ایلدی اکرچه عائشه رضی الله عنها جوابی وعدی
محتمل اولان مضارع صیغه سی اوزرینه ایسه ده سؤالندن جواب قلدی وبردلیلمز دخی بودرکه صیغهٔ مضارع
حالده حقیقت استقبالده مجازدر بونده ایسه حقیقت مراد اولنمق ممکندر حقیقت ممکن اولیجق مجازه رجوع
اولنمز کلمهٔ شهادتده اولدیغی کبی مثلا برکمسنه (اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) دیسه بو کلمهٔ
طیبه ایله اول کمسنه ده ایمان اعتبار اولنور بوخسه وعد اعتبار اولنمز فی الحال الله ورسولنه ایمان کتوردم دیمش
اولور یوخسه استقبالده ایمان کتوردم دیمکه وعده اولمز وشاهدك اشهد بکذا دیمسی حالا شهادت ایدرم دیمکدر
یوخسه استقبالده شهادت ایتمکه وعد کلدر ایمدی اختار نفسی یه مضارع صیغه سیله جواب ویرلمش ایدی
قیاس بو ایدیکه طلاق واقع اولمیه لکن حقیقته حمل اولنمق ممکن اولمغله مجازه رجوع اولنمغه حاجت یوقدر کویا که
فی الحال نفسمی اختیار ایلدم دیمش اولدی اما اذا اطلق نفسی دیمك بونك خلافیدر زیرا بو کلامی حقیقته حمل
ایلمك متعذردر زیرا محلده متکلم ایله قائم اولور بر حالت یوقدر حتی انا اطلق نفسی دیمك اول حالتدن حکایه ده
فی الحال طلاق واقع اوله زیرا ایقاع طلاق لسان ایله در قلب ایله دکلدر فعل لسان قائم باللسان اولان فعلدن
علی سبیل الحال حکایه صحیح دکلدر زیرا هنوز حکایه ایلدیکی شیء معدومدر حکایه ایسه محکی عنهك وجودنی
مقتضیدر مع هذا حکایه تغایر اقتضا ایدر حال بوکه فعل لسان ایله فعل قائم باللسان بیننده مغایرت یوقدرکه
حکایه صحیح اوله اما اختیار نفسی بویله دکلدر زیرا اختیار نفسی قلب ایله قائمه بر حالتدن حکایه درکه اول خاتونك
اختیاریدر زیرا اختیار عمل قیلندندر پس ایمدی اختیار لفظی لسان ایله ذکر ایلمك قلب ایله قائم بر امردن
حکایه در اول اجلدن فی الحال طلاق واقع اولور (وان قال لها ثلاث مرات اختاری فقالت اخترت الاولی
او الوسطی او الاخیرة یقع الثلاث بلا نیة) واکر زوج خاتونه اوچ کره اختاری اختاری اختاری دیسه خاتون
اخترت الاولی ویاخود اخترت الوسطی ویاخود اخترت الاخیرة دیسه لفظ اختاره نك تکراری طلاق اوزرینه
دلالت ایلدیکی ایچون ابو حنیفه قتنده نیتسز اوچ طلاق واقع اولور زیرا اختار حق طلاقده متکرر اولان
شیئدر پس ایمدی طلاق متعین اولوب ابهام زائل اولمغله ذکر نفسه احتیاج قالمز صاحب بدایه دیرکه بلا نیة
کلمه سنده نظر واردر زیرا امام محمد رحمه الله نیته عدم احتیاج ایچون مبسوطنده وجامع الصغیرنده ذکری
وامام محمد ذکر ایلدیکی اجلدن فخر الاسلام دخی جامع الصغیر شرحنده ذکر ایلدی اما صدر الشهید وعتابیه جامع
الصغیره اولان شرحلرنده نیتی ذکر ایدوب ظاهر اولان بودرکه نیت شرطدر واختیار ایسه الفاظ طلاق صریحدن
دکلدر وتکرار طلاق اوزرینه دلالت ایلمز انجق تأکیدی افاده ایدوب بویله اولدیغی اجلدن امام محمد جامع کبیرنده
مقدمه سنی شرط قلدی وابو المعین النسفی وغیریلر جامع کبیر شرحنده اشتراط نیتی تصریح ایلدیلر اختیاری
لفظی تکرار ذکر اولنمش ایکن بیانه کلامی بو محلده منتهی اولدی وابن ملك مجمع البحرینده ذکر ایلدی بدایعده
ومحیطده وزیاداتده مذکوردرکه نیت شرطدر ولایق اولان بودرکه نیت شهرتی ایچون حذف اولنه یوخسه
شرط اولمدیغی ایچون دکل (وعندهما واحدة بائنة) امامین قتنده واحدهٔ بائنه واقع اولور زیرا اولی ووسطی

واخیره

واخیره برفردك اسمیدر بو محل ایسه محل ترتیب دکلدر بویله اولیجق ترتیب لغو اولور افراد ماباقی قالور کان خاتون
اخترت التطلیقة الاولی دیمش اولدی زیرا اخترت الاولی دیمنك معناسی شول شیئی اختیار ایلدمکه کلمهٔ اولی ایله
بکا واقع اولدی اکا ایسه کلمهٔ اولی ایله واقع اولان تطلیقه ایدی کانه اولی یی اختیار ایلمکله تصریح ایلمش اولدی
صریح ایله یاخود واقع اولان واحده در وسطی واخیره یی دخی اختیار اولایی اختیار کبیدر ابو حنیفه ایچون
دلیل اولی ووسطی واخیره لغو بر وصفدر زیرا ابن ملکده مجتمع اولانده ترتیب یوقدر مکانده مجتمع اولانده اولمدیغی
کبی مثلا بر مکانده قوم اجتماع ایلسه دینلمز که بو اولی وبو وسطی وبو اخیره در ترتیب ذوات اعیانده دکلدر
انجق فعل اعیانده درشو اول کلدی دینلور وهر نه یرده که ترتیب اولمیه انده ترتیبه متعلق اولان کلام لغو اولورکه
اول اولی وخاتونك اختار لفظلریدر چون لفظ من حیث الترتیب لغو اولسه من حیث الافراد دخی لغو اولور
فرد سابقك اسمیدر بو تقدیرجه ترتیب حاصل اولور ووسطی ایسه تأنیث اوسطدر واوسط ایسه برفرد متوسطك
اسمیدر انده دخی ترتیب حاصل اولدی واخیره ایسه تأنیث آخردر اولدخی برفردك اسمیدرکه کندودن اول شیء
اوله اما کندودنصکره اولمیه بونده دخی ترتیب حاصل اولدی افراد ترتیبك ضروراتندندر چون اصلده ترتیب لغو
اولیجق بناده دخی ترتیب لغو اولور چون خاتون حقنده ترتیب لغو اولیجق انجق اخترت قولی باقی قالور اخترت
قولی ایسه جمله سی ایچون جوابه صالح اولور پس ایمدی بویله اولیجق ثلاث واقع اولور کرکسه اولی وکرکسه
وسطی وکرکسه اخیره یی اختیار ایلسون برابردر اصلا فرق یوقدر (ولو قالت اخترت اختیارة وقع ثلاثا اتفاقا)
وزوج اوچ دفعه اختیاری دیدکدنصکره اکر خاتون اخترت اختیارة دیسه طلاق ثلاثه واقع
اولور بالاتفاق زیرا اختیارة لفظی ایله تقیید ثلاثه تصریح کبی اولدی وتقییدسز خود ثلاث واقع اولوردی لفظ
اختیارة تأکید ایچوندر پس ایمدی ثلاثه نك تأکیدی ایله وقوعی دخی اولیدر (ولو قالت طلقت نفسی او اخترت
نفسی بتطلیقة بانت بواحدة فی الاصح) وینه زوجك اوچ دفعه اختیاری قولنه جواب ایچون اکر خاتون طلقت نفسی
ویاخود اخترت نفسی دیسه بر طلاق باین واقع اولور اصح روایتده (وقیل یملك الرجعة) دینلدیکه زوج رجعته
مالك اولور بو لفظ یعنی طلقت نفسی او اخترت نفسی بتطلیقة بینونت اقتضا ایدر عدت کچدکدنصکره زیرا
بو قول الفاظ صریحدندر شول شیء که انقضاء عدتدنصکره بینونت اقتضا ایلیه عند الوقوع رجعی واقع اولور
پس ایمدی بو لفظ رجعی ایجاب ایدر اکر دینلورسه که بو تقدیرجه جواب تفویضه مطابق اولمیز زیرا مفوض الیها
اختیاریدر اول ایسه بینونتی افاده ایدر جواب ویریلورکه کویا که خاتون عدت منقضیه اولدقدنصکره نفسنی
اختیار ایتمش کبی اولدی پس بویله اولیجق جواب تفویض مطابق اولور شول حیثیت ایله که بعد العدة خاتونده
اختیار بولنمش اولوراندنصکره زوجك رجعته مالك اولمسنه قائل اولانك بریسی دخی صاحب هدایه درلکن
صاحب عنایه شرح هدایه دن حکایه دیمشدرکه تملك الرجعة لفظی غلطدر اما طغیان قلم کاتبندندر وروایتدن
اصح اولان فهی واحدة تملك الرجعة قولیدر زیرا روایت مبسوط وجامع الصغیر وزیادات وعامهٔ مشایخ وجامع
الصغیرك نسخه لری بویلجه در صدر الاسلامك جامع الصغیرنده هدایه ده ذکر اولندیغی اوزره ذکر اولمشدر درده
دینلمشدرکه بونده ایکی روایت واردر بریسی واحدهٔ رجعیه نك وقوعیدر زیرا چون طلقت نفسی ما اخترت
نفسی بتطلیقة لفظلری صریحدر وصدر الاسلام جامع الصغیرنده ذکر ایلمشدر وغیریسی وقوع باینه واصح
اولان قول بودر اما صاحب هدایه صدر الاسلامك روایتنی اختیار ایلدی اویله اولسه غلط اوزرینه حملدن
روایت اوزره حمل ایلمك اولیدر وصاحب هدایه غلطی نیجه حمل ایدرسنکه وقوع رجعیه یی مقید شیء ایله تعلیل
ایلمشدر بوندنصکره غلط کاتبدن اولدی دیمك نیجه صحیح اولور (ولو قال امرك بیدك فی تطلیقة او اختاری تطلیقة
فاختارت نفسها وقع واحدة رجعیة) اکر زوج خاتونه امرك بیدك فی تطلیقة الخ دیسه وخاتون دخی نفسنی اختیار
ایلسه واحدهٔ رجعیه واقع اولور زیرا زوج معقب رجعیه اولان تطلیقه ایله اختیاری تفویض ایلدی صریح
ایسه معقب رجعیه در (ولو قال امرك بیدك ینوی ثلاثا فقالت اخترت نفسی بواحدة او بمرة واحدة وقع الثلاث
اکر زوج خاتونه امرك بیدك دیوب اوچ طلاقه نیت ایلسه وخاتون دخی اخترت نفسی بواحدة یاخود اخترت
نفسی بمرة واحدة دیسه طلاق ثلاثه واقع اولور زیرا لفظ اختار امر بالید قولنه جواب اولمغه صالح اولور
واما ثلاث اوزرینه دلالتك کیفیتی زیرا واحدة صفت اختیاردر کان خاتون اخترت نفسی بمرة واحدة

اى باختيارة واحدة ديمش اولدى بونك معناسى اخترت جميع مافوضت الى اختيارة واحدة ديمكله زوجك
نيت نه ايسه انى اختيار ايلمش اولدى (وان قالت طلقت نفسى واحدة او اخترت نفسى بتطليقة فواحدة باينة)
زوجك امرك بيدك قولنه جواب ايچون خاتون طلقت نفسى واحدة وياخود اخترت نفسى بتطليقة ديسه واحدة
باينه واقع اولور معتبر اولان زوجك تفويضيدر بوخسه خاتونك ايقاعى دكادر وواحدة قولى مصدر محذوفك
صفتيدر طلقت نفسى طلقة واحدة ديمكدر امر باليدك جوابنده نفسى ذكر ايلمك شرطدر حتى امرك بيدك
دينلدكده طلقت دينلوب نفسى ذكر اولنمسه برشئ واقع اولمز كذا فى المحيط (ولو قال امرك بيدك اليوم وبعد غد
لايدخل الليل) اكر زوج خاتونه امرك بيدك اليوم وبعد غد ديسه ليل داخل اولمز حتى كيجه ده خاتون ايچون
خيار اولمز زيرا يومدن بريسى مفرد ذكر اولنمشدر يوم مفرد ايسه كيجه يه متناول اولمز زفردر كه متناول اولور
انت طالق اليوم وبعد غد كبيدر (وان ردته اليوم لا يرتد بعد غد) اكر خاتون امرى اول كونده رد ايدرسه
اول كونده امر باطل اولور اما غد دنصكره اولان يومده امر يدنده در مثلا اليومده ردايتمكله خيار ساقط اولدى
لكن بعد غدده اولان يومده خيار باقيدر (وان قال اليوم وغدا يدخل الليل وان ردته اليوم لا يبقى غدا) اكر زوج
خاتونه امرك بيدك اليوم وغدا ديسه ليل داخل اولور واكر خاتون يومده طلاقى رد ايلسه خاتونك يارينه خيارى
باقى قالمز جملهسنى رد ايلمش اولدى يوم وليل امر واحد حكمنده اولوب ما بيننه اجنبى شئ متخلل اولمش اولدى
وبعض احيانده مشورت يوم نهايت ليله دكين ممتد اولوب منقطع اولمز بنه بوكون مشورت ايلملك دينلور
(ولو مكثت بعد التفويض يوما ولم تقم او كانت قائمة فجلست او جالسة فاتكأت او متكأة فقعدت او على دابة
فوقفت او دعت اباها للمشورة او شهودا للاشهاد لا يبطل خيارها وان سارت دابتها بطل لا يسيرفلك هى فيه)
اكر بركون مكث ايلسه ومجلسدن قالقمسه يا قائمه ايكن ايشتسه واوتورسه يا اوتورر ايكن ايشتسه ده اتكا
ايلسه يا متكا ايشيدوب قعود ايلسه ويا دابه اوزرنده ايكن ايشتسه ودابهسنى توقف ايتدرسه ويا خاتون مشورة
ايچون باباسنى دعوت ايلسه ويا اشهاد ايچون شاهدلر دعوت ايلسه خاتونك خيارى باطل اولمز واكر دابهسنى
يورتسه خيار باطل اولور اما كندويى كمى ايچنده اولديغى كمينك يورمسيله باطل اولمز (ولو قال لها طلقى نفسك
ولم ينو او نوى واحدة فطلقت وقعت رجعية) واكر زوج خاتونه طلقى نفسك ديسه وطلاق نيت ايلمسه وياخود
واحدة نيت ايلسه وخاتون دخى طلقت نفسى ديسه طلاق رجعيه واقع اولور (وكذا لو قالت ابنت نفسى)
زوجك طلقى نفسك جوابنده اكر خاتون ابنت نفسى ديسه ينه طلاق رجعيه واقع اولور زيرا زوج خاتونه طلاقى
تفويض ايلمديكه انقضاء عدتدنصكره اول طلاق ايله بينونت واقع اولور وخاتون ابانه يى عجله ايدوب فى الحال واقع
اولمسنى مراد ايلدى خاتونه ايسه ابانه تفويض اولمدى بو تقديرجه خاتونك ارادتى لغو اولوب مطلق طلاق
قالدى اول ايسه رجعيه اولديغى ظاهردر (وان طلقت ثلاثا ونواه وقعن) زوج طلقى نفسك ديدكدنصكره اكر
خاتونى اوچ طلاقله بوشاسه ورجل دخى ثلاثه نيت ايلسه اوچ طلاق واقع اولور زيرا طلقى نفسك ديمك فعل
طلاقى اشله ديمكدر طلاق اسم جنسدر احتمال كل ايله ادنايه واقع اولور سائر اسماء جنس كبى بو اجلدن بو محلده
نيت ثلاث عمل ايدر (ولغت نية الثنتين) ايكى طلاقه نيت لغو اولور زيرا ايكى عدد محضدر مكر كه منكوحه جاريه
اوله (ولو قالت اخترت نفسى لا تطلق) زوجك طلقى نفسك جوابنده خاتون اخترت نفسى ديسه طلاق واقع اولمز
زيرا اختيار الفاظ طلاقدن دكادر (ولا يملك الرجوع بعد قوله طلقى نفسك ويتقيد بالمجلس) وزوج طلقى نفسك
قولندنصكره رجوعه مالك اولميز وبو قول مجلس ايله مقيد اولور زيرا بونده معنى يمين واردر اما اكر خاتون
مجلسدن قالقسه خيار باطلدر زيرا طلقى نفسك تمليكدر مجلسه اقتضا اولنور (الا اذا قال متى شئت) الا مكر كه
زوج طلقى نفسك متى شئت ديسه مجلسده و بعد المجلس خاتونك خيارى باطل اولمز زيرا كلمة متى اوقاتده
عامه دركويا كه زوج خاتونه فى اى وقت ديمش اولدى (ولو قال لها طلقى ضرتك او لاخر طلق امرأتى
يملك الرجوع ولا يتقيد بالمجلس) اكر زوج خاتونه طلقى ضرتك ديسه يعنى اورتاغنى بوشا ديسه وياخود آخر
كمسنه يه بنم خاتونمه طلاق وير ديسه زوج رجوعه مالك اولور بو كلام مجلس ايله مقيد اولمز (الا اذا زاد ان شئت)
الا مكر كه خاتون ديسه كه ضره كى بوشا اكر ديلرسك وياخود آخره بنم خاتونمى بوشه اكر ديلرسك ديسه خاتون
ايچون وآخر كمسنه ايچون اول مجلسده تطليق ايلمك واردر زوج رجوعه مالك اوليمز ان شئت لفظى ايله تمليك

اولوب مجلس ايله مقيد اولدى بو كمسنه غيرى ايچون عاملدر وغيرى ايچون عامل اولان توكيلدر دينلورسه
دينلسون زيرا اول كمسنه شئت اعتبارى ايله عامل بنفسه اولمش اولدى اما توكيل بالبيع بونك كبيدر زيرا توكيل
بعده ان شئت لفظى زياده اولمسه حكم مختلف اولمز زيرا تعليق محتمل دكادر اما طلاقده تعليق محتملدر
(ولو قال لها طلقى نفسك ثلاثا فطلقت واحدة وقعت واحدة) واكر زوج خاتونه طلقى نفسك ثلاثا ديسه خاتون
دخى كندويى طلاق واحده ايله تطليق ايلسه بر طلاق واقع اولور زيرا خاتون اوچ طلاق ايقاعه مالك اولسه
ضروره بره دخى مالك اولور زيرا كله مالك اولان جزئه دخى مالك اولور (وفى عكسه لا يقع شئ) وعكسنده برشئ
واقع اولمز يعنى زوج طلقى نفسك واحدة ديسه خاتون دخى اوچ طلاق ايله تطليق ايلدم ديسه برشئ واقع اولمز
زيرا كندويه تفويض اولميان شيئى كتوردى اول تقديرجه ابو حنيفه قتنده برشئ واقع اولمز (وعندهما يقع
واحدة) امامين قتنده بر طلاق واقع اولور زيرا خاتونك مالك اولديغيكه بوايدى انى كتوردى وايكى دخى زياده
كتوردى مالك اولديغى بر واقع اولورسه زيادهسى لغو اولور بويله اولمجق بيك طلاق ويرن زوج كبى اولدى اوچى
واقع اولوب سائرى لغو اولور ابو حنيفه ايچون دليل بودركه خاتون كندويه تفويض اولميان شيئى كتوردى بويله
ايلين كشى مبدأنه اولور نته كيم بر كمسنه خاتوننه طلقى نفسك ديسه اولدخى ضرهسنى تطليق ايلسه اول تطليق
اجازته موقوفدر اكر دينلورسه كه مذهبمز كه اهل حق مذهبيدر ثابت اولمشدركه عشردن واحدنه عينيدر
ونه غيريدر كذلك واحد دخى ثلاثه نك نه عينيدر ونه غيريدر ايكيسنك بيننده مغايرت اثباتنك وجهى نه در
جواب ويريلور كه واحد عشرده موجود اولدقدهدر اما ثلاث بو محلده معدومهدر امامين قتنده واقع اولان
واحد موجود وثلاث معدومهنك غيريدر (وفى طلقى نفسك ثلاثا ان شئت فطلقت واحدة لا يقع شئ) وفى طلقى
نفسك ثلاثا ان شئت قولنك جوابنده خاتون كندويى بر طلاق ايله بوشاسه برشئ واقع اولمز زيرا معناسى ان شئت
الثالث ديمكدر خاتون ايسه واحد ايقاع ايلمكله ثلاث ديلمش اولدى شرط بولنمجق برشئ واقع اولمز زيرا اجزاء
مشروط اجزاء شرط اوزرينه توزيع اولميز (وكذا فى عكسه) عكسنده دخى بويلهدر مثلا زوج طلقى نفسك
واحدة ان شئت ديسه وخاتون دخى كندويى اوچ طلاق ايله بوشاسه برشئ واقع اولمز ابو حنيفه قتنده مشيت
ثلاث مشيت واحده كبى دكادر (وعندهما يقع واحدة) امامين قتنده بر طلاق واقع اولور زيرا مشيت ثلاث
هر برى ايچون مشيتدر (ولو امرها بالباين او الرجعى فعكست وقع ما امر به) اكر زوج خاتونه باين ايله امر ايلسه
وياخود رجعى ايله امر ايلسه وخاتون دخى عكس ايلسه زوجك امر ايلديكى واقع اولور مثلا زوج طلقى نفسك
واحدة باينة ديسه خاتون طلقت نفسى واحدة رجعية ديسه باينة واقع اولور خاتونك واحدة رجعية قولى لغو
اولور زيرا زوج خاتونه تفويض اولان طلاقك صفتنى تعيين ايلدى پس ايمدى بوندنصكره خاتونه لازم اولان
اصلى ايقاعدر بوخسه تعيين وصف دكادر كويا كه خاتون زوجك تعيين ايلديكى صفتكه اصلدرا كاقتضا ايلمش
اولدى رجعى طلاقه مثال زوج طلقى نفسك واحدة رجعية ديسه خاتون دخى طلقت نفسى واحدة باينة ديسه
رجعيه واقع اولور زياده ايلديكى وصف لغو اولور (ولو قال انت طالق ان شئت فقالت شئت ان شئت فقال شئت
ينوى الطلاق لا يقع شئ) واكر انت طالق شئت ديسه وخاتون شئت ان شئت ديسه زوج دخى شئت ديسه طلاق
نيت ايلسه برشئ واقع اولمز زيرا زوج خاتونك طلاقنى بر مشيتنه تعليق ايلديكه اول معلقه ايله خاتون باين اولور
لكن خاتون مخالفت ايدوب مالا يعنى يه مشغول اولديكه ان شئت لفظيدر بو تقديرجه شرط بولنميوب امر اختيار
خاتونك اليندن چيقوب شئت قوليله طلاق واقع اولدى اكر طلاقه دخى نيت ايدرسه زيرا لفظ طلاق خاتونك
كلامنده يوقدر رجل خاتونك طلاقنى مراد ايلمش اوله ونيت ايسه طلاق مذكور اولميانده عمل ايلمز اما شئت
طلاقك ديسه طلاق واقع اولور چونكه نيت ايلسه زيرا بو كلام ابتداء ايقاعدر وشئت ايسه وجوددن خبر ويرر
واصلده شيئدن مأخوذدر شئ ايسه موجودك اسميدر پس ايمدى شئت لفظى وجود منزلهسنده اولدى ايجاد
خود ايقاع ايله در اما اردت طلاقك قولى زيرا اردت وجوددن انبا ايلمز ولغتده طلبدن عبارتدر نته كيم نبى عليه
السلام (الحمى رائد الموت) قول شريفى دخى طلب ايچون اولديغنه شاهددر اكر دينلورسه كه بزم علمامز اصول
دينده بوكا ذاهب اولمشلردركه ارادت ومشيت بردر بونده تفرقه ندر جواب بو اوله كه ايكيسنك بيننده عباده
نسبت ايله تفرقه اوله اللهه نسبت ايله تفرقه اولميه شول شيئكه الله تعالى ديلر واراده ايدر كائندر لا محالة صاحب

بيانه وشمس الائمة السرخسي ديمشلردرمشيت صفات مخلوقده لغتده ارادتدن الزم كورمزميسنكه مشيت
عقلادن غيري يه مضافه ذكر اولنمزاما ارادت مضافه ذكر اولنور نته كيم حق سبحانه وتعالينك (فوجدا فيها
جدارا يريد ان ينقض فاقامه) قول شريفنده ذكر اولنديغي كبي (وكذا لو علقت المشيئة بمعدوم) ينه برشيء واقع
اولمز اكر مشيتي معدومه تعليق ايلسه مثلا شئت ان شاء ابي وياخود ان كان كذا ديسه حال بوكه هنوز باباسي
استممش واول امر متحقق اولمشدر بومقوله طلاق واقع اولمز (وان علقت بموجود يقع) اكر موجوده تعليق
ايلسه طلاق واقع اولور مثلا خاتون شئت ان كانت السماء فوق الارض ديسه واقع اولور زيرا اول كمسنه مشيتي
وجودي متحقق اولان شيئه تعليق ايلمكله تنجيز اولوب في الحال طلاق واقع اولور (ولو قال انت طالق متى شئت
او متى ماشئت او اذا شئت او اذا ماشئت فردت الامر لا يرتد ولها ان تطلق واحدة متى شاءت ولا يزيد) اكرزوج
ذكر اولنان الفاظ ايله خاتونك طلاقني تعليق ايلسه وخاتون دخي امري اول مجلسده رد ايلسه ينه خيار باقي قالوب
رد ايلمش اولدي خاتون ايچون كندوني ديلديكي كبي زمان برطلاق بوشامق واردر زياده يوقدر وبو مشيت
مجلسه اقتصا اولنمز زيرا متى ومتى ما وقت ايچوندر واوقاتده عامدر كان اول كمسنه في اي وقت شئت ديمش اولدي
بوتقديرجه ردي رد اولمدي يعني اول مجلسده بن استمم ديسه بعده ينه استمك واردر زيرا اوچ طلاقي خاتونك
وقت مشيتنده تمليك ايلدي قبل المشية تمليك دكلدر رد ايله مرتد اوله اما كلمهٔ اذاما وياخود اذا متى ومتى ما
كبيدر امامين قتنده شول حيثيت ايله كه وقت مطلقده حقيقت شرطده مجازدر عند الاطلاق معنيء حقيقي
مراد اولور بوتقديرجه متى كبي كلي اوقاته عام اولور وابو حنيفه قتنده لفظ اذاما ايله اذا شرط ايله وقت بيننده
مشترك كلدر اكر شرط ايچون اولورلر ايسه مجلسدن قالقمغله خياري باطل اولور اكر وقت ايچون اولورسه
مجلسدن قالقمغله خيار باطل اولمزديلديكي زمان طلاق واحده يه مالك اولور زياده يه مالك اولمز (ولو قال لها
انت طالق كلما شئت فلها ان تطلق ثلاثا متفرقا لا مجموعا ولا بعد زوج آخر) اكرزوج خاتونه انت طالق كلما شئت
ديسه خاتون ايچون كندوني متفرقا اوچ طلاق تطليق ايلمك واردر اما مجموعا دكل يعني اوچ طلاق براوغردن
دكل وزوج آخره واردقدنصكره طلاقي مالك دكلدر اكر براوغردن اوچ طلاق بوشاسه امام اعظم قتنده برشيء
واقع اولمز اما امامين قتنده بر واقع اولور زيرا كلمهٔ كلما عموم انفرادي ايجاب ايدر يوخسه عموم اجتماعي ايجاب
ايلمز (ولو قال انت طالق حيث شئت او اين شئت لا تطلق مالم تشاء في مجلسها) واكرزوج خاتونه انت طالق حيث
شئت وياخود اين شئت ديسه خاتون طالق اولمز مادامكه اول مجلسده ديلميه اكر مجلسدن قالقسه خاتون ايچون
مشيت قالمز زيرا حيث وان مكان ايچوندر طلاق ايسه مكانه تعلق ايلمز مطلق مشيت قالور پس ايمدي بويله
اولنجق مجلسه قصر اولوب بعد المجلس مشيت قالمز اما زمان بونك خلافنجه در (ولو قال انت طالق كيف شئت
فان شاءت موافقة لنية رجعية او باينة او ثلاثا وقع كذلك) اكرزوج خاتونه انت طالق كيف شئت ديسه
اكر خاتون زوجك نيتي رجعيه وباينه وثلاثه اولديغي حالده نيته موافق ديلرسه اويلجه واقع اولور يعني زوج
انت طالق كيف شئت ديدكده رجعيه مراد ايلسه وخاتون دخي رجعيه ديلسه زوجك نيتي ايله خاتونك مشيتي
موافق اولمغله رجعيه واقع اولور (وان تخالفا يقع رجعية وكذا ان لم تشأ) وينه طلاق رجعيه واقع اولور اكر
خاتون مراد ايلمز ايسه زيرا كلمهٔ كيف وصفي طلبدر يوخسه اصلي طلب دكلدر زيرا رجل طلاقي خاتونه تفويض
ايدوب هرنه وصف ايله استرسك ديمش اولدي (وعندهما لا يقع شيء) امامين قتنده برشيء واقع اولمز (وان لم يكن له
نية يقع ماشاءت) واكر رجلك نيتي اولمسه خاتونك ديلديكي واقع اولور (ولو قال انت طالق كم شئت او ماشئت
طلقت او ماشاءت في المجلس لا بعده) واكرزوج خاتونه انت طالق كم شئت وياخود انت طالق ماشئت ديسه
مطلقه اولور مجلسده خاتون ديلديكي مقدار اما مجلسدن قالقسه بعده مراد ايلسه واقع اولمز وكم وما عدده
استعمال اولنور (وان قال طلقي نفسك من ثلاث ماشئت فلها ان تطلق مادون الثلاث لا الثلاث خلافا لهما)
واكرزوج خاتونه طلقي نفسك من ثلاث ماشئت ديسه خاتون ايچون اوچدن آشغه طلاق ايلمك واردر اما اوچ
طلاق ايلمك يوقدر ابو حنيفه قتنده اما امامين خلاف ايدوب اوچ طلاق ايلمك دخي واردر زيرا كلمهٔ تعميده
محكمه ده وكلمهٔ من ايسه كاه اولوركه تميز ايچون استعمال اولنور

باب تعليق الطلاق

بوباب طلاقي تعليق بيانندهدر (انما يصح في الملك) تعليق صحيح اولمز الا كه حقيقت ملكده صحيح اولور مثلا
بركمسنه عبدنه ان فعلت كذا فانت حر ديمك كبي (كقوله لمنكوحته ان زرت فلانا فانت طالق او مضافا الى الملك)
رجلك منكوحه سنه ان زرت فلانا فانت طالق قولي كبي بو حكما ملك وياخود ملكه مضاف ايلديكي حالده در
(كقوله لاجنبية ان نكحتك فانت طالق فيقع ان نكحها) رجلك اجنبيه خاتونه ان نكحتك فانت طالق
قولي كبيدهدر تعليق صحيح اولور پس ايمدي اكر اول خاتوني نكاح ايدر ايسه طلاق واقع اولور (ولو قال للاجنبية
ان زرت فانت طالق فنكحها فزارت لا تطلق) اكر رجل براجنبيه خاتونه ان زرت فانت طالق ديسه بو كلامي
ديدكدنصكره نكاح ايلسه وخاتون دخي زيارت ايلسه خاتون مطلقه اولمز زيرا ملكه وسببه مضاف اولمامشدر
طلاق واقع اولمغه البته ايكيسندن برينه مضاف اولمق لازمدر ومعلوم اوله كه اللهك اسماء شريفه سيله حلف
اهل لغت وفقها قتنده يميندر اما تعليق بالشرط فقها قتنده يميندر اهل لغت اني يمين ديمشلردر (والفاظ الشرط
ان واذا واذا ما وكل وكلما ومتى ومتى ما) والفاظ شرط بونلردر ولو ومن واي وايان واين واني لفظلري دخي الفاظ
شرطدندر ولفظ لو مستقبله داخل اولور ماضيده موضوعي امتناع الشيء لامتناع غيره در ولو شرط عملني معنا
ايشلر يوخسه لفظا دكل اما متى ده ذكر اولنان الفاظه لفظا وهم معنا شرط عملني ايشلر حرف شرط ان در انده معناي
وقت يوقدر اندن غيريسي ان لفظنه ملحقدر وكلمهٔ كل ايسه حقيقة شرط دكلدر زيرا كل لفظي اسم ولي ايدر
شرط ايسه جزايه متعلق اولاندر جزا ايسه افعاله متعلقدر الا بوقدر واردر كه لفظ كل دخي شرطه الحاق اولندي
كندويي ولي ايدن اسم فعله تعلق ايلديكي ايچون مثلا كل عبد اشتريه فهو حر كبي (ففي جميعها) بو الفاظك
جميعسنده (اذا وجد الشرط انتهت اليمين) چون شرط بولنسه يمين منتهي اولور مثلا زوج خاتونه اكر داره داخل
اولورسك سن طالقسن ديسه خاتون دخي داره داخل اولسه طالق اولور بوندنصكره رجل خاتونه نكاح
ايدوب تكرار داره داخل اولمغله برشيء لازم كلمز يمين عند وجود الشرط منتهي اولدي (الا في كلما فانها تنتهي
فيها بعد الثلاث) الا كلماده منتهي اولمز پس ايمدي كلماده ثلاثدنصكره منتهي اولور زيرا كلما لفظي افعالك
عمومني اقتضا ايدر (مالم تدخل على التزوج) ثلاثدنصكره يمين منتهي اولمسي كلمهٔ كلما تزوج اوزرينه
داخل اولدقجه (فلو قال كلما تزوجت امرأة فهي طالق تطلق بكل تزوج ولو بعد زوج آخر) اكرزوج
كلما تزوجت امرأة فهي طالق ديسه هر تزوج ايلدكجه خاتون طالق در اكر زوج آخردنصكره دخي اولورسه
(وان قال كلما دخلت الدار فانت طالق لا تطلق بعد الثلاث وزوج آخر) واكر رجل خاتونه كلما دخلت الدار
فانت طالق ديسه ثلاثدن وزوج آخردنصكره طالق اولمز (وزوال الملك لا يبطل اليمين) زوال ملك يميني ابطال ايلمز
مثلا بر رجل خاتونه ان دخلت الدار فانت بائن ديسه اندنصكره داره داخل اولسه ينه طلاق واقع اولور وزوال
ملك يميني ابطال ايلمدي (والملك شرط لوقوع الطلاق لا لانحلال اليمين) ملك طلاق معلقك وقوعي ايچون
شرطدر انحلال يمين ايچون شرط دكلدر (فان وجد الشرط فيه انحلت اليمين ووقع الطلاق والا انحلت ولا يقع)
واكر شرط ملكده ايكن بولنسه يمين منحلل اولوب طلاق واقع اولور واكر شرط ملكده ايكن يميني منحلل اولورسه
طلاق واقع اولمز بو محلك حاصل كلامي رجل ان دخلت الدار فانت طالق ديسه وداره داخل اولمزدن مقدم
طلاق ويرسه وينه صكره تزوج ايلسه وخاتون داره داخل اولسه يمين منحلل اولور وطلاق واقع اولور اما چون
ان دخلت الدار فانت طالق ديسه اندنصكره طلاق ويرسه وخاتون مطلقه ايكن داره داخل اولسه
يمين منحلل اولور وطلاق واقع اولمز اندنصكره تكرار تزوج ايلسه وخاتون داره داخل اولسه برشيء
واقع اولمز اولدقده دخول ايله يمين منحلل اولديغيچون (وان اختلفا في وجود الشرط فالقول له) وجود شرطده
زوج ايله زوجه اختلاف ايلسه لر قول زوجكدر يميني ايله مثلا رجل شرط بولنمدي ديسه وخاتون بولندي
ديسه قول زوجكدر اصله متمسك اولمشدر اول اصل عدم شرطدر زيرا رجل وقوع طلاقه وزوال ملكه
منكردر (الا اذا برهنت) الا مكركه عورت دعواسنه برهان اقامت ايليه (وفيما لا يعلم الا منها القول لها
في حق نفسها الا في حق غيرها) ودخوله تعليق اولنان شرطده كه اول شرطك وجودي بلنمز الا خاتونلردن
بيلنور حيض كبي اول بابده كندي نفسي حقنده قول خاتونكدر غيري حقنده دكل (فلو قال
ان حضت فانت طالق وفلانة فقالت حضت طلقت هي لا فلانة) واكرزوج خاتونه اكرسن حائض اولورسك

سن وفلانه طالقسن دیسه وخاتون دخی بن حائض اولدم دیسه کندوسی طالق اولور فلانه دیدیکی طالق اولمز (وکذا لو قال ان کنت تحبین عذاب الله فانت طالق وعبدی حر فقالت احبه طلقت ولا یعتق العبد) یعنی کندی حقنده قولی قبول ایدوب آخر حقنده قبول اولمدیغی کبیدر اکر زوج خاتوننه اکر سن اللهک عذابنی سورسن سن طالقسن وبنم عبدم حردر دیسه پس ایمدی عورت دخی اللهک عذابنی سورم دیسه کندوسی طالق اولور اما عبد معتق اولمز زیرا غیری حقنده شاهددر شهادت فرد ایسه مردوددر (ولا یقع فی ان حضت مالم یستمر الدم ثلاثا) طلاق واقع اولمز اکر سن حیض کورورسن قولنده مادامکه اوچ کون دم مستمر اولسه طلاق دمک ابتداسندن واقع اولور (فاذا استمر وقع من ابتدائه ولو قال ان حضت حیضة یقع اذا طهرت) اکر زوج خاتوننه ان حضت حیضة فانت طالق دیسه طاهر اولدقده طلاق واقع اولور زیرا ایله اولان حیضهٔ کامله در انک کمالی ایسه طهره دکیندر (ولو قال ان ولدت ذکرا فانت طالق واحدة وان ولدت انثی فانت طالق ثنتین فولدتهما ولم یدر الاول تطلق واحدة قضاء وثنتین تنزها وتنقضی العدة) اکر رجل خاتوننه اکر سن ارکک طوغرورسن بر طلاقسن واکر قز طوغرورسن ایکی طلاقسن دیسه پس ایمدی ایکیسنی طوغرسه واول قنغیسی طوغدی بلنمسه قضاء بر طلاق واقع اولور تنزها ایکی طلاق واقع اولور وولد اخیر ایله عدت منقضی اولور (ولو علق بشرطین) واکر زوج طلاقی ایکی شرطه تعلیق ایلسه یعنی ان کلمت اباعمرو وابا یوسف فانت طالق دیسه (شرط للوقوع وجود الملک عند آخرهما فان وجدا او آخرهما فیه وقع) وقوع طلاق ایچون وجود ملک شرط قلندی ایکی شرطک بریسی ملکنده ایکن بولنورسه بو ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولور مثلا خاتون زوجک ملکنده ایکن اباعمرو وابا یوسف تکلم ایلسه ویاخود بوشاسه وعدتی دخی منقضیه اولسه اندنصکره اباعمرو سویلسه بعده خاتونی تزوج ایلسه اندنصکره ابا یوسف سویلسه ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولور (وان وجدا او آخرهما لا فیه لا یقع) واکر شرطک ایکیسی بعد انقضاء العدة بولنسه ویاخود شرط آخر ملکنده ایکن بولنسه ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولمز مثلا اکر تکلمدن اول طلاق ویرسه وعدتی چیقسه اندنصکره رجل اباعمرو وابا یوسف سویلسه ویاخود یالکز اباعمرو سویلسه اندنصکره ینه طلاق ویرسه وعدتی منقضیه اولسه اندنصکره ابا یوسف سویلسه بو ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولمز (ویبطل تنجیز الثلاث تعلیقه) تنجیز ثلاث تعلیق ثلاثه یی ابطال ایدر (فلو علقها بشرط ثم نجزها قبل وجوده ثم تزوجها بعد التحلیل فوجد لا یقع) واکر رجل طلاق ثلاثه یی شرط تعلیق ایلسه اندنصکره شرطک وجودندن اول ثلاثه یی تنجیز ایلسه اندنصکره بعد التحلیل تزوج ایلسه برشیء واقع اولمز مثلا برکسنه خاتوننه اکر سن داره داخل اولورسک اوچ طالقسن وخاتون دخی داره داخل اولمزدن مقدم اوچ طلاق بوشاسه وبر آخر قوجه یه وارسه وبعده طلاق ویرن زوج اول ینه تزوج ایلسه واندنصکره داخل اولسه برشیء واقع اولمز زیرا تعلیق ثلاثه یی تنجیز ثلاث ابطال ایدر (ولو علق الثلاث او العتق بالوطئ لا یجب العقر باللبث بعد الایلاج ولا یصیر به مراجعا فی الرجعی مالم ینزع ثم یولج) واکر طلاق ثلاثه یی ویاخود عتقی وطئه یعنی جماعه تعلیق ایلسه عقر یعنی مهر مثل ویاخود مقدار اجرت وطئ ذکری ادخالدنصکره اکلنمک ایله واجب اولمز وطلاق رجعیه ایدن کمسنه دخی ادخالدنصکره اکلنمک ایله مراجع اولمز مادامکه اخراج ایدوب تکرار ادخال ایتمیجه (خلافا لابی یوسف رحمه الله) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انک قتنده لبث ایله عقر واجب اولور وطلاق رجعیه ایدن کمسنه دخی مراجع اولمز (ولو قال ان نکحتها علیک فهی طالق فنکحها علیها فی عدة البائن لا تطلق) اکر زوج خاتوننه اکر سنک اوزره یکه خاتون نکاح ایدرسم اول آلدیغم خاتون طالق اولسون دیسه واسکی خاتونه طلاق ویرسه عدت باینده ایکن برخاتون دخی نکاح ایلسه خاتون جدیده مطلقه اولمز زیرا شرط بولنمدی اما عدت رجعیه ده نکاح ایلسه جدیده مطلقه اولور ابقاء نکاح موجود اولدیغیچون (وان وصل بقوله انت طالق قوله ان شاء الله او ان لم یشاء الله او ما شاء الله او مالم یشاء الله او الا ان یشاء الله لا تطلق) واکر انت طالق قولنه ان شاء الله قولنی متصل ایلسه ویاخود ذکر اولنان کلمه لری متصل ایلسه خاتون مطلقه اولمز زیرا نبی علیه السلام (من حلف بطلاق او اعتاق وقال ان شاء الله متصلا به فلا حنث علیه) بیورمشلردر ومتصل اولدقده سائر شروط منزله سنده اولمش اولور بونده ایسه شرط معلوم دکلدر زیرا حق سبحانه وتعالینک مشیتنی خود عباد بلمز اول تقدیرجه بو شرط عدم منزله سنده اولور

(وکذا لو ماتت قبل قوله ان شاء الله) وینه بو قاروده ذکر اولندیغی اوزره طلاق واقع اولمز اکر خاتون ان شاء الله قولندن اول فوت اولسه مثلا رجل خاتوننه انت طالق دیوب ان شاء الله دیمزدن مقدم فوت اولسه طلاق واقع اولمز (وان مات هو یقع) واکر زوج انت طالق دیدیکی کبی ان شاء الله دیمزدن مقدم فوت اولسه طلاق واقع اولور (وفی انت طالق ثلاثا الا واحدة یقع ثنتان) بو قولده ایکی طلاق واقع اولور (وفی الا ثنتین واحدة) انت طالق ثلاثا الا اثنتین قولنده بر طلاق واقع اولور (وفی الا ثلاثا ثلاث) وانت طالق ثلاثا الا ثلاثا قولنده اوچ طلاق واقع اولور استثناده اصل باقی قلان ایله متکلمدر پس ایمدی انت طالق ثلاثا الا اثنتین قولندنصکره باقی قلان واحده در والا واحدة قولندنصکره باقی قلان ثنتیندر اما الا ثلاثا قولنده برشیء باقی قالمدی ایمدی تکلم ایلدیکی شیء باقی قالوب اوچ طلاق واقع اولدی

باب طلاق المریض

بو باب مریضک طلاقی بیانندهدر (الحالة التی یصیر بها الرجل فارا بالطلاق ولا ینفذ تبرعه فیها الا من الثلث) شول حالت که رجل طلاق ایله فار اولور اول حالتده رجلک تبرعی نافذ اولمز الا ثلثدن نافذ اولور (ما یغلب فیها الهلاک کمرض یمنعه عن اقامة مصالحه خارج البیت) اول حالت شول شیدر که اول حالتده هلاک غالب اوله بر مرض کبی که اول مرض مریضی خارج بیتنده مصالحنی اقامتدن منع ایلیه الحالة مبتدادر وما خبردر (ومبارزته رجلا) ورجلک بر آخر رجل ایله مبارزه سی یعنی محاربه سی کبیدر (وتقدیمه لیقتل فی قصاص او رجم) ودخی قصاص ورجمده قتل اولنمق ایچون رجل تقدیم کبی بو احواللرده اغلب احتمالی هلاکدر اولیله اولسه حکمی مریض حکمی کبیدر (فلو ابان امرأته وهو بتلک الحالة) اکر خاتونی رضاسی یوغیکن بوشاسه حال بو که رجل بو حالتده اولسه (ثم مات علیها بذلک السبب) اندنصکره اول حالت اوزره ینه ذکر اولنان سبب ایله یعنی مرض ویاخود مبارزه ایله فوت اولسه (او بغیره وهی فی العدة ورثت) حال بو که خاتون زوجی فوت اولدقده عدت ایچنده اولسه وارث اولور (وکذا لو طلبت رجعیة فطلقها ثلاثا) وینه وارث اولور اکر خاتون مریضدن طلاق رجعیه طلب ایلسه ورجل اوچ طلاق تطلیق ایلسه (ومبانة قبلت ابنه بشهوة) وینه مبانه یعنی باین طلاق بوش اولان خاتون دخی وارث اولور اولیله مبانه که زوجنک اوغلنی شهوتله اوپمشدر زیرا بینونت ابان ایله اولمشدر تقبیل ایله دکلدر اما تقبیل ایله مبانه اولان بونک خلافنجه در (ولو ابانها وهو محصور او فی صف القتال او محبوس لقصاص او رجم) واکر رجل خاتونی باین طلاق ایله تطلیق ایلسه حال بو که رجل بر قلعه ده محصور اولسه ویاخود صف قتالده اولسه ویاخود قصاص ویاخود رجم ایچون محبوس اولسه (او یقدر علی القیام بمصالحه خارج البیت لکنه مشتک او محموم لا ترث) ویاخود خارج بیتنده مصالحنک قیامنه قادر اولوب لکن مرضدن متشکی یا محموم اولسه بو مقوله بینونتده خاتون وارث اولمز زیرا بو احواللرده غالب احتمالی صحتدر (وکذا المختلعة ومخیرة اختارت نفسها) رجلک مرضنده مختلعه اولان ومخیره اولوب نفسنی اختیار ایدن خاتون دخی ینه وارث اولمز (ومن طلقت ثلاثا بامرها او بغیر امرها لکن صح ثم مات) وشول خاتونکه کندونک امری ایله اوچ طلاق مطلقه اولسه ویاخود کندینک امری اولمدین اوچ مطلقه اولسه لکن بعد التطلیق زوج صحت بولسه اندنصکره عدت ایچنده فوت اولسه ینه وارث اولمز امام زفر قتنده وارث اولور (ومن ارتدت بعد ما ابانها ثم اسلمت) وشول خاتونکه زوجی کندویی طلاق باین ایله تطلیق ایلدکدنصکره مرتد اولسه اندنصکره ینه مسلمان اولسه وارث اولمز زیرا خاتون ارثه اهلیتی ردت ایله ابطال ایلدی بعده اسلام ایله سبب عودت ایلمک ممکن اولمز (وکذا فرقة بسبب الجب او العنة او خیار البلوغ او العتق) وینه قوجه سی مجبوب وعنین اولمق سببیله ویاخود خیار بلوغ وخیار عتق سببیله تفریق اولان خاتون دخی وارث اولمز زیرا سبب تفریق کندو طلبی ایله اولمشدر (ولو فعلت ذلک) واکر خاتون ذکر اولنان خیاراتی اشلسه (وهی مریضة لا تقدر علی القیام بمصالح بیتها ثم ماتت وهی فی العدة ورثها) حال بو که خاتون مریضه اولوب بیتک مصالحنه قیامه قادره اولمسه اندنصکره عدت ایچنده ایکن فوت اولسه زوج خاتوننه وارث اولور (ولو ابانها بامرها فی مرضه او تصادقا انها کانت حصلت فی صحته ومضت العدة ثم اوصی لها او اقر بدین فلها الاقل من ارثها ومما اوصی او اقر) اکر زوج مرض حالنده خاتونک امری ایله یعنی طلبیله تطلیق ایلسه

وياخود تصادق ايلسه لركه اول ابانه زوجك صحتنده حاصل اولمشدر وعدت دخی چكمشدر اندنصكره زوج خاتون ايچون وصيت ايلسه وياخود خاتونه دين اقرار ايلسه پس ايمدی عورت ايچون ارثدن اقلی اخذ ايلمك واردر وياخود وصيت ايلديكندن المق واردر وياخود اقرار ايلديكندن المق واردر مثلا ارث وصيت ودييندن اقل ايسه ميراث آلوروا كروصيت واقرار ارثدن اقل ايسه يا وصيتی وياخود اقراری الور من ارثهاده اولان من افعل تفضيلك صله سی دكلدر صله ايچون اولسه معنی فاسد اولوردی اويله اولسه بو محلده بيان ايچوندر وعماده اولان واو اومعنا سنه در (وان علق الطلاق بفعل اجنبی اوبمجیء الوقت فوجد فان كان التعليق والشرط فی مرضه ورثت) واكر زوج طلاقی اجنبينك فعلنه وياخود وقتك كلسنه تعليق ايلسه پس ايمدی اكر تعليق وشرط زوجك مرضنده اولورسه خاتون وارث اولور مثلا زوج ديسه كه فلان كمسنه صلاة ظهری ادا ايلدكده وياخود آی باشی كلدكده سن طالقسن ديسه وبو تعليق وشرط مرض حالنده اولورسه خاتون وارث اولور (وان كان احدهما فی الصحة لاترث) واكر تعليق وياخود شرطدن بريسی صحتده اولورسه خاتون وارث اوليمز (وان علق بفعل نفسه) واكر طلاقی كندو فعلنه تعليق ايلسه مثلا اكر داره داخل اولورسم وياخود صلاة ظهری قيلورسم سن طالقسن ديسه (وهما فی المرض اوالشرط فقط ورثت) حال بوكه تعليق وشرط مرضده اولسه خاتون وارث اولور (وكذا لو علق بفعلها ولابد لها منه وهما فی مرضه) اكر زوج طلاقی خاتوننك فعلنه تعليق ايلسه حال بوكه اول تعليق ايلديكی فعل خاتونه لابد اولسه يعنی البته اشلمسی لازم اولسه وبو تعليق وشرط مرضی حالنده اولسه ينه خاتون وارث اولور مثلا اكر طعام اكل ايدرسك صو ايچرسك وباباك واناك ايله سو يلشورسك ودينككی قضا ايدرسك طالقسن ديسه ينه وارث اولور زيرا بو افعال لابد قيلمندندر (وكذا لو كان الشرط فقط فيه خلافا لمحمد) ينه خاتون وارث اولور اكر انجق شرط مرض حالنده اولسه ابو حنيفه وابو يوسف قتنده امام محمد خلافا ايدوب انك قتنده وارث اوليمز شيخيننك دليلی بودركه زيرا زوج خاتونی مباشرته الجا ايلدی پس ايمدی فعل زوجه انتقال ايلدی كان خاتون زوجك آلتی اولمش اولدی نته كيم زيد عمروی بر آخرك مالنی اتلافه اكراه ايلسه وعمرو دخی مالی اتلاف ايلسه زيد مكره مالی تضمين ايدر كويا كه عمرو زيدك آلت فعلی اولدی بو تقديرجه عمروك فعلی زيده منتقل اولدی (وان كان لها منه بد لاترث علی كل حال) اكر خاتون ايچون شرطدن بد اولسه يعنی شرطدن منقطع اولسه ايكی حالده بيله وارث اوليمز كرك تعليق وشرط مرض حالنده اولسون مثلا ان كلمت زيدا فانت طالق ديسه خاتونك زيد ايله تكلمی لابد دكلدر اول اجلدن شرط بولنورسه وارث اوليمز (وان قذفها ولاعن وهو مريض ورثت) واكر زوج خاتونی قذف ايلسه وزوج مريض ايكن ملاعنه ايلسه لر خاتون وارث اولور بو مسئله لابد لها اولان فعله تعليق اولان مسئله يه الحاق اولندی زيرا خصومت زنا ايچون اولان عادی رفع ايچون اولمشدر وسبب ايسه زوج طرفندن اولمشدر (وكذا لو كان القذف فی الصحة واللعان فی المرض) وينه خاتون وارث اولور اكر قذف صحتنده اولوب لعان مرضنده اولسه (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر (وان آلی منها وبانت به) اكر زوج خاتوندن ايلا ايلسه وخاتون دخی ايلا سببی ايله باين اولور مثلا درت آی مدت سكا جماع ايليميه يم ديسه (فان كان فی المرض ورثت) اكر ايلاء بينونت مرض حالنده اولورسه خاتون وارث اولور (وان كان الايلاء فی الصحة لا) اكر ايلا صحتنده اولورسه وارثه اولمز (وفی الرجعی ترث فی جميع الوجوه) طلاق رجعيده وارث اولور ذكر اولنان وجوهك جمله سنده زيرا طلاق رجعيده نكاحك بقاسی هنوز موجوددر (ان مات وهی فی العدة) طلاق رجعيده وجوه مذكوره نك جمله سنده وارث اولور اكر زوج خاتوننك عدتنده فوت اولسه (والالا) اكر زوج خاتوننك عدتنده فوت اولمسه وجوه مذكوره نك جمله سنده وارث اولمز

(باب الرجعة)

بو باب طلاق رجعيه بيانده در (هی استدامة النكاح القائم فی العدة) رجعت نكاح قائمی عدت ايچنده دوامی طلب در وفی العدة ارلان فی علی سبيل التنازع متعلق استدامة وقائم لفظلرينه متعلقدر بو محلده نيچه شرائط واردر اولكيسی صريح طلاق وياخود الفاظ كنايه ده اولمق كركدر ايكنجيسی مقابله طلاقده مال اولمقدر اوچنجيسی طلاق ثلاث اولمقدردر دردنجيسی خاتون مدخول بها اولمقدر بشنجيسی عدت قائمه

اولمقدر التنجيسی طلاق شدتدن برنوعله موصوف اولميه رجعيه ده بو شرطلر رعايت اولنمق كركدر (فمن طلق امرأته مادون ثلاث بصريح الطلاق اوبالثلاث الاول من كناياته) پس ايمدی شول كمسنه كه خاتونی اوچ طلاقدن اشغه طلاق صريح ايله تطليق ايلسه انت طالق ومطلقة وطلقتك كبی والفاظ ثلاث ايله كه اعتدی واستبری رحمك وانت واحدة لفظلريدر (ولم يصفه بضرب من الشدة) وزوج طلاق شدتدن برنوعله وصف ايلمسه انت طالق تطليقة شديدة اوعريضة كبی (ولم يكن بمقابلته مال) وطلاق مقابله سنده مال اولمسه طلقتك الف كبی (فله ان يراجع وان ابت مادامت فی العدة) وزوج ايچون مراجعت ايلمك واردر مادامكه عدت ايچنده در اكر خاتون دخی ابا ايدرسه (بقوله راجعتك) اكر خاتون حاضر ايسه راجعتك قوليله مراجعت ايلمك واردر بقوله ده اولان بان يراجع قوانه متعلقدر (اوراجعت امرأتی) اكر خاتون غائبه ايسه راجعت امرأتی قوليله مراجعت ايلمك واردر وياخود امسكتك انت عندی كما كنت وياخود انت امرأتی ديمك كبی (اوبفعل مايوجب حرمة المصاهرة من وطیء ومس ونحوه من احد الجانبين) وياخود حرمت مصاهرة ايجاب ايدن فعل ايله مراجعت ايليه حرمت مصاهره يی ايجاب ايليه فعل وطئدن ومسدن وقبلمدن وفرجنه نظردن فعللردر زوج وزوجه طرفندن هرقنغيسی اولورسه اولسون مراجعت انجق زوج طرفنه مختصه در (وندب الاشهاد عليها واعلامها بها) رجعيت اوزرينه اشهاد مندوب اولدی وخاتونه رجعتی دخی اعلام مندوب اولدی (ولو قال بعد العدة كنت راجعتك فيها فصدقته صحت) اكر زوج خاتوننه عدتدنصكره بن سكا عدت ايچنده مراجعت ايلمش ايدم ديسه وخاتون دخی زوجنی تصديق ايلسه رجعت صحيح اولور زيرا نكاح تصادقله ثابت اولور رجعت خود دخی اولی (والا فلا) واكر خاتون زوجنی تصديق ايلمز ايسه رجعت صحيح اولمز (ولو قال راجعتك فقالت مجيبة له انقضت عدتی فالقول لها ولاتصح الرجعة خلافا لهما) واكر رجل خاتونه انشاء مراد ايدوب راجعتك ديسه خاتون دخی رجله مجيب اولديغی حالده عدتم كچدی ديسه قول يمينيله خاتونكدر ابو حنيفه قتنده رجعت صحيح اولمز امامين خلاف ايدوب انلر قتنده رجعت صحيح اولور (وان قال زوج الامة بعد العدة كنت راجعتك فيها فصدقه سيدها وكذبته فالقول لها) واكر جاريه نك زوجی عدتدنصكره عدت ايچنده بن سكا مراجعت ايلمش ايدم ديسه پس ايمدی جاريه نك سيدی زوجی تصديق ايدوب جاريه يی تكذيب ايلسه پس قول جاريه نكدر (وعندهما للسيد) وامامين قتنده قول سيدكدر زيرا بضع سيدك ملكيدر خالص حقنه اقرار ايلمش اولدی ايمدی قول سيدكدر (وفی عكسه القول للسيد اتفاقا فی الصحيح) عكسنده يعنی قوجه سنی تصديق ايدوب سيدی تكذيب ايلسه اتفاق ائمه اوزره قول سيدكدر رجعت صحيح اولمز اصح اقوال اوزره (وان قال راجعتك فقالت مضت عدتی وانكرا) واكر زوج امه انشا مراد ايدوب راجعتك ديسه وجاريه دخی عدتم كچدی ديسه وزوج وسيد مضی عدتی انكار ايلسه لر فقالت ده اولان فاء تعقيب ايچون اولديغنه اشارتدر اكر برمقدار سكوت ايدوب صكره سويلسه خاتونك قولنه اعتبار اولنميوب رجعت صحيح اولور اجماعا (فالقول لها) پس ايمدی قول جاريه نكدر زيرا جاريه مضی مدتده امينه وانقضاء عدتده عالمه در (واذا طهرت من الحيض الاخير لعشرة انقطعت الرجعة وان لم تغتسل) چون خاتون حيض اخيرده يعنی اوچنجی حيضدن اون كون تماممنده طاهر اولسه رجعت منقطع اولور اكر اغتسال ايلمدی ايسه ده (وان انقطع لاقل لا مالم تغتسل اويمضی عليها وقت صلاة اوتتيمم وتصلی) اكر اون كوندن اقلده دم منقطع اولورسه رجعت منقطع اولمز مادامكه غسل ايلميه وياخود خاتونك اوزرينه وقت صلاة كچه وياخود تيمم ايليه ونماز قيله ايمدی برمقدار وقت مرور ايتدكدنصكره رجعت منقطع اولور (وعند محمد تنقطع بالتيمم وان لم تصل) امام محمد قتنده تيمم ايله رجعت منقطع اولور اكر نماز قلمدن ايسه ده زيرا تيمم صو اولمديغی يرده غسل كبيدر (وفی الكتابية بمجرد الانقطاع اتفاقا) عدت كتابيه ده اتفاق اوزره مجرد انقطاع ايله در (ولو اغتسلت ونسيت اقل من عضو انقطعت) واكر خاتون غسل ايلسه وبر عضودن اقل محل اونتسه (وان نسيت عضوا وكل من المضمضة والاستنشاق كالاقل) واكر خاتون بر عضو اونتسه مضمضه واستنشاقده هر بری اقل عضو كبيدر زيرا اقل عضوده رجعت منقطع اولمش ايدی بونده دخی رجعت منقطع اولور (وفی رواية عن ابی يوسف كتمام العضو) ابو يوسفدن برروايتده تمام عضو كبيدر زيرا تمام عضوده رجعت منقطع اولمزدی (ولو طلق حاملا اومن ولدت منه وانكر وطأها له ان يراجع)

اكرزوج حاملا خاتوننی تطلیق ایلسه ویاخود كندودن ولد كتورن خاتوننی تطلیق ایلسه وخاتونه جماع ایلدم
دیوانكار ایلسه زوج ایچون مراجع اولمق واردر یعنی مراجعت ایلسه صحیح اولور صاحب كافی دیمشدر
بركسنه حامل اولان خاتوننه طلاق ویرسه وجماع ایلدم دیوانكار ایلسه یعنی رجعت واردر واكرخاتون وقت
طلاقده حامل اولسه وولد آلتی آیدن اقلده ظاهر اولسه اوغلانك نسبی ثابت اولور زیرانبی علیه السلام
الولد للفراش) بیورمشلردر (وان طلق من خلا بها وانكر وطأها فلیس له ان یراجع) واكرخلوت صحیحه اولدیغی
خاتوننی تطلیق ایلسه وجماع ایلدیككی انكار ایلسه رجل ایچون رجعت یوقدر بعد الانكار مراجعت
صحیح دكلدر شرع انی تكذیب ایلمز انكاری كندی اوزرینه حجت اولور (فان راجعها) اكرزوج خلوت اولوب
ولم جامعها دیو وطئی انكار ایلدكدنصكره مراجعت ایلسه (ثم ولدت بعد الرجعة لاقل من عامین صحت الرجعة)
اندنصكره بعد الرجعة ایكی سنه دن اقلده خاتون ولد كتورسه رجعت صحیحه اولور (ولو قال لامرأته ان ولدت
فانت طالق فولدت ولدا ثم آخر من بطن اخر فهو رجعة) اكرزوج خاتوننه ان ولدت فانت طالق دیسه
پس ایمدی خاتوندخی برولد كتورسه اندنصكره بطن آخرده یعنی التی ایدنصكره برولددخی كتورسه صكره
كتوردیكی ولد رجعه در زیرا خاتون اولكی اوغلان طوغمغله مطلقه اولوب عدت واجبه اولدی پس ولد ثانی كه
عدت ایچنده اولاندرحادث اولمش اولور بطن آخر قیدی اولمسه بطن واحدده رجعت اولمزدی (وان قال كلما
ولدت فانت طالق فولدت ثلاثة فی بطون فالثانی والثالث رجعة) اكرزوج خاتوننه كلما ولدت فانت طالق دیسه
پس ایمدی خاتون دخی بطون مختلفه دن اوچ اولاد كتورسه ایكنجی واوچنجی اولاد رجعتدر بطون مختلفه
دیدیكی یعنی هر اولادمابینی التنجی ای ویاخود زیاده مدت اولمق كركدر اكرسنه دنصكره اولورسه ده مادامكه
انقضاء عدته خاتون مقره اولمیه بویله اولیجق ولد اول ایله طلاق واقع اولوب خاتون معتده اولور ثانی ایله مراجع
اولمش اولور وبوقاروده بیان اولندیغی اوزره اوچنجی ایله مراجع اولمش اولور (وتم الثلاث بولادة الثالث اوچنجی
ولدك طوغمسیله طلاق ثلاثه تمام اولور وحرمت غلیظه ایله حرام اولوب زوج آخره محتاج (وعلیها العدة بالاقراء)
حین طلاقده ذوات حیضدن اولمغله خاتون اوزرینه اقراء ایله عدت لازمدر (والمطلقة الرجعیة تتشوف وتتزین)
مطلقهٔ رجعیه یوزنی تزیین ایدر وبدنی دخی تزیین ایدر زیرا هنوز مابینلرنده نكاح قائمدر وتشوف وجهده
خاصدر وتزیین عامدر (وندب ان لایدخل علیها حتی یعلمها ان لم یقصد رجعتها) رجله مندوب اولدیكه
طلاق رجعیه ایله مطلقه سك اوزرینه داخل اولمیه حتی كندونك كلدیكن بلدرمینجه اكرخاتون رجعت
مقصودی دكل ایسه زیرا احتمالدركه اعلامسز اوزرینه واردیغی كبی خاتون چپلاق بولنوب مراجع اوله جق
محلنه نظری مصادف اولوب تكرار طلاق ویررسه خاتونك اوزرینه عدت طویله اولمق لازم كلور بو ایسه ضرردر
(ولیس له ان یسافر بها حتی یراجعها) ورجل ایچون طلاق رجعیه ایله مطلقه اولان خاتون ایله سفر ایلمك یوقدر
مراجعت ایلمینجه زیرا حق سبحانه وتعالینك (ولا تخرجوهن من بیوتهن) قول شریفی طلاق رجعیه ایله
معتده اولنلر حقنده وارد اولمشدر (والطلاق الرجعی لایحرم الوطئ) وطلاق رجعی وطئ حرام ایلمز شافعی
ومالك قتنده رجعی ایله مطلقه اولانه وطئ حرامدر زیرا ملك نكاح شرطدر اول شرط ایسه طلاق ایله زائل اولدی
بزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینك (وبعولتهن احق بردهن) قول شریفیدر ایمدی بعول تسمیه سی حقیقت
اولیجق قیام زوجیتی مستلزمدر وقیام زوجیت بولنجق بالاجماع وطئ حلال اولور (وله ان یتزوج مبانته بما
دون الثلاث فی العدة وبعدها) وزوج ایچون اوچ طلاقدن اشغه اولان مطلقه سنی عدت ایچنده وعدتدنصكره
تزوج ایلمك واردر زیرا عدت ایچنده آخره نكاحك منعی صیانت ما ایچوندر بونده ایسه اول محذور یوقدر
(ولا تحل الحرة بعد الثلاث ولا الامة بعد الثنتین الا بعد وطئ زوج آخر بنكاح صحیح ومضی عدته)
طلاق ثلاثه دنصكره حره حلال اولمز وطلاق ثنتیندنصكره جاریه حلال اولمز الازوج آخرك نكاح صحیح ایله
وطئندنصكره جائز اولور وزوج ثانینك عدتی چقدقدنصكره حلال اولور (ولا تحل له بملك یمین) رجل ایچون
مطلقهٔ ثلاثه ملك یمین ایله حلال اولمز مثلا بركسنه جاریه اولان زوجه سنه ایكی طلاق ویرسه بعده افندیسی
بیع ایلدكده كندوسی اشترا ایلسه زوج آخره وارمینجه كندویه حلال اولمز ویاخود حره اولوب اوچ طلاق
ویردكدنصكره مرتده اولوب دار الحربه لاحق اولسه بعده سبی اولنوب كندوسی اشترا ایلسه ینه كندویه

حلال اولمز زوج آخره وارمینجه (ویحلها وطئ المراهق لا السید) مراهقك وطئی خاتونی زوج اوله حلال ایدر
اما افندیسنك وطئی حلال ایلمز زیرا افندیسنه زوج تسمیه اولنمز ومراهق شول اوغلاندركه بلوغه قریب اوله
وآلتی حركت ایدوب جماعه اشتهاسی اوله اما خاتون مفضاه اولسه یعنی آلت كبیره راست كلوب فرج ودبر ایكیسی
بر اولسه زوج ثانی وطئ ایلسه مادامكه حامل اولمیه زوج اوله حلال اولمز (والشرط الایلاج دون الانزال)
زوج اول ایچون حلال اولمنك شرطی ادخالدر انزال دكلدر (فان تزوجها بشرط التحلیل كره) اكر بركسنه
اوچ طلاق ایله مطلقه اولان خاتوننی تحلیل شرطیله تزوج ایلسه مكروهدر زیرا نبی علیه السلام (لعن الله المحلل
والمحلل له) بیورمشلردر صاحب هدایه وامام محمد دیمشدركه حدیث شریفده كراهتدر یوخسه فساد دكلدر
وابن مالك شرح سنارده ینه لعن محلل ایچون اولورا كر فراق قصدی ایچون اولورسه نكاح ایسه دوام ایچوندر
مشروع اولدی فراق ایچون اولورسه لباس مستعار كبی اولمش اولور محلل له ایچون لعن بویله نكاحه سبب
اولدیغی ایچوندر وبونده لعندن مراد بونلرك خساستنی اظهاردر زیرا طبع سلیم بو مقوله فعلدن نفرت ایدر
یوخسه حقیقة لعن دكلدر زیرا نبی علیه السلام لعان وطعان بعث اولنمدی وبزازیه ده المحلل مأجور
وتأویل اللعن اذا شرط الاجر دیو مسطوردر (وتحل للاول) خاتون زوج اول ایچون حلال اولورا كرمكروه
ایسه ده (وعن ابی یوسف ان النكاح فاسد ولا تحل للاول) ابو یوسفدن روایت اولندیكه تحلیل شرطی ایله
نكاح توقیت معناسنه در نكاح موقت ایسه فاسددر زوج اول ایچون حلال اولمز (وعن محمد انه صحیح
ولا تحل للاول) امام محمددن روایت اولندیكه تحلیل شرطی ایله نكاح صحیحدر اما زوج اول ایچون حلال اولمز
زیرا زوج اول شرع شریف مؤخر ایلدیكی شیئده استعجال ایلدی نكاح عقد عمر یدر شرط تحلیل ایسه بونك
خلافیدر بویله ایلدیكی ایچون خلاف مقصودی ایله جزا اولنورنته كم قتل ایله میراثدن محروم قیلنمق كبی (والزوج
الثانی یهدم مادون الثلاث ایضا خلافا لمحمد) زوج ثانی طلاق ثلاثه نك مادوننی هدم ایدرنته كم اوچ طلاق
هدم ایلدیكی كبی مثلا بركسنه برخاتوننی برطلاق ویاخود ایكی طلاق تطلیق ایلسه وعدتی منقضی اولوب براخر
قوجه یه وارسه بعده خاتون مزبوری تزوج ایلسه اوچ طلاق ایله مالك اولور تكرار برطلاق ویرسه مقدما
ایكی طلاق دخی وار ایمدی بونكله اوچ اولوردنیلمز جدید اوچ طلاق ایله مالك اولور امام محمد ایچون خلاف واردر
انك قتنده اوچ طلاق ایله مالك اولمز (فمن طلقت دونها) شول خاتونكه مادون ثلاث تطلیق اولنسه (وعادت الیه
بعد آخر) خاتون مزبور زوج آخردنصكره زوج اوله عودت ایلسه (عادت بثلاث) اوچ طلاق ایله عودت ایدر
(وعنده بما بقی) امام محمد قتنده ثلاثدن باقی قلان ایله عودت ایدر مثلا ازلدن برطلاق ویرمش ایدی صكره
تزوج ایلدكده ایكی طلاق ایله مالك اولورا كرمقدما ایكی طلاق ویرمش ایسه برطلاق ایله مالك اولور بو محلده
تكرار طلاق ویرسه مقدما ایكی طلاق ویرمش ایدی بردخی شمدی ویردیكی حساب اولنوب اوچ طلاق
واقع اولوب زوج آخره محتاج اولور سائر حسابی دخی بو قیاس اوزره در (ولو قالت مطلقة الثلاث انقضت عدتی
منك وتحللت وانقضت عدتی والمدة تحتمل ذلك فله تصدیقها ان غلب علی ظنه صدقها) واكرمطلقهٔ ثلاث
زوج اوله سندن عدتم منقضی اولدی دیسه وزوج آخردن تحلل ایلدم وعدتم دخی منقضی اولدی دیسه
حالبوكه مدت دخی تقریر ایلدیكی زمانی محتمل اولسه زوج ایچون خاتوننی تصدیق ایلمك واردر اكرخاتونك صدقی
زوجك ظنی اوزرینه غلبه ایدرسه وتحللت لفظنك لغت معناسی چقمقدر یعنی زوج ثانینك عورتلكندن
خروج ایلدم دیمكدر كذا فی المغرب

(باب الایلاء)

بو باب ایلاء بیاننده در وایلاء لغتده یمیندن عبارتدر (هو الحلف علی ترك وطئ الزوجة مدة) وایلاء زوجه نك
وطئنك تركی اوزرینه مدت ایلاده یمیندر (وهی اربعة اشهر للحرة وشهران للامة) وبو مدت ایلا حره ایچون
درت آیدر وجاریه ایچون ایكی آیدر (فلا ایلاء لو حلف علی اقل منها) پس ایمدی اكرحره ایچون درت آیدن
وجاریه ایچون ایكی آیدن اقلده یمین ایلسه ایلاء یوقدر (وحكمه وقوع طلقة بائنة ان بر) ایلانك حكمی وقوع
طلقهٔ بائنه در اكر یمیننده بار اولورسه یعنی یمیننی حفظ ایدوب مدت ایلاء كه درت آیدر خاتوننه قریب اولمزایسه
(ولزوم الكفارة او الجزاء ان حنث) ودخی لزوم كفارتدر ویاخود جزادر اكرحانث اولورسه (فلو قال لزوجته والله

لا اقربك او والله لا اقربك اربعة اشهر كان موليا) واكر زوج زوجه سنه والله لا اقربك دیسه بلا تعيين مدة وياخود
والله لا اقربك اربعة اشهر دیسه ایلاء ایلمش اولور (وكذا لو قال ان قربتك فعلي حج او صوم او صدقة او فانت طالق
او عبده حر) وينه مولی اولور اکر زوج زوجه سنه اکر بن سکا قريب اولورسم حج ايلمك وياخود صائم اولمق وياصدقه
ویرمك اوزریمه اولسون دیسه وياخود سن طالقسن وياخود قولوم ازاد اولسون دیسه (فان قربها في المدة
حنث وسقط الايلاء) اكر ايلا مدتنده يعني درت آيده خاتونه قريب اولورسه حانث اولور يعني نفسنه لازم
ايلديكي شئ اوزرینه لازم اولور وايلاء ساقط اولور (والا بانت بمضيها) واكر خاتونه قريب اولمزسه مدتك
كچمسيله خاتون باين اولور (وسقط اليمين ان حلف على اربعة اشهر) ويمين ساقط اولور اكر درت آي اوزرینه
حلف ايلدي ايسه زيرا موقتدر مدتك انتهاسيله يمين دخي منتهي اولور (وبقيت ان اطلق) يميني باقي قالور
اكر اطلاق ايدرسه مثلا والله لا اقربك لفظني اطلاق اوزره ذكر ايدرسه (فلو نكحها ثانيا عاد الايلاء) پس اكر زوج
ثانيا خاتوني نكاح ايلسه ايلاء عودت ايدر (فان مضت مدة اخرى بلا وطئ بانت باخرى) اكر مدت اخرى يعني
درت آي دخي بلا وطئ كچسه خاتون بر دخي باين اولور (فان نكحها ثالثا فكذلك) پس اكر خاتوني اوچنجي دفعه ده
نكاح ايدوب بلا وطئ مدت كچسه ينه باين اولور بويله اولدقدنصكره طلقه ثلاثه ايله حرمت غليظه ثابت اولوب
زوج آخره محتاج اولور (فان تزوجها بعد زوج آخر فلا ايلاء فاليمين باقية) پس اكر رجل خاتوني زوج
آخردنصكره تزوج ايلسه ايلاء يوقدر يعني ايلاء تكرار عودت ايلمز اما يمين باقيه در (فان وطئ لزم الكفارة او الجزاء
ولا تبين بمضي المدة وان لم يطأ) واكر خاتوني وطئ ايدرسه كفارت وياخود جزا لازم اولور ومضي مدت ايله بينونت
واقع اولمز واكر وطئ ايلمزايسه ده يعني زوج آخردنصكره تزوج ايدوب درت آي جماع ايلمسه اولكيلر كبي ايلاء
واقع اولمز (وكذا لو اجنبية او من مبانته) بركمسنه اجنبيه خاتونه ايلاء ايلسه وياخود مبانه سي اولان خاتونه
ايلاء ايلسه مولي اولمز زيرا بو ايكيسي نسانك حكمنده اولمغله محل ايلاء دكلدر (اما الرجعية فكانه لزوجيته)
اما طلاق رجعيه ايله مطلقه اولان خاتون تحت نكاحده اولان زوجه سي كبيدر ايلاء صحيح اولور زيرا رجعيه ده
زوجيت هنوز ما بينلرنده باقيدر (ولا ايلاء فيما دون اربعة اشهر) درت آيدن اشغده يعني اقلده ايلاء يوقدر
(فلو قال والله لا اقربك شهرين وشهرين بعدهما كان ايلاء) پس ايدي زوج خاتونه والله لا اقربك شهرين وشهرين
بعدهما دیسه زوجك بو مقوله تكلمي ايلاء اولور وبعدهما قولي اتفاقيدر احترازي دكلدر زيرا حكم مختلف
دكلدر اكر ذكر اولنمسه معنايه خلل كلمزدي زيرا حرف جمع ايله جمع لفظي ايله جمع كبيدر (ولو مكث يوما ثم قال
لا اقربك شهرين بعد الشهرين الاولين فليس ايلاء) واكر والله لا اقربك شهرين بعد الشهرين الاولين دیسه بو كلام
ايلاء دكلدر زيرا ثاني ابتداء ايجابدر بو مقوله ده داخل وقاعده بودركه چون اسم الله معطوفده اعاده اولنمسه وحرف
نفي دخي اعاده اولنمسه وايكي كلامك ما بينده برساعت دخي مكث اولمسه معطوف معطوف عليهك حكمنده
اولورته كم اولكي مسئله ده اولمش ايدي اما ذكر اولنان امورك بريسي اولسه ابتداء ايجاب اولور بوخسه
ايلاء اولمز (وكذا لو قال والله لا اقربك سنة الا يوما) وينه مولي اولمز اكر لا اقربك الا يوما دیسه زيرا يوم مستثني
منكردر وايلاء ايدن كمسنه اختيار ايلديكي كوني يوم مستثني ايلمك جائزدر بويله اولدقده مولي اولمز (فان قربها
وقد بقي من السنة اربعة اشهر صار ايلاء) پس اكر سنه ايچنده زوج خاتونه قريب اولورسه حالبوكه سنه دن
درت آي وياخود دخي زياده باقي قالسه ايلاء اولور يوم مستثني ساقط وعدت ايلاء باقي اولديغيچون (ولو قال
لا ادخل البصرة وامراته فيها لا يكون موليا) اكر زوج بصره يه داخل اولميايم دیسه حالبوكه خاتوني بصره ده اولسه
اول كمسنه مولي اولمز زيرا شهردن اخراج ايدوب قربان ايلمك ممكندر (وان عجز المولي عن وطئها بمرضه او مرضها
او رتقها او صغرها او جبه او لان بينه وبينها مسافة اربعة اشهر ففيئه ان يقول فئت اليها ان استمر العذر من وقت
الحلف الى آخر المدة فلو زال في المدة تعين الفيء بالوطئ) واكر مولي خاتوني وطئدن عاجز اولسه كندونك
مرضي سببيله وياخود خاتونك مرضي سببيله وياخود خاتونك رتقي وياخود كوچكلكي سببيله وياخود زوجك
ذكري مقطوع اولمق سببيله وياخود زوج ايله زوجه ما بينده درت ايلق مسافه سببيله مثلا بو ذكر اولنان
شيئلرك بري سببيله عاجز اولسه پس ايدي فيء يعني رجوعي بن خاتونه رجوع ايلدم ديمسيدر اكر عذر وقت
حلفدن آخر مدته دكين مستمر اولورسه فئت اليها ديمسي رجوعدر اكر مدت ايچنده عذر زائل اولورسه رجوع

وطئ ايله در اويله اولسه چونكه قبل حصول المقصود اصله قادر اولديغي فرع باطل اولور تيمم صوبي كوردكده
تيممي باطل اولديغي كبي (وان قال لها انت علي حرام كان موليا نوى التحريم او لم ينو شيئا) اكر زوج خاتونه
سن بنم اوزريمه حرامسن دیسه اول كمسنه مولي اولور اكر تحريمه نيت ايدرسه وياخود برشيئه نيت ايلمزايسه
ينه مولي اولور حلالي تحريمده اصل يميندر بزم قتمزده زيرا حق سبحانه وتعالى بيننك (يا ايها النبي لم تحرم ما احل
الله لك) الى قوله (قد فرض الله لكم تحلة ايمانكم) قول شريفي بوكا دليلدر وبرشيئه نيت ايلمديكنده مولي اولمسنه
سبب زيرا يمين ايله ثابت اولان حرمت حراملرك ادناسيدر زيرا ايلاده قبل الكفاره وطئ خلال در ظهارده
دكل زيرا حرمت ايلاء في الحال ثابت اولمز مادامكه درت آي كچميه اما ظهارده في الحال حرمت ثابت اولور
(وان نوى ظهارا فظهار) واكر اول كمسنه انت علي حرام ديدكده ظهاره نيت ايدرسه ظهار اولور ابو حنيفه
وابو يوسف قتنده امام محمد قتنده ظهار اولمز شمس الائمة السرخسي نوادرنده نقل ايلمشدر ظهار حلالي حرامه
تشبيه ظهارده ركندر كانت علي حرام قولنده تشبيه يوقدر اول تقديرجه ظهار اولمامش اولور ابو حنيفه
وابو يوسف ايچون دليل اول كمسنه حرامي اطلاق ايلدي اطلاق ايسه انواع حرمته محتملدر وظهار ايسه اول
حرمتدن برنوعدر رايدي محتمل اولان نيت صحيح اولور وتصديق اولنور (وان نوى الكذب فكذب) واكر كذبه
نيت ايدرسه كذبدر زيرا اول كمسنه حقيقت كلامنه نيت ايلدي زيرا خاتون كندويه حلال ايدي انت حرام
ديمك ايله كويا كه اخبار ايلمش اولدي يوخسه واقعه مطابق دكلدر چونكه واقعه مطابق اولميوب نيتي كذب
ولمغله اخبار ايلديكي شئ دخي كذبدر (وان نوى الطلاق فبائن وان نوى الثلاث فثلاث) اكر طلاقه نيت ايدرسه
واحده باينه اولور واكر ثلاث نيت ايدرسه ثلاثه در (والفتوى على وقوع الطلاق به بلا نية) وفتوى انت علي
حرام نيتسز طلاقك وقوعي اوزرينه در (وكذا بقوله كل حل علي حرام او هرچه بدست راست كيرم برمن حرام
للعرف) رجلك كل حل علي حرام قوليله دخي بلا نيته طلاقك وقوعيدر وياخود فارسي جه هرنسنه كه صاغ
الده دوتارم بنم اوزريمه حرامدر دیسه عرفه بناء اولدخي وقوع طلاقدر صاحب هدايه ومشايخدن بعضيسي
تحريم لفظني طلاقه صرف ايلمشلردر بلا نيته عرف حكميله روايت اولنديكه بو مسئله ابو جعفر هندواني
عصرنده واقعه اولور كندويه مشكل اولوب وكندو نفسنده ديرديكه لا يقدر كه بونكله طلاق واقع اولميه
وبو سوزي سويلردي وبنجه ايام مغموم ومتفكر اولوردي بركون كندونك صغيره قزجغزي باباجغم سني مغموم
كوردم سببي ندر ديو سؤال ايلدكده احوالي تفصيل اوزره قزجغزه نقل ايلدكده باباجغم بونكله طلاق واقع
اولور عرف ناسه كوره زيرا رجال بونكله يمين ايدرلر اما نساء طائفه سي دكل اكر طلاق اولمسه نساء دخي خلف
ايدرلردي امام همامدن پزدوي مبسوطنده بلا نيته صحيح دكلدر ديمشلر

باب الخلع

بو باب خلع بابيدر خلع فتح خا ايله مصدردر خلع ثوبه ونقله ديرسن چون كندو نفسندن نزع وازاله ايلسه اما چون
ضم خا ايله استعمال اولنسه لباس زوجيتي ازاله مراد اولنور هو خلع شرعده ملك نكاحي ازاله مقابله سنده
لفظ خلع ايله اخذ مالدن عبارتدر شرطي طلاقك شرطي كبيدر حكمي ايسه وقوع طلاق باينه در زيرا
نبي عليه السلام (الخلع تطليقة بائنة) بيورمشلردر رجل طرفندن يميندر خاتون طرفندن معاوضه در
(هو الفصل عن النكاح) خلع نكاحده فصلدر يعني انفصالدر بو تعريف دكلدر تفسيردر اكر تعريف اولسه
طلاق باين دخي خلعده داخل اولوردي (وقيل ان تفتدي المرأة نفسها بمال ليخلعها به) ديلديكه خاتون كندو
نفسني مال ايله فدا ايلمكدركه زوج اول مال سببيله كندويه خلع ايليه بو تعريف صاحب مختاردر الده دره
قتي كوزل تعريف ايلمشدر (ولا بأس به عند الحاجة) حاجت قتنده خلع لا بأسدر زيرا حق سبحانه وتعالى
(فلا جناح عليهما فيما افتدت به) قول شريفي لا بأس اولديغنه دليلدر حق سبحانه وتعالى اسيرلر حقنده اولان
فدا كبي فدا بيوردي زيرا نساء طائفه سي دخي عند الازواج عون كبيدر نبي عليه السلام (اتقوا الله في النساء
فانهن عوان عندكم) عاني اسيردر عوان جمعي كلور (وكره له اخذ شئ ان نشز) زوج ايچون برشئ اخذي مكروه
اولدي اكر نشوز كندي طرفندن اولورسه زيرا حق سبحانه وتعالى بيننك (فلا تأخذوا منه شيأ) قول شريفي دلالتيله
برشئ آلمق مكروهدر (واخذ اكثر مما اعطاها ان نشزت) اكر نشوز خاتون طرفندن اولورسه ويرديكي شيدن

اكثرالمق دخی مكروهدر (والواقع به بالخلع وبالطلاق على مال بائن ويلزم المال المسمى) خلع ايله واقع اولان مال
اوزرينه اولان طلاق صريحله خاتون باينه دروايكيسنده دخی مال مسمى لازم اولور (وماصلح مهرا يصلح بدلا
للخلع) شول شيئكه مهر اولمغه صالح اوله خلع ايچون بدل اولمغه صالح اولور (وان بطل العوض فيه يقع بائنا) اكر
خلعده عوض باطل اولورسه طلاق باين واقع اولور مثلا خمر وخنزير اوزرينه خلع اولنسه بوعوض باطلدر لفظ
خلع ايسه كنايه در باين واقع اولور (وفى الطلاق يقع رجعيا بلا شئ) خمر وخنزير اوزرينه اولان طلاقده طلاق
رجعيه واقع اولور (كما اذا خالعها اوطلقها وهو مسلم على خمر اوخنزير اوميتة) نته كيم خاتون خمر وياخود خنزير
وياخود ميته اوزرينه خلع وياخود تطليق ايلسه حال بوكه زوج مسلم اولسه عوضدن برشئ لازم اولمز وطلاق
باين واقع اولور (اوقالت خالعنى على ما فى يدى ولا شئ فى يدها) وياخود خاتون ديسه كه بنی خلع ايله المده اولان
شئ اوزرينه حال بوكه النده برشئ اولمسه بنه طلاق واقع اولور مالدن برشئ لازم اولمز (وان قالت على ما فى يدى
من دراهم ولا شئ فى يدها لزمها ثلاثة دراهم) واكر خاتون زوجنه بنی خلع ايله المده اولان دراهم اوزرينه ديسه
حال بوكه النده برشئ اولمسه خاتون زوجنه اوچ درهم ويرمك لازم اولور زيرا خاتون صيغهٔ جمع ايله دراهم تسميه
ايلدی اقل جمع ايسه اوچدر اول تقديرجه اوچ درهم ويرمك لازم كاوركرك النده برشئ اراسون كرك اولمسون زيرا
كلمهٔ من بو محلده صله ايچوندر تبعيض ايچون دكلدر زيرا كلام كلمهٔ من سز محتمل اولور كذا فى الهداية (وان قالت
من مال لزمها رد مهرها) اكر خاتون بنی خلع ايله المده اولان شئ اوزرينه ديسه خاتون مهرينی رد ايلمك
لازمدر خاتون مال تسميه ايلدی اوله اولسه مسمى يی وياخود قيمتنی ايجاب ايلمك وجهی يوقدر زيرا
ايكيسی دخی مجهولدر ومهر مثل دخی ديمك وجهی يوقدر پس ايمدی بو تقديرجه زوج اوزرينه لازم اولان
مهرك ردی لازم كاور (وان خلعها على عبدها الآبق على انها بريئة من ضمانه لا تبرأ ولزمها تسليمه ان امكن
والا قيمته) واكر زوج خاتونی عبد آبقی اوزرينه خلع ايلسه شونك اوزرينه كه خاتون عبد آبقك ضماننده برئ اوله
بو يلجه خلع اولنسه خاتون اول قولك ضماننـدن برئ اولمز وخاتونه عبدك تسليمی لازم اولور اكر ممكن اولورسه
واكر ممكن اولمز ايسه عبدك قيمتی لازم زيرا خلع برعقد معاوضه در سلامت عوض اقتضا ايدر بو يله اولنجق اشتراط
برائت فاسـددر زيرا عقدی اقتضا ايلمز اول تقديرجه شرط فاسد اولور اما خلع فاسد اولمز خلع شرط فاسد ايله
باطل اولميانلردندر (ولو قالت طلقنى ثلاثا بالف اوعلى الف فطلق واحدة فله ثلث الالف وبانت) واكر خاتون
زوجنه بنی بيك اقچه يه اوچ طلاق تطليق ايله ديسه زوجی دخی برطلاق تطليق ايلسه زوج ايچون بيك اقچه نك
ثلثی واردر وخاتون باين اولور زيرا باعواضه مصاحب اولدی بو يله اولنجق اعواضك معوض اوزرينه انقسامی
مقتضی در اول تقديرجه الندن ثلث لازم كاور (وفى على الف يقع رجعيا بلا شئ) واكر خاتون لفظ على ايله
طلقنى على الف ديسه زوج دخی برطلاق تطليق ايلسه بلا شئ طلاق رجعيه واقع اولور زيرا كلمهٔ على شرط ايچوندر
ابو حنيفه قتنده ايمدی شرط تعليق ايله طلاق صحيح اولور وشرطك اجزاسی مشروطك اجزاسنه منقسم دكلدر ومعلق
بالشرط اولان بولنمز الا شرط قتنده بولنور (وعندهما كالبائن) امامين قتنده باين كبيدر زيرا كلمهٔ على انلر
قتنده معاوضاتده با كبيدر احمل هذا الطعام بدرهم اوا على هذا الطعام على درهم ديمك كبيدر فرق يوقدر
اول تقديرجه باين طلاق واقع اولور (ولو قال لها طلقى نفسك ثلاثا بالف اوعلى الف فطلقت واحدة لا يقع شئ)
واكر زوج خاتوننه بيك اقچه يه نفسنی تطليق ايله ديسه وياخود بيك اقچه اوزرينه نفسنی تطليق ايله خاتون دخی
كندی نفسنی برطلاق تطليق ايلسه برشئ واقع اولمز (ولو قال انت طالق بالف اوعلى الف فقبلت بانت ولزمها
المال) واكر زوج خاتوننه سن بيك اقچه يه وياخود بيك اقچه اوزرينه طالقسن ديسه خاتون دخی قبول ايلسه باين
اولور خاتونه مال ويرمك لازم اولور (وان قال انت طالق وعليك الف اوقال لعبده انت حر وعليك الف طلقت
وعتق مجانا وان لم يقبلا) واكر زوج خاتوننه سن طالقسن وسنك اوزركده بيك اقچه واردر ديسه وياخود عبدنه
سن حرسن وسنك اوزركده بيك اقچه واردر ديسه زوجه مطلقه وعبد معتق اولور مجانا بونلر ايكيسيده بيك اقچه يی
قبول ايلمزلر ايسه ده زيرا جملهٔ ثانيه مستقل برجمله در اوله ارتباطی يوقدر (وعندهما الا مالم يقبلا واذا قبلا لزم
المال) امامين قتنده خاتون مطلقه اولمز وعبد دخی معتق اولمز مادامكه ايكيسی دخی مالی قبول ايلميه وقچن قبول
ايلسه لر مال لازم اولور زيرا بو كلام معاوضاتده استعمال اولنور بو تقديرجه باالف منزله سنده اولمش اولور

(والخلع معاوضة فى حقها فيصح رجوعها قبل قبوله بعد ما اوجبت) خلع خاتون حقنده معاوضه در پس
ايمدی ايجابی يعنی خالعنی ديدكدنصكره زوجك قبولندن اول رجوعی صحيح اولور (وشرط الخيار لها) معاوضه
معاوضاتده اولديغی كبی خاتون ايچون شرط خيار دخی صحيح اولور (ويبطل الخلع بالقيام عن المجلس قبل قبوله)
زوجك قبولندن اول خاتونك مجلسدن قياميله خلع باطل اولور (ويمين فى حقه فلا يرجع بعد ما اوجب) زوج
حقنده خلع يميندر ايجاب ايلدكدنصكره رجوع ايده مز (ولا يصح شرط الخيار له ولا يبطل بالقيام عن المجلس
قبل قبولها) زوج ايچون شرط خيار صحيح دكلدر مثلا انت طالق على انى بالخيار ديمك كبی قول وخلع باطل
اولمز خاتون قبول ايلمزدن مقدم زوجك مجلسدن قياميله زيرا زوج ايچون خيار صحيح دكلدر (وجانب العبد
فى العتق على مال كجانبها) مال اوزرينه عتقده عبدك جانبی خاتونك جانبی كبيدر عبد طرفندن معاوضه در
مولی جانبندن يميندر (ولو قال لها طلقتك امس بالف فلم تقبلى فقالت بل قبلت فالقول له) واكر زوج خاتونه دونكی
كون بيك اقچه يه سنی تطليق ايلمش ايدم وسن قبول ايلمدك ايدی ديسه پس ايمدی بلكه قبول ايلمشيدم ديسه قول
زوجكدر (ولو قال البائع كذلك فالقول للمشترى) واكر بايع يوقاروده ذكر اولنديغی كبی ديسه ومشتری دخی قبول
ايلمش ايدم ديسه قول مشترينكدر (والمبارأة كالخلع) همزه نك فتحی ايله مفاعله بابندندر وهمزه نك تركی ايلمك
خطادر كذا فى المغرب مبارأت خلع كبيدر ذكر اولنان احوالك جمله سنده ومبارأتك معناسی احد زوجينك
آخردن دعوا ايلدكی ابرا ايلمكدر (ويسقط كل منهما) مبارأت وخلعدن هربری اسقاط ايدر (كل حق لكل
واحد من الزوجين على الآخر مما يتعلق بالنكاح) وزوجيندن هربری ايچون آخر اوزرينه نكاحه متعلق اولان
شيدن واقع اولان كل حقی اسقاط ايدر نكاحه متعلق مهر ونفقهٔ ماضيه در اما نفقه يی عدتی اسقاط ايلمز
مادامكه ذكر اولنميه (فلا تطالب هى بمهر ولا نفقة ماضية مفروضة) وخاتون مهری ونفقهٔ ماضيهٔ مفروضه يی
طلب ايده مز كرك قبل الدخول وكرك بعد الدخول اولسون طلب ايده مز (ولا هو بنفقة عجلها ولم تمض مدتها)
وزوج دخی مقدمجه ويرديكی نفقه يی طلب ايده مز حال بوكه اول نفقه نك مدتی دخی كچمسه (ولا بمهر سلمه وخلع
قبل الدخول) ودخی شول مهری طلب ايده مز كه تسليم ايدوب قبل الدخول ايلمش اوله (وعند محمد لا يسقط
الا ما سمياه فيهما) امام محمد قتنده اسقاط ايلمز الا زوج وزوجه مبارأه وخلعله تسميه ايلدكاری شيئی اسقاط ايدر
(وابى يوسف مع الامام فى المبارأة ومع محمد فى الخلع) ابو يوسف ابو حنيفه ايله بيله در مبارأه ده وامام محمد ايله
بيله در خلعده زيرا ابو حنيفه قتنده مبارأه ده نكاحه متعلق اولان شئ ساقط اولور تسميه دخی اولمز ايسه
امام محمد خود ايكيسنده بيله تسميه اولنميجه برشئ ساقط اولمز ديمشدر (ولو خلع صغيرته من زوجها بمالها
لا يلزم المال) واكر بابا صغيره سنی زوجندن صغيره نك ماليله خلع ايلسه مال لازم اولمز (ولا يسقط مهرها وطلقت
فى الاصح) صغيره نك مهری ساقط اولمز ومطلقه اولور اصح روايتده زيرا زوج قبول ابه طلاقی تعليق ايلمشدر
اول ايسه حاصل اولدی زيرا بابانك لسانی صغيره نك لسانيدر (وفى الكبيرة يتوقف على قبولها) كبيره ده خلع
كندونك قبولنه توقف ايدر زيرا بابانك كبيره اوزرينه ولايتی يوقدر فضولی كبی اولمش اولدی (ولو على انه ضامن لزم
المال وطلقت) واكر بابا صغيره سنی خلع ايلسه شونك اوزرينه بدل خلعه ضامن اوله مال لازم اولور وصغيره
مطلقه اولور زيرا باباسی ابتدا التزام ايلمشدر زيرا صغيره ده كفاله دكل اكر صغيره اوزرينه لازم دكل ايسه ده بابايه
لازم كاور زيرا اشتراط بدل صلح اجنبی اوزرينه دخی صحيحدر بابا اوزرينه نخود اولی بالطريق در كبيره دخی مطلقه
اولور اكر خلعی قبول ايدرسه (ولو شرط المال عليها طلقت بلا شئ ان قبلت) اكر بابا صغيره اوزرينه مال شرط
ايلسه بلا شئ مطلقه اولور اكر اهل قبولدن اولوب قبول ايدرسه يعنی صبی يی اهل عقل اولورسه (والا فلا تطلق)
واكر قبول ايلمز ايسه مطلقه اولمز (وخلع المريضة مرض الموت معتبر من الثلث) مريضه نك مرض موتنده
ثلثدن معتبردر وبو خلع تبرعدر زيرا بضع حال خروجده متقدم دكلدر

باب الظهار

بو باب ظهار بابيدر ظهار لغتده مقابلهٔ الظهر بالظهردر نلور زيرا چن ايكی شخصك ما بيننده عداوت اولسه
بو زبوزه طور ميوب برى برينه ارقه لرين ويررلر اما شرعا (هو تشبيه زوجته اوعضو منها يعبر به عن جملتها) ظهار
شول شيدر كه رجل زوجه سنی تشبيه ايلمكدر وياخود زوجه دن برعضوی تشبيه در اول عضو كه انكله

خاتوننك جمله بدندن تعبیر اولنه رقبه وعنق زوجه وفرج کبی (او جزء شائع منها بعضو یحرم علیه النظر الیه
من محارمه ولو رضاعا) ویاخود زوجه دن جزء شائعی تشبیه درکه تأبیدا محارمندن اول عضوه نظر زوج اوزرینه
حرام اوله اکر متشبه بها اولان محرم رضاعا دخی اولورسه جزء شایع زوجه نك نصف وثلث وربعی کبی اولان
اجزاسیدر (فلو قال لها انت علی کظهر امی) پس اکر زوج خاتوننه سن بنم اوزریمه انامك ظهری کبیسن
(او رأسك) یاخود سنك باشك انامن باشی کبیدر دیسه بو لفظ جمله بدندن تعبیر اولنان عضوه تشبیهدر (ونحوه)
وبوکا بکزر اعضایه تشبیه که ذکری مرور ایلمشدر (او نصفك) ویاخود سنك نصفك بنم انامك نصفی کبیدر
بو لفظ جزء شایعه اولنان تشبیهك نظیریدر (وشبهه) ویاخود نصفه شبیه اولان عضوه تشبیهدرکه ربع وثلث
بدن کبی (او کبطنها او فخذها او کظهر اختی او عمتی ونحوها) ویاخود زوجه سنه سنك بطنك والدهمك بطننه
ویاخود اویلوغك والدهمك اویلوغنه بکزر دیسه وبونلره بکزر یعنی کندویه نکاح حرام اولنلره تشبیه کبی (حرم
علیه وطؤها ودواعیه حتی یکفر) خاتوننك وطئ ودواعیسیکه مس وتقبیلدر زوجك اوزرینه حرام اولور
کفارة ایدنجیه دکین کفارة عتق رقبه در ویاخود ایکی آی متتابعین صومدر ویاخود التمش مسکینی اطعامدر
(فلو وطئ قبل التکفیر فلیس علیه غیر الاستغفار والکفارة الاولی) واکر کفارتدن اول وطئ ایلسه اول کمسنه نك
اوزرینه استغفاردن وظهاری موجب اولان کفارة اولادن غیری برشئ یوقدر سعید بن جبیر دیمشدر که ایکی
کفارة لازمدر وامام نخعی دیمشدر که اوچ کفارة لازمدر وزوج زوجه اوزرینه حج دخی لازمدر (ولا یعود
حتی یکفر) زوج ثانیا وطئی عود ایلمز حتی کفارة ایلمینجه اکر ظهار مطلق اولورسه (والعود الموجب للکفارة
عزمه علی وطئها) کفارتی موجب اولان عود وطئ اوزرینه عزیمتیدر شافعی دیرکه موجب کفارة اولان
عوددن مراد عقیب الظهار طلاقدن سکوتدر (وینبغی لها ان تمنع نفسها منه) زوجه یه لایق اولان بودر که
نفسنی زوجك وطئندن منع ایلیه زیرا حرامدر (وتطالبه بالکفارة) زوجندن کفارتی طلب ایلیه (ویجبره الحاکم
علیها) کفارة اوزرینه زوجی اجبار ایلر خاتون متضرر اولمسون ایچون (واللفظ المذکور لا یحتمل غیر الظهار)
لفظ مذکور یعنی انت علی کظهر امی لفظی اظهاردن غیریه محتمل دکلدر (ولو قال انت علی مثل امی او کامی فان
نوی الکرامة صدق او الظهار فظاهر او الطلاق فطلاق بائن وان لم ینو شیئا فلیس بشئ) واکر زوج خاتوننه انت علی
کمثل امی ویاخود کامی دیسه پس اکر کرامته نیت ایدرسه زوج تصدیق اولنور اکر ظهاره نیت ایدرسه ظهاردر
اکر طلاقه نیت ایدرسه طلاق بایندر واکر برشیئه نیت ایلمزایسه برشئ دکلدر (ولو قال انت علی حرام کامی ونوی
ظهارا او طلاقا فکما نوی) واکر زوج انت علی حرام کامی دیسه وظهاره نیت ایلسه ویاخود طلاقه نیت ایلسه
نیت ایلدیکی کبی اولور زیرا تشبیه اعتباری ایله ظهاره محتملدر وحرام اعتباری ایله طلاقه محتملدر پس ایمدی
نیت محتمل اولان ایکیسندن برینی تعیین ایلمش اولور بویله اولیجق طلاق اولورسه باین اولور زیرا حرام کنایاتندندر
حرامی تصریح ایله کرامت احتمالی منتفی اولور واکر نیت اولمسه ادنی اولان ثابت اولورکه ظهاردر وابو یوسف
قتنده ایلاء اولور (ولو قال حرام کظهر امی ونوی طلاقا او ایلاء فهو ظهار) واکر زوج انت علی حرام کظهر امی
دیسه وطلاقه ویاخود ایلائه نیت ایلسه پس بو قول ظهاردر زیرا ذکر ظهر جانب ظهاری مرجحدر ابو حنیفه
قتنده (وعندهما ما نوی) وامامین قتنده نیت ایلدیکی شیدر (ولا ظهار الا من الزوجیة فلا ظهار من امته) ظهار
اولمز الا زوجیتدن اولور جاریه دن ظهار اولمز زیرا حق سبحانه وتعالی (والذین یظاهرون من نسائهم) بیورمشلردر
وطئ امه مملوکیته تابعدر ظهار ایسه طلاقدن منقولدر بو ایسه امه ده متصور دکلدر (ولا ممن نکحها بلا امرها
فظاهر منها فاجازت النکاح) دخی ظهار یوقدر شول خاتونده که امری اولمدین نکاح ایلدی یعنی فضولی نکاح
ایلدی واول فضولی خاتونه ظهار ایلدی وبعد الظهار خاتون دخی نکاحه اذن ویردی زیرا حین ظهارده خاتون
کندی ملکنده دکل ایدی اول اجلدن اجنبی حکمنده اولمش اولور (ولو قال لنسائه انتن علی کظهر امی کان
مظاهرا منهن وعلیه لکل واحدة کفارة) واکر زوج خاتونلرینه سز بنم اوزریمه انامك ظهری کبیسز دیسه جمله
سندن مظاهر اولمش اولور وزوجك اوزرینه هر برخاتون ایچون برکفارة واردر زیرا ظهار طلاقدن منقولدر
طلاق جمله سنه اضافت اولنسه جمله سنده واقع اولور ظهار دخی کذلکدر (وان ظاهر من واحدة مرارا فی مجلس
او مجالس فعلیه لکل ظهار کفارة) واکر زوج برخاتونه مرارا برمجلسده ویاخود برقاچ مجلسده ظهار ایلسه

زوج اوزرینه هر ظهار ایچون کفارت لازم اولور (وهی عتق رقبة) کفارة ظهار عتق رقبه در (ویجوز فیها
المسلم والکافر والذکر والانثی والصغیر والکبیر والاعور والاصم الذی اذا صیح یسمع) رقبه مسلم وکافر وذکر وانثی
وصغیر وکبیر واعور یعنی بر کوزلی دخی شول صاغرکه چقرن صیحه اولنسه استماع ایلیه بو مقوله لر کفارتده جائز
اولور (ومقطوع احدی الیدین واحدی الرجلین من خلاف ومکاتب لم یؤد شیأ) وایکی الینك بری وایکی ایاغنك
بری خلافندن مقطوع اولان دخی جائز اولور وبر مکاتبکه برشئ ادا ایلمش اوله اول دخی جائز اولور (ولا یجوز
الاعمی والاصم الذی لا یسمع اصلا) اعمی ودخی شول صاغرکه اصلا استماع ایلیه کفارة ایچون بو مقوله عبد
جائز اولمز (والاخرس ومقطوع الیدین او ابهامیهما او الرجلین او ید ورجل من جانب واحد) ودلسز وایکی اللری
مقطوع ویاخود ایکی باش پرمقلری ویاخود ایکی ایاغی ویاخود برال وبر ایاغی برجانبندن مقطوع اولان عبدك
اعتاقی کفارة ایچون جائز دکلدر (ومجنون مطبق ومدبر وام ولد ومکاتب ادی بعضا ومعتق بعضه) مجنون
مطبق یعنی آیلمز مجنون ومدبر وام ولد وشول مکاتبکه بعضیسنی ادا ایلمشدر واجزای شایعه سندن بعضیسی
معتق اولان عبد کفارة ایچون جائز دکلدر (ولو اشتری قریبه بنیتها صح) اکر برکمسنه کفارة نیتیله قریبنی
اشترا ایلسه صحیحدر (وکذا لو حرر نصف عبده عنها ثم باقیه قبل وطئ من ظاهر منها) اکر برکمسنه عبدنك
نصفنی کفارتده اعتاق ایلسه اندنصکره باقیسی دخی ظهار ایلدیکی خاتونه وطئندن اول اعتاق ایلسه صحیح
اولور (ولو حرر نصف عبد مشترك وضمن باقیه لا یجوز خلافا لهما) اکر بر موسر مشترك اولان عبدنك نصفنی
قبل الوطئ اعتاق ایلسه وصکره باقی قیمتی ضامن اولوب اعتاق ایلسه ابو حنیفه قتنده کفارتده جائز اولمز
اما امامین خلاف ایدوب جائز اولمسنه ذاهب اولمشلردر (وکذا لو حرر نصف عبده ثم جامع المظاهرة ثم حرر باقیه)
وینه ابو حنیفه قتنده جائز اولمیوب امامین قتنده جائز اولدیغی کبیدر اکر برکمسنه عبدنك نصفنی تحریر ایلسه
اندنصکره ظهار اولنان خاتونه جماع ایلسه اندنصکره باقیسنی تحریر ایلسه (فان لم یجد ما یعتق صام شهرین
متتابعین لیس فیهما رمضان ولا شئ من الایام المنهیة) واکر اعتاق ایلیه جك عبد بولمز ایسه متتابعین ایکی
آی صائم اولور اول ایکی آیده رمضان اولمیه وایام منهیه دن دخی برشئ اولمیه ایام منهیه یوم فطر وایام نحر وایام
تشریق دخی اولمیه (فان وطئها فیهما لیلا عامدا او نهارا ناسیا استأنف خلافا لابی یوسف) واکر زوج ظهار
ایلدیکی خاتونی حال صیامده کیجه ده قصدا ویاخود کوندزده ناسیا وطئ ایلسه ینه صومی استیناف ایدر
ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنك قتنده استیناف اولنمز (وان افطر بعذر او بغیر عذر استأنف اجماعا) واکر سفر
ومرض کبی عذر ایله افطار ایلسه ویاخود عذرسز افطار ایلسه اجماعا استیناف ایدر (فان لم یستطع الصوم
اطعم هو او نائبه ستین مسکینا کل مسکین کالفطرة او قیمة ذلك) واکر مظاهر اولان کمسنه صومه قادر اولمسه
کندوسی ویاخود نائبی التمش مسکینی اطعام ایلسه هر مسکینه فطره کبی ویاخود فطره نك قیمتنی ویره فطره
بغدایدن نصف صاعدر وخرما واریه دن بر صاعدر (ویصح اعطاء من بر مع منوی شعیر او تمر) بر من بغدای
وایکی من شعیر ویاخود ایکی من خرما معا اعطا ایلمك صحیح اولور بر من بغدای ربع صاع اولور وایکی من شعیر
اولورسه ینه نصف صاع اولمش اولور (ویصح الاباحة فی الکفارة والفدیة) کفارة وفدیه ده اباحه صحیح اولور یعنی
التمش مسکینی کتوروب طویجه اکل ایدیکز دیوب طویورمقدر (دون الصدقات والعشر) صدقات
وعشرده صحیح دکلدر (فلو غداهم وعشاهم او غداهم غداءین او عشاهم عشاءین واشبعهم جاز وان قل ما اکلوا)
واکر التمش مسکینی صباح طعامنده اطعام ایلسه اخشام طعامنده اطعام ایلسه ویاخود صباح طعامنده
ایکی دفعه اطعام ایلسه ویاخود اخشام طعامنده ایکی دفعه اطعام ایلسه وطویجه یدرسه جائزدر اکرچه اکل
ایلدکاری اقل ایسه ده زیرا لازم اولان شبعدر یوخسه مقدار دکلدر (ولا بد من الادام فی خبز الشعیر
دون الحنطة) اربه اتمکندن ادامدن یعنی قتقدن لابددر وبغدای اتمکنده لازم دکلدر (ولو اطعم فقیرا
واحدا ستین یوما اجزأه) واکر فقیر واحدی التمش کون اطعام ایلسه کفایت ایدر زیرا مقصود سد خله
المحتاجدر حاجت ایسه هر کون متجدد اولور اویله اولسه یوم ثانیده اول فقیره دفع غیریه دفع کبیدر (فان
اعطاه طعام الشهرین فی یوم واحد لا یجزی الا عن یوم واحد) واکر برکونده ایکی آیلك طعامنی برفقیره اعطا
ایلسه کفایت ایلمز الا برکوننك طعامندن کفایت ایدر فرض اولنان عدد ایدی اول بولنمغله کفایت

ایلمدی (وان جامعها فی خلال الاطعام لایستأنف) اکر خلال اطعامده خاتونه جماع ایلسه استیناف ایلمز (ولو اطعم ستین فقیرا کل فقیر صاعا عن ظهارین لایصح الاعن واحد) والتمش فقیری اطعام ایلسه هر فقیره ایکی ظهار ایچون بر صاع ویرسه صحیح اولمز الا بردن واقع اولور (ولو عن ظهار وافطار صح عنهما) واکر ظهاردن وافطاردن کفارت ایچون اولورسه صحیح اولور (وکذا لو حرر عبدین عن ظهارین او صام عنهما اربعة اشهر او اطعم مائة وعشرین فقیرا صح عنهما وان لم یعین) وینه صحیح اولور اکر بر کمسنه ایکی عبدنی ایکی ظهاردن تحریر ایلسه ویاخود درت آی ایکی ظهاردن صائم اولسه ویاخود یوز یکرمی فقیره اطعام ایلسه ایکی ظهاردن صحیح اولور اکر تعیین ایلمز ایسه ده زیرا جنس متحددر یعنی ایکیسی دخی ظهاردر اول تقدیرجه تعیینه حاجت یوقدر (وان حرر عنهما رقبة واحدة او صام شهرین ثم عین عن احدهما صح ولو عن ظهار وقتل لا) واکر ایکی ظهاردن بر عبد تحریر ایلسه ویاخود ایکی آی صائم اولسه اندنصکره ایکی ظهاردن بری ایچون تعیین ایلسه صحیح اولور واکر بری ظهاردن وبری قتلدن اولورسه تعیین صحیح اولمز (وان ظاهر العبد لایجزیه الا الصوم وان اعتق عنه سیده او اطعم) واکر عبد ظهار ایلسه اکا کفایت ایلمز الا صوم کفایت ایدر اکر افندیسی کندوسی ایچون قول ازاد ایدرسه ده ویاخود اطعام ایدرسه ده زیرا العبد وما یملکه کان لمولاه زیرا کفارت عبادتدر اخرک فعلی ایسه انک فعلی اولمز اول تقدیرجه جائز دکلدر کتاب دررده زیلعی دن نقل حدوده قیاس ایدوب بر آی صائم اولور دیو مسطوردر

باب اللعان

لعانه متعلق اولان احکام بیانندهدر (هو) یعنی لعان لغتده طرد وابعاد معناسنهدر شرعده (شهادات مؤکدة بالایمان) ایمان ایله مؤکد شهاداتدر (مقرونة باللعن) اویله شهاداتکه لعنه مقروندر (قائمة مقام حد القذف فی حق الزوج) اویله شهاداتکه زوج حقنده حد قذف مقامنه قائمدر (ومقام حد الزنی فی حقها) ودخی خاتون حقنده حد زنا مقامنه قائمدر (فلو قذف زوجته بالزنی) بر کمسنه زنا ایله متهم اولان زوجهٔ عفیفهسنه زنا لفظی ایله قذف ایلسه (وکل منهما اهل للشهادة) زوج وزوجهدن هر بری اهل شهادت اولهلر زیرا بین الکافر والمسلم لعان یوقدر (وهی) حال بوکه اول خاتون (ممن یحد قاذفها) قاذفی حد اولنان کمسنهلردن اولسه مکلفه ومسلمه اولمغله (اونفی نسب ولدها) ویاخود اول خاتونک ولدینک نسبنی نفی ایلسه بو قول علی قذف قولنه معطوفدر اویله اولیجق فعل ماضی اولور وبالزنا قولنه معطوف اولیجق مصدر اولور (فطالبته بموجبه) وخاتون زوجندن قذفک موجبنی یعنی حدنی طلب ایلسه (وجب علیه اللعان) زوجک اوزرینه لعان واجب اولور زیرا خاتونه دفع عار ایچون طلب لعان آنک حقیدر (فان ابی حبس حتی یلاعن او یکذب نفسه فیحد) واکر زوج لعاندن ابا ایدرسه ملاعنه ایدنجه ویاخود کندو نفسنی تکذیب ایدنجه حبس اولنور اکر کندی نفسنی تکذیب ایدرسه حد قذف کبی حد اولنور عفو وابرا وصلح جائز اولمز (فان لاعن وجب علیها اللعان فان ابت حبست حتی تلاعن) پس اکر زوج ملاعنه ایدرسه خاتون اوزرینه دخی لعان واجب اولور واکر ابا ایدرسه خاتون ملاعنه ایدنجه حبس اولنور (او تصدقه) ویاخود خاتون زوجنی قذف ایلدیکی شیده تصدیق ایلیه (فان لم یکن الزوج من اهل الشهادة بان کان عبدا او کافرا او محدودا فی قذف وهی من اهلها حد) واکر زوج اهل شهادتدن اولمسه عبد ویاخود کافر ویاخود قذفده محدود اولمغله حال بوکه خاتون اهل شهادتدن اولسه زوج حد اولنور (وان کان اهلا وهی امة او صغیرة او مجنونة او محدودة فی قذف او کافرة او ممن لایحد قاذفها فلا حد ولا لعان) واکر زوج اهل شهادتدن اولسه حال بوکه خاتون جاریه ویاخود صغیره ویاخود مجنونه ویاخود قذفدن محدود ویاخود کافر ویاخود شول کمسنهدن اولسه که آنی قذف ایدن حد اولنمسه مثلا خاتون زانیه اولسه زوج حد اولنمز وما بینلرنده لعان دخی یوقدر (وصفته ان یبدأ بالزوج فیقول اربع مرات اشهد بالله انه کاذب فیما رمانی به من الزنی) اندنصکره خاتون دخی درت دفعه اللهه شهادت ایدرمکه زوجم کاذبدر شول شیده که بکا زنادن اول شیئله رمی ایلدی یعنی زنا ایله رمی ایلدی (وفی الخامسة غضب الله علیها ان کان صادقا فیما رمانی به من الزنی تشیر الیه فی جمیع ذلک) بشنجیده اللهک غضبی خاتونک اوزرینه اولسون اکر زوج صادق اولورسه شول شیده که بکا رمی ایلدی زنا ایله دیه وجملهسنده زوج طرفنه اشارت ایلیه (وان کان القذف بنفی الولد ذکراهما) واکر قذف زنا ونفی ولد ایله اولورسه زوج

زوجه

زوجه ایکیسنی دخی ذکر ایلیهلر مثلا صادقم شول شیده بن اکا رمی ایلدم زنا ونفی ولددن دیسه (فاذا تلاعنا فرق الحاکم بینهما) واکر زوج زوجه ملاعنه ایلسهلر بینلرین حاکم تفریق ایلیه زیرا نبی علیه السلام زماننده بر رجلی خاتونی ایله ملاعنه ایلدیلر وبینلرین تفریق ایدوب ولدی والدهسنه الحاق ایلدی قبل التفریق بینونت واقع اولمدی وایرلمزدن مقدم بری فوت اولسه وارث اولور (وهو طلقة بائنة) لعان طلقهٔ بائنهدر (وینفی نسب الولد ان کان القذف به) ولدک نسبی نفی اولنور اکر قذف نفی ولد ایله اولورسه (ویلحقه بامه) قاضی ولدی اناسنه الحاق ایدر (فان اکذب نفسه بعد ذلک حد) اکر زوج بعد اللعان نفسنی تکذیب ایدرسه حد اولنور وجوب حد لازم اولان شیئی اقرار ایلدیکی ایچون ولعاندن اول دخی تکذیب ایلسه ینه حد اولنور اما اباته ایلسه نه حد ونه لعان واردر مثلا یا زانیه انت بائن دیسه برشیء لازم کلمز اما سن باین سن یا زانیه دیسه حد ویریلور زیرا قذف بعد البینونت واقع اولمشدر (وحل له ان یتزوجها خلافا لابی یوسف) زوج ایچون اول خاتونی تزوج ایلمک حلال اولدی ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنک قتنده بعد الملاعنه تزوجی حلال اولمز زیرا نبی علیه السلامک المتلاعنان لایجتمعان ابدا حدیث شریفی استدلال ایدوب حلال اولممسنه ذاهب اولمشدر اما ابو حنیفه وامام محمد دیدیلر که مادامکه متلاعنان اولهلر اجتماعلری جائز اما زوج نفسنی تکذیب ایلدکدنصکره ملاعنهلک باقی قالمز زیرا زوج اوزرینه حدک وجوبی کندونک رجوعیله اولمشدر وبطلان لعان ایسه اقامت حدک ضرورتندندر زیرا اصل وخلف ایکیسی بر یره جمع اولمز (وکذا ان قذف غیرها فحد او زنت فحدت) زوج نفسنی تکذیب ایدوب حد اولندقدنصکره ملاعنه ایلدیکی خاتونی تزوج ایلمک حلال اولدیغی کبی اکر ینه زوجهسندن غیریلر خاتونی قذف ایلسه وحد اورلسه ویاخود خاتون زنا ایدوب حد اورلسه اول خاتونی تزوج ایلمک حلال اولور وحد ایله اهلیت لعان باطل اولور زیرا زوجین بیننده لعان عمرنده بر دفعه مشروعدر یوخسه تکرار مشروع دکلدر وخاتونک زناسی دخی احصانی اسقاط ایدر واهلیت لعان دخی باطل اولور مصنفک فحدت قولی قید اتفاقیدر زیرا خاتونک زناسی جلدهسز احصانی ساقط ایدر تکرار ذکرنه حاجت یوغیدی اما قذف یونک خلافنجهدر زیرا قذف ایله احصان ساقط اولمز حد اورلمینجه فقیه مکی رحمه الله دیمشدر که تشدید نون ایله زنت دیمک زنایه نسبت ایلمکدر اول تقدیرجه حدک ذکری شرط اولمش اولور (ولا لعان بقذف الاخرس) دلسزک قذفی ایله لعان یوقدر زیرا دلسزک اشارت ایله قذفی شبههدن خالی دکلدر وشبهه ایله ایسه حد مندری اولور (ولا بنفی الحمل) نفی حمل ایله دخی لعان یوقدر زیرا اول کمسنهیه قاذف اولمش اولور احتمالدرکه شیشمش اوله حمل اولمیه (وعندهما یلاعن ان اتت به لاقل من ستة اشهر) امامین قتنده ملاعنه ایدر اکر خاتون آلتی آیدن اقلده منفی اولان ولدی کتورورسه (ولو قال زنیت وهذا الحمل منه لاعنا اتفاقا) اکر زوج خاتونه سن زنا ایلدک بو حمل زنادندر دیسه زوج اتفاقا ملاعنه ایدرلر زیرا لفظ زنیت صریحدر بو لفظ ایله قذف بولنمش اولدی (ولا ینفی القاضی الحمل) قاضی حملک نسبنی قاذفدن نفی ایلمز زیرا لعان نفی ولد ایله دکلدر بلکه زنیت قولیلهدر (ولو نفی الولد عند التهنیة) واکر عند التهنیه ولدی نفی ایلسه عادتا تهنیه ولادتدنصکره یدی کون ایله معدوددر (وابتیاع آلة الولادة صح ولاعن) آلة ولادتی اشترا ایلمک وقتنده نفی ولد ایلسه ولدک نفیی صحیح اولور ملاعنه ایدرلر (وان نفی بعد ذلک لاعن ولا ینتفی) واکر زوج ولدک نسبنی ایام تهنیهنک مروروندنصکره واشترای آلة ولادتدنصکره نفی ایلسه ملاعنه ایدرلر نسب ولدی نفی ایدهمز زیرا بو محللرده سکوت اقراردر لعان واجب اولور لکن ولد نفی اولمز (وعندهما یصح النفی فی مدة النفاس) امامین قتنده مدت نفاسک انقضاسنه دکین نفی ولد صحیح اولور (وان کان غائبا فحال علمه کحال ولادتها) واکر زوج غائب اولورسه آنک علمنک حالی خاتونک ولادتی حالیدر وآنک کبیدر یعنی خاتون وضع حمل ایلدکده زوج غائب بولنسه ومدت تهنیه کچدکدنصکره خبردار اولسه زوجک معلوم ایدندیکی حالی خاتونک ولادتی حالی کبیدر (وان نفی اول توأمین واقر بالاخر حد) واکر زوج ایکیز اولان اولادندن اول وجوده کلان ولدی نفی ایدوب صکره کی ولده اقرار ایلسه اول کمسنه حد اولنور زیرا ثانییه اقرار ایله نفسنی تکذیب ایلمشدر (وان عکس لاعن) واکر زوج اوله اقرار ایدوب ثانییی نفی ایلسه ملاعنه ایدرلر زیرا اوله اقرار ایله عفتنه مقر اولوب ثانییی نفی ایلمکله قاذف اولمش اولدی (ویثبت نسبهما فیهما) ایکیسنده دخی ایکی ولدک نسبی ثابت اولور زیرا ایکیسی بر مادهدن مخلوقدر برینک نسبی ثابت اولیجک آخرک نسبی دخی

ثابت اولمق ضروریدر

باب العنین

بو باب عنین بیانندهدر (هو من لا یقدر علی الجماع) عنین شول کمسنهدرکه جماعه قادر اولمیه (او یقدر علی الثیب
دون البکر) ویاخود ثیبه یعنی بکارتی زائل اولمش خاتونه جماع ایلمکه قادر اوله اما بکره قادر اولمیه (فلو اقرانه
لم یصل الی زوجته) زوج خاتون دعوادنصکره زوجه سنه واصل اولمدیغنه اقرار ایلسه (یؤجله الحاکم سنة
قمریة هو الصحیح) حاکم اول کمسنهیی مرافعه اولدقلری وقتده سنهٔ قمریه ایله تأجیل ایدر صحیح اولان دخی بودر سنهٔ
قمریه اوچیوز اللی درت کوندر و برکونک ثلثی و برکونک عشرینک ثلثیدر و حسن روایت ایلمشدر امام اعظم
حضرتلری زمان شریفلرنده سنهٔ شمسیه ایله تأجیل بیورمشلردر سنهٔ شمسیه اوچیوز التمش بش کوندر وربع
یوقدر و بر سنه تأجیل اولمغه سبب اکر مرض دفع اولمق ممکن ایسه فصول اربعهنک برنده واقع اولور زیرا مرض
درت شیدندرکه بری برودت و بری حرارت و بری یبوست و بری رطوبتدر و سنهنک فصولی ایسه بونلری
مشتملدر پس ایمدی ربیع حار و رطبدر و صیف حار و یابسدر خریف بارد و یابسدر و شتا ایسه بارد و رطبدر چونکه
برسنهده مرض زائل اولمق ممکن اولمسه غیری قابل علاج دکلدر (و یحتسب منها رمضان) سنهٔ مقدرهدن
رمضان حساب اولنور (و ایام حیضها) دخی ایام حیضی حساب اولنور (لا مدة مرضه او مرضها) زوجک
مدت مرضی ویاخود خاتونک مدت مرضی حساب اولنمز (فان لم یصل فیها فرق بینهما ان طلبته و هو طلقة بائنة)
واکر مقدر اولان سنهده زوج خاتونه واصل اولمز ایسه یعنی جماع ایلمز ایسه قاضی بینلرین تفریق ایدر ویاخود
مابینلری تفریق اولنور اکر خاتون تفریق طلب ایدرسه و بو تفریق طلقهٔ باینهدر فسخ دکلدر زیرا فعل قاضی
زوجه مضاف اولمغله کانه زوج بنفسه تطلیق ایلمش کبی اولدی زیرا مقصود اولان خاتوندن ظلمی دفعدر
(فلو قال وطئت و انکرت ان قبل التأجیل) واکر زوج وطئ ایلدم دیسه و خاتون دخی وطئی انکار ایلسه
اکر اختلاف قبل التأجیل اولورسه اولدخی ثیب یاخود بکر اولمقدن خالی دکلدر (فان کانت ثیبا او بکرا فنظرن
الیها) پس اکر زوج وطئ ایلدم دیوب خاتون انکار ایتدیکی ثیب اولورسه ویاخود بکر اولورسه نساء طائفهسی
اول خاتونک فرجنه نظر ایدر (فقلن هی ثیب فالقول له مع یمینه) پس ایمدی اکر ناظره اولان نساء بو خاتون ثیبدر
دیرلرسه یمینی ایله قول زوجکدر زیرا خاتون زوجک اوزرینه استحقاق فرقتی دعوی ایدر زوج ایسه انکار ایدر قول
منکرکدر یمینی ایله زیرا زوج اصله متمسک اولمشدرکه اول اصل سلامتدر زیرا بکارت وطئسز دخی ازاله اولور یعنی
زائل اولور اویله اولسه احتمال موجود اولمغله قول زوجکدر (وان قلن هی بکر اجل) اکر نساء طائفهسی بو خاتون
بکردر دیسهلر برسنه تأجیل اولنور (وکذا ان نکل) و ینه تأجیل اولنور اکر زوج یمیندن نکول ایدرسه
(وان بعد التأجیل و هی ثیب او بکر) واکر اختلاف تأجیلدنصکره اولورسه حال بوکه خاتون ثیب اولسه ویاخود
بکر اولسه (وقلن ثیب فالقول له) و ناظره اولان نساء ثیبدر دیرلر ایسه قول زوجکدر یمینی ایله بکری تجربهده
فقهاء دیمشلردرکه طاوغک کوچک یمرطهسنی فرجنه ادخال ایدهلر اکر بلا تکلف داخل اولورسه ثیبدر و داخل
اولمز ایسه بکردر و بعضیلر دیمشدرکه دیواره تبول ایتدیرهلر اکر بولی دیواره تجاوز ایدرسه بکردر ایلمزسه ثیبدر
و بعضیلر دیمشدر یمرطهیی کسر ایدوب خاتونک فرجنه صب اولنه اکر داخل اولورسه ثیبدر داخل اولمزسه بکردر
(وان قلن بکر خیرت) اکر نسادن ناظره اولان بکردر دیرلرسه خاتون تخییر اولنور (وکذا ان نکل) اکر زوج
یمیندن نکول ایدرسه (ومتی اختارته بطل خیارها) هرزمانکه خاتون زوجی اختیار ایلیه طلب تفریقده
خیاری باطل اولور (والخصی کالعنین) خصی عنین کبیدر جمیع احکامده خصی اولدرکه ذکری برنده اولوب
خصیتینلری مقطوع اولمش اوله (والمجبوب یفرق فی الحال) مجبوب خاتون طلب ایلدکده فی الحال تفریق اولنور
مجبوب ذکری مقطوع اولاندر (وحق التفریق فی الامة للمولی عند الامام) امه حقنده حق تفریق مولی
ایچوندر ابو حنیفه قتنده (ولها عند ابی یوسف) امام ابو یوسف قتنده حق تفریق امه ایچوندر زیرا وطئ امهنک
حقیدر (ولا خیار لها ان وجدت به جنونا او جذاما او برصا خلافا لمحمد) خاتون ایچون خیار یوقدر اکر زوجده
جنون ویاخود جذام ویاخود برص اولسه امام محمد ایچون خلاف واردر آنک قتنده خاتون ایچون خیار واردر
(ولا خیار له لو وجد بها ذلک او رتقا او قرنا) و زوج ایچون دخی خیار یوقدر اکر زوج خاتونده جنون ویاجذام

وبرص

وبرص بولسه ویاخود رتق ویاخود قرن بولسه رتق فم فرجده لحم کبی برشیء اولمقدر و قرن فرجده کمک اولمقدرکه
دخوله ذکره مانع اوله

باب العدة

بو باب عدتک احکامی بیانندهدر (هی تربص) عدت تربصدر یعنی انتظاردر (یلزم المرأة عدة الحرة للطلاق)
خاتونه حره عدتی لازم اولور طلاق ایچون یعنی مدخول بها ویاخود خلوت صحیحه اولمش خاتون مطلقه اولسه
عدت لازمدر (او الفسخ) ویاخود فسخ ایچون عدت لازم اولور فسخ خیار بلوغ ویاخود خیار عتق ویاخود عدم
کفائت ویاخود احد زوجین صاحبنه مالک اولمق ویاخود زوجک اوغلی شهوت ایله تقبیل ویاخود زوجیندن
برینک ردتی ایله فسخ اولدقده عدت لازم اولور (ثلاثة قروء ای حیض) اوچ حیض عدت لازمدر اولکی حیض
تفریق ایچون و ثانی حرمت نکاح ایچون ثالث فضیلت حریت ایچوندر (وکذا من وطئت بشبهة) و ینه اوچ
حیض عدت چکر شول خاتونکه شبهه ایله وطئ اولندی مثلا بر کمسنه خاتونی ظن ایدوب وطئ ایلمک کبی
(او بنکاح فاسد) ویاخود نکاح فاسد ایله وطئ اولندی مثلا نکاح موقت و بلا شهود نکاح کبی ینه اکا دخی عدت
لازمدر (وفرقت او مات عنها) و خاتون تفریق اولنسه ویاخود زوجی فوت اولسه اوچ حیض عدت چکر (وام ولد
عتقت او مات مولاها) وام ولد معتقه اولسه ویاخود افندیسی فوت اولسه اولدخی اوچ حیض عدت چکر
(ولا یحتسب حیض طلقت فیه) عدتدن حساب اولنمز شول حیضکه اول حیض ایچنده مطلقه اولمشدر (وان
کانت لا تحیض لکبر او صغر او بلغت بالسن ولم تحض فثلاثة اشهر) واکر خاتون حیض کوررد کل ایسه عجوزه
ویاخود صغیره اولدیغیچون ویاخود سن ایله بالغ اولوب حیض کورمز ایسه پس ایمدی بونلرک عدتی اوچ آیدر
حق سبحانه و تعالی شهری ایسه ده حیض مقامنه قائم ایدوب (واللائی یئسن من المحیض من نسائکم ان ارتبتم
فعدتهن ثلاثة اشهر) بیورمشلردر وانده صغیره حقنده (واللائی لم یحضن) بیورمشلردر (وللموت فی نکاح
صحیح اربعة اشهر و عشرة ایام) و حرهنک موتی ایچون عدتی نکاح صحیحده درت آی و اون کوندر کرک زوج داخل
اولسون کرک اولمسون و خاتون دخی کرک صغیره اولسون و کرک کبیره و کرک مسلمه و کرک کتابیه اولسون برابردر
(وعدة الامة حیضتان) جاریهنک عدتی ایکی حیضهدر زیرا نبی علیه السلام (طلاق الامة تطلیقتان وعدتها
حیضتان) بیورمشلردر (وفی الموت وعدم الحیض نصف ما للحرة) جاریهنک عدتی موتده و عدم حیضده حره
ایچون اولان شیئک نصفیدر (وعدة الحامل وضع الحمل مطلقا) حاملک عدتی وضع حملدر مطلقا یعنی کرک مطلقه
اولسون کرک زوج متوفی اولسون و کرک حره اولسون و کرک امه اولسون برابردر (ولو مات عنها صبی) واکر فوت
اولان صبی ایسه ده عدت وضع حمل ایدنجهدر ابو حنیفه و امام محمد قتنده (وعند ابی یوسف رحمه الله ان مات
عنها صبی فعدتها بالاشهر) و ابو یوسف قتنده اکر صبی فوت اولسه اول خاتونک عدتی اشهر ایلهدر یعنی درت آی
اون کوندر (وان حملت بعد موت الصبی) واکر صبینک موتندنصکره خاتون حامل اولسه مثلا صبینک موتندن
آلتی آیده ویاخود دخی زیادهده وضع ایلهکه حامل اولسه (فعدتها بالاشهر اجماعا) پس ایمدی اول خاتونک عدتی
اشهر ایلهدر اجماعا زیرا خاتون وقت موتده حامل اولمش اولدی (ولا نسب فی الوجهین) ایکی وجهده دخی ولدک
نسبی ثابت اولمز یعنی کرک قبل الموت حامل اولسون کرک بعد الموت حامل اولسون زیرا صبینک مائی یوقدر
علوق تصور اولنه اکر دینلورسه نکاح مانک مقامنه قائم اولور زیرا نبی علیه السلام (الولد للفراش) بیورمشلردر
بوکا جواب ویریلورکه نکاح اولزمان ماء مقامنه قائم اولورکه تصور ماء ممکن اوله صبیده ایسه ممکن دکلدر
(ومن طلقت فی مرض الموت تطلیقا رجعیا کالزوجة) شول خاتونکه زوجک مرض موتنده طلاق رجعیه ایله
مطلقه اوله انک عدتی زوجه کبیدر (وان کان بائنا تعتد بابعد الاجلین) اکر مرض موتده مطلقه اولان باین
اولورسه ابعد اجلین ایله معتده اولور ابو حنیفه و امام محمد قتنده مثلا اول باین اولان خاتون عدت طلاقکه اوچ
حیض ایدی اول عدت ایچنده ایکن رجل فوت اولسه و بو خاتونک حیضی بر وجهله ممتد اولسه که عدت وفاتی
تجاوز ایلسه یعنی آیده بر حیض کورمیوب اللی کونده بر حیض کورمکله اوچ حیضی درت آی اون کونده
تمام کورسه اول ابعد اجلین عدت طلاقدر اما هر آیده بر حیض کورر خاتون اولیجق تمام اولمدین وفات ایلسه
ابعد اجلین عدت وفات اولور عدت طلاقده مرور ایدن کونلر باطل اولوب عدت وفات ایله معتده اولور

(وعند ابی یوسف کالرجعی) ابو یوسف قتنده خاتونك عدتی رجعی کبیدر اوچ حیض ایله عدت چکر
(ومن عتقت فی عدة رجعی تتم کالحرة) شول جاریه که عدت رجعیه ده معتقه اولسه حره کبی عدتی تمام ایدر
جاریه نك عدتی حره عدتنه انتقال ایدر زیرا رجعیه ده هنوز نکاح باقیدر (وان فی عدة بائن اوموت فکالامة)
واکر عدة باینده معتقه اولسه ویاخود عدت موتده معتقه اولسه آنك عدتی ایکیسنده دخی امه عدتی کبیدر
حره عدتنه انتقال ایلمز زیرا بینونت وموت ایله نکاح زائل اولدیغیچون (وان اعتدت الایسة بالاشهر ثم عاددمها
علی عادتها بطلت عدتها وتستأنف بالحیض هو الصحیح) واکر آیسه یعنی حیضدن کسلان خاتون اشهر ایله عدت
چکسه اندنصکره اول خاتونك دمی عادتی اوزرینه عودت ایلسه اول خاتونك اشهر ایله چکدیکی عدت باطل
اولور وحیض ایله استیناف ایدر صحیح اولان بودرسن ایاس اللی بش یاشنده اولان خاتوندر وفتوی دخی بونك
اوزرینه در (وکذا تستأنف الصغیرة اذا حاضت فی خلال الاشهر) وینه صغیره دخی عدتی حیض ایله استیناف
ایدر اشهر ایله عدت ما بیننده حائض اولدقده (ومن اعتدت البعض بالحیض ثم ایست تعتد بالاشهر) شول
خاتونکه عدتنك بعضیسنی حیض ایله معتده اولسه اندنصکره آیسه اولسه اشهر ایله معتده اولور بدل ایله مبدل منه
جمع ایلمك لازم کلمسون ایچون مثلا برخاتون اوچ حیض ایله عدت طلاق چکرکن ایکی آیدن اقلده ایکی حیض
کورسه اندنصکره دم منقطعه اولوب آیسه اولسه برآی دخی مرور ایلمکله عدتی تمام ایلمز بلکه استیناف ایدوب
اوچ آی دخی عدت چکر اولکی مرور ایدر محسوب اولمز اکر محسوب اولورسه بدل ایله مبدل منه جمع اولمق لازم
کلور بو خود ممنوعدر کذا فی اصلاح الایضاح (واذا وطئت المعتدة بشبهة وجبت علیها عدة اخری وتداخلتا)
حین معتده اولان خاتون شبهه ایله وطی اولنسه اول خاتونك اوزرینه عدت اخری واجب اولور وایکی عدت
بربرینه تداخل ایدر (وماتراه المرأة) شول حیضکه معتده اولان خاتون شبهه ایله وطئدنصکره کورر (یحتسب
منهما) اول حیض ایکی عدتدن حساب اولنور (وتتم الثانیة ان تمت الاولی قبل تمامها) عدت ثانیه یی تمام ایدر
اکر ثانینك تمامندن اول عدت اولی تمام اولدی ایسه شك یوقدرکه حیضه اولی عدت اولی ایچوندر اما اندنصکره
اولان ایکی حیضه که صکره اولمشدر اول حیضه ایکی عدتدن اولوب درت حیضه منابنه نائب اولور ایکیسی
عدت اولی وایکیسی ثانیه ایچوندر واول حیضه ایله عدت اولی لازم اولور دردنجی حیضه لازمدرکه ثانی تمام
اوله (وابتداء العدة فی الطلاق والموت عقیبهما) موت طلاقده عدتك ابتداسی ایکیسینك عقیبنده دریعنی
موت وطلاقك عقیبنده (وان لم تعلم بهما) اکر خاتون ایکیسنی بلمز ایسه ده ینه عدت عقیب موت وطلاقده در مثلا
برخاتونك زوجی سفرده فوت اولسه ویاخود تطلیق ایلسه وکندویه خبر درت ای اون کوندنصکره واصل اولسه
خبر واصل اولدیغی ساعت آخره تزوج ایلسه جائزدر زیرا عدتی منقضیه اولمشدر (وفی النکاح الفاسد عقیب
التفریق) نکاح فاسدده عدتك ابتداسی قاضینك تفریقی عقیبنده در (اوالعزم علی ترك الوطئ) ویاخود جماع
ایلمك اوزره زوجك عزیمتیدر مثلا ترکتك ویاخود خلیت سبیلك دیمك کبی (ومن قالت انقضت عدتی بالحیض
فالقول لها مع الیمین ان مضی علیها ستون یوما) وشول خاتونکه بنم عدتم حیض ایله منقضی اولدی دیسه یمینیله
قول خاتونکدر اول عدت اوزرینه اکر التمش کون کچمش ایسه (وعندهما ان مضی تسعة وثلاثون یوما وثلاث
ساعات) امامین قتنده اوتوز طقوز کون اوچ ساعتدر (وان نکح معتدته من بائن) واکر برکسنه باینـدن
معتده سنی نکاح ایلسه (ثم طلقها قبل دخول لزم مهر کامل وعدة مستأنفة) اندنصکره قبل الدخول تطلیق
ایلسه اول کسنه یه کامل مهر وعدة مستأنف لازم اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (وعند محمد نصف مهر
واتمام الاولی) وامام محمد قتنده نصف مهر وعدت اولایی اتمام لازمدر زیرا حقیقة دخول یوقدر (ولا عدة
فی طلاق قبل الدخول) قبل الدخول طلاقده بالاتفاق عدت یوقدر زیرا سببکه دخول ایله مؤکد اولان
نکاح ایدی ایسه محقق دکل وخلوت صحیحه که نکاح مقامنه قائمدر اولدخی محقق دکل اول اجلدن عدت
لازم اولمز (ولا علی ذمیة طلقها ذمی) وذمی تطلیق ایلدیکی ذمیه اوزرینه دخی عدت یوقدر اکر معتقدد کلر ایسه
زیرا ذمیه فروع شرعله مخاطبدر حق شرع ایچون واجب دکلدر زیرا اعتقادلری یوقدر اکر معتقد ایسه لزذمیه
اوزرینه عدت واجب اولور بالاتفاق زیرا عدت حق زوجدر کافره دخی حقوق عباد ایله مخاطبدر (اوحربیة
خرجت الینا مسلمة خلافا لهما) ودخی شول حربیه اوزرینه عدت یوقدرکه مسلم اولدیغی حالده دار اسلامه

حیقه

حیقه امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده حربیه عدت چکر اکر حامل اولورسه وضع حمل ایدنجه عدت چکر
زیرا قرننده اولان ولدك نسبی ثابتدر (فصل تحد) خاتون منع اولنور یعنی نعمت نکاحك فوتندن متأسفه اولور
اصلده حد منع معناسنه در یقال احدت المرأة احدادا ای منعت نفسها احداد دخی احداد معناسنه در ایکیسی
دخی زوجی وفاتندنصکره ترك زینتده استعمال اولنور (معتدة البائن والموت) معتدهٔ بائن ودخی معتدهٔ موت
منع اولنور اما معتدهٔ طلاق رجعیه ترك زینت ایلمز زیرا هنوز نکاحدن اثر باقی اولدیغیچون (اذا کانت مکلفة
مسلمة بترك الزینة) حین خاتون مکلفه ومسلمه اولسه ترك زینت ایله منع اولنور (والبس المزعفر والمعصفر والطیب
والدهن والکحل والحناء الا من عذر) زعفران وعصفر ایله صبغ اولنمش ثوب کیمکدن دخی منع اولنور ورایحهٔ
طیبه ایله ودهن وکحل وحنا ایله زینت دخی منع اولنور الا مکرکه عذردن استعمال اولنه دوا ایچون جمله سنك
استعمالی جائزدر (لا معتدة العتق والنکاح الفاسد) معتدهٔ عتق ومعتدهٔ نکاح فاسد ترك زینت ایله منع اولنمز
زیرا بو ایکیسی نعمت نکاحی فوت ایتدیلرکه تأسفه مظهر اوله لر معتدهٔ عتق دیدیکی شول ام ولدرکه افندیسی
کندویی اعتاق ایلیه یعده افندیسی وفات ایلیه اولمقوله خاتون ترك زینت ایله منع اولنمز (ولا تخطب المعتدة)
معتده اولان خاتون خطبه اولنمز (ولا بأس بالتعریض) تعریض لابأسدر ابن عباس رضی الله عنه تفسیر
ایدوب دیدیکه تعریضك معناسی بودرکه برکسنه معتده اولان خاتونه بن سنی تزوج ایلمك مرادمدر زیرا سن
حسناسن وصالحه سین دیوقول لین ایله سویلمکدر بوذکر اولنان بائن طلاق ایله وعدت وفات ایله معتده اولان
حقنده در رجعیه ده ممکن دکلدر زیرا هنوز اثر نکاح آنده باقیدر ابن ملك دیمشدرکه تعرض انجق عدت وفات ایله
معتده اولان خاتونه دریوخسه باین طلاق مبتوته اولان دکلدر اکا تعریض زوج اول ایله عداوته مفضی اولور
(ولا تخرج معتدة الطلاق من بیتها اصلا) معتدهٔ طلاق اوندن طشره خروج ایلمز کرك کیجه وکرك کوندز
زیرا حق سبحانه وتعالینك (لا تخرجوهن من بیوتهن ولا یخرجن) قول شریفی عدم خروجه دلیل قاطعدر
(ومعتدة الموت تخرج نهارا وبعض اللیل ولا تبیت فی غیر منزلها) ومعتدهٔ موت کوندز اوندن طشره چقر
ودخی لیلك بعضیسنده چقار زیرا معتدهٔ موت ایچون نفقه یوقدر اولیله اولنجه طلب معاش ایچون نهارده
چقمغه رخصت واردرکاه اولورکه خروج ممتد اولوب کیجه یه قالور انکیچون وبعض اللیل دیدی وکندو منزلندن
غیریده بیتوتت ایلمز اما معتدهٔ طلاق بوکا مخالفدر زیرا انك نفقه سی زوج اوزرینه دراوندن خروجه احتیاج
یوقدر (والامة تخرج فی حاجة المولی) جاریهٔ معتده افندیسینك حاجتی ایچون اوندن خروج ایدر (وتعتد
المعتدة فی منزل یضاف الیها وقت الفرقة اوالموت) معتده اولان خاتون بر منزلده عدت چکرکه وقت فرقتده
ویاخود وقت موتده اول منزل مسکنی ایله اول خاتونه مضاف اولمش اولور زیرا مفسرین حق سبحانه وتعالینك
(ولا تخرجوهن من بیوتهن) قول شریفنی بیوت سکنی ایله تفسیر ایلمشلردر (الا ان تخرج جبرا) الا مکرکه ورثه
خاتونی جبرا اخراج ایلیه لر (او خافت علی مالها) ویاخود خاتون مالی اوزرینه خوف ایلیه مثلا اکر وقت
فرقتده ویاخود وقت موتده بولندیغی اوده اولورسه مالی ضایع اولمق احتمالی خوفی اولسه خاتون اول اودن
خروج ایدر (او انهدام المنزل او لم تقدر علی کرائه) ویاخود منزلنك انهدامنه خوف ایلسه ویاخود اولدیغی اوك
کیراسنی ادایه قادر اولمسه خاتون معتده اولدیغی حالده او لزمان اوندن خروج ایدر زیرا بو نلرك جمله سی عذردر
(ولا بأس بکینونتهما معا فی منزل وان کان الطلاق بائنا اذا کان بینهما سترة) معتده اولان زوج ایله بر منزلده معا اولمسی
لابأسدر اکر طلاق باین ایله اولورسه ده لابأسدر حین ایکیسینك ما بیننده ستر اولسه یعنی پرده اولسه (الا ان یکون
فاسقا) الا مکرکه زوج فاسق اوله او لزمان بر پرده اولمق جائز دکلدر (فان کان فاسقا او البیت ضیقا خرجت) اکر
زوج فاسق اولورسه ویاخود بیت ضیق اولورسه خاتون اول اودن چقار ایکیسی بر پرده اولمق لایق دکلدر چقمه سی
لازمدر (والاولی خروجه) واولی اولان زوجك اودن خروجیدر زیرا خاتونك منزل زوجده مکثی واجبدر
وزوجك مکثی مباحدر ایمدی مباحی رعایتدن واجبی رعایت اولیدر (وان جعلا بینهما امرأة ثقة تقدر
علی الحیلولة فحسن) اکر زوج فاسق معتده ما بیننده معتمد علیها برخاتون قلسه لر اولیله خاتونکه منعه قادره اولسه
حسندر کافی دیمشدرکه اکر قاضی ایکیسینك بیننه بر معتمد علیها خاتونی تعیین ایلسه حسندر بقدر الامکان
واجبی عمل ایلمك ایچون (ولو ابانها اومات عنها فی سفر وبینها وبین مصرها اقل من مدته رجعت) اکر زوج

خاتونی سفرده طلاق باین ایله تطلیق ایلسه ویاخود سفرده زوجی فوت اولسه حال بوکه خاتون بینی ایله خاتونك شهری بینی مدت سفردن اقل اولسه خاتون شهرنه رجوع ایلیه کرك یانجه محرمی اولسون کرك اولمسون (وان کانت مسافته من کل جانب) هرجانبدن اکر مسافهٔ سفر اولسه یعنی شهری ایله مقصدی بیننده هرجانبدن مسافهٔ سفر اولسه (تخیرت معها ولی اولا) خاتون شهری ایله مقصده توجهده مخیر اولور اکر کندوسی ایله ولیسی اولسون کرك اولمسون (والعود احمد) شهرنه عود احمددر بقدر الامکان عدتنی زوجده تمام ایتمك ایچون (وان کان ذلك فی مصر لا تخرج منه مالم تعتد ثم تخرج ان کان لها محرم) اکر زوجك فوتی ویاخود ابانه‌سی برشهرده اولورسه خاتون مادامکه عدت چکمینجه اول شهردن چقمیه عدت تمام اولدقدنصکره خروج ایلیه اکر خاتون ایچون محرم اولورسه (وقالا ان کان معها محرم جاز الخروج قبل الاعتداد) امامین دیدیلرکه اکر خاتونك محرمی اولورسه عدتدن اول اول شهردن خروجی جائز اولور

باب ثبوت النسب

بو باب ثبوت نسبك احکامی بیانندهدر (اقل مدة الحمل ستة اشهر) مدت حملك اقلی آلتی آیدر حق سبحانه وتعالینك (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا) قولندنصکره (وفصاله فی عامین) قول شریفی مدت حمل التی آی اولدیغنه حجت قاطعه‌در بو قولی علی بن عباس رضی الله عنهما حضرتندن منقولدر (واکثرها سنتان) ومدت حملك اکثری ایکی سنه‌در بزم قتمزده امام شافعی قتنده حملك اکثری درت سنه‌در مشهور اولان دخی بودر امام مالك بش سنه‌در دیمشدر وبر روایتده یدی سنه اولمق اوزره ذاهب اولمشدر وروایت اولنمشدرکه ضحاك درت سنه اناسی قرننده یاتوب طوغدقده دیشلری ظاهر اولوب ضحك ایدردی اول اجلدن ضحاك تسمیه اولنمشدر وابن عجلان وابن ربیعه دخی اناسی قرننده درت سنه یاتمشدر وابن عجلاندن روایت اولنمشدرکه ولد اناسی قرننده درت سنه وبعض زمان یدی سنه قالور بعده طوغرا اما بزم ایچون دلیل قول عائشه رضی الله عنهادر (لا یبقی الولد فی بطن امه اکثر من سنتین ولو بظل مغزل) بیورمشلردر بزم مذهبمزده اکثر مدت حمل ایکی سنه‌در (ومن قال ان نکحت فلانة فهی طالق فنکحها فولدت لستة اشهر منذ نکحها لزمه نسبه ومهرها) برکمسنه اکر فلانه‌یی بن نکاح ایدرسم اول خاتون طالقدر دیسه وخاتون مزبوری نکاح ایلسه وخاتون دخی نکاح وقتندن التی آیده ولد کتورسه ولدك نسبی ثابت اولوب خاتونك مهری اول کمسنه‌یه لازم اولور (واذا اقرت المطلقة بانقضاء العدة ثم ولدت لاقل من ستة اشهر من وقت الاقرار ثبت نسبه) اکر مطلقه اولان خاتون عدتی منقضی اولدیغنه اقرار ایلسه اندنصکره آلتی آیدن اقلده ولد کتورسه اول ولدك نسبی ثابت اولور کذبی متیقن اولدیغیچون (وان ولدت لستة لا) اکر وقت اقراردنصکره التی آیده ولد کتورسه نسبی ثابت اولمز (وان لم تقر یثبت ان ولدت لاقل من سنتین) اکر مطلقه اولان خاتون انقضاء عدتی اقرار ایلمزایسه ولدك نسبی ثابت اولور اکر ولدی ایکی سنه‌دن اقلده کتورسه زیرا حین طلاقده علوقك ثبوتی احتمالی واردر (وان کان لسنتین او اکثر لا) اکر خاتون ایکی سنه‌ده یاخود ایکی سنه‌دن اکثرده ولد کتورسه نسبی ثابت اولمز زیرا حدوث حمل بعد الطلاق وطئ حرامده اولمق احتمالی واردر (الا فی الرجعی ویکون رجعیة بخلاف البائن الا ان یدعیه فیثبت فیه ایضا ویحمل علی الوطئ بشبهة فی العدة) الا طلاق رجعیده ولدك نسبی ثابت اولور وولدك ظهوری رجعت اولور طلاق باین بونك خلافنجه‌در زیرا حدوث حمل بعد الطلاق اولمق احتمالی واردر الا مکرکه زوج دعوت ایلیه پس ایدی بویله اولیجق طلاق باینده دخی ولدك نسبی ثابت اولور رجعیده اولدیغی کبی ثبوت عدتده شبهه ایله وطئ اوزرینه حمل اولنور (وان کانت المبانة مراهقة فان اتت به لاقل من تسعة اشهر ثبت والا فلا) اکر مبانه مراهقه اولسه یعنی صغیره اولوب انك مثلنك جماعی ممکن اولسه اکر اول مراهقه اولان مبانه طقوز آیدن اقلده ولد کتورسه اول ولدك نسبی ثابت اولور واکر طقوز آیدن اقلده کتورمیوب بلکه طقوز آیده ویاخود دخی اکثرده کتورسه نسبی ثابت اولمز (وعند ابی یوسف یثبت فیما دون سنتین) ابو یوسف قتنده ولدك نسبی ثابت اولور ایکی سنه‌دن اقلده (ومن مات عنها ان اتت به لاقل من سنتین یثبت) دخی زوجی فوت اولان خاتون مراهقه اولورسه ایکی سنه‌دن اقلده ولد کتوررسه نسبی ثابت اولور (وان کانت مراهقة فلاقل من عشرة اشهر وعشرة ایام) ولد ایچون ثبوت نسب اون آی واون کوندن اقلده‌در زیرا عدت وفات درت آی اون کوندر

واقل مدت حمل ایسه آلتی آیدر جمله‌سی اون آی اون کوندر (والا فلا) اکر بو مدتدن اکثرده ولد کتورسه نسبی ثابت اولمز (ولا تثبت ولادة المعتدة) معتده اولان خاتونك ولادتی ثابت اولمز (الا بشهادة رجلین او رجل وامرأتین) الا ایکی رجلك ویاخود بر رجلك وایکی عورتك شهادتی ایله ثابت اولور (وعندهما یکفی شهادة امرأة واحدة) امامین قتنده بر خاتون شهادتی کفایت ایدر (وان کان حبل ظاهرا او اعترف الزوج به یثبت بمجرد قولها) اکر حبل ظاهر اولسه ویاخود زوج اول حبله اعتراف ایلسه مجرد خاتونك قولیله ولادت ثابت اولور (وعندهما لابد من شهادة امرأة واحدة) امامین قتنده بر خاتونك شهادتندن لازمدر (وان ادعتها بعد موته لاقل من سنتین فصدقها الورثة صح فی حق الارث والنسب هو المختار) اکر خاتون زوجنك وفاتندنصکره ایکی سنه‌دن اقلده ولادتی ادعا ایلسه ورثه دخی خاتونی تصدیق ایلسه‌لر حق ارثده وحق نسبده ورثه‌نك تصدیقی صحیح اولور مختار اولان بودر (ومن نکح فاتت بولد لستة اشهر فصاعدا ثبت منه ان اقر بالولادة او سکت) برکمسنه بر خاتونی نکاح ایلیه اندنصکره اول خاتون آلتی آیده ودخی زیاده‌ده بر ولد کتورسه ولدك نسبی اول کمسنه‌دن ثابت اولور اکر زوج ولادتی اقرار ایدرسه ویاسکوت ایدرسه (وان جحد فبشهادة امرأة واحدة فان نفاه لاعن) واکر زوج ولادتی انکار ایدرسه بر خاتون شهادتی ایله ثابت اولور واکر ولدی نفی ایدرسه ملاعنه ایدر زیرا نسب فراش ایله ثابت اولور ومنکوحه ولدینك نسبی دعوتسز ثابت اولور وولد مزبورك نفیی اولمز الا لعان ایله اولور (وان لاقل من ستة اشهر لا یثبت) اکر آلتی آیدن اقلده ولد کتورسه نسبی ثابت اولمز (فان ادعت نکاحها منذ ستة اشهر وادعی الاقل فالقول لها مع الیمین وعند الامام بلا یمین) اکر خاتون ولد کتورسه ونکاحی آلتی آیدر دیو دعوی ایلسه ورجل آلتی آیدن اقلده‌در دیو دعوی ایلسه پس ایدی یمینیله قول خاتونکدر وامام ابو حنیفه قتنده بلا یمین قول خاتونکدر وولد نکاحدندر زنادن دکلدر (وان علق طلاقها بالولادة فشهدت بها امرأة لا تطلق خلافا لهما) اکر زوج خاتونك طلاقنی ولادته تعلیق ایلسه وبر خاتون ولادته شهادت ایلسه طلاق واقع اولمز امامین ایچون خلاف واردر آنلرك قتنده طلاق واقع اولور (وان اعترف بالحبل تطلق بمجرد قولها وعندهما لابد من شهادة امرأة) اکر زوج حبله اعتراف ایلسه مجرد خاتونك قولیله مطلقه اولور وامامین قتنده بر خاتونك شهادتندن لازمدر (ومن نکح امة فطلقها فاشتراها فولدت لاقل من ستة اشهر منذ شراها لزمه والا فلا) شول کمسنه بر جاریه‌یی نکاح ایلسه وبعد الدخول طلاق باین ایله تطلیق ایلسه دعوت ایچنده ایکن جاریه‌یی اشترا ایلسه واشترا ایلدیکی زماندن التی آیدن اقلده بر ولد کتورسه اول ولد بلا دعوت رجل مزبوره لازم اولور کرك اقرار ایلسون کرك نفی ایلسون واکر آلتی آیدن اقلدن کتورمزسه بلا دعوت رجل مزبوره لازم دکلدر مثلا اکر وقت شرادن آلتی آیدن اقلده ولد کتورسه علوق شرادن اول اولوب ولد خاتونك حال اعتدادنده واقع اولمش اولور بویله واقع اولان ولد بلا دعوت ثابت اولور حکما فراش قائم اولدیغیچون اما التی آیده ویاخود دها زیاده‌ده کاورسه ولد مملوك اولور وولد مملوك ایسه ثابت اولمز الا دعوت ایله ثابت اولور بو بابده طلاق کرك رجعی وکرك باین وکرك خلع اولسون برابردر (ومن قال لامته ان کان فی بطنك ولد فهو منی فشهدت امرأة بالولادة فهی ام ولده) شول کمسنه جاریه‌سنه اکر قارنده ولد اولورسه اول ولد بندندر دیسه وابه اولان خاتون ولادتی شهادت ایلسه جاریه اول کمسنه‌نك ام ولدی اولور وولد کندونك دعوتی ایله ثابت اولور وولادت ایسه قابله‌نك یعنی ابه‌نك شهادتی ایله ثابت اولور بو مسئله اکر التی ایدن اقلده اولورسه‌ده (ومن قال لغلام هو ابنی ومات فقالت امه انا امرأته وهو ابنه یرثانه) شول کمسنه که بر غلام ایچون بنم اوغلومدر دیسه وفوت اولسه واوغلونك اناسی دخی بن انك خاتونی ایدم دیسه اول اوغلان متوفانك اوغلیدر اناسی ایله معا متوفایه وارث اولورلر (فان جهلت حریتها وقالت الورثة انت ام ولده فلا میراث لها) پس اکر خاتونك حریتی بلنمسه وورثه‌سی متوفانك ام ولدیسن دیسه‌لر خاتون ایچون متوفادن میراث یوقدر اما اوغلان وارث اولور

باب الحضانة

بو باب احکام حضانه‌نك بیانندهدر حضانه کسر حا ایله لغة مصدردر معناجهتندن اناسی صغیر وصغیره قبل الفرقه وبعد الفرقه تربیه ایلمکدر (الام احق بحضانة ولدها قبل الفرقة وبعدها) فرقتدن اول وصکره ولدینك حضانه‌سنه احق اولان انادر مادامکه محرمندن غیری‌یه تزوج ایلمیه (ثم امها وان علت) اندنصکره حضانه‌یه

احق اولان اناسنك اناسيدر هر نقدر عالى اولورسه ده يعنى هر نقدر يوقارو اولورسه ده (ثم ام الاب) اندنصكره
حضانه يه احق اولان بابا سنك اناسيدر (ثم اخت الولد لابوين) اندنصكره احق اولان ولدك بابا بر انا بر قزقرنداشيدر
(ثم لام ثم لاب) اندنصكره انا بر قزقرنداشى اندنصكره بابا بر قزقرنداشى احقدر (ثم خالته كذلك) اندنصكره
خالته احقدر قزقرنداشلردن زيرا انا جانبندن قريب اولنلر بو امرده يعنى حضانه خصوصنده بابا جانبندن اولان
اقاربدن اولى واريجه در كذلك يعنى لابوين خالته اولى واحق اولوب بعده لام بعده لاب اولديغى كبى خالته دخى
بويلجه در احقدر يعنى لابوين خالته بولنديقده برى طرفدن اولنلردن احقدر (ثم عمته كذلك) اندنصكر عمته دخى
خالته اولديغى كبى احقدر (وبنات الاخت اولى من بنات الاخ) ولدك قزقرنداشى قزلرى اركك قزقرنداشى
قزلرندن اوليدر (وهن اولى من العمات) بنات اخ اوليدر عماتدن بنات وعمات وخالات ايچون حضانه يوقدر
زيرا انلر محرم دكلدر بونده اصل وقاعده بودركه ولايت حضانه امهات طرفندن استفاده اولنمشدر بويله اولنجه
انا جانبى بابا جانبندن مقدمدر (ومن نكحت غير محرمه سقط حقها) شول خاتونكه ولدك محرمندن غيرى يه
نكاح ايلسه خاتونك حق حضانه سى ساقط اولور (لا من نكحت محرمه كام نكحت عمه وجدة نكحت
جده) شول خاتونك حق حضانه سى ساقط اولمزكه ولدك محرمنى نكاح ايليه شول انا كبى ولدك عمى سنى نكاح
ايلدى وياخود شول جده كبيكه ولدك جدينى نكاح ايلدى زيرا بونلر بابا مقامنه قائم اولور (ويعود الحق بزوال
نكاح سقط به) حق حضانه عود ايدر نكاحك زوالى ايله اول نكاحكه انك سببيله حق حضانه ساقط اولمش ايدى
يعنى حضانه كندونك ايكن ولدك محرمندن غيرى يى تزوج ايليه بعده موت ايله ياخود طلاق ايله نكاح زائل
اولسه حضانه عود ايدر (والقول قولها فى نفى الزوج) نفى زوجده قول خاتونكدر يعنى حضانه سى اولان خاتون
سن تزوج ايلدك ديو دعوى ايلسه لر خاتون دخى تزوج ايلدم ديو انكار ايلسه قول خاتونكدر (ويكون الغلام
عندهن حتى يستغنى بان يأكل ويشرب ويلبس ويستنجى وحده) غلام حق حضانه اولنلرك قتنده شول زمانه
دكين اولوركه ولد مستغنى اوله يالكز اكل وشرب ايليكه ويالكز كيوب استنجا ايليكه زيرا ولد صغير بو احوال
ايله مستغنى اولنجه اداب واخلاق رجال ايله تأدب وتخلقه محتاج اولور بابا ايسه صغيرك تأديب وتسويه سنه
نسادن احقدر (وقدر بتسع سنين او سبع) واستغنا طقوز سنه وياخود يدى سنه ايله تقدير اولندى بتسع وسبع ده
اولان تنوين مميزى اولان مضاف اليهدن عوضدركه سنيندر (ثم يجبر الاب على اخذه) اندنصكره والدى اخذه
بابا جبر اولنور زيرا ولدك نفقه سى بابانك اوزرينه واجب اولديغى ايچون اخذه جبر اولنور (والجارية عند الام
والجدة حتى تحيض) جاريه يعنى قز انا وجده يانده حيض كورنجه اولور (وعند محمد حتى تشتهى كما عند غيرهما
وبه يفتى لفساد الزمان) امام محمد قتنده حد شهوته بالغه اولنجه ام وجده يانده طورمقدر بو ايكيسندن غيرينك
قتنده اولديغى كبى اهل زمانك فسادى ايچون بونكله فتوى ويرلمشدر (ومن لها الحضانة لا يجبر عليها)
حق حضانه سى اولان خاتون حضانه اوزرينه جبر اولنمز حضانه دن عجزى اولمق احتمالى ايچون الا مكر كه ولد
آخرك ممه سنى مص ايليه ياخود ولدك بو خاتوندن غيرى ذى رحم محرمى بولنميه اولزمانده جبر اولنور (فان لم يكن
مرأة) اكر حضانه ايچون خاتون بولنمز ايسه (فالحق للعصبات على ترتيبهم) اولزمانده حق حضانه عصبات
ايچوندر عصباتك ترتيبى اوزرينه عصبات نسبيه ده اصل يعنى بابا تقديم اولنور اندنصكره جد هر نقدر عالى
اولورسه اندنصكره انه بابا بر قرنداش واندنصكره لاب قرنداش تقديم اولنور اندنصكره لابوين قرنداشى اوغلى
اندنصكره لاب قرنداشى اوغلى تقديم اولنور اندنصكره لابوين عمى واندنصكره لابوين عمك اوغلى اندنصكره
لاب عمك اوغلى تقديم اولنور (لكن لا تدفع صبية الى عصبة غير محرم كابن العم ومولى العتاقة) لكن عصبه
محرم اولميان عصبه يه ويرلمز ابن عم ومولى عتاقه كبى زيرا بونلر محرم دكللردر (ولا الى فاسق ماجن) صبيه
فاسق ماجنه دخى ويرلمز ماجن شول كمسنه يه ديرلركه افعالنده مبالاتى اولميه وعارى اولميه (وان اجتمعوا
فى درجة) اكر عصبات يعنى حضانه يه احق اولنلر بر درجه ده جمع اولسه لر (فاورعهم اولى ثم اسنهم) صاحب
اورع اولنلر اوليدر اندنصكره اسن اولنلرى اوليدر (ولا حق لامة وام ولد فى الحضانة قبل العتق) جاريه وام ولد
ايچون حضانه ده قبل العتق حق حضانه يوقدر (والذمية احق بولدها المسلم ما لم يخف عليه الف الكفر) حق
حضانه ذميه خاتون مسلم اولان والدنه احقدر مادامكه ولد اوزرينه كفر ايله الفت خوفى اولميه اكر الف كفر

خوفى اولورسه احق اولمز (وليس للاب ان يسافر بولده حتى يبلغ حد الاستغناء) بابا ايچون ولدى ايله مسافرت
ايلمك يوقدر زيرا بو مسافرتده حق حضانه صاحبه سى خاتونك حقنى ابطال واردر حتى حد استغنايه بالغ
اولنجه (ولا للام) زيرا بونده بابايه ضرر واردر (الا الى وطنها وقد تزوجها فيه) وانا ايچون دخى ولد ايله مسافرت
ايلمك يوقدر الا كندو وطننه كه آنده خاتون تزوج ايلمش ايدى اول يره مسافرت ايلمك واردر (ان لم يكن
دار الحرب) اكر خاتون تزوج ايلديكى وطن دار حرب اولمز ايسه مسافرت ايدر (وليس ذلك لغير الام) ولد ايله
وطننه مسافرت انادن غيرى ايچون يوقدر مثلا قزقرنداش ايله مسافرت ايلمك يوقدر الا مكر كه ولدك باباسنك
اذنى اوله (وان كان ذلك بين المصرين او القريتين ما يمكن الاب ان يطلع عليه ويبيت فى منزله فلا باس به) اكر وطن
ايكى مصر وياخود ايكى قريه ما بيننده اولسه ما بينى بر مسافه اولسه كه بابا ولدا اوزرينه مطلع اولوب وكندو
منزلنده بيتوتت تمكن اوله پس ايمدى بويله اولنجق اناسى ولد ايله بومقوله محله سفر ايلمك لا بأسدر (وكذا النقلة
من القرية الى المصر) وينه قريه دن مصره نقل ايلمك لا بأسدر (بخلاف العكس) عكس بونك خلافنجه در يعنى
مصردن قريه يه نقل جائز دكلدر زيرا بونقلده ضرر واردر صغيره اخلاق اعراب ايله متخلق اولمق احتمالى
اولديغيچون (ولا خيار للولد) حق حضانه ده ولد ايچون خيار يوقدر امام شافعى قتنده واردر

باب النفقة

بو باب نفقه بياننده در ونفقه اسمدر انفاق معناسنه (تجب النفقة والكسوة والسكنى للزوجة على زوجها
ولو صغيرا) خاتون ايچون نفقه وكسوه وسكنى زوج اوزرينه در اكر زوج صغير ايسه ده زيرا مانع وطئ خاتون
طرفندن دكلدر (مسلمة كانت او كافرة كبيرة او صغيرة توطأ) زوجه مسلمه اولسون وياخود كافره اولسون كرك
كبيره اولسون كرك وطئ اولنور صغيره اولسون زوج اوزرينه نفقه سى واجبدر اما وطئ اولنمز صغيره اولور ايسه
نفقه سى واجب دكلدر صغيره كرك زوجك منزلنده اولسون كرك كندو منزلده اولسون (اذا سلمت نفسها
فى منزله او لم تسلم لحق لها او لعدم طلبه) زوج اوزرينه نفقه واجب اولور چون خاتون نفسنى زوجك منزلنده
تسليم ايلسه وياخود نفسنى تسليم ايليه كندوكه مهر معجلدن ايچون لازم اولان حق ايچون وياخود زوجك
عدم طلبى ايچون بو صورتلرك جمله سنده نفقه واجب اولور (وتفرض النفقة كل شهر وتسلم اليها) نفقه
هر شهرده خاتونه تقدير اولنور وتسليم اولنور مبسوطده ذكر اولنمشدركه نفقه ده رجلك حالى اعتبار اولنور مثلا
اهل حرفتدن اولورسه كون بكون ويرمك كركدر اكر تجاردن اولورسه آى باى ويرمك لازمدر اكر اكنجى اولورسه
سنه بسنه ويرمك لازمدر زيرا كندو حاللرينه انسب اولان بودر (والكسوة كل ستة اشهر) كسوه هر آلتى آيده بر
فرض اولنور اختلاف بردر حر آلتى آيى مقتضيدر (وتقدر بكفايتها بلا اسراف ولا تقتير) نفقه خاتونه كفايت
ايله تقدير اولنور اسراف وتعبيرسز زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم ابى سفيان خاتونى هنده (خذى من مال
زوجك ما يكفيك وولدك بالمعروف) ديو بيورديلر ودخى بو نفقه ده حد معين يوقدر اختلاف اوقات وطبائعدر
حضيض وعلى حسبيله مختلف اولديغيچون اويله اولنجه نفقه ده وسط اعتبار اولنور (ويعتبر فى ذلك حالهما فى
الموسرين حال اليسار وفى المعسرين حال الاعسار) تقدير نفقه ده زوجه نك حالى اعتبار اولنور زوج وزوجه
موسرين اولدقلرى حالده حال يسارى اعتبار اولنور معسرين اولدقلرى حالده حال معسرلرى اعتبار اولنور
ومحمد والى مقابل اعتبار ايساردن لكن كلام عربده ايساره كلميوب يسار كلمشدر بو نقل ايلمشدر (وفى المختلفين
بين ذلك) زوج وزوجه نك حاللرى مختلف اولسه يعنى زوج دولتلو خاتون فقيره اولسه وياخود خاتون دولتلو زوج
فقير اولسه ايكيسنك ما بينى اعتبار اولنور (والقول له فى اعساره فى حق النفقة والبينة لها) حق نفقه ده
زوجك اعسارنده قول زوج ايچوندر بينه خاتون ايچوندر زيرا خاتون مدعيه در شاهدا كالازمدر (وتفرض
عليه نفقة خادم واحد لها لو موسرا) زوج اكر دولتلو ايسه اوزرينه خاتونك وخاتونه لايق بر خادمه نك نفقه سى
تقدير اولنور (وعند ابى يوسف نفقة خادمين) ابو يوسف قتنده ايكى خادمك نفقه سى فرض اولنور (ولو معسرا
لا يلزمه نفقة الخادم فى الاصح) اكر زوج فقير اولورسه اصح روايتده خادمك نفقه سى زوج اوزرينه لازم اولمز
(ولو فرضت لعساره ثم ايسر فخاصمته تم لها نفقة اليسار) اكر نفقه زوجك حال عسارنده تقدير اولنسه
اندنصكره دولتلو اولسه وخاتون خصومت ايلسه قاضى خاتون ايچون نفقه يسارى تمام ايدر زيرا مقدما تقدير

نفقه عذر ايله اولمش ايدی چونكه عذر زائل اولدی اولكی تقدير باطل اولدی (وبالعكس تلزم نفقة العسار)
بوقاروده ذكر اولنان مسئله نك عكسنده رجله نفقهٔ عسار لازم اولور مثلا دولتلو ايكن نفقهٔ يسار تقدير اولنسه
بعده فقير اولسه نفقهٔ عسار لازم اولور (ولا نفقة لناشزة خرجت من بيته بغير حق) ناشزه خاتون ايچون نفقه
يوقدر اويله خاتونكه زوجك بيتندن بغير حق خروج ايليه اما اوندن خروج ايليوب اوايچنده تمكن ايدن
خاتون بونك خلافنجه در يعنی نفقه لازمدر زيرا طوعا وطئه قادر اولمزايسه كرها قادردر (ومحبوسة بدين
ومريضة لم تزف ومغصوبة وصغيرة لا توطأ وحاجة لا معه) ودين محبوسه ايله اولان خاتون ايچون ووطئ ممكن
اولنان وزوجی معا اولميان حجه كيدن خاتون ايچون نفقه يوقدر ابو يوسف قتنده حجه كيدن خاتونه نفقه لازمدر
زيرا اقامت فرض عذردر (ولو حجت معه فلها نفقة الحضر لا السفر ولا الكراء) واكر خاتون زوج ايله حج ايلسه
خاتون ايچون نفقه حضر واردر نفقهٔ سفر ودخی كراء واجب دكلدر (ولو مرضت فی منزله فلها النفقة)
اكر خاتون زوجك منزلنده مريضه اولسه خاتون ايچون نفقه واردر (لا لو مرضت فی بيتها او زفت مريضة)
اكر خاتون كندی اونده مريض اولسه ومريضه اولديغی حالده زفاف اولسه نفقه واجب اولمز وزاهدی بحر
محيطدن نقل ايدوب ذكر ايلمشدر كه خاتون نفسنی كوندوز تسليم ايدوب كيجه تسليم ايلمسه وياخود كيجه تسليم
ايدوب كوندوز تسليم ايلمسه نفقه يه مستحق دكلدر زيرا تسليم ناقصدر نقصان اوزره اولمغله نفقه يه مستحق دكلدر
(ولا يفرق بينهما بالعجز عن النفقة وتؤمر بالاستدانة لتحيل عليه) زوجك نفقه دن عجزی ايچون خاتون تفريق
اولنمز استدانه ايله امر اولنور زوجك اوزرينه حواله اولنمق ايچون مثلا قاضی زوجك نفقه دن عجزی خاتون تفريق
اولنمز بلكه ورسيه طعام اشترا ايله اقچه سنی زوجك اوزرينه حواله ايله ديو امر ايدر (ولا تجب نفقة مدة مضت
الا ان يكون قضی بها او تراضيا علی مقدارها) خاتونك مرور ايدن مدتنك نفقه سی واجب اولمز الا مكر كه اول
نفقه خاتون ايچون حكم اولنمش اوله وياخود اول نفقه نك مقداری اوزرينه ايكی طرفدن صلح اولنه زيرا صلح
قضا كبيدر بلكه دخی اقويدر (ولو مات احدهما او طلقت بعد القضاء او التراضی قبل قبضها سقطت الا ان تكون
استدانت بامر قاض) اكر زوجيتنك بری فوت اولسه وياخود بعد القضاء وياخود بعد التراضی نفقه قبضندن
مقدم مطلقه اولسه نفقه ساقط اولور زيرا صله وهديه در صله وهديه موت ايله ساقط اولور موت ايله ساقط اولديغی
كبی طلاق ايله ده ساقط اولور قاضيخانده طلاق ايله ساقط اولديغندن علمانك اختلافی واردر استدانيه مراجعت
اتسون الا مكر كه قاضی امريله استدانه اولمش اوله زيرا امر قاضيله استدانه اولان موت وطلاق ايله ساقط
اولمز (ولو عجل لها النفقة او الكسوة لمدة ثم مات احدهما قبل تمامها فلا رجوع خلافا لمحمد) اكر زوج خاتون ايچون
نفقه يی وياخود كسوه يی برمدت ايچون تعجيل ايلسه يعنی پشين ويرسه اندنصكره ايكيسندن بری پشين
ويريلان مدتك تماسندن اول فوت اولسه رجوع يوقدر يعنی ويريلان شیء طلب اولنمز امام محمد ايچون خلاف
واردر انك قتنده ما بقی حساب اولنور (واذا تزوج العبد بالاذن) يعنی عبد مولاسنك اذنيله تزوج ايلسه (فنفقتها
دين عليه) خاتونك نفقه سی عبد اوزرينه دیندر (يباع فيه مرة بعد اخری) اول دين مذكور ده بر دفعه بيع
اولندقدنصكره بر دخی بيع اولنور مثلا بر عبد مولاسنك اذنيله تزوج ايلسه اوزرينه نفقه دن بيك درهم جمع
اولسه وبركسنه عبد مزبورك اوزرنده نفقه دن بيك درهم اولديغنه عالم اولسه وعبدك قيمتی بشيوز درهمه
اشترا ايلسه عبد مزبوردن باقی قلان بشيوز درهم ايچون تكرار بيع اولنور بوندنصكره تكرار نفقه ايچون دين
ايدنسه اوچ دفعه درت دفعه بيع اولنور (ولا يباع فی دين غيرها الا مرة) عبد نفقه دن غيری دينده بيع اولنمز
انجق بر دفعه بيع اولنور (وعلی الزوج ان يسكنها فی بيت خال عن اهله واهلها) زوج اوزرينه واجب اولوركه
خاتونی كندواهلندن وخاتوندن خالی براوده اسكان ايليه زيرا اسكان دخی خاتونك كفايتندندر نفقه كبی حال بوكه
حق سبحانه وتعالی سكنايی دخی نفقه يه مقرون ذكر ايدوب واجب قيلمشدر شول حيثيتله كه ابن مسعود رضی الله
عنه (اسكنوهن من حيث سكنتم من وجدكم وانفقوا عليهن من وجدكم) ديو قراءت ايلدی (ولو ولده من غيرها
لا برضاها) اكر زوجك غيری خاتوندن ولدی اولورسه ده آندن دخی خالی اولمق كركدر الا مكركه خاتونك
رضاسيله اوله (ويكفيها بيت مفرد من دار اذا كان له غلق) خاتونه داردن بر بيت كفايت ايدر چونكه اول بيت ايچون
غلق اوله يعنی كليدلی اوله اكر كليدلی اولور ايسه بر بيت كفايت ايدر زيرا مقصود بونكله حاصل اولور (وله منع

اهلها

اهلها ولو ولدها من غيره عن الدخول عليها) زوج ايچون خاتونك اهلنی وكندودن غيری زوجدن اولان اوغلی
دخی اولورسه آنی دخی خاتونك اوزرينه دخولدن منع ايلمك واردر (لا من النظر اليها والكلام معها متی شاؤا)
زوج خاتونك اهلنی وولدنی هرنه وقت ديلرلرايسه نظردن وخاتون ايله تكلم ايلمكدن منع ايلمك يوقدر اكر منع
اولنسه قطع رحم لازم كلور اول اجلدن نظر وتكلمدن منع ايلمك يوقدر وفقير ديرمكه ظاهر بودر خاتونه نظر
وكلامدن منع اولنميانلری محارميدر اكرچه كتب فقهده بوكا تعرض يوقدر مراد بويله اولمسه محارمدن
غيرينك نظری وتكلمی جائز اولوردی بوخود نامشروعدر (والصحيح انه لا يمنعها من الخروج الی الوالدين
ودخولهما عليها فی الجمعة مرة وفی غيرهما فی السنة مرة) قول صحيح بودركه زوج خاتونی جمعه كوننده بركره
والدينه خروجدن ووالدينی كندی اوزرينه دخولدن منع ايلمز وبو ايكيسندن غيری محارمده سنه ده بركره
خاتونك اوندن انلره خروجنی وانلرك دخولنی منع ايلمز قاضيخانده مسطوردركه زوج خاتونی هر جمعه والدينی
زيارتدن منع ايلمز منع اولنان كيجه لمسيدر وجمله مشايخ دخی بوكلامی اخذ ايلمشلردر وفتوی دخی بونك
اوزرينه در (وتفرض نفقة زوجة الغائب وطفله وابويه فی مال له من جنس حقهم عند مودع او مضارب
او مديون يقربه وبالزوجية او يعلم القاضی ذلك ويحلفها انه لم يعطها النفقة ويأخذ منها كفيلا) فرض وتقدير
اولنور غائبك مالندن طفلنه وابوينه يعنی قاضی غائب اولان كمسنه نك زوجه سنك نفقه سنی وطفلنك وبابا
واناسنك نفقه لرينی غائبك مالندن تقدير ايليه اويله مال كه نفقه صاحبلرينك حقلری جنسندن اوله دراهم ودنانير
وطعام وكسوه كبی ايله مالكه امانتده اوله وياخود مضاربه ده اوله وياخود مديونده اوله كه مال وخاتونك
زوجيتنه مقر اوله وياخود مال ونكاح ونسب قاضينك معلومی اوله نفقه تقدير ايدر زيرا علم قاضی حجتدر انكله
قضا جائزدر وقاضی خاتونه زوج كندويه نفقه ويرمديكنه يمين ويررو خاتوندن كفيل اخذ ايلر (فلو لم يقروا
بالزوجية ولم يعلم القاضی بها فاقامت البينة لا يقضی بها) اكر مودع ومضارب ومديون هر بری زوجيته اقرار
ايلمسه لر وقاضی دخی زوجيتی بلمسه وزوجه زوجيته بينه اقامت ايلسه نفقه ايله قضا اولنمز زيرا غائب اوزرينه
قضا جائز دكلدر (وكذا لو لم يخلف مالا فاقامت البينة علی الزوجية ليفرض لها النفقة ويأمرها بالاستدانة عليه
لا يسمع القاضی بينتها) وبينه زوجيتنه قضا اولنمز اكر زوج مال قوسه زوجه زوجيت اوزرينه يعنی زوجه سی
اولديغنه بينه اقامت ايلسه كه قاضی كندويه نفقه تقدير ايتمك ايچون وزوج اوزرينه استدانه ايله امر ايتمك
ايچون قاضی خاتونك بينه سنی استماع ايلمز (وعند زفر يسمعها لفرض النفقة لا لثبوت الزوجية وهو المعمول به
اليوم والمختار) امام زفر قتنده نفقه تقدير ايچون خاتونك بينه سنی استماع ايدر اما زوجيتی اثبات ايچون استماع
ايلمز بو نفقه ايچون استماع ايدوب نكاح ايچون اولمق الآن معمول به ومختار اولان بودر (وتجب النفقة
والسكنی لمعتدة الطلاق ولو بائنا) نفقه وسكنی طلاق ايله معتده اولان خاتون ايچون واجب اولور اكر طلاق باين
ايسه ده زيرا نفقه جزاء احتباسدر اول ايسه عدتده باقيدر (والمفرقة بلا معصية كخيار العتق والبلوغ والتفريق
لعدم الكفاءة) بلا معصيت تفريق اولنان خاتون ايچون دخی نفقه وسكنی واجب اولنور خيار عتق وخيار بلوغ
كبی وعدم كفاءة ايچون تفريق اولان خاتونه دخی نفقه وسكنی واجب اولور (لا لمعتدة الموت والمفرقة بمعصية
كالردة وتقبيل ابن الزوج) معتدهٔ موت ايچون نفقه وسكنی يوقدر ومعصيت سببيله تفريق اولوب معتده اولان
خاتون ايچون دخی نفقه وسكنی يوقدر اول معصيت ردت كبی وزوجك اوغلنی اوپمك كبی اما مرتده معتده اولان
خاتون ايچون عدم نفقه يه سبب خاتونك احتباسی حق رجل دكلدر بلكه حق شرعدر اما مرتده ايچون نفقه
اولمسی شيخ الاسلام مبسوطنده ديمشدركه مرتده نك نفقه سی اولزمان ساقط اولوركه زوجك جنسندن خروج
ايدرسه اكر آندن خروج ايتميوب عدتی اونده كچرسه نفقه سی ساقط اولمز كذا فی العناية (ولو ارتدت مطلقة
الثلاث تسقط نفقتها لا لو مكنت ابنه) اكر اوچ طلاق ايله مطلقه اولان خاتون مرتده اولسه نفقه سی ساقط اولور
اكر زوجك اوغلنه تمكين ايدرسه نفقه ساقط اولمز زيرا بو ايكيسنك بيننده فرق بودركه طلاق ثلاثه ايله اولان
فرقتده ردت وتمكين عمل ايلمز الا بوقدر واردركه مرتده توبه ايدنجه حبس اولنور محبوسه يه ايسه نفقه يوقدر
تمكين ويرن خاتون ايسه حبس اولنمز ما بينلرنده فرق انجق بوقدر اولدی زيرا مرتده زوجك اوندن چقميوب
انده اولنورسه نفقه سی لازم ايديكی مقرردر بوقاروده ذكر اولنديغی اوزره (فصل) ونفقة الطفل

الفقير على ابيه لا يشركه فيها احد كنفقة الابوين والزوجة) طفل فقيرك نفقه سى باباسى اوزرينه در نفقه ده بر احد
بابايه مشارك اولميز ابوينك نفقه سى ولد اوزرينه وزوجه نك نفقه سى زوج اوزرينه اولديغى ونفقه يالكز
بابا اوزرينه اولديغى ظاهر الروايه قوليدر اما ابو حنيفه دن روايت اولنمشدركه نفقه بابا وانا اوزرينه ميراث
حسبى اوزرينه اثلاثا در زيرا حق سبحانه وتعالينك (وعلى الوارث مثل ذلك) قولى بونى مؤيددر اما وجه ظاهر
حق سبحانه وتعالينك (وعلى المولود له رزقهن وكسوتهن) قول شريفيدر دينلمشدركه وجه استدلال بودركه
رزق ولد بابا اوزرينه واجب اولمسى ولد سببيله در اويله اولنجق ولدك رزقى بابا اوزرينه اولمسى بطريق الاولى زيرا
حكم مشتق اوزرينه ترتب ايلدى تحقيقكه حكم مشتق اوزرينه ترتب ايلسه مشتق منهك عليتنه دليلدر نته
كيم حق سبحانه وتعالينك (السارق والزانى) قول شريفنده واقع اولمشدر اما بو كلامده نظر واردر زيرا
زوجه نك نفقه سى زوج اوزرينه اولمسنه علت احتباسدر بونده غيرى شىء علت اولمق جائز كلدر معلوم
واحد اوزرينه ايكى علت وارد اولمشدر اما بوكا جواب علت ولادتدر زيرا وجوب نفقه ده مؤثردر زيرا
سبب بين الزوجين والولد وصل اولان جزئيتدر كندو نفسنه نيجه واجب ايسه جزئيت دخى اويلجه واجب
اولور واحتباس ايسه علتك علتيدر ومصنف طفلى فقير ايله قيد ايلدى اكر طفلك مالى اولورسه نفقه سى
كندو مالندندر واكر غائبده مالى وار ايسه بابايه سن نفقه سن ويربعده مالى كلدكده رجوع ايله ديو امر
اولنورسا كر قاضينك امرى اولمدين انفاق ايدرسه حكمده رجوعه قادر اولميز الا مكركه اشهاد ايلمش اوله
اكر بابا مملوك اولورسه اوزرينه ولد ايچون نفقه يوقدر اكر طفل مملوك اولورسه مولاسى اوزرينه در كرك باباسى
حر اولسون كرك عبد اولسون كرك مدبر اولسون (ولا يجبر امه على ارضاعه) ولدك امى ارضاع اوزرينه جبر
اولنمز البته طوغرديغى اوغلانى امزردى يو جبر اولنمز زيرا حق سبحانه وتعالينك (والوالدات يرضعن اولادهن
حولين كاملين) قول شريفنك خود معناسى والداتك ارضاعنه دليلدر جواب ويريلوركه حق سبحانه وتعالينك
يرضعن) قولنك معناسى والده لرك فعلندن اخباردر يعنى انادكارى زمان بويلجه ايشليه لر ديمكدر اكر معناسى
امر ايسه ده يا خود ندب اوزرينه محمول اوله (الا اذا تعينت) الا مكركه امر ارضاع ايچون متعين اوله يعنى
بر مرضع بولنمامق ايله ويا خود ولد اناسندن غيرى كمسنه نك ممه سنى قبول ايلمامك ايله متعين اولدقده ارضاعه جبر
اولنور (ويستأجر الاب من ترضعه عندها) بابا مرضعه خاتونى استيجار ايدركه اناسنك يانده ارضاع ايليه عندها
قولى خاتون ولدك كندى يانده اولمسى مراد ايلدكده در زيرا حق حضانه كندونكدر باباسى انك حقنى ابطاله
مالك اولميز (ولو استأجرها وهى زوجته او معتدته من رجعى لترضع ولدها لا يجوز) الاب ولدك امى ولدى
ارضاع ايچون استيجار ايلسه حال بوكه خاتون كندونك زوجه سى ويا خود طلاق رجعيه دن معتده سى اولسه
استيجار جائز اولمز وارلك ارضاعى امى اوزرينه ديانة مستحقدر زيرا حق سبحانه وتعالينك (والوالدات يرضعن
اولادهن) قول شريفى صيغهٔ خبر ايله امردر مؤكددر احتمال عجز ايله معذوره اولدى چونكه اجرته اقدام
ايده جك قدرتى اولديغى ظاهر اولوب فعل ارضاع كندونك اوزرينه واجب اولور اجر لازم اولمز (وفى معتدة البائن
روايتان) معتدهٔ باينده ايكى روايت واردر بر روايتده جائز كلدر بر روايتده استحسانا جائزدر (وبعد العدة يجوز
وهى احق ان لم تطلب زيادة على الغير) عدتدنصكره استيجار جائزدر حال بوكه ارضاعده انا ولده احقدر اكر
غيرينك اوزرينه اجرتى زياده طلب ايلمزايسه (ولو استأجرها وهى زوجته لارضاع ولده من غيرها صح) اكر
بابا آخر خاتوندن ولدنى ارضاع ايچون كندو خاتوننى استيجار ايلسه صحيحدر زيرا خاتونه ولد مزبورك ارضاعى
ديانة واجب دكلدر اولتقديرجه سائرلر كبى اجنبيه اولمش اولور (ونفقة البنت بالغة والابن زمنا على الاب خاصة
وبه يفتى) بالغه قزك وكوترم اوغلانك نفقه سى خاصة بابا اوزرينه وفتوى دخى بو قوله در زيرا حق سبحانه
وتعالينك (وعلى المولود له رزقهن) نظم شريفى بو قولى مؤيددر وبو كلامده رمز واردركه كسبدن عاجز اولانك
نفقه سى بابا اوزرينه در اويله اولنجق معتوه ومتشيخ الاعضاء وطالب علم داخل اولمش اولور (وقيل على الاب
ثلثاها وعلى الام ثلثها) دينلديكه بابا اوزرينه نفقه نك ثلثانى وام اوزرينه ثلثى لازمدر بو قول خصاف
وحسنك روايتيدر وخصاف وحسنك ثلثان وثلث روايتى ايله ولد صغيرك نفقه سى خاصة اب اوزرينه اولمسنك
ما بيننده وجه فرق بودركه صغيرده بابا ايچون ولايت ومؤنت جمع اولدى حتى صدقهٔ فطرى دخى بابا اوزرينه

واجب

واجب اولمغله كندى نفسى منزله سنده اولدى اما كبيره ده بابانك ولايتى يوقدر بالغ اولديغى ايچون بو تقديرجه
سائر محارم كبى اولوب نفقه سى ميراثى اعتبارى ايله اولور (وعلى الموسر يسارا يحرم الصدقة نفقة اصوله الفقراء
بالسوية بين الابن والبنت) كندويه صدقه حرام اولان يسار ايله موسر اولان ولد اوزرينه اصول فقراسنك
نفقه سى اوغل وقز بيننده كندولره على السويه واجب اولور اصول فقرا ديديكى ابوين واجداد وجداتدر (ويعتبر
فيها القرب والجزئية لا الارث) وجوب نفقه ده قرب وجزئيت اعتبار اولنور ارث اعتبار اولنمز (فلو كان له بنت
وابن ابن فنفقته على البنت مع ان ارثه لهما) اكر بر كمسنه نك بر قزى وبر دخى اوغلنك اوغلى اولسه اول كمسنه نك
نفقه سى قزينك اوزرينه در حال بوكه اول كمسنه نك ارثى ايكيسى ايچوندر (ولو كان له بنت واخ فنفقته على
بنت البنت مع ان كل ارثه للاخ) اكر اول كمسنه ايچون قزينك قزى وبر قرنداشى اولسه آنك نفقه سى قز اوزرينه در
حال بوكه اول كمسنه نك جمله ارثى قرنداشى ايچوندر بو بابده ارثه اعتبار اولنميوب قرب جزئيته اعتبار اولندى
(وعليه نفقة كل ذى رحم محرم منه) كل ذى رحم محرم اولان كمسنه لرك نفقه سى موسر اوزرينه واجب اولور
(وان كان فقيرا وصغيرا وانثى او زمنا او اعمى او لا يحسن الكسب لخرقه او لكونه من ذوى البيوت او طالب علم)
اكر ذى رحم فقير ويا خود صغير ويا خود انثى ويا خود كوترم ويا خود اعمى اولورسه ويا خود طالب علم اولديغى
اجلدن بر خوشجه كسبه قادر اولميه ويا خود ذوى البيوتدن اوله ويا خود طالب علم اوله بو مقوله ذى رحم
محرمك نفقه سى موسر اوزرينه واجب اولور وحرقه ضم حا ايله ورا مهمله وقاف ايله احمق معناسنه در وحرفه
فا ايله فساد عقل معناسنه كلور وذوى البيوت شريف وعظيم اولمقدن كنايه در (ويجبر عليها) موسر اولان كمسنه
امتناع ايدرسه نفقه اوزرينه جبر اولنور (وتقدر بقدر الارث) نفقه بقدر الارث تقدير اولنور (حتى لو كان له
اخوات متفرقات) حتى اكر فقير ايچون اخوات متفرقه سى اولسه يعنى لابوين ويا خود لام ولاب قز قرنداشلرى
اولسه (فنفقته عليهن اخماسا) اول كمسنه نك نفقه سى اخوات اوزرينه در اخماس جهتندن (كما يرثن منه)
اخوات اول كمسنه دن وارث اولدقلرى كبى نفقه تقدير اولنور اصل مسئله التيدندر لكن بشه رد اولنوب اوچ ثلث
لابوين قز قرنداشنه وبر ثلث بابا بر قز قرنداشنه وبر ثلث انا بر قز قرنداشنه ويريلور (ويعتبر فيها اهلية الارث
لا حقيقته) نفقه ده اهليت ارث اعتبار اولنور يوخسه حقيقت ارث اعتبار اولنمز اهليت ارث ايله مراد اسباب
حرماندن برى ايله محروم اولميادر اسباب حرماندن برى قتل وبرى رقيت وبرى اختلاف دين وبرى
اختلاف داريندر (فنفقة من له خال وابن عم على خاله) شول كمسنه نك خالى يعنى دايسى وابن عمى اولسه اول
كمسنه نك نفقه سى خالى اوزرينه در اكر ميراث بالكليه عميسى اوغلنه ايسه ده (ونفقة زوجة الاب على ابنه ونفقة
زوجة الابن على ابيه ان كان صغيرا او زمنا) فقير اولان بابانك زوجه سنك نفقه سى غنى اولان اوغلى اوزرينه
واوغلونك زوجه سنك نفقه سى باباسى اوزرينه در اكر ابن صغير ويا خود كوترم اولورسه زيرا ابن بابا كبى دكلدر
اوغلونك خدمتى كندو اوزرينه لازم اوله مادامكه صغير وزمن اوليه زوجه سنك نفقه سى لازم كلمز ومبسوطده
مذكوردركه ابنك زوجه سى نفقه سى ايچون بابا جبر اولنمز اما بابانك خادمنك نفقه سى ابنك اوزرينه واجبدر
ايچون استخدام ايلمكه محتاج اولسه زيرا خدمت اب ابن اوزرينه واجبدر اختيارده دخى بويلجه در (ولا تجب
نفقة للغير على فقير الا للزوجة والولد) غير ايچون يعنى اصول وفروعدن وسائر ذوى الارحام ايچون فقير اوزرينه
نفقه واجب دكلدر الا زوجه سى وولد صغيرى واجب اولور زيرا حق سبحانه وتعالى (وعلى المولود له رزقهن
وكسوتهن بالمعروف) بيورمشلردر (ولا مع اختلاف الدين) اختلاف دين ايله دخى نفقه واجب دكلدر اهليت
ارث باطل اولديغى ايچون مسلم اولان كمسنه نك اقاربى اولان كفار اوزرينه نفقه واجبدر عكسى دخى كذلك
(الا للزوجة وقرابة الولاد اعلى او اسفل) الا زوجه ايچون وقرابت ولاد ايچون نفقه واجبدر اختلاف دين موجود
ايكن بيله كرك اعلى وكرك اسفل اولسون اما زوجه نك نفقه سنك وجوبى عقد نكاح ايله حبس اولنمق اعتبارى
ايله در اما اصول كه بابا وانادر انلرك نفقه سنك وجوبى حق سبحانه وتعالينك (وصاحبهما فى الدنيا معروفا)
قول شريفى ايله در ونبى عليه السلام بو آية كريمه يى حسن عشرت ايله تفسير ايلمشدر واما فروع كه اولاد اولاديدر
كندونك جزئيدر نفقه جزء كفر ايله منع اولنمز كندو نفسنه نفقه منع اولنمديغى كبى اجداد وجدات ابوين كبيدر
واولاد اولاد دخى كندو اولادى كبيدر زيرا بالواسطه جزئى كبيدر (وللاب بيع عرض ابنه لنفقة لا بيع عقاره

بابا كندو نفقه سيچون ولد غائبك مالنى بيع ايلمك جائزدر اما عقارنى بيع ايلمك جائز دكلدر (ولا بيع العرض لدين له
على الابن سواها) وبابانك دخى ايچون متاعنى بيع ايلمك اوغل اوزرينه نفقه دن غيريله واجب دكلدر اما نفقه
ايچون واجبدر (ولا للام بيع ماله لنفقتها) انا ايچون غائب اولان اوغلنك مالنى كندو نفقه سيچون بيع ايلمك يوقدر
يعنى جائز دكلدر (وعندهما لا يجوز للاب ايضا) امامين قتنده انايه جائز اولمديغى كبى بابا ايچون دخى اوغلنك
متاعنى بيع ايلمك يوقدر يعنى جائز دكلدر قياس دخى بودر (ولا ضمان عليهما لو انفقا من مال الابن عندهما)
اكر بابا وانا اوغلنك كندو يانلرنده اولان مالندن انفاق ايلسه لر اوزرلرينه ضمان يوقدر زيرا ابوينك نفقه سى
اوغل اوزرينه واجبدر آلوب قبض ايلدكلرى كندو حقلرى جنسندن اولمش اولور (ولو انفق المودع مال الابن
عليهما بغير امر القاضى ضمنه ولا يرجع عليهما) اكر مودع يعنى امانت قونلان كمسنه اوغلنك مالنى قاضينك
امرى اولمدين ابوين اوزرينه انفاق ايلسه مودع انفاق ايلديكى مالى ضامن اولور وانفاق ايلديكى مال ايچون
ابوين اوزرينه رجوع ايدهمز متبرع اولمش اولور زيرا مودع حفظ ايچون نائبدر يوخسه غيرك مالنه تصرفه
ولايتى يوقدر اما امر قاضى بونك خلافنجه در زيرا قاضينك عموم ولايتى واردر (ولو قضى بنفقة غير الزوجة ومضت
مدة بلا انفاق سقطت الا ان يكون القاضى امر بالاستدانة عليه) اكر قاضى زوجه دن غيرى اقارب ايچون
نفقه ايله حكم ايلسه وانفاق ايلمدين برمدت كچسه اول مرور ايدن مدتك نفقه سى ساقط اولور الا مكر كه قاضى
اول كمسنه نك اوزرينه استدانه ايله امر ايلمش اوله زيرا قاضينك ولايتى واردر واول ولايت غائبك اذنى مقامنه
قائم اولور بو تقديرجه ذمتنه دين اولوب مضى مدت ايله ساقط اولمز (وعلى المولى نفقة رقيقه) قولينك نفقه سى
افنديسى اوزرينه در (فان ابى اكتسبوا وانفقوا) اكر افنديسى انفاقدن ابا ايدرسه قول طائفه سى كسب
ايليه لر وكسبلرندن كندولره انفاق اولنور (فان لم يكن لهم كسب اجبر على بيعهم) اكر عبد ايچون كسب
اولمسه يعنى كسبه قادر اولمسه مولى عبيدك بيعى اوزرينه جبر اولنور يعنى حاكم طرفندن بيع ايله ديو جبر اولنور
(وفى غيرهم من الحيوان يؤمر ديانة) رقيقك نفقه سندن غيريده حيوان صاحبى ديانة امر اولنور زيرا حيوان
اهل استحقاقدن دكلدر نفقه سى اوزرينه جبر اولنمز انجق بينه وبين الله ديانة امر اولنور زيرا نبى عليه السلام
تعذيب حيواندن نهى بيورمشلردر

كتاب الاعتاق

بو كتاب احكام اعتاق بياننده در واعتاق لغة مطلقا اثبات قوتدر (هو اثبات القوة الشرعيه فى المملوك) شرعا
اعتاق مملوكده قوة شرعيه يى اثباتدر بر وجهله دركه اول مملوك سائر احرار كبى هر شيئه اهل اولور وبو تصرف
شرعى مندوب اولديغنه نبى عليه السلامك (ايما مسلم اعتق مؤمنا اعتق بكل عضو منه عضوا من النار) قول
شريفى دليلدر (انما يصح من مالك حر مكلف بصريحه وان لم ينو) مالك حر مكلفدن اعتاق لفظ صريحله صحيح
اولدى اكر نيت ايلمدى ايسه ده مالك ديمكله غير مالكدن احترازدر حر ديمكله مملوكدن احترازدر مكلف ديمكله
مجنون وصبيدن احترازدر (كانت حر او محرر او عتيق او معتق او حررتك او اعتقتك او هذا مولاى او هذه مولاتى
او يا حر او يا عتيق ان لم يجعل ذلك اسماله) انت حر وياخود انت محرر وياخود انت عتيق وياخود انت معتق
وياخود حررتك وياخود اعتقتك لفظلرى كبى بو الفاظ عتقده صريحدر نيته احتياج يوقدر وياخود قولنه خطاب
واشارت ايدوب وهذا مولايى ديسه وياخود ويا مولايى وياخود هذه مولاتى لفظلرى كبى زيرا لفظ مولا معتق
ايله معتق بيننده مشتركدر لكن عبده خطاب اولمغله اراده عتقه دليلدر وياخود يا حر وياخود يا عتيق لفظلرى كبى
اكر بو ايكيسى اسم قلنمامش ايسه (وكذا لو اضاف الحرية الى ما يعبر به عن البدن) وينه نيتسز آزاد اولور اكر حريته
جميع بدندن تعبير اولان شيئى اضافت ايلسه (كرأسك حر ونحوه) رأسك حر وجهك حر ورقبتك حر كبى (وكقوله
لامته فرجك حر) رجلك جاريه سنه فرجك حر قولى كبى زيرا فرج جمله بدندن تعبير اولنور شيدنده عتق واقع
اولور وجزء شايعنه مضاف قلسه مثلا نصف وثلث كبى امام اعظم قتنده جزء شايع معتق اولوب باقيسنده سعى
ايدر وامامين قتنده جمله سى آزاد اولور (كما فى الاختيار) اما يد ورجله مضاف ايلسه امام شافعى مذهبنده واقع
اولور اما غلام ايچون فرجك حر ديسه عتق واقع اولمز كما فى النظم ومحيطده ابو يوسفدن روايت اولنديكه غلامده
دخى عتق واقع اولور (وبكناية ان نوى) كنايه عتق ايله دخى عتق صحيح اولور اكر عتقه نيت ايدرسه وبكنايه لفظى

بصريحه

بصريحه قولنه معطوفدر (كلا ملك لى عليك) لا ملك لى عليك كبى معناسى سنك اوزرنده بنم ايچون ملك يوقدر
بونك كنايه سى بن سنى بيع ايلدم وياخود اعتاق ايلدم ديمك اولور (او لا سبيل او لا رق او خرجت من ملكى او خليت
سبيلك او قال لامته اطلقتك) وياخود لا سبيل لى عليك ولا رق لى عليك وياخود خرجت من ملكى وياخود
خليت سبيلك وياخود رجل جاريه سنه اطلقتك لفظى كه خليت سبيلك منزله سنده در وبو قول ابو يوسفدن
مرويدر اما اكر عبدينه اذهب حيث شئت او توجه الى شئت من بلاد الله ديسه عتق واقع اولمز اكر نيت دخى ايدرسه
بو الفاظ زوال يد افاده ايدر عتق اوزرينه دلالتى يوقدر مكاتبده اولديغى كبى كذا فى الدرر محيطده ابو يوسفدن
روايت اولنمشدركه اكر بر كمسنه عبدينه الف نون تاريخذر ديسه معتق اولور اكر نيت ايدرسه كذا فى جامع الرموز
(ولو قال طلقتك لا تعتق وان نوى) اكر بر رجل جاريه سنه طلقتك ديسه معتق اولمز اكر نيت دخى ايدرسه زيرا
اول كمسنه نيتى محتمل اولميان شيئه ذاهب اولمشدر اعتاق اثبات قوت شرعيه در طلاق ايسه دفع قيددر بو يله عبد
جماداته ملحقدر اعتاق ايله احيا اولور اما منكوحه بويله دكلدر خاتون هر شيئه قادره در لكن اول قدرته قيد
نكاح مانعدر طلاق ايله اول مانع دفع اولوب قوت ظاهر اولور بو تقديرجه اعتاق طلاقدن اقويدر ايمدى ادنى
اعلى دن مستعار اولمق صالح دكلدر وملك يمين ملك نكاحدن اقويدر اول اجلدن طلاق ايله عتق صحيح اولمز
اما عتق ايله طلاق صحيح اولور (وكذا سائر الفاظ صريح الطلاق وكنايته) وينه طلاق صريح وطلاق كنايه نك سائر
الفاظيله دخى عتق واقع اولمز مثلا بر كمسنه جاريه سنه انت طالق وياخود انت بائن وياخود تخمرى ديوب عتق
نيت ايلسه بزم قتمزده عتق واقع اولمز (ولو قال انت لله لا يعتق خلافا لهما) اكر بر كمسنه عبدينه انت لله ديسه
ابو حنيفه قتنده معتق اولمز امامين ايچون خلاف واردر انلرك قتنده معتق اولور امامين ايچون دليل لله ده
اولان لام اختصاص ايچوندر اويله اولسه خصوص ملك اولمز الا مالكدن زوال ملك ايله اولور بو تقديرجه معتق
اولور وابو حنيفه نك دليلى رجلك بو قولندن اول عبد الله ايچوندر زيرا جميع اشيا تخليق حسبيله الله ايچوندر
ايمدى بو قول اخبار اولور انشا اولمز بو يله اولجق عبد معتق اولمز (ولو قال هذا ابنى او ابى عتق بلا نية) اكر رجل
بر كوچك وياخود بر بيوك عبدينه شو بنم اوغلومدر وياخود بابامدر ديسه نيتسز معتق اولور (وكذا هذه امى)
جاريه سنه شو بنم انامدر ديسه بلا نيت معتقه اولور ابو حنيفه قتنده كرك اول جاريه معتقدن مسن اولسون
كرك كوچك اولسون (وعندهما لا يعتق ان لم يصلح ان يكون ابنا له او ابا او اما له) امامين قتنده معتق اولمز
اكر مخاطب ومخاطبه اولان عبد وجاريه معتق رجله ابن اولمغه وياخود بابا وياخود انا اولمغه صالح اولمز ايسه
زيرا كلامى محال اولوب اعتقتك قبل ان اخلق او قبل ان تخلق قولى كبى لغو اولور (ولو قال لصغير هذا جدى
لا يعتق فى المختار) اكر بر صغير ايچون هذا جدى ديسه معتق اولمز مذهب مختارده زيرا حريت ايچون ملكده بابا
واسطه سيله مختار قيلنور واسطه ايسه منتفيه اولوب جدى مجاز قلمق ممكن اولمدى اما بابالق واوغللق بونك كبى
دكلدر زيرا بو ايكيسى بلا واسطه حريته مجاز قلنور وصاحب عنايه ديمشدركه اكر واسطه مذكوره ايسه مثلا هذا
جدى اب ابى ديسه معتق اولور (وكذا لو قال هذا اخى) وينه معتق اولمز اكر هذا اخى ديسه وديلمشدركه بو مسئله
خلافيه در اولكننك وبعضيلر ديمشدركه بونده خلاف يوقدر بلكه اجماعا عتق واقع اولور وكذا لو قال هذا ابنى
معتق اولمز اكر هذا اخى ديسه بو قاروده ذكر اولنديغى اوزره اخ حريت ايچون ملكده مجاز اولمق واسطه اب ايله در
اول ايسه منتفيدر اول تقديرجه مجاز اولمق ممكن اولمز مبسوطده مذكوردركه بو لفظ اكر مطلق ذكر اولنورسه در
اما مقيد ذكر اولنورسه مثلا هذا اخى لابى او لامى ديسه بلا تردد معتق اولور اما مطلق اخوت ايله اولمز زيرا اخوت
مشتركدر كاه اولور كه اخوت فى الدين مراد اولور نته كيم حق سبحانه وتعالينك (انما المؤمنون اخوة) قول
شريفنده وارد اولمشدر وكاه اخا ايله قبيله مراد اولنور (والى عاد اخاهم هودا) نص شريفنده وارد اولديغى كبى
وكاه اولور كه نسبدن اخوت مراد اولور اويله اولسه قول مشترك حجت اولمغه صالح اولمز اكر ديلورسه كه
بنوت دخى نسب ايله رضاع بيننده مشتركدر هذا ابنى قولنك اطلاقى ايله عتق نيجه ثابت اولور جواب ويريلوركه
رضاعدن اولان بنوت يعنى اوغللق مجازدر مجاز ايسه حقيقته معارض اولمز واول عبده وهو بنتى ديسه ينه معتق
اولمز عبدى ايچون بنم قزمدر ديسه زيرا مشار اليه مسمى جنسندن دكلدر اول تقديرجه نه حقيقة ونه مجازا
بنتدن اعتبار اولنمز بينلرنده عدم ملازمت اولديغى ايچون وديلمشدركه بو مسئله دخى خلاف اوزره در

(ولا يعتق بلا سلطان لى عليك وان نوى) لا سلطان لى عليك لفظى ايله دخى عتق واقع اولمز اكر نيت دخى ايدرسه زيرا سلطان حجت معناسنه درحق سبحانه وتعالينك (اولیأتينى بسلطان مبين) قول شريفى كبى وسلطان ذكريله استيلاء مراد اولنور بو محلده سلطانى نفى قوتى نفى اولور كانه ديمش اولوركه لا يدلى عليك بو لفظى ديسه وعتقى نيت ايلسه معتق اولمز زيرا جائزدركه يد زائل اولوب ملك باقى قله مكاتبده اولديغى كبى لا سبيل لى عليك بونك خلافنجه در زيرا عبده مضاف اولان سبيل ملكدن كنايه در اكر ملكى نفى ايدوب لا ملك لى عليك ديسه وعتقه نيت ايلسه معتق اولمز بو محلده عنايه ده سؤال وجواب واردر وحاشيهٔ يعقوب پاشاده وسعدى افنديده چوق بحث واردر تفصيل مراد ايدن انلره مراجعت ايلسون (ولا يا ابنى ويا اخى) ويا ابنى ويا اخى ايله دخى عتق واقع اولمز زيرا ندا طلب اقبال منادى در اكر منادى يى بر وصف ايله ندا ايلسه كه اول وصفى منادى ده انشايه قادر اولسه حريت كبى اولزمان ندا ذلك الوصف ايله تحقيق اولمش اولور يا حر كبى زيرا منادى بو صفتى منادى ده اثباته فى الحال قادر اولور اما اكر اول وصفى اثباته قادر اولمز ايسه مجرد اعلام ايچوندر اول وصفى تحقيق ايچون دكلدر زيرا اوغللغى حالت نداده اثبات ممكن دكلدر واكر يا غيريدن مخلوق ايسه انجق اعلامدر وابو حنيفه دن شاذا روايت اولنمشدركه ايكيسنده دخى معتق اوله حاصل كلام ظاهر الروايه ده ندا ايله عتقك وقوعى يا حر يا عتيق ويا مولاى لفظلريله در اما اعتماد ظاهر الروايه ده اولديغى اوزره در (كذا فى العناية) بركمسنه عبدنه بجهٔ من ديسه معتق اولمز وياخود يابا يا ديسه ينه معتق اولمز (كما فى الصغرى) واكر تصغير ايله يا بنى ويا بنى ويا بنتى ديسه اضافه ايتمز معتق اولمز (كما فى الهداية) ابو حفصدن روايت اولنمشدركه ضم يا ايله يا بنى ديسه معتق اولمز نصب ايله ديسه معتق اولور كما فى التجنيس (او انت مثل الحر) وياخود مولى عبدنه انت مثل الحر ديسه معتق اولمز زيرا مثل عرفا بعض معانيده مشاركت ايچون استعمال اولنور بو تقديرجه حريه ده شك واقع اولور (وقيل يعتق) ديلنمشدركه معتق اولور نيت ايله كما فى الاختيار (ولو قال ما انت الا حر عتق) اكر مولى عبدنه ما انت الا حر ديسه معتق اولور زيرا نفى استثنا اثباتدر على وجه التأكيد كلمهٔ شهادتده اولديغى كبى (ومن ملك ذا رحم محرم منه عتق عليه ولو كان المالك صغيرا او مجنونا) شول كمسنه ذا رحم محرم منه مالك اوله اول ذو رحم محرم مالك اوزرينه معتق اولور اكر مالك صغير وياخود مجنون دخى اولورسه وكمال پادشازاده اصلاح وايضاحده محرم صفت رحمدر وحقيقتده محرم منه سبيدر لكن لسان شرعده نفس محرم تشبيهده مبالغه ايچون قلنمشدر ديو تصريح ايلمش وينه تفسير فرائضده ذو رحم محرم اولاد رجل واولاد ابوينكه قرنداشلريدر وقرنداشى اوغللرى وقز قرنداشى اوغللرى نقدر آشغه اولورسه وآبا واجداديدر نقدر يوقارو اولورسه واعمام وعمات واخوال وخالاتدر لكن بونلرك اولادلرى دكل محصل كلام قرابت حقيقة اوچ نوع اوزرينه دربرى قرابت ذى رحم محرمدر قرابت اولاددن اننك حكمى عتقدر مالك اولدقده بالاتفاق بزم بيننزده واصحاب شافعى بيننده اما اهل ظواهر خلاف ايدوب انلر ديرلركه مالك اوزرينه معتق اولمز لكن مالكه لازمدركه اعتاق ايليه وبرى دخى قرابت بعيده دركه اول ذى رحم غير محرمدر اول دخى كرك ارضاعدن اولسون كرك مصاهره دن اولسون بالاتفاق حكمى عدم عتقدر بزم قتمزده اما شافعى قتنده خلافيدر (والمكاتب يكاتب عليه قرابة الولادة فحسب) مكاتب اوزرينه انجق قرابت ولادى مكاتب اولور مثلا مكاتب اولان كمسنه باباوانا سنى اشترا ايلسه آنك اوزرينه مكاتب اولور اما قرنداشى مجراسنده جارى اولنلرى اشترا ايلسه مكاتب اولمز ابو حنيفه قتنده زيرا مكاتبك تملكى ناقصدر اعتاقه قادر دكلدر وجوب ايسه قدرت اولدقده در (خلافا لهما) اماميين ايچون خلاف واردر انلرك قتنده قرنداشى وانلر مجراسنه جارى اولنلر مكاتب اولور قرابت ولاد كبى (ومن اعتق لوجه الله عتق) شول كمسنه كه لوجه الله عبدى اعتاق ايلسه معتق اولور (وكذا لو للشيطان او للصنم وان عصى) اكر شيطان ايچون وياخود صنم ايچون اعتاق ايلسه معتق اولور اكر عاصى دخى اولورسه زيرا بو فعل كفره وعبدهٔ اصنام فعليدر (وكذا لو اعتق مكرها او سكران) عبد معتق اولور اكر مكرها وياخود سكرانا اعتاق ايلسه زيرا اكراهده اسقاطان رضايه توقف اولمز كورمز ميسنكه هزل ايله دخى اعتاق ثابت اولور كن اعتاق اهلندن محلنه صدورى متحقق اولديغى ايچوندر طلاقده اولديغى كبى (ولو اضاف العتق الى ملك او شرط صح) اكر عتقى ملكه مضاف قلسه صحيح اولور مثلا ان ملكت عبدا فهو حر وان دخلت الدار فانت حر ديسه ملك وشرط بولندقده عتق صحيح

اولور

اولور (ولو خرج عبد حربى الينا مسلما عتق) اكر عبد حربى مسلم اولديغى حالده بزه چيقسه يعنى دار اسلامه چيقسه معتق اولور على كرم الله وجهه دن روايت اولنديكه يوم حديبيه ده قبل الصلح طائفدن بر قاچ عبد فرار ايدوب رسول عليه السلامه كلمشلر ايدى فرار ايدن قوللرك افنديلرى نبى عليه السلامه مكتوب يازوب يا محمد بزم قوللر بيزلك فرارى سيزلك دينكوزه رغبة دكلدر انجق رقيتدن خلاص ايچوندر ديديكلرنده حضور عاليلرنده اولنلر دخى كرچكدر ديديكلرى كبيدر بونلرى افنديلرينه رد ايلمك كركدر بو جواب ويردكلرنده نبى عليه السلام غضب ايله خطاب ايدوب طائفك قوللرى مسلما اهل اسلامه ملحق اولدقلرنده (هم عتقاء الله بيورمشلردر (والحمل يعتق بعتق امه) حمل انا سنك عتقى ايله معتق اولور (وصح اعتاقه وحده) حملك يالكز اعتاقى صحيح اولور (ولا تعتق امه به) اناسى معتقه اولمز حمل سببيله يعنى حمل اعتاق اولنمغله اناسى معتق اولمز اكر حمل سببيله اناسى معتق اولسه ام ولده تابع اولمق قلب موضوع لازم كلوردى مسئله ايسه عكسيدر (والولد يتبع امه فى الملك والرق والحرية والتدبير والاستيلاد والكتابة) ولد امه تابعدر ملكده ورقده وحريتده وتدبير واستيلادده وكتابتده (وولد الامة من سيدها حر) جاريه نك سيدندن اولان ولدى حردر (ومن زوجها ملك لسيدها) جاريه نك زوجندن اولان ولدى جاريه نك سيدنك ولديدر وملكيدر (وولد المغرور حر بقيمته) ولد مغرور قيمتى ايله حردر مثلا بركمسنه بايعك ملكى ظنى ايله بر جاريه اشترا ايلسه ولادتدن صكره بركمسنه نك جاريه سى اولديغى ظاهر اولسه بو ايكى صورتده دخى قيمتى ايله حر اولور

باب عتق البعض

بو باب عتق بعضك احكامى بيانندهدر (ومن اعتق بعض عبده صح وسعى فى باقيه) بركمسنه عبدينك بعضيسنى اعتاق ايلسه صحيح اولور وعبد باقيسنده مولاسى ايچون سعى ايدر (وهو كالمكاتب الا انه لا يرد فى الرق لو عجز) بو معتق البعض اولان عبد جميع احوالده مكاتب كبيدر الا بو قدر واردركه اول معتق البعض رقه رد اولنمز اكر سعيده عاجز اولورسه اما مكاتب عاجز اولدقده رقه رد اولنور زيرا كتابت عقددر اقاله وفسخ اولور اعتاق ايسه اسقاط محضدر اقاله وفسخى قبول ايلمز اصل مسئله بودركه اعتاق ابو حنيفه قتنده منجزى اولور شوكا بناءكه ابو حنيفه قتنده ازالهٔ ملكدن عبارتدر ملك ايسه منجزى اولور زوالا وثبوتا (وقالا يعتق كله ولا يسعى) واماميين ديديلركه كليا معتق اولمز وهم سعى ايتمز زيرا انلرك قتنده اعتاق اثبات عتقدن عبارتدر وياخود ازالهٔ رقدن عبارتدر بونلردن هر برى منجزى اولمز (وان اعتق شريك نصيبه فللآخر ان يعتق او يدبر او يكاتب او يستسعى) اكر بر عبدده شريك اولان كمسنه نصيبنى اعتاق ايلسه شريك آخر ايچون معتق النصف اولان عبدى آزاد ايلمك وياخود مدبر ايلمك وياخود كتابت كسمك وياخود سعى ايتدرمك واردر (والولاء لهما) ولاء ايكيسى ايچوندر (او يضمن المعتق لو موسرا) وياخود شريك آخر ديلرسه معتقه تضمين ايتدبرر اكر موسر ايسه (ويرجع به المعتق على العبد والولاء له) معتق ضامن اولديغى شيئله عبده رجوع ايدر وولاء معتق ايچون اولور (وقالا ليس على الآخر الا الضمان مع اليسار والسعاية مع الاعسار) اماميين ديديلركه شريك آخر اوزرينه يوقدر الا ضمان واردر يسار ايله يعنى دولتلو ايسه سعايت واردر فقير ايسه مثلا شريك آخر دولتلو ايسه ضامن اولور فقير ايسه عبده سعايت ايتديرر (ولا يرجع المعتق على العبد لو ضمن والولاء له فى الحالين) معتق اكر ضامن اولورسه عبده رجوع ايلمز يعنى ضامن اولديغى عبددن طلب ايلمز وولاء معتق ايچوندر ايكى حالده دخى يعنى ضامن اولديغى حالده وسعايت ايتديرديكى حالده (ولو شهد كل منهما باعتاق شريكه سعى العبد لهما فى حظهما والولاء بينهما كيف ما كانا) ايكى شريكدن هر برى كندى حصه سنى اعتاق ايلدى ديو بربرى اوزرينه شهادت ايلسه لر عبد اول ايكيسى ايچون نصيبلرى مقدارى سعى ايدر وولاء ايكيسى بيننده در شريكين هر نجه اولورسه يعنى ايكى كمسنه بر عبده مالك اولوب بعده بريسى شريك آخره سن حصه كى اعتاق ايلدك ديو شهادت ايلسه اول دخى بن اعتاق ايلديكمده سن دخى حصه كى اعتاق ايلدك ديو شهادت ايلسه عبد ايكيسى ايچون سعى ايدر ابو حنيفه قتنده وكيف ما كان ايدوكى يعنى شريكيندن هر برى كركسه معسر اولسون كركسه برى معسر وبرى موسر اولسون برابردر (وقالا يسعى للمعسرين لا للموسرين) اماميين ديرلركه شريكين معسرين اولورلرسه عبد سعى ايدر موسر اولورسه سعى ايلمز زيرا معتق معسر اولديغى عبدك سعايتنى ادعايه دلالت ايدر رصدقلرى تقديرى اوزره اما موسر

اولورسه سعایة عبددن متبرء اولوب شریکینك ضمانینك ادعاسنه دلالت ایدر اول اجلدن حالت یسارده سعی ایلمز (ولو احدهما موسرا والآخر معسرا یسعی للموسر فقط) اکر شریکیندن بری موسر وبری معسر اولسه انجق موسر ایچون سعی ایدر علی یسعی للمعسرین محلنده ذکر اولنمشدر (والولاء موقوف فی الاحوال حتی یتصادقا) ولاء جمیع احوالده موقوفدر حتی شریکیندن هر بری صاحبی اوزرینه احاله ایدوب ولائی کندو نفسندن نفی ایدوب صاحبی اوزرینه اثبات ایلمشدر اولتقدیرجه ولاء تصادقه توقف ایدر (ولو علق احدهما عتقه بفعل غدا والآخر بعدمه فیه فمضی ولم یدر عتق نصفه وسعی فی نصفه لهما مطلقا) اکر شریکیندن بری عبدك عتقنی یارنده اوله جق برفعله تعلیق ایلسه وشریك آخر اول فعلك یارنده عدمنه تعلیق ایلسه ویارنکی کون کچسه واول فعلك وجودی وعدمی بلنمسه عبدك نصفی معتق اولور ونصفنده ایکیسی ایچون سعی ایدر مطلقا قیدی حال اعتبار ویسارا یچوندر مثلا ایکی کمسنه برعبده مشترك اولوب شریکك بری اکر فلان کمسنه یارین شو داره داخل اولورسه عبدم معتق اولسون دیسه ویارنکی کون کچسه لکن اول کمسنه نك دخولی وعدم دخولی معلوم اولمسه عبدك نصفی معتق اولوب نصفی ایچون ایکیسنه سعی ایدر شریکین کرکسه معسر کرکسه موسر اولسون کرك مختلفین اولسون (وعندهما ان کانا موسرین فلا سعایة) امامین قتنده اکر شریکین موسر اولورسه سعایت یوقدر زیرا شریکین هر بری عبددن سعایتی تبرع ایدوب شریکی اوزرینه ضمانی ادعا ایلدکله سعایت واقع اولمز ومعتقك یساری سعایتی منع ایدر (وان کانا معسرین ففی نصفه عند ابی یوسف وفی کله عند محمد) اکر شریکینك ایکیسی دخی معسر اولورسه ابو یوسف قتنده عبد نصفنده سعی ایدر ابو حنیفه قتنده دخی بویله در امام محمد قتنده عبد کامل سندنده سعی ایدر (وان کانا مختلفین سعی للموسر فقط فی ربعه عند ابی یوسف) اکر شریکین مختلف اولورلرسه یعنی بری فقیر وبری غنی اولورسه ابو یوسف قتنده عبد ربع قیمتنده سعی ایدر (ولو حلف کل بعتق عبده والمسئلة بحالها لا یعتق واحد) واکر ایکی کمسنه نك هر بری کندی عبدنك عتقنه یمین ایلسه یعنی رجلیندن بری اکر فلان کمسنه یارین داره داخل اولورسه عبدم معتق اولسون دیسه وبری دخی اکر داره داخل اولمزدیسه عبدم معتق اولسون دیسه ویارین کچسه دخول وعدم دخول دخی معلوم اولمسه مسئله حالی اوزرینه در بریسی معتق اولمز جهالت فاحشه اولدیغیچون (ومن ملك ابنه مع غیره بشراء او هبة او صدقة او وصیة عتق حظه) برکمسنه اوغلونه شراء ویاخود هبه ویاخود صدقه ویاخود وصیت ایله مالك اولسه کندونك نصیبی معتق اولور زیرا برکمسنه ذی رحم محرمنك شقصنه مالك اولسه اول شقص معتق اولور ومعتق اولمسنه نبی علیه السلامك (من ملك ذا رحم محرم منه عتق علیه) قول شریفی دلیلدر (ولا یضمن) اب شریکینك حصه سنی ضامن اولمز زیرا بعض صورتده شریکینك نصیبنی افساد ایلدکله ضمان لازم کلوردی بو صورتده ضمان لازم کلمز (ولشریکه ان یعتق او یستسعی سواء علم الشریك انه ابنه اولا) اوغلونه مالك اولان بابا شریکی ایچون اول عبدی اعتاق ایلمك واردر ویاخود سعی ایتدرمك واردر کرك انك اوغلی ایدوکنی بلسون کرك بلمسون برابردر یعنی بو صورتده علم وعدم علم برابردر اکر اوغلی ایدوکنی بیلورسه سبب رضا متحقق اولوروا کر اوغلی ایدوکنی عالم دکل ایسه سبب رضا اوزرینه عمل اولنور (وقالا یضمن الاب ان کان موسرا وعند اعساره یسعی الابن) امامین دیدیلرکه شریکك حصه سنی اب ضامن اولور اکر بابا دولتلو ایسه اما اعساری قتنده ابن سعی ایدر یعنی فقیرلر ایسه باقی حصه سنده باباسنك شریکی ایچون سعی ایدر زیرا بابا شریکینك حصه سنی قرینی اشترا ایلمکله ابطال ایلدی سائر شرکا تضمین ایلدیکی بو دخی تضمین ایدر (وکذا الحکم والخلاف لو علق عتق عبد بشراء بعضه ثم اشتراه مع اخر او اشتری نصف ابنه ممن یملك کله) حکم ومن وخلاف دخی بکن مسئله کبیدر برکمسنه عبدك بعضیسنی اشترایه عتقنی تعلیق ایلسه یعنی سنك نصفنی اشترا ایدرسم معتق اول دیو تعلیق ایلسه صکره برآخر ایله اول عبدی اشترا ایلسه یاخود اوغلونی مالك اولاندن نصفنی اشترا ایلسه ابو حنیفه قتنده شریك آخره نصفنی ضامن اولمز وشریك آخر ایچون اعتاق وسعی ایتدرمك واردر وامامین قتنده اب ضامن اولورا کر دولتلو ایسه اکر فقیر ایسه مشتری اولان ابن باقی حصه سیچون سعی ایدر (ولو اشتری الاجنبی نصفه ثم الاب باقیه موسرا ضمن الشریك او استسعی) اکر براجنبی برینك نصفنی اشترا ایلسه اندنصکره بابا موسر اولدیغی حالده باقیسنی اشترا ایلسه شریك آخر دیلرسه باباسنه تضمین ایتدیرر ویاخود دیلرسه

سعی ایتدیرر (وقالا یضمن فقط) امامین دیدیلرکه شریك آخر انجق تضمین ایتدیرر زیرا امامین قتنده معتقك یساری سعایتی منع ایدر (ولو ملکاه بالارث فلا ضمان اجماعا) اکر ایکی کمسنه ارثله عبده مالك اولسه لر اجماعا ضمان یوقدر صورة مسئله بودرکه برخاتون فوت اولوب برعبدنی ترك ایلسه که اول عبد زوجك اوغلی اولسه وزوجی ایله برقرنداشنی ترك ایلسه پس ایمدی عبدك نصفنه قرنداش ونصفنه زوج وارث اولور بابا که اوغلونه مالك اولدیغی کبی معتق اولور بو صورتده بابا شریکك حصه سنه ضامن اولمز زیرا ارث ضروریدر افساد حصهٔ شریکده کندونك صنعی یوقدر (عبد لموسرین دبره احدهم واعتقه الآخر ضمنه الساکت مدبره والمدبر معتقه ثلثه مدبرا لا ما ضمن) اوچ موسر کمسنه نك مشترك برقولی اولوب ایچلرندن بری خصم مدبر اولسون دیسه وبری دخی خصم معتق اولسون دیسه وبریسی دخی ساکت اولسه سکوت ایدن مدبره حصه سنی تضمین ایتدیرر مدبر دخی معتقه عبد مدبر اولدیغی حالده ثلث قیمتنی تضمین ایتدیرر یوخسه کندوسی تضمین ایتدیکی تضمین ایتدیرمز صورة مسئله بودرکه اوچ کمسنه طقوز التون حصه ایله یکرمی یدی التونه برعبد اشترا ایلسه بریسی مدبر ایلسه وبری اعتاق ایلسه وبریسی ساکت اولسه اول ساکت اولان مدبره طقوز التونی تضمین ایتدیرر ومدبر دخی معتقه رجوع ایدوب مدبر اولدقده عبدك بهاسی اون سکز التون قالمش ایدی آنك ثلثی که التی التون ایدر آنی تضمین ایتدیرر (والولاء ثلثاه للمدبر وثلثه للمعتق) ولانك ثلثانی مدبر ایچون وثلثی معتق ایچوندر زیرا ثلثی عبد حر اولوب ثلثان مدبر اولمش اولدی بو تقدیرجه معتقك حقی اولمش اولدی (وقالا ضمن مدبره لشریکیه ولو معسرا والولاء کله له) امامین دیدیلرکه مدبر اولان کمسنه ایکی شریکك حصه سنی ضامن اولور اکر مدبر معسر ایسه دخی وولانك کلیسی مدبر ایچون اولور (وقیمة المدبر ثلثا قیمته قنا) مدبره قیمتی قن اولدیغی حالده یعنی عبد اولدیغی حالده قیمتنك ثلثانیدر (ولو قال لشریکه هی ام ولدك وانکر تخدمه یوما وتوقف یوما) واکر جاریه ده شریك اولان کمسنه شریکنه جاریه سنك ام ولدکدر دیسه وشریك انکار ایلسه جاریه منکر اولان شریکه برکون خدمت ایدر وبرکون موقوف طورر یعنی شریك مقرك نوبتی ایچون موقوف طورر زیرا مقر اولان شریك بنم جاریه اوزرنده حقم یوقدر شریکمك ام ولدیدر دیمش اولدی (وقالا للمنکر ان یستسعیها فی حظه ان شاء) امامین دیدیلرکه منکرك نصفی ایچون جاریه سعی ایلمك واردر دیلرسه (ثم تکون حرة) اندنصکره جاریه حره اولوب مثلا برکمسنه استیلادی کندو نفسنه اقرار ایلسه صحیح اولوروا کر شریکنه مضاف قلسه شریکی دخی انکار ایلسه شریکی اوزرینه اولان اقرار کندو اوزرینه منقلب اولور کندوسی کانه استیلاد ایلمشدر (وما لام ولد تقوم فلا یضمن موسرا عتق نصیبه منها) ام ولد ایچون قیمت یوقدر یعنی مال متقوم دکلدر پس ایمدی جاریه دن نصیبنی اعتاق ایدن شریك موسر آخرك حصه سنی ضامن اولمز زیرا ابو حنیفه قتنده مال متقوم دکلدر صورة مسئله بودرکه ایکی کمسنه نك اشتراکا برجاریه سی اولوب وجاریه ما بینلرنده برولد کتورسه وایکیسی دخی دعوت ایلسه ایکیسنك دخی ام ولدی اولور اندنصکره شریك موسر حصه سنی اعتاق ایلسه شریك آخر حصه سنی تضمین ایلمز ابو حنیفه قتنده (وعندهما هی متقومة فیضمن حصة شریکه منها) امامین قتنده ام ولد مال متقومه در اولتقدیرجه جاریه دن شریکینك حصه سنی ضامن اولور زیرا ام ولد مملوکه در وطأ واجارة واستخداما منتفع بها در مدبره کبی متقومه در بویله اولدیغی اجلدن برکمسنه کل مملوکی کذا دیسه ام ولد دخی مملوکه داخل اولور

باب عتق المبهم

بو باب عتق مبهم بیانندهدر (له ثلاثة اعبد قال لاثنین عنده احدکما حر فخرج احدهما ودخل الآخر فاعاد القول ثم مات من غیر بیان) برکمسنه نك اوچ عبدی اولوب اونکده طوران ایکیسی ایچون احدکما حر دیسه وبو کلام ایله مخاطب اولانك بریسی چقسه وطشره ده اولانك بری دخی ایچرو کیرسه ومولی احدکما کلامنی اعاده ایلسه اندنصکره بیان ایتمدین فوت اولسه وبیان ده اولان تنوین مضاف الیهدن عوضدر تقدیری من غیر بیان مراده دیمکدر (عتق ثلثة ارباع الثابت ونصف الخارج وکذا نصف الداخل) ثابت اولان عبدك درت بلوکنده اوچ بلوکی معتق اولور وخارج اولان عبدك دخی نصفی معتق اولور وکذلك داخلك دخی نصفی معتق اولور بو قول ابو حنیفه وابو یوسف قتنده در (وقال محمد ربعه) امام محمد دیدیکه داخلك ربعی معتق اولور زیرا ایجاب ثانی داخل ایله

ثابت بیننده دائردر ایجاب ثانی اولده ثانینڭ نصفی معتق اولمش ایدی ایجاب ثانیده واقع اولان نصف عتق
ثابت ایله داخل بیننده دائر اولیجق ربع عتق داخل ایچون اولمش اولور (ولو فی مرضه ولم یجز الوارث جعل
کل عبد سبعة کسهام العتق وعتق من الثابت ثلاثة وسعی فی اربعة ومن کل من الاخرین اثنان وسعی کل منهما
فی خمسة) واکر مولانڭ احدکما حر قولی مرضنده اولورسه ووارث دخی جائز کوررسه هر عبد سهام عتق کبی یدی
سهم قلنور ثابتدن اوچ سهم معتق اولوب درت سهمنده سعی ایدر وآخرلردن یعنی داخل وخارجدن هر برینڭ
ایکی سهمی معتق اولوب بش سهمنده سعی ایدرلر زیرا مرضده عتق وصیتدر ووصیت ایسه ثلثدن معتبردر
بو تقدیرجه یکرمی برسهم اولدقده یدی سهمی معتق اون درت سهمی سعی اولمغله مسئله صحیح اولور ثابتدن
اوچ سهم وآخرلردن ایکیشر سهمدن درت سهم اولوب مجموعی یدی سهم اولور وثلث اعتباری حاصل اولمش
اولور (وعند محمد یجعل کل عبد ستة کسهام العتق عنده ویعتق من الثابت ثلاثة ویسعی فی ثلاثة ومن الخارج
اثنان ویسعی فی اربعة ومن الداخل واحد ویسعی فی خمسة) وامام محمد قتنده هر عبد سهام عتق کبی التی سهم
قلنور ثابتدن اوچ سهم عتق اولوب اوچ سهمده سعی ایدر وخارجدن ایکی سهم معتق اولوب درت سهمده سعی
ایدر وداخلدن برسهمی معتق اولوب بش سهمده سعی ایدر (ولو طلق کذلك قبل الدخول ومات بلا بیان)
برکمسنه نڭ اوچ زوجه سی اولسه وجمله سنڭ مدخول بهاسی اولمسه واوچینڭ مهری دخی برابر اولسه اکر
احدکما حر دیدیکی کبی احدیکما طالق دیسه وخاتونڭ بری خارج اولوب اوچنجیسی داخل اولسه ینه احدیکما
طالق دیسه وبیان ایتمدین فوت اولسه (سقط ثلاثة اثمان مهر الثابتة وربع مهر الخارجة وثمن مهر الداخلة
بالاتفاق هو المختار) ثانینڭ مهر برینڭ سکز بلوکندن اوچ بلوکی وخارجه نڭ مهر برینڭ ربعی وداخله نڭ مهر برینڭ
ثمنی ساقط اولور زیرا ایجاب اول ایله برینڭ نصفی ساقط اولدی لکن ذکر اولنان نصف مهر ثابته خارجه بیننده
تقسیم اولیجق هر برندن ربع مهر ساقط اولور اندنصکره ایجاب ثانی ربع مهر ساقط اولور وساقط اولان ربع
ثابته ایله داخله بیننده تقسیم اولیجق ثابته دنصکر سکزدن اوچ وداخله دن ثمن وخارجه دن ربع مهر ساقط
اولور (والبیع بیان فی العتق المبهم) عتق مبهمده بیع بیاندن مثلا احدکما حر دین کمسنه عبدلڪ برینی بیع ایلمك
باقی قلانڭ معتق ایدوکنی بیاندر (وکذا العرض علی البیع) وینه عتق مبهمده عبدلڪ برینی بیعه عرض آخرڭ
عتقی ایچون بیاندر (والموت والتحریر والتدبیر والاستیلاد والهبة والصدقة مسلمتین) احدکما حر خطابیله
مخاطب اولان عبدلڪ برینڭ موتی دخی آخرڭ عتقنه بیاندر وایکیسندن برینڭ تحریری وتدبیری
وجاریه ایسه استیلاد وهبه وصدقه که تسلیم اولدقلری حالده بوذکر اولنلان آخرڭ عتقنه بیاندر (والوطئ لیس
ببیان فیه خلافا لهما) احدیکما حر قولی ایله مخاطبه اولان جاریه نڭ برینه وطئ وموت بیاندر مثلا برکمسنه
ایکی خاتوننه احدیکما طالق دیدکدنصکره وطئ ایلسه وخاتونڭ بری فوت اولسه واول وطئ وموت آخرڭ
طلاقنه بیاندر (وان قال لامته اول ولد تلدینه ذکرا فانت حرة فولدت ذکرا وانثی لم یدر اولهما فالذکر رقیق
ویعتق نصف کل من الام والانثی) اکر برکمسنه جاریه سنه اول طغرا جغڭ ولد ذکر اولورسه سن حرسن دیسه
وجاریه ایکیز طغرسه برذکر وبرقز طغرسه وقنغیسی اول طوغدیغی بلنمسه پس ایمدی ذکر رقیقدر وجاریه وقزڭ
هر برینڭ نصفی معتق اولور (ولا تشترط الدعوی لصحة الشهادة علی الطلاق وعتق الامة المعینة) دعوی
شرط قلنمدی طلاق اوزرینه شهادت صحیح اولدیغیچون وعتق امه اوزرینه که معینه اوله اکا دعوی شرط
قلنمدی دعوی حق عبدده شرطدر بوخسه حق اللهده شرط دکلدر زیرا تحریم فرج حق اللهدر برکمسنه
خاتوننه طلاق ویرسه ویاخود جاریه سنی ازاد ایلسه محله سنده اولان قوکشولری دعواسز قاضی یه واروب
بلا دعوی طلاق وعتقنه شهادت ایلسه لر شهادتلری مقبوله اولور (وفی عتق العبد وغیر المعینة تشترط) عتق
عبدده وجاریۀ غیر معینه نڭ عتقنده دعوی شرط قلندی ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف
واردر انلرڭ قتنده دعوی شرط قلنمدی زیرا مشهود به حق شرعدر شهادتلری بلادعوی مقبوله در (فلو شهدا
بعتق احد عبدیه او امتیه لا تقبل) اکر ایکی کمسنه قولنڭ بریسنڭ عتقنه شهادت ایلسه لر ویاخود ایکی
جاریه سنڭ برینڭ عتقنه شهادت ایلسه لر شهادتلری مقبوله اولمز ابو حنیفه قتنده (الا فی وصیته) الا وصیتنده
شهادت مقبوله اولور مثلا ایکی کمسنه قاضی یه واروب فلان کمسنه مرض موتنده ایکی قولندن برینی اعتاق

ایلمشدر ویاخود تدبیر ایلمشدر دیو شهادت ایلسه لر شهادتلری استحسانا مقبوله اولور (وعندهما تقبل) امامین
قتنده مطلق اکر وصیتدن غیریده دخی اولورسه شهادتلری مقبوله در (وان شهدا بطلاق احدی نسائه قبلت
اتفاقا) اکر ایکی کمسنه برآدمڭ خاتونلرندن برینڭ طلاقنه شهادت ایلسه بلادعوی اتفاقا شهادتلری مقبوله
اولور اکر سکوت اولنسه تحریم فرج لازم دکلدر تحریم فرج ایسه حق اللهدر وحق اللهده دعوی شرط قلنمدی

باب الحلف بالعتق

بو باب عتق ایله یمین بیاننده در (ومن قال ان دخلت الدار فکل مملوك لی یومئذ حر یعتق بدخوله من فی ملکه
عند الدخول سواء کان فی ملکه وقت الحلف او تجدد) بعده اکر برکمسنه داره داخل اولورسم جمله مملوکم اولان
حردر دیسه حالف اولان کمسنه نڭ دخولیله عند الدخول ملکنده اولان عبد معتق اولور کرکسه وقت حلفده
ملکنده اولسون کرکسه جدید اشترا ایلمش اولسون برابردر جمله سی معتق اولور زیرا یومئذ لفظنڭ تقدیری
یوم ان دخلت دیمکدر وفعل حذف اولنوب اندن عوض تنوین ویرلمشدر ومعتبر اولان حین دخولده ملکنده
بولنان قوللریدر (ولو لم یقل یومئذ لا یعتق الا من کان فی ملکه وقت الحلف) اکر یومئذ دیمسه معتق اولمز الا وقت
حلفده ملکنده اولان قول معتق اولور (وکذا لو قال کل مملوك لی حر بعد غد) اکر داره داخل اولورسم
یارندنصکره جمیع مملوکم حردر دیسه ینه حلف ایلدیکی زمان مملوکی اولان عبد معتق اولور زیرا کل مملوك لفظی
اول حالده اولان مملوکه متناول اولورسه بعد الحلف مالك اولدیغنه متناول اولمز وبعد غد قولی حر لفظنه ظرفدر
بوخسه مملوك لفظنه ظرف دکلدر (والمملوك لا یتناول الحمل) مملوك حمله متناول اولمز زیرا جنین انابه تبعیت ایله
مملوکدر ومن وجه عضودر مملوك ایسه نفسلره متناول اولور بوخسه اعضایه متناول اولمز (فلو قال کل مملوك لی
ذکر حر ان دخلت الدار وله امة حامل فولدت ذکرا الاقل من نصف حول منذ حلف لا یعتق) اکر داره داخل
اولورسم جمله ارکك اولان قوللرم حردر دیسه حال بو که اول کمسنه نڭ برحامل جاریه سی اولوب وجاریۀ مزبوره
مولاسنڭ حلف ایلدیکی زماندن نصف حولدن اقلده بر ارکك اوغل طوغرسه اول اوغلان معتق اولمز (ولو لم
یقل ذکر عتق الحمل تبعا للامه) اکر کل مملوك لی حر دیوب ذکر لفظنی دیمسه اناسنه تبعیت ایله معتق اولوردی زیرا لفظ
مملوك ذکور واناثه متناول اولور حتی مدبر وامهات اولاده دخی متناول اولور اکر حالف اولان کمسنه بن رجاله
نیت ایلدم نسایه نیت ایلمدم دیسه قضاء تصدیق اولنمز وحملڭ اناسی معتقه اولور زیرا امه کل مملوك تحتنه داخل
اولمغله تبعیت ایله حمل معتق اولور (ولو قال کل مملوك لی حر بعد موتی صار من فی ملکه عند الحلف مدبرا)
اکر حالف اولان کمسنه جمیع مملوکم موتمدنصکره حردر دیسه یمین ایلدیکی وقتده ملکنده اولان عبد مدبر اولور
(لا من ملکه بعده) یمیندنصکره مالك اولدیغی عبد مدبر اولمز زیرا کل قولی بلاقرینه اولیجق حال ایچون
استعمال اولنور نته کم سین وسوفه قرینه سیله استقبال ایچون اولدیغی کبی چونکه حال ایچون استعمال
اولندی ایسه جزا که تدبیردر فی الحال واقع اولوب لفظ مذکور بعد الیمین اشترا اولان عبده متناول اولمز (لکن
یعتق الجمیع من الثلث عند موته) لکن حلف ایدن کمسنه نڭ موتی زماندن وقت حلفده موجود اولان عبدی
وبعد الیمین اشترا ایلدیکی عبدی ثلثدن معتق اولور چونکه عتق موته مضاف قلندی بر حیثیتدن ایجاب عتق
مملوکی اولان متناول اولمغله موجود اولنلر مدبر اولور وبر حیثیتدن موته مضاف اولان عتق بعد الموت ایجابدر
اول ایسه وصیت اولور وصیت اولیجق حلف ایلدوکی وقتدنصکره اشترا ایلدیکی قوللره دخی متناول اولور
ووصایاده معتبر اولان حالت موتده ملکنده بولنانلردر بو قول ابو حنیفه وامام محمد قتنده در اما ابو یوسف
بعد الیمین مالك اولدیغی معتق اولمز زیرا لفظ حالده حقیقتدر صکره مالك اولدیغنه متناول اولمز بو اجلدندر که
وقت یمینده ملکنده اولان مدبر اولور ملکنده بولنمیان مدبر اولمز

باب العتق علی جعل

بو باب جعل اوزرینه عتقڭ بیاننده در ضم جیم ایله جعل برفعل مقابله سنده تعیین اولنان عوضدر (ومن اعتق
علی مال) شول کمسنه که عبدنی مال اوزرینه اعتاق ایلسه مثلا انت حر بالف درهم دیسه (او به فقبل عتق)
پس ایمدی عبد مخاطب اول مجلسده مال مذکوری قبول ایلسه معتق اولور (والمال دین علیه) مذکور
اولان مال عبد معتق اوزرینه دیندر زیرا عبد قولیله انی التزام ایلمشدر (تصح الکفالة به) بدل عتق اولان

ماله کفالت صحیح اولور زیرا اول مال دین صحیحه کفالت دین صحیحده اولور (بخلاف بدل الکفایة) بدل کفایت
بونك خلافنجه در بدل کتابت ایله کفالت صحیح دکلدر زیرا دین صحیح دکلدر اثر رقیت باقی اولدیغیچون مثلا عبد
مکاتب بدل کتابتدن عاجز اولسه ینه رقیت عودت ایدر بو تقدیرجه عبد اوزرینه دین صحیح دکلدر دین صحیح
اولمجق کفالت دخی صحیح دکلدر (وان قال ان ادیت الی الفا فانت حر واذا ادیت صار مأذونا لا مکاتبا) اکر مولی
عبدینه ان لفظی ایله اکر بکا بیکی ادا ایدرسك سن حرسین دیسه ویاخود اذا لفظی ایله اکر بکا ادا ایدرسك سن
حرسین دیسه اول عبد مأذون اولور مکاتب اولمز زیرا ادایه تعلیق اولان عتق صریحدر مولی عبدینی اداء ماله
تعلیق ایلمسی تجارته تحریض ایلمکدر وماله تعلیق ایله مأذون اولور مکاتب اولمز دیمکدن مقصود افندیسی
عبد مزبوری مالی ادا ایلمزدن مقدم بیع ایلمسی جائز امامکاتبك بیعی جائز اولمز مادامکه کندوسی راضی اولمیه
اما اکر مکاتبك کندوسی بیعه رضا ویررسه کتابت فسخ اولور (ویعتق ان ادی فی المجلس او خلی بین المولی
وبین المال فیه فی التعلیق بان) اکر عبد مال معینی افندیسنك یاننه وضع ایلسه بروجهله وضع ایلسه که مولی
اول مالی اخذ ایلمك ممکن اولسه بو مقوله تسلیم ایله دخی معتق اولور وبو ایکی صورتده معتق اولمسی لفظ ان ایله
تعلیق اولدقده در زیرا ان شرط ایچوندر وقت ایچون مستعمل اولمزحتی اول مجلسده ادا ایلمسه معتق اولمز
(ومتی ادی او خلی فی التعلیق باذا) اذا ایله تعلیقده هر نه وقت ایچون مال معینی ادا ایلسه ویاخود تخلیه ایلسه
معتق اولور زیرا لفظ اذا وقت ایچون مستعمل اولور مجلس ایله مقید اولمزمتی کبی (ویجبر المولی علی القبض) هر نه
وقتکه عبد مال معینی ادا ایلسه ویاخود یاننه وضع ایلسه مولاسی مال مزبوری قبض ایلمك اوزره جبر اولنور
(وان ادی البعض یجبر علی القبض ایضا الا انه لا یعتق مالم یؤد الکل) اکر عبد مال معیندن بعضیسنی ادا ایلسه
ینه قبض ایلمك اوزرینه مولی جبر اولنور الا اول عبد معتق اولمز مادامکه معین اولان مالك کلیسنی ادا ایلمیه
(کما لو حط عنه البعض فادی الباقی) مولی مال معیندن بعضیسنی حط ایدوب باقیسنی عبد ادا ایلدکده معتق
اولمدیغی کبی بعضیسنی ایلدکده معتق اولمز زیرا شرط اداء الف ایدی اول شرط ایسه بولنمدی مثلا برکسنه عبدینه
ان ادیت الی الف درهم فانت حر دیسه ذکر اولنان الفدن برمقدارنی حط ایلسه کامل الفی ادا ایلمینجه معتق
اولمز وجهله سنی حط ایلسه ینه معتق اولمز زیرا شرط اداء الف ایدی اول ایسه بولنمدی ایمدی شرط بولنمیجق
مشروط دخی بولنمز کتابت دخی بونك خلافنجه در زیرا مکاتبك اوزرینه مال واجب اولور مال واجب اولاندن
ابراء بعض وکل جائزدر وصاحب عنایه دیمشدرکه اکر درهم ذکر اولنوب آنك اوزرینه ویرسه ینه معتق اولمز
(ثم ان ادی الفا کسبها قبل التعلیق رجع المولی علیه بمثلها ویعتق) اندنصکره اکر عبد قبل التعلیق اولور لکن
مولی عبد اوزرینه اول الف مثل ایله رجوع ایدر یعنی تکرار بیکی طلب ایدر زیرا ویردیکی الف عبد ایکن کسب
اولنمغله العبد وما یملکه کان لمولاه مضمونی اوزره مال مولانك اولمش اولورا اول اجلدن الف آخر ایچون عبد
اوزرینه رجوع ایدر (وان کسبها بعده لا یرجع) اکر عبد ویردیکی بیکی بعد التعلیق کسب ایلدی ایسه مولی
عبد اوزرینه رجوع ایده مز (ولو قال انت حر بعد موتی بالف فان قبل بعد موته واعتقه الوارث عتق) اکر مولی
بنم موتمدنصکره الف ایله معتق اولور (والا فلا) اکر عبد مولانك موتندنصکره قبول ایلمزایسه ویاخود عبد قبول
ایلیوب لکن ورثه اعتاق ایلمسه معتق اولمز چونکه عتق موتندنصکره تأخیر اولنسه عتق ثابت اولمز الا وارث
ویاخود وصی ویاخود قاضینك اعتاقی ایله اولور اکر بو ذکر اولنان کسنه لردن اعتاق واقع اولمز ایسه معتق اولمز
(ولو حرره علی ان یخدمه سنة فقبل عتق وعلیه ان یخدمه تلك المدة) اکر مولی عبدنی برسنه خدمت ایلمك
اوزره تحریر ایلسه وعبد دخی قبول ایلسه فی الحال معتق اوزرینه لازمدرکه اول مدتی مولاسنه خدمت
ایلیه زیرا بو قول عوض اوزرینه عتقدر وعوض اولان واقع اولان عتق قبول ایله قبل الاداء واقع اولور مثلا
اعتقتك علی ان تخدمنی سنة دیمکله واقع اولور ان خدمتی کذا مدة دیسه فی الحال واقع اولمیوب شرط اولان
مدت تمام اولدقدنصکره معتق اولور اولکی صورت معاوضه درصکره کی صورت مطوبا بشرطدر (فان مات
المولی قبلها لزمه قیمة نفسه) اکر مولی عبدك برسنه خدمتندنصکره فوت اولسه ابو حنیفه وابو یوسف قتنده
عبده قیمت نفسی لازم اولور (وعند محمد قیمة خدمته) امام محمد قتنده عبده خدمتنك قیمتی لازم اولور (وکذا لو باع
المولی العبد من نفسه بعین فهلکت قبل القبض یلزمه قیمة نفسه) وینه بچون مسئله کبیدر اکر مولی عبدی کندو

نفسنه بر عینه یعنی معین شیئه بیع ایلسه وقبل القبض عین هلاك اولسه اول عبد کندو نفسنك قیمتی لازم اولور
ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (وعند محمد قیمة العین) امام محمد قتنده هلاك اولان عینك قیمتی لازم اولور زیرا اول
عین بغیر مال اولان شیئه معاوضدر زیرا نفس عبد کندو حقنده مال دکلدر وکندو نفسنه مالك دکلدر بو کا مثال
بر خاتون بر عبد معتق اوزرینه تزوج اولنسه بعده عبد مستحق چقسه خاتون زوج اوزرینه عبدك قیمتی ایله
رجوع ایدر یوخسه قیمت بضع که مهر مثلدر انکله رجوع ایلمز بو تقدیرجه هلاك اولان عینك قیمتی لازم اولور
ابو حنیفه قتنده وابو یوسف ایچون دلیل عقلی بودرکه بو عین مالی مقابله سنده معاوضه در زیرا عبد مولی
حقنده مالدر بونك مثالی برکسنه برجاریه مقابله سنده باباسنی اشترا ایلسه وبایع جاریه یی قبض ایلمزدن مقدم
جاریه هلاك اولسه بایع مشتری اوزرینه باباسنك قیمتی ایله رجوع ایدر یوخسه جاریه نك قیمتی ایله رجوع ایلمز
کذا فی الزیلعی (ومن قال لآخر اعتق امتك بالف علی ان تزوجنیها ففعل وابت ان تتزوجه فلا شیء علیه) شول
کسنه که آخر کسنه یه جاریه کی بکا تزویج ایلمك اوزرینه بیك درهم مقابله سنده اعتاق ایله دیسه واول کسنه
دخی اعتاق ایلسه وجاریه تزوجدن ابا ایلسه اعتاق ایله دین کسنه نك اوزرینه برشیء لازم دکلدر یعنی آمرك
تعیین ایلدیکی بیك اقچه کندویه لازم کلمز اما طلاق بونك خلافنجه در مثلا برکسنه آخر کسنه یه طلق امرأتك
علی الف درهم علی دیسه اول کسنه دخی طلاق ویرسه آمر اوزرینه الف لازم اولور طلاقده اجنبی اوزرینه
اشتراط بدل جائزدر اما اعتاقده جائز دکلدر بو محلده بحث واردر (ولو ضم عنی قسم الالف علی قیمتها ومهر مثلها
ولزمه حصة القیمة وسقط ما یخص المهر) اکر عنی لفظی ذکر وضم ایلسه مثلا اعتق امتك عنی بالف دیسه
مذکور اولان الف جاریه نك قیمتنه ومهر مثلنه تقسیم اولنور وآمره جاریه نك قیمتی لازم اولور ومهره مختص
اولان ساقط اولور مثلا جاریه نك قیمتی ایکی بیك ومهر مثلی بیك اقچه اولسه مذکور اولان بیك اقچه واوچ بیك
اقچه تقسیم اولنور التیوز آلتمش التی اقچه حصه رقبه واوچیوز اوتوز اوچ اقچه حصه مهر مثل اولور آمرکه
اعتق امتك عنی بالف دیدکده بیك اقچه یی ایکی شیئه مقابل ایلدی بری شرای رقبه وبری بضع نکاحدر
ووقوع الاعتاقده لازم متقدمیکه بیعدر طریق اقتضا ایله واقع اولمشدر کانه جاریه ایچون امری بیعها حتی
ثم اعتقها عنی دیمش اولدی بو تقدیرجه اقتضاء اشترا بولنمش اولور وجاریه نك قیمتی اولان التیوز آلتمش التی اقچه
آمره لازم اولور که کندویه تسلیم اولنان رقبه مقابله سنده ومهر مثل که اوچیوز اوتوز اوچ اقچه در اول باطل
اولور که کندویه تسلیم اولنمیان بضعدر (ولو تزوجته فحصة المهر لها فی الوجهین وحصة القیمة للمولی فی الثانی
وهدر فی الاول) بوقاروده ذکر اولنان مسئله جاریه تزوجدن ابا ایلدیکی صورتده ایدی اما اکر جاریه ابا ایلیوب
آمری تزوج ایلسه مهر مثلك حصه سیکه اوچیوز اوتوز اوچ اقچه ایدی ایکی صورتده دخی جاریه ایچوندر
کرکسه عنی لفظی ذکر ایلسون کرکسه ایلمسون وقیمتنك حصه سی ثانیده یعنی عنی لفظی ضم ایلدکده مولی
ایچوندر صورت اولیده یعنی عنی لفظی ضم اولنمدقده قیمتنك حصه سی هدردر

باب حکم التدبیر

بو باب حکم تدبیر بیاننده در وقتا که مصنف اعتاق مطلقدن فارغ اولدی ایسه اعتاق مقیده شروع ایلدی
وتدبیر لغتده عاقبة الامره نظردر شرعده بعد الموت حاصل اولان عتقی ایجابدر وتدبیر ایکی نوعدر برنوعی مطلق
وبرنوعی مقیددر (المدبر المطلق من قال له مولاه اذا مت فانت حر) مطلق مدبر شول کسنه درکه مولاسی اکا
چون بن اولورسم سن حرسین دیه مطلق مدبر بو مقوله خطاب ایله مخاطب اولان عبددر (او انت حر عن دبر منی
او یوم اموت او مع موتی او عند موتی او فی موتی او انت مدبر او قد دبرتك) ویاخود بندنصکره سن حرسین
بن اولدیکم کون دیه ویاخود سن مدبرسین ویاخود تحقیقا سنی تدبیر ایلدم دیه (او ان مت الی مائة سنة) ویاخود
بن اکر بو زسنه یه دکین اولورسم سن حرسین دیه (وغلب موته فیها) حال بو که مولاسنك موتی بو زسنه دن غالب
اولسه یعنی سکسان یاشنده اولسه مثلا بو قول صورتده مقید اما معنیده مطلقدر زیرا موت مقرردر بو قول
حسن بن زیادك ابو حنیفه دن روایتیدر وفقیه ابو اللیث نوازلنده ذکر ایلمشدر که اکر بر رجل عبدینه سن حرسین
اکر بن یوزسنه یه دکین اولورسم دیسه حال بو که موتی غالب اولسه یعنی اختیار آدم اولسه ابو یوسف
دیرکه اول عبد مدبر مقیددر مولاسی اول عبدی بیع ایلمك جائزدر وحسن بن زیاد دیرکه اول عبد مدبر مطلقدر

بيعی جائزدکلدر زیرا بوزسنه یه دکین تعیش ایلمیه جکنی خود مالی بیلورایدی بو تقدیرجه ان مت فانت حر
دیمش اولدی (او اوصیت لك بنفسك او برقبتك او بثلث مالی) او یاخود سنی کندو نفسنه وصیت ایلدم
ویاخود سنی کندو رقبنه وصیت ایلدم ویاخود ثلث مالمی سکا وصیت ایلدم دیسه مدبر اولور (فلا یجوز
اخراجه عن ملکه الا بالعتق) مولانك ملکندن اول مدبرك اخراجی جائز اولمز الا اعتق ایله جائز اولور امام
شافعی قتنده بیعی وهبه سی جائزدر زیرا ذکر اولنان کلام تعلیق بالشرطدر و تعلیق بالشرط ایسه بیع وهبه یی
منع ایلمز سائر تعلیقاتده اولدیغی کبی بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامك (المدبر لا یباع ولا یوهب ولا یورث
وهو حر من الثلث) قول شریفیدر (ویجوز استخدامه وکتابته وایجاره) مدبرك استخدامی وکتابتی واجاره یه
ویرلمسی جائز اولور (والامة توطأ وتزوج) جاریۀ مدبره وطئ اولنور یعنی مولاسی وطئ ایدر وهنوز ملك باقی
اولمغله آخره تزویج ایلمك دخی جائزدر (واذا مات سیده عتق من ثلث ماله) یعنی مدبرك سیدی فوت اولسه مدبر
سیدك ثلث مالندن معتق اولور زیرا مدبر وصیت حکمنده در ثلثدن معتبر اولور (وان لم یخرج من الثلث
فبحسابه) اکر مدبرك قیمتی ثلثدن چقمسه ثلث مالی حسابی ایله معتق اولور مثلا سیدك اوچ بیك اقچه سی
قالسه و عبدك دخی قیمتی التی بیك اقچه اولسه جمله سی طقوز بیك اقچه اولور ثلثی اوچ بیك اقچه اولیجق عبدك
نصفی معتق اولوب اوچ بیك اقچه باقیسنده سعی ایدر (وان لم یترك غیره سعی فی ثلثیه) عبد مدبر قیمتنك ثلثاندن
سعی ایدر مثلا قیمتی التی بیك اقچه اولسه ایکی بیك اقچه سی معتق اولوب درت بیك اقچه سنده سعی ایدر
(وان استغرقه دین المولی) اکر مدبری مولاسنك دینی مستغرق اولسه (سعی فی کل قیمته) موتنده معتق اولور
لکن کل قیمتنده سعی ایدر (ولو دبر احد الشریکین وضمن نصف شریکه ثم مات) اکر شریکیندن بری حصه سنی
ضامن اولسه وفوت اولسه (عتق نصفه بالتدبیر وسعی فی نصفه) عبدك نصفی تدبیر ایله معتق اولور ونصف قیمتنده
عبد سعی ایدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده تدبیر ایله کلیسی معتق اولور
زیرا بعضیسی تدبیر کلیسنی تدبیردر بو مسئله تجزی عتق مسئله سنك فرعیدر ابو حنیفه قتنده عتق متجزی اولور
اما امامین قتنده متجزی اولمز (والمقید من قال له ان مت من مرضی هذا او سفری هذا او من مرض کذا او الی
عشر سنین او الی مائة سنة) مدبر مقید شول کمسنه درکه مولاسی اکا دیسه که اکر بن شو مرضدن اولورسم
ویاخود شو سفرمده اولورسم ویاخود شو مقوله مرضدن اولورسم ویاخود اون سنه یه دکین اولورسم ویاخود
یوز سنه یه دکین اولورسم دیسه (واحتمل عدم موته فیها) یوز سنه ده اولمك احتمالی اولسه مثلا بو کلامك قائلی
اولان اون بش یاشنده اولسه (فیجوز بیعه) بو مقوله مدبر مقیدك بیعی جائز اولور وهبه ورهنی دخی جائز اولور
زیرا بو ذکر اولنان صفتلرده موت البته واقع اولمسی متیقن اولمغله فی الحال سبب منعقد اولمدی معناسی سبب
بین الثبوت والعدم تردد ایچون منتفی اولسه سائر تعلیق کبی بو دخی معلق قالور بو تقدیرجه تعلیقات قبل
وجود الشرط بیعی منع ایلمز (وان وجد الشرط عتق المدبر) اکر شرط بولنورسه عبد مدبر مقید معتق مدبر
مطلق معتق کبیدر زیرا بو صفت اجزاء حیاتدن آخر جزؤندن متعین اولوب مدبر مطلقك حکمنی اخذ ایلدی زیرا
موته اضافت دخی بولنموب و زوال تردد دخی متحقق اولدی

باب الاستیلاد

بو باب استیلادك حکمی بیانندهدر استیلاد لغتده ولد طلبنه دیرلر شرعده مولی جاریه سندن وطئ ایله ولد
طلبنه دیرلر (لا یثبت نسب ولد الامة من مولاها الا ان یدعیه) جاریه نك ولدینك نسبی مولاسندن ثابت اولمز
الا مکرکه مولاسی اول ولدی دعوت ایلیه زیرا فراش امه ضعیف اولمغله بلا دعوت ولد ثابت اولمز وفراش
ضعیف اولدیغی اجلدندرکه جاریه ده عزل جائزدر اما ولد منکوحه بونك خلافنجهدر آنك ولدی نفی ایله منتفی
اولمیوب کندوده لعان واجب اولور زیرا منکوحه نك فراشی اقویدر (واذا ثبت صارت ام ولد لا یجوز اخراجها
عن ملکه الا بالعتق) یعنی دعوت ایلسه جاریه نك ولدینك نسبی ثابت اولسه اول جاریه ام ولد اولور اول جاریه یی
ملکندن اخراج جائز دکلدر الا اعتقله جائز اولور حتی ماریه ابراهیمی طوغردقده نبی علیه السلامدن سؤال
ایلدیلرکه یا رسول الله ماریه یی اعتاق ایلمزمیسین اعتقها ولدها دیو جواب ویرمشلردر و برموضعده دخی
(من وطئ امة فولدت له فهی معتقة عن دبر منه) قول شریفی وارد اولمشدر (وله وطؤها واستخدامها واجارتها

وتزویجها

وتزویجها وکتابتها) مولی ایچون جائزدر اول جاریه یی وطئ واستخدام واجاره یه ویرمك وتزویج ایلمك وکتابته
کسمك زیرا هنوز اثر ملك باقیدر حقیقة معتقه دکلدر (وتعتق بعد موته من جمیع ماله ولا تسعی لدینه) ام ولد
اولان جاریه مولاسنك موتندنصکره جمیع مالندن معتقه اولور ومولاسنك دینی ایچون سعی ایلمز زیرا نبی علیه
السلامدن ام ولد جمله مالندن معتقه اولوب ومولاسنك دینی ایچون سعی ایلمدیکنه حدیث شریف وارد اولمشدر
(ویثبت نسب ولدها بعد ذلك بلا دعوة) جاریه نك ولدینك نسبی بلا دعوة ثابت اولور اولکی ولدندنصکره ولد
کتورسه زیرا اولکی ولدی دعوت ایله متعین اولورکه وطئ جاریه دن مقصود ولد ایچون اولوب قضاء شهوت
ایچون دکلدر بو تقدیرجه ولد ایچون اولدیغی متحقق اولوب الولد للفراش حدیث شریفنه موافق اولمش اولور
(وان نفاه انتفی) اکر ولد اوله اعتراف دنصکره ولد ثانی یی نفی ایلیه ولدك نسبی منتفی اولور فراش اوچ نوعدر اولکیسی
ضعیفدرکه جاریه نك فراشیدر دعوتسز ثابت اولمز ایکنجیسی متوسطدر ام ولدك جاریه نك فراشیدر لکن اولکی
ولد دعوت اولندقدنصکره ولد ثانینك نسبی بلا دعوت ثابت اولور الا بو قدر واردرکه نفی ایله منتفی اولور
اوچنجیسی فراش قویدرکه فراش منکوحه در بلا دعوت ثابت اولور و نفی ایله منتفی اولمیوب لعان واجب اولور
(ولو استولدها بنکاح ثم ملکها فهی ام ولد له) اکر بر کمسنه بر غیرك جاریه سنی نکاح ایله استیلاد ایلسه اندنصکره
اول جاریه یه مالك اولسه اول جاریه اول کمسنه نك ام ولدی اولور (وکذا لو استولدها بملك ثم استحقت ثم ملکها)
اکر ملك یمین ایله جاریه یه استیلاد ایلسه اندنصکره جاریه یه مستحق چیقسه بعده جاریه یه مالك اولسه جاریه
اول کمسنه نك ام ولدی اولور (بخلاف ما لو استولدها بزنی ثم ملکها) اما زنادن استیلاد ایلدندنصکره جاریه یه مالك
اولان بونك خلافنجهدر زیرا زنادر نسب ثابت اولمز (ولو اسلمت ام ولد النصرانی عرض علیه الاسلام فان اسلم
فهی له وان ابی سعت فی قیمتها وهی کالمکاتبة ولا ترق بعجزها) اکر نصرانینك ام ولدی اسلامه کلسه نصرانیه یه
اسلام عرض اولنور اکر اسلامه کلورایسه جاریه انك ایچوندر واکر اسلامدن ابا ایدرسه جاریه رقه اولدیغی
حالده ثلث قیمتنده سعی ایدر و بو جاریه مکاتبه کبیدر مادامکه قیمتنی ادا ایلیه معتقه اولمز لکن عجزی ایله رقیته
عودت ایلمز اما امام زفر قتنده فی الحال معتقه اولوب وسعی ایلمك جاریه نك اوزرینه دین اولور هدایه نك عتق
بعض محلنده مسطوردر ام ولد مال متقوم اولمسنده اختلاف اولنوب امام اعظم قتنده متقوم دکلدر لکن
امامین قتنده مال متقومدر زیرا ام ولدك وطئ واجاره واستخدامی ایله منتفع اولنمسی مال متقوم اولمسنه
دلالتدر لکن بیع اولنمسی مال متقوم اولمسنه مانع دکلدر و مدبرده اولدیغی کبی کورمزمیسنکه ام ولد نصرانی
مسلمان اولسه اول جاریه نك اوزرینه قیمتنك ثلث قیمتی ایچون سعایت واردر مشایخك قولی اوزرینه بویله اولمسی
مولاسنك موتندنصکره ام ولدك سعایتی اولمدیغی ایچوندر مدبر بونك خلافنجهدر ابو حنیفه ایچون دلیل تقوم
احراز ایله در وام ولد ایسه نسب ایچون محرزه در بو خصوصده مال متقوم اولدیغی ایچون دکلدر (وان مات عتقت
بلا سعایة) واکر مولاسی اولان ذمی فوت اولسه بلا سعایة معتقه اولور زیرا ام ولدیدر (ومن ادعی ولد امة له فیها
شریك ثبت نسبه منه وصارت ام ولده وضمن نصف قیمتها ونصف عقرها لا قیمة ولدها) اکر بر کمسنه مشترکه اولان
جاریه نك ولدندن ادعا ایلسه یعنی دعوت ایدوب ولدمدر دیسه ولدك نسبی دعوت ایدن کمسنه دن ثابت اولوب
جاریه اول کمسنه نك ام ولدی اولور و جاریه نك نصف قیمتنی ونصف عقرینی شریکنه ضامن اولور بو خصوصده ولدینك
قیمتنی ضامن اولمز حرده عقر مهر مثلدر کرك بکر اولسون کرك ثیب اولسون جاریه ده قیمتنك عشریدر (وان ادعیاه
معا ثبت منهما وهی ام ولد لهما وعلی کل نصف عقرها وتقاصا ویرث من کل منهما میراث ابن ویرثان منه میراث
اب واحد) اکر شریکینك ایکیسی معا ولدی دعوت ایلسه ایکیسندن دخی نسب ثابت اولور و جاریه دخی
ایکیسنك ام ولدی اولور و هر برینك اوزرینه جاریه نك نصف عقری لازم اولور وتقاص ایدرلر یعنی سنك بکا
ویره جککی بنم سنده اله جغمه حساب ایله دیمکدر و اوغلان ایکیسندن دخی بر اوغل میراثنه وارث اولور
وایکیسی اوغلاندن بر بابا میراثنه وارث اولور حتی بویله بر واقعه قاضی شریح زماننده واقع اولوب قطعی حکم
اولنمغله عمر رضی الله عنه حضرتلرینه مکتوب کوندروب مشترك جاریه نك ولدنده صاحبینك هر بری
ولدمدر دیو دعوت ایلمشلردر استفتا ایلدکده حضرت عمر رضی الله عنه قاضی شریحه بو یوزدن مکتوب
یازدیکی (لبسا فلبس علیهما ولو بینا لبین لهما وهو ابنهما یرثهما ویرثانه وهو للباقی منهما) ای الولد یکون

للاب الباقی من الابوین اذامات احدهما حتی یکون کل المیراث للحی دون ان یکون نصفه لورثة الاب المیت) کلامی ایله ختم بیوروب وعمر رضی الله عنه بوکلامی تحریر وتقریر بیوردقده اصحاب کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتندن قتی چوق کمسنه حاضر اولوب برکمسنه بوکلامه تعرض بیورمشدر ومکتوب بومنوال اوزره قاضی شریحه واصل اولدقده موجبنجه حکم ایلمشدر (وان ادعی ولد امة مکاتبه فصدقه المکاتب ثبت نسبه منه وعلیه قیمته وعقرها) برکمسنه مکاتبنك جاریه سنك ولدنی ادعا ایلسه یعنی بندندر دیو دعوی ایلسه ومکاتب دخی مولاسنی تصدیق ایلسه ولدك نسبی ثابت اولوروولدك قیمتی وجاریه نك عقری مولاسی اوزرینه لازم اولور (ولاتصیرام ولده) اول جاریه مکاتبك مولاسنك ام ولدی اولمز زیرا حقیقتده اول جاریه مولاسنك ملکی دکلدر (وان لم یصدقه لا یثبت نسبه) اکرمکاتب مولاسنی تصدیق ایلمزایسه ولدك نسبی ثابت اولمز امام یوسف دیرکه ثبوت نسبده مکاتبك تصدیقنه احتیاج یوقدرزیرامولانك مکاتبك جاریه سنده حقی اوغلنك جاریه سندن اقویدربلاتصدیق نسب ثابت اولیجق جاریه مکاتبده خود بطریق الاولی ثابت اولور بزم ایچون دلیل بودرکه بابا اوغلنك مالی تملك ایدرکن احتیاج اولسه اول اجلدن عقر وقیمت ولد لازم کلمیوب جاریه ام ولد اولور امامولی ایچون مکاتبك مالی تملك ایلمك یوقدرزیرامولی عقد کتابت ایله کندونفسندن حجر ایدوب اجنبی یه الحاق ایلمشدر اول اجلدن ولدینك قیمتی وجاریه نك عقری کندویه واجب اولوروجاریه ام ولد اولمز (الاان دخل الولد فی ملکه وقتا ما) الامکرکه اوقاتدن بر وقتده ولد کندونك ملکنه داخل اوله اول وقت نسبی ثابت اولور (کتاب الایمان) بوکتاب ایمانك احکامی بیاننده دریعنی ایقاع ایمان بیانده درایمان یمینك جمعیدر ویمین لغتده قوته دیرلرحق سبحانه وتعالینك لاخذنامنه بالیمین قول شریفی قوت ایدوکنه دلیلدرزیرا بالیمینی قول شریفنی بالقوه ایله تفسیرایلمشلردرویمین شریعتده برعقددرکه یمین ایدن کمسنه غیریمینی اول عقدایله قوی ایدر کرك فعل اوزرینه اولسون کرك ترك فعل اوزرینه اولسون ویمینك شرطی حالف اولان کمسنه مکلف اولقدر وسببی قصدایلدیکی شیئك تحقیقنی اراده دروركنی شول لفظدرانکله یمین منعقداولوروحکمی بار اولمسی واجب اولان محلده باراولقدروفوتنده کفارت ایتمکدر (الیمین تقویة احد طرفی الخبر بالمقسم به) یمین خبرك ایکی طرفك برطرفنی مقسم به ایله یعنی اسم الله ایله تقویتدریعنی قوتلندرمکدرویمین دخی ایکی نوعدربری حق سبحانه وتعالینك اسم ذات واسماء صفتیله یمیندرو بری جناب رب العزتدن غیری ایله یمیندرنوع اول کتاب وسنت ایله مشروعدروتنه کیم حق سبحانه وتعالینك (تالله لاکیدن اصنامکم بالله تفتؤ تذکر یوسف تالله لقد آثرك الله علینا) قول شریفی مشروعیتنه دلیلدرسنت ایله مشروع اولمسی نبی علیه السلامك (لاغزون قریشا) حدیث شریفی ایله درو صحابۀ کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین یمین ایدرلردی والله دن غیری ایله دخی یمین مشروعدر بو یمین ایسه جزا شرط تعلیقدرمثلا ان دخلت الدار فانت حر ویاخود فانت طالق ویاخود علی حج او عمرة دیمك کبی دخی بونلره مشابه اولان شرط جزا کبی وجزائی شرط تعلیق وصفا یمین دکلدرلکن عندالفقها معنی یمین تسمیه سی یمین بالله ایله حاصل اولان شیئی بونلکه حاصل اولدیغیچوندرحتی برکمسنه اتمکه یمین ایلسه بعده طلاقه ویاخود طلاق مثلاویه حلف ایلسه حانث اولوروبمین ایلمك کرچه کتاب وسنت ایله مشروعدرلکن تقلیلی تکثیردن اولیدر احتمالدرکه حق سبحانه وتعالینك اسم شریفنك حرمتنی هتك واقع اوله وبعضیلرقتنده حق سبحانه وتعالیدن غیری ایله یمین مکروهدرد بونبی علیه السلامك من کان حالفا فالیحلف بالله حدثنی سند کتوررلر واهل شرع قتنده یمینك آلتی اسمی واردرقسم ویمین وحلف وعهد ومیثاق وایلادر (وهی ثلاث) یمین اوچ نوعدرمصنف بومحلده عددایمانی مرادایلدی زیرا اکثرمن ان یحصادربلکه مرادی یمین بالله بریمیندرکه کفارة اولورو برنده کفارت اولمزو برنده اللهدن رجا اولنورکه حالف مؤاخذه اولنمیه (غموس وهی حلفه علی امرماض اوحال کذبا عمدا وحکمها الاثم ولا کفارة فیها الا التوبة) نوع اول یمین غموسدرویمین غموس فعل ماضی ویاخود حالا حالفك یمینی درکذبی تعمدا ایلدیکی حالده یعنی عمدا کذب ایدوب فعل ماضی اوزره والله فعلت کذاویاخود والله فعلت الان کذادیو یمین ایلمکدرویمین غموسك حکمی کناهدرزیرا نبی علیه السلام من حلف کاذبا ادخله النار وبرموضعده دخی الیمین الغموس تدع الدیار بلاقع بیوردقلرنده محققدرویمین غموسده کفارة یوقدرالاتوبه واردرشافعی قتنده غموسده کفارت واردرهتك حرمه اسم الله ایدن کمسنه نك کناهنی کیدرمك ایچون

مشروع اولمشدر بونده دخی کاذبا جناب رب العزتك اسم شریفنی استشهاد ایلدیکی کناهی خود محققدریمین منعقده اولدیغی کبی بونده دخی کفارت لازم اولمسنه ذاهب وبزم ایچون دلیل بودرکه یمین غموس کبیرۀ محضه در زیرانبی علیه السلام (خمس من الکبائر لا کفارة فیهن) بیوردقده غموسی دخی بشدن عد بیورمشلردر اعدی هرنسنه که کبیرۀ محضه اوله کفارة ایچون مناط اولمز زیرا کفارة عبادتدرزیراصوم ایله دخی کفارت اولور اکرعبادت اولمسه صوم ایله کفارت جائز اولمزدی ونبی علیه السلامك خمس من الکبائر بیوردقلری بری اشراك باللهدروحقوق والدین وقتل نفس ویمین غموس وقطع صلۀ رحم (ولغو وهی حلفه علی امرماض یظنه کما قال وهو بخلافه وحکمها رجاء العفو) نوع ثانی یمین لغودر ویمین لغو حالفك فعل ماضی اوزرینه یمینیدرکه اول فعلی کندو دیدیکی کبی ظن ایدرحال بوکه اول فعل یمین ایلدیکی شیئك خلافیدروانك حکمی رجا اولنورکه عفو اوله مثلا برکسنه والله فعلت کذا ویاخود والله مافعلت کذا ویاخود وجاء زید دیوب کندونك ظنی بویله اولسه لکن ظن ایلدیکنك خلافی اولسه بومقوله یمین ایچون مؤاخذه اولنمق رجا اولنور حق سبحانه وتعالینك (لایؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم) قول شریفی مؤاخذه اولنمق اوزره دلیلدر اکرسؤال اولنورسه که یمین لغوده مؤاخذه اولنمق نص ایله ثابتدرنفی مؤاخذه یی رجایه تعلیقك معناسی ندردیرزکه مذکور اولان یمین لغوایچون نفی مؤاخذه ده شك یوقدرلکن شك لغوك تفسیرنده درزیرا لغوایچون بعض اقوال واردربخاری حضرتلری حق سبحانه وتعالینك (لایؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم) قول شریفنی عائشه رضی الله عنهادن روایت ایدوب بوکلامده یمین لغو حین تکلمده انسانك لا والله وبلی والله قولیدروبوروایت ابو حنیفه حضرتلرینکدر اما امام محمد وامام شافعی حضرتلری بیوررلرکه یمین لغواولدرکه حرام شیء اوزرینه یمین ایلیکدروا اول حرام شیئی ترك ایلمکله حق سبحانه وتعالی اول کمسنه یی مؤاخذه ایلمزونخعی وحسندن روایتدرکه یمین لغوده حالف شول کمسنه درکه برشیء اوزرینه یمین ایلیه صکره نسیان واقع اوله کرك ترکنده وکرك فعلنده بومقوله یمین لغودرحق سبحانه وتعالی مؤاخذه ایلمززیرا یمین لغوده عدم مؤاخذه مفوض علیه درآنده شك یوقدر انجق شك لغوك تفسیرنده در آنده واقع اولمشدر (ومنعقدة وهی حلفه علی فعل اوترك فعل فی المستقبل وحکمها وجوب الکفارة ان حنث) یمینك اوچنجی نوعی یمین منعقده درویمین منعقده مستقبلده یعنی کلجکده برفعلك اوزرینه ویاخود ترك فعل اوزرینه حالفك حلفیدروبو یمینك حکمی حانث اولورسه وجوب کفارتدر وحق سبحانه وتعالینك (ولکن یؤاخذکم بما عقدتم الایمان) قول شریفی ایله مراد مستقبلده یمین اولدیغنه (واحفظوا ایمانکم) نص شریفی دلالت ایدروحفظ یمین تصوراولنمزالامستقبلده اولور (وبما عقدتم الایمان) قول شریفنده اولان عقد بوکلامی برکلامه بروجهله ارتباطدرکه ایکیسنه برحکم متعلق اوله بوتقدیرجه سائرعقود شرعیه که برعقد شرعی اولور واندن غیری برموضعده دخی (لاتنقضوا الایمان بعد توکیدها) نص شریفنده واقع اولان نقض موضع عقدده اولور بونقض ایسه مستقبلدن غیریده تصور ممکن دکلدر (ومنها مایجب فیها البر کفعل الفرائض وترك المعاصی) یمین منعقده نك اقسامندن بعضدر شول شیکه انده بار اولمق واجب اولور فرائضی اشلمك ومعاصی یی ترك ایلمك کبی مثلا لااصلین ظهر الیوم وترك معاصی یه مثال والله لااشرب الخمر دیسه ویمین صلواتی ادا ایدوب خمری شرب ایتمیوب باراولمقدر (ومنها مایجب فیه الحنث کفعل المعاصی وترك الواجبات) یمین منعقده نك اقسامندن بعضدرشول شیکه آنده حانث اولمق واجب اولورفعل معاصی وترك واجبات کبی مثلا برکسنه والله لاشربن الخمر الیوم دیسه ویاخود لااصلی ظهر الیوم دیسه اول کمسنه یه واجب اولورکه شربی ترك ونمازی ادا ایدوب کفاره ایلیه زیرانبی علیه السلامك (من حلف ان یطیع الله فلیطعه ومن حلف ان یعصیه فلا یعصه) حدیث شریفی بوکه دالدر (ومنها مایفضل فیه الحنث کهجران المسلم ونحوه) یمین منعقده نك اقسامندن بعضدر شول شیکه اول شیئده حنث براوزرینه تفضیل اولنور هجران مسلم کبی واکابکزرشیء کبی مثلا برکسنه ایله سویلشمیوب سلام ویرمیه یم دیویمین ایلسه اول کمسنه باراولمقدن حانث اولمق افضلدروحانث اولدقده نصکره کفارت ایلسون زیرانبی علیه السلام (من حلف علی یمین ورأی غیرها خیرا منها فلیأت التی هی خیر ولیکفر عن یمینه) حدیث شریفی بوکلامه دلیلدر (وماعدا ذلك یفضل فیه البر حفظا للیمین) ذلکدن ماعدا یعنی فعلی جائز اولمیاندن غیریسنده یمینی حفظ ایچون باراولمق تفضیل اولنورزیرا حق سبحانه وتعالینك (واحفظوا ایمانکم

قول شريفي امر درامر ايسه وجوب ايجوندر ايدى انسانه ايماننى حفظ ايلمك واجبدر (ولافرق فى وجوب الكفارة بين العامد والناسى) وجوب كفارتده عامد وناسى بيننده فرق يوقدر كتاب دررلى قتنده (ولو مكرها اوناسيا) تحرير اولنمقدنصكره شرح حنده اى مخطأ ايله تفسير ايليوب مثلا بركمسنه بكاصو كتورك ديمك مرادى ايكن والله لا اشرب الماء ديو سويلمش اولدى مولانا واني ناسيئ مخطى ايله تفسير ايلمك بينلرنده فرق بولمديغنى مشعردر ولكن ممكندر كه نسيان ايله خطا بيننده فرق اوله مثلا بركمسنه نك قلبى يمين ايتمك اوزره عازم ايكن لسانه يمين جارى اولسه اكا خطاء دينلور واكرتركنه عازم اولميوب قلبى ذاهب ايكن لسانندن يمين جارى اولسه اكا نسيان دينلور فرق بويلجه اولمق ممكندر اكر دينلورسه كه يمين ايدن كمسنه انكله فعل وياخود ترك فعل اوزرينه تقويت ايدر بوتقدير جه افعال اختياريه دندر ناسى قاصد كبيدر ديمك نه كيفيت ايله در بز ديرزكه قياس بودر لكن نص ايله قياس ترك اولنمشدر (والمكره فى الحلف او الحنث) وجوب كفارتده مكره وغير مكره بيننده وياخود حنثده فرق يوقدر زيرا نبى عليه السلام (ثلاث جدهن جد وهزلهن جد) بيورمشلردر ثلاثدن مرادبرى نكاح وبرى طلاق وبرى يميندر وبو محله مناسب برقاعده دركه مثلا بركمسنه محلوف عليهى مكرها وياخود ناسيا اشلسه برابردر زيرا فعل حقيقى اكراه ايله متغير اولمز ايدى فعل حقيقى اكراه ايله متغير اولمديغى اجلدن بركمسنه برفعلى اشلممكه يمين ايلسه بعده حالف اولان كمسنه مغمى عليه وياخود مجنون اولسه بوحالده ايكن اول فعلى اشلسه حانث اولور زيرا شرط محلوف عليه اولان فعلدر ايدى حقيقة بونلرده دخى بولنمشدر اكرچه حكمت ذنب ايسه ده لكن حكمى دليلى اوزرينه دائر اولان فعلدر بوخسه حقيقت ذنب اوزرينه دائر دكلدر زيرا اصوليده الحكم تراعى فى الجنس لا فى كل فرد مضمونى اوزره برقاعده بسط ايلمشلردر بوتقديرجه محلوف عليه هر كيمدن صادر اولورسه حانث اولور (وهى عتق رقبة) كفارة يمين عتق رقبه در يعنى قولى ازاد ايلمكدر وازاد اولان قول مسلم وكافر وصغير وكبير وذكر وانثى دن هر قنغيسى اولورسه جائزدر اما اعمى ومقطوع اليدين ومقطوع الرجلين اولان جائز دكلدر (او اطعام عشرة مساكين كما فى عتق الظهار او اطعامه) وياخود اون مسكينه اطعامدر عتق ظهارده واطعامنده اولديغى كبى وكلمة او تخيير ايچوندر بونده واجب اولان اوچ شيئك برييدر (او كسوتهم) وياخود اون مسكينك كسوتيدر (كل واحد ثوبا يستر عامة بدنه هو الصحيح) وياخود اون مسكينك هر بريني ايچون برثوب لازمدر اول ثوب كه بدننك جمله سنى ستر ايليه صحيح اولان دخى بودر (فلا يجزى السراويل) ثوب سايستر عامة بدنه اولميجق هر بريسنه سراويل ويرلسه كفارتدن كفايت ايلمز زيرا عرفا طون كين آدمه عريان تسميه اولنور (فان عجز عن احدهما عند الاداء صام ثلاثة ايام متتابعات) اكر اعتاق واطعام واكسادن بريني اداده عاجز اولسه اوچ كون متتابعا صائم اولور (ولا يجوز التكفير قبل الحنث) قبل الحنث كفارت جائز اولمز (ولا كفارة فى حلف كافر وان حنث مسلما) كافرك يميننده كفارة يوقدر اكر مسلم اولديغى حالده حانث اولورسه ده زيرا حق سبحانه وتعالينك (فقاتلوا ائمة الكفر انهم لا ايمان لهم) قول شريفى كفرمنك عدم ايمانلرينه برهاندر زيرا انعقاد يمين جناب رب العزتى تعظيمدر كافر ايسه كفر ايله اللهى تعظيم ايديجى دكلدر وعينه دخى اهل دكلدر زيرا كفارة عبادتدر (ولا يصح يمين الصبى والمجنون والنائم) صبى ومجنون ونائمك يميني صحيح دكلدر

(فصل) وحروف القسم الواو والباء والتاء

حروف قسم واو وباء وتادر زيرا بونلرك هر بري ايمانده معهوددر وقرآن عظيم الشانده مذكوردر وقسمده اصل بادر زيرا مظهر ومضمرده داخل اولور (بالله وبك لا افعلن) دينلور واو ايسه بادن بدلدر انجق مظهره داخل اولديغى اجلدن اسم واحددن غيريه داخل اولمز (تالله لا افعلن ترب الكعبة دينلمز (وقد تضمر كالله افعله) آزاولور حروف قسم اضمار اولنور الله افعله دينلور ايجاز ايچون حروف قسمى حذف ايلمك عربلرك عادتيدر دينلديكه اختيار اهل بصره در منصوب اوقنمق كركدر حرف خافض نزع اولندقده دلالت ايلسون ايچون وديندلديكه اهل كوفه نك اختياريدر عكسيدر اوقنمق كركدر محذوفه دلالت ايلسون ايچون (واليمين بالله او باسم من اسمائه كالرحمن الرحيم) والحق يمين اللهك اسم شريفيله در وياخود حق سبحانه وتعالينك اسمائندن براسم شريفى ايله در الرحمن الرحيم والحق اسم شريفلرى كبى (ولا يفتقر الى نيته) يميننده نيته محتاج اولمز (الا فيما يسمى به غيره)

الاشول اسمده محتاج اولور كه اول اسم ايله اللهدن غيريسى دخى تسميه اولنه (كالحكيم والعليم) حكيم وعليم اسملرى كبى بو اسملرده اكر الله تعالى يه مراد ايدرسه يمين اولور اكر غيرى مراد ايدرسه يمين اولمز (او بصفة من صفاته يحلف بها عرفا كعزة الله وجلاله وكبريائه وعظمته وقدرته) وياخود حق سبحانه وتعالينك صفاتندن برصفاتله دراوله صفتكه عرفا انكله يمين اولنور عزة الله وجلال الله وكبرياء الله وعظمة الله وقدرة الله كبى وبعض مشايخ ديمشلردركه صفات ذات ايله حلف يميندر مثلا قدرت وعزت كبى وصفات وفعل ايله حلف يمين دكلدر مثلا رحمت وغضب كبى اما صحيح اولان (الايمان مبنية على العرف) مضمونيدر (لا بغير الله كالقرآن والنبى والكعبة) اللهدن غيرينك اسميله يمين اولمز قرآن عظيم الشان ونبى عليه السلام وكعبه مكرمه اسملرى كبى زيرا مالك وطاوس ونافعدن روايت ايلمشلردركه نبى عليه السلام عمر رضى الله عنه يه برمجلسده ملاقى اولديكه اولدخى برقاچ ادم ايله سويلشورلردى واتلرك باباريك اسملرى ايله حلف ايدرلردى نبى عليه السلام انلره خطاب ايدوب (ان الله نهاكم ان تحلفوا بآبائكم فمن كان حالفا فليحلف بالله او ليصمت) بيورمشلردر صاحب هدايه ديمشدركه حاشا اكرانا برىء من النبى والقرآن ديسه اولور زيرا بونلرك بيننده تبرى كفردر عياذا بالله (ولا بصفة لا يحلف بها عرفا كرحمته وعلمه ورضاه وغضبه وسخطه وعذابه) ودخى شول صفت ايله يمين اولمزكه عرفا اول صفت ايله حلف اولنمز رحمة الله وعلم الله ورضاء الله وغضب الله وسخط الله كبى زيرا بو صفاتله يمين متعارف دكلدر (وقوله لعمر الله يمين) حالفك لعمر الله قولى يميندر زيرا عمر الله بقاء الله ديمكدر بقا ايسه صفات اللهدندر تقديرى لعمر الله قسميدر معناسى احلف ببقاء الله ودوامه ديمكدر زيرا بقا صفات ذاتدر (وكذا وايم الله) دخى لعمر الله كبى يميندر معناسى ايمن الله ديمكدر ايمن جمع يميندر كثرت استعمالدن نون ساقط اولدى اهل كوفه قتنده وبصريون قتنده ادات قسميدندر ومعناسى والله ديمكدر (وسوكند مى خورم بخداى) معناسى احلفه الان بالله ديمكدر بودخى يميندر زيرا حال ايچوندر اما اكر مى لفظى اولميوب سوكندى خورم بخداى ديسه يمين اولمز (وكذا قوله وعهد الله وميثاقه) حالفك عهد الله وميثاقه قولى دخى يميندر زيرا حق سبحانه وتعالى (واوفوا بعهد الله) بيورمشلردر وميثاق دخى عهددن عبارتدر (واقسم واحلف واشهد وان لم يقل بالله) اقسم واحلف واشهد لفظلرى دخى يميندر اكر بالله لفظ شريفنى ديمز ايسه ده زيرا بو الفاظ يميننده مستعملدر (وكذا على نذر او يمين او عهد وان لم يضف الى الله) وينه يميندر بركمسنه ان فعلت كذا فعلى نذر ديسه وياخود ان فعلت كذا فعلى يمين وياخود فعلى عهد ديسه اكر نذر ويمين وعهدى اللهه مضاف قلمز ايسه ده ينه يميندر زيرا نبى عليه السلامك (من نذر نذرا ولم يسم فعليه كفارة يمين) قول شريفى يمين ايدوكنه حجتدر (وكذا قوله ان فعل كذا فهو كافر او يهودى او نصرانى او برىء من الله) وينه حالفك اكر شويله اشلرسه كافر اولسون وياخود يهودى اولسون وياخود نصرانى اولسون وياخود اللهدن بريدر قولى يميندر (ولا يصير كافرا بالحنث فيها سواء علقه بماض او مستقبل ان كان يعلم انه يمين) حالف اولان كمسنه حنث ايله فهو كافر او يهودى او نصرانى او برىء من الله قولنده كافر اولمز كرك بو قولى ماضى يه تعليق ايلسون وياخود مستقبله تعليق ايلسون برابردر اكر حالف اول قول يمين ايدوكن بيلورسه (وان كان عنده انه يكفر يصير به كافرا) اكر حالفك قتنده اول يمين ايله كافر اولمق اعتقادى اولورسه بو مقوله يمين ايله كافر اولور كفره رضا ويروب اول فعل اوزرينه اقدام ايلديكى ايچون (وقوله ان فعله فعليه غضب الله او سخطه او لعنته او هو زان او سارق او شارب خمر او اكل ربا ليس بيمين) حالفك ان فعله فعليه غضب الله وسائر ذكر اولنيان الفاظ ايله اولان قولى يمين دكلدر زيرا غضب الله وسخط الله ولعنة الله قولى كندونك اوزرنده دعاء عليه در شرطه تعليق ايلمز زيرا يميننده متعارف دكلدر اوهوزان او سارق او شارب خمر او اكل الربا بونلره دخى يميننده متعارف دكلدر (وكذا قوله حقا) حالفك حقا قولى دخى يمين دكلدر زيرا حقا لفظى منكردر بونكله وعدك تحقيقى مراد اولنور (او حق الله) وياخود حق الله قولى دخى يمين دكلدر ابو حنيفه وامام محمد قتنده زيرا حق لفظ حق اللهه مضاف قلنسه طاعة الله مراد اولنور (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا حق صفات اللهدندر اول كسنه والله الحق ديمش اولدى بونكله يمين متعارفدر بو دخى يمين اولور زيرا الف ولام ايله والحق ديسه بالاتفاق يمين (وكذا قوله سوكند خورم بخداى يا بطلاق زن) فارسيه ايله حالفك سوكند خورم بخداى ياخود سوكند خورم بطلاق زن قولى

دخی یمین دکلدر زیرا بونلرایله یمین متعارف دکلدر (ومن حرم ملکه لایحرم) برکمسنه کندویه ملکی حرام ایلسه مثلا حرمت علی ثوبی هذا اوطعامی هذا دیسه حرام اولمز (وان استباحه اوشیئا منه) اکر اول کمسنه کندویه حرام ایلدیکی شیئی مباح قلسه اول ثوبی کیمکله وطعامی یمکله ویاخود اول ملکدن برشیئک مباحلغین طلب ایلسه (فعلیه الکفارة باقدامه) اول کمسنه نك اوزرینه کفارت لازمدر کندونفسی اوزرینه حرام ایلدیکی شیئه اقدام ایلدیکی سببی ایله ولایحرم قولی حرام العینه اولمز (قوله کل حل علی حرام یحمل علی الطعام والشراب) حالفك هرحلال بنم اوزریمه حرام اولسون قولی طعام وشراب اوزرینه حمل اولنور الامکرکه بونلردن غیری نیت ایلیه (الفتوی علی انه تطلق امرأته بلانیته) فتوی بونك اوزرینه درکه اول کمسنه نك خاتونی بلانیت مطلقه اولور زیرا فی زماننا عرفا الفاظ مستعملهدندر (ومثله قوله حلال بروی حرام وقوله هرچه بدست راست کیرم بروی حرام) وهرنه که صاغ المه طوتام بروی حرام قولی دخی مقدم کچن مسئله کبیدر فتوی بونك اوزرینه درکه بلانیت طلاق اوله زیرا غلبۀ استعمال بونك اوزرینه در اماهرچه بدست چپ کیرم بروی حرام دیسه نیت سز طلاق واقع اولمز زیرا بوکلام عرفا استعمال اولنمز (ومن نذر نذرا مطلقا اومعلقا بشرط یریده کان قدم غائبی ووجد لزمه الوفاء) برکمسنه نذر مطلق ایله نذر ایلسه لله علی صوم شهر کبی ویاخود اراده ایلدیکی برشرطه تعلیق ایلسه قدم غائبی تعلق کذا کبی وشرط دخی بولنسه ایکی صورتده اول نذرك وفاسی نادره لازمدر زیرا نبی علیه السلام (من نذر وسمی فعلیه الوفاء بماسمی ومن نذر ولم یسم فعلیه کفارة یمین) بیورمشلردر (ولوعلقه بشرط لایریده کان زنیت) اکرنذرایدن کمسنه نذرنی اراده ایلدیکی شرطه تعلیق ایلسه ان زنیت فعلی صوم شهر کبی (خیربین الوفاء والتکفیر هو الصحیح) کفارة ایله وفا بیننده مخیر اولور صحیح اولان دخی بودر وفتوی دخی بونك اوزرینه در (ومن وصل بحلفه ان شاء الله فلا حنث علیه) برکمسنه ان شاء الله لفظنی حلفنه وصل ایلسه حالفك اوزرینه حنث یوقدر زیرا نبی علیه السلام (من حلف علی یمین فقال ان شاء الله فلا حنث علیه) بیورمشلردر

باب الیمین فی الدخول والخروج والاتیان والسکنی وغیرذلك

بوباب دخول وخروج واتیان وسکنی وبونلردن غیری الفاظده اولان یمینك احکامی بیانندهدر معلوم اوله که ایمانده اهل عرف اوزرینه مبنی اولمقدر حقیقت لغویه اوزرینه دکلدر امام شافعی قتنده حقیقت لغویه اوزرهدر ومالك استعمال قرءآن شریف اوزرینه اولمسنه ذاهب اولمشدر واحمدبن حنبل مطلق نیت اوزرینه اولمسنه ذاهب اولمشدر بزم قتمزده انجق عرف اوزرینه مبنیدر مثلا برکمسنه سراج ایله استیضا ایلمیه یم دیوب ویریوزنده اوتورسه حانث اولمز اکرچه قرأن عظیم الشانده شمسه سراج وارضه بساط تسمیه اولنمش ایسهده ینه حانث اولمز (من حلف لایدخل بیتا فدخل الکعبة اوالمسجد اوالبیعة اوالکنیسة لایحنث وکذا لودخل دهلیزا) برکمسنه بیته داخل اولمیه یم دیو حلف ایلسه وکعبه یه داخل اولسه ویاخود مسجده داخل اولسه ویاخود بیعه که معبد نصارادر اکا داخل اولسه ویاخود کنیسه که معبد یهوددر اکا داخل اولسه حانث اولمز زیرا بونلر بیتوتت ایچون بنا اولنمشلردر وبعضیلر بیعه معبد یهود وکنیسه معبد نصارادر دیمشلردر وینه حانث اولمز اکر دهلیزه داخل اولورسه ودهلیز قپو قپاندقده خارج قلاندر اکرقپو قپاندقده داخلده قالورسه اکا دخول ایله حانث اولور (اوظلة باب دار) ویاخود باب دارك ظلهسنه داخل اولسه ینه حانث اولمز ظله ظانك ضمیله قپو اوکنده اولان کولکه یه دیرلر (ان کان لواغلق یبقی خارجا والاحنث کالودخل صفة) اکرقپو قپاندقده خارج اولورسه حانث اولمز اکرخارج قالمز ایسه حانث اولور مثلا صفه یه داخل اولورسه حانث اولدیغی کبی زیرا صفه بیتوتت ایچوندر (وقیل لایحنث فی الصفة ایضا) ودینلدیکه صفهده حانث اولمزدهلیزوظلهده اولمدیغی کبی (وفی لایدخل دارا فدخل دارا خربة لایحنث) حالفك لایدخل دارا قولنده دارخربه یه داخل اولسه یمیننده حانث اولمز (ولوقال هذه الدار فدخلها خربة صحراء اوبعد ما بنیت دارا اخری حنث) اکرحالف شو داره داخل اولمیه یم دیو یمین ایلسه واشارت ایلدیکی خراب وصحراء اولدیغی حالده اولدارك عرصهسنه داخل اولسه ویاخود اشارت ایلدیکی دار منهدم اولوب برآخر داربنا اولنسه وبنا اولنان داره داخل اولسه حانث اولور زیرا الوصف فی الحاضر لغو وفی الغائب معتبر قولی بین الاصولیین مشهوردر وعندالعرب داراسم عرصهدر وحالف اولان کمسنه

هذه الدار دیو یمین ایلدکده کویا که شو عرصه یه داخل اولمیه یم دیو یمین ایلمش اولدی بو تقدیرجه دارلق وصف اسم اشارت ایله اولان یمینده لغودرکه دار اولسون کرك بوزیلوب خراب اولسون عرصهسنه داخل اولدقده حانث اولور (وکذا الووقف علی سطحها) حالف اکرحلف ایلدیکی دارك اوزرینه چیقوب طورسه ینه حانث اولور زیرا سطوح دارندندر حتی معتکف اولان کمسنه مسجدك سطحنه صعود ایلسه اعتکافی بوزلمز (وقیل لایحنث به فی عرفنا) دینلمشدرکه سطوحه چقمق ایله بزم عرفمزده حانث اولمز بوکلامك قائلی فقیه ابواللیثدر (ولودخل طاق بابها اودهلیزها ان کان لواغلق یبقی خارجا لایحنث والاحنث) اکرحالف حلف ایلدیکی دارك قپوسنك طاقنه داخل اولسه ویاخود دهلیزنه داخل اولسه اکرقپو قپاندقده خارجده قالورسه دخولیله حانث اولمز واکرقپو قپاندقده خارج قالمز ایسه دخولیله حانث اولور (ولوجعلت مسجدا اوحماما اوبستانا اوبیتا بعد ما خربت فدخلها لایحنث) اکراول دار مسجد ویاخود حمام ویاخود بستان ویاخود خراب اولدقدنصکره بیت اولسه واکا داخل اولسه حانث اولمز (وکذا لودخل بعد انهدام الحمام واشباهه) اکرحمام وبوکا مشابه اولنلر منهدم اولدقدنصکره داخل اولسه ینه حانث اولمز (وفی لایدخل هذا البیت فدخله بعدما انهدم وصار صحراء اوبعدما بنی بیتا آخر لایحنث بخلاف مالوسقط السقف وبقی الجدران) شو بیته داخل اولمیه یم دیو یمین ایلسه اول بیت منهدم اولوب صحرا اولدقدنصکره ویاخود برغیری بیت بنا اولندقدنصکره داخل اولسه حانث اولمز اما بیتك سقفی ساقط اولوب دیوارلری باقی قالسه بونك خلافنجهدر (وهذه الدار) قولنك حکمی هذا البیت حکمنك خلافیدر زیرا عرصه یه دخی دار دینلور اما بیت دینلمز (وفی لایدخل هذه الدار وهو فیها لایحنث مالم یخرج ثم یدخل) برکمسنه شو داره داخل اولمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه کندوسی دارك ایچنده اولسه مادامکه داردن چیقوب ینه یمین ایلدیکی داره داخل اولمیه حانث اولمز (ولایدخل) غائب صیغهسیدرلکن فقهانك دأبیدرکه نفس متکلم صیغهسیله ادا ایلیه جك محلده غائب صیغهسیله ادا ایدرلر (وفی لایلبس هذا الثوب وهو لابسه اولایرکب هذه الدابة وهو راکبها ولایسکن هذه الدار وهو ساکنها ان اخذ فی النزع والنزول والنقلة من غیر لبث لایحنث) برکمسنه شو ثوبی کیمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه اول کمسنه اول ثوبی لابس اولسه یاخود شو دابه یه راکب اولمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه دابه اوزرنده اولسه ویاخود شو دارده ساکن اولمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه ایچنده ساکن اولسه اکراول کمسنه یمیندنصکره ثوبی نزعه ودابه دن نزوله ودادن نقله بلاتوقف شروع ایلسه حانث اولمز اکرتوقف ایدوب برساعت اکلنورسه حانث اولور (ثم فی لایسکن هذا البیت اوهذه الدار ولابد من خروجه بجمیع اهله ومتاعه حتی لوبقی وتد حنث) اندنصکره شو بیتده ویاخود شو دارده ساکن اولمیه یم دیو یمین ایلسه اول کمسنه نك جمیع اهلی ومتاعی ایله خروجی لازمدر حتی اکر بروتدی باقی قالورسه حانث اولور ابوحنیفه قتنده محیط وجیزده مسطوردرکه شیء یسیر ترك ایلسه حانث اولور مکرکه شیء عد اولمین ادنی سپورکه کبی برشیئی ترك ایلیه (وعند ابی یوسف یعتبر نقل الاکثر) ابویوسف قتنده متاعنك اکثرنی نقل معتبردر زیرا اکثر کل مقامنه اقامت اولنور کذا فی الکافی فتوی دخی بونك اوزرینه در (وعند محمد نقل مایقوم به کدخدائیه وهو الاحسن والاوفق) امام محمد قتنده اوه کفایت ایدن شیئك نقلی اعتبار اولنور بوناسه احسن واوفق اولان دخی بودر (ثم لابد من نقله الی منزل اخر حتی لایبر بنقله الی السکة اوالمسجد) اندنصکره متاعی منزل آخره نقلدن لازمدر حتی متاعنی زقاغه ویاخود مسجده نقل ایلسه بار اولمز منزل آخره نقلی لازمدر (وکذا فی لایسکن هذه المحلة) شو محلهده اولمیه یم دیو یمین ایلسه ابوحنیفه قتنده جمله اهلی ومتاعی ایله خروجی لازمدر وابویوسف قتنده متاعنك اکثرینی نقل اعتبار اولنور وامام محمد قتنده اوه کفایت ایده جك شیئك نقلی اعتبار اولنور (وفی لایسکن هذه البلدة اوالقریة یبر بخروجه وترك اهله ومتاعه فیهما) وشو شهرده ویاخود شو قریهده ساکن اولمیه یم دیو یمین ایلسه اول کمسنه اهل ومتاعنی اول شهرده ویاخود قریهده ترك ایدوب کندونك خروجی ایله بار اولور (وفی لایخرج فامر من حمله واخرجه حنث) حالف محلهدن ویاخود قریهدن وبلدهدن چقمیه یم دیو یمین ایلسه وبرکمسنه یه کندوبی کتوروب اخراج ایلمکه امر ایلسه ومأمور اولان کمسنه دخی کتوروب اخراج ایلسه حانث اولور (ولوحمل واخرج بلاامره مکرها اوراضیا لایحنث) اکرحالفك امری اولمدین مکرها حمل اولنوب اخراج

اولنسه ویاخود امری اولمدین رضاسیله اخراج اولنسه حانث اولمز یعنی کندوبی اخراج ایلمك استدکارنده تردد ایلیوب راضی اولسه دیمکدر زیرا انتقال امر ایله در بوخسه مجرد رضا ایله دکلدر (ومثله لایدخل) لایدخل لفظی ایله اولان یمین دخی لایخرج مثللودر (وفی لایخرج الا الی جنازة فخرج الیها ثم اتی حاجة اخری لایحنث) حالفك لایخرج الا الی جنازة لفظی ایله اولان یمینده جنازه یه خروج ایلسه اندنصکره غیری حاجتنه کتسه حانث اولمز زیرا ابتداء موجود اولان خروج مستثنی اولان خروجدر صکره آخر مصلحتنه کتدیکی حقیقت خروج دکلدر (وفی لایخرج الی مکة فخرج یریدها ثم رجع حنث) ولایخرج الی مکة لفظی ایله اولان یمینده یعنی مکه یه چقمیه یم دیو یمین ایلسه ومکه یی اراده ایدوب خروج ایلسه وخروجدنصکره ینه اوینه رجوع ایلسه حانث اولور زیرا ابتداء قصد مکه ایله خروج بولنمش اولدی (وفی لایأتیها لایحنث مالم یدخلها) یعنی مکه یه وارمیه یم دیو اولان یمینده مادامکه مکه یه داخل اولمیه اوندن خروج ایله حانث اولمز زیرا اتیان وصولدن عبارتدر خروج ایله حنث لازم کلمز (والذهاب کالخروج فی الاصح) لفظ ذهاب اصح روایتده خروج کبیدر مثلا برکمسنه لاتذهب الی مکة دیو یمین ایلسه لفظ ذهاب احکامده لفظ خروج کبیدر حاصل کلام بومقامده اوچ مسئله واردر بری خروج وبری اتیان وبری ذهابدر مثلا برکمسنه مکه یه چقمیه یم دیو یمین ایلسه مجرد قصد مکه ایدوب شهردن انفصال ایله حانث اولور کرك واصل اولسون کرك واصل اولمسون زیرا خروج انفصالدن عبارتدر بوخسه وصولدن عبارت دکلدرته کیم حق سبحانه وتعالی بیننك (ومن یخرج من بیته مهاجرا الی الله ورسوله ثم یدرکه الموت فقد وقع اجره علی الله) قول شریفنده (ثم یدرکه الموت) دن مراد قبل الوصول ایدیکی محققدر برکمسنه مکه یه وارمیه یم دیو یمین ایلسه مادامکه داخل اولمیه حانث اولمز زیرا اتیان وصولدن عبارتدرته کیم حق سبحانه وتعالی بیننك (فأتیاه فقولا انا رسولا ربك) قول شریفی اتیان وصول ایدیکنه داالدر وبرکمسنه لاتذهب الی مکة دیو یمین ایلسه لفظ ذهابده مشایخ اختلاف ایلمشلردر بعضیلر اتیان منزله سنده در دیدیلر وبعضیلر خروج منزله سنده دردیدیلر زیرا لفظ ذهاب ایکی امرده دخی استعمال اولنمشدرته کیم حق سبحانه وتعالی بیننك (اذهبا الی فرعون انه طغی) قول شریفنده اولان ذهاب اتیان معناسنه در وبرغیر موضعده حق سبحانه وتعالی بیننك (فاذهبا بآیاتنا انا معکم مستمعون) قول شریفنده اولان ذهاب توجه واقبال معناسنه درچونکه ایکی معنایه استعمال اولنمق احتمالی اولدیسه مشایخ دخی اختلاف ایلدیلر وبو اختلاف نیت اولندیغی شیئده در مثلا خروجه نیت ایدرسه خروج حکمی واقع اولور اکر اتیانه نیت ایدرسه اتیان حکمی واقع اولور زیرا اول کمسنه لفظ محتمل اولدیغی شیئه نیت ایلمش اولدی فخرالاسلام بزدوی دیمشدرکه بم قتمده اشبه اولان ذهاب خروج معناسنه اولمقدر زیرا حق سبحانه وتعالی بیننك (انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت) قول شریفنده اولان (لیذهب) نظم شریفی ازاله معناسنه درچونکه اذهاب ازاله معناسنه اولیجق ذهاب زوال وانفصال معناسنه اولمش اولور (وفی لیأتین فلانا فلم یأته حتی مات حنث فی آخر اجزاء حیاته) حالف اولان کمسنه یه البته وارایم دیو یمین ایلسه وموت اصابت ایدنجه اول کمسنه یه وارمسه اجزاء حیاتك آخرنده حانث اولور زیرا قبل الممات باراولمسی حیز جاده ایدی لکن موت ایله یاس متحقق اولدیغی ثابت اولمغله آخر اجزاء حیاتده حانث واقع اولور (وان قید الاتیان غدا بالاستطاعة فهو علی سلامة الالات وعدم الموانع) اکر حالف اتیانی استطاعت ایله تقیید ایلسه ایلدیکی استطاعت سلامة آلات وعدم موانعه حمل اولنور بوخسه قدرة حقیقت اوزرینه محمول اولمز واستطاعت ایکی معنایه اطلاق اولنور اطلاق اولنان معنانك اولکیسی سلامت اسباب وآلاتدرته کیم حق سبحانه وتعالی بیننك (ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا) قول شریفنده واقع اولمشدر ونبی علیه السلام استطاعتی زاد وراحله ایله تفسیر ایلدی وایکنجی قدرت حقیقه درو قدرت حقیقه اولدرکه عبد برفعلی اشلمك مراد ایلدکده حین اراده ده حق سبحانه وتعالی اول فعلی خلق ایلیه نته کیم حق سبحانه وتعالی بیننك (ما کانوا یستطیعون السمع) قول شریفنده واقع اولمشدر اما استطاعتدن مراد اولکیدر بوخسه قدرت حقیقه دکلدر (فلولم یأت ولا مانع من مرض اوسلطان حنث ولو نوی الحقیقة صدق دیانة لاقضاء فی المختار) اتیانی عندنده استطاعت ایله تقیید ایلدیکی موضعدن ویاخود پادشاهدن برمانع اولمدین وارسه حانث اولور اکر حالف قدرت حقیقیه یه نیت ایلسه دیانته تصدیق اولنور

امامذهب مختارده قضاء تصدیق اولنمز (وفی لاتخرج الا باذنه شرط الاذن لکل خروج) حالفك زوجه سنه اودن طشره چقمیه الابنم اذنم ایله چیقه دیو یمین ایلسه هر خروج ایچون اذن شرط قلنور زیرا اکثره موضع نفسده واقع اولدقده تمام اولور وفعل ایسه نعت مصدرنه دلالت ایدر ومستثنی ایسه مستثنی منهك جنسندندر وبا ایسه الصاق ایچوندر ملصقا به اقتضا ایدر پس ایمدی تقدیری (لاتخرج خروجا الا خروجا ملصقا باذنی) دیمکدر بوتقدیرجه اذنه مقرون اولان خروجك ماوراسی تحت خطرعامده باقی قالور پس بلا اذن خروج واقع اولورسه شرط بولنمغله حانث اولور (وفی الا ان اذن یکفی الاذن مرة) وحالفك لاتخرج الا ان اذن قولنده بردفعه اذن ویردیکی کفایت ایدر مثلا بردفعه اذن ویروب خروج ایلدکدنصکره تکرار دفعهٔ ثانیه ده بلا اذن خروج ایله حانث اولور (وفی لاتخرج الا باذنه لو اذن لها فیه متی شاءت ثم نهاها فخرجت لایحنث عند ابی یوسف خلافا لمحمد) حالفك لاتخرج الا باذنه قولنده اکر خروج خاتونه هر نه زمان دیلرسك خروج ایلیه دیو اذن ویرسه صکره خاتونی خروجدن نهی ایلسه وخاتون دخی چقسه حانث اولمز ابو یوسف قتنده امام محمد ایچون خلاف واردر (ولو ارادت الخروج فقال ان خرجت) اکر خاتون خروج مراد ایلسه وزوجی خاتونك اراده سی حالنده اکر خروج ایدرسك سن طالقسن دیسه (اوضرب العبد فقال ان ضربت) ویاخود ضرب عبدی مراد ایلسه واول اراده حالنده زوج اکر عبدی ضرب ایدرسك طالقسن دیه (تقید الحنث بالفعل فورا حتی لولبث ثم فعلت لایحنث) حنث علی الفور اشلمکله مقیددر حتی اکر خاتون بوکلامدنصکره اکلنسه اندنصکره خروج ایلسه ویاخود عبدینی اکلندکدنصکره ضرب ایلسه حانث اولمز بو یمینه یمین فور تسمیه اولنمشدر (قال لاخر اجلس فتغد معی فقال ان تغدیت فکذا لایحنث بالتغدی لامعه ولو فی ذلك الیوم) برکمسنه آخر کمسنه یه اوتور بنمله تغدی ایله یعنی طعام اکل ایله دیسه اول کمسنه اکر طعام اکل ایدرسم شویله اولسون یعنی عبدم حر اولسون دیسه یمین ایدن کمسنه غدا اکل ایلمکله حانث اولمز اکر اول کونده اکل ایدرسه ده اما بنمله تغدی ایله دین کمسنه ایله تغدی اولمیه زیرا بو کمسنه نك کلامی جواب مخرجنه خروج ایلمشدرچونکه بوکلام سؤال اولنه مطابق اوله معینت ایله موصوف اولان غدا مراد اولور (الا ان قال تغدیت الیوم) مکرکه اکر بوکون تغدی ایدرسم دیسه اول تغدی ایلسه حانث اولور کرك بنمله تغدی ایله دین کمسنه ایله اولسون کرك غیری ایله اولسون حانث اولور (وفی لایرکب دابة فلان فرکب دابة عبده مأذون لایحنث الا ان نواه وهو غیر مستغرق بالدین) حالف اولان کمسنه فلانك دابه سنه بنمیه یم دیو یمین ایلسه ویمین ایلدیکی کمسنه عبد مأذونك دابه سنه راکب اولسه حانث اولمز مکرکه عبد مأذونك دابه سنه نیت ایلیه واول عبد مأذون دخی دین ایله مستغرق اولمیه (وعند ابی یوسف یحنث مطلقا ان نواه) ابو یوسف قتنده حانث اولور مطلقا اکر عبده نیت ایدرسه کرکسه مدیون اولسون کرکسه مدیون اولمسون وکرك اول دین مستغرق اولسون کرك اولمسون حانث اولور (وعند محمد یحنث مطلقا وان لم ینوه) امام محمد قتنده حانث اولور مطلقا کرك اکر عبده نیت ایلمدی ایسه ده

باب الیمین فی الاکل والشرب واللبس والکلام

بو باب اکل وشرب ولبس وکلامده اولان یمین بیاننده در (لایأکل من هذه النخلة فهو علی ثمرها اودبسها غیر المطبوخ) برکمسنه شو خرما اغاجندن اکل ایلمیه یم دیو یمین ایلسه بو اکل نخله نك میوه سنه ومطبوخ اولمیان بکمزنه محمولدر (لانبیذها وخلها اودبسها المطبوخ) خرمانك نبیذی وسرکه سی وطبخ اولنان بکمزی ایله حانث اولمز (اومن هذه الشاة فهو علی اللحم دون اللبن والزبد) ویاخود شو قیوندن اکل ایلمیه یم دیو یمین ایلسه بو یمین لحمك اکلی اوزرینه محمولدر سود وقیماغی اوزرینه محمول دکلدر زیرا مأکول اولان عین شاتدر بوتقدیرجه یمین خاصة لحمنه منصرف اولور بوخسه لبن وقیمق ویاغنه منصرف اولمز (وفی لایأکل من هذا البسر فأکله رطبا لایحنث) وشو بسردن اکل ایلمیه یم دیو یمین ایلسه ورطب اولدیغی حالده اکل ایلننه حانث اولمز بسر بانك ضمی وسینك سکونیله خرما قوروغیدر برمقدار کمال بولدقده رطب دیرلر بعده تمر دیرلر اولنه طلع دیرلر اندنصکره خلال دیرلر واندنصکره طبخ دیرلر واندنصکره رطب اندنصکره تمر دیرلر (وکذا من هذا الرطب او اللبن فأکله تمرا اوشیرازا) شو رطبدن ویاخود شو سوددن اکل ایلمیه یم دیو یمین ایلسه وتمر اولدیغی ویاخود سود یوغرت اولدیغی حالده اکل ایلسه ینه حانث اولمز زیرا یبوست ورطوبت یمینده معتبره صفتلردر

انلرايله يمين منعقداولورولين دخى مأكولدر كندوايله يمين اولور كنديدن اتخاذاولنان شيئه يمين منصرف اولمز
(وبخلاف لا يكلم هذا الصبى فكلمه شابا اوشيخا اولا يأكل لحم هذا الحمل فاكله كبشا) شواوغلانجغه سويلميه يم
ديويمين ايلسه اول صبى يكت وياخودقوجه اولديغى وقت سويلسه بونك خلافنجه دريعنى حانث اولورياخود
شوقوزينك اتندن اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه قوچ اولديغى حالده ييسه حانث اولور (وفى لا يأكل بسرافاكل
رطبالا يحنث ولواكل مذنبا حنث) بسرا كل ايلميه يم ديويمين ايلسه رطب اكل ايلسه حانث اولمز اكر بعضيسى
بسروبعضيسى رطب اولسه بويله اولديغى حالده يعنى الاجه اولدقده اكل ايلسه حانث اولور (وكذالواكله بعد
ماحلفه لا يأكل رطبا وقالا لا يحنث فيهما) رطب اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه صكره مذنب اكل ايلسه حانث
اولورامامين ديرلركه ايكى صورتده دخى حانث اولمز مثلا بسرا كل ايلميه يم ديويميندنصكره رطب ياخودمذنب كه
الاجه درانى اكل ايلسه امامين قتنده حانث اولمز (ولواكله بعدحلفه لا يأكل رطبا ولابسراحنث اتفاقا) اكر
رطب وبسرا كل ايلميه يم ديويميندنصكره مذنبى يعنى الاجه يى اكل ايلسه بالاتفاق حانث اولور (ولا يشترى
رطبا فاشترى كباسة بسرفيها رطب لا يحنث) حالفك لا يشترى رطبا قولنده يعنى رطب اشترى ايلميه يم ديويمين
ايلسه برصالقم بسراشترا ايلسه كه انده رطب اولسه حانث اولمز زيرا جمله يه مصادف اولدى مغلوب اولان
غالبه تابعدر اما يمين اكل ايچون اولسه حانث اولورزيرا اكل شيأفشيأ مصادف اولور بوتقديرجه هربرى
مقصود اولمش اولور (كمالواشترى بسرامذنبا) نته كيم رطب اشترا ايلميه يم ديويمين ايلسه وبسرالاجه سنى
اشترا ايلسه حانث اولمز زيرا مغلوب غالبه تابعدر (وفى لا يأكل لحما اوبيضا فاكل لحم سمك اوبيضه لا يحنث)
ات ويمرطه يميه يم ديويمين ايلسه وبالق اتى وبالق يمرطه سنى اكل ايلسه حانث اولمز قياس بوايديكه حانث اوله
زيرا قرآن عظيم الشانده (لحما طريا) بيورلمشدرلكن بالق اتنه لحم بيورلمسى مجازدر زيرا لحمك منشأى
دمدربالقده ايسه دم يوقدرا كردم اولسه صوده ساكن اولمق ممكن اولمزدى ومطلق ايسه كامله متناول اولور
بوخسه قاصره متناول اولمز (وكذافى الشراء لا يأكل لحما) ديويمين ايدوب لحم سمك اكل ايلديكنده حانث
اولمديغى كبى لفظ اشتراده دخى حانث اولمز مثلا لحمى اشترا ايلميه يم ديويمين ايلسه وبالق اشترا ايلسه حانث اولمز
(ولواكل لحم انسان اوخنزيرحنث) لحم اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه اكرانسان اتنى وياخودخنزيراتنى اكل ايلسه
حانث اولورزيرا بونلرحقيقتده لحمدردمدن متولداولورلر (وكذالواكل كبدا اوكرشا) بنه حانث اولوراكرجكر
وياخود اشكنبه اكل ايلسه زيرا بواشيانك منشأى دمدرصاحب محيط ديمشدركه بويمين اهل كوفه نك
عرفيدر امابزم عرفمزده حانث اولمز زيرا بزم عرفمزده بونلرلحم عد اولنميوب ولحومده دخى استعمال اولنمز
(والمختارانه لا يحنث بهما فى عرفنا) مختاراولان بودركه حالف اولان كمسنه كبدوكرش ايله حانث اولمز
بزم عرفمزده (كمالواكل الية) نته كيم قويرق ييسه حانث اولمديغى كبى انده دخى حانث اولمز (وفى لا يأكل شحما
يتقيدبشحم البطن فلا يحنث بشحم الظهر) حالفك لحمى اكل ايلميه يم ديواولان يميننده اولان اول شحم ايچ
ياغى ايله مقيداولورقيونك وسائرحيوانك ارقه سى ياغيله حانث اولمز مثلا بركمسنه شحمى يميه يم ديويمين ايلسه
وارقه دن چيقان شحمى اكل ايلسه حانث اولمز (خلافالهما) امامين ايچون خلاف واردرانلرقتنده حانث
اولور (ولواكل الية ولحما لا يحنث اتفاقا) حالف اولان كمسنه شحم اكل ايلميه يم ديويمين ايلدكدنصكرها كر
قويرق وياخودلحم اكل ايلسه بالاتفاق حانث اولمز (وفى لا يأكل من هذه الحنطة يتقيد باكلها قضما فلا يحنث
با كل خبزها) حالفك شوبغدايدن اكل ايلميه يم ديواولان يميننده يعنى شوبغدايدن اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه
اول يمين محلوف عليه اولان بغدايى چيكنمك ايله مقيداولوراتمكين اكل ايله حانث اولمز (خلافالهما) امامين
ايچون خلاف واردرانلرقتنده خبزنى اكل ايله حانث اولورقضم فتح قاف وسكون ضادايله اطراف اسنان ايله
اكل ايلمكدريعنى چيكنمك ايله ديمكدروبوخلاف آخرخلافه مبنيدرچن برلفظدن هم معناى حقيقى مستعمل
اولسه وهم معناى مجازى متعارف اولسه ابوحنيفه حضرتلرى اول لفظى معناى حقيقى اوزرينه حملنى ترجيح
ايدر (وفى لا يأكل من هذا الدقيق يحنث بخبزه لا بسفه فى الصحيح) حالفك شودقيقدن اكل ايلميه يم ديواولان
يميننده دقيقك اتمكى ايله حانث اولوراما دقيقى بلامق ايله حانث اولمز صحيح اولان دخى بودرچيكنمدن بلايوب يوتمغه
ديرلر (والخبز يقع على ما اعتاده اهل مصره كخبزالبراوالشعير) حالفك شهرينك اهلنك معتادى اولان شئ

اوزرينه واقع اولوربغداى واربه اتمكى كبى زيرا بونلرلك اتمكى حقيقة وعرفا خبزدر (فلا يحنث بخبزالقطايف
اوخبزالارزبالعراق مطلقا) قطايفك خبزى ايله حانث اولمز وياخودعراقده پرنج اتمكى ايله دخى حانث اولمز زيرا
اهل عراق پرنج اتمكى اكلنه معتاددكللردرواكرعربستانده اولسه وياخودبرشهرده اولسه كه طعاملرى پرنج
اولسه حانث اولور (الا اذانواه) مكركه خبزه نيت ايلميه بوتقديرجه حانث اولور (والشواء يقع على اللحم
لاعلى الباذنجان اوالجزراوالبيض الا اذانواه) بريان لحم اوزرينه واقع اولور يعنى بركمسنه بريان اكل ايلميه يم
ديويمين ايلسه لحم اوزرينه واقع يوخسه باذنجان وهاوج ويمرطه اوزرينه واقع اولمز مكركه هر برينه
نيت ايليه (والطبيخ على مايطبخ من اللحم بالماء وعلى مرقه الا اذانوى غيرذلك) طبيخ اكل ايلميه يم ديويمين
ايلسه طبيخ صوايله لحمدن طبخ اولانه محمولدرودخى لحمك مرقى اوزرينه محمولدربونلردن غيريسن اكل ايلسه
حانث اولمز الا انجق بونلردن غيريله نيت ايلسه حانث اولور (والرأس على مايباع فى مصره ويكبس فى التنانير)
بركمسنه باش اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه باش لفظى تنورلره ادخال اولنوب شهرلرده بيع اولنان باش اوزرينه
واقع اولوربويله باش اكل ايلسه حانث اولوريوخسه چكركه وسرچه باشى اكل ايلسه حانث اولمز (والفاكهة
على التفاح والبطيخ والمشمش) فاكهه لفظ الما وقاون وقاريوزوزردالو اوزرينه محمولدرمثلا بركمسنه فاكهه
اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه امام اعظم قتنده الما وقاون وقاريوز وزردالو ييسه حانث اولور (وعندهما على
العنب والرطب والرمان ايضا) امامين قتنده اوزوم وخرمانك تازه سى وانار اوزرينه دخى محمولدر تفاح وبطيخ
ومشمشه حمل اولنديغى كبى (ولا تقع على القثاء والخيار اتفاقا) بالاتفاق قثا وخيار اوزرينه حمل واقع اولمز
(والادام على مايصطبغ به كالخل والزيت واللبن) ادام يعنى قاتق شول شئ اوزرينه محمولدركه اول شئ ايله اتمك
صبغ اولنمق ممكن اوله سركه وزيت وسودكبى مثلا بركمسنه قاتق اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه حانث اولور (وكذا الملح)
طوزدخى ادامدريعنى قاتقدر اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه ده طوزييسه حانث اولور (لا اللحم والبيض والجبن
الا بالنية) لحم ويمرطه وپنيرادام دكلدر الا نيت ايله ادام اولور مثلا قاتق اكل ايلميه يم ديويمين ايلسه ولحم وبيض
وجبنى نيت ايلسه واكل ايلسه حانث اولور (وعند محمدهى ادام ايضا) اما محمد قتنده لحم وبيض وجبن دخى خل
وزيت ولبن وملح كبى ادامدريعنى قاتقدر زيرا بونلرا تمك ايله اكل اولنه كلمشدر (والعنب والبطيخ ليسا بادام
فى الصحيح) عنب وبطيخ مذهب صحيحده ادام دكلدرحاصل كلام ادام اوچ وجه اوزره در مايصطبغ به اولان يعنى
اتمكى بويايوب بولاشمق ممكن اوله بالاتفاق ادامدر بطيخ وعنب وتمر بونلرلك امثالى كه يالكزاكل اولنمق غالب اوله
بالاتفاق ادام دكلدرلحم وبيض وجبن اختلاف اوزره درامام محمد ادام اولمسنه ذاهب اولدى امام اعظم
وابويوسف ادام اولمسنه ذاهب اولمشلردر (والغداء الاكل فيما بين طلوع الفجر والزوال) غدا طلوع فجرايله زوال
بيننده اولان اكلدر مثلا بركمسنه تغدى ايلميه يم ديويمين ايلسه ذكر اولنان وقتده طعام ييسه حانث اولور
(والعشاء فيما بين الزوال ونصف الليل) عشا زوال ايله نصف الليل بيننده اولان اكلدر مثلا بركمسنه تعشى
ايلميه يم ديويمين ايلسه اول وقت اكل ايلسه حانث اولور (والسحور فيما بين نصف الليل وطلوع الفجر) سحور نصف
ليل ايله طلوع فجر بيننده اولان اكلدر غدا وعشا وسحورك معناسى اكل الغداء واكل العشاء واكل السحور
ديمكدرحذف مضاف قبيلندندر زيرا غدا اول وقتده اكل اولنان طعامك اسميدر عشا وسحوردخى كذلك
مثلا بركمسنه تسحير ايلميه يم ديويمين ايلسه بووقتلرده اكل ايلسه حانث اولور (وفى ان اكلت اوشربت اولبست
اوكلمت اوتزوجت اوخرجت ونوى معينا لا يصدق) اكراكل ايدرسم وياخودايچرسم وياخودكيرسم وياخود
تزوج ايدرسم وياخودچقارسم لفظلرى ايله يمين ايدوب وشئ معينه يمين ايلسه ديانة وقضاء تصديق اولنمز زيرا نيت
ملفوظدرصحيح اولورطعام وشراب وثوب وسائرملفوظ دكلدرطعام وشراب وثوب وغيريلرى اقتضاء مقدر اولور
اصولده ايسه ثابت اولمشدركه مقتضى ايچون عموم يوقدر بوتقديرجه تخصيص لغو اولور امام شافعى قتنده
تصديق اولنورزيرا انك قتنده مقتضى ايچون عموم واردر (ولوزاد طعاما اوشرابا اونحوه صدق ديانة لا قضاء)
اكرطعاما لفظنى زياده ايلسه مثلا ان اكلت طعاما وان شربت شرابا ودخى بونلره مشابه اولنلرى زياده ايدوب يمين
ايلسه ديانة تصديق اولنور اما قضاء تصديق اولنمز زيرا مذكوراولان مفعول محل شرطده نكره دروحل شرطده
اولان نكره موضع نفيده عامدرتخصيص نيت صحيح اولورقضاء تصديق اولنمز (وفى لا يشرب من دجلة لا يحنث

يشربه منها باناء مالم يكرع) حالفك دجله دن ايچميه يم ديو اولان يميننده دجله دن چناق ايله ايچمه سيله حانث
اولمز ابو حنيفه قتنده مادامكه اغزنى دجله يه قيوب ايچميه (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلرك
قتنده انا ايله شرب ايلسه حانث اولور (وان قال من ماء دجلة حنث بالاناء اتفاقا) اكر ماء دجله دن شرب ايلميه يم
ديو يمين ايلسه بالاتفاق اناء ايله حانث اولور زيرا صو اوزرينه منعقد اولدى هر نه وجهله ايچرسه حانث اولور
(وكذا فى الحب والبئر) جب وبئردن ايچميه يم ديو يميننده دخى انا ايله شرب ايلسه حانث اولور زيرا بو ايكيسنك
صويى انا ايله ايچيلور اول اجلدن حانث اولور وجب الجى اورلمش اولميان قيويه ديرلر (وفى الاناء بعينه) اناده
اولان يمين دخى بعينه در يعنى بر كسنه شو چناقدن شرب ايلميه يم ديو يمين ايلسه واول چناقدن شرب ايلسه
حانث اولور زيرا متعارف چناقدن ايچمكدر (وامكان البر شرط صحته الحلف خلافا لابى يوسف) بار اولمانك
امكانى يمينك صحتنك شرطيدر وامام اعظم وامام محمد يمينك منعقد اولمسى ايچون محلوف عليه ممكن الوقوع اوله
كركسه يمين بالله اولسون كركسه طلاق وعتاق اولسون ويمينك محلى بر خبردر كه آنده صدق رجا اولنه زيرا شيئك
محللى قابل حكم اولمق كركدر ويمينك حكمى ايسه بار اولمقدر وبار اولمق صدقى رجا اولان شيئده اولور
امكان بر اولمحق اصلا يمين منعقد اولمز ابو يوسف ايچون خلاف واردر انك قتنده امكان بر يمينك صحتنك شرطى
دكلدر زيرا يمين سائر عقود شرعيه كبى بر عقددر واول يمين ايچون بر محل لازمدر محل ايسه مستقبلده بر امرك
وقوعندن خبر ويرمكدر كرك حالف اولان امرك ايقاعنه قادر اولسون كرك اولمسون يمين منعقد اولور (فمن حلف
ليشربن ماء هذا الكوز اليوم ولا ماء فيه او كان فصب قبل مضيه لا يحنث) شول كمسنه كه بو كون
شو برداغك صويى البته ايچيم ديو يمين ايلسه حال بو كه برداقده صو اولمسه وياخود حين يميننده برداقده صو
اولسه لكن كون كچمزدن مقدم دوكلسه امام اعظم وامام محمد قتنده حانث اولمز زيرا بار اولمق ممكن دكلدر انلرك
قتنده امكان بر يمينك صحتنك شرطيدر بونده ايسه شرط بولنممغله حانث اولمز (خلافا له) امام يوسف ايچون
خلاف واردر آنك قتنده امكان بر شرط دكلدر (وكذا ان لم يقل اليوم) حالف اولان كمسنه اليوم لفظنى ديمسه بنه
حانث اولمز (الا ان كان فصب فانه يحنث بالاتفاق) الا مكر كه يوم ذكر اولنميان يميننده برداق ايچنده صو اوله
ودوكله بالاتفاق يمين ايدن كمسنه حانث اولور (وفى ليصعدن السماء او ليطيرن فى الهواء او ليقلبن هذا الحجر ذهبا
او ليقتلن زيدا عالما بموته انعقدت وحنث فى الحال) بر كمسنه البته سمايه صعود ايده يم وياخود هواده اوچه يم
وياخود شو طاشى آلتنه قلب ايده يم وياخود زيدك موتنه عالم ايكن زيدى قتل ايده يم ديو يمين ايلسه منعقد اولور
فى الحال حانث اولور (وان لم يعلم بموته فلا) اكر زيدك موتنه عالم دكل ايسه يمين منعقد اولميوب حانث اولمز زيرا اول
كمسنه نك مرادى بين الناس متعارف اولان قتل ايدى اول ايسه ميت بولنوب حقيقتده قتل ممتنع اولدى
بو تقديرجه انعقاد يمينك شرطى امكان بر ايدى بولنممغله حنث لازم كلمز (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون
خلاف واردر زيرا آنك قتنده امكان بر انعقاد يمينه شرط دكلدر (وفى لا يتكلم فقرأ القرآن او سبح او هلل او كبر
لا يحنث سواء فى الصلاة وخارجها فى المختار) حالفك سويلميه يم ديو اولان يميننده قرائت قرآن ايلسه وياخود
تسبيح ايلسه وياخود تهليل ايلسه وياخود تكبير ايلسه حانث اولمز بو افعالى كرك صلاتده اشلسون كرك خارج
صلاتده اشلسون برابردر مختار اولان بودر زيرا عرفا وشرعا بو افعالى اشلينه متكلم دينلمز بلكه قارئ ومسبح
ومهلل دينلور (وفى لا يكلمه فكلمه بحيث يسمع وهو نائم حنث ان ايقظه) بر كمسنه فلان كمسنه يه سويلميه يم ديو
يمين ايلسه وبر وجهله سويلسه كه محلوف عليه اويور ايكن استماع ايلسه حانث اولور اكر او كلام انسانى اويانديررسه
صاحب هدايه مبسوطك بعضى روايتنى نقلا ديمشدر كه اول كلام نائمى اويانديرمق شرطدر ومشايخمز
دخى بونك اوزرينه در (وقيل مطلقا) وديلمشدر كه مطلقا حانث اولور كرك اويانديرسون كرك اويانديرمسون
(ولو كلم غيره وقصد سماعه لا يحنث) فلانه سويلميه يم ديو يمين ايلدكدنصكره بر آخر كمسنه يه سويلسه ومحلوف
عليه ايشتدرمك قصد ايلسه حانث اولمز زيرا حالفك آخره تكلمى حقيقتده محلوف عليه تكلم دكلدر (ولو سلم على
جماعة وهو فيهم حنث) اكر حالف بر جماعته سلام ويرسه ومحلوف عليه اول جماعت ايچنده اولسه حانث اولور
(وان نواهم دونه لا يحنث) اكر جماعته نيت ايدوب محلوف عليه نيت ايلسه قصدى اولمديغى ايچون ديانة حانث
اولمز (ولو قال الا باذنه فاذن ولم يعلم فكلمه يحنث) اكر حالف اولان فلان كمسنه يه سويلميه يم الا كندونك اذنيله

سويليه

سويليه يم ديو يمين ايلسه ومحلوف عليه دخى حالفه سويلمك ايچون اذن ويرسه لكن كندوسى اذن ويرديكنى
بلمسه اول كمسنه يه سويلسه ابو حنيفه وامام محمد قتنده حانث اولور زيرا اذن اعلام اولان اذندن مشتقدر
وياخود اذنده واقع اولمقدن مشتقدر بونلرك هر بريسى متحقق اولمز الا اشتمكله اولور (خلافا لابى يوسف) ابو
يوسف ايچون خلاف واردر آنك قتنده حانث اولمز (وفى لا يتكلم شهرا فهو من حين حلف) حالفك بر آى فلان
كمسنه يه سويلميه يم ديو اولان يميننده انعقاد يمين حلف ايلديكى وقتدن حساب اولنور (ويوما كلمه لمطلق الوقت)
حالفك يوم اكلم فلانا فانت طالق ديو اولان يميننده ليلا ونهارا تكلم ايدرسه حانث اولور زيرا اسم يوم چن فعل
ممتده مقارن اولسه مطلق وقت مراد اولور (ويصح نية النهار فقط) يوم اكلم فلانا لفظى ايله اولان يميننده حالف
اولان كمسنه نهارى نيت ايلدم ديسه انجق نيت نهار صحيح اولور يوم نهارده ذكر اولنه كلمشدر (وليلة اكلمه على
الليل فحسب) بر كمسنه فلان ليلده سويلرسم ديو يمين ايلسه انجق كيجه اوزرينه محمولدر حتى كوندز تكلم ايلسه
حانث اولمز زيرا ليل مطلق وقت ايچون استعمال اولنمز ونهار بياض خالصدن عبارت اولديغى كبى ليل دخى
سواد ايچون اسمدر (وفى ان كلمته الا ان يقدم زيد او حتى يقدم او الا ان يأذن زيد او حتى يأذن فكلمه قبل ذلك
حنث) حالفك اكر فلان زيد كلنجه يه دكين سويلرسم ديو اولان يميننده وياخود لفظ حتى ايله يعنى ان كلمته حتى
يقدم زيد ديو اولان يميننده وياخود الا ان يأذن زيد لفظى ايله اولان يميننده وياخود حتى يأذن لفظى ايله اولان
يميننده ذكر اولنان شروطدن مقدم تكلم ايدرسه حانث اولور زيرا قدوم واذن غايت اولمشدر ويمين ايسه قبل
الغايه باقيه در وبعد الغايه ايسه منهيه در ايدى قبل الانتهاء تكلم ايله حنث واقع اولور وبعد الانتهاء حنث واقع اولمز
وحتى نك غايت ايچون اولمسى ظاهر اما الا ان غايت ايچون اولمسى الا اصلنده استثناء ايچوندر وان ايسه
مصدريه در چونكه يقدمنك مصدريكه قدومدر تكلمدن مستصدر اولدى بو محلده الا وان غايت ايچون مستعار
قلندى استثنا ايله غايت بيننده مناسبت اولديغى ايچون زيرا غايت مغيانك امتدادنى نفى وانتهاسنى بيان ايچوندر
واستثنا منهى دخى قصر وحكمتك انتهاسنى بيان ايچوندر (وان مات زيد سقط الحلف) اكر زيد متوفى اولسه
يمين ساقط اولور ابو حنيفه وامام محمد قتنده زيرا امكان بر انلرك قتنده انعقاد يمينه شرطدر بونده ايسه زيدك
موتى ايله منتفى اولدى اما ابو يوسف قتنده موتى ايله يمين ساقط اولمز زيرا امكان بر انك قتنده انعقاد يمينه شرط
دكلدر بو تقديرجه غايتك سقوطى ايله يمين مؤيد اولدى يعنى تأبيد اوزره قالدى (وفى لا يأكل طعام فلان
او لا يدخل داره او لا يلبس ثوبه او لا يركب دابته او لا يكلم عبده) حالفك فلانك طعامنى يميه يم وياخود دارنه
داخل اولميه يم وياخود ثوبنى كيميه يم وياخود دابه سنه بنميه يم وياخود عبدنه تكلم ايلميه يم ديو يميننده (ان عين
وزال ملكه وفعل لا يحنث) اكر حالف طعام ودار وثوبى ودابه يى وعبدى تعيين ايلسه مثلا طعام فلان هذا
وداره هذا وثوبه هذا ودابته هذا وعبده هذا ديمكله تعيين ايلسه وتعيين اولنان اشيا بيع وياخود هبه ايله اول
كمسنه نك ملكندن زائل اولسه يمين ايدن كمسنه اول فعلى اشلسه حانث اولمز زيرا عقد يمين مضاف اولان شيئك
عينى اوزرينه واقع اولور واشارتده اولان تأثير كبى اضافتده دخى تأثير واردر اضافت منقطع اولور ملكندن
زائل اولنجق تأثير قالميوب يمين منعقد اولمز كويا كه اول شى مادامكه فلانك ملكنده اوله ديمش اولدى (خلافا لمحمد
فى العبد والدار) امام محمد ايچون عبد ودارده خلاف واردر زيرا اضافت تعريف ايچوندر واشارت ايسه
تعريفده اضافتدن اقوى در وبو محلده اشارت معتبره اولوب اضافت لغو اولور بو تقديرجه ذكر اولنان عبده
تكلم وداره دخول بولنورسه كركسه فلانك ملكنده اولسون كركسه اولمسون حانث اولور (وفى المتجدد لا يحنث
اتفاقا) ذكر اولنان صورتلرك كايسنده مثلا فلانك شو طعامنى اكل ايلميه يم وشو دارنه كيرميه يم وسائرنه
بو يلجه اشارت ايلسه يمين ايلدكدنصكره جديدا طعام ودار وثوب ودابه وعبد اشترا ايلسه وحالف اولان كمسنه
اشياء جديده دن اكل ودخول ولبس وركوب وتكلم بونلرى اشلسه بالاتفاق حانث اولمز زيرا يمين مشار اليه
اوزرينه واقع اولمش اولور (وان لم يعين لا يحنث بعد الزوال) اكر حالف طعام ودار وثوب ودابه وتكلمى تعيين
ايتميوب واشياء مذكوره يى مزبورك ملكندن زائل اولدقدنصكره اشلسه حانث اولمز (ويحنث بالمتجدد) اشياء
مذكوره تجدد ايله حانث اولور مثلا متعين اولمدقده حالف اولان كمسنه طعام ودار وثوب ودابه وعبد اشترا ايلسه
بونلرى اشلمكله حانث اولور (وفى لا يكلم امرأته او صديقه يحنث فى المعين بعد الابانة والمعادات) بر كمسنه فلانك

خاتونـه وصديقنه تكلم ايلميه يم ديويمين ايلسه معيندده خاتون زوجتدن مفارقتدنصكره وصديق عداوت ايلدكدنصكره تكلم ايلسه حانث اولورمثلا لا اكلم امرأة فلان هذه لفظيله تكلم ايلسه حانث اولورزيرا بومحلده اضافتك تأثيرى وجانب اشارت ترجيح اولنوراشارت تعريفده اضافتدن اليقدر (وفى غيره لا) غير معينده حانث اولمز مثلا هـذه وياخود هذا لفظى سو يلميوب لا اكلم امراته اوصديقه ديويمين ايلسه ابانه ومعاداتدنصكره تكلم ايلسه حانث اولمز (الا فى رواية عن محمد) الاامام محمددن برروايتده حانث اولورزيرا مقصود محلوف عليهى هجرايتدير رواضافت ايسه تعريف ايجوندرمشاراليه اولميان مشاراليه كبى اولمشدر اما امام اعظم وابو يوسف ايجون دليل عقلى بودركه اسم اشارت ترك اولنوب هجراولنه بركسنه اسميله ذكر اولنمق غيرى ايجون محتملدر بوتقديرجه احتمال شك ايله حنث لازم كلمز (ويحنث بالمتجدد) جديدا ولان صديق وخاتونه تكلم ايلسه حانث اولورمثلا فلانك خاتونه وصديقنه تكلم ايلميه يم ديويمين ايلسه وبعد اليمين برآخر خاتون آلوب وغيرى صديق ايدنسـه حالف اولان كسـنه جديدا آلديغى خاتونه وصديقنه تكلم ايلسه حانث اولور (وفى لا يكلم صاحب هذا الطيلسان فباعه فكلمه حنث) بركسنه شو طيلسان صاحبنه سو يلميه يم ديويمين ايلسه وصاحبى طيلسانى بيع ايلسه وبعده حالف اولان كسنه طيلسانى بيع ايدن كسنه يه سو يلسه حانث اولور زيرا اول كسـنه نك ذاتنده در طيلساندن دكلدر اعدى طيلسان كتمكله عدم حنث لازم كلمز (لا اكلمه حينا اوزمانا اوالحين اوالزمان ولانية فهو على ستة اشهر ومعها مانوى) برشخص آخركسنه يه لا اكلمه حينا اوزمانا ديو يمين ايلسه وياخود ولام ايله متصرف الحين اوالزمان ديويمين ايلسـه وبرشيئه نيتى اولمسه بويمين التى اى اوزرينه واقع اولوروبو الفاظ اكر نيت ايله اولورسه يمين نيت ايلديكى شئ اوزرينه واقع اولورزيرا حين زمان قليل مراد اولنورنته كيم حق سبحانه وتعـالينك (فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون) قول شريفنده واقع اولمشدر بومحلده حيندن مرادوقت صلاتدر ولفظ حين ايله موضع آخرده مراد فرق سنه درنته كيم حق سبحانه وتعالينك (هل اتى على الانسان حين من الدهر) قول شريفنده واقع اولمشدر ومحل آخرده حيندن مراد آلتى آيدرحق سبحانه وتعالينك (تؤتى اكلها كل حين باذن ربها) قول شريفنده اولديغى كبى بوحيندن مراد آلتى آيدروعند الاطـلاق وسطه حمل اولنورزيرا (خيرالامور اوسطها) ايديكى بديهيدر ابن عباس حضرتلرى دخى آلتى آى اولمق اوزره ذاهب اولمشدر لفظ زمان دخى حين استعمالى كبى استعمال اولنوروحين وزمانك وذكرا ولنان قيودك فائده سى برشيئه نيتى اولديغنده دراكرنيتى وارايسه نيت ايلديكى شئ اوزرينه واقع اولور (وان قال الدهر اوالابد فهو على العمر) اكريمين ايدن كسنه لا اكلم الدهر وياخود لا اكلم الابد ديويمين ايلسه بويمين عمره محمولدر تنكيرى عـلى السوادر چونكه بومحلده حين وزمان آلتى آى اولمق معهوداولدى ايسه تعريف دخى معهوده منصرف اولوروذكر اولنان قيودك فائده سى برشيئه نيتى اولديغنده دراكرنيتى وارايسه نيت ايلديكى شئ اوزرينه واقع اولور (ولوقال دهرا فقد توقف الامام) اكرلا اكلم دهرا ديويمين ايلسه امام اعظم حضرتلرى منكرذكراولنان دهرده توقف بيورمشدروقتا كه دهردن سؤال اولندقده لاادرى مامقداره بيوردقلرى محققدر (بيت) ثمان توقف فيه الامام * اوان الختان وسؤرالحمار * وفضل الملائكة والمرسلينا * ودهر وخنثى ولحم جلاله * وكلب معلم وطفل المشركينا * وامام اعظم حضرتلرى منكراولان دهرك جوابنده توقف بيورديغندن غيرى يدى شيئده دخى توقف بيورمشلردر بريكه مذكور اولان دهردر واوان ختان سؤرحمار فضل بين الملائكة والمرسلين وخنثى المشكل ولحم جلاله وكلب معلم ومحل اطفال مشركيندر بوسكز شيئدن سؤال اولندقده جواب ويرميوب توقف بيوردقلرى محل خفاده دكلدر (وعندهما هو كالزمان) امامين قتنده دهرزمان كبيدر (ولوقال اياما اوشهورا اوسنين فعلى ثلاثة) واكرلا اكلم اياما وياخود لا اكلم شهورا وياخود سنين ديويمين ايلسه ايامده اوچ كون وشهورده اوچ آى وسنه ده اوچ سنه اوزرينه محمول اولور زيرا جميع منكر جنس وعبد اوزرينه حمل اولنمز اقل جمع اوزرينه واقع اولور (وان عرف فعلى عشرة كاياما كثيرة) اكرمعرف باللام ايسه مثلا لا اكلم الايام اوالشهور اوالسنين ديويمين ايلسه ايامده اولان كون وشهورده اون آى وسنينده اون سنه اوزرينه محمولدر ايام كثيرة كبى زيرا ابوحنيفه قتنده معرف باللام اولان جمع ايله مراد اولان اقتضا سيدر بويله

جمعك منتهاسى ايسه اوندر (وقالا على جمعة فى الايام وسنة فى الشهور والعمر فى السنين) امامين ديديلركه لا اكلم الايام لفظنده جمع اوزرينه محمولدر يعنى هفته يه حمل اولنورولا اكلم الشهور لفظنده سنه اوزرينه محمولدر ولا اكلم السنين لفظنده عمره محمولدر

باب اليمين فى الطلاق والعتق

بوباب طلاق وعتقده واقع اولان يمينك احكامى بياننده در (قال ان ولدت فانت كذا حنث فى الميت) بركسنه خاتوننه اكرسن ولد كتوررسك طالق اول ديسه نيت ايله حانث اولورمثلا برميت اوغلان وجوده كلمكله حانث اولورزيرا وجوده كلان ولدميته حقيقة وعرفا وحكما مولود تسميه اولنور وشرعا دخى ولد تسميه اولنورزيرا شرع بومولودى ولدا اعتبارايتمشدرحتى انكله عدت منقضيه اولور واندنصكره خارج اولان دم نفاسدن عداولنور وجاريه ايسه ام ولد اولور (ولو قال لامته ان ولدت فهو حر فولدت ميتا ثم حيا عتق الحى) بركسنه جاريه سنه اكر ولد كتوررسك اول ولد حراولسون ديسه وجاريه برميت ولد كتورسه اندنصكره برحى ولد كتورسه امام اعظم قتنده حى اولان ولد معتق اولورزيرا اسم ولد وصف حيات ايله مقيدا ولمسه لغو اولوردى (خلافا لهما) امامين ايجون خلاف واردرانلرك قتنده معتق اولمزيرا ولد ايله اول شرط محقق اولوب لكن ميت محل حريت اولمغين يمين منحل اولوب جزايه مصادف اولمديغى يعنى شرط جزاسز منحل اولدى (وفى اول عبد املكه فهو حر فملك عبدا عتق) وبركسنه اول عبده مالك اولورسم اول عبد حردرديسه وبرعبده مالك اولسه معتق اولورزيرا اول فرد سابقك اسميدر بوتقديرجه فرد سابقك اولمسى بعبد آخراشتراسنه محتاج دكلدر (ولو ملك عبدين معا ثم آخر لا يعتق واحد منهم) اكرمعا ايكى عبده مالك اولسه اندنصكره برآخر عبده مالك اولسه اول اوچ عبددن بريسى معتق اولمز (ولو زاد وحده عتق الآخر) اكروحده قيدنى زياده ايلسه آخركه ثالثدر معتق اولورمثلا اول عبد املكه وحده فهو حر ديسه ومعا ايكى عبد اشترا ايدوب بعده بردخى اشترا ايلسه وحده قيدى اولمغله ايكيدنصكره آلديغى اوچنجى عبد معتق اولورزيرا حالف اولان كسنه وحده لفظى ايله حالت ملكده انفرادى مراد ايلمشدر وافظ وحده حال ايجوندر مثلا جاءنى زيد وحده ديسلك اى منفردا ديمكدر اما وحده موضعنده واحدا ديسه اوچنجى عبد معتق اولمز وحده ايله واحد اييننده فرق بودركه وحده مقرون اولديغى فعلده غيرك مشاركتنى نفى وكندونك اول فعلده انفرادنى اقتضا ايدربوخسه ذاتده انفرادنى اقتضا ايلمز معلومدركه دارده برخاتون وارايكن فى الدار رجل واحد ديمك صحيح اولورزيرا لفظ واحد ذاتده انفرادى اقتضا ايدركه اول رجوليتدر بوخسه فعل مقرون كه دارده اولمسيدر آنى اقتضا ايلمز اما دارده خاتون وارايكن فى الدار رجل وحده ديمك صحيح دكلدر زيرا وحده لفظى رجلك تفرد ينك وصفنى اقتضا ايدركه اول رجلك دارده اولمسيدر بوخسه ذاتنده انفرادنى اقتضا ايلمز چونكه بوذكر اولنان حكم ثابت اولدى ايسه حالفك املكه وحده قولى تملكدن تفردى اقتضا ايدر عبد ثالث دخى بوصفت ايله متصف اولمغين معتق اولور (ولو قال آخر عبد املكه فهو حر فمات بعد ملك عبد واحد لا يعتق) اكرآخر عبد املكه فهو حر ديسه برعبده مالك اولدقدنصكره اولسه اول عبد معتق اولمزيرا آخر لفظى فرد لاحقك اسميدر اول اسمه غيرى مشارك اولميزاويله اولسه مقدم برشئ واقع اولمديكه بوعبد لاحق اسميله مسمى اوله اول اجلدن معتق اولميز (ولو بعد ملك عبدين متفرقين عتق الآخر منذ ملك من كل ماله) اكرحالف متفرقين ايكى عبده مالك اولدقدنصكره فوت اولسه آخركى معتق اولور زيرا فرد لاحق اولورصحتى حالنده اشترا ايلدى ايسه مالك اولديغى حيندن كلى مالندن معتق اولور (وعندهما عند موته من الثلث) امامين قتنده موتى قتنده ثلث مالندن معتق اولوركركسه وقت شراده صحيح اولسون كركسه مريض اولسون زيرا حريتك ثبوتى كندودنصكره عدم شرادر بوايسه موتى ايله متحقق اولوب ثلثدن اعتبار اولنور (وعلى هذا آخر امرأة اتزوجها فهى طالق ثلاثا فلا ترث) وبو قول اوزره اكر بركسنه آخر امرأة تزوجها فهى طالق ثلاثا ديسه صكره الديغى خاتونى تزوج ايلديكى حينده ابوحنيفه قتنده مطلقه اولور بوتقديرجه ميراثه مستحقه اولمز (خلافا لهما) امامين ايجون خلاف واردرانلرك قتنده وقوع طلاق موتنه مقصوردرميراثه مستحقه اولور (وكل عبد بشرنى بكذا فهو حر فبشره ثلاثة متفرقون عتق الاول وان بشروه معا عتقوا) بركسنه هرعبدكه فلان شيئى تبشير ايليه اول عبد حر اولسون ديسه واوچ قولى متفرقا تبشير

ایلسه‌لر اولکیسی معتق اولوروا کراوچی معا تبشیر ایلسه‌لر اوچی دخی معتق اولور بشارت جمله سندن واقع اولمشدر (ولو قال من اخبرنی عتقوا فی الوجهین) اکر بشرنی مکانته اخبرنی دیسه اخبار ایدن عبدلك اوچی دخی ایکی وجهدن یعنی متفرقا ومجتمعا اخبار ایلدکارنده معتق اولورلر زیرا هر برندن اخبار بولنمش اولور (ولو نوی کفارته بشراء ابیه سقطت) اکر باباسنی شراء ایلدکده کفارتی ایچون نیت ایلسه کفارتی ساقط اولور (لا بشراء امة استولدها بالنکاح) نکاح استیلاد ایچون جاریه اشتراسی نیت ایله کفارتدن واقع اولمز مثلا برکمسنه برجاریه‌یه سنی اشترا ایدرسم کفارت یمینمدن حره اول دیسه بعده اشترا ایلسه شرا املاك وجودی بولنمغله معتق اولور اما کفارتدن واقع اولمز زیرا جاریه‌نك حریتی استیلاده مستحقه اولوب یمینه مضاف اولمز (او عبد حلف بعتقه الا) ویاخود عتقنه یمین ایلدیکی عبدلك شراسیله کفارت یمیندن اولمق اوزره نیت ایلسه کفارتدن واقع اولمز مثلا ان اشتریت هذا العبد فهو حر دیسه واشترا ایلدکده کفارت یمینه نیت ایلسه جائز اولمز (ان قال ان اشتریتك فانت حر عن کفارتی) الا مکر که اکرسنی اشترا ایدرسم کفارتمدن حر اول دیه بولفظ ایله تکلم ایدرسه کفارتدن واقع اولور (وفی ان تسریت امة فهی حرة ان تسری من فی ملکه وقت الحلف عتقت) اکر جاریه‌یه تسری ایدرسم اول جاریه حره‌در دیو یمین ایلسه وقت حلفده ملکنده اولان جاریه‌یه تسری ایلسه معتقه اولور مثلا نه مقدار جاریه‌سی بولنورسه هر قنغیسنه جماع ایدرسه معتقه اولور لفظ نکره در سیاق شرطده اولوب عموم افاده ایدر (وان تسری من ملکها بعده لا تعتق) اکر یمیننده‌نصکره مالك اولدیغی جاریه‌یه تسری ایلسه معتقه اولمز (وفی کل مملوك لی حر عتق عبیده ومدبره وامهات اولاده لا مکاتبوه الا ان نواهم) برکمسنه کل مملوکم حردر دیسه جمله قوللری ومدبرلری وامهات اولادلری معتق اولور اما مکاتب اولان قوللری معتق اولمز الا مکرکه مکاتب اولنلره نیت ایلیه (وفی هذه طالق او هذه وهذه طلقت الاخیرة وخیر فی الاولین) اوچ خاتونی اولان کمسنه‌نك هذه طالق وهذه وهذه قولنده اخیرکه اوچنجیسیدر مطلقه اولور ایکی اولك طلاقنده مخیر اولور زیرا لفظ واحد مذکوریغی اثبات ایچوندر واو ایسه حکمده اشارت ایچوندر کویا که حالف اولان کمسنه احدیکما طالق وهذه دیمش اولدی (وکذا العتق والاقرار) عتق واقرار دخی بویله‌در مثلا برکمسنه اوچ عبدنه هذا حر وهذا دیسه اوچنجیسی معتق اولور ایکی اولکیده مخیردر اقراره مثال برکمسنه لفلان علی الف او لفلان وفلان دیسه اوچنجی ایچون بشیوز لازم اولوب ایکی اولکیده مخیردر

باب الیمین علی الانواع

بو باب بیع وشرا وتزوج وبونلردن غیری اولان اشیاده یمینك احکامی بیاننده‌در (یحنث بالمباشرة دون التوکیل فی البیع والشراء والاجارة والاستیجار والصلح عن مال والقسمة وخصومة وضرب الولد) ذکر اولنان احوالده یمین ایلسه مباشرت ایله حانث اولور ووکیل ایلمکله حانث اولمز مثلا بیع وشرا اسائر ذکر اولنانلری ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه کندوسی اول افعالی اشلسه حانث اولور اما غیری کمسنه‌یی بو افعالی اشلمکه وکیل ایلسه حانث اولمز زیرا شرط عقد ایدی اول ایسه موکلده بولنمیوب عاقدده بولندی بو تقدیرجه حانث اولمز (ویحنث بهما فی النکاح والطلاق والخلع والعتق والکتابة والصلح عن دم عمد والهبة والصدقة والقرض والاستقراض) ذکر اولنان احوالده مباشرت وتوکیل ایله حانث اولور زیرا بونلرده اولان مصنفك کلیسی موکله عائددر بو تقدیرجه وکیل رسول محض اولمش اولور (درده) مسطوردر که قرضه توکیل باطلدر بو تقدیرجه واجب اولورکه موکلك اوزرینه حنث ترتب ایلمیه زیرا باطل اوزرینه حکم ترتب ایلمز (وان نوی المباشرة خاصة صدق دیانة لا قضاء) اکر خاصة کندوسی مباشرته نیت ایدرسه دیانة تصدیق اولنور اما قضاء تصدیق اولنمز (وکذا ضرب العبد والذبح والبناء والخیاطة والایداع والاستیداع) ذکر اولنان احوالده دخی مباشرت وتوکیل ایله حانث اولور (والاعارة والاستعارة وقضاء الدین وقبضه والکسوة والحمل الا انه لو نوی المباشرة یصدق قضاء ودیانة) ذکر اولنان احوالده دخی مباشرت وتوکیل ایله حانث اولور الا مکرکه مباشرته نیت ایلیه قضاء ودیانة تصدیق اولنور مثلا فلانك عبدنی ضرب ایلمیه‌یم وقیونی ذبح ایلمیه‌یم واوینی بنا ایلمیه‌یم وثوبنی دیکمیه‌یم وامانت ویرمیه‌یم وامانتی قبول ایلمیه‌یم وعاریت ویرمیه‌یم وعاریتنی قبول ایلمیه‌یم ودیننی قضا ایلمیه‌یم وقبض ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه وشوثوبی کیمیه‌یم وشواسبی حمل ایلمیه‌یم دیسه غیریسنه امر ایلسه که اکا کیدرسه

ویاخود یوکلنسه ینه حانث اولور زیرا ذکر اولنان اشیاء حیاتندر اثری فاعلندن ظهوری ایله معلوم اولور بو تقدیرجه چقین وکیلندن ظاهر اولسه مجازا موکلنه نسبت اولنور چونکه بنفسه فعله نیت ایلدی حقیقت کلامنه نیت ایلمش اولور قضاء ودیانة تصدیق اولنور (وفی لا یتزوج فزوجه فضولی فاجاز بالقول حنث وبالفعل لا یحنث) تزوج ایلمیه‌یم دیو اولان یمینه برفضولی تزوج ایلسه وتزویج ایلدیکنی کندویه خبر ویردکده قول ایله اجازت ویرسه حانث اولور زیرا انتهاده اجازت ابتداده اذن کبیدر اکر فعل ایله اجازت ویرسه حانث اولمز زیرا عقود اقواله مختصدر حالفك فعلی عقد اولمز انجق آنك فعلی رضا اولمش اولور شرط حنث ایسه عقددر رضا دکلدر (وفی لا یزوج عبده او امته یحنث بالتوکیل والاجازة) عبدنی وجاریه‌سنی تزوج ایلمیه‌یم دیو اولان یمیننده توکیل واجازت ایله حانث اولور زیرا بونلرك تزویجی ولینك ارادتنه توقف ایدر (وکذا فی بنته وابنه الصغیرین) کوچك اوغل وقزنده دخی توکیل واجازت ایله حانث اولور (وفی الکبیرین لا یحنث الا بالمباشرة) بیوك اوغلی وقزنده توکیل واجازت ایله حانث اولمز الا مباشرت ایله حانث اولور (ودخول اللام علی البیع کان بعت لك ثوبا یقتضی اختصاص الفعل بالمحلوف علیه بان امره) لام ملك بیع اوزرینه دخولی یعنی بعت فعلنه مقارن اولمسی ان بعت لك ثوبا کبی اول لام فعلك محلوف علیهه اختصاصی اقتضا ایله کندینك امریله اولمق اوزره اولمسی (سواء کان ملکه اولا) اول ثوب کرك ملکی اولسون کرك ملکی اولمسون برابردر لام ملك بیعه اقترانی مخاطبك امریله اولمسنی اقتضا ایلدی (ومثله الشراء والاجارة والصباغة والبناء) شرا واجاره وصباغه وبنا بیع کبیدر مثلا لا یشتری لك ثوبا ویاخود لا یوجر لك دارا اولا یصوغ لك سوادا ویاخود لا یبنی لك دارا دیسه بو مقوله فعل محلوف علیهك امرنی اقتضا ایدر کرك ملکی اولسون کرك اولمسون برابردر (وعلی العین کان بعت ثوبا لك یقتضی اختصاصا فیها به بان کان ملکه) لام ملك عین اوزرینه دخولی یعنی ثوبه مقارن اولمسی ان بعت ثوبا لك قولی کبی اول لام عینك محلوف علیهه ملك اولمق اوزره اختصاصنی اقتضا ایدر (سواء امره اولا) کرکسه امر ایلسون کرکسه امر ایلمسون برابردر محلوف علیهه که مخاطبدر عین که ثوبدر ملك اولدقدنصکره اکر امری ایله اولمدین اول فعلی ایشلرسه حانث اولور حاصل کلام ان بعت لك ثوبا قولنده صاحب نهایه ایضاح ایچون لسان فارسی ایله تسطیر ایدوب (اکر فروشم از بهر تواین جامه را) یعنی اکر سنلك ایچون شو جامه‌یی بیع ایدرسم دیدکده اول ثوب کرك ملك اولسون کرك ملك اولمسون محلوف علیهك امری لازمدر اکر بلا امر اشلرسه حانث اولمز اما ان بعت ثوبا لك قولنده (اکر فروشم جامهٔ که ملك تواست) یعنی سنلك ملکك اولان جامه‌یی بیع ایدرسم دیدکده اول ثوب آنك ملکی کرکدر بویله اولدقده کرك امری اولسون کرك اولمسون اول فعلی اشلرسه حانث اولور (وکذا دخولها علی الضرب والاکل والشرب والدخول) لام اختصاصك ضرب واکل وشرب ودخول اوزرینه دخولی دخی فعل محلوف علیهه اختصاصنی اقتضا ایدر ملك اولمق اوزره کرك امر ایلسون کرك ایلمسون اکر لا یضرب لك ولدا او یضرب ولدا لك ویاخود لا یأکل طعاما اولا یأکل طعاما لك ویاخود لا یشرب لك شرابا اولا یشرب شرابا لك ویاخود لا یدخل لك دارا اولا یدخل دارا لك دیو یمین ایلسه کرك تقدیم ایلسون وکرك تأخیر ایلسون حانث اولور زیرا بو افعال مسایتی قبول ایلمز (وان نوی غیره صدق فیما علیه) اکر غیره نیت ایدرسه یعنی بعت لك ثوبا قولی ایله ثوبا لك قولنه وبعت ثوبا لك قولی ایله بعت لك ثوبا قولنه نیت ایدرسه دیانة وقضاء کندی اوزرینه تغلیظ اولان شیئده تصدیق اولنور بوخسه تخفیف اولان شیئده تصدیق اولنمز صاحب تسهیل دیانة کلیسنده تصدیق اولنمسنه ذاهب اولمشدر (وفی ان بعته او اشتریته فهو حر فعقد بالخیار عتق) اکر اول عبدی بیع ایدرسم ویاخود اشترا ایدرسم حردر دیو یمین ایلسه بعده خیار ایله بیع ویاخود اشترا ایلسه شرط عتق که بیع وشرادر بولندیغی ایچون اول عبد معتق اولور زیرا مبیعده مادامکه ایام خیارك مدتنده اول عبده مالك اولور بو تقدیرجه دخی معتق اولور زیرا عتقی شرایه تعلیق ایلمش اولدی کانه اول کمسنه خیار ایله شرادنصکره معتق اولسون دیمش اولدی (وکذا لو عقد بالفاسد او الموقوف) اکر عقد فاسد ایله یاخود عقد موقوف ایله اولان شراده دخی معتق اولور زیرا معنای بیع وشرا بولنمش اولور (ولو بالباطل لا یعتق) اکر عقد باطل ایله بیع وشرا ایلسه معتق اولمز زیرا شرعا بیع وشرا دکلدر (وفی ان لم ابعه فکذا فاعتقه او دبره حنث) حالفك عبد ایچون ان لم ابعه فکذا کلامنده یعنی عبدی بیع ایلمز ایسم شویله اولسون دیو یمین ایلسه واول قولی اعتاق ویاخود مدبر ایلسه حانث اولور زیرا

بيعه محل قالميوب شرط بولنمش اولور (قالت تزوجت على فقال كل امرأة لى طالق طلقت هى ايضا) برخاتون
زوجنه بنم اوزريمه تزوج ايلدك ديسه وزوج دخى كل امرأة لى طالق ديسه بويله دين خاتون دخى مطلقه اولور
سائرلرى اولديغى كبى زيرا بوخاتون دخى كل امرأة تحتنه داخلدر اصل ايسه عموم ايله عملدر (الا فى رواية
عن ابى يوسف) الا ابو يوسفدن برروايتده سائرلرى كبى خاتون مذكوره مطلقه اولمز زيرا اول كمسنه نك غرضى
غيرينك طلاقى ايله خاتونى ارضا ايلمك ايدى بو تقديرجه بو كلام مطلق اولميوب مقيد اولمش اولدى (وان نوى
غيرها صدق ديانة لا قضاء) اكر زوج يمين ويرن خاتوندن غيرى يه نيت ايلمش اولسه ديانة تصديق اولنور قضاء
تصديق اولنمز زيرا كلمهٔ كل عموم ايچوندر بو تقديرجه تخصيص عام خلاف ظاهردر (ومن قال على المشى
الى بيت الله اوالى الكعبة لزمه حج او عمرة مشيا فان ركب فعليه دم) بركمسنه پياده بيت اللهه وارمق وياخود
كعبه يه وارمق اوزريمه نذر اولسون ديسه اول كمسنه يه پياده حج وياخود عمره ايلمك لازم اولور اكر راكب اولورسه
قربان لازم اولور اول كمسنه نك اوزرينه (ولو قال على الخروج والذهاب الى بيت الله او المشى الى الصفا او المروة
لا يلزمه شئ) اول كمسنه بيت اللهه خروج وياخود بيت اللهه ذهاب اوزريمه اولسون ديسه وياخود صفايه
وياخود مروه يه مشى اوزريمه اولسون ديسه اول كمسنه يه برشئ لازم كلمز زيرا بو عبارتله التزام احرام متعارف
دكلدركه مجاز اوله وحقيقت لفظ اعتبارى ايله دخى ايجابى ممكن دكلدر اول اجلدن اصلا ممتنع اولوب برشئ
لازم كلمز (وكذا لو قال على المشى الى الحرم اوالى المسجد الحرام) ينه برشئ لازم كلمز اكر حرمه مشى وياخود
مسجد حرامه مشى اوزريمه اولسون ديسه زيرا حقيقت لفظ احرامى موجب دكلدر والتزام احرام بو عبارتله
متعارف دكلدر (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر زيرا حرم ومسجد حرامك حج وعمره يه شمولى واردر
بوايكيسنى ذكر حج وعمره يه ذكرى كبيدر اما صفا ومروه بونك خلافنجه در (وفى عبده حر ان لم يحج العام
فشهدا بكونه يوم النحر بالكوفة لا يعتق) بركمسنه اكر بوسنه حج ايلمز ايسم عبدم حر اولسون ديسه وحج ايلدم ديسه
واول كمسنه حج ايلميوب يوم نحرده كوفه ده اولديغنه ايكى كمسنه شهادت ايلسه لر اول قول معتق اولمز زيرا
اول شاهدلرنفى حجه شهادت ايلديلر (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ايدوب معتق اولمسنه ذاهب اولمشدر زيرا
شاهدلر برمعلوم اوزرينه شهادت ايلمشلردركه اولكوفه ده تضحيه در انتفاع حج ايسه بونك ضرورياتندندر
بوتقديرجه شرط بولنمشدر (لا يصوم فصام ساعة بنية حنث) بركمسنه صوم ايلميه يم ديو يمين ايلسه برساعت
نيت ايله صائم اولسه حانث اولور زيرا صوم قصد قربت ايله مفطراتدن امساكدر اول ايسه بولندى (وان ضم
صوما او يوما لا ما لم يتم يوما) اكر لا يصوم قولنه صوما قولنى ضم ايلسه وياخود يوما قولنى ضم ايلسه حانث اولمز
مادامكه بركونى تمام ايلميه (وفى لا يصلى يحنث اذا سجد سجدة لا قبله) حالفك لا يصلى يميننده برسجده ايلسه
اندنصكره صلاتى قطع ايلسه حانث اولور سجده دن مقدم حانث اولمز اما قياس بو ايديكه صومه اعتبارا صلاته
شروع ايله حانث اوله وجه استحسان بودركه صلاة اركان مختلفه دن عبارتدر اركانك جملهسى اولمينجه صلاة
تسميه اولنمز اما صوم ركن واحددركه اول امساكدر وجزء ثانيده دخى متكرر اولان ينه امساكدر اول اجلدن
صومه شروع ايله حانث اولور صلاته شروع ايله حانث اولمز (وان ضم صلاة فبشفع لا باقل) اكر يصلى قولنه
صلاة قولينى ضم ايلسه شفع ايله حانث اولور شفعدن اقل ايله حانث اولمز صاحب عنايه ديمشدركه مادامكه
قعده ايله ايكى ركعت تمام ايلميه حانث اولمز (وفى ان لبست من غزلك فهو هدى فملك قطنا فغزلته ونسج
فلبسه فهو هدى) بركمسنه خاتوننه اكرسنك اكريككدن كيرسم اول هدى اولسون ديسه وبرمقدار قطنه
يعنى پنبه يه مالك اولسه اول پنبه يى خاتون اكرسه واول ايپلك طوقنسه وزوج كيسه اول طوقنان شئ هدى اولور
ابو حنيفه قتنده هدينك معناسى مكه ده تصدقدر (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر زيرا ملك كنده
وياخود ملككك سببنه مضافدر صحيح اولور (فان لبس ما غزلت من قطن فى ملكه وقت الحلف فهدى بالاتفاق)
زوجك وقت حلفده كندو ملكنده اولان پنبه دن خاتونك اكرديكنى كيسه اول شئ بالاتفاق هديدر (خاتم
الفضة ليس بحلى) فضه دن اولان خاتم عرفا وشرعا حلى دكلدر حتى رجاله استعمالى مباح اولمشدر اما ظهيريه ده
مذكوردركه اكر فضه دن اولان خاتم نساء طائفه سنك خاتمى هيئتنده اولوب فص اولورسه حانث اولور
وهو الصحيح ديو قيد ايلمشدر (بخلاف خاتم الذهب) اما ذهبدن اولان خاتم بونك خلافنجه در التون خاتمك رجاله

استعمالى حلال دكلدر (وعقد اللؤلؤ ان رصع فحلى والا فلا) لؤلؤ اكر ترصيع اولنمش ايسه حليدر اكر ترصيع
اولنمش ايسه حلى دكلدر زيرا عرفا ترصيع اولنميانه حلى دينلمز ايمان ايسه عرفه مبنى در عقد كسر عين
ايله قلادهيه ديرلر (وقالا حلى مطلقا وبه يفتى) امامين ديديلركه اكر مرصع اولسون اكر اولمسون عقد لؤلؤ حليدر
وبو قول ايله فتوى ويرلمشدر زيرا حقيقتده لؤلؤ حلى اولمسنه حق سبحانه وتعالينك (وتستخرجون منه حلية
تلبسونها) قول شريفى دالدر (وفى لا يجلس على الارض فجلس على بساط او حصير لا يحنث) ارض اوزرينه
اوتورميه يم ديو يمين ايلسه وبساط اوزرينه وياخود حصير اوزرينه اوتورسه حانث اولمز زيرا بساط اوزرينه
اوتوران كمسنه يه ارض اوزرينه اوتوردى دينلمز (وان حال بينه وبينها ثيابه حنث) اكر كندو ايله ارض بيننه
ثيابى حائل اولسه حانث اولور زيرا ثوب كندويه تابعدر حائل عد اولنمز (وفى لا ينام على هذا الفراش فجعل
فوقه فراشا فنام عليه لا يحنث) شو فراش اوزرينه اويوميه يم ديو يمين ايلسه ومشار اليه اولان فراش اوزرينه
آخر فراش وضع اولنسه وانلك اوزرنده اويوسه حانث اولمز وان جعل فوقه قرام يحنث يعنى چارشب ايسه فراشه
تابعدر حائل اولمسى اعتبار اولنمز (وفى لا يجلس على هذا السرير ان جعل فوقه سريرا آخر فجلس عليه لا يحنث)
شو سرير اوزرينه جالس اولميه يم ديو يمين ايلسه اكر اول سريرك اوزرينه سرير آخر وضع اولنوب اوتورسه حانث
اولمز (وان فوقه بساط او حصير حنث) اكر مشار اليه اولان سريرك اوزرينه بساط وياخود حصير قونوب
اوتورسه حانث اولور

باب انواع اليمين

بو باب ضرب وقتل وبونلردن غيرى شيئلرده اولان يمينك احكامى بيانندهدر (والضرب والكسوة والكلام
والدخول يختص فعلها بالحى) ضرب وكسوه وكلام ودخول بونلرك فعلى حياتده اولان مختص اولور
اما ضرب بدنه متصل اولان فعل مؤلمك اسميدر ميتده ايسه ايلام متحقق دكلدر بو تقديرجه حياتده اولان
مختص اولور وضرب فعل مؤلمك اسمى اولمسى حق سبحانه وتعالينك (وخذ بيدك ضغثا فاضرب به ولا تحنث)
قول شريفى نقص ايلدى * زيرا حضرت ايوب صلوات الله على نبينا وعليه بونك ايله يميننده بار اولدى حال بوكه
صفت ايله ضرب ايلام بوقدر بو تقديرجه جواب ويريلوركه جائزدركه حضرت ايوب عليه السلام كندويه
اكراما وخاتونى حقنده تخفيفا نص ايله ثابت برحكم اوله بو تقديرجه غيرى حكمى بوكا الحاق اولنمز اما كسوه ايله
عند الاطلاق مراد تمليكدر تمليك ايسه ميتدن متحقق دكلدر الا مكر كه كسوه ايله ستر مراد ايليه اما كلام ايله
مراد افهامدر موتاده ايسه فهمى متصور دكلدر اكر دينلورسه نبى عليه السلامدن روايت اولمشدركه
اصحاب قليب اسملرى ايله (هل وجدتم ما وعد ربكم حقا) فقد وجدت ما وعدنى ربى حقا) ديو خطاب ايلدكده عمر
رضى الله عنه يا رسول الله ميته مى سويلرسز ديدكده (فقال ما انتم باسمع من هؤلاء) سز بونلردن زياده ايشيدېجى
دكلسز بيوردى نبى عليه السلامك موتايه خطابى وانلرك خطاب نبى عليه السلامى احيادن اسمع اولملرى معجزهٔ
باهره در جواب ويريلوركه عنايه ده خطاب نبى عليه السلام بو يلجه مذكوردر وعلامهٔ نسفى كافيسنده بوكا
جواب ويرمشدركه بو حديث شريف ثابت دكلدر وقتا كه بو حديث شريف عائشه رضى الله عنهايه
ايرشدكده نبى عليه السلام اوزرينه افترى ايلمشسز درديدى حق سبحانه وتعالينك (انك لا تسمع الموتى وما انت
بمسمع من فى القبور) قول شريفى بوكا منافى در اما زيلعى ديمشدركه بو خطاب جائزدركه احيا ايچون وعظ اوله
بوكه نظير على رضى الله عنه روايت ايلمشدركه هرچن نبى عليه السلام مقابره وارسه (السلام عليكم دار قوم
مؤمنين اما نساؤكم فقد نكحت واموالكم فقد قسمت ودوركم فقد سكنت فهذا خبركم عندنا فما خبرنا عندكم
بيوررلردى وينه (سل الارض من شق انهارك وغرس اشجارك وجنى ثمارك فان تجيبك جوابا اجابتك اعتبارا)
بيورلردى (فلا يحنث من قال ان ضربته او كسوته او دخلت عليه بفعلها بعد موته) بركمسنه فلانى ضرب
ايدرسم وياخود كسوه كيدررسم وياخود اوزرينه داخل اولورسم ديسه يعنى يمين ايلسه ومحلوف عليهك
موتندنصكره اول فعلى اشلمكله حانث اولمز (بخلاف الغسل والحمل والمس) غسل وحمل ومس بونك
خلافنجه دربو افعال انجق حيه مخصوص دكلدر بعد الموت تحقيقى ظاهردر (لا يضربها فمد شعرها او خنقها
او عضها حنث) بركمسنه خاتونى ضرب ايلمكه يمين ايلسه وخاتونك صاچنى چكسه وياخود بوغازينى بوغسه

ویاخود اصرسه حانث اولور زیرا بو افعال ایله بدنه الم حاصل اولور ایدی الم ویرر شیء ضرب اولمش اولور اما مین
ملاعبه ده بو افعال صدور ایلسه حانث اولمز دیمشلردر زیرا عرفا بو افعاله ممازحه تسمیه ایدرلر بوخسه ضرب
تسمیه ایلمزلر (لیضربنه حتی یموت فهو علی الضرب الشدید) برکسنه فلانی البته اولنجه ضرب ایده یم دیو یمین
ایلسه اول یمین اشد ضربه محمولدر (لیقضین دینه قریبا فمادون الشهر قریب والشهر بعید) برکسنه فلانک دینی
البته یقینده قضا ایدرم دیو یمین ایلسه و برآیدن نقصان قریبدر برآی بعیددر برآیده قضا ایدرسه حانث اولور
نقصانده قضا ایدرسه حانث اولمز (لیقضینه الیوم فقضاه زیوفا او نبهرجة او مستحقة او باعه به شیأ فقبضه)
برکسنه فلانک دینی البته بو کون قضا ایدرم دیو یمین ایلسه و اول دینی زیوف ویاخود قلب قضا ایلسه ویاخود
مستحقه یعنی آخرک شیئنی ویرسه ویاخود مدیون حالف داینه دینی مقابله سنده برشیء بیع ایلسه و داین دخی
اول شیئی قبض ایلسه اول کسنه یمیننده بار اولور زیوف و نبهرجه دراهمی سلب ایلمز بو ایکی صفت عیبدر
عیب ایسه جنسیتی اعدام ایلمز (ولو رصاصا او ستوقة او وهب او ابرأه منه لا یبرأ) اکر حالف اولان کسنه
قلای ویاخود ستوقه قضا ایلسه ویاخود داین مدیون حالفه دینی هبه ایلسه ویاخود مدیونی دیندن ابرا ایلسه
حالف یمیننده بری اولمز حانث اولور زیرا رصاص و ستوقه جنس دراهمدن دکلدر و داینک هبه وابراسی قضا
دکلدر و قضاء دین ایسه مدیونک فعلی ایله اولور هبه و ابرا ایسه داینک فعلیدر ستوقه فارسیدن معربدر سه
طاق معناسنه در یعنی برقاب یوزی کموش ایچ روسی باقردر (لا یقبض دینه درهما دون درهم لا یحنث
بقبض بعضه مالم یقبض کله متفرقا) برکسنه فلانک دینک بعضیسنی قبض ایلمیه یم بعضیسی اولنجه دیو یمین
ایلسه بعضیسنی قبض ایله حانث اولمز مادامکه متفرقا کلیسنی قبض ایلمیه زیرا شرط کلیسنی قبضدر لکن تفرق
ایله وصف اولمشدر و قبض دینی معرفه اضافت ایلدی بو تقدیرجه کله متناول اولور مادامکه مدیون قتنده برشیء
باقی اوله داین حانث اولمز اما برمقدارینی اول نهارده و برمقدارینی آخر نهارده قبض ایلسه حانث اولور
(وان فرقه بعمل ضروری کالوزن لا یحنث) اکر قبض وزن کبی عمل ضروری تفریق اولنسه حانث اولمز مثلا
دینی قبض ایلسه لکن استعمالی انجق عمل وزن اولسه بزم قتمزده حانث اولمز فرقنده حانث اولور زیرا زفر
حقیقته اعتبار ایدر بز ایسه عرفه اعتبار ایدرز (وان کان لی الا مائة او غیر مائة او سوی مائة لا یحنث بها او باقل
منها) برکسنه دیسه اکر بنم ایچون الا یوز ویاخود یوزدن غیری اولورسه خاتونم طالق ویاخود عبدم حر
اولسون دیو یمین ایلسه یوز ایله حانث اولمز یوزدن اقلده دخی حانث اولمز زیرا عرفده بو قول ایله یوزدن زیاده سنی
نفی در والا و غیری و سوی اداة استثنادر استثناء مائه ایسه جمیع اجزاسیله مستثنی اولور بو تقدیرجه اقل ایله
حنث لازم کلمز (لا یفعل کذا ترکه ابدا) برکسنه شویله اشلمیه یم دیو یمین ایلسه اول فعلی ابدی ترک ایدر زیرا نفی
فعل مطلق اولدقده فرد شایعنه متناول اولوب تمام اولور بو تقدیرجه جمیع عمرنده اول فعلک ترکنی اقتضا ایدر
(وفی لیفعلنه یکفی فعله مرة) حالفک لیفعلنه قولنده یعنی البته فلان فعلی اشلیه یم دیو یمین ایلسه بردفعه
اشلمه سی کفایت ایدر زیرا حالفک ذکری فعل واحده در و مقام ایسه مقام اثباتدر (حلفه وال لیعلمه بکل داع یتقید
بحال ولایته) برکسنه یه والی هر مفسد و فاسقی کندویه بلدرمک ایچون یمین ویرسه اول یمین والینک حال ولایتنه
مقید اولور بعد العزل والموت عدم اعلام ایله حانث اولمز (لیهبه فوهب ولم یقبل) فلان کسنه یه فلان شیئی هبه
ایلمیه یم دیو یمین ایدوب و هبه ایلسه و اول کسنه هبه یی قبول ایلسه واهب یمیننده بار اولور زیرا هبه بلا عوض
تملیکدر بو ایسه نفس هبه ایله تمام اولدی قبول ایسه ثبوت ملکک شرطیدر و ملک هبه نک حکمیدر شرط
حنث ایسه هبه در بوخسه حکمی دکلدر (وکذا القرض والعاریة والصدقة بخلاف البیع) قرض و عاریه
و صدقه دخی بو یلجه در بیع بونک خلافیدر مثلا برکسنه قرض ویره یم و عاریت ویره یم ویاخود صدقه ویره یم
دیو یمین ایلسه و قرض و عاریت و صدقه ویرسه لکن قبول ایلمسه لر اول کسنه یمیننده بار اولور اما بیع معاوضه در
جانبیندن فعلی اقتضا ادن (لا یشم ریحانا فهو علی ما لا ساق له) برکسنه ریحان شم ایلمیه یم دیو یمین ایلسه ساقی
یعنی صابی اولمیان شیئه محمولدر (فلا یحنث بشم الورد والیاسمین) کل ویاسمین شم ایلمکله حانث اولمز زیرا
بو ایکیسنک ساقی یوقدر حنث لازم کلمز (وقیل یحنث) دینلدیکه حانث اولور زیرا عرفا ریحان رائحهٔ طیبه سی
اولان نباته دینلور بو تقدیرجه شم ورد و یاسمین ایله حانث اولور (لا یشم وردا او بنفسجا فهو علی ورقه) برکسنه

کل

کل و بنفشه شم ایلمیه یم دیو یمین ایلسه هر برینک ورقی اوزرینه محمولدر حتی برکسنه بنفشه و کل اشترا ایلمیه یم
دیو یمین ایلسه ورقلرینی اشترا ایلسه هر برینک ورقی اوزرینه محمولدر حانث اولور اما یاقلرینی اشترا ایلسه حانث
اولمز کافیده دخی بو یلجه در اما مبسوطده بونک عکسیدر ورقنی اشترا ایلسه حانث اولمز یاغنی اشترا ایلسه حانث
اولور بو ایسه اهل کوفه عرفیدر اما بزم عرفمزده ورقی اوزرینه محمولدر (لا یدخل دار فلان یتناول الملک
والاجارة) برکسنه فلانک دارینه داخل اولمیه یم دیو یمین ایلسه اول یمین ملک و اجاره یه متناول اولور دار کرک ملکی
اولسون کرک اجاره ایله اوتورسون داخل اولدقده حانث اولور اما شافعی دیرکه اجاره ده حانث اولمز زیرا شافعی
حقیقت و مجازینی جمع ایدر بز دیرزکه عموم مجاز اعتباری ایلدر زیرا سکنی ایکی سنده دخی موجوددر
(حلف انه لا مال له وله دین علی مفلس او ملی لا یحنث) برکسنه مالم یوقدر دیو یمین ایلسه حال بوکه
مفلس اوزرنده یاخود غنی اوزرنده الاجق دینی اولسه حانث اولمز زیرا دین مال دکلدر انجق ذمتنده بر وصفدر
والله تعالی اعلم

کتاب الحدود

بو کتاب حدودک احکامی بیاننده در وقتا که مصنف ایمانک عبادات ایله عقوبات بیننده دائر اولان کفاراتک
ذکرندن فارغ اولدی ایسه عقوبات محضه یه شروع ایلدی حدودک محاسنی قتی چوقدر حد زنانک مشروع
اولمسنده حکمت صیانت نسب ایچوندر و حد قذف صیانت اعراض ایچوندر و حد قطاع الطریق صیانت
طرف ایچوندر و حد شرب صیانت عقول ایچوندر و حد سرقه صیانت اموال مسلمین ایچوندر و حد لغتده
منع معناسنه در و بوابه حداد تسمیه سی خلقی دخولدن منع ایلدیکی ایچوندر و شرعده (الحد عقوبة مقدرة
تجب) حقا لله تعالی شرعا مقدره بر عقوبتدر حق الله اولدیغیچون واجب اولور (فلا یسمی تعزیر ولا قصاص
حدا) و حده حق الله اولدیغی اجلدن تعزیر تسمیه اولنمدی زیرا تعزیرده کتاب و سنت مشهوره ایله ثابت
برشیء مقدره یوقدر بلکه امامک رأینه مفوضدر و حدود التی نوعدر حد زنا و حد شرب و حد سکر و حد قذف
و حد سرقه و حد قطع طریقدر (والزنی وطیء مکلف فی قبل خال عن ملک وشبهة) زنا مکلفک یعنی عاقل و بالغک
ملک نکاح و ملک یمینندن و شبهه ملکندن معتدمیا بینه و جاریه و لدیدر بونلردن خالی اولان خاتونک اوکندن
وطئیدر (ویثبت بشهادة اربعة رجال مجتمعین) زنا عند الحاکم درت آدمک شهادتی ایله ثابت اولور مجتمعین
اولدقلری حالده یعنی جمله سی مجلس واحده شهادت ایلسه لر شهادتلری قبول اولور و بعض محققلر حق سبحانه
و تعالینک (فاستشهدوا علیهن اربعة منکم) قول شریفنده اشتراط اربعه معنای ستری متضمندر زیرا بو مقوله
فعله رؤیت شخصلک وقوفی قتی نادردر (بالزنی لا بالوطیء او الجماع) لفظ زنا ایله شهادتلری ثابت اولمز زیرا زنا فعل
حرام اوزرینه دال اولان لفظدر وطیء و جماع ایسه زنادن غیری برده استعمال اولنور (اذا سأ لهم الامام
عن ماهیة الزنی) درت شاهدک شهادتلری ثابت اولور چون امام انلره ماهیت زنادن سؤال ایلسه اذا سأ لهم لفظی
یثبت فعلنک ظرفیدر زنادن مراد ذاتدن سؤالدرکه ادخال فرجدر و کافیده مذکوردر که امام زنانک
ماهیتندن سؤال ایلیه زیرا ناسدن چوق کسنه هر وطیء حرام زنا ایدوکن معتقدلردر نبی علیه السلامک
(العینان تزنیان والیدان تزنیان والرجلان تزنیان) قول شریفی فرجدن غیری یه اولان فعله دخی زنا تسمیه
اولندیغنه حجتدر لکن حد واجب اولمز الا فرجه جماع ایله اولور (وکیفیته) دخی زنانک کیفیتندن سؤال ایلیه
احتمالدرکه مکرها زنا ایلمش اوله احتمالدرکه کندویه حلال اوله و احتمال شبهه اوله لکن شاهدلر اول
احواله واقف اولمیه ویاخود التقاء ختانین واقع اولمش اوله (وبمن زنی) و نه مقوله خاتونه زنا ایلدی دیو سؤال
ایلیه احتمالدرکه کندویه حلال اوله و احتمال شبهه اوله لکن شاهدلر اول احواله واقف اولمیه (واین زنی) و نه
مکانده زنی ایلدی دیو سؤال ایلیه احتمالدرکه دار حربده زنا ایلمش اوله اول مقوله حدی موجب دکلدر (ومتی زنی)
و نه وقتده زنا ایلدی دیو سؤال ایلیه احتمالدرکه صبی ایکن ویاخود مجنون ایکن ویاخود برزمان مرور ایلمش
اوله زیرا تقادم حدی منع ایدر اما اقرار بونک خلافیدر مدت تقادم اصح روایت اوزره برآیدر (فبینوه وقالوا
رأیناه وطئها کالمیل فی المکحلة) و شاهدلر اول زنایی بیان ایلیه و دخی زانی کوردککه اول عورتی وطیء ایلدی
سرمه دانک ایچنده میلی کبی دیه لر (وعدلوا سرا وجهرا) شاهدلر سرا و جهرا تعدیل اولنورلر (او بالاقرار عاقلا

بالغا اربع مرات فى اربعة مجالس) ياخود عاقل وبالغ اولديغى حالده درت دفعه اقرار ايله زنا ثابت اولور زيرا نبى عليه السلام ماغردن حدى درت دفعه اقرار ايدنجه تأخير بيورمشلردر اما مذهب شافعى ده سائر حقوق كبى بر دفعه اقرارى كفايت ايدر (كلما اقر رده حتى يغيب عن بصره) هر باركه مقر اولان كمسنه زناىى اقرار ايليه قاضى رد ايليه حتى قاضينك اوكندن غائب اولنجه (ثم ساله كامر سوى الزمان) اندنصكره قاضى مقردن سؤال ايليه بو قاروده مرور ايدن شئ كبى زمانى سؤال ايلميه زيرا تقادم عهد شهادتى منع ايدر بو خسه اقرارى منع ايلمز اما اصح اولان زمان دخى سؤال ايلمكدر زيرا احتمالدركه زمان صباوتده وياخود حالت جنونده زنا ايلمش اوله (فبينه) پس يقين سؤال ايلدكلرى شيئى بيان ايلسه اول كمسنه يه حد لازم اولور (ندب تلقينه ليرجع بلعلك قبلت اولمست او وطئت بشبهة) حاكمه مقر اولان كمسنه اقرارندن رجوع ايلمك ايچون لعلسن انى اوپمش سكدر وياخود لمس ايتمش سكدر وياخود شبهه ايله وطئ ايلمش سكدر ديو بو قول ايله تلقين مندوب اولور (فان رجع قبل الحد او فى اثنائه ترك) اكر زنايه مقر اولان كمسنه حددن مقدم وياخود حد اثناسنده رجوع ايدرسه ترك اولنور زيرا انك رجوعى صدقه محتمل بر خبردر بو تقديرجه شبهه عارض اولدى اويله اولسه ادرؤا الحدود ما استطعتم قوليله عمل اولنور (والحد للمحصن رجمه فى فضاء حتى يموت) محصن ايچون بر صحراده رجمدر تا فوت اولنجه (يبدأ به الشهود فان ابوا او غابوا او ماتوا سقط) ابتدا شاهدلر رجم ايليه لر وياخود غائب اولسه لر وياخود ابا ايلسه لر وياخود اولسه لر حد ساقط اولور زيرا شرطا ابتداء رجم شهود ايدى منعدم اولمغله شرط بولنمامش اولور (ثم الامام ثم الناس) شهوددنصكره امام امامدنصكره ناس بدأ ايليه لر (وفى المقر يبدأ الامام ثم الناس ويغسل ويصلى عليه) زنايه مقر اولانك حدنده ابتدا امام باشليه اندنصكره ناس باشليه وبعد الموت غسل اولنور واوزرينه نماز قلنور زيرا نبى عليه السلام ماغر ايچون بيورمشلردر حتى ماغر رجم اولدقده عيسى نبى عليه السلامه كاوب يا رسول الله ماغر كلاب قتل اولنمشدر ميتنى نه ايليه لم ديو سؤال ايلدكده نبى عليه السلام ماغرك عيسنه خطاب ايدوب بو مقوله سوزى سويلمه اول بر وجهله توبه ايلمشدركه انك توبه سى اهل ارضه تقسيم اولنسه كفايت ايدردى وار غسل ايله تكفين ايله واوزرينه نماز قيل ديو امر ايلمشلردر (ولغير المحصن جلده مائة) محصن اولميان ايچون يوز جلده در حق سبحانه وتعالينك (الزانية والزانى فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة) قول شريفى حق محصنده فسخ اولوب فعل نبى ايله محصندن غيرى عمل اولندى روايه آخرى ايله نسخ اولنوب تلاوتى منسوخ وحكمى باقى قالدى (وللعبد نصفها) عبد زانى ايچون حد محصن اولان حرك نصفيدركه اللى جلده در زيرا حق سبحانه وتعالينك (فان اتين بفاحشة فعليهن نصف ما على المحصنات) قول شريفى حجت قاطعه در وبونده نصف ايله مراد جلده در زيرا رجم نصف اولمز بو آيه كريمه جاريه لر حقنده نازل اولمشدر وعبد وجوارينك حكمى تحتنده داخل اولدى بو ايسه خلاف معهوددر زيرا معهود اولان نساء تحت حكم رجالده واقع اولمشدر والله تعالى اعلم بو سكاتب اوله كه اسباب سفاح يعنى زنا انلردن غالبه اوله نته كيم (الزانية والزانى) قول شريفنده تقديم دخى انى اقتضا ايدر (بسوط لا ثمرة له) بر سوط ايله جلده كه انك عقده سى وبوداغى اولميه زيرا روايت اولنديكه على رضى الله عنه وقتاكه حد اقامت ايلمك مراد ايلدكده ثمره سوطى كسر ايدردى (ضربا وسطا مفرقا على بدنه) بربره ضرب اولميوب متفرقا جميع بدنه وسط ايله جلده در اكر ضرب شديد اولورسه احتمالدركه هلاكه مفضى اوله وخفيف اولورسه مقصود اهلنه ايلام وانزجاردر اول مقصود حاصل اولمامش اولور اول اجلدن وسط اعتبار اولنمشدر (الا الرأس والوجه والفرج) ورأس ووجه وفرجه ضرب اولنمز يعنى بو اوچ محله ضرب اولنمز رأس مجمع حواسدر ووجه ايسه مجمع محاسندر وفرج ايسه محل احتمال هلاكدر (وعند ابى يوسف يضرب الرأس ضربة) ابو يوسف قتنده بر دفعه ضرب اولنور زيرا ابو بكر رضى الله عنه اضربوا الرأس فانه فيه شيطان بيورمشلردر لكن بوكا جواب ويريلوركه بو قول شول كمسنه حقنده دركه قتلى مباح اوله (ويضرب الرجل قائما فى كل حد بلا مد) رجل زانى جميع حدده بلامده قائم اولديغى حالده ضرب اولنور (وينزع ثيابه سوى الازار) ازاردن غيرى ثوابى نزع اولنور ازار چادر ديدكارى شيئدر رجالده ايسه چادر مناسب دكلدر ازاردن مراد كوملك اولمقدر (والمرأة جالسة) خاتون جالسه اولديغى حالده حد اولنور (ولا تنزع ثيابها الا الفرو والحشو ويحفر لها) خاتونك ثيابى نزع اولنمز الا كوركى وپنبه لى اولان ثوبى نزع اولنور (فى الرجم لا له) خاتون ايچون رجمده بر چقور حفر اولنور رجل

ايچون حفر اولنمز زيرا نبى عليه السلام غامده ايچون ممه لرينه دكين حفر ايتديرمش ايدى وعلى كرم الله وجهه شراحه همدانيه ايچون حفر ايتديرمش ايدى (ولا يحد سيد مملوكه بلا اذن الامام) امامك اذنى اولمينجه سيد مملوكن حد ايلمز امام شافعى ديركه مملوكنه اقامت حد ايدر زيرا مملوك اوزرينه امام كبى ولايت مطلقه سى واردر بلكه دخى اولى زيرا سيد مملوكده تصرفه مالك اولديغنه امام مالك دكلدر اقامت حدى دخى تعزير اولمش اولور بزم ايچون دليل نبى عليه السلامك (اربع الى الولاة) قول شريفيدر زيرا دردنك برى حد اولديغنى ذكر بيورمشلردر وحد حق اللهدر وحددن مقصود عالمى فساددن خالى ايلمكدر بو اجلدن نائب شرع جانبندن استيفا اولنمينجه عبدك اسقاطى ايله ساقط اولمز تعزير ايسه بونك خلافنجه در زيرا تعزير عبده در (واحصان الرجم الحرية والتكليف والاسلام والوطئ بنكاح صحيح حال وجود الصفات المذكورة فيهما) احصان رجم حريت وتكليف يعنى مكلف اولمق واسلام ونكاح صحيح ايله وطئ در بو صفات مذكوره ايكيسنده بولنديغى حالده رجمك احصانى يديدر برى حريت وايكنجيسى عاقلدر واوچنجيسى بلوغدر ودردنجيسى اسلامدر وبشنجيسى وطئدر والتنجيسى اول وطئ نكاح صحيح ايله اولمقدر يدنجيسى زوجين زنا حالنده صفت احصان ايله متصف اولمقدر عند الدخول ايكيسنده دخى صفت احصان شرط قلندى حتى منكوحه كافره يه وياخود مملوكه مجنونه يه وياخود جبيبه يه دخول ايلسه اول كمسنه محصن اولمامش اولور وينه حكم بويله در اكر زوج بو صفات مذكوره ايله متصف اولوب زوجه عاقله وبالغه ومسلمه اولسه خاتون محصنه اولمامش اولور اكر سؤال اولنورسه كه زوج كافر وخاتون مسلمه اولمق نيجه متصوردر جواب ويريلوركه زوج زوجه ايكيسى دخى كافر اولوب زوجه اسلامه كاسه وزوج مسلمه اولان خاتوننه قبل عرض الاسلام دخول ايلسه ديمكدر زيرا مادامكه قاضى ما بينلرين تفريق ايليه ايكيسى دخى بر برينك زوج وزوجه سيدر (ولا يجمع بين جلد ورجم ولا بين جلد ونفى الا سياسة) جلد ايله رجم بينى جمع اولنمز وجلد ايله نفى بينى جمع اولنمز الا مكركه نفى اقتضا ايدر بر مصلحت اولورسه نفى اولنور سياسة زيرا ابو بكر رضى الله عنه ابكى رجله جلد ايلدى وايكيسنى دخى نفى ايلدى وعمر رضى الله عنه نصر بن الحجاجى مدينه دن بصره يه نفى ايلدى زيرا نصر صبيح الوجه بر غلام ايدى نساء طائفه سى بوكا صباحة وجهندن فتنه يه دوشديلر اول اجلدن نفى ايلدى اكرچه حسن موجب نفى دكلدر لكن امام لمصلحة نفى ايلدى حتى مزبورى سوردكده ماذنبى يا امير المؤمنين ديدكده (لا فريت لك وانما الذنب لى حيث لا اطهر دار الهجرة) بيورمشلردر (والمريض يرجم ولا يجلد ما لم يبرأ) زانى مريض رجم اولنور اكر حدى جلد ايسه جلد اولنمز مادامكه مرضدن برى اولميه زيرا حد زجر ايچون مشروع اولدى بو خسه اتلاف ايچون اولمدى مريضى جلد احتمالدر تلفه مفضى اوله (والحامل ان ثبت زناها بالبينة تحبس حتى تلد) حامل زانيه اكر زناسى بينه ايله ثابت اولورسه وضع حمل ايدنجه حبس اولنور (وترجم اذا وضعت) حامل زانيه رجم اولنور حملنى وضع ايلدكده نفاسنك خروجنه تأخير اولنمز بو مسئله ده عمر رضى الله عنه ايله على كرم الله وجهه بيننده بر حكايت لطيفه وارد اولمشدر عمر زماننده بر زانيه حامل خاتونى بعد الاثبات رجمه فرمان ايلدى على رضى الله عنه يا عمر خاتونك كندوسنه حكمك بحسب الشرع جاريدر ديدكده وضع حمل ايدنجه رجمدن فارغ اولوب (لولا على لهلك عمر) بيوردقلرى مقرردر (ولا تجلد ما لم تخرج من نفاسها) اكر حامل زانيه نك حدى جلد ايسه مادامكه طوغروب نفاسندن چقميه جلد اولنمز زيرا نفاس دخى بر نوع مرضدر (وان لم يكن للولد من يربيه لا ترجم حتى يستغنى عنها) اكر ولدى تربيه ايدر كمسنه بولنميسه ولد اناسندن مستغنى اولنجه رجم اولنمز ولدى صيانت ايچون روايت اولنوركه غامده وقتاكه نبى عليه السلامه كاوب زناىى اقرار ايلدكده حامل ايدى نبى عليه السلام قرننده اولان ولدى وضع حمل ايله ديو امر ايلدى بعد زمان وضع حملدنصكره ينه كاوب زناىى اقرار ايلدى نبى عليه السلام وار ولديكى تربيه ايله سندن مستغنى اولنجه ديو امر ايلدكده يا رسول الله خوفم بودر خوف ايدرم حد اولنمزدن اول فوت اولورسم جزام آخرته تأخير اولنه ديدكده صحبت رسول اللهده بر كمسنه بن ولدى تربيه ايدرم ديو ولدى الدى وخاتونى رجم ايلديلر وصاحب اختيار ديمشدركه روايت اخراده غامده اوغلنى تربيه ايلدى واوغلى ايله حضور حضرته كلدى واوغلنك النده اتمك وار ايدى يا رسول الله هذا ولدى وقد استغنى ديو رجمنى طلب ايلدى ورجم اولندى

باب الوطئ الذی یوجب الحد والذی لا یوجبه

بو باب وطئك حدی ایجاب ایتمسی وایتمسی احکامی بیاننده‌در (الشبهة دارئة للحد) شبهه حدی دارئه‌در زیرا نبی
علیه السلامك (ادرؤا الحدود ما استطعتم) قول شریفی حجت اولمغین امت محمد تلقی بالصواب ایلمشلردر (وهی
نوعان شبهة فی الفعل) حدی دارئه اولان شبهه ایکی نوعدر بر نوعی فعلده شبهه‌در و بوكا شبهۀ اشتباه تسمیه اولنور
(وهی ظن غیر الدلیل دلیلا) شبهة فی الفعل دلیل اولمیان شیئی دلیل ظن ایلمکدر (فلا یحد فیها ان ظن الحل
شبهة فی الفعل حد اولنمز اگر واطئ حلنی ظن ایدرسه (والا یحد) اگر حلنی ظن ایلمیوب بیلورم حرامدر دیسه
حد اولنور و فعلده سکز موضعده‌در (کوطئ معتدته من ثلاث او من طلاق علی مال) طلاق ثلاثه‌دن
معتده‌سنه وطئ کبی و یاخود مال اوزرینه طلاقدن معتده‌سنه وطئ کبی (او ام ولد اعتقها او امة اصله وان علا)
واعتاق ایلدیکی ام ولدنی وطئ کبی و یاخود اصلنك یعنی اناسنك و باباسنك جاریه‌سنی وطئ کبی هر نقدر عالی
اولورسه (او امة زوجته او سیده) و یاخود زوجه‌سنك جاریه‌سنه و یاخود سیدنك جاریه‌سنه وطئ کبی (وکذا
وطئ المرتهن المرهونة فی الاصح) مرتهن رهن اولنان جاریه‌یی وطئ ایلمك کبی اصح روایتده حکمی ذکری سبق
ایدن وطئات کبیدر بو ذکر اولنان سکز محلده حلال ظن ایلدم دیسه حد اورلمز اما حرام اولدیغنی بیلورم دیسه
حد اوریلور (وشبهة فی المحل وهی قیام دلیل ناف للحرمة فی ذاته فلا یحد فیها وان علم بالحرمة) نوع ثانی محلده
اولان شبهه‌در و بو شبهه بر دلیلك قیامیدر که فی ذاته حرمتنی نافی اوله بو تقدیرجه محلده اولان شبهه‌ده حد اولنمز
حرمتنی بیلورسه ده (کوطئ امة ولده وان سفل) ولدینك جاریه‌سنی وطئ کبی هر نه قدر اشاغه اولورسه‌ده زیرا
نبی علیه السلامك (انت ومالك لابیك) قول شریفی حرمتنی نافی ایدوکی قتی ظاهردر (او مشترکته او معتدته
بالکنایات دون الثلاث) و یاخود مشترکه و یاخود کنایات ایله معتده‌سنه وطئ کبی معتدۀ ثلاثه دکل زیرا معتدۀ
ثلاثه‌یی وطئ نوع اولدندر (او البایع المبیعة او الزوج الممهورة قبل تسلیمها) و یاخود بایع امۀ مبیعه‌یی و زوج امۀ
ممهوره‌یی خاتونه تسلیمدن اول وطئ کبی ممهوره اول جاریه‌در که زوج مهر ایچون خاتونه ویره تسلیمدن اول
وطئ ایلسه حد اورلمز (والنسب یثبت فی هذه عند الدعوة لا فی الاولی وان ادعاه) شبهة فی المحلده نسب ثابت
اولور دعوت ایلدکده اما شبهة فی الفعلده نسب ثابت اولمز اگر دعوت دخی ایدرسه (ویحد بوطئ امة اخیه
او عمه وان ظن حلها) قرنداشنك جاریه‌سنی و یاخود عمیسنك جاریه‌سنی وطئ ایله حد اوریلور (وکذا بوطئ امرأة
وجدها علی فراشه وان کان اعمی) کندو فراشنده بولدیغی خاتونه وطئ ایله بنه حد اولنور اگر واطئ اعمی ایسه ده
دخی زیرا اعمی کندو زوجه‌سنك اوضاع و هیأتندن تمییزه قادردر (الا ان ادعاها فقالت انا زوجتك) الا مگر که
خاتون بن سنك زوجکم دیو ادعا ایلمش اوله اول زمان حد اورلمز (لا بوطئ اجنبیة زفت الیه وقلن هی زوجتك
وعلیه المهر) اجنبیه‌نك وطئ ایله حد اورلمز اول ایله اجنبیه که اول وطئ ایدن کمسنه ایچون زفاف اولنه و خاتونلر
زفاف اولنان خاتون سنك خاتونکدر دیه‌لر و زوجك اوزرینه مهر لازمدر (وعلی کرم الله وجهه حکم ایلدی
وعدت چکسون دیو بیورمشلردر و هدایه و کافی و شرح کنز و ابن ملکده بویلجه‌در اما اختیارده عمر رضی الله
عنه حکم ایلمشدر مسطوردر (ولا بوطئ بهیمة) حیوانی وطئ ایله دخی حد اورلمز بو جنایتدر بو خصوصه زناده کادر
اگر اتی اکل اولنان حیوان دکل ایسه احراق بالنار اولنور بوغازلنه‌قده نصکره و فاعل دابه‌نك قیمتنه ضامن اولور
اگر اتی اکل اولناندن ایسه امام اعظم قتنده ذبح اولنور و اکل اولنور امامین قتنده احراق اولنور (او زنی فی دار
حرب او بغی) یا خود دار حربده و یاخود دار بغی‌ده زنا ایلسه انك اوزرینه حد اقامت اولنمز (ولا بوطئ محرم
تزوجها) تزوج ایلدیکی محرمه‌ده وطئ ایله حد اورلمز اگر محرمی ایدیکن بیلورسه تعزیر اولنور (او من استاجرها
لیزنی بها خلافا لهما) و یاخود شول کمسنه که بر خاتونی زنا ایلمك ایچون استیجار ایلسه آنی وطئ ایدن کمسنه‌یه حد
اورلمز ابو حنیفه قتنده اما امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده حد اوریلور و بو قول شافعینکدر زیرا رجل
ایله مرأه بیننده ملك و شبهۀ ملك یوقدر بو تقدیرجه زنای محض اولمش اولور امام اعظم ایچون دلیل بودر که بر خاتون
بر رجلدن اقچه استدی ابا ایدوب نفسنی تمکین ایتمینجه ویرمدی عمر رضی الله عنه ایکیسندن دخی حدی منع
ایلدی و هذا مهرها بیورمشلردر (ومن وطئ اجنبیة فیما دون الفرج یعزر) بر کمسنه اجنبیه‌یه فرجندن غیری‌یه
وطئ ایلسه تعزیر اولنور تفخیذ که تورکی بوده‌در انك کبی افعالده تعزیر اولنور (وکذا لو وطئها فی الدبر او عمل

عمل قوم لوط) حد اورلمیوب بنه تعزیر اولنور ابو حنیفه قتنده اگر خاتونی دبرندن وطئ ایلسه و یاخود لوط
قومنك عملنی اشلسه صاحب هدایه دیمشدر که جامع الصغیرزیاده ایدوب زندانه قونلمق گرکدر دیمش (وعندهما
یحد) امامین قتنده حد اولنور بو قول شافعینك ایکی قولنك بریدر و بر قولی فاعل و مفعول ایکیسی دخی قتل
اولنورلر زیرا نبی علیه السلام (اقتلوا الفاعل والمفعول) دیو بیورمشلردر (فارجموا الاعلی والاسفل) دخی روایت
اولنمشدر و امامین ایچون دلیل عقلی لواطه زنا معناسنه‌در زیرا اول لواطه محل مشتهیده شهوتی علی سبیل
الکمال قضادر و امام اعظم ایچون دلیل لواطه زنا کبی دکلدر اصحاب رضوان الله علیهم اجمعین لواطه‌ده
اختلاف ایلدیلر بعضیلر احراق بالنار و بعضیلر هدم جدار و بعضیلر مکان مرتفعدن احجار اوزره باشی اشغه آتیله
دیدیلر لواطه‌ده معنای زنا یوقدر و جانبیندن دخی داعی یوقدر انجق بر جانبندندر اما زناده داعی ایکی جانبندندر
(وان زنی ذمی بحربیة فی دارنا حد الذمی فقط) اگر بزم دارمزده بر ذمی بر حربیه‌یه زنا ایلسه انجق ذمی حد
اولنور (وعند ابی یوسف یحدان) ابو یوسف قتنده ایکیسنه دخی حد اولنور زیرا مستأمن بزم احکامزی
ملتزمدر مادامکه دارمزده‌در (وفی عکسه حدت الذمیة لا الحربی) حربی ذمی‌یه زنا ایلسه ذمی‌یه حد اولنور
حربی حد اولنمز (وعند ابی یوسف یحدان وعند محمد لا یحدان) ابو یوسف قتنده ایکیسیده حد اولنور و امام محمد
قتنده ایکیسی دخی حد اولنمز (وان زنی مکلف بمجنونة او صغیرة حد) اگر بر مکلف بر مجنونه‌یه و یاخود صغیره‌یه
زنا ایلسه حد اولنور (وفی عکسه لا حد علیها الا فی روایة عن ابی یوسف) عکسنده یعنی مجنون و صغیر مکلفه
خاتونه زنا ایلسه اول مکلفه اوزرینه حد یوقدر زیرا مجنون و صغیر مکلف دکلدر و فعللری دخی زنا دکلدر
و خاتون ایسه تابعه‌در الا ابو یوسفدن بر روایتده حد واردر (ولا حد بزناء المکره) مکرهك زناسیله حد یوقدر
مکره گرك زانی و گرك مزنیه اولسون (ولا ان اقر احدهما بالزنا وادعی الآخر النکاح) زانی ایله مزنیه‌دن بری
زنایه اقرار ایدوب و آخر نکاح ادعا ایلسه بنه حد یوقدر اوزرینه مهر لازم گلور (ومن زنی بامة فقتلها به لزمه
الحد والقیمة) بر کمسنه بر آخرك جاریه‌سنه زنا ایلسه و فعل زنا ایله اول جاریه‌یی قتل ایلسه زانی‌یه هم حد و هم قیمت
لازم گلور زیرا اول کمسنه ایکی جنایت ایلمشدر بو تقدیرجه اول کمسنه‌نك اوزرینه زنا ایچون حد قتل ایچون
قیمت حکمی ترتب ایدر (وعند ابی یوسف القیمة فقط) ابو یوسف قتنده حد لازم اولمیوب انجق جاریه‌نك قیمتی
لازمدر (والخلیفة یؤخذ بالمال وبالقصاص لا بالحد) خلیفه مال ایله و قصاص ایله اخذ اولنور اما حد اورلمز زیرا
مال و قصاص حقوق عباددندر روا جرا اولنور اما حد حق اللهدر اقامت حقوقی ایسه خلیفه‌یه مفوضدر
بو تقدیرجه کندو نفسنه اقامت حد ممکن دکلدر

باب الشهادة علی الزنا والرجوع عنها

بو باب زنا اوزرینه شهادت و اول شهادتدن رجوع بیاننده‌در (ولا تقبل الشهادة بحد متقادم من غیر بعد
عن الامام الا فی القذف) امامدن بعید اولمیان مکاندن حد تقادمه شهادة قبول اولنمز الا قذفده شهادتلری
قبول اولنور حقوق الله خالصه اولان حددر و حد سرقه و حد زنا و حد شرب خمردر تقادم ایله شهادت باطل
اولور اما اقرار ایله باطل اولمز الا شرب خمر باطل اولور ابو حنیفه و ابو یوسف قتنده و بعد التقادم شهادتی تهمتی
مورثدر مثلا شاهد اولان کمسنه اسباب حد که حد زنا و حد شرب خمردر مشاهده ایلسه مستبین بیننده مخیردر
بر حسبه که اقامت حد ایچون اداء شهادتدر و بر حسبه دخی نبی علیه السلام (من ستر علی اخیه المسلم عورة
ستر الله علیه عوراته یوم القیامة) قول شریفی موجبنجه ستردر بو ایکیسی بیننده مخیردر چونکه وقت معاینه‌ده
اداء شهادتی تأخیر ایلدی مرادی ستردر مؤمنه لایق اولان دخی بودر دیو حمل اولنور بعده اداء شهادت مراد
ایلسه مقدما اوزرینه واجب اولان شیئی تأخیر ایلدی ایمدی تأخیر واجب نه قدر بو تقدیرجه فاسقك شهادتی
قبول اولنمز اما حد قذفده تقادم ایله شهادت باطل اولمز زیرا حد قذف حق عبددر و دعوای مقذوف شرطدر
حد سرقه‌ده شهادت تقادم ایله ساقط اولور لکن سارق سرقه ایلدیکی شیئی ضامن اولور زیرا وجوب مال تقادم
ایله ساقط اولمز حق عبد اولدیغیچون (وفی السرقة یضمن المال) تقادم ایله شهادة ساقط اولور لکن سرقه ایلدیکی
مالی ضامن اولور (ویصح الاقرار به الا فی الشرب) بعد التقادم حده اقرار صحیح اولور الا شرب خمره صحیح اولمز
(وتقادم غیر الشرب بشهر فی الاصح) اصح روایتده شرب خمردن غیریده تقادم بر آیدر (والشرب بزوال الریح

وعند محمد بشهر ايضا) شرب خمرك تقادمى زوال ريحيله در وامام محمد قتنده غير يلركبى برآيدر (وان شهدوا بزناه
بغائبة قبلت بخلاف سرقته من غائب) اكرشاهدلر بركسنه نك برغائبه خاتونه زناسنه شهادت ايلسه لر قبول
اولور وحد اولنور اما غائبدن سرقه يه شهادت بونك خلافنجه در مثلا فلان غائبدن سرقه ايلمشدر ديو شهادت
ايتسه لر قبول اولنمز وسارقك الى قطع اولنمز زيرا سرقه ده دعوى شرطدر (وان اقر بالزناء بمجهولة حد) اكر
بركسنه مجهوله بر خاتونه زنا ايلدم ديو اقرار ايلسه حد اولنور زيرا مقرلها اولان مزنيه نك جهلى واقع حد
دكلدر (وان شهدوا كذلك لايحد) اكرشاهدلر مجهوله خاتونه زنا ايلدى ديو شهادت ايلسه لر مشهود عليه اولان
كمسنه يه حد اورلمز زيرا اول خاتون كندونك منكوحه سى وياخود جاريه سى اولمق احتمالى واردر (وكذا
لواختلفوا فى طوع المرأة) وينه حد اولنمز اكرشاهدلر خاتونك مطاوعتندن اختلاف ايلسه لر مثلا شاهدك
ايكيسى كرها وايكيسى طوعا زنا ايلدى ديو شهادت ايلسه لر اختلاف اولمغله حد اولنمز (وعندهما يحد الرجل
امامين قتنده رجل حد اولنور زيرا شاهدلر رجل حقنده موجب حد اوزرينه اتفاق ايدوب ايكيسى طوعا
وايكيسى كرها شهادت ايلدى اختلاف خاتون طرفندن بولندى خاتون حقنده خود مطاوعت شرطدر اول
ايسه بولنمدى بو تقديرجه خاتونه حد لازم كلمز ابو حنيفه قتنده دليل بودر كه مشهود به زنادر اختلاف اولندى
زيرا زنا رجل وخاتون ايله قائم اولور بر فعلدر هر فعل كه ايكى كمسنه ايله قائم اوله ايكى وصف ضد ايله متصف اولمز
زيرا زناده طوع ايكى كمسنه نك اشتراككنى ايجاب ايدركره ايسه رجلك انفرادنى ايجاب ايدوب ايكيسنك
اجتماعى متعذر اولور بو تقديرجه آخره مخالف فعل اشلمش اولور هر برى حقنده نصاب شهادت تمام اولمش
اولور وطواعيت شاهدلرى خاتونه قاذف اولمش اولور قاذف ايسه خصمدر وخصمك شهادتى خود جائز اولمز
وطواعيت شاهدلرى اوزرينه اقامت حد اقتضا ايدردى لكن اكراه شاهدلرينك شهادتى اول حد قذفى اسقاط
ايلدى (ولا يحد احد لو اختلف الشهود فى بلد الزنى اوشهد اربعة به فى بلد فى وقت واربعة به فى ذلك الوقت ببلد
آخر) بر احد يعنى راء يندن وشهوددن بركمسنه حد اولنمز اكرشهود زنا اولان بلده ده اختلاف ايلسه لر وياخود
درت شاهد فلان بلده ده فلان وقتده زنايه شهادت ايلسه لر بر احده حد اورلمز (وكذا لو شهد اربعة على امرأة به
وهى بكر) وينه زانى يه حد اورلمز اكر درت شاهد بر خاتونك زناسنه شهادت ايلسه لر حال بوكه اول خاتون
بكر اولسه مثلا فلانه خاتونه فلان رجل زنا ايلدى ديو شهادت ايلسه لر وخاتونلر مشهود بها اولان خاتونه نظر
ايدوب بكردر ديو حكم ايلسه لر حد ساقط اولور زيرا بكارت ايله زنا متحقق اولمز وبو بابده خاتونلرك شهادتلرى
اسقاط حدده حجتدر اكرچه ايجابنده حجت دكل ايسه ده لكن اسقاطك حجتيدر وشاهدلر اوزرينه دخى
حد ايجاب ايلمز (اوهم فسقة اوشهود على شهود وان شهد به الاصول بعد ذلك) وياخود شاهدلر فاسق اولسه
وياخود شاهدلر اغزندن شاهد اولسه لر ينه حد اورلمز اكر شاهد اغزندن شاهد اولنلر شهادت ايلد كاركندنصكره
اصل شاهدلر دخى شهادت ايدرلر ايسه ده زيرا فروعك شهادتنك ردى من وجه اصول ردو بر حادثه ده شهادت
رد اولندقدنصكره ايدى اول شاهدلرك شهادتى قبول اولمز وحدود وقصاصده شاهد اغزندن اولان شاهدك
شهادتى قبول اولمز اما فساقك شهادتلرينك عدم قبولى فسقلرى سببيله اداء شهادتده قصورلرى اولديغيچوندر
زيرا اداء شهادته تحمله اهل اولدقلرى حق سبحانه وتعالينك (ان جاءكم فاسق بنبأ فتبينوا) قول شريفى ايله ثابتدر
زيرا تبيين ايله امر اهليت شهادته دليلدر اكر اهل اولمسه تبيين ايله امر اولنمزلردى انجق نقصان وقصوراچون
قبول اولمز قاضيخانده ذكر اولنمشدر شاهد اوچ نوعدر بر نوعى صفت كمال ايله اداده وتحمله اهلدركه اول
عدلدر وبر نوعى صفت نقصان وقصور ايله تحمل واداءيه اهلدركه اول فاسقدر وبر دخى تحمل اهلدر اما ادايه اهل
دكلدركه اول اعمى در وقذف ايله محدود اولان كمسنه در وبونلر تحمله اهل اولدقلرى اجلدن شهادتلر يله نكاح
منعقد اولور (وحد المشهود عليه لو اختلف شهوده فى زوايا البيت) اكرشاهدلر بيننده يعنى اوك زاويه سنده
اختلاف ايلسه لر مشهود عليه حد اولنور وقياس شهادتده اختلاف اولمغله عدم وجوب حدى ايجاب ايدرلكن
استحسانا حد اولنور زيرا توفيق ممكندر مثلا بركوشه سنده مباشرت ايدوب مضطرب اولمغله آخر كوشه ده
منتهى اولور وودرر ده نقلا مسطوردر كه بيت كوچك ايسه توفيق ممكندر بيوك ايسه ممكن دكلدر (والشهود فقط
لو كانوا عميانا او محدودين فى قذف) انجق شاهدلر قذف اولنورا كر اعمى لر وياخود قذفده محدود اولمشلر ايسه

اكر

اكرشاهدلر بو صفت ايله موصوف اولسه كندولر حد اولنوب مشهود عليه حد اولنمز وبو ايكى طائفه تحمل
شهادته اهللردرلكن ادايه اهل دكللردر چونكه اداء شهادته كاملا وناقصا اهل اولمغله شهادتلرى قذفه منقلب
اولور بو اجلدن حد اولنورلر (واقل من اربعة اواحدهم عبد او محدود) وياخود شاهدلر درتدن اقل اوله وياخود
درتدن برى عبد اوله وياخود محدود فى القذف اوله حد اولنورلر زيرا قاذف اولمش اولورلر (وكذا لو وجد احدهم
عبدا او محدودا بعد حد المشهود عليه) مشهود عليه حد اولندقدنصكره اكرشاهدلرك برى عبد وياخود قذف
ايله محدود بولنورسه ينه شاهدلر حد اولنورلر شاهدلر قاذف اولمش اولور چونكه قاذف اولمق حق سبحانه
وتعالينك (والذين يرمون المحصنات ثم لم يأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلدة) قول شريفى موجبنجه
اوزرلرينه حد متوجه اولور (وديته فى بيت المال ان رجم) ديتى بيت المالدندر اكر رجم اولنورسه مثلا اكر شهود
شهادت ايدوب رجم اولندقدنصكره شاهدك برى عبد ايدوكى ظاهر اولورسه مرجومك ديتى بيت المالدن لازم
اولور زيرا حكم قضا قاضى ايله اولوب خطادخى قاضى طرفندن اولدى وقاضينك عملى ايسه مسلمينك نفعى
ايچوندر بو تقديرجه غرامت مسلمانلرك مالندن واجب اولور كه بيت المالدر (وارش جرح ضربه اوموته هدر)
حددن جرحك ارشى وياخود ضرب حددن موتنده ارشى هدردر ابو حنيفه قتنده مثلا زنا ايچون شهود
شهادت ايلد كدنصكره ظاهر اولسه كه شاهدك برى عبد ايمش اول محدودك ارشى حدوددر زيرا جرح شهادته
مضاف دكلدر شاهدلر شهادتلريله جلدى ايجاب ايلديلر كه اول ضرب مولمدر بو اجلدندر كه غايت حرارت اولان
كونده وياخود برد شديده ده اقامت حدود حلال دكلدر ومريضه دخى اقامت حد حلال دكلدر زيرا هلاك
احتمالى واردر (وقالا فى بيت المال ايضا) امامين ديديلر كه رجمده اولان ديت كبى بونك دخى ارشى بيت المالدندر
(وكذا الخلاف اورجع الشهود) اكرشهود رجوع ايدرسه ينه خلاف بو قرورده ذكر اولنديغى كبيدر مثلا حين
جلدده مجروح ويا موت اصابت ايلسه امام اعظم قتنده ارشى هدردر امامين قتنده بيت المالدندر (ولو رجعوا
بعد الرجم حدوا وغرموا الدية) اكرشهود بعد الرجم رجوع ايدرلرسه حد قذف ايله حد اولنورلر وديتى
كندولردن آلورلر زيرا رجوعلرى ايله شهادت منتقضدر (وكل واحد رجع حد وغرم ربعها بعد الرجم) شهوددن
برى رجوع ايلسه اول رجوع ايدن حد قذف اولنور زيرا رجوعيله قاذف اولمش اولور وديتك ربعنى ضامن
اولور زيرا شهادتيله تلف اولان ربع ديتى ضامن اولور (ولو رجع احد خمسة فلا شئ عليه) اكر بش شاهدك برى
رجوع ايلسه آنك اوزرينه برشئ لازم كلمز زيرا انصاب شهادت باقيدر (وان رجع آخر حدا وغرما ربعها)
اكر بشنجى ايله برى دخى شهادتدن رجوع ايدرسه ايكيسى دخى حد قذف ايله حد اولنورلر زيرا شهادتلرى قذفه
منقلب اولدى وحد ايسه تجزى اولمز اول اجلدن ايكيسى دخى حد اولنورلر (ولو رجع واحد قبل القضاء حدوا
كلهم) اكرشهوددن برى قبل القضاء رجوع ايلسه شهودك جمله سى حد اولنورلر (ولو بعده قبل الحد فكذلك)
اكر قضادنصكره حددن مقدم شهودك برى رجوع ايلسه ينه شهودك جمله سى حد اولنورلر (وعند محمد الراجع
فقط) امام محمد قتنده انجق رجوع ايدن حد اولنور زيرا شهادت قضا ايله مؤكد اولوب انجق راجع اولان حقنده
فسخ اولور (ولو شهدوا فزكوا فرجم ثم ظهروا كفارا او عبيدا فالدية على المزكين ان رجعوا على التزكية والا فعلى
بيت المال) اكرشهادت ايلسه لر وتزكيه اولنسه وبعد التزكيه رجم اولنسه اندنصكره شهود كافر وياخود قول
اولدقلرى ظاهر اولسه مرجومك ديتى مزكيلر اوزرينه در والا بيت المالدندر (وقالا على بيت المال مطلقا) امامين
ديديلر كه مرجومك ديتى بيت المالدندر كركسه مزكيلر رجوع ايلسون كركسه ايلمسونلر (ولو قتل احد المامور
برجمه فظهروا كذلك فالدية فى مال القاتل) بركمسنه رجمه مأمور اولان كمسنه يى قتل ايلسه صكره شهود عبيد
وياخود كفار اولديغى ظاهر اولسه اول كمسنه نك ديتى قاتلك مالندندر قياس بو ايديكه قاتله قصاص واجب اوله
زيرا بغير حق برمعصوم نفسنى قتل ايلدى لكن وجه استحسان بودركه قاضينك قضاسى مباح اولمق شبهه سن
ايراث ايلدى بو تقديرجه قاتلك مالندن ديت واجب اولور زيرا عمدا قتل ايلدى وقتل عمدده عاقله يه برشئ لازم
كلمز وذكر اولنان ديتك اوچ سنه يه دكين اداسى واجب اولور (ولو اقر الشهود بتعمد النظر لا يرد شهادتهم) اكر
شهود قصدا نظر ايلدك ديو اقرار ايلسه لر شهادتلرى رد اولنمز زيرا فرج زانى وزانيه يه نظر تحمل شهادت ايچون
مباحدر طبيب منزله سنده اولمش اولور وبعضيلر ديمشلردر كه غيرك عورتنه نظر فسقدر شهادتلرى مقبول اولمز

واكر شاهدلر تلذذ ايچون قصد ايلدك ديسه لر اجماعا شهادتلری مقبول اولمز (وان انكر الاحصان يثبت بشهادة الرجلين اورجل وامرأتين) واكر مشهود عليه محصن اولديغن انكار ايلسه ايكی رجلك وياخود بر رجل وايكی عورتك شهادتی ايله احصان ثابت اولور (اوولادة زوجته منه) وياخود احصانی منكر اولان كمسنه نك زوجه سی كندودن اولاد كتورسه خاتونك طوغرمسيله احصان ثابت اولور مثلا بر كمسنه نك خاتونی اولوب لكن شهود شهادت ايلدكدنصكره دخولی منكر اولسه خاتونی ولد كتورمكله محصن اولديغی ثابت اولور

باب حد الشرب

بو باب حد شربك احكامی بياننده در (من شرب خمرا ولو قطرة فاخذ وريحها موجود) بر كمسنه خمر ايچسه واكر بر قطره دخی اولورسه واخذ اولنسه حال بوكه خمرك قوقوسی موجود اوله (وجاؤا به سكران ولو من نبيذ اوشهد بذلك رجلان اواقر به مرة وعند ابی يوسف مرتين وعلم شربه طوعا حد اذا صحا) ياخود اول كمسنه يی سكران كتورسه اكر نبيذ ايله دخی اولورسه وايكی رجل شربنه شهادت ايلسه لر وياخود كندوسی ايچديكنه بر دفعه اقرار ايلسه وابو يوسف قتنده ايكی دفعه اقرار ايلسه ودخی شربی طوغا ايدوكی معلوم اولسه آيق اولدقده حد اولنور (ثمانين جلدة للحر واربعين للعبد متفرقا علی بدنه كما فی الزنی) حر ايچون سكسان دكنكدر وعبد ايچون قرق دكنكدر زناده اولديغی كبی بدننه متفرقا حد اولنور مثلا جمله بدننه ضرب اولنور الا اوجه ورأس وفرجنه ضرب اولنمز (وان اقر اوشهدا عليه بعد زوال ريحها لا لبعد المسافة لا يحد خلافا لمحمد) اكر خمرك رايحه سی زائل اولدقدنصكره اقرار ايلسه وياخود ايكی كمسنه شهادت ايلسه رايحه بعد مسافه ايچون دكل زيرا بعد مسافه ده زوال رايحه يه مانع دكلدر اما قريبده اولنجق رايحه زائل اولدقدنصكره حد اولنمز زيرا تقادم شرب زوال رايحه ايله مقدره در ابو حنيفه وابو يوسف قتنده امام محمد خلاف ايدوب حد اولنمسنه ذاهب اولمشدر زيرا امام محمد حدده تقادمی برآی اعتبار ايدر زنا وحد سرقه ده اولديغی كبی زيرا وجود رايحه دليل اولمغه صالح دكلدر كورمز ميسنكه شرب ايدن كمسنه قارننده خمر موجود ايكن زوال رايحه يه تكلف ايدر آز اولور كه خمردن غيريده دخی رايحه خمر بولنور بر كمسنه چوق ايوا اكل ايلسه اول كمسنه ده رايحه خمر بولنور نته كيم شاعرك قولنده وارد اولمشدر (بيت) يقولون لی انی شربت مدامة * فقلت لهم لا بل اكلت السفرجلا * ابو حنيفه وابو يوسفك دليل عقليسی ابن مسعودك (فان وجدتم رايحة الخمر فاجلدوه) قول شريفيدر (ولا يحد من وجد منه رايحة الخمر اوتقيأها اواقر ثم رجع اواقر سكران) اقرار وشهادتسز حد اولنمز شول كمسنه كه اندە رايحه خمر بولنه وياخود اول خمری قوصه احتمالدركه رايحه خمردن غيری اوله وياخود اكراه ايله اولمش اوله وياخود شرب خمری اقرار ايلسه اندنصكره رجوع ايلسه وياخود سرخوش اولديغی حالده اقرار ايلسه بو جمله ده حد اولنمز وسكرانك اقرارده وزناده كذب احتمالی واردر وحد شرب ايسه حق الله در شبهه ايله مندرئ اولور (والسكر الموجب للحد ان لا يعرف الرجل من المرأة والارض من السماء) ابو حنيفه قتنده حدی موجب اولان سكران كمسنه خاتوندن رجلی وكوكدن يری بلمكدر (وعندهما ان يهذی ويخلط كلامه وبه يفتی) امامين قتنده سكران اولان كمسنه نامعقول سويلنيه وكلامنی خلط ايليه وفتوی امامين قوليله در صاحب عنايه ديمشدركه سكران اولان كمسنه نك اكثر كلامی هذيان اولورا كرنصفی مستقيم اولورسه اول كمسنه سكران دكلدر واكثر مشايخ بوقوله مائل اولمشلردر ابن وليددن روايتدركه ابو يوسف حضرتلرندن موجب حد سكران اولان سكردن سؤال ايلديكمده (قل يا ايها الكافرون) سوره سنی قرائت ايتديره لر اكر خطا ايدرسه سكران اندر دبو جواب ويرمشدر لكن بوكا جواب ويريلوركه بو سوره ده سكران اولميان دخی خطا ايدر بو تقديرجه سوره مذكوره نجه متعين اولمش اولورو ينه جواب ويروب دنيديكه تحريم خمر شول كمسنه حقنده نازل اولمشدركه صلاته شروع ايدوب سوره مذكوره يی قرائته قادر اولمدی سببی بودركه عبد الله ابن عوف حضرتلری خمر حرام اولمزدن مقدم وافر طعام حاضر ايدوب بعض صحابه يی دعوت ايدوب نعمت يديروب وخمر ايچردی وصلاة مغربده امامت ايدوب (قل يا ايها الكافرون) سوره سنی قرائت ايدوب لالرين حذف ايدوب اوقومغه قادر اولمغله حرمتنه آيه كريمه نازل اولدی وبو اختلاف خمردن غيری شيلرده اولان سكره دربو خسه خمرك قطره سنی شربده حد متقرردر سكره حاجت يوقدر (ولو ارتد السكران لا تبين امرأته العياذ بالله العظيم) واكر سكران اولان مرتد اولسه عورتی باين اولمز

باب

باب حد القذف

بو باب حد قذف بياننده در وقذف لغتده رميه ديرلر وشريعتده زنا ايله رميه ديرلر وزنا ايله رمی اجماع امت ايله كبائردندر نته كيم حق سبحانه وتعاليٰنك (ان الذين يرمون المحصنات الغافلات المؤمنات لعنوا فی الدنيا والاخرة ولهم عذاب عظيم) قول شريفنده واقع اولمشدر وفتح قديرده دخی كبائردن اولديغی مذكور اولوب لكن مطلق اولديغی حالده دكلدر مقذوفك حضورنده اولدقده كبائردندر اما خلوتده قذف شافعی قتنده صغيره دندر نته كيم جمع الجوامع شرحنده مذكوردر ويزنم قواعدمزده دخی بو قولدن ابا ايلمز زيرا قذفده علت لحوق عاردر بوايسه خلوتده مقصود دكل اما لايق اولان مقذوف محصن اولمق قيدی ايله مقيد اوله شرح جمع الجوامع محشی سی ديمشدركه بو مقوله عبارتده ايجاب حدی تقييد ايدر بو خسه كبيره اولمسنی نفی دكلدر زيرا برقاچ قيود ايله مقيد اولان كلام نفی اولنسه اول نفی قيد اخيره توجه ايدر وكلام قيد آخرك نفسنه وكندونك ثبوتنه صادق اولور مثلا ليس بكبيرة موجبة للحد كلامنده نفی اولان موجبة للحد كلامنه قيد ايدر بو خسه قيد اول كه كبيره در اول دكلدر (هو كحد الشرب كمية وثبوتا) حد قذف عدد جهتندن حد شرب كبيدر نته كيم حق سبحانه وتعاليٰنك (والذين يرمون المحصنات ثم لم يأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلدة) قول شريفنده واقع اولمشدر وثبوت جهتندن دخی حد شرب كبيدر مثلا بر دفعه اقراری ايله ثابت اولور وياخود ايكی رجلك شهادتی ايله ثابت اولور وسائر حدودده مقبول اولديغی كبی بونده دخی نساطائفه سنك شهادتی مقبول دكلدر (فمن قذف محصنا اومحصنة بصريح الزنا حد بطلب المقذوف) شول كمسنه كه بر محصنه وياخود محصنه يه صريح زنا ايله قذف ايلسه مقذوفك طلبی ايله قاذف حد اولنور زيرا مقذوفك حديدر وانكله منتفع اولور خصوصا كنديدن عاری دفع ايدر اكرچه حق الله غالب ايسه ده حتی درر ده مسطوردركه اكر مقذوف قاذفك مجلسندن غائب ايسه ده ينه حد اولنور (متفرقا) وجه ورأس وفرجدن غيريه متفرقا حد اولنور (ولا ينزع عنه غير الفرو والحشو) قاذفدن كورك كندن وپنبه لی اثوابندن غيريسی نزع اولنمز بوايكيسی نزع اولنور زيرا بدنه المی وصولنه مانعلردر وغيری اثوابی نزع اولنمز زيرا سببی مقطوع دكلدر قاذفك صدقی احتمالی ايله اما حد زنا وشرب بونك خلافيدر (واحصانه كونه مكلفا حرا مسلما عفيفا عن الزنا) مقذوفك احصانی يعنی محصن اولمسی مكلف يعنی عاقل وبالغ وحر ومسلم وزنادن عفيف اولمسيدر بو بش شرط حق سبحانه وتعاليٰنك (والذين يرمون المحصنات) قول شريفنده داخل اولور بو شرطلردن بری مفقود اولسه محصن اولمش اولور زيرا عاقل وبالغك صدقه عاری لاحق اولمز عبد دخی كذلك ومقذوف مسلم كركدر زيرا نبی عليه السلامك (من اشرك بالله فليس بمحصن) قول شريفی دليل قاطعدر وزنادن عفيف اولميانه عار لاحق اولمز (ولو نفاه عن ابيه بان قال لست بابيك اولست بابن فلان ان فی غضب حد والا فلا) اكر قاذف مقذوفی باباسندن نفی ايدرسه بو سنك باباك دكلدر وياخود سن فلانك اوغلی دكلسن ديمكله اكر حالت غضبده اولورسه حد اولنور واكر حالت غضبده اولمز ايسه حد اولنمز (ولا يحد ان نفاه عن جده اونسبه اليه اوالی عمه اوخاله اورابه) اكر قاذف مقذوفی جدندن نفی ايلسه مثلا سن فلانك اوغلی دكلسن ديسه حال بوكه اول فلان انك جدی اولسه وياخود مقذوفی جدنه نسبت ايلسه وياخود عمينه وياخود دايسنه وياخود تربيه ايديجيسنه كه اناسنك زوجيدر بونلره نسبت ايلسه حد اولنمز زيرا بونلره ايسه اب تسميه اولنور (اوقال يا ابن ماء السماء) وياخود ماء سمانك اوغلی ديسه ينه حد اولنمز زيرا قاذف اولان كمسنه بو كلامله مقذوفك باباسی سماحه وكندوسنی مطره تشبيه مراد ايلمشدر (اوقال للعربی يا نبطی اولست بعربی) وياخود بر عربی يه يا نبطی ديسه وياخود سن عربی دكلسن ديسه حد اولنمز نبط عربدن بر قومدر اخلاق ذميمه ايله موصوفلردر سواد عراقده ساكن اولورلر (ويحد بقذف الميت المحصن ان طالب به الوالد اوالولد اوولده ولو محروما عن الارث) ميت محصنی قذفله قاذف حد اولنور اكر باباسی حدی مطالبه ايدرسه وياخود ميت باباسی اولوب اوغلی طلب ايدرسه وياخود اوغلنك اوغلی طلب ايدرسه اكر اوغلی واوغلی اوغلی ارثندن محروم ايسه ده ينه طلبيله حد اولنور (وكذا ولد البنت خلافا لمحمد) اكر قزی اوغلی حدی طلب ايدرسه ينه حد اولنور امام محمد خلاف ايدوب انك قتنده ولد بنت ايچون مطالبه يوقدر (ولا يطالب ولد اباه ولا عبد سيده بقذف امه) ولد باباسندن وعبد افنديسندن اناسنه قذف ايله حدی مطالبه ايده مز زيرا

باباولدنه وسيدعبدنه قذفله معاقبلردرحتى بونلرى قتل ايله قصاص دخى ساقط اولور (ويبطل بموت المقذوف لا بالرجوع عن الاقرار) مقذوفك موتى ايله حدقذف باطل اولور حتى حدك بعضيسى اقامت اولنوب لكن مقذوف فوت اولسه حدك باقيسى باطل اولور امام شافعى قتنده باطل اولمز موروث اولور امااقرارندن رجوع ايلسه حدباطل اولمز ورجوعى مقبول اولميوب حداولنور (ولا يصح العفو ولا الاعتياض عنه) مقذوفك حدى عفوايلمسى صحيح دكلدر وحد قذف ايچون عوض اولمسى دخى صحيح دكلدر بزم قتمزده اماامام شافعى قتنده صحيحدر (ولو قال زنأت فى الجبل وعنى الصعود حد) اكرسن جبلده زنا ايلدك ديسه وصعودى قصد ايلسه حداولنور زنازنيت معناسنه دراكرمهموز اللام حقيقتده صعودايچون ايسه ده لكن فحشده استعمال اولنور حالت غضبده خودزنيت معناسنه اولديغى مرجحدر (خلافا لمحمد) امام محمدايچون خلاف واردرآنك قتنده حداولنمز زيرا مهموز صعود ايچون وياخود مشترك ايچوندر بوتقديرجه (والحدود باشبهات) قول شريفى اوزره شبهه عارض اولمغين حداولنمز (وان قال يازانى وعكس حدا) اكر بركسنه اخره يازانى ديسه مقذوف دخى زانى سن سين ديسه ايكيسى دخى حداولنورلرزيرا ايكيسى دخى بربرلرينه قاذف اولمش اولور (ولو قال لامرأته وعكست حدت ولالعان) اكرزوج خاتوننه يازانيه ديسه وخاتون دخى عكس ايدوب بلكه زانى سن سين ديسه خاتون حداولنورملاعنه اولمز زيرازوج وزوجه بربرلرينه قاذف اولمش اولديلر زوجك خاتونه قذفى لعان ايجاب ايدروخاتونك زوجنه قذفى حدايجاب ايدر ابتداء لعان ساقط اولمغيچون حداولنور (ولو قالت زنيت بك بطل الحدايضا) اكرزوج خاتونه يازانيه ديدكده خاتون دخى سنكله زنا ايلدم ديسه حدباطل اولورلعان باطل اولديغى كبى بومسئله ده ايكى احتمال واردربراحتمال بودركه قبل النكاح زنايه اقرار ايلمش اولوربوتقديرجه حد لازم اولورلعان لازم اولمززيرا خاتون زوجنى تصديق ايلدى لكن زوج خاتونى تصديق ايلمدى وايكنجى احتمالى خاتونك زنا ايله مرادى بعد النكاح مجامعت اوله بوتقديرجه لعان واجب اولورزيرا محصنه يه قذف بولنمش اولور وبونلردن هربريسنه برحالده واجب اولور برحالده واجب اولمزبوتقديرجه شبهه عارض اولمغله لعان وحد دخى باطل اولور (وان اقربولد ثم نفاه يلاعن وان عكس حدوالولدله فى الوجهين) اكربركسنه نك خاتونى وضع حمل ايلدكده ولدبمندر ديواقرار ايلسه اندنصكره بنم دكلدر ديوولدى نفى ايلسه ملاعنه اولنورزيرا اقرارى ايله ثبوت نسبدنصكره نفى ايلمك قذفدر ملاعنه اولوروا كرعكس ايدرسه يعنى اول نفى ايدوب بعده بمندر ديواقرار ايلسه حداولنوب لعان باطل اولور ايكى وجهدن دخى ولداول كمسنه نكدر (ولا شئ ان قال ليس بابنى ولا بابنك) برشئ لازم كلمزبنم اوغلم سنك اوغلك دكلدر ديكله اول كمسنه ولادتى انكار ايلمشدربوانكار ايله قاذف اولمز (ولاحد بقذف امرأة لها ولد لا يعلم له اب) دخى شول خاتونه قذف ايلمكله حديوقدر اول خاتونك ولدى اوله لكن باباسى معلوم اولميه (اولاعنت بولد بخلاف من لاعنت بغيره) وياخود ولدمقابله سنده ملاعنه ايليه اول مقوله خاتونه قذف ايله حداولنمز اما ولددن غيرى ايله ملاعنه اولان خاتون بونك خلافيدربومقوله يه قذف ايله حداولنور اماده زنامنعدم اولديغيچون زيرا لعان جانب زوجدن حدقذف مقامنه قائم اولوربوتقديرجه خاتونك عفتنى مؤكد اولمش اولور (ولا بقذف رجل وطئ حراما لعينه كوطئ فى غيرملكه من كل وجه) حرام اولان خاتونى وطئ ايدن رجل قذف ايله حدا اولنمز من كل وجه كندونك ملكندن غيرى كمسنه يى وطئ ايلمك كبى (اومن وجه كوطئ امة مشتركة اومملوكة حرمت ابدا كامته التى هى اخته رضاعا) وياخودمن وجه ملكنده اوله مشترك اولان جاريه يى وطئ كبى وياخود ابدى حرام اولان مملوكه سنى وطئ كبى اول ابدى حرام اولان شول جاريه دركه رضاعا قز قرنداشى اوله ذكر اولنان كمسنه لرك وطئ حرام لعينه درقاذفى حداولنمز (ولا بقذف مسلم زنى فى كفره اومكاتب وان مات عن وفاء) كفرى حالنده زنا ايدن مسلمه قذف ايله دخى حديوقدرزيرا جميع اديانده زنا حرامدروياخود مكاتبنه قذف ايله دخى حد يوقدر اكربدل كتابته وفا ايده جك مال ترك ايدوب فوت اولورسه زيرا صحابه كرامك مكاتبك وياخود عبد حرفوتنده اختلاف ايلمشلردر بوتقديرجه شبهه عارض اولمغله حداولنمز (ويحد بقذف من وطئ حراما لغيره كوطئ امته المجوسية اوامرأته وهى حائض) حراما لغيره اولان كمسنه وطئ ايدن رجلى قذف ايله قاذف حداولنورجاريه مجوسيه سنى وطئ كبى وياخود حائض اولان خاتونى وطئ كبى زيرا بونلرده قيام ملك ايله حرمته موقته در

وعارض اولان شئ شرف زوالده دربوتقديرجه لغيره اولان حرمة زنا اولمامش اولور (وكذا وطئ مكاتبته) بدل كتابته كفايت ايده جك مالى اولميان مكاتبنه وطئ دخى بويلجه درمثلا بركسنه برجاريه سنى كتابته كسنه وبدل كتابتى ويرمدين وطئ ايلسه بومقوله كمسنه يه قذف ايدن قاذف حداولنور (خلافا لابى يوسف) ابويوسف ايچون خلاف واردرآنك قتنده حداولنمز مكاتبى وطئ احصانى اسقاط ايدر (ويحد من قذف مسلما كان قدنكح محرمه فى كفره) حالت كفرنده محرمنى نكاح ايدن مسلمه قذف ايدن كمسنه حد اولنور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردرانلرقتنده حداولنمز زيرا نكاحى فاسددر اسلام ايله محصن اولمش اولور بوتقديرجه قاذفى حداولنمز (ويحد مستأمن قذف مسلما فى دارنا) دارمزده مسلمى قذف ايدن مستأمن حد اولنورزيرا قذفده حق عبدواردر مستأمن ايسه حقوق عبادى ايفايه التزام ايلمشدر حاصل كلام مستأمن اوزرينه حدقذف واجبدر بالاتفاق اماحد خمرواجب دكلدر بالاتفاق وحدزنا وسرقه ابويوسف قتنده واجبدر وابوحنيفه وامام محمدقتنده واجب دكلدر وزنا اوزرينه حد خمردن غيرى جميع حدودواجب اولوركذا فى البيانيه والكافى (ويكفى حد لجنايات اتحد جنسها) جنسى متحداولان جنايات ايچون حدواحد كفايت ايدر (لاان اختلف) لكن جناياتك جنسى مختلف اولسه حدواحد كفايت ايلمز مثلا حد زنا وسرقه وحدقذف وحدشرب بركسنه ده جمع اولسه هربرى ايچون بشقه جه حداولنور امابراوغردن حداولنمز اكربردفعه دن حداولنورسه هلاك اولمق احتمالى واردرحتى حدك بريسى اقامت اولندقدنصكره اول حدك المى زائل اولدقده برى دخى اقامت اولنه وبومقوله حدودجمع اولدقده ابتدا حدقذف اقامت اولنه بعده امام مخيردر ديلرسه حدزنايى اقامت ايدرديلرسه حدسرقه يى اقامت ايدرزيرا ايكيسى دخى فوتده برابردر وايكيسى دخى كتاب ايله ثابتدروحدشرب تأخيراولنوروجنايات مختلفه نك مقابله سنده برحدكفايت ايلمديكى هربرينك حدى ايله مقصود حاصل اولورمثلا حدزنا ايله مقصود صيانت انساندرحد قذف ايله مقصود صيانت اعراضدرحدسرقه ايله مقصود صيانت اموالدرحدشرب ايله مقصود صيانت عقولدر بوتقديرجه برحدايله بومقدار مقاصد حاصل اولمزحتى حكايه اولنوركه ابن الجليلى كوفه ده قاضى ايكن مسجد قپوسنده بررجل بررجله ياابن زانيين ديوقذف ايلديكنى ايشتدكده قاذفى اخذايدوب مسجدايچنده ايكى حداقامت ايلدى قاضينك بومقوله فعلنى ابوحنيفه حضرتلرينه خبرويردكلرنده عجبدركه بلده مزك قاضيسى بومسئله ده بش وجه ايله خطا ايلدى ديو بيوردیلربرى مقذوفك خصومتى لازم ايكن عدم خصومت ايله حكم ايلمكدر وبريسى دخى واحد مقامنه ايكى حداقامت ايلديكيدروبريسى دخى ايكى حدك مابيننى بركون وياخودزياده ايله فصل ايلمك لازم ايكن متعاقبا اقامت حدايلديكيدروبرى دخى مسجدايچنده اقامت ايلديكيدر زيرا نبى عليه السلام (جنبوا مساجدكم عن صبيانكم ومجانينكم وسل سيوفكم واقامة حدودكم) قول شريفنه مخالفت ايلمش اولدى وبريسى دخى اول كمسنه نك والدينى حى ميدربوخسه ميتميدركشف اولنمق كرك ايديكه خصومت كندولرينكمى اولوربوخسه والدهلرينكمى اولوربونلرى ترك ايلمكله خطا ايلدى (فصل فى التعزير) بوفصل تعزيربيانده درتعزيرتأديبدراصلى عزردندرمنع معناسنه تعزيردخى بوندندرزيرا تعزيرفعل قبيحه شروعدن صاحبنى منع ايدر (يعزرمن قذف مملوكا اوكافرا بالزنى) مملوك ياخود كافرى زنا ايله قذف ايدن كمسنه تعزيراولنوراحصان بولنمغين وجوب حدمنع اولنوب تعزيراولنور (اوقذف مسلما بيافاسق ياكافرياخبيث يالص يافاجريامنافق يالوطى يامن يلعب بالصبيان ياآكل الربا ياشارب الخمر يادبوث يامخنث ياخائن ياابن القحبة ياابن الفاجرة يازنديق ياقرطبان ياماوى الزوانى واللصوص ياحرام زاده) بولفظلر ايله قذف ايدن قاذف تعزير اولنورخبيث طيبك ضديدرفاجرعرفده هرمعصيتى مرتكب اولانه ديرلروزنديق ثنويه دندرزندن معربدركه مجوسى كتابنك اسميدروبعضيلرديمشدركه كفرى اخفا ايدوب اسلامى اظهار ايدن كمسنه دردیوث اهلنك زناسندن كندويه عارلاحق اولميان كمسنه درقرطبان قلتباندن معربدربعضيلر ديوثك مرادفيدر ديمشلردرقرطبان شول كمسنه دركه خاتوننى ويامحرمنى برنامحرم ايله كوروب حالى اوزرينه ترك ايدنه ديرلر (لا بياحمارياكلب ياقرد ياتيس ياخنزير يابقر ياحية ياحجام ياابن الحجام وابوه ليس كذلك يابغاء ياموآجر ياولد الحرام ياعيار ياناكس يامنكوس ياسخرة ياضحكة ياكشخان ياابله ياموسوس) بوالفاظلر ايله قذف ايلسه تعزير

اولمز بغا فعال وزنی اوزرینه بغیدن ظلم وزنا معناسنه در عرف ناسده مخنثدر صدر الشریعه ده لفظ بغا عوامك
شتمندندر عوام بو کلامی سویلرلر لکن نه دیدکارینی بلمزلر مؤاجر زانیلرك اجرتلرین اخذ ایدن کمسنه یه دیرلر
سخره ضم سین وسکون خاء ایله ناس انی مسخره لغه الان کمسنه در ضم سین وفتح ایله ناسی مسخره لغه الان
کمسنه در ضحیکه دخی مسخره کبیدر کستخان شول کمسنه درکه خاتونی رجال ایله ملامسه ایدرکن کوره سکوت
ایلیه (واستحسنوا تعزیره اذا کان المقول له فقیها او علویا) فقیها بو مقوله الفاظ ایله قذف ایدن کمسنه یی تعزیر
ایلمکه استحسان ایلدیلر چونکه مقول له یعنی مقذوف فقیه یاخود علوی اولورسه (وللزوج ان یعزر زوجته لترك
الزینة وترك الاجابة اذا دعاها الی فراشه وترك الصلاة والغسل من الجنابة وللخروج من بیته) زوج ایچون
زوجه سی زینتی ترك ایلدیکیچون دخی فراشه دعوت ایلدکده اجابتی ترك ایلدیکیچون دخی صلاتی
وجنابتدن غسلی ترك ایلدیکیچون ودارندن بلا اذن خروجی ایچون تعزیر ایلمك واردر فراشنه اجابت واجبدر
واول صلاة وجنابتدن غسل فرضدر بونلری ترك ایلدیکیچون تعزیر ایلمك واردر (واقل التعزیر ثلاثة اسواط
واکثره تسعة وثلاثون) تعزیرك اقلی اوچ قمچیدر اکثری اوتوز طقوز قمچیدر لایق اولان بودرکه تعزیر حد
مرتبه سنه بالغ اولمیه اکر اول درجه یه بالغ اولورسه نبی علیه السلامك (من بلغ حدا فی غیر الحد فهو من المعتدین)
قول شریفنك وعیدنه مظهر اولور (وعند ابی یوسف خمسة وسبعون) اکثر تعزیر ابو یوسف قتنده یتمش
بش قمچیدر (ویجوز حبسه بعد الضرب) بعد الضرب قاذفك حبسی جائز اولور اکر امام حبسنده بر مصلحت
اولدیغنی رأی ایدرسه (واشد الضرب التعزیر) اشد ضرب تعزیردر زیرا عدد جهتندن خفیفدر اما وصف
جهتندن شدید اولمق لازمدر ومشایخ ضربك شدتنده اختلاف ایلمشلردر شرح طحاویده بعضیلر دیمشدرکه
عضو واحدده جمعدر وسائر حدودکبی اعضایه متفرقا ضربدر وبعضا دیدیلرکه ضربده شدت کرکدر یوخسه
جمعده دکلدر (ثم حد الزنی ثم حد الشرب ثم حد القذف) اندنصکره حد زنادر زیرا کتاب الله ایله ثابتدر اندنصکره
حد شربدر زیرا حد شرب قول صحابه ایله ثابتدر اندنصکره حد قذفدر (ومن حد او عزر فمات فدمه هدر) شول
کمسنه که حد اولنه ویاخود تعزیر اولنه واول حد وتعزیردن فوت اولسه دمی هدردر زیرا اقامت حد
واجباتندر اشلدیکی فعل امر شرعله در ومأمورك فعلی سلامتله تقیید دکلدر فصد فصاد کبی (بخلاف تعزیر
الزوج زوجته) زوج زوجه سنی تعزیر ایلدکده فوت اولمسی بونك خلافیدر زیرا زوج زوجه سنی تعزیر ایلمك
تأدیب مباحدر وسلامت شرطیله مقیددر بو تقدیرجه زوج اوزرینه دیت واجبدر

کتاب السرقة

بو کتاب سرقه نك احکامی بیاننده در سرقه لغتده کندو مالی اولمیان شیئی آخردن خفیة الغه دیرلر (هی اخذ
مکلف خفیة قدر عشرة دراهم مضروبة من حرز لا ملك له فیه ولا شبهة) وشرعده سرقه مکلفك یعنی عاقل
وبالغك مکان محرزدن اون درهم مقداری مضروبه اقچه یی اخذ ایلمکدر وسرقه ایدن کمسنه نك اودراهمده
ملکی اولمیه وشبهه ملکی دخی اولمیه (وتثبت بما یثبت به الشرب) سرقه شرب خمر ایله ثابت اولان شیء ایله ثابت
اولور مثلا ایکی رجالك شهادتیله ثابت اولور یوخسه بر رجل ایکی خاتون شهادتیله ثابت اولنور زیرا حدودده
خاتونك شهادتی مقبول دکلدر (فان سرق مکلف حر او عبد ذلك القدر محرزا بمکان او حافظ واقر بها) اکر حر مکلف
ویاخود عبد مکلف مکان ایله ویاخود حافظ ایله محرز اولان اول مقدار درهمی سرقه ایلسه واقرار ایلسه
(او شهدا علیه) ویاخود سارقك اوزرینه شهادت اولنسه (وسألهما الامام عن السرقة ما هی وکیف ومتی هی
واین وکم هی وممن سرقت وبیناها قطع) وامام دخی شاهدلردن سؤال ایلیه که مسروق ندر ونه کیفیت ایله اخذ
ایلدی خفیة می یوخسه علانیة می اخذ ایلدی ونه زمان سرقه ایلدی ونه مکانده سرقه اولندی وسرقه نه مقدار
ایدی وکیمدن سرقه اولندی بویله سؤال اولنوب جمله یی بیان ایدرلرایسه سارقك صاغ الی قطع اولنور
(وان کانوا جمیعا واصاب کلا منهم قدر نصابها قطعوا وان تولی الاخذ بعضهم) واکر سارقلر جماعت اولورسه
اول جماعتدن هر برینه سرقه نك نصابی که اون درهمدر اصابت ایلسه جمله سنك صاغ اللری قطع اولنور اکر
انلردن بعضیسی اخذدن تولی ایدرلرسه ده زیرا سارقك عادتیدرکه بعضیسی اخذ ایدر وبعضیسی قفادار اولور
اکر اخذ ایلمینلردن حد سرقه ساقط اولسه باب فساد فتح اولمق لازم کلوردی (ویقطع بسرقة الساج والابنوس)

ساج وآبنوس سرقه سیله سارقك الی قطع اولنور (والصندل والفصوص الخضر والیاقوت والزبرجد والاناء
والباب المتخذین من الخشب) صندل ویشل فصوص که مرادزمرد ویاقوت وزبرجد وچناق وقپو که متخذ
اوله لر ذکر اولنان اشیایی سرقه ایلمکله سارقك الی قطع اولنور (لا بسرقة شیء تافه یوجد مباحا فی دارنا کخشب
وحشیش وقصب وسمك وصید وطیر وزرنیخ ومغرة ونورة) دارمزده مباح بولنان شیء حقیری سرقه ایله قطع اولنمز
خشب وحشیش کبی وقامش وبالق وصید وقوش وزرنیخ واشو وحرزمه وآلچی کبی اشیا ایله (ولا بما یسرع فساده
کلبن ولحم وفاکهة رطبة وبطیخ) فسادی سریع اولان سود ولحم ویاش یمش وقاون وقاربوز کبی شیلری سرقه
ایله قطع اولنمز (وکذا ثمر علی شجر وزرع لم یحصد) شجر اوزرنده اولان میوه نك وبچلمش اکنك سرقه سیله دخی
قطع اولنمز (ولا بما یتأول فیه الانکار کاشربة مطربة وآلات لهو کدف وطبل وبربط ومزمار وطنبور وصلیب
ذهب او فضة وشطرنج ونرد) ودخی شول شیده قطع ید اولمزکه انده انکار تأویلی ممکن اوله اشربۀ مسکره کبی
وآلات لهوی سرقه ایله دخی قطع اولنمز دف وطبل وسائر ذکر اولنان شیلر کبی ابو یوسفدن روایتدرکه اکر صلیب
ذهب وفضه کفره نك مصلالری اولورسه سرقه سیله قطع ید لازم کلمز زیرا محرز اولمامش اولورا کرمعبد اتخاذ
ایتمش ایسه سرقه سیله قطع ید لازم کاور (ولا بسرقة باب مسجد وکتب علم ومصحف وصبی حر ولو علیهما حلیة)
مسجد قپوسنی وعلم کتابلرینی ومصحف وحر اولان صبی یی سرقه ایله قطع ید لازم کلمز اکرچه مصحف وصبی
اوزرنده حلی دخی اولورسه (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر ابو یوسفك دلیلی بودرکه
اکر حلی یی یالکز سرقه ایلسه قطع ید لازم کاور امدی غیری سرقه اولیجق کذلك قطع ید لازمدر امام اعظم
وامام محمد ایچون دلیل بودرکه چونکه دلیل قطع که سرقۀ حلی در ودلیل عدم قطع که صبیدر ایکیسی جمع اولسه
شبهه عارض اولمش اولور الشبهة دارئة للحد فحواسی ظهور ایدر وحر اولان کمسنه مال دکلدر اوزرنده اولان
دخی کندونکدر (وعبد کبیر ودفتر) عبد کبیری سرقه ایله قطع ید لازم کلمز زیرا عبد کبیر اخذی غصبدر سرقه
دکلدر ودفتر سرقه سیله دخی قطع اولنمز (بخلاف الصغیر ودفتر الحساب) عبد صغیر ومحاسبلرك دفتری بونك
خلافنجه در بونلرك سرقه اولنمسی ایله قطع ید لازم کاور زیرا اصغیر ایچون نفسنده قوت معتبره یوقدر
بو تقدیرجه دوات کبی اولمش اولور امام ابو یوسف دیرکه کبیره ده اولمدیغی کبی صغیره ده دخی قطع ید لازم کلمز
(ولا بسرقة کلب وفهد) کلب وپارس سرقه سیله قطع ید لازم کلمز زیرا کلب وپارس مباح بولنان حیواناتدندر
خصوصا مالیۀ کلبده علما اختلاف ایلمشلردر بو تقدیرجه شبهه ایراث ایلمشدر (ولا بخیانة ونهب واختلاس)
خیانت ونهب وقاپق ایله قطع ید لازم کلمز زیرا عدم قطعی ایچون نبی علیه السلام (لیس علی خائن ولا منتهب
ولا مختلس قطع) قول شریفی وارد اولمشدر (وکذا بنبش) نبش قبور سببیله دخی قطع ید لازم کلمز زیرا نباش
حقنده عدم قطع ایچون نبی علیه السلام (لا قطع علی المختفی) قول شریفی وارد اولمشدر مختفی اهل مدینه لغتی
اوزرینه نباشدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر صاحب عنایه دیمشدرکه صحابۀ کرامین نباش
حقنده اختلاف ایلمشلردر حضرت عمر وعائشه وابن مسعود وابن زبیر نباش ایچون قطع ید لازمدر دیمشلردر وابن
عباس قطع ید یوقدر دیدی بقیۀ صحابه بونك اوزرینه اتفاق ایلدیلر وعهدمروانده بر نباش اخذ ایلدیلر صحابۀ
کرامین بر قطعی جواب ویرمدکاری اجلدن قطع اولنموب بر قاچ سوط اوروب تعزیر ایلدیلر ابو حنیفه وامام محمد
بو قولی اخذ ایلدیلر ابو یوسف وشافعی نبی علیه السلامك (ومن نبش قطعناه) قول شریفنی اخذ ایلدیلر زیرا کفن
مال متقومدر حرز مثلی ایله محرزدر اولور طحاوی دیمشدرکه بر شیئك حرزی مثالك حرزی ایله معتبردر مثلا بر کمسنه
احرزدن بر آت سرقه ایلسه قطع ید لازم کاور اما احرزدن لؤلؤ سرقه ایلسه قطع ید لازم کلمز وابو یوسفك روایت
ایلدیکی حدیث شریف مرفوع اوله ویاخود سیاسته محمول اوله (ولا بسرقة مال عامة او مشترك او مثل دینه
او ازید حالا کان او مؤجلا) بیت المال ویاخود مال مشترکه ویاخود دینی مثلی ویاخود دیندن زیاده شیئی سرقه ایله
قطع ید لازم کلمز کرك اول دین حالا اولسون کرك مؤجلا اولسون قطع ید لازم کلمز وقیاس بو ایدیکه دین مؤجلده
قطع ید لازم کاور زیرا قبل الاجل اخذی مباح دکلدر بو تقدیرجه دینی اولمامش کبی اولدی وجه استحسان
بودرکه دین مؤجلی مدیونك ذمتنده حال کبی ثابتدر انجق تأجیل طالبه ایچوندر (وان کان دینه نقدا فسرق
عرضا قطع) اکر اول کمسنه نك دینی نقد اولسه کندوسی عرض یعنی قماش وا کا مشابه شیء سرقه ایلسه قطع

ولنور زيرا دين ايچون عرضدن استيفاء حق ايلمك يوقدر بو استيفاء اولمز الا بيع ايله وياخود تراضى ايله اولور
(خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر انك قتنده قطع يد لازم كلمز ابو يوسف ايچون دليل بعض
علما قتنده ظفر بولدقده خلاف جنسندن حقنى اخذ ايلمك جائزدر صفت ماليت اعتبارى ايله مجانست
بولنديغى ايچون وبعض علما ديمشلردر خلاف جنسى جائز دكلدر ظفر بولدقده رهن ايچون اخذ ايلمش اوله
بو تقديرجه شبهه عارض اولور (الشبهة دارئة للحد) فحواسى اوزره ظهور ايدر (وان كان دراهم فسرق دنانير
او بالعكس لا يقطع) اكر دين دراهم اولوب التون سرقه ايلسه وياخود عكسى اولسه مثلا دين التون اولوب
سرقه ايلدكده دراهم اولسه قطع يد اولمز زيرا نقود جنس واحد حكمنده در (وقيل يقطع) ديلديكه قطع اولنور
زيرا خلاف جنسنده انكچون حق اخذ يوقدر (ولا بما قطع فيه ولم يتغير) دخى شول شيئك سرقه سيله قطع
اولنمز كه اول شئ سببيله قطع اولنمش اوله ومتغير اولميه مثلا برشئ سرقه ايدوب نصاب سرقه بولنمغله قطع اولنوب
صاحبنه رد اولندقدنصكره تكرار اول شيئى سرقه ايلسه اما اولكى حالى كبى اولوب اصلا تغير بولنمسه
قطع يد لازم كلمز (وان كان قد تغير قطع ثانيا كغزل نسج) اكر مقدم سرقه اولنوب صاحبنه رد اولنسان متغير
اولوب تكرار سرقه اولنورسه ثانيا قطع اولنور ايپلك كبى كه بز طوقنمش اوله مثلا اولكى سرقه ده ايپلك ايدى
صكره كى سرقه ده اول ايپلك بز طوقنمش اولدى قطع يد لازم كلور تغير ايله عين آخر اولدى واسمى ايپلك ايكن بز
اولدى اكر دينلورسه كه بركسنه يه بيع ايدرسه اندنصكره تكرار اول شيئى سرقه ايلسه قطع اولنور بو قوله جواب
ويريلوركه چقن برعينى سرقه ايدوب قطع يددنصكره اول عينى صاحبى آلسه وبر آخر كسنه يه ويرسه مشايخ عراق
قتنده قطع يد لازم كلمز زيرا اول شئ عين اولور وبزم مشايخمز قتنده قطع يد لازم كلور زيرا اول عين حكما متبدل
اولمشدر واختلاف اسباب اختلاف اعيان منزله سنده در تنزيل اولنور كافيده دخى بويلجه در وشرح طحاويده
مسطوردركه بركسنه التون وياخود كموش طاس وياخود چناق ايتدرسه بعده سارق مقطوع اليد اول
طاسى وياخود چناغى سرقه ايلسه ابو حنيفه قتنده قطع اولنمز انك قتنده عين متغير اولمشدر امامين ديركه
قطع اولنور زيرا اول عين متغير اولمشدر وحاوى قدسيده بركسنه بريتده دينار بولوب اخذ ايدوب اندنصكره
اودن چقسه اكا قطع يوقدر ظهيريه ده دخى بويلجه در (فصل فى الحرز) بو فصل حرز بياننده در وحرز لغتده مكان
حصيندن عبارتدر صقلى معناسنه در (وهو قسمان) حرز دخى ايكى قسمدر (بمكان كبيت ولو بلا باب او بابه
مفتوح وكصندوق) برقسمى مكان ايله محرز اولاندر بيت كبى اكر قپوسى اولمز ايسه ده وياخود قپوسى مفتوح
يعنى آچق اوله ودخى صندوق كبى اولديغى محرزدر صاحب اختيار ديمشدركه اكر باب دار مفتوح اولوب نهارا
بركسنه كيروب متاع اخذ ايلسه قطع اولنمز زيرا سرقه دكلدر اكر كيجه ايله داخل اولوب متاع اخذ ايلسه قطع
لازم كلور زيرا حرزدر (وبحافظ كمن هو عند ماله ولو نائما) برقسمى حفظ ايله محرز اولان مالدر شول كمسنه كبى كه
كندو مالى ياننده حاضر اوله اكر نائم ايسه ده اكر سارق صاحبى ياننده ايكن بو مقوله محرز اولان مالى سرقه
ايلسه قطع يد لازم كلور (وفى الحرز بالمكان لا يعتبر الحافظ) مكان ايله محرز اولان مالده حافظ اعتبار اولنمز
زيرا بيت قپوسز دخى اولورسه بلا حافظ ايچنده اولان شئ محرزدر مكان ايله محرز اولان شيئى سرقه ده مادامكه
بيتدن اخراج ايلميه قطع لازم كلمز اما حافظ ايله محرز اولان شيئى اخذ ايلديكى كبى قطع يد لازم كلور (ولا قطع
بسرقة مال من بينها قرابة ولاد) قطع يد يوقدر شول كمسنه نك مالى سرقه ايله كه بينلرنده قرابت ولاد اوله مثلا بابا
واناسنك مالندن سرقه ايلمك كبى هر نقدر عالى اولورسه وياخود عكسى اولوب هر نقدر آشغه اولورسه
(ولا بسرقة من بيت ذى رحم محرم ولو مال غيره) ذى رحم محرمك بيتنده سرقه ايله قطع يد لازم كلمز اكر اول مال
غيرينك دخى اولورسه زيرا حرزده شبهه عارض اولدى (ويقطع بسرقة ماله من بيت غيره) ذى رحم محرمك
مالنى غيرينك بيتنده سرقه ايله قطع اولنور زيرا غيرك بيتى حرز ايديكى محققدر (وكذا بسرقة مال من بيت محرمه
رضاعا) رضاعا محرمنك بيتندن سرقه اولان مال ايچون قطع يد اولنور شبهه منعدم اولديغيچون (خلافا
لابى يوسف فى الام) رضاعا والده ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا اول كمسنه رضاعا اناسنه بالاستيذان
دخول ايلمك عادتا اولى كلمشدر اما رضاعا قز قرنداشى انا كبى دكلدر (ولا قطع بسرقة مال زوجته او زوجها
ولو من حرز خاص له) رجل زوجه سنك مالنى ياخود خاتون زوجنك مالنى سرقه ايله قطع يد يوقدر اكر حرز

خاصندن

خاصندن اولورسه ده زيرا بين الزوجين حرز مالده عادتا انبساط واردر واتحاد مانع قطعدر اول اجلدن
شهادتلرى آخر اوزرينه مقبول دكلدر (وكذا لو سرقه من سيده او زوجة سيده او زوج سيدته او مكاتبه او ختنه
او صهره) وينه قطع يد يوقدر اكر عبد افنديسندن سرقه ايلسه وياخود افنديسنك زوجه سندن سرقه ايلسه
وياخود افنديسى خاتون ايمش انك زوجندن سرقه ايلسه وياخود رجل كندو مكاتبندن سرقه ايلسه وياخود
ختن وياخود صهرندن سرقه ايلسه ختن كويكو صهر قاين انا وقاين انادر وعورت وار ايكن نكاحى حرام
اولان عورتلردر (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر ختن ايله صهرده (او من مغنم او حمام نهارا وان كان
ربه عنده) وياخود مغنمدن سرقه ايلسه وياخود نهارا حمامدن سرقه ايلسه اكر صاحبى ياننده اولورسه دخى قطع
يد لازم كلمز زيرا مغنمده كندينك دخى حقى واردر (او من بيت اذن فى دخوله او مضيفة) وياخود دخوله اذن
ويريلان اودن سرقه ايلسه وياخود قونق اوصاحبندن سرقه ايلسه قطع يد لازم كلمز بونلر حقنده بيت حرز
اولمش اولور زيرا دخوله اذن ويرلمشدر اهل دار منزله سنده اولوب فعللرى خيانت اولور سرقه اولمز (وقطع
ان سرق من الحمام ليلا) اكر كيجه ايله حمامدن سرقه ايدرسه قطع يد اولنور (او من المسجد متاعا وربه عنده)
وياخود مسجددن متاع سرقه ايلسه وصاحبى متاع قتنده اولسه قطع يد لازم كلور زيرا مسجد حافظ ايله حرزدر
بو خصه مكان ايله حرز دكلدر (او ادخل يده فى صندوق غيره او كمه او جيبه) وياخود سارق الينى غيرك صندوقنه
وياخود يكنه وياخود بقاسنه ادخال ايدوب اخراج ايلسه قطع اولنور بونلرده ممكن اولان ادخال يددر بو خصه
دخول دكلدر (او سرق جوالق القافلة متاع وربه يحفظه او نائم عليه) وياخود چوال سرقه ايلسه كه ايچنده متاع
اولسه وصاحبى دخى انى حفظ ايلسه وياخود اول چوالك اوزرنده اويور ايسه ينه قطع اولنور محرز اولمشدر
(او سرق المؤجر من بيت المستأجر) اكر اجاره يه طوتيلان كمسنه مستأجرك بيتندن سرقه ايلسه ابو حنيفه قتنده
قطع اولنور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلر قتنده قطع اولنمز زيرا دخول دارده مأذون اولمش
اولور (ولو سرق شيأ ولم يخرجه من الدار لا يقطع) اكر سارق برشئ سرقه ايدوب داردن اخراج ايلسه قطع اولنمز
اخراجدن لابددر زيرا دارك كليسى حرز واحددر دار ودارك ايچنده اولان صاحبنك يدنده در بو تقديرجه
عدم اخذه شبهه عارض اولدى (بخلاف ما لو اخرجه من حجرة الى الدار) اكر سرقه ايلديكى شيئى حجره دن صحن
داره اخراج ايلسه بونك خلافيدر اكر دارده حجرات كثير اولوب ساكنلرى صحن داردن مستغنيلر ايسه سرقه
اولان شيئى صحن داره اخراجى طريقه اخراج ايلمك منزله سنده در (او سرق بعض اهل حجرة دار من حجرة اخرى
التى لم يكن فيها) اكر دارك حجره لرينك اهلينك بعضيسى اول دار ايچنده كندوسى ساكن اولمديغى آخر
حجره دن سرقه ايلسه بو مقوله حجره مدرسه حجره لرى اولمقدر بويله اولجق محله حكمنده اولمش
اولور (او اخذ شيأ من حرز فالقاه فى الطريق ثم خرج فاخذه) وياخود حرزدن برشئ اخذ ايدوب طريقه القا
ايلسه واندنصكره چيقوب اخذ ايلسه قطع اولنور (او حمله على حمار فساقه فاخرجه من الحرز) وياخود
سرقه ايلديكى شيئى حمار اوزرينه حمل ايدوب وسورب حرزدن اخراج ايلسه قطع اولنور زيرا حمارك سيرى سارق
حامله مضافدر (ولو دخل بيتا فاخذ فناول من هو خارج لا يقطعان) اكر بيته داخل اولوب برشئ اخذ و بيتدن
خارج اولان كمسنه يه اعطا ايلسه داخل وخارجك اللرى قطع اولنمز زيرا اولكيسنده اخراج بولنمدى وثانيده دخى
هتك حرز بولنميوب هر برنده سرقه كامله بولنمغله قطع يد لازم كلمز (وكذا لو ادخل الخارج يده فتناول) اكر خارج
النى بيته ادخال ايدوب داخلدن تناول ايلسه ينه قطع يد لازم كلمز (وقال ابو يوسف يقطع الداخل فى الاولى
ويقطعان فى الثانية) ابو يوسف ديديكه مسئلۀ اوليده انجق قطع اولنور زيرا داخلده حرز تمام اولوب ومال دخى
داخلك فعلى ايله مخرج اولدى بو تقديرجه داخلك الى قطع لازم كلور مسئلۀ ثانيده ايكيسنك دخى الى قطع
اولنور خارجه قطع لازم كلديكى الى حرزه داخل ايلمكله اخراج بولنديغى ايچوندر وداخله قطع لازم كلديكى
كنديسنك معاونتى ايله محل محرزدن مالك خروجى بولنديغى ايچوندر (وكذا لا يقطع لو نقب بيتا وادخل يده فيه
واخذ شيئا) اكر بركسنه بربيتى نقب ايدوب يعنى دلوب والنى ادخال ايدوب برشئ اخذ ايلسه ينه قطع يد اولنمز
(او طر صرة خارجة من كم غيره) وياخود غيرى كمسنه يككندن خارج بركيسه شق ايلسه ينه قطع يد اولنور
(وان حلها واخذ من داخل الكم قطع اتفاقا) اكر صره يى حل ايدوب داخل كمدن اخذ ايلسه اتفاقا قطع اولنور

(ولوسرق من قطار جملا اوحملا لا يقطع) قطاردن بردوه ياخود دوه اوزرندن بريوك سرقه ايلسه قطع اولنمز كرك سوردكن كرك ايدركن اولسون برابردر سورملك ويدمكدن مراد قطع مسافه در بوخسه حفظ دكلدر قطار كسر قاف ايله در (وان شق الحمل او اخذ منه شيئا قطع) اكربوكي شق ايدوب ايچندن برشئ اخذ ايلسه قطع اولنور حرزدن سرقه ايلمش اولدى (والفسطاط كالبيت) چادر بيت كبيدر مثلا چادردن سرقه ايلسه قطع اولنور (فصل) في كيفية القطع واثباته) بوفصل قطعك كيفيتى وقطعك اثباتى بياننده در لكن مصنف بوفصلده قطعك دليل ايله اثباتنى نه صريحا ونه ضمنا ذكر ايلمشدر صاحب هدايه فصل في كيفية القطع واثباته لفظنى ذكر ايلدى ودليل اثباتنى دخى بيان ايلدى كرچه مصنف صاحب هدايه يه اقتفا ايلدى لكن اثباتنه تقييد بيورمدى (يقطع يمين السارق من زنده ويحسم) سارقك صاغ الى بيلكندن قطع اولنور طاغلنور اما قطع اولنمق حق سبحانه وتعالينك (السارق والسارقة فاقطعوا ايديهما) قول شريفى ايله ثابتدر مشهور اولان دخى بودر (ورجله اليسرى ان عاد) اكر تكرار سرقه يه عودت ايدرسه صول اياغى قطع اولنور (فان سرق ثالثا لا يقطع بل يحبس حتى يتوب) اكر اوچنجى دفعه ده سرقه ايدرسه قطع اولنمز بلكه توبه ايدنجه حبس اولنور (وطلب المسروق منه شرط القطع ولو مودعا اوغاصبا اوصاحب الربا اومستعيرا اومستأجرا اومضاربا اومستبضعا اوقابضا على سوم الشراء اومرتهنا) اسبابى سرقه اولان كمسنه نك طلبى قطعنه شرطدر اكر مسروق منه متنده ذكر اولنان طوائف مختلفه دن ايسه ده بنه طلبى شرطدر صاحب ربا ديديكى مثلا بركمسنه اون درهمى يكرمى درهمه بيع ايلسه وقبض ايلسه واول درهم سرقه اولنسه سارقك يدى قطع اولنور طلبى ايله (ويقطع بطلب المالك ايضا في السرقة) بوقاروده ذكر اولنان طائفه نك طلبى ايله سرقه ده قطع اولنديغى كبى مالكنك طلبيله دخى قطع اولنور (لا بطلب السارق او المالك لو سرقت من السارق بعد القطع) سارقك الى قطع اولندقدنصكره اول قطعه سبب اولان شئ سرقه اولنسه الى قطع اولنان سارقك ودخى مالكنك طلبى ايله سارق ثانى يه قطع لازم كلمز زيرا موجب قطع اولان سرقه يد مالكدن وياخود امينندن وياخود ضمينن كركدر بومسئله ده ايسه سارق ومالكده قيود حد بولنمغله طلبلرى ايله قطع لازم كلمدى (بخلاف مالو سرقت منه قبل القطع اوبعد درئ الحد بشبهة) بومسئله شول شيئك خلافنه ملابسدر كه اكر سارق اولدن قبل القطع وياخود شبهه ايله حد منع اولندقدنصكره سرقه اولنسه سارق اولك ومالكنك طلبيله قطع اولنور زيرا سقوط بوقاروده ضرورت قطع ايچون ايدى بونده ايسه بولنمدى (وان لم يطلب احد لا يقطع وان اقر هو بها ولا بد من حضوره عند الاقرار والشهادة والقطع) اكر بركمسنه طلب ايلمز ايسه اكر سارق سرقه يه اقرار ايدرسه ده البته حين اقرار وقطعده مسروق منهك شهادتى لازمدر (ولو كانت يده اليسرى اوابهامها مقطوعة اوشلاء اواصبعان سوى الابهام) اكر سارقك صول الى وياخود صول الينك ابهامى مقطوع اولسه وياخود شلاء اولسه وياخود ابهامدن غيرى ايكى برمغى مقطوع اولسه قطع اولنمز (كذلك لا يقطع منه شئ بل يحبس) صول الى وبرمقلرى مقطوع اولوب وشلاء اولان قطع اولنديغى كبى برشئ قطع اولنميوب بلكه حبس اولنور (وكذا لو كانت رجله اليمنى مقطوعة اوشلاء) صاغ اياغى مقطوع وياشلاء اولسه بنه قطع اولنمز زيرا قطع اولنسه منفعت حبس فوت اولمق لازم كاوردى (ولا يضمن المأمور بقطع اليمنى لو قطع اليسرى) صاغ الى وياخود صاغ اياغى ايله مأمور اولان كمسنه صولى قطع ايلسه ضامن اولمز ابو حنيفه قتنده (وعندهما يضمن ان تعمد) امامين قتنده ضامن اولور اكر قصد ايدرسه زيرا معصوم اولان طرفى بلا حق قطع ايلمش اولدى بوتقديرجه مأمور اولميان قطع ايلديكى كبى ضامن اولور (ومن سرق شيئا ورده قبل الخصومة الى مالكه لا يقطع) شول كمسنه كه برشئ سرقه ايلسه خصومتدن مقدم مالكنه رد ايلسه قطع اولنمز (وكذا لو نقصت قيمته عن النصاب قبل القطع اوملكه بعد القضاء اوادعى انه ملكه وان لم يثبت) اكر سرقه اولان شيئك قبل القطع قيمتى نصابدن ناقص اولورسه بنه قطع اولنمز وياخود بعد القضاء هبه وياخود بيع ايله مالك اولسه وياخود ملكمدر ديو ادعا ايلسه اكر ثابت اولمز ايسه ده بنه قطع اولنمز (وكذا لو ادعاه احد السارقين) ايكى سارقك برى سرقه اولنان شيده دعواى ملك ايلسه لر ايكيسنك دخى اللرى قطع اولنمز زيرا حق آخرده شبهه ايراث ايلمشدر (ولو سرقا معا وغاب احدهما وشهد على سرقتهما قطع الآخر) اكر ايكى سارق معا سرقه ايلسه لر وبرى غائب اولسه ايكيسنك سرقه سى اوزرينه شهادت اولنسه حاضر اولان قطع اولنور زيرا

حاضرلك

حاضرلك سرقه سى حجت ايله ثابتدر حتى ابو حنيفه حضرتلرى (اولا يجب عليه القطع) بيورمشلر ايدى لكن صكره بوقولدن رجوع ايدوب قطع اولنور ديو بيورمشلردر (ولو اقر العبد المأذون بسرقة قطع وردت) اكر عبد مأذون سرقه يه اقرار ايلسه قطع اولنور وسرقه اولان صاحبنه رد اولنور اكر عين قائم ايسه اكر هلاك اولمش ايسه ضمان يوقدر زيرا قطع ايله ضمان مجتمع اولمز (وكذا المحجور عند الامام) محجور دخى ابو حنيفه قتنده مأذون كبيدر قطع اولنور ورد اولنور (وعند ابى يوسف يقطع ولا ترد) ابو يوسف قتنده قطع اولنور وعين رد اولنمز (ومن قطع بسرقة والعين قائمة ردها) شول كمسنه كه برسرقه سببيله قطع اولنسه وعين قائمه اولسه اول سرقه ايلديكى شيئى صاحبنه رد ايدر (وان لم تكن قائمة فلا ضمان عليه وان استهلكها) اكر عينى قائم دكل ايسه سارقك اوزرينه ضمان لازم كلمز اكر اول عينى كندوسى هلاك ايلمش ايسه ده قيد استهلاك حسنك ابو حنيفه دن استهلاكده لزوم ضمان ايچون برروايتى واردر اندن احترازا ايچوندر (وان سرق سرقات فقطع بكلها اوبعضها لا يضمن شيئا منها) اكر بركمسنه زيد وعمرو وبكردن سرقه ايلسه كلى سرقه مقابله سنده قطع اولنور وياخود بعضيسى مقابله سنده قطع اولنور وبعد القطع برشئ ضامن اولمز مثلا برسارق زيد وعمرو وبكردن سرقه ايلسه واجب اولان برقطعدر زيرا حدتداخل اوزره در اكر جمله سى حاضر اولميوب برشئ حاضر اولورسه بنه قطع بردر جمله سى ايچون استيفا اولنور زيرا حد حق الله اولديغيچون واجبدر يوخسه عباد ايچون دكلدر انجق خصومت شرطدر قطعده اولان سرقه نك ظهورى ايچون چونكه برينك خصومتى ظاهر اولنجق جمله سندن دخى واقع اولمش اولور (وقالا يضمن مالم يقطع به) امامين ديديلركه شول شيئه ضامن اولوركه اول شئ سببيله قطع اولنميه يعنى سبب قطع اولميان شيئه ضامن اولور (وان سرق ثوبا فشقه في الدار ثم اخرجه قطع) اكر برثوب سرقه ايدوب اول ثوبى دارده شق ايلسه اندنصكره اخراج ايلسه قطع اولنور (لا ان سرق شاة فذبحها ثم اخرجها) قطع اولنمز اكر برقيون سرقه ايدوب وذبح ايدوب اندنصكره اخراج ايلسه زيرا تمام سرقه لحم اوزرينه واقع اولمشدر لحمده ايسه قطع يوقدر انجق قيمتنى ضامن اولور (ولو ضرب المسروق دراهم اودنانير قطع وردها) اكر سارق مسروقه اقچه وياخود التون ضرب ايدرسه قطع اولنور وصاحبنه رد اولنور (وعندهما لا يردها) امامين قتنده دراهم وياخود دنانيرى صاحبنه رد اولنمز زيرا صنعت متقومه در ضرب ايله شئ آخر اولوب مسروق اولان شيئده مالك اولور ابو حنيفه قتنده صنعت متقومه دكلدر مسروق اولان شيئه مالك اولمز وصاحبنه رد ايدر (ولو صبغه احمر فقطع لا يؤخذ منه ولا يضمنه) اكر سرقه ايلديكى شئ ثوب اولوب قرمزى يه بوياسه اول ثوب سارقدن اخذ اولنمز وضامن دخى اولمز (وعند محمد يؤخذ منه ويعطى ما زاد الصبغ) امام محمد قتنده ثوب اخذ اولنور صبغ زياده ايلديكى شئ اعطا اولنور زيرا مالكك مالى من كل وجه قائمه در واصلدر صبغ ايسه اكا تابعدر بوتقديرجه اصل اعتبار اولنمق اوليدر ابو حنيفه وابو يوسف ايچون دليل سارقك ثوبده بوياسى صورة ومعنى قائمدر وصاحب ثوبك حقى انجق صورة قائمدر معنى دكلدر حتى سارقك النده هلاك اولسه وياخود استهلاك اولسه ضمان واجب اولمز (وان صبغه اسود اخذ منه ولا يعطى شيئا) اكر سياهه صبغ ايلسه اول ثوب سارقدن اخذ اولنور وصبغ مقابله سنده برشئ اعطا اولنمز (حكما فيه كحكمهما في الاحمر) اسودده امامين حكم ايلديلر احمرده ابو حنيفه وابو يوسف حكم ايلديكى كبى صاحب هدايه وصاحب كافى ديمشلردر اكر سرقه اولنان ثوب سياهه صبغ اولنسه ايكى مذهبده دخى اخذ اولنور زيرا ابو حنيفه قتنده سوادده نقصان اولوب زياده لك يوقدر بوتقديرجه مالك ساقط اولميوب اخذ اولنور وصبغ مقابله سنده برشئ ويرلمز امام محمد سوادده زياده لك واردر اخذ اولنور زياده لك اولمسنده ابو يوسف وامام محمد ايله درلكن ابو يوسف ديركه حمرتده حق مالك منقطع اولديغى كبى سوادده دخى منقطع اولوب مالك اخذه قادر دكلدر وامام محمد ديركه سوادده حمرتده اولديغى كبى زياده لك واردر لكن حق مالك منقطع اولمز اخذ اولنور زياده سيچون برشئ ويريلور وحكما فيه ده وحكمهماده اولان ضمير تثنيه ديباجه ده تصريح اولندييغى اوزره ابو يوسف وامام محمده راجعدر لكن معنا درست اولمز بونده بحث واردر فتدبر

باب قطع الطريق

بوباب طريقه سالك اولنلرى قطع بياننده در وقطع طريقه سرقه كبرى تسميه ايلمشلردر (من قصد قطع الطريق

من مسلم اوذمی علی مسلم اوذمی) ویاخود ذمیدن برکسنه مسلم ویاخود مسلم اوزرینه ویاخود ذمی اوزرینه قطع
طریقه قصد ایلسه قطعك طریقه اضافتی مجازدر وذمی دیدیکی مستأمنك مالندن احترازدر مستأمنك مالی
معصوم دکلدر (فان اخذ قبله حبس حتی یتوب) قطع طریقدن اول اخذ اولنسه بعد التعزیر توبه اید نجه
حبس اولنور مجرد قول توبه ایتدم دیمکله دکلدر بلکه سیماسنده صلاح اثری ظاهر اولنجه حبس اولنور
(وان اخذ مالا وحصل لکل واحد نصاب السرقة قطع یده الیمنی ورجله الیسری) اکر مال اخذ ایلمش ایسه
وهر بری ایچون نصاب سرقه حاصل اولسه صاغ الی وصول ایاغی قطع اولنور اکر صحیح الاطراف اوله جق
اولورسه (وان قتل فقط ولو بعصا اوحجر قتل حدا فلا یعتبر عفو الولی) اکر برشیء المیوب انجق قتل ایلمش ایسه اکر
عصا ویاخود حجر ایله اولورسه ده حد اقتل اولنور ولینك عفوی اعتبار اولنمز زیرا قصاصا قتل اولنسه عفوی اعتبار
اولنور ایدی (وان قتل واخذ مالا قطع ثم قتل اوقطع وصلب) اکر قتل ایدوب ومال اخذ ایدرسه قطع اولنور
اندنصکره قتل اولنور ویاخود قطع اولنور وصلب اولنور (وخالف محمد فی القطع) امام محمد قطعده مخالفت
ایدوب دیدیکه یاخود یالکز قتل ویاخود صلب اولنور اندنصکره کیفیت صلبی بیان ایدوب دیدیکه (ویصلب حیا
ویبعج بطنه برمح حتی یموت) وقطاع طریق حیا صلب اولنور اولنجه قارنی مزراق ایله شق اولنور (ویترك ثلاثة
ایام فقط) مصلوبا انجق اوچ کون ترك اولنور زیرا اوچ کوندن زیاده اولورسه متغیر اولوب ناس متأذی اولمق لازم
کلور (ویرد ما اخذ الی مالکه ان کان باقیا والا فلا ضمان) اکر اخذ ایلدیکی شیء باقی ایسه مالکنه رد اولنور
اکر باقی دکل ایسه ضمان لازم کلمز (ولو باشر الفعل بعضهم حدوا کلهم) اکر کلادن بعضیسی مباشرت ایلسه لر
جمله سی حد اولنورلر زیرا حکم مجازیه تعلق ایدر بو تقدیرجه مباشر ایله غیر مباشر مساویدر (وان اخذ مالا وجرح
قطع من خلاف والجرح هدر) اکر مال اخذ ایدوب وجرح ایلسه خلافندن قطع اولنور یعنی صاغ الی وصول
ایاغی قطع اولنور جرح هدر در زیرا عصمت نفس حق عبددر حق الله اولان حد ایله ساقط اولور (وان جرح فقط
اوقتل فتاب قبل ان یؤخذ فلا حد) المیوب وقتل ایلمیوب انجق جرح ایلسه ویاخود قتل ایلسه اخذ اولنمزدن
مقدم توبه ایلدیکی ایچون حد یوقدر یعنی جرحده قطع وقتل یوقدر زیرا حد قبل الاخذ توبه ایله ساقط اولورنته کیم
حق سبحانه وتعالینك (الا الذین تابوا من قبل ان تقدروا) قول شریفنده واقع اولمشدر (والحق للولی ان شاء عفا
وان شاء اخذ بموجب الجنایة) حق ولی ایچوندر دیلرسه عفو ایدر دیلرسه موجب جنایتی اخذ ایدر (وکذا لو کان
فیهم صبی اومجنون اوذورحم محرم من المقطوع علیه لایحد) کچن مسئله ده حد اولنمدیغی کبی حد یوقدر اکر قطاع
طریق ایچنده صبی ویاخود مجنون اولسه ویاخود مقطوع علیهك ذورحم محرمی اولسه حد اولنمز اکر جنایة
واحده اولوب جمله سیله قائم اولسه وایجلرندن برینندن سقوطی لازم اولسه باقیسندن دخی ساقط اولمق
لازم کلوردیس ایدی بعضینك فعلی بعضنه علت اولیجق انلرك اوزرینه حکم مترتب اولمز علت کامله لازمدر
(اوقطع بعض القافلة علی بعض) اکر قافله اهلینك بعضیسی قطع ایلسه ینه حد یوقدر زیرا قافله دار واحده
حکمنده در اول تقدیرجه حرز اولمش اولور بومسئله ده دخی حق ولی ایچوندر (اوقطع الطریق لیلا
اونهارا بمصر اوبین مصرین) مصرده ویاخود ایکی مصر بیننده لیلا ویاخود نهارا طریق قطع اولنسه ینه
حد یوقدر زیرا قطع طریق مرور ایدن کمسنه لری قطعدر بو مقوله اماکنده خود قطع ممکن دکلدر زیرا امدادی
ایرشمك ممکندر (ومن خنق فی المصر غیر مرة قتل به) شول کمسنه مصرده برقاچ دفعه آدم بوغسه اول بوغمق
سببیله قتل اولنور عباددن شرنی دفع ایچون وغیری مرة قولی بردفعه قتل اولنمغه اشارتدر (والا فکا القتل
بالمثقل) اکر بوغمق مرادا اولمیوب بردفعه واقع اولمش ایسه مثقل قتل کبیدر بو تقدیرجه دیتی عاقله سی اوزرینه
لازمدر

کتاب السیر

بو کتاب سیرلك احکامی بیانندہ در وسیر سیره نك جمعیدر سیره ایسه سیردندر بو تقدیرجه سیرلك هیئت وحالتنی بیان
ایچوندر لکن لسان شرعده امور مغازی یه واکا متعلق اولان احواله اطلاق اولنوب اول اسم غلبه ایلدی
نته کیم مناسك امورحجه غلبه ایلمشدر واصل معتبر اولان سیر نبی علیه السلام (الجهاد) وجهاد دین حقه
دعوتدر اول دعوتی قبولدن امتناع ایدنلر ایله قتالدر (بدأ منا فرض کفایة) ابتداء بزدن مباشرت ایلمك فرض

کفایه در ونبی علیه السلام امرده صفح واعراض ایله مأمور اولمشلردرنته کیم حق سبحانه وتعالینك (فاصفح
الصفح الجمیل) قول شریفنده واقع اولوب (واعرض عن المشرکین) نص لطیفنده اعراض امری واقع اولمشدر
اندنصکره طرق مستحسنه ایله دینه دعوتی امر ایدوب (ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم
بالتی هی احسن) نظم کریمی ایله مأمور اولمشلردر واندنصکره نبی علیه السلام هدایة کفاردن مقدم قتاله امر
ایدوب (فاذا انسلخ الاشهر الحرم فاقتلوا المشرکین حیث وجدتموهم) قول شریفی ایله خطاب بیوروب اندنصکره
جمیع ازمانده وجمیع امکنه ده مطلق قتال ایچون (وقاتلوهم حتی لاتکون فتنة * وقاتلوا المشرکین کافة *
وقاتلوا الذین لایؤمنون بالله ولا بالیوم الاخر) نظم شریفلریله خطاب بیورمشلردر (اذا قام به بعض سقط عن
الکل ولو ترکه الکل اثموا) کچن بعضیسی جهادی اقامت ایلسه جمله سندن ساقط اولورا کر جمله سی ترك ایلسه
عموما آثم اولورلر وجهاد فرض بعینه دکلدر زیرا جهاد قتلدر وحق تعالینك بناسی تخریبدر وتخریب بنیان
رب ایدیکنه نبی علیه السلام (الانسان بنیان الرب ملعون من هدم بنیان الرب) اثر وارد اولمشدر لکن اعلاء کلمة
الله واعزاز دین ودفع فساد فرض اولمشدر چونکه بعضیسیله مقصود حاصل اولیجق باقیسندن ساقط اولور صلاة
جنازه ورد سلام کبی (لایجب علی صبی وامرأة وعبد واعمی ومقعد واقطع) جهاد صبی اوزرینه واجب دکلدر
زیرا مرفوع القلمدر وخاتون وعبد اوزرینه دخی واجب دکلدر زیرا خاتونك زوجنك خدمتی اوزرینه اشتغالی
وعبدك مولی سنك خدمتنه اشتغالی حق شرع اوزرینه مقدمدر واعمی ومقعد واقطع اوزرینه واجب دخی
دکلدر زیرا عاجزلردر دفع جرح ایچون واجب اولدی (فان هجم العدو ففرض عین) اکر عدو هجوم ایلسه حتی
غلبه ایلسه جهاد فرض عین اولور (فتخرج المرأة والعبد بلا اذن الزوج والمولی) عدو غلبه ایدیجك خاتون
زوجنك اذنیسز وعبد مولی سنك اذنیسز جهاده چیقرلر زیرا فرض عین اولمشدر صوم وصلاة کبی وفرض عین
ایسه عبد اوزرینه مقدمدر (وکره الجعل ان کان فیء) جعل مکروه اولدی اکر بیت المالده برشیء وار ایسه مثلا امام
غزاتی تقویت بولمق ایچون اصحاب اموالی برشیء قاتمق یعنی انلردن برشیء الممق مکروهدر زیرا بو جعل اجرته
شبیه در جهادده خود حقیقت اجرت حرامدر واجرته شبیه اولان مکروهدر زیرا ضرورت یوقدر (والا فلا) اکر
بیت المالده فیء بولنمسه جعل مکروه دکلدر زیرا نبی علیه السلام صفوانك درعنی رضاسی یوغیکن الدی وعمر
فاعدلر فرسنی غزایه کیدنلره ویردی وارکن اولنلری ازلی اولنلره تقدیم ایدردی اولی برینه ارکن کوندرردی زیرا
امور جهادده احوال ناس متفاوتدر (واذا حاصرناهم ندعوهم الی الاسلام) کچن کفاری محاصره ایلسك
انلری اسلامه دعوت ایدرز زیرا ابن عباسدن مرویدرکه نبی علیه السلام مادامکه اسلامه دعوت ایلمیه قتاله
مباشرت بیورمزلردی (فان اسلموا) اکر اسلامه کلورلرسه قتالدن منع اولنور زیرا نبی علیه السلامدن (امرت
ان اقاتل الناس حتی یقولوا لااله الاالله) قول شریفی شرف ورود بولمشدر سعدی افندی کلمه (لااله الاالله) کفایت
ایلمز مادامکه (محمد رسول الله) ذکر اولنمیه بیورمشدر لکن اکا جواب ویریلورکه کلمهٔ شهادتك جزء اولی مجموعنه
علم اولمشدر نته کیم قرأت (قل هو الله احد) دینلور شرح بخاریده کرمانی دخی بو یلجه تصریح ایلمشدر
(والا فالی الجزیة ان کانوا من اهلها) اکر اسلامه کلمزلر ایسه اداء جزیه یه دعوت ایدرز اکر جزیه اهلی اولورلرسه مثلا
اهل کتاب ومجوسی کبی وعجمده عبدهٔ اوثان کبی بونلر اداء جزیه یه اهللردر امام تدلو وعربده عبدهٔ اوثان بونلر
جزیه یه اهل دکللردر واسلامدن غیریسی قبول اولنمز (ویبین لهم قدرها ومتی تجب) وانلره جزیه نك مقداری
اوزرلرینه نه زمان واجب اولور بیان اولنور (فان قبلوا فلهم ما لنا وعلیهم ما علینا) اکر جزیه یی قبول ایدرلرسه
بزم ایچون اولان انلر ایچون اولور وبزم اوزریمزه لازم کلان انلرك اوزرینه لازم کلور زیرا علی رضی الله عنه (انما
بذلوا الجزیة لتکون دماؤهم کدمائنا واموالهم کاموالنا) بیورمشلردر معلوم اوله که بو حکم عموم اوزره دکلدر اکر
عموم اوزره اولسه بزم اوزریمزه واجب اولان عباداتدن وغیریدن انلر اوزرینه دخی واجب اولمق لازم کلوردی
کفار ایسه عبادات ایله مخاطب دکللردر بزم ائمه مزقتنده امابعضیلر قتنده مخاطبلردر بلکه بو قرورده فلهم مالنا
وعلیهم ما علینا قولندن مراد کچن انلرك دماء واموالنه تعرض ایلسه لر ویاخود انلردن بعضیسی بزم دما واموالمزه
تعرض ایلسه لر واجب اولان حکم نه ایسه وهر نه طرفدن واقع اولورسه اجری اولنور دیمکدر (وحرم قتال من
لم تبلغه الدعوة قبل ان یدعی) دعوت اولنمزدن اول شول کمسنه نك قتالی حرامدرکه اکا دعوت ایرشمامش اوله زیرا

حق سبحانه وتعالينك (وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا) قول شريفى وارداولمشدر (وندب دعوة من بلغته) مجدداسلامه دعوت ايلمك مندوب اولدى شول كسنه يه كه اكا دعوت ايرشمش اوله انجق ندب مبالغه ايچوندر بوخسه واجب دكلدر زيرا نبى عليه السلام بلادعوت غارت ايتمشدر (فان ابوا استعين بالله ونقاتلهم بنصب المجانيق) اكر قبول جزيه دن ابا ايدرلر ايسه الله تعالى دن استعانت ايدوب ونصب مجانيق ايله مقاتله ايدرز زيرا نبى عليه السلام طائف اوزرينه نصب مجانيق ايلمشدر (والتحريق والتغريق وقطع الاشجار وافساد الزروع) بونلر كرا اولنان اعمال ايله مقاتله ايدرز زيرا نبى عليه السلام بويرى احراق بالنار ايدوب واوزرلرينه صو آقيدوب وشجرلرى قطع واكينلرى افسادا يلمشدر (ونرميهم وان تترسوا باسارى المسلمين ونقصدهم به) وكفارى رمى ايدرز يعنى اكر اوق وغيرى هرنه ايسه اتارز اكراسراى مسلمينى مترس دخى ايدرلرسه ده واول رمى ايله كفارى قصد ايدرز مثلا حين قتالده اسيرا ولان مسلمانلرى مترس ايدرلرسه ده كفار قصدى ايله رمى اولنور مجرد مسلمانه اصابت ايدر ديو قتال ترك اولنمز (ويكره اخراج النساء والمصاحف فى سرية لايؤمن عليها الا فى عسكر يؤمن عليه) امن اولميان سريه ده مصحفلر وخاتونلر اخراجى مكروه اولور الا شول عسكرده اولمزكه اول عسكر اوزرينه امن وسلامت غالب اوله قاضيخانده مسطوردركه ابو حنيفه ديمشدر كه اقل سريه درتيوز در اقل جيش درد بيكدر مبسوطده منذكوردركه سريه عدد قليلدر كيجه يوررلر وكوندز كيزلنورلر (ولادخول مستأمن اليهم بمصحف ان كانوا يوفون العهد) مستأمن اولان كسنه نك مصحف ايله كفاره دخولى مكروه دكلدر اكرعهدلرينه وفا ايدرلر ايسه (ونهى عن الغدر والغلول والمثلة) غدر وغلول ومثله دن نهى اولندى غدر خيانت ونقض عهددر وغلول مغنمدن سرقه در ومثله قطع اعضادر برون وقولان قطع ايلمك كبى زيرا نبى عليه السلام (لا تغلوا ولا تغدروا ولا تمثلوا) بيوروب نهى بيورمشلردر وحديث عرنيين متأخر اولان نهى ايله منسوخ اولمشدر (ونهى عن قتل امرأة او غير مكلف) ودخى خاتون وغير مكلف قتلندن نهى اولندى غير مكلف صبى ومجنون كبى (او شيخ او اعمى او مقعد او اقطع اليمنى) شيخ فانى واعمى ومقعد وصاغ الى قطع اولنمش كسنه لرك قتلندن نهى اولندى نبى عليه السلام (لا تقتلوا شيخا فانيا ولا طفلا ولا صغيرا ولا امرأة) حديث شريفى ايله نهى بيورمشلردر (الا ان يكون احدهم قادرا على القتال او ذا رأى فى الحرب او ذا مال يحث به او ملكا) الا مكركه بونلردن برى قتاله قادر اوله وياخود حربده رأى صاحبى اوله وياخود صاحب مال اولوب اول مال ايله قتاله ترغيب ايليه وياخود ملك اوله بو مقوله كسنه لر اولورلرسه قتل اولنورلر زيرا نبى عليه السلام وريد الصمدى قتل ايلدى حال بوكه يوز يكرمى ياشنده ايدى زيرا صاحب رأى ايدى (وعن قتل اب كافر) اوغل كافر اولان باباسنى قتلدن نهى اولندى زيرا حق سبحانه وتعالينك (وصاحبهما فى الدنيا معروفا) قول شريفى قتلدن نهى ايدوكى برهان قاطعدر وبو آيه كريمه ابوين كافر حقنده نازل اولمشدر روانلرى قتل معروف دكلدر وحنظله ابن ابى عامر نبى عليه السلامدن كافر باباسنى قتل ايلمكه استيذان ايلدكده اذن ويرمشدر (بل يأبى الابن ليقتله غيره) بلكه ابن ابا ايليه كه انى غيرى كسنه قتل ايليه زيرا مقصود غيرى ايله حاصل اولور انجق اوغل طرفندن هتك حرمت ابويه حاجت يوقدر (الا ان قصد الاب قتله ولا يمكن دفعه الا بالقتل) الا مكركه اب اوغلنى قتله قصد ايدوب قتلدن غيرى ايله دفعى ممكن دكل ايسه اولوقت قتل جائزدر بو حالده مسلم اولان باباسنى سيف ايدوب اوغلنى قتل ايلمك مراد ايليسه دفع ضرر نفس ايچون قتل ايلمك جائزدر فكيف كه اب كافر اوله (ويجوز صلحهم ان كان مصلحة لنا) انلر ايله صلح جائز اولور اكر بزم ايچون مصلحت اولورسه يعنى خير اولورسه زيرا حق سبحانه وتعالينك (وان جنحوا للسلم فاجنح لها) قول شريفى صلحك جوازنه دليلدر ونبى عليه السلام عام حديبيه ده اهل مكه ايله اون سنه ما بينلرنده حرب وقتال اولمامق اوزره موادعه ايلمشلر ايدى وبو صلح مسلمين ايچون خيرلى ايدى زيرا اهالى مكه اهل خيبر ايله اتفاق اوزره ايديلر وصاحب عنايه ديمشدر كه (وان جنحوا للسلم) آيه كريمه سى مصلحت ايله مقيد دكلدر پس ايدى استدلال مدعى يه مخالفت اولمش اولور بوكا جواب ويريلوركه آيه كريمه مسلمين ايچون مصلحت اولمسنه محمولدر وحق سبحانه وتعالينك (ولا تهنوا وتدعوا الى السلم وانتم الاعلون) قول شريفى دخى مصلحت اولورسه صلحك جوازنه دليلدر محصل كلام مصلحت اولوب اقتضا ايدرسه جائز اكر مسلمانلره خير اولمز ايسه صلح جائز دكلدر (واخذ مال لاجله ان لنا به حاجة وهو كالجزية) وصلح ايچون اخذ مال جائز اولور اكر اول مال ايله بزم ايچون حاجت اولورسه يعنى

اكر ماله احتياج وار ايسه واول مأخوذ اولان مال جزيه كبيدر (ان كان قبل النزول بساحتهم) اكر اول مال ديارنه نزولدن اول النمش اولورسه جزيه كبيدر (وكالفئ لو بعده) الثان مالى اكر ديارنه نزولدنصكره اولورسه غنيمت كبيدر تخميس اولنور وبقيه سى تقسيم اولنور زيرا معنى مقابله جهتندن عسكرك قوتى ايله حاصل اولمشدر (ودفع المال ليصالحوا لا يجوز الا لخوف الهلاك) كفار ايله مصالحه ايچون مال ويرمك جائز دكلدر الا هلاك خوفى ايچون جائزدر زيرا دفع مالده مسلمينه الحاق مذلت وارد رعلى الخصوص (ليس للمؤمن ان يذل نفسه) حديث شريفى عدم جوازنه دليلدر اما مرتبه هلاكده جائزدر زيرا مشركين يوم احزابده مسلمانلرى احاطه ايلدكده نبى عليه السلام هرسنه مدينه منوره نك ميوه سنك ثلثنى ويرمك اوزره مشركينك شرلرينى دفع ايچون مصالحه ايلدكده يعنى مصالحه مراد ايلدكده رضا ويرميوب نصف مراد ايدوب تمسك الملق ايچون ايلچى كوندرديلر بو احوال سعد بن معاذ وسعد بن عباده نبى عليه السلامه خطاب ايدوب يارسول الله مراد اولنان معنى وحى ايله ميدر يوخسه بشر يتكز حسبيله رأيكز ميدر اكر وحى ايله ايسه فبها واكر رأى ايله ايسه بز جاهليتده انلره بزم ديمزبو غيكن ثمار مدينه دن انلرى اطعام ايلمز ايدك مكركه شرا ايله وياخود قونق طريقيله اطعام ايدردك حق سبحانه بزى دين ايله اعزاز ايدوب وبزه رسول بعث ايلدى بوندنصكره بز انلره ميوه ويرمك اولورمى والله العظيم ويرمزز الا سيف ويررز ديدكلرنده ايلچى ئى خائبا رجوع ايتدرديلر ايمدى نبى عليه السلام ابتدا مسلمانلرك ضعفنى حس ايدوب صلحه ميل ايلدى صكره قوتلرين مشاهده ايدوب منع بيورديلر (ويصالح المرتدون بدون اخذ مال وان اخذ لا يرد) مرتدلر ايله مال اخذ اولنقسزن مصالحه اولنورلر اكر اخذ اولنسه رد اولنمز ومرتدلر ايله قتالى تأخير ايلمك جائزدر احتمالدركه اسلامه كله لر مال النمق جائزدكلدر زيرا مال النمق ردتلرنده قرار ويرمكدر اول ايسه جائز دكلدر واولنان مال رد اولنمديغى غير معصوم اولديغى ايچوندر اكر رد اولنسه انلره قتاله قوت ايچون اولمش اولور (ثم ان ترجح النبذ ينبذ اليهم) نقض مصالحه مترجح اولورسه انلره خبر نقض عهددر بندمصالحه نك خبرنى القايه ديرلر (ومن بدأ منهم بخيانة قوتل فقط) مشركيندن شول كسنه كه خيانته بدأ ايليه انجق اول كسنه قتل اولنور (وان كان باتفاقهم او باذن ملكهم قوتل الجميع بلانبذ) اكر خيانت جمله نك اتفاقى ايله اولورسه وياخود ملكلرينك اذنى ايله اولورسه نقض عهدى اعلامسز جمله سى قتل اولنورلر زيرا نقض عهد انلردن اولمشدر (ولا يباع منهم سلاح ولا خيل ولا حديد ولو بعد الصلح) وانلره سلاح وات وحديد يعنى قلج بيع اولنميه اكر صلحدنصكره دخى اولورسه زيرا مصالحه لرى شرف نقضده در صلح منقضى اولدقده ينه قتال مقرردر (ولا يجهز اليهم) فاخر متاع ايله انلره تجارت كوندرلميه صاحب عنايه ديمشدر كه جهاز ايله مراد سلاح وخيل وحديددر معناى كلام سلاح وخيل وحديد بيع اولنميه وبونلرى تجارت كوتورميه ديمكدر (وصح امان حر او حرة كافرا او جماعة او اهل حصن وحرم قتلهم) بر حرك وياخود حره نك كافر واحده وياخود بر جماعته وياخود اهل حصاره امانى صحيح اولور وبعد الامان قتللرى حرام اولور (فان كان فيه ضرر نبذ اليهم وادب) اكر ويريلان اماندن مسلمينه ضرر اولورسه امام كفاره نقض عهدى اعلام ايچون ادم ارسال ايدوب امان ويرن كسنه يى تأديب ايدر (ولغا امان ذمى) ذمينك امانى لغو اولدى يعنى باطل اولدى زيرا ذمى ابدى كفره سعى ايدر واندن غيرى مسلمانلر اوزرينه ولايتى يوقدر (او اسير او تاجر عندهم) كفارده اولان مسلمان اسيرينك وتاجرينك امانى باطل اولدى زيرا بو ايكيسى انلرك تحت قهرنده در (وكذا الامان من اسلم ولم يهاجر او مجنون او صبى او عبد غير مأذونين بالقتال) وبو قاروده امان دين كسنه لرك امانى باطل اولديغى كبيدر شول كسنه نك امانى كه اسلامه كلدى اما هجرت ايلمدى وياخود مسلم يا مجنون وياخود صبى وعبدكه قتاله مأذون اولميه لر بونلرك دخى امانى باطل اولدى مجنونك امانى بالاتفاق باطلدر صبى ايچون اكر عاقل دكل ايسه مجنون كبيدر واكر عاقل اولورسه قتالدن محجور اولورسه ابو حنيفه قتنده امانى صحيح دكلدر اما مأذون اولورسه امانى صحيحدر بالاتفاق اما عبد اكر قتالدن محجور اولورسه ابو حنيفه قتنده امانى صحيح دكلدر اكر مأذون اولورسه امانى صحيحدر بالاتفاق (وعند محمد يجوز امانهما) امام محمد قتنده صبى عاقل ومحجورك امانى صحيحدر زيرا امان العبد امان حديث شريفى بوكا دليل قاطعدر (وابو يوسف معه فى رواية) وابو يوسف امام محمد ايله دركه قدورى دخى بوكا اعتماد ايتمشدر طحاوى روايتنده ابو حنيفه ايله در صاحب اصرار دخى بوكه اعتماد ايتمشدر

باب الغنائم وقسمتها

بو باب غنائمك وقسمتنك احكامى بياننده در (وما فتح الامام عنوة قسمه بين المسلمين) بلاد كفره دن هر بلده يكه
امام قهرا فتح ايليه اخراج خمسدنصكره مسلمين بيننده بلدى قسمت ايدر زيرا نبى عليه السلام حين فتحده خيبرى
قسمت بيورمشدر (او اقر اهله عليه ووضع الجزية عليهم والخراج على اراضيهم) ويا خود اهلنى اول بلدا اوزرينه
اقرار ايتديرر كندولرينك اوزرينه جزيه واراضى اوزرينه خراج وضع ايدر نته كيم عمر رضى الله عنه سواد
اراضىء عراقى فتح ايلدكده اولاديخى واعقارينى ابقا ايدوب كندولرينك اوزرينه جزيه واراضى اوزرينه خراج
وضع ايلمشدر (وقتل الاسارى) امام ديلرسه قبل الفتح اخذ اولنان اسيرلرى قتل ايدر زيرا نبى عليه السلام بنى
قريظه يى قتل ايلمشدر (او استرقهم) ويا خود ديلرسه انلرى قول ايدر (او تركهم احرارا ذمة للمسلمين) ويا خود امام
انلرى حر اولدقلرى حالده مسلمين ايچون صاحب ذمت ترك ايدر (واسلامهم لا يمنع استرقاقهم مالم يكن قبل
الاخذ) وانلرك اسلامى قبول اولملرينه مانع دكلدر مادامكه اسلاملرى قبل الاخذ اولميه واكر قبل الاخذ مسلم
اولورلرسه رق اولنمزلر (ولا يجوز ردهم الى دارهم) وانلرى دار حربه رد جائز دكلدر انلرى دار حربه كوندرمك
كفره يه اعانتدر (ولا المن ولا الفداء بالمال) برشئ اخذ ايتميوب مجانا ترك ايلمك جائز دكلدر ومال ايله فدا دخى جائز
دكلدر زيرا كفره يه تقويتدر (وقيل لا بأس به عند الحاجة اليه) ديلديكه ماله احتياج اولندقده فدا ايله اخذ
مال لا بأسدر بو قول امام محمدك سير كبيرنده اولان قوليدركه اسارای بدری استدلال ايلمشدر بزم ايچون دليل
بودركه نبى عليه السلام وقتا كه بدرده اسارايى فدا ايلدكده حق سبحانه وتعالى نبى عليه السلامى (لولا كتاب من
الله سبق لمسكم فيما اخذتم عذاب عظيم) قول شريفى ايله عتاب بيوردقده نبى عليه السلام ابو بكر ايله اوتوروب بكا
ايلرلر ايدى زيرا ابو فدا ابو بكر رضى الله عنهك اشارتيله اولمش ايدى وعمر رضى الله عنه نبى عليه السلام وابو بكره
مخالفت ايلمش ايدى ونبى عليه السلام بيورمشدركه اكر كوكدن عذاب نازل اولسه ايدى عمردن غيرى كمسنه
نجات بولمز ايدى (ويجوز بالاسارى عندهما) مال ايله اولميوب اسير ايله فدا امامين قتنده جائزدر مثلا بر اسيره
بر مسلمان اسير ايچون فدا جائزدر شافعينك قولى دخى بودر اما امام ابو حنيفه قتنده جائز دكلدر زيرا فداده
كفره يه معاونت بولنمش اولور (وتذبح مواش شق نقلها وتحرق ولا تعقر) دار اسلامه نقلى مشقتله اولان مواشى
ذبح اولنوب احراق بالنار اولنور اما سكر لنمز زيرا سكر لمك مثله در ومثله ايسه منهيدر (ويحرق سلاح شق نقله)
دار اسلامه نقلى مشقتله اولان سلاح دخى احراق بالنار اولنور احراق اولمسى ممكن ايسه اولميان حديد كبى
سلاح دفن اولنه كفره واقف اولميه (ولا تقسم غنيمة فى دار الحرب) دار حربده غنيمت تقسيم اولنمز يعنى تقسيمى
جائز دكلدر زيرا بزم قتمزده ثبوت ملك دار يمزده احرازدنصكره اولور امام شافعى بونك خلافنجه در (الا للايداع
ثم ترد الامانة) عسكره ويرلمك جائزدر دار حربدن چقدقدنصكره رد اولنور (ولا تباع قبل القسمة) قسمتدن اول
مال غنيمتدن حصه سنه دوشه جك مالى بيع ايلمك جائز دكلدر (والمقاتل والردء سواء فى الغنيمة) جنك ايديجى
واكامعين اولان غنيمتده برابردر (وكذا مدد لحقهم قبل احرازها بدارنا) غنيمتى دار مزده احرازدن مقدم عسكره
لاحق اولان مدد دخى مقاتل كبى قسمتده برابردر (ولا حق فيها السوقى لم يقاتل) مقاتله اتمين سوق ايچون
غنيمتده حق يوقدر زيرا انلرك قصدى تجارتدر بو خسه اعزازدين دكلدر واكر مقاتله ايدرلرسه غنيمتده مشارك
اولورلر (ولا لمن مات فى دار الحرب قبل الاحراز بدارنا) دار يمزه احرازدن مقدم دار حربده متوفى اولان كمسنه
ايچون غنيمتده حق يوقدر (ولو بعد الاحراز يورث نصيبه) اكر غنيمتى دار مزه احرازدنصكره متوفى اولورسه
نصيبى ميراث اولور زيرا ارث رزقده ملكده جارى اولور بعد الاحراز ملك محقق اولوب نصيبى ورثه سنه ويريلور
(وينتفع منها بلا قسمة فى السلاح والركوب واللبس ان احتيج) قسمت اولمزدن مقدم غنيمتدن سلاح استعمالى
ودابه يه ركوب وثوبى لبس ايله انتفاع اولنور احتياج اولنميوب كندو سلاح ودابه وثوبنى صيانت ايچون اولورسه
مكروهدر زيرا جماعت بيننده مال مشتركه واستعمالى وانتفاعى مباح اولمز (وبالعلف والحطب والدهن
والطيب مطلقا) اوتلوق واودون وياغ وطيب ايله انتفاع اولنور احتياج اولسون كرك اولمسون (وقيل ان احتيج)
ديلديكه بونلر ايله انتفاع اولنور اكر احتياج اولنورسه (لا بالبيع اصلا) مطلقا كرك احتياج وكرك عدم
احتياج اولسون دار حربده بيع ايله انتفاع اولنمز زيرا احرازدن مقدم مالك اولمديغى شيئى بيع ايلمش اولور بوايسه

جائز

جائز دكلدر (ولا التمول) يعنى مال اتخاذ ايلمك دخى جائز دكلدر (ولا بعد الخروج) دار حربدنصكره قبل القسمة
دخى انتفاع اولنمز زيرا قبل القسمة جملهنك حقيدر رضالرى اولمجق جائز دكلدر (بل يرد ما فضل الى الغنيمة) بلكه
دار اسلامه خروج ايلدكده علف وطعامدن بونلره بكزر شيئدن فضله قلانى غنيمته رد ايدر اكر قسمت اولمامش
ايسه (وان انتفع به يرد قيمته) ما فضله ايله بعد الخروج منتفع اولمش ايسه قيمتنى غنيمته رد ايدر بو قول دليلدركه
بعد الخروج اصلا انتفاعى جائز دكلدر اكر بيع دخى ايلمش ايسه ثمننى رد ايدر (وان قسمت قبل الرد تصدق به
ولو غنيا) اكر رد ايلمزدن مقدم غنيمت قسمت اولنمش ايسه اول رد ايده جك شيئى تصدق ايليه اكر غنى ايسه
(ومن اسلم منهم قبل اخذه احرز نفسه وطفله وكل مال هو معه او وديعة عند مسلم او ذمى) كفره دن شول كمسنه كه
غزاة كندويى اخذدن مقدم مسلمان اولدى كندو نفسنى احراز ايلدى وطفل اوغلنى دخى احراز ايلدى زيرا
طفل بابانك اسلامى ايله مسلماندر وكندو ايله مالك كايسنى دخى احراز ايلدى ومسلمان وذمى يانندهامانت قوديغى
مالى دخى احراز ايلدى زيرا اول امانت قونيلان مال حكما كندو النده در مودعك الى كبيدر زيرا مودع حفظده
مودع ايچون عاملدر (وعقاره فيء) عقارى فيء در اتفاقا امام شافعى خلاف ايدوب عقاردخى امانت كبيدر
كندونك اولمسنه ذاهب اولمشدر (وقيل فيه خلاف محمد وابى يوسف فى قوله الاول) ديلديكه عقارده امام محمدك
وابو يوسفك قول اولنده خلاف واردر بونلرقتنده عقاردخى سائر اموال كبيدر فيء دكلدر اما ابو يوسف قول
آخرنده ابو حنيفه ايله معادر (وولده الكبير وزوجته وحملها وعبده المقاتل وماله مع حربى بغصب او وديعة فيء)
كفره دن مسلم اولان كمسنه نك بيوك اوغلى وخاتونى وخاتونك حملى وجنك ايدن عبدى وحربيده كرك غصب ايله
وكرك امانت ايله اولان مالى فيء در يعنى غنيمتدر اما ولد كبيرى كافر وحربيدر بابايه تابع دكلدر زوجه سى دخى
حربيه در اسلامده زوجنه تابع دكلدر وحملى دخى كذلك وعبد مقاتلى تمردى جهتيله مولاسنك حكمندن
چيقوب اهل داره تابع اولدى اهل دار ايسه فيء در اما مقاتل دكل ايسه فيء اولميوب مولاسنه تابع اولور
وحربينك يدى يد محترمه دكلدر انده اولان مال فيء در (وكذا ماله مع مسلم او ذمى بغصب) مسلمده اولان ويا خود
ذميده غصب ايله اولان مال دخى فيء در استيلاء ايله مالك اولورلر مال معصوم دكلدر (خلافا لهما) امامين
ايچون خلاف واردر انلر قتنده مال معصومدر صاحبنه تابعدر (وقيل ابو يوسف مع الامام) ديلديكه
ابو يوسف بو مسئلهده امام اعظم حضرتلريله معادر (فصل فى كيفية القسمة) بو فصل كيفيت قسمت
بياننده در (تقسم الغنيمة) غنيمت تقسيم اولنور يعنى امام غنيمتدن حق سبحانه وتعالينك (فان لله خمسه)
قول شريفى موجبنجه خمسنى اخراج ايدوب باقيسنى غزاته تقسيم ايدرز (للراجل سهم وللفارس سهمان)
پياده ايچون بر سهم فارس ايچون ايكى سهم قسمت اولنور ابو حنيفه قتنده (وعندهما ثلاثة اسهم له سهم ولفرسه
سهمان) امامين عندنده اوچ سهم اوزره قسمت اولنور پياده ايچون بر سهم اتلى ايچون ايكى سهمدر وشافعينك
قولى دخى بودر (ولا يسهم لاكثر من فرس) بر فرسدن زياده ايچون سهم اولنمز يعنى نصيب ويرلمز (وعند ابى
يوسف يسهم لفرسين) ابو يوسف قتنده ايكى فرس ايچون سهم ويريلور (والبراذين كالعتاق) براذين سهملرى
عربى آت كبيدر انلر ايچون دخى سهم ويريلور براذين بردونك جمعيدر عجم آتيدر عتاق كسر عين ايله
عرب آتيدر (ولا يسهم لراحلة ولا بغل) راحله يعنى سيسانه وقاطر ايچون سهم يوقدر زيرا بونلر ايكيسى ايله ارهاب
عدو واقع اولمز واوزرلرنده مقاتله دخى ممكن دكلدر راجل حكمنده در (والعبرة لكونه فارسا او راجلا عند
المجاوزة) اعتبار دار حربه مجاوزهده فارس ويا خود راجل اولمسيدر مثلا عسكردن هر قنغيسى حد اسلامدن
دار حربه دخول وقتنده اتلو بولندى ايسه اتلو سهمنى آلور راجل بولنور ايسه پياده سهمنى آلور اعتبار اول
محله در (فينبغى للامام ان يعرض الجيش عند دخوله دار الحرب ليعلم الفارس من الراجل) امام ايچون ويا خود
نبى ايچون لايقدركه دار حربده دخوله عسكرى عرض ايليه راجلدن فارسى بلمك ايچون (فمن جاوز راجلا
فاشترى فرسا فله سهم راجل) شول كمسنه دار حربه راجلا تجاوز ايلسه بعده بر فرس اشترا ايلسه اول
كمسنه ايچون پياده سهمى واردر يعنى بر سهم ويريلور (ومن جاوز فارسا فنفق فرسه فله سهم فارس) شول كمسنه
كه دار حربه فارسا تجاوز ايلسه وبعده فرسى هلاك اولسه اول كمسنه ايچون فارس سهمى واردر اعتبار دخوله در
شافعى قتنده عكسى اوزره تقسيم اولنور (ولو باعه قبل القتال او وهبه او آجره او رهنه فسهم راجل فى ظاهر

الروایة) اگرقبل القتال فرسنی بیع ایلسه ویاخود هبه ایلسه ویاخود اجرتله آخره ویرسه ویاخود آخره رهن قوسه اول کمسنه یه راجل سهمی واردر ظاهر روایتده زیرا بو تصرفاته اقدام دلالت ایدرکه دار حربه فارسا مجاوزه‌سی ات ایله قتاله قصدی یوغمش بو تقدیرجه راجل نصیبی ویریلور ابو حنیفه‌دن حسن روایتنده ایکی سهمه مستحقدر مجاوزه اعتباری ایله (وکذا لو کان الفرس مریضا او مهرا لا یقاتل علیه) ینه راجل سهمی ویریلور اگر فرسی مریض ویاخود طای اولوب اوزرنده مقاتله اولنمق ممکن دکل ایسه (ولا یسهم لمملوک او مکاتب) مملوک ایچون دخی مکاتب ایچون سهم یوقدر عبد مولاسنک خدمتی ایله داخل اولمغله تاجر کبی اولور مکاتب عبد منزله‌سنده‌در زیرا مکاتب حالت عجزده رقیته رجوع ایدر واولمغله هنوز رقیت باقیدر (او صبی او امرأة) صبی وخاتونه دخی سهم یوقدر زیرا بونلر قتالدن عاجزلردر (او ذمی) وذمی یه دخی سهم یوقدر زیرا جهاد عبادتدر ذمی ایسه عبادته اهل دکلدر (بل یرضخ لهم بحسب ما یری الامام ان قاتلوا او داوت المرأة الجرحی او دل الذمی علی عوراتهم او علی الطریق) بلکه انلره غنیمتدن شیء قلیل ویریلور امام رأی کوردیکی اوزره اگر بونلر مقاتله ایدرلرسه وخاتون مجروحلره مداواة ایدرسه وذمی کفارک مستور اولان شیلرین کوسترسه ویاخود یول ایچون قلاغوز اولورسه زیرا دلالتده مجاهدینه نفع عظیم واردر جائزدر که ذمی یه برمقدار شیء زیاده ویریله (والخمس للیتامی والمساکین وابن السبیل) خمس اوچ سهم اوزرینه تقسیم اولنور برسهمی یتیملر ایچون وبرسهمی مساکین ایچون وبرسهمی ابن سبیل ایچوندر (یقدم منهم ذووا القربی الفقراء) سادات فقرا ایتام ومساکین ابن سبیل فقراسندن تقدیم اولنور مثلا ایتام ذوی القربی سهم یتامی یه داخل اولوب وانلردن تقدیم اولنورلر وابن سبیل ذوی القربی ابن سبیل سهمنه داخل اولوب وانلردن تقدیم اولنورلر (ولا حق فیه لاغنیائهم) خمسده اغنیای ذوی القربی ایچون حق یوقدر (وذکره تعالی للتبرک) حق سبحانه وتعالینک (فان لله خمسه) قول شریفنک ذکری تبرک ایچوندر وابو العالیه دیمشدر که حق سبحانه وتعالینک سهمی عمارة کعبهٔ شریفه صرف اولنور اگر قریبده اولورسه ویا قسمت اولان محلک قریبنده اولان جوامعک ومساجدلک عمارتنه صرف اولنور (وسهم النبی صلی الله علیه وسلم سقط بموته کالصافی) نبی علیه السلامک سهمی موتی ایله ساقط اولمشدر صافی کبی یعنی سقوط صفی کبی مثلا غنیمتده درع وسیف وامه وفرسک صافی یعنی اعلاسنی کندو نفس نفیسلری ایچون القی خصایص نبی علیه السلامدن اولمغله موتی ایله ساقط اولمشدر مثلا غنایم بدردن ذو الفقاری وفتح خیبردن صفیه‌یی اصطفا ایلمشدر وقتا که خیبر فتح اولدی صفیه‌نک جمالنی نبی علیه السلامه ذکر ایلدکلرنده کندو نفس نفیسلری ایچون اصطفا ایلدی بیانیه ده بخاریدن نقلا مسطوردر که ابن عباس دیمشدر که سهم الله وسهم رسول الله بردر فتح کلام حق تعالینک اسم شریفی ایله تبرک ایچوندر (وان دخل دار الحرب من لا منعة لهم بلا اذن الامام لا یخمس ما اخذوا) قوت وشوکتی اولمیان کمسنه مثلا برایکی واوچ کمسنه امامک اذنی یوغیکن دار حربه داخل اولسه اخذ ایلدکاری شیء تخمیس اولنمز زیرا غنیمت قهر وغلبه جهتندن مأخوذ اولان شیدر یوخسه سرقه واختلاس یعنی قپمق طریقیله اولان مال غنیمت دکلدر (وان کان باذنه ولهم منعة خمس) اگر دخول امامک اذنیله اولورسه وداخل اولنلر ایچون قوت وشوکت واردر اخذ ایلدکاری شیء تخمیس اولنور زیرا قهرا اخراج اولنمش حکمنده‌در زیرا امامک اذنی ایله اولمق کویا که امام نصرت وامداده التزام ایلمشدر قوت کبی اولمش اولدی (وللامام ان ینفل قبل احراز الغنیمة وقبل ان تضع الحرب اوزارها) احراز غنیمتدن اول وحرب اوزارنی وضع ایلمزدن اول امام ایچون تنفیل ایلمک واردر تنفیل غزاة سهملرندن زیاده برشیء اعطا ایلمکدر واوزارها لفظندن مراد حربک اثقالی یعنی سلاحی دیمکدر ویاخود اهل حرب اوزار وشرلک معاصیلرینی وضع ایلمزدن اول دیمک اوله علی کلا التقدیرین انقضاء حربدن کنایه‌در حاصل معنی حرب منقضی اولمزدن مقدم امام ایچون تنفیل ایلمک واردر (فیقول من قتل قتیلا فله سلبه) پس ایمدی امام من قتل قتیلا فله سلبه لفظنی دیه یعنی امام بو قولی دیه ویقول تنفیلک تفسیریدر برکمسنه قتیلی قتل ایلسه اوزرنده اولان اشیاسی قاتل ایچوندر وقتیله قتیل لفظی ما یؤل الیه اعتباری ایله (او من اصاب شیئا فله ربعه) ویاخود امام شول کمسنه که برشیئه اصابت ایلیه انک ایچون ربع واردر دیه (او یقول لسریة جعلت لکم الربع بعد الخمس) ویاخود امام سریه‌یه غنیمتدن بعد الاخراج الخمس ربعی سزلک ایچون قیلدم دیه سریه ضم سین ایله وتشدید یا ایله جیشدن برقطعه‌در بو قوللرک جمله‌سی قتاله تحریص‌در

(ولا ینفل بکل المأخوذ ولا بعد الاحراز الا من الخمس) امام ایچون کل مأخوذی یعنی اخذ ایلدکاری شیئک جمله‌سنی تنفیل ایلمک یوقدر وغنیمتی دار اسلامه احرازدنصکره دخی تنفیل ایلمک یوقدر الا مگر که خمسدن تنفیل ایلیه زیرا خمس غانمینک دخی دکلدر صاحب عنایه دیمشدر که بو کلامده نظر واردر اگر خمسده ابطال حق غانمین یوغیسه ابطال حق اصناف ثلاثه واردر بو تقدیرجه جائز دکلدر بوکا جواب ویریلور که امامک خمسده تنفیلی اول کمسنه اصناف ثلاثه‌دن بری اولوب اعطا اولنور بو تقدیرجه ابطال حق اولمامش اولور وصاحب کافی دیمشدر که بزم قتمزده بونک معناسی بودر که امامک خمسدن بعض محتاجینه اعطاسی شول اعتبار ایله‌درکه اول کمسنه مساکیندن اوله چونکه مقاتله ایتمیان محتاجینه صرف اولنمق مقاتله ایدن محتاجینه اعطا اولنمق دخی اولیدر (والسلب للکل ان لم ینفل وهو مرکبه وما علیه وثیابه وسلاحه وما معه) سلب جمیع عسکر ایچوندر اگر امام من قتل قتیلا فله سلبه قولی ایله تنفیل ایلمامش ایسه سلب مقتولک مرکبیدر دوهر کبک اوزرنده اولان شیدر وکندونک سلاح وثیابیدر ودخی کندو ایله اولان مال دخی سلبدر (لا مع غلامه علی دابة اخری) غیری دابه‌نک اوزرنده اولان غلامی ایله سلب دکلدر (والتنفیل اقطع حق الغیر لا للملک) تنفیل غیرک حقنی قطعدر یوخسه ملکنی قطع دکلدر زیرا دار اسلامه احرازدن مقدم ملکیت ثابت دکلدر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر انک قتنده دار اسلامه احرازدن مقدم تنفیل ایله ملکیت ثابت اولور (ولو قال من اصاب جاریة فهی له لا یحل لمن اصابها الوطء ولا البیع قبل الاحراز) اگر امام دیسه که شول کمسنه که جاریه‌یه اصابت ایدرسه انک ایچوندر یعنی انک اولسون دیسه اول جاریه‌یه اصابت ایدن کمسنه ایچون جاریه‌یی بعد الاشترا وطء ایلمک حلال دکلدر وقبل الاحراز بیعی دخی حلال دکلدر زیرا ملکیت ثابت دکلدر که وطء وبیعی جائز اوله (خلافا له) امام محمد ایچون خلاف واردر تنفیل ایله ملکیت ثابتدر بعد الاستبراء وطء وبیعی جائزدر

باب استیلاء الکفار

بو باب کفارک بعضیسی بعضیسنک اوزرینه استیلاسنک احکامی بیانده‌در ابتدا کفارک مسلمانلر اوزرینه استیلاسی افتتاح اولنمق کریه اولمغین بری بری اوزرینه استیلاسی مناسب کورلمکین مصنف رحمه الله اذا سبی الترک الروم عبارتی ایله بدأ ایلمشدر (اذا سبی الترک الروم) چون کفار ترک نصارای رومی سبی ایلسه یعنی اسیر ایلسه (واخذوا اموالهم ملکوها) ومالارینی اخذ ایلسه‌لر مالک اولورلر زیرا مالاری مباحدر ومال مباح اوزرینه استیلا خود سبب ملکدر (وملکنا ما وجدنا من ذلک اذا غلبنا علیهم) چون کفار ترک اوزرینه بزغلبه ایلسک کفار رومدن مالک اولدقلرندن بولدیغمز شیئه مالک اولورز (وان غلبوا علی اموالنا واحرزوها بدارهم ملکوها) اگر کفار بزم اموالمز اوزرینه غلبه ایلسه‌لر ودار حربه احراز ایلسه‌لر اول اموال‌ه مالک اولورلر (وکذا لو ندّ منا الیهم بعیر) ینه مالک اولورلر بزدن دار حربه برد وه فرار ایلسه (فاذا ظهرنا علیهم فمن وجد ملکه اخذه قبل القسمة مجانا) چون انلرک اوزرینه غلبه ایلسک شول کمسنه که قسمتدن اول ملکنی بوله کرک قیمی اولسون مجانا اخذ ایدر (وبعدها ان کان مثلیا لا یأخذه وان کان قیمیا اخذه بالقیمة) اگر ملکنی قسمت اولندقدنصکره بولورسه اگر مثلیاتدن التون وکموش وبغدای وارپه کبی اولورسه اخذ ایده‌مز اگر قیمیاتدن اولورسه قیمتی ایله اخذ ایدر زیرا نبی علیه السلام (ان وجدته قبل القسمة فهو لک بغیر شیء وان وجدته بعد القسمة فهو لک بالقیمة) قول شریفی وارد اولمشدر (وان اشتراه منهم تاجر واخرجه فهو قیمی یؤخذ بالثمن ان اشتراه به) اگر بر تاجر انلردن قیمی اولان برشیء اشترا ایلسه ودار حربدن اخراج ایلسه تاجردن اول شیء ثمنی ایله اخذ اولنور یعنی مالک قدیمی ثمنی ایله اخذ ایدر اگر ثمنی ایله اشترا ایلدیسه (وان اشتراه بعرض فبقیمة العرض) اگر عرض ایله اشترا ایلمش ایسه عرضک قیمتی ایله اخذ اولنور زیرا هبه ایله اول کمسنه ملک خاص ثابت اولمش اولور (ومثله المثلی فی اشترائه بثمن او عرض) تاجرک مثلیاتدن اولان شیء ثمنی ایله ویاخود عرض اشتراسنده قیمی مثلیدر مثلا مثلی اولان شیئی ثمن ایله اشترا ایلمش ایسه عرضک قیمتی ایله اخذ ایدر (وان اشتراه بجنسه او وهب له لا یأخذه) اگر مثلیاتی کندی جنسیله اشترا ایلسه ویاخود کندویه هبه اولنسه مالک قدیم اول شیئی اخذ ایده‌مز مثلا اون کیل بغدایی اون کیل بغدای‌یه اشترا ایلمک کبی (وان کان عبدا فقئت عینه فی ید التاجر واخذ ارشها یأخذه بکل

الثمن ان شاء) اكر تاجر اشترا ايلديكی كافرلك اسيرا يلديكی عبد اولورسه ودار اسلامه اخراج ايلدكدنصكره
تاجرده ايكن عبدك كوزی چقارلسه وتاجر اوشيئی اخذ ايلسه مالك قديمی ديلرسه كل ثمنی ايله اخذ ايدر ديلرسه
ترك ايدر الديغی ارشی اليمز وياخود ارش مقابله سنده قيمتندن نقصانه ويرهمز زيرا ارش تاجرك ملكنده ايكن
حاصل اولمشدر ملك قديمه اعاده اولنمز (وان اسروه من يد التاجر فاشتراه آخر يأخذه المشتری الاول منه بثمنه
ثم المالك منه بالثمنين وليس له اخذه من المشتری الثانی) بركسنه نك عبدی اسير اولوب دار حربه داخل
اولدقدنصكره بر تاجر اشترا ايلسه بعده اول تاجرلك يدندن كفره اول عبدی اسير ايلسه لر بعده بر آخر كسنه كفره دن
اشترا ايدوب دار اسلامه اخراج ايلسه مشتری اول مشتری ثانيدن ثمنيله اخذ ايدر اندنصكره مالك قديمی مشتری
اولدن ايكی ثمنيله اخذ ايدر ومالك ايچون مشتری ثانيدن اخذ ايلمك يوقدر (ولا يملكون حرنا ومدبرنا وام ولدنا
ومكاتبنا) كفره بزم حرمزه ومدبرمزه وام ولدمزه ومكاتبمزه مالك اولمزلر زيرا محل ملك اولان مالدر بونلر ايسه مال
دكلردر مثلا بونلری اسير ايلسه لر بعده بز غالب اولسق قسمتدن اول وصكره مالكی اخذه قادردر (ونملك عليهم
كل ذلك) بوذكر اولنلرك كليسندن بز انلرك اوزرينه مالك اولورز زيرا شرع شريف انلرك عصمتنی اسقاط ايلمشدر
جنايتلرينه جزا ايچون (ولا يملكون عبدا ابق اليهم فيأخذه مالكه بعد القسمة مجانا ايضا) كفره كندولره بزدن
فرار ايدن عبده مالك اولمز وبعد القسمة مالك اول عبدی مجانا اخذ ايدر قبل القسمة اخذ ايلديكی كبی زيرا
اهل حربك ملكنه داخل اولميوب بلكه مالكك ملكنده باقيدر (لكن يعوض عنه من بيت المال) لكن
بيت المالدن عبد ايچون حصه سنه دوشن كسنه يه عوض ويريلور (وعندهما كالمأسور) امامين قتنده اسير
اولنمش كبيدر بوتقديرجه عبد آبقه مالك اولورلر (وان ابق بفرس ومتاع فاشتری رجل ذلك كله واخرجه اخذ
المالك ماسوی العبد بالثمن والعبد مجانا) اكر عبد وفرس ومتاعله فرار ايدوب دار حربه داخل اولسه وبر رجل
عبدی فرس ومتاع ايله اشترا ايدوب دار اسلامه اخراج ايلسه مالك عبددن ماعداسنی ثمن ايله وعبدی مجانا اخذ
ايدر زيرا كفره فرس ومتاعه مالك اولورلر اما عبده مالك اولمزلر (وعندهما بالثمن ايضا) امامين قتنده فرس
ومتاعی ثمن ايله اخذ ايلديكی كبی عبدی دخی ثمن ايله اخذ ايدر (وان اشتری مستأمن عبدا مسلما وادخله دارهم
عتق خلافا لهما) اكر مستأمن بر عبد مسلمی اشترا ايلسه ودار حربه ادخال ايلسه عبد معتق اولور ابو حنيفه
قتنده اما امامين ايچون خلاف وار در انلر قتنده معتق اولمز ابو حنيفه ايچون دليل بودر كه ذل كافردن مسلمی
تخليص ممكن اولديغی مرتبه واجبدر احدی شرطكه تباين دارين در وعلت مقامنه قائم اولديكه اول علت
اعتاقدر دار حربده احد زوجينك بری اسلامه كلسه اوچ حيض مقام تفريقه قائم اولديغی كبی امامين ايچون
دليل بزم اوزريمزه واجب اولان بيع ايتدرمكه جبردر مسلمی ذل كافردن خلاص ايچون لكن داخل اولان
جبر دار حربه دخولی ايله زائل اولدی پس اعادی يد مستأمنده عبد اولديغی حالده باقی قالوب معتق اولمز
(وان اسلم عبد لهم ثمة فجاءنا او ظهرنا عليهم او خرج الی عسكرنا فهو حر) اكر دار حربده كفره نك بر عبدی
مسلمان اولسه وبزه كلسه وياخود بز كفره اوزرينه غلبه ايلسك وياخود بزم عسكريمزه چقسه اول عبد حردر بوكا
سبب بودر كه عبيد طائفه سندن التی وياخود يدی نفر عبد مسلمان اولوب نبی عليه السلامه كلديلر بعده
افنديلری كلوب رد اولنمسنی طلب ايلديلر نبی عليه السلام (عتقاء الله) بيوروب معتق اولدقلرينه حكم ايلدی
وبونلر ايچون حكم ولايتدر زيرا بو عتق حكميدر

باب احكام المستأمن

بو باب مستأمنك احكامی بياننده در هر حربی كه بزم داريمزه امان ايله داخل اوله اكا مستأمن ديرلر وبزدن دخی
دار حربه داخل اولنه مستأمن ديرلر (اذا دخل تاجرنا اليهم بامان لا يحل له ان يتعرض لشیء من مالهم او دمهم)
قچن بزم تاجرمز امان ايله دار حربده كفره يه داخل اولسه اول مستأمن ايچون انلرك مال لرندن وقانلرندن برشيئه
تعرض ايلمك حلال اولمز تعرض اولنجق غدر اولور نبی عليه السلام ايسه غدردن نهی بيورمشلردر (فان اخذ شيأ
واخرجه ملكه محظورا فيتصدق به) اكر مستأمن كفره دن برشيء اخذ ايدوب دار اسلامه اخراج ايلسه خبيثا وحرا
مالك اولور اول شيئی تصدق ايدر (وان غدر به ملكهم فاخذ ماله او حبسه او فعل ذلك غيره بعلمه حل له التعرض
كالاسير) اكر تاجره ملك كفره غدر ايدوب مالنی اخذ ايلسه وياخود حبس ايلسه وياخود بو فعللری ملكدن

غيريسی اشلسه لكن ملكك علميله اولسه اول تاجر ايچون تعرض ايلمك حلال اولور اسير كبی زيرا انلره هر حالده
تعرض جائزدر اما مستأمنه غدر اولدقده جائز اولور اما فروجه تعرض ايكيسنه دخی جائز دكلدر زيرا فروجك
حلال اولمسی تملك ايله در ملك ايسه بعد الاحراز در الا اسكر كه خاتوننی ويا ام ولدنی ومدبرنی اسير اولمش
بوله وكفره وطئ ايلمامش اوله اكر وطئ ايلمش ايسه وطئ اولنميه زيرا اشتباه نسب لازم كلور وجاريه سنی بولسه
وطئ جائز دكلدر كرك حربی وطئ ايلسون كرك ايلسون زيرا جاريه يی اسير ايلدكلرنده مالك اولورلر بوتقديرجه
حربينك مالی اولمش اولور (وان ادانه ثمة حربی او ادان حربيا) اكر دار حربده بر حربی مستأمنی مديون ايلسه وياخود
مستأمن حربی يی مديون ايلسه (او غصب احدهما من الآخر وخرجا الينا لا يقضی بشیء) وياخود ايكيسندن
بری آخردن برشیء غصب ايلسه وايكيسی دخی يعنی مستأمن وحربی بزه چقسه لر بريسنه برشیء قضا اولنمز
(وكذا لو فعل ذلك حربيان وخرجا مستأمنين) وينه برشیء قضا اولنمز اكر ايكی حربی بر برينی مديون ايلسه وياخود
بر برندن غصب ايلسه لر ومستأمن اولدقلری حالده دار اسلامه كلسه لر (وان خرجا مسلمين قضی بالدين
لا بالغصب) اكر ايكی حربی ذكر اولنان افعالی اشلدكدنصكره دار اسلامه مسلم اولدقلری حالده چقسه لر دين ايله
قضا اولنور اما غصب ايله قضا اولنمز (ولو اسلم الحربی بعدما غصبه المسلم ثم خرجا يفتی بالرد ديانة) بر مسلم
بر حربيدن غصب ايلدكدنصكره اول حربی اسلامه كلسه اندنصكره ايكيسی دخی دار اسلامه چقسه ديانة
رديله فتوی ويريلور اما قضاء ويرلمز (وان قتل احد المستأمنين المسلمين الآخر ثمة فعليه الدية فی ماله) اكر دار
حربده ايكی مسلم مستأمندن بری آخری يعنی يولداشنی قتل ايلسه ديت اول كسنه نك كندو مالندن واجب
اولور كرك عمدا اولسون كرك خطأ اولسون (والكفارة ايضا فی الخطأ) ديت واجب اولديغی كبی خطأ قتلده دخی
كفارت واجب اولور (وان كانا اسيرين فلا شیء الا الكفارة فی الخطأ) اكر مذكورلر مستأمن اولميوب اسير اولسه لر
اوزرينه برشیء واجب اولمز الا قتل خطاده كفارت واجب اولور (وعندهما كالمستأمنين) امامين قتنده اسيرلر
دخی مستأمنلر كبيدر وعمد وخطاده ديت واجب اولور وقتل خطاده كفارت واجب اولور (ولا شیء فی قتل المسلم
ثمة مسلما اسلم ولم يهاجر سوی الكفارة فی الخطاء اتفاقا) دار حربده مسلمان اولوب مستأجر اولمين مسلمانك خطأ
قتلنده كفارتدن غيری برشیء يوقدر اتفاقا شافعی قتنده خطاده ديت عمدده قود واجب اولور زيرا اول كسنه
نفس معصومه يی قتل ايلمشدر (فصل) بو فصل مستأمنك باقی قلان احكامی بياننده در (لا يمكن مستأمن ان
يقيم فی دارنا سنة ويقال له ان اقمت سنة نضع عليك الجزية) حربی مستأمن بزم دارمزده سنة كامله
اقامتی تمكين اولنمزسه اكا ديلور اكر سنة كامله مقيم اولور سك سنك اوزريكه جزيه وضع ايدرز (فان اقام سنة
صار ذميا ولا يمكن من العود الی داره) اكر بر كسنه اقامت ايدرسه ذمی اولور بوتقديرجه كندو ولايتنه عودته
تمكين ويرلمز يعنی كتمكه قدرت ويرلمز (وكذا لو قيل له ان اقمت شهرا او نحو ذلك فاقام او اشتری ارضا ووضع عليه
خراجها او عليه جزية سنة من حين وضع الخراج) اكر اول حربی مستأمنه اكر سن بر آی اقامت ايدرسك
وياخود اوچ آی اقامت ايدرسك سكا جزيه وضع ايدرز ديلسه واول بوندنصكره اقامت ايلسه ينه ذمی اولور
وياخود بر ارض خراجی اشترا ايلسه وارضك اوزرينه خراج وضع اولنسه خراج وضعنك وقتندن بر سنه نك
جزيه سی كندو اوزرينه واجب اولور (او نكحت المستأمنة ذميا) وياخود حربيه مستأمنه بر ذمی يی نكاح
ايلسه دارمزده اقامتی التزام ايدوب زوجنه تبعيت ايله ذميه اولور (لا لو نكح هو ذمية) ذمی اولمز اكر مستأمن
ذميه يی نكاح ايلسه زيرا طلاق ويروب ينه بلدندن رجوع ايلمك ممكندر بوتقديرجه التزام ايلمش اولور
(فان رجع الی داره حل دمه) اسباب مذكوره ايله ذمی اولان مستأمن اكر دارنه رجوع ايلسه قانی حلال
اولور زيرا انك رجوعی امانی ابطال ايدر (وان كان له وديعة عند مسلم او ذمی او دين عليهما فاسر او ظهر عليهم
سقط دينه وصارت وديعته فيأ) اكر اول حربی مستأمنك مسلم يانده وياخود ذمی يانده امانتی اولسه
وياخود ايكيسنك اوزرنده دينی اولسه واول كسنه اسير اولسه وياخود بر اهل حربه غلبه ايدوب اولدخی
ايچنده بولنوب قتل اولنسه دينی ساقط اولور وامانتی مسلمينه غنيمت اولور (وان قتل ولم يظهر عليهم او مات
فهما لورثته) اكر قتل اولنسه وبزم عسكريمز انلره غلبه ايلمسه يعنی اول كسنه غلبه سز قتل اولنسه وياخود
فوت اولسه اول دين وامانت ورثه سی ايچوندر زيرا حكم وامان هنوز باقيدر (فاذا جاء حربی بامان

وله زوجة هنالك وولد ومال عند مسلم اوذمى اوحربى فاسلم هنا ثم ظهر عليهم فالكل فىء) اكرامان ايله برحربى
داراسلامه كلسه ودارحربده زوجه سى اولسه وبرمسلم يانده ويا خود ذمى ويا خود حربى يانده ولدومالى اولسه
وكندوسى داراسلامده مسلمان اولسه اندنصكره اهل حرب اوزرينه غلبه ايلسك ذكر اولنانلرك جمله سى
غنيمتدر بونلرك فىء اولمسى ولد صغيرك مسلمان اولمسى باباسنك اسلامنه تبعيت ايله اولورچين يدنده وتحت
ولايتنده اولدقده بو ايسه تباين دارين حسبيله ولايت متحقق دكلدر اموال دخى كذلك جمله سى فىء اولور
(وان اسلم ثمة ثم جاء ثم ظهر عليهم فطفله حر مسلم ووديعته عند مسلم اوذمى له وغيرذلك فىء) برحربى دارحربده مسلم
اولوب اندنصكره داراسلامه كلسه بعده اهل حرب اوزرينه غلبه اولسه اول كمسنه نك كوچك اوغلى حر
مسلمدر ومسلمان ويا خود ذميده اولان امانتى كنديسنكدر اما طفل وامانتدن غيريسى فىء در (ومن اسلم ثمة وله
هنالك وارث مسلم فقتله مسلم عمدا اوخطأ فلاشئ عليه الا الكفارة فى الخطاء) بركمسنه دارحربده مسلمان اولسه
وداراسلامده مسلم وارثى اولسه وبرمسلم عمدا ويا خود خطأ اول كمسنه يى قتل ايلسه قاتلك اوزرينه برشئ يوقدر
الا قتل خطاده كفارت واردر زيرا عصمت عدم مهاجرت ايله باطل اولوب خطاده ديت وعمدده قود واجب
اولمدى اما خطاده وجوب كفارت حق سبحانه وتعالينك (ومن قتل مؤمنا خطأ فتحرير رقبة مؤمنة) قول
شريفى داراسلامده ودارحرب قيدى ايله مقيد دكلدر بو آيتك اختصاصى انجق خطايه در وخطايه اختصاص
ايچون عمدده كفارت يوقدر (وان قتل مسلم لاولى له خطأ) اكر وليسى اولمين برمسلم خطأ قتل اولنسه
(اومستأمن اسلم هنا) ويا خود داراسلامده مسلمان اولان مستأمن خطأ قتل اولنسه (فللامام اخذ الدية
من عاقلة القاتل) امام ايچون قاتلك عاقله سندن ديت اخذ ايلمك واردر زيرا اول كمسنه نفس معصومه يى
قتل ايلمشدر (وفى العمد له ان يقتص اويأخذ الدية وليس له العفو مجانا) قتل عمدده امام ايچون قصاص ايلمك
واردر ويا خود طريق صلح ايله ديت اخذ ايدر زيرا امامك ولايت نظريه سى واردر ولى نه رأى ايدرسه انى اشلر
حقيقت حال قصاصدن ديت بيت الماله انفعدر امام ايچون مجانا عفو ايلمك يوقدر زيرا عامه نك حقيدر

باب العشر والخراج

بو باب عشر وخراج بيانندهدر (ارض العرب عشرية) ارض عرب عشريه در (وهى مابين العذيب الى اقصى
حجر باليمن بمهرة الى حد الشام) ارض عرب عذيب ما بيننده يمنده مهره ده اقصاء حجره وحد شامه دكيندر وعذيب
بنى تميم صويينك اسميدر ومهره بررجلك اسميدر بعضيلر برقبيله نك اسميدر ديديلر يعنى طولا عذيب وقادسيه دن
يمن ومهره دن حجرلك آخرينه دكيندر وعرضا يبرين ودهنا ورمل وعالج ومشارق شامه دكيندر بوذكر اولنان
مملكت كليسى عشريه در زيرا نبى عليه السلام وخلفاء راشدين عربدن خراج آلمشلردر (وكذا البصرة) وبصره
دخى عشريه در قياس بو ايديكه خراجيه اوله زيرا قهرا فتح اولمشدر واهلى دخى اول اراضى اوزرينه قرار
اولنمشدر واراضى عراقدندر لكن اجماع صحابه ايله عشريه اولمشدر (وكل ما اسلم اهله اوفتح عنوة وقسم بين
الغانمين) وهر ارضكه اهل اسلامه كله ويا خود قهرا فتح اولوب بين الغانمين قسمت اولنه اولدخى عشريه در
(وارض السواد خراجية) ارض سواد عراق عرب خراجيه در زيرا حضرت عمر ابن العاص مصرى فتح ايلدكده
خراج وضع ايلدى وحضرت عمر سوادى فتح ايلدكده محضر صحابه ده خراج وضع ايلديكه صحابه كزين شام اوزرينه
خراج وضعنده اجماع ايلمشلردر وبوكا سواد تسميه سى اغاج واكينلرى يشيل اولديغى ايچوندر (وهى مابين
العذيب الى عقبة حلوان ومن الثعلبية اومن العلث الى عبادان) ارض سواد عرضا عذيب ما بينندن
عقبه حلوان وطولا ثعلبيه دن ويا خود علثدن عبادانه دكيندر حلوان اسم بلددر عبادان شط البحر اوزرنده
برحصن صغيردر (وكذا كل ما فتح عنوة واقر اهله عليه اوصولحوا سوى مكة) هر مملكتكه قهرا فتح اوله
واهلى اول مملكت واراضى اوزرينه قرار قلنه ويا خود صلح اولنه مكه دن غيرى اول مقوله اراضينك جمله سى
خراجيه در اما اراضىء مكه مكرمه عشريه در قياس بو ايديكه مكه مكرمه دخى قهرا فتح اولمشدر خراجيه
اوله لكن نبى عليه السلام ترك ايدوب خراج وضع ايلمشدر (وارض السواد مملوكة لاهلها يجوز بيعهم لها
وتصرفهم فيها) ارض سواد اهلى ايچون مملوكه در يعنى ملكلريدر وسائر اموال واملاك كبى بيع وتصرفلرى
جائزدر (وان احيى موات يعتبر قربه عند ابى يوسف وماؤه عند محمد) اكر موات احيا اولنسه يعنى برارض موات

احيا

احيا اولنسه ابو يوسف قتنده اكر ارض خراجيه يه قريب ايسه ارض خراجى اعتبار اولنور اكر ارض عشريه يه
قريب ايسه ارض عشريه اعتبار اولنور وامام محمد قتنده صوينه اعتبار اولنور اكر ماء خراجيه ايله سقى اولورسه
خراجيه اعتبار اولنور اكر ماء عشريه ايله سقى اولنورسه عشريه اعتبار اولنور (والخراج نوعان خراج مقاسمة)
خراج ايكى نوعدر برنوعى خراج مقاسمه در وخراج مقاسمه اولدركه نجان امام بربلده يى قهرا فتح ايدوب اراضيسى
اوزرينه خراج وضع ايلسه مثلا خارجك خمسنى ويا خود ربعنى ويا خود نصفنى تعيين ايلمكدر نته كيم نبى عليه
السلام اهل خيبره وضع ايلمشدر وبونك حكمى عشر حكميدر اما نصف اوزرينه زياده اولمز (فيتعلق بالخارج
كالعشرية) پس ايمدى بو تقديرجه اول خراج عشر كبى خارجه تعلق ايدر الا بو قدر واردركه موضع خراجده
وضع اولنور حقيقتده بو دخى خراجده كذا فى غاية البيان (وخراج وظيفة) وبرنوعى خراج وظيفه در ذمته
واجب اولان شيئدر تعلقى ارض ايله انتفاعدن تمكننه در (ولا يزاد على ما وضعه عمر رضى الله عنه على السواد)
وسواد عراقه حضرت عمر رضى الله عنه وضع ايلديكى شئ اوزرينه زياده قلنمز (لكل جريب صالح للزرع صاع
من براوشعير ودرهم) زراعته صالح اولان هر جريب ايچون بغدايدن ويا خود شعيردن برصاع وبردرهم واردر
جريب شول ارضدركه طول وعرضى ملك كسرى ذراعى ايله التمش ذراع اوله وبو ذراع يدى قبضه زياده در ذراع
عامه نك اوزرينه برقبضه زياده ايلمش ايدى ذراع عامه ايسه التى قبضه ودينلديكه حسابك ذراعى التى قبضه در
بو تقديرجه يكرمى درت اصبع در (لا اله الا الله محمد رسول الله) عدد نجه وهر اصبع التى شعيردر ودينلديكه سواد
عراقك جريبيدر اما سائر بلادك جرابى بلدانك مفارقنه كوره در (ولجريب الرطبة خمسة دراهم) يونجه نك
جريبى ايچون بش درهم واردر يعنى بش درهم خراج اينور (ولجريب الكرم اوالنخل المتصل عشرة دراهم)
باغك جريبى ايچون ويا خود نخلك جريبى ايچون اويله باغ كه بربرينه متصل اوله اون درهم خراج اينور (ولما سواه
كزعفران وبستان ما تطيق) جريب مذكور انك ما سواسيچون زعفران وبستان كبى طاقتنه كوره در حضرت
عمر بو ايكيسنه برشئ وضع ايلمدى اعتبار طاقته كوره در (ونصف الخارج غاية الطاقة) خارجك نصفى طاقتك
غايتيدر زيرا تنصيف عين انصافدر (وان لم تطق ما وظف نقص) موظف اولان شيئه ارضك طاقتى يوغيسه نقص
اولنور زيرا حضرت عمر رضى الله عنه عثمان بن حنيف وحذيفة اليمانى سواد عراقى مساحه يه كوندروب
انلر دخى مساحه ايدوب وضع خراج ايلدكلرنده حضرت عمر بونلره خطابا (لعلكما حملتما الارض ما لا تطيق
فقالا لابل حملناها ما تطيق ولو زدنا لاطاقة) ديو جواب ويرمشلردر بو كلام عدم طاقتده نقصك جوازنه دالدر
(ولا يزاد وان اطاقت عند ابى يوسف خلافا لمحمد) ابو يوسف قتنده اكر ارضك طاقتى دخى اولورسه زياده قلنمز
امام محمد ايچون خلاف واردر انك قتنده طاقت اولدقده زياده قلنمق جائز اولور (ولا خراج ان انقطع عن ارضه
الماء اوغلب عليها اواصاب الزرع آفة) خراج يوقدر يعنى خراج النمز ارضدن صو منقطع اولورسه ويا خود
صو غلبه ايدرسه ويا خود زرعه آفت اصابت ايدرسه (ويجب ان عطلها مالكها) خراج واجب اولور اكر مالكى
اول اراضى يى ابطال ايدرسه (ولا يتغير ان اسلم اواشتراها مسلم) ارض خراج صاحبى اولان مسلمان اولسه ويا خود
اول ارضى برمسلم اشترا ايلسه خراج متغير اولمز صحابه كرام ارض خراجى اشترا ايدرلردى وخراجنى
ادا ايدرلردى (ولا عشر فى خارج ارض الخراج) ارض خراجك يعنى محصولنده عشر يوقدر محصل كلام عشر
وخراج بريردن جمع اولمز (ولا يتكرر خراج الوظيفة بتكرر الخارج) تكرر خارج ايله خراج وظيفه برسنه ده
متكرر اولمز يعنى سنه ده ايكى محصول ويرمكله ايكى دفعه خراج وظيفه النمز زيرا حضرت عمر مكرر توظيف
ايلمشدر (بخلاف العشر وخراج المقاسمة) عشر وخراج مقاسمه بونك خلافيدر يعنى خارجك تكررى ايله خراج
متكرر اولور (فصل الجزية) وقتاكه مصنف خراج اراضى ذكرندن فارغ اولدى ايسه بو فصلده خراج رؤسى كه جزيه
در انى ذكر ايلدى زيرا جزيه تسميه سى ذمى قتلدن كفايت ايلديكى ايچوندر چون كافر جزيه قبول ايلسه قتل اندن
برى اولور حق سبحانه وتعالينك (قاتلوا الذين لا يؤمنون بالله) قول شريفندن (حتى يعطوا الجزية عن يد وهم
صاغرون) قول شريفنه دكين واقع اولان نظم شريف اخذ جزيه ايله قتلدن خلاصلرينه حجتدر اكر دينلورسه
كفر معصيتدر جواب ويريلوركه جزيه كفرى تقرير يردن بدل دكلدر انجق ترك قتل واسترقاقدن عوضدر قصاص
عوض ايله اسقاط اولنمق كبيدر (الجزية اذا وضعت بتراض وصلح لا تغير) جزيه چون رضا وصلح ايله وضع اولنسه

تغیر اولمز (وان فتحت بلدة عنوة واقر اهلها علیها توضع علی ظاهر الغنی فی السنة ثمانیة واربعون درهما) یعنی بر بلده قهرا فتح اولنسه واهلی اول بلده اوزرینه قرار قلنسه ظاهر غناسی اوزرینه سنه ده قرق سکز درهم خراج وضع اولنور وهر آیده درت درهم اخذ اولنور (وعلی المتوسط نصفها وعلی الفقیر القادر علی الکسب ربعها) اورته حاللو کسنه نك اوزرینه قرق سکز درهمك نصفی وضع اولنور وهر آیده ایکی درهم اخذ اولنور وکسبه قادر اولان فقیر اوزرینه قرق سکز درهمك ربعی وضع اولنور که اون ایکی درهمدر وهر آیده بر درهم اخذ اولنور (وتوضع علی کتابی ومجوسی ووثنی عجمی) کتابی ومجوسی ووثنی عجمی اوزرینه جزیه وضع اولنور زیرا وثنی عجمینك استرقاقی جائز اولمسی وضع جزیه نك جوازنه دلیلدر (لا عربی ولا علی مرتد فلا یقبل منهما الا الاسلام او السیف) وثنی عربی اوزرینه ومرتد اوزرینه جزیه وضع اولنمز زیرا نبی علیه السلام کندولردن ظهور ایدوب وقرآن عظیم الشان کندولرینك لسانی اوزرینه نازل اولوب ومعجزهٔ باهرهسی کندولره جملهدن اظهر اولمغین بونلرك کفری سائرندن اغلظ اولمغین بونلردن قبول اولنمز الا اسلام ویاخود سیف مرتده وضع جزیه نك عدم جوازی بودر که کندوسی مهتدی اولوب اسلامك محاسننه واقف اولدقدنصکره ربی سنه کافر اولمشدر بو تقدیرجه کفره ده غلظتی سائرندن اغلظ اولمشدر (وتسترق انثاهما وطفلهما) وثنی عربینك ومرتدك نسوان وطفللری عبد اولورزیرا ابوبکر رضی الله عنه حضرتلری بنی حنیفه نك نسوان وصبیانی اسیر ایدوب غانمین بیننده قسمت ورجالدن اسلامه کلمینلری قتل ایلمشدر (ولا جزیة علی صبی وامرأة ومملوك ومکاتب وشیخ کبیر وزمن واعمی ومقعد وفقیر لا یکتسب) صبی وخاتون ومملوك ومکاتب وشیخ کبیر وکور ومزمن ومقعد وکسبه قادر اولمیان فقیر اوزرینه جزیه یوقدر (وراهب لا یخالط) وناس ایله مخالطه ایلمیان راهب اوزرینه دخی جزیه یوقدر زیرا جزیه قتلدن بدلدر راهب ایسه مادامکه ناسه مخالطه ایلمیه قتلی جائز کادر وامام محمد ابو حنیفهدن روایت ایدوب راهب اوزرینه جزیه وضع اولنور اگر عمله قادر اولورسه زیرا بو کسنه ارض خراجیه معطل ایدن کسنه کبیدر (وتجب فی اول الحول ویؤخذ قسط کل شهر فیه) جزیه سنه اولنده واجب اولور وهر شهرك قسطی اول آیدن اخذ اولنور غنیدن درت ومتوسطدن ایکی درهم وفقیردن بر درهم (وتسقط بالاسلام او الموت) جزیه اسلام ایله ویاخود موت ایله ساقط اولور (وتتداخل بالتکرر) جزیه تداخل ایدر حولك تکرری ایله مثلا بر ذمینك اوزرینه ایکی حول مرور ایدوب جزیهسن ادا ایلمش اولسه امام اعظم قتنده سنهٔ اولینك جزیهسی ساقط اولور زیرا جزیه کفر اوزرینه عقوبة واجبدر چنکه عقوبات جمع اولسه تداخل ایدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلر قتنده ایکی سنه نك جزیهسی واجب اولور (بخلاف خراج الارض) خراج ارض جزیه نك خلافنجهدر هر سنه نك خراجی لازم اولور (ولا یجوز احداث بیعة او کنیسة او صومعة فی دارنا) بزم دارمزده بیعه وکنیسه وصومعه احداثی جائز اولمز بیعه وکنیسه یهود ونصارانك معبدلریچون استعمال اولنور اما غالبا بیعه نصاری ایچون وکنیسه یهود ایچون استعمال اولنور وصومعه بونلردن بریسی یالکز عبادت ایده جك مقامدر وبعضیلر بیت ناردر دیمشلر (وتعاد المنهدمة من غیر نقل) منهدم اولان کنیسه وبیعه وصومعه بر آخر موضعه نقل اولنمدین عودت اولنور (ویمیز الذمی فی زیه ومرکبه وسرجه ولا یرکب خیلا ولا یعمل بسلاح) ذمی دخی لباس وعمامه سنده مسلمانلردن تمیز اولنور وآته دخی راکب اولمز وسلاح دخی استعمال ایلمز (ویظهر الکستیج) کستیج اظهار ایلمز کستیج پارمق قالینلغی یوك ویاخود قلدن برایب درذمی طائفهسی ثیابی اوزرینه باغارلر زناردن غیری برشیدر زیرا زنار ابریشمدندر (فیرکب سرجا کالاکاف) ذمی طائفهسی اکاف کبی اکره راکب اولورا کاف ایسه پالان دیدکاری شیدر (والاحق ان لا یترك ان یرکب الا ضرورة وحینئذ ینزل فی المجامع) احق اولان راکب اولمقدن منع اولنمقدر ترك اولنمقدر الا امکر که ضرورت ایچون اوله بو تقدیرجه مسلمانلر مجمعنه اوغرادقلرنده بارکیرلرندن نازل اولورلر (ولا یلبس ما یخص اهل العلم والزهد والشرف) اهل علم وصاحب زهده واشرافه مخصوص اولان لباسی کیمیهلر وکیرلر ایسه منع اولنورلر (وتمیز انثاه فی الطریق والحمام) طریق وحمامده ذمینك انثاسی مسلمان انثاسندن تمیز اولنه (ویجعل علی داره علامة کیلا یستغفر له) آنی اوزرینه برعلامت قله که مسلمان اوی ظن اولنوب انك ایچون استغفار اولنمیه (ولا یبدأ بسلام) وذمی یه سلام ایله بدأ اولنمیه لکن رد سلام لا بأسدر ورد سلام ایلدکده علیکم دیه زیاده ایلمیه یعنی علیکم

السلام دیمیه اکر رد سلامده (السلام علی من اتبع الهدی) دیسه جائزدر (ویضیق علیه الطریق) ودخی ذمی اوزرینه طریق تضییق اولنه مثلا چون مسلمان ایله ذمی بربرلرینه ملاقی اولسه ذمییه اهانة تضییق ایلیه اما ذمی ابتدا سلام ویروب مسلمانه تعظیم ایلسه تضییق اولنمیه (ویؤدی الجزیة قائما والاخذ قاعدا) ذمی جزیهیی قائما اولدیغی حالده ادا ایلیه وآخذ قاعد اولدیغی حالده اخذ ایلیه (ویؤخذ بتلبیبه ویهز ویقال له ادی الجزیة یا ذمی ویا عدو الله) ذمی یقاسندن اخذ اولنوب تحریك اولنوروا کا یا ذمی ویا عدو الله جزیهیی ادا ایله دینلور (ولا ینقض عهده بالاباء عن الجزیة) ذمینك عهدی جزیهدن ابا ایله نقض اولنمز زیرا امتناع قتل ذمی التزام جزیه ایله در بو خصه ادا ایله دکلدر التزام ایسه امتناع جزیه ایله ساقط اولمز جائزدر که امتناع ایله مراد تأخیر اوله (او بزناه بمسلمة او قتله مسلما او سب النبی صلی الله علیه وسلم) ویاخود ذمینك مسلمهیی زنا ایله ویاخود بر مسلمی قتل ایله ویاخود حاشا نبی علیه السلامه سب ایله عهدی نقض اولنمز (بل باللحاق بدار الحرب او الغلبة علی موضع المحاربتنا) بلکه عهدی نقض اولنور دار حربه لحوق ایله ویاخود بزم محاربه مز ایچون بر موضعه غلبه ایله عهدی نقض اولنور (ویصیر کالمرتد) اول ذمی مرتد کبی اولور ناقض عهد اولان ذمی مالنی دار حربه کتورسه اول مسلمانلره فیء در یعنی غنیمتدر مال مرتد دخی بویله ذمی دارمزده ترك ایلدیکی مالك حکمی مرتدك ترك ایلدیکی مال حکمی کبیدر بو خصه اخر یعید رتتبع اولنان کتبده محلی کورمدك دیو فرائد صاحبی نقل ایلمشدر حد ذاتنده تتبع اولنه جق محلدر (لکن لو اسره لا یجبر علی الاسلام بل یسترق والمرتد یقتل) لکن ناقض عهد اولنان ذمی اسیر اولنسه اسلام اوزرینه جبر اولنمز بلکه استرقاق اولنور ومرتد ایسه قتل اولنور وذمی ابتداء اسلامی التزام ایلمدی جزیهیی التزام ایلدی استرقاقی ویاخود ذمتنه دعوتی لا بأسدر امام مرتد بونك خلافیدر نه رق ونه جزیه قبول اولنور بلکه مقر اولورسه قتل اولنور (ویؤخذ من بنی تغلب رجالهم ونسائهم ضعف الزکاة) بنی تغلب قبیلهسنك رجال ونساسندن ضعف زکاة اخذ اولنور یعنی ایکی قات زکاة اخذ اولنور زیرا حضرت عمر رضی الله عنه زکاتلرینك ضعفی اوزرینه مصالحه ایلمشدر (لا من صبیانهم) صبیانلرندن زکاة یوقدر (ویؤخذ من موالیهم الجزیة والخراج کموالی قریش) بنی تغلبك موالیسندن یعنی عتقاسندن جزیه وخراج اخذ اولنور قریشك عتقاسندن الندیغی کبی (ویصرف الخراج والجزیة وما اخذ من بنی تغلب او من ارض اجلی اهلها عنها او اهداه اهل الحرب او اخذ منهم بلا قتال) خراج وجزیه وبنی تغلبدن اخذ اولنان شیء وبر ارضکه اهلی اجلا یعنی اخراج اولنه اول ارضدن النان شیء واهل حرب هدیه ایلدیکی شیء واهل حربدن بلا قتال النان شیء صرف اولنور (فی مصالح المسلمین کسد الثغور وبناء القناطر والجسور) سد ثغور وبناء قناطر وبناء جسور کبی مصالح مسلمینده صرف اولنور قنطره ایله جسر ما بیننده فرق بودر که قنطره کیرج وطاش ایله بنا اولنان در جسر خشبدن بنا اولنان در (وکفایة العلماء والمدرسین والمفتین والقضاة والعمال والمقاتلة وذراریهم) دخی علمانك یعنی مفسرین ومحدثینك ومدرسینك ومفتیلرك وقضاة وعمالك ومقاتله یعنی عسکری سنك کفایتلرینه وذریتلرینك کفایتلرینه صرف اولنور وذراریهم ده اولان ضمیر مقاتلهیه راجعدر وکافی وهدایهنك ومجمع البحرین وشرحی وشرح مختار واختیارك کلامنك مفهومی انجق مقاتلهیه راجع اولمسنی مشعردر (ومن مات فی نصف السنة حرم من العطایا) مذکورلردن بری نصف سنهده فوت ایله عطایادن غزاة ایچون کسب اولنان شیء اکا حرام اولور زیرا بو عطا بر نوع صلهدر قبل القبض مالك اولمز وموت ایله ساقط اولور وصاحب عنایه دیمشدر که آخر سنهده دخی فوت اولسه ورثهسنه ویرلمز زیرا صلهدر قبضدن غیری ایله مالك اولمز

باب المرتد

بو باب مرتدك احکامی بیاننده در (من ارتد والعیاذ بالله یعرض علیه الاسلام) عیاذا بالله تعالی بر کسنه مرتد اولسه آنك اوزرینه اسلام عرض اولنور عرض اسلام استحبابا در بو خصه واجباد کادر زیرا قدما کندویه دعوت بالغ اولمش ایدی (وتکشف شبهته ان کانت) اگر شبههسی وار ایسه کشف اولنور (فان استمهل حبس ثلاثة ایام فان تاب والا قتل) اگر مرتد مهل طلب ایدرسه اوچ کون حبس اولنور اوچ کونده اگر تائب اولورسه فبها والا قتل اولنور روایتدن نقل اولندیکه اگر مرتد تائب اولوب اسلامه کلدکدنصکره تکرار کفره عودت ایدرسه حتی اوچ دفعهیه دکین مرتد اولسه مهل طلب ایلدکجه مهل ویریلور اما دردنجیده مهل ویرلمز همان

اخذ اولندیغی کبی اسلامه کاورسه فبها والا قتل اولنور وبعضیلر قتنده مادامکه اخذ اولندقچه اسلامه کله قتل
اولنمز الا مکر که اسلامدن ابا ایلیه وجمیع اصحابمزلک قولی بودر که مرتددن ابدی توبه طلب اولنور اما حضرت علی
وابن عمردن روایت اولندیکه اوچ دفعه دنصکره توبه سی قبول اولنمز نیچه سی استهزا اولمش اولور وابو یوسفدن
بر روایتده ارتداد متکرر اولسه اسلام عرض اولنمدین قتل اولنور زیرا ارتدادلک تکرارنده استخفاف دین لازم
کاور (وتوبته بالتبری عن کل دین سوی الاسلام او عما انتقل الیه) مرتدلک توبه سی اسلامدن غیری جمیع دیندن
بری اولمسیله در ویاخود انتقال ایلدیکی دیندن بری اولمسیله در مثلا (اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا
عبده ورسوله) دیو شهادتدنصکره اسلامدن غیری جمیع دیندن بری اولدم دیه ویاخود یهودیدن ایسه دیندن
بری اولدم دیه ویاخود نصاری دیندن بری اولدم دیه (وقتله قبل العرض ترک ندب بلا ضمان فیه)
عرض اولنمزدن مقدم مرتدی قتل ایلمک فعل مستحبی ترک ایلمکدر اول قتلده ضمان یوقدر زیرا مرتدلک دخی
مباحدر وکندویه دعوت بالغ اولدقدنصکره اسلام عرض ایلمک واجب دکلدر شرح طحاویده مسطوردر که
برکسنه مرتدی امامک اذنیسز قتل ایلسه تأدیب اولنور (ویزول ملکه عن ماله موقوفا فان اسلم عاد) مرتدلک
ملکی ردتی سببیله کندو مالندن موقوفا زائل اولور اکر اسلامه کاورسه مالی ینه ملکنه عودت ایدر
ابو حنیفه قتنده (وان مات او قتل او لحق بدار الحرب وحکم به) اکر مرتد فوت اولسه ویاخود قتل اولنسه
ویاخود دار حربه لاحق اولسه ولحوقنه حکم اولنسه (حتی عتق مدبره وامهات اولاده وحلت دیونه)
مدبرلری وام ولدلری معتق اولور ودیون مؤجله سی فی الحال اولور یعنی معجله اولور زیرا دار حربه الحاق موت
کبیدر (وکسب اسلامه لوارثه المسلم) حال اسلامده اولان کسبی مسلم اولان وارثی ایچوندر (وکسب ردته فیء)
حال ردتده اولان کسبی فیء در یعنی غنیمتدر بو قول ابو حنیفه قتنده در شافعی قتنده ایکیسی دخی فیء در زیرا
مرتد کافرا فوت اولمشدر مسلم ایسه کافره وارث اولمز بو تقدیرجه ایکی حالده دخی فیء در (ویقضی دین اسلامه
من کسب اسلامه) اسلامده ایکن اولان دینی اسلامده اولان کسبندن قضا اولنور (ویوقف بیعه وشراؤه
واجارته وهبته ورهنه وعتقه وتدبیره وکتابته ووصیته فان اسلم صحت وان مات او قتل او حکم بلحاقه بطلت)
مرتدلک بیع وشراسی واجاره وهبه سی ورهن وعتق وتدبیر وکتابت ووصیتی موقوف اولور اکر اسلامه کاورسه
بو تصرفات صحیح اولور واکر فوت اولوب ویاخود قتل اولنوب ویاخود دار حربه لحوقی ایله حکم اولنورسه
بو تصرفات باطل اولور (وقالا لا یزول ملکه عن ماله وتقضی دیونه مطلقا من کلا کسبیه) امامین دیدیلر که مرتدلک
مالندن ملکی زائل اولمز ودینی مطلقا قضا اولنور حال اسلامده وحال ردتده اولان کسبندن (وکلاهما لوارثه
المسلم) ایکی حالده اولان کسبی دخی مسلم اولان وارثی ایچوندر (ومحمد اعتبر کونه وارثا عند اللحاق وابو یوسف
عند الحکم به وتصح تصرفاته) امام محمد مسلمک مرتده وارث اولمسنی دار حربه لاحق اولدقده اعتبار ایدر
وابو یوسف دار حربه لحوقنه حکم اولدقده اعتبار ایدر بو وقتده کاتنجه دکین مرتدلک تصرفاتی صحیح اولور
(ولا توقف غیر المفاوضة) شرکت مفاوضه دن غیریسی موقوف اولمز انجق شرکت مفاوضه موقوف اولور زیرا
شرکت مفاوضه دینده ومالده وتصرفده وربحده مساوات اقتضا ایدر مرتده ایسه دین یوقدر بالاتفاق
موقوفدر اسلامه کاورسه صحیح اولور والا باطل اولور (لکن کتصرف الصحیح عند ابی یوسف وکتصرف المریض
عند محمد) لکن مرتدلک تصرفی ابو یوسف قتنده صحیحک تصرفی کبیدر وحتی تصرفاتی جمیع مالندن اعتبار
اولنور (ویصح اتفاقا استیلاده وطلاقه ویبطل نکاحه وذبیحته) واتفاق مرتدلک استیلاد وطلاقی صحیح اولور
ونکاح وذبیحه سی باطل اولور (ویوقف مفاوضته) شرکت ومفاوضه سی موقوف اولور بو قول مصنفک
ولا توقف غیر المفاوضة قولندن فهم اولنمش ایدی ثانیا ذکرندن مراد نه ایدیکی معلوم اولمدی (وترثه امرأته المسلمة
اذا مات او قتل وهی فی العدة وان عاد مسلما بعد الحکم بلحاقه اخذ ما وجده باقیا فی ید وارثه) مرتدلک مسلم اولان
خاتونی وارث اولور چون مرتد فوت اولسه ویاخود قتل اولنسه حال بوکه خاتون عدتده اولسه بو تقدیرجه مرتد
فار اولمش اولور اکر وقت ردتده صحیح ایسه ده زیرا ردت هلاکه سببدر مرض کبی واکر دار حربه لحوقنده
حکمندنصکره مسلما عودت ایلسه وارثنک یدنده باقی قلان اشیادن بولندیغنی اخذ ایدر (ولا ینقض عتق مدبره
وام ولده وان عاد قبله فکانه لم یرتد) مدبرینک وام ولدینک عتقی نقض اولمز زیرا بو ایکیسنک عتقنه قضاء قاضی

دلیل صحیح ایله صحیحدر بو زمانزا کردار اسلامه قاضینک قضاسندن اول عودت ایدرسه کانه مرتد اولمامش کبیدر
اول وقت عتقلری نقض اولور (والمرتدة لا تقتل بل تحبس حتی تتوب وتضرب کل یوم) مرتده اولان خاتون قتل
اولنمز بلکه توبه ایدنجه حبس اولنور وهرکون ضرب اولنور صاحب کافی دیمشدر که حسن رحمه الله امام
ابو حنیفه دن روایت ایدوب هرکون زنداندن اخراج اولنوب اوتوز طقوز دکنک ضرب اولنه (والامة یجبرها
مولاها) جاریه مرتده یی موالیسی اسلامه جبر ایدلر (وینفذ جمیع تصرفها فی مالها) مرتده اولان خاتونک مالندن
جمیع تصرفاتی نافذ اولور (وجمیع کسبها لوارثها المسلم اذا ماتت) مرتده اولان خاتونک کرک حال اسلامده وکرک حال
ردتده جمیع کسبی فوت اولدقده مسلم اولان وارثی ایچوندر (ویرثها زوجها ان ارتدت مریضة) مریضه ایکن
مرتده اولان خاتونه زوجی وارث اولور (لا ان ارتدت صحیحة) صحیحه ایکن مرتده اولسه زوجی وارث اولمز
(وقاتلها یعزر فقط) مرتده اولان خاتونک قاتلی انجق تعزیر اولنور اوزرینه برشی لازم کلمز زیرا اول کسنه نبی
علیه السلامک (من بدل دینه فاقتلوه) قول شریفنک اطلاقنه اعتماد ایلمکله قتل ایلمشدر اول اجلدن اوزرینه
برشی لازم کلمز انجق تأدیب وتعزیر اولنور (وسائر احکامها کالرجل) مرتده اولان خاتونک احکامی مرتد
اولان رجلک احکامی کبیدر (فان ولدت امته فادعاه یثبت نسبه وامومیتها والولد حر یرثه مطلقا ان کانت
مسلمة) اکر مرتدک جاریه سی بر ولد کتورسه ومرتد اول ولدی دعوت ایلسه ولدک نسبی اول مرتددن ثابت اولور
وجاریه انک ام ولدی اولور وولد حر اولور مطلقا وارث اولور کرک ایسه ارتداد ایله ولادت ما بینی آلتی آیدن اقل
اولسون کرک اکثر اولسون برابر در اکر جاریه مسلمه اولورسه زیرا ولد ابویندن مسلم اولنه تابعدر ومسلم ایسه
مرتده وارث اولور (وکذا ان کانت نصرانیة) وینه ولد حر مسلمدر وارث اولور اکر جاریه نصرانیه دخی اولورسه
(الا ان ولدته لاکثر من نصف حول منذ ارتد) الا مکر که جاریه مرتدک ارتدادندن نصف حولدن اکثرده ولد
کتورمش اوله اول زمان وارث اولمز مثلا آلتی آیدن اقلده ولد کتورسه علوق حال اسلامده واقع اولوب ولد
اسلامه تابع اولمش اولور ومرتددن وارث اولور آلتی آیدن اکثرده واقع اولورسه علوق حال ارتدادده واقع اولوب
ولد دخی مرتد اولوب اول تقدیرجه مرتددن ارث المز (وان لحق بماله فظهر علیه فهو فیء) اکر مرتد مالی ایله دار
حربه لاحق اولسه واول حال اوزرینه غلبه اولنسه اول مال غنیمتدر (وان لحق ثم رجع فذهب به فظهر علیه فهو
لوارثه قبل القسمة) اکر مرتد مالسز دار حربه داخل اولسه اندنصکره دار اسلامه رجوع ایلسه ویاخود مالنی
دار حربه کتورسه بعده مرتد اوزرینه غلبه اولنسه اول مال قبل القسمه وارثی ایچوندر زیرا مرتد ابتدا دار
حربه داخل اولوب لحوقنه حکم قاضی لاحق اولدقده دار اسلامده اولان مالی ورثه سنه انتقال ایدوب ورثه
اول ماله مالک اولورلر صکره مالنی آلوب دار حربه کتوردیکنه اعتبار یوقدر قبل القسمت مجانا الورلر (وان لحق
فقضی بعبده لابنه فکاتبه الابن فجاء المرتد مسلما فبدل الکتابة والولاء له) اکر مرتد دار حربه لاحق اولسه وعبدی
اوغلی ایچون قضا اولنسه یعنی قاضی عبدنی اوغلنه حکم ایلسه واوغلی اول عبدی مکاتب ایلسه ومرتد اولان
باباسی مسلم اولدیغی حالده دار اسلامه بدل کتابت وولا باباسی ایچوندر (ومن قتله مرتدا خطأ فقتل علی ردته)
برکسنه مرتدی خطأ قتل ایلسه اول مرتد دیتی اوزرینه قتل اولنور (او لحق فدیته فی کسب اسلامه) ویاخود
خطأ قتل ایلدکدنصکره دار حربه لاحق اولسه مقتولک دیتی اسلامده اولان کسبندندر ابو حنیفه قتنده (وقالا
فی کسبه مطلقا) امامین دیدیلر مطلقا اسلام وردتده اولان کسبندندر (ومن قطعت یده عمدا فارتد والعیاذ بالله
تعالی ومات منه او لحق ثم جاء مسلما ومات منه فنصف دیته منه لورثته فی مال القاطع) برکسنه نک الی قطع
اولنسه بعد القطع عیاذا بالله تعالی مرتد اولسه اول قطعدن حالت ردتده فوت اولسه ویاخود دار حربه لاحق
اولسه بعده مسلم اولدیغی حالده دار اسلامه کلسه واول قطعدن فوت اولسه قطع ایدن کسنه نک مالندن نصف
دیتی ورثه ایچوندر (وان اسلم بدون لحاق فمات فتمام الدیة وعند محمد نصفها) اکر مرتد اولان مقطوع الید دار
حربه لاحق اولمدین مسلمان اولسه واول قطعدن فوت اولسه ابو حنیفه وابو یوسف قتنده تمام دیتدر وامام محمد
قتنده نصف دیتدر (مکاتب ارتد فلحق فاخذ بماله وقتل فبدل الکتابة لمولاه والباقی لورثته) بر مکاتب مرتد اولوب
دار حربه لاحق اولسه وبعده مالیله اخذ اولنوب قتل اولنسه کندو مالندن بدل کتابت موالیسی ایچوندر باقیسی
ورثه سی ایچوندر (زوجان ارتدا فلحقا فولدت المرأة ثم ولد للولد فظهر علیهم فالولدان فیء) ار وعورت مرتد

اولوب دارحربه لاحق اولسه لر پس ایدی خاتون دارحربده براولاد کتورسه اندنصکره اول ولدنك دخی اوغلی
اولسه بعده انلرك اوزرینه غلبه اولنسه ولدك ایکیسی دخی فیء در یعنی غنیمتدر هدایه ده دخی بویلجه درااما ولد
اولك فیء اولمسی اناسنك مرتده اولمسیدر زیرا مرتده اولان خاتون استرقاق اولنور ولدی دخی استرقاقده اکا
تابعدر اما ولد ثانینك فیء اولمسی کافر اصلیدر مرتد دکلدر واسترقاقنده شبهۀ ارتداد دخی یوقدر (ویجبر الولد
علی الاسلام لا ولده) ولد اول اسلام اوزرینه جبر اولنور زیرا اولاد دینده بابایه تابعدر ایدی باباسی جبر اولدیغی
کبی اوغلی دخی اسلام اوزرینه جبر اولنور اما ولدك ولدی جبر اولنمز (واسلام الصبی العاقل صحیح) صبی عاقلك
اسلامی صحیحدر (وکذا ارتداده) ارتدادی دخی صحیحدر نکاح باطل اولوب میراثدن محروم اولور ابو حنیفه
وامام محمد قتنده (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده ارتدادی صحیح دکلدر زفر
وشافعی دیمشلردرکه صبینك اسلامی وارتدادی صحیح دکلدر زیرا صبی عاقل اسلامده ابوینه تابعدر واسلامی
طریق تبعیت ایله صحیحدر یوخسه طریق اصالت ایله دکلدر و تبعیت دلیل عجزدر اصابت دلیل قدرتدر وقدرت
ایله عجز بیننده خود تنافی واردر واحد تنافیکه تبعیت ایله اولان اسلامدر اول ایسه بالاجماع موجوددر
بوتقدیرجه ضرورة آخر منتفی اولور بزم ایچون دلیل بودرکه علی کرم الله وجهه صبی ایکن اسلامه کلدی ونبی
علیه السلام اسلامنك صحتنه حکم ایلدی (ویجبر علی الاسلام ولا یقتل ان ابی) وصبی مرتد اسلام اوزرینه جبر
اولنور اکرابا ایدرسه قتل اولنمز زیرا قتل عقوبتدر صبی ایسه عقوبته اهل دکلدر

باب احکام البغاة

بو باب بغاتك احکامی بیانده در وبغاة باغینك جمیدر قضاة قاضینك جمی اولدیغی کبی (اذا خرج قوم مسلمون
عن طاعة الامام وتغلبوا علی بلد) یعنی مسلمانلردن برقوم امامك طاعتندن خروج ایلسه وبرشهر اوزرینه
غلبه ایلسه (دعاهم الی العود وکشف شبهتهم) امام انلری طاعته دعوت ایلیه وشبهه لری کشف اولنه زیرا
علی کرم الله وجهه اهل حروراء یه قتالدن اول عبد الله بن عباسی کوندروب مخاصمه ومحاجه ایدوب نیجه قوم
رجوع ایلمشلردر (وبدأهم بالقتال لو تحیزوا مجتمعین) امام وامام ایله معا اولنلر قتاله ابتدا باشلرلر طائفۀ بغاة اکر
مجتمعین اولدقلری حالده برمکان اتخاذ ایدرلرسه (وقیل لا مالم یبدؤا) ودینلدیکه امام وامام ایله معا اولنلر بدأ ایلمزلر
مادامکه بغاة بدأ ایلمیه لر بو قول قدورینك روایتیدر روایت اولی جواهرزاده نك مختاریدر اما قتالك جوازنه
دلیل حق سبحانه وتعالینك (فان بغت احداهما علی الاخری فقاتلوا التی تبغی حتی تفیء الی امر الله) قول شریفیدر
(فان کان لهم فئة اجهز علی جریحهم واتبع مولیهم والا فلا) اکر بغاة ایچون فئه اوله جق اولورسه بومحلده
فئه دن مراد جماعتدرکه مجروحلری مغلوبلر اول فئه یه التجا ایلسه لر اکربویله اولورسه جریحلری اوزرینه قتله
سرعت اولنه یعنی مجروحلری قتل ایدوب فرار ایدنلری تعقیب ایلیه لر واکر فئه لری یوغیسه جریحلری قتل
ایلمیه لر وفرار ایدنلری تعقیب ایلمیه لر زیرا قتللرینك جوازی خوف ایچون ایدی فئه اولمیجق خوف یوقدر
بوتقدیرجه قتل اولنمزلر زیرا مسلمانلردر (ولا تسبی ذریتهم فلا یقسم مالهم بل یحبس حتی یتوبوا فیرد علیهم)
ذریتلری سبی اولنمز ومالّری دخی تقسیم اولنمز بلکه توبه ایدنجه مالّری حبس اولنور وبعد التوبه مالّری کندولره
رد اولنور (وجاز استعمال سلاحهم وخیلهم عند الحاجة) محتاج اولندقده بغاتك سلاح واتلرینی استعمال
جائزدر زیرا علی کرم الله وجهه بصره دن سلاحی قسمت ایلدی حاجت ایچون یوخسه تملیك ایچون دکل
وحاجت اولدقده امام عادلك مالندن بوفعلی اشلمك واردر مال باغیدن خود بطریق الاولیدر (وان قتل باغ مثله
فظهر علیهم لا یجب شیء) اکر باغی کندو مثلی بر باغی یی قتل ایلسه بعده انلرك اوزرینه غالب اولسق قاتلك اوزرینه
برشیء یعنی قصاص ودیت واجب اولمز زیرا امامك انلر اوزرینه ولایتی یوقدر (وان غلبوا علی مصر فقتل بعض
اهله آخر سنه عمدا قتل به اذا ظهر علی المصر) اکر بغاة طائفه سی برشهر اوزرینه غلبه ایلسه لر واول شهر اهلنك
بعضیسی ینه اهالی شهردن آخری عمدا قتل ایلسه مقتولك مقابله سنده قاتل اولان کمسنه قصاصا قتل اولنور
چونکه مصره غالب اولنسه یعنی بغاة الندن (وان قتل عادل مورثه الباغی یرثه) اکر برعادل باغی اولان مورثنی قتل
ایلسه اول باغی یه وارث اولور (ولو بالعکس لا یرثه الباغی الا ان ادعی انه کان علی الحق) اکر قتل عکس اولسه مثلا
باغی عادل مورثنی قتل ایلسه وارث اولمز ابو حنیفه وامام محمد قتنده الا مکرکه کندوسی حق اوزرینه اولدیغنی

ادعا ایلسه اولزمان وارث اولور (وعند ابی یوسف لا یرثه مطلقا) ابو یوسف قتنده مطلقا وارث اولمز اکر کسه حق
اوزرینه اولدیغنی ادعا ایلسون کرك باطل اولدیغنی ادعا ایلسون (وکره بیع السلاح ممن علم انه من اهل الفتنة)
اهل فتنه دن اولدیغی معلوم اولان کمسنه یه سلاحك بیعی مکروه اولدی زیرا بو بیعده معصیته اعانت بولنور
(وان لم یعلم فلا) اکر اهل فتنه دن اولدیغی معلوم دکل ایسه مکروه دکلدر

کتاب اللقیط

لقیط لغتده یردن برشیء قالدرمغه دیرلر وشرعده نسبی معلوم اولمیوب فقردن ویاخود تهمت زنادن خوف
اولنمغله حمام قپوسنه ویاخود یول اوزرینه براقلان اوغلانه دیرلر (التقاطه مندوب وان خیف هلاکه فواجب)
لقیطی التقاط یعنی اخذ ایلمك مندوبدر اکر هلاکی خوف اولنورسه التقاطی واجبدر (وهو حر الا ان تثبت
رقه بحجة) لقیط حردر زیرا بنی آدمده اصل حریتدرکه آدم وحوادر وانلر ایسه حردر رقیت ایسه کفر عارضه
سببیله در اسلامده ساکن اولان غالبا حردر ایدی بویلده حکم غالبه در اول تقدیرجه لقیط حردر الا مکرکه
رقیتی حجت ایله ثابت اوله (ونفقته فی بیت المال) ونفقه سی بیت المالدندر وعمر وعلی رضی الله عنهمادن مروی
اولان بودر (وکذا جنایته وارثه له) جنایتی دخی بیت المالدندر وواریثی بیت المالدر (وان انفق علیه الملتقط
فهو متبرع) اکر ملتقط یعنی لقیطی اخذ ایدن کمسنه لقیط اوزرینه انفاق ایلسه اول کمسنه انفاق ایلدیکی شیئی
متبرعدر زیرا عدم ولایتی اولدیغی اجلدن اوزرینه دین اولمز (الا ان یأذن الحاکم بشرط الرجوع او یصدقه
اللقیط اذا بلغ) الا مکرکه انفاق ایلدکده رجوع شرطیله حاکم اذن ویره اول تقدیرجه اوزرینه دین اولور
قاضینك ولایت عامه سی اولدیغی اجلدن ویاخود لقیط بالغ اولدقده ملتقطك رجوع شرعیله انفاق ایلدیکنی
تصدیق ایلیه (ولا یؤخذ من ملتقطه) لقیط ملتقطدن اخذ اولنمز زیرا انك حقی ابتدادن التزام ایلمکله جمله دن
احقدر (وان ادعاه واحد ثبت نسبه منه ولو عبدا وهو حر) برکمسنه اول لقیطی اوغلمدر دیو ادعا ایلسه اول
کمسنه دن نسبی ثابت اولور اکر مدعی عبد دخی اولورسه ینه نسب ثابت اولور ولقیط حردر (او ذمیا وهو لقیط
مسلم اولم یکن فی مقرهم وذمی ان کان فیهم) ویاخود ذمی مدعی اولورسه نسبی ثابت اولور لکن لقیط مسلمدر ذمیلر
مقرنده بولنمدی ایسه دخی ذمیدر اکر مقر ذمیانده بولنورسه (وان ادعاه اثنان معا ثبت منهما) اکر لقیطی
ایکی کمسنه بزم اوغلیمزدر دیو ادعا ایلسه لر ایکیسندن دخی نسبی ثابت اولور زیرا سبب که دعوتدر برابر اولوب
برطرفدن مرجح اولمغله (وان وصف احدهما علامة فیه او سبق فهو اولی) اکر مدعیینك بری لقیطده
برعلامت وصف ایلسه واول وصفده اصابت ایلسه ویاخود دعوتده اخری سبق ایلسه اول کمسنه لقیطی
اخذه اولیدر (والحر والمسلم اولی من العبد والذمی) حر ومسلم عبد وذمیدن اولیدر مثلا برلقیطده حر ایله عبد
ادعا ایلسه ایکیسی دخی بینه اقامت ایلسه وبرنده مرجح اولمسه مسلم اخذه اولیدر وبرمسلم ایله برذمی ادعا ایلسه
وما بینلرنده برمرجح اولمسه مسلم لقیطی اخذه اولیدر (وان شد علیه مال او علی دابة هو علیها فهو له ینفق منه
علیه بامر قاض) اکر لقیطك اوزرنده مال شد اولنسه ویاخود دابه اوزرنده شد اولنوب لقیط دابه نك اوزرنده
اولسه پس ایدی اول مال لقیط ایچوندر وملتقط لقیط اوزرینه امر قاضی ایله اول مالدن انفاق ایدر زیرا مال
ضایعدر وقاضی ایچون ایسه صرفه ولایت واردر (وقیل بدونه ایضا) ودینلدیکه قاضینك امرسز دخی انفاق
ایدر امری ایله انفاق ایلدیکی کبی (وله شراء ما لا بد له منه من طعام وکسوة) ملتقط ایچون مال مشندودن
لقیط طعام وکسوه دن لازم اولان شیئی اشترا ایلمك واردر (وقبض هبته وتسلیمه فی حرفة) ملتقط ایچون لقیط
اولان هبه یی قبض ایلمك ولقیطی برصنعته ویرمك واردر (لا تزویجه ولا تصرفه فی ماله لغیر ما ذکر) ملتقط ایچون
لقیطی تزویج ایلمك وذکر اولنان شیئدن غیری ایچون مالندن تصرف ایلمك یوقدر (ولا اجارة فی الاصح)
ملتقطه لقیطی اجاره یه ویرمك یوقدر اصح روایتده بوقول جامع الصغیر روایتیدر وملتقط اتلاف منافع لقیط
مالك دکلدر پس ایدی بوتقدیرجه عمه شبیه اولدی زیرا عم صغیری اجاره یه ویرمك جائز دکلدر (وقیل له اجارته)
ودینلدیکه ملتقط ایچون لقیطی اجاره یه ویرمك واردر زیرا امه شبیهدر وام صغیری بلا عوض استخدامه مالکدر
بوتقدیرجه اجاره یه ویرمك جائزدر (کتاب اللقطة) بو کتاب لقطه نك احکامی بیانده در لقطه لقیطه
معناسنه در لکن لقیط آدمیدن غیریده استعمال اولندی واصطلاح فقهاده ارضده بولنان ماله دیرلرکه

صاحبی معلوم اولمیه (هی امانة ان اشهد انه اخذها لیردها علی صاحبها والا ضمن والقول للمالك ان انكر اخذه للرد) لقطه امانتدن اكر ملتقط صاحبنه رد ایچون اخذ ایلدیكنی اشهاد ایلدی ایسه اكر اشهاد ایلمدی ایسه ضامن اولورا كر النده هلاك اولدیسه قول مالككدر اكر مالك ملتقطك ردی ایچون اخذنی انكار ایدرسه زیرا غیرینك مالنی اخذ ایلدیكنه اقرار سبب ضمان در رد ایچون الدم دیدیكی مشكوككدر اعتبار اولنمز (وعند ابی یوسف للملتقط) ابو یوسف قتنده قول ملتقط ایچوندر ظاهر حال شهادت ایدركه انك اخذی حسبة لله در یوخسه معصیت دكلدر (ویكفی فی الاشهاد قوله من سمعتموه ینشد لقطة فدلوه علی) ملتقط برقاچ آدمه خطاب ایدوب شول كمسنه كه لقطه طلب ایدر آنی اشیدیكزده بنم اوزریمه دلالت ایلیكز دیدیكی قولی كفایت ایدر لقطه كرك بر اولسون كرك اكثر اولسون زیرا لقطه اسم جنسدر قلیل وكثیره متناول اولور (ویعرفها فی مكان اخذها وفی الجامع مدة یغلب علی ظنه عدم طلب صاحبها بعدها هو الصحیح) ملتقطه لقطه یی اخذ ایلدیكی مكانده ودخی مجامع ناسده بر مدت تعریف ایلیه كه ملتقطك ظننه غلبه اوله كه بوندن صاحب لقطه یی طلب ایلیه صحیح اولان دخی بودر (وقیل ان كانت عشرة دراهم فاكثر فحولا وان كانت اقل فایاما) دینلدیكه اكر لقطه اون درهم اولورسه ویاخود دخی زیاده اولورسه برسنه تعریف اولنه واكر لقطه قلیل اولورسه برقاچ ایام تعریف ایلیه (وما لا یبقی یعرف الی ان یخاف فساده ثم یتصدق بها ان شاء) وشول شیكه باقی اولمیه اكل ایچون حاضر اولان طعام وبعض میوه كبی فسادی خوف اولنان وقته دكین تعریف اولنور اندنصكره دیلرسه اول لقطه یی تصدیق ایدر اما امام شافعی قتنده لقطه بیع اولنوب اقچه سی برسنه حفظ اولنور (فان جاء ربها بعده اجازه ان شاء واجر له) اكر لقطه نك صاحبی مدت مدیده دنصكره كلسه دیلرسه تصدقه اجازت ویرر ثوابی صاحبی ایچوندر (او ضمن الملتقط او الفقیر لو هالكة) دیلرسه ملتقطه ویاخود فقیره تضمین ایتدیرر اكر لقطه هلاك اولمش ایسه (وایهما ضمن لا یرجع علی الاخر) ملتقط وفقیردن هر قنغیسنه تضمین ایتدیررسه ضامن اولان اخر اوزرینه رجوع ایدهمز مثلا ملتقط ضامن اولسه تصدق ایلدیكم آخرك مالی ایدی وبو فقیردن آلمغه قادر دكلدر اكر فقیر ضامن اولسه ملتقطه سن ضامن ایلدك آخر كمسنه المشدر دیو رجوعه قادر دكلدر (ویأخذها منه ان باقیة) مالك لقطه فقیردن اخذ ایدر اكر عینی باقی ایسه (ولقطة الحل والحرم سواء) حلك وحرمك لقطه سی برابردر (ویجوز التقاط البهیمة) بهیمه نك یعنی دوه واوكوز وقیون وسائر حیوانك التقاطی جائز اولور بونلر مالدر ضایع اولمسی توهمی اولنور اخذ ایلمسی مستحبدر مالك وشافعی قتنده تركی افضلدر (وهو متبرع فی انفاقه علیها بلا اذن حاكم) ملتقط حاكمك اذنیسز لقطه یی انفاقده متبرعدر ملتقطك لقط اوزرینه ولایتی اولمدیغی ایچون (وان باذنه بشرط الرجوع فدین علی ربها) اكر قاضینك اذنی ایله رجوع شرطیله انفاق ایدرسه اول نفقه لقطه نك صاحبی اوزرینه دیندر (له ان یحبسها عنه حتی یأخذه) ملتقط ایچون انفاق ایلدیكی شیئی المغه لقطه یی صاحبنه ویرمیوب حبس ایتمك واردر زیرا لقطه معنی هلاك اولمش ایدی اول نفقه ایله احیا اولوب كانه لاقطك جهتندن استفاده یی ملك ایلیوب بیعه شبیه اولدی (فان امتنع بیعت فی النفقة فان هلكت بعد الحبس سقط) اكر صاحب نفقه ویرمكده امتناع ایدرسه لقطه نفقه ایچون بیع اولنور اكر حبسدنصكره هلاك اولورسه انفاق ایلدیكی ساقط اولور زیرا حبس ایله رهنه مشابه اولمش اولور (وان قبله لا) اكر حبسدن اول هلاك اولورسه انفاق ایلدیكی شیء ساقط اولمز زیرا اذن قاضی ایله صاحبی اوزرینه دین اولمشیدی دین ایسه یا قضا ویاخود ابرا ایله ساقط اولور (ویؤجر القاضی ماله منفعة وینفق منها) قاضی اجاره یه ویرر شول بهیمه یی كه انك ایچون منفعت اوله واول اجاره دن انفاق اولنور مثلا بر كمسنه بر قاطر ویاخود بر حمار بولدی قاضی یه واروب لقطه دردیدكده قاضی دخی اجاره یه ویروب النان اجرتدن قاطر وحمارك نفقه سی ویریلور (وما لا منفعة له یأذن بالانفاق ان اصلح) وشول شیكه انك ایچون منفعت اولمیه قاضی ملتقطه انفاقه اذن ویررا كر انفاق اصلح ایسه (اذا اقام البینة انها لقطة) انفاق ایلمسی ایچون ملتقطه لقطه در دیو بینه اقامت ایدرسه (وان قال لا بینة لی یقول له الملتقط انفق علیها ان كنت صادقا) ویاخود بینه م یوقدر دیسه قاضی ملتقطه دیركه لقط اوزرینه انفاق ایله اكر صادق ایسك دیدیكك شیده بو قیدلر غصبدن احترازدر زیرا غاصب انفاق ایلدیكی شیئی المغه قادر دكلدر (والا باعه وامر بحفظ ثمنه) اكر انفاقه اصلح دكل ایسه یعنی انفاق اولنورسه

قیمتی مستغرق اولورسه قاضی لقطه یی بیع ایدر وثمنی حفظ ایچون ملتقطه یی امر ایدر (وللملتقط ان ینتفع باللقطة بعد التعریف لو فقیرا وان كان غنیا تصدق بها ولو علی ابویه او ولده او زوجته لو فقراء) بعد التعریف ملتقطه ایچون لقطه ایله انتفاع ایلمك واردر اكر فقیر ایسه واكر غنی ایسه لقطه یی تصدق ایلیه اكر ملتقطك باباو اناسی ویاخود ولدی ویاخود خاتونی دخی اولورسه اكر فقرا ایسه لر زیرا فقرا محل صدقه در (وان كانت حقیرة كالنوی وقشور الرمان والسنبل بعد الحصاد ینتفع بها بدون التعریف) اكر لقطه حقیر اوله چوق اولورسه چكردك وانار قبوغی وبچلدكدنصكره باشق كبی اولورسه تعریفسز انكله انتفاع اولنور بو مقوله ده التقاط مباحدر (وللمالك اخذها) مالك ایچون لقطه یی اخذ ایلمك واردر زیرا اباحت عیندن ملكی اسقاط ایلمز (ولا یجب دفع اللقطة الی مدعیها الا ببینة) ولقطه یی مدعیسنه دفع ایلمك واجب دكلدر الا بینه ایله دفع اولنور زیرا (البینة علی المدعی والیمین علی من انكر) حدیث شریفی مدعی اوزرینه بینه نك لزومنه برهان قویدر (ویحل ان بین علامتها من غیر جبر) لقطه یی صاحبنه جبرسز دفع ایلمك حلال اولورا كر لقطه علامتنی صاحبی بیان ایدرسه شافعی دیركه علامتنی بیان ایلدكدنصكره دفعنه ملتقطه جبر اولنور

كتاب الابق

بو كتاب عبد آبقك یعنی افندیسندن فرار ایدن عبدك احكامی بیاننده در (ندب اخذه لمن قوی علیه) عبد آبقك اخذی مندوب اولدی شول كمسنه ایچون حفظنه قوی اوله زیرا آبق مولاسی حقنده هالككدر پس ایمدی اخذ ایدوب بعده رد ایلمك صاحبی ایچون احیادر (وكذا الضال) ضال اولان عبدك حكمی دخی آبق كبیدر ضال اولدركه منزلنك طریقنه مهتدی اولمیوب یترمش اوله (وقیل تركه افضل) دینلدیكه ضال اولان عبدی ترك ایلمك افضلدر زیرا ضال اولان اول مكانك اطرافندن زائل اولمز اما آبق بونك خلافیدر (ویرفعان الی الحاكم) عبد آبق وضال حاكمه رفع اولنورلر حفظنده عجزلری اولدیغی ایچون لقطه بونك خلافیدر بو قول شمس الائمه سرخسینك مختاریدر اما شمس الائمه حلوانینك اختیاری بودركه اخذ اولان مخیردر دیلرسه بنفسه حفظ ایدر دیلرسه حاكم دفع ایدر (فیحبس الابق دون الضال) عبد آبق حبس اولنور ضال حبس اولنمز (ولمن رده من مدة سفر اربعون درهما) مدة سفردن عبد آبقی صاحبنه رد ایدن كمسنه ایچون جعل قرق درهم واردر (وان كانت قیمته اقل من اربعین فقیمته الا درهما عند محمد) اكر آبقك قیمتی قرق درهمدن اقل اولورسه پس ایمدی آبقك قیمتی ویرلمك لازمدر اما امام محمد قتنده قیمتندن بر درهم نقصان ویریلور مالكه فائده حاصل اولسون ایچون (وعند ابی یوسف اربعون) ابو یوسف قتنده قرق درهم لازمدر زیرا قرق درهم منصوص علیهدر نقص اولنمز (وان رده من دونها فبحسابه) اكر مدة سفردن اكسكده رد ایدرسه پس ایمدی حسابی ایله در یعنی قرق درهم اوچ كونه توزیع اولنور مثلا بر كمسنه بر كونلك یولدن كتوروب رد ایلسه قرقك ثلثانی ویریلور (وان ابق منه لا یضمن ان اشهد انه اخذه لیرده) اكر آبق بولوب واخذ ایتدكدن فرار ایلسه ضامن اولمز اكر رد ایچون اخذ ایلدیكنی اشهاد ایلمش ایسه زیرا بعد الاشهاد یدنده آخذه امانت اولمش اولور (والا فلا شیء له ویضمن ان ابق منه) اكر حین اخذده صاحبنه رد ایچون اشهاد ایلمز ایسه اول كمسنه ایچون جعل یوقدر وبولان كمسنه دن فرار ایدرسه ضامن اولور ابو حنیفه وامام محمد قتنده زیرا انلر قتنده اشهاد شرطدر بو تقدیرجه اشهادی ترك ایلمك كندو نفسی ایچون المغه نشان اولوب غاصب اولمش اولور اما ابو یوسف قتنده جعله مستحق اولور اكر اشهاد ایلمز ایسه ده انك قتنده اشهاد شرط دكلدر (وجعل الرهن علی المرتهن) عبد مرهونك جعلی مرتهن یعنی رهنی قبول ایدن كمسنه نك اوزرینه در (وجعل الجانی علی المولی ان فداه وعلی ولی الجنایة ان دفعه) عبد جانی وآبقك جعلی مولاسی اوزرینه در اكر مولاسی فدا ایدرسه وجعل ولی جنایت اوزرینه در اكر جانی اولان عبدی ولی جنایته ویررسه (وجعل المدیون من ثمنه) عبد آبق مدیونك جعلی كندی ثمنندندر اكر مولاسی دینی قضادن ابا ایدرسه (ویقدم علی الدین ان بیع فیه) اكر دین ایچون بیع اولنورسه جعل دین اوزرینه تقدیم اولنور ودائندن كمسنه جعلنی الور باقیسی غرمایه ویریلور (وعلی المولی ان اداه عنه) جعلی مولی اوزرینه در اكر مولا مدیون طرفندن ادا ایدرسه (وجعل الموهوب علی الموهوب له وان رجع الواهب فی هبته بعد الرد) هبه اولنان عبد آبقك جعلی موهوب له یعنی هبه اولنان كمسنه اوزرینه در اكر بعد الرد واهب هبه سندن رجوع ایدرسه ده زیرا ملك عند الرد

موهوب له ایچوندر زوال ملك ایسه بوند نصكره رجوع ایله در مثلا عبد لئموتی ایله زوال ملك اولدیغی كبی (وامر نفقته كاللقطة) عبدابقك نفقه سنك حكمی لقطه نك حكمی كبیدر قاضینك اذنی ایله اولمدقده تبرع اولوب وقاضینك اذنی ایله اولوب رجوع شرطیله اولورسه صاحبی اوزرینه دین اولوب واتفاق ایلدیكی شیئی انجه حبس ایلمك واردر (والمدبر وام الولد كالقن) مدبر وام ولد عبد كبیدر مولاسندن جعلنی طلب ایدر لكن مولانك موتندنصكره رد ایلسه ایكیسی ایچون دخی جعل یوقدر زیرا معتقلردر (وان كان الراد ابا المولی اوابنه وهو فی عیاله) اكر عبد ابقی ردایدن صاحبنك باباسی اولسه ویاخود اوغلی اولسه واول باباویاخود اوغلی هرقنغیسی اولورسه آخرك عیالندن اولسه (اووصیه) ویاخود عبدآبقك مولاسنك وصیسی اولسه (اواحد الزوجین فلا شیء له) ویاخود زوجیندن بریسی اولسه اول داراچون برشی یوقدر زیرا بونلردن هربری صاحبنك مالنی حفظ ایلمك عادت اولمشدر بوتقدیرجه ردایله جعله مستحق اولمز (والمالك الصبی كالبالغ) مالك صبی بالغ كبیدر عبدنی ردایلدكده جعلنی ویرمك لازمدر صبی ایله بالغ بیننده فرق یوقدر

كتاب المفقود

بوكتاب مفقود بیانده در مفقود فقددن مشتقدر مفقود لغتده امتداددندر فقدت الشیء ای اضلال وفقدته ای طلبته دینلور وكلا المعنیین مفقودده متحقق اولور (هوغائب لایدری مكانه ولاحیاته ولاموته) مفقود شول غائبدركه مكانی وحیاتی ومماتی معلوم اولمیه (فینصب له القاضی من یحفظ ماله ویستوفی حقه ممالا وكیل له فیه) وكیلی اولمیان شیدن حقی قاضی مفقود ایچون بركسنه نصب ایدركه مالنی حفظ ایلیه وقبض ایلیه اما وكیلی اولان شیده وكیلی قبض ایدر منصوب اولان دخل ایلمز (ویبیع ممایخاف علیه من ماله) قاضی طرفندن منصوب اولان كسنه مفقودك مالندن هلاكی خوف اولان شیئی بیع ایدر (وینفق علی زوجته وقریبه ولادا) منصوب اولان كسنه مفقودك زوجه سی وولاد جهتندن قریبی اوزرینه مالندن انفاق ایدر ولاد جهتندن قریبی دیدیكی اصول وفروعیدر هرنقدر عالی وهرنقدر اسفل اولورسه ده زیرا اصول وفروعك نفقه سی قاضینك قضاسی اولمدین واجب اولور بواجلدندركه اصول وفروع مفقودك مالندن ظفر بولدقده بغیر قضا اخذایدرلر اما قرابه ولاددن غیرذی رحم محرمدن اخوت واعمام بونك خلافنجه در زیرا بونلرك نفقه سی قضای قاضی ایله در غائب اوزرینه خود قضا جائزدكلدر حاصل كلام قرابه ولاددن غیری یه انفاق جائزدكلدر (وهوحی فی حق نفسه لاتنكح امرأته ولایقسم ماله ولاتفسخ اجارته) مفقود كندی حقنده حی حكمنده در بوتقدیرجه خاتونی آخره نكاح اولنمز وبین الورثه مالی تقسیم اولمز وكندو عقد ایتدیكی اجاره سی فسخ اولمز زیرا مفقودك حیاتی استصحاب حال ایله ثابتدر استصحاب حال ایسه بقاء ما كان علی ما كان ایچون صالح اولور بوخسه اثبات مالم یكن ایچون صالح اولمز حاصل كلام دفعه حجت اولور اما استحقاقه حجت اولمز (میت فی حق غیره فلایرث ممن مات حال فقده ان حكم بموته) مفقود غیری حقنده میتدر پس ایمدی میت اولیجق كندو فقدی حالنده اقرباسندن فوت اولان كسنه دن وارث اولمیز اكرموتنه حكم اولنورسه زیرا مفقودك میراثندن نصیبی مفقوده ملك اولمز (فیوقف نصیبه منه كلا اوبعضا الی ان یحكم بموته) اكرموتنه حكم اولنمزسه مفقودك حال فقدنده فوت اولان مورثندن نصیبی موقوف اولور حكم شرعی اولان موتنه حكم اولنجیه دكین ان حكم بموته عبارتنده نوعا اشكال وارد اولوب قلم ناسخدن خطا اولمق ظن اولنوب لكن بعض تقدیرات ایله صحیح اولور اما كافی وزیلعی وواقعات حسامیه دن منفهم اولان بودركه اكر قیل تقدیر اولنوب حال فقدده قبل ان حكم بموته قرائت اولنورسه معنی بویله اوله كه مفقود موتنه حكم اولنمزدن مقدم دخی مورثندن وارث یعنی مالك اولمز نصیبی موقوف اولور حكم شرعی اولان موتنه دكین زیرا غیری حقنده میتدر میت ایسه وارث اولمز انجق احتمال حیات ایله موقوف اولوروا كران یحكم بموته تقدیر اولنورسه بالاده ویرلدیكی اوزره معنی صحیح اولور او لوقت قلم ناسخك خطاسنه عمل اولمز وغیری حقنده میت اولمسی حیاتی حكم شرعی اولان وقته دكین بلنمدیكی ایچوندر اما اوقاتدن بروقتده حیات معلوم اولسه اول وقتدن اول فوت اولاندن وارث اولور پس ایمدی بواجلدندركه نصیبی موقوف اولور حی اولمق احتمالی ایله اكرحیاتی ظاهر اولورسه موقوف اولان شیء انك اولور اكرحیاتی ظاهر اولمزایسه كویاكه بومفقود فقد اولدیغی كون فوت اولمشدر موقوف اولان مال

مورثنك وارثلرینه رد اولنور صاحب مال فوت اولدیغی كوندن جنین ایچون موقوف اولان شیء كبی زیرا جنین میت طوغسه بینه وارثلرینه رد اولنور (فان جاء قبل الحكم به) پس ایمدی اكر مفقود موتنه حكمدن اول كاورسه (فهوله) موقوف اولان مال كلان مفقود ایچوندر (والا) اكر موتنه حكمدن اول كلیوب حق موتنه حكم اولندقدنصكره كاورسه (فلمن یرث ذلك المال لمولاه) موقوف مال شول كسنه ایچوندركه اكرمفقودك وجودی اولمسه اول ماله اول كسنه وارث اولوردی چونكه تقدیر مدتده اختلاف اولدیسه مصنف مدتی بیانه باشلدی یعنی شروع ایلدی (واذامضی من عمره مالا یعیش الیه اقرانه) چون مفقودك عمرندن برمدت كچسه كه اول مدته دكین اقرانی تعیش ایلمیه یعنی درلك ایلمیه مفقودك موتنه حكم بوقدر مدتدر (وقیل تسعون سنة) دینلدیكه طقسان سنه مرور ایلمكدر (وقیل مائة وعشرون سنة) ودخی دینلدیكه یوز یكرمی سنه مرور ایلمكدر زیرا یوز یكرمی سنه عمرك نهایتیدر ابو یوسف قتنده یوز سنه در اما مختار اولان رأی حاكمه تفویض اولنمقدر (حكم بموته فی حق ماله حینئذ) مفقودك موتنه حكم اولنور كندو مالی حقنده بوتقدیرجه یعنی اقرانی منقرض اولوب وطقسان ویوز یكرمی سنه مرور ایلدیكی وقتده حكم بموته اذایه جوابدر (فلا یرثه من مات قبل ذلك) مفقودك موتنه حكم اولنمزدن اول فوت اولان كسنه اول مفقوده وارث اولمیز زیرا مفقود موتنه حكم اولنمزدن مقدم كندی مالی حقنده حیدر بوتقدیرجه اولان كسنه نك مالنه برفرد وارث اولمیز (وتعتد زوجته للموت عند ذلك) مفقودك موتنه حكم اولندقده زوجه سی موت ایچون عدت چكر زیرا موت حكمی حقیقی كبی اعتبار اولنور

كتاب الشركة

بوكتاب شركتك احكامی بیانده در (هی ضربان شركة ملك وشركة عقد) شركت ایكی نوعدر برنوعی شركت ملكدر وبرنوعی شركت عقددر (فالاولی ان یملك اثنان عینا ارثا اوشراء اواتهابا اواستیلاء اواختلط مالهما بحیث لا یتمیزان خلطا وكل منهما اجنبی فی نصیب الاخر) شركتك اولكیسیكه شركت ملكدر ایكی كسنه برعینه ارث جهتندن ارثا ویاخود شرا جهتندن ویاخود هبه جهتندن ویاخود مال حربی یه استیلا جهتندن ویاخود ایكیسنك مالی بربرینك مالنه بروجهله مختلط اوله كه متمیز اولمیه ویاخود ایكیسی رضالریله خلط ایلیه لر بغدایه خلط كبی وشركت ملكده شریكنك هربری آخرك نصیبنده اجنبیدر حتی بری برینه اذن اولمینجه تصرف جائزدكلدر (ویجوز بیع نصیبه من شریكه فی جمیع الصور) احد شریكین نصیبنی شریك آخره بوصورتلرك جمیعسنده بیع ایلمك جائزدر (ومن غیره بغیر اذنه فیما عدا الخلط) شریكیندن غیری یه خلط اولاندن ماعداده بغیر اذن جائزدر (والاختلاط فلا یجوز بیعه بلا اذنه) اختلاط اولان مالده شریك آخرك اذنسز بیعی جائزدكلدر (والثانیة ان یقول احدهما شاركتك فی كذا ویقبل الاخر) شركت عقد احد شریكین آخره سنی شوقدرده شریك ایلدم دیه وآخر دخی قبول ایلیه (وركنها الایجاب والقبول) شركتك ركنی ایجاب وقبولدر (وشرطها عدم ما یقطعها) شرطی شركتی قطع ایدن شیلرك عدمیدر (كشرط دراهم معینة من الربح لاحدهما) احد شریكین ربحدن دراهم معینه یی شرط كبی زیرا بوشرط شركتی قطع ایدر (وهی اربعة انواع) شركت عقد درت نوعدر (شركة مفاوضة) برنوعی شركت مفاوضه در (وهی ان یشترك متساویان تصرفا ودینا ومالا وربحا) شركت مفاوضه اولدركه ایكی كسنه نك تصرفا ودینا ومالا وربحا برابر شریك اولمریدر تصرفا دیدیكی شریكك بری هرنیه قادر اولورسه شریك آخر دخی اكا قادر اوله اكر قادر اولمزایسه معنای مساوات فوت اولور ودینا دیدیكی ایكیسی دخی مسلم اولمق كركدر ومالری دخی برابر كركدر وحاصل اولان ربحده دخی برابر اولمق كركدر شویله كه شرائط مفاوضه دن برشرط فوت اولسه شركت عنان اولور (وتتضمن الوكالة والكفالة) ذكر اولنان شركة مفاوضه وكاله وكفالتی متضمن اولور شریكیندن هربری آخره وكیل وكفیل اولور شریكك بری برشیء اشترا ایلسه بایع انجه سنی شریك آخردن مطالبه ایدر (فلا تجوز بین مسلم وذمی خلافا لابی یوسف) شركة مفاوضه مسلم ایله ذمی بیننده جائزدكلدر ابو حنیفه وامام محمد قتنده وابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده جائزدر (ولابین حر وعبد وبالغ وصبی وصبیین) شركت مفاوضه عبد ایله حر بیننده وبالغ ایله صبی ما بیننده وایكی صبی ما بیننده جائزدكلدر عبد ایله حرلك وبالغ ایله صبینك شركت مفاوضه ده عدم جوازی

برابرلك اولمديغى ايچوندر وصبينك بيننده شركت مفاوضه اولمق كفالتلرى صحيح اولمديغى ايچوندر (اوعبدين اومكاتبين) دخى ايكى عبد وايكى مكاتب بيننده دخى شركت مفاوضه جائزدكلدر عدم جوازى كفالتلرى صحيح اولمديغى ايچوندر (ولابدمن لفظ المفاوضة) بوشركتده لفظ مفاوضه يى ذكردن لابددر زيرا ناسك اكثرى شرائط مفاوضه يى بلمزلر بوتقديرجه مفاوضه تصريح ايلمك شرائطك كليسى مقامنه قائم اولور (وبيان جميع مقتضياتها) وياخود شركت مفاوضه نك جميع مقتضياتنى بيان ايلمك لازمدر اكرلفظ ايله مفاوضه ذكر اولنمز ايسه ده زيرا مقصود اولان معنادر كورمزميسنكه اصلى برى قلمق شرطيله كفالت حواله در اصلى ضمان شرطيله حواله كفالتدر (ولايشترط تسليم المال ولاخلطه) شركت مفاوضه نك صحتنده تسليم مال وبرى برينه خلط ايلمك شرط قلنمدى (وما اشتراه كل منهما سوى طعام اهله وكسوتهم فلهما) شريكيندن هربرى اهلنك طعام وكسوه لرندن غيرى اشترا ايلدكارى شئ ايكيسى ايچوندر زيرا مقتضئ عقد مساوات هربرى تصرفنده صاحبينك قائمقاميدركويا كه برينك اشتراسى ايكيسنك اشتراسيدر الا استثنا اولنان شيلردكل (وكل دين لزم احدهما بما تصح فيه الشركة كبيع وشراء واستيجار لزم الاخر) شركت صحيح شئ سببيله هردين كه احدهما يه لازم كله بيع وشرا واستيجار كبى شريك آخره دخى اول شئ لازم كلور بما تصح فيه الشركة قيدى شول دينك لزومندن احترازدركه انده شركت صحيح اولميه جنايت نكاح وخلع ودم عمدده صلح ونفقه كبى مثلا شركت مفاوضه ايله شريك اولانك برى جنايت ايلسه جنايتك ارشى جانينك اوزرينه ديندر بومقوله ديونى شريك آخر ضامن اولمز (وان لزم بكفالة بامرلزم الاخر) اكر شريكينك برينه كفالت سببيله مكفول عنهك امرى ايله دين لازم اولسه شريك آخره دخى امرى ايله كفيل اولسه شريك آخره دخى لازم اولور ابوحنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلر قتنده شريك آخره لازم كلمز زيرا بوكفالت تبرعدر ابوحنيفه ايچون دليل عقلى بودركه كرچه ابتدا تبرعدر لكن بقاء مفاوضه دربوتقديرجه امرايله اولدقده ضمان لازم كلور (وكذا ان لزم بغصب) يته شريك آخره لازم اولور اكرغصب سببيله دين لازم اولورسه مثلا شريكيندن برى برشئ غصب ايدوب اتلاف ايلسه ابوحنيفه وامام محمد قتنده اول دين شريك آخره دخى لازم اولور (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردرانك قتنده شريك آخره لازم اولمز زيرا بودين تجارت سببيله دكلدر تحت عقده داخل اولان ضمان تجارات التزاميدر بوخسه ضمان عدن دكلدر بوتقديرجه جنايته شبيه اولوب شريك آخره برشئ لازم كلمز ابوحنيفه وامام محمدك دليل عقليسى زيرا شريكك اداى ضماننده مضمونه مالك اولور بوتقديرجه ضمان تجارته منقلب اولور (وفى الكفالة بلاامر لا يلزمه فى الصحيح) مكفول عنهك امرى اولمدين كفالتده شريك آخره برشئ لازم اولمزقول صحيحده زيرا ابتداء وانتهاء معناى مفاوضه منعدم اولديغيچون مصنفك فى الصحيح قيدى بعضيلرجامع الصغيرك اطلاقى جوابى ايله عمل ايدوب شريك آخرلزومه ذاهب اولدقلرندن احترازدر (وان ورث احدهما ماتصح به الشركة اووهب له وقبضه صارت عنانا) مفاوضيندن برى شركت صحيح اولان شيئه وارث اولسه دراهم ودنانيركبى وياخودا كثرشركت صحيح اولوربرشئ هبه اولنسه واولدخى قبض ايلسه شركت عنان اولور مساوات فوت اولديغيچون زيرا شركت عنانده مساوات شرط دكلدر (وكذا ان فقد فيها شرط لا يشترط فى العنان) وينه شركت عنانده منقلب اولورا كرمفاوضه ده برشرط فقد اولسه كه عنانده شرط اولمش ايدى يعنى عنانده مشروط اولميان شرطك برى مفاوضه ده فقد اولسه ينه عنانه منقلب اولور زيرا مساوات زائل اولمشدر (وان ورث عرضا اوعقارا بقيت مفاوضة) اكر شريكيندن برى عرضه وياخود عقاره وارث اولسه شركت مفاوضه حالى اوزره باقى قالور شركت آخره منقلب اولمز زيرا بوايكى شيده شركت صحيح اولور (ولاتصح مفاوضة ولاعنان الا بالدراهم اوالدنانير) شركت عنان وشركت مفاوضه صحيح اولمز الا اقچه والتون ايله صحيح اولور ائمه ثلاثه قتنده (اوبالفلوس النافقة عند محمد) فلوس رايجه ايله دخى صحيح اولور امام محمد قتنده درهم ودنانير خلقه وصفا ثمن اشيادر بونده خلاف يوقدر اما فلوس چقن رايج اولسه اثمانه داخل اولور اما ابو يوسف قتنده جائز دكلدر زيرا ثمنيتى اصطلاح ايله متغيردر (اوبالتبر والنقرة ان تعامل الناس بها) شركت مفاوضه وعنان تبرونقره ايله دخى صحيح اولورا كرناس ايكيسى ايله معامله ايدرلر ايسه تبركوش والتوندن مضروب اولميانه ديرلر نقره التون وكوشدن اريمش قطعه يه ديرلر (ولا يصحان بالعروض الا ان يبيع نصف عرضه بنصف

عرض الاخر) عروض ايله مفاوضه وعنان صحيح اولمز الا مكركه احدهما نصف عروضنى آخرك نصف عروضنه بيع ايليه اما عروضك قيمتلرى برابراوله (ثم يعقد الشركة) اندنصكره شركت منعقد اولوب ثمنده شريك اولورلر وهربريسى نصيب آخرده متصرف اولورلر عروضده شريك اولمق مراد ايدن كسنه حيله يه برطريقيدر (ولا بالمكيل والموزون والعددى المتقارب قبل الخلط) شركت مفاوضه وعنان قبل الخلط مكيل وموزون وعدد متقارب ايله صحيح اولمز (وان خلطا جنسا واحدا ثم اشتركا فشركة عقد عند محمد) اكر ايكى كسنه جنس واحدى خلط ايلسه لرمثلا ايكيسنك دخى متاعلرى بغداى اولوب برينه خلط ايلسه لر اندنصكره شريك اولسه لر بومقوله شركت عقددر امام محمد قتنده (وشركة ملك عند ابى يوسف) شركت ملكدر ابو يوسف قتنده بوايسه ظاهر روايه دربوخلافك فائده سى شول محلده ظاهر اولوركه چقن ربحك زياده سنى برينك نصيبى اوزرينه شرط ايلسه امام ابو يوسف قتنده شرط اولان زياده يه مستحق اولمز بلكه هربرى ملكى مقدارى ربحه مستحق اولور وامام محمد قتنده شرط ايلدكارى شيئه مستحق اولور (وان خلطا جنسين لا تنعقد اتفاقا) اكرايكى جنسى خلط ايلسه لر اتفاقا شركت منعقد اولمز مثلا بغداى ايله ارپه يى خلط كبى (وشركة عنان) دردت شيئك ايكنجيسى شركت عناندر (وهى ان يشتركا متساوين فيما ذكر) شركت عنان ايكى كسنه متساوين اولدقلرى حالده شريك اولمقدر مفاوضه ده ذكر اولنان شيلرده (اوغير متساوين) وياخود غير متساوين اولدقلرى حالده شريك اولمقدر يعنى شركتده متساوى شرط اولمقدر (وتتضمن الوكالة دون الكفالة) شركت عنان وكالتى متضمن اولور كفالتى متضمن اولمز وشركتدن مقصود اولان غيرك مالنده تصرفدر اول تقديرجه وكالتى متضمندر اما شركت مفاوضه ده كفالتك ثبوتى شول ضروراتك ضرورتى ايچون ايديكه لفظ عنانى اقتضا ايلمش ايدى ولفظ عنان ايسه اعتراضدن مشتقدر عن له اعترض ديرلور وبولفظ كفالتى مبنى دكلدر وحكم تصرف مقتضاى لفظك خلافى ايله ثابت اولمز (وتصح فى نوع من التجارات) شركت عنان تجاراتده برنوعده صحيح اولور (وفى عمومها) دخى عموم تجاراتده صحيح اولور (وببعض مال كل منهما) ايكيسندن هربرينك مالنك بعضيسى ايله دخى شركت عنان صحيح اولور زيرا تساوى شرط دكلدر (وبكله) وكلى ماليله دخى صحيح اولور (ومع التفاضل فى رأس المال والربح) رأس مالده وربحده تفاضل ايله دخى شركت عنان صحيح اولور مثلا برينك رأس مالى ايكى بيك وبرينك بيك اولمق اوزره وربحى دخى برينه ثلثان وبرينه ثلث اولمق اوزره جائزدر (ومع التساوى فيهما) رأس مالده وربحده تساوى اولمق اوزره دخى شركت عنان صحيح اولور (اوفى احدهما دون الاخر عند عملهما) وياخود برنده تساوى اولوب آخرده اولميه ايكيسنك قتنده عمل يعنى ايكيسى دخى عملده برابر اوله لر (ومع زيادة الربح للعامل عند عمل احدهما) ايكيسندن برينك عملى قتنده عامل ايچون زياده ربح ايله دخى شركت عنان صحيح اولور (ومع كون مال احدهما دراهم والاخر دنانير) شركت عنان برينك مالى اقچه وبرينك التون اولمق ايله دخى صحيح اولور (ولايشترط الخلط فيها ايضا) شركت عنانده خلط شرط قلنمدى مفاوضه ده شرط اولمديغى كبى لفظ ايضا ايكيسنه دخى قيددر (والوضيعة على قدر المال وان شرطا غير ذلك) وضيعه رأس مالك مقدارى اوزرينه در اكروضيعه يى برينه اولمق اوزره شرط ايلدبلر ايسه زيرا نبى عليه السلام (الربح على ماشرطا والوضيعة على قدر المالين) بيورمشلردر (وما شراه كل منهما طولب بثمنه هو فقط) شول شيكه شريكيندن بريسى اشترا ايلسه انجق اشترا ايلين كسنه ثمنى ايله طلب اولنور بوخسه شريك آخردن طلب اولنمز زيرا شركت عنان وكالتى متضمندر لكن كفالتى متضمن دكلدر (ورجع على شريكه بحصته منه ان اداه من ماله) اشترا ايلديكى شيئك ثمنى خالص مالندن ادا ايلمش ايسه شريكى اوزرينه حصه سى مقدارى ايله رجوع ايدر زيرا شريك آخر جهتندن حصه سنده وكيلدر بومسئله مبيع هلاك اولديغى تقديرجه در (وتبطل الشركة بهلاك المالين) شريكينكماللرى هلاك اولمغله شركت باطل اولور (اواحدهما قبل الشراء وهو على مالكه قبل الخلط هلك فى يده اوفى يد الاخر) وقبل الخلط كند ويدنده وياخود آخرك يدنده هلاك واقع اولورسه مالكى اوزرينه در كندوالنده هلاك اولورسه معناسى ظاهردر اما آخرك النده هلاك اولورسه آخرك يدى امانتدر (وعليهما بعده) اكرهلاك بعد الخلط مال مشتركده واقع اولورسه ايكيسى اوزرينه در (فان هلك بعد ما شرى الاخر بما له فالمشترى بينهما ورجع المشترى على شريكه بثمن حصته) اكرشريكك برى كندى ماليله برشئ اشترا ايلدكدنصكره آخرك

مالی هلاك اولسه پس ایمدی اشترا اولنان شیٔ ایكیسنك بیننده در مشتری شریك اوزرینه حصه سنك ثمنی ایله رجوع ایدر زیرا مشتری نك نصفی اشترادن شریكینك وكیلی ایدی اول تقدیرجه شریكی اوزرینه رجوعی صحیح اولور (وان هلك قبل شراء الاخر فان كان حین الشركة صرحا فالمشتری لهما شركة ملك ویرجع بحصته والا فللمشتری فقط) آخرك شراسندن اول شریك آخرك مالی هلاك اولسه اكر حین شركتده صریحا آنی وكیل ایلامش ایسه مشتری شركت ملك ایله ایكیسنكدر حصه سیله رجوع ایدر اكر حین شركتده صریحا وكیل ایلمامش ایسه مشتری آنجق مشتری ایچوندر (ولكل من شریكی المفاوضة والعنان ان یبضع ویضارب ویستأجر ویوكل ویودع ویده فی المال ید امانة) شركت مفاوضه وعنان ایله شریك اولنلرك هر بری ایچون مالی آخر كسنه یه سرمایه ویرمك ومضاربه ویرمك وبر كسنه یی اجاره یه طوتمق ووكیل ایلمك وامانت قومق واردر ومالده شریكیندن هر برینك یدی ید امانتدر اكر هلاك اولسه شریك آخرسن مالی مضاربه یه وسرمایه یه ویردك وآخری وكیل ایلدك وامانت قودك دیو تضمینه قادر دكلدر زیرا شریكك یدی امانتدر (وشركة الصنایع والتقبل) اوچنجی نوعی شركت صنایع وتقبلدر (وهی ان یشترك خیاطان او صباغ وخیاط علی ان یتقبلا الاعمال ویكون الكسب بینهما) شركت صنایع وتقبل ایكی درزی ویاخود بر بویاجی وبر درزی اعمال تقبل ایدوب كسبلری ایكیسنك بیننده اولمق اوزره شریك اولمقدر (ولو شرط العمل نصفین والربح اثلاثا جاز) اكر شریكین عملی نصفین وربحی اثلاثا شرط ایلسه لر جائزدر یعنی عملی مناصفه اوزره اشلیه لر لكن ربحك ایكیسی بنم بریسی سنك اولسون دیو شرط ایلسه لر جائزدر (وكل عمل یتقبله احدهما یلزمهما الطلب بالعمل) شریكیندن هر بریسی اوزرینه عمل ایلسه طلب واردر یعنی هر بریسندن عمل طلب اولنور (ولكل منهما طلب الاجرة) وشریكیندن هر بری ایچون طلب اجرت واردر (ویبرأ الدافع بالدفع الی احدهما والكسب بینهما وان عمل احدهما فقط) اكر عملی آنجق بر اشلمس ایسه ده شریك آخره اجرتی دفع ایلمكله دافع بری اولور زیرا كسب ایكیسنك بیننده در وبو شركت اقتضاء ضمانده شركت مفاوضه كبیدر (وشركة الوجوه وهی ان یشتركا ولا مال لهما علی ان یشتریا بوجوههما ویبیعا والربح بینهما) شركة عقدلكدر دردنجیسی شركة وجوه در وبو شركة وجوه رأس ماللری اولمیان ایكی كسنه شریك اولمقدر شونك اوزرینه كه وجوهلری ایله اشترا ایلیه لر یعنی عند الناس وجاهت وامانتلری اولمغله ویره سیه اشترا ایدوب واول شیئی بیع ایلیه لر رأس مالی صاحبینه ویروب حاصل اولان ربح بینلرنده مناصفه اوله (وان شرطاها مفاوضة صحت) اكر شركت وجوهی مفاوضه شرط ایلسه لر صحیح اولور یعنی لفظ مفاوضة ویاخود شول امورده كه مساوات شرطدر اول شرط اوزره اولسون دیسه لر صحیح اولور اندرلك اوزرینه احكام مفاوضه جاری اولور (ومطلقها عنان) شركت لفظنك مطلقی عناندر (وتتضمن الوكالة فیما یشترطانه) بو شركت اشترا ایلدكاری شیئده آنجق وكالتی متضمن اولور زیرا غیرك اوزرینه تصرف آنجق وكالت ایله اولور اما مفاوضه شرط اولنسه كفالتی متضمن اولور (فان شرطا مناصفة المشتری او مثالثته فالربح كذلك) اكر شریكین مشتریه نك مناصفة ومثالثه سنی شرط ایلسه لر پس ایمدی ربح دخی شرط ایلدكاری كبیدر زیرا استحقاق ربح ضمان ایله در ضمان ایسه مشتریه در ملكه تابعدر پس ایمدی ثلث مقداری ربح مقداری اولور (وشرط الفضل باطل) شرط فضل باطل اولور یعنی اثنان شیٔ نصف اوزره اولوب ربح ثلث اوزره اوله دیو شرط ایلسه لر باطل اولور زیرا زائد بر ربحدر كه ضامن اولمزنو ایسه جائز دكلدر الا مضاربه ده جائز اولور (شركة الفاسد هذا) فضل اوله یاخود وقف اوزره فضل اوله وقتاكه مصنف شركة صحیحه دن فارغ اولدیسه شركت فاسده یه شروع ایلدی زیرا شركت صحیحه اصلا ووصفا موجوددر فاسد ایسه اصلا موجوددر لكن وصفا موجود دكلدر بو تقدیرجه من كل وجه موجود اولان تقدیمه اولیدر (ولا یجوز الشركة فیما لا تصح الوكالة به كالاحتطاب والاحتشاش والاصطیاد والاستقاء) وكالت صحیح اولمیان شیده شركت صحیحه دكلدر اودون واوتلق جمع ایلمك كبی وصید ایلمك وصقالق ایلمك كبی بونلرده شركت صحیحه دكلدر زیرا معنای وكالتی متضمندر ومباح شیئی اخذه توكیل باطلدر (وما جمعه كل فله) شول شیكه آخرك معاونتی اولمدین هر قنغیسی جمع ایدرسه اول شیٔ آنك ایچوندر (وان اعانه الاخر فله اجر مثله) اكر آخر كسنه جمع ایدنه اعانت ایدرسه اعانت ایدن ایچون اجر مثل واردر (لا یزاد علی نصف ثمن

المأخوذ عند ابی یوسف) اجر مثل مأخوذك یعنی جمع اولان شیئك نصف ثمنی اوزرینه زیاده قلنمز ابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر آنك قتنده بالغا ما بلغ اجر مثل لازمدر (وما اخذاه معا فلهما نصفین) وشول شیكه ایكیسی معا اخذ ایلدی ایكیسی ایچون نصفین واردر زیرا سبب استحقاقده برابردر بونك كبیدر اكر ایكیسنك بر كلبی اولوب معا ارسال ایلسه لر اصابت ایلدیكی شیٔ ایكیسی بیننده نصفیندر اكر كلب برینك اولوب وآخرك یدنده ایكن ارسال اولنسه اصابت ایلدیكی شیٔ خاصة صاحب كلبكدر واكر هر برینك كلبی اولوب ایكیسی معا ارسال ایدوب صید واحده اصابت ایلسه لر ایكیسی بیننده مناصفه اوزره در واكر هر بری صیده اصابت ایلسه لر اصابت ایلدكلری شیٔ خاصة كندیلرینكدر كذا فی غایة البیان (وان كان لاحدهما بغل وللاخر راویة فاستقی احدهما فالكسب له وللاخر اجر مثل ماله) اكر بریسی ایچون قاتر وآخر ایچون روایت اولسه وبریسی صقالق ایلسه كسب ایدن ایچوندر وآخر ایچون مالنك اجر مثلی واردر اكر استقا ایدن صاحب راویه ایسه بغلك اجر مثلنی ویرر واكر صاحب بغل ایسه راویه نك اجر مثلنی ویرر (والربح فی الشركة الفاسدة علی قدر المال ویبطل شرط الفضل) شركت فاسده ربح رأس مالی مقدار ایدر ربحك زیاده سنی برینه شرط ایلمك باطلدر (وتبطل الشركة بموت احدهما) شركت احد شریكینك موتی ایله باطل اولور زیرا وكالت لوازم شركتدندر موت ایله وكالت باطل اولور لازمی باطل اولیجق ملزومی كذلك (وبلحاقه مرتدا ان حكم به) موت ایله باطل اولدیغی كبی شریكینك بری مرتد اولدیغی حالده دار حربه لحوقی ایله دخی شركت باطل اولور اكر لحوقه حكم اولنورسه زیرا مرتدك لحوقنه حكم موت حكمیدر (ولا یزكی احدهما مال الاخر بلا اذنه) شریكیندن بری بلا اذن شریك آخرك مالنك زكاتنی ادا ایدهمز زیرا اداء زكاة جنس تجارتدن دكلدر (فان اذن كل لصاحبه فادیا معا ضمن كل حصة صاحبه) اكر شریكینك هر بری صاحبینه یعنی شریكنه اذن ویرسه وهر بری صاحبینك غیبتنده زمان واحدده ادا ایلسه ویاخود تقدم وتأخر معلوم اولمسه شریكیندن هر بری شریكینك حصه سنی ضامن اولور اكر بریسی زیاده ویرمش ایسه زیاده ایله بعد التقاص آخرك اوزرینه رجوع ایدر (وان ادیا متعاقبا ضمن الثانی علم باداء الاول اولا) اكر متعاقبا ادا ایلسه لر ثانی ضامن اولور كرك اولك اداسنی بلسون كرك بلمسون مثلا بری اول وبری صكره ادا ایلمش صكره ادا ایلین ضامن اولور ابو حنیفه قتنده (وقالا لا یضمن ان لم یعلم) امامین دیدیلر كه اكر اولكینك اداسنی بلمدی ایسه ضامن اولمز زیرا اول كسنه فقیره دفع ایچون مأموردر اول ایسه دفع ایلدی وانك قدرتی فقیره تملیك ایلمك ایدی بو خصوصه زكاة واقع اولمسی دكل ایدی بو ایله اولیجق قدرتی اولان شیٔ طلب اولنور بو خصوصه عدم قدرتنده اولان طلب اولنمز (وان اذن احد المفاوضین لشریكه ان یشتری امة لیطأها ففعل فهی له خاصة بلا شیٔ) شركت مفاوضه ایله شریك اولانك بری وطی ایلمك ایچون بر جاریه اشتراسنه اذن ویرسه مأذون اولان شریك دخی مال شركت ایله اشترا ایلسه اول جاریه یی خاصة اشترا ایدن كسنه ایچون بلا شیٔ یعنی شریكنه بر شیٔ غرامت چكمكسزین ابو حنیفه قتنده زیرا جاریه مقتضای شركت اوزره ملكنه داخل اولور اندن صكره اذن كندو نصیبنی هبه ایلمكی متضمندر زیرا وطی حلال اولمز الا ملك ایله اولور (ویؤخذ كل بثمنها) شریكیندن هر بری جاریه نك ثمنی ایله اخذ اولنور مثلا جاریه صاحبی شریكیندن هر قنغیسنی بولورسه جاریه نك ثمنی اخذ ایدر مشتریدن اصالة شریك آخردن كفالة زیرا مفاوضه وكالت وكفالتی متضمندر (وقال یضمن حصة شریكه) امامین دیدیلر كه شریكینك حصه سنی ضامن اولور زیرا اشترا ایلكز مأموردن واقع اولوب ثمنی آنك اوزرینه واجب اولور لكن ثمنی مال شركتدن ادا ایلمك ایله نصف ثمن ایچون رجوع اولنور

كتاب الوقف

بو كتاب وقفك احكامی بیاننده در وقف وقفه نك مصدریدر ومتعدی لازم اولور ووقفه مفعول تسمیه سی مبالغه ایچوندر منسوج ومضروب ایچون نسج الیمن ومضروب الامیر كبی (هو حبس العین علی ملك الواقف والتصدق بالمنفعة كالعاریة) وقف واقفك ملكی اولمق اوزره بر عینی حبس منفعتنی تصدقدر عاریه كبی امام اعظم قتنده یعنی فقرا اوزرینه تصدق ویاخود وجوه خیردن بر وجه اوزرینه تصدقدر اندن صكره دینلدیكه منفعت معدومه در ومعدومی تصدیق صحیح اولمز بو تقدیرجه وقف جائز دكلدر اما اصح اولان اجماعا وقف جائزدر

(فلا يلزم ولا يزول ملكه الا ان يحكم به حاكم) پس ايمدى لازم اولمز ودخى ملكى زائل اولمز الا مكر كه حاكم لزومنه
حكم ايليه مثلا بر كمسنه وقف ايلديكى شيئى متولى يه تسليم ايدوب اندن صكره رجوعنى مراد ايدوب عدم لزومنه
ذاهب اولوب منازعه ايلدكده قاضى دخى لزومنه حكم ايلسه اول وقت لازم اولور وملكندن زائل اولور (وقيل
او يعلقه بموته بان يقول اذا مت فقد وقفت) ديمشلر كه ياخود واقف وقف ايده جك شيئى موتنه تعليق ايلسه كه
اولديكم زمان تحقيق وقف ايلدم ديمكله يعنى فلان شئ اولديكم زمان وقف اولسون ديه (وعندهما هو حبس
العين على ملك الله تعالى على وجه يعود نفعه الى العباد فيلزم ويزول ملكه بمجرد القول عند ابى يوسف) امامين
قتنده وقف بر عينى حبس در الله تعالينك ملكى اولمق اوزره بر وجه اوزرينه كيم اول وقفك نفعى عباده عائد اوله
پس ايمدى بو تقديرجه لازم اولور وواقفك ملكى زائل اولور ابو يوسف قتنده مجرد وقفت قوليله مثلا وقفت دارى
هذه وياخود وقفت ارضى هذه ديمكله (وعند محمد لا مالم يسلمه الى ولى) امام محمد قتنده لازم كلمز ملكندن دخى
زائل اولمز مادامكه وقف ايلديكى شيئى تسليم الى المتولى ايلميه مجرد وقفت قوليله لزوم زوال ملك اولمز (فلو وقف
على الفقراء او بنى سقاية او خانا او رباطا لابنى السبيل) اكر فقيرلر اوزرينه وقف ايلسه وياخود ابناء سبيل ايچون
سقايه بنا ايلسه وياخود تجار ايچون خان بنا ايلسه وياخود رباط بنا ايلسه لابنى السبيلك لامى بنايه متعلقدر
(او جعل ارضه مقبرة لا يزول ملكه عنه الا بالحكم) وياخود ارضنى مقبره قيلسه واقفك ملكى كنديدن زائل اولمز
الا حكم ايله زائل اولور ابو حنيفه قتنده (وعند ابى يوسف يزول بمجرد القول) امام ابو يوسف قتنده مجرد قوليله
ملكندن زائل اولور زيرا انك قتنده تسليم شرط دكلدر (وعند محمد اذا سلمه الى متولى او استقى الناس من السقاية
وسكنوا الخان والرباط ودفنوا فى المقبرة) امام محمد قتنده واقف چون وقفنى متولى يه تسليم ايلسه وناس سقايه دن
شرب ماء ايلسه وخان ورباط سكون ونزول ايلسه لر ومقبره يه ميت دفن ايلسه لر اول زمان واقفك ملكندن زائل
اولور (وشرط تمامه ذكر مصرف مؤبد) وقفك تمامى ايچون مصروف مؤبد ذكرى شرط قلندى مثلا على كذا
وكذا ثم على فقراء المسلمين ديمك كبى (وعند ابى يوسف يصح بدونه) ابو يوسف قتنده وقفك تمامى صحيح اولور بلا
ذكر مصروف مؤبد (اذا انقطع صرف الى الفقراء) چون مصروف منقطع اولسه فقرايه صرف اولنور واقفك
ملكنه مصروف عود ايلمز اكر صاغ ايسه اكر ميت ايسه ورثه سنه دخى عود ايلمز بوندن معلوم اولديكه تأبيد
شرطدر الا بوقدر وار دركه ابو يوسف قتنده ذكرى شرط دكلدر وامام محمد قتنده ذكرى شرطدر (وصح عند
ابى يوسف وقف المشاع) ابو يوسف قتنده قسمت اولنميوب مشاع اولان ملكى وقف صحيح اولدى امام ابو يوسف
قتنده وقف اسقاط ملكدر وقبض شرط دكلدر مشاع ايسه اكا مانع دكلدر (وجعل غلة الوقف او الولاية لنفسه)
وقفك غله سنى ياخود توليتنى واقف كندو نفسيچون قيلمق جائزدر زيرا نبى عليه السلام كندو وقفندن اكل
بيورلردى بو ايسه حلال اولمز الا شرط ايله حلال اولور بوندن معلوم اولديكه كندو نفسيچون شرط ايلمك
مشروعدر مشايخ بلخ ابو يوسفك قولنى اخذ ايلمشلردر وقفده ناسه ترغيب ايچون فتوى دخى بو قول اوزرينه در
خانيه ده دخى بو منوال اوزره در الا مكر كه واقف خائن اولوب امين اولميه فقرادن ضررى دفع ايچون قاضى
ايچون واقفى عزل ايلمك واردر اكر واقف بر احد كنديني عزل ايلميه ديو شرط دخى ايلدى ايسه اول شرطه التفات
اولنميوب عزل اولنور وصى خائن كبى بعد العزل عادل اولسه توليت اكا انتقال ايلمز كذا فى شرح مجمع البحرين
(وجعل الكل او البعض لامهات اولاده ومدبريه ماداموا احياء وبعدهم للفقراء) كلى غله وياخود بعض غله
ام ولدلرينه وياخود مدبرلرينه مادامكه حى اوله لر وبونلردن صكره فقرا ايچون اوله ديو وقف ايلمك صحيح
اولور (وشرط ان يستبدل به غيره اذا شاء خلافا لمحمد فى الكل) واقفك وقف ايلديكى ارضى ديلديكى زمان غيرى
ارضه استبدال ايلمسنك شرطى دخى صحيح اولدى اما كليسنده امام محمد ايچون خلاف واردر (وصح وقف
العقار) عقارك وقفى دخى صحيح اولدى زيرا اصحابه كزيندن برجماعت وقف ايلمشلردر (وكذا المنقول المتعارف
وقفه عند محمد) بين الناس وقفى متعارف اولان منقولك دخى وقفى صحيحدر امام محمد قتنده (كالفاس والمر
والقدوم والمنشار والجنازة وثيابها والقدور والمراجل والمصاحف والكتب) بو ذكر اولنان شيلركى فاس تبردر
مر فتح ميم ايله فارسيجه بيلدر قدوم بفتح القاف تيشه يعنى كسر در منشار دستره در جنازه بكسر الجيم
سرير كه جنازه اوزرنده غسل اولنور وثيابى ايسه كعبه اورتوسيدر كه ميت اوزرينه وضع ايدرلر قدور قدرك

جعيدركه چولكدر مراحل مرجلك جعيدركه طنجره در مصاحف مصحفك جعيدر وكتب كتابك جعيدر
(وابو يوسف معه فى وقف السلاح والكراع والخيل والابل فى سبيل الله وبه يفتى) ابو يوسف امام ايله در فى سبيل الله
وقف سلاح و كراعده وكراع كه خيل وابل كبيدر وفتوى بونكله وير يلور قياس بوايديكه جائز اولميه زيرا منقولده
شرط تأبيد متحقق اولمش اولور اما وجه استحسان آثار مشهوره در وبو آثار مشهوره دندر كه حضرت عمر
رضى الله عنه خالد بن وليددن نبى عليه السلام منع زكاة ايچون شكايت ايلدكده (ولا تظلموا خالدا فانه حبس
ادرعه واكرعه فى سبيل الله) بيورمشلردر (وكذا يصح عند ابى يوسف وقفه تبعا لكن وقف ضيعته ببقرها واكرتها
و هم عبيده وسائر آلات الحراثة) ومنقولك وقفى ابو يوسف قتنده دخى صحيح اولور عقاره تبعيت ايله شول كمسنه
كبى كه بر چفتلك اوكوزى وا كنجيسى ايله كه انلر واقفك قوللريدر وسائر آلات حراثتى ايله وقف ايلدى بقر وآلات
حراثتى كه منقولاتدندر ضيعه يه تبعيت ايله وقفى صحيح اولور اكرت جمعى اكارتدر اكنجى معناسنه (واذا صح
الوقف فلا يملك ولا يملك الا انه يجوز قسمة المشاع عند ابى يوسف) چون وقف صحيح اولسيه اولوقف كمسنه نك
مملوكى اولمز وكمسنه يه دخى تمليك اولنمز الا بوقدر وار دركه ابو يوسف قتنده مشاع اولان وقفك قسمتى جائزدر
(ويبدأ من ربع الوقف بعمارته وان لم يشترطه الواقف ان وقف على الفقراء) فقرايه وقف اولان وقفك عمارتنه
غله يى وقف ايله باشلنور اكر واقف عمارتنه شرط ايلمدى ايسه ده (وان وقف على معين فعليه) اكر معين اوزرينه
وقف ايلدى ايسه عمارت وقف معين اولان كمسنه نك اوزرينه در زيرا الخراج بالضمان ايدوكى مبيندر (وان امتنع
او كان فقيرا آجره الحاكم وعمره من اجرته ثم رده اليه) اكر موقوف عليه عمارتدن امتناع ايلسه وياخود فقير اولوب
عمارته عجزى اولسه حاكم وقفى اجاره يه ويروب اجرتندن تعمير ايتدير روانده نصكره وقفى موقوف عليهه رد ايدر
(ونقض الوقف يصرف الى عمارته ان احتاج والا حفظ الى وقت الحاجة) وقفك نقضى عمارتنه صرف اولنور
اكر احتياج اولورسه واكر احتياج اولمز ايسه وقت حاجتنه دكين حفظ اولنور (وان تعذر صرف عينه)
اكر نقضك عينى صرف اولمق متعذر اولورسه (يباع ويصرف ثمنه اليها) اول نقض بيع اولنوب ثمنى عمارتنه صرف
اولنور (ولا يقسم بين مستحقى الوقف) وياخود ثمنى وقفك مستحقلرى بيننده قسمت اولنمز زيرا اول نقض
عينك جزئيدر عينده ايسه مستحقينك حقى يوقدر انلرك حقى منافعنده در عين خود حق اللهدر (فصل) بو فصل
احكام مسجد بياننده در (اذا بنى مسجدا لا يزول ملكه عنه) چون بر كمسنه مسجد بنا ايلسه اول كمسنه نك ملكى
مسجددن زائل اولمز (حتى يفرزه عن ملكه بطريقه ويأذن بالصلاة فيه ويصلى فيه واحد وفى رواية شرط
صلاة جماعة) حتى واقف اول مسجدى ملكندن طريق عام ايله افراز ايده نجه ودخى اول مسجدده صلاته اذن
ويره نجه وبر كمسنه مسجدده نماز قلنجه وبر روايتده صلاة جماعت شرط قلنمشدر بو مذكورات اولنجه ملكندن
زائل اولور (ولا يضر ان جعل تحته سردابا لمصالحه) واول مسجدك تحتنى مصالحى ايچون سرداب قلمق ضرر
ايلمز (فان جعله لغير مصالحه او جعل فوقه بيتا وجعل بابه الى الطريق وعزله) اكر سردابى مسجدك مصالحندن
غيرى ايچون قلسه وياخود مسجدك فوقنى بيت قلسه ومسجدك قپوسنى طريقه قلسه وآيرسه (او اتخذ
وسط داره مسجدا واذن بالصلاة فيه لا يزول ملكه عنه) وياخود دارنك اورته سنده مسجد اتخاذ ايلسه واندن
صلاته اذن ويرسه اول مسجد بانينك ملكندن زائل اولمز (وله بيعه ويورث عنه) اول بانى ايچون وسط دارده
ايلديكى مسجدى بيع ايلمك واردر وبانيدن ميراث اولنور يعنى فوت اولدقده مسجد ابدى بو ميراثدن منع اولنمز
(وعند ابى يوسف يزول ملكه بمجرد القول مطلقا) ابو يوسف قتنده بانينك ملكندن زائل اولور مجرد قوليله
مطلقا يعنى كرك مسجد اولسون وكرك مسجددن غيرى اولسون زيرا ابو يوسف قتنده تسليم شرط دكلدر (ولو ضاق
المسجد وبجنبه طريق العامة يوسع منه وبالعكس) اكر مسجد ضيق اولسه حال بوكه ياننده طريق عام اولسه
اول طريقدن مسجد توسيع اولنور عكسى ايله دخى بويله در مثلا يول مسلمانلره ضيق اولسه مسجددن النوب
يوله ضم اولنور (رباط مستغنى عنه يصرف وقفه الى اقرب رباط اليه) بر رباط كه اندن استغنا اولنه اول رباطك
وقفى اقرب رباطه صرف اولنور زيرا مصلحت عامه ايچوندر (والوقف فى المرض وصية) حال مرضنده وقف
وصيتدر ثلثدن معتبر اولور (ويتبع شرط الواقف فى اجارة الوقف ان وجد) اجارهٔ وقفده اكر شرط بولنورسه شرط
واقفه اتباع اولنور (والا فيختار ان لا تؤجر الضياع اكثر من ثلاث سنين) شرط اجاره بولنمز ايسه اختيار اولنان

بودركه جفتلك اوج سنه دن اكثر اجاره يه ويرلميه (ولا يؤجر غيرها اكثر من سنة) جفتلكدن غيريسى بر سنه دن اكثر اجاره يه ويرلميه وفتوى دخى بونك اوزرينه در زيرا مدت اجاره طويله اولورسه ابطال وقف لازم كلور (ولا يؤجر الا باجر المثل) وقف ايجار اولنمز الا اجر مثلى ايله ايجار اولنور (ثم لا ينقض وان زادت الاجرة لكثرة الرغبة) اجر مثلى ايله ايجار اولندقدنصكره اجاره بوزلمز رغبت ناس ايله اكر اجرت زياده اولورسه ده ينه نقض اولنمز (وليس للموقوف عليه ان يؤجر الا بنيابة اوولاية) موقوف عليه ايجون وقفى كندى اذنى ايله ايجار ايلمك يوقدر الا واقف طرفندن نيابت ايله ياخود ولايت ايله يعنى متولى اولمق ايله ايجار ايلمك واردر (ولا يعار ولا يرهن) وقف عاريت ورهن ويرلمز (وان غصب عقار الوقف يختار وجوب الضمان) اكر وقفك عقارى غصب اولنسه ضمانك وجوبى اختيار اولنور يعنى قيمتى اخذ اولنوب برآخر ضيعه اشترا اولنور غصب اولانه بدل وقف كذا فى الدرر (ولو شرط الولاية لنفسه وكان خاينا ينزع منه وان شرط ان لا ينزع) اكر توليتى كند ونفسنه شرط ايلسه اكر خاين اولورسه توليتدن نزع اولنور اكر عدم نزعى شرط ايلدى ايسه ده ينه عزل اولنور

تم

فهرست المجلد الثانى من كتاب الموقوفات

صحيفه

٠٠٢ كتاب البيوع
٠٠٧ فصل يدخل البناء
٠٠٩ باب الخيارات
٠١٢ فصل خيار الرؤية
٠١٤ فصل مطلق البيع
٠١٩ باب البيع الفاسد
٠٢٤ فصل قبض المشترى
٠٢٦ باب الاقاله
٠٢٧ باب المرابحة والتولية
٠٢٩ فصل لا يصح بيع المنقول قبل قبضه
٠٣٠ باب الربا
٠٣٣ باب الحقوق والاستحقاق
٠٣٤ فصل البينة حجة متعدية
٠٣٦ باب السلم
٠٤٠ مسائل شتى
٠٤٣ كتاب الصرف
٠٤٦ كتاب الكفالة
٠٥١ فصل ولو دفع الاصيل الحال الى كفيله
٠٥٣ باب كفالة الرجلين والعبدين
٠٥٤ كتاب الحواله
٠٥٥ كتاب القضاء
٠٥٨ فصل واذا ثبت الحق للمدعى
٠٦٠ فصل اذا شهدوا عند القاضى
٠٦٢ فصل ويجوز قضاء المرأة فى غير حد وقود
٠٦٣ فصل ولو حكم الخصمان
٠٦٤ مسائل شتى
٠٦٦ فصل مات نصرانى
٠٦٩ كتاب الشهادة
٠٧٠ فصل وله ان يشهد بكل ما سمعه او رآه
٠٧٢ باب من تقبل شهادته ومن لا تقبل
٠٧٥ باب الاختلاف فى الشهادة
٠٧٨ باب الشهادة على الشهادة
٠٧٩ باب الرجوع عن الشهادة
٠٨١ كتاب الوكالة
٠٨٣ باب الوكالة بالبيع والشرآء
٠٨٧ فصل لا يصح عقد الوكيل بالبيع والشرآء
٠٨٩ باب الوكالة بالخصومة والقبض

صحيفه

٠٩١ باب عزل الوكيل
٠٩٢ كتاب الدعوى
٠٩٦ باب التحالف
٠٩٩ فصل قال ذو اليد
٠٩٩ باب دعوى الرجلين
١٠٣ فصل فى التنازع بالايدى
١٠٤ باب دعوى النسب
١٠٦ كتاب الاقرار
١١٠ باب الاستثناء وما فى معناه
١١٢ باب اقرار المريض
١١٤ كتاب الصلح
١١٥ فصل يجوز الصلح عن مجهول
١١٧ باب الصلح فى الدين
١١٨ فصل ان صالح احد ربى الدين
١١٩ كتاب المضاربة
١٢٢ باب المضاربة
١٢٤ فصل ولا ينفق المضارب
١٢٦ كتاب الوديعة
١٢٩ كتاب العارية
١٣٢ كتاب الهبة
١٣٣ باب الرجوع عنها
١٣٥ فصل ومن وهب امة
١٣٦ كتاب الاجارة
١٣٨ باب ما يجوز من الاجارة وما لا يجوز
١٤٠ باب الاجارة الفاسدة
١٤٣ فصل الاجير المشترك من يعمل لغير واحد
١٤٦ باب فسخ الاجارة
١٤٧ هذه مسائل منثورة
١٤٨ كتاب المكاتب
١٥٠ باب تصرف المكاتب
١٥١ فصل واذا ولدت المكاتبة من مولاها
١٥٣ باب كتابة العبد المشترك
١٥٥ باب العجز والموت
١٥٦ كتاب الولاء
١٥٧ فصل ولاء الموالاة سببه العقد
١٥٨ كتاب الاكراه
١٦٠ كتاب الحجر

صحيفه
١٦٣ فصل يحكم ببلوغ الغلام بالاحتلام
١٦٣ كتاب المأذون
١٦٦ فصل تصرف الصبى
١٦٧ كتاب الغصب
١٦٨ فصل وان غير ما غصبه
١٦٩ فصل وان غيب ما غصبه
١٧٢ كتاب الشفعة
١٧٤ فصل وان اختلف الشفيع والمشترى
١٧٦ باب ما تجب فيه الشفعة وما لا تجب وما يبطلها
١٧٧ فصل وتبطل الشفعة
١٧٩ كتاب القسمة
١٨١ فصل وينبغى للقاسم
١٨٢ فصل وتجوز المهاياة
١٨٣ كتاب المزارعة
١٨٦ كتاب المساقاة
١٨٧ كتاب الذبايح
١٨٩ فصل ويحرم اكل كل ذى ناب او مخلب
١٩٠ كتاب الاضحية
١٩٢ كتاب الكراهية
١٩٢ فصل فى الاكل
١٩٣ فصل فى الكسب
١٩٦ فصل فى اللبس
١٩٨ فصل فى النظر
٢٠٠ فصل فى الاستبراء
٢٠٢ فصل فى البيع
٢٠٣ فصل فى المتفرقات
٢٠٩ كتاب احياء الموات
٢١١ فصل فى الشرب
٢١٢ فصل وكرى الانهار العظام
٢١٤ كتاب الاشربة
٢١٧ كتاب الصيد
٢٢١ كتاب الرهن
٢٢٤ باب ما يجوز ارتهانه والرهن به وما لا يجوز
٢٢٧ باب الرهن يوضع على يد عدل
٢٢٩ باب التصرف فى الرهن وجنايته والجناية عليه
٢٣١ فصل رهن عصيرا
٢٣٣ كتاب الجنايات
٢٣٤ باب ما يوجب القصاص وما لا يوجب

صحيفه
٢٣٦ باب القود فيما دون النفس
٢٣٧ فصل ويسقط القصاص بموت القاتل
٢٣٨ فصل ومن قطع يد رجل ثم قتله اخذ بهما
٢٣٩ باب الشهادة فى القتل واعتبار حاله
٢٤١ كتاب الديات
٢٤٢ فصل فى النفس الدية
٢٤٣ فصل لا قود فى الشجاج
٢٤٦ فصل من ضرب بطن امرأة
٢٤٧ باب ما يحدث فى الطريق
٢٥٠ فصل ان مال حائط الى طريق العامة
٢٥١ باب جناية البهيمة والجناية عليها
٢٥٣ باب جناية الرقيق والجناية عليه
٢٥٥ فصل دية العبد قيمته
٢٥٦ فصل وان جنى مدبر
٢٥٦ باب غصب العبد والصبى والمدبر
٢٥٧ باب القسامه
٢٦٠ كتاب المعاقل
٢٦٢ كتاب الوصايا
٢٦٤ باب الوصية بثلث المال
٢٦٨ باب العتق فى المرض
٢٧٠ باب الوصية للاقارب وغيرهم
٢٧٢ باب الوصية بالخدمة والسكنى والثمرة
٢٧٣ باب وصية الذمى
٢٧٣ باب الوصى
٢٧٥ فصل شهد الوصيان ان الميت اوصى الى زيد
٢٧٦ كتاب الخنثى
٢٧٨ مسائل شتى
٢٨٣ كتاب الفرائض
٢٨٦ فصل والعصبة بنفسه
٢٨٨ فصل حجب الحرمان
٢٩٢ فصل واذا زادت سهام الفريضة
٢٩٨ فصل ذو الرحم هو قريب ليس بعصبة ولا ذى سهم
٣٠٢ فصل فى الغرقى والهدمى
٣٠٣ فصل المناسخة ان يموت بعض الورثة قبل القسمة
٣٠٦ باب حساب الفرائض
٣١٠ فصل وتداخل العددين

جلد ثانی

من الموقوفات

بسم الله الرحمن الرحیم

بوكتاب بیوعك احكامی بیاننده‌در معلوم اوله كه بیعك مشروعیتی كتاب وسنت واجماع ومعقول ایله ثابتدر اما كتاب ایله ثابت اولدیغی حق سبحانه وتعالینك (احل الله البیع وحرم الربوا ولا تأكلوا اموالكم بینكم بالباطل الا ان تكون تجارة عن تراض) قول شریفیدر وسنتله ثابت اولدیغی نبی علیه السلامك (یا معشر التجار ان البیع یحضره اللغو والحلف فشوبوه بالصدقه) قول شریفیدر واجماع ایله ثابت اولمسی ظاهردر ومعقول ایله ثابت اولمسی نوع انساندن مدنی بالطبع اولوب هر بری آخره محتاج لەدر اگر بیع وشرا اولمسه نظام وانتظام ممكن اولمزدی خاصة ناس ایچون مشروع اولمشدر لفظ بیع اضداددندر شراده‌دخی مستعملدر نته‌كه نبی علیه السلامك قول شریفنده (ولا یخطب الرجل خطبة اخیه ولا یبیع علی بیع اخیه ای لا یشتری علی شراء اخیه) واقع اولمشدر نته‌كیم حق سبحانه وتعالینك (وشروه بثمن بخس) قولنده واقع اولمشدر ای باعوه دیمكدر وایكی مفعوله تعدیه ایدر بعت زیدا الدار كبی ومن مكاننه لام داخل اولوب مثل بعت من زید الدار كبی كه وللك ده اولان لام زائددر ومصنف بیعی صیغهٔ جمع ایله ایراد ایلدیكی انواع قصد ایلمشدر زیرا بیع مبیع اعتباریله درت نوعدر برنوعی بیع مقایضه‌دركه سلعه‌یه بیعدر وبرنوعی دخی سلعه‌یی ثمنه بیعدر زحالا تعامل ناس اولان بیع بودر وبرنوعی هر ثمنی ثمنه بیعدر اكا سلم تسمیه اولنور وثمن اعتباریله دخی درت نوعدر بری بیع مساومه‌در وبری دخی بیع مرابحه‌در وبری دخی تولیه‌دركه آلدیغی بهایه بیع ایلمكدر وبری دخی بیع وضیعه‌دركه سرمایه‌سندن نقصانه بیعدر وبیعك شرایطی درتدر شرط انعقاد وشرط صحت وشرط نفاذ وشرط لزوم شرط انعقاددخی درتدر بری عاقدده وبری نفس عقدده وبری مكان عقدده وبری معقود علیه‌ده وعاقدده عدد لازمدر زیرا عدد اولمیجق جانبیندن وكالت ایله بیع منعقد اولمز الا بابا ایله قاضی مال یتیمده طرفینه تولی ایدرلر نفع اولمق اوزره وبری دخی عبد كندی نفسنی افندیسنك امریله اشترا ایلمك كبی بودخی طرفینه تولی ایدر ومعراج الدرایه‌ده قاضینك طرفینه تولیسی كندی نفسی ایچون اولیجق منعقد اولمز زیرا قاضینك حكمی قضادر كندی نفسیچون قضا جائز دكلدر وعاقدك شرطی عقلدر زیرا مجنون وصبینك عقدی صحیح دكلدر ونفس عقدده اولان شرط قبول وایجابه موافق اوله زیرا ایجاب اولان شیئك غیرنی قبول ایله بیع منعقد اولمز صفقه متفرق اولدیغیچون اما مكان عقدده اولان شرط ایجاب وقبول مجلس واحده اولمق كركدر اما معقود

علیهك شرطی موجود اولمق ومال متقوم اولمق ونفسنده مملوك اولمق ومقداری معلوم اولمق ومقدور التسلیم اولمق كركدر زیرا بیع معدوم منعقد اولمز وبیعك معناسی تملیكدر اولدخی ایكی وجه اوزرینه‌در بری تملیك منافع اشیادركه بدل ایله اجاره وبدلنی عاریه كبی وبری دخی تملیك اعیان اشیادركه بدل ثمن وعوض شرطیله بعد القبض هبه كبی من غیر بدل وعوض هبه وصدقه كبی ومبیعك احوالی یدی وجه اوزرینه‌در (اوا‌لكی) وجه مبیع حاضر ومعین اولمسیدر (ایكنجیسی) مبیع حاضر اولمسیدر اما بایع تسلیمنه قادر اوله متاع وحیوانات واغصان اشجارده میوه كبی (اوچنجیسی) بایع تسلیمنه قادر اولمیه ظهر غنمده صوف وبطون حیوانده اولاد وعبد آبق كبی وبونلره مشابه اولنلر كبی وبو مقوله بیع فاسددر (دردنجیسی) مبیع مفقود اولمسیدر بودخی فاسددر زیرا پیغمبر علیه السلام مالیس عنده‌دن نهی بیورمشدر (بشنجیسی) مبیع بركسه‌نك اوزرنده دین اولمسیدر اول دینی اوزرنده اولانه بیع جائزدر آخره بیع فاسددر (التنجیسی) مبیع امانت یاخود عاریه واجاره ورهن یاخود سرمایه اولمسیدر ویاخود اوزرنده امین اولمقدر ذكر اولنان مبیع كندیده اولان كمسنه‌یه بیع جائزدر لكن قبض جدیده محتاجدر زیرا قبض اول امانتدر وقبض ثانی قبض ضماندر قبض امانت ایسه قبض ضمان مقامنه قائم اولمز اگر مبیع مشترینك ثانیا قبضندن اول هلاك اولسه بایع اوزرینه‌در اگر قبض جدیددنصكره هلاك اولسه مشتری اوزرینه‌در (یدنجیسی) مبیع مشتری قتنده غصبا ویاخود سرقة ویاخود خیانة موجود اولمسیدر مبیعی اول كمسنه‌یه بیع جائزدر قبض جدیده محتاج دكلدر زیرا قبض اول قبض ضماندر وقبض ثانی دخی قبض ضماندر وقبض ضمان مقامنه قائم اولور اگر مبیع قبل قبض الثانی هلاك اولسه مشتری اوزرینه‌در وثمن دخی سكز وجه اوزرینه‌در (اولكیسی) فضه‌در (ایكنجیسی) ذهب دنانیردر (اوچنجیسی) مكیلدر ومكیل ایله نقدا ونسیئة اشترا جائزدر واگر جنسی ومقداری وصفتی بیان اولنورسه (دردنجیسی) موزوندر حكمی مكیل حكمی كبیدر (بشنجیسی) من درعددمن دوعله نقدا ونسیئة برشیء اشترا ایلمك جائزدر جنسی ومقداری وصفتی ووقتی بیان اولنورسه اتفاق اوزره اما امام اعظم قتنده اجل بیان اولنمزسه ده جائزدر (آلتنجیسی) حیواندر اما بونك ایله ویره‌سیه برشیء اشترا ایلمك جائز دكلدر (یدنجیسی) معدوداتدر (سكزنجیسی) عقاردر بونكله دخی ویره‌سیه جائز دكلدر وبیع صحیح یكرمی وجه ویا اقل ویا اكثر اوله بیع صحیحك (اولی) بیع مساومه‌در (ایكنجی) بیع تولیه‌در (اوچنجی) بیع مرابحه‌در (دردنجی) بیع محاسره‌دركه بیع وضیعه دیمكدر (بشنجی) بیع شركتدر (التنجی) بیع اقاله‌در (یدنجی) بیع صرفدر (سكزنجی) بیع هبه‌در عوض شرطی اوزرینه اولورسه زیرا بونده شفیع ایچون شفعه واردر (طقوزنجی) بیع صلحدر رجحن اقرار اوزرینه اولسه (اونجی) بیع مبادله‌در (اون برنجی) بیع موقوفدر بیع موقوف اولدركه بر آخرك اذنی یوغیكن متاعنی بیعدر بو بیع صاحبنك اجازتنه موقوفدر اگر اجازت ویررسه بیع جائز اولور ویرمزسه بیع جائز اولمز (اون ایكنجی) بیع النسئه‌در بو بیع ویره‌سیه اولان بیعدر اگر وقتی معلوم اولمز ایسه فاسددر (اون اوچنجی) بیع من یزیددر (اون دردنجی) بیع التراضیدر دخی بیع تعاطیدر (اون بشنجیسی) بیع خیاردر (اون التنجیسی) بیع مسلمدر (اون یدنجیسی) بیع البراءة من العیبدر (اون سكزنجیسی) بیع مختلف فیه‌در (اون طقوزنجیسی) بیع مستحبدر (یكرمنجی) بیع فاسددر وقتا كه بیع فاسد اوله سلعه مشتری یدنده تلف اولسه مشتری اوزرینه قیمتی لازمدر ثمنی لازم كلمز واگر مشتری اول سلعه‌یی بیع ایلمسه ویاخود هبه ایلسه ویاخود سلمه ویرسه ویا عبد اولمغله اعتاق ایلسه ویاخود جاریه اولمغله اوطه‌لق ایلسه ویاخود مدبر ویا مكاتب ایلسه بو ذكر اولنان مسائل جائزدر مشتری اوزرینه قیمتی لازمدر وبیوع فاسده اوتوز نوعدر (اولی) بیع محاقله‌در سنبله‌ده بغدایی بغدایه بیعدر وبو بیعه بیع الزرع بالحنطه دینلور (ایكنجیسی) بیع المزابنه‌در شجرده خرمایی خرمایه بیع كبی (اوچنجیسی) بیع مخاطره‌در مثلا بر رجل رجل آخره بعت منك هذا المتاع بكذا وكذا ان قدم فلان من سفر دیمك كبی (دردنجیسی) بیع ملامسه‌در بو بیع جاهلیته‌ده‌یكن بركمسنه برمتاعی مساومه ایدر ایكن مس ایلسه مراد ایلدیكی ثمن ایله اول شیء مشترینك اولوردی (بشنجیسی) بیع منابذه‌در بودخی جاهلیته‌ده بایع سلعه‌یی مشتری اوزرینه آتسه عذر المساومه مشتری مراد ایلدیكی ثمن ایله بیع واقع اولوردی (آلتنجیسی) ملاقحدر بهایمك ذكورینك ظهورنده اولان شیئی بیعدر (یدنجیسی) بیع مضامیندر جنس انسان وحیوانك

بطوننده اولان شیئی بیعدر (سکزنجیسی) بیع حبل الحبله در حبلی نك حبلی طوغدقده ویورکن بیع کبی
(طقوزنجیسی) بیع محاصره در بو بیع میوه هنوز تمام ایرشمدین اشجار اوزرنده بیعدر (اونجیسی) بیع ضربة
قانصدر و بیع غائص دخی دینلمشدر مثلا غواص اولان کمسنه (بعت منك ضربة بكذا من الثمن) دیو قعر بحره
غوص ایلمسیدر (اون برنجیسی) بیع غروردر مثلا برکسنه بر آدمه بوسنه خرما آغجلری نه ویررسه ویاخود
زراعت اولنان ارضدن نه خروج ایدرسه آنی بیع ایلمکدر (اون ایکنجیسی) مضطردر مثلا برکسنه طعام
وشراب ولباسه مضطر اولدقده بایعك اکثر بهایه بیع ایلمسیدر وشرا دخی بویلهدر (اون اوچنجیسی) بیع
الکالی در بوایسه هرشیئده ویرهسی ویرهسی یه بیع ایلمکدر (اون دردنجیسی) سنا حیوانی حیوانه بیعدر
بوایسه فرسی عبده بیع ایلمکدر لکن عبد غائب اولمقدر (اون بشنجیسی) بیع مقاومه در مثلا بعت منك
مایخرج من ارضی اوشجری کذا عاما بکذا درهما کبی (اون التنجیسی) بیع مالم یقبض در امام مالك قتنده
بونك معناسی طعامده در غیریده دکلدر وابو یوسف قتنده طعامده ومنقولاتده در عقارده دکلدر اما امام محمد
وشافعی قتنده جملهسنه اطلاق اولنور (اون یدنجیسی) بیع سلفدر مثلا برکسنه رجل آخره شوشیئی سکا بیع
ایدهیم اما بکا قرض ویرمك اوزره ویاخود سکا شوقدر شیئی قرض ویرهیم دیمك کبی (اون سکزنجیسی) بیعتا
فی بیع واحددر مثلا شو جاریهیی سکا شو مقدار درهمه بیع ایدرم شونك اوزرینه که فلان اوغلانی بو مقدار
درهمه بکا بیع ایدهسن دیمك کبی (اون طقوزنجیسی) شرطان فی بیعه در مثلا برکسنه آخره شوشیئی سکا اون
درهمه بیع ایدرم اکر نقد ویررسك اون بش درهمه ویریرم بر آیهدکین ادا ایدرسك دیمك کبی (یکرمنجیسی)
بیع الثنیادر مثلا برکسنه آخره شو بغدایی جزافا یعنی اولچوسز شوقدر درهمه بیع ایدرم اما اون قفیزنی بیع
ایلمم دیمك کبی (یکرمی برنجیسی) بیع المواضعه در مثلا برشیئی بیع ایلیه لکن اول شیء کندو قتندهاولمیه
(یکرمی ایکنجیسی) بیع اویاره در مثلا برکسنه برمتاعی اشترا ایدوب بایعه درهمی شوشرط اوزرینه تسلیم
ایلیه که اکر متاعی آلورسم اول درهم متاعك ثمنی اولسون اکر متاعی آلمزسم درهم رد اولنه دیمك کبی (یکرمی
اوچنجیسی) بیع الماء والنار در چقن صویی برطرفه اخراج ایلسه تحقیق مالك اولوب بیعی جائز اولور واتش
کمور اولدقده بیعی جائزدر (یکرمی دردنجیسی) ممه دهسودی بیعدر وبو بیع نهی اولنمشدر (یکرمی بشنجیسی)
بیع الدین بالدیندر مثلا متاع بهاسندن برکسنهده دین اولسه اول دینی ویرهسیه رجل آخره بیع ایلمك کبی
(یکرمی التنجیسی) بیع صدقه در وانك اهلی حق تعالینك (انما الصدقات للفقراء) قول شریفنده واقع اولنلردر
واول شیء اهلنه ویرلمدین بیع اولنمق جائز دکلدر (یکرمی یدنجیسی) قسمت اولنمدین غنایمی بیعدر (یکرمی
سکزنجیسی) قیونك آرقه سنده اولان شیئی بیعدر (یکرمی طقوزنجیسی) میشهده اولان صیدی بیع
ایلمکدر (اوتوزنجیسی) هواده طیری وصوده بالغی بیعدر و بیعی یدی شیء افساد ایدر (اولکیسی) جهالت ثمن
(ایکنجیسی) جهالت وقت (اوچنجیسی) جهالت مبیعدر (دردنجیسی) اوچ کوندن زیاده اولان شرط
خیاردر (بشنجیسی) بیعده برشرط اولهکه بایع ایچون منفعت اوله مثلا بن سکا شوشیئی بیع ایلدم اما سندن
مراد ایلدیکمده بنه بکا بیع ایدهسن ویاخود بکا قرض ویرهسن ویا بکا برشیء هبه ایلیهسن دیمك کبی
(آلتنجیسی) شرط اولهکه مشتری ایچون منفعت اوله مثلا مشتری بایعه دیهکه سندن شوشیئی اشترا ایلرم
شونك اوزرینه که اویمه کتورهسن ویاخود بندن شوقدر شیئه اشترا ایلیهسن وبو مقداره بنم ایچون بیع
ایلیهسن ویاخود بندن استیجار ایلیهسن (یدنجیسی) بیعده برشرط اولهکه متابعه منفعت اوله مثلا
شو عبدی سکا بیع ایدرم شو شرط اوزرینه که اعتاق ویاخود مدبر ایلیهسن وشو جاریهیی سکا بیع ایدرم
شو شرط اوزرینه که اوطهلق ایلیهسن ویاخود شو ارضی سکا بیع ایدرم وقف ایلیهسن دیمك کبی (البیع
مبادلة مال بمال) بیع مالی مال مقابلهسنده مبادلهدر بالتراضی قیدی لازم ایدی لکن کمال ظهوری ایچون
مصنف تراضی قیدنی ترك ایلدی (وینعقد بالایجاب والقبول) بیع ایجاب وقبول ایله منعقد اولور وعاقدیندن
هر قنغیسی اول تکلم ایدرسه ایجاب اولدر صکره کی کلام قبولدر کرکسه بعت کلامی اولسون کرك اشتریت
کلامی اولسون * وانعقاد * عاقدینك کلامی شرعا آخره بروجهله متعلق اولهکه محلنده اثری ظاهر اوله حاصل
کلام اجزاء تصرف شرعیسی ارتباطدر مجرد ایجاب ایله بیع منعقد اولمز بابانك ابن صغیری حقنده کمال شفقتی

اولدیغیچون عبادت واحدی ایکی عبادت مقامنه قائم اولور مثلا اشتریت هذا من ابنی فلان بکذا ویاخود
بعت هذا منه بکذا دیسه بیع منعقد اولور قبوله احتیاج یوقدر و یتیمه نفع اولیجق وصی دخی بابا کبیدر بیعك
تعریفنده علل اربعهیه اشارت واردر مبادلة المال بالمال قولی علة فاعلیهیه اشارتدر زیرا مبادله ایکی کمسنه
مابیننده اولور بالایجاب والقبول وینعقد قولی علة مادیهیه اشارتدر زیرا بونلر بیعك ارکان وموادندندر وینعقد
قولیله علة صوریهیه اشارتدر زیرا شول انعقادکه ارتباط شرعیدر علت مادیهنك عوارضندندر ومحشی قاضی
شیخ زاده علت غائیهیه مبادلة مال بمال قولیله اشارت ایلمشدر بحر رائق صاحبی بو محلده علت غائیه ملکدر دیو
تصریح ایلمشدر (بلفظ الماضی کبعت واشتریت) بعت واشتریت کبی لفظ ماضی ایله بیع منعقد اولور زیرا
بیع تصرف شرعیینی انشادر وشرع شریف لغة اخبار ایچون موضوع اولان لفظ ماضیینی انشاده استعمال
ایلدی ولفظ ماضیینی تخصیص مخبر بهك وجودینك تحقیقی ایچوندر لفظ مضارع وجود اوزرینه جزم دلالتی
یوقدر اکر لفظ مستقبل جانب بایعدن صدور ایدرسه وعده اولور بیع اولمز واکر جانب مشتریدن صادر اولورسه
مساومه اولور یعنی بیعی سوملشمك اولور انعقاد بیع اولمز ونبی علیه السلام دخی لفظ ماضی ایله بیعی استعمال
بیورمشلردر وبعضلر دیمشلردر که مجاز طریقیلهدر بو محلده بعت حقنده کلام چوقدر حاصل کلام صیغة
مضارع ایله بیع منعقد اولمز واکر سؤال اولنورسه که خذ هذا بالالف دینلدکده مشتری دخی قبول ایلسه بلانیة
فی الحال بیع منعقد اولور اکا جواب ویریلور که بایعك مشتری یه خذه امری کانه بعتك هذا بالالف فخذه دیمش
اولدی زیرا مشتریده ولایت اخذ یوقدر الاقتضاء ثابت اولان بیع ایله در (ومادل علی معناهما) بعت
واشتریت معناسنه دلالت ایدن لفظ ایله دخی بیع منعقد اولور اعطیتك بکذا ویاخود ملکتك بکذا دینلدکده
مشتری دخی اخذت ویا رضیت ویا امضیت ویا قبلت دیسه بونلر ایله بیع منعقد اولور (وبالتعاطی) وتعاطی ایله
دخی بیع منعقد اولور تعاطی اولدرکه بایع مبیعی ویروب ومشتری ثمنی ویروب مابینلرنده لفظ بعت واشتریت
اولمقدر (فی النفیس والخسیس هو الصحیح) تعاطی ایله بیع منعقد اولور اشیاء نفیسهده وخسیسهده
صحیح اولان بودر (ولو قال خذه بکذا فقال اخذت اورضیت صح) اکر بایع شونی اخذ ایله شوقدر ثمنه دیسه
مشتری دخی اخذت ویا رضیت دیسه بیع صحیح اولور زیرا خذه بدل ایله اخذه امردر اقتضاء بیع تقدیر اولنور
کانه بعته منك فخذه دیمش اولدی (واذا اوجب احدهما فللآخر ان یقبل کل المبیع بکل الثمن فی مجلس اویترك)
عاقدیندن بری بیعی ایجاب ایلسه یعنی بعت هذا بکذا دیسه آخر ایچون مبیعك کلیسنی کل ثمن ایله مجلسده
قبول ایلمك ویاخود ترك ایلمك واردر یعنی دیلرسه قبول ایدر ودیلرسه رد ایدر بوکه خیار قبول تسمیه اولنمشدر
(لا بعضه دون بعض) آخر ایچون مبیعك بعضنی قبول ایدوب بعضنی ترك ایلمك یوقدر (الا اذا بین ثمن کل) مکرکه
کلك ثمنی بیان اولنمش اوله مثلا بعت هذا الثوب بدرهم وهذا الثوب بدرهمین دیسه ومشتری دخی
ایکیسندن برینی قبول ایلسه جائزدر ویاخود شو اسبابلرك هر بریسی اونر آقچهیه دردیوب ومشتری دخی
بعضیسنی قبول ایلسه جائزدر (وان رجع الموجب اوقام احدهما من المجلس قبل القبول بطل الایجاب) اکر
موجب یعنی ایجاب ایدن رجوع ایلسه ویاخود عاقدیندن بری قبولدن اول مجلسدن قالقسه ایجاب باطل
اولور زیرا قبل القبول مجلسدن قالقمق اعراضدر اما ایکی کمسنه یوررکن بری ایجاب ایلسه اکر مخاطب
جوابنی متصل ایدرسه عقد تمام اولور اکر بر مقدار مشی ایلدکدنصکره تکلم ایلسه جوابنی فصل ایتمش اولور
بیع منعقد اولمز ویاخود قبول ایلدیلن ایکیسی یوررکن معاملهی ایلسهلر ویاخود بری طوروب آخری مشی
ایلسه بیع منعقد اولمز اکرکی جریان اوزره ایکن تبایع ایلسهلر وایکیسنك خطابی بیننده برسکته واقع اولسه
بیعی منع ایلمز (واذا وجد الایجاب والقبول لزم البیع بلا خیار مجلس) چقن ایجاب وقبول بولنسه بلاخیار
مجلس بیع لازم اولور (ویصح فی العوض المشار الیه بلا معرفة قدره ووصفه) بیع عوض مشار الیهده قدر
ووصفی بلنمکسزین صحیح اولور وعوض کرك مبیع اولسون وکرك ثمن اولسون برابردر زیرا اشارت تعریفك
اسبابندن ابلغدر وصف وقدرك بیانه احتیاج یوقدر اما مشار الیه اولمین بونك خلافنجهدر سلم کبی زیرا انده
وصف وقدر بیان اولنمق لازمدر وقبل العقد عوض تسمیهسی مایؤول الیه اعتباریلهدر (لا فی غیره) مشار الیه
اولمیان غیریده قدر ووصفی بلنمکسزین بیع صحیح اولمز زیرا قدر ووصف معلوم اولمیجق نزاعه مؤدی اولور اول

ثوب بخاريدر وياخود سمر قنديدر ديمك لازمدر (وبثمن حال ومؤجل باجل معلوم) بيع ثمن ومؤجل ايله صحيح اولور اجل معلومه دكين زيرا حق تعالينك احل الله البيع وحرم الربوا قول شريفي مطلق اولوب ونبي عليه السلام بريهوديدن اجل ايله طعام اشترا ايدوب درعي رهن قوديغي اجلدن معجل ومؤجل ثمن ايله بيع جائز اولور (ولو اشترى باجل سنة) بركمسنه برسنه يه دكين برشيئي اشترا ايلسه (فمنع البائع المبيع حتى مضت ثم سلم) وبايع سنه مرور ايدنجه مبيعي منع ايدوب بعده تسليم ايلسه (فله اجل سنة اخرى) مشترى ايچون برسنه دخي تأجيل ايلمك واردر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر اجل وقت عقدده واقع اولمشدر اول اجل ايسه تمام اولدى بوتقديرجه مشترى ايچون تأجيل ايلمك يوقدر (وان اطلق الثمن) اكر ثمني اطلاق ايلسه يعني صفتي ذكر اولنميوب انجق بعته بعشرة ديسه (فان استوت مالية النقود ورواجها) اكر نقودلك ماليتي ورواجي برابر اولسه (صح ولزم ما قدر من اى نوع كان) بيع صحيح اولور هر قنغي نوعدن اولورسه تقدير اولنان شئ لازم اولور (وان اختلف رواجا فمن الاروج) واكر نقود رواج جهتندن مختلف اولورسه تقدير اولنان رواجندن لازم اولور (وان استوى رواجها لا ماليتها فسد البيع ما لم يبين) اكر ماليتي برابر اولميوب رواجي برابر اولورسه بيع فاسد اولور قنغي نوعدن ايديكي بيان اولنمينجه (وصح البيع في الطعام) طعامده دخي بيع صحيح اولور طعامدن مراد حنطه ودقيقدر (وكل مكيل وموزون كيلا ووزنا) وهر مكيل وموزونده كيلا ووزنا بيع صحيح اولور (وكذا جزافا ان بيع بغير جنسه) جزافا دخي بيع جائز اولور اكر جنسندن غيري يه بيع اولنورايسه زيرا غير جنس حقنده اذا اختلفت النوعان فبيعوا انى شئتم حديثي واردا اولمشدر اما جنسنه مجازفة بيع صحيح اولمز زيرا ربوا احتمالي واردر جزاف معرب كزافدر (وباناء او حجر معين لايدرى قدره) انا وحجر معين كه مقداري بلنميه انكله دخي بيع صحيح اولور (ومن باع صبرة كل صاع بدرهم صح في صاع فقط الا ان يسمى جملتها) وبركمسنه برصبره يعني خرمن اوزرنده برقاج بغداى هر صاعي بردرهم مقابلنده اولمق اوزره بيع ايلسه انجق برصاعده بيعي صحيح اولور مكر كه صاعلك جمله سني تسميه ايليه مثلا بوزصاع بغدايي يوزدرهمه ديو بيع ايلسه جائزدر زيرا جهالت مرتفعه اولور (وللمشترى الفسخ بالخيار وان كيل او سمى جملتها في المجلس بعد ذلك) مشترى ايچون فسخ خيار واردر اكر بعد انعقاد البيع مجلسده كيل اولنورسه ده ياخود صاعلك جمله سي تسميه اولنورسه ده ينه خيار فسخ واردر (ومن باع قطيع غنم كل شاة بدرهم لا يصح في شئ منها) بركمسنه برقطيعه غنمي هر قيوني بردرهمه بيع ايلسه ومجموع مجهول اولسه اول قطيعه دن برشيده بيع صحيح اولمز زيرا بعضي بعضندن متفاوت اولمغله نزاعه مؤدى اولور ذكر اولنان بيع ابو حنيفه قتنده بيع فاسددر اما جمله قطيعه يوز قيوندر بيك درهمه بيع ايلدم ديسه اتفاق اوزره بيع صحيح اولور كرك متفاوت اولسون كرك اولمسون برابردر ثمن مبيع معلوم اولمغله بيع صحيح اولور (وكذا لو باع ثوبا كل ذراع بدرهم) اكر هر ذراعي بردرهمه اولمق اوزره برثوب بيع ايلسه ينه بيع صحيح اولمز ابو حنيفه قتنده زيرا جمله مبيع وثمن معلوم اولميوب جهالت اولديغيچون (وكذا كل معدود متفاوت) معدودات متفاوته نك كايسنده دخي بيع صحيح اولمز مثلا شوقاربوزلك هر بري بردرهمه اولمق اوزره بيع ايلسه صحيح اولمز زيرا متفاوتدر (وعندهما يصح في الكل في جميع ذلك) امامين قتنده مبيع اولان شيئلك جميعنده يعني صبره وقطيعه وثوب وعدد متفاوتده بيع صحيح اولور (وان باع صبرة على انها مائة قفيز بمائة درهم فوجدت اقل او اكثر اخذ المشترى الاقل بحصته او فسخ) اكر بركمسنه برصبره يي يوز كيل اولمق اوزره يوز درهمه بيع ايلسه وصبره يوز كيلدن اقل ياخود يوز كيلدن اكثر بولنسه مشترى حصه سيله اقلي اخذ ايدر وياخود بيعي فسخ ايدر صفقه متفرق اولديغيچون (والزائد للبايع) اكر صبره يوز قفيزدن زياده اولورسه بايع ايچوندر زيرا يوز قفيز اوزرينه زياده اولان معقود عليه دكلدر (وفي المذروع يأخذ الاقل بكل الثمن او يفسخ) بيع مذروعده مشترى كامل ثمن ايله اخذ وياخود بيعي فسخ ايدر مثلا بركمسنه برثوب يوز ذراع اولمق اوزره يوز درهمه بيع ايلسه لكن يوز ذراعدن اقل بولنسه مشترى ديلرسه كامل ثمنكه يوز درهمدر انكله يوز ذراعدن نقصان بولديغي ثوبي آلور ديلرسه بيعي فسخ ايدر زيرا مذروعده ذراع زياده اولمغله ثوبك قيمتي زياده اولور نقصاني ايله ناقص اولور بوتقديرجه ثمن وصفه مقابل اولمين وصف فوت اولمغله مخير اولور ديلرسه آلور ديلرسه بيعي فسخ ايدر (والزائد له ولا خيار للبايع) زائد مشترى ايچوندر وبايع ايچون خيار يوقدر (وان سمى لكل ذراع قسطا

اخذ

اخذ الاقل بحصته) اكر هر ذراع ايچون قيمت تسميه اولنورسه مشترى حصه سيله اقلي اخذ ايدر (وكذا الزائد) زائدي دخي حصه سيله اخذ ايدر (وله الخيار في الوجهين) مشترى ايچون ايكي وجهده دخي خيار واردر يعني اكر اقل بولورسه ديلرسه حصه سيله اخذ ايدر ديلرسه بيعي فسخ ايدر اكر اكثر بولورسه ديلرسه زياده سيله اخذ ايدر ديلرسه بيعي فسخ ايدر (وصح بيع عشرة اسهم من مائة سهم من دار) دارك يوز سهمندن اون سهمنك بيعي صحيحدر بالاتفاق زيرا سهم شايع غير معين ايچون اسمدر ايمدي اون سهم صاحبي طقسان سهم صاحبنه شريك اولوب داردن هر قنغي موضعندن مراد ايدرسه اخذ ايدر نزاعه مؤدي اولمز (لا بيع عشرة اذرع من مأية ذراع منها) دارك يوز ذراعندن اون ذراعي بيع صحيح دكلدر ابو حنيفه قتنده مثلا بردار يوز ذراع اولوب اون وارثه اون ذراع حصه دكسه بريسي ذكر اولنان يوز ذراعدن اون ذراعي بيع ايلمك صحيح دكلدر زيرا نزاعه مؤدي اولور (وعندهما يصح فيهما) امامين قتنده اسهم وذراعده بيع صحيح اولور (ولو باع عدلا على انه عشرة اثواب فاذا هو اقل او اكثر فسد البيع) اكر بردنك ثوبي اون ثوب اولمق اوزره بيع ايلسه حال بوكه اول دنك اوندن اقل ياخود اكثر اولسه بيع فاسد اولور (ولو فصل الثمن) ينه بيع فاسد اولور بايع ثمني تفصيل ايدرسه ده (فكذا في الاكثر من الثوب) كذلك بيع فاسد اولور اكثر اولديغي صورتده مثلا برعدل ثوب كه اون ثوب اولمق اوزره وهر ثوبي بردرهمه بيع ايلسه لكن اون برثوب چقسه بيع فاسد اولور (ويصح في الاقل بحصته) اوندن اقلده حصه سيله بيع صحيح اولور مثلا برعدل اون ثوب اولمق اوزره وهر ثوب بردرهمه بيع اولنسه لكن طقوز ثوب چقسه حصه سيله طقوزي الور (ويخير المشترى) مشترى مخير اولور ديلرسه حصه سيله الور ديلرسه رد ايدر (وان باع ثوبا على انه عشرة اذرع كل ذراع بدرهم اخذه المشترى بعشرة لو عشرة ونصفا بلا خيار وتسعة لو تسعة ونصفا بخيار) بركمسنه برطوبي اون ذراع اولمق اوزره وهر ذراعي بردرهمه بيع ايلسه مشترى اول شيئي اون درهمه بلا خيار الور اون بچق ذراع اولورسه اون درهمه الور طقوز ذراع ونصف اولورسه طقوز درهمه آلور خيار ايله ابو حنيفه قتنده (وعند ابي يوسف يخير في اخذه باحد عشر في الاول وبعشرة في الثاني) ابو يوسف قتنده مشترى اولكي مسئله ده يعني اون بچق ذراع بولندقده اون درهمه اخذ ايلمكده مخيردر (وعند محمد يخير في اخذه في الاول بعشرة ونصف وفي الثاني بتسعة ونصف) امام محمد قتنده اولده يعني اون بچق ذراع بولندقده اون بچق درهم ايله اخذده مخيردر ثانيده يعني طقوز بچقده طقوز بچق درهم ايله اخذده مخيردر (فصل) (يدخل البناء والمفاتيح في بيع الدار بلا ذكر) بيع دارده بنا ومفتاحلر بلا ذكر داخل اولور (وكذا الشجر في بيع الارض) وينه بيع ارضده شجر داخل اولور (ولو اطلق شراء شجرة دخل مكانها عند محمد وهو المختار) واكر برشجرك شراسني اطلاق ايلسه يعني قطع وقراري ذكر ايلميوب انجق اطلاق اوزره شرا ايلسه اول شجرك مكاني داخل اولور امام محمد قتنده ومختار اولان دخي بودر (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا ارض اصلدر وشجر اكا تابعدر اكر شجرك بيعنده ارض داخل اولسه لازم كلوردي كه اصل فرعنه تابع اولور بو ايسه جائز دكلدر اكر قطع ايچون اشترا ايلسه بالاتفاق ارض داخل اولمز اكر قرار ايچون اشترا ايدرسه ارضده شجرك قال الكافي مقداري داخل اولور يوخسه كوكلري ايرشديكي ارض مقداري داخل اولمز (ولا يدخل الزرع في بيع الارض ولا الثمر في بيع الشجر الا باشتراطه وان ذكر الحقوق والمرافق) بيع ارضده زرع داخل اولمز وبيع شجرده ميوه داخل اولمز الا شرط ايلكله داخل اولور مثلا ارضي اشترا ايدرم زرعيله وشجري اشترا ايدرم ثمري ايله ديو شرط اولورسه داخل اولور اكر حقوق ومرافقني ذكر ايدرسه ده اشتراطسز داخل اولمز زيرا ثمر وزرع حقوق ومرافقدن دكلدر (ويقال للبائع اقلعه واقطعها وسلم المبيع) بايعه دنيلور ارضي بيع ايدوب مشترى يه تسليم ايلدكدنصكره ديناورسه كه ارضده اولان زرعي قلع ايله يعني قوپار وشجرده اولان ثمري قطع ايله يعني ارضي زرعدن وثمردن خالي مشترى يه تسليم ايله زيرا ارض مشترينك ملكي اولمشدر (وكذا لا يدخل حب بذره ولم ينبت بعد) وينه بيع ارضده داخل اولمز شول دانه كه اكلمش اوله لكن هنوز بتمش اوله بوتقديرجه اول حب متاع كبي امانتدر (وان نبت ولم يصر له قيمة دخل) اكر اول حبه بتسه لكن اول بتن شئ ايچون قيمت اولمسه بيعه داخل اولور (وقيل لا) ودينلديكه داخل اولمز بيعه داخل اولمز دين ابو القاسم الصفاردر (ومن باع ثمرة بدا صلاحها اولم يبد صح) شول كمسنه كه برشجرك ثمره سنيكه بتمكه

صلاحیتی ظاهر اولسون وياخود ظاهر اولسون بيع ايلسه اصح اقوالده بيعی صحيحدر زيرا اول ميوه حالا
ومالا مال متقومدر (ويقطعها المشتری للحال) مشتری اولان كمسنه اول اشترا ايلديكی ثمره يی فی الحال
شجرندن قطع ايدوب بايعك ملكنی تفريغ ايدر (وان شرط تركها علی الشجر فسد) اكر مشتری ثمره نك شجر
اوزرنده ابقا اولنمسنی شرط ايدرسه بيع فاسد اولور زيرا بو شرط مقتضای شرطك خلافيدر وبو بيع صفقه
ايچنده صفقه در يا اعاره در وياخود اجاره ده ماجر تسز شرط ايلديسه اعاره در بو ايسه منهيدر (ولو بعد تناهی
عظمها) يعنی ثمره نك مقداری عظمده متناهی اولدقدنصكره اولورسه ده اشتراط ابقا بيعی بنه افساد
ايدر ابو حنيفه وابو يوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر آنك قتنده بيوكلكی متناهی
اولدقدنصكره بيع فاسد اولمز (وكذا شراء الزرع) شراء زرع دخی ذكر اولنان جميع مسائل كبيدر (وان تركها
باذن البائع بلا اشتراط) اكر ميوه يی شجر اوزرنده بايعك اذنيله ترك ايلسه اما حين عقدده شرط ايلمسه لر (طاب له
الزيادة) مشتری ايچون نما جهتندن زياده لك طيب اولور زيرا مباح طريقيله حاصل اولمشدر (وان بغير اذنه
تصدق بما زاد فی ذاتها) واكر بايعك اذنی يوغيكن ترك ايلسه اول ميوه نك ذاتنده زياده اولان شيئی تصدق ايليه
مثلا حين عقدده كمال اوزره ايرشدين قيمت تقدير اولنوب بعده قيمتی تقدير اولندقده بو ايكيسنك ما بيننده زياده
اولانی تصدق ايليه زيرا حاصل اولان زياده لك ارض مغصوبه نك قوتيله حاصل اولمشدر بو تقديرجه مشتری
ايچون اول زياده لك كوكچك اولمز (وان بعد ما تناهت لا يتصدق بشیء) واكر ميوه متناهی اولدقدنصكره بايعك
اذنی اولمدين ترك ايلسه برشيئی متصدق ايلمز زيرا ميوه كمالنی بولدقدنصكره جسمده زياده لك متحقق اولمز حق
سبحانه وتعالينك ارادهٔ عليه سيله شمس طبخ ايدر قمر لون ويرر كواكب طعم اعطا ايدر بو تقديرجه زياده لك
اولمش اولور (وان استأجر الشجر الی وقت الادراك بطلت الاجارة وطابت الزيادة) واكر ميوه يی اشترا
ايلدكدنصكره وقت ادراكه دكين شجری استيجار ايلسه اجاره باطل اولوب حاصل اولان زياده لك مشتری يه
كوكچك اولور (وان استأجر الارض لترك الزرع فسدت ولا تطيب الزيادة) اكر اشترادنصكره ترك زرع ايچون
ارضی استيجار ايلسه اجاره فاسد اولور وحاصل اولان زياده لك مشتری يه كوكچك اولمز زيرا زرعك ايرشمك
وقتی مجهولدر احيانا شدت حرارتدن ادراك تقدم ايدر واحيانا شدت برودتدن تأخر ايدر (ولو اثمرت ثمرا آخر قبل
القبض فسد البيع) واكر اول اشترا اولنان ثمره نك شجری بعد الشراء والقبض برثمره دخی ويرسه بيع فاسد اولور
زيرا اولكی ثمره نك تسليمی ايكنجی مره ده حاصل اولان ثمره نك اختلاطی ايله متعذردر (وبعد القبض
يشتركان) اكر قبضدنصكره ميوه حاصل اولسه بايع ايله مشتری حادث اولان ميوه ده مشتركلردر (والقول
فی قدر الحادث للمشتری) وحادث اولان ميوه نك مقدارنده اختلاف ايلسه لر قول مشتری نكدر ظاهر حال
ايسه مشتری يه شاهددر (ولو باع ثمرة واستثنی منها ارطالا معلومة صح) يعنی اكر برآدم آخره شجری اوزرنده
وياخود قطع اولنمش ثمره يی بيع ايلسه واندن برقاچ رطل استثنا ايلسه بيع صحيح اولور ذكر اولنان استثنا ايله
مثلا بعتك هذه الثمرة الا عشرة ارطال ديسه بيع صحيحدر (وقيل لا) ديلديكه استثنا ايله بيع صحيح اولمز
(ويجوز بيع البر فی سنبله ان بيع بغير جنسه) بغدايی باشغنده بيع ايلمك جائز اولور اكر جنسدن غيری يه بيع
اولنورسه اما جنسنه بيع جائز اولمز (وكذا الباقلاء فی قشره والارز والسمسم) كذلك بقله يی وپرنجی وسمسمی
هر برينك قشرنده بيع ايلمك جائزدر (وكذا اللوز والفستق والجوز فی قشرها الاول) كذلك بادامی وفستقی
وجوزی ايچ قشری ايله بيع ايلمك جائزدر (واجرة الكيل وعد المبيع ووزنه وذرعه علی البائع) يعنی مكيل
اولان مبيعده كيالك اجرتی ومعدود اولانده صايجينك اجرتی وموزون اولانده وزانك اجرتی ومذروع اولانده
اولچوجينك اجرتی بايع اوزرينه در قچان بو شرط ايله بيع اولنسه زيرا مبيعی مشتری يه تسليم بايع اوزرينه
واجبدر (واجرة نقد الثمن ووزنه علی المشتری) اما مبيعك ثمنی نقد ايدوب وزن ايلين كمسنه نك اجرتی مشتری
اوزرينه در (وفی بيع سلعة بثمن سلم هو اولا ان لم يكن مؤجلا) يعنی براسبابی نقد ثمن ايله بيع ايلمكلك صورتنده
اولا مشتری اولان كمسنه ثمنی تسليم ايليه بعده بايع اول مبيعی تسليم ايليه مكر اول مبيعك ثمنی مؤجل اوله
بو صورتده ثمنی اول دفع ايلمك لازم اولمز (وفی بيع سلعة بسلعة او ثمن بثمن سلما معا) وقچان برسلعه يی برسلعه يه
يعنی برمتاعی برمتاع له وياخود برثمنی برثمن ايله يعنی برنقدی برنقد ايله بيع ايلسه لر ايكيسی معا تسليم اولنه لر

باخود

ياخود بايع ومشتری معا تسليم ايليه لر (باب الخيارات) بو باب خيار احكامی بياننده در (صح خيار الشرط لكل
من العاقدين ولهما معا ثلاثة ايام فما دونها لا اكثر) عاقدينك هر بری ايچون خيار شرط صحيحدر وعاقدين
ايچون معا اوچ كون شرط خيار واردر واوچ كوندن اقلده دخی شرط خيار واردر اما اوچ كوندن زياده خيار
شرط صحيح اولمز زيرا بو مسئله نك اصلی بودركه حبان بن معقد الانصاری رضی الله عنه نك باشنه برشیء
اصابت ايلمكله دائما بيعده مغبون اولوردی نبی عليه السلام مشار اليه حبانه اذا بايعت فقل لا خلابة ولی الخيار
ثلاثة ايام ديو تعليم بيورمشلردر اوله كه خيار شرط برقاچ نوعدر هر نوعی بالاتفاق فاسددر (مثلا اذا قال
اشتريت علی انی بالخيار او علی انی بالخيار اياما او علی انی بالخيار شهورا وبرنوعی دخی بالاتفاق جائزدر مثلا اذا قال
اشتريت علی انی بالخيار ثلاثة ايام او مادونها ديمك كبی وبرنوعی دخی مختلف فيه در مثلا اذا قال اشتريت علی انی
بالخيار شهرا او شهرين ديسه ابو حنيفه وزفر وشافعی قتلرنده فاسددر ابو يوسف ومحمد قتنده جائزدر (الا ان اجازه
فی الثلاثة) مكركه زياده يه شرط خياری اولان اوچ كون ايچنده اجازت ويره مثلا حين بيعده شرط خياری اوچ
كوندن زياده ايلسه لر اوچ كون مرور ايلمزدن مقدم زياده يه اجازت ويرسه لر عقد جوازه منقلب اولور
ابو حنيفه قتنده وزفر ايچون خلاف واردر امام زفرك جوابی بودر اوچ كوندن زياده ايله شرط خيار بيع فاسدا
منعقد اولور صحيحه عودت ايلمز بغير شهود اولان نكاح كبی وبيك درهم ايله بررطل خمره برعبد اشترا ايدوب
بعده درهمی اسقاط وخمری ابطال ايلمك كبی وبركسنه نك تحت نكاحنده درت خاتون وار ايكن بردخی
نكاح ايدوب اندنصكره دردك بريني تطليق ايلمك كبی بونلرك بريسی صحيح دكلدر زيرا ابتداسی فاسده اولمغله
صحيحه منقلب اولمز ابو حنيفه ايچون دليل عقلی بودركه مفسد اولان شرط تفردندن اول زائل اولدی
بو تقديرجه عقد صحيح اولور مثلا بركسنه سقفده برستونی بيع ايلسه اندنصكره اخراج ايدوب تسليم ايلسه
بيع صحيح اولور ابو حنيفه حضرتلرينك بو قولی اصحابمزدن اهل عراق قتنده صحيحدر زيرا آنلرك قتنده بيع
فاسدا منعقد اولور اندنصكره شرط حذف اولمغله فساد مرتفع اولور زيرا مفسد اولان يوم رابعك اتصاليدر
چونكه يوم رابعدن مقدم مفسدكه شرط ايدی حذف اولنمغله عقد صحيح اولور كويا كه شرط يوم رابعده
مشروط اولمش بولنديی واهل خراسان قتنده اسقاط شرطه دكين عقد موقوف ايدی اكر يوم رابعدن برجزء
مرور ايده جك اولورسه عقد فاسد اولور اكر مرور ايتميوب اجازت ويررسه بيع صحيح اولور (وعندهما يجوزان
بين مدة معلومة ای مدة كانت) امامين قتنده خيار شرط جائز اولور اكر بايع ومشتريدن هر بری مدت معلومه
بيان ايدرسه قنغی مدت اولورسه يعنی اكر مدت طويله واكر مدت قصيره هر قنغيسی اولورسه اولسون امامين
ايچون دليل عقلی بودركه خيار شرطك مشروعيتی دفع غبنه تفكر ايچوندر بو تقديرجه مدت كثيره يه محتاجدر
(وان اشتری علی انه ان لم ينقد الثمن الی ثلاثة ايام فلا بيع صح) اكر بركسنه برشيئی اشترا ايلسه شونك اوزرينه كه
اكر اوچ كونه دكين نقد ايلمزسه بيع منعقد اولميه بو قول زفر كدر صحيحدر ائمهٔ ثلاثه قتنده قياس بو ايديكه صحيح
اولميه بو قول زفركدر زيرا بو قول بر بيعدركه بونده اقاله شرط اولنمشدركه اول شرط عدم نقددر مثلا بركسنه بيعده
اقالهٔ صحيحه يی شرط ايلسه يعنی بن سكا شونی بيع ايدرم اما بيع اقاله ايلمك شرطيله ديو قول ايلسه شرط فاسد
اولور او يله اولنجه اقالهٔ صحيحه ايله فاسده او ليحق اقالهٔ فاسده ايله خود بالطريق الاولی فاسد اولور (والی اربعة
ايام لا الا ان ينقد فی الثلاثة) اكر درت كونه دكين ثمنی انقاد ايدوب تسليم ايلمزسم ديو شرط ايلسه بيع صحيح اولمز
ابو حنيفه قتنده مكر مشتری اوچ كونه دكين ثمنی انقاد ايدوب بايعه تسليم ايليه بو تقديرجه بيع صحيح اولور
(وعند محمد يجوز الی اربعة ايام او اكثر) امام محمد قتنده درت كونه ودرت كوندن اكثره اشتراط جائزدر
(وخيار البايع يمنع خروج المبيع من يده عن ملكه) بوندن اسبق بيان اولنمشدركه شرط خيار متعاقدينك هر برينه
جائزدر ايمدی بو تقديرجه بايع اولان كمسنه نك خياری اول مبيعك كندی ملكندن خارج اولمسنه مانعدر
(فان قبضه المشتری فهلك لزمته قيمته) بو صورتده اكر مشتری اول مبيعی مدت خيارده اذن بايعله قبض
ايدوب النده هلاك اولسه مشتری يه قيمتی لازم اولور (وخيار المشتری لا يمنع) اما مشترينك خياری مبيعك
بايع ملكندن خروجنه مانع دكلدر بيع بايع جانبندن لازم اولديغی اجلدن (فان هلك فی يده لزم الثمن)
اكر اول مبيع مشترينك يدنده هلاك اولسه مشتری يه ثمنی لازمدر (وكذا لو تعيب) كذلك مبيع مشتری

یدنده تعیب اولسه ثمنی لازم اولور زیرا مشتریده معیوب اولمق ردی منع ایدر (الا انه لا یدخل فی ملك المشتری
الا تحقیقا) اول مبیع چقن بایعك ملکندن خارج اولسه مشترینك ملکنه داخل اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا ثمن
مشترینك ملکندن چقمامشدر وخیار ایسه من له الخیارده عمل ایدر زیرا مبیع مشترینك ملکنه داخل اولمزا کر
داخل اولسه بلاعوض داخل اولمش اولور شخص واحدك ملکنده بدل ومبدل منه جمع اولمق شرعده نظیری
یوقدر پس ایدی واجب اولدیکه مشترینك ملکنه داخل اولمیه (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر زیرا
مبیع مالکك ملکندن خروج ایلمشدر اکر مشترینك ملکنه داخل اولمسه ملك بلا مالك لازم کلوردی شرعده
ایسه بونك نظیری یوقدر (فلو اشتری زوجته بالخیار لا یفسد النکاح) اکر برکمسنه اسیر اولمش زوجه سن
خیار ایله اشترا ایلسه ابو حنیفه قتنده نکاح فاسد اولمز زیرا خیار شرط اعتباریله ملکنه داخل اولمز امامین
قتنده فاسد اولور زیرا مشترینك ملکنه داخل اولور (ولو وطئها فله ردها لانه بالنکاح الا فی البکر) اکر
خیار ایله اشترا ایلدیکی زوجه سنی وطئ ایلسه ابو حنیفه قتنده مشتری ایچون انی ردا تملك جائزدر زیرا انی وطئ
ایلمك مابینلرنده اولان نکاح ایله در ملك یمین ایله دکلدر الا چقن بکر اولسه وانی وطئ ایلسه انی رد ایلمك جائز
دکلدر زیرا ازالهٔ بکر عیبدر ردی ابطال ایدر (ولو ولدت فی مدته لا تصیر ام ولده) اکر اول مشترینك اشترا
ایلدیکی زوجه سی مدت خیارده ولد کتورسه ام ولدی اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا مشترینك ملکنه داخل
اولمشدر * امامین قتنده خیاری باطل اولوب مشترینك ملکنده ولد کتورمشدر رده مالك اولمز (ولو اشتری
قریبه او عبدا بعد قوله ان ملکت عبدا فهو حر لا یعتقان فی مدته) برکمسنه قریب محرمنی خیار شرط ایله
اشترا ایلسه ویاخود اکر بر عبده مالك اولورسم اول عبد حردر دیدکدنصکره خیار شرط ایله بر عبد اشترا ایلسه
ایکیسی دخی مدت خیارده معتق اولمز ابو حنیفه قتنده اما امامین قتنده معتق اولورلر زیرا مشترینك ملکنه
داخل اولمشلردر اما ان ملکت مقامنه ان اشتریت دیسه مدت خیارده ائمهٔ ثلاثه قتنده معتق اولور زیرا اول
کمسنه بعد الشرا اعتق انشا ایلمش اولور (ولا یعد حیض المشتراة به فی مدته من الاستبراء) یعنی شرط خیار ایله
اشترا اولنمش جاریه نك مدت خیارده کوردیکی حیض استبرادن عد اولنمز ابو حنیفه قتنده ملکیت ثابت
اولدیغی اجلدن اما امامین قتنده استبرادن عد اولنور (ولا استبراء علی البایع ان ردت به) یعنی خیار شرطله رد
اولنان جاریه نك بایعنه استبرا یوقدر کرکسه رد قبل القبض اولسون کرکسه بعد القبض اولسون ابو حنیفه
قتنده اما امامین قتنده بایع اوزرینه استبرا لازمدر اکر بعد القبض رد اولنورسه قیاسا واستحسانا استبرا
لازمدر اکر قبل القبض رد اولنور ایسه قیاسا واجبدر استحسانا واجب دکلدر (ولو قبض المشتری به المبیع
باذن البایع ثم اودعه عنده فهلك فهو علی البایع لارتفاع القبض بالرد لعدم الملك) اکر مشتری شرط خیار ایله
اولان مبیعی اذن بایعله قبض ایلسه صکره مشتری نه اول مبیعی بایعك یانه ودیعه طریقیله قوسه مدت
خیار اثناسنده بایعك یدنده هلاك اولسه ایدی هلاك اولان مبیع بایعه لازم اولور زیرا مبیعی بایعه رد ایلمك ایله
قبض مرتفع اولدی عدم ملك ایچون زیرا ابو حنیفه قتنده مالك اولمشدر ایدی مالك اولمیجق امانت دخی
صحیح دکلدر اما امامین قتنده مالك اولور وامانت دخی صحیح اولور ومبیعك هلاکی مشتری اوزرینه در
(ولو اشتری المأذون به شیئا فابراه بایعه عن ثمنه یبقی خیاره وله الرد لانه یلی عدم التملك) اکر عبد مأذون خیار
شرطله برشیئی اشترا ایلسه واول شیئك بایعی عبد مأذونی ثمنندن ابرا ایلسه اول ابرا صحیحدر ومشتری
مأذونك خیاری باقی قالور وآنك ایچون اول شیئی رد ایلمك واردر استرسه اول مبیعی بلا ثمن اخذ ایدر استرسه
فسخ ایدوب اول مبیعی بایعه بلا ثمن رد ایدر زیرا مشتری ایچون رد جائز اولدیغی عدم ملکی ولی ایلدیکی
اجلدندر ابو حنیفه قتنده اول مبیع مأذونك ملکی اولمشدر بایع آنی دخی ملك ایده وامامین قتنده خیار
باطل اولور زیرا قتلرنده بایع انی مأذونه ملك ایلمشدر (ولو اشتری ذمی من ذمی خمرا به فاسلم فی مدته بطل شراءه
کیلا یملکها مسلما بالاجازة) اکر بر ذمی بر ذمیدن شرط خیار ایله خمر اشترا ایلسه وبعد الشرا اول مشتری مدت
خیارده ایکن اسلامه کلسه اشتراسی باطل اولور مسلم اولدیغی حالده خمره بیعی جائز کورمکله تملك ایلسون
ایچون شراسی باطل اولور (خلافا لهما فی الجمیع) امامین ایچون خلاف واردر جمیع مسائلده تا اشتراده حبه
قولندن بو مسئله یه کلنجه یعنی اشتراسی باطل اولمز امامین قتنده (ومن له الخیار یجیز بحضرة صاحبه وغیبته

ولا

ولا یفسخ الا بحضرته) من له الخیار کرك بایع اولسون کرك مشتری اولسون صاحبنك حضورنده وغیبتنده بیعه
اجازت ویرمك واردر کرك قولا کرك فعلا لکن بیعی فسخ ایلمز الا حضورنده فسخ ایدر ابو حنیفه ومحمد قتنده (خلافا
لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر وابو یوسفك قولی امام شافعینك قولیدر صاحبنك حضور وغیبتنده
فسخ ایلمك واردر صاحبندن مراد عاقدیندن بریدر معلوم اوله که فقهانك حضرت ایله مرادلری علمدن کنایه در
زیرا حضور علیه سیدر (فان فسخ وعلم به فی المدة انفسخ والا تم العقد) اکر من له الخیار بیعی فسخ ایلسه وصاحبی
اولان کمسنه اول فسخ ایلدیکنی مدة خیارده بلسه بیع فسخ اولور اکر بلمز ایسه عقد صحیح اولور (ویتم العقد
ایضا بموت من له الخیار) من له الخیارك موتی ایله ینه عقد تمام اولوب خیار باطل اولور امام مالك قتنده بیع
منفسخ اولور بزم ایچون بودرکه لزوم عقدده مانع اولان خیار ایدی خیار ایسه موتله باطل اولوب عقد لازم اولور
ورثه یه انتقال ایلمز وشافعی قتنده خیار ورثه یه انتقال ایدر ومن له الخیارك وارثی کندی مقامنه قائم اولور
(وکذا یتم بمضی المدة) وینه عقد تمام اولور وخیار شرط باطل اولور مدت خیارك مروری ایله (وبالاخذ بشفعة
بسبب المبیع) وینه عقد تمام اولور چقن مبیع سببیله برداری اخذ ایلسه مثلا برکمسنه اوچ کون خیار شرطله
برداری اشترا ایدوب ومدت خیارده جوارنده اولان دار بیع اولندقده شفعه ایله اول داری اخذ ایلدکده اول
کمسنه نك شفعه ایله اشتراسی بیعه رضادر عقد تمام اولوب خیار باطل اولور (وبکل ما یدل علی الرضاء کالرکوب لغیر
الاختبار والوطئ والاعتاق وتوابعه) دخی عقد هر رضایه دلالت ایدن شیئله تمام اولور وخیار باطل اولور دابه یه
لغیر الاختبار رکوب کبی وجاریه یی وطئ کبی وعبدی اعتاق کبی وتوابعی کتابت وتدبیر کبی (ولو شرط المشتری
الخیار لغیره جاز وایهما اجاز او فسخ صح) اکر مشتری خیاری غیری ایچون شرط ایلسه جائزدر اکر مشتری
وغیر هر قنغیسی بیعه اجازت ویررسه صحیحدر ویاخود فسخ ایدرسه جائزدر مشتری قیدی اتفاقیدر زیرا بایع
دخی غیری ایچون شرط ایلسه جائزدر مسطوردر که اکر خیاری جیرانی ایچون شرط ایلسه اکر اسملرینی ذکر
ایدرسه جائزدر اکر ذکر ایلمزسه جائز دکلدر (وان اجاز واحد وفسخ الاخر اعتبر السابق وان کانا معا فالفسخ)
واکر متعاقدینك بری بیعی تنفیذ ایدوب بری فسخ ایلسه سابق هر قنغیسی ایسه اول اعتبار اولنور کرك رد وکرك
اجازت اولسون واکر برینك اجازتی وبرینك فسخی آن واحدده معا واقع اولسه بر روایتده فسخ معتبردر زیرا اثر
اجازت مشتری ایچون حلی اثباتدر واثر فسخ اول حلی بایعه ابقادر چونکه ایکی کلام آن واحدده واقع اولیجق
ابقا اثباتدر اولیدر زیرا مشتری اوزرینه حرمتی ایجاب ایدر اجازت ایسه اباحتی ایجاب ایدر بو تقدیرجه چقن
محرم ایله مبیح جمع اولسه محرم مبیح اوزرینه ترجیح اولنور (ولو باع عبدین بالخیار فی احدهما فان عینه وفصل
ثمن کل صح والا فلا) اکر برکمسنه ایکی عبدی جمع ایدوب ایکیسندن برنده خیار شرط ایلسه واکر عبدی بیع
ایدوب وهر برینك ثمنی تفصیل ایلسه بیع صحیح اولور اکر خیار ایله اولان عبد تعیین اولنوب وهر برینك ثمنی
تفصیل اولنمسه بیع صحیح اولمز بو مسئله درت وجه اوزره در بر وجهی ثمن تفصیل اولنوب خیار شرطله اولان
عبد تعیین اولنه بو قسمك بیعی جائزدر زیرا مبیع وثمن معلومدر وایکنجی وجهی ثمن تفصیل اولنمیه وخیار اولان
دخی عبد تعیین اولنمیه واوچنجی وجهی ثمن تفصیل اولنه وخیار شرط اولان عبد تعیین اولنمیه ودردنجی ثمن
تفصیل اولنمیه خیار شرط اولان عبد تعیین اوله بو درت قسمك اولکیسی جائزدر واوچ قسمی جائز دکلدر (ویجوز
خیار التعیین وهو بیع احد شیئین او ثلاثة علی ان یأخذ المشتری ایاشاء) خیار تعیین جائز اولور وخیار تعیین
ایکی شیئك ویا اوچ شیئك برینی بیعدر شول اوزره که مشتری اول شیئلردن استدیکنی اخذ ایلیه (ولا یجوز
فی اکثر من ثلاثة) خیار تعیین اوچ شیئدن زیاده ده جائز دکلدر قیاس بو ایدیکه ایکیده واوچده دخی جائز اولمیه
لکن وجه استحسان بودرکه بو مقوله بیعده معنای شرط خیار واردر بو محلده جواز دفع غبن ایچوندرکه کندویه
وفق اولانی اختیار ایلمکه تأمل ایلیه بیعدن بو نوعه خود حاجت متحققدر بو ایسه معنای خیار شرطدر
جهالتی نزاعه مؤدی دکلدر (ویتقید تخییره بمدة خیار الشرط) اول خیاری تعیین صاحبی اولان کمسنه نك
خیاری خیار شرطك مدتیله مقید اولور (علی الاختلاف) شول اختلاف اوزره که ابو حنیفه ایله امامین بیننده
واقع اولمشدیکه مدت خیار ابو حنیفه قتنده اوچ کوندر وامامین قتنده مدت معلومه ایله جائزدر (والمبیع
واحد والباقی امانة) وبو ذکر اولنان ایکی شیئدن ویاخود ثلاثه دن مبیع اولان شیئ واحددر وواحددن زیاده سی

يدمشتريده امانتدر زيرا اول باقى اولان بايعك ملكيدر انجق تحت عقدده داخل اولان بريدر ومصنفك بيع احد
شيئين ديديكى بوكا اشارتدر (فلو قبض الكل فهلك واحد او تعيب لزم البيع فيه وتعين الباقى للامانة) اكر
مشترى خيار تعيين اولنان ايكى شيئك ويا اوچ شيئك كايسنى قبض ايتسه وبريسى هلاك اولسه ويا خود مشترى
يانده معيوب اولسه اول تعيب اولنده بايعه لازم اولور بهاسيله وسائرى امانت اولمغه متعين اولور وهلاك
اولديغى تقديرجه بلاشئ هلاك اولور امانت اولديغى اجلدن فيه ده اولان ضمير تعيب اولانه راجعدر (وان هلك
الكل لزمه نصف ثمن كل او ثلاثة) اكر شيئك كايسى هلاك اولسه مشترى يه ايكيسنك نصفى لازم اولور اكر شئ
اوچ ايسه ثلث قيمتى لازم اولور مثلا ايكى شيئى بوزدرهمه اولسه وايكيسى هلاك اولسه اللى درهمدن
مشترى يه يوز درهم لازم اولور واكر اوچ شئ اولسه هر برينك ثلث ثمنى لازم اولور هر برى يوز درهمه اولیجق
بنه مشترى يه يوز درهم لازم اولور زيرا اوچ يوز درهمك ثلثى يوز درهمدر (وليس له رد الكل الا ان ضم اليه خيار
الشرط) ودخى خيار تعيين ايله مشترى اولان كمسنه يه اول مبيعك كايسن رد ايلمكلك يوقدر مكر مشترى
خيار تعيينه خيار شرطى ضم ايلمش اوله اول زمانده كل مبيعى رد ايلمك جائز اولورله ده اولان ضمير مشترى يه
عائدر واليه ده اولان ضمير خيار تعيينه راجعدر (ويورث خيار التعيين والعيب) يعنى وارث اولان كمسنه
كندى مورثنك خيار تعيينه وخيار عيبنه وارث اولور مثلا بر كمسنه آخردن خيار تعيينله ويا خود خيار عيبله
برشيئى صاتون السه ومدت خيار اثناسنده فوت اولسه اول مشترينك خيارى وارثنه انتقال ايدر زيرا وارث
مورثنك قائممقامى اولمشدر (لا الشرط ولا الرؤية) اما خيار شرطله خيار رؤيت وارثنه انتقال ايلمز (ولو اشتريا على
انهما بالخيار فرضى احدهما لا يرد الاخر) يعنى ايكى كمسنه هر بريسى صاحب خيار اولمق اوزره برشيئى
اشترا ايلسه لر وايكيسنك برى بيعه راضى اولوب قبول ايلسه برينه اول بيعى رد ايلمك جائز دكلدر ابو حنيفه قتنده
زيرا شرط اولنان ايكيسنك معا مخير اولمليدر بوتقديرجه ايكيسنك برى خيار ايله منفرد اولمق جائز دكلدر
(خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر يعنى ايكيسنك برى بيعه راضى اولسه واول برى بنه رد ايلمك جائزدر
زيرا خيارك مشروعيتى بيعده واقع اولان عينك دفعى ايچوندر (وعلى هذا خيار العيب والرؤية) اى على هذا
الاختلاف ديمكدر يعنى خيار عيبده وخيار رؤيه ده حكم وخلاف ماقبلنده اولان مسئله نك حكم وخلافى
كبيدر مثلا خيار عيبده ايكيسى برعبد اشترا ايلدكدنصكره عيبى ظهور ايتسه ايكيسنك برى راضى اولوب
برى اولمسه راضى اولميانه رد جائزدر وخيار رؤيه ده اولان چون ايكيسى قبل الرؤيه برعبد اشترا ايلسه لر بعد
الرؤيه برى راضى اولوب برى اولمسه اولميانه رد جائز دكلدر ابو حنيفه قتنده اما امامين قتنده آخرده قادر اولور
(ولو اشترى عبدا على انه خباز او كاتب فظهر بخلافه اخذه بكل الثمن او ترك) اكر بر كمسنه برعبدى خباز اولمق
اوزره ويا خود كاتب اولمق اوزره اشترا ايلسه بعده ذكر اولنان وصفك خلافى ظهور ايتسه يعنى خباز ويا كاتب
اولمسه اول حينده مشترى مخير اولور استرسه اول عبدى كل ثمنله اخذ ايلر استرسه ترك ايدر زيرا خبازلق وكاتبلك
وصف مرغوبدر اما كل ثمنله اخذ خبازلق وكاتبلك وصفيدر اول وصفه ثمندن برشئ مقابل اولمز وبو وصف
ثمندن برشئ مقابل اولمق مبيعك ردى ممكن اولمدقده در اكر اسبابدن برسبب ايله مبيعك ردى ممكن اولمز ايسه
مشترى وصافانك حصه ثمنى ايله بايعك اوزرينك رجوع ايدر (فصل خيار الرؤية) بو فصل خيار رؤيه يه متعلق
نيجه مسائل بيانده در (من اشترى مالم يره جاز) شول كمسنه كه كورمديكى شيئى اشترا ايلسه اشتراسى جائزدر
شافعى قتنده جائز دكلدر بزم دليلمز نبى عليه السلام من اشترى شيئا لم يره فله الخيار قول شريفيدر بو حديث
شريف بو بابده نصدر بلا معارض ترك اولنمز اكرديلورسه كه حكيم بنى خرامك روايت ايلديكى اوزره حديث
بو مسئله يه معارضدر زيرا نبى عليه السلام حكيم بنى خرامه لا بيع ماليس عندك بيورمشدر بوندن مراد
ماليس بحرتى للمشترى ديمكدر برجواب ويررزكه بو نهيدن مراد نهى عن بيع ماليس فى ملكه ديمكدر حكيم
بنى خرامك قصه حديثى دخى بوكا دلالت ايدر بركون حكيم نبى عليه السلامه كلوب يا رسول الله بعض كمسنه لر
كلوب بندن شئ استرلر حال بوكه استدكلرى شئ بنده يوقدر لكن بيع ايدرم واروب چارسودن طلب ايدوب اشترا
ايدرم ديدكده حضرت نبى عليه السلام دخى (لا تبع ماليس عندك) بيورمشلردر ايمدى بو مسئله نك اوزينه
اجماعدر بر كمسنه مالك اولديغى مرئى شيئى بيع ايلسه بعدنصكره اول شيئه مالك اولسه بعده تسليم ايلسه اول

بيع جائز دكلدر بو مسئله دليل واضحدر كه (مراد ماليس فى ملكه) ديمكدر (وله رده اذا رآه) مشترى اول شيئى
كوردكدنصكره مخير اولور ديلرسه الور استرسه رد ايدر (مالم يوجد ما يبطله) يعنى اول مبيعى رد ايلمك
جائزدر مادامكه مشترى يدن خيار رؤيه يى ابطال ايدر شئ ظهور ايلميه ظهور ايدرسه رد جائز اولمز يبطله ده
اولان ضميرده راجعدر (وان رضى قبلها) اكر مشترى قبل الرؤية اول اشترايه راضى اولورسه ده رد ايلمك
جائزدر مشترى رضيت بما اشترا قبل رؤيه ديسه بنه كوركدنصكره رد ايلمك جائزدر (ولا خيار لمن باع مالم يره
(كورمديكى شيئى بيع ايدن كمسنه يه خيار رؤيت يوقدر يعنى جائز دكلدر مثلا بر كمسنه نك مورثى فوت اولوب
كندويه ميراثدن بعض شيئى حاصل اولسه كورمدين اول شيئى بيع ايلسه بيعى صحيح اولور لكن خيار رؤيت
يوقدر (ويبطل خيار الرؤية ما يبطل خيار الشرط من تعييب وتعيب فى يده وتعذر رد بعضه وتصرف لا يفسخ
كالاعتاق وتوابعه) هر شيئكه خيار شرطى ابطال ايدر خيار رؤيه يى دخى ابطال ايدر مثلا مبيع مشترينك
يدنده تعييب وتعيب ارلق كبى ودخى مبيعك بعضى هلاك اولوب بعضيسنك ردى متعذر اولمق كبى ودخى
فسخ اولمز شول تصرفكه اعتاق وتدبير وكتابت واستيلاد كبى بو جمله خيار رؤيه يى ابطال ايدر فى يده ده اولان
ضمير مشترى يه راجعدر (او يوجب حقا للغير كالبيع المطلق والرهن والاجارة قبل الرؤية وبعدها) مصنفك
او يوجب قولى ماقبلنده ما يبطل خيار الشرطده اولان ماء موصوله معطوفدر تقدير كلام هر شيئكه خيار
شرطى ابطال ايليه خيار رؤيه يى ابطال ايلر شول شيئى دخى ابطال ايدركه غيره حق ايجاب ايليه بيع مطلق
كبى يعنى بايعك خيارنده مطلق بيع كبى ودخى رهن واجاره كبى قبل الرؤيه اولسون كرك بعد الرؤيه اولسون
زيرا بونلرده فسخ شرعا متعذر اولديغى اجلدن خيار باطل اولور ويا خود معنى بويله اوله كه بو قاروده (وتصرف
لا يفسخ كالاعتاق وتوابعه) قولنه معطوف اوله او تصرف يوجب حقا للغير معناسى يا خود بر تصرف اوله كه
غيره حق ايجاب ايليه (وما لا يوجب حقا للغير كالبيع بالخيار والمساومة والهبة بلا تسليم يبطل بعدها
لا قبلها) ودخى شول تصرفكه غير ايچون حق ايجاب ايليه خيار ايله اولان بيع كبى ومساومه كبى وتسليم
اولنميان هبه كبى بعد الرؤيه خيار رؤيه يى ابطال ايدر اما قبل الرؤيه ابطال ايلمز (وكفت رؤية وجه الرقيق
والدابة وكفلها) اسقاط خيارده رقيقك وجهنى كورمك كفايت ايدر ودابه ده يعنى آت وقاطر وحمار كبيلرده
يوزين وصغريسن كورمك كفايت ايدر اما بعض علما قتنده دابه نك قوائمنى دخى كورمك شرطدر (وفى شاة
اللحم لا بد من الجس) مراد اولان شاتك اسقاط خيارنده جس ايلمك لا بددر يعنى ال ايله مس ايلمك كه محتاجدر كه
سمز وارق ايديكى معلوم اولسون (وفى شاة القنية لا بد من رؤية الضرع) اما اقتنا ايچون يعنى بسليوب اولاد نى
اتخاذ ايچون اشتراسى مراد اولان شاتك اسقاط خيارنده ضرعنى يعنى ممه سنى كورمك لازمدر (ورؤية ظاهر
الثوب ان لم يكن معلما كافية) معلم اولميان ثوبك اسقاط خيارنده ظاهرنى كورمك كفايت ايدر زيرا ظاهرنى
كورمكله نه ايديكى معلوم اولور وبوچن ظاهر وباطنى متفاوت اولمدقده در اما متفاوت اولورسه ظاهر
وباطنن كورمكه محتاجدر (ورؤية علمه ان معلما) اكر اول ثوب معلم ايسه علمنى كورمك كفايت ايدر زيرا مقصود
علمى كورمكله حاصل اولور (ورؤية داخل الدار وان لم يشاهد بيوتها) ودخى دارك داخلنى كورمك اسقاط
خيارده كفايت ايدر اكر اولدارك بيوتنى مشاهده ايلمز ايسه ده (وعند زفر لا بد من مشاهدة البيوت وعليه
الفتوى اليوم) وامام زفر قتنده اول دارك بيوتنى مشاهده دن لا بددر زيرا فى زماننا بيوتك تفاوتى تفاوت
فاحشدر وبوكون يعنى فى زماننا فتوى امام زفر قولى اوزره در (وان رأى بعض المبيع فله الخيار اذا رأى باقيه)
اكر بر كمسنه مبيعك بعضن كوروب بعضيسن كورمسه چن باقيسنى كورسه اول كمسنه ايچون خيار واردر
يعنى مخيردر زيرا بعضيسنى كورمكله مقصود حاصل اولمز جائزدركه كورديكى شيئله كورمديكى شئ ما بيننده
تفاوت فاحش اوله (وما يعرض بالانموذج كالمكيل والموزون فرؤية بعضه كرؤية كله) شول شيئكه انموذج ايله
يعنى نمونه ايله بيعه تعريض اولنور مكيل وموزون كبى اسقاط خيارده بعضيسن كورمكله كايسن كورمك
كبيدر مثلا برادم بر آخره مكيلاتدن ويا موزوناتدن برمقدار شئ كوسترسه اول شيئك اصلنى كوردكدنصكره
مخير اولمز مكر كورديكى اصل نمونه دن الحق اوله (وفيما يطعم لا بد من الذوق) مطعومات يعنى ييلن شيلرده
اسقاط خيار اولمق ايچون ذوقدن لازمدر يعنى اغز ايله طاتمغه محتاجدر (ونظر الوكيل بالشراء او القبض كاف

لانظر الرسول) برشيئك شراسنه وكيل اولان كمسنه نك نظرى وياخود مبيعك قبضنه وكيل اولانك نظرى
اسقاط خيارده كافيدر اما مبيعك قبضنه ارسال اولنان رسولك نظرى اسقاط خيارده كافى دكلدر معلوم اوله كه
بو اوج مسئله ده برى شرايه وكيلدر وبرى دخى قبضنه وكيلدر وبرى دخى رسولدر اما شرايه وكيل اولان ديه كه
بنم كورديكم واشترا ايلديكم شيئك قبضنه وكيلم اول رسول ديه كم سن بنم رسولم اول شويله كه فلان كمسنه بنى
سكا ارسال ايلدى سندن اشترا ايلديكى شيئى بكا تسليم ايليه سن بو تقديرجه شرايه وكيل اولانك نظرى
بالاجماع خيارى اسقاط ايدر وقبضه وكيل اولانك نظرى ابو حنيفه قتنده خيارى اسقاط ايدر ورسولك نظرى
بالاجماع خيارى اسقاط ايلمز (وعندهما هو كالوكيل) امامين قتنده رسول وكيل كبيدر يعنى انك مبيعى قبض
ايلمه سيله مشترى مخير اولمز (وبيع الاعمى وشراؤه صحيح) اعمانك بيع وشراسى وعقود وتصرفاتى صحيحدر مكلف
اولديغى حيثيتدن امام شافعى قتنده اول كوزلى اولوب بعده اعمى اولمش ايسه بيع وشراسى صحيح اكر انا سندن
كوزسز طوغمش ايسه اصلا بيع وشراسى صحيح دكلدر زيرا الوان صفاتدن اصلا علمى يوقدر (وله الخيار اذا
اشترى) مذكور اعمى برشيئى اشترا ايلسه اكا خيار فسخ واردر (ويسقط بجسه المبيع او شمه او ذوقه) اعمى قجن
يديله مبيعى جس ايلسه وياخود شم ايلسه وياخود ذوق ايلسه خيارى ساقط اولور (فيما يعرف بذلك) يعنى
اعمانك خيارى جس وشم وذوقله ساقط اولمسى شول شيلرده اولور كه ذكر اولنان حواسلر ايله بلنور (وبوصف
العقار له) وبوصف ماقبلنده اولان يسقط يه متعلقدر يعنى اعمانك خيارى شول يرده دخى ساقط اولور كه عقارى
وصف ايله اشترا ايلمش اوله زيرا وصف رؤيت مقامنه قائم اولور شجر دخى وصف ايله اولجق خيارى ساقط اولور
ابو يوسفدن روايتدر كه اكر اعمى بر مكانده واقف اولسه اكر اول مكانده كوزلى اولسه اول عقارى اكا تشبيه
ايتسه اولدخى ديسه كه راضى اولدم خيارى ساقط اولور زيرا تشبيه موضع عجزده حقيقت مقامنه قائم اولور
معلومدر كه بى زبانك صلاتده شفتينى تحريك ايلمسى قرائت مقامنه قائم اولور وحجده باشنده قيل اولميان
كمسنه اوستره يى باشنه اجرا ايلسه تراش مقامنه قائم اولور (ومن رأى احد الثوبين فشراهما ثم رأى الاخر فله
اخذهما اوردهما لارد احدهما) شول كمسنه كه ايكى ثوبك برينى كوروب ايكيسن اشترا ايلسه اشترادنصكره
اول ثوب آخرى كورسه اول كمسنه مخير اولور استرسه ايكيسن اخذ ايلر ديلرسه رد ايلر زيرا برينى كورمك
ايكيسنه كافى دكلدر اول اجلدن آخرده خيارى باقيدر اما برينى اخذ ايدوب برينى رد ايلمك جائز دكلدر تفريق
صفقه واردر حضرت نبى عليه السلام تفريق صفقه دن نهى بيورمشلردر (ومن رأى شيأ ثم شراه فوجده
متغيرا يتخير) شول كمسنه كه برشيئى كوزوب اشترا ايلسه اشترادنصكره اول كورديكى وصفدن متغير بولسه اول
كمسنه مخيردر ديلرسه قبول ايدر ديلرسه رد ايدر (والا فلا) واكر اول كورديكندن متغير دكل ايسه مخير اولمز
(وان اختلفا فى تغيره فالقول للبائع) اكر بايع ايله مشترى اول شيئك متغير وغير متغير اولديغنده اختلاف
ايلسه لر قول يمين بايعكدر ومشترى يه بينه لازمدر زيرا لزوم عقده سبب رؤيت سابقه ايديكى ظاهردر تغير ايسه
حادثدر اكر عيبله وكرك تبدل هيئت ايله ايكيسى دخى عارضدر مشترى ايسه عارضى ادعا ايدر بايع ايسه حادثه
منكردر واصله تمسك ايلمشدر قول ايسه ظاهر ايله تمسك ايدنكدر (وان فى الرؤية فللمشترى) واكر بايع ومشترى
رؤيت وعدم رؤيتده اختلاف ايلسه لر مثلا بايع ديسه كه رأيت ومشترى ما رأيت ديسه قول بو صورتده
مشترينكدر يمينيله زيرا رؤيت منكردر بايع اوزرينه مشترينك كورديكنه بينه لازمدر (ومن اشترى عدل زطى
فباع منه ثوبا او وهب وسلم فله ان يرده بعيب) وشول كمسنه كه برزطيدن يعنى طائفهٔ هنوددن برهنديدن
برعدل يعنى بردنك قماش اشترا ايلسه وشرادنصكره اول عدلدن برطوبنى بيع ايلسه وياخود بركمسنه يه هبه
ايدوب تسليم ايلسه اول مشترى يه واردر كه اشترا ايلديكى طوبى عيب ايله رد ايليه منه ده اولان ضمير عدله
راجعدر فله ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر ويرده ده اولان ضمير ثوبه راجعدر (لا بخيار رؤية او شرط) يعنى اول
مشترى اشترا ايلديكى ثوبى خيار رؤيه وخيار شرط ايله رد ايلمك جائز دكلدر زيرا كايسن رد ايلمك متعذر اولمشدر
بعضيسى ملكندن حصه سى سبيله (فصل) بو فصل خيار عيبه متعلق نيچه مسائل بيانندهدر (مطلق البيع
يقتضى سلامة المبيع) مطلقك بيعه اضافتى صفتك موصوفنه اضافتى قبيلندندر يعنى بيع مطلق شول بيعدر كه
مبيعك هر عيبدن سالم اولمسنى اقتضا ايدر زيرا اصل سلامتدر سلامت ايسه عرفا وعادة بروصف مطلوب

ومرغوبدر

ومرغوبدر اوليله اولسه عرفا مطلوب اولان نقدا مشروط كبيدر (فلمن وجد فى مشريه عيبا رده او اخذه بكل ثمنه)
يعنى اشترا ايلديكى شيئده عيب بولان كمسنه يه جائزدر كه انى رد ايليه ياخود كل ثمن ايله اخذ ايليه رده مبتدا
وخبرى فلمن قوليدر (لا امساكه ونقص ثمنه الا برضى بائعه) اما اول مشترى انى امساك ايدوب وثمنى تنقيص
ايلمك جائز دكلدر مكر بايعك رضاسى اولمش اوله (وكل ما اوجب نقصان الثمن عند التجار فهو عيب) هرشيكه
مبيعه نقصان ثمن ايجاب ايليه عند التجار اول شيء عيبدر (فالاباق ولو الى ما دون السفر من صغير يعقل عيب)
ايمدى بو تقديرجه يعقل اولان عبد صغيردن الى ما دون السفر اباق ايلمك عيبدر تنقيص ثمنه موجبدر تجار
قتنده الى ما دون السفر ديمكدن مراد يعنى شهردن چقمسه ده اصح قول اوزره اباق عد اولنور اما شهردن
خروج ايلسه اتفاق علما ايله اباق عد اولنور اما جاريه غاصبدن افنديسنه اباق ايلسه اول اباق عد اولنمز اما
غاصبدن آخريده اباق ايلسه حال بوكه افنديسنك اوينى وبولنى بيلور اولسه اول اباق عد اولنوب عيبدر (وكذا
السرقة والبول فى الفراش) وكذلك يعقل اولان عبد صغيردن سرقه وفراشه بول ايلمك عيبدر تنقيض عنهه
موجبدر تجار قتنده (وهى فى الكبير عيب آخر) بو مذكورات يعنى سرقه واباق وبول فى الفراش كبير السن
اولان كمسنه ده عيب آخردر سبب مختلف اولديغى اجلدن زيرا صغيرده اولان سبب كبيرده اولان سببك
غيريسيدر (فلو ابق او سرق او بال فى صغره ثم عاوده عند المشترى فيه رد به) يعنى اكر اول صغير اولان عبد اباق
ايلسه ياخود سرقه ايلسه وياخود صغرده بول ايلسه صكره بو اشيانك برى مشترينك يانندهايكن ينه صغرده
عودت ايلسه اول عيب ايله رد اولنور ايكيسنده سبب متحد اولديغيچون (وان عاوده عنده بعد البلوغ لا يرد)
اكر بو اشياء ثلاثه نك برى ينه مشترينك يانندهايكن بعد البلوغ عودت ايلسه رد اولنمز زيرا ايكيسنده سبب
مختلف اولديغى اجلدن زيرا صغرده اولان بول فى الفراش مثانه نك ضعفندندر كبرده ايسه باطنده مرضندندر
وصغرده اباق لهو ولعبه محبتندندر سرقه ايسه قلت مبالاتندندر وبعد الكبر اباق وسرقه باطنده اولان
خباثتندندر (والجنون عيب مطلقا) جنون مطلقا عيبدر جمهور مشايخ قتنده كرك كبرده اولسون كرك
صغرده اولسون زيرا جنون دماغ آفتندندر (فلو جن فى صغره وعاوده عند المشترى فيه او فى كبره رد به)
مصنفك (فلو جن قولى ماقبلنده والجنون عيب) مطلقا قولنه تفريعدر يعنى اكر بو عبد صغرنده مجنون اولسه
صكره مشترى يانندهايكن صغرنده ياخود كبرنده ينه جنون عودت ايلسه اول جنون ايله رد اولنور (والبخر
والدفر والزنا والتولد منه عيب فى الجارية لا فى الغلام) ودخى بخر كه اغزك بد رايحه سيدر ودخى دفر كه قولتغنك
بد رايحه سيدر وزنا وزنادن متولد اولمق جاريه ده عيبدر غلامده عيب دكلدر وبو اشيانك جاريه ده عيب اولوب
غلامده عيب اولمديغنك حكمتى بودركه زيرا جاريه دن مراد استفراشدر غلامده مجرد استخدامدر (الا ان
يكون من داء) ينه بخر ودفر غلامده عيب دكلدر بو بيان اولنمشيدى الا قجن بو ايكيسى مرضدن اولسه لر
اول تقديرجه عيوبدن عد اولنورلر زيرا تجار قتنده ثمنى تنقيص ايدن اشيادندر وشافعى قتنده غلام وجاريه ده
مطلقا زنا عيبدر كفر كبى زيرا طبع سليم صحبتدن تنفر ايدر (والاستحاضة عيب) دخى استحاضه كه جاريه نك قانى
مستمر اولوب منقطع اولمقدر جاريه ده عيبدر زيرا مستمر اولمسى مرض عد اولنور (وكذا عدم حيض بنت سبع
عشرة سنة) كذلك اون يدى سنه لك بنتك عدم حيضى عيبدر زيرا دمك مستمر اولمسى وبالكليه منقطع اولمسى
مرضدن ناشيدر بو تقديرجه عيوبدن اولور (لا اقل) اما اون يدى سنه دن اقلده منعدم اولمسى عيب دكلدر
زيرا اون يدى سنه انسانك اقصاى بلوغيدر رونساده ايسه عادت اصابه وقتنده حائض ووقتنده ظاهر اولوب
سلامت اوزره اولمقدر خلافى اولجق مرضدن ناشى اولمش اولور (ويعرف ذلك بقول الامة) يعنى استحاضه
واون يدى سنه ده اولان بنتك عدم حيضى ينه اول امه نك قولى ايله بلنور مثلا استحاضه مستمر اولدى ديمسيله
ياخود اون يدى سنه ده اولان بنت الى الان حيض كورمدم ديمسيله بلنور (فترد اذا انضم اليه نكول البائع قبل
القبض وبعده هو الصحيح) ايمدى ذكر اولنان امه ذكر اولنان عيب ايله رد اولنور قجن اول جاريه نك قولنه بايعك
يميندن نكول ايلمسى ضم اولنسه يعنى چونكه عيب اول جاريه نك قوليله ثابت اولنور بو عيب بايعك يانندة
اولمديغنه تحليف اولنور وبايعك نكولى كرك قبل القبض وكرك بعد القبض اولسون برابردر وصحيح اولان بودر
امام محمد قتنده بايعك يمينى اولمدين قبل القبض رد ايدر زيرا قبل القبض بيع ضعيفدر وشرح وافى اولان كافيده

مسطوردرکه چونکه مشتری انقطاع حیضی دعوی ایلسه قاضی انقطاع مدتدن سؤال ایلرا کرمدت قصیره ده
ادعا ایدرسه دعواسی استماع اولنمز اکر مدة مدیده ده ادعا ایدرسه دعواسی استماع اولنور مدة مدیده ابو یوسف
قتنده اوچ آیدر امام محمد قتنده درت آیدر وابو حنیفه قتنده که قول زفردر ایکی سنه در (والکفر عیب فیهما)
دخی کفر غلام وجاریه ده عیبدر زیرا مسلمان طبعی آنک صحبتندن نفرت ایدر عدوی دین اولدیغیچون (وکذا
الشیب والدین والسعال القدیم) دخی شیب عیبدر زیرا علامت کبردر ودین دخی عیبدر زیرا مالیتی حق غرما ایله
مقیددر ودخی سعال قدیم عیبدر زیرا قلبنده متمکن اولان مرضدن ناشیدر اما قدیم اولمسه عیب اولمز
(والشعر والماء فی العین) وکوزده قیل اولمق وصو اولمق عیبو بدندر زیرا بصری ضعیف ایدن شیلردندر وجائزدر
عمایه مؤدی اوله (فان ظهر عیب قدیم بعدما حدث عند المشتری آخر یرجع بالنقصان) یعنی چون برکمسنه
برشیئی اشترا ایلسه مشترینک یانده ظهور ایدوب حادث اولان عیبدنصکره برعیب قدیم ظاهر اولسه مشتری
اولان کمسنه بایعک اوزرینه نقصان ثمن ایله رجوع ایدر (کثوب شراه فقطعه فاطلع علی عیبه) شول ثوب کبی که
انی مشتری اشترا ایلدی اندنصکره قطع ایلدی یعنی بچدکدنصکره برعیبنه مطلع اولدی مثلا بلاعیب یک
درهم قیمتی وار ایدی واول عیب ایله قیمتی طقوز یوز درهم اولدی مشتری بایعک اوزرینه یوز درهم ایله رجوع
ایدر (ولیس له الرد) اول مشتری یه اول مبیعی رد ایلمک یوقدر یانده حادث اولان عیبدن اوتری (الا ان یرضی
البائع باخذه کذلک فله ذلک) یعنی انی رد ایلمک یوقدر الا چونکه بایع انی اول حادث اولان عیبله المغه راضی اولسه
اول حینده مشتری یه جائزدر انی بایعه حادث اولان عیب ایله رد ایلیه کذلک قولی معیبا ومقطوعا اخذ اولنان
شیئه اشارتدر باخذه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر وله ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (حتی لو باعه المشتری
سقط رجوعه) یعنی چون مشتری عیب قدیم ظهور ایدن ثوبی بیع ایلسه نقصان ثمن ایله رجوع ساقط اولور (فان
خاط الثوب او صبغه احمر اولت السویق بسمن ثم ظهر عیبه رجع بنقصانه) یعنی اکر مشتری اولان کمسنه اشترا
ایلدیکی ثوبی قطعدنصکره دکسه ویاخود قرمزی یه بویاسه یاخود سویقی یعنی قاورلمش اولان حبک اونی یاغ
ایله لت یعنی مزج ایلسه بوندنصکره بوذکر اولنان اشیانک هر برینک عیبی ظهور ایلسه مشتری اولان کمسنه
هر برینک نقصانیله رجوع ایدر (ولیس لبائعه ان یأخذه) اول عیبی ظهور ایدن ثوبک یاخود سویقک بایعنه
انی اخذ ایلمک یوقدر مشتری راضی اولسه ده زیرا اول مبیع مشترینک ملکیله مختلط اولمشدر معلوم اوله که زیاده
یا متصله ویاخود منفصله درو بونلردن هر بریسی یا مبیعدن متولددر ویاخود غیر متولددر پس ایمدی مبیعدن
متولد اولان زیادهٔ متصله کوزللک وسمزلک کبی بونلر ردی منع ایلمز ظاهر روایتده وغیر متولد اولان زیادهٔ
متصله بویامق ودکمک کبی بالاتفاق ردی منع ایدر وزیادهٔ منفصلهٔ متولده ولد ومیوه کبی ردی منع ایدر وغیر
متولده کسب کبی اولدخی ردی منع ایلمز (حتی لو باعه بعد رؤیة عیبه لا یسقط الرجوع) یعنی اکر مشتری اول
احمره بویانمش ثوبی ویاخود سمنله لت اولنمش سویقی عیبک رؤیتندنصکره بیع ایدرسه ده عیبک نقصانی ایله
رجوع ساقط اولمز حاصل کلام هر چونکه مشتری مبیعی حابس اولورسه ده یعنی بایعه تسلیم ممکن اولمز ایسه
نقصان عیب ایله رجوع ایده مز اکر حابس اولمز ایسه رجوع ایدر بوا جلدندرکه برکمسنه برثوب اشترا ایلسه وولد
صغیری ایچون قطع ایلسه ودکسه اندنصکره اول ثوبک عیبنه مطلع اولسه نقصانی ایله رجوع ایده مز زیرا
خیاطدن اول اول ولد صغیرکدر تملیک وهب ایلمش اولدی وباباک ولد صغیری ایچون قبضی نفس ایجاب ایله
هبه تمام اولور بوتقدیرجه قطع عیب حادث اولدی مشتری ایچون نقصانی ایله رجوع جائز اولور لکن چون
مشتری نقصانی ایله رجوعی مراد ایلدکده بایع ثوبی اول هیئتله قبول ایدرم دیسه مشتری ولد صغیری ایچون
ثوبی قطع ایلمک تملیکدر بوتقدیرجه مبیعی حابس اولوب نقصان عیبله رجوعی ممتنع اولور (ولو اعتق
بلا مال او دبر او استولد ثم ظهر العیب رجع) مشتری اولان کمسنه اول مشتری اولان عبدی بلا مال اعتاق
ایلسه ویاخود مدبر ایلسه ویاخود جاریه یی استیلاد ایلسه بونلردنصکره عیب ظاهر اولسه مشتری نقصان
عیب ایله رجوع ایدر استحسان وقیاس ایسه عدم رجوع ایدی (وکذا ان ظهر بعد موت المشتری) ینه
نقصان عیب ایله رجوع ایدر مشترینک موتندنصکره ظهور ایدرسه مشتری فتح را ایله اسم مفعول
معناسنه در (وان اعتق علی مال او قتل المشتری لا یرجع بشیء) اکر مشتری اولان کمسنه اول عبد مبیعی مال

اوزرینه

اوزرینه اعتاق ایلسه ویاخود قتل ایلسه هیچ بایعک اوزرینه برشیئله رجوع ایلمز زیرا اول مبیعک بدلنی حبس
ایلمشدر وقتل دخی برفعل مضموندر غیرک ملکنده ایکن مباشرت ایدوب قتل ایلسه ضامن اولور حاصل کلام
امتناع رد بودرکه چونکه فعل مضمون مشتریدن اولورسه رجوع ایده مز زیرا چون فعل مضمون اولورسه معنی
مبیع ایچون امساک بولنمش اولور نقصان ایله رجوعک شرطی ایسه امساک بولنمامق کرکدر اما چون فعل مضمون
بولنمسه هلاک کبی یاخود فعل بولنسه اما غیر مضمون اولسه رجوع ایدر زیرا امساک بولنمامش اولور امام
ابو یوسف قتنده رجوع ایدر زیرا (ان المقتول میت باجله) فحواسنه ذاهب اولمشلردر (وکذا لو اکل الطعام کله
او بعضه او لبس الثوب فتخرق لا یرجع) وکذلک مشتری اولان کمسنه اشترا ایلدکدنصکره طعامک جملهسن
ویاخود بعضیسن اکل ایلسه یاخود اشترا ایلدیکی ثوبی لبس ایله تخریق ایلسه نقصان عیب ایله بایعک اوزرینه
رجوع ایلمز ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر آنلرک قتنده نقصان عیب ایله رجوع
ایدر (وان اشتری بیضا او جوزا او بطیخا او قثاء او خیارا فکسره فوجده فاسدا فان کان ینتفع به رجع بنقصانه
والا فبکل ثمنه) واکر مشتری یمرطه ویاجوز ویاقاربوز وقاون ویاخود قثاء ویاخیار اشترا ایلسه وبعده کسر وقطع
ایدوب فاسد بولسه فی الجمله منتفع به اولورسه نقصان عیب ایله رجوع ایدر واکر اصلا منتفع به اولمز ایسه کلی
ثمنی ایله رجوع ایدر یعنی مبیعی ویروب آقچه سنی رد ایدر وبو رد نقصان عیب ایله دکلدر مبیعک بطلانی ایله در (ولو
وجد البعض فاسدا وهو قلیل کالواحد والاثنین فی المائة صح البیع) اکر مشتری اشترا ایلدیکی شیئک بعضیسنی
فاسد بولوب حال بوکه فاسد اولان قلیل اولسه یوزده بر ویا ایکی دانه اولمق کبی بوتقدیرجه بیع صحیح اولور
(والا فسد ورجع بکل ثمنه) واکر فاسد اولان چوق بولنورسه بیع فاسد اولور مشتری بایع اوزرینه کلی ثمن ایله
رجوع ایدر ابو حنیفه قتنده زیرا عقدده ذی قیمت وغیر ذی قیمت جمع اولدیغی ایچون بیع فاسد اولور وعبد ایله
حری بیع ایلمک کبی اولور اما امامین قتنده قیمتی اولانده عقد صحیح اولور ودینلمشدرکه صحیح وفاسدنده اجماع عقد
فاسد اولور زیرا ثمن تفصیل اولنمامشدر (ومن باع ما شراه فرد علیه بعیب بقضاء باقرار او نکول او بینة رده علی
بائعه ولو قبله برضاه لا یرده علیه) وشول کمسنه که اشترا ایلدیکی شیئی برآخره بیع ایلسه وکرو اول شیئی ایکنجی
بایعک اوزرینه عیب سببیله رد ایلسه اکر اول رد قضاء قاضی ایله اولدیسه کرک قضاء قاضی اقرار ایله اولسون
وکرک یمیندن نکول ایله اولسون وکرک بینه ایله اولسون زیرا قضاء قاضی جمله سنک حقنده فسخدر (مسئله)
برکمسنه برآخردن برشیئی اشترا ایلسه وبو اشترا ایدن دخی برآخره بیع ایلدکدنصکره ایکنجی مشتری
مبیع اولان شیئی آنده اولان عیب ایله قضاء قاضی ایله ایکنجی بایعک اوزرینه رد ایلسه وقاضینک قضاسی ایکنجی
بایعک بو مبیع معیبدر دیو اقراری ایله اولسه یاخود ایکنجی بایع عیبیله بیع ایلدیکنه یمین تکلیف اولنوب
نکولی ایله اولسه ویاخود ایکنجی مشتری معیب اولدیغنه بینه احضار ایلمسیله اول شیئی اولکی
مشتری بایعه رد ایدر واکر قضاء قاضی ایله اولمیوب رضاسیله رد اولنسه بایع اولک اوزرینه رد ایلمز (ومن قبض
ما شراه ثم ادعی عیبا لا یجبر علی دفع ثمنه ولکن یبرهن او یحلف بائعه) وشول کمسنه که اشترا ایلدیکی شیئی
بایعدن قبض ایلسه وقبض ایلدکدنصکره بوشیده عیب واردر دیو دعوی ایلسه بوتقدیرجه اول مشتری
اول شیئک ثمنی بایعه دفع ایلمکه جبر اولنمز لکن مشتری اولان کمسنه دعواسنه شاهد کتوره ویاخود
بایعه اول مبیع اولان شیده عیب اولمدیغنه یمین ویریله (فان قال شهودی غیب دفع ان حلف بائعه)
اکر مشتری اولان کمسنه بوشیئی عیبلو اولدیغنه شاهدم واردر لکن غائبلردر دیسه ثمنی دفع ایدر اکر بایع عدم
عیبنه یمین ایدرسه زیرا شاهدلری کلنجه انتظارده بایعه ضرر واردر (ولزم العیب ان نکل) اکر بایع
یمیندن نکول ایدرسه عیب ثابت ولازم اولور زیرا بایعک یمیندن نکولی حجتدر (ومن ادعی اباق مشریه
یبرهن اولا انه ابق عنده) وشول کمسنه که اشترا ایلدیکی عبدک اباقنی دعوی ایلسه وبایع انی تکذیب
ایلسه اولا مشتری یه لازمدرکه عبد کندو یانده اباق ایلدیکنه شاهد احضار ایلیه (ثم یحلف بائعه بالله لقد
باعه وسلمه وما ابق قط) مشتری شاهد احضار ایلدکدنصکره اول عبدک بایعنه لفظة الله ایله یمین ویریلورکه
تحقیق بو عبدی بیع ایلدیکنه ومشتری یه تسلیم ایلدیکنه وبوندن اسبق اصلا کندو یانده اباق
ایلمدیکنه (او بالله ماله حق الرد علیک من الوجه الذی یدعی) یاخود بایع اولان کمسنه ینه لفظة الله ایله

تحليف اولنور كه مشترينك دعوى ايلديكى وجهدن اوزريكه حق ردى بوقيدر وماله ده اولان ضمير مشترى يه
راجعدر (اوبالله ماابق عندك قط) وياخود بنه بايع اولان كمسنه يه لفظة الله ايله يمين ويريلوركه بوعبد سنك
يانكده اصلا اباق ايلمدى ديو (لابالله لقدباعه ومابه هذاالعيب) اما بيع وقتنده تحقيق بوعبدى بيع ايليوب
بوعيب انده اولمديغنه تحليف اولنمز (اولقدباعه وسلم ومابه هذاالعيب) وياخود تحقيق بوعبدى بيع ايدوب
ومشترى يه تسليم ايدوب وبوعيب آنده اولمديغنه ديو تحليف اولنمز وبوايكى صورتده تحليف اولمديغنك عدم
جوازى بودركه بعد البيع وقبل التسليم بوسقوله عيب حادث اولمق جائز اولديغى اجلدندر (وفى اباق الكبير
يحلف بالله ماابق منذبلغ مبلغ الرجال) اكر دعوا عبد كبيرك اباقنده اولورسه بايعه لفظة الله ايله يمين ويريلوركه
بوعبد مبلغ رجاله بالغ اولديغى كوندن بوكونه دكن اباق ايلمدى ديو زيرا حالت صغرده اباق بعد البلوغ ردى
ايجاب ايلمز (وعند عدم بينة المشترى على اباقه عنده يحلف البائع عندهما انه مايعلم انه ابق عنده) ومشترى
اولان كمسنه بوعبدك كندى يانده اباق ايلديكنه بينه سى اولمدقده اول عبد كندى يانده ايكن اباق ايلديكنه
علمى اولديغنه يمين ويريلور بوتحليف امامين قتنده در (واختلفوا على قول الامام) امام اعظم قولنده ايكى قول
اوزره اختلاف اولنمشدر برقولده تحليف اولنور وبرقولده تحليف اولنمز وبوقول اصح قوليندر (فان نكل على
قولهما حلف ثانيا كامر) اكر بايع اولان كمسنه يميندن نكول ايدرسه امامين قولى اوزرينه عبد رد اولنمق ايچون
ثانيا تحليف اولنور يعنى بركره دخى تحليف اولنور نته كيم بيانى مرور ايلمشدر (ولوقال بائعه بعد التقابض بعتك
هذا مع آخر وقال المشترى بل وحده فالقول له) واكر مبيع اولان شيئك بايعى بعد التقابض يعنى مشترى مبيعى
وبايع ثمنى قبض ايلدكدنصكره بايع بن سكا بوشيئى براخر ايله بيع ايلدم ديسه ومشترى دخى دكلدر سن بكا بونى
يالكز بيع ايلدك ديسه بوتقديرجه قول مشترينكدر يمين ايله زيرا حاصل اختلاف مقبوضك مقدارنده واقع
اولمشدر بوتقديرجه قول قابضكدر زيرا قبضك زياده سنه منكردر حتى غاصب اولان كمسنه مغصوبده زياده
منكر اولسه قول غاصبكدر پس ايمدى غاصبده بويله اولنجق بومسئله ده خود اولى بالطريقدر (وكذا لواتفقا فى
قدر المبيع واختلفا فى المقبوض) ودخى قول مشترينكدر بايع ايله مشترى اول مبيعك مقدارنده اتفاق
ايدوب مقبوضنده اختلاف ايلسه لر مثلا برآدم ايكى جاريه اشترا ايلسه بايع اولان كمسنه ايكيسين معا قبض
ايلدك ديسه مشترى اولان كمسنه برين قبض ايلدم ديسه قول مشترينكدر زيرا قول قابضكدر (ولواشترى
عبدين صفقة وقبض احدهما ووجد بالمقبوض اوبالاخر عيبا ردهما اواخذهما) واكر بركمسنه ايكى عبدى
صفقۀ واحده ده اشترا ايدوب برين قبض ايلسه مقبوضده ياخود اول برآخرده عيب بولسه استرسه ايكيسين رد
ايدر استرسه ايكيسين اخذ ايدر زيرا صفقه ايكيسنك قبضى ايله تمام اولور (ولا يرد المعيب وحده الا ان ظهر
العيب بعد قبضهما) اما اول معيب اولميانى آلوب ومعيب اولانى يالكز رد ايليه زيرا تفريق صفقه واردر وتفريق
صفقه دن ايسه نهى وارد اولمشدر ديو بيان اولنمشيدى الا شوزمانده معيبك ردى جائز اولوردى قچن اول عيب
ايكى عبدك قبضندنصكره ظهور ايليه (ولووجد بعض الكيلى اوالوزنى معيبا بعد القبض رده كله اواخذه) قچن
برآدم برمكيل ويابرموزون شئ اشترا ايلسه واومكيلك وياخود اول موزونك بعد القبض بعضيسن معيب
بولسه جمله سن رد ايليه وياخود جمله سن اخذ ايليه زيرا مكيلات وموزونات حكما وتقديرا شئ واحد حكمنده در
اكرحقيقت اشيا ايسه ده زيرا بونلرده ماليت وتقوم اجتماعى اعتبارى ايله در بوخسه بردانه سال متقوم اولمق
صالح دكلدر (وقيل هذا) وديلديكه كايسن اخذ ايلمك وياخود كايسن رد ايلمك (ان لم يكن فى وعائين) قچن
بومبيع اولان كيلى وياخود وزنى ايكى وعاده اولمديغى تقديرجه در (والا فهو كالعبدين) اكر ايكى وعاده اولسه
اول شئ عبدين حكمنده اولور معنى اول معيب اولانى رد ايليه قچن عيب اول ايكيسنك قبضندنصكره ظهور
ايلسه (ولواستحق بعضه بعد القبض ليس له رد مابقى) قچن اول كيلينك وياخود وزنينك بعضيسى بعد القبض
غيره مستحق اولسه مشترى ايچون اول باقى قلانى رد ايلمكلك يوقدر زيرا تبعيض اولنمقده ضرر يوقدر بلكه
معيب اولانى رد ايلمك جائز اولور واستحقاق تمام صفقه يى منع ايلمز (بخلاف الثوب) ثوب بومسئله نك خلافيدر
مثلا مبيع قچن ثوب اولسه وبعضيسى غيره مستحق اولسه باقيسنك رد نده مخيردر زيرا تبعيض بونده عيبدر
ومضردر (ومداواة المعيب بعد رؤية العيب وركوبه رضى) معيب اولان مبيعه عيبك رؤياسندنصكره مداوات

يعني

يعنى دوا ايدوب تيمار ايلمك ودخى معيب اولان دابه يى كندو حاجتى ايچون ركوب قبوله رضادر زيرا دوا ايلمك
ويمك ابقايه دليلدر (ولوركبه لرده اوسقيه اوشراء علفه ولابدله منه فلا) اول معيب اولان دابه يى واروب
بايعك اوزرينه رد ايلمك ايچون راكب اولسه وياخود صووير مك ايچون راكب اولسه وياخود علفى اشترا
ايچون راكب اولسه حال بوكه اول راكبه بوركوبدن چاره يوقدر يعنى غنا يوقدر بوتقديرجه رضا اولمز لده ده اولان
ضمير مشترى يه راجعدر منه ده اولان ضمير ركوبه راجعدر (ولوقطعت يد المبيع بعد قبضه اوقتل بسبب عند
البائع رده واخذ ثمنه) اكر بركسه اشترا ايلديكى مبيعك قبضندنصكره سرقه سببيله يدى قطع اولنسه وياخود
برسببله بايعك يانده قتل اولنسه قطع اولنديغى صورتده انى رد ايليه وقتل اولنديغى صورتده ثمنى اخذ ايليه
امام اعظم قتنده زيرا بوصورتلرده غيره مستحق اولمق مرتبه سنده در (وقالا رجع بفضل مابين كونه سارقا وغير
سارق) وامامين ديديلركه مشترى اولان كمسنه اول عبدك سارق اولمقلغنك وغير سارق اولمقلغنك مابيننده اولان
فضله ايله رجوع ايلر مثلا غير سارق ايكن يوز درهم دكردى وسارق اولديغى حالده سكسان درهم دكردى يكرمى
درهم ايله رجوع ايليه (اوقاتلا وغير قاتل) ودخى قاتل وغير قاتل اولمقلغنك مابيننده اولان فضل ايله رجوع
ايليه مثلا قاتل اولمديغى حالتده بيك درهم دكردى وقاتل اولديغى حالتده بشيوز درهم دكردى بشيوز درهم
ايله رجوع ايليه (ان لم يعلم بالعيب عند الشراء والا فلا) يعنى مشترينك ذكر اولنان عبدى رد ايلمسى وياخود
ثمنى اخذ ايلمسى قچن شرا وقتنده اول عيبك وجوديني بلمسه در اكر وقت شراده اول عيبك وجود اولديغنى
بلور ايسه رد ايلمك ونقصان ثمن ايله رجوع ايلمك جائز دكلدر (ولوتداولته الايدى ثم قطع فى يد الاخير رجع الباعة
بعضهم على بعض كما فى الاستحقاق) اكر مبيع اولان شئ ايدى يه تداول ايلسه يعنى برالدن براله يعنى برملكدن
برملكه انتقال ايلسه واخير اولان مشترينك يدنده قطع اولنسه اوزرينه رجوع ايدرلر ابوحنيفه قتنده
استحقاقده اولان حالت كبى لفظ باعه بايعك جمعيدر (وعندهما يرجع الاخير على بائعه لا بائعه على بائعه)
وامامين قتنده اول اخير اولان مشترى كندو بايعنك اوزرينه رجوع ايلر مثلا برمبيعى زيد عمروه بيع ايلدى
عمرو دخى بكره بيع ايلدى وبكر خالده بيع ايلدى ايمدى خالد كه اخير مشتريدر بايعى اولان بكرك اوزرينه رجوع
ايدر وبكر عمروه رجوع ايلمز امامين قولنده اما امام اعظم قولنده زيده وارنجه رجوع اولنور (ولوباع بشرط البراءة
من كل عيب صح وان لم يعد العيوب) قچن بايع اولان كمسنه برشيئى هر عيبدن برى اولمق شرطيله بيع ايلسه بيع
صحيح اولور واكر اول مبيعده اولان عيوبى بايع اولان كمسنه عد ايلمدى ايسه ده (ويدخل فى البراءة الحادث قبل
القبض عند ابى يوسف) كل عيبدن برأت شرطيله اولان بيعده قبل القبض حادث اولان عيب داخل اولور
ابو يوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر آنك قتنده حين عقدده موجود اولان عيب داخل
اولور قبل القبض حادث اولان داخل اولمز (باب البيع الفاسد) بوباب بيع فاسدك احكامى بياننده در وقتاكه
مصنف بيع صحيحدن فارغ اولدى ايسه بيع فاسده شروع ايلدى وبيع برقاچ نوعدر برى بيع صحيحدر وبرى بيع
فاسددر وبرى بيع باطلدر وبرى بيع مكروهدر وبرى بيع موقوفدر بيع صحيح اولدركه ذاتا وصفة مشروع اوله
وبيع فاسد اولدركه ذاتا مشروع اولوب صفة مشروع اولميه وبيع باطل اولدركه ذاتا وصفة مشروع اولميه وبيع
مكروه اولدركه اصلى ووصفى صحيح اوله لكن برنهى شئ مجاورت ايلمش اوله جمعه اذانى وقتنده اولان بيع كبى وبيع
موقوف اولدركه اصلى ووصفى صحيح اولوب على سبيل التوقف ملكى افاده ايليه اما غيرك حقى تعلق ايلمكله تمام
ملكى افاده ايلمز (بيع ماليس بمال والبيع به باطل كالميتة والدم والحر) مال اولميان شيئى بيع ايلمك ومال اولميان شيئله
برشئ آخرى بيع ايلمك باطلدر ميته ودم وحر كبى زيرا بيعك شرطى ثمن ومثمن مال غير محرم اولمقدر مذكورات
ايسه مال عد اولنور اشيادن دكلدر به ده اولان ضمير ماقبلنده اولان مايه راجعدر وشئ آخرى مال اولميانه
بيعه مثال بعت هذا الشئ بهذه الميتة (وكذا بيع ام الولد والمدبر) ودخى ام ولدك ومدبرك بيع اولنملرى باطلدر
وام ولدك بيع اولنمسى باطل اولديغنك وجهى حضرت نبى عليه السلامك (اعتقها ولدها) قول شريفيدر
ومدبرك بيعى باطل اولسنك وجهى بودركه سبب حريت فى الحال منعقد اولديغى اجلدندر اكرچه تدبيرده
حريت منعقد اولمسه بعد موت المولى مدبر اولان عبد معتق اولمزدى (وكذا بيع المكاتب الا ان يجيزه) ودخى
عبد مكاتبك بيع اولنمسى باطلدر مكركه مكاتب كنديسى بيع اولنمغه اجازت ويره بوتقديرجه بيع اولنمسى صحيح

اولور وبر روايتده اجازت ويرسه ده بيعى صحيح دكلدر (وكذا بيع مال غير متقوم كالخمر والخنزير بالثمن) ودخى متقوم اولان مالى خمر وخنزير كبى ثمن ايله يعنى دراهم ودنانير ايله بيع ايلمك باطلدر اما عروض ايله يعنى متاع ايله بيع ايلمك فاسددر زيرا خمر وخنزير اهل ذمت قتنده مالدر اما مال غير متقومدر زيرا شرع شريف خمر وخنزيرك اهانتنه وترك اعزازنه امر ايلمشدر (وبيع قن ضم الى حر وذكية ضمت الى ميتة وان بين ثمن كل) ودخى حره ضم اولنمش قنك يعنى عبدك بيع اولنمسى وميته يه ضم اولنمش ذكيه يعنى شرعا مذكاتك بيعى باطلدر ابو حنيفه قتنده اكر هر برينك ثمنى بيان اولنمش ايسه ده بيع باطلدر زيرا مال دكلدر (وعندهما يصح فى العبد والذكية ان بين الثمن) اماميننك قتنده عبدده وذكيه ده بيع صحيح اولور اكر هر برينك ثمنى بيان اولنور ايسه زيرا ثمن معين ايله ايكيسى حقنده عقد صحيح ارلديغيچون ضم اولديغى حالده بيعلرى صحيح اولور (وصح فى قن ضم الى مدبر او الى قن غيره بالحصة) يعنى مدبره ضم اولنمش عبدده وياخود برآخرك قننه ضم اولنمش عبدده بيع صحيح اولور حصه سيله يعنى ثمندن بهاسيله زيرا بعض علمامز برلك جواز بيعنه ذاهب اولمشلردر (وكذا فى ملك ضم الى وقف فى الصحيح) ودخى بيع صحيح اولور شول ملكده كه بر وقفه ضم اولنمش اوله قول صحيحده زيرا وقف مال متقومدر فى الجمله بيعه قابلدر بواجلدن اتلاف ايدن ضامن اولور وقف ابتداء عقدده داخل اولور آندنصكره عقددن چقار بوتقديرجه ضم اولان ملكه وقفدن فساد سرايت ايلمز وبعضيلر قتنده بيع صحيح اولمز حر ايله عبدده صحيح اولمديغى كبى اما اصح اولان اولكى مسئله دريعنى صحيح اولاندر (وبيع العرض بالخمر او بالعكس فاسد) وعروض تجارتدن اولان اشيايى خمر، وياخود خمرى عروضه بيع ايلمك فاسددر (وكذا بيعه بالخنزير) ودخى عروضى خنزيره بيع ايلمك فاسددر (ولايجوز بيع طير فى الهواء) ودخى هواده اولان طيرك بيعى جائز اولمز قبل الاخذ مملوك اولمديغى اجلدن (وسمك لم يصد او صيد والقى فى حظيرة لا يؤخذ منها بلا حيلة او دخل اليها بنفسه ولم يسد مدخله) ودخى صوده اولوب صيد اولميان بالغك وياخود صيد اولنوب بر كوله القا اولنسه كه اول كولدن اخذى قابل اولميه وياخود بالق كندى بنفسه اول كوله داخل اولسه امامدخلى سد اولنمسه بومقوله بالغك بيعى جائز دكلدر ضميرلر اولنهاده اولان ضمير حظيره يه راجعدر بنفسه ومدخله ده اولان ضميرلر سمكه راجعدر (وان صيد والقى فيها او امكن اخذه بلا حيله صح) واكر سمك صيد اولنوب كره اول كوله القا اولنسه وحيله سز اخذ اولنمسى ممكن اولور ايسه بيع صحيح اولور زيرا تسليمنه قادر برشئ بيع ايلمش اولور (ولا بيع الحمل والنتاج) ودخى بطنده اولان حمل ونتاجك بيعى جائز دكلدر حمل آدميه قرننده اولان جنيندر ونتاج حيوانات قرننده اولان اولاددر وبومذكورات معدوم قبيلندن اولدقلرى اجلدن حضرت رسول عليه السلام بيع اولنمسندن نهى بيورمشلردر (واللبن فى الضرع) ودخى ممه ده اولان سودى بيع ايلمك جائز دكلدر مقدارى معلوم دكلدر وممه ده اولان ريخميدر بوخسه قانميدر معلوم اولمغله بيعى جائز دكلدر (وكذا اللؤلؤ فى الصدف والصوف على ظهر الغنم) ودخى صدفده اولان انجويى وظهر غنمده اولان صوفى بيع ايلمك جائز دكلدر زيرا لؤلؤ صدفده اولمسى مجهول الوجود والمقداردر وصوفك ظهر غنمده جائز اولمديغى موضع قطع معلوم اولمديغى ايچوندر (خلافا لابى يوسف فيهما) لؤلؤده وصدفده ابو يوسف ايچون خلاف واردر يعنى انك قتنده بونلرك بيعى جائزدر (ولا بيع اللحم فى الشاة) دخى اتى شاة ايچنده بيع ايلمك جائز دكلدر مثلا ذبح اولنمش قيونك اتى شوقدر اوقيه دردبو بيع ايلمك جائز دكلدر زيرا احتمالدركه ات ارق اوله وياخود سمز اوله نزاعه مؤدى اولور (وضربة القانص) ودخى ضربه قانصك بيعى جائز دكلدر ضربة القانصدن مراد صياد بر آخره شوالده اولان شبكه يعنى آغى بركره آتقده صيددن نه حاصل اولورسه سكا بيع ايدرم ديمكدر مجهول اولديغى اجلدن باطل اولمشدر وتهذيب ازهريده قانص لفظى غائص ديو روايت ايلمشدر بوتقديرجه صيادك صيد ايچون صويه طالمسندن وياخود انجو ايچون دريايه غوص ايلمسندن صيادت اولور (وجذع فى سقف وذراع من ثوب وان ذكر قطعه) ودخى سقفده اولان ديرككى وثوبدن برذراع بيع ايلمك جائز دكلدر اكر اول مبيعك قلع وقطعنى عند البيع ذكر ايدرسه ده زيرا بلاضرر تسليمى ممكن دكلدر (فلو قطع الجذع او قطع الذراع وسلم قبل الفسخ عاد صحيحا) چون بايع اول جذعى قطع يا ثوبدن برذراعى قطع ايدوب مشترى يه فسخدن اول تسليم ايلسه بيع صحيحه عودت ايدر يعنى صحته منقلب اولور مفسد زائل اولديغى اجلدن (ولا المزابنه وهى بيع التمر على النخل بتمر مجذوذ مثل كيله خرصا) ودخى بيع مزابنه جائز دكلدر بيع

مزابنه اكا ديرلركه خرما شجرينك اوزرنده اولان تمرى ظن وتقدير ايله اولان كيل قدر قطع اولنمش تمره بيع ايلمكدر مثلا برخرمانك اوزرنده اولان تمرى ظن وتخمين ايله بومقدار كيلدر ديو قطع اولنمش خرمايه بيع ايلمكدر مزابنه نك معناسى مدافعه در وبو بيعه مزابنه تسميه اولنمسنك وجهى بودركه مدافعه منازعه يه مؤدى اولور (والمحاقلة وهى بيع البر فى سنبله ببر مثل كيله خرصا) ودخى بيع محاقله جائز دكلدر بيع محاقله اكا ديرلركه سنبلنده اولان بغدايى ظن وتخمين ايله نقدر كيل ايسه خارجدن اولقدر بغدايه بيع ايلمكدر زيرا متماثل اولان اشياده جهالت ربوايه مفضيدر (ولا البيع بالملامسة والمنابذة والقاء الحجر بان يتساوما سلعة فيلزم البيع لو لمسها المشترى او وضع عليها حجرا او نبذها اليه البائع) ودخى بيع ملامسه ومنابذه والقاء حجر جائز دكلدر مثلا ايكى كمسنه برسلعه تساوم ايلسه لر وچنكم مشترى اول سلعه يى اليله لمس ايلسه وياخود اوزرينه برحجر وضع ايلسه وياخود بايع انى مشترى يه نبذ يعنى طرح ايلسه بيع لازم اوله وبوذكر اولان اقسام بيع جاهليتده جارى ومتعارف ايدى نبى عليه السلام اوچندن دخى نهى بيورمشلردر ولمسها وعليها ونبذهاده اولان ضمائر سلعه يه راجعدر (ولا بيع ثوب من ثوبين الا بشرط ان يأخذ ايهما شاء) ودخى ايكى ثوبدن برثوبى بيع ايلمك جائز دكلدر مكركه مشترى اول ايكى ثوبدن هرقنغيسن مراد ايدينورسه انى اخذ ايلمكى شرط ايلسه بوتقديرجه مجهوليت مرتفع اولوب بيع صحيح اولور (ولا بيع المراعى ولا اجارتها) دخى مراعالرك يعنى اوتلاقلرك بيعى واجاره سى صحيح دكلدر زيرا بين الناس مشترك اولان اشيادندر نبى عليه السلامك (الناس شركاء فى ثلاث الماء والنار والكلأ) حديث شريفنجه (ولا النحل بلا كوارات خلافا لمحمد) دخى كواره سز يعنى قوانسز اريى بيع ايلمك جائز دكلدر امام محمد ايچون خلاف واردر آنك قتنده بيعى جائزدر وفتوى امام محمد قولى اوزرينه در (ولا بيع دود القز وبيضه) ودخى ابريشم قوردنى ويمرطه سنى يعنى تخمنى بيع ايلمك جائز دكلدر ابو حنيفه قتنده زيرا هوا مسندندر ويمرطه سى ايسه بعينه منتفع به دكلدر (وعند ابى يوسف يجوز فى الدود اذا كان مع القز وفى البيض عنه قولان) ابو يوسف قتنده قوردى بيع صحيح اولور چون ابريشمى معا اولسه ويمرطه سنده ابو يوسفدن ايكى قول واردر برقولده ضرورت ايچون بيعى مطلقا جائزدر بوقولده امام محمد ايله بله در وبرقولده بيعى جائز دكلدر بوقولده ابو حنيفه ايله بله در (وعند محمد يجوز بيعهما مطلقا وهو المختار) وامام محمد قتنده ايكيسنك دخى بيعى جائزدر مطلقا كرك ابريشم ايله اولسون كرك ابريشمسز اولسون ويمرطه سن دخى بيع ايلمك جائزدر ومختار اولان بودر (ولا بيع الابق الا ممن يزعم انه عنده) دخى عبد ابقك بيعى جائز دكلدر زيرا بايع تسليمنه قادر دكلدر الا شول كمسنه يه جائز اولوركه اول عبد ابق كنديدناتده اولديغى زعم ايليه مثلا بركمسنه عبد آبقك صاحبنه ديسه كه اباق ايلين عبدك موجوددر بكا بيع ايله بوتقديرجه بيع صحيح اولور زيرا يدنده اولمغله تسليمندن عجز زائل اولمش اولور يزعمك تحتنده اولان ضمير مستتر الاعنده اولان من لفظنه راجعدر انه ده اولان ضمير آبقه راجعدر وعنده ده اولان ضميرينه من لفظنه راجعدر (فان عاد قبل الفسخ لا ينقلب صحيحا) اكر اول عبد ابق قبل الفسخ عودت ايلسه عقد صحيحه منقلب اولمز زيرا واقع اولان عقد باطل ايدى (وقيل ينقلب) ودينلديكه عقد صحيحه منقلب اولور وبوقول ابو حنيفه دن روايتدر زيرا عقد مالينك قيامى ايچون منعقد اولمشيدى مانع اولان تسليمده عجز ايدى اول عجز ايسه زائل اولدى بوتقديرجه عقد صحيحه منقلب اولور (ولا لبن المرأة ولو بعد الحلب) ودخى نسا طائفه سنك سودينى بيع جائز دكلدر اكر صاغلمدقدنصكره ده اولورسه آدمينك جزئى اولمغله جائز دكلدر زيرا بيعنده اهانت واردر حره وامه بوحكمده برابردر (وعند ابى يوسف يصح فى لبن الامة) وابو يوسف قتنده جاريه نك سودنده بيع صحيح اولور چونكه نفسنده جائز اولدى جزئنده دخى اولمق جائزدر (ولا شعر الخنزير ولكن يباح الانتفاع به للخرز ضرورة) ودخى شعر خنزيرك بيعى جائز دكلدر لكن انكله انتفاع مباح اولور بعض نعال دكمك ضرورتى ايچون خرز خاء معجمه نك فتحيله ورانك سكونيله دكمك معناسنه در (ويفسد الماء القليل عند ابى يوسف لا عند محمد) ودخى اول شعر خنزير ماء قليله دوشمسى ماء قليلى افساد ايدر ابو يوسف قتنده اما امام محمد قتنده ماء قليلى افساد ايلمز زيرا انك قتنده انتفاعى مباح اولمق طهارتنه دليلدر (ولا بيع شعر الادمى ولا الانتفاع به ولا بشئ من اجزائه) ودخى بنى ادمك شعرينى بيع ايلمك جائز دكلدر وانكله انتفاع دخى جائز دكلدر اجزاسندن برشئله بيع

وانتفاع دخی جائزدکادر زیرا ادمی مکرمدر کرامتی ایچون جائزدکادر (ولابیع جلود المیتة قبل الدباغ ویجوز
بعده وینتفع بها) ودخی دباغتدن مقدم جلود میته‌یی بیع ایلمك جائزدکادر زیرا نجاستی ایچون منتفع به دکادر
اما دباغتدن صکره بیعی جائزاولور وانکله انتفاع دخی جائز اولور (ویباع عظمها وینتفع به) ودخی میته‌نك کموکی
بیع اولنور وانکله انتفاع دخی اولنور عظمهاده اولان ضمیر میته‌یه راجعدر (وکذا عصبها وقرنها وصوفها
وشعرها ووبرها) وکذلك میته‌نك سکری وبوینوزی وصوفی وقلی ووبری که دوه‌نك یوکیدر بیع اولنور ودخی
انکله انتفاع دخی اولنور زیرا بومذکورات طاهراولان اشیادندر معدوم الحیات اولدقلری ایچون موت حلول
ایلمز (وکذا عظم الفیل) وکذلك فیل کموکی بیع اولنور وانکله انتفاع بله اولنور ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده زیرا
فیل انلرك قتنده سباع بهایم منزله‌سنه‌در نجس العین دکادر (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر یعنی
امام محمد قتنده فیلك کموکی بیع اولنمز وانتفاع دخی اولنمز زیرا انك قتنده خنزیر کبی نجس العیندر اما مختار اولان
امامین قولیدر (ولایجوز بیع علو سقط) ودخی ساقط اولمش علوك بیعی جائزدکادر مثلا ایکی کمسنه برداره
ساکن اولسه‌لر بری علونه مالك اولسه وبری سفلنه مالك اولسه وعلوده اولان بنا ساقط اولسه بو ساقط اولان
علوی بیع ایلمك جائزدکادر زیرا حق تعالی مال دکادر ومحل بیع ایسه مال اولان مشیئدر وبعد السقوط صاحبنه
انجق حق تعلی ویرنه ارجاع ایلمك حقی واردر (ولا المسیل ولا هبته) ودخی سیل جاری اولان یری بیع وهبه
جائزدکادر زیرا کان سیل صوینی نه مقدار یری اشغال ایلدیکی معلوم اولمدیغی اجلدن اما موضع وحد بیان
اولنسه بیع جائزاولور بو مسئله قاضیخانده مسطوردر (وصحا فی الطریق) اما طریقده بیع وهبه جائز وصحیح
اولور طول وعرض ایله معلوم اولدیغی اجلدن (ولابیع شخص علی انه امة فاذا هو عبد) ودخی شول شخصك
بیعی جائز اولمز چنکه انی جاریه اولمق اوزره بیع ایده‌لر وحال بوکه اول شخص عبددر عکسی دخی ذکر وانثاده جائز
دکادر (ولو باع کبشا فاذا هو نعجة صح ویخیر) اکر برکمسنه ارکك قیونی بیع ایلسه حال بوکه اول قیون نعجه‌در
یعنی انثادر بیع صحیح اولور ومشتری مخیر اولور استرسه قبول ایدر استرسه رد ایدر زیرا ذکر وانثی بو مسئله‌ده جنس
واحد حکمنده‌در مقصود دخی متقاربدر (ولا شراء ما باع باقل مما باع قبل نقد الثمن) ودخی برکمسنه بیع ایلدیکی
شیئی اقچه‌سن نقد ایلمزدن مقدم یعنی بهاسن ویرمزدن مقدم بیع ایلدیکی شیئی بهاسندن اقل ایله اشترا ایلمك جائز
دکادر مثلا برکمسنه برجاریه‌یی بیك درهمه بیع ایدوب مشتری دخی مزبور جاریه‌یی قبض ایدوب ثمنی ویرمزدن
مقدم بایع مزبور مشتریدن جاریه‌یی بشیوز درهمه اشترا ایلسه ثانی فاسددر (وکذا شراؤه مع غیره بثمنه الاول
قبل نقده) وینه بیع ایلدیکی شیئله معا ثمن اول ایله ثمنی تسلیم ایلمزدن مقدم اشترا ایلمك جائزدکادر (ویصح
فی الغیر بحصته) اما بیع غیرده حصه‌سیله صحیح اولور مثلا برکمسنه بشیوز درهمه برجاریه بیع ایدوب ومشتری
دخی جاریه‌یی قبض ایلسه بعده مشتری اولان کمسنه مزبور جاریه‌نك بهاسنی بایعه ویرمزدن مقدم برآخر
جاریه ایله اشترا ایلدیکی جاریه‌یی بایع مزبوره ینه بشیوز درهمه بیع ایلسه ثمنی مقبوض اولمیوب کندو بیع
ایلدیکی جاریه‌نك اشتراسی جائزدکادر زیرا بیع فاسددر اما ضم اولان جاریه‌ده حصه‌سیله اشتراسی صحیحدر
بحصته‌ده اولان ضمیر غیر لفظنه راجعدر (ولا شراء زیت علی ان یزنه بظرفه ویطرح عنه لکل ظرف مقدار
معین) ودخی شول زیتك اشتراسی جائزدکادر شونك اوزرینه که ظرفی ایله وزن اولنه واول زیتدن ظرف ایچون
مقدار معین مثلا اللی بطمان طرح اولنه زیرا بو شرط عقدك اقتضا ایلدیکی شرطلردندر یزنه وبظرفه وعنه‌ده
اولان ضمیر زیته راجعدر (وان شرط طرح مثل وزن الظرف یصح) واکر اول زیت اولان ظرفك وزنی مثلی
طرح اولنمق شرط اولنسه بیع وشرا صحیح اولور زیرا عقدك اقتضا ایلدیکی شروطدندر (وان اختلفا فی الظرف
وقدره فالقول للمشتری) واکر بایع ایله مشتری ظرفده وظرفك مقدارنده اختلاف ایلسه‌لر قول مع الیمین
مشترینکدر مثلا برکمسنه بر طلوم ایله زیت اشترا ایدوب وطلومی وزن ایدوب اون رطلدر دیو بایعه رد ایلسه
بایع دخی بو طلوم اول دکادر بنم طلومم بش رطلدر دیو اختلاف ایلسه‌لر بو تقدیرجه قول مع الیمین مشترینکدر
(ولو امر مسلم ذمیا ببیع خمر او شرائها صح) اکر مسلم بر ذمی‌یه خمر بیع ایلمسنی ویاخود اشترا ایلمسنی امر ایلسه بیع
وشراسی صحیح اولور ابو حنیفه قتنده زیرا وکیل اولان کمسنه که ذمیدر بیع وشراسنه اهلدر وملك مؤکله که
مسلمدر انتقال ایلمسی امر حکمیدر زیرا اسلام بو ملکك انتقالنه مانع اولمز کورمزمیسنکه خمر ایله خنزیر وارث

طریقیله مسلمه انتقال ایدر مثلا بر ذمینك خمر وخنزیری اولسه هدایة اللهه مظهر اولوب مسلم اولسه خنزیری
اطلاق وخمری تخلیل ایلمزدن مقدم وفات ایلسه اول خمر واول خنزیر مسلم اولان وارثلرینه انتقال ایدر
(خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر یعنی اول خمرك بیع وشراسی قتلرنده صحیح دکادر زیرا وکیل اولان
ولایتی مؤکلدن استفاده ایدر مؤکل ایسه بو خصوصده ولایتی یوقدر وکیلنك دخی اولمز شول مسلم کبی که
بر مجوسی‌یی وکیل ایدوب اول مسلمه بر مجوسیه تزویج ایلمك استیه بو ایسه اجماعا جائزدکادر (وکذا لو امر المحرم
غیره ببیع صیده) واکر محرم اولان کمسنه کندو صیدنی برغیر کمسنه‌یه بیع ایلمکه امر ایلسه ینه بو ذکر اولنان
خلاف اوزره‌در ابو حنیفه قتنده صحیح اولور امامین قتنده صحیح اولمز (ولو شری کافر عبدا مسلما او مصحفا
صح ویجبر علی اخراجهما من ملکه) واکر بر کافر بر عبد مسلمی ویاخود بر مصحف شریفی اشترا ایلسه اشتراسی
صحیحدر بیع اهلندن واقع اولدیغیچون اما ایکیسنك دخی ملکندن اخراج اولنمسنه جبر اولنور اخراجهماده
اولان ضمیر عبد مسلم ایله مصحفه راجعدر وملکه‌ده اولان ضمیر کافره راجعدر (والبیع بشرط یقتضیه العقد
صحیح کشرط الملك للمشتری) ودخی بیع شول شرطله که عقد آنی اقتضا ایلیه صحیحدر مبیع مشترینك ملکی
اولمق شرطی کبی زیرا بیع بو شرطی اشترا ایلمکسزین ثابت اولور ایدی شرط بو محلده تأکید افاده ایدر (وکذا
بشرط لا یقتضیه العقد ولا نفع فیه لاحد کشرط ان لا یبیع الدابة المبیعة) وینه بیع صحیح اولور برشرطله که
عقد آنی اقتضا ایلمیه وحال بوکه اول شرطده احد متعاقدین ایچون نفع یوقدر بایع مشتری‌یه مبیع اولان
دابه‌یی غیره بیع ایلمامك شرطی کبی مثلا برکمسنه آخره دابه بیع ایلدکده شول شرطله بیع ایدرمکه سنك ملککده
طوروب آخره بیع ایلمیه‌سن دیو زیرا بو مقوله شرطی نه عقد اقتضا ایدر ونه متعاقدینه نفعی واردر ولا یقتضیه‌ده
اولان ضمیر شرطه راجعدر بو ایسه منازعه‌یه مؤدی اولمغله لغو اولور ابو یوسفدن بر روایتده بو شرط بیعی افساد
ایدر (ولو بشرط لا یقتضیه العقد وفیه نفع لاحد العاقدین او لمبیع یستحق فهو فاسد کبیع عبد علی ان یعتقه
المشتری او یدبره او یکاتبه او امة علی ان یستولدها) واکر بیع برشرطله اولسه که اول شرطی عقد اقتضا
ایلمسه وحال بوکه اول شرطده احد متعاقدین ایچون نفع واردر ویاخود مبیع ایچون آدمی اولدیغی تقدیرجه
مستحق اولدیغی نفع اولسه بیع فاسد اولور مثلا بایع بر عبدی مشتری‌یه آزاد ایتمك شرطیله بیع ایلمك کبی ویاخود
عبدی مدبر ایلمك کبی ویاخود عبدی مکاتب ایلمك شرطی کبی ویاخود امه‌یی استیلاد ایلمك شرطی کبی
بو مقوله شروطله اولان بیع فاسد اولور مصنفك کبیع عبد قولی علی ان یستولدها قولنه وارنجه اول مبیعك
نفعه مستحق اولدیغنه مثالدر یقتضیه‌ده وفیه‌ده اولان ضمیرلر شرطه راجعدر وان یعتقه ویدبره ویکاتبه‌ده
اولان ضمیرلر عبده راجعدر ان یستولدهاده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر (فلو اعتقه المشتری عاد البیع صحیحا
فیلزم الثمن) اکر مشتری عتق شرطیله اشترا ایلدیکی عبدی آزاد ایلسه بیع صحیحه عودت ایدوب مشتری‌یه
انجق ثمن لازم اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما لا یعود فیلزم القیمة) امامین قتنده صحیحه عودت ایلمز
بو تقدیرجه بایعه مشتری اوزرینه انجق قیمت لازم اولور زیرا ابتدادن فاسد واقع اولمشدر (وکشرط ان یستخدمه
البائع شهرا او لیسکنها او یسلمه الی راس الشهر او یقرضه المشتری درهما او یهدی له هدیة او یقطع البائع
الثوب او یخیطه قباء او قمیصا او یحذو النعل او یشرکه) مرحوم مصنفك وکشرط قولی ماقبلنده کبیع قولنه
معطوفدر یعنی ودخی شول شرط کبی که بایع مبیع اولان عبدی برشهر استخدام ایلمك اوزره بیع ایلسه ویاخود
بیع اولنان دارده بایع ساکن اولمق اوزره بیع ایلسه ویاخود بیع اولنان دارك ثمنی آی باشنه دکین تسلیم
ایلمك اوزره بیع ایلسه ویاخود مشتری بایعه درهم یعنی آقچه قرض ویرمك اوزره بیع ایلسه ویاخود بایعه
مشتری بایع ایچون هدیه ویرمك اوزره بیع ایلسه زیرا بو شرطلر عقدك اقتضا ایلدیکی شرطلردن دکادر وبایع ایچون
نفعی واردر ودخی شول شرط کبی که بایع ثوبی قطع ایدوب مشتری ایچون قفتان دکمك اوزره بیع ایلسه ویاقمیص
دکمك اوزره بیع ایلسه ویاخود نعلی حذو یعنی تسویه واصلاح ایلمك اوزره بیع ایلیه ویاخود نعله شراك وضع
ایلمك اوزره بیع ایلیه شراك ایسه نعلك اوزرنده کی ظهر قدمك اوزرنده وضع اولنان قایشه دیرلر وبو اهل مکه‌نك
نعالنه مخصوص اولان اشیادندر حاصل کلام چونکه عقد شرط اقتضا ایلسه یاخود ایلسه واول عاقده
عاقدیندن بری ایچون نفع اولمیه بیع صحیح اولور وچونکه عقد شرط اقتضا ایلمیه ویاخود مشتری لمبیع ایچون

نفع اوله بيع فاسددر ان يستخدمه ده اولان ضمير عبده راجعدر وايسكنهاده اولان ضمير داره راجعدر ويسلمه ده اولان ضمير غنمه راجعدر ويخيطه ده اولان ضمير ثوبه راجعدر ويشركه ده اولان ضمير نعله راجعدر (ويصح في النعل استحسانا) نعلك بيعنده اشتراط حذو واشتراط وضع شراك استحسانا صحيح اولور بين الناس آنكله تعامل ايلدكلرى ايچون وقياس صحيح اولمامقدر عقدك اقتضا ايلديكى شرطك وجودندن اوتورى بو قول زفركدر (ولا يجوز بيع امة الا حملها) حملى اولان جاريه يى قرننده اولان ولدسز بيع ايلمك جائز دكلدر (مثلا بعتك هذه الامة الا حملها) ديسه يعنى سكا بو حامله اولان جاريه يى بيع ايلدم الا قرننده اولان ولدنى بيع ايلمم ديو استثنا ايلسه جائز دكلدر زيرا هر شيكه عقد ايله افرادى صحيح اولميه آنى استثنا ايلمك صحيح دكلدر بطن حامله ده اولان حملى بيعه افراد جائز اولمديغى ايچون استثناسى دخى جائز اولمز بو شرط فاسددر بيع بونكله فاسد اولور (ولا البيع الى النيروز والمهرجان وصوم النصارى وفطر اليهود ان لم يعلم العاقدان ذلك) ودخى نوروزه ومهرجانه وصوم نصارايه وفطر يهوده دكين اجل ايله بيع ايلمك جائز دكلدر اكر عاقدان اول وقتلرى بلمزلر ايسه زيرا عدم علملرى مجهول اولور ومجهول اولديغى تقديرجه نزاعه مؤدى اولور (ولا البيع الى الحصاد والدياس والقطاف والجذاذ وقدوم الحاج) ودخى حصاده كه اكين بچمى زمانيدر ودياسه كه خرمن دوكك زمانيدر وقطافه كه اوزم قطعى زمانيدر وجذاذه كه صوفى قيونلرك ظهرندن قص ايلمك زمانيدر وذال معجمه ايله خرمانك قطعى زمانيدر وحاجك قدومى زمانه دكين تأجيل ايله بيع ايلمك جائز دكلدر كه تأخر ايلدكلرى ايچون (وتصح الكفالة الى هذه الاوقات) يعنى بو ذكر اولنان اوقاته دكين بيع صحيح اولمدى ايسه بو اوقاته دكين كفالت صحيحه اولور زيرا بو اوقاتده جهالت يسيره در وجهالت يسيره ايسه كفالتده تحمل اولنور اشيادندر اما بيعده بونك خلافيدر (فان اسقط الاجل قبل حلوله صح) اكر بايع اولان كمسنه بو ذكر اولنان اوقاتك برينه تأجيل ايلديكى وقتك حلولندن اول اجلى اسقاط ايلسه صحيح اولور مثلا بر كمسنه بالاده ذكر اولنان اوقاته دكين بيع ايلسه اندنصكره اول وقتلر كلمزدن مقدم اجلى اسقاط ايلسه بيع صحيح اولور (وكذا لو باع مطلقا ثم اجل الى هذه الاوقات) وينه بيع صحيح اولور نچون بايع اولان كمسنه بيعى اطلاق ايلسه يعنى ذكر اولنان اوقاتدن بر وقت تعيين ايلمسه اندنصكره بو اوقاتك برينه دكين تأجيل ايلسه زيرا تأجيل دين صحيحدر تأجيل دينده ايسه جهالت تحمل اولنور كفالت منزله سنده در (ومن باع نصيبه من دار يجوز ان علمه المتعاقدان) وشول كمسنه كه مشاع اولان داردن كندو نصيبنى يعنى حصه سنى بيع ايلسه بيع جائز اولور اكر متعاقدين اول نصيبى بيلوب تميز ايدرلر ايسه زيرا جهالت بيعك جوازنه مانعدر (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا انك قتنده مطلقا جائزدر كرك متعاقدين اول نصيبى بلسونلر كرك بلمسونلر نزاعه مفضى دكلدر (ويكفي علم المشترى عند محمد) وامام محمد قتنده مشترينك علمى كافيدر زيرا مبيع اكا رجوع ايلسه كركدر بو تقديرجه على شرط اولور (فصل) بو فصل بيعه متعلق نيچه اشيانك احكامى بيانده در (قبض المشترى المبيع بيعا باطلا باذن بائعه لا يملكه) مشترى اولان كمسنه بيع باطل ايله اولان مبيعى اذن بايع ايله قبض ايلسه اول قبضله اكا مالك اولمز لكن بيع كه مبادله مال بمالدر منعدم اولديغى اجلدن زيرا بيع باطل اوزرينه حكم ترتب ايتمز بيع فاسد بونك خلافيدر قبض المشترى لفظنده حرف شرط لو در محذوفدر لا يملكه شرطك جوابيدر (وهو امانة في يده عند البعض ومضمون عند البعض وقيل الاول قول الامام والثاني قولهما) اول بيع باطل ايله بيع اولنان مبيع مشترينك يدنده امانتدر بعضيلر قتنده زيرا عقد ابتدادن باطل اولسه اذن بايعله آنجق قبض قالور اول قبض ايسه ضمانه موجب دكلدر وبعضيلر قتنده قيمتيله مضموندر زيرا صوم ايله مقبوض شئ كبيدر ودينلديكه قول اول امام اعظم قوليدر وقول ثانى امامين قوليدر (اخذا من الاختلاف فيما لو بيع مدبر او ام ولد فمات في يد مشتريه حيث لا يضمن عنده) يعنى بو بيع باطلده ذكر اولنان اختلاف شول صورتك اختلافندن مأخوذدر كه مدبر ياخود ام ولد بيع اولنسه بعده مشترينك يدنده وفات ايتسه ابو حنيفه قتنده مضمون اولمز (خلافا لهما) امامين قتنده خلافيدر يعنى مضمون اولور (ولو قبض المبيع بيعا فاسدا باذن بائعه صريحا او دلالة كقبضه في مجلس عقده وكل من عوضيه مال ملكه) واكر مشترى بيع فاسد ايله بيع اولنان مبيعى اذن بايعله صريحا ياخود دلالة قبض ايلسه مبيعى مجلس عقدنده

مأذون مديون بعشرة وباع من سيده بخمسة عشر او بالعكس يرابح على عشرة) واكر مديون اولان عبد مأذون اون درهمه اشترا ايلديكى شيئى سيدينه اون بش درهمه بيع ايلسه ياخود سيدى اون درهمه اشترا ايلديكى شيئى عبد مأذونه اون بش درهمه بيع ايلسه اون درهم اولمق اوزرينه مرابحه ايليه مأذونك مديون ايله تقييد اولنمسنك فائده سى بودركه عبد مأذونك دينى اولمسه بيع صحيح اولمز ايدى مرابحه ايله اولمق بطريق الاولى (والمضارب بالنصف لو شرى بعشرة وباع من رب المال بخمسة عشر يرابح رب المال على اثنى عشر ونصف) وشول كمسنه كه بر آخر ايله مضاربه بالنصف ايليه نچون بر شيئى اون درهمه اشترا ايلسه ومضاربه مالنك صاحبنه اون بش درهمه بيع ايلسه رب المال اولان كمسنه اون ايكى درهم وبچق درهم اولمق اوزره مرابحه ايليه مثلا بر رجل بر رجله مضاربه طريقيله اون درهم ويروب اون درهمدن حاصل اولان ربح نصفين اولمق اوزره مضارب دخى اول اون درهمه بر ثوب اشترا ايدوب رب المال اولان كمسنه يه اون بش درهمه بيع ايلدى وبو بيع ايسه جائزدر اما امام زفر قتنده جائز دكلدر (ويرابح بلا بيان لو اعورت المبيعة او وطئت وهي ثيب او اصاب الثوب قرض فارة او حرق نار) وشول كمسنه كه بيعده مرابحه مراد ايدينه نچون بر جاريه اشترا ايلسه يانده ايكن آفت سماويه ايله ياخود جاريه كندو ايله اعوره اولسه ياخود مزبوره جاريه ثيبه ايكن وطئ اولنسه ياخود بر ثوب اشترا ايلسه واول ثوبه قرض فار ويا حرق نار اصابت ايلسه يانده حاصل اولان عيبنى بيان ايلمكسزين مرابحه ايله بيع ايلمك جائز اولور (فان فقئت عينها او وطئت وهي بكر او تكسر الثوب من طيه ونشره لزم البيان) واكر اول اشترا ايلديكى جاريه نك كوزى فقء اولسه يعنى كوزينك صوبى آقسه كور اولسه ياخود بكر ايكن وطئ اولنسه واول مبيع ثوب ايسه اچيلوب بوكلمه دن متكسر اولسه يانده حادث اولديغن بيان ايلمك محتاجدر في طيه ونشره ده اولان ضميرلر ثوبه راجعدر (وان اشترى بنسيئة ورابح بلا بيان خير المشترى) واكر بر كمسنه نسيئه ايله يعنى اجل ايله بر شيئى اشترا ايلسه وبيانسز مرابحه ايلسه مشترى اولان كمسنه مخيردر استرسه اول مبيعى رد ايدر استرسه كامل ثمنى اخذ ايدر (فان اتلفه ثم علم لزم كل ثمنه وكذا التولية) واكر اول مشترى اولان كمسنه بعد الشرا اول مبيعى اتلاف ايلسه اتلافدنصكره ثمنك مؤجل اولديغن بلسه اول اتلاف ايلديكى شيئك على سبيل الحلول كل ثمنى لازم اولور وتوليه ده دخى كذلك يعنى سائر ذكر اولنان احكامده مرابحه كبيدر اتلفه ده اولان ضمير مبيعه راجعدر وكل ثمنه ده اولان ضمير دخى اكا راجعدر (ولو اشترى ثوبين صفقة كلا بخمسة كره بيع احدهما مرابحة بخمسة بلا بيان) واكر بر كمسنه ايكى ثوبى هر بريني بشر درهمه صفقه واحده ايله اشترا ايلسه اول كمسنه يه مكروهدر كه بريني مرابحه ايله بلا بيان بش درهمه بيع ايليه صفقه ثوبين ايله تعبير ايلمسى شول اجلدندر كه نچون ثوب واحدك نصفنى مرابحه ايله بيع ايلسه اتفاق علما ايله جائزدر (ومن ولى بما قام عليه ولم يعلم مشتريه قدره فسد وان علمه في المجلس خير) وشول كمسنه كه اشترا ايلديكى شيئى اوزرينه طورديغى بها ايله غيره بيع ايلسه وحال بو كه مشترى اولان كمسنه اول توليه اولنديغى قدرى بلمسه اول بيع فاسد اولور واكر مجلسده ايكن اول قدرى بلور ايسه مخير اولور استرسه قبول ايدر استرسه رد ايدر (فصل) بو فصل قبل قبض المبيع اولان بيعك احكامى بيانده در ودخى ثمنده زياده ونقصان واقع اولان تصرفك بيانده در (لا يصح بيع المنقول قبل قبضه) نقل اولنان شيئك بيعى قبل القبض صحيح اولمز زيرا حضرت رسول عليه السلام قبض اولنميان شيئك بيعندن نهى بيورمشلردر (ويصح في العقار) اما عقارده قبل القبض بيع صحيح اولور ابو حنيفه وابو يوسف قتلرنده (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر يعنى انك قتنده عقارده دخى بيع قبل القبض صحيح اولمز زيرا وارد اولان نهى منقوله وعقاره شاملدر (ومن اشترى كيليا كيلا لا يجوز له بيعه ولا اكله حتى يكيله) وشول كمسنه كه كيلى يى يعنى كيل ايله اولچولن شيئى كيل ايله اشترا ايلسه مشترى ايچون اول شيئى بيع ايلمك واكل ايلمك جائز دكلدر مادامكه مشترى تكرار كيل ايلميه زيرا نبى عليه السلامدن نهى وارد اولمشدر (وكفى كيل البائع بعد العقد بحضرته هو الصحيح) يعنى كيل اولان شيئك بيعنده بايع اولان كمسنه نك كيلى بعد العقد مشترينك حضورنده كفايت ايدر وصحيح اولان بودر زيرا غيبتنده واقع اولسه معتبر اولمز بحضرته ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر (ومثله الوزني والعددي لا المذروع) وزنى اولان شئ وعددى اولان شئ كيلى كبيدر ذكر اولنان احكامده اما مذروع اولان انلر كبى دكلدر ومثله ده اولان ضمير كيلى يه راجعدر

(وصح التصرف فی الثمن قبل قبضه) بایع ایچون صحیحدرکه کندو مبیعك ثمنی قبل القبض تصرف ایلیه مثلا بایع اولان کمسنه مشتری یه متاعی بیع ایدوب هنوز اقچه سن قبض ایلمیوب مشترینك باننده اولان ثمندن بر ثوب یاخود غیر شیء اشترا ایلسه صحیح اولور (والحط منه والزیادة فیه حال قیام المبیع لا بعد هلاکه) ودخی بایع ایچون ثمندن برمقداری آشغه وارمق صحیح اولور مبیعك قیامی وعدم قیامی برابردر ودخی بایع ایچون صحیحدرکه اول مبیعك حال حیاتنده یعنی وقت وجودنده اول مشترینك اوزرنده اولان بهادن برمقدار زیاده ایلیه اما بعد الهلاك ثمنده زیاده ایلمك صحیح دکلدر (وکذا الزیادة فی المبیع ویتعلق الاستحقاق بکل ذلك) وکذلك مبیع اولان شیئده زیاده لك واقع اولمش اوله ثمن کبی و ثمنده واقع اولان زیاده لك کبی شیئه بایع ومشترینك استحقاقی تعلق ایدر (فیرابح ویولی فی الکل ان زید وعلی ما بقی ان حط) بو تقدیرجه مشتری اولان کمسنه اول ثمنده وزیاده لکده مرابحه وتولیه ایلیه چون ثمنده زیاده لك اولسه ودخی مرابحه وتولیه باقی قلان شیئك اوزرینه چون ثمندن برمقدار حط اولنه مثلا برکمسنه برعبدی بیك درهمه اشتری ایلدی صکره بایعه مشتری یوز درهم زیاده اولمق اوزره اتفاق ایلسه‌لر ایکی بیك ویوز درهم اوزرینه مرابحه وتولیه ایده‌لر واکر یوز درهم حط اولنمق اوزرینه اتفاق ایلسه‌لر طقوز یوز درهم اوزرینه مرابحه وتولیه ایده‌لر (والشفیع یاخذ بالاقل فی الفصلین) وصاحب شفعه اولان کمسنه اول شیئی ثمنده زیاده اولمق فصلنده و ثمنده حط اولنمق فصلنده واقع اولان شیئك اقلی ایله اخذ ایلر (ومن قال بع عبدك من زید بالف علی انی ضامن کذا من الثمن سوی الالف اخذ الالف من زید والزیادة منه) وشول کمسنه که برآخره عبدیکی زیده بیك درهمه بیع ایله سکا ثمندن اول ذکر اولنان بیك درهمدن غیری بشیوز درهم ضامن اولمق اوزره دیسه اول برآخر دخی انی بیع ایلسه بیك درهمی زیددن اخذ ایدر وزیاده یی ضامن اولان کمسنه دن اخذ ایدر مثلا برکمسنه برکمسنه یه بو عبدیکی بکا بیك درهمه بیع ایله دیسه اولدخی بیك بشیوزدن اکسکه بیع ایلم دیسه برکمسنه دخی عبد صاحبنه عبدیکی بیك درهمه ویرن سکا بشیوز درهمه ضامن اوله‌یم دیسه ایدی بایع اولان کمسنه بیك درهمی مشتریدن الور وبشیوز درهمی ضامندن الور منه ده اولان ضمیر ضامنه راجعدر (وان لم یقل من الثمن فالالف علی زید ولا شیء علیه) واکر ضامن اولان آخر ضامنه من الثمن کذا دیمزایسه اول ثمن اولان بیك درهمی زیددن الور واول ضامن اولان کمسنه نك اوزرینه لازم کلمز (وکل دین اجل باجل معلوم صح تأجیله الا القرض والا فی الوصیة) هردینکه اجل معلوم ایله تأجیل اولنمش اوله اول تأجیل صحیح اولور الا قرض اولان دینده تأجیل صحیح اولمز زیرا ابتداده عاریه حکمنده در بو تقدیرجه تأجیل اولنمز صاحبی اولان کمسنه نه زمان طلب ایدرسه المغه قادر اولور الا وصیتده واقع اولان قرضده تأجیل صحیح اولور مثلا برمریض کمسنه مرض موتنده فلان کمسنه یه برسنه یه دکین بیك درهم قرض ویره سز دیو وصیت ایلسه وارثلره ثلث مالندن اقراض ایلمك لازم اولور بو وصیتده واقع اولان تأجیل صحیح اولور (ولا یصح التاجیل الی مجهول متفاحش کهبوب الریح ویصح فی المتقارب کالحصاد ونحوه) جهل فاحش ایله مجهول اولان وقته دکین هبوب الریاح زمانلری ونغمور یاغمق زمانلری کبی تأجیل صحیح اولمز ومجهول متقاربه دکین حصاد یعنی بچمك زمانی واکا بکزر زمان کبی تأجیل صحیح اولور ونحوه ده اولان ضمیر حصاده راجعدر

باب الربا

چون مصنف مرابحه وتولیه ووضیعه نك احکاملری بیاننده فارغ اولدیسه ینه بیعده واقع اولان ربانك احکامی بیانه شروع ایلدی (هو فضل مال خال عن عوض) ربا کسر را ایله ربا الشیء یربو اذا زاد لفظنك مصدریدر اصطلاح شرعده معناسی هو فضل مال الخ یعنی ربا اصطلاح فقهاده شول شیدرکه عوضدن خالی اولان مالك فاضلیدر (شرط لاحد العاقدین فی معاوضة مال بمال) شول فضلدرکه برمالی برمالك معاوضه سنده متعاقدینك برینه شرط اولنان شیدرکه اکر متعاقدینك برینه شرط اولنیوب خارجدن برآخره شرط اولنسه ربا اولمز (وعلته القدر والجنس) ربانك علتی قدردر یعنی مکیلاتده کیلدر وموزوناتده وزندر ودخی جنسدر یعنی جنس متحد اولوب وایکی عوض جنس واحددن اولمق بو تقدیرجه کیل تحتنده داخل اولمیان شیء ربا اولمز برآوج بغدای کبی ودخی وزن تحتنه داخل اولمیان شیء ربا اولمز التوندن برذره کبی ودخی

غیر

غیر جنس ایله بیع اولنان مکیل وموزون ربا اولمز ربانك علتی قدر وجنس اولدیغنه نبی علیه السلامدن الحنطة بالحنطة مثلا بمثل یدا بید والفضل ربوا حدیث شریفی وارد اولمشدر واشیاء ستة که حنطه وشعیر وتمر وملح وذهب وفضه درذکر اولنان التی شیئی ذکر ایلمشدر باب رباده وارد اولان حدیث شریف معللمیدر یوخسه دکلمیدر دیو سؤال اولندقده معللدر لکن علتنده اختلاف اولنمشدر بزم اصحابمز قتلرنده علت قدر وجنسدر ذکر اولنان حکم هر مکیل وموزونه شاملدر جص ونوره ده وبونلره مشابه اولنلرده دخی بو حکمی اثبات ایلمشلردر زیرا بونلرده کیلك موجوددر حدید ونحاس ورصاص وبونلره بکزر اشیاده دخی اثبات ایلدیلر وزنلك موجود اولدیغیچون (نحرم بیع الکیلی والوزنی بجنسه متفاضلا ونسیئة) بو ترکیب ما قبلنده وعلته القدر والجنس قولنه تفریع واقع اولمشدر بو تقدیرجه فاکرلنایدی یعنی کیل ووزنی اولان شیء کندو جنسی ایله متفاضلا یاخود نسیئة یعنی زیاده لك ایله ویره سیه بیع ایلمك حرامدر مثلا بغدایی بغدایه والتونی التونه بیع ایلمك کبی ربا اولدیغی اجلدن (ولو غیر مطعوم کالجص والحدید) لو وصلیه در یعنی واکر اول کیلی ووزنی غیر مطعومده دخی اولورسه بیعی حرامدر مثلا جص وحدید کبی (وحل متماثلا مع التقابض اومتفاضلا غیر معین کحفنة بحفنتین وبیضة ببیضتین وتمرة بتمرتین) ذکر اولنان اشیاده بیع حلال اولدی چون مبیع متماثل اولسه مع التقابض یاخود متفاضل اوله اما معیار ایله غیر معیر اولسه یعنی معیار تحتنه براوج شیئی ایکی اوج شیئه وبر بیضه یی ایکی بیضه یه وبر تمره یی ایکی تمره یه والتوندن یاخود کمشدن برذره یی ایکی ذره یه بیع ایلمك کبی زیرا بو تفاضل که بو اشیاده واردر معیار شرعله دکلدر محصل کلام ماداکه معیار شرعی بالغ اولمیه جنسی جنس ایله بیع ایلمك جائزدر (فان وجد الوصفان حرم الفضل والنساء) اکر بیعده ذکر اولنان ایکی وصف یعنی قدر ایله جنس موجود اولسه فضله که برقفیزه یی ایکی قفیزه یه بیع ایلمکدر ونساء فتح نون ومد ایله تأخیردر یعنی ویره سیدر ایکیسی دخی حرام اولور (وان عدما حلا) واکر اول ایکی وصف که قدر ایله جنسدر منعدم اولسه‌لر فضل ایله نساء حلال اولورلر وعلت تحریم منعدم اولدیغی اجلدن عدما ده اولان ضمیر مثنی وصفه راجعدر وحلاده اولان ضمیر مثنی فضل ایله نسایه راجعدر (وان وجد احدهما فقد حل التفاضل لا النساء) واکر اول ایکی وصفك انجق بریسی بولنسه تفاضل حلال اولور نساء اولمز مثلا برقفیز بغدای ایکی قفیز اربه یه یدا بید بیع اولنمق کبی زیرا ایکی وصفك بری موجوددرکه کیلدر وبری مفقوددرکه جنسدر (فلا یصح سلم هروی فی هروی ولا بر فی شعیر) مصنفك فلا یصح قولی وان وجد احدهما قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی چون عقدده قدر یاخود جنس بولنسه تفاضل حلال اولور ونساء حرام اولور ایمدی بر ثوب هروی یی بر ثوب هروی یه سلم ویرمك حلال اولمز زیرا جنس متحد اولمغله نساء حرام اولدی ودخی برقفیز بغدایی برقفیز اربه یه سلم ویرمك حلال اولمز زیرا قدر متحد اولمغله نساء حرام اولدی (وشرط التعیین والتقابض فی الصرف) صرفده تعیین وتقابض شرطدر تعیینك شرط اولمسی ظاهردر وتقابضکه ایکی عوضی مجلسده قبض ایلمکدر اولدخی شرطدر زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم (الفضة بالفضة هاء وها) بیورمشلردر معناسی یدا بیددر زیرا هاء خذ معناسنه در (والتعیین فقط فی غیره) وصرفك غیریسنده شول شیلردنکه آنده ربا واقع اولور انجق تعیین شرطدر زیرا مبیع متعین اولمسیله تقابضه حاجت قالمز مثلا ایکی کمسنه‌نك هربریسی اول آخره برمعین بغدایی برمعین بغدایه بیع ایلسه‌لر وقبل القبض متصرف اولسه‌لر جائز اولمز فی غیره ده اولان ضمیر صرفه راجعدر (وما نص علی تحریم الربا فیه کیلا فهو کیلی ابدا کالبر والشعیر والتمر والملح) شول شیئکه کیلی اولدیغی حیثیتدن آنده ربانك تحریمنه نص وارد اولمش اوله اول دائما کیلیدر بغدای واربه وخرما وطوز کبی شیلر (او علی تحریمه وزنا فهو وزنی ابدا کالذهب والفضة) وشول شیکه وزنی اولدیغی جهتدن انده ربانك تحریمنه نص وارد اولمش اوله اول وزنیدر دائما التون وکمش کبی (ولو تعورف بخلافه) لو کلمه‌سی وصلیه در یعنی اکر ناسده متعادم بونك خلافی سه ده ینه نص وارد اولدیغی اوزره در زیرا نص عرفدن اقوادر ضعیف ایله قوی ترك اولنمز (وما لا نص فیه حمل علی العرف کغیر الستة المذکورة) وشول شیده که کیلی یاخود وزنی اولمغله حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك انده حدیث شریفی نص اولمیه اول عرف ناسه حمل اولنور اول تقدم ایلین ستهٔ مذکوره نك غیریسی کبی محصل کلام نص وارد اولان التی شیدن غیریده عادت ناس معتبره در زیرا نبی علیه السلامك (ما رآه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) قول شریفی

دلالتيله (فلا يجوز بيع البر بالبر متماثلا وزنا) ايمدى بوتقدير اوزره وزنله متماثلا بغدايى بغدايه بيع ايلمك جائز
دكلدر زيرا كيليدر وكيل ايله اولچولديكى تقديرجه تفاضل ظهورايدر (ولا الذهب بالذهب متماثلا كيلا)
دخى ذهبى ذهبه كيل ايله متماثل اولديغى حالده بيع ايلمك جائز دكلدر زيرا وزنيدر وزنى اولديغى تقديرجه جائزدركه
تفاضل ظاهراوله (وجاز بيع فلس معين بفلسين معينين خلافا لمحمد) برفلس معينى ايكى فلس معينه بيع ايلمك
جائز اولدى ابو حنيفه وابو يوسف قتنده زيرا فلس حقيقتده اثماندن دكلدر قتلرنده وامام محمد ايچون خلاف
واردر زيرا انك قتنده برفلس معينى ايكى فلس معينه بيع ايلمك جائز دكلدر زيرا اصطلاح ناسده فلس ثمن
اولمشدر (ويجوز بيع الكرباس بالقطن) ودخى بوق ايلكندن اولان بزى پموغه بيع ايلمك جائزدر باعتبار القطن
جنس مختلف اولديغى اجلدن (وبيع اللحم بالحيوان) ودخى اتى حيوان ايله بيع ايلمك جائزدر زيرا موزونى غير
موزون ايله بيع ايلمك قبيلندندر (وعند محمد لا يجوز بيعه بحيوان جنسه) وامام محمد قتنده اتى كندو حيوانى
جنسيله بيع ايلمك جائز دكلدر حيوان مختلف اولسه جائز اولور (حتى يكون اللحم اكثر مما فى الحيوان من اللحم)
يعنى اتى حيوان ايله بيع ايلمك جائز دكلدر تا كيم اول ات اول حيوانده اولان اتدن اكثر اوله زيرا اول زياده اول
حيوانده كى اتدن غيرى اولان شيئك مقابلنده واقع اولور (ويجوز بيع الدقيق بالدقيق متماثلا كيلا لا بالسويق اصلا)
دقيقى دقيق ايله متماثل اولديغى حالده بيع ايلمك جائزدر ابو حنيفه قتنده اما دقيقى سويقه بيع ايلمك جائز دكلدر
اصلا يعنى متفاضل اولسون كرك متساوى اولسون (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر زيرا انلرك
قتنده دقيقى سويقه بيع ايلمك جائزدر جنسين مختلفين اولدقلرى ايچون (ويجوز بيع الرطب بالرطب متماثلا) وينه
رطبى رطبه يعنى تازه خرمايى تازه خرمايه متماثل اولديغى حالده بيع ايلمك جائزدر زيرا تمرى تمر ايله بيع ايلمك
قبيلندندر (وكذا بيع الرطب بالتمر والعنب بالزبيب متماثلا) وكذلك رطبى تمر ايله وعنبى يعنى تازه اوزومى
زبيب يعنى قورى اوزم ايله متماثلا بيع ايلمك جائزدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون بو مذكوراتده
خلاف واردر زيرا رطبى رطب ايله ياخود رطبى تمر ايله وعنبى زبيب ايله بيع ايلمك قتلرنده جائز دكلدر تازه
اولان شيلر قورومغله ناقص اولديغى ايچون (وكذا بيع البر رطبا اومبلولا بمثله او باليابس) ودخى ياش اولان
بغدايى ياخود اصلنمش اولان بغدايى كندو مثلى ايله يعنى مبلول ايله ياخود يابس يعنى قورو بغداى ايله بيع ايلمك
جائزدر (والتمر والزبيب منقعين بمثلهما متساويان) ودخى اصلنمش اولان تمرى ياخود اصلنمش اولان زبيبى
متساوى اولدقلرى حالده كندو مثللريله بيع ايلمك جائزدر (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر زيرا انك
قتنده متساوى اولديغى ايچون جائز دكلدر (ويجوز بيع لحم حيوان بلحم حيوان غير جنسه متفاضلا) برحيوانك
لحمى كندى جنسندن غيرى برحيوانك لحميله متفاضلا بيع ايلمك جائزدر جنس مختلف اولديغى ايچون (وكذا اللبن)
وسود دخى كذلك يعنى برحيوانك سودى كندو جنسندن غيرى برحيوانك سوديله متفاضلا بيع اولنمسى
جائزدر هر برينك اصلى بشقه اولديغى ايچون (والجاموس مع البقر جنس واحد) جاموس ايله بقر جنس
واحددر جنس واحد اولدقلرى ايچون برينك لحمى اول برينك لحميله متفاضلا بيع جائز اولمز وكذلك برينك سودنى
اول برينك سوديله بيع ايلمك جائز دكلدر (وكذا المعز مع الضأن) ودخى قيون ايله كچى جاموس ايله بقر كبى
ايكيسى جنس واحددر جاموس ايله بقرده حكم نه ايسه قيون ايله كچيده كذلك (والبخت مع العراب) بخت
عربيدن وغير عربيدن متولد اولان دوه در عراب ايسه خالص عربيدن متولد اولانلردر ودخى بختى اولان دوه
وعربى اولان دوه جنس واحددر بونك دخى حكمى ما قبلنده كى كبيدر (ويجوز بيع خل العنب بخل الدقل
متفاضلا) دقل فتح دال وفتح قاف ايله خرمانك فناسيدر يعنى اوزوم سركه سنى اول فنا اولان تمرك سركه سيله
بيع ايلمك جائزدر متفاضل اولديغى حالده (وكذا شحم البطن بالالية او باللحم) ودخى ايچ ياغى قويرق ياغيله
ياخود اتيله بيع ايلمك جائزدر اجناس مختلفه اولدقلرى ايچون (والخبز بالبر او الدقيق او السويق) ودخى اتمكى بر ايله
ياخود دقيق ايله ياخود سويق ايله بيع ايلمك جائزدر زيرا خبز مكيلاتدن چيقوب معدوداتدن اولمشدر (وان
كان احدهما نسيئة به يفتى) ان وصليه در يعنى واكر اول شيئلك بريسى نسيئه ده اولورسه بيع جائز اولور وفتوى
بونك اوزرينه در (ولا يجوز بيع الجيد بالردئ مما فيه الربا الا متساويا) ايوا اولان شيئى يرامز اولان شيئه كه
ربا اولان اشيادن اوله بيع اولنمسى جائز دكلدر مكركه متساوى اوله (وكذا البسر بالتمر) ودخى بسرى تمر ايله

يعنى قزل اولمش خرمايى تمر ايله بيع ايلمك جائز دكلدر (ولا بيع البر بالدقيق او بالسويق او بالنخالة مطلقا) ودخى
بغداى دقيق ايله وياخود سويق ايله وياخود كپك ايله بيع اولمز مطلقا يعنى كرك متساوى اولسون كرك متفاضل
اولسون زيرا بر وجهدن جنسيت باقيدر (ولا بيع الزيتون بالزيت) ودخى زيتونى زيت ايله بيع ايلمك جائز دكلدر
(او السمسم بالشيرج) ودخى صوسامى صوسام ياغى ايله بيع ايلمك جائز دكلدر (حتى يكون الزيت والشيرج
اكثر مما فى الزيتون والسمسم لتكون الزيادة بالثجير) زيتونى زيت ايله سمسمى شيرج ايله بيعلك جائز اولمديغى
تا كيم زيت ايله شيرج اول زيتونده وصوسامده اولان مقداردن زياده اوله زيتده وشيرجده اولان زياده لك
اول زيتوندن وسمسمدن چقان ثجير مقابلهسنده اولمديغى ايچون ثجير فتح ثاء مثلثه ايله اوزم صقنديسندن
وزيتون صقنديسندن حاصل اولان جبره در (ولا يستقرض الخبز اصلا) امام ابو حنيفه قتنده اتمكى اصلا
نه عدد ايله ونه وزن ايله استقراض ايلمك جائز اولمز زيرا برقاچ جهتدن متفاوتدر (وعند ابى يوسف يجوز وزنا
وبه يفتى) وامام ابو يوسف قتنده وزن ايله استقراض اولنمسى جائزدر وبو قول ايله افتا اولنور يعنى فتوى بونك
اوزرينه در (وعند محمد يجوز عددا ايضا) وامام محمد قتنده عدد ايله استقراض اولنمسى جائزدر (ولا ربا بين
السيد وعبده) سيد ايله عبدينك ما بيننده ربا واقع اولمز زيرا عبدينده اولان شئ سيدينك ملكيدر سيد ايله عبد
ما بيننده ربا واقع اولمديغى چون عبد مأذون غير مديون اولسه اما مديون اولسه عبدك يدنده اولان سيدك
ملكى اولمز بو صورتده ربا تصور اولنور (والمسلم والحربى فى دار الحرب) دخى دار الحربده اولان مسلم ايله حربينك
ما بيننده ربا اولمز زيرا اهل حربك مالى دار الحربده مباحدر ومسلم مستامن اولان كمسنه اول حربينك مالنى
برطريق ايله اخذ ايلسه مباح اولور ربا اولمز

باب الحقوق والاستحقاق

بو باب مبيعده داخل اولان بعض حقوق واستحقاقى بيان ايدر (يدخل العلو والكنيف فى بيع الدار لا الظلة)
مبيع اولان دارك بيعنده علو يعنى عالى مكانلر ودخى كنيف كه آب خانه دردر داخل اولور ظله داخل اولمز ظله
لفظنده علمانك تعريفلرى مختلف اولمشدر كيمسى هى السدة فوق الباب ديو تعبير ايلمش وكيمسى شول
سايباندركه برطرفى اشترا ايده جكى دارك اوزرنده اوله وبرطرفى برغيرى دارك اوزرنده اوله ديو تعريف ايلمش
حاصل كلام ظله دن مراد شول قپو اوزرنده اولان كولكه لكدر وداراطلاقى ديوارلرك احاطه ايلديكى يره ديرلر
ظله ايسه انده داخل دكلدر بو تقريب ايله ظله دارك بيعنده داخل اولمدى (الا بذكر كل حق هو لها او بمرافقها
او بكل قليل وكثير هو فيها او منها) ظله دارك بيعنده داخل اولمز ديو تقرير اولندى ايدى لكن چون دارك هر
اكا متعلق اولان حقى ذكر اولنسه ياخود كل منافع ومرافقى ايله ديو ذكر اولنسه ياخود انده اولان قليل وكثير ذكر
اولنسه اول ظله بيعده داخل اولور ابو حنيفه قتنده مثلا بر آخره سكا بو دارى هر اكا متعلق اولان حقى ايله وجمله
منافعى ومرافقى ايله وايچنده قليل وكثير اولان هر شيئى بيع ايلدم ديسه ظله دخى داخل اولور جمله بو مسئله ده
اولان ضمائر مؤنث داره راجعدر وهو ضميرى ايكى يرده كله راجعدر (وعندهما تدخل ان كان مفتحها فى الدار)
وامامين قتنده اوظله بيعده داخل اولور چون ظله نك مفتحى يعنى اچله جق قپوسى دارده اولسه (ولا يدخل
العلو فى شراء منزل الا بذكر نحو كل حق) اشترا اولنان منزلده علو داخل اولمز الا چون دارك هر حقى مثلى اولان
شئ بيعده ذكر اولنسه اول حينده داخل اولور (ولا فى شراء بيت وان ذكر كل حق) ودخى بر بيتك شراسنده
هر حق ذكر اولنسه ده علو داخل اولمز زيرا بيت بيتوتت يريدر يعنى كيجه لمك يريدر وعلو ايسه بو مقوله دكلدر
محصل كلام علو اوچ قسم اوزره در قسم اول اكر مبيع اولان دار ايسه بيعده داخل اولور زيرا توابع ولواحقندندر
قسم ثانى اكر مبيع اولان بيت ايسه داخل اولمز زيرا علو بيت كبيدر وشئ كندو كبى يه داخل اولمز قسم ثالث
اكر مبيع منزل اولسه حقوق ومرافق ذكر اولنورسه داخل اولور اولمز ايسه داخل اولمز (ولا الطريق ولا المسيل
والشرب الا بذكر نحو كل حق) يعنى طريق ومسيل كه صواقه جق يردر وشرب كسر شين ايله كه اقر صودن اولان
حصه در ارضك ومنزلك ودارك بيعلرنده داخل اولمز زيرا بونلر حدوددن خارجدر الا چون اول مبيع كندويه
متعلق اولان هر حقك ذكرى ايله اولسه اول حينده داخل اولورلر مثلا سكا بو ارضى ياخود بو دارى ياخود
بو منزلى جمله حقوق ومرافقى ايله بيع ايلدم ديسه داخل اولور (وتدخل فى الاجارة بدون ذكر كل حق) يعنى ذكر

اولنان طريق ومسيل وشرب اجاره ده ذكر اولنمقسزن داخل اولورلر ويا حقوق ومرافقى ذكر ايلمكسزن داخل اولورلر زيرا بو اشيا انتفاع ايچون وضع اولنمشلردر وبو اشيا سز انتفاع ممكن دكلدر (فصل) بو فصل استحقاقك احكامى بياننده در (البينة حجة متعدية) بينه غيره اولان متعدى حجتلردندر كافۀ ناس حقنده ظاهر اولور حتى قضاء قاضى ايله متصل اولسه زيرا قاضى ولايت عامه صاحبى اولديغى اجلدن كافۀ ناس حقنده قضاسى نافذ اولور مثلا برعبد برانسانك اوزرينه حرلك دعواسن ايلسه قاضى دخى معتق اولديغنه قضا ايلسه صكره بركسنه دخى بو بنم عبدمدر دیو دعوى ايلسه دعواسى استماع اولنمز زيرا قاضينك عتق ايله قضا ايلديكى كافۀ ناس اوزرينه قضادر (والاقرار حجة قاصرة) اقرار نفس مقرلك اوزرينه قاصر غير متعدى اولان حجتلردندر (والتناقض يمنع دعوى الملك) يعنى انسانك كلامنده حين دعواده تناقض واقع اولمق ملكيت دعواسنى منع ايدر مثلا بر رجل بر آخرك اوزرينه شوقدر حقم واردر دیو دعوى ايلسه مدعى عليه دخى انكار ايلسه صكره ينه مدعى يوق دين دكلدر شركت جهتيله وبردم ديو دعوى ايلسه دعواسى استماع اولنمز تناقض واقع اولديغى اجلدن (لا الحرية) يعنى تناقض حريت دعواسنه مانع اولمز مثلا عبد مكاتب كندوسيدينك اوزرينه بينه كتورسه كه سيدى كندوسنى قبل الكتابه عتق ايلمشيدى دیو بينه سى استماع اولنور عتقده واقع اولان تناقض صحت دعوايه مانع دكلدر زيرا جائزدركه سيدى انى قبل الكتابه عتق ايلمش اوله (والطلاق) دخى طلاق دعواسنه مانع اولمز مثلا برخاتون زوجندن خلع اولسه خلع اولدقدنصكره زوجى كندوسنى قبل الخلع اوچ طلاقله تطليق ايلديكنه بينه كتورسه بينه سى استماع اولنور وويرديكى بدل خلعى زوجندن استرجاع ايدر واقع تناقض مانع اولمز زيرا جائزدركه زوجى اول خاتونى غيبتنده تطليق ايلمش اوله (والنسب) ودخى تناقض دعواسى نسبه مانع اولمز مثلا بركسنه كندو يانده طوغن عبدى بيع ايلسه اشترا ايدن دخى بركمسنه يه بيع ايلسه بوندنصكره اولكى بايع اوغليدر دیو دعوى ايلسه دعواسى استماع اولنور اول وثانيده واقع اولان بيع باطل اولور وواقع اولان تناقض مانع اولمز (فلو ولدت امة مبيعة فاستحقت ببينة تبعها ولدها ان كان فى يده وقضى به ايضا) مصنفك فلو ولدت قولى البينة حجة متعدية قوله تفريع واقع اولمشدر يعنى اگر مبيعه اولان مشترينك يانده استيلادسز وضع حمل ايلسه وبعد الولادة مزبوره امه بينه ايله غيره مستحق اولسه وضع حمل ايلديكى ولدى دخى اكا تابع اولور اگر مدعى عليهك يدنده ايسه غيره مستحق اولديغنه قضا اولنور اناسنك اوزرينه قضا اولنديغى كبى تبعها ده اولان ضمير امه يه راجعدر فى يده ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر وبه ده اولان ضمير ولده راجعدر (وقيل يكفى القضاء بالام) ودينلديكه ام ايله قضا ايلمك كفايت ايدر يعنى امه نك غير مستحقه اولسنك قضاسى كفايت ايدر زيرا بينه حجت متعديه اولمسى سببيله ظهور ايدر ولد ايسه اكا متصلدر (وان اقر بها الرجل لا يتبعها) واگر امه يانده اولان كمسنه برآخره بو امه سنكدر دیو اقرار ايلسه ولد اكا تابع اولمز زيرا اقرار حجت قاصره در ملكيت انجق مقربه ده ثابت اولور بهاده اولان ضمير امه يه راجعدر ويتبعهاده اولان ضمير مستتر ولده راجعدر وها ضميرى ينه امه يه راجعدر (وان قال شخص لآخر اشترنى فانا عبد فاشتراه فاذا هو حر) واگر برشخص برآخره بنى اشترا ايله بن عبدم ديسه اول برآخر دخى آنى اشترا ايلسه وحال بوكه اول شخص حردر بو مسئله مصنفك والتناقض يمنع دعوى الملك لا الحرية والطلاق والنسب قولنه تفريع واقع اولمشدر زيرا اشترنى فانا عبد ديمه سى رقيق اولديغنه اعترافدر صكره حر بولنسه بايعك اوزرينه رجوع ايدرلر واول تناقض عفو اولور حريت ايچون فاشتراه ده اولان ضمير شخصه راجعدر هو ضميرى ينه شخصه راجعدر (فان كان البائع حاضرا او كان مكانه معلوما لا يضمن الآمر) اگر بايع اولان كمسنه غائب اولميوب حاضر اولسه ياخود مكانى معلوم اولسه اول اشترنى دين شخص بهايه ضامن اولمز مكانه ده اولان ضمير بايعه راجعدر (والا ضمن) واگر بايع اولان كمسنه حاضر اولمسه ومكانيده معلوم اولسه اول اشترنى دين كمسنه مشترينك دفع ايلديكى شيئه ضامن اولور (ورجع على البائع اذا حضر) وقچن بايع حاضر اولسه عبد انك اوزرينه بهاسيله رجوع ايليه (وان قال ارتهنى فلا ضمان اصلا) واگر برشخص برآخره بن عبدم بنى رهن آل ديسه الدقدنصكره حر اولديغى ظهور ايلسه اوقائله ضمان يوقدر اصلا گرك غائب اولسون گرك حاضر اولسون زيرا اشترنى كبى عقد معاوضه دكلدر (ومن ادعى حقا مجهولا فى دار فصولح على شئ فاستحق بعضها فلا رجوع عليه) وشول

كمسنه كه بر دارده بر حق مجهول دعوى ايليه واولدخى برشئ اوزرينه صلح اولنسه مثلا انى برقاچ درهم ايله صلح ايلسه لر بوندنصكره اول دارك بعضيسنى مستحق اولسه ايدى اول حق مجهول دعوى ايدوب صلح اولنان كمسنه نك اوزرينه رجوع يوقدر زيرا جائزدركه دعواسى اول داردن باقى قلانده اوله بعضهاده اولان ضمير داره راجعدر وعليه ده اولان ضمير مدعى يه راجعدر (ولو استحق كلها رد كل العوض) واگر اول دارك جمله سى مستحق اولسه اول جمله اخذ ايلديكى عوضى رد ايلر (وفهم منه صحة الصلح عن المجهول) يعنى بو كلامدن ياخود بو كلامك تقريرندن مجهول اولان شيئدن صلحك صحتى فهم اولندى بعض شراح دلت هذه المسئلة على ان الصلح عن المجهول على معلوم جائزة ديو معنى ويرمش نهاية الامر منه ضميرى نه يره واقع اولديغى معلوم اولمز تأمل (ولو كان ادعى كلها رد حصة ما يستحق ولو بعضا) واگر اول دارك جمله سنى دعوى ايتمش اولسه ايدى مستحق اولان مقدارك حصه سن رد ايليه بعضيسنده رد اولورسه مثلا بر رجل دارك جمله سن دعوى ايلسه مالك انى يوز درهمه صلح ايلسه صلح اولدقدنصكره اگر اول دارك كاميسى مستحق اولسه يوز درهمى مالكه رد ايدر واگر نصفى مستحق اولنسه اللى درهم رد ايليه وعلى هذا فقس كلهاده اولان ضمير داره راجعدر (وان باع فضولى ملكه ان يفسخه وله ان يجيزه بشرط بقاء العاقدين والمعقود عليه والمالك الاول) وشول كمسنه يه كه فضولى اولان كمسنه انك ملكنى بيع ايلمش اوله اكا جائز اولور كه اول بيعى فسخ ايليه وجائزدركه اجازت ويره شول شرطله كه متعاقدين ومعقود عليه كه مبيعدر ومالك اول كه اسكى صاحبيدر انلر موجود گركدر مثلا بر كمسنه فضولا بر كمسنه نك ملكنى بيع ايلسه ملك صاحبنه جائزدركه بيعه اجازت ويره يعنى تنفيذ ايليه شول شرطله كه متعاقدين ومعقود عليه ومالك اول باقى اوله لر ملكه ده اولان ضمير لفظنه راجعدر ان يفسخه ويجيزه ده اولان ضميرلر بيعه راجعدر وله ده اولان ضمير منه يه راجعدر (وكذا بقاء الثمن ان كان عرضا) وكذلك ثمن عرض ايسه يعنى متاع ايسه باقى اولمسى شرطدر (واذا جاز فالثمن العرض ملك للفضولى وعليه مثل المبيع لو مثليا والا فقيمته) واگر اول مالك اولان كمسنه فضوليدن واقع اولان بيعى فسخ ايلميوب اجازت ويرسه ذكر اولنان شروط خمسه نك وجودى قتنده اول عرض اولان ثمن فضولينك ملكى اولور ينه اول مبيعك مثلى واردر يعنى مثلى لازم اولور واگر مثلى اولمازايسه قيمتى لازم اولور (وغير العرض ملك للمجيز امانة فى يد الفضولى) واگر ثمن عرض اولميوب غير عرض اولسه اول مجيزك يعنى مالكك ملكى اولور وفضولينك يدنده ثمن امانت اولور (وللفضولى ان يفسخ قبل اجازة المالك) ودخى فضولى ايچون جائزدركه ايلديكى عقدى مالكك بيعه اجازتندن مقدم فسخ ايليه (وصح اعتاق المشترى من الغاصب اذا اجيز البيع) مشترينك غاصبدن اشترا ايلديكى عبدك اعتاق اولنمسى صحيحدر وقچن اول عبدك مالكى اولان كمسنه بيعه اجازت ويرسه (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر يعنى انك قتنده اول عبدك اعتاق اولنمسى صحيح اولمز (ولا يصح بيعه) ودخى اول غاصبدن اشترا اولنان عبدك بيعى صحيح دكلدر مالك اولان كمسنه بيع اوله اجازت ويرر ايسه ده (ولو قطعت يده عند المشترى فاجيز فارشه له) يعنى اگر اول غاصبدن اشترا اولنان عبدك مشترى يانده يدى قطع اولنسه مالك دخى غاصبك بيعنه اجازت ويرسه ايدى اول غصب اولنان عبدك قطع اولنان يدينك ارشى مشترينكدر زيرا آنك بيعنه اجازت ويرلمسيله ملكى كبى اولمشدر يده ده اولان ضمير ينه عبده راجعدر وله ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر (ويتصدق بما زاد على نصف ثمنه) يعنى قچن مشترينك الديغى ارش نصف ثمنندن زياده اولسه اول نصفدن زياده اولان ايله تصدق ايليه ثمنه ده اولان ضمير عبده راجعدر (ومن اشترى عبدا من غير سيده ثم اقام بينة على اقرار البائع او السيد بعدم الامر واراد رده لا تقبل) بركمسنه سيدندن غيرى كمسنه دن برعبد اشترا ايلسه لكن اول عبدى رد ايلمك مراد ايليوب بايعك اقرارى اوزرينه بينه اقامت ايلسه مثلا اول عبدك صاحبى بكا بيع ايچون اذن ويرمش ايدى ديو وياخود سيدينك اقرارى اوزرينه بن اول عبدى بيعه مراد ايلمدم ديو مشترينك بو بابده اقامت ايلديكى بينه قبول اولمز واقع اولان تناقض ايچون سيده ده اولان ضمير عبده ورده ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (ولو اقر البائع بذلك عند القاضى فله رده) واگر بايع اولان كمسنه قاضى يانده سيدينك امر ايلمكسزين بيع ايلديكنه اقرار ايلسه مشترى ايچون انى رد ايلمك واردر زيرا تناقض بو صورتده اقرارك صحتنه مانع دكلدر (ولو اشترى دارا من فضولى وادخلها فى بنائه

فلاضمان على الفضولى خلافا لمحمد) واكر بر كمسنه بر فضوليدن بر دار اشترا ايلسه و اول دارى كندى بناسنه ادخال ايلسه اول فضولى اولان كمسنه يه بو صورتده ضمان يوقدر وامام محمد ايچون خلاف واردر زيرا امام محمد قتنده ضامن اولور و بو مسئله نك بيانى غصب العقارده كاور ان شاء الله تعالى

باب السلم

مصنف انواع بيعك احكامى بياننده فارغ اولوب احكام سلمك بيانه شروع ايلدى سلم لغتده سلف معناسنه در واصطلاح شرعده (هو بيع آجل بعاجل) يعنى سلم اصطلاح فقهاده مؤجلا اولان شيئى معجل اولان شيئه بيع ايلمكدر بلكل كه فقها عقد سلمده واقع اولان مبيعه مسلم فيه وثمنه رأس المال و بايعه مسلم اليه ومشترى يه رب السلم تسميه ايدرلر وعقد بيع ايجاب وقبوله محتاج اولديغى كبى سلم دخى ايجاب وقبوله محتاج اولان عقودندر مثلا رب السلم بر آخره (اسلمت اليك عشرة دراهم فى كر حنطة) ديدكده مسلم اليه دخى قبلت ديمك كركدر و سلم كتاب و سنت ايله مشروع اولمشدر كتاب ايله مشروع اولديغنه دليل حق تعالينك (يا ايها الذين امنوا اذا تداينتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه) قول شريفيدر و سنت ايله مشروع اولديغنه دليل نبى عليه السلامك من اسلم منكم فليسلم فى كيل معلوم ووزن معلوم واجل معلوم) قول شريفيدر (ويصح فيما امكن ضبط صفته ومعرفة قدره لا فى غيره) يعنى سلم شول شيلرده صحيح اولور كه آنك صفتى يعنى ايولك و بدلكنى ضبط ايلمك ممكن اوله ودخى مقدارينك معرفتى يعنى مكيل وموزون ومذروع اولديغى ضبط ايلمك ممكن اوله وصفتك وقدرينك ضبطى ممكن اولميان شيده سلم صحيح دكلدر (ويصح فى المكيل والموزون سوى النقدين) يعنى سلم نقدينك سواسنده يعنى غيريسنده مكيلده وموزونده صحيح اولور كرچه نقدين موزوناتدندر اما حق تعالى حضرتلرى آنلرى ثمن خلق ايلمشدر ثمن اولمزلر بو اجلدن آنلرده سلم صحيح اولمدى (وفى العددى المتقارب كالجوز والبيض عددا وكيلا) دخى سلم جمله متقارب اولان عدديده يعنى غير متقارب اولان عدديده جوز كبى و يمرطه كبى اولان شيلرده عدد ايله وكيل ايله صحيحدر (وكذا الفلوس) فلوسده عدد ايله سلم صحيح اولور (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر يعنى آنك قتنده فلوسده سلم ويرمك صحيح اولمز زيرا فلوس انك قتنده اثمان قسمندندر (وفى اللبن والاجر اذا سمى ملبن معلوم) ودخى سلم لبنده يعنى كرپچده و آجرده يعنى پشمش كرپچده چون بر ملبن معلوم لبنى قطع ايده جك آلت تسميه اولنسه زيرا لبن قطع اولنه جق الت تسميه اولنوب معلوم اولسه لبنك اجارتده تفاوتى قالمز (وفى المذروع كالثوب ان بين طوله وعرضه ورقته) ودخى مذروع اولان شيده ثوب كبى اكر طولى وعرضى وانجه لكى بيان اولنسه صحيح اولور (وفى السمك المليح وزنا ونوعا معلومين) ودخى طوزلو اولان بالقده يعنى قديد اولمشده سلم صحيح اولور (وكذا الطرى فى حينه فقط) ودخى تازه سمكده سلم صحيح اولور حيننده يعنى چقاجق وقتنده فقط اكر وقتندن صكره اولنسه جائز دكلدر زيرا صيف ايامنده ظاهر وشتا ايامنده خفى اولور اما بر يرده كه غير منقطع اولسه مطلقا سلم صحيح اولور (ولا يجوز فيهما عددا) طوزلى و تازه بالقده عدد ايله سلم جائز دكلدر صغير وكبير ايله متفاوت اولديغيچون (ولا فى الحيوان واطرافه) ودخى حيوانده واطرافنده يعنى باش واياقلرنده سلم جائز دكلدر زيرا حيوانده واطرافنده تفاوت واردر (ولا فى جلوده عددا) ودخى حيوانات دريسنده عدد ايله سلم جائز دكلدر متفاوت اولديغيچون مكر كه طولى وعرضى وصفتى بيان اولنه جائزدر (ولا فى الحطب حزما) حزم ضم حاء مهمله وزا ايله جمع حزمه در باغ معناسنه وفارسيده اكابند هيزم ديرلر يعنى حطبده حزم اولديغى يعنى باغ باغ ايكن سلم جائز دكلدر متفاوت اولديغيچون مكر بر طريقله اول حزمه نك طولى وعرضى بيان اولنسه جائز اولور (والرطبة جرزا) رطبه تازه سبزه در جرز ضم جيم ايله جمع جرزه در توتم معناسنه در فارسيده اكا دسته تره ديرلر ودخى سبزوات اولان شيئى جرز اولديغى حالده يعنى طوتم طوتم اولمشيكن سلم جائز دكلدر بو دخى متفاوت اولديغيچون (ولا فى الجوهر والخرز) جوهر فروشان قتنده معلومدر و خرز ايسه فتح خاء معجمه وفتح راء مهمله ايله بونجق معناسنه در يعنى جواهرده و بونجقده سلم جائز اولمز زيرا بونلرده دخى تفاوت فاحش واردر اما جوهرلك حبه جكلرى صغار اولسه ميزان ايله بيع اولان لؤلؤ حبه لرى كبى ميزان ايله آنده سلم جائزدر (ولا فى اللحم طريا) ودخى لحمده طرى يعنى تازه اولديغى حالده سلم جائز دكلدر ابو حنيفه قتنده زيرا سمين ايله وضعف ايله ودخى كميكك قلتى وكثرتيله مختلف اولديغيچون (وقالا يصح اذا وصف موضع معلوم منه

بصفة معلومة) وامام محمد وابو يوسف ديديلر كه طرى اولان لحمده سلم صحيح اولور چون لحمدن بر موضع معلوم بر صفت معلومه ايله وصف اولنسه زيرا بو وصف ايله صفتى مضبوط اولور (ولا يجوز السلم بكيل او ذراع معين لا يدرى قدره) مقدارى بلنمز كيل معين ايله ويا خود مقدارى بلنمز ذراع معين ايله سلم جائز اولمز زيرا احتمالدر كه اول كيل يا خود اول ذراع وقت تسليمه دكين ضائع اوله زيرا ضائع اولدقده نزاعه مؤدى اولور (ولا فى طعام قرية او ثمر نخلة معينة) ودخى بر قريه معينه نك طعامندن ويا خود بر نخلهٔ معينه نك ثمرنده سلم جائز اولمز جائزدر كه وقت تسليمه دكين بونلره بر آفت عارض اوله لكن قريه نك ذكرى اول مسلم فيه اولان طعامك صفتنك بيانى ايچون اولسه تعيين ايچون اولسه جائزدر (ولا فيما لا يبقى من حين العقد الى حين المحل) ودخى حين عقددن وقت تسليمه باقى قلميان شيئده سلم جائز اولمز زيرا جائزدر كه وقت تسليم كلمزدن مقدم اكا بر آفت عارض اوله (وشرطه بيان الجنس كبر او شعير) يعنى سلمك جائز اولمسنك شرطلرى طقوز شرطدر مصنف سكزن بيان ايلدى طقوزنجيسى دخى بيان اولنور اولكيسى بيان الجنسدر مثلا مسلم فيه بغداى ويا خود شعير اولمق كبى يعنى مسلم فيهك جنسى بيان اولنمق شرطدر (والنوع كسقية او بخية) ايكنجيسى بيان النوعدر يعنى اول مسلم فيه اولان شئ سقيه كبيدر سقيه فتح سين ايله وكسر قاف ايله وفتح ياء مشدده ايله انهار صويى ايله صواريلان اكندر ويا خود بخيه كبيدر بخيه فتح باء موحده وسكون خاء معجمه ايله امطار صو ييله صواريلان اكندر (والصفة كجيد او ردى)اوچنجيسى بيان الصفه در يعنى اول مسلم فيه جيد يا خود ردى يعنى ايو يا خود كم اولمق كبى (والقدر نحو كذا رطلا او كيلا بما لا ينقبض ولا ينبسط) وردنجيسى بيان القدردر يعنى مسلم فيه بو قدر رطل يا خود بو قدر كيل بيان اولنمق كبى كيلده ووزنده منقبض ومنبسط اولميان شيئلرده يعنى انقباض وانبساط قبول ايلمز بر كيل ايله اوله تفاوت ظهور ايلمك ايچون مثلا زنبيل اولميه زيرا زنبيل منقبض ومنبسط اولور بو تقديرجه منازعه يه سبب اولور (واجل معلوم واقله شهر فى الاصح) بشنجيسى بيان الاجلدر يعنى مسلم فيه قاچ ايه دكين تسليم اولنور بيان اولنمسى كبى زيرا نبى عليه السلامك (من اسلم منكم فليسلم فى كيل معلوم ووزن معلوم الى اجل معلوم) قول شريفى وارد اولمشدر واقلى قول اصحده بر آيدر زيرا بر آيدن اقل اولسه معجلدر و بر آى يا خود بر آيدن زياده اولنسه مؤجل اولنور ودنيلديكه اوچ كونله مقدردر (وقدر رأس المال ان كان كيليا او وزنيا او عدديا) التنجيسى رأس مالى بيان ايلمكدر مثلا بش درهم يا خود اون درهم بيان اولنمق كبى اكر كيلى يا خود وزنى يا خود عددى اولسه ابو حنيفه قتنده مثلا بر كمسنه بر آخره اسلمت اليك هذه الدراهم فى كر برديسه يا خود اسلمت اليك هذا البر فى كذا منا من الزعفران ديسه وحال بو كه اول دراهمله اول برك وزن ومقدارى بلنمسه صحيح اولمز ابو حنيفه قتنده (فلا يجوز فى جنسين بلا بيان رأس مال كل منهما) چونكه رأس مال سلمى بيان ايلمك شرط اولدى ايسه ايدى جنسين مختلفينده هر برينك رأس مالنى بيان ايلمكسزين سلم صحيح وجائز دكلدر مثلا بر كر بغداى ايله بر كر شعيره يوز درهم سلم ويرسه هر برينك مقدارى بيان اولنمسه سلم صحيح اولمز (ولا بنقدين بلا بيان حصة كل منهما من المسلم فيه) ودخى سلم نقدين مختلفين ايله كه هر برينك مسلم فيه ده اولان حصه سنى بيان ايلمكسزين جائز دكلدر مثلا بر كر بر و بر قاچ دينار و بر قاچ درهم سلم ويرسه وهر برينك وزنى بيان اولنمسه سلم صحيح اولمز (ومكان ايفائه ان كان له حمل ومؤنة) يدنجيسى اول مسلم فيهك مكانه ايفاسنى بيان ايلمكدر چون مسلم فيهك طرد مؤنتى اولسه مثلا بغداى وارپه نك حمل ومؤنتلرى كبى ايفائه ده اولان ضمير مسلم فيهه راجعدر (وعندهما لا يشترط معرفة قدر رأس المال اذا كان معينا) واما امامين قتنده رأس مال سلمك مقدارينى بلمك شرط اولمز چون رأس مال معين اولسه مثلا بر كمسنه بر آخره اسلمت اليك هذه الدراهم فى كر برديسه واولدراهمك وزنى بلنمسه سلم صحيح اولور امامين قتنده (ولا مكان الايفاء و يوفيه فى مكان عقده) امامين قتنده مكان ايفا دخى شرط دكلدر و اول مسلم فيه اولان شئ مكان عقدده ايفا وتسليم ايلر يوفيه ده اولان ضمير مسلم فيهه راجعدر وكذلك عقده اولان ضمير اكا راجعدر (ومثله الثمن والاجرة والقسمة) يعنى مسلم فيهك ثمننده واجرتده وقسمتنده اولان خلاف مسلم فيه ده اولان خلاف كبيدر خلافك ثمنده واقع اولمسنك صورتى مثلا بر كمسنه بر حاضر عبدى اجل ايله ذمتنده اولان بر كر بغداى بيع ايلسه ابو حنيفه قتنده مكان ايفانك بيانى اشتراط اولنور وامامين قتنده اشتراط اولنمز بلكه آنى مكان عقدده وفا ايلمك متعين اولور واجرتده واقع اولمسنك صورتى مثلا بر كمسنه بر اجرته

محتاج بردار یاخود بردابه اجاره‌یه السه ابو حنیفه قتنده مکان ایفانك بیانی اشتراط اولنور وامامین قتنده
اشتراط اولنمز موضع دار وموضع اجارهٔ دابه وفایه متعین اولور وقسمتده واقع اولمسنك صورتی مثلا ایکی کمسنه
برداری قسمت ایلسه‌لر ایکیسنك بری اول بر آخرك اوزرینه مؤنة وحمل محتاج برشیء اشتراط ایلسه اغاج دکك
کبی وکندو حصه‌سنده بریالی یاپق کبی قسمت صحیحه اولور ابو حنیفه قتنده مکان ایفانك بیانی اشتراط
اولنور وامامین قتنده اولنمز (ومالا حمل له یوفیه حیث شاء فی الاصح اتفاقا) وشول شیء که سلمده حمل اولمیه
مسك وکافور کبی بایع آنی استدیکی یرده ایفاده تسلیم ایلر اصح اقوالده جمله علمانك اتفاقلریله (وقبض رأس
المال قبل التفریق شرط بقائه) سکزنجیسی متعاقدینك تفریقلرندن مقدم اول رأس مالی قبض ایلمك عقد سلمك
بقاسنه شرطدر واول طقوزنجی شرطکه مصنف انی ذکر ایلمشدر مسلم فیهك تحصیلنه قادر اولمقدر (فلو اسلم
مائة نقدا ومائة دینا علی المسلم الیه فی کر بطل فی حصة الدین فقط) مصنفك فلو اسلم قولی ماقبلنده وقبض رأس
المال قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی چون برکمسنه یوز درهم نقد ایله ومسلم الیه‌ده اولان یوز درهم دینی برکر
بغدایه یاخود برکر اربه‌یه سلم ویرسه دین حصه‌سنده اول سلم باطل اولور ومقبوض اولان یوزده صحیح اولور
مجلسده مقبوض اولدیغی اجلدن ودینده صحیح اولمز زیرا دینده اولان یوز درهم معدوم قبیلندندر (ولا یجوز
التصرف فی رأس المال او المسلم فیه قبل قبضه بشرکة او تولیة) رأس مال مسلمده یاخود مسلم فیه‌ده قبل
القبض شرکه ایله یاخود تولیه ایله تصرف جائز دکلدر زیرا مسلم فیه مبیعدر ومبیعده تصرف قبل القبض جائز
دکلدر رأس مال ایسه مبیعه مشابهدر وقبل قبضه‌ده اولان ضمیر رأس ماله راجعدر (ولا شراء شیء من المسلم
الیه برأس المال بعد التقایل قبل قبضه) ودخی رأس مال مسلم الیهدن یعنی بایعدن بعد التقایل اول رأس مالی
قبض ایلمزدن مقدم برشیء اشترا ایلمك جائز دکلدر مثلا بر رجل بر رجله برکر بره اون درهم سلم ویرسه صکره اول
احکام سلمی تقایل ایلدکدنصکره یعنی اقاله ایلدکدنصکره رب السلم اولان کمسنه اول رأس مال سلم ایله قبل
القبض مسلم الیهدن برشیء اشترا ایلمك مراد ایلسه جائز دکلدر (ولو اشتری کرا وامر رب السلم بقبضه قضاء
لا یصح) واکر اول مسلم الیه اولان کمسنه برکر بغدای اشترا ایلسه وانی قبض ایلمکه رب سلمه ده امر ایلسه که
کندو اوزرنده اولان دینی قضا ایلمك ایچون صحیح اولمز صفقتین اولدیغی اجلدن بقبضه ده اولان ضمیر کره راجعدر
(ولو امر مقرضه بذلك صح) واکر مدیون اولان کمسنه برکر بغدای اشترا ایلسه وکندو مقرضه اول اشترا ایلدیکی
کری اوزرنده اولان قرضدن قبض ایلمکه امر ایلسه صحیح اولور مثلا بر رجل بر آخردن برکر بغدای استقراض
ایلسه صکره مستقرض اولان کمسنه بر آخردن برکر بغدای اشترا ایلسه ومقرضنه امر ایلسه که کندو قرضندن
آنی قبض ایلیه صحیح اولور ومقرضه‌ده اولان ضمیر مدیونه راجعدر (وکذا لو امر رب سلم بقبضه له ثم لنفسه
فاکتاله لاجل المسلم الیه ثم لنفسه صح) واکر رب سلم اولان کمسنه اول مسلم الیه اولان کمسنه‌یه اول اشتری اولنان
کری اول رب السلم اولان کمسنه قبض ایلیه صکره نفسنه قبول ایلیه دیو امر ایلسه رب السلم اولان کمسنه ده
مسلم الیه ایچون انی اکتیال ایلسه یعنی اولچسه صکره کندو نفسیچون اولچسه صحیح اولور کیلین اجتماع
ایلدیکی اجلدن بقبضه ده اولان ضمیر کره راجعدر له ده اولان ضمیر رب السلمه راجعدر اکتاله ده اولان ضمیر
رب سلمه راجعدر لنفسه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ولو اکتال المسلم الیه فی ظرف رب السلم بامره وهو غائب
لا یکون قبضا) واکر مسلم الیه اولان کمسنه ذکر اولنان کری رب السلمك ظرفنه کیل ایلسه حال بوکه رب السلم
غائب اولسه ذکر اولنان اولچمك رب السلمك حقنه قبض اولمز (ولو اکتال البائع کذلك کان قبضا) واکر بائع
اولان کمسنه مشتری اولان کمسنه‌نك امریله اول کری مشترینك ظرفنه غائب ایکن کیل ایلسه قبض اولور
امریله واقع اولدیغی اجلدن (بخلاف ما لو اکتاله فی ظرف نفسه او فی ناحیة بیته) اما بائع کندو نفسنك ظرفنه
کیل ایلسه یعنی اولچسه یاخود کندی اوینك برناحیه‌سنده کیل ایلسه تقدم ایلین مسئله‌نك خلافیدر
(ولو اکتال الدین والعین فی ظرف المشتری ان بدأ بالعین کان قبضا وان بدأ بالدین فلا) واکر بائع اولان دین ایله
عینی مشترینك ظرفنه اکتیال ایلسه اکر عین ایله ابتدا ایدرسه قبض اولور واکر دین ایله ابتدا ایدرسه قبض اولمز
مثلا برکمسنه بر آخردن عقد سلم ایله برکره بغدای اشترا ایلسه صکره وقتنك حلولندنصکره عقد بیع ایله برکر
بغدای دخی اشترا ایلسه ومشتری بایعه دیسه که بو ایکی کری بنم ظرفمه قو واکر عین ایله ابتدا ایدرسه ایکیسنده

قبض اولور زیرا کندو امریله واقع اولمشدر واکر دین ایله ابتدا ایدرسه قابض اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا رب
السلمك مسلم الیهده امری اول مسلم فیهی کندو نفسنه قبض ایله دیمسی صحیح دکلدر (وعندهما اصح قبض
العین) وامامین قتنده عینك قبضی صحیح اولور (فان شاء رضی بالشرکة وان شاء فسخ البیع) ایدی مشتری
اولان کمسنه استرسه شرکت ایله راضی اولور اول مخلوطده استرسه بیعی فسخ ایدر زیرا خلط اتلاف قتنده
استهلاکدر (ولو اسلم امة فی کر وقبضت ثم تقایلا فماتت قبل ردها بقی التقایل وتجب قیمتها یوم قبضها) اکر بر
کمسنه برامه‌یی برکر بغدایه سلم ویرسه ومسلم الیه اولان طرفندن اول امه قبض اولنسه قبض اولندقدنصکره
عقد سلمی تقایل ایلسه‌لر مسلم الیهك یدنده ایکن رب السلمه رد اولنمزدن مقدم امه فوت اولسه واقع اولان تقایل
باقی قالور واول امه‌نك یوم القبضده اولان قیمتی واجب اولور ردهاده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر وکذلك قیمتهاده
ویوم قبضهاده اولان ضمیرلر امه‌یه راجعدر (ولو ماتت ثم تقایلا صح) واکر امه اولدکدنصکره تقایل ایلسه‌لر
اول تقایل صحیح اولور وصورت اولی‌ده کی کبی اول امه‌نك قیمتی واجب اولور زیرا جاریه رأس مال اولمغین عقدده
ثمن حکمنده‌در مبیع ایسه مسلم فیه‌در واقاله‌نك صحتی مبیعك قائم اولمسنه اعتماد ایدر بو خصوصه ثمنك قیامنه
دکلدر بو تقدیرجه جاریه‌نك هلاکی اقاله‌یی تغییر ایلمز (وکذا المقایضة فی الوجهین) مقایضه دخی ایکی وجهده
بویلجه‌در یعنی صحیح اولور مثلا برکمسنه برامه‌یی عروض ایله ویاخود عبد ایله بیع ایلسه اول تقایلدنصکره
بریسی هلاك اولسه اول تقایل باقی قالور واکر تقایلدن اول اولسه ینه تقایل صحیح اولور بیع مقایضه عینی
عینه بیعدر (بخلاف الشراء بالثمن فیهما) اما ثمن ایله اشترا ایلمده ایکی وجهده دخی ذکر اولنانك خلافیدر مثلا
برکمسنه برامه‌یی بیك درهمه اشترا ایلسه اشترادنصکره عقد بیعی تقایل ایلسه‌لر وتقایلدنصکره ید مشتریده
فوت اولسه اقاله باطله اولور موتدنصکره واقع اولسه تقایل ینه باطل اولور (ولو ادعی احد عاقدی السلم
بیان الاجل او اشتراط الرداءة وانکر الآخر فالقول لمدعیهما مطلقا) واکر سلمك عاقدینك بری یعنی مسلم الیه
یاخود رب السلم اجلك بیانی ادعا ایلسه یعنی براجله شرط ایلدم دیسه یاخود رداءت اشتراط اولنمسن ادعا
ایلسه ومتعاقدینك بری آنی انکار ایلسه قول مطلقا ابو حنیفه قتنده اول رداءت ایله اجلی ادعا ایلینکدر
ولمدعیهماده اولان ضمیر مثنی اجل ایله رداءته راجعدر (وقالا للمنکر ان کان رب السلم فی الاولی والمسلم الیه
فی الثانیة) وامامین دیدیلر که قول اجله منکر اولانکدر اکر رب السلم اولی‌ده ایسه یعنی قول رب السلمکدر چون
مسلم الیه تأجیلی ادعا ایلسه ودخی قول منکرکدر چون مسلم الیه ثانیه‌ده اولسه یعنی رداءة اشتراط ایلمك
صورتنده اولسه مثلا رب السلمکه مشتریدر ومسلم الیه که بایعدر اکر مسلم الیه فلان زمانه دکین تأجیل
ایلمشیدك دیو ادعا ایلسه ورب السلم اجلی انکار ایلسه قول رب السلمکدر صورت اولی دیدیکی تأجیل
مسئله‌سیدر صورت ثانیه‌ده کی رداءتدر رب السلمده رداءت شرط اولنمشدر دیو دعوی ایلسه مسلم الیه انکار
ایلسه امامین قتنده قول مسلم الیهکدر (والاستصناع باجل سلم) استصناع برصانعه مثلا برکمسنه برخفافه
بکا کندو مالکدن بو جنسدن بو صفت ایله فلان بهایه برخف اشله دیسه بو استصناع ایله اجل معلوم سلمدر
(فیصح فیما امکن ضبط صفته وقدره تعورف اولا) ایدی صفتنك وقدرینك ضبطی ممکن اولان شیئده صحیح
اولور کرك بین الناس متعارف اولسون خف وقمقمه وازار وبونلره بکزر کبی کرکسه متعارف اولمسون ثیاب
وثیابه بکزر شیلر کبی (وبلا اجل یصح فیما تعورف کخف وطست وقمقمة) یعنی استصناع اجلسز صحیح اولور
تعارف اولان شیلرده خف وطست وقمقمه کبی (وهو بیع لا عدة) واول استصناع بیعدر وعد
دکلدر (فیجبر الصانع علی عمله ولا یرجع المستصنع عنه) مصنفك فیجبر قولی بیع لا عدة قولنه تفریعدر
یعنی صانع اصرار ایلدیغی عملندن امتناع ایدرسه عمل ایله جبر اولنور ومستصنع اولان عملنده رجوع ایدرسه
رجوع ایلمسی جائز دکلدر زیرا عقد ایله واقع اولمشدر (والمبیع هو العین لا عمله) یعنی مبیع اولان اول عیندر
واول صانعك صنعی دکلدر بو عبارت معقود علیه اولان عمادر عین دکلدر دین کمسنه‌لرك قوللرینی رددر
(فلو اتی بما صنعه غیره او بما صنعه هو قبل العقد فاخذه صح) اکر اول صانع اولان کمسنه غیریسنك
صنع ایلدیکی شیئی کتورسه یاخود قبل العقد صنع ایلدیکی شیئی کتورسه مستصنع اولان کمسنه دخی
السه صحیحدر (ولا یتعین للمستصنع بلا اختیاره) اول صانعك بعد العقد صنع ایلدیکی شیء مستصنع

اولان کمسنه یه اختیارسز یعنی رضاسز متعین اولمز (فیصح بیع الصانع له قبل رؤیته) صانعك بعد
العقد صنع ایلدیکی شیئی مستصنعك رؤیتندن مقدم بیع ایلمسی صحیحدر له ده اولان ضمیر مستصنعه راجعدر
رؤیته ده اولان ضمیرده اکا راجعدر (وله اخذه وترکه) مستصنع ایچون اول صنع اولنان شیئی اخذ ایلمك
وترك ایلمك جائزدر له ده اولان ضمیر مستصنعه راجعدر اخذه وترکه ده اولان ضمیرلرده آکا راجعدر (ولا یصح
فیما لم یتعارف کالثوب) غیر متعارف اولان شیده استصناع صحیح اولمز ثوب کبی اولان اشیاده مثلا برکمسنه
حایك اولان کمسنه یه امر ایلسه که کندو یاننده ایلکدن دراهم معلومه ایله برثوب دوقیه بو خصوصه
جبر اولنمز زیرا بین الناس جاری وتعامل اولان شیلردن دکلدر (مسائل شتی) هذه مسائل شتی تقدیرنده
درشتی ایسه جمع شتیت در متفرق معناسنه یعنی ذکر اولنه جق بر آلای مسائل متفرقه در ابواب متفرقه دن
جمع اولنمشلردر (یصح بیع الکلاب والفهد وسائر السباع علمت اولا) کلاب وفهد یعنی پارس وسائر سباع بهایمك
بیعلری صحیحدر کرك تعلیم اولنسون کرك اولنمسون آلات صید وحراست اولدقلری اجلدن ودخی هوذی
مخلب اولان طیرك بیعی صحیح اولور منتفع به اولدقلری اجلدن زیرا شرع شریف انلر ایله انتفاعی مباح
ایلمشلردر حراسة واصطیادا بو تقدیرجه مال متقوم اولور ابن عمردن روایت اولنمشدر که نبی علیه السلام
کلب حقنده قرق درهم قضا ایلمشدر وکلب مال متقوم اولیجق اتلافنده ضمان لازم کاور (والذمی فی البیع
کالمسلم) ذمی اولان کمسنه احکام بیعده مسلم کبیدر (الا فی الخمر فانها فی حقه کالخل والخنزیر فانه فی حقه
کالشاة) الا خمرده ذمی مسلم کبی دکلدر زیرا خمر ذمی حقنده مسلم حقنده اولان خل کبیدر والا خنزیرده
ذمی مسلم کبی دکلدر زیرا خنزیر ذمی حقنده مسلم حقنده اولان شاة کبیدر یعنی ایکیسنك بیعی ذمی قتنده
جائزدر فانها ده اولان ضمیر خمره راجعدر فی حقه ده اولان ضمیر ذمی یه راجعدر فانه ده اولان ضمیر خنزیره
راجعدر (ومن زوج مشتریته قبل قبضها جاز) وشول کمسنه که کندو اشترا ایلدیکی امه یی قبل القبض
غیره تزویج ایلسه جائز اولور (فان وطئت کان قبضا) واکر زوج انی وطئ ایدرسه قبض اولور زیرا وطئ
مشترینك تزویجیله واقع اولمشدر (والا فلا) واکر آنی زوج وطئ ایلمزسه قبض اولمز (ومن اشتری شیأ
فغاب غیبة معروفة لا یباع فی دین بائعه) وشول کمسنه که برشیئی اشترا ایلمش اوله اول شیئك ثمنی نقد
ایدوب تسلیم ایلمزدن مقدم غیبت معروفه ایله غائب اولسه یعنی غائب اولدیغی مکان معلوم اولسه اول اشترا
ایلدیکی شیئ اول بایعك دینی ایچون بیع اولنمز (وان لم تکن معروفة یباع فیه اذا برهن انه باعه منه اذا لم یکن
قبضه) واکر غیبتی معروفه دکل ایسه یعنی غائب اولدیغی مکان معروف اولمز ایسه اول اشترا ایلدیکی شیئ
اول بایعك دینی ایچون بیع اولنور چونکه بایع انی قبض ایلمش اوله ودخی چونکه اول بایع اولان کمسنه اول
غائب اولان مشتری یه برهن ایلسه یعنی شاهد کتورسه اول مشتری غائب مبیعی قبض ایلمش اولسه بایعك
بینه سی مقبول اولمز زیرا مبیعده علاقه سی بوقدر اقامت ایلدیکی بینه مشتری غائبك ذمتی ایچون اولمش
اولور غائب اوزرینه اثبات دین ایسه ممتنعدر (وان غاب احد المشتریین فللحاضر دفع کل الثمن وقبض
المبیع وحبسه اذا حضر الغائب حتی ینقد حصته) واکر ایکی مشترینك بریسی غائب اولسه اول برحاضر
اولنه کلی ثمنی رفع ایلمك لازم اولور وحتی مبیعی قبض ایدوب حبس ایلمکلك واردر تاکیم غائب اولان حاضر
اوله وکندو حصه سنك ثمنی ایقا ایدوب ادا ایلیه زیرا کندو حصه سنك ادا ایلمسنه مضطردر حاضر اولان
ایسه آنده وکیلدر متبرع دکلدر (وان اشتری بالف مثقال ذهب وفضة فهما نصفان) واکر برکمسنه بیك مثقال
التون وکمش ایله برشیئی اشترا ایلسه اول التون ایله کمش نصفا ندر یعنی بشیوز مثقال التون وبشیوز
مثقال کمش لازم اولور (وان قال بالف من الذهب والفضة فمن الذهب خمسمائة مثقال ومن الفضة
خمسمائة درهم وزن سبعة) واکر مشتری اولان کمسنه اشتریت بالف من الذهب والفضة دیسه ذهبده بشیوز
مثقال لازم اولور وفضه ده بشیوز درهم واجب اولور هر اون درهمی یدی مثقال وزنی ایله اوله (ومن قبض
زیفا بدل جید غیر عالم به فانفقه او هلك فهو قضاء) وشول کمسنه که ایو اولان اقچه نك بدلنی زیوف قبض ایلسه
غیر عالم اولدیغی حالده وانی انفاق ایلسه یاخود هلاك اولسه اول قبض ایلدیکی کندی حصه سنده قضا اولور
اول کمسنه نك اوزرینه برشیئ لازم اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا قبض ایلدیکی جنس حقنده ندر (وقال ابو یوسف

یرد مثل الزیف ویقضی الجید) وابو یوسف دیدیکه اول زیوفك مثلنی رد ایلیه واول جیدی قضا ایلنیه (وان فرخ
طیر او باض فی ارض او تکنس ظبی فهو لمن اخذه) اکر بر طیر بر ارضده یاورلسه یاخود ییمرطلسه ویاخود
برظبی کندو کناسنه داخل اولسه اول شیلری وضع ید ایدوب اخذ ایدنك کدر ارضنده بولنانك دکلدر
(وکذا صید تعلق بشبکة منصوبة للجفاف او دخل دارا) ودخی قورومق ایچون نصب اولنان شبکه یه تعلق
ایلین یعنی اصلان صید وداره داخل اولان صید قبض ایدنك در شبکه ودار صاحبنك دکلدر (ودرهم او سکر نثر
فوقع علی ثوب) ودخی نثار اولوب ثوب اوزرینه واقع اولان دراهم ایله شکر الانکدر (فان اعده صاحبه لذلك
او کفه بعد السقوط او اغلق باب الدار بعد الدخول ملکه) بوترکیبده لف ونشر مشوش واردر زیرا فان اعده ده
اولان ضمیر ثوبه راجعدر یعنی اول ثوبك اوزرینه واقع اولان دراهم ایله سکر انلری الان کمسنه نکدر چونکه اول ثوبی
ارل معنایه معد ومهیا قیلسه وکفه ده اولان ضمیر اول شبکه ده واقع اولان صیده راجعدر یعنی اول شبکه یه
دوشوب آصلان صید اول کمسنه نك اولور چونکه کف یعنی منع ایلسه او اغلق باب الدار بعد الدخول اودخل
دارا قولنه راجعدر یعنی صید اول کمسنه نك اولور چونکه اونه کیرسه وقپو یی اوزرینه قپاسه انی ملك ایدر
(ولیس للغیر اخذه) ذکر اولنان صیدی غیری کمسنه ایچون اخذ ایلمك جائز دکلدر اخذه ده اولان ضمیر صیده
راجعدر (کما لو عسل النحل فی ارضه او نبت فیها شجر او اجتمع تراب بجریان الماء) بو اوچ مسئله شول تقدم ایلین
اوچ مسئله کبیدر چونکه بال آروسی بر آدمك ارضنده بالنی جمع ایلسه یاخود ارضك ایچنده برشجر بتسه
یاخود اول ارضده صویك جریانی سببیله طپراق جمع اولسه بو ذکر اولنان اشیا ارض صاحبنکدر غیری کمسنه نك
دکلدر (ما لا یصح تعلیقه بالشرط ویبطله الشرط الفاسد) بو محلده فصل فی بیان ما لا یصح تعلیقه بالشرط
دیمك یرایدی لکن مصنف رحمه الله کنز صاحبنه تابع اولوب بو ترتیب اوزرینه ذکر ایلدی ایمدی مصنف
بو محلده شرطله تعلیقی صحیح اولمین وانی شرط فاسد ابطال ایدن اشیانك بیانی ذکر ایدر بو اشیا ایسه اون درت
شیئدر (البیع) اولکیسی بیعدر مثلا برعبدی بیع ایلسه وکندو یه برشهر خدمت ایلمسنی اشتراط ایلسه یاخود
بردار بیع ایدوب انده بر آی ساکن اولمسن اشتراط ایلسه بیع فاسد اولور (والاجارة) ایکنجیسی اجاره در مثلا
برکمسنه برکمسنه یه دارنی اجاره یه ویرسه کندو یه یوز درهم قرض ویرمك شرطیله یاخود برهدیه ویرمك شرطیله
بو اجاره فاسد اولور (والقسمة) اوچنجیسی قسمتدر مثلا برآدم فوت اولسه ومخلفاتنك برمقداری عین
وبرمقداری ذمتلرده دین اولسه جمله دین وعین هرنه که وار ایسه قسمت اولنوب ذمتلرده اولان دینی وارثلردن
برینه اولمسنی شرط ایلسه لر بو قسمت باطل اولور (والاجازة) دردنجیسی اجازتدر زاعمجه ایله مثلا فضولی
برکمسنه نك عبدنی بیع ایلسه عبدك صاحبی اولان کمسنه بیعه اجازت ویردم بکا یوز درهم قرض یاخود برهدیه
ویرمك شرطیله دیسه بو اجازت باطل اولور (والرجعة) بشنجیسی رجعه در مثلا برکمسنه کندو مطلقه
رجعیه سنه سنی مراجعت ایلدم با که یوز درهم قرض ویرمك شرطیله یاخود زید سفردن کلورسه دیسه رجعه
بو تعلیق ایله باطل اولور (والصلح عن مال) التنجیسی مالی مال ایله صلح ایلمکدر مثلا برکمسنه برآخرسنده اولان
مالدن بنی اونده بر ای ساکن قیلمق شرطیله صلح اولدم دیسه بو صلح بو شرط ایله فاسد اولور (والابراء عن الدین)
یدنجیسی دیندن ابرا ایلمکدر مثلا برکمسنه برآخرسنده اولان دیندن با که بر آی خدمت ایلمك شرطیله سنی
ابرا ایلدم دیسه بو ابرا بو تعلیق ایله فاسد اولور (وعزل الوکیل) سکزنجیسی وکیلی عزلدر مثلا برکمسنه کندو
وکیلنه سنی وکالتدن معزول ایلدم فلان کمسنه سفردن کلورسه یاخود بالکه برهدیه ویرمك شرطیله دیسه
بو تعلیق بو شرطله باطل اولور (والاعتکاف) طقوزنجیسی اعتکافدر مثلا برکمسنه اکر حق تعالی حضرتلری
بومرضمه شفا ویرسه بو قدر کون اعتکاف ایلمك نذرم اولسون دیسه بو تعلیق فاسد اولور (والمزارعة)
اوننجیسی مزارعه در مثلا برکمسنه برآخرسکا بو ارضی مزارعه یه ویردم بکا بو قدر درهم قرض ویرمك
شرطیله دیسه بو تعلیق فاسد اولور (والمعاملة) اون برنجیسی معامله در یعنی مساقات مثلا برکمسنه برآخرسکا
بو شجری یاخود بو باغمی مساقات ایله ویردم بکا شو قدر قرض ویرمك شرطیله دیسه بو تعلیق فاسد اولور
(والاقرار) اون ایکنجیسی اقراردر مثلا برکمسنه فلانك بنده شو قدر شیئی واردر اکر بکا یوز درهم قرض ویررسه
بو شرطله تعلیق فاسد اولور (والوقف) اون اوچنجیسی وقفدر مثلا برکمسنه فلان کمسنه سفردن کلورسه دارم

وقف اولسون دیسه بو شرطله تعلیق فاسد اولور (وكذا التحكيم عند ابی يوسف) اون دردنجیسی تحکیمدر مثلا ایکی رجل بر آخره اکر فلان کمسنه سفردن کلورسه ما بینمزده بو قضیه ده حکم ایله دیسه بو تعلیق صحیح اولمز ابو یوسف قتنده و فتوی بونك اوزرینه در (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر زیرا انك قتنده بو تعلیق صحیح اولور (ومالا يبطله الشرط الفاسد) و شول شیلر که انلری شرط فاسد ابطال ایلمز بو شیلر ایسه یکرمی یدی شیئدر (القرض) اولکیسی قرضدر مثلا بر کمسنه بر آخره بن سکا بو یوز درهمی قرض ویردم بکا برای خدمت ایلمك شرطیله دیسه بو شرطله قرض باطل اولمز (والهبة) ایکنجیسی هبه در مثلا بر کمسنه بر آخره سکا بو جاریه یی هبه ایلدم قارننده اولان حملی بنم اولمق شرطیله دیسه هبه بو شرطله فاسد اولمز (والصدقة) اوچنجیسی صدقه در مثلا بر کمسنه بر آخره سکا شو جاریه یی صدقه ویردم بکا بر هفته خدمت ایلمك شرطیله دیسه بو صدقه بو شرطله باطل اولمز (والنكاح) دردنجیسی نکاحدر مثلا بر کمسنه بر خاتونه مهرلی اولمق شرطیله سنی تزوج ایلدم دیسه نکاح صحیح اولور و شرط فاسد اولور (والطلاق) بشنجیسی طلاقدر مثلا بر کمسنه کندو خاتوننه غیره تزوج ایلمك اوزره سکا طلاق ویردم دیسه طلاق واقع اولور و شرط فاسد اولور (والخلع) التنجیسی خلعدر مثلا بر کمسنه کندو خاتوننه سنی خلع ایلدم بر آی مخیر اولمق شرطیله دیسه شرط باطل اولور و طلاق واقع اولور و خلع مقابله سنده تسمیه اولنان مال واجب اولور (والعتق) یدنجیسی عتقدر مثلا بر کمسنه کندو مملوکه سنی ازاد ایلدم اوچ کون مخیر اولمق شرطیله دیسه اول مملوك معتق اولور و شرط فاسد اولور (والرهن) سکزنجیسی رهندر مثلا بر کمسنه بر آخره عبدیمی سکا رهن قودم یننه باکه خدمت ایلمك شرطیله دیسه رهن صحیح اولور و شرط فاسد اولور (والايصاء) طقوزنجیسی ایصادر مثلا بر کمسنه بر آخره بن سنی وصی ایلدم شول شرطله که قزیمی تزوج ایلیه سن دیسه شرط باطل اولور و وصیت صحیحدر (والوصية) اونجیسی وصیتدر مثلا بر کمسنه بر آخره سکا مالمك ثلثنی وصیت ایدرم اکر فلان کمسنه اجازت ویررسه دیسه وصیت صحیحه اولور و شرط فاسد اولور (والشركة) اون برنجیسی شرکه در مثلا بر آخره سنی بکا شریك ایلدم فلان شیئی هدیه ویرمك شرطیله دیسه شرکت صحیحه اولور و شرط فاسد اولور (والمضاربة) اون ایکنجیسی مضاربه در مثلا بر کمسنه بر آخره سنی بیك درهم نصفیله مضاربه ایلدم اکر فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه مضاربه صحیحه اولور و شرط فاسد اولور (والقضاء) اون اوچنجیسی قضادر مثلا خلیفه اولان کمسنه بر کمسنه یه سکا مکه قضاسنی ویردم بر کمسنه معزول ایلمك شرطیله دیسه قولی صحیح اولور و شرط فاسد اولور (والامارة) اون دردنجیسی اماره در مثلا خلیفه اولان کمسنه بر کمسنه یه سکا شام امارتنی ویردم آته بنمك شرطیله دیسه اماره صحیحه اولور و شرط فاسد اولور (والكفالة) اون بشنجیسی کفاله در مثلا بر کمسنه بر آخره فلان غریمکه کفیل اولدم فلان مقداری قرض ویرمك شرطیله دیسه کفالت صحیحه اولور (والحوالة) اون التنجیسی حواله در مثلا بر کمسنه بر آخره سنی فلان شیئله فلانك اوزرینه حواله ایلدم محال علیهك هلاکی قتنده اوزریمه رجوع ایلمك شرطیله دیسه حواله صحیحه اولور و شرط فاسد اولور (والوكالة) اون یدنجیسی وکاله در مثلا بر کمسنه بر آخره سنی فلان خصوصده وکیل ایلدم ذمتمده اولان حقکدن ابرا ایلمك شرطیله دیسه وکالت صحیحه اولور شرط فاسد اولور (والاقالة) اون سکزنجیسی اقاله در مثلا بایع مشتری یه سنی بو بیعدن اقاله ایلدم بکا فلان قدر درهم ویرمك شرطیله دیسه اقاله صحیحه اولور شرط فاسد اولور (والكتابة) اون طقوزنجیسی کتابتدر مثلا سید عبدنه سنی بیك درهم اوزرینه کتابت ایلدم بو بلده دن چقمامق یا خود فلان ایله معامله ایلمك شرطیله دیسه کتابت صحیحه و شرط فاسد اولور (واذن العبد في التجارة) یکرمنجیسی تجارتده اذندر مثلا سید عبدنه سکا تجارت ایلمکه اذن ویردم بنم ایچون بر آی خدمت ایلمك و فلان متاعده تجارت ایلمك شرطیله دیسه اذن تجارتده عام اولور و ایلدیکی شرط فاسد اولور (ودعوة الولد) یکرمی برنجیسی دعوة الولد در مثلا بر کمسنه کندودن طوغرن امه سنه بو طوغردیغك ولد بندندر اکر زوجم اکا راضی اولورسه دیسه ولدك نسبی اندن ثابت اولور و شرط فاسد اولور (والصلح عن دم العمد) یکرمی ایکنجیسی دم عمددن صلح اولمقدر مثلا عمدا قتل اولنمش کمسنه نك ولیسی قاتل ایله بر شیئ اوزرینه صلح اولسه لر قاتل ولی مقتوله بر هدیه ویرمك شرطیله صلح صحیح و شرط فاسد اولور (والجراحة) یکرمی اوچنجیسی جراحتدن صلح اولمقدر مثلا صاحب جراحه اولان کمسنه اکا بر هدیه ویرمك شرطیله صلح اولسه صلح

صحیح اولور و شرط فاسد اولور (وعقد الذمة) یکرمی دردنجیسی عقد الذمه در مثلا امام اولان کمسنه بر حربی یه عقد ذمه طلب ایلدیکی اجلدن عقد الجزیه یی اوزرینه ضرب ایلدم اکر فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه عقد الذمه صحیح اولور و شرط فاسد اولور (وتعليق الرد بعيب) یکرمی بشنجیسی مبیعك ردنی عیب ایله تعلیق ایلمکدر مثلا مشتری اولان کمسنه بایعه اکر بو مبیعده عیب بولورسم اوزرینه رد ایدرم فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه رد صحیح اولور و شرط فاسد اولور (او بخيار شرط) یکرمی التنجیسی مبیعی خیار شرطله رد ایلمکدر مثلا من له الخیار اولان کمسنه بو بیعی رد ایدرم اکر فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه رد صحیح اولور و شرط فاسد اولور (وعزل القاضي) یکرمی یدنجیسی عزل قاضیدر مثلا خلیفه اولان کمسنه بر قاضی یه سنی عزل ایلدم فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه قاضی عزل اولور و شرط فاسد اولور

كتاب الصرف

چون مصنف رحمه الله کتاب السلم و مسائل شتانك احکامی بیانندن فارغ اولدی صرفك احکامی بیانه شروع ایلدی صرف لغتده نقل زیاده معناسنه کلور زیرا نفل اولدیغنه حدیث شریفده دخی واقع اولمشدر قال النبی علیه السلام (من انتمى الى غير الله لا تقبل الله منه صرفا وعدلا) بو محلده لفظ صرف نافله در و عدل فرضدر و اصطلاح شرعده (هو بيع ثمن بثمن) بر ثمنی بر ثمن ایله بیع ایلمکدر (تجانسا اولا) استرسه اول ایکی ثمن متجانس اولسون ذهبی ذهبه یا خود فضه یی فضه یه بیع ایلمك کبی یا خود اولمسون (وشرط فيه التقابض قبل التفرق) یعنی صرفده ابدانله تفرق اولنمزدن مقدم تقابض شرطدر تقابض ایسه تفاعل مثبا یعنیك هر بری اول بر آخرده اولان شیئی قبض ایلمکدر فیه ده اولان ضمیر صرفه راجعدر (وصح بيع الجنس بغيره مجازفة وبفضل) یعنی صرفده بر جنسی کندی جنسنك غیری ایله ذهبی فضه یه و فضه یی ذهبه بیع ایلمك کبی مجازفه یعنی مقداری غیر معلوم اولدیغی حالده و یا خود فضل ایله بیع اولنمسی صحیحدر جنس مختلف اولدیغی اجلدن بغیره ده اولان ضمیر جنسه راجعدر (لا بيعه بجنسه الا متساويا) اما بر جنس کندو جنسی ایله صحیح اولمز ذهبی ذهبه و فضه یی فضه یه بیع ایلمك کبی الا انجق مساوی اولسه جائز اولور (وان اختلفا جودة وصياغة) ان وصلیه در یعنی بر جنسی کندو جنسی ایله بیع ایلمك صحیح دکلدر اکر جوده یعنی ایولکده و صیاغتده مختلف اولور ایسه ده زیرا جوده ایله صیاغه متحد در اعتبار یوقدر (فان بيع مجازفة ثم علم التساوي قبل التفرق جاز) اکر بر جنسی جنسی ایله فضه یی فضه یه بیع ایلمك کبی مجازفه یعنی مقداری بلنمزسز بیع اولنسه بعد البیع و قبل التفرق مساوی اولدقلری بلنسه جائز اولور (ولا يجوز التصرف في بدل الصرف قبل قبضه) بدل صرفده قبض اولنمزدن مقدم تصرف ایلمك جائز اولمز شرطله قبضدر مفقود اولدیغی اجلدن قبضه ده اولان ضمیر بدل صرفه راجعدر (فلو باع ذهبا بفضة واشترى بها ثوبا قبل قبضها فسد بيع الثوب) ولا يجوز التصرف في بدل الصرف قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی اکر بر کمسنه ذهبی فضه ایله بیع ایلسه و اول فضه یی قبض ایلمزدن مقدم انکله بر ثوب اشترا ایلسه اول ثوبك بیعی فاسد اولور واقع اولان صرف حالی اوزره قالور بهاده و قبضهاده اولان ضمیرلر فضه یه راجعدر (ولو اشترى امة تساوي الفا مع طوق قيمته الف بالفين ونقد الفا فهو ثمن الطوق) و اکر بیك درهم دکر بر امه یی قیمتی بیك درهم بر طوق ایله ایکی بیك درهمه اشترا ایلیوب بیك درهمنی نقد ویررسه بو نقدا ویلیوب ویردیکی بیك درهم یالکز طوقك ثمنی واقع اولور زیرا طوقك ثمنی مجلسده قبض اولنمغه محتاجدر بدل صرف اولدیغیچون و باقی قلان بیك درهم اول امه نك ثمنی اولور قیمته ده اولان ضمیر طوقه راجعدر (ولو اشتراها بالفين الف نقد والف نسيئة فالنقد ثمن الطوق) و اکر اول امه یی طوق ایله بیك درهم نقد و بیك درهم مؤجل ایله اشترا ایلسه اول نقد اولان بیك طوقه نك ثمنی واقع اولور زیرا صرفده اجل باطلدر و اول مؤجل اولان بیك درهم امه نك ثمنی واقع اولور و جاریه ده جائزدر اشتراهاده اولان ضمیر امه یه راجعدر (وان اشترى سيفا حليته خمسون بمائة ونقد خمسين فهي حصة الحلية وان لم يبين اوقال هي من ثمنها) و اکر حلیه سی اللی درهم یعنی اوزرنده اولان فضه سی اللی درهم اولان سیفی یوز درهمه اشترا ایلسه و اللی درهمنی نقد ویررسه بو نقد اولان اللی درهم اول سیفك اوزرنده اولان حلیه نك حصه سیدر یعنی بهاسیدر دیو اکر مشتری اولان کمسنه انی بیان ایلمز ایسه و یا خود مشتری اولان بو اللی درهم سیفك یا خود حلیه نك ثمنندندر دیسه زیرا احیانا واحدی تثنیه ایله تعبیر ایدرلر نته کیم حق تعالینك

(يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان) قول شريفنده واقع اولمشدر مراد ايكيسندن بريدر وحليته ده اولان ضمير
سيفه راجعدر ثمنهاده اولان ضمير سيفله حليه يه راجعدر (وان تفرقا بلا قبض صح فى السيف دونها ان تخلص
بلاضرر والابطل فيهما) واكر بايع ايله مشترى تبايع ايدوب بلاقبض متفرق اولسه لر انجق سيفده صحيح اولوز
حليه ده اولمز اكر اول حليه نك اول سيف اوزرندن خلاص اولمسى بلاضرر ولا كلفه ممكن اولور ايسه واكر
ضررسز ممكن اولمز ايسه بيع ايكيسنده دخى يعنى سيفله حليه ده باطل اولور (وان باع اناء فضة وقبض بعض ثمنه
وافترقا صح فيما قبض فقط والاناء مشترك بينهما) وشول كمسنه كه فضه دن برانايعنى قابى بيع ايلسه ومجلسده
ايكن بعض ثمنى قبض ايلسه صكره اول بايعله مشترى تفرق ايلسه لر بيع انجق قبض ايلديكنده صحيح اولور
واول انا بايعله مشترى ما بيننده مشترك اولور (وان استحق بعضه اخذ المشترى ما بقى بحصته اورده) واكر اول
بيع اولنان انانك بعضيسى مستحق اولسه مشترى اولان كمسنه باقى قلان حصه سيله يعنى بهاسيله اخذ ايليه
ياخود انى رد ايليه مثلا انايى بيك درهمه اشترا ايلسه ونصفى مستحق اولسه اول باقى اولان نصفى استرسه
بشيوز درهمه اخذ ايدر استرسه رد ايدر زيرا اناده شركت عيبدر بعضه ده اولان ضمير انايه راجعدر بحصته ده
اولان ضمير ما بقى يه راجعدر ردده اولان ضمير مايه راجعدر (ولو استحق بعض قطعة نقرة اشتراها اخذ الباقى
بحصته بلاخيار) واكر اشترا ايلديكى برقطعه نقره نك يعنى كومشك بعضى مستحق اولسه اول مستحقدن باقى
قلانى بلاخيار حصه سيله اخذ ايليه زيرا نقره ده شركت عيب دكلدر تبعيض ايله تنقيص اولمديغى اجلدن
اشتراهاده اولان ضمير قطعه يه راجعدر بحصته ده اولان ضمير باقى يه راجعدر (وصح بيع درهمين ودينار
بدينارين ودرهم) ايكى درهم ايله دينارى ايكى دينار ايله بر درهمه بيع ايلمك صحيحدر (وبيع كر بر وكر شعير بكرى
بر وكرى شعير) ودخى بر كر بر ايله بر كر شعيرى ايكى كر بر وايكى كر شعير ايله بيع اولنمسى صحيحدر واقع اولان اختلافى
ايچون (وبيع احد عشر درهما بعشرة دراهم ودينار) ودخى اون بر درهمى اون درهم ايله بر ديناره بيع ايلمك
صحيحدر (وبيع درهم صحيح ودرهمين غلة بدرهمين صحيحين ودرهم غلة) غله فتح غين معجمه ايله بيت المالك قبول
ايلميوب تجارك اخذ ايلديكى دراهمدر مغشوش والجق معناسنه در يعنى ودخى بر درهم صحيح ايله ايكى درهم
غله يى ايكى صحيح درهمله بر درهم غله يه بيع ايلمك صحيحدر هر جنس خلاف جنسه مقابل اولمق اعتبارى ايله
(وبيع دينار بعشرة شئ عليه او بعشرة مطلقة ان دفع الدينار) ودخى بر دينارى اوزرنده يعنى ذمتنده اولان اون
درهم ايله ياخود مطلق اون درهم ايله بيع اولنمسى صحيح اولور چقن اول دينارى دفع ايلسه مثلا بر رجلك
بر آخرده اون درهمى اولسه واول اون درهمى اكر بر ديناره بيع ايلسه وياخود اوزرنده درهم اولان كمسنه
بر دينارى كندو داينه اون درهمه بيع ايلسه صحيح اولور (ويتقاصان العشرة بالعشرة) يعنى متداينين اولان
كمسنه لر اول درهمى اول برآخردن تقاص ايلمك صحيحدر مثلا زيدك عمروده اون درهم دينى اولسه عمرو دخى
زيده اون درهمه بر دينار بيع ايلسه وبووجهله هر برينك اول برآخرده اون درهمى اولور تقاص ايدوب
اول زيدك عمروده اولان اون درهمى اول عمروك زيده ثمن ديناردن اولان اون درهم مقابله سنده قلنور
زيرا زيدك عمروده اولان اون درهمى دينر وعمروك زيده اولان اون درهمى ثمندر عيندر بو تقديرجه
ما بينلرنده مجانسه اولمز (وما غالبه الفضة او الذهب فضة وذهب حكما) بوتركيبده لف ونشر مرتب واردر
يعنى شول نقدكه غالبى يعنى اكثرى فضه اوله حكما اول فضه در وشول نقدكه غالبى يعنى اكثرى ذهب اوله حكما
اول ذهبدر دراهم ودنانير كبى غالبه ده اولان ضمير ما قبلنده كى مايه راجعدر (فلا يجوز بيع الخالص به
ولا بيع بعضه ببعض الامتساويا وزنا ولا استقراضه الاوزنا) چونكه اول نقدك اكثريكه فضه در اول فضه
قسمندندر واول نقدككه اكثرى ذهبدر اول ذهب قسمندندر ايمدى خالص اولان ذهب وفضه مغشوش ايله بيع
اولنمق جائز دكلدر ودخى بعض مغشوشى بعضيسنه بيع ايلمك جائز اولمز الا چقن وزنده متساوى اولسه لر بيعى
جائز اولور به ده اولان ضمير وبعضه ده اولان ضمير اول غالبى ذهب وفضه اولان شيئه راجعدر ودخى اول ذهب
وفضه سى غالب اولانى استقراض جائز دكلدر الا وزنا جائز اولور استقراضه ده اولان ضميرينه غالبى فضه وذهب
اولان شيئه راجعدر (وما غلب عليه الغش منهما فهو فى حكم العروض) وشول شيكه غش غلبه ايليه فضه دن
وذهبدن اول شئ عروض التجاره حكمنده در مثلا ذهب وفضه يه باقر وسائر شئ غالب اولسه اول شئ باقر

حكمنده در منهماده اولان ضمير ذهب ايله فضه يه راجعدر (فبيعه بالخالص على وجوه حلية السيف) مصنفك
فبيعه قولى وما غلبه عليه الغش قولنه تفريع واقع اولمشدر يعنى اوشيده كه غش غالب اوله ذهبدن وفضه دن
انى خالص اولان ذهب ايله ياخود خالص اولان فضه ايله بيع ايلمك سيفك حليه سى وجهلرى اوزينه دريعنى اكر
اول خالص اولان فضه ياخود خالص اولان ذهب مغشوشده اولاندن اكثر ايسه بيع جائز اولور وبو خالص اولان
مقداردن بر مقدارى مغشوشده اولان خالص مقابله سنده قيلنور واول زياده لك كه واردر عشر مقابله سنده
اولور واكر اول خالص مغشوشده اولان خالصك مثلى ايسه ياخود اندن اقل ايسه ياخود مقدارى بلنمز ايسه جائز
اولمز سيفك حليه سنده كى كبى فبيعه ده اولان ضمير غش غلبه ايلين شيئه راجعدر (ويصح بيعه بجنسه
متفاضلا بشرط التقابض فى المجلس) شول شيئك كه غشى غلبه ايلمش اوله مجلسده شرط تقابض ايله متفاضلا
كندو جنسى ايله بيع ايلمك جائزدر فضه ايكى جانبدن اولديغى اجلدن بيعه ده وبجنسه ده اولان ضميرلر اول غشى
غلبه ايدن شيئه راجعدر (والتبايع والاستقراض بما يروج منه وزنا او عددا او بهما) يعنى اول غالبى مغشوش
اولان دراهمك رايجيله وزنا ياخود عددا ياخود ايكيسى ايله تبايع واستقراض صحيح اولور اكر رواج وزنده ايسه
وزنله تبايع اولنور واكر ايكيسنده ايسه ايكيسى ايله بله تبايع اولنور (ولا يتعين بالتعيين لكونه ثمنا) اول غالبى
غش اولان شئ رواج حيننده ثمن اولمقلغه تعيين ايله متعين اولمز (ولو اشترى به فكسد بطل البيع) واكر اول
غالبى غش اولان شيئله برشيئى اشترا ايلسه اول دخى كاسد اولسه يعنى انكله معامله اولنمق ترك اولنسه بيع باطل
اولور ابو حنيفه قتنده زيرا ثمن اولمسى اصطلاحيدر كساد اولمسيله ثمنى هلاك اولمشدر ثمن هلاك اولنجق بيع
بلا ثمن اولمق لازم كلور اول ايسه جائز دكلدر به ده اولان ضمير اول غالبى غش اولنه راجعدر (وقالا لا يبطل
ويجب قيمته يوم البيع عند ابى يوسف) وامامين ديديلر كه بيع باطل اولمز ابو يوسف قتنده يوم البيعده اولان قيمتى
واجب اولور (وآخر ما تعومل به عند محمد) وامام محمد قتنده كساد اولديغى كونلرك صوك كوننده تعامل
ايلدكارى شئ واجب اولور (وما لا يروج منه يتعين بالتعيين) وشول مغشوشدن اولوب رواج بولمين شئ تعيين ايله
متعين اولور زيرا اصلده سلعه ايدى وثمن اولمسى اصطلاحيدر (والمتساوى الغش كمغلوبه فى التبايع
والاستقراض) غشى متساوى اولان دراهم مغلوبه كبيدر يعنى غشى ناقص اولان تبايع واستقراضده يعنى
انكله بيع واستقراض اولنمز الا وزنله (وكذا فى الصرف وقيل كغالبه) ودخى غشى متساوى اولان مغلوبى
كبيدر صرفده وديلديكه غالبى كبيدر بو تقديرجه كندو جنسى ايله بيع اولنمسى جائزدر كغالبه ده اولان ضمير
غشه راجعدر (ويجوز البيع بالفلوس النافقة وان لم تعين) نافقه يعنى رايجه اولان فلوس ايله بيع جائز اولور
تعيين اولنمز ايسه ده (فان كسدت فالخلاف كما فى كساد المغشوش) واكر اول معامله اولنان فلوس كاسد اولوب
انكله معامله اولنمدن قلنور ايسه مغشوشك كساد نده ذكر اولنان خلاف كبيدر (وان استقرضها
فكسدت يرد مثلها) واكر اول فلوس استقراض ايلدكدنصكره كاسد اولسه اول كاسد اولان فلوسك مثلنى
رد ايلر ابو حنيفه قتنده زيرا قرض عاريه كبيدر استقرضهاده اولان ضمير فلوسه راجعدر ومثلهاده اولان ضميرده
فلوسه راجعدر (وعند ابى يوسف قيمتها يوم القرض) وامام ابو يوسف قتنده يوم قرضده اولان قيمتى لازم اولور
يعنى قيمتنى رد ايلر (وعند محمد يوم الكساد) واما محمد قتنده كساد كوننك قيمتى لازم اولور يعنى قيمتنى رد ايلر
(ولا يجوز البيع بغير النافقة ما لم تعين) غير نافقه يعنى غير رايجه اولان فلوس ايله بيع جائز اولمز مادامكه تعيين
اولنميه زيرا سلعه در تعيينه محتاجدر (ومن اشترى بنصف درهم فلوس او دانق فلوس او قيراط فلوس جاز البيع)
وشول كمسنه كه نصف درهم فلوس ايله ياخود بر دانق فلوس ايله يا بر قيراط فلوس ايله برشيئى اشترا ايلسه بيع جائز
اولور دانق سدس درهمدر قيراط ايسه معلومدر (وعليه ما يباع بنصف درهم او دانق او قيراط منها) واول
مشترى اولان كمسنه نك اوزرينه اول فلوسدن نصف درهم ايله ياخود بر دانق ايله ياخود بر قيراط ايله بيع اولنور
شيئى واردر عليه ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر منهاده اولان ضمير فلوسه راجعدر ما يباع ده اولان ضمير مايه
بيان واقع اولمشدر (ولو دفع الى صيرفى درهما وقال اعطنى بنصفه فلوسا وبنصفه نصفا الا حبة فسد البيع
فى الكل) اكر بر كمسنه بر صيرفى يه درهم دفع ايدوب بكا بو درهمك بر نصفنه فلوس وبر نصفنه بر نصفدن بر حبه
اكسك ويرديسه جملهسنده بيع فاسد اولور ابو حنيفه قتنده زيرا معناسى بر نصفنه فلوس ويرو بر نصفنه بر حبه

اكسك دراهم ويرديك فضه فضه يه متفاضلا بيع ايلمش اولوز بوايسه ربادر (وعندهما صح فى الفلوس)
امامين قتنده فلوسده صحيحدرشق ثانيده صحيح اولمز (ولو كرر اعطنى به صح فى الفلوس اتفاقا) واكر اعطنى لفظنى
تكرار ايلسه بيع اتفاقله فلوسده صحيح اولور زيرا اعطنى لفظى مكرر اولمسيله عقد متفرق اولور (ولو قال اعطنى به
نصف درهم فلوس ونصفا الا حبة صح فى الكل والنصف الا حبة بمثله والفلوس بالباقى) واكر بكا بودرهمه
نصف درهم فلوس ويرو بر نصفدن برحبه اكسك ويرديسه جملهسنده صحيح اولور واول نصف الا حبه كه ديمشدر
كندو مثلى ايله واقع اولور واول فلوسكه واردر درهمك باقيسنك مقابلهسنده واقع اولور اتفاقله به ده اولان
ضمير درهمه راجعدر

كتاب الكفالة

چون مصنف رحمه الله انواع بيعدن واحوال سلمدن واقسام صرفدن فارغ اولدى ايسه كفالت احوالنك
بيانته شروع ايلدى محاسنى عقلا ونقلا ثابتهدر عقلا ثابته اولمسى برمؤمن قرنداشنه اعانتدر وبو اعانت ايكى
امرى متضمندر اولكى امر كندو حقنده حق تعاليننك اعانتنى استجلابدر (لان الله عز وجل فى عون العبد
مادام العبد فى عون اخيه المسلم) ايكنجى امر غيريدن طلب احسانه فرعدر زيرا غير حقنده احسان سبب
انعكاس امرده (اذ القلوب مجبولة على حب من احسن اليها) بو يله اولديغى اجلدن نبى عليه السلام (اللهم
لا تجعل لفاجر عندى يدا فيحبه قلبى) بيورمشلردر بعض عارفلر ديمشلردركه (من احسن فقد استحسن لان نفس
الانسان ابلغ طلب لاحسان المحسن اليه) زيرا حق سبحانه وتعالينك (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) قول
شريفى واقع اولمشدر اما نقلا ثابت اولمسى حق سبحانه وتعالينك (وكفلها زكريا) قول شريفيله در كفالت
لغتده مطلقا برشيئى برشيئه ضم معناسنه كلور واصطلاح شرعده (هى ضم ذمة الى ذمة فى المطالبة) كفالت
اصطلاحده بر ذمتى بر ذمته مديونده اولان دينى مطالبه ايلمده ضم ايلمكدر بو تقديرجه ذمتده اولان دين
كفيلك اوزرينه واجب اولور واندن طلب اولنور واصيلك ذمتى برى اولمز (لا فى الدين هو الاصح) يعنى كفالت
بر ذمتى بر ذمته ضم ايلمكدر لكن دينده دكلدر اصح بودر (ولا تصح الا ممن يملك التبرع) كفالت صحيحه اولمز
الا تبرعه مالك اولان كمسنهدن صحيح اولور مثلا عاقل وبالغ اوله حر اوله اما عبد اولسه بعد العتق اندن مطالبه
اولنور (وهى ضربان بالنفس وبالمال) ذكر اولنان كفالت ايكى ضربدر يعنى ايكى قسم اوزرهدر برقسمى
كفالت بالنفسدركه برآدمك نفسنه كفيل اولمقدر وبرقسمى دخى كفالت بالمالدركه برآدمك ذمتنده اولان
ماله كفيل اولمقدر (فالاولى تنعقد بكفلت بنفسه او برقبته ونحوهما مما يعبر به عن البدن) كفالتك اول قسميكه
كفالت بالنفسدر كفلت بنفسه او برقبته يعنى فلان كمسنهنك نفسنه ياخود رقبهسنه كفيل اولدم ديمسيله
منعقد اولور ياخود بو ايكى لفظك مثللريكه شول الفاظدنكه بدندن انكله تعبير اولنور مثلا روح وجسد
ورأس كبى اولان الفاظله (او بجزء شائع منه كنصفه وعشره) ودخى كفالت صحيح ومنعقد اولور بچون مكفولدن
جزء شايعه كفيل اولدم ديسه مثلا نصفى كبى وعشرى كبى منهده اولان ضمير مكفول عنهه راجعدر نصفهده
وعشرهده اولان ضميرلرينه اكا راجعدر (وبضمنته او هو على او الى او انا زعيم او قبيل به) ودخى كفالت ضمنت
لفظيله يعنى شو شيئه بنم اوزريمهدر ياخود بكادر ياخود انا زعيم يعنى كفيلم او قبيل به يعنى كفيلم ديمسيله منعقد
صحيح اولور ضمنتهده اولان ضمير دينه ياخود مكفوله راجعدر وبهده اولان ضميرينه اكا راجعدر وزعيم وقبيل
كفالت معناسنهدر (لا بانا ضامن لمعرفته) كفيلك انا ضامن لمعرفته يعنى بن بوآدمك معرفتنه ضامنم ديمسيله
كفيل اولمز زيرا بو لفظ معرفته مستلزمدر مطالبه ايلمكه مستلزم دكلدر معرفتهده اولان ضمير مكفول اولان
شخصه راجعدر (وصح اخذ كفيلين او اكثر) برادم برآخرده اولان دينينه ايكى كفيل وا يكيدن اكثر اخذ ايلمك
صحيحدر (ويجب فيها احضار المكفول به اذا طلبه المكفول له) كفالتدن اول مكفول بهك احضارى واجبدر
بچون مكفول له اولان كمسنه انى طلب ايلسه فيهاده اولان ضمير كفالته راجعدر (فان لم يحضره حبس) اكر كفيل
اولان كمسنه اول مكفول بهى احضار ايلمز ايسه اول كفيل اولان حبس اولنه تا كم قاضى يه عدم احضارك
وجهى ظاهر اوله يحضرهده اولان ضمير بارز مكفول بهه راجعدر (وان عين وقت تسليمه لزمه ذلك فيه اذا طلبه)
واكر اول كفيل اولان كمسنه اول مكفول بهك وقت تسليمنى تعيين ايلسه اول كفيله انى اول وقتده تسليم ايلمك

لازم اولور بچون اول مكفول له طلب ايلسه تسليمهده اولان ضمير مكفول بهه راجعدر ولزمهده اولان ضمير كفيله
راجعدر فيهده اولان ضمير وقته راجعدر طلبهده اولان ضمير مكفول بهه راجعدر (فان سلمه قبل ذلك برئ) اكر
كفيل اولان كمسنه اول مكفول به اولان شيئى قبل الوقت تسليم ايلسه اول كفيل برى اولور مقصود حاصل
اولديغى اجلدن سلمهده اولان ضمير بارز مكفول بهه راجعدر (فان غاب المكفول به وعلم مكانه امهله الحاكم
مدة ذهابه وايابه فان مضت ولم يحضره حبسه) واكر اول مكفول به غائب اولنسه وغائب اولديغى مكان بلنسه
حاكم اولان كمسنه كفيل اولان كمسنهيه اول مكفول بهك ذهاب وايابى مدتى مقدارى مهلت ويره اكر اول مدت
بچوب اول كفيل اولان كمسنه اول مكفول بهى احضار ايلمز ايسه حاكم اول كفيلى حبس ايليه زيرا كالازم
اولان حقك وفاسندن امتناع ايلمشدر مكانهده وامهلهده وذهابهده وايابهده اولان ضميرلر مكفوله راجعدر
ولم يحضرهده اولان ضمير بارز ينه اكا راجعدر حبسهده اولان ضمير بارز كفيله راجعدر (وان غاب ولم يعلم مكانه
لا يطالب به) واكر اول مكفول به اولان كمسنه غائب اولوب وغائب اولديغى مكان بلنمسه كفيل اولان
كمسنه اول مكفول بهك احضارنه مطالبه اولنمز زيرا مكانى نامعلوم اولديغيچون احضارندن عاجز اولمشدر
مكانهده اولان ضمير مكفول بهه راجعدر بهده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وتبطل بموت الكفيل والمكفول به
ولو عبدا) يعنى كفالت كفيل اولان كمسنهنك موتيله ودخى مكفول بهك موتيله عبد ايسهده باطل اولور اول
مطلوب اولان شيئك تحصيلندن عجز حاصل اولديغى اجلدن (دون موت المكفول له بل يطالب وارثه او وصيه
الكفيل) اما اول مكفول له اولان كمسنهنك موتيله كفالت باطله اولمز بلكه اول مكفول لهك وارثى ياخود وصيسى
اولان كمسنه اول كفيلدن طلب ايدر وارثهده ووصيهده اولان ضميرلر مكفول لهه راجعدر (ويبرأ اذا سلمه حيث
يمكن مخاصمته وان لم يقل اذا دفعته اليك فانا برىء) بچان كفيل اولان كمسنه اول مكفول به اولان شيئى تسليم
ايلسه برى اولور شول حيثيتدنكه ويرديكنه مخاصمه ايلمسى ممكن اوله يعنى شهرده وياخود حاكمه كتورمك
ممكن اولديغى يرده اوله واكر كفيل اولان كمسنه بچون سكا مكفول بهى دفع ايلرسم برى اولورم ديمز ايسهده زيرا
تسليم برائته موجبدر سلمهده اولان ضمير مكفول بهه راجعدر مخاصمتهده اولان ضمير ينه اكا راجعدر
دفعتهده اولان ضميرده اكا راجعدر (وبتسليم وكيل الكفيل ورسوله) ودخى كفيلك وكيلنك تسليمى ايله
وياخود كفيلك رسولنك تسليمى ايله كفيل برى اولور رسولهده اولان ضمير كفيله راجعدر (وبتسليم المكفول به
نفسه من كفالته) ودخى مكفول به كندو نفسنى اولكفيلك كفالتندن تسليم ايلمسيله كفيل برى اولور مثلا
مكفول به آدم اولسه وكندو نفسنى تسليم ايلسه اكا كفيل اولان كمسنه برى اولور زيرا مقصود كه تسليمدر حاصل
اولمشدر نفسهده اولان ضمير مكفول بهه راجعدر وكفالتهده اولان ضمير كفيله راجعدر (فان شرط تسليمه
فى مجلس القاضى فسلمه فى السوق قالوا يبرأ) اكر كفيل اولان كمسنه اول مكفول به اولان شيئى قاضى مجلسنده
تسليم ايلمسنى شرط ايلسه صكره انى سوقده تسليم ايلسه علما ديديلركه اول كفيل برى اولور زيرا مقصودكه
تسليمدر حاصل اولمشدر تسليمهده اولان وفسلمهده اولان ضميرلر مكفول بهه راجعدر (والمختار فى زماننا
انه لا يبرأ) لكن زمانمزده مختار اولان اول كفيل برى اولمقدر زيرا ظاهر اولان بودركه شرع شريف قاضيلرى
احضار ايلمهده تهاون ايلمشلردر انهده اولان ضمير كفيله راجعدر (وان سلمه فى مصر اخر لا يبرأ عندهما) واكر اول
كفيل اولان كمسنه اول مكفول به اولان شيئى برآخر شهرده تسليم ايلسه امامين قتنده برى اولمز زيرا احتمالدر
شاهدلرى تسليمنى تعيين ايلديكى شهرده اوله (ويبرأ عند الامام) وامام ابو حنيفه قتنده برى اولور زيرا معتبر
اولان انك قتنده تسليم اولنمسيدر (وان سلمه فى برية او فى السواد لا يبرأ) واكر كفيل اولان كمسنه اول مكفول به
اولان شيئى بر يرده يعنى صحراى واسعهده ياخود برسوادده يعنى حاكمى اولمايان برقريهده تسليم ايلسه برى اولمز
خصومته قدرتى اولمديغى اجلدن سلمهده اولان ضمير مكفول بهه راجعدر (وكذا ان سلمه فى السجن وقد حبسه
غير الطالب) ودخى كفيل برى اولمز بچون اول مكفول بهى سجنده تسليم ايلسه وحال بوكه انى طالبدن غيريسى
حبس ايلمش اوله زيرا انى مجلس شرعه احضار ايلمهدن متمكن اولمز سلمهده اولان ضمير مكفول بهه راجعدر
حبسهده اولان ضمير كفيله راجعدر (فان كفل بنفسه على انه لم يواف به غدا فهو ضامن لما عليه فلو لم يواف به
غدا لزمه ما عليه وان مات) واكر بركمسنه بركمسنهنك نفسنه شول شرطله كفيل اولسه كه اول مكفول عنه

کریارن اول مکفول به اولان شیئی احضار ایلمز ایسه اوزرنده اولان شیئه ضامن اوله اول مکفول بهی یارنکی
کون احضار ایلمز ایسه کفیل اولان کمسنه یه اول مکفول عنهك اوزرنده اولان شیء لازم اولور واکر مکفول عنه
اولان کمسنه فوت اولسه کفیل اولان کمسنه ماله ضامن اولور بنفسه ده اولان ضمیر مکفول عنهه راجعدر
انه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر به ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر علیه ده اولان ضمیر مکفول عنهه
راجعدر لزمه ده اولان ضمیر بارز کفیله راجعدر (ولا یبرأ من کفالة النفس) یعنی کفیل اولان کمسنه یه اول
مکفول عنهك اوزرنده اولان شیء لازم اولور ودخی نفسنك کفالتندن بری اولمز (ومن ادعی علی آخر مائة
دینار بینها اولم یبینها فکفل بنفسه رجل علی انه ان لم یواف به غدا فعلیه المائة فلم یواف به غدا لزمه المائة خلافا
لمحمد) شول کمسنه که بر آخرك اوزرینه یوز دینار دعوی ایلسه کرك اول التونك جید وردی اوسری وافرنجی
ایدیکنی بیان ایلسون کرك ایلمسون بعده بر رجل اومدعی علیهك نفسنه کفیل اولسه شول شرط اوزرینه که
اکریارن دعوی اولنان یوز دیناری وفا ایلمز ایسه اول یوز دینار بنم اوزریمه اولسون دیسه وکفیل اولدیغی
کمسنه یوز دیناری ویرمسه یوز دینار کفیله لازم کلور بو مسئله ده امام محمد ایچون خلاف واردر (ولا یجبر
علی اعطاء کفیل بالنفس فی حد وقصاص فان سمحت نفسه به صح) یعنی شول کمسنه نك اوزرینه حد یاخود
قصاص لازم اوله اکا کندو نفسنه کفیل ویرمك جبر اولنمز ابو حنیفه قتنده واکر کندو نفسی سماحت ایدوب
ویرسه صحیح اولور (وقالا یجبر فی القصاص وحد القذف) وامامین دیدیلر که قصاصده وحد قذفده کفیل ویرمکه
جبر اولنور زیرا حق عبددر (فان شهد علیه مستوران فی حد او قود حبس) یعنی اکر ایکی مستور آدم یعنی
فساد وعدالتلری غیر ظاهر ایکی کمسنه بر آخرك اوزرینه حد یاخود قود ایله شهادت ایلسه لر اول کمسنه حبس
اولنور (وکذا ان شهد علیه عدل واحد خلافا لهما فی روایة) ودخی اکر انك اوزرینه عدل واحد شهادت
ایلسه حبس اولنور امامین ایچون بر روایتده خلاف واردر یعنی حدودده وقصاصده عدل واحدك شهادتیله
حبس اولنمز (وصح الرهن والکفالة بالخراج) خراجه رهن وکفالت صحیح اولور مثلا بر کمسنه اوزرنده اولان
خراجه کفیل ویرسه یاخود رهن قوسه صحیح اولور زیرا خراج طلب اولنور دیونندر واستیفاسی ممکن اولان
اشیادندر چون مصنف رحمه الله کفالت بالنفس اولانك احوالندن فارغ اولدی کفالت بالمال اولانك
احکامنه شروع ایلیوب دیدی (والکفالة بالمال صحیحة ولو مجهولا اذا کان دینا صحیحا) مال ایله کفالت یعنی
ماله کفیل اولمق مجهول دخی اولورسه صحیحه در لکن اول مال دین صحیح اولسه وبو محلده اولان جهالت مغتفر
دکلدر (تکفلت عنه بالف او بما لك علیه او بما یدرکك فی هذا البیع) یعنی ماله کفیل اولمق مثلا بونك اوزرنده
اولان بیك درهمه یاخود آنده اولان شیئه یاخود بو بیعدن سکا درکه جك شیئه کفیل اولدم دیمسیله کفالت
صحیحه اولور وتکفلت ده اولان باء صحیحه لفظنه متعلقدر وبو کفالتلره ضمان الدرك وضمان الاستحقاق کفالتی
تسمیه ایدرلر (وکذا لو علقها بشرط ملائم کشرط وجوب الحق نحو ما بایعت فلانا او ما غصبك او ما ذاب لك علیه
او ان استحق المبیع فعلی) ودخی کفالت صحیحه اولور لکن انی کفالته ملائم بر شرطله تعلیق ایلسه حق واجب
اولمغی شرط کبی مثلا مادامکه فلان ایله مبایعه ایدرسن بنم اوزریمه در یاخود فلان سنك نه شیئکی غصب
ایدرسه بنم اوزریمه در یاخود اشترا ایلدیکك شیئی مستحق چقسه بنم اوزریمه در دیمسی کبی شیلر ایله وذاب
لفظی وجب معناسنه در وعلقها ده اولان ضمیر کفالته راجعدر (وکشرط امکان الاستیفاء نحو ان قدم زید
وهو المکفول عنه) وکشرط امکان قولی وجوب الحق قولنه معطوفدر یعنی ودخی کفالت صحیحه اولور
استیفاسی ممکن اولان شیئله تعلیق ایلمك شرطی کبی مثلا اکر زید که مکفول عنهدر سفردن کلور ایسه دیو شرط
اولنمسی کبی (وکشرط تعذر الاستیفاء نحو ان غاب عن البلد) ودخی کفالت صحیح اولور استیفاسی متعذر اولان
شرط کبی مثلا زید بلددن غائب شرطی کبی (وان علقها بمجرد الشرط کهبوب الریح ومجیء المطر بطل التعلیق
وصح الکفالة) واکر کفالتی مجرد شرط ایله مثلا یل اسمك ویغمور کلمك کبی تعلیق ایلسه اول تعلیق باطل اولوب
کفالت صحیح اولور علقها ده اولان ضمیر کفالته راجعدر (وکذا ان جعل احدهما اجلا فتصح الکفالة ویجب
المال حالا) یعنی وکذلك شرط باطل اولور لکن اول ایکی شرطك برینی که هبوب الریح در یاخود مجیء المطردر اجل
قلسه کفالت صحیح اولور اول مال حالا واجب اولور صورت مسئله بودر که بر کمسنه هبوب ریحه دکین یاخود

یغمور

یغمور کلنجه فلان مقدار شیئه کفیل اولدم دیسه ایلدیکی شرط که هبوب ریحدر ومجیء مطردر باطل اولوب
کفالت صحیحه اولور وکفیل اولدیغی مال فی الحال واجب اولور احدهماده اولان ضمیر مثنی هبوب الریح ایله مجیء
مطره راجعدر (وللطالب مطالبة ای شاء من کفیله واصیله) طالب ایچون ایکی کمسنه نك که بری کفیل وبری
ذمتنده دین اولان اصیلدر هر قنغیسندن استرسه مطالبه یعنی طلب ایلمکلك واردر (الا اذا شرط براءة الاصیل
فتکون حوالة) الا لکن کفیل اولان کمسنه حین کفالتده اول اصیلك بری اولمسنی شرط ایلسه بو شرطله مطالبه
اولنمز بو تقدیرجه حواله اولور (کما ان الحوالة بشرط عدم براءة المحیل کفالة) نته کیم حواله محیلك عدم براءتی
شرطیله کفالت اولور عقودده اعتبار معانی یه در الفاظه دکلدر (ولو طالب احدهما له مطالبة الآخر) واکر اول
طالب اولان کمسنه اول ایکیسنك برندن یعنی مدیون وکفیلدن مطالبه ایلسه اول برندن مطالبه ایلمکلك واردر
یعنی برندن طلب ایلمکله آخردن طلب ایلمکه مانع یوقدر ایکیسندن دخی طلب ایدر احدهماده اولان ضمیر
مدیون ایله کفیله راجعدر (فان کفل بماله علیه فبرهن علی الف لزمه) اکر بر کمسنه بر کمسنه نك اوزرنده اولان
شیئه کفیل اولسه صاحب حق اولان کمسنه اول مکفول عنهده بیك درهمی اولدیغنه شاهد کتورسه اول
کفیل اولان کمسنه یه اول بیك درهمی ویرمك لازم اولور له ده اولان ضمیر صاحب حقه راجعدر وعلیه ده اولان
ضمیر مکفول عنهه راجعدر لزمه ده اولان ضمیر کفیله راجعدر (وان لم یبرهن صدق الکفیل فیما اقر به مع یمینه)
واکر شاهد کتورمزسه کفیلك اقرار ایلدیکی شیء یمین ایله تصدیق اولنور (والاصیل فی اقراره باکثر علی نفسه خاصة
اصیل اولان کمسنه کفیلك اقرار ایلدیکی شیدن زیاده یه اقرار ایلسه خاصة اول زیاده لك کندو نفسنك
اوزرینه در زیرا اقرار علی الغیر اول غیره سرایت ایلمز انجق مقرك اوزرینه واقع اولور مثلا داین اولان کمسنه
شاهددن عاجز اولسه کفیل اولان کمسنه یوز درهمی واردر دیو اقرار ایلسه اول کفیلك اقرارندن زیاده اولان
یوز درهم اصیله لازم اولور زیرا اقرار علی الغیردر انجق کندو نفسنده تصدیق اولنور اقرارده ونفسه ده اولان
ضمیرلر اصیله راجعدر (فان کفل بلا امره لا یرجع علیه بما ادی عنه) اکر بر کمسنه بر آخر کمسنه یه بکا کفیل
اول دیمکسزن کفیل اولسه واوزرینه لازم کلانی ادا ایلسه اول کمسنه مکفول عنه ایچون ادا ایلدیکی شیئله
رجوع ایده مز امری اولمدیغیچون متبرع اولور امره ده وعنه ده اولان ضمیرلر مکفول عنهه راجعدر (وان اجازها
المکفول عنه) ان وصلیه در یعنی واکر مکفول عنه اولان کمسنه کفیل اولدیغنه عالم اولدیغندن صکره اول
کفالته اجازت ویررسه ده ینه رجوع ایده مز متبرع اولور اجازهاده اولان ضمیر کفالته راجعدر (وان کفل
بامره رجع ولا یطالبه قبل الاداء) واکر کفیل اولان کمسنه مکفول عنهك امریله کفیل اولسه ادا ایلدیکی شیئله
رجوع ایدر واول مکفول عنه اولان کمسنه کفیل اولان کمسنه دن قبل الادا یعنی مکفول به ادا اولنمزدن مقدم
طلب ایلمیه بامره ده اولان ضمیر مکفول عنهه راجعدر یطالبه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (فان لوزم
فله ملازمته) واکر اول کفیل ملازمت اولنسه یعنی اکا حواله قویوب ملازمت ایلسه لر کفیل دخی اول مکفول
عنهی ملازمت ایلمك جائزدر فله ده اولان ضمیر مکفول عنهه راجعدر (وان حبس فله حبسه) واکر کفیل حبس
اولنسه اکا دخی اول مکفول عنهی حبس ایلمکلك واردر فله ده اولان ضمیر کفیله راجعدر حبسه ده اولان ضمیر
مکفول عنهه راجعدر (ویبرأ الکفیل باداء الاصیل) اصیل اولان کمسنه اوزرنده اولان شیئی ادا ایلسه کفیل
اولان کمسنه کفیل اولدیغی شیئدن بری اولور (وان ابرأ الطالب الاصیل او اخر عنه بریء الکفیل وتأخر عنه)
واکر طالب رب الدین اولان کمسنه اول اصیلی یعنی مدیون اولان کمسنه یی ابرا ایلسه یاخود بر قاچ کون تأخیر
ایلسه کفیل اولان کمسنه دخی ابرا اولور یعنی طالب اصیلی ابرا ایلدیکی صورتده کفیل بری اولور وتأخیر
اولندیغی صورتده کفیلك اوزرندن تأخیر اولنور بو تقدیرجه ترکیبده لف ونشر مرتب واردر عنه ده اولان ضمیر
اصیله راجعدر ایکنجی عنه کفیله راجعدر (وان ابرأ الکفیل او اخر عنه لا یبرأ الاصیل ولا یتأخر عنه)
واکر طالب اولان کمسنه کفیل اولان کمسنه یی ابرا ایلسه یاخود دینی اوزرندن تأخیر ایلسه اصیل اولان کمسنه
ابرا اولنمز واوزرندن تأخیر اولنمز (فان کفل بالدین الحال مؤجلا الی وقت یتأجل عن الاصیل ایضا) اکر کفیل
اولان کمسنه اول حال اولان دینی بر وقت مؤجله کفیل اولسه اصیلك اوزرندن دخی مؤجل اولور (ولو صالح
الکفیل عن الف علی مائة بریئا) واکر اول کفیل اولان کمسنه بیك درهم حقدن یوز درهم اوزرینه مصالحه

ایلسه اصیل ایله کفیل بری اولور (ورجع بها فقط ان کفل بامره الاصیل) واکر کفیل اولان کمسنه بو زایله اصیلك
اوزرینه رجوع ایلیه فقط اکر اصیلك امریله کفیل اولمش اولسه بهاده اولان ضمیر مائه یه راجعدر (وان صالح
عن الالف بجنس اخر رجع بالالف) واکر اول کفیل اولان کمسنه ایله اول اصیلده اولان بیك درهمی جنسندن
غیری برشیئله مصالحه ایلسه اول کفیل اول بیك درهم ایله اصیلك اوزرینه رجوع ایلر (وان صالح عن موجب
الکفالة بری هو دون الاصیل) واکر کفیل اولان کمسنه کفالته موجب شیئدن یعنی کفیل اولمقلغندن صلح اولسه
کفالتدن بری اولور واصیل اولان کمسنه بری اولمز (وان قال الطالب للکفیل بالامر برئت الی من المال رجع علی
اصیله) واکر طالب اولان کمسنه امریله کفیل اولان کمسنه یه برئت الی سن بکا بری اولدك یعنی بنم جهتمدن
سنده اولان مالمدن بری اولدك دیسه کفیل اولان کمسنه اصیلك اوزرینه رجوع ایدر زیرا بو اقرارکه طالبدن
واقع اولمشدر آلدم قبض ایلدم مرتبه سنده در اویله اولسه کفیل اصیله رجوع ایدر (وکذا فی برئت عند ابی
یوسف خلافا لمحمد) وکذا کفیل اولان کمسنه اصیل اوزرینه رجوع ایدر ریا الکز برئت دیسه ابو یوسف قتنده امام
محمد ایچون خلاف واردر امام محمد قتنده کفیل اولان کمسنه رجوع ایلمز (وفی ابرأتك لا یرجع) یعنی ابرأتك
لفظنده کفیل اصیلك اوزرینه رجوع ایلمز زیرا ابرأتك ابرا ایلمده صریحدر (وان کان الطالب حاضرا یرجع الیه
فی البیان فی الکل) واکر طالب اولان کمسنه حاضر اولسه بیانده اکا رجوع اولنور جمله صورتلرده زیرا مجملدر
تا کم اجمال بیان اولنه الیه ده اولان ضمیر طالبه راجعدر (ولا یصح تعلیق البراءة عن الکفالة بالشرط کسائر البراءة
والمختار الصحة) کفالتدن اوتری براءتی شرط ایله سائر براءت کبی تعلیق ایلمك صحیح اولمز اما مختار اولان صحیح
اولمسیدر مثلا طالب اولان کمسنه کفیل اولان کمسنه یه اذا جاء غد افقد ابرأتك عن الکفالة یعنی یارینکی کون
کلدکده سنی کفالتدن ابرا ایلدم دیسه بعضیلر قتنده صحیح دکلدر اما مختار اولان قول اوزره اول تعلیق دخی
صحیح اولور (ولا تجوز الکفالة بما تعذر استیفاؤه من الکفیل کالحدود والقصاص) یعنی کفیل اولان کمسنه دن
استیفاسی متعذر اولان شیئله کفالت جائز دکلدر حدود وقصاص کبی استیفاؤه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان
مایه راجعدر (ولا بالاعیان المضمونة بغیرها کالمبیع قبل القبض والمرهون) ودخی غیریسی ایله مضمون اولان
اعیانله کفالت جائز دکلدر مبیع کبی ومرهون اولان شیلرده مثلا بعد القبض برکمسنه مشتری ایچون بایعك
بیع ایلدیکی شیئه کفیل اولسه که چون مبیع هلاك اولسه بدلنی ویره یاخود قیمتنی ویره صحیح اولمز زیرا چون مبیع
ید بایعده هلاك اولسه وثمن ایله حق مطالبه قالمسه کفالتك معناسی قالمز ودخی راهن ایچون مرتهندن اوتری
کفیل اولسه که چون مرهون هلاك اولسه بدلنی ویره یاخود قیمتنی ویره صحیح اولمز زیرا هلاك اولسه مرتهنه
برشیئ لازم اولمز (ولا بالامانات کالودیعة والمستعار والمستأجر ومال المضاربة والشرکة) ودخی امانات ایله
کفالت جائز دکلدر ودیعه ومستعار ومستأجر کبی ومال مضاربه کبی ومال شرکه کبی زیرا بو اشیا غیر
مضموندر (ولا بدین غیر صحیح کبدل الکتابة حر کفل به او عبد) ودخی دین غیر صحیح ایله کفالت صحیحه
دکلدر بدل کتابت کبی استرسه اول دینه حر کفیل اولسون استرسه عبد کفیل اولسون (وکذا بدل السعایة
عند الامام) ودخی بدل سعایه ایله کفالت صحیحه دکلدر امام ابو حنیفه قتنده (ولا بالحمل علی دابة معینة
او بخدمة عبد معین بخلاف غیر المعین) ودخی دابهٔ معینه نك اوزرینه حمل ایلمکه یعنی کوترمکه کفیل
اولمق یاخود برعبد معینك خدمتنه کفیل اولمق صحیح دکلدر اما بو ایکی شیئ غیر معین اولسه لر ذکر اولنانلرك
خلافیدر یعنی بردابهٔ غیر معینه نك اوزرینه حمل ایلمکه یاخود برغیر عبد معینك خدمتنه کفیل اولسه صحیح
اولور (ولا عن میت مفلس خلافا لهما) ودخی مفلس اولان میتدن کفالت صحیحه دکلدر زیرا دین میتك ذمتنه
متعلقدر مادامکه دنیاده ادا اولنمیه آخرتده مطالبه اولنور بو مسئله ده امامین ایچون خلاف واردر یعنی
امامین قتلرنده میتدن کفالت صحیحه اولور (ولا بلا قبول الطالب فی المجلس) ودخی طالبك مجلسده
قبول ایلمکسزین کفالت صحیحه اولمز (وقال ابو یوسف تجوز مع غیبته اذا بلغه فاجاز) وامام ابو یوسف
دیدیکه کفالت طالب اولان کمسنه نك غیبتنده جائزدر چونکه کفیل اولدیغنك خبری واصل اولسه اولدخی
اکا اجازت ویرسه غیبته ده اولان ضمیر طالبه راجعدر بلغه ده اولان ضمیر فاعل خبر کفالته راجعدر ومفعول
ضمیری طالبه راجعدر (فان قال المریض لوارثه تکفل عنی بما علی فکفل مع غیبة الغرما جاز اتفاقا)

واکر مریض اولان کمسنه کندو وارثنه اوزرمده اولان دینه بندن کفیل اول دیسه پس مزبور وارث غرمانك
غیبتنده اکا کفیل اولسه اتفاق علما ایله کفالت جائز اولور لوارثه ده اولان ضمیر مریضه راجعدر (ولو قاله لاجنبی
اختلف فیه المشایخ) واکر اول مریض اولان کمسنه براجنبی کمسنه یه اوزرمده اولان ماله کفیل اول دیسه
مشایخ اننده اختلاف ایلمشلردر کیمیسی صحیح دیمش وکیمیسی صحیح دکلدر دیمش (وتجوز بالاعیان المضمونة
بنفسها کالمقبوض علی سوم الشراء والمغصوب والمبیع فاسدا) ودخی بنفسها مضمون اولان اعیانله کفالت
صحیحه اولور علی سوم الشراء مقبوض اولان شیئ کبی ومغصوب کبی وبیع فاسد ایله مبیع اولان شیئ کبی صورت
مسئله برکمسنه برشیئی اشترا ایلمك اوزره بلا صفقه السه وبر آدم دخی اکا کفیل اولسه کفالتی صحیحه اولور
اکر اول موجود ایسه عینی تسلیم اولور اکر هلاك اولورسه قیمتنی ضامن اولور ومغصوب وبیع فاسد ایله اولان
مبیع دخی بو یلجه در بنفسها ده اولان ضمیر اعیانه عائددر (وبتسلیم المبیع الی المشتری والمرهون الی الراهن
والمستأجر الی المستأجر وبالثمن) ودخی مبیعی مشتری یه تسلیم ایلمکه ویاخود مرهونی راهنه تسلیم ایلمکه
ویاخود مستأجر اولان شیئی مستأجر اولان کمسنه یه تسلیم ایلمکه کفالت جائز وصحیحه در زیرا کندو نفسنه
الزام ایلدیکی حیثیتدن واجب اولور ودخی ثمنه کفیل اولمق دخی جائزدر زیرا او دخی ذمتده واجب اولان
حقدر (فصل) بو فصل بنه کفالته متعلق نیجه اشیانك بیانده در (ولو دفع اصیل المال الی کفیله قبل دفع
الکفیل الی الطالب لا یسترده منه) واکر اصیل اولان کمسنه یعنی ذمتنده مال اولان کمسنه ذمتنده اولان مالی
کفیله دفع ایلسه کفیلك طالبه یعنی دین صاحبنه دفع ایلمسندن مقدم کر اول اصیل اولان کمسنه که مکفول
عنه درانی کفیلدن استرداد ایلمز زیرا قابضك حقی آکا تعلق ایلمشدر کفیله ده اولان ضمیر اصیله راجعدر یسترده ده
اولان ضمیر ماله ومنه ده اولان ضمیر کفیله راجعدر (وما ربح فیه الکفیل فله ولا یتصدق به ورده الی المطلوب
احب ان کان المدفوع شیأ یتعین کالبر) کفیلك قبض ایلدیکی مالدن حاصل اولان ربح انکدر انکله تصدق
ایلمیه زیرا قبض ایلمسیله ملکی اولمشدر وانی مطلوبه یعنی مدیونه رد احب واولیدر اکر اول مدفوع
اولان شیئ متعین اولان اشیادن ایسه مثلا بغدای کبی (خلافا لهما) امامین قتنده خلاف واردر زیرا اول ربح
کفیلکدر انی مکفول عنهه رد ایلر (ولو امر الاصیل کفیله ان یتعین علیه ثوبا ففعل فالثوب للکفیل والربح علیه)
واکر اصیل اولان کمسنه کفیل اولان کمسنه یه کندو یه برثوب عینه ایلسون دیو امر ایلسه کفیل دخی
امرینه مطیع اولوب امر ایلدیکی اشلسه اول ثوب کفیلکدر وربح دخی کندو اوزرینه در وامر ایدنه برشیئ
لازم اولمز مثلا اصیل اولان کمسنه کندو کفیلنه بکا برثوب اشترا ایله وبایعك سندن ربح ایدوب سن خساره
ایلدیکك بنم اوزریمه اولسون دیسه کفیل دخی برتاجره کلوب برثوب یاخود برعرض طلب ایلسه تاجر اولان
ربح طلب ایدوب ربادن خوف ایلسه کر واکا اون درهم دکر ثوبی اجل ایله اون بش درهمه بیع ایلسه که آنی
مشتری بازارده اون درهمه بیع ایلیه وکندو اوزرینه بایع ایچون اون بش درهم ادا ایلمك واجب اولور ایمدی
بو تقدیرجه ثوب کفیلکدر واول بش درهم ربحکه بایع ربح ایلمشدر بنه کفیل اوزرینه در وبو کا بیع العینه تسمیه
ایدرلر کفیله ده اولان ضمیر اصیله راجعدر (ومن کفل لاخر بما ذاب له علی غریمه او بما قضی له به علیه فغاب
الغریم فبرهن الطالب علی الکفیل بان له علی الغریم الفا لا تقبل) وشول کمسنه که بر آخره کندو غریمنك اوزرینه
مقر وثابت اولان شیئه کفیل اولسه یاخود اول آخر غریمنك اوزرینه کندو یه قضا اولنمش حقه کفیل اولسه
صکره غریم اولان کمسنه غائب اولسه غائب اولدقدنصکره طالب اولان کمسنه دخی کفیلك اوزرینه برهنه
ایدوب یعنی شاهد کتورسه که اول غائب اوله نك غریمده بیك درهمی واردر اول طالبك ایلدیکی برهنه واحضار
ایلدیکی شاهد قبول اولنمز زیرا مستقبلده قضا ایله واجب اولمیان شیئه کفیل اولمشدر له ده اولان ضمیر آخره
راجعدر غریمه ده اولان ضمیر بنه آخره عائددر علیه ده اولان ضمیر غریمه راجعدر ایکنجی له ده اولان ضمیر طالبه
راجعدر (ولو برهن ان له علی زید الفا وهذا کفیله بامره قضی به علیهما) واکر طالب اولان کمسنه اول غائب اولان
زیدك اوزرنده بیك درهمی اولدیغنی برهنه ایلسه وبو کمسنه کندو امریله انك کفیلیدر دیو دعوی ایلسه ذکر
اولنان بیك درهم ایله ایکی سنك اوزرینه یعنی کفیل ایله اصیلك اوزرینه قضا یعنی حکم اولنور له ده اولان
ضمیر طالبه راجعدر کفیله ده اولان ضمیر زیده راجعدر بامره ده اولان ضمیر بنه زیده راجعدر به ده اولان ضمیر

الفه راجعدر وبعض شراح به ده اولان ضمیری برهانه ارجاع ایلمشیدی ای قضی بالبرهان دیمك اولور علیهماده اولان ضمیر کفیل ایله اصیله راجعدر (ولو بلا امره قضی علی الکفیل فقط) واکر طالب اولان کسنه غائب اولان کسنه نك اوزرینه امرسز کفیل اولدیسه یالکز کفیل اوزرینه قضا اولنور وغائبده اولانك اوزرینه قضا اولنمز (وضمان الدرك للمشتری عند البیع تسلیم یبطل دعوی الضامن المبیع بعد ذلك) ضمان الدرك مبتدا ومضاف الیه در وتسلیم خبری واقع اولمشدر یعنی بایع مشتری ایچون بیع قتنده درکه ضامن اولمق تسلیمدر واول مبیعده بایعك حقی اولمدیغنه اقراردر واول صفاتك ضمانده نصکره اول مبیعی دعوی وطلب ایلمسنه بایع رجوع ایدوب طلب مبطلدر زیرا ضامن اولمغه اقدام ایلسی حقی اولمدیغنه اقراردر آنی طلب ایلمك صحیح دکلدر (وکذا لو کتب شهادته وختم علی صك کتب فیه باع ملکه اوبیعا باتا) ودخی دعوی باطل اولور نچن برکسنه کندو شهادتنی برصکه یعنی بروثیقه یه یازسه واول صکك اوزرینه ختم ایلسه که فلان کسنه ملکنی بیع ایلدی دیو یاخود بیع بات یعنی بیع ناقد وقاطع ایله مبیع ایلدی دیو زیرا رسم شهادتی بووجهله بیع ایلدیکنه اقراردر صکره رجوع ایدوب طلب ایلسی صحیح دکلدر (بخلاف مالو کتبها علی اقرار العاقدین) اما برکسنه شهادتنی متعاقدینك اقرارلرینه یازسه تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر یعنی متعاقدینك اقرارلرینه شهادتنی یازمق اول مبیعی دعوی ایلمسنه مبطل ومانع دکلدر (وضمان الوکیل بالبیع الثمن للموکل باطل) مبیعه وکیل اولان کسنه نك موکل ایچون اول مبیعك ثمننه ضامن اولمسی باطلدر (وکذا ضمان المضارب الثمن لرب المال) ودخی مضارب اولان کسنه رب مال ایچون ثمنه ضامن اولمق باطلدر زیرا کفالت برآدمك ذمتنده اولان مالی طلب ایلمکه التزامدر طلب بونلره مخصوصدر بوتقدیرجه هر بریسی کندی نفسنه ضامن اولمش اولور (وضمان احد الشریکین حصة شریکه من ثمن ما باعه صفقة واحدة) ودخی ایکی شریکك بریسی صفقۀ واحده ایله بیع ایلدکلری شیئك ثمنندن کندو شریکنك حصه سنه ضامن اولمق باطلدر مثلا ایکی رجل بررجله صفقۀ واحده ایله برعبد بیع ایلسه لر ایکیسنك بریسی کندو شریکنه ثمنندن حصه سنه ضامن اولسه باطل اولور زیرا صفقۀ واحده اولدیغیچون ثمن ایکیسنك ما بیننده مشترك اولور وایکیسنك بری اول برآخرك حصه سنه ضامن اولمسی صحیح اولیدی کندو نفسنه ضامن اولمق لازم اولوردی اول ایسه باطلدر (وصح لو بصفقتین) وضمان صحیح اولور نچن بیع صفقتین ایله اولسه زیرا بوصورتده اشتراك اولمز (وضمان الدرك والخراج والقسمة صحیح) ضمان الدرك اتفاقله جائزدر وضمان خراج دخی جائزدر زیرا دین مقوله سیدر وضمان القسمه دن مراد قسمت املاك اجرتنه ضامن اولمقدر بعضیسی دیدیکه ضمان قسمتدن مراد ضمان النوائب ایمشکه بیان اولنسه کرکدر دیدی نوائبی اوزرینه عطف ایلمك عطف تفسیردر وبعضیلر دیدیکه عطف الخاص علی العام قبیلندندر محصل کلام بوانواع ثلاثه نك ضمانی صحیحدر (وکذا ضمان النوائب سواء کانت بحق ککری النهر واجرة الحارس او بغیر حق کالجبایات) نوائب شول نازله درکه مسلمینه حوایجدن اصابت ایدرکو پلری اصلاح ایلمك وسد ثغور کبی بومقوله شیلر ظهور ایدوب مسلمین بیننده توزیع وتقسیم اولدقده بعضیلری اول حوایجی ویرمه ده تردد ایلسه تردد ایدن کسنه ایچون برآخر کسنه کفیل اولسه کفالتی صحیحه اولور کرك اول نوائب حق ایله اولسون ذکر اولنان صویوللرینی اصلاح وسد ثغور کبی وحارسك اجرتی کبی وکرك بغیر حق اولسون انواع جبایات کبی اولکیسی قسمك کفالتی کبی اتفاقله صحیحدر قسم ثانیکه جبایادر انده خلاف واردر زیرا بعضیلر کفالت جائزدکلدر دیدیلر وبعض کفالت صحیحه درسائر دیونکبی مطالبه اولورلکن فتوی صحیح اولمسنك اوزرینه در جبایات دیدیکی فی زماننا شول شیدرکه ظلمه بغیر حق اخذ ایدرلر عوارض وبدل نزل کبی اولان تکالیفدر (وضمان العهدة باطل) مثلا بررجل بررجلدن برعبد اشترا ایلدی بررجل دخی عهده سنه ضامن اولدی باطلدر زیرا لفظ عهده برقاچ معنایه اطلاق اولنور بری صك قدیمه اطلاق اولنور وبری عقد وحقوق عقده اطلاق اولنور وبری بودرکه خیار شرط اطلاق اولنور بونلر ایله قبل البیان عمل ایلمك متعذردر اول اجلدن ضمانی باطل اولدی (وکذا ضمان الخلاص) ودخی ضمان الخلاص باطلدر ابوحنیفه قتنده زیرا خلاص ابوحنیفه قتنده مبیعی مستحقدن تخلیص ایدوب مشتری یه تسلیم ایلمکدر بوایسه باطلدر زیرا بوکه قادر دکلدر (خلافا لهما) امامین قتنده خلاف واردر یعنی ضمان الخلاص قتلرنده جائزدر زیرا عینك تسلیمنه قادر اولمز ایسه ثمننه ضامن اولور

(ولو قال الکفیل ضمنته الی شهر وقال الطالب بل حالا فالقول للکفیل) ونچن کفیل ایله طالب نزاعه دوشوب کفیل اولان کسنه بن برآیه دکین ضامن اولدم دیسه طالب اولان کسنه حالا ضامن اولدك دیسه قول کفیلکدر زیرا حال اولمق معناسنه منکردر ضمنته ده اولان ضمیر دینه راجعدر وجائزکه مدیونه راجع اوله (وفی الاقرار للمقرله) واقرارده قول مقرلهکدر مثلا برکسنه برآخره سنك بنده برآیه دکین یوزدرهم حقك واردر دیو اقرار ایلسه مقرله اولان کسنه یوزدرهمی اولدیغنه تصدیق ایدوب اجلی انکار ایلسه قول مقرلهکدر (ولا یؤخذ ضامن الدرك ان استحق المبیع مالم یقض بثمنه علی بائعه) مبیع اولان نچن شیء مستحق اولدیغی ظهور ایلسه ضامن الدرك اولان کسنه اخذ اولنمز مادامکه اول بایعك اوزرینه اول مبیعك ثمنیله قضا اولنمیه بثمنه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر وبایعه ده اولان ضمیرده بنه اکا راجعدر

باب کفالة الرجلین والعبدین

چون مصنف رحمه الله رجل واحدك کفالتی بیانندن فارغ اولدی ایسه ایکی رجلك کفالتلری بیاننه شروع ایلدی ودیدی (دین علیهما کفل کل عن صاحبه فما اداه احدهما لا یرجع به علی الاخر الا اذا زاد علی النصف) بررجلك متاعك بهاسندن ایکی رجل اوزرنده دینی اولوب وهر بریسی کندو صاحبنه کفیل اولسه ایدی ایکیسنك بریسی شول ادا ایلدیکی شیء ایله اول برینك اوزرینه رجوع ایلمز الا نچن ادا ایلدیکی مقدار نصفدن زیاده اولسه اول زیاده یی رجوع ایدر زیرا ایکی رجلك هر بریسی اوزرنده اولان نصفی ادا ایلمه ده اصیلدر واول برنصف آخرده کفیلدر وشول ادا ایلدیکی شیء کندی اوزرنده اولاندن حساب اولنور علیهماده اولان ضمیر رجلینه راجعدر اداه ده اولان فما ده اولان ضمیر مایه راجعدر به ده اولان ضمیر ادا ایلدیکی شیئه راجعدر (ولو کفلا بمال عن رجل وکفل کل منهما به عن صاحبه فما اداه رجع بنصفه علی شریکه او بکله علی الاصیل لو بامره) واکر ایکی رجل بر رجلك اوزرنده اولان ماله کفیل اولسه لر وبو ایکی رجلك هر بری کندی صاحبنك اوزرنده اول جمله ماله کفیل اولسه ایدی بوایکیسنك بریسی شول ادا ایلدیکی شیئك نصفی ایله کندو شریکنك اوزرینه رجوع ایدر یاخود جمله ادا ایلدیکی شیئله اول اصیلك اوزرینه رجوع ایدر اکر اصیلك امری ایله کفیل اولدیسه زیرا ایکیسنك دخی اوزرلرنده اولان شیده برابرلردر وادا ایلدکلری شیء شیوع ایله ایکیسنك اوزرینه در به ده اولان ضمیر فما ده اولان مایه راجعدر بنصفه ده او بکله ده اولان ضمیرلر اداه ده اولان ضمیره راجعدر بامره ده اولان ضمیر اصیله راجعدر (وان ابرأ الطالب احدهما فله اخذ الاخر بکله) واکر طالب اولان کسنه ایکی کفیلك برینی ابرا ایلسه طالب ایچون کفیل آخری کل مال ایله اخذ ایلمك واردر زیرا کفیلی ابرا ایلمك اصیلك ابراسنه موجب دکلدر اویله اولسه مالك کلیسی اصیلك اوزرینه باقی قالور اول برآخر ایسه کلی ماله کفیلدر فله ده اولان ضمیر طالبه راجعدر بکله ده اولان ضمیر ماله راجعدر (ولو فسخت المفاوضة فلرب الدین اخذ من شاء من شریکیها بکل دینه) یعنی شرکت مفاوضه ایله شریك اولان کسنه لر اول شرکت مفاوضه یی فسخ ایلسه لر رب الدین اولان کسنه ایچون جائزدر اول مفاوضه یی شریکلرینك هر قنغیسی استرسه کل دین ایله اخذ ایلر شریکیها ده اولان ضمیر مفاوضه یه راجعدر دینه ده اولان ضمیر رب الدینه راجعدر (وما اداه احدهما لا یرجع به علی الاخر مالم یزد به علی النصف) وشول شیکه ایکی شریکك بریسی انی رب الدینه ادا ایلمش اوله اول برآخرك اوزرینه رجوع ایلمز مادامکه نصفندن زیاده اولمیه اداه ده اولان ضمیر مایه راجعدر به ده اولان ضمیر اداه ده اولان ضمیره راجعدر ایکنجی به ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (واذا کوتب العبدان بعقد واحد وکفل کل عن صاحبه رجع کل علی الاخر بنصف ما ادی) ونچن ایکی عبد عقد واحده مکاتب اولسه لر واول ایکی عبدك هر بریسی صاحبندن کفیل اولسه یعنی هر بریسی کندو یه ورفیقنه کفیل اولسه لر هر بریسی مال کتابتدن ویردیکی شیئك نصفی ایله اول برآخرك اوزرینه رجوع ایلر بوعقد استحسانا جائزدر وقیاس جائز اولمقدر زیرا بوعقده کفالت مکاتب وکفالت بدل کاتب واردر بونلر ایسه هر بریسی علی حدة باطلدر وایکیسی برعقده اولمق بالطریق الاولیدر صاحبه ده اولان ضمیر ایکی عبدك برینه راجعدر (وان اعتق السید احدهما قبل الاداء صح) واکر اول ایکی عبدك سیدی اولان کسنه اول ایکی عبد مکاتبك برینی مال کتابت ادا اولنمزدن مقدم اعتاق ایلسه صحیح اولور احدهماده اولان ضمیر عبدانه راجعدر (وله ان یأخذ حصة الاخر

منه اصالة اومن المعتق كفالة) ودخی سید ایچون جائزدرکه اول برآخر مکاتبك حصه سنی سید کندودن اخذ
ایلیه اصالت طریقیله زیرا کندوسی اصیلدر ویاخود معتقدن اخذ ایلیه کفالت طریقیله زیرا صاحبنه
کفیل ایدی محصل کلام اول ایکی عبدك سیدی مخیردر دیلرسه بدل کتابتی کفالت طریقیله معتقدن اخذ
ایلر دیلرسه اصالت طریقیله اخذ ایدر (ویرجع المعتق فقط بما ادی علی صاحبه) ومعتق اولان کمسنه صاحبنك
اوزرینه انجق ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایدر زیرا کندو امریله ادا ایلمشدر (ولو کان علی عبد مال لایجب علیه
الا بعد عتقه) واکر برعبد مملوكك اوزرنده غیرك مالی اولسه اول عبد اوزرینه اداسی واجب اولمز الا عتق
اولدقدنصکره زیرا مملوکیتی حالنده جمله مالك اولدیغی شیء سید ینکدر وعلیه ده اولان ضمیر عبده راجعدر
وعتقه ده اولان ضمیر ینه عبده راجعدر (فکفل به رجل کفالة مطلقة لزم الکفیل حالا) یعنی اول عبد مملوکك
اوزرنده اولان ماله بررجل کفالت مطلقه ایله یعنی حال وتأجیل قیدندن مطلق کفیل اولسه اول کفیل اولدیغی
مال کفیله فی الحال لازم اولور اکرمطلق اولمیوب مؤجل اولیدی قبل حلول الاجل طلب اولنمز ایدی به ده
اولان ضمیر ماله راجعدر (واذا ادی لایرجع علی العبد الا بعد عتقه) وچون کفیل اولان کمسنه عبدك اوزرنده
اولان مالی ادا ایلسه انکله عبدك اوزرینه رجوع ایلمز الا عتقدنصکره (ولوادعی رقبة عبد فکفل به رجل
فمات العبد فبرهن المدعی له انه ضمن الکفیل قیمته) واکر برکمسنه برعبدك رقبه سن دعوی ایلسه یعنی بوشخص
بنم عبدمدر دیو دعوی ایلسه اول رقبه سی دعوی اولنان عبده برآخر کمسنه کفیل اولسه مزبور عبد بعد
الکفاله فوت اولسه اولدقدنصکره مدعی اولان کمسنه کندو عبدی اولدیغنه شاهد کتورسه اول عبده کفیل
اولان کمسنه آنك اوزرینه قیمتنی ضامن اولور زیرا عینی اولدیغی تقدیرجه قیمتی لازم اولور به ده اولان ضمیر عبده
راجعدر انه ده اولان ضمیر ینه عبده راجعدر له ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر قیمته ده اولان ضمیر عبده راجعدر
(ولو کفل سید عن عبده بامره او عبد غیر مدیون عن سیده فعتق فادی لایرجع علی الاخر) واکر برسید
کندو عبدینه امریله کفیل اولسه یاخود برعبد غیر مدیون کندو سیدینه سیدك امریله کفیل اولدقدنصکره معتق
اولسه عبددن وسیددن هرقنغیسی که برشیئی ادا ایتمش اولسه قول افندیسنك اوزرینه وافندیسی قولك
اوزرینه ادا ایلدکاری یچون رجوع ایلمز

کتاب الحواله

چون مصنف رحمه الله کفالت احوالندن فارغ اولدی ایسه حواله نك احکامی بیانینه شروع ایلدی حواله
لغتده نقل تحویل معناسنه در واصطلاح شرعده (هی نقل الدین من ذمة الی ذمة) یعنی حواله بردینی
بر ذمتدن بر ذمته نقل ایلمکدر یعنی محیل اولان کمسنه نك ذمتندن اول محتال علیهك ذمتنه نقل اولنمقدر
(وتصح فی الدین لافی العین) حواله دینده صحیح اولور عینده صحیحه اولمز زیرا حواله نقل معناسنه در عینده ایسه
نقل تصور اولنمز (برضی المحال والمحتال علیه) یعنی حواله صحیحه اولور محتالك یعنی حواله اولانك ودخی محال
علیهك یعنی حواله یی قبول ایدنك مدیونیدر رضالریله محیل حواله ایدن زید مدیون اوزرنده اولان حقی یعنی دینی
عمرو محتال یعنی حواله اولان عمرو ومحال علیه یعنی حواله یی قبول ایدن بشر ذمتنده اولان مستقر اولان غنی
آلمسون دیو زیددن طلب ایتدیکی دین مقابله سنده اکا محیل دیرلر (وقیل لابد من رضی المحیل ایضا) ودینلدیکه
محیل اولان کمسنه نك دخی رضاسندن لابددر (واذا تمت برئ المحیل بالقبول فلا یأخذ المحتال من ترکته لکن
یأخذ کفیلا من الورثة او الغرماء مخافة التوی) وچون حواله تمام اولسه محیل اولان کمسنه بری اولور یعنی
محتال ومحتال علیهك قبوللریله تمام اولسه ومحیل اولان کمسنه فوت اولسه محتال اولان کمسنه انك ترکه سندن
اخذ ایلمز لکن ورثه دن یاخود غرمادن کفیل اخذ ایلر هلاك اولمه نك خوفندن اوتری ترکته ده اولان ضمیر محیله
راجعدر (ولا یرجع علیه المحتال الا اذا توی حقه) واول محتال اولان کمسنه اول محیلك اوزرینه رجوع ایلمز الا
چون حقی هلاك اولسه اول حینده رجوع ایدر علیه ده اولان ضمیر محیله راجعدر (وهو بموت المحال علیه مفلسا
او بانکاره الحوالة وحلفه ولا بینة علیها) یعنی اول توی که هلاك اولمقدر ابوحنیفه قتنده ایکی شیئك بریسی ایله
اولور بری اول محال علیهك حواله یی انکار ایدوب یمین ایلسیله وحال بوکه محتالك ومحیلك بینه لری یوقدر
وهو ضمیری تویه راجعدر وانکاره ده اولان ضمیر محال علیهه راجعدر وحلفه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر

علیهاده اولان ضمیر حواله یه راجعدر (وعندهما بتفلیس القاضی ایاه ایضا) واما امامین قتنده اول توی برقاضینك
اول محتال علیهی حال حیاتنده مفلس یازمه سیله دخی ثابت اولور مفتی مفلسدر دیو اوزرینه حکم ایلمك ایله اولور
ایاه ده اولان ضمیر محتال علیهه راجعدر (وتصح بالدراهم المودعة) ودخی حواله ودیعه اولان دراهم ایله صحیحه
اولور مثلا زید اولان کمسنه عمروك یانده ودیعه طریقیله بیك درهم امانتی اولسه زیدك دخی بکره بیك درهم دینی
اولسه زید بکری اول عمروده اولان بیك درهمه حواله ایلسه صحیحه اولور (والمحتال علیه یبرأ بهلاکها) محتال
علیه اولان کمسنه بری اولور اول ودیعه اولان دراهمك هلاك اولمسیله زیرا حق اکا متعلق ایدی (وبالمغصوبة
ولا یبرأ بهلاکها) ودخی حواله غصب اولنمش دراهم ایله صحیحه اولور اما هلاك اولمسیله محتال علیه اولان کمسنه
بری اولمز بهلاکها ده اولان ضمیر ودیعه یه راجعدر (واذا قیدت الحوالة بالدین او الودیعة او الغصب لایطالب
المحیل المحتال علیه) یعنی چون حواله دین ایله یاخود ودیعه ایله یاخود غصب ایله قید اولنسه اول محیل اولان کمسنه
محتال علیه اولان کمسنه دن طلب ایلمز زیرا محتالك حقی تعلق ایلمشدر (مع ان المحتال اسوة غرماء المحیل بعد
موته) مع هذا محتال اولان کمسنه اول محیل اولان کمسنه نك غرماسنه اسوه در یعنی برابردر محیلك
موتندنصکره موته ده اولان ضمیر محیله راجعدر (وان لم تقید بشیء فله المطالبة) واکر حواله برشیئله قید
اولنمز ایسه یعنی دین ایله یاخود ودیعه ایله یاخود غصب اولمسیله قید اولنمز ایسه محیل ایچون مطالبه ایلمکلك
واردر مثلا مدیون اولان کمسنه رب الدینه بورجلك اوزرنده اولان بیك درهمه سنی حواله ایلدم دیسه محتال
اولان کمسنه نك حقی اول محتال علیه اولان کمسنه ده اولان دینه وودیعه یه وغصبه تعلق ایلمز بلکه محتال علیه
اولان کمسنه اوزرینه واجب اولان اول محتالك دینی کندو مالندن وفا ایلمکدر واول محیل اولان کمسنه اول
محتال علیه ده اولان دیننه ودیعه سنی ومغصوبنی قبض ایلر (ولا تبطل الحوالة باخذه ما علی المحال علیه
او عنده) محال علیهك یانده یاخود اوزرنده اولان شیئی محیل اولان کمسنه اخذ ایلمکله حواله باطله اولمز
عنده ده اولان ضمیر محتال علیهه راجعدر (واذا طالب المحال علیه المحیل بمثل ما احال به فقال احلت بدین لی
علیك لایقبل بلاحجة) چون محتال محال علیه اولان کمسنه یی حواله ایلدیکی شیئك مثلیله مطالبه ایلسه
محیل دخی محتال علیهه بنم سنده اولان دینم ایله حواله ایلدم دیسه بوقول حجتسز یعنی بینه سز قبول اولنمز
زیرا دینم وار دیو دعوی ایلدیکی اجلدن بینه یه محتاج اولدی زیرا البینة علی المدعی دیو به ده اولان ضمیر مایه
راجعدر (ولو طالب المحیل المحتال بما احال فقال احلتنی بدین لی علیك لایقبل بلاحجة) وچون محیل اولان کمسنه
اول محتاله حواله ایدوب قبض ایلدیکی شیئله مطالبه ایلسه محتال دخی اول محیل اولان کمسنه یه سنده
اوزرکده اولان دینم ایله حواله ایلدك دیسه محتالك قولی حجتسز قبول اولنمز وقول محیلکدر (وتکره السفتجة
وهی الاقراض لسقوط خطر الطریق) سفتجه ضم سین ایله وسکون فاء ایله وفتح تاء فوقانیه ایله واحد السفاتج
در سفته لفظندن تعریب اولنمشدر لغتده محکم معناسنه در اصطلاح فقهاده مصنفك ذکر ایلدیکیدر سفتجه
مکروه اولور وبوسفتجه اقرار در یعنی برکمسنه بربلده آخره آقچه کوندرمك مراد ایدوب لکن حرامی خوفندن
امانت طریقیله کوندرمکدن خوف ایلمکله برکمسنه یه قرض ویروب فلان بلده ده شریکم فلانه تسلیم ایله
دیمکدر ومکروه اولدیغنك سببی زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم نفع جر ایدن قرضدن نهی بیورمشلردر

کتاب القضاء

چون اکثر بیع وشراده وربا وسلمده وکفاله وحواله ده نزاع واختلاف واقع اولور قضاء قاضی یه احتیاج اولنور
مصنف رحمه الله مذکوراتك عقیبنده کتاب القضاءذکر ایلدی قضا لغتده برقاچ معنایه کلور بری الزام وتقدیر
معناسنه کلور (وقضی ربك الا تعبدوا الا ایاه) کبی وبری فارغ اولمق معناسنه کلور (فاذا قضیتم الصلاة) کبی
وبری فرض وتقدیر معناسنه کلور قضی الحاکم بالنفقة کبی واصطلاح شرعده الزام وفصل معناسنه در
(القضاء بالحق من اقوی الفرائض وافضل العبادات) قضا اجماع علما ایله فرض کفایه دندر وایکی خصمك ما بیننده
حق وعدل ایله قضا ایلمك اقوی اولان فرائضدندر وافضل اولان عبادتدندر (واهله من هو اهل للشهادة) واهل
قضا شول کمسنه درکه شهادته اهل اوله یعنی هرشیکه شاهدده اشتراط اولنور قاضیده دخی اشتراط اولنور واهله ده
اولان ضمیر قضایه راجعدر (وشرط اهلیته شرط اهلیتها) وقضانك اهلیه سنك شرطی شهادتك اهلیه سنك

شرطيدر يعنى شاهدده عقل وحريت وعدالت اشتراط اولنديغى كبى كذلك قاضيده اولمسى اشتراط اولنورا
اهليته ده اولان ضمير قضايه راجعدر واهليتهاده اولان ضمير شهادته راجعدر (والفاسق اهل له) فاسق اولان
كمسنه قضايه اهلدر وبعضيلر قتنده قضاسى صحيح دكلدر اصلا زيرا فاسق كند ونفسنه امين دكلدر غيره امين
بالطريق الاوليدر (ويصح تقليده ويجب ان لا يقلد) يعنى فاسق اولان كمسنه قوللرى اوزره تقليدى صحيح اولور
لكن واجب اولان تقليد اولنممقدر كرچه تقليد اولندقده صحيح اولور ومقلدى آثم اولور تقليده ده اولان ضمير
فاسقه راجعدر (كما يصح قبول شهادته) يعنى فاسق قضايه اهلدر شهادتنك قبولى صحيح اولديغى كبى (ويجب
ان لا تقبل) اما واجب اولان شهادتى مقبول اولممقدر (ولو فسق العدل يستحق العزل ولا ينعزل فى ظاهر
المذهب وعليه مشايخنا) واكر عدل اولان كمسنه رشوت اخذ ايلمكله ياخود زنا وشرب خمر ايله فاسق اولسه عزله
مستحق اولور وظاهر مذهبده عزل اولنمز واكثر مشايخ عزل اولنممق اوزره در عليه ده اولان ضمير عدم عزله
راجعدر (ولو اخذ القضاء بالرشوة لا يصير قاضيا) واكر قاضى قضايى رشوت ايله السه قاضى اولمز و بر ماده ده
حكم ايلديكى تقديرجه حكمى نافذ اولمز صحيح بودر (والفاسق يصلح مفتيا وقيل لا) فاسق اولان كمسنه
مفتى اولمغه صلاحيتى واردر يعنى مفتى اولمسى صحيحدر وبعضيلر قتنده مفتى اولمغه صلاحيتى يوقدر (ولا ينبغى
ان يكون القاضى فظا غليظا) قاضى اولان فظ وغليظ يعنى سيئ الخلق وكلامى شديد اولمق لايق دكلدر (جبارا
عنيدا) ودخى جبار وعنيد يعنى متكبر وحقه مخالف اولمق لايق دكلدر حسن خلق صاحبى اولمق كركدر زيرا
حضرت رسول صلى الله عليه وسلمك خليفه سيدر (وينبغى ان يكون موثوقا به فى دينه) ودخى قاضى اولان
كمسنه لايقدر كه دينده موثوق به يعنى معتمد عليه اوله (وعفافه) ودخى عفافده يعنى عفيف اولمه ده زيرا عفاف
اساس ديندر (وعقله) ودخى عقلنده زيرا عقل مدار تكليفدر (وصلاحه) ودخى صلاحنده زيرا ضدنده فساد
واردر (وفهمه) ودخى فهمنده زيرا فهمى اولمسه خصمانك كلاملرينى تصور ايده مز (وعلمه بالسنة) ودخى
حضرت عليه السلامك سنتنه عالم اولمه ده يعنى حضرتك اقوال وافعالنه مطلع اولمسنده (والآثار) ودخى
آثارده عالم اولمه ده يعنى اصحاب كزيندن مروى ووارد اولان احكامده عالم وفاضل اولمسنده (ووجوه الفقه) ودخى
وجوه فقهده يعنى احكام ووقايعه متعلق اولان مسائلده وقياساتده عالم اولمقدر محصل كلام قاضى اولان
كمسنه يه لايقدر كه بو جمله ذكر اولنان اشياده موثوق به ومعتمد عليه اوله (وكذا المفتى) وكذلك مفتى اولان
كمسنه يه لايقدر كه بو ذكر اولنان اوصاف ايله موصوف اوله (والاجتهاد شرط الاولوية) اجتهادك معناسى بذل
المجهود لنيل المقصوددر يعنى انسان مقدور ومجهودنى نيل مقصوده بذل وصرف ايلمكدر ومجتهد اكابرلركه
كتاب الله وسنت رسول اللهده اولان احكام واشيانك جميعسنه عالم اولمقدر يعنى قاضينك مجتهد اولمسى شرط
اولويتدر روايت ثلاثه قتنده شرط جوازدر (فيصح تقليد الجاهل) چونكه قاضينك مجتهد اولمسى شرط اولويت
اولور بو تقديرجه قضايى جاهله تقليد ايلمك صحيح اولدى زيرا قضا غيرينك فتواسيله جائزدر شافعى قتنده جائز
دكلدر (ويختار الاقدر والاولى) يعنى بر كمسنه يه قضا توليه اولنمق اقتضا ايلسه اقدر اولان كمسنه يعنى احكامده
وعلمده زياده قدرتلويى ودخى غيريدن اولى اولان كمسنه يى توليه ايلمك اختيار اولنمق كركدر زيرا حديث شريفده
وارد اولمشدر كه (من قلد انسانا عملا وفى رعيته من هو اولى منه فقد خان الله ورسوله وجماعة المسلمين) (وكره
التقلد لمن خاف الحيف والعجز عن القيام به) يعنى ارتكاب قبايح ايله حيف خوف ايلين كمسنه يه قضايى تقليد
ايلمك مكروهدر ودخى قضايه قائم اولمسنده عاجز اولديغى خوف ايلين كمسنه يه قضايى تقليد ايلمك مكروهدر
(ولا بأس به لمن يثق من نفسه باداء فرضه) يعنى قضا لابأسدر شول كمسنه يه كه كندو نفسندن فرضك اداسنه
واثق اوله بو معنى يچون فرضه ده اولان ضمير لمن ده اولان منه راجع اولور سه اما قضايه راجع اولسه معنى شويله
اولور قضاء لابأس اولور شول كمسنه يه كه كندو نفسندن اول قضانك اداء فرضنه واثق اوله من نفسه ده اولان
ضمير لمن ده اولان منه راجعدر (ومن تعين له فرض عليه) وشول كمسنه كه اول قضايه متعين اوله انك اوزرينه
قاضى اولمق فرض عين اولور فرض كفايه ايكن ياخود اختيار ايلمسى فرض اولور اندن غيرى اولمغله عباد
اللهك حقوقى صيانت اولنمق ايچون له ده اولان ضمير قضايه راجعدر عليه ده اولان ضمير منه راجعدر (ولا
يطلب القضاء ولا يسأله) وهيچ كمسنه قضايى قلبى ايله طلب ايلميه ولسانيله سؤال ايتميه زيرا حضرت صلى الله

عليه وسلم (من طلب القضاء وكل الى نفسه) بيورمشلردر يسأله ده اولان ضمير قضايه راجعدر (ويجوز تقلده
من السلطان الجائر) ودخى قضا جور صاحبى اولان سلطاندن تقلد ايلمك يعنى انك تقليدى ايله قاضى اولمق
جائزدر تقلده ده اولان ضمير قضايه راجعدر (ومن اهل البغى) ودخى قضاء اهل بغى دن تقلد ايلمك جائزدر واهل
بغى شول كمسنه لردر كه سلطانك طاعتندن خارج اولمشلردر (الا اذا كان لا يمكنه من القضاء بحق) الا چون اول
سلطان جائر ياخود سلطان باغى اول قاضى حق ايله قضا ايلمكدن تمكين ايتدرميه مثلا كا شرع شريفه مخالف
شيئلر ارتكاب ايلمكه امر ايلسه اول حينده اندن تقلد جائز دكلدر يمكنه ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر
(وان تقلد يسأل ديوان قاض قبله وهو الخرائط التى فيها السجلات والمحاضر وغيرها) وچون قاضى سلطان
طرفندن مولى اولسه ابتدا كندودن اول اولان قاضينك ديوانى طلب ايليه ديوان ايسه شول خرائطدر كه
يعنى شول كيسه لردر كه انده سجلات وضع اولنور ودخى محاضر كه جمع محضردر طلب ايليه و بونلردن
غيرى اولان شيلرى طلب ايليه مثلا وصيلرك واوقاف وفرض تقدير اولنان نفقاتك كتب وتحرير اولنان
صكوكى قبله ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر فيهاده اولان ضمير خرائطه راجعدر (ويبعث امينين يقبضانها
بحضرة المعزول او امينه) يعنى متولى اولان قاضى كندو طرفندن اول معزول اولان قاضيده اولان خرائطى
قبض ايلمك ايچون ايكى امين ارسال ايليه اول خرائطى معزول اولان قاضينك حضورنده ياخود امينينك
حضورنده قبض ايليه لر يقبضانهاده اولان ضمير خرائطه راجعدر او امينه ده اولان ضمير معزوله راجعدر
(ويسئلانه شيئا فشيئا) يعنى اول ارسال اولنان ايكى امين اول سجلاتى معزول اولان قاضيدن شيئا فشيئا يعنى
بر بر طلب ايلسونلر يسئلانه ده اولان ضمير معزوله راجعدر (ويجعلان كل نوع فى خريطة على حدة) واول
ايكى امين اولان كمسنه لر اول سجلاتك هر نوعنى بر خريطه يه على حدة بشقه جه قويه لر مثلا اموال ايتامده نصب
وصى ايچون اولان سجلات بشقه بركسه ده وقس على هذا (وينظر فى حال المحبوسين) واول قاضى جديد اولان
كمسنه ابتدا اكه محل حكومتنه حلول ايلر اول محلده محبوس اولان آدملرك حاللرينه نظر ايليه وهر برينى
نه خصوص ايچون حبس اولنديغن استفسار ايليه (فمن اقر بحق او قامت عليه بينة الزمه) ايمدى شول
كمسنه كه بر حق ايله اقرار واعتراف ايليه ياخود انكار ايدوب اوزرينه اول حق ثابت اولديغنه اقامت ايليه
انى الزام ايليه عليه ده اولان ضمير منه راجعدر الزمه ده اولان ضمير بارزينه اكا راجعدر (ولا يعمل بقول
المعزول) قاضى جديد اولان كمسنه اول محبوسلرك حقنده معزول اولان قاضينك قوليله عمل ايليه زيرا معزول
اولمغله احاد رعايا يه الحاق اولنمشدر واحدك ايسه شهادتى كفايت ايلمز (والا ينادى عليه ثم يخلى سبيله بعد
ما استظهر فى امره ويأخذ منه كفيلا) واكر اقرار ايلميوب بينه دخى قائم اولمسه اول محبوسك اوزرينه ندا
اولنه كه هر كيمك محبوس اولان ابن فلانك يانده حقى وار ايسه مجلس شرع شريفه حاضر اوله بر كمسنه كلوب
دعوى ايدوب برشيئ اثبات ايدرسه اوزرينه حكم اولنور هيچ بركمسنه كلميوب برشيئ اثبات اولنمز ايسه سبيلى
تخليه اولنور يعنى اطلاق اولنور امرنه استظهار اولندقدنصكره يعنى احتياط ايدوب تفحص ايلدكدنصكره
اطلاق ايليه واطلاق اولنديغى تقديرجه نفسنه بر كفيل اخذ ايلسون بو تركيبده اولان ضمايرك جمله سى
محبوسه راجعدر (ويعمل فى الودائع وغلات الوقوف بالبينة او باقرار ذى اليد) ويكى متولى اولان قاضى
ودايعه متعلق اولان ماده لرده واوقافك غلاتنه متعلق اولان دعوالرده بينه ايله عمل ايليه ياخود ذو اليد
اولان كمسنه نك اقرارى ايله عمل ايليه زيرا اجنبينك اقرارى مقبول دكلدر (لا بقول المعزول الا ان اقر ذو اليد
بالتسليم منه) وذكر اولنان قاضينك قولى ايله عمل اولنميه دبو حكمى بيان اولندى ايدى الا چون ذو اليد اولان
كمسنه يدنده اولان شيئى معزول اولان قاضيدن اخذ ايلديكنه اقرار واعتراف ايلسه اول حينده معزول اولان
قاضينك قولنه عمل اولنور منه ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر (ويجلس للحكم جلوسا ظاهرا فى المسجد
والجامع اولى) واول ايكى متولى اولان قاضى وصاحب امر اولان سلطان ناس آراسنده حكم ايلمك ايچون
مسجدده جلوس ظاهر ايله يعنى غير مختفى وغير محتجب اولان جلوس ايله جلوس ايلسون لكن جامعده جلوس
ايلمسى اوليدر زيرا جامع مسجددن زياده شهرتلودر (ولو جلس فى داره واذن فى الدخول فلا بأس به) واكر قاضى
اولان كمسنه كندو دارنده جلوس ايدوب ناسه كندو اوزرينه دخول ايلمكه اذن ويرسه لابأسدر يعنى دارنده

جلوس ایله ده ضرر یوقدر زیرا حکم عبادتدر مکان واحده مخصوص اولمز اما اوسط بلدده جلوس ایلمسی افضل
وعامه یه انفعدر بو ده اولان ضمیر جلوسه راجعدر (ولا یقبل هدیة الا من قریبه او ممن جرت عادته بمهاداته
ان لم یکن لهما خصومة ولم یزد علی العادة) یعنی قاضی اولان کمسنه هیچ کمسنه دن هدیه قبول ایلمسون
الا کندی قریبندن یعنی خصمندن یاخود اکا هدیه ویرمکله عادتی سبق ایتمش اولان کمسنه دن وبو ایکی
کمسنه نک هدیه لرینک قبول اولنمسنک شرطی خصومتلری اولمدیغی تقدیرجه وهدیه لری معتاددن زیاده
دکل ایسه در زیرا زیاده اولسه قضا مصلحتی ایچون اولور قریبه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر عادته ده اولان
ضمیر منه راجعدر بمهاداته ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر لهما ده اولان ضمیر قریب ایله هدیه عادتی اولانه
راجعدر (ویحضر الدعوة العامة لا الخاصة) ودخی قاضی اولان کمسنه عامه اولان دعوتلره حاضر اوله خاصه لره
حاضر اولمیه (وهی ما لا یتخذان لم یحضر) یعنی دعوت خاصه شول ولیمه در یاخود شول طعاملردر که کندوسی
حاضر اولمیه ایدی اتخاذ اولنمز ایدی (ویشهد الجنازة ویعود المریض) ودخی قاضی اولان کمسنه جنازه نمازنه
حاضر اوله ومریض اولان کمسنه لری عیاده ایلیه یعنی زیارتلرینه واره (ویتخذ مترجما وکاتبا عدلا) ودخی قاضی
اولان کمسنه یه لازمدر که مترجم یعنی ترجمان اتخاذ ایلیه که خصملرده واقع اولان سوزلری اکا افهام ایلمک ایچون
ودخی بر کاتب اتخاذ ایلیه واقع اولان ماده لری قید ایدوب تحریر ایلمک ایچون (ویسوی بین الخصمین جلوسا
واقبالا ونظرا) ودخی قاضی یه لازمدر که ایکی خصمک ما بینی تسویه ایلیه جلوسده واقبالده ونظرده (ولا یسار
احدهما) ودخی قاضی اولان کمسنه یه لایقدر که ایکی خصمک بریسیله مسار ایلیه یعنی سرا سویلشمیه
(ولا یشیر الیه) ودخی اول ایکینک برینه اشارت ایلمیه (ولا یضیفه دون الاخر) واول ایکی خصمک برینه ضیافت
ایدوب اول برینه ایلمکی ایلمیه زیرا متهم اولور (ولا یضحک الیه) ودخی برخصمک یوزینه کولوب اول برینک
یوزینه تعبیس ایلمیه (ولا یمزح معه) ودخی انکله ممازحه ایلمیه یعنی لطیفه ایتمیه (ولا یلقنه حجته) ودخی اول
ایکی خصمک برینه حجتنی تلقین ایلمیه یعنی خصمه سکا جواب مانع وواقع شو یله دردیه سن دیمیه زیرا قاضی
متهم اولدیغندن غیری اول برخصمک قلبی منکسر اولور وجائزکه برخصوصندن اوتری حقنی ترک ایلیه یلقنه
وحجته ده اولان ضمیرلر خصمه راجعدر (وکره تلقینه الشاهد بقوله اتشهد بکذا) ودخی قاضی اولان کمسنه یه
مکروهدر شاهد اولان کمسنه حجتنی تلقین مثلا شاهده (اتشهد بکذا) یعنی فلان معنا یه شهادت ایدرمیسین
دیو دیمیه (واستحسنه ابو یوسف فی غیر موضع التهمة) یعنی امام ابو یوسف شاهده تلقین ایلمکی حسن کورمشدر
غیر موضع تهمتده اما موضع تهمت اولیجق اتفاقله جائز دکلدر استحسنه ده اولان ضمیر تلقینه راجعدر (ولا یبیع
ولا یشتری فی مجلسه) یعنی قاضی اولان کمسنه یه لایقدرکه مجلس قضاده بیع وشرا ایلمیه زیرا بیع وشراده دخی
تهمت واردر مجلسه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر (ولا یمازح) ودخی قاضی اولان کمسنه یه لایقدرکه نه خصم
ایله ونه غیریسیله مجلس حکمده ممازحه ایلمیه زیرا خلق اراسنده مهابتی ساقط اولور (فان عرض له هم
او نعاس او غضب او جوع او عطش او حاجة کف عن القضاء) واگر قاضی اولان کمسنه یه غم ویاخود اویقو
یاخود غضب یاخود اجلق ویاخود صوسزلق یاخود قضاء حاجت عارض اولسه ایکی خصمک ما بیننده قضا
ایلمه دن کف ایلیه یعنی امتناع ایلیه زیرا قضا تفکره محتاجدر وبو اشیا ایله تفکر قابل دکلدر ودخی هر برنده نهی
خاص وارد اولمشدر له ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر (فاذا تقدم الیه الخصمان فان شاء قال لهما مالکما
وان شاء سکت واذا تکلم احدهما اسکت الاخر) وقتا که ایکی خصم تقدم ایدوب قاضی حضورنده واقف اولسه لر
قاضی اولان کمسنه مخیر اولور استرسه ایکی خصمه یا مالکما یعنی نه در دعوا کز دیه استرسه سکوت ایلیه وقتا که
ایکی خصمک بری تکلم ایلسه اول بری سکوت ایدر تا کم اول خصم کلامندن فارغ اولوب اول برینه مسؤل
اوله (فصل) وقتا کیم حبس احکام قضادن اولوب واکا نیجه احکام تعلق ایلدیسه مصنف رحمه الله بو فصلی
حبسک احکامی بیانه وضع ایلمشدر (واذا ثبت الحق للمدعی وطلب حبس خصمه فان ثبت بالاقرار لا یحبسه
الا اذا امره بالاداء فابی) وقتا که حق مدعی اولان کمسنه ایچون ثابت اولسه وکندو خصمنک حبسنی طلب ایلسه
اگر اول حق اقرار ایله ثابت اولدی ایسه مادامکه اول خصم ثابت اولان حقک دفعنه امر اولنوب ابا یعنی
امتناع ایلمیه انی حبس ایلمیه وقتا که ادا ایلمسنه امر ایدوب ابا ایلسه حبس اولنه خصمه ده اولان ضمیر مدعی یه

راجعدر (وان ثبت بالبینة حبسه قبل الامر بالدفع وقیل لا) واگر اول حق بینه ایله ثابت اولسه حقک مستحقنه
دفع ایلمکه امر ایلمزدن مقدم حبس ایلیه ودینلدیکه قبل الامر حبس اولنمیه (فان ادعی الفقر حبسه
فی کل ما لزمه بدل مال کالثمن والقرض) یعنی مدعی علیه اولان خصم فقیر اولدیغنی ادعا ایلسه قاضی انی
حبس ایلیه هرشیده که بدل اولمسی طریقیله لازم اولمش اوله ثمن وقرض کبی شیلرده حبسه ده اولان ضمیر
بارز خصمه راجعدر لزمه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (او بالتزامه کالمهر المعجل والکفالة) ودخی قاضی اول
فقر دعواسن ایدن خصمی حبس ایلیه هرشیده که کندی نفسنه التزامی طریقیله لازم اولمش اوله مثلا خاتونک
مهر معجلی کبی وکفالتی کبی شیلرده بالتزامه ده اولان ضمیر خصمه راجعدر (لا فی ما عدا ذلک) بو ذکر اولنان
ماعدالردن حبس اولنمیه مثلا ضمان متلفات وارش جنایات ونفقات اقارب وزوجات کبی شیلرده (الا اذا
برهن خصمه علی یساره) الا وقتا که اول فقر دعوی ایدن کمسنه نک خصمی یساری اوزرینه برهن ایلسه یعنی
مالی اولدیغنه شاهد کتورسه اول حینده حبس اولنور خصمه ده اولان ضمیر فقیره راجعدر یساره ده
اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ویحبسه مدة یغلب علی ظنه انه لو کان له مال لاظهره وهو الصحیح) یعنی قاضی
اولان کمسنه مدعی علیه اولان فقیری بر مدت حبس ایلسونکه تا ظننه بو فقیرک اگر مالی اولیدی بو مدتده
اظهار ایدردی غلبه ایدنجیه دگین صحیح دخی بودر یحبسه ده وعلی ظنه ده اولان ضمیرلر قاضی یه راجعدر
انه ده وله ده ولاظهره ده اولان ضمیرلر فقیره راجعدر (وقیل شهرین او ثلاثة) ودینلدیکه ایکی آی یاخود اوچ
آی حبس ایلیه (فان لم یظهر له مال خلی سبیله) واگر بو مدتدن صکره مالی ظهور ایلمزایسه قاضی انک سبیلنی
تخلیه ایلیه یعنی اطلاق ایلیه له ده وسبیله ده اولان ضمیرلر فقیره راجعدر (الا ان یبرهن خصمه علی یساره فیؤبد
حبسه) الا وقتا که اول فقیرک خصمی اولان کمسنه انک یسارینه یعنی وارلغی اولدیغنه برهن ایلسه اول زمانده
حبسی تأبید اولنور زیرا اول آدمک حقنی ویرمکه قادر ایکن منع ایلدیکی اجلدن تأبید ایله حبسه مستحق
اولور جمله بو ترکیبده اولان ضمایر فقیره راجعدر (ولا یسمع البینة علی اعساره قبل حبسه علیه عامة المشایخ)
یعنی قاضی اولان کمسنه بر کمسنه یی حبس اولنمغه امر ایلدکده اول کمسنه بن معسرم ومعسر اولدیغمه بینه م
واردر دیسه قاضی انی حبس ایلمزدن مقدم بینه سن استماع ایلیه عامهٔ مشایخ بونک اوزرینه در زیرا بینه سی
نفیه در مادامکه بر مؤید ایله تأیید اولنمیه قبول اولنمز اول مؤید ایسه حبسدر اعساره وحبسه ده اولان ضمیرلر
فقیره راجعدر (ویحبس الرجل لنفقة زوجته) رجل کندو زوجه سنک نفقه سیچون حبس اولنور زیرا
ویرمه سندن امتناع ایلمکله ظالم اولمشدر زوجته ده اولان ضمیر رجله راجعدر (لا والد فی دین ولده الا ان ابی
من الانفاق علیه) یعنی والد اولان کمسنه کندو ولدینک دیننده حبس اولنمز الا وقتا که والد کندو ولدینه انفاق
ایلمدن ابا یعنی امتناع ایلسه اول زمانده حبس اولنور زیرا بو صورتده حبس اولنمسی ظلم دکلدر ولده ده اولان
ضمیر والده راجعدر علیه ده اولان ضمیر ولده راجعدر (ولو مرض فی الحبس لا یخرج ان کان له من یخدمه فیه
والا اخرج) واگر اول حبسده اولان کمسنه مریض اولسه اول حبسدن اخراج اولنمیه اگر اول مریضک حبس
ایچنده اکا خدمت ایدر کمسنه سی وار ایسه اگر خدمت ایدر کمسنه سی یوغیسه حبسدن اخراج اولنه له ده
ویخدمه ده اولان ضمیرلر محبوسه راجعدر فیه ده اولان ضمیر حبسه راجعدر (ولا یمکن المحترف من اشتغاله فیه
هو الصحیح ویمکن من وطئ جاریته) صاحب خدمت یعنی اهل صنعت اولان کمسنه حبسده اولدیغی تقدیرجه
حبس ایچنده خدمتنی اشتغال ایلمکدن تمکین اولنمیه صحیح بودر اشتغاله ده اولان ضمیر محترفه راجعدر وفیه ده
اولان ضمیر حبسه راجعدر (ان کان فیه خلوة) واول محبوس اولان کمسنه کندو جاریه سن وطئندن تمکین
اولنور اگر اول حبسده بو معنا یه قابل بر خلوت وار ایسه جاریته ده اولان ضمیر محبوسه راجعدر فیه ده اولان
ضمیر حبسه راجعدر (واذا تمت المدة ولم یظهر له مال خلی سبیله) وقتا که اول محبوسک حبسی مدتی تمام اولسه
واصلا بر مالی ظهور ایلمسه قاضی انک سبیلنی تخلیه ایلیه یعنی اطلاق ایلیه له ده وسبیله ده اولان ضمیرلر محبوسه
راجعدر (ولا یحول بینه وبین غرمائه بل یلازمونه ولا یمنعونه من التصرف والسفر ویاخذون فضل کسبه
یقسم بینهم بالحصص) ودخی قاضی اولان کمسنه اول حبسدن اطلاق اولنان فقیرک وغرماسنک بیننه حائل
ومانع اولمسون یعنی ارباب حقوقه حقلرینی طلب ایلمدن مانع اولمسون واول ارباب حقوق اولان کمسنه لر دخی

اول كمسنه يى ملازمت ايلسونلر واكا تصرفدن وسفره كتمه دن مانع اولسونلر وبرشيئى كسب ايلديكى تقديرجه
اول كسبك فضله سن اخذ ايلسونلر وما بينلرنده حصه لرى مقدارنجه قسمت ايلسونلر بينه ده اولان ضمير
محبوسه راجعدر (والملازمة ان يدوروامعه حيث دار) يعنى محبوس اولان كمسنه اطلاق اولسون ديو بيان
اولنمشيدى ايمدى ملازمتك معناسى غرما اول حبسدن اطلاق اولنان كمسنه ايله دوران ايلسونلر يعنى بيلجه
كزسونلر هرنه يره توجه ايدرايسه معه ده اولان ضمير حبسدن اطلاق اولنه راجعدر (فان دخل داره جلسوا
على الباب) وچون اول غرماسى تنده اولان محبوس كندو دارينه داخل اولدقده اول غرما ايچون قپوده جلوس
ايلسونلر دارزده اولان ضمير اول حبسدن اطلاق اولنه راجعدر (ولو كان الدين لرجل على امرأة لا يلازمها
بل يبعث امرأة تلازمها) واكر رجلك دينى برامرأه نك يعنى خاتونك اوزرينه اولسه وبرصاحبى اولان رجل اول
خاتونه ملازمت ايدوب بيلجه كزمسون بلكه انكله بركندوكبى خاتون كوندرسون يلازمهاده اولان ضمير
امرأه يه راجعدر (وقالا اذا افلسه الحاكم يحول بينه وبين غرمائه الى ان يبرهنوا ان له مالا) واما مين ديديلركه چون
اول محبوس اولان كمسنه يى حاكم تفليس ايلسه يعنى مفلس اولديغنه حكم اول حينده كندوسيله غرماسنك
ما بينه حائل ومانع اوله تا كم غرما انك مالى اولديغنه برهنه ايده لر يعنى شاهد كتوره لر فلسه ده اولان ضمير
محبوسه راجعدر غرمائه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر له ده اولان ضمير كذلك (فصل) بوفصل مجلس شرعده
حاضر اولوب ومجلس شرعدن غائب اولوب اوزرلرينه شهادت اولنانلرك بياننده در (اذا شهدوا عند القاضى على
خصم حاضر حكم بها وكتب بالحكم وهو السجل) يعنى چون شاهدلر حضور قاضيده برحاضر اولان خصمك
اوزرينه شهادتلك ايلسه لر اول شاهدلرك شهادتلريله حكم اولنه واول قاضينك ايلديكى حكمى كتب اولنه
يعنى اول يازديغى حكم سجلده مثلا قاضينك (حكمت بكذا اوثبت عندى كذا) ديديكى سجله قيد اولنه زيرا قولى
حكمدر بهاده اولان ضمير شهادته راجعدر (وان شهدوا على غائب لا يحكم بها بل يكتب بها ليحكم المكتوب اليه)
چون قاضينك حضورنده برغائب اولان كمسنه نك اوزرينه شهادتلك ايلسه لر اول شهادت ايله اول غائبك اوزرينه
حكم ايلميه بلكه اول شهادتى برقاضيه دخى يازه تا كم اول مكتوب اليه انكله حكم ايليه ايكى بهاده اولان ضميرلر
شهادته راجعدر (وهو كتاب القاضى الى القاضى) يعنى بو مكتوب منه دن اول مكتوب اليه يازيلان كتاب كتاب
القاضى الى القاضيدر (والكتاب الحكمى وهو نقل الشهادة فى الحقيقة) يعنى حقيقتده كتاب حكمى اول
شهادتى مكتوب منه اولان قاضى اكا حكم ايلميوب اول مكتوب اليه اولان قاضى يه تفويض ايلمشدركه اول
ماده ده كندو رأيى ايله حكم ايليه (ويقبل فى كل ما لا يسقط بالشبهة كالدين والعقار والنكاح والنسب والغصب
والامانة والمضاربة المجحودتين) يعنى قاضينك كتابى برآخر قاضى يه شبهه ايله ساقط اولمين اشياده قبول اولنور
مثلا دين كبى زيرا دين قدر ووضعه ايله بيلنور وعقار كبى زيرا عقار تحرير ايله بيلنمكه محتاجدر كذلك درونكاح كبى مثلا
بررجل برخاتونك اوزرينه نكاح دعوى ايلسه ياخود خاتون رجلك اوزرينه نكاح دعوى ايلمك كبى ونسب
كبى زيرا نسب ذكر اب وجد ذكر ايله وذكر قبيله ايله بيلنور وغصب كبى زيرا غصب دخى دين كبى تعريف اولنور
اشارت واكا اشارت ايلمكه محتاج دكلدر ودخى مجحود اولان امانت ومجحود اولان مضاربه كبى زيرا بونلر دخى
دين منزله سنده در مجحود اولمسه لر اعيان منقوله قبيله سندن اولورلر واعيان منقوله اولديغى تقديرجه انده
كتاب قاضى قبول اولنمز (وعن محمد قبوله فى كل ما ينقل وعليه المتأخرون وبه يفتى) وامام محمددن روايتدركه
قاضينك كتابى هرنقل اولنان شيده قبول اولنور ومتأخرون بونك اوزرينه در وبونك ايله فتوى ويريلور زيرا
خلقك بوكا حاجتلرى اولديغيچون جائز اولمشدر قبوله ده اولان ضمير كتابه راجعدر به ده اولان ضمير قول محمده
راجعدر (ولا بد ان يكون الى معلوم بان يقول من فلان الى فلان ويذكر نسبهما) ودخى لابدركه ارسال اولنان
مكتوب معلوم كمسنه يه اوله مثلا فلان ابن فلان ديمك ايله ودخى ايكيسنك نسبلرين ذكر ايليه يعنى كاتبك
ومكتوب اليهك (فان شاء قال بعده والى كل من يصل اليه من قضاة المسلمين) واكر اول كاتب اولان قاضى استرسه
الى فلان ابن فلان يازدقدنصكره ودخى بو كتاب قضاة مسلميندن هركيمه واصل اولورسه ديه بعده ده اولان ضمير
فلان ابن فلان قولنه راجعدر (ويقرؤه على من يشهدهم عليه ويعلمهم بما فيه) يعنى كاتب اولان قاضى يازديغى
مكتوبى اول مكتوبه شاهد ايده جكلرى كمسنه لرك اوزرلرينه اوقيه واكر اوزرلرينه اوقومز ايسه درونده

نه يازيلودر اعلام ايليه يقرأه ده اولان ضمير مكتوبه راجعدر ويشهدهم ده اولان ضمير على لفظيله فيه يه راجعدر
عليه ده اولان ضمير مكتوبه راجعدر ويعلمهم ده اولان ضمير ينه منه راجعدر فيه ده اولان ضمير مكتوبه راجعدر
(وتكون اسماؤهم داخله ويختمه بحضرتهم ويحفظون ما فيه ويسلمه اليهم) ودخى اول شاهد ايده جكى كمسنه لرك
اسملرى اول مكتوبك داخلنده وانى حضورلرنده ختم ايلر وانلر دخى درونده اولان شيئى حفظ ايلرلر واول
مكتوبى انلره تسليم ايليه وجمله بوذكر اولنان اشيا امام ابو حنيفه وامام محمد قتلرنده در اسماؤهم ده اولان ضمير
شاهدلره راجعدر بحضرتهم ده اولان ضمير ينه شاهدلره راجعدر داخله ده ويختمه ده اولان ضميرلر مكتوبه
راجعدر فيه ده ويسلمه ده اولان ضميرلر ينه مكتوبه راجعدر (وابو يوسف لم يشترط شيأ من ذلك سوى اشهادهم
انه كتابه لما ابتلى بالقضاء) وامام ابو يوسف بو ذكرى تقدم ايدن هيچ برشيئى اشتراط ايلمشدر شاهدلرك
اشهادلرندن غيريكه بو كتاب كندو كتابيدر اول قاضى يه بو اشيايى شرط قيلدى كندوسى قضايه مبتلى اولديغيچون
اشهادهم ده اولان ضمير شاهدلره راجعدر انه ده اولان ضمير كتابه راجعدر كتابه ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر
(واختار السرخسى قوله وليس الخبر كالعيان) يعنى امام سرخسى امام ابو يوسفك قولنى اختيار ايلدى وخبر
عيان كبى دكلدر يعنى امام ابو يوسف قضايه مبتلا اولمزدن مقدم واحوال قضايى مشاهده ايلمزدن مقدم
ابو يوسفك قولى ابو حنيفه وامام محمد قوللرى كبيدر وچون قضايه مبتلا اولدى واحوالنه واقف اولدى
ومشاهده ايلدى اول ذكر اولنان اشيايى شرط دكلدر ديدى خلقه برمشهرات ارلمغيچون قوله ده اولان ضمير
ابو يوسفه راجعدر (واذا وصل المكتوب اليه نظر الى ختمه ولا يقبله الا بحضرة الخصم وبشهادة رجلين او رجل
وامرأتين) وچون مكتوب اول مكتوب اليه اولان قاضى يه واصل اوله اولا ختمنه نظر ايليه واول مكتوبى
قبول ايلميه الا اول خصم اولان كمسنه نك حضورنده وايكى رجلك شهادتلريله ياخود بررجل ايله ايكى خاتونك
شهادتلريله قبول ايليه ختمه ده ولا يقبله ده اولان ضميرلر مكتوبه راجعدر (انه كتاب فلان القاضى قرأه علينا
وختمه وسلمه الينا فى مجلس حكمه) يعنى مكتوب اليه اولان قاضى اكا واصل اولان مكتوبى قبول ايلميه الا
ايكى رجلك شهادتلريله كه بو كتاب فلان قاضينك كتابيدر واوزريمزه اوقيوب وختم ايليوب يعنى مهرليوب مجلس
حكمنده بزه تسليم ايلمشدر ديو تقرير ايده لر انه ده اولان ضمير كتابه راجعدر وقرأه ده وختمه وسلمه ده اولان ضميرلر
مكتوبه راجعدر وحكمه ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر (وعند ابى يوسف انه كتاب فلان وختمه) وامام
ابو يوسف قتنده بو كتاب فلان كمسنه نك كتابيدر وختميدر وبرنسخه ده خاتميدر ديمك كفايت ايدر قرأه علينا وختمه
وسلمه الينا ديمك شرط دكلدر انه ده اولان ضمير كتابه راجعدر وختمه ده اولان ضمير فلانه راجعدر (وعنه ان الختم
ليس بشرط) ودخى ابو يوسفدن روايتدركه مكتوبى ختم ايلمك شرط دكلدر (فاذا شهدوا وفتحه وقرأه على الخصم
والزمه ما فيه) چون اول مكتوبك شاهدلرى مكتوبك مضمونته شهادتلك ايلسه لر اولزمانده قاضى اول مكتوبى
اچه واول خصمك اوزرينه اوقيه واچنده اولان شيئله الزام ايليه فتحه وقرأه ده اولان ضميرلر مكتوبه راجعدر
والزمه ده اولان ضمير خصمه راجعدر فيه ده اولان ضمير مكتوبه راجعدر (ويبطل الكتاب بموت الكاتب وعزله
قبل وصول الكتاب) يعنى كتب اولنان كتابك حكمى باطل اولور كاتب اولان قاضينك موتى سببيله ياخود
معزول اولمسى سببيله كتاب واصل اولمزدن مقدم عزله ده اولان ضمير كاتبه راجعدر (وبموت المكتوب اليه الا
ان كتب بعد اسمه والى كل من يصل اليه من قضاة المسلمين) ودخى مكتوب اليهك موتى سببيله كتاب باطل اولور
الا مكركه مكتوب اليه اولان قاضينك اسمندنصكره بو كتاب قضاة مسلميندن هركيمه واصل اولورسه ديو تعيين
ايدرسه بو تقديرجه مكتوب اليهك موتيله باطل اولمز اسمه ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر (لا بموت الخصم
بل ينفذ على وارثه) يعنى قاضينك كتابى خصمك موتيله باطل اولمز بلكه وارثى اولان كمسنه نك اوزرينه نافذ
اولور زيرا مقامنه قائمدر وارثه ده اولان ضمير خصمه راجعدر (واذا علم القاضى بشئ من حقوق العباد فى زمن
ولايته ومحلها جازله ان يقضى به) يعنى قاضى اولان كمسنه كنديسنك زمان ولايتنده ومحل حكومتنده چونكه
حقوق عباددن برشيئ برآخرك ذمتنده اولديغنه علمى واصل اولسه واكا احاطه ايلسه اكا جائزدركه اول حق
بينه سز يعنى شاهدسز حكم ايدوب قضا ايليه وحقى مستحقنه ايرشدرمكه سبب اوله ولايته ده اولان ضمير
قاضى يه راجعدر ومحلهاده اولان ضمير ولايته راجعدر له ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر به ده اولان ضمير شيئه

راجعدر (فصل) بوفصل قضاسی جائزاولان وقضاسی جائزاولمیان کمسنه لرك تفصیللرینی بیان ایدر
(ویجوزقضاء المرأة فی غیرحد وقود) مرأه نك یعنی خاتونك قضاسی حدودك وقودك غیریلرنده جائزدر زیرا بیان
اولنمشیدی هرکمسنه كه شهادته اهل اوله قضایه اهل اولور حدوداله قودك غیریسنده حد عقوبة مقدره كه
اقامت ایلمكدر وصحاح قود قاتلی مقتول یرینه قتل ایلمك اختری (ولا یستخلف قاضی الا ان یفوض الیه ذلك
بخلاف المأمور بالجمعة) یعنی قاضی اولان كمسنه یه خلیفه استخلاف ایلمك جائزدكلدر مكراول قاضی یه
استخلاف ایلمك سلطان طرفندن تفویض اولنمش اوله مثلا كاستخلف مكانك من شئت) دینلمش اوله اول
حسنده اكا استخلاف ایلمك جائزاولورا ماجمعه نمازینه مأموراولان خطیب بوذكراولنان مسئله نك خلافیدر
زیرا خطیب اولان كمسنه یه نمازده استخلاف ایلمك صحیحدر جمعه نمازینك فوت اولاسی خوفندن اوتوری
الیه ده اولان ضمیرقاضی یه راجعدر (واذا استخلف المفوض الیه فنائبه لا ینعزل بعزله) یچن اول مفوض
اولان قاضی برنائب استخلاف ایلسه اول قاضی معزول اولمغله نائب عزل اولنمز فنائبه ده اولان ضمیراول
استخلاف ایدن قاضی یه راجعدر بعزله ده اولان ضمیرینه اكا راجعدر (ولا بموته بل هو نائب الاصیل) ودخی
مذكور نائب اول قاضینك موتیله عزل اولنمز بلكه اول نائب اصلك نائبیدركه سلطاندر بموته ده اولان ضمیر
قاضی یه راجعدر (وغیرالمفوض ان قضی نائبه بحضرته او بغیبته فاجازه جاز كما فی الوكالة) استخلافی مفوض
اولمیان قاضی چنكه نائبی انك حضورنده یاخود حال غیبتنده برماده ده قضا یعنی حكم ایلسه اول قاضی اول
نائبك قضاسنه اجازت ویرسه یعنی جائز كورسه جائزاولور وكالتده جائز اولدیغی كبی مثلا وكیل غیرمفوض
اولان كمسنه بروكیل نصب ایلسه بو وكیلك تصرفی مؤكلك حال حضورنده وحال غیبتنده عمل ایلسه ومؤكل
دخی اجازت ویرسه جائزاولور نائبه ده اولان ضمیرقاضی یه راجعدر بحضرته ده اوغیبته ده اولان ضمیرلرینه
قاضی یه راجعدر اجازه ده اولان مفعول ضمیری عمله راجعدر (واذا رفع الی القاضی حكم قاض آخر فی امر
اختلف فیه الصدر الاول امضاه ان لم یخالف الكتاب او السنة المشهورة او الاجماع) وچن برقاضی یه برماده
خصوصنده برآخر قاضینك حكمی رفع اولنسه بونده صدراول كه صحابه رضی الله عنهم اختلاف ایلمشلردر
اول حكمی امضا ایلیه اگر كتابه وسنت مشهوره یه واجماعه مخالف دكل ایسه محصل كلام چن برقاضی یه برآخر
قاضینك برماده ده قضاسی یعنی حكم ایلدیكی ماده نك صورتی رفع اولنسه اول حكمی امضا ایلمك واجب اولور
مكركه كتابه وسنته واجماع امته مخالف اوله اولحینده امضا ایلمسون فیه ده اولان ضمیراول رفع اولنان حكمه
راجعدر امضاه ده اولان ضمیرینه حكمه راجعدر (وما اجتمع علیه الجمهور لا یعتبر فیه خلاف البعض) وشول
حكمه كه جمهور علما اول مسئله ده اجتماع ایلسه لر بعضیلرك انده اختلاف ایلمسی اعتبار اولنمز زیرا اصول فقهده
بیان اولنمشدركه اكثرعلمانك اتفاقی برحكمك ثبوتنده كافیدركلك اتفاقنه احتیاج یوقدر علیه ده اولان ضمیر
ما قبلنده حكم معناسنه اولان ما یه راجعدر فیه ده اولان ضمیر اجتماع اولان حكمه راجعدر (والقضاء بحل
او حرمة ینفذ ظاهرا وباطنا ولو بشهادة زور واذا ادعی بسبب معین) چن برشیئك حلال اولمسنه یاخود حرام
اولمسنه قضا ایلمك یعنی حكم ایلمك ظاهرده وباطنده نافذ وصحیح اولور ابوحنیفه قتنده اگر شهادة زورایله
اولورسه ده چن دعواسی برسبب معین ایله اولسه مثلا نكاح كبی وطلاق كبی وبیع وشرا كبی شیلرده وهبه
اوله جق صدقه ده ایكی روایت واردر (وعندهما لا ینفذ باطنا بشهادة الزور) وامامین قتنده اگركه ظاهرده نافذ
وصحیح اولور اما باطنده قضا نافذ وصحیح اولمز چن شهادت زورایله اولسه (فلو اقامت بینة زورانه تزوجها وحكم
به حل لها تمكینه خلافا لهما) واگر برخاتون بر رجلك اوزرینه بینهٔ زور اقامت ایلسه كه بو رجل كندویی
تزوج ایلمشیدی وقاضی اولان كمسنه اول بینه موجبجه حكم ایلسه اول خاتونه حلال وجائزدركه كندو
نفسنی اول رجله تمكین ایتدیره امام ابوحنیفه قتنده امامین ایچون خلاف واردر یعنی انلرك قتنده نفسنی تمكین
ایلمك جائزدكلدر اما ابوحنیفه حضرتلرینك دلیلی بودركه علی رضی الله عنه زماننده بركمسنه برخاتون اوزرینه
دعوی ایدوب بوخاتون بنم نكاحلی خاتونمدر دیو ایكی شاهدكتوروب شهادت ایلدكلرنده حضرت علی
رضی الله عنه شاهدلرك شهادتلریله منكوحه سی اولدیغنه حكم ایلدكده خاتون مزبوره علی حضرتنه خطاب
ایدوب یا امیرالمؤمنین كرچه بنم اوزریمه نكاح ثابت اولدی لكن حقیقتده مقدم نكاح اولمشیدی شمدیكی

حالده باری رضام ایله نكاح ایله دیدكده علی رضی الله عنه زوجالك شاهدالك دیو بیورمشلردر وامامینك دلیلی
بودركه شهادت زور باطنا حجت دكلدر انجق ظاهرا حجتدر وقضانك نفوذی حجتك قوتنه كوره درانه ده اولان
ضمیر مقدر اولان رجله راجعدر تزوجهاده اولان ضمیرا قامتده اولان تاء تانیثه راجعدر به ده اولان ضمیر
تزوجه راجعدر لهاده اولان ضمیر مرأه یه راجعدر وتمكینه ده اولان ضمیر زوجه راجعدر (وفی الاملاك المرسلة
لا ینفذ باطنا اتفاقا) ودخی املاك مرسله ده یعنی مطلقه ده كه اكا سبب معین ذكر اولنمش اوله شهادة زورایله
ظاهرده نافذ اولورسه اما باطنده اتفاق علما ایله نافذ اولمز یرا ملك مطلقی بغیرسبب اثبات ایلمك طاقت بشردكلدر
(والقضاء فی مجتهد فیه بخلاف رأیه ناسیا او عامدا لا ینفذ عندهما وبه یفتی) یعنی قاضی اولان كمسنه مجتهد فیه
اولان مسئله ده برمجتهد اولان كمسنه نك رأینك خلافنجه ناسی اولدیغی حالده قضا ایلمكلك نافذ اولمز امامین
قتنده یعنی كتابه وسنته واجماع امته مخالف اولمق شرطیله وبونكله یعنی امامین قولیله فتوی اولنور مثلا حنفی
المذهب اولان كمسنه شافعی مذهبی اوزره ناسیا یاخود عامدا حكم ایلسه قضاسی نافذ اولمز امامین قتنده
اما حنفی المذهب اولان كمسنه ابو یوسفك ومحمدك ذاهب اولدقلری قول ایله یاخود ائمهٔ حنفیه دن بریسنك
ذاهب اولدیغی قول ایله قضا ایلسه خلاف رأی اولمز رأیه ده اولان ضمیر مجتهده راجعدر وعندهماده اولان ضمیر
تثنیه امامینه راجعدر به ده اولان ضمیرامامین قولنه راجعدر (وعند الامام ینفذ لو ناسیا) وامام ابوحنیفه
قتنده نافذ اولور اگر ناسی اولورسه ده (وفی العمد روایتان) وعمدده ایكی روایت واردر یعنی اگر عامدا اولورسه ده
ایكی روایت واردر (ولا یقضی علی غائب الا بحضرة نائبه حقیقة كوكیله) یعنی قاضی اولان كمسنه حقیقة غائب
اولان كمسنه نك اوزرینه قضا ایلمیه یعنی حكم ایلمیه الا اول غائب اولان كمسنه نك حقیقة نائبی اولان كمسنه نك
حضورنده مثلا اول غائبك وكیلی كبی ووصیسی اولان كمسنه نك حضورنده قضا ایلیه زیرا بونلر انك مقامنه قائم
اولورلر نائبه ده اولان ضمیرغائبه راجعدر كوكیله ده اولان ضمیرینه غائبه راجعدر (او شرعا كوصی نصبه
القاضی) مصنفك او شرعا قولی حقیقة قولنه معطوفدر یعنی ودخی غائب اولان كمسنه نك شرعا نائبی اولان
كمسنه نك حضورنده اول قاضینك نصب ایلدیكی وصی كبی مثلا مدعی علیه اولان كمسنه میت اولسه وانك
برغائب صغیر اوغلی اولسه حاكم اكا بر وصی نصب ایلسه اول وصینك اوزرینه قضا اولنه نصبه ده اولان ضمیر
وصی یه راجعدر (او حكما بان كان ما یدعی علی الغائب سببا لما یدعی علی الحاضر) مصنفك او حكما قولی شرعا
قولنه معطوفدر یعنی ودخی قاضی اولان كمسنه غائب اولان كمسنه نك اوزرینه حكم ایلمیه الا اول غائب اولان
كمسنه نك حكما نائبی اولان كمسنه نك حضورنده یعنی اول غائبك اوزرینه دعوی اولنان شئ حاضرك اوزرینه
دعوا اولنمغه سبب اولمق كبی اولحینده غائبك اوزرینه حكم ایلمك جائزدر مثلا بركمسنه برغیری كمسنه نك یدنده
اولان داری دعوی ایلسه اول ذوالیدده انكار ایدوب بودار بنم ملكمدر دیوب غائب اولان فلاندن اشترا
ایلدیكنه بینه اقامت ایلسه بینه سی قبول اولنور وحكم اول غائب ایله حاضرك اوزرینه ثابت اولور صكره اول
غائب حاضر اولنسه تكرار اول بینه نك استماع اولنمسنه احتیاج یوقدر (فان كان شرطا لا یصح) یعنی اول غائبك
اوزرینه دعوی اولنان شئ شرط ایسه صحیح اولمزنه حاضرك اوزرینه ونه غائبك اوزرینه مثلا برخاتون كندو
زوجنه سن بنم طلاقمی غائب اولان فلانك تعلیق ایلدیكی طلاق ثلاثه ایله تعلیق ایلدك دیسه واول غائب اولان
فلان كندو زوجه سنی طلاق ثلاثه ایله تطلیق ایلدیكنه خاتون بینه اظهار ایلسه بینه سی قبول اولنمز زیرا اول
غائب اولان كمسنه بوندن متضرر اولور واگر متضرر ومتأذی اولمز ایسه جائز اولور (ویقرض القاضی مال الیتیم
ویكتب ذكر الحق) یعنی قاضی اولان كمسنه مال یتیمی اقراض ایلر یعنی قرض ویرر واول حقیكه اقراض ایدرذكرینی
كتب ایلر یعنی فلان مقداری فلان كمسنه یه اقراض ایلدیكنه حجت یازر (ولا یجوز ذلك للوصی
ولا للاب فی الاصح) یعنی مال یتیمی وصی ایله اب ایچون انی اقراض ایلمك جائزدكلدر زیرا استخلاص ایلمسنده
عاجزلردر (فصل) بوفصل خصمین طرفندن قاضیدن غیری تحكیم اولنان كمسنه نك بیاننده در وبعض علما
بونی فروع قضادن عد ایلمشلردر (ولو حكم الخصمان من یصلح قاضیا لیحكم بینهما صح ونفذ حكمه علیهما
ببینة او اقرار او نكول) اگر متداعی اولان كمسنه لر یعنی ایكی خصم قضایه صلاحیتی اولان كمسنه یی
ما بینلرین فصل ایلمك ایچون تحكیم ایتدرسه لر تحكیم صحیح اولور وایلدیكی حكم اوزرلرینه نافذ وجاری اولور

مدعینك بینه سیله یاخود مدعی علیهك اقراریله یاخود یمیندن نکول ایلمسیله بینهما ده اولان ضمیر
خصمانه راجعدر حکمه ده اولان ضمیر تحکیم اولنان کمسنه یه راجعدر علیهماده اولان ضمیر ینه خصمانه راجعدر
(او اخباره صح باقرار احد الخصمین وبعدالة الشاهد حال ولایته) یعنی اول تحکیم اولنان کمسنه نك ایکی
خصمك برینك اقرار ایلدیکنه اخباری وشاهد اولان کمسنه نك عدالتنه اخباری حال ولایتنده صحیح ومقبولدر
اخباره ده اولان ضمیر محکم اولنه راجعدر وولایته ده اولان ضمیرینه اکا راجعدر (ولکل منهما ان یرجع قبل
حکمه لا بعده) واول ایکی خصمك هر بریسی ایچون جائزدرکه اول محکمك حکمندن اول رجوع ایلیه بعده
دکلدر منهماده اولان ضمیر خصمینه راجعدر حکمه ده اولان ضمیر محکمه راجعدر بعده ده اولان ضمیر حکمه
راجعدر (واذا رفع حکمه الی قاض امضاه ان وافق مذهبه والا نقضه) وقچن اول محکم اولان کمسنه نك حکمی
بر قاضی یه رفع اولنسه انی تنفیذ ایدوب امضا ایلیه اگر کندو مذهبه موافق ایسه واگر مذهبه موافق دکل ایسه
انی نقض ایلیه زیرا اول محکمك حکمی قاضی یه لازم اولوراموردن دکلدر حکمه ده اولان ضمیر محکمه راجعدر
امضاه ده اولان ضمیرینه محکمه راجعدر مذهبه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر ونقضه ده اولان ضمیر
حکمه راجعدر (ولا یصح التحکیم فی حد وقود) یعنی قاضیدن غیری حدده وقودده تحکیم ایلمك صحیح دکلدر
(ویصح فی سائر المجتهدات) وسائر مجتهداتده تحکیم صحیح اولور مضاف اولان طلاق کبی واکا مشابه اولان شیلر
کبی (قالوا ولا یفتی به دفعا لتجاسر العوام) یعنی مشایخ دیدیلرکه اول محکم اولان کمسنه نك حکمنه فتوی
ویرلمیه یعنی حکمی جائز اولدیغنه فتوی ویرلمیه عوام ناسك تجاسرلری دفع اولنمق ایچون ودخی مولی اولان
قاضیلره احتیاج واعتبار قالمز وشرع شریفك رونق وبهجتی مضمحل اولور (ولو حکماه فی دم خطاء فحکم فی الدیة
علی العاقلة لا ینفذ) واگر اول ایکی خصم اولان کمسنه لر اول محکم اولان کمسنه یی خطا ایله واقع اولان دمده
تحکیم ایلسه لر محکم دخی اول دمك دیتنی عاقله نك اوزرینه دردیو حکم ایلسه بو خصوصده حکمی نافذ اولمز
زیرا حکمی خصملر حقنده نافذ اولور عاقله حقنده نافذ اولمز حکماه ده اولان ضمیر محکمه راجعدر (ولا یصح حکم
المحکم ولا المولی لابویه وولده وزوجته ویصح علیهم) یعنی محکم اولان کمسنه نك حکمی ابوینلرینه وولدلرینه
وزوجه لرینه صحیح دکلدر واوزرلرینه حکم ایلرلری صحیحدر (ویصح لمن ولاه وعلیه) یعنی مولی اولان قاضینك
حکمی انی تولیه ایدن سلطان ایچون حکم ایلمسی ودخی اوزرینه حکم ایلمسی صحیح ونافذدر ولاه ده اولان ضمیر
بارز قاضی یه راجعدر وعلیه ده اولان ضمیر سلطانه راجعدر (مسائل شتی) مبتداء محذوفك خبری واقع اولمشدر
تقدیر کلام هذه مسائل شتی وشتی مسائلك صفتی واقع اولمشدر یعنی بو ذکر اولنه جق مسائل برآلای مسائل
متفرقه در احکام قضایه متعلقدر استدراك طریقیله بو محلده ذکر اولمشدر (لیس لذی سفل علیه علو لغیره ان
یتد فی سفله او ینقب کوة بلا رضی ذی العلو) بر غیری کمسنه نك فوقانی بیتی اولسه سفلاسنده اولان کمسنه ایچون
بر مسمار قاقمق ویاخود بر پنجره اچق یوقدر مگر رضاسیله اوله یوخسه بلا رضا جائز دکلدر گرك مضر اولسون
گرك اولمسون علیه ده اولان ضمیر سفله راجعدر لغیره ده اولان ضمیر ذی یه راجعدر (ولا لذی العلو ان یبنی علیه)
ودخی علو صاحبی اولان کمسنه یه جائز دکلدرکه اول سفلك اوزرینه بنا ایلیه ابو حنیفه قتنده علیه ده اولان
ضمیر سفله راجعدر (وعندهما لکل منهما فعل ما لا ضرر فیه بلا رضی الاخر) واما امامین قتنده هر برینه جائزدرکه
کندو مکاننده ضرری اولمین فعلی اشلمك اول بر آخرك رضاسز زیرا کندی ملکنده تصرف ایلمکدر (وقیل
قولهما تفسیر لقوله) ودینلدیکه امامینك قوللری امامك قولنی تفسیردر زیرا ابو حنیفه نك اول ذکر اولنان
اشیایی منع ایلدیکنك علتی قچن ضرری اولسه واما امامین قچن ضرری اولمسه جائزدر دیمشلر بو تقدیرجه قوللری
امامك قولنه تفسیر واقع اولور قولهماده اولان ضمیر امامینه راجعدر لقوله ده اولان ضمیر ابو حنیفه یه راجعدر
(ولیس لاهل زائغة مستطیلة تتشعب منها مستطیلة غیر نافذة فتح باب فی المتشعبة) معلوم اوله که لیس اخوات
کان دندر اسمنی رفع ایدوب خبرینی نصب ایدن کلماتدندر لاهل زائغة جار مع المجرور محلا منصوب اولوب لیس
یه خبر واقع اولمشدر فتح لفظا مرفوعدر اسم مؤخر واقع اولمشدر ایمدی معنای ترکیب بودرکه اول زائغهٔ
مستطیله نك یعنی محلهٔ طویله نك که اندن مستطیله بر غیر نافذه یعنی بر موضع آخره منشعب اوله اهلنه جائز
دکلدرکه اول منشعبه ده بر قپو اچه لر زیرا باب مرور ایچون فتح اولنور وغیر نافذه اولمغله حق دخول یوقدر

بو سببدن جائز اولمدی بعض فضلا اول زائغهٔ مستطیله که اندن بر مستطیلهٔ غیر نافذه فتح اولنمشدر تمثیل ایدوب
تصویر ایلمشلردر صورتی بودر (وفی النافذة ومستدیرة لزق طرفاها الهم ذلك) واول نافذه اولان منشعبه ده وایکی
طرفی ملتصق اولان مستدیره ده بو ایکی محله نك اهلنه جائزدرکه اول منشعبه ده فتح باب ایده لر زیرا هر برینه انده
حق مرور واردر زیرا ساحهٔ مشترکه مقوله سیدر واول مستدیره اولوب ایکی طرفی ملتصق اولانی تمثیل ایدوب
تصویر ایلمشلردر صورتی بودرکه ذکر اولنور (ومن ادعی هبة فی وقت فسئل بینة فقال جحدنی الهبة فاشتریته منه
او لم یقل ذلك فبرهن علی الشراء بعد وقت الهبة تقبل ولو قبله لا تقبل) وشول کمسنه که بر دارلك بر وقتده هبه
اولدیغنی ادعا ایلسه قاضی اول کمسنه دن هبه اولدیغنه بینه طلب ایلسه موهوب اولان کمسنه قاضی یه
اول واهب اولان کمسنه بکا هبه ایلدیکنی انکار ایلدی وبن انی اندن اشترا ایلدم ویاخود جحدنی الهبة قولنی
دیمیوب هبه وقتندن صکره اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه یعنی بینه اقامت ایلسه بینه سی قبول اولنور واگر هبه
وقتندن اول اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه قبول اولنمز فاشتریته ده اولان ضمیر یا مقدر اولان داره راجعدر منه ده
اولان ضمیر واهبه راجعدر قبله ده اولان ضمیر وقت هبه یه راجعدر (ومن ادعی ان زیدا اشتری جاریته فانکر زید
وترك هو خصومته حل له وطؤها) وشول کمسنه که زید کندودن جاریه سنی اشترا ایلدی دیو ادعا ایلسه زید دخی اندن
اشترایی انکار ایدوب خصومتی ترك ایلسه مدعی ایچون اول جاریه یی وطئ ایلمك حلال اولور جاریته ده اولان
ضمیر من ادعی ده اولان منه راجعدر وهو ضمیری مدعی یه راجعدر خصومته ده اولان ضمیرینه مدعی یه راجعدر
وطئهاده اولان ضمیر جاریه یه راجعدر (ومن اقر بقبض عشرة وادعی انها زیوف او نبهرجة صدق لا ان ادعی انها
ستوقة) وشول کمسنه که بر کمسنه دن اون درهم قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه صکره زیوفدر یاخود نبهرجه دردیو
ادعا ایلسه یمینیله تصدیق اولنور زیرا جمله سی جنس دراهمدندر اما عشره یی ستوقه دردیو ادعا ایلسه تصدیق
اولنمز زیرا ستوقه جنس دراهمدن دکلدر نته کیم هر بری بیان اولنسه گرکدر انها ده اولان ضمیر عشره یه راجعدر
(ولا ان اقر بقبض الجیاد او حقه او الثمن او بالاستیفاء) واگر اول کمسنه جیاد قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه یاخود
حقنی قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه زیرا حقی جیاددر یاخود ثمندردیو قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه یاخود استیفاء
ایلدیکنه اقرار ایلسه صکره زیوفدر یاخود نبهرجه دردیو ادعا ایلسه تصدیق اولنمز (والزیوف ما یرده بیت المال
والنبهرجة ما یرده التجار ایضا والستوقة ما غلب غشه) یعنی زیوف شول دراهمدرکه انی بیت المال وتجار دخی رد
ایلدکلریدر ودخی دار السلطنه نك غیریسنده ضرب اولنمش اوله وستوقه شول دراهمدرکه غشی غلبه ایلمش اوله
یعنی باطنی نحاس ظاهری فضه ایله محلی اولان دراهمدر یرده ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر
وایکنجی یرده ده اولان ضمیر دخی کذلك وغشه ده اولان ضمیر دخی کذلك (ومن قال لمن اقر له بالف لیس لی علیك شیء
ثم قال فی مجلسه نعم لی علیك الف لا یقبل منه بلا حجة) وشول کمسنه که کندویه بیك درهم اقرار ایدن کمسنه یه
بنم سنده هیچ نسنه م یوقدر دیسه صکره ینه اول مجلسده بنم سنك اوزرکده بیك درهمم واردر دیسه صکره کی
واقع اولان قولی حجتسز یعنی بینه سز قبول اولنمز دعوی اولدیغی اجلدن مجلسه ده اولان ضمیر مقر لهه راجعدر
ومنه ده اولان ضمیرینه اکا راجعدر (بخلاف ما لو کذب من قال له اشتریت منی هذا ثم صدقه) اما اشتریت منی
هذا یعنی سن بندن بو شیئی اشترا ایلدك دین کمسنه نك قولنی تکذیب ایلیوب بعده تصدیق ایلمك تقدم ایلین
مسئله نك خلافیدر یعنی صکره ایلدیکی تصدیق صحیح اولور (ومن قال لمن ادعی علیه مالا ما کان لك علی شیء قط
فبرهن علیه به فبرهن هو علی القضاء او الابراء قبل برهانه) شول کمسنه که اوزرینه مال ادعا ایدن کمسنه یه بنم
اوزرمده برشیئك یوقدر دیسه مدعی دخی اول ادعا ایلدیکی شیئه برهنه ایلسه اول مدعی علیه دخی اوزرنده
اولانی قضا ایلدیکنه یاخود ابرا اولدیغنه برهنه ایلسه اول مدعی علیهك برهانی قبول اولنور ولکی علیه ده
اولان ضمیر لمن ده اولان منه راجعدر وایکنجی علیه ده اولان ضمیر ماله راجعدر برهانه ده اولان ضمیر مدعی علیهه
راجعدر (وان زاد علی انکاره ولا اعرفك فلا) وقچن اول انکار ایدوب هیچ سنك بنم اوزرمده برشیئك یوقدر
دین کمسنه ولا اعرفك قولنی زیاده ایلسه یعنی هیچ سنك بنم اوزریمه برشیئك یوقدر وبن سنی بلمم دیسه برهانی
قبول اولنمز یعنی قضا ایلدیکنه یاخود ابرا اولدیغنه بینه سی قبول اولنمز انکاره ده اولان ضمیر مدعی علیهه
راجعدر (فلو ادعی علی آخر بیع امته منه واراد ردها بعیب فانکر فبرهن المدعی علی البیع والمنکر علی البراءة

من كل عيب لا يسمع برهان المنكر) يعنى اكر بركسنه براخرلكاوزرينه بوآدم بكاجاريه سن بيع ايلدى دیوادعا
ایدوب وانى برعيب ايله رد ايلك مراد ايلسه مدعى عليه اولان كسنه انى انكار ايلسه صكره مدعى اولان
كسنه منكرلك انى بيع ايلديكنه برهنه ايلسه صكره منكراولان كسنه دخى هرعيبدن برى اولديغنه برهنه
ايلسه اول منكراولان كسنه نك بايع اوزرينه برهانى قبول اولنميه زيرا عقد هرعيبدن برى اولمسن اقتضا ايدر
وبراءتك اشتراط اولنمسى عقد ايچون معتبردر واول وجود بيعه مستدعيدر انى ايسه بايع انكار ايلمشدر ايمدى
برهنه ايدوب شهادت ايتدرمسى دعواسنه مناقض اولور بواجلدن برهانى استماع اولنمدى امته ده اولان ضمير
اخره راجعدرمنه ده اولان ضمير مدعى يه راجعدر وردهاده اولان ضمير امه يه راجعدر (وذكران شاء الله
فى آخرالصك يبطل كله وعندهما يبطل اخره فقط وهواستحسان) يعنى بحق برخصوص ايچون برصك يعنى
برحجت كتب اولنسه واول صكك اخرنده ان شاء الله ذكراولنسه اول جمله صكى ابطال ايدر امام ابو حنيفه قتنده
بوايسه قياسدرزيرا اول صكك جمله سى جملۀ واحده حكمنده در اول برى برينه عطف اولان اشيا اعتباريله در
وامامين قتنده انجق اول صكك آخرى ابطال اولنور وبوايسه استحساندر زيرا صكره اولان جمله لر كندو
نفسى ايله مستقلدركاه ده اولان ضمير صكه راجعدر (فصل) بوفصلده يمينه وشاهده متعلق نيجه شيئلر بيان
اولنور (مات نصرانى فقالت زوجته اسلمت بعد موته وقال وارثه لا بل قبله فالقول له) برنصرانى مرد اولسه
ومرد اولدقدنصكره فلانه زوجه سى بن فلان زوجك موتندنصكره اسلامه كلدم ديسه واول هلاك اولان
نصرانينك وارثى اولان كسنه بلكه موتندن اول مسلمان اولدك ديسه قول وارثك قوليدر يمينى ايله زيرا بوحالده
ثابتدر وحال ايسه ماقبلنه دلالت ايدر معلوم اولديكه قبل الموت مسلمه ايش بوتقدير قول وارثكدر زوجته ده
اولان ضمير نصرانى يه راجعدر بعد موته ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر وارثه ده اولان ضمير ينه نصرانى يه
راجعدر قبله ده اولان ضمير موته راجعدر فالقول له ده اولان ضمير وارثه راجعدر (وكذا لومات مسلم فقالت
زوجته اسلمت قبل موته وقال الوراث بل بعده) يعنى وكذلك قول وارثك قوليدر يمينله اكر برمسلم وفات
ايلسه اندنصكره فلانه زوجه سى بن فلان زوجك موتندن اول مسلمه اولدم ديسه وارثى اولان كسنه بلكه سن
موتندن صكره مسلمه اولدك ديسه قول ينه وارثكدر زوجته ده اولان ضمير مسلمه راجعدر قبل موته ده اولان
ضمير دخى اكا راجعدر بعده ده اولان ضمير موته راجعدر (وان قال المودع هذا ابن مودعى الميت لا وارث له غيره
دفع الوديعة اليه) واكر مودع اسم مفعول صيغه سى اوزره كه يانده وديعه اولان كسنه دربركسنه يه هذا ابن
مودع الميت ديسه يعنى بوآدم بنده وديعه قويان كسنه نك اوغليدر وبوندن غيرى وارثى يوقدر ديسه اول
وديعه يى اكا دفع ايليه زيرا كندوسى اقرار ايلديكه تحت يدنده اولان حق وارثكدر خلافت طريقيله (وان
قال لاخر هذا ابنه ايضا وكذبه الاول قضى للاول) يعنى واكر اول مودع اولان كسنه بوفلان مودع ميتك
اوغليدر وبوندن غيرى وارثى يوقدر ديدكدنصكره ينه برآخره بودخى فلان مودعك اوغليدر ديسه واول اولكى
اوغل انى تكذيب ايلسه اولكى اوغله قضا اولنور يعنى وديعه اولكى اوغله حكم اولنور زيرا مودعك قولى
اولكينك اوزرينه شهادت واقع اولمشدر يدى وديعه دن دفع اولندقدنصكره قبول اولنمز ابنه ده اولان ضمير
مودعه راجعدر كذبه ده اولان ضمير ينه مودعه راجعدر (ولو قسم الميراث بين الورثة او الغرماء بشهادة شهود
لم يقولوا فيها لا نعرف له وارثا او غريما آخر لا يؤخذ منهم كفيل) يعنى واكر قاضى اولان كسنه متوفى اولان
كسنه نك ميراثنى ورثه بيننده ياخود غرما بيننده ايكى شاهدك شهادتيله قسمت ايلسه وشاهدلر شهادتلرنده
بز بومتوفايه بووارثلردن غيرى وارث وبوغريملردن غيرى غريم بلمزز ديمسه لر اول ورثه دن كفيل اخذ اولنمز
ابو حنيفه قتنده فيها ده اولان ضمير شهادته راجعدرله ده اولان ضمير متوفايه راجعدر فيها ده اولان ضمير ورثه يه
راجعدر (وهو احتياط ظلم) حال بوكه وارثلردن كفيل اخذ ايلمك احتياطدر اما حاضر اولان وارثلره وغرمايه
ظلمدر (وعندهما يؤخذ) امامين قتنده وارث اولان كسنه لردن وغرمادن كفيل النور احتمالدركه خارجده
برغائب وارث ظهور ايليه (ومن ادعى عقارا ارثا له ولاخيه الغائب وبرهن عليه دفع اليه نصفه وترك باقيه
مع ذى اليد بلا اخذ كفيل منه ولو جاحدا) وشول كسنه كه برعقارى كندويه وغائب اولان قرنداشنه ارث
طريقيله انتقال ايلديكن ادعا ايلسه وكندويه ارثله انتقال ايلديكنه برهنه ايلسه يعنى شاهد كتورسه اكا اول

عقارلك نصفى دفع وتسليم اولنور واول نصف آخرى ذواليدلك يدنده كفيلسز ترك وابقا اولنور اكر ذواليد منكر
اولورسه ده له ده ولاخيه اولان ضميرلر من ادعى ده اولان منه راجعدر وعليه ده اولان ضمير عقاره راجعدر
اليه ده اولان ضمير مدعى يه راجعدر نصفه ده وباقيه ده اولان ضميرلر ينه عقاره راجعدر منه ده اولان ضمير
ذواليده راجعدر (وقالا ان كان جاحدا اخذ النصف الاخر منه ووضع عند امين) وامامين ديديلركه اكر اول
ذواليد اولان كسنه جاحد ايسه يعنى منكر ايسه اول نصف آخرندن اخذ اولنور وبرامين كسنه نك يانته وضع
اولنور اكر جاحد دكل ايسه يدنده ترك اولنور منه ده اولان ضمير ذواليده راجعدر (وفى المنقول يؤخذ منه
بالاتفاق) ومنقول اولان شيئده جمله سنك اتفاقيله اول منقول ذواليددن اخذ اولنور زيرا منقول اولان شيء
حفظه محتاجدر منه ده اولان ضمير ذواليده راجعدر (وقيل على الخلاف) وديلديكه منقولده خلاف عقارده
اولان خلاف كبيدر يعنى منقولك نصفى مدعى يه رفع اولنور ونصفى ذواليدده ابقا وترك اولنور (واذا حضر
الغائب دفع اليه نصيبه بدون اعادة البينة) وقچن اول مدعى اولان كسنه نك غائب اولان قرنداشى حاضر اولسه
اكا نصيبى يعنى حصه سى كه باقى قلان نصفدر بينه اعاده اولنمقسز دفع اولنور نصيبه ده اولان ضمير غائبه
راجعدر (ومن اوصى بثلث ماله فهو على كل مال له) وشول كسنه كه حين موتنده ثلث مالى ايله وصيت ايلمش اوله
اول ثلث كل مالى اوزره در يعنى جمله مالندن اخراج اولنور زيرا وصيت ميراثك اختيدر ميراث كل مالده جارى
اولديغى كبى وصيت دخى كل مالده جاريدر ماله ده اولان ضمير منه راجعدر (ولو قال مالى او ما املك صدقة فهو
على مال الزكوة) واكر اول كسنه كل مالم ياخود جمله مالك اوله جغم صدقه در ديسه اول وصيت مال زكوته
حمل اولنور وقياس جمله مالى تصدق ايلمك ايدى (ويدخل فيه ارض العشر عند ابى يوسف) يعنى كل مال ياخود
جمله مالك اولديغم صدقه دردين كسنه نك قولنده ارض عشر يه دخى داخل اولور ابو يوسف قتنده زيرا ارض
عشريه صدقه يه سببدر (خلافا لمحمد) بومسئله ده امام محمد ايچون خلاف واردر يعنى ارض عشريه انك قتنده
داخل اولمز زيرا سبب مؤنتدر وكذلك اراضىء خراجيه اتفاقله داخل اولمز زيرا مؤنت ايچوندر فقط (فان لم يكن
له مال غيره امسك منه قوته فاذا اصاب مالا تصدق بمثل ما امسك) يعنى شول كسنه كه كل مالم ياخود هر ملك
ايلديكم صدقه اولسون دين كسنه نك تصدق ايلديكندن غيرى مالى اولمسه اندن قوتى مقدارنى امساك ايليه
يعنى اليقويه اكر اهل حرفت ايسه بركونلك قوتنى اليقويه واكر اصحاب غله دن ايسه برآيلق اليقويه واكر
اهل قرآن ايسه برسنه لك اليقويه واكر ارباب تجارتدن ايسه مالنه واصل اوله جق مقدار اليقويه واكر
بوحالتدنصكره اول كسنه ماله اصابت ايلسه يعنى اكا مال حاصل اولسه اول امساك ايلديكى مال مقدارنجه
تصدق ايليه يعنى صدقه ويره له ده اولان ضمير ولو قال ده اولان فاعله راجعدر غيره ده اولان ضمير مالى
او ما املك يه راجعدر منه ده اولان ضمير مالك اولديغى ماله راجعدر قوته ده اولان ضمير ينه قال نك فاعلنه
راجعدر (ومن اوصى اليه ولم يعلم فهو وصى) وشول كسنه كه بركسنه يى حال غيبتنده وصى ايلسه وحال بوكه
انك علمى اولمسه اول كسنه وصى اولور وصى اولديغنه علمى ده اولمسه (بخلاف التوكيل) يعنى وكيل اولمق
وصى اولمه نك خلافيدر زيرا قچن بركسنه بركسنه يى حال غيبتنده وكيل ايلسه ووكيل اولديغنه علمى اولمسه
وكيل اولمز (وقبل فى الاخبار بالتوكيل خبر فرد وان كان فاسقا) بركسنه بركسنه يى وكيل ايلمه ده برآدمك
اخباريله قبول اولنور فاسقده اولورسه وياخود صغير مميزده اولورسه ده زيرا الزام اولمديغى اجلدن واحدك
خبرى كافيدر (لا فى العزل منه الا خبر عدل او مستورين وعندهما هو كالاول) يعنى وكيل توكيلدن
عزل اولنمده خبر واحد مقبول دكلدر الا عدل اولان واحدك خبرى يا مستور العداله اولان ايكى كسنه نك
خبرلريله مقبولدر وامامين قتنده كالاولدر يعنى توكيلده فرد واحدك خبرى مقبول اولديغى كبى عزلده دخى
كذلك منه ده اولان ضمير توكيله راجعدر وكالت تأويلى ايله هو ضميرى عزله راجعدر (وكذا الخلاف فى اخبار
السيد بجناية عبده) ودخى سيدك كندى عبدى جنايت ايلديكنه خبر اولنمسنده اختلاف توكيلده وعزلده
واقع اولان اختلاف كبيدر مثلا سيده واحد غير عدل عبدك جنايت ايلدى ديو خبر ايلسه غب الاخبار
سيد انى اعتاق ايلسه ابو حنيفه قتنده سيده ارش جنايه لازم اولمز ارش لازم اولورز يرا انى اعتاق ايلمكله فدايه
مختار اولمشدر اخبارك سيده مضاف اولمسى مصدرك مفعولنه مضاف اولوب فاعلى محذوف اولان اضافات

قبيلندندر عبده ده اولان ضميرسيده راجعدر (والشفيع بالبيع) ودخى بو مسئله ده خلاف ماقبلنده كى مسئله
كبيدر مثلا شفيع شفعه ايله مستحق اولديغى دارك بيعنه واحد فاسق خبر ويرسه شفيع اولان كمسنه سكوت
ايلسه شفعه يى تارك اولمز ابو حنيفه قتنده اما امامين قتنده تارك اولور (والبكر بالتزويج) بو مسئله ده دخى
خلاف ماقبلنده اولان كبيدر خلاف مثلا بر واحد فاسق بر بكرى كندويه تزويج ايلدكارينه خبر ويرسه اول
بكر دخى سكوت ايلسه سكوت ايله نكاحه راضى اولمز ابو حنيفه قتنده وامامين قتنده اولور (ومسلم لم يهاجر
بالشرايع) ودخى بو مسئله ده خلاف ماقبلنده اولان مسئله ده كى خلاف كبيدر مثلا بر حربى دار الحربده
مسلم اولسه واحكام اسلامى تعليم ايلمكه مهاجرت ايلمسه بواثناده واحد فاسق اكا شرايع اسلامى اخبار ايلسه
ابو حنيفه قتنده اول شرايعى ترك ايلمكله مؤاخذه اولمز وامامين قتنده مؤاخذه اولور (ولو باع القاضى او امينه
عبد الغرماء واخذ المال فضاع واستحق العبد لا يضمن) يعنى اكر قاضى اولان كمسنه مديون اولان كمسنه نك
عبدنى غرما ايچون بيع ايلسه وكندو ياخود امينى اول ماليكه ثمندر اخذ ايلسه اخذ ايدوب قبض ايلدكدنصكره
مال قاضى ده ياخود امينينده ضايع اولسه عبد دخى مستحق اولسه ويد مشتريدن اخذ واستخلاص اولنسه
قاضى ياخود امين اولان كمسنه اول عبدك ثمننه ضامن اولمز زيرا امين قاضينك مقامنه قائمدر وقاضى خليفه
مقامنه قائمدر وتضمين اولنسه مصالح مسلمين معطل اولمق لازم اولوردى (ويرجع المشترى على الغرماء) يعنى
اول عبدى اشترا ايدن كمسنه عبدك بهاسيله اول غرمانك اوزرلرينه رجوع ايليه زيرا بيع انلر ايچون واقع اولمشدر
عهده سى دخى انلرك اوزرينه در (ولو باعه الوصى لاجلهم بامر القاضى ثم استحق او مات قبل قبضه وضاع المال
يرجع المشترى على الوصى) واكر منبور عبدى وصى اولان كمسنه امر قاضى ايله غرما ايچون بيع ايلسه
بعدنصكره مستحق اولسه ياخود وصيدن قبض ايلمزدن مقدم وفات ايلسه مال دخى ضايع اولسه مشترى
اولان كمسنه ثمن عبد ايله وصينك اوزرينه رجوع ايدر زيرا عقد ايلين كندوسيدر باعه ده اولان ضمير عبده
راجعدر لاجلهم ده اولان ضمير غرمايه راجعدر قبل قبضه ده اولان ضمير عبده راجعدر (وهو على الغرماء)
وصى اولان كمسنه دخى اول غرمانك اوزرلرينه رجوع ايلر (ولو قال لك قاض عدل عالم قضيت على هذا بالرجم
او القطع او الضرب فافعله وسعك فعله) يعنى اكر سكا بر قاضى عدل احوال شرعه عالم بن بو كمسنه نك اوزرينه
حد رجم ايله ياخود قطع يد ايله ياخود ضرب ايله قضا ايلدم يعنى حكم ايلدم سن دخى بو ذكر اولنان اشيانك
هر قنغيسى ايسه اشله ديسه سكا جائزدركه امر ايلديكى شئ هر نه حد ايسه اشليه سن وسكا حضور حقده لوم
وعتاب يوقدر زيرا حق تعالى حضرتلرينك امرينه واولو الامرينه اطاعت ايلمك واجبدر فافعله ده اولان ضمير اول
ذكر اولنان اشيانك برينه راجعدر فعله ده اولان ضمير كذلك (وكذا فى العدل غير العالم ان استفسر فاحسن
تفسيره والا فلا) وكذلك بو مسئله ده حكم تقدم ايدن مسئله كبيدر لكن عادل غير عالم اولان قاضى بر كمسنه يه
بر كمسنه نك رجمنه ياخود يدينك قطعنه ياخود ضربنه امر ايلسه مأمور دخى آندن سببنى استفسار ايدوب قاضى
اكا على احسن وجه تفسير ايلسه اولحينده انى تصديق ايلمك واجب اولور واكر اول قاضى عادل وعالم اولميوب
حسن تفسير ايلمسه قولى قبول اولنمز (ولا يعمل بقول غير العدل مطلقا ما لم يعاين سبب الحكم) ودخى اول غير
عدل اولان قاضينك قولنه مطلقا يعنى استرسه عالم اولسون استرسه جاهل اولسون عمل اولنمز مادامكه حكمك
سببى معين اولميه زيرا احتمالدركه اندن خطا وغلط واقع اوله (ولو قال قاض عزل لشخص اخذت منك الفا
ودفعتها الى فلان قضيت بها عليك او قال قضيت بقطع يدك فى حق فقال بل اخذتها او قطعت ظلما واعترف بكون
ذلك حال ولايته) بر عزل اولنمش قاضى بر شخصه بن سنك اوزريكه بيك درهم دين ايله قضا ايلدم سندن اول بيك
درهمى اخذ ايدوب فلان كمسنه يه دفع ايلدم ديسه ياخود سنك الك قطعنه بر حق سببيله قضا ايلمشيدم ديسه
اول كمسنه دخى اول قاضى يه بلكه سن اول بيك درهمى بندن ظلما اخذ ايلدك ياخود يدمى ظلما قطع ايلدك ديسه
ودخى اول شخص بو اشيا قاضينك زمان ولايتنده اولديغنه اعتراف ايلسه (صدق القاضى ولا يمين عليه) قاضى
تصديق اولنور واوزرينه يمين يوقدر زيرا قاضى يه يمين لازم اوليدى خصم اولمق لازم كلوردى خصم اولديغى
تقديرجه قضاسى نافذ اولمزدى ودفعتها ده اولان ضمير الفه راجعدر اخذتها ده اولان ضمير ينه الفه راجعدر
ولايته ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر (ولو قال فعلته قبل ولايتك او بعد عزلك وادعى القاضى فعله فى ولايته

فالقول

فالقول له ايضا هو الصحيح) واكر اول شخص اول قاضى يه سن اول ذكر اولان اشيايى زمان ولايتكدن اول ياخود
عزلكدنصكره ايلدك ديسه وقاضى اولان كمسنه ولايتى حالنده واقع اولديغنى ادعا ايلسه قول قاضينكدر صحيح
بودر زيرا چونكه قاضى اولديغنه اعتراف ايلسه اخذ ايلديكى اشيايى حالت قضايه اضافت ايلمسى صحيح اولور حالت
قضا ايسه ضمانى منافيدر اما يدى اول اشيايى حالت قضايه اضافت ايلمسيله ضمان منكر اولور بو تقديرجه قول انك
اولدى فعلته ده اولان ضمير بارز اخذه ياخود قطعه يه راجعدر فعله ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر فى ولايته ده
اولان ضمير قاضى يه راجعدر له ده اولان ضمير ده قاضى يه راجعدر (والقاطع او الاخذ ان كانت دعواه
كدعوى القاضى ضمن هنا) يعنى قبل التوليه وياخود بعد العزل ايلدك ديديكى نسنه ده ضامن يعنى حكم
قاضى ايله قاطع يد واخذ مال اولان كمسنه لر چون هر برينك دعواسى قاضينك دعواسى كبى اولسه ضامن
اولور سبب ضمانى مقر اولدقلرندن اوتورى (لا فى الاول) يعنى قاطع ايله آخذ اولكى صورتده ضامن اولمزلر يعنى
شول صورتده كه قاضى كندو توليتنده ايدوب تصديق اولنديغيدر زيرا كندو فعلى قضا سنده انلرك تصادقلريله
ثابتدر

كتاب الشهادة

چون مصنف رحمه الله قضانك احوالى بياننددن فارغ اولديسه اكا لازم اولان شيئك بياننه شروع ايلديكه
شهادتندر شهادت لغتده صحاح صاحبنك تعريف ايلديكى اوزره اخبار قاطعدر بو تعريف ايلمشدر يعنى
هر اخباركه عن عيان ومشاهدة اوله اكا لغتده شهادت ديرلر واصطلاح فقهاده (هى اخبار بحق للغير على الغير
عن مشاهدة لا عن ظن) يعنى شهادتك
يعنى شهادت غير ايچون بر غيرك اوزرنده اولان حقه اخبار ايلمكدر (عن مشاهدة لا عن ظن) يعنى شهادتك
صحيح اولمسنك شرطى شهادت ايده جكى شيئى مشاهده ايلمش اوله ظن وتخمين ايله دكل زيرا حديث شريفده
(اذا علمت مثل الشمس فاشهد والا فدع) وارد اولمشدر (ومن تعين لتحملها لا يسعه ان يمتنع منه ويفترض
اداؤها بعد التحمل اذا طلبت منه) وشول كمسنه كه شهادتك تحملنه متعين اوله اكا جائز دكلدركه اول شهادتى
تحملدن امتناع ايليه واول شهادتى بعد التحمل ادا ايلمك فرض اولور لكن اندن طلب اولنسه زيرا حق سبحانه
وتعالى (ولا يأب الشهداء اذا ما دعوا) بيورمشلردر يعنى لكن شاهدلر شهادت ايلمكه دعوت اولنسه لر اباوامتناع
ايلمسونلر زيرا ما زائده در و بر آيت اخرى ده (ولا تكتموا الشهادة ومن يكتمها فانه آثم قلبه) بيورمشلردر يعنى
تحمل ايلديككز شهادتى كتم ايلمكز وشول كمسنه كه انى كتم ايليه قلبى آثم اولور و آثم قلب اكبر الاثامدر لتحملها ده
اولان ضمير شهادته راجعدر يسعه ده اولان ضمير شاهده راجعدر منه ده اولان ضمير تحملها ده اولان ضمير
مصدره راجعدركه تحملدر اداؤها ده اولان ضمير شهادته راجعدر منه ده اولان ضمير شاهده راجعدر (الا ان
يقوم الحق بغيره) الا چون اول مدعى اولان كمسنه نك حق شهادتى تحمل ايليه نك غيريله قائم اوله يعنى ثابت اوله
اولحينده ادا ايلمسى فرض اولمز بغيره ده اولان ضمير شاهده راجعدر (وسترها فى الحدود افضل) يعنى حدوده
متعلق اولان شهادتى ستر ايلمك افضلدر زيرا حديث شريفده (من ستر مسلما ستره الله فى الدنيا والاخره)
بيورمشلردر ودخى اندهصون دم وارد رسترها ده اولان ضمير شهادته راجعدر (ويقول فى السرقة اخذ لا سرق)
ودخى سرقه ده اولان شهادتده شاهد اولى اولديكه اخذ فلان الشئ ديه سرقه ديميه زيرا اخذ ديمكده ستر واردر
وسرقه ديمه ده قطع لازم اولور (وشرط للزنا اربعة رجال) يعنى زنا ثبوتى ايچون درت شاهدك شهادتى شرطدر
ونسانك شهادتى جائز دكلدر زيرا حدوده وقصاصده نسانك شهادتى جائز دكلدر (وللقصاص وبقية الحدود
رجلان) قصاصده وباقى قلان حدوده يعنى زنانك ماعداسنده ايكى رجلك شهادتى شرط قلندى (وللولادة
والبكارة وعيوب النساء مما لا يطلع عليه الرجال امرأة) يعنى ودخى ولادت ايچون وثبوت بكارت ايچون يعنى
قز اوغلان اولمسنده وعيوب نساء ايچون شول عيبلردنكه رجال اول شيئك اوزرينه مطلع اولمزاولمقوله ده
بر امرأه نك شهادتى كافيدر حديث شريفده بويله وارد اولمشدر عليه ده اولان ضمير عيب معناسنه اولان مايه
راجعدر (وكذا استهلال المولود فى حق الصلاة لا الارث) وكذلك مولودك استهلالى ايچون يعنى اناسنك رحمندن
ساقط اولدقده تصويت ايدوب چاغرلق حق صلاتده يعنى اوزرينه نماز قلنمق ايچون بر امرأه نك شهادتى كافى
دكلدر ابو حنيفه قتنده زيرا رجال اطلاع ايده جك امور دندر (وعندهما فى حق الارث ايضا) وامامين قتنده

حق ارثنده دخی برامرأه نك شهادتی كافیدر (ولغیر ذلك رجلان اورجل وامرأتان مالا كان اوغیرمال كالنكاح
والرضاع والطلاق والوكالة والوصیة) یعنی واول ذكری تقدم ایدن اشیالرك غیریسنه ایكی رجلك یاخود بررجل
ایله ایكی امرأه نك شهادتلری كافیدر استرسه شهادتلری مال اولسون استرسه غیرمال اولسون مثلا نكاح
ورضاع وطلاق ووكاله ووصیت كبی شیلرده زیرا حق سبحانه وتعالی حضرتلری كلام عزتلرنده (فان لم یكونا
رجلین فرجل وامرأتان) بیوره شلردر زیرا آیه كریمه نك سیاقنده ذكر اولنمشدر یعنی ایكی رجل اولمزسه
بررجل ایله ایكی امرأه كفایت ایدر وقبول اولنور ذكر اولنان اشیا (وشرط للكل الحریة والاسلام) شاهدك
كایسنه حریت واسلام شرط قلندی بوتقدیرجه ذمینك مسلم اوزرینه شهادتی جائز دكلدر وعبدك دخی
شهادتی جائز دكلدر وبعض علما لفظ حریتی اسقاط ایدوب اعتبار ایلممشدر زیرا ذمی فی الجمله شهادته اهلدر
(والعدالة) عدالت دخی شرطدر بوتقدیرجه فاسقك شهادتی قبول اولنمز عدالت دیمك بركمسنه نك حسناتی
شهادته غالب اوله اما قاضی اولان كمسنه فاسقك شهادتی قبول ایلسه قضاسی نافذ اولور وحرام اولان شیئی
ارتكاب ایتمش اولور (ولفظ الشهادة) یعنی قاضی حضورنده شهادت ایلمه ده لفظ شهادت شرطدر یعنی دیمك
لازمدر (فلا تصح لو قال اعلم او اتیقن) بو فاء تفریعیه در یعنی چونكه لفظ شهادت شرط اولدی ایسه اعدی
برآدم شهادتنده اعلم یاخود اتیقن دیسه شهادتی صحیح اولمز (ولا یسأل قاض عن شاهد بلا طعن الخصم فیه
الا فی حد وقود) یعنی قاضی اولان كمسنه حضورنده شاهد شهادت ایلدیكی زمان مادامكه خصم اول شاهدك
حقنده طعن ایلمیه قاضی شاهدك حالندن سؤال ایلمیه الا حدودده وقودده حاللرندن سؤال ایلیه بوتقدیرجه
ابو حنیفه قتنده در (وعندهما یسأل فی سائر الحقوق سرا وعلنا) وامامین قتنده قاضی اولان كمسنه اول
شاهدلرك حاللرندن سائر حقوقده سرا وعلانیة سؤال ایلیه (وبه یفتی فی زماننا) فی زماننا فتوی بونك اوزرینه در
زیرا قاضی اولان كمسنه یه حكمنده احتیاط ایلمك واجبدر واول ایسه شاهدلرك سرا وعلانیة حاللرندن سؤال
ایلمك ایله اولور (ویجزی الا كتفا بالسر) یعنی فی زماننا شاهدك حالندن سرا سؤال ایلمه ده اكتفا جائزدر یعنی سرا
سؤال ایلمك كافیدر فتنه واقع اولمق خوفندن اوتری (ویكفی بالتزكیة هو عدل فی الاصح) یعنی شاهدی
تزكیه ایلمه ده مزكینك هو عدل قولی كفایت ایدر اصح اولان اقوالده (وقیل لابد من قوله عدل جائز الشهادة)
ودینلدیكه شاهدی تزكیه ده مزكینك هو عدل جائز الشهادة دیمه سندن لابدر قولده اولان ضمیر مزكی یه
راجعدر (ولا یصح تعدیل الخصم بقوله هو عدل لكن اخطأ او نسی) یعنی خصمكه مدعی علیه در شاهد اولان
كمسنه یه هو عدل لكن اخطأ او نسی یعنی بو شاهد عدلدر اما خطا ایلمشدر یاخود نسیان ایلمشدر قولی ایله
تعدیل یعنی تزكیه صحیح دكلدر زیرا مدعی اولان كمسنه شاهدلر ایله زعم ایدرلر كه مدعی علیه اولان كمسنه
كاذب وظالمدر انكار ایلمسی سببیله وفاسق وكاذب اولان كمسنه نك تزكیه سی صحیح اولمز بواجلدن خصمك
تعدیلی جائز اولمدی (فان قال هو عدل صدق ثبت الحق) واگر خصم اولان شاهد اولان كمسنه ایچون هو عدل
صدق یعنی بو شاهد عدل وصادقدر دیسه لكن اخطأ او نسی قولنی ذكر ایلمسه حق ثابت اولور زیرا حقی اقرار
ایلمشدر ایمدی اقراری موجبنجه حكم اولنور (ویكفی الواحد لتزكیة السر والترجمة والرسالة الی المزكی) یعنی
واحدك سرا تزكیه سی وشاهد ایچون ترجمه سی چون قاضی كلام شاهدلری فهم ایلمسه وقاضیدن مزكی یه
رسول اولمسی كفایت ایدر زیرا شهادتده عدد شرطدر بو اشیا ایسه شهادت دكلدر بواجلدن واحد كفایت ایدر
(والاثنان احوط وعند محمد لابد من الاثنین) یعنی مزكی ایكی احوطدر یعنی احتیاطدر وامام محمد قتنده ایكی
اولمق لابدر زیرا انك قتنده تزكیه سی سرده شهادت معناسنه در (ویشترط الحریة فی تزكیة العلانیة
دون السر) علانیة تزكیه سنده حریت شرطدر سرتزكیه سنده شرط دكلدر غصب وقتل ایلین كمسنه نك
اوزرینه اشهاد ایلمزلر ایسه ده یعنی شاهد اول دیمزلر ایسه ده (فصل) بو فصل شهادت ایلمیه نك كیفیتی بیاننده در
(وله ان یشهد بكل ما سمعه او رآه كالبیع والاقرار وحكم الحاكم والغصب والقتل وان لم یشهد علیه) یعنی شاهد
اولان كمسنه یه شهادت ایلمك اقتضا ایلسه هر اشتدیكی شیئله وهر كوردیكی شیئله شهادت ایلیه مثلا بیع واقرار
كبی وحكم حاكم وغصب وقتل كبی شیلرده اگر اول كمسنه نك اوزرینه اشهاد ایلمزلر ایسه ده ینه شهادت ایده
زیرا كندوسی كوروب اشتدیكی اجلدن عیاناً اولمشدر اما بر پرده نك ارالسنده بركمسنه نك صوتنی كه فلان شیٔ

بنده در یاخود فلان شیئی اشترا ایلدم دیو استماع ایلسه اكا شهادت ایلمك جائز دكلدر زیرا اصوات بربرینه
مشابهدر (ویقول اشهد لا اشهدنی فلان) وشاهد شهادت ایلدیكی زمانده اشهد دیه اشهدنی فلان دیمیه یعنی
فلان كمسنه فلان كمسنه یه فلان شیئی بیع ایلدیكنه شهادت ایدرم دیه فلان كمسنه بنی شهادت ایتدردی دیمیه
كاذب اولمغیچون (ولا یشهد علی شهادة غیره اذا سمع اداءها) یعنی شاهد اولان كمسنه كندودن غیری اولان
شاهدك شهادتی اوزرینه شهادت ایلمیه چون شاهد آخر شهادتی ادا ایلدیكنی استماع ایلدكده غیره ده اولان
ضمیر یشهدنك تحتنده اولان ضمیره راجعدر اداءها ده اولان ضمیر شهادته راجعدر (او اشهاد الغیر علیها ما لم یشهد
هو علیها) یاخود شاهد اصل برآخری اول شهادت اوزرینه اشهاد ایلدكده برآخر كمسنه واروب شهادت ایلسه
جائز دكلدر مادامكه كندوسی شهادت اوزرینه اشهاد اولنمیه مثلا بركمسنه اصل شاهد ایكن بن شهادته وارمغه
قادر دكلم سزه بو خصوصده اشهاد ایدرم دیدكده برآخر كمسنه كندو یه شهادت تكلیف اولنمدین واروب شهادت
ایلمك جائز دكلدر اما اشهاد اولندقده جائزدر (ولا یعمل شاهد ولا قاض ولا راو بخطه ما لم یتذكر) یعنی شاهد
اولان كمسنه ودخی راوی الحدیث اولان كمسنه مجرد خطنه نظر ایلمك ایله عمل ایلمز مادامكه كندو خطی اولدیغی
تذكر ایلمیه زیرا خطوط بری برینه مشابهدر بواجلدن علم حاصل اولمز ابو حنیفه قتنده بخطه ده اولان ضمیر
ثلاثه نك علی طریق الانفراد هر برینه راجعدر (وعندهما یجوز ان كان محفوظا فی یده) وامامین قتنده مجرد
خطنه نظر ایلمكله شهادت جائز اولور اگر اول خط هر برنك یدنده محفوظ اولورسه زیرا التباسدن امین حاصل
اولور فی یده ده اولان ضمیر اول ثلاثه نك هر برینه راجعدر (ولا یشهد بما لم یعاینه الا النسب والموت والنكاح
والدخول وولایة القاضی واصل الوقف) یعنی بركمسنه شهادت ایلمك مراد ایدنسه هیچ شهادت ایلمیه الا كوروب
معاینه ایلدیكی شیئه شهادت ایلیه الا نسبده مثلا فلان ابن فلاندر دیمك كبی ودخی موتده فلان وفات ایلدی
دیمك كبی ودخی نكاحده مثلا فلان كمسنه فلان خاتونه تزوج ایلدی دیمك كبی ودخی دخولده مثلا فلان كمسنه
فلانه داخل اولدی ودخی ولایت قاضیده مثلا فلان كمسنه سلطان طرفندن قضایه متولی اولدی دیمك كبی
ودخی اصل وقفده مثلا فلان كمسنه بو داری فلان جامعه وقف ایلدی دیمك كبی یعنی بو اشیانك ثبوتنده
تسامع ایله شهادت كفایت ایدر معاینه یه حاجت یوقدر مصنفك اصل الوقف دیمه سی شرائط وقفدن احترازدر
زیرا شرائطنده تسامعله ثابت اولمز مشاهده یه ومعاینه یه محتاجدر (اذا اخبره بها من یثق به من عدلین او عدل
وعدلتین) یعنی بو ذكر اولنان اشیا تسامع ایله ثابت اولور چون شاهده بو اشیانك هر بریسنی كلامنه اعتماد اولنور
ایكی اهل عدالت رجل ویاخود براهل عدالت رجل ایله ایكی اهل عدالت خاتون اخبار ایلسه اخبره ده اولان
ضمیر شاهده راجعدر بهاده اولان ضمیر ذكری تقدم ایدن اشیایه راجعدر (وفی الموت یكفی العدل ولو انثی وهو
المختار) یعنی بركمسنه نك موتی ثبوتنده برعدلك شهادتی كفایت ایدر انثی دخی اولورسه مختار اولان قول بودر
(ویشهد من رأی جالسا مجلس القضاء یدخل علیه الخصوم انه قاض) وشول كمسنه كه بركمسنه برمجلسده قضاء
مجلسده جلوس كبی جلوس ایلدیكن كورسه و برالای اصحاب خصومتك وارباب دعوانك اوزرینه دخول
ایلدیكن كورسه قاضیدر دیو شهادت ایلسون واكا تقلید ایلدین كمسنه مشاهده ومعاینه ایلمزایسه ده زیرا
ارباب خصومتك اوزرینه داخل اولمسی قاضی اولدیغنه دلالت ایدر علیه ده اولان ضمیر جالسه راجعدر انه ده
اولان ضمیر ینه اكا راجعدر (ومن رأی رجلا وامرأة یسكنان معا وبینهما انبساط الازواج انها زوجته) وشول
كمسنه كه بررجل ایله برامرأه یی سعابرمسكنده ساكن اولدقلرین كورسه واول رجل ایله اول امرأه نك ماببننده
زوجله زوجه مابیننده واقع اولان انبساط وملاعبه واقع اولور انی زوجه سیدر دیو شهادت ایلسون زیرا ظاهر
حال اكا دلالت ایدر زوجته ده اولان ضمیر رجله عائددر (ومن رأی شیأ سوی الادمی فی ید متصرف فیه
تصرف الملاك انه له ان وقع فی قلبه ذلك) وشول كمسنه كه برغیری كمسنه نك النده آدمیدن غیری برشیٔ كورسه
واول یدنده شیٔ اولان كمسنه اول شیده اصحاب ملاك املاكارنده تصرف ایلدكاری كبی تصرف ایدر اول شیٔ
انكدر دیو شهادت ایلر اگر اول شاهدك قلبنه بو شیٔ انكدر دیو دوشر ایسه زیرا بحسب الظاهر اول شیٔ یدده اولمق
دلیل ملكیتدر فیه ده اولان ضمیر شیئه راجعدر انه ده اولان ضمیر ینه اول شیئه راجعدر له ده اولان ضمیر منه
راجعدر قلبه ده اولان ضمیر شاهده راجعدر (والادمی ان علم رقه او كان صغیرا لا یعبر عن نفسه فكذلك) واگر

اول غیرك یدنده اولان آدمی ایسه اکر رقیق اولدیغی بیلسه یاخود صغیر اولسه کندی نفسندن تعبیر ایلمکه
قادر اولسه کذلك اول یدنده اولان کمسنه نك ملکیدر دیو شهادت ایلسون زیرا رقیق کندو نفسنك یدنده اولمز
(ولو فسر للقاضی انه یشهد بالتسامع او بمعاینة الید لا یقبلها) واکر اول شاهد اولان کمسنه قاضی اولان کمسنه یه
تسامع ایله یاخود معاینهٔ ید ایله شهادت ایلدیکن تفسیر ایلسه اول شاهدك شهادتنی قبول ایلمیه الا وقفده نته کیم
بیانی کچمشدر یقبلها ده اولان ضمیر شهادته راجعدر (ومن شهد انه حضر دفن زید وصلی علیه قبلت وهو عیان)
وشول کمسنه که زیدك دفننه حاضر اولدیغنه واوزرینه نماز قلسنه شهادت ایلسه انك شهادتی قبول اولنور
بو ایسه عیاندر یعنی دفننه ونمازینه حاضر اولمق موتنه مشاهده ومعاینه درانه ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان
لفظ منه راجعدر علیه ده اولان ضمیر زیده راجعدر

باب من تقبل شهادته ومن لا تقبل

بو باب شهادتلری قبول اولنور وشهادتلری قبول اولنمز کمسنه لرك بیانندهدر (لا تقبل شهادة الاعمی) یعنی
اعمی اولان کمسنه نك شهادتی قبول اولنمز ابو حنیفه قتنده وامام محمد قتنده تسامع ایله جائز اولان اشیاده
جائزدر (خلافا لابی یوسف فیما اذا تحملها بصیرا) وامام ابو یوسف ایچون خلاف واردر شول صورتده که قچن
اول شهادتی بصیر اولدیغی حالده تحمل ایلسه اعمی اولدیغی حالتده انی ادا ایلمك جائز اولور زیرا اعتبار حالت
تحمله در معاینه ایله اولدیغیچون (ولا شهادة المملوك والصبی الا ان تحملا حال الرق والصغر وادیا بعد العتق
والبلوغ) ودخی مملوك ایله صبینك شهادتلری قبول اولنمز مکر که مملوك اول شهادتی حال رقده وصغیر حال
صغرنده تحمل ایدوب رقیق معتق اولدقدنصکره وصغیر اولان بلوغدنصکره ادا ایلمش اوله اولزمانده شهادتلری
جائز اولور زیرا حال صغرده وحال رقده ولایتلری یوقدر وبو ایکی وصف زائل اولدیغندنصکره شهادتی تحمل
ایلمکه اهل اولورلر (ولا شهادة المحدود فی قذف وان تاب) ودخی سبب قذف ایله حد اولنمش کمسنه نك شهادتی
قبول اولنمز توبه ده ایدرسه زیرا حق تعالی حضرتلری محصناتی قذف ایدنلرك حقنده (ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا)
بیورمشلر وایت کریمه نك اولی (والذین یرمون المحصنات ثم لم یأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانین جلدة
ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا) در امام شافعی قتنده توبه ایدرسه شهادتی قبول اولنور زیرا حق سبحانه وتعالی
حضرتلری ذکر اولنان آیتك آخرنده (الا الذین تابوا) بیورمشلردر (الا ان حد کافرا ثم اسلم) یعنی سبب قذف
ایله حد اولنمش کمسنه نك شهادتی قبول اولنمز الا قچن کافر اولدیغی حالده حد اولنسه صکره اسلامه کلسه اول حینده
شهادتی قبول اولنور لان الاسلام یجب ما قبله در (ولا الشهادة لاصله وان علا وفرعه وان سفل) ودخی کندو
اصلنه یعنی والدنه وان علا والدین اعلا اولسه یعنی والدك والدی فرعنه یعنی اوغلنه وان سفل واکر اوغلندن
اسفل اولسه یعنی اوغلنك اوغلنه شهادتی قبول اولنمز (وعبده ومکاتبه ومن احد الزوجین للاخر) ودخی کندو
عبدنه وعبد کندو سیدنه ومکاتبنه وایکی زوجك بری اول بر آخره شهادتلری قبول اولنمز زیرا حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم بیورورلر (لا تقبل شهادة الولد لوالده ولا الوالد لولده ولا المرأة لزوجها ولا الزوج لامرأته
ولا العبد لسیده ولا المولی لعبده ولا الاجیر لمستأجره) زیرا بابا اوغلی یاننده اولان منافع متصله در بو اجلدن
مذکورلره زکوة دفع ایلمك جائز اولمدی وعبد وزوج ومکاتب ما بینلرنده اولان منافع دخی متصله در
بو تقدیرجه کندو نفسلرینه شهادت ایلمش اولورلر (والشریك لشریکه فیما هو من شرکتهما) ودخی شریکك کندو
شریکنه شهادتی قبول اولنمز کندو شرکتلرینه متعلق اولان شیلرده زیرا منفعت اول بر شریکه عائددر اما کندو
شرکتلرینه متعلق اولمیان شیلرده بری برینه شهادتلری مقبوله در شریکه ده اولان ضمیر شریکه راجعدر
شرکتهما ده اولان ضمیر تثنیه شریکینه راجعدر (ولا شهادة المخنث الذی یفعل الردی) ودخی کندوینی نسایه
تشبیه ایدوب کندویه فاحشه ایتدیرن مخنثك شهادتی قبول اولنمز زیرا فاسق قسمندندر (والنائحة والمغنیة)
ودخی نائحه ایله مغنیه نك شهادتلری قبول اولنمز نائحه اول خاتونه دیرلر که غیریلر مصیبتنده رفع صوت ایله محاسن میته
متعلق نیحه شیلر سویلر مغنیه شول خاتوندر که آلات لهو ایله یاخود آلاتسز اجنبیلره تغنی ایدندر زیرا خاتونلرك
مجرد رفع صوتی تغنی ونوح ایله اولمسی بالطریق الاولی در (والعدو بسبب الدنیا علی عدوه) ودخی دنیا
سببیله اولان عدوك عدوسنه شهادتی قبول اولنمز یعنی قچن ایکی رجلك بیننده امور دنیا ایچون عداوتلری

اولسه اول بر رجلك اول بر آخر اوزرینه شهادتی جائز دکلدر (ومدمن الشرب علی اللهو) ودخی لهو اوزره یعنی
آلات لهو ایله شرب خمره مدمن اولان کمسنه نك شهادتی قبول اولنمز زیرا دیننده حرام اولان شیئی ارتکاب
ایلمشدر (ولا بشارب الخمر بدون اللهو لانه ارتکب محرما) لهوسز شارب خمر اولانك دخی شهادتی مقبول اولمز زیرا
حرامی ارتکاب ایتمشدر (ومن یلعب بالطیور او بالطنبور) ودخی انواع طیور ایله وطنبور ایله لعب ایلین کمسنه نك
شهادتی قبول اولنمز زیرا اوقاتنی لهو ایله تضییع ایلدیکی اجلدن مصنفك لعب دیمه سنده اشارت واردر که
کندو اونده استیناس ایچون بعض کوکرجن اتخاذ ایدوب تربیه ایلسه مباح اولور وحرام اولمز (او یغنی
للناس) ویاخود لهو ولعب ایله ناسی جمع ایدوب انلره تغنیسن اشتدیرن مغنینك شهادتی قبول اولنمز حرام
اولانی ارتکاب ایلدیکی اجلدن (او یلعب بالنرد او یقامر بالشطرنج او تفوته الصلاة بسببه) معلوم اوله که
نرد ایله مجرد لعب مطلقا حرامدر ومسقط شهادتدر زیرا نبی علیه السلامدن (من لعب بالنرد فقد عصی ابا القاسم)
حدیث شریفی وارد اولمشدر اما شطرنج ایله لعب ایلمه نك شهادتی مسقط اولمسی اوج شرطله مشروطدر
بری مدمن اولمقدر (وایکنجیسی) قمار ایله اوینمقدر (اوچنجیسی) صلاتی تفویت ایلمکدر ایمدی بو اوصاف
ایله شهادتلری قبول اولنمز اما بو اوصاف ثلاثه نك بری اولمسه شهادتی رد اولنمز زیرا عقله دائر بر شید رو بو اجلدن
امام شافعی قتنده جائز اولدی تفوته ده اولان ضمیر لاعبه راجعدر بسببه ده اولان ضمیر شطرنجه راجعدر
(او یرتکب ما یوجب الحد) ویاخود حده موجب اولان شیئی ارتکاب ایدنك دخی شهادتی قبول اولنمز زیرا
حده موجب اولان کبائردندر (او یأکل الربا) ودخی ربا اکل ایلین کمسنه نك شهادتی قبول اولنمز کبائردن
اولدیغی اجلدن (او یدخل الحمام بلا ازار) ودخی حمامه ازارسز یعنی فوطه سز داخل اولان کمسنه نك شهادتی
قبول اولنمز زیرا کشف عورت حرامدر (او یفعل ما یستخف به کالبول والاکل علی الطریق) ویاخود کندویه
استخفاف ویرن شیئی اشلسه مثلا طریقده بول ایلمك کبی ودخی طریقده اکل ایلمك کبی انك دخی شهادتی قبول
اولنمز زیرا اکل علی الطریق وبول علی الطریق شهادتی مسقطدر (او یظهر سب السلف) ویاخود سلف یعنی
اصحاب کزین وسادات تابعین رضی الله عنهم سبنی اظهار ایلیه انك دخی شهادتی قبول اولنمز (وتقبل الشهادة
لاخیه وعمه) یعنی آدمك کندو قرنداشنه وعمیسنه شهادت ایلمسی قبول اولنور غیر متهم اولدقلریچون
(ومحرمه رضاعا او مصاهرة) ودخی رضاع جهتندن یاخود مصاهره مثلا کندو زوجه سنك اناسی
وزوجه سنك قوعی ودخی کندو قزینك زوجی وباباسنك زوجه سی واوغلنك زوجه سی کبی اولان محرملرك
شهادتلری قبول اولنور غیر متهم اولدقلریچون (وشهادة اهل الاهواء الا الخطابیة) ودخی اهل هواء اولان
کمسنه لرك شهادتلری قبول اولنور زیرا بونلر اعتقاد حیثیتندن فاسقلردر وبو حیثیتدن فاسق اولملری
ارتکاب کذبه مانعدر بو اجلدن شهادتلری قبول اولندی اهل اهوادن مراد صاحب بدعت اولانلردر وبونلرك
اصوللری التی بلوك طائفه در (اولکیسی) خارجیلردر (ایکنجیسی) رافضیلردر (اوچنجیسی) جبریلردر
(دردنجیسی) قدریلردر (بشنجیسی) مشتبهلردر (التنجیسی) معطلردر وبو التینك هر بری اون ایکی قسمه
منقسمدر ضرب طریقیله جمله سی یتمش ایکی قسم اولور الا الخطابیه اولان طائفه نك شهادتلری قبول اولنمز
وبو طائفهٔ خطابیه رافضیلردن بر فرقه در ابو الخطاب محمد بن وهب الاجدع نام کمسنه یه منسوبلردر
وبو طائفه نك مذهب واعتقادلری بودر که مدعی اولان قچن قتلرنده دعواسی حق اولدیغنه یمین ایلسه اول
شهادتی تجویز ایدرلر ودیرلر که مسلم اولان کمسنه کذب سویلمز بو خصلت ایچون شهادتلری قبول اولنمدی
(والذمی علی مثله) یعنی ودخی ذمینك شهادتی کندو مثلنه جائز ومقبولدر زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
ذمیلرك شهادتلرینی بری برلرینه تجویز بیورمشلردر مثله ده اولان ضمیر ذمی یه راجعدر (وان اختلفا ملة) یعنی
ذمیلرك کندو مثللرینه شهادتلری مقبوله در واکر ملت جهتندن مختلف اولورایسه ده مثلا نصرانینك یهود
اوزرینه ویهودینك نصرانی اوزرینه شهادتی جائزه ومقبوله در زیرا الکفر کله ملة واحدة در (وعلی المستأمن
دون عکسه) یعنی ودخی ذمینك مستأمن اوزرینه شهادتی قبول اولنور عکسی دکل یعنی مستأمنك ذمی
اوزرینه ولایتی یوقدر (والمستأمن علی مثله ان کانا من دار واحدة) ودخی مستأمنك کندو مثلنه یعنی
مستأمنه شهادتی قبول اولنور قچن ایکیسی دار واحددن اولسه لر واکر دارلری مختلف اولسه شهادتلری قبول

اولنمز زیرا دارلك اختلافی ولایتی قطع ایدر (وعدو بسبب الدین) ودخی دین سببیله اولان عدولك شهادتی قبول
اولنور غیر متهم اولدیغی اجلدن (ومن الم بصغیرة ان اجتنب الکبائر وغلب صوابه) وشول کمسنه که صغیره یه
المام ایلیه یعنی ارتکاب ایلیه شهادتی قبول اولنور واکر کبائرك کلیسندن اجتناب ایدوب صوابی خطاسنه
غالب اوله یعنی حسناتی سیأتی اوزرینه غالب اولورسه حد عدالتده صحیح بودر کا هاده اولان ضمیر کبائره
راجعدر صوابه ده اولان ضمیر من الم یه راجعدر (والاقلف) ودخی اقلف اولان یعنی سنتسز مختون اولان
کمسنه نك شهادتی قبول اولنور (والخصی) ودخی خصی اولان یعنی ایکی خصیه سی چقمش کمسنه نك
شهادتی قبول اولنور (وولد الزنا والخنثی) ودخی ولد زنا ایله خنثانك شهادتی قبول اولنور خنثی اولان
اکر مشکل دکل ایسه شهادتنك قبول اولنمسنده اشکال یوقدر واکر مشکل ایسه شهادت خصوصنده احتیاطا
امرأه قلنور کندو سیله بر امرأه دخی اولورسه رجل مقابله سنده عد اولنور (والعمال) عمال جمع عاملدر
اول انواع صدقات وجزیه وخراجی جمع ایدن کمسنه لردر یعنی عمالك دخی شهادتلری قبول اولنور زیرا عمللری
فسق دکلدر چونکه اوضاع شرعیه اوزره اولسه بو تقدیرجه بو زمانده شهادتلری قبول اولنمز زیرا ظلمدن خالی
دکللردر امام ابو اللیث دیمشدرکه اکر عامل عمر بن عبد العزیز کبی وا کابکز زا اولورسه شهادتی مقبوله اولوروا کر
یزید کبی اولورسه شهادتی مقبوله اولمز (والمعتق لمعتقه) ودخی عتق اولنمش کمسنه نك کندو معتقنه شهادتی
قبول اولنور عکسی دخی قبول اولنور تهمت اولدیغی اجلدن (والمعتبر حال الشاهد وقت الاداء لا التحمل)
یعنی حال شاهدده معتبر اولان شهادتی ادا ایله نك وقتیدر شهادتی تحمل ایله نك وقتی دکلدر زیرا شهادت ایله
عمل اولنمق والزام اولنمق حالت اداده واقع اولور (ولو شهدا ان اباهما اوصی الی زید وزید یدعیه قبلت وان انکر فلا)
واکر بر میتك ایکی اوغلی بابالری زیدی وصی ایلدیکنه شهادت ایلسه لر وحال بوکه زید دخی وصی اولدیغی
دعوی ایلسه اول ایکی اوغلنك شهادتلری قبول اولنور وقیاس قبول اولنمق ایدی زیرا بیان اولنمشیدیکه
فرعك اصله شهادتی جائز دکلدر واکر زید وصی اولدیغی انکار ایدرسه شهادتلری قبول اولنمز (ولو شهدا ان اباهما
الغائب وکله لا تقبل وان ادعاه) واکر بر رجلك ایکی اوغلی غائب اولان بابالری زیدی فلان کمسنه ده اولان
دیننك قبضنه وکیل ایلدیکنه شهادت ایلسه لر شهادتلری قبول اولنمز واکر زید وکیل اولدیغی
ادعا ایلسه ده زیرا قاضی اولان کمسنه غایب ایچون وکیل نصب ایلمکه قادر دکلدر (ولو شهدا دائنا میت انه اوصی
الی زید وهو یدعیه قبلت) واکر بر میتك ایکی دائنی بزم مدیونمز اولان فلان میت زیدی وصی ایلدی دیو شهادت
ایلسه لر وحال بوکه زید اول وصی اولمقلغی ادعا ایلسه اول ایکی دائنك شهادتلری قبول اولنور (وکذا لو شهد
مدیوناه او من اوصی لهما اووصیاه) مدیوناه شهدنك فاعلی واقع اولمشدر ونون اضافت ایچون حذف اولنمشدر
ومن محلا مرفوعدر فاعلك اوزرینه معطوفدر واووصیاه لفظا مرفوعدر ینه فاعله معطوفدر ونون اضافت
ایچون حذف اولنمشدر یعنی ودخی بر میتك ایکی مدیونی یاخود کندو وصیت ایلدیکی ایکی کمسنه یاخود
کندینك ایکی وصیسی اولان کمسنه لر زیدی وصی ایلدیکنه شهادت ایلسه لر شهادتلری قبول اولنور وقیاس
جائز اولمقدر زیرا مذکورلر دیو شهادتده منفعت واردر مدیوناه ده اولان ضمیر میته راجعدر وصیاه ده اولان
ضمیر کذلك اکا راجعدر (ولا تقبل الشهادة علی جرح مجرد وهو ما یفسق به من غیر ایجاب حق للشرع او للعبد
نحو هو فاسق او آکل الربا او انه استأجرهم) جرح مجرد اوزرینه شهادت قبول اولنمز وجرح مجرد شول شیدرکه
آدم انك سببیله فاسق اولور شرعه یاخود عبده حق ایجاب ایلمکسز مثلا مدعی علیه اولان کمسنه اول
مدعینك شاهدی حقنده بونلر فاسقلردر یاخود بونلر آکل ربادر یاخود بونلری اجاره ایله طوتدلر دیمك کبی
وجرح مجرده شهادت قبول اولنمدیغی فسق مجرد حکم تحتنه داخل اولان اشیادن دکلدر وقاضی اولان کمسنه
طائفه مسلمینك عیبلرینی ستر ایلمك ایله مأموردر واول بینه یی استماع ایلمه ده هتك حرمات واشاعه فاحشه واردر
واول ایسه حرامدر الا چونکه اول بینه نك استماعی حق شرعه یاخود حق عبده متضمن اولسه اول زمانده قبول
اولنور بهده اولان ضمیر جرح مجرده راجعدر (وتقبل علی اقرار المدعی بفسقهم وعلی انهم عبید او محدودون
فی قذف او شارب او خمر او قذفة او شرکاء المدعی او انه استأجرهم لها بکذا او اعطاهم ذلك من مالی عنده
اوانی صالحتهم بکذا ودفعته الیهم علی ان لا یشهدوا علی فشهدوا) یعنی مدعی اولان کمسنه اول شاهدلرك فاسق

اولدقلرینه

اولدقلرینه اقرار ایلدیکنه شهادت ایلسه قبول اولنور ودخی عبید اولدقلرینه ویاخود قذفده محدود اولدقلرینه
ویاخود شارب خمر اولدقلرینه ویاخود قذف ایدیجیلر اولدقلرینه ویاخود مدعینك شریکلری اولدقلرینه یاخود
مدعی آنلری فلان مقدار شهادت ایچون اجاره یه طوتدی واول اجاره اقچه سن بنم کندو یانمده اولان اقچه دن
ویردی یاخود بن انلری فلان مقداره مصالحه ایلدم واول مقداری انلره بنم اوزریمه شهادت ایلمك ایچون دفع ایلدم
عمل ایتمیوب شهادت ایلدیلر زیرا بو صورتلرك بعضیسنده حق شرع وارد ربعضیسنده حق عبد واردر بو اجلدن
بو محللرده شهادت قبول اولنور وجمله بو مسائلده اولان ضمیر جمع شاهدلره راجعدر لهاده اولان ضمیر شهادته
راجعدر دفعته ده اولان ضمیر بکذاده اولان مقداره راجعدر (ومن شهد ولم یبرح حتی قال اوهمت بعض
شهادتی قبل ان کان عدلا) وشول کمسنه بر مجلسده قاضی حضورنده شهادت مجلسندن زائل اولسه
بر خصوص ایچون شهادت ایدوب واول شهادت مجلسندن زائل اولمیوب تا کم بن شهادتمده ایهام وخطا ایلدم
دینجیه دکین یعنی شهادتمده زیاده لك یاخود نقصان ایلدم دیسه اول شاهد عدل ایسه شهادتی قبول اولنور زیرا
شاهدلره کاهیده واقع اولورکه مجلس شرعده غلط ونسیانه مبتلا اولورلر مجلس شرعده اولان مهابتدن
اوتری

باب الاختلاف فی الشهادة

بو باب شهادتده واقع اولان اختلافی بیان ایدر شهادتك دعوایه موافق اولمسی شرطدر یعنی شهادتك دعوایه
معناده موافق اولمسی شرطدر لفظده دکلدر زیرا دعوانك تقدم اولنمسی عبد حقنده شهادتك قبول اولنمسنه
شرطدر مثلا بر کمسنه بر کمسنه نك اوزرینه بو شیئی بندن غصب ایلدی دیو دعوی ایلسه وغصب ایلدیکنه
شاهد احضار ایلسه بریسی غصب ایلدیکنه شهادت ایلسه واول آخر شاهد مدعی علیهك غصب ایلدیکنه
اقرارینه شهادت ایلسه قبول اولنور (شرط موافقة الشهادة للدعوی فلو ادعی دارا شراء او ارثا وشهدا بملك
مطلق ردت) یعنی چونکه بر کمسنه بر کمسنه نك اوزرینه بر داری شرا یاخود ارث طریقیله مالك اولدیغنه دعوی
ایلسه بو خصوص ایچون شاهدلر احضار اولنور استشهاد اولندقده ملك مطلقه شهادت ایلسه لر شهادتلری
رد اولنور زیرا ادعا اولنان شیدن زیاده ایله شهادت ایلدیلر زیرا مدعی اولان کمسنه حادث ادعا ایلدی وشاهدلر
ایسه ملك قدیمه شهادت ایلدیلر بو ایسه مختلفدر زیرا ملك مطلق اصلدن ثابت اولمغه ملك مضیه دن زیاده در
سبب ایله اولان ملك سببك وقتنه مقتصره در دعوی ایدن مدعی سبب ایله اولان ملکی دعوی ایلدی شاهدلر
ایسه ملك مطلقه شهادت ایلدیلر اول اجلدن رد اولنور (وفی عکسه تقبل) یعنی چونکه مدعی بر ملك مطلقی ادعا
ایلسه وشاهدلر بر ملك معینه یه شهادت ایلسه لر شهادتلری قبول اولنور زیرا ادعا اولنان شیدن اقل ایله شهادت
ایلدیلر (وکذا شرط اتفاق الشاهدین لفظا ومعنی) وکذلك شاهدلرك لفظده ومعناده اتفاق اولنمسی شرط
اولندی امام ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده یالکز معناده موافقت اولنمسی کفایت ایدر (فلا تقبل لو شهد
احدهما بالف او مائة او طلقة والاخر بالفین او بمائتین او بطلقتین او ثلاث وعندهما تقبل علی الاقل) چونکه
شهادتده اتفاق لفظ واتفاق معنی شرط اولدی ایمدی ایکی شاهدك بریسی بو آدمك بو آدمده بیك درهمی واردر
دیو شهادت ایلسه یاخود یوز درهمی واردر دیو شهادت ایلسه یاخود خاتونی طلقه واحده ایله تطلیق ایلدیکنه
شهادت ایلسه لر اول بریسی ایکی بیك درهمی واردر دیو شهادت ایلسه لر یاخود ایکی یوز درهمی واردر
دیو شهادت ایلسه یاخود خاتونی ایکی طلاق یاخود اوچ طلاق ایله تطلیق ایلدیکنه شهادت ایلسه لر شهادتلری
قبول اولنمز زیرا شهادتده اختلافلری واقع اولمشدر امامین قتنده اقلده قبول اولنور زیرا اقله اتفاق ایلدیلر
وبریسی اول زیاده لك ایله منفرد اولدی ایمدی اتفاق ایلدکاری صورت ثابت اولور (ولو شهد احدهما بالف
والاخر بالف ومائة والمدعی یدعی الاکثر قبلت علی الالف اتفاقا) واکر ایکی شاهدك بری بیك درهمه شهادت
ایلسه واول بری بیك یوز درهمه شهادت ایلسه وحال بوکه اول مدعی اولان کمسنه اکثر اولان مقداری دعوی
ایلسه اتفاق علما ایله انجق الفده قبول اولنور زیرا شاهدلر ایکیسی دخی لفظا ومعنا بیکه اتفاق ایلمشلردر (وکذا
مائة ومائة وعشرة) یعنی وکذلك چونکه ایکی شاهدك بری یوز درهمه وبری یوز اون درهمه شهادت ایلسه لر
شهادتلری یوزده قبول اولنور (وطلقة وطلقة ونصف) یعنی وکذلك چونکه ایکی شاهدك بری بر طلقه تطلیق

ایلدیکنه وبری بر طلقه ونصف طلقه تطلیق ایلدیکنه شهادت ایلسه شهادتلری طلقهٔ واحده ده قبول اولنور
ایکیسنك طلقهٔ واحده یه اتفاقلری اولدیغیچون (ولوشهدا بالف اوبقرض الف وقال احدهما قضی منها کذا
قبلت علی الالف) واکرایکی شاهد برآدمك اوزرینه بیك درهم دین ایله یاخود قرض ویرلمش بیك درهمه
شهادت ایلسه لرو بوایکی شاهدك بری شهادتدنصکره ذکراولنان بیکدن برمقداریی قضا ایلدی یعنی ادا ایلدی
دیسه اول شهادت بیك درهمه قبول اولنور زیرا ایکیسنك اتفاقی اوزرینه درمنهاده اولان ضمیر الفه راجعدر
(لاعلی القضاء مالم یشهد به آخر) یعنی اول بیك درهمدن مدیون بشیوزی قضا ایلدیکنه شهادتی قبول اولنمز
مادامکه برشاهد آخر اول بشیوزی قضا ایلدیکنه شهادت ایلمیه وابویوسفدن برروایتده بشیوزدرهمه قضا
اولنوربه ده اولان ضمیر قضایه راجعدر (وینبغی لمن علمه ان لایشهد حتی یقر المدعی به) یعنی اول قضا اولنان
دینك مقداریی بلن آدمه لایقدرکه شهادت ایلمیه اول مدعی اولان کمسنه اول بعضك قبضنه اقرار ایلمینجه
علمه ده اولان ضمیر قضا اولنان بعضه راجعدر به ده اولان ضمیر بنه بعضه راجعدر (ولوشهدا بقتله زیدا یوم النحر
بمکة وآخران بقتله ایاه فیه بکوفة ردتا) واکرایکی شاهد مکهٔ مکرمه ده نحر کوننده عمرولك زیدی قتل ایلدیکنه
شهادت ایلسه لر ایکی شاهد دخی عمرولك زیدی نحر کوننده کوفه ده قتل ایلدیکنه شهادت ایلسه لر اول ایکی
فریقك شهادتلری رد اولنور زیرا ایکی فریقك بری کاذبدر علی التحقیق واول فریق آخر برندن اولی دکلدر
ایکی یرده بقتله ده اولان ضمیرلر مقدر اولان عمروه راجعدر ایاه ده اولان ضمیر زیده راجعدر فیه ده اولان ضمیر
یوم النحره راجعدر (فان قضی باحدیهما اولا بطلت الاخیرة) یعنی اکر قاضی اولان کمسنه اول اولکی بینه ایله
ایکنجی بینه کلمزدن مقدم قضا ایلسه صکره کلان بینه یعنی ایکنجیسی باطل اولورزیرا اولکی شاهدلر ایله حکم
لاحق اولدی قضاء اول ضمنا ثانیی ابطال ایلدی چونکه زید مکه ده قتل اولندیغنه حکم اولندی غیری یرده
اولمدیغنه قضا اولمشدرزیرا شخص واحد ایکی موضعده قتل اولنمق ممکن دکلدر باحدیهماده اولان ضمیر تثنیه
ایکی بینه نك برینه راجعدر (ولوشهدا بسرقة بقرة واختلفا فی لونها قطع) واکرشاهد اولان کمسنه لر برکمسنه نك
اوزرینه بقره سرقه ایلدیکنه شهادت ایلسه لر واول بقره نك رنکنده اختلاف ایلسه لر مثلا شاهدك
بری سیاهدر وبری صاریدر دیسه اول سارقك یدی قطع اولنور ابو حنیفه قتنده لونهاده اولان ضمیر بقره یه
راجعدر (وان اختلفا فی الذکورة والانوثة لا) واکر اول سرقه اولنان بقره نك شاهدلری ارکك ودیشی اولمسنده
اختلاف ایلسه لر یعنی شاهدك بری ذکردر دیسه وبری انثادر دیسه اول سارقك یدی قطع اولنمز (وعندهما
لایقطع فیهما) وامامین قتنده ایکی صورتده دخی قطع لازم اولمزیرا مشهود فیه ده اختلاف واقع اولمشدر
(وفی الغصب لاتقبل اتفاقا) وغصب صورتنده شهادت قبول اولنمز مثلا ایکی شاهدك بری غصب ایلدیکی
بقره آق ایدی دیسه وبری سیاه ایدی دیسه اتفاق علما ایله شهادتلری قبول اولمزیرا غصب غالبا نهارده واقع اولور
بوتقدیرجه اشتباه واقع اولمز اشتباه واقع اولمیجق شهادتلری قبول اولنمدی (ولوشهد واحد بالشراء او الکتابة
بالف والاخر بالف ومائة ردت) یعنی چون ایکی شاهدك بری زید بوعبدی فلان کمسنه دن بیك درهمه
اشترا ایلدی دیو شهادت ایلسه واول بری بیك یوزدرهمه اشترا ایلدی دیو شهادت ایلسه یاخود زید بوعبدی
بیك درهم اوزرینه مکاتب ایلدی دیو شهادت ایلسه ایکیسنك بله شهادتلری مردوده اولورزیرا عقد واحده
اتفاق ایلمشلردر (وکذا العتق علی مال) وکذلك مال اوزرینه عتق اولنان عبدده شهادت رد اولنور مثلا عبد
اولان کمسنه مولام بنی بیك درهم اوزرینه اعتاق ایلدی دیو ادعا ایلسه ومولی بیك ایله یوزدرهم اوزرینه
اعتاق ایلدم دیو دعوی ایلسه وهر بری مدعاسنه بینه احضار ایلسه لر رد اولنور (والصلح عن قود والرهن
والخلع) یعنی وکذلك صلح عنقودده شهادت رد اولنور مثلا ولی المقتول ایله قاتل قوده مستحق اولمشیکن
قاتل قوددن عفو اولنمق ایچون برمقدار اوزرینه صلح اولسه لر ولی المقتول اولان کمسنه بیك ایله یوز اوزرینه
صلح اولدق دیدیکنه بینه کتورسه ایکیسنك بینه سی رد اولنور وکذلك رهنده رد اولنور مثلا راهن اولان
کمسنه بیك درهمه رهندر دیو بینه کتورسه مرتهن بیك یوز درهمه بینه کتورسه شاهدلری رد اولنور
وکذلك خلعده رد اولنور مثلا زوج ایله زوجه بدل خلعك مقدارنده اختلاف ایلسه لر وهر بریسی دعواسنه
مطابق بینه کتورسه رد اولنور (ان ادعی العبد والقاتل والراهن والمرأة) بو ذکر اولنان صورت معدده

شهادتك قبول اولنمسی چون دعوی بوذکراولنان اربعه نك طرفندن اولسه زیرا جمله سنده مراد اثبات عقددر
اول ایسه مختلف فیه دربو اجلدن شهادت قبول اولنمدی (وان ادعی الاخر کان کدعوی الدین) واکردعوی
اول برآخردن اولسه یعنی ذکراولنان اربعه نك مقابله سنده اولان اربعه دن اولسه یعنی مال عبدنی مولی
عتقده وولی مقتول صلح عنقودده ومرتهن رهنده وزوج خلعده دین دعواسی کبی مثلا مولی اولان کمسنه
عبدینك بیك درهمه اعتاق اولنمسن ادعا ایلسه وعبد بشیوزدرهمه معتق اولدیغنه دعوی ایلسه ودخی ولی
قصاص اولان کمسنه بیك درهمه صلح اولدیغن دعوی ایلسه وقاتل اولان کمسنه بشیوز درهمه صلح اولدیغن
دعوی ایلسه وایکی صورتده کذلك دین دعواسی کبی اولور یعنی دین اقل اوزره ثابت اولور نته کیم دین
دعواسنده بیان اولنمشیدی (والاجارة کالبیع عند اول المدة) ودخی اجاره بیع کبیدر اول مدت قتنده یعنی چون
دعوای اجاره اولمدت اجاره دن اول معقود علیهك استیفاسندن اول اولسه وشاهدلر شهادتنده اختلاف
ایلسه لر شهادتلری قبول اولنمز نته کیم بیعده اختلاف قتنده صحیح اولمز (وکالدین بعدها) یعنی واکردعوی
مدت کچدکدنصکره ومنافعك استیفاسندنصکره اولسه دین کبی اولور یعنی اقلی اوزره ثابت اولور بعدهاده
اولان ضمیر مدته راجعدر (وفی النکاح تقبل بالالف استحسانا ولا فرق فیه بین دعوی الاقل او الاکثر وقالا
ردت فیه ایضا) ودخی شهادت نکاحده اول الف ایله استحسانا قبول اولنور مثلا زوج اولان کمسنه تزوج ایلدیکی
خاتونك مهری بیك درهمه دیو ادعا ایلسه وبینه کتورسه زوجه سی اولان ایکی بیك درهمه تزوج ایلدی دیو
ادعا ایدوب بینه کتورسه بیکه قبول اولنور زیرا ایکی سنك شهادتی اقلده متفقدر وفرق یوقدر مدعی اولان کمسنه
استرسه اقلی دعوی ایلسون استرسه اکثری دعوی ایلسون وامامین دیدیلرکه نکاحده شهادت رد اولنور بیعده
رد اولندیغی کبی وبوقیاسدر زیرا جانبیندن مقصود اولان عقددر بوتقدیرجه بیع کبی اولدی فیه ده اولان ضمیر
بیعه راجعدر (ولابد من الجر فی شهادة الارث بان یقول الشاهد مات وترکه میراثا للمدعی اومات وهذا ملکه
اوفی یده) یعنی ارثه متعلق اولان شهادتده جر لابددرکه شهادتدن فلان کمسنه وفات ایلدی ومدعی ایچون
میراث ترك ایلدی دیه یاخود فلان کمسنه وفات ایلدی وبوشیء انك ملکیدر یاخود بوشیء عند الموت انك یدنده
ایدی یاخود کندی مقامنه قائم اولان کمسنه نك یدنده ایدی دیه زیرا عند الموت اکریدی ید ملك ایسه اول
ظاهردر واکریدی ید امانت ایسه ظاهردر زیرا امانت عند الموت ید ملکه منقلب اولور ضمان واسطه سیله ایدی
اولحینده اثبات ید اثبات ملکدر ملکه ده اولان ضمیرمات نك تحتنده اولان فاعله راجعدر وفی یده ده اولان
ضمیرده اکا راجعدر (خلافا لابی یوسف) بو مسئله ده ابو یوسف ایچون خلاف واردرزیرا جری اشتراط ایلمز
(فان قال کان هذا الشیء لاب المدعی اعاره من ذی الید او اودعه ایاه قبلت بلاجر) یعنی شاهد اولان کمسنه بوشیء
مدعینك باباسنکدر وذوالید اولان کمسنه یه عاریه طریقیله وضع ایلمشدی یاخود ذوالید اولان کمسنه اول شیئی
بومدعینك باباسنده ودیعه طریقیله قومشیدی دیو دعوای شهادت ایلسه جرسز قبول اولنور اودعه ده اولان
ضمیر شیئه راجعدر (وان شهدا ان هذا الشیء کان فی ید المدعی منذ کذا ردت) واکرایکی شاهد اولان کمسنه لر تحقیق
بوشیء فلان تاریخده مدعینك یدنده ایدی دیو شهادت ایلسه لر شهادتلری رد اولنور مثلا بر رجل بر رجلك یدنده
اولان داری بونم دارمدر دیو دعوی ایدوب بینه کتورسه شاهدلر دخی اداء شهادت ایلدکلرنده بزبوداری
برسنه دن یاخود برآیدن مقدم بومدعینك یدنده اولدیغنه شهادت ایدرز دیسه لر حال بوکه وقت دعواده
ذکراولنان مدعینك یدنده اولسه شهادتلری قبول اولنمز زیرا مجهول واقع اولمشدر (وان شهدا انه کان ملکه
قبلت) واکر شاهدان اولان کمسنه لر بوشیء مدعینك ملکی ایدی دیو شهادت ایلسه لر شهادتلری قبول اولنور
بوایسه ظاهردر انه ده اولان ضمیر شیئه راجعدر ملکه ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر (ولواقر المدعی علیه
انه کان فی ید المدعی امر بالدفع الیه وکذا لوشهدا باقراره بذلك) واکر مدعی علیه اولان کمسنه بوشیء مدعینك
یدنده ایدی دیو اقرار ایلسه مدعی علیه اولان کمسنه اول شیء مدعی یه دفع ایلمکه امر اولنور وکذلك شاهدلر
مدعی علیهك اوزرینه بوشیء مدعینك یدنده ایدی دیو اقرار ایلدیکنه شهادت ایلسه لر اول شیئی مدعی یه دفع
ایلمکه امر اولنور زیرا شهود به اولان اقراردر اقرار ایسه معلومدر واول مقر بهك مجهول اولمسی اقرارینك
صحتنه مانع دکلدر انه ده اولان ضمیر شیئه راجعدر الیه ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر باقراره ده اولان ضمیر

ينه مدعي يه راجعدر

باب الشهادة على الشهادة

مصنف رحمه الله بو بابده شهادت اوزرينه واقع اولان شهادتك احوالنى بيان ايدر (تقبل فى غير حد وقود
وان تكررت) يعنى شهادت اوزرينه شهادت حدودلك وقودلك غيريسنده استحسانا قبول اولنور اكر اول شهادت
مكررده واقع اولورسه قياس قبول اولنمق ايدى شبهه نك زياده ممكن اولديغى اجلدن لكن ناسك اكا احتياجلرى
اولديغيچون اول شاهدلرك موتلريله ياخود غيبتلريله عجز ظاهر اولديغى اجلدن قبول اولندى حقوق آدميين
ضايع اولمق ايچون واكر اول شهادت بحسب الظاهر مكررده واقع اولديسه فقيه ابو الليث حسن انه الفقه تام
كتابنده شهادت على الشهاده كتاب القاضى الى القاضى ده وحد زناده وسرقه ده وقصاصده وقذفده وحد شرب
خمرده قبول اولنمزديو تصريح ايلمشدر (وشرط لها تعذر حضور الاصل بموت او مرض او سفر) يعنى شهادت
اوزرينه شهادت اول شاهد اصلك مجلس حكمه موت سببيله ياخود مرض سببيله ياخود سفر سببيله حاضر
اولمسى تعذر اولمسى شرط اولنمشدر يعنى مادامكه بو اوچ نسنه نك برى موجود اولميه اول فرعك شهادتى قبول
اولنمز لهاده اولان ضمير شهاده على الشهاده يه راجعدر (وان يشهد عن كل اصل اثنان) ودخى شهوداصلك
هر برينك برينه ايكى شاهد شهادت ايلمك شرط اولنمشدر (لا تغاير فرعى الشاهدين) يعنى اصل شاهدلك فرعلرى
برى اصل اخرك فرعلرينه مغاير اولمسى يعنى غير اولمسى شرط دكلدر مثلا ايكى رجل اصل شاهدك برى ايچون
شهادت ايلسه لر بعده بعينه اول براصل شاهد ايچون دخى انلر شهادت ايلسه لر ابو حنيفه قتنده قبول
اولنور شاهد اصلك هر برى ايچون بشقه ايكى شاهد اولمسى لازمدر (وصفتها ان يقول الرجل الاصل اشهد
على شهادتى انى اشهد بكذا ويقول الفرع عند الاداء اشهد ان فلانا اشهدنى على شهادته بكذا وقال لى اشهد
على شهادتى به) يعنى شهادت اوزرينه شهادت اولنمسنك صفتى اول اصل اولان شاهد فرع اولان شاهده
اشهد على شهادتى انى اشهد بكذا يعنى فلان شيئه فلان منوال اوزره شهادت ايلديكمه شهادتمك ايله ديه
واول فرع اولان كمسنه عند الاداء اشهد ان فلانا اشهدنى على شهادته بكذا وقال لى اشهد على شهادتى به)
يعنى بن شاهدلك ايدرمكه تحقيقا فلان كمسنه فلان شيئه شهادتنه بنى شاهد قلدى وبكا ديديكه فلان معنايه
شهادتم اوزرينه شهادت ايله وبعض مشايخ بو شهادتى ادا ايلمنك بيانسنده زياده ونقصانلرى واقع اولمشدر لكن
بو كيفيت كمال ملاحتده در (ويصح تعديل الفرع اصله) يعنى فرع اولان شاهد اصل اولان شاهدى تعديل
ايلمك صحيحدر زيرا اهل تزكيه دندر (واحد الشاهدين الاخر) وايكى شاهدك بريسى اول آخرى تعديل ايلمك
صحيحدر بو دخى اهل تزكيه دن اولديغيچون (فان سكت عنه جاز) واكر اول فرع اولان كمسنه اول اصلك
تعديلندن ساكت اولوب تعديل ايلمسه فرعك اصل اوزرينه شهادتى جائزدر عنه ده اولان ضمير تعديله
راجعدر (ونظر فى حاله عند ابى يوسف وقال محمد ترد شهادته) وقاضى اولان كمسنه اول اصيل اولان شاهدك
حالنه نظر ايلر اكر حضورنده اصلك عدالتى ثابت اولورسه اول فرعك دخى شهادتى قبول اولنور وامام محمد
ديديكه اول اصلك شهادتى رد اولنور زيرا شهادت صحيحه اولمز الا عدالت ايله اولور حاله ده اولان ضمير اصله
راجعدر شهادته ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وتبطل شهادة الفرع بانكار الاصل الشهادة) فرع اولان
شاهدك شهادتى باطله اولور شاهد اصل شهادتى انكار ايلمسيله يعنى چونكه شاهدبن شاهدكم ديسه اول فرع
اولان شاهدك شهادتى باطله اولور (وان شهدا على شهادة اثنين على فلانة بنت فلانة الفلانية وقالا اخبرانا انهما
يعرفانها وجاء المدعى بامرأة لم يدريا انها هى ام لا قيل له هات شاهدين انها هى) يعنى چونكه ايكى نفر شاهد ايكى نفر
شاهدك شهادتلرى اوزره بر خاتونك اوزرينه كه بو خاتون فلانه بنت فلانه در واول ايكى فرع اولان شاهده
ديديلركه اول اصل اولان شاهدلر بزه خبرويرديلركه كندولر بو خاتونى فلانه بنت فلانه ايدوكنى بلورلر ومدعى
دخى مجلس شرعه بر خاتون كتوروب اول ايكى شاهد بو اول خاتونميدر دكلميدر بلمسه لر قاضى اولان كمسنه اول
مدعى يه بو اول خاتون ايدوكنه ايكى شاهد كتورديه كه بو اول خاتوندركه اوزرينه شهادت اولنمشيدى ديه قالاده
اولان ضمير تثنيه شهود فرعه راجعدر اخبراناده اولان ضمير تثنيه مشهود اصله راجعدر يعرفانهاده اولان
ضمير امرأه يه راجعدر (وكذا فى نقل الشهادة) يعنى وكذلك نقل شهادتنده كه كتاب القاضى الى القاضيدر

ايكى شاهد آخره محتاجدركه بو خاتون اول مشهود عليها اولان خاتوندر مثلا بر قاضى يه يازسه كه فلان كمسنه لر
بنم حضورمده شهادت ايلديلركه فلان كمسنه نك فلانه بنت فلانده فلان قدر حقى واردر ديو مكتوب اليه اولان
قاضى يه مكتوب وصول بولدقده مدعى اولان كمسنه مكتوب اليه اولان قاضينك مجلسنده بر خاتون احضار
ايدوب بو خاتون اول مشهود عليها اولان خاتوندن سؤال اولندقده انكار ايلمسه قاضى يه لازم اولوركه
بو اعتراف ايدوب اوزرينه اشهاد اولنان خاتون ايديكنه ايكى شاهد كتورملر ديو امر ايليه (فان قالا فيهما
التميمية لا يجوز حتى ينسباها الى فخذها) واول ايكى شاهد اول سابق الذكر اولان ايكى صورتده كه برى شهادة
على الشهاده در وبرى كتاب القاضيدر اول خاتون اوزرينه شهادت ايديجك فلانه التميميه درديسه لر جائز اولمز
تاكيم اول خاتونى فخذه يعنى قبيله خاصه سنه منسوب ايده لر زيرا بو نسبت تعريف مقامنه قائمدر (والتعريف
يتم بذكر الجد او الفخذ او بنسبة خاصة) بر كمسنه يى ذكر جد ايله ياخود فخذ ايله وياخود نسبت خاصه ايله تعريف
ايلمك ايله تعريف تام حاصل اولور (والنسبة الى المصر او المحلة الكبيرة عامة) وبر كمسنه يى مصره ياخود محله
كبيره يه نسبت ايلمك نسبت عامه در (والى السكة الصغيرة خاصة) وسكه صغيره يه نسبت ايلمك نسبت خاصه در

باب الرجوع عن الشهادة

بو بابده مصنف رحمه الله شهادتدن رجوع ايلمك احكامنى بيان ايدر ابن عمر رضى الله عنه بيورمشدركه
(الرجوع الى الحق خير من التمادى فى الباطل) (لا يصح الرجوع عنها الا عند قاض) يعنى شهادت ايلدكدنصكره
شهادتدن رجوع ايلمك صحيح اولمز الا قاضى اولان كمسنه نك حضورنده زيرا شهادت فسخ مقوله سيدر اوله
شهادته مخصوص اولان مجلس ايله مخصوص اولور (فلو ادعى المشهود عليه رجوعهما عند غيره لا يحلفان
ولا يقبل برهانه عليه) ايمدى چون مشهود عليه اولان كمسنه اول شاهدلك شهادتدن رجوع ايلدكلرين قاضى
حضورندن غيريده دعوى ايلسه مزبور شاهدلر رجوع ايلدكلرينه تحليف اولنمزلر ودخى مدعى عليه اولان
كمسنه نك شاهدلك شهادتدن رجوع ايلديكنه بينه سى قبول اولنمز زيرا شهادتدن رجوع ايلمك مجلس قضادن
غيريده باطلدر رجوعهماده اولان ضمير تثنيه ايكى شاهده راجعدر غيره ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر
برهانه ده اولان ضمير مدعى عليهه راجعدر عليه ده اولان ضمير شاهده راجعدر (بخلاف ما لو ادعى وقوعه عند
قاض وتضمينه اياهما) اما چون مدعى عليه اولان كمسنه اول رجوعك قاضى مجلسنده واقع اولوب مالى اول
ايكى شاهده تضمين ايلديكنى ادعا ايلسه اول تقدم ايدن مسئله انك خلافيدر يعنى دعواسى قبول اولنور
زيرا سببكه قاضى يانده رجوع ايلمكدر صحيحدر وقوعه ده اولان ضمير رجوعه راجعدر (فان رجعا قبل الحكم
لا يحكم وان بعده لا ينقض) اكر شاهد اولان كمسنه لر بعد اداء الشهادة وقبل الحكم اول ايلدكارى شهادتدن
رجوع ايلسه لر اول ايلدكارى شهادتله حكم اولنمز واكر بعد الحكم رجوع ايلسه لر قاضى انلرك شهادتلريله
ايلديكى حكمى نقض ايلمز زيرا اولكى يه حكم اتصال اولديغيچون مترجح اولمشدر بعده ده اولان ضمير حكمه
راجعدر (وضمنا ما اتلفاه بها اذا قبض المدعى مدعاه دينا كان او عينا) يعنى شاهد اولان كمسنه لر چون شهادتلرى
سببيله بر شيئك اتلافنه سبب اولسه لر اول شيئه ضامن اولورلر چون اول مدعى اولان كمسنه اول ادعا ايلديكى
شيئى قبض ايلسه كرك اول شى دين اولسون كرك عين اولسون اما اول ادعا اولنان شى قبض اولنمسه ضمان
واجب اولمز قبضه متوقف اولديغى اجلدن بو قول امام سرخسينك مختاريدر وبعضيسى عين ايله دين بيننده
تفريق وتفصيل ايلمشدر اتلفاه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر بهاده اولان ضمير شهادته راجعدر
(فان رجع احدهما ضمن نصفا والعبرة لمن بقى لا لمن رجع) يعنى چون ايكى شاهدك برى ايلديكى شهادتدن
رجوع ايلسه اول شهادت ايلديكى شيئك نصفنه ودخى شهادتدن رجوع ايلمده اعتبار رجوع ايدنلردن
باقى قلانلركدر رجوع ايدنلرك دكلدر (فان شهد ثلاثة ورجع واحد لا يضمن فان رجع الاخر ضمنا نصفا) ايمدى
اول تقدم ايدن مسئله نك تعريفى بودركه چون برماده ده اولان اوچ شاهدك شهادتدنصكره برى رجوع ايلسه
بر شيئه ضامن اولمز اندنصكره بريسى دخى رجوع ايلسه اول رجوع ايدن ايله صكره رجوع ايده نك ايكيسى
اول شهادت ايلدكارى مالك نصفنه ضامن اولورلر اكر ديلورسه لايق اولان بو ايديكه شاهد ثانى رجوع ايلدكه
انجق ثانى تضمين ايليه زيرا تلف مال ثانى يه مضاف اولور جواب ويريلوركه تلف مال جمله يه مضافدر الا بوقدر

واردركه مانع اولمغله شاهداولك رجوعندن اثرظاهراولمدى چون كه ثانى رجوع ايلدى ظاهر اولديكه تلف
مال ايكى سنك سببيله در بو تقديرجه ايكيسى ضامن اولور (وان شهد رجل وامرأتان فرجعت واحدة ضمنت
ربعا) واكر برماده ده بررجل ايله ايكى خاتون شهادت ايلسه لرصكره اول ايكى خاتونك بريسى شهادتدن رجوع
ايلسه ربع ماله ضامن اولور زيرا رجل ايله برخاتونك باقى قالمسيله اوچ ربعى باقى قالور (وان رجعتا ضمنتا نصفا)
واكر اول ايكى امرأه رجوع ايلسه لر نصف ماله ضامن اولورلر زيرا نصف مال اول رجلك باقى قالمسيله باقى
قالمشدر (وان شهد رجل وعشر نسوة فرجع ثمان لا يضمن شيئا) واكر برماده ده بررجل ايله اون خاتون شهادت
ايلسه لر صكره اول اون خاتونك سكزى شهادتدن رجوع ايلسه لر رجوع ايدنلر برشيئه ضامن اولمزلر زيرا جمله
حق باقى قلان كمسنه لر ايله كه بررجل ايله ايكى خاتوندر باقى قالمشدر (فان رجعت اخرى ضمن التسع ربعا) واكر
اول رجوع ايدن سكز خاتونك رجوعندنصكره اول باقى قلان ايكى خاتوندن برى دخى رجوع ايلسه طقوزى ربع
ماله ضامن اولورلر واوچ ربعى بررجل وبرخاتونك بقاسيله باقى قالمشدر (وان رجع العشر ضمن نصفا) واكر اون
خاتون شهادتدن رجوع ايلسه لر مالك نصفنه ضامن اولورلر (وان رجع الكل فعلى الرجل سدس وعليهن خمسة
اسداس) واكر اول ذكرى تقدم ايدن خاتون ايله بررجل شهادتدن رجوع ايلسه لر من بورر جلك اوزرينه سدس
واردر يعنى سدس مال تضمين اولنور واول خاتونلره مالك بش سدسى تضمين اولنور الغرم بالضم والغرامة بالفتح
اداسى لازم اولان نسنه در يعنى اوده مكدر (اخترى) امام ابوحنيفه قتنده (وعندهما عليه نصف وعليهن
نصف) وامامين قتنده رجلك اوزرينه نصف واردر وخاتونلرك اوزرينه دخى نصف واردر يعنى هر فريقه نصف
مالى تضمين واردر (وان شهد رجلان وامرأة فرجعوا فالغرم على الرجلين خاصة) واكر برماده يه ايكى رجل ايله
برخاتون شهادت ايلسه لر صكره ايلدكارى شهادتدن رجوع ايلسه لر غرامه ايكى رجلك اوزرينه در انجق زيرا
برخاتونك شهادتى شهادت عد اولنمز زيرا مالى غرامه ايدوب قضايه سبب اولان اول ايكى رجل اولمشدر (ولا يضمن
راجع شهد بنكاح بمهر مسمى عليها او عليه) يعنى چون بركمسنه برخاتونه ياخود بررجل مابينلرنده مهر مسمى ايله
واقع اولان نكاحه شهادت ايلدكدنصكره شهادتدن رجوع ايلسه اول شهادتدن رجوع ايلمك ايله تلف
اولان مهره ضامن اولمز مثلا بررجل بوخاتون مهر مسمى ايله بنم منكوحه مدر ديو دعوى ايلسه مزبوره خاتون
دعوى اولنان نكاحى انكار ايلسه مزبور رجل كندو منكوحه سى اولديغنه بينه اقامت ايدوب احضار ايلسه
قاضى دخى بينه موجبنجه حكم ايتدكدنصكره شاهدلر شهادتدن رجوع ايلسه لر هيچ مهردن انلره برشئ
تضمين اولنمز وياخود خاتون رجلك اوزرينه بيك درهم مهر اولديغنه دعوى ايلسه رجل انكار ايدوب
بشيوز در ديو ادعا ايلسه شاهدلر بيك درهم اولديغنه شهادت ايلدكدنصكره رجوع ايلسه لر برشيئه
ضامن اولمزلر عليها ده اولان ضمير مرأه يه راجعدر عليه ده اولان ضمير رجله راجعدر (الا ما زاد على مهر المثل)
يعنى چون شاهدلر مهر مثلدن زياده برمقدار ايله شهادت ايلسه لر صكره رجوع ايلسه لر اول زياده يه ضامن
اولورلر زيرا اولزياده يى عوضسز اتلاف ايلديلر (ولا من شهد بطلاق بعد الدخول) وكذلك برخاتون نكاح
اولنوب بعد الدخول طلاق اولديغنه شهادت ايدوب صكره رجوع ايلسه لر برشيئه ضامن اولمزلر زيرا رجوعله
آنجق منافع بضع اتلاف اولنمشدر (ويضمن فى الطلاق قبل الدخول نصف المهر) اما قبل الدخول طلاق ايلدى
ديو شهادت ايدوب صكره رجوع ايلسه لر نصف مهره ضامن اولورلر (وفى البيع ما نقص عن قيمة المبيع) ودخى
بيعده اول مبيعك قيمتندن اقل اولان مقدار ايله شهادت ايلسه لر اول نقصانه ضامن اولورلر (وفى العتق القيمة)
ودخى عتقده اول معتقك قيمتنه ضامن اولورلر مثلا ايكى كمسنه بررجلك اوزرينه بورجل عبدنى اعتاق ايلدى
ديو شهادت ايدوب صكره شهادتدن رجوع ايلسه لر اول عبدك قيمتنه ضامن اولورلر (وفى القصاص الدية
فقط) ودخى قصاصده ديته ضامن اولورلر فقط مثلا ايكى شاهد برقصاص ايله شهادت ايلسه لر واولكه قصاصه
شهادت ايلديلر ايدى قتل اولنوب قصاص اولنمشيدى بعده شهادتدن رجوع ايلسه لر انجق ديته ضامن
اولورلر قصاص لازم اولمز زيرا قصاص مباشره مقابله سنده لازم اولور مباشره ايسه شاهدلردن منتفيدر
(ويضمن الفرع ان رجع لا الاصل بقوله ان قال ما اشهدته على شهادتى) يعنى شاهد فرع اولان كمسنه چون
شهادتدن رجوع ايلسه اول شهادت ايلديكى شيئه ضامن اولور زيرا حاصل اولان تلف كندو شهادتى سببيله

واقع اولمشدر وشاهد اولان كمسنه چون شهادتدن رجوع ايدوب ديسه كه بن بوشاهدى شهادتمه اشهاد ايلمدم
تلف اولان شيئه ضامن اولمز زيرا شاهد فرعك كندو شهادتمه اشهاد ايتدرديكى كبى انكار ايلمشدر بقوله ده
اولان با برمقدر يضمن يه متعلقدر مذكور اولان يضمن به دكادر وانده اولان ضمير اصله راجعدر اشهدته ده
اولان ها ضميرى فرعه راجعدر (ولو قال اشهدته وغلطت ضمن عند محمد لا عندهما) يعنى شاهد اصل اولان
كمسنه شهادتنى انكار ايتميوب بن اول شاهد فرعى شهادتمه اشهاد ايتدم اما غلط ايلدم ديسه امام محمد قتنده
ضامن اولور وامام ابوحنيفه وابويوسف قتلرنده ضامن اولمز زيرا اقضاى فرع شاهدلرك شهادتلريله واقع اولمشدر
اشهدته ده اولان ضمير فرعه راجعدر وعندهما ده اولان ضمير امام ابوحنيفه ايله امام ابويوسفه راجعدر
(وان رجع الاصل والفرع ضمن الفرع فقط) واكر اصل ايله فرع شهادتدن رجوع ايلسه لر يالكز فرع اولان
شاهدلر اول تلف اولان شيئه ضامن اولورلر زيرا فرعك شهادتيله واقع اولمشدر (وعند محمد يضمن المشهود عليه
اى الفريقين شاء) وامام محمد قتنده مشهود عليه اولان كمسنه ايكى فريقك هرقنقيسنه استرسه تضمين ايتديرر
يعنى استرسه شهود اصله تضمين ايتديرر استرسه شهود فرعه (وقول الفرع كذب اصلى او غلط ليس بشئ)
يعنى فرع اولان شاهد اصل اولان يعنى بن شهادتمه شهادت ايلديكم اصل كذب سويلدى ياخود غلط سويلدى
ديمه سى شئ دكادر يعنى سوزى شاهدلك حقنده كذب اصلى سويلمكله حكم منتقض اولمز وانلره غرامه دخى
لازم اولمز زيرا شهادتدن رجوع ايلمديلر انجق شاهد اصل اولانلرك اوزرينه كاذب اولدقلرينه شهادت ايلديلر
(وان رجع المزكى عن التزكية ضمن خلافا لهما) واكر مزكى اولان كمسنه تزكيه سندن رجوع ايلسه اول
شهادت اولنان شيئه ضامن اولور ابوحنيفه قتنده زيرا تزكيه شهادتك قبول اولنمسنه سبب واقع اولمشدر
وامامين ايچون خلاف واردر يعنى انلرك قتنده ضامن اولمز (ولا يضمن شاهد الاحصان برجوعه) يعنى بركمسنه
بركمسنه نك محصنى اولمسنه شهادت ايلدكدنصكره رجوع ايلسه برشيئه ضامن اولمز ونسنه لازم كلمز زفر قتنده
ضامن اولور زيرا جنايت انك محصن ده ديو شهادتى ايله حقيقت علت اولمشدر امام ابوحنيفه قتنده وابويوسف
وامام محمد قتلرنده احصان شرط محصندر حكم اكا مضاف اولمز زيرا شهادت على الزنا بغير احصان عقوبته
موجبدر بو تقديرجه راجع اولانه برشئ لازم كلمز (ولو رجع شاهد اليمين وشاهد الشرط ضمن شاهد اليمين خاصة)
وچون شاهد اليمين ايله شاهد الشرط اولان كمسنه لر شهادتلرندن رجوع ايلسه لر شاهد اليمين اولان كمسنه
اول مشهود بهك قيمتنه ضامن اولور انجق واول شاهد الشرط اولان كمسنه يه نسنه لازم كلمز مثلا ايكى كمسنه
بركمسنه نك اوزرينه كه بو آدم كندو خاتوننى ايچون (والله) اكر خاتونم فلان داره داخل اولورسه طالق اولسون
ديديكنه شهادت ايلسه لر صكره ايكى رجل دخى اول خاتونك داره داخل اولديغنه شهادت ايلدكلرندنصكره اول
شاهد اليمين اولان كمسنه لر ايله شاهد الشرط اولان كمسنه لر شهادتلرندن رجوع ايلسه لر انجق شاهد اليمين اولان
كمسنه لر ضامن اولورلر زيرا طلاق بونلرك تعليقه شهادت ايلدكارى اجلدن واقع اولمشدر (ولو رجع شاهد الشرط
وحده اختلف المشايخ) واكر شاهد الشرط اولان كمسنه لر رجوع ايلسه لر مشايخ اختلاف ايلمشلردر كيمسى
ضامن اولور ديمش وكيمسى ضامن اولمز ديمش صحيحى ضامن اولمقدر (ومن علم انه شهد زورا شهر ولا يعزر) وشول
كمسنه كه زور شهادت ايلديكى معلوم اوله همان خلق اراسنده شاهد زور اولديغى اشهاد اولنور تعزير اولنميه امام
ابوحنيفه قتنده وكيفيت اشهاد بودركه قاضى اولان كمسنه اول شاهد زور اولان كمسنه اهل سوقدن ايسه اهل
سوقنه ارسال ايليه واكر اهل سوقدن دكل ايسه انى كندو قومنه واهالىء محله سنه ارسال ايليه كه بو آدم شاهد
زوردر بوندن حذر اوزره اولكز ديو تنبيه ايليه لر زيرا قاضى شريح رضى الله عنه دن ابوحنيفه حضرتلرى بويله
روايت ايلمشدر (وعندهما يوجع ضربا ويحبس) وامامين قتنده انى ضرب وجع ايله ضرب ايدوب حبس ايليه لر
زيرا حضرت عمر رضى الله عنه برشاهد زوره قرق سوط ضرب ايدوب يوزينى تسويد ايلمشدر

كتاب الوكالة

مصنف رحمة الله عليه بو كتابده وكالتك كيفيت احوالنى بيان ايدر وكالت لغتده حفظ معناسنه در واصطلاح
شرعده (هى اقامة الغير مقام نفسه فى التصرف) يعنى وكالت برآدم كندودن غيرى كمسنه يى كندو نفسنك
مقامنه قائم ايلمكدر تصرفده زيرا كاه اولور كه آدم كندو نفسنك مصالحنه قائم اولمقدن عاجز اولور ايدى آدم

کندومصالحنی اتمام ایلمکه وکیل نصب ایلمك جائز اولدی (وشرطها کون الموکل یملك التصرف) یعنی وکالتك
شرطی موکل اولان کمسنه تصرفه مالك اولمقدر مالك التصرف دیمکدن مراد موکل عاقل وبالغ وحر اولمقدر
زیرا وکیل اولان کمسنه تصرفی موکلدن استفاده ایدر ایمدی مادامکه موکل بو اوصاف ایله موصوف اولمیه
توکیل ایلمسی جائز دکلدر شرطها ده اولان ضمیر وکالته یه راجعدر (والوکیل یعقل العقد ویقصده) وکالتك
برشرطی دخی وکیل اولان کمسنه عقدی تعقل ایلمه مثلا بیع سالب اولوب وشرا جالب اولدیغنی تعقل ایلمیه
وقصدی اوله وغبن یسیردن غبن فاحشی فرق ایلمیه (فیصح توکیل الحر البالغ او المأذون حرا بالغا او مأذونا
اوصبیا عاقلا او عبدا محجورین بکل مایعقده هو بنفسه) فیصح ده اولان فاء مصنفك یعقل العقد ویقصده قولنه
تفریع واقع اولمشدر یعنی حر بالغ اولان کمسنه نك یاخود مأذون اولان کمسنه نك بر حر بالغ ویاخود مأذونی
ویاخود محجور اولان صبی عاقلی ویاخود عبد محجوری توکیل ایلمسی صحیح اولور هرشیده که موکل انی کندو
نفسی ایله عقد ایلمك صحیح اولور زیرا صبی عاقلك کندو ملکندن اذن ولی ایله تصرفی نافذدر ایمدی کندوبی
وکیل ایلمك ایله غیرك تصرفی صحیح اولور ودخی عبد عاقلك کندو نفسنده تصرفی صحیحدر مثلا طلاق کبی
وحدود ایله اقرار ایلمسی کبی ایمدی غیرده توکیل سببیله تصرفی دخی صحیح اولور یعقده ده اولان ضمیر
ماقبلنده اولان ما لفظنه راجعدر بنفسه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وبایفاء کل حق وباستیفائه الا فی حد
وقود مع غیبة الموکل) ودخی هر حقی ایفا واستیفا ایلمك ایله توکیل صحیح اولور لکن حدودده وقودده توکیل
صحیح اولماز اول موکل اولان کمسنه مجلسدن غائب اولمسیله زیرا بو ایکی نسنه شبهه ایله دفع اولنور اشیادندر
ایمدی غیرك مقامنه قائم اولان استیفالری جائز دکلدر استیفائه ده اولان ضمیر حقه راجعدر (وبالخصومة فی کل
حق بشرط رضی الخصم للزومها) ودخی خصومت ایلمك ایچون جمله حقوقده توکیل ایلمك صحیحدر خصم
اولان کمسنه نك راضی اولمسی شرطیله زیرا اول خصومت لازمه اولدیغیچون (الا ان یکون الموکل مریضا
لا یمکنه حضور مجلس الحکم او غائبا مسافة سفر او مرید السفر) یعنی هر حقده خصومت صحیحدر خصمك
راضی اولمسی شرطیله الا اکچن موکل اولان کمسنه بر وجهله مریض اولسه که مجلس حکمه حاضر اولمسی
ممکن اولمسه ویاخود سفر مسافه سی قدرنده غائب اولسه یاخود سفری مراد ایدنمش اولسه (او مخدرة غیر
معتادة الخروج الی مجلس الحاکم) ویاخود موکل اولان بر مخدره که مجلس حاکمه چیقماغه غیر معتاد اولسه
بو تقدیرجه بو ذکر اولنان صورتلرده خصمك رضاسی اشتراط اولنمز امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما لا یشترط
رضی الخصم) وامامین قتنده مطلقا خصمك رضاسی شرط دکلدر زیرا توکیل موکلك حق صریحیدر غیرك
رضاسنه توقفی یوقدر (وحقوق عقد یضیفه الوکیل الی نفسه کبیع واجارة وصلح عن اقرار تتعلق به ان لم یکن
محجورا) وشول حقوق عقد که انلری وکیل اولان کمسنه کندو نفسنه اضافت ایلیه مثلا بیع واجاره وصلح
عن اقرار کبی شیلر وکیله متعلقدر اگر وکیل اولان کمسنه محجور علیه اولمز ایسه مثلا صبی محجور علیه وعبد
محجور علیه کبی زیرا عقد کندو کلامیله قائم اولمشدر زیرا صحة تعبیره قادر در ایمدی حقیقتده عاقد اولدر
اما وکیل محجور علیه اولمسه حقوق اکا تعلق ایلمز محجور اولدیغی حیثیتدن وامام شافعی قتنده حقوق عقد
موکله متعلقدر یضیفه ده اولان ضمیر عقده راجعدر (فیسلم المبیع) یعنی وکیل اولان کمسنه مبیعی تسلیم ایلیه
اکچن بیعه وکیل اولسه (ویتسلمه) ودخی اول مبیعی تسلم یعنی قبض ایلیه اکچن شرایه وکیل اولسه (ویقبض
الثمن ویطالب به) وکیل اولان کمسنه ثمنی قبض ایدر وثمن ایله مطالبه اولنور واگر شرایه وکیل اولمش اولسه
(ویرجع به عند الاستحقاق ویخاصم فی عیب مشریه ویرده به ان لم یسلمه الی موکله وبعد تسلیمه لا الا باذنه)
ودخی وکیل اولان کمسنه ثمن ایله رجوع اولنور اکچن مبیع مستحق اولسه ودخی موکلك اشترا ایلدیکی شیئك
ظهور ایدن عیبنده وکیل مخاصمه ایلر ودخی اول شیئی آنده اولان عیب ایله رد ایلر اگر اول شیء اول وکیلك
موکلنه تسلیم اولنمدیسه واگر تسلیم اولندی ایسه انی رد ایلمیه الا اذن موکل ایله رد ایلیه به ده اولان ضمیر
ثمنه راجعدر مشریه ده اولان ضمیر موکله راجعدر یرجع به ده اولان ضمیر ثمنه موکله ده اولان ضمیر وکیله
راجعدر تسلیمه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر باذنه ده اولان ضمیر موکله راجعدر (ویخاصم فی عیب مبیعه
وفی شفعته ان کان فی یده وکذا شفعة مشریه) ودخی وکیل اولان کمسنه کندو مبیعنك عیبنده مخاصمه اولنور

ودخی

ودخی اول مبیعك شفعه سنده مخاصمه اولنور اگر اول مبیع وکیلك یدنده ایسه ودخی مشریه سنك شفعه سنده
مخاصمه اولنور زیرا جمله بومذکورات حقوقدن اولدیغی اجلدن مخاصمه ایلمك جائز اولمشدر مبیعه ده وشفعته ده
وفی یده ده ومشریه ده اولان ضمیرلر وکیله راجعدر (والملك یثبت للموکل ابتداء) یعنی اکچن وکیل اولان کمسنه
برشیئی دعوی ایدوب اثبات ایلسه ویاخود برشیء اشترا ایلسه اول شیده ملکیت ابتدا موکل ایچون ثابت
اولور وبعض علمانك قولی بودر وامام کرخی دیدیکه ملك ابتدادن وکیل اولان کمسنه یه ثابت اولور بعده موکله
انتقال ایدر لکن اولکی قول صحیحدر (فلا یعتق قریب وکیل شراه) چونکه ملك ابتداده موکل ایچون ثابت
اولور ایمدی وکیل اولان کمسنه کندو قریبنی وکالت طریقیله اشترا ایلسه اوزرینه عتق اولنمز زیرا ملك
موکلکدر صحیح قول اوزره شراه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وحقوق عقد یضیفه الی موکله تتعلق بالموکل
کنکاح وخلع وصلح عن انکار او دم عمد وکتابة وعتق علی مال وهبة وصدقة واعارة وایداع ورهن واقراض
وشرکة ومضاربة) وشول حقوق عقد که وکیل انی موکله اضافت ایله اول حقوق موکله متعلقدر مثلا نکاح
وخلع وصلح عن انکار کبی زیرا صلح عن انکار انجق موکله اضافت اولنور اما صلح عن اقرار موکل ایله وکیلك
هربرینه اضافت اولنمسی جائزدر ودم عمد کبی ومال اوزره عتق اولنق کبی وهبه وصدقه کبی واعاره وایداع کبی
ورهن واقراض کبی یعنی قرض ویرمك کبی وشرکه ومضاربه کبی (فلا یطالب وکیل الزوج بالمهر ولا وکیل
المرأة بتسلیمها) ایمدی زوجه نك وکیلی اولان کمسنه یه لازم دکلدر که زوج اولان کمسنه نك وکیلندن اول
زوجه نك مهرنی طلب ایلیه وکذلك زوجك وکیلی اولان کمسنه یه جائز دکلدر که مهرك خاتونه تسلیم اولنمسنی
طلب ایلیه زیرا وکیل بو ایکی صورتده سفر محضدر یعنی واسطه در فقط کورلمزمیکه وکیل اولان کمسنه اول
عقدی وکیله اضافت ایلمه دن مستغنی دکلدر (ولا ببدل الخلع) وکیل اولان کمسنه دن بدل خلع طلب اولنمز
(وللمشتری منع الثمن عن الموکل) یعنی وکیل اولان کمسنه اکچن برشیئی بیع ایلسه موکل کلوب اندن ثمن طلب
ایلسه مشتری اولان کمسنه یه جائزدر که اول مبیعك ثمنی آندن منع ایلیه زیرا عقددن اجنبیدر وحقوق عاقده
راجعدر (فان دفعه الیه صح ولا یطالبه الوکیل ثانیا) واگر مشتری اولان کمسنه وکیلدن اشترا ایلدیکی مبیعك
ثمنی موکله دفع ایلسه صحیحدر صکره وکیل اولان کمسنه تکرار ثمنی اول مشتریدن طلب ایلمیه زیرا ثمن
اصلده موکلك حقیدر واکا واصل اولمشدر واول ثمنی موکلدن اخذ ایدوب وکیله دفع ایلمك که اول دخی
انی موکله دفع ایلیه بی فائده در الیه ده اولان ضمیر موکله راجعدر یطالبه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر
(وان کان للمشتری علی الموکل دین وقعت المقاصة به وکذا ان کان له علی الوکیل دین) واگر مشتری اولان
کمسنه نك موکلك ذمتنده دینی اولسه اول مشتری ایله موکل اولان کمسنه نك مابیننده مقاصه یعنی حقلشمق
واقع اولور وکذلك مشترینك وکیل جهتندن حقی اولسه مقاصه واقع اولور امام ابو حنیفه وامام محمد قتلرنده
(خلافا لابی یوسف) وامام ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا انك قتنده مقاصه واقع اولمز (ویضمنه الوکیل
للموکل وان کان دینه علیهما فالمقاصة بدین الموکل دون الوکیل) یعنی اکچن مشترینك دینی وکیل اوزرینه
اولسه وانکله مقاصه اولسه وکیل اولان کمسنه موکلك حقنه ضامن اولور واگر مشترینك دینی وکیل ایله
موکلك اوزرینه اولسه مقاصه انجق موکلك دینی ایله واقع اولور وکیلك دینی ایله واقع اولمز علیهماده اولان ضمیر
تثنیه موکل ایله وکیله راجعدر

باب الوکالة بالبیع والشراء

مصنف رحمة الله علیه بو بابده بیع وشرایه توکیل اولنان کمسنه نك احوالنی بیان ایدر (لا یصح التوکیل
بشراء شیء یشمل اجناسا کالرقیق والثوب والدابة) اجناس مختلفه یه شامل اولان شیئك شراسنه توکیل
صحیح دکلدر مثلا رقیق وثوب ودابه کبی اولان شیلرده توکیل جائز دکلدر زیرا رقیق برقاچ نوعدر وثوب برقاچ
صنفدر ودابه دخی برقاچ قسمدر ایمدی مادامکه اول رقیقك واول ثوبك واول دابه نك نوعی وصنفی وقسمی بیان
اولنمیه آنده توکیل صحیح دکلدر (او ما هو کالاجناس کالدار) ودخی اجناس مختلفه کبی اولان اشیایه شامل
اولان شیئك شراسنه توکیل صحیح دکلدر مثلا دار کبی زیرا دار اجناس مختلفه کبی اولان اشیایی شاملدر محله
کبی وقونشولق کبی ومنافع ومرافق کبی بو اجلدن انده توکیل صحیح اولمدی (وان بین الثمن) ان وصلیه در یعنی

بوتقدم ایدن اشیاده وکیل صحیح اولمز واکر ثمن بیان اولنسه‌ده (فان سمی نوع الثوب کالهروی جاز) ایعدی اول اشترا اولنه‌جق ثوبك نوعنی موکل تسمیه ایلسه مثلا هروی کبی توکیل صحیح اولور وتحصیلنه دخی قدرت واردر (وکذا ان سمی نوع الدابة کالفرس والبغل) وکذلك توکیل صحیح اولور چون موکل دابه‌نك نوعنی تسمیه ایلسه مثلا آت وقاطر کبی (اوبین ثمن الدار والمحلة اوبین جنس الرقیق کالعبد ونحوه ونوعه کالترکی) ودخی توکیل صحیح اولور چون رقیقك جنسنی بیان ایلسه مثلا عبد کبی ویاخود نوع ایله بیان ایلسه مثلا ترکی وحبشی کبی (اوثمنا یعین نوعا) ویاخود برثمن تسمیه ایلیه که اول ثمن اول شیئك نوعنی بیان ایلیه (اوعمم فقال ابتع لی ما رأیت) ودخی موکل اولان کمسنه توکیلنده تعمیم ایدوب ابتع لی ما رأیت یعنی وکیله بکا هر کوردیکك شیئی اشترا ایت دیسه جائزدر زیرا امرینی شراده اکا تفویض ایلمشدر ایعدی نه اشترا ایلسه امری ایله اولمش اولور (ولو وکله بشراء الطعام فهو علی البر ودقیقه) وچون موکل اولان کمسنه وکیلنی طعام شراسنه توکیل ایلسه مثلا اشترلی الطعام یعنی بکا طعام اشترا ایله دیسه اول وکالت بره یعنی بغدایه ودقیقه حمل اولنور وکله‌ده اولان ضمیر وکیله راجعدر ودقیقه‌ده اولان ضمیر بره راجعدر (وقیل علی البر فی کثیر الدراهم وعلی الخبز فی قلیلها وعلی الدقیق فی وسطها) ودینلدیکه یعنی بعض علما دیدیلر که دراهم کثیرده بره حمل اولنور ودراهم قلیله‌ده اتمکه حمل اولنور ودراهم وسطاده دقیقه حمل اولنور یعنی چون دراهم ویرسه بغدای اشترا ایله دیمك اولور واکثر دراهم ویرسه اتمك اولور فی قلیلهاده وفی وسطهاده اولان ضمیرلر دراهمه راجعدر (وفی متخذ الولیمة علی الخبز بکل حال) ودخی ولیمه اتخاذ ایلین کمسنه‌ده خبزه حمل اولنور هر حالده یعنی صاحب ولیمه اولان کمسنه برکمسنه‌یی وکیل ایدوب برمقدار دراهم ویروب بکا طعام ایله دیسه کرك اول دراهم قلیل اولسون کرك کثیر اولسون کرك وسط اولسون اتمك اشترا اولنمسنه حمل اولنور (وصح التوکیل بشراء عین بدین له علی الوکیل) موکل اولان کمسنه‌نك وکیل ذمتنده اولان عینی اشترا ایلمکه توکیلی صحیحدر مثلا موکل اولان کمسنه بنم سنده اولان دینم ایله بکا بو عبدی اشترا ایلمك ایچون سنی وکیل ایلدم دیسه توکیل صحیح اولور (وفی غیر العین ان هلك فی ید الوکیل فعلیه وان قبضه الموکل فهو له) یعنی غیر معینده وکیل اولان کمسنه چون اشترا ایلدیکی شیء یدنده هلاك اولسه اول شیء انك اوزرینه‌در یعنی هلاکی اولسی کندو مالندن در واکر موکل اولان کمسنه انی قبض ایلسه ویدنده هلاك اولسه اول موکل اوزرینه‌در امام ابوحنیفه قتنده فعلیه‌ده اولان ضمیر وکیله راجعدر قبضه‌ده اولان ضمیر معینه راجعدر له‌ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وقالا هو لازم للموکل ایضا وهلاکه علیه اذا قبضه الوکیل) وامامین دیدیلر که اول مبیع ینه موکله لازمدر وهلاکی کندو اوزرینه‌در چون وکیل انی قبض ایلسه هلاکه‌ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر علیه‌ده اولان ضمیر موکله راجعدر قبضه‌ده اولان ضمیر ینه وکیله راجعدر (وعلی هذا اذا امره ان یسلم ما علیه او یصرفه) وبو خلاف اوزرینه‌در یعنی بو مسئله‌ده اولان خلاف تقدم ایدن مسئله‌ده اولان خلاف کبیدر چون موکل اولان کمسنه وکیل اولان کمسنه‌یه اوزرنده اولان شیئی تسلیم ایلمکه امر ایلسه ویاخود صرف ایلیه دیو امر ایلسه واول فلانی تعیین ایلمسه امام ابوحنیفه قتنده جائز اولمز وامامین قتنده جائز اولور امره‌ده اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر علیه‌ده اولان ضمیر وکیله راجعدر یصرفه‌ده اولان ضمیر ماقبلنده‌کی مایه راجعدر (ولو وکل عبد لیشتری نفسه له من سیده فان قال بعنی نفسی لفلان فباع فهو له وان لم یقل لفلان عتق) چون بر رجل بر عبدی کندو نفسنی سیدندن اشترا ایلمکه وکیل ایلسه اکر عبد اولان کمسنه کندو سیدنه بکا نفسمی فلان کمسنه ایچون بیع ایله دیسه سید دخی سکا کندو نفسنی بیع ایلدم دیسه اول عبد اول رجلك اولور زیرا عبد اولان کمسنه کندو نفسنی شرا ایلمه‌ده غیره وکیل اولمسی صالح وممکندر واکر فلانه دیمسه اول عبد معتق اولور زیرا قول مطلقدر ومطلقك ایکی وجهه احتمالی واردر نفسه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر له‌ده اولان ضمیر اول مقدم اولان رجله راجعدر وسیده‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وان وکل العبد غیره لیشتریه من سیده فان قال الوکیل للسید اشتریته لنفسه فباع عتق علی السید وولاؤه له وان لم یقل لنفسه فهو للوکیل وعلیه ثمنه) واکر اول عبد اولان کمسنه کندیدن غیری بر آدمی کندویی سیدندن اشترا ایلمکه وکیل ایلسه اکر اول عبده وکیل اولان کمسنه عبدك سیدنه بن بو عبدی کندو نفسنه اشترا ایلدم دیسه سید دخی بیع ایلسه سید اوزرینه معتق

اولور

اولور زیرا سید عبدنی کندو نفسنه بیع ایلمك اعتاقدر وعبد دخی کندو نفسنی افندیسندن اشترا ایلمك بدل ایله اعتاقی قبول ایلمکدر بو بابده وکیل اولان کمسنه رسول کبیدر وولاسی سیدی ایچون ثابت اولور واکر وکیل اولان کمسنه کندو نفسنه دیمز ایسه اول عبد وکیلك اولور واوزرینه ثمنی لازم اولور غیره‌ده ولیشتریه‌ده ومن سیده‌ده اولان ضمیرلر عبده راجعدر واشتریته‌ده ولنفسه‌ده وولاؤه‌ده اولان ضمیرلر ینه عبده راجعدر وله‌ده اولان ضمیر سیده راجعدر ثمنه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وما اعطاه العبد لاجل الثمن للمولی) مصنفك ما اعطاه قولی مبتدادر للمولی خبری واقع اولمشدر یعنی شول شیکه عبد انی ثمن اولمغیچون وکیله ویرمش اوله اول مولاسنکدر زیرا عبدك حال عبودیتنده کسب وتحصیل ایلدیکی مولاسنکدر ومشتری اولان کمسنه‌یه اول عبدك ثمنی لازم اولور زیرا اشترا اکا واقع اولمشدر اعطاه‌ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر (واذا قال الوکیل لمن وکله بشراء عبد اشتریت لك عبدا فمات وقال الموکل اشتریته لنفسك فالقول للموکل ان لم یکن دفع الثمن والا فللوکیل) یعنی بر عبدك شراسنه وکیل اولان کمسنه چون کندو موکلنه سکا بر عبد اشترا ایلدم واشترا ایلدکدنصکره اولدی دیسه موکل اولان کمسنه دخی سن انی کندو نفسنه اشترا ایلدك بکا ایلمدك دیسه قول بو مسئله‌ده موکلکدر اکر اول وفات ایدن عبدك ثمننی وکیله دفع ایلمدیسه زیرا وکیلك اخباردن مقصودی ثمنه رجوع ایلمکدر موکل ایسه اکا منکردر ایعدی قول انك اولور واکر موکل ثمنی وکیله دفع ایلمدی ایسه قول بو صورتده وکیلکدر زیرا امیندر ومقصودی اول امانتك عهده‌سندن چقمقدر بو تقدیرجه قولی قبول اولنور وکله‌ده اولان ضمیر وکیله راجعدر اشتریته‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وللوکیل طلب الثمن من الموکل) یعنی وکیل اولان کمسنه جائزدر که موکل ایچون اشترا ایلدیکی شیئك ثمننی موکلدن طلب ایلیه زیرا وکیل بایع کبی اولمشدر (وان لم یدفعه الی البائع وحبس المشتری لاجله) واکر موکل اولان کمسنه اول مبیعك ثمنی بایع اولان کمسنه‌یه یعنی وکیله دفع ایلمیوب اول مشتری اولان شیئه ثمن ایچون حبس اولنه (فان هلك قبل حبسه هلك علی الآمر ولا یسقط ثمنه) ایعدی اکر اول مبیع اولان شیء اول مشترینك حبسندن اول هلاك اولسه اول آمرك اوزرینه‌در یعنی موکلك اوزرینه هلاك اولور زیرا مأمور آمرك وکیلیدر واول ثمن ساقط اولمز بلکه وکیل اولان کمسنه انکله موکل اوزرینه رجوع ایدر یدفعه‌ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر لاجله‌ده اولان ضمیر ینه ثمنه راجعدر حبسه‌ده اولان ضمیر مشتری‌یه راجعدر ثمنه‌ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر (وان بعد حبسه سقط) واکر اول مبیع اول مشترینك حبسندنصکره هلاك اولسه اول ثمن ساقط اولور زیرا مبیع کبیدر حبسه‌ده اولان ضمیر مشتری‌یه راجعدر (وعند ابی یوسف هو کالرهن) وامام ابو یوسف قتنده اول مبیع اولان شیء رهن کبیدر زیرا رهنك حبس اولنمسی استیفا ایچوندر ایعدی قیمتندن ودیندن اقل اولان شیء ایله مضمون اولور مثلا ثمن اون بش درهم اولسه ومبیعك قیمتی اون درهم اولسه وکیل اولان کمسنه موکل اولان کمسنه‌نك اوزرینه بش درهم ایله رجوع ایدر (ولیس للوکیل بشراء معین شراؤه لنفسه) یعنی بر عینك شراسنه مأمور اولان کمسنه‌یه لایق وجائز دکلدر اول عینی کندو نفسنه اشترا ایلمیه زیرا اول امرك تقریرینه مؤدیدر آمر مأموره وکیله اعتماد ایلدیکی حیثیتدن شراؤه‌ده اولان ضمیر اول معین اولان شیئه راجعدر لنفسه‌ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (فان شراه بخلاف جنس ما سمی من الثمن او بغیر النقود وقع له) ایعدی اکر اول شراسنه وکیل اولان کمسنه اول شیئی ثمندن تسمیه اولنان شیئك خلاف جنسی ایله اشترا ایلسه اول شرا وکیل ایچون واقع اولور زیرا موکلك امرینه مخالفت ایلدیکیچون اکا واقع اولمشدر (وکذا ان امر غیره فشراه بغیبته وان بحضرته فللموکل) وکذلك شرا وکیله واقع اولور چون وکیل اولان کمسنه اول وکیل اولدیغی شیئك شراسنه کندودن غیری کمسنه‌یی وکیل ایدوب غیبتنده اشترا ایلسه زیرا موکله مخالفت ایلمشدر واکر اول شرا موکلك حضورنده اولسه موکل ایچون واقع اولور غیره‌ده اولان ضمیر وکیله راجعدر فشراه‌ده اولان ضمیر اشترا اولنان شیئه راجعدر بغیبته‌ده اولان ضمیر موکله راجعدر بحضرته‌ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وفی غیر المعین هو للوکیل الا ان اضاف العقد الی مال الموکل او اطلق ونوی له) ودخی غیر معین اولان شیئك شراسی وکیل ایچوندر الا چون وکیل اولان کمسنه عقدی موکل اولان کمسنه‌نك مالنه اضافت ایلسه مثلا وکیل اولان کمسنه اشتریت بهذه الالف وهذه الالف ملك الموکل یعنی بن فلان شیئی بیك درهمه اشترا ایلدم وبو بیك درهم موکلك

ملیکدردیسه یاخود اطلاق ایلسه یعنی فلان شیئی بیك درهمه اشترا ایلدم دیسه اولحینده شرا موکله اولور
(ویعتبرفی السلم والصرف مفارقة الوکیل لا الموکل) وعقدسلمده وعقدصرفده وکیل اولان کمسنه نك مفارقتی
اعتبار اولنور زیرا کندوسیدر عاقد اولان وچون انی قبض ایلیه عقد تمام اولور واکرقبل القبض مفارق اولسه
عقد باطل اولور وموکل اولان کمسنه نك مفارقتی قبل القبض اعتبار اولنمز زیرا عاقد دکلدر (ولو قال بعنی هذا
لزید فباع ثم انکر کون زید امره فلزید اخذه ان لم یصدق انکاره) واکروکیل اولان کمسنه برکسنه یه بکا بوعبدی
زید ایچون بیع ایله دیسه اول کمسنه دخی بیع ایلسه بیع ایلدکدنصکره وکیل اولان کمسنه زیدك اکا اول عبدك
اشتراسنه امر ایلدیکنی انکار ایلسه اعدی زید ایچون اول عبدی اخذ ایلمك جائزدر اکر وکیلك انکارینی
تصدیق ایلمز ایسه زیرا بعنی لزید دیمه سی وکیل اولدیغنه اقرار درصکره انکار ایلدیکی قبول اولنمز امره ده اولان
ضمیر وکیله راجعدر اخذه ده اولان ضمیر هذا یه راجعدر انکاره ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (فان صدقه
لا یأخذه جبرا) واکر زید اول وکیل اولان مشترینی شرایه امر ایلدیکنی تصدیق ایدرسه اول مبیع اولان عبدی
جبرا اخذ ایلمیه زیرا انکارینی تصدیق ایلمشدر صدقه ده اولان ضمیر مشتری اولان وکیله راجعدر یاخذه ده اولان
ضمیر مبیع اولان عبده راجعدر (فان سلمه المشتری الیه صح) واکر وکیل اولان مشتری اول مبیع اولان عبدی
زیده تسلیم ایلسه صحیح اولور تعاطی ایله بیع ایلمك قبیلندن اولور سلمه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر الیه ده اولان
ضمیر زیده راجعدر (ومن وکل بشراء رطل لحم بدرهم فشری رطلین بدرهم مما یباع رطل بدرهم لزم موکله رطل
بنصف درهم) وشول کمسنه که برو رجل بر بطمان اتی بر درهمه اشترا ایلمکه وکیل ایلمش اولسه مزبور وکیل
ایکی بطمانی بر درهمه اشترا ایدوب اخذ ایلمش اولسه موکل اولان کمسنه یه اول ایکی بطمانك بر بطمانی
نصف درهم ایله لازم اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما یلزمه الرطلان بالدرهم) وامامین قتنده اول ایکی بطمان
بر درهمه لازم اولور زیرا موکل اولان کمسنه اول درهمی لحمه صرف ایلمکه امر ایلمشدر طالعنه اول قدر کلدی
موکله ده اولان ضمیر وکیله راجعدر یلزمه ده اولان ضمیر موکله راجعدر (ولو وکل بشراء عبدین بعینهما فشری
احدهما جاز) واکر برکسنه برکسنه یی ایکی عبد معینك شراسنه وکیل ایلسه وکیل دخی اول ایکی عبد معینك
برینی اشترا ایدوب وبرینی ترك ایلسه اول اشترا صحیح وجائز اولور زیرا توکیل مطلقدر وجائزدرکه ایکیسی معا میسر
اولمیه بعینهما ده اولان ضمیر تثنیه عبدینه راجعدر (وکذا ان وکل بشرائهما بالف وقیمتهما سواء فشری احدهما
بنصفه او باقل وان باکثر لا) یعنی وکذلك شرا صحیح اولور وقتی اول کمسنه اول کمسنه یی ایکی عبدی بیك درهمه
اشترا ایلمکه وکیل ایلسه وحال بوکه اول ایکی عبدك برینی اول بیك درهمك نصفنه یاخود نصفندن اقلنه اشترا
ایلسه جائز اولور ابو حنیفه قتنده واکر نصفندن زیاده اولورسه جائز دکلدر قیمتهما ده اولان ضمیر عبدینه
راجعدر بنصفه ده اولان ضمیر الف درهمه راجعدر (وقالا یجوز ایضا ان کان بما یتغابن فیه) وامامین دیدیلرکه
اول عبد واحدی بیك درهمك نصفندن زیاده ایله اشترا ایلمك جائزدر اکر اول عبده ده تغابن اولور اشیادن وار
ایسه فیه ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وقد بقی ما یشتری بمثله الاخر فان شری الاخر بما بقی قبل الخصومة جاز
اتفاقا) واکر اول وکیل اولان کمسنه اول باقی قلان عبدی بیکدن باقی قلان دراهمله قبل الخصومة اشترا ایلسه
ائمهٔ ثلاثه نك اتفاقیله جائزدر زیرا غرض اول عبدی تحصیل ایلمکدر (فان قال الوکیل بشراء عبد
غیر معین بالف شریته بالالف وقال الموکل بنصفه فان کان قد دفع الیه الالف صدق الوکیل ان ساوی الالف)
واکر بر عبد غیر معینك شراسنه وکیل اولان کمسنه بن بو عبدی بیك درهمه اشترا ایلدم دیسه وموکل اولان
کمسنه سن بو عبدی بشیوز درهمه اشترا ایلدك دیسه اعدی اول موکل اولان کمسنه اول بیك درهمی وکیله دفع
ایلدی ایسه وکیل اولان تصدیق اولنور وسوزی قبول اولنور اکر عبد بیك درهمه دکرسه (وان لم یکن دفعها فان
ساوی الالف صدق الموکل وان لم یساوها تحالفا) واکر اول بیك درهمی دفع ایلمدیسه اکر بشیوز دکر ایسه موکل
اولان بلا یمین تصدیق اولنور واکر اول بیك درهمه دکر ایسه تحالف ایلسونلر یعنی وکیل ایله موکل یمین ایلسونلر
زیرا وکیل ایله موکل بایع ایله مشتری کبیدر نیجه مابینلرنده ثمنده تحالف واقع اولسه تحالف ایدرلر ومابینلرنده
اولان عقد فسخ اولنور (والعبد للمأمور) یعنی تحالفدنصکره عبد مأمورك اولور یعنی وکیلك در شریته ده
اولان ضمیر عبده راجعدر بنصفه ده اولان ضمیر الفه راجعدر الیه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر ودفعها ده

اولان ضمیر الفه راجعدر ساوها ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وکذا فی معین لم یسم له ثمنا فشراه واختلفا
فی ثمنه) وکذلك حکم بو مسئله ده ماقبلنده اولان حکم کبیدر یعنی وکیل اولان بر متعین اولان عبدك
شراسنه وکیل اولسه وانك ثمنی تسمیه اولنمسه وکیل انی اشترا ایلدکدنصکره وکیل ایله موکل ثمننده
اختلاف ایلسه لر مثلا وکیل بیك درهمه اشترا ایلدم دیسه موکل اولان کمسنه بشیوز درهمه اشترا ایلدك
دیسه تحالف ایده لر له ده اولان ضمیر معینه راجعدر فشراه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر فی ثمنه ده اولان
ضمیر بنه اکا راجعدر (ولا عبرة لتصدیق البائع فی الاظهر) یعنی بایعك تصدیقنه اعتبار یوقدر اظهر قولده
زیرا بایع اولان کمسنه ثمنی استیفا ایلدکدنصکره انلردن اجنبیدر (فصل) بو فصلده وکیله متعلق نیجه اشیا
بیان اولنور (لا یصح عقد الوکیل بالبیع والشراء مع من ترد شهادته له) یعنی بیعه وشرایه وکیل اولان
کمسنه نك عقدی شول کمسنه لرله صحیح اولمز که کندو شهادتی انلرك حقنده رد اولنور مثلا اصول وفروعی که
شهادتی حقلرنده غیر صحیح ومردوده اولدیغی کبی وکالت طریقیله انلر ایله مبایعه دخی صحیح دکلدر زیرا محل
تهمتدر (وقالا یجوز بمثل القیمة الا فی العبد والمکاتب) وامامین دیدیلرکه وکیل اولان کمسنه جائزدرکه انلره
برشیئی قیمت مثلی ایله بیع وشرا ایلیه الا عبدده ومکاتبده جائز دکلدر زیرا وکیلك بو ایکی بیع وشراسی اتفاقله جائز
دکلدر شهادته ده اولان ضمیر من لفظنه راجعدر (والوکیل بالبیع یجوز بیعه بما قل او کثر وبالعرض) یعنی بیعه
وکیل اولان کمسنه یه جائزدرکه اول مبیع اولان شیئی اقل ایله واکثر ایله وعروض ایله بیع ایلیه زیرا وکیل مطلقدر
(وقالا لا یجوز الا بمثل القیمة وبالنقود) وامامین دیدیلرکه بیع جائز اولمز الا قیمت مثلی ایله ودخی نقود ایله (ویجوز
بیعه بالنسیئة) ودخی وکیل اولان کمسنه نسیئه ایله یعنی اجل ایله بیعی جائزدر امام ابو حنیفه قتنده زیرا وکیل
مطلقدر بیعه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وبیع نصف ما وکل ببیعه) ودخی وکیل اولان کمسنه یه جائزدرکه
بیعنه وکیل اولدیغی شیئك نصفنی بیع ایلیه اکر تبعیضنده ضرر اولمز ایسه ببیعه ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان
مایه راجعدر (واخذه بالثمن کفیلا او رهنا فلا یضمن ان توی ما علی الکفیل او ضاع الرهن فی یده) ودخی وکیل
بالبیع اولان کمسنه یه جائزدرکه بیع ایلدیکی شیئك ثمنی مقابله سنده کفیل یاخود رهن اخذ ایلیه وقچن کفیلك
اوزرنده اولان شیء هلاك اولسه یاخود یدنده اولان رهن ضایع اولسه وکیل اولان کمسنه اکا ضامن اولمز زیرا
وکیل بالبیع اولان کمسنه اصالة ثمنی قبض ایلر اعدی اخذ رهن واخذ کفیل دخی جائزدر اخذه ده اولان ضمیر
وکیله راجعدر وفی یده ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (ولو وهب الثمن من المشتری او أبرأه منه او حط منه جاز
ویضمن) یعنی وقچن وکیل اولان کمسنه اول بیع ایلدیکی شیئك ثمنی مشتری اولان کمسنه یه هبه ایلسه یاخود
انی اول ثمندن ابرا ایلسه یاخود اول ثمندن بر مقدارنی مشترینك اوزرندن حط ایلسه جائز اولور ووکیل اولان
کمسنه ثمنه ضامن اولور بو ذکر اولنان حالاتك جمله سنده ابرأه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر منه ده اولان
ضمیر ثمنه راجعدر عنه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (وعند ابی یوسف لا یجوز) وامام ابو یوسف قتنده
جمله ذکر اولنان صورتلرده جائز دکلدر زیرا موکلك مالنه تصرفدر (وکذا الخلاف لو اجله او قبل به حوالة)
وبو مسئله ده اولان خلاف ماقبلنده کی اولان خلاف کبیدر وقچن وکیل اولان کمسنه مشتری یی ثمن ایله تأجیل
ایلسه یاخود ثمنی حواله ایله قبول ایلسه اجله ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر به ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر
(ولو اقاله صح وسقط الثمن عن المشتری ولزم الوکیل بالشراء) واکر وکیل بالبیع اولان کمسنه مشتری اولان کمسنه
بیعدن اقاله ایلسه صحیحدر وذکر اولنان ثمن مشترینك اوزرندن ساقط اولور وشرایه وکیل اولان کمسنه یه ثمنی
لازم اولور (وعند ابی یوسف لا یسقط عن المشتری) وامام ابو یوسف قتنده ذکر اولنان ثمن اول مشترینك اوزرندن
ساقط اولمز بو مسئله ده (والوکیل بالشراء یجوز شراؤه بمثل القیمة وبزیادة یتغابن بها وهی ما یقوم به مقوم وقدر
فی العروض ده نیم وفی الحیوان ده یازده وفی العقار ده دوازده) یعنی شرایه وکیل اولان کمسنه یه جائزدرکه برشیئی
قیمت مثلی ایله اشترا ایلیه ودخی تغابن حاصل اولور زیاده ایله اشترا ایلیه واول زیاده شول شیدرکه تقویم
مقدم ایله تقویم اولنه اول ایسه عروضده ومتاعلرده اونی اون بچقدر وحیوانا تده اونی اون بر در وعقارا تده اونی
اون ایکیدر بو ایله تقدیر اولنمشدر زیرا اولکی قسمده تصرف ایچون واقع اولور واخیرده قلیلدر اوسطده متوسطدر
وکثرة غبن قلة تصرف وتعاملندندر شراؤه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (لا بما لا یتغابن بها) یعنی تغابن واقع

وحاصل اولمین اشیا ایله اشترا ایلمك جائزدكلدر زیرا تهمت متحققدر بهاده اولان ضمیر قیمته راجعدر
(ولو وكل ببیع عبد فباع نصفه جاز) واكر وكیل اولان كمسنه برعبدك بیعنه وكیل اولوب نصفنی بیع
ایلسه بیعی جائزدر ابوحنیفه قتنده زیرا لفظ اجتماع وافتراق قیدندن مطلقدر نصفه ده اولان ضمیر عبده
راجعدر (وقالا لا یجوز) واما مین دیدیلر كه عبدك نصفنی بیع ایلمك جائزدكلدر زیرا غیر متعارفدر
(الا ان باع الباقی قبل الخصومة) مكركه اول باقی قلان نصفی قبل الخصومه بیع ایده اولزمانده بیع جائز اولور
زیرا نصف اولنك بیعی نصف آخرك بیعنه وسیله اولور احتمالدر كه انی كامل اولورآدم بولنمیه (وان وكل بشراء
عبد فاشتری نصفه لا یلزم الموكل الا ان اشتری الباقی قبل الخصومة اتفاقا) واكر وكیل بالشرا اولان كمسنه
برعبدك اشتراسنه وكیل اولنوب نصفنی اشترا ایلسه بوشرا موكله لازم اولمز مكركه اول باقی نصفی دخی وكیل
اشترا ایلیه موكل ایله خصومت ایلمزدن مقدم ایمدی اكر اول باقی قلان نصفی اشترا ایلرایسه قبل الخصومه
موكلك مقصودی حاصل اولور واكر بعد الخصومه اشترا ایلرسه مخالفتی ظاهر اولور ونصفه ده اولان ضمیر
عبده راجعدر باقیه ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر (ولورد المبیع علی الوكیل بعیب بقضاء رده علی آمره مطلقا)
یعنی اكر وكیل اولان كمسنه نك بیع ایلدیكی شئ برعیب سببیله قضاء قاضی ایله اوزرینه رد اولنسه وكیل
دخی انی اول امرك یعنی موكلك اوزرینه رد ایلیه مطلقا یعنی كرك رد بینه ایله اولسون كرك نكول ایله
اولسون كرك اقرار ایله اولسون زیرا قاضی اولان كمسنه عیبك حدوثنه متحقق اولمشدر رده ده اولان ضمیر
مبیعه راجعدر وآمرده ده اولان ضمیر وكیله راجعدر (فیما لا یحدث مثله) یعنی مطلقا عیب ایله رد اولنان
مبیعك رد اولنمسی شول شیده دركه اولمدتده انك مثلی حادث وموجود اولمیه مثلا زائد اولان دیش كبی وزائد
اولان پرمق كبی مثله ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر (وكذا فیما یحدث مثله ان ببینة او بنكول)
ودخی اول مبیع اولان عیب ایله رد اولنور شول شیده كه اولمدتده انك مثلی حادث اوله بینه سببیله یاخود
نكول ایله (وان باقرار فلا ولزم الوكیل) واكر اول عیب اقرار ایله ثابت اولسه آنی آمره رد ایلسون وكیله لازم
اولور زیرا اقرار حجة ناصره در (ولو باع نسیئة وقال الموكل امرتك بالنقد وقال بل اطلقت صدق الموكل) یعنی
وكیل بالبیع اولان كمسنه برشیئی نسیئه ایله یعنی اجل معینه ایله بیع ایلسه موكل ایله نزاع لشوب موكل وكیله
بن سكا نقد ایله بیع ایلیه سن دیو امر ایلدم دیسه وكیل سن اطلاق ایلدك دیسه موكل اولان كمسنه تصدیق
اولنور زیرا امر كندو جهتندن استفاده اولور واطلاقه دلیل یوقدر (وفی المضاربة المضارب) یعنی وكذلك
مضاربه ده مضارب اولان كمسنه تصدیق اولنور مثلا رب المال اولان كمسنه بن سكا فلان نوعده مضاربه
ایلیه سن دیو مضارب ایلدم دیسه مضارب اولان دخی سن بنی سائر انواعده مضارب ایلدك دیسه مضارب
تصدیق اولنور (ولا یصح تصرف احد الوكیلین وحده فیما وكلا به) یعنی ایكی وكیلك معا وكیل اولدقلری
شیده ایكیسنك بری علی الانفراد انده تصرف ایلمسی صحیح دكلدر به ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه
راجعدر (الا فی خصومة ورد ودیعة وقضاء دین وطلاق وعتق لا عوض فیهما) یعنی ایكی وكیلك برینه
علی الانفراد تصرف ایلمك صحیح دكل ایدی الا خصومتده ورد ودیعه ده وقضاء دینده وعوضسز زوجه سن
طلاق ایلمه ده ودخی عوضسز عبدنی عتق ایلمه ده زیرا بو اشیاده رأیه محتاج دكلدر فیهماده اولان ضمیر طلاق ایله
عتقه راجعدر (ولیس للوكیل ان یوكل الا باذن موكله او بقوله اعمل برأیك) یعنی وكیل اولان كمسنه یه جائز
دكلدر كه كندی طرفندن وكیل نصب ایلیه مكر موكل اولان كمسنه نك اذنیله ویاخود وكیله اعمل برأیك یعنی
كندو رأیك ایله عمل ایله دیمسیله زیرا رأینه تفویض ایلمش اولور موكله ده اولان ضمیر وكیله راجعدر (فان اذن
فوكل كان الثانی وكیل الموكل الاول لا الثانی فلا ینعزل بعزله ولا بموته وینعزلان بموت الاول) ایمدی اكر موكل
اولان كمسنه كندی وكیلنه وكیل نصب ایلمكه اذن ویروب اول دخی بروكیل نصب ایلسه بو وكیل ثانی اولكی
موكلك وكیلی اولور اولیله اولسه بو ایكنجی وكیل اولكی وكیلك عزلی ایله وموتی ایله معزول اولمز واولكی وكیل
وایكنجی وكیل اولكی موكلك موتیله معزول اولورلر بعزله ده وبموته ده اولان ضمیرلر وكیل اوله راجعدر (وان وكل
بلا اذن فعقد الثانی بحضرته جاز) واكر وكیل اولان كمسنه موكلك اذنسز بروكیل نصب ایلسه وبو وكیل
ثانی وكیل اولك حضورنده عقد ایلسه عقدی جائزدر زیرا مقصود اول اولكینك رأینك حاضر اولمسیدر

بحضرته

بحضرته ده اولان ضمیر اولكی یه راجعدر (وكذا لو عقد بغیبته فاجازه او كان قدر الثمن) وكذلك عقد جائز اولور
اكر وكیل ثانی وكیل اولك غیبتنده عقد ایلیوب انی وكیل اول استماع ایدوب تجویز ایلسه ویاخود وكیل اول
وكیل ثانی یه ثمنی مقدر ایلسه یعنی بیان ایلسه اولحینده عقد صحیح اولور زیرا وكیل رأینه محتاجدر بغیبته ده
اولان ضمیر وكیل اوله راجعدر فاجازه ده اولان ضمیر عقده راجعدر (ولا یجوز لعبد او مكاتب التصرف فی مال
طفله ببیع او شراء) یعنی عبد ایله مكاتب اولان كمسنه یه كندو طفلنك مالنه بیع وشرا ایله تصرف ایلمسی جائز
دكلدر زیرا رق ولایتی قطع ایدر (ولا تزویجه) ودخی عبد ایله مكاتبه جائزدكلدر كه كندو طفللرینی تزویج ایلیه
تزویجه ده اولان ضمیر طفله راجعدر (وكذا الكافر فی حق طفله المسلم) وكذلك كافر اولان كمسنه كندو طفل
مسلمی حقنده یعنی كافر طفل مسلمی تزویج ایلمسی جائزدكلدر زیرا رق ایله كفر ولایتی قطع ایدر وكافرك مسلم
اوزرینه ولایتی جائزدكلدر

باب الوكالة بالخصومة والقبض

بو بابده مصنف رحمه الله خصومت ایله وقبض ایله اولان توكیلك احوالنی بیان ایدر (للوكیل بالخصومة القبض)
یعنی وكیل بالخصومه اولان كمسنه یه قبض ایلمكلك جائزدر اول قبض ایلدیكی استرسه دین اولسون استرسه عین
اولسون زیرا خصومتك تمامی قبض ایله در (خلافا لزفر والفتوی الیوم علی قوله) امام زفر ایچون بو مسئله ده
خلاف واردر یعنی زفر قتنده وكیل بالخصومه اولان كمسنه یه قبض ایلمك جائزدكلدر وفتوی بوكون امام
زفر قولی اوزرینه در زیرا خیانت وكلاده ظهور ایلمشدر بو اجلدن ماله ایتمان اولنمز علی قوله ده اولان ضمیر زفره
راجعدر (ومثله الوكیل بالتقاضی) یعنی وكیل بالتقاضی اولان كمسنه وكیل بالقبض اولان كمسنه كبیدر وكیل
بالقبضده اولان خلاف وكیل بالتقاضیده جاریدر وفتوی بنه امام زفر قولی اوزرینه در مثله ده اولان ضمیر وكیل
بالقبضه راجعدر (وللمتوكل بقبض الدین الخصومة قبل القبض) یعنی قبض دینه وكیل اولان كمسنه یه قبل
القبض خصومت ایلمكلك جائزدر ابوحنیفه قتنده (خلافا لهما) واما مین ایچون بو مسئله ده خلاف واردر
یعنی قتلرنده دینك قبضنه وكیل اولان كمسنه یه خصومت ایلمك جائزدكلدر وبو قول ابوحنیفه دن برروایتدر
(والوكیل باخذ الشفعة الخصومة قبل الاخذ اتفاقا) ودخی شفعه نك
اخذینه وكیل اولان كمسنه یه قبل الاخذ اتفاقا خصومت جائزدر زیرا اظهاری خصومته متوقفدر
زیرا قبض خصومتك غیریسیدر
(وكذا الوكیل بالرجوع فی الهبة او بالقسمة او بالرد بالعیب) یعنی وكذا هبه ده رجوع ایلمكه وكیل اولان كمسنه یه
یاخود قسمته وكیل اولان كمسنه یه یاخود مبیعده ظهور ایدن عیبك ردینه وكیل اولان كمسنه یه خصومت قبل
الاخذ جائزدر (وكذا الوكیل بالشراء بعد مباشرته) ودخی كذلك شرایه وكیل اولان كمسنه یه شرایی مباشرت
ایلدكدنصكره خصومت جائزدر ومباشرتدن اول اولمز مباشرته ده اولان ضمیر وكیله راجعدر (ولیس للوكیل
بقبض العین الخصومة) اما بر عینك قبضنه وكیل اولان كمسنه یه باتفاق علما ایله خصومت جائزدكلدر زیرا امین
محضدر (فلو برهن ذو الید علی الوكیل بقبض عبد ان موكله باعه منه تقصر ید الوكیل) پس ذو الید اولان
كمسنه برعبدك قبضنه وكیل اولان كمسنه نك اوزرینه برهان ایدوب یعنی شاهد كتوروب كه تحقیق بو وكیلك
موكلی اولان كمسنه كندویه بو عبدی بیع ایلدی دیو اویله اولسه اول وكیلك یدی قصر اولنور یعنی منع اولنور
زیرا ایدی اولیجق خصم اولورز یرا موكلك مقامنه قائمدر موكله ده اولان ضمیر وكیله راجعدر باعه ده اولان ضمیر
عبده راجعدر منه ده اولان ضمیر ذو الیده راجعدر (ولا یثبت البیع فیلزم اعادة البینة اذا حضر الموكل) یعنی
ذو الیدك برهنه ایدوب عبده ده ادعا ایلدیكی بیع ثابت اولمز ثابت اولمدیغی تقدیرجه بینه نك اعاده اولنمسی لازم
اولور موكل حاضر اولدیغی وقتنده (كما تقصر ید الوكیل بنقل الزوجة او العبد) یعنی اول وكیلك یدینك قصر
اولنمسی برزوجه نك برمكاندن برمكانه نقل اولنمسنه یاخود برعبدی نقل ایلمكه نصب اولنان وكیلك یدی قصر
اولندیغی كبی (ولا یثبت الطلاق والعتق ولو برهنا علیهما بلا حضور الموكل) وپس زوجه ایله عبد طلاقله عتقه
برهنه ایلسه لر موكل حضورسز اول طلاق ایله عتق ثابت اولمز برهناده اولان ضمیر تثنیه زوجه ایله عبده
راجعدر علیهماده اولان ضمیر طلاقله عتقه راجعدر (واقرار الوكیل بالخصومة علی موكله عند القاضی صحیح)
یعنی خصومته وكیل اولان كمسنه نك موكل اولانك اوزرینه قاضینك یانده اقرار ایلمسی صحیحدر كرك وكیل

مدعی طرفندن قبض ایله یاخود ابرا ایله وکیل اولسون کرك مدعی علیهك طرفندن اولوب ثبوت حق ایله اقرار
ایلمش اولسون موكله ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (لا عند غیر القاضی) یعنی قاضینك غیر یسنده اقراری
صحیح دکلدر (خلافا لابی یوسف) امام ابو یوسف ایچون بو مسئله ده خلاف واردر یعنی انك قتنده قاضینك
غیر یسنده اقراری صحیحدر (لکن لو برهن علیه انه اقر فی غیر مجلس القضاء خرج عن الوكالة) اما چن وکیلك
اوزرینه برهنه اولنسه که غیر مجلس قضاده اقرار ایلدی دیو وکالتدن چقار ابو حنیفه قتنده (ولا یدفع الیه المال)
وچون انك اوزرینه غیر مجلس قضاده اقرار ایلدی دیو برهنه اولندی اول مال اکا دفع اولنمیه زیرا ماله ایتمان
اولنمز اولدی تناقص ظهور ایلدیکی اجلدن علیه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر انه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر
والیه ده اولان ضمیر دخی اکا راجعدر (کالاب از الوصی اذا اقر فی مجلس القضاء لا یصح ولا یدفع الیه المال) مثلا
شول اب کبی یاخود شول وصی کبی که چن مجلس قضاده اقرار ایلسه اقراری صحیح اولمز ومالی اکا دفع ایلمك صحیح
اولمز نته کیم نفس هدایه ده بیان اولنمشدر (ولا یصح توکیل رب المال کفیله بقبض ما علی المکفول عنه) یعنی
رب المال اولان کمسنه مکفول عنهك اوزرنده مالك قبضنه کندو کفیلنی وکیل ایلمك صحیح دکلدر زیرا وکیل اولان
کمسنه غیره عاملدر وبو صورتده توکیلی صحیح اولیدی کندو نفسنه عامل اولور ایدی بنه کندو نفسنی ابرا ایلمه ده
ایدی رکن که غیره عامل اولمسیدر منتفی اولدیغیچون عقد وکالت دخی منتفی اولدی کفیله ده اولان ضمیر رب المالە
راجعدر (ومن صدق مدعی الوكالة بقبض الدین امر بالدفع الیه) وشول کمسنه که بر کمسنه بر دینك قبضنه وکیل
اولدیغی تصدیق ایلیه اول تصدیق ایدن کمسنه اول دینی وکیله دفع ایلمه سنه امر اولنور فان صدقه صاحب الدین
فبها والا امر بالدفع الیه ایضا) واکر صاحب الدین اولان کمسنه مدیون اولان کمسنه یی کندو دعواسنده تصدیق
ایلسه اول مدیونك ذمتی بری اولور واکر تصدیق ایلمز ایسه اوزرنده اولان دینی دفع ایلمکه امر اولنور نته کیم
وکیله دفع ایلمسنه امر اولنمشیدی الیه ده اولان ضمیر داینه راجعدر (ورجع به علی الوکیل ان لم یهلك فی یده)
یعنی مدیون اولان کمسنه دفع ایلدیکی شیئله وکیل اولان کمسنه نك اوزرینه رجوع ایلر چن دفع ایلدیکی شیء
وکیلك یدنده هلاك اولمسه زیرا دفع ایلمه دن مراد ذمتنك بری اولمسیدر (وان هلك لا) واکر یدنده هلاك اولسه
رجوع ایلمز زیرا تصدق ایلمسیله محق اولدیغنه اعتراف ایلمش اولور به ده اولان ضمیر دینه راجعدر وفی یده ده
اولان ضمیر وکیله راجعدر (الا ان کان ضمنه عند دفعه) الا چن وکالته مدعی اولان کمسنه دیندن قبض
ایلدیکی مقداره دفع قتنده ضامن اولسه (او دفع الیه علی ادعائه غیر مصدق وکالته) وکالت اولدیغی حالده
دینی دفع ایلسه بو ایکی صورتده رجوع ایلر الیه ده اولان ضمیر مدعی الوکاله یه راجعدر ادعائه ده اولان ضمیر
وکیله راجعدر (ومن صدق مدعی الوكالة بقبض الامانة لا یؤمر بالدفع الیه) وشول کمسنه که بر کمسنه بر امانتك
قبضنه وکیل اولدیغی تصدیق ایلیه اول تصدیق ایدن کمسنه اول یاننده اولان امانتی اول وکیله دفع ایلمسنه
امر اولنمز زیرا تصدیقی غیرك مالی اولدیغنه اعترافدر الیه ده اولان ضمیر مدعی الوکاله یه راجعدر (وکذا لو صدقه
فی دعوی شرائها من المالك) واکر اول یاننده امانت اولان کمسنه اول وکیلك اول امانتی مالکدن اشترا ایلدیکنه
تصدیق ایلسه کذلك اول امانتی دفع ایلسنه امر اولنمز زیرا غیره اقراردر صدقه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر
شرائها ده اولان ضمیر امانته راجعدر (ولو صدقه فی ان المالك مات وترکها میراثا له امر بالدفع الیه) واکر یاننده
امانت اولان کمسنه اول وکیل اولان کمسنه صاحب امانت اولان مالك وفات ایلدی ویاننده اولان امانتی میراث
ترك ایلدی دیدیکنی تصدیق ایلسه وحال بوکه اندن غیری وارثی یوقدر اول امانتی اکا دفع ایلمکه امر اولنور
ترکها ده اولان ضمیر امانته راجعدر له ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (ولو ادعی المدیون علی الوکیل بقبض الدین
استیفاء الدائن ولا بینة له امر بدفعه الیه) واکر مدیون اولان کمسنه بر دینك قبضنه وکیل اولان کمسنه نك
اوزرینه که کندو اوزرنده اولان دینی داین استیفا ایلدی دیو دعوی ایلسه وحال بوکه اول مدعینك بینه سی
یوقدر ایدی اول مدعی اولان کمسنه اول کندو اوزرنده اولان دینی وکیله دفع ایلمسنه امر اولنور زیرا وکالت
اقرار ایله ثابت اولدی واول داینك مجرد دعوی ایله دینی استیفا ایلدیکی ثابت اولمدی بدفعه ده اولان ضمیر دینه
راجعدر والیه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (ولا یستحلفه انه لم یعلم استیفاء موکله) واول مدیون اولان کمسنه
موکلی دینی استیفا ایلدیکنه اول وکیلی اولان کمسنه نك علمی اولمدیغنه استحلاف ایلمسون زیرا نائبدر ونائبه

ایمان یوقدر یستحلفه ده اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر انه ده اولان ضمیر بنه وکیله راجعدر وموكله ده اولان
ضمیر بنه اکا راجعدر (بل یتبع رب الدین و یستحلفه انه ما استوفی) بلکه اول مدیون اولان رب الدین
اولان کمسنه یی اتباع ایلسون وموکلك دینی استیفاء ایلمدیکنه وکیلی دخی تحلیف ایلسون یستحلفه ده
اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر (ولو ادعی البایع علی وکیل الرد بالعیب ان موکله رضی به لا یؤمر بدفع الثمن قبل
حلف المشتری) واکر بایع اولان کمسنه رد بالعیبنه توکیل اولنان کمسنه نك اوزرینه که تحقیق کندو موکلی
بو مبیعده اولان عیبه راضی اولدی دیو دعوی ایلسه مزبور بایع اول مبیعك ثمنك ردنه یعنی نفس مبیعك
ردنه امر اولنمز مشتری اولان کمسنه نك حلفندن اول مثلا مشتری اولان کمسنه اول اشترا ایلدیکی شیئی آنده
اولان عیبله رد ایچون بر رجل وکیل قلوب غائب اولسه اول وکیل اولان کمسنه اول عیبلو اولان مبیعی رد ایلمك
مراد ایتدکده بایع اولان کمسنه مشتری بو عیبه راضی اولوب اشترا ایلدی ایدی وکیل اولان کمسنه اول مبیعك
ردنه قادر اولمز تا کیم مشتری بو مبیعده اولان عیبه راضی اولدیغنه یمین ایلیه موكله ده اولان ضمیر وکیله
راجعدر به ده اولان ضمیر عیبه راجعدر (ومن دفع الیه آخر عشرة ینفقها علی اهله فانفق علیهم عشرة من عنده
فهی بها) وشول کمسنه که بر آخر کمسنه یه اون درهم دفع ایلیوب که بو اون درهمی اهل وعیالم اوزرینه نفقه ایله
دیه ایدی اول انفاقه مأمور اولان کمسنه کندو یاننده یعنی کندو دراهمندن اول اون درهم انفاق ایلسه اول
کندو دراهمندن انفاق ایلدیکی اون درهم اول اکا ویریلان اون درهم مقابله سنده عد اولنور وبو استحساندر
وقیاسده جائز دکلدر زیرا کندو دراهمی ایله متبرعدر علیهم ده اولان ضمیر اهله راجعدر عنده ده اولان ضمیر
مأموره راجعدر فهی ده اولان ضمیر کندو یاننده انفاق ایلدیکی دراهمه راجعدر بها ده اولان ضمیر اکا
ویریلان دراهمه راجعدر

باب عزل الوکیل

مصنف رحمة الله علیه بو بابده موکلك وکیلی عزل ایلدیکنی بیان ایدر (للموکل عزل وکیله) یعنی موکل ایچون
جائزدر که هر چن استرسه کندو وکیلنی عزل ایلیه زیرا وکالت موکلك حقیدر ابطال ایدر عقود لازمه دن
اولمدیغی اجلدن وکیله ده اولان ضمیر موكله راجعدر (الا اذا تعلق به حق الغیر کوکیل الخصومة بطلب الخصم)
یعنی موکل ایچون وکیلنك عزلی جائزدر الا چن اول وکیله غیرك حقی تعلق ایلسه مثلا خصومت وکیلی کبی
چن خصمك طلبی ایله اولسه ویاخود ضمن رهنده اولسه بو صورتلرده اکا عزل یوقدر اول
غیرك حقی ابطال اولمق ایچون به ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (ویتوقف انعزاله علی علمه فتصرفه قبله صحیح)
یعنی چن موکل اولان کمسنه کندو وکیلنی عزل ایلسه اول معزول اولان وکیلك علمنه متوقف اولور ایدی
وکیلك عزله عالم اولمسندن اول اولان تصرفی صحیحدر زیرا وکیلده عزله ضرر واردر ولایتی ابطال اولدیغی
حیثیتدن بو اجلدن علمنه متوقف اولدی عزله ده اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر علی علمه ده اولان ضمیر بنه اکا
راجعدر فتصرفه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر قبله ده اولان ضمیر عزله راجعدر (وتبطل الوكالة بموت الموکل
وجنونه مطبقا) یعنی عقد وکاله موکل اولان کمسنه نك موتیله یاخود مطبق اولان جنونی ایله یعنی دائم ومتلازم
اولان جنونی ایله باطل اولور وجنون مطبق اولمسه اعمی حکمنده اولور زیرا انکله عقد وکاله باطل اولمز جنونه ده
اولان ضمیر موکله راجعدر (وحده شهر عند ابی یوسف وحول عند محمد وهو المختار) یعنی جنون مطبقك
حکمی امام ابو یوسف قتنده شهر واحددر زیرا رمضانك صومی انکله ساقط اولور وامام محمد قتنده حدی بر حولدر
یعنی بر سنه در وبو مختار قولدر زیرا انکله جمله عبادات ساقط اولور اما قاضیخانده ابو حنیفه قولنده جنون مطبق
شهر واحد ایله مقدردر وفتوی بونك اوزرینه در حده ده اولان ضمیر جنون مطبقه راجعدر (وبلحاقه بدار الحرب
مرتدا) ودخی موکلك دار حربه مرتد اولدیغی حالده لاحق اولمسیله العیاذ بالله تعالی وکالت باطله اولور امام
ابو حنیفه قتنده زیرا اهل حرب احکام اسلامده اموات حکمنده درلر ایدی انلره لاحق اولمغله انلردن اولمشدر
(خلافا لهما) یعنی امامین ایچون بو مسئله ده خلاف واردر زیرا انلرك قتنده دار حربه لحوق ایلمسیله عقد وکاله
باطل اولمز بلحاقه ده اولان ضمیر موکله راجعدر (وکذا بعجز موکله مکاتبا او حجره مأذونا وافتراق الشریکین) ودخی
وکالت مکاتب اولوب مال کتابتدن عاجز اولمسی سببیله ویاخود وکالت مأذون اولوب مولاسی انی تصرفدن

واذندن جزا یلمسی سببیله یاخود موکل ایله وکیل شریك اولوب افتراقلری سببیله وکالت باطله اولور استرسه وکیل بوصورتده عالم اولسون استرسه اولمسون زیرا عزل حکمیدر علمه متوقف دکلدر (وتصرف الموکل فیما وکل به) ودخی موکل اولان کمسنه نك توکیل ایلدیکی شیده تصرفی وکالتی مبطلدر به ده اولان ضمیر فیماده اولان مایه راجعدر (ولایشترط فی الموت ومابعده علم الوکیل) یعنی صورت موتده ومابعدنده اولان صورتلرده که جنون مطبق وردوغیریسنده وکیل اولان کمسنه نك علمی اشتراط اولنمز

کتاب الدعوی

وقتاکم وکالت بالخصومه عقبنده ذکر ایلدی دعوی علی وزن فعلی الفی تأنیث ایچوندر جمعی دعاوی کاورفتوی وفتاوی کبی لغتده معناسی آدم برشیئی حالت مسالمه ده ومنازعه ده کندونفسنه اضافت ایلمکدر واصطلاح شرعده معناسی مصنفك ذکر ایلدیکیدر (هی اخبار بحق له علی غیره) یعنی دعوی برآدم کندودن غیری اولان کمسنه نك اوزرنده اولان حقه اخبار ایلمکدر له ده اولان ضمیر دعوانك ضمننده اولان مدعی به راجعدر غیره ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (والمدعی من لایجبر علی الخصومة والمدعی علیه من یجبر) دعوی اوچ نسنه اوزرینه مشتملدر بری مدعی وبری مدعی علیه وبری مدعیکه دعوی اولنان ماده او مدعی به دکلك خطادر ایمدی مدعی شول کمسنه درکه خصومت اوزرینه جبر اولنمیه ومدعی علیه اولان شول کمسنه درکه اوزرینه دعوی اولنمغه جبر اولنه وزمرۀ مشایخك عبارتلری مدعی ایله مدعی علیهك حدلرنده مختلف اولمشدر واول عبارتلرك صحیحی مصنفك ذکر ایلدیکیدر (ولاتصح الدعوی الابذکرشیء علم جنسه وقدره) یعنی دعوی صحیح ومسموع اولمزالا برشیئك ذکری ایله که اول شیئك جنسی که بغدایدر وقدری که بوقدر کیلدر مثلا بیلنمش اوله زیرا مادامکه معلوم اولمیه الزام اولنمز جنسه وقدره ده اولان ضمیرلر شیئه راجعدر (فان کان دینا ذکر انه یطالبه به) ایمدی اول مدعی اولان دین ایسه مدعی اولان کمسنه اول دینی اول مدعی علیهدن مطالبه ایلدیکنی ذکر ایلسون یعنی بنم بو آدمده دینم وارد روانی اندن طلب ایدرم دیه انه ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر به ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وان کان عینا نقلیا ذکر انها فی ید المدعی علیه بغیر حق وانه یطالبه بها) واکر اول مدعی عین نقلی ایسه مدعی اولان کمسنه اول عینی بو مدعی علیهك یدنده بغیر حق اولدیغنی ذکر ایلسون وانی اندن طلب ایلدیکنی ذکر ایلسون یعنی بو آدمده فلان شیئم واردر وآنی اندن طلب ایدرم دیه مصنفك بغیر حق قولی اول عینك مرهون یاخود ثمن ایچون محبوس اولمسنك احتمالی دفعیچوندر انهاده اولان ضمیر عینه راجعدر انه ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر یطالبه ده اولان ضمیر مدعی علیه راجعدر بهاده اولان ضمیر عینه راجعدر (ولابد من احضارها ان امکن لیشار الیها عند الدعوی وعند الشهادة او الحلف) یعنی اکر اول مدعی عین اولسه انی مجلس شرعه احضار ایلمك لازمدر اکر احضار ممکن اولان اشیادن ایسه که اکا مجلس شرعده دعوی قتنده وشهادت محلنده ویمین لازم اولدقده اشارت اولنمق ایچون احضارهاده والیهاده اولان ضمیرلر عینه راجعدر (وان تعذر ذکر قیمتها) واکر اول عینك احضاری متعذر اوله جق اولورسه قیمتنی ذکر ایلیه اول مدعی معلوم اولمق ایچون قیمتهاده اولان ضمیر بنه عینه راجعدر (وفی العقار لایحتاج الی قوله بغیر حق) واکر مدعی عقار ایسه اثناء دعواده وانه فی یده بغیر حق دیمکه حاجت یوقدر نته کیم بوندن اول اولان مسئله ده بیان اولندی ایدی قوله ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر (ولایثبت الید فیه بتصادقهما بل ببینة او علم القاضی فی الصحیح) یعنی مدعی اولان کمسنه نك یدی اول ادعا ایلدیکی عقارده مدعی ایله مدعی علیهك تصادقلری ایله ثابت اولمز زیرا تهمت مواضعه واردر بلکه یدی بینه ایله یاخود علم قاضی ایله ثابت اولور صحیحده بودر وبعض مشایخ قتنده تصادق کفایت ایدر (ولابد فیه من ذکر البلد والمحلة والحدود الاربعة فی الدعوی والشهادة) ودخی عقار دعواسنده بلدی ومحله وحدود اربعه یی ذکر ایلمك لابددر دعواده وشهادتده زیرا عقار بو اشیانك ذکریله بیلنور (واسماء اصحابها ونسبهم الی الجد) ودخی عقار دعواسنده حدود ذکرنده اول حدود صاحبلرینك اسملرینك ذکری لابددر ودخی نسبلرینی جده وارنجه یه دکین ذکر ایلمك لابددر زیرا تعریف بونلرك ذکریله حاصل اولور ودخی غیرلرندن تمییز واقع اولور اصحابهاده اولان ضمیر حدوده راجعدر نسبهم ده اولان ضمیر اصحاب حدوده راجعدر (وفی الرجل المشهور یکتفی بذکره) ومشهور اولان رجلده یالکز ذکری ایله

اکتفا

اکتفا اولنور زیرا شهرتی نسب مقامنه قائمدر ومقصود حاصل اولور ابو حنیفه قتنده وامامین قتلرنده دار دعواسنده دخی مشهوره اولسه حدودك ذکرنه حاجت یوقدر بذکره ده اولان ضمیر رجله راجعدر (فان ذکر ثلاثة وترك الرابع صح) اکر اول عقار دعواسن ایدن کمسنه اول حدود اربعه نك اوچنی ذکر ایدوب دردنجیسنی ترك ایلسه صحیح اولور وامام زفر قتنده صحیح اولمز زیرا تعریف تمام دکلدر (وان ذکره وغلط فیه لایصح) واکر دردنجی حدی ذکر ایدوب آنده غلط ایلسه یعنی دردنجی حدك خلافنی ذکر ایلسه صحیح اولمز زیرا مدعی مختلف اولور ذکرده وفیه ده اولان ضمیرلر حده راجعدر (واذا صحت الدعوی سأل القاضی الخصم عنها) وچون دعوی صحیحه واقع اولسه قاضی اولان کمسنه اول مدعی علیه اولان خصمه اول دعوانك حقیقتندن وصحتندن سؤال ایلیه وجه حکم ظهور ایلمك ایچون (فان اقر حکم علیه) ایمدی مدعی علیه اولان کمسنه اعتراف ایلیوب اقرار ایلسه اقراری موجبجه انك اوزرینه حکم ایلیه یعنی اقرار ایلدیکی شیلر الزام اولور علیه ده اولان ضمیر مدعی علیه راجعدر (وان انکر سأل المدعی البینة فان اقامها قضی القاضی علیه والا حلف الخصم ان طلب خصمه) واکر مدعی علیه اولان کمسنه اول ادعا اولنان شیئی انکار ایدرسه قاضی اولان کمسنه مدعیدن بینه طلب ایلسون اکر بینه اقامت ایدوب احضار ایدرایسه قاضی بینه موجبجه قضا یعنی حکم ایلیه واکر بینه احضار ایلمز ایسه قاضی مدعی علیه اولان خصمی تحلیف ایلیه اکرمال مدعی اولان خصم تحلیفنی طلب ایدرسه اقامهاده اولان ضمیر بینه یه راجعدر خصمه ده اولان ضمیر مدعی علیه راجعدر (فان حلف انقطعت الخصومة حتی تقوم البینة) یعنی چون مدعی علیهه یمین تکلیف اولنوب حلف ایلسه خصومت منقطعه اولور تاکم بعد الیمین بینه قائم اولنجیه دکین یعنی مدعی علیه یمین ایلدکدنصکره مدعی اولان کمسنه بینه کتورسه قبول اولنور زیرا حضرت عمر رضی الله عنه بیوررلر که (الیمین الفاجرة احق من ان ترد من البینة العادله) کذا فی مختار النوازل اما مبسوطده سلفده بعض قضاة بینه یی یمیندنصکره ایلمزلر بعده دیرکه (ولسنا نأخذ بذلك وانما نأخذ بقول عمر رضی الله عنه فانه جوز قبول البینة بعد حلف المدعی علیه انتهی (فان نکل مرة اوسکت بلا آفة فقضی بالنکول صح) ایمدی چون مدعی علیه اولان کمسنه یه یمین تکلیف اولنوب برکره نکول ایلسه ویاخود آفتسز وخوفسز سکوت ایلسه قاضی اولان کمسنه مرۀ واحده دن انك اوزرینه نکول ایله قضا ایلسه صحیحدر زیرا یمین ایلمك اوزرینه واجبدر (وعرض الیمین ثلاثا ثم القضاء احوط) اما یمینی منکره اوچ کره عرض ایدوب اندنصکره قضا ایلمك احوطدر احتمالدرکه ایکنجی کره دنصکره یمین ایلیه (ولاترد یمین علی مدع) یعنی مدعی علیهه لازم اولان یمین مدعینك اوزرینه رد اولنمز مثلا مدعی علیهه یمین تکلیف اولندیغی زمانده مدعی یه کل سن یمین ایله مدعا یی ویره یم دیمك جائز دکلدر واما شافعی قتنده رد اولنمسی جائزدر (ولایقضی بشاهد ویمین) ودخی قاضی اولان کمسنه برشاهد ایله وبر یمین ایله کمسنه نك اوزرینه قضا ایلمیه یعنی حکم ایلمیه مثلا برکمسنه برآخردن برشیء طلب ایلسه اندن دعواسنه موافق بینه طلب اولنسه برشاهد احضار ایدوب اول برشاهدك یرینه یمین ایده یم دیسه جائز دکلدر وامام شافعی قتنده جائزدر (ولایحلف فی نکاح) یعنی مدعی اولان کمسنه نکاحده تحلیف اولنمیه مثلا بر رجل برخاتونك اوزرینه ویاخود برخاتون بر رجلك اوزرینه بو بنم زوجمدر دیو دعوی ایلسه مدعی علیه انکار ایلسه تحلیف اولنمز (ورجعة) ودخی مدعی علیه اولان کمسنه رجعه ده تحلیف اولنمز مثلا بر رجل یاخود برخاتون اول برآخرك اوزرینه بونی عدتدنصکره مراجعت ایلدی دیو دعوی ایلسه واول بری منکر اولسه تحلیف اولنمز (وفیء ایلاء) ودخی فیء ایلاده مدعی علیه اولان کمسنه تحلیف اولنمز مثلا زوج مولی اولان کمسنه ایلا ایلدیکی خاتونك اوزرینه یاخود خاتون زوجی اوزرینه مدة ایلادنصکره که بن بوکامدت ایلاده وطیء ایله رجوع ایلدم کندویه یعنی کندویی وطیء ایلدم دیسه واول بری انکار ایلسه تحلیف اولنمز (واستیلاد) ودخی استیلادده مدعی علیهه تحلیف یوقدر مثلا برآمه کندو مولاسنك اوزرینه بن بوندن ولد طوغردم دیو دعوی ایدوب مولی انکار ایلسه ایمدی اول ولد کندودن اولدیغنه تحلیف اولنمز (ورق) ودخی رقده تحلیف یوقدر مثلا بر رجل بر مجهول النسب کمسنه نك اوزرینه عبدیدر دیو دعوی ایلسه اول مجهول النسب اولان کمسنه انکار ایلسه تحلیف اولنمز (ونسب) ودخی نسبده تحلیف یوقدر مثلا بر مجهول کمسنه برکمسنه نك اوزرینه بن بونك اوغلویم دیو دعوی ایدوب مدعی انکار

ایلسه تحلیف اولنمز (وولاء) ودخی ولاده یعنی عتقده یاخود مولاتده مثلا برکسنه برآخرك اوزرینه بو بنم
معتقمدر ویاخود مولامدر دیو دعوی ایدوب مدعی علیه انکار ایلسه تحلیف اولنمز بویدی صورتده ابو حنیفه
قتنده تحلیف لازم اولمز (وعندهما یحلف وبه یفتی) واما مین قتنده تحلیف لازم اولور وبونك ایله فتوی اولنور
یعنی بومسائلده بو امامین قولی اوزرینه در (ولا فی حد) ودخی منکر اولان کمسنه حدده تحلیف اولنمز مثلا
بر رجل برآخرك اوزرینه سن بنی زنا ایله قذف ایلدك اوزریکه حد لازمدر دیو دعوی ایدوب مدعی علیه انکار
ایلسه اجماعله تحلیف اولنمز زیرا نکول ایله حد ساقط اولور حاصل اولان شبهه ایچون که نکول بدلدر ونکول ایسه
اقراردر (ولعان) ودخی لعانده تحلیف یوقدر مثلا برخاتون زوجی اوزرینه سن بنی زنا ایله قذف ایلدك اوزریکه
ملاعنه لازم اولدی دیو دعوی ایدوب زوجی دخی انکار ایلسه اتفاقله تحلیف اولنمز (والسارق یحلف
فان نکل ضمن ولا یقطع) یعنی سارق اولان کمسنه چون اوزرینه بینه اولمسه اول ادعا اولنان شیئی سرقه
ایلدیکنه تحلیف اولنور واگر یمیندن نکول ایلسه اول مدعا یه ضامن اولور ویدی قطع اولنمز واقع اولان شبهه
ایچون (ویحلف الزوج ان ادعت طلاقا قبل الدخول اجماعا فان نکل ضمن نصف المهر) ودخی زوج اولان
کمسنه تحلیف اولنور چون خاتونی کندو اوزرینه کندوبی قبل الدخول طلاق ایلدیکنه دعوی ایدوب زوج
انکار ایلسه واگر یمیندن نکول ایدرسه مهرك نصفنه ضامن اولور زیرا طلاق قبل الدخول اجماع ایله ثابت اولور
(وکذا یحلف الزوج فی النکاح ان ادعت مهرها) وکذلك زوج اولان کمسنه نکاحده تحلیف اولنور چون
خاتون زوجندن مهرن دعوی ایدوب زوج انکار ایلسه تحلیف لازم اولور نکول ایدرسه مال لازم اولور
(وفی النسب ان ادعی حقا کارث) یعنی وکذلك منکر اولان نسبده تحلیف اولنور چون ارث کبی برحق دعواسن
ایلسه مثلا بر رجل برآخرك اوزرینه قرنداشیدر دیو دعوی ایلسه دعوادنصکره بابالری فوت اولوب مدعی
علیهك یدنده برمقدار میراث ترك ایدوب الیقوسه ایمدی یدنده مال اولان تحلیف اولنور اگر یمین ایدرسه
بری اولور واگر نکول ایدرسه مال ایله حکم اولنور (ونفقة) ودخی نفقه ده منکر اولان کمسنه تحلیف اولنور چون
نفقه کبی برحق دعواسن ایلسه مثلا برکمسنه برموسر کمسنه نك اوزرینه قرنداشی اولدیغنه ونفقه سی
آکالازمدر دیو دعوی ایلسه مدعی علیه انکار ایدرسه استحلاف اولنور اگر یمین ایدرسه بری اولور واگر نکول
ایدرسه قرنداشنك نفقه سنه حکم اولنور (وغیرهما) ودخی بوذکر اولنان ایکی صورتك غیریسنده تحلیف
لازم اولور چون نسبدن غیری برشیئده برحق دعوی ایلسه لقیطده اولان حجر کبی مثلا حرة الاصیل بر خاتون
بر رجلك یدنده التقاط اولنمش کندونفسندن تعبیره قادر اولمیان برصبی یی بو بنم قرنداشمدر دیو دعوی ایدوب
بن بونك حضانه سنه اولهیم دیسه مدعی علیه اولان رجل تحلیف اولنور اگر یمیندن امتناع ایدوب نکول ایلسه
اول خاتونه اول صبی یی کندو حضانه سنه نقل ایلمه نك حقی ثابت اولور نهایة الامر نسب ثابت اولمز غیرهماده
اولان ضمیر ارثله نفقه یه راجعدر (وفی القصاص فان نکل فی النفس حبس حتی یقر او یحلف وفیما دونها یقتص)
ودخی قصاصده منکر اولان کمسنه تحلیف اولنور واگر نکول نفسده واقع اولسه حبس اولنه تا کیم اقرار ایلیه
یاخود یمین ایلیه واگر نکول نفسنك غیریسنده واقع اولسه اندن قصاص اولنه ابو حنیفه قتنده (وعندهما
یضمن الارش فیهما) واما مین قتنده ارش لازم اولور نفسده ونفسك غیریسنده وقصاص ایله حکم ایلمك لازم
اولمز دونهاده اولان ضمیر نفسه راجعدر (فان قال المدعی لی بینة حاضرة وطلب یمین خصمه لا یحلف) واگر مدعی
اولان کمسنه بنم مصرده حاضر بینه م واردر دیسه کندو خصمنك یمینی طلب ایلسه تحلیف اولنمز ابو حنیفه
قتنده صحیح بودر واما مین قتنده تحلیف اولنور ومصرده دیمه مز اول مصردن خارج اولاندن احترازدر زیرا
خارج مصرده اولسه اتفاق علما ایله تحلیف اولنور ومجلس حکمده اتفاقله تحلیف اولنمز (ویکفل بنفسه ثلاثة
ایام) یعنی مدعی علیه اولان کمسنه اوچ کونه دکین کفیله ویریله یعنی مدعی علیه اولان کمسنه یه اوچ کونه دکین
نفسکه کفیل ویردینله وبو اوچ کونه دکین تقدیر اولنمسی امام ابو حنیفه دن مرویدر صحیح بودر وامام ابو یوسفدن
روایتدرکه قاضی مجلس قضایه جلوس ایدنجیه دکین کفیل النه بنفسه ده اولان ضمیر مدعی علیه یه راجعدر
(فان ابی لازمه ودار معه حیث دار) واگر مدعی علیه اولان کمسنه کفیل ویرمه دن امتناع ایدوب ابا ایدرسه
مدعی اولان کمسنه اول مدعی علیه ملازمت ایدوب مدة کفالتی دوران ایلسون یعنی مدعی علیه هرنه یره

کیدرسه مدعی بیله اولسون لازمه ده اولان ضمیر بارز مدعی علیه یه راجعدر معه ده اولان ضمیر بنه
اکا راجعدر (وان کان غریبا یکفل او یلازم قدر مجلس القاضی) واگر مدعی علیه اولان کمسنه غریب ایسه کفیله
ویریله یاخود قاضینك مجلسی مقدارنجه ملازمت اولنه اگر مدعی اولان کمسنه بینه کتوررایسه فبها واگر
کتورمزایسه استرسه یمین ویرسون واسترسه اطلاق ایلسون زیرا غریب اولان کمسنه یه بوندن زیاده ده ضرر
واردر (والیمین بالله تعالی لا بطلاق وعتاق) یعنی چون برآدمه یمین مترتب اوله ایمدی یمین ایلمك لفظة الله ایله
اولور طلاقله عتاقله یمین اولمز زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم الله تعالینك غیریسیله یمین ایلمدن نهی
بیورمشلردر ودخی طلاق وعتاق ایله یمین ایلمك حرامدر (وقیل ان الح الخصم صح بهما فی زماننا) ودینلدیکه
اگر مدعی اولان کمسنه الحاح ایدوب لج ایدرسه خصم اولان کمسنه طلاق ایله وعتاق ایله تحلیف اولنور زیرا خلق
بو زمانده الله ایله یمین ایلمه ده تهاون ایلمشلردر بهماده اولان ضمیر طلاقله عتاقه راجعدر (وتغلظ بذکر صفاته
ان شاء القاضی) یعنی الله ایله یمین ایلمك حق تعالینك صفاتی یعنی بعض صفاتی ذکر ایلمك ایله تغلیظ اولنور اگر
قاضی تغلیظ اولنمغی استرسه وبعض علما قتنده اگر اول تحلیف اولنان کمسنه صلاح حال ایله معروف ایسه
اوزرینه یمین تغلیظ اولنمیه تغلیظ ایلمه نك صفتی (هو الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب والشهادة هو الرحمن الرحیم
الذی یعلم من السر ما یعلم من العلانیة) دیمکدر صفاته ده اولان ضمیر اللهه راجعدر (ویحترز من التکرار) یعنی
یمینده تکرار اولمدن احتراز اولنه زیرا مستحق ولازم اولان یمین واحددر (لا بزمان او مکان) یعنی یمین ایلمك
زمانده مثلا جمعه کونی کبی یاخود مکانله مثلا شهرده معظم اولان جامع وبعض مراقد اولیا کبی ایله تغلیظ
اولنمیه زیرا وارد اولان نصدن زیاده در (ویحلف الیهودی بالله الذی انزل التوریة علی موسی علیه السلام
والنصرانی بالله الذی انزل الانجیل علی عیسی والمجوسی بالله الذی خلق النار) یهودی یه یمین ویرلمك اولدیغی
وقت اول توراتی حضرت موسی پیغمبر علیه السلام اوزرینه انزال ایدن الله ایله تحلیف اولنور زیرا یهودی
طائفه سی توراته تعظیم ایدرلر ونصرانی یه یمین ویرلمك اولدیغی وقت اول انجیلی حضرت عیسی پیغمبر علیه
السلامك اوزرینه انزال ایدن الله ایله تحلیف اولنور زیرا نصارا طائفه سی انجیله تعظیم ایدرلر ومجوسی یه یمین
ویرلمك لازم اولدیغی تقدیرجه اول ناری خلق ایدن وایجاد ایدن الله ایله تحلیف اولنه زیرا مجوسی ناره عبادت
وانکا تعظیم ایدرلر (والوثنی بالله) ووثنی که الله تعالینك غیری یه عبادت ایدر الله ایله تحلیف اولنه زیرا جمله
مخلوقات الله تعالی حضرتلرینه تعظیم ایدرلر (ولا یحلفون فی معابدهم) وبو مذکورلر تحلیف اولندقلرنده کندو
بیوت عباداتلرنده تحلیف اولنمیه لر زیرا اول بیوته حاضر اولمقدن ممنوعدر (ویحلف علی الحاصل ففی البیع
والنکاح بالله ما بینکما بیع قائم او نکاح قائم فی الحال) یعنی مدعی علیه اولان کمسنه حاصل اولان شیئك
اوزرینه تحلیف اولنه مثلا چون دعوی بیعده اولسه ایکیسنك ما بیننده بو مالده بیع قائم اولدیغنه تحلیف اولنور
بیع ایلمدك دیو تحلیف اولنمیه زیرا احتمالدرکه اول سابقده واقع اولان بیعده اقاله واقع اولمش اوله وچون دعوای
نکاحده واقع اولسه ما بینلرنده بو حالده نکاح اولدیغنه تحلیف اولنور نکاح ایلمدك دیو تحلیف اولنمیه زیرا
احتمالدرکه ما بینلرنده خلع واقع اولمش اوله (وفی الطلاق ما هی بائن منك الان) واگر دعوی طلاقده ایسه
بو خاتون سندن باین دکلدر دیو تحلیف اولنه سن بوکا طلاق ویرمدك می دیو تحلیف اولنمیه زیرا احتمالدرکه بعد
الطلاق تجدید اولنمش اوله (وفی الغصب ما یجب علیك رده) واگر دعوی غصبده ایسه اوزریکه بو شیئك ردی
واجب دکلدر دیو تحلیف اولنه بو شیئی غصب ایلمدکی دیو تحلیف اولنمیه زیرا احتمالدرکه غصبی هبه ایله یاخود
بیع ایله فسخ ایلمش اوله رده ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر (وفی الودیعة ماله هذا الذی یدعی فی یدك
ودیعة ولا شیء منه ولا له قبلك حق) واگر دعوی ودیعه ده اولسه بو سنك یدکده ودیعه دردیو دعوی ایلدیکی شیء
انك دکلدر واول شیئدن بعضیسی دخی انك دکلدر وهیچ سنك جهتکده حقی یوقدر دیو تحلیف اولنه له ده اولان
ضمیر ایکی محلده مدعی یه راجعدر ومنه ده اولان ضمیر هذا یه راجعدر (لا علی السبب نحو بالله ما بعته) سبب
اوزرینه تحلیف اولنمیه مثلا والله بن بوکا بو شیئی بیع ایلمدم دیو تحلیف اولنمیه بعته ده اولان ضمیر مدعی یه
راجعدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون بوذکر اولنان مسائلده خلاف واردر زیرا انك قتنده بوجمله ذکر
اولنان مسائلده سبب اوزرینه تحلیف اولنور که یمین دعوایه مطابق اوله (فان کان فی الحلف علی الحاصل ترك

النظر للمدعى حلف على السبب اجماعا) يعنى اكر حاصل اوزرينه يمين ايلمه ده مدعى ايچون ترك نظر اولسه
اجماع علما ايله اول زمانده مدعى اولان كمسنه سبب اوزرينه حلف اولنور (كدعوى الشفعة بالجوار ونفقة
المبتوتة والخصم لايراهما) يعنى اجماع ايله سبب يمين اولنان مسئله نك صورتى حق جوارى شفعه ايله دعوى ايلك
كبى واول مبتوته اولان خاتونك نفقه سى كبى وحال بوكه خصم اولان كمسنه بو ايكى مسئله يى كندى مذهبنده
جائز كورميه لر مثلا اول شفعه ايله طلب اولنان دارك مشتريسى اولان كمسنه شافعى المذهب اولسه شافعى ايسه
شفعه يى جائز كورنلردن دكلدر ياخود اول مبتوته اولان خاتونك زوجى شافعى المذهب اولسه وشافعى ايسه
اول بت ايله طلاق اولنمش زوجه نك نفقه سن جائز كورنلردن دكلدر بو تقديرجه حاصلى اوزرينه الله ايله
تحليف اولنوركه بو آدم سنك اوزريكه شفعه يه مستحق دكلدر ديو اولدخى يمين ايلسه يميننده صادقدر كندو
اعتقادنده مدعى اولان كمسنه متضرر اولور ايدى سببه تحليف اولنوركه سن بو دارى اشترا ايلدك
ديو ومبتوته ده كذلك لايراهماده اولان ضمير تثنيه شفعه ايله نفقه يه راجعدر (وكذا فى سبب لايرتفع كعبد مسلم
يدعى العتق) ودخى منكر اولان كمسنه سبب لايرتفعده تحليف اولنور يعنى چون دعوى وقوعندنصكره
برر افع ايله مرتفع اولمز سببده واقع اولسه اولزمانده تحليف سبب اوزرينه اولور عبد مسلمك مولاسى اوزرينه
عتق دعوى ايلسى كبى مثلا عبده كندو مولاسى اوزرينه عتق اولنديغنى دعوى ايدوب مولا انكار ايلسه
سبب اوزرينه تحليف اولنوركه والله بن بونى عتق ايلمدم ديو زيرا حاصل اوزرينه تحليف اولنمغه ضرورت يوقدر
زيرا عبد عتقدنصكره كيرو رقيقه عودت ايلسى جائز دكلدر (بخلاف الكافر والامة) اما كافر ايله امه تقدم
ايدن عبد دعواسنك خلافنجه در يعنى چون كافر ايله امه مولالرى اوزرينه عتق اولندقلرين دعوى ايلسه لر مولى
اولان كمسنه الله ايله حاصل اوزرينه تحليف اولنوركه بو كافر حى دكلدر وبو امه حره دكلدر زيرا سبب بو ايكيده
جائزدركه مرتفع اوله مثلا عبد نقض عهد ايله رقيق اوله ياخود دار حربه لاحق اولمغله وامه دخى دار حربه
لاحق اولمغله (ومن ورث شيئا فادعاه آخر حلف على العلم) وشول كمسنه كه برشيئه وارث اولوب صكره بر كمسنه
دخى اول شيئى كندونكدر ديو دعوى ايلسه اول وارث اولان كمسنه علمه تحليف اولنمز (وان اشتراه او وهب له
فعلى البتات) واكر اول كمسنه اول شيئى اشترا ايلسه وياخود اكا هبه اولنمش اولسه صكره برآخر كمسنه اول اشترا
اولنان يا اول هبه اولنان شيئى كندونكدر ديو دعوى ايلسه بتات اوزره تحليف اولنه يعنى والله بو شيء بو مدعينك
ملكى دكلدر ديو يمين ايليه زيرا اول شيئه سبب شرعى ايله مالك اولمشدر (ولو افتدى المنكر يمينه او صالح عنها على
شئ صح) يعنى چون يميندن نكول وانكار ايلين كمسنه يمين ايلمك ايچون برشيئله يمينى فدا ايلسه ياخود برشيئله
مصالحه ايلسه واقع اولان افتدا ايله صلح يعنى صحيحدر زيرا حضرت عثمان رضى الله عنه اوزرينه قرق درهم
دعوى اولنوب برمقدارينى ويروب برمقدارندن افتدا ايلدى اكاسن صادقسن نيچون يمين ايلمدك ديدكلرنده
اخاف ان يوافق قدر يمينى فعال هذا سبب يمينه الكاذبة ديو بيورديلر يعنى قورقارسكه يمينه براص مقدر
موافق كله جمله خلق بو امر عثمان يمين ايلديكندن حاصل اولدى ديه لر (ولا يحلف بعده) يعنى برمنكر يمينى
افتدا ايلديكدنصكره تحليف اولنمسى جائز دكلدر بعده ده اولان ضمير افتدايه راجعدر

باب التحالف

مصنف رحمة الله عليه ايكى كمسنه نك ما بيننده واقع تحالفى بيان ايدر (ولو اختلفا فى قدر الثمن او المبيع او فيهما
حكم لمن برهن) يعنى چون بايع ايله مشترى اول بيع اولنان شيئك مقدارنده اختلاف ايلسه لر مثلا مشترى
اون درهمه اشترا ايلدم ديسه بايع اون بش درهمه اشترا ايلدك ديسه ياخود نفس مبيعده اختلاف ايلسه لر
مثلا بايع اولان كمسنه اون بطمان بيع ايلدم ديسه مشترى اون بش بطمان اشترا ايلدم ديسه ياخود ايكيسنده
معا يعنى ثمن ايله مبيعده اختلاف ايلسه لر برهنه ايدن كمسنه ايچون حكم اولنور يعنى بايع ايله مشترينك
هرقنغيسيكه دعواسنه موافق بينه احضار ايدرسه قول انكدر فيهماده اولان ضمير قدر ثمن ايله مبيعه راجعدر
(وان برهنا فلمثبت الزيادة) واكر بايع ايله مشترى هر برى برهنه ايلسه يعنى هر بريسى دعواسنه موافق بينه
احضار ايلسه بينه زياده لك اثبات ايليه نكدر زيرا اثبات لاجل الاثباتدر (وان عجز عن البرهان قيل لهما اما ان
يرضى احدكما بدعوى الآخر والا فسخنا البيع) واكر بايع ايله مشترينك هر بريسى برهنه دن يعنى بينه احضارندن

عاجز اولسه لر ايكيسنه دينلوركه يا بريكز اول برآخرك دعواسنه راضى اولسون وياخود بيعى فسخ ايدرز
زيرا مقصود قطع نزاعدر بو ايسه قطع نزاعه بروجهدر (فان لم يرض احدهما بدعوى الآخر تحالفا) ايدى
اكر ايكيسنك برى اول برآخرك دعواسنه راضى اولمزسه تحالف ايلسونلر يعنى حاكم اولان كمسنه هر برينه
انكار ايلديكى شيئه يمين ويرسون مثلا مشترى اولان كمسنه والله بن بو شيئى ايكى بيك درهمه اشترا ايلمدم
ديو يمين ايلسون وبايع اولان والله بن بو شيئى بيك درهمه بيع ايلمدم ايكى بيك درهمه بيع ايلدم ديو يمين ايليه
(وبدأ بيمين المشترى) قاضى اولان كمسنه عينى دين ايله بيع ايلمه ده مشترى اولان كمسنه نك يمينى ايله بدأ ايلسون
زيرا مشترينك انكارى بايعك انكارندن اشددر (وفى المقايضة بايهما شاء) ودخى قاضى اولان كمسنه مقايضه ده
يعنى عينى ايله ياخود دينى دينله بيع ايلمه ده بايع ايله مشترينك هرقنغيسنك يمينيله استرسه بدأ ايليه زيرا
ايكيسنده مستو يدر فائده نكولده (ومن نكل لزمه دعوى صاحبه) وشول كمسنه كه يميندن نكول ايليه اكا
اول صاحبنك يعنى خصمنك دعوى ايلديكى شئ لازم اولور (وان حلفا فسخ القاضى البيع بطلب احدهما) واكر
اول ايكى خصم برى بريله اتفاق ايتيوب تحالف ايدرلر ايسه قاضى اولان كمسنه اول متحالفينك برينك طلبيله
ما بينلرنده واقع اولان بيعى فسخ ايليه ما بينلرنده اولان قطع اولنمق ايچون وبو مسئله ده مادامكه برينك طلبيله
اولميه فسخ واقع اولمز زيرا نفس تحالف ايله فسخ واقع اولمز اما لعانده چون زوجين لعاندن فارغ اولسه لر قاضى
ما بينلرنده تفريق ايلسون استرسه ايكيسنك برندن طلب واقع اولسون استرسه واقع اولسون زيرا حرمة لعان
حق شرعدر وفسخ عقد حق عبددر طلبه محتاجدر (ولا تحالف لو اختلفا فى الاجل او شرط الخيار او قبض بعض
الثمن وحلف المنكر) يعنى چون اختلاف متبايعين بيننده اجلده اولسه ياخود شرط خيارده اولسه وياخود ثمنك
بعضيسن يا كاميسن قبض ايلمه ده اولسه تحالف اولمز منكر اولان كمسنه يمين ايلر يعنى اجله شرط خيارده وقبض
ثمنده منكر اولان يمين ايليه وقول انك اولور يمينيله (ولا بعد هلاك المبيع وحلف المشترى) دخى ابو حنيفه ايله
ابو يوسف قتنده مبيعك يد مشترى يده هلاك كندنصكره تحالف يوقدر مشترى يمين ايلر (وعند محمد يتحالفان)
وامام محمد قتنده اول ثمنك مقدارنده تحالف ايلسونلر (ويفسخ وتلزم القيمة) واول بيع فسخ اولنور وقيمتى
لازم اولور زيرا لعنه نك هلاكى تحالفه مانع دكلدر (وكذا الخلاف لو تعذر الرد وهو قائم) وكذلك بو مسئله ده
اولان خلاف ماقبلنده كى اولان مسئله نك خلافى كبيدر يعنى چون مبيعك ردى متعذر اولسه برعيبك
ظهورى سببيله وحال بوكه اول مبيع قائم وموجوددر اما ابو حنيفه ايله امام ابو يوسف قتنده عيب مشترينك
يدنده ايكن ظهور ايلسه تحالف لازم اولمز وامام محمد قتنده لازم اولور (ولا بعد هلاك بعضه الا ان يرضى البايع
بترك حصة الهالك) ودخى مبيعك بعضيسنك هلاكندنصكره تحالف لازم اولمز الا چون بايع اولان كمسنه اول
هالك اولان حصه نك تركنه راضى اولسه يعنى اول هالك اولان حصه نك ثمنندن وقيمتندن برشيء المغه راضى
اولميه بعضه ده اولان ضمير مبيعه راجعدر (وعندهما يتحالفان ويرد الباقى والقول للمشترى فى حصة الهالك
عند ابى يوسف) واما مين قتنده تحالف ايدرلر واول هلاك كندنصكره باقى قلانى رد اولنه واول هالك اولان حصه ده
قول مشترينكدر امام ابو يوسف قتنده (وتلزم قيمته عند محمد وتعتبر قيمتهما فى الانقسام يوم القبض) ودخى
مشترى اولان كمسنه يه اول هالك اولان شيئك قيمتى لازم اولور وذكر اولنان قيمت انقسام اولمقده قبض كونيله
اعتبار اولنور قيمته ده اولان ضمير هالكه راجعدر قيمتهماده اولان ضمير تثنيه به مصنفك كلامنده مرجع يوقدر
ايدى بونك صوابى وتعتبر القيمه ديمكدر (وان اختلفا فى قيمة الهالك فيه فالقول للبايع) واكر بايع ايله مشترى
قبض كوننده اول هالك اولان حصه نك ثمننده اختلاف ايلسه لر قول بو مسئله ده بايعكدر زيرا ثمن ايكيسنك
اتفاقيله واقع اولمشدر ومشترى اولان كمسنه اول هالك اولان حصه نك زياده سيله ناقص اولديغنى دعوى ايدر
بايع ايسه اكا منكردر بو اجلدن قول انك اولدى (وان برهنا فبرهانه اولى) واكر بايع ايله مشترينك هر برى كندو
دعواسنه برهنه ايدوب بينه احضار ايلسه لر بايع اولان كمسنه نك برهانى اوليدر زيرا اثباتى اكثردر برهانه ده
اولان ضمير بايعه راجعدر (وان اختلفا فى قدر الثمن بعد اقالة البيع ما تحالفا وعاد البيع ان لم يقبض البايع المبيع)
واكر بايع ايله مشترى مبيعك اقاله سندنصكره ثمنك مقدارنده اختلاف ايلسه لر تحالف ايليه لر بينه لرى اولمديغى
تقديرجه وما بينلرنده واقع اولان بيع عودت ايدر اكر بايع اولان كمسنه اول مبيعى قبض ايلمديسه (وان قبضه

فلا تحالف) واکر بایع اولان کمسنه اول مبیعی قبض ایلدی ایسه ما بینلرنده تحالف لازم اولمز امام ابو حنیفه ایله
ابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) وامام محمد ایچون خلاف واردر زیرا انلک قتنده تحالف لازمدر قبضه‌ده اولان
ثمنیر مبیعه راجعدر (ولو فی قدر رأس المال بعد اقالة السلم فالقول للمسلم الیه فیه ولا یعود السلم) واکر
سلم ایله مسلم الیه اولان کمسنه‌لر رأس سلمک مقدارنده عقد سلم اقاله سندنصکره اختلاف ایلسه‌لر قول
بو مسئله‌ده مسلم الیهکدر ذکر ایلدیکی مقدارده زیرا رب السلم اولان کمسنه مسلم الیهک اوزرینه زیاده‌لک دعوی
ایدوب مسلم الیه انی انکار ایلر واول سلم عودت ایلمز بیع عودت ایلدیکی کبی زیرا تحالفدن مقصود اول عقدی فسخ
ایلمکدر (ولو اختلفا فی قدر الاجرة او المنفعة اوفیهما قبل استیفاء المنفعة تحالفا وترادا) واکر موجود ایله مستأجر
اولان کمسنه‌لر اوعین مؤجره‌نک منافعنی استیفا ایلمزدن مقدم اجرتک مقدارنده یاخود اول مؤجر اولان عینک
منفعتنده یاخود ایکیسنده معا اختلاف ایلسه‌لر ایکیسی تحالف ایدوب عقد اجاره‌ردا شه‌لر یعنی بری برینه
رد ایلسونلر زیرا اجاره بیعه مشابهدر (وبدأ بیمین المستأجر ان اختلفا فی الاجرة وبیمین المؤجر لو فی المنفعة) یعنی
مؤجر ایله مستأجر بینلرنده تحالف واقع اولدیغی حینده مستأجر اولان کمسنه‌نک یمینی ایله بدأ اولنه اکر اختلاف
اجرتده ایسه ودخی اجرتک یمینی ایله ابتدا اولنه اکر اختلاف منفعتده ایسه (وایهما نکل لزمه دعوی الاخر
وایهما برهن قبل) بوذکر اولنان موجود ایله مستأجرلک هر قنغیسی یمیندن نکول ایدرسه اول بر آخرلک دعواسی
اکا لازم اولور وهر قنغیسیکه مدعاسنه برهن ایلیه برهانی قبول اولنور لزمه‌ده اولان ضمیر نکول ایدنه راجعدر
(وان برهنا فحجة المستأجر فی المنفعة) واکر مستأجر ایله مؤجرلک هر بری دعواسنه برهن ایلسه مستأجر اولان
کمسنه‌نک حجتی یعنی بینه‌سی منفعتده اولیدر زیرا زیاده‌لکه مثبتدر (وحجة المؤجر فی الاجرة) ومؤجر اولان
کمسنه‌نک حجتی اجرتده اولیدر زیرا اثباتی اکثردر (وبعد استیفاء المنفعة لا یتحالفان) یعنی مستأجر اولان کمسنه
اول عین مؤجره‌نک منافعنی استیفا ایلدکدنصکره ایکیسنک ما بینده تحالف یوقدر زیرا تحالف فسخ ایچون
اولور ومنافع استیفا اولندقدنصکره فسخ ممتنعدر (والقول للمستأجر) وقول مستأجرکدر یمینی ایله (وبعد
استیفاء البعض یتحالفان وتفسخ فیما بقی والقول للمستأجر فیما مضی) واول عین مؤجره‌نک منافعنک
بعضیسی استیفادنصکره تحالف ایده‌لر واول باقی منافعده اجاره فسخ اولنه وقول مستأجرکدر (وان اختلفا فی
قدر بدل الکتابة لا یتحالفان والقول للعبد وقالا یتحالفان وتفسخ) واکر مولی ایله مکاتب بدل کتابتک مقدارنده
اختلاف ایلسه‌لر تحالف ایلیه‌لر وقول عبدکدر امام ابو حنیفه قتنده وامامین دیدیلر که تحالف ایلسونلر
واول ما بینلرنده اولان کتابت فسخ اولنه زیرا فسخی قبول ایدر عقدده اختلاف ایلمشلردر (وان اختلف الزوجان
فی متاع البیت فالقول لها فیما صلح لها وله فیما صلح له اولهما) یعنی چقن زوج ایله زوجه ما بینده کندو اولر ینک
متاعنده اختلاف ایلسه‌لر قول زوجه‌نکدر اکا لایق وصالح اولان اشیاده وبو زوجه ایله زوج ما بینده کرک
نکاح قائم اولسون کرک اولمسون ودخی قول زوجکدر اکا صالح اولان شیلرده یاخود زوجینکدر مثلا ایکیسنه
صالح اولان اشیاده دوشک ویورغان کبی وعقار ومواشی ونقود وبونلره بکزر اولان اشیاده قول زوجکدر
(وبعد موت احدهما القول فی المشکل للحی) یعنی زوجله زوجه‌نک بریسینک موتندنصکره قول مشکله‌ده حی
ایچوندر یعنی اول شیکه زوجله زوجه‌یه محتملدر یعنی لایق وصالحدر اول شیٔ ایکی زوجدن حیاتده قلانکدر
ودخی میتک وارثلرینکدر زیرا انلر دخی احیادندر واول شیکه برینه لایق وصالحدر بنه اول شیٔ انکدر
وعند ابی یوسف کذلک فی الزائد علی جهاز مثلها او امام ابو یوسف قتنده کچن مسئله کبی قول زوجه‌نکدر یمینیله
اول زوجه‌نک کندو مثللک جهازندن زیاده اولانده مثلهاده اولان ضمیر زوجه‌یه راجعدر (وفی جهاز مثلها
لها) واول زوجه‌نک کندو مثللک جهازنده قول زوجه‌نکدر (اولورثتها) یاخود اول زوجه‌نک وارثلرینکدر زیرا
انلر زوجه‌نک مقامنه قائملردر مثلهاده ولهاده اولان ولورثتهاده اولان ضمیرلر زوجه‌یه راجعدر (وعند محمد
للرجل اولورثته) وامام محمد قتنده اول رجلک اولان اشیا رجلکدر یاخود ورثه‌نکدر لورثته‌ده اولان ضمیر
زوجه راجعدر (وان کان احدهما مملوکا فالکل للحر فی الحیاة) واکر اول اولک متاعنده اختلاف ایدنلرک بریسی
مملوک اولسه اول اولک ایچنده اولان متاعک جمله‌سی اول حر اولانکدر حال حیاتده زیرا حرلک یدی اقویدر
(وللحی فی الموت) ودخی اول اولک جمله متاعی حی اولان کمسنه‌نکدر حال موتده (وقالا المأذون والمکاتب

کالحر) وامامین دیدیلر که مأذون ایله مکاتب حر کبیدر یعنی جمله اوده اولان اشیا انلرکدر زیرا ایدلری خصومتده
معتبردر (فصل) بو فصلده مدعی ایله مدعی علیهک ما بینلرنده دفع اولنان ودفع اولنمیان خصومت بیان اولنور
(قال ذو الید هذا الشیٔ اودعنیه فلان الغائب اواعارنیه اواجرنیه اورهننیه اوغصبته منه وبرهن علی ذلک
ان دفعت خصومة المدعی) یعنی برکمسنه برکمسنه‌نک یدنده اولان شیئی دعوی ایدوب بو شیٔ بنمدر دیو نزاع
ایلسه ذو الید اولان کمسنه بو شیئی بکا فلان غائب اولان کمسنه ودیعه قودی یاخود عاریه طریقیله ویردی
یاخود اندن اجاره‌یه الدم یاخود بنده رهن قودی یاخود اندن غصب طریقیله الدم دیسه واول دیدیکی سوزه
برهن ایلسه اول مدعی اولان کمسنه‌نک خصومتی مندفع اولور بو بش صورتده زیرا خصومت اولمدیغی
بینه ایله اثبات ایلدی وبعض علما خصومت مندفع اولمز دیدی وبو بش یرده اولان ضمیرلر شیئه راجعدر منه‌ده
اولان ضمیر غائبه راجعدر (وقال ابو یوسف فمن عرف بالحیل لا تندفع وبه یؤخذ) وامام ابو یوسف دیدیکه
شول کمسنه‌ده که خلق ارا سنده حیله ایله معروفدر انده خصومت مندفعه اولمز وبو قول ایله اخذ وعمل اولنور
فتواده وقضاده (وان قال الشهود اودعه من لا نعرفه لا تندفع) واکر شاهدلر بو شیئی بونک یانده بزم بلمدیکمز
کمسنه ودیعه قودی دیسه‌لر خصومت مندفعه اولمز زیرا احتمالدرکه مودع اولان بو دعوی ایدن کمسنه‌نک اوله
اودعه‌ده اولان ضمیر مدعی علیهه راجعدر لا نعرفه‌ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (بخلاف
قولهم نعرفه بوجهه لا باسمه ونسبه حیث تندفع عند الامام) اما شاهدلرک بز بو آدمی یوزی ایله بلورز اسمی
ونسبی ایله بلمزدیه‌لری تقدم ایدن مسئله‌نک خلافیدر امام ابو حنیفه قتنده خصومت مندفعه اولدیغی
حیثیتندن (خلافا لمحمد) وامام محمدک بو مسئله‌ده خلافی واردر قولهمده اولان ضمیر شهوده راجعدر نعرفه
وبوجهه‌ده وباسمه‌ده ونسبه‌ده اولان ضمیرلر مدعی علیهه راجعدر (ولو قال اشتریته منه لا تندفع) وچقن مدعی
علیه اولان کمسنه بن بو شیئی غائب اولان فلاندن اشترا ایلدم دیسه خصومت مندفع اولمز (وکذا لو قال المدعی
سرقته اوغصبته منی) ودخی شول خصومت مندفعه اولمز چقن مدعی اولان کمسنه مدعی علیه‌سن بو شیئی
بندن سرقه ایلدک یاخود بندن غصب ایلدک دیسه (وان برهن ذو الید علی ایداع الغائب) ان وصلیه‌در یعنی
خصومت چقن مندفعه اولمز واکرکه ذو الید اولان کمسنه اول یدنده اولان شیئی اول غائب اولان کمسنه ودیعه
قودیغنه برهن ایدر ایسه‌ده (وکذا ان قال سرق منی خلافا لمحمد) ودخی خصومت مندفعه اولمز چقن مدعی
اولان کمسنه بو شیٔ بندن سرقه اولندی دیسه وامام محمد ایچون بو مسئله‌ده خلاف واردر زیرا انک قتنده
خصومت مندفعه اولور (ولو قال المدعی ابتعته من زید وقال ذو الید اودعنیه هو اندفعت بلا حجة) واکر مدعی
اولان کمسنه دعواسنده بن بو شیئی زیددن ابتاع ایله اشترا ایلدم دیسه وذو الید اولان مزبور زید بکا بونی ودیعه
قومشدر دیسه اول خصومت حجتسز یعنی بینه‌سز مندفعه اولور زیرا ملک غیر کمسنه‌نک اولدیغنه توافق
ایلمشلردر ابتعته‌ده اولان ضمیر اودعنیه‌ده اولان ضمیر مدعی اولان شیئه راجعدر (الا اذا برهن المدعی ان زیدا
وکله بقبضه) الا چقن مزبور زید کندونی اول شیئک قبضنه وکیل ایلدیکنه برهن ایلسه اول حینده خصومت
مندفعه اولمز زیرا اول شیئک امساکنه کندوسی احق اولدیغنی بینه ایله اثبات ایلمشدر

باب دعوی الرجلین

مصنف دخی بو بابده ایکی رجلک بری برینک اوزرینه ایلدکاری دعوانک احوالنی بیان ایدر (لا تعتبر بینة
ذی الید فی الملک المطلق) ملک مطلقده صاحب الید اولان کمسنه‌نک بینه‌سی اعتبار اولنمز ملک مطلقک معناسی
بر رجل دعواسنده بو شیٔ بنمدر یعنی ملکمدر دیوب سببنی بیان ایلمکدر (وبینة الخارج فیه احق) وبو ملک
مطلقده خارج اولان کمسنه‌نک بینه‌سی احق واولیدر اول ذو الید اولان کمسنه‌نک بینه‌سندن زیرا انده زیاده
اثبات واردر وامام شافعی قتنده ذو الیدک بینه‌سی اولیدر فیه‌ده اولان ضمیر ملک مطلقه راجعدر (برهنا علی
ما فی ید آخر قضی به لهما) یعنی چقن ایکی کمسنه بر آخر رجلک یدنده اولان شیئی دعوی ایدوب برهن ایلسه‌لر
قاضی اول اولان کمسنه اول ایکی کمسنه‌یه برهانلری موجبجه اول شیئه قضا ایلیه یعنی حکم ایلیه (ولو علی نکاح
امرأة سقطا) واکر ایکی کمسنه بر خاتونک نکاحنه برهن ایدوب بینه اقامت ایلسه‌لر ایکیسنک دخی بینه‌سی
ساقط اولور زیرا ایکی بینه ایله عمل ایلمک متعذردر اول بضع اشتراکه قابل اولمدیغی اجلدن (وهی لمن صدقته)

واول خاتون بونم زوجمدر دیوب تصدیق ایلدیکینکدر زیرا نکاح تصادقله حکم اولور (فان ارخا فالسابق
احق) واکر اول ایکی زوجدن هر بریسی دعواسندن بن بو خاتونی فلان تاریخده تزوج ایلدم دیوب تاریخ
ایدرلر ایسه تاریخی اسبق اولان کمسنه اول خاتونه احقدر زیرا اسبقده زیاده اثبات واردر (وان اقرت لاحدهما
قبل البرهان فهی له) واکر اول خاتون ایکی زوجدن برینه قبل البرهان اقرار ایدوب بو بنم زوجمدر دیسه اول
خاتون انك اولور تصادق ایلدکاری اجلدن له ده اولان ضمیر اقرار ایلدیکی کمسنه یه راجعدر (فان برهن الاخر
بعد ذلك قضی له) واکر اول خاتون اول بر زوجه اقرار ایلدکدنصکره اول بریسی دخی کندو خاتونیدر دیو برهنه
ایلسه اول خاتون اول برهنه ایدن کمسنه یه قضا اولنور یعنی اول خاتون انکدر دیو حکم اولنور زیرا بینه اقراردن
اقوی بدرله ده اولان ضمیر برهنه ایدن کمسنه یه راجعدر (وان برهن احدهما فقضی له ثم برهن الاخر لا یقبل)
واکر اول ایکی زوجدن بری اول خاتون کندو زوجه سی اولدیغنه برهنه ایدوب اکا قضا اولندقدنصکره اول
بر آخر دخی کندو زوجه سی اولدیغنه برهنه ایلسه قبول اولنمز زیرا قضا اول محلنه واقع اولدیغی اجلدن انك
مثلی اکا مناقض اولمز (الا ان اثبت سبقه) مکر اول آخر کندو نکاحی اسبق اولدیغی اثبات ایلیه زیرا اولکیده
بلاشبهه خطا ظهور ایلمشدر (وکذا لا یقبل برهان خارج علی ذی ید نکاحه ظاهر الا ان اثبت سبقه) وکذلك
خارج اولان کمسنه نك برهانی اول نکاحی ظاهر اولان ذوالیدك اوزرینه قبول اولنمز الا چون کندو نکاحنك
سبقنی اثبات ایلیه اولکی قضانك خطاسی ظهور ایلدیکی اجلدن نکاحه ده اولان ضمیر ذوالیده راجعدر
سبقه ده اولان ضمیر نکاحه راجعدر (وان برهنا علی شراء شئ من آخر فلکل نصفه بنصف ثمنه او ترکه) واکر
ایکی خارج کمسنه بر آخردن بر شیئك شراسنه برهنه ایلسه لر اول ایکی کمسنه مخیر اولور استرسه هر بری اول
شیئك نصفنی نصف ثمنله اخذ ایلسون استرسه ترك ایلسون نصفه ده وثمنه ده اولان ضمیرلر شیئه راجعدر
(وترك احدهما بعد ما قضی لهما لا یأخذ الاخر کله) واول ایکی مبرهن اولان کمسنه ایکیسندن برینك ترکیله
حکم اولندقدنصکره اول شیئك کلیسن آخر اخذ ایلمسون زیرا اول شیئك نصفنه حکم اولنمشیدی کله ده ضمیر
شیئه راجعدر (فان کان لاحدهما ید او تاریخ فهو اولی) واکر ایکی مدعینك برینك اول مدعی اولان شیده
یدی اولسه یعنی صاحب ید اولسه یاخود تاریخی اولسه ایمدی اول صاحب ید اولان کمسنه ویاخود اول
صاحب تاریخ اولان کمسنه اول شیئی اخذ ایلمکه اولیدر زیرا صاحب اولسی شراسی اسبق اولمسنه دلیلدر
وان ارخا فالسابق اولی واول ایکی مدعینك هر بری دعواسنده تاریخ ذکر ایدوب اثبات ایلسه اول تاریخی اسبق
اولان کمسنه اول شیئی اخذ ایلمکه اولیدر (وان کان لاحدهما ید وللاخر تاریخ فذو الید اولی) واکر ایکی مدعینك
برینك یدی اولسه وبرینك تاریخی اولسه ذوالید اولان کمسنه اول شیئی اخذ وقبض ایلمکه اولیدر زیرا اسبق واردر
(والشراء احق من هبة وصدقة مع قبض) یعنی شرانك بینه سی قبض ایله اولان هبه وصدقه نك بینه سندن
احقدر مثلا برکمسنه نك تحت یدنده وقبضنده بر شئ اولوب اشترا ایلدیکنه بینه سی اولسه بر کمسنه دخی بو شیئی
دعوی ایدوب بینه احضار ایلسه که بو شیئی فلان کمسنه بکا صدقه ویاخود هبه و بردی دیو اول تحت یدنده
وقبضنده اولوب شرا دعواسن ایدن کمسنه نك بینه سی احقدر (والهبة والصدقة فیما لا یحتمل القسمة سواء) یعنی
قسمته محتمل اولمین اشیاده هبه ایله صدقه اولدیغنك بینه سی برابردر (وکذا الشراء والمهر عند ابی یوسف) یعنی
شرا ایله مهر هبه ایله صدقه کبیدر امام ابو یوسف قتنده زیرا ایکیسی قوتده مستویلردر (وقال محمد الشراء
اولی وعلی الزوج القیمة) وامام محمد دیدیکه شرا اولیدر یعنی شرا بینه سی مهرك بینه سندن اولیدر و اول زوج
اوزرینه اول شیئك قیمتی واردر واکثر اصحاب متون بو مسئله ده ابو یوسف قولنه متابعت ایلمشلردر وبو اجلدن
بو سنده تقدیم اولنمشدر (والرهن مع القبض اولی من الهبة معه) رهنك بینه سی قبض ایله بیله قبضده اولان
هبه نك بینه سندن اولیدر استحسان جهتندن وقیاس جهتندن هبه اولیدر زیرا ملکیت اثبات ایدر معه ده
اولان ضمیر قبضه راجعدر (فان کانت بشرط العوض فهی اولی) واکر اول هبه شرط عوض ایله اولندی
ایسه رهندن اولی اولور زیرا بو صورتده بیع اولور وبیع ایسه رهندن اولیدر وهی ضمیری هبه یه راجعدر
(وان برهن خارجان علی ملك مورخ او شراء مورخ من واحد غیر ذی الید فالسابق اولی) واکر ایکی خارج کمسنه نك
هر بری اول دعوی ایلدکاری شیئی اول ذوالید اولان کمسنه نك غیریسندن ملك مورخه یعنی فلان

تاریخده

تاریخده مالك اولدقلرینه یاخود شراء مورخه یعنی فلان تاریخده اشترا ایلدکلرینه برهنه ایلسه لر بو ایکی
صورتده سابق اولان کمسنه نك بینه سی اولیدر (وان برهن احدهما علی الشراء من زید والاخر من بکر واتفق
تاریخهما فهما سواء) واکر ایکی مدعینك بریسی بو شیئی زیددن اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه واول
بر آخر بکردن اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه وایکیسنك تاریخی متفق اولسه ایمدی اول ایکی مدعی دعواده
برابردر واول ادعا اولنان شئ ایکیسنك ما بیننده ایکی نصف قسمت اولنور کرك ایکی تاریخك بری مقدم اوله کرك
اولمیه (وکذا الوقت احدهما فقط) وکذلك اول ایکی مدعی اولان کمسنه لر دعواده برابر اولورلر چون ایکیسنك بری
توقیت ایلسه فقط زیرا برینك توقیتی ملکك تقدمنه دلالت ایلمز (ولو برهن خارج علی الشراء من شخص وآخر
علی الهبة والقبض من غیره وآخر علی الارث من ابیه وآخر علی الصدقة والقبض من رابع قضی بینهم ارباعا)
یعنی چون خارج اولان کمسنه بر شیئی بر شخصدن اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه وبر آخر دخی اول شیئی بر غیری
کمسنه دن هبه ایله الوب قبض ایلدیکنه برهنه ایلسه وبر آخر دخی باباسندن ارثله انتقال ایتمشدر دیو دعوی
ایلسه وبر آخر دخی اول شیئی بر کمسنه دن صدقه طریقیله الوب قبض ایلدیکنه برهنه ایلسه قاضی اولان
کمسنه اول مدعی اولان شیئی درت ربع ایلیوب هر برینه بر ربع ویره زیرا هر بری کندو بینه سیله ملك اثبات ایتمشدر
من غیره ده اولان ضمیر شخصه راجعدر من ابیه ده اولان ضمیر ما قبلنده کی آخره راجعدر (ولو برهن خارج علی
ملك مورخ وذو الید علی ملك اقدم منه فهو اولی) یعنی چون خارج اولان کمسنه بر ملك مورخه برهنه ایلسه
وذوالید اولان کمسنه اندن اقدم بر ملکه برهنه ایلسه ایمدی اول ذوالید اولان کمسنه اول خارجدن اولیدر یعنی
بینه سی اول خارجك بینه سنك اوزرینه مقدمدر (خلافا لمحمد فی روایة) وامام محمد ایچون بر روایتده خلاف
واردر یعنی اول ذوالیدك بینه سی قتنده اولی دکلدر زیرا ایکنجیسی دخی ملك مطلقه قائم اولوب ملك
جهتنه تعرض اولنمشدر بو اجلدن تقدم وتأخر برابر اولدی منه ده اولان ضمیر ملك مورخه راجعدر فهو
ضمیری ذوالیده راجعدر (وکذا الخلاف لو کانت الید لهما) ودخی ید ایکیسنك اولمق صورتنده
خلاف تقدم ایدن مسئله نك خلافی کبیدر که چون ایکی مدعینك بری ملك مورخه برهنه ایدوب وبری
اندن اقدم بر تاریخه برهنه ایلسه اول اقدم اولان تاریخ اولیدر وامام محمدك بر روایتده خلافی واردر
(ولو برهن خارج وذو الید علی ملك مطلق ووقت احدهما فقط فالخارج اولی وعند ابی یوسف ذو الوقت اولی)
یعنی چون بر خارج ایله بر ذوالید بر ملك مطلقه برهنه ایلسه لر وبو ایکیسنك بری فقط کندو ملکی اولدیغنه
بر وقت معین ذکر ایلسه ایمدی اول خارج اولان کمسنه اول ذوالیددن اولیدر امام محمد ایله امام ابو حنیفه
قتنده وامام ابو یوسف قتنده اول ذو الوقت اولان کمسنه اولیدر زیرا اقدمدر (ولو کان المدعی فی ایدیهما
او فی ید ثالث والمسئلة بحالها فهما سواء) یعنی مدعی اولان شئ ایکی مدعینك یدنده اولسه یاخود بر ثالث
کمسنه نك یدنده اولسه وحال بو که اول مسئله حالی ایله اولسه یعنی ایکیسنك بری ملك مطلقه برهنه ایدوب
بری وقت ذکر ایلسه ایکیسی برابر اولورلر امام ابو حنیفه قتنده (وعند ابی یوسف الذی وقت اولی) وامام
ابو یوسف قتنده وقت ذکر ایدن اولیدر (وعند محمد الذی اطلق اولی) وامام محمد قتنده اطلاق ایدوب وقت
ذکر ایلمین اولیدر (وان برهن خارج وذو ید علی النتاج فذو الید اولی) واکر بر خارج ایله بر ذوید اولان کمسنه لر
بر نتاجه یعنی بر حیوانك ولدنه برهنه ایلسه لر ذوالید اولان کمسنه نك برهانی اولیدر زیرا ذوالیدك بینه سی
ید ایله دربو اجلدن اکا قضا اولنور (وکذا لو برهن کل علی تلقی الملك من آخر وعلی النتاج عنده) ودخی اول
خارج ایله ذوالید اولان کمسنه لرك هر بری اول دعوی ایلدیکی شیئك ملکنه بر آخردن تلقی ایلدیکنه
ودخی اول نتاجك یاننده حاصل اولدیغنه برهنه ایلسه اول ذوالید اولان کمسنه اولیدر یعنی ذوالیدك برهانی
قبول اولنمق اولیدر عنده ده اولان ضمیر برهنه راجعدر (ولو برهن احدهما علی الملك المطلق والاخر علی النتاج
فهو اولی) وچون ایکی مدعینك بری ملك مطلقه واول بری نتاجه برهنه ایلسه لر اول نتاجه برهنه ایدن
اولیدر زیرا بینه سی اولویت ملکه قائمه اولمشدر (وکذا لو کانا خارجین) ودخی نتاجك بینه سی اولیدر چون
مدعینك ایکیسی خارج اولسه لر وبری صاحب ید اولمسه (ولو قضی بالنتاج لذی الید ثم برهن ثالث
علی النتاج قضی له الا ان یعید ذوالید برهانه) یعنی چون قاضی اولان کمسنه ذوالید اولان کمسنه یه نتاج

غیری بر ثالث نتاج اوزرینه برهنه ایلسه یعنی نتاج کندونك اولدیغنه برهنه
ایله قضا ایلسه صکره اول مدعیدن
ایلسه اول ثالثه قضا اولنور مکر ذوالید اولان کمسنه کیرو برهانی اعاده ایلیه یعنی اول کتوردیکی بینه دن
غیری بر بینه دخی احضار ایلیه اول زمانده بینه ا کا قضا اولنور له دهاولان ضمیر ثالثه راجعدر برهانه ده اولان
ضمیر ذوالیده راجعدر (کما لو برهن المقضی علیه بالملك المطلق علی النتاج یقبل وینقض القضاء) یعنی بو تقدم
ایدن مسئله کبیدر نیجه کن اول اوزرینه ملك مطلق ایله قضاء اولنمش اولان کمسنه نتاجه برهنه ایدوب بینه احضار
ایلسه اول بینه قبول اولنور واول واقع اولان قضا نقض اولنور زیرا بو برهان نقض منزله سنه منزلدر مثلا
اوزرینه ملك مطلق ایله قضاء اولنمش کمسنه اول دعوی اولنان شیئ کندو دابه سنك نتاجی اولدیغنه برهنه
ایلسه اول نتاجه قائم اولان برهان قبول اولنور واول واقع اولان قضا نقض اولور (وكل سبب لا یتکرر فهو
مثل النتاج کنسج ثیاب لا تنسج الا مرة وحلب اللبن واتخاذ الجبن واللبد والمرعزی وجز الصوف) وهر نوب کبی
متکرر اولمیه اول نتاج کبیدر یعنی نتاج حکمندهدر شول ثیابك نسجی کبیکه بر کره نسج اولنور ودخی سود صاغمق
کبی ودخی پینر اتخاذ ایلمك کبی ودخی کچه اتخاذ ایلمك کبی ودخی مرعزی قرقمق کبی ودخی یولك قرقمق کبی مثلا
برکمسنهنك یدنده اولان ثوبی بو بندر بن نسج ایلدم دیو دعوی ایلسه اول یدنده اولان کمسنه دخی بن نسج ایلدم
دیسه ویاخود بر کمسنهنك یدنده اولان پینری بو بندر بن اتخاذ ایلدم دیو ادعا ایلسه یدنده اولان کمسنه دخی
بونی کندو قیو بندن صاغوب کندم پینر اتخاذ ایلدم دیسه صاحب ید اولان کمسنهیه حکم اولنور زیرا سبب
بو صورتلرده متکرر دکلدر وباقی صورتلرده کذلك (وما یتکرر بمنزلة الملك المطلق کنسج الخز وکالبناء والغرس
وزراعة البر والحبوب) وهر سببکه متکرر اوله اول ملك مطلق منزله سنده در خز طوقمق وبنا کبی واغاج دکمك کبی
وبغدای وسائر حبوبات اکمك کبی مثلا برکمسنه برکمسنهنك یدنده اولان ثوبی کندو خزمدن نسج ایلدم
دیو دعوی ایدوب برهنه ایلسه وذوالید اولان کمسنه یته بو منوال اوزره دعوی ایدوب بینه کتورسه اول خارج
اولان کمسنهنك بینه سنه عمل اولنور وا کا حکم اولنور وسبب متکرر اولدیغی اجلدن زیرا استعمال اولنوب
بارهلند قدنصکره برکره دخی اکیروب نسج ایدرلر ایمش وبنا وغرس وزراعت حبوب ایکیشر کره واقع اولمسی
ممکندر (وما اشکل رجع فیه الی اهل الخبرة) وشول شیئك که حالی مشکل اوله متکرر میدرد کلمیدر متیقن اولمیه
اندن عدول ناسدن اهل خبره اولان کمسنه لره رجوع اولنور وحکم انلرك شورالریله اولور (فان اشکل علیهم
جعل کالمطلق) وا کر حال اول عدول اولان کمسنهلرك اوزرلرینه مشکل اولسه مطلق کبی قلنور واول خارجه
حکم اولنور واناك بینه سیله عمل اولنور (وان برهن خارج علی ملك مطلق وذوالید علی الشراء منه فهو اولی وا کر
خارج اولان کمسنه ملك مطلقه برهنه ایدوب ذوالید اولان کمسنه اشترا ایلدیکنه برهنه ایله اول خارجدن اولیدر
منه ده اولان ضمیر خارجه راجعدر (وان برهن کل منهما علی الشراء من صاحبه ولا تاریخ تهاترا) وا کر خارج
ایله ذوالیدك هر بریسی کندو صاحبندن اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه وحال بوکه تاریخلری اولمسه اول ایکی بینه
متهاتر اولور یعنی ساقط اولور (وترك المال فی ید ذی الید) واول ثمن اولان مال اول ذوالید اولان کمسنهنك
یدنده ترك اولنور یعنی ابقا اولنور امام ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده (وعند محمد یقضی ید للخارج) وامام محمد
قتنده اول مال خارج اولانکدر (وان ارخا فی العقار بلا ذکر قبض وتاریخ الخارج اسبق قضی لذی الید) وا کر
خارج ایله ذوالید اولان کمسنهلر عقار اولان شیده ذکر قبض سز تاریخ ذکر ایلسهلر وحال بوکه اول خارج اولان
کمسنهنك تاریخی اسبقدر اول ذوالید اولان کمسنهیه حکم اولنور امام ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده (وعند
محمد للخارج) وامام محمد قتنده خارج اولان کمسنهیه حکم اولنور (وان اثبتا قبضا قضی لذی الید اتفاقا) وا کر
قبض اثبات ایدرلرسه اتفاقله اول صاحب ید اولان کمسنهیه قضا اولنور زیرا اول ایکی بیع ایکی قول اوزره جائزدر
(وان کان وقت ذی الید اسبق قضی للخارج فی الوجهین) وا کر اول ذوالید اولان کمسنهنك وقت ذکر ایلمسی
اسبق ایسه ذکر اولنان ایکی وجهده اول خارج اولان کمسنهیه قضا اولنور (ولا ترجیح بکثرة الشهود) یعنی
شاهدلرك کثرتیله ترجیح یوقدر زیرا ترجیح قوت دلیله ایله در کثرت ایله دکلدر (وان ادعی احد خارجین نصف دار
والآخر کلها فالربع للاول) یعنی ا کر ایکی خارجك بری بر دارك نصفنی دعوی ایدوب اول بر آخری کلیسن دعوی
ایلسهلر اول دارك ربعی اول ایچوندر یعنی نصف دعوی ایدن ایچوندر امام ابو حنیفه قتنده منازعه طریقیله

زیرا نصف صاحبی اولان کمسنه اول آخر کمسنهیه اول نصف اخرده منازعه ایلمز اولیله اولسه اول نصف آخر
بینلرنده تنصیف اولنور کلهاده اولان ضمیر داره راجعدر (وعندهما الثلث) وامام محمد ایله ابو یوسف قتلرنده
اول اول ایچون ثلث واردر (والباقی للآخر) واول ثلثدن باقی قلان اول برآخرکدر عول ومضاربه طریقیله زیرا
مسئلهده کل ونصف واردر اصلی ایکیدندر اوچه عول ایلدی کل دعوی ایدن ایکی سهم آلور ونصف دعوی
ایدن بر سهم الور تمام بحث صدر الشریعهده مسطوردر (وان کانت فی یدهما فکلها بالمدعی الکل نصف بقضاء
ونصف بلا قضاء) وا کر ذکر اولنان دار کلی ونصفی دعوی ایدن کمسنهلرك یدلرنده ایسه اول دارك کلیسی اول
کل دعوی ایدهنکدر برنصفی قضا ایله وبرنصفی قضاسز زیرا کندوسی خارجدر برنصفی ا کا بینه ایله قضا اولنور
واول یدنده اولان نصفده صاحبی اولان کمسنه ا کا منازعه ایلمز یدهماده اولان ضمیر تثنیه مدعی النصف ایله
مدعی الکله راجعدر نصفهاده اولان ضمیر داره راجعدر (وان برهن خارجان علی نتاج دابة وارخا قضی لمن
وافق سنها تاریخه) وا کر ایکی خارج کمسنه بر دابهنك نتاجنه برهنه ایدوب تاریخ ذکر ایلسهلر شول کمسنهیه
قضا اولنور که تاریخی اول دابهنك سننه موافق اوله یعنی هر کیمك که تاریخی اول دابهنك سننه موافق اوله ا کا
حکم اولنور زیرا موافق اولمسی علامت صدقدر کرك اول ایکیسنك یدنده اولسون کرك برینك یدنده اولسون
سنهاده اولان ضمیر دابهیه راجعدر تاریخهده اولان ضمیر برهنهیه راجعدر (وان اشکل فلهما) وا کر اول دابهنك
شیئی اول ایکی تاریخك برینه موافقتده مشکل اولسه اول دابه ایکیسنك اولور واول تاریخ ساقط اولور
(وان خالفهما بطلا) وا کر اول ایکی تاریخ مختلف اولوب سننه موافق اولمسه بینهنك ایکیسیده باطل اولور زیرا
اول ایکی فریقك کذبی ظاهر اولمشدر (وان برهن احد الخارجین علی غصب شیئ والآخر علی ودیعته استویا) وا کر
ایکی خارجك بریسی برشیئك غصبنه یعنی کندودن غصب اولندیغنه برهنه ایلسه واول آخر ودیعه اولدیغنه
یعنی ودیعه قودوغنه برهنه ایلسه ایکیسی مستوی اولورلر یعنی ایکیسنه تنصیف طریقیله حکم اولنور
زیرا جحود ایله غصب اولور (فصل فی المتنازع بالایدی) بو فصل ید ایله متنازع اولان شیئك احکامی بیانندهدر
(لابس الثوب اولی من الآخذ بکمه) یعنی بر ثوبك لابسی اولان کمسنه اول کمله آخذ اولان کمسنهدن اولیدر
زیرا لابسك تصرفی اول آخذ اولان کمسنهنك تصرفندن اظهردر (والراکب احق من الآخذ باللجام) ودخی
دابهیه راکب اولان کمسنه اولجامله اخذ اولان کمسنهدن احقدر زیرا راکبك تصرفی آخذلك تصرفندن اظهردر
(ومن فی السرج احق من الردیف) وشول کمسنه که بر دابهنك سرجنده اوله یعنی ا کر اوزرنده اوله اول اردینه
ردیف اولان کمسنهدن احقدر (وصاحب الحمل اولی ممن علق کوزه علیها) یعنی دابهنك اوزرنده اولان حملك
صاحبی اول اوزرینه برداق یاخود قربه تعلیق ایلیان کمسنهدن اولیدر زیرا انك تصرفی ا کثردر کوزهده اولان
ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر علیهاده اولان ضمیر دابهیه راجعدر (والرا کبان بلا سرج او فیه سواء)
یعنی بر دابهنك اوزرینه سرج سز ویاخود سرج ایله را کب اولنلر برابرلردر یعنی دعوی ایلدکاری دابهده برابر
اولورلر وما بینلرینه علی السویه قسمت اولنور فیهده اولان ضمیر سرجه راجعدر (وکذا الجالس علی البساط
والمتعلق به) ودخی بساط اوزرینه جلوس ایدن کمسنه ایله ا کا متعلق اولان برابردر یعنی بر کلیمك اوزرینه
برکمسنه اوتورمش اولسه وبری بر طرفندن یاپشمش اولسه بو صورتده ایکیسی برابرلردر زیرا اوتورمق یاپشمقدن
زیاده دکلدر (ومن معه ثوب وطرفه مع آخر) شول مسئله کبیکه بر آدم ایله بر ثوب اوله واول ثوبك بر طرفی بر آخر
ایله اوله ایکیسنك ما بیننده برابر اولور زیرا هر برینك اول ثوبده یدی واردر معهده اولان ضمیر ماقبلنده اولان
من لفظنه راجعدر طرفهده اولان ضمیر ثوبه راجعدر (والحائط لمن جذوعه علیه او اتصل بنائه به اتصال تربیع)
یعنی متنازع فیه اولان دیوار شول کمسنهنکدر که کندی جذوعی یعنی درکاری اول دیوارك اوزرنده اوله ویاخود
انك بناسنه اتصال تربیعله متصل اولمش اوله اتصال تربیعك معناسی بو محلده چقن دیوار کرپجدن اولسه بو متنازع
فیه اولان دیوارك کرپجلرینك نصفلری اول متنازع فیه اولمین دیوارك کرپجلرینك نصفلرینه داخل اولمش اوله وا کر
دیوار اغاجدن اولسه بر اغاج بر اغاجك اوزرینه مرکب اولمش اوله جذوعهده اولان ضمیر ماقبلندهکی من لفظنه
راجعدر علیهده اولان ضمیر حائطه راجعدر بنائهده اولان ضمیر بنه من لفظنه راجعدر (لا لمن له علیه هراوی)
یعنی اول متنازع فیه اولان دیوار شول کمسنهیه اولمز که انك اول دیوار اوزرنده هراویسی اوله هراوی شول

قشلردرکه اوزوم اغاجینك تحتنه وضع ایلیوب اوزرینه ممتد اولدیغیچون لهده اولان ضمیر ما قبلنده من لفظنه
راجعدر علیه ده اولان ضمیر حائطه راجعدر (بل الجاران فیه سواء) یعنی اول هر اوی اولان دیوارده اول ایکی
جار مستوی اولورلر یعنی اول دیوارك انتفاعنده برابر اولورلر فیه ده اولان ضمیر حائطه راجعدر (وان کان لکل
علیه ثلاثة جذوع فبینهما ولا ترجیح بالاکثر منها) واکر ایکی کمسنه نك هر برینك اول حائط اوزرنده اوچ دیره کی
اولسه اول اوچ دیرك ما بینلرنده علی السویه در زیرا ایکیسی مستوی در و اول اوچدن زیاده ده ترجیح یوقدر مثلا
برینك اوچ دیره کی و برینك اون دیره کی اولسه بو مجموع ایکیسنك ما بیننه نصفیندر منهاده اولان ضمیر جذوعه
راجعدر (وان کان لاحدهما ثلاثة والاخر اقل فهو لصاحب الثلاثة وللاخر موضع خشبة) واکر اول ایکی
کمسنه نك برینك اوچ دیره کی اولسه اول برینك اوچدن اقل اولسه ایدی اول دیوار اول اوچ درك صاحبینکدر
واول بر آخره بر خشبه یعنی بر دیرك موضعی ویریلور بر روایتده و بر روایتده هر برینه کندو خشبی مقداری حکم
اولنور (ولو لاحدهما جذوع وللاخر اتصال فلذی الاتصال وللاخر حق الوضع وقیل لذی الجذوع) وچن اول
ایکی کمسنه نك اول دیوار اوزرنده جذوعی اولسه و برینك اتصالی اولسه ایدی اول دیوار اتصال صاحبنکدر زیرا
اول ایکی دیوار اتصال ایله شیء واحد حکمنده در و اول بر آخره حق وضع واردر یعنی جذوعی وضع ایلمکلك
حقی واردر و بر روایتده دینلدیکه اول دیوار صاحب جذوع اولان کمسنه نکدر وهدایه نك عبارتی بو عباریه
مخالفدر زیرا دیرکه صاحب جذوعك تصرفی واردر و صاحب اتصالك یدی واردر فتامل (وذو بیت من دار کذی
بیوت منها فی حق ساحتها) یعنی بر داردن بر بیت صاحبی اولان کمسنه ینه اول داردن بر قاچ بیتی اولان کمسنه
کبیدر ساحتی حقنده یعنی اول دارك حولیسنده انتقال ایلمه ده زیرا ایکیسی استعمالده مروردده مستویلردر
منهاده اولان ضمیر داره راجعدر ساحتهاده اولان ضمیر ینه داره راجعدر (ولو ادعیا ارضا کل انها فی یده و برهنا
قضی بیدهما) وچن ایکی کمسنه بر ارضی دعوی ایلیوب هر بریسی کندو یدنده اولدیغنه برهنه ایلسه
برهانلری موجبنجه یدلریله قضا اولنه یعنی هر بریسی صاحب ید اولدیغنه حکم اولنه بوندنصکره بو ارضك
قسمتنی طلب ایلسه لر قسمت اولنمز تا کم هر بریسی ملکه بینه اقامت ایلیه انهاده اولان ضمیر ارضه راجعدر
فی یده ده اولان ضمیر ایکی مدعینك برینه راجعدر (فان برهن احدهما او کان لبن فیها او بنی او حفر قضی بیده)
واکر اول ارضی دعوی ایدن کمسنه نك بری اول ارضی کندو یدنده اولدیغنه برهنه ایلسه یاخود اول ارضده
کرپیچ قطع ایلمش اولسه یاخود انده بر مکان بنا ایلمش اولسه یاخود انده بر قیو قازمش اولسه یدیله قضا اولنور
یعنی صاحب ید اولدیغنه حکم اولنه زیرا بوذکر اولنان اشیادنصکره اولمسی صاحب ید اولمسنه دلیلدر فیهاده
اولان ضمیر ارضه راجعدر بیده ده اولان ضمیر مبرهنه راجعدر (فی یده صبی یعبر عن نفسه قال انا حر فالقول له)
بر صبی کندو نفسندن تعبیره یعنی تکلمه قادردر انا حردیدی قول انکدر زیرا کندو نفسندن تعبیره قادر
کندو نفسنك یدنده اولمسنه دلیلدر ایدی غیرك بو بنم عبدمدر دیمه سی قبول اولنمز اول صبینك انکاری
قتنده مکرکه عبد اولدیغنه بینه قائم اوله لهده اولان ضمیر صبی یه راجعدر (وان قال انا عبد لفلان فهو
عبد لذی الید) واکر صبی اولان کمسنه بن فلان کمسنه نك عبدیم دیسه ایدی اول ذی الید اولان کمسنه نك
عبدی اولور زیرا رقیله اقرار ایلمشدر (وکذا من لا یعبر عن نفسه) ودخی کندو نفسندن تعبیره قادر اولمین صبی
صاحب ید اولان کمسنه نك اولور زیرا بو صورتده متاع منزله سنده در (فلو ادعی الحریة عند کبره لا یقبل بلا حجة)
ایدی چن بوذکر اولنان صبی کبری قتنده حر اولدیغنی دعوی ایلسه دعواسی حجتسز قبول اولنمز بر رقیت
اوزرینه حالت صغرده ثابت اولمشیدی

باب دعوی النسب

بو بابده مصنف دخی نسب دعوی ایلمه نك کیفیتنی واحکامنی بیان ایدر (ولدت مبیعة لاقل من نصف سنة
منذ بیعت فادعاه البائع فهو ابنه وهی ام ولده) بر بیع اولنمش امه بیع اولندیغی کوندن نصف سنه دن اقلده
ولادت ایلدی یعنی وضع حمل ایلدی وضع ایلدکدنصکره بایع اولان کمسنه اول وضع اولنان ولدی کندو ولدی
اولدیغنی دعوی ایلدی اول ولد کندو اوغلی اولور واول وضع ایلین امه انك ام ولدی اولور (ویفسخ البیع ویرد
الثمن) واول امه یه واقع اولان بیع فسخ اولنور وثمنی صاحبنه رد اولنور زیرا اصلده جائز دکل ایدی فادعاده

اولان

اولان ضمیر ولدتك مفعول محذوفنه راجعدر فهو ضمیری ینه اکا راجعدر ابنه ده اولان ضمیر بایعه راجعدر
ام ولده ده اولان ضمیر ینه بایعه راجعدر (وان ادعاه المشتری مع دعوته او بعدها) ان وصلیه در یعنی اول امه دن
طوغن ولد بایعکدر واکرچه انی مشتری بایعك دعوتی ایله یاخود دعوتندنصکره دعوی ایلدی ایسه ده زیرا
بایعك دعواسی اسبقدر ادعاه ده اولان ضمیر ینه ولده راجعدر دعوته ده اولان ضمیر بایعه راجعدر بعدهاده
اولان ضمیر دعوته راجعدر (وکذا لو ادعاه بعد موت الام او عتقها) ودخی اول ولدك نسبی اول بایعدن ثابت اولور
چن بایع اولان کمسنه اول ولدی ام ولدك موتندنصکره دعوی ایلسه یاخود اول امی عتق ایلسه زیرا ام ولدنه
تابعدر اکا مضاف اولدیغی جهتدن (ویرد حصته من الثمن فی العتق وکل الثمن فی الموت) وبایع اولان کمسنه اول
امه یه عتق ایلدیکی صورتده اول ولدك ثمنندن حصه سن وموتنده جمیع ثمنی رد ایلیه امام ابو حنیفه قتنده
(وقالا حصته فیهما) وامامین دیدیلر که ایکی صورتده اول ولدك حصه سن رد ایلیه زیرا حصه سی قتلرنده
معتقدر (ولو ادعاه بعد موته او عتقه ردت) وچن اول بایع اولان کمسنه اول ولدی موتندنصکره دعوی ایلسه
یاخود انی عتق ایلسه دعواسی رد اولنور زیرا موتندنصکره نسبه حاجت یوقدر ادعاه ده اولان ضمیر بارز ولده
راجعدر بعد موته ده اولان ضمیر ینه ولده راجعدر (ولو ولدت لاکثر من نصف سنة واقل من سنتین ان صدقه
المشتری فالحکم کالاول) وچن اول مبیع اولان امه بیع اولندیغی کوندن نصف سنه دن اکثرده وایکی سنه دن
اقلده طوغرسه اکر مشتری اولان کمسنه بایعی بو خصوصده تصدیق ایدرسه حکم کالاول اولور یعنی ولدك
نسبی بایعدن ثابت اولور وواقع اولان بیع فسخ اولنور (والا فلا یثبت) واکر مشتری بایعی تصدیق ایلمز ایسه
اول ولدك بایعه نسبی ثابت اولمز زیرا احتمالدرکه اول ولدك علوقی مشترینك ملکنده واقع اولمش اوله ودعوی
دخی رد اولنور صدقه ده اولان ضمیر بایعه راجعدر (وان اکثر من سنتین لا یصح دعوته) واکر اول امه بیع
اولندیغی کوندن ایکی سنه دن اکثرده وضع ایلسه بایع اولان کمسنه نك دعوتی صحیح اولمز زیرا اول ولدك علوقی
کندو ملکنده واقع اولمدیغی متیقندر (فان صدقه المشتری ثبت نسبه وحمل علی النکاح ولا یرد البیع ولا یعتق
الولد) واکر اول مشتری بایع ایکی سنه دن اکثرده وضع ایلمکلکی تصدیق ایلسه اول ولدك نسبی بایع اولان
کمسنه یه ثابت اولور ونکاح صحیحه حمل اولنور یعنی بعد البیع بینلرنده نکاح صحیح واقع اولدیغنه حمل اولنور
حاللری صلاحه حمل اولنوب تهمتدن بری اولمق ایچون واول ما بینلرنده واقع اولان بیع رد اولنمز ولد دخی عتق
اولنمز واول امه ام ولد اولمز زیرا نکاحدنصکره بو اشیا متصور دکلدر (وان باع عبدا ولد عنده ثم ادعاه بعد بیع
مشتریه صحت دعوته ورد بیع مشتریه) واکر بر کمسنه کندی یاننده طوغن عبدی بیع ایدوب صکره اول عبدك
مشتریسی اولان کمسنه انی بیع ایلدکدنصکره بایع دعوی ایلسه دعوتی صحیح اولور واول عبدی اشترا ایدن
مشترینك بیعی رد اولنور عنده ده اولان ضمیر باع نك فاعلنه راجعدر ادعاه ده اولان ضمیر بارز عبده راجعدر
مشتریه ده اولان ضمیر ینه عبده راجعدر دعوته ده اولان ضمیر بایعه راجعدر (وکذا لو کاتبه المشتری او کاتب امه
او رهن او اجر او زوجها ثم کانت الدعوة صحت ونقضت هذه التصرفات) ودخی چن مشتری اولان کمسنه اول
بایعك یاننده طوغن ولدی اشترا ایلدکدنصکره مکاتب ایلسه یاخود اناسن مکاتب ایلسه یاخود اول ولدی
رهنه قوسه یاخود اجاریه ویرسه یاخود امه یی تزویج ایلسه صکره بو اشیانك برینك وقوعندنصکره بایع اولان
کمسنه اول ولدی ادعا ایلسه دعوت صحیحه اولور واول ذکر اولنان تصرفاتکه مشتریدن واقع اولمشیدی نقض
اولور زیرا بوذکر اولنان اشیا عوارض قبیلندندر نقضه محتملدر بو اجلدن نقض اولندی کاتبه ده اولان ضمیر
عبده راجعدر امه ده اولان ضمیر ولده راجعدر او زوجهاده اولان ضمیر امه یه راجعدر (ولو باع احد توأمین ولدا
عنده فاعتقه المشتری ثم ادعی البائع الاخر ثبت نسبهما وبطل عتق المشتری) یعنی چن بر کمسنه کندی یاننده
طوغن توأمینك برینی بیع ایلسه مشتری دخی انی اشترا ایلدکدنصکره عتق اولندقده بایع اولان کمسنه اول
بر توأم اخری کندی ولدیدر دیو ادعا ایلسه واول مشترینك اشترا ایلدیکی توأمده عتق باطل اولور زیرا توأمك
برینك نسبنك ثابت اولمسی اول برینك نسبنك ثبوتی مستلزمدر عنده ده اولان ضمیر باع نك فاعلنه راجعدر
نسبهماده اولان ضمیر توأمینه راجعدر (ومن فی یده صبی لو قال هو ابن زید ثم قال هو ابنی لا یکون ابنه وان جحد
زید بنوته) وشول کمسنه که یدنده بر صبی اوله سؤال اولندقده بو زیدك اوغلیدر دیدکدنصکره کندی اوغلمدر

دیسه زیدك اوغلیدر دیدكدنصكره كندی اوغلی اولمز ابو حنیفه قتنده واكركه زید اوغلانك بنوتن یعنی اوغللوغن انكار ایدرسه ده (وعندهما یصح ان جحد) وامامین قتنده اكا اوغل اولور اكر زید اوغلغی جحد ایدرسه فی یده ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر ینه من لفظنه راجعدر بنوته ده اولان ضمیر صبی یه راجعدر (ولو كان فی ید مسلم وذمی فادعی المسلم رقه والكافر بنوته فهو حر ابن الكافر) وچون اول صبی بر مسلم ایله بر ذمینك یدلرنده اولسه مسلم اولان كمسنه اول صبینك رقیق اولدیغنی دعوی ایلسه وكافر اولان كمسنه بنوتن دعوی ایلسه ایدی اول صبی حردر واول كافرك اوغلیدر زیرا او حالده شرف حریته نائل واو مآلده شرف اسلامه نائل اولور اما اول مسلم ایله ذمینك هر بری اول صبینك بنوتن ادعا ایلسه لر مسلم بو خصوصده اولی اولور اكر كه ایكیسی دعواده برابرلردر اما شرف اسلام ایچون مسلمك جانبی ترجیح اولنور رقه ده اولان ضمیر صبی یه راجعدر بنوته ده اولان ضمیر ینه صبی یه راجعدر (ولو كان فی ید زوجین فزعم انه ابنه من غیرها وزعمت انه ابنها من غیره فهو ابنهما) وچون اول صبی بر زوجله بر زوجه نك یدلرنده اولسه زوج اولان كمسنه زعم ایدركه بو صبی غیری زوجه دن كندو اوغلیدر وزوجه زعم ایدركه بو صبی غیر زوجدن كندی اوغلیدر دیو ادعا ایدوب نسبنه اقرار ایلمشلردر انه ده اولان ضمیر صبی یه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر زوجه راجعدر (ولو استولد مشتراته ثم استحقت فالولد حر وعلی الاب قیمته یوم الخصومة) یعنی چون بر كمسنه كندی مشتراسی اولان امه یه استیلاد ایلدكدنصكره اول امه مستحقه اولسه یعنی بر مستحق ظهور ایدوب انی اخذ ایلسه اول حاصل اولان ولد حر اولور واول ولدك والدی اوزرینه یوم الخصومه اول ولدك قیمتی لازم اولور مشتراته ده اولان ضمیر استولدك فاعلنه راجعدر قیمته ده اولان ضمیر ولده راجعدر (فان مات الولد فلا شیء علی ابیه وتركته للاب قبل الخصومة) مصنفك فان مات قولنده اولان فا فاء تفریعیه در یوم الخصومه قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی اول مستحقه اولان مستولده نك ولدی كندیدن اول وفات ایلسه باباسنه بر شیء لازم اولمز واول ولدك متروكاتی قبل الخصومه باباسنكدر زیرا باباسی حقنده حر الاصلدر علی ابیه ده اولان ضمیر ولده راجعدر تركته ده اولان ضمیر ینه اكا راجعدر له ده اولان ضمیر مستولده راجعدر (وان قتله الاب غرم قیمته) واكر بابا انی قتل ایلسه قیمتنه غارم اولور (وكذا ان قتله غیره فاخذ دیته) وكذلك بابادن غیریسی قتل ایلسه بابا قیمتنه غارم اولور یعنی بابا دیتن اخذ ایدر ان قتله ده اولان ضمیر ولده راجعدر غیره ده اولان ضمیر ابه راجعدر دیته ده اولان ضمیر ولده راجعدر (ویرجع بقیمته وبالثمن علی بائعه لا بالعقر) یعنی مشتری اولان كمسنه اول ولدك قیمتیله واول جاریه نك ثمنی ایله كندی بایعنك اوزرینه رجوع ایدر زیرا سلامته ضامن ایدی اما عقر ایله رجوع ایلمز زیرا اول جاریه نك منافعنی استیفا ایلمك ایله لازم اولمشدر بقیمته ده اولان ضمیر ولده راجعدر بایعه ده اولان ضمیر ینه ولده راجعدر

كتاب الاقرار

وقتا كیم مصنف رحمة الله علیه كتاب الدعوانك احكامی بیانندن فارغ اولدی دعوادنصكره واقع اولان اقرارك احكامنه شروع ایلدی معلوم اوله كه اقرار اقرنك مصدریدر لغتده ثبوت معناسنه در اقر الشیء واقره غیره اذا اثبت معناسندن اخذ اولنمشدر واصطلاح شرعده (هو اخبار بحق الآخر علی نفسه) یعنی اصطلاح فقهاده آخرلرك معناسی بر آدم كندی نفسی اوزرینه بر آخره بر حق ایله اخبار ایلمكدر مثلا بر كمسنه فلان كمسنه نك بنم اوزریمده فلان شیئی واردر دیسه اول شیء لازم اولان اشیادن اولور مجلس قضاده اولسون كرك غیریسنده اولسون (ولا یصح الا المعلوم) یعنی اقرار صحیح اولمز الا بر شخص معلوم ایچون ایدی مجهول ایچون اقرار ایلمك صحیح اولمز (وحكمه ظهور المقر به) واول اقرارك حكمی اول مقر به اولان شیئك ظهور ایلمسیدر حكمه ده اولان ضمیر اقراره راجعدر (لا انشاؤه) یعنی اقراری انشا ایلمك صحیح دكلدر زیرا ملكه سبب دكلدر شارح ایدركه بو لفظك محلی وحكمه قولندن اول ذكر اولنمقدر وفی الحقیقه ذكر اولنمسنه حاجت یوقدر نته كیم متأمله خفی دكلدر (فصح الاقرار بالخمر للمسلم) بو فا مصنفك وحكمه ظهور المقر به قولنه تفریع واقع اولمشدر زیرا اول مقر به اولان شیء قبل الاقرار ثابتدر اندن واقع اولمش تملیك دكلدر ایدی مسلم اولان كمسنه یه بر مقدار خمر ایله اقرار ایلمك صحیحدر وچون بر ذمی بر كمسنه یه بر مقدار خمر اقرار ایلیه انی مقرله یه

تسلیم

تسلیم ایلمك ایله امر اولنور ابتدادن تملیك اولیدی صحیح اولمز ایدی (لا بطلاق وعتاق مكرها) یعنی طلاق وعتاق ایله مكره اولدیغی حالده اقرار ایلمك صحیح دكلدر دلیل الكذب كما اكراهدر قائم اولدیغی اجلدن واكر انشا اولیدی صحیح اولوردی زیرا مكرهك طلاقی ایله عتاقی قتمزده واقعدر (واذا اقر حر مكلف بحق معلوم او مجهول كشیء وحق صح) یعنی چون مكلف اولان كمسنه بر كمسنه یه بر حق معلوم ایله یاخود مجهول ایله شیء وحق كبی بر شیئله اقرار ایلسه اقراری صحیح اولور ومجهول ایله اقرار ایلمك صحت اقراره مانع دكلدر (ولزمه بیان المجهول بما له قیمة) یعنی اول مكلف اولان كمسنه بر مجهول ایله اقرار ایلدیكی تقدیرجه اكا اول مجهولی قیمتی اولان شیئله بیان ایلمسی لازم اولور زیرا ذمتنده واجب الادا اولان شیئدن خبر ویردی لزمه ده اولان ضمیر اقره راجعدر له ده اولان ضمیر مایه راجعدر (والقول قوله مع یمینه ان ادعی المقر له اكثر منه) یعنی چون مقر له اولان كمسنه اكا اقرار اولنان شیئدن زیاده شیء دعوی ایلسه قول بو مسئله ده مقركدر یمینی ایله زیرا منكردر قوله ده ومع یمینه ده اولان ضمیرلر مقره راجعدر منه ده اولان ضمیر مقر به راجعدر (وفی مال لا یصدق فی اقل من درهم) یعنی چون مقر اولان كمسنه علی مال یعنی فلان كمسنه نك بنده مالی واردر دیسه درهمدن اقلده تصدیق اولنمیه زیرا درهمدن اقلك اوزرینه مال اطلاق اولنمز (ومال عظیم نصاب مما بین فضة او غیرها) ودخی مقر اولان كمسنه نك له علی مال عظیم دیمه سنده بر نصابدن اقلده تصدیق اولنمز بیان ایلدیكی نصابدن كرك فضه اولسون كرك غیری اولسون زیرا نصاب شرعده عظیمدر وامام ابو حنیفه قتنده اون درهمدن اقلده تصدیق اولنمز زیرا نصاب سرقه در واقل مهر دربه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر او غیره ده اولان ضمیر فضه یه راجعدر (ومن الابل خمسة وعشرون) واكر اول مال عظیم ابلدن ایسه یكرمی بش دوه دن اقلده تصدیق اولنمز زیرا نصاب ابلدر (ومن البر خمسة اوسق) واكر اول مال عظیم بردن ایسه بش وسقدن اقلده تصدیق اولنمز زیرا بش وسق امامین قتنده بر نصاب ایله مقدردر وامام ابو حنیفه قتنده مقرك بیانته راجعدر (ومن غیر مال الزكوة قیمة النصاب) واكر اول له علی مال عظیم دین كمسنه نك قولی زكاة مالینك غیریسندن ایسه نصاب زكاتك قیمتندن اقلده تصدیق اولنمز (واموال عظام ثلاثة نصب) واكركه له علی اموال عظام یعنی فلان كمسنه نك بنده اموال عظیمه سی واردر دیسه اوچ نصابدن اقلده تصدیق اولنمز كندو بیان ایلدیكی مال لردن واكر اموال زكاتدن ایدیكن بیان ایلمزایسه اوچ نصاب قیمتنه مساوی اولمسی معتبردر زیرا اقل جمع اوچدر اندن اقلده تصدیق اولنمز (ودراهم ثلاثة) اكر دراهم اقرار ایلسه اوچ درهم لازم كلور (ودراهم كثیرة عشرة) واكر بر كمسنه فلان كمسنه نك بنده دراهم كثیره سی واردر دیسه اون درهمدن اقلده تصدیق اولنمز امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما نصاب) وامامین قتنده بر نصابدن اقلده تصدیق اولنمز (وكذا درهما درهم) واكر بر كمسنه له علی كذا درهما دیسه بر درهم لازم اولور زیرا مبهمه تفسیر واقع اولمشدر وخانیه ده وذخیره ده ایكی درهم لازم كلور دیو بیان ایلمشلردر زیرا كذا اقل مقدار ایچوندر (وكذا كذا احد عشر) واكر بر كمسنه له علی كذا كذا درهما دیسه اون بر درهم لازم اولور واون بردن اقلده تصدیق اولنمز (وان ثلث فكذلك) یعنی اكر لفظ كذایی تثلیث ایدوب له علی كذا كذا كذا درهما دیسه ینه اون بر درهمدن اقلده تصدیق اولنمز واون بر درهم اولور (وكذا وكذا احد وعشرون) واكر بر كمسنه له علی كذا وكذا درهما دیسه یكرمی بر درهمدن اقلده تصدیق اولنمز ویكرمی بر درهم اولور (وان ثلث زید مائة) واكر لفظ كذایی واو ایله تثلیث ایدوب (له علی كذا وكذا وكذا درهما) دیسه یوز درهم دخی زیاده اولنور یكرمی برك اوزرینه ویوز یكرمی بر لازم اولور وبوندن اقلده تصدیق اولنمز (وان ربع زید الف) واكر لفظ كذایی واو ایله تربیع ایدوب (له علی كذا وكذا وكذا وكذا درهما) دیسه یوز یكرمی بر اوزرینه بیك دخی زیاده اولنور واكا بیك ویوز یكرمی بر لازم اولوراندن اقلده تصدیق اولنمز (وكذا كل مكیل وموزون) وسائر مكیلات وموزوناتك حكمی بو تقدم ایدن اشیانك حكمی كبیدر وبو ذكر اولنان تفصیلكه بیان اولنمشدر چون لفظ درهم منصوب اولسه اما چون لفظ درهم مجرور اولسه مثلا (له علی كذا درهم) دیسه امام محمد دیركه یوز درهم لازم اولور كذا كذا درهم دیسه ایكیوز درهم لازم اولور وفی هذا القدر كفایة (وبشركة فی عبد فهو نصف عند ابی یوسف) یعنی اكر بر كمسنه بر عبده بر كمسنه ایله شریك اولدیغنه اقرار ایلسه زیرا اصل تركیب وان اقر بشركة فی عبد در مثلا بن بو آدم ایله بو عبده شریكم دیسه ایدی بو اقرار نصفدر یعنی اول

عبدك نصفنه اقرار ايلمكدر امام ابو يوسف قتنده زيرا شركت غالبا تسويه معناسنه اولور (وعند محمد يومر
بالبيان) وامام محمد قتنده اول شركده نه مقدار ايله شريكدر ديو بيان ايلمسنه امر اولنور شركت كاه نصف ايله
وكاه اقل ايله وكاه اكثر ايله اولور (وقوله على او قبلي اقرار بدين) يعني مقر اولان كمسنه له على او قبلي يعني فلان
كمسنه نك بنم اوزرمده ياخود بنم قتمده ديمسي دين ايله اقرار ايلمسنه حمل اولنور (فان وصل به هو وديعة صدق
وان فصل لا) واكر اول مقر اولان كمسنه (له على او قبلي) قولنه هو وديعة قولني ايصال ايلسه تصديق اولنور
واول مال وديعه اولور واكر وصل ايتميوب فصل ايلسه تصديق اولنمز واول (له على او قبلي) ديديكي دين ايله
اقرار اولور (وعندي او معي او في بيتي او صندوقي او كيسي اقرار بامانة) واكر اول مقر اولان كمسنه عندي
مال ياخود معي مال ياخود في بيتي مال ياخود في صندوقي مال ياخود في كيسي مال ديسه بانده وتحت يدنده
بر امانت اولديغنه اقراردر وبعض شارح بو ذكر اولنان منوال اوزره لفظ مالي هر برنده ذكر ايلمش وشارح
باقانيده واكثر يرلرده لفظ مال ذكر اولنمامش مثلا بر كمسنه نك اوزرينه بر شيء دعوى اولنسه عندي ياخود معي
في بيتي الى آخره ديسه امانت ايله اقرار اولور (ولو قال لمن ادعى عليه الفا اتزنها او انتقدها او اجلني بها او قد
قضيتكها او ابرأتني منها او وهبتها او تصدقت بها على او احلتك بها فقد اقر) يعني يچن مدعى عليه اولان كمسنه
اوزرينه بيك درهم دعوى ايدن كمسنه يه اتزنها يعني اول دعوى ايلديكك بيك درهمي وزن ايله ياخود انتقدها
يعني اول بنده اولان بيك درهمي نقاده كوستر يعني صرافه ياخود اجلني بها يعني بانمده اولان بيك درهمي
اوزريمه بر وقت معينه تأجيل ايله ياخود قضيتكها يعني بن سكا اول بنده اولان بيك درهمي قضا ايلدم ياخود
ابرأتني منها يعني سنك بنده اولان بيك درهمدن بني ابرا ايلمش ايدك ياخود وهبتها لي يعني سن بكا اول بيك
درهمي هبه ايلمش ايدك ياخود تصدقت بها على يعني سن بنم اوزريمه اول بنده اولان بيك درهم ايله تصدق
ايلمش ايدك ياخود احلتك بها يعني بن سني بنده اولان بيك درهمله فلان كمسنه يه حواله ايلمشيدم ديسه جمله
بو مذكور اولنان صورتلرده اول ادعا اولنان الفه اقرار اولور وبو تركيبده اولان ضميرلر جميعا الفه راجعدر
(وبلا ضمير لا) اما اتزنها او انتقدها لفظلرينى ضميرسز اتزن وانتقد ديسه اقرار اولمز زيرا ادعا اولنان الفه راجع
اوله جق ضمير يوقدر (ولو اقر بدين مؤجل وقال المقر له هو حال لزمه حالا وحلف المقر له على الاجل) ويچن
بر كمسنه بر دين مؤجل ايله اقرار ايلسه واول مقر له اولان كمسنه مؤجل دكلدر حالدر ديسه اول اقرار ايلديكي
شيء حالا لازم اولور واول مقر له اولان كمسنه يه اجل اوزرينه يمين ايلمك لازم اولور يعني اول دين غير مؤجل
اولمسنك اوزرينه استحلاف اولنه اوزرنده اولان حقه منكر اولديغي اجلدن لزمه ده اولان ضمير مقره راجعدر
(ولو قال على مائة ودرهم فالكل دراهم) يچن اول مقر اولان بنم اوزرمده يوز ايله بر درهم واردر ديسه ايمدي
اول يوز ايله بر درهمك جمله سي دراهمه حمل اولنور ويوز درهم ايله بر درهم لازم اولور زيرا اول بر درهم يوزه بيان
واقع اولمش اولور (وكذا كل ما يكال ويوزن) ودخي هر مكيل وموزونده حكم بو يلجه در مثلا كه على مائة وقفيز
ديسه وياخود مائة ورطل ديسه اولكي صورتده يوز بر قفيز لازم اولور وصورت ثانيه ده يوز بر بطمان لازم اولور
اما ثيابده دكلدر (ولو قال مائة وثوب او مائة وثوبان لزمه تفسير المائة) ثيابده لازم اولمديغي اجلدن فلان
كمسنه نك اوزرمده يوز ايله بر ثوبي وياخود يوز ايله ايكي ثوبي واردر ديسه اكا اول ذكر ايلديكي مائه نك تفسيري
لازم اولور يعني اول مائه قنغي اجناسدن ايدوكن بيان ايلمسي لازم اولور زيرا لفظ مائه مبهمدر ولفظ ثوب
اوزرينه عطف واقع اولمشدر لزمه ده اولان ضمير مقره راجعدر (وان قال مائة وثلاثة اثواب فالكل ثياب ولو اقر
بتمر في قوصرة لزماه) يچن يعني فلان كمسنه نك بنده يوز اوچ اثوابي واردر ديو اقرار ايلسه جمله سي ثيابه حمل
اولنوب مقره يوز اوچ اثواب لازم اولور مقوله ايچون ثلاثة مائه يه معطوف واثوابه مضاف اولديغيچون واكر
بر كمسنه بر قوصره ايچنده يعني قشدن اورولوسيت ايچنده بر مقدار خرمايه اقرار ايلسه اكا اول قوصره ايله
خرما لازم اولور زيرا مظروف ايله اقرار ايلمه سي ظرفسز تحقق وتصور اولنمز (او بخاتم لزمه الحلقة والفص) ويچن
بر كمسنه بر آخره بر خاتم اقرار ايلسه حلقه ايله طاشي ده لازم اولور زيرا خاتم ايكيسندن مركبدر لزومه ده اولان
ضمير مقره راجعدر (او بسيف فالنصل والجفن والحمائل) ويچن بر كمسنه بر آخره بر سيف ايله اقرار ايلسه
ومعروفين وبندي لازم اولور زيرا قلج او چينك مجموعندن مركبدر (او بحجلة فالكسوة والعيدان) حجله تقديم

حاوجيم ايله برابر دركه انواع ثياب وسريرلر ايله واصناف درلو پرده لر ايله تزيين اولنور يعني يچن بر كمسنه
بر آخره بر حجله اقرار ايلسه آنجق انده اولان كسوه واعجلر لازم اولور زيرا بو مجموعدن مركب اولانه حجله ديرلر
(وان بدابة في اصطبل لزمه الدابة فقط) واكر بر كمسنه بر آخره اصطبلده موجود بر دابه ايله اقرار ايلسه اول
اقرار ايلديكي دابه لازم اولور فقط زيرا اصطبل ابو حنيفه وابو يوسف قتلرنده غصب مضمون دكلدر وامام محمدك
قياسي اوزره ايكيسي دخي مضموندر لزمه ده اولان ضمير مقره راجعدر (وثوب في منديل لزماه) واكر
بر كمسنه بر آخره منديل ايچنده بر ثوب اقرار ايلسه اول ثوب ايله منديلك هر بريسي لازم اولور لزماه ده اولان
ضمير تثنيه ثوب ايله منديله راجعدر وانده اولان ها ضميري مقره راجعدر (وكذا ثوب في ثوب) ودخي ثوب
ايچنده بر ثوب ايله اقرار ايلسه ايكي ثوب لازم اولور اما (درهم في درهم) ديسه بر درهم لازم اولور زيرا ضرب يده بر در
(وان ثوب في عشرة اثواب لزمه ثوب واحد عند ابي يوسف واحد عشر عند محمد) واكر بر كمسنه بر آخره اون ثوب
ايچنده صارلمش بر ثوب ايله اقرار ايلسه امام ابو يوسف قتنده ثوب واحد لازم اولور وامام محمد قتنده اون
بر ثوب لازم اولور قانون قديمده بر ثوب اون ثوب ايچنده صاررلر ايمش لزمه ده اولان ضمير مقره راجعدر (ولو قال
على خمسة في خمسة لزمه خمسة وان نوى الضرب) ويچن بر كمسنه فلان كمسنه نك اوزرمده بش درهم ايچنده
بش درهمي واردر ديسه انجق بش درهم لازم اولور واكر ضرب دخي نيت ايلسه زيرا ضرب اجزاده تكثيردر
مالده دكلدر وبعض علما يكرمي بش لازم اولور ديدي اهل حساب عرفنده وقاعده سنده زيرا بشي بشه ضرب بدن
يكرمي بش حاصل اولور لزمه ده اولان ضمير مقره راجعدر (وبنية مع يلزمه عشرة) يعني له على خمسة في خمسة
ديوب في لفظني مع معناسنه استعمال اولنديغن نيت ايلسه اون درهم لازم اولور زيرا في لفظنك مع معناسنه
استعمال اولنمسي قرآن عظيمده (فادخلي في عبادي) آيتنده وارد اولمشدر (وفي قوله على من درهم الى عشرة
او ما بين درهم الى عشرة درهم يلزمه تسعة) ومقر اولان كمسنه نك له على من درهم الى عشرة يعني فلان
كمسنه نك بنده بر درهمدن اون درهمه وارنجه دراهمي واردر ديسه ياخود بر درهم ايله عشره ما بيننده اولان
مقدارجه دراهمي وارددريمه سنده طقوز درهم لازم اولور ابو حنيفه قتنده زيرا غايت عدده داخل دكلدر
انجق ابتدا ايله وسط داخلدر (وعندهما عشرة) واما مين قتنده اون درهم لازم اولور زيرا آنلرك قتلرنده غايت
وابتدا ووسط عدده داخلدر وامام زفر قتنده سكز درهم لازم اولور زيرا انك قتنده ابتدا ايله غايت عدده داخل
دكلدر (وان قال له من داري ما بين هذا الجدار الى هذا الجدار فله بينهما فقط) واكر مقر اولان كمسنه فلان
كمسنه نك بو دارمده بو جداردن بو جداره وارنجه اوزريمه حقي واردر ديسه انجق اول ايكي جدارك ما بيننده
اولان مقدار لازم اولور نفس جدارلر لازم اولمز زيرا غايت مغياده داخل دكلدر له ده اولان ضمير مقر لهه راجعدر
(وصح الاقرار بالحمل) يعني امراءه نك قرننده اولان حمل ايله اقرار ايلمك صحيحدر (وحمل على الوصية من غيره) واول
حمل ايله واقع اولان اقرار غيريسندن وصيته حمل اولنور مثلا بر كمسنه بر كمسنه يه بر حمل وصيت ايلسه
وصيتدنصكره وفات ايلسه بعده وفات ايدن كمسنه نك وارثي بنم مورثم بر حمل ايله فلان كمسنه يه وصيت ايلدي
ديسه صحيح اولور (وللحمل) ودخي بر حمل ايچون اقرار ايلمك صحيحدر مثلا بر كمسنه بو عبد فلان خاتونك حملندندر
ديو اقرار ايلسه صحيح اولور (ان بين سببا صالحا كارث او وصية) يعني حمله اقرار ايلمك اول زمانده صحيح اولور اكر
مقر اولان كمسنه اول حملك ملكي ثابت اولمسنه بر سبب صالح بيان ايلسه ارث ووصيت كبي زيرا ايكيسي دخي
ملكي مثبتدر (فان ولدت حيا لاقل من نصف حول منذ اقر فله ما اقر به) ايمدي اكر اول حملك اناسي اكا اقرار
اولنديغي كوندن نصف سنه دن اقلده اول حملي ديري طوغرر ايسه اول اقرار اولنان شيء انكدر (وان حيين
فلهما) واكر ايكي ديري اولاد طوغررسه اول اقرار اولنان شيء انلركدر (وان ميتا فللموصي او المورث) واكر بر ميت
ولد طوغررسه اول اقرار اولنان موصي ايله مورثك اوزرلرينه رد اولنور زيرا اقرار حقيقتده بو ايكيسندندر
(وان فسر ببيع او اقراض او ابهم الاقرار لغا) واكر اول اقراري بيع ايله تفسير ايلسه مثلا حمل بكا بيع ايلدي ديسه
ياخود اقراض ايله تفسير ايلسه مثلا حمل بكا اقراض ايلدي ديسه اقراري لغو اولور زيرا بونلر سبب غير صالحدر
ملكه ياخود اقراري ابهام ايليوب بيان ايلسه اول اقرار لغو اولور زيرا مستحيل اولان شيئي بيان ايلمشدر بيع ايله
اقراضك حيننده غير متصور اولديغي اجلدن (وان اقر بشرط الخيار لزمه المال وبطل الشرط) يعني كندوسي

مخبر اولمق شرطی ایله اقرار ایلسه اول اقرار ایلدیکی مال لازم اولور وشرط خیار باطل اولور زیرا اقرار اخبار
قبیلندندر وخیارك اقرارده مدخلی یوقدر

باب الاستثناء ومافی معناه

مصنف رحمه الله بو بابده اقرار اولنان شیدن استثنا اولنان شیئك احکامی ودخی استثنا معناسنده اولان شیئی
بیان ایدر معلوم اوله که استثنانك معناسی ائمۀ حنفیه قتنده باقی ایله تکلم ایلمکدر مثلا له علی عشرة الا درهم
یعنی طقوز درهمی واردر وحق سبحانه وتعالی (ولقد ارسلنا نوحا الی قومه فلبث فیهم الف سنة الا خمسین عاما)
یعنی قومنده طقوز یوز اللی ییل مکث ایلدی (صح استثناء بعض ما اقر به لو متصلا) یعنی برکسنه کندو اقرار
ایلدیکی شیدن استثنا ایلمك صحیحدر اکر متصل اولورسه زیرا استثنا غیر متصل اولسه صحیح اولمز وبعض علما
کلامك بری برینه متصل اولمسنی شرط عد ایلمشلردر زیرا کلام اخری ایله تمام اولور وچون کلام قطع اولنور
تمام اولدی دینلور ایمدی بوندنصکره استثنایه اعتبار اولنمز (ولزمه باقیه) واول مستثنادن باقی قلان که
مستثنی منه در لازم اولور وکذلك (له علی مائة الا عشرة) دیسه طقسان درهم لازم اولور (وکذلك له علی مائة
الا تسعون) دیسه اون درهم لازم اولور زیرا اکثری اقلدن استثنا ایلمك جائزدر (وبطل استثناء الکل) یعنی
برکسنه ایلدیکی شیئی جمله استثنا ایلمك باطلدر متصلده ذکر اولنسه زیرا کلامه بیان واقع اولمز مثلا (له عندی
عشرة وله علی قفیز برابر) دیمك کبی بلکه بو استثنا اقراردن رجوع اولور (وان اقر بشیئین واستثنی احدهما
او احدهما وبعض الاخر بطل استثناؤه) واکر برکسنه ایکی شیئی اقرار ایلیوب وایکیسنك برینی استثنا ایلسه
یاخود ایکیسنك بری ایله اول بر آخرك بعضیسن استثنا ایلسه استثناسی باطل اولور امام ابو حنیفه قتنده مثلا
دیسه که (له علی کر حنطة وکر شعیر الا کر حنطة) دیسه ویاخود (الا کر حنطة وقفیز شعیر) دیسه بو استثنا باطل
اولور (خلافا لهما) امامین ایچون بو مسئلهده خلاف واردر زیرا انلرك قتنده ایکی شیئك برینی ویاخود ایکی
شیئك بری ایله اول بر آخرك بعضیسن استثنا ایلمك صحیحدر (وان استثنی بعض احدهما او بعض کل منهما صح
اتفاقا) واکر اول اقرار ایلدیکی ایکی شیئك برینك بعضیسن یاخود اول ایکی شیئك هر برینك بعضیسن استثنا
ایلسه اتفاق علما ایله صحیحدر (ولو استثنی کیلیا او وزنیا او عددیا متقاربا من دراهم صح بالقیمة) وقچن مقر اولان
کمسنه اقرار ایلدیکی درهمدن برکیلی اولان شیئی یاخود وزنی اولان شیئی یاخود متقارب اولان شیء عددیی
استثنا ایلسه اول استثنا قیمت ایله صحیح اولور مثلا مقر اولان کمسنه (له علی الف درهم الا قفیز حنطة او الا دینارا)
دیسه صحیح اولور وکذلك (له مائة دینار الا قفیز شعیر او الا عشرة دراهم) دیسه صحیحدر امام ابو حنیفه وابو یوسف
قتنده (خلافا لمحمد) وامام محمد ایچون بو مسئلهده خلاف واردر یعنی کیلینك ووزنینك دراهمدن استثنا
اولنمسی صحیح دکلدر انك قتنده زیرا جنسدر (ولو استثنی منها شاة او ثوبا او دارا بطل اتفاقا) وقچن برکسنه برقیونی
یاخود برثوبی یاخود برداری اقرار ایلدیکی دراهمدن استثنا ایلسه اتفاق علما ایله اول استثنا باطل اولور زیرا
خلاف جنسندن استثنادر مثلا له علی مائة درهم الا شاة یاخود الا ثوبا یاخود الا دارا دیسه استثنا باطل اولور
منهاده اولان ضمیر اقراره راجعدر (ومن وصل باقراره ان شاء الله بطل اقراره) وشول کمسنه اقرارینه ان شاء الله
ایصال ایلسه اول کمسنه نك اقراری باطل اولور واول اقرار ایلدیکی شیء لازم اولمز زیرا حق سبحانه وتعالینك
مشیتی ایله استثنا ایلمك یا ابطالدر یا تعلیقدر وایکی صورتده بله استثنا باطل اولور باقراره ده اولان ضمیر من لفظنه
راجعدر (وکذا ان علقه بمشیئة من لا تعرف مشیئته کالملائکة والجن) یعنی وکذلك اول کمسنه نك اقراری
باطل اولور قچن اقرارینی مشیتی بلنمز کمسنه نك مشیتی ایله تعلیق ایلسه زمرۀ ملائکه وطائفۀ جنك مشیتلری
کبی زیرا بونلرك مشیتلری غیر معروفدر مثلا (له علی کذا ان شاء الله او الملائکة او الجن) دیسه باطل اولور علقه ده
اولان ضمیر اقراره راجعدر مشیئته ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (ولو اقر بدار واستثنی بناءها
کان للمقر له) وقچن برکسنه بر آخره بر دار اقرار ایدوب انك ایچنده اولان بناسنی استثنا ایلسه اول دار ایله بنا اول
مقر لهك اولور زیرا بنا دارده داخلدر بناءهاده اولان ضمیر داره راجعدر (ولو قال بناؤها لی والعرصة له کان
کما قال) وقچن اول مقر اولان کمسنه بو دارك بناسی بنم وعرصهسی برکسنه آنکدر دیسه دیدیکی کبی اولور یعنی
اول عرصه مقر لهك اولور عرصه دارك اوکنده اولان واسع بقعهیه دیرلر بناؤهاده اولان ضمیر داره راجعدر لهده

اولان

اولان ضمیر مقر لهه راجعدر (وفص الخاتم ونخل البستان کبنائها) وخاتمك فصی وبستانك نخلی دارك بناسی
کبیدر یعنی اقرارده داخل اولور مثلا برکسنه (له علی خاتم الا فصه) یاخود (هذا البستان لفلان الا نخله) دیسه
استثناسی صحیح اولور (اما حلقة هذا الخاتم لفلان والفص لی) یاخود (هذه الارض لفلان والنخل لی) دیسه صحیح
اولور (وان قال له علی الف من ثمن عبد لم اقبضه فان عینه قیل للمقر له سلم وتسلم ان شئت) واکر برکسنه برکسنه
ایچون فلان کمسنه نك بنم اوزرمده اشترا ایدوب قبض ایلمدیکم برعبدك بهاسندن بیك درهمی واردر دیسه
من بور مقر ذکر ایلدیکی عبدی تعیین ایدر ایسه اول مقر له اولان کمسنهیه دینلور که من بور عبدی مشتری یه
تسلیم ایله واول اقرار ایلدیکی بیك درهمی اندن تسلم ایله یعنی اکر استر ایسك لهده اولان ضمیر مقر لهه راجعدر
(وان لم یعینه لزمه الالف ولغا قوله لم اقبضه) واکر اول مقر اولان کمسنه اول عبدی تعیین ایلمز ایسه اول اقرار
ایلدیکی بیك درهم ابو حنیفه قتنده اکا لازم اولور واول عبد ایچون لم اقبضه دیدیکی لغو اولور استرسه کلامنی
وصل ایلسون استرسه فصل ایلسون یعینهده اولان ضمیر عبده راجعدر لزمهده اولان ضمیر مقره راجعدر
قولهده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر قبضهده اولان ضمیر عبده راجعدر (ولو قال من ثمن خمر او خنزیر لا یصدق)
وقچن اول مقر اولان کمسنه اول اقرار ایلدیکی بیك درهم بنم اوزریمه خمر یا خنزیر بهاسندندر دیسه
تصدیق اولنمز ابو حنیفه قتنده (وعندهما ان وصل صدق) وامامین قتنده اکر کلامنی وصل ایدرسه
تصدیق اولنور واول بیك درهم اکا لازم اولور (ولو قال من ثمن متاع او اقرضنی وهی زیوف او نبهرجة لزمه
الجیاد) وقچن اول مقر له اولان کمسنه فلان کمسنه نك متاع بهاسندن اوزرمده بیك درهمی واردر یاخود بکا
بیك زیوف درهم یاخود بیك نبهرجه درهم اقراض ایلدی دیسه اکا بیك دانه جیاد دراهم لازم اولور امام
ابو حنیفه قتنده استرسه وصل ایلسون استرسه فصل ایلسون زیرا عقد اول عوضك عیبدن سالم اولمسن
اقتضا ایدر (وقالا یلزمه ما قال ان وصل) وامامین دیدیلرکه اکر وصل ایدرسه دیدیکی لازم اولور نته کیم بیانی
کچدی (وان قال من غصب او ودیعة وهی زیوف او نبهرجة صدق) واکر مقر اولان کمسنه فلان کمسنه نك
بنده غصبدن یاخود ودیعهدن بیك درهمی واردر وحال بو که اول دراهم زیوف یاخود نبهرجهدر دیسه تصدیق
اولنور کرك وصل ایلسون کرك فصل ایلسون یلزمهده اولان ضمیر مقره راجعدر (ولو قال ستوقة او رصاص
فان وصل صدق والا فلا) واکر اول بنده اولان بیك درهم ستوقه یاخود رصاصدر دیسه اکر وصل ایدرسه
تصدیق اولنور واکر وصل ایتمیوب فصل ایدرسه تصدیق اولنمز (ولو قال غصبته ثوبا وجاء بمعیب صدق) یعنی قچن
برکسنه اقرار ایلیوب بن فلان کمسنهدن بر ثوب غصب ایلدم وبر معیب ثوب کتوروب احضار ایلسه تصدیق
اولنور زیرا مغصوبك عیبدن سالم اولمسی شرط دکلدر ودیعهنك عیبدن سالم اولمسی لازمدر غصبتهده اولان
ضمیر مقر لهه راجعدر (ولو قال علی الف الا انه ینقص مائة صدق ان وصل والا لزم الالف) وقچن برکسنه
اوزرنده فلان کمسنه نك بیك درهمی واردر الا اول بیك درهمك یوز درهم نقصانی واردر دیسه تصدیق اولنور
اکر وصل ایلسه واکر وصل ایلمز ایسه اول بیك درهم علی التمام لازم اولور انهده اولان ضمیر الفه راجعدر (ولو قال
اخذت منك الفا ودیعة فهلکت وقال المقر له اخذتها غصبا ضمن ولو قال بدل اخذت اعطیتنی لا یضمن) وقچن
برکسنه برکسنهیه بن سندن ودیعه طریقیله بیك درهم اخذ ایلدم وبندهده هلاك اولدی دیسه واول مقر له اولان
کمسنه سن بندن اول بیك درهمی غصب طریقیله اخذ ایلدك دیسه اول الفه ضامن اولور واکر مقر اولان کمسنه
اخذت دیدیکنك بدلنه اعطیتنی دیسه یعنی بن سندن اخذ ایلدم اول بیك درهمی سن بکا ویردك دیسه ضامن
اولمز وبو ایکی صورتك برنده ضامن اولوب برنده ضامن اولمق لازم کلور زیرا اولکی صورتده سبب ضمانکه اخذدر
اول الفه اقرار ایلدکدنصکره انی بری ایدر شیء ادعا ایلدیکه اذندر واول بر آخر ایله انی انکار ایدر ایمدی قول انکدر
یمینله وایکنجی صورتده اول فعلکه اخذدر انی غیری یه اضافت ایلدی واول غیری ایسه سبب ضمانی که غصبدر
ادعا ایدر ایمدی قول منکرك اولدی یمینله (ولو قال غصبت هذا الشیء من زید لا بل من عمرو فهو لزید وعلیه قیمته
لعمرو) یعنی قچن مقر اولان کمسنه بن بو شیئی زیددن غصب ایلدم دیسه صکره یوق بلکه عمرودن غصب ایلدم
دیسه ایمدی اول دیدیکی شیء زیدکدر واول مقر اولان کمسنه نك اوزرینه اول اقرار ایلدیکی شیئك قیمتی واردر زیرا
ابتدادن من زید دیمهسی اکا اقراردر صکره لا دیمهسی اقراردن رجوعدر قبول اولنمز وصکره بل لعمرو دیمهسی

عمروایچون اقرار درواول شئ ایسه زیده اقرار اولنغله مستهلك اولدی ایدی عمروه قیمتی لازم اولدی وکذا (له علی الف لا بل الفان) دیسه استحسانا ایکی بیك لازم اولور وقیاسده اوج بیك لازم اولور فهو ضمیری شیئه راجعدر علیه ده اولان ضمیر مقره راجعدر وقیمته ده اولان ضمیر شیئه راجعدر (ولو قال هذا كان لی ودیعة عندك فاخذته وقال الاخر هو لی دفع الیه) وکذا بر کمسنه بر آخرلئیدنده اولان شیئی بونکدر بو دعوی ایلسه اول مدعی علیه اولان کمسنه دخی دیسه که بو شئ بنمدر سنده ودیعه ایدی صکره سندن اخذ ایلدم اول مدعی اولان خیر بونکدر دیسه اول مقر له اولان کمسنه یه که مدعیدر دفع اولنه زیرا مقر اولان کمسنه ایکی شیئله اقرار ایلمشدر بری اول مقر لهك صاحب ید اولدیغی وبری اول مقر لهدن اخذ اولدیغیدر فاخذته ده اولان ضمیر هذا یه راجعدر الیه ده اولان ضمیر اخذه راجعدر (وان قال اجرت فرسی او ثوبی هذا فلانا فرکبه او لبسه ورده علی او اعرته او اسکنته داری ثم ردها علی صدق) واکر بر کمسنه بن بو فرسی ویاخود بو ثوبمی فلان کمسنه یه اجاره یه ویردم واول فرسی رکوب واول ثوبی لبس ایلدکدنصکره اوزریمه رد ایلدی دیسه یاخود بو داری اکا عاریه ویردم یاخود کندویی آنده اسکان ایلدم صکره اوزریمه رد ایلدی دیسه تصدیق اولنور ابو حنیفه قتنده (وعندهما القول للمأخوذ منه) وامامین قتنده قول بو مسئله ده مأخوذ منهکدر رکبه ده اولان ضمیر فرسه راجعدر لبسه ده اولان ضمیر ایکیسنك برینه راجعدر اعرته واسکنته ده اولان ضمیرلر فلانه راجعدر ثم ردها ده اولان ضمیر داره راجعدر (ولو قال خاط ثوبی هذا بکذا ثم قبضته منه وادعاه الاخر فعلی هذا الخلاف فی الصحیح) وکذا بر کمسنه بر آخردن اوتری فلان کمسنه بنم بو ثوبمی بر درهمه دیکدی تمام اولدقدنصکره انی اندن قبض ایلدم دیسه واول آخر بنمدر دیو ادعا ایلسه ایمدی بو مسئله ده خلاف اول ماقبلنده اولان مسئله نك خلافی کبیدر صحیحده یعنی اول قبضته دین کمسنه تصدیق اولنور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده قول مأخوذ منهکدر قبضته ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر منه ده اولان ضمیر خاط ده مفهوم اولان خیاطه راجعدر ادعاه ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر (ولو قال اقتضیت من فلان الفا كانت لی علیه او اقرضته الفا ثم اخذتها منه وانکر فلان فالقول له) وکذا بر کمسنه بنم فلان کمسنه نك اوزرنده اولان بیك درهمی تقاص ایلدم یعنی الدم حقاشدم دیسه یاخود اکا اقراض ایلدیکم بیك درهمی اندن اخذ ایلدم دیسه واول فلان اولان کمسنه انکار ایلسه قول انکدر یعنی قول مقر له اولان فلانکدر منکر اولدیغی اجلدن علیه ده اولان ضمیر فلانه راجعدر او اقرضته ده اولان ضمیر بنه فلانه راجعدر له ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (ولو قال زرع فلان هذا الزرع او بنی هذه الدار او غرس هذا الکرم لی استعنت به فیه وادعی فلان ذلك فالقول للمقر) وکذا بر کمسنه بو اکینی فلان کمسنه بنم ایچون اکدی وبن اندن استعانه طلب ایلیوب بکا انده یردم ایلمشدر یاخود بو داری فلان کمسنه بنم ایچون یاپدی وبن اندن یاپمغه استعانه طلب ایدوب بکا مساعده ایلمشدر یاخود بو باغی فلان بنم ایچون غرس ایلدی اندن استعانه رجا ایدوب بکا یردم ایلمشدر دیسه واول فلان کمسنه اول شئ کندونکدر دیو دعوی ایلسه قول بو مسئله ده مقر له اولان کمسنه نکدر زیرا اول صاحب یددر به ده اولان ضمیر فلانه راجعدر فیه ده اولان ضمیر اول اولنان اشیاء ثلاثه نك برینه راجعدر

باب اقرار المریض

مصنف بو بابده مریض اولان کمسنه نك حالت مرضنده واقع اولان اقرارلرك احکامنی بیان ایلدی (دین فی صحته وما لزمه فی مرضه بسبب معروف سواء) یعنی مریض اولان کمسنه نك حال صحتنده ایدندیکی دین دخی حالت مرضنده بر سبب معروف ایله اکا لازم اولان دین برابردر (ویقدمان علی ما اقر به فی مرضه والکل مقدم علی الارث) یعنی حالت صحتنده اولان دین ودخی مرضده لازم اولان دین حالت مرضنده اقرار ایلدیکی دینك اوزرینه تقدیم اولنورلر وبو جمله ذکر اولنان صورتلر ارث اوزرینه تقدیم اولنورلر یعنی اول حال صحتنده حاصل اولان دین قضا اولنور اندنصکره سبب معروفله مرضنده اولان دین قضا اولنور بوندنصکره برشیئی قالورسه مرضنده اقرار ایلدیکی شیئی قضا اولنور بونلردنصکره برشیئی قالورسه وارثلره فریضهٔ شرعیه ایله تقسیم اولنور صحته ده وما لزمه ده وفی مرضه ده اولان ضمیرلر مریضه راجعدر اقر به ده اولان ضمیر ماقبلنده کی مایه راجعدر (ولا یصح تخصیصه غریما بقضاء دینه) یعنی مریض اولان کمسنه ارباب دیوندن بر غریمی قضاء دینی ایله تخصیص

ایلمك صحیح دکلدر زیرا بو بر یخی تخصیص ایلدکده اول باقیلرك حقلرینی ابطال ایلمك واردر دینه ده اولان ضمیر مریضه راجعدر (ولا اقراره لوارثه الا ان یصدقه بقیة الورثة) ودخی مریض اولان کمسنه نك کندو وارثلرندن برینه برشئ واردر دیو اقرار ایلمك بنه صحیح دکلدر مکرکه بقیهٔ ورثه اول مریضك اقرار ایلدیکنه تصدیق ایده لر وبو ترکیبده اولان ضمیرلر مریضه راجعدر (وان اقر لاجنبی صح ولو احاط بماله) واکر مریض اولان کمسنه بر اجنبی ایچون برشئ اقرار ایلسه اقراری صحیح اولور اکرکه جمله مالنه احاطه ایدرسه ده وقیاس ثلثدن زیاده ده صحیح اولمقدر لکن ابن عمر حضرتلری (اذا اقر الرجل فی مرضه بدین لرجل غیر وارث فاجاز به وان احاط بماله) بیوردقلری ایچون قیاس ترك اولندی بماله ده اولان ضمیر مریضه راجعدر (وان اقر لاجنبی ثم اقر انه ابنه ثبت نسبه وبطل اقراره) واکر مریض اولان کمسنه بر اجنبی یه برشئ اقرار ایدوب صکره کندی اوغلیدر دیو اقرار ایلسه اول مقر له اولان اجنبینك نسبی ثابت اولور واول واقع اولان اقرار باطل اولور انه ده اولان ضمیر اجنبی یه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر مقره راجعدر نسبه ده اولان ضمیر اجنبی یه راجعدر اقراره ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وان اقر لاجنبیة ثم تزوجها لا یبطل اقراره) واکر اول مریض اولان کمسنه بر اجنبیه خاتون ایچون اقرار ایدوب صکره انی تزویج ایلسه اقراری باطل اولمز تزوجها ده اولان ضمیر اجنبیه یه راجعدر اقراره ده اولان ضمیر مقره راجعدر (ولو اوصی لها ثم تزوجها بطلت) وکذا اول اجنبیه یه وصیت ایدوب صکره انی تزوج ایلسه اول وصیت باطل اولور زیرا وصیتك صحیح اولمسی بعد الموتدر (ولو وهبها ثم تزوجها فلا رجوع) وکذا اول اجنبیه یه برشئ هبه ایدوب صکره انی تزوج ایلسه اول هبه ایلدیکی شیئه رجوع یوقدر بو مسئله ده جمله ملتقانك کوریلن نسخه لرنده بو یله واقع اولمش بو ایسه اکثر متونه وکنزك عبارتنه مخالفدر زیرا کنزده دیرکه (وان اقر لاجنبیة ثم نکحها صح بخلاف الهبة والوصیة) اویله اولیجق جائزدرکه بو محلده ملتقی عبارتی تحریف نساخدن اوله فتأمل (وان اقر بغلام مجهول النسب یولد مثله لمثله انه ابنه وصدقه الغلام ثبت نسبه منه ولو مریضا) واکر اول مریض اولان کمسنه بر مجهول النسب اولان غلامه که اول غلامك مثلی اولان کمسنه نك مثلنه طوغمسی ممکن اوله کندی اوغلیدر دیو اقرار ایلسه غلام دخی انی تصدیق ایلسه اول غلامك نسبی اول کمسنه دن ثابت اولور مریضده اولورسه اول غلام زیرا اول کمسنه نك اقرارینك صحتنه مانع یوقدر مصنفك وصدقه الغلام دیمه سندن فهم اولنورکه اول غلامك شرطی کندی نفسندن تعبیر ایلمکه قادر اوله امدی غلام صغیر اولسه کندی نفسندن تعبیره قادر اولمسه تصدیقنه اعتبار یوقدر مثله ده اولان ضمیر غلامه راجعدر لمثله ده اولان ضمیر مقره راجعدر انه ده اولان ضمیر غلامه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر مقره وصدقه ده اولان ضمیر مقره راجعدر نسبه ده اولان ضمیر غلامه راجعدر منه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (وشارك الورثة) یعنی اول نسبی ثابت اولمش غلام اول اقرار ایدن کمسنه نك ورثه سنه میراثده مشارك اولور زیرا نسبی ثابت اولمغله انلردن اولدی (وصح اقرار الرجل بالوالدین والولد والزوجة والمولی وشرط تصدیق هؤلاء) والدینه وولده وزوجه یه وسولایه اقرار ایلمك صحیحدر امامذکور لرك آنلرده اولان اقراره تصدیقلری شرطدر مثلا بو بنم بابامدر یاخود انامدر یاخود اوغلمدر یاخود زوجه مدر یاخود مولامدر دیسه صحیح اولور زوجه نك نکاح وعدتدن خالی اولمسی شرطدر (وکذا اقرار المرأة لکن شرط فی اقرارها بالولد تصدیق الزوج ایضا او شهادة قابلة) یعنی رجلك اقراری صحیح اولدیغی کبی خاتونك دخی اقراری صحیحدر لکن امرأه نك بر ولده اقرار ایلمسنده کندو زوجنك تصدیقی شرط اولندی زیرا حق انکدر یاخود قابله نك شهادتی زیرا قابله نك قولی بو محلده مقبولدر (وصح تصدیقهم بعد موت المقر) یعنی بو ذکر اولنلرك تصدیقلری اول مقر اولان کمسنه نك مدتندنصکره صحیحدر زیرا نسب مدتندنصکره باقی قالور (الا تصدیق الزوج بعد موتها) الا زوج اولان کمسنه نك زوجه نك مدتندنصکره تصدیق ایلسی صحیح دکلدر زیرا زوجه نك مدتندنصکره نکاح منقطع اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما یصح ایضا) وامامین قتلرنده تصدیقی صحیح اولور زیرا میراث حقنده زوجه نك موتندنصکره نکاح باقیدر (وان اقر بنسب غیر الولاد کاخ وعم لا یثبت) واکر اولاددن غیری بر کمسنه نك نسبنه اقرار ایلسه اخ کبی وعم کبی نسبی ثابت اولمز زیرا آنده غیر تحمیل نسب واردر بو ایسه جائز دکلدر (ویرثه ان لم یکن له وارث معروف ولو بعیدا) یعنی بو غیر اولاددن کمسنه که نسبنه اقرار اولنمشیدی اول مقر لك

وارث معروفی اولدیغی تقدیرجه کندوسی وارث اولور وارث بعیده اولدیغی تقدیرجه ینه وارث اولور زیرا
میراث حقی اولور مزاحم اولمدیغی ایچون برنه ده اولان ضمیر بارز مقره راجعدر له ده اولان ضمیر ینه مقره
راجعدر (ومن مات ابوه فاقر باخ شارکه فی الارث ولا یثبت نسبه) وشول کمسنه که برکمسنه نك اخوته یعنی
اکا اخ اولدیغنه اقرار ایلیه اول اکا ارثده مشارك اولور لکن نسبی ثابت اولمز زیرا اقراری ثابت ومقبولدر
کندی حقنده ابوه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر شارکه ده اولان ضمیر بارز مقره راجعدر
نسبه ده اولان ضمیر اخه راجعدر (ولو کان لابیهما المیت دین علی شخص فاقر احدهما بقبض ابیه نصفه
فالنصف الباقی للاخر ولا شئ للمقر) یعنی بابالری اولمش ایکی قرنداشك برشخصده اله جق دینی اولسه بو ایکی
قرنداشك بریسی بنم بابام حال حیاتنده بو شخصده اولان دینك نصفنی قبض ایلدی دیو اقرار ایلسه اول
باقی قلان نصف اول برقرنداشك اولور واول اقرار ایدن کمسنه یه نسنه یوقدر زیرا ایلدیکی اقرار کندی نصیبنه
منصرف اولور لابیهما ده اولان ضمیر اخوینه راجعدر ابیه ده اولان ضمیر مقره راجعدر نصفه ده اولان ضمیر
دینه راجعدر

كتاب الصلح

چون مصنف رحمة الله علیه اقرار کتابنك احکامی بیانندن فارغ اولدی صلح کتابنك احکامی بیانه شروع ایلدی
زیرا کاه اولورکه اقراردن صلح واقع اولور نتکم بیان اولنسه کرکدرکه بو اجلدن کتاب الاقرارك عقبنده ذکر اولندی
معلوم اوله که صلح لغتده اسمدر مصالحه معناسنه در اصلی صلاحدن مأخوذدرکه ضد فساددر واصطلاح
شرعده (هو عقد یرفع النزاع) یعنی صلح برعقددرکه مدعی ومدعی علیهك ما بینلرنده اولان نزاعی وواقع اولان
خصومتی قطع ایلر (ویجوز مع اقرار وسکوت وانکار) یعنی اکر ایکی خصم ارا سنده صلح واقع اولمق اقرار ایله
وسکوت ایله وانکار ایله جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (والصلح خیر) بیوردقلری مطلقدر واقسام ثلاثه یه
شاملدر (فالاول کالبیع ان وقع عن مال بمال فتثبت فیه الشفعة والرد بالعیب وخیار الرؤیة والشرط) ایمدی
صلحك قسم اولی که صلح عن اقراردر بیع کبیدر جمیع احوالنده یعنی چون ذمتنده اولان مالدن ینه مال ایله صلح
اولنسه زیرا معنای بیع آنده موجوددر مالی مال ایله مبادله ایلمکدر بو فاء فاء تفریعیه در یعنی چونکه صلحك اولکی
قسمی بیع کبی اولدی ایمدی آنده شفعه اکر عقار ایسه ومعیب رد اولنمق وخیار رؤیه وخیار شرط ثابت اولور
فیه ده اولان ضمیر صلحه راجعدر (ویفسده جهالة البدل لا جهالة المصالح عنه) یعنی چون بدل صلح مجهول
اولسه اول واقع اولان صلحی افساد ایدر زیرا نزاعه مؤدیدر اما اول مصالح عنهك مجهول اولمسی واقع اولان
صلحی افساد ایلمز زیرا اسقاط قبیلندندر یفسده ده اولان ضمیر صلحه راجعدر (وتشترط القدرة علی تسلیم البدل)
ودخی واقع اولان صلحك بدلنی تسلیم ایلمکه قادر اولمق اشتراط اولنور بو اجلدن عبد آبقك اوزرینه صلح اولنمق جائز
اولمدی زیرا تسلیمنه قدرت یوقدر (وان استحق بعض المصالح عنه اوکله رجع بکل البدل او بعضه) واکر اول
مصالح عنهك بعضیسی یاخود کلیسی مستحق اولسه اول مدعی علیه اولان کمسنه کل بدل ایله رجوع ایدر یعنی چون
اول مصالح عنهك کلیسی مستحق اولسه وبعضیسی ایله رجوع ایدر یعنی چون بعضیسی مستحق اولسه کله ده اولان
ضمیر بدله راجعدر بعضه ده اولان ضمیرده بدله راجعدر (وان استحق بعض البدل اوکله رجع بکل المصالح عنه
اوبعضه) واکر بدل صلحك بعضیسی یاخود کلیسی مستحق اولسه مصالح عنهك کلیسی ایله یاخود بعضیسی
ایله رجوع ایدر کله ده اولان ضمیر بدله راجعدر اوبعضه ده اولان ضمیر مصالح عنهه راجعدر (وان وقع عن مال
بمنفعة اعتبر اجارة) واکر صلح برمالدن برمنفعت ایله واقع اولسه اجاره اعتبار اولنور مثلا برکمسنه برآخردن
برمال دعوی ایدوب اول آخر اعتراف ایلسه صکره اول مدعی اولان کمسنه بر دارده ساکن اولمق اوزره یاخود
برمعلومه دابه نك اوزرینه بنمکه یاخود برثوبی کیمکه مصالحه ایلسه جائزدر وعقد اجاره معناسنه اولور (فیشترط
فیه التوقیت ویبطل بموت احدهما) بو فاء فاء تفریعیه در یعنی چونکه مالدن منفعت ایله واقع اولان صلح
اجاره معناسنه اولدی ایمدی آنده توقیت اشتراط اولنور عین مؤجره ده اشتراط اولندیغی کبی ودخی مصالحینك
برینك موتیله باطل اولور اجاره باطل اولدیغی کبی (والاخیران معاوضة فی حق المدعی وفداء الیمین وقطع
المنازعة فی حق الآخر) والاخیران مصنفك فالاول قولنه معطوفدر یعنی انواع صلحك باقی قلان ایکی قسمیکه

بری صلح عن انکار وبری صلح عن سکوتدر معاوضه در مدعی علیه اولان کمسنه حقنده وفداء یمین
وقطع نزاعدر اول برآخر که مدعی علیهدر آنك حقنده (فلا شفعة فی دار صولح عنها مع احدهما) ایمدی سکوت
ایله یاخود انکار ایله مصالحه اولنان دارده شفعه یوقدر عنها ده اولان ضمیر داره راجعدر احدهما ده اولان
ضمیر تثنیه سکوت ایله وانکار ایله اولان صلحه راجعدر (وتجب فی دار صولح علیها) وشول دارده شفعه واجب
وثابت اولور که انك اوزرینه مصالحه اولنمش اوله علیها ده اولان ضمیر داره راجعدر (وما استحق من المدعی کلا
اوبعضا یرد المدعی حصته من البدل) وشول شیکه مدعادن یعنی متنازع فیه دن مستحق اوله کل اولسون بعض
اولسون مدعی اولان کمسنه انك حصه سن یعنی مقدارن بدلدن رد ایلسون حصته ده اولان ضمیر ما استحق یه
راجعدر (ویرجع بالخصومة فیه) یعنی مدعی اولان کمسنه مستحق اولان کمسنه ایله مستحق اولان شیده
خصومت ایلیه فیه ده اولان ضمیر مستحق اولان شیئه راجعدر (وما استحق من البدل بعضا اوکلا یرجع
المدعی الی دعواه فی قدره) وشول شیکه بدلدن مستحق اوله بعض اولسون کل اولسون مدعی اولان کمسنه انك
مقدارنده دعواسنه رجوع ایلیه مثلا برکمسنه برآخردن برشیئی دعوی ایلیوب مدعی علیه انکار
ایلدکدنصکره اول مدعی اولان کمسنه برثوب ایله صلح ایلسه صلح اولندقدنصکره اول مصالح به اولان ثوب
مستحق اولسه مدعی اولان کمسنه اول دعوی ایلدیکی شیئله رجوع ایدر واول مصالح به اولان ثوبك دعواسنه
رجوع ایلمز مثلا چون برکمسنه برآخردن بردار دعوی ایدوب مدعی علیه اولان کمسنه اول مدعی اولان
کمسنه یه برثوب بیع ایلیوب وآنك اوزرینه مصالحه اولندقدنصکره اول ثوب مستحق اولسه مدعی اولان
کمسنه مدعی علیه اوزرینه اول ثوب ایله رجوع ایلیه دعوایه رجوع ایلیه دعواه ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر
فی قدره ده اولان ضمیر بدله راجعدر (وهلاك البدل قبل التسلیم کاستحقاقه فی الفصلین) یعنی بدل صلحك
تسلیمدن اول هلاك اولمسی مستحق اولمسی کبیدر تقدم ایدن ایکی فصلده که بری فصل اقرار وبری فصل
انکاردر یعنی صلح باطل اولور زیرا بدلنك هلاکی مبیعده بیعی ابطال ایدر بو دخی کذلك استحقاقه ده اولان ضمیر بدله
راجعدر (ولو صالح علی بعض دار یدعیها لا یصح) وچون مدعی اولان کمسنه دعوی ایلدیکی دارك بعضیسنه
مصالحه ایلسه اول صلح صحیح اولمز واول داردن باقی قلانی دعوی ایلمك اوزره یاقید یدعیها ده اولان ضمیر داره
راجعدر (وحیلته ان یزید فی البدل شیأ او یبرء عن دعوی الباقی) یعنی دارك بعضیسنه صلح ایلمه نك جائز
اولمسنك حیله سی بودرکه اول مدعی علیه اولان کمسنه اول واقع اولان بدلده برشیئی زیاده ایلیه مثلا برثوب کبی
یاخود دراهم کبی که بو زیاده اول باقیدن عوض واقع اوله یاخود اول مدعی اولان کمسنه اول مدعی علیه اولان
کمسنه یی اول باقیدن ابرا ایلیه مثلا ابرأتك من دعوی هذه الدار دیه (فصل) بو فصل ینه صلحه متعلق اولان
نیجه اشیا بیاننده در (یجوز الصلح عن مجهول) یعنی مجهول اولان شیدن صلح واقع اولمق جائزدر اسقاط اولدیغی
اجلدن (ولا یجوز الا علی معلوم) ودخی صلح جائز اولمز الا معلوم اولان شیئك اوزرینه زیرا تملیکدر معلوم اولمسی
منازعه یه مؤدی اولور بوندنصکره معلوم اوله که صلح درت قسم اوزره در برقسمی معلوم ایله معلوم اوزره صلح
اولمقدر وبرقسمی معلوم مجهول ایله معلوم اوزره صلح اولمقدر وبو ایکی قسم جائزدر وبرقسمی مجهول ایله مجهول
اوزرینه صلح اولمقدر وبرقسمی معلوم ایله مجهول اوزره صلح اولمقدر وبو ایکی قسم فاسددر (ویجوز عن دعوی
المال) ایمدی مال دعوی اولنمقدن صلح اولنمق جائزدر زیرا بیع معناسنده در (والمنفعة) ودخی منفعت دعوی
اولنمقدن صلح جائزدر وبو صلح اجاره معناسنه واقع اولور (والجنایة فی النفس ومادونها عمدا او خطأ) ودخی
نفسده ونفسدن دونده واقع اولان جنایه ده کرك عمدا اولسون کرك خطاء اولسون صلح واقع اولمق جائزدر زیرا
حق تعالی حضرتلرینك (فمن عفی له من اخیه شئ) قوللریدر عمددن واقع اولان صلحده نازل اولمشدر (وعن
دعوی الرق وکان عتقا بمال) ودخی رق دعواسندن صلح اولنمق جائزدر وبو واقع اولان صلح مدعی علیهك
طرفندن مدعی یه صلح ایچون ویریلان مال ایله مدعی جانبندن عتق واقع اولور (ولا ولاء له علیه) واول مدعی
اولان کمسنه نك اول عتق اولنان عبدك اوزرینه ولاسی یوقدر اول مدعی علیه رقیتی انکار ایلدیکی اجلدن
له ده اولان ضمیر مدعی علیهه راجعدر له ده اولان ضمیر رقیتی دعوی اولنانه راجعدر (ودعوی الزوج النکاح
وکان خلعا) ودخی بر رجل برخاتونك نکاحنی دعوی ایلمکدن مال ایله صلح واقع اولمق صحیحدر واول مال ایله

واقع اولان صلح اول خاتونه خلع واقع اولور مثلا بر رجل بر خاتونڭ اوزرینه بونم خاتونمدر دیو دعوی ایدوب خاتون
انکار ایلسه و اول رجلی بر مقدار مال ایله صلح ایلسه جائزدر و خلع واقع اولور (ویحرم علیه دیانة ان کان مبطلا)
واکر اول زوجیت دعواسن ایدن کمسنه دعواسنده باطل اوزره ایسه اول بدل انڭ اوزرینه حرام اولور دیانت
جهتندن (ولو صالحها بمال لتقر له بالنكاح جاز ولا یجوز ان ادعته المرأة) واکر خاتون بر رجلڭ منکوحه‌سی
اولدیغنی دعوی ایلسه اول بدل صلحی ویرمك جائزدکلدر (وقیل یجوز) وبعض روایتده جائزدینلمدی زیرا اول
خاتونڭ مهرینه زیاده قلنور ادعته ده اولان ضمیر نکاحه راجعدر (ولا عن دعوی الحد) ودخی بر رجلڭ
اوزرینه حد موجب اولان دعوی اولنمق ایچون مال ایله صلح اولمق جائزدکلدر و اول اخذ ایلدیکی مالی رد ایلیه
مثلا بر کمسنه بر زانیی یاخود بر شارب خمری حاکمه اخذ ایلمکه مراد ایلسه اول مأخوذی حاکمه اخذ ایلمك
ایچون بر مقدار مال ایله صلح ایلسه اول صلح باطل اولور ومال اخذ اولندیغی تقدیرجه صاحبنه رد اولنه زیرا
اول حد حق اللهدر انی مال ایله صلح ایلمك جائزدکلدر (وان قتل عبد مأذون رجلا عمدا وصالح عن نفسه
لا یجوز) واکر بر عبد مأذون بر رجلی قصدا اقتل ایلیوب کندو نفسنی مال تجارتدن بر مقدار مال ایله صلح ایلسه
جائزدکلدر زیرا اول عبد انجق تجارته تصرف ایلمکه مأذوندر کندو نفسنه تصرف ایلکه مأذون دکلدر نفسه ده
اولان ضمیر عبده راجعدر (بخلاف صلحه عن نفس عبد له قتل رجلا عمدا) اما اول عبد مأذونڭ عبدی
بر رجلی عمدا اقتل ایلیوب سیدی اول قتل ایدن عبدڭ نفسنی مال ایله صلح ایلمك اول تقدم ایدن مسئله نڭ
خلافیدر مثلا عبد مأذونڭ بر عبدی اولسه بر رجلی قصدا قتل ایلسه سیدی اولان کمسنه انی مال ایله
صلح ایلسه جائزدر زیرا اول عبد مأذون کندی کسبندن وتجارتندن اولان شیده تصرفی جائزدر و اول قاتل
اولان عبد ایسه کندی کسبندندر صلحه ده اولان ضمیر عبد مأذونه راجعدر له ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر
(وان صالح عن مغصوب تلف باکثر من قیمته جاز وقالا یبطل الفضل ان کان لا یتغابن فیه) واکر بر کمسنه
بر تلف اولنمش مغصوبی قیمتندن اکثر بر شیله صلح ایلسه جائزدر امام ابو حنیفه قتنده زیرا تراضی ایله اولسه
عوض اولور ربا اولمز و امامین دیدیلرکه انڭ قیمتندن حاصل اولان یعنی زیاده اولان باطل اولور اکر اول فضله ده
تغابن اولنمز ایسه زیرا اول زیاده‌لك ربادر قیمته ده اولان ضمیر مغصوبه راجعدر فیه ده اولان ضمیر فضله راجعدر
(وان کان بعرض صح مطلقا اتفاقا) واکر عروض ایله اولسه مطلقا اتفاق علما ایله جائزدر زیرا اول زیاده‌لك واقع
اولان اختلاف قتنده ظاهر اولمز (وان اعتق موسر عبدا مشترکا وصالح عن باقیه باکثر من نصف قیمته بطل
الفضل) واکر موسر اولان کمسنه مشترك اولان عبدی عتق ایلسه وباقیسنی کندی شریکندن نصفنڭ قیمتندن
زیاده ایله مصالحه ایلسه اول نصفدن زیاده اولان فضل باطل اولور جمله‌سنڭ اتفاقیله باقیه ده اولان ضمیر عبده
راجعدر قیمته ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وان بعرض صح) واکر عروض ایله اولور ایسه ده صحیح اولور
بو بیان اولنمشدرکه اول فضل اختلاف جنس قتنده ظاهر اولمز (ویجوز صلح المدعی بمال یدفعه الی المنکر لیقر له)
یعنی مدعی اولان کمسنه منکره که یعنی مدعی علیهدر اقرار ایلسه ایچون مال دفع ایدوب صلح اولنمق جائزدر و اول
ویریلان مال بدل صلح واقع اولور و بو صلح منکر اولان کمسنه نڭ حقنده بیع کبی اولور ومدعی اولانڭ حقنده
ثمنده واقع اولان زیاده‌لك کبی اولور یدفعه ده اولان ضمیر بارز ماله راجعدر له ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر
(وبدل الصلح عن دم عمد او علی بعض دین یدعیه یلزم الموکل لا الوکیل) یعنی دم عمددن اولان بدل صلح ویاخود
مدعینڭ ادعا ایلدیکی دینڭ بعضیسی اوزرینه واقع اولان بدل صلح موکل اولان کمسنه یه لازم اولور وکیله لازم
اولمز زیرا وکیل اولان کمسنه واسطه اولدیغی اجلدن بدل صلح اکا لازم اولمز (الا ان ضمنه) الا چون وکیل اولان
کمسنه اول بدله ضامن اولسه اول زمانده لازم اولور ضمنه ده اولان ضمیر بدله راجعدر (وبدل ما هو کبیع یلزم
الوکیل) وشول بیع کبی اولان شیئڭ بدلی مثلا بر مقدار مالدن ینه مال ایله صلح اولسه وکیله لازم اولور زیرا
بیعده واقع اولان حقوق وکیله راجعدر (وان صالح فضولی) واکر فضولی اولان کمسنه مدعی علیه طرفندن
مدعی اولان کمسنه ایله مصالحه ایلسه (وضمن البدل او اضافه الی ماله) ودخی ایلدیکی صلحڭ بدلنه ضامن
اولسه یاخود کندی مالنه اضافت ایلسه مثلا علی الف من مالی یاخود (علی عبدی هذا) دیسه (او اشار
الی عرض او نقد بلا اضافة) یاخود بر عرضه یا بر نقده اضافتسز اشارت ایلسه (مثلا علی هذا الالف) یاخود

علی هذا العبد دیسه (او اطلق وسلم صح) یاخود اطلاق ایلسه مثلا علی الف دیسه وتسلیم ایلسه اول
فضولینڭ صلحی صحیح اولور بو ذکر اولنان مسائلڭ هر برینڭ علتنی ذکر ایلمه ده تطویل واردر اندن مراجعت
اولنه ماله ده اولان ضمیر فضولی یه راجعدر (وکان متبرعا) واول فضولی اولان کمسنه مدعی علیه ایچون متبرع
اولور (وان اطلق ولم یسلم توقف) واکر فضولی اولان کمسنه اطلاق ایدوب یعنی علی الف درهم دیوب تسلیم
ایلمسه صلح توقف اولنور (فان اجازه المدعی علیه جاز ولزمه البدل والا بطل) ایمدی اکر اول مدعی علیه اولان
کمسنه اول صلحه جواز ویررسه جائز اولور واکا بدل لازم اولور واکر جواز کوسترمزسه باطل اولور زیرا مصالح
فضولیدر مطلق بهه ولایتی یوقدر بو اجلدن تصرفی جائز اولمز

باب الصلح فی الدین

بو بابده دینده واقع اولان صلح احکامی بیان اولنور (الصلح عما استحق بعقد المداینة علی بعض جنسه اخذ
لبعض حقه واسقاط لباقیه لا معاوضة) عقد مداینه ایله مستحق اولان شیئڭ جنسنڭ بعضیسی اوزرینه صلح
اولمق مثلا بر کمسنه نڭ بر آخرده بیك درهمی اولوب بشیوز درهمه صلح اولسه بعض حقنی اخذ ایدوب باقیسن
اسقاط ایلمك قبیلندن اولور معاوضه اولمز زیرا معاوضه اولسه ربا اولور جنسه ده اولان ضمیر عما استحق یه
راجعدر حقه ده اولان ضمیر مصالحه راجعدر لباقیه ده اولان ضمیر حقه راجعدر (فلو صالح عن الف حال علی
مائة حالة او الف مؤجل صح) ایمدی چون بر کمسنه حال اولان بیك درهمی ینه حال اولان یوز درهمه یاخود
حال اولان بیك درهمی بیك مؤجله صلح ایلسه صحیح اولور زیرا اول ایکی صورتده بعض حقی الوب بعضیسن
اسقاط ایلمش اولور و ایکنجی صورتده معاوضه قلمسی ممکن دکل ایمدی تأخیر اولنمغه محتاجدر (وکذا عن الف
جیاد علی مائة زیوف) ودخی بیك ایو درهمدن بیك زیوف درهم اوزرینه صلح اولسه صحیح اولور (ولا یصح عن
دراهم علی دنانیر مؤجلة) یعنی حال اولان دراهمدن مؤجل دنانیر اوزرینه صلح اولمق صحیح اولمز (او عن الف
مؤجل علی نصفه حالا) ودخی بیك مؤجل درهمدن بشیوز حال درهم اوزرینه صلح اولمق صحیح دکلدر (او عن
الف سود علی نصفه بیضا) ودخی بیك قره درهمدن بشیوز بیاض درهم اوزرینه صلح اولمق صحیح دکلدر
(ولو صالح عن الف درهم ومائة دینار علی مائة درهم حالة او مؤجلة صح وان قال من له علی آخر الف اد غدا نصفه
علی انك بریء من باقیه ففعل بریء والا فلا یبرأ) واکر بیك درهم و یوز دیناردن یوز درهم حاله ویاخود یوز درهم
مؤجله اوزرینه صلح ایلسه صحیح اولور یعنی شول کمسنه نڭ که بر آخر اوزرنده بیك درهمی اوله بکا یارین نصفنی
ادا ایله اول باقیسندن بری اولمق اوزره دیسه اول مدیون اولان کمسنه او بیكڭ نصفنی باقیدن بری اولمق ایچون
ادا ایلسه بری اولور امام ابو حنیفه قتنده اکر یارین ادا ایلمسه بری اولمز (خلافا لابی یوسف) وابی یوسف ایچون
خلاف واردر بو مسئله ده یعنی انڭ قتنده بری اولور زیرا ابرا مطلقدر (وان قال صالحتك علی نصفه علی انك ان لم
تدفع غدا النصف فالالف علیك لا یبرأ اذا لم یدفع اجماعا) واکر اول بیك درهم صاحبی اولان کمسنه مدیون
اولان کمسنه یه سنی سنده اولان بیك درهمڭ نصفنه مصالحه ایلدم شول وجه اوزره که اکرسن بکا یارین اول
مصالحه ایلدیکم نصفی دفع ایلمز ایسڭ ینه اول الف اوزریکه لازم اوله دیسه اجماع ائمه ایله اول نصفی دفع
ایلمینجه بری اولمز زیرا قید صریح ایله ذکر اولنمشدر نصفه ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وان قال ابرأتك
من نصفه علی ان تعطینی نصفه غدا بریء من نصفه اعطی او لم یعط) واکر اول بیك درهم صاحبی اولان کمسنه
مدیون اولان کمسنه یه سنی سنده اولان بیك درهمڭ نصفندن ابرا ایلدم یارین بکا اول بر نصفی ویرمك اوزره دیسه
اول مدیون اولان کمسنه بو قول اوزره بری اولور استرسه نصفی ویرسون استرسه ویرمسون زیرا ابرا مطلق واقع
اولمشدر من نصفه ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وکذا لو قال اد الی نصفه علی انك بریء من باقیه ولم یوقت) ودخی
چون صاحب دین اولان کمسنه مدیونه بکا سنده اولان بیك درهمڭ نصفنی ادا ایله اول بیكڭ باقی قلان نصفندن
بری اولمق اوزره دیسه وادایه بر وقت توقیت ایلمسه اول مدیون بری اولور باقیه ده اولان ضمیر الفه راجعدر
(ولو قال ان ادیت الی نصفه فانت بریء او اذا ادیت او متی ادیت لا یصح الابراء وان ادی) یعنی واکر بر کمسنه
مدیون اولان کمسنه یه اکر سنده اولان بیكڭ نصفنی بکا ادا ایدرسڭ اول بر نصفندن بری اوله سن دیسه یاخود
چون اول سنده اولان بیك درهمڭ نصفنی ادا ایلسڭ اول بر نصفندن بری اوله سن دیسه اول ابرا صحیح اولمز

اكراه ادعا ايلسه زيرا شرط صريحه تعليق ايلمشدر وبراءتك شروطيله تعليق اولنمسى باطلدر (ومن قال سرا لرب دينه لا اقر لك حتى تؤخره عنى او تحط عنى ففعل جاز) وشول كمسنه كه كندو دينى صاحبنه سرا بن سنك بنده اولان حقكه اقرار ايلمم تا كم بر قاچ آى تأخير ايلميجه يا خود اقرار ايلمم تا انك بر آزينى اوزرمدن آشغه قوديه سن صاحب دين اولان كمسنه دخى امتثال ايدوب بر قاچ كون تأخير ايلسه يا خود بر آزينى اشغه قوسه جائز اولور زيرا مالندن اكراهسز صادر اولمشدر دينه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر تؤخره ده اولان ضمير دينه راجعدر (وان اعلن لزمه فى الحال) واكر سرا سويلميوب اشكاره سويلسه تأخيرسز وحطسز حالا لازم اولور (فصل) بو فصل بنه صلحه متعلق نيجه اشيا بيانندهدر (ان صالح احد ربى الدين عن نصفه على ثوب فلشريكه ان يتبع المديون بنصفه او يأخذ نصف الثوب) يعنى اكر ايكى صاحب دين اولان كمسنهلرك برى مديون اوزرنده اولان كندو نصفندن بر ثوب اوزرينه مصالحه ايلسه اول بر شريكنه جائزدركه كندو نصفنى استخلاف ايلمه ده اول مديونه تابع اوله يعنى نصفنى اندن طلب ايليه يا خود اول ثوبك نصفنى شريكندن اخذ ايليه من نصفه ده اولان ضمير احده راجعدر شريكه ده اولان ضمير بنه احده راجعدر بنصفه ده اولان ضمير شريكه راجعدر (الا ان يضمن له المصالح ربع الدين) الا انجق مصالح اولان كمسنه اول شريكه ربع دينه ضامن اولسه كندو نصفنى اول مديوندن طلب ايليه اوثوبك نصفنى اخذ ايليه زيرا حقى دينندهدر ثوبده دكلدر له ده اولان ضمير شريكه راجعدر (وان قبض شيأ من الدين شاركه شريكه فيه واتبعا الغريم بما بقى) واكر ايكى شريكك برى مديون اولان كمسنهدن ذمتنده اولان دينندن برشيئى قبض ايلسه اول بر شريك اولان كمسنه اول قبض ايلديكى شيده اكا مشاركه ايلر واول باقى قلانده غريمه كه مديوندر متابعت ايدرلر يعنى اندن اخذ ايدوب قسمت ايدهلر شاركه ده اولان ضمير قابضه راجعدر شريكه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر فيه ده اولان ضمير شيئه راجعدر (وان اشترى بنصيبه شيأ ضمنه شريكه ربع الدين او اتبع الغريم ومن ابرأ عن نصيبه او قاص الغريم بدين سابق لا يضمن لشريكه) واكر كندى نصيبندن برشى اشترا ايدرسه انك شريكى ربع دينه ضامن اولور يا خود اول غريمه كه مديوندر تابع اولور وشول شريك كه مديون اولان كمسنهيى كندو حصهسندن ابرا ايلمش اوله يا خود كندوده اولان دين قديمى كندو غريمنه مقاصه ايلمش اوله ذكر اولنان صورتلرده شريككه حصهسنه ضامن اولمز نصيبه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر لشريكه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وان ابرأ عن البعض قسم الباقى على سهامه) واكر ايكى شريكك برى كندو حصهسندن مديونده اولان دينك بعضيسندن ابرا ايلسه اول باقى قلان دين اوزرلرينه سهاملرى قدر قسمت اولنور مثلا ايكى شريكك بر كمسنهده يكرمى درهم دينلرى اولسه ايكيسنك برى مديون اولان كمسنهيى كندو حصهسندن بش درهمدن ابرا ايلسه اول باقى قلان اون بش درهم سهاملرى قدر قسمت اولنور ابرا ايدن كمسنه بش درهم الور واول بريسى اون درهم الور (وان اجل نصيبه لا يصح) واكر ايكى شريكك برى كندو نفسنى تأجيل ايلسه صحيح اولمز امام ابو حنيفه ايله امام محمد قتنده (خلافا لابى يوسف) وابو يوسف ايچون بو مسئلهده خلاف واردر يعنى انك قتنده شريك كندو حصهسن تأجيل ايلمك صحيحدر براده صحيح اولديغى كبى (وبطل صلح احد ربى سلم عن نصيبه على ما دفع) يعنى ايكى صاحب سلم اولان كمسنهلر برينك كندو نصيبندن دفع ايلديكى شيئك اوزرينه صلح ايلمسى باطل اولور (خلافا له ايضا) ابو يوسف ايچون بو مسئلهده دخى خلاف واردر مثلا دفع ايلديكى رأس مالى يوز درهم ايدى بنه انك اوزرينه صلح اولسه صلح صحيح اولور زيرا اذن شريكسز ذمتنده اولان دينك قسمتى لازم اولور اول ايسه جائز دكلدر (وان اخرج الورثة احدهم عن عرض او عقار بمال او عن احد النقدين بالاخر او عنهما بهما صح قل البدل او كثر) يعنى اكر وارث اولان كمسنهلر كندولردن برينى متروكاتدن اولان عروضدن يا خود عقاردن بر مقدار مال ايله مصالحه ايدوب اخراج ايلسهلر يا خود موجود اولان ايكى نقدك برندن اول برآخره صلح ايدوب اخراج ايلسهلر مثلا متروكات التون اولوب انك يرينه كموش ويرسهلر يا خود نقديندن بنه نقدين ايله صلح ايليوب اخراج ايلسهلر صحيح اولور كرك ويردكارى بدل قليل اولسون كرك كثير اولسون زيرا حضرت عثمان رضى الله عنه عبد الرحمن ابن عوفك خاتوننى ربع ثمنندن سكسان بيك وبعض نسخهلرده سكسان اوچ بيك التونه مصالحه ايلمش عنهماده اولان ضمير نقدينه راجعدر بهماده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وعن نقدين وغيرهما باحد النقدين لا يصح) واكر ايكى نقددن وايكى

نقدلك

نقدلك غير يلرندن ايكى نقدلك بريله صلح ايدوب اخراج ايلسهلر صحيح اولماز (الا ان يكون المعطى اكثر من نصيبه من ذلك الجنس) مكر اول معطيكه وارثه ويريلن بدلدر كندو جنس متروكاتده اولان نصيبندن اكثر اوله زيرا اول زيادهلك متروكاتك بقيهسنك مقابلهسنده واقع اولور من نصيبه ده اولان ضمير وارثلرك اخراج ايلدكارى واحده راجعدر (وان بعرض جاز مطلقا) واكر وارث اولان كمسنهلر كندولردن برينى نقديندن عروض ايله صلح ايدوب اخراج ايلسهلر مطلقا جائز اولور برابر اولمز (وان فى التركة دين على الناس فاخرجوه ليكون الدين لهم بطل الصلح) واكر بر ميتك متروكاتنده ناس اوزرنده بر مقدار ديون اولوب وارث اولان كمسنهلر كندولردن برينى صلح ايدوب اخراج ايلسهلر اول ناسده اولان دين كندولره اولمق ايچون صلح باطل اولور زيرا مصالحك حصهسى لغير من عليه الدينه تمليك اولور فاخرجوه ده اولان ضمير بارز اخراج اولنان وارثه راجعدر (فان شرطوا براءة الغرماء من نصيبه صح) واكر اول ميتك وارثلرى اولان كمسنهلر اول موجود اولان غرمانك بنه كندولردن بر وارثك نصيبندن برى اولملرينى شرط ايلسهلر صحيح اولور زيرا اسقاط قبيلندندر (وكذا ان قضوا حصته منه تبرعا او اقرضوه قدرها واحالهم به على الغرماء وصالحوه من غيره) ودخى بچون وارث اولان كمسنهلر اول وارثك حصهسن اول دينندن تبرع اولدقلرى حالده قضا ايلسهلر يا خود اكا حصهسى قدر برشى اقراض ايلسهلر يا خود وارث اولان كمسنه اول وارثلرى اول دين ايله غرمايه حواله ايلسه وارثلر دخى اول وارثى اول دينك غيريسى ايله مصالحه ايلسهلر صحيح اولور حصته ده اولان ضمير مصالح اولان وارثه راجعدر منه ده اولان ضمير دينه راجعدر اقرضوه ده اولان ضمير مصالحه راجعدر قدرهاده اولان ضمير حصهيه راجعدر به ده اولان ضمير دينه راجعدر صالحوه ده اولان ضمير وارثه راجعدر من غيره ده اولان ضمير دينه راجعدر (وفى صحة الصلح عن تركة هى اعيان غير معلومة على مكيل او موزون اختلاف) وفى صحة ده اولان جار ومجرور محلا مرفوعدر خبر مقدمدر اختلاف لفظا مرفوعدر مبتداء مؤخردر يعنى اعيان غير معلومه اولان متروكاتده مكيل يا خود موزون اوزرينه صلح اولنمسنك صحتنده اختلاف واردر بر فرقه عدم جوازه ذاهب اولمشلردر وبر طائفه جوازه سالك اولمشلردر زيرا مسئلهده شبهة الشبهه واردر (والاصح الجواز ان علم انها غير المكيل او الموزون اذا كانت كلها فى يد البقية) اما اصح اولان جائز اولمسيدر لكن اول مصالح اولان كمسنه اول اعيانى مكيل ايله موزونك غيريسى اولديغنى بلسه وقتا كم اول اعيانك جملهسى باقى قلان وارثلرك يدنده اولسه انهاده اولان ضمير اعيانه راجعدر كلهاده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وبطل الصلح والقسمة ان كان على الميت دين مستغرق وان غير فالاولى ان يصالح قبل قضائه ولو فعل قالوا يجوز) اكر ميت اوزرنده دين مستغرق اولورسه صلح وقسمت باطل اولور ولكن دين مستغرق اولمسه اولى اولان بودركه اول دين قضا اولنمزدن اول مصالحه اولسه ائمه علما جائز اولور ديديلر قضائه ده اولان ضمير دينه راجعدر (والقسمة تجوز قياسا لا استحسانا) يعنى قسمت قياسده جائز اولور استحسانده جائز اولمز (وقيل القياس ان يوقف الكل والاستحسان ان يوقف قدر الدين ويقسم الباقى) ودخى دينلديكه قياس اول مالك كليسى موقوف اولوب قسمت اولنمقدر واستحسان دين قدرى موقوف اولوب باقيسى تقسيم اولنمقدر

كتاب المضاربة

چون مصنف رحمة الله عليه كتاب صلحك احكامى بيانندن فارغ اولدى مضاربهنك احكامى بيانه شروع ايلدى مضاربه ضاربنك مصدريدر لغتده (ضرب فلان فى الارض اذا سار) قوللرندن مشتقدر زيرا قرآن عظيمده (واخرون يضربون فى الارض يبتغون من فضل الله) ده مفسرلر (اى يسافرون للتجارة) بيورمشلردر وجه تسميه بودركه مضارب اولان كمسنه ارضده ضربه يعنى سير وسفره محتاج اولمسيدر واصطلاح فقهاده (هى شركة فى الربح بمال من جانب وعمل من جانب) يعنى مضاربه اصطلاحده ايكى كمسنه بر مالك ربحنده شريك اولمقدر برينك جانبندن مال ايله وبرينك جانبندن عمل ايله مثلا بر كمسنه برآخره بيك درهم ويروب بو بيك درهم ايله سفر ايليوب تجارت ايله وحاصل اولان ربح بنم ايله سنك ما بينكده برابر اوله ديه (والمضارب امين) يعنى مضارب اولان كمسنه امينندر مال مضاربه يدنده تلف اولديغى تقديرجه ضامن اولماز (فاذا تصرف فوكيل فان ربح فشريك وان خالف فغاصب) وچون اول مضارب اولان كمسنه اول مالده تصرف ايلسه وكيل اولورز برارب الماله كندو

ايله عمل ايلروچون مالده ربح ايلمیه شريك اولور زيرا اول ربح مال سببيله تحصيل اولنمشدر وچون مضارب
مخالفت ايلمیه غاصب متعدی اولديغی اجلدن بوتقديرجه ضامن اولور (وان شرط كل الربح له فمستقرض) واكر
اول مضارب اولان كمسنه ربحك جملەسن كندويه شرط ايلسه مستقرض اولور زيرا ربحك كايسنه مستحق
اولمز مالك كايسی انك اولمينجه (وان شرط لرب المال فمستبضع) واكر مضارب اولان كمسنه اول مال مضاربەدن
حاصل اولان ربحی رب الماله شرط ايلسه مستبضع اولور يعنی وكيل متبرع اولور شارع باقانی بويله معنی ويرمش
وان فسدت فاجيرفله اجرمثله ربح اولم يربح) واكر اول مضاربه فاسده اولسه اول مضارب اولان كمسنه اجير اولور
اجير اولديغی تقديرجه اكا اجرمثل لازم اولور استرسه ربح ايلسون استرسه ايلمسون زيرا مضاربۀ فاسدەده اجر
مثل لازم اولور (ولا يزاد علی ما شرط له عند ابی يوسف) ابو يوسف قتنده اجرمثل لازم اولديغی تقديرجه شرط
اولنان مقدارك اوزرينه زياده اولنميه (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر زيرا امام محمد ديديكه اكا اجر
مثل واردر واكركه شرط اولنان مقدارك اوزرينه زياده اولورسه ده (ولا يضمن المال فيها ايضا) ودخی مضارب
اولان كمسنه مضاربۀ فاسدەده ماله ضامن اولمز زيرا مال مضاربۀ فاسدەده غير مضموندر (ولا تصح المضاربة الا
بمال تصح به الشركة) يعنی عقد مضاربه صحيح اولمز الا شول مال ايله كه عقد شركه انكله صحيح اوله يعنی لابددركه
رأس مال دراهم ياخود دنانير ياخود فلوس ونافقه اوله نته كيم شركتده بيان اولنمشدر (وان دفع عرضا وقال بعه
واعمل فی ثمنه مضاربة او قال اقبض مالی علی فلان واعمل فيه مضاربة جازت ايضا) يعنی اكر مضارب اولان
كمسنه برآخره عروض تجارتدن برعرض دفع ايدوب بونی بيع ايله وثمنی ايله مضاربه ايله ديسه ياخود فلان
كمسنەده اولان مالمی قبض ايله وانی مضاربه ايله ديسه جائز اولور بعەده اولان ضمير ماقبلنده اولان مايه
راجعدر (وشرط تسليم المال الی المضارب بلا يد لرب المال فيه) يعنی مال مضاربه مضارب اولان كمسنه يه رب
المالك آندەيدی اولمقسزين تسليم اولنمسی شرط اولدی زيرا مال يدنده امانتدر اول مضاربه تسليم اولنمسی لابدر
فيەده اولان ضمير ماله راجعدر (عاقدا كان او غير عاقد كالصغير اذا عقدها له وليه واحد الشريكين اذا عقدها
الاخر) كرك رب المال اولان كمسنه اول عقد مضاربه يه كندوسی بالذات عاقد اولسون كرك اولمسون شول صغير
كی كه وليسی اكا اول عقد مضاربه يی عقد ايلمش اوله ويا خود ايكی شريكك بری چون اول برآخر اكا عقد ايلمش
اوله زيرا مالكك يدی ثابتدر ويدينك بقاسی مضاربه تسليم اولنمقدن مانعدر عقدهاده اولان ضمير مضاربه يه
راجعدر لەده اولان ضمير صغيره راجعدر وليەده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وكون الربح بينهما مشاعا)
ودخی مضارب ايله مضاربك مابيننده ربح مشاع اولمسی شرط اولندی (فتفسد ان شرط لاحدهما عشرة
دراهم مثلا) ايمدی چون ايكی شريكك برينه اون درهم شرط اولسه مثلا اول مضاربه باطله اولور (وكل شرط
يوجب جهالة الربح يفسدها) وهر شرطكه ربحك جهالتنه موجب اوله مضاربه يی افساد ايدر يفسدەده اولان
ضمير مضاربه يه راجعدر (وما لا فلا) وهر شرطكه ربحك مجهول اولمسنه موجب اولميه مضاربه يی افساد ايلمز
(ويبطل الشرط كشرط الوضيعة علی المضارب) يعنی عقد مضاربه ده شرط عاذ كر اولنمق باطلدر مضاربك اوزرينه
وضيعه يعنی حاصل اولان زيان وخسرانی شرط ايلمك كبی زيرا شرط زائددر شركه نك قطعنه موجب دكلدر
واول اثناده عقدده ذكر اولنان وضيعه رب المالك اوزرينه حساب اولنور (وللمضارب فی مطلقها ان يبيع
ويشتری ويوكل بهما ويسافر ويبضع ويودع ويرهن ويرتهن ويؤجر ويستأجر ويحتال بالثمن علی الايسر وغيره)
يعنی زمان ومكان ايله مقيد اولميان مضاربەده مضارب اولان كمسنه ايچون جائزدركه اول مالی مضاربه ايله
بيع وشرا ايليه ودخی بيع وشرايه وكيل نصب ايليه وسفر ايليه وابضاع ايليه يعنی مال مضاربه نك برمقدارنی
برنوع متاع اشترا ايلمك ايچون بركمسنه يه ويرمكدر وودیعه يه ويره ورهنه ويا رهنه قويه ورواجاره يه ويره
واستيجار ايليه ودخی صاحب يسار وغيره كه صاحب اعسار در اوزرلرنده اولان ثمنه حواله اوله زيرا عقد
مطلقدر وبوعقوددن مراد ربح حاصل دررربح ايسه بو اشيا ايله حاصل اولور مطلقهاده اولان ضمير مضاربه يه
راجعدر غيرەده اولان ضمير ايسره راجعدر (ولو ابضع رب المال صح ولا تفسد به المضاربة) وچون رب المال اولان
كمسنه مال مضاربه يی ابضاع ايلسه صحيح اولور وانك ايله مضاربه فاسده اولمز بەده اولان ضمير ابضاعه راجعدر
(وليس له ان يضارب الا باذن رب المال او بقوله اعمل برأيك) مضارب اولان كمسنه يه مضاربه ايلمك جائز اولمز

الا رب المال اولان كمسنه نك اذنيله ياخود كندو رأيك ايله عمل ايله بقولەده اولان ضمير مضاربه راجعدر
(ولا ان يقرض او يستدين او يهب او يتصدق الا بتنصيص) ودخی مضارب اولان كمسنه نك قرض ويرمسی
ياخود استدانه ايلمسی ياخود هبه ويرمسی ويا تصدق ايلمسی جائز دكلدر مكركه رب المال اولان كمسنه بو اشيانی
تنصيص وتعيين ايليه اولزمانده جائز اولور زيرا توكيل كبی اولور (فان شرا بمالها بزا وقصره او حمله بماله فهو
متبرع) يعنی چون مضارب اولان كمسنه مال مضاربه ايله بز يعنی برثوب اشترا ايدوب وقصاره ايتدرسه ياخود
انی برمكاندن برمكانه نقل ايلمك ايچون حاليەسن ويرسه متبرع اولور بمالهاده اولان ضمير مضاربه يه راجعدر
قصرەده اولان ضمير بزه راجعدر او حملەده اولان ضمير بنه بزه راجعدر بمالەده اولان ضمير شرانك فاعلنه
راجعدر (وان قيل له اعمل برأيك) واكر كه رب المال اولان كمسنه اول مضاربه اعمل برأيك ديسه ده زيرا صبغ
تجارتدندكلدر (وله الخلط بماله) ودخی مضارب اولان كمسنه يه جائزدركه مال مضاربه يی كندی ماليله خلط ايليه
وايكی مالی برايدوب تجارت ايليه (والصبغ ان قيل له ذلك) ودخی مضارب ايچون جائزدركه صبغه محتاج اولان
شيئی صبغ ايليه اكر اول صبغ اولنمق ديلسه بعض شراح ان قيل له ذلك قيدنی صبغه ارجاع ايلمش وبعضيلر
اعمل برأيك قولنه ارجاع ايلمش اما تركيبه تأمل اولنسه صبغه ارجاع اولنمسی كورينورلەده اولان ضمير مضاربه
راجعدر (فلا يضمن به ويصير شريكا بما زاد الصبغ) اويله اولسه مضارب اولان اول زياده ايلديكی صبغ سببيله
ضامن اولمز واول صبغك زياده ايلديكی شيده شريك اولور بەده اولان ضمير صبغه راجعدر (وحصته له اذا بيع)
واول زياده اولان صبغك حصەسی مضاربك اولور چون اول مصبوغ اولان ثوب بيع اولنسه (وحصة الثوب
فی المضاربة) ودخی مضارب ايچون اول مضاربەده اولان ثوب ابيضك حصەسی واردر مثلا برثوبك بهاسی اق
ايكن بيك درهم ارلسه مصبوغ اولدقدنصكره بيك ايكيوز درهم اولسه بيك درهمی مضاربه نك اولور وايكيوز
درهمی مضاربك اولور بدل مال صبغ حصتەده اولان ضمير صبغه راجعدر لەده اولان ضمير مضاربه راجعدر
(وان قيدت ببلد او سلعة او وقت او معامل معين فليس له ان يتجاوز كما فی الشركة) واكر اول ايكی كمسنه نك
مابيننده واقع اولان عقد مضاربه بربلد ايله تقييد اولنسه مثلا مصرده تجارت ايله ديسه ياخود برسلعۀ معينه
ايله تقييد اولنسه مثلا بردن غيری نسنه ده تجارت ايلمه ديسه ياخود بروقت معين ايله تقييد اولنسه مثلا جمعه
كونندن غيری كونده بيع وشرا ايلمه ديسه ياخود برمعامل معين ايله تقييد اولنسه مثلا فلان تاجردن غيری
كمسنه ايله معامله ايلمه ديسه مضارب اولان كمسنه يه جائز دكلدركه ذكر اولنان قيودی تجاوز ايليه شركەده
تجاوز جائز اولمديغی كبی (فان تجاوز ضمن والربح له) ايمدی اول مضارب اولان كمسنه ذكر اولنان قيودی تجاوز
ايدوب برشیء تلف ايلسه ضامن اولور واول حاصل اولان ربح انكدر زيرا اكا ضمان ايله مالك اولمشدر (فان قال له
عامل اهل الكوفة او الصيارفة فعامل فی الكوفة غير اهلها او صارف مع غير الصيارفة لا يكون مخالفا) ايمدی
رب المال اولان كمسنه مضارب اولان كمسنه يه اهل كوفه ايله معامله ايله ياخود صرافلر ايله معامله ايله ديسه
مضارب اولان كمسنه مخالفت ايليوب نفس كوفەده غير اهلی ايله معامله ايلسه ياخود صرافلرك غيريسی ايله
مصارفه ايلسه بو ايكی صورتده مخالف اولمز زيرا مقصودكه كوفەده وصرافلر ايله معامله ايلمكدر حاصل
اولمشدر اهلهاده اولان ضمير كوفه يه راجعدر (وكذا لو قال اشتر فی سوقها فاشتری فی غيره) ودخی چون رب المال
اولان كمسنه مضارب اولان كمسنه يه كوفه بازارنده اشترا ايله ديسه اول دخی مخالفت ايدوب كوفه بازارينك
غيريسنده اشترا ايلسه مخالفت عد اولنمز زيرا كوفه نك غيريسی بقعۀ واحده حكمندەدر فی سوقهاده اولان
ضمير كوفه يه راجعدر فی غيرەده اولان ضمير سوقه راجعدر (بخلاف قوله لا تشتر فی غير السوق) اما رب المالك
مضارب اولان كمسنه يه لا تشتر فی غير السوق يعنی بازارك غيريسنده اشترا ايلمه ديمسی اول تقدم ايدن
مسئله نك خلافيدر زيرا بو صورتده مخالفدر (وان قال خذ هذا المال تعمل به فی الكوفة او فاعمل به فيها او خذه
بالنصف فيها فهو تقييد) واكر رب المال اولان كمسنه ال بو مالی انك ايله كوفه ايچنده عمل ايدەسن ديسه ياخود
انك ايله اده عمل ايله ديسه ياخود بو مالی النصف ايله تجارت ايله ديسه رب المال اولان كمسنه نك طرفندن
تقييد اولنور انك ايله عمل ايلمك واجب اولور (بخلاف خذه واعمل به فيها) اما رب المالك خذه واعمل به فيها يعنی
بو مالی آل وانك ايله كوفەده عمل ايله ديمسی تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر خذەده اولان ضمير ماله راجعدر

ايه ده اولان ضميرينه اكارا جعدر وفيهاده اولان ضمير كوفه يه راجعدر (وللمضارب ان يبيع بنسيئة مالم يكن اجلا لا يبيع اليه التجار) ودخى مضارب ايچون جائزدركه نسيئه ايله يعنى اجل ايله بيع ايليه الا انجق براجل اولسه كه تجار اولقدار اجله بيع ايلسه لر مثلا اوچ سنه يه دكين بيع ايلسه جائز اولمز زيرا تجار طائفه سى اوچ سنه يه دكين بيع ايلمزلر اليه ده اولان ضمير اجله راجعدر (وان باع بنقد ثم اخر صح اجماعا) اگر مضارب اولان كمسنه نقد ايله بيع ايليوب صكره تأخير ايلسه اجماع ائمه ايله صحيح اولور (وله ان يأذن لعبد المضارب فى التجارة) ودخى مضارب اولان كمسنه يه جائزدركه مضاربه مالندن اولان عبده تجارت ايلمكه اذن ويره زيرا متوقع ومحكمدر (وليس له ان يتزوج عبدا اوامة هى من مالها) اما مضارب اولان كمسنه يه جائز كادركه برعبدى ياخود برامه يى مال مضاربه دن تزويج ايليه زيرا رب المال اولان كمسنه بوندن متأذى ومتضرر اولور من مالهاده اولان ضمير مضاربه يه راجعدر (ولان يشترى به من يعتق على رب المال فان شرى كان له لالها) ودخى مضارب اولان كمسنه ايچون جائز كادركه مال مضاربه ايله رب المال اولان كمسنه اوزرينه ازاد اولور كمسنه اشترا ايليه واگر اولورسه رب المال ايچون اولور مال مضاربه ايچون اولمز (ولان يشترى به من يعتق عليه ان كان فى المال ربح) ودخى مضارب اولان كمسنه يه جائز كادركه مال تجارتدن كندواوزرينه شرا ايله عتق اولنان كمسنه يى اشترا ايليك اگر مالده ربح وار ايسه زيرا عتق اولنغله رب الماله سرايت ايدر واگر مالده ربح يوغيسه عتق اولنمز به ده اولان ضمير ماله راجعدر عليه ده اولان ضمير مضاربه راجعدر (فان فعل ضمن وان لم يكن ربح صح فان حدث ربح بعد الشراء عتق نصيبه ولا يضمن) اگر ايشلرايسه ضامن اولوروا گر ربح اولمز ايسه صحيح اولور واگر اول ربح اول عتق اولنان كمسنه نك شراسندنصكره حادث اولسه انجق مضارب اولان كمسنه نك نصيبى يعنى حصه سى عتق اولنور ورب المال اولان كمسنه نك حصه سن ضامن اولمز زيرا مشاركه ربحك حصولندنصكره اولور (بل يسعى المعتق فى نصيب رب المال) بلكه اول معتق اولان كمسنه رب المال اولان كمسنه نك حصه سنه سعى ايدوب ادا ايليه (ولواشترى المضارب بالنصف امة بالف وقيمتها الف فولدت ولدا يساوى الفا فادعاه موسرا فصارت قيمته الفا ونصفه) يعنى چون نصف ايله مضارب اولان كمسنه بيك درهمه برامه اشترا ايلسه حال بوكه اول امه نك قيمتى بيك درهمدر اشترادنصكره وطئ ايليوب مدة حمل تمام اولدقدنصكره بيك درهم دكر بر ولد طوغردقده مضارب اولان كمسنه يسار اولديغى حالده اول ولدى دعوى ايلدكده اول ولدك قيمتى الف ونصف اولدى يعنى بيك بشيوز درهم اولدى (استسعاه رب المال فى الف وربعه اواعتقه) وچون اول مضارب موسر اولديغى حالده اول ولدى دعوى ايليه وقيمتى بيك بشيوز درهم اوله رب المال اولان كمسنه اول ولدى الف وربعنده يعنى بيك ايكيوز اللى درهمده سعى ايتديره واسترسه عتق ايليه قيمتهاده اولان ضمير امه يه راجعدر ادعاه ده اولان ضمير بارز ولده راجعدر قيمته ده اولان ضميرينه ولده راجعدر نصفه ده اولان ضمير الفه راجعدر استسعاه ده اولان ضمير بارز ولده راجعدر ربعه ده اولان ضمير الفه راجعدر اواعتقه ده اولان ضمير بارزينه ولده راجعدر (فاذا قبض الالف ضمن المدعى نصف قيمة الامة) وچون رب المال اولان كمسنه اول الفى قبض ايليه مدعى اولان كمسنه اول امه نك قيمتندن نصفنه ضامن اولور

باب المضاربه

بو باب دخى مضاربه يه متعلق نيجه اشيانك احكامى بيانته معقوددر (المضارب يضارب) يعنى مضارب اولان كمسنه برآخر ايله مضاربه ايلمك جائزدر (فان ضارب المضارب بلا اذن فلا ضمان مالم يعمل الثانى فى ظاهر الرواية) ايمدى چون مضارب اولان كمسنه رب المال اولان كمسنه نك اذنيسز برآخر ايله مضاربه ايليه اكا ضمان يوقدر ظاهر روايتده مادامكه اول ثانى اولان مضارب عمل ايليه (وهو قولهما) يعنى اول ظاهر الروايه ديديكى امامين قوليدر (وفى رواية الحسن عن الامام لا يضمن بالعمل ايضا مالم يربح وان كانت الثانية فاسدة فلا ضمان وان ربح) وامام حسنك ابو حنيفه دن روايت ايلسنده عمل ايله دخى ضامن اولمز مادامكه ربح ايليه وچون رابح اوله ضامن اولور وامام زفر قتنده مجرد مالى دفع ايلمكله ضامن اولور كرك تصرف ايلسون كرك ايلسون واگر مضاربه ثانيه فاسده اولسه مضارب اولك اوزرينه ضمان يوقدر واگر ثانيسى ربح ايلرسه ده (وحيث ضمن فلرب المال تضمين ايهما شاء فى المشهور) وچونكه رب المال تضمين ايتديره ايمدى رب المال مخير اولور استرسه اولكى

مضاربه تضمين ايتديره واسترسه باقيسن مشهور اولان قولده اولكيسن تضمين ايتدررزيرا ثانى مضاربه اولكينك اذنيسز دفع ايلمسيله غاصب اولمشدر وثانى يه تضمين ايتديررز براغيرك مالنى اذنيسز قبض ايلدى (وقيل على الخلاف فى ابداع المودع) ودينلديكه بومسئله ده خلاف مودع اولان كمسنه يانده اولان وديعه يى ايداع ايلسنده اولان اختلاف كبيدر يعنى امامين قتنده ضامن اولور مودع وديعه يى ضامن اولديغى كبى ابو حنيفه قتنده ضامن اولمز (فان اذن له بالمضاربة فضارب بالثلث وقد قيل له مارزق الله بيننا نصفان اوفلى نصفه اوما فضل فنصفان فنصف الربح لرب المال وثلثه للثانى وسدسه للاول) يعنى اگر رب المال اولان كمسنه مضارب اولان كمسنه يه مضاربه ايلمكه اذن ويروب اولدخى برآخر ايله ثلث ايله مضاربه ايلسه وحالبوكه اول مضارب اولان كمسنه يه رب المال طرفندن دينلمش ايديكه حق تعالى حضرتلرينك بو مضاربه دن ويرديكى رزق بينمزده ايكى نصف اوله ياخود نصفى بنم اوله ياخود فاضل اولان مقدار بينمزده ايكى نصف اوله ايمدى بو شرط اوزره ربحك نصفى رب المال اولان كمسنه نك اولور وثلثى مضارب ثانينك اولور وسدسى مضارب اولك اولور مثلا ايلديكى ربح اوتوز درهم اولسه اون بش درهمى نصفدر رب المالك اولور شرطا ولنديغى اوزره واون درهمى كه ثلثدر مضارب ثانينك اولور وسدسى كه بش درهمدر مضارب اولك اولور له ده اولان ضمير مضارب اوله راجعدر نصفه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان مايه راجعدر ثلثه وسدسه ده اولان ضميرلر ربحه راجعدر (وان دفع بالنصف فنصفه لرب المال ونصفه للثانى) واگر اول مضارب اولان كمسنه آنده اولان مال مضاربه مضارب ثانى يه نصف ايله دفع ايلسه ايمدى اول ربحك نصفى رب المال اولان كمسنه نكدر رب المال شرط ايلديكى اوزره واول نصف آخر ثانى نكدر (ولاشئ للاول) ومضارب اوله شئ يوقدر زيرا كندويه اولان شئ اول ثانى يه اولدى (وان شرط للثانى الثلثين فكما شرط ويضمن الاول للثانى سدسا) واگر مضارب اول مضارب ثانى ايچون ربحك سدسنه ضامن اولور كندو مالندن ثلثين تكميل اولنمق ايچون (وان كان قيل له مارزقك الله اومار بحت بيننا نصفان فدفع بالثلث فلكل منهم ثلثه) واگر رب المال اولان كمسنه مضارب اولان كمسنه يه حق تعالى سكا رزق ايلديكى شيئى ياخود ربح ايلديكك شيئى ما بينمزده ايكى نصف اولسون ديسه اول مضارب اول دخى مضارب ثانى يه ثلث ايله دفع ايدوب ويرسه ايمدى هر برينك برثلثى واردر يعنى رب المال ايچون برثلث ومضارب اول ايچون برثلث ومضارب ثانى ايچون برثلث واردر (وان دفع بالنصف فللثانى نصف ولكل من الاول ورب المال ربع) واگر اول مضارب اول اولان كمسنه مضارب ثانى اولان كمسنه يه مالى نصف ايله دفع ايلسه مضارب ثانى ايچون شرط اولنانك نصفى واردر واول مضارب اول ايله رب المالك هر برينه برربع واردر مابينلرنده شرط اولنديغى اوزره (ولوشرط العبد رب المال ثلثا ليعمل معه ولرب المال ثلثا ولنفسه ثلثا صح) يعنى چون مضارب اولان كمسنه رب المال اولان كمسنه نك عبدينه كندو ايله عمل ايلمك ايچون ثلث ربع ورب الماله ثلث ربع وكندو نفسنه ثلث ربع شرط ايلسه بو عقد صحيح اولور زيرا عبدك اذن ايله بر معتبره سى واردر وفى الحقيقه ربحك ايكى ثلثى رب المال اولان كمسنه نك اولور زيرا العبد وما يملكه لمولاه در وبرثلثى مضارب اولان كمسنه نك اولور (وتبطل بموت احدهما) يعنى عقد مضاربه متعاقدينك برينك موتيله باطل اولور زيرا توكيلدر (وبلحاق رب المال مرتدا) ودخى رب المال دار الحربه مرتد اولديغى حالده لاحق اولمسيله عقد مضاربه باطل اولور زيرا العياذ بالله تعالى دار حربه لاحق اولمق موت منزله سنده درنته كيم بو محلده دخى بيان اولنمشيدى (لا بلحاق المضارب) يعنى مضاربك دار الحربه لاحق اولمسيله عقد مضاربه باطل اولمز (ولا ينعزل بعزله مالم يعلم به) يعنى مضارب اولان كمسنه رب المال اولان كمسنه نك انى عزل ايلمسيله معزول اولمز مادامكه معزول اولديغنه عالم اولميه زيرا وكيل كبيدر وكيل ايسه عزلنه عالم اولمزدن مقدم معزول اولمز (فان علم والمال عروض فله بيعها) واگر مضارب اولان كمسنه عزلنه عالم اولوب وحال بوكه اول يدنده اولان مال عروض تجارت اولسه اكا جائزدركه اول عروضى بعد العلم بيع ايليه زيرا حق اول عروضك ايچنده ثابت اولمشدر فله ده اولان ضمير مضاربه راجعدر بيعهاده اولان ضمير عروضه راجعدر (ولا يتصرف فى ثمنها) يعنى مضارب اولان كمسنه عزلنه عالم اولدقدنصكره اول عروضك ثمننه تصرف ايليه ثمنهاده اولان ضمير عروضه راجعدر (وان كان نقدا من جنس راس المال لا يتصرف فيه) واگر مال مضاربه ده جنس رأس مالندن نقود اولسه مضارب اولان كمسنه آنده تصرف ايليه (وان كان

من غير جنسه فله تبديله بجنسه استحسانا) واكر مال مضاربه ده اولان نقود رأس مالنك جنسنك غيريسندن
اولسه مضارب اولان كمسنه ايچون استحسانا جائزدر اول نقدى جنس رأس ماله تبديل ايليه جنسه ده اولان
ضمير رأس ماله راجعدر فله ده اولان ضمير مضاربه راجعدر تبديله ده اولان ضمير نقده راجعدر جنسه ده اولان
ضميرينه رأس ماله راجعدر (ولو افترقا وفى المال دين على الناس لزمه الاقتضا ان كان ربح والا فلا) وچون
رب المال ايله مضارب اولان كمسنه عقد مضاربه دن افتراق ايلسه لر وحال بوكه اول مضاربه ده ناس اوزرنده
دين واردر مضارب اولان كمسنه يه انى اقتضا ايلمك لازم اولور اكر مالده ربح وار ايسه واكر مالده ربح يوغيسه
اكا قضا لازم اولمز زيرا اولكى صورتده اجيردر وربحده اولان حصه انك اجرتى كبيدر وايكنجى صورتده وكيل
محضدر وكيل ايسه متبرعدر متبرع ايسه تبرع ايلديكى شيئك اتمامنه جبر اولنمز لزمه ده اولان ضمير مضاربه
راجعدر (ويوكل المالك به) يعنى مضارب اولان كمسنه مالك اولان كمسنه يى قضايه توكيل ايليه به ده اولان ضمير
قضايه راجعدر (وكذا سائر الوكلاء) ودخى سائر وكلا قضاده توكيل ايلسون يعنى وكلا عزل اولندقدنصكره
ناسده اولان ثمنك طلب وتحصيلنه جبر اولنمزلر چون ذكر اولنان ناس يانلرنده اولان دينك قضاسندن امتناع
ايلسه لر (والبياع والسمسار يجبران عليه) يعنى دلال ايله سمسار اولان كمسنه اقتضا ايلمكه جبر اولنورلر زيرا
ايكيسى دخى اجرتله عامللردر (وما هلك من مال المضاربة صرف الى الربح اولا) ومال مضاربه دن هلاك اولان
مقدار اول امرده اولقدار ربحه صرف اولنور يعنى رأس مالدن هلاك اولان مقدارى موجود اولان ربحدن
تتميم وتكميل ايدرلر زيرا ربح رأس ماله تابعدر ومادامكه رأس مال موجود اولميه ربح بولنمز (فان زاد على الربح
لا يضمن المضارب) واكر رأس مالدن هلاك اولان مقدار حاصل اولان زياده اولسه مضارب اولان كمسنه ضامن
اولمز زيرا اميندر (فان اقتسماه وفسخت ثم عقدت فهلك المال او بعضه لا يترادان الربح) واكر رب المال ايله مضارب
اولان كمسنه مضاربه دن حاصل اولان ربحى اقتسام ايليوب صكره مضاربه فسخ اولنه فسخ اولندقدنصكره
ينه معاقده اولنسه معاقده اولندقدنصكره مالك جمله سى ياخود بعضيسى هلاك اولسه اول قبل الفسخ اقتسام
ايلدكلرى ربحى برى برينه رد ايلمسونلر زيرا مضاربه اولى فسخ ايله نهايت بولمشدر اقتسماه ده اولان ضمير ربحه
راجعدر او بعضه ده اولان ضمير ماله راجعدر (وان اقتسماه من غير فسخ ترادّاه حتى يتم رأس المال) واكر اول
حاصل اولان ربحى فسخ عن اقتسام ايلسه لر اول ايلدكلرى ربحى برى برينه رد ايليه لر تا كيم رأس مال تمام اوله
اقتسماه ده اولان ضمير ربحه راجعدر تراداه ده اولان ضمير ينه ربحه راجعدر (فان فضل شئ اقتسماه وان لم يف
فلا ضمان على المضارب) يعنى رأس مالى تكميل ايدوب تمام اولدقدنصكره بر فضله قالور ايسه انى رب المال ايله
مضارب اقتسام ايلسونلر واكر موجود اولان ربح رأس مالى تكميل ايدوب وفا ايلمز ايسه مضارب اولان
كمسنه يه ضمان يوقدر زيرا اميندر (فصل) بو فصلده مصنف ربح مال مضاربه دن اتفاق اولنان شيئك احكامنى
بيان ايدر (ولا ينفق المضارب من مالها فى مصره) يعنى مضارب اولان كمسنه يدنده اولان مال مضاربه دن كندو
طورديغى مصرده انفاق ايلمسون زيرا كندو وطننده اولمغله مضاربه دن قالور ومالك تلف اولمسى قورقولور
من مالها ده اولان ضمير مضاربه يه راجعدر مصره ده اولان ضمير مصره راجعدر (او فى مصر اتخذه دارا) ودخى
دارا اتخاذ ايلديكى مصرده ده انفاق ايلمسون برقاچ كون اقامت نيتيله انفاق ايلسه جائزدر اتخذه ده اولان ضمير
مصره راجعدر (ولا فى الفاسدة) ودخى مضاربهٔ فاسده ده انفاق ايلمسون زيرا اجيردر (فان سافر فطعامه
وشرابه فى مالها بالمعروف) واكر اول مضارب اولان كمسنه بر بلددن بر بلده مسافرت ايلسه طعامى وشرابى
اول مال مضاربه نك ايچنده در يعنى طعام وشرابنك بهاسى اول مال مضاربه دن معروف ايله اخذ ايلسون
طعامه وشرابه ده اولان ضميرلر مضاربه راجعدر (وكذا كسوته وركوبه شراء واستيجارا) ودخى مضارب
اولان كمسنه نك كسوه سى بهاسى وبنمه سى بهاسى كرك شرا ايله اولسون كرك اجاره ايله اولسون مال مضاربه دندر
(وكذا اجرة خادمه) ودخى مضاربه خدمت ايدن خادمك اجرتى مال مضاربه دندر خادمه ده اولان ضمير
مضاربه راجعدر (وفراش ينام عليه وغسل ثيابه والدهن فى موضع يحتاج فيه اليه) ودخى ياتديغى فراشك
اجرتى اثوابنك يقامسنك اجرتى اول مضاربه دندر ودخى مضاربك دابه سنك ياغلمسى محتاج اولان موضعده
مال مضاربه دندر فيه ده اولان ضمير موضعه راجعدر اليه ده اولان ضمير دهنه راجعدر (وثمن ما كان زائدا على

العادة

العادة) يعنى مضارب اولان كمسنه طعامنده وشرابنده وغيريلرنده عادتدن زياده صرف ايلديكى مقداره ضامن
اولور (ونفقته فى مصره من ماله كالدواء) يعنى مضارب اولان كمسنه نك كندو اهلنده ومصرنده ايكن نفقه سى
كندو مالندندر دوايه صرف ايلديكى كندو مالندن اولديغى كبى كورلمزميكه خاتونك نفقه سى زوجى اوزرينه در
ودواسى كندو مالندندر نفقته ده اولان ضمير مضاربه راجعدر فى مصره ده ومن ماله ده اولان ضميرلر ينه اكا
راجعدر (ويرد ما بقى من كسوة وغيرها اذا قدم الى رأس المال) مصنفك الى رأس قولى يرد قولنه متعلقدر يعنى
چون مضارب سفردن كندو مصرينه عودت ايلسه كسوه دن ونفقه دن باقى قلان شيئى رأس ماله رد ايليه يعنى
ارجاع ايليه غيرها ده اولان ضمير كسوه يه راجعدر (وما دون السفر كسوق المصر ان امكنه ان يغدو ويبيت
فى اهله والا فكالسفر) وشول موضعكه سفر مسافه سندن دون يعنى اقل اوله مثلا بر مصرك طشره سنده
اولان سوق كبى اكر اكا كيدوب وكلوب كندو اهلنده كيجه لمك ممكن اولورسه شهر حكمنده اولور ونفقه سى
كندو مالندن اولور واكر كيدوب تكرار كلوب اونده كيجه لمك ممكن اولمز ايسه سفر كبى اولور نفقه سى مال
مضاربه دن اولور امكنه ده اولان ضمير مضاربه راجعدر اهله ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وليس للمستبضع
الانفاق من مالها) مستبضع اولان كمسنه يه جائز دكلدركه مال مضاربه دن انفاق ايليه من مالها ده اولان ضمير
مضاربه يه راجعدر (ويؤخذ ما انفقه المضارب من الربح اولا وما فضل قسم) يعنى مضارب اولان كمسنه نك
انفاق ايلديكى مقدار ابتدا اول حاصل اولان ربحدن اخذ اولنور باقى قلان نه ايسه رب المال ايله مضارب
بيننده قسمت اولنور انفقه ده اولان ضمير مضاربه راجعدر (وان سافر بماله ومال المضاربة او بمالين لرجلين انفق
بالحصة) واكر مضارب اولان كمسنه كندو ماليله ومال مضاربه ايله مسافرت ايلسه ياخود ايكى رجل ايچون
ايكى مال ايله سفر ايلسه حصه ايله انفاق ايليه يعنى مال مضاربه نك مؤنتى مال مضاربه دن انفاق ايليه وكندو
مالنك مؤنتى ينه كندو مالندن انفاق ايلسون وهر ماله كندو ايچنده انفاق ايلسون بماله ده اولان ضمير
مضاربه راجعدر (وان باع متاع المضاربة مرابحة حسب ما انفقه عليه من حمل ونحوه لا نفقة نفسه)
واكر مضارب اولان كمسنه اول مال مضاربه نك متاعنى مرابحه ايله بيع ايلسه اول متاع بيعنده حمل ايچون
وغيريسى ايچون صرف ايلديكى مقدارى مال مضاربه دن حساب ايليه كندو نفقه سن حساب ايلميه زيرا
كندو نفقه سى كندوسنك اوزرينه در انفقه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر عليه ده اولان ضمير
متاعه راجعدر نحوه ده اولان ضمير حمله راجعدر نفسه ده اولان ضمير مضاربه راجعدر (ولو شرى مضارب
بالنصف بالف المضاربة بزا وباعه بالفين واشترى بهما عبدا فضاعا فى يده قبل نقدهما يغرم المضارب ربعهما
والمالك الباقى) بز زاى معجمه ايله بز شيم معناسنه در وبعض نسخه ده براى مهمله ايله واقع اولمش يعنى چون
مضارب بالنصف اولان كمسنه مضاربه مالى اولان بيك درهمه بر مقدار بز اشترا ايدوب ايكى بيك درهمه بيع
ايلسه واول ايكى بيك درهمه بر عبد اشترا ايلسه واول ايكى بيك درهمى نقد ايليوب بايعه تسليم ايلمزدن اول
مضاربك يدنده ضايع اولسه بو صورتده مضارب اولان كمسنه اول ايكى بيك درهمك ربعنه كه بشيوز درهمدر
غارم اولور واول مالك اولان كمسنه اول ايكى بيك درهمك باقيسنه كه بيك بشيوز درهمدر غارم اولور زيرا اصل
مال بيك درهم ايدى ربح دخى بيك درهمدر رب المال ايله مضاربك ما بينلرنده على السويه در وچون اول عبد
ايكى بيك درهمه اشترا اولندى اوچ ربعى رب المالك وبر ربعى مضاربك اولدى باعه ده اولان ضمير بزه راجعدر
بهما ده ونقدهما ده وربعهما ده اولان ضميرلر الفينه راجعدر (وربع العبد للمضارب وباقيه للمضاربة) واول
ايكى بيك درهمه اشترا اولنان عبدك بر ربعى مضاربك اولور اوچ ربعى مضاربه نك اولور باقيه ده اولان ضمير عبده
راجعدر (ورأس المال الفان وخمسمائة) واول رب المالك مضاربه رفع ايلديكى رأس مالك جمله سى ايكى بيك
بشيوز اولور زيرا اولكى دفعه ده بيك درهم ويردى وايكنجى دفعه ده بيك بشيوز درهم ويردى (ولا يبيعه
مرابحة الا على الفين) يعنى اول عبدى مرابحه ايله بيع ايلديكى تقديرجه بيع ايلمسون الا ايكى بيك درهم
اوزرينه زيرا اصلده ايكى بيك اقچه يه اشترا اولنمشدر (فلو بيع باربعة آلاف فحصة المضاربة ثلاثة آلاف والربح
منهما خمسمائة بينهما) يعنى اول عبد مزبور چون درت بيك درهمه بيع اولنسه مضاربه نك حصه سى اندن
اوچ بيك درهم اولور ايكى بيك بشيوز درهمى رأس مال اولور وبشيوز درهمى ربح اولور هر برينك ايكيوز درهم

اولور (ولواشترى رب المال عبدا بخمسمائة وباعه من المضارب بالف لا يبيعه مرابحة الا على خمسمائة) وچون
رب المال اولان کمسنه بشیوز درهمه برعبد اشترا ایدوب مضارب اولان کمسنه یه بیك درهمه بیع ایلسه
مضارب اولان کمسنه انی مرابحه ایله بیع ایلدکده بیع ایلمیه الا بشیوز درهم اوزرینه زیرا مضاربه بیع ایلسی
کندو نفسنه بیع ایلسی کبیدر باعه ده اولان ضمیر عبده راجعدر یبیعه ده اولان ضمیر ینه عبده راجعدر
(ولواشترى مضارب بالنصف بالف المضاربة عبدا يعدل الفين فقتل رجلا خطأ فربع الفداء عليه وباقيه على
المالك) واکر نصف ایله مضارب اولان کمسنه مضاربه نك بیك درهمی ایله ایکی بیك درهمه معدل یعنی
ایکی بیك درهمه دکر برعبدی اشترا ایلسه اشترا ایلدکدنصکره مزبور عبد بررجلی خطا ایله قتل ایلسه سیدی
اولان کمسنه اول عبدك فداسن اختیار ایدوب انی دفع ایلمه دن امتناع ایلسه اول فدانك ربعی مضارب اولان
کمسنه نك اوزرینه وباقیسی مالك اولان کمسنه نك اوزرینه در علیه ده اولان ضمیر مضاربه راجعدر (واذا فدى
خرج عن المضاربة) وچون ذکر اولنان عبد فدا اولنسه مضاربه دن چقار (ويخدم المضارب يوما والمالك
ثلاثة ايام) ومضاربه دن چقدیغی تقدیرجه مضارب اولان کمسنه یه برکون خدمت ایدوب مالك اولان کمسنه یه
اوچ کون خدمت ایلیه تقدم ایدن فدا حکمنجه (ولواشترى بالف المضاربة عبدا وهلك الالف قبل نقده
دفع المالك الثمن ثم وثم) واکر مضارب اولان کمسنه مضاربه نك بیك درهمی ایله برعبد اشترا ایلیوب اول بیك
درهمی نقد ایدوب بایعه تسلیم ایلزدن مقدم هلاك اولوب ضایع اولسه مالك اولان کمسنه اول ثمنی که
بیك درهمدر کندو یانندن دفع ایلیه ثم وثم یعنی هربیك که قبل التسلیم هلاك اوله برینه بیك درهم دخی ویره تا کم
بایعه حقی واصل اوله نقده ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وجميع ما دفع رأس المال) یعنی مالکك جمیعا دفع ایلدیکی
بیك میدر اوچ بیك میدر رأس مالدر اما وکیل اولان کمسنه ثمنك بعد الشرا هلاك اولمسی قتنده رجوع ایلمز
الا برکره (ولوكان مع المضارب الفان فقال دفعت الى الفا وربحت الفا وقال المالك بل دفعت اليك الفين فالقول
للمضارب) یعنی چون مضارب اولان کمسنه ده ایکی بیك درهم اولوب مالك ایله مضارب بیننده نزاع واقع اولسه
مضارب اولان کمسنه رب المال اولان کمسنه یه سن بکا بیك درهم دفع ایلدك واول بیك درهمی ربح ایلدم دیسه
دخی مالك اولان کمسنه خیربن سکا ایکی بیك درهم دفع ایلدم دیسه قول بو مسئله ده مضاربکدر وامام
زفر دیرکه قول رب المالکدر وبو قول ابو حنیفه قولیدر (ولواختلفا مع ذلك في قدر الربح فللمالك)
واکر رب المال ایله مضارب اولان کمسنه رأس المالده اختلاف ایلدکاری ایله حاصل اولان ربح مقدارنده
اختلاف ایلسه لر قول بو صورتده مالککدر (ولوقال من معه الف قد ربح فيها هى مضاربة زيد وقال
زيد بل بضاعة فالقول لزيد) چون کندو سیله بیك درهم اولوب انده ربح ایلمش اولان کمسنه دیسه که بو بیك درهم
زیدك مضاربه سیدر وزید اولان کمسنه بو بیك درهم سنده بضاعه در یعنی بضاعه طریقیله ویردم دیسه قول
بو صورتده دخی زیدکدر رب المالدر وبینه مضاربکدر (وكذا لوقال ذواليد هو قرض وقال زيد بضاعة او وديعة
او مضاربة) ودخی قول زیدکدر چون ذوالید اولان کمسنه بو بیك درهم قرضدر دیسه وزید بضاعه یاخود ودیعه
ویاخود مضاربه در دیسه بینه ینه مضاربکدر زیرا کندی ملکیدر دیو دعوی ایدر زید ایسه انی انکار ایدر (ولو
قال المضارب اطلقت وقال المالك عينت نوعا فالقول للمضارب) واکر مضارب اولان کمسنه رب المال اولان
کمسنه یه سن عقد مضاربه ده اطلاق ایدوب برنوع تعیین ایلمدك دیسه مالك اولان کمسنه بن برنوع تعیین ایلدم
دیسه قول بو صورتده مضاربکدر زیرا عموم اصلدر خصوص ایسه برعرض ایچون اشتراط اولنور (ولوادعى
كل نوعا فللمالك) واکر رب المال ایله مضارب اولان کمسنه لرك هربری نوع تعیین ایلدم دیو دعوی ایلسه قول
بو صورتده مالککدر وبینه مضارب اولان کمسنه یه لازمدر

کتاب الودیعة

چون مصنف رحمة الله علیه کتاب مضاربه نك احکامی بیانندن فارغ اولدی کتاب ودیعه نك احکامی بیانه
شروع ایلدی معلوم اوله که ودیعه لغتده فعیل بمعنی مفعولدر ودیعه مودوع معناسنه اولور ترك معناسنه اولان
ودعدن مشتقدر وسفر وقتنده اولان وداع بو ماده دن مأخوذدر زیرا هربریسی اول برصاحبنی ترك ایلیوب
مفارقت ایلسه کرکدر (الايداع تسليط المالك غيره على حفظ ماله) ایداع که اودعه نك مصدریدر معناسی

اصطلاح شرعده مالك اولان کمسنه کندو سندن غیری آدمی مالنك حفظنه مسلط ایلمکدر بعض نسخه ده
ماله برینه متاع دوشمشدر غیره ده اولان ضمیر مالکه راجعدر ماله ده اولان ضمیر ینه مالکه راجعدر (والوديعة
ما يترك عند الامين للحفظ) ودیعه ایسه اصطلاح شرعده شول مالدرکه امین اولان کمسنه نك یانته ترك اولنور
یعنی وضع اولنور حفظ اولنمق ایچون (وهى امانة فلا تضمن بالهلاك) یعنی ودیعه برامانتدر مودع اولان
کمسنه نك یانده هلاك اولسه انکا تضمین اولنمز قو هلاك اولمقدن احتراز ایلمك ممکن اولسون قو اولمسون
(وللمودع ان يحفظها بنفسه وبعياله) اسم مفعول صیغه سیله مودعه لازمدرکه کندوده اولان ودیعه یی
نفسی ایله وعیالی ایله حفظ ایلیه عیالندن مراد زوجه وولدر صغیرده اولورسه (وله السفر بها عند عدم النهى
والخوف) یعنی مودع اولان کمسنه یه جائزدرکه اول یانده اولان ودیعه ایله سفر ایلیه انکله سفر ایلمه نك عدم
نهی قتنده وعدودن خوف اولنمق عدمی قتنده (خلافا لهما فيما له حمل ومؤنة) واما مین ایچون حمالیه سی
ومؤنتی اولان شیده خلاف واردر یعنی قتلرنده حمالیه سی ومؤنتی اولان شیئله سفر ایلمك جائزدکلدر زیرا ودیعه
صاحبی بو کار رضا ویرمز له ده اولان ضمیر مودعه راجعدر (فان حفظها بغيرهم ضمن) واول یانده اولان ودیعه یی
اهلنك وعیالنك غیریسیله حفظ ایلیوب هلاك اولسه ضامن اولور زیرا صاحبی اولان کمسنه اهل وعیالنك
غیریسنه راضی دکلدر (الا اذا خاف الحرق او الغرق فدفعها الى جاره او الى سفينة اخرى) یعنی مودع اولان
کمسنه یه ودیعه یی نفسی ایله وعیالی ایله حفظ ایلمك لازمدر الا چون اول ودیعه نك اتشه یانمه سن یاخود صویه
غرق اولمسن خوف ایدوب یانمق ایچون کندو قوکشوسنه دفع ایلسه یاخود غرق اولمق ایچون برسفینه
اخرایه نقل ایلسه ضامن اولمز فدفعهاده اولان ضمیر ودیعه یه راجعدر (فان طلبها ربها فحبسها وهو قادر
على تسليمها صار غاصبا) واکر رب الودیعه اولان کمسنه مودعده اولان ودیعه سن طلب ایلیوب مودع اولان
کمسنه انی حبس یعنی منع ایدوب صاحبنه ویرمسه وحال بوکه اول مودع اولان کمسنه اول ودیعه نك تسلیمنه
قادردر غاصب اولور طلبهاده وحبسها وربهاده اولان ضمیرلر ودیعه یه راجعدر (وكذا لو جحدها اياها
وان اقر بعده) ودخی چون مودع اولان کمسنه ودیعه یی مودع اولان کمسنه دن طلب ایلیوب انی اندن جحد یعنی
انکار ایلسه غاصب اولور واکر انکاردنصکره اقرار ایلر ایسه ده (بخلاف جحدها عند غيره) اما ودیعه صاحبنك
غیریسنك قتنده جحد ایلسه تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر یعنی غاصب اولمز مثلا بررجل مودع اولان
کمسنه یه کلوب مودع اولان بنی سنده اولان ودیعه یه حواله ایلدی دیسه مودع انکار ایدوب فلانك بنده
ودیعه سی یوقدر دیسه جاحد اولمز جحدهاده اولان ضمیر ودیعه یه راجعدر غیره ده اولان ضمیر مودعه راجعدر
(وان خلطها بماله بحيث لا تتميز فان بجنسها ضمن) واکر مودع اولان کمسنه یانده اولان ودیعه یی ینه کندو
جنسی ایله خلط ایلسه شول حیثیت ایله بری برندن متمیز اولمسی قابل اولمیه ضامن اولور زیرا خلط ایله
هلاك ایلمشدر خلطهاده وبجنسهاده اولان ضمیرلر ودیعه یه راجعدر (وانقطع حق المالك منها في المايع وغيره
عند الامام) یعنی چون ودیعه یی خلط ایلسه هم ضامن اولور وهم مالکك حقی منقطع اولور امام ابو حنیفه قتنده
مایع اولان شیده مثلا مذاب اولمش دراهمی کندو مثلنه خلط ایلسه ودخی غیر مایعده مثلا بری شعیر ایله خلط
ایلسه (وعندهما في غير المايع للمالك ان يشركه ان شاء وكذا في المايع عند محمد) واما مین قتنده غیر مایعده
مالك ایچون جائزدرکه اول مودع ایله مشارکه ایلیه اکر استرسه زیرا ابو یوسف قتنده تقسیم متعذردر وامام محمد
قتنده دخی مایعده بویله در (وعند ابى يوسف يصير الاقل تابعا للاكثر فيه) وامام ابو یوسف قتنده چون جنس
برجنس غیر مایع ایله خلط اولنسه اقل اکثره تابع اولور فیه ده اولان ضمیر برجنسی جنس مایع ایله خلط ایلمکه
راجعدر (وان بغير جنسها كبر بشعير وزيت بشيرج ضمن وانقطع حق المالك اجماعا) واکر اول مودع اولان
کمسنه یانده اولان ودیعه یی غیر جنسی ایله خلط ومزج ایلسه مثلا بغدایی اربه ایله وزیت یاغی شیرلغان ایله
خلط ایلمك کبی ضامن اولور ومالك اولان کمسنه نك حقی منقطع اولور اجماع ائمه ایله جنسهاده اولان ضمیر
ودیعه یه راجعدر (وان اختلطت بلا صنعه اشتركا اجماعا) واکر مودعك یانده اولان ودیعه صنعتسز یعنی
بلا قصد برکندو جنسی ایله خلط اولنسه مثلا ایکی کیسه آچیلوب بربرینه خلط اولنمسی کبی اجماع ائمه ایله
مودع ایله مودع شریك اولورلر صنعه ده اولان ضمیر مودعه راجعدر (وان تعدى فيها بان كانت ثوبا فلبسه

اودابة فركبها اوعبدا فاستخدمه ضمن) واكر مودع اولان كمسنه يانده اولان وديعه يى تعدى ايدوب ثوب ايسه
انى كيسه دابه ايسه انى بنسه عبد ايسه انى استخدام ايلسه ضامن اولور متعدى اولديغى اجلدن فيهاده اولان
ضمير وديعه يه راجعدر فلبسه ده اولان ضمير ثوبه راجعدر فركبهاده اولان ضمير دابه يه راجعدر فاستخدمهاده
اولان ضمير عبده راجعدر (فان ازال التعدى زال الضمان) واكر اول مودع اولان كمسنه اول ارتكاب ايلديكى
تعديى ازاله ايدوب قالدرسه مثلا يانده اولان وديعه يى صاحبنه رد ايلسه ضمان دخى زائل اولور (بخلاف
المستعير والمستأجر) اما مستعير ايله مستأجر اولنلر مودع اولان كمسنه نك خلافيدرلر يعنى نچون مستعير ايله
مستأجرك تعديلرى زائل اولسه ضمان زائل اولمز زيرا برائت امام قتنده عينى صاحبنه اعاده ايلمك ايله اولور
بو ايكيسنك يدلرى قو يدر كندو نفسلرينه عامل اولدقلرى ايچون (وكذا لو اودعها ثم استردها) ودخى نچون
مودع اولان كمسنه يانده اولان وديعه يى بر آخرك يانه قيوب صكره استرداد يعنى استرجاع ايلسه ضمان زائل
اولور اودعهاده واستردهاده اولان ضميرلر وديعه يه راجعدر (وان انفق بعضها فهلك الباقى ضمن بقدر ما انفق
فقط) واكر مودع اولان كمسنه يانده اولان وديعه نك بعضيسن انفاق ايليوب صكره باقيسى هلاك اولسه انفاق
ايلديكى مقدار ضامن اولور فقط بعضهاده اولان ضمير وديعه يه راجعدر (وان رد مثله وخلط بالباقى ضمن الجميع)
واكر انفاق ايلديكى مقدارى يرينه رد يعنى ارجاع ايدوب باقى قلانه خلط ومزج ايلسه جميعسنه ضامن اولور
زيرا غيرك مالنى مالنه خلط ايلمك ايله استهلاكه سبب اولور مثله ده اولان ضمير انفاق ايلديكى مقداره راجعدر
خلطه ده اولان ضمير رد ايلديكى شيئه راجعدر (ولو تصرف فيها فربح يتصدق به وعند ابى يوسف يطيب له)
واكر مودع اولان كمسنه يانده اولان وديعه يى بر نوع معامله ايله تصرف ايليوب اكا بر مقدار ربح حاصل اولسه
انكله تصدق ايليه وامام ابو يوسف قتنده اكا طيب اولور يعنى مباح اولور لازم اولان مصالحنه صرف ايليه
فيهاده اولان ضمير وديعه يه راجعدر به ده اولان ضمير تصرفه راجعدر له ده اولان ضمير مودعه راجعدر (وان
اودع اثنان من واحد شيئا لا يدفع الى احدهما حصته بغيبة الاخر) واكر ايكى كمسنه بر كمسنه نك يانه برشئ ايداع
ايلسه مودع اولان كمسنه يه جائز دكلدركه ايكى مودعك برى غائب ايكن اول بر آخره حصه سن ويره زيرا وديعه
مشاعدر واول بر آخر ايسه انك افراز اولنمه سن استر (خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئله ده خلاف واردر
يعنى امامين قتنده اول بر آخره حصه سن ويرمك جائزدر (وان اودع عند اثنين ما يقسم اقتسماه وحفظ كل حصته
واكر بر كمسنه ايكى كمسنه نك يانه قسمت اولنور اشيادن برشئ ايداع ايلسه اول ايكى كمسنه اول شيئى اقتسام ايليه
وهر برى كندو حصه سن حفظ ايليه اقتسماه ده اولان ضمير ما قبلنده شئ معناسنه اولان مايه راجعدر حصته ده
اولان ضمير كله راجعدر (فان دفع احدهما الى الاخر ضمن الدافع لا القابض) واكر ايكى مودعك برى يانده اولان
شيئى اول بر آخره دفع ايلسه دافع اولان كمسنه دفع ايلديكى شيئه ضامن اولور امام ابو حنيفه قتنده وقابض
اولان كمسنه يه نسنه يوقدر ضامن اولمز (وعندهما الكل حفظ الكل باذن الاخر) وامامين قتنده مودع اولان
ايكى كمسنه نك هر برينه جائزدركه جمله وديعه يى اول بر آخرك اذنى ايله حفظ ايليه زيرا مالك اولان كمسنه
ايكيسنك امانتنه راضى اولمشدر (وان كان مما لا يقسم حفظه احدهما باذن الاخر اجماعا) واكر اول ايكى كمسنه نك
يانه وضع اولنان وديعه قسمت اولنور اشيادن دكل ايسه انى اول ايكيسنك برى اول بر آخرك اذنيله حفظ ايليه
ائمه ثلاثه نك اجماعيله زيرا ايكيسنك حفظى متعذردر حفظه ده اولان ضمير وديعه اولان شيئه راجعدر
(وان نهى عن دفعها الى عياله فدفع الى من له منه بد ضمن) واكر مودع اولان كمسنه وديعه يى كندو عيالنه دفع
ايلمدن نهى ايلسه مودع دخى اكا اندن بد يعنى غنا وفراق اولان كمسنه يه دفع ايلسه ضامن اولور دفعهاده اولان
ضمير وديعه يه راجعدر عياله ده اولان ضمير مودعه راجعدر له ده اولان ضمير من لفظنه راجعدر منه ده اولان
ضمير ينه منه راجعدر (وان الى من لا بد له منه كدفع الدابة الى عبده وشئ يحفظه النساء الى زوجته لا يضمن)
واكر مودع اولان كمسنه وديعه يى بر كمسنه يه دفع ايلسه كه انك اندن بدى يعنى فراق وغناسى اولميه مثلا بر دابه يى
كندى عبدنه دفع كبى ونسانك حفظ ايلدكارى شيئى كندو زوجه سنه دفع ايلمك كبى ضامن اولمز عبده ده اولان
ضمير مودعه راجعدر يحفظه ده اولان ضمير شيئه راجعدر زوجته ده اولان ضمير مودعه راجعدر (وان امر
بحفظها فى بيت معين من دار فحفظها فى غيره منها لا يضمن) واكر مودع اولان كمسنه بو وديعه يى بر داردن

بر بيت معينك ايچنده حفظ ايلسنه امر ايلسه مودع دخى مزبور وديعه يى ذكر اولنان داردن تعيين اولنان
بيتك غيريسنده حفظ ايلسه ضامن اولمز زيرا اشتراط شرطده فائده يوقدر اول دارده اولان ايكى بيتك
برى برندن تفاوتى اولمديغى اجلدن (الا ان كان فيه خلل ظاهر) الا نچون حفظ ايلديكى بيتنده بر خلل ظاهر
اولسه اول حينده ضامن اولور فيه ده اولان ضمير بيته راجعدر (وان امر بحفظها فى دار فحفظ فى غيرها ضمن)
واكر مودع اولان كمسنه وديعه يى بر دار معينده حفظ ايلسنى امر ايلسه مودع اولان مخالفت ايدوب تعيين
اولنان دارك غيريسنده حفظ ايلسه ضامن اولور زيرا ايكى دارك حفظ اولسنده تفاوت واردر بحفظهاده اولان
ضمير وديعه يه راجعدر فى غيرهاده اولان ضمير داره راجعدر (ولو اودع المودع فهلكت ضمن الاول فقط)
واكر مودع اولان كمسنه يانده اولان وديعه يى بر آخر كمسنه نك يانه ايداع ايليوب يدنده هلاك اولسه فقط
اول اولكى اولان مودع اول وديعه يه ضامن اولور امام ابو حنيفه قتنده ثانى اولان مودعه نسنه يوقدر زيرا
اولكى مودع اول ثانينك يانه قومغله مخالفت ايلمشدر (وعندهما ضمن ايهما شاء) وامامين قتنده ايكى مودعك
هر قنغيسنه استرسه تضمين ايتديره (فان ضمن الثانى رجع على الاول لا بالعكس) ايمدى نچون مودع اولان كمسنه
ثانى اولان مودعى تضمين ايتديرسه ثانى اولك اوزرينه رجوع ايليه عكسنده دكل يعنى نچون اولكى مودعه
تضمين ايتدرسه اولكى ثانى يه رجوع ايلميه (ولو اودع الغاصب ضمن المالك ايا شاء اجماعا) ونچون غاصب اولان
كمسنه غصب ايلديكى شيئى وديعه ايلسه اول مغصوب اولان شيئك مالكى اولان كمسنه مخير اولور استرسه
غاصبه تضمين ايتديره واسترسه مودعه تضمين ايتديره (ولو اودع عند عبد شيئا فاتلفه ضمنه بعد عتقه) ونچون
بر كمسنه برشيئى بر عبد محجورك يانه وديعه قوسه مزبور عبد اول وديعه يى اتلاف ايلسه بعد العتق يعنى اول
عبد معتق اولدقدنصكره اكا ضامن اولور اتلفه ده اولان ضمير شيئه راجعدر ضمنه ده اولان ضمير ينه
اكا راجعدر بعد عتقه ده اولان ضمير عبده راجعدر (وان اودع عند صبى فاتلفه فلا ضمان اصلا) واكر اول شيئى
بر صبينك يانه وديعه قوسه صبى انى اتلاف ايلسه اصلا اكا ضمان يوقدر زيرا غير مكلفدر اتلفه ده اولان ضمير
شيئه راجعدر (وقال ابو يوسف يضمنان للحال) وامام ابو يوسف ديديكه اول عبد ايله صبى اول شيئه اول حالده
ضامن اولورلر (وان دفع العبد الوديعة الى مثله فهلكت ضمن الاول بعد العتق) واكر اول عبد يانده اولان
وديعه يى كندو مثلى بر عبد محجور عليه يه دفع ايليوب اول عبدك يانده هلاك اولسه اول اولكى عبد اول وديعه يه
بعد العتق ضامن اولور مثله ده اولان ضمير عبده راجعدر (وعند ابى يوسف ضمن ايهما شاء للحال) وامام
ابو يوسف قتنده مودع اولان كمسنه اول حالده ايكى عبدك هر قنغيسنه استرسه تضمين ايتديره (وعند محمد
ان ضمن الاول فبعد العتق وان ضمن الثانى فللحال) وامام محمد قتنده اكر مودع اولان كمسنه اولكى عبده تضمين
ايتدرسه بعد العتق ضامن اولور واكر ثانيه تضمين ايتدرسه اول حالده ضامن اولور (ومن معه الف فادعى كل
من اثنين ايداعها عنده فنكل لهما فهى لهما وضمن لهما مثلها) وشول رجل كه انكله بيك درهم اولوب ايكى
رجلك هر برى بن بو بيك درهمى بو رجلك يانده وديعه طريقيله قودم دييو ادعا ايلدكده ايكيسنك دخى
دعوالرينى انكار ايلسه هر برندن دعوالرينه مطابق بينه طلب اولندقده بينه دن عاجز اولوب اول بر رجله يمين
تكليف اولنوب نكول ايلسه اول بيك درهم مدعى اولان ايكى رجلك اولور ودخى مزبور رجل ايكى رجل ايچون
بيك درهمه ضامن اولور هر برينه بيك درهم اولمغيچون زيرا هر برينك دعواسى بيك درهم ايدى

كتاب العاريه

عاريه تشديد يا ايله فعليه وزنى اوزرينه لغتده عطيه معناسنه اولان عريه دن مأخوذدر بعض اصحاب لغت
عاردن مأخوذدر ديديكى علما تغليط ايلمشلردر (هى تمليك منفعة بلا بدل) يعنى عاريه اصطلاح فقهاده
بر عينك منفعتنى بدلسز تمليك ايلمكدر وامام كرخى دخى هى اباحة الانتفاع بملك الغير ديو تعريف ايلمشدر
(ولا تكون الا فيما ينتفع به مع بقاء عينه) نچون عاريه صحيحه اولمز الا شول شيده كه منتفع به اوله اول عين معاره نك
باقى اولمسيله به ده اولان ضمير فيماده اولان مايه راجعدر عينه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (واعارة المكيل
والموزون والمعدود قرض) مكيل وموزون ومعدود اولان اشيانك اعاره سى قرضدر اعاره دكلدر (الا ان عين
انتفاعا يمكن رد العين بعده) الا نچون مستعير اولان كمسنه اول عاريه يى المقده انتفاعلردن بر نوع انتفاع

تعیین ایلمسه کماول عین معاره یی اندنصکره رد ایلمک ممکن اوله اولزمانده عاریه قرض اولمز مثلا برکمسنه برآخره
عیار ایچون یاخود زکاتی تزیین ایتمک ایچون برمقدار دراهم ویرمک کبی بعده ده اولان ضمیر انتفاعه راجعدر
(وتصح باعرتك ومنحتك واطعمتك ارضی) یعنی اعاره برنیجه الفاظله صحیحه اولور بری باعرتك دیمه سیله یعنی
بو شیئی سکا عاریه ویردم ومنحتك دیمسیله یعنی بن بو شیئی سکا ویردم وبری اطعمتك ارضی دیمسیله یعنی بو یریمی
سکا اطعام ایلدم یعنی یرایچنده اولان شیئی اطعام ایلدم زیرا اطعامی ممکن اولمیان شیئه اسناد ایلمک ایچنده
اولان شیئه حمل اولنور (وحملتك علی دابتی واخدمتك عبدی اذالم یرد بذلك الهبة) والفاظ عاریه نك بری دخی
حملتك علی دابتی یعنی سنی دابه م اوزرینه حمل ایلدم ودخی اخدمتك عبدی یعنی عبدیمی سکا خادم قلدم چون
بو ذکر اولنان الفاظله هبه مراد ایلمسه (وداری لك سکنی) والفاظ عاریه نك بری دخی داری لك سکنی دیمه سیدر
یعنی داریمك سکناسنی سکا قلدم (اوعمری سکنی) والفاظ عاریه نك بری دخی دار عمری لك سکنی دیمه سیدر یعنی
عمرك سکناسی آخر اولنجیه دکین داریمی سکا سکنی قلدم (وللمعیر الرجوع فیها متی شاء) یعنی نفس عاریه ده معیر
ایچون هرنه زمان استرسه رجوع ایلمك جائزدر قواول عاریه مطلقه اولسون قو موقته اولسون فیها ده اولان
ضمیر عاریه یه راجعدر (ولو هلکت بلا تعد فلا ضمان) یعنی چون عاریه مستعیر اولان کمسنه نك تعدیسز هلاك
اولسه اکا ضمان یوقدر استعمال ایله هلاك اولورسه ده (ولا تؤجر) یعنی عاریه نك اجاره اولنمسی جائز دکلدر
(ولا ترهن کالودیعة) ودخی رهن اولنمسی جائز دکلدر ودیعه نك رهنی جائز اولمدیغی کبی (فان اجرها فتلفت ضمن
ایهما شاء) یعنی چون مستعیر اولان کمسنه الدیغی عاریه یی اجاره یه ویروب هلاك اولسه مالك اولان کمسنه مستعیر
ایله مستأجرك هرقنغیسنه استرسه تضمین ایتدیره زیرا مستعیر عاریه ویرمکله متعدی اولمشدر مستأجر ایسه
غیرك مالنی اذنسز قبض ایلمشدر اجرها ده اولان ضمیر عاریه یه راجعدر ایهما ده اولان ضمیر مستعیر ایله مستأجره
راجعدر (فان ضمن المؤجر لا یرجع علی احد) ایمدی چون مالك اولان کمسنه مستعیر اولان کمسنه یی تضمین
ایتدیرسه هیچ برکمسنه نك اوزرینه رجوع ایلمیه یعنی مؤجر مستأجر اولان کمسنه نك اوزرینه رجوع ایلمیه زیرا
متعدی دکلدر (وان ضمن المستأجر رجع علی المؤجر ان لم یعلم انه عاریة) واکر مالك اولان کمسنه مستأجر
اولان کمسنه یی تضمین ایتدرسه مستأجر اولان کمسنه مؤجر اولان کمسنه نك اوزرینه رجوع ایلیه اکر
مستأجر اولان کمسنه اول اجاره یه الدیغی شیئی عاریه اولدیغنی بلمز ایسه انه ده اولان ضمیر اجاره یه ویریلان شیئه
راجعدر (وله ان یعیر مالا یختلف باختلاف المستعمل کالحمل علی الدابة) یعنی مستعیر اولان کمسنه ایچون
جائزدرکه استعمال ایله مختلف اولمین شیئی اعاره ایلیه مستعیر اولان کمسنه اعاره طریقیله الدیغی شیئی یعنی
دابه یی غیره حمل ایچون ویرمك کبی مثلا برکمسنه برشیئی کتورمك ایچون برکمسنه نك دابه سن استعاره
ایلسه غیری کمسنه نك دخی شیئنی کتورمك ایچون ویرمك جائزدر زیرا کتورمکده تفاوت واختلاف یوقدر
هدایه ده بویلجه ذکر اولنمشدر له ده اولان ضمیر مستعیره راجعدر (لا ما یختلف کالرکوب ان عین مستعملا)
اما استعمال ایله مختلف اولان شیئی اعاره ایلسه چون مستعمل تعیین اولنسه مثلا رکوب کبی زیرا رکوبده تفاوت
واختلاف واردر کورلمزمیکه عسکرك رکوبی سوقینك رکوبی کبی دکلدر (وان لم یعین جاز ایضا ما لم یتعین فان
تعین لایجوز) واکر مستعمل تعیین اولنمزایسه دخی اعاره درمادامکه تعیین اولنمیه واکر تعیین اولنورسه اعاره
جائز اولمز (فلو رکب هو لیس له ارکاب غیره وان ارکب غیره لیس له ان یرکب هو) ایمدی چون مستعیر اولان
کمسنه عاریه الدیغی دابه یی کندو بنسه غیری بندرمسی جائز دکلدر مثلا کندودن غیری بندرسه کندیسی بنمك
جائز دکلدر کندیسی دخی بنسه ضامن اولور له ده اولان ضمیر هو یه راجعدر (وان قیدت بنوع اووقت اوبهما
ضمن بالخلاف الی شر فقط) واکر عاریه انواع انتفاعاتدن برنوعله تقیید اولنسه یاخود نوع ووقت ایله معا تقیید
اولنسه تقیید اولنان شیئدن شر اولان شیئه مخالفت ایلمسیله ضامن اولور اما چون تقیید وتعیین اولنان
شیئك نظیرینه یاخود خیرینه مخالفت ایلسه ضامن اولمز الی شر دیدیککنك حکمتی بودر (وان اطلق
فیها فله الانتفاع بای نوع شاء فی ای وقت شاء) واکر ایکیسنده ده اطلاق ایلسه یعنی نوعله وقتده تقیید ایلمسه
مستعیر ایچون جائزدرکه هرقنغی نوع وهرنه وقتده استرسه انتفاع ایلیه مثلا بنمك ایچون بر دابه وکیمك ایچون
برثوب استعاره ایدوب انواع انتفاعدن برشیئ تسمیه اولنمسه مستعیر ایچون جائزدرکه اول دابه یی رکوب ایدوب

اول ثوبی لبس ایلمیه جائزدرکه غیره اعاره ایلیه فلهده اولان ضمیر مستعیره راجعدر (وتصح اعارة الارض
للبناء والغرس) ودخی برارضی ایچنده بنا وغرس ایلمك ایچون اعاره یه ویرمك صحیحدر زیرا منفعتی معلومدر
(وله ان یرجع متی شاء ویکلفه قلعهما) ودخی معیر ایچون هرنه زمان استرسه رجوع ایلمك جائزدر ودخی اول
مستعیره اول ارضده ایلدیکی بنا وغرسی هدم وقلع ایلمه سن تکلیف ایلیه زیرا ارض انلر ایله مشغول اولمشدر
له ده اولان ضمیر معیره راجعدر قلعهما ده اولان ضمیر تثنیه بنا ایله غرسه راجعدر (ولا یضمن ان لم یوقت
وان وقت ورجع قبله کره له ذلك) واکر اول معیر اولان کمسنه اول ارضك اعاره سنه بروقت توقیت ایلمز ایسه
اول بنا وغرسك نقصاننه ضامن اولمز واکر توقیت ایدوب واول وقتك اتماسندن اول رجوع ایلسه اول رجوع اکا
مکروه اولور زیرا خلف وعد واردر قبله ده اولان ضمیر وقته راجعدر له ده اولان ضمیر معیره راجعدر (وضمن
ما نقص بالقلع) ودخی معیر اولان کمسنه قلع ایله ناقص اولان مقدارده ضامن اولور (وقیل یضمن قیمته ویتملکه)
ودیمشلردیکه رب الارض اولان معیر اول بنانك واول غرسك قیمتنه ضامن اولور وانی کندی نفسیچون تملك ایدر
قیمته ویتملکه ده اولان ضمیرلر بنا ایله غرسه راجعدر (وللمستعیر قلعه بلا تضمین ان لم تنقص الارض به کثیرا وعند
ذلك الخیار للمالك) ودخی مستعیر اولان کمسنه ایچون اول ارضده اولان بنا ایله غرسی تضمینسز قوپارمق جائزدر
اکر قوپارمغله اول ارضه نقصان کثیر اولمز ایسه اویله اولیجق خیار ازلزمانده مالك اولان کمسنه نکدر زیرا
صاحب اصلدر مستعیر ایسه تابعدر (وان اعارها للزرع لا تؤخذ حتی یحصد وقت ام لا) واکر اول معیر اولان
کمسنه اول ارضی زراعت ایچون اعاره یه ویردیسه مستعیردن اخذ اولنمیه تا ایچنده اولان زرعی بیچنجه کرك
توقیت ایلسون کرك ایلمسون اعارها ده اولان ضمیر بارز ارضه راجعدر (واجرة رد المستعار والمستأجر والودیعة
والرهن والمغصوب علی المستعیر والمؤجر والمودع والمرتهن والغاصب) یعنی اعاره اولنان شیئك رد اولنمسنك
اجرتی مستعیر اولان کمسنه نك اوزرینه در ومستأجر اولان شیئك رد اولنمسنك اجرتی مؤجر اولان کمسنه نك
اوزرینه در وودیعه اولان شیئك رد اولنمسنك اجرتی مودع اولان کمسنه اوزرینه در ورهن اولان شیئك
رد اولنمسنك اجرتی مرتهن اوزرینه در ومغصوب اولان شیئك رد اولنمسنك اجرتی غاصب اولان کمسنه نك
اوزرینه در (واذا رد المستعیر الدابة الی اصطبل ربها والعبد او الثوب الی دار مالکه بری) وچون مستعیر اولان
کمسنه عاریت طریقیله اخذ ایلدیکی دابه یی صاحبنك اخورینه رد ایلسه یاخود اخذ ایلدیکی عبدی یاخود
ثوبی مالکنك دارنه رد ایلسه استحسانا ضماندن بری اولور وقیاس بری اولممقدر ذکر اولنان اشیانك هلاك
اولمسی محتملدر ربها ده اولان ضمیر دابه یه راجعدر مالکه ده اولان ضمیر عبده یاخود ثوبه راجعدر (بخلاف الغصب
والودیعة) یعنی غصب ایله ودیعه تقدم ایدن مسئله لرك خلافیدر یعنی غاصب ایله مودع یانلرنده اولان مغصوب
ایله ودیعه یی مالك اولان کمسنه نك دارنه رد ایلسه لر ضماندن بری اولمزلر (وان رد المستعیر الدابة مع عبده او اجیره
مشاهرة او مسانهة بری) وچون مستعیر اولان کمسنه یاننده عاریت اولان دابه یی کندو عبدی ایله یاخود اجیر ایله
یعنی شهر ایله یاخود سنه ایله طوتلمش خدمتکار ایله رد ایلسه ضماندن بری اولور زیرا بو ایکی کمسنه عیالدن عد
اولنورلر عبده ده واجیره ده اولان ضمیرلر مستعیره راجعدر (وکذا ان ردها مع اجیر ربها او عبده یقوم علی الدابة
اولا) ودخی چون مستعیر اولان کمسنه یاننده عاریت اولان دابه یی صاحبنك اجیری یاخود عبدی ایله رد ایلسه
ضماندن بری اولور قواول عبد اول دابه نك اوزرینه علی الدوام قائم اولسون قو اولمسون زیرا مالك بونلره
راضیدر ردها ده اولان ضمیر دابه یه راجعدر (بخلاف الاجنبی والاجیر مياومة) اما اجنبی اولان کمسنه ویوم ایله
اجیر اولان کمسنه تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر یعنی چون مستعیر اولان کمسنه یاننده اولان دابه یی براجنبی ایله
یاخود کون ایله اجیر اولان کمسنه ایله دفع ایلسه ضماندن بری اولمز زیرا بو ایکی کمسنه عیالدن عد اولنمزلر (ورد شیئ
نفیس الی دار مالکه) ودخی جواهر کبی برشیئ نفیسی مالکنك دارنه رد ایلمك ایله ضماندن بری اولمز زیرا بو اصل
اشیایی غلمان ایله داره کوندرمك معهود وعادت دکلدر مالکه ده اولان ضمیر شیئ نفیسه راجعدر (ویکتب
مستعیر الارض للزراعة قد اطعمتنی ارضك لا اعرتنی) یعنی برارضی زراعت ایچون استعاره ایدن کمسنه
مستعیره چون کندو نفسی اوزرینه اشهاد ایتدرسه قد اطعمتنی ارضك یعنی تحقیق سن بکا ارضکی اطعام ایلدم
دیو یازسون اعرتك یازمسون ابو حنیفه قتنده زیرا ارضی اعاره یه ویرمك زراعت ایچون وغیریسی ایچون

اولور (خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئله ده خلاف واردر يعنى امامين قتنده اعرتك ارضى يازسون

كتاب الهبة

هبه مصدردر لغتده بركسنه بر آخره منتفع اوله جق شيئله تفضل واحسان ايلكدر كرك مال اولسون كرك غيرى اولسون واصطلاح شرعده (هى تمليك عين بلا عوض) بر عينى بركسنه بر آخره عوضسز تمليك ايلكدر مصنفك تمليك عين ديمسيله عاريه واجاره بو تعريفدن خارج اولمشدر زيرا انلر تمليك منافعدر (وتصح بايجاب وقبول) يعنى هبه ايجاب وقبول ايله صحيحه اولور ايجاب واهبك وهبت ديمسيدر وقبول موهوب لهنك قبلت ديمسيدر زيرا هر برى بر ركندر (وتتم بالقبض الكامل) يعنى هبه قبض كامل ايله تمام اولور (فان قبض فى المجلس بلا اذن صح وبعده لابد من الاذن) ايدى چون موهوب له اولان كمسنه هبه يى مجلسده اذنسز قبض ايلسه صحيح اولور وچون مجلسدنصكره قبض ايلسه اذندن لابددر يعنى اذنه محتاجدر زيرا هبه ده قبض قبول منزله سنه نازلدر بعده ده اولان ضمير مجلسه راجعدر (وتنعقد بوهبت ونحلت واعطيت) يعنى هبه واهبك وهبت قولى ايله منعقده اولور زيرا بو بابده صريحدر اولان الفاظدندر ودخى حاء مهمله ايله عطيه معناسنه اولان نحلت قولى ايله منعقده اولور زيرا حضرت ابو بكر رضى الله عنه حضرت عائشه رضى الله عنهايه ديدكه كنت نحلتك جذاذ عشرين وسقا بالعالية ولم تكونى جذذته ولا قبضته يعنى بن سكا عاليه نام موضعده يكرمى وسق خرمانك جذاذنى يعنى كسلمه سنى ويردم وعطيه ايلدم وحال بوكه سن الى الان انى نه كسدك ونه قبض ايلدك ودخى اعطيت قولى ايله منعقده اولور زيرا هبه ده مستعمل اولان الفاظدندر (واطعمتك هذا الطعام) يعنى بو طعامى سكا اطعام ايلدم قولى ايله هبه منعقده اولور زيرا بودخى هبه ده صريحدر (وكسوتك هذا الثوب) ودخى كسوتك هذا الثوب يعنى بو ثوبى سكا كسوه قلدم قولى ايله منعقده اولور زيرا كسوه تمليك معناسنه استعمال اولنور (واعمرتك هذا الشئ) يعنى بو شيئى مدة عمركه دكن ويردم قوليله منعقده اولور زيرا تمليكدر حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيورر لركه من اعمر عمرى فهى للمعمر ولورثته من بعده (وجعلته لك عمرى) ودخى جعلت هذه الشئ لك عمرى يعنى بو شيئى سكا مدة عمركه دكن قلدم قولى ايله منعقد اولور (ودارى لك هبة تسكنها) ودخى دارى لك هبة تسكنها يعنى دارم سكا هبه درساكن اولورسك قولى ايله منعقده اولور زيرا تسكنها قولى مشاوره واقع اولمشدر ماقبلنده اولان اسمه تفسير دكلدر ايدى استرسه مشاوره يى قبول ايليه استرسه رد ايليه (وبنيتها حملتك على هذه الدابة) ودخى بركسنه هبه نيتيله بركسنه يه (حملتك على هذه الدابة) يعنى سنى بو دابه نك اوزرينه كتوردم قولى ايله منعقده اولور زيرا منافعه تصرفدر نيتله هبه اولور (وان قال دارى لك هبة سكنى اوسكنى هبة اونحلى سكنى اوسكنى صدقة اوصدقة عارية اوعارية هبة فعارية) واكر بركسنه بر آخره دارم سكا سكنى طريقيله هبه اولسون ياخود هبه طريقيله سكنى اولسون ياخود نحلى سكنى اولسون ياخود سكنى صدقه يعنى دارم سكا سكنادر سكنى صدقه اولديغى حالده ياخود صدقه عاريه يعنى دارم سكا صدقه اولديغى حالده عاريه طريقيله اولسون ياخود عاريه هبه يعنى دارم هبه اولديغى حالده عاريه طريقيله اولسون ديسه بو صورتلرده عاريه اولور (فتصح هبة مشاع لا يحتمل القسمة) ايدى قسمته يحتمل اولمين مشاعك هبه سى صحيح وجائزدر (لا فيما يحتملها) وقسمته يحتمل اولمين شيئده هبه صحيحه دكلدر (فان قسم وسلم صح) ايدى چون قسمته قابل بر مشاعى هبه ايليوب صكره قسمت ايدوب تسليم ايلسه صحيح اولور زيرا هبه قبض ايله تمام اولور (ولا تصح هبة دقيق فى بر ودهن فى سمسم وسمن فى لبن وان طحن واستخرج وسلم) يعنى بغداى ايچنده اولان دقيق وصوصام ايچنده اولان ياغى وسود ايچنده اولان ياغى هبه ايلمك صحيح دكلدر واكرچه اول بغدايى اوكودوب وصوصامده وسودده اولان ياغى اخراج ايدرسه ده زيرا موهوب هبه وقتنده معدوم ايدى (وهبة لبن فى ضرع وصوف على غنم ونخل وزرع فى ارض وتمر فى نخل كهبة المشاع) ودخى ضرع ايچنده يعنى ممه ايچنده اولان سودى وقيون ارقه سنده اولان يوكى وارض ايچنده اولان نخلى وزرعى ونخل ايچنده اولان خرمايى هبه ايلمك مشاع اولان شيئى هبه ايلمك كبيدر يعنى جائز دكلدر جائز اولمديغنك حكمى متصل اولمسيدر اتصال ايسه قبضدن مانعدر مشاعك قبضى ممتنع اولديغى كبى (وهبة شئ هو فى يد الموهوب له تتم بلا تجديد قبض) يعنى موهوب لهنك يدنده اولان شيئى كندويه هبه ايلمك تجديد قبضسز تمام اولور يعنى جائز اولور زيرا مطلوب اولان

شرطكه قبضدر بو صورتده ثابت وموجوددر (وهبة الاب لطفله تتم بالعقد ان كان الموهوب فى يد الاب اويد مودعه) ودخى بابانك طفل صغيرنه هبه ايلسى مجرد عقد ايله تمام اولور اكر اول موهوب اولان شئ بابانك يدنده ياخود بابانك مودعنك يدنده اولورسه زيرا بابانك يدنده اولسى قبضدر ومودعنك يدنده اولسى بابانك يدنده اولسى كبيدر لطفله ده اولان ضمير ابه راجعدر مودعه ده اولان ضمير ينه ابه راجعدر (لا ان كان فى يد غاصب اومبتاع بيعا فاسدا اومرتهن اومستأجر) اما اول موهوب اولان شئ چون غاصب يدنده اولسه ياخود بيع فاسد ايله ابتياع ايدن كمسنه نك يدنده اولسه ياخود مرتهن ياخود مستأجر يدنده اولسه هبه اولسى جائز دكلدر زيرا بو مذكورلرك قابض اولدقلرى كندو نفسلر ايچوندر اوليه اولسه قبضلرى بابانك قبضى كبى اولماز (والصدقة فى ذلك كالهبة) ودخى آدمك تصدق ايلديكى صدقه تقدم ايدن احكامده هبه كبيدر (والام كالاب عند غيبته منقطعة) ودخى ام تقدم ايدن احكامده اب كبيدر بابانك بر غيبت منقطعه ايله غائب اولسى قتنده (اوموته وعدم وصيه ان كان الطفل فى عيالها) ودخى ام بابا كبيدر بابانك فوت اولوب عدم وصيسى قتنده اكر اول طفل اول امك عيالنده اولورسه موته ده ووصيه ده اولان ضميرلر ابه راجعدر عيالهاده اولان ضمير امه راجعدر (وكذا كل من يعول الطفل) ودخى بركسنه كه اول طفله كفيل اولوب بسليه بابا كبيدر مثلا اخ وعم كبى اولان كمسنه لر (وهبة الاجنبى له تتم بقبضه لو عاقلا) يعنى اجنبينك طفله هبه سى طفلك قبضيله تمام اولور طفل عاقله ايسه له ده اولان ضمير طفله راجعدر بقبضه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وبقبض ابيه اوجده اووصى احدهما) ودخى بابانك ياخود دده نك ياخود وصى نك ياخود ايكيسنك برينك قبضيله عقد تمام اولور زيرا اب ايله جد تصرفه مالكلردر وصى ايسه انلرك مقامنه قائمدر ابيه ده اوجده ده اولان ضميرلر طفله راجعدر (اوامه ان فى حجرها اواجنبى يربيه) ودخى امك قبضيله تمام اولور اكر اول طفل كندو حجرنده ايسه ياخود انى تربيه ايدر بر اجنبينك حجرنده ايسه عقد تمام اولور امه ده اولان ضمير طفله راجعدر حجرهاده اولان ضمير امه راجعدر يربيه ده اولان ضمير طفله راجعدر (اوبقبض زوج الطفلة لها ولو مع حضرة الاب) ودخى طفلهٔ صغيره نك زوجنك قبضيله تمام اولور اول طفل صغيره باباسى حضورنده ده اولورسه (بعد الزفاف لا قبله) يعنى خلوتدنصكره (لا قبله) يعنى خلوتدن اول دكل زوجى اكا هبه ايلسيله عقد تمام اولور زيرا بابا اول صغيره نك امورينى زوجنه تفويض ايلمشدر لهاده اولان ضمير طفله راجعدر قبله ده اولان ضمير زفافه راجعدر (وصح هبة اثنين لواحد دارا) ودخى ايكى كمسنه نك بركسنه يه بر دار هبه ايلرى صحيحدر زيرا ايكيسى دخى جمله تسليم ايلشلردر (لا عكسه) عكسى صحيح دكلدر امام ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) وامامين ايچون خلاف واردر زيرا قتلرنده بركسنه نك ايكى كمسنه يه هبه ايلسى صحيحدر (وصح تصدق عشرة على فقيرين اوهبتها لهما) ودخى اون نفر كمسنه نك ايكى فقير كمسنه لره تصدقلرى ياخود هبه ايلرى صحيحدر (ولا يصحان لغنيين) واول تصدق ايله هبه ايكى غنى كمسنه لره اولسى صحيح دكلدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئله ده خلاف واردر زيرا انلرك قتنده ايكى غنى يه تصدق وهبه ايلمك صحيحدر

باب الرجوع عنها

بو باب هبه دن رجوع ايلمه نك احكامى بياننده در (يصح الرجوع فيها كلا او بعضا ويكره) يعنى انسانك ايلديكى هبه ده بعد القبض رجوع ايلسى صحيحدر قوايلديكى موهوب بك كايسنده اولسون قو بعضيسنده اولسون زيرا حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيورر لركيم (الواهب احق بهبته مالم يثب) يعنى واهب اولان كمسنه هبه سنه احقدر موهوب لهدن مادامكه عوضن آلميه ورجوع ايلسى مكروهدر زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم بيورر لركه (الراجع فى هبته كالراجع فى قيئه) (ويمنع منه حروف دمع خزقه) يعنى هبه ده رجوع ايلمه دن يدى نسنه مانع اولور واول يدى نسنه يه دمع خزقه حرفلرى ايله رمز واشارت اولنمشدر زيرا هر حرفى بر مانعه اشارتدر وبعض علما بو يدى حروفى بر عربى بيت ايلمشدر اول بيت بودر (ومانع عن الرجوع فى الهبة * يا صاحبى حروف دمع خزقه فالدال الزيادة المتصلة كالبناء والغرس والسمن لا المنفصلة) ايدى دمعده اولان دال موهوبده اولان زيادهٔ متصله يه اشارتدر بنا وغرس وسمن كبى منفصله ده دكل مثلا ولد كبى وآش جنايه كبى رجوعدن مانع اولماز (والميم موت احد المتعاقدين) ودمعده اولان ميم متعاقدينك برينك موتنه اشارتدر يعنى چون

واهب یا موهوب لهك بری اولسة هبه دن رجوعه مانعدر (والعین العوض المضاف الیها اذا قبض نحو خذ هذا
عوضا عن هبتك اوبدلا عنها اوفی مقابلتها ولو كان من اجنبی) ودمعده اولان ضمیر عین هبه مقابله سنده
واقع اولان عوضه اشارتدر یعنی عوض قبض اولنسه وهبه یه مضاف اولسه مثلا بر كمسنه واهب اولان
كمسنه یه خذ هذا عن هبتك یعنی بو شیئی هبه ایلدیكك شیئه عوض اولدیغی حالده آل او بدلا عنها یعنی اندن
بدل اولدیغی حالده ال اوفی مقابلتها یاخود انك مقابله سنده اولدیغی حالده ال دیمك كبی و اكر اول ویریلن عوض
اجنبیدنده اولورسه رجوع ایلمه دن مانعدر ایچون اول واهب اولان كمسنه اول عوضی الوب قبض ایلسه
الیهاده اولان ضمیر هبه یه راجعدر (فلولم یضف فلكل ان یرجع فیما وهب) ایدی ایچون عوض هبه یه اضافت
اولنمسه واهب ایله موهوب لهك هر برینه جائزدركه هبه ایلدیكی شیده رجوع ایلیه (والخاء الخروج عن ملك
الموهوب له) وخرقه ده اولان خا هبه نك موهوب لهك ملكندن خارج اولدیغنه اشارتدر یعنی ایچون موهوب
اولان شیء موهوب لهك ملكندن چقسه واهبك رجوع ایلمسی صحیح اولمز زیرا ملكك متبدل اولمسی
عینك متبدل اولمسی كبیدر (والزاء الزوجیة وقت الهبة فله الرجوع لو وهب ثم نكح لا لو وهب ثم ابان) ودخی
خرقه ده اولان زا وقت هبه ده اولان زوجیته اشارتدر یعنی ایچون بر كمسنه كندو خاتونه زوجه سی
اولدیغی حالده برشیء هبه ایلسه رجوع ایلمدن مانعدر ایدی ایچون بر كمسنه برخاتونه برشیء هبه ایدوب صكره
نكاح ایلسه اول اكا ایلدیكی هبه ده رجوع ایلمك جائزدر اما ایچون برخاتونه برشیء هبه ایلیوب صكره انی
ابانه ایلسه یعنی طلاق باین ایلسه اكا رجوع یوقدر له ده اولان ضمیر واهبه راجعدر (والقاف القرابة فلا رجوع
فیما وهب لذی رحم محرم) ودخی خرقه ده اولان قاف واهب ایله موهوب لهك بیننده اولان قرابته اشارتدر
ایدی ایچون بر كمسنه ذی رحم اولان محرمنه برشیء هبه ایلسه اكا رجوع یوقدر زیرا بونلره هبه دن مراد صلهٔ
رحمدر ورجوع ایلمه ده قطع رحم واردر بواجلدن رجوع جائز اولمدی (والهاء هلاك الموهوب) ودخی خرقه ده
اولان ها كه آخر الحرفدر موهوبك هلاك اولمسنه اشارتدر یعنی عین موهوبه نك هلاك اولمسی رجوعدن
مانعدر (والقول فیه قول الموهوب له) یعنی ایچون واهب ایله موهوب لهك بیننده عین موهوبه نك هلاك
اولمسنده نزاع واقع اولسه قول موهوب لهكدر (وفی عدم الزیادة قول الواهب) واول هبه نك عدم زیاده سنده
قول واهبكدر زیرا موهوب له اولان كمسنه حق رجوعك باطل اولمسن ادعا و واهب ایسه انی انكار ایدر ایدی
قول منكر اولان كمسنه نككدر وامام زفر قتنده قول موهوب لهكدر (ولو عوض فاستحق نصف الهبة
رجع بنصف العوض) یعنی ایچون واهب اولان كمسنه هبه ایلدیكی شیئك مقابله سنده برشیئله تفویض
اولندقدنصكره اول هبه نك نصفی مستحق اولسه موهوب له اولان كمسنه ویردیكی عوضك نصفی ایله رجوع ایلیه
(وان استحق نصف العوض لا یرجع بشیء حتی یرد باقیه) واكر عوضك نصفی مستحق اولسه واهب اولان كمسنه
موهوب لهك اوزرینه هیچ برشیئله رجوع ایلمیه تاكم واهب اول عوضدن باقی قلانی رد ایلیه باقیه ده اولان
ضمیر عوضه راجعدر (وان استحق الكل یرجع بالكل فیهما) واكر اول عوضك كلیسی مستحق اولسه هبه ده
وعوضده كل ایله رجوع ایلیه فیهماده اولان ضمیر هبه یه وعوضه راجعدر (ولو عوض عن نصفها فله ان یرجع
فیما لم یعوض) وایچون واهب اولان كمسنه هبه ایلدیكی شیئك نصفندن تعویض اولنسه اكا اول تعویض اولندیغی
مقدارده رجوع ایلمك جائزدر بلا عوض اولدیغیچون نصفهاده اولان ضمیر هبه یه راجعدرله ده اولان ضمیر
واهبه راجعدر (ولو خرج نصفها عن ملكه فله ان یرجع بما لم یخرج) وایچون هبه نك نصفی واهب اولان كمسنه نك
ملكندن چقسه اول ملكندن خارج اولمین ایله رجوع ایلمك جائزدر باقی اولدیغیچون (ولا یصح الرجوع الا بتراض
اوحكم قاض) یعنی هبه ده رجوع ایلمك صحیح اولمز الا تراضی ایله یعنی واهب ایله موهوب لهك رضالریله یاخود
حكم حاكم ایله زیرا دفع ایلمدن امتناع اولندیغی تقدیرجه الزامه محتاجدر والزام ایسه قاضی یه مخصوصدر
(فلو اعتق الموهوب له بعد الرجوع قبل القضاء والتسلیم نفذ) یعنی ایچون موهوب له اولان كمسنه اول موهوب
اولان عبدی واهبك رجوعندنصكره قبل القضاء والتسلیم ازاد ایلسه اول عتق نافذ وصحیح اولور زیرا قبل القضا
ملكدن زائل اولمز (ولو منعه فهلك لا یضمن) واكر موهوب اولان كمسنه واهب هبه سندن رجوع ایلدكده اول
موهوب اولان شیئی منع ایلیوب بیدنده هلاك اولسه ضامن اولمز زیرا ملكی اوزره باقیدر منعه ده اولان ضمیر

بارز

بارز واهبه راجعدر (وهو مع احدهما فسخ من الاصل لا هبة من الموهوب له فلا یشترط قبضه) یعنی واهبك
هبه ده ایكیسنك بریسیله یعنی رضا ایله یاخود قضا ایله رجوع ایلمسی اصلدن فسخدر موهوب لهدن هبه
دكلدر اویله اولیجق تكرار واهبك قبضی اشتراط اولنمز زیرا قبض اشتراط اولنمز الا انتقال ملكده اعتبار اولنور ملك
قدیم دعواسنده اولمز قبضه ده اولان ضمیر واهبه راجعدر (وصح فی المشاع) یعنی مشاع اولان شیئك هبه سنده
رجوع صحیحدر مثلا بر كمسنه ایكی كمسنه یه بر عین هبه ایدوب صكره برینك نصیبنه رجوع ایلسه صحیح اولور
(وان تلف الموهوب فاستحق فضمن الموهوب له لا یرجع علی واهبه) واكر موهوب اولان شیئی تلف ایدوب
صكره مستحق اولیجق موهوب له اولان كمسنه اكا ضامن اولسه واهب اولان كمسنه نك اوزرینه رجوع ایلمیه
زیرا عقد هبه تبرعاتدندر سلامت اندە شرط دكلدر (والهبة بشرط العوض هبة ابتداء) یعنی شرط عوض ایله
هبه ابتدادن هبه در مثلا (وهبت لك عبدی علی ان تهب ثوبك لی) دیسه ابتداء هبه واقع اولور اما (وهبتك
هذا العبد بثوبك بالف درهم) دیسه ابتداء وانتهاء بیع واقع اولور اجماع ایله (فشرط القبض فی العوضین) ایدی
ایكی عوضده قبض شرط اولور زیرا هبه ده قبض شرطدر (ومنعها الشیوع فی احدهما) یعنی ایكی عوضك
برینك شایع اولمسی هبه دن مانعدر زیرا مشاعك هبه سی صحیح دكلدر دو بیان اولنمشیدی منعهاده اولان ضمیر
هبه یه راجعدر (بیع انتهاء) یعنی شرط عوض ایله هبه ایلك ابتدا هبه در وانتها بیعدر یعنی انتهاء عقدده بعد
التقابض بیع اولور (فتثبت الشفعة وخیار العیب والشرط والرؤیة فی كل منهما) وچون انتهاء بیع واقع اولور انده
شفعه وخیار عیب وخیار شرط وخیار رؤیه ثابت اولور بیعده ثابت اولدیغی كبی (فصل) بو فصل بنه هبه یه
متعلق نیچه اشیانك احكامی بیاننده در (ومن وهب امة الا حملها او علی ان یردها علیه او یعتقها او یستولدها
صحت الهبة وبطل الاستثناء والشرط) وشول كمسنه حامل اولان امه یی هبه ایلیوب قارننده اولان حملی
ایلسه یاخود اول امه یی كیرو ردایلمك شرطیله هبه ایلسه یاخود انی عتق ایلمك شرطیله هبه ایلسه یاخود انی
استیلاد ایلمك شرطیله هبه ایلسه هبه صحیحه اولور وایلدیكی استثنا وشرط باطل اولور زیرا بو شروط مقتضای
عقده مخالفدر بواجلدن فاسد اولدی وحمله بوتر كیبده اولان ضمائر موءنثه امه یه راجعدر علیه ده اولان ضمیر
من لفظنه راجعدر (وكذا لو وهب دارا علی ان یرد علیه بعضها او یعوضه شیأ منها) ودخی ایچون بر دارك بعضینی
كیرو رد ایلمك شرطیله یاخود واهبه اول دار مقابله سنده بر تعویض ایلمك شرطیله هبه ایلسه هبه صحیحه اولوب
شرط باطل اولور علیه ده اولان ضمیر واهبه راجعدر بعضهاده اولان ضمیر بارز داره راجعدر یعوضه ده اولان
ضمیر بارز واهبه راجعدر منهاده اولان ضمیر بنه داره راجعدر (ولو دبر الحمل ثم وهبها فالهبة باطلة) واكر حملی
مدبر ایلسه صكره انی هبه ایلسه اول هبه باطله در (بخلاف ما لو اعتقها ثم وهبها) اما اول حملی عتق ایدوب
صكره امه یی هبه ایلسه اول تقدم ایدن مسئله نك خلافی اولور یعنی هبه صحیحه اولور زیرا حمل كندو ملكی
اوزره دكلدر اعتقها ثم وهبهاده اولان ضمیر لر امه یه راجعدر (ومن قال لمدیونه اذا جاء غد فالدین لك او فانت بریء
منه او ان ادیت الی نصفه فالباقی لك او فانت بریء منه فهو باطل) وشول كمسنه كه كندو مدیونه ایچون یارینكی
كون كاسه سنده اولان دین سنك اولسون یاخود اندن بری اوله سن دیسه یاخود سنده اولان دینك نصفنی
بكا ادا ایلرایسك باقیسی سنك اولسون دیسه یاخود اندن بری اوله سن دیسه باطل اولور زیرا تعلیق صریح
ابرایه صحیح دكلدر مدیونه ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر منه ده اولان ضمیر دینه راجعدر
نصفه ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر (والعمری) ضم عینله فعلی وزنی اوزرینه عمردن مشتقدر اسمدر معناسی
درعقب بیان اولنور (جائزة للمعمر له) معمر فتح میم ثانیه ایله موهوب له معناسنه در یعنی عمری معمر له ایچون
جائزدر (حال حیاته ولورثته بعده) حال حیاتنده وموتندنصكره وارثلرینه حیاتهده اولان ضمیر معمره
راجعدر لورثته ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر بعده ده اولان ضمیر معمر لهه راجعدر (وهی ان یجعل داره
له مدة عمره فاذا مات ردت الیه) یعنی ذكر اولنان عمری بر آدم كندو داریی بر آدم ایچون مدة عمرینه دكین قلمقدر
وچون فوت اوله كیرو اول دار مالكنه عودت ایلیه ایدی تملیك صحیح وشرط باطل اولور داره ده اولان ضمیر
یجعلنك فاعلنه راجعدر له ده اولان ضمیر معمره راجعدر عمره ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر الیه ده اولان
ضمیر بنه یجعلنك فاعلنه راجعدر (والرقبی) رقبی ضم را ایله انتظار معناسنه اولان مراقبه دن مشتق بر اسمدر

معناسی درعقب بیان اولنور (باطلة) یعنی رقبی باطلدر زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم عمری اجازت قلوب
وقبایی منع بیورردلر (من اعمر عمری فهی لمعمره محیاه ومماته لاترقبوا من رقب شیأ فهو سبیل المیراث) قوللریله
(وعند ابی یوسف تصح کالعمری) وامام ابو یوسف قتنده رقبی جائز وصحیحدر عمری جائز اولدیغی کبی (وهی ان
یقول اذامت قبلك فلك وان مت قبلی فلی) یعنی رقبینك معناسی بر آدم برآخره بو داری سکا رقبی قلدم اکر
بن سندن اول اولورسم سنك اولسون واکر سن بندن اول اولورسك بنم اولسون دیمکدر (فان قبضها کانت عاریة
فی یده) ایمدی چون اول مرقوب له اولان کمسنه اول داری قبض ایلسه یدنده عاریه اولور قبضهاده اولان ضمیر
داره راجعدر فی یده ده اولان ضمیر مرقوب لهه راجعدر (والصدقة کالهبة لاتصح بدون القبض) یعنی صدقه
ویرمك هبه ویرمك کبیدر قبضسز صحیح اولمز هبه قبضسز صحیح اولمدیغی کبی صدقه دخی قبضسز صحیح اولمز
زیرا تبرعاتدندر (ولامشاع یقسم) ودخی قسمت اولنور مشاعده صدقه صحیح دکلدر (ولا رجوع فیها ولو لغنی)
ودخی صدقه ده رجوع یوقدر غنی اولان کمسنه یه ده اولورسه زیرا صدقه دن مراد ومقصود ثوابدر اول ایسه
هر وجهله حاصلدر (ولا فی الهبة لفقیر) ودخی فقیره هبه ایلمه ده رجوع یوقدر زیرا فقیره هبه دن مراد ثوابدر
(ولو قال جمیع مالی اوما املکه لفلان فهو هبة) وچون بر کمسنه جمیع مالم یاخود جمله مالك اولدیغم شئ فلان
کمسنه نك اولسون دیسه هبه واقع اولور املکه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر (وان قال
ما ینسب الی او یعرف بی لفلان فهو اقرار) واکر بکا منسوب اولان شول شئ یاخود بنم ایدیکی معروف اولان شئ
فلان کمسنه نك اولسون دیسه اقرار واقع اولور بو مسئله ایله ماقبلنده اولان مسئله نك فرقی بودر که اولکی
مسئله ده ملکی کندو نفسنه اسناد ایلدی بو اجلدن هبه اولدی وبو مسئله ده اویله دکلدر

كتاب الاجارة

اجاره کسر همزه ایله اجرتك مصدریدر لغتده ثواب معناسنه اولان اجردن مأخوذدر زیرا مستأجر اولان کمسنه
موجرك ثوابنه سبب اولور اول عین مؤجره نك منافعنی بدل ایلدیکی اجلدن (هی بیع منفعة معلومة بعوض
معلوم) یعنی اجاره اصطلاح شرعده بر عینك منفعت معلومه سن بر عوض معلوم ایله بیع ایلمکدر (دین او عین)
کرك اول منفعت دین اولسون نقدین ومکیل وموزون کبی کرك عین اولسون ثیاب وعنب کبی (وما صلح ثمنا
صلح اجرة) وهر نسنه که ثمن اولمغه صالح اوله اجرت اولمغه صالح اولور (وتفسد بالشروط) وشروط ایله فاسده اولور
(ویثبت فیها خیار الشرط والرؤیة والعیب) ودخی اجاره ده خیار شرط وخیار رؤیه وخیار عیب ثابت اولور فیهاده
اولان ضمیر اجاره یه راجعدر (وتقال وتفسخ) ودخی اجاره ده احکام اقاله واحکام فسخ ثابت اولور (والمنفعة
تعلم تارة ببیان المدة کالسکنی والزراعة فتصح مدة معلومة ای مدة کانت) یعنی اجاره دن مراد اولنان کاه اولور
بر مدتك بیانی ایله بلنور کرك قلیل اولسون کرك کثیر اولسون مثلا بر دارده سکنی وارضده زراعت کبی ایمدی
بر مدت معلومه ایله صحیحه اولور کرك قصیره اولسون کرك طویله اولسون (وفی الوقف یتبع شرط الواقف)
وقفده ایسه بیان مدتده شرط واقفه اتباع اولنور (فان لم یشترط فالفتوی ان لا یزاد فی الاراضی علی ثلاث
سنین وفی غیرها علی سنة) واکر واقف اولان کمسنه ایلمدیکی وقفك اجاره سنده مدت اشتراط ایلمدیسه یرلر
اجاره سنده اوچ سنه نك اوزرینه زیاده اولنمقدر مستأجرك ملکیت دعواسی ایلمسی خوفندن (وتارة تعلم
بذکر العمل کصبغ الثوب وخیاطته وحمل قدر معلوم علی دابة مسافة معلومة) وکاه اجاره دن مراد
اولنان منفعت بر عملك ذکری ایله بلنور مثلا بر ثوبی بویامق کبی ویاخود بر ثوبی دکمك کبی وبر مقدار معلومی
بر دابه نك اوزرینه حمل ایدوب بر مسافهٔ معلومه یه کتورمك کبی خیاطته ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر (وتارة
تعلم بالاشارة کنقل هذا الی موضع کذا) وکاه اول منفعت اشارتله بلنور مثلا بر شیئی فلان مکانه نقل ایلمك
کبی (والاجرة لا تستحق بالعقد بل بالتعجیل او بشرطه او باستیفاء المعقود علیه او تمکنه منه) یعنی اجاره اولنان
شیئك اجرتی مجرد عقد اجاره ایله مستحق اولمز بلکه تعجیل اولنمق ایله مستحق اولور یاخود شرط تعجیل ایله یاخود
معقود علیه اولان شیئك استیفاسیله یاخود استیفادن تمکن اولمه سیله مستحق اولور بشرطه ده اولان ضمیر
تعجیله راجعدر تمکنه ده اولان ضمیر مستأجره راجعدر منه ده اولان ضمیر استیفایه راجعدر (فتجب لو قبض الدار
ولم یسکنها حتی مضت المدة) بو فاء تفریعیه در یعنی چون معقود علیهك منافعنك استیفاسندن متمکن اوله

ایمدی چون دارك مستأجری اولان کمسنه اجاره یه الدیغی داری قبض ایلیوب تا مدة اجارهٔ مضمونه دکین ساکن
اولمسه اجرت واجبه اولور یسکنهاده اولان ضمیر داره راجعدر (وتسقط بالغصب بقدر فوت التمکن) یعنی چون
عین موجره مستأجرك یدنده ایکن غصب اولنسه اول عین موجره ده متمکن اولمسنك فوتی مقدارنده اجرت
ساقط اولور واکر جمیع مدتده متمکن اولمسی فوت اولمسه جمیع اجرت ساقط اولور مثلا بر کمسنه بر داری بر سنه
اجاره یه آلوب بر آخر کمسنه آنی اندن غصب ایلیوب آنده آلتی ای ساکن اولسه صکره مستأجره تسلیم ایلسه اول
غصب اولنان آلتی ایك اجرتی ساقط اولور زیرا آلتی آی متمکن اولمدین فوت اولمشدر (ولرب الدار والارض طلب
الاجر لکل یوم) ورب الدار ایله رب الارضه یعنی صاحب الارض اولان کمسنه لره جائزدر که اول دارك واول
ارضك اجرتنی هر کون طلب ایلیه لر زیرا اجرت منفعت کبیدر کونك آخرنده طلب اولنور وبو چون اطلاق
اولنوب وقت تعیین اولنمسه اما وقت تعیین اولنسه اول وقته دکین متعین اولور (ولرب الدابة لکل مرحلة)
ودخی دابه صاحبنه جائزدر که دابه سنك اجرتنی هر مرحله ده یعنی هر قوناقده طلب ایلیه وامام زفر قتنده
سفرك انتهاسندنصکره طلب ایلیه (وللقصار والخیاط بعد الفراغ من عمله) ودخی خیاط ایله قصارك هر بریسی
ایچون جائزدر که اجرتی عملندن فارغ اولدقدنصکره طلب ایلیه من عمله ده اولان ضمیر قصار وخیاطك هر برینه
راجعدر (وان عمل فی بیت المستأجر) ان وصلیه در یعنی واکر اول قصار ویاخود خیاط مستأجرك اونده عمل
ایلسه ده اجرته بعد الفراغ مستحق اولور (وللخباز بعد اخراج الخبز) ودخی اتمك بشورن خباز ایچون جائزدر که
اتمکی تنوردن اخراج ایلدکدنصکره اجرتنی طلب ایلیه زیرا اخراج ایله عملدن فارغ اولور (فان احترق قبل
الاخراج سقط الاجر) واکر اول اتمك تنوردن اخراج اولنمزدن اول محترق اولوب یانسه اول خبازك اجرتی
ساقط اولور وغایة البیانده اذا احترق قبل الاخراج فعلیه الضمان فی قول اصحابنا جمیعا (وان بعده فلا ان فی بیت
المستأجر ولا ضمان) واکر اخراجدنصکره یانسه اجرته سقوط یوقدر اکر اول یانمق مستأجر اولان کمسنه نك اونده
ایسه ده ضمان یوقدر امام ابو حنیفه قتنده زیرا کندودن جنایت واقع اولمشدر (وقالا ان شاء المستأجر ضمنه
مثل دقیقه ولا اجر وان شاء ضمنه الخبز وله الاجر) وامامین دیدیلر که مستأجر اولان کمسنه استرسه اول خبازه
احراق ایتدیکی اتمکك دقیقی مثلنی تضمین ایتدیره واجرتی یوقدر واسترسه اول اتمکی تضمین ایتدیرر واجرته
مستحق اولور کذا فی الهدایه ضمنه ده اولان ضمیر بارز خبازه راجعدر دقیقه ده اولان ضمیر خبزه راجعدر له ده
اولان ضمیر خبازه راجعدر (وللطباخ للولیمة بعد الغرف) ودخی ولیمه طباخی ایچون جائزدر که اجرتی طعامی
طنجره دن قوتاروب صحنلره توزیع ایلدکدنصکره ایلیه زیرا عمل انکله تمام اولور (ولضارب اللبن بعد اقامته)
ودخی کرپیچ قطع ایدن کمسنه ایچون جائزدر که اجرتی اول کرپیچی اقامت ایدوب تسویه ایلدکدنصکره طلب
ایلیه امام ابو حنیفه قتنده (وقالا بعد تشریجه) وامامین دیدیلر که اول قطع ایلدیکی لبنی تشریج یعنی قطع
ایلدیکی مکاندن بر مکان آخره نقلدنصکره طلب ایلیه اقامته وتشریجه ده اولان ضمیرلر لبنه راجعدر (ومن
لعمله اثر فی العین کصباغ وقصار یقصر بالنشاشة والبیض فله حبسها للاجر) وشول کمسنه که عین موجره ده
عملنك اثری اوله مثلا شول صباغ وقصار کبی که ثوبی نشسته ویمرطه ایله چرپارا کا اول عینی حبس ایلمك جائزدر
اجرتن المق ایچون لعمله ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر فله ده اولان ضمیر قصاره راجعدر
حبسهاده اولان ضمیر عینه راجعدر (فان حبسها فضاعت فلا ضمان ولا اجر له) ایمدی اول صباغ یاخود اول
قصار اول عینی اجرتی ایچون حبس ایلیوب بو اثناده ضایع اولسه آکا ضمان یوقدر امام ابو حنیفه قتنده واجرتی
دخی یوقدر زیرا اول معقود علیه قبل التسلیم هلاك اولمشدر حبسهاده اولان ضمیر عینه راجعدر له ده اولان
ضمیر صانعه راجعدر (وقالا ان شاء المالك ضمنه مصبوغا وله الاجر وان شاء غیر مصبوغ ولا اجر له) وامامین
دیدیلر که مالك اولان کمسنه استرسه اول عینی مصبوغ اولدیغی حالده تضمین ایتدیره وآکا اجرت واردر واکر
استرسه اول عینی غیر مصبوغ اولدیغی حالده تضمین ایتدیره وآکا اجرت یوقدر ضمنه ده اولان ضمیر بارز
صانعه راجعدر (ومن لا اثر لعمله فیها کالحمال والملاح وغاسل الثوب لیس له حبسها) وشول صانعك که
عین موجره ده عملنك اثری اولمیه مثلا حمال کبی ودکیجی کبی وثوب یبقایجی کبی انلرده جائز دکلدر که
اجرتلر ایچون عین موجره یی حبس ایلیه لر لعمله ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (بخلاف راد

الابق) اما عبد ابق مولاسنه رد ایلیان کمسنه اول تقدم ایدن کمسنه لرك خلافیدر یعنی عبد آبق مولاسنه رد ایلین کمسنه یه جائزدرکه اول عبدی حبس ایلیه تاجعلنی اخذ ایدنجیه دکین (واذا اطلق العمل للصانع فله ان یستعمل غیره) یعنی چقن مالك اولان کمسنه صانع ایچون عملی اطلاق ایلسه اول صانع ایچون جائزدرکه اول عمله کندودن غیریسن استعمال ایلیه فله ده اولان ضمیر صانعه راجعدر غیره ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وان قید بعمله بنفسه فلا) واکر مالك اولان کمسنه اول عملی اول صانعك کندو نفسیله عمل اولنمسن تقیید ایلسه اول عمله غیری کمسنه استعمال ایلمك جائز دکلدر بعمله ده اولان ضمیر صانعه راجعدر بنفسه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (ومن استأجر رجلا لیجیئ بعیاله فوجد بعضهم قدمات فاتی بمن بقی فله اجره بحسابه) وشول کمسنه که بر رجلی عیالنی بر آخر ولایتدن کتورمك ایچون استیجار ایلیه مز بور رجل اول ولایته توجه ایدوب اول کتوره جکی عیالك بعضیسن فوت اولمش بولسه باقی قلانلری کتوروب موجره تسلیم ایلسه ایدی اول رجله حساب ایله اجرتی واردر زیرا معقود علیهك جمله سن استیفا ایلمدی مثلا اون نفر کمسنه کتورمکه بیك درهمه طوتلمشیدی بشی فوت اولوب بشن کتورسه بشیوز درهم لازم اولور وقس علی هذا بعیاله ده اولان ضمیر من لفظنه راجعدر بعضهمده اولان ضمیر عیاله راجعدر له ده اولان ضمیر اجیره راجعدر (وان استوجر لایصال طعام الی زید فوجده میتا فرده فلا اجر له) واکر اول اجیر اولان رجلك بر مقدار طعامی زیده ایصال ایلمك ایچون استیجار اولنسه اولدخی طعامی الوب زیدك محلنه واروب انی میت بولوب اول طعامی کرو صاحبنه رد ایلسه ایدی اول اجیره اجرت یوقدر زیرا معقود علیهك تسلیمی نقض اولنمشدر فوجده ده اولان ضمیر زیده راجعدر فرده اولان ضمیر طعامه راجعدر له ده اولان ضمیر اجیره راجعدر (وکذا لو استأجر لایصال کتاب الیه فرده بموته) ودخی چقن اول رجل بر مکتوبی زیده ایصال ایلیوب رد جواب ایلمك ایچون استیجار اولنسه مز بور رجل کتابی ایصال ایلیوب کروزیدك فوت اولدیغی ایچون انی رد ایلسه اجرته مستحق اولمز الیه ده اولان ضمیر زیده راجعدر فرده ده اولان ضمیر کتابه راجعدر موته ده اولان ضمیر زیده راجعدر (وقال محمد له اجرة ذهابه هنا) وامام محمد دیدیکه اول اجیر ایچون انجق کتمسنك اجرتی واردر بر وطرفه کالدیکندنصکره (ولو ترکه هناك فله اجر الذهاب اجماعا) واکر اول اجیر اولان کمسنه طعامی یاخود مکتوبی زیدك اولدیغی یرده ترك ایلسه یعنی انده الیقوسه اجماع ایله اکا کتمك اجرتی واردر

باب ما یجوز من الاجارة وما لا یجوز

مصنف بو بابده اجاره سی جائز اولان وجائز اولمین شیئی بیان ایدر (وصح استیجار الدار والحانوت وان لم یذکر ما یعمل فیه) دارك وحانوتك یعنی دارلر ودکانلرك اجاره سی صحیحدر اول دارك ایچنده نه اشلندیکی ذکر اولنمز ایسه ده زیرا ایچنده متعارف اولان عمل سکنادر (وله ان یعمل کل شیئ) وعند الاطلاق مستأجر اولان کمسنه یه جائزدرکه اول دارده واول حانوتده هر شیئی اشلیه له ده اولان ضمیر مستأجره راجعدر (سوی ما یوهن البناء کالحدادة والقصارة والطحن) الا شول شیئ که دارك وحانوتك بناسنه وهن یعنی ضعف ویره وخراب ومنهدم اولمغه سبب اوله مثلا حدادة یعنی دمورجیلك صنعتی کبی وقصاره یعنی بز چرپق کبی وطحن یعنی اوده صو دکرمنی ایله اون اوکوتمك کبی ایمدی ذکر اولنان اشیا وبونلره بکزر اشیانك اولرده اشلنمسی جائز دکلدر (وصح استیجار الارض للزرع ان بین ما یزرع) ودخی ارض زراعت ایچون استیجار ایلمك صحیح اولدی اکرانده زراعت اولنه جق شیئ بیان اولنورسه زیرا ارضده زراعت اولنان شیئ مختلف اولدیغیچون بیانه محتاج اولدی (او قال علی ان یزرع ما شاء) یاخود مستأجر اولان کمسنه بو ارضده استدیکم شیئی زراعت ایلمك ایچون اجاره یه الدم دیسه اجاره صحیح اولور (وللبناء والغرس) ودخی بر ارضك ایچنده بنا ایلمك ایچون واغاج دکمك ایچون استیجار ایلمك صحیح اولور (واذا انقضت المدة لزمه ان یقلعهما ویسلمها فارغة) یعنی بنا وغرس ایچون اجاره یه النان ارضك مدة اجاره سی چون تمام ومنقضیه اوله مستأجر اولان کمسنه یه لازمدرکه اوارضده اول بنا ایله غرسی قوپره وارضی موجر اولان کمسنه یه بوش تسلیم ایلیه لزمه ده اولان ضمیر بارز مستأجره راجعدر ان یقلعهما ده اولان ضمیر بنا ایله غرسه راجعدر یسلمها ده اولان ضمیر ارضه راجعدر (الا ان یغرم المؤجر قیمة ذلك مقلوعا برضی صاحبه) مکرکه موجر اولان کمسنه ارضده اولان بنانك یاخود غرسك قیمتنه یرندن

قوپش اولدیغی حالده غارم اوله صاحبنك رضاسیله اولزمانده ارضده اولان بنا وغرسك قوپرمسنه حاجت یوقدر (وان کانت الارض تنقص بقلعه فبدون رضاه ایضا) واکر اول ارض ایچنده اولان غرسك قوپرمسیله ناقص اولورسه اول غرسك قیمتنه صاحبنك رضاسز غارم اولوب تملك ایلیه رضاسیله تملك ایلدیکی کبی (او یرضیا بترکه) یاخود موجر ایله مستأجرك هر بریسی اول غرسك یرنده باقی قالمسیله راضی اوله (فیکون البناء والغرس لهذا والارض لهذا) یعنی تراضی اولدیغی حالده بنا ایله غرس مستأجر اولان کمسنه نك اولور وارض موجر اولان کمسنه نك اولور (والرطبة کالشجر) ودخی رطبه نك یعنی برسیم دیدکاری شجرك حکمی تقدم ایدن شجرك حکمی کبیدر زیرا نهایتی یوقدر (والزرع یترك باجر المثل الی ان یدرك) یعنی ارض موجره ده اولان اکن چقن ارضك اجاره سی تمام اولسه اجر مثل ایله بالغ اولوب یتشنجیه دکین ترك وابقا اولنه زیرا نهایت معلومه سی واردر (واستیجار الدابة للرکوب والحمل والثوب للبس) یعنی دابه یی بنمك ایچون واوزرنده برشیئ کتورمك ایچون ودخی ثوبی کیمك ایچون اجاره یه المق صحیح اولور (فان اطلق فله ان یرکب ویلبس من شاء) واکر موجر اولان کمسنه بندرمك ایچون وکیدرمك ایچون اطلاق ایلیوب فرد معین ذکر اولنمسه مستأجر ایچون جائزدرکه اول دابه یی یاخود اول ثوبی استدیکی کمسنه یه بندروب وکیدیره (فان رکب اولبس هو او ارکب غیره تعین فلا یستعمله غیره) وچون اول دابه یی یاخود ثوبی کندوسی بنوب کیسه یاخود غیری کمسنه یی بندروب کیدیرسه اول کمسنه متعین اولور ومتعین اولان کمسنه لرك غیریسنی استعمال ایلمك جائز دکلدر (وان قید براکب او لابس) واکر اول دابه یه بنمك واول ثوبی کیمك تقیید وتعیین اولنسه (فخالف ضمن) تقیید اولنان کمسنه نك غیریسی بنسه وکیسه ضامن اولور (وکذا کل ما یختلف باختلاف المستعمل) وهر شیکه اختلاف مستعمل مختلف اوله ثوب ودابه کبیدر مثلا خیمه کبی چقن بر آدم انی اجاره یه الوب بر کمسنه یه استعمال ایلمکه ویروب سقط اولسه ضامن اولور (وما لا یختلف به فتقییده هدر) وشول شیکه اختلاف مستعمل ایله مختلف اولمیه انی تقیید ایلمك هدردر یعنی بی فائده در به ده اولان ضمیر استعماله راجعدر (فلو شرط سکنی واحد جاز ان یسکن غیره) ایمدی چقن بر دارك اجاره سنده بر فرد واحدك سکناسی شرط اولنسه اول فرد واحده جائزدرکه کندودن غیریسن اسکان ایتدیره زیرا سکنی ایله مختلف اولمز بو اجلدن تقییدك فائده سی اولمدی غیره ده اولان ضمیر واحده راجعدر (وان سمی ما یحمل علی الدابة نوعا وقدرا ککر بر فله حمل مثله) واکر اول دابه نك اوزرینه حمل اولنان شیئی تسمیه ایلسه یاخود نوعنی ومقدارنی تسمیه ایلسه مثلا بر کر بر کبی ایمدی اول مستأجره جائزدرکه مقدارده وقدرده انك مثلنی تحمیل ایلیه (او اخف منه کالشعیر والسمسم) ودخی تسمیه اولنان بردن خفیف رك اولان شیئ یوکلتمك جائزدر مثلا اربه کبی وصوصم کبی زیرا بو ایکی نوع بغدایدن خفیف رکدر (لا ما هو اضر کالملح) اما بردن اثقل وزیاده ضررلی اولان شیئی تحمیل جائز دکلدر مثلا طوز کبی زیرا موجرك بو کار رضاسی یوقدر (وان سمی قدرا من القطن فلیس له ان یحمل مثل وزنه حدیدا) واکر بر مقدار پنبوق تسمیه ایلسه انك وزننده ومقدارنده دمور یوکلتمك جائز دکلدر وزنده تساوی اولورسه ده زیرا زیاده مضردر (وان زاد علی ما سمی فعطبت الدابة ضمن قدر الزیادة ان کانت تطیق ما حملها) واکر تسمیه اولنان مقداردن زیاده یوکلدوب دابه سقط اولسه اول زیاده نك مقدارنه ضامن اولور اکر اول دابه تحمیل اولندیغی مقدارك حملنه طاقت کتوررسه ده حملها ده اولان ضمیر دابه یه راجعدر (والا فکل القیمة) واکر تحمیل اولندیغی مقداره طاقت کتوره مزایسه جمله قیمته ضامن اولور (وفی الارداف یضمن النصف ولا عبرة بالثقل) یعنی دابه نك مستأجری اولان کمسنه اردینه بر آخری ارداف ایدوب بندرسه دابه ده اولان شیئدن سقط مطلق حاصل اولسه نصفنه ضامن اولور واول راکبده ثقیل اولمسنه اعتبار یوقدر زیرا کاه اولور که خفیف اولان کمسنه ثقیل کورینور بنمکه اهل اولدیغی اجلدن وکاه اولور که ثقیل اولان کمسنه خفیف کورینور بنمکه اهل اولدیغی اجلدن (ان کبحها او ضربها فعطبت ضمن) وچقن دابه نك مستأجری اولان کمسنه اجاره ایتدیکی دابه یی یولارندن کندو طرفنه زور ایله چکسه یاخود ضرب ایلیوب سقط اولسه ضامن اولور ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما فیما هو معتاد) وامامین ایچون معتاد اولان چکمك ایله ضربده خلاف واردر یعنی ضمان یوقدر زیرا مطلق اولان عقدك تحتنده داخلدر کبحهاده وضربهاده اولان

ضمیرلر دابه یه راجعدر (وان تجاوز بها مکانا سماه ضمن) واکر دابه یی استیجار ایلین کمسنه تسمیه ایلدیکی مکانی تجاوز ایدوب اندن بعید بر مکانه وارسه اول دابه هلاك اولوب یاخود سقط اولسه ضامن اولور زیرا تجاوز ایله متعدی اولور (ولا یبرأ بردها الی ما سماه) واول دابه یی تسمیه ایلدیکی یره رد ایلمسیله بری اولمز بردها ده اولان ضمیر دابه یه راجعدر سماه ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر (وان استأجرها ذاهبا وآیبا) ان وصلیه در یعنی واکرکه کدش وکلش اجاره یه السه ده (فی الاصح) اصح قولده بری اولمز وبر قولده دینلدیکه بری اولور ودیعه ده اولدیغی کبی (وان نزع سرج الحمار واسرجه بما یسرج به مثله لا یضمن) واکر حمارك اوزرنده اولان ایری قالدروب اوزرینه اول حمارك مثلی ایرلنور برایر ایرلسه ضامن اولمز زیرا مالکك اذنی غیری ایرایله ایرلنمسنه متناولدر (وان اسرجه او اوکفه بما لا یسرج اولا یوکف به مثله ضمن) واکر اول حماری بر سرج ایله یعنی برایر ایله ویاخود برا کاف ایله یعنی بر سمر ایله ایرلیوب سمرلسه یاخود اول دابه نك مثلی اول سرج ایله واول اکاف ایله اسراج وایکاف اولنمسه ضامن اولور اسرجه ده واوکفه ده اولان ضمیرلر حماره راجعدر به ده اولان ضمیر سرجه واکافه راجعدر ومثله ده اولان ضمیر ینه حماره راجعدر (وکذا ان اوکفه بما یوکف به مثله) ودخی چقن اول دابه یی ینه انك مثلی سمرلنور بر سمر ایله سمرلسه ضامن اولور اوکفه ده اولان ضمیر حماره راجعدر به ده اولان ضمیر اکافه راجعدر مثله ده اولان ضمیر ینه حماره راجعدر (وقالا یضمن قدر ما زاد وزنه علی السرج فقط) وامامین دیدیلرکه اول سرجك وزنی اوزرینه زیاده اولان شیئه ضامن اولور فقط زیرا مالکك راضی اولمدیغی زیاده ده در وزنه ده اولان ضمیر اکافه راجعدر (وان سلك الحمال طریقا غیر ما عینه المالك مما یسلکه الناس فلا ضمان علیه) واکر حمال اولان کمسنه مالکك تعیین ایلدیکی طریقك غیریسنه سالك اولسه شول طریقلردن که ناس آنده سلوك ایلیه لر اکا ضمان یوقدر عینه ده اولان ضمیر بارز طریقه راجعدر یسلکه ده اولان ضمیر ما قبلنده طریق معناسنه اولان مایه راجعدر علیه ده اولان ضمیر حماله راجعدر (ان لم یتفاوت الطریقان وان تفاوتا او کان لا یسلکه الناس او حمله فی البحر فتلف ضمن) یعنی اول حماله ضمان یوقدر اکر اول ایکی طریق متفاوت اولمز ایسه اما متفاوت اولسه ویاخود ناسك سلوك ایلدکاری طریقلردن ایلدکاری بیان اولسه ویاخود انی بحردن کتوروب تلف ایلسه ضامن اولور زیرا مخالفت ایله متعدی اولور یسلکه ده اولان ضمیر طریقه راجعدر حمله ده اولان ضمیر محموله راجعدر (وان بلغ فله الاجر) واکر حمال اولان کمسنه کتوردیکی شیئی محلنه ایرشدرسه اجرت لازم اولور فله ده اولان ضمیر حماله راجعدر (وان عین زرع بر فزرع رطبة ضمن ما نقصت الارض) واکر ارضی اجاره یه ویرلان ارضده بغدای زراعت اولنمق تعیین اولنمسه مستأجر مخالفت ایدوب رطبه زراعت ایدوب تعدی ایتمش اولیجق نقصاننه ضامن اولور زیرا رطبه نك زراعت اولنمسی ارضه مضردر وتعبه محتاجدر بو اجلدن ارضك نقصاننه ضامن اولور (ولا اجر علیه) واوزرینه اجرت یوقدر زیرا غاصب اولور (وان امر بخیاطة الثوب قمیصا فخاطه قباء خیر المالك بین تضمین قیمته وبین اخذ القباء) واکر بر کمسنه خیاط اولان کمسنه یه بر طوب بزی بر کوملك دیکمکه امر ایلسه خیاط مخالفت ایلیوب انی قباد کسه مالك اولان کمسنه اول ثوبك قیمتنی تضمین ایلمك ایله قبایی اخذ ایلمك ما بیننده مخیر اولور استرسه طوبك بهاسن آلسون واسترسه دیکلمش بهایه آلسون قبادن مراد یقه سی اچق اولان ثوبدر وقیصدن مراد یقه سی اچلمادق ثوبدر فخاطه ده اولان ضمیر بارز ثوبه راجعدر قیمته ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ودفع اجر مثله لا یزاد علی ما سمی) واول خیاط اولان اجیرك اجر مثلنی دفع ایلیه واول عقد تسمیه اولنان مقدارك اوزرینه زیاده اولنمیه زیرا جهت موافقه ده قصور واردر (وکذا لو امر بقباء فخاطه سراویل فی الاصح) ودخی چقن ثوبی قبا دیکمکه امر ایلسه خیاط مخالفت ایلیوب انی سراویل دکسه تضمین ایله سراویلی اخذ ایلمك بیننده مخیر اولور اصح اقوالده (وقیل یضمنه هنا بلا خیار) ودخی دینلدیکه بو مسئله ده تخییرسز ضامن اولور

باب الاجارة الفاسدة

بو باب اجارهٔ فاسده نك احکامی بیاننده در (یجب فیها اجر المثل لا یزاد علی المسمی) یعنی اجارهٔ فاسده ده اجر مثل لازم اولور تسمیه اولنان مقدارك اوزرینه زیاده اولمق شرطیله (ومن استأجر دارا کل شهر بکذا صح العقد فی شهر واحد فقط) وشول کمسنه که برداری هر آیده اون درهمه اجاره یه السه مثلا اول عقد شهر واحدده

صحیح اولور فقط باقی شهورده فاسد اولور زیرا لفظ کل مالا نهایه له اولان شیئه داخل اولسه واحد معینه صرف اولنور زیرا عموم ایله عمل اولنمق متعذردر (الا ان یسمی جملة الشهور) مکرکه موجر اولان کمسنه اجاره یه ویردیکی شهورك جمله سنی تسمیه ایلیه اول زمانده اجاره جمله شهورده صحیحه اولور (وکل شهر سکن منه ساعة صح فیه وسقط حق الفسخ) وهر ایدنکه بر ساعت ساکن اوله عقد اول شهرده صحیح اولور وموجر ایچون اول مستأجر اولان کمسنه اخراج ایلمك جائز دکلدر وحق فسخ ساقط اولور وبو قول بعض مشایخ قولیدر منه ده اولان ضمیر شهره راجعدر فیه ده اولان ضمیر عقده راجعدر (وظاهر الروایة بقاؤه فی اللیلة الاولی ویومها) اما ظاهر روایت اول عقدك باقی قالوب فسخ اولمسیدر ومتعاقدینك هر برینه اول برداخل اوله جق آیك اولکی کیجه سنده واولکی کوننده مخیر اولمقلق واردر وفتوی بونك اوزرینه در وبقاؤه ده اولان ضمیر فسخه راجعدر وبعض شراح عقده راجعدر دیوذکر ایلمش (وان استأجرها سنة بکذا صح وان لم یبین قسط کل شهر) واکر اول داری بر کامل سنه یه یوز درهمه استیجار ایلسه عقد صحیح اولور واکرکه اجرتدن هر شهرك قسطی یعنی مقداری بیان اولنمز ایسه ده زیرا مدت معلومدر استأجرها ده اولان ضمیر داره راجعدر (وابتداء المدة ما سمی) یعنی ایکی شخصك ما بیننده واقع اولان اجاره نك ابتداء مدتی تسمیه اولنان کوندر (والا فوقت العقد) واکر ابتداء مدت تسمیه اولنمز ایسه اول مدتك ابتداسی وقت عقددر (فان کان حین یهل یعتبر بالاهلة والا فبالایام) واکر اول عقد اجاره هلال طوغدیغی کونده ایسه اول مدت هلال ایله اعتبار اولنور واکر هلال طوغدیغی زمانده اولمز ایسه ایام ایله اعتبار اولنور (وعند محمد الاول بالایام) وامام محمد قتنده اول ایام ایله اعتبار اولنور (والباقی بالاهلة) وباقی شهر اهله ایله اعتبار اولنور (وابو یوسف معه فی روایة) وامام ابو یوسف امام محمد ایله بردر بر روایتده (ومع الامام فی اخری) وامام اعظم ایله بله در بر روایتده (وکذا العدة) ودخی خاتونك عدتی ذکر اولنان اعتبارات وتفصیلده بو بلجه در (ویجوز اخذ اجرة الحمام والحجام) ودخی حمام ایله حجامك اجرتی اخذ اولنمق جائزدر یعنی حمامجی وحجامت ایدن کمسنه لره جائزدرکه اجرت آلالر زیرا عرف ناسده جائز ومتعارفدر وحضرت رسول صلی الله علیه وسلم (ما رآه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) بیورمشلردر ودخی حضرت علیه السلام حجامت ایلیوب حجامه اجرتن ویردیلر (لا اخذ اجرة عسب التیس) یعنی ارکك کچینك دیشی کچی اوزرینه صچرامسنك اجرتی اخذ ایلمك جائز دکلدر وحرامدر اما اجرتسز اولسه جائزدر ولا بأسدر ومصنفك عسب التیس دیمه سنك تحتنده سائر حیواناتك دیشیلرینه صچرامسی داخل اولور زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم اندن نهی بیورمشلردر (ولا علی الطاعات کالاذان والحج والامامة وتعلیم القرآن والفقه) ودخی سائر عبادات وطاعاته مثلا اذان وحج وامامت ایلمك وتعلیم قرآن عظیم واقراء دروس فقه کبی شیئلرده اجرت المق جائز وروادکلدر زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بو اشیادن اجرت المقدن نهی بیورمشلردر (اقرؤا القرآن ولا تأکلوا به) قوللریله (ولا علی المعاصی کالغناء والنوح والملاهی) ودخی معصیت اولان اشیانك اوزرینه ایرلمق کبی ومیت اوزرینه یاس وفریاد ایلمك وسائر آلات لهو کبیلردن اجرت المق جائز دکلدر (ویفتی الیوم بالجواز علی الامامة وتعلیم القرآن والفقه) وبو کونکی زمانده امامت ایلمه نك اوزرینه وتعلیم قرآن واقراء فقه اوزرینه اجرت آلمه نك جوازنه فتوا ویریلور زیرا صورتا عملدر (ویجبر المستأجر علی دفع ما سماه ویحبس به) یعنی مستأجر اولان کمسنه عقد اجاره ده تسمیه اولنان مقدارك دفعنه جبر اولنور ودفع ایلمدیکی تقدیرجه حبس اولنور به ده اولان ضمیر مایه راجعدر (وعلی دفع الحلوة المرسومة) ودخی قرآن عظیم الشانك بعض سورهٔ شریفه لرینه چقوب وصول اولندقده انده معلم قرآنه معتاد ومعروف اولان حلوانه نك یعنی هدیه نك دفعنه جبر اولنور (ولا یصح اجارة المشاع الا من الشریك) ودخی مشترك اولان مشاعك اجاره سی صحیحه دکلدر الا چقن اول اجاره شریك اولان کمسنه یه جائز اولور زیرا کندو حصه سنی اجنبی یه تسلیم ایلمك متصور دکلدر وشریك ایسه واضع الید ومتصرفدر (وعندهما یصح مطلقا) وامامین قتنده مشاعك اجاره سی مطلقا جائزدر وشرکت اوزره اولان خانه یی کرك شریکه اولسون کرك غیری یه اولسون زیرا تخلیه ایدوب بوش ایلمسیله تسلیم اولنمسی ممکندر (وان آجر دارا من رجلین صح اتفاقا) چقن بر رجل ایکی رجله بر داری اجاره یه ویرسه اتفاق ائمه ایله اول اجاره صحیحدر زیرا انتفاع ممکندر (ویجوز استیجار الظئر باجر معلوم) ودخی امزریجی اولان خاتونی بر ولدی امزردمك ایچون مدت معلومه ایله

استیجار ایلمك جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالی قران عظیمده (فان ارضعن لکم فآتوهن اجورهن) دیو بیان
بیورمشلردر یعنی اگر مرضعه اولان خاتونلر اولادیکزی ارضاع ایلرسه لر انلره اجرتلرینی ویریکز ودخی خلق
اراسنده کثیر ومعروف در (وکذا بطعامها وکسوتها) ودخی اول امزیرجی اولان خاتونی طعامی ایله یعنی
نفقه سیله وکسوه سیله استیجار ایلمك صحیح وجائزدر (خلافا لهما) وامامین ایچون بونده خلاف واردر یعنی
امزیرجی خاتونی طعام ایله وکسوه ایله استیجار ایلمك صحیح وجائز دکلدر زیرا اجرت مجهوله در بطعامها
وکسوتهاده اولان ضمیرلر ظئره یه راجعدر (وعلیها غسل الصبی وغسل ثیابه واصلاح طعامه ودهنه) واول
طفل ورضیع اولان صبینك غسل اولوب پاك اولمسی واثوابنی پاك ایدوب یومه سی ودخی طعامنی اصلاح ایلیوب
وکندوبی عند الولاده وبعد الولاده لازم اولان یاغلر ایله یاغلیوب خدمتنی کورمك اول ظئر اولان خاتونك
اوزرینه کورمك لازم ومتعیندر علیهاده اولان ضمیر ظئره راجعدر ثیابه وطعامه ودهنه ده اولان ضمائر
صبی یه راجعدر (لاثمن شیء منها) واول رضیع اولان صبینك ذکر اولنان لوازمدن اول ظئر اولان خاتونك
اوزرینه برشیئك بهاسی یوقدر یعنی لازم دکلدر منهاده اولان ضمیر ذکر اولنان لوازمه راجعدر (بل هو واجرها
علی من نفقته علیه) بلکه اول صبینك لوازمنك ثمنی ودخی ظئرك اجرتی شول کمسنه نك اوزرینه درکه اول
صبینك نفقه سی انك اوزرینه لازم اولور اجرهاده اولان ضمیر ظئره راجعدر نفقته ده اولان ضمیر صبی یه
راجعدر علیه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (فان ارضعته فی المدة بلبن شاة اوغذته
بطعام فلا اجر لها) واگر ظئر اولان خاتون ارضاع ایلدیکی صبی یی برقیون سودیله ارضاع ایلرسه یاخود
انی طعام ایله غذالندرسه انکا اجرت یوقدر زیرا اوزرینه لازم وواجب اولان عملی که ارضاعدر اشلممشدر
ارضعته ده اولان ضمیر بارز صبی یه راجعدر غذته ده اولان ضمیر بنه انکا راجعدر لهاده اولان ضمیر ظئره
راجعدر (ولزوجها وطئها الا فی البیت المستأجر) ودخی اول ظئر اولان خاتونك زوجنه جائز ومباحدرکه کندو
زوجه سنی وطیء ایلیه مستأجر اولان کمسنه نك اونده وطیء ایلمیه زیرا وطیء زوجك حقیدر هر قنده ایسه
لکن مستأجرك اونده دکلدر وطئهاده اولان ضمیر ظئره راجعدر (وله فسخها ان لم یکن برضاه ان کان نکاحه
ظاهرا) ودخی اول ظئرك زوجی ایچون جائزدرکه اول ظئرك عقد ایلدیکی اجاره یی فسخ ایلیه اگرکه اجاره کندو
رضاسیله اولمدیسه چونکه زوجك اول ظئره نکاحی بین الناس ظاهر ومشهور اولسه لهده اولان ضمیر زوجه یه
راجعدر فسخهاده اولان ضمیر اجاره یه راجعدر برضاه ده اولان ضمیر بنه زوجه یه راجعدر نکاحه ده اولان
ضمیر بنه انکا راجعدر (لا ان اقرت به) اما اول ظئر اولان خاتون اول زوجك نکاحنه اقرار واعتراف ایلسه
نکاح ظاهر قبیلندن اولمز به ده اولان ضمیر نکاحه راجعدر (ولاهل الطفل فسخها ان مرضت
اوحبلت) واول رضیع اولان طفلك اهلنه جائزدرکه اول اجاره یی فسخ ایده لر چونکه اول ظئر مریض یاخود
حامل اولسه زیرا حامل اولمق ایله سودی فاسد اولور فسخهاده اولان ضمیر اجاره یه راجعدر (وفسد استیجار حائك
لینسج له غزلا بنصفه اوحمار لیحمل علیه طعاما بقفیز منه اوثور لیطحن له برا بقفیز من دقیقه) یعنی جلاح اولان
کمسنه طقودیغی ایپلکك نصفیله استیجار ایلمك ویاخود برحماری اوزرینه تحمیل ایلدیکی طعامدن برقفیز
برایله استیجار ایلمك ویاخود برثور برمقدار بر اوکوتمکه واوکوتدوکندن برقفیز ایله استیجار ایلمك فاسددر
(ویجب اجر المثل فی الکل لا یتجاوز المسمی) وبوجمله ذکر اولنان صورتلرده اجر مثل واجب اولور عقدده مسمی
اولان مقداره تجاوز وزیاده اولمق شرطیله لهده اولان ضمیر مستأجره راجعدر بنصفه ده اولان ضمیر بنه
مستأجره راجعدر دقیقه ده اولان ضمیر بره راجعدر (وان استأجره لیخبز له الیوم قفیزا بدرهم فسد) وچونکه اول
کمسنه بوکون برقفیزی بردرهم بشورمك ایچون استیجار ایلسه عقد فاسد اولور امام ابو حنیفه قتنده
(خلافا لهما) وامامین ایچون خلاف واردر زیرا قتلرنده صحیحدر واول عقد اول عمل اوزرینه واقع اولور وذکر
اولنان وقت تعجیل ایچوندر لهده اولان ضمیر مستأجره راجعدر (ولو قال فی الیوم صح اتفاقا) وچونکه بونی کونده
بشورهسن دیو شرط ایلسه اتفاقله صحیح اولور زیرا لفظ فی ظرفیت ایچوندر تقدیر مدت ایچون دکلدر (وان
استأجر ارضا علی ان یکربها ویزرعها اویسقیها ویزرعها صح) واگر برکسنه برارضی بر اخردن حرث ایدوب
اصلاح ایلیوب زراعت ایلمك اوزره اجاره یه السه یاخود انی صوویروب زراعت ایلمك اوزره اجاره یه السه صحیح

اولور وبو ترکیبده اولان ضمائر مؤنثه نك جمله سی ارضه راجعدر (وعلی ان یثنیها اویکری نهرها اویسرقنها
لا یصح) واگر اول ارضی برکره حرث اولنه دقدنصکره کرو حرثی اعاده ایلمك اوزره اجاره یه السه یاخود اول ارضك
ایرمقلرینی قازوب پاك ایدوب صولرینی اجرا ایلمك اوزره اجاره یه السه یاخود اول ارضی سرقین یعنی فشقی فشقلمق
اوزره اجاره یه السه صحیح اولمز زیرا بوشروط مقتضیات عقددن دکلدر زیرا اثرلری باقیدر واجاره تمامندنصکره
ارض صاحبنه قالور (وکذا الاستیجار للزراعة بزراعة وللرکوب برکوب وللسکنی بسکنی وللبس بلبس)
ودخی برارضی زراعت ایلمك ایچون برارض اخرانك زراعتیله استیجار ایلمك ودخی بردابه یی رکوب ایچون بردابه
اخرانك رکوبیله استیجار ایلمك وبرداری سکنی ایچون بردار اخرانك سکناسیله استیجار ایلمك صحیح دکلدر زیرا
معقود علیه اولان انتفاع معدومدر (وان استأجر شریکه اوحماره لحمل طعام هو لهما لا یلزم الاجر) واگر برکمسنه
کندو شریکنی یاخود شریکنك حمارنی ما بینلرنده بروجه اشتراك اولان طعامی شریکین کتورمك ایچون اجاره یه
طوتسه اجرت لازمه اولمز (کراهن استأجر الرهن من المرتهن) شول راهن کبی که رهنی مرتهندن اجاره یه اله
انکا اجرت یوقدر زیرا کندو ملکیدر شریکه ده اولان ضمیر استأجرك فاعلنه راجعدر اوحماره ده اولان ضمیر
شریکه راجعدر (وان استأجر ارضا ولم یذکر انه یزرعها اولم یبین ما یزرعها لا یصح ان لم یعمم) واگر برکمسنه برارضی
استیجار ایلیوب وحال بوکه اول ارضك ایچنده زراعت ایده جکی شیئی ذکر ایلمسه یاخود انده زراعت ایده جکنی
بیان ایلمسه اجاره صحیحه اولمز اگر تعمیم ایدوب استدیکم شیئی زراعت ایدرم دیمزایسه زیرا زراعت اولنان اشیا
مختلفدر انه ده اولان ضمیر مستأجره راجعدر یزرعهاده اولان ضمیر ارضه راجعدر (فان زرعها ومضی الاجل
عاد صحیحا وله المسمی) ایمدی چونکه اول زراعت اولنوب مدت اجاره بکسه اول عقد صحیحه عودت ایدر واول موجر
ایچون تسمیه اولنان شیء واردر (وان استأجر حمارا الی مکة ولم یذکر ما یحمل علیه فحمل المعتاد فنفق لا یضمن)
واگر برکمسنه برحماری مکه مکرمه یه استیجار ایلیوب وحال بوکه اول حماره کتوره جکی شیئی ذکر ایلمسه وخلق
اراسنده معتاد ومتعارف اولان شیئی تحمیل ایلیوب حمار هلاك اولسه انکا ضامن اولمز زیرا اول عین یدنده امانتدر
علیه ده اولان ضمیر حماره راجعدر (وان بلغ مکة فله المسمی) واگر اول مستأجر اولان کمسنه مکه مکرمه یه
واصل اولوب یتشسه موجر ایچون اول عقد اجاره ده اجرتدن تسمیه اولنان شیء واردر لهده اولان ضمیر موجره
راجعدر (وان اختصما قبل الزرع والحمل نقضت الاجارة دفعا للفساد) واگر موجر ایله مستأجر اولان کمسنه لر قبل
الزراعة والحمل اختصام ایدوب نزاعلشسه لر ما بینلرده اولان عقد اجاره منتقض اولور واقع اوله جق فسادد فعی
ایچون (فصل) بو فصل اجیر مشترك وغیر مشتركك احکامی بیانده در (الاجیر المشترك من یعمل لغیر واحد)
اجیر مشترك شول کمسنه درکه کندودن غیری یه عمل ایلیه یعنی منافعی برفرد واحده مخصوص اولمیه بلکه
استدیکی آدمه عمل ایلیه لغیره ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (ولا یستحق الاجیر حتی یعمل
کالصباغ والقصار) یعنی اول اجیر مشترك اولان کمسنه اجرته مستحق اولمز تا کم عمل ایدوب اتمام ایلیه مثلا صباغ
وقصار کبی (والمتاع فی یده امانة لا یضمن ان هلك) واول یدنده اولان متاع امانتدر هلاك اولسه ضامن اولمز زیرا
احتراز ممکن دکلدر (وان شرط ضمانه) ان وصل ایچوندر یعنی اول متاعه ضامن اولمز ضمان اولنمسن شرط
ایلرسه ده (وبه یفتی) یعنی عدم ضمان ایله فتوی اولنور امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما یضمن ان امکن التحرز
منه کالغصب والسرقة) وامامین قتنده ضامن اولورلر اگر اندن احتراز ممکن ایسه مثلا غصب وسرقه کبی زیرا
بوایکی شیئدن احتراز ممکندر (بخلاف ما لا یمکن کالموت والحرق الغالب والعدو المکابر) اما احتراز ممکن اولمین
شیئده مثلا موت وزیاده غالب اولان یانغین ومعاند اولان عدو که اول تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر یعنی ضمان
یوقدر (ویضمن ما تلف بعمله اتفاقا کتخریق الثوب من دقه وزلق الحمال وانقطاع الحبل الذی یشد به المکاری
وغرق السفینة من مدها) یعنی اجیر اولان کمسنه کندو عملی ایله اتلاف ایلدیکی شیئی اتفاق ایله ضامن اولور
مثلا جرجغه الدیغی ثوبی زیاده دکلك ایلمدن تخریق ایدوب پاره لمق کبی وحمالك ایاغی صیریلوب کوتردیکی شیئی
تلف ایلمك کبی ودوه جینك یاخود قاطرجینك یوك بغلدیغی ایپك کسلوب یوکلتدیکی شیئی تلف ایلمك کبی
وسفینه نك مد اولمسنده غرق اولمسی کبی بعمله ده اولان ضمیر اجیره راجعدر دقه ده اولان ضمیر بنه
انکا راجعدر یاخود ثوبه راجعدر به ده اولان ضمیر حبله راجعدر مدهاده اولان ضمیر سفینه یه راجعدر (لکن

لا یضمن به الادمی ممن غرق فی السفینة اوسقط من الدابة) لکن اول ایلك کسلمسیله وسفینه نك مدا ولنمسیله ادمی
مضمون اولمز شول ادمیلردنکه سفینه ده غرق اوله یاخود دابه نك اوزرندن دوشوب اوله زیرا ادمی جنایتله مضمون
اولوربه ده اولان ضمیر انقطاع حبل ایله مد سفینه یه راجعدر (ولا یضمن فصاد ولا براغ لم یجاوز المعتاد) ودخی
آدمدن قان آلمقده وبیطارلقده محل معتادی تجاوز ایلمین فصاد ایله براغك اوزرلرینه ضمان یوقدر الاقچن محل
معتادی تجاوز ایلسه لر اول زمانده دیت نفسه ضامن اولورلر (ولو انکسر دن فی طریق الفرات فللمالك ان یضمنه
قیمته فی مکان حمله ولا اجر اوفی مکان کسره وله الاجر بحسابه) وچن فرات یولنده برکسنه نك بر بیوك کوپی
قرلسه مالك ایچون جائزدرکه اول اجیره اول کوپك قیمتنی مکان حملده یاخود مکان کسرده تضمین ایتدیره
واجرت واردر زیرا بو کسرکه حاصل اولمشدر اول مالکك کوپی قرلمسیله اولمشدر اول ایسه کندو ضعفندندر زیرا
بو اجلدن ضامن اولور یضمنه ده اولان ضمیر بارز اجیره راجعدر قیمته ده اولان ضمیر دنه راجعدر حمله ده اولان
ضمیر دنه اکا راجعدر (والاجیر الخاص من یعمل لواحد ویسمی اجیرا واحدا) اجیر خاص اجیر مشترکك
مقابلیدر زیرا اجیر ایکی قسم اوزره در بری مشترك وبری خاصدر ایمدی اجیر خاص شول کسنه درکه واحد
معینه عمل ایلیه وبو اجیره اجیر واحدده تسمیه اولنور (ویستحق الاجر بتسلیم نفسه مدته) وبو اجیر خاص مدة
عمله یاخود مدة استیجارده نفسنی تسلیم ایلمك ایله اجرته مستحق اولور زیرا اجرت عمل مقابلهسنده در نفسه ده
اولان ضمیر اجیره راجعدر مدته ده اولان ضمیر عمله ویاخود استیجاره راجعدر (کمن استوجر للخدمة سنة
اولرعی الغنم) وشول کسنه کبی که خدمت ایلمك ایچون یاخود رعی غنم ایچون بر سنه یه دکین اجاره یه طوتلمش
اوله سنه نك تمام اولمسیله اجرته مستحق اولور عملی ناقصده اولورسه زیرا اجرت منافع مقابلهسنده در (ولا یضمن
ما تلف فی یده اوبعمله) یعنی اجیر خاص اولان کسنه کندو عملی ایله یدنده اولان شیئه ضامن اولمز امام ابوحنیفه
قتنده زیرا اول شی یدنده امانتدر وامامین قتنده اجیر مشترك اولانه ضامن اولور استحسانا برآلای آدملرك
ماللری صیانت اولنمق ایچون یده ده اولان ضمیر اجیره راجعدر بعمله ده اولان ضمیر دنه اکا راجعدر (وصح تردید
الاجیر بین نفعین مختلفین وایهما وجد لزم ما سمی له نحو ان خطته فارسیا فبدرهم اورومیا فبدرهمین ونحو ان
صبغته بعصفر فبدرهم وان بزعفران فبدرهمین) یعنی مستأجر اولان کسنه یه اجیر اولان کسنه نفعین مختلفین
بیننده تردد ایلمسی صحیحدر واول نفعین مختلفیننك هرقنغیسی بولنوب موجود اولسه اول نفع مقابلهسنده
تسمیه اولنان شی لازم اولور مثلا مستأجر اولان کسنه خیاط اولان اجیره اگر بکا بو ثوبی فارسی کسمنده
دیکرسك بر درهمه واگر رومی کسمنده دیکرسك ایکی درهمه یاخود بویاجی اولان اجیره اگر بو ثوبی بکا عصفر ایله
بویارسك بر درهمه واگر زعفران ایله بویارسك ایکی درهمه دیمهسی کبی خطته ده وصبغته ده اولان ضمیرلر ثوبه
راجعدر (وان سکنت هذه الدار فبدرهم فی الشهر اوهذه الدار فبدرهمین) ودخی تردد صحیح اولور مثلا اگر
بو دارده ساکن اولورسك آیده بر درهمه یاخود بو دارده ساکن اولورسك آیده ایکی درهمه دردیمك کبی
(وان رکبتها الی الکوفة فبدرهم والی واسط فبدرهمین) ودخی تردد صحیح اولور بو دابه یی کوفیه دك بنرسك
بر درهمه واگر واسطه دك بنرسك ایکی درهمه دردیمك وان رکبتهاده اولان ضمیر دابه یه راجعدر (وکذا یصح
لوتردد بین ثلاثة لا اربعة) ودخی اوچ شیئك ما بیننده تردد ایلمك صحیحدر اما درت شیئده تردد ایلمك صحیح دکلدر
(ولو قال ان خطته الیوم فبدرهم اوغدا فبنصفه فخاطه الیوم فله الدرهم وان خاطه غدا فله اجر المثل لا یجاوز
نصف درهم) وچن مستأجر اولان کسنه اجیر اولان کسنه یه اگر بو ثوبی بو کون دیکرسك بر درهمه واگر
یارن دیکرسك یچق درهمه دردیسه ایمدی خیاط اولان کسنه انی اول کونده دکسه اکا بر درهم واردر واگر
یارنکی کونده دکسه اکا اجر مثل واردر امام ابوحنیفه قتنده اول اجر مثل نصف درهمدن زیاده اولسه اول
زیادة لازم اولمز خطته ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر بنصفه ده اولان ضمیر درهمه راجعدر فخاطه ده اولان ضمیر
بارز ثوبه راجعدر فله ده اولان ضمیر خیاطه راجعدر (وقالا الشرطان جائزان) وامامین دیدیلرکه اول ذکر
اولنان ایکی شرطکه بری اگر بو کون دکرسه بر درهمه وبری یارن دکرسه یچق درهمه دردیکی جائزدر صحیحی
قتلرنده نصف درهمدن ناقص اولوب زیاده اولمقدر (ولو قال ان سکنت هذا الحانوت عطارا فبدرهم اوحدادا
فبدرهمین جاز خلافا لهما) وچن دیسه که اگر بو دکانه عطارلق صنعتیله ساکن اولورسك بر درهمه در اگر

تیمورجیلك صنعتیله ساکن اولورسك ایکی درهمه دردیسه جائزدر امام ابوحنیفه قتنده وامامین ایچون
خلاف واردر زیرا قتلرنده جائزدر وایکی صورتده اجر مثل لازم اولور (وکذا الخلاف لو قال ان ذهبت بهذه الدابة
الی الحیرة فبدرهم وان جاوزتها الی القادسیة فبدرهمین اوقال ان حملت علیها الی الحیرة کر شعیر فبدرهم
وان حملت کر بر فبدرهمین) ودخی چن موجر اولان کسنه مستأجر اولان کسنه یه اگر بو دابه ایله حیره یه
کیدرسك بر درهمه واگر حیره یی تجاوز ایدوب قادسیه یه کیدرسك ایکی درهمه دیسه ویاخود بو دابه نك اوزرینه
حیره یه دك بر کر شعیر یوکلدرسك بر درهمه واگر بر کر بر یوکلدرسك ایکی درهمه دردیسه تقدم ایدن مسائل کبی
صحیح اولور جاوزتهاده اولان ضمیر خیره یه راجعدر (ولا یسافر بعبد استأجره للخدمة بلا اشتراطه) یعنی
مستأجر اولان کسنه یه خدمت ایچون اجاره یه الدیغی عبدی اشتراط سفرسزانك ایله سفر ایلمك جائز دکلدر زیرا
عقده مخالفدر استأجره ده اولان ضمیر عبده راجعدر اشتراطه ده اولان ضمیر سفره راجعدر (ولو استأجر عبدا
محجورا فعمل واخذ الاجر لا یسترده منه) یعنی چن عبد محجوری برای خدمت ایلمك ایچون اون درهمه
استیجار ایلسه مثلا مزبور عبد اول شرط اولنان خدمتی ادا وعمل ایلیوب مقابلهسنده اولان اجرتی اخذ ایلسه
مستأجر اولان کسنه اول عبد محجوره ویردیکی اجرتی بعد الفراغ استرداد واسترجاع ایلمسون یسترده ده
اولان ضمیر بارز اجرته راجعدر منه ده اولان ضمیر عبده راجعدر (ولو اجر العبد المغصوب نفسه فاکل
غاصبه اجره لا یضمنه) وچن عبد مغصوب اولان کسنه کندو نفسنی بر کسنه یه اجاره یه ویروب غاصبی اولان
کسنه اول عبدك اجاره دن تحصیل ایلدیکی اجرتی الوب اکل ایلسه ضامن اولمز زیرا مال غیر متقومدر
(خلافا لهما) وامامین ایچون بو مسئله ده خلاف واردر یعنی قتلرنده اول اکل ایلدیکی ماله ضامن اولور
نفسه ده اولان ضمیر عبده راجعدر غاصبه ده اولان ضمیر دنه عبده راجعدر اجره ده اولان ضمیر دنه
اکا راجعدر (وما وجده سیده اخذه) یعنی غاصبك اکلندن صکره اول عبدك سیدی اولان کسنه مزبور
عبدك اجرتندن بولدیغی شیئی اخذ ایلیه زیرا عبدك جمله کسبی مولاسنکدر وجده ده اولان ضمیر بارز ما قبلنده
اولان مایه راجعدر وسیده ده اولان ضمیر عبده راجعدر اخذه ده اولان ضمیر دنه مایه راجعدر (وقبض
العبد اجره صحیح) ودخی عبد کندو اجرتنی قبض ایلمك صحیح وجائزدر اجره ده اولان ضمیر عبده راجعدر (ولو اجر
عبده هذین الشهرین شهرا باربعة وشهرا بخمسة صح) وچن عبدك سیدی اولان کسنه کندو عبدنی بو ایکی
آی بر آی درت درهم وبر آی بش درهمه اجاره یه ویرسه اول عقد اجاره صحیح اولور (والشهر الاول باربعة والشهر
الثانی بخمسة) اولکی شهر درده اولور زیرا لفظ اربعه شهر اولی ولی ایلمشدر وایکنجی شهر بشه اولور زیرا لفظ خمسه
شهر ثانی یی ولی ایلمشدر عبده ده اولان ضمیر موجره راجعدر (ولو استأجر عبدا فابق اومرض فادعی
وجوده فی اول المدة والمولی وجوده قبل الاخبار بساعة حکم الحال) وچن بر کسنه بر کسنه نك عبدنی اجاره یه
طوتسه مزبور عبد فرار ایدوب یاخود خسته اولسه صکره مستأجر اولان کسنه بو اباق یاخود بو خستهلق
اجاره نك اول مدتنده واقع اولوردی بو موجود اولمسنی ادعا ایلسه واول عبدك مولاسی اولان کسنه اول اباقك
یاخود مرضك اخباردن بر ساعت اول واقع وموجود اولدیغنی ادعا ایلسه بو تقدیرجه حال تحکیم اولنه
(فان کان حاضرا اوصحیحا صدق المولی والا فالمستأجر) ایمدی حالی تحکیم ایلمه نك معناسی بودرکه
چن اول عبد اول حالده حاضر وموجود یاخود صحیح وغیر مریض اولسه عبدك مولاسی تصدیق اولنور
واجرت واجبه اولور واگر اول حالده حاضر وصحیح اولمسه مستأجر تصدیق اولنور واجرت لازم وواجب اولمز
وجوده ده اولان ضمیر اباقه راجعدر (وکذا الاختلاف فی انقطاع ماء الرحی وجریانه) ودخی بر صو دکرمنك
صویی منقطع وجاری اولمسنده اختلاف تقدم ایدن اختلاف کبیدر حال تحکیم اولنقده یعنی اگر اول دکرمنك
صویی خصومت وقتنده منقطع ایسه قول مستأجرك اولوب واجرت لازمه اولمز واگر جاری ایسه قول رب
الرحانکدر یمینی ایله واجرت لازمه اولور جریانه ده اولان ضمیر ماء رحایه راجعدر (وقال رب الثوب امرتك
ان تصبغه احمر فصبغه اصفر وقال الصباغ امرتنی بما صبغت صدق رب الثوب) یعنی چن رب الثوب اولان کسنه
صباغ اولانه بن سکا بو ثوبی قرمزی بویامغه امر ایلدم سن انی صاری یه بویادك دیسه صباغ دخی رب الثوب اولان
کسنه یه سن بکا امر ایلدیکك رنکده بویادم دیسه رب الثوب اولان کسنه یمینی ایله تصدیق اولنور تصبغه ده

اولان ضميرثوبه راجعدر رفصبغه ده اولان ضميرينه ثوبه راجعدر (وكذا الاختلاف في القميص والقباء) ودخى قيص وقباده اولان اختلاف ايچون اختلاف كبيدر مثلا رب الثوب اولان كمسنه خياطه بن سكا بو ثوبى قباديكمك ايچون ويردم سن اني قيص ديكدك ديسه خياط دخى سن بكا قيص ديك دييو سپارش ايلدك ديسه قول رب الثوبكدر يمينى ايله بينه لرى اولمسه (فان حلف ضمن الصانع قيمة الثوب غير معمول ولا اجر) ايمدى رب الثوب اولان كمسنه چون يمين ايلسه صانع اولان كمسنه كرك صباغ اولسون كرك خياط اولسون ثوبك قيمتنه غير معمول يعنى غير مصبوغ وغير مخيط اولديغى حالده ضامن اولور واجرتى دخى يوقدر (او اخذ الثوب واعطاه اجر مثله لا يجاوز به المسمى) وياخود رب الثوب اولان كمسنه اول ثوبى اخذ ايدوب صانع اولان كمسنه يه اجر مثلنى ويره واول ويرديكى اجر مثل ايله عقدده صحيح اولان مقدارى تجاوز ايلميه اعطاه ده اولان ضمير بارز صانعه راجعدر مثله ده اولان ضميرينه صانعه راجعدر به ده اولان ضمير اجر مثله راجعدر (وان قال رب الثوب عملت لى بلا اجر وقال الصانع عملت باجر فالقول لرب الثوب) واكر رب الثوب اولان كمسنه صانع اولان كمسنه يه سن بكا بو ثوبى اجرتسز اشلتدك ديسه صانع دخى خير بن سكا اجرتله اشلتدم ديسه قول بو مسئله ده رب الثوبكدر يمينيله زيرا منكردر (وعند ابى يوسف القول للصانع مع يمينه ان كان حريفا) وامام ابو يوسف قتنده قول صانعكدر يمينى ايله اكر حريف ايسه يعنى اكر اهل حرفتدن ايسه يمينه ده اولان ضمير صانعه راجعدر (وعند محمد للصانع ان كان معروفا بعمله بالاجر) وامام محمد قتنده قول صانع اولان كمسنه نككدر واكر اول صانع اجرت ايله عمل ايلمه ده معروف ومشهور ايدسه

باب فسخ الاجارة

مصنف دخى بو بابده اجاره فسخ اولنمسنك احكامنى بيان ايدر (تفسخ بعيب فوت النفع كخراب الدار وانقطاع ماء الارض او الرحى) يعنى اجاره ده مقصود بالذات اولان منفعتى مفوت اولان عيب ايله اجاره فسخ اولنور (مثلا) اجاره يه النان دارك خراب اولمسى كبى وارضك ياخود دكرمنك صويى منقطع اولمق كبى (او اخل به كمرض العبد ودبر الدابة) وياخود اجاره اولنان شيئك منفعتنه خلل واقع اولمق كبى مثلا اجاره يه النان عبدك مريض اولمسى كبى واجاره يه النان دابه نك ياغر اولمسى كبى (فلو انتفع به معيبا او ازال الموجر عيبه سقط خياره) ايمدى چون مستأجر اولان كمسنه اول عيبلو اولان عبد ايله ياخود عيبلو اولان دابه ايله عيبلو اولديغى حالده منتفع اولسه موجر اولان كمسنه اجاره ايلديكى شيئك عيبنى ازاله ايلسه مستأجر اولان كمسنه نك خيارى يعنى مخير اولمسى ساقط اولور زيرا مقصود حاصل اولمشدر به ده اولان ضمير معيبه راجعدر (وتفسخ بالعذر وهو العجز عن المضى على موجب العقد الا بتحمل ضرر غير مستحق به) ودخى اجاره عذر ايله فسخ اولنور عذر ايسه واقع اولان عقد اجاره نك موجبنه مستمر اولوب اوزرينه يورمكدن عاجز اولمقدر مكر كه عقد ايله مستحق اولمين ضررى تحمل ايلمك ايله اوله به ده اولان ضمير عقده راجعدر (كقلع سن سكن وجعه بعدما استأجر له او طبخ وليمة ماتت عروسها بعد الاستيجار للطبخ لها او اختلعت) يعنى عقد ايله مستحق اولميوب تحمل اولنان ضرر شول اغريسى ساكن اولمش ديشك قوپرسى كبيدر انى قوپارمغه بر اجير استيجار اولندقدنصكره ياخود بر وليمه نك طعامنى بشورمك كبى كه اجير استيجار اولنديغندنصكره عروس وفات ايتمش اوله ياخود اول عروسى زوجى خلع ايلمش اوله ايمدى بو صورتلرده اجاره فسخ اولنور زيرا بو عقد اوزره مستمر اولمق كندو نفسنه عقد ايله مستحق اولمين ضررى الزام وتحميل ايلمش اولور وجعه ده اولان ضمير سنه راجعدر له ده اولان ضمير قلعه راجعدر عروسها ده اولان ضمير وليمه يه راجعدر لها ده اولان ضميرينه اكا راجعدر (وكذا لو استأجر دكانا ليتجر فذهب ماله او اجر شيئا فلزمه دين لا يجد قضاؤه الا من ثمن ما اجره ولو باقراره) ودخى چون بر دكانك ايچنده تجارت ايلمك ايچون انى اجاره يه طوتوب يدنده اولان مال ذاهب وضايع اولسه ياخود دكان كبى بر شيئى اجاره يه ويروب صكره اكا بر دين لازم اولسه كه انى قضا ايلمكه بر شيئى بولمسه الا اول اجاره يه ويرديكى شيئك ثمنندن واكر كه اول لازم اولان دين كندو اقراريله ثابت اولديسه ده اجاره فسخ اولنور ذكر اولنان ضررى تحمل ايلمك ايچون ماله ده اولان ضمير مستأجره راجعدر فلزمه ده اولان ضمير موجره راجعدر قضاؤه ده اولان ضميرد ينه راجعدر اجره ده اولان ضمير ماقبلنده اولان مايه راجعدر باقراره ده اولان ضميرينه موجره راجعدر (او استأجر عبدا للخدمة في المصر

او مطلقا فسافر) ودخى چون بر عبدى اجاره يه آلوب كندويه مصرده خدمت ايلمك ايچون كرك مصرده اولسون كرك غيريده اولسون مستأجر اول عبدى الوب سفره كتمك مراد ايلسه عبدك مالكى اولان كمسنه اكا رضا ويرمسه اجاره فسخ اولنور (وكذا لو اراد مالكه السفر به) ودخى چون عبدك مالكى اولان كمسنه اول عبدى مستأجردن الوب سفره كتمك مراد ايلسه اجاره فسخ اولنور (او اكترى دابة للسفر ثم بدا له منه) ودخى چون بر كمسنه سفره كتمك ايچون بر دابه يى بر آخردن اجاره يه الدقدنصكره سفردن قالمق كورنسه اول اجاره يى فسخ ايلمك جائزدر زيرا جائزدركه تجارت ايده جكى مال تلف اولمش اوله له ده اولان ضمير مستأجره راجعدر منه ده اولان ضمير سفره راجعدر (ولو بدا للمكارى منه فليس بعذر) اما چون موجر اولان كمسنه يه سفردن قالمق كورنسه عذر دكلدر يعنى اجاره يى فسخ ايلمكه عذر اولمز عنه ده اولان ضمير سفره راجعدر (ولو مرض المكارى فهو عذر في رواية الكرخى) اما چون دابه يى اجاره يه ويرن كمسنه خسته اولسه خسته لغى عذر اولور روايه كرخيده زيرا كتمسنده اكا ضرر واردر (دون رواية الاصل) روايت اصلده عذر دكلدر زيرا جائزدركه مكارى اولان كمسنه كندو يرينه بر آدم كوندره (ولو استأجر خياط ليعمل لنفسه عبدا يخيط له فافلس فهو عذر) يعنى چون كندو نفسنه اشلين خياط ينه كندويه دكمك ايچون بر عبد استيجار ايلسه صكره مفلس اولسه اول مفلس اولديغى عذر اولور واجاره فسخ اولور لنفسه ده اولان ضمير خياطه راجعدر له ده اولان ضميرينه اكا راجعدر (بخلاف خياط يخيط بالاجر) اما اجرت ايله ديكن خياط اول كندو نفسنه ديكن خياطك خلافيدر يعنى بر عبدى استيجار ايلسه عذر اولمز واجاره فسخ اولمز (وبخلاف تركه الخياطة ليعمل في الصرف) ودخى خياطلغى ترك ايليوب صرافلقده عمل ايلمك ايچون تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى عذر اولمز زيرا جائزدركه خياطلغى بر ناحيه ده صرافلغى بر ناحيه ده ايليه (وبخلاف بيع ما اجره) ودخى اجاره يه ويرديكى شيئى بيع ايلمك تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى عذر اولوب اجاره فسخ اولمز مادامكه اكا دين لاحق اولميه (ولو استأجر دكانا للعمل الخياطة فترك العمل لعمل آخر فعذر) وچون بر كمسنه بر دكانى خياطلق صنعتى ايچون اجاره يه السه صكره اول خياطلق عملنى بر آخر عمل ايلمك ايچون ترك ايلسه عذر اولور واجاره فسخ اولور فتركه ده اولان ضمير بارز عمله راجعدر (وكذا لو استأجر عقارا ثم اراد السفر) ودخى بويله در چون بر كمسنه بر عقار استيجار ايليوب صكره سفر ايلمك مراد ايلسه عذر اولور واجاره فسخ اولور (وتفسخ بموت احد العاقدين ان عقدها لنفسه فان عقدها لغيره فلا كالوكيل والوصى ومتولى الوقف) يعنى اجاره ايكى متعاقدينك برينك موتيله فسخ اولور اكر كندو نفسنه عقد ايلديسه واكر آنى كندو نفسنك غيريسنه عقد ايلديسه مثلا وكيل ووصى ووقف متوليسى كبى فسخ اولنمز زيرا وكيل اولان كمسنه نك عقدى موكل ايچوندر ووصينك عقدى صغير ايچوندر ومتولينك عقدى وقف ايچون بو اجلدن برينك فسخ اولمز (هذه مسائل منثورة) بو فصل بر الاى منثور ومجمع اولان مسائل بيانده در (ولو احرق حصائد ارض مستأجرة او مستعارة فاحترق شئ في ارض غيره لا يضمن ان كانت الريح هادية وان كانت مضطربة ضمن) يعنى چون بر كمسنه بر ارض مستأجره نك ياخود ارض مستعاره نك بچلمش اولان اكينى احراق ايلسه بو سبب ايله بر غيرى كمسنه نك ارضنده اولان شئ محترق اولسه اكا ضامن اولمز اكر روزكار اول وقتده ملايم ايسه واكر روزكار يلق وقتنده محترق ومضطر ايسه ضامن اولور غيره ده اولان ضمير احرق نك فاعلنه راجعدر (ولو اقعد خياط او صباغ في حانوته من يطرح عليه العمل بالنصف صح) يعنى چون خياط ياخود صباغ اولان كمسنه كندو حانوتنده عملى نصف ايله طرح ايلر يعنى اشلر بر كمسنه اوتورتديسه عقد صحيح اولور زيرا اكا احتياجى واردر وقياس جائز اولمقدر زيرا عقد مجهولدر ونصفدن خارج اولان غير معلومدر حانوته ده اولان ضمير خياطه راجعدر عليه ده اولان ضمير من لفظنه راجعدر (وكذا لو استأجر جملا يحمل عليه محملا وراكبين الى مكة فله المحمل المعتاد) ودخى عقد صحيح اولور چون بر كمسنه بر دوه يى اوزرينه مكه مكرمه يه بر محمل يعنى بر محفه ايله ايكى راكب كتورمك ايچون استيجار ايلسه ايمدى اول حال ايچون معتاد اولان محملى واردر يعنى نه غايتله ثقيل ونه غايتله خفيف اوله وقياس عدم جوازدر زيرا مجهولدر عليه ده اولان ضمير جمله راجعدر فله ده اولان ضمير موجره راجعدر (وان شاهد الجمال المحمل فهو اجود) واكر اول جمال اولان كمسنه اول كتوره جكى محملى مشاهده ايلسه اولى واحسن اولور نفى جهالت اولمغيچون (وان استأجر الجمل لحمل زاد فاكل

مالكه منه فله رد عوضه) واكر بركسنه برآخردن بردوه‌یی برمقدار ازق یوكاتمك ایچون استیجار ایلسه صكره
اول زاد صاحبی اولان كمسنه اندن برمقدار یسه مالك ایچون جائزدركه انك یدیكی مقدارایكی عوضنی رد
ایلیه مالكه‌ده اولان ضمیر زاده راجعدر منه‌ده اولان ضمیر بنا كاراجعدر فله‌ده اولان ضمیر مالكه راجعدر
(ولو قال لغاصب داره فرغها والا فاجرها كل شهر بكذا فلم یفرغ فعلیه المسمی) وقچن بر رجل دارنی غصب ایدن
كمسنه‌یه بكادارمی بوش ایله بوش ایلمزایسك هرآیده اجرتی مقدار فلان اولسون دیسه غاصب اولان كمسنه انی
بوش ایلمسه انك اوزرینه اول مسمی واردر زیرا اجاره تعیین اولنمغله منعقد اولدی داره‌ده اولان ضمیر قاله نك
فاعلنه راجعدر فرغهاده اولان ضمیر داره راجعدر فاجرهاده اولان ضمیر بنا كاراجعدر (فان جحد الغاصب
ملكه اولم یجحد ولكن قال لا اریدها بالاجرة فلا وان برهن علی ملكه بعد جحده) ایمدی اكر غاصب اولان كمسنه
اول صاحب ملكك ملكیتنی انكار ایلسه یاخود ایلمسه لكن بن بوداری اجرتله استم دیسه اول مسمی لازم اولمز
واكركه صاحب الدار اولان كمسنه اول غاصبك جحودندنصكره برهنه ایدرسه‌ده زیرا اول مالكك ملكنی جحود
ایلمكله اول مسمایه ملزم اولمز زیرا صكره بینه قائمه اولمسنده فائده‌سی یوقدر ملكه‌ده اولان ضمیر صاحب
الداره راجعدر اریدهاده اولان ضمیر داره راجعدر علی ملكه‌ده اولان ضمیرینه صاحب داره راجعدر جحده‌ده
اولان ضمیر غاصبه راجعدر (ومن اجر ما استأجره باكثر یتصدق بالفضل) وشول كمسنه كه اجاره‌یه آلدیغی شیئی
الدیغی مقداردن زیاده اجاره‌یه ویره اجاره صحیحه اولور واول فضل ایله یعنی زیاده ایله تصدق ایلیه زیرا مادامكه
اول فضل اولنمیه ربحدر استأجره‌ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر (وتصح الاجارة مضافة) یعنی
اجاره زمان مستقبله‌ده مضاف اولدیغی حالده صحیحه اولور مثلا شعبانده اولسه اجرتك الی رمضان دیمك كبی
(وكذا فسخها) ودخی اجاره نك فسخ اولنمسی زمان مستقبله مضاف اولدیغی حالده صحیحدر (والمزارعة) ودخی
مزارعه زمان مستقبله اضافت صحیحه‌در مثلا شعبانده اولسه زراعتك ارضی اول رمضان دیمك كبی (والمعاملة
ودخی معامله یعنی مساقاتی زمان مستقبله اضافت ایلمك صحیحه‌در (والمضاربة والوكالة والكفالة والایصاء)
ودخی مضاربه ایله وكالتی وكفالتی ووصی نصب ایلمكی مستقبله اضافت ایلمك صحیحه‌در مثلا بركسنه بن وفات
ایلدیكمده فلان كمسنه‌یی وصی ایلدم دیمك كبی (والوصیة والقضاء) ودخی وصیت ایله قضانی زمان مستقبله
اضافت ایلمك صحیحدر مثلا امام اولان كمسنه قچن آی باشی اولسه فلان كمسنه‌یی قاضی ایلدم دیسه (والامارة)
یعنی امارتی دخی زمان مستقبله اضافت ایلمك صحیحه‌در امام اولان كمسنه قچن آی باشی اولسه فلان كمسنه‌یی
فلان ولایته امیر ایلدم دیسه (والطلاق) ودخی طلاقی زمان مستقبله اضافت ایلمك صحیحدر مثلا بركسنه كندو
خاتوننه قچن آی باشی اولسه بوش اول دیسه (والعتق) ودخی عتقی زمان مستقبله اضافت ایلمك صحیحدر مثلا
بركسنه كندو عبدنه قچن آی باشی كلسه حر اوله‌سن دیسه (والوقف) ودخی وقفی زمان مستقبله اضافت
ایلمك صحیحه‌در مثلا بركسنه دارم موتمدنصكره وقف اولسون دیمك كبی (لا البیع والاجارة وفسخه والقسمة
والشركة والهبة والنكاح والرجعة والصلح عن مال وابراء الدین) بیعده واجاره‌ده واجاره‌یی فسخده وقسمتده
وشركتده وهبه‌ده ونكاحده ورجوعده ومالدن صلحده ودینی ابراده فسخ اولمز یعنی بو اشیاء عشره نك هر برینی
زمان مستقبله اضافت ایلمك صحیح دكلدر زیرا بو اشیا تملیك قبیلندندر منجزا واقع اولور اضافته حاجت یوقدر

كتاب المكاتب

مصنف بوكتابده مكاتب ومكاتبه نك كیفیت واحوالرین بیان ایدر (الكتابة) كتابت لغتده كتبه نك مصدریدر
ضم وجمع معناسنه‌در وبو عقده عقد مكاتب تسمیه اولندی زیرا ایدلك حریتنی رقبه نك حریتنه ضم ایلمكلك واردر
وياخود هر بری وثیقه كتب ایلدیكی اجلدن (هی تحریر المملوك یدا فی الحال ورقبة فی المال) واصطلاح فقهاده
معناسی برعبد مملوكی ید جهتندن فی الحال تحریر ایلمكدر یعنی قچن بركسنه برعبد مملوكنی برمقدار دراهم
اوزرینه تحریر ایلسه اول حالده صاحب ید اولور واستدیكی شیئه تصرف ایلمكه قادر اولور ورقبه‌سی مالده
قچن اوزرنده اولان كتابتی ادا ایلسه محرر اولور وبوكتابتك ركن لازمی ایجاب وقبولدر كرك لفظ كتابت ایله اولسون
كرك انك معناسنده اولان لفظ ایله اولسون (فمن كاتب مملوكه ولو صغیرا یعقل بمال حال او مؤجل او منجم فقبل
صح) ایمدی قچن بركسنه كندو عبد مملوكنی بیع وشرایی تعقل ایدر صغیرده اولورسه برمقدار مال حال یاخود

برسنه‌یه دكین اجل یاخود آیلر ایله منجم یعنی مقسط كه هرآی باشنده فلان مقدار ویرمك اوزره مكاتبه ایلسه
واول مكاتبه ایلدیكی عبد انی قبول ایلسه اول عقد مكاتبه صحیحه اولور مملوكه‌ده اولان ضمیر كاتبه نك فاعلنه
راجعدر (وكذا لو قال جعلت علیك الفا تؤدیه نجوما اولها كذا وآخرها كذا فاذا ادیته فانت حروان عجزت
فقن فقبل) ودخی قچن برعبدك مولاسی كندو عبدنه بن سنك اوزریكه بیك درهم قلدم كه بكا اول بیك درهمی
آیلر ایله منجم ویره‌سن واول آیلرك اولی مثلا محرم الحرام وآخری ماه رجب درواكرسن اول بیك درهمی بومنوال
وبوشرط اوزره قبول ایدوب ویررسك حر اوله‌سن واكر عاجز اولوب ویره‌مزسك قن اوله‌سن دیسه مز بور عبد
بوشروطی قبول ایلسه واول التزام اولنان شیئی محلنده ادا ایلسه كتابت صحیحه اولور عبد دخی حر اولور تؤدیه‌ده
اولان ضمیر الفه راجعدر اولهاده وآخرهاده اولان ضمیرلر نجومه راجعدر ادیته‌ده اولان ضمیرینه الفه راجعدر
(ولو قال اذا ادیت الی الفا كل شهر مائة فانت حر فهو تعلیق وقیل مكاتبة) وقچن مولی اولان كمسنه كندو عبدنه
اكر بكا بیك درهمی هرآیده یوز درهم ایصال واداایلرسك حر اوله‌سن دیسه تعلیق اولور مكاتبه اولمز دینلدیكه
مكاتبه‌در (واذا صحت الكتابة خرج عن ید المولی دون ملكه) وقچن اول مولانك ایلدیكی كتابت صحیحه اولسه
اول مكاتب اولان عبد بدلك تسلیمندن اول مولانك یدندن چقار ملكندن دكل زیرا مادامكه عبدك اوزرینه
بقیه قاله مولاسی ملكنده‌در ملكه‌ده اولان ضمیره مولایه راجعدر (فان اتلف ماله ضمن) ایمدی قچن مولی اولان
كمسنه كندو مكاتبنك مالنی تلف ایلسه ضامن اولور زیرا اجنبی كبی اولمشدر ماله‌ده اولان ضمیر مكاتبه راجعدر
(وكذا ان وطئ المكاتبة او جنی علیها او علی ولدها) ودخی قچن مولی اولان كمسنه كندو مكاتبه‌سن وطئ ایلسه
اول مكاتبه نك عقرنه ضامن اولور وقچن بو مكاتبه‌یه یاخود ولدنه جنایت ایلسه ارش جنایته ضامن اولور زیرا
ملك رقبه باقی اولمغله حد اولنمغه مجال اولمدیغیچون عقر متعین اولمدی علیهاده وعلی ولدهاده اولان ضمیرلر
مكاتبه‌یه راجعدر (وان كاتبه علی قیمته فسدت وان اداها عتق) واكر مولی اولان كمسنه كندو عبد رقیقنی
قیمتی اوزرینه مكاتبه ایلسه مكاتبه فاسده اولور واكرمز بور عبد اول قیمتی دفع ایدوب ادا ایلسه ازاد اولور
كاتبه‌ده اولان ضمیر بارز عبده راجعدر قیمته‌ده اولان ضمیرینه عبده راجعدر اداهاده اولان ضمیر قیمته راجعدر
(وكذا تفسد لو كاتبه علی عین لغیره تتعین بالتعیین) ودخی كتابت فاسده اولور وقچن مولی اولان كمسنه كندو عبدنی
برغیری كمسنه نك عینی اولان شیء اوزرینه مكاتب ایلسه مثلا كاتبتك علی هذا العبد دیسه كتابت فاسده اولور
كاتبه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر لغیره‌ده اولان ضمیر كاتبه نك فاعلنه راجعدر (او علی مائة ویرد علیه عبدا
غیر معین) ویاخود مولی اولان كمسنه كندو عبد رقیقنی یوز درهم اوزرینه مكاتب ایدوب كیرو مولی اكا برعبد
غیر معین رد ایلمك اوزره مكاتبه فاسده اولور امام ابو حنیفه ایله امام محمد قتنده (وعند ابی یوسف یجوز وتقسم
المائة علی قیمة المكاتب وقیمة عبد وسط فیسقط قسط العبد والباقی بدل الكتابة) وامام ابو یوسف قتنده مكاتبه
جائزدر واول ذكر اولنان یوز درهم مكاتب ایله عبد وسط قیمتی اوزره تقسیم اولنور واول عبد وسطك قیمتی اسقاط
اولنوب یوزدن باقی قلان مقدار كتابت مقابله‌سنده عد اولنور وبعض شراح بو مسئله‌ده برمثال وضع ایلمش
مثلا مكاتبك قیمتی التی درهم اولوب عبد غیر معینك قیمتی درت درهم اولسه ایمدی اول قیمت عبد وسطدن زیاده
اولان ایكی درهم بدل كتابت واقع اولور ویوز درهمدن قسط وسطك مقداری التمش التی وایكی ثلث اولور ویوزدن
باقی قلان اوتوز اوچ درهم وبرثلث بدل كتابت مقابله‌سنده واقع اولور تأمل اولنه (وان كاتب المسلم عبده بخمر
او خنزیر فسد) واكر مسلم اولان كمسنه كندو عبدینی خمر یاخود خنزیر اوزرینه مكاتبه ایلسه عقد كتابت فاسده
اولور زیرا بوایكی نسنه مسلم حقنده مال دكلدر (فان اداه عتق ولزمه قیمة نفسه) ایمدی قچن خمر ایله یاخود
خنزیر ایله مكاتبه اولنان عبد مكاتبه اولندیغی خمری یاخود خنزیری مولاسنه ادا ایلسه عتق اولور وكندویه ینه
كندو نفسنك قیمتی لازم اولور اداه‌ده اولان ضمیر خمره یاخود خنزیره راجعدر لزمه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر
نفسه‌ده اولان ضمیرینه عبده راجعدر (والكتابة علی میتة او دم باطلة فلا یعتق باداء المسمی) یعنی قچن برمولی
كندو عبدینی برمیته یاخود بردم اوزرینه مكاتب ایلسه اول كتابت باطله اولور واول مسمی اولان شیئی ادا ایلمك
ایله اول عبد عتق اولمز زیرا بوایكی دخی مال دكلدر بو اجلدن عقد باطل اولور (وتجب القیمة فی الكتابة الفاسدة
ولا ینقص عن المسمی ویزاد علیه) یعنی مكاتبه فاسده‌ده اول عبد مكاتبك قیمتی لازم اولور وقیمت واجب اولدیغی

تقدیرجه مسمادن ناقص اولمیه بلکه اوزرینه زیاده اوله علیه‌ده اولان ضمیر مسمایه راجعدر (وصحت علی حیوان ذکر جنسه لا وصفه ولزم الوسط اوقیمته) یعنی یالکز جنسی ذکر اولنمش وصفی ونوعی ذکر اولنمش حیوان اوزرینه کتابت اولنمق صحیح وجائزدر وصحیح اولدیغی تقدیرجه حیوان اوزرینه وسطی یاخود قیمتی لازم اولور جنسه ووصفه‌ده اولان ضمیرلر حیوانه راجعدر واوقیمته‌ده اولان ضمیر وسطه راجعدر (وصح کتابة الکافر عبده الکافر بخمر مقدر) یعنی کافر اولان کمسنه کندو عبد کافرینی خمر مقدر ایله کتابت ایلمك صحیح وجائزدر زیرا خمر کفار حقنده مال قبیلندندر مصنفك عبده الکافر دیمسی عبد مسلمدن احترازدر زیرا کافر اولان کمسنه عبد مسلمی کتابت ایلسه فاسد اولور وقیمت واجب اولور (وای اسلم فللسید قیمتها وعتق باداء عینها) وعبد ایله مولانك هرقنغیسی مسلمان اولسه سید ایچون اول خمرك قیمتی واردر واول عبد اول عینی ادا ایلمك ایله ازاد اولور زیرا عتق اکا متعلقدر قیمتهاده اولان ضمیر خمره راجعدر

باب تصرف المکاتب

بو باب مکاتب اولان عبدك کندو نفسنه تصرفی بیانندهدر (له ان یبیع ویشتری ویسافر وان شرط عدمه) یعنی عبد مکاتب ایچون بیع وشرا ایلمك و برمکاندن برمکان آخره سفر ایلمك جائزدر اگرکه عقدده عدم سفر شرط اولنور ایسه زیرا صاحب یددر عدمه‌ده اولان ضمیر سفره راجعدر (ویزوج امته) ودخی امه‌سن تزویج ایلمك جائزدر (ویکاتب عبده) ودخی عبدنی مکاتب ایلمك جائزدر (فان ادی بدل کتابته بعد عتق الاول فولاؤه له وان قبله فللسید) ایدی چون بو عبد مکاتبك مکاتبی اولان کمسنه کندو بدل کتابتنی اول مکاتب اولك عتقندنصکره ادا ایلسه ولاسی مکاتب اولك اولور واکر عتقندن اول ویرسه ولاسی سیدك اولور مکاتبك اولمز کتابته‌ده اولان ضمیر مکاتب عبده راجعدر له‌ده اولان ضمیر مکاتب اوله راجعدر قبله‌ده اولان ضمیر عتقه راجعدر (ولیس له ان یتزوج بلا اذن) یعنی مکاتب اولان کمسنه‌یه مولاسنك اذنیسز تزوج ایلمك جائزدکلدر زیرا بوینی رقدن خلاص اولمدی (ولا یهب ولو بعوض ولا یتصدق الا بیسیر) ودخی مکاتب اولان کمسنه عوض ایله‌ده اولورسه برشیء هبه ایلمسون وتصدق دخی ایلمسون مکر یسیر یعنی قلیل اولان شیئله تصدق ایلیه زیرا بو ایکی شیء سیدك حقنه ضرردر (ولا یکفل ولا یقرض) ودخی کمسنه‌یه کفیل اولمسون ویانده اولان مالدن کمسنه‌یه اقراض ایلمسون زیرا بونلر دخی مضردر یعنی سیدنه ضرر ویرن شیلردندر (ولا یعتق ولو بمال) ودخی مکاتب اولان کندو عبدنی عتق ایلمیه مال ایله‌ده اولورسه زیرا عتق کتابتدن اعلادر (ولا یزوج عبده) ودخی عبدنی تزویج ایلمیه (ولا یبیعه من نفسه) ودخی کندو عبدنی کندو نفسندن یعنی مولاسنك اذنیسز بیع ایلمیه یبیعه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر نفسه‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (والاب والوصی فی رقیق الصغیر کالمکاتب) یعنی صغیرك باباسی ووصیسی صغیرك رقیقنده تصرف ایلمکده مکاتب کبیدرلر ایدی مکاتبه جائز اولان شیلر مثلا بیع وشرا ومکاتبه عبد وتزویج امه انلره جائزدر وجائز اولمین شیلر مثلا اعتاق وتزوج وبیع عبد انلره جائز دکلدر (ولا یملك المأذون شیئا من ذلك) یعنی مأذون اولان عبد بو ذکر اولنان تصرفاتدن برشیئه مالك دکلدر زیرا انجق تجارته مأذوندر (وعند ابی یوسف له تزویج امته) وامام ابی یوسف قتنده عبد مأذون ایچون جائزدرکه کندو امه‌سنی تزویج ایلیه له‌ده اولان ضمیر مأذونه راجعدر (وعلی هذا الخلاف المضارب والشریك) یعنی مضارب ایله شریك اولان کمسنه‌لر تقدم ایدن خلافده مأذون کبیدرلر یعنی بونلر امه‌لرین تزویج ایلمك جائز دکلدر امام ابو یوسف قتنده تزویج ایلمك جائزدر (وان اشتری المکاتب قریبه ولادا دخل فی کتابته) یعنی چون مکاتب اولان کمسنه کندو قریبنی باباسی واناسی واوغلی کبی اولان کمسنه‌لری اشترا ایلسه کندو کتابتنه داخل اولور یعنی کندو کبی مکاتب اولور وچون مال کتابتی ادا ایلسه ازاد اولور ومکاتب کندو قریبنی اشترا ایدوب ازاد اولمدیغنك سببی اعتاقه اهل اولمدیغی اجلندندر (ولو اشتری ذا رحم محرم غیر الولاد لا یدخل) واکر مکاتب اولان کمسنه ولادتدن غیری صاحب رحم اولان محرمنی مثلا قرنداش وعم ودائی کبی اولان کمسنه‌لری اشترا ایلسه کتابتده داخل اولمز (خلافا لهما) وامامین ایچون خلاف واردر یعنی قتلرنده بو کمسنه‌لر کتابته داخل اولورلر (وان اشتری ام ولده مع ولدها دخل الولد فی الکتابة) واکر مکاتب اولان کمسنه کندو ام ولدنی ولدی ایله بله اشترا ایلسه اول ولد والده‌سیله کتابته داخل اولور زیرا اولد کندو باباسی حکمنده‌در ولده‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر

مع ولدهاده اولان ضمیر امه راجعدر (ولا تباع الام) یعنی چون ام ولد ولدی ایله اشترا اولنسه ام ولد بیع اولنمز (وان لم یکن معها جاز بیعها) واکر اول ولد والده‌سیله اشترا اولنمدیسه اول ام ولدك بیع اولنمسی جائزدر امام ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) وامامین ایچون خلاف واردر زیرا قتلرنده بیع اولنمسی جائز دکلدر بیعهاده اولان ضمیر ام ولده راجعدر (وولده من امته یدخل فی کتابته وکسبه له) یعنی مکاتب اولان کمسنه‌نك امه‌سندن اولان ولدی باباسنك کتابتنه داخل اولور وولدك کسبی دخی مکاتب ایچوندر وولده‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر من امته‌ده اولان ضمیر ینه مکاتبه راجعدر فی کتابته‌ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر کسبه‌ده اولان ضمیر ولده راجعدر له‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (ولو زوج امته من عبده ثم کاتبهما فولدت یدخل الولد فی کتابة الام وکسبه لها) یعنی چون مکاتب اولان کمسنه کندو امه‌سنی کندو عبدنه تزویج ایدوب صکره انلری مکاتب ایلسه مکاتب ایلدکدنصکره امه برولد طوغرسه بو طوغردیغی ولد کندو کتابتنه داخل اولور واول ولدك حاصل اولان کسبی کندو اناسنکدر زیرا اناسنه تابع اولمسی باباسنه تابع اولمدن ارجحدر امته‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر من عبده‌ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر کسبه‌ده اولان ضمیر ولده راجعدر (ولو نکح مکاتب بالاذن امرأة زعمت انها حرة فولدت فاستحقت فولدها عبد) وچون مکاتب اولان کمسنه کندو سیدنك اذنی ایله برخاتون نکاح ایلسه واول نکاح ایلدیکی خاتون حره‌در دیو دعا ایلسه صکره برولد طوغرسه طوغردقدنصکره غیره مستحقه چقسه اول طوغردیغی ولد امام ابو حنیفه قتنده عبد اولور زیرا ایکی رقیقدن حاصل اولان ولد رقیقدر (وعند محمد حر) امام محمد قتنده اول ولد حر اولور زیرا مکاتب اولان کمسنه اول خاتونی حره‌در دیو تزوج ایلدی کلان اولادینه حریت حاصل اولمغیچون انهاده اولان ضمیر امرأه‌یه راجعدر فولدهاده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وتؤخذ منه قیمته بعد عتقه) یعنی مکاتب اولان کمسنه‌دن عتق اولدیغندنصکره اول ولدك قیمتی کندو سیدندن اخذ اولنور منه‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر قیمته‌ده اولان ضمیر ولده راجعدر عتقه‌ده اولان ضمیر ینه مکاتبه راجعدر (وان وطئ المکاتب امة بملك بغیر اذن سیده فاستحقت اخذ منه عقرها فی الحال) یعنی اکر مکاتب اولان کمسنه کندو سیدنك اذنیسز مالك اولدیغی برامه‌یی وطئ ایلسه صکره مستحقه اولسه اول حالده اول مکاتب اولان کمسنه‌دن اول وطئ اولنان امه‌نك عقری اخذ اولنور سیده‌نده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر منه‌ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر عقرهاده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر (وکذا ان شراها شراء فاسدا فوطئها فردت) ودخی اکر مکاتب اولان کمسنه برامه‌یی شراء فاسد ایله اشترا ایدوب وطئ ایلدکدنصکره استرداد اولنسه اندن عقر اخذ اولنور شراهاده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر فوطئهاده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وان وطئها بنکاح لا یؤخذ منه العقر الا بعد عتقه) واکر اول امه‌یی نکاح ایله وطئ ایلسه مزبور مکاتبدن عقر اخذ اولنمز الا اول مکاتبك عتق اولندیغندنصکره وطئهاده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر منه‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر عتقه‌ده اولان ضمیر ینه مکاتبه راجعدر (ومثله المأذون فی التجارة) یعنی مأذون له فی التجارة اولان عبد مکاتب اولان عبدك مثلیدر تقدم ایدن احوال واحکامده مثله‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (فصل) بو فصل مکاتب اولان جاریه‌نك احوال واحکامی بیانندهدر (واذا ولدت المکاتبة من مولاها مضت علی الکتابة او عجزت نفسها وهی ام ولده) یعنی چون مکاتب اولان جاریه کندو مولاسندن برولد طوغرسه اول قبل الولاده اولان کتابتك اوزرینه ماضیه ومستمره اوله واسترسه کندو نفسنی اداء بدل کتابتدن تعجیز ایلیه وبدل کتابتی ادا ایلدکدنصکره ینه ام ولدی اولور مولاهاده اولان ضمیر مکاتبه‌یه راجعدر نفسهاده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر ولده‌ده اولان ضمیر مولایه راجعدر (واذا مضت علی الکتابة اخذت منه عقرها وان مات المولی عتقت) چون اول مکاتبه اولان جاریه واقع اولان کتابتك اوزرینه مستمره اولسه عقرینی اول مولادن اخذ ایلیه واکر اول مولی وفات ایلسه اول مکاتبه مجانا ازاد اولور منه‌ده اولان ضمیر مولایه راجعدر عقرهاده اولان ضمیر مکاتبه‌یه راجعدر (وسقط عنها البدل) واوزرنده اولان بدل کتابت ساقط اولور (وان ماتت وترکت مالا ادیت منه کتابتها ومابقی میراث لابنها) واکر اول مکاتبه اولان جاریه وفات ایلیوب برمقدار مال ترك ایدوب الیقوسه مال کتابت اندن ادا اولنوب صکره بدل کتابتدن باقی قلان کندو اوغلنه میراث قالور وباقی اولان ورثه ایله منه‌ده اولان ضمیر ماله راجعدر لابنهاده اولان ضمیر مکاتبه‌یه

راجعدر (ولا يثبت نسب من تلده بعده بلا دعوة) يعنى اول مكاتبه نك كتابتى ثابت اولدقدنصكره طوغرديغى
ولدك نسبى دعوتسز ثابت اولمز زيرا مكاتبه درمولايه جائزدكلدركه انى وطئ ايليه تلده ده اولان ضمير ماقبلنده
اولان من لفظنه راجعدر بعده ده اولان ضمير ثبوت كتابته راجعدر (بل هو ومثلها فى الحكم) بلكه اول مكاتبه
طوغرديغى ولد كندو مثليدر حكمده يعنى انامى كبى مكاتب اولمقلقده مثلهاده اولان ضمير مكاتبه يه راجعدر
(وان كاتب المولى مدبره اوام ولده صح) واكر مولى اولان كمسنه كندو مدبرنى ياخود كندو ام ولدنى مكاتبه
ايلسه عقد كتابت صحيحه اولور چونكه بدل كتابتلرين قبل الموت ادا ايلسه لر عتق اولورلر مدبره ده اولان ضمير مولايه
راجعدر ولده ده اولان ضمير بونلره كاراجعدر (فان مات عتقت مجانا والمدبر يسعى فى بدل الكتابة اوثلثى قيمته
ان كان معسرا) ياخود ثلثى قيمتنه سعى ايليه اكر مولاسى فقير اوله جق اولورايسه واكر مولى وفات ايلسه اول
مكاتبه اولان ام ولد مجانا عتق اولور وبدل كتابت اوزرندن ساقط اولور ومدبر اولان كمسنه بدل كتابه سنك
جمله سنده سعى ايدوب ادا ايليه (وعند ابى يوسف يسعى فى الاقل من البدل اوثلثى قيمته) وامام ابو يوسف قتنده
بدل كتابتى قيمتنك اقلنده وياخود ايكى ثلثنك اقلنده سعى ايليه مثلا بدل كتابت طقوز يوز درهم اولسه وقيمتنك
ايكى ثلثى يدى يوز درهم اولسه يدى يوزى ادا ايلمكه سعى ايليه (وعند محمد يسعى فى الاقل من ثلثى البدل اوثلثى
القيمة) وامام محمد قتنده بدل كتابتك ايكى ثلثى ايله ياخود قيمتنك ايكى ثلثنك اقلنده سعى ايليه مثلا بدل كتابتك
ايكى ثلثى بشيوز درهم اولسه بشيوزى ادا ايلمكه سعى ايليه (وان دبر مكاتبه صح ومضى عليها اوعجز نفسه
فصار مدبرا) واكر مولى اولان كمسنه كندو عبد مكاتبنى مدبر ايلسه صحيح اولور واول مكاتب اولوب مدبر اولان
عبد سابق اولان كتابتى اوزرينه ماضى ومستمر اوله واسترسه كندو نفسنى تعجيز ايدوب مدبر اوله مكاتبه ده اولان
ضمير مولايه راجعدر عليهاده اولان ضمير كتابته راجعدر نفسه ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر (فان مضى عليها
فمات سيده معسرا يسعى فى ثلثى البدل اوثلثى قيمته) واكر اول مدبر اولان مكاتب اول كتابتك اوزرينه مستمر
اولوب سيدى اولان كمسنه معسر اولديغى حالده وفات ايلسه بدل كتابتك ايكى ثلثنه وياخود كندو قيمتنك ايكى
ثلثنه سعى ايليه (وعندهما يسعى فى الاقل من ثلثى كل منهما) وامامين قتنده مكاتب اولان كمسنه بدل كتابتك
ايكى ثلثى ايله قيمتنك ايكى ثلثنك اقلنده سعى ايليه مثلا بدل كتابتك ايكى ثلثى التيوز اولسه وقيمتنك ايكى ثلثى
يديوز اولسه التيوزى ادا ايلمكه سعى ايليه (وان اعتق مكاتبه عتق وسقط عنه بدل الكتابة) واكر بر كمسنه
كندو مكاتبنى عتق ايلسه عتق صحيح اولور واول اوزرنده اولان بدل كتابت ساقط اولور زيرا مقصود كه عتقده
حاصل اولمشدر (وان كوتب على الف مؤجل فصالح على نصفه حالا صح) واكر عبد اولان كمسنه بيك مؤجل
درهم اوزرينه مكاتب اولسه بعده مزبور مكاتب كندو سيدى ايله بشيوز حال درهم اوزرينه صلح ايلسه اول
صلح صحيح اولور استحسانا وقياس جائز اولمقدر زيرا اجلى كه مالدكلدر مال ايله تعويض ايلمك قبيلندندر
بوايسه بر مالدر نصفه ده اولان ضمير الفه راجعدر (وان مات مريض كاتب عبدا قيمته الف على الفين الى سنة
ولا مال له غيره ولم يجز الورثة ادى العبد ثلثى البدل حالا والباقى الى اجله) واكر مريض اولان كمسنه بهاسى بيك
درهم اولان عبدى سنه يه دكين ايكى بيك درهم اوزرينه مكاتبه ايكن مريض وفات ايلسه وحال بوكه اول فوت
اولان مريضك اول مكاتبندن غيرى مالى يوقدر ودخى ورثه اولان كمسنه لر بوكتابته اجازت ويرمسه لر بو مكاتب
اولان كمسنه بدل كتابتك ايكى ثلثنى حالا ادا ايليه واول بر ثلث اخرى اجلنه دكين ادا ايليه (اورد رقيقا) وياخود
حالت رقنه عودت ايليه امام ابو حنيفه ايله ابو يوسف قتنده (وعند محمد يؤدى ثلثى قيمته للحال والباقى الى اجله
اويرد رقيقا) امام محمد قتنده قيمتنك ايكى ثلثنى ادا ايليه وباقيسنكه بر ثلثدر اجلنه دكين ادا ايليه واكر بدلى ادا
ايلمه دن امتناع ايلر ايسه حالت رقنه رد يعنى عودت ايليه قيمته ده اولان ضمير عبده له ده اولان ضمير مريضه
راجعدر غيره ده اولان ضميرينه عبده راجعدر اجله ده اولان ضمير انتهاسيرنه راجعدر (وان كاتبه على الف
وقيمته الفان ولم يجيزوا اداء ثلثى القيمة للحال اورد الى الرق اتفاقا) واكر اول مريض اولان كمسنه كندو عبدنى بيك
درهم اوزرينه مكاتب ايلسه وحال بوكه عبدك قيمتى ايكى بيك درهمدر ودخى ورثه اولان كمسنه لر اول كتابتى
جائز كورمسه لر بو تقديرجه مكاتب اولان كمسنه قيمتنك ايكى ثلثنى فى الحال ادا ايليه ياخود حالت رقنه رد يعنى
عودت ايليه كاتبه ده اولان ضمير عبده راجعدر قيمته ده اولان ضميرينه اكاراجعدر (ومثلها البيع) يعنى بيعك

بعض احكامى كتابت احكامى كبيدر مثلا مكاتب اولان كمسنه بو كتابتى ادا ايلمكله عتق اولور استرسه مولاسى
اكا اوزركده اولان بدل كتابتى ادا ايلمدكده حر اوله سن ديسون استرسه ديسون بايع اوزرنده اولان ثمنى ادا ايدوب
برى اولديغى كبى ودخى بدل كتابتده بر شيئك خط اولنمسى لازم دكلدر بيعده لازم اولمديغى كبى مثلهاده اولان
ضمير كتابته راجعدر (وان كاتب حر من عبد بالف وادى عنه عتق ولا يرجع به عليه) واكر حر اولان كمسنه
بر كمسنه نك عبدنى بيك درهم اوزرينه مكاتب ايليوب واول بيك درهمى اندن اوترى ادا ايلسه عتق اولور
مثلا بر كمسنه بر عبدك مولاسنه بو عبدكى بيك درهم اوزرينه مكاتبه ايله اكر بن سكا اول بيك درهمى ويررسم
عبد حر اولسون ديسه مولى اولان كمسنه ده بو سوزه عامل اولوب عبدى مكاتب ايلسه اول حر دخى بيك درهمى
ادا ايلسه اول عبد عتق اولور واول حرك ويرديكى درهم ايله اول عبدك اوزرينه رجوع ايلمز متبرع اولديغى
اجلدن عنه ده اولان ضمير عبده راجعدر به ده اولان ضمير ادا ايلديكى شيئه راجعدر (وان قبل العبد فهو
مكاتب) واكر اول عبد اولان كمسنه اول عقدى بدل كتابتى ادا ايلمزدن اول قبول ايلسه اول عبد مكاتب اولور
(وان كاتب عبدا عن نفسه وعن آخر غائب فقبل صح) واكر مولى اولان كمسنه بر حاضر اولان عبد ايله بر غائب
اولان عبدى مكاتب ايليوب حاضر اولان عبد كندى وغائب ايچون كتابتى قبول ايلسه صحيح اولور زيرا حاضر
اولان عبد كندو نفسنه اصالت طريقيله واول بر غائبه تبعيت طريقيله قبول ايلمشدر وقياس ايسه انجق
كندو نفسنه قبولى معتبر اولمق ايدى غائبه ولايتى اولمديغى اجلدن عن نفسه ده اولان ضمير عبد حاضره
راجعدر (وقبول الغائب ورده لغو) صكره اول غائب اولان كمسنه نك مكاتبه قبول ايدوب رد ايلمسى لغو اولور
رده ده اولان ضمير غائبه راجعدر (ويؤخذ الحاضر بكل البدل ولا يؤخذ الغائب بشئ) واول حاضر اولان عبد
كل بدل ايله اخذ اولنور واول غائب اولان عبد بر شيئله اخذ اولنمز زيرا عقد اوزرينه منعقد اولمشدر (وايهما ادى
اجبر المولى على القبول وعتقا) وبو حاضر اولان عبد ايله غائب اولان عبدك هر قنغيسى اول بدل كتابتى ادا ايليه
مولى اولان كمسنه انى قبول ايلمكه جبر اولنور وبو حاضر اولان عبد ايله غائب اولان عبدك ايكيسى دخى عتق
اولورلر وغائب وحاضردن هيچ برى ويرديكى مال ايله آخر اوزرينه رجوع ايلمز (ولا يرجع احدهما على الاخر وكذا
لو كاتبهما معا) ودخى چونكه ايكيسنى معا مكاتبه ايلسه اكر اوزرنده اولان مال كتابتى ادا ايدرلر ايسه عتق اولورلر واكر
عاجز اولورلر ايسه حالت رقه عودت ايدرلر (ولا يعتق احدهما باداء حصته) وبو ايكى عبدك برى كندو حصه سنى
ادا ايلمك ايله عتق اولمز (بخلاف ما لو كانا لاثنين) اما چونكه ايكيسى ايكى آدمك اولسه تقدم ايدن مسئله نك
خلافيدر يعنى هر بريسى كندو حصه سن ادا ايلسه عتق اولور حصته ده اولان ضمير احدهمايه راجعدر
(ولو عجز احدهما ثم ادى الاخر الكل عتقا ولا يرجع على الاخر) يعنى چونكه ايكى مكاتبك برى بدل كتابتى ادا ايلمدن
عاجز اولسه صكره اول بريسى اول بدلك كاملن ادا ايلسه ايكيسى دخى عتق اولورلر واول كل بدلى ويرن كمسنه
اول بر آخرك اوزرينه حصه سيله رجوع ايلمز (وان كاتبت امة عنها وعن صغيرين لها جاز واى ادى اجبر المولى
على القبول وعتقوا ولا يرجع على غيره) واكر بر امه كندو نفسندن وايكى صغير اولادندن اوترى مكاتب ايلسه
عقد جائز وصحيح اولور وهر قنغيسنكه بدلى كندو يانندن ادا ايلسه مولى اولان كمسنه انك قبولنه جبر اولنور
وجمله سى عتق اولورلر زيرا متبرعدر عنهاده اولان ضمير امه يه راجعدر

باب كتابة العبد المشترك

بو بابده مصنف رحمة الله عليه عبد مشتركك كتابتى احكامنى بيان ايدر (ولو اذن احد الشريكين فى عبد للاخر
ان يكاتب حصته منه بالف ويقبض البدل ففعل وقبض البعض فعجز المكاتب فالمقبوض للقابض خاصة) يعنى
چونكه بر عبده شريك اولان ايكى كمسنه نك برى اول بر آخره كندو حصه سنى بيك درهم اوزرينه مكاتبه ايلمكه
وبعض بدلى قبض ايلمكه اذن ويرسه بو آخر اول شريكك قولى ايله عامل اولوب واول بدلك بعضيسن قبض ايلسه
صكره مكاتب اوله بعض آخرى ادا ايلمدن عاجز اولسه ايدى اول قبض اولنان بعض خاصه قابض اولان
كمسنه نك اولور امام ابو حنيفه قتنده زيرا كتابت قتنده متجزى اولمز (خلافا لهما) وامامين ايچون خلاف
واردر شريكلر بيننده زيرا قتلرنده اول مقبوض ايكى شريكك ما بيننده مشتركدر حصته ده اولان ضمير آخره
راجعدر منه ده اولان ضمير عبده راجعدر (امة لرجلين كاتباها فاتت بولد فادعاه احدهما ثم اتت بولد آخر

فادعاه الاخر فعجزت فهی ام ولد للاول وضمن نصف قیمتها ونصف عقرها) برامه ایکی رجلك مملوکه سی اولوب
اول ایکی رجل اول امه یی مکاتبه ایلسه لر مکاتبه اولندقدنصکره اول ایکی رجلك بری انی وطئ ایدوب بر ولد
طوغرسه ایکیسنك بر یسی دعوا ایلسه صکره بر ولد آخر دخی طوغرسه انی دخی اول رجل اخر ادعا ایلسه اول
امه دخی بدل کتابتك اداسندن عاجزه اولسه اولکی رجلك ام ولدی اولور واولکی رجل ثانی رجل ایچون اول
امه نك نصف قیمتنه ونصف عقرنه ضامن اولور اول مشترکه اولان جاریه یی وطئ ایلدیکی اجلدن کتابتهاده
اولان ها ضمیری امه یه فادعاه ده اولان ها ضمیری ولده راجعدر قیمتهاده وعقرهاده اولان ضمیرلر امه یه راجعدر
(وضمن الثانی تمام عقرها وقیمة الولد وهو ابنه وایهما دفع العقر قبل العجز الیها جاز) وثانی اولان رجل اول امه نك
عقرنك تمامنه وولدك قیمتنه ضامن اولور واول ولد اول ثانینك اوغلی اولور واول ایکی رجلك هر قنغیسیکه اول
عقری اول امه یه عاجزه اولمزدن مقدم دفع ایلسه جائزدر زیرا مادامکه کتابت باقیدر حق قبض مکاتبه نکدر
عقرهاده اولان ضمیر امه یه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر ثانی یه راجعدر (وعندهما لا یثبت نسب الولد من الثانی
وامامین قتنده اول ولدك نسبی اول رجل ثانیدن ثابت اولمز زیرا اولکی رجل اولکی ولدی ادعا ایلدك ایله اکام
ولد اولمشدر بو یله اولیجق ثانینك وطئی جائزدکادر (ولا یضمن قیمته) ودخی اول ولدك قیمتنه ضامن اولمز قیمته ده
اولان ضمیر ولده راجعدر (وحکمه کامه ویضمن تمام العقر) واول ولدك حکمی اناسی حکمی کبیدر وعقرك
تمامنه ضامن اولور (ویضمن الاول نصف قیمتها مکاتبة عند ابی یوسف) وامام ابو یوسف قتنده مکاتبه اولدیغی
حالده اولکی رجل اول امه نك نصف قیمتنه ضامن اولور قیمتهاده اولان ضمیر امه یه راجعدر (والاقل منه ومن
نصف ما بقی من البدل عند محمد) وامام محمد قتنده نصف قیمتندن وبدلدن باقی قلانك نصفندن اقله ضامن اولور
منه ده اولان ضمیر قیمته راجعدر (ولو لم یطأ الثانی بل دبرها فعجزت بطل التدبیر وهی ام ولد للاول والولد له)
واکر اول ثانی رجل اول امه یی وطئ ایلمیوب مدبر ایلسه امه دخی کتابتدن عاجزه اولسه اول تدبیر باطل اولور
وامه اول اولکی رجلك ام ولدیدر اتفاق ائمه ایله وولد دخی اولکی رجلك اولور دبرهاده اولان ضمیر امه یه راجعدر
له ده اولان ضمیر اوله راجعدر (وضمن نصف قیمتها ونصف عقرها) یعنی اولکی رجل کندو شریکی ایچون اول
امه نك نصف قیمتنه ونصف عقرنه ضامن اولور قیمتهاده وعقرهاده اولان ضمیرلر امه یه راجعدر (ولو اعتقها
احدهما موسرا فعجزت ضمن المعتق نصف قیمتها ویرجع به علیها) یعنی چون ایکی شریکك بری اول امه یی موسر
اولدیغی حالده عتق ایلسه اول امه کتابتدن عاجزه اولسه معتق اولان کمسنه کندو شریکنه اول امه نك نصف
قیمتنه ضامن اولور واول امه نك اوزرینه نصف قیمتله رجوع ایلر (خلافا لهما) وامامین ایچون خلاف واردر
زیرا انلرك قتنده اول نصف ایله اول امه نك اوزرینه رجوع ایلمز اعتقهاده اولان ضمیر مکاتبه اولان امه یه
راجعدر قیمتهاده اولان ضمیرینه اکا راجعدر به ده اولان ضمیر نصفه راجعدر علیهاده اولان ضمیر امه یه راجعدر
(وان لم تعجز فلا ضمان) واکر اول امه کتابتدن عاجزه اولمز ایسه ضمان یوقدر امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما
یضمن الموسر) وامامین قتنده موسر اولان کمسنه ضامن اولور زیرا انلرك قتنده تدبیر ایله اعتاق متجزی اولمز
(ویجب السعایة فی المعسر) یعنی چون مکاتبه نك سیدی معسر اولسه مکاتبه نك اوزرینه سعی ایلمکلك
واجب اولور (ولو دبر احد الشریکین ثم اعتق الاخر موسرا ضمنه المدبر او استسعی العبد او اعتقه) وچون ایکی
شریکك بری اول ما بینلرنده مشترك اولان عبدی مدبر ایلسه صکره اول ایکی شریکك بری موسر اولدیغی
حالده اول عبدی عتق ایلسه اول موسر الیا اولان مدبر اول معتق اولان کمسنه یه تضمین ایندیره یاخود
عبدی سعی ایندیره یاخود عبدی کندوسی دخی عتق ایلیه (وان عکسا فالمدبر یعتق او یستسعی) واکر اولکی
صورتك عکسی اولسه یعنی ایکی شریکك بری عبدی عتق ایلسه واول بر اخرانی مدبر ایلسه ایدی مدبر اولان
کمسنه استرسه عتق ایلیه واسترسه سعی ایندیره و بو معتق ابو حنیفه قتنده ضامن اولمز (وعندهما ان دبر الاول
ضمن نصف قیمته موسرا او معسرا وعتق الاخر لغو) وامامین قتنده اکر ایکی شریکك اولکیسی اول عبدی مدبر
ایلسه قیمتنك نصفنه ضامن اولور کرك موسر اولسون کرك معسر اولسون واول اخرك عتقی لغو اولور زیرا اعتق
انلرك قتلرنده متجزی اولمز (وان اعتق الاول ضمن لو موسرا او استسعی العبد لو معسرا وتدبیر الاخر لغو) واکر اوله
ایکی شریکك اولکیسی عتق ایلسه موسر ایسه ضامن اولور معسر ایسه عبده سعی ایندیره واول بر آخرك

تدبیری لغو اولور

باب العجز والموت

بو بابده مکاتبك نجوم کتابتدن موتله وغیریله عاجز اولمسنك احکامی بیان اولنور (اذا عجز المکاتب عن نجم فان
رجی له حصول مال لا یعجل الحاکم بتعجیزه ویمهل یومین او ثلاثة) یعنی چون مکاتب اولان عبد بر نجمك اداسندن
یعنی بر ایلك قسط معیننه دن عاجز اولسه اکر اول مکاتب اولان کمسنه یه مستقبلده بر مالك حصولی رجا اولنوب
انتظار اولنور ایسه حاکم اولان کمسنه انی تعجیز ایلمکه عجله ایلمیه وایکی یا اوچ کون مهله ویره بوتر کیبده اولان
ضمائر مکاتبه راجعدر (والا عجزه وفسخ الکتابة ان طلب سیده او عجزه سیده برضاه) واکر اول مکاتب
مستقبلده بر مالك حصولی توقع اولنوب رجا اولنمز ایسه حاکم اولان کمسنه انی تعجیز ایلیه وکتابتی فسخ ایلیه
اکر مولاسی اولان کمسنه فسخی طلب ایدرسه وباخود سیدی اولان کمسنه کندو رضاسیله انی تعجیز ایلیه
بوتر کیبده اولان ضمائرینه مکاتبه راجعدر (وعند ابی یوسف لا یعجزه ما لم یتوال علیه نجمان) وامام ابو یوسف
قتنده اول مکاتب تعجیز اولنمیه مادامکه اوزرینه ایکی نجم متوالی اولمیه زیرا حضرت علی رضی الله عنه
بویوردیلرکه (اذا توالی علی المکاتب نجمان رد الی الرق (واذا عجز عادت احکام رقه) وچون مکاتب اولان کمسنه
عاجز اولسه احکام رق انك اوزرینه عودت ایدر (وما فی یده لمولاه) واکر اول مکاتبك یدنده نه وار ایسه
مولاسنکدر فی یده ده ولمولاه ده اولان ضمیرلر مکاتبه راجعدر (ویحل له ولو اصله من صدقة) واول مکاتبك یدنده
اولان شیء اول مولایه حلال اولور اصلی صدقه دنده اولورسه زیرا اول مکاتبك کسبی مولاسنکدر (وان مات
عن وفاء لا تفسخ ویؤدی بدلها من ماله) واکر اول مکاتب اولان عجزسز بدل کتابتی وفا ایده جك مال اوزره
وفات ایلسه کتابت فسخ اولنمز واوزرنده اولان کتابت کندو مالندن ادا اولنور بدلهاده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر
(ویحکم بعتقه فی آخر جزء من حیاته ویورث ما بقی من ماله ویعتق اولاده الذین شراهم او ولدوا فی کتابته
اوکونوا معه تبعا او قصدا) واول مکاتب متوفی اولدقدنصکره حیاتنك آخر جزئندن عتقنه حکم اولنور وبدل
کتابتی ادا اولندقدنصکره مالندن باقی قلان مقدار وارثلرینه میراث اولور ودخی حال حیاتنده شرا ایلدیکی اولاد
یاخود زمان کتابتنده طوغن اولاد ودخی کندوسیله معا مکاتبه اولنمش اولان اولاد تبعیت طریقیله یاخود قصد
طریقیله عتق اولنورلر بعتقه ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر من ماله ده اولان ضمیر من حیاته ده اولان ضمیره
راجعدر اولاده ده اولان ضمیرینه اکا راجعدر شراهم ده اولان ضمیر اولاده راجعدر (وان لم یترك وفاء وله ولد ولد
فی کتابته سعی علی نجومه) واکر اول مکاتب اولان کمسنه بدل کتابتندن وفا ایده جك شیء ترك ایتمز ایسه وحالبوکه
اول کتابتك زمان کتابتنده طوغمش بر ولدی وار در ینه باباسنك اوزرنده اولان نجومه سعی ایده له ده اولان ضمیر
مکاتبه راجعدر فی کتابته ده اولان ضمیرینه اکا راجعدر علی نجومه ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (فاذا ادی
حکم بعتقه وعتق ابیه قبل موته) وجزءمز بو ولد اول باباسنك اوزرنده اولان مالی ادا ایلیه کندو عتقنه ودخی
باباسنك عتقنه قبل الموت حیاتنك اخر جزءنده حکم اولنور وولدك عتق اولندیغنك سببی زیرا باباسنك کتابتنه
وقت عقدده داخلدر و باباسنك اجزاسندندر اکا متصلدر بعتقه ده اولان ضمیر ولده راجعدر ابیه ده اولان
ضمیرینه ولده راجعدر قبل موته ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (والولد المشتری اما ان یؤدی حالا او یرد فی الرق)
یعنی مکاتب اولان کمسنه نك زمان کتابتده طوغمش ولدی اولمیوب بر مشتری ولدی اولسه ایدی بو ولد
مشتراسنك اوزرنده اولان مالی فی الحال ادا ایلیه یاخود رقه عودت ایلیه ولد المشتری دیدیکی کندوسیله
معا اشترا اولنمش اوغلودر و عندهما هو کالاول وامامین قتنده بو مشتری اولان ولد مکاتبك زمان کتابتنده طوغان
ولدی کبیدر زیرا کندو منزله سنده اولمشدر (وان مات المکاتب وترك ولدا من حرة ودینا علی الناس فیه وفاء فجنی
الولد فقضی بارش الجنایة علی عاقلة الام لا یکون ذلك قضاء بعجز المکاتب) واکر مکاتب اولان عبد وفات
ایدوب حره دن حاصل اولمش بر ولد ایله ناس اوزرنده بدل کتابتی وفا ایدر بر مقدار دیون ترك ایلسه صکره مزبور ولد
بر کمسنه یه جنایت ایدوب جرح ایلسه مثلا قاضی اولان کمسنه ارش جنایتله اول ام عاقله نك اوزرینه قضا ایلسه
بو قاضینك ایلدیکی قضا اول مکاتبك عاجز اولدیغنه قضا اولمز زیرا اقضا کتابته منافی دکلدر فیه ده اولان ضمیر
دینه راجعدر (وان اختصم موالی الام والاب فی ولائه فقضی به لموالی الام فهو قضاء بعجزه) واکر امك موالیسی

ایله ابك موالیسی اولان کمسنه لر اول ولدك ولاسنده اختصام ایلسه لر قاضی دخی ولایی اول املك موالیسنه قضا
ایدوب حکم ایلسه ایمدی بو قضا اول مکاتب اولان کمسنه نك عجزنه قضادر زیرا ولدك ولاسی املك موالیسنه
حکم ایلمك باباسنك رقنه مقتضیدر اول ایسه فسخ کتابته موجبدر بعجزه ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر
(ولو جنی عبد فکاتبه سیده جاهلا بجنایته فعجز دفع او فدی) یعنی نچن عبد اولان کمسنه جنایت ایدوب
مجروح ایلسه مثلا سید دخی اول عبدك ایلدیکی جنایته جاهل اولدیغی حالده انی مکاتب ایلسه مکاتب
ایلدکدنصکره کتابتدن عاجز اولسه مولاسی اولان کمسنه مخیر اولور استرسه انی اول ایلدیکی جنایت مقابله سنده
دفع ایلیه واسترسه فدا ایلیه کاتبه ده اولان ضمیر عبده راجعدر سیده ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وکذا
لو جنی المکاتب فعجز قبل القضاء به) ودخی سید اولان کمسنه عبدی دفع ایلمکله فدا ایلمه نك ما بیننده مخیردر نچن
مکاتب بر جنایت ایدوب موجبیله حکم وقضا اولنمزدن اول عاجز اولسه به ده اولان ضمیر موجب جنایته
راجعدر (ولو بعد ما قضی علیه به فهو دین یباع فیه) واکر ارش جنایتله اوزرینه قضا اولندقدنصکره عاجز اولسه
اول ویریلان ارش جنایت اوزرینه دین اولور وانك سببیله بیع اولنمسی جائزدر زیرا کندو رقبه سنه لازم اولمش
دیندر علیه ده اولان ضمیر مکاتبه فیه ده اولان ضمیر دینه راجعدر (ولا تفسخ الکتابة بموت السید ویؤدی البدل
الی ورثته علی نجومه) یعنی نچن عبد مکاتبك سیدی وفات اولسه کتابت فسخ اولنمز زیرا کتابت عبدك حقیدر
صکره بو مذکور مکاتب اوزرنده اولان بدل کتابتی سیدینك وارثلرینه ادا ایلیه تقسیط اولنان نجوم سببیله
ورثته ده اولان ضمیر سیده راجعدر نجومه ده اولان ضمیر بدله راجعدر یاخود مکاتبه راجعدر (فان اعتقه
بعضهم لا ینفذ) ایمدی نچن اول وارثلرك بعضیسی اول مکاتبی عتق ایلسه نافذ وصحیح اولمز زیرا کندونك اولمین
شیئی عتق ایلمشدر (وان اعتقوه کلهم عتق مجانا) واکر وارثلرك جمله سی انی عتق ایلسه لر مجانا آزاد اولور وقیاس
اولنمق ایدی اعتقه ده واعتقوه ده اولان ضمیرلر مکاتبه راجعدر

کتاب الولاء

بو کتاب ولانك احکامی بیاننده در ولا فتح واو ایله محبت ونصرت معناسنه اولان ولایتدن مشتقدر زیرا ولاء
عتاقه ده وموالاتده محبت ونصرت واردر یاخود قرب معناسنه اولان ولیدن مشتقدر واصطلاح شرعده
(هو التناجز بولاء العتاقه) دیو تعریف ایلمشلردر (الولاء لمن اعتق ولو بتدبیر او استیلاد او کتابة او وصیة او ملك
قریب) یعنی معتق اولان عبدك ولاسی انی عتق ایدن کمسنه نکدر دیو واقع اولان عتق کرك عبدی مدبر قلمغله
اولسون کرك جاریه یی استیلادا یتمکله اولسون کرك مکاتب ایلمکله اولسون کرك وصیت ایلمکله اولسون کرك
ملك قریب ایله اولسون مثلا قریبی اولان کمسنه انی شرا ایلسه یاخود هبه ایلسه یاخود وصیت ایله ملك ایلسه
عتق اولور وبو مسائلده رجل ایله خاتون برابردر (ولغا شرطه لغیره او سائبته) یعنی مولا اولان کمسنه نچن کندو
عبدینی عتق ایلیوب ولاسی کندودن غیری کمسنه یه شرط ایلسه یاخود سائبه یه یعنی اندن وارث اولمقلغی
شرط ایلسه لغو اولور زیرا شرع شریفه مخالفدر سیئه مخالفت اولدیغی کبی شرطه ده اولان ضمیر ولایه راجعدر
لغیره ده اولان ضمیر مولایه راجعدر (ومن اعتق حاملا من زوج قن فولدت لاقل من نصف سنة فولاء الولد له
لا ینتقل عنه ابدا) وشول کمسنه که قن اولان زوجندن حامل اولان جاریه سن عتق ایلیه مزبوره جاریه عتق
اولندقدنصکره نصف سنه دن اقلده طوغرسه اول طوغن ولدك ولاسی اول معتق اولان کمسنه دن انتقال ایلمز
ابدا (وکذا لو ولدت توأمین احدهما لاقل من نصفها) ودخی ولا معتق اولان کمسنه نك اولور نچن اول قندن
حامل جاریه ایکی ولد طوغرسه وبری برسنه نك نصفندن اقلده طوغسه (وان ولدت لاکثر من ذلك فولاؤه له
ایضا) واکر نصف سنه دن اکثرده طوغرسه کروه نچن کیمدر یعنی ولاسی معتق اولان کمسنه نك اولور زیرا ولد
اول املك برجزئیدر اکا صفات شرعیه ده تابع اولور کورلمزمیکه مزبور ولد حریتده ورقیتده اناسنه تابع اولور
(لکن ان اعتق الاب جر الی موالیه) لکن نچن اول ولدك باباسی اولان کمسنه عتق اولنسه کندو اوغلنك ولاسی
کندو موالیسنه جر ایدر جره ده اولان ضمیر بارز ولایه راجعدر موالیه ده اولان ضمیر ابه راجعدر (ولا یرجع
الاولون علیهم بما عقلوا عنه قبل الجر) یعنی اول اولان کمسنه لر موالی الامدر اول برلرینك اوزرلرنده کی موالی
الابدر اول ولد ایچون ویردکاری دیتله قبل الجر رجوع ایلمزلر عقلوا ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر

عنه ده اولان ضمیر ولده راجعدر (ولو تزوج عجمی له مولی موالاة او لا معتقة فولدت منه فولاء الولد لموالیها)
یعنی نچن مولای موالاة مولاسی اراولان بر عجمی بر معتقه اولان جاریه تزوج ایلسه تزوجدنصکره مزبور
عجمیدن بر ولد طوغرسه ایمدی بو طوغان ولدك ولاسی اول معتقه اولان جاریه نك مولاسنکدر (وعند
ابی یوسف حکمه حکم ابیه) وامام ابو یوسف قتنده اول ولدك حکمی باباسنك حکمی کبیدر ایکی صورتده دخی
له ده اولان ضمیر عجمی یه راجعدر منه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر لموالیها ده اولان ضمیر معتقه یه راجعدر
(والمعتق مقدم علی ذوی الارحام مؤخر عن العصبة النسبیة) یعنی معتق اولان کمسنه ذوی الارحامك اوزرینه
مقدم وعصبات نسبیه دن مؤخردر نته کیم بیانی کلسه کرکدر (فان مات السید ثم المعتق فارثه لاقرب عصبة
سیده) ونچن سید اولان کمسنه وفات ایتسه صکره معتق دخی فوت اولسه ایمدی اول معتقك ارثی سیدینك
اقرب اولان عصبه سنکدر وارثه ده اولان ضمیر معتقه راجعدر (فیکون لابنه دون ابیه لو اجتمعا) ایمدی نچن
اول وفات ایدن سیدك بر اوغلی ایله بر باباسی قالسه میراث اوغلك اولور امام ابو حنیفه قتنده وامام محمد قتنده
باباسنك اولمز نچن ایکیسی موجود اولوب مجتمع اولسه لر (وعند ابی یوسف لابیه السدس والباقی للابن) وامام
ابو یوسف قتنده باباسنك قلان میراثدن سدسی واردر وباقیسی اوغلنکدر (وعند استواء القرابة تستوی القسمة)
ونچن وفات ایدن سیدك وارثلری اولان کمسنه لر قرابتده مستوی اولسه لر مثلا جمله سی کندو اولادی ویاخود
اولادینك اولادی اولسه لر ما بینلرنده قسمت مستوی اولور یعنی برابر اولور زیرا علتده درجه ده مستویلردر
(ولیس للنساء من الولاء الا ما اعتقن او اعتق من اعتقن او کاتبن او کاتب من کاتبن الحدیث) یعنی نساء طائفه سنه
ولادن برنسنه یوقدر الا عتق ایلدکاری یاخود مکاتب ایلدکاری کمسنه لرك ولاسی واردر ودخی کندولر عتق
ایلدکاری یاخود مکاتب ایلدکاری کمسنه لرك مکاتبلرینك بعض روایاتده زیاده لك واردر که او کاتبن او کاتب
من کاتبن دنصکره (او دبرن او دبر من دبرن) وارد اولمشدر بو حدیث شریفی تأمل وتدبر ایلیوب اکله (فصل) بو
فصل ولاء معاقده احکامی بیاننده در ولاء الموالاة سببه العقد ولاء موالاتك سببی عقددر مثلا بر عاقل وبالغ یاخود
صبی عاقل کمسنه کندو باباسنك اذنی ایله یاخود وصیسی اذنیله بر مجهول النسب غیر عربی اولان کمسنه یه نچن
اولسك سکا وارث اولاین ونچن سندن بر جنایت واقع اولسه دیتی اوزریمه اولسون دیسه مولی الموالاة اولور زیرا
مولی الموالاة اوچ شرطله صحیح اولور بری مولی الموالاتك معتق اولمقدر وبری عربی اولمقدر وبری کمسنه یه
منسوب اولمقدر ونسب معروفی اولمقدر سببه ده اولان ضمیر ولایه راجعدر (فلو اسلم عجمی علی ید رجل ووالاه
علی ان یرثه ویعقل عنه او والی غیر من اسلم علی یده صح ان لم یکن معتقا) ایمدی نچن بر عجمی کمسنه بر رجلك
یدیله اسلامه کلسه مزبور رجل اول عجمی یه موالاة ایدوب کندو یه وارث اولمق اوزره وایلدیکی جنایتی قبول
ایدوب دیتنی ویرمك اوزره یاخود کندو یدینك غیریسیله اسلامه کلنی موالاة ایلسه صحیح اولور اکر بو اسلامه
کلانك معتقی اولمزایسه ولاؤه وان یرثه ده وعنه ده اولان ضمیر بارزلر عجمی یه راجعدر علی یده ده اولان
ضمیر رجله راجعدر (وعقله علیه وارثه له) یعنی اول عجمی اولان کمسنه نك دیتی اول موالاة ایدن رجلك اوزرینه
ومیراثی دخی انکدر (ان لم یکن له وارث) اکر اول عجمی اولان کمسنه نك وارثی یوغیسه عقله ده اولان ضمیر
عجمی یه راجعدر علیه ده اولان ضمیر رجله راجعدر وارثه ده اولان ضمیر ینه عجمی یه راجعدر له ده اولان
ضمیر ینه رجله راجعدر (وهو مؤخر عن ذوی الارحام) یعنی بو مولی الموالاة اولان کمسنه میراثده ذوی الارحام
اولان کمسنه لردن مؤخردر زیرا ذوی الارحام قرابت ایله وارث اولورلر وقرابت ایسه ولادن اقویدر (وما لم یعقل
عنه فله ان یفسخه قولا بحضرته وفعلا مع غیبته بان ینتقل عنه الی غیره) یعنی عقد ولاء صاحبی اولان کمسنه
مادامکه موالاة ایلدیکی کمسنه ایچون دیت ویرمیه اکا جائزدرکه اول مولانك حضورنده اول عقد ولائی قول
ایله فسخ ایلیه ودخی غیبتنده فعل ایله فسخ ایلیه مثلا اول مولانك اوزرنده اولان ولائی غیری یه نقل ایلمکله
زیرا عقد غیر لازمدر عنه ده اولان ضمیر عجمی یه راجعدر فله ده اولان ضمیر رجله راجعدر یفسخه ده اولان ضمیر
عقد ولایه راجعدر بحضرته ده اولان ضمیر مولایه راجعدر مع غیبته ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر
(وبعد ان عقل عنه او عن ولده لا یفسخه هو ولا ولده) یعنی مولی اولان کمسنه نچن اول موالاة ایلدیکی
کمسنه دن او نوری یاخود ولدندن او نوری دیت ویرسه ایمدی موالاة اولان کمسنه یه ودخی ولدی اولان کمسنه یه

جائزدکادرکه اول عقدی فسخ ایلیه لرغرض حاصل اولدیغیچون عنه ده اولان ضمیر موالاة اولان کمسنه یه
راجعدر ولده ده اولان ضمیر بنه اکاراجعدر یفسخه ده اولان ضمیر عقده راجعدر (ولا الاعلی ایضا ان یبرأ
عن ولائه بحضره) ودخی اعلی اولان کمسنه یه که موالاتدر جائزدرکه اول اسفل اولان کمسنه نك ولاسندن بری
اوله اسفلك محضرنده عدم لزومی اولدیغیچون عن ولائه ده اولان ضمیر اسفله راجعدر بحضره ده اولان ضمیر بنه
اکاراجعدر (ولو اسلمت امرأة فوالت اواقرت بالولاء فولدت مجهول النسب اوکان معها ولد صغیر کذلك
یتبعها فیه) یعنی اگر مجهولة النسب بر کافره خاتون مسلمه اولوب صکره موالاة ایلسه یاخود ولایه اقرار ایلسه
صکره اول خاتون مجهول النسب بر ولد طوغرسه یاخود کندو وسیله مجهول النسب بر ولد اولسه اول ولد اول
خاتونه ثبوت ولاده تابع اولور امام ابوحنیفه قتنده (خلافا لهما) وامامین قتنده خلاف واردر زیرا قتلرنده
تابع اولمز زیرا امك کندو ولدینك مالنه ولایتی اولمدیغیچون ولدینه اولمق بالطریق الاولی معهاده اولان ضمیر
امرأه یه راجعدر یتبعهاده اولان ضمیر بنه اکاراجعدر فیه ده اولان ضمیر ولایه راجعدر

كتاب الاكراه

بوکتابده اکراهك احکامی بیان اولنور اکراه لغتده اجبار معناسنه در واصطلاح فقهاده (هو فعل یوقعه الانسان
بغیره) اکراه بر فعلدرکه انسان قصد ضرر طریقیله غیره ایقاع وایصال ایدر (یفوت به رضاه) که اول فعل سببیله
اول غیرك رضاسی فوت اولور مثلا حبس وضرب کبی (او یفسد اختیاره مع بقاء اهلیته) ویاخود اول مکرهك
اختیاری فاسد اولور مثلا قطع وقتل کبی اهلیتنك بقاسیله به ده اولان ضمیر فعله راجعدر رضاه ده اولان ضمیر
غیره راجعدر اختیاره ده اولان ضمیر بنه غیره راجعدر اهلیته ده اولان ضمیر بنه اکاراجعدر (وشرطه قدرة
المکره علی ایقاع ما هدد به سلطانا کان او لصا) یعنی اکراه ایلمك شرطی مکره اولان کمسنه نك تهدید وتخویف
ایلدیکی فعلك ایقاع واجراسنه قادر اولمسیدر کرك اول تهدید ایدن کمسنه صاحب سلطنت اولسون کرك
حرامی اولسون به ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر (وخوف المکره وقوع ذلك) ودخی مکره
اولان کمسنه اول مکرهك فعلندن خوف ایلمسی شرطدر (وکونه ممتنعا قبله عن فعل ما اکره علیه لحقه)
ودخی مکره اولان کمسنه نك اکراه اولندیغی فعلندن قبل الاکراه ممتنع اولمسی شرطدر اول اکراه اولنان
کمسنه نك اوشیده حقی اولدیغیچون مثلا ملکنی بیع ایتدرمك کبی ومالنی اتلاف ایلمك کبی وعبدنی اعتاق
ایتدرمك کبی کونه ده اولان ضمیر مکرهه راجعدر قبله ده اولان ضمیر اکراهه راجعدر علیه ده اولان ضمیر
ماقبلنده اولان مایه راجعدر لحقه ده اولان ضمیر بنه مکرهه راجعدر (اولحق آخر اولحق الشرع یاخود بر آخرك
حقی اولدیغیچون مثلا غیرك مالنی اتلاف ایلمکه امر ایلمك کبی یاخود شرعك حقی اولدیغیچون مثلا شرب خمره
امر ایلمك کبی (وکون المکره به متلفا نفسا او عضوا) ودخی مکره بهك شرطی نفس یاخود عضو تلف اولمقدر
مثلا بر کمسنه بر آخری قتل ایله یاخود قطع عضو ایله تهدید ایلمك (او موجبا غما یعدم الرضاء) یاخود مکره اولان
کمسنه نك رضاسنك عدمنه موجب اوله دیو شرط اختلاف ناس ایله مختلفدر زیرا بعض ناس واردرکه
کلام ایله متأذی وغملو اولور وبعض ناس واردرکه ضرب شدیددن بله متأذی اولمز (فلو اکره علی بیع او شراء
او اجارة او اقرار بقتل او ضرب شدید او حبس مدید خیر بین الفسخ والامضاء) ایمدی اگر بر کمسنه بر شیء بیع ایلمکه
ویاخود شرا ایلمکه یاخود بر مکانی اجاره یه ویرمکه یاخود بر شیء اقرار ایلمکه قتل ایله یاخود ضرب شدید ایله یاحبس
مدید ایله تهدید اولنور اکراه اولنسه فسخ ایله امضانك ما بیننده مخیر اولور استرسه فسخ ایلیه واسترسه قبول ایلیوب
امضا وتنفیذ ایلیه زیرا بو عقودلك صحتنه رضا شرطدر (ویملکه المشتری ملکا فاسدا ان قبضه) یعنی مشتری
اولان کمسنه اول مکرهك بیع ایلدیکی مبیعه ملك فاسد ایله مالك اولور اگر انی قبض ایلمش اولسه زیرا رکن بیع
اهلندن صادر اولمشدر یملکه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر قبضه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (فلو اعتق صح
اعتاقه ولزمه قیمته) واگر اول مشتری اولان کمسنه اول مکرهدن اشترا ایلدیکی عبدی عتق ایلسه عتق صحیح
اولور واکا اول عبدك قیمتی لازم اولور اعتاقه ده ولزمه ده اولان ضمیرلر مشتری یه راجعدر قیمته ده اولان ضمیر
عبده راجعدر (وقبض الثمن او تسلیمه المبیع طوعا اجازة) یعنی اکراه ایله بایع اولان کمسنه نك ثمنی طوعا قبض
ایلمسی یاخود مبیعی طوعله تسلیم ایلمسی بیعی اجازتدر زیرا رضایه دلیلدر تسلیمه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر

(لافعلهما کرها ولا دفع الهبة طوعا بعد ما اکره علیها) اما اول قبض ایله تسلیمك کره ایله اولمسی اجازت اولمز ودخی
هبه یی طوعله دفع ایلمك اکراه اولنمدقدنصکره اجازت اولمز علیهاده اولان ضمیر هبه یه راجعدر (فان هلك المبیع
فی ید مشتر غیر مکره لزمه قیمته) واگر مبیع اولان شیء غیره مکره اولان مشترینك یدنده هلاك اولسه اکا قیمتی
لازم اولور لزمه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر قیمته ده اولان ضمیر هلاك اولان مبیعه راجعدر (وللبایع
تضمین ای شاء من المکره والمشتری) یعنی اکراه ایله بایع اولان کمسنه جائزدرکه مکره ایله مشترینك
هر قنغیسنه استرسه تضمین ایتدیره (فان ضمن المکره رجع علی المشتری بقیمته) ایمدی اگر بایع اولان کمسنه
اول هلاك اولان شیئی مکرهه تضمین ایتدرسه اول هلاك اولان شیئك قیمتی ایله اول مشترینك اوزرینه رجوع
ایدر (وان ضمن المشتری بعد ما تداولته البیاعات نفذ کل شراء وقع بعد شراءه لا ما وقع قبله) واگر اول مبیعی
بیاعات تداول ایلدیکندنصکره یعنی برالدن براله تداول ایلدکدنصکره مشتری یه تضمین ایتدرسه هر بیعکه
ضامنك شراسندنصکره واقع اوله نافذ اولور وشراسندن اول واقع اولان نافذ اولمز تداولته ده اولان ضمیر مبیعه
راجعدر بعد شراءه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر قبله ده اولان ضمیر شرایه راجعدر (وان اجاز عقدا منها
جاز ما قبله ایضا) واگر مکره اولان کمسنه عقوددن بر عقدی اجازت ویروب تنفیذ ایلسه ماقبلی دخی جائز اولور
منهاده اولان ضمیر عقوده راجعدر ماقبله ده اولان ضمیر شرایه راجعدر (وله استرداده اذا فسخ لو باقیا)
یعنی اگر مکره اولان کمسنه بیعی فسخ ایلسه مشتری اولانه جائزدرکه اول مبیعی استرداد ایلیه اگر اول مبیع
مشترینك یدنده باقی اولورسه له ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر استرداده ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر
(وحبس یوم وضرب سوط لیس باکراه) یعنی بر کمسنه بر کمسنه یی بر کون حبس ایلمك وبر سوط ضرب ایلمك اکراه
دکلدر بحسب العاده اکراه عد اولنمز (الا فیمن یستضر به لکونه ذا منصب) الا شول کمسنه ده که بر کوناك
حبسندن وبر سوطك ضربندن متأذی ومتضرر اوله صاحب منصب اولدیغی اجلدن انك حقنده اکراه
عد اولنور به ده اولان ضمیر حبسه راجعدر لکونه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (وان اکره
علی اکل میتة او لحم خنزیر او دم او شرب خمر بضرب او حبس او قید لا یحل التناول) یعنی اگر بر کمسنه میته
یمه سنك اوزرینه یاخود لحم خنزیر یمه سنك اوزرینه یاخود قان یمه سنك اوزرینه یاخود شرب خمر یمه سنك
اوزرینه ضرب ایله یاخود قید وبند ایله اکراه اولنسه بو اشیایی تناول ایلمك حلال اولمز زیرا بو اشیانك حرام اولمسی
نص ایله ثابت اولمشدر مادامکه بر نفسك یاخود بر عضوك تلفی خوف اولنمیجه بو اشیایی تناول ایلمك جائز
کورلمز (وان بقتل او قطع عضو حل) واگر قتل ایله یاخود قطع عضو ایله اکراه اولنسه بو ذکر اولنان اشیایی تناول
ایلمك حلال اولور (ویأثم بصبره علی التلف ان علم الاباحة کما فی المخمصة) یعنی قتل ایله یاخود قطع عضو ایله تهدید
اولنان کمسنه جانی یاخود عضوك تلف ایلمکله صبر ایلمسیله آثم اولور اگر آنده ایده جکی فعلك مباح اولدیغی
بلورسه اجلق حالتنده اولدیغی کبی زیرا بر آدم آج اولسه وبر حرام میته بولوب یمه سه واجلقدن هلاك اولسه آثم
اولور بصبره ده اولان ضمیر اکراه اولنان کمسنه یه راجعدر (وان اکره علی الکفر او سب النبی علیه السلام بقتل
او قطع عضو رخص له اظهاره وقلبه مطمئن بالایمان و یوجر بالصبر علی التلف) واگر بر کمسنه کفر ایلمکلکه
یاخود حضرت صلی الله علیه وسلمك سبنده قتل ایله یاخود قطع ایله اکراه اولنسه اول اکراه اولندیغی کفر وسبی اکا
اظهار ایلمکده ترخیص اولنور قلبی ایمان ایله مطمئن اولدیغی حالده واول تلف اولنه جق نفسك یاخود عضوك
تلفنه صبر ایلمسیله مثاب ومأجور اولورله ده اولان ضمیر مکرهه راجعدر اظهاره ده اولان ضمیر کفره وسبه
راجعدر قلبه ده اولان ضمیر بنه مکرهه راجعدر (ولا رخصة بغیرهما) ودخی قتل یاخود قطع عضوك غیریسیله
اظهاره بر رخصت یوقدر زیرا ضرب وحبس ایله اول مکره علیهك فعلی حلال اولمز (وان اکره علی اتلاف مال
مسلم باحدهما رخص له والضمان علی المکره) واگر بر کمسنه قتل ایله یاخود قطع عضو ایله بر مسلمك مالنی اتلاف
ایلمکه اکراه اولنسه اول مکره ایچون رخصت واردرکه اول مالی اتلاف اولنان مالك ضمانی مکره اولان کمسنه نك
اوزرینه در احدهماده اولان ضمیر قتل ایله قطعه راجعدر له ده اولان ضمیر مکرهه راجعدر (او علی قتله او قطع
عضوه لا یرخص له ذلك) واگر قتل ایله یاخود قطع عضو ایله برادمك قتلنه یاخود قطع عضونه اکراه اولنسه
اول ذلك الفعل که قتل یاخود قطعدر اکا ترخیص اولنمز قتله ده اولان ضمیر مسلمه راجعدر (فان فعل

فالقصاص على المكره فقط) ايدى اكراول مكره اولان كمسنه اول مكره عليه اولان فعلى اشلسه قصاص مكره
اولان كمسنه نك اوزرينه در فقط امام ابوحنيفه قتنده (وعند ابى يوسف لا يجب على احد) وامام ابو يوسف
قتنده هيچ برينك اوزرينه لازم وواجب دكلدر وامام زفر قتنده قاتلك اوزرينه در فقط (ولوا كره على ان يتردى
من جبل ففعل فديته على عاقلة المكره) وچن بركمسنه برآخرى برطاغدن آتمغه اكراه ايلسه اول مكره دخى
كندوسن اول جبلدن القا ايلسه ديتى مكره اولان كمسنه نك عاقله سى اوزرينه در امام ابوحنيفه قتنده
(وعند محمد عليه القصاص) وامام محمد قتنده اول مكرهك اوزرينه در قصاص (وعند ابى يوسف فى ماله)
وامام ابو يوسف قتنده ديتى مكره اولان كمسنه نك مالنده در فديته ده اولان ضمير متردى اولان كمسنه يه راجعدر
(ولوا كره بقتل على تردا واقتحام نار اوماء وكل مهلك فله الخيار فى الاقدام والصبر) وچن بركمسنه برآخرى قتل ايله
كندوسن بر بوكسك يردن القا ايلمكه ياخود كندوسن بر آتشه اقتحام ايدوب هجوم ايلمكه ياخود بر صويه القا
ايلمكه اكراه اولنسه وحال بوكه ذكر اولنان اشياء ثلاثه نك هر بريسى مهلكدر اول مكره ايچون اقدام ايدوب
كندوسن القا ايلمه ده وصبر ايدوب ايلممه ده مخير اولمقلق واردر امام ابوحنيفه قتنده (وقالا يلزمه الصبر) وامامين
ديديلر كه اكالازم اولان صبر ايلمكدر زيرا كندو نفسنى القا ايلمكله قتله مباشر در فله ده اولان ضمير مكرهه
راجعدر (ولو وقعت نار فى سفينة ان صبر احترق وان القى نفسه غرق فله الخيار عند الامام وعند محمد يلزمه
الثبات) بركمسنه بر سفينه ده اولسه واول سفينه يه آتش دوشسه اكر آتشه صبر ايلسه محترق اولور واكر كندوسن
دكزه آتسه غرق اولور ايدى اول كمسنه امام ابوحنيفه قتنده مخير اولور استرسه صبر ايلسون واسترسه كندوسن
دكزه القا ايلسون وامام محمد قتنده اكا اول سفينه نك ايچنده قالوب ثابت اولمق لازمدر فله ده اولان ضمير سفينه ده
اولانه راجعدر يلزمه ده اولان ضمير نه اكا راجعدر (وان اكره على طلاق او اعتاق او توكيل بهما نفذ ويرجع بقيمة
العبد على المكره) واكر بركمسنه بركمسنه يى خاتوننك طلاق ايلمكه ياخود عبدينى عتق ايلمكه ياخود بو ايكى شيئك
برينى اشلمكه وكيل نصب ايلمكه اكراه ايلسه نافذ وصحيح اولور واول عتق ايلديكى عبدك قيمتى ايله مكره اولان
كمسنه نك اوزرينه رجوع ايدركرك بو مكره اولان كمسنه معسر اولسون كرك موسر اولسون زيرا ضمان يسار
وعسار ايله مختلف اولمز (وكذا بنصف المهر لو الطلاق قبل الدخول ولا رجوع لو بعده) ودخى مكرهك اوزرينه
قبل الدخول نصف مهر ايله طلاق ويرسه رجوع اولنمز اكرچه كره دخى اولسه بعده ده اولان ضمير دخوله
راجعدر (وصح يمين المكره ونذره وظهاره ولا يرجع بما غرم بسبب ذلك) يعنى مكره اولان كمسنه نك يمينى
ونذرى وظهارى صحيح وجائزدر بو اشيا سببيله غرامه ايلديكى شيئله رجوع ايليه نذره ده اولان ضمير مكرهه
راجعدر (ورجعته وايلاؤه فيه وفيئه واسلامه) ودخى مكره اولان كمسنه نك طلاق رجعيسى وايلاسى
وايلادن فى ءيعنى رجوع ايلسى واسلامى صحيحدر زيرا هر عقدكه فسخه محتمل اولميه اكراه انك صحتنه
مانع اولمز (لكن لا قتل فيه لو ارتد) لكن اكراه ايله اسلامه كلوب صكره مرتد اولانه قتل يوقدر فيه ده اولان ضمير
اكراه ايله مسلم اولانه راجعدر (ولا يصح ابراؤه ولا ردته فلا تبين بها امرأته) يعنى مكره اولان كمسنه نك ابراسى
ومرتد اولمسى صحيح اولمز ايدى بو تقديرجه اكراه ايله مرتد اولان كمسنه نك امرأه سى كندودن باين اولمز
امرأته ده اولان ضمير مرتده راجعدر (فان ادعت تحقق ما اظهره وادعى ان قلبه مطمئن بالايمان صدق)
ايدى اكر زوجه كندو زوجنك اظهار ايلديكى ردتك تحققنى دعوى ايلسه وزوج اولان كمسنه قلبى
ايمان ايله مطمئن اولديغنى دعوى ايلسه زوج بو صورتده تصديق اولنور زيرا ارتداد عياذا بالله تعالى اعتقاده
متعلقدر اعتقاد ايسه اكراه ايله متغير اولمز اظهره ده اولان ضمير مايه راجعدر قلبه ده اولان ضمير مكرهه
راجعدر (ولوا كره على الزنا ففعل حد مالم يكرهه السلطان) واكر بركمسنه بركمسنه يى زنا ايلمكه اكراه ايليوب
اول دخى زنا ايلسه حد اولنور مادامكه انى سلطان اكراه ايلميه وچن سلطان اكراه ايلسه حد اولنمز (وعندهما
لا حد عليه وبه يفتى) وامامين قتنده اكا حد يوقدر بو قول ايله فتوى اولنور يعنى فتوى اولنمسنك اوزرينه در
زيرا اكراه حدى مسقطدر

كتاب الحجر

حجر لغتده منع معناسنه در واصطلاح شرعده (هو منع نفاذ تصرف قولى) يعنى تصرف قولينك نفاذنى منع

ايلمكدر ومصنف رحمة الله عليهك تصرف قولى ديديكى تصرف فعليدن احترازدر زيرا تصرف فعلى منع اولنمز
(واسبابه الصغر والجنون والرق) يعنى حجر اولنمه نك سببلرى اوچدر برى صغيردر زيرا صغيرك عقلى يوقدر
بو اجلدن تصرفى غير صحيح اولدى و برى جنوندر زيرا مجنون معدوم العقلدر بو اجلدن تصرفى غير صحيح وبرى
رقدر زيرا رقيق ويدنده اولان شئ مولاسنكدر ايدى تصرفى غير نافذدر (فلا يصح تصرف صبى او عبد بلا اذن
ولى او سيد) ايدى صبينك اذن وليسز تصرفى وعبدك اذن مولاسز تصرفى صحيح دكلدر (ولا تصرف المجنون
المغلوب بحال) ودخى مجنون مغلوبك تصرفى برحالده صحيح دكلدر (ومن عقد منهم وهو يعقله فوليه مخير بين ان
يجيزه او يفسخه) وشول ذكر اولنان كمسنه لردن برى بر عقد ايلسه وحال بوكه اول كمسنه اول عقدى تعقل ايليوب
يعنى بيعك ملكى سالب وشرانك ملكى جالب اولديغن بلمه ايدى اول كمسنه نك وليسى اول عقدى اجازت ايدوب
وفسخ ايلمكك بيننده مخير اولور منهم ده اولان ضمير صغير ومجنون ورقيقه راجعدر يعقله ده اولان ضمير بارز بيعه
راجعدر فوليه ده اولان ضمير من لفظنه راجعدر يجيزه ده ويفسخه ده اولان ضميرلر بيعه راجعدر (ومن اتلف
منهم شيأ فعليه ضمانه) وشول ذكر اولنان كمسنه لردن برى برشئ اتلاف ايلسه انك اوزرينه ضمانى واردر زيرا
بونلر افعالده محجور عليهم دكللردر فعليه ده اولان ضمير من لفظنه راجعدر (ولا يصح طلاق الصبى والمجنون ولا
اعتاقهما ولا اقرارهما) يعنى صبى ايله مجنونك طلاق واعتاق واقرارلرى صحيح اولمز (وصح طلاق العبد واقراره
فى حق نفسه لا فى حق سيده) يعنى عبدك طلاقى وكندو نفسى حقنده اقرارلرى صحيح ومعتبردر سيدى حقنده
صحيح دكلدر بو تركيبده اولان ضمائر عبده راجعدر (فلو اقر بمال لزمه بعد عتقه) بو مال لا فى حق سيده قولنه
تفريعدر يعنى چن عبد اولان كمسنه بركمسنه يه برمال اقرار ايلسه عتقندن صكره مانع زائل اولور لزمه ده اولان
ضمير عبده راجعدر بعد عتقه ده اولان ضمير نه اكا راجعدر (وان بحد او قود لزمه فى الحال) يعنى مزبور عبد چن
حد ايله ياخود قود ايله اقرار ايلسه اقرار ايلديكى حالده لازم اولور (ولا يحجر على السفيه وان كان مبذرا) يعنى
سفيه اولان كمسنه نك اوزرينه حجر يوقدر مالنى مبذر يعنى تلف ايلرسه ده (ومن بلغ غير رشيد لا يسلم اليه ماله واكر
صبى اولان كمسنه غير رشيد اولديغى حالده بالغ اولسه مالى اكا تسليم اولنميه (مالم يبلغ سنه خمسا وعشرين
فاذا بلغها دفع اليه) واكر اول بالغ وغير رشيد يكرمى بش ياشنه واصل اولمزسه اكر يكرمى بش ياشنه واصل
اولورسه اكا مالى دفع اولنه (وان لم يؤنس رشده) يعنى مال اكا دفع اولنه واكر كه انده رشد مشاهده واستيناس
اولنمزايسه ده (وان تصرف فيه قبل ذلك نفذ) واكر اول غير رشيد اولان كمسنه يكرمى سنه يه واصل اولمزدن
اول مالده تصرف ايلسه تصرفى نافذ اولور امام ابوحنيفه قتنده (وعندهما يحجر على السفيه ولا يدفع اليه ماله
مالم يؤنس رشده ولا يصح تصرفه) وامامين قتنده سفيه اولان حجر اولنور ومالى اكا دفع اولنمز مادامكه رشيد
اولمسى مشاهده واستيناس اولنميه وتصرفى صحيح اولمز بو تركيبده اولان ضميرلر سفيهه راجعدر (فان باع لا ينفذ
وان فيه مصلحة اجازه الحاكم) واكر صبى اولان كمسنه برشئ بيع ايلسه بيعى صحيح ونافذ اولمز واكر انده مصلحت
اولوب فائده وار ايسه حاكم انى اجازت ايدوب تنفيذ ايليه (وان اعتق نفذ) واكر بر عبدى عتق ايلسه نافذ وصحيح
اولور (وسعى العبد فى قيمته) صكره اول معتق اولان عبد كندو قيمتنه سعى ايدوب ادا ايليه (وان دبر صح) واكر
بر عبدى مدبر ايلسه صحيح ونافذ اولور (فان مات قبل رشده سعى العبد فى قيمته مدبرا) واكر مولى اولان كمسنه
رشيد اولمزدن اول فوت اولسه عبد اولان كمسنه كندو قيمتنه مدبر اولديغى حالده سعى ايليه زيرا موتله عتق
اولور مدبر اولديغى حالده رشده ده اولان ضمير صبى يه راجعدر قيمته ده اولان ضمير مدبره راجعدر (ويصح تزوجه
بمهر المثل وان سمى اكثر بطلت الزيادة) يعنى غير رشيد اولان كمسنه نك مهر مثلى ايله تزوج ايلمسى صحيحدر واكر
مهر مثلندن زياده برشئ تسميه ايلرسه باطل اولور زيرا زياده لكه ضرورت يوقدر تزوجه ده اولان ضمير غير رشيده
راجعدر (وتخرج زكاة مال السفيه) يعنى مالدار اولان سفيهك مالنك زكاتى اخراج اولنه زيرا واجبدر
(وينفق منه عليه وعلى من تلزمه نفقته) ودخى اول سفيهك مالندن كندويه واوزرينه نفقه لرى لازم اولان
كمسنه لره انفاق ايليه زيرا سفاهت حقوقى ابطال ايلمزمنه ده اولان ضمير ماله راجعدر نفقته ده اولان ضمير
من لفظنه راجعدر (ويدفع القاضى قدر الزكاة اليه ليؤدى بنفسه) يعنى قاضى اولان كمسنه زكاة مقدارينى اول
سفيهك مالندن اخراج ايليوب اكا تسليم ايليه تا كه زكاتنى كندو ايله مستحقنه ادا ايليه زيرا كندو نيتنه

محتاجدر (ويوكل عليه امينا الى ان يؤديها) وقاضى اولان كمسنه اول سفيهك اوزرينه برامين وكيل ايليه تاكيم اول زكاتى فقرا ومساكينه وبقيهٔ اصنافه اداوتسليم ايليه وبوتركيبلرده اولان ضمائر سفيهه راجعدر يؤديهاده اولان ضميرزكاته راجعدر (فان اراد حجة الاسلام لايمنع منها) واكر اول سفيه اولان كمسنه حج ايلمك مراد ايلسه اندن منع ايليه زيرا فرضدر (ولا من عمرة واحدة) ودخى عمرهٔ واحده دن منع اولنميه زيرا وجوبنده اختلاف واردر منهاده اولان ضمير حجة اسلامه راجعدر (وتدفع نفقته الى ثقة ينفق عليه فى الطريق لا اليه) يعنى مزبور سفيه حجه نيت وعزيمت ايلدكده نفقه سى وخرج راهى برمعتمد عليه ثقه آدمه دفع وتسليم اولنه كه انك اوزرينه طريقده منزل بمنزل انفاق وصرف ايليه واكا دفع اولنميه زيرا تلف ايليوب بوطريقك غيريسنده صرف ايليه بوتركيبده اولان ضمائر سفيهه راجعدر (وتصح منه الوصية فى القرب وابواب الخير من الثلث) قرب جمع قربه در حق تعالى يه مقرب اولان عملدن عبارتدر يعنى مقربات طاعات وسائر ابواب خيرات ايله اول سفيه اولان كمسنه ثلث مالندن وصيت ايلمك صحيح وجائزدر (ويحجر على المفتى الماجن والطبيب الجاهل والمكارى المفلس اتفاقا) ودخى مفتى ماجنكه خلقه حيله تعليم ايدر وطبيب جاهل ناسك ابدان واجسادلرين بلاعلم افساد ايدر ومكارى مفلس كه دابه سى اولميوب ناسه كرا ايله دابه ويرر اتفاقا جمله سى حجر وبو معنالرى ارتكاب ايلمه دن زجر اولنورلر مرحوم مصنف ويمنع مفت ديسه ويحجر على المفتى ديمه سندن اولى ايدى (لايحجر على فاسق ومغفل اذا كان مصلحا لماله) يعنى فاسق ومغفل اولان كمسنه لرك اوزرلرينه حجر اولنمز اكرچه هر برى كندو مالنه مصلح وغير مبذر اولسه (ولاعلى مديون) ودخى مديون اولان كمسنه نك اوزرينه حجر يوقدر زيرا حجر اولنسه اهليتى ضايع اولور (ولايبيع القاضى ماله فيه بل يحبسه ابدا حتى يبيعه هو بنفسه) يعنى قاضى اولان كمسنه مديون اولان كمسنه نك مالنى اوزرنده اولان دينى ادا ايلمك ايچون بيع ايلمسون بلكه انى مؤبد حبس ايليه تاكم كندو مالنى كندو نفسيله بيع ايدوب غرمايه دفع ايليه ماله ده اولان ضمير مديونه راجعدر فيه ده اولان ضمير دينه راجعدر يحبسه ده اولان ضمير بارز مديونه راجعدر يبيعه ده اولان ضمير ماله راجعدر بنفسه ده اولان ضمير ينه ماله راجعدر (فان كان ماله من جنس دينه اداه الحاكم منه) واكر اول مديونك دخى موجود اولان مالى جنس دينندن اولورسه حاكم اول دينى اول مالدن ادا ايليه (ويبيع احد النقدين بالاخر استحسانا) واكر اول مديونك دينى دراهم اولوب مالى دنانير اولسه ياخود برعكس اولسه قاضى اولان كمسنه ايكى نقدك برينى اول آخره استحسانا بيع ايليه وقياس بيع اولنمقدر (وعندهما يحجر عليه ان طلب غرماؤه واما مين قتنده اوزرينه حجر اولنه اكر غرماسى انى طلب ايدرلرسه غرماؤه ده اولان ضمير مديونه راجعدر (ويمنع من التصرف والاقرار) يعنى مديون اولان كندو مالندن غيرى كمسنه يه بردين ياخود برعين اولان شيئله اقرار ايلمدن منع اولنور (ويبيع الحاكم ماله ان امتنع ويقسمه بين غرمائه بالحصص) وحاكم اولان كمسنه اول مديونك مالنى بيع ايدوب غرماسى بيننده حصه لرى حسبنجه قسمت ايليه زيرا بيع مديونك اوزرينه لازمدر دينى ابقا ايلمك ايچون وچون امتناع ايليه حاكم بيع ايده ماله ده اولان ضمير مديونه راجعدر غرمائه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وان اقر حال حجره لزمه بعد قضاء ديونه لا فى الحال) واكر مديون اولان كمسنه حال حجرنده بركمسنه يه برشيئى اقرار ايلسه ديوننى قضا ايلدكدنصكره اول شيئك اداسى لازم اولور اول حالده لازم اولمز حجره ده اولان ضمير مديونه راجعدر لزمه ده اولان ضمير مقدر اولان شيئه راجعدر ديونه ده اولان ضمير ينه مديونه راجعدر (وينفق من مال المفلس عليه وعلى من تلزمه نفقته) يعنى مفلس اولان مديونك كندو مالندن كندويه واكا نفقه سى لازمه اولان كمسنه لرك اوزرينه انفاق اولنه زيرا مديونك مصلحتى غرمانك مصلحتى اوزرينه مقدمدر عليه ده اولان ضمير مفلسه راجعدر تلزمه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر نفقته ده اولان ضمير ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (والفتوى على قولهما فى بيع ماله لامتناع) يعنى مديونك مالنى بيع ايلمه ده امتناع ايلسنده فتوى امامين قولى اوزرينه در محصل چونكه اول مفلس مديون مالنى بيع ايلمه دن امتناع ايلسه امامين قولى اوزرينه بيع اولنور ماله ده اولان ضمير مديونه راجعدر لامتناعه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وتباع النقود ثم العروض ثم العقار) يعنى چونكه مديونك مالى قضاء ديون ايچون بيع اولنمق مراد اولنسه اولا نقود بيع اولنه وفا ايلمز ايسه عروض بيع اولنه وفا ايلمز ايسه عقار بيع اولنه زيرا مذكور اولانى بيع ايلمه ده قضاء دين اولمغچون مبادره ومسارعه واردر

(ويترك له دست من ثياب بدنه وقيل دستان) وچونكه مديونك اثوابى بيع اولنسه اكا برقات ثوب اليقويوب ترك ايده لركه كندو بدنى اثوابندن وبرروايتده ايكى قات ديدليكه برقاتى يقاندقده اول برقاتى كيه (ومن افلس وعنده متاع رجل شراه منه فربه المال اسوة الغرماء) وشول كمسنه كه مفلس اوله ويانده بررجلك متاعى بولنه كه اندن اشترا ايلمش اوله ايدى بومتاع صاحبى ايله سائر ارباب ديون برابردر يعنى بومتاع صاحبنه سائر غرمايه ويرلديكى كبى ويريله واول متاعى اخذ ايلمكك ايله انلردن متميز اولميه (فصل) بوفصل حد بلوغك احكامى بياننده در (يحكم ببلوغ الغلام بالاحتلام او الانزال او الاحبال) يعنى صبينك بالغ اولمسى احتلام ايله ياخود انزال منى ايله ياخود احبال ايله يعنى خاتونى يوكلى ايلمكله حكم اولنور زيرا جماعله بونلر امارات بلوغدر (وبلوغ الجارية بالحيض او الاحتلام او الحبل) ودخى جاريه نك يعنى قزك بالغه اولمسى حيض كورمكله ياخود احتلام ايله ياخود حبل ايله يعنى حبلى اولمق ايله حكم اولنور وجاريه بلوغنده انزال ذكر ايلمدى زيرا كورلمسى نادردر (فان لم يوجد شيئ من ذلك فاذا تم له ثمانى عشرة سنة ولها سبع عشرة سنة) واكر بو ذكر اولنان علامتدن برشيئ بولنمز ايسه ايمدى چونكه غلام اون سكز ياشنه واصل اولوب تمام اولسه بالغ اولمسنه حكم اولنور وجاريه اون يدى ياشنه واصل اولوب تمام اولسه بلوغنه حكم اولنور امام ابو حنيفه قتنده (وعندهما اذا تم خمس عشرة سنة فيهما) وامامين قتنده چونكه غلام وجاريه ده اون بش سنه تمام اولسه حد بلوغه واصل اولورلر وبالغ حكمنده اولورلر (وهو رواية عن الامام) وبو امامينك قوللرى ابو حنيفه دن روايت اولنمش برقولدر (وبه يفتى) وبونك ايله فتوى اولنور يعنى فتوى امامين قوللرى اوزرينه در (وادنى مدته له اثنتا عشرة سنة ولها تسع سنين) يعنى بلوغك ادنى مدتى غلام حقنده اون ايكى سنه در وجاريه حقنده طقوز سنه در مدته ده اولان ضمير بلوغه راجعدر له ده اولان ضمير غلامه راجعدر لهاده اولان ضمير جاريه يه راجعدر (واذا راهقا وقالا بلغنا صدقا وكانا كالبالغ حكما) وچونكه غلام ايله جاريه مراهق اولسه لر يعنى حد بلوغه واصل اولسه لر وبالغ اولدق ديسه لر تصديق اولنورلر وبو ايكيسى حكما بالغ كبى اولورلر سائر تصرفاتلرنده

كتاب المأذون

بوكتابده حجردن فك اولنوب مأذون اولان عبدلك احوالنى بيان ايدرم مأذون لغتده اذندن مشتقدر كه فك حجر واطلاق معناسنه در واصطلاح فقهاده (الاذن فك الحجر واسقاط الحق) ديو تعريف ايلمشلردر يعنى اذن برعبدك اوزرنده اولان حجرى فك ايدوب حقى اسقاط ايلمكدر زيرا عبد رقدنصكره اهل تصرف اولور لكن مولانك حقى ايچون تصرفدن منع اولندى وچون سيد اذن ويره حقنى اسقاط ايلمش اولور (ثم تصرف العبد باهليته) يعنى اذندنصكره مزبور عبد آنده اولان اهليت ايله تصرف ايليه (فلا تلزم سيده عهدته ولا يتوقف) يعنى چونكه عبد مأذون اولان كمسنه برشيئى اشترا ايلسه سيد اولان كمسنه يه اول عبدك اشترا ايلديكى شيئك عهده سى يعنى عهده سندن چيقوب بهاسن ويرمك اكا لازم دكلدر واذن دخى بروقتله موقت اولمز سيده ده اولان ضمير مأذونه راجعدر عهدته ده اولان ضمير اشترا اولنان شيئه راجعدر (فلو اذن له يوما فهو مأذون دائما الى ان يحجر عليه ولا يتخصص) ايمدى چونكه مولى اولان كمسنه كندو عبدينه كونلردن بركونده اذن ويرسه على الدوام مأذون حكمنده اولور تاكم ينه مولاسى انك اوزرينه تكرار حجر ايليه صكره ينه محجور عليه اولور واول سيدك ويرديكى اذن برنوعله تخصيص اولنمز له ده اولان ضمير عبده راجعدر عليه ده اولان ضمير مأذونه راجعدر (فاذا اذن له فى نوع من التجارة كان مأذونا فى سائر الانواع) وچونكه مولى اولان كمسنه كندو عبدينه انواع تجاراتدن برنوعه اذن ويرسه سائر انواعده مأذون اولور (ويثبت صريحا ودلالة بان رأى عبده يبيع ويشترى فسكت سواء كان البيع للمولى او لغيره وبامره او بغير امره صحيحا او فاسدا) يعنى اذن هم صريحا وهم دلالة ثابت اولور يعنى صراحت طريقيله ودلالت طريقيله ثابت اولور (مثلا) سيد اولان كمسنه كندو عبدينى بيع وشرا ايدركن كوروب سكوت ايلسه كرك بيع مولانك اولسون كرك غيريسنك اولسون امريله اولسون وكرك امريسز اولسون كرك بيع صحيح اولسون كرك فاسد اولسون عبده ده اولان ضمير سيده راجعدر لغيره ده اولان ومابعدنده اولان ضمائر مولايه راجعدر (وللمأذون اذنا عاما الا بشراء شيئ بعينه او طعام الاكل او ثياب الكسوة ان يبيع ويشترى) ودخى اذن عام ايله مأذون اولان عبده بيع وشرا ايلمك جائز وصحيحدر اما برشيئ معينك شراسنه

مأموراولان كمسنه يه وياخود يملك ايچون برطعامك شراسنه مأموراولان كمسنه يه بيع وشرا ايلمك جائزدكلدر
بعينه ده اولان ضميرشيئه راجعدر (ويوكل بهما) ودخى بيع وشرا ايلمه ده توكيل ايلمسون يعنى وكيل نصب ايليه
(ويسلم ويقبل السلم) ودخى مأذون اولان كمسنه يه بيع وشرا سلم ويرمك وسلمى قبول ايلمسى جائزدر (ويرهن
ويرتهن) ودخى مأذون اولان كمسنه نك رهن ويروب ورهن المسى جائزدر (ويزارع ويشترى بذرا يزرعه) ودخى
مأذون اولان كمسنه برآخرايله شريك اولوب زراعت ايليه وبذر يعنى تخم صاتون الوب زرع ايلمك ايچون زراعت
ايليه (ويشارك عنانا ويستأجر ويوجر ولولنفسه) ودخى انواع شركه دن عنان شركه سن ايليه واستيجار ايدوب
وغيرى يه اجاره يه ويره (ويضارب ويدفع المال مضاربة) ودخى مضاربه ايليه ومالى مضاربه طريقيله ويروب دفع
ايليه (ويبضع ويعير ويقر بدين ووديعة وغصب) ودخى مالنى مباضعه طريقيله ويره واعاره ايليه وذمتنده اولان
دين ايله وياتنده اولان وديعه ايله وغصب ايلديكى عين ايله اقرار ايليه وبوذكر اولنان مسائلك جمله سى توابع
تجارات ندر وتجارك تعاطى ايدوب معامله ايلدكارى مسائلدندر (ولوباع اواشترى بغبن فاحش جاز) وچون
مأذون اولان كمسنه برمتاعى غبن فاحش ايله بيع وشرا ايلمك جائزدر ابوحنيفه قتنده (خلافا لهما) واما دين
ايچون خلاف واردر يعنى انلرك قتلرنده غبن فاحشله بيع وشرا ايلمسى جائزدكلدر (ولوحابا فى مرض موته صح
من جميع المال ان لم يكن عليه دين وان كان فمن جميع مابقى) وچون اول مأذون اولان كمسنه كندو مرض موتنده
بركمسنه ايله محابا ايلسه صحيح اولور جميع مالندن اكر اوزرنده دين يوغيسه واكر دينى وارايسه باقى قلانك
جميعسندندر مثلا مأذون اولان كمسنه بررجله ايكيوز درهم دكر برعبدى يوزدرهمه بيع ايلسه واول
رجلدن ايكيوز درهمه دكر برعبدى يوزدرهمه اشترا ايلسه صحيح اولور موته ده اولان ضمير مأذونه راجعدر
عليه ده اولان ضميرينه اكا راجعدر (وان لم يبق ادى المشترى جميع المحاباة اورد المبيع) واكر اول مأذونك اوزرينه
دين قالمزايسه مشترى اولان كمسنه جميع محاباتى اكا دفع ايدوب ادا ايليه ياخود مبيع اولان شيئى رد ايليه
(وله ان يضيف معامله) ودخى مأذون اولان كمسنه ايچون جائزدركه معامله ايلديكى آدمى دعوت ايدوب طعام
يدوره زيرا عادت تجاردر له ده ومعامله ده اولان ضميرلر مأذونه راجعدر (ويحط من الثمن بعيب) ودخى مأذون
ايچون جائزدركه بيع ايدوب عيبى ظهور ايدن شيئى برمقدار حط ايدوب اشغه قويه (ويأذن لرقيقه فى التجارة)
ودخى رقيقى اولان كمسنه يه تجارت ايلمكه اذن ويره زيرا اولدخى تجارتدر (لا ان يتزوج اويزوج عبده وكذا امته)
اما كندو نفسنى تزويج ايلمك ياخود عبدنى انفاقله ياخود امه سن تزويج ايلمك جائزدكلدر زيرا تجارتدن دكلدر
(خلافا لابى يوسف) وابو يوسف ايچون بومسئله ده خلاف واردر زيرا انك قتنده امه سن تزويج ايلمك جائزدر
(ولا ان يكاتب) ودخى مكاتبه ايلمسى جائزدكلدر (او يعتق ولوعلى مال) ودخى عتق ايلمسى جائزدكلدر مال
اوزرينه ده اولورسه (او يقرض) ودخى اقراض ايلمسى جائزدكلدر (ولا يهب ولو بعوض) ودخى هبه ايلمسون
عوض ايله ده اولورسه (ولا يهدى الا اليسير من الطعام) ودخى هديه ويرمسون مكر طعامدن برشئ قليل اوله انى
هديه ويرمك جائزدر (والمحجور لا يهدى اليسير ايضا) ومحجور عليه اولان كمسنه يه طعام يسير اولان مقدار ايله ده
ويرمك جائزدكلدر (وعن ابى يوسف اذا دفع المولى الى المحجور قوت يومه فدعا بعض رفقائه للاكل معه
فلا بأس به بخلاف مالو دفع اليه قوت شهره) ودخى ابو يوسفدن روايتدركه چون مولى اولان كمسنه محجور عليه
اولان كمسنه يه بركوناك قوتنى دفع ايدوب ويرسه محجوردخى رفيقلرن دعوت ايدوب معا يسه لرانده بأس وضرر
يوقدر اكر براياق قوتنى دفع ايلسه تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى رفيقلر ايله يسه بأس واردر زيرا مولى اندن
متأذى اولور يومه ده اولان ضمير محجوره راجعدر رفقائه ده اولان ضميرينه محجوره راجعدر ومعه ده اولان
ضميرينه اكا راجعدر به ده اولان ضمير اكله راجعدر (قالوا ولا بأس للمرأة ان تتصدق من بيت زوجها باليسير
كالرغيف ونحوه) ائمه فقها بيوردیلركه بركشينك خاتوننه بأس وضرر يوقدركه كندو زوجنك خانه سندن يسير
اولان مقدار ايله مثلا رغيف ورغيف مثلى اولان شيئله تصدق ايليه زيرا بحسب العاده يسيردن منع اولنمز
وزوج متضرر اولمز (وما لزم المأذون من الدين بسبب التجارة اوما فى معناها كبيع وشراء واجارة واستيجار
وغصب وجحد امانة وعقر امة شراها فوطئها فاستحقت متعلق برقبته فيباع ان لم يفده المولى) وشول شيكه
ديون قسمندن اولوب مأذون اولان كمسنه يه لازم اولمش اوله تجارت سببيله ياخود تجارت معناسنده اولان
شيئك

شيئك سببيله بيع وشرا واجاره واستيجار وغصب وانكار امانت وشرا ايدوب وطئ ايلدكدنصكره مستحقه
اولان امه نك عقرى كبى اولان شيلر مأذونك رقبه سنه متعلق اولور اويله اولسه اول مأذون اولان عبد بيع
اولنور اكر مولاسى اولان كمسنه انى فدا ايلمزايسه فى معناها ده اولان ضمير تجارته راجعدر شراها ده ووطئها ده
اولان ضميرلر امه يه راجعدر برقبته ده ويفده ده اولان ضميرلر مأذونه راجعدر (ويقسم ثمنه وما فى يده من كسبه
بالحصص سواء كسبه قبل الدين او بعده اواتهبه) يعنى اول مأذون عبد كندو كسبندن يدنده اولان شيئله بيع
اولنوب ثمنى ايله غرما بيننده حصه اعتبار يله قسمت اولنه كرك يدنده اولان شيئى قبل الدين كسب ايلمش اولسون
كرك بعد الدين وكرك هبه طريقيله اكتساب ايلمش اولسون (ومابقى عليه يطالب به بعد عتقه) وشول بقيه كه
مأذونك اوزرنده اولان ديوندن باقى قالمش اوله بعد العتق آندن طلب اولنه وبو تركيبلرده اولان ضمائر جمله سى
مأذونه راجعدر (وما اخذه سيده منه قبل الدين لا يسترد) وشول شيكه سيدى قبل الدين اندن اخذ ايلمش اوله
استرداد اولنميه اخذه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان ما يه راجعدر سيده ده اولان ضمير مأذونه راجعدر منه ده
اولان ضميرينه اكا راجعدر (وله اخذ غلة مثله مع وجود الدين) يعنى مولى ايچون كندو مأذوندن قبل الدين اخذ
ايلديكى مثلنك غله سنى اخذ ايلمك جائزدر اول اوزرنده اولان دينك موجود اولمسيله اما مولى كندو مأذوندن
قبل الدين آيده اللى درهم اخذ ايدرايدى بنه بعد الدين اول مقدارى اخذ ايليه (والزائد عليها للغرماء) واول
غله نك مثلندن زياده اولان مقدار غرما نكدر مثله ده اولان ضمير قبل الدين اخذ ايلديكى شيئه راجعدر عليها ده
اولان ضمير غله يه راجعدر (ويحجر المأذون ان ابق او مات سيده او جن مطبقا اولحق بدار الحرب مرتدا) يعنى عبد
مأذون اولان كمسنه چون اباق ايلسه ياخود سيدى وفات ايلسه ياخود جنون مطبق ايله مجنون اولسه ياخود دار
الحربه مرتد اولديغى حالده لاحق اولسه بنه كالاول محجور عليه اولور زيرا اذن غير لازمدر سيده ده اولان ضمير
مأذونه راجعدر (او حجر عليه وعلم به اكثر اهل سوقه) ودخى چون محجور عليه اولسه واكثر اهل سوقى آنك محجور
عليه اولديغن بلسه لر محجور عليه اولور اما اهل سوقك برايكيسى بلسه محجور عليه اولمز عليه ده اولان ضمير
مأذونه راجعدر به ده اولان ضمير حجره راجعدر سوقه ده اولان ضميرينه مأذونه راجعدر (والامة ان استولدها)
يعنى چون مأذونه اولان امه نك سيدى اولان كمسنه امه يى استيلاد ايلسه محجور عليها اولور استولدها نك
تحتنده اولان ضمير سيده راجعدر ها ضميرى امه يه راجعدر (لا ان دبرها) اما اول امه يى سيدى اولان كمسنه
مدبره ايلسه محجور عليها اولمز (ويضمن القيمة للغريم فيهما) يعنى مولى اولان صورت استيلادده وصورت تدبيرده
غرما ايچون قيمتنه ضامن اولور (واقراره بعد الحجر بدين او بان ما فى يده امانة اوغصب صحيح) يعنى محجور عليه
اولان كمسنه محجور اولدقدنصكره بركمسنه يه بردين اقرار ايلسه ياخود يدنده اولان شئ امانت ياخود غصب
اولديغى ظاهر اولسه اقرارى صحيحدر (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر يعنى انلرك قتلرنده بو تقدم ايدن
صورتلرده اقرار صحيح اولمز (وان استغرق دينه رقبته وما فى يده لا يملك سيده ما فى يده) واكر اول مأذون اولان
كمسنه نك اوزرنده اولان دينى كندو رقبه سنى ويدنده اولان شيئى استغراق ايدوب احاطه ايلسه سيدى اولان
كمسنه آنك يدنده اولان شيئه مالك اولمز وبو تركيبده اولان ضمائر مأذونه راجعدر (فلو اعتق عبدا مما فى يده
لا يصح وعندهما يملك فيصح عتقه) ايمدى چون اول مأذونك سيدى اولان كمسنه اول مأذونك يدنده اولان
شيدن برعبدى عتق ايلسه صحيح اولمز واما مين قتنده اول شيئه مالك اولور وعتق دخى صحيح اولور فى يده ده اولان
ضمير مأذونه راجعدر عتقه ده اولان ضمير سيده راجعدر (وان لم يستغرق صح اتفاقا) واكر اول مأذون اوزرنده
اولان دين رقبه سيله مالنى استغراق ايلمزايسه اول مولانك عتق ايلديكى اتفاق ائمه ايله صحيح اولور (ويصح
بيعه من سيده بمثل القيمة لا باقل) يعنى مأذونك كندى سيدنه برشيئى قيمت مثل ايله بيع ايلمك صحيحدر اما قيمت
مثلندن اقل ايله بيع ايلمك صحيح دكلدر بيعه ده اولان ضمير مأذونه راجعدر (وبيع سيده منه بمثلها لا با كثر)
ودخى سيدينك كندو عبدنه برشيئى قيمت مثل ايله بيع ايلمسى صحيحدر واكثر ايله صحيح دكلدر زيرا مولى اول
مأذونك كسبندن اجنبى اولمشدر ابو حنيفه قتنده (فلو باع باكثر يحط الزائد او ينقص المبيع) ايمدى چون مأذونك
سيدى كندو عبدنه قيمت مثلندن اكثر ايله برنسنه بيع ايلسه اول زياده اولان مقدار حط اولنه ياخود بيع نقص
اولنه (فان سلم سيده اليه المبيع قبل نقد الثمن سقط الثمن) ايمدى اول مأذونك سيدى اولان كمسنه اول مبيعى

اول مأذونه ثمنی نقد ایدوب تسلیم ایلمزدن اول سلم ایله ثمن ساقط اولور زیرا مولی ایچون عبدی اوزرینه دین واجب
اولمز (وله ان لا یسلمه حتی یأخذ ثمنه) ودخی مولی ایچون جائزدرکه اول مبیعی اول مأذونه تسلیم ایلیه تا کم ثمنی
اخذ ایلیه زیرا بایعلک یدی مبیعک اوزرندن زائل اولمز ثمنی قبض ایلمینجه (ویضمن السید باعتاقه المأذون مدیونا
الاقل من قیمته ومن الدین) یعنی سید اولان کمسنه اول عبد مأذونی مدیون اولدیغی حالده عتق ایلسه اول
مأذونک قیمتندن ودیننددن اقل اولان مقداره ضامن اولور غرمانک حقی کندو رقبه سنه متعلقدر (وما زاد
من دینه علی قیمته طولب به معتقا) یعنی اول مأذونک قیمتندن زیاده اولان دینی ایله معتق اولدیغی حالده مطالبه
اولنور زیرا دین ذمتنده مستقردر (وان باعه وهو مدیون مستغرق وغیبه مشتریه فللغرماء اجازة بیعه واخذ
ثمنه او تضمین ای شاؤا من السید او المشتری قیمته) واکر مولی اولان کمسنه مأذون اولان عبدی بیع ایلسه
وحال بوکه اول مأذون اولان کمسنه مدیون مستغرق قدروآنی مشتریسی اولان کمسنه غائب ایلسه غرما ایچون
جائزدرکه اول بیعی اجازت ایدوب ثمنی اخذ ایلیه ویاخود سید ایله مشتری بونک هر قنقیسنی استرلرسه قیمتنی تضمین
ایتدیره لر (فان ضمنوا السید ثم رد علیه بعیب رجع علیهم بالقیمة وعاد حقهم فی العبد) ایمدی اکر غرما اولان
کمسنه لر اول مأذونک قیمتنی سیده تضمین ایتدرسه لر صکره اول عبد بر عیب سببیله رد اولنسه سید اولان کمسنه
قیمتیله اول غرمانک اوزرلرینه رجوع ایلسه واول غرمانک حقلری اول عبده عودت ایدوب رجوع ایدر
(وان باعه واعلم بکونه مدیونا فللغرماء رد البیع ان لم یصل ثمنه الیهم) واکر سید اولان کمسنه اول مأذونی بیع ایلسه
ومشتری اولان کمسنه یه اول مأذونک مدیون اولدیغی بلدرسه غرما ایچون جائزدرکه اول بیعی رد ایلیه لر اکر اول
مبیعک ثمنی انلره واصل اولمز ایسه زیرا حقلری اکا متعلقدر باعه ده اولان ضمیر بارز مأذونه راجعدر بکونه ده
اولان ضمیر بینه اکا راجعدر ثمنه ده اولان ضمیر بینه اکا راجعدر (وان وصل ولا محاباة فی البیع فلا) واکر ثمن
واصل اولورسه بیعده محاباة اولمز ایله اولسه اول بیعی رد ایلمیه لر حقلری واصل اولدیغیچون (فان غاب البایع
فالمشتری لیس خصما لهم ان انکر الدین) واکر بایع اولان کمسنه غائب اولسه مشتری اولان کمسنه انلره خصم
اولمز اکر مشتری اولان کمسنه اول دینی انکار ایدرسه ده (وعند ابی یوسف هو خصم ویقضی لهم بالدین) وامام
ابو یوسف قتنده اول مشتری خصمدر واول خصملره دین ایله قضا اولنور (ومن قال انا عبد فلان فاشتری وباع
فحکمه کالمأذون) وشول کمسنه که بن فلانک عبدیم دیو اعتراف واقرار ایلیه وبر الای خلق ایله بیع وشرا ایلیه آنک
حکمی مأذونک حکمی کبیدر (الا انه لا یباع فی الدین مالم یقر سیده باذنه) الا شو قدر وار درکه بن فلانک عبدیم
دین کمسنه دیننده بیع اولنمیه مادامکه سیدی اکا اذن ویردیکنه اقرار ویرمیه (فصل) بو فصل صبی ایله معتوه اولان
کمسنه لرک احکامی بیاننده در (تصرف الصبی ان نفع کالاسلام وقبول الهبة والصدقة صح بلا اذن) یعنی صبی
اولان کمسنه نک تصرفی مثلا اسلام کبی وقبول هبه وصدقه کبی شیئلرده اکر نفع وار ایسه وایسنک اذنی یسز صحیح
اولور (وان ضر کالطلاق والاعتاق فلا ولو باذن) واکر اول صبینک تصرفنده ضرر وار ایسه مثلا طلاق وعتاق
کبی صحیح اولمز اکر اذن ایله ده اولورسه (وان احتملهما کالبیع والشراء صح بالاذن لا بدونه) واکر اول صبینک
تصرفنده نفع ایله ضررک احتمالی اولور ایسه مثلا بیع وشرا اذن ایله صحیح اولور واذنسز صحیح اولمز احتملهما ده
اولان ضمیر تثنیه منفعت ایله ضرره راجعدر بدونه ده اولان ضمیر اذنه راجعدر (فان اذن للصبی فی التجارة ابوه
او جده عند عدمه او وصی احدهما او القاضی) واکر اول صبی اولان کمسنه یه باباسی یاخود جدی باباسنک عدمی
قتنده تجارت ایلمکه اذن ویرسه یاخود برینک وصیسی اولان کمسنه اذن ویرسه یاخود قاضی اولان کمسنه اذن
ویرسه فحکمه حکم العبد المأذون) ایمدی بو صبینک حکمی عبد مأذون حکمی کبیدر (بشرط ان یعقل کون
البیع سالبا للملک والشراء جالبا له) یعنی صبینک مأذون حکمنده اولمسی بیعک ملکی سالب وشرا ایسه ملکی
جالب اولدیغی تعقل ایلمکلکی شرطدر ابوه ده واوجده ده اولان ضمیر لر صبی یه راجعدر عدمه ده اولان ضمیر اذنه
راجعدر (فلو اقر بما فی یده من کسبه او ارثه صح) ایمدی چون عاقل اولان صبی یدنده کندو کسبندن اولان شیئله
یاخود اکا حاصل اولان میراثله بر آخره اقرار ایلسه صحیح اولور زیرا حجر اذن ایله منع اولنمشدر بو ترکیبده اولان
ضمیر لر صبی یه راجعدر (والمعتوه بمنزلة الصبی) یعنی معتوه اولان شخص صبی منزله سنده درتقدم ایدن احکامده
(وصح اذن الوصی او القاضی لعبد الیتیم) یعنی وصینک یاخود قاضینک یتیم اولان کمسنه نک عبدنه اذن ویرملری

صحیحدر

(کتاب الغصب)

مصنف رحمة الله علیه بو کتابده غاصب اولان کمسنه نک احکامنی بیان ایدر غصبک معناسی لغتده کرک مال اولسون
کرک غیری اولسون ظلما وجبرا اخذ ایلمکدر واصطلاح فقهاده (هو ازالة الید المحقة باثبات الید المبطلة) یعنی
صاحب حق اولان کمسنه نک یدینی ازاله ورفع ایلیوب صاحب باطل اولان کمسنه نک یدینی اثبات ووضع ایلمکدر
(فاستخدام العبد وحمل الدابة غصب لا الجلوس علی البساط) ایمدی بر کمسنه نک عبدنی استخدام ایلمک ودابه سنه
برشیئی تحمیل ایلمک غصبدر اما بساطی اوزرینه اوتورمق غصب دکلدر زیرا اوتورمق ایله اول بساطده صاحبینک
یدی رفع اولنمز (وحکمه الاثم ان علم) یعنی غصب ایدنک حکمی اثم وکناهکار اولمقدر اکر اول غصب ایلدیکی شیئ
مال غیر اولوب غصب ایلدیکن بلورسه حکمه ده اولان ضمیر غصبه راجعدر (ووجوب رد عینه فی مکان غصبه
ان کانت باقیة والضمان لو هلکت) یعنی غصب ایلیه نک بر حکمی اثم وکناهکار اولمق ایدی وبر حکمی دخی اول
غصب ایلدیکی عینی نه غصب ایلدیکی مکانده صاحبنه رد ایلمه سنک واجب اولمسیدر اکر اول غصب ایلدیکی
عین قائم وباقی ایسه وضمان واجب اولور چون اول عین هلاک اولسه عینه ده وغصبه ده اولان ضمیر لر مغصوبه
راجعدر (ففی المثلی کالکیلی والوزنی والعددی المتقارب یجب مثله) ایمدی کیلی کبی ووزنی کبی ومتقارب اولان
عددی کبی مثلیده مثلی واجب اولور (فان انقطع المثل تجب قیمته یوم الخصومة) ایمدی چون اول مثلی منقطع وغیر
موجود اولسه یوم الخصومه ده اولان قیمتی لازم اولور (وقال ابو یوسف یوم الغصب) وامام ابو یوسف دیدیکه یوم
الغصبده اولان قیمتی واجبه اولور (وقال محمد یوم الانقطاع) وامام محمد دیدیکه یوم الانقطاعده اولان قیمتی
واجبه اولور (وفی القیمی کالعددی المتفاوت والبر المخلوط بالشعیر یجب قیمته یوم الغصب اجماعا) یعنی متقوم
اولان شیده متفاوت اولان عددی کبی واربه ایله مخلوط اولان بغدای کبی اجماع ائمهٔ ثلاثه ایله یوم الغصبده اولان
قیمتی واجبه اولور زیرا مثلی یوقدر (فان ادعی الهلاک حبس حتی یعلم انه لو کان باقیا لاظهره ثم یقضی علیه بالبدل
ایمدی اکر غاصب اولان کمسنه اول مغصوبک هلاکنی ادعا ایلسه حبس اولنور تا کم بیلنه که اول مغصوب
اولان شیئ باقی اولایدی غاصب آنی اظهار ایدردی اندنصکره اوزرینه بدل ایله قضا وحکم اولنور انه ده اولان
ضمیر غصب اولنان شیئه راجعدر لاظهره ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (والغصب انما هو فیما ینتقل فلو غصب
عقارا فهلک فی یده لا یضمن) یعنی غصب تصور اولنمز الا منقول اولان شیده اویله اولسه چون بر کمسنه بر عقار
غصب ایلیوب یدنده هلاک اولسه اکا ضامن اولمز امام ابو حنیفه قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف
واردر یعنی آنک قتنده قیمتی واجبه اولور فی یده ده اولان ضمیر مغصوبه راجعدر (وما نقص منه بفعله کسکناه
وزرعه ضمنه) وشول مقدار که عین مغصوبه دن کندو فعلی ایله ناقص اولمش اوله (مثلا) او مغصوبه ده ساکن
اولمسیله ناقص اولمق کبی وبر ارضده زراعت ایلیوب ارض زراعت ایله ناقص اولمق کبی اکا ضامن اولور ائمهٔ
ثلاثه قتنده منه ده اولان ضمیر مغصوبه راجعدر ضمنه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر باقی ضمیر لر غاصبه راجعدر
(ویأخذ رأس ماله ویتصدق بالفضل) یعنی اول ارضی غصب ایلیوب زراعت ایلین کمسنه کندو رأس مالنی که
زراعته صرف ایلدیکی اقچه در اخذ ایدوب فاضل اولان مقدار ایله تصدق ایلیه امام ابو حنیفه ایله امام محمد قتنده
(وعند ابی یوسف لا یتصدق به) امام ابو یوسف قتنده اول فضل ایله تصدق ایلمیه به ده اولان ضمیر فضله راجعدر
(وکذا لو استغل العبد المغصوب فنقصه الاشتغال) ودخی چون مغصوب اولان عبد بر ایش اشلسه واول ایش آنی
تنقیص ایلسه مثلا غاصب اولان کمسنه غصب ایلدیکی عبدی اجاره یه ویرسه اجاره سببیله ثمنی ناقص اولسه اول
نقصانه ضامنه اولور (او آجر المستعار ونقص یضمن النقصان) ویاخود مستعیر اولان کمسنه استعاره ایلدیکی
عینی بر کمسنه یه اجاره یه ویره واجاره سببیله ناقص اولسه نقصانه ضامنه اولور (وما فضل من الغلة والاجرة
تصدق به) وشول مقدار که غله دن واجرتدن فاضل اولمش اوله انکله تصدق ایلیه امام ابو حنیفه ایله امام محمد
قتنده (خلافا له) وامام ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا آنک قتنده فاضل ایله تصدق ایلمیه (وان تصرف
فی الغصب او الودیعة فربح وهما یتعینان بالتعیین تصدق بالربح) واکر غاصب اولان کمسنه اول غصب ایلدیکی
شیده یاخود یانده اولان ودیعه ده تصرف ایلسه واکا ربح حاصل اولسه وحال بوکه اول مغصوب ایله ودیعه

تعيين ايله متعين اولسه لر مثلا عروض مثلى اولان شيلر كبى اولسه اولحنيده ربح ايله تصدق ايليه امام ابو حنيفه
ايله امام محمد قتنده زيرا عقد اكا متعلقدر (خلافا له ايضا) امام ابو يوسف ايچون خلاف واردر (وان كانا
لا يتعينان فان اشار اليهما ونقدهما فكذلك) واكر اول وديعه ايله غصب تعيين ايله متعين اولمسه لر مثلا دراهم
ودنانير كبى ايمدى اكر انلره اشارت ايدوب نقد ايدرسه فكذلك يعنى آنك ربحى ايله تصدق ايليه (وان اشار
الى غيرهما ونقدهما او اشار اليهما ونقد غيرهما او اطلق ونقدهما طاب له الربح اتفاقا) واكر اول مغصوب ايله
وديعه نك غيريسنه اشارت ايدوب انلرى دخى نقد ايلسه ياخود انلره اشارت ايدوب غيريلرين نقد ايلسه ياخود
اطلاق ايدوب انلرى نقد ايلسه اتفاقله اول ربح اكا طيب اولور (قيل وبه يفتى) ديلديكه بو تقدم ايدن قول ايله
افتا اولنور (والمختار انه لا يطيب مطلقا) لكن مختار اولان قولده اول ربح مطلقا اكا طيب اولمز (ولو اشترى بالف
الغصب او الوديعة جارية تعدل الفين فوهبها او طعاما فاكله لا يتصدق بشئ) يعنى اكر غاصب اولان كمسنه
غصب ايلديكى بيك درهمه ياخود بيك درهم ديعه يه ايكى بيك درهمه معادل اولور يعنى ايكى بيك درهم
دكر بر جاريه اشترا ايلسه وانى بر كمسنه يه هبه ايلسه ياخود بر كمسنه نك طعامنى غصب ايليوب اكل ايلسه هيچ
بر شيئله تصدق ايليه اتفاق علما ايله زيرا ربح اتحاد جنس قتنده ظاهر ومتبين اولور (فصل) بو فصل غصب اولنان
عينك متغير اولمسى احكامى بياننده در (وان غير ما غصبه فزال اسمه واعظم منافعه ضمنه وملكه) يعنى اكر غاصب
اولان كمسنه غصب ايلديكى شيئى بر طريقله تغيير ايدوب اسمى واعظم منافعى زائل ومضمحل اولسه غاصب
اولان كمسنه اكا ضامن اولور ومالك اولور وبو تركيبده اولان ضماثرما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر
(ولا يحل انتفاعه به قبل اداء الضمان كشاة ذبحها وطبخها او شواها او قطعها) ودخى غاصب اولان كمسنه نك
اول عين مغصوبه ايله ضمانى ادا ايلمزدن اول انتفاعى حلال دكلدر مثلا برشاتى بوغزليوب پشورمك كبى ياخود
بوغزليوب كباب ايلمك كبى وياخود بوغزليوب پاره پاره ايلمك كبى انتفاعه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر به ده
اولان ضمير مغصوبه راجعدر (وبر طحنه اوزرعه ودقيق خبزه) ودخى بغداى اوكتمك كبى وياخود انى يره
صاچوب زراعت ايلمك كبى طحنه ده اوزرعه ده اولان ضميرلر بره راجعدر خبزه ده اولان ضمير دقيقه راجعدر
(وعنب اوزيتون عصره) ودخى تازه اوزمى وياخود زيتونى صقمق كبى (وقطن غزله وغزل نسجه) ودخى پنبوغى
اكرمك كبى واكرلمش ايلكى طقومق كبى (وحديد جعله سيفا وصفر جعله آنية) ودخى تيمورى قلج ايلمك كبى
وصاره ياقرى قاب ايلمك كبى (وساجة اولبنة بنى عليها) ودخى بر ساج اغاجنك اوزرينه بنا ايلمك كبى وياخود كرپچ
اوزرينه بنا ايلمك كبى يعنى يابى ياپمق كبى جمله بو صورتلرده ضمانك اداسى ايلمزدن مقدم اول انتفاعى حلال
دكلدر (وان جعل الفضة او الذهب دراهم او دنانير او آنية لا يملكه وهو لمالكه بلا شئ) واكر غاصب اولان كمسنه اول
غصب ايلديكى كموشى ياخود التونى دراهم ياخود دنانير ياخود آنيه يعنى اوادانلق ايلسه بنه اول مغصوب تغييرده
اوانديسه بلا شئ مالكيدر امام ابو حنيفه قتنده (وعندهما يملكه الغاصب وعليه مثله) وامامين قتنده اول
غاصب غصب ايليوب تغيير ايلديكى شيئه مالك اولور ونهاية الامر اوزرينه قيمتى واردر يعنى اكا قيمتنى ويرمك لازم
اولور يملكه ده اولان ضمير مغصوبه راجعدر عليه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر مثله ده اولان ضميرينه مغصوبه
راجعدر (فان ذبح الشاة فالمالك ان شاء طرحها عليه وضمنه قيمتها او اخذها وضمنه نقصانها) ايمدى اكر غاصب
اولان كمسنه غصب ايلديكى شاتى ذبح ايلسه مالك اولان كمسنه مخير اولور استرسه اول شاتى اول غاصبك
اوزرينه طرح ايليه وقيمتنى اكا تضمين ايتديره واسترسه آنى اخذ ايدوب اكا نقصاننى تضمين ايتديره طرحها ده
اولان ضمير شاته راجعدر عليه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر باقى قلان ضميرلر مذكرى مذكر مؤنثى مؤنثكدر
(وكذا لو قطع يدها) ودخى اكر غصب ايلديكى شاتك يدينى قطع ايلسه حكم تقدم ايدن حكم كبيدر (او قطع طرف
دابة غير مأكولة او خرق الثوب خرقا فاحشا فوت بعض العين وبعض نفعه) ودخى اكر بر دابهٔ غير مأكوله نك
برعضونى قطع ايلسه وياخود ثوابى يانسه شول يانشكه اول خرق فاحش اول عينك بعضسن وبعض نفعن
تفويت ايليوب تنقيص ايلسه حكم ينه اول تقدم ايدن حكم كبيدر (وفى خرق يسير نقصه ولم يفوت شيئا من
النفع يضمن نقصانه) وشول خرق يسيرده يعنى كوچك اولان خرقده كه اول خرق سببيله ثوبك بهاسى ناقص اولوب
منافعندن برشيئى فوت اولميه انجق اول ثوبك نقصاننه ضامن اولور ثوب مالكنك اولور (ومن بنى فى ارض غيره

وغرس امر بالقلع والرد) وشول كمسنه غير كمسنه نك ارضنه اذنسز يابى ياپسه ياخود بر شجر ديكسه اول
بنا ايدوب غرس ايلديكى شيئك قلعنه صاحبى اوزرينه رد ايتمسنه امر اولنور غيره ده اولان ضمير ما قبلنده
اولان من لفظنه راجعدر (وان كانت تنقص بالقلع فللمالك ان يضمن له قيمتها مأمورا بقلعهما) واكر اول ارض
ايچنده اولان غرسى قوپروب قلع ايلمكله ارض ناقص اولسه مالك ايچون جائزدركه اول غاصب اولان كمسنه يه
اول ارضك قيمتنى تضمين ايتديره اول بنا ايله غرسك قلعنه مأمور اولديغى حالده وايكيسى غاصبك اولورله ده اولان
ضمير غاصبه راجعدر قيمتهاده اولان ضمير ارضه راجعدر (فتقوم الارض بلا شجر او بناء وتقوم مع احدهما
مستحق القلع فيضمن الفضل) ايمدى اول غصب اولنان ارض شجرسز ياخود بناسز تقويم اولنور ودخى اول ايكى
شيئك برايله كه شجر ايله بنادر مستحق قلع اولديغى حالده تقويم اولنور وصكره مالك اولان كمسنه فاضل اولان
مقدارده ضامن اولور (مثلا) ارضك قيمتى بيك درهم اولسه واول مقلوع اولان شجرلك قيمتى يوزدرهم اولسه
اول شجرى يردن قوپارمانك اجرتى اون درهم اولسه اول شجرلك قيمتندن اخراج اولنور بهاسى طقسان درهم
اولور ايمدى بو فاضل اولان طقسان درهمه مالك ضامن اولور (وان صبغ الثوب احمر او اصفر او لت السويق بسمن
فالمالك ان شاء ضمنه قيمة ثوبه ابيض ومثل سويقه او اخذهما وضمن ما زاد الصبغ والسمن) واكر غاصب اولان
كمسنه اول غصب ايلديكى ثوبى قرمزى يه ياخود صارى يه بوياسه ياخود سويقى ياغ ايله لت ايدوب قارشديرسه مالك
اولان كمسنه مخير اولور استرسه اول غصب اولنان ثوبك بهاسنى ابيض اولديغى حالده تضمين ايتديره ودخى
سويقك مثلنى تضمين ايتدره واسترسه انلرى اخذ ايليوب اول صبغ ايله سمنك زياده ايلديكى شيئه ضامن اولور
ضمنه ده اولان ضمير بارز غاصبه راجعدر ثوبه ده اولان ضمير مالكه راجعدر سويقه ده اولان ضميرينه مالكه
راجعدر (وان صبغه اسود ضمنه قيمته ابيض او اخذه بلا رد شئ لانه نقص) واكر اول غاصب اولان كمسنه اول
غصب ايلديكى شيئى يعنى ثوبى سياهه بوياسه مالك اولان كمسنه مخير اولور استرسه اكا قيمتنى ابيض اولديغى حالده
تضمين ايتديره واسترسه بر شئ رد ايلمكسزن انى اخذ ايليه زيرا اول سياه رنك امام ابو حنيفه قتنده ناقص رسائر
الوانه نسبت ايله (وعندهما الاسود كغيره وهو اختلاف زمان) وامامين قتنده سياه اولان رنك غيريسى كبيدر
يعنى سائر الوان ايله فرقى يوقدر وبو اختلاف اختلاف زماندر زيرا بنى اميه زماننده سياه كيمدن خلقى منع ايلمشلر
ايدى وبنى العباس زماننده كيمه سنه امر ايلمشلر ايدى ايمدى هر كس مشاهده ايلديكى زمانه نسبت جواب
ويرمشدر (فصل) بو فصل غاصبك غصب ايلديكى شيئه تصرفى بياننده در (وان غيب ما غصبه وضمن قيمته
ملكه مستندا الى وقت الغصب) واكر غاصب اولان كمسنه غصب ايلديكى شيئى تغييب ايدوب اذهاب ايلسه
وقيمتنه ضامن اولسه اكا مالك اولور وقت غصبه مستند اولديغى حالده يعنى يوم غصبده اولان قيمتنه ضامن
اولور غصبه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر وباقى ضميرلرينه اكا راجعدر (ونسلم له الاكساب دون
الاولاد) يعنى مدت غصبدن اول مغصوبدن تحصيل اولنان كسبلر غاصب اولان كمسنه يه تسليم اولنور اما مدة
غصبده حاصل اولان اولاد تسليم اولنميه زيرا كسبه تابعدر (والقول فى القيمة للغاصب مع يمينه ان لم يبرهن
مالكه على الزيادة) يعنى اكر غصب اولنان شيئك قيمتنده تنازع واقع اولسه قول غاصب اولان كمسنه نكدر
يمينى ايله اول غصب اولان شيئك قيمتنده مادامكه اول مغصوبك مالكى زياده لكه برهنه ايدوب شاهد كتورميه
وچون زياده لكه برهنه ايده قول انكدر مع يمينه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر مالكه ده اولان ضمير مغصوبه
راجعدر (فان ظهر وقيمته اكثر وقد ضمنه بقول المالك او ببرهانه او بالنكول فهو للغاصب ولا خيار للمالك)
ايمدى اكر اول مغصوب اولان شئ غاصب ايكن ظهور ايلسه وحال بوكه قيمتى اول ثابت اولان قيمتدن
زياده اولسه وحال بوكه اول غاصب اولان كمسنه اول مغصوبه قول مالك ايله ياخود بينه كتورمسيله ياخود
غاصبك نكوليله ضامن اولمش اولسه اول زياده لك غاصب اولان كمسنه نكدر ومالك ايچون خيار يوقدر قيمته ده
اولان ضمير مغصوبه راجعدر ضمنه ده اولان ضميرينه اكا راجعدر ببرهانه ده اولان ضمير مالكه راجعدر (وان
ضمنه بقوله فالمالك ان شاء امضى الضمان او اخذه ورد عوضه) واكر اول غصب اولنان شيئى غاصب كندو قوليله
ضامن اولسه مالك اولان كمسنه مخير اولور استرسه اول ضمانى امضا ايدوب تجويز ايليه واسترسه اول مغصوبى
اخذ ايليوب عوضنى رد ايليه ضمنه ده اولان ضمير مغصوبه راجعدر بقوله ده اولان ضمير غاصبه راجعدر

(ولو برهن كل من المالك والغاصب على الهلاك عند الاخر فبينة الغاصب اولى) واكر مالك ايله غاصبك هر بری آخر قتنده اول عين مغصوبه نك هلاك اولديغنه برهنه ايلسه لر غاصب اولان كمسنه نك بينه سی اوليدر امام محمد قتنده (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون بو مسئله ده خلاف واردر زيرا ابو يوسف قتنده مالكك بينه سی اوليدر (ومن غصب عبدا فباعه فضمنه نفذ بيعه) وشول كمسنه كه بر كمسنه نك عبدينی غصب ايليوب بيع ايلسه صكره مالك اولان كمسنه كه اول عبدك قيمتينی اكا تضمين ايتديرسه بيع نافذ وصحيح اولور فباعه ده اولان ضمير بارز عبده راجعدر فضمنه ده اولان ضمير بارز غاصبه راجعدر بيعه ده اولان ضميرينه غاصبه راجعدر (وان اعتقه فضمنه لا ينفذ عتقه) واكر غاصب اولان كمسنه اول غصب ايلديكی عبدی اعتاق ايلسه صكره مالك آنی تضمين ايتديرسه عتق نافذ وصحيح اولمز اعتقه ده اولان ضمير بارز عبده راجعدر (وزوائد المغصوب غير مضمونة مالم يتعد فيها او يمنعها بعد طلب المالك اياها سواء كانت متصلة كالحسن والسمن او منفصلة كالولد والثمرة) يعنی غصب اولنان شيئك زوائدی غير مضمونه در مادامكه غاصب آنده تعدی ايتميه ودخی آنی مالكك طلبندن صكره منع ايلميه كرك اول حاصل اولان زوايد متصله اولسون حسن وسمنلك كبی كرك منفصله اولسون ولد وميوه كبی فيهاده اولان ضمير زوائده راجعدر يمنعهاده اولان ضميرينه اكا راجعدر اياهاده اولان ضميرينه اكا راجعدر (وان نقصت الجارية بالولادة فی يد الغاصب ضمن نقصانها ويجبر بقيمة الولد) واكر غصب اولنان جاريه غاصب اولان كمسنه نك يدنده ولادت ايدوب ولادتی سببيله ناقص اولسه غاصب اولان كمسنه نقصانته ضامن اولور ودخی اول طوغن ولدك قيمتنه جبر اولنور (وبالغرة) وياخود اول ولدك غره سنه جبر اولنور (ان وفت) اكر قيمت ولد ايله غره نقصانه وفا ايدرسه وقياس تركيب ان وفتا ايدی تأمل اولنه نقصانهاده اولان ضمير جاريه يه راجعدر (ولو زنی بامة غصبها فردها حاملا فولدت فماتت بها ضمن قيمتها يوم علوقها بخلاف الحرة وعندهما لا يضمن فی الامة ايضا) يعنی اگر بر كمسنه غصب ايلديكی امه يه زنا ايدوب حامله اولسه وانی حامله اولديغی حالده صاحبنه رد ايلسه رد اولندقدنصكره حملنی وضع ايليوب وفات ايلسه مزبور غاصب اول امه نك طوتديغی كونده اولان قيمتنه ضامن اولور وحره اولان خاتون امه نك خلافيدر يعنی اگر بر حره يی غصب ايدوب اكراه ايله زنا ايلسه صكره حامله اولوب وضع حمل ايلسه ضامن اولمز وامامين قتنده امه ده دخی ضامن اولمز حره ده اولمديغی كبی لكن حملك نقصانته ضامن اولور بهاده اولان ضمير ولاده يه راجعدر باقی ضميرلر امه يه راجعدر (ولو ردها محمومة فماتت لا يضمن) واگر اول غصب ايلديكی امه يی محمومه ايكن يعنی سيتمه مرضنه مبتلی اولديغی حالده مالكنه رد ايليوب صكره وفات اتسه ضامن اولمز انجق حمانك تنقيص ايلديكی شيئه ضامن اولور ردهاده اولان ضمير امه يه راجعدر (وكذا لو زنت عنده فردها فجلدت فماتت منه) ودخی اگر غصب اولنان جاريه غاصب اولان كمسنه نك يانندن زنا ايلسه صكره انی صاحبنه رد ايلسه رد اولندقدنصكره جلد اولنسه يعنی اكا حد زنانی ضرب ايليوب اندن صكره وفات ايلسه ضامن اولمز زيرا جلد غير متلفدر عنده ده اولان ضمير جلده راجعدر (ولا يضمن منافع ما غصبه سواء سكنه او عطله) ودخی غاصب اولان كمسنه غصب ايلديكی دارك منافعنه ضامن اولمز كرك اوداره ساكن اولسون كرك اوليوب معطل ايلسون بو تركيبده اولان ضميرلر ما قبلنده اولان مايه راجعدر (الا فی الوقف) مكر غصب ايلديكی دار وقف اوله اولزمانده منافعنه ضامن اولور اتلاف اولنمقدن حفظ اولديغيچون (ولا خمر المسلم او خنزيره بالاتلاف) ودخی مسلم اولان كمسنه نك خمرنی ياخود خنزيرنی اتلاف ايلمك ايله ضمان يوقدر زيرا خمر وخنزير بر مسلم حقنده غير متقوم در خنزيره ده اولان ضمير مسلمه راجعدر (وضمن القيمة فيهما لو كانا الذمی) يعنی اتلاف ايلديكی خمرك ياخود خنزيرك قيمتنه ضامن اولور اگر ذمينك اولسه لر زيرا بو ايكيسی ذمی حقنده مال متقومدر (وان اتلف ذمی خمر ذمی ضمن مثلها) واگر ذمی اولان كمسنه كندو كبی اولان ذمينك غصب ايلديكی خمرنی اتلاف ايلسه اول اراقه ايلديكی خمرك مثلنه ضامن اولور مثلهاده اولان ضمير خمره راجعدر (ولا ضمان باتلاف الميتة ولو لذمی) ودخی بر كمسنه نك ميته سن اتلاف ايلمكله ضمان يوقدر ذمينكده اولورسه زيرا ميته هيچ بر دينده مال دكلدر (ولا باتلاف متروك التسمية عمدا ولو لمن يبيحه) ودخی عمد وقصد طريقيله تسميه سی ترك اولنمش ذبيحه يی اتلاف ايلمسيله ضمان يوقدر اگر كه اول ذبيحه ترك تسميه جائز ومباح كورن كمسنه نكده اولورسه يبيحه ده اولان ضمير ترك تسميه يه

راجعدر

راجعدر (وان غصب خمر مسلم فخللها بما لا قيمة له اخذها المالك بلا شیء) واگر بر كمسنه بر مسلمك خمرنی غصب ايليوب آنی قيمتی اولميان شیء ايله تخليل ايدوب سركه ايلسه مثلا آنی كولكه دن كونشه وكونشدن كولكه يه نقل ايلمكله مالك آنی بر شیء سز اخذ ايليه زيرا تخليل بر نوعی تطهير ايلمك مرتبه سنده در فخللهاده اولان ضمير خمره راجعدر له ده اولان ضميرينه خمره راجعدر (فلو اتلفها الغاصب ضمنها الا لو تلفت) ايمدی اگر اول غاصب اولان كمسنه غصب ايلديكی خمری سركه ايليوب اتلاف ايلسه اكا ضامن اولور كندی نفسی ايله تلف اولسه اكا ضامن اولمز اتلفهاده اولان ضمير خمره راجعدر (وان خلل بالقاء ملح ملكها ولا شیء عليه) واگر غاصب اول غصب ايلديكی خمری بر مقدار طوز القا ايتمكله تخليل ايلسه ابو حنيفه قتنده اكا مالك اولور وآوزرينه بر شیء يوقدر (وعندهما يأخذها المالك ان شاء ويرد قدر وزن الملح من الخل) واماميـن قتنده مالك اولان كمسنه استرسه اول خمری اخذ ايليه واول سركه دن القا اولنان طوزك وزنی مقدارنی رد ايليه يأخذهاده اولان ضمير خمره راجعدر (فلو اتلفها الغاصب لا يضمن خلافا لهما) ايمدی اگر غاصب اولان كمسنه اول سركه اولان خمری اراقه ايلسه ضامن اولمز وامامين ايچون خلاف واردر تقدم ايدن مسئله ده اولان خلاف كبی زيرا انلرك قتلرنده ضامن اولور (وان خللها بالقاء خل ملكها ولا شیء للمالك عند الامام) واگر غاصب اولان كمسنه اول غصب ايلديكی خمری اوزرينه خل القا ايلمكله تخليل ايلسه اكا مالك اولور ومالك اولان كمسنه يه نسنه يوقدر امام ابو حنيفه قتنده (وكذا عند محمد ان تخللت من ساعتها) ودخی امام محمد قتنده مالك اولان كمسنه يه بر شیء يوقدر اگر اول خمر ساعتنده متخلل اولوب سركه اولديسه (والا فالخل بينهما على قدر ملكها) واگر اول خمر اولساعتده متخلل اولمز ايسه اول خل مالك ايله غاصبك ما بينلرنده تقسيم اولنور مالكلری مقدارنجه بينهماده وملكهاده اولان ضميرلر مالك ايله غاصبه راجعدر (وان غصب جلد ميتة فدبغه بما لا قيمة له اخذه المالك بلا شیء) واگر بر ميته نك دريسن غصب ايليوب قيمتی يوق بر شيئله دباغت ايدوب پاك ايلسه مثلا تراب وشمس كبی مالك اولان كمسنه آنی بر شیء سز اخذ ايليه فدبغه ده اولان ضمير جلده راجعدر له ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر اخذه ده اولان ضميرينه جلده راجعدر (فلو اتلفه الغاصب ضمن قيمته مدبوغا وقيل طاهرا غير مدبوغ) ايمدی اگر غاصب اولان كمسنه اول دباغت اولنمش دريی اتلاف ايلسه قيمتنه ضامن اولور اتلفه ده اولان ضمير دباغت اولنمش دری يه راجعدر (وان دبغه بما له قيمة يأخذه المالك ويرد ما زاد الدبغ بان يقوم مدبوغا وذكيا غير مدبوغ ويرد فضل ما بينهما) واگر اول غاصب اولان كمسنه اول غصب ايلديكی جلد ميته يی قيمتی وار بر شيئله دباغت ايدوب پاك ايلسه مالك آنی اخذ ايليه واول دباغه نك زياده ايلديكی شيئی رد ايليه مثلا مدبوغ اولديغی آنده ذكا غير مدبوغ اولديغی تقويم اولنور ايكيسنك ما بيننده اولان فضلی رد ايليه دبغه ده اولان ضمير جلد ميته يه راجعدر له ده اولان ضمير مايه راجعدر يأخذه ده اولان ضميرينه جلده راجعدر (وللغاصب ان يحبسه حتی يستوفی حقه) ودخی غاصب ايچون اول مغصوبی حبس ايلمكلك واردر تا كيم اولان حقنی استيفا ايليه مثلا بايع اولان كمسنه نك مبيعی استيفاء ثمن ايچون حبس ايلديكی كبی يحبسه ده اولان ضمير مغصوبه راجعدر حقه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر (وان اتلفه لا يضمن) واگر غاصب اولان كمسنه اول جلدی اتلاف ايلسه قيمتنه ضامن اولمز ابو حنيفه قتنده (وعندهما يضمنه مدبوغا الا قدر ما زاد الدبغ) وامامين قتنده اول جلده مدبوغ اولديغی حالده ضامن اولور الا دباغه نك زياده ايلديكی مقداره ضامن اولمز زيرا مالكك ملكی اوزرينه باقيدر اتلفه ده اولان ضمير ملكه راجعدر (ولو تلف لا يضمن اتفاقا) واگر اول غصب اولنان جلد كندو نفسيله تلف اولسه اتفاق ائمه ايله غاصب اكا ضامن اولمز (ومن كسر لمسلم بربطا او طبلا او مزمارا او دفا او اراق له سكرا او منصفا ضمن قيمته لغير اللهو) وشول كمسنه كه بر مسلمك بربطنی يعنی قپوزنی ياخود طبلنی يعنی طاولنی ياخود مزمارنی يعنی زورناسنی وياخود دفنی يعنی دائره سنی كسر ايلسه وياخود سكرنی ايكی فتحه ايله يعنی سكره اولان شرابنی وياخود منصف اولان يعنی يشوب نصفی ذاهبه اولان سكرنی اراقه ايدوب دوكسه اكا ضامن اولور يعنی قيمتنه ضامن اولور ابو حنيفه قتنده اگر بو ذكر اولنان الات وسكرات غير لهو ايچون اولسه (ويصح بيع هذه الاشياء) يعنی بو ذكر اولنانلرك بيعی جائز وصحيح اولور (وقالا لا يضمن ولا يجوز بيعها وعليه الفتوی) وامامين ديديلر كه بو ذكر اولنان اشيايی كسر واراقه ايلمكله ضامن اولمز ودخی بيع اولنملری صحيح وجائز دكلدر فتوی دخی بونك اوزرينه در بيعهاده اولان ضمير

الات ایله سکرانه راجعدر علیه ده اولان ضمیر امامین قولنه راجعدر (ومن غصب مدبرة فماتت فی یده ضمن قیمتها
شول کمسنه که برکسنه نك مدبره اولان جاریه سنی غصب ایلیوب یدنده وفات ایلسه اتفاق ائمه ایله قیمتنه ضامن
اولور فی یده ده اولان ضمیر غاصبه راجعدر قیمتها ده اولان ضمیر مدبره یه راجعدر (ولو ام ولد فلا ضمان) وچون
برکسنه نك ام ولدنی غصب ایلیوب وفات ایلسه اکا ضمان یوقدر امام ابوحنیفه قتنده (خلافا لهما)
وامامین ایچون بو مسئله ده خلاف واردر یعنی قتلرنده ضامن اولور متقوم اولدیغیچون (ولو شق الزق لاراقة
الخمر لا یضمنه عند ابی یوسف خلافا لمحمد) یعنی چون برکسنه برکسنه نك زقنی یعنی طولمی پارسه ایچنده اولان
خمرنی اراقه ایلمك ایچون اول زقه ضامن اولمز امام ابو یوسف قتنده وامام محمد ایچون خلاف واردر یعنی آنك
قتنده ضامن اولور زیرا اراقهٔ خمر اول طولمی شق ایلمسیله ممکندر لا تضمنه ده اولان ضمیر زقه راجعدر
(ولا ضمان علی من حل قید عبد غیره اوربط دابته اوفتح اصطبلها اوقفص طیره فذهب) یعنی شول کمسنه که
برکسنه نك عبدینك ایاغنده اولان قیدنی حل ایده یاخود دابه سنك ربط ایده جك ایپنی حل ایده یاخود
دابه سی اولان آخورینی اچه یاخود قوش اولان قفصنی اچه آنك اوزرینه ضمان یوقدر (خلافا لمحمد فی الدابة
والطیر) وامام محمد ایچون دابه ایله طیر مسئله لرنده خلاف واردر یعنی آنك قتنده ضمان واردر زیرا لا یعقل
کندوسن بوش بولسه طورمز (ولا علی من یسعی الی سلطان بمن یؤذیه ولا یندفع الا بالسعی اوبمن یفسق ولا یمتنع
بنهیه) ودخی برکسنه کندوینی ایذا ایدوب رنجیده ایدر برکمسنه سلطانه سعی اولنوب شکایت اولنمیجه مندفع
اولمز یاخود برکسنه فسق ایدوب برکسنه نك نهی ایلمسیله منتهی اولمین کمسنه یی سعی وشکایت ایلمه سیله
اوزرینه ضمان یوقدر یؤذیه ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (ولا علی من قال لسلطان قد یغرم
وقد لا یغرم ان فلانا وجد مالا فغرمه شیئا) ودخی شول کمسنه که برسلطانه توجه ایدوب فلان کمسنه مال بولدی
دیسه اول سلطان ایسه کاه خلقه غرامه چکدررو کاه چکدرمز سلطان دخی اول شکایت اولنان کمسنه یه
برمقدار غرامه چکدرسه آنك اوزرینه ضمان یوقدر زیرا محتملدرکه اول غرامه اول شکایت سببی ایله اولمیه
فغرمه ده اولان ضمیر فلانه راجعدر (وان کان عادته ان یغرم البتة ضمن) واکر اول سلطانك عادتی دائما خلقه
غرامت ایتدرمك ایسه اول سعی ایدوب شکایت ایدن کمسنه اول غرامه یه ضامن اولور عادته ده اولان ضمیر
سلطانه راجعدر (وکذا لو سعی بغیر حق عند محمد زجرا له وبه یفتی) ودخی چون برکسنه بغیر حق ولا سبب برسلطانه
سعی ایدوب شکایت ایلسه آنك اوزرینه ضمان واردر امام محمد قتنده اکا زجر اولنمغیچون وبو قول ایله فتوی
اولنور یعنی فتوی ضامن اولمق اوزرینه در له ده اولان ضمیر سعی نك تحتنده اولان ضمیره راجعدر (ولو اطعم
الغاصب المغصوب مالکه بریٔ وان لم یعلمه) یعنی چون غاصب اولان کمسنه اول غصب ایلدیکی شیئی مالکی
اولان کمسنه یه اطعام ایلسه غاصب اولان کمسنه بری اولور واکرچه مالك اول طعام کندو طعامی ایدیکن
بلمزایسه ده زیرا کندو مالی کندویه واصل اولمشدر

کتاب الشفعة

مصنف رحمة الله علیه بوکتابده شفعه نك احکامنی بیان ایدر معلوم اوله که شفعه لغتده ضم معناسنه اولان
شفعدن مشتقدر واصطلاح فقهاده (هی تملیك العقار علی مشتریه بما قام علیه جبرا) یعنی شفعه نك معناسی
عقار اولان شیئی مشتریسنه اشترا اولنان بها ایله تملیك ایلمکدر (وتجب بعد البیع) یعنی ذکر اولنان شفعه بیعدنصکره
واجبه اولور (وتستقر بالاشهاد) ودخی شفعهٔ مزبوره اشهاد ایلمکله لازم ومستقر اولور زیرا حق شفعه قبل
الاشهاد ثابت دکلدر (وتملك بالاخذ بقضاء اورضا) یعنی شفعهٔ مزبوره قضاء قاضی یاخود رضا ایله اخذ اولنمق ایله
تملك اولنور ومادامکه قضا ایله یاخود رضا ایله اخذ اولنمیه تملك اولنمز (وانما تجب للخلیط فی نفس المبیع) یعنی
شفعه نفس مبیعده خلیط ایچون یعنی قسمت ایلمین شریك ایچون ثابت ولازم اولور مثلا ایکی شریکك بری
حصه سن براجنبی یه بیع ایلمك کبی (فان لم یکن اوسلم فللخلیط فی حق المبیع کالشرب والطریق الخاصین کنهر
لا تجری فیه السفن وطریق لا ینفذ) یعنی واکر خلیطه یعنی شریك موجود اولمسه ویاخود اولسه لکن حصه سن
تسلیم ایلسه اول تقدیرجه ینه شفعه خلیطك اولور حق مبیعده اول شرب خاص وطریق خاص اولان شیلر
کبی شرب خاص شول نهر ایچنده شفعه یورومز اورمان کبی وطریق خاص شول نافذ اولمین طریق کبی (ثم للجار

الملاصق ولو بابه فی سکة اخری) یعنی شفعه خلیطه واجبه اولدقدنصکره جار ملاصقه واجب وثابت اولور
وجار ملاصق اکا دیرلرکه اوی اول شفعه ایله اخذ اولنه جق دارك ظهرینه ملاصق اوله قپوسی برسکهٔ اخراده
یعنی برطریق آخرده اولورسه ده شفعه یه مانع اولمز زیرا قپوسی سکه ده اولسه حق مبیع وخلیط اولور (ومن له
جذوع علی حائطها اوشرکة فی خشبة علیه جار وان فی نفس الجدار فشریك) یعنی شول کمسنه نك شفعه ایله
اخذ اولنه جق دارك دیواری اوزرنده جذوعی یعنی دیرکلری اولمش اوله یاخود اول دیوارك اوزرنده اولان
خشبه ده یعنی دیرکده شرکت اولمش اوله اول کمسنه جار عد اولنور واکر اول جذوع نفس دیوارده اولسه
اوزرنده اولسه شریك عد اولنور زیرا شرکت عقارده در منقولده دکلدر له ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان من
لفظنه راجعدر حائطها ده اولان ضمیر داره راجعدر علیه ده اولان ضمیر حائطه راجعدر (وهی علی عدد الرؤس
لا السهام) یعنی شفعه بردارده موجود اولان شرکانك رؤسی عددنجه تقسیم اولنور سهام اوزره تقسیم اولنمز
مثلا اوچ کمسنه بردارده شریك اولسه لر برینك نصفی وبرینك ثلثی وبرینك سدسی اولسه صاحب النصف
اولان کمسنه انك نصفنی بیع ایلسه صاحب الثلث ایله صاحب السدس اولان کمسنه لرك ما بینلرنده برابر قسمت
اولنور وامام شافعی وامام مالك وامام احمد قتلرنده سهام اوزره تقسیم اولنور مثلا دار اوچ کمسنه بیننده مشترك
اولوب برینك نصفی وبرینك ثلثی وبرینك سدسی اولسه صاحب السدس اولان کمسنه کندو سدسنی بیع ایلسه
صاحب نصف اوچ خمس آلور وصاحب ثلث ایکی خمس آلور (فاذا اعلم الشفیع بالبیع یشهد فی مجلس علمه انه
یطلبها) وچون شفیع اولان کمسنه اول واقع اولان مبیعه عالم ومطلع اوله ینه اول عالم اولدیغی مجلسده شفعه یه
طالب اولدیغنه شاهد طوته که شفعه طلبندن اعراض ایلدی دینلمسون وشفیعك عالم اولمسی ایکی
رجل ویاخود بررجل وایکی امرأه نك اعلام ایلمریله اولور امام ابوحنیفه قتنده علمه ده اولان ضمیر شفعه یه
راجعدر انه ده اولان ضمیر شفیعه راجعدر یطلبها ده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر (ویسمی طلب مواثبة) یعنی
شفیعك ایده جکی طلبه طلب مواثبه تسمیه اولنور مواثبه وثبدن مشتقدر که سرعتله صچرامقدر کویا که
اول شفیع اولان کمسنه اول مجلسدن عجله ایله صچرایوب شفعه یه طالب اولدیغنه شاهد طوته (ثم یشهد
عند العقار او علی المشتری او علی البایع ان کان المبیع فی یده) یعنی شفیع اولان کمسنه مجلس علمده اشهاد
ایلدکدنصکره عقار قتنده اشهاد ایلیه ویاخود بایعك اوزرینه اشهاد ایلیه زیرا حق اکا متعلقدر ویاخود
مشترینك اوزرینه اشهاد ایلیه اکر مبیع اولان شیٔ آنك یدنده ایسه زیرا اول حینده یدی واردر یده ده اولان
ضمیر بایعه راجعدر (فیقول اشتری فلان هذه الدار وقد کنت طلبت الشفعة وانا اطلبها الآن فاشهدوا علی ذلك)
اعنی شفیع اولان کمسنه شفعه طلب ایلیوب اشهاد ایلدیکی زمانده دیه که بوندن اسبق فلان کمسنه بو داری
اشترا ایلمش ایدی وبن بوندن اول شفعه یی طلب ایلمشیدم وشمدیکی حالده دخی طلب ایدرین سزلر دخی طلب
ایلدیکمه شاهد اولکوز (ویسمی طلب تقریر واشهاد) وبو طلبه طلب تقریر واشهاد تسمیه اولنور وامام
ابو یوسف قتنده اول طلب ایلدیکی عقارك تسمیه اولنمسی وتحدید اولنمسی اشتراط اولنور زیرا شفعه یی طلب ایلمك
صحیح اولمز مادامکه طلب ایلدیکی معلوم اولمیه (ثم یطلب عند قاض فیقول اشتری فلان دار کذا وانا شفیعها
بسبب کذا فمره بالتسلیم الی) یعنی شفیع اولان کمسنه شفعه طلبنه اشهاد ایلدکدنصکره شفعه یی قاضی
حضورنده طلب ایلیه ودیه که فلان کمسنه فلان داری اشترا ایلمش ایدی وبن اول دارك شفیعیم فلان سبب ایله
اعنی مشتری اولان کمسنه یه امر ایله که بکا اول داری تسلیم ایلیه شفیعها ده اولان ضمیر داره راجعدر فمره ده
اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (ویسمی طلب خصومة وتملیك) وبو طلبه طلب خصومت وطلب تملیك تسمیه
اولنور (ولا تبطل الشفعة بتأخیره مطلقا فی ظاهر المذهب وعلیه الفتوی) یعنی شفیعك شفعه یی تأخیر ایلمسی ایله
شفعه باطل اولمز مطلقا یعنی کرك عذری اولسون کرك اولمسون ظاهر مذهبده قول بودر وفتوی بونك اوزرینه در
هدایه ده وکافی ده بویله ذکر اولنمشدر بتأخیره ده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر (وقیل یفتی بقول محمد انه ان اخره
شهرا بلا عذر بطلت) وبر روایتده دینلدیکه امام محمد قولی ایله فتوی اولنورکه شفیع اولان کمسنه اکر شفعه طلبنی
بلا عذر شرعی برآی تأخیر ایلسه شفعه باطل اولور مبسوطده وقاضیخانده فتوی بونك اوزرینه در دیو بیان
ایلمشلردر انه ده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر اخره ده اولان ضمیر طلب شفعه یه راجعدر (واذا ادعی الشراء وطلب

الشفعة سأل القاضي المدعى عليه فان اقر بملك ما يشفع به او نكل عن الحلف على العلم بملكيته او برهن الشفيع سأله عن الشراء) یعنی قچن شفیع اولان کسنه اول شفعه ایله طلب ایده جکی دارک اشترا ایلمه سن دعوی ایلسه وشفعه سن طلب ایلسه قاضی اولان کسنه مدعی علیه اولان کسنه که مشتریدر اکر اقرار ایلسه و یاخود ملکیتنه عالم اولدیغنه یمین ایلمه دن نکول ایلسه و یاخود شفیع اولان کسنه اول ما یشفع بهک سؤال ملکیتنه برهنه ایلسه قاضی اولان کسنه اول حینده خصم اولان کسنه یه شرا ایلدیکندن سؤال ایلیه (فان اقر به او نکل عن اليمين انه ما ابتاع او ما يستحق عليه هذه الشفعة او برهن الشفيع قضى له بها) ایمدی مزبور خصم سؤال اولندقدنصکره اکر شرا ایلدیکنه اقرار ایلسه یاخود اشترا ایلدیکنه یمین ایلمه دن نکول ایلسه و یاخود بو طلب اولنان شفعه اوزرینه مستحق اولدیغنه یمیندن نکول ایلسه و یاخود شفیع اولان کسنه یه حکم ایدوب قضا ایلیه بو تقدم ایدن اشیانک بری ایله ثابت اولدیغی اجلدن به ده اولان ضمیر شرایه راجعدر له ده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر بها ده اولان ضمیرینه شفعه یه راجعدر (ولا يشترط احضار الثمن وقت الدعوى فاذا قضى له لزم احضاره) یعنی شفعه ایله طلب اولنان دارک ثمنی وقت دعواده احضار ایلمك شرط دکلدر و چون قاضی مدعی علیه اولان کسنه یه شفعه یی حکم وقضا ایلیه اولزمان ثمنك احضاری لازم اولور و امام محمد قتنده بر روایتده مادامکه مدعی ثمنی احضار ایلیه اکا قضا اولنمیه له ده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر احضاره ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر (وللمشترى حبس الدار لقبضه) و مشتری ایچون جائزدرکه داری حبس ایدوب تسلیم ایلمیه ثمنی قبض ایلمك ایچون زیرا دارک مشتریسی تابع منزله سنده در و شفیع مشتری منزله سنده در لقبضه ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر (ولا تبطل شفعته بتأخير الثمن بعد ما امر باداثه) یعنی شفیع اولان کسنه شفعه ایله اخذ ایده جکی دارک ثمنی ادا ایلمسنه امر اولندقدنصکره ثمنی تأخیر ایلمك ایله شفعه سی باطل اولمز زیرا قضا ایله تأکید اولنمشدر شفعته ده اولان ضمیر شفیعه راجعدر باداثه ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر (وللشفيع ان يخاصم البائع ان كان المبيع في يده) و دخی شفیع ایچون جائزدرکه بایع اولان کسنه ایله خصومت ایده اکر اول مبیع اولان دار یدنده ایسه زیرا اصالت طریقیله یدانکدر في يده ده اولان ضمیر بایعه راجعدر (ولا يسمع القاضي البينة عليه حتى يحضر المشترى فيفسخ البيع بحضرته ويقضى بالشفعة على البائع) یعنی قچن مشتری غائب اولسه قاضی اولان کسنه اول بایع اولان کسنه نك اوزرینه شفعه ایله قضا ایلمیه تاکم مشتری حاضر اوله حاضر اولدقدنصکره قاضی اول بیع مزبوری مشترینك حضورنده فسخ ایدوب شفعه ایله بایع اوزرینه حکم وقضا ایلیه زیرا هر برینك مبیعده حقی واردر علیه ده اولان ضمیر بایعه راجعدر بحضرته ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (ويجعل العهدة عليه) و شفیع اولان کسنه اول شفعه ایله اخذ اولنان دارک عهده سی یعنی حقوقنی اول بایعك اوزرینه ایلیه علیه ده اولان ضمیر بایعه راجعدر (والوكيل بالشراء خصم للشفيع ما لم يسلم المبيع الى الموكل) یعنی شرایه وکیل اولان کسنه شفیع اولان کسنه یه خصم اولور مادامکه مبیعی وکیله تسلیم ایلمیه و مبیعی تسلیم ایلدیکی تقدیرجه خصم اولمز (وللشفيع خيار الرؤية والعيب وان شرط المشترى البراءة منه) و دخی شفیع ایچون خیار رؤیه و خیار عیب واردر واکرکه مشتری عیبدن بری اولمسن شرط ایدرسه ده زیرا شفعه ایله اخذ ایلمك شرا منزله سنده در ار ایله اولسه آنده خیار رؤیه و خیار عیب ثابت اولور

(فصل) بو فصل شفیع ایله مشترینك ما بیننده واقع اولان احکامك بیانده در (وان اختلف الشفيع والمشترى في الثمن فالقول للمشترى) یعنی قچن شفیع ایله مشتری اولان کسنه لر اول شفعه ایله اخذ اولنان دارک ثمننده اختلاف ایلسه لر قول بو مسئله ده مشترینکدر زیرا شفیع اولان کسنه عقارک استحقاقنی دعوی ایدر مشتری ایسه آنی انکار ایدر ایمدی قول منکرکدر (وان برهنا فللشفيع) و قچن شفیع ایله مشترینك هر بری برهنه ایدوب شاهد کتورسه لر قول شفیعکدر امام ابو حنیفه قتنده و امام محمد قتنده (وعند ابي يوسف للمشترى) و امام ابو یوسف قتنده قول مشترینکدر (وان ادعى المشترى ثمنا والبائع اقل منه اخذه الشفيع بما قال البائع قبل قبض الثمن) واکر مشتری اولان کسنه فلان قدر ثمن دعوی ایدوب بایع اولان کسنه اول مقداردن اقل دعوی ایلسه ایمدی اول مبیع اولان داری شفیع اولان کسنه بایعك دیدیکی بها ایله اخذ ایلیه ثمن قبض اولنمزدن اول (وبما قال المشترى بعده) و ثمن قبض اولندقدنصکره مشترینك دیدیکی بها ایله اخذ ایلیه (وان عكسا فبعد القبض يعتبر قول المشترى وقبله يتحالفان) واکر عکس اولنوب مثلا بایع اولان

کسنه

کسنه مشترینك دعوی ایلدیکی مقداردن زیاده دعوی ایلسه ایمدی اکر قبضدنصکره ایسه مشترینك قولی اعتبار اولنور و اکر قبضدن اول ایسه ایکیسی تحلیف اولنورلر (وای نكل اعتبر قول صاحبه) و اکر ایکیسنك بری یمیندن نکول ایلسه صاحبینك قولی یعنی اول برینك قولی اعتبار اولنور (وان حلفا فسخ البيع ويأخذه الشفيع بما قال البائع) و اکر بایع ایله مشترینك هر بری یمین ایلسه بیع فسخ اولنور و شفیع اولان کسنه اول مبیعی بایعك دیدیکی بها ایله اخذ ایلیه زیرا بیعك فسخ اولمسی شفیع حقنك بطلاننه موجب دکلدر (وان حط عن المشترى بعض الثمن يأخذه الشفيع بالباقى) و اکر بایع اولان کسنه مشترینك اوزرندن ثمنك بعضیسن حط ایلیوب اشغه قوسه شفیع اولان کسنه اول مبیعی باقی قالان بها ایله اخذ ایلیه (وان حط الكل يأخذه بالكل) و ثمنك جمله سن حط ایدوب اوزرندن رفع ایلسه کل ثمن ایله اخذ ایلیه زیرا جمله سن حط ایلمك ایله بیع بلا ثمن اولمش اولور و اول ایسه باطلدر ایمدی کل ثمن ایله اخذ ایلیه (وان حط النصف ثم النصف يأخذه بالنصف الاخير) و اکر اول کره ده بر نصف حط ایدوب صکره ده اول بر نصف آخری حط ایلسه اول بر نصف اخیر ایله اخذ ایلیه (وان زاد المشترى في الثمن لا تلزم الشفيع الزيادة) و اکر مشتری اولان کسنه اول مبیعك ثمننه برشیء زیاده ایلسه اول زیاده لك اول شفیعه لازم اولمز زیرا شفیعه ضرر واردر (واذا كان الثمن مثليا لزم الشفيع مثله) یعنی قچن اول مبیعك ثمنی مثلی اولسه شفیع اولان کسنه یه اول مثلینك مثلی لازم اولور (وان قيميا فقيمته) و اکر اول مبیعك ثمنی مثلا عقارت کبی متقوم اولسه قیمتی لازم اولور (وان كان مؤجلا اخذ بثمن حال او يطلب في الحال ويأخذ بعد مضى الاجل) و اکر اول مبیعك ثمنی مؤجل اولسه آنی ثمن حال ایله اخذ ایلیه یاخود شفعه یی اول حالده طلب ایله و اول مبیعی اجلك مضیندنصکره اخذ ایلیه (ولا يتعجل ما على المشترى لو اخذه الشفيع بالحال) و دخی بایع اولان کسنه مشترینك اوزرنده اولان ثمنی تعجیل ایتمیوب اخذ ایلیه اکر شفیع اولان کسنه اول مبیعی ثمن حال ایله اخذ ایلمش اولسه (ولو سكت الشفيع عن الطلب ليحل الاجل بطلت شفعته خلافا لابي يوسف) و قچن شفیع اولان کسنه شفعه طلبندن سکوت ایلسه اول تأجیل اولان اجل حال اولمق ایچون شفعه سی باطل اولور امام ابو حنیفه ایله امام محمد قتنده و امام ابو یوسف ایچون خلاف واردر یعنی آنك قتنده باطل اولمز شفعته ده اولان ضمیر شفیعه راجعدر (ولو اشترى ذمى بخمر او خنزير يأخذه الشفيع الذمى بمثل الخمر وقيمة الخنزير والمسلم يأخذه بالقيمة فيهما) یعنی قچن بر ذمی بر عقاری خمر ایله یاخود خنزیر ایله اشترا ایلسه ینه ذمی اولان شفیع اول عقاری اول خمرك مثلی ایله و خنزیرك قیمتی ایله اخذ ایلیه و مسلم اولان شفیع ایکیسنده بلده قیمتیله اخذ ایلیه زیرا خمر ایله خنزیر بر مسلم قتنده متقوم اولان اموالدن دکلدر یأخذه ده اولان ضمیر عقاره راجعدر فیهما ده اولان ضمیر خمر ایله خنزیره راجعدر (ولو بنى المشترى او غرس اخذها الشفيع بالثمن وبقيمتهما مقلوعين كما في الغصب) یعنی قچن مشتری اولان کسنه اشترا ایلدیکی ارضده یاپی یاپسه یاخود اغاج دکسه شفیع اولان کسنه اول ارضی اشترا اولنان ثمن ایله اخذ ایلیه و یاپیده اولان بنا ایله غرسی یرلرندن مقلوع اولدقلری حالده اولان بها ایله اخذ ایلیه ارض مغصوبه ده اولدیغی کبی اخذها ده اولان ضمیر ارضه راجعدر قیمتهما ده اولان ضمیر بنا ایله غرسه راجعدر (او كلف المشترى قلعهما) و یاخود شفیع اولان کسنه مشتری یه اول بنا ایله غرسك قلعنی تکلیف ایلیه قلعهما ده اولان ضمیر بنا ایله غرسه راجعدر (ولو استحقت بعد ما بنى الشفيع او غرس رجع على المشترى بالثمن فقط) یعنی قچن اول اشترا اولنوب شفعه ایله اخذ اولنان ارضده شفیع اولان کسنه بر مقدار بنا و غرس ایلدکدنصکره بر آدم مستحق اولسه شفیع اولان کسنه مشترینك اوزرینه انجق ثمن ایله رجوع ایدر بنا ایله غرسك قیمتی ایله رجوع ایلمز (وان جف الشجر او انهدم البناء عند المشترى يأخذها الشفيع بكل الثمن ان شاء) و اکر اول ارضده غرس اولنان شجر کندودن قوروسه و یاخود اول بنا اولنان مشترینك یاننده منهدم اولسه شفیع اولان کسنه آنی کل ثمن ایله اخذ ایلیه اکر استرسه زیرا ایکیسنده ارضه تابعدر و استرسه ترك ایلیه زیرا تملك ایلمکه جبر اولنمز (وان هدم المشترى البناء اخذ الشفيع العرصة بحصتها) و اکر مشتری اولان کسنه اول ارضده اولان بنایی هدم ایلسه شفیع اولان کسنه اول بنادن خالی اولان عرصه یی ثمندن حصه سیله اخذ ایلیه زیرا هدم کندو فعلی ایله اولدیغی اجلدن ثمنك بر مقداری اول هدم اولنان بنانك مقابله سنه صرف اولندی بحصتها ده اولان ضمیر عرصه یه راجعدر (وليس له اخذ النقض) نقض کسر نون ایله منقوض معناسنه در یعنی مشتری اولان کسنه اول منقوض شیئی اخذ ایلمك جائز دکلدر زیرا

منفصل اولمشدرله ده اولان ضمير مشتری يه راجعدر (وان اشتری الارض مع شجر مثمر او غير مثمر فاثمر
فی يده اخذها الشفيع مع الثمر فيهما) يعنی اكر مشتری اولان كمسنه ارضی برشجر مثمر ايله ياخود غير مثمر ايله الوب
كندو يدنده مثمر اولسه اخذ ايدوب اشترا ايلسه شفيع اولان كمسنه اول ارضی ايچنده اولان ثمره ايله ذكر اولنان
ايكی حالده بله اخذ ايليه زيرا ثمر متصل اولمغله اكا تابع اولمشدر (فان جده المشتری فليس للشفيع اخذه) واكر
مشتری اولان كمسنه اول شجره ده اولان ثمری جدا ايدوب قطع ايلسه شفيع آنی اخذ ايلمك جائز دكلدر زيرا
منفصل اولمشدر جده ده اولان ضمير ثمره راجعدر اخذه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (ويأخذ ماسواه
بالحصة فی الاول وبكل الثمن فی الثانی) يعنی شفيع اولان كمسنه مثمر اولان شجرك ما عداسن حصه سيله اخذ ايليه
عقد اولده يعنی شجری ثمر ايله اشترا ايلمكلك صورتنده وكل ثمن ايله اخذ ايليه عقد ثانيده يعنی شجری غير مثمر
اشترا ايلمكلك صورتنده ماسواه ده اولان ضمير ثمره راجعدر

باب ما تجب فيه الشفعة وما لا تجب وما يبطلها

مصنف بو بابده شفعه واجب اولان وواجب اولميان وشفعه يی ابطال ايدن يرلری بيان ايدر (انما تجب الشفعة
قصدا فی عقار ملك بعوض هو مال) يعنی شفعه قصد طريقيله شول عقارده واجبه اولور كه عوض ايله ملك اولنمش
اوله اول عوض كه مال اوله (وان لم يمكن قسمته كرحی وحمام وبئر) يعنی اول عقارك قسمتی ممكن اولمز ايسه ده شفعه
اولور دكرمن وحمام وقيو كبی اولان اشياده (فلا تجب فی عروض وفلك) ايمدی عروضده وكميده شفعه
واجبه اولمز زيرا حضرت صلی الله عليه وسلم بيوردی كه (لا شفعة الا فی ربع وحائط) وامام مالك قتنده شفعه
عقارده جائز اولديغی كبی كميده دخی جائز اولور (وفی بناء وشجر بيعا دون الارض) ودخی ارضسز بيع اولنان بنا ايله
شجرده شفعه واجبه اولمز زيرا منقولات قسمندندر واكر ارض ايله بيع اولنورلر ايسه شفعه واجبه اولور
(ولا فی ارث وصدقة وهبة بلا عوض مشروط) ودخی ارث ايله منقول اولانده وصدقه ايله وعوض شروطسز
هبه ايله ملك اولنمش شيلرده شفعه واجبه اولمز (وما بيع بخيار البايع او بيعا فاسدا ما لم يسقط حق الفسخ) ودخی
خيار بايع ايله ياخود بيع فاسد ايله بيع اولنان شيلرده شفعه واجبه اولمز مادامكه بايع حق فسخی اسقاط ايلميه اسقاط
ايدرسه شفعه واجبه اولور زيرا مانعكه حق فسخدر زائل اولمشدر (ولا فيما قسم بين الشركاء او جعل اجرة او بدل
خلع او عتق او صلح عن دم عمدا او مهرا وان قوبل ببعضه مال) ودخی شركا بيننده قسمت اولنمين اجرت اجير ياخود
بدل ياخود خلع صلح وياخود بدل عتق وياخود دم عمده مقابله سنده واقع اولان صلحه بدل وياخود برخاتون مهر
قلنان اشيالرده شفعه واجبه اولمز واكر كه اول مهرك بعضيسی مال ايله مقابله اولورسه ده مثلا بركمسنه برخاتونی
بردار اوزرينه تزوج ايليوب خاتون اكا بيك درهم رد ايلمك اوزره ايمدی بو ذكر اولنان مسائلك جمله سنده شفعه
ثابته اولمز زيرا بو ذكر اولنان اموال دكلدر ببعضه ده اولان ضمير مهره راجعدر (وعندهما تجب فی حصة المال)
وامامين قتنده مال حصه سنده شفعه واجبه اولور مثلا مهر مقابله سنده ويريلان دارك قيمتی بيك درهم اولسه
بيك درهم مهر مقابله سنده حساب اولنور واول قبض اولنان بيكده شفعه واجبه اولور (ولا فيما صولح عنه
بانكار او سكوت) ودخی انكار ايله ياخود سكوت ايله مصالحه اولنان شيئده شفعه واجبه اولمز مثلا بركمسنه
برآخر كمسنه نك دارنی دعوی ايدوب مدعی عليه اولان كمسنه اول اثناده انكار ياخود سكوت ايلسه صكره
مابينلرينه صلح كيروب اول مدعی يی برمقدار مال ايله مصالحه ايلسه لر اولدارده شفعه واجبه اولمز عنه ده اولان
ضمير مايه راجعدر (وتجب فيما صولح عليه باحدهما) اما يالكز مدعی عليهك سكوتيله وياخود يالكز انكاری ايله
مدعينك مصالحه اولنديغی داره شفعه واجبه اولور مثلا مدعی اولان كمسنه دعوی ايلدكده مدعی عليه
انكار ايلسه وياخود سكوت ايلسه صكره مدعی دعواسی مقابله سنده بردار ايله مصالحه ايلسه لر اول دارده
شفعه واجبه اولور زيرا مدعينك زعمنجه اول داری كندو حقی مقابله سنده اخذ ايلمشدر عليه ده اولان ضمير مايه
راجعدر (ولا فيما سلمت شفعته ثم رد بخيار رؤية او شرط او خيار عيب بقضاء) ودخی شفعه سی تسليم اولنوب
صكره خيار رؤيت ايله ياخود خيار شرط ايله ياخود خيار عيب ايله قضاء قاضی ايله رد اولنان اشياده شفعه واجبه
اولمز زيرا قضاء فسخدر شفعته ده اولان ضمير مايه راجعدر (وما رد به بلا قضاء او بالاقالة تجب فيه) وشول بيعكه
خيار عيب ايله قضاء قاضی سز رد اولنمش اوله ياخود اقاله ايله رد اولنمش اوله آنده شفعه واجبه اولور به ده اولان

ضمير عيبه راجعدر فيه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان مايه راجعدر (تجب فيه فی العلو وحده فی السفل بسببه)
ودخی شفعه يالكز عالی اولان مكانده واجبه ودخی اسفل اولان مكانده واجبه اولور اول عالی اولان مكانك
سببيله وحده ده اولان ضمير علوه راجعدر بسببه ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وفيما بيع بخيار المشتری) ودخی
خيار مشتری ايله بيع اولنان شيئده شفعه واجبه اولور (وان بيعت دار بجنب المبيعة بالخيار فالشفعة لمن له الخيار
بايعا او مشتريا) يعنی چون خيار ايله بيع اولنان دارك جنبنده بردار دخی بيع اولنسه ايمدی اول دارده شفعه خيار
صاحبی اولان كمسنه نكدر كرك اول صاحب خيار بايع اولسون كرك مشتری اولسون تمام بحث محلنده
مسطوردر (وتكون اجازة من المشتری) واول شفعه طلب ايلمك بيعه اجازت اولور مشتريدن (والشفيع الاولی
اخذها منه لا اخذ الثانية) يعنی اول شفيع اول ايچون جائزدر كه اولكی داری اخذ ايليه ثانيجی داری اخذ ايلمك
جائز دكلدر اخذها ده اولان ضمير اولكی داره راجعدر منه ده اولان ضمير خياره راجعدر (وان بيعت دار بجنب
المبيعة فاسدا فشفيعها البايع ان بيعت قبل قبض المشتری فاذا قبض بعد الحكم له بها لا تبطل) واكر بيع
فاسد ايله بيع اولنان دارك جانبنده بردار دخی بيع اولنسه ايمدی اول دارك شفيعی بايعدر واكر بو ايكنجی داری اولكی
داری قبض ايلديكندن اول قبض ايلمش اولورسه زيرا ملكی باقيدر وچون مشتری اولان كمسنه اول داری
بايعه حكم اولندقدنصكره قبض ايلمش اولسه شفعه سی باطله اولمز فشفيعها ده اولان ضمير داره راجعدر له ده
اولان ضمير بايعه راجعدر بها ده اولان ضمير ينه داره راجعدر (وان بيعت بعد قبض المشتری فالشفعة للمشتری
اكر دار بيع اولنسه مشترينك قبضندنصكره پس ايمدی شفعه مشتری ايچوندر (فان استرد البايع منه المبيعة
قبل الحكم له بالشفعة بطلت شفعته) واكر بايع اولان كمسنه اول مبيع اولان داری مشتری يه شفعه ايله حكم
اولنمزدن مقدم استرداد ايدرسه شفعه سی باطله اولور زيرا ملكی منقطع اولمشدر شفعه سن طلب ايده جكی داردن
منه ده اولان ضمير مشتری يه راجعدر له ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وان بعد الحكم بقيت الثانية علی حكمه
واكر بايع اولان كمسنه اول مبيع اولان داری بعد الحكم استرداد ايلسه اول دار ثانيه مشترينك حكمی اوزرينه قالور
برنسخه ده حكمه برينه ملكه واقع اولمشدر حكمه ده اولان ضمير مشتری يه راجعدر (والمسلم والذمی فی الشفعة
سواء) يعنی طلب شفعه ده مسلم ايله ذمی برابردر بيعده برابر اولدقلری كبی (وكذا الحر والعبد المأذون والمكاتب)
يعنی مسلم ايله ذمی شفعه ده برابر اولدقلری كبی كذلك حر وعبد مأذون ومكاتب اولان كمسنه لر دخی شفعه ده
برابرلردر (ولو فی مبيع السيد كالعكس) يعنی چون شفعه سيدك مبيعنده اولسه عكسی كبی اولور يعنی عبد
مأذونك ومكاتبك مبيعنده اولمسی كبيدر (فصل) بو فصل شفعه نك باطل اولمسی احكامی بيانندهدر (وتبطل
الشفعة بتسليم الكل او البعض ولو من الوكيل وبترك طلب المواثبة او التقرير) يعنی شفعه ايله طلب اولنان شيئك
كلی ياخود بعضيسنی وكيلدنده اولورسه طلب ايلمك ايله ترك مواثبه وياخود ترك طلب تقرير ايله شفعه باطله اولور
زيرا شفعه طلبندن اعراض واردر وامتناع ايلمكه دليلدر (وبالصلح عن الشفعة علی عوض) ودخی شفعه طلب
ايلمه دن برعوض معين اوزرينه صلح اولمق ايله شفعه باطله اولور زيرا مال اولميان حقدن عوض المق حقنی
ابطال ايدر (وعليه رده) واول عوضی اخذ ايدن كمسنه نك اوزرينه اول عوضی رد ايلمك واردر زيرا رشوتدر (وكذا
لو باع شفعته بمال) ودخی چون شفعه سنی مال ايله بيع ايلسه شفعه باطله اولور (وكذا لو قال للمخيرة اختاری بالف
او قال العنين لامرأته ذلك فاختارته بطل خيارها ولا يجب العوض) ودخی تقدم ايدن مسائل كبيدر چون بركمسنه
تخيير ايلديكی زوجه سنه اختاری ترك الفسخ بالف ديسه ياخود عنين امرأه سنه فاختارته ديسه زوجه نك
دخی اختيار ايله خياری باطل اولور واول ذكر اولنان عوض واجب اولمز (وتبطل ببيع ما يشفع به قبل الحكم له بها)
يعنی شفيع اولان كمسنه يه شفعه ايله حكم اولنمزدن مقدم ما يشفع به اولان شئ بيع اولنسه شفعه باطله اولور له ده
اولان ضمير شفيعه وبها ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر (وبموت الشفيع) ودخی موت شفيع ايله شفعه باطله اولور
(لا بموت المشتری) يعنی مشترينك موتيله شفعه باطله اولمز (ولا شفعة لمن باع) يعنی بايع اولان كمسنه ايچون شفعه
يوقدر (مثلا) شفيع اولان دار صاحبنك طرفندن بيعه وكيل اولسه وبيع ايلسه اول دار مشفوعه ده شفعه سی
قالمز (او بيع له) ياخود انك ايچون بيع اولنمش اوله مثلا بايع اولان كمسنه مضارب اولسه ده بر داری بيع ايلسه
بو صورتده رب المال اولان كمسنه ايچون شفعه يوقدر اول بيع اولنان دارده زيرا انكدر (او ضمن الدرك

اوساوم المشترى بيعا اواجارة) ودخى نچون شفيع اولان كمسنه اول بيع اولنان دارلئدركنى مشترى ايچون ضامن
اولسه ويا خود مشترى اولان كمسنه دن اول دارلئ بيعنى ويا خود اجاره سنى مساومه ايدوب طلب ايلسه شفعه
باطله اولور زيرا مشترينك ملكى ثابت اولمسنه رضادر (وتجب لمن ابتاع اوابتع له) ودخى شفعه شول كمسنه يه
واجب اولور كه بردارى وكالت طريقيله بركمسنه يه اشترا ايلمش اوله وحال بوكه كندوسى شفيع اوله ويا خود انك
ايچون اشترا اولنمش اوله وحال بوكه كندوسى شفيع اوله (ولوقيل للشفيع انها بيعت بالف فسلم ثم بان انها بيعت
باقل اوبكيلى اووزنى اوعددى متقارب قيمته الف اواكثر فله الشفعة) يعنى نچون شفيع اولان كمسنه يه بردارى مثلا
بيك درهمه بيع اولندى ديلسه شفيع دخى بومقدارده بيع اولنديغن تسليم ايلسه صكره بيك درهمدن
اقله بيع اولنديغى ظاهر ومتبين اولسه يا خود كيلى ايله ويا وزنى ايله ويا خود متقارب اولان عددى ايله كه قيمتى بيك
درهمدر ويا خود اكثرده بيع اولنديغى ظاهر ومتبين اولسه اول تسليم ايلين كمسنه ايچون شفعه طلب ايلمكلك
واردر زيرا كندودن واقع اولان تسليم محلنه واقع اولمشدر (ولوبان انها بيعت بعرض قيمته الف اوبدنانير قيمتها
الف فلا) ونچون اول دارى قيمتى بيك درهم اولان عروض ايله يا خود قيمتى بيك درهم اولان دنانير ايله بيع اولنديغى
متبين اولسه اكا شفعه يوقدر (ولوقيل له المشترى فلان فسلم فبان انه غيره فله الشفعة) ونچون شفيع اولان كمسنه يه
دارى اشترا ايدن فلان كمسنه دردينسه لر اول دخى تسليم ايدوب سكوت ايلسه صكره اشترا ايدن كمسنه فلانك
غيرى ايديكى ظاهر ومتبين اولسه اول شفيع ايچون شفعه واردر زيرا شفعه اسقاط ايلديكى كمسنه غيرى اولديغى
ظاهر اولدى (ولوبان انه هو مع غيره فله الشفعة فى حصة الغير) ونچون شفيعك اسقاط ايلديكى اول ايديكى لكن
غيريله اشترا ايلديكى ظاهر اولسه ايدى شفيع اولان كمسنه نك اول غير اولان حصه سنده شفعه سى واردر زيرا
تسليم اولكى يه ايدى انه ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر غيره ده اولان ضمير نه فلان دينلن مشترى يه راجعدر
فله ده اولان ضمير شفيعه راجعدر (ولوبلغه بيع النصف فسلم فظهر بيع الكل فله الشفعة) ونچون شفيع اولان كمسنه يه
شفعه ايله اخذ ايده جكى دارلئ نصفى بيع اولنديغى خبرى واصل اولسه صكره جمله سى بيع اولنديغن بيلسه اول
شفيع اولان كمسنه ايچون شفعه واردر بلغه ده اولان ضمير شفيعه راجعدر (وان باعها الاذراعا من طول جانب
الشفيع فلا شفعة له) ونچون بركمسنه دارنى بيع ايليوب مكر شفيع اولان كمسنه نك او بنك طولى اولان جانبندن
برذراع مقدارينى بيع ايلمسه اول شفيع اولان كمسنه ايچون شفعه يوقدر زيرا جوار منقطع اولمشدر وبو مسئله
اسقاط شفعه ده برحيله در (وان اشترى سهما منها بثمن ثم شرى باقيها فالشفعة فى السهم فقط) واكر بركمسنه بردارده
برسهم اشترا ايليوب صكره باقيسن اشترا ايلسه ايدى شفعه انجق بالكز اشترا ايلديكى سهمده در بو مسئله دخى
اسقاط شفعه يى جوازده برحيله در (وان ابتاعها بثمن ثم دفع عنه ثوبا اخذها الشفيع بالثمن لا بقيمة الثوب) واكر اول
دارى برثمن ايله اشترا ايدوب واول ثمن مقابله سنده برثوب ويرسه شفيع اولان كمسنه اول دارى برثمن معين ايله
اخذ ايليه اول ثوبك قيمتى ايله اخذ ايلميه بو دخى اسقاط شفعه يى جوازده وغيريسنده برحيله در (ولا تكره الحيلة
فى اسقاطها عند ابى يوسف وبه يفتى قبل وجوبها وعند محمد تكره) يعنى اسقاط شفعه ده حيله ايلمك مكروه
دكلدر امام ابو يوسف قتنده وبو قول ايله فتوى اولنور يعنى فتوى مكروه اولمسنك اوزرينه در شفعه واجب اولمزدن
اول شفعه واجب اولدقدنصكره بلا خلاف مكروهدر وعند محمد مكروهدر امام خصاف حيله كتابنده ديركه
لا بأس بالحيل فيما يحل ويجوز يعنى جائز وحلال اولان صورتلرده وبركمسنه نك حقى ابطال اولنمق صورتنده
حيله جائز دكلدر فى اسقاطها ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر به ده اولان ضمير عدم كراهته راجعدر
(وللشفيع اخذ حصة بعض المشترين لا حصة بعض البايعين) يعنى شفيع اولان كمسنه ايچون جائزدر كه بعض
مشتريلرك حصه سن اخذ ايليه اما بعض بايعلرك حصه سن اخذ ايلمك جائز دكلدر (مثلا) اولكى صورتده
برجماعت بركمسنه دن بردار اشترا ايلسه لر شفيع ايچون اول بعض مشتريلرك حصه سن المق واردر وايكنجى
صورتده برجماعت بركمسنه يه بردار بيع ايلسه لر اول بايعلرك حصه سن المق يوقدر زيرا اولكى صورتده تفريق
صفقه واردر وايكنجيده يوقدر (وللجار اخذ بعض مشاع بيع فقسم وان وقع فى غير جانبه) يعنى جار ايچون
اول بيع اولنوب قسمت اولنان مشاعك بعضيسن اخذ ايلمك جائز درواكر كه اول مشترينك حصه سى اول شفيع
اولان كمسنه نك جانبنك غيريسنده اولورسه ده جانبه ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر (وللعبد المأذون المديون

اخذ الشفعة فى مبيع سيده وبالعكس) يعنى عبد مأذون ومديون اولان كمسنه نك كندو سيدى مبيعنده
شفعه سى واردر عكسنده كذلك يعنى عبد مأذون ومديونك مبيعنده سيدينك شفعه سى واردر زيرا مالنده
اجنبى كبيدر سيده ده اولان ضمير عبد مأذونه راجعدر (وصح تسليم الاب والوصى شفعة الصغير خلافا لمحمد فيما
بيع بقيمته اواقل وقوله رواية عن الامام فى الاقل الذى لا يتغابن فيه) يعنى صغيرلئ باباسى يا خود وصيسى اولان
كمسنه لر اول شفيعك شفعه سنى تسليم ايلمك صحيح اولدى وامام محمد ايچون خلاف واردر شول قيمتى ايله يا خود
قيمتندن اقله بيع اولنان شيده ومحمدلئ قولى ابو حنيفه دن برروايتده شول اقلده كه انده تغابن اولميه بقيمته ده
اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر قوله ده اولان ضمير امام محمده راجعدر فيه ده اولان ضمير اقله راجعدر

كتاب القسمة

بو كتابده احكام قسمت بيان اولنور قسمت مصدردر لغتده انقسامك اسميدر قدرت اقتدارلئ اسمى اولديغى كبى
واصطلاح فقهاده (هى جمع نصيب شايع فى معين) يعنى شايع اولان نصيبى واحد معينده جمع ايلمكدر يعنى
شريكلرلئ طلب ومعرفتلريله هر برينك نصيب وحصه سنى افراز وتمييز ايلمكدر (وتشتمل على الافراز والمبادلة)
يعنى قسمت ايكى شئ اوزرينه مشتملدر برى افرازكه تمييزدر وبرى مبادله در نچون اول قسمت اولنه جق دارلئ
ابعاضى متفاوت اولسه (والافراز اغلب فى المثليات) يعنى مثلياتده كه مكيلات وموزونات وعدديات
متقاربه در افراز اغلبدر (فيأخذ الشريك حظه منها حال غيبة صاحبه) بو فا ما قبلنده اولان كلامه تفريعدر
يعنى چون مكيلاتدن يا خود غيريدن برشئ قسمت اولنه شريك اولان كمسنه كندو حظ ونصيبنى اول قسمت
اولنان شيدن كندو شريكنك غيبتنده اخذ ايليه زيرا كندو حقيدر (ولو اشترياه فاقتسماه فلكل ان يبيع حصته
مرابحة بحصة ثمنه) ونچون ايكى شريك اولان كمسنه لر مثلى اولان شيئى اشترا ايدوب قسمت ايلسه لر ايمدى
هر بريسى جائزدركه كندو حصه سنى مرابحة بيع ايليه ثمنك حصه سيله زيرا كندو حصه سى عين حقيدر
(والمبادلة اغلب فى غيرها) يعنى مبادله مثلياتك غيريسنده اغلبدر يعنى ثياب كبى وعقارات وحيوانات كبى
شيلرده اغلب اولور (فلا يأخذه ولا يبيع مرابحة بعد الشراء والقسمة) ايمدى اول شريكك بريسى كندو حصه سن
شريكنك غيبتنده اخذ ايليه ودخى شرا ومقاسمه دنصكره حصه سن مرابحه ايله بيع ايليميه ابعاضى متفاوت
اولديغى اجلدن (ويجبر عليها فيه بطلب الشريك فى متحد الجنس) يعنى شريك اولان كمسنه اول برشريكنك طلب
ايلمسيله غير مثلياتده مثلا قيون كبى ودوه كبى متحد الجنس اولان شيئده قسمت اولنميه نك اوزرينه جبر اولنور
تتميم فائده ايچون عليها ده اولان ضمير قسمته راجعدر فيه ده اولان ضمير غير مثلى يه راجعدر (لا فى غيره) يعنى
غير متحد الجنسده شريك جبر اولنمز زيرا مبادله متعذردر (وندب للقاضى نصب قاسم رزقه من بيت المال ليقسم
بلا اجر) يعنى قاضى اولان كمسنه يه ندب اولنور يعنى سنتدر برقسام نصب ايليه واول قسامك رزقى واجرتى بيت
المالدن اوله اول شركانك حصه لرين بينلرنده اجرتسز قسمت ايلمك ايچون اول بينلرنده واقع اولان نزاع قطع اولنمق
ايچون (فان لم يفعل نصب قاسما يقسم باجر يقدره له القاضى) واكر اول قاضى اول قسامى اجرتسز قسمت ايلمك
ايچون نصب ايلميه واول اجرتى قاضى فرض وتقدير ايليه كه قسمت صاحبلرندن اخذ اولنه يقدره ده اولان ضمير
اجره راجعدر له ده اولان ضمير قسامه راجعدر (وهو على عدد الرؤس) واول قاضينك تقدير ايلديكى اجرت رؤس
عددى اوزره تقسيم اولنور امام اعظم قتنده (وعندهما على قدر السهام) وامامين قتنده سهامك عددنجه
توزيع اولنور (واجرة الكيل والوزن على قدر السهام اجماعا ان لم يكن للقسمة وان لها فعلى الخلاف) يعنى
مكيلات وموزونات اولان اشيانك قسمتنده اولجمك الله طارتمه نك اجرتى سهام مقدارى اوزره در اجماع ايله اكر اول
مكيل ايله موزونك اجرتلرى قسمت ايچون اولمز ايسه واكر قسمت ايچون ايسه تقدم ايدن خلاف اوزره دركه امام
قتنده رؤس اوزره اولمسيدر وامامين قتنده سهام اوزره اولمسيدر (ويجب كونه عدلا امينا عالما بالقسمة) يعنى
قاضينك نصب ايلديكى قسام عدل وامين وقسمت احوالنده عالم اولمقلغى واجبدر زيرا مادامكه بو اوصاف ايله
موصوف اولميه ايلديكى قسمته اعتبار اولنمز كونه ده اولان ضمير قسامه راجعدر (ولا يجبر الناس على قاسم
واحد) يعنى شهرده اولان ناس ما بينلرنده واقع اولان قسمت ايچون واحد اولمغه جبر اولنمزلر اجرة مثلى زياده
اولمق ايچون (ولا يترك القسام ليشتركوا) يعنى قاضى اولان كمسنه قسام متعدد اولديغى صورتده برى بريله

شریك اولمقدن منع ایلمسون زیرا شریك اولدقلری صورتده خلقه انلردن ضرر حاصل اولور (وصح الاقتسام
بانفسهم بلا امر القاضی) یعنی برالای کمسنه لرك ما بینلرینه قسمت متعین اولسه کندو نفسلریله امر قاضیسز
قسمتلری صحیح اولور بری برینك قسمتندن راضی اولدقلری ایچون (ویقسم علی الصبی ولیه او وصیه فان لم یکن
فلا بد من امر القاضی) یعنی بالغ اولان صبی یه متعلق اولان قسمتی ولیسی اولان کمسنه یاخود وصیسی اولان
کمسنه قسمت ایلیه واکر ولیسی اولمسه امر قاضیدن لابد در یعنی قسمت امر قاضی یه محتاجدر زیرا قاضی ولیسی
اولمیانلرك ولیسیدر (ولا یقسم عقار بین الورثة باقرارهم مالم یبرهنوا علی الموت وعدد الورثة) یعنی وارثلر اقرار
واعتراف ایلیوب بو عقار بزه بابامزدن قالدی دیو قسمتنی طلب ایلسه لر اول عقار بینلرنده کندو اقرارلریله قسمت
اولنمز مادامکه موته وعدد ورثه یه برهنه ایدوب شاهد کتورمیه لر امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما یقسم)
وامامین قتنده کندو اقرارلریله قسمت اولنور (وغیر العقار یقسم اجماعا) واکر ورثه نك اقرار ایلدکلری عقار
دکل ایسه اجماع ثلاثه ایله برهنه سز قسمت اولنور (وکذا العقار المشتری) ودخی مشتری اولان عقار اجماع ایله
برهنه سز ما بینلرنده قسمت اولنور (والمذکور مطلق ملکه) ودخی مطلق اولان ملك برهنه سز قسمت
اولنور مثلا بو شیء بزم ملك مطلقمزدر دیسه لر برهنه سز بینلرنده قسمت اولنه زیرا ایدلرنده اولمسی ملك اولمسنه
دلیلدر (وان برهنا ان العقار فی ایدیهما لا یقسم حتی یبرهنا انه لهما) وقچن قسمته طالب اولان ایکی کمسنه برشیء
کندو یدلرنده اولدیغنه برهنه ایدوب بینه کتورسه لر واکی قسمت ایلمك مراد ایلسه لر قسمت اولنمیه تا کم کندو
ملکلری اولدیغنه برهنه ایدوب شاهد کتوره لر زیرا کندو یدلرنده اولدیغی کفایت ایلمز جائزدرکه برغیری
کمسنه نك اوله (ولو برهنوا علی الموت وعدد الورثة والعقار فی ایدیهم ومعهم وارث غائب او صبی قسم) یعنی قچن
وارث اولان کمسنه لر کندو مورثلرینك موتنه وعدد ورثه یه برهنه ایلسه لر حال بوکه عقار کندو یدلرنده در ودخی
کندولر ایله میراثه داخل اولور برغائب کمسنه ویاخود برصبی وار در اول عقار قسمت اولنور بو یلجه ذکر اولنمشدر
هدایه ده (ونصب وکیل او وصی لیقبض حصة الغائب او الصبی) وقاضی طرفندن بر وکیل یاخود بر وصی نصب
اولنوب اول غائب اولان کمسنه نك یاخود صبینك حصه سن قبض ایلمك ایچون لکن امام اعظم قتنده اقامت
بینه یه محتاجدر وامامین قتنده لازم دکلدر بلکه کندو قوللریله قسمت اولنور (ولو کان العقار فی ید الغائب او شیء
منه او فی ید مودعه او فی ید الصغیر لا یقسم) وقچن اول عقارك جمله سی یاخود برمقداری غائب اولان کمسنه نك
یدنده اولسه ویاخود مودعه نك ویا صغیرك تقسیم اولنمز زیرا حضور خصم سز یدلری ید استحقاق اولدیغنه قضادر
منه ده اولان ضمیر عقاره راجعدر (وکذا لو حضر وارث واحد او کانوا مشترین وغاب احدهم) ودخی قچن وارث
اولان کمسنه لرك بریسی حاضر اولسه ومشتری اولان کمسنه لر برقاچ اولوب بری غائب اولسه قسمت اولنمیه زیرا
جمله سنك حاضر اولمسی لازمدر (واذا انتفع کل من الشرکاء بنصیبه بعد القسمة قسم بطلب احدهم) وقچن شرکانك
هر بریسی کندو نصیبی ایله منتفع اولوب واحدلرندن بری قسمت طلب ایلسه طلبی ایله قسمت اولنه زیرا کندو حقیدر
اکا اجابت واجبدر بنصیبه ده اولان ضمیر کله راجعدر (وان تضرر الکل لا یقسم الا برضاهم) واکر شرکانك جمله سی
قسمت اولنمه دن متضرر اولسه لر مادامکه جمله سی راضی اولمیه قسمت اولنمیه زیرا قسمت تملیك منفعت ایچوندر
(وان انتفع البعض دون البعض قسم بطلب ذی النفع لا بطلب الاخر هو الاصح) واکر اول قسمتدن بعض شرکا منتفع
اولوب بعضیسی اولمزایسه اول صاحب نفع اولان کمسنه نك طلبی ایله قسمت اولنوب اول برآخرك طلبی ایله
اولنمیه زیرا اول کیسی منتفع اولمغله طلبی معتبردر (ویقسم العروض من جنس واحد ولا یقسم الجنسین بعضهما
فی بعض) یعنی عروض تجارت قچن جنس واحددن اولسه قسمت اولنه عروض ایکی جنسده اولسه قسمت
اولنمیه زیرا مقصود مختلفدر مکر تراضی ایله اوله (ولا الجوهر ولا الحمام ولا البئر ولا الرحی ولا الثوب الواحد
ولا الحائط بین دارین الا برضاهم) ودخی جواهر وحمام وقیو ودکرمن وثوب واحد وایکی دار بیننده اولان دیوار
قسمت اولنمز مکر شرکانك رضالریله اوله اولنمانده قسمت جائز اولور وجوهرده قسمت جائز اولمدیغنك حکمی زیرا
تفاوت فاحش واردر وبعضیلر قتنده جوهر کوچك اولسه قسمتی جائز اولور (وکذا الرقیق خلافا لهما) ودخی
قسمت اولنمیان اشیانك بریسی دخی رقیقدر امام ابو حنیفه قتنده امامین ایچون خلاف واردر یعنی آنلرك قتنده
قسمت اولنور آت وقیون کبی متحد الجنس اولدیغی اجلدن (والدور فی مصر واحد تقسم کل علی حدته) یعنی

مصر واحدده واقع اولان اولرهر بریسی علی حدة قسمت اولنور امام اعظم قتنده زیرا انتفاع بو منوال اوزره
حاصل اولور (وقالا ان کان الاصلح قسمة بعضها فی بعض جاز) وامامین دیدیلرکه اکر بری برینك ایچنده قسمت
اولنمق اصلح واولی ایسه قسمت اولنمسی جائزدر زیرا جنس واحددندر برداروا حده ده ایکی او اولمق کبی اولور
بعضها ده اولان ضمیر داره راجعدر (وفی مصرین یقسم کل علی حدته اتفاقا) وشول دارکه مصرینده اوله اتفاق
ثلاثه ایله هر بریسی کندو محلنده علی حدة قسمت اولنور وامام محمددن برروایتده قچن ایکی دارك بری بصره ده
وبری کوفه ده اولسه بری برینك ایچنده اولدیغی حالده قسمت اولنور (وکذا دار وضیعة او دار وحانوت) ودخی قچن
بردار ایله برکوی اولسه یاخود بردار ایله بردکان اولسه هر بریسی علی حدة قسمت اولنور زیرا جنس مختلفدر
(والبیوت فی محلة واحدة او فی محلات یجوز قسمة بعضها فی بعض) وشول اولرکه محلهٔ واحدده اوله یاخود
محلات متعدده ده اوله بعضی بعض ایچنده قسمت اولنمسی جائزدر زیرا ما بینلرنده تفاوت آزدر (والمنازل
المتلاصقة کالبیوت والمتباینة کالدور) یعنی بر برینه ملاصق اولان منزللر اولرکبیدر یعنی او حکمنده در ومتباین
اولوب بر برندن بعید اولنلر دارلر حکمنده در (فصل) بو فصل قسامه متعلق بعض اشیا بیاننده در (وینبغی
للقاسم ان یصور ما یقسمه ویعدله ویذرعه ویقوم بناءه) یعنی قسام اماکن اولان کمسنه یه لایق ولازمدرکه اول
قسمت ایده جکی مکانی اولا برکاغده تصویر ایدوب تحدید ایلیه ودخی قسمت سهامی اوزره تعدیل وتسویه ایلیه
ودخی آنی غیر بسندن قسمت ایله قطع ایدوب ودخی ذراع ایله تحدید ایدوب مساحه ایلیه ودخی بناسنی بها ایله
تقویم ایلیوب تخمین ایلیه بو ترکیبده اولان ضمائر ما لفظنه راجعدر (ویفرز کل نصیب بطریقه وشربه) ودخی
قسام اولان کمسنه صاحب حصه اولان کمسنه لرك هر برینك حصه سن اکا متعلق اولان طریق ایله وصو الاجق
یریله افراز وتمییز ایلیه هرکسك انتفاعی بیان اولنمق ایچون (ویلقب الانصباء بالاول والثانی والثالث) ودخی قسام
اولان کمسنه قسمت ایلدکده هرکسك نصیبنی تعیین ایدوب لقبلندیره بو اولدر بو ثانیدر بو ثالثدر بو رابعدر
تا آخرینه وارنجه عدا ایدویره (ویکتب اسماءهم ویقرع فالاول لمن خرج اسمه اولا والثانی لمن خرج ثانیا والثالث
لمن خرج ثالثا) ودخی قسام اولان کمسنه اول شرکانك اسملرین یازوب ما بینلرنده قرعه ایدوب براغه ایمدی اولکی
نصیب اسمی اول چقانکدر وایکنجی نصیب اسمی ثانیده چقانکدر واوچنجی اسمی ثالثده چقانکدر دردنجی
نصیب اسمی رابعده چقانکدر تا نهایته وارنجه (ولا یدخل الدراهم فی القسمة الا برضاهم) یعنی قسمت عقارده
دراهم داخل اولمز مکر اول شرکانك رضالریله (فان وقع مسیل او طریق لاحدهم فی نصیب آخر ولم یشترط فی القسمة
صرف عنه ان امکن والا فسخت) یعنی قچن قسمت اولنان عقارده شرکانك برینك حصه سنده اول آخرك
نصیبندن برصو یولی یاخود ورایده جك برطریق واقع اولسه وحال بوکه قسمت زماننده بو فلان کمسنه نك
اولسون دیو اشتراط اولنمدی ایدی اندن صرف اولنوب عدا اولنه اکر صرف اولنمسی ممکن ایسه واکر ممکن دکل
ایسه اول قسمت اجماع ایله فسخ اولنوب کرو استیناف اولنه تا کم شریکلرك هر برینه برمسیل ایله برطریق
واقع اوله وهر بریسی انتفاعدن متمکن اوله عنه ده اولان ضمیر طریقه راجعدر (ویقسم سهمین من العلو بسهم
من السفل) یعنی قسام اولان کمسنه قسمت ایلدکده عالی مکانده اولان ایکی سهملك مقابله سنده اسفلدن برسهم
قسمت ایلیه امام ابو حنیفه قتنده زیرا اسفلك منافعی علوك منافعندن اکثردر (وعند ابی یوسف سهما بسهم)
وامام ابو یوسف قتنده علو ایله سفل برابردر ایمدی علودن برسهم مقابله سنده ینه سفلدن برسهم قسمت اولنه
بلا زیاده ولا نقصان (وعند محمد یقسم بالقیمة وعلیه الفتوی) وامام محمد قتنده اکر اعلی واکر اسفل قیمت ایله قسمت
اولنه وفتوی دخی بو قول اوزرینه در زیرا تعدیل بونك ایله حاصل اولور (فان اقر احد المتقاسمین بالاستیفاء
ثم ادعی ان بعض نصیبه فی ید صاحبه لا یصدق الا ببینة) ایمدی قچن برعقار قسمت اولنوب ایکی متقاسمك
بری کندو حصه سنی استیفا ایلدیکنه اقرار ایلسه صکره کندو نصیبنك بعضیسن ینه کندو صاحبی یدنده
اولدیغن نزاع ایدوب دعوی ایلسه تصدیق اولنمز مکر دعواسنه حجت وبینه احضار ایلیه والا شرکاسی اولان
کمسنه لر استحلاف اولنه لر ایمدی یمین ایدن بری اولور ویمیندن نکول ایده نك حصه سی اول مدعی اولان کمسنه نك
حصه سنه جمع اولنوب ابتدادن قسمت اولنه حق مستحقنه واصل اولمق ایچون نصیبه وصاحبه ده اولان ضمیرلر
احده راجعدر (وتقبل شهادة القاسمین فیها خلافا لمحمد) یعنی شرکا بیننده واقع اولان دعواده قسمت ایدن ایکی

قسامك شهادتلری قبول اولنور امام ابو حنیفه ایله ابو یوسف قتنده وامام محمد ایچون خلاف واردر یعنی آنك
قتنده قبول اولنمز زیرا کندو نفسلرینك فعلنه شهادت ایلمشلردر (وان قال قبضته ثم اخذ بعضه حلف خصمه)
واکر اول شرکانك بری کندو حصه سنی قبض ایلدم صکره شریکم بعضیسن اخذ ایلدی دیسه مزبور شریکه
سؤال اولنوب انکار ایلسه تحلیف اولنور قبضته ده اولان ضمیر نصیبه راجعدر بعضه ده اولان ضمیر ینه
انکا راجعدر خصمه ده اولان ضمیر واحده راجعدر (وان قال قبل ان یقر بالاستیفاء اصابنی کذا ولم یسلم الی وکذبه
الاخر تحالفا وفسخت) واکر اول شرکانك بری حصه سن استیفا ایلدیکنه اقرار ایلمزدن اول دیسه که بکا فلان
مقدار کدی لکن بکا تسلیم اولنمدی واول بر شریك آخر آنی تکذیب ایدوب دکدی دیسه ایکیسیده یمین ایلیه لر
اول واقع اولان قسمت فسخ اولنه زیرا اختلاف مبیعده واقع اولان اختلاف کبیدر کذبه ده اولان ضمیر
مدعی یه راجعدر (ولو ادعی غبنا لا یعتبر کالبیع الا اذا کانت القسمة بقضاء والغبن فاحش فتفسخ) یعنی قچن
شرکانك بری قسمتده مغبون اولمقلق دعواسن ایلسه قولی اعتبار اولنمز بیع اعتبار اولنمدیغی کبی مکر قسمت
قضاء قاضی ایله اولمش اوله غبن فاحش دخی اوله اول زمانده قسمت فسخ اولنور عدالت اولمدیغیچون (ولو استحق
بعض معین من نصیب البعض لا تفسخ) وقچن بعض شرکانك نصیبلرندن بر بعض یعنی غیر مستحق اولدیغی
ظهور ایلسه اتفاق ایله اول قسمت فسخ اولنمز (ویرجع بقسطه فی حظ شریکه) بلکه شریك کندو قسطیله اول
بر شریکنك حصه سندن آله (وکذا فی الشایع) ودخی شایع اولان عقارده قچن بعضیسی مستحق اولسه قسمت
اولنمیه امام ابو حنیفه قتنده (وعند ابی یوسف تفسخ) وامام ابو یوسف قتنده فسخ اولنور (وفی بعض مشاع
فی الکل تفسخ اجماعا) وقچن قسمت اولنان عقارده جمله سنده یعنی شرکانك هر برینك نصیبنده بعض مشاع
مستحق اولسه اجماع ایله قسمت فسخ اولنور زیرا قسمت ثابت اولسه مستحق متضرر اولور ایدی (ولو ظهر بعد
القسمة دین علی المیت محیط نقضت) یعنی قچن میت اولان کمسنه نك اوزرینه قسمتدن صکره مالنه احاطه ایدر
بر دین ظهور ایلسه قسمت نقض اولنور زیرا دین میراثك اوزرینه مقدمدر (وکذا لو غیر محیط) ودخی دین غیر
محیط اولور سه ده ینه قسمت نقض اولنور زیرا غرمانك حقی ترکه یه متعلقدر (الا اذا بقی بلا قسمة ما یفی به) الا قچن
قسمتدن صکره اول میتك دینی وفا ایدر بر شیء باقی قالسه اول حینده قسمت نقض اولنمیه زیرا نقض اولنمغه
حاجت قالمز (ولو ابرأ الغرماء او اداه الورثة من مالهم لا تنقض مطلقا) وقچن غرما اولان کمسنه لر اول میتی کندو
حقلرندن بعد القسمة ابرا ایلسه لر ویا خود وارث اولان کمسنه لر اول دینی کندو ماللرندن ادا ایلسه لر اول قسمت
مطلقا نقض اولنمیه یعنی کرك دین محیط اولسون کرك غیر محیط اولسون زیرا مانع ضایع اولمشدر (فصل)
بو فصل شرکا بیننده اولان مهایاتك احکامی بیانندهدر (وتجوز المهایاة) مهایاة مفاعله در معناسی شرکا اولان
کمسنه لر بر معنایه توافق ایدوب تراضی ایلمکدر واصطلاح شرعده قسمت منافعدن عبارتدر ایمدی
مهایاة استحسانا جائزدر وقیاسده جایز اولمامقدر زیرا الای منافعی کندو جنسیله مبادله ایلمکدر نهایة الامر
اجماع آنی تجویز ایلمشدر (ویجبر علیها) یعنی شریك اولان کمسنه مهایاة ایلمکه اوزرینه جبر اولنور قسمت
اوزرینه جبر اولندیغی کبی (فی دار واحدة یسکن هذا بعضا وهذا بعضا او هذا علوها وهذا اسفلها) یعنی ذکر
اولنان مهایاة دار واحده ده وجائزدر که ایکی شریکك بری بعضیسنده ساکن اوله واول بری دخی بعض آخرده
ساکن اوله یا خود بری یوقاروده وبری اشاغیده ساکن اوله قسمت بو وجه اوزره جائز اولدیغی کبی مهایاة
دخی جائز اولدی (وفی بیت صغیر یسکنه هذا شهرا وهذا شهرا) یعنی مهایاة مکانیه جائز اولدیغی کبی مهایاة زمانیه
دخی جائزدر (مثلا) بر بیت صغیرده بر شریك بر آی ساکن اولوب واول بر شریك بر آی ساکن اولمق جائزدر
(وله الاجارة واخذ الغلة فی نوبته) یعنی مهایاتده صاحب نوبه اولان کمسنه یه جائزدر اول مکانی اجاره یه ویروب
غله سن یعنی اجرتن اخذ ایلیه قچن کندو نوبتنده اولسه له ده اولان ضمیر شریکه راجعدر فی نوبته ده اولان
ضمیر ینه انکا راجعدر (وفی عبد یخدم هذا یوما وهذا یوما) وقچن مهایاة بر عبدده اولسه بر کون بو شریکه خدمت
ایدوب بر کون بو شریکه خدمت ایلیه بو دخی مهایاة زمانیه قبیلندندر وچون مکان متعذر اولدی زمان متعین
اولدی (وفی عبدین یخدم احدهما والاخر الاخر) وقچن مهایاة ایکی عبدده اولسه ایکی عبدك بر شریکه واول
بری اول بر آخره خدمت ایلیه (ولو اتفقا علی ان نفقة کل عبد علی من یخدمه جاز استحسانا بخلاف الکسوة)

وقچن

وقچن اول ایکی عبدده شریك اولان ایکی کمسنه هر بریسی کندویه خدمت ایدن عبدك نفقه سی ینه کندویه
اولمق اوزره اتفاق ایلسه لر جائز اولور اما کسوه ده خلاف واردر یعنی هر کسوه کندویه خدمت ایدن عبدك
کسوه سی لازم اولمز نفقه ده مسامحه اولنور کسوه ده اولمز نفقه کسوه یه نسبت ایله شیء قلیلدر اول اجلدن یخدمه ده
اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (وفی دارین یسکن هذا هذه وهذا الاخری ولا یجوز ذلك فی دابة
ودابتین الا بتراضیهما) یعنی ایکی شریك اولان کمسنه لر ایکی دارده مهایاة ایلملری جائزدر که بریسی بو دارده ساکن
اولوب وبو دخی بو دارده ساکن اوله اما ایکیسی بر دابه ده یا خود ایکی دابه ده مهایاة ایلملری جائز دکلدر مکر
ایکیسی بو معنایه تراضی ایلیه امام ابو حنیفه قتنده جائز اولور (خلافا لهما) وامامین ایچون خلاف واردر یعنی
قتلرنده جائزدر قسمت اعیان جائز اولدیغی کبی (ویجوز فی استغلال دار او دارین هذا هذه وهذا الاخری) ودخی
بر دارك یا خود ایکی دارك استغلالنده یعنی اجاره یه ویروب اجرتن المده بو کمسنه بو داری استغلال ایلیه دیو مهایاة
جائز اولور ظاهر روایتده (لا فی استغلال عبد او دابة) اما بر عبد ایله بر دابه یی استغلال ایلمده مهایاة جائز دکلدر
(وما زاد فی نوبة احدهما فی الدار الواحدة مشترك لا فی الدارین) یعنی شول شیکه ایکی شریکك برینك نوبتنده دار
واحده ده زیاده اوله اول ایکی شریکك ما بیننده مشترکدر ایکی داردن حاصل اولان زیاده لك مشترك دکلدر
متمیز ومقرر اولدقلریچون (وفی استغلال عبدین هذا وهذا الاخر لا یجوز) یعنی ایکی عبدی استغلال ایلمه ده
که بو شریك بو عبدی وبو آخری استغلال ایلمه ده مهایاة جائز دکلدر امام اعظم قتنده خلافا لهما) وامامین ایچون
خلاف واردر یعنی آنلرك قتلرنده جائزدر منافعده جائز اولدیغی کبی (وعلی هذا الدابتان) یعنی ایکی عبدده تقدم
اختلاف وحکم ایکی دابه ده جائزدر (ولا تجوز فی ثمر شجر او لبن غنم او اولادها) یعنی بر شجرك ثمرنده وبر قیونك
سودنده واولادنده مهایاة جائز دکلدر زیرا مهایاة بر الای منافعی قسمت ایلمکدر ودخی شجردن حاصل اولان
ثمره وقیوندن تحصیل اولنان سود متفاوتدر (وتجوز فی عبد ودار علی السکنی والخدمة) یعنی مهایاة
بر عبد ایله بر دارده جائزدر که ایکی شریکك بری دارده ساکن اولوب واول بری عبدی استخدام ایلیه (وکذا
فی کل مختلفی المنفعة) وهر مختلف المنافع اولان اشیاده مهایاة جائزدر مثلا بر الای اولرده ساکن اولمق کبی
وبر الای یرلری زراعت ایلمك کبی (ولا تبطل المهایاة بموت احدهما ولا بموتهما) یعنی ایکی شریکك بیننده اولان
مهایاة بریسینك موتیله یا خود ایکیسینك موتیله باطله اولمز زیرا منتقض وباطل اولسه استینافه محتاج
اولور ایدی (ولو طلب احدهما القسمة بطلت) وقچن ایکی شریکك بریسی قسمت طلب ایلسه مهایاة باطله اولور
یعنی قسمته محتمل اولان شیده

کتاب المزارعة

مصنف رحمه الله بو کتابده مزارعه نك احکامنی بیان ایدر مزارعه مفاعله در زارع علی مصدریدر زرعدن
مشتقدر که حبه یی ترابه وضع ایدوب ستر ایلمکدر واصطلاح شرعده (هی عقد علی الزرع ببعض الخارج) یعنی
مزارعه بر عقددر که بر کمسنه ارضدن خارج اولان شیئك بعضیسنه زراعت ایتدرمکدر مثلا بر کمسنه یردن حاصل
اولان غله نك ثلثی ایله یا خود ربعی ایله استیجار ایلمکدر (وهی فاسدة) یعنی تقدم ایدن تعریف ایله معرف اولان
مزارعه فاسده در امام ابو حنیفه قتنده زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم نهی بیورمشلردر یردن حاصل اولان شیء
مجهول اولدیغیچون (وعندهما جائزة) وامامین قتنده جائزدر (وبه یفتی) یعنی امامین قوللری ایله فتوی اولنور
زیرا حضرت علیه السلام اهل خیبره کندو خرمالرین وکندو یرلرینی حاصل اولان شیئك نصفی ایله ویرمشلر ایدی
بو مسئله نك تفصیلی مطولاتده مذکوردر مراجعت اولنه (قال الحصیری وابو حنیفة هو الذی فرع هذه المسائل
لا علی اصوله لعلمه ان الناس لا یاخذون بقوله) امام حصیری رضی الله عنه دیدیکه امام ابو حنیفه بو مسائلی کندی
اصولی وقواعدی اوزره تفریع ایدوب تدوین ایلدی زیرا ناس کندو زماننده کندی قولیله اخذ ایدوب عامل
اولمیه جقلرینه عالم اولدیغی اجلدن صکره سلف تعامل ایلیوب شریعت متواتره اولمشدر (ویشترط فیها صلاحیة
الارض للزرع) یعنی مزارعه نك صحتنه برقاچ شیء اشتراط اولنمشدر بریسی ارضك زراعته صالح وقابل اولمسیدر زیرا
مقصود اولان حصول زرعدر (واهلیة العاقدین) وبریسی دخی متعاقدینك اهلیتلریدر زیرا عقودده معتبردر
(وتعیین المدة) وبریسی دخی مدتی بیان ایلمکدر (ورب البذر) وبریسی دخی رب البذری یعنی تخم صاحبی

تعيين ايلمكدر ما بينلرنده منازعه قطع اولنمق ايچون (وجنسه) وبريسى دخى زراعت اولنه جق تخمك جنسى
بيان ايلمكدر (ونصيب الاخر) وبريسى دخى اول برآخرك يعنى بذرى اولميان كمسنه نك نصيبنى بيان ايلمكدر
(والتخلية بين الارض والعامل) واشتراط اولنان اشيانك بريسى دخى ارضى عامله تسليم ايليوب تخليه ايلمكدر
(والشركة فى الخارج) وبريسى دخى اول ارضدن خارج حاصل اولان شيئده شريك اولمقدر زيرا ابتداده اجارة
انتهاده شركه در (فتفسد ان شرط لاحدهما قفزان معينة) ايمدى چون ايكى مزارعك برينه قفزان معينه يعنى
برقاج كيل تعيين اولنوب شرط قيلنسه مزارعه فاسده اولور زيرا جائزدركه ارضدن برشئ بتميه (او ما يخرج
من موضع معين كالمازيانات والسواقى) ودخى چون ايكى مزارعك برينه برموضع معيندن خارج اولان شئ
شرط اولنسه مزارعه فاسده اولور (مثلا) مازيانات ايله كه ارماقدن كوچك اولان صولردر وساقيه لر ايله چقان
شيلرى اشتراط ايلمك كبى زيرا احتمالدركه بونلردن برشئ حاصل اولميه (او ان يرفع قدر البذر او الخراج ويقسم
مابقى) ودخى چون ايكى شريكك بريسى ارضدن چقان شيدن بذر ايله خراجك مقدارنى دفع ايدوب باقيسن
قسمت ايلمه سن شرط ايلسه مزارعه فاسده اولور زيرا احتمالدركه شرط اولناندن غيريسى چقميه (او يكون التبن
لاحدهما والحب للاخر) ودخى چون ايكى شريكك برينه اكندن چقان صمان شرط اولنوب اول برآخره چقان
حبه شرط اولنسه مزارعه فاسده اولور زيرا جائزدركه اول حاصل اولان شئ برآفت سببيله حبوب تلف اولوب
انجق صمان قاله (او يكون الحب بينهما والتبن لغير رب البذر) ودخى چون اول ارضدن چقان حبوبات ايكى
شريكك ما بينلرنده قسمت اولوب وحاصل اولان صمان صاحب البذرك غيريه اولمسى شرط اولنسه مزارعه
فاسده اولور زيرا مقتضاى عقدك خلافيدر (او ان يكون التبن بينهما والحب لاحدهما) ودخى چون اول
ارضدن حاصل اولان صمان ايكى شريكك ما بينلرنده اولوب حبوبات ينه ايكيسنك برينه اولمسى شرط اولنسه
مزارعه فاسده اولور (وان شرط كون الحب بينهما والتبن لرب البذر او شرط رفع العشر صحت) وچون اول ارضدن
چقان حبى ايكى شريكك ما بينلرنده اولمسى ودخى چقان صمان بذر صاحبنك اولمسى شرط اولنسه وياخود
اول چقان اكندن عشرك دفع اولنمسى شرط اولنسه مزارعه صحيحه اولور زيرا اولكى صورتده مقتضاى عقده
موافقدر وصورت ثانيه ده عشرى دفع ايلمك جائزدر (وان لم يتعرض للتبن فهو بينهما) واكر حين عقدده اول چقان
صمانه تعرض اولنوب ذكر اولنمديسه ينه ايكى شريكك ما بينلرنده بذرى قسمت اولنور زيرا عادت بونك اوزرينه
جارى اولمشدر (وقيل لرب البذر) وبر روايتده ديمشلر كه اول صمان رب البذر اولان كمسنه نكدر زيرا اكندو
بذرينك ثمره سيدر (واجر الحصاد والرفاع والدوس والتذرية عليهما بالحصص) يعنى اكين كاوب يتشسه ايمدى
حصادك يعنى بچيجى اولان كمسنه نك اجرتى ورفاعك يعنى ترلادن خرمن يرينه كتورن كمسنه نك اجرتى ودياسك
يعنى خرمن يرنده اكنى اوكوز ايله دوس ايدوب دوكن كمسنه نك اجرتى وتذريه نك يعنى صاورمه نك اجرتى ايكى
شريكك اوزرينه درحصه لرى اعتباريله (فان شرط على العامل فسدت) يعنى بوذكر اولنان اشيانك اجرتلرى
نفس عقدده عامل اولان كمسنه نك اوزرينه شرط اولنسه مزارعه فاسده اولور زيرا عقدك اقتضا ايلمدكارى
شرطلردندر (وعن ابى يوسف انه يصح وهو الاصح وعليه الفتوى) وامام ابو يوسفدن روايت اولنديكه اول ذكر
اولنان شرط صحيحدر وبو اقوالك اصحيدر وفتوى دخى بونك اوزرينه در وبو قول بلخ مشايخنك اختياريدر (وشرطه
على رب الارض مفسد اتفاقا) يعنى ذكر اولنان اجرت رب الارضه شرط اولنمسى عقدى افساد ايدر اتفاق ثلاثه ايله
شرطه ده اولان ضمير اجرته راجعدر (وما قبل الادراك كالسقى والحفظ فهو على المزارع وان لم يشرط) يعنى شول
اشيا كه اكنك ادراكندن اول لازم اوله مثلا برى سوومك كبى واكنى حفظ وحراست ايلمك كبى مزارع اولان
كمسنه يه لازمدر اشتراط اولنمدى ايسه ده (واذا كان البذر والارض لاحدهما والعمل والبقر للاخر او الارض
لاحدهما والبقية للاخر او العمل لاحدهما والبقية للاخر صحت) يعنى چون بذر ايله ارض ايكى شريكك برينك
اولسه وعمل ايله اوكوز اول برشريكك اولسه ياخود ارض برينك اولسه بقيه لوازم اول برينك اولسه ياخود عمل
برينك اولسه بقيه لوازم اول برينك اولسه مزارعه صحيحه اولور (واذا كانت الارض والبقر لاحدهما والبذر
والعمل للاخر بطلت) وچون ارض ايله بقر برينك اولوب وبذر ايله عمل اول برينك اولسه مزارعه باطله اولور (وكذا لو
كان البذر والبقر لاحدهما والارض والعمل للاخر او البذر لاحدهما والباقى للاخر) ودخى چون بذر ايله بقر برينك

اولوب

اولوب وارض ايله عمل اول برشريكك اولسه ياخود بذر برينك اولوب باقى لوازم اول برآخرك اولسه مزارعه باطله
اولور وبو مسئله تحتنده يدى قسم واردر تأمل اولنه (واذا صحت فالخارج على الشرط) وچون مزارعه صحيحه
اولوب اشتراط اولنديغى وجه اوزره واقع اولسه ايمدى اول زراعتدن خارج وحاصل اولان شئ عقدده اشتراط
اولنديغى وجه اوزره تقسيم اولنور زيرا المؤمنون عند شروطهم وارد اولمشدر (وان لم يخرج شئ فلا شئ للعامل)
واكر اول ارضدن برشئ چيقمز ايسه عامل ايچون نسنه يوقدر زيرا اشتراك خارج اولان شيده در خارج ايسه
معدومدر (ومن ابى على المضى بعد العقد اجبر الا رب البذر) وشول كمسنه كه بعد المعاقده عقد اولنان شيئك
اوزرينه مستمر ودائم اولمقدن ابا وامتناع ايليه اول شيئى اشلمكه جبر اولنور الا رب البذر اولان كمسنه جبر اولنمز
زيرا بذر صاحبنك حقنده مزارعه غير لازمه در (وان فسدت فالخارج لرب البذر) وچون مزارعه فاسده اولسه
اول ارضدن چقان شئ صاحب بذرك اولور زيرا كندى ملكنك نماسيدر (وللاخر اجر مثل عمله او ارضه) واول
برآخر شريك ايچون كندو عملنك اجر مثلى واردر واكر بذر عاملك ايسه رب الارض ايچون ارضنك اجر مثلى
واردر (ولا يزاد على ما شرط) يعنى قسمت اولنمده شرط اولنان مقدارك اوزرينه زياده اولنميه امام ابو حنيفه ايله
امام ابو يوسف قتنده (خلافا لمحمد) وامام محمد ايچون خلاف واردر يعنى آنك قتنده اجر مثل واردر بالغا ما بلغ
(وان فسدت لكون الارض والبقر فقط لاحدهما لزم اجر مثلهما هو الصحيح) وچون ايكى شريكك ما بيننده واقع
اولان مزارعه فاسده اولسه ارض ايله بقر ايكى شريكك برينك اولديغيچون فقط اول ارض ايله بقرك اجر مثلى لازم
اولور (واذا فسدت والبذر لرب الارض فالخارج كله حل له) وچون مزارعه فاسده اولسه وحال بوكه بذر رب
الارض اولان كمسنه نك اولسه ايمدى اول ارضدن خارج اولان شيئك جمله سى انكدر زيرا كندو بذرينك نماسيدر
(وان كان للعامل تصدق بما فضل عن قدر بذره واجرة الارض) واكر اول بذر عامل اولان كمسنه نك اولورسه ده
ايمدى بذرندن زياده وارضك اجرتندن زياده اولان فضل ايله تصدق ايليه زيرا كندو بذرندن حاصل اولمشدر
بذره ده اولان ضمير عامله راجعدر (واذا ابى رب البذر عن المضى وقد كرب العامل الارض فلا شئ له حكما ويسترضى
ديانة) وچون صاحب بذر اولان كمسنه عقد مزارعه دن ابا ايدوب مستمر اولمسه وحال بوكه عامل اولان كمسنه اول
ارضى اصلاح ايدوب حرث ايلمشيدى ايمدى اول عامله حكم وقضا جهتيله برشئ يوقدر (اما) ديانت جهتيله رب
المال اولان كمسنه اول عاملى ارضا ايليه له ده اولان ضمير رب البذره راجعدر (وتبطل المزارعة بموت احدهما)
يعنى عقد مزارعه شريكلرينك برينك موتيله باطل اولور (وتفسخ بالاعذار كالاجارة) ودخى عقد مزارعه اجاره كبى
اعذار ايله فسخ اولنور (فتفسخ ان لزم دين محوج الى بيع الارض قبل نبات الزرع لا بعده ما لم يحصد) ايمدى چون
رب البذر اولان كمسنه يه ارضده اولان نباتك بتمه سندن اول اول ارضك بيعنه مؤدى وملزم بر لازم الادا دين
لازم اولسه فسخ اولنور اكر بعده اولسه مادامكه اول اكين بچلميه اول مزارعه فسخ اولنمز بعده ده اولان ضمير
زرعه راجعدر (ولا شئ للعامل ان كان كرب الارض او حفر النهر) ودخى اول عامل اولان كمسنه يه شئ يوقدر اكر
اول ارضى اصلاح ايدوب حرث ايلديسه وياخود اول ارضده اولان ارماقلرين قازوب صولرين اجرا ايلسه زيرا
اتفاق ايلدكارى نسنه معدومدر (وان تمت مدتها قبل ادراك الزرع فعلى العامل اجر مثل حصته من الارض
حتى يدرك) يعنى چون مزارعه نك مدتى اكنك ادراك اولوب يتشمه سندن اول تمام اولسه عامل اوزرينه كندو
حصه سنك اجر مثلى واردر اول ارضدن اكن كاوب يتشنجيه دكين مدتهاده اولان ضمير مزارعه يه راجعدر
حصته ده اولان ضمير عامله راجعدر (ونفقة الزرع عليهما بقدر حصصهما وايهما انفق بغير اذن الاخر ولا امر
قاض فهو متبرع) يعنى ايكى شريكك زراعت ايلدكارى اكنك نفقه سى ايكى شريكك اوزرينه حصه لرى
مقدارنجه تا كم بچلوب خرمن يرينه كلنجه قنغيسى ديلرسه آخرك وقاضينك اذنيسز تبرعا انفاق ايدر زيرا مال
مشتركدر مصرفى ايكى شريكك اوزرينه در (وليس لرب الارض اخذ الزرع بقلا) صاحب ارض اولان كمسنه يه
جائزدكلدركه اول يرده اولان اكنى تازه ايكن الق (وان اراد المزارع ذلك قيل رب الارض اقلع الزرع ليكون بينكما
او اعطه قيمة نصيبه او انفق انت على الزرع وارجع فى حصته) واكر مزارع اولان كمسنه ارضده اولان اكنى تازه
ايكن الق مراد ايلسه صاحب ارض اولان كمسنه يه ديلوركه ارضده اولان اكنى قوپاركه ايكيمزك ما بيننده
اولمق ايچون ياخود مزارع اولان كمسنه يه ديلوركه رب الارضه كندو نصيبنك قيمتنى وياخود ارضده اولان

اكنه نفقه ومصرف ايله صكره مزارع اولان كسنه نك حصه سنده انفاق ايلديكى شئ ايله رجوع ايله زيرا مزارع عملندن امتناع ايلسه جبرا اولنمز (ولومات رب الارض والزرع بقل فعلى العامل العمل الى ان يدرك) يعنى اگر رب الارض اولان كسنه وفات ايلسه وحال بوكه اول ارضده اولان اكين تازه ونابالغ اولسه ايمدى عامل اولان كسنه نك اوزرينه خدمت وعمل ايلمكلك واردر تاكم اول اكين يتشوب بالغ اولنجيه دككين زيرا عقدك مدتى باقيدر (وان مات العامل فقال وارثه انا اعمل الى ان يستحصد فله ذلك وان ابى رب الارض) واكر عامل اولان كسنه وفات ايدوب وارثى اولان كسنه بن مورثم يرينه عمل ايدوب خدمت ايدرم تاكم اكين يتشوب بچلنجيه دكين ديسه اكا عمل ايلمكلك واردر واكر كه رب الارض اولان كسنه اول وارثك عمل ايلمسندن امتناع ايدوب ابا ايدرسه ده زيرا رب الارضه بو خصوصده ضرر يوقدر

كتاب المساقاة

مساقاه مفاعله در لغتده سقيدن مشتقدر كه صوارمق معناسنه در واصطلاح شرعده (هى دفع الشجر الى من يصلحه بجزء من ثمره) يعنى مساقاتك معناسى بر باغچه نك اغاجنى اصلاح ايدوب تيمار ايدن كسنه يه آندن حاصل اولان ثمرك بر جزئى يعنى بر حصه سنى ويروب اصمرلقدر يصلحه ده اولان ضمير شجره راجعدر من ثمره ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وهى كالمزارعة حكما وخلافا وشروطا الا المدة فانها تصح بلا ذكرها) يعنى ذكر اولنان مساقاة حكمده وخلافده وشروطده تقدم ايدن مزارعه كبيدر اما تعيين مدتده آنك كبى دكلدر ايمدى مساقات ذكر مدتسز صحيح اولور (وتقع على اول ثمرة تخرج) يعنى عقد مساقاتده ذكر مدت لازم دكلدر دوبيان اولنمشدر ازيله اولسه ابتدا حاصل اولوب چقان ثمره نك اوزرينه واقع اولور زيرا يتشمه سنك زمانى نامعلومدر (وفى الرطبة على ادراك بذرها) رطبه مصر اقليمنده برسيم ديدكلرى سبزه در يعنى مزبور رطبه ده مساقات ايلمك بذرينك يعنى تخملق يتشوب قورى اولمسنك زمانته دكن واقع اولور بيان مدته حاجت يوقدر زيرا بذرلك يتشمه سى ثمره نك يتشمه سى كبيدر (ويفسد هاذ كرمدة لا يخرج الثمر فيها) يعنى اگر عقد مساقاتده ثمره يتشوب چقمايجق مدت ذكر اولنسه مساقاتى افساد ايدر مقصود فوت اولديغيچون كه اول خارج اولان شيده شريك اولمقدر يفسد هاده اولان ضمير مساقاته راجعدر (وان احتمل خروجه وعدمه جازت) واكر اول ثمره نك خروجنه وعدم خروجنه محتمل بر مدت ذكر اولنسه مساقاة جائز اولور خروجه ده وعدمه ده اولان ضميرلر ثمره راجعدر (فان خرج فيها فعلى الشرط وان تأخر عنها فسدت وللعامل اجر مثله) ايمدى اگر ذكر اولنان مدتك اثناسنده ثمره خروج ايدوب ظهور ايلسه عقدده اشتراط اولنديغى وجه اوزره بينلرنده قسمت اولنور اگر ذكر اولنان مدتدن تأخر ايلسه مساقاة فاسده اولور وعامل ايچون اجر مثلى واردر عقد فاسد اولديغى اجلدن عنهاده اولان ضمير مدته راجعدر مثله ده اولان ضمير عامله راجعدر (وكذا كل موضع فسدت فيه) ودخى هر يرده كه مساقاتده فساد اوله عامل ايچون اجر مثل واردر (وان لم يخرج شئ فلا شئ له) واكر اول مساقاة اولمش شجردن ياخود ارضدن برشئ بتمسه اول عامل ايچون شئ يوقدر زيرا آفت ايله زائل اولمشدر (وتصح المساقاة فى النخل والكرم والشجر والرطاب واصول الباذنجان) يعنى خرما اغاجنده وباغ اغاجنده وسائر ميوه اغاجلرنده وسبزه لرده وبادنجان كوكلرنده مساقاة صحيح وجائزدر زيرا هركس اكا محتاجدر (فان كان فى الشجر ثمر ان كان يزيد بالعمل صحت والا فلا) يعنى حين عقدده اكر اول مساقاة واقع اولان شجرده ثمره اولسه اكر اول اجيرك عملى ايله زياده اولوب ثمر بولورايسه مساقاة صحيح اولور واكر زياده اولمزايسه صحيح اولمز (وكذا فى المزارعة لو دفع ارضا فيها بقل) ودخى مزارعه ده كى حكم مساقاتده اولديغى كبيدر يعنى بر كسنه بر آخره بر ارضى مزارعه ايلمك ايچون ويرسه واول ارضده بعض سبزه اولسه اول سبزه اول اجيرك عملى ايله زياده اولوب نمو بولورسه مزارعه صحيحه اولور واكر زياده اولمزايسه صحيحه اولمز فيهاده اولان ضمير ارضه راجعدر (وما قبل الادراك كالسقى والتلقيح والحفظ فعلى العامل) يعنى شول شيكه ثمره نك يتشوب اولمسندن اول لازم اولمش اوله آغجلرى صوارمق كبى وخرما اغاجلرينى اصلاح ايدوب چفتلشدرمك كبى وباغ وباغچه يى حفظ وحراست ايلمك كبى اول عاملك اوزرينه دردر زيرا كندونك عملندندر (وما بعده كالجذاذ والحفظ فعليهما) وشول شيكه ادراك ثمره دن اول لازم اوله ميوه يى قطع ايلمك كبى وحفظ كبى اول ايكيسنك اوزرينه در بعده ده اولان ضمير ادراكه راجعدر (ولو شرط على العامل فسدت اتفاقا) يعنى شول شيكه بعد الادراك ايكيسنه لازم اولمش اوله اگر بالكز عاملك اوزرينه شرط اولنسه اتفاق ايله مساقاة فاسده اولور زيرا

خلاف مقتضاى عقددر (وتبطل بموت احدهما) يعنى مساقاة متعاقدينك برينك موتيله باطله اولور زيرا اجاره كبيدر (فان كان الثمر خاما عند الموت او تمام المدة يقوم العامل او وارثه عليه وان ابى الدافع او ورثته) ايمدى اگر متعاقدينك برى موتنده شجره نك ثمره سى خام اولسه وياخود مدتك تمامى قتنده ثمره خام اولسه عامل اولان كسنه ياخود ميتك وارثى اول ثمره نك اوزرينه قائم وملازم اوله تاكيم بالغ اولوب يتشنجيه دكين واكر واقع اولان كسنه كه صاحب الارضدر ياخود ميتك وارثيدر ابا وامتناع ايدرسه ده وارثه ده اولان ضمير عامله راجعدر (فان اراد العامل او وارثه صرمه بسرا خير الاخر او وارثه بين ان يقسموه او ينفقوا على الشرط او يدفعوا قيمة نصيبه او يرجع كما فى المزارعة) يعنى اگر عامل اولان كسنه ياخود وارثك عاملى اول خرمانك ثمره سى بسر ايكن يعنى يتشل ايكن قطع ايلمك مراد ايلسه اول بر آخر ياخود آخرك وارثى اولان كسنه مخير اولور استرلرسه قطع ايدهلر وما بينلرنده واقع اولان شرط اوزره قسمت ايدهلر واسترلرسه نفقه ايدهلر واسترلرسه عاملك نصيبنى قيمتنى دفع ايدوب ويرهلر واسترلرسه اول ثمره نك اوزرينه رجوع ايدهلر مزارعه بيان اولنوب جائز اولديغى كبى وارثه ده اولان ضمير عامله راجعدر صرمه ده اولان ضمير ثمره راجعدر وارثه ده اولان ضمير آخره راجعدر يقسموه ده اولان ضمير بسره راجعدر نصيبه ده اولان ضمير ينه آخره راجعدر (ولا تفسخ بلا عذر) يعنى مساقاة عذر شرعى سز فسخ اولنمز اجاره فسخ اولنمديغى كبى (ومرض العامل اذا عجز عن العمل عذر) يعنى عاملك مريض اولوب عمل مساقاتدن عاجز اولمسى عذردر (وكذا كونه سارقا يخاف منه على الثمر او السعف) ودخى عاملك سارق اولمسى عذردر يعنى اول ثمره نك ياخود ديبراغنك سرقه اولنمسى آندن خوف اولنه منه ده اولان ضمير سارقه راجعدر (ولو دفع فضاء مدة معلومة لمن يغرس لتكون الارض والشجر بينهما لا يصح) يعنى اگر بر كسنه بر ارض واسعه يى بر مدت معلومه يه دكين آنى احيا ايدوب ايچنه بر آلاى اغاج غرس ايدن كسنه يه دفع ايليوب ويرسه واول دفع اولنان ارض ايله ايچنده حاصل اولان شجر ايكيسنك ما بينده اولمق شرطيله صحيح اولمز زيرا مستقبلده حاصل اولاجق شيده شركت اشتراط اولنمشدر (والشجر لرب الارض وللغارس قيمة غرسه وعمله) ايمدى شجر غرس اولنوب حاصل وموجود اولدقدنصكره رب الارض اولان كسنه نكدر زيرا كندو ارضنده كندو رضاسيله حاصل اولمشدر واول غارس ايچون غرس ايلديكى شجرك قيمتى ايله كندو عملنك اجرتى واردر غرسه وعمله ده اولان ضميرلر غارسه راجعدر

كتاب الذبائح

مصنف رحمه الله بو كتابده ذبح اولنان حيوانك احكامن وحل وحرمتنى بيان ايدر وذبائح جمع ذبيحه در (الذبيحة اسم ما يذبح) وذبيحه حيواندن ذبح اولنان شيئك اسميدر ومعناى اصطلاحيسى مصنفك قولنده بيان اولنمشدر (والذبح قطع الاوداج) يعنى ذبح شرعى ايكى شاه طمرلرين حلقوم ايله قطع ايلمكدر (وتحل ذبيحة مسلم وكتابى ذمى او حربى) يعنى مسلم اولان كسنه نك ذبيحه سى ودخى كتابى اولان كسنه نك ذبيحه سى جائز وحلالدر كرك اول كتابى ذمى اولسون كرك حربى اولسون زيرا حق سبحانه وتعالى حضرتلرى (وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم) بيورمشلردر شول شرطله كه حق سبحانه وتعالينك اسم شريفنى ذبح قتنده ذكر ايدوب غيرسن اكميه العياذ بالله تعالى نصرانى اولان كسنه باسم المسيح ويهودى اولان كسنه باسم العزير ديوب ذبح ايلسه حلال اولمز (ولو امرأة او صبيا او مجنونا يعقلان) يعنى ذابح اولان كسنه كرك امرأه اولسون كرك صبى وكرك مجنون اولسون ذبيحه لرى حلال وجائزدر صبى ايله مجنونك تسميه سى وشرائط ذبحى تعقل ايدوب بيلمرى شرطيله (او اخرس او اقلف) وكرك ذابح اولان كسنه دلسز وياخود سنتسز اولسون ذبيحه لرى حلال وجائزدر (لا ذبيحة وثنى او مجوسى او مرتد) يعنى وثنى اولان ومجوسى اولان ومرتد اولان كمسنه لرك ذبيحه سى حلال دكلدر زيرا بونلرك ملت معينه سى يوقدر (او تارك التسمية عمدا) ودخى تسميه يى قصدا ترك ايدن كسنه نك ذبيحه سى حلال دكلدر زيرا حق تعالى حضرتلرى (ولا تأكلوا مما لم يذكر اسم الله عليه) بيورمشلردر (فان تركها ناسيا يحل) واكر تسميه يى سهو ونسيان طريقيله ترك ايلسه ذبيحه حلال اولور زيرا (رفع عن امتى النسيان) حديث شريفى وارد اولمشدر (وكره ان يذكر مع اسم الله غيره وصلا دون عطف) يعنى ذبح قتنده حق تعالينك اسميله غيريسنك اسمنى موصول اولديغى حالده ذكر ايلمك مكروهدر بسم الله محمد رسول الله رفع لفظ ايله ديسه

وچون لفظ محمدی جر ایله یا خود نصب ایله دیسه حرام اولور در صاحب غاية البيان ده بویله نقل ایلمشدر و عطف ایله اولسه بسم الله واسم محمد یا خود بسم الله ومحمد دیسه حرام اولور (وان يقول بسم الله اللهم تقبل من فلان ودخی چقان ذابح اولان کمسنه بسم الله اللهم تقبل من فلان دیسه ذبیحه مکروه اولور زیرا مشارکه واردر (فان قاله قبل الاضجاع او التسمية او بعد الذبح لا يكره) یعنی اگر ذابح اولان کمسنه اللهم تقبل قولنی قبل الاضجاع ویا خود قبل التسمیه ویا خود بعد الذبح دیسه مکروه اولمز زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم بعد الذبح اللهم تقبل هذا من امة محمد ممن يشهد لك بالوحدانية ولی بالبلاغ بیورمشلردر (وان عطف حرمت نحو بسم الله وفلان بالجر) واگر اول ذابح اولان کمسنه حین ذبحده بسم الله فلان دیوب لفظ فلانی جر ایله لفظة اللهه عطف ایلسه حرام اولور زیرا مشارکه واردر (وكذا ان اضجع شاة وسمى وذبح غيرها بتلك التسمية) ودخی چقن ذابح اولان کمسنه بر شاتی اضطجاع ایدوب وتسمیه ایلیوب واول تسمیه ایله بر غیری شاة ذبح ایلسه اول ذبیحه حرام اولور زیرا تسمیه اولکی شاتك اوزرینه واقع اولمشدر (وان ذبحها بشفرة اخرى حلت) واگر اول اضطجاع ایلدیکی شاتی یدنده حاضر اولوب تسمیه ایلدیکی بچاغك غیری بیچاغ ایله ذبح ایلسه حلال اولور زیرا اختلاف آلته اعتبار یوقدر ذبحها ده اولان ضمیر شاته راجعدر (وان رمى الى صيد وسمى فاصاب غيره اكل) یعنی چقن بر کمسنه بر اوق اوزرینه تسمیه ایدوب بر صیده رمی ایلسه اوق دخی تسمیه ایلدیکی صیدك غیری نسنه اصابت ایلسه اكل اولنور زیرا معتبر اولان لدى الارسال تسمیه ایلمکدر (وان سمى على سهم ورمى بغيره لا يؤكل) واگر اول اوقه تسمیه ایدوب غیری نسن رمی ایلسه اول صید اكل اولنمز زیرا تسمیه ایلدیکی اوق اصابت ایلمدی (والارسال كالرمى) یعنی كلب معلمی صیده ارسال ایلمك اوق آتمق گبیدر تسمیه خصوصنده غیره ده اولان ضمیر صیده راجعدر (والشرط الذكر الخالص فلو قال اللهم اغفرلى لا تحل) یعنی ذبیحه نك اوزرینه تسمیه ایله ده ذکر خالص شرطدر ایمدی صیاد اولان کمسنه اللهم اغفرلی دیوب رمی ایلسه اول صید حلال اولمز زیرا اللهم اغفرلی دیمك دعادر ذکر خالص دگلدر (وبالحمد لله وسبحان الله يحل) اما الحمد لله وسبحان الله دیمك ایله حلال اولور زیرا ذکر خالصدر (لا لو عطس وحمد له) وچقن اغسیروب واغسرمق ایچون الحمد لله دیوب ذبح ایلسه ویا خود صیده رمی ایلسه حلال اولمز زیرا حمد ایلمسی اغسرمق ایچون واقع اولمشدر له ده اولان ضمیر عطسه راجعدر (والسنة نحر الابل وذبح البقر والغنم ويكره العكس ويحل) یعنی دوه یی بوغزلمه ده سنت نحر اولمقدر که اسفل عنقده اولان طمرلری قطع ایلمکدر و بو ذکر اولنان صورتك عکسی یعنی دوه یی ذبح ایدوب اوکوز ایله قیونی نحر ایلمك مکروهدر وحلالدر زیرا مقصود که اراقهٔ دمدر حاصل اولمشدر (والذبح بين الحلق واللبة اعلى الحلق او اسفله او اوسطه) یعنی ذبح شرعیکه ذكاة شرعیه در حلق ایله لبه که رأس الصدردر ما بیننده واقع اولاندر گرك حلقك اعلاسنده وگرك اوسطنده اولسون گرك اسفلنده اولسون جامع الصغیرده لا بأس بالذبح فى الحلق كله وسطه واعلاه واسفله واقع اولمشدر زیرا حدیث شریفده الذكاة ما بين اللبة واللحيين واقع اولمشدر واسفله واوسطه ده اولان ضمیرلر حلقه راجعدر (وقيل لا يجوز فوق العقدة) وبر روایتده دینلدیکه اعلای حلقومده اولان عقده لرك اوزرینه ذبح جائز دگلدر (والعروق التى تقطع فى الذكاة الحلقوم والمرئ والودجان) یعنی ذكاة شرعیه ده قطع اولنه جق طمرلر دردر بری حلقومدر که نفسك مجراسیدر بری مریدر که طعام له شرابك مجراسیدر وایکیسی دخی ودجین درکه بوغاز طمرلریدر وقان مجراریدر اصح تعبیرات بودر (ويكفى قطع ثلاثة منها ايا كانت) وبو ذکر اولنان طمرلردن اوچینك قطعی کفایت ایدر هر قنغیسی اولور ایسه (وعند محمد لا بد من قطع اكثر كل واحد منها) وامام محمددن روایت اولنور که ذکر اولنان طمرلرك هر برینك اکثری قطع اولنمق لا بدر (وهو رواية عن الامام) وبو قول امام ابو حنیفه دن روایتدر (وعند ابى يوسف لا بد من قطع الحلقوم والمرئ واحد الودجين) وامام ابو یوسف قتنده حلقوم ومرئ طمرلری وایکی ودجك برینی قطع ایلمك لازمدر (وقيل محمد معه) ودینلدیکه امام محمد ابو یوسف ایله بله در یعنی امام ابو یوسفك قولنه تابعدر معه ده اولان ضمیر ابو یوسفه راجعدر (ويجوز الذبح بكل ما افرى الاوداج وانهر الدم ولو بمروة او ليطة او سنا او ظفرا منزوعين لا بالقائمين) یعنی ذكاة شرعیه هر اوداج طمرلرینی قطع ایلیوب وقانی اقیدوب اجرا ایدن آلت ایله جائز وصحیح اولور گرك اول آلت مروه اولسون یعنی کنارلی طاش وگرك لیطه یعنی قامش وگرك دیش وگرك طرناق اولسون دیشیله طرناق منزوع یعنی یرلرندن قوپمش ومنفصل

اولدقلری حالده اما قائم ومتصل اولسه لر جائز وصحیح اولمز حقنده نهی وارد اولدیغی اجلدن (وندب احداد الشفرة قبل الاضجاع) یعنی ذبح ایدن کمسنه یه سنتدر که ذبح ایده جك حیوانی اضجاع ایلمزدن مقدم شفره سنی یعنی بچاغنی گسکین ایدوب بیلیه زیرا حقنده (وليحد احدكم شفرته) وارد اولمشدر (وكره بعده) وحیوانی اضجاعدنصکره بیلهمك مکروهدر بعده ده اولان ضمیر اضجاعه راجعدر (وكذا جرها برجلها الى المذبح) ودخی ذبح ایده جك حیوانی ذبح یرینه ایاغندن سوریوب جر ایلمك مکروهدر زیرا تعذیبدر (والنخع) ودخی بچاغی بویننده اولان ایلیکه ایصال ایلمك مکروهدر زیرا حقنده نهی وارد اولمشدر (وقطع الرأس) ودخی ذبح ایلدیکی حیوانك باشنی قطع ایلیوب بدنندن آیرمق مکروهدر زیرا تعذیبدن خالی دگلدر (والسلخ قبل ان يبرد) ودخی حیوانی بوغزلیوب صوق اولمزدن مقدم دریسن یوزمك مکروهدر زیرا المدر (والذبح من القفاء) ودخی حیوانی انسه سندن بوغزلمق مکروهدر زیرا خلاف سنتدر وزیاده المدن خالی دگلدر (ويحل ان بقيت حية حتى قطعت العروق والا فلا) یعنی قفادن بوغزلان ذبیحه اگر طمرلری قطع اولنجیه دکین صاغ قالورسه حلال اولور اگر صاغ قالمزایسه حلال اولمز زیرا ذكاتسز اولمش اولور (ولزم ذبح صيد استأنس) یعنی اصلده وحشی اولوب صکره مستأنس اولان صیدك ذبحی لازمدر مثلا جیران گبی برو بیانده وحشی ایکن براو ایچنده متألف اولسه ذكاة شرعیه یه محتاج اولور زیرا ذكاة ضروریه بو محلده منتفیدر (وجاز جرح نعم توحش او تردى فى بئر اذا لم يمكن ذبحه) یعنی اصلده اهلی اولوب صکره وحشی اولان حیوانی جرح ایلمك ایله حلال وجائز اولور یا خود بر قیویه متردی اولوب وآنی اول قیونك ایچنده ذبح ایلمك ممکن اولمسه جرح اولنمسی جائزدر واول جرحك ذكاة شرعیه سی چقن اول جرح ایله اولدوغی معلوم اولسه ذبحه ده اولان ضمیر نعمه راجعدر (ولا يحل الجنين بذكاة امه اشعر او لا وقالا يحل ان تم خلقه) یعنی حیوانك قرننده اولان جنین اناسنك ذكاة اولمسیله حلال اولمز گرك اول جنینك قلی بتمسون وگرك بتمسون وامامین دیدیلر که اگر خلقی تمام اولدیسه حلال اولور اولمدیسه حلال اولمز

(فصل) بو فصل بعض حیوانك حل وحرمتی بیاننده در

(ويحرم اكل كل ذى ناب او مخلب من سبع او طير) یعنی سباع بهایمدن ناب صاحبی یعنی آزی دیشی اولان حیوانك اكلی حرامدر یعنی مخلب صاحبی یعنی یرتیجی طرنغی اولان قوشك اكلی حرامدر زیرا ابن عباس رضی الله عنه بیوردیلر که نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم (عن اكل كل ذى ناب من السباع واكل كل ذى مخلب من الطير) (ولو ضبعا او ثعلبا) یعنی اول اكلی حرام اولان سباع صرتلان ایسه ده وثعلب ایسه ده حرامدر زیرا بونلرك دخی قورد گبی دیشلری واردر (والحمر الاهلية والبغال) ودخی حمر اهلیه که اوجارلریدر ودخی بغال قاترلردر اكلی حرامدر زیرا حضرت علیه السلام حمر اهلیه نك لحمنی خیبر گوننده تحریم ایلمشلردر بغال ایسه حمردن متولددر (والفيل) فیل دخی حرامدر زیرا صاحب نابدر (والضب) دخی ضبکه طاغ کار یدر فارسیده اکا سوسمار دیرلر حرامدر زیرا خبائثدندر (واليربوع وابن عرس) ودخی یربوعکه بیابان صچانیدر اکا فارسیده موش دشت دیرلر وابن عرسکه گلنجکدر حرامدر زیرا سباع بهایمدن عد اولنمشدر (والزنبور والسلحفاة) ودخی اشك آروسی وقپلو بغه حرامدرلر زیرا خبائثدن عد اولنورلر (والحشرات) ودخی سائر حشرات ارضکه یلان وعقرب وبوجك وبونلره بگزر شیئلر حرامدر زیرا بونلر دخی خبائثدندر (ويكره الغراب الابقع) ودخی الاجه قارغه مکروهدر زیرا جیفه یین طیوردندر (والغداف والرخم والبغاث) ودخی غداف که بیوك قوزغوندر آکا فارسیده سیاه برد لئ دیرلر ودخی رخم که باباقوشیدر ودخی بغاث مکروهدر زیرا بونلر ذو ناب ومخلبدر وجیفه یرلر (والخيل تحريما فى الاصح) ودخی آتلر کراهت تحریم ایله مکروهدر ابو حنیفه قتنده زیرا آلات جهاددر (وعندهما لا تكره الخيل) وامامین قتنده اكل اولنمسی مکروه دگلدر زیرا (حضرت علیه السلام) خیبر گوننده حمر اهلیه یی نهی بیوروب آتلره اذن ایلمشلردر (وحل العقعق وغراب الزرع والارنب) یعنی قوشلردن عقعق که اکا فارسیده کلاژه دیرلر واکین یین قوزغون وطوشان حلالدرلر زیرا بونلر سباع طیر قسمندن دگلدر (ولا يؤكل من حيوان الماء الا السمك بانواعه كالجريث والمارماهى) یعنی صو حیواناتندن بالقدن غیریسی مأكول دگلدر وبالق سائر انواعی ایله مارماهی وجریث گبی جمله سی مأكولدر (ولا يؤكل الطافى منه) یعنی صو ایچنده اولوب ارقه سی اوزرینه منقلب اولان بالق مأكول دگلدر (وان مات لحر او برد ففيه روايتان)

واكرصو ايچنده اولان بالق حرارت ياخود برودت سببيله اولسه آنده ايكى روايت وارد بر روايتده اكلى حلالدر
وبرروايتده حرامدر (ويحل هو والجراد بلاذكاة) يعنى بالق ايله چكركه ذكاتسز اكل اولنمسى حلالدر زيرا
ميتتان حلالان السمك والجراد وارد اولمشدر (ولو ذبح شاة لم تعلم حياتها فتحركت اوخرج منها دم حلت
والا فلا) يعنى قچن بركمسنه حياتى بلنمز برشاتى ذبح ايدوب حركت ايلسه ياخود آندن قان چيقسه حلال
اولور واكر حركت ايلميوب قانى اقمزايسه حلال اولمز حياتها ده اولان ضمير شاته راجعدر (وان علمت حلت مطلقا
واكر ذبح قتنده حياتى معلوم اولوب بلنسه مطلقا حلال اولور كرك حركت ايلسون كرك ايلمسون كرك قانى
خروج ايلسون كرك ايلمسون

كتاب الاضحية

مصنف بو كتابده اضحيه احكامنى بيان ايدر اضحيه لغتده تضحيه اولنان حيوانك اسميدر اضحيه تسميه اولندى
زيرا وقت ضحاده بوغزلنور غالبا واصطلاح شرعده برمخصوص حيوانك اسميدركه برمخصوص كونده نيت
تقرب ايله ذبح اولنور (هى واجبة) يعنى اضحيه اصح قولده واجبدر زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم بيورر لركه
من وجد سعة فلم يضح فلا يقربن مصلاه (وعن ابى يوسف سنة) وامام ابو يوسفدن روايت اولنديكه سنتدر (وقيل
هو قولهما) ودينلديكه ابو يوسفك بو قولى امام محمد ايله ابو يوسفك قوللريدر (وانما تجب على حر مسلم مقيم موسر
عن نفسه لا عن طفله) يعنى اضحيه انجق حر مقيم غير مسافر صاحب يسار اولان كمسنه نك اوزرينه واجبه اولور
كندو نفسندن اوترى طفل مسلم صغيرنه دكل ايمدى عبد رقيق وكافر ومسافر ومعسر اولان كمسنه لرك
اوزرلرينه واجبه اولمز زيرا حضرت على رضى الله عنه (ليس على مسافر جمعة ولا اضحية) بيورمشدر (وقيل
تجب عنه ايضا) وبرروايتده دينلديكه طفل صغيرك اوزرينه تضحيه واجبه در (وقيل يضحى عنه ابوه اووصيه
من ماله) ودخى دينلديكه صبى ايچون باباسى ياخود وصيسى اولان كمسنه كندو مالندن اضحيه سن بوغزليه
وامام محمد قتنده باباكندو مالندن تضحيه ايليه (فيطعم منها ما امكن ويستبدل بالباقى ما ينتفع به مع بقائه)
ايمدى طفل صغير ايچون اضحيه بوغزلنديغى تقديرجه آندن ممكن اولان مقدارى اكل ايدوب باقيسنى باباسى
اولان كمسنه ياخود وصيسى برمنتفع به اولان شيئه استبدال ايليه (مثلا) ثوب كبى وثوبه بكزر شئ كبى كه طفل
انكله منفعتلنه منهاده اولان ضمير اضحيه يه راجعدر به ده اولان ضمير ماقبلنده اولان ما يه راجعدر بقائه ده
اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وهى شاة اوبدنة اوسبع بدنة بان اشترك مع ستة فى بقرة اوبعير وكل يريد القربة وهو
من اهلها ولم ينقص نصيب احدهم عن سبع) يعنى اضحيه ده كافى اولانه قربان برشاة ياخود بدنه در ياخود بدنه نك
سبعيدر (مثلا) بركمسنه التى نفر كمسنه ايله بربقره ده ياخود بربعيرده شريك اولوب تضحيه ايلمك كبى وحال بوكه
اول يدى نفر كمسنه نك هربرى تقرب مراد ايدوب اهلندن اوله يعنى حر ومسلم اوله ودخى يدى نفر كمسنه نك
هر برينك نصيبى سبعدن ناقص اولميه من اهلهاده اولان ضمير قربته راجعدر (فلو اراد احدهم بنصيبه اللحم
او كان كافرا او نصيبه اقل من سبع لا تجوز عن واحد منهم) ايمدى قچن بدنه ده ياخود بربقره ده شريك اولان يدى
كمسنه نك برى كندو نصيبنى يعنى حصه سنى ات المق مراد ايلسه وياخود اول يدى نفرك برى كافر اولسه ياخود
نصيبى سبعدن اقل اولسه هيچ برندن جائز اولمز زيرا تقرب برندن منتفى اولمشدر بنصيبه ده اولان ضمير احدهمه
راجعدر (ويجوز اشتراك اقل من سبعة ولو اثنين) يعنى بر بقره ده ياخود بر بدنه ده يدى نفردن اقل اشتراك
ايلمك جائزدر ايكى ايله اولسه جائز اولور زيرا يديده جائز اولمجق اقلده بطريق الاولى ايدر وشركاسكز اولسه لرجائز
اولمز حقنده نص اولديغيچون (ويقسم لحمها وزنا لا جزافا الا اذا خلط به من اكارعه اوجلده) يعنى يدى نفر كمسنه
مشترك اولوب بر بدنه ياخود بر بقره قربان ايلسه لر اتنى ميزان ايله قسمت ايليه لر كتوريجه قسمت ايليه لر الا چن
اياقلرينى ياخود دريسنى ات ايله خلط ايلسه لرجائز ومعتبر اولور بعده معتبر اولديغى كبى به ده اولان ضمير لحمه
راجعدر اكارعه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (ولو شرى بدنة للاضحية ثم اشترك فيها ستة جاز استحسانا)
يعنى بركمسنه قربان نيتى ايله بر بدنه اشترا ايلسه صكره اول بدنه ده اولان كمسنه ايله التى نفر كمسنه دخى شريك
اولسه لر استحسانا جائز اولور وقياس جائز اولمقدر زيرا ابتداده تقرب ايچون اشترا اولندى ايدى صكره بيع اولنمسه
جائز كادر (والاشتراك قبل الشراء احب) يعنى بدنه ده اشتراك اولنمق اقتضا ايلسه قبل الشراء اشتراك احبدر

واول وقتها بعد فجر النحر ولا تذبح فى المصر قبل صلاة العيد) يعنى اضحيه نك اول وقتى نحر كوننك فجرندنصكره در
ومصرده اوليجق عيد نمازندن اول ذبح اولنمیه زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم (من ذبح قبل الصلاة فليعيد
ذبيحته) بيورمشلردر وبو شرط شول كمسنه يه لازمدركه اوزرينه عيد نمازى واجب اوله (اما) اهل قرادن اولسه
فجر طلوع ايلديكى كبى ذبح ايليه (وآخره قبيل غروب اليوم الثالث) يعنى اضحيه نك آخر وقتى يوم ثالثك
غروبندن اولدر (واعتبر آخره للفقير وضده والولادة والموت) يعنى فقير ايله غنى حقنده وولادت وموت خصوصنده
اضحيه نك آخر وقتى اعتبار اولنور مثلا بركمسنه ايام نحرك اولنده فقير اولسه اضحيه واجبه اولمز وكذلك بركمسنه
ايام نحرك اولنده فقير اولوب آخرنده غنى اولسه واجبه اولور وقچن بركمسنه آخر ايامده طوغسه واجبه اولور قچن
فوت اولسه واجبه اولمز آخره ده اولان ضمير وقته راجعدر ضده ده اولان ضمير فقيره راجعدر (واولها افضل) يعنى
ايام نحرك اولى آخرندن واوسطندن افضلدر ذبح ايلمك كبى (وكره الذبح ليلا) يعنى اضحيه يى كيجه ايله ذبح ايلمك
مكروهدر وجائزدر زيرا احتمالدركه كيجه ايله غلط واقع اوله (فان فات وقتها قبل ذبحها لزم التصدق بعين
المنذورة حية) يعنى قچن اضحيه نك وقتى فوت اولوب كچسه واول ذبح اولنه جق اضحيه ذبح اولنمسه اول عين
منذوره ايله حيه اولديغى حالده تصدق لازم اولور وقتها ده وذبحها ده اولان ضميرلر اضحيه يه راجعدر (وكذا ما شراها
فقير للتضحية) ودخى فقيرك اضحيه ايچون اشترا ايلديكى عين منذوره ايله تصدق ايليه زيرا وجوب فقيرك اوزرينه
شرا ايله اولور (والغنى يتصدق بقيمتها شراها اولا) يعنى غنى اولان كمسنه اول اضحيه نك قيمتى ايله تصدق ايليه كرك
اشترا ايلمش اولسون كرك اولمسون زيرا غنينك اوزرينه مجرد نذر ايله واجبه اولور (وانما يجزئ فيها الجذع
من الضأن) يعنى اضحيه ده قيون نوعندن مجزى وكافى اولان جذعه اكاديرلركه اوزرينه اكثر حول مرور ايلمش
اوله ومبسوطده قچن اوزرينه يدى آى مرور ايلسه ديمش (والثنى فصاعدا من الجميع) قيونده اولان ثنى
اكا ديرلركه بر سنه يى استكمال ايدوب ايكنجى سنه يه داخل اولمش اوله وكچيدن واوكوزدن اكا ديرلركه ايكى سنه يى
تمام ايدوب اوچنجى سنه يه داخل اولمش اوله ودوه دن اكا ديرلركه بش سنه يى تمام ايدوب التنجى سنه يه داخل اولمش
اوله ايمدى ثنى وثنيدن يوقارو اولان سائر حيواناته كافى ومجزيدر (وتجوز الجماء) يعنى بويوزى اولمين قيون ايله
تضحيه جائزدر (والخصى) ودخى خصى ايله كه ايكى طشغى چقمش اوله جائزدر (والثولاء) ودخى ثولاء ايله كه
مجنوندر سموز اولورسه جائزدر (والجرباء السمينة) ودخى اويوز اولوب سمز اولان قيون ايله اضحيه جائزدر زيرا
اويوزلق درى ده اولور اته كچمز (لا العمياء والعوراء والعجفاء التى لا تنقى) يعنى ايكى كوزى اعمى اولان قيون ايله
ودخى بر كوزى اعمى اولان ايله ودخى عجفا ايله شول قدركه ارقلغندن كوكنده ايلكى اولميه اضحيه جائز كادر
(والعرجاء التى لا تمشى الى المنسك) ودخى منسكه يعنى ذبح محلنه يوريمكه قادر اولميان ايله اضحيه جائز كادر زيرا
حديث شريفده (لا يجوز فى الاضاحى العوراء البين عورها والمريضة البين مرضها والعرجاء البين ضلعها
والكبيرة التى لا تنقى) وارد اولمشدر (ومقطوعة اليد او الرجل وذاهبة اكثر العين او الاذن او الذنب او الالية) ودخى
الى كسلك وياخود اياغى كسلك وياخود كوزينك اكثرى ذاهب وياخود قولاغنك اكثرى ذاهب ياخود ذنب
ياخود اليه سنك اكثرى ذاهب ايله تضحيه ايلمك جائز كادر وفى ذهاب النصف روايتان يعنى بوذكر اولنان اعضانك
نصفى ذاهب اولمده ايكى روايت واردر برنده جائزدر وبرنده جائز كادر (وتجوز ان ذهب اقل منه) قچن بوذكر
اولنان اعضانك نصفندن اقلى ذاهب اولسه جائز اولور (وقيل ان ذهب اكثر من الثلث لا تجوز) وبرروايتده
دينلديكه قچن ثلثينك اكثرى ذاهب اولسه جائز كادر (ولا يضر تعييبها من اضطرابها عند الذبح) يعنى اضحيه نك
ذبحى قتنده اضطراب وحركتى سببيله عيبلو اولمسى ضرر ايلمز استحسانا تعييبهاده اولان ضمير اضحيه يه راجعدر
(وان مات احد سبعة وقال ورثته اذبحوها عنكم وعنه صح) يعنى قچن بربقره ده وياخود بربدنه ده يدى شريك
اولان كمسنه نك برى اولسه وارثى اولان كمسنه اول بقيه اولان التى نفر كمسنه يه سز بو بقره يى كندوكزدن اوتورى
وميتدن اوتودى ذبح ايلكز ديسه جمله سندن ذبح اولنمسى صحيح اولور زيرا قصد تقرب جمله سندن واقع وموجود
اولمشدر (وكذا لو ذبح بدنة عن اضحية ومتعة وقران) ودخى قچن بركمسنه بربدنه يى اضحيه وقران ومتعه ايچون
ذبح ايلسه صحيح اولور زيرا جمله سندن مقصود تقربدر (ويأكل من لحم اضحيته ويطعم من شاء من غنى وفقير) يعنى
اضحيه صاحبى اولان كمسنه اضحيه سندن اكل ايليه ودخى غنيدن وفقيردن استديكى كمسنه يه اطعام ايليه زيرا

حضرت صلى الله عليه وسلم (كنت نهيتكم عن اكل لحوم الاضاحى فكلوا منها وادخروا) بيورمشلردر (وندب ان لا ينقص الصدقة من الثلث) يعنى سنتدركه تصدق ايلديكى ثلث مقدارندن ناقص اولميه (وتركه لذى عيال توسعة عليهم) ودخى صاحب عيال اولان كمسنه يه اضحيه سيله ترك تصدق ايلمك مندوب وسنتدر عيالنه وسعت اولمغيچون (وان يذبح بيده ان احسن والا يأمر غيره ويحضرها) ودخى صاحب اضحيه اولان كمسنه يه اضحيه سن كندو اليله ذبح ايلمك مندوبدر اكر ذبحه قادر ايسه واكر قادر دكل ايسه برغيرى كمسنه يه امر ايليه وكندوسى حاضر اوله بيده ده اولان ضمير صاحب اضحيه يه راجعدر يحضرها ده اولان ضمير بارزينه اضحيه يه راجعدر (ويكره ان يذبحها كتابى) يعنى اضحيه يى كتابى اولان ذمى ذبح ايلمك مكروهدر (ويتصدق بجلدها او يعمله آلة كجراب او خف او فرو) واول ذبح اولنان اضحيه نك دريسيله تصدق ايليه يا خود آنى جراب كبى وخف كبى وكورك كبى انتفاع اوله جق برآلت ايلسون زيرا انكله انتفاع ايلمك حرام دكلدر (او يشترى به ما ينتفع به مع بقائه كغربال ونحوه) يا خود اول دري ايله برعينى باقى منتفع به غير مستهلك مثلا غربال والك وبجاق كبى برشئ اشترا ايليه زيرا بدلده مبدل منهك حكمى واردر (لا ما يستهلك كخل وشبهه) يعنى خل كبى ويوغرت كبى مستهلك العين اولان اشيايى اشترا ايليه (فان بدل اللحم او الجلد به يتصدق به) ايمدى اكر اول اضحيه نك اتيله يا خود دريسيله برمستهلك العين اولان شيئى استبدال ايلسه اول بدل ايله تصدق ايليه (ولو ذبح اضحية غيره بغير امره جاز) يعنى بركمسنه غيرى كمسنه نك اضحيه سن امرنسز ذبح ايلسه جائز اولور استحسانا وقياسده جائز دكلدر (ولو غلط اثنان فذبح كل شاة الآخر صح ولا ضمان) يعنى ايكى كمسنه نك اضحيه لرى قارشوب انلر دخى غلط ايدوب هر برى آخرك شاتنى ذبح ايلسه صحيح اولور واوزرلرينه ضمان يوقدر زيرا هر بريسى وكيل شكليدر ودقياسده جائز اولممقدر وبتحالان صكره هر برى آخر ايله حلالشوب براءت ذمت ايده لر (وان تشاحا ضمن كل صاحبه قيمة لحمه ويتصدق بها) واكر بو ايكى كمسنه برى برينه مشاحه ايدوب مسامحه ايلمزايسه هر برى اول برآخره كندو اضحيه سنك لحمنك قيمتنى تضمين ايتديره صكره اول قيمت ايله تصدق ايليه صاحبه ده اولان ضمير كله راجعدر (وصحت التضحية بشاة الغصب دون شاة الوديعة وضمنها) يعنى غصب اولنان شاة ايله تضحيه ايلمك صحيحدر ووديعه اولان شاة ايله تضحيه صحيح دكلدر وهرقنغيسى ذبح ايلسه ضامن اولور اولكيده صحيح اولوب ثانيده اولممق زيرا مغصوب بهده ملكيت وقت غصبدن ثابت اولور ووديعه ده ذبح ايلمك ايله غاصب اولور

كتاب الكراهية

مصنف رحمه الله بو كتابده مكروه وغير مكروه اولان اشيايى بيان ايدر كراهية لغتده ضد رضادر وبعض متونده باب الحظر والاباحة ايله تعبير ايلمشلردر زيرا حظر حظره معناسنه در واباحه اطلاق وجواز معناسنه در وبو بابده حلال وحرام اولان شيلر بيان اولنور (المكروه الى الحرام اقرب) يعنى مكروه اولان شئ امام ابو حنيفه ايله امام ابو يوسف قتنده حرامه اقربدر زيرا دليللرى متعارضدر (وعند محمد كل مكروه حرام) وامام محمد قتنده هر مكروه اولان شئ حرامدر (ولم يتلفظ به لعدم القاطع) يعنى امام محمد مكروه حقنده نص قاطع بولمديغيچون لفظ حرام ايله تلفظ ايلمدى يعنى آنك حقنده حرام لفظنى اطلاق ايلمدى (فصل فى الاكل) بو فصل انسانك اكل ايلديكى شيئك احكامنى بيان ايدر (منه فرض وهو ما يدفع به الهلاك) يعنى اكلدن برنوع واركه فرضدر وفرض شول مقدارده آنك ايله هلاك اولمقلق دفع اولنه زيرا بدنك بقاسى انك ايله در ايمدى برآدم اكل وشربى ترك ايليوب هلاك اولسه عاصى اولور زيرا كندو نفسنى تهلكه يه القا ايلمش اولور (ومندوب وهو ما زاد ليتمكن من الصلاة قائما ويسهل عليه الصوم) يعنى اكلك برنوعى دخى مندوبدر ومندوب شول مقداردركه فرض مقدارندن زياده اوله كه صلاتنى قائم ايكن ادا ايلمكه متمكن اوله وصيام دخى اوزرينه سهل وآسان اوله (ومباح وهو ما زاد الى الشبع لزيادة قوة البدن) واكلك برنوعى دخى مباحدر ومباح شول مقداركه شبعدن زياده اوله بدنك قوتى زياده اولمق ايچون وبونده اجر واردر ضرر يوقدر (وحرام وهو الزائد عليه) وبرنوعى دخى حرامدر وحرام شول مقداردركه شبعدن زياده ايله قوه بدنى قصد ايلميه زيرا اضاعة مالدر وهم نفسنه مضردر (الا لقصد التقوى على صوم الغد اولئلا يستحيى الضيف) مكر شبع مقدارندن زياده اكل صومه قوت بولمغيچون اوله ويا خود يانده قونوغى اوله ده حجاب ايتمسون ايچون بيه بو تقديرجه بأس يوقدر لكن عقلا وشرعا مذموم اولان افعالدندر (ولا تجوز الرياضة

بتقليل الاكل حتى يضعف عن اداء العبادة) يعنى ترك غدا وتقليل اكل ايله تا كيم عبادت ايلمدن ضعيف اولنجيه دكين رياضت جائز دكلدر زيرا ترك عبادت جائز دكلدر اكا مؤدى اولان شئ دخى جائز دكلدر (ومن امتنع من اكل الميتة حال المخمصة او صام ولم يأكل حتى مات اثم) يعنى شول كمسنه كه مخمصة حالنده يعنى اجلق زماننده ميته يه دن امتناع ايدوب توقف ايلسه يا خود صائم اولوب نسنه يمسه تا موتنه مؤدى اولنجيه دكين آثم وكنهكار اولور زيرا كندو نفسنى اتلاف ايلمشدر (بخلاف من امتنع من التداوى حتى مات) اما خسته اولوب دوا استعمال ايلمدن امتناع وتخلف ايتمكله فوت اولسه اول تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى آثم وكنهكار اولمز زيرا دوانك اكاشافى اوله جغى معلوم دكلدر (ولا بأس بالتفكه بانواع الفواكه) انواع ميوه ايله تفكه لا بأسدر زيرا حق سبحانه وتعالينك (كلوا من طيبات ما رزقناكم) قول شريفى وارد اولمشدر وموضع آخرده (ولا تحرموا طيبات ما احل الله لكم) قول شريفى دخى وارد اولمغله انواع ميوه يى اكل ايلمك لا بأسدر (وتركه افضل) انواع فواكه ايله تفكه يى ترك افضلدر وافضل اولمسى حق سبحانه وتعالينك (اذهبتم طيباتكم فى حياتكم الدنيا) قول شريفنك تحتنده داخل اولممق ايچوندر (واتخاذ الاطعمة سرف) برقاچ نوع طعام اتخاذ ايلمك اسرافدر (وكذا وضع الخبز على المائدة اكثر من قدر الحاجة) سفره اوزرينه قدر حاجتدن زياده اتمك وضع ايلمك دخى اسرافدر (ومسح الاصابع او السكين بالخبز ووضع المملحة عليه مكروه) وپرمقلرينى ويا خود بچاغنى اتمكه سلمك ودخى مملحه يى اتمك اوزرينه قومق مكروهدر بو فعلده اتمكه اهانت واردر بر ايسه اتمكى اكرام ايله مأمورز زيرا نبى عليه السلام (اكرموا الخبز فانه من بركات السموات والارض) بيورمشلردر خبزك اكرامى اولدركه حاضر اولدقده غير طعام كلمكه توقف ايليوب اكا مباشر اولمق كركدر وبركمسنه نك الندن براقمه دوشسه الميوب ترك ايلسه اسرافدر ديمشلر وبو بابده نبى عليه السلامك (التقطها الاذى ثم كلها) حديث شريفى دخى وارد اولمشدر (وسنة الاكل البسملة فى اوله والحمدلة فى آخره) طعام يمكك سنتى اولنده بسم الله الرحمن الرحيم وآخرنده الحمد لله ديمكدر وبو بابده نبى عليه السلامك (ان الله ليرضى من عبده المؤمن اذا قدم اليه طعام ان يسمى الله فى اوله ويحمد الله فى آخره) حديث شريفى وارد اولمشدر (وغسل اليدين قبله وبعده) سنت اكلدندر طعامدن اول وطعامدن صكره الني غسل ايلمك زيرا نبى عليه السلامدن (الوضوء قبل الطعام ينفى الفقر وبعده ينفى اللمم) حديث شريفى وارد اولمشدر بو محلده وضوء ايله مراد غسل يديندر (ويبدأ بالشبان قبله وبالشيوخ بعده) طعامدن اول غسل يدينه يكتلر ايله باشليه وطعامدن صكره قوجه لر ايله باشليه (ولا يحل شرب لبن الاتان) ابن حمارى ايچمك حلال دكلدر اتان ديو ديشى اشكه ديرلر زيرا سودى لحمدن متولددر بو تقديرجه لحمك حكمنى موداخذ ايدر وقصراغك سودى اتى كبى مكروهدر ابو حنيفه قتنده وقاضيخانده مذكوردر جلاله اكل اولنمز وسودى دخى ايچلمز زيرا نبى عليه السلام جلاله نك اتى وسودندن نهى بيورمشلردر جلاله شول حيواندركه جيفه ونجاسات اكله معتاد اوله او مقوله حيوانى حبس ايلمك لازمدر كتاب نوازلده مدت حبس تقدير اولنوب دوه يى برآى يا خود قرق كون حبس ايليه لر واوكوزى يكرمى كون وقيونى اون كون وطاوقى اوچ كون حبس ايدوب ذبح ايليه (ولا بول ابل) دوه نك بولى حلال دكلدر ابو حنيفه قتنده وابو يوسف قتنده تداوى يعنى برمرضه دوا ايلمك حلالدر حديث عرنيين ايله تمسك ايلمشدر (ولا استعمال اناء ذهب او فضة لرجل او امرأة) التون وكموش چناقدن استعمال ايلمك ار يا عورت ايچون حلال دكلدر انايه يعنى هرنه مقوله ظرف اولورسه اولسون استعمالى حرامدر زيرا نهينه حديث شريف وارد اولمشدر قال النبى عليه السلام (ان الذى يأكل ويشرب من اناء الذهب والفضة انما يجرجر فى بطنه نار جهنم) اول كمسنه نك بطننده نار دوه نك صوتى كبى صوت ايدر ديمكدر (وحل استعمال اناء عقيق وبلور وزجاج ورصاص) عقيق وبلور وزجاج ورصاصدن ياپلمش انادن استعمال حلالدر وشافعى قتنده مكروهدر زيرا بو مقوله شيلرى استعمال موجب تفاخر اولمغله مكروه اولمسنه ذاهب اولمشدر زجاج شيشه ورصاص قلايدر (فصل فى الكسب) بو فصل كسبك احوالى بيانندهدر زيرا كسب حقنده نبى عليه السلام (الكسب فريضة على كل مسلم) بيورمشلردر انبياء عظام صلوات الله على نبينا وعليهم اكتساب ايدرلر ايدى حضرت آدم عليه السلام زراعت ايدرلر ايدى حضرت نوح نجار ايدى وحضرت ابراهيم بزاز ايدى وحضرت داود جبه اشلردى وحضرت سليمان خرما ليفندن زنبيل اوررردى وحضرت زكريا دخى نجار ايدى وصديق رضى الله عنه بزاز ايدى وعمر الفاروق سختيان اشلردى

وعثمان رضی الله عنه طعام آلوب صاتوب تجارت ایدردی وعلی رضی الله عنه اکتساب ایدردی وبرقاچ دفعه
نفسنی اجاره یه ویردیکی محققدر ونبی علیه السلامك (ان الله یقول یا عبدی حرك یدك انزل علیك الرزق) حدیث
شریفی کسبه دالدر (افضله الجهاد) کسبك افضلی جهاددر زیرا جهادده کسب ایله اعزاز دین جمع ایلمك فعلی
واردر (ثم التجارة) جهاددن صکره افضل کسب تجارتدر زیرا نبی علیه السلامك (التاجر الصدیق مع الکرام
البررة) قول شریفی وارد اولمشدر وموضع آخرده (ان الله یحب التاجر الصدیق) بیورمشلردر (ثم الحراثة)
آندن صکره افضل کسب اکنجیلکدر زیرا نبی علیه السلام (الزارع یتاجر) دیو بیورمشلردر وموضع آخرده
اطلبوا الرزق تحت خبایا الارض) بیورقلری کتب معتبره ده مسطوردر وبر موضعده دخی (ما زرع او غرس مسلم
شجرة فتناول منها انسان او دابة او طیر الا کانت له صدقة (ثم الصناعة) اندن صکره صناعتدر نبی علیه السلام
صنعته تحریص ایدوب (الحرز امان من الفقر) بیورمشلردر (ومنه فرض وهو قدر الکفایة لنفسه وعیاله وقضاء
دیونه) کسبدن بعضیسی فرضدر وفرض اولان کسب نفسیچون وعیالیچون ودینی قضا ایچون کفایت ایده جك
مقدار ایدر (ومستحب وهو الزیادة علیه) کسبدن بعضیسی مستحبدر ومستحب قدر کفایه اوزرینه زیاده اولان
مقداردر (لیواسی به فقیرا او یصل به قریبا) اول زیاده ایله فقیره معاونت ویارلق ایلمك ایچون ویاخود قربینه صلهٔ
رحم ایلمك ایچون یعنی اقربا وتعلقاتنه معاونت ایچون اولان زیاده یه سعی مستحبدر نبی علیه السلام (الناس
عیال الله فی الارض واحبهم الیه انفعهم لعیاله) بیورمشلردر بو حدیث شریف موجبنجه فقرا وضعفایه معاونت
وصدقه احسان ایچون قدر کفایه دن زیاده کسب ایلمك مستحبدر (ومباح وهو الزیادة للتجمل) وکسبدن
بعضیسی مباحدر ومباح اولان شول زیاده در که اظهار زینت وتنعم ایچون اوله اولمقوله زیاده لك مباحدر زیرا نبی
علیه السلام (نعم المال الصالح للرجل الصالح) بیورمشلردر وموضع آخرده دخی (من طلب الدنیا حلالا مستعففا
لقی الله ووجهه کالقمر لیلة البدر) بیورمشلردر (وحرام وهو الجمع للتفاخر والبطر وان کان من حل) وکسبدن
بعضیسی حرامدر وحرام اولان شول مالك کسبیدر که تفاخر وشادلق ایچون جمع اولنه اگر اول کسب حلالدن
دخی اولورسه ده ذکر اولنان شیلر ایچون جمع اولنجق حرامدر زیرا نبی علیه السلامدن (من طلب الدنیا مفاخرا مکابرا
لقی الله وهو علیه غضبان) حدیث شریفی وارد اولمشدر (وینفق علی نفسه وعیاله بلا اسراف ولا تقتیر) وکسب
ایلدیکی مالدن اسراف وتقتیرسز نفسنه وعیالنه انفاق ایلیه حق سبحانه وتعالینك (والذین اذا انفقوا لم یسرفوا
ولم یقتروا وکان بین ذلك قواما) قول شریفی وارد اولمشدر (ومن قدر علی الکسب لزمه) شول کمسنه که کسبه
قادر اوله اول کمسنه یه کسب ایلمك لازمدر (وان عجز عنه لزمه السؤال) اگر کسبدن عاجز اولورسه اول کمسنه یه
سؤال لازم اولور یعنی دلنجیلك ایلیه زیرا سؤال دخی اکتسابك بر نوعیدر لکن مادامکه عاجز اولمیه حلال اولماز
زیرا نبی علیه السلام (السؤال آخر کسب العبد) بیورمشلردر فان ترکه حتی مات اثم واگر سؤالی ترك ایدوب فوت
اولسه اول کمسنه گنهکار اولور زیرا نفسنی تهلکه یه القا ایلمشدر بویله محلده سؤال ذلت دگلدر حق سبحانه
وتعالینك حضرت موسی وصاحبندن بطریق الاخبار (حتی اذا اتیا اهل قریة استطعما اهلها) قول شریفی وارد
اولمشدر ونبی علیه السلام (لرجل من اصحابه هل عندك شئ تأکله) حدیث شریفی خود عاجز اولدقده خود
سؤاله دلیل قویدر (وان عجز عنه) واگر سؤالدن دخی عاجز اولورسه (یفرض علی من علم به ان یطعمه او یدل علیه
من یطعمه) اول عاجزی اطعام ایتمك شول کمسنه نك اوزرینه فرض اولور که آنك سؤالدن عجزنی بیله ویاخود
اطعام ایلمکه قدرتی یوغیسه اطعام ایده جك کمسنه یه دلالت ایلیه اگر احوالنه واقف اولدقدن صکره قدرتی
وار ایکن کندیسی اطعام ایلیوب واگر کندینك قدرتی اولمیوب وآخره دخی دلالت ایلمیوب اول عاجزه موت
اصابت ایدرسه گناهده شریك اولور زیرا نبی علیه السلام (ما آمن من بات شبعان وجاره الی جنبه طاو) بیورمشلردر
وموضع آخرده (ایما رجل مات جیاعا بین اقوام اغنیاء فقد برئت عنهم ذمة الله وذمة رسول الله) بیوردیغی محققدر
(ویکره اعطاء سؤال فی المسجد) مسجدده سؤال یعنی دلنجلك مکروهدر تشدید ایله اولورسه سائلك جمعیدر ناصر
ونصار کبی اگر تخفیف ایله اولورسه مصدر واسم فاعل معناسنه اوله واثرده وارد اولمشدر ینادی یوم القیامة لیقم
مبغوض الله فیقوم سؤال المسجد (وقیل ان کان لا یتخطی رقاب الناس ولا یمر بین یدی مصل لا یکره)
دینلدیکه اگر سائل ناسك بوینلری اوزرنده تجاوز ایلمیوب ونماز قیلورکن اوکارندن مرور ایلمز ایسه مکروه

دکلدر ومختار اولان دخی بودر زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم زماننده مسجدده سؤال ایدرلردی وروایت
اولندیکه علی رضی الله عنه صلاتده ایکن خاتمی تصدق ایلمشدر بو وجهله تصدق ایلدیکی اجلدن حق سبحانه
وتعالی (ویؤتون الزکاة وهم راکعون) قول شریفیله مدح ایلمشلردر قاضیخانده ابو نصر من اخرجهم عن المسجد
ارجعوا ان یغفر لهم باخراجهم وبعض علما دیمشلردر که من تصدق بفلس فی المسجد یوم الجمعة ثم تصدق بعده
باربعین فلسا لم یکن کفارة لذلك الفلس الواحد خلف ابن ایوبدن روایت اولنمشدر که انه قال لو کنت قاضیا
لا اقبل شهادة من تصدق علی فی هؤلاء المسجد الجامع (ولا یجوز قبول هدیة امراء الجور) ظالم اولان بکلرك
هدیه سی قبول اولنمق جائز دگلدر زیرا اغلب احتمال ماللری حرام اوله (الا اذا علم ان اکثر ماله من حل)
الا مگر که اکثر اموالی حلالدن اولدیغی معلوم اوله مثلا صاحب تجارت وصاحب زرع اوله وحاصل ایلدیکی اکثر
مالی بو مقوله کسبدن اولورسه هدیه سنی قبول ایلمك لا بأسدر (ولا یکره اجارة بیت فی السواد لیتخذ بیت نار
او کنیسة او بیعة او یباع فیه الخمر) کویده بر اوی بیت نار یاخود کنیسه ویاخود بیعه اتخاذ ایچون اجاره یه ویرمك
ویاخود اول بیتده خمر بیع اولنمق ایچون اجاره یه ویرمك مکروه دگلدر ابو حنیفه قتنده (وعندهما یکره) امامین
قتنده مکروه اولور زیرا معصیته اعانتدر نتکیم حق سبحانه وتعالینك (وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی
الاثم والعدوان) قول شریفی موجبنجه معصیته اعانت ایلدیکی ظاهردر ابو حنیفه ایچون دلیل بودر که اجاره
بیتك منفعتی اوزرینه در بونده معصیت یوقدر انجق معصیت مستأجرك فعلنده در ومختار اولان قول دخی بودر
(ویکره فی المصر اجماعا) شهرده اولان بیتی ذکر اولندیغی اوزره اجاره یه ویرمك مکروهدر اجماعا (وکذا فی سواد
غالبه اهل الاسلام) شهرده مکروه اولدیغی کبی اهل الاسلام غالب اولان قریه ده دخی مکروهدر (ومن حمل لذمی
خمرا باجر طاب له الاجر) شول من که اجرت ایله بر ذمینك خمرنی گوتورسه اول اجرت اکا گوکجکدر ابو حنیفه قتنده
(وعندهما یکره) امامین قتنده مکروهدر زیرا معصیته اعانتدر حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم خمرده اون
شیئه لعنت ایلمشدر (وحاملها والمحمول الیه) لفظ شریفلری اول معدود اولان اون عددندر امام اعظم قتنده ایسه
حمل اوزرینه اجاره معصیتدن دگلدر انجق معصیت فاعل مختارك فعلیدر که شربدر معصیت اندهدر (ولا بأس
بقبول هدیة العبد التاجر واجابة دعوته واستعارة دابته) عبد تاجرك هدیه سنی قبول ودعوتنه اجابت
ودابه سنی عاریت المق لا باسدر (وکره قبول کسوته ثوبا واهدائه احد النقدین) عبد تاجرك کسوه سنی که ثوب
اوله آلتون وگموشدن اولان هدیه سنی قبول مکروه اولور قیاس بوایدیکه ذکر اولنانك جمله سنده جائز اولمیه
زیرا هدیه تبرعدر عبد ایسه اکا اهل دگلدر لکن قلیلده ضرورت ایچون استحسانا تجویز اولنمشدر (روایت
اولندیکه سلمان فارسی معتق اولمزدن مقدم نبی علیه السلامه هدیه ویردکده قبول بیورمشلردر وبریرهنك
دخی مکاتب ایکن هدیه سنی قبول بیورمشلردر ونبی علیه السلام مملوکك دعوتنه اجابت ایلمشدر صحابهٔ گزین
رضی الله عنه دعوت ایدرلر ولی ابی اسیدك عبدی اولان ابو سعید رضی الله عنه اصحاب رسول اللهدن بر جماعتی
دعوت ایلدم ابو ذر رضی الله عنه دخی معا ایدی وقت صلاة اولدقده امامته بنی تقدیم ایلدیلر حال بو که
اول گونده بن عبد ایدم دیو روایت ایلمشدر اما ثیاب ودراهم ودنانیرده اثر وارد اولمغله اصلی اوزرینه باقی قالدی
(ویقبل فی المعاملات قول الفرد ولو انثی او عبدا او فاسقا او کافرا کقوله شریت اللحم من مسلم او کتابی فیحل
او من مجوسی فیحرم) معاملاتده بر آدمك قولی مقبول اولور اگر اول فرد خاتون ویاخود عبد ویا فاسق ویا کافر ایسه
شریت اللحم من مسلم او کتابی قولی کبی بو تقدیرجه فردك قوایله حلال اولور وشریت من مجوسی قوایله حرام
اولور (وقول العبد والامة والصبی فی الهدیة والاذن) عبدك وجاریه نك وصبینك قولی هدیه ده واذنده قبول
اولنور مثلا عبد وامه وصبیدن هر بری هدیه گتوروب فلان کمسنه سزه گوندرمشدر دیسه قبولی حلال اولور
وبن تجارته مأذونم دیسه قولی قبول اولنور (وشرط العدل فی الدیانات) دیاناتده عدل شرط قیلندی زیرا فاسق
دیاناتده متهمدر وکافر وصغیر دخی کذلك متهملردر (کالخبر عن نجاسة الماء) نجاست مادن خبر کبی (فیتیمم
ان اخبر بها مسلم عدل ولو انثی او عبدا) اگر صو یك نجس اولدیغی بر مسلم عدل خبر ویرسه اول کمسنه آبدست
المیوب تیمم ایدر اگر اخبار ایدن عورت یاخود عبد دخی اولورسه تیمم ایدر (ویتحری فی الفاسق والمستور) اگر
اخبار ایدن عورت فاسق یاخود مستور الحال اولورسه تحری ایلیه ثم یعمل بغالب رأیه) اندن صکره غالب رأیی ایله

عمل ايليه اكر اخبار ايدن كسنه خبرنده صادق ايديكنه ظنى غالب اولورسه تيمم ايليه اكر ظن غالبى كذبنه ايسه
تيمم ايليه (ولو اراق فتيمم عند غلبة صدقه) اكر نجس دردنيلان صويى دوكسه اخبار ايده نك صدقنك غلبه سى
قتنده اول كسنه تيمم ايدر (وتوضأ وتيمم عند غلبة كذبه) اكر صويى دوكيوب اخبار ايده نك كذبى غلبه سى
قتنده اول صودن ابدست الور وتيمم ايدر (كان احوط) احوط اولان بودر حاصل كلام صدق وكذبدن قنغى طرف
غالب اولورسه انكله عمل اولنه (فصل فى اللبس) بو فصل لبس بياننده دريعنى كيه جك اثواب بياننده در (الكسوة
منها فرض) كسوه دن بعضيسى فرضدر (وهو ما يستر العورة ويدفع ضرر الحر والبرد) وفرض اولان شول
مقداردركه عورتى ستر ايليه وحرارت وبرودتك ضررينى دفع ايليه زيرا حق سبحانه وتعالينك خذوا زينتكم عند
كل مسجد) قول شريفى وارد اولمشدر معناسى اى ما يستر عورتكم عند الصلاة ديمكدر (والاولى كونه من القطن
اوالكتان بين النفيس والخسيس) اولى اولان كسوه دن لباس اوله جق نفيس ايله خسيس ماييننده پنبه دن
وياخود كتاندن اوله نفيسده نفسه عجب كلمك ايچون خسيسده احتقار اولمق ايچوندر ونبى عليه السلام ايكى
شهرتدن نهى بيورمشلردر برى لباس غايت نفيس اولمقدن وبرى دخى غايتله خسيس اولمقدن خير الامور اوسطها
ايدوكى معلوم اولى النهى در (ومستحب وهو الزائد لاخذ الزينة واظهار نعمة الله تعالى) لباسك برنوعى دخى
مستحبدر ومستحب اولان عورتى وحرارتى وبرودتى دفعدن صكره شول لباس زائددركه زينت ايچون اخذ اولنه
وحق تعالينك نعمتنى اظهار ايچون اوله زيرا نبى عليه السلام (ان الله يحب ان يرى اثر نعمته على عبده
بيورمشلردر وحق سبحانه وتعالينك قول شريفنده (واما بنعمة ربك فحدث) واقع اولمشدر (ومباح وهو الثوب
الجميل للتزين) كسوه نك بعضيسى مباحدر ومباح اولان شول ثوب جميلدركه جمعه وعيدده ومجامع ناسده تزين
ايچون كييله روايت اولنوركه نبى عليه السلامك درت بيك درهم قيمتلى برجبه سى وار ايدى يوم عيدده كيرلردى
(ومكروه وهو اللبس للتكبر) كسوه نك بعضيسى مكروهدر ومكروه اولان شول لباسدركه تكبر ايچون كييله
(ويستحب الابيض والاسود) بياض وسياه لبسى كيمك مستحب اولور زيرا نبى عليه السلام (خير ثيابكم الابيض
بيورمشلردر وموضع آخرده (ان الله يحب الثياب البيض) بيورمشلردر وروايت صحيحه ايله مرويدركه مكه
مكرمه نك فتحى كوننده سياه جبه كيوب وسياه عمامه صارمشلردر (ويكره الاحمر والمعصفر) قرمزى لباس
وعصفر ايله بويمش لباس مكروه اولور زيرا نبى عليه السلام نهى بيورمشلردر (والسنة ارخاء طرف العمامة
بين كتفيه قدر شبر) سنت اولان عمامه نك برطرفنى برقريش مقدارى كتفين بيننه ادخال ايلمكدر يعنى
صاليويرمكدر زيرا نبى عليه السلام اشله مشدر و بيورمشلردركه (ركعتان مع العمامة خير من سبعين ركعة
بغيرها (وقيل الى وسط الظهر وقيل الى موضع الجلوس) وديلديكه طرف عمامه يى ارقه نك وسطنه دكن ارخادر
يعنى صاليويرمكدر ودخى ديلديكه موضع جلوسه دكن صاليويرمكدر لكن احاديث شريفه وكتب فقهده
اصح روايات بين الكتفين صاليويرمكدر (واذا اراد تجديد لفها نقضها كما لفها) چون عمامه نك جديدا صارلمه سن
مراد ايلسه صارلديغى اوزره بوزار براوغوردن بوزوب يره القا ايليه يعنى صارديغى كبى بوزار زيرا نبى عليه
السلامك فعل شريفندن بويلجه نقل اولنمشدر (ويحل للنساء لبس الحرير ولا يحل للرجال) نساء ايچون حرير
كيمك حلالدر اما رجال ايچون حلال دكلدر زيرا ابوموسى اشعريدن روايتدر ان النبى عليه السلام (احل الذهب
والحرير للاناث من امتى وحرما على ذكورها وحضرت عمردن روايتدركه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه
وسلم يقول لا تلبسوا الحرير فانه من لبسه فى الدنيا لم يلبسه فى الاخرة وروايت اولنديكه عمر رضى الله عنه غزادن
كلان عسكره استقباله چيقوب وعسكر اسلام وافر غنايم ايله مغتنم اولوب حريرلباسلر كيمشلر ايدى وقتا كه
عمر رضى الله عنه اوزرلرنده آنلرك لباس حرير كوردى آنلردن اعراض ايلدى عسكر اسلام ديديلركه يا عمر بزدن
نيچون اعراض ايلدك حضرت عمر بيورديكه اوزريكزده اهل نار ثيابنى كورديكم ايچون اعراض ايلدم (الا قدر
اربع اصابع كالعلم ولا بأس بتوسده) الا درت پرمق مقدارى حرام دكلدر علم كبى اول مقدار حريره رخصت ويرلمشدر
زياده سى حرامدر بيوتنده حريردن وساده يعنى ياصدق ايلمك لا بأسدر (او افتراشه) حريرمقعد يعنى دوشك
لا بأسدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر زيرا حذيفه رضى الله عنهدن روايت
اولنمشدركه ان النبى عليه السلام نهانا ان نشرب فى انية الذهب والفضة وان نأكل فيها وعن الحرير والديباج

وان تجلس عليه رواه البخارى (وقال سعد بن وقاص لان اتكى على جمر الغضى احب الى من ان اتكى على مرافق
الحرير) ابو حنيفه ايچون لا بأس اولمسنه دليل ماروى ان النبى عليه السلام جلس على مرفقة حرير
ابن عباس حضرتلرينك بساطى اوزرنده حريردن يوزيصديغى اولديغى روايت اولنمشدر (ولا بأس بلبس
ما سداه ابريسم ولحمته غيره) ارشى ابريشم اولوب ارغجى غيرى اولان ثوبك كيمسى لا بأسدر سداء برلشار نشنه
ديرلر لحمه دبوار غجنه ديرلر فتح لام ايله وضم لام ايله دخى جائزدر (وعكسه لا يلبس الا فى الحرب) ارغجى ابريشم
اولوب ارشى غيرى اولان ثوب كيلمز الا جنكده كيلور زيرا اعتبار ارغجه درز يرا جنكده كيمك ضروريدر
وسلاحك ضررنى زياده رفع ايدر (ويكره لبس خالصه فيها) وحربده صافى حرير لباس كيمك مكروهدر ابو حنيفه
قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر آنلرك دليلى نبى عليه السلام حربده حرير وديباج كيمكه
رخصت بيورديغى روايتدرزيرا حربده ضرورت واردر وحرير خالص مضرت سلاحى دافعدر واعدايه هيبتلو
كورينور وابو حنيفه ايچون دليل لبس حريرى نهيده وارد اولان نصوصك اطلاقيدر برحالده لا بأس اولوب
برحالده لا بأس اولمق تفصيلى يوقدر ضرورت ايسه ارغجى حرير اولمغله مخلوط اولان ايلكله دخى دفع اولور حرير
خالصه احتياج قالمز (ويجوز للنساء التحلى بالذهب والفضة لا للرجال) نسا ايچون التون وكوش ايله تحلى يعنى
بزنمك جائز اولور اما رجال ايچون جائز دكلدر (الا الخاتم والمنطقة وحلية السيف من الفضة) كوشدن خاتم
وقوشاق وقليج حليه سى رجال ايچون جائزدر وكوشدن خاتم ايلمك جوازى ايچون احاديث شريفه وارد اولمشدر
ونبى عليه السلامك كوش خاتمى وار ايدى برسطرى محمد وبرسطرى رسول وبرسطرى الله نقش اولنمشيدى
نبى عليه السلام يا معاذ خاتمك نقشى ندر ديو سؤال ايلدكلرنده محمد رسول الله ديو جواب ويردكده نبى
عليه السلام (آمن كل شئ من معاذ حتى خاتمه) بيوردقدنصكره خاتمى بكا هبه ايله ديدكلرنده معاذ دخى نبى
عليه السلامه هبه ايلدى وذكر اولنان خاتم نبى عليه السلام دار فنادن دار بقايه ارتحال ايدنجه مبارك پرمغنده
ايدى اندنصكره ابوبكر رضى الله عنهه انتقال ايدنجه آنك دخى پرمغنده ايدى اندنصكره حضرت عمر استعمال
ايدوب انلر دخى انتقال ايدنجه پرمغنده ايدى اندنصكره عثمان رضى الله عنه الوب استعمال ايدوب بركون
قيويه دوشوب وافر مال ويروب اخراجنه سعى ايلدى بولنمدى اول وقتدنصكره ما بينلرنده خلاف وتشويش واقع
اولوب شهيد اولنجه تشويشدن خالى اولمديلر (ومسمار الذهب فى ثقب الفص) خاتم طاشنده التون مسمار جائزدر
اما مثقالدن زياده اولمق كركدر (وكتابة الثوب بذهب او فضة) وثوبى التون ايله وياخود كوش ايله كتابت ايلمك
جائزدرزيرا بونلر ثوبه تابعدر مخصوص بونلر ايچون حكم يوقدر (وشد السن بالفضة) وديشى كوش ايله بغلمق
جائزدر وذكر اولنان اشيا استثنايه داخللردر (ولا يجوز بالذهب) اما ديشى التون ايله بغلمق جائز دكلدر ابو حنيفه
قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر (ولا يتختم بحجر ولا صفر ولا حديد) طاش وتوج ودمردن خاتم
ايلمك جائز دكلدر جامع الصغيرده ولا يتختم الا بالفضة قولى حجر وصفر وحديدن تختم حرام اولمسنه نص اولمشدر
(روايت اولنديكه) نبى عليه السلام برادمك پرمغنده توجدن برخاتم كوردى واول آدمه خطاب ايدوب سنده
رايحۀ اصنام بولورم ديو بيورديلر وبرآدمك دخى پرمغنده حديدن خاتم كوردكلرنده اول آدمه خطاب ايدوب
سنده حليت اهل نار كوررم ديو بيورديلر وابن عمر رضى الله عنهمادن روايتدركه برآدم نبى عليه السلامك
حضور شريفلرنده اوتورردى وپرمغنده التون خاتم وار ايدى نبى عليه السلام آندن اعراض ايدوب بوزچويردى
اول كسنه قالقوب كتدى ويينه عودت ايدوب كلدى بودفعه پرمغنده حديد خاتم وار ايدى نبى عليه السلام
هذا اشر منه هذا حليت اهل النار) ديو بيورديلر (وقيل يباح بالحجر اليشب) وديلديكه يشم طاش ايله خاتم ايلمك
مباح اولور ويشم يشبدن معربدر زيرا نبى عليه السلامك عقيقدن خاتمى وار ايدى قال النبى صلى الله عليه وسلم
(تختموا بالعقيق فانه لا يصيبكم غم مادام عليكم) (وترك التختم افضل لغير السلطان والقاضى) پادشاه وقاضيدن
غيرى خاتم اتخاذ ايلمكى ترك افضلدر زيرا بونلركى كسنه دن غيرى ايچون خاتمه حاجت يوقدر (ويجوز الاكل
والشرب من اناء مفضض والجلوس على سرير مفضض بشرط اتقاء موضع الفضة) كوش ايله مرصع اولمش
چناقدن اكل وشرب جائز اولور وكوش ايله مرصع سرير اوزرينه اوتورمق جائز اولور لكن اكل وشربده اغزنى
وجلوسده اوتوراغنى كوش اولان موضعدن صقنمق شرطيله ديو جواز ابو حنيفه قتنده در ويكره عند ابى يوسف

ابو یوسف قتنده مطلقا مکروه اولور (وعن محمد روایتان) امام محمددن ایسه ایکی روایت واردر برروایتی
ابو حنیفه‌دن اولوب اتقا شرطیله مکروه اولمق وبرروایتی ابو یوسف قولی کبی مطلقا مکروه اولور برکون ابو جعفر
دوانقی مجاسنده ابو حنیفه حضرتلری واول عصرده اولان ائمه حاضر ایدیلر بوکا متعلق کلمات اولوب جمله سی
مکروهدر دیو جواب ویردیلر لکن امام اعظم حضرتلری سکوت ایلمشیدی امام اعظم حضرتلرینه دیدیلرکه
بو بابده سز نه دیرسکز دیدکلرنده امام حضرتلری اکر اغزنی فضه‌یه وضع ایدرسه مکروهدر والافلا دیو جواب
ویردکده جمله سی مکروه اولمسنه دلیلکز نه دردیدیلر امام حضرتلری بیوردیکه برکسنه‌نک پرمغنده کموش
خاتمی اولسه واوچی ایله صو ایچسه مکروه اولورمی دیدکده جمله سی سکوت ایدوب ابو جعفر امامک جوابنده
تعجب ایلدی (ویکره الباس الصبی ذهبا اوحریرا) صبی‌یه التونلی قفتان وحریر قفتان کیدرمک مکروهدر
وکندونک لبسی نیجه حرام ایسه الباس دخی حرامدر خمرک شربی حرام اولدیغی کبی صبی‌یه دخی سقی حرامدر میته
ودم دخی بو یلجه در (ویکره حمل خرقة لمسح العرق اوالمخاط اوالوضوء ان للتکبر وان للحاجة فلا هو الصحیح)
عرق وسومک سلمک ویاخود ابدست صوینی سلمک ایچون خرقه کوتورمک مکروهدر واکر تکبر ایچون اولورسه
واکر حاجت ایچون اولورسه لابأسدر صحیح اولان بودر فاضل زیلعی دیدیکه عرق ومخاط ایچون خرقه کوتورمک
محدث بربدعتدر عجمه شبیهدر نبی علیه السلام بو فعلی اشلمدی واصحاب وتابعیندن برفرد اشلمدی برنوع تجبردر
مکروهدر بیوردی صحیح اولان مکروه اولمق کرک زیرا جمیع بلادنده مسلمانلر بونی استعمال ایلدیلر چونکه
عامهٔ مسلمین اشلدیلر ومارأه المؤمنون حسنا فهو عندالله حسن حاصل کلام شول فعل که علی وجه التجبر اشلنور
اول مکروهدر وشول فعل که ضرورت وحاجت ایچون اشلنور اول مکروه دکلدر (والرتم لابأس به) رتم لابأسدر
رتم شول ایلکه دیرلرکه فراموش اولنمق ایچون پرمغه بغلرلر فاضل زیلعی دیمشدرکه رتم تمیمه‌یه تشبیهدر
جاهلیتده برایلکی بوینه والینه بغلرلرکه زعملرنجه نفسلرندن بعض مضرتی دفع ایچون بوایسه منهیدر
وحدودایمانده ذکر ایلمشدرکه بو فعل کفردر اما نسیان ایچون عقد اولنان ایلک مکروه دکلدر (فصل فی النظر
ونحوه) بو فصل نظر ونظره مشابه شیلر بیانده در (ویحرم النظر الی العورة الا عند الضرورة کالطبیب والختان
والخافضة والقابلة والحاقن) برکسنه‌نک عورت یرینه نظر حرام اولور الا ضرورت قتنده حرام اولمز طبیب کبی
وسنتجی کبی وعورت سنتجیسی کبی وابه کبی وحقنه ایدن کمسنه کبی بونلرک نظری ضرورت ایچوندر خافضه
خاوض ادمیجه ایله نساء طائفه‌سنی سنت ایدن کمسنه‌یه دیرلر (ولا یتجاوز قدر الضرورة) نظری قدر ضرورتدن
تجاوز ایلمیه انلره موضع مرضدن وموضع ختاندن وموضع حقنه‌دن غیری نظر ایلمک لازمدر (وینظر الرجل
من الرجل الی ماسوی العورة وقد بینت فی الصلاة) رجل بر رجلک عورت یرندن غیری‌یه نظر ایدر یعنی عورت
یرندن غیری‌یه باقمق جائزدر وعورت تفصیلی صلاة محلنده بیان اولنمشیدیکه رجلک عورتی دیزایله کوبک
ما بیننده وکوبک کندوسی عورت دکلدر (وتنظر المرأة من المرأة والرجل الی ما ینظر الرجل من الرجل ان امنت
الشهوة) خاتونه ورجل رجله نظر ایلدیکی شیئه نظر ایدر اکر شهوته امین اولورسه اما اکر قلبنده شهوت
وارایسه مستحب اولورکه کوزینی یوموب نظر ایلمیه (وینظر الی جمیع بدن زوجته وامته التی یحل له وطئها)
رجل خاتوننک جمیع بدننه ودخی وطئ حلال اولان جاریه‌سنک جمیع بدننه نظر ایدر حضرت عائشه رضی الله عنها
بیوررلرکه بن ورسول الله ایکیمز اناء واحددن غسل ایدردک اکر حلالنه نظر مباح اولمسه چیلاق بربرده نیجه
غسل ایدرلردی اما اولی اولان خاتوننک عورت یرینه نظر ایلممکدر زیرا نبی علیه السلام (اذا اتی احدکم اهله
فلیستتر ما استطاع لان النظر الی العورة یورث النسیان) وحضرت عائشه رضی الله عنها ما رأی منی ومارأیت
منه بیورمشلردر رای العورة وابن عمردن روایتدرکه اولی اولان وقت وقاعده خاتوننک فرجنه نظر ایلمک تحصیل
لذتده ابلغدر بیوردیلر ابو یوسفدن مرویدرکه ابو حنیفه‌دن سؤال ایلدمکه بررجل خاتوننک فرجنی مس ایلسه
وياخود خاتون ارینک ذکرینی مس ایلسه بونده بأس وارمیدر بیوردیلرکه رجا اولنورکه اجر عظیم حاصل اوله
(ومن محارمه وامة غیره الی الوجه والرأس والصدر والساق والعضد) ورجل محرملرندن وغیرینک جاریه‌سندن
یوزینه وباشنه وکوکسنه وساقنه وقولنه نظر ایدرز یرا بونلر موضع زینتدر بونلرک اصلی حق سبحانه وتعالینک
(ولا یبدین زینتهن الا لبعولتهن او ابائهن) قول شریفیدر بونده ایسه نفس زینت مراد دکلدر زیرا عین زینته

نظر

نظر ایلمک مطلقا مباحدر مراد اولان موضع زینتدر پس ایمدی رأس موضع تاجدر وعین مع الکحل وجهدر
عنق وصدر موضع قلاده در ساعد موضع سواردر کف موضع خاتم وخناددر وساق موضع خلخالدر اما ظهر وبطن
وفخذ بونلرک خلافیدر زیرا موضع زینت دکلدر (ولا بأس بمسه بشرط امن الشهوة فی النظر والمس) محارمندن
وغیرینک جاریه‌سندن نظری حلال اولان موضعه مس ایلمک لابأسدر لکن نظر ومسده شهوتدن امین اولمق
شرطیله (روایت) اولنمشدرکه نبی علیه السلام غزادن کلدکده حضرت فاطمه‌نک باشنی اوپردی ورایحهٔ جنت
استشمام ایدرم دیو بیوررلردی ونبی علیه السلام بیورمشلردر (من قبل رجل امه فکانما قبل عتبة الجنة
ولا ینظر الی البطن والظهر والفخذ وان امن) رجل کندی محارمندن وغیرینک جاریه‌سندن بطننه وظهرنه
واویلوغنه نظر ایلمز اکر شهوتدن امین دخی اولورسه زیرا بو موضعلر محل زینت دکلدر نظرلری مباح اولسی زینت
مواضعیدر (ولا الی الحرة الاجنبیة الا الی الوجه والکفین ان امن الشهوة) رجل اجنبی حره‌یه نظر ایلمز
الا وجهنه وایکی الی آیه‌سنه نظر ایدر اکر شهوتدن امین اولورسه (والا فلا یجوز لغیر الشاهد عند الاداء والحاکم عند
الحکم) اکر شهوتدن امین اولمزایسه نظر جائز دکلدر انجق اداء شهادتده شاهددن غیری ایچون وحکم محلنده
حاکمک غیری ایچون حرهٔ اجنبیه‌یه نظر ایلمک جائز دکلدر (ولا یجوز مس ذلک وان امن ان کانت شابة) وجه
وکفینی مس ایلمک جائز دکلدر اکر شهوتدن امین دخی اولورسه اکر خاتون تازه اولورسه (ویجوز ان عجوزا لا تشتهی)
وجه وکفیننه مس جائز اولور اکر خاتون عجوزه اولوب مشتهی اولمزایسه (اوهو شیخ یأمن علی نفسه وعلیها) یاخود
مس ایدن شیخ فانی اولوب کندونک وخاتونک نفسی اوزرینه امین اوله (ویجوز النظر واللمس مع خوف الشهوة
عند ارادة الشراء او النکاح) مثلا برجاریه اشترا مراد ایلدکده ویاخود نکاح مراد ایلدکده شهوت خوفی دخی
اولورسه نظر ولمس جائز اولور زیرا نبی علیه السلام مغیرة بن شعبه‌یه برخاتون المق مراد ایلدکده (انظر الیها
فانه احری ان یؤدم بینکما) بیورمشلردر الادم والایدام اصلاح وتوفیق والفت معناسنه در (والعبد مع سیدته
کالاجنبی) عبد سیده‌سی ایله اجنبی کبیدر یعنی عبد سیده‌سنه نظر ایلمک جائز دکلدر الا اجنبی‌یه نظری جائز
اولان محله نظر ایدر (والمجبوب والخصی کالفحل) مجبوب وخصی ارکک کبیدر نساء ایله اختلاط جائز دکلدر
مجبوب ذکری قطع اولاندر وخصی خایه‌لری اخراج اولاندر زیرا خصی اولان جماع ایدر مجبوب ایسه سحق ایدر
قتنه‌دن امین دکلدر (ویکره للرجل ان یقبل الرجل او یعانقه فی ازار بلا قمیص) بررجل بررجلی ازار واحده
کوملکسز اوپمک ویاخود معانقه ایلمک مکروهدر ابو حنیفه قتنده ازار شول ثوبه دیرلرکه انسانی باشدن ایاغه
وارنجه بورویه (وعند ابی یوسف لا یکره) ابو یوسف قتنده مکروه دکلدر زیرا نبی علیه السلام جعفری حبشه‌دن
کلدکده معانقه ایلدی ویوم فتح خیبرده ایکی کوزلری ما بینی اوپدی واصحاب رسول الله بربرینی معانقه
ایدرلردی ونبی علیه السلام (من عانق حاجا اوغازیا فقد عانق الف نبی) بیورمشلردر ابن عباسدن معانقه ایچون
سؤال اولندی بیوردیلرکه ابتدا معانقه‌یی حضرت ابراهیم علیه السلام ایلمشدر حضرت ابراهیم مکه‌ده ایکن
ذوالقرنین اکبر مکهٔ مکرمه‌یه قریب کلدکده کندویه دیدیلرکه ابراهیم خلیل الرحمن بونده در ذوالقرنین دیدیکه
بربرده که خلیل الرحمن اوله بکا آنده سوار اولمق لایق دکلدر دیو پیاده کلوب حضرت ابراهیمه بولشدقده معانقه
ایلمشلردر معانقه‌نک نهی وتجویزی ایچون احادیث شریفه وارداولمشدر شیخ ابو منصور ماتریدی وارد اولان
احادیث شریفه‌نک بینی توفیق ایدوب مکروه اولان معانقه علی وجه الشهوه اولاندر وبورخصه علی وجه التبرک
معانقه جائزدر دیدی ابو اللیث بیورمشدرکه تقبیل بش وجه اوزرینه دربروجهی علی طریق الرحمة والده‌نک
اوپمک کبی وبروجهی مؤمنلر بربرینی علی وجه التحیه اوپمک کبی وبروجهی دخی علی وجه المودة قرنداشنی اوپمک کبی
وبروجهی دخی علی وجه الشهوه خاتونی وجاریه‌سنی اوپمک کبی وبعضیلر دخی زیاده ایدوب علی وجه الدیانه حجر
اسودی اوپمک کبی اما قیامی دخی مکروه کوررلر فقد جاء فی الحدیث انه علیه السلام خرج فقمنا له فقال لا تقوموا
کما یقوم الاعاجم بعضهم بعضا) وعن انس رضی الله عنه انه علیه السلام کان یکره القیام ان النبی علیه السلام
(قال من احب ان یقام له فلیتبوء مقعده من النار) جامع الصغیرده حضرت عائشه رضی الله عنهادن روایت
اولندیکه قال النبی علیه السلام (من احب ان یتمثل له الرجال قیاما فلیتبوء مقعده من النار) شیخ ابو القاسم اغنیایه
قیام ایدوب علما وفقرایه قائم اولمزدی کندودن سببی سؤال ایلدکلرنده اغنیادن تعظیم توقع ایدرلر اکر ترک

ایدرسهم بغض وعداوت ایدرلر اما علما وفقرا اغنیا کبی تعظیم توقع ایلمزلر دیو جواب ویرمشدر (ولا بأس بالمصافحة
مصافحه لا بأسدر زیرا نبی علیه السلام (اذا التقی المؤمنان فتصافحا تناثرت ذنوبهما کتناثر الورق الیابس من
الشجر) بیورمشلردر و برحدیث شریفده دخی (ما من مسلمین یلتقیان فیتصافحان الا غفر لهما قبل ان یتفرقا)
بیورمشلردر فتاوای بزازیه ده مصافحه لا بأسدر زیرا سنت قدیمه در که بین المسلمین متواتردر دیو مسطوردر
وانس رضی الله عنهدن روایت اولندیکه (قلنا لرسول الله ایصافح بعضنا بعضا قال نعم قلنا اینحنی بعضنا البعض
قال لا قلنا ایعانق بعضنا بعضا قال لا) بوفردده شیخ ابومنصور ماتریدی حضرتلری معانقه نك جواز وعدم
جوازنده وارد اولان احادیث شریفه نك بیننی توفیق ایدوب علی وجه الشهوه معانقه جائز اولمیوب علی وجه
التبرك والکرام اولان معانقه جائزدر بیوردقلری عجب توجیه وجیهدر (وتقبیل ید العالم والسلطان العادل)
عالم عاملك وسلطان عادلك الرینی علی سبیل التبرك اوپمك لا بأسدر زیرا اصحابه کزین نبی علیه السلامك اطرافنی
تقبیل ایدرلردی ابوینك ورجل صالحك الرینی اوپمك لا بأسدر سفیان بن عیینه دن روایتدر تقبیل ید العالم
والسلطان العادل سنة دیو بیوردقده عبد الله ابن المبارك قالقوب سفیانك باشنی اوپدی (ویعزل عن امته
بلا اذنها لا عن زوجته الا بالاذن) افندیسی عند الجماع جاریه سنك اذنیسز عزل ایدر یعنی طشره انزال ایدر (اما)
زوجه سندن بلا اذن عزل ایلمز زیرا جاریه سنك وطئنده حقی یوقدر اما حره نك وطئنده حقی واردر بلا اذن عزل
جائز دکلدر بونك ایچوندرکه مجبوب وعنین ده خاتون مخیردر (ولا تعرض الامة اذا بلغت فی ازار واحد) جاریه
بالغه اولدقده ازار واحدده مشتری یه عرض اولنمز ازاردن مراد سره ایله رکبه بیننی ستر ایدن شیدر جاریه نك
اینسه ظهری وبطنی عورتدر کشفی جائز اولاندن دکلدر (فصل فی الاستبراء) بو فصل استبرانك احکامی بیاننده در
(من ملك امة بشراء اوغیره) برکمسنه شرا ایله ویاخود هبه ووارث ایله برجاریه یه مالك اولسه (یحرم علیه وطئها
ودواعیه) اول رجله جاریه نك وطئی حرام اولور ودواعیسی دخی حرام اولور وطئك دواعیسی اوپمك ومعانقه ایلمك
وشهوت ایله فرجنه نظر ایلمك کبی شیلردر استبرا ایلمینجه بو افعالی اشلمك جائز دکلدر استبرانك اصلی نبی علیه
السلام اوطاس سبایاسنده (الا لا توطأ الحبالی حتی یضعن حملهن ولا الحیالی حتی یستبرئن بحیضة) بیورمشلردر
زیرا استبرادن مراد ماء غیریدن براءت رحمدر (فتاوای) قاضیخانده مسطوردرکه برکمسنه وجوب استبرایی
انکار ایلسه مشایخ اختلاف ایلمشلردر بعضیلر کافر اولور زیرا اجماع مسلمینده اولان شیئی انکار ایلدی دیو
جواب ویردیلر وعامۀ مشایخ کافر اولمز دیرلر زیرا حق سبحانه وتعالینك (او ما ملکت ایمانکم) قول شریفنك ظاهری
مطلقا اباحتی اقتضا ایدر وجواب استبرا خبر واحد ایله بلنمشدر بونك جاحدی تکفیر اولنمز وبعضیلر دواعی حرام اولمق
طریقنه ذاهب اولمشلر زیرا استبراسز حرام اولمق مائك اختلاطی ونسبك اشتباهیدر دواعیده ایسه
بو ذکر اولنان معدومدر بو کلام رد اولنمشدر زیرا وطئك حرمتی غیرك ملکنده اولمق احتمالی ایله در جائزدرکه
عند البیع حامل اوله بعده بایع دعوت ایلیه وجاریه رد اوله پس ایعدی ظاهر اولورکه وطئ غیرك ملکنده
مصادف اولدی بومعنا ایسه دواعیده دخی موجوددر وطئ کبی دواعی دخی حرام اولور (حتی یستبرئ بحیضة
فیمن تحیض وبشهر فی غیرها) حتی حیض کورن جاریه ده برحیض ایله استبراء ایلیه وحیض کورندن غیریده
مثلا صغیره وآیسه ده برآی ایله استبرا ایلیه زیرا اشهر عدتده حیضك قائمقامیدر استبراده دخی قائمقامی اولور
(وفی مرتفعة الحیض لا بایاس بثلاثة اشهر وعند محمد باربعة اشهر وعشر وفی روایة بنصفها) حیض مرتفعه
اولان جاریه که ایاس ایله دکل اوچ آی استبرا ایلیه وامام محمد قتنده درت آی واون کون استبرا ایلیه حره نك
بعد الوفاة عدتی اعتباری ایله آندنصکره رجوع ایدوب برروایتده درت آی اون کونك نصفی ایله استبرا ایلیه دیو
بیورمشلردر بو حساب اوزره ایکی آی بش کون اولور (وفی الحامل بوضعه) حامل جاریه ده استبرا حملنی
وضعله در (ولو کانت بکرا) بو کلام یحرم علیه وطئها ودواعیه حتی یستبرئ قولنه متصلدر یعنی جاریه نك
وطئی ودواعیسی استبرادن مقدم حرام اولور اگر بکر دخی اولورسه (او مشتراة من امرأة او مال طفل او ممن
یحرم علیه وطئها) ویاخود اول جاریه خاتوندن ویاخود طفل مالندن ویاخود اوزرینه وطئ حرام اولان کمسنه
دخی اشترا اولورسه دخی استبرادن مقدم وطئی ودواعیسی حرام اولور (ویستحب الاستبراء للبایع ولا یجب علیه)
موطوئه اولان جاریه سنی بیع ایدن کمسنه یه حمل استبرا ایلمك مستحب اولور ولکن اوزرینه واجب دکلدر امام

مالك

مالك احتمالی واردر استبراسی واجبدر دیمش بزم ایچون دلیل بودرکه بایعك ملکی هنوز قائمدر زیرا اول قیام
وطئك جوازنی مقتضیدر اما مشتری یه استبرا لازمدر زیرا انکی حادثدر شرع شریف ایسه وطئی تجویز
ایلمدی الا رحمك فراغتندنصکره (مثلا) برکمسنه جاریه سنی بیع بات ایله بیع ایلسه وقبل القبض اقاله ایلسه لر بایع
اوزرینه استبرا واجب دکلدر ابو حنیفه حضرتلری ابتداءدن بایع اوزرینه استبرا واجبدر زیرا جاریه
ملکندن زائل اولوب الان مالك اولدی دیو بیوردی آندنصکره اول قولدن رجوع ایدوب واجب دکلدر دیو
بیوردیلر بو قول امامین قولیدر زیرا اقاله اصلدن فسخدر (ولا تکفی حیضة ملکها فیها) استبرا ایچون مشتری
مالك اولدقده واقع اولمغله کامل حیضه اولمش اولور وواجب اولان حیضۀ کامله در (ولا التی قبل القبض)
ودخی بعد الملك وقبل القبض واقع اولان حیضه دخی استبرا ایچون کفایت ایلمز زیرا اول حیضه علتدن اول
بولندی (او قبل الاجازة فی بیع الفضولی) ودخی شول حیضه که بیع فضولیده بعد البیع وقبل الاجازة
واقع اوله اولدخی کفایت ایلمز اگر جاریه مشترینك یدنده دخی اولورسه زیرا ملك اجازته موقوفدر
پس ایعدی بو تقدیرجه حیضه قبل الاجازة وقبل الملك واقع اولمش اولور اگرچه ایسه اعتبار یوقدر
(وکذا الولادة) حامل اولان جاریه نك استبرا سنده سبب ملکك وجوندنصکره قبل القبض وضع حملی
کفایت ایلمز زیرا سبب استحداث ملك ویددر بو امرایسه قبض ایله اولور قبل السبب حکمك اعتباری اولمز (وتکفی
حیضة وجدت بعد القبض وهی مجوسیة فاسلمت) ودخی بعد القبض واقع اولان حیضه کفایت ایدر شول
جاریه یه که مجوسی اوله اندنصکره اسلامه کله (مثلا) برکمسنه برمجوسی جاریه اشترا ایلسه بعد القبض مجوسیلك
حالنده حیض کورسه اندنصکره اسلامه کلسه اول حیضه استبرادن کفایت ایدر زیرا اول حیضه سببدنصکره
بولندی (ویجب عند تملك نصیب شریکه) جاریۀ مشترکه یه که شریکنك نصیبنه مالك اولدقده استبرا واجب
اولور زیرا ملك الان تمام اولدی پس ایعدی حکم علت قریبه یه مضاف اولور (لا عند عود الآبقة ورد المغصوبة
والمستأجرة وفك المرهونة) استبرا واجب دکلدر قاچقون اولان جاریه عود ایلدکده ومغصوبه اولان جاریه یی
رد ایلدکده واجاره یه ویریلان جاریه افندیسنه کلدکده ورهن اولان جاریه صاحبنه تسلیم اولندقده بو جمله ده
استبرا واجب دکلدر (ولا تکره الحیلة لاسقاطه عند ابی یوسف) ابو یوسف قتنده استبرایی اسقاط ایچون
حیله مکروه دکلدر (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر احکام شرعیه دن فرار اخلاق مؤمنیندن
دکلدر (واخذ بالاول ان علم عدم الوطئ من المالك الاول) اخذ اولندی یعنی فتوی ویریلور اول ایله یعنی ابو یوسف
قولیله مالك اولدن عدم وطئ بیلندی ایسه حیله مکروه دکلدر (وبالثانی ان احتمل) ثانی ایله فتوی ویریلور
یعنی امام محمد قولیله اسقاط حیله مکروهدر احتمال وطئ ایله (والحیلة ان لم یکن تحته حرة ان یتزوجها
ثم یشتریها) اسقاط استبراده حیله اگر تحت نکاح حره بولنمیه اول جاریه یی تزوج ایلیه اندنصکره اشترا ایلیه
زیرا نکاح ایله استبرا واجب دکلدر بعده زوجه سنی شترا ایدیجك نکاح باطل اولوب وطئ حلال اولور واستبرا
دخی ساقط اولور وصاحب الغرر فتاوای صغرادن نقل ایدوب ظهیر الدین المرغینانی کتاب استبراده بعض
مشایخدن نقل ایدرب استبرا ساقط اولوب وطئ حلال اولمسی تزوج ایلدیکی حینده هنوز اشترا ایلمدین وطئ
ایدوب بعده اشترا ایلسه نکاح باطل اولور وثبوت ملك حالنده ایسه نکاح بولنمز استبرا واجب اولور سبب مستحق
اولمغله سبب ایسه ملك یمین ایله استحداث حل الوطئ درز بلعیده دخی بویلجه مسطوردر وتاتارخانیه ده
وذخیره دن نقل ایدوب اسقاط استبراده اسهل حیل اولدرکه جاریه یی اشترا ایلیه کتابته کسه اندنصکره رضاسیله
فسخ ایلیه اول کمسنه اوزرینه استبرا واجب دکلدر دیو مسطوردر (وان کان تحته حرة فان یزوجها البایع قبل
البیع) اگر مشترینك تحت نکاحنده حره اولورسه بایع اولان کمسنه قبل البیع براعتماد ایلدیکی آدمه تزویج
ایلیه (او المشتری بعد البیع قبل القبض) ویاخود مشتری بعد البیع وقبل القبض برمعتمد علیه آدمه تزویج ایلیه
ثم یطلق الزوج بعد الشراء او القبض) اندنصکره مشترینك شرا سندن ویاقبضندنصکره زوج تطلیق ایلیه جاریه
مشترینك قبضنده کرکدر بو تقدیرجه استبرا واجب اولمز واستبرانك سقوطنه سبب اول کمسنه آخرك
منکوحه سنی اشترا ایلدی مادامکه طلاق ویرمیه وطئ حلال اولمز قبل الدخول زوج طلاق ویردکده مشتری
اوزرینه جاریه نك وطئی حلال اولور وحین طلاقده حدوث ملك اولنمغله استبرا ساقط اولور وفتاوای

قاضیخانده اکر جاریه برکسنه یی تزویج ایلسه لکن خوف ایلسه که تطلیقده مخالفت ایلیه بونده دخی حیله
بودرکه حین تزو یجده اول جاریه نك حکمی جاریه صاحبنك یدنده اولوب هر نه وقت دیلرسه تطلیق ایلیه (ومن
ملك امتین لا یجتمعان نکاحا) برکسنه ایکی جاریه یه مالك اولسه اویله جاریه لرکه نکاح جهتیله جمعی جائز اولمیه
فرضا بری ارکك عد اولنسه ما بینلرنده نکاح جائز اولمسه بو مقوله ایکی جاریه یه مالك اولسه (فله وطئ احدیهما
فقط ودواعیه) مالك ایچون انجق برینك وطئ ودواعیسی کندویه حلال اولور ایکیسنی وطئ جائزدکلدر
حرامدرو دواعیسیده حرامدر (فان وطئهما او فعل بهما شیئا من الدواعی حرم علیه وطئ کل منهما ودواعیه حتی
یحرم احدیهما بملك او نکاح او عتق) اکر مالك اولان کسنه ایکیسنی وطئ ایلسه ویاخود دواعیدنکه اوپمك
وشهوت ایله لمس وشهوت ایله فرجنه نظر ایلمك کبی شیلری ایکیسنه ایلسه آنلردن هر برینك وطئ ودواعیسی
کندویه حرام اولور حتی ایکیسندن برینی بیع ایله ویاخود آخره نکاح ایله ویاخود ازاد ایلمکله کندویه حرام ایلیه
اول وقت اول بری کندویه حلال اولور اما برینی رهنه قوسه لر ویاخود اجاره یه ویرسه لر یاخود مدبره ایلسه لر
بو افعال ایله باقی قلان حلال اولمز زیرا ملکندن کلیت ایله حرام اولمشدر (فصل فی البیع) بو فصل بعض شیئك
بیعنك احکامی بیاننده در (ویکره بیع العذرة خالصة) عذره یعنی آدمك نجسنی خالصا بیع ایلمك مکروهدر زیرا
عین نجسدر مال دکلدر (وجاز لو مخلوطة فی الصحیح) اکر کل وطپراق ایله مخلوط اولورسه بیعی جائز اولور فی الصحیح
قولی روایت اخرادن احترازدر زیرا اول روایت اخراده خالصا اولدیغی حالده ده بیعی جائزدر دیمشلر حتی صاحب
الدرر زیلعیدن نقل ایدوب ابو حنیفه قتنده خالصا بیعی جائزدر دو تجویز ایاش لکن سائر کتبده صحیح
اولان عدم جوازیدر (وجاز بیع السرقین والانتفاع به کالبیع) زبلکه کوبره دیدکلریدر بیعی جائزدر و آنك ایله
انتفاع جائزدر امام شافعی دیرکه جائزدکلدر زیرا نجس عینیدر مال دکلدر عذرهٔ خالصه یه مشتبه اولور و امام مالك
واحمد حنبل دخی بو کا ذاهب اولمشدر (ومن رأی جاریة رجل مع آخر یبیعها قائلا وکلنی صاحبها به) برکسنه
بر رجلك جاریه سنی بر آخر کسنه یه صاحبی بنی بیعه وکیل ایلدی و بو قائل اولدیغی حالده کورسه (او اشتریتها منه
او وهبها الی او تصدق بها علی) ویاخود اول کسنه بن جاریه یی صاحبندن اشترا ایلدم ویاخود بکا هبه ایلدی
ویا صدقه ایلدی دیو سویلدیکنی کورسه (ووقع فی قلبه صدقه حل له شراؤها منه ووطئها) واول کورن
کسنه نك قلبنده بنی وکیل ایلدی ویاخود اشترا ایلدم ویا بکا هبه ایلدی ویاخود بکا تصدق ایلدی و بو قائل اولان
کسنه نك کلماتی صادق ایدیکی واقع اولورسه اول کسنه دن اول جاریه یی اشترا ایلمك وبعده وطئ ایلمك حلال اولور
ویجوز بیع بناء مکة ویکره بیع ارضها واجارتها مکه مکرمه نك بناسنی بیع ایلمك جائز اولور ارضنی بیع ایلمك واجاره یه
ویرمك مکروه اولور امام اعظم قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر (وقولهما روایة عن الامام)
واما امامینك قولی امام اعظم دن روایتدر امامین ایچون دلیل بودرکه اراضی مکه اهالیه مملوکه در زیرا اثر ملك ظاهردر
شرعا اختصاصلری واردر نبی علیه السلامك (هل ترك لنا عقیل من ربع) قول شریفی اراضی مکه ملك اولدیغنه
دلیلدر بربرندن انتقالی دخی قبول ایدر بین الناس اراضیلرینی واول بنا بیع وشرا ایلمك اوزره متعارف اولوب برفرد
انکار ایلمشدر تعارف ناس خود حجتك اقواسیدر وابو حنیفه ایچون دلیل نبی علیه السلامك (ان الله حرم مکة
فحرام بیع رباعها ولا تؤجر بیوتها) قول شریفیدر ونبی علیه السلامك (من اکل اجور ارض مکة فکانما اکل الربا
قول شریفی واقع اولمشدر (ویکره الاحتکار فی اقوات الادمیین والبهائم بلد یضر باهله) انسان وحیوان
آذوقه لرینی اول شهرده که احتکار اهالی شهره ضرر ایدیه احتکار مکروه اولور شول شهرده که اول احتکار اهالی شهره ضرر ایلمیه احتکار قطعا ایچون
طعامی حبسدر دیمشلردرکه احتکار اون شیده در بغدای وارپه وخرما واوزم وطاری ویاغ وبال وروغن وزیت
وسترو جوز محتکر حقنده نیجه احادیث شریفه وارد اولمشدر جمله دن قال النبی علیه السلام (الجالب مرزوق
والمحتکر ملعون) و بنه حدیث آخرده (من احتکر فهو خاطئ وفی روایة ملعون) و بو محلده ملعون لفظی
مطرود عن درجة الابرار معناسنه در و حدیث آخرده (من احتکر الطعام اربعین یوما طلب القحط فعلیه لعنة
الله والملائکة والناس اجمعین ولا یقبل الله منه صرفا ولا عدلا) واقع اولمشدر و کذا فی الکافی صرف تقبل عدل
فرض معناسنه در و قال النبی علیه السلام (من تمنی الغلاء علی امتی لیلة واحدة احبط الله عمله اربعین سنة)
وحدیث آخرده ان المحتکر یحشر مع قتلة الانبیاء زیرا احتکار اولان اشیاده عامه نك حقی واردر چونکه بیعدن

امتناع آنلرك حقلرینی ابطالدر و خلقه تضییقدر اکر شهر کبیر اولوب اهالی شهره ضرر ویرمز ایسه کندو ملکنی
حبس ایلمش اولور و احتکاری اقواته تخصیص امام اعظم ایله امام محمدك قول شریفلریدر (وعند ابی یوسف
فی کل ما یضر احتکاره بالعامة ولو ذهبا او فضة او ثوبا) ابو یوسف قتنده مأکولاته مخصوص دکلدر عامه یه ضرر
اولان شیئك کاسنده احتکار مکروهدر اکر التون ویا کموش ویا ثوب دخی اولورسه دینلدیکه احتکار حبسدر قرق
کون حبس ایدوب بیع ایلمکدر زیرا نبی علیه السلام (من احتکر طعاما اربعین لیلة فقد بری من الله وبری الله
منه) والحاصل طعامدن تجارت علی کل حال مستحسن دکلدر کذا فی الهدایة (واذا رفع الی الحاکم حال المحتکر
امره ببیع ما یفضل عن حاجته فاذا امتنع باع علیه) چون حال محتکر حاکمه رفع اولنسه حاکم محتکره کندونك
واهل وعیالنك خارجندن فضله اولان شیئی بیعه امر ایلر اکر محتکر بیعدن امتناع ایدرسه حاکم بیع ایدر (مثلا
محتکرك احوالی حاکمه رفع اولندقده ابتدا احتکاردن منع ایچون نهی ایلیه اکر امتثال ایلمز ایسه حبس ایلیه
وتعزیر ایلیه وحاکم طرفندن بیع اولنه (ولا احتکار فی غلة ضیعته ولا فیما جلبه من بلد آخر) کندو چفتلکی
غله سنی حبس ایدوب حفظ ایلمك احتکار دکلدر و بر آخر شهردن جلب ایدوب کتوردیکی شیئی حفظ ایدوب
بیع ایلمك احتکار دکلدر ابو حنیفه قتنده زیرا عامه نك حقی تعلق ایلمسی شهرده اولان شیئی جمع ایدوب حفظ
ایلمکدر ویاخود شهره قریب کلان شیئی قارشولیوب آلمقدر (وعند ابی یوسف یکره) ابو یوسف قتنده احتکار
مکروه اولور نبی علیه السلامك (المحتکر ملعون) قول شریفنك اطلاقی ایچون اختلاف انجق بلد آخردن جلب
ایلدیکی شیئی احتکارده در (وکذا عند محمد اذا کان یجلب منه الی المصر عادة وهو المختار) وابو یوسف قتنده
مکروه اولدیغی کبی امام محمد قتنده دخی مکروه در چونکه اول بلددن شهره جلب اولنمق عادت اولسه مکروه اولور
زیرا عامه نك حقی تعلق ایدر جلب اولان بلد فناء مصر منزله سنده اولمش اولور امام محمدك قولی فتوایه مختاردر
ویجوز بیع العصیر ممن یتخذه خمرا خمر اتخاذ ایدن کمسنه یه بیع عصیر جائز اولور زیرا عین عصیر معصیت مقامنه قائم
اولمز بلکه تغیرندنصکره قائم اولور اما اهل فتنه یه بیع سلاح بونك خلافیدر یعنی جائز دکلدر (ولو باع مسلم خمرا وفی
دینه من ثمنها کره لرب الدین اخذه) واکر برمسلم دینی ادا ایلمك ایچون خمر بیع ایلسه رب دینه اول خمردن حاصل
اولان ثمنی اخذ ایلمك مکروه اولور زیرا مسلمك خمر بیع ایلمسی باطلدر و ثمنی حرامدر (وان کان المدیون ذمیا لا یکره
اکر مدیون اولان ذمی ایسه رب دین ایچون اخذ ایلمك مکروه دکلدر زیرا ذمی حقنده خمر مال متقومدر (ویکره
التسعیر) تسعیر مکروهدر یعنی نرخ ویرمك مکروه اولور زیرا نبی علیه السلامك (لا تسعروا فان الله هو المسعر
القابض الباسط الرازق) قول شریفی وارد اولمشدر (الا اذا تعدی ارباب الطعام فی القیمة تعدیا فاحشا فلا بأس به
بمشورة اهل الخبرة) الا مکرکه ارباب طعام قیمتده تعدی فاحش ایله تعدی ایلیه لر بو تقدیرجه اهل خبره مشورتی
ایله تسعیر لا بأسدر مثلا اون اقچه یه الوب یکرمی اقچه یه بیع ایلمك بویله اولیجق عامه نك ضرورتنی دفع ایچون تسعیر
جائز اولور (ویجوز شراء ما لا بد للطفل منه وبیعه لاخیه وعمه وامه وملتقطه ان هو فی حجرهم) طفلك قرنداشی
وعمسی واناسی وملتقطی اکر طفل حجرلرنده ایسه طفل ایچون لازم اولان شیئی اشترا ایدوب وطفلك بعض شیئنی
بیع ایلمك جائزدر اکر طفل ایچون لازم اولانی بیع ایلمشلر صغیره ضرر اولمق لازم کلور و صغیره اوزرینه تصرف اوچ
وجه اوزرینه در برنوعی نفع محضدر صدقه وهبه کبی اکر صبی تمیز ایدرسه بنفسه دخی مالك اولور و برنوعی دخی
ضرر محضدر عتاق وطلاق کبی بو کا کمسنه مالك اولمز و برنوعی دخی مترددر یحتملکه نفع اوله ویحتملکه ضرر اوله
اشترا ایچون بیع واجاره کبی بو کا بابا وجد ووصی مالك اولور غیریسی اولمزکرك صبی اللرنده اولسون
کرك اولمسون ولایتلری حسبیله تصرف ایدرلر و دایه طوتمق نوع اولدندر (وتؤجره امه فقط) صبی یی انجق
اناسی اجرت ایله استخدام ایتدیرر غیریلر اجرته ویرمکه قادر اولمز و صنعته ویررلر (فصل فی المتفرقات) بو فصل
مسائل متفرقات بیاننده در (تجوز المسابقة بالسهام والخیل والحمیر والبغال والابل والاقدام) اوق وات
وحمار وقاطر ودوه ویاده لکله مسابقه جائزدر زیرا نبی علیه السلام (قال لا سبق الا فی خف او نصل او حافر)
بو حدیث شریف ابو هریره دن روایت اولنمشدر وخف ایله مراد دوه در ونصل ایله مراد زمی در و حافر ایله
مراد آت وقاطر وحماردر و زهریدن روایتدرکه اصحاب رسول الله بیننده رکاب وارجل ایله مسابقه
اولوردی و هرشیکه اسبابات جهاددن اوله آنی تعلم مندوبدر نبی علیه السلامك عضبا نامنده بر ناقه سی

وارایدی اصلا سبق اولنمشیدی براعرابی قاوب ناقه سیله عضبانی سبق ایلدکده مسلمانلر الم چکدیلر
نبی علیه السلام (مارفع الله شیأ الاوضعه) بیورمشلردر ورسول الله وابوبکر وعمر رضی الله عنهم مسابقه
ایلدیلر نبی علیه السلام سبق ایلدی وحدیث آخرده (لا یحضر الملائکة شیئا من الملاهی سوی النصال والرهان)
بیورمشلردر نصال رمیدر رهان مسابقه در ورمیده فضائل کثیره واردر قال النبی علیه السلام (من تعلم الرمی
ولم یرم فلیس منی) کذا فی الاختیار وقال النبی علیه السلام (ان الله یدخل الجنة بالسهم الواحد الثلاثة صانعه
یحتسب فی صنعه الخیر والرامی به ومنبله) (فان شرط فیها جعل من احد الجانبین او من ثالث لاسبقهما جاز)
اکر مسابقه ده بر جانبدن جعل یعنی اوکدل شرط اولنور (مثلا) بریسی آخره دیه که اکر سن بنی کچرسک سنک
ایچون فلان شیء واردر اکر بن سنی کچرسم بکا برشیء لازم دکلدر ویاخود اوچنجی کمسنه آنلر ایله مسابقه ایلمیه
بونلره دیه که هر قنغیکز کچرسه فلان شیء آنک ایچوندر دیو شرط ایلسه جعلی اسبق ایچون ویرمک جائزدر
(وان من کلا الجانبین یحرم) اکر شرط ایکی جانبدن اولورسه حرام اولور مثلا اکر سن بنی کچرسن فلان شیء سنک
اولسون واکر بن سنی کچرسم فلان شیء بنم اولسون دیو شرط اولنسه حرام اولور (الا ان یکون بینهما محلل کفی
لهما ان سبقهما اخذ منهما وان سبقاه لا یعطیهما وفیما بینهما ایهما سبق اخذ من الاخر) الا مکر که اول ایکیسنک
ما بیننده بر فرس محلل ایلیه اول فرس محلل که اول ایکیسی سبق ایلمکه توهم اولنه اکر اول محلل ایکیسنه سبق
ایدرسه جعل اولان شیئی ایکیسندن الور اکر ایکیسی سبق ایدرسه برشیء ویرمزلر وایکیسی ما بیننده
هر قنغیسی سبق ایدرسه آخردن جعل اخذ ایدر محلل سببیله قمار اولمقدن چیقوب اخذی جائز اولور کفی لفظی
محللک صفتیدر ولفظ کفی کفودن اولورسه اول ایکیسنک مثلی دیمک اوله کفیا لهما ان یتوهم سبق ایاهما معناسنه
اولیجق کفو اولمش اولور (وعلی هذا لو اختلف اثنان فی مسئلة وارادا الرجوع الی شیخ وجعلا علی ذلک جعلا)
مرورایدن مسئله اوزرینه درکه اکر ایکی عالم بر مسئله ده اختلاف ایلسه لر وبر شیخ فاضله رجوع مراد ایلسه لر
وبونک اوزرینه جعل ایلسه لر بر طرفدن اولورسه جائز اولور ایکی طرفدن اولورسه قمار اولور رجائزدکلدر (مثلا
مسئله سنک دیدیکک کبی اولورسه فلان شیء سنک اولسون دیسه وآخر دخی دیسه که مسئله سنک دیدیکک کبی
اولورسه فلان شیء سنک اولسون دیسه جانبیندن اولو. قمار در جائزدکلدر واما بر طرف اولیجق جائز اولور (وولیمة
العرس سنة) تزوج محلنده اولان طعام سنت قدیمه در زیرا نبی علیه السلام (اولم ولو بفرسن الشاة) بیورمشلردر
فرسن فانک وسینک کسری ورانک سکونیله دوه نک ایاغنده طوار طرناغی مشابه سنده اولان نسنه در وکاه اولور
فرسن الشاة دخی دیرلر استعاره طریقیله وحدیث آخرده (اعلنوا الزفاف ولو بالدفاف) وارد اولمشدر (ومن دعی
فلیجب وان لم یجب اثم) برکسنه ولیمه یه وغیری یه دعوت اولنسه اجابت ایلسون وشول کمسنه که اجابت ایلمسه
آثم اولور زیرا نبی علیه السلام (ومن لم یجب الدعوة فقد عصی الله ورسوله) بیورمشلردر وحدیث آخرده
(لو دعیت الی کراع لاجبت) قول شریفی وارد اولمشدر (ولا یرفع منها شیأ ولا یعطی سائلا الا باذن صاحبها)
طعام ولیمه دن برشیء قالدرمیه وسائله دخی برشیء اول طعامدن ویرمیه الا صاحبینک اذنی ایله ویره زیرا طعام
ولیمه ده اذن اکل ایچوندر یوخسه کوترمک واعطا ایلمک ایچون دکلدر (وان علم المدعو ان فیها لهوا لا یجیب) اکر
مدعو اولان کمسنه ولیمه مجلسنده لهو اولدیغنی بیلورسه اجابت ایلمسون (وان لم یعلم حتی حضر فان قدر علی المنع
فعل) اکر مجلسده لهو اولدیغنی بیلمسه ده حاضر اولسه اکر منعه قادر ایسه منع ایلیه (والا فان کان مقتدی به
او کان اللهو علی المائدة فلا یقعد) واکر لهوی منعه قادر دکل ایسه اکر مقتدی به ایسه ویاخود لهو مائده اوزرنده
اولسه اوتورمیه زیرا مقتدی به اولیجق اکر قعود ایدرسه دینه شین در ومسلمانلر اوزرینه باب معصیتی فتح ایلمکدر
(والا فلا بأس بالقعود) مقتدی به دکل ایسه ولهو مائده اوزرنده دکل ایسه اوتورمسی لا بأسدر (وقال الامام
ابتلیت به مرة فصبرت فهو محمول علی ما قبل ان یصیر مقتدی) امام اعظم حضرتلری بر کره لهوه مبتلا اولدم صبر
ایلدم دیو بیورمشلردر لکن امام اعظمک بو قولی کندولر مقتدی اولمزدن مقدم ابتلاسنه محمولدر لایق اولان
صبر ایلمک واوتورمقدر زیرا مقتدادر (ودل قوله ابتلیت علی حرمة کل الملاهی لان الابتلا انما یکون بالمحرم) وامام
اعظم حضرتلرینک ابتلیت قولی جمیع ملاهینک حرمتی اوزرینه دلالت ایدر زیرا ابتلا حرام اولان شیده استعمال
اولنور وملاهی حقنده احادیث شریفه وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام (لهو المؤمن باطل الا فی ثلاث)

تأدیب فرسه وفی روایة ملاعبة فرسه ورمیه عن قوسه وملاعبته مع اهله) وبو مسئله دلالت ایدر که غنا دخی
معصیتدر زیرا نبی علیه السلام (استماع الملاهی معصیة والجلوس علیها فسق والتلذذ بها کفر) بیورمشلردر
انسان اوزرینه واجبدر که اجتهاد ایلیه حتی ملاهی استماع ایلمیه وبعضیلر دیدیلر که برکمسنه یالکز اولسه کندو
نفسندن وحشتی دفع ایچون تغنی ایلسه لا بأسدر شمس الائمة السرخسی بونک ایله فتوی ویرمشدر مکروه
اولان علی سبیل اللهو اولاندر وبوکا قائل اولان انس بن مالک کلامی ایله استدلال ایلمشدر انس حضرتلری
صحابه نک زهادی ایدی مرضنده تغنی ایدردی شیخ الاسلام ذکر ایلمشدر که بو ذکر اولنانک جمله سی مکروهدر بزم
علمامز قتنده (والکلام منه ما یؤجر به کالتسبیح ونحوه) اول کلامک بعضیسی ایله مأجور اولور تسبیح وتحمید
وتهلیل وتکبیر کبی ونبی علیه السلام اوزرینه صلوات شریفه کبی وقرائت قرآن واحادیث نبویه وعلم فقه کبی
کلام ایله مأجور اولور نتکیم حق سبحانه وتعالی ایندک (والذاکرین الله کثیرا والذاکرات اعد الله لهم مغفرة واجرا
عظیما) قول شریفنده واقع اولمشدر بو بابده آیات کریمه واحادیث شریفه یوقدر (وقد یأثم به اذا فعله فی مجلس
الفسق وهو یعلمه) وواقع اولور که اول تسبیح ایله آثم اولور چقن مجلس فسقده اول کلامی تکلم ایلسه حال بو که
کندیسی دخی اول فسقی اشلسه زیرا بو مقوله محلده بو کلام ایله تکلم استهزائی ومخالفتی موجبدر (وان قصد به
فیه الاعتبار والانکار فحسن) واکر اول تسبیح ایله عبرت ایچون وافعال فاسقینه انکار ایچون اولورسه
مستحسندر وبو کا مشابه در برکمسنه بازارده تسبیح وتحمید ایلسه شول نیت ایله که ناس امور دنیایه مشتغللردر
کندوسی تسبیحه مشتغلدر دیو اولیه اولسه بو تسبیح بازاردن غیریده اولسه یالکز تسبیحدن افضلدر نتکیم نبی
علیه السلام (ذاکر الله فی الغافلین کالمجاهد فی سبیل الله) (ویکره فعله للتاجر عند فتح متاعه) وتاجر طائفه سنه
متاعنی فتح ایلدکده لا اله الا الله ویاخود سبحان الله ویاخود اللهم صل علی محمد دیسه آثم اولور زیرا اول تاجر
بو کلام ایله ثمن اخذ ایدر اما غازی حین مبارزه ده وعالم مجلس علمده تکبیر ایلسه لر مأجورلردر زیرا انلرک
مقصودی تعظیم وتفخیم واظهار شعائر دینه در (والترجیع بقراءة القرآن والاستماع الیه) قرائت قرآنده ترجیع
مکروهدر واول ترجیع ایله اولان قرائتی استماع دخی مکروهدر ترجیع اولدر که صوتنی اشغه ایدوب بعده رفع
ایلمیه زیرا ترجیع حال فسقلرنده فسقه نک فعلنه تشبهدر (وقیل لا بأس به) دینلدیکه قرائت قرآنده ترجیع
لا بأسدر زیرا نبی علیه السلام (زینوا القرآن باصواتکم) بیورمشلردر (وعن النبی صلی الله علیه وسلم انه کره رفع
الصوت عند قراءة القرآن والجنازة والزحف والتذکیر فما ظنک به عند الغناء الذی یسمونه وجدا) نبی علیه
السلامدن روایت اولندیکه قرائت قرآن محلنده رفع صوت ایلمکی مکروه کورمشلردر وجنازه قتنده وحربده
ومجلس وعظده رفع صوتی مکروه کورمشلردر پس ایدی وجد تسمیه ایلدکاری شول غنا حرامدر رفع صوته
سنک ظنک ندر کذا فی الاختیار ولطائف الاشارات لصاحب جامع الفصولین (وکره الامام القراءة عند القبر)
امام اعظم حضرتلری قبر اوزرنده قرآن اوقومغی کریه کورمشدر زیرا اهل قبر جیفه در وقبر اوزرینه اوتورمغی
دخی کریه کورمشدر زیرا قبرلرک سقفی میتک حقیدر اوزرنده اوتورمق اهانتدر قال النبی علیه السلام (لان یجلس
احدکم علی جمر فیحرق ثیابه حتی یبلغ الی جلده خیر له من ان یجلس علی قبر) (وجوزها محمد وبه اخذ) امام محمد
قبر اوزرنده قراءة قرآنی تجویز ایلدی وامام محمد قولیله فتوی ویرلدی زیرا قبر اوزرینه آیة الکرسی واخلاص
شریف وفاتحه شریفه قرائت اولنمق بابنده نیچه آثار وارد اولمشدر (ومنه ما لا اجر فیه ولا وزر نحو قم واقعد
وقیل لا یکتب علیه) واول کلامدن بعضیسی نه اجری واردر ونه کناهی واردر قم واقعد لفظی کبی دخی اکلت
وشربت کبی بو کلام نه عبادتدر ونه معصیتدر دینلدیکه بو مقوله کلام تکلم اوزرینه یازلمز نه اجر ونه عقاب
واردر که یازیله هشامدن اولدخی عکرمه دن اولدخی ابن عباسدن روایت اولنمشدر تحقیقا ملائکه اول کلامی
یازمزلر الا آنده اجر ویاخود کناه اوله اول مقوله کلامی یازارلر ودینلدیکه یازیلور لکن جزاسی اولمیان دنیاده محو اولور
جزاسی اولان باقی قالور (ومنه ما یأثم به کالکذب والغیبة والنمیمة والشتیمة) اول کلامک بعضنده آثم اولور کذب
وغیبت ونمیمه وشتیمه کبی بونلرک جمله سی بحسب النقل والعقل حرامدر تملق دخی حرامدر وتملق عادتدن زیاده
تواضع وتذللدر اما تواضع محمود والتملق مذموم ونبی علیه السلام (لیس من اخلاق المؤمن التملق الا المتعلم لاستاذه
والولد لوالدیه والعبد لمولاه) بیورمشلردر والکذب حرام الا فی الحرب للخدعة کذب نقلا وعقلا حرامدر الا جنکده

اعدایه خدعه ایچون کذب حرام دکلدر (وفی الصلح بین اثنین وفی ارضاء الاهل وفی دفع الظالم عن الظلم) ودخی ایکی آدم مابیننی اصلاحده وبر کمسنه نك اهلنی زوجی ایله ارضا ایلمکده وظالمك ظلمنی دفع ایلمکده کذب حرام دکلدر زیرا نیت خالصه سی اصلاح ایچوندر (ویکره التعریض به الا لحاجة) کذب ایله تعریض مکروه اولور الا بر حاجت ایچون اولورسه مکروه اولمز تعریض لغتده تصریحك ضدیدر تعریض شول کلامه دیرلر که سامع اولان کمسنه انی وهلهٔ اولیده فهم ایلمیوب تأمل ایله فهم ایلیه (مثلا) بر کمسنه یه کل بزمله طعام ایله دیسه اول کمسنه اکل ایلدم دیو کذب ایلسه اما مرادی دونکی کون اکل ایلدم دیمك اولسه اکر لحاجة ایسه مکروه دکلدر (ولا غیبة لظالم ولا اثم فی السعی به) ناسه قول وفعل ایله ظالم اولان کمسنه ایچون اولان کلام غیبت دکلدر واول ظالم ایچون سعی ایدوب وحاکمه واروب احوال ظلمنی اعلام ایلمك کناه دکلدر بلکه ثوابه داخل اولور نهی عن المنکر بابندندر (ولا غیبة الا لمعلوم فاغتیاب اهل قریة لیس بغیبة) غیبت دکلدر الا معلوم ایچوندر بو تقدیرجه اغتیاب اهل قریه غیبت دکلدر زیرا مرادا اولان مجهوللردر قذف کبی اولمش اولوردر روغررده مسطوردر که بر کمسنه بر مسلم قرنداشنك ساوی سنی علی وجه الاهتمام ذکر ایلسه غیبت دکلدر وغیبت اولدر که علی وجه الغضب ذکر ایدوب مست ایلمك مراد ایلیه (ویحرم اللعب بالنرد والشطرنج والاربعة عشر وکل لهو) نرد وشطرنج واربعة عشر اوینامق حرامدر وجمله لهو حرامدر وصاحب کفایه دیمشدر که اربعة عشر بر لعبك اسمیدر یهود طائفه سی استعمال ایدر اکر بونلر لعب ایلدکده قمار ایدرسه میسر اولور ونص ایله حرامدر زیرا میسر جمیع قمارك اسمیدر اکر قمار ایلمز ایسه عبث اولور اولدخی حرامدر نته کیم حق سبحانه وتعالینك (افحسبتم انما خلقناکم عبثا) قول شریفی دلیل قاطعدر ولعب حقنده نبی علیه السلامك (کل لعب ابن آدم حرام الا ثلاثة ملاعبة الرجل باهله وتأدیبه لفرسه ومناضلته بقوسه) قول شریفی واقع اولمشدر وحدیث آخرده دخی (من لعب بالشطرنج والنرد فکانما غمس یده فی دم الخنزیر) قول شریفی واقع اولمشدر بو حدیث شریفی مسلم واحمد وابو داود روایت ایلمشلردر وینه مالك واحمد روایتی ایله حدیث آخرده (من لعب من نرد فقد عصی الله ورسوله) بیورمشلردر وروایت اولندیکه ابن عمر رضی الله عنهما شطرنج لعب ایلین قوم اوزرینه اوغرایوب سلام ویرمدی (ما هذه التماثیل التی انتم لها عاکفون) بیوردیلر بر روایتده دخی علی رضی الله عنه شطرنج لعب ایلین قوم اوزرینه مرور ایلیوب سلام ویرمدی دیدیلر که نیچون سلام ویرمدیکز ایتدیلر نیجه سلام ویره یم بو قومه که کندولر ایچون اصنام اتخاذ ایدوب عاکف اولمشلردر بر روایتده باشلرینه ضرب ایلمشدر ونبی علیه السلامك (ما الهاك عن ذکر الله فهو میسر) قول شریفی جمله یی جامعدر مؤمنه لایق اولان ما خلق لهنی بیلوب موجبنجه عمل ایلیوب نافله یره نفسنی ضایع ایلمه کدر وابو حنیفه رحمه الله دخی سلامی معقول کورمشدر وامامین دخی انلره سلامی کریه کورمشلردر تحقیر ایچون وامام شافعی حضرتلری شطرنجی مباح کورمشدر قمار اولمامق اوزره وواجباته خلل ویرممك اوزره وکلام فحش وایمان کاذبه اولمامق اوزره تشحیذ خاطر ایچون اولنسه لا بأس در بیورمشلردر بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامك (کل لعب ابن آدم حرام) حدیث شریفیدر (وما الهاك عن ذکر الله فهو میسر) قولی جمیع ملاهی حرام ایدوکنه دلیل کافیدر (ویکره استخدام الخصیان) طواشی استخدامی مکروهدر زیرا بو صنعته ناسی تحریص واردر وایسه مثله در نبی علیه السلام ایسه مثله دن نهی بیورمشلردر کمسنه استخدام ایلمسه طواشی ایلمکه بر فرد سعی ایلمزدی بو تقدیرجه استخدامی مکروهدر (ووصل الشعر بشعر آدمی) شعری آدمی شعرینه وصل ایلمك مکروهدر کرك آدمی شعری اولسون کرك غیری شعر اولسون برابردر بوندن مراد زمانه خاتونلری صاچلری از اوزون اولسون وچوق اولسون دیو آخرك صاچنی کندی صاچلرینه وصل والحاق ایدرلر بو بابده نبی علیه السلامدن (لعن الله الواصلة والمستوصلة والواشمة والمستوشمة) حدیث شریفی وارد اولمشدر واصله اول شعری شعره وصل ایدندر مستوصله وصل والحاقنی طلب ایدندر وشم اولدر که اکنه ایله یوزلرینی رقوللرینی دلوب بعده اوزرینه چوبت سورمکدر واشمه بو فعلی اشلیجیدر مستوشمه بو فعلی طلب ایلیجیدر (وقوله فی الدعاء اسألك بمعقد العز من عرشك) داعینك دعاده بو قولی مکروهدر ابو حنیفه ومحمد قتلرنده بمعقد وبمقعد ایکی عبارت ایله روایت اولنمشدر روایت اولی قاف اوزرینه عینك تقدیمیدر عقده دن اولمق اوزره وروایت ثانیه قافك عین اوزرینه تقدیمیدر قعوددن اولمق اوزره ثانینك کراهتنده شك یوقدر زیرا معناسی جناب

رب العزته وصفاتنه استحاله یعنی محال اولدیغی اجلدن وروایت اولینك دخی کراهتنده شك یوقدر زیرا معنی ایهام ایدر که جناب رب العزتك عزی عرشنه متعلق اوله عرش ایسه حادثدر شول شیئکه حادثه متعلق اوله حادث اولور وحق سبحانه وتعالینك عزی حادثه متعلق اولمقدن منزهدر جناب رب العزتك عزی قدیمدر زیرا صفتیدر

صفات الذات والافعال طرا * قدیمات مصونات الزوال

(خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر دعاده بو یلجه قرائت ایلمك لا بأس در ابو اللیث فقیه بونکله اخذ ایلدی زیرا نبی علیه السلامدن روایت اولنمشدر که کندیلر دعا ایلدکلرنده (اللهم انی اسئلك بمعقد العز من عرشك وبمنتهی الرحمة من کتابك وباسمك الاعظم وجدك الاعلی وکلماتك التامة) بو منوال اوزره قرائت بیوررلردی وصاحب نهایه ابن مسعوددن روایت ایدوب دیمشدر که نبی علیه السلام بیورمشدر که بر کمسنه کیجه ده ویا خود کوندزده اون ایکی رکعت قیلسه وهر رکعتده بر فاتحهٔ شریفه وبر سوره قرائت ایلسه وایکی رکعتده بر تشهد ایلسه وسلام ویرسه آخرکی ایکی رکعتده بعد التشهد قبل السلام سجده ایلیه ویدی کره فاتحهٔ شریفهٔ قرائت ایلیه ولا اله الا الله وحده لا شریك له له الملك وله الحمد یحیی ویمیت وهو علی کل شیء قدیر اللهم انی اسئلك بمعقد العز من عرشك ومنتهی الرحمة من کتابك وباسمك الاعظم وجدك الاعلی وکلماتك التامة ان تقضی حاجتی) دیو قرائت ایلسه حق تعالی اول کمسنه نك حاجتنی قبول ایلیه اندنصکره نبی علیه السلام (لا تعلموها السفهاء لانها دعوة مستجابة) بیورمشلردر لکن احوط اولان امتناعدر زیرا خبر واحد ایله ثابتدر متشابهده ایسه دلیل قطعی ایله ثابت اولمق کرکدر وفاضل زیلعی دیمشدر که اکر عز عرشك صفتی قلنورسه جائز اولور زیرا عرش قرآنده مجد وکرم ایله موصوفدر عز ایله دخی موصوف اولور (وقوله اسئلك بحق انبیائك ورسلك) بویله دعا ایتمك دخی مکروهدر زیرا مخلوقك الله تعالی اوزرینه حقی یوقدر (واستماع الملاهی حرام) ملاهی استماعی حرامدر زیرا نبی علیه السلامدن (استماع الملاهی معصیة) الخ حدیثی وارد اولمشدر (ویکره تعشیر المصحف ونقطه الا للعجم فانه حسن) مصحف شریفی تعشیر مکروهدر الا عجمی ایچون تعشیر ونقطه دن هر بری حسندر (ولا بأس بتحلیته) مصحف شریفی تحلیه وتزیین لا بأس در زیرا تزیین وتحلیه ده تعظیم بولنور (ولا بأس بدخول الذمی المسجد الحرام) مسجد حرامه ذمینك دخولی لا بأس در امام شافعی کریه کورمشدر وامام مالك دخی کریه کورمشدر شافعی ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینك (انما المشرکون نجس فلا یقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا) وبزم ایچون دلیل نبی علیه السلام ثقیفك الچیسنی مسجد ایچنده قوندروب خیمه قوردرمشیدی صحابهٔ کرام رضی الله عنهم المشرکون نجس دیدیلر نبی علیه السلام (لیس علی الارض من نجاستهم شیء انما نجاستهم علی انفسهم) بیورمشلردر (ولا بعیادته) ذمینك عیادتنه وارمق دخی لا بأس در زیرا نبی علیه السلام همجوارنده اولان بر یهودی مریض ایکن عیادتنه واروب باشی اوجنده اوتوروب کلمهٔ شهادت تکلیف ایلدکده مریض اولان یهودی باباسنه نظر ایلدی باباسی دخی اجابت ایله دیو سویلدکده اجابت ایدوب کلمهٔ شهادتی دیدکدنصکره فوت اولدی نبی علیه السلام (انقذنی نسمة من النار) بیورمشلردر ذمی اوزرینه رد سلام لا بأس در لکن وعلیکم قولندن زیاده ایلمیه وذمی یه ابتدادن سلام ویرمیه زیرا ابتدا اسلام ویرمکده تعظیم واردر واکر اول ذمی قتنده حاجتی وار ایسه ابتدا اسلام ویرمك لا بأس در وذمی یه مغفرت ایله دعا ایلمیه واکر هدی ایله دعا ایدرسه جائزدر دینلدیکه اکر مجوسی ایسه عیاده اولنمیه ودینلدیکه عیاده اولنه زیرا بو فعلده محاسن اسلامی اظهار واردر وعیادهٔ فاسقده اختلاف ایلدیلر اصح اولان عیاده اولنمقدر زیرا مسلمدر وعیاده ایسه حقوق مسلمیندندر (ویجوز اخصاء البهائم) بهایم اخصا ایلمك یعنی انه ملك جائزدر (وانزاء الحمیر علی الخیل) وحماری خیل اوزرینه حملك دخی لا بأس در زیرا آنلردن قاطر حاصل اولور (والحقنة للرجال والنساء) رجال ونسا ایچون حقنه ایلمك دخی لا بأس در بالاجماع مباحدر واباحتنه نیجه احادیث شریفه وارد اولمشدر بری نبی علیه السلامك (لکل داء دواء واذا اصاب الدواء الداء برئ باذن الله) قول شریفیدر وروایت اولندیکه بر اعرابی نبی علیه السلامه دیدیکه (الا نتداوی قال نعم عباد الله تداووا فان الله لم یضع داء الا وضع له شفاء) وقال علیه السلام (ما خلق داء الا وقد خلق له دواء الا السام والهرم) شول کمسنه که تداوی ایلمکی کریه کوردی ابن عباس رضی الله عنهما روایت ایلدیکی شیء ایچوندر که نبی علیه السلام بیورمشلردر (یدخل الجنة من امتی سبعون الفا بغیر حساب هم الذین لا یسترقون ولا یتطیرون ولا یکتوون وعلی ربهم یتوکلون)

بو حديث شريفى بخارى ومسلم واحمد روايت ايلمشلردر وروايت اولنديكه نبى عليه السلام تداوى واحتجام ايلمشلردر (لا بمحرم كالخمر ونحوه) احتقان جائزدر لكن خمر وخمره مشابه اولان حرام شيئله جائز دكلدر ابن مسعود روايت ايلمشدركه نبى عليه السلامك (ان الله لم يجعل شفاءكم فيما حرم عليكم) قول شريفى وارد اولمشدر (ابو الدرداءدن روايت اولنمشدركه نبى عليه السلامك (ان الله انزل الداء والدواء وجعل لكل داء دواء فتداووا ولا تداووا بالمحرم) قول شريفنده حرام ايله تداوى يى نهى ايلمشدر بو حديث شريفى ابو داود روايت ايلمشدر (ولا بأس برزق القاضى كفاية بلا شرط) بيت المالدن قاضى ايچون كفايت مقدارى رزق ويرمك لا بأس اما بلا شرط كركدر زيرا بيت المال مصالح مسلمين ايچوندر قاضى ايسه مسلمانلرك مصالحى ايچون محبوسدر وحبس ايسه اسباب نفقه دندر (ولا بأس بسفر الامة وام الولد بلا محرم) جاريه نك وام ولدك بلا محرم سفرى لا بأسدر زيرا جاريه عامهٔ رجاله محرم منزله سنده در وام ولد دخى جاريه منزله سنده در اوزرنده رقيت قائمه در مكاتبه دخى بويلجه در زيرا رقيت مملوكه در ومعتقة البعض دخى ابو حنيفه قتنده مكاتبه كبيدر كافيده مسطوردركه بوذكر اولنان اول زمانلرده جائزايدى زيرا اهل صلاح غالب ايدى فى زماننا لا بأس دكلدر وفتوى دخى بونك اوزرينه در (والخلوة بها قيل تباح وقيل لا) الا جاريه ايله خلوت دينلديكه مباحدر محارم اولمق اعتبارى ايله ودينلديكه مباح دكلدر عدم ضرورت ايچون وفتوى مباح اولمق اوزرينه در (ويكره جعل الراية فى عنق العبد لا تقييده) عبدك بوينه رايه يى جعل ايلمك مكروهدر لكن تقييد مكروه دكلدر رايه شول خلقه دركه بيوك مسمار ايله تسمير اولنوركه باشنى برطرفه حركته قادر اولمز بين الظلمه معتاد بر فعل قبيح در بوانسه حرامدر صاحب نهايه ديركه بو بر علامتدر فراردن عبدك بوينه قورلر فى زماننا لا بأسدر رايه محدثدر وشر الامور محدثاتها نبى عليه السلام (كل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة فى النار) بيورمشلردر (ويكره ان يقرض بقالا درهما ليأخذ منه به ما يحتاج الى ان يستغرقه) مثلا بر فقير كمسنه نك بر درهمى اوله خوف ايدركه اكر اول درهم الندە اولسه يا هلاك اوله ويا خود آخر حاجتنه صرف ايليه لكن بقال ايله معامله سى جمله دن اهم اولمغين اول درهمى بقاله قرض ويروب محتاج اولديغى شيئى اول درهمى استغراق ايدنجه بقالدن بعض حوايج المق مكروهدر منه ضميرى بقاله راجعدر وبه ضميرى درهمه راجعدر ويستغرقه ده اولان ضمير دخى درهمه راجعدر بو فعلك مكروه اولمسى بو بر قرضدركه نفعى جرايدر بوايسه مكروهدر زيرا نبى عليه السلام نفعى جرايدن قرضدن نهى بيورمشلردر لكن بونده حيله بودركه درهمى بقاله امانت وضع ايده اندنصكره مرادى اوزره شيئا فشيئا ما يحتاج اليه نه ايسه اله اكر درهم هلاك اولورسه بقاله ضمان لازم كلمز زيرا اوديعه ده (والسنة تقليم الاظفار ونتف الابط وحلق العانة والشارب وقصه حسن) طرنق كسمك وقولتقده اولان قلى يولمق وادب يرينى تراش ايلمك ودخى بيغى تراش ايلمك سنتدر وبيغى قرقمق حسندر طحاوى شرح آثارده قص الشارب حسن بيورمشدر صاحب اختيار تراش ايلمك سنتدر وسنت ايسه قرقمقدن احسندر وبو قول بزم اصحابمزك قوليدر زيرا نبى عليه السلام احفوا الشارب واعفوا اللحى) بيورمشلردر واحفا استيصالدر يعنى كوكندن كيدرمكدر اعفا اللحى اعفا قالى چوق ايلمكدر صاحب قنيه ديمشدر افضل اولان هر يدى كونده بر طرنقلرين كسه وبيغن قرقه وادب يرينى تراش ايليه واغتسال ايله بدننى پاك ايليه اكر هفته ده بر ايلمز ايسه اون بش كونده بر ايليه قرق كوندن زياده تركده عذر يوقدر اما افضل اولان هفته ده بردر اوسطى اون بش كوندر ابعدى قرق كوندر قرقك ماوراسنده وعيده مستحق اولور محيطده مسطوردركه عمر بن الخطاب رضى الله عنه مقابلهٔ عدوده طرنقلكزى قطع ايلمكز زيرا سلاح مرتبه سنده در دار حربده مجاهده مندوب حكمنده در دار حربده بيقلرينى قرقيوب اوزاتمق مندوبدر زيرا اعدايه مهيب كورينور (ولا بأس بدخول الحمام للرجال والنساء اذا اتزر وغض بصره) رجال ونسا ايچون حمامه دخول لا بأسدر لكن اتزار ايليه يعنى عورت يرينى قورتسه وكوزينى نظردن يعنى آخرك عورت يرينه نظر ايلمكدن منع ايليه (ويستحب اتخاذ الاوعية لنقل الماء الى البيوت وكونها من الخزف افضل) اولرينه صو نقلى ايچون اوعيه اتخاذ ايلمك مستحبدر اما اوعيه طوپراقدن اولان دستى وچولمك اولمق افضلدر زيرا نبى عليه السلام (من اتخذ اوانى بيته خزفا زارته الملائكة) بيورمشلردر وباقردن وقلايدن ودريدن دخى اتخاذ اولنسه جائزدر اما ذهب وفضه دن جائز دكلدر (ولا بأس بستر حيطان البيت باللبد للبرد ويكره للزينة) اولك

ديوارينى كيجه ايله صوقدن حفظ ايچون ستر ايلمك لا بأسدر اما زينت ايچون مكروهدر (وكذا ارخاء الستر على البيت) سترييت اوزرينه ارخا يعنى صارقتمق مكروه دكلدر اكر صوق ايچون اولورسه اكر زينت ايچون اولورسه مكروهدر خزانه ده مسطوردركه بيتنى ديباج ستر ايله اورتمك لا بأسدر لكن اوزرينه اوتورمليه واويومليه ودينلديكه بيته ديباج وحرير دوشه مك واوزرينه اوتورمق واوزرنده اويومق وقابويه آصمق وديوارلرى ستر ايلمك جائزدر (واذا ادى الفرائض واحب ان يتنعم بمنظر حسن وجوار جميلة فلا بأس) قچن فرائضى ادا ايلسه ومنظر حسن يعنى كوزل يوز وجميله جوارى ايله تنعم ايلمكى سوسه لا بأسدر نبى عليه السلام ابراهيمك اناسى جاريه ايله تسرى ايلدى حال بوكه تحت نكاحنده حره واردى وعلى رضى الله عنه دخى تحت نكاحنده حره وار ايكن تسرى ايلمشدر (والقناعة بادنى الكفاية وصرف الباقى الى ما ينفع فى الآخرة اولى) ادنى كفايت ايله قناعت ايلمك وباقى يى آخرتده نفع اوله جق شيئه صرف ايلمك اوليدر (لان ما عند الله خير وابقى) ايديكى قتى ظاهردر معلوم اوله كه كفايت ايدن شيئك ادناسنه اقتصار عزيمتدر وادنانك اوزرينه تنعم ونيل لذاتدن زياده ايلمك رخصتدر زيرا نبى عليه السلام (بعثت بالحنيفية السهلة السمحة ولم ابعث بالرهبانية الصعبة) بيورمشلردر

كتاب احياء الموات

بو كتاب احياء موات احكامى بياننده در موات لغتده ارض خرابدر مالكى اولميه هدايه ده موات ديو شول ارضه ديرلركه انكله انتفاع اولنميه واحيا ديديكى صورتا احيادر يوخسه حقيقة احيا دكلدر واحياء مواتك مشروعيتى نبى عليه السلامك (من احيى ارضا ميتة فهى له) قول شريفيدر (هى ارض لا ينتفع بها عادية) شرعتده اول موات بر ارضدركه آنكله قديمدن انتفاع اولنميه يعنى خرابلغى قديم اوله عادية قولى كويا عاد زمانندن خراب اولمشدر ديوا كانسبت اولنور (او مملوكة فى الاسلام ليس لها مالك معين مسلم او ذمى) وياخود اسلامده مملوكه اوله لكن مسلم وذميدن مالك معينى اولميه (وعند محمد ان ملكت فى الاسلام لا تكون مواتا) امام محمد قتنده اكر اسلامده مملوكه اولمش ايسه لكن هنوز مالك معينى بولنميه ده اول ارض موات اولمز (ويشترط عند ابى يوسف كونها بعيدة عن العامر لو صيح من اقصاه لا يسمع فيها) ابو يوسف قتنده اول ارض مواتك معمور اولان يرلردن بعيد اولمسى شرط قلندى اكر عامر اولان يرلك اقصاسندن يعنى نهايتندن صيحه اولنسه موات اولان ارضده استماع اولنميه ابو يوسف قتنده بعدك مقدارى بودر بر روايتده ابو يوسف قتنده غلوه مقداريدر غلوه ايسه بر اوق آتمى يرلكنهايتيدر وبعضيلر قتنده درتيوز ذراع يردر حاصل كلام ابو يوسف قتنده مدار حكم قرب وبعد اعتباريدر كرك عاديه اولسون وكرك اسلامده مملوكه اولسون لكن مالك معينى اولميه برابردر (وعند محمد ان لا ينتفع بها اهل العامر ولو قريبة منه) اما امام محمد قتنده مشروط اولان اهالى معموره اول مواتدن منتفع اولميه لر اكر اول عامره قريب ايسه ده عدم انتفاع لازمدر جائزدركه اهالى معموره نك مراعيسى ويا خود اودون جمع ايده جك يرلرى اوله شمس الائمه ابو يوسف قولنه اعتماد ايلمشدر خواهرزاده امام محمد قولنى اختيار ايلمشدر (من احياها باذن الامام ولو ذميا ملكها او بلا اذنه لا خلافا لهما) بر كمسنه امامك وياخود نائبينك اذنى ايله ارض مواتى احيا ايلسه اكر ذمى دخى اولورسه اول ارض مواته مالك اولور اما امامك ونائبينك اذنيسز احيا ايلسه مالك اولمز ابو حنيفه قتنده امامين ايچون خلاف واردر امامين قتنده بلا اذن احيا ايلسه مالك اولور زيرا نبى عليه السلام (من عمر ارضا ليست لاحد فهو احق بها) بيورمشلردر وحديث اخرده (من احيى ارضا ميتة فهى له) واقع اولمشدر زيرا مال مباحدر احيا ايده نك الى سبق ايلدى بو تقديرجه اول مواته احق اولدى صو اودون اوتلق كبى وصيد كبى ابو حنيفه ايچون دليل نبى عليه السلامك (ليس للمرء الا ما طابت به نفس امامه) قول شريفيدر بو اراضى جمله كفره النده ايدى اندنصكره مسلمانلر الينه كيردى بو تقديرجه فىء اولدى فىء ايسه بر فرده مختص دكلدر الا امامك رأييله مختص اولور غنايم كبى شول شيئكه امامين روايت ايلمشلردر احتمال اولنوركه نبى عليه السلام اذن ويرمشدر يوخسه نصب شرع دكلدر صاحب نهايه شيخندن روايت ايدوب ديمشدركه مشروعات ايكى نوعدر بر نوعى نصب شرعدر وبر نوعى اذن بالشرعدر نصب شرعى نبى عليه السلامك (من قتل قتيلا فله سلبه) قول شريفيدر وايدى امام ايچون اول مرتبه ولايت واردركه بو قول شريفى اجرا ايچون اذن ويره نبى عليه السلامك من احيى ارضا ميتة فهى له) قول شريفى ابو حنيفه قتنده اذن بالشرع قبيلندندر وامامين قتنده نصب الشرع

قبلماندر چونکه بو حدیث شریف ایکی معنایه محتمل اولیجق نبی علیه السلامك (ليس للمرء الا ما طابت به
نفس امامه) حدیث شریفی من احیا ارضا حدیثنه معارض اولمغه صالح اولمز (ولا يجوز احياء ما قرب من
العامر بل يترك مرعى لاهل القرية ومطرحا لحصائدهم) جائز دکلدر عامره قریب اولان ارض خالیه یی احیا ایلمك
بلکه اهل قریه ایچون مرعی ترك اولنمش و یاخود اهل قریه نك حصائدی مطرحی یعنی براغلاجق یر یعنی
خرمن یرلری ایچون ترك اولنمش اوله (ولا ما عدل عنه الفرات ونحوها واحتمل عوده اليه فان لم يحتمل جاز) شول
ارضك احیاسی جائز دکلدر اندن ماء فرات و فراته شبیه دجله مثللی صولر عدول ایلسه لوعود ایلمك احتمالی
اولسه جائز دکلدر و اکر عود احتمالی اولمزایسه احیاسی جائزدر بو تقدیرجه برکسنه نك ملکی اولمش اولو
(ومن حجر ارضا ثلاث سنين ولم يعمرها اخذت منه ودفعت الى غيره) برکسنه بر ارض خالیه یی اوچ سنه یه دکین
تحجیر ایلسه لکن معمور ایلمسه اول ارض اندن اخذ اولنور آخره و یریلور تحجیر ایلمك یعنی طاش ایله جوانب
اربعه سنی دیوار شکلی نشان ایلمکدر و یاخود بعض اشجار قوروسی ایله دیوار شکلی ایلمکدر (ومن حفر بئرا
فی ارض موات فله حريمها ان باذن الامام) برکسنه ارض مواتده بر قیو قازسه اول ارض مواتك حریمی احیا
ایده نکدر اکر امام اذنی ایله حفر ایلدیسه (وكذا ان بغير اذنه عندهما) امامین قتنده اذنسز دخی حفر ایلمش ایسه
حریمی حفر ایده نکدر (وحريم العطن اربعون ذراعا من كل جانب هو الصحيح) عطنك حریمی بر جانبدن قرق
ذراعدر عطن قیونك و حوضك اطرافنده دوه چوکوب طوره جق یر مبارك الابل کبی و حریمك عطنه اضافتی
ادنی ملابسه ایچوندر یعنی بویله اوله که اطرافنه دوه چوکوب الیله صو چکوب دوه یی سقی ایلمك ایچون قیو حفر
ایلسه هر جانبندن قرق ذراع حریمی حفر ایدن کسنه نکدر صحیح اولان دخی بودر (وكذا حريم الناضح) حریم
ناضح دخی حریم عطن کبیدر ابو حنیفه قتنده ناضح شول دوه در که انکله قیودن صو چکرلر مضاف محذوف
اولمشدر حریم بئر الناضح دیمکدر (وعندهما للناضح ستون) امامین قتنده بئر ناضح ایچون هر جانبدن التمش
ذراع حریمدر زیرا نبی علیه السلام (حريم العين خمسمائة ذراع وحريم بئر العطن اربعون ذراعا وحريم بئر الناضح
ستون ذراعا) بیورمشلردر (وحريم العين خمسمائة ذراع من كل جانب) حریم عین هر جانبندن بشیوز ذراعدر
زیرا عینده زیاده مسافه یه حاجت واردر زیرا عین ذراعت ایچون استخراج اولنور لابد جریان ایده جك موضع
لازمدر و برمقدار موضع دخی صو جمع اولمق ایچون لازمدر و برمقدار موضع دخی مزرعه یه جریان ایده جك
یر لازمدر بو اجلدن زیاده ایله تقدیر اولندی (ويمنع غيره من الحفر فى حريمه) آخر کسنه اول بئرك حریمنده
قیو قازمقدن منع اولنور (لا فيما وراءه) اما حریمك ماوراسنده حفردن منع اولنمز زیرا حریمك ماوراسنده تعلق
یوقدر (فان حفر فيه احد ضمن النقصان ويكبس) اکر برکسنه آخرك داخل حریمنده قیو قازسه بئر اولك نقصانی
صکره قیو قازنه تضمین ایتدررو صکره قازیلان قیو طپراق ایله طولدوریلور دینلدیکه نقصانی تضمین ایتدیرلمز
انجق طپراق ایله طولدروب بطال ایتدریلور کبس لغتده طپراق ایله قیو یی و ارقلری طولدرمقدر کافك کسری ایله
قیو یی طولدردقلری طپراغك اسمیدر (وان حفر فيما وراءه فلا ضمان وله الحريم مما سوى الحريم الاول) برکسنه
آخرك حریمنك ماوراسنده برقیو قازسه آنك ایچون ضمان یوقدر و اول بئره دخی حریم واردر اول قیو قازانك
حریمی جانبندن غیریده بئر اولك حریمی نهایتنده ایسه جوانب اربعه دن حریم اولمق ممکن دکلدر ثانی یه اوچ
طرفدن حریم اولور (مثلا) برکسنه اذن امام ایله بر آخرك قازدیغی قیونك حریمی نهایتنده برقیو قازسه بئر اولك
صویی بئر ثانی یه تحویل ایلسه ثانی یه برشیء یوقدر زیرا فعلده تعدی ایلمشدر صو ایسه تحت الارضده برفردك
مملوکی دکلدر (وللقناة حريم بقدر ما يصلحها) قناة ایچون حریم واردر اول قناة صالح اولدیغی مقدار ایله (وقيل
لا حريم لها ما لم يظهر ماؤها) ودینلدیکه قناة ایچون حریم یوقدر مادامکه صویی اچه ارضده ظاهر اولمیه امام
ابو حنیفه قتنده قناة ایسه تحت الارض اولان مجرای مادر که اسان فارسیده کاریز دیرلر (وعندهما هى كالبئر
وان ظهر ماؤها فهى كالعين اجماعا) امامین قتنده قناة بئر کبیدر اکر صویی اچه ارضده ظاهر اولورسه اجماعا عین
قازه کبیدر یعنی قاینیوب چقان عین کبیدر حریمی بشیوز ذراع تقدیر اولنور (ولا حريم لنهر فى ارض الغير الا بحجة
غیرك ارضنده جاری اولان نهر ایچون حریم یوقدر ابو حنیفه رحمه الله قتنده الا مکرکه حریمی اولدیغنه بینه
اقامت ایلیه وعندهما له مسناة بقدر نصف عرضه من كل جانب عند ابى يوسف رحمه الله وبقدر عرضه عند محمد

وهو الارفق) امامین قتنده نهر ایچون مسناة واردر ابو یوسف قتنده هر جانبدن نهر عرضنك نصفی مقداری
یر حریمیدر مثلا نهرك عرضی اوچ ذراع اولسه بر طرفدن بر بچق ذراع بر حریم اولور امام طحاوی دخی بونی
اختیار ایلمشدر و امام محمد رحمه الله قتنده نهرك عرضی مقداری یر حریمیدر مثلا بر نهرك اوچ ذراع عرضی
اولسه هر جانبدن اوچ ذراع یر حریمی اولور امام کرخی ایسه بونی اختیار ایلمشدر امام محمدك قولی صاحب نهره
ارفقدر مسناة دیو صوارقلرینك ایکی جانبنده اولنان کنارنه دیرلر (فالمسناة بين النهر والارض وليست فى يد احد
اصاحب الارض) بین النهر والارض واقع اولان مسناة حال بوکه اول مسناة برکسنه نك یدنده دکلدر صاحب
ارض اولان کسنه نکدر امام ابو حنیفه قتنده ومسناة مبتدادر اصاحب الارض ایسه خبردر (فلا يغرس
فيها صاحب النهر ولا يلقى عليها طينه ولا يمر) پس امدی صاحب نهر مسناته برشیء غرس ایلمز نهرك طپراغنی
مسناته القا ایلمز و اوزرندن دخی مرور ایلمز (وقيل له المرور والقاء الطين ما لم يفحش) ودینلدیکه صاحب نهر ایچون
مرور واردر و طپراغنی مسناته القا ایلمك دخی واردر مادامکه فاحش اولمیه صاحب الکافی صحیح اولانده بودر
دیمشدر (وعندهما هى لرب النهر فله ذلك) امامین قتنده مسناة نهر صاحبی اولان کمسنه نکدر پس امدی
غرس والقاء طین و مرور صاحب نهر کدر (قال الفقيه ابو جعفر رحمه الله اخذ بقول الامام فى الغرس وبقولهما
فى القاء الطين) فقیه ابو جعفر دیدیکه غرسده امام اعظم قولیله فتوی و یریلور القاء طینده امامین قولیله فتوی
و یریلور (ومن غرس شجرة فى ارض موات فله حريمها خمسة اذرع من كل جانب) برکسنه ارض مواتده بر شجر
غرس ایلسه انك حریمی هر جانبدن بش ذراعدر (يمنع غيره من الغرس فيه) غیری کمسنه انك حریمنده غرس
شجردن منع اولنور (فصل فى الشرب) بو فصل احکام شربك بیاننده در (هو النصيب من الماء) لغتده شرب کسر
شین ایله مصنف رحمه الله دیدیکی اوزره اول شرب صودن نصیب معناسنه در شرعده کرلك مزارع صوارمق
اولسون و کرلك دواب یعنی حیوانات صوارمق اولسون نوبت ایله صونك انتفاعنه دیرلر (والشفة شرب بنى آدم
والبهائم) شفه صودن بنی آدمك و بهایمك نصیبیدر بو اجلدن شرب عام اولدی شفه ایسه خاص اولدی شفه نك
اصلی شفهه در تخفیف ایچون هاء اسقاط اولندی (والانهار العظام كالفرات ودجلة غير مملوكة) انهار عظامکه فرات
و دجله نهرلری کبی و جیحون و سیحون و نیل کبی برفردك مملوکی دکلدر (ولكل احد فيها حق الشفة والوضوء ونصب
الرحى وكرى نهر الى ارضه ان لم يضر بالعامة) هر فردك انهار عظامده شفه حقی و وضوء حقی واردر و دکرمن نصب
ایلمك و کندو ارضنده دیلدیکی اوزره نهر قازمق واردر اکر عامه یه ضرر ایلمز ایسه زیرا نبی صلى الله عليه وسلم الناس
شركاء فى ثلاثة الماء والكلاء والنار) بیورمشلردر (وفى الانهار المملوكة والحوض والبئر والقناة لكل احد حق
الشفة) انهار مملوکه ده و حوض و بئر و قناتده هر احدك حق شفه سی واردر یعنی الناس شركاء حدیث شریفی
موجبنجه هر کسك حق شرب و سقی دابه سی ثابت اولور زیرا نهرلر و قیولر و حوضلر احراز ما ایچون وضع
اولنمشدر و مباح اولان شیئه انجق احراز ایله مالك اولنور (ان لم يخف التخريب لكثرة المواشى او الاتيان على جميع
الماء) کثرت مواشی ایچون انهار و حوض و بئر و قناتك اطرافی تخریبدن خوف اولنمز ایسه و یاخود جمله صونك
اوزرینه کلمك و جمیع صویی دوکتمك خوفی اولمز ایسه منع اولنمزودینلدیکه بعض مشایخك قولنده منع اولنور
(لا سقى ارضه وشجره الا باذن مالكه) هر احد ایچون انهار مملوکه و حوض و بئر و قناتدن ارض و شجر سقی ایلمك
یوقدر الا مالکنك اذنی ایله واردر (وله الاخذ للوضوء وغسل الثياب وسقى شجر وخضر فى داره بالجرار فى الاصح)
هر احد ایچون انهار مملوکه و حوض و بئر و قناتدن وضوء ایچون و اثوابنی غسل ایدوب یومق ایچون داری ایچنده
اتخاذ ایلدیکی شجر و خضراتی دستی ایله سقی ایلمك واردر اصح روایتده زیرا بعض أئمه رحمهم الله بونك خلافنه
ذاهب اولمشلردر اول اجلدن اصح روایتله قید اولنمشدر جرار ایسه جره نك جمعیدر دستی دیمکدر (وما احرز من الماء
بحب او كوز ونحوه لا يؤخذ الا برضاء صاحبه) و دخی شول صوکه کوپ و بردق و بونلره مشابه شیلر ایله احراز
اولنمشدر اخذ اولنمز الا صاحبنك رضاسیله اخذ اولنور زیرا صاحبی احراز ایله مالك اولمشدر حب فتح حاء
مهمله ایله کوپ معناسنه در (وله بيعه) ماء محرزك صاحبی ایچون اول صویی بیع ایلمك واردر زیرا احراز ایله مالك
اولمشدر (ولو وجد البئر والعين او النهر فى ملك احد فله منع من يريد الشفة من الدخول) اکر برکسنه نك ملکنده
بئر و یاخود عین و یاخود نهر اولسه اول ملك صاحبی ایچون شفه مراد ایدن کمسنه یی ملکنه دخولندن منع ایلمك

واردر اکر اکا قریب ارض مباحه ده صو بولنورسه (فان لم یجد غیره لزمه ان یخرج الیه الماء او یمکنه من الدخول
اکر شفه مراد ایدن کسنه اول صودن غیری بولمزایسه ملکنده صو اولان کسنه یه لازمدر که طالب اولان
کسنه یه صو اخراج ایلیه ویاخود دخوله مکنت ویره یعنی داخل اولمغه اذن ویره زیرا ضرورت داعیه موجوددر
(فان لم یفعل وخیف العطش قوتل بالسلاح) اکر مالك اولان کسنه صویی اخراج ایلمسه ودخوله دخی تمکین
ایلمسه وحال بوکه صوسزلقدن کندویه ودابه سنه هلاك خوفی اولسه سلاح ایله قتال اولنور یعنی اول کسنه
ایله سلاح ایله مقاتله ایدرز زیرا صو وقیو وعین ونهرلر مباحدر وغیر مملوکه در ایدی بومقوله یرده صویی منع ایدن
کسنه ایله سلاح ایله مقاتله ایلك لازمدر حتی حضرت عمر رضی الله عنهدن روایت اولنورکه برقوم طالب ماء
اولوب صو قیوسنی تجسس ایدرلردی هر نه حال ایسه اهلندن سؤال ایدرلك قومی بولدیلر غوغا ایدوب استدیلر
و یرمدیلر مسلمانلر زوده لریز وآتلریمز هلاك مرتبه سنه واردی احسان ایلك دیو نیاز ایلدیلر ینه ابا ایدوب
صو و یرمدیلر بو احوالی عمر رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه عرض ایلدکلرنده هلا وضعتم فیهم السلاح
بیورمشلردر (وفی المحرز یقاتل بغیر سلاح کما فی الطعام حال المخمصة) اما محرزده بغیر سلاح مقاتله اولنورنته کیم
حال مخمصه ده طعامده اولدیغی کبی مثلا محرز اولان صو حاجتدن فضله ایسه ویرمیوب منع ایلدکده سلاحسز
مقاتله اولنور قدر حاجت مقداری دفع ایلمکه مأموردر اول کسنه منع ایله امره مخالفت ایدوب معصیتی
ارتکاب ایلدی انکله سلاحسز مقاتله تعزیر منزله سنده در (فصل) (وکری الانهار العظام من بیت المال) انهار عظامك
قازمسی بیت المال اوزرینه در زیرا کری انهار عامهٔ ناسك مصلحتی ایچوندر وبیت المال دخی عامهٔ ناس ایچوندر
بوتقدیرجه خراج وجزیه نك اقچه سی اکا صرف اولنور اما صدقات اکا صرف اولنمز زیرا بونلر صدقات
ایچوندر (وان لم یکن فیه شیئ فعلی العامة) اکر بیت المالدن برشیئ یوغیسه بوکری عامه اوزرینه امام برناظر نصب
وتعیین ایدوب خلقك اوزرینه جبر ایلیه زیرا ترکنده ناسه ضرری واردر (وکری ما ملك علی اربابه لا علی اهل الشفة)
ملك اولان نهرلك کری یعنی قازمسی اربابی اوزرینه در اهل شفه اوزرینه دکلدر اهل شفه مخصوص دکلردر آنلر
تابعلردر وبیت المال اوزرینه دخی دکلدر زیرا منفعتی اربابنه عود ایدر وعزم ایسه غنم ایله در (ویجبر من ابی ومؤنته
علیهم من اعلا) نهرلك اربابندن ابا ایدوب کری ایلمکده عناد ایدن کسنه قازمق ایچون جبر اولنور ومؤنت
وزحمت وثقلتی یعنی خرج وخرجی اربابی اوزرینه در نهرلك اعلاسندن یعنی یوقاروسندن (واذا جاوز ارض
رجل سقطت عنه) یعنی کری بر رجلك ارضنی تجاوز ایلسه یعنی کچسه اول رجلدن مؤنت کری ساقط اولور زیرا
مؤنت کری نهردن انتفاع ایدن کسنه نك اوزرینه لازمدر تجاوز ایلدکدنصکره اول ارض صاحبنه برشیئ لازم
کلمز امام ابو حنیفه رحمه الله قتنده (ولیس له سقی ارضه مالم یفرغ شرکاؤه) اول ارضی تجاوز ایدن کسنه ایچون
کندو ارضنی سقی ایلمك یوقدر مادامکه شرکاسی کریدن فارغ اولمیه لر (وقیل له ذلك) ودینلدیکه اول
رجل ایچون ارضنی سقی ایلمك واردر مؤنتی ساقط اولدیغی محلدن حقی واردر شرکاسی فارغ اولمدین ارضنی
سقی ایلمك جائزدر (وعندهما هی علیهم جمیعا من اوله الی آخره بحصص الشرب) امامین قتنده مؤنت
من اوله الی آخره جمیع اربابی اوزرینه شربك حصه لری مقداری زیرا بونلردن هر بری اسفلی ایله منتفع اولورلر
اعلاسیله منتفع اولدقلری کبی بونلر صو یك زیاده سنی آخر یره اقتمغه محتاجلردر اکر سد ایلسه لر صو طاشوب
ارضنی باصدیر روززعی تاسد اولور بوندن ظاهر اولدیکه نهرلك ابتداسندن انتهاسنه وارنجه منتفع اولور
چونکه جمله سی غنمده برابر اولدیلر ایسه واجبدرکه عزمده دخی برابر اولورلر (ویصح دعوی الشرب بلا ارض)
بلا ارض دعوای شرب صحیح اولور یعنی استحسانا صحیح اولور یوخسه قیاسده صحیح اولمق ایدی (ومن کان له
نهر یجری فی ارض غیره فاراد رب الارض منع الاجراء فلیس له ذلك) برکسنه نك نهری اولوب آخر کسنه نك
ارضنده جاری اولسه وارض صاحبی اول نهرلك جریانی منع ایلك مراد ایلسه صاحب ارض اولان کسنه
ایچون منع ایلمك یوقدر یعنی منعه قادر دکلدر (فان لم یکن فی یده ولم یکن جاریا) واکر اول نهر صاحب نهرلك
یدنده اولمسه یاخود اول نهر جاری اولمسه واول نهر یدنده اولمسنك علامتی آنی یازمق کبی وایکی جانبنه
اشجار غرس ایتمك وبوکا بکزر شیئلر کبیدر (فادعی انه له وقصد اجرائه لا یسمع بلا بینة انه له او انه کان له حق
الاجراء) صاحب نهر دعوی ایلسه که اول نهر کندونکدر واول نهرلك اجراسنی قصد ایلسه بلا شاهد دعواسی

استماع اولنمز ودعوادہ شهادت بویله اوله که اول نهر ادعا ایدن کسنه نکدر و یاخود اول نهرده اول مدعی ایچون
حق اجرا واردر بویله اولورسه دعواسی استماع اولنور بو صورت شول زمانده اولورکه صو جاری اولمیوب نیجه
زمان منقطع اولمش اوله بعده اجرا ایلك مراد ایلیه (وعلی هذا المصب فی نهر او علی سطح والمیزاب والممشی فی دار
الغیر) ودعوای شربده مذکور اولان طریق اوزره در نهرده دعوای مصب ودعوای ممشی مثلا برکسنه دعوی
ایلسه که شو نهر بنم نهرمك مصبیدر ویاخود شو سطح بنم نهرمك مصبیدر ویاخود بنم میزابمك مصبیدر وغیرلك
دارنده شو موضع بنم ممشام یعنی یوریجك یرمدر دیو دعوی ایلسه شاهدسز دعواسی استماع اولنمز وشهادت
بویله کرکدر که اول نهر وسطح انکدر ویاخود حق صبی وممشاسی واردر بویله شهادت اولدقده دعواسی
مسموعه اولور (وان اختصم جماعة فی شرب بینهم قسم علی قدر اراضیهم) یعنی برقوم ما بینلرنده اولان نهردن
شرب خصوصنده اختصام ایلسه لر اول شرب قسمت اولنور هر برینك اراضیسی مقداری زیرا شربدن
مقصود سقی اراضیدر وبوکا هر برینك احتیاجی اراضینك قلت وکثرتی مقداریدر (اما) طریقده اختصام
اولنسه دارلك بیوکلکی وکوچکلکی اعتبار اولنمز نمط واحد اوزره اعتبار اولنور (ویمنع الاعلی من سکر النهر
بلا رضاهم وان لم تشرب ارضه بدونه) نهرلك اعلاسی یعنی یوقاروسی شرکاسنك رضاسی یوغیکن سکردن
یعنی سد ایلمکدن منع اولنور اکر سدسز اول کسنه نك ارضی صولنمز ایسه ده منع اولنور زیرا یوقاروسی سد ایلمك
اسفلده اولانك منفعتنی قطع ایدر اما شرکاسی راضی اولوب حصه سی مقدارینی سقی ایلمك ایچون سد ایدرسه
رضا ایله اولانده منع یوقدر وهرکس نوبتنده سد ایلمك ایچون مصالحه ایلسه لر جائزدر اما ماء نهر بروجهله جریان
ایلسه که بلا سکر برینك ارضنه واصل اولمسه اویله اولیجق اهل اسفل ابتدا سکر ایدوب ارضنی سقی ایدر بعده کذا
وکذا اعلایه وارنجه نوبت ایله سقی ایدرلرز یرا ابن مسعود رضی الله عنهدن روایتدر اهل اسفل النهر امراء
علی اهل اعلاه حتی یردوا ومن یلزك طاعته فهو امیرك بونك بیانی بودرکه نبی صلی الله علیه وسلم (صاحب
الدابة القطوف امیر علی از کب لانه یأمرهم بانتظاره وعلیهم طاعته لحق الصحبة) قطوف الدابة اشکنی
از اولان حیواندر (ولیس لواحد منهم ان یشق منه نهرا) نهر مشترکدن شرکادن بری ایچون یوقدر که اول نهردن
برآخر نهر شق ایلیه (او ینصب علیه رحی او دالیة او جسرا بلا اذن البقیة) ویاخود باقی شرکانك اذنی یوغیکن
اول نهرلك اوزرینه دکرمن ویاخود دولاب ویاخود جسر نصب ایلیه یعنی بونلری ایلمك یوقدر منعه قادرلردر
الا رحی فی ملکه ولا تضر بالنهر ولا بمائه) الا کندو ملکنده نهر وصو ینه ضرر اولمق اوزره دکرمن قورمق
جائزدر (ولا ان یوسع فم النهر ولا ان یقسم بالایام او مناصفة بعد کون القسمة بالکوی) شرکادن بری ایچون نهرلك
اغزینی واسع ایلمك یوقدر وایام ایله تقسیم ایلمك دخی یوقدر یاخود کوی ایله تقسیم ایلدکدنصکره مناصفه یوقدر
کوی اولدرکه براغاجی دلوب صویی انك ایچندن ویریلور اراضی سقی ایلمك ایچوندر (ولا ان یزید کوة وان لم یضر
بالباقین) وشرکادن بری ایچون کوة زیاده ایلمك یوقدر اکر باقیسنه ضرر ایلمزایسه (ولا ان ینقض بعض کواه)
واول نهرلك بعضی کوه لرینی دخی نقض ایلمك یوقدر (ولا ان یسوق شربه الی ارض اخری له لیس لها منه شرب)
شرکادن بری شربنی اول نهردن شربی اولمیان اخر ارضه سوق ایدوب کتورمك یوقدر (فان رضی البقیة بشیئ
من ذلك جاز) اکر بقیهٔ شرکا ذکر اولنان نقض وزیاده وقسمت بالایام وغیریلرینه رضا ویرسه جائزدر (ولهم
نقضه بعد الاجازة ولورثتهم من بعدهم) واول مجیز اولان شرکا ایچون بعد الاجازه نقض ایلمك واردر زیرا کوه ایله
قسمت تمام اولدی اول قسمتی بوزمق یوقدر بو قسمتك خلافنه رضاء لشمشلر ایسه ده کندولری وورثه لری
رجوع ایدرز زیرا عاریت غیر لازمه در (والشرب یورث ویوصی بالانتفاع به) شرب میراث اولور وشربك انتفاعی
ایله وصیت دخی اولورز یرا ورثه میتك خلفاسیدر میتك حقوق واملاکنده مقامنه قائم اولورلر ومعاوضات
وتبرعاتك که تملیك جائزدکلدر دین وقصاص وخرب کبی بونلرده دخی ورثه میتك مقامنه قائم اولورلر (ولا یباع
ولا یوهب ولا یؤجر ولا یتصدق به) شرب بیع اولنمز وهبه اولنمز وایجار اولنمز وانك ایله تصدق اولنمز زیرا شرب
مجهولدر مقداری معلوم دکلدر وشمدی جریانی واردر لکن یارن کما کان جریان معلوم دکلدر ومال متقوم دکلدر
حتی برکسنه برآخرك شربنی تلف ایدوب کندو ارضنی سقی ایلسه اصل روبیتی اوزره ضامن اولور (ولا یجعل
مهرا) شرب مهر قلنمق جائز دکلدر برکسنه برخاتونی تزوج ایدوب بلا ارض شرب اوزرینه نکاح ایلسه جائز

دكادى لكن شربدن خانونه برشى يوقدرزيرا شرب بلا ارض عقد معاوضه ده تمليك احتمالى يوقدر (ولا بدل صلح
ودخى شرب بدل صلح اولمز عقوددن برشيئه مالك اولميان شى اوزرينه صلح باطلدر كذا فى الكافى (ولا يضمن
من ملأ ارضه فنزت ارض جاره) بركسنه كندو ارضنى صوايله دولدرسه قوكشوسنك ارضنه سزوب زرعنى
افساد ايلسه ضامن اولمز كندو ارضنده قيو قازوب وطاش وضع ايدن كسنه كبيدرزيرا كندو ارضنده ايلديكى
فعل مباحدر برشى هلاك اولسه ضامن اولمز بو مسئله معتاد اوزره سقى ايلدكده در معتاددن زياده كندو ارضى
تحمل ايلديكى مقدارى سقى ايلسه وقوكشوسنك ارضى تشرب واجتذابى ايله فاسد اولسه ضامن اولور زيرا
تعدى ايلمش اولور كذا فى الدرر نقلا عن الكافى (ولا من سقى من شرب غيره) بركسنه غيرك شربندن كندو
ارضنى سقى ايلسه ضامن اولمز روايت اصل اوزره خواهرزاده نك مختاريدر روايت اخراده فخر الاسلام بزدوينك
مختارى ضامن اولور وفتوى خواهرزاده نك مختارى اولان ضامن اولمق اوزره در

كتاب الاشربة

بو كتاب اشربه نك احكامى بياننده در واشربه نك اولمسنك خبثى لا يعد ولا يحصادر جمله دن برى عقل كبى
برعزيز شيئى ازاله ايلديه بوندن اقبح برشى اولورمى حتى ابتداء اسلامده اصحاب بعض اوقاتده شرب ايدرلردى
حضرت عمر رضى الله عنه جناب العزته تضرع ايدوب حرام اولمسنى رجا ايلدكده دعاسى قبول اولوب حرمتنه
آيت كريمه نازل اولدى وشراب لغتده شرب اولنان شيئك اسميدر كرك حلال اولسون وكرك حرام اولسون
فى زماننا استعمال اولنان لفظ شراب معهود اولان خمردر (تحرم الخمر وهى التى من ماء العنب اذا غلى واشتد)
خمر نص شريف ايله حرامدر اكر برقطره دخى اولورسه وخمر ماء عنبدن نىء اولان شيئدر وماء عنب شول زمان
حرام اولور كه غليان ايليه واشتداد بوله واشتداددن مراد سكر ويرمكه صالح اوله اوزوم صويى كه شيره در مادامكه
قاينميه واشتداد بولميه حرام اولمز (والقذف بالزبد شرط) وكوبوكن اتمق شرطدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما)
امامين ايچون خلاف واردر زيرا انلرك قتنده ماء عنب غليان واشتداد بولدقده خمر اولور وحرام اولور بونده
كوبوكن اتمق شرط دكلدر زيرا لذت مطربه وقوت مسكره غليان واشتداد ايله حاصل اولور عداوتى ايقاعده
وصلاتى منعده بو صفت موثردر قذف زبد بر وصفدر صفت سكرى احداثده تأثيرى يوقدر امام اعظم
حضرتلرى ايچون دليل بودركه غليان اشتدادك بدايتيدر كمال قذف ايله اولور زيرا كدردن صافى اولمق قذف
زبد ايله متميز اولور وخمره متعلق اولان احكام شرعيه قطعيه در حد كبى ومستحل اولانى اكفار كبى كذا فى النهاية
خمر كتاب وسنت واجماع ومعقول ايله حرامدر اما كتاب ايله حرام اولمسى حق سبحانه وتعالينك (يا ايها الذين امنوا
انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون * انما يريد الشيطان
ان يوقع بينكم العداوة والبغضاء فى الخمر والميسر ويصدكم عن ذكر الله وعن الصلاة فهل انتم منتهون) قول
شريفيدر وبو آيتك سبب نزولى حضرت عمر رضى الله عنهك سؤاليدر كه بركون عمر رضى الله عنه حبيب اكرم
صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه ديديكه يا رسول الله الخمر مهلكة للمال مذهبة للعقل ايدوكى ظاهردر حق
سبحانه وتعاليدن رجا ايله كه خمرك احوالنى بيان ايليه حضرت رسول دخى (اللهم بين لنا فى الخمر بيانا شافيا) ديو
دعا ايلدكده (يسألونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس واثمهما اكبر من نفعهما) ايت كريمه سى
نازل اولدى بو ايت كريمه يى استماع ايلدكده بعض اصحاب شرب خمردن امتناع ايلدى بو دفعه حضرت عمر اللهم
زدنا فى البيان ديو دعا ايلدكده (ولا تقربوا الصلاة وانتم سكارى) آيتى نازل اولدى ناسك بعضيسى دخى شرب
خمردن امتناع ايلديلر و بعضيسى وقت صلاتدن غيريده شرب ايدرز ديديلر تكرار حضرت عمر رضى الله
عنه اللهم زدنا فى البيان ديو دعا ايلدكده (يا ايها الذين امنوا انما الخمر والميسر) ايتى نازل اولدقده شفاء قلب حاصل
اولديكه خمر رجسدر شول شيكه رجسدر عين حرامدر بيورديلر خمرك سنت ايله حرام اولمسى روايت اولنديكه
النبى عليه السلام (شارب الخمر كعابد الوثن) وحديث اخراده (الخمر ام الخبائث) بيورمشلردر وبردفعه دخى
اذا وضع الرجل قدحا من خمر على يده لعنه ملأ السموات والارض بيورمشلردر وحديث آخرده (فان شربها
لم تقبل صلاته اربعين ليلة فان داوم فيها فهو كعابد الوثن) بيورمشلردر اجماع ايله حرام اولمسى تحقيقا امت محمد
تحريمى اوزره اجتماع ايلمشلردر اجماع امت ايسه حجت قويه در معقول ايله حرام اولمسى زيرا خمرك قليلى كثيرين

مستدعيدر بو صفت خمرك خواصندندر زيرا خمرك لذتى اكثرنده در سائر مشروبات بونك خلافيدر (والطلاء وهو
ما طبخ منه فذهب اقل من ثلثيه طلاء حرام اولور وطلاء شول شيئدركه ماء عنبدن طبخ اولنه وثلثيدن اقلى ذاهب
اوله بو مقوله اولان حرامدر فاضل زيلعى محيطدن نقل ايدوب طلاء اسم مثلث در ومثلث شول شيدركه ماء عنبدن
طبخ اولنه حتى ثلثانى ذاهب اولوب ثلثى باقى قاله صواب اولان بودر زيرا روايت اولنمشدركه كبار صحابه ثلثانى
ذاهب اولوب ثلثى باقى قلانى طلادن شرب ايدرلردى (فان ذهب نصفه سمى منصفا) اكر طبخ اولنوب نصفى ذاهب
اولورسه اكا منصف تسميه اولنور (وان طبخ ادنا طبخة سمى باذقا اذا غلى واشتد) اكر ماء عنب ادنى طبخله اولورسه
باذق تسميه اولنور بچن غليان واشتداد اولسه حرام اولور ابن عباس رضى الله عنهمادن باذق ايچون سؤال
اولندقده سبق جواب محمد عليه السلام (الباذق وما اسكر فهو حرام) بيورمشلردر طلاء ومنصف وباذق جمله سى
حرامدر فاضل زيلعى ديديكه جمله سى حرامدر بزم قتمزده بچن غليان واشتداد بولسه كوبوكن اتسه اشتداد بولوب
قذف زبد ايلسه اختلاف اوزره در اوزاعى ديديكه مباحدر بو ايسه بعض معتزله نك قوليدركه مشروب طيبدر
خمر دكلدر بزم ايچون دليل مطبوخ اولان شى خمر كبيدر رقيقدر مطربدر قليلى كثيرنى مستدعيدر بونك ايچون
طائفهٔ فساق جمع اولوب شرب ايدرلر اما مثلث بونك خلافيدر رقيق دكلدر قليلى كثيرنى مستدعى دكلدر (والسكر
وهو الذى من ماء الرطب اذا غلى واشتد) سكر دخى حرامدر سكر ماء رطبدن طبخ اولمش نيدركه بچن غليان
واشتداد بولسه حرامدر سكر فتح سين وكاف ايله در (ونقيع الزبيب اذا غلى واشتد) قورى اوزمك نقيعى بچن غليان
واشتداد بولسه حرام اولور اما غليان واشتداد بولسه حرام اولمز ابن عباسدن روايت اولنديكه زبيبى اصلادوب
اول كون وايرته سى كون واوچنجى كونك اخشامنه دكين ايچردى وخدمه يه ويرردى (واشترط قذف الزبد
فيهن) نقيع وسكر وطلاده قذف زبدك اشتراطيدر (على ما فى الخمر) بين الامام والامامين خمرده واقع اولان خلاف
اوزره در (والكل حرام وحرمتها دون الخمر) جمله سى حرامدر وبو اشيانك حرمتى خمر حرمتندن اشاغه در (ونجاسة
الخمر غليظة ونجاسة هذه مختلف فى غلظها وخفتها) خمرك نجاستى غليظه در ذكر اولنان اشيانك نجاستنك
غليظ وخفتنك خصوصنده اختلاف اولنمشدر بر روايتده غليظه در و روايت اخراده خفيفه در (ويكفر
مستحل الخمر دون هذه) خمرك مستحلى كافر اولور زيرا حرمتى قطعيه در اما بو اشيانك مستحلى كافر اولمز حرمتى
اجتهاديه در (ويحد بشرب قطرة من الخمر وان لم يسكر) خمردن برقطره شرب ايله حد اولنور اكر سكران اولمز ايسه ده
زيرا حرمتى قطعيه در (بخلاف هذه) ذكر اولنان بونك خلافنه ملابسدر مادامكه سكران اولميه قليلى ايله
حد اولنمز زيرا حرمتى اجتهاديه در (ويجوز بيع هذه وضمن متلفها) وبو اشيانك بيعى جائز اولور ومتلفى دخى
ضامن اولور امام اعظم قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر زيرا انلرك قتنده خمر كبى حرامدر
(وفى الخمر عدم جواز البيع وعدم الضمان اجماعا) خمرده عدم جواز بيع وعدم ضمان اجماعادر يعنى عدم جوازى
نبى عليه السلامك (ان الذى حرم شربها حرم بيعها) قول شريفيدر زيرا الله تعالى وقتا كه خمرى حرام ايلديسه
اهانت دخى ايلدى تقوم ايسه عزتنى مشعردر اهانت ايچون مسلم حقنده مال متقوم اولمدى (ولو طبخت الخمر
او غيرها بعد الاشتداد لا تحل وان ذهب الثلثان) خمردن ويا شربهٔ محرمه دن بعد الاشتداد طبخ اولنسه حلال
اولمز اكر ثلثانى ذاهب اولورسه ده زيرا طبخ حرمت ثابت اولمسون ديو منع ايچوندر بوخسه حرمت ثابت
اولدقدنصكره دفع ايچون دكلدر طبخله حرمت دفع اولمز (لكن قيل لا يحد ما لم يسكر) لكن ديلديكه مادامكه
سكران اولميه حد اولنمز (ويحل نبيذ التمر والزبيب اذا طبخ ادنى طبخة وان اشتد ما لم يسكر) مادامكه سكر ويرميه
نبيذ تمر ونبيذ زبيب بچن ادنى طبخ ايله مطبوخ اولسه حلال اولور اكر اشتداد بولسه ده زيرا اصحاب رسول نبيذى
شرب ايدرلردى واكثر صحابه دن ومشاهيردن قولا وفعلا نقل اولنمشدر وحتى امام اعظم حضرتلرى
بيورمشلردركه حلمنه اعتقاد واجبدر شبهه اولنجق تفسيق صحابه يه مؤدى اولمق لازم كلور وصاحب اختيار
ديمشدركه اكر بدنه قوت حاصل اولمق ايچون ايسه حلالدر اكر تلهى قصد ايدر اولنورسه حرامدر امام محمددن
بر روايتده مطلقا حرامدر ديمش وبر روايتده حل وحرمتنده توقف بيورمشلردر (وكذا نبيذ العسل والتين
والحنطة والشعير والذرة والخليطين طبخت اولا) بنه حلال اولور نبيذ عسل ونبيذ تين يعنى انجير ونبيذ حنطه
ونبيذ شعير ونبيذ دارى وخليطين دخى حلال اولور كرك طبخ اولسون كرك طبخ اولمسون خليطيندن مراد زبيب

ایله ثمردر (وکذا المثلث وهو عصیر العنب اذا طبخ حتی ذهب ثلثاه وان اشتد) یعنه مثلث دخی حلال اولور مثلث
اولدرکه اوزوم صقوب چکن طبخ اولنسه حتی ثلثانی ذاهب اولوب ثلثی قاله بو مقوله مثلث اشتداد بولورسه
حلال اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده اما امام محمد قتنده وامام مالك وامام شافعی حرام اولمسنه ذاهب
اولمشلردر نبی علیه السلامك (کل مسکر حرام) قول شریفنی تمسك ایلمشلردر و ینه حدیث آخرده (کل ما اسکر
قلیله وکثیره حرام) قول شریفنی دلیل کتورمشلردر و روایت اولندیکه شول شیکه بر دستی سیکه سکرویره انك
جرعه‌سی حرامدرز یرا مسکر اولان شیء عقلی افساد ایدر بو یله اولیجق خمر کبی قلیلی وکثیری حرام اولور
بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامك (حرمة الخمر لعینها) قول شریفیدر و خمردن غیریده سکر مخصوص
قلندی اکرچه بونلرده مفسد سکر اولان قدحدر و بو ایسه بزم قتمزده دخی حرامدر و خمردن قلیلی حرام اولدیغی
وقت واطافتی ایچون چوغنی مستدعیدر اول اجلدن قلیلنه کثیر حکمی اعطا اولنمشدر (اما) مثلث غلیظ
اولمغله کثیرتی مستدعی دکلدر و نفسنده غدادر اباحتی اوزره باقی قالدی حدیث اول غیر ثابتدرز یرا یحیی
ابن معین ایچون بونده طعن واردر تسلیم ایده لم که ثابت ایمش قدح اخیره محمولدر و حدیثان آخران دخی قدح
اخیره محمولدر (وفی الحد بالسکر منها روایتان والصحیح وجوبه) مثلث و نبیذ عسل و تین وحنطه وشعیر وداری
وخلیطیندن سکر ایله حدده ایکی روایت واردر بر روایت حد اولمق و بر روایت حد اولمقدر اما اصح اولان
حدك وجوبیدرز یرا فی زماننا فساق اشربه محرمه یه جمع اولدقلری کبی بونلرده جمع اولورلر بو اجلدندرکه سکر
حاصل اولدقده مفاسدی مستلزمدر بو تقدیرجه ماده فسادی قطع ایچون و یا خود تقلیل ایچون حد
واجب اولور (ووقوع طلاق من سکر منها تابع للحرمة) وذکر اولنان اشیادن سکران اولان کمسنه نك طلاقینك
وقوعی حرمتنه تابعدر شول کمسنه که حرامدر دیدی زجر ایله طلاقی واقع اولور شول کمسنه که حلالدر دیدی
طلاقی واقع اولمز نائم منزله سنده اولمش اولور (والکل حرام عند محمد وبه یفتی) وذکر اولنان اشیانك جمله‌سی
حرامدر امام محمد قتنده و بونلردن سکران اولوب طلاق و یرسه واقع اولور زمانه ده اهل فساد چوق اولمغله
امام محمد قولیله فتوی و یرلشدر (والخلاف انما هو عند قصد التقوی اما عند قصد التلهی فحرام اجماعا) امام
محمد ایله شیخین ما بیننده اختلاف شول کمسنه نك که شربدن مرادی قوت بدن قصدی اولدقده در یوخسه
شربدن مرادی تلهی ایسه اول وقت اجماعا حرامدر وابو حفص کبیردن مثلث ایچون سؤال ایلدکلرنده شربی
حلال دکلدر دیو جواب و یردی کندو یه دیدیلرکه ابو حنیفه وابو یوسف حضرتلرینه مخالفت ایلدك ابو حفص
دیدیکه بن انلره مخالفت ایلمدم انلر تقوی ایچون حلال کوردیلر اما ناس فجور و تلهی ایچون شرب ایدرلر (وخل
الخمر حلال ولو خللت بعلاج) خمردن اولان سرکه حلالدر اکر علاج ایله ده سرکه اولمش ایسه ده علاج ایله دیدیکی
خمر ایچنه طوز واتمك وغیری شیء القا ایلمکله تخلل ایلسه حلال اولمز یرا نبی علیه السلامدن خمردن سرکه
اتخاذنی سؤال ایلدکلرنده (لا) دیو نهی بیورمشلردر و انس رضی الله عنهدن روایت اولندیکه ابو طلحه نبی علیه
السلامدن بر یتیم ایچون خمره وارث اولمشدر دیو سؤال ایلدکده (احرقوها) دیو بیورمشلردر تکرار ابو طلحه یا رسول
الله سرکه ایلیه یمی دیو سؤال ایلدکده (لا) دیو جواب بیورمشلردر وشافعی دیرکه خمرك ایچنه ابتدا القا اولنان
شیء اول ملاقاتده متنجس اولور وشول شیکه نجس اولور طهارته مفید دکلدر و بو نظیر بر کمسنه مورثنی قتل
ایلسه ارثدن محروم اولور زیرا حرامه مباشرت ایلمشدر و ینه بو یلجه در بر کمسنه حرم شریفده صید ایلسه
حلال اولمزچن کندوسی اخراج ایلسه بلکه واجبدرکه حرمه رد ایلیه اکر کندوسی نفسه حرمدن طشره
چقارسه اول وقت صیدی حلال اولور بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامك (نعم الادام الخل) قول شریفیدر
ومطلقا جمیع صوره شامل اولور زیرا تخلیل وصف مفسدی ازاله وصفت صلاحی اثبات در شول حیثیت ایله که
صفرایی تسکین ایدر وشهوتی کسر ایدر و غدا اولور اصلاح ایسه مباحدر (ولا بأس بالانتباذ فی الدباء والحنتم
والمزفت والنقیر) بونلرده نبیذ اتخاذ ایلمك لا بأسدر دباقبقدر وحنتم قرمزی و یا خود یشیل دستیدر ومزفت
زفت ایله مطلا ظرفدر ونقیر ایچی اویلمش باردقدر بونلرك ایچنده نبیذ اتخاذ ایلمك لا بأسدر اما ابتدا خمر وضع
اولنوب بعده انتباذ اولنسه اکر عتیق ایسه اول دفعه غسل ایله طاهر اولورا کر جدید ایسه امام محمد قتنده طاهر
اولمز یرا جدید اولمغله خمری تشرب ایلمشدر وابو یوسف قتنده اوچ دفعه غسل ایله طاهر اولور هر غسلده

قورومق شرطدر بو مسئله مالا ینعصر بالعصر قیلنمشدر و دینلدیکه ابو یوسف قتنده بر قاچ دفعه صویی
طولدوروب بعده اخراج ایلدکده صافی چیقوب لون وطعم ورایحه دن برشیء متغیر اولمز ایسه طهارتنه حکم اولنور
(ویکره شرب دردی الخمر والامتشاط به) خمرك دردنی یعنی بو صاسنی ایچمك مکروه اولور وامتشاط دخی
مکروه اولور یعنی طراغی بو صایه بولاشدیروب صقالنی طرامق مکروهدر ذکر اولنان بو صانك قللری کوزل ایلمکده
تأثیری واردر (ولا یحد شاربه بلا سکر) دردك شاربی بلا سکر حد اولنمز امام شافعی قتنده سکران اولمز سه ده
دردك شاربی حد اولنور زیرا خمردن حد بر قطره ایچمکله واجب اولور درده ایسه نیچه قطرات وادرکه
ایچمینده بزم ایچون دلیل بودرکه وجوب حد زجر ایچوندر وطباع حرامه میل ایلدیکی ایچون شرع شریف
زجر ایلمشدر شرب درده ایسه طباع میل ایلمك دکل بلکه نفرت ایدر بو تقدیرجه ناقص اولدی خمردن غیری
اشربه یه مشابه اولدی بونده حد یوقدر الا اسکر ایله واردر (ولا یجوز الانتفاع بالخمر) و خمر ایله انتفاع جائز دکلدر
زیرا نجس ایله انتفاع حرامدر (ولان یداوی بها جرح) و خمر ایله بر جرحی دخی دوا ایلمك جائز دکلدرز یرا مداوی
دخی انتفاعدندر (ولا دبر دابة) دبر دابه نك قرحه سنه دخی دوا ایلمك جائز دکلدر یعنی یاغرنه دیمك اولور بو دخی
نوع انتفاعدندر و بر تحریك ایله دابه نك قرحه سیدر کذا فی القاموس (ولا تسقی ادمیا للتداوی ولو صبیا) تداوی
ایچون آدمی یه خمر سقی اولنمیه اول آدمی صبی دخی اولورسه زیرا حق سبحانه وتعالی رجسده شفا قیلمامشدر
و خمر ایله اعتقان دخی جائز دکلدر روا حلیله دخی افطار جائز دکلدر و نهایه ده منذ کوردرکه حرام ایله استشفا شول
زمان جائزدرکه اندن غیری ایله شفا اولمدیغی معلوم اوله (ولا تسقی الدواب) مطلقا خمر ایله دواب دخی سقی اولنمز
(وقیل لا یحمل الخمر الیها فان قیدت الی خمر فلا بأس به) دینلدیکه دوابك سقیی مراد اولنورسه خمر دوابه تحمیل
اولنمیه اکر دواب خمر طرفنه یدیلرسه لا بأسدر حاصل کلام بعض مشایخ دیمشدرکه دابه یی خمر طرفنه نقل ایلمك
لا بأسدر اما خمری دابه طرفنه نقل ایلمك مکروهدر (کما فی الکلب مع المیتة) میته ایله کلبده اولان مسئله کبیدر
میته یی کلبه نقل ایلمك مکروهدر اما کلبی میته طرفنه نقل لا بأسدر (ولا بأس بالقاء الدردی فی الخل لکن یحمل
الخل الیه دون عکسه) دردی خله القا ایلمك لا بأسدر لکن خلی دردده حمل ایلمك کرکدر یعنی نقل ایلمك کرکدر
یوخسه دردی خله نقل ایلمك کرکدر بونلرك جمله‌سنده سبب اکر میته کلبه نقل اولنورسه میته یه اقتراب
لازم کلور اول ایسه مکروهدر اکر دردی خله نقل ایدرسه ینه خمره اقتراب لازم کلور ودوابه خمری نقل بونك
کبیدر (قیل الفارة لا تحمل الی الهرة ولکن الهرة الی الفارة) جمله‌سی بو قبیلدندر

کتاب الصید

بو کتاب صیدك احکامی بیاننده در معلوم اوله که اصطیاد کتاب وسنت ایله مباحدر اما کتاب ایله مباح اولمسی
حق سبحانه وتعالینك (واذا حللتم فاصطادوا) قول شریفیدر و بر قول شریفده دخی (احل لکم صید البحر) واقع
اولمشدر اما سنت ایله مباح اولمسی نبی علیه السلامك (الصید لمن اخذه) قول شریفیدر (هو الاصطیاد وهو جائز
بالجوارح المعلمة) اصطیاد جوارح معلمه ایله جائزدر جوارح معلمه دیدیکی کلب و پارس وطوغان وشاهین واتمجه
وسقر کبیلردرز یرا بونلر تعلیم قبول ایدرلر والمحدد من سهم وغیره لما یؤکل لا کله سهمدن و سهمدن غیری محدد ایله
مأکول اللحم اولانك اکلی ایچون صیدی جائزدر (وما لا یؤکل لجلده وشعره) ولحمی اکل اولنمیانك دریسی
وقیلی ودیشی یعنی بو کلری ایچون صیدی جائزدرو یا خود مضرتنی دفع ایچون (ولا بد فیه من الجرح) صیدده
البته جرح لازمدر (وکون المرسل او الرامی مسلما او کتابیا) و دخی جوارحی ارسال ایدن و یا خود اوق رمی ایدن البته
مسلم اولمق کرکدر و یا خود کتابی اولمق کرکدر (وان لا یترك التسمیة عمدا عند الارسال او الرمی) ارسال ایلدکده یا خود
رمی ایلدکده عمدا بسمله یی ترك ایلمك کرکدر عمدا ایله قید ایلدی اکر بسمله نسیان ایله ترك اولنسه اکلی لا بأسدر
وذبایحده ذکر اولنمشدر (وکون الصید ممتنعا) وصیدك ممتنع ومتوحش اولمسی لا بدرز یرا صید اطلاقی ممتنع
ومتوحش اولان ایچون اسمدر (وان لا یقعد عن طلبه بعد التواری عن بصره) لا بدرکه مرسل و یا خود رامی
اولان کمسنه صید کوزندن غائب اولدقدنصکره طلبندن فارغ اولوب اوتورمیه (وان لا یشارك المعلم غیر المعلم)
لا بدرکه جوارح معلمی ایله غیر معلمی مشارك ایلمیه زیرا مبیح ایله محرمی جمع ایتمك لازم کلور (ومرسل من لا یحل
ارساله) و یا خود معلم مرسلی شول کمسنه یه مشارك ایلمیه که آنك ارسالی حلال دکلدر کلب مجوسی کبی عمدا اسم

اللهى ترك ايليان كسنه نك كلبى كبى بونلره مشارك ايليه (وان لا يطول وقفته بعد الارسال لغير الاكمان للصيد)
واول جوارح معلمك بعد الارسال وقفه سى يعنى طورماسى اوزانميه صيدى اكمان ايچون اولاندن غيرى اكر
وقفه سى اوزانورسه اصطيادى ارساله مضاف اولمش اولور پارسك عادتى بودر حلوانى ديمشدركه پارسك
خصال حميده سى چوقدر عاقل اولان كسنه اول خصالدن اخذ ايدوب موجبنجه عمل ايلمك كركدر (ويجوز
بكل جارح معلم من ذى ناب او مخلب) ذى ناب وياخود ذى مخلب اولان معلم جارحك جمله سيله اصطياد جائز
اولور (ويثبت التعلم بغالب الرأى او بالرجوع الى اهل الخبرة) جميع جارحك تعلمى غالب رأى ايله ثابت اولور ودخى
اهل خبره يه رجوع ايله ثابت اولور بونلرده برشئ تقدير اولنمز ابو حنيفه قتنده زيرا مقادير نص ايله بلنور بو خسه
اجتهاد ايله معلوم اولمز انجق اصطياده مبتلا اولانلر بونلرك اهل خبره سنك رأينه مفوض اولور (وعندهما وهو
رواية عن الامام يثبت فى ذى الناب بترك الاكل ثلاثا) امامين قتنده كه امام اعظمدن روايتدر ذى نابده تعلم
اوچ دفعه اكلى ترك ايله ثابت اولور (وفى ذى المخلب بالاجابة اذا دعى بعد الارسال) ذى مخلبده تعلمك ثبوتى
بعد الارسال دعوت اولندقده اجابت ايله در (فلو اكل منه البازى اكل لا ان اكل منه الكلب او الفهد)
اكر طوغان اخذ ايلديكى صيددن اكل ايلسه اول صيد اكل اولنور اما اول صيديكه كلب و پارس طوتوب اكل
ايلمشدر اول صيد اكل اولنمز (فان اكل وترك الاجابة بعد الحكم بتعلمه حرم ما صاده بعده حتى يتعلم) تعلمنه
حكمندنصكره ذى ناب اولان اخذ ايلديكى صيدى اكل ايلسه وذى مخلب اولان اجابتى ترك ايلسه بعده صيد
ايلديكى حرام اولور حتى تعلم ايدنجه زيرا اكل وترك الاجابت علامت جهلدر بو تقديرجه صيدى حلال اولمز
وكذا ما صاده قبله وبقى فى ملكه وبنه اكل اولنمز تعلمنه حكمندنصكره ذى ناب اولان اخذ ايلديكى صيددن اكل ايلسه
وذى مخلب اولان اجابتى ترك ايلسه مقدم صيد ايلديكى وملكنده باقى قلاندن دخى اكل اولنمز ابو حنيفه قتنده
(خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر (فان شرب الكلب من دمه او نهشه فقطع منه بضعة فرماها واتبعه
اكل وان اكل تلك البضعة بعد صيده) اكر كلب صيدك قانندن ايچسه ياخود صيروب صيددن برقطعه لحم
قوپارسه واتسه وصيدك عقبنجه كتسه اول صيد اكل اولنور اكر صيددنصكره قوپاريلان لحم قطعه سنى اكل
ايلسه ده بنه اول صيد اكل اولنور (وكذا لو اكل ما اطعمه صاحبه من الصيد) بنه اكل اولنور اكر كلب
صيددنصكره صاحبى اطعام ايلديكى شيئى اكل ايلسه بنه اول صيد اكل اولنور (او اكل هو بنفسه منه بعد احراز
صاحبه) وياخود كلب بنفسه اول صيددن صاحبى احراز ايلدكدنصكره اكل ايلسه بنه اكل اولنور (بخلاف
ما لو اكل القطعة قبل اخذه الصيد) شول شيئك خلافيدركه اكر كلب صيددن قطع ايلدوكى لحمى صيد ايلمزدن
مقدم اكل ايلسه اول صيد اكل اولنمز (وان خنقه ولم يجرحه لا يؤكل) اكر كلب صيدى بوغسه اما جرح ايلمسه
اول صيد اكل اولنمز البته جرح لازمدر (وكذا ان شاركه كلب غير معلم او كلب مجوسى او كلب ترك مرسله التسمية
عمدا) وبنه اكل اولنمز كلب معلم غير معلم كلبى مشارك ايلسه وياخود كلب مجوسى يى مشارك ايلسه وياخود شول
كلبى مشارك ايلسه كه ارسال ايدن كسنه تسميه يى عمدا ترك ايلمش اوله بو مقوله كلابك اخذ ايلديكى صيد اكل اولنمز
(وان ارسل مسلم كلبه فزجره مجوسى فان زجر حل وبالعكس حرم) واكر بر مسلم كلبنى ارسال ايلسه واول كلبى
بر مجوسى زجر ايلسه وكلب دخى آنك زجرى ايله منزجر اولسه اول صيدك اكلى حلال اولور وعكسى ايله حرام اولور
زجر صيحه ايدوب كلبى صيد جانبنه اغوا ايلمكدر (قال) صاحب المغرب يقال زجر الرعى الغنم صاحبها
فانزجرت ديمكدر (وان لم يرسله احد فزجره مسلم او غيره فالعبرة للزاجر) اكر كلبى بركسنه ارسال ايلميوب بر مسلم
زجر ايلسه وياخود مسلمدن غيرى كسنه زجر ايلسه عبرت زاجر ايچوندر مثلا مسلمك زجر ايلديكى صيد اكل
اولنور اكر مجوسى زجر ايدرسه اول صيد اكل اولنمز اول زجر ارسال منزله سنه تنزيل اولنور (وان ارسله ولم يسم
ثم زجره فسمى فالعبرة لحال الارسال) اكر كلبنى ارسال ايلسه اما تسميه ايلمسه اندنصكره زجر وتسميه ايلسه
بو تقديرجه عبرت حال ارسالده در اول صيد اكل اولنمز (وان ارسله على صيد فاخذ غيره حل ما دام على سنن
ارساله) اكر كلبنى برصيده ارسال ايلسه اول صيدى الميوب برآخر صيدى اخذ ايلسه اكلى حلال اولور
مادامكه ارسال ايلديكى طريق اوزرينه اولورسه (مثلا) صاغه وصوله عدول ايلميوب برآخر صيد ايله مشغول
اولميه انجق اوكنه راست كلكله اخذ ايلديكى صيد اكل اولنور اكر بو ذكر اولنانك خلافى اوزره اولورسه حلال اولمز

وكذا

(وكذا لو ارسله على صيود بتسمية واحدة فاخذ كلها حلت) وبنه حلال اولور اكر مرسل كلبنى نيجه صيد اوزرينه
تسميه واحده ايله ارسال ايلسه وجمله سنى اخذ ايلسه جمله سى حلال اولور (وان ارسل الفهد فكمن حتى استمكن
ثم اخذ حل) واكر پارسى بسمله ايله ارسال ايلسه و پارس كمين ايلسه يعنى كزلنسه حتى اخذه قدرت حاصل اولسه
اندنصكره اخذ ايلسه حلال اولور زيرا استكمان پارسك عادتيدر (وكذا الكلب اذا اعتاد ذلك) اكر كلب دخى
فهد كبى كمين ايلمك معتادى ايسه اخذ ايلديكى صيد حلال اولور بو تقديرجه پارس منزله سنده اولمش اولور
(ولو ارسله على صيد فقتله ثم اخذ آخر اكلا) اكر مرسل كلبنى برصيده ارسال ايلسه صيدى قتل ايدوب برآخر
صيدى اخذ ايلسه ايكيسى دخى اكل اولنور (كما لو رمى صيدا فاصاب اثنين) نته كيم رامى اولان كسنه برصيده
اوق اتسه ايكى صيده اصابت ايلديكى مسئله كبيدر (واذا رمى سهمه وسمى اكل ما اصاب ان جرحه) چون رامى
سهمنى رمى ايلسه وتسميه ايلسه اصابت ايلديكى شيئى اكل ايدر اكر جرح ايدرسه وان تركها عمدا حرم اكر تسميه يى
عمدا ترك ايدرسه اول صيد حرام اولور (وان وقع السهم به فتحامل وغاب ولم يقعد عن طلبه ثم وجده ميتا حل
ان لم يكن به جراحة غير جراحة السهم) واكر سهم صيده واقع اولسه وصيد سهمى تحامل ايلسه يعنى كوتروب
كتسه وكوزدن غائب اولسه ورامى اولان صياد دخى طلبندن خالى اولميوب اوتورمسه بعده صيدى ميت
بولسه اكلى حلال اولور اكر اول صيده سهمك جراحتندن غيرى جراحت يوغيسه اكر غيرى جراحت بولنورسه
حلال اولمز زيرا صيدك موتنه ايكى سبب اولمش اولور برى حلنى موجب برى حرمتنى موجب بو تقديرجه حرمتى
طرفى غالب اولور بو مقوله ده موهوم اولان شئ متحقق كبيدر (ولا يحل ان قعد عن طلبه ثم وجده) اكر رامى
صيدك طلبندن فارغ اولوب اوتورسه اندنصكره بولسه اكلى حلال اولمز (والحكم فيما جرح الكلب كالحكم
فيما جرح السهم) شول صيده كه كلب جرح ايلمشدر آنك حكمى سهمك جرح ايلديكى شيئده اولان حكم كبيدر
(وان رماه فوقع فى ماء او على سطح او جبل او شجر او حائط او آجرة ثم تردى فمات حرم) اكر رامى برصيده رمى ايلسه
واول صيد صويه دوشسه واولسه وياخود سطح اوزرنده وياخود جبل اوزرنده وياخود اغاج اوزرنده
وياخود ديوار اوزرنده وياخود كرمت اوزرنده اولان صيده اتسه بعده صيد ارضه دوشوب اولسه حرام اولور
اكل اولنمز زيرا متردية نص ايله حرامدر واول صيدك موتى جائزدركه رميدن غيرى ايله اوله زيرا ممكندر وسقوط
دخى مهلكدر (وكذا لو وقع على رمح منصوب او قصبة قائمة او حرف آجرة فجرح بها) وبنه اكلى حرام اولور صيده
رمح ايلدكدنصكره منصوب اولمش رمح اوزرينه دوشسه وياخود قائم اولمش قميش اوزرينه دوشسه وياخود
كرمدك كندى اوزرينه دوشسه وبونلر ايله مجروح اولسه اكلى حلال اولمز زيرا احتمالدركه ذكر اولنان اشيانك
كسكينلكى آنى قتل ايلمش اوله (وان وقع على الارض ابتداء حل) اكر رمى اولندقده ابتداء ارضه دوشسه حلال
اولور (وكذا لو وقع على صخرة او آجرة فاستقر ولم يتجرح) وبنه حلال اولور اكر طاش اوزرنده وياخود كرمت
اوزرنده واقع اولوب قرار بولسه منجرح اولمسه حلال اولور بونلرك اوزرينه دوشمه سى ارض اوزرينه دوشمك
كبيدر (وان وقع فى الماء فمات حرم) اكر صيد صويه دوشسه واولسه حرام اولور زيرا احتمالدركه آنى صو قتل ايتمش
اوله (وان كان الطير مائيا فوقع فيه فان انغمس جرحه فيه حرم والا حل) اكر صوقوشى اولسه رمى
اولندقدنصكره صويه دوشسه اكر جرحى صويه منغمس اولورسه حرام اولور اكر صودن طشره ده اولورسه حلال
اولور زيرا احتمالدركه موتى صودن اولوب رميدن اولميه وجرحى صويى تشرب ايدوب زياده المدن موتنه سبب
اولمش اوله (ويحرم ما قتله المعراض بعرضه او البندقة ولم يجرحه) معراض ايله قتل ايلديكى صيد حرام
اولور وياخود بندقه نك قتل ايلديكى صيد حرام اولور حاصل بوكه بو ايكيسى يعنى معراض وبندقه اول صيدى جرح
ايلمامش اوله معراض ديديكى شول اوقدركه يلكى يوقدر اول ايسه طوغرى كتميوب عوجا كتمه سى محققدر
بندقه ايسه چاموردن دوزلمش مدور فندقدر (وان اصابه بحجر وجرحه بحدة فان ثقيلا لا يؤكل وان خفيفا يؤكل
اكر رامى حجر ايله صيده اصابت ايلسه وطاشك كسكينلكى ايله جرح ايلسه اكر طاش ثقيل ايسه اول صيد اكل
اولنمز واكر طاش خفيف ايسه اكل اولنور زيرا طاش ثقيل اولدقده احتمالدركه صيدى قتل ايدن طاشك ثقلى اوله
بحده حانك كسريله حدت معناسنه اوله كذا فى ابن ملك شرح مجمع البحرين (وان لم يجرحه وان اصابه لا يؤكل
مطلقا) اكر جرح ايلمز ايسه مطلقا اكل اولنمز كرك طاش ثقيل اولسون كرك خفيف اولسون ولو رماه بسيف او سكين

فاصابه ظهره اومقبضه فقتله لا يؤكل) اكرصيده قليج وياخود بچاق اتسه واول قليجك ويا بچاغك ارقه سى
وياخود قبضه سى اصابت ايلسه ده قتل ايلسه اكل اولنمز زيرا دقايتمكله قتل ايلمشدر حاصل كلام اكر موت
يقينا جرح ايله اولديغى معلوم اولمش ايسه اكى حلال اولور ثقيل ودق ايله موتى واقع اولورسه اكى حلال اولمز
(وشرط فى الجرح الادماء) جرحده قنامق شرط قلندى (وقيل لا يشترط) ودينلديكه قنامق شرط قلنمدى زيرا
اخراج دم كلب معلمك وسعنده دكلدر انجق جرحنه قادردر (وقيل ان كبيرا لا يشترط وان صغيرا يشترط) دينلديكه
اكرجرح كبير ايسه ادماء شرط قلنمدى واكر صغير ايسه ادماء شرط قلندى (وان اصاب السهم ظلفه اوقرنه فان ادماه
حل والا فلا) واكر سهم صيدك طرنغنه وياخود بوينوزنه اصابت ايلسه اكر قنارسه اكى حلال اولور اكر
قنامزسه اكى حلال اولمز (وان رمى صيدا فقطع عضوا منه اكل دون العضو) اكر رامى برصيده رمى ايلسه اول
صيددن برعضونى قطع ايلسه اول صيد اكل اولنور لكن اول قطع اولنان عضو اكل اولنمز (وان قطعه ولم يبنه
فان احتمل التيامه اكل العضو ايضا والا فلا) اكر صيددن برعضونى قطع ايلسه وقطعى ايرلمسه پس اسدى
بربرينه ضم اولوب التيام احتمالى اولورسه اول عضو اكل اولنور واول قطع اولان سائر اجزا منزله سنده در
بوتقديرجه جراولور ابانه اولمزعلاج ايله التيام احتمالى اولميوب جلدده معلق دورورسه اول عضو اكل اولنمز زيرا
معنىء ابانه موجوددر عبرت ايسه معانى يه در يوخسه صورته دكلدر (وان قده نصفين اوثلاثا والاكثر من جانب
العجز اكل الكل) اكر صياد صيدى اوردقده طولا ايكى شق ايدوب نصفين اولسه وياخود اثلاثا اوچ بلوك اولسه
حال بوكه اكثرى قويرق طرفنده اولسه اول صيدك جمله سى اكل اولنور (وكذا لوقطع نصف رأسه او اكثر) واكر
باشنك نصفى وياخود دها زياده سنى قطع ايلسه ينه جمله سى اكل اولنور (واذا ادرك الصيد حيا حياة فوق
حياة المذبوح فلابد من ذكاته فان تركها متمكنا منها حرم) يعنى حيا صيده ادراك اولسه اما حياتى مذبوح
حياتندن يوقارو اولسه يعنى زياده جه اولسه البته بوغازلمق لازمدر واكر ذكاته يعنى بوغازلمغه تمكن يعنى قدرت
وارايكن ترك ايلسه حرام اولور (وكذا لوغير متمكن فى ظاهر الرواية) ينه حرام اولور اكر حياته قدرتى دخى
اولمز ايسه ظاهر روايتده يا فقد آلت وياخود ضيق وقت اولمغله بوغازلمغه قادر اولمسه ينه حرام اولور (وان لم يبق
من حياته الامثل حياة المذبوح وهو مالا يتوهم بقاؤه فلم يدركه حيا) اكر صيدك حياتندن برشىء باقى قالمسه
الا بوغازلنمش حيوانك حياتى مثللو قالسه حياة مذبوح شول شيدركه انك بقاسى متوهم اولميه بوتقديرجه
ازل صيده حيا ايرشمامش اولور بوبابده تذكيه لازم دكلدر (وقيل عند الامام لابد من تذكيته ايضا فان
ذكاه حل) دينلديكه امام اعظم قتنده بوغازلمق لازمدر كوچكن مسئله كبى اكر تذكيه ايدرسه اكى حلال اولور
حاصل كلام حياة باقى قالميوب انجق بوغازلنمش حيوانك حياتى كبى قالسه وبوغازلمغه دخى قدرت قالمسه روايت
مختلف اولمشدر برروايتده تذكيه سى لازم دكلدر حتى تذكيه سز اولسه اكل اولنور زيرا حكما مذبوحدر وامام
اعظمدن برروايتده تذكيه لازمدر تذكيه ايدرسه حلال اولور (وكذا ان ذكى المتردية والنطيحة والموقوذة
والتى بقر الذئب بطنها وفيه حياة خفية اوجلية حل وعليه الفتوى) وينه حلال اولور اكر يوكسكك يردن
دوشوب لحمى اكل اولنان حيوانى تذكيه واغاج ايله اوريلانى تذكيه ايلسه ونطيحه كه بوينوز ايله اورلمشدر انى
تذكيه ايلسه ودخى شول حيوانلركه قورد قارننى شق ايلسه آنلرى تذكيه ايلسه وبونلرك هر برنده
حياة خفيه وياخود حياة جليه اولسه اكى حلال اولور ابوحنيفه قتنده وفتوى دخى بونك اوزرينه در
(وعند ابى يوسف ان كان بحال لا يعيش مثله لا يحل) ابويوسف قتنده اكر برحال ايله اولسه كه اول مثللو
اولان صاغ اولمق ممكن اولمسه تذكيه ايله حلال اولمز زيرا موتى ذبح ايله اولمش اولور (وعند محمد ان كان يعيش
فوق ما يعيش المذبوح حل والا فلا) امام محمد قتنده اكر انك صاغلغى مذبوحك صاغلغندن زياده اولورسه تذكيه
ايلسه حلال اولور واكر ذكر اولنانك خلافى اولورسه حلال اولمز (ومن رمى صيدا فاثخنه واخرجه عن حيز
الامتناع ثم رماه اخر فقتله حرم وضمن قيمته مجروحا للاول) بركمسنه برصيده رمى ايلسه وزبون اولسه وحيز
امتناعدن اخراج ايلسه يعنى اول صيد كندويى خلاصه قادر اولميه بعده برآخر كمسنه دخى رمى ايدوب
قتل ايلسه اول صيد حرام اولور رمى رامىء ثانى رامىء اول ايچون اول صيدك قيمتنى مجروحا ضامن اولور زيرا رامى
اول صيدى زبون ايليوب حيز امتناعدن اخراج ايلمشيدى بوتقديرجه كندونك مملوكى اولمشدر ثانى انك

مملوكى

مملوكى تلف ايلمكله ضامن اولور (وان لم يثخنه الاول حل وهو للثانى) واكر اولكى رامى اول صيدى زبون
ايلمامش ايسه يعنى حيز امتناعدن اخراج ايلمديسه صكره اورلمغله حرام اولميوب اكى حلال اولور وصيدى
ثانينك اولور زيرا نبى عليه السلامك (الصيد لمن اخذه) قولى بونى ايجاب ايدر (ومن ارسل كلبا على صيد فادركه
فضربه فصرعه ثم ضربه فقتله اكل) اكر بركمسنه كلبنى برصيده ارسال ايلسه وكلب صيده ايريشوب ضرب ايلسه
ويره دوشرسه بعده ينه ضرب ايدوب قتل ايلسه اكل اولنور زيرا بردفعه جرحدنصكره بردفعه دخى جرح ايلمكدن
امتناع تحت تعليمه داخل دكلدر پس عفو اولنور (وكذا لو ارسل كلبين فصرعه احدهما فقتله الاخر) برصيده
ايكى كلب ارسال ايلسه بريسى دوشرسه وبريسى دخى دوشدكدنصكره قتل ايلسه ينه حلال اولور (ولو ارسل
رجلان كل منهما كلبه فصرعه احدهما وقتله الاخر حل وهو للاول) اكر ايكى رجل هر بريسى كلبنى ارسال ايلسه
وكلبك برى صيدى يره دوشرسه وبرى دخى قتل ايلسه اكى حلال اولور وصيد اول صيده صرع ايدوب يره
دوشرنكدر (ولو ارسل الثانى بعد صرع الاول حرم وضمن كما فى الرمى) اولكى كلب صرع ايلدكدنصكره ثانى
كلبنى ارسال ايلسه وقتل ايلسه اكى حرام اولور ورميده اولديغى كبى قيمتنى ضامن اولور (ومن سمع حسا فظنه
انسانا فرماه اوارسل عليه كلبه فاذا هو صيد اكل) بركمسنه حس يعنى صوت خفى استماع ايلسه وظن ايلسه كه
انساندر واكا رمى ايلسه وياخود كلبنى ارسال ايلسه واول حس استماع ايلديكى صوت اولسه اكل اولنور
حقيقت حال صيد اولمغله انك ظننه اعتبار يوقدر

كتاب الرهن

بوكتاب رهنك احكامى بيانندهدر رهن لغتده برشيئى محبوس قيلمقدر نته كيم حق سبحانه وتعالينك (كل نفس
بما كسبت رهينة) قول شريفنده واقع اولمشدر رهينة اى محبوسة بومال ماكسبت من المعاصى ديمكدر
ورهن مرهون معناسنه اطلاق اولنور جمعى رهان ورهون كلور ورهن كتاب وسنت واجماع امتله مشروع
اولمشدر اما كتاب ايله مشروع اولمسى حق سبحانه وتعالينك (وان كنتم على سفر ولم تجدوا كاتبا فرهان مقبوضة
قول شريفى واقع اولمشدر وسنت ايله مشروع اولمسى نبى عليه السلام بريهوديدن ويره سيه طعام اشترا ايدوب
كندونك درعنى يعنى زرحنى رهن ويرمشدر واجماعله دخى منعقد اولمشدر رهن شريعتده مصنف ديديكى اوزره
هو حبس شىء بحق يمكن استيفاؤه منه كالدين) رهن برشيئك حبسيدر برحق مقابله سنده كه اول حقك
استيفاسى ممكن اوله اول حبس اولان شيئدن دين كبى زيرا دين برحقدركه انك ايچون استيفاسى ممكن اولميه اول
رهن باطل اولور قصاص وحدود بونلره رهن جائز دكلدر زيرا استيفاسى ممكن دكلدر (وينعقد بايجاب وقبول)
ورهن ايجاب وقبول ايله منعقد اولور ايجاب ورهن ويرن كمسنه نك رهنتك هذا المال بدين لك على ديمسيدر وشيخ
الاسلام خواهرزاده ديمشدر كه رهنك ركنى انجق ايجابدر زيرا عقد تبرعدر (ويتم بالقبض محوزا مفرغا مميزا)
محوز ومفرغ ومميز اولديغى حالده رهن قبض ايله تمام اولور محوزا حاء مهمله نك ضميله مجموع ديمك اولور ومحوزا
ديمكله ثمرى شجر اوزرنده وزرعى ارضده رهندن احترازدر مفرغا ديمكله شجرى ميوه سز وارضى زرعسز
ودارى راهنك متاعى ايچنده ايكن رهن قومقدن احترازدر مميزا ديمكله مشترك اولان شيئى رهن قومقدن
احترازدر مثلا نصف عبد وياخود نصف دارى رهن قومق كبى (كذا فى شروح الهداية) فاضل زيلعى وصاحب
الكافى ديمشلردر كه اول ايله يعنى محوزا ايله مشاعدن احترازدر ثانى ايله راهنك متاعى مشغولدن احترازدر
ثالث ايله غيره متصل اولان شيئدن احترازدر مثلا ميوه نك اغاج اوزرنده رهنى كبى اما شجرى رهن اولميه
(والتخلية فيه) يعنى رهن ايجاب وقبول ايله منعقد اولور محوزا ومفرغا ومميزا قبض ايله تمام اولور دخى تخليه ايله
تمام اولور يعنى مانعى برزمانه دكين منع ايليه كه رهنى قبض ايلمك ممكن اوله (وفى المبيع قبض) مبيعده قبضدر
(وللراهن ان يرجع عنه قبل القبض) راهن ايچون قبضدن اول رهن قومقدن رجوع ايلمك واردر (فاذا قبض
لزم) يعنى مرتهن رهنى قبض ايلسه راهن رجوعه قادر دكلدر (وهو مضمون بالاقل من قيمته ومن الدين) رهن
هلاك اولسه رهنك قيمتندن ودينندن هر قنغيسى اقل ايسه اول اقل مضموندر الاقل اسم تفضيلدر لام ايله
استعمال اولنور ومن كلمه سى تفضيليه دكلدر بيانيه در معنى بويله اولور كه رهندن ودينندن اقل قنغيسى ايسه
آنك ايله مضموندر امام شافعى قتنده رهن امانتدر مضمون دكلدر (فلو هلك وهما سواء صار المرتهن مستوفيا

لدينه) اكر رهن هلاك اولسه حال بوكه رهن ودين ايكيسى قيمتده برابر اولسه مرتهن دينى استيفا ايلمش اولور
مرتهن راهندن وراهن مرتهندن برشى طلب ايلمز (وان قيمته اكثر فالزائد امانة) واكر رهنك قيمتى
دينندن اكثر ايسه زيادهسى يد مرتهنده امانتدر اكر تعدى ايدوب هلاك اولمش ايسه ضامن اولور اكر تعديسز
هلاك اولمش ايسه مرتهنه ضامن لازم كلمز (وان كان الدين اكثر سقط منه قدر القيمة وطولب الراهن بالباقى) اكر
دين رهن قيمتندن اكثر ايسه اول ديندن رهن قيمتى مقدارى ساقط اولور وباقى قلان دين ايله راهن مطالبه
اولنور (مثلا) رهنك اون درهم قيمتى اولسه واون درهم مقابلهسنده رهن اولسه وهلاك اولنسه دين ساقط اولور
واكر رهنك قيمتى بش درهم اولسه واون درهم مقابلهسنده رهن اولنسه بش درهمى ساقط اولوب بش درهم
مطالبه اولنور واكر رهنك اون بش درهم قيمتى اولوب اون درهم مقابلهسنده رهن اولسه بش درهمى امانتدر
ضمان لازم كلمز (وتعتبر قيمته يوم قبضه) هلاك اولان رهنك قيمتى يوم قبضدن اعتبار اولنور زيرا قبض ايلديكى
كوندن ضمانته داخل اولور اكر قيمتنده اختلاف اولنورسه قول مرتهنكدر زيرا زيادهيى منكردر وبينه مراهنه
لازمدر (ويهلك على ملك الراهن فكفنه عليه) عبد مرهون وامه مرهونه هلاك اولسه راهنك اوزرينه هلاك
اولور پس اكفانى راهن اوزرينهدر زيرا راهنك ملكيدر انجق يد مرتهنده ملكى امانتدر (وللمرتهن
ان يطالب الراهن بدينه ويحبسه به وان كان الرهن عنده) مرتهن ايچون راهندن دينى مطالبه واردر ودين
مقابلهسنده راهنى حبس ايلمك دخى واردر رهن كندو قتنده ايسه ده حبس ايدر حاصل كلام مرتهنده رهن
موجود ايكن ينه راهنى حبس ايتدرمك واردر (وله ان يحبس الرهن بعد فسخ عقده حتى يقبض دينه الا ان يبراه)
مرتهن ايچون عقد رهنى فسخ ايلدكدنصكره رهنى حبس ايلمك واردر حتى دينى قبض ايدنجه الا اسكركه ديندن
ابرا ايلمش اوله زيرا دينى قبضدنصكره اول كمسنه مرتهنى اطلاقى صحيح اولمز ابرادنصكره دخى بويلهدر اكر قبض
وابرا دين بولنمزايسه ينه حق حبس واردر (وليس عليه ان كان الرهن فى يده ان يمكن الراهن من بيعه للايفاء)
اكر رهن مرتهن يدنده اولسه مرتهن ايچون بو قدر كه رهنى بيع ايچون راهنه مكنت ويره (مثلا) راهن اولان
كمسنه مرتهنه رهنى بكا ويروب بيع ايدوب سكا حقكى ادا ايدهيم ديسه مرتهن ويرمكه قادردرز يرا رهنك
حكمى حبس دائمدر دين قضا اولنجه (وليس للمرتهن الانتفاع بالرهن باستخدام وسكنى ولبس ولا اجارته
ولا اعارته) مرتهن ايچون رهن ايله انتفاع ايلمك يوقدر ورهن استخدام ايله وسكنى ايله ولبس ايله واجارهيه ويرمك
وعاريت ايچون ويرمك يوقدر زيرا رهنك اقتضاسى دين استيفا اولنجه حبسدر (ويصير بذلك متعديا) انتفاعله
وياخود جاريهيى اعاره ايله متعدى اولورز يرا مالكى طرفندن مأمور ومأذون دكلدر (ولا يبطل به الرهن)
تعدى ايله رهن دخى باطل اولمز يعنى عقد رهن بوزلماز (واذا طلب المرتهن دينه امر باحضار الرهن) چون
مرتهن دينى طلب ايلسه كندويه رهنى احضار ايلمكه امر اولنور رهن باقيميدر يوخسه هلاكميدر ديو معلوم
اولمق ايچون احضار لازمدر (فاذا احضره امر الراهن بتسليم كل دينه اولا ثم المرتهن بتسليم الرهن) چون مرتهن
رهنى احضار ايلسه راهنه امر اولنوركه جملهدينى ابتدا تسليم ايليه اندنصكره مرتهنه امر اولنوركه رهنى
تسليم ايليه (وكذا لو طالبه بالدين فى غير بلد العقد) وينه مرور ايدن مسئلهكبيدر اكر مرتهن رهن عقد اولنان
بلددن غيريده دينى طلب ايدرسه (ولم يكن للرهن حمل ومؤنة) اكر رهنك حمل ومؤنتى يوغيسه مرتهنه رهنى
احضار ايله ديو امر اولنور ابتداء حمل ومؤنت اولمين رهنده جملهاماكن بقعه واحده حكمندهدر (فان كان له حمل
ومؤنة فله ان يستوفى دينه بلا احضار الرهن) اكر رهنك حمل ومؤنتى وار ايسه مرتهن ايچون بلا تكليف احضار
رهن ودينى راهندن طلب ايدوب المق واردر مرتهن اوزرينه واجب اولان تخليهدر يوخسه برمكاندن برمكانه
نقل دكلدر لكن راهن مرتهن رهنى بيع ايلمديكنه وضايع ايلمديكنه يمين بالله ويرر كذا فى الكافى (وكذا ان كان
الرهن وضع عند عدل ولا يكلف باحضاره) ينه حكم بويلهدر چون رهن راهنك امرى ايله برعادل كمسنهنك
قتنده وضع اولنسه رهنك احضارى مرتهنه تكليف اولنمز ولا باحضار ثمن رهن باعه المرتهن بامر الراهن
حتى يقبضه) ودخى راهنك امرى ايله مرتهنك بيع ايلديكى رهنك ثمنى دخى احضار اولنمغه تكليف اولنمز قبض
ايلمينجه (صورة) مسئله مثلا راهن مرتهنه رهنى بيع ايلمك ايچون امر ايلسه مرتهن دخى راهنك امرى اوزره
رهنى بيع ايلسه لكن ثمنى هنوز قبض ايلسه احضار ثمن ايچون مرتهنه تكليف اولنمزا كر ثمنى قبض ايلسه

احضارى ايچون تكليف اولنور زيرا بدل كه ثمندر مبدل منها رهندر انك مقامنه قائم اولمق ايچون تكليف
اولنور (ولا ان قضى بعض حقه بتسليم حصته حتى يقبض الباقى) ودخى مرتهن رهن مقبوضك حصهسنى
تسليمه تكليف اولنمز اكر مديون بعض حقنى قضا ايلسه باقيسنى قضا ايلمينجه (صورة) مسئله بركسنه متساوى
ايكى ثوبكه بشر يوز درهم قيمتى اولسه وبيك درهم مقابلهسنده رهن وضع ايلسه راهن مديون بشيوز درهمنى
قضا ايلدكده ثوبك برينى تسليم ايله برى دين مقابلهسنده طورسون ديمكه قادر دكلدر ومرتهنه دخى برينى تسليم ايله
ديو تكليف اولنمز مادامكه باقى دينى تسليم ايلمينجه (وللمرتهن ان يحفظ الرهن بنفسه وزوجته وولده وخادمه
الذى فى عياله) مرتهن ايچون واردركه رهنى بنفسه حفظ ايليه ودخى زوجهسى وولدى وشول خادمى كه كندو
عيالندهاوله يعنى نفقهسى كندو اوزرينه اوله يعنى بونلردن غيريه حفظنى سپارش ايلسه تعدى ايلمش اولور
غيرت معاسا كن اولمقده در بو تقدير جه ايلمق ياخود سنوى طوتمش اجيركه معاسا كندر آنلر دخى حفظ ايلمك
جائزدر (فان حفظه بغيرهم اواودعه ضمن كل قيمته) اكر رهنى مذكورلردن غيرى كمسنهلر حفظ ايلسهلر وياخود
مرتهن اول رهنى برآخره امانت قوسه وضايع اولسه جملهسنى ضامن اولور زيرا تعدى ايلمش اولدى (وكذا
ان تعدى فيه) وينه جميع قيمتنى ضامن اولور اكر مرتهن رهنده تعدى ايلسه (اوجعل الخاتم فى خنصره) وياخود
خاتمى صرچه پرمغنه طاقسه وهلاك اولسه جميع قيمتنى ضامن اولور زيرا استعمالنه اذن يوقدر متعدى اولمش
اولور يمين ويسار برابردر (فان جعله فى اصبع غيرها فلا) اكر مرتهن خنصردن غيرى پارمغنه طاقسه وهلاك اولسه
ضامن اولمز زيرا غيرى پرمقلره خاتم طاقمق عادت دكلدر چونكه مرتهن غيريه طاقمشدر مرادى حفظ اولمش
اولور اكر مرتهن خاتون اولورسه ضامن اولورز يرا خاتونلرك خنصردن غيرى پرمغه خاتم طاقمق عادتلريدر اكر
بركمسنه ايكى قلچ رهن وضع ايلسه مرتهن اكر ايكيسنى دخى قوشانوب ضايع ايلسه ضامن اولور اما اوچ قلچ
رهن وضع ايلسه اوچنى دخى قوشانوب ضايع ايلسه ضامن اولمز زيرا اوچ قلچ قوشانمق عادت دكلدر اما بعض
شجيع آدملك ايكى قلچ قوشانمق عادتيدر اول اجلدن ايكيده ضامن اولور (وعليه مؤنة حفظه) رهنك مؤنتنه
حفظى مرتهن اوزرينهدر اكر رهنك قيمتى ديندن اكثر ايسهده (ورده الى يده) وينه رهنك يد مرتهنه
ردينك مؤنتى دخى مرتهن اوزرينهدر مثلا رهن اولان عبد ايش فرار ايلدكده اخذ اولنوب يد مرتهنه تسليم
ايلدكلرنده آنك جعلى مرتهن اوزرينهدر (اورد اجرته) وياخود رهنك اجرتنى رد ايلمك مرتهن اوزرينه لازمدر
مثلا رهن اولان عبد وياخود جاريه اولوب كوزى اغريسه وياخود برمرض حادث اولسه بونلرك مداواتنك
اجرتى مرتهن اوزرينهدر زيرا امساك وحفظ مرتهن اوزرينه واجبدر مؤنتى دخى آنك اوزرينهدر (كاجرة
بيت حفظه وحافظه) نه كيم حفظ اولنان بيتك اجرتى وحافظك اجرتى كبى زيرا بونلرك اجرتى دخى مرتهن
اوزرينهدر (اما جعل الآبق والمداواة والفداء من الجناية فينقسم على المضمون والامانة) اما قاچقون قولك
جعلى وامراضه معالجه ومداواتك جرح واجرتى وجنايتندن فدا مثلا رهن اولان قول ايمش برجنايت ايلمش
آنك ايچون ويريلان فدا مضمون وامانت اوزرينه منقسمدر مثلا اون ايكى بيك اقچه قيمتى اولان عبد بش بيك
اقچهيه رهن قويلوب اول عبد جنايت ايشليوب بيك اقچه فدا ويرسهلر بشيوز اقچهسى مرتهنه وبشيوزى راهنه
لازم كاورز يرا عبدك اون بيك اقچه قيمتنك بش بيك اقچهسى مضمون وبش بيك اقچهسى امانتدر (ومؤنة تبقيته
واصلاحه على الراهن كالنفقة والكسوة واجرة الراعى واجرة ظئر ولد الرهن) رهنك بقا واصلاحنك مؤنتى
راهن اوزرينهدر نفقه وكسوه وچوبانك اجرتى ورهنك ولدينك دايهسنك اجرتى كبى زيرا بومثللر بقاسنك مؤنتى
ايچوندر (وسقى البستان وتلقيح نخله وجذاذه والقيام بمصالحه) ودخى بستان سقى كبى وخرما اغاجنى تلقيح كبى
عربستانده اركك خرماىى ديشى خرما اوزرينه القا ايلمك كبى واغاجدن خرماىى ديوشرمك كبى واول بستانك
مصالحنه قيام كبى مثلا ديوارلرينى اصلاح كبى وخارجدن بتن اوتلرى كيدرمك كبى بو مقوله مؤنت راهن
اوزرينهدر كرك رهنده فضله اولسون كرك اولمسون برابردر زيرا عين راهنك ملكنده باقيدر كذلك منافعى دخى
راهنك مملوكيدر (واما اداه احدهما مما وجب على صاحبه بلا امر فهو متبرع) راهن ومرتهندن بريسى يعنى
قنغيسى صاحبنك اوزرينه واجب اولان شيئى بلا امر ادا ايلسه اول ايلديكى شى تبرعدر (وبامر القاضى يرجع به
اما قاضينك امرى ايله ادا ايلسه ويرديكى شى ايله صاحبنك اوزرينه رجوع ايدر زيرا قاضينك ولايت عامهسى

وارد رکانه صاحبی امر ایلمشدر (وعن الامام لا یرجع ایضا ان کان صاحبه حاضرا) امام اعظم حضرتلری
بیورمشلردرکه بلا امر ویردیکی کبی رجوع ایدهمز اکر صاحبی حاضر اولورسه اما ابو یوسف ایکی وجهده دخی
صاحبی اوزرینه رجوع ایدر دیو بیورمشلردر

(باب ما یجوز ارتهانه والرهن به وما لا یجوز)

بو باب شول شیئك بیانده درکه اول شیئك ارتهانی وانکله رهن جائز اولور ودخی ارتهانی وانکله رهن جائز اولمز (لا یصح رهن
المشاع) مشاع اولان شیئك رهن اولمسی صحیح دکلدر (وان مما لا یحتمل القسمة) قسمته احتمالی اولمیان شیئدن
ایسه ده ینه مشاع اولان شیئك رهنی صحیح دکلدر اما هبه ده جائزدر زیرا هبه نك حکمی ملکدر ملك ایسه
اشتراکی قبول ایدر (او من الشریك) شریکنه دخی رهن اولورسه صحیح دکلدر زیرا مشاعده ثبوت ید متصور
دکلدر اکر شریکنه رهن جائز اولسه برکون رهن طریقیله امساك ایدوب وبرکون ملك طریقیله امساك ایلمك
لازم اولوردی بو ایسه جائز دکلدر (ولو طرأ فسد) اکر ارتهاندنصکره شیوع طاری اولسه عقد رهن فاسد اولور
ابو حنیفه وامام محمد قتنده (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنك قتنده عقد رهن فاسد اولمز
(ولا رهن الثمر علی الشجر بدون الشجر ولا الزرع فی الارض بدونها) میوه نك شجر اوزرنده اولوب شجرسز رهن
اولمسی صحیح دکلدر وارضده زرعك ارضسز رهن اولمسی صحیح دکلدر (ولا الشجر والارض مشغولین بالثمر
والزرع) زرع ومیوه ایله مشغول ارض وشجرك دخی رهنی صحیح دکلدر مثلا انجق شجر وارض رهن قونیلوب ثمر
وزرعی رهن اولمیه بومقوله شیء رهن اولمق صحیح دکلدر زیرا چونکه مرهون اولان شیء مرهون اولمیان شیئه
متصل اولسه جائز دکلدر زیرا ذکر اولنان مرهون اولان مشغولك یالکز قبضی ممکن دکلدر (ولو رهن الشجر
بمواضعها والدار بما فیها جاز) اکر شجر مواضعی ایله ویاخود دار ایچنده اولان شیئله رهن اولنسه جائزدر شول
شیکه رهن اولمیه اکا مرهون اولان شیئك مجاورتی رهنك صحتنی منع ایلمز اما شجر اوزرنده میوه اولسه رهنه
داخل اولور اتصالی ایچون تابعدر (ولا یجوز رهن الحر والمدبر وام الولد والمکاتب) حرك ومدبرك وام ولدك
ومکاتبك رهنی جائز دکلدر حرده مالیت یوقدر وسائرینك خود بیعی جائز دکلدر (ولا بالامانات) امانات اولان
شیلرك رهنی دخی جائز دکلدر ودیعت امانتدر وشول ثوبی که روزکار کوتوروب بر آخرك اوینه وارسه اول دخی
امانتدر ودیعت دکلدر ودیعت خاصه درکه قصدا حفظ ایچون ویریله امانت ایسه عامه درهر شیئه شاملدر
(ولا بالدرك) درك ایله دخی رهن جائز دکلدر رهن بالدرکك تفسیرینك (صورة) مسئله سی بودرکه برکسنه بر آخره
برشیء بیع ایدوب وثمنی قبض ایلسه وبیع ایلدیکی شیئی دخی تسلیم ایلسه لکن مشتری مبیعك مستحق
اولمسندن خوف ایدوب ویردیکی اقچه یی بایعدن رهن ایچون السه باطلدر واول مبیع مشتری قتنده امانتدر
هلاك اولورسه ضمان لازم کلمز (ولا بما هو مضمون بغیره کالمبیع فی ید البایع) ودخی شول شیئك رهنی جائز
دکلدرکه غیری ایله مضمون اوله ید بایعده اولان مبیع کبی زیرا رهن حقیقة وحکما دین مقابله سنده در ید بایعده
اولان مبیع ایسه حقیقة وحکما دین دکلدر چونکه هلاك اولسه ثمن ساقط اولور زیرا بایعك حقیدر وضمان
یوقدر وفقها بوکا عین مضمونه بغیرها تسمیه ایدرلر اما عین مضمونه بعینها هلاك اولدقده مثلی ویاخود قیمتی ایله
مضمونه در مغصوب وبدل خلع وبدل صلح عن دم العمد کبی بونلره رهن صحیح دکلدر (ولا بالکفالة بالنفس
ولا بالقصاص فی النفس ومادونها) کفالت بالنفس ایله دخی رهن جائز دکلدر ودخی قصاص فی النفس ایله
وقصاصکه نفسدن غیری اوله انکله دخی رهن جائز دکلدر (مثلا) برکسنه برکسنه یه کفیل بالنفس اولسه ده
اول کفالته رهن ویرسه صحیح وجائز دکلدر وبرکسنه نك اوزرینه قصاص فی النفس ودخی نفسدن غیری قصاص
واجب اولسه بوقصاص مقابله سنده رهن قومق جائز دکلدر زیرا استیفاسی ممکن دکلدر اما خطأ جنایت واقع
اولسه ارش مقابله سنده رهن قومق جائزدر زیرا استیفای ارش رهندن ممکندر (ولا بالشفعة) شفعه ایچون
دخی جائز دکلدر مثلا برکسنه اوینی آخره بیع ایلدکده برکسنه شفیع اولوب شفعه سنه قضاء قاضی لاحق
اولدقدنصکره بایع ویاخود مشتری شفیع اولان کسنه یه اوی بزه تسلیم ایله دیو رهن ویرسه جائز دکلدر بوصورتده
دین یوقدرکه مقابله سنده رهن قونیله (ولا باجرة النائحة والمغنیة) اعلاجی ومغنیه اجرتی مقابله سنده رهن
جائز دکلدر اکر رهن قونلوب ضایع اولسه مضمون دکلدر زیرا رهن واجب اولمیان شیء مقابله سنده قونلمشدر

حتی قبیل الرهن قاضی یه وارسه لر قاضی اجرت ویرملك ایچون حکم ایلمز (ولا بالعبد الجانی اوالمدیون) یعنی
جانی عبد جنایت ایلمش قول ایچون ویاخود عبد مدیون ایچون رهن جائز دکلدر (ولا یجوز للمسلم رهن الخمر
ولا ارتهانها من مسلم اوذمی) مسلم ایچون خمری رهن قومق ورهن الماق مسلمدن ویاخود ذمیدن جائز دکلدر زیرا
مسلم حقنده ایفا واستیفا متعذردر عدم مالیتی ایچون (ولا یضمن له مرتهنها ولو ذمیا) مسلم ایچون ضامن اولمز
اکر اول خمرك مرتهنی ذمی ایسه ده (صورة) مسئله بودرکه برمسلم برذمی یه خمر رهن قوسه ذمیدن اول خمری
غصب ایلسه لر ذمی اول خمری ضامن اولمز زیرا مسلم حقنده مال متقوم دکلدر (ویضمنها هو لو ارتهنها من ذمی)
مسلم اول خمری ضامن اولور اکر ذمیدن ارتهان ایلمش ایسه زیرا انلر حقنده مال متقومدر (ویصح بالدین
ولو موعودا بان رهن لیقرضه کذا) ودین مقابله سنده دخی رهن صحیح اولور اکر اول دین موعود ایسه ده یعنی
راهن مرتهنه برشیء رهن قویه واول دخی اکا بوقدر یعنی بیك اقچه قرض ویره دیو وعد ایلیه واول وعد ایلدیکی
دین مقابله سنده رهن قومق جائزدر (فلو هلك فی ید المرتهن لزمه دفع ما وعد ان مثل قیمته او اقل) اکر دین
موعود مقابله سنده وضع اولنان رهن ید مرتهنده هلاك اولسه لازم اولورکه وعد ایلدیکی شیئی راهنه دفع ایلیه
اکر موعود اولان الف رهنك قیمتی مثلی ایسه ویاخود دها اقل ایسه وعد ایلدیکی شیئی ویرر (وبرأس مال السلم
وثمن الصرف وبالمسلم فیه) سلمك رأس مالی مقابلی رهن صحیح اولور وثمن صرف ومسلم فیه مقابله سنده دخی رهن
صحیح اولور (فان هلك فی مجلس العقد فقد استوفا حکما) اکر رهن مجلس عقدده هلاك اولسه مرتهن دینینی حکما
استیفا ایلمشدر زیرا حکما قبض متحقق اولمغله سلم وصرف صحیح اولور (وان افترقا قبل النقد والهلاك بطل العقد) اکر
رأس مال سلمی وثمن صرفی نقد وهلاك ایلمزدن اول افتراق ایلسه لر عقد باطل اولور زیرا حقیقة وحکما قبض فوت
اولمشدر (والرهن بالمسلم فیه رهن ببدله اذا فسخ) چونکه عقد سلم فسخ اولسه مسلم فیه مقابله سنده اولان رهن رأس
مالی بدلی رهن اولور (وهلاکه بعد الفسخ هلاك بالاصل) بعد الفسخ رهنك هلاکی اصلی ایله هلاکدر یعنی مسلم
فیه ایله هلاکدر اکر غیری شیء مقابله سنده محبوس ایسه ده ینه اصلی ایله هلاکدر (ویصح بالاعیان المضمونة
بنفسها ای بالمثل او القیمة کالمغصوب والمهر وبدل الخلع وبدل الصلح عن دم عمد) بنفسها یعنی مثل وقیمت ایله اولان
اعیان مغصوب ومهر وبدل خلع ودم عمددن بدل صلح کبی شیلردر مثلا مغصوب اولان شیء قائم ایسه ویریلور
وقائم دکل ایسه قیمتی ویریلور وسائری دخی بانفسها اعیان مضمونه در فقها اعیانی اوچ قسم ایلمشلردر برقسمی
اصلا عین غیر مضمونه در امانات کبی زیرا ضمان هالك اولان شیئك مثلی رد ایلمکدر اکر مثلیاتدن ایسه اکر قیمی
ایسه قیمتنی رد ایلمکدر امانت ایسه بلا تعدی هلاك اولسه مقابله سنده برشیئی لازم کلمز اکر تعدی اولمش ایسه
امانت اولمز مغصوبه اولور وایکنجی قسمی بنفسها عین مضمونه در مغصوب کبی واوچنجی قسمی عین مضمونه
دکلدر بلکه مضمونه سببیله درید بایعده اولان مبیع کبی زیرا هلاك اولسه مثلنی ویاخود قیمتنی برفرد ضامن اولمز
انجق مشتری ذمتنده ثمنی ساقط اولور (وببدل الصلح عن انکار وان اقر المدعی بعدم الدین) انکاردن بدل صلح
مقابله سنده رهن صحیح اولور اکر مدعی عدم دینه اقرار ایدرسه ده (صورت) مسئله برکسنه آخردن بیك درهم
ادعا ایلسه مدعی علیه دخی انکاردن بشیوز درهم اوزرینه صلح ایدوب بشیوز درهمه مساوی برثوب رهن
وضع ایلسه ورهن مرتهن یانندهٔ هلاك اولسه بعده بنم سنده الاجق حقم یوقدر دیو اقرار ایلسه مرتهن راهنه
بشیوز درهمی ضامن اولور ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنك قتنده ضمان لازم کلمز (ولو رهن الاب لدینه
عبد طفله جاز) اکر بابا کندو کوچك اوغلنك عبدنی کندو دینی ایچون رهن ویرسه جائزدر زیرا ایداع ایلمکه
مالکدر رهن ویرمك خود صبی حقنده اولیدر زیرا هلاك اولسه مضمونا هلاك اولور (وکذا الوصی) وصینك
دخی حکمی بابانك حکمی کبیدر (فان هلك لزمهما مثل ما سقط به من دینهما) اکر رهن وضع اولنان عبد هلاك
اولسه اکر بابا وضع ایلدیسه بابایه واکر وصی وضع ایلدیسه وصی یه ایکیسنك دیننده رهن ایله ساقط اولان
شیئه مثلی لازم کلور (مثلا) دین بیك درهم اولسه عبدك بهاسی ایکی بیك درهم اولسه بیك درهمی ضامن
اولورلر زیاده سنی ضامن اولمزلر زیاده سی مرتهن قتنده امانتدر نهایه ده شرطاشیدن نقلدرکه اکر رهن دیندن
زیاده ایسه بابا دین مقداریی ضامن اولور وصی عبدك قیمتی مقداریی ضامن اولور زیرا بابا ایچون مال صبی ایله
انتفاع واردر اما وصی ایچون انتفاع یوقدر وینه ذخیره دن نقل ایدرکه بابا ایله وصی زیاده عدم ضمانده واقع

اولان حکم برابردر زیرا مرتهن قتنده امانتدر وایکیسی ایچون خود ولادیت ایداع وارد ر برابرلك دخی محققدر (ولو رهنه الاب من نفسه اومن ابن آخر صغیر له اومن عبد له تاجر لا دین علیه صح) اکر بابا کوچك اوغلنك عبدنی کندویه اولان دینی ایچون رهن وضع ایلسه ویاخود بابانك ذکر اولنان طفلنك عبدنی بر آخر اوغلنه اولان دینی ایچون رهن وضع ایلسه ویاخود بابانك بر تاجر عبدیکه مدیون دکلدر اکا اولان دینی ایچون اول طفلك عبدنی رهن قوسه صحیحدر (بخلاف الوصی) بو ذکر اولنان مسائلده وصی بابانك خلافیدر یعنی وصی بونلری اتسه جائز دکلدر (وان استدان الوصی للیتیم فی کسوته او طعامه ورهن به متاع صح) اکر وصی دین ایله یتیم ایچون کسوه وطعام اشترا ایلسه واول استدانه مقابلهسنده یتیمك متاعنی رهن وضع ایلسه صحیح اولور (ولیس للطفل اذا بلغ نقض الرهن فی شیء من ذلك مالم یقض الدین) طفل ایچون بالغ اولدقده رهنی برشیئده نقض ایلمك یوقدر مادامکه دینی قضا ایلمیه (ولو رهن شیئا بثمن عبد فظهر حرا او بثمن خل فظهر خمرا او بثمن ذکیة فظهرت میتة فالرهن مضمون) اکر برکسنه برعبد اشترا ایدوب ثمنی مقابلهسنده برشیئی رهن وضع ایلسه واول عبد حر اولدیغی ظاهر اولسه ویاخود سرکه اشترا ایدوب برشیئی وضع ایلسه اول خل خمر اولدیغی حالده ظاهر اولسه ویاخود بوغازلنمش قیون ویاخود اوکوز اشترا ایدوب برشیئی رهن وضع ایلسه ومیته ایدوکی ظاهر اولسه پس ایمدی رهن مضموندر مرتهن رهنی ضامن اولور (ویجوز رهن الذهب والفضة وکل مکیل وموزون) ذهب وفضهنك رهنی وهر مکیل وموزون اولان شیئك رهنی جائزدر زیرا بونلردن استیفا ممکندر (فان رهنت بجنسها فهلکت هلکت بمثلها من الدین ولا عبرة للجودة) بومذکورات جنسنه رهن وضع اولنسه پس ایمدی انلرك هلاکی دیندن مثلی ایله درایلوکنه وقیمتنه اعتبار یوقدر امام اعظم قتنده اموال ربویهنك جنسیله مقابلهده جودهیه قیمت یوقدر وزن اعتباری ایله دکلدر (وعندهما هلاکها بقیمتها ان خالفت وزنها فتضمن بخلاف الجنس وتجعل رهنا مکان الهالك) امامین قتنده بومذکوراتك هلاکی قیمتی ایلهدر اکر رهنك وزنی دینك وزننه مخالف اولسه مرتهن خلاف جنسیله ضامن اولور وضامن اولدیغی شیء هالکك مکاننه رهن قلنور بومسئلهنك بیانی بودر که برکسنه آخر کمسنهیه اون درهم دین مقابلهسنده اون درهم برکموش بلازك رهن قوسه وبلازك هلاك اولسه اول جمیع دین اولان اون درهم بلاخلاف ساقط اولور اکر بلازك ردی یعنی عیاری الچق اولمغله سکزدرهم قیمتی اولسه وهلاك اولسه ابو حنیفه قولی اوزره جمیع دین ساقط اولور وسائر ائمه قتنده مرتهن بلازکك قیمتنی خلاف جنسیله ضامن اولور مبسوطده برکسنه اون درهم قیمتی اولان برکموش بلازکی اون درهم دینی مقابلهسنده رهن وضع ایلسه بومسئله اوچ وجه اوزرینهدر بلازکك قیمتی وزننه مماثل اوله ویاخود قیمتی وزنندن اقل اولوب سکزدرهمه مماثل اوله ویاخود قیمتی وزنندن زیاده اولوب اون ایکی درهمه مماثل اوله مثلا اکر بلازك هلاك اولسه ویاخود منکسر اولسه اکر قیمتی وزنی مثللی ایسه مرتهنك حقی ساقط اولور زیرا وزن وقیمتده دینه وفا وارد ربو تقدیرجه مرتهن هلاکی ایله کمال حقنی استیفا ایلمش اولور اکر منکسر اولسه ابو حنیفه وابو یوسف قولی اوزره مرتهن قیمتنی ضامن اولور دیلرسه جنسندن ودیلرسه خلاف جنسندن ضامن اولور زیرا خلاف جنسندن اولیجق ربا خوفندن امین اولور وضامن اولدیغی شیء وقت کانجه انك قتنده رهن اولور وقت کلدکده حقنی قضا ایلر ومکسور اولان کندینك مملوکیدر زیرا ضامن اولمشدر (ومن شری علی ان یعطی بالثمن رهنا بعینه او کفیلا بعینه صح استحسانا) شول کمسنه که برعبدی مشتری یه شول شرطله بیع ایلسه که اول عبدك ثمنی مقابلهسنده بعینه فلان شیئی رهن ایلیه یاخود بعینه فلان کمسنهیی کفیل ویره بو بیع استحسانا صحیح اولور اما قیاس صحیح اولمق ایدی زیرا بو برشرطدر که عقد بیعی مقتضی دکلدر وبو بیعده عاقدیندن بری ایچون منفعت وارد ر بو مثللی ایسه مفسد بیعدر وبردخی صفقه ایچنده برصفقه دخی بولنور بومقوله دن ایسه نهی اولنمشدر اما استحسانا صحیح اولمسی بو برشرطدر که عقد بیعه ملایمدر زیرا رهن استیثاق ایچوندر وکفالت دخی استیثاق ایچوندر زیرا استیثاق عقده ملایمدر واستیثاق تمسك الحق ومحکم ایلمك معناسنهدر (فان امتنع عن اعطائه لا یجبر) اکر مشتری رهن اعطادن امتناع ایدرسه مشتری یه البته رهن ویر دیو جبر اولنمز (وللبائع فسخ البیع الا ان دفع الثمن حالا او قیمة الرهن رهنا) بایع ایچون اول بیعی فسخ ایلمك وارد ر یعنی فسخه قادردر مکر که مشتری حالا ثمنی دفع ایلیه ویاخود مشروط اولان رهنك قیمتنی رهن قویه زیرا رهن مشروطدن حاصل اولان مقصود قیمتی ایله دخی حاصل اولور

ومن

(ومن شرا شیئا وقال لبائعه امسك هذا حتی اعطیك الثمن فهو رهن وعند ابی یوسف ودیعة) اکر برکسنه برشیئی بیع ایلسه ومشتری بایعه ثمنی سکا اعطا ایدنجه شو شیئی طوت دیسه اول طوت دیو ویردیکی شیء بایعك یاننده رهندر اما ابو یوسف قتنده ودیعهدر (ولو رهن عبدین بالف فلیس له اخذ احدهما بقضاء حصته کالبیع) برکسنه بیك درهم مقابلهسنده ایکی عبد رهن وضع ایلسه راهن ایچون یوقدر که برینك حصهسنی قضا ایلمکله عبدك برینی اخذ ایلیه بیع کبی (مثلا) برکسنه ایکی عبدی صفقه واحده ایله بیك درهمه بیع ایلسه بعده بشیوز درهمی ادا ایلدکده نصکره برینك حصهسی سیدر دیو عبدك برینی المغه قادر دکلدر (ولو رهن عینا عند رجلین صح وکلها رهن لکل منهما والمضمون علی کل حصة دینه) برکسنه ایکی رجل قتنده دینلری مقابلهسنده برعین رهن وضع ایلسه صحیحدر وعینك کلیسی ایکیسندن هر برینك دینی ایچون رهندر یوخسه نصفی بری ایچون ونصفی دخی آخر ایچون دکلدر زیرا شیوع یوقدر اکر رهن هلاك اولسه هر برینك دینك حصهسی اوزرینه مضموندر (فان تهایئا فی حفظها فکل فی نوبته کالعدل فی حق الاخر) اکر اول عینك حفظنده تهایئ یعنی نوبت ایدرلرسه هر بری کندو نوبتنده آخره حقنده عدل کبیدر یعنی رجل عادل کبیدر (فان قضی دین احدهما فکلها رهن عند الاخر) اکر ایکیسندن برینك دینی قضا ایلسه عینك کلیسی دائن آخرك قتنده رهندر زیرا عینك کلیسی اجزاء دینك هر جزئی ایچون محبوسدر مادامکه دیندن برشیء باقیدر استرداد رهن ممکن دکلدر (ولو رهن اثنان من واحد صح وله ان یمسکه حتی یستوفی جمیع حقه منهما) ایکی کمسنه برکسنهیه رهن وضع ایلسه صحیحدر واول واحد ایچون وارد رکه اول رهنی امساك ایلیه ایکیسندن جمیع حقنی استیفا ایدنجه (ولو ادعی کل من اثنین ان هذا رهن هذا الشیء منه وقبضه وبرهنا علیه بطل برهانهما) صاحب الدرر والغرر بو مسئلهیی مستقلا برمسئله در یوقار و مسئلهیه تعلق یوقدر دیمشدر تحت اللفظ معناسی مثلا راهنیندن هر بری ادعا ایلسه که ان هذا تحقیقا شو کمسنه رهن هذا الشیء منه شو شیئی شو کا رهن ویردی دیو دخی قبض ایلدی وبو ایکیسی دخی مستقلا دعوی ایلسه وادعا ایلدکاری شیئی اوزرینه برهان اقامت ایلسهلر ایکیسنك دخی برهانی باطلدر (صورت) مسئله برکسنهنك یدنده برعبدی اولوب ایکی کمسنهنك هر بری ذی الید اولان کمسنهیه دیسهلر که شو عبدی سن بکا بیك درهم مقابلهسنده رهن ویردك وبن دخی قبض ایلدم وایکیسی دخی بینه اقامت ایلسهلر برهانلری باطلدر زیرا عبدك کلیسی وقت واحدده هم اکا وهم آخره دعا ایدنه رهن اولمق مستحیلدر (ولو بعد موت الراهن قبلا ویحکم بکون الرهن مع کل نصفه رهنا بحقه) اکر ادعا ایدنلر راهنك موتندن نصکره دعوی ایدوب بینه اقامت ایلسه ایکیسنك دخی بینهسی قبول اولنور وحکم اولنور که رهنك نصفی برینك حقی مقابلهسنده رهن اولمشدر جوازی استحساناندر یوخسه قیاسا دکلدر

(باب الرهن یوضع علی ید عدل)

بو باب شول رهنك بیاننده درکه ید عدله وضع اولنه بو محلده رهن معناسی نکره اولوب یوضع نکرهنك صفتی اوله تقدم علی اللئیم یسبنی طریقهسی اوزره ویاخود الرهن معرف باللام اولمغله یوضع حال اوله (ولو اتفقا علی وضع الرهن عند عدل صح ویتم بقبض العدل) اکر راهن ومرتهن برعدل قتنده رهنی وضع ایلمك اوزره اتفاق ایلسهلر صحیح اولور وعدلك قبضی ایله عقد رهن تمام اولور (ولیس لاحدهما اخذه منه بلا رضی الاخر) راهن ومرتهندن بریسی ایچون یوقدر که آخرك رضاسی یوغیکن رهنی عدلدن اخذ ایلیه یعنی برینك خبری ورضاسی یوغیکن عدلدن رهنی اخذ ایلمکه قادر دکلدر زیرا شرعده بو کا مساغ یوقدر (ویضمن بدفعه الی احدهما) اکر عدل رهنی راهن ومرتهندن برینه ویرسه ضامن اولور زیرا رهن راهنك مودعیدر عین حقنده ومرتهنك مودعیدر مالیت حقنده بونلرك هر بریسی آخره اجنبیدر مودع اولان اجنبی یه ویرمکله ضامن اولور (وهلاکه فی یده علی المرتهن) رهنك هلاکی مرتهن اوزرینهدر زیرا ید عدل مالیت حقنده ید مرتهندر (فان وکل الراهن العدل او المرتهن او غیرهما ببیعه عند حلول الدین صح) اکر راهن دینك وقتی حلول ایلدکده رهنی بیعه عدلی ویاخود مرتهنی ویاخود بو ایکیسندن غیریی وکیل ایلسه صحیح اولور زیرا رهن کندی مالیدر مرادی ایلدیکی کمسنهیی وکیل ایلمك جائزدر (فان شرط فی عقد الرهن لا ینعزل بالعزل ولا بموت الراهن والمرتهن وله بیعه بغیبة ورثته) اکر وکالت عقد رهنده شرط قلنسه وکیل وکالتدن عزل ایله معزول اولمز وراهن مرتهنك

موتیله دخی وکالتدن معزول اولمز وکیل ایچون واردر که رهن راهنڭ ورثه سنڭ غیبتنده بیعی حیاتنده بیع
ایلدیکی کبی زیرا حیاتنده اولدقده راهنڭ حاضر اولمسی لازم دکل ایدی موتندنصکره دخی ورثه حاضر اولمق
لازم دکلدر (وتبطل بموت الوکیل) وکالت وکیلڭ موتیله باطل اولور وارثلری بر وکالت ایدرز دیمکه قادر
دکللردر (ولو وکله بالبیع مطلقا ملك بیعه بالنقد والنسیئة فلونهاه بعده عن بیعه نسیئة لایعتبر نهیه) اکر راهن
اولان کمسنه رهنی بیع ایلمك ایچون عدلی مطلقا وکیل ایلسه یعنی مجرد بیع ایله دیسه اما نقد ونسئه ذکر ایلمسه
وکیل اولان کمسنه اول رهنی نقد ایله ویره سیه بیع ایلمکه مالك اولور اکر عقد رهندنصکره راهن وکیلنی نسئة بیع
ایلمکدن نهی ایدرسه ده نهی معتبر دکلدر یعنی نهینه اعتبار اولنمز (ولا یبیع الراهن ولا المرتهن الرهن بلارضی
الآخر) راهن ومرتهن رهنی آخرڭ رضاسز بیعه قادر دکلدر زیرا رهنده ایکیسنڭ دخی حقی واردر اولا راهنڭ
ملکیدر رضاسی لازمدر ومرتهن دخی مالیت جهتندن راهندن احقدر بو تقدیرجه رضاسز بیعه
قادر دکللردر (فان حل الاجل والراهن غائب اجبر الوکیل علی بیعه کما یجبر الوکیل بالخصومة علیها عند غیبة
موکله) اکر اجل حلول ایلسه حال بو که راهن غائب اولسه اول رهنی بیعه وکیل اولان کمسنه اجبار اولنور
خصومته وکیل اولان کمسنه موکلی غائب ایکن خصومته جبر اولندیغی کبی (وکذا یجبر لو شرطت بعد
عقد الرهن فی الاصح) وینه وکیله رهنی بیع ایچون جبر اولنور اکر عقد رهندنصکره وکالت شرط اولنمش ایسه ده
اصح روایتده (فان باعه العدل فثمنه مقامه فهلاکه کهلاکه) اکر عدل رهنی بیع ایلسه پس ایعدی اول رهنڭ
ثمنی رهنڭ مقامنه قائم اولور یعنی اول ثمن رهن واول ثمنڭ هلاکی رهنڭ هلاکی کبیدر ثمنه ومقامه وهلاکه ده
اولان ضمائر رهنه راجعدر وهلاکه ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر (فان اوفاه المرتهن فاستحق الرهن وکان هالکا
فللمستحق ان یضمن الراهن) اکر عدل رهنڭ ثمنندن مرتهنه دینی ویروب وفا ایلسه ورهن مستحق چقسه
اول رهن مشتری یدنده هالك اولمش اولور مستحق راهنه رهنڭ قیمتنی تضمین ایتدیرر (ویصح البیع والقبض)
عدلڭ بیعی ومشترینڭ عدلدن قبضی صحیح اولور (او العدل) مستحق اولان کمسنه عدله رهنڭ قیمتنی تضمین
ایتدیرر او العدل قولی یضمن الراهن قولنه معطوفدر (ثم العدل ان شاء ضمن الراهن) اندنصکره عدل دیلرسه
راهنه تضمین ایتدیره (ویصحان) حال بو که عدلڭ رهنی بیع ومرتهنڭ ثمنی قبضی صحیح اولور (او المرتهن ثمنه
وهوله) عدل دیلرسه مرتهنه رهنڭ ثمنی تضمین ایتدیرر واول تضمین ایتدیردیکی ثمن عدل ایچوندر زیرا کندوسی
ادا ایلمش ایدی (ویبطل القبض فیرجع المرتهن علی الراهن بدینه) مرتهنڭ ثمنی قبض ایلمسی باطل اولور
ومرتهن کندونڭ دینی ایچون راهن اوزرینه رجوع ایدر (وان کان الرهن قائما اخذه المستحق) اکر رهن
قائم ایسه یعنی حاضر ایسه مستحق اولان کمسنه رهنی اخذ ایدر زیرا کندو مالنی بولمشدر (ورجع المشتری
علی العدل بثمنه) مشتری دخی ویردیکی ثمن ایچون عدله رجوع ایدر (ثم هو علی الراهن به) آندنصکره عدل ثمن
ایچون راهن اوزرینه رجوع ایدر (وصح القبض) وقچن عدل راهن اوزرینه رجوع ایلسه مرتهنڭ ثمنی قبض
ایلمسی صحیح اولور (او علی المرتهن ثم المرتهن علی الراهن بدینه) آندنصکره عدل مرتهن اوزرینه رجوع ایدر
قچن عقد منتقض اولسه ثمن باطل اولور حال بو که مرتهن ثمنی قبض ایلدی قچن ثمن باطل اولسه ضرورة قبض
دخی منتقض اولور آندنصکره مرتهن دخی دینی ایچون راهن اوزرینه رجوع ایدر زیرا قچن عدل مرتهن اوزرینه
رجوع ایلسه وقبض منتقض اولسه مرتهنڭ حقی دینه عودت ایدر (وان لم یکن التوکیل مشروطا فی الرهن)
بو قاروده ذکر اولنان مسائل اکر توکیل عقد رهنده اولدیغی تقدیرجه ایدی اما اکر عقد رهنده توکیل مشروط
اولمامش ایسه (یرجع العدل علی الراهن فقط) عدل انجق راهن اوزرینه رجوع ایدر مرتهن اوزرینه رجوع
ایدهمز زیرا عقد رهندنصکره اولان توکیل حق مرتهنه تعلق ایلمز (قبض المرتهن ثمنه او لم یقبض) اکر مرتهن
رهنڭ ثمنی کرك قبض ایلسون کرك قبض ایلمسون عدل راهن اوزرینه رجوع ایدر عدم قبضڭ صورة
مسئله سی مثلا عدل راهنڭ امریله رهنی بیع ایلسه ویدعدلده بلاتعدی ثمنی ضایع اولسه صکره مرهون اولان
شئ مستحق چیقسه اول اجلدن عدل راهن اوزرینه رجوع ایدر (وان هلك الرهن عند المرتهن ثم استحق
فللمستحق ان یضمن الراهن قیمته) واکر رهن مرتهن قتنده هلاك اولسه آندنصکره مستحق چیقسه مستحق
ایچون واردر که دیلرسه اول رهنڭ قیمتنی راهنه تضمین ایتدیرر (ویصیر المرتهن مستوفیا بدینه) رهن هلاك

اولمغله

اولمغله مرتهن دینی استیفا ایلمش اولور (وان یضمن المرتهن) مستحق دیلرسه مرتهنه تضمین ایتدیرر زیرا مستحقڭ
حقنی قبض ایله متعدی اولمش اولور (ویرجع المرتهن بها وبدینه علی الراهن) مرتهن دخی راهن اوزرینه تضمین
ایلدیکی رهنڭ قیمتی ایله رجوع ایدر ویاخود دینی ایله رجوع ایدر اما قیمت ایله رجوعی راهن جهتندن تسلیم ایله
مغرور اولمسیدر اما دین ایله رجوع تضمین ایلمکله قبضی منتقض اولوب حکمی کما کان عودت ایلمسیدر

باب التصرف فی الرهن وجنایته والجنایة علیه

بو باب نفس رهنده تصرفڭ ورهنڭ جنایتی ورهنڭ اوزرینه اولان جنایتڭ احکامی بیاننده در (بیع الراهن
الرهن موقوف علی اجازة المرتهن او قضاء دینه) راهنڭ رهنی بیع ایلمسی مرتهنڭ اجازتنه موقوفدر یاخود دینی
قضایه موقوفدر (فان اجاز صار ثمنه رهنا مکانه) اکر مرتهن رهنی بیع ایچون راهنه اجازت ویررسه اول رهنڭ
ثمنی ینه رهنڭ مکاننه رهن اولور (وان لم یجز وفسخ لا ینفسخ فی الاصح) اکر مرتهن رهنه اجازت ویرمسه وبیعی
فسخ ایلسه اصح روایتده بیع فسخ اولنمز اما بیع موقوف اولور مرتهنڭ رهنی بطلاندن صیانت ایچوندر (فان
شاء المشتری صبر الی ان یفك الرهن او رفع الامر الی القاضی لیفسخه) مشتری دیلرسه راهنی رهنی فك ایدنجه صبر
ایدر ویاخود امری یعنی واقع اولان عقد بیعی قاضی یه دفع ایدر که بیعی فسخ ایلیه زیرا فسخ ایچون قاضینڭ
ولایتی واردر بو خصوصده مشتری کندی فسخنه قادر دکلدر شول عبد کبیدر که بیع منعقد اولدقدنصکره قبل
القبض فرار ایلسه مشتری دیلرسه بولنجه صبر ایدر دیلرسه قاضی یه واروب بیعی فسخ ایدر (وصح عتق الراهن
الرهن وتدبیره واستیلاده) راهنڭ رهنی اعتاق ایلمسی ومدبر واستیلاد ایلمسی صحیحدر زیرا عتق محلنه یعنی
ملکه مضاف اولدیغی حالده اهلندن صدور ایلمشدر مرتهنڭ عدم اذنی ایچون راهنڭ تصرفی لغو اولمز قچن
اعتاق سببیله ملك رقبه زائل اولسه مرتهنڭ دخی ملك یدی زائل اولور اکا بناء ملك رقبه ملك یددن اقویدر
چونکه اعلا واقوی زائل اولیجق ادنی خود بطریق الاولی زائل اولور (فان کان موسرا طولب بدینه ان حالا) اکر
راهن موسر ایسه رهن باطل اولدیغی اجلدن دینی طلب اولنور اکر دینی حالا ایسه (واخذت قیمة الرهن فجعلت
رهنا مکانه لو مؤجلا) رهنڭ قیمتی اخذ اولنوب رهنڭ مکاننه رهن قلنور حلول وقتنه دکین اکر دین مؤجل ایسه
(وان کان معسرا سعی المعتق فی الاقل من قیمته ومن الدین ورجع به علی سیده) اکر راهن معتق ومعسر ایسه
یعنی فقیر ایسه عبد معتق مرتهن ایچون سعی ایدر رهنده اکر دین اون درهم اولسه ورهنڭ قیمتی دخی اون درهم
اولسه مرتهن کامل دینی استیفا ایلمش اولور واکر رهنڭ قیمتی اون بش درهم اولوب دین اون درهم اولسه ینه
مرتهن اون درهمی اخذ ایلمش اولور مستعیر معیر ایچون اون درهمی ضامن اولور تمام قیمتنی ضامن اولمز زیرا
امرینه موافقت ایدوب متعدی اولمشدر واکر رهنڭ قیمتی اون درهم اولسه دین اون بش درهم اولسه مرتهن
اون درهمی اخذ ایدوب باقی دین راهن اوزرینه قالور ومستعیر معیره دیندن ایفا ایلدیکی که اون درهمدر آنی
ضامن اولور کذا فی صدر الشریعة (والمدبر وام الولد فی کل الدین بلا رجوع) مدبر وام ولد کلی دین ایچون سعی
ایدرلر بعده یسر حالنده سیدی اوزرلرینه رجوع ایلمزلر معتق بونلرڭ خلافی ایدی زیرا بونلرڭ کسبی سیدڭ مالیدر
اول اجلدن رجوعه قادر دکللردر (واتلافه کاعتاقه موسرا) راهنڭ رهنی اتلاف ایلمسی موسر اعتاق ایلمسی
کبیدر راهندن دین مطالبه اولور حالا ایسه مؤجلا ایسه قیمتی اخذ اولنوب رهنڭ مکاننه رهن وضع اولنور
اکر اول قیمت رهنڭ قائممقامی اولورسه (وان اتلفه اجنبی ضمنه المرتهن قیمته وکانت رهنا مکانه) اکر رهنی اجنبی
اتلاف ایلسه مرتهن اجنبی یه رهنڭ قیمتنی تضمین ایتدیرر واول قیمت رهنڭ مکاننه رهن اولور (ولو اعار المرتهن
الرهن من راهنه خرج من ضمانه) اکر مرتهن رهنی راهنه عاریت ویرسه مرتهنڭ ضماننددن چقار زیرا ضمان قبض
اعتباری ایله در صاحبنه رد ایله منتقض اولوب ضمان مرتفع اولدی (وبرجوعه یعود ضمانه) راهنڭ عاریتدن
رجوعی ایله ضمان رهن عودت ایدر (وله الرجوع متی شاء) هر نه زمان استرسه مرتهن ایچون عاریتدن رجوع
ایلمك واردر زیرا عقد رهن باقیدر نهایت عاریت حالنده ضمانڭ حکمی یوقدر (ولو اعاره احدهما باذن
الآخر من اجنبی خرج من ضمانه ایضا فلو هلك فی یده هلك مجانا) راهن ویاخود مرتهن بربرینڭ اذنی ایله اجنبی یه
رهنی عاریت ویرسه مرور ایدن مسئله کبی مضموناولمقدن چقار اکر رهن مستعیرڭ یدنده هلاك اولسه مجانا
هلاك اولور زیرا عاریتدر عاریت ایسه مضمون دکلدر (ولکل منهما ان یرده رهنا) راهن ومرتهن ایچون رهن

مستعاری کما کان رهن ایچون رد ایلمك واردر زیرا عقد رهنیت باقی اولمغله عقد جدیده احتیاج یوقدر
(فان مات الراهن قبل رده فالمرتهن احق به من سائر الغرماء) اکر راهن رهن مستعاری مرتهنه رد ایلمزدن مقدم
فوت اولسه سائر غرمادن مرتهن احقدر زیرا حکم رهن ید مرتهنده ثابتدر اکر راهن فوت اولمغله رهنی مرتهن
اخذ ایلسه قبض عودت ایدر پس ایدی بوتقدیرجه مرتهن رهنه احق اولور اجاره وبیع وهبه بونك خلافیدر
بوذکر اولنانلرده اکر راهن ثانیا رهن ویرمزدن مقدم فوت اولسه مرتهن غرمانك بری اولور (ولو استعار
المرتهن الرهن من راهنه اواستعمله باذنه فهلك حال استعماله سقط ضمانه عنه) اکر مرتهن رهنی راهندن
استعاره ایلسه ویاخود راهنك اذنی ایله رهنی استعمال ایلسه وحال استعمالنده رهن هلاك اولسه مرتهندن
ضمان ساقط اولور زیرا ید عاریت ثابتدر عاریت ایسه رهنه مخالفدر اول اجلدن ضمان مرتفع اولور (وان هلك
قبل استعماله اوبعده فلا) اکر رهن ید مرتهنده استعمالندن اول ویاخود صکره هلاك اولسی ایله ید عاریت
مرتفع اولوب ید رهن عودت ایلمشدر بوتقدیرجه ضمان لازم کلور (وصح استعارة شئ لیرهن) رهن
قومق ایچون برشئ استعاره ایلمك صحیحدر (فان اطلق) اکر معیر ایچون ونه مقدار ایچون وکیملك قتنده رهن
قویاجغنی تعیین ایلیوب اطلاق ایلسه (رهنه بما شاء عند من شاء) مستعیر اولان اول استعاره ایلدیکی شیئی
مراد ایلدیکی شئ مقابلهسنده ومراد ایتدیکی آدمه رهن ویرر زیرا اطلاق واجب الاعتباردر خصوص عاریتده
وعاریتده جهالت نزاعه مفضی دکلدر (وان قید بقدر او جنس او مرتهن او بلد تقید به) اکر معیر مقدارنی
ویاخود جنسنی ویاخود مرتهنی ویاخود بلدی تقیید ایلدیکی شیئله مقید اولور مثلا بیك درهمه رهن وضع
ایله دیسه زیاده ونقصانه رهن قومق جائز اولمز وفلان جنسه رهن ایله دیسه آخر جنسه رهن ایلسه جائز دکلدر
وفلان کمسنهیه رهن ایله دیسه آخر کمسنهیه رهن ایلمك جائز دکلدر وبروسهده رهن وضع ایله دیسه ادرنهده وضع
ایلمك جائز دکلدر (فان خالف فان شاء المعیر ضمن المستعیر ویتم الرهن بینه وبین مرتهنه) اکر مستعیر معیره
بعد التقیید مخالفت ایلسه معیر دیلرسه مستعیره تضمین ایتدیرر وعقد رهن مستعیر وراهن ومرتهن بیننده تمام
اولور زیرا مستعیر ضمان ایله اول شیئه مالك اولور بوتقدیرجه ظاهر اولورکه کندو ملکنی رهن قومش اولدی
(او المرتهن ویرجع المرتهن بما ضمنه وبدینه علی المستعیر) ویاخود معیر مرتهنه تضمین ایتدیرر ومرتهن دخی
تضمین ایلدیکی شئ ایله ویاخود دینی ایله مستعیر اوزرینه رجوع ایدر (وان وافق وهلك عند مرتهنه صار
مستوفیا دینه) اکر معیرك قدر وجنس ومرتهن وبلدهده تقیید ایلدیکی اوزره موافق اولورسه ومرتهن قتنده
اول رهن هلاك اولسه مرتهن دینی استیفا ایلمش اولور (او قدر قیمة الرهن لو اقل من الدین) ویاخود رهنك قیمتی
استیفا ایلمش اولور اکر دین رهندن اقل ایسه (وطالب راهنه بباقیه) مرتهن باقی دین ایله راهنی مطالبه ایدر
(ووجب للمعیر علی المستعیر مثل الدین او قدر القیمة) دینك مثلی ویاخود رهنك قیمتی مقداری معیر ایچون
مستعیر اوزرینه واجبدر حاصل کلام اکر دین وکرك فدا ایلسون ساقط اولور اکر دین عبدك قیمتنه مساوی ویاخود
اقل ایسه اکر دیندن اکثر ایسه زیادهسی ساقط اولمز (ولو هلك عند المستعیر قبل الرهن او بعد فکه لا یضمن وان کان
قد استعمله من قبل) اکر رهن مستعیر قتنده قبل الرهن هلاك اولسه ویاخود فك رهن ایلدکدنصکره هلاك
اولسه ضامن اولمز اکر رهن قومزدن اول استعمال اولنسه (ولو اراد المعیر افتکاك الرهن بقضاء دین المرتهن من
عنده فله ذلك ویرجع بما ادی علی الراهن) اکر معیر مرتهنك دینی کندو قتندن قضا ایله فك رهن ایلمك مراد ایلسه
معیر ایچون بو فعلی اشلمك واردر ومرتهن تسلیم رهن ایلمکده تردده قادر دکلدر تسلیم ایدر ومعیر ادا ایلدیکی شیئله
راهن اوزرینه رجوع ایدر آخرك دینی قضا ایله متبرع اولمز زیرا بونده کندو ملکنی تخلیص واردر معیرك اداسی
راهنك اداسی کبی اولمش اولور (ولو قال المستعیر هلك فی یدی قبل الرهن او بعد الفکاك وادعی المعیر هلاکه عند
المرتهن فالقول للمستعیر) اکر مستعیر دیسه که رهن بنم المده قبل الرهن هلاك اولدی ویاخود انفکاکدنصکره
هلاك اولدی دیسه ومعیر دخی رهن مرتهن قتنده هلاك اولدی دیو ادعا ایلسه قول مستعیرکدر یمینی ایله
(ولو اختلفا فی قدر ما امره بالرهن به فللمعیر) اکر معیر ایله مستعیر رهنه قومق ایچون امر ایلدیکی شیئك مقدارنده
اختلاف ایلسهلر قول معیرکدر زیرا اصل انکارده قول معیرك ایدی وصفی دخی انکارده قول معیرکدر
(وجنایة الراهن علی الرهن مضمونة) راهنك رهن اوزرینه جنایتی مضمونهدر مثلا دین بیك درهم اولسه

ورهنك قیمتی ایکی بیك درهم اولسه وراهنك جنایتی ایله رهنك قیمتندن بیك درهم ناقص اولسه مرتهن قتنده
رهن هلاك اولسه انجق نصف دین ساقط اولور (وکذا جنایة المرتهن فیسقط من دینه بقدرها) مرتهنك رهن
اوزرینه جنایتی مضمونهدر بوتقدیرجه جنایتی مقداری مرتهنك دیننده ساقط اولور زیرا غیرك ملکنی
اتلاف ایلمشدر امدی اتلاف ایلدیکی مقدارنی ضامن اولور (وجنایة الرهن علیهما) رهنك جنایتی راهن
ومرتهن اوزرینه در مثلا رهن بازکیر اولسه وبرشیئی باصسه که خطاء دیت لازم کلسه مناصفه طریقی اوزره
راهن ومرتهنه واجب اولور (وعلی مالهما هدر) راهن ومرتهنك مالی اوزرینه اولان جنایتی هدردر ابو حنیفه
قتنده (خلافا لهما فی المرتهن) امامین ایچون مرتهن حقنده خلاف واردر انلرك قتنده مرتهنك مالنده جنایتی
هدر دکلدر (ولو رهن عبدا یساوی الفا بالف مؤجل فصارت قیمته مائة فقتله رجل وغرم مائة وحل الاجل
یقبض المرتهن المائة قضاء عن حقه ولا یرجع علی راهنه بشئ) برکمسنه بیك درهمه مساوی برعبدی بیك درهم
مؤجل مقابلهسنده رهن قوسه وسعرلك انتقاصندن عبدلك قیمتی یوز درهم اولسه وبرکمسنه عبد مذکوری قتل
ایدوب یوز درهمی غرامت چکسه واول مؤجل اولان اقچهنك وقتی حلول ایلسه مرتهن یوز درهمی حقنی قضا
ایچون قبض ایدر وراهن اوزرینه برشیئله رجوع ایلمز یعنی طقوز یوز درهم ایچون رجوع ایلمز (وان باعه بالمائة
بامر راهنه رجع علیه بالباقی) اکر مرتهن رهنی یوز درهمه راهنك امری ایله بیع ایلسه یوز درهم حقنی قضا
ایچون قبض ایدر باقیسیکه طقوز یوز درهمدر راهن اوزرینه رجوع ایدر زیرا راهنك اذنی ایله بیع ایلمك رهنی رد
ایدوب راهن بنفسه بیع ایلمش کبی اولدی بوتقدیرجه رهن باطل اولوب دین باقی قالدی (وان قتله عبد یعدل
مائة فدفع به افتکه الراهن بکل الدین) اکر بیك درهمه مساوی اولان عبدی یوز درهمه معدل برعبدی
قتل ایلسه ومقتول مقابلهسنده قاتل اولان عبدی ویرسه راهن کل دینی مقابلهسنده افتکاك ایدر افتکاکك
معناسی رهنی ید مرتهندن اخراج وتخلیص ایلمککه دیرلر کذا فی المغرب (وعند محمد ان شاء دفعه الی المرتهن
وان شاء افتکه بالدین) امام محمد قتنده دیلرسه راهن مدفوع اولان عبدی دینی مقابلهسنده مرتهنه ویرر غیری شئ
ویرمز دیلرسه عبد جانی یی رهندن خلاص ایدوب دینی ادا ایدر (وان جنی الرهن خطأ فداه المرتهن ولا یرجع)
اکر عبد مرهون خطاء جنایت ایلسه وعبد جانی ایچون مرتهن فدا ایلسه یعنی جنایتی سببیله عبد اوزرینه
لازم کلانی اعطا ایلسه مرتهن فدا ایلدیکی شیئدن برشیئله راهن اوزرینه رجوع ایدهمز زیرا ضمان جنایت
مرتهن اوزرینهدر مرتهنك عبد جانی ایچون فداسی رهنی اصلاح ایچوندر ودین کما کان راهن اوزرینهدر
عبد دخی کما کان رهندر (فان ابی) اکر مرتهن فدادن ابا ایلسه (دفعه الراهن او فداه) وراهن عبد جانی یی
ولی جنایته دفع ایلسه ویاخود فدا ایلسه (وسقط الدین) دین ساقط اولور کرك راهن عبد جانی یی ویرسون وکرك
رهنك قیمتندن ودیندن اقلده یعنی اکر رهنك قیمتی اقل ایسه رهنك قیمتی سعی ایدر اکر دین اقل ایسه دینی سعی
ایدر وعبد سعی ایدوب مرتهنه ویردیکی شئ ایله سیدی اوزرینه رجوع ایدر ایسر حالنده زیرا سیدك اضطراری
حالنده دینی قضا ایلمشدر (ولو مات الراهن باع وصیه الرهن وقضی الدین) اکر راهن فوت اولسه وصیسی
رهنی بیع ایدوب دینی قضا ایدر زیرا وصی قائممقامیدر (فان لم یکن له وصی نصب القاضی له وصیا وامره بذلك)
اکر راهنك وصیی یوغیسه قاضی انك ایچون بر وصی نصب ایدر ووصییه بیع ایچون امر ایدر (فصل) بو فصل
رهنك تغییری وزیادهسنی وبونلردن غیری شول مسائل متفرقه بیاننده در اواخر کتبده ذکر اولنور (رهن عصیرا
قیمته عشرة بعشرة فتخمر ثم تخلل وهو یساوی عشرة فهو رهن بها) برکمسنه عصیری یعنی اوزوم صقوب شیرهسیکه
قیمتی اون درهمدر اون درهم مقابلهسنده رهن قودی بعده اول عصیر خمر اولدی آندنصکره سرکه اولدی حال
بوکه قیمتی عشرهیه مساوی اولسه ینه عشره مقابلهسنده رهندر قیاس بو ایدیکه رهن باطل اوله زیرا عصیر خمیر
اولدی مال متقوم اولمقدن چقدی اما باطل اولمسی تخلل ایلمك احتمالی ایله در وتخلل دخی ایلدی کما کان رهن
اولمق اوزره باقی قالدی (وان رهنت شاة قیمتها عشرة بعشرة فماتت فدبغ جلدها وهو یساوی درهما فهو رهن به)
قیمتی اون درهم ایدی بر قیون اون درهم مقابلهسنده رهن قونسه وقیون اولسه وجلدی دباغت اولنسه
واول جلد بر درهمه مساوی اولسه اول جلد بر درهم مقابلهسنده رهندن (ونماء الرهن کولده وابنه وصوفه
وثمره للراهن) رهنك نماسی ولدی وسودی وصوفی ومیوهسی کبی اولان شیئلر راهن ایچوندر زیرا کندو ملکنده

متولد اولمشدر (ويكون رهنا مع الاصل فان هلك هلك بلا شيء) واول رهندن نما اولان اشيادن هر قنغيسى اولورسه اصلى ايله معا رهندر اكر هلاك اولسه بلا شيء هلاك اولور زيرا نما مقصودا تحت عقده داخل دكلدر (وان بقي وهلك الاصل يفتك بحصته من الدين يقسم الدين على قيمة الاصل يوم القبض وقيمة النماء يوم الافتكاك فما اصاب الاصل سقط وما اصاب النماء افتك به) اكر نما باقى قالوب اصل هلاك اولسه اصلك حصه سيله نما اولان شيء رهندن اخراج اولنور دين يوم قبضده اصلك قيمتى اوزرينه و يوم فكاكده نمانك قيمتى اوزرينه تقسيم اولنور وشول شيكه اصله اصابت ايلدى ساقط اولدى وشول شيكه نمايه اصابت ايلدى اول شيئله نما رهندن اخراج اولنور (صورت) مسئله بودركه بركسنه آخر كسنه يه بيك درهمه مساوى بر ولد كتوردى پس امدى دين جاريه اوزرينه و ولد اوزرينه نصفين حسابى اوزره تقسيم اولنور و بر مجلده دخى (صورت) مسئله بو يوزدن بيان اولنوركه بركسنه يوز اللى درهمه مساوى بر جاريه يى بيك درهم مقابله سنده رهن ايلدى وجاريه بشيوز درهمه مساوى بر ولد كتوردى اندنصكره جاريه هلاك اولدى ولد باقى قالدى دينندن يوز درهمى ساقط اولدى زيرا انك حصه سيدر و ولد راهنه تسليم اولنوب مرتهن راهندن اللى درهمى استيفا ايدر زيرا حصه ولددر بو حساب ثلث وثلثان حسابى اوزره در (وتصح الزيادة في الرهن ولا تصح في الدين فلا يكون الرهن رهنا بها) رهنده زياده صحيح اولور اما دينده زياده صحيح اولمز واول رهن رهن اولمز زياده مقابله سنده (مثلا) بركسنه اون درهمه مساوى بر ثوبى اون درهم مقابله سنده رهن ويروب بعده بر ثوب دخى كتوروب بو دخى اولكى ايله رهن اولسون ديسه صحيحه در (اما) ابتدادن بشيوز درهم استقراض ايدوب رهن وضع ايلسه وصكره ديسه كه بشيوز دخى قرض ويرر همز بيك درهم استقراض مقابله سنده رهن اولسون ديسه صحيح دكلدر ابو حنيفه ومحمد قتلرنده (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر (وان رهن عبدا يعدل الفا بالف فدفع مكانه عبدا يعدلها فالاول رهن حتى يرد الى راهنه والمرتهن امين في الثاني حتى يجعله مكان الاول برد الاول) بركسنه بيك درهمه معادل بر عبدى بيك درهم مقابله سنده رهن ايلسه وبعده عبد اولك مكانده بيك درهمه معادل بر عبد دفع ايلسه اولكى عبدى الوب يرينه بيك درهمه معادل بر عبدى اولكينك يرينه رهن ديو ويرسه پس ايمدى اولكى عبد راهنه رد اولنجه يه نه رهندر و مرتهن عبد ثانيده اميندر شول زمانه دكين كه عبد ثانى يى اولكى يرينه رهن ايدنجه زيرا ايكيسيده كنده اوليجق ثانى امانت اولمش اولور اما اولكيسنى راهنه تسليم ايلدكده رهن ثانى اولمش اولور (ولو ابرأ المرتهن الراهن من الدين او وهبه منه فهلك الرهن هلك بلا شيء) اكر مرتهن راهنى دينندن ابرا ايلسه وراهن دخى ابرايى قبول ايلسه ورهن مرتهن يدنده هلاك اولسه بلا شيء هلاك اولور استحسانا وياخود مرتهن راهنه دينى هبه ايلسه زيرا رهنده اعتبار مجرد قبض ايله دكلدر بلكه دين ايله بله در زيرا رهنك ضمانى ضمان استيفادر بوايسه بلا دين متحقق اولمز ابرا ايله ايسه دين باقى قالمدى وشول حكمك ثبوتيكه ذات وصفين اولان علت ايله اوله وصفك برينك زوالى ايله آخر دخى زائل اولور معلوم دركه اكر رهنى مرادايلسه وقبض ايلسه ضمان ساقط اولور اكر دين باقى ايسه ده زيرا وصفك برى زائل اولمشدركه اول قبضدر وينه ضمان ساقط اولور ويدنده ابرا ايله اكر قبض باقى ايسه ده وصفك بريكه دين ايدى زائل اولدى (ولو قبض دينه او بعضه منه او من غيره او شرى به عينا او صالح عنه على شيء او احتال به على آخر ثم هلك الرهن قبل رده هلك بالدين ويرد ما قبض الى من قبض منه وتبطل الحوالة) اكر مرتهن دينى قبض ايلسه وياخود دينندن بعضيسنى راهندن قبض ايلسه وياخود راهندن غيريدن قبض ايلسه وياخود اول دين ايله بر عينى اشترا ايلسه وياخود دينندن برشئ اوزرينه مصالحه ايلسه وياخود آخر اوزرينه اول دينى حواله ايلسه آندنصكره رهنى راهنه رد ايلمزدن مقدم رهن هلاك اولسه دين ايله هلاك اولور و مرتهن قبض ايلديكى شيئى شول كمسنه دنكه قبض ايلمشدر اكا رد ايدر وحواله دخى باطل اولور ابرا ايله استيفا بيننده فرق بودركه ابرا ايله دين اصلا ساقط اولور اما استيفا ايله دين مقدم اولمز بلكه هر بريسى ايچون آخر اوزرينه دين ثابت اولور انجق طلبى ساقط اولور عدم فائده ايچون وحواله دينى اسقاط ايلمز نهايت محتال عليه لذمتى محيلك مقامنه قائم اولور بواجلدندركه محتال عليه مفلسا فوت اولسه محيلك ذمتنه عودت ايدر (وكذا لو تصادقا على عدم الدين ثم هلك هلك بالدين) راهن ومرتهن عدم دين اوزرينه تصادق ايلسه لر صكره رهن هلاك اولسه بوقاروده مرور ايدن مسئله كبى دين ايله هلاك اولور

كتاب الجنايات

بو كتاب جناياتك احكامى بيانده در جنايات جمع جنايه در فقهاده قتللى فعلى محرمه تخصيص ايلمشلردر شرعا وبونك تفصيلى بودركه جانبيدن صادر اولان فعلى بركمسنه نك نفسى اوزرينه وياخود اطلاقنه وياخود مالنه وياخود عرضنه واقع اولمقدر شويله كه اول ضررلى فعل مالى اوزرينه واقع اولورسه اكا غصب تسميه ايلمشلردر وشول كه اول ضررلى فعل عرض اوزرينه واقع اولورسه اكر بالمشافهه اولورسه اكا قدح واهانت ديرلر اكر بالمشافهه دكل ايسه اكا غيبت ديرلر على كلا التقديرين اكر حكم شرعى يه متضمن اولورسه حدوددن اولور تفصيلى كتاب حدودده مرور ايتمشدر شول شيكه بينه وبين الله در اول فعلدن بحث ايلمك فقه دن خارجدر اول فعل ضرركه نفس اوزرينه واقع اولسه اكا قتل تسميه ايلديلر وقتل دخى بش نوعدر برى عمددر وبرى شبه عمددر وبرى خطادر وبرى دخى خطا مجراسنه جاريدر وبرى دخى سبب قتلدر انشاء الله تعالى عنقريب تفصيلى كلور واول فعل ضرركه اطلاق اوزرينه واقع اولور اكا جنايه فيمادون النفس ديو تسميه ايلمشلردر (القتل اما عمد وهو ان يقصد ضربه بما يفرق الاجزاء من سلاح او محدد من حجر او خشب او ليطة او حرقه بنار) قتل يا عمدادر عمدا ايسه اجزائى مفرق اولان شيئله اول نفسى ضربه قصد ايلمكدر اول مفرق اجزا اولان شيء سلاحدن اوله وياخود محدد اوله حجردن وياخود خشبدن اوله وياخود ليطه دن اوله وياخود نار ايله حرق اوله ليطه كسر لام ايله قاشك قشريدر زيرا عمد قصددر وقصد ايسه فعل قلبدر بوكا ايسه دليل استعمال التدر قتلدر بو تقديرجه متعمد اولمش اولور ابو حنيفه قتنده (وعندهما بما يقتل غالبا) امامين قتنده ايسه غالبا قتل ايده جك شيئله ضربه قصد ايلمكدر حتى اكر حجر كبير ايله وياخود خشب كبير ايله ضرب ايلسه ابو حنيفه قتنده عمد اولمز اما امامين قتنده عمددر (وموجبه الاثم) قتلك موجبى آخرتده اثمدر حق سبحانه وتعاليك قول شريفنده (ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فيها) واقع اولمشدر ونبى عليه السلامك (سباب المؤمن فسق وقتاله كفر) بيورمشلردر وحديث آخرده (لزوال الدنيا اهون على الله من قتل امرء مسلم) وينه نبى السلام خطبه عرفاتده (الا ان دماءكم ونفوسكم محرمة عليكم كحرمة يومى هذا وشهرى هذا فى مقامى هذا) بيورمشلردر (والقصاص) ودنياده قصاصدر زيرا حق سبحانه وتعالى (كتب عليكم القصاص فى القتلى) بيورمشلردر ونبى عليه السلام (العمد قود) اى موجبه تحقيقا حق سبحانه وتعالى قتل خطاده ديت بيورمشدركه (من قتل مؤمنا خطأ فتحرير رقبة مؤمنة ودية مسلمة الى اهله) قول شريفى دليل قطعيدر زيرا قصاص قتل نهايه عقوبتدر بو عقوبت ايسه جنايتك تناهى سنده در وتناهى جنايت ايسه عمد ايله در خطاده شبه عمد واردر (عينا) يعنى متعيناديمكدر شافعى قتنده غير متعين بلكه وليسى قصاص ايله اخذ ديت ده مخيردر (الا ان يعفى) الا مكركه عفو اولنه يعنى ولى قصاص عفو ايليه وياخود برشيئله مصالحه ايليه (ولا كفارة فيه) عمدده كفارت يوقدر كرك عمدا قتل ايدوب قصاص واجب اولسون وكرك قصاص واجب اولمسون بابا اوغلى عمدا قتل ايلسه وياخود بركمسنه دار حربده مسلمان اولوب دار اسلامه هجرت ايليوب بو مقوله آدمى قتل ايلسه كفارت اولمز كذا فى النهاية (واما شبه عمد وهو ضربه قصدا بغير ما ذكر) وياخود قتل شبه اوله وبو شبه عمد شول ضربدركه قصدا اوله اما عمدده ذكر اولنان شيئك غيريسى ايله اوله مثلا عمدده سلاحله ومحدد ايله اوله ديمشيدى شبه عمدده محدد اولميه حجر وعصا كبى وهر شيئكه اجزائى تفريق ايليه اول شيء غير محدوددر وبزم قتمزده شول شيئكه غالبا قتل ايدر انكله قتل عمدادر وشول شيئكه غالبا قتل ايلمز اول شيئله قتل عمدك غيريدر وبو نوعه شبه عمد تسميه سى آنك ايچوندر بونده قصد فعل واردر بوخسه قصد قتل يوقدر نفس فعل اعتباريله عمدا اولور وقتل اعتباريله خطا اولور بو محلده آلت قتل اولمغله عدم قصدنه دليلدر بو تقديرجه خطاء تسير العمد اولمش اولور (وموجبه الاثم والكفارة) شبه عمد قتلك موجبى آثمدر شرعا محرم اولان شيئه قصد ايلديكى ايچون ودخى كفارتدر زيرا من وجه خطادر آلته نظر ايله بو تقديرجه حق سبحانه وتعالينك (ومن قتل مؤمنا خطاء) قول شريفنك تحتنه داخل اولمش اولور وصاحب نهايه وصاحب ايضاح ديمشلردركه اصحابمزك كتابنده بولمشدر ابو حنيفه قولى اوزره شبه عمدده كفارت يوقدر زيرا بو آثم كامل ومتناهيدر تناهيسى سببندن شرع شريف كفارتى منع ايتمشدر (والدية المغلظة على العاقلة لا القود) شبه عمدده قاتلك اوزرينه ديت مغلظه واردر قود يوقدر (وهو فيما دون النفس عمد) شبه عمد نفسدن

غیریده یعنی اطرافده عمددر مثلا برکسنه الت غیرجارحه ایله برعضوی جرح ایلسه یعنی اتلاف ایلسه قصاص
واجبدر مادون نفسده شبه عمد یوقدر (واما خطا) اما عمد قولنه ویاخود اما شبه عمد قولنه معطوفدر یعنی قتلی
برقاچ نوع ایلمش ایدی برنوعی دخی خطاء اولان قتلدر (وهو فی القصد بان یرمی شخصا ظنه صیدا او حربیا فاذا
هو آدمی معصوم) خطاء دخی ایکی قسمدر برقسمی قصدده در مثلا برشخصه اوق ویاخود غیری شیٔ رمی ایلیه که
اول شخصی صید ظن ایلمش اوله ویاخود حربی ظن ایدوب اول ظن ایلدیکی حربی معصوم الدم آدم اوله رمی ایدن
کمسنه نك خطاسی فعل رمیده دکلدر انجق خطا قصدنده در (او فی الفعل بان یرمی غرضا فیصیب آدمیا)
ویاخود خطا فعلده اوله مثلا برنشان دیکوب اکا اتمغله آدمه اصابت ایلیه بونده خطا فعلده در که غرض ضمیله
هدف یعنی نشان معناسنه در (واما ما اجری مجری الخطأ کنائم انقلب علی آخر فقتله وموجبهما الکفارة والدیة
علی العاقلة) ویاخود خطا مجراسنه جاری اوله شول نائم که آخر اوزرینه منقلب اولوب قتل ایلمك کبی وخطاء
قتلك وخطا مجراسنه جاری اولان قتلك موجبلری کفارتدر وعاقله سی اوزرلرینه دیتدر (واما قتل بسبب
وهو نحو ان یحفر بئرا او یضع حجرا فی غیر ملکه بلا اذن فهلك به انسان) ویاخود بسبب قتلدر وبسبب قتل اولدر که
برکسنه کندینك ملکندن غیریده مالکینك اذنسزقیو حفر ایلسه ویاخود حجر وضع ایدسه واول حفر ویاخود
حجر وضع سببیله انسان هلاك اولسه بومقوله یه بسبب قتل دیمشلردر (وموجبه الدیة علی العاقلة) بسبب
قتلك موجبی عاقله سی اوزرینه دیتدر زیرا تلفه سبب اولمشدر ومتعدیدر (لا الکفارة) کفارت یوقدر زیرا بونده
حقیقة قتل معدومدر لکن ضمان حقنده خطایه الحاق اولندی وغیری حقنده اصل اوزرینه باقی قالدی
(وکلها توجب حرمان الارث الا هذا) انواع قتلك کلیسی حرمان ارثی موجبدر الا بسبب قتل ارثك حرمانی
ایجاب ایلمز

باب ما یوجب القصاص وما لا یوجب

بو باب قصاصی ایجاب ایدر وقصاصی ایجاب ایلمز قتلك احکامی بیاننده در (یجب القصاص بقتل من هو
محقون الدم علی التأبید عمدا) قصاص واجب اولور شول کمسنه نك عمدا قتلی سببیله که اول کمسنه تأبیدا محقون
الدم اوله محقون محفوظ معناسنه در مثلا ابدی قانی محفوظ اولان کمسنه یی عمدا قتل ایلین کمسنه یه قصاص
واجب اولور (فیقتل الحر بالحر والعبد بالعبد) قاتل حر مقابله سنده وعبد مقابله سنده قتل اولنور شافعی قتنده
حر عبد مقابله سنده قتل اولنمز (والمسلم بالذمی) مسلم دخی ذمی مقابله سنده قتل اولنور شافعی قتنده قتل اولنمز
(ولا یقتلان بمستأمن بل المستأمن بمثله) مسلم وذمی مستأمن مقابله سنده قتل اولنمزلر زیرا مستأمن علی
التأبید محقون الدم دکلدر بلکه مستأمن مثلی مقابله سنده قتل اولنور زیرا بینلرنده مساوات واردر (والذکر
بالانثی والعاقل بالمجنون والبالغ بغیره والصحیح بغیره وکامل الاطراف بناقصها) ذکر انثی مقابله سنده وعاقل
مجنون مقابله سنده وبالغ غیر بالغ مقابله سنده وصحیح غیر صحیح مقابله سنده وکامل الاطراف ناقص الاطراف
مقابله سنده قتل اولنور (والفرع باصله لا الاصل بفرعه) فرع اصل مقابله سنده قتل اولنور نه قدر عالی ایسه ده
یعنی اوغل بابا ایچون قتل اولنور واصل فرع مقابله سنده قتل اولنمز یعنی بابا اوغلی مقابله سنده قتل اولنمز هر
نه قدر عالی اولورسه زیرا نبی علیه السلامك (لا یقاد الوالد بولده) قول شریفی واقع اولمشدر (بل یجب الدیة فی مال
القاتل ثلاثة سنین) بلکه مال قاتلدن دیت واجب اولور اوچ سنه ده یعنی اول دیتی اوچ سنه ده ادا ایدر اما
شافعی قتنده فی الحال ادا ایدر (ولا السید بعبده ومدبره ومکاتبه وعبد ولده وعبد بعضه له) سید عبدی
مقابله سنده ودخی مدبری ومکاتبی مقابله سنده قتل اولنمز وولدینك عبدی مقابله سنده دخی قتل اولنمز وشول
عبد مقابله سنده دخی قتل اولنمز که اول عبدك بعضیسی کندینك وبعضی آخرك اوله زیرا بعضده متجزی اولمز
(وان ورث قصاصا علی ابیه سقط) برکسنه باباسی اوزرینه قصاصه وارث اولسه قصاص ساقط اولور مثلا
بابا اوغلنك اناسنی ویاخود قرنداشنی قتل ایلسه بابا قصاص اولنمزدن مقدم خاتون فوت اولسه بابادن قصاص
ساقط اولور زیرا اوغلی وارث اولمشدر (ولا قصاص علی شریك الاب او المولی او المخطئ او الصبی او المجنون وکل
من لا یجب القصاص بقتله) بابا اوغلنی قتل ایلدکده برکسنه قتلده کندویه شریك اولسه اول شریك اوزرینه
قصاص یوقدر ومولی عبدی قتلده شریك اولان کمسنه نك اوزرینه دخی قصاص یوقدر ومخطئینك شریکی اوزرینه

دخی قصاص یوقدر وصبینك شریکی اوزرینه دخی قصاص یوقدر ومجنونك شریکی اوزرینه دخی قصاص
یوقدر وقتلی ایله قصاص واجب اولمیان کمسنه لرك جمله سنه شریك اولنلره دخی قصاص یوقدر (وان قتل عبد
الرهن لا یقتص حتی یحضر الراهن والمرتهن) اکر رهن قونیلان عبد قتل اولنسه قاتلی قصاص اولنمز راهن
ومرتهن حاضر اولمینجه زیرا مرتهنك ملکی دکلدر که قصاص تولی ایلیه واکر راهن یالکز تولی ایلسه مرتهنك
حقی باطل اولمق لازم کلوردی پس ایمدی حق مرتهن رضاسیله ساقط اولمق ایچون اجتماعلری شرط قلندی
(وان قتل مکاتب عن وفاء وله وارث مع سیده فلا قصاص) اکر عبد مکاتب عن وفاء قتل اولنسه حال بوکه
اول مکاتبك سیدی ایله وارثی اولسه قاتلی ایچون قصاص یوقدر زیرا صحابهٔ کزین رضوان الله علیهم اجمعین اول
مکاتبك موتی حرا میدر یوخسه عبدا میدر اختلاف ایلمشلردر حضرت علی وابن مسعود رضی الله عنهما قولی
اوزره اکر حرا قتل اولنمش ایسه قصاص وارث ایچوندر وزید بن ثابت رضی الله عنهك قولی اوزره اکر عبدا
قتل اولنمش ایسه قصاص مولی ایچوندر حق کیمك ایدیکنده شبهه اولدی قصاص ایسه اول شبهه ایچون مندفع
اولدی (وان لم یکن وفاء یقتص سیده) اکر وفاء قتل اولنمش ایسه قاتلی سیدی قصاص ایدر کرك وارثی اولسون
کرك اولمسون برابردر بلا ارتیاب عبدا قتل اولنمشدر (وکذا ان کان وفاء لا وارث غیر سیده) اکر عبد وفاء قتل
اولنوب سیدندن غیری وارثی اولمسه کذلك مولاسی قصاص ایدر ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده (خلافا لمحمد)
امام محمد ایچون خلاف واردر انك قتنده قصاص یوقدر سبب استحقاقی مختلف اولدی اکر حرا قتل اولنمش ایسه
ولا جهتندن مستحق اولور وعبدا اولنمش ملك ایله مستحق اولور بو تقدیرجه حال مشتبه اولور مستحق اولمز زیرا
اختلاف سبب اختلاف مستحق کبیدر اصلا ساقط اولوب شول کمسنه کبی اولور که آخر کمسنه یه شو جاریه یی
بکا بیع ایله بوقدر اقچه یه دیسه ومولاسی دخی سکا تزویج ایلدم دیسه اول جاریه نك وطئی اکا حلال اولمز زیرا
سبب مختلف اولمشدر (ولا قصاص الا بالسیف) قصاص یوقدر الا سیفله در زیرا نبی علیه السلام (لا قود الا
بالسیف) دیو بیورمشلردر یعنی لا قود مستوفی الا بالسیف دیمکدر وصحابهٔ کزین رضوان الله علیهم اجمعین
الا بالسلاح دیو زیاده ایلمشلردر (ولاب المعتوه ان یقتص من قاطع یده وقاتل قریبه) معتوهك باباسی
ایچون قصاص ایلمك واردر شول کمسنه که معتوهك یدینی قطع ایلدی ویاخود قریبنی قتل ایلدی
(وان یصالح لا ان یعفو) دخی برشیئله مصالحه ایلمك واردر اما عفو ایلمك یوقدر بلا عوض معتوهك حقنی ابطال
ایلدیکی ایچون (والصبی کالمعتوه) صبی معتوه کبیدر ما ذکرنك جمیعسنده (والقاضی کالاب هو الصحیح) قاضی
بابا کبیدر روایت صحیحده (وکذا الوصی الا انه لا یقتص فی النفس) وصی دخی اب کبیدر الا نفسده قصاص ایلمز
زیرا ولایت قصاص ولایت نفسه تابعدر اول ایسه ابه مخصوصدر (ومن قتل وله اولیاء کبار وصغار فللکبار
الاقتصاص من قاتله قبل کبر الصغار) برکسنه قتل اولنسه وانك کبار وصغار اولیاسی اولسه قتل ایدن کمسنه
صغار بیوك اولمزدن مقدم قصاص ایلمك اولیاء کبار ایچوندر یعنی اولیاء کبار قاتلی قصاص ایدر ابو حنیفه قتنده
(خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انك قتنده صغار بالغ اولمینجه قاتلی قصاص اولنمز (ولو غاب احد
الکبار ینتظر اجماعا) اکر اولیاء کبارك بری غائب اولسه حاضر اولمسیچون انتظار اولنور اجماعا جائزدر که اول
غائب اولان عفو ایلیه (ومن قتل بحدیدة المر اقتص منه ان جرحه) شول کمسنه که مر تیموری ایله قتل اولنسه ده
اکر جرح ایلمش ایسه قصاص اولنور (مر) فتح میم وتشدید را ایله بل دیدکاری شیئدر (وان بظهره او عصاه فلا
وعلیه الدیة) اکر اول بلك ظهری ایله ویاخود عصاسی ایله قتل اولنسه قاتلی قصاص اولنمز اوزرینه دیت لازمه در
ابو حنیفه قتنده (وعندهما یقتص) امامین قتنده قصاص اولنور (وکذا الخلاف فی کل مثقل وفی التغریق
والخنق) جمله مثقلده وتغریقده وخنقده اولان خلاف بو قاروده مرور ایدن خلاف کبیدر (مثلا) مثقل ایله قتل
ایلسه وصویه غرق ایلسه وبوغسه امام اعظم قتنده قصاص اولنمز امامین قتنده قصاص اولنور ابو حنیفه
حضرتلرینك دلیلی بودر که قصاص محض عمده تعلق اولنور واول محض عمد ایسه آلت جارحه ایله ظاهرا وباطنا
مثله یی نقصدر بوایسه بولنمدی قصاص ایسه سیف ایله استیفادر بو تقدیرجه متماثل اولمز (وان تکرر منه قتل
به اجماعا) اکر اول مثقل ایله قتل وتغریق وتخنیق قاتلده مکرر اولسه یعنی برقاچ کره بومقوله کاردده بولنمش ایسه
اجماعا خنق ایله قتل اولنور حاکم اولان کمسنه بومقوله آدمی سیاسة قتل ایدر زیرا ساعی بالفساددر (ولا قصاص

فی القتل بموالات ضرب السوط) قمچی ایله ضربی بربرینه اولا شدرمغله قتلده قصاص یوقدر (مثلا) برکسنه یی
قمچی ایله قتل ایدنجه ضرب ایلسه قصاص اولنمزدیت ویرر (ومن جرح فلم یزل ذافراش حتی مات اقتص
من جارحه) برکسنه یه جرح اولنسه حتی فوت اولنجیه دکین صاحب فراش اولمقدن زائل اولمسه جارحی قصاص
اولنور زیراسببی موجوددر (واذا التقی الصفان من المسلمین واهل الحرب فقتل مسلم مسلما ظنه حربیا فعلیه الدیة
والکفارة لا القصاص) چون مسلمین واهل حربدن ایکی صف بربرینه ملاقی اولسه وبرمسلم برمسلمی حربی ظن
ایدوب قتل ایلسه قاتلی اوزرینه دیت وکفارت لازمدر قصاص لازم دکلدر زیرا خطانك برنوعیدر
(ومن مات بفعل نفسه وزید وحیة واسد فعلی زید ثلث دیته) برکسنه کندو فعلی وزیدك فعلی ویلان وارسلانك
فعلی ایله اولسه زید اوزرینه ثلث دیت لازمدر مثلا برآدم ابتدا کندو باشن شق ایلسه بعده زید اول آدمی
مجروح ایلسه بعده یلان صوقسه وبعده ارسلان مجروح ایلسه زیده ثلث دیت لازمدر اسد وحیه نك فعلی
جنس واحددر دنیا وآخرتده هدردر ومتوفانك فعلی دخی دنیا وآخرتده معتبردر وبرجنسی من وجه هدر
ومن وجه هدر دکلدرکه اول کندو فعلیدر بوتقدیرجه زید اوزرینه ثلث دیت لازم اولور ونوادرده ذکر
اولنمشدرکه ابوحنیفه وامام محمد قتنده بوآدم غسل اولنور ونمازی قلنور زیرا کندو فعلنك اثری غیرمعتبردر
کانه کندومی ضندن فوت اولمشدر اما ابویوسف قتنده نمازی قلنمز زیرانفسه اولان جنایتی معتبردر باغی
منزله سنده اولمش اولور (ومن شهر علی المسلمین سیفا وجب قتله ولا شیٔ بقتله) برکسنه مسلمین اوزرینه قلج چقارسه
یعنی قلیجی غمدندن اخراج ایدوب اوزرینه سل ایلسه اول کسنه نك قتلی واجب اولور زیرانبی علیه السلام
(من شهر علی المسلمین سیفا فقد اطل دمه) ای اهدر قول شریفی واقع اولمشدر واول سل سیف ایدن کسنه یی
قتل ایدنه برشیٔ یوقدر زیرا باغی اولمشدر (ولا فی قتل من شهر علی آخر سلاحا لیلا اونهارا فی مصر اوغیره اوشهر
علیه عصا لیلا فی مصر اونهارا فی غیره فقتله المشهود علیه) ودخی شول کسنه نك قتلنده برشیٔ یوقدرکه
مثلا برکسنه آخر اوزرینه شهرده ویاخود شهردن غیریده کیجه ده ویاخود کوندزده سلاح چقاروب هجوم ایلسه
ویاخود شهرده کیجه ایله اوزرینه هجوم ایلسه ویاخود شهردن غیریده کوندز عصا ایله اوزرینه هجوم ایلسه
ومشهود علیه که اوزرینه سلاح وعصا ایله هجوم اولنان کسنه دراول کسنه هجوم ایده نی قتل ایلسه برشیٔ
لازم کلمز (ولا علی من قتل من سرق متاعه لیلا واخرجه ان لم یمکنه الاسترداد بدون القتل) ودخی برشیٔ
یوقدرکه برکسنه متاعنی کیجه ایله سرقه ایلدیکی شیٔی اخراج ایلسه اکر قتلدن غیری ایله استردادی ممکن
اولمیوب سارق قتل ایلسه برشیٔ لازم کلمز اکر سرقه ایلدیکی اشیائی قتلدن غیری ایله استرداد ممکن ایسه قتلی
ممنوعدر (ویجب القصاص علی قاتل من شهر عصا نهارا فی مصر اوشهر سیفا وضرب به ولم یقتل ورجع) قصاص
واجب اولور شول کسنه نك قاتلی اوزرینه که اول کسنه شهرده کوندز عصا ایله هجوم ایلدی ویاخود سل سیف
ایدوب ضرب ایلدی وقتل ایلمیوب رجوع ایلدی مثلا برآدم برکسنه نك اوزرینه شهرده کوندز عصا ایله هجوم
ایلسه ویاخود قلج چقاروب ضرب ایلسه لکن قتل ایلمیوب رجوع ایلسه بعده مضروب اولان کسنه قالقوب
اردندن ایریشوب قتل ایلسه قاتله قصاص واجب اولور زیرا بعد الضرب متصرف اولمغله عصمت عودت
ایلمشدر بونده نصکره قتل ایلدکه شخص معصومی قتل ایلمش اولور بوتقدیرجه قصاص واجب اولور (ولو شهر
مجنون اوصبی علی آخر سیفا فقتله الاخر عمدا فعلیه الدیة فی ماله) اکر مجنون ویاخود صبی برآخرك اوزرینه
سل سیف ایلسه اول آخر دخی عمدا مجنونی ویاخود صبی یی قتل ایلسه قاتلك اوزرینه کندو مالندن دیت لازم
کلور زیرا نفس مظلومی قتل ایلمشدر الا بوقدر واردرکه قصاص واجب اولمز مبیح اولان شیٔ که دفع شردر
موجود اولمغله دیت لازم کلور (ولو قتل جملا صال علیه ضمن قیمته) اکر برکسنه نك اوزرینه بردوه حمل ایلسه
واول کسنه دوه یی قتل ایلسه قیمتنی ضامن اولور زیرا دابه نك فعلی اصلا غیرمعتبردر

باب القود فیما دون النفس

بوباب نفسدن غیریده اولان قصاصك احکامی بیاننده درواطرافده دخی قصاص مشروعدر زیرا جزء که تابعدر
وحق سبحانه وتعالی الینك (والجروح قصاص) قول شریفی مادون نفسده دخی قصاص مشروع ایدوکنه دلیل
قویدر (هو ما یمکن فیه حفظ المماثلة اذا کان عمدا فیقتص بقطع الید من المفصل وان کانت اکبر من ید المقطوع

مادون

مادون نفسده قصاص شول شیده درکه اول شیده مماثله ممکن اوله چون عمدا اولنسه پس ایدی مفصلده قطع ید
مقابله سنده قصاص اولنور اکرید قاطع ید مقطوعدن بیوك ایسه ده مفصلدن قطع ایلمش ایسه ده آنی دخی
مفصلدن قطع ایله قصاص ایدرلر زیرا مماثله واردر اما نصف ساعددن قطع ایلمش اولسه قصاص اولنمز زیرا حفظ
مماثله ممکن دکلدر (وکذا الرجل) یعنی ایاق دخی بویله در اما نصف ساقده اولسه قصاص اولمز زیرا حفظ مماثل
ممکن دکلدر (وفی مادون الانف) بقطع الید قولنه معطوفدر مادون انفی یعنی بورنینك یومشقنی عمدا قتل ایلسه
قصاص اولنورا کرقبضه سنی قطع ایلسه قصاص اولنمز زیرا حفظ مماثله ممکن دکلدر (وفی الاذن) قولاق
قطعنده دخی قصاص اولنور (وفی العین ان ذهب ضوءها وهی قائمة) وکوزده دخی قصاص اولنور چون ضوء
کیدوب کوز یرنده قائمه اولسه (لا ان قلعت) کوز قطع اولنسه قصاص اولنمز زیرا حفظ مماثله دکلدر (فیجعل علی
الوجه قطن رطب وتقابل العین بمرآة محماة حتی یذهب ضوءها) مصنف عینده حفظ مماثله طریقی اوزره قصاص
طریقنی بیان ایدوب (مثلا) ضاربك وجهی اوزرینه یاش پنبه قیوب وبراسی ایکنه یی تاضوء کیدنجه کوزنه
مقابل طوته لر اکر برکوز انسه اوبر کوزنی محکم باغلیه لر واوزرینه پنبه قومیه لر بوحادثه حضرت عثمان
رضی الله عنه زماننده واقع اولوب صحابه کزین رضوان الله علیهم اجمعین ایله مشاوره بیوردقلرنده حضرت علی
رضی الله عنه بومنوال اوزره قصاص اولمسنی بیان بیورمشلردر (وفی کل شجة تراعی فیها المماثلة کالموضحة)
وهرباش یارغنده قصاص واجبدر اویله شجه که انده مماثله رعایت اولنه موضحه کبی وموضحه دیو شول باش
یارغنه دیرلر که کمك ظاهر اوله ان شاء الله تعالی آشغه ده بیانی کلور یعنی مماثله رعایت اولنان باش یارغنك کلیسنده
قصاص واجبدر (ولا قصاص فی عظم سوی السن فیقلع ان قلع ویبرد ان کسر) دیشدن غیری کمکده قصاص
یوقدر ضاربك سنی قلع اولنورا کر مضروبك سنی قلع ایلمش ایسه واکه ایله اکه لنور برابر اولنجه اکر کسر ایلمش
ایسه (ولا بین طرفی ذکر وانثی وحر وعبد اوطرفی عبدین) ذکر وانثی وحر وعبد وایکی عبد طرفلرنده قصاص یوقدر
(مثلا) برارکك آدم برخاتونك اطرافندن بربرینی قطع ایلسه ویاخود خاتون ارکك آدمك بربرینی قطع ایلسه
ویاخود برحر برعبدك ویاخود عبد برحرك اطرافندن بربرینی قطع ایلسه قصاص اولنمز زیرا اطراف اموال
حکمنده در قیمتده تفاوتی واردر مماثله ممکن دکلدر (ولا فی قطع ید من نصف الساعد) نصف ساعددن واقع
اولان قطع یدده قصاص یوقدر زیرا حفظ مماثله ممکن دکلدر (ولا فی جائفة برئت) اوکولن یعنی ایو اولان جائفه ده
دخی قصاص یوقدر زیرا جائفه نك اوکولمسی نادردر جائفه اول طعنه دیرلر که جوفه ایرشمش اوله جائفه ده حفظ
مماثله ممکن دکلدر (ولا فی اللسان ولا فی الذکر الا ان قطعت الحشفة فقط) لسان وذکرده دخی قصاص یوقدر
الا مکرکه حشفه انجق قطع اولنمش اوله زیرا حشفه ده قطع اولنجق حفظ مماثله ممکندر (وطرف المسلم والذمی
سواء) مسلم وذمینك طرفی برابردر زیرا ارشده ما بینلرنده قصاص جاریدر (وخیر المجنی علیه بین القصاص
واخذ الارش لوکانت ید القاطع شلاء اوناقصة الاصابع) مجنی علیه قصاص ایله ارش اخذ ایلمك بیننده مخیردر اکر
ید قاطع شلاء ویاخود ناقصة الاصابع اولورسه (مثلا) برکسنه نك الی شلاء اولوب ویاخود پرمقلری ناقص اولسه
برکامل الی قطع ایلسه مقطوع الید اولان مخیردر دیلرسه قصاص ایدر دیلرسه ارشنی اخذ ایدر زیرا کاملا استیفا
ممکن دکلدر (اوراس الشاج اکبر اواصغر لا تستوعب الشجة ما بین قرنیه وقد استوعب ما بین قرنی المشجوج)
ویاخود شاجك یعنی باش یاریجینك باشی بیوك یاخود کوچك اولسه وشجه ناحیهٔ رأسی استیعاب ایلمیه کبیر
اولمغله وحال بوکه شجهٔ مشجوجك یعنی باشی یاریلان کسنه نك رأسنی استیعاب ایلمشدر صغیر اولمغله حاصل
کلام حق اوزره استیفا ممکن اولمغله مخیر اولور دیلرسه قصاص ایدر دیلرسه راسنی اخذ ایدر (فصل) (ویسقط
القصاص بموت القاتل) قاتلك موتیله قصاص ساقط اولور زیرا محل فوت اولمشدر (وبعفو الاولیاء وبصلحهم
علی مال وان قل ویجب حالا) ودخی ولیلرك عفویله دخی قصاص ساقط اولور وولیلرك مالی اوزرینه صلحلریله
دخی قصاص ساقط اولورا کرمال قلیل ایسه ده واول مصالحه اولان مال حالا واجب اولوراکر حالا ومؤجلا
ذکر اولنمش ایسه ده (وبصلح بعضهم اوعفوه) وولیلرك بعضیسنك صلحیله ویاخود بعضیسنك عفویله قصاص
ساقط اولور (ولمن بقی حصته من الدیة فی ثلاث سنین علی القاتل هو الصحیح) وورثه دن باقی قالان کسنه نك
دیه دن حصه سی اوچ سنه یه دکین دریعنی حالا دکلدر ودیت ایچون ویریلان مال قاتل اوزرینه در صحیح اولان

بودر (وقيل على العاقلة) ديلديكه ديت عاقله سی اوزرينه در (ولو قتل حر وعبد شخصا وامر الحر وسيد العبد رجلا بالصلح عن دمهما بالف وصالح فهي نصفان) بر حر وبر عبد اشتراك اوزره برشخصی قتل ايلسه لر پس ايمدی حر وعبدك سيدی بررجله بو ايكيسنك قاتلدن بيك درهمه صلح ايلمكه امر ايلسه واول رجل دخی صلح ايلمكه امر ايلسه واول رجل دخی صلح ايلسه اول الف نصفيندر يعنی نصفی حر اوزرينه ونصفی عبدك سيدی اوزرينه درزيرا بو بيك درهم قصاصه مقابلدر علی السويه تقسيم اولنور (ويقتل الجمع بالفرد) برجماعت برآدم مقابله سنده قتل اولنور قياس بو ايديكه قتل اولنميه زيرا مساوات بولنمش اولور لكن اجماع صحابه رضی الله عنهم واقع اولمغله اول قياس ترك اولندی (روايت) اولنمشدركه اهالی صنعادن يدی كمسنه برآدمی قتل ايلديلر حضرت عمر رضی الله عنه يديسنی دخی قتل ايلدی اهالی صنعانك جمله سی اجتماع ايلمش اولسه لر جمله سنی قتل ايدردم ديو بيورمشلردر محضر صحابه ده بوسوزی سويلدی برفرد انكار ايلدی بو تقديرجه اجماع امت مقامنه قائم اولدی (والفرد بالجمع اكتفاء ان حضر اولياؤهم) فرد جمع مقابله سنده قتل اولنور اكتفاء مقتوللرك وليلری حاضر اولورسه يعنی قتل ايله اكتفا اولنوب ديت لازمه اولمز (وان حضر واحد قتل له وسقط حق البقية) اكر مقتوللرك وليلرندن بری حاضر اولسه قاتل اولان شخص وانك بری حاضر اولديغيچون قتل اولنور باقی قلان وليلرك حقی اسقاط اولور محل استيفا فوت اولديغيچون (ولا تقطع يدان بيد وان امرسكينا فقطعا معا يضمنان بل ديتها) بريد مقابله سنده ايكی يد قطع اولنمز اكر ايكيسی دخی بچاغی امرار ايدوب معا قطع ايلسه لرده ينه ايكيسنك الی قطع اولنمز انجق اول مقطوع اولان يدك ديتنی ضامن اولورلر زيرا بونلرك هر بری كامل آل قطع ايلميوب انجق برالك بعضيسنی قطع ايلمشدر حفظ مماثله ممكن دكلدر (فان قطع رجل يمينی رجلين فلهما قطع يمينه وديته بينهما ان حضرا معا) اكر بر رجل ايكی رجلك صاغ اللرينی قطع ايلسه اول مقطوع اليد اولنلر ايچون واردر قاطعك صاغ الينی قطع ايدوب وبر الك ديتی كه نصف ديتدر ما بينلرنده مناصفه اوزره تقسيم ايدلر اكر قطع يدده ايكيسی حاضر اولورلرسه (وان حضر احدهما فقطع فللاخر الدية) واكر مقطوع اليد اولانك بری حاضر اولوب خصمك الينی قطع ايلسه حاضر اولميان آخر ايچون ديت واردر برالك ديتنی كاملا حاضر اوليان آلور زيرا حاضر اولان حقنی استيفا ايلمشدر غيری علاقه سی قالمشدر ثانينك حقی باقی قالمغين برالك ديتنی كامل آلور اكر قاطع اولان رجل برآدمك صاغ الينی وبرآدمك صول الينی قطع ايلسه انك دخی صاغ وصول الينی قطع ايدرلر ديت المز (وصح اقرار العبد بقتل العمد ويقتص به) عبدك عمدا قتل ايلديكنه اقراری صحيح اولور واول عبد اقرار ايله قصاص اولور (ومن رمى رجلا عمدا فنفذ الى آخر فماتا اقتص للاول وعلى عاقلته الدية للثانی) بركمسنه عمدا بررجله رمی ايلسه اول رجلدن برانره چوب ايكيسی دخی فوت اولسه اولكی ايچون قصاص اولنور ثانی ايچون راميك عاقله سی اوزرينه ديت لازمه اولور زيرا اولكيسی عمدا در ثانی ايسه خطانك ايكی نوعندن بريدر يعنی فعلده خطادر كانه حربی يه رمی ايدوب مسلمه اصابت ايلمش كبی اولدی وفعل واحد اثرينك تعددی ايله متعدد اولور (فصل) ومن قطع يد رجل ثم قتله اخذ بهما مطلقا ان تخللهما برء) بركمسنه بر رجلك الينی قطع ايلسه صكره انی قتل ايلسه ايكيسی ايله اخذ اولنور بينلرنده برء تخلل ايدرسه ده كرك ايكيسی دخی عمدا اولسون كرك خطاء اولسون وكرك مختلفين اولسون (والا فان اختلفا عمدا وخطأ اخذ بهما) اكر برء تخلل ايلمش ايسه وعمدا وخطاء اولمقده مختلف اولسه مثلا قطع عمدا اولسه وقتل خطاء اولسه وياخود عكسی اولسه ايكيسی ايله اخذ اولنور اكر قطع عمدا اولوب قتل خطاء اولسه قطع مقابله سنده قطع ايله قصاص اولنور خطا ايچون ديت نفس اخذ اولنور اكر قطع خطاء اولوب قتل عمدا اولورسه يدك ديتی اخذ اولنور وقتل ايچون قصاص اولور (لا ان كان خطائين بل تكفی دية) اكر قطع وقتل خطاء اولسه لر ايكيسی ايله اخذ اولنمز بلكه ديت واحده كفايت ايدركه اول ديت نفسدر ديت قطع دكلدر (وفی العمدين يؤخذ بهما) قطع وقتل عمدا اولدقده ايكيسيله معا اخذ اولنور ابو حنيفه قتنده (وعندهما يقتل فقط) امامين قتنده قطع اولنميوب انجق قتل اولنور (ولو ضربه مائة سوط فبرأ من تسعين ومات من عشرة وجبت دية فقط) اكر بركمسنه يی بر رجل يوز قمچی ضرب ايلسه طقسان ضربدن اثر جراحت ظاهر اولسه وصكره ضرب ايلديكی اون قمچيدن فوت اولسه انجق ديت لازمه اولور (وان جرحه وبقی الاثر وجبت حكومة عدل) اكر يوز قمچی اوردقده جرح ايلسه بعد البرء اثر جراحت باقی قالسه وفوت

اولمسه حكومت عدل واجب اولور ان شاء الله تعالی محلنده حكومت عدلك بيانی كلور (ومن قطعت يده عمدا فعفی عن القطع فمات منه فعلی قاطعه الدية فی ماله) شول كمسنه كه الی عمدا قطع اولنسه مقطوع اليد اولان كمسنه قطعدن عفو ايلسه واول قطعدن فوت اولسه قاطعك اوزرينه كندو مالندن ديت واجبه اولور ابو حنيفه قتنده (وعندهما هو عفو عن النفس) امامين قتنده مقطوعك عفوی نفسدن عفودر قاطع اوزرينه برشیء لازم كلمز (وان عفی عن القطع وما يحدث منه او عن الجناية فهو عفو عن النفس اجماعا) اكر قطعدن عفو ايلسه وقطعدن حادث اولان شيئی دخی عفو ايلسه وياخود جنايتدن عفو ايلسه اول عفو اجماعا نفسدن عفودر قاطع اوزرينه برشیء واجب دكلدر (والعمد من كل المال والخطأ من ثلثه) عمدده كل مالدن عفودر خطاده ثلث مالندن عفودر زيرا عمدك وجوبی قوددر مال دكلدر حق ورثه تعلق ايلمز عفوی كامل اوزره در اكر خطا ايله اولسه اول عفو ديتدن عفودر ثلثدن اعتبار اولنور زيرا ديت مالدر ورثه نك حقی تعلق ايدر بونده عفو وصيتده وثلثدن صحيح اولور (والشج كالقطع) باش يارمغی قطع كبيدر يعنی شجدن عفو نفسدن عفو دكلدر ابو حنيفه قتنده وامامين قتنده نفسدن عفودر (وان قطعت امرأة يد رجل فتزوجها على يده ثم مات فعليه مهر مثلها وعليها الدية فی مالها ان عمدا وعلى عاقلتها ان خطأ) برخاتون بر رجلك الينی قطع ايدوب اول مقطوع اليد الانك ديتی مهر اولمق اوزره اول خاتونی تزوج ايلسه اندنصكره اول قطعدن فوت اولسه رجلك اوزرينه مهر مثلی لازم كلور الالك ديتی لازم كلمز وخاتون اوزرينه كندی مالندن ديت لازم كلور اكر عمدا قطع ايلمش ايسه واكر خطاء ايسه ديت عاقله سی اوزرينه لازم كلور (وان تزوجها على اليد وما يحدث منها او على الجناية ثم مات فعليه مهر المثل فی العمد) اكر مقطوع اليد اولان كمسنه الالك ديتی اوزرينه واول قطعدن حادث اولان شیء اوزرينه قاطعه اولان خاتونی تزوج ايلسه وياخود جنايت اوزرينه ديمك معناسی خاتون اول كمسنه يه جنايتدن اوزرينه واجب اولان بنم مهرم اولسون ديه زوج دخی قبول ايليه اندنصكره فوت اولسه زوجك اوزرينه مهر مثل لازم اولور عمدده زيرا بو آدم قصاص اوزرينه تزوج ايلمشدر بو ايسه مال دكلدر مهره صالح اولمز بو تقديرجه مهر مثل واجب اولور (ويرفع عن العاقلة مقداره فی الخطأ والباقی وصية لهم) خطاده مهر مثل شيئك مقداری عاقله سندن رفع اولنور اكر مهر مثل ديتدن اقل ايسه وديتدن باقيسی عاقله سی ايچون وصيتدر (فان خرج من الثلث سقط والا فقدر ما يخرج منه) اكر مهر مثلندن باقی قلان ثلثدن چقارسه عاقله دن ساقط اولور واكر ثلثدن چقمازايسه ثلثدن خارج اولان مقداری وليسنه ادا ايدرلر حاصل كلام خطاده ديتی عاقله سی اوزرينه لازم كلوردی مهر مثلی اخراج اولنوب باقيسی لازم كلور اول ايسه وصيتدر اكر ثلثدن چقارسه عاقله ده ساقط اولور واكر ثلثدن چقمازايسه ثلث حساب اولنوب بقيه سی عاقله سی اوزرينه لازم كلور (وكذا الحكم عندهما فی الصورة الاولى) صورت اولیده امامين قتنده دخی حكم بويلجه در زيرا يددن عفو اول قطعدن حاصل اولاندن عفودر امامين قتنده ايكی فصلده دخی جوابلری متفقدر (مثلا) برفصل كه يد اوزرينه تزوجدر وبرفصل كه يد اوزرينه واول قطعدن حادث اولان شیء اوزرينه وياخود جنايتی اوزرينه تزوجدر (ومن قطعت يده فاقتص له من القاطع فمات قتل قاطعه) بركمسنه نك الی قطع اولنسه قطع ايچون قصاص اولندقدنصكره فوت اولسه اول كمسنه نك الينی قطع ايدن قتل اولنور (مثلا) بررجل بررجلك الينی قطع ايلسه انك الی قصاصا قطع اولنسه بعده مقطوع اول فوت اولسه مقطوع ثانی دخی قتل اولنور زيرا قاطع اولدر (ومن قتل له ولی عمدا فقطع يد قاتله ثم عفا عن القتل فعليه دية اليد) اكر بركمسنه عمدا قتل اولنسه وانك وليسی اولسه وولی قاتلك يدينی قطع ايلسه اندنصكره قتلدن عفو ايلسه ولی اوزرينه الك ديتی لازمدر ابو حنيفه قتنده (ومن قطعت يده فاقتص من قاطعها فسری الى نفسه فعليه دية النفس خلافا لهما فيهما) بركمسنه نك الی قطع اولنسه مقطوع اليد قاطعی بلا حكم قاضی قصاص ايلسه وقطع نفسنه سرايت ايدوب فوت اولسه مقطوع اولك اوزرينه ديت نفس لازم كلور زيرا اول قطع يد قصاص اولمش اولور بلا حكم شرعی اولان شيئك سرايتی ديت نفس لازم كلور امامين ايچون بو ايكی صورتده دخی خلاف واردر انلرك قتنده برشیء لازم كلمز

باب الشهادة فی القتل واعتبار حاله

بو باب قتلده اولان شهادتك احكامى واعتبار حالى بياننده در مصنفك واعتبار حاله قولى قول آتى يه اشارتدر
اعتبار حالت رميه در وصوله دكلدر (القود يثبت للوارث ابتداء لا بطريق الارث) قصاص ابتداء وارث ايچون
ثابت اولور اما ارث طريقيله وارث اولمز واصل خلاف بودركه استيفاى قصاص حق ورثه در ابو حنيفه قتنده
وحق ميتدر امامين قتنده كذا فى النهايه والزيلعى (فلا يكون احدهم خصما عن البقية فيه) چونكه قصاص
ابو حنيفه قتنده ابتدا ورثه نك حقى اوله اول ورثه دن برى اثبات قصاصده بغير وكالة خصم اولمز (بخلاف المال)
مال بونك خلافيدر هر شيكه ورثه بطريق الارث مالك اولسه ورثه نك بر خصومنده برينك قائمقاميدر حق
ورثه نك برى بركسنه نك اوزرينه تركه دن برشئ دعوى ايلسه وبينه اقامت ايلسه جميعسنك حقى ثابت
اولور وسائرى تجديد دعوايه احتياج اولمزودين بويله در بركسنه ورثه دن برينك اوزرينه دعوى ايليوب اقامت
بينه ايلسه جمله سنك اوزرينه ثابت اولمش اولور وورثه شول شيئه كه بطريق الخلاف مالك اوله لر ايچلرندن
برى باقيسنك اذنى يوغيكن اثبات قصاصده خصم اولمز (فلو اقام احد ابنين حجة بقتل ابيهما عمدا والاخر
غائب لزم اعادتها بعد عود الغائب خلافا لهما وفى الخطأ والدية لا يلزم) ايكى اوغلنك برى عمدا بابالرينك قتلنه
حجت اقامت ايلسه وآخر يعنى اول بر اوغلى غائب اولسه غائب عودت ايلدكدنصكره اعادۀ حجت ايلمك لازمدر
ابو حنيفه قتنده حاصل كلام حاضر اولان اوغل اول بر اوغلان غائب ايكن استيفاء قصاص ايلمكه قادر دكلدر
بلكه قاتلى حبس ايتديرر امامين ايچون بونده خلاف واردر ورثه نك برى بقيۀ ورثه ايچون اثبات قصاصده
خصم اولور غائب عودت ايلدكده اعادۀ بينه لازم كلمز غائب حاضر اولدقده اولكى بينه ايله قصاص ايدرلر
اما خطاء قتلده ودينده غائب كلدكده اعادۀ حجت لازم دكلدر زيرا بونلر مالدر (ولو برهن القاتل على عفو الغائب
فالحاضر خصم ويسقط القود) اكر قاتل غائب اولان ورثه نك عفوى اوزرينه برهان ايلسه حاضر اولان ورثه
خصمدر بينه سنى استماع ايدر قصاص ساقط اولور زيرا قاتل قصاصك سقوطنى وماله انتقالنى دعوى ايلمشدر
چن حاضرك اوزرينه حكم قاضى اولسه غائب دخى حاضره تبعيت ايله مقضى عليه اولور (وكذا لو قتل عبد
لرجلين واحدهما غائب) بنه بو قاروده اولان حكم كبيدر ايكى آدمك برقولى قتل اولنسه وبرى غائب اولسه
وقاتل غائب ايچون عفو ايلدى ديو اقامت بينه ايلسه حاضر اوزرينه اثباتى جائز اولور قصاص ساقط اولور
(ولو شهد وليا قصاص بعفو اخيهما لغت) اكر قصاص وليلرندن ايكيسى برينك اوزرينه عفو ايلدى ديو شهادت
ايلسه لر اول شهادت لغودر (مثلا) بر رجل بر رجلى عمدا قتل ايلسه واول مقتولك اوچ وليسى اولسه ايكيسى
شهادت ايلسه لركه اوبر قرنداشمز قاتلى قصاصدن عفو ايلدى اول ايكيسنك شهادتى باطلدر زيرا انلرك كندى
نفسلرينه مغنى جردركه قود ماله منقلب اولمسيدر لكن شهادتلرى قصاص ايچون عفودر ومسئله درت وجه
اوزرينه در (فان صدقهما القاتل فقط) اكر انجق قاتل اولان كسنه تصديق ايليوب شريكى اولان اوچنجى ولى
تكذيب ايلسه (فالدية بينهم اثلاثا) ديت بينلرنده اثلاثا تقسيم اولنور (وان كذبهما فلا شئ لهما) عفو ايله
مشهود عليه اولان ولى اول شهادت ايدن ايكى ولى يى تكذيب ايلدكدنصكره قاتل دخى تكذيب ايلسه
اول شاهد اولان ايكى ولى يه برشئ يوقدر (وللاخيهما ثلث الدية) شاهدين اولان ايكى ولينك قرنداشنه ثلث
ديت واردر يعنى اوچنجى ولى يه (وان صدقهما اخوهما فقط غرم القاتل له ثلث الدية ثم يأخذانه منه) اكر
مشهود عليه اولان قرنداشى شاهدين اولان قرنداشلرينه تصديق ايلسه اما قاتل ثلث ديتى مشهود عليهه
غرامه ايدر يعنى ويرر اندنصكره اول ايكى شاهد اولان قرنداشى مشهود عليهدن ثلث ديتى اخذ ايدرلر
(وان اختلف شاهدا القتل فى زمانه او مكانه او آلته او قال احدهما ضربه بعصا وقال الاخر لا ادرى بماذا قتله
بطلت) اكر قتله شاهد اولنلر زمان قتل ومكان قتلده وآلت قتلده اختلاف ايلسه لر ياخود بريسى ديسه كه
عصا ايله اوردى وآخر شاهد ديسه كه بلمم نه شيئله قتل ايلدى ديو اختلاف ايلسه لر شهادتلرى باطل اولور بنه
بويلجه در شاهدلك برى معاينه قتله شهادت ايلسه وآخر شاهد قاتلك اقرارينه شهادت ايلسه بنه باطل
اولور مشهود بهده اختلاف اولندى برينك شهادتى فعلده وبرينك شهادتى قولده اولمش اولور (وان شهدا بالقتل
وجهلا الالة لزمت الدية) اكر ايكى شاهد قتله شهادت ايلسه لر ونه مقوله آلت ايله قتل اولنديغنى بلمسه لر ديت
لازمه اولور قاتلك مالندن استحسانا اما قياس بو ايديكه بو شهادت اصلا قبول اولنميه زيرا بونلر قتل مجهوله

شهادت ايلديلر زيرا آلته جهل قتله جهل دكلدر وجه استحسان بودركه بونلر مطلق قتله شهادت ايلديلر مطلق ايسه
مجمل دكلدر زيرا انكله عمل ممكندر واقل موجبى ديتدر وبو شاهدلرك لاندرى قوللرى غفلته حمل اولنمز بلكه
عقوباتده مندوب اليه اولانه يعنى منع ايچون سعيلرينه حمل اولنور وبو مثللو يه شرعا مساغ واردر زيرا نبى
عليه السلام (ليس بكذاب من اصلح بين اثنين) بيورمشلردر ديت كندو مالندن واجب اولور عاقله سندن واجب
اولمز مطلق كامله حمل اولنور شك ايله خطا ثابت اولمز (ولو اقر كل من رجلين بقتل زيد وقال وليه قتلتماه جميعا فله
قتلهما) رجلين‌دن هر برى زيدك قتلنه اقرار ايلسه لر وزيدك وليسى ايككز قتل ايلديكز معا جه ديسه اول
ولى ايچون ايكيسنى دخى قتل ايلمك واردر (ولو شهد بقتل زيد عمرو واخران بقتل بكر اياه وادعى وليه قتلهما لغتا)
اكر ايكى شاهد عمرو زيد قتل ايلدى ديو شهادت ايلسه وايكى شاهد دخى عمروى بكر قتل ايلدى ديو شهادت
ايلسه لر وعمرولك وليسى زيدى وبكرى قتل ايتمك ادعا ايلسه شهادتان دخى لغودر زيرا شاهدينك شهادتلرى آخر
شاهدلرك شهادتلرينى تكذيب ايلمشدر (والعبرة بحالة الرمى لا الوصول فى تبديل المرمى عند الامام) مرمى عليهك
تبدلنده اعتبار حالت رميه در بوخسه وصوله دكلدر ابو حنيفه قتنده (فلو رمى مسلما فارتد فوصل اليه فتجب
الدية) بركسنه بر مسلمانه رمى ايلسه واول مرمى عليه اولان مسلمان مرتد اولسه ورمى ايلديكى شئ اكا
واصل اولسه وفوت اولسه رامى اوزرينه ديت واجبه اولور ابو حنيفه قتنده زيرا ضمان فعلى ايله واجب اولوركه
اول رميدر ورمى تحت قدرتنه داخلدر اما اصابت تحت قدرتنه داخل دكلدر بو تقديرجه رمى ايله قاتل اولمشدر
ومرمى اليه بو حالتده متقومدركه كورمزميسنكه بر مسلم صيده اوق اتسه اندنصكره مرتد اولسه وسهم صيده
اصابت ايلسه وفوت اولسه اكلى حلال اولور ايمدى عبرت حالت رميه در قياس بو ايديكه قصاص واجب اوله
لكن حالت تلفده عصمتك سقوطنده شبهه اولمغله ديت واجب اولور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر
انلرك قتنده ديت لازم كلمز زيرا تلف عصمت اولميان محلده واقع اولدى غير معصوم اولان كسنه نك اتلافى
هدردر (ولو رمى مرتدا فاسلم قبل الوصول لا يجب شئ اتفاقا) بركسنه بر مرتده رمى ايلسه قبل الوصول مسلمان
اولسه اتفاق اوزره رامى يه برشئ واجب اولمز (وان رمى عبدا فاعتق فوصل فعليه قيمته عبدا) اكر بركسنه بر عبده
رمى ايلسه وعبد اعتاق اولنسه وسهم دخى عبده واصل اولسه پس ايمدى رامى يه عبد اولنديغى حالده قيمتى لازم
اولور زيرا رمى اولندقده مملوك ايدى (وعند محمد فضل ما بين قيمته مرميا وغير مرمى) امام محمد قتنده مرمى
وغير مرمى ما بيننده اولان قيمتك فضلى لازم كاور (مثلا) رمى اولنمزدن مقدم بيك درهم قيمتى وار ايمش ورمى
اولندقدنصكره سكز يوز درهم قيمتى اولمش بو تقديرجه رامينك اوزرينه ايكيوز درهم ديت لازم كاور زيرا عتق
سرايتى قاطعدر من له الحق مشتبه اولديغى اجلدن زيرا مستحق ابتداء جنايت حالنده سوليسنكدر وحال
اصابتده مستحق عبددر حريتيچون پس ايمدى عتق بر منزله سنده اولمش اولور (وان رمى محرم صيدا فحل فوصل
وجب الجزاء) اكر محرم بر صيده رمى ايلسه وحلال اولسه ورمى ايلديكى شئ صيده واصل اولسه جزا واجب
اولور ضمان واجب اولمسى تعدى ايله دركه احرام حالنده رميدر (وان رماه حلال فاحرم فوصل فلا) بركسنه
حلال ايكن صيده رمى ايلسه ومحرم اولسه واتديغى شئ صيده واصل اولسه جزا واجب اولمز زيرا وقت رميده
حلال ايدى (وان رمى من قضى عليه برجم فرجع شهوده فوصل لا يضمن) بركسنه رجله قضا اولنمش كسنه يه
رمى وقضا اولنان كسنه نك شهودى رجوع ايلسه ورمى ايلديكى شئ اول كسنه يه واصل اولسه ضامن اولمز
زيرا اعتبار حالت رميه در اول كسنه ايله اول حالت مباح الدم ايدى اول اجلدن برشئ لازم كلمز (ولو رمى مسلم
صيدا فتمجس فوصل حل وفى العكس يحرم) اكر بر مسلم صيده رمى ايلسه ده تمجس ايلسه يعنى اندقدنصكره
مجوسى واتديغى شئ صيده واصل اولسه اول صيد حلال اولور عكسنده حرام اولور يعنى مجوسى ايكن
رمى ايلسه ده صكره مسلمان اولسه حرام اولور زيرا اعتبار حالت رميه ايدى

كتاب الديات

بو كتاب دياتك احكامى بياننده در وديات ديتك جمعيدر ارش فيما دون النفسده واجب اولان شيئك اسميدر معرب
اللغه ده ارش جراحاتك ديتيدر ديمشدر وارش مطلقا اخصدر ديت مطلقا اعمدر (الدية المغلظة من الابل مائة
ارباعا) ديت مغلظه ابلدن يوزدوه در اول يوزدوه درت نوعه تقسيم اولنور يعنى درت نوعدر (بنات مخاض)

بر ربعی بنات مخاض در یعنی بر حول تمام اولوب ایکی یاشنه کیرمش اوله (وبنات لبون) وبر ربعی بنات لبوندرکه اوچ
یاشنه کیرمش اوله (وحقاق) وبر ربعی دخی حقاقدرکه درت یاشنه کیرمش اوله ورکوبه وحمله صالح اوله (وجذاع)
وبر ربعی جذاعدرکه بش یاشنه کیرمش اوله (من کل خمس وعشرون) بو اقسام اربعه نك هر برندن یکرمی بش دوه
ویریلور جمله سی یوز اولور (وعند محمد ثلاثون حقة وثلاثون جذعة واربعون ثنية كلها خلفات فى بطونها
اولادها) امام محمد قتنده اوتوز حقه واوتوز جذعه وقرق ثنیه درجمله سی حاصل اولوب اولادلری قارنلرنده اوله
ثنیه بش یاشنی طولدیروب التی یاشنه کیرنه دیرلر خلفات فتح خاء معجمه وکسر لام ایله جمع خلفه درکه حوامل
دیمکدر قوله فى بطونها اولادها خلفاتك صفة كاشفه سیدر (ولا تغليظ فى غير الابل وهى فى شبه العمد) ابلدن
غیریده تغلیظ یوقدر وبو دیت مغلظه شبه عمدده در (والمخففة وهى فى الخطاء وما بعده من الذهب الف دينار) دیت
مخففه خطاده ومابعدده یعنی خطا مجراسنه جاری اولانده وبسبب قتلده ذهبدن اولیجق اولدیغی حالده بیك
دینار در والمخففة مبتدأ الف دينار خبریدر (ومن الورق عشرة آلاف درهم) دیت مخففه کموشده مضروب
اولدیغی حالده اون بیك درهمدر (ومن الابل مائة اخماسا ابن مخاض وبنت مخاض وبنت لبون وحقة وجذعة من
كل عشرون) خطاده وخطا مجراسنه جاری اولانده دیت دوه دن یوز دوه در اخماسا یعنی بش نوع اوزرینه در
بر خمسی ابن مخاض وبر خمسی بنت مخاض وبر خمسی بنت لبون وبر خمسی حقه وبر خمسی جذعه در بونلرك هر برنده
یکرمیشر دوه در جمله سی یوز اولور زیرا نبی علیه السلام (فى دية الخطاء عشرون حقة وعشرون جذعة وعشرون
بنت مخاض وعشرون بنت لبون وعشرون ابن مخاض) بیورمشلردر (ولا دية من غير هذه الاموال) ابو حنیفه
قتنده التون وکموش وابلدن غیری دیت یوقدر بیورمش (وقالا منها ومن البقر ايضا مائتا بقرة ومن الغنم الفا شاة
ومن الحلل مائتا حلة كل حلة ثوبان) امامین دیدیلرکه ذکر اولنان انواعده اولدیغی کبی اوکوزدن دخی ایکیوز
اوکوز وغنمدن ایکی بیك غنم وحللدن ایکیوز حله که هر بری ایکی ثوب اوله امامین قتنده ذکر اولندیغی اوزره
دیت ویرلمك جائزدر مجرد اوچ نوعه مخصوص دکلدر نهایه ده ذکر اولنمشدرکه فى زماننا حله دیدکلری بر قمیص
وسراویلدر وامامینك دلیلی جابر روایتی اوزره ان النبى عليه السلام (فرض فى الدية على اهل الابل مائة من
الابل وعلى اهل البقر مائة بقرة وعلى اهل الشاة الفى شاة وعلى اهل الحلة مائة حلة) (وكفارة شبه العمد
والخطاء عتق رقبة مؤمنة) شبه عمد وخطانك مجراسنه جاری اولان قتلك کفارتی عتق رقبۀ مؤمنه در زیرا
حق سبحانه وتعالى (فتحرير رقبة مؤمنة) بیورمشدر (فان عجز فصيام شهرين متتابعين) اکر تحریردن عاجز
اولورسه متتابعین ایکی آی صائم اولور (ولا طعام فيهما) شبه عمد وخطاده اطعام یوقدر وبعض نسخه ده
ولا اطعام فيهما اى فى الكفارة دیمکدر زیرا اطعامه نص وارد اولمشدر ومقادیر ایسه انجق سماعا بیلنور (وصح
اعتاق رضيع احد ابويه مسلم) احد ابویندن بری مسلم اولان کمسنه نك تمام اوغلنجغی اعتاق ایلمك
کفارت ایچون صحیحدر (لان الولد يتبع خير الابوين دينا) ظاهر اولدیغیدر بو تقدیرجه حق سبحانه وتعالینك
(فتحرير رقبة مؤمنة) قول شریفنه داخل اولور وکفارت ایچون اولان رقبه ده سلامت اطراف شرطدر
(لا الجنين) جنینی اعتاق جائز دکلدر زیرا حیاتی ومماتی معلوم دکلدر وسلامت اطرافی مجهولدر (وللمرأة
فى النفس ومادونها نصف ما للرجل) خاتون ایچون نفسده ومادون نفسده که اطرافدر دیت رجل ایچون
اولان شیئك نصفیدر زیرا (وللذمى مثل ما للرجل المسلم) ودخی ذمی ایچون اولان دیت مسلم ایچون اولان شیئك
مثلیدر زیرا نبی علیه السلام (دية كل ذى عهد فى عهده الف دينار) بیورمشلردر ابو بکر وعمر رضی الله عنهما
دخی زمان شریفلرنده بویلجه قضا ایتمشلردر (فصل) (فى النفس الدية) قتل نفسده دیت واجبه درمراد اولان
نفس حردر کبیر وصغیر ورضیع وشریف ومسلم وذمی برابردر (وكذا فى المارن) مارنده دخی دیت واجبه در
(وفى اللسان ان منع النطق او اداء اكثر الحروف) قطع لسانده دخی دیت واجبدر اکر نطقی منع ایدرسه
ویاخود اکثر حروفی ادا ایلمکدن منع ایدرسه وبعض حروفی تکلم ایدوب وبعضن تکلمه قادر اولمزایسه
دینلدیکه دیت عدد حروفه تقسیم اولنور ولسانه متعلق اولان حروف (تا وثا وجيم ودال ورا وزا وسين
وشين وصاد وضاد وطا وظا ولام ونون ويا) در وحروف حلقیه وشفویه داخل دکلدر حضرت علی رضی الله
عنه دیتی حروف اوزرینه تقسیم ایدردی ودینلدیکه اکثر حروفك اداسنه عاجز اولورسه کلی دیت واجبه

اولور

اولور (وفى الصلب ان منع الجماع) صلبده دخی دیت واجبه در اکر جماعی منع ایدرسه وصوبی قطع ایدرسه
وفى الافضاء اذا منع استمساك البول وفى الذكر وفى حشفته) وافضاده دخی اکر بولك استمساکنی منع ایدرسه
دیت کامله واجبه اولور وافضاء خاتونك جماع سببیله فرجی ایله دبری بر اولمقدر وفى ذکر وفى حشفته قطع ذکرده دخی
دیت کامله واجبه در وذکرك حشفه سنی قطعده دیت واردر (وفى العقل وفى السمع وفى البصر وفى الشم
وفى الذوق) عقل وسمع وبصرده وشم وذوقده یعنی هر برنده دیت کامله واجبه در روایت اولنورکه حضرت عمر
رضی الله عنه بر رجل ایچون بر رجل اوزرینه درت دیت قضا ایلمشدر مثلا بر کمسنه بر کمسنه نك باشنه بر ضرب
اوروب اول ضربۀ واحده ایله عقل وسمع وکلامی وبصری زائل اولدی هر بری ایچون بر دیت حکم ایلدی بصرك
ذهابنه علم حاصل اولمغیچون کونشه قرشو مفتوح العین استقبال ایتدیره اکر کوزندن یاش کلورسه باقیدر
اکر کلمزسه باقی دکلدر (وفى اللحية ان لم تنبت) لحیه ده دخی دیت کامله واردر اکر قیل بتمزسه ولحیه زینت جمالدر
زیرا نبی صلى الله عليه وسلم (ان لله ملائكة تسبيحهم سبحان من زين الرجال باللحاء والنساء بالذوائب) قول شریفی
واقع اولمشدر (وفى شعر الرأس وكذا الحاجبان والاهداب) باش قیللرنده دخی کذلك حاجبانده وکرپکلرده دیت
واجبه در (وفى العينين وفى الاذنين وفى الشفتين وفى ثديى المرأة) ایکی عینده وایکی قولاقده وایکی دوداقده
وخاتونك ایکی ممه سنده دیت کامله واجبه در (وفى اشفار العينين) اشفار عیننده دخی دیت کامله واجبه در
اشفار جمع شفردر کرپك بته جك یردر یعنی منبت اهدابدر (وفى اليدين وفى الرجلين) ایکی الده وایکی ایاقده دخی
دیت کامله واجبه در (وفى كل واحد مما هو اثنان فى البدن نصف الدية ومما هو اربعة ربعها) بدنده ایکی اولان
شیئك هر بری ایچون نصف دیت واردر ودرت اولان شیده ربع دیت واجبه در مثلا ال ایکیدر وایاق ایکیدر
وکوز وقولاق ایکیشر هر بریسی ایچون نصف دیت واجبه اولور وایکیسی ایچون بتون دیت واجبه در ودرت
اولان اشفار کبی بر بنه خلل کلسه ربع دیت واردر (وفى كل اصبع من يد او رجل عشرها) الدن وایاقدن هر پرمق
ایچون عشر دیت واجبه در (وفى كل مفصل منها مما فيه مفصلان نصف عشرها ومما فيه ثلاثة مفاصل ثلثه)
واصابعده هر برمفصلده وشول پرمقده که اوچ مفصل واردر دیتك عشرینك ثلثی واردر مثلا بر کمسنه بر آدمك
ایکی مفصلی اولان پرمغنك برمفصلك قطع ایلسه دیتك عشرینك نصفنی ویره وایکی مفصلك قطع ایلسه دیتك
عشرنی ویره واوچ اولان پرمغنك مفصلك قطع ایلسه عشر دیتك ثلثنی ویره اکر ایکیسن قطع ایلسه دیتك
عشرینك ایکی ثلثنی ویره واوچ مفصلنی قطع ایلسه عشر دیت ویره (وفى كل سن نصف عشرها) وهر سنده دیتك
عشرینك نصفی واردر زیرا نبی علیه السلامك (وفى كل سن خمس من الابل ومن الدراهم خمسمائة دراهم) قول
شریفی واقع اولمشدر (وفى كل عضو ذهب نفعه ففيه دية وان كان قائما كيد شلت وعين ذهب ضوءها)
وهر عضوده که نفعی ذاهب اوله انده دیت واجبه در اکر قائم ایسه ده شول ال کبی که شل اولدی وشول عین کبی که
ذاهب اولدی زیرا وجوب دیت جنس منفعتك فوتی ایچوندر مثلا منفعت صورته اعتبار یوقدر (فصل) بو فصل
قصاص شجاج بیاننده در (لا قود فى الشجاج الا فى الموضحة ان كانت عمدا) شجاجده یعنی باش یارغننده قصاص
یوقدر الا موضحه ده واردر اکر عمدا اولورسه زیرا بونده مساوات ممکندر ونبی علیه السلام موضحه ده قصاص
بیورمشلردر (وفيها خطأ نصف عشر الدية) موضحه ده اکر خطأ اولورسه دیتك عشرینك نصفی واردر (وهى التى
توضح العظم) موضحه شول شجه درکه عظم واضح اوله یعنی کمك کورینه (وفى الهاشمة وهى التى تهشم العظم
عشرها) هاشمه ده دخی عشر دیت واجبدر هاشمه شول شجه درکه عظمی کسر ایلیه زیرا نبی علیه السلام
(وفى الهاشمة عشرة من الابل وهو عشر الدية) قول شریفی واقع اولمشدر (وفى المنقلة وهى التى تنقل العظم
عشرها ونصفه) منقله ده دخی دیت واجبدر بو منقله شول شجه درکه بعد الکسر عظمی نقل ایلر یعنی برندن آیرر
دیتك عشری ونصف عشری واجبدر زیرا نبی علیه السلامدن روایت اولنمشدرکه (وفى المنقلة خمسة عشر ابلا
وهى عشر ونصف عشر) بیورمشلردر (وفى الآمة وهى التى تصل الى ام الدماغ ثلثها) آمه ده دخی شول دیت
واجبه در اول آمه شول شجه درکه ام دماغه ایریشور بو مقوله شجه ده ثلث دیت واردر وام الدماغ دیدکلری
بر جلد رقیقه درکه دماغی جمع ایدر وآمه دن صکره بر شجه دخی واردرکه دامغه تسمیه اولنور یعنی اول شجه
دماغه واصل اولور امام محمد ذکر ایلمشدر عادتا حیاة باقی قالمز قتل ایدر کلام ایسه شجاجده دور (وكذا فى الجائفة

فان نفذت فيهما جائفتان ويجب ثلثاها) جائفه ده دخی كذلك ثلث دیت واردر اكر بر طرفدن بر طرفه نافذ اولورسه ایكی جائفه اولور هر بری ایچون ثلث دیت واجب اولور بو تقدیرجه دیتك ایكی ثلثی واجب اولور (وفی كل من الحارصة وهی التی تشق الجلد) حارصه دن جمله سنده یعنی حارصه شول شجه درکه جلدی شق ایلیه (والدامعة وهی التی تخرج منه دما یشبه الدمع) دامعه شول شجه درکه دمعه شبیه قان چقار (والدامیة وهی التی تسیل الدم) دامیه شول شجه درکه دم اساله ایلیه (والباضعة وهی التی تبضع الجلد) باضعه شول شجه درکه جلدی قطع ایلیه (والمتلاحمة وهی التی تأخذ فی اللحم) متلاحمه شول شجه درکه لحمی اخذ ایلیه یعنی ابتدا قطع ایلیه بعده ملتحم اولوب اثر بربرینه ملاصق اوله (والسمحاق وهی التی جلدة فوق العظم تصل الیها الشجة) سمحاق شول جلددرکه فوق العظم واقع اولمشدر شجه اول جلده یه واصل اوله (حكومة عدل) بونلرك جمله سنده حكومة عدل واردر مؤخر مبتدأ وفی كل من الحادمه معطوفاتیله مقدم خبردر (وعن محمد فیهما القصاص كالموضحة) امام محمددن روایت اولنمشدر که ذکر اولنان شجاجده موضحه کبی قصاص واردر (والشجاج تختص بالوجه والراس) شجاج وجهه ورأسه مخصوصدر (والجائفة بالجوف والجنب والظهر) جائفه جوفه وجنبه وظهره مخصوصدر (وماسوی ذلك جراحات وفیها حكومة عدل) وجه ورأس وجنب وظهردن غیریسی جراحاتدر جراحاتده ایسه حكومت عدل واردر (وهی ان یقوم عبدا بلا هذا الاثر ومعه فانقص من قیمته وجب بنسبته من دیته وبه یفتی) حكومت عدل شول اثرسز بر عبدی تقویم ایلمكدر واول اثرایله دخی تقویم ایلمكدر شول شیئكه اولكی قیمتندن ناقص اوله نسبتی ایله دیتندن اول نقصان واجب اولور بونكله فتوی ویرلمشدر مثلا بر عبد جراحات اولمزدن مقدم بیك درهم قیمتی وارایدی جراحاتدنصكره طقوز یوز درهم قیمتی اولوب یوز درهم ناقص اولدی ازل یوز درهم حكومت عدلدر حر اولورسه عبد كبی تقویم اولنور (وفی اصابع الید وحدها او مع الكف نصف الدیة ومع نصف الساعد نصف الدیة وحكومة العدل) یالكز یدك اصابعندن ویاخود كف ایله معا قطع اولدقده نصف دیت واردر واصابع ایله نصف ساعد قطعنده نصف دیت وحكومة عدل واردر (وفی كف فیها اصبع عشر الدیة) بر كفده كه بر پرمق اوله قطع اولنسه عشر دیة واجب اولور (وان فیها اصبعان فخمسها ولاشیء فی الكف) اكر اول كفده ایكی پرمق اوله قطع اولنسه خمس دیت واجب اولور كفده برشیء یوقدر ابو حنیفه قتنده (وعندهما یجب الاكثر من ارش الكف ودیة الاصبع او الاصبعین ویدخل الاقل فیه) امام محمد وابو یوسف قتنده ارش كفده دیت اصبع ویاخود اصبعیندن اكثر اولان واجب اولور اقلی اكثره داخل اولور امامینك دلیلی بودركه كفه نظر اولنسه بو حكومة عدلدر واصابعك ارشنه نظر اولنسه اكثر قنغیسی ایسه اول واجب اولور قلیل كثیره داخل اولور زیرا ایكی ارش جمع ایلمك متعذردر اجماعا فعل واحد ایله محل واحدده ایكی جنایتدر لكن ایكی ارش واجب اولمز وهدری متعذردر زیرا كف من وجه اصلدر ومن وجه اصابع اصلدر زیرا كف من وجه اصل اولدیغی اصابع انكله قائمه دروا صابع اصل اولدیغی بطش منفعتی انكله در چونكه من وجه بری اصل اولدیغی اجلدن كثرتی طرفنی ترجیح ایدرز بوذاهب اولمشلردر وابو حنیفه ایچون دلیل اصابع حقیقة اصلدر زیرا منفعت یدكه بطش وقبض وبسط درانكله قائمدر حكما دخی كذلك ونبی علیه السلام دیتی اصابع مقابله سنده قلمشدر (وفی الید نصف الدیة) بیورمشدر اندنصكره (فی كل اصبع عشر من الابل) بیورمشلردر اعتبارده ایسه اصل اولیدر اكر قلیل ایسه ده تابع مقابلهٔ اصلده ظاهر اولیمز ومعارض دخی اولیمز كه كثرتله ترجیح اولنه معلومدركه صغار وكباره مختلط اولسه زكاة واجب اكر صغار اكثر ایسه ده اصلی ترجیح ایچون واصبعك ارشی نص ایله ثابتدر وكفده ایسه شرعا مقدار ارش یوقدر (وان كان فیها ثلاثة اصابع فدیة الاصابع وهی ثلاثة اعشار اجماعا) واكر كفده اوچ پرمق وارایسه اصابعك دیتی لازمدر اوچ پرمغك دیتی اجماعا اوچ عشردر زیرا هر پرمق ایچون عشر دیت وارایدی اوچ پرمق اولمغله اوچ عشر لازم كلور كف ایچون برشیء یوقدر (وفی الاصبع الزائدة حكومة عدل) زائد اولان پرمقده حكومت عدل واردر زیرا جزؤ آدمیدر تشریف ایچون ارش واجب اولور (وكذا فی الشارب) بیقده دخی كذلك حكومت عدل واردر (ولحیة الكوسج) یعنی كوسه نك صقالنده دخی حكومت عدل واردر فاضل زیلعی دیمشدركه لحیهٔ كوسجده اختلاف اولمشدر اصح اولان بودركه اكر ذقنده ده بر قاچ متعدد قل اولوب تراش ایلدكده برشیء اولمز ایسه حكومت عدلدن دخی

برشیء لازم كلمز زیرا اولمقوله قل اولمق انسانه شین ویرر زینت ویرمز واكر خد وذقن اوزره اولوب متصل دكل ایسه حكومت عدل واردر اكر متصل ایسه انده دیت كامله واردر اكا كوسج دینلمز (وثدی الرجل) رجلك ممه سنده دخی حكومت عدل واردر (وذكر الخصی والعنین واللسان الاخرس والید الشلاء والعین العوراء والرجل العرجاء والسن السوداء) خصینك ذكرنده وعنینك ذكرنده واخرسك لساننده وید شلا وعین عوراده ورجل عرجاده وسن سودا ده یعنی بونلری قطعده دیت واجب اولمز حكومت عدل لازمدر (وكذا فی عین الطفل ولسانه وذكره ان لم تعلم صحة ذلك بما یدل علی ابصاره وتحرك ذكره وكلامه) وینه عین طفلده ولساننده وذكرنده حكومت عدل واردر اكر بونلرك هر برینك صحتی ابصارنه وتحرك ذكرنه دال اولور شیء ایله بیلنمز ایسه دیت لازم كلمز انجق حكومت عدل لازمدر اكر بو شیلر ظاهر ایسه ده لكن الزام ایچون ظاهر حجت اولمز واستهلال صبی كلام دكلدر بلكه مجرد بر صوتدر ولسانك صحتی كلام ایله معلوم اولور وذكرك صحتی حركت ایله در وعینك صحتی ابصاره دلالت ایلین شیئله در اكر بونلرك صحتی معلوم اولورسه بالغ كبیدر عمد وخطاده عمدا اولورسه قود خطاء اولورسه دیت لازمه اولور (وان شج رجل فذهب عقله او شعر رأسه دخل ارش الموضحة فی الدیة) بر كمسنه بر رجلك باشن یارسه واول شج سببیله عقلی ذاهب اولسه ویاخود باشنك قلی تمسه موضحه نك ارشی ینه دیته داخل اولور (وان ذهب سمعه او بصره او كلامه لا یدخل) اكر شج ایلمكله سمعی ویاخود بصری ویا كلامی ذاهب اولسه موضحه نك ارشی دیته داخل اولمز (وان ذهب بها عیناه فلا قصاص ویجب ارشها وارش العینین) واكر موضحه سببیله ایكی كوزی ذاهب اولسه قصاص یوقدر وشجه نك ارشی وایكی كوزلك ارشی واجب اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما القصاص فی الموضحة والدیة فی العینین) امامین قتنده موضحه ده قصاص وعینینده دیت واجبه در (ولا قصاص فی الاصبع التی قطعت فشلت الاخری) اصلا قصاص یوقدر شول قطع اولنان پرمقده كه آنك سببیله آخر پرمق شل اوله بلكه دیت واجبه در ابو حنیفه قتنده (وعندهما یقتص فی المقطوعة وتجب الدیة فی الاخری) امامین قتنده اصبعده قصاص اولور شل اولان یدده دیت اصبع واجبه در (ولو قطع مفصلها الاعلی فشل ما بقی فلا قصاص بل الدیة فیما قطع وحكومة عدل فیما شل) واكر پرمغك مفصل اعلاسندن قطع اولنسه باقی مفصللر شل اولسه قصاص یوقدر بلكه قطع اولنانده دیت وشل اولانده حكومت عدل واردر اجماعا (ولا لو كسر نصف سن فاسود باقیها بل دیة السن كلها) ینه قصاص یوقدر اكر بر كمسنه نك بر دیشنك نصفی كسر اولسه اول كسر سببیله باقی دیشلر سیاه اولسه بلكه جمله دیشلرك دیتی واجبه اولور (وكذا لو احمر او اصفر او اخضر) ینه قصاص یوقدر اكر اول كسر سببیله باقی دیشلر قرمزی ویاخود صاری ویا یشل اولسه لر دیت كل واردر (ولو اسودت كلها بضربة وهی قائمة فالدیة فی الخطا علی العاقلة وفی العمد فی ماله) اكر دیشلرك كلیسی بر ضربه ده سیاه اولمش ایسه حال بو كه سن مسوده قائمه اولسه خطاده دیت عاقله سی اوزرینه در عمده ده كندی مالیله در (ولو قلعت سن رجل فنبتت مكانها اخری سقط ارشها خلافا لهما) بر رجلك دیشی قطع اولنسه ویرینه بر آخر دیش بتسه اول دیشك ارشی ساقط اولور ابو حنیفه قتنده امامین ایچون خلاف واردر انلرك قتنده ارشی ساقط اولمز (وفی سن الصبی یسقط اجماعا) صبینك دیشنده ارش اجماعا ساقط اولور زیرا یرینه غیری بتر (وان اعاد الرجل سنه المقلوعة الی مكانها فنبت علیها اللحم لا یسقط ارشها اجماعا) بر رجل چقمش دیشی مكاننه اعاده ایلسه واول دیشك اوزرینه لحم بتسه ارشی ساقط اولمز اجماعا قالع اوزرینه كمال دیت واجبدر (وكذا لو قطع اذنه فالصقها فالتحمت) اكر بر كمسنه نك قولاغی قطع اولنسه ویرینه الصاق اولنسه وبتسه ینه ارش لازمدر زیرا اولكی حالی اوزرینه اولمق ممكن دكلدر (ومن قلعت سنه فاقتص من قالعها ثم نبتت فعلیه دیة سن المقتص منه) بر كمسنه نك دیشی قلع اولنسه قلع ایدن كمسنه نك دیشنی قصاصا قلع ایلسه لر بعده مقدما دیشی قلع اولنان كمسنه نك دیشی بتسه صكره قصاصا دیشنی قلع ایلدكاری آدمك دیشنك دیتنی ویرر ظاهر اولدیكه بغیر حق استیفا ایدوب جنایت منعدم اولمشدر (ویتأنی فی اقتصاص السن والموضحة حولا) دیش قصاصنده وموضحه ده بر سنه تأنی وتوقف اولنور زیرا نبی علیه السلام (فی الجنایات كلها یتأنی حولا) بیورمشلردر وحول ایله تقدیر اولنمسنه سبب فصول اربعه اشتمالیدر جائزدركه فصوللرن مجنبی طبعنه موافق كلوب جراحتی ملتحم اوله اولمز ایسه بعده قصاص اولنه (كذا فی النهایة وكذا لو ضرب سنه فتحركت) بر كمسنه نك دیشی ضرب

اولنسه ويرندن متحرك اولسه بنه برسنه تأني وتوقف اولنور (فلو اجله القاضي فجاء المضروب وقد سقطت سنه
فاختلفا في سبب سقوطها فان قبل مضي السنة فالقول للمضروب وان بعد مضيها فللضارب) اكر قاضي برسنه
تأجيل ايلسه يعني مهلت ويرسه ومضروب كلسه كه تحقيقا ديشي ساقط اولدي ديسه وضارب ومضروب
سبب سقوطنده اختلاف ايلسه لر اكر سنه تمام اولمزدن مقدم ايسه قول مضروبكدر يميني ايله و اكر سنه تمام
اولدقدنصكره اختلاف ايدرلر ايسه قول ضاربكدر اثر فعلي منكردر اكر سن ساقط اولمز ايسه ضاربه برشئ لازم
كلمز اما ابو يوسفدن روايت واردر كه حكومت عدل لازمدر (ولو شج رجلا فالتحمت ونبت الشعر ولم يبق لها اثر يسقط
الارش) اكر بركمسنه بر رجلي شج ايلسه يعني باشني يارسه وبتوب اوكاسه وقل بتسه واول شجه دن بر اثر قالمسه
ارش ساقط اولور ابو حنيفه قتنده زيرا شينه موجب اولان شئ زائل اولمشدر (وعند ابي يوسف يجب ارش الالم
وهو حكومة العدل وعند محمد اجرة الطبيب) ابو يوسف قتنده الم ارشي واجب اولور و اول ارش حكومت عدلدر
زيرا قيمت يوقدر مثلا بركمسنه بر آخري ضرب مؤلم ايله ضرب ايلسه اما مجروح ايلمسه ارشدن برشئ لازم كلمز
وقلبنه الم ويررشتم ايلدشتم ايلسه برشيئ ضامن اولمز امام اعظم قتنده مجرد الم ايچون برشئ لازم كلمز (وكذا
لو جرحه فضرب فزال اثره) ينه بو اختلاف اوزرينه دركه بركمسنه ضرب ايله بركمسنه يي مجروح ايلسه واثري زائل
اولسه ابو حنيفه قتنده ارش لازم دكلدر و ابو يوسف قتنده ارش الم لازمدر و امام محمد قتنده اجرت طبيب لازمدر
(وان بقي اثره ففي حكومة عدل بالاجماع) اكر جرحك اثري باقي ايسه بالاجماع حكومت عدل لازمدر (ولا يقتص
لجرح او طرف او موضحة الا بعد البرء) جرح ايچون وطرف ايچون وموضحه ايچون قصاص اولنمز الا بعد البرء
قصاص اولنور زيرا تأنيدن مراد جائزدركه سرايت ايدوب قتل واقع اوله اما برء اولدقدنصكره جراحت ايلديكي
معلوم اولور (وكل عمد سقط فيه القود لشبهة كقتل الاب ابنه فالدية فيه في مال القاتل) هر عمد كه انده شبهه ايله
قصاص ساقط اوله بابا اوغلني قتل كبي پس اوكي اندهدية قاتلك مالندندر (وعمد الصبي والمجنون خطأ وديته
على عاقلته) صبينك ومجنونك عمدي خطادر وانك ديتي عاقله سي اوزرينه در حضرت علي رضي الله عنه
زمان شريفلرنده بر مجنون بركمسنه نك اوزرينه سل سيف ايدوب ضرب ايلدكده حضرت علينك حضورينه
واروب شكايت ايلدكده ديتي عاقله اوزرينه حكم ايلمشدر مجنونك وصبينك عمدي وخطاسي برابردر (ولا كفارة
فيه ولا حرمان ارث) صبي ومجنونك عمدنده كفارت يوقدر و حرمان ارث دخي يوقدر وحرمان ارث عقوبت
ايچوندر بونلر ايسه عقوبت اهلي دكللردر (والمعتوه كالمجنون) معتوه دخي بو حكمده مجنون كبيدر (فصل)
بو بر فصلدر كه وقتا كه اجزاء حقيقيه احكامندن فارغ اولديسه اجزاء حكميه واحكامنه شروع ايلديكه اول
جنيندر ايمدي جزئي حكمنده در (من ضرب بطن امرأة فالقت به جنينا ميتا فعلى عاقلته غرة خمسمائة درهم)
بركمسنه بر خاتونك قارننه ضرب ايليوب اول ضرب سببيله خاتون بر جنين ميت دوشرسه اول ضاربك عاقله سي
اوزرينه غره لازمدر كه اول غره بشيوز درهمه مساوي اوله كرك عبد اولسون كرك امه اولسون ديلديكه اسم
غرة اطلاق ايلديكه اول وجه درتنه كيم عبده رقبه اولندي زيرا نبي عليه السلامك غره ايله مرادشريفلري
بهاسي عالي اولان عبد وامه درحق برروايتده جنين ديتي ايچون قبول ايلمزدي الاغلام ابيض وجارية بيضا
قبول ايدرلردي كذا في المغرب ومبسوطده شيخ الاسلام ذكر اولنمشدر كه بدل جنين ايچون غره تسميه اولندي
زيرا واجب اولان عبددر عبد ايسه غره تسميه اولنمشدر وجه استحسان بودركه حضرت عليه السلام زمان
شريفلرنده هذيل خاتونلرندن بري بر خاتونك طاش ايله قارنني ضرب ايدوب كندويي وقارنده اولان جنيني قتل
ايدوب نبي عليه السلامك حضور شريفلرينه دعوايه كلديلر نبي عليه السلام جنين ايچون بشيوز درهم قيمته
مساوي غره عبد وياخود امه قضي ايلدي وخاتونك ديتني عاقله سي اوزرينه حكم ايلدي امام محبوبي روايت
ايلديكه زفر بو مسئله دن سؤال اولندقده جنينده غره عبد وياخود امه درديو جواب ويردي سائل ديديكه
بو جواب نيجه درحال شوندن خالي دكلدر كه اول جنين آنك ضربه سندن فوت اولمش اوله وياخود جنينه روح نفخ
اولنمش اوله اكر ضربه سندن اولمش ايسه ديت كامله واجبه اولور و اكر روح نفخ اولنمش ايسه برشئ واجب اولمز
ديدكده زفر سكوت ايدوب اندنصكره زفر ابو يوسفه كلوب سائل كبي سؤال ايدوب ابو يوسف جواب ويردكده
سائل محاجه ايلديكي كبي محاجه ايلدي ابو يوسف ديديكه معنى تعبد اولان شئ سنت ايله ثابتدر عقلك بونده

مدخلي يوقدر (فان القته حيا فمات فديته) اكر جنيني حيا دوشرسه وجنين فوت اولسه آنك ديتي واجبه در
(وان ميتا وماتت الام فغرة ودية) واكر ميت دوشرسه وام دخي فوت اولسه جنين ايچون غره وام ايچون ديت
واجبه اولور (وان ماتت فالقته حيا فمات فديتها وديته) واكر خاتون فوت اولسه وجنيني حيا دوشرسه ده فوت
اولسه خاتونك ديتي وجنينك ديتي لازمه اولور (وان ميتا فديتها فقط) اكر ام فوت اولوب جنيني ميت القا ايلسه
الحق املك ديتيدر جنين ايچون ديت يوقدر (وما يجب في الجنين يورث عنه ولا يرث منه الضارب) شول شيكه
جنينده واجب اولمشدر ديت اتمشدر اول شئ ميراث اولور اما اول شيئدن ضارب وارث اولوب ميراث المزمثلا
ضارب وارث اولمش اولسه ميراث المز زيرا قتل ايلمشدر (وفي جنين الامة نصف عشر قيمته لو ذكرا او عشر قيمته
لو انثى) جاريه نك جنينده واجب اولان جنينك قيمتنك عشري واجب اولور امه ده قيمت حره ده ديت كبيدر
بو تقديرجه انثى ده واجب اولان ذكرده واجب اولاندن زياده اولمسي لازم كلمز غالب اولان بودركه غلامك قيمتي
اكثردر انثى نك قيمتندن حتى جاريه بيك درهمه تقويم اولنسه اول صفات مرغوبه اوزره غلام ايكي بيك درهمه
تقويم اولنور بو بيله اولنجق اكثر ديت لازم كلمز واكر جنين مولاسندن ومغروردن غيريدن اولورسه در اكر جنين
ايكيسندن برندن ايسه بونده دخي حره اولان مذكور غره واردر كرك ذكر اولسون كرك انثى اولسون زيرا حره در
كذا في الزيلعي (وعند ابي يوسف لو نقصت الام ضمن نقصانها والا فلا ضمان) ابو يوسف قتنده اكر جنيني
دوشرمكله جاريه نك قيمتي ناقص اولورسه ضارب اولان كمسنه قيمتك نقصانني ضامن اولور واكر قيمته نقصان
كلمش ايسه ضاربه ضمان لازم كلمز (فان ضربت فحررسيدها حملها فالقته حيا فمات تجب قيمته لا ديته) اكر
جاريه ضرب اولنسه افنديسي جاريه نك حملني اعتاق ايلسه واول جاريه حملني حيا دوشرسه دوشوب فوت
اولسه ضاربه جنينك قيمتي واجب اولور بوخسه ديتي واجب اولمز زيرا جنينك قتلي ضرب سابق اوزره در اول
وقت ايسه جنين رق ايدي اعتبار ايسه حالت رميه در بوخسه حالت وصوله دكلدر (ولا كفارة في الجنين)
جنينده كفارت يوقدر زيرا قتل متحقق دكلدر جنينده حيات اولمق جوازي ايچون (والمستبين بعض خلقه
كتام الخلق) جنينك بعض خلقي كه ظاهر اوله احكام مذكوره ده تام الخلق كبيدر آنده جاري اولان احكام بونده
دخي جاريدر (وان شربت دواء او عالجت فرجها لطرح جنينها فالغرة على عاقلتها ان فعلت بلا اذن ابيه وان باذنه
فلا) اكر خاتون دوا ايچسه وياخود جنيني طرح ايلمك ايچون فرجنه معالجه ايلسه ودوشرسه اول خاتونك
عاقله سي اوزرينه غره واجب اولور اكر خاتون باباسنك اذني اولمزمعالجه ايلسه واكر باباسنك اذنيله ايدرسه برشئ
لازم كلمز اب ديديكي جنينك اببدرو خاتونك زوجيدر

باب ما يحدث في الطريق

بو باب طريقده حادث اولان شيئك احكامي بيانده در (من احدث في طريق العامة كنيفا او ميزابا او جرصنا
او دكانا وسعه ذلك ان لم يضر بهم) بركمسنه طريق عامه ده كنيف وياخود ميزاب وياخود جرصن وياخود دكان
احداث ايلسه اكر عامه يه ضرر اولمز ايسه اول منه بونلري احداث ايلمك سعتي واردر جرصن برخدر ديمشلر
وبعضيلر ديمشدر كه مجراي مادر بو تقديرجه صو ترازوسي اولمش اولور وبعضيلر جرصن عربي دكلدر ديمشلر
برودي ديمشدركه جرصن ديوارياچق ايچون اسكله در (ولكل منهم نزعه) عامه دن هر بري ايچون اول احداث
اولنان شيئي نزع ايلمك واردر زيرا جمله سنك او طريقده حق مروري واردر (وفي الطريق الخاص لا يسعه بلا اذن
الشركاء وان لم يضر) طريق خاصده شركانك اذني اولمدقچه برشئ احداث ايلمكه وسعت يوقدر اكر ضرر ايلمزسه ده
زيرا نافذه اولميان طريق خاص اهلنه مملوكدر (وعلى عاقلته دية من مات بسقوطها فيهما) اول محدث
عاقله سي اوزرينه در شول كمسنه نك ديتي كه طريق عام وخاصده اول محدثاتك سقوطيله فوت اولمش اوله
(وكذا لو عثر بنقضه انسان وان وقع العاثر على آخر فماتا فالضمان على من احدثه) وبنه مسئله مرور ايدن
مسئله كبيدر اكر بر انسان اول محدث اولان شيئك نقضي سببيله دوشسه اكر سور چوبه دوشن كمسنه
آخر اوزرينه دوشسه وايكيسي دخي فوت اولسه ضمان يعني ديت اول محدثي احداث ايدن كمسنه نك عاقله سي
اوزرينه در (وان اصابه طرف الميزاب الذي في الحائط فلا ضمان وان الطرف الخارج ضمن كمن حفر بئرا او وضع حجرا
في الطريق فتلف به انسان) اكر ميزاب ساقط اولدقده ديوارده اولان طرفي انسانه اصابت ايلسه ضمان يوقدر

زيرا كندو ملكنده وضع ايلمشدر متعدى اولمشدر واكر خارج طرفى اصابت ايلمش ايسه ضامن اولور شول
كمسنه كبى كه طريقده برقيو قازدى وياخود حجر وضع ايلدى انكله انسان تلف اولسه ديتى عاقله سى اوزرينه
ايدى بو مسئله ده دخى ديت عاقله سى اوزرينه واجب اولور (وان تلف به بهيمة فضمانها فى ماله) اكر حفر وياخود
وضع وياخود سقوط ايله بهيمه تلف اولسه اول بهيمه نك ضمانى كندو مالندندر عاقله سى اوزرينه دكلدر (والقاء
التراب واتخاذ الطين كوضع الحجر) طريقده القاء تراب اتخاذ طين طاش وضع ايلمك كبيدر بونلرك جمله سى مقيددر
(وهذا اذا فعله بلا اذن الامام فان فعل شيئا من ذلك باذنه فلا ضمان) ماذكرنك جمله سى امامك اذنى اولمدين
اشلدكده در واكر امامك اذنيله اشلدى ايسه ضمان لازم كلمز اما بعض مشايخ ديديلر كه امام ايچون اذن ويرمك
اولزمان جائزاولور بر فرده ضرر اولميه وطريق واسع اوله وبعضيلر ديديلر كه اكر اول احداث اولنان شئ مصلحت
ايسه اذن ويرمك جائزدر يوخسه مفسده اولورسه ضامن اولور (ولو مات الواقع فى البئر جوعا او غما) طريقده
احداث اولنان بئره دوشن كمسنه اجلقدن وياخود قيونك هواسندن اختناق اولسه يعنى بوغلسه (فلا ضمان
على حافره وان بلا اذن) حافر اوزرينه ضمان يوقدر اكر امامك اذنيسز حفر ايلمش ايسه ده ابو حنيفه قتنده
(وعند محمد عليه الضمان) امام محمد قتنده حافر اوزرينه ضمان واردر (وكذا عند ابى يوسف فى الغم لا فى الجوع)
كذلك ابو يوسف قتنده غمده ضمان واردر لكن جوعا فوت اولمش ايسه ضمان يوقدر (وان وضع حجرا فنحاه آخر
فضمان ما تلف به على الثانى) اكر بر كمسنه طريق اوزرينه بر حجر وضع ايلسه آخر كمسنه اول طاشى يولدن بعيد
ايلسه اول طاش سببيله تلف اولان شيئك ضمانى ثانى اوزرينه در زيرا اولكى آدمك فعلى متنسخ اولدى (ولو اشرع
جناحا الى دار ثم باعها فضمان ما تلف به عليه) بر كمسنه بر دارده جناح اخراج ايلسه اندنصكره اول دارى
بيع ايلسه اول جناح سببيله تلف اولان شيئك ضمانى اول اشراع ايدن كمسنه نك اوزرينه در جناحك معناسنده
اختلاف ايلمشلردر صاحب قاموس جناح روشندر ديمش اندنصكره روشن كوندر ديمش وصاحب معرب
روشن علوه ممر اولان شيدر ديمش وصاحب كفايه روشن خشبه دركه سطحين اوزرينه موضوعدركه مروره تمكن
اولسون ايچون وصدر الشريعه صاحبى ديمشدركه اشراع جناح طريقه اخراج اولنان جذوع دركه اوزرينه
بنا اولنه (وكذا لو وضع خشبة فى الطريق ثم باعها وبرئ الى المشترى منها فتركها المشترى فضمان ما تلف بها على
البائع) نه مرور ايدن مسئله كبيدر بر كمسنه طريقده بر خشبة وضع ايلسه اندنصكره اول خشبه يى بيع ايلسه
واول خشبه دن برى اولديغنه مشترى يه ديسه مشترى دخى اول خشبه يى ترك ايلسه پس ايمدى اول خشبه
سببيله تلف اولان شيئك ضمانى بائع اوزرينه در زيرا آنك فعلى كه وضعدر زوال ملكى ايله اولمشدر (ومن وضع
فى الطريق جمرا فاحرق شيئا ضمنه) بر كمسنه بر طريقده جمره وضع ايلسه واول جمره برشيئى احراق ايلسه اول شيئى
وضع ايدن ضامن اولور زيرا متعديدر (ولو احرق بعد ما حركته الريح الى موضع آخر لا يضمن ان كانت ساكنة عند
وضعه) اكر اول جمرى ريح موضع آخره حركت ايتديردكدنصكره برشيئى احراق ايلسه ضامن اولمز اكر اول جمرى
وضع ايلدكده ريح ساكن ايدى ايسه (ويضمن من حمل شيئا فى الطريق ما تلف بسقوطه منه) ضامن اولور شول
كمسنه كه باشنه وياخود ظهرينه برشئ حمل ايلدى طريقده اول حاملدن اول شيئك سقوطى سببيله تلف اولان
شيئى ضامن اولور حاصل كلام بر كمسنه برشئ كتوروب كيدركن دوشوروب برشيئى تلف ايلسه ضامن اولور كرچه
طريقده باشى وظهرى اوزرينه حمل متاع مباحدر لكن شرط سلامتله مقيددر هدفه وياخود صيده رمى ايدوب
انسانه اصابت ايتمك منزله سنده در (وكذا من ادخل حصيرا او قنديلا او حصاة الى مسجد غيره بلا اذن فعطب به
احد) شول كمسنه كه كندو محله سى مسجدندن غيرى مسجده حصير وياخود قنديل وياخود فرش ايچون
حصاة يعنى خرده طاشلر ادخال ايلسه اهالى محله نك اذنيسز ذكر اولنان اشيا سببيله بر كمسنه هلاك اولسه
ادخال ايدن كمسنه ضامن اولور ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر ذكر اولنان اشيا قربت
ايچوندر وهر كس ايچون اذن واردر قربتده ايسه بشرط السلامه قيدى يوقدر ابو حنيفه ايچون دليل بودركه
مسجده متعلق تدبير اهلى ايچوندر نصب امام واختيار وفتح واغلاق باب ايچون قيم وغيريلرك افعالى مطلقا
مباحدر شرط سلامت ايله مقيد دكلدر اما غيريلرك افعالى شرط سلامتله مقيددر كرچه بونك قصدى قربتدر
لكن طريق قربتده خطا ايلدى تكيم بر كمسنه شهادت زنايه تفرد ايلسه كرچه آنك قصدى قربتدر لكن

طريقده خطا ايلدى زيرا زنايه شهادتك شرطى دردتدر چون درت شاهد بولنمسه شهادت قذفه منقلب اولوب
حد ايجاب ايدر فيما نحن فيه ده طريق اهل مسجددن استيذان ايدى كذا فى الهداية (ولو ادخل هذه الاشياء
الى مسجد حيه لا يضمن اجماعا) اكر ذكر اولنان اشيايى كندو محله سى مسجدنه ادخال ايلسه اجماعا ضامن اولمز
زيرا مسجده متعلق اولان شيلرده تدبير اهلى ايچوندر فعللرى مطلقا مباحدر وشرط سلامه ايله مقيد دكلدر
(وكذا لو تلف شئ بسقوط رداء وهو لابسه) بر كمسنه رداسن كيسه ورد ابر انسان اوزرينه ساقط اولسه اول
سقوط سببيله انسان هلاك اولسه ضامن اولمز بونكله محمول اولان شيئك سقوطنده فرق بودركه حامل الشئ
اولان كمسنه نك قصدى اول شيئى حفظدر ايمدى آنك بشرط السلامه وصفى ايله مقيد اولمش جرح دكلدر لابس
اولان كمسنه نك قصدى ايسه حفظ دكلدر بو تقديرجه بشرط السلامه وصفنك تقييدى لازم كلمز (ومن جلس
فى المسجد غير مصل فعطب به احد ضمنه) بر كمسنه مسجده كيروب اوتورسه اما مصلى اولسه يعنى صلاة ايچون
كرمش اولمسه واول من سببيله بر كمسنه هلاك اولسه ضامن اولور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلرك
قتنده ضامن اولمز (ولا فرق بين جلوسه لاجل الصلاة او التعليم او قراءة القرآن او نام فيه فى اثناء الصلاة وبين
ان مر فيه ويقعد للحديث ولا بين مسجد حيه وغيره) بو مسئله دخى خلاف اوزره در ابو حنيفه قتنده ضامن اولور
وامامين قتنده ضامن اولمز بو قاروده غير مصل ديو قيد اولنمش ايدى ايمدى فرق يوقدر اكر كمسنه نك غير مصلى
اولديغى جلوس ايله لاجل الصلاة وياخود تعليم ايچون وياخود قراءة قرآن ايچون وياخود اثناء صلاتده اويوسه
اصلا فرق يوقدر ودخى مسجددن مرور ايدوب حديث استماعى ايچون اوتورمق بيننده دخى فرق يوقدر وينه فرق
يوقدر كرك كندو محله سى مسجدى اولسون كرك غيرى مسجد اولسون (اما المعتكف فقيل على هذا الخلاف وقيل
لا يضمن بلا خلاف) اما معتكف حقنده ديلديكه بو مسئله دخى خلاف اوزره در وديلديكه بلا خلاف ضامن اولمز
(ولا فى الجالس مصليا لا يضمن اجماعا وان من غير اهله) مصلى اولديغى حالده مسجده جالس اولان كمسنه اجماعا
ضامن اولمز واكر اهلندن غيرى ايسه ده زيرا مسجد صلاة ايچون بنا اولنمشدر (ولو استأجر رب الدار عملة لاخراج
الجناح او الظلة فتلف به شئ فالضمان عليهم ان قبل فراغ عملهم وان بعده فعليه) اكر او صاحبى جناح وظله
اخراجى ايچون عمله يعنى نجار استيجار ايلسه جناح وياخود ظله سببيله برشئ تلف اولسه ضمان عمله اوزرينه در
عمللرندن فارغ اولمدين واقع اولورسه اكر فراغلرندنصكره واقع اولسه رب الدار اوزرينه در (ويضمن من صب الماء
فى الطريق العام ما عطب به) بر كمسنه طريق عامه صو دوكسه انكله هلاك اولان شيئى ضامن اولور (وكذا ان رشه
بحيث يزلق او توضأ به واستوعب الطريق) ينه ضامن اولور اكر صويى رش ايلسه بر حيثيتله كه اقدامى ازلاق
ايليه يعنى صيرلدوب دوشوره وياخود صو ايله طريق اوزرنده توضى ايليه واول صو طريقى قبليه بر كمسنه اوصو
سببيله هلاك اولسه ضامن اولور زيرا متعدى اولمش اولور (وان فعل شيئا من ذلك فى سكة غير نافذة وهو من اهلها
وقعد فيها او وضع متاعه لا يضمن ذلك) يعنى صب ماء ورش ماء وضودن چقمز قاقده برشئ اشلسه حال بوكه
اول فعلى اشلين اول سكه نك اهلندن اولسه وياخود اول چقمز قاقده اوتورسه وياخود متاعنى اوز قاقده
وضع ايلسه بو احوال سببيله برشئ وياخود آدم هلاك اولسه ضامن اولمز (وكذا ان رش ما لا يزلق عادة او بعض
الطريق فتعمد المار المرور عليه) ينه ضامن اولمز عادتا دوشرميه جك مقدار رش ايلسه وياخود ابدست آلوب
طريق استيعاب ايليه جك مقدارى دوكميوب طريقك بعضيسنه دوكاوب لكن مرور ايدن كمسنه قورى يردن
كتمك ممكن ايكن كتميوب صو دوكلان يردن مروره تعمد ايلسه ضمان لازم كلمز (ووضع الخشبة كالرش
فى استيعاب الطريق وعدمه) طريقده وضع خشبه رش كبيدر اكر طريقى استيعاب ايدرسه ضامن اولور اكر
استيعاب ايلمزسه ضامن اولمز (وان رش فناء حانوت باذن صاحبه والضمان على الامر استحسانا) اكر بر كمسنه
حانوت اطرافنه صاحبنك اذنيله صو دوكسه ضمان استحسانا آمر اوزرينه در (كما لو استأجر ليبنى له فى فناء حانوته
فتلف به شئ بعد فراغه) نته كيم حانوتى اطرافنده بنا ايلمك ايچون اجير استيجار ايلسه اول بنا سببيله اجيرك
فراغندنصكره برشئ تلف اولسه ضمان آمر اوزرينه اولديغى كبيدر (ولو كان امره بالبناء فى وسط الطريق
فالضمان على الاجير) اكر صاحب حانوتك اجيره امرى وسط طريقده بنا ايلمك اولمش ايسه ضمان اجير
اوزرينه در (ولو كنس الطريق لا يضمن ما تلف بموضع كنسه) اكر طريقى جاروب ايله سپورسه وسپورديكى

موضع سببیله تلف اولان شیئی ضامن اولمز زیرا متعدی دکلدر وبرشیء احداث ایلدی قصدی اماطة الاذی عن الطریقدر (ولو جمع الکناسة فی الطریق ضمن ما تلف بها) اکر سپورندی طریقده جمع ایلسه اول جمع اولان سپورندی سببیله تلف اولان شیئی جمع ایدن ضامن اولور (ولا ضمان فیما تلف بشیء فعل فی الملک او فناء له فیه حق التصرف بان لم یکن للعامة ولا مشترکا لاهل سکة غیر نافذة) برکمسنه کندو ملکنده برشیء اشلیوب اول شیء سببیله تلف اولان شیده ضمان یوقدر ویاخود اول ملکک فناسنده اشلسه که اول فناده صاحب ملکک حق تصرفی واردر عامه نک اولمیه وچقمز زقاق صاحبلریله دخی مشترک اولمیه ذکر اولندیغی اوزره اولورسه ضمان لازم کلمز اکر جماعت مسلمینک اولورسه ومشترک اولورسه وچقمز زقاقده اولورسه تلف ایلدیکی شیئی ضامن اولور غیرک ملکنده کندو فعلیله متعدی اولمش اولور (وان استأجر من حفر له فی غیر فنائه فالضمان علی المستأجر ان لم یعلم الاجیر انه غیر فنائه وان علم فعلی الاجیر) اکر برکمسنه غیرک فناسنده حفر ایچون برکمسنه استیجار ایلسه ضمان مستأجر اوزرینه در اکر اجیر غیرک فناسی ایدوکن بلمزایسه واکر غیرک فناسی ایدوکنی بیلوب حفر ایلمش ایسه ضمان اجیر اوزرینه در (وان قال هو فنائی ولیس لی فیه حق الحفر فالضمان علی الاجیر قیاسا وعلی المستأجر استحسانا) اکر مستأجر اجیره دیسه که شو عمل بنم فنامدر وحال بو که بنم ایچون بو فناده حفر حقی یوقدر بو کلامدنصکره حفر ایلسه ضمان اجیر اوزرینه لازمدر قیاسا زیرا امرک فسادنه علم حاصل ایلدی ومستأجر انی مغرور ایلدی زیرا بونده بنم ایچون حفر حقی یوقدر دیدی زیرا انک فناسی اولمق مملوکی منزله سنده در طپراق دوکمک کبی واودون یاتق کبی ودابه سن بغلمق کبی وبو کا بکزر شیلر اشلمک کبی کانه مستأجرک امری بحسب الظاهر کندو ملکنده اولمش اولور (ومن بنی قنطرة بغیر اذن الامام فتعمد احد المرور علیها فعطب فلا ضمان علی البانی) برکسنه امامک اذنیسز برنهر عظیم اوزره برقنطره بنا ایلسه برکسنه ده اول قنطره اوزرندن مروره قصد ایلسه وهلاک اولسه بانی اوزرینه ضمان لازم کلمز بو بابده بانی تعدی ایلدی زیرا انهار عظام اوزره وضع قناطیرک تعیین مکان وضیق وسعی امام اوزرینه لازمدر بو اعتبار اوزره جنایتی متحققدر پس اعدی بانی متعدی اولدی لکن تعدیسی بطریق التسبیبدر ومرور ایدن کسنه تعدی ایله متعدی اولدیکه اول مباشردر بو تقدیرجه مباشره اضافت اولی اولدی زیرا فاعل مختارک فعلنک تخللی بابنده نسبت هلاکی قطع ایلدی بوکا نظیر برمسئله طریقده برقیو حفر ایلسه وبرکسنه کلوب برطرفندن آخر طرفه صچراسه قیویه دوشوب هلاک اولسه حافر اوزرینه برشیء لازم کلمز (فصل) ان مال حائط الی طریق العامة فطولب ربه بنقضه من مسلم او ذمی واشهد علیه فلم ینقضه فی مدة یمکنه نقضه فیها فتلف به نفس او مال ضمن عاقلته النفس وهو المال) اکر بر دیوار طریق عامه میل ایلسه یعنی هدمه مشرف اولسه مسلم وذمی طرفندن دیوار صاحبندن بوزلمسی طلب اولنسه یعنی دیوارک یقلمق اوزره در احتمالدرکه برآدم هلاک ایلیه دینلسه وبو یقلمسی طلب ایلسه لر وانک اوزرینه نقضی مراد ایلدکلری اشهاد اولنسه بوزمسی ممکن ایکن اولمدتده بوزمسه ودیوار یقلمق سببیله برنفس هلاک اولسه ویاخود مال هلاک اولسه اول دیوار صاحبنک عاقله سی نفسی ضامن اولور کندوسی مالی ضامن اولور (وکذا لو طولب به من یملک نقضه کاب الطفل ووصیه والراهن یفک الرهن والعبد التاجر والمکاتب) بنه هلاک اولان نفس ایسه عاقله سی اوزرینه درمال ایسه کندو اوزرینه در اکر دیوارک نقضی طلب اولنسه شول کمسنه دنکه اول دیوارک نقضنه مالک اوله طفلک باباسی ووصیسی کبی وفک رهنه مالک اولان راهن کبی وتاجر عبد ومکاتب کبی برصبینک مائل اولمش دیواری اولسه باباسندن ووصیسندن نقض اولنمسی طلب اولنسه نقض ایلیوب ساقط اولمسیله برکسنه یی هلاک ایلسه نفس ایسه عاقله سی اوزرینه مال ایسه کندو اوزرینه در اکر مال ایسه عبد تاجرک رقبه سی اوزرینه در اکر نفس ایسه مولیسنک عاقله سی اوزرینه در اکر عاقله سی وار ایسه مکاتب دخی بو منوال اوزره در (ولا یضمن ان باعه بعد الاشهاد وسلمه الی المشتری فسقط) اکر بعد الاشهاد صاحب دیواری بیع ایلسه ومشتری یه تسلیم ایلسه ودیوار یقلوب دوشسه برشیئی ضامن اولمز (ولا ان طولب به من یملکه کالمرتهن والمستأجر والمودع) شول کمسنه نقضه مالک اولمیه مرتهن ومستأجر ومودع کبی بونلردن نقض مطالبه اولنسه بعد المطالبه ساقط اولوب برکسنه هلاک اولسه ضامن اولمز (وان بناه مائلا ابتداء ضمن ما تلف بسقوطه وان لم یطالب بنقضه کما فی اشراع الجناح ونحوه) واکر صاحب حائط

دیواری ابتداء مائل اولدیغی حالده بنا ایلسه سقوطی سببیله تلف ایلدیکی شیئی ضامن اولور اکر اول دیوارک نقضی مطالبه اولنمامش ایسه ده اشراع جناحده ووضع حجر وحفر بئردن طریقده ضامن اولدیغی کبی بونده دخی ضامن اولور (وان مال الی دار رجل فالطلب لربها او ساکنها فیصح تأجیله وابراؤه) اکر دیوار برآدمک دارنه مائل اولسه نقض ایلمک طلبی دار صاحبی ایچوندر ویاخود اولدارده ساکن اولان ایچوندر واول صاحبنک تأجیلی وجنایتندن ابراسی صحیح اولور اکر ابرادنصکره ساقط اولسه ومدة تأجیل مروردن اول برشیء تلف اولسه تأجیل وابراسی صحیح اولدیغیچون ضمان لازم کلمز (ولا یصح التأجیل فیما مال الی الطریق ولو من القاضی او المشهد) طریقه مائل اولان شیئده یعنی دیوارده نقضی ایچون تأجیل صحیح دکلدر اکر اول تأجیل قاضی طرفندن ویا مشهد طرفندن اولورسه ده صحیح دکلدر مشهد اسم فاعل وزنی اوزرینه در زیرا طریق عامک حقیدر وقاضی ومشهد عامه نک حقنی ابطاله قادر دکلدر (ولو کان الحائط بین خمسة فاشهد علی احدهم ضمن خمس ما تلف به وعندهما نصفه) اکر طریقه مائل حائط بش کمسنه نک اولسه اول بشدن برینک اوزرینه اشهاد اولنسه تلف اولان شیئک خمسی ضامن اولور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده تلف اولان شیئک نصفنی ضامن اولور امامینک دلیلی بودرکه تلف اولان شیء من اشهد علیهک نصیبی اوزرینه معتبردر اشهاد اولنمیانلرک نصیبی هدردر بو تقدیرجه ایکی قسم اوزرینه منقسم اولوب نصفین اولور عقر الاسد ونهش الحیة وجرح الرجل مسئله لرنده مرور ایلمشدر (وان حفر احد ثلاثة فی دار هی لهم بئرا بغیر اذن شریکیه او بنی حائطا ضمن ثلثی ما تلف به وعندهما نصفه) اکر اوچ شریکک بری بردارده اول دارانلرک ایکی شریکنک اذنی یوغیکن برقیو قازسه ویاخود بردیوار بنا ایلسه اول قیو ویاخود اول دیوار سببیله تلف اولان شیئک ثلثنی ضامن اولور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده تلف اولان شیئک نصفنی ضامن اولور مرور ایدن مسئله ده ذکر اولندیغی اوزره

باب جنایة البهیمة والجنایة علیها

بو باب بهیمه نک جنایتی وبهیمه اوزرینه اولان جنایتک احکامی بیاننده در (یضمن الراکب ما وطئت دابته واصابت بیدها او رجلها او رأسها او کدمت او خبطت او صدمت) راکب اولان کمسنه دابه سی باصدیغی شیئی ضامن اولور ودابه نک اولک ایاغی سببیله اصابت ایلدیکی شیئی دخی ضامن اولور ویاخود قچ ایقلری ویاخود باشی ایله ویاخود کدم ایله یعنی صیرمق ویاخود اولک ایاغی ایله اورمق ویاخود قفا ایله اورمق ودوقنمق سببیله اولان شیلری ضامن اولور (لا ما نفحت برجلها او ذنبها الا اذا اوقفها) ضامن اولمز شول شیئیکه قچ ایاغنک طرناغنک اوجی ایله تلف ایلیه ویاخود قویروغی ایله تلف ایلیه مکر که دابه یی ایقاف ایلیه اوزرنده اولان کمسنه دابه یی ایقو یوب اولحالده برشیء تلف ایلسه ضامن اولور زیرا تعدی ایلمش اولور (ولا ما عطب بروثها او بولها سائرة او موقفة لاجله فان اوقفها لا لاجله ضمن ما عطب به) ودخی شول نسنه یی ضامن اولمزکه دابه نک روثی وبولی سببیله هلاک اوله سائره اولدیغی حالده ویاخود روث وبول ایچون ایقاف اولندیغی حالده اکر روث وبول اولیوب کندو حظ نفسی ایچون ایقاف ایلسه اول موقفه اولان دابه نک فعلی سببیله هلاک اولان شیئی ضامن اولمز (فان اصابت بیدها او رجلها حصاة او نواة او اثارت غبارا او حجرا صغیرا ففقأ عینا او افسد ثوبا لا یضمن وان کبیرا ضمن) اکر دابه اولک ایاغیله ویاخود قچ ایاغیله خرده طاشه اصابت ایلسه ویا چکردک ویا غبار ویاخود کوچک طاش قالدرسه وبرکسنه نک کوزنی چقارسه ویاخود براسباب افساد ایلسه ضامن اولمز واکر طاش بیوک اولورسه ضامن اولور (ویضمن القائد ما یضمن الراکب وکذا السائق فی الاصح) راکب ضامن اولدیغی شیئی قائد دابه دخی ضامن اولور قائد یدیجی دیمکدر وسورجی دخی کذلک ضامن اولور اصح روایتده (وقیل یضمن النفحة ایضا) سائق یعنی سورجی نفحه سببیله تلف اولانی مرور ایدن مسئله کبی ضامن اولور دینلدی نفحه دیدکلری دابه نک قچ ایاغنک اوجیدر (ولا کفارة علیهما ولا حرمان ارث او وصیة بخلاف الراکب) قائد وسائق اوزرلرینه کفارت یوقدر حرمان ارث ووصیت دخی یوقدر راکب بونک خلافیدر راکبک هلاک ایلدیکی موروثی ایسه حرمان ارث ووصیت مقرردر وکفارت لازمدر زیرا مباشردر (وان اجتمع الراکب والقائد والسائق فالضمان علیهم وقیل علی الراکب وحده) اکر برآدمی هلاکده راکب وقائد وسائق جمع اولسه لر بعضیلر قتنده ضمان راکب ایله قائد وسائق اوزرینه در ودینلدیکه یالکز راکب اوزرینه در زیرا راکب مباشردر قائد وسائق

مسببدر (وان اصطدم فارسان او ماشيان فماتا ضمن عاقلة كل دية الآخر) اكر ايكي فارس وياخود ايكي پياده
كمسنه لر دوقشسه لر وايكيسي دخي فوت اولسه هر برينك عاقله سي آخرك ديتني ضامن اولور (وان تجاذبا حبلا
فانقطع فسقطا فماتا وقعا على ظهرهما فهما هدر) اكر ايكي كمسنه بر حبلي هر بري بر طرفندن طوتوب جذب ايلسه لر
وحبل قرلسه وايكيسي دخي فوت اولسه اكر ارقه لري اوزرينه دوشمشلر ايسه ايكيسنك دخي دمي هدردر زيرا
هر برينك موتي كندو فعلنه وفوت نفسنه مضاف اولور آخرك موتنه مضاف اولمز (وان على وجههما فعلى عاقلة
كل دية دية الآخر) اكر ايكيسي دخي يوزلري اوزرينه دوشوب فوت اولمشلر ايسه هر برينك عاقله سي اوزرينه
آخرك ديتي لازمدر زيرا بو تقديرده يوزلري اوزرينه سقوطي هر برينك فوتي جذبي ايله در (وان اختلفا فدية من على
وجهه على عاقلة من على ظهره) اكر اختلاف اولسه لر مثلا بري يوزي اوزرينه وبري ارقه سي اوزرينه دوشسه
يوزي اوزرينه دوشن كمسنه نك ديتي ظهري اوزرينه دوشن كمسنه نك عاقله سي اوزرينه در (وان قطع آخر الحبل
فماتا فديتهما على عاقلته) بونلر حبلي تجاذب ايدركن بر آخر كمسنه حبلي قطع ايلسه وايكيسي دخي فوت اولسه
ايكيسنك دخي ديتي قطع ايدن كمسنه نك عاقله سي اوزرينه در (وان ساق دابة فوقع سرجها او غيره من ادواتها
على انسان فمات ضمن) بر كمسنه بر دابه يي سوق ايلسه اول دابه نك اكري وغيري شيئي كه دابه نك ادواتندندر
بر انسان اوزرينه واقع اولوب فوت اولسه سائق دابه اولان ضامن اولور (وكذا قائد قطار وطئ بعير
منه انسانا فالنفس على عاقلته والمال في ماله) ينه ضامن اولور قائد قطاردن بر دوه بر انساني باصسه ضمان نفس
قائد قطارك عاقله سي اوزرينه در ضمان مال كندو مالندندر (وان كان مع القائد سائق فالضمان عليهما) اكر
قائد ايله سائق معا اولسه لر ضمان ايكيسنك اوزرينه در (فان ربط على بعير قطار بغير علم قائده فعطب به
انسان ضمن عاقلة القائد الدية ورجعوا بها على عاقلة الرابط) اكر بر دوه بر قطارده يه قائدك علم وخبري
يوغيكن ربط اولنسه واول ربط اولان بعير سببيله بر انسان هلاك اولسه قائدك عاقله سي ديتي ضامن اولور
اندنصكره ربط ايدن كمسنه نك عاقله سي اوزرينه اول ديت ايله رجوع ايدرلر (ومن ارسل بهيمة او كلبا وساقه
ضمن ما اصاب في فوره وفي الطير لا يضمن وان ساقه) بر كمسنه بهيمه يي وياخود كلبي ارسال ايلسه وكندوسي
طوروب عقبنجه سوق ايلسه ضامن اولور شول شيئكه فوري اصابت ايلسه فوره فتح فا وسكون واو ايله
ارسالده يمين وشماله ميل ايلممكدر (كذا في الاكمل) طيري ارسالنده ضامن اولمز اكر سوق ايلمش ايسه ده (وكذا
في الدابة والكلب ان لم يسق او انفلتت بنفسها ليلا او نهارا فاصابت مالا او نفسا) وينه ضامن اولمز دابه ده وكلبده
بغير سوق اولنمسه وياخود اول دابه يي قيدندن بوشانسه ليلا ونهارا بنفسها اوزرينه ماله وياخود نفسه اصابت
ايلسه ضامن اولمز انفلت الشيء اي خلص من قيده من غير اختيار صاحبه ديمكدر (ومن ضرب دابة عليها
راكب او نخسها فنفحت او ضربت بيدها احدا او نفرت فصدمت فمات ضمن هؤلاء الراكب ان فعل ذلك حال
السير) بر كمسنه صاحبي اوزرنده ايكن بر دابه يي اورسه وياخود بر اغج ايله دابه يي طعن ايلسه يوقاروده ضرب
ديلدي بو محلده ايسه نخس ديلدي ظاهر دركه مراد دورتمكدر دوردورتسه وقبح اياغي طرناغنك اوجيله اورسه
وياخود اوچ اياغيله بر كمسنه يي ضرب ايلسه وياخود ضربدن ويا دورتمكدن اوركوب كندويي بر كمسنه يه اورسه
اول كمسنه فوت اولسه ضارب وياخود ناخس ضامن اولور راكب ضامن اولمز اكر ضرب ونخس حال سيرده
اولورسه زيرا بو فعل دابه وياخود ناخسه اضافت اولور كانه كندي يديله اشلمشدر بو تقديرجه تسبيبده متعدي
اولور راكب ايسه متعدي دكلدر پس ايدي تغريمده ضارب ويا ناخس جاني مرجحدر (وان اوقفها لا في ملكه
فعليهما) اكر راكب دابه يي ايقاف ايلسه ملكنده اولميوب طريقده اولورسه ضمان مناصفه اوزره ايكيسنك
اوزرينه در لا في ملكه قيدي اكر ملكنده ايقاف ايلسه راكب ضامن اولمز (وان نفحت الناخس فدمه هدر)
اكر دابه ناخسي نفح ايلسه يعني قبح اياغنك طرناغنك اوجيله اورسه وهلاك اولسه دمي هدردر زيرا كندو
نفسنه جاني اولمش اولدي (وان القت الراكب فضمانه على الناخس) اكر ناخس دابه يي طعن ايلدكده راكبي
القا ايلسه يعني دوشرسه وفوت اولسه راكبك ضماني ناخس اوزرينه در (وان فعل ذلك باذن الراكب فهو
كفعل الراكب) اكر ناخس راكبك اذنيله اشلمش ايسه اول فعل راكبك فعلي كبيدر ناخس بر شيئي ضامن اولمز
(لكن ان وطئت احدا في فورها بعد النخس بالاذن فديته عليهما ولا يرجع الناخس على الراكب في الاصح)

لكن اكر دابه بر كمسنه يي اذنيله نخسدنصكره فوري باصسه ده هلاك ايلسه ديتي راكب ايله ناخس اوزرينه در
واصح روايتده ناخس راكب اوزرينه رجوع ايده منز (كما لو امر صبيا يستمسك على الدابة بتسييرها فوطئت انسانا
فمات لا يرجع عاقلة الصبي بما غرموا من الدية على الآمر) نته كيم بر كمسنه بر صبي يه دابه يي طوتوب سير ايتدرمكه
يعني كزدرمكه امر ايلسه واول دابه بر انساني باصسه وفوت اولسه ضمان صبينك عاقله سي اوزرينه در ديتدن
چكدكلري غرامت ايله آمر اوزرينه رجوع ايلمز (وكذا لو ناول الصبي سلاحا فقتل به احدا) وينه مرور ايدن مسئله
كبيدر اكر بر كمسنه بر صبي يه سلاح ويرسه وصبي دخي اول سلاح ايله بر كمسنه يي قتل ايلسه ضمان صبينك عاقله سي
اوزرينه در وعاقله سي دخي ويردكلري غرامت ايله سلاح ويرن كمسنه نك اوزرينه رجوع ايلمز (وكذا الحكم
في نخسها ومعها قائد او سائق) وينه حكم مرور ايدن مسئله كبيدر دابه يي نخسده واول دابه ايله قائد وياخود سائق
اولسه ضمان ناخس اوزرينه در (وان نخسها شيء منصوب في الطريق فالضمان على من نصبه) اكر طريقده
نصب اولنمش بر شيء دابه يي نخس ايلسه ضمان اول شيئي نصب ايده نك اوزرينه در زيرا اول ناصب اولان كمسنه
متعديدر طريقي مشغول ايلدي جنايت اكا اضافت اولندي كانه كندو فعلي ايله ايلمشدر (ولا فرق بين كون
الناخس صبيا او بالغا) ناخس صبي وياخود بالغ اولمسي بيننده اصلا فرق يوقدر زيرا صبي بالغ كبي افعالي ايله
مؤاخذه اولنور ضمان صبينك مالندن اولور (وان كان عبدا فالضمان في رقبته) اكر ناخس عبد اولورسه ضمان
عبدك رقبه سندن اولور مولاسي يا عبدي ويرر وياخود فدي ويرر (وجميع مسائل هذا الفصل والذي قبله ان كان
الهالك آدميا فالدية على العاقلة وان غيره فالضمان في مال الجاني) شو فصلك جميع مسائلي وبو فصلدن اول اولان
مسائلك جمله سي اكر هالك ادمي اولورسه ديت عاقله سي اوزرينه در اكر هالك اولان ادميدن غيري ايسه ضمان
جانينك مالندندر (ومن فقأ عين شاة قصاب ضمن ما نقصها) بر كمسنه بر قصابك قيوننك كوزيني چقارسه
شاتدن نقص ايلديكي شيئي ضامن اولور زيرا قيوندن مقصود اولان لحمدر انجق اعتبار اولان نقصانيدر
(وفي عين الفرس او البغل او الحمار او بعير الجزار او بقره ربع القيمة) فرس ياخود بغل ويا حمار ويا قصابك بعيري يعني
دوه سي وياخود بقرينك عيننده ربع قيمت واردر زيرا دوات اولنمشدركه نبي عليه السلام دابه ده ربع ديت
قضا ايلمشدر وعمر رضي الله عنه دخي قيمت ربع قضا ايلمشدر

(باب جناية الرقيق والجناية عليه)

بو باب رقيقك جنايتي وكندو اوزرينه اولان جنايتك احكامي بيانندهدر (جنايات المملوك لا توجب الا دفعا
واحدا لو محلا للدفع) مملوكك جنايتي چوق اولسه مولى اوزرينه واجب اولمز الا بر كره دفع ايلمك واجب اولور اكر
دفعه محل ايسه يعني اسباب حريه دن تدبير وكتابت وام ولد كبي بونلردن بر شيء منعقد اولمش ايسه (والا قيمة
واحدة لو غير محل له) اكر عبد جاني دفعه غير محل ايسه ذكر اولنان شيلر ايچون قيمت واحده ايجاب ايدر (فلو جنى
عبد خطأ فان شاء مولاه دفعه بها ويملكه وليها وان شاء فداه بارشها حالا) اكر عبد خطاء جنايت ايلسه اكر ديلرسه
مولاسي اول عبدي جنايت مقابله سنده دفع ايدر وولي جنايته تمليك ايدر وياخود ولي جنايت اول عبده
مالك اولور ومولاسي ديلرسه ارشي ايچون فدا ايدوب عبدي خلاص ايدر حالا يعني في الحال تأجيل يوقدر
(فان مات العبد قبل ان يختار شيئا بطل حق المجني عليه) اكر عبد جاني مولاسي دفع وفدادن بر شيئي اختيار
ايلمزدن مقدم فوت اولسه مجني عليهك حقي باطل اولور (وان بعد ما اختار الفداء لا يبطل) مولاسي عبد ايچون
فدا اختيار ايلدكدنصكره فوت اولسه مجني عليهك حقي باطل اولمز (فان فداه فجنى فالحكم كذلك) اكر عبد جاني
ايچون مولاسي فدا ايليوب تكرار جنايت ايلسه پس امدي حكم ديلرسه دفع ايدر ديلرسه فدا ايدر (وان جنى
جنايتين دفعه بهما فيقتسمانه بنسبة حقوقهما او فداه بارشهما) اكر عبد ايكي جنايت ايلسه مولاسي عبدي
ولي جنايته دفع ايدر حقوقلري نسبتي اوزره تقسيم ايدرلر وياخود مولاسي ايكي جنايتك ارشي مقابله سنده
فدا ايدر (فان باعه او وهبه او اعتقه او دبره او استولدها غير عالم بها ضمن الاقل من قيمته ومن الارش) اكر مولا
عبد جاني يي بيع ايلسه وياخود هبه ويا خود اعتاق ويا مدبر ويا استيلاد ايلسه اما جنايته عالم اولمديغي حالده
ايلسه اول عبد جانينك قيمتندن وارشندن اقلني ضامن اولور (وان عالما بها ضمن الارش) اكر جنايتنه عالم
اولدقدنصكره ايلسه ارشني ضامن اولور (كما لو علق عتقه بقتل زيد او رميه او شجه ففعل) عبدك عتقني زيدك

قتلنه ياخود رمينه وياشجنه يعنى باشى يارمغه تعليق ايلديكى كبى عبددخى بوفعللرى اشلسه مولاسى ارشنى ضامن اولور (وان قطع عبد يد حر عمدا فدفع اليه فاعتقه فسرى فالعبد صلح بالجناية) اكر برعبد برحرك يدنى عمدا قطع ايلسه مولاسى عبدى مقطوع اليد اولان كمسنه يه دفع ومقطوع اليد دخى عبدى اعتاق ايلسه وقطع نفسه سرايت ايلسه وفوت اولسه پس اعدى عبد جنايت مقابلهسنده صلح اولور (وان لم يكن اعتقه يرد على سيده فيقاد اويعفى) اكرعبدى مقطوع اليد اولان كمسنه اعتاق ايلمش اولميدى سيدنه رد اولنوب قصاص اولنوردى وياخود عفو اولنوردى (وكذا لو كان القاطع حرا فصالح المقطوع على عبد ودفعه اليه فان اعتقه ثم سرى فهو صلح بها) ينه صورايدن مسئله كبيدرا كرقاطع اولان حر اولسه مقطوع اليد اولان ايله برعبد اوزرينه صلح ايلسهلر وعبدى مقطوع اليد دفع ايلسه اكرمقطوع اليدعبدى اعتاق ايلسه اندنصكره قطع سرايت ايدوب فوت اولسه اول عبد جنايت مقابلهسنده صلحدر (وان لم يعتقه فسرى رد واقيد) اكرعبد مقطوع اليده دفع اولندقدنصكره اعتاق ايلمسه دفع سرايت ايدوب فوت اولسه اول عبد قاطعه رد اولنور وقاطع اولان كمسنه قصاص اولنور (وان جنى مأذون مديون خطأ فاعتقه غير عالم بها ضمن لرب الدين الاقل من قيمته ومن دينه ولولى الجناية الاقل من قيمته ومن ارشها) اكرعبد مأذون ومديون خطأ جنايت ايلسه ومولاسى جنايته عالم اولمديغى حالده عبدى اعتاق ايلسه عبدك مولاسى دين صاحبنه قيمت ودينندن اقل قنغيسى ايسه آنى ضامن اولور وولى جنايته دخى قيمتندن وجنايتك ارشندن اقلنى ضامن اولور (ولو ولدت مأذونة مديونة يباع معها فى دينها) اكرجاريه مأذونه ومديونه بر ولد طوغرسه واول ولد اناسى ايله بيع اولنور دينى ايچون (ولوجنت لايدفع فى جنايتها) اكرجاريه جنايت ايلسه وطوغرسه جنايتى مقابلهسنده ولد ويرلمزودين ايله جنايت مقابلهسنده فرق بودركه زيرادين جاريهنك رقبهسنه متعلقدرودين بروصف حكميدر ولده سرايت ايدر زيرا اصلده ثابتـه اولان صفات شرعيه فرعه سرايت ايدر ملك ورق وحريت كبى جنايت بونك خلافيدر (ولواقر رجل ان زيدا حرر عبده فقتل ذلك العبد ولى المقر خطأ فلا شئ له) بررجل اقرار ايلسه كه تحقيقا زيد عبدنى اعتاق ايلدى ومذكور عبد معتق مقرك وليسنى خطأ قتل ايلسه اول مقر ايچون برشئ يوقدر اول مقر زعم ايلديكه مولاسى اول عبدى اعتاق ايلدى مقرك اقرارى بواولديكه عبدك مولاسى عبدى دفع ايلمكه وياخود ارشنى فدايه مستحق دكلدر انجق عاقلهسى اوزرينه مستحقدر زيرا حردر زعم ايدن كمسنه كندونفسى حقنده تصديق اولنور پس اعدى بو تقديرجه دفع وفدا ساقط اولور اما زاعمك عاقلهسى اوزرينه ديت دواسى تصديق اولنمز الاحجت ايله اولور اول حجت ديديكى بعد الجنايه عبدك عتقنك ثبوتيدر (وان قال معتق قتلت اخا زيد قبل عتقى وقال زيد بل بعده فالقول للمعتق) اكرمعتق اولان عبد زيدك قرنداشنى معتق اولمزدن مقدم قتل ايلدم ايدى ديسه زيد دخى بلكه اعتاقدنصكره قتل ايلدك ديسه قول معتقكدر زيرا ضمانه منكردر بونك مثالى بركمسنه ديديكه بن خاتونمه طلاق ويردم ايدى لكن اول وقت صبى ايدم واوبى بيع ايلدم لكن اولوقت صبى ايدم وياخود خاتونمـه طلاق ويردم لكن اولوقت مجنون ايدم ديسـه حال بوكه جنونى دخى معروف اولسه قول صبى ومجنون ايدم دين كمسنهنك اولور بو دخى بويلجهدر (وان قال المولى لامة اعتقها قطعت يدك قبل العتق وقالت بل بعده فالقول لها) اكرمولى اعتاق ايلديكى جاريهسنه ديسهكه سنك يديكى قبل العتق قطع ايلدم وجاريه ديسهكه بلكه بعد العتق قطع ايلدك پس اعدى قول جاريهنكدر زيرا مولى سبب ضمانى اقرار ايدوب اندنصكره برائتنى ادعا ايلدى وجاريه ايسه منكره قول ايسه منكركدر (وكذا كل مانال منها الا الجماع والغلة) ينه حكم بويلهدر هرشيكه جاريهدن مولاسنه واصل اولور وياخود هرشيكه جاريهدن مولاسى نائل اولور قول جاريهنكدر الا جماع ايله غلهدهكل بوايكيسنده قول مولانكدر (مثلا) مولاسى ديسهكه قبل الاعتاق جماع ايلدم غلهكى يعنى كسبكى قبل الاعتاق اخذ ايلدم ديسه جاريه دخى بلكه بعد الاعتاق جماع صح ايلدك وبعد الاعتاق اخذ ايلدك ديسه قول مولانكدر زيرا ظاهر حال حالة رقده اولمسيدر ابوحنيفه قتنده (وعند محمد لايضمن الاشيئا بعينه يؤمر برده اليها) امام محمد قتنده مولى بعينه قائم اولان اشيايى ضامن اولمزبلكه اول شيئى جاريهيه رد ايله امر اولنور مثلا مولاسى بعينه اخذ ايلديكى شيئى اقرار ايلسه واول اقرار ايلديكى شئ بعينه قائم ايسه جاريهيه رد اولنمق امر اولنور (ولو امر عبد محجورا وصبيا بقتل رجل فقتله فالدية على عاقلة

القاتل ورجعوا على العبد بعد عتقه لا على الصبى الامر) اكر برعبد محجور وياخود برصبى برصبى يه زيدى قتل ايله ديو امر ايلسه واول صبى دخى زيدى قتل ايلسه ديت قاتلك عاقلهسى اوزرينه دروغرما جكن عاقله عبدك عتقندنصكره عبد اوزرينه رجوع ايدرلر اما صبى آمرك اوزرينه رجوع ايلمزلر وصبينك عمدى وخطاسى برابردر وعبد محجور وصبى قوللرى ايله مؤاخذه اولنمز زيرا شرع شريف اعتبار ايلمشدر وعبدكه قولى مولا حقنده عدم اعتبارى اولديغى اجلدن بعد الاعتاق عبد اوزرينه رجوع اولنور اما صبى آمر اوزرينه رجوع اولنمز زيرا اهليتده قاصردر (ولو كان مأمور العبد مثله دفع السيد القاتل اوفداه ان كان خطأ اوالمأمور صغيرا ولا يرجع على الامر فى الحال ويجب ان يرجع عليه بعد عتقه بالاقل من قيمته ومن الفداء) اكرعبد محجور مثلى اولان عبد محجورى قتل ايچون امر ايلسه مولاسى قاتلى دفع ايدر وياخود فدا ايدر اكر خطأ ايسه وياخود مأمور اولان عبد صغير اولسه سيد آمر اوزرينه فى الحال رجوع ايدهمز زيرا آمر قوليدر وقول عبد محجور اعتبار اولنمز وواجب اولوركه عتقندنصكره قيمت وفدادن اقلى ايله عبد آمرك اوزرينه رجوع ايليه زيرا مانع زائل اولديكه اول حق مولادر (وان كان عمدا والمأمور كبيرا اقتص) اكر قتل عمدا اولسه ومأمور اولان كبير اولسه قصاص اولنور زيرا قصاص عبد ايله حر بيننده جاريدر (وان قتل عبد حرين لكل منهما وليان فعفا احد وليى كل منهما دفع نصفه الى الاخرين اوفدى بدية لهما) اكر برعبد ايكى حرى قتل ايلسه ومقتول اولان ايكى حرك هربرينك ايكى وليسى اولسـه واول ايكى مقتولك وليلرى اولان درت وليدن ايكيسى عفو ايلسه اول عبدك سيدى مختاردر ديلرسه عبدك نصفنى آخرينه يعنى عفوايتميلره دفع ايدر ديلرسه ديت كاملهيى اول ايكيسى ايچون فدا ايدر زيرا ايكى ولينك عفوى ايله جملهسى حقنده قصاص ساقط اولدى ساكن اولنلرك نصيبى ماله منقلب اولديكه اول ديت كاملهدر عفو ايتميلره فدا ايدر (وان قتل احدهما عمدا والاخر خطأ فعفا احد وليى العمد فدى بدية لولى الخطاء وبنصفها الاحد ولى العمد اودفع اليهم يقتسمونه اثلاثا عولا) اكرعبد قتل ايلديكى ايكى حرك برينى عمدا قتل ايلسه وبرآخرى خطأ قتل ايلسه وعمدا قتل ايلديكى حرك ايكى وليسنك برى عفو ايلسه عبدك سيدى ديت كاملهيى خطأ مقتولك وليلرينه فدا ايدر ونصف ديتى دخى عمدا مقتول اولانك وليسنك برينه فدا ايدر وياخود قاتل اولان عبدى وليلره دفع ايدوب اثلاثا عولا تقسيم ايدرلر ابوحنيفه قتنده اوچ بلوك اولور ايكى بولكى خطأ مقتول اولانك وليلرينه ويريلور بر بلوكى عمدا قتل اولانك وليسنك عفوايتميهنه ويريلور (وان قتل عبد لاثنين قريبا لهما فعفا احدهما بطل الكل) ايكى كمسنهنك مشترك برعبدى اول ايكى افنديسنك قريبنى قتل ايلسه مثلا ايكيسنك اوغلنى وياخود ايكيسنك قرنداشنى قتل ايلسه وايكيسندن برى عفو ايلسه جملهسى باطل اولور ابوحنيفه قتنده وغيرعافى اولان دخى برشيئه مستحق اولمزا (وقالا يدفع العا فى نصف نصيبه الى الاخر اويفديه بربع الدية وقيل محمد مع الامام) امامين ديديلركه عفو ايدن كمسنه كندونصيبنك نصفنى آخره يعنى غير عافى يه دفع ايدر وياخود ربع ديت مقابلهسنده فدا ايدر ودينلديكه امام محمد امام اعظم ايله بلهدر يعنى كايسى باطل اولمسنده بلهدر (فصل) مصنف وقتا كه عبدك جنايتى احكامندن فارغ اولديسه عبدك اوزرينه اولان جنايتك احكامنه شروع ايلدى (دية العبد قيمته فان كانت قدر دية الحر اواكثر نقصت عن دية الحر عشرة دراهم) عبدك ديتى قيمتى مقداريدر اما عبدك قيمتى حرك ديتى مقدارى اولورسه وياخود دخى اكثر اولورسه ديت حركه اون بيك درهمدر اندن اون درهم نقص اولنور درجهٔ رقيقك درجهٔ حردن انحطاطنى اشعار ايچون (وكذا لو كانت قيمة الامة كدية الحرة اواكثر) عبدده ناقص اولنديغى كبى امه دخى اون درهم نقص اولنور اكر امهنك قيمتى حرهنك ديتى كبى ايسه وياخود دخى اكثر ايسه وابو يوسف وشافعى قتنده بالغة ما بلغت واجب اولور (وفى الغصب تجب القيمة بالغة ما بلغت) غصبده عبدك قيمتى بالغة ما بلغت واجب اولور اجماعا اكر بركمسنه برآخرك يوز دينار قيمتلى برعبدنى غصب ايلسه ويدنده هلاك اولسه اول كمسنهيه يوز دينار لازم اولور زيرا غصبده اعتبار اولنان ماليتدر آدميت دكلدر (وما قدر من دية الحر قدر من قيمة الرقيق) شول شيئكه حرك ديتندن تقدير اولنور عبدك قيمتندن دخى اويلجه تقدير اولنور زيرا قيمت رقيق ديت حر كبيدر (ففى يده نصف قيمته ولا يزاد على خمسة الاف الا خمسة) عبدك قطع يدنده قيمتنك نصفى واجب اولورنته كه حرك قطع يدنده

نصف دیت واجب اولدیغی کبی رقیقك قیمتی حرك دیتی مقداری اولیجق نصف قیمتی بش بیك درهمدر زیاده قلنمز
الا بش درهم نقص اولور مصنفك الا خمسة قولی قدرمن قیمة الرقیق قولندن استثنادر (ومن قطع ید عبد عمدا
فاعتق فسری اقتص منه ان كان وارثه سیده فقط والافلا) برکسنه برعبدك عمدا ایدنی قطع ایلسه وسیدی
عبدی اعتاق ایلسه وقطع سرایت ایدوب عبد فوت اولسه اول قطع ایچون قاطع اولان کمسنه قصاص اولنور
اکر وارثدن برفرد اولمیوب انجق سیدی ایسه واکر سیددن غیری بر وارث دخی اولورسه قصاص اولنمز (وعند
محمد لاقصاص اصلا وعلیه ارش الید ومانقصه الی حین العتق) امام محمد قتنده کرك یالکز سیدی وارث
اولسون کرك غیری معا وارث اولسون اصلا قصاص یوقدر قاطع یداوزرینه یدك ارشی وحین عتقه دکین نقص
اولان شیئك ارشی لازمدر وبرمعنی دخی بویله اولهکه قاطعك اوزرینه یدك ارشی فی الحال لازمدر ونقص ایلدیکی
شیء عتقه دکین توقف اولنور (ومن قال لعبدیه احد کما حرفشجا فبین فی احدهما فارشهما له) برکمسنه ایکی
قولنه ایکیکزدن بریکز حردر دیسه بیان ایلمزدن مقدم شج اولنسه لر یعنی باشلری یارلسه وبعده حرقنغیسی
ایدیکنی بیان ایلسه ایکیسنك دخی ارشی مولی ایچوندر (وان قتلا فله دیة حر وقیمة عبد ان کان القاتل واحدا)
اکر قبل الیقین قتل اولنسه لر اندنصکره احدهمانك عتقنی بیان ایلسه برحرك دیتی وبرعبدك قیمتی مولاسی
ایچوندر اکر قاتل بر اولورسه (وان قتل کل واحد فقیمة العبدین) اکر بو ایکیسنك هر برینی برآدم قتل ایدرسه
ایکی عبدك قیمتی لازم کاور زیرا متیقن دکلدرکه قنغیسی حری قتل ایلدی وقنغیسی عبدی قتل ایلدی ایکیسی
دخی منکردر پس ایمدی ایکیسنك اوزرینه قیمتلری لازم کاور (ومن فقا عینی عبد فان شاء سیده دفعه الیه واخذ
قیمته اوامسکه ولاشیء له وعندهما ان امسکه فله ان یضمنه نقصانه) برکسنه برعبدك ایکی کوزنی چقارسه
عبدك سیدی دیلرسه عبدی جانی اولان کمسنه یه ویروب قیمتنی اخذ ایلر ویاخود عبدی امساك ایدر اما مولی
ایچون برشیء یوقدر ابوحنیفه قتنده وامامین قتنده اکر عبدی امساك ایدرسه مولی ایچون عبدك نقصانی
جانیدن تضمین ایتدرمك واردر (فصل) وان جنی مدبر اوام ولد ضمن السید الاقل من القیمة ومن الارش) اکر
مدبر ویاخود ام ولد جنایت ایلسه سیدی قیمت وارشندن اقلنی ضامن اولور (فان جنی اخری شارك ولی الثانیة
ولی الاولی فی القیمة ان دفعت الیه بقضاء والا فان شاء اتبع ولی الاولی وان شاء اتبع المولی) اکر مدبر ویاخود ام
ولد بر آخر جنایات دخی ایلسه ابوحنیفه قتنده ولی ثانیه ولی اولی قیمتنه شریك اولور اکر ارش جنایت ولی
اولایه قضاء قاضی ایله دفع اولنمش ایسه واکر دفع اولنمش ایسه ولی ثانی دیلرسه ولی اولی یه اتباع ودیلرسه
جانینك مولاسنه اتباع ادر (وعندهما یتبع ولی الاولی بکل حال) امامین قتنده ولی جنایت ثانیه هر حالده ولی
جنایت اولی یه اتباع ایدر مولی ولی اولی یه قیمتی کرك قضاء قاضی ایله کرك رضا ایله دفع ایلسون برابردر مولی
اوزرینه برشیء لازم کلمز (وان اعتق المولی المدبر وقد جنی جنایات لا یلزمه الا قیمة واحدة) اکر مولی مدبرنی
اعتاق ایلسه حال بوکه اول عبد مدبر نیجه جنایات اشلسه مولی اوزرینه لازم کلمز الا قیمت واحده لازم کاور
(وان اقر المدبر بجنایة خطأ لا یلزمه شیء فی الحال ولا بعد عتقه) اکر عبد مدبر خطأ برجنایته اقرار ایلسه اول
عبد مدبره فی الحال برشیء لازم کلمز وعتقدنصکره دخی برشیء لازم کلمز عبدك خطأ جنایتنك موجبی کندو
اوزرینه اولمیوب مولاسی اوزرینه در ومولاسی اوزرینه اقرارلری نافذ اولمز اما عمدا جنایتنه اقراربونك
خلافیدر زیرا عمدده نفسی اوزرینه نافذ اولور

باب غصب العبد

والصبی والمدبر والجنایة فی ذلك) بوباب عبد وصبینك ومدبرك غصبی وغصبده جنایتك احکامی بیاننده در
(ولو قطع سید ید عبد فغصب فمات من القطع فی ید الغاصب ضمن قیمته مقطوعا) اکر برکسنه عبدینك یدنی
قطع ایلسه بعد القطع عبد غصب اولنسه وید غاصبده ایکن اول قطعدن فوت اولسه غاصب اولان کمسنه
مقطوعا اول عبدك قیمتنی ضامن اولور (وان قطع سیده یده عند الغاصب فمات بری الغاصب) اکر سیدی عبدك
یدنی ید غاصبده ایکن قطع ایلسه وفوت اولسه غاصب ضماندن بری اولور (ولو غصب مدبر فجنی عند غاصبه
ثم عند سیده او بالعکس ضمن سیده قیمته لهما) برکسنه برعبد مدبری غصب ایلسه وغاصب قتنده جنایت
ایلسه بعده سیدی قتنده جنایت ایلسه ویاخود عکسی اولسه یعنی اول سیدی قتنده جنایت ایلسه اول عبد

مدبر

مدبرك سیدی قیمتنی ولی جنایتك ایکیسنه ضامن اولور (ولو غصب محجور مثله فمات فی یده ضمن) اکر برعبد
محجور برعبد محجوری غصب ایلسه ومغصوب ید غاصبده فوت اولسه ضامن اولور زیرا محجور علیه افعالی ایله
مؤاخذه اولنور اکر غصب بینه ایله ثابت اولسه فی الحال بیع اولنور واقوالی بوکا مخالفدر اکر غصبی اقرار ایلسه
بیع اولنمز بلکه بعد العتق مؤاخذه اولنور (ورجع بنصفها علی الغاصب ودفعه الی رب الاولی فی الصورة الاولی
ثم رجع به ثانیا علیه) سید نصف قیمتی ایله غاصب اوزرینه رجوع ایدر ونصف قیمتی الدقدنصکره صورت اولیده
جنایت اولی صاحبنه دفع ایدر وسیدنه ثانیا غاصب اوزرینه رجوع ایدر زیرا ولی جنایت اولی جمله قیمتنه احقدر
زیرا ابتدا جنایت ایلدکده آنك حقنه براحد مزاحم دکل ایدی انك حقی ناقص اولمسی ثانینك مزاحمه سی
اعتباریله در زیرا غاصبك یدنده ایکن بلا مزاحمه جنایت واقع اولیجق قیمتی غاصب اوزرینه لازم کلمکین
تکمیل ایچون ثانیا رجوع ایدر (وعند محمد لا یدفعه ولا یرجع ثانیا) امام محمد قتنده غاصبدن الدیغی شیئی
ولی جنایت اولی یه دفع ایلمز وثانیا غاصب اوزرینه رجوع ایلمز (وفی الصورة الثانیة یدفعه ولا یرجع ثانیا
بالاجماع) وصورة ثانیه ده یعنی ابتدا سیدك یاننده جنایت ایلدکده سید غاصبه رجوع واخذ ایلدیکی شیئی
ولی جنایت اولی یه دفع ایدر اما ثانیا رجوع ایلمز بالاجماع زیرا جنایت اولی کندوقتنده اولمشدر (والقن
فی الفصلین کالمدبر الا انه یدفعه وفی المدبر یدفع القیمة) قن ایکی فصلده دخی یعنی مقدم غاصب قتنده بعده سیده
قتنده جنایت ایله ویاخود اول سید قتنده جنایت ایدوب بعده غاصب قتنده جنایت ایلدیکی صورتلرده مدبر
کبیدر الا بوقدر واردر که قن جنایت ایلدکده ولی جنایتنه دفع ایدر اما مدبرده قیمتنی دفع ایدر (وحکم تکرار
الرجوع والدفع کما فی المدبر اختلافا واتفاقا) تکرار رجوع ودفعك حکمی اختلافا واتفاقا مدبرده اولان حکم
کبیدر (ولو غصب رجل مدبرا مرتین فجنی عنده فی کل منهما غرم سیده قیمته لهما ورجع بها علی الغاصب ودفع
نصفها الی ولی الاولی ورجع به علیه ثانیا اتفاقا وقیل فیه خلاف المحمد) اکر بررجل برکسنه نك مدبر برقولنی
ایکی دفعه غصب ایلسه مثلا بردفعه غصب ایلدی غاصب قتنده جنایت ایلدی سیدنه رد اولندی تکرار
غصب اولندی ینه غاصب قتنده جنایت ایلدی بوتقدیرجه سیدی اول عبد مدبرك قیمتنی ولی جنایتلره
غرامت چکر وچکدیکی غرامت ایله غاصب اوزرینه رجوع ایدر وغاصبدن الدیغی نصف قیمتی ولی اولایه دفع
ایدر والدیغی شیء سببیله غاصبك اوزرینه اتفاق اوزره ثانیا رجوع ایدر ودینلدیکه امام محمد ایچون خلاف
واردر (ومن غصب صبیا حرا فمات فی یده فجاءة او بحمی فلا شیء علیه) برکسنه برحر صبی یی غصب ایلسه
وغاصبك یدنده فجاءة ویا حمادن فوت اولسه غاصب اوزرینه برشیء لازم دکلدر (وان بصاعقة او نهش حیة فعلی
عاقلته دیته) اکر صاعقه دن ویاخود ییلان صوقمقدن فوت اولسه غاصبك عاقله سی اوزرینه صبینك
دیتی لازمدر (ولو قتل صبی عبدا مودعا عنده ضمن عاقلته) اکر برصبی کندو قتنده مودع اولان یعنی امانت
اولان برعبدی قتل ایلسه صبینك عاقله سی عبدك بهاسنی ضامن اولور (وان اکل طعاما او اتلف مالا اودع عنده
فلا ضمان خلافا لابی یوسف) اکر صبی طعامی اکل ایلسه ویاخود کندو قتنده ودیعت قونیلان مالی اتلاف
ایلسه ضمان لازم کلمز ابوحنیفه وامام محمد قتنده لکن ابویوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده
ضمان لازم کلور (ولو اودع عند عبد محجور مال فاستهلکه ضمن بعد العتق لا فی الحال خلافا له) اکر برعبد
محجورك قتنده مال امانت قونلسه واول عبد اول مالی استهلاك ایلسه بعد العتق ضامن اولور فی الحال ضامن
اولمز ابویوسف خلاف ایدوب انك قتنده فی الحال ضمان لازم کاور (والاقراض والاعارة کالایداع فیهما)
اقراض واعاره یعنی عاریت صبی وعبد محجور حقلرنده ایداع کبی یعنی امانت کبیدر (والمراد بالصبی العاقل
وفی غیر العاقل یضمن المال ایضا بالاتفاق کما یضمن العاقل ایضا مالا اتلفه بلا ایداع ونحوه) صبی ایله مراد صبی
عاقلدر کافیده مسطوردرکه خلاف یعنی امامك اختلافی صبی عاقلده در وغیر عاقل اولان صبی بالاتفاق
مالی ضامن اولور عاقل صبی شول مالی که ایداع واقراض واعاره اولمیه اول مالی اتلاف ایلدکده ضامن اولدیغی
کبی زیرا صبی غیر عاقلك تسلیطی هدردر عقلی اولمدیغیچون اما فعلی معتبردر

باب القسامه

بوباب قسامه نك احکامی بیاننده در وقسامه لغتده قسم معناسنه در که مطلقا یمیندر وشرعده ایسه یمین بالله در

(اذا وجد میت فی محلة به اثر القتل من جرح او خروج دم من اذنه او عینه او اثر خنق او ضرب ولم یدر قاتله وادعی
ولیه قتله علی اهلها او بعضهم ولا بینة له حلف خمسون رجلا منهم یختارهم الولی بالله تعالی ما قتلناه
ولا علمنا له قاتلا ثم قضی علی اهلها بالدیة) یعنی بر محله ده میت بولنسه واول میتده جرح ویاخود قولاق وعینیدن
خروج دم کبی اثر قتل اولسه ویاخود خنق یعنی بوغمق اثری ویاخود ضرب اثری اولسه اما قاتلی بلنمسه وولی
قاتل اهالی محله نك کایسی اوزرینه میتك قتلنی عمدا ویاخود خطاء ادعا ایلسه ویاخود بعضیسنك اوزرینه
ادعا ایلسه حال بوکه ولینك بینه سی اولمسه اهالی محله دن ولی اختیار ایلدیکی اللی آدمه یمین ویریلور یعنی
الله تعالینك اسم شریفنه یمین ویریلور برقتل ایلمدك وقاتلنی دخی بلمزدیو اندن صکره اهالی محله یه دیت
قضا اولنور حلف خمسون اذانك جوابیدر (بالله ما قتلناه ولا علمنا له قاتلا یعنی حلف الخمسون حال کونهم
قائلین بهذا القول وهذا علی سبیل الحکایة عن الجمع) اما یمین ویرلدکده هر برینه باشقه جه بالله ما قتلته
وما علمت له قاتلا دیو یمین ویریلور زیرا جائزدرکه یالکز قتل ایلمش اوله ویمین ایلدکده ما قتلناه یعنی جمله مز ایلمدك
دیو یمینه اجترا ایلیه ابن عباسدن روایت اولنمشدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم زمان شریفلرنده
خیبرده برقتل واقع اولدی نبی علیه السلام اهل خیبره برمکتوب کوندردیلرکه بینکزده برقتیل بولندی کیم جرح
ایلدی وایلمشدر اظهار ایلیه سزدیو امر ایلدی انلر دخی مکتوبك جوابنده بونك مثلی بنی اسرائیل زماننده واقع
اولمشدر حق سبحانه وتعالی موسی علیه السلامه حکمنی انزال ایلمشیدی ایمدی سندخی حق سبحانه وتعالیدن
حکمنی طلب ایله دیو یازدیلر نبی علیه السلام دخی مکتوب شریف کوندروب حق سبحانه وتعالی
بکا کوستردیکه سزدن اللی آدم اختیار اولنوب یمین ویریله بعده دیتنی غرامه چکه سزدیو امر ایلدی بو جواب
وارد قده تحقیقا ناموس اکبرو حیله قضا ایلدك دیدیلر (وما تم خلقه کالکبیر) خلقی تمام اولان سقط دخی
احکامده کبیر کبیدر (ولا یحلف الولی وان کان لوث) ولی اهالی محله یی تحلیف ایلمز اکر علامت ویاخود تهمت
ویاخود قرینه دخی اولورسه لوث دیدکلری یا علامت اوله ویاخود اول محله اهالیسی قتل ایلدیکنه برقرینه اوله
ویاخود ما بینلرنده عداوت اوله دیمکدر بویله اولدیغی تقدیرجه ینه تحلیف اولنمز (فان نقص اهلها عن الخمسین
کررت الیمین الی ان یتم) اکر اهل محله اللی آدمدن ناقص اولسه اللی تمام اولنجه یمین مکرر اولور یعنی تکرار یمین
ویریلور زیرا حکم شرعی اللی آدمه یمین ویرمکدر ایمدی ممکن اولدیغی مرتبه اتمامی واجبدر (ومن نکل حبس
حتی یحلف) برکسنه یمیندن نکول ایلسه یمین ایدنجه حبس اولنور (وان ادعی الولی القتل علی غیرهم
سقطت عنهم) اکر ولی اهل محله دن غیری بررجل اوزرینه قتلی ادعا ایلسه اهل محله دن قسامه ساقط اولور
(ولا تقبل شهادتهم علی غیرهم خلافا لهما) اهل محله نك شهادتی اهل محله دن غیری کسنه نك اوزرینه قبول
اولنمز ابو حنیفه قتنده امامین قتنده شهادتلری مقبولدر قبیل الخصومت عزل اولان وکیل بالخصومه نك شهادتی
کبی مثلا برکسنه برکسنه یی خصومته وکیل ایلسه عند الحاکم مخاصمه ایلسه بعده وکالتدن عزل ایلسه انك
شهادتی اول دعواده مقبول دکلدر اکر مخاصمه ایلمزدن مقدم عزل اولنسه شهادتی مقبولدر وبرکسنه شفعه
طلب ایلسه بعده ترك ایلسه بعده انك شهادتی مقبول دکلدر اما شفعه طلب ایلمدین شهادت ایدرسه مقبولدر
(ولا علی بعضهم ان ادعاه اجماعا) واهل محله نك شهادتی بعضیسنك اوزرینه مقبول دکلدر اکر ولی القتیل اجماعا
یعنی جمله سندن ادعا ایلسه مثلا اهل محله دن بعینه بر رجل اوزرینه ولی ادعا ایلسه واول محله دن ایکی شاهد
شهادت ایلسه شهادتلری قبول اولنمز زیرا خصومت جمله سنك اوزرینه قائمه در بو محلده اجماعا قولی اولمسه دخی
احسن ایدی (ووجود اکثر البدن او نصفه مع الرأس کوجوده) بدنك اکثرینك موجود اولمسی ویاخود نصفی
باشیله وجود اولمسی لزوم قسامه ودیتده کلك موجود اولمسی کبیدر (ولا قسامة علی صبی ومجنون وامرأة
وعبد) صبی ومجنون وخاتون اوزرلرینه قسامه یوقدر یمین قولیدر بونلر ایسه قول صحیحه اهل دکلردر (ولا قسامة
ولا دیة فی میت لا اثر به او یخرج الدم من انفه او فمه او دبره او ذکره او وجد اقل من نصفه ولو مع رأس او نصفه
مشقوقا بالطول) قسامه ودیت یوقدر شول میت حقنده که آنده اثر قتل اولمیه ویاخود بورننده ن واغزندن
ودبرندن ویاخود ذکرندن قان چقمش اوله زیرا بونلر علامت قتلدر اما کوزندن وقولاغندن قان کلسه
علامت ضرب شدیددر اکا قتل حکم اولنور ویاخود نصفندن اقل بولنسه اکر باشیله دخی اولورسه ویاخود

نصفی بولنسه اما طولاشق اولنمش ایسه بونلره حکم کل ویرلمز زیرا بو ایکیسی اکثر اجزاد کلدر (وان وجد علی دابة
یسوقها رجل فالدیة علی عاقلته) اکر قتیل دابه اوزرنده بولنسه واول دابه یی بر رجل سوق ایدر اولسه دیت
ایمدی دیت سائقك عاقله سی اوزرینه در (وکذا لو کان یقودها او راکبها وان اجتمعوا فعلیهم) ینه حکم سوق
ایدن کبیدر اکر دابه یی یدسه ویاخود بنسه ینه عاقله لری اوزرینه در واکر سائق وقائد وراکب جمع اولسه لر دیت
بونلرك اوزرینه در (وان وجد علی دابة بین قریتین فعلی اقربهما) اکر بر دابه نك اوزرنده برقتیل اولسه وایکی قریه
ما بیننده بولنسه دیتی اقرب قریه اوزرینه در (وان وجد فی دار نفسه فعلی عاقلته وعندهما لا شیء فیه) اکر
قتیل کندو دارنده بولنسه دیت قتیلك عاقله سی اوزرینه در ورثه سی ایچون ابو حنیفه قتنده اما امامین قتنده
برشیء یوقدر وفتوی دخی امامین قولی اوزرینه در (وان وجد فی دار انسان فعلیه القسامة وعلی عاقلته الدیة)
اکر قتیل برکسنه نك اونده بولنسه قسامه صاحب دارك اوزرینه در ودیت عاقله سی اوزرینه در (وان کانت
العاقلة حضورا یدخلون فی القسامة ایضا خلافا لابی یوسف والا کررت علیه) اکر عاقله حاضرلر ایسه قسامه یه
داخل اولورلر ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده حاضر ایسه لر دخی قسامه یه داخل اولمزلر اکر عاقله
غائب اولوب حاضر دکللر ایسه صاحب دار اوزرینه یمین تکرار اولور اللی یه وارنجه (والقسامة علی الملاك دون
السکان وعند ابی یوسف علی الجمیع) قسامه ملاك اوزرینه در یعنی دارك صاحبلری اوزرینه در یوخسه سکانی
اوزرینه دکلدر ابو حنیفه وامام محمد قتلرنده وابو یوسف قتنده قسامه جمله سنك اوزرینه در (وهی علی اهل الخط
ولو بقی منهم واحد دون المشترین) قسامه اهل الخط اوزرینه در حین فتحده امام برشهری فتح ایدوب بین القائمین
قسمت ایلدکده نصیبلری قسمین اولمق ایچون خط چکمش اوله لر اهل خط انلردر اکر برکسنه دخی باقی ایسه
قسامه انك اوزرینه در مشترین اوزرینه دکلدر ابو حنیفه حضرتلرینك فعلیله عصرنده اهل کوفه نك عادتنی
مشاهده ایلدیکی ایچوندر زیرا اهل کوفه نك تدبیری اهل خطه نك ایدنده اولوب تدبیرده مشترین مشارك اولمزلر
ایمش ابو یوسف بوکا اعتبار ایلمشدر (وعنده علی المشترین ایضا) ابو یوسف قتنده مشترین اوزرینه در (وان لم
یبق من اهل الخط احد فعلی المشترین) اهل خطدن بر احد باقی قالمش ایسه بالاجماع مشترین اوزرینه در (وان
بیعت دار ولم تقبض فعلی البائع وعندهما علی المشتری) اکر بر دار بیع اولنسه اما مشتری قبض ایلمدین ایچنده
برقتیل بولنسه بایعك عاقله سی اوزرینه در وامامین قتنده مشتری اوزرینه در (وفی البیع بخیار علی ذی الید
وعندهما علی من یصیر الملك له) خیار ایله مشروط اولان بیعده دیت ذی الیدك عاقله سی اوزرینه در ابو حنیفه
قتنده وامامین قتنده شول کسنه نك اوزرینه درکه ملك انك ایچون مقرر اوله (ولا تدری عاقلة ذی الید الا بحجة
انها له) ذی الیدك عاقله سی دیتی ویرمز الا حجت ایله ویرکه اول ذی الیدکدر دیو شهود شهادت ایلیه لر (وان وجد
فی دار مشترکة سهاما مختلفة فالقسامة والدیة علی الرأس) اکر قتیل سهاملری مختلف بر دار مشترکه ده بولنسه
قسامه ودیت رأس اوزرینه در نصیبلرینك تفاوتی اعتبار اولنمز مثلا اوچ کسنه نك بیننده مشترك اولوب برینك
حصه سی نصف اولسه وبرینك حصه سی ثلث وبرینك حصه سی سدس اولسه نصیبلره اعتبار اولنمز (وان وجد
فی سفینة فعلی من فیها من الملاحین والرکاب) اکر قتیل سفینه ده بولنسه قسامه ودیت سفینه ده اولان ملاحین
ورکاب اوزرینه در رکاب ایسه ملاحیندن غیری اولان یولجیلردر بو محلده مالك وغیری برابرلردر (وان وجد
فی مسجد محلة فعلی اهلها وان بین قریتین فعلی اقربهما) اکر قتیل محله مسجدنده بولنسه اهل اوزره دروا کر
قتیل ایکی قریه بیننده بولنسه قسامه ودیت اقرب قریه نك اهالیسی اوزرینه در (وان فی سوق مملوك فعلی
المالك) اکر قتیل سوق مملوکده بولنسه قسامه ودیت مالکی اوزرینه در ابو حنیفه وامام محمد قتلرنده (وعند ابی
یوسف علی السکان) ابو یوسف قتنده سکان اوزرینه در (وفی غیر المملوك کالشوارع علی بیت المال) غیر مملوك
اولان اسواق شوارع یعنی طریق اعظم کبیدر بونده بولنان قتیلك دیتی بیت المال اوزرینه در زیرا الغرم بالغنم
ایدیکی محققدر (وکذا ان وجد فی المسجد الجامع) اکر قتیل مسجد جامعده بولنسه دیت بیت المال اوزرینه در
زیرا مسجد جامع عامه ایچوندر برفرده مخصوص دکلدر (وکذا ان وجد فی السجن) اکر قتیل زندانده بولنسه
ینه دیتی بیت المال اوزرینه در ابو حنیفه وامام محمد قتنده (وعند ابی یوسف علی اهل السجن) ابو یوسف
قتنده قسامه ودیت اهل سجن اوزرینه در (وان فی بریة لیس بقربها قریة یسمع منها الصوت فهو هدر) اکر قتیل

بربريه ده بولنسه كه اول بريه نك قربنده برقريه اولمسه كه اول قريه دن صوت استماع اولنه بومقوله ده دم هدردر
(وكذا فى وسط الفرات) وسط فراتده بولنان قتيلك حكمى دخى مروراايدن مسئله كبيدر (وان محتبسا بالشط
فعلى اقرب القرى منه) واكر قتيل شاطئ النهرده محتبسا بالشط بولنسه اقرب اولان قرى اهاليسى اوزرينه در
زيرا شط انلرك اللرنده در اندن استقاايدرلر ودوابه لريني دخى اندن صوارررلر انلره مخصوص اولمش اولور (وان التقى
قوم بالسيوف ثم انجلوا عن قتيل فعلى اهل المحلة الا ان يدعى وليه على القوم او على معين منهم فتسقط عنهم) اكر
برقوم سيوف ايله محاربه ايلسه لر اندنصكره منكشف اولسه لر حاصل معنى تفرق ايدوب موضع اجتماعلرنده
برقتيل بولنسه قسامه وديتى اهل محله اوزرينه در الا مكر كه قتيلك وليسى اول قومك اوزرينه دعوى ايليه پس
ايدى بوتقديرجه اهل محله دن قسامه وديت ساقط اولور زيرا بودعوى اهل محله نك برائتنى متضمن اولور
(ولا يثبت على القوم الا بحجة) قتيل ذلك القومك اوزرينه ثابت اولمز الا حجت ايله ثابت اولور مجرد دعوى ايله
حق ثابت اولمز لكن اهل محله دن ساقط اولور زيرا وليينك قولى كندونفسى اوزرينه حجت اولور (ولو وجد
فى معسكر بارض غير مملوكة فان فى خباء او فسطاط فعلى ربه والا فعلى الاقرب منه) اكر قتيل ارض غير مملوكه نك
معسكرنده بولنسه اكر خباده ويا فسطاطده بولنورسه صاحبى اوزرينه در والا قتيلده خباء ويا فسطاطده
صاحبى قنغيسى اقرب ايسه انك اوزرينه در يقال عسكر الرجل فهو معسكر اوالموضع معسكر بالفتح بومحلده
مراد ارض غير مملوكه در خباء خيمه در صوفدن دوزلمش در فسطاط ايسه خيمه عظيمه در حاصل كلام خباء كوچك
خيمه در فسطاط ايسه بيوك خيمه در (وان كانوا قد قاتلوا عدوا فلا قسامة ولا دية) اكر عدو ايله مقاتله ايلسه لر
وبينلرنده قتيل بولنسه قسامه وديت يوقدر ظاهر دلالت ايدر كه اول كمسنه عدونك قتيليدر ودمى هدردر (وان
الارض مملوكة فالعسكر كالسكان والقسامة على المالك لا عليهم خلافا لابى يوسف) اكر عسكر نزول ايتديكى
ارض مملوكه ايسه پس ايدى عسكر سكان كبيدر قسامه وديت مالك اوزرينه در عسكر اوزرينه دكلدر ابو
حنيفه وامام محمد قتنده اما ابو يوسف خلاف ايدوب قسامه وديت ملاك اوزرينه در ديمشلر (ومن جرح فى قبيلة
ثم نقل الى اهله ولم يزل ذا فراش حتى مات فالقسامة على القبيلة عند الامام وعند ابى يوسف لا شئ فيه) بركمسنه
برقبيله دن مجروح اولسه اندنصكره اهلنه نقل اولنسه اما صاحب فراش اولقدن زائل اولمسه واول جرحدن
فوت اولسه قسامه وديت اول قبيله نك اوزرينه در امام اعظم قتنده وابو يوسف قتنده برشئ لازم كلمز زيرا
قبيله ده بولنان مادون النفس در مادون النفسده ايسه قسامه يوقدر (ولو مع الجريح رجل فحمل ومات فى اهله
فلا ضمان على الرجل عند ابى يوسف) اكر مجروح ايله بر رجل اولسه واول رجل مجروحى اهلنه كتورسه
واهلى يانده فوت اولسه رجل حاملك اوزرينه ضمان لازم كلمز ابو يوسف قتنده (وفى قياس قول الامام يضمن)
امام اعظمك قياسنده رجل حامل ضامن اولور زيرا انك يدى محله منزله سنده در وانك يدنده جريحا وجودى
يعنى موجود اولمسى محله ده جريحا وجودى كبيدر (ولو ان رجلين كانا فى بيت فوجد احدهما مذبوحا ضمن
الاخر ديته عند ابى يوسف خلافا لمحمد) اكر تحقيق ايكى رجل بريتده اولسه لر ايكيسندن بريسى بوغازلنمش بولنسه
مذبوحك ديتنى آخر ضامن اولور ابو يوسف قتنده امام محمد ايچون خلاف واردر انك قتنده كندونفسنى قتل
ايلمك احتمالى ايله ضامن اولمز خصوصا شك ايله ضمان لازم كلمز (ولو وجد القتيل فى قرية لامرأة كرر اليمين عليها
وتدى عاقلتها) اكر قتيل بر خاتونك قريه سنده بولنسه خاتونك اوزرينه يمين متكرر اولور وخاتونك عاقله سى ديتى
ويرر ابو حنيفه قتنده قسامه نفى تهمت ايچوندر خاتونده ايسه تهمت محققه در (وعند ابى يوسف على عاقلتها
القسامة ايضا) ابو يوسف قتنده ديت كبى قسامه دخى خاتونك عاقله سى اوزرينه در زيرا قسامه اهل نصرت
اوزرينه در خاتون ايسه اهل نصرتدن دكلدر صبى يه مشابه اولدى (قال المتأخرون والمرأة تدخل فى التحمل
مع العاقلة فى هذه المسئلة) متأخرون ديديلر كه بومسئله ده خاتون تحمل قسامه يه ادخال امام طحاوينك
اختياريدر واصح اولان دخى بودر ودخى شول يرده كه بنفسها قتله مباشرت ايليه انده دخى داخل اولور
(ولو وجد فى ارض رجل وجنب قرية ليس صاحب الارض منها فهو على صاحب الارض) اكر برقريه نك يانده
بررجلك ارضنده برقتيل بولنسه صاحب ارض اول قريه دن اولمسه تحمل قسامه صاحب ارض اوزرينه در

بوكتاب

بوكتاب معاقلك احكامى بيانندهدر (هى جمع معقلة وهى الدية) معاقل فتح ميم وضم قاف ايله معقله نك جمعيدر كه
ديه دردية عقل ومعقله تسميه سى سفك دمانى منع ايلديكى ايچوندر عقل دخى بوندندر كه صاحبنى قبايحدن
منع ايدر صحاحده عقل ديه در (والعاقلة من يؤديها) عاقله شول كمسنه در كه ديتى ادا ايليه (وهم اهل الديوان
ان كان القاتل منهم) عاقله اهل ديواندر اكر قاتل اهل ديواندن ايسه صاحب مغرب ديوان جريده در روايتدا
دواوينى تدوين ايدن حضرت عمر رضى الله عنهدر ودواوين ديدكارى اهل حبشك اساميسى تحرير اولنان دفتردر
امام شافعى قتنده اهل ديوان قاتلك عشيرتى در روايت اولنمشدر كه نبى عليه السلام عشيرتى اوزرينه حكم
ايلمشدر بعده فسخ يوقدر زيرا عشيرت صله در بوتقديرجه اقارب ديتى ادايه اولى در بزم ايچون دليل حضرت عمر
رضى الله عنه قضيه سيدر وقتا كه دواوينى تدوين ايلدى محضر صحابه ده ديتى اهل ديوان اوزرينه ايلدى برفرد
انكار ايلمكله اجماع اولدى بوايسه فسخ دكلدر بلكه معنى تقرير در زيرا عقل نصرت اوزرينه در حضرت عمر
رضى الله عنه زماننده تناصر ديوان ايله اولمغين حضرت عمر رضى الله عنه ديتى اهل ديوانه ايلمشدر (تؤخذ من
عطاياهم فى ثلاث سنين) ديتى اهل ديوانك عطاياسندن وقت قضادن اوچ سنه يه دكين اخذ اولنور بويلجه
اولديغى نبى عليه السلامدن مرويدر وعمر رضى الله عنهدن محكيدر زيرا عطايادن آلمق تحقيقدر شافعى قتنده
ايسه فى الحال واجب اولور (فان خرجت ثلث عطايا فى اقل او اكثر اخذ منها) اكر عطايالرينك ثلثى
اوچ سنه دن اقلده ويا خود اوچ سنه دن اكثرده چقرسه چقان عطايادن اخذ اولنور (ومن لم يكن منهم فعاقلته
قبيلته يؤخذ منهم فى ثلاث سنين من كل واحد ثلاثة دراهم او اربعة كل سنة درهم او درهم وثلث لا ازيد
هو الاصح) اكر قاتل اهل ديواندن دكل ايسه انك عاقله سى قبيله سيدر وقبيله سندن اوچ سنه ده هر برندن اوچ
درهم ويا خود درت درهم اخذ اولنور بوتقديرجه هر سنه ده بر درهم ويا خود بر درهم وثلث درهم اولور زياده النمز
اصح اولان بودر زيرا تحقيقنك معناسنك رعايتى بودر (وقيل فى كل سنة ثلاثة دراهم او اربعة) ديلمديكه
هر سنه ده اوچ درهم ويا خود درت درهم اخذ اولنور بوتقديرجه مأخوذ اولان اوچ سنه ده طقوز درهم
ويا خود اون ايكى درهم اولوب حد تحقيقندن چقمش اولور (فان لم تتسع القبيلة لذلك ضم اليهم اقرب القبائل
نسبا على ترتيب العصبات والقاتل كاحدهم) اكر قبيله ديت ويرمكه كفايت ايلميوب قدرتلرى يوغيسه ويا خود
قبيله سى قليل ايسه ترتيب عصبات اوزره نسبا اقرب قبائلى اول قبيله يه ضم اولنور وقاتل دخى انلرك بريسيدر
ادا اولان شيئده يعنى ديتى اداده قبيله ايله داخلدر (وان كان ممن يتناصرون بالحرف او بالحلف فعاقلته اهل
حرفته او حلفه) اكر قاتل حرف ايله تناصر ايدنلردن ايسه اول كمسنه نك عاقله سى اهل حرفتيدر ويا خود اهل
حلفيدر (حلف) كسر حا وسكون لام ايله برقوم بر برينه تناصر ايلمك ايچون عهد ويمين ايلمكدر مراد اولان ولاى
موالاتدر (وعاقلة المعتق ومولى الموالاة مولاه وعاقلته) معتقك عاقله سى ودخى مولاء موالاتك عاقله سى
مولاسيدر ومولاسنك عاقله سيدر (وعاقلة ولد الملاعنة عاقلة امه) ولد ملاعنه نك عاقله سى اناسنك عاقله سيدر
(فان ادعاه الاب بعد ما عقلوا عنه رجعوا على عاقلته بما غرموا) اكر امك عاقله سى ديتى ويردكدنصكره بابا ولد
ملاعنه يى ادعا ايلسه امك عاقله سى ويردكارى غرامه ايله بابانك عاقله سى اوزرينه اوچ سنه يه دكين رجوع ايدرلر
(وانما تعقل العاقلة ما وجب بنفس القتل فلا تعقل جناية عمد ولا جناية عبد ولا ما لزم بصلح او اعتراف الا
ان يصدقوه ولا اقل من نصف عشر الدية بل ذلك على الجانى) عاقلك ديت ويرديكى نفس قتل ايله واجب اولان
شيدركه اول خطا ايله واجب اوله ويا خود شبه عمد ويا خود تسبيب ايله واجب اوله جنايت عمدى ويرمزلر وجنايت
عبدى دخى ويرمزلر وصلح اعتراف ايله لازم اولانى دخى ويرمزلر الا مكر كه عاقله سى اعترافنى تصديق ايديه لر
بوتقديرجه ديت اوزرلرينه واجب اولور وديتك عشرينك نصفندن اقلنى دخى ويرمزلر بلكه جانى اوزرينه در زيرا
نبى عليه السلامك (لا تعقل العواقل عمدا ولا عبدا ولا صلحا ولا اعترافا ولا ما دون ارش الموضحة العواقل قول
شريفى واقع اولمشدر (ولا يدخل النساء والصبيان فى العقل) نسا وصبيان عقلده داخل اولمزلر زيرا حضرت عمر
رضى الله عنه لا تعقل مع العاقل صبى ولا امرأة بيورمشلردر اهل نصرت اوزرينه عقلك واجب اولمسى مراقبه يى
ترك ايلمدكاريچوندر ناس ايسه صبيان ونسا ايله تناصر ايلمدكارى خود محققدر اول اجلدن انلرك اوزرينه واجب
دكلدر (ولا يعقل مسلم عن كافر ولا بالعكس) مسلم كافردن وعكسيكه كافر مسلمدن عقل ايلمز يعنى ديت ويرمز

زیرا دم تناصر محققدر (ویعقل الکافر عن الکافر وان اختلفا ملة ان لم تکن العداوة بین الملتین ظاهرة کالیهود مع
النصاری) کافر کافردن عقل ایدر اکر ملتلری مختلف دخی اولورسه زیرا (الکفر کله ملة واحدة) ایدیکی محققدر اکر
اختلاف اولان ملتین بیننده عداوة ظاهره بوغیسه یهود ایله نصاری کبی بونلرك بیننده عداوة ظاهره واردر
بونلر برینه عاقله اولیمز (وان لم یکن لذمی عاقلة فالدیة فی ماله فی ثلاث سنین) اکر ذمینك عاقله سی یوغیسه پس
ایدی دیت قضا اولندیغی کوندن اوچ سنه یه دکین مالندندر (والمسلم یعقل عنه بیت المال) اکر مسلمك
عاقله سی یوغیسه اندن بیت المال عقل ایدر زیرا دیتك وجوبی نصرت اعتباریله در و جماعت مسلمین ایسه بر برینه
تناصر ایدرلر (وقیل کالذمی) دینلدیکه مسلم دخی ذمی کبیدر مالندن دیت ویرمکده بونك دخی اوچ سنه یه دکین
مالندن ویریلور اما اوچ سنه حسابی قضا اولندیغی کوندن حساب اولنور (وان جنی حر علی عبد خطأ فعلی
العاقلة) اکر حر عبد اوزرینه خطأ جنایت ایلسه دیت حرك عاقله سی اوزرینه در

کتاب الوصایا

بو کتاب وصیلرك احکامی بیاننده در وصیت مصدر معناسنه اسمدر اندنصکره موصی به که وصیت اولنان
شیئدر اکا تسمیه اولندی کاهی وصیت لام ایله استعمال اولنور اوصی فلان لفلان بکذا یعنی ملکه له بعد موته
کبی و کاهی الی ایله استعمال اولنور اوصی فلان الی فلان جعله وصیا له یتصرف فی ماله واطفاله بعد موته کبی
(الوصیة تملیك مضاف الی ما بعد الموت) شرعده وصیت تملیکدر اول تملیك که بعد الموت اولان شیئه مضافدر
وصیتك شرطی چوقدر جمله دن برشرطی موصی به که وصیت اولنان شیئدر بعد الموت الموصی تملیکه قابل شیء
اوله و برشرطی تملیکه اهل اولمقدر صبی و عبدك وصیتی صحیحه دکلدر و برشرطی دخی مستغرق بالدین اولمقدر
و برشرطی دخی ثلثدن زیاده اولمقدر و برشرطی دخی موصی له وارث اولمیوب اجنبی اولمق کرکدر اکر وارثه
وصیت اولورسه مکرکه سائر ورثه نك اجازتی ایله اولور و برشرطی دخی قاتلی اولمیه و برشرطی دخی موصی له
حی وجود اوله (وهی مستحبة بما دون الثلث ان کانت الورثة اغنیاء او یستغنون بانصبائهم والا فترکها
احب) وصیت ثلث مالدن مادونده مستحبدر اکر ورثه اغنیا ایسه لر و یاخود نصیبلرندن استغنا ایدرلرسه
اکر ورثه اغنیا اولمیوب و یاخود نصیبلرندن استغنا ایلمزلر ایسه وصیتی ترك ایلمك احبدر وصیتك مستحب
اولمسی چون اوزرینه لله مستحق اولور حق وار ایسه زکاة و صیام و حج و صلاة کبی اول وقت وصیت واجبه در
و نبی علیه السلام ثلث مال وصیتی کثیره در بیورمشلردر علی رضی الله عنهدن روایت اولنمشدر که نبی علیه
السلام بیورمشلردر که (لان اوصی بالخمس احب الی من ان اوصی بالربع ولان اوصی بالربع احب الی من
ان اوصی بالثلث) زیرا خمس و ربعده اقربا ایچون صله واردر اما ثلث تامده صله یوقدر و نبی علیه السلام (افضل
الصدقة علی ذی الرحم الکاشح) بیورمشلردر (ولا تصح بما زاد علی الثلث) ثلث اوزرینه زیاده اولان وصیت
صحیحه اولمز سعد بن وقاص رضی الله عنه روایت ایدر که مزاجم حوش اولمیوب وجع مشتد اولمغین نبی علیه
السلام بنی عیادة یه کلدی نبی علیه السلامه دیدمکه یا رسول الله حالم زیاده مکدر در و مالم وافردر ورثه دن
انجق بر قزم واردر مالمك ثلثانی وصیت ایلمك مراد ایدرم دیدیکمده (لا) بیوردیلر ایمدی نصفنی تصدق ایلیم
دیدیکمده ینه (لا) بیوردیلر ایمدی ثلثی تصدق ایلیم دیدیکمده (والثلث کثیر) بیورمشلردر (ولا لقاتله مباشرة)
وصیت مباشرة قاتل ایچون صحیح دکلدر زیرا نبی صلی الله علیه وسلم (لا وصیة لقاتل) بیورمشلردر بو حدیث
شریفك اطلاقی کرك عمدا و کرك خطأ اولنه متناولدر اما مباشرة قولی قتل بالتسبیبدن احترازدر زیرا تسبیب ایله
قتل وصیتك صحتنه مانع اولمز و تسبیب ایله قتل حقیقة قتل دکلدر (ولا لوارثه الا باجازة الورثة) و وارثی ایچون
دخی وصیت صحیحه دکلدر الا مکرکه ورثه نك اجازتی ایله اوله (وتصح بالثلث للاجنبی وان لم یجیزوا) ثلث مالندن
اجنبی ایچون وصیت صحیحه اولور اکر ورثه اجازت ویرمزلر ایسه ده (وتصح من المسلم للذمی وبالعکس) مسلمك
ذمی ایچون وصیتی صحیحه اولور و عکسی دخی صحیح اولور یعنی ذمی مسلم ایچون وصیت ایلسه صحیح اولور (وتصح
للحمل وبه ان کان بینهما وبین ولادته اقل من ستة اشهر) فلانك حملی ایچون بوقدر درهم وصیت ایلسه صحیح
و فلان جاریه نك حملی فلان ایچون وصیت ایلدم دیسه صحیح اولور و بو قولنك معناسی بودر و اول حملك ولادتی
بینی و وصیت بینی التی ایدن اقل اولورسه صحیح اولمز (ولا تصح الهبة له) حمل ایچون هبه صحیحه دکلدر زیرا هبه نك

شرطی

شرطی قبول و قبضدر جنینده ایسه بو متصور دکلدر (وان اوصی بامة دونه صحت الوصیة والاستثناء) اکر
حملك امنی وصیت ایدوب حملنی وصیت ایلمسه واستثناء صحیح اولور زیرا حمل لفظا اسم جاریه یه متناول اولمز
اطلاق ایله تبعا متناول اولور چون وصیت ایله ام افراد اولنسه صحیح اولور حمل دخی وصیتیله افراد اولنسه اولدخی
جائزدر ایمدی استثناسی دخی جائزدر و هر شیئکه اوزرینه عقد ایرادی جائز اوله عقددن اخراجی دخی جائز اولور
(ولا بد فی الوصیة من القبول) وصیتده قبولدن لا بددر یعنی قبول لازمدر (ویعتبر بعد موت الموصی ولا اعتبار
بالرد والقبول فی حیاته) قبول موصینك موتندنصکره معتبر اولور یوخسه موصینك حیاتنده رد و قبوله
اعتبار یوقدر مثلا برکمسنه خاتوننه انت طالق غدا علی درهم دیسه یارندن اول خاتونك رد و قبولی باطلدر (وبه
تملك الا ان یموت الموصی له بعد موت الموصی قبل القبول فانه یملکها وتصیر لورثته) قبول ایله وصیت ایلدیکی
شیئه مالك اولور زیرا وصیت ملك جدیدی اثبات در بو تقدیرجه بلا اختیار غیر ایچون اثبات ملکه قادر دکلدر
الا مکرکه موصی له موصیدنصکره قبل القبول فوت اولمش اوله زیرا موصی له وصیته مالك اولور و موصی به
موصی لهك وصیتی ایچون اولمش اولور زیرا وصیت موصی طرفندن موتی ایله تمام اولدی فسخ لاحق اولمز موصی
لهك ملکنه داخل اولیجق ورثه سنه انتقال ایدر قیاس بو ایدیکه وصیت باطله اوله اما استحسانا صحیح اولدی
(ولا تصح من صبی ولا مکاتب وان ترك وفاء) صبینك وصیتی و مکاتبك وصیتی صحیح دکلدر اکر مکاتب وفاء ترك
اولنمش ایسه ده عبد کتابت ایله سیدك ملکندن چقمز مادامکه بدلنی ادا ایلمیه بو تقدیرجه تبرعاتی جائزه دکلدر
(والوصیة مؤخرة عن الدین) وصیت دیندن مؤخره در زیرا دینك اداسی فرضدر وصیت ایسه تبرعدر (فلا تصح
ممن یحیط دینه بماله الا ان یبرئه الغرماء) وصیت دیندن مؤخر اولمغین دینی جمیع مالنی احاطه ایدن کمسنه نك
وصیتی صحیحه اولمز الا مکرکه غرماسی تبرئه ایلیه لر بو تقدیرجه مانع زائل اولمغله وصیت صحیحه اولور (وللموصی
ان یرجع فی وصیته قولا وفعلا بقطع حق المالك فی الغصب او یزیل ملکه کالبیع والهبة) موصی ایچون وصیتده
قولا وفعلا رجوع ایلمك واردر قولا دیدیکی رجعت عن وصی دیمك کبی و فعلا قولی موصی به ده بر شیء اشلرکه
رجوعه دلالت ایدر و یقطع قولی ایله تفسیر ایدوب و یقطع فعلا قولنك صفتی اوله معنی بو که فعلا غصبده معنی
مغصوبده حق مالکی قطع ایلیه مثلا مغصوب اولان ثوب اولوب انی قطع کبی بوایکیسی ملکی ازاله ایدر ایمدی
چون موصی وصیت ایلدکدنصکره حقی قطع ایدر و ملکی ازاله ایدر شیئی اشلسه رجوعنه دلالت
ایدر بونك فعلی قول مقامنه قائم اولور (وان اشتراه او رجع بعد ذلك او یوجب فی الموصی به زیادة لا یمکن
التسلیم الا بها کالت السویق والبناء فی الدار والحشو بالقطن) اکر موصی وصیت ایلدیکی شیئی بیع
ایلدکدنصکره اشترا ایدرسه ده و یاخود بیع و هبه ایلدکدنصکره رجوع ایدرسه و یاخود موصی به ده بر زیاده
لك ایجاب ایلیه که تسلیمی ممکن اولمیوب الا اول زیاده لك ایله ممکن اوله (مثلا) سویق وصیت ایلمش بعده یاغ
ایله لت ایلمش بردار وصیت ایلمش بعده ایچنده بنا ایلمش و پنبه وصیت ایلمش قفتان ایچنه طولدرمش ایمدی
موصی به ده بو فعللر زیاده موجبدر تسلیمی ممکن دکلدر زیرا غیر شیء ایله مختلط اولدی رجوعه دلالت ایدر
(وقطع الثوب وذبح الشاة رجوع) قطع ثوب و ذبح شاة رجوعدر (مثلا) بر ثوب و بر شاة وصیت ایلمش بعده
ثوبی قطع ایلمش و شاتی بوغازلمش بو فعل استهلاکدر وصیت باطله اولوب رجوع ایلمش اولور (والجحود لیس رجوع
عند محمد) وصیتی انکار ایلمك امام محمد قتنده رجوع دکلدر زیرا رجوع ماضیده اولان شیئی اثبات و حالده
اولانی نفیدر جحود ایسه ماضی و حالده اولانی نفیدر پس ایمدی ما بینلرنده تنافی واردر بو اجلدندر که نکاحی انکار
ایله فرقت واقع اولمز (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده انکار رجوعدر (ولا قوله
اخرت الوصیة) اکر موصی به ده دینلسه که اخرت الوصیة اولدخی اخرت الوصیة دیسه رجوع اولمز زیرا تأخیر اسقاط
دکلدر (اما) ترك اسقاطدر مثلا داین مدیونه ترکت لك دیسه ابرادر اما اخرتها دیسه ابرا اولمز (او کل وصیة
اوصیت بها لفلان فهی حرام) و یاخود هر وصیتی که فلان ایچون ایلمش ایدم اول وصیت حرامدر دیسه
وصیتدن رجوع دکلدر زیرا وصف حرمت اصلك بقاسنی مقتضیدر بو تقدیرجه رجوع متحقق اولمز (اما) فهی
باطلة دیسه بو کلام رجوع اولور زیرا باطل ذاهب شیئدر لا اصل له قبیلندندر (ولو قال ما اوصیت به لفلان
فرجوع الا ان یکون فلان الثانی میتا) اکر موصی دیسه که شول شیئکه فلان ایچون یعنی زید ایچون وصیت

ايلمشيدم اول شیٔ فلان ايچوندر يعنى عمرو ايچوندر بو كلام وصيتدن رجوعدر زيرا بو لفظ قطع شركته وفلان
ثانى ايچون تخصيصه دليلدر فلان اولدن رجوعى مقتضيدر الا مكر كه فلان ثانى ميت اوله بو تقديرجه اوله
وصيت صحيحه اولوب رجوع اولمز (وتبطل هبة المريض ووصيته لاجنبية نكحها بعدها) مريضك اجنبيه
خاتونه هبه سى ووصيتى باطل اولور اويله اجنبيه خاتونه كه هبه ووصيتدنصكره نكاح ايلمشدر (وكذا اقراره
ووصيته وهبته لابنه الكافر او الرقيق ان اسلم او عتق بعد ذلك) موصينك كافر اوغلنه وعبدينه اقرارى ووصيتى
وهبه سى باطلدر اكر اقرار وصيت وهبه دنصكره اسلامه كله وعبد ازاد اوله (مثلا) بر كمسنه بر كافر اوغلنه
وياخود عبدينه بر شیٔ اقرار ايلسه وياخود بر شیٔ وصيت ايلسه وياخود بر شیٔ هبه ايلسه بوندنصكره كافر اولان
اوغلان اسلامه كلوب وعبد ازاد اولسه اوچى دخى باطل اولور اقرارينك باطل اولمسى سبب ارث كه دنيويدر وقت
اقرارده قائم ايدى تهمت ايثارى موجبدر اول اجلدن تهمت اعتبارى ايله اقرار دخى وصايايه ملحق اولدى
ووصيت وهبه نك بطلانى بونلرك اعتبارى حال موتده در بو ايسه حال موتده وارث بولندى ايكيسى دخى باطل
اولدى (وهبة المقعد والمفلوج والاشل والمسلول من كل ماله ان طال ولم يخف موته منه والا فمن ثلثه) مقعدك
ومفلوجك واشلك ومسلولك هبه سى كلى مالندندر اكر مدتى اوزانورسه واكر موتى بو مرضلرك هر بريندن
خوف اولنمزايسه واكر مدت طويله اولميوب بو مرضلردن موتى خوف اولنورايسه هبه سى ثلث مالندن
معتبردر مقعد شول كمسنه در كه اياق اوزرنده كزمكه قادر اولميه مفلوج شول كمسنه دركه نصف بدنى عملدن
حركت اراديه دن قالمشدر اشل شول كمسنه دركه يدنده ارتعاش يعنى رعشه وحركت اوله مسلول شول كمسنه
دركه انده علت سل اوله سل ايسه اق جكرده بر قرحدر بونلر امراض مزمنه در

باب الوصية بثلث المال

بو باب ثلث ماله وصيتك احكامى بياننده در (ولو اوصى لكل من اثنين بثلث ماله ولم يجز وارثه قسم الثلث بينهما
نصفين) اكر بر كمسنه ايكى كمسنه نك هر برى ايچون ثلث مالنى وصيت ايلسه ووارثى اجازت ويرمسه موصينك
ثلث مالى نصفين اوزره ايكيسى بيننده تقسيم اولنور زيرا سبب استحقاقده برابر اولورلر (ولو لاحدهما بثلثه
وللآخر بسدس قسم اثلاثا) اكر بر رجل ايكيسنك بريسى ايچون ثلث مالنى وآخر ايچون سدس مالنى وصيت
ايلسه وورثه اجازت ويرمسه موصينك ثلث مالى ايكيسى بيننده اثلاثا تقسيم اولنور بالاجماع (ولو لاحدهما
بثلثه وللآخر بثلثيه او بنصفه او بكله ينصف الثلث بينهما) اكر اول ايكى كمسنه نك برى ايچون ثلث مالنى وآخر
ايچون مالنك ايكى ثلثنى وصيت ايلسه ياخود نصفنى وياكلى مالنى وصيت ايلسه امام اعظم قتنده ثلث مال
ايكيسى بيننده مناصفه اولور زيرا ثلث مالده زياده ايله وصيت ورثه اجازت ويرمدكده باطلدر (وعندهما بثلث
فى الاول وبخمس خمسين وثلاثة اخماس فى الثانى وربع فى الثالث) امامين قتنده ثلث مال وصيت اولده كه
ثلثين وصيت اولمش ايدى اوچ حصه اولوب بر سهمى ثلث وصيت اولانه ويريلور وايكى سهمى ثلثين وصيت
اولانه ويريلور وصيت ثانيكه نصف وصيت اولنمشيدى بو صورتده ثلث مال اخماسا تقسيم اولنور ايكى خمسى
صاحب ثلثه اوچ خمسى صاحب نصف ايچون ويريلور صورت ثالثه كه آخره كلى مالى وصيت ايلمشيدى ثلث
مال ارباعا تقسيم اولنور صاحب ثلثه ربعى ويريلور صاحب كله اوچ ربعى ويريلور (ولا يضرب الموصى له بالزائد
على الثلث عند الامام الا فى المحاباة والسعاية والدراهم المرسلة) موصى له ايچون ثلث اوزرينه زياده ايله ضرب
يوقدر ابو حنيفه قتنده صاحب مغرب ديمشدر كه فقها ديمشلردر (فلان يضرب بالثلث اى يأخذ منه شيئا
كانه قال لا يجعل ابو حنيفه للموصى له شيئا فيه ولا يعطيه) بو محلده ضرب اصطلاح حسابده اولان ضربدر
وبونده ضرب جعل معناسنه در صاحب مغرب بيان ايلديكى اوزره الا محاباتده زياده ايله ضرب اولنور يعنى
ثلثدن زياده اخذ اولنور مثلا صورة مسئله بر كمسنه نك ايكى عبدى اولوب برينك قيمتى بيك يوز درهم اولوب
وبرينك قيمتى التيوز درهم اولوب واول كمسنه وصيت ايلسه كه عبدك بريني يوز درهم وبريني دخى عمروه يوز
درهمه بيع ايليه لر زيده بيك درهم وعمروه بشيوز درهم محاباة حاصل اولدى اكر ايكى عبددن غيرى بر شيئى اولمسه
وورثه اجازت ويرمسه لر محاباة ثلثدن جائز اولوب اثلاثا تقسيم اولنور وسعايتك صورت مسئله سى بودر كه
بر كمسنه نك ايكى عبدى اولوب برينك قيمتى بيك درهم وبرينك قيمتى ايكى بيك درهم اولسه اول كمسنه عبدينك

ايكيسنك دخى عتقنه وصيت ايلسه عتقى صحيح اولور اما بو ايكيسندن غيرى مالى اولمسه وورثه دخى اجازه
ويرمسه لر ايكيسى دخى ثلث مالدن معتق اولورلر (مثلا) ايكى كمسنه بيك درهم قيمتى اولان عبدك اوچيوز اوتوز
اوچ درهم قيمتنى معتق اولوب باقيسنى سعى ايدر ودراهم مرسله ديديكى مطلقه ديمكدر يعنى ثلث ونصف وبو كا
مشابه بر شیٔ ذكر اولنميه صورت مسئله بر كمسنه ايكى بيك درهم وبر آخره دخى ايكى بيك درهم وصيت ايلسه
وورثه اجازت ويرمسه لر اثلاثا تقسيم اولنور بوندن غيرى مالى اولمق جوازى ايله بو مقدار ثلث مالى چقمق
اعتبار اولنور حضرت امامك بو اوچ صورتده آخر صورتلر ايله فرقنك وجهى بچون وصيت صريحا نصف وثلثين
وبونلره مشابه شیٔ ايله ثلث اوزرينه زياده اولسه شرعشريف ثلث اوزرينه زايد اولان وصيتى ابطال ايدرو ذكرى
لغو اولوب حق ضربده اعتبار اولنمز اما عبارتده وصيتى مبطل شیٔ اولمسه مثلا بر كمسنه بر رجله اللى درهم
وصيت ايلسه اتفاق يوز درهم مالى اولسه وصيت بالكليه باطله دكلدر ممكندر كه اول كمسنه نك مالى يوز درهمدن
زياده اوله بو وصيت حق ضربده معتبره اوله (وتبطل الوصية بنصيب ابنه) بر كمسنه اوغلنك نصيبنى آخره وصيت
ايلسه باطل اولور زيرا حق سبحانه وتعالينك فرض ايلديكى شيئى تغيير ايلمش اولور (وتصح بمثل نصيب ابنه)
اوغلنك نصيبى مثلى ايله وصيت ايلسه صحيح اولور زيرا مانع يوقدر شيئك مثلى اول شيئك غيريدر (فلو كان له ابنان
فللموصى له الثلث) اكر وصيت ايدن كمسنه نك اوغلى ايكى اولسه موصى له ايچون ثلث واردر (وان ثلاثة فالربع)
موصينك اوغلى اوچ ايسه مثل نصيب ابنه عبارتى ايله اولان موصى له ايچون ربع واردر (وان اوصى بجزء
من ماله فالتعيين الى الورثة) اكر موصى مالندن بر جزئنى وصيت ايلسه تعيين ورثه نكدر ورثه يه ديلوركه
مراد يكز مقدارى ويرك زيرا جزء مجهولدر قليل وكثيره متناول اولور ووصيت جهالت ايله ممتنع اولمز بو تقديرجه
ورثه موصينك قائمقامى اولورلر (وان بسهم فالسدس) اكر مالندن بر سهمى وصيت ايلسه موصى له ايچون
سدس واردر زيرا عرف متقدمينده سهم سدسه اطلاق اولنور (وعندهما مثل نصيب احدهم الا ان يزيد
على الثلث ولا اجازة) امامين قتنده ورثه نك برينك نصيبى مثليدر الا مكر كه ورثه نك نصيبى ثلثدن زياده اوله
وورثه اجازت ويرميه لر اكر برا وغلى اولسه موصى لهه نصف مال ويرلمز ثلثى ويريلور زيرا اجازة الوارث وصيت
ثلث اوزرينه زياده اولمز (قالوا هذا فى عرفهم وفى عرفنا السهم كالجزء) ديديلر كه سهمدن ارادهٔ سدس ائمهٔ
متقدمينك عرفنده وبزم عرفمزده سهم جزء كبيدر (وان اوصى له بسدس ماله ثم ماله واجازوا فله الثلث) اكر فلان
ايچون سدس مالنى وصيت ايلسه وورثه اجازت ويرسه لر موصى له ايچون ثلث واردر و سدس ثلثه داخل اولور
(وان بسدسه ثم بسدسه فله السدس سواء اتحد المجلس او اختلف) اكر موصى سدس مالنى فلان ايچون وصيت
ايدوب اندنصكره ينه سدس مالنى وصيت ايلسه موصى له ايچون سدس واردر كرك مجلس متحد اولسون كرك
مختلف اولسون برابردر وبو محلده سدس ماله مضاف اولمغله بچون معرفه ينه معرفه اعاده اولنسه ثانى عين اولدر
ابن عباس رضى الله عنهما حق سبحانه وتعالينك (فان مع العسر يسرا ان مع العسر يسرا) قول شريفنده
عسر اول عسر ثانيدر ديو بيورمشلردر اويله اولسه بر عسر ايكى يسره غالب اولمز (ولو بثلث دراهمه او غنمه او ثيابه
وهى من جنس واحد فهلك الثلثان فله الباقى ان خرج من الثلث) اكر موصى دراهمنك ثلثنى وياخود
غنمك ثلثنى وياخود ثيابنك ثلثنى وصيت ايلسه حالبو كه اول ثياب جنس واحددن اولسه وثلثانى هلاك اولسه
باقى قلان موصى له ايچوندر اكر باقى ثلثدن چقارسه مثلا موصينك اوچ بيك درهمى اولسه ثلثنى وصيت
ايلسه اندنصكره ايكى بيك درهمى هلاك اولسه باقى قلان بيك درهمك جمله سى موصى له ايچوندر امام زفر
قتنده موصى له ايچوندر ثلث ما باقى واردر زيرا هالك اولان وباقى قلان مالده ورثه وموصى له مشتركدر مال
مشترك هلاكى ايسه شركت اوزرينه در (وكذا كل مكيل وموزون) ينه هر مكيل وموزون دخى مرور ايدن
مسئله كبيدر (وان بثلث ثيابه وهى متفاوتة فهلك الثلثان فله ثلث ما بقى) اكر ثيابنك ثلثنى وصيت ايلسه واول
ثياب متفاوت اولسه وثلثانى هلاك اولسه موصى له ايچون ثلث ما بقى واردر زيرا ثياب متفاوت اولجق جنس
واحد اولمش اولور (وان بثلث عبيده فكذلك) اكر عبيدنك ثلثنى وصيت ايلسه وثلثانى هلاك اولسه كذلك
موصى له ايچون ثلث ما بقى واردر ابو حنيفه قتنده (وعندهما كل الباقى) امامين قتنده باقينك جمله سى
موصى له ايچوندر اكرچه صورة ظاهرده متفاوت ايلسه ده اما حقيقتده جنس واحددر (وقيل يتوافقان)

ودينلديكه امامين ابو حنيفه حضرتلرى ايله هالك ما بينلرنده اولوب وموصى له ايچون ثلث ما بقى اولمسنده
موافقلردر (والدواب كالعبيد) دواب خلافا واتفاقا عبيد كبيدر (وان اوصى بالف وله عين ودين فهى عين ان
خرجت من ثلث العين والا دفع ثلث العين وثلث ما يستوفى من الدين حتى يتم) اكر موصى هر كمسنه ايچون بيك
درهم وصيت ايلسه وحال بوكه موصى ايچون عين وغيريلر اوزرنده دين اولسه اول وصيت عيندندرا كر وصيت
ايلديكى شئ عينك ثلثندن چقارسه اكر چقمازسه عينك ثلثى ودينندن تحصيلى ممكن اولانك ثلثى موصى لهه
دفع اولنور حتى بيك درهم تمام اولنجه (وان اوصى بالثلث لزيد وعمرو واحدهما ميت فكله للحى) بركسنه ثلث
مالنى زيد وعمرو ايچون وصيت ايلسه حال بوكه ايكيسندن برى ميت اولسه وصيتك كليسى حى ايچوندر موصى
كرك موتنى بلسون كرك بلمسون برابردر زيرا ميت وصيته اهل دكلدر حى اولان مزاحم اولمز (وان قال بين زيد
وعمرو والنصف للحى) اكر حين وصيتده ثلث مالم زيد ايله عمرو بيننده اولسون ديسه واحدهما ميت بولنسه ثلثك
نصفى حى ايچوندر زيرا لفظ مقتضى دركه ثلث مال ايكيسنك بيننده نصفين اوله (وان اوصى بثلث ماله ولا مال له
فاكتسب فله ثلث ماله عند الموت) اكر بركسنه بر رجله ثلث مالنى وصيت ايلسه حال بوكه حين وصيتده مالى
اولمسه وصيتدنصكره مال كسب ايلسه عند الموت ثلث مالى موصى له ايچوندر زيرا وصيت عقد استخلافدر
موتدنصكره يه مضافدر پس ايدى بعد الموت حكمى ثابت اولور مالك وجودينك شرطى عند الموتدر بوخسه
قبل الموت دكلدر (وان بثلث غنمه ولا غنم له اوكان فهلك قبل موته بطلت وان استفاد غنما ثم مات صحت فى الصحيح)
اكر بركسنه بر رجله غنمنك ثلثنى وصيت ايلسه حال بوكه حين وصيتده غنمى اولمسه وياخود غنمى اولسه موصى نك
موتندن اول هلاك اولسه وصيت باطله اولورا كر حين وصيتده غنمى اولميوب صكره غنم استفاده ايلسه وبعده
فوت اولسه اصح روايتده وصيت صحيحه اولور مصنفك فى الصحيح قولى بعض مشايخك قولندن احترازدر وبعض
مشايخك قولنده وصيت باطله در زيرا وصيتى مال خاصه يه اضافت ايلدى بو تقديرجه تعيين منزله سنده اولدى
اما فقيه ابو الليث بو قول صحيح دكلدر ديمش زيرا وصيتى بغير غنم مرسله اضافت ايلدى بو تقديرجه ثلث مالنه
اضافت ايلمش اولدى كذا فى العناية (وان اوصى بشاة من ماله ولا شاة له فله قيمتها) اكر بركسنه بر رجله كندو
مالندن برشاة وصيت ايلسه حال بوكه موصى نك شاتى اولمسه موصى له ايچون شاتك قيمتى واردر زيرا ماله
مضاف قيلمغله معلوم اولديكه وصيتدن مرادى شاتك ماليتيدر ايدى قيمتى ويريلور (وتبطل لو بشاة من غنمه
ولا غنم له) وصيت باطله اولورا كر غنمندن برشاة وصيت ايلسه حال بوكه غنمى اولمسه (وان اوصى بثلث ماله
لامهات اولاده وهن ثلاث وللفقراء والمساكين فلهن ثلاثة اخماس ولكل فريق خمس) بركسنه ثلث مالنى
امهات اولادى ايچون وصيت ايلسه وامهات اولاد اوچ كمسنه اولسه لر وامهات اولاده فقرا ومساكينى اشتراك
ايدوب مثلا ثلث مالم امهات اولاديمه وفقرا ومساكينه ويريلور ابو حنيفه وابو يوسف قتنده ثلث مال بش بولوك
قلنور (وعند محمد ثلاثة اسباعه ولكل فريق سبعان) امام محمد قتنده ثلث مالى يدى حصه اولوب اوچ حصه سى
امهات اولاده وايكى حصه سى فقرايه وايكى حصه سى مساكينه ويريلور امام محمد جمعى اعتبار ايدر زيرا مذكور
اولان لفظ جمعدر واقل جمع ايسه ايكيدر بو تقديرجه هر فريقه ايكى حصه ويريلور ابو حنيفه وابو يوسف قتنده
دليل الف لام ايله محلى اولان جمعدن مراد جنسدر جنس ايسه ادنى يه متناول اولور كله احتمالى ايله الف لام ايله
اولان مفرد محلى كبى زيرا بو ايكيسى ايله جنس مراد اولنور چونكه معهود اولمسه نته كيم حق سبحانه وتعالينك
لا يحل لك النساء من بعد) ومحل آخرده (وجعلنا من الماء كل شئ حى) قول شريفلرنده واقع اولمشدر پس ايدى
ادنى متعين اولور كه اول واحددر ارادهٔ كل معتذر اولور بو تقديرجه هر فريقه واحد متناول اولوب سهام بش اولور
اوچى امهات اولاده برى فقرا فريقنه وبرى مساكين فريقنه ويريلور (وان اوصى بثلث ماله لزيد وللفقراء
فله نصفه ولهم نصفه) اكر ثلث مالنى زيد وفقرا ايچون وصيت ايلسه ثلث مالك نصفى زيد ايچون ونصفى فقرا
ايچوندر ابو حنيفه وابو يوسف قتنده (وعند محمد له ثلثه ولهم ثلثاه) امام محمد قتنده زيد ايچون ثلث وفقرا ايچون
ثلثان واردر (وان اوصى بمائة لزيد ومائة لعمرو ثم قال لبكر اشركتك معهما فله ثلث مالكل) اكر بركسنه زيده
يوز درهم وعمروه يوز درهم وصيت ايلسه اندنصكره بكره سنى ايكيسنه شريك ايلدم ديسه پس ايدى بكر ايچون
مائه دن هر برينك ثلثى واردر (ولو بمائة لزيد وخمسين لعمرو فلبكر نصف ما لكل منهما) اكر زيده يوز درهم وعمروه

اللى درهم وصيت ايلسه وبكرى ايكيسنه شريك ايلسه بكر ايچون ايكيسنك هر برندن نصف واردر بونده
اشتراك اعتبارى ممكن دكلدر اقتضا ايلديكه مفهوم اشتراك ايله عمل اولنه حتى يوز درهمك نصفى زيد ايچون ونصفى
بكر ايچون اوله واللى درهمك نصفى عمرو ايچون ونصفى بكر ايچون اوله (وان قال لفلان على دين فصدقوه فانه
يصدق الى الثلث) اكر موصى ورثه سنه فلان كمسنه نك بنم اوزرمده دينى واردر سز اول دائنى تصديق ايلك ديسه
دائن ثلثندن تصديق اولنور قياس بو ايديكه تصديق اولنميه زيرا موصى نك ورثه يه مدعى لى بغير بينه تصديق ايلك
ديو امر ايلمسى خلاف حكم شرعيدر على دين فلان ديمك مجهول اقراردر بونك صحتى بيانه موقوفدر اول ايسه
موتى ايله فوت اولدى اما استحسانا صحيحدر (فان اوصى مع ذلك بوصايا عزل ثلث لها وثلثان للورثة) اكر موصى
فلانك بنم اوزرمده دينى واردر ديو اقرارى ايله نيجه وصايادنى وصيت ايلسه مال موصينك ثلثى اصحاب وصايا
ايچون عزل اولنور وثلثانى ورثه ايچون عزل اولنور (ويقال لكل صدقوه ما شئتم فيؤخذ اصحاب الوصايا بثلث
ما اقروا به والورثة بثلثى ما اقروا به ويحلف كل على العلم بدعوى الزيادة على ما اقروا به) ولكن اصحاب وصايايه
وورثه يه دائنى تصديق ايلك ديلديككز مقدارده دينلور مثلا اصحاب وصايا يوز درهم اقرار ايلسه لر اقرار
ايلدكلرى شيئك ثلثى ايله اخذ اولنورلر يعنى يوز درهمك دائنى ايچون ويريلور واكر ورثه اوچيوز درهم اقرار
ايلسه لر اقرار ايلدكلرى شيئك ثلثانى اخذ اولنورلر يعنى ايكيوز درهم دائن ايچون ويريلور ووصايادن
ورثه دن هر برى اقرار ايلدكلرى شيئك اوزرينه زياده ايله دعوى ايلديكنده علملرى اولمدقلرينه تحليف اولنورلر
مثلا اصحاب وصايا يوز درهم اقرار ايلديلر وورثه اوچيوز درهم اقرار ايلديلر موصى نك اقرارى بونده زياده
اولديغنه علملرى اولمدقلرينه يمين ويريلور (وان اوصى بعين لوارثه ولاجنبى فللاجنبى نصفها ولا شئ للوارث) اكر
موصى بر عينى وارثى واجنبى ايچون وصيت ايلسه اول عينك نصفى اجنبى ايچوندر ووارث ايچون برشئ يوقدر
(وان اوصى لكل من ثلاثة بثوب وهى متفاوتة فضاع ثوب ولم يدر ايها هو والورثة تقول لكل هلك حقك بطلت
الوصية فان سلموا ما بقى فلذى الجيدى ثلثا جيدها ولذى الردى ثلثا رديها ولذى الوسط ثلث كل منهما) بركسنه
اوچ كمسنه نك هر برينه بر ثوب وصيت ايلسه حال بوكه لفظ ثوب دال اولديغى ثياب بر بريندن متفاوت اولسه يعنى
جيد ووسط وردى اولسه واول ثيابدن بر ثوب ضايع اولسه وبلنمسه كه ضايع اولان قنغيسيدر وورثه دن
هر برى برينه سنك حقك هلاك اولدى ديسه لر وصيت باطله اولور زيرا مستحق اولان مجهولدر جهالت صحته
قضايى منع ايدر واكر ورثه باقى قلان ثيابى تسليم ايدرلرسه ايكى جيد ثوبك ثلثانى جيد صاحبى ايچوندر وايكى
ردى ثوبك ثلثانى ردى صاحبى ايچوندر وصاحب وسط ايچون جيد وردى ايكى ثوبك ثلثى واردر (وان اوصى
ببيت معين من دار مشتركة قسمت فان خرج البيت فى نصيب الموصى فهو للموصى له) اكر بركسنه دار
مشتركه دن بر بيت معينى بر رجله وصيت ايلسه اول دار قسمت اولنور واكر وصيت اولنان بيت معين موصى نك
نصيبنده چقارسه اول بيت موصى له ايچوندر (وعند محمد له نصفه) امام محمد قتنده اول بيتك نصفى موصى له
ايچوندر (والا فله قدر ذرعه وعند محمد قدر نصف ذرعه) اكر دار قسمت اولندقده اول بيت معين موصى نك
نصيبنده چقمز ايسه بيتك ذرعى مقدارى موصى له ايچوندر يعنى بيت نه مقدار ذراع ايسه اول مقدار ذراع
موصى له ايچوندر وامام محمد قتنده بيت نه مقدار ذراع ايسه انك نصفى مقداريدر (والاقرار كالوصية) اقرار وصيت
كبيدر مثلا دار مشتركه ده بر بيت معينى آخره اقرار ايلسه وصيتده اولان احكام نه ايسه بونده دخى اريلجه در
(قيل لا خلاف فيه لمحمد وهو المختار) دينلديكه اقرارده امام محمد ايچون خلاف يوقدر شيخين ايله معادر ومختار
اولان بودر (وان اوصى بالف عين من مال غيره فاجيز بها الاجازة بعد موت الموصى وله المنع بعد الاجازه) اكر بركسنه
غيرك مالندن معين بيك درهمى بر رجل ايچون وصيت ايلسه اول بيك درهمك صاحبى ايچون موصينك
موتندنصكره اجازت ويرمك واردر واجازت ويردكدنصكره منع ايلمك دخى واردر (بخلاف الورثة لو اجازوا ما زاد
على الثلث) ورثه بونك خلافيدر اكر ثلث مالدن زياده يه اجازت ويرسه بعده رجوع ومنعه قادر دكلدر (وان اقر
احد الابنين بعد القسمة بوصية ابيه بالثلث فعليه دفع ثلث نصيبه) اكر ايكى اوغلك برى باباسنك تركه سنى
قسمتدنصكره باباسنك ثلث وصيتنى اقرار ايلسه اقرار ايدن ابن كندو نصيبنك ثلثنى رفع ايدر يعنى موصى لهه ويرر
(وان اوصى بامة فولدت بعد موته فهما للموصى له ان خرجا من الثلث والا اخذ الثلث منهما ثم منه) اكر بركسنه

بررجله برجاریه‌یی وصیت ایلسه وموصی نك موتندنصكره بروﻟﺪ كتورسه اكرثلث مالدن چقارلرسه امه وولد موصی له ایچوندر اكرثلث مالدن چقرمزلرایسه موصی له ثلثی امدن اخذایدر اكرفضله قالورایسه اندنصكره ولددن اخذایدر (وعندهما منهما علی السواء) امامین قتنده ایكیسندن یعنی ام وولددن علی السواء اخذایدر زیرا ولد تبعا وصیتده داخلدر انفصال ایله وصیتدن چقمز پس ایمدی وصیت علی السویه ایكیسندن نافذ اولور

باب العتق فی المرض

بوباب حال مرضده واقع اولان عتقك احكامی بیاننده‌در (العبرة بحال التصرف فی التصرف المنجز) حال تصرف ایچون اعتبار منجز تصرفده‌در منجز تصرف شول شیدركه فی الحال حكمی ایجاب ایدر انت حر وهبتك كبی (فان كان فی الصحة فمن كل المال وان كان فی مرض الموت فمن ثلثه) اكرتصرف منجزه صحتده اولورسه كلی مالندن اولوراكرمرض موتده اولورسه ثلث مالندندر وتصرف ایله مراد تصرف انشائیدر زیرا تصرف انشائیده معناء تبرع واردر حتی مرضنده دینه اقرارایلسه كلی مالندن نافذاولور ومرضده نكاح ایلسه مهر مثلی كلی مالندندر (والمضاف الی الموت من الثلث وان كان فی الصحة) موته مضاف اولان تصرف ثلث مالدندر اكراول تصرف حالت صحتده اولمش ایسه‌ده مثلا انت حر بعدموتی اوهذا الزید بعد موتی دیمك كبی بونلرثلثدن اعتبار اولنور (ومرض صح منه كالصحة) وبرمرضكه اندن صحت بوله صحیح كبیدرزیرا حق ورثه به وغرمانك مالنه تعلق ایلمز الامرض موتده تعلق ایدر واول مرضدنكه برء حاصل اولدی ظاهراولدیكه مرض موت دكل ایمش انك مالنه برفردك حقی تعلق ایلمز (فالتحریر فی مرض الموت والمحاباة والكفالة والهبة وصیة فی اعتباره من الثلث) مرض موتده تحریرومحاباة وكفالت وهبه وصیتدرهر برینك اعتباری ثلثدندر (فان اعتق وحابی وضاق الثلث عنهما فالمحاباة اولی ان قدمت وهما سواء ان اخرت) اكراعتاق ایلسه ومحاباة ایلسه وبوایكیسندن ثلث ضیق اولوب چقمسه پس ایمدی محاباة اولیدر اكرتقدیم اولنمش ایسه مثلا بركسنه نك قیمتی ایكیوزدرهم برعبدی اولوب یوزدرهمه بیع ایلسه ویوزدرهم قیمتلی برعبدنی دخی اعتاق ایلسه وبوایكی عبددن غیری برشیئی اولمسه ثلث محاباتیه صرف اولنوروعبدقیمتی ایچون سعی ایدراكرمحاباة تأخیراولنسه ایكیسی برابردرمثلا قیمتی یوزدرهم اولان عبدی اعتاق ایلسه اندنصكره قیمتی ایكیوزدرهم عبدی یوزدرهمه بیع ایلسه وحال بوكه اول ایكی عبددن غیری مالی اولمسه ثلث ایكی عبدمابیننده مناصفه طریقی اوزره تقسیم اولنوراعتاق اولان عبدك نصفی معتق اولوب نصفی ایله سعی ایدر وصاحب محاباة مقدما یوزدرهمه الدیغی عبدی یوزاللی درهمه قبول ایدوب اخذایدر (وان اعتق بین محاباتین فنصف للاولی ونصف للمحاباة بین العتق والاخیرة) اكرایكی محاباة بیننده اعتاق ایلسه ثلث تقسیم اولنورنصفی محاباة اولی‌یه ونصفی عتق ایله محاباة اخیره بیننده تقسیم (صورة) مسئله بركسنه قیمتی ایكیوز درهم برعبدنی یوزدرهمه بیع ایلسه وبونلردن غیری برشیئی اولمسه اول كسنه نك ثلث وصیتی تقسیم اولنوب ثلثك نصفی محاباة اولی‌یه ونصفی دخی عتق ایله محاباة اخیره بیننده تقسیم اولنورزیرا اخیركه محاباتدن عتق مقدم اولمغله مابینلری مستوی اولوب مناصفه طریقی اوزره تقسیم اولنور (وان حابی بین عتقین فنصفه للمحاباة ونصفه للعتقین) اكربین العتقین محاباة اولسه ثلثك نصفی محاباة ایچون ونصف ثلث ایكی عتق ایچوندر (صورة) مسئله بركسنه یوزدرهم قیمتلی برعبدنی اعتاق ایلسه بعده قیمتی ایكیوزدرهم برعبدنی دخی یوزدرهمه بیع ایلسه وبعده قیمتی یوزدرهم برعبدنی دخی اعتاق ایلسه وموصی نك بونلردن غیری برشیئی اولمسه ثلثك نصفی محاباة ایچون ونصفی ایكی عتقا ایچوندرابوحنیفه قتنده (وعندهما العتق اولی فی الجمیع) امامین قتنده جمیعسنده عتق اولیدر امامینك دلیلی عتقه فسخ لاحق اولمدیغیدر وابوحنیفه نك دلیلی محاباة اقوی‌درزیرا محاباة عقدمعاخصة ضمننده واقع اولمشدر (وان اوصی بان یعتق عنه بهذه المائة عبد فهلك منها درهم بطلت الوصیة) اكربركسنه وصیت ایلسه كه شویوزدرهم ایله كندوایچون برعبد اعتاق اولنه واول یوزدرهمدن بردرهم هلاك ایلسه وصیت باطله اولورابوحنیفه قتنده (وعندهما یعتق بمابقی) امامین قتنده باقیسی ایله اعتاق اولنورزیراوصیتلرینك برنوعیدرممكن اولدیغی مرتبه تنفیذی واجبدر حجت وصیت قیاسی اوزره (ولوكان مكان العتق حج حج بمابقی اجماعا) اكروصیت عتق مكاننده حج ذكراولنسه اجماعا باقی ایله حج اولنور (وتبطل الوصیة بعتق عبده لوجنی بعدموت سیده ودفع بها وان فدی فلا) موصینك كندوعبدینك

عتقنه وصیتی باطله‌در اكراول عبدسیدینك موتندنصكره جنایت ایلسه بوتقدیرجه اول جنایت مقابله سنده عبدولی جنایته دفع اولنوردفع اولنمسی صحیحدرزیرالی جنایتك حقی موصینك حقی اوزرینه مقدمدركذلك موصی لهك كه عبدكندونفسیدرانك حقی اوزرینه دخی مقدمدروا كرورثه ولی جنایته فدی ایلسه‌لر وصیت باطله اولمز (ولواوصی لزید بثلث ماله وترك عبدا فادعی زید عتقه فی الصحة والوارث عتقه فی المرض فالقول للوارث ولاشئ لزید الاان یفضل الثلث عن قیمته اویبرهن علی دعواه) اكرموصی زیدایچون ثلث مالنی وصیت ایلسه وبرعبدترك ایلسه زیدادعاایلسه كه موصی عبدی صحتنده اعتاق ایلدی ووارث ادعاایلسه كه مرضنده اعتاق ایلدی پس ایمدی قول وارث ایچوندرزیدایچون برشیئ یوقدرالامكركه ثلث عبدك قیمتندن زیاده اوله مثلا عبدك قیمتی بیك درهم اوله ثلث ایكی بیك درهم اوله ویاخودزیدحال صحتنده اعتاق ایلدیكنه بینه اقامت ایلسه اولوقت قول موصی لهك اولورحاصل كلام زیدك حال صحتنده اعتاق ایلدی دیودعواسی حال صحتنده اعتاق وصیت دكلدرثلث جمیع مالدن چقاركندویه زیاده جه نفع اولورامامرض موتنده اعتاق وصیتدرجمله وصایادن مقدمدربویله اولیجق ثلثه نقصان طاری اولور (ولوادعی رجل علی المیت دینا والعبد اعتاقه فی صحته وصدقهما الوارث سعی العبد فی قیمته وتدفع الی الغریم وعندهما لایسعی) اكربررجل میت اوزرینه دین ادعا ایلسه وعبدی حال صحتنده كندونك اعتاقنی دعوی ایلسه حال بوكه عبددن غیری مالی اولمسه ووارث دین دعوی ایدن رجلی وعتق دعوی ایدن عبدی تصدیق ایلسه عبدقیمتی ایچون سعی ایدروسعی ایلدیكی اقچه غریمه ویریلور یعنی دعوی ایدن كمسنه‌یه دفع اولنورابوحنیفه قتنده وامامین قتنده عبدمعتق اولورسعی ایلمز (وان اجتمعت وصایا وضاق الثلث عنها قدمت الفرائض وان اخرها فان تساوت فی الفریضة اوغیرها قدم ماقدمه) اكروصایاجمع اولسه وثلث وصایادن ضیق اولسه یعنی قلیل فرائض تقدیم اولنوراكرموصی ذكرده اول فرائضی تأخیرایلمش ایسه‌ده حج وزكاة وكفارات كبی اكرفرضیتده مساوی اولورسه یعنی وصایانك جمله‌سی فرض اولورسه موصی مقدم ذكرایلدیكی شیئ تقدیم اولنورزیراظاهرحال موصینك حالیدركندووقتنده اهم اولنانی تقدیم ایتمشدرظاهر ایله ثابت اولان نص ایله ثابت اولان كبیدر (وقیل ان تساوت فی الفریضة تقدم الزكاة علی الحج وقیل بالعكس) دینلدیكه اكروصایافرضیتده مساوی اولسه زكاة حج اوزرینه تقدیم اولنوربوقول امام محمدك قولیدرابویوسفدن ایكی روایتك بریدرروایت اولینك وجهی بودركه زكاة ایله حج فرضیتده مستوی اولدیلرایسه زكاته حق عبدتعلق ایلمكله زكاة تقدیم اولنمق اولیدرروایت ثانینك وجهی بودركه حج مال ایله نفس ایله قائم اولورزكاة ایسه فقط مال ایله‌در پس ایمدی حج اقویدر (ویقدم الحج والزكاة علی الكفارات فی القتل والظهار والیمین) حج وزكاة كفارت قتل وكفارت ظهاروكفارت یمین اوزرینه تقدیم اولنورزیراحج وزكاتك مزیتی واردركفارات اوزرینه حتی نبی علیه السلامك (من مات وعلیه حجة الاسلام ان شاء مات یهودیا وان شاء مات نصرانیا وان شاء مجوسیا) قول شریفی واقع اولمشدركذا فی النهایة (والكفارات علی صدقة الفطر وصدقة الفطر علی الاضحیة) وكفارات صدقهٔ فطر اوزرینه تقدیم اولنور وصدقهٔ فطراضحیه اوزرینه تقدیم اولنورزیراصدقهٔ فطرك وجوبنه اتفاق واردر بوتقدیرجه اقوی تقدیم اولنور (وان اوصی بحجة الاسلام احجوا عنه رجلا من بلده راكبا ان وفت النفقة والا فمن حیث تفی) اكرحجة الاسلامه وصیت ایلسه احجوا عنه یعنی ورثه بررجلی كندوبلدندن راكبا حج ایتدررلر اول بلددن نفقه وفاایدرسه اكرنفقه وفاایلمزایسه وفاایده جك مكاندن حج ایتدیررلر (وان خرج حاجا فمات فی الطریق واوصی ان یحج عنه حج عنه من بلده) اكربركسنه اوندن حاجا چقسه وطریقده فوت اولسه وكندوایچون حج اولنمقلغی وصیت ایلسه موصی ایچون كندوبلدندن حج ایتدریلورابوحنیفه قتنده (وعندهما من حیث مات استحسانا) امامین قتنده فوت اولدیغی مكاندن حج ایتدریلوراستحسانازیرانیتیله اولان سفرقربت واقع اولدی موصینك قطع مسافه ایلدیكی مقداری فرض ساقط اولدی اجری علی الله‌دروحق سبحانه وتعالینك (ومن یخرج من بیته مهاجرا) قول شریفی واقع اولمشدروموصینك موتی ایله سفری منقطع اولمدی بلكه انك ایچون حج مبرورثابت اولدی پس ایمدی بوتقدیرجه فوت اولدیغی مكاندن بدأ اولنورامام اعظم ایچون دلیل تحقیقا بلدندن حج ایتدرمكه متصرفدروعملی فوت ایله منقطع اولدی زیرانبی علیه السلامك (اذامات ابن آدم انقطع عمله الامن ثلاث) قول شریفی واقع اولمشدر (وعلی هذا الخلاف اذامات الحاج عن غیره فی الطریق) ینه

بوخلاف اوزرینه در غیری ایچون ح ایدن کمسنه یولده فوت اولسه امام اعظم قتنده موصینك بلدندن احجاج
ایتدیریلور امامین قتنده فوت اولدیغی یردن احجاج ایتدیریلور

باب الوصية للاقارب وغيرهم

بو باب اقارب واقاربدن غیری ایچون واقع اولان وصیتك احكامی بیاننده در (جار الانسان ملاصقه) انسانك
جاری ملاصقیدر ابو حنیفه قتنده (وعندهما من یسكن محلته ویجمعهم مسجدها) امامین قتنده جار شول
کمسنه درکه انك محله سنده ساكن اوله وانلر ایله مسجدنده جمع اوله عرفا وشرعا بونلرك كلیسنه جار تسمیه اولنور
زیرا نبی صلی الله علیه وسلمك (لا صلاة لجار المسجد الا فی المسجد) قول شریفی واقع اولمشدر (ویستوی فیه
الساكن والمالك والذكر والانثی والمسلم والذمی) وصیته دخولده ساكن ومالك وذكر وانثی ومسلم وذمی برابردر
زیرا جار اسمی جملیه متناولدر (وصهره من هو ذو رحم محرم من امرأته) انسانك صهری خاتونك ذو رحم محرمی
اولان كمسنه در وصحاحده الاصهار اهل بیت المرأة دیمشدر (وختنه من هو زوج ذات رحم محرم منه) انسانك
ختنی ایچون وصیت ایلسه اول وصیت زوج ذات محرم اولان کمسنه ایچوندر قزلرك ازواجی کبی قزقرنداشلرك
زوجلری وعمات وخالاتك زوجلری کبی بونلرك جمله سنه ختن تسمیه اولنور ودینلدیکه بونلر ائمهٔ متقدمین
عرفنده در اما بزم عرفمزده لزواج محارمدن غیری یه ختن اسمی متناول اولمز (یستوی فی ذلك الحر والعبد
والاقرب والابعد) صهر واوختنده حر وعبد واقرب وابعد برابردر زیرا لفظ جمله سنه متناولدر (واقاربه واقرباؤه
وذو قرابته وارحامه وذو ارحامه وانسابه الاقرب فالاقرب من كل ذی رحم محرم منه) بركمسنه اقاربی ویاخود
اقرباسی وذو قرابتی ویاخود ارحامی ویاخود ذو ارحامی وانسابی ایچون وصیت ایلسه اقربی ایچون اولور واقرب
ایسه اول موصینك ذی رحم محرم اولان کمسنه لریدر یعنی اقرب اولان تقدیم اولنور (ولا یدخل فیه الوالدان
والولد) بو الفاظك كلیسنده بابا وانا واوغل داخل اولمزلر زیرا اسم قریب بونلره اطلاق اولنمز زیرا قریب اهل لغتك
عرفلری اوزره غیرلك واسطه سیله بركمسنه یه تقرب ایلمكدر والد وولد ایسه بنفسها تقرب ایلمشلردر ما بیننده
واسطه یوقدر بو اجلدندركه حق سبحانه وتعالینك (الوصیة للوالدین والاقربین) بیورمشلردر قربی والدین
اوزرینه عطف ایلدی عطف ایسه مغایرت ایچوندر اكر والدین اقربیندن اولیدی عطف اولنمزدی (وفی الجد
روایتان) جدده امامدن ایكی روایت واردر ولد ولدده دخی ایكی روایت واردر زیرا وصیت اخت میراثدر اقربیت
اعتبار اولندیغی كبی بونده دخی اعتبار اولنور ظاهر روایتده جد وجده وولد ولد ظاهر روایتده داخل اولورلر
(وان لم یكن له ذو رحم محرم بطلت) اكر موصی ایچون ذو رحم محرم اقاربندن بركمسنه اولمسه وصیت باطله اولور
ابو حنیفه قتنده (ویكون للاثنین فصاعدا) اقارب ایچون وصیت ایكی ایچون ودخی زیاده سی ایچون اولور زیرا
وصیت اخت میراثدر ومیراثده مذكور اولان جمع اثنانده روصیتده دخی اویلجه در (وعندهما ینسب الی اقصی
اب له فی الاسلام بان اسلم او ادرك الاسلام وان لم یسلم) امامین قتنده وصیته شول كمسنه داخل اولنور كه موصینك
اقصای ابینه نسبت اولنه زمان حضرتده اسلامه كلمش اوله ویاخود اسلامی ادراك ایلمش لكن مسلمان اولمش اوله
اقصای اب بو اولمش اولور بو مسئله ده مشایخك اختلافی واردر ثمرهٔ اختلاف ابو طالب وعلی رضی الله عنهما
مثالنده ظاهر اولور بركمسنه اولاد علی اقرباسندن برینه وصیت ایلسه شول كمسنه كه اسلامه ادراكنی اكتفا
ایلدی وصیت اولاد ابو طالبه صرف اولنور وشول كمسنه كه اسلامی شرط ایلدی وصیت اولاد علی یه صرف اولور
غیری یه صرف اولنمزدیدی وبالاجماع اولاد عبد المطلب دخی داخل اولمز زیرا عبد المطلب اسلامه ادراك
ایلمدی (فمن له عمان وخالان الوصیة لعمیه) بركمسنه اقاربی ایچون وصیت ایلسه واول كمسنه نك ایكی عمی
وایكی خالی اولسه وصیت ایكی عمی ایچوندر ابو حنیفه قتنده اقربه اعتبار ایله ارثده اولدیغی كبی (وعندهما للكل
علی السواء) امامین قتنده عمان وخالان هر بری برابردر ایكی فرقه دخی موصی لهدر علی السویه تقسیم ایدرلر
اقربیت اعتبار اولنمز (ومن له عم وخالان نصف الوصیة لعمه ونصفها بین خالیه) بركمسنه نك برعمی وایكی خالی
اولسه واقاربه وصیت ایلسه نصف عمی ایچوندر ونصفی ایكی خال بیننده یعنی ما بینلرنده تقسیم ایدرلر عم ترجیح
اولنور زیرا اب طرفندندر (وان له عم فقط فنصفها له) اكر موصینك انجق برعمی اولسه وصیتك نصفی اول عم
ایچوندر زیرا اقارب جمعدر ادنا جمع ایكیدر پس ایكی جمعك اعتباری لابددر بو تقدیرجه نصفی عم ایچون

ویردكدنصكره نصفی ورثه ایچون رد اولنور (وان له عم وعمة وخال وخالة فالوصیة للعم والعمة علی السواء) اكر
بركمسنه اقاربه وصیت ایلسه وموصینك برعمی وبرعمته سی وبرخالی وبرخالته سی اولسه پس ایمدی وصیت عم
وعمته ایچوندر زیرا قرابتده ایكیسی برابردر ومعنای جمع ایكیسیله متحقق اولور كرچه عمته عم ایله وارث اولمز
اما وصیتده برابر مستحقه اولور (وعندهما الوصیة للكل علی السویة فی جمیع ذلك) امامین قتنده وصیت
علی السویه جمله سی ایچوندر زیرا تحت اقاربه داخللردر بو مسئله ده اقربیت اعتبار اولنمز (واهل الرجل زوجته)
رجلك اهلی زوجه سیدر ابو حنیفه قتنده مثلا اكر فلان كمسنه نك اهلنه دیو وصیت ایلسه اول وصیت اول
فلانك زوجه سی ایچوندر (وعندهما من یعولهم وتضمهم نفقته) امامین قتنده رجلك اهلی شول كمسنه دركه
عیالنده اوله ونفقه سنی تضمیم ایلیه (وآله اهل بیته وابوه وجده من اهل بیته) انسانك الی اهل بیتیدر بركمسنه
فلانك النه دیو وصیت ایلسه وصیت اول فلانك اهل بیتی ایچوندر زیرا آل شول قبیله دركه اسلامده اقصای
ابه دكین بابا طرفندن منسوب اولانك جمله سی داخل اولورلر بونده اقرب وابعد وذكر وانثی ومسلم وكافر وصغیر
وكبیر برابردر اولاد بنات واولاد اخوات آل تعریفنه داخل اولمازلر وقرابت امدن برفرد داخل اولمز بابا سی
وجدی اهل بیتندندر (واهل نسبه من ینسب الیه من جهة الاب) موصینك اهل نسبی شول كمسنه دركه
اول كمسنه یه بابا جهتندن منسوب اوله (وجنسه اهل بیت ابیه) انسانك جنسی باباسنك اهل بیتیدر زیرا انسان
باباسنه تجنیس ایدر بو تقدیرجه آل كبی اولدی قرابت بونك خلافیدر زیرا اقاربده بابا وانا طرفندن اعتبار
اولنور بركمسنه اهل بیتنه ویاخود نسبنه وصیت ایلسه بو عبارت اب طرفندن اولان كمسنه یه متناول اولور
(والوصیة لبنی فلان وهو اب صلب للذكور خاصة) بنی فلان ایچون وصیت حال بوكه اول فلان اب صلبدر اول
وصیت خاصة ذكور ایچوندر اناث داخل اولمز ابو حنیفه قتنده وصیة مبتدأ للذكور خبردر (وعندهما وهو
روایة عن الامام یدخل الاناث ایضا) امامین قتنده معنی انلرك قولی امامدن روایتدر ذكور داخل اولدیغی كبی
اناث دخی داخل اولور چونكه ذكور واناث مختلط اولسه ورجاله خطاب جمله سنه عام اولور (ولورثة فلان للذكر مثل
حظ الانثیین) فلانك ورثه سی ایچون ایلدیكی وصیت للذكر مثل حظ الانثیین تقسیم اولنور (ولولد فلان للذكر
والانثی علی السواء) اكر فلانك ولدی ایچون دیو وصیت ایلسه ذكر وانثی برابردر زیرا اسم ولد ذكر وانثی یه شاملدر
صاحب اختیاردیركه ولد مولود ایچون اسم جنسدر كرك ذكر اولسون كرك انثی اولسون كرك بر اولسون كرك
چوق اولسون جمله سی داخللردر حتی حمل دخی داخل اولور (ولا یدخل اولاد الابن عند وجود اولاد الصلب
ویدخلون عند عدمهم دون اولاد البنت) اولاد ابن اولاد صلب وار ایكن فلانك ولدی ایچون اولان وصیته داخل
اولمز اما اولاد صلب یوغیكن اولاد ابن داخل اولور اما مطلقا اولاد بنت داخل اولمز (وان اوصی لبنی فلان وهو
ابو قبیلة لا یحصون فیه فهی باطلة) اكر بركمسنه فلانك بنینی ایچون دیو وصیت ایلسه حال بوكه اول فلان احصا
اولنمز ابو قبیله اولسه اول وصیت باطله در زیرا هر كسك حقی تصحیح اولمق ممكن دكلدر جهالت متفاحشه واردر
صرف ایلمك متعذر اولدیغندن باطل اولور (وان لایتامهم او عمیانهم او زمناهم او اراملهم فللغنی والفقیر منهم
والذكر والانثی ان كانوا یحصون وللفقراء منهم خاصة ان كانوا لا یحصون) اكر موصی بنی فلانك ایتامی ایچون
ویاخود اعمالری ایچون ویا زمناسی ایچون یعنی مقعدلری ایچون ویا ارامل ایچون دیو وصیت ایلسه ذكر اولنان
طائفه نك غنی وفقیری وصیته داخل اولور وذكر وانثی دخی داخل اولور اكر موصی لهك احصاسی ممكن اولور سه
وانلرك خاصة فقراسی ایچون اولور اكر موصی لهك احصاسی ممكن اولمزایسه وصیتدن مراد قربتدر ایمدی
فقرانك حاجتنی ادا ایلمك قربتدر ارامل ارملهنك جمعیدر صاحب مغرب دیمشدر كه ارمله شول خاتوندر كه زوجی
فوت اولوب فقیره قله ابن سكیت الارامل المساكین من الرجال والنساء دیمشدر (ولموالیه فهی لمن اعتقهم
فی الصحة او المرض ولاولادهم) بركمسنه موالیسی ایچون وصیت ایلسه اول وصیت شول كمسنه ایچوندر كه
موصی اول موالی یی اعتاق ایلمشدر حال صحتنده ویا حال مرضنده ودخی موالینك اولادی رجال ونسادن
انلر دخی داخللردر موالی ایكی معنایه محتملدر بری اعتاق ایلدیكی عبددر وبری كندویی اعتاق ایدن افندیلردر
اما بو محلده مراد اعتاق اولنان عبددر (ولا یدخل مولی الموالاة) موالیه لفظیله اولان وصیته موالی الموالات
داخل اولمزلر زیرا ولاء عتاقه عتق ایله در ولی الموالات عقد ایله داخل اولنمز (ولا موالی الموالی الا عند عدمهم)

موالی الموالی دخی داخل اولمزالا حقیقة اولان موالینك عدمی قتنده داخل اولور موالی الموالی غیرینك موالیسیدرانلروالد الوالد منزله سنده در صلب ولد وارایکن ولد الوالده برشی یوقدر وحقیقة موالی شونلردرکه انلرك اوزرینه عتق واقع اوله برکسنه نك برمولاسی اولسه وبردخی مولی موالیسی اولسه وصیتك نصفی مولاسنه ویریلور باقیسی ورثه یه ویریلور مولی الموالی یه برشی یوقدر (وتبطل ان کان له معتقون ومعتقون لمواليه لفظیله اولان وصیت باطله اولور اکر موصینك معتقلری ومعتقلری وارایسه مثلا موصی عبدایش کندوبی اعتاق ایدنلردن وکندو اعتاق ایلدیکی معتقلردن موجود اولسه اسم موالی ایکیسنه دخی متناولدر لکن معنالری مختلفدر بری منعم وبری منعم علیه در عموم لفظ ایله عمل متعذردر زیرا اسم مشترك معنیین مختلفین ایچون حالت واحده ده موضع اثباتده منتظم اولمز بومسئله نك خلافیدر برکسنه فلانك موالیسنه تکلم ایلمیه یندیوییمین ایلسه اعلی واسفله متناول اولور زیرا نفیده واقع اولمشدر (واقل الجمع اثنان فی الوصایا کالمواریث) وصایاده اقل جمع ایکیدر مواریث کبی زیرا وصایا اخت میراثدر

(باب الوصية بالخدمة والسكنى والثمرة)

بوباب خدمت وسکنی وثمره ایله واقع اولان وصیتك احکامی بیاننده در (تصح الوصية بخدمة عبده وسكنى داره وبغلتهما مدة معينة وابدا) عبدك خدمتنی ودارك سکناسنی وبوایکیسنك غله سنی مدة معینه ایچون وابدی وصیت صحیحه اولور مثلا برکسنه عبدنی برسنه ویاخود ابدی خدمت ایلسون دیو وصیت ایلسه وفلان کمسنه دارمده مدة معینه وابد الفظی ایله ساکن اولسون دیو وصیت ایلسه صحیح اولور زیرا منافعك تملیکه حیاتنده بدل ایله وبغیر بدل صحیح اولور کذلك بعد الممات حاجت ایچون اعیانده اولدیغی کبی منافعده دخی صحیح اولور بوتقدیرجه حق منفعت ایچون میتك ملکنده محبوس اولور زیرا موت حاجتی ازاله ایلمز اکر موصی له فوت اولسه عبد ویاخود دار موصینك ورثه سنه تسلیم اولنور غله وصیتی دخی بویلجه در (فان خرج ذلك من الثلث سلم الى الموصى له والا قسمت الدار وتهايئا فى العبد يومين لهم ويوما له) اکر مذکور اولان رقبهٔ عبد ورقبهٔ دار وصیتی ثلث مالندن چقارسه عبد ودار موصی لهه تسلیم اولنور اکر ثلث مالدن چقمز ایسه دار قسمت اولنور اثلاثا ثلثی موصی له ایچون وثلثی ورثه ایچوندر انتفاع جهتندن وعبدده ورثه وموصی له تهائی ایدرلر یعنی عبد ایکی کون ورثه یه خدمت ایدر وبرکون موصی لهه خدمت ایدر زیرا موصی لهك حقی ثلثدر وورثه نك ثلثیندر عینده اولان وصیت کبی (فاذا مات الموصى له ردت الى ورثة الموصى) چون موصی له فوت اولسه عبد ودار موصینك ورثه سنه رد اولنور موصی لهك ورثه سی استخدامه قادردکللردر زیرا موصی موصی له ایچون تملیك ایلمشدرکه ورثه یه انتقال ایده (وان مات فى حياة الموصى بطلت) اکر موصی له موصی حیاتده ایکن فوت اولسه وصیت باطله اولور زیرا وصیت موتدنصکره یه مضاف برتملیکدر فی الحال ایسه موصینك ملکنده ثابتدر (ومن اوصى له بغلة الدار والعبد لا يجوز له السكنى والاستخدام فى الاصح) اکر برکمسنه ایچون بردارك غله سی ویاخود عبدك غله سی وصیت اولنسه اول کمسنه ایچون دارده ساکن اولمق وعبدك استخدامی جائز اولمز اصح روایتده مصنفك اصح روایت دیدیکی بعضیلر سکنی واستخدامی تجویز ایلمشلردر اول اجلدن اصح روایت قیدنی ذکر ایلدی (ولا لمن اوصى له للخدمة والسكنى ان يؤاجر) ودخی شول کمسنه ایچونکه برعبد استخدامه وبردار سکنایه وصیت اولنسه اول کمسنه ایچون عبدی وداری اجاره یه ویرمك جائز دکلدر (وان اوصى له بثمرة بستانه فمات وفيه ثمرة فله هذه فقط وان زاد ابدا فله هى وما يستقبل) اکر بربستانك ثمره سی ایله وصیت اولنسه ووصیت ایدن کمسنه فوت اولسه وبستانده ثمره اولسه انجق اول موجود اولان ثمره موصی له ایچوندر اکر موصی ابد الفظنی زیاده ایلسه موجود اولان ثمره وکلجك ثمره موصی له ایچوندر (وان اوصى بغلة بستانه فله الموجود وما يستقبل) اکر برکمسنه بستانك غله سیله وصیت اولنسه موجود اولان ثمره وکلجك موصی له ایچوندر غله ایله ثمره نك فرقی واردر غله وصیت اولانه دائما مستحق اولور ثمره ایله مستحق اولان شیئده انجق قائم وموجود اولانه مستحق اولور مکر ابد الفظی ایله زیاده اوله اولزمانده غله کبی اولوب دائما مستحق اولور (وان اوصى له بصوف غنمه او لبنها او اولادها فله ما يوجد من ذلك عند موته فقط قال ابدا او لم يقل) اکر برکمسنه غنمك صوفی ویاخود غنمك لبنی ویاخود اولادی یعنی قوزیسی ایله وصیت اولنسه موصینك موتنده مذکور اولان شیئك

انجق موجودی یعنی بولنان شیء موصی له ایچوندر موصی له کرك ابد الفظنی دیسون کرك دیمسون برابردر موصینك موتندنصکره حادث اولان شیئه مستحق اولمز

باب وصية الذمى

بوباب ذمینك وصیتنك احکامی بیاننده در (لو جعل ذمى داره بيعة او كنيسة فى صحته ثم مات فهى ميراث) اکر برذمی کندو دارنی صحتنده یهودی یه بیعه ویاخود نصارایه کنیسه ایلسه اندنصکره فوت اولسه اول دار میراثدر بالاتفاق (ولو اوصى به لقوم مسمين جاز من الثلث) برذمی کندو دارنی برمعین قوم ایچون بیعه ویاخود کنیسه اولمق ایچون وصیت ایلسه ثلث مالندن جائز اولور اتفاقا اوزره مسمین جمع مسمیدر اصلی مسمیین ایدی یای اولایی الفه قلب ایلدك اجتماع ساکنین اولدی الفی حذف ایلدك مسمین اولدی (وكذا فى غير المسمين خلافا لهما) غیر مسمین یعنی متعین اولمین قوم غیر محصور ایچون دخی وصیت جائز اولور ابو حنیفه قتنده امامین ایچون خلاف واردر زیرا وصیت حقیقتده معصیتده واکر کندو اعتقادلرنده قربه ده ایسه پس ایمدی معصیته وصیت باطله در (وتصح وصية مستأمن لا وارث له فى دارنا بكل ماله لمسلم او ذمى) وارثی اولمین مستأمنك بزم دار یمزده یعنی دار اسلامده کلی مالنی مسلم ایچون ویاخود ذمی ایچون وصیتی صحیحه در زیرا ثلث اوزرینه زیاده وصیتك امتناعی ورثه نك حقی ایچوندر ورثه نك اجازتلری اولدقده اولدخی تنفیذ اولنور بونك ایسه دار اسلامده ورثه سی یوقدر جمله مالینك وصیتی صحیح اولور (وان اوصى ببعضه رد الباقى الى ورثته) اکر مستأمن بعض مالنی وصیت ایلسه وفوت اولسه باقیسی دار حربده اولان ورثه سنه رد اولنور دار حربده اولان ورثه سنه رد حق مراعاة ایچوندکلدر حق مستأمنی مراعاة ایچوندر (وتصح الوصية له ما دام فى دارنا من مسلم او ذمى) مستأمنك مسلم وذمی یه وصیتی صحیح اولور مادامکه بزم دار یمزده در زیرا مادامکه دار اسلامده در ذمی منزله سنده در (وصاحب الهوى ان لم يكفر بهواه فهو كالمسلم فى الوصية والا فكالمرتد) صاحب الهوی هواسی سببیله اکر کفرینه حکم اولنمش ایسه مسلم کبیدر اکر کفرینه حکم اولنمش ایسه مرتد کبیدر صاحب هوی شول طائفه درکه علی رضی الله عنه ایچون الها کبردیرلر وبعضیلری اله اصغر دیرلر وبعضیلری حضرت عائشه رضی الله عنهانك برائت ونزاهتنده بوقدر آیات قرآنیه نازل اولمشیکن مخالف نص شریف قذف ایدرلر ومرتدك احوالی ابو حنیفه وامامین قتلرنده اختلاف اوزره در اکر برمسلم مرتد اولسه یهودی ونصرانی ومجوسی هرقنغیسی اولورسه اولسون عیاذا بالله تعالی شو وصایادن بعضیسن وصیت ایلسه ابو حنیفه قولی اوزره مسلمك وصلیاسندن صحیح اولان شیئلر توقف اولنور اول شیئکه مسلمك وصایاسندن صحیح اولمزاول وصیت باطله اولور امامین قتنده مرتدك تصرفاتی نافذه در فی الحال وصاحب الهوی مبتدأ فهو کالمسلم خبریدر (ووصية الذمى تعتبر من الثلث) ذمینك وصیتی ثلثدن اعتبار اولنور (ولا تصح لوارث) ذمینك وارثنه وصیتی صحیح دکلدر مسلمك صحیح اولمدیغی کبی زیرا انلر احکام اسلامی معاملاتده رجوع ایدن شیئده التزام ایلمشلردر (وتجوز لذمى من غير ملته) ذمینك وصیتی کندو ملتندن غیری ذمی ایچون صحیحدر زیرا (الكفر ملة واحدة) (لا لحربى فى دار الحرب) ذمینك دار حربده اولان حربی ایچون وصیتی صحیح دکلدر زیرا ارث تباین دارین ایله ممتنعدر ووصیت دخی اخت میراثدر

باب الوصى

بوباب موصی الیهك یعنی وصیتك احکامی بیاننده در (ومن اوصى الى رجل فقبل فى وجهه ورد فى غيبته لا يرتد) برکمسنه بررجلی وصی ایلسه اولدخی وصایتی یوزنده قبول ایلیوب غیبتنده رد ایلسه وصایتی رد ایلمش اولور زیرا موصی اکا اعتماد ایلدیکی حالده فوت اولمشدر اکر غیبتنده ردی صحیح اولسه موصی مغرور اولمق لازم کاور (وان رد فى وجهه يرتد) اکر مواجهه سنده رد ایدرسه رد ایلمش اولور (فان لم يقبل ولم يرد حتى مات الموصى فهو مخير بين القبول وعدمه) اکر موصی بررجلی وصی ایلدکده اول کمسنه وصایتی موصی فوت اولنجه نه قبول ایلسه ونه رد ایلسه اول کمسنه قبول ایله عدم قبول بیننده مخیردر دیلرسه قبول ایدر دیلرسه رد ایدر (وان باع شيأ من التركة لم يبق له الرد وان غير عالم بالايصاء) اکر وصی ترکه دن برشیء بیع ایلسه اول کمسنه ایچون وصایتی رد ایلمك یوقدر زیرا انك بیعی وصیتی قبولدر اکر بیع ایلدکده ایصایه عالم دکل ایسه ده بیع ایله وصیتی قبول ایلمش اولدی (فان رد بعد موته ثم قبل صح ما لم ينفذ قاض رده) اکر وصی موصینك وصیتندنصکره وصایتی رد ایلسه

وردایلدکدنصکره ینه قبول ایلسه قبولی صحیحدر مادامکه قاضی ردنی تنفیذ ایلمیه الاقچن لااقبل دیدکده
قاضی ردنی تنفیذایدوب وصایتدن اخراج ایلسه صحیح اولور (وان اوصی الی عبد اوکافر اوفاسق اخرجه القاضی
ونصب غیره وان الی عبده) اکر برکسنه وصایتی برعبده ویاخود برکافره ویا برفاسقه وصیت ایلسه قاضی اول
وصی یی اخراج ایدوب مکاننه غیری نصب ایدر اکر کندو عبدنه دخی وصیت ایدرسه ده (فان کان الورثة صغارا
صح) اکرجله ورثه صغار اولوب ذکر اولنان طائفه نك هرقنغیسی ایچون ایصا ایدرسه صحیح اولور ابو حنیفه
قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلرك قتنده صحیح دکلدر (وان فیهم کبیر بطل اجماعا) اکر
ورثه ده کبیر وار ایسه کندو عبدنه ایصا بالاجماع باطل اولور (ولوکان الوصی عاجزا عن القیام بالوصیة ضم
الیه غیره) اکر وصی امور وصایته قیامدن عاجز اولورسه قاضی وصی یه برکسنه دخی ضم ایدر (وان کان قادرا
امینا لایخرج وان شکا الیه الورثة اوبعضهم منه مالم یظهر منه خیانة) اکر موصی وصایته قادر اولوب امین
اولورسه قاضی اول وصی یی وصایتدن اخراج ایلمز اکر ورثه قاضی یه شکایت ایدرلرسه ده ویاخود ورثه نك
بعضیسی شکایت ایدرلرسه ده مادامکه وصیدن خیانت ظاهر اولمیه خیانت ظاهر اولورسه وصایتدن
اخراج ایدر (وان اوصی الی اثنین لاینفرد احدهما) اکر موصی ایکی کمسنه یی وصی نصب ایلسه هر بریسی مال
میتی تصرفده منفرد اولمز ابو حنیفه قتنده وامام محمد قتنده اشیاء معدوده ده منفرد اولور (الابشراء کفن
وتجهیز) الا شراء کفنده وتجهیزده منفرد اولور (وخصومة وقضاء دین وطلبه) موصینك حقوقی خصوصنده
ودیننی قضاده وطلب دیننده منفرد اولور (وشراء حاجة الطفل وقبول الهبة له) طفلك حاجتنی شراده وطفل
ایچون اولان هبه یی قبولده منفرد اولور (ورد ودیعة معینة وتنفیذ وصیة معینة واعتاق عبد معین) ودیعهٔ
معینه یی ردده ووصیت معینه یی تنفیذده وعبد معینی اعتاقده منفرد اولور زیرا جمله سی معیندر غیر معین اولسه
منفرد اولمز اجتماعلری لازمدر (ورد مغصوب) ومغصوبی ردده منفرد اولور (ورد مشتری بشراء فاسد وجمع
الاموال الضائعة وحفظ المال وبیع ما یخاف تلفه) وشراء فاسد ایله اشترا اولنان شیئی ردده واموال الضایعه یی
جمعده ومالی حفظده وتلف اولمسی خوف اولنان شیده بیع ایلمکده منفرد اولور (وعند ابی یوسف یجوز
الانفراد مطلقا) ابو یوسف قتنده اشیاء معدوده دن غیریده دخی مطلقا تصرفده منفرد اولورلر (فان مات احد
الوصیین اقام القاضی غیره مقامه ان لم یوص الی احد) اکر وصینك بری فوت اولسه قاضی برغیریسنی انك
مقامنه اقامت ایلر اکر موصی برکسنه یه وصیت ایلمش ایسه (وان اوصی الی الحی جاز ویتصرف وحده) اکر
موصی ایکی کمسنه ایچون وصیتی اولسون دیو وصیت ایلدکدنصکره بری فوت اولورسه حی اولان مستقل وصی
اولسون دیو وصیت ایلسه جائزدر ویالکز تصرف ایدر (وصی الوصی وصی فی الترکتین) وصینك وصیسی ایکی
ترکه یه وصیدر مثلا وصی فوت اولسه وآخر کمسنه یی کندویه وصیت اوله نصب ایلسه ایکی ترکه یه یعنی میت اولك
ومیت ثانینك ترکه سنه وصی اولور (وکذا ان اوصی الیه فی احداهما خلافا لهما) اکر فوت اولان وصی ایکی
ترکه نك برینی تصرفه آخری وصی نصب ایلسه ینه ایکی ترکه یه دخی وصی اولور ابو حنیفه قتنده اما امامین ایچون
خلاف واردر (وتصح قسمة الوصی عن الورثة مع الموصی له) وصینك نیابة ورثه ایله موصی له ایچون قسمتی صحیح
اولور مثلا برکسنه فوت اولسه واول کمسنه نك غائبده ورثه سی اولسه وثلث مالنی بکره وصیت ایلسه وزیدی
وصی نصب ایلسه وصی ایچون جائزدرکه بین الورثه والموصی له ترکه یی تقسیم ایلیه (فلا یرجعون علی الموصی له
لوهلك حظهم فی یدی الموصی) ورثه موصی اوزرینه رجوع ایده مزلر اکر وصینك یدنده حظلری یعنی نصیبلری
هلاك اولسه زیرا وارث میتك خلیفه سیدر وصی دخی کذلك خلیفه سیدر چقن وارث اولسه وصینك قسمتی
نافذ اولور (لا مقاسمته معهم عن الموصی له فیرجع علیهم بثلث ما بقی لوهلك حظه فی ید الوصی) وصینك موصی له
غائبدن ورثه ایله مقاسمه سی صحیح دکلدر اکر وصینك یدنده موصی لهك نصیبی هلاك اولسه ثلث ما بقی ایله
ورثه نك اوزرینه موصی رجوع ایدر زیرا موصی له من کل وجه میتك خلیفه سی دکلدر غیبتنده ورثه یه خصم
اولمز وغیبتنده اولان مقاسم نافذ اولمز ووصی ضامن اولمز زیرا وصی ایچون ولایت حفظ واردر واول اجلدن
ورثه یه رجوع ایدر (وصحت للقاضی لوقاسمهم عنه واخذ قسطه) قاضی ایچون قسمت صحیح اولور اکر ورثه
موصی له ایچون مقاسمه ایلسه لر وقاضی موصی له غائبك حصه سنی اخذ ایلمك جائزدر زیرا غائبك نصیبنده
قاضینك

قاضینك نظری واردر ووصیت صحیحه در اکر موصی له قبل القبول فوت اولسه ورثه یه میراث اولور اما فوت
اولمیوب غائب ایکن کلوب حاضر اولسه وصیت ورثه یه ومقبوض اولان حصه سی دخی هلاك اولسه ورثه
اوزرینه رجوعه قادر دکلدر (وفی الوصیة بحج لوقاسم الوصی الورثة فضاع عنده یؤخذ للحج ثلث ما بقی) حج ایله
اولان وصیتده یعنی حج ایچون وصیت ایلسه ووصی ورثه ایله مقاسمه ایدوب موصی یه اولان حج اقچه سی وصی
الیه وقتنده ضایع اولسه ورثه نه اولان ثلث ما بقیدن حج ایچون اخذ اولنور (وکذا لودفعه لمن یحج فضاع
فی یده) ینه مرور ایدن مسئله کبیدر حج ایلمك ایچون برکسنه یه برمقدار اقچه دفع ایلسه لر واقچه اول حج ایده جك
کمسنه نك یدنده ضائع اولسه ثلث ما بقیدن مال حج اخذ اولنور (وعند ابی یوسف ان بقی من الثلث شیء
اخذ والا فلا) ابو یوسف قتنده اکر ثلثدن برشیء بقیه وار ایسه اخذ اولنور اکر یوغیسه اخذ اولنمز زیرا محل وصیت
ثلثدر محلی باقی اولدقده تنفیذی واجبدر چقن باقی قالمسه وصیت باطله اولور زیرا محلی فوت اولمشدر (وعند محمد
لایؤخذ شیء) امام محمد قتنده برشیء اخذ اولنمز زیرا قسمت حق وصیدر اکر موصی حج ایچون برمقدار افراز
ایلسه وهلاك اولسه برشیء لازم کلمز وصیت باطله اولور وصینك دخی افرازی انك کبیدر زیرا مقامنه قائمدر
(ولوباع الوصی من الترکة عبدا مع غیبة الغرماء جاز) اکر وصی نك ترکه سندن برعبدی غرما غیبتنده بیع
ایلسه بیعی جائزدر زیرا وصی موصینك قائم مقامیدر (وان اوصی ببیع شیء من الترکة والتصدق به فباعه وصیه
وقبض ثمنه فضاع فی یده واستحق المبیع ضمنه ورجع به علی الترکة) اکر موصی ترکه دن برشیئك بیعنی اول شیئك
بهاسیله مساکینه تصدق ایلمك ایچون وصیت ایلسه ووصی دخی امر اولنان شیئی بیع ایدوب ثمنی قبض ایلسه
ووصینك یدنده ثمن ضایع اولسه ومبیع دخی مستحق چقسه وصی اول ثمنی ضامن اولور وضامن اولدیغی ثمن ایله
ترکه یه رجوع ایدر (ولوقسم الوصی الترکة فاصاب الصغیر شیء فقبضه وباعه وقبض ثمنه فضاع واستحق ذلك الشیء
رجع فی مال الصغیر والصغیر علی بقیة الورثة بحصته) اکر وصی ترکه یی قسمت ایلسه وارث صغیره برشیء اصابت
ایلسه یعنی حصه سنه دوشسه واوشیئی وصی قبض ایدوب بیع ایلسه وثمنی قبض ایلسه وثمن وصی قتنده
ضائع اولسه واول بیع اولنان شیء مستحق چقسه وصی اول اقچه یی ضامن اولور وصغیرك مالنه رجوع ایدر وصغیر
دخی حصه سیله سائر ورثه اوزرینه رجوع ایدر (ولا یصح بیع الوصی ولا شراؤه الا بما یتغابن فیه) وصینك غبن
فاحش ایله بیعی وشراسی صحیح اولمز الا شول شیئده صحیح اولورکه ناس انده تغابن ایدرلر زیرا وصینك تصرفی
نظر یدر غبن فاحشده ایسه وصینك نظری یوقدر غبن فاحش شول شیدرکه تحت تقویمه داخل اولمیه (ویصحان
من نفسه ان کان فیه نفع) وصینك بیع وشراسی صحیح اولور وصی کندو مالندن اون بش درهمه مساوی شیئی
اون درهمه صغیره بیع ایلسه ویاخود صغیرك مالندن اون درهمه مساوی شیئی اون بش درهمه اشترا ایلسه
صحیح اولور زیرا صغیره نفع واردر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر وکیله قیاسا (وله دفع المال مضاربة
وشرکة وبضاعة) وصی ایچون مال یتیمی مضاربه وشرکه وسرمایه یه ویرمك واردر زیرا باباده بو تصرفات واردر
وصی دخی بابانك قائم مقامی اولور (وقبول الحوالة علی الاملاء لا علی الاعسار) ووصی ایچون حواله یی ملیء
اوزرینه قبول ایلمك واردر اما مفلس اوزرینه قبول ایلمك یوقدر زیرا معسر اوزرندن قبول ایلسه مال یتیم ضایع
اولمق لازم کلور (ولا یجوز ولا للاب الاقراض) وصی وبابا ایچون مال یتیمی آخره قرض ویرمك یوقدر (ویجوز
للاب الاقتراض لا للوصی) بابا ایچون مال یتیمدن اقتراض یعنی کندو ایچون قرض المق واردر وصی ایچون
اقتراض یوقدر (ولا یتجر فی مال الصغیر) وصی ایچون مال صغیرده تجارت ایلمك یوقدر انجق حفظه مأموردر
(ویجوز بیعه علی الکبیر الغائب غیر العقار) وصینك غائب کبیرك مالنی بیع ایلمسی جائزدر اما عقاری جائز دکلدر
(ووصی الاب احق بمال الصغیر من جده) بابانك نصب ایلدیکی وصی مال صغیره احقدر جدك نصب ایلدیکی
وصیدن (وان لم یوص الاب فالجد کالاب) اکر اب کمسنه یی وصی نصب ایلسه جد دخی اب کبیدر یعنی وصی
نصب ایلمکه قادر حتی نکاحه دخی قادر اولور (فصل) شهد الوصیان ان المیت اوصی الی زید معهما لا تقبل
الا ان یدعیه زید) ایکی وصی تحقیقا میت برله معا زیدی وصی نصب ایلمشدر دیو شهادت ایلسه لر اما زید ادعا
ایلسه شهادتلری مقبوله اولور قیاس بو ایدیکه مقبول اولمیه لکن استحسانا مقبول اولدی (وکذا لو شهد ابنا المیت)
ینه مسئله مرور ایدن مسئله کبیدر اکر میتك ایکی اوغلی شهادت ایلسه لرکه بابامز زیدی اول ایکی وصی ایله معا

وصی نصب ایلمشدر اکر زید دعوی ایلمز ایسه شهادتلری مقبوله اولمز اکر زید دعوی ایدرسه شهادتلری مقبوله
اولور (ولغت شهادة الوصیین بمال الصغیر) مال صغیرده ایکی وصینک شهادتی لغودر مثلا ایکی وصی وارث صغیر
ایچون بر ماله شهادت ایلسه لر شهادتلری باطله درکرک اول مال میتدن انتقال ایلسون کرک غیریدن انتقال
ایلسون برابردر زیرا بو ایکی شاهد ولایت تصرفی کندونفسلری ایچون اثبات ایلدکلری اجلدن متهم اولمشلردر
ویاخود خصم اولورلر شهادتلری قبول اولمز (وکذا الکبیر فی مال المیت) بنه مسئله مر ورایدن کبیدر وارث کبیره
میتدن انتقال ایدن مالده دخی ایکی وصینک شهادتی مقبول اولمز زیرا بو ایکی وصی حفظی وولایت بیع متقومی
کبیرک غیبتنده کندونفسلرینه اثبات ایلدکلری ایچون متهم اولدیلر ویاخود خصم اولدیلر (وصحت له فی غیره)
شهادتلری کبیر ایچون صحیح اولور غیریده یعنی میتدن انتقال ایدن مالدن غیریده شهادت ایلسه لر صحیح اولور
(وعندهما تصح للکبیر فی الوجهین) امامینک قتنده ایکی وصینک شهادتلری کبیر ایچون ایکی وجهده دخی
صحیحدر کرک میتدن انتقال ایلسون وکرک غیریدن برابردر (وشهادة الوصی علی المیت جائزة لا له ولو بعد العزل
وان لم یخاصم) وصینک میت اوزرینه شهادتی جائزدر زیرا بو شهادتده تهمت یوقدر اما میتک له سی ایچون شهادة
جائز دکلدر زیرا بونده تهمت واردر مثلا میت فلان کسنه یه مدیوندر دیسه وشهادت ایلسه جائزدر لکن
فلان کسنه میته مدیوندر دیو شهادت ایلسه جائز دکلدر اکر وصایتدن عزل اولدقدنصکره شهادت ایدرسه ده
ومخاصمه ایلمش ایسه ده شهادت علیه سنه جائز له سنه دکلدر احتمالدر زمان وصایتده نفسی ایچون برمغنم جر
ایلمش اوله واول مغنمک زوالی خوفندن شهادت ایلیه آنک ایچون قبول اولمز (ولو شهد رجلان لآخرین بدین الف
علی میت والآخران لهما بمثله صحتا) اکر ایکی رجل ایکی آخر کسنه ایچون میت اوزرنده بیک درهم دینی
اولدیغنه شهادت ایلسه لر وآخران یعنی میت اوزرنده دینلری اولان کسنه لر دخی شهادت ایدن اول ایکی رجل
ایچون میت اوزرنده بیک درهمی واردر دیو شهادت ایلسه لر ایکی فرقه نک دخی شهادتلری صحیح اولور (خلافا
لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنک قتنده شهادتلری صحیح اولمز (ولو شهد کل فریق للآخر بوصیة
الف لاتصح) اکر هر فریق آخر ایچون میت بیک درهم وصیت ایلدی دیو شهادت ایلسه لر صحیح دکلدر مثلا ایکی
کمسنه ایکی آخر کمسنه ایچون میت بیک درهم وصیت ایلدی دیو شهادت ایلسه لر واول مشهود له اولنلر دخی
شاهدلری اولان کمسنه لر ایچون میت بیک درهم وصیت ایلدی دیو شهادت ایلسه لر صحیح دکلدر دینده صحیح
اما وصیتده صحیح دکلدر (ولو شهد احد الفریقین للآخر بوصیة جاریة والآخر له بوصیة عبد صحت) اکر احد فریقین
آخر ایچون برجاریه وصیتنه شهادت ایلسه وآخر دخی اولی ایچون برعبد وصیتنه شهادت ایلسه شهادتلری
بالاتفاق صحیح اولور زیرا بونده شرکت وتهمت یوقدر (وان شهد الآخر له بوصیة ثلث لاتصح) فریق اول که آخر
ایچون جاریه وصیتنه شهادت ایلدکلرنده اکر فریق ثانی که آخردر انلر دخی میت ثلث مالنی فریق اولی یه وصیت
ایلدی دیو شهادت ایلسه لر شهادتلری صحیح اولمز زیرا بونده شهادت شرکتی میته در

کتاب الخنثی

بو کتاب خنثانک احکامی بیانده در (هو من له فرج وذکر) خنثی شول کمسنه درکه آنک ذکری وفرجی اوله (فان
بال من احدهما اعتبر به) اکر هر قنغیسندن تبول ایدرسه اندن اعتبار اولنور مثلا ذکردن تبول ایدرسه غلام
اعتبار اولنور (وان بال منهما اعتبر الاسبق) اکر هم ذکروهم فرجدن تبول ایدرسه اسبق اولان اعتبار اولنور
هر قنغیسندن اول تبول ایدرسه اعتبار اکادر (وان استویا فی السبق فهو مشکل) اکر سبقده ایکیسنده برابر
اولسه خنثا مشکلدر (ولا اعتبار بالکثرة) بعد الاستوا بولک کثرتنه اعتبار یوقدر (خلافا لهما) امامین
ایچون خلاف واردر انلرک قتنده کثرت بوله اعتبار اولنور زیرا کثرت بول اول عضوک قوتنه علامتدر اکثرده
ایسه حکم کل واردر ایدی کثرت بول ایله ترجیح اولنور امام اعظم ایچون دلیل کثرت خروج قوته دلالت ایلمز
بعضیسنده اتساع مجاری وبعضیسنده ضیق مجاری واردر کثرت بوکا دلیل اولمز وکثرت ایله ترجیحی ابو حنیفه
استقباح ایلمشدر برکون ابو یوسف ابو حنیفه نک حضورنده بورث من اکثرهما بولا دیدکده ابو حنیفه حضرتلری
هل رأیت قاضیا یکیل البول دیو بیورمشلردر (فان بلغ فان ظهر له بعض علامات الرجال من نبات اللحیة او قدرة
علی الجماع او احتلم کاحتلام الرجل فرجل) اکر بالغ اولسه ده بعض علامات رجال که صقل بتمک وجماعه قادر

اولمق ویاخود رجل احتلامی کبی احتلام اولمق علامتلری ظاهر اولسه اول خنثی رجلدر (وان ظهر بعض
علامات النساء من حیض وحبل وانکسار ثدی ونزول لبن فیه وتمکین من الوطئ فامرأة) اکر بالغ اولدقده
علامات نساء که حیضدن وحبلدن وممه لرک صارقمه سندن وممه لردن سود اقماسندن ووطئه تمکیندن بو مقوله
علامات ظاهر اولسه خاتوندر (وان لم یظهر شئ او تعارضت فمشکل) اکر ذکر اولنان اشیادن برشئ ظاهر
اولمسه ویاخود تعارض ایلسه یعنی هم علامات رجال وهم علامات نسا ظاهر اولسه خنثای مشکلدر
(قال محمد الاشکال قبل البلوغ فاذا بلغ فلا اشکال) امام محمد دیدیکه اشکال قبل البلوغدر بوخسه چون بالغ
اولسه اشکال اولمز زیرا البته بر علامت ظاهر اولور وتعارض خوفی قتی نادر اولور نادرات ایله حکم شرعی اولمز
(واذا ثبت الاشکال اخذ فیه بالاحوط) چون اشکال ثابت اولسه احوط واوثق ایله اخذ اولنور (فیصلی بقناع
ویقف بین صفی الرجال والنساء) امرأه اولمق احتمالی ایله قناع ایله صلاة ایدر وامامک خلفندن طورمق لازم
کلدکده رجال ایله نسا صفلنک ما بیننده طورر خاتون اولمق احتمالی ایله بین الرجال تخلل ایلمز صلاتلری فاسد اولمق
ایچون ورجل اولمق احتمالی ایله نسا صفنه تخلل ایلمز که کندونک صلاتی فاسد اولمق ایچون (فلو وقف فی صفهم
یعید من لاصقه من جانبیه ومن بحذائه من خلفه) اکر رجال صفنده واقف اولسه ایکی ملاصق اولان ایکی کمسنه
وخلفندن حذاسنده اولان کمسنه صلاتی اعاده ایدر (وان فی صفهن اعاد هو) اکر خنثی نسا صفنده واقف
اولورسه صلاتی اعاده ایدر رجالدن اولمق احتمالی ایله (ولا یلبس المخیط فی احرامه) احرامده مخیط کیر یعنی دکلمش
شئ کیر نسا کبی (ولا یکشف عند رجل ولا امرأة) عورت اولان محلی رجل قتنده کشف ایلمیه نسا اولمق احتمالی
ایله وخاتون یاننده دخی کشف ایلمیه رجل اولمق احتمالی ایله (ولا یخلو به غیر محرم من رجل وامرأة) اول خنثی ایله
محرمندن غیری رجل وامرأه دن برفرد ایله خلوت اولمیه لر ذکر اولنان احتمالات ایچون (ولا یسافر بلا محرم)
اول خنثی بلا محرم سفر دخی ایلمیه (ولا یختنه رجل ولا امرأة بل تبتاع له امة تختنه من ماله ان کان له مال) واول
خنثای رجل وامرأه سنت ایلمز بلکه خنثی ایچون اکر مالی وار ایسه کندو مالندن برجاریه اشترا اولنور وسنت ایلر
(والا فمن بیت المال ثم تباع) اکر اول خنثانک مالی یوغیسه بیت المالدن برجاریه اشترا اولنوب سنت ایلدکدنصکره
ینه بیع اولنور (فان مات قبل ظهور حاله لا یغسل بل ییمم ویکفن فی خمسة اثواب) اکر اول خنثانک حالی
ظهورندن اول یعنی زوال اشکالدن اول فوت اولسه غسل اولنمز بلکه صعید ایله تیمم اولنور بش ثوب ایله تکفین
اولنور احتیاطا احتمالدرکه انثی اوله (ولا یحضر بعد ما راهق غسل رجل ولا امرأة) واول خنثای مشکل مراهق
اولدقدنصکره رجل وامرأنک غسلنه حاضر اولمق جائز دکلدر آنک نظری ایکیسنه دخی جائز اولمز ذکر اولنان
احتمالات ایچون (وندب تسجیة قبره) خنثانک قبرنی تسجیه مندوب اولور وتسجیه نک معناسی نسایی دفن
ایلدکلرنده رجال نظری دوقنمسون دیو پرده چکرلر تسجیة اولدر اکر انثی ایسه ما وجب بی ادا ایلمش اولور اکر
رجل ایسه برشئ لازم کلمز (ویوضع الرجل مما یلی الامام ثم هو ثم المرأة ان صلی علیهم جملة) مثلا بر دفعه ده اوچ
جنازه جمع اولسه بری رجل وبری خنثی وبری خاتون اولسه رجل امامی ولی ایلین محلده وضع اولنور اندنصکره
خنثی اندنصکره انثی وضع اولنور خنثی رجل مؤخر اولور نسا اولمق احتمالی ایله ونسادن مقدم اولور رجل
احتمالی ایله (وله اخس النصیبین من المیراث عند الامام) خنثای مشکل ایچون میراثدن نصیبینک اخسی واردر
ابو حنیفه قتنده (فلو مات ابوه عنه وعن ابن فللابن سهمان وله سهم) اکر خنثانک باباسی فوت اولوب براوغلنی
ویرده اول خنثایی قوسه ابن ایچون ایکی سهم وخنثا ایچون برسهم واردر (وعند الشعبی له نصف النصیبین)
شعبی قتنده خنثی ایچون نصیبینک نصفی واردر (وهو ثلاثة من سبعة عند ابی یوسف) خنثانک نصیبی ابو یوسف
قتنده یدیدن اوچدر یعنی یدی سهم اولنور دردی ابنه ویریلور اوچ سهمی خنثاء مشکله ویریلور (وخمسة
من اثنی عشر عند محمد) امام محمد قتنده میراث اون ایکی سهم اولنوب بشی خنثایه ویریلور سائری ابنه ویریلور
(ولو قال سیده کل عبد لی حر او کل امة لی حرة لا یعتق ما لم یبین) اکر خنثانک سیدی بنم قوللرم حردر دیسه
ویاخود جمله جاریه لرم حره دردیسه خنثاء مشکل حره اولمز بعد البلوغ حالی ظاهر اولمینجه (ولو قال بعد تقرر
اشکاله انا ذکر او انثی لا یقبل وقبله یقبل) اکر اشکال یعنی خنثای مشکل اولدیغی مقرر اولدقدنصکره خنثی
اولان کمسنه بن ارککم دیسه ویاخود انثیم دیسه حریتی مقبول اولمز اما اشکال مقرر اولمزدن مقدم دیسه

قبول اولور (مسائل شتى) ومسائل منثوره ومسائل متفرقه ذكر ايلمك مصنفك دأبيدر يعنى مسائلك ذكرى
لازم ايكن محلى واقع اولمغله ذكر اولنميوب حالا تداركى لازم اولمغين مسائل شتى ديو ذكر ايدرلر (كتابة الاخرس
وايماؤه بما يعرف به اقراره) يعنى زبانك كتابتى وايماسى يعنى شول شيئله ايماسيكه اقرارى اول شيئله بلنور بماده اولان
لفظ باايمايه متعلقدر (بنحو تزوج وطلاق وبيع وشراء ووصية وقود عليه اوله كالبيان) بنحوه ده اولان باكتابت
وايمايه متعلقدر يعنى اخرسك تزوج وطلاق وبيع وشرا ووصيت وكندو اوزرينه قود ويا خود كندو ايچون قود
مثللو يه كتابت وايماسى بيان كبيدر (ولا يحد لقذف ولا غيره) قذف ايچون حد اولنمز وغيرى كه زنا وشرب خمردن
انلره كتابت وايما ايله اقرارى بيان دكلدر حد اولنمز زيرا الحدود تندرئ بالشبهات اولمغله بيان اولمز (ومعتقل اللسان
ان امتد به ذلك وعلمت اشاراته فهو كالاخرس والا فلا) معتقل اللسان اكر ممتد اولورسه اول اعتقال واشاراتى
دخى بين الناس بلنورسه اول معتقل اللسان اخرس كبيدر يعنى اخرسده جارى اولان احكام بونده دخى جاريدر
اكر اعتقالى ممتد اولمزايسه وبين الناس اشارتى دخى بلنمزايسه اخرس كبى دكلدر ومعتقل اللسان شول كمسنه دركه
تكلمه قادره اولميه (والكتابة من الغائب ليس بحجة) غائبدن كتابت حجت دكلدر عمل اولنمز زيرا حاضر
اولمغه قادردر حجت اولمغه ضرورت يوقدر اخرس بونك خلافيدر (وقالوا الكتابة اما مستبين مرسوم وهو كالنطق
فى الغائب والحاضر) ديديلر كه كتابت يا مستبين يعنى كاتبنك مرادنى مظهر اوله يعنى على وجه المعتاد عنوان
ايله مقيد اوله ايدى وهو ذكر اولنديغى اوزره كتابت غائب وحاضره متعلق كبيدر اما فى زماننا ختم شرطدر زيرا
معتاد اولمشدر (واما مستبين غير مرسوم كالكتابة على الجدار واوراق الشجر وينوى فيه) ويا خود مستبين يعنى
مرادينى مظهر اوله غير مرسوم اوله يعنى على وجه المعتاد عنوان ايله مقيد اولميه ديوار اوزرينه واوراق شجر
اوزرينه يازمق كبى واننده نيت ايليه بو مقوله كتابت لغودر زيرا بو طريق ايله امرى اظهارده عرف ناس يوقدر
بو حجت اولمز الا انضمام نيت ايله مثلا نيت ايدوب اوزرينه اشهاد اتمك ايله حجت اولور (واما غير مستبين كالكتابة
على الهواء والماء ولا عبرة به) ويا خود غير مستبين اوله يعنى غير ظاهر اوله وهوا اوزرينه وما اوزرينه كتابت كبى
بو غير مستبينه اعتبار يوقدر (وان اختلطت الذكية بميتة اقل منها تحرى واكل والا فلا ولو كل حالة الاختيار
ويتحرى عند الاضطرار) ذكيه يعنى بوغزلنمش لحم كندودن اقل ميته يه مختلط اولسه تحرى ايليه وحالت
اختيارده اكل ايليه واكر ميته ذكيه دن اقل اولميوب مساوى اوله ويا خود اكثر اوله تحرى اولنمز وحالت
اختيارده اكل اولنمز اما عند الاضطرار اكله تحرى اولنور (واذا احرق رأس الشاة المتلطخ بدم وزال دمه
فاتخذ منه مرقة جاز والحرق كالغسل) يعنى بر كمسنه دم ايله ملوث اولمش قيونك باشنى احراق ايلسه ودمى زائل
اولسه واول احراق ايلديكى باشدن مرق اتخاذ ايلسه جائزدر وحرقى غسل كبيدر زيرا نار باشده اولان نجاستى
اكل ايدر يعنى زائل ايدر برشئ باقى قالمز ويا خود دمى رماد ايدر استحاله سببيله طاهر اولور خمر تحلل اولنسه بالـ
اولور وخنزير مملحه يه دوشسه وملح اولسه بالـ اولور (ولو جعل السلطان الخراج لرب الارض جاز بخلاف العشر)
اكر سلطان ارض صاحبنه خراج ايلسه جائزدر عشر بونك خلافيدر خراج ارض ايچون وظيفهٔ معينه در
(ولو دفع الاراضى المملوكة الى قوم ليعطوا الخراج جاز) اكر امام اراضى مملوكه يى صاحبى زراعت ايلمكله خراج
ويرمك ايچون آخر كمسنه لره ويرسه جائزدر فاضل زيلعى ديركه يعنى اصحاب خراج ارضلرين زراعتدن عاجز
اولسه لر وخراجى دخى ويرمكه قادر اولمسه لر امام اول ارضى قادرين اولان كمسنه لره اجرت ايله ويرر وخراجى اخذ
ايدر زياده سنى املاك صاحبلرينه ويرر (ولو نوى قضاء رمضان ولم يعين اى يوم صح) بر كمسنه رمضاندن بر كون
ويا خود ايكى اوچ كون قضاسى اولسه قضاسنه نيت ايلسه اما قنغى كون ايدوكنى تعيين ايلسه قضاسى صحيح
اولور (ولو عن رمضانين فلا فى الاصح) اكر قضاسى ايكى رمضاندن اولسه وايكى رمضاندن نيت ايلسه صحيح اولمز
ما دامكه فلان سنه ده اولان رمضانك قضاسيدر ديو نيت ايلميه روايت اصح روايت بودر (وكذا فى قضاء الصلاة
لو نوى ظهرا عليه مثلا ولم ينو اول ظهر او آخر ظهر او ظهر يوم كذا) وينه قضاء صلاتده دخى صحيح اولمز مثلا
اوزرينه واجب اولان ظهره نيت ايلسه اما كندونك ابتدا قضايه قلان ظهرنه ديو نيت ايلسه ويا خود آخر قضايه
قلان ظهرنه ديو نيت ايلسه ويا خود فلان كون قلان ظهرنه ديو نيت ايلميوب مجرد صلاة ديو نيت ايلسه صحيح
اولمز (وقيل تصح فيهما ايضا) ديلنديكه قضاء صومده وقضاء صلاتده يعنى رمضانين ايچون نيت ومجرد صلاة ظهر

ايچون نيت صحيح اولور كرچه بو مسئله كبى بو قول بعض مشايخ عظامك قوليدر لكن اصح اولان اولكى قولدر
(ولو ابتلع الصائم بزاق غيره فان كان حبيبه لزمه الكفارة والا فلا) اكر صائم غيرك بزاقنى يوتسه اكر اول ابتلاع
ايلديكى بزاق حبيبنك ايسه كفارت لازمدر اكر حبيبنك دكل ايسه كفارت لازم دكلدر انجق قضا لازمدر
(وقتل بعض الحجاج عذر فى ترك الحج) حاجيلرك بعضيسنك قتلى حجى ترك ايلمكده عذردر زيرا امنى طريق
وجوبنك شرطيدر ومناسكده بيان اولنديغى اوزره اداسنك دخى شرطيدر (ومن قال لامرأة عند شاهدين تو
زن من شدى فقالت شدم لا ينعقد النكاح بينهما ما لم يقل قبول كردم) بر كمسنه بر خاتونه ايكى شاهد ياننده فارسى
لسانيله سن بنم خاتونم اولدكمى ديوب خاتون دخى اولدم ديسه ما بينلرنده نكاح نافذ اولمز مادامكه قبول ايلدم
ديميه اول كمسنه (ولو قال لها خويشتن را زن من كردانيدى فقالت كردانيدم فقال پذيرفتم ينعقد) واكر
بر رجل بر خاتونه كندوكى بكا خاتون ايلدكمى ديوب خاتون دخى ايلدم ديسه ورجل قبول ايلدم ديسه نكاح منعقد
اولور زيرا اكردانيدى ايجابدر وپذيرفتم قبولدر ايجاب وقبول بولنجق لابد نكاح منعقد اولور (ولو قال لرجل دختر
خويشتن را بپسر من ارزانى داشتى فقال داشتم لا ينعقد) بر كمسنه بر رجله كندو قزيكى بنم اوغلومه لايق كوردكمى
يعنى لايق كوردكى ديسه واول رجل دخى داشتم ديسه نكاح منعقد اولمز (ولو منعت المرأة زوجها من الدخول
عليها وهو يسكن معها فى بيتها كانت ناشزة) اكر خاتون زوجنى كندويه دخولدن يعنى جماعدن منع ايلسه حال بوكه
اول زوج خاتونك بيتنده انكله ساكن اولسه اول خاتون ناشزه اولمشدر زيرا نفسنى بغير حق زوجندن حبس
ايلمشدر بو تقديرجه خاتونه نفقه لازم وواجب دكلدر واكر نشوزى منزله نقل ايچون ايسه ناشزه اولمش اولور زيرا
سكنى واجبدر بو تقديرجه نفسنى بحق حبس ايلمش اولور نفقه سى ساقط اولمز (ولو سكن فى بيت الغصب فامتنعت
منه فلا) اكر زوج غصب اولنمش بيتده ساكن اولسه وخاتون جماعدن كندويه منع ايلسه ناشزه دكلدر زيرا
خاتون سكنى طلبنه قادره در (ولو قالت لا اسكن مع امتك واريد بيتا على حدة فليس لها ذلك) اكر خاتون سنك
جاريك ايله معا بر اوده ساكن اولمم ديسه على حدة بر اوه مراد ايلسه اول خاتون ايچون مراد ايلديكى شئ يوقدر
البته بر خدمتكار لازمدر اويله منعى ممكن دكلدر (ولو قالت مرا طلاق ده فقال داده كير اوكرده كير اوداده باد
اوكرده باد ان نوى يقع والا فلا) اكر خاتون زوجنه بكا طلاق ويرديسه زوج دخى داده كير ديسه يعنى ويرلمش طوت
اويا خود كرده كير يعنى اولمش طوت ويا خود داده باد يعنى ويرلمش اولسون ويا خود كرده باد اولمش اولسون ديسه
اكر نيت ايلمش ايسه طلاق واقع اولور اكر نيت ايلمش ايسه واقع اولمز (ولو قال داده است اوكرده است يقع
وان لم ينو) اكر خاتون مرا طلاق ده ديدكده داده است ياكرده است ديسه طلاق واقع اولور اكر نيت ايلمش ايسه ده
(ولو قال وى مرا نشايد تا قيامت او همه عمر لا يقع الا بالنية) اكر ديسه كه اول بكا قيامته دكين لايق دكلدر
ويا خود اول بكا لايق دكلدر مدة عمرمده ديسه طلاق واقع زيرا لياقت صريح طلاق دكلدر الا نيت ايله واقع
اولور زيرا بو الفاظلر كنايه در (ولو قال لها حيلهٔ زنان كن فهو اقرار بالطلاق الثلاث) اكر بر كمسنه خاتونه حيلهٔ
زنان كن ديسه طلاق ثلاثه يه اقراردر زيرا حيلهٔ نسا ايله طلاقدن تعبير اولنور (ولو قال حيلهٔ خويشتن كن فلا)
خاتونه حيلهٔ خويشتن كن ديسه طلاق واقع اولمز (ولو قالت له كابين ترا بخشيدم مرا چنك بازدار فان طلقها
سقط المهر والا فلا) اكر خاتون زوجنه كابين سكا بغشلدم الكى بندن كوچك ديسه ويا خود بنم ايله مجادله ايلمه
ديسه اكر طلاق ويررسه مهر ساقط اولور واكر طلاق ويرمزسه مهر ساقط اولمز (ولو قال لعبده يا مالكى او لامته
انا عبدك لا يعتق) اكر بر رجل عبدنه يا مالكى ديسه ويا جاريه سنه انا عبدك ديسه عتق واقع اولمز زيرا بو الفاظلر
عتقه دلالت ايلمز (ولو دعى الى فعل فقال بر من سوكنداست كه اين كار نكنم فهو اقرار باليمين بالله تعالى) اكر
بر كمسنه بر فعله دعوت اولنسه واول كمسنه اول ايشى اشلمكه بنم اوزريمه يمين واردر ديسه بو كلام يمين بالله يه
اقراردر (وان قال بر من سوكنداست بطلاق فاقرار بالحلف بالطلاق) اكر بر كمسنه بر فعله دعوت اولنسه واول
كمسنه بنم اوزريمه طلاقه يمين واردر ديسه بو كلام حلف بالطلاقه اقراردر (فان قال قلت ذلك كذبا لا يصدق)
اكر اول كمسنه بو سوزى بن كذبا سويلدم ديسه تصديق اولنمز زيرا انسان اقرارى ايله مؤاخذه اولور (وكذا لو قال
مرا سوكندخانه است كه اين كار نكنم) اكر بر فعله دعوت اولندقده بو ايشى اشلمامكه بكا سوكندخانه واردر ديسه
ينه يمين بالحلفه اقراردر عرفه اعتبار ايله (ولو قال المشترى للبائع بعد البيع بها بازده فقال البائع بدهم يكون

فسخا للبیع) اکر بعد البیع مشتری بایعه بهاسنی کرودون یعنی قیمتنی رد ایله دیسه وبایع دخی ید هم یعنی ویره یم
دیسه بیعی فسخ اولور زیرا مشتریدن رد ثمن طلب وبایعدن رضا جانبیندن اقاله در (والعقار المتنازع لا یخرج
من یدی الید مالم یبرهن المدعی) متنازع فیه اولان عقار ذی الیدلیدندن چقمازمادامکه مدعی دعواسی
اوزرینه برهان اقامت ایلمیه (ولا یصح قضاء القاضی فی عقار لیس فی ولایته) والی ولایت اولمیان قاضینك
قضاسی عقارده صحیح دکلدر یعنی عقار اولان مکانده قاضی اولمدقچه حکم صحیح دکلدر (واذا قضی القاضی
فی حادثة ببینة ثم قال رجعت عن قضائی اوبدالی غیر ذلك اووقفت فی تلبیس الشهود او ابطلت حکمی ونحو
ذلك لا یعتبر والقضاء ماض ان کان بعد دعوی صحیحة وشهادة مستقیمة) چون برقاضی برحادثه ده یعنی براشده
بینه ایله قضا ایلسه ده اندنصکره بن قضا ایلدیکمدن رجوع ایلدم دیسه ویاخود بکا قضا ایلدیکمدنصکره
غیر شیء ظاهر اولدی دیسه ویاخود شهودك تلبیس ایدیکنه واقف اولدم دیسه ویاخود حکمی ابطال
ایلدم دیسه ودخی بوکا مشابه شیئله سویلیوب رجوع ایلدم دیسه قاضینك بوسوزلرینه اعتبار اولنمز زیرا قضا
ماضی ونافذ اولمشدر اکر قضا بدعوای صحیحه وشهادة مستقیمه دنصکره اولمش ایسه حکمی نافذدر تغییر اولنمز
(ومن له علی آخر حق فخبأ قوما ثم سأله عنه فاقر به وهم یرونه ویسمعونه وهو لا یراهم صحت شهادتهم علیه
وان سمعوا کلامه ولم یروه فلا) برکسنه آخر کسنه اوزرنده حقی اولسه وصاحب حق برقومی اختفا ایلسه
اندنصکره صاحب حق اول آخردن حقنی طلب واول کمسنه دخی اقرار ایلسه حال بوکه اول قوم اول
کمسنه یی کورورلردی وکلامنی استماع ایدرلردی واول مدیون اولان آخر اول قومی کورمزدی اول قومك
مقر مدیون اوزرینه شهادتی جائز اولور اما اکر کلامنی استماع ایدوب کندویی کورمزلر ایسه شهادتلری جائز
اولمز (ولو بیع عقار وبعض اقارب البائع حاضر یعلم البیع وسکت لا یسمع دعواه بعده) اکر برعقار بیع اولنسه
وبایعك بعض اقاربی حاضر اولسه وبیع اولدیغنی بلسه وسکوت ایلسه بعد البیع دعواسی مسموع اولمز
(ولو وهبت امرأة مهرها من زوجها ثم ماتت فطلب اقاربها المهر وقالوا کانت الهبة فی مرض موتها وقال بل
فی صحتها فالقول له) اکر برخاتون مهرنی زوجنه هبه ایلسه اندنصکره فوت اولسه وخاتونك اقاربی مهرنی
زوجندن طلب ایلیوب دیسه لرکه هبه مرض موتنده اولمشدر وزوج دیسه که بلکه صحتنده اولمشدر قول
زوجکدر قیاس بو ایدیکه قول ورثه نك اوله زیرا هبه حادثدر حوادث ایسه اقرب اوقاته مضافدر اما استحسانا
قول زوجکدر (ولو اقر بحق ثم قال کنت کاذبا فیما اقررت حلف المقر له ان المقر لم یکن کاذبا فیما اقر ولست
بمبطل فیما تدعی علیه عند ابی یوسف وبه یفتی) اکر برکسنه آخر کسنه یه حق اقرار ایلسه اندنصکره
بن اقرارمده کاذبم دیسه مقر له تحلیف اولنور که تحقیقا مقر اقرار ایلدیکی شیده کاذب اولمدیغنه وسن انك
اوزرینه دعوی ایلدیکك شیده مبطل اولمدیغکه دیو یمین ویریلور ابو یوسف قتنده وفتوی دخی ابو یوسف قولی
اوزره در مثلا زید عمرو ایچون برشیء اقرار ایلسه اندنصکره زید بن اقرارمده کاذبم دیسه عمروه یمین ویریلور
(والاقرار لیس سببا للملك) اقرار ملکه سبب دکلدر مثلا زید عمروه بیك درهم ایله حق حقم واردر دیو دعوی ایلسه
وزیده نه سبب ایله حقکدر دینلسه عمرولك اقراری سببیله دربنم مدیونمدر دیسه دعواسی مقبول اولمز مجرد اقرار
ملکه سبب دکلدر بلکه فرضده ویاخود مبیعك ثمننده ردیو ثبوتی لازمدر (ولو قال لآخر وکلتك ببیع هذا
فسکت صار وکیلا) برکسنه آخر کسنه یه شو شیئی بیع ایلمکه سزه وکیل ایلدم دیسه مخاطب سکوت ایلسه
وکیل اولور زیرا سکوتی وعدم ردی عادتا دلیل قبولدر (ومن وکل امرأته بطلاق نفسها لا یملك عزلها) برکسنه
خاتونی کندو طلاقنه وکیل ایلسه وکالتدن عزله مالك اولمز زیرا توکیل کندی جانبندن یمیندر رجوعیمیندن
رجوع صحیح دکلدر (ولو قال لآخر وکلتك بکذا علی انی متی عزلتك فانت وکیلی فطریق عزله ان یقول عزلتك ثم
عزلتك) واکر برکسنه آخره دیسه که شو قدره سنی وکیل ایلدم شونك اوزرینه که نه وقت سنی عزل ایلیه یم سن
بنم وکیلمسن دیسه انك طریق عزلی عزلتك ثم عزلتك دیمکدر زیرا وکالتك شرطه تعلیقی جائزدر ایدی وکالتدن
عزله تعلیقی دخی جائزدر چون انی وکالتدن عزل ایلسك وکالت منجزه دن منعزل اولور ومعلقه منجز اولوب وکیل
جدید اولور اندنصکره ثانیا عزل ایله وکالت ثانیه دن منعزل اولور (ولو قال کلما عزلتك فانت وکیلی فطریقه
ان یقول رجعت عن الوکالة المعلقة وعزلتك عن المنجزة) اکر دیسه که سنی شو که وکیل ایلدم هربار که سنی عزل

ایلیم

ایلیم سن بنم وکیلمسن انك طریق عزلی وکالت معلقه دن رجوع ایلدم وسنی وکالت منجزه دن عزل ایلدم دیمکدر
زیرا کلمهٔ کلما افعالك تکرارنی مقتضیدر بوخسه نهایتنه دکن دکلدر (وقبض بدل الصلح قبل التفرق شرط ان کان
دینا بدین والا فلا) بدل صلحی قبض مجلسده قبل التفرق شرطدر اکر صلح دینا بدین اولورسه مثلا صلح التوندن
اقچه اوزرینه اولسه ویاخود ذمتنده اولان شیئدن غیری اوزرینه صلح اولسه قبل التفرق بدل صلحی قبض
شرطدر اکر دینا بدین دکل ایسه قبل التفرق قبض شرط دکلدر (ومن ادعی علی میت صبی دارا فصالحه ابوه
علی مال الصبی فان کان له بینة جاز الصلح ان کان بمثل القیمة او اکثر بما یتغابن فیه وان لم یکن له بینة او کانت
غیر عادلة لا یجوز) برکسنه برصبی اوزرینه براودعوی ایلسه یعنی صبینك الندهاولان اوبنمدر دیو ادعا ایلسه
اول صبینك باباسی اودعواسی مال صبیدن صلح ایلسه اکر مدعینك شاهدی وار ایسه صلح جائزدر وصلح دخی
قیمتی مثلی ایله اولورسه ویاخود دارك قیمتندن اکثر اولور ایسه یعنی اول اکثرده ناس تغابن ایده کلمش اولسه صلح
جائزدر اکر مدعینك بینه سی یوغیسه وبینه سی اولدیغی تقدیرجه عادله اولمسه باباسنك صلحی جائز دکلدر زیرا مال
یتیمه تعدی ایلمش اولور (ومن قال لا بینة لی ثم برهن صح) برکسنه بردعوی خصوصنده شاهدم یوقدر دیسه
صکره شاهد کتورسه صحیحدر کرچه صورت ظاهرده تناقض در لکن ایکیسنك بیننی توفیق ممکندر بو آدمك
شاهدی وار ایمش لکن اونتمش ویاخود شاهد وار ایدوکنی مقدما بلمیوب صکره بلمش اوله وابو حنیفه دن روایت
اولنمش که تناقض اولمغله شاهدلری قبول اولنمیه اما اصح قول بودر که قبول اولنه (وکذا لو قال لا شهادة لی فی
هذه القضیة ثم شهد) بنه مروایدن مسئله کبی قبول اولور چون برکسنه شو قضیه ده بنم ایچون شهادت یوقدر
دیسه بعده شهادت ایلسه شهادتی قبول اولنور توفیق ممکندر اولدن اونتمشیدم شمدی خاطریمه کلدی دیمك کبی
بنه ابو حنیفه دن قولدر که قبول اولنمز تناقض قتی ظاهردر اما وفاقا قبول اولنور کذا فی الملتقط اما برکسنه
فلان کمسنه نك اوزرنده بنم حقم یوقدر دیسه وبعده دعوی ایلسه دعواسی مسموع اولمز زیرا اقرار ایله دعوی
بیننده مناقضه قتی ظاهردر توفیق ممکن دکلدر (وللامام الذی ولاه الخلیفة ان یقطع انسانا من طریق الجادة
ان لم یضر بالمارة) خلیفه نصب ایلدیکی امام ایچون انسانی طریق جاده دن قطع ایلمك یعنی بخور مامك واردر اکر
مرورایدنلره ضرر ویرمز ایسه زیرا امامك حقی کافیدر ولایت تصرفی اکر قطع مروروده برمصلحتی کورمش ایسه
حاصل کلام مسلمانلره نفع اولان شیئده رأیی وعملی مقبولدر (ومن صادره السلطان ولم یعین بیع ماله فباع
ماله نفذ) شول کمسنه یی که سلطان مصادره ایلسه یعنی مالنی بیعه تعیین ایلسه واول کمسنه مالنی بیع ایلسه نافذ
اولور مثلا برکسنه نك اوزرنده مال میری اولسه مالنی پادشاه طرفندن اخذ ایلسه کندو یی مالنی بیع ایدوب
دینی ادا ایلسه اول بیع نافذ اولور زیرا اکراه دکلدر (ولو خوف امرأته بالضرب حتی وهبت مهرها منه لا تصح
الهبة ان قدر علی الضرب) اکر برکسنه خاتوننی ضرب ایله قورقوتسه حتی مهرنی هبه ایلسه هبه سی صحیح
دکلدر اکر رجل خاتونی ضربه قادر ایسه زیرا خاتون مکروهه اولمشدر (وان اکرهها علی الخلع ففعلت یقع
الطلاق ولا یجب المال) اکر خاتوننی خلع اوزرینه اکراه ایلسه وخاتون دخی اول خلعی اشلسه طلاق واقع اولور
خاتون اوزرینه مال واجب اولمز زیرا خلعده صدوری زوج طرفندن اولمشدر خاتونك رضاسی یوغیدی انجق
اکراه ایله اولمشدر (ولو احالت انسانا بالمهر علی الزوج ثم وهبته من الزوج لا تصح الهبة) اکر خاتون زوجی اوزرنده
اولان مهرنی برکسنه یه حواله ایلسه وبعد الحواله مهرنی زوجنه هبه ایلسه هبه سی صحیح اولمز زیرا حواله
ایلمکله مهر خاتونك ملکندن چقمشدر ملکنده اولمیان شیئك هبه سی صحیح دکلدر (ومن اتخذ بئرا او بالوعة
فی داره فنز منها حائط جاره وطلب تحویله لا یجبر علیه) برکسنه کندو دارنده بئر ویاخود بالوعه اتخاذ ایلسه
واو قیودن ویاخود بالوعه دن قومشونك دیوارینه نشف ایلسه قومشوسی اول قیویی ویاخود بالوعه یی
آخر یره تحویل ایلمك جبر اولنمز بالوعه شول قیودر که اغزی دار وایچی یول قازیلوب یغمور صوبی وسائر چرکاب
جمع اولمق ایچون (وان سقط الحائط منه لا یضمنه) اکر قومشونك دیواری اول قیونك نشفندن ساقط اولسه
ضامن اولمز زیرا انی قزان کمسنه کندو خالص حقنده تصرف ایلمشدر (ومن عمر دار زوجته بماله باذنها فالعمارة
لها والنفقة دین له علیها) برکسنه زوجه سنك دارنی کندو مالیله زوجه سنك اذنی ایله عمارت ایلسه خاتونك
ایچوندر ونفقه یعنی صرف ایلدیکی اقچه زوجك دینیدر زوجه سی اوزرنده ملك خاتونکدر انجق صرف ایلدیکی

اقچه خاتونك دینی اولور (وان عمرها لها بلا اذنها فالعمارة لها وهو متبرع) اكر زوجه سنك دارنی بلا اذن زوجه سی ایچون عمارت ایلسه خاتون ایچوندر وزوج متبرعدر یعنی صرف ایلدیكی اقچه‌یی تبرع ایلش اولدی زیرا بلا اذن تعمیر ایلمشدر (وان عمر لنفسه بلا اذنها فالعمارة له) اكر زوجه سنك دارنده بلا اذن كندو نفسیچون بنا ایلسه بنا ایلدیكی شیء زوج ایچوندر انجق عرصه‌یی غاصب اولمشدر اكر زوجه مراد ایدرسه قلع ایتدیرر (ومن اخذ غريماله فنزعه انسان من يده فلا ضمان على النازع) بر كسنه غریمنی اخذ ایلسه بر كسنه دخی كلوب یدندن نزع ایلسه نازع اوزرینه ضمان لازم كلمز یعنی حقی اولان خصمك الندن خلاص ایدن كمسنه‌نك اوزرینه ضمان لازم كلمز (ومن في يده مال انسان فقال له السلطان ادفعه الى والا قطعت يدك اوضربتك خمسين سوطا لا يضمن لو دفع) بر كسنه‌نك یدنده بر كسنه‌نك مالی اولسه سلطان اول كمسنه‌یه فلانك سنده اولان مالنی بكا ویر والا یدیكی قطع ایدرم ویاخود سكا اللی قمچی اورورم دیسه واول كمسنه آخرك كندوده اولان مالنی ویرسه بعده ضامن اولمز زیرا دفع بانده اول كمسنه مكرهدر (ولو وضع في الصحراء منجلا ليصيد به حمار وحش وسمى عليه فجاء في الغد ووجد الحمار مجروحا ميتا لا يحل اكله) بر كسنه حمار وحشی صید ایلمك ایچون صحراده بر اوراق وضع ایدوب وحین وضعده اوراقك اوزرینه (بسم الله الرحمن الرحيم) دیسه اوراق وضع ایدن كمسنه ارته‌سی كلوب بر حمار وحشی‌یی مجروحا میت بولسه اول حمار وحشینك اكلی حلال اولمز زیرا شرط انی انسان ذبح ایلمكدر ویاخود مجروح ایلمكدر بونی ایسه جرح ایدن اوراقدر نطیحه ومترديه یعنی حیوان سوسمش ویوكسكدن دوشمش شیء كبی اولمشدر منجل شول اوراقدركه انكله اكین بچلور (ويكره من الشاة الحياء والخصية والمثانة والذكر والغدة والمرارة والدم المسفوح) شاتدن اكلی مكروه اولان دیشی ایسه دخی اركك ایسه خصیتینی ومثانه‌سی یعنی قاوغی وذكری وغده‌سیكه بزدیكاری شیدر واودی وقانیدر بونلری اكل ایلمك مكروهدر جمله‌یی بو بیت جمع ایلمشدر (بیت) اذا ذكی الشاة كل كلها * سوى سبع اعضاء دع اكلها * فحاء وصاد وثاء وذال * وغين وراء ومنهن دال (وللقاضي ان يقرض مال الغائب والطفل واللقطة) قاضی ایچون مال غائبی ومال طفلی ولقطه‌یی آخره قرض ویرمك واردر زیرا استخلاصه قادردر وولایت عامه‌سی واردر اما اب ووصی قاضینك خلافیدر (ولو كانت حشفة الصبي ظاهرة من رآه ظنه مختونا ولا تقطع جلدة ذكره الا بمشقة جاز ترك ختانه) اكر صبینك حشفه‌سی ظاهر اولسه واول حشفه‌یی كورن ختان اولنمش ظن ایلسه حال بوكه ذكرینك جلده‌سی قطع اولنمیوب الا مشقت ایله قطع اولنسه اول صبینك ختانی ترك ایلمك جائزدر (وكذا شيخ اسلم وقال اهل البصر لا يطيق الختان) بر اختیار كسنه اسلام اولسه اهل بصر یعنی وقوف اولان كمسنه شیخ فانی بوكا طاقت كتورمز دیسه صبی كبی ترك ختان جائزدر (ووقت الختان غير معلوم) وقت ختان معلوم دكلدر ابو حنیفه حضرتلرندن سؤال اولندقده لا ادری بیورمشلردر (وقيل سبع سنين) دینلدیكه وقت ختان یدی سنه‌در یعنی یدی یاشنده ایكندر (ولا يجوز ان يصلي على غير الملائكة والانبياء الا بطريق التبع) ملائكه وانبیادن غیری اوزرینه صلاة ایلمك یعنی صلی الله علیه وسلم دیمك جائز دكلدر الا بطریق التبع جائزدر (ولا الاعطاء باسم النيروز والمهرجان) نیروز ومهرجان اسمیله اعطا جائز دكلدر یعنی نیروز ومهرجانك شرفی ایچون عید هدیه‌سی كبی هدیه ویرمك جائز دكلدر زیرا بو ایكیسی مجوسیلرك عیدیدر ابو حفص كبیر رحمة الله علیه بیورمشدركه بر كمسنه اللی سنه الله سبحانه وتعالی‌یه عبادت ایلسه اندنصكره نیروز ومهرجان كونی كلسه وبعض مشركینه بر یمرطه هدیه ویرسه اول كونی تعظیم ایچون تحقیقا كافر اولور وجمله عملی حبط اولور العیاذ بالله تعالی جامع الصغیر صاحبی دیمشدركه یوم نیروزده بر كمسنه بر مسلمه بر شیء اهدا ایلسه اما اول كونك تعظیمی مراد اولنمیه انجق بعض ناسك اعتباری اولدیغی اجلدن ایسه كافر اولمز اما لایق اولان اول فعلی اشلمكدر زیرا نبی علیه السلام (من تشبه بقوم فهو منهم) بیورمشلردر (ولا باس بلبس القلانس) قاوق كیمك لا باسدر (وللشاب العالم ان يتقدم على الشيخ الجاهل) شاب عالم ایچون شیخ جاهل اوزرینه تقدم ایلمك واردر زیرا حق سبحانه وتعالی (هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون) بیورمشلردر وینه موضع آخرده (اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولي الامر منكم) بیورمشلردر اولی الامردن مراد اصح اقوالده علمادر خصوصا (العلماء ورثة الانبياء) بیورلمشدر وروایت اولنمشدركه نبی علیه السلام علمادن شاب اولان علمایی علمده انلردن دون اولانلرك اوزرلرینه تقدیم بیورردی (والحافظ القرآن ان يختم في اربعين يوما) قرآن عظیم

الشانك

الشانك حافظی ایچون قرق كونده بر ختم ایلمك واردر زیرا قرآندن مقصود اولان معنای شریفه‌سنی فهمدر ومضمون شریفنده اولان فرمان الهیه‌دن عبرت آلوب امر ایسه طوتوق ونهی ایسه اجتناب ایلمك مجرد تلاوت دكلدر حق سبحانه وتعالینك (افلا يتدبرون) قول شریفی فهم معانی‌یه دالدر

كتاب الفرائض

بو كتاب فرائضك احكامی بیاننده‌در فرائض فریضه‌نك جمعیدر وفرض نیچه معنایه كلور ازل معنالردن بری تقدیردر وبو محلده مراد اولان تقدیردر زیرا حق سبحانه وتعالی هر كسك نصیبینی ملك وانبیادن برفرده تفویض ایلمیوب بالذات كندوسی اصحاب نصیب بیننده نصف وربع وثلث وثلثین وسدس حصه بیان بیورمشدر وسائر احكام بونك خلافیدر انلرده نصوص مجمله‌در وفرائض اشرف علوم اولمغین نبی علیه السلام (تعلموا الفرائض وعلموها الناس فانها نصف العلم) بیورمشدر (يبدأ من تركة الميت بتجهيزه وتكفينه ودفنه بلا اسراف ولا تقتير) میتك تجهیز وتكفینی ودفنه تركه‌سندن بدأ اولنور اسراف اولنمز وتقتیر اولنمز نه زیاده اسراف اولنور ونه زیاده تقتیر اولنور وترك ایلدیكی شیء غیرك حقی اولمز ایسه اكر غیرك حقی اولور ایسه مثلا رهن كبی وجنایت ایلمش قول كبی بونلری ترك ایلسه صاحبلری تجهیز اوزرینه تقدیم اولنور حیاتنده تقدیم اولندیغی كبی اكر میتك مالی یوغیسه حیاتنده نفقه‌سی واجب اولان كمسنه‌نك اوزرینه تجهیز وتكفینی واجب اولور مصنفك بلا اسراف قولی یا عدد ایله‌در ویاخود قیمت ایله‌در اما عدد ایله اولان رجلك اوچ كفننده زیاده‌سی وخاتونك بشدن زیاده‌سی اسرافدر بونلردن اشغه‌سی تقتیردر یعنی تقصیردر اما قیمت ایله اولمسی اكر میت حال حیاتنده مثلا یوز درهم قیمتی اولور ثوب كیسه كفنی یوز درهمدن زیاده اولسه اسرافدر نقصان اولورسه تقصیردر وبر اعتبار دخی مثلا بر كمسنه‌نك عید شریفده كیه جك بر ثوبی اولسه وبر دخی بین الاقران كیه جكی اولسه اوسط كه بین الاقران كیدیكی ایدی انك بهاسی مقداری ایله تكفین اولنور (ثم يقضي ديونه) اندنصكره میتك دیونی قضا اولنور دیندن مراد عباد طرفندن مطالبه اولنان دیندر بوخسه زكاة وكفارات وغیری دیون كبیلری دكلدر زیرا بو مقوله دیون موت ایله ساقط اولور وورثه اوزرینه اداسی لازم كلمز مكر وصیت ایلمش اوله ویاخود ورثه كندو حصه‌لرندن تبرع ایلیه‌لر زیرا عبادات‌ده ركن مكلفك نیتی وفعلیدر بو ایسه موت ایله ساقط اولور (ثم ينفذ وصاياه من ثلث ما بقي بعد الدين) اندنصكره وصایاسی بعد الدين باقی قلان شیئك ثلثندن تنفیذ اولنور (ثم يقسم الباقي بين الورثة) تجهیز تكفین ودین ووصیت نصكره باقی قلان بین الورثه على ما فرض الله تقسیم اولنور (ويستحق الارث بنسب ونكاح وولاء) استحقاق نسب ونكاح وولا سببیله‌در بونلردن غیری ایله ارثه مستحق اولمزلر وولا فتح واو ایله ممدوددر وولا ایكی نوعدر برنوعی ولاء عتاقه‌در بوكا ولاء نعمت دخی تسمیه ایلمشلردر زیرا ولاء نعمت عصوبتدر سببی نعمت عتقدر رقیق اوزرینه ذكر اولنان عتق كرك بدل ایله وكرك بغیر بدل ایله كرك كفارات ایچون وكرك نذر ایچون اولسون برابردر (ويبدأ باصحاب الفرائض) تركه تقسیم اولندقده ابتدا اصحاب فرائض ایله بدأ اولنور اصحاب فرائض كتاب الله‌ده سهام مقدره‌سی اولنلردر انلر اون ایكی نفردر دردی رجالدن سكزی نسادندر رجالدن اولان بری بابادر وبری جد صحیحدر وبری لام قرنداشدر وبری دخی زوجدر نسادن اولان بری زوجه وبری قزوبری اوغل قزی وبری لابوین قزقرنداشی وبری لاب قزقرنداشی وبری دخی لام قزقرنداشیدر وبری دخی انا وبری دخی جدهٔ صحیحه‌در بو جمله‌دن زوج وزوجه استحقاقلری نكاح سببیله‌در باقیسی نسب جهتیله‌در (ثم بالعصبات النسبية) اصحاب فرائضدنصكره عصبات نسبیه ایله بدأ اولنور زیرا عصوبت نسبیه سببیه‌دن اقوادر اصحاب فروض نسبیه اوزرینه رد اولنور اما اصحاب فروض سببیه اوزرینه رد اولنمز انلر زوج وزوجه‌در بونلره من لا يرد عليه تسمیه اولنور (ثم بالمعتق) اندنصكره معتق بدأ اولنور اكا مولاء عتاقه دینلور مثلا بر كمسنه بر عبد ویاخود بر جاریه‌یی عتاق ایلسه انلرك ولاسی معتق ایچوندر مولاء عتاقه كرك مذكر وكرك مؤنث اولسون برابردر (ثم عصبته) اندنصكره معتقك عصبهٔ ذكوری ایله بدأ اولنور محلده ذكر قیدی لازمدر زیرا نسا ایچون ولاء اولمدیغنه نبی علیه السلامدن (ليس للنساء من الولاء الا ما اعتقن) حدیث شریفی وارد اولمشدر (ثم الرد) اصحاب فرائض حقلرینی الدقدنصكره باقی قلان شیلری الور بولنمدقده ذوی الفروض سببیه‌یه رد ایله بدأ اولنور اما ذوی الفروض سببیه‌یه رد اولنمز انلر زوج وزوجه‌در انلر حقلرینی الدقدنصكره قرابتلری قالمز (ثم ذوی

الارحام) اندنصكره ذوى الارحام ايله بدأ اولنور ذوى الارحام دخى درت صنفدر صنف اول ميته منسوب اولور انلر اولاد بنات ندر كرك ذكور اولسون كرك اناث اولسون واولاد بنات ابند ر صنف ثانى ميت انلره منسوب اولور انلر اجداد فاسدون وجدات فاسدا تدر هرنه قدر عالى اولورسه وصنف ثالث ميتك ابوينه منسوبدر انلر اولاد اخوات وبنات اخوه دررودخى لام اخونك اوغللريدر هرنه قدر سفلى اولورسه ده صنف رابع ميتك جدينه منسوبدر انلر بابانك باباسى وياخود انانك باباسيدر وياخود جدينه منسوبدر انلر مطلقا عماتدر ولام عمادر ودخى اخوال وخالاتدر بوجمله بونلرك سببيله ميته منسوب اولنلر ذوى الارحامدر (ثم مولى الموالات) بالاده مذكور اولنلر بولنمدقده جميع ميراثده مولى الموالات ايله بدأ اولنور مولى الموالات اولدركه برمجهول النسب كمسنه برمجهول النسب آدمه سن بنم مولام اول اكر بن اولورسم بنم وارثم اول واكر جنايت ايدرسم عاقله مى يعنى دية وارثمى ويرديسه واولدخى قبول ايلسه وآخردخى اولكى كبى ديوب اولدخى قبول ايلسه بربرينك وارثى اولور وارثى ادادن مقدم رجوع ايلمكه قادر اولور (ثم المقرله بنسب ولم يثبت) اندنصكره مقرله ايله بدأ اولنور برنسب ايله مقرله كه اول نسب اكا ثابت اولمدى مثلا بركمسنه برمجهول النسب كمسنه لى بنم قرنداشمدر ديو اقرار ايلسه وياخود عمم درديسه لكن موصينك باباسى بنم اوغلمدر وياخود قرنداشمدر ديو نسبنى اقرار ايلمدين اقرارى اوزره موصى فوت اولسه بو مقوله يه المقرله بنسب لم يثبت ديو تسميه ايلمشلردر (ثم الموصى له باكثر من الثلث) يوقاروده ذكر اولنان كمسنه لر بولنمدقدنصكره ثلثدن اكثرده موصى له ايله بدأ اولنور وصيتى تكميل اولنور ثلث اوزرينه زياده ده منع اولنمق ورثه ايچون ايدى بونده ايسه ورثه اولمغله منع اولمز (ثم بيت المال) ذكر اولنان كمسنه لردن برفرد اولمدقده بيت المال ايچون اخذ اولنور (ويمنع الارث الرق) رق ارثى منع ايدر كرك كامل اولسون عبد كبى كرك ناقص اولسون مكاتب ومدبر وام ولد كبى (والقتل كامر) قتل دخى ارثى منع ايدر نته كيم كتاب دياتده ذكرى مرور ايلمشدر (واختلاف الملتين) اختلاف ملتين دخى ارثى منع ايدر اختلاف دينين ديمدى زيرا يهودى نصرانيدن ونصرانى يهوديدن ارث الور لرمع هذا دينلرى مختلفدر بو تقديرجه الكفرة ملة واحدة اعتبارى ايله وارث اولورلر اما بعض فقها بين اليهود والنصارى توارث اولمغه ذاهب اولمشلردر زيرا اعتقادلرى مختلفدر يهود ينك عيسى عليه السلامه وانجيله اعتقادى يوقدر بو تقديرجه مسلمان ايله نصارى كبى ملتين اولمش اولورلردر (واختلاف الدارين حقيقة) اختلاف دارين دخى ارثى منع ايدر اول اختلاف دارين حقيقة اولسون حربى وذمى كبى مثلا برحربى فوت اولسه ودار اسلامده براوغلى اولسه وياخود دار اسلامده برذمى فوت اولسه دار حربده باباسى اولسه تباين دارين سببيله وارث اولميزلر اكرملتده متحد ايسه (او حكما) ياخود اختلاف دارين حكما اولسه مستأمن كبى مثلا برحربى امان ايله دار اسلامه چقسه واول حربينك برذمى قرنداشى اولسه وحربى مزبور مرد اولسه دار اسلامده اولان ذمى قرنداشى اكا وارث اولمز اكرچه حقيقتده دار واحده در لكن دارين مختلفدر (والمجمع على توريثهم من الرجال عشرة) ورثه دن توريث اوزرينه جمع اولان رجالدن اون نفردر (الاب) اون نفرك اولكيسى بابادر وبابانك اوچ حالى واردر برى فرض مطلقدر ولد وولد ابن اولدقده حق سدسدر نته كيم حق سبحانه وتعالينك (ولابويه لكل واحد منهما السدس ان كان له ولد) قول شريفى واقع اولمشدر وبرى دخى تعصيب محضدر ولد وولد ابن اولمدقده نته كيم حق سبحانه وتعالينك (فان لم يكن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث) قول شريفى وارد اولمشدر وبرى دخى فرض وتعصيبدر قزى واوغلنك قزى اوله اولدقده فرض جهتيله سدس آلور قز اولورسه نصف ايكى اولورسه ثلثان الدقدنصكره باقيسنى تعصيب جهتيله بابا آلور (وابوه) اون نفرك ايكنجيسى بابانك باباسيدركه جد صحيحدر وجد صحيح اولدركه ميته نسبتده ام داخل اولميه اوغل اولمدقده جد صحيح بابا منزله سنده در جد صحيحك درت حالى واردر اوچ حالده بابا كبيدر وبابا اولمدقده درد نجى حالى بابانك وجدى قتنده ساقطدر الا درت مسئله ده بابا كبى دكلدر (مسئلة) اولى بابانك اناسى بابا ايله وارث اولمز جد ايله وارث اولور (مسئلة) ثانيه بركمسنه ابوينى ترك ايلسه وزوجيندن برى ترك اولنسه وترك اولنان احد زوجينك نصيبندنصكره انا ايچون ثلث مابقى واردر اما بابا برينه جد اولسه انا ايچون جميع مالك ثلثى واردر (مسئلة) ثالثه بنو الاعيان وبنو العلات كذلك بابا ايله ساقط اولورلر اما جد ايله اولمزلر بنو الاعيان اخوه واخواتدن لاب وام اولنلردر (مسئلة) رابعه معتقك باباسى اوغلى

ايله

ايله اولسه ولاء اخذ ايدر امام يوسف قتنده اما معتقك جدى اوغلى ايله بولنسه ولانك جمله سى اوغلنكدر جد ساقطدر (والابن وابنه والاخ وابنه والعم وابنه والزوج ومولى النعمة) اوچنجيسى اوغلدر دردنجيسى اوغلنك اوغليدر بشنجيسى قرنداشيدر التنجيسى قرنداشى اوغليدر يدنجيسى عمدر سكزنجيسى عميسى اوغليدر بونلر نسب ايله ارثه مستحقلردر طقوزنجيسى زوجدر بونك ارثه استحقاقى نكاح سببيله در اوننجيسى مولى النعمتدر يعنى مولاى عتاقه در بونك ارثه استحقاقى ولاء ايله در (ومن النساء سبع) ورثه دن توريث اوزرينه جمع اولان يدى كمسنه در (الام والجدة والبنت وبنت الابن والاخت والزوجة ومولاة النعمة) برى انادر وبرى دخى انانك اناسيدر وبرى دخى قزيدر وبرى دخى اوغلنك قزيدر وبرى دخى قز قرنداشيدر وبرى دخى زوجه در وبرى دخى مولاة نعمتدر ومعتقه اولان خاتوندر (وهم ذو فرض وعصبة) رجال ونسادن مذكور اولان وارثلر ايكى نوعدر برنوعى صاحب فرضدر وبرنوعى عصبه در (وذو الفروض من له سهم مقدر) واصحاب فروض شول كمسنه لردركه آنلر ايچون سهم مقدر واردر (والسهام المقدرة فى كتاب الله تعالى ستة) كتاب اللهده سهام مقدره التيدر (النصف) برى نصفدر حق سبحانه وتعالى اوچ موضعده نصفى ذكر ايلمشدر (وان كانت واحدة فلها النصف) وموضع آخرده (ولكم نصف ما ترك ازواجكم) وبر موضعده دخى (وله اخت فلها نصف ما ترك) بيورمشلردر (والربع) برى دخى ربعدر كتاب اللهده ايكى موضعده ذكر اولنمشدر (ولكم الربع مما تركن) وموضع آخرده (ولهن الربع مما تركتم) بيورلمشدر (والثمن) برى دخى ثمندر حق سبحانه وتعالى ثمنى بر موضعده ذكر ايلمشدر (فلهن الثمن مما تركتم) بيورمشلردر (والثلثان) برى دخى ثلثاندر كتاب اللهده ايكى موضعده ذكر اولنمشدر حق بناتده (فان كن نساء فوق اثنتين فلهن ثلثا ما ترك) وحق اخواتده دخى (فان كانتا اثنتين فلهما الثلثان) بيورمشلردر (والثلث) برى دخى ثلثدر وكتاب اللهده ثلث ايكى موضعده ذكر اولنمشدر (فلامه الثلث) وبرغيرى موضعده (وان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء فى الثلث) بيورمشلردر (والسدس) وبرى دخى سدسدر وكتاب اللهده سدس اوچ موضعده ذكر اولنمشدر (ولابويه لكل واحد منهما السدس) وموضع آخرده (فان كان له اخوة فلامه السدس) وموضع آخرده ولد ام حقنده يعنى لام قرنداش حقنده (وله اخ او اخت فلكل واحد منهما السدس) بيورلمشلردر (فالنصف للبنت) پس امدى نصف بنت صلبيه ايچوندر (ولبنت الابن عند عدمها) ودخى نصف اوغل قزى ايچوندر بنت صلبيه اولدقده زيرا بنت صلبيه حقنده نص شريف صريحا واقع اولمشدر لكن بنت صلبيه منعدمه اولمغله بنت ابن انك مقامنه قائم اولور (وللاخت لابوين وللاخت لاب عند عدمها) ونصف لابوين قرنداشى ايچوندر ولابوين قرنداشى اولمدقده نصف لاب قز قرنداشى ايچوندر (اذا انفردن) بو ذكر اولنان حكم قز قرنداشلردن برى منفرد اولدقده در اما ايچن مختلط اولسه لر عصبات (للذكر مثل حظ الانثيين) حكمى واقع اولور ان شاء الله تعالى محلنده ذكر اولنور (وللزوج عند عدم الولد وولد الابن) ودخى نصف زوج ايچوندر ولد وولد الابن اولمدقده پس امدى مجموع اصحاب نصف بش كمسنه اولوب دردى نسادن برى رجالدن (والربع له عند وجود احدهما) وزوج ايچون ربع واردر ولد وولد ابندن برى موجود اولدقده (وللزوجة وان تعددت عند عدمها) وزوجه ايچون دخى ربع واردر متعدد اولورلرسه ده ولد وولد ابن اولمدقده مثلا بركمسنه نك ايكى وياخود اوچ خاتونى اولسه وكندولره ربع دكسه ربع واحده جمله سى مشترك اولورلر زوجاتك تعددى ايله ربع متعدد اولمز (والثمن لها كذلك عند وجود احدهما) ثمن زوجه ايچوندر ربع اولديغى كبى ابن وولد ابن موجود اولدقده حاصل كلام زوجاتك ايكى حالى واردر ولد وولد ابن اولمدقده ربع آلور ولد وياخود ولد ابن اولدقده ثمن آلور (والثلثان لكل اثنين فصاعدا ممن فرضهن النصف) ثلثان شول كمسنه لر ايچوندركه فرضلرى نصف اوله كندولر ايكى وياخود دها زياده اولدقلرنده ثلثان آلورلر وفرض نصف اولان طائفه درت صنفدر برى بنت صلبيه دروبرى بنت ابندر وبرى اخت لابوين در وبرى اخت لابدر (والثلث للام عند عدم الولد وولد الابن والاثنين من الاخوة والاخوات) ام ايچون ثلث جميع مال واردر ولد وولد ابن واخوه واخواتدن ايكى كمسنه اولمدقده بونلر امى ثلثدن سدسه حجب ايدر (ولها ثلث ما يبقى بعد احد فرض الزوجين) امك ايكنجى حالى احد زوجينك فرضندنصكره ثلث ما يبقى واردر (فى زوج وابوين اوزوجة وابوين) احد زوجين فرضى اولدقدنصكره ام ايچون ثلث ما يبقى وارددينلديكى ايكى مسئله ده در مثلا بركمسنه فوت اولسه زوجى

وابوينى ترك ايلسه مسئله التيدندر نصفى زوج آلدقدنصكره اوج باقى قالور ثلثى بردرام آلور باقيسنى بابا آلور
وايكنجى مسئله بركسنه فوت اولوب زوجه سنى وابوينى ترك ايلسه مسئله مز اون ايكيدندر ربعى اوچدر
زوجه يه ويردك باقى طقوز قالدى ثلثى اوچدر امه ويردك باقيسنى بابايه ويردك (ولو كان مكان الاب فيهما جد
فلها ثلث الجميع خلافا لابى يوسف) اكرذكر اولنان ايكى مسئله ده دخى اب مكاننده جد اولسه ام ايچون
ثلث جميع مال واردر لكن ابو يوسف ايچون خلاف واردر آنك قتنده جد ايله معا ثلث ما يبقى واردر (وللاثنين
فصاعدا من ولد الام يقسم لذكورهم واناثهم بالسوية) انا بر اخوة اخواتدن ايكى دخى زياده ايچون ثلث
واردر نتكم حق سبحانه وتعالينك (وان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء فى الثلث) قول شريفنده واقع اولمشدر
اولاد امك والاحيان دخى دينلور اولاد امك حالى اوچدر براولدقده سدس الوربردن زياده اولسه لر ثلث الورلر
وبرحالى دخى سقوطدر مثلا الى كسنه ايله ساقط اولور ولد وولد ابن واب وجد وبنت وبنت ابن بونلر موجود
اولدقده اولاد امه برشئ يوقدر واولاد امك ذكورى واناثى قسمتده برابردر اما اولادى ذوى الارحامدندر
ذكورواناثى برابردكلدر (للذكر مثل حظ الانثيين) تقسيم اولنور (والسدس للواحد منهم ذكرا او انثى)
اولاد امدن ذكر اولسون كرك انثى اولسون واحد ايچون سدس واردر زيرا حق سبحانه وتعالينك (وان كان رجل
يورث كلالة اوامرأة وله اخ او اخت فلكل واحد منهما السدس) قول شريفى واقع اولمشدر اجماعا مراد اولان
اولاد امدر (وللام عند وجود الولد او ولد الابن او اثنين من الاخوة والاخوات) ولد وولد ابن موجود اولدقده
اخوه ويا اخواتدن ايكيسى موجود اولدقده ام ايچون سدس واردر (وللاب مع الولد وولد الابن) ولد وولد ابن
موجود اولدقده بابا ايچون سدس واردر (وكذا للجد الصحيح عند عدمه وهو من لا يدخل فى نسبته الى الميت ام
فان دخلت فجد فاسد) جد صحيح اب اولمدقده اب كبى سدس الور جد صحيح شول كسنه دركه ميته نسبتده ام
داخل اولميه اكر ام داخل اولور ايسه جد فاسد اولور (وللجدة الصحيحة وان تعددت وهى من لا يدخل فى نسبتها
الى الميت جد فاسد) جد صحيح اولديغى كبى جده دخى صحيحه اولور اكر متعدد دخى اولورسه جدهٔ صحيحه شول
كسنه دركه جده نك ميته نسبتنده جد فاسد داخل اولميه (والبنت الابن وان تعددت مع الواحدة من بنات
الصلب) بنات صلبيه دن برى ايله اولدقده بنت ابن ايچون سدس واردر اكر متعدده دخى اولورسه (وللاخت لاب
كذلك مع الاخت الواحدة لابوين من بنات الصلب) كذلك اخت لاب ايچون سدس واردر لابوين اختك
برى ايله معا اولدقده بنات صلبيه دن (فصل) بو فصل عصباتك احكامى بياننده در صاحب مغرب ديمشدركه
عصبه لغتده هى البنون والجماعة المحيط بالرجل من اقربائه السكائنة من جانب الاب وعصبات نسبيه اوچ
نوعدر برى عصبه بنفسه دروبرى عصبه بغيره دروبرى عصبه مع غيره در (والعصبة بنفسه ذكر ليس فى نسبته
الى الميت انثى وهو يأخذ ما ابقته الفرائض) عصبه بنفسه شول مذكردركه اول مذكرك ميته نسبتده انثى اولميه
وعصبه بنفسه اولان مذكر اصحاب فرائض باقى قوديغى شيئى اخذ ايدر (وعند الانفراد يحرز جميع المال) عصبه
بنفسه يالكز اولدقده جميع مالى جهت واحده ايله احراز ايدر وعصبه بنفسه درت صنفدر برصنفى جزء ميتدر
اوغل واوغلى اوغليدر هرنه قدر اشغه كيدرسه ده ايكنجى صنفى اصلى ميتدر بابادر وجد صحيحدر اوچنجى
صنفى جزء ابدر لاب وام ولاب قرنداشلردر دردنجيسى جزء جددركه عميلردر بونده ذكوره اعتبار اولنور
زيرا انثى عصبه بنفسه اولمازلركه عصبه بغيرها ويا خود عصبه مع غيرها اولور (واقربهم جزء الميت وهو الابن
وابنه وان سفل) درت صنفك اقربى يعنى ميراثه اولى سى جزء ميتدركه اوغلدر واوغل اوغليدر هرنه قدر اشغه
اولورسه اولسون (ثم اصله وهو الاب والجد الصحيح وان علا) اندنصكره ميتك اصليدر اول اصل اب در وجد
صحيحدر هرنه قدر يوقاروا اولورسه اولسون (ثم جزء ابيه وهم الاخوة لابوين او لاب ثم بنوهم وان سفلوا)
اندنصكره ميتك باباسنك جزئيدر انلر لابوين اخوه در ويا خود لاب اخوه در اندنصكره بونلرك اوغلاريدر
هرنه قدر اشغه اولورسه اولسون (ثم جزء جده وهم الاعمام لابوين او لاب ثم بنوهم وان سفلوا) اندنصكره عصبات
بنفسه ميتك جدنك جزئيدر انلر لابوين اعمام ويا خود لاب اعمام در اندنصكره بونلرك اوغلاريدر هرنقدر اشغه
اولورسه اولسون (ثم جزء جد ابيه كذلك) اندنصكره ميتك باباسنك جدنك جزئيدر اعمامده اولديغى كبى باباسنك
عملريدر (والعصبة بغيره من فرض النصف والثلثان يصرف عصبة باخوتهن ويقسم للذكر مثل حظ الانثيين)

صورت رد مسئله
اصل مسئله التيدندر
سدس | ثلث
ام | اخوين لام
١ | ٢

عائله اوجدندر
نوع ديگر
سدس | ثلث
اخت لام | اختين لام
١ | ٢

صورت رد مسئله
اصل مسئله التيدندر
سدس | ابن | سدس | بنت
ام | | ام | نصف
١ | ٥ | ١ | ٣

مسئله
ثلثان | سدس
اخت لابوين | ام
٤ | ١
مسئله التيدندر رد مسئله بشدندر

صورت مسئله ٦	رد مسئله ٤
اخت لابوين	اخت لاب
نصف	سدس
٣	١

صورت مسئله ٦	رد م س ٤
بنت ابن	اخت صلب
سدس	نصف
١	٣

عصبه بغيره شول كسنه دركه انك فرضى نصفدر وثلثاندر بونلر قرنداشلرى ايله عصبه اولورلر (للذكر مثل حظ
الانثيين) تقسيم اولنور مثلا عصبه بغيره بريسى بنت صلبيه در ابن ايله عصبه اولور وبرى دخى بنت ابن در
محاذيسنده اولان ذكر ايله عصبه اولور وبرى دخى اخت لابوين در قرنداشيله وميتك صلبيه قزى ايله وبنت ابن
ايله عصبه اولور وبرى دخى اخت لاب در قرنداشيله وميتك صلبيه قزى ايله وبنت ابن ايله عصبه اولور (ومن
لا فرض لها واخوها عصبة لا يصير عصبة به كالعمة وبنت الاخ) اناثدن شول كسنه دركه صاحب فرض
اولميه حال بوكه قرنداشى عصبه اوله ذكر اولنان اناث قرنداشيله عصبه اولمز عمه وبنت اخ كبى عمه عم ايله وبنت
الاخ قرنداشى ايله عصبه اولمزا كرسائل سؤال ايدرسه اناثك ذكور ايله عصبه اولمسنه خود نص شريف وارد
اولمشدرا كا جواب ويريلوركه اول نص ايكى موضعده واقع اولمشدر بنات بنين ايله واخوات اخوه ايله عصبه
اولمسنده در وذكر اولنان اناث ذوات فروضدندر شول اناثك كه فرضى يوقدر نص اكا متناول اولمز عمه ايله
عم جمع اولسه مالك كليسى عم ايچوندر وابن عم لابوين ويا خود لاب ايله بنت العم لابوين لاب جمع اولسه ابن عم
وارث اولور بنت عم محجوب اولور بنت الاخ ابن الاخ جمع اولسه مالك كليسى ابن اخ ايچوندر (والعصبة مع غيره
الاخوات لابوين او لاب مع البنات او بنات الابن) عصبه مع غيره الاخوات لابوين يا خود لاب در بنات ايله ويا خود
بنات ابن ايله عصبه اولورلر زيرا نبى عليه السلام (اجعلوا الاخوات مع البنات عصبة) بيورمشلردر (وذو الابوين
من العصبات مقدم على ذى الاب حتى ان الاخت لابوين مع البنت تحجب الاخ لاب) عصباتدن ذوى الابوين
اولان يالكز ذو الاب اولان عصبه اوزرينه مقدمدر عصبه ايكى وجه ايله ترجيح اولنور برى قرب درجه وبرى
قوة قرابت ايله اولان وقرب درجه ايله اولاندر عصبه بوفروده ذكر اولنمشدر قوة قرابت ايله اولان لابوين
اخوات لاب اخواتدن ميراثه اولى در حتى لابوين قز قرنداشى بنت اولدقده لاب اولان ار قرنداشى حجب ايدوب
ميراثدن منع ايدر (وعصبة ولد الزنا وولد الملاعنة مولى امه) ولد زنانك وولد ملاعنه نك عصبه سى اناسنك
معتقيدر زيلعى ديمشدر كه ولد زنا وولد لعان انجق ام جهتيله وارث اولورلر زيرا اب جهتندن نسبى منقطعدر
(والاب مع البنت صاحب فرض وعصبة) بابا بنت ايله صاحب فرضدر وعصبه در بنت كرك صلبيه اولسون
كرك بنت ابن اولسون فرض جهتيله سدس آلور عصبه جهتيله باقيسنى آلور مثلا بركسنه فوت اولوب برقزى
ايله باباسنى ترك ايلسه مسئله التيدندر نصفى اوچدر قزه ويريلور سدسى بردر بابايه ويريلور باقى قلان ايكى بى
عصوبت جهتيله بابا قبض ايدر (وآخر العصبات مولى العتاقة) عصباتك آخرى مولى عتاقه در يعنى معتق در
(ثم عصبة على الترتيب المذكور) اندنصكره مولى عتاقه نك عصبه سيدر ترتيب مذكور اوزره يعنى عصبهٔ
نسبيه ده ذكر اولنان ترتيب اوزره (فمن ترك اب مولاه وابن مولاه فماله كله لابن مولاه) شول كسنه كه مولاسنك
باباسى ايله اوغلنى ترك ايلسه پس مالك كليسى مولاسنك اوغلى ايچوندر ابو حنيفه ايله امام محمد قتنده زيرا جزء
ميت اصل ميت اوزرينه مقدمدى (وعند ابى يوسف للاب السدس والباقى للابن) ابو يوسف قتنده اب ايچون
سدس واردر باقيسى ابن ايچوندر (ولو كان مكان الاب جد فكله للابن اتفاقا) اكر اب مكاننده جد اولسه
اتفاق مالك كليسى ابن ايچوندر (ولو ترك جد مولاه واخاه فالجد اولى) برمعتق مولاسنك جدى ايله مولاسنك
قرنداشى ترك ايلسه پس امامه ميراثه جد اولى در (وعندهما يستويان) امامين قتنده ميراثده برابرلردر
(والعصبة انما تأخذ ما فضل عن ذوى الفروض) عصبه ذوى الفروضدن فضله قلان شيئى الاندر (فلو ترك
زوجا او اخوة لام واخوة لابوين واما فالنصف للزوج والسدس للام والثلث للاخوة للام ولا يشاركهم
الاخوة لابوين وتسمى المشتركة والحمارية) مثلا برخاتون فوت اولوب زوجنى ولام اخوه سنى ولابوين
اخوه سنى وانا سنى ترك ايلسه نصف زوج ايچوندر وسدس ام ايچوندر وثلث لام اخوه ايچوندر لابوين اخوه
بونلره مشارك اولمز زيرا مسئله مز التيدندر وبو مسئله يه مسئلهٔ مشتركه وحماريه تسميه اولنور وتسميه سنه
سبب حضرت عمر رضى الله عنه منبرده ايكن بو مسئله دن سؤال اولندى وحضرت ابو بكر رضى الله عنه دخى
سؤال اولندى ابو بكر حضرتلرى بيورديكه زوج ايچون نصف ام ايچون سدس لام اخوه ايچون ثلث واردر
لابوين اخوه ايچون برشئ يوقدر بزم علمامز بو مسئله يى اخذ ايلدى وحضرت عثمان رضى الله عنه (يشترك
الاولاد لاب وام مع الاولاد لام) بيورمشدر امام مالك وامام شافعى بو قولى اخذ ايلمشلردر حضرت عمر رضى

الله عنه ابتدأ حالده صديق اكبر قولی اوزره بیورررلردی صكره صديق اكبر قولندن حضرت عثمان قولنه رجوع ایلدی ورجوعنه سبب بو مسئله‌دن سؤال اولندقده مقدما اولان قولی اوزرینه جواب ویروب لابوین اولان اولاددن بری یا امیر المؤمنین فرض ایده لم كه بابامز حمار ایمش ایكیمز خود بر انادن دكلیوز دیدكده حضرت عمر رضی الله عنه تفكر ه واروب فی الواقع بر انادندردیو ثلثده تشریك ایلدی اول اجلدن حماریه ومشتركه وعثمانیه تسمیه اولنمشدر (فصل) حجب الحرمان منتف فی حق ستة الابن والاب والبنت والام والزوج والزوجة) حجب حرمان التی كسنه حقنده منتفی دربری ابن وبری اب دروبری بنت در وبری ام در وبری زوج وبری زوجه در ومن عداهم یحجب الابعد بالاقرب) ذكری مرور ایدن التی كسنه‌دن ماعداسی ابعد اقرب ایله محجوب اولور وذو القرابة بذی القرابتین) بر قرابت صاحبی ایكی قرابت صاحبی ایله محجوب اولور واخ لاب اخ لابوین ایله وابن اخ لاب ابن الاخ لابوین ایله محجوب اولور وابن عم لاب ابن عم لابوین ایله محجوب اولور (ومن یدلی بشخص لایرث معه الا اولاد الام حیث یدلون بها ویرثون معها) شول كسنه كه بر شخص سببیله میته منتمی اولور اول شخص موجود ایكن معا وارث اولمز ابن الابن كبی ابن وار ایكن ابن الابن وارث اولمز الا اولاد ام وارث اولور اولاد ام میته ام سببیله منتمی اولمش ایكن وینه ام ایله وارث اولور (ویحجب الاخوة بالابن وابنه وان سفل وبالاب والجد) اخوة ابن ایله وابن ابن ایله محجوب اولور هر نه قدر اشغه اولورسه ده واب ایله دخی محجوب اولور زیرا اخوه كلاله در وتورث كلاله ایسه عدم ولد ووالد ایله مشروطدر وجد ایله دخی مشروطدر (ویحجب اولاد العلاة بالاخ لابوین ایضا) اولاد علاة كه اخوة واخواتدن لاب اولنلردر لابوین اخ ایله محجوب اولور (وعندهما لایحجب الاخوة لابوین اولاب بالجد بل یقاسمونه وهو كاخ ان لم تنقصه المقاسمة عن الثلث عند عدم ذی الفرض اوعن السدس عند وجوده والفتوی علی قول الامام) امامین قتنده لابوین اخوة یا خود لاب اخوه جد ایله محجوب اولمز بلكه مقاسمه اولنور واول جد اخ كبیدر اكر ذوی الفرض اولمدقده مقاسمه ثلثدن یا خود ذوی الفرض اولدقده سدسدن نقص ویرمز ایسه حال بو كه فتوی امام اعظمك قولی اوزرینه در كه اخوة واخواتك جد ایله سقوطیدر (واذا استكمل بنات الصلب الثلثین سقط بنات الابن الا ان یكون بحذائهن او اسفل منهن ابن ابن فیعصب من بحذائه ومن فوقه من لیست بذات سهم ویسقط من دونه) چون بنات صلبیه ثلثین تكمیل ایلسه بنات ابن ساقط اولور وارث اولمز زیرا بناتك حقی ثلثاندر بنات صلبیه ثلثانی كاملا المغله بنات ابنه برشیء قالمز الا بوقدر وار دركه اول بنات ابنك حذاسنده ویا اسفلنده غلام اوله اول غلام كندو حذاسنده اولانی وكندونك فوقنده اولوب ذاسهم اولمیانی عصبه قیلور وكندودن اشغه اولان بناتی اسقاط ایدر ابن مسعوددن روایت اولنمشدر كه نبی علیه السلامدن استماع ایلدمكه بركون بنت صلبیه وبنت ابن اخت مسئله‌سی سؤال اولندقده (النصف للبنت والسدس لبنت الابن والباقی للاخت) بیورمشلردر زیرا حق بنات ثلثاندر زیاده لولمق احتمالی یوقدر چونكه بنت صلبیه نصفنی اخذ ایلیه ثلثانی تكمیل ایچون سدس بنات ابن ایچوندر كرك بر اولسون كرك زیاده اولسون بناتك ثلثانی تكمیل ایچوندر مابقی عصبه ایچوندر

الفريق الاول	الفريق الثانی	الفريق الثالث
ابن .	ابن	ابن
ابن . بنت	ابن .	ابن
ابن . بنت	ابن . بنت	ابن .
ابن بنت	ابن . بنت	ابن . بنت
	ابن بنت	ابن . بنت
		ابن بنت

فریق اولدن بنت علیانك مقابله‌سنده برشیء یوقدر وفریق اولك وسطاسنك حذاسنده فریق ثانینك علیاسی واردر وفریق اولك سفلاسنك حذاسنده فریق ثانینك وسطاسی ایله فریق ثالثك علیاسی واردر وفریق ثانینك سفلاسنده اولان بنتك حذاسنده فریق ثالثك وسطاسی وفریق ثالثك سفلاسنده بر احد محاذی دكلدر بو اوغلنلرك بریسی صاغ اولمیوب طقوز قالسه لر فریق اولدن علیاده اولان بنته نصف ویریلور وفریق اولدن

وسطا ایله فریق ثانینك علیاسنده اولان قزه سدس ویریلور غیریلره برشیء اصابت ایلمز باقی قلان كندو اوزرلرینه رد اولنور صورت مز بوره‌ده اصل مسئله التیدندر التینك نصفی اوچدر علیایه ویریلور بنت صلب مقامنه قائمدر والتینك سدسی بردر وسطا ایله محاذیسنده اولان قزه ویریلور باقیسی اوزرلرینه رد ایلدك مسئله‌ده من لایرد علیه یوق من یرد علیه جنسان اولمغله مسئله سهامندن قلدق فریق اولیده علیانك النده اولان سهامی عددرؤسنه مستقیم وسطی ومحاذیسنده اولانك اللرنده سهمی بر عدد رأسلری ایكی بر ایله ایكی ما بیننده مباینت واردر عدد رأسلری اولان ایكی رد مسئله اولان درده ضرب ایلدك سكز حاصل اولدی وبنت علیانك النده اولان اوچ سهمی مضروب اولان ایكی یه ضرب ایلدك التی اولدی بنت علیایه ویردك وسطی مع توازیها النده اولان بری مضروبمز اولان ایكی یه ضرب ایلدك ایكی حاصل اولدی انلره ویردك جمله‌سی سكز اولور مثلا ذكر اولنان ورثه‌نك مال متروكی یكرمی ایكی بیك ایكیوز یكرمی ایكی اقچه اولسه مال متروك اصل مسئله اولان درده تقسیم اولنور هرنه حاصل اولورسه هر كسك النده اولان سهمی حاصل تقسیمه ضرب اولنسه كندونك حصه‌سی اولمش اولور وتصحیحی سكزدندر مال متروك تصحیح اولان سكزه تقسیم اولنسه وتصحیحدن اللرنده اولان سهم حاصل تقسیمه ضرب اولنسه اندن دخی موافق كلور یعنی ایكی وجهله تقسیم صحیحدر

٢٢٢٢٠ ٤			٥٥٥٥	٥٥٥٥
٢٢٢٢٢ ٨	٢		٣	١
٥٥٥٥	١٦	٤	١٦٦٦٥	٥٥٥٥

٢ ٣ ٨ حصهٔ بنت علیا * حصهٔ بنتین

یكون ١٦٦٦٥ ٥٥٥٥ باقی ٢ ٢٢٢٢٠ ٢ ٢٢٢٢٢

الفريق الاول	الفريق الثانی	الفريق الثالث
ابن .	ابن	ابن
ابن . بنت	ابن .	ابن
ابن . بنت	ابن . بنت	ابن .
ابن بنت	ابن . بنت	ابن . بنت
	ابن بنت	ابن . بنت
		ابن بنت

فریق اولینك سفلاسنده اولان غلام صاغ فرض اولنسه علیایه نصف ویریلور وسطی مع من توازیها یه سدس ویریلور اول غلام كندو حذاسنده اولانی وفریق ثانینك وسطاسنی وفریق ثالثك علیاسنی عصبه قیلور ما باقی‌یی بینلرنده اخماسا (للذكر مثل حظ الانثیین) تقسیم اولنور اصل مسئله التیدندر نصفی كه اوچدر علیایه ویردك وسدسكه بردر وسطا مع توازیها یه ویردك باقی قلان ایكی سهمی عصباته ویردك علیانك النده اولان اوچ سهم عدد رأسنه مستقیم وسطا مع توازیهانك النده اولان بر عدد رأسلرینه مستقیم دكل مباین در عدد رأسلرینك كلیسی موقوف عصباتك اللرنده اولان ایكی عدد رأسلری اولان بشه مباین انلرك دخی عدد رأسلری موقوف موقوفلره نظر ایلدك ایكی ایله بش ما بیننده مباینت واردر چون موقوف اولان رؤس بیننده مباینت اولسه احد موقوف آخرك كلیسنه ضرب اولنور ایكی بشه ضرب ایلدك اون حاصل اولدی مبلغ مز بوری اصل مسئله اولان التی یه ضرب ایلدك التمش اولدی علیانك النده اولان اوچی مضروب اولان اونه ضرب ایلدك اوتوز اولدی بنت علیایه ویردك وسطا مع توازیهانك النده اولان بری اونه ضرب ایلدك اون اولدی انلره ویردك عصباتك النده اولان ایكی مضروبمز اولان اونه ضرب ایلدك یكرمی حاصل اولدی عصباته ویردك اصل مسئله التیدن مضروبمز اوندن تصحیح مسئله مز التمشدندر بو قروده ذكر اولندیغی

اوزره مال متروکی اصل مسئله اولان التی یه تقسیم اولنسه حاصل تقسیم هرنه ایسه هرکسک الندہ اولان سهمی حاصل تقسیمه ضرب اولنسه هرکسک حصه سی اولمش اولور وتصحیح اولان التمشه دخی تقسیم اولنسه وتصحیحدن اللرنده اولان سهملری ضرب اولنسه اولدخی تخلف ایلمز راست کاور

١٣٥٢	٦			
	١٢	٤٢٥٨	٤٢٥٨	٤٢٥٨
٢٥٠٠٠	٢٤	٣	١	٢
٤٢٥٨	٤٨	١٢٧٧٤	٤٢٥٨	٨٥١٦

بیکون باقی کسر
١٢٧٧٤
٤٢٥٨
٨٥١٦
٢٥٠٤٨
٢
٢٥٠٠٠

الفريق الاول	الفريق الثانى	الفريق الثالث
ابن ٠	ابن	ابن
ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠	ابن
ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠
ابن ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت
	ابن ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت
		ابن ٠ بت

اکر فریق ثانینک سفلاسنده اولان غلام صاغ فرض اولنسه بنه مسئله التیدندر نصفی که اوچدر بنت علیایه ویرلدی وسدسی بردر وسطامع توازیهایه ویرلدی باقی قلان ایکی عصباته ویرلدی اسباعا تقسیم بنت علیانک النده اولان اوچ عدد رأسنه مستقیم وسطامع من توازیهانک النده اولان برسهم عدد رأسلرینی موقوف ایلدک عصباتک النده اولان ایکی عدد رأسلری اولان یدی یه مباین عدد رأسلرینی موقوف ایلدک ورؤس موقوفات بینلرینه نظر ایلدک ایکی ایله یدی ما بیننده مباینت بولدق ایکی یدی یه ضرب ایلدک اون درت حاصل اولدی مبلغ مزبوری اصل مسئله مز اولان التی یه ضرب ایلدک سکسان درت اولدی تصحیح مسئله مز سکسان درتدندر علیانک النده اولان اوچ سهمی مضروبمز اولان اون دردہ ضرب ایلدک قرق ایکی اولدی بنت علیایه ویردک وسطامع توازیهانک اللرنده اولان برسهمی مضروب اولان اون دردہ ضرب ایلدک اون درت حاصل اولدی انلره ویردک عصباتک النده اولان ایکی مضروبه ضرب ایلدک یکرمی سکز حاصل اولدی عصباته ویردک

مال ——— متروک

١٢٥٥٦	٦	١	٢٠٩٢	٢٠٩٢	٢٠٩٢
	١٢	٤	٣	١	٢
٢٠٩٢	٢٤	٤	٦٢٧٦	٢٠٩٢	٤١٨٤
	٤٨	٨	حصهٔ بنت علیا	بنتین	عصبات

بیکون باقی کسر
٦٢٧٦
٢٠٩٢
٤١٨٤
١٢٥٥٢
٤
١٢٥٥٦

تصحیح مسئله اولان سکسان دردہ تقسیم اولنسه وتصحیحدن اللرنده اولان حاصل تقسیمه ضرب اولنسه صحیح

اولور

اولور اکر سائل سؤال ایدرسه درت اقچه کسر کلدی کلمک کرک ایدی اکا جواب ویریلور که ربع وثمن وسدس وثلثان وثلث دخی اخراج اولندقده لابد کسر کاور مثلا اون ایکی بیک بشیوز اللی التی اقچه نک سدسنی اخراج ایلدکده درت اقچه راست کلدی لابد هرقنغی بوزدن اولورسه قرق اللی بیک اقچه ده اوچ درت کسر کاور اصل کسر کلمک سهام لهدر والسلام

الفريق الاول	الفريق الثانى	الفريق الثالث
ابن ٠	ابن	ابن
ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠	ابن
ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠
ابن ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت
	ابن ٠ بت	ابن ٠ ٠ بت
		ابن ٠ بت

اکر ثالثک سفلاسنده اولان غلام صاغ فرض اولنسه بنه اصل مسئله التیدندر التیدنک نصفی اوچدر بنت علیایه ویرلدی سدسی بردر وسطامع توازیهایه ویرلدی باقی قلان ایکی عصباته ویرلدی اثما ناتقسیم اولنور بنت علیانک النده اولان اوچ سهم عدد رأسنه مستقیم وسطامع من توازیهانک اللرنده اولان برسهم عدد رأسلرینه مباین عدد رأسلرینی موقوف ایلدک عصباتک اللرنده اولان ایکی سهم عدد رأسلری اولان سکزه مستقیم دکل لکن ما بینلرنده موافقت بالنصف بولدق عدد رأسلرینک نصفی موقوف رؤس موقوفات بینینه نظر ایلدک بنه موافقت بالنصف بولدق احدهمانی آخره ضرب ایلدک سکز اولدی مبلغ مذکوری اصل مسئله مز اولان التی یه ضرب ایلدک قرق سکز اولدی تصحیح مسئله مز قرق سکزدندر بنت علیانک النده اولان اوچی مضروب اولان سکزه ضرب ایلدک ٢٤ حاصل اولدی بنت علیایه ویردک وسطامع من توازیهانک یدلرنده اولان برسهمی سکزه ضرب ایلدک اون التی اولدی عصباته ویردک

مال ———

٢٢٢٢	٦	٣٣٣٣	٣٣٣٣	٣٣٣٣
٢٠٠٠٠	١٢	٣	١	٢
٣٣٣٣	٢٤	٩٩٩٩	٣٣٣٣	٦٦٦٦
	٤٨			

بیکون باقی کسر
٩٩٩٩
٣٣٣٣
٦٦٦٦
١٩٩٩٨
٢
٢٠٠٠٠

تصحیحی اولان قرق سکزه دخی تقسیم اولنسه راست کاور غفلت اولنمیه (واذا استکمل الاخوات لابوین الثلثین سقط الاخوات لاب الا ان یکون معهن اخ لاب) یعنی اخوات لابوین ثلثینی تکمیل ایلسه اخوات لاب ساقط اولور الا مکرکه بونلر ایله لاب برارکک قرنداش اوله

مسئـ	ـلـه	٣ ٣ ٩	مسئـ	ـله	٦	بنـ	ـت
اخت لابوین	اخت لاب		اخ لاب	اخت لابوین	اخت لاب	ورثه	اختی لابوین	اخت لاب

اختی لابوین	اخت لاب	اخ لاب	اخت لابوین	اخت لاب	ورثه	اختی لابوین	اخت لاب
٢/٦	١	١/٣ ٢	نصف ٣	سدس ١	٤	ثلثان	ط

باقی قلان ایکی مثل (حظ الانثیین) ایدرلر (والجدات کلهن یسقطن بالام) جداتک کلیسی ام ایله ساقط اولور

وانويات خاصة بالاب ايضا) خاصة ابويات ايله اولان اب ايله ساقط اولزلر اميات ساقط اولمز مثلا بركسنه باباسی
وباباسنك اناسی واناسنك اناسی ترك ایلسه باباسنك اناسی بابا ايله ساقط اولور اناسنك اناسی بابا ايله ساقط اولمز
وكذا ابا الجد الا ام الاب) بابا طرفندن اولان جدلر بابا ايله ساقط اولديغی كبی جد ايله دخی ساقط اولور الا ام الاب
ساقط اولمز زيرا ام اب جدك قبیلندن دكلدر بلكه جدك زوجه سيدر (والقربى منهن من اى جهة كانت
تحجب البعدى من اى جهة كانت) جداتدن جدهٔ قربى هرنه جهتدن اولورسه كرك اب جهتندن وكرك ام
جهتندن اولسون بعدايی حجب ايدر اول بعدا دخی هرنه جهتدن اولورسه اولسون (وارثة كانت القربى
او محجوبة كام الاب معه فانها تحجب ام ام الام) جدهٔ قربى كرك وارثه اولسون كرك محجوبه اولسون جدهٔ
بعدايی حجب ايدر (فاذا اجتمع جدتان احدهما ذات قرابة كام ام الاب والاخرى ذات قرابتين كام اب
الاب وهى ايضا ام ام الام فثلث السدس لذات القرابة وثلثاه للاخرى عند محمد ونصف عند ابى يوسف)
يعنی ايكی جده جمع اولسه بری برقرابت صاحبی اولسه كه باباسنك باباسنك اناسيدر واول جده باباسنك
باباسنك اناسی اولديغی كبی اناسنك اناسنك اناسيدر پس اعدی سدسك ثلثی برقرابت صاحبنه ثلثانی ايكی
قرابت صاحبنه ويريلور جهات اعتباريله

امام محمد قتنده وابو يوسف قتنده سدس تنصيف اولنور م ابدان اعتباريله اب

ام ... ام

والمحروم بالقتل ونحوه لا يحجب) قتل ايله ودخی ردة وكفر ايله م واب ورابی م واب ورابی
ورق ايله ميراثدن محروم اولان غيری حجب ايلمز كرك حجب حرمان كرك حجب نقصان اولسون (والمحجوب
يحجب كام فی الجدة) حجب حرمان ايله محجوب غيری حجب ايدر نته كيم جده ده مرور ايلدی مثلا باباسنك
اناسی ترك ايلسه واناسنك اناسنك اناسی ترك ايلسه باباسنك اناسی اب ايله محجوب ايكن اناسنك اناسنك
اناسی حجب ايدر (وكالاخوات والاخوة يحجبهم الاب ويحجبون الام من الثلث الى السدس) دخی اخوات
واخوه كبی بونلری اب ميراثدن حجب ايدر وبونلر دخی محجوب ايكن انايی ثلثدن سدسه حجب ايدر مثلا بركسنه
فوت اولوب باباسی واخوه واخواتدن ايكی وياخود دها زياده ترك ايلسه واناسی دخی ترك ايلسه اخوت
واخواتدن بابا ايله محجوب ايكن انايی ثلثدن سدسه حجب ايدرا كر اخوة واخوات اولماسش اولسه ام ثلثدن كل
آلوب باقيسنی بابا آلوردی وحجب نقصان بش كسنه يه دركه زوج نصفدن ربعه وزوجه ربعدن ثمنه ام ثلثدن
سدسه بنت ابن اخت لاب نصفدن سدسه محجوب اولور (فصل) بو فصل عول بياننده در عول لغتده جوره
ميل معناسنه استعمال اولنور فلان يعول علی دينلور ای يميل بجور وغلبه معناسنه دخی استعمال اولنور
عاله دينلور اذا غلبه ورفع معناسنه دخی استعمال اولنور عال الميزان دينلور اذا رفعه بو محلده رفع معناسنه در
اصطلاح علم فرائضده عول كندی اجزاسندن مخرج اوزرينه برشیء زياده اولمقدر يعنی مخرج فرضدن ضيق
اوزره اولسه حاصل كلام يعنی مخرج فروض مجتمعه ايله وفادن مضايقه اوزره اولسه تركه مخرج مزبوردن
عددا كثرده رفع اولنور (واذا زادت سهام الفريضة على الفريضة فقد عالت) يعنی اصحاب فريضه نك سهامی
فريضه اوزرينه زياده اولسه اول فريضه عول ايدر معلوم اوله كه مجموع مخارج يديدر زيرا كتاب الهده مذكور
اولان فرائض التيدر ومخارجی بشدر زيرا اثنانك مخرجی يوقدر (واربعة مخارج لا تعول) مجموع مخارج يديدر
ذكر اولنان يديدن درت مخارج اصلا عول ايلمز (الاثنان والثلثة والاربعة والثمانية) عول ايلميان
مخارجدن اولكيسی لفظ اثنان در ايكنجيسی اربعه در دردنجيسی ثمانيه در (وثلاثة تعول) اول يديدن اوچی عول
ايدر حق سبحانه وتعالی كتاب كريمنده نصف وربع وثمن وثلث وثلثان وسدس بيورمشدر فقها ذكر اولنان
نصيبلری ايكی نوع ايدوب نصف وربع وثمنه نوع اول تسميه ايدوب وثلث وثلثان وسدسه نوع ثانی تسميه
ايلمشلردر يعنی نوع اولدن نصف نوع ثانينك كليسنه وياخود بعضيسنه مختلط اولسه مسئله التيدن اولور
واكر نوع اولدن ربع نوع ثانينك كليسنه وياخود بعضيسنه مختلط اولسه مسئله اون ايكيدن اولور اكر نوع
اولدن ثمن نوع ثانينك كليسنه وياخود بعضيسنه مختلط اولسه مسئله يكرمی درتدن اولور نهايت
بعضيسی رد وبعضيسی عول ايدر محلنه كوره رعايت اولنور (الستة الى عشرة وترا وشفعا) عول ايدن اوچ

الی

مخرجك بری سته در اونه دكين وترا وشفعا عول ايدر يدی وترا عول ايدر نصف ايله ثلثان جمع اولسه

التيدن يدی يه عول

٣	٤		٣	٣	١	
نصف	ثلثان		نصف	نصفه	سدس	
زوج	اختين لابوين	مسئله	زوج	اخت لابوين	اخت لاب	مسئله
٣	٤	٦	٣	٣	١	٦
		عولها				عولها
		٧				٧

التيدن سكزه عول

٣	٤	١		٣	٣	٢	
نصف	ثلثان	سدس		نصف	نصف	ثلث	
زوج	اختين لابوين	ام	مسئله	زوج	اخت لابوين	اختين لام	مسئله
			٦				٦
			عولها				عولها
			٨				٨

ودخی التيدن طقوزه عول ايدر يعنی مسئله ده نصف وثلثان وثلث جمع اولسه

نصف	ثلثان	ثلث	٦	نصف	نصف	سدس	سدس	٦
زوج	اختين لابوين	اختين لام	مسئله	زوج	اخت لابوين	اخت لام	ام	مسئله
٣	٤	٢	٩	٣	٣	٢	١	٩

ودخی سدس اونه عول ايدر يعنی مسئله ده نصف وثلثان وسدس جمع اولسه

نصف	ثلثان	ثلث	سدس	٦
زوج	اختين لابوين	اخت لام	ام	مسئله
٣	٤	٢	١	١٠

٢٥٠٠٠ ١٢٥٥ ١٢٥٥ ١٢٥٥ ١٢٥٥ ١٠ | ١ ٣٧٦٥ باقی
١٢٥٠٠ ٢٠ | ٢ ٥٠٢٠ كسور
١٢٥٥ ٢ ٢٥١٠ ١ ١٢٥٥ ٣ ٣٧٦٥ ٤ ٥٠٢٠ ٤٠ | ٤ ٢٥١٠ ٥
٨٠ | ٨ ١٢٥٥
١٢٥٥٠

مثلا مال متروكی تجزيه ايدوب عوليه اولان مسئله يه تقسيم ايليه سن تقسيمدن نه حاصل اولورسه هركسك
النده اولان سهمن تقسيمدن حاصل اولانه ضرب ايليه سن هرنه حاصل اولورسه مال متروكدن كندی
حصه سی اولمش اولور ذكر اولنان تقسيم كبی عوليه ده (الله اعلم) نصف وثلثان وثلث وسدس اخراجی ممكن
دكلدر زيرا زوج التيدن نصف آلمش ايدی واختين لابوين ثلثان واختين لاب ثلث وام سدس المش ايدی مال
متروكك نصفنی زوجه وثلثانی اختين لابوين وثلثی اختين لامنه وسدسی انايه ويرلسه مال متروك وفا ايلمزدی
مثلا زوج صاحب نصفم مالك نصفنی بكا ويردی بو طلب ايلسه ومال متروك كه اون ايكی بيك بشيوز اللی بش اقچه در
نصفی ٦٢٧٥ اقچه در زوج ايچون ويرلسه وذكر اولنان اقچه نك ثلثانی ٨٣٧٠ اقچه در اختين لابوين ايچون
ويرلسه وثلثی ٤١٨٥ اقچه ايدر لام اختينه ويرلسه وسدسی ٢٠٩٢ اقچه ايدر امه ويرلسه مجموعی ٢٠٩٢٥
اقچه اولور بو تقديرجه عوليه ده نصف وربع وثلثان وثلث وسدس وثمن رعايت اولنمق ممكن دكلدر بو فقير
پر تقصير تحرير ايلديكی تقسيم اوزره اسان وجه ايله توزيع وتقسيم اولنور وبو قاعده عوليه نك جمله سنده رعايت
اولنور وحضرت علی رضی الله عنهدن عوليه مسئله سی منبرده ايكن سؤال اولندقده زوجه نك حقی ثمندر

لكن ثمنی تسع اولمشدر دیو بالبداهه جواب ویرمشلردر اما عولیه اولمیوب اصل مسئله ده نصف وربع وسائری رعایت اولنوب واقع اولان متروکاتدن نصفنی وربعنی وسائرینی اخراج ایلمك ممكندر واصل مسئله اولوب عولیه اولمزایسه اصل مسئله یه تقسیم اولنور (والاثنی عشر تعول الی سبعة عشر وترا لاشفعا) عول ایدن مخارجك ایكنجیسی اثنی عشردر وترا اون یدی یه عول ایدر

زوجه	اختین لابوین	اخ لام		زوجه	اختین لابوین	اختین لام	
ربع	ثلثان	سدس	مسئله	ربع	ثلثان	ثلث	مسئله
٣	٨	٢	١٣	٣	٨	٤	١٥

ربع	ثلثان	سدس	سدس		ربع	ثلثان	ثلث	سدس	
زوجه	اختین لابوین	اخت لام	ام	مسئله	زوجه	اختین لابوین	اختین لام	ام	مسئله
٣	٨	٢	٢	١٥	٣	٨	٤	٢	١٧

اون ایكیدن عولیه یه مثال درت صورت تحریر اولندی اون ایكیدن اون یدی یه عولیه اولان مسئله یه مثال

١٠ ٣٤٤٤٤ ٢٠٢٦ ٤ ٨١٠٤ ٢٠٢٦ ٢ ٤٠٥٢ ٢٠٢٦ ٨ ١٦٢٠٨ ٢٠٢٦ ٣ ٦٠٧٨

١	٠١٧
٢	٠٣٤
٤	٠٦٨
٨	١٣٦

واربعة وعشرون الی سبعة وعشرین عولا واحدا فی المنبریة وهی امرأة وبنتان وابوان) عول ایدن مخرجك بری دخی یكرمی دردتدر یكرمی درت یكرمی یدی یه عول ایدر عول واحد ایله مسئلهٔ منبریه ده واول مسئله زوجه وبنتان وابوان اولدقده ٢٤

یكون

١٦٢٠٨ كسر

١٠٦٠٧٨ ٢

٠٨١٠٤

٠٤٠٥٢

٣٤٤٤٢

٢

٣٤٤٤٤

زوجه	ثلثان	اب	ام	مسئله
ثمن	ثلثان	سدس	سدس	٢٧
٣	١٦	٤	٤	

٥٤٥٦٧ ه ٢٠٢١

١	٠٢٨	٢٠٢١	٢٠٢١	٢٠٢١	
٢	٠٥٦	٣	١٦	٤	هكذا ام
٤	١١٢	٦٠٦٣	٣٢٣٣٦	٨٠٨٤	
٨	٢٢٤				

یكون

٠٦٠٦٣

٣٢٣٣٦

٠٨٠٨٤

٠٨٠٨٤

٥٤٥٦٧

مال متروك عولیه یه تقسیم اولنور حاصل تقسیم هركسك عولیه دن النده اولان سهمی تقسیمده حاصل اولانه ضرب اولنور ضربدن حاصل اولان كندو حصه سی اولمش اولور وبركون (علی كرم الله وجهه) كوفه ده منبرده ایكن بو مسئله دن سؤال اولندقده بالبداهه جواب ویروب سائل بنه سؤال ایدوب زوجه ایچون ثمن دكلیدر دید كلرنده ثمنزلكن تسع اولمشدر بیوردیلر هركس فطانتنه تعجب ایلدی وحضرت علی علم حسابده غایت مرتبه ماهرایدی روایت اولنور كه برنصرانی حضرت علی یه كلوب سزلك كتابكزده (ثلاث مائة سنین وازدادوا تسعا) قرائت ایدرسز برم كتابمزده ثلثمائة سنین در بو تقدیرجه سزلك كتابكز برم كتابمزه مخالفدر دیدكده حضرت علی رضی الله عنه جواب ویروب ثلثمائة سنین یونانیین حسابنجه درعرب حسابنجه اوچیوز طقوز سنه اولور نصرانی حضرت علی رضی الله عنهك بالبداهه جواب ویردیكنه تعجب ایدوب ایمان كتورمشدر

وبالبداهة جوابنك دخی بری بودركه حضرت علی رضی الله عنهه خلافتنده برخاتون كلوب یا امیر المؤمنین برقرنداشم فوت اولوب التیوز دینار قالدی قسام بكاظلم ایدوب بر دینار ویردی دیو شكایت ایلدی پس امدی حضرت علی كرم الله وجهه نور ولایت ایله معلوم ایدینوب وخاتونه خطاب ایدوب فوت اولان قرنداشكك اناسی وزوجه سی وایكی قزی واون ایكی ارقرنداشی وارمیدر نعم دیوب بیوردی امدی بو حساب اوزره سكا بر دینار دكرغیری یوقدر دیو جواب ویردكده حاضر اولان اصحابدن چوق كمسنه بالبداهة جواب ویردیكنه استحسان ایلمشلردر وابن مسعود رضی الله عنه حضرتلری یكرمی درت اوتوز بره دكین عول ایدر بیورمشلردر حتی ابن محروم زوجه لی وبعدن ثمنه حجب ایدر دیمشلردر لكن بو مسئله بزم علمامز قتنده متداول دكلدر (والرد ضد العول) رد عولك ضدیدر ردك تعریفنده بفضل المخرج علی السهام دیمشلردر وعولك تعریفنده بفضل السهام علی المخرج بیورلمشدر (بان لاتستغرق السهام الفریضة مع عدم العصبة فیرد الباقی علی ذوی السهام سوی الزوجین بقدر سهامهم) رد عولك ضدیدر سهام فریضهٔ مستغرق اولمامغله عصبه دن مستحقك عدمی قتنده بو تقدیرجه باقی رد اولنور سهام صاحبلرینك اوزرینه سهامی مقداری زوجین دن غیری زیرا زوجینك اوزرینه رد یوقدر (فان كان من یرد علیه جنسا واحدا فالمسئلة من عدد رؤسهم) اكر من ترد علیه جنس واحددن اولورسه مسئله عدد رؤسندندر زیرا جمیع مال انلر ایچوندر مثلا ایكی قز ترك ایلسه ویاخود ایكی قزقرنداش ویاخود ایكی جده ترك ایلسه مسئله ایكیدندر هربرینه نصف ویریلور ایكی قزك مسئله سی بودرحقلری ثلثاندر مسئله اوچدندر وثلثان ایكیدر باقی برقالدی بری دخی اوزرلرینه رد ایلدك من یرد علیه جنس واحد مسئله یی عدد رأسلرندن قیلدق ایكی قزقرنداشی دخی كذلك جدتین دخی كذلك (فان كانوا جنسین اواكثر فمن عدد سهامهم) اكر من یرد علیه جنسین ویاخود جنسین دن اكثر اولسه مسئله سهامنك عددندن قیلنور (فمن اثنین لو كان فی المسئلة سدسان) اكر مسئله ده ایكی سدس وارایسه مسئله ایكیدن قیلنور مثلا بر كمسنه فوت اولوب جده سن ولام قزقرنداشن ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر لكن سهامی ایكی اولمغله ایكی یه رد اولندی نصفین اوزرینه تقسیم اولنور (ومن ثلاثة لو سدس وثلث) مسئله اوچدن قیلنور اكر مسئله ده سدس وثلث الیجی بولنورسه مثلا بر كمسنه فوت اولوب اناسنی ولام ایكی قزقرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر رد مسئله اوچدندرمذكورك مأخوذی اوله جق سهام اوچدر پس امدی اوچی اصل مسئله اولوب اثلاثا تقسیم اولنور (ومن اربعة لو سدس ونصف) اكر مسئله ده سدس ونصف الیجی اولورسه مسئله درتدن قیلنور مثلا بر كمسنه فوت اولوب برقزنی وبر دخی اوغلی قزنی ترك ایلسه مسئله التیدندر لكن سهامی درتدر ووردی اصل مسئله ایدوب ارباع اوزرینه تقسیم اولنور ارباعك اوچی بنت ایچون وبری بنت ابن ایچون ویریلور (ومن خمسة لو ثلث ونصف او سدسان ونصف اوثلثان وسدس) اكر مسئله ده نصف وثلث بولنورسه مسئله بشدن قیلنور مثلا بر كمسنه فوت اولوب لابوین برقزقرنداشنی ولام ایكی قزقرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر سهامی بش اولمغله مسئله بشدن قیلنور التینك نصفی اوچدر لابوین قزقرنداشنه ویریلور ثلثی ایكیدر لام اختینه ویریلور مجموعی بشدر

٣٣٣		١	٠٥	٣٧٧٧		٣٧٧٧	یكون
١٨٨٨٥	ه	٢	١٠	٣		٢	١١٣٣١
٣٧٧٧		٤	٢٠	١١٣٣١		٧٥٥٤	٠٧٥٥٤
		٨	٤٠				١٨٨٨٥

(وان كان مع الاول من لا یرد علیه اعطی فرضه من اقل مخارجه ثم قسم الباقی علی رؤسهم) اكر مسئله ده من لا یرد علیه اولسه یعنی زوج وزوجه دن بری اولسه من لا یرد علیهك نصیبی اقل مخارجندن اعطا اولنور اندنصكره ذلك المخرجدن باقی قلان من یرد علیهك عدد رأسلری اوزرینه تقسیم اولنور (فان استقام) اكر باقی من یرد علیهك عدد رأسلرینه مستقیم اولورسه فبها ونعمت ضربه حاجت یوقدر (كزوج وثلاث بنات) برزوج واوچ قزی من لا یرد علیهك عدد رأسلرینه مستقیم ضربه حاجت یوقدر اصل مسئله اون ایكیدندر ورد مسئله

درتندر (والا) اکرباقی قلان من یردعلیهك عددرأسنه مستقیم اولمزایسه (فان وافق ضرب وفق رؤسهم فی مخرج فرض من لایردعلیه کزوج وست بنات) اکرمن لایردعلیهك اقل مخرجندن باقی قلان من یردعلیهك عددرأسنه موافق اولورسه من یردعلیهك عدد رؤسنك وفقی که ایکیدر ومن لایردعلیهك فرضی مخرجنه ضرب اولنور زوج وست بنات کبی مثلا برکسنه فوت اولوب زوجنی والتی قزنی ترك ایلسه من لایردعلیهك اقل مخرجی درتدر برینی زوجه ویردك اوج باقی قالدی وباقی قلان اوج التی قزلك عددرؤسنه مستقیم دکل لکن مابینلرنده موافقت بالثلث واردر موافقت بالثلث اولمغله عدد رأسلرینك وفقی که ایکیدر درده ضرب ایلدك سکز اولدی سکزدن ایکی سهم زوج ایچون والتی سهم بنات ست ایچون ویرلدی

١٢		١ / ٠٤	زوج		ست بنات		یکون
١٢٢٢٤	ه	٢ / ٠٨	ربع	٣٠٥٦		٣٠٥٦	٩١٦٨
٣٠٥٦		٤ / ١٦	١	٣	٣	١	٣٠٥٦
		٨ / ٣٢		٩١٦٨		٣٠٥٦	١٢٢٢٤

اکرفریق بناته دکین حصه دن هرفردن نه مقدارد کرایدوکنه قاعده فریق بناته طقوز بیك یوزالتمش سکزاقچه دکش ایدی ذکراولنان مبلغی عددرأسلرینه تقسیم ایدرسك هرکسك حصه سی معلوم اولور هرفرده بیك بشیوزیکرمی سکز مبلغ دکرسائری دخی بوکاقیاس اولنور

٣١٤		٦	١
٩١٦٨	ه	١٢	٢
١٥٢٨		٢٤	٤
		٤٨	٨

وان باین ضرب کل رؤسهم فیه کزوج وخمس بنات) اکرباقی من یردعلیهك رأسنه مباین اولورسه من یردعلیهك عددرؤسنك کلیسی من یردعلیهك فرضی مخرجنه ضرب اولنور برزوج وبش بنات کبی مثلا برخاتون فوت اولوب زوجن وبش قزین ترك ایلسه ربع ایله ثلثان جمع اولمغین اصل مسئله اون ایکیدندر لکن درده رد اولنور زوجك اقل مخرجی درتدر برنی زوجه ویردك باقی اوج قالدی اوج سهم بش قزلك عددرأسنه مستقیم دکل مباینت واردر مخرج من لایردعلیه که درتدر عدد رؤس بنات که بشدرا کاضرب ایلدك یکرمی حاصل اولدی ومسئله یکرمیدن تصحیح اولندی زوجك النده اولان بری مضروب اولان بشه ضرب ایلدك بش حاصل اولدی زوجه ویردك وبنات خمسك النده اولان اوچی بشه ضرب ایلدك اون بش حاصل اولدی قزلره ویردك (وان کان مع الثانی من لایردعلیه قسم الباقی علی مسئلة من یردعلیه) اکرمن یردعلیهدن جنسین ویاخود ثلاثة اجناس ایله من لایردعلیه جمع اولسه من لایردعلیهك فرضی مخرجندن باقی قلان من یردعلیه مسئله سی اوزرینه تقسیم اولنور (فان استقام) باقی قلان من یردعلیه مسئله سی اوزرینه مستقیم اولورسه فبهایعنی مرحبا بهذه الاستقامة ونعمت بوتقدیرجه ضربه حاجت یوقدر (کزوج واربع جدات وست اخوات لام) برزوجه ودرت جدات والتی اخوات لام کبی من لایردعلیه که زوجه در اقل مخرجیکه درتدر برینی اخذ ایلسه اوچ باقی قالور من یردعلیه مسئله سی اوزرینه مستقیمدر زیراحق اخوات لام ثلثدر وحق جدات سدسدر بوصورتده مستقیم لکن سهملری عددرأسلرینه مستقیم دکل مثلا نصیب جدات بردر عددرأسلرینه مباییندر عددرؤسی حفظ ایلدنوکذلك اخوات ستك نصیبی ایکی عددرأسلری اولان التی یه مستقیم دکل لکن مابینلرنده موافقت بالنصف واردر عددرؤس اخواتی نصفی که اوچدر اکارد ایلدك اندنصکره جدات واخوات رأسلری بیننده موافقت طلب ایلدك مباین بولدق ورؤس جدات که درتدر ورؤس اخوات که اوچدرا کاضرب ایلدك اون ایکی حاصل اولدی اندنصکره من لایرد علیهك اقل مخرجی اولان درتدر اون ایکی یه ضرب ایلدك قرق سکز اولدی تصحیح مسئله من قرق سکزدندر زوجه نك النده اولان بری مضروبمز اولان اون ایکی یه ضرب ایلدك اون ایکی حاصل اولدی زوجه یه ویردك واخواته ویریلان ایکی سهم اون ایکی یه ضرب اولندی یکرمی درت حاصل اولدی جداته ویرلدی

٢٢٢		١ / ٠٤	٥٥٥٦		
٢٢٢٢٢	ه	٢ / ٠٨	٢	هکذا حصهٔ زوج	
٥٥٥٦		٤ / ١٦	١١١١٢	٥٥٥٦	
حصهٔ زوج	٢	٨ / ٣٢	حصهٔ اخوات		

ردمسئله که درتدر وجه مشروح اوزره تقسیم اولنور صحیح کلدیکی کبی تصحیح مسئله که قرق سکزدر اکادخی تقسیم اولنسه وتصحیحدن یدلرنده اولان حاصل تقسیمه ضرب اولنسه اولدخی صحیح اولور مثاله

٣٠٤		١ / ٠٤٨	٤٦٣	٤٦٣	٤٦٣		یکون
٢٢٢٢٤	ه	٢ / ٠٩٦	١٢	١٢	٢٤		٠٥٥٥٦
٤٦٣		٤ / ١٩٢	٥٥٥٦	٥٥٥٦	١١١١٢		٠٥٥٥٦
		٨ / ٣١٤					١١١١٢
							٢٢٢٢٤

(والاضرب جمیع مسئلتهم فی مخرج فرض من لایردعلیه کاربع زوجات وتسع بنات وست جدات) اکر من لایردعلیهك فرضی مخرجندن باقی قلان من یردعلیه مسئله سی اوزرینه مستقیم اولمزایسه من یردعلیه مسئله سنك جمله سی من لایردعلیهك فرضی مخرجنه ضرب اولنور درت زوجه وطقوز قز والتی جده کبی اصل مسئله یکرمی درتدر ثمن ثلثین وسدسه مختلط اولدیغی ایچون لکن مسئله ردیه اولمغله من یرد علیهك فرضی مخرجنه رد ایلدك اول مخارج سکزدر سکزك ثمنی بردر زوجاته ویردك باقی یدی قالدی من یردعلیه مسئله سی اولان بشه مستقیم دکلدر بلکه ایکیسی بیننده مباینت واردر من یردعلیه ایسه ایکی جنسدندر برجنسی صاحب ثلثاندر وبرجنسی صاحب سدسدر مثلا زوج اولمسه بوایکیسنك مسئله سی ومخرجی التیدندر ثلثانی درتدر وسدسی بردر مجموعی بش اولور من یردعلیه مسئله سی بودر وذکراولنان بشی من لایردعلیهك فرضی مخرجی اولان سکزه ضرب ایلدك قرق حاصل اولدی (ثم یضرب سهام من لایردعلیه فی مسئلة من یرد علیه) من لایردعلیه حصه سنی بلمکده طریق بودرکه من لایردعلیهك سهامی من یردعلیه مسئله سی اولان بشه ضرب اولنور ضربدن حاصل اولان من لایردعلیهك نصیبیدر (وسهام من یردعلیه فیمابقی من مخرج فرض من لایردعلیه) ومن یردعلیهك حصه سنی بلمکده طریق بودرکه من یردعلیهك سهامی من لایردعلیهك فرضی مخرجندن باقی قلان یدی یه ضرب اولنور حاصل ضرب من یردعلیهك نصیبی اولور مثلا مسئلهٔ مذکوره ده زوجات ایچون اولان بری من یردعلیه مسئله سی اولان بشه ضرب ایلدك حاصل ضرب بش اولدی زوجاته ویرلدی ومن یرد علیه مسئله سندن بناتك النده اولان دردی من لایردعلیهك فرضی مخرجندن باقی قلان یدی یه ضرب ایلدك یکرمی سکز اولدی بناته ویردك وجداتك یدنده اولان برسهمی ذکراولنان یدی یه ضرب ایلدك یدی حاصل اولدی جداته ویردك (ویصح بالاصول الآتیة) بومسئله اصول آتیه ایله تصحیح اولنور صورت مذکوره ده زوجات اربعه نك قرقدن نصیبی بش وعدد رأسلری درتدر سهامی ایله عددرأسلری بیننده مباینت واردر عدد رأسلرینك کلیسی موقوف وبنات تسعه نك قرقدن نصیبلری یکرمی سکزدر سهامی ایله عدد رأسلری بیننده مباینت واردر کذلك عدد رأسلرینك کلیسی موقوف وجدات ستك قرقدن نصیبی یدیدر یدی ایله التی مابیننده مباینت واردر کذلك عددرأسلرینك کلیسی موقوف بوندنصکره رؤس موقوفات بیننده موافقت بالنصف بولدق پس ایمدی دردك نصفی ایکیدر جداتك عدد رؤسنك کلیسنه ضرب ایلدك اون ایکی حاصل اولدی ومبلغ مذکور اون ایکی ایله بنات تسعك مابیننده موافقت بالثلث واردر پس ایمدی طقوزك ثلثی اوچدر اون ایکی یه ضرب ایلدك اوتوز التی حاصل اولدی ومبلغ مذکوری بوقاروده مذکور اولان قرقه ضرب ایلدك ١٤٤٠ اولدی تصحیح مسئله مز مبلغ مذکوردن اولور مثلا زوجاتك قرقدن النده اولان بشی اوتوزالتی یه ضرب ایلدك ١٨٠ حاصل اولدی زوجاته ویرلدی وبناتك یدلرنده اولان یکرمی سکزی اوتوزالتی یه ضرب ایلدك ١٠٠٨ حاصل اولدی بناته ویرلدی وجداتك قرقدن یدنده اولان یدیی اوتوزالتی یه ضرب ایلدك ایکیوزاللی ایکی حاصل اولدی جداته ویرلدی بومسئله

ایکی دفعه تصحیح اولمشدر مضروب جزء اولوزالتیدر مسئله ۲٤ دندر لکن سکزه رد اولندی یکون

١٠٢٠	٤٠	١	١٢٥٠	١٢٥٠	١٢٥٠	٨٧٥٠
٥٠٠٠٠	٨٠	٢	٥	٢٨	٧	٣٥٠٠٠
١٢٥٠	١٦٠	٤	٦٢٥٠	٣٥٠٠٠	٨٧٥٠	٦٢٥٠
	٣٢٠	٨				٥٠٠٠٠

مثلا اربع زوجات وتسع بنات وست جدات ایچون تقسیم اولنمنك قاعده سنك برنوعی بودرکه تصحیح اولان قرقی اصل مسئله ایدوب مال متروکی اکا تقسیم ایلیه سز وتقسیمدن حاصل اولان هرنه ایسه قرقدن هرکسك الندہ نه مقدار سهم بولنمش ایسه حاصل تقسیمه ضرب ایلیه سین کندینك حصه سی ظاهر اولور مثلا ٥٠٠٠٠ اقچه مال متروك اولسه تصحیح اولان قرقه تقسیم ایده رز حاصل تقسیم ١٢٥٠ اقچه اولدی ذکر اولنان ١٢٥٠ اقچه یه تصحیح مسئله دن زوجاتك یدنده اولان بشی ضرب ایلدك ٦٢٥٠ اقچه حاصل اولدی زوجاته ویردك وبناتك تصحیح مسئله مزاولان قرقدن یدنده اولان یکرمی سکزی ١٢٥٠ یه ضرب ایلدك ٣٥٠٠٠ اولدی بناته ویردك وجداتك یدنده اولان تصحیح مسئله مز قرقدن یدیی ١٢٥٠ یه ضرب ایلدك ٨٧٥٠ اقچه اولدی جداته ویردك کامل ٥٠٠٠٠ اقچه اولدی وهر فردك حصه سنه قاعده بودرکه هر فریقك حصه سی عدد رأسلرینه تقسیم اولنور حاصل تقسیم هر برینك حصه سیدر

حصهٔ بنات	حصهٔ جدات
٨٨٨٨	٢٣٥٢
٩ ٣٥٠٠٠	٦ ٨٧٥٠
٣٨٨٨	١٤٥٨

زوجاتك حصه سی التی بیك ایکیوز اللی اقچه در

حصهٔ زوجات
٢٢١
٤ ٦٢٥٠
١٥٦٢

عدد رأسلری اولان درده تقسیم اولندی هر برینه بیك بشیوز التمش ایکیشر اقچه دکر وبناتك النده اولان حصه لری اوتوزبش بیك اقچه طقوزه تقسیم اولندقده هر برینه اوچ بیك سکزیوز سکسان سکزر اقچه دکر وجداتك حصه لری اولان سکز بیك یدییوز اللی اقچه عدد رأسلری اولان التی یه تقسیم اولندقده هر برینه بیك دردیوز اللی سکزر اقچه دکر (فصل) بو فصل ذوی الارحام توریثنك احکامی بیانندہ در (ذوالرحم هو قریب لیس بعصبة ولا ذی سهم) ذوالرحم میتك قریبی درکه عصبه وذی سهم اولمیه یعنی کتاب اللهده ویاخود رسولده واجماع امتده ذوفرض اولمیه لغتده مطلقا ذی قرابت معناسنه در (ویرث کما یرث العصبة عند عدم ذی السهم) ذوالرحم وارث اولور عصبه وارث اولدیغی کبی صاحب سهم موجود اولمدقده (فمن انفرد منهم احرز جمیع المال) ذوی الارحامدن بری منفرد اولسه جمیع مالی احراز ایدر هر قنغی صنفدن اولورسه اولسون (ویرجحون بقرب الدرجة ثم بقوة القرابة) ذوی الارحام قرب درجه ایله ترجیح اولنور اندنصکره قوت قرابت ایله ترجیح اولنورلر مثلا برکسنه برخالی وبر ابن خالی ترك ایلسه خالك قرب درجه سی اولدیغی اجلدن جمله مالی اخذ ایدر وقوت قرابت ایله ترجیح اولندیغنه مثال برکسنه لابوین خالی ترك ایلسه وبردخی لاب خالی ترك ایلسه لابوین خال ترجیح اولنور (ثم یکون الاصل وارثا عند اتحاد الجهة) اندنصکره اصلك وارث اولمسیله ترجیح اولنور جهتك اتحادی قتنده مثلا قچن درجه ده وقوت قرابتده واتحاد جهتده برابر اولسه لرمیته وارث ایله خالی اولان ترجیح اولنور مثلا برکسنه فوت اولوب اوغلنك قزینك قزینی ترك ایلسه وبردخی قزینك قزینك اوغلنی ترك ایلسه اوغلنك قزینك قزی اولایدر زیرا اوغلنك قزینك قزی صاحب فرض ولدیدر اما قزینك قزینك اوغلی ذوی الارحام ولدیدر (واذا اختلف فلقرابة الاب الثلثان ولقرابة الام الثلث) اکر جهت قرابت مختلف اولسه قرابت اب ایچون ثلثان وقرابت ام ایچون ثلث وارد ر مثلا برکسنه باباسنك اناسنك باباسنی ترك ایلسه وبردخی اناسنك باباسنك باباسی ترك ایلسه بابا جهتندن اولانه ثلثان وارد روام جهتندن اولانه ثلث واردر

ذوی الارحام اولادیدر

صاحب فرض اولادیدر

بنت ... بنت ... ابن

بنت ... بنت ... بنت

زیرا

زیرا قرابت اب اقویدر واب ایله منتسب اولان اب مقامنه قائمدر ما بینلرنده مال اثلاثا قیلنور کانه اول کمسنه ابوینی ترك ایلمش اولدی (ثم یعتبر الترجیح فی کل فریق کما لو انفرد) اندنصکره هر فریقك ترجیحی اعتبار اولنور منفرد اولدقلرنده اعتبار اولدیغی کبی اب طرفندن اولان ایکی جد ایچون ثلثان ویریلور انا طرفندن اولان ایکی جد ایچون ثلث ویریلور (وعند الاستواء فی القرب والقوة والجهة للذکر مثل حظ الانثیین) درجهٔ قربده وقوت قرابتده وجهتده برابر اولسه لر للذکر مثل حظ الانثیین تقسیم اولنور زیرا موارثده ذکرانك اوزرینه تفضیل اولنور اما اخوه واخوات لامده اصل مذکور ترك اولندی وذکر اولنمسی علی خلاف القیاس نص ایله در کرچه اولاد امك ذکور واناثی قسمت واستحقاقده برابر در لکن اولادلرنده برابر دکلدر زیرا اولادلری ذوی الارحامدندر (وبقیة ابدان الفروع ان اتفقت الاصول) اکر اصول متفق اولورسه ابدان فروع اعتبار اولنور امام محمد وابو یوسف قتنده (وکذا ان اختلف عند ابی یوسف) کذلك ابدان فروع اعتبار اولنور اکر اصول مختلف اولورسه ده ابو یوسف قتنده (وعند محمد تؤخذ الصفة من الاصول والعدد من الفروع) امام محمد قتنده اصولدن صفت فروعدن عدد اخذ اولنور (ویقسم علی اول بطن وقع فیه الاختلاف) مال تقسیم اولنور اول بطنه دك انده اختلاف واقع اولمشدر (ثم یجعل الذکور علی حدة والاناث علی حدة فیقسم نصیب کل طائفة علی اول بطن اختلف) اندنصکره ذکور علی حدة بر طائفه قیلنور واناث دخی علی حدة بر طائفه قلنور وهر طائفه نك نصیبی تقسیم اولنور اختلاف اولان بطنده (کذلك ان کان) بنه ذکور بشقه طائفه واناث دخی بشقه طائفه قلنور اکر اختلاف بر قاچ بطنده اولورسه (الا ان دفع حصة کل اصل الی فرعه) اکر بطونده اختلاف اولمز ایسه هر اصلك حصه سی فرعنه واقع اولنور (وبقول محمد یفتی) امام محمدك قولیله فتوی ویرلمشدر مفتی به اولان بودر

بنت ٣	بنت	٤ ابن	مسئله
بنت	بنت	بنت	٧
بنت	ابن	بنت	٤
			٢٨

ابن	ابن	بنت	بنت	بنت
٣	٣	٦	٨	٨

امام یوسف قولنجه فروعده اولان ایکی اوغلان درت قز حساب اولنوب واوچ قز دخی مجموعی یدی اولور مال اسباعا تقسیم اولنور اما امام محمد اصولدن صفت وفروعدن عدد آلوب ابدان اعتباریله تقسیم ایدر صورة مذکوره ده اصل مسئله یدیدندر وخلاف واقع اولان بطن ثانیده بر ابن بولندی واول ابنك بطن رابعده ایکی قزی بولندی فروعدن عددا اعتباری اولیجق اول بر ابن ایکی ابن منزله سنده قلنور یدی سهمك دردی اننه ویرلدی وینه بطن ثانیده اولان بر قزلك بطن رابعده ایکی ابنی بولندی اصولدن صفت وفروعدن عدد اعتباریله اول بر قز ایکی قز منزله سنده اولدی یدی سهمك ایکیسی بر قزه ویرلدی اول محاذیسنده اولان قزه ویرلدی وذکر اولنان اوچ سهم بطن ثالثده تقسیم اولنور وبطن ثالثده بر ابن بولندی اول ابن بسط اولوب ایکی قز قلندی اوبر قز دخی تقدیرا ایکی قز حساب اولنمش ایدی عدد رأسلری درت سهملری اوچدر ما بینلرنده مباینت واردر بو تقدیرجه عدد رأسلری اولان دردی اصل مسئله مز اولان یدی یه ضرب ایلدك یکرمی سکز حاصل اولدی اصل مسئله مز یدیدر مضروب جزء درتدر تصحیح مسئله مز یکرمی سکزدر بوندنصکره بطن ثانیده ابنك الندہ اولان درت سهمی مضروب جزء اولان درده ضرب ایلدك اون التی اولدی فروعی اولان ایکی قزه سکزر ویرلدی زیرا جدلرینك نصیبی در قزلرك الندہ اولان اوچ سهمی مضروب جزء اولان درده ضرب ایلدك اون ایکی حاصل اولدی بطن ثالثده بروجه مناصفة تقسیم ایلدك مثلا التیسی ابنه والتیسی ایکی بنت مقامنه قائم اولان بنته ویرلدی هرکسك حصه سی فروعنده اولانه ویرلدی ذکری مرور ایدن مسئله یه مماثل بر مسئله نك

اب ..... ام	ام	
اب	اب	اب	ام
ام	اب	ام	اب
ان ثلثان		ان	ان

ثلث

عم / ابن / بنت — عم لابوین / ابن / بنت — عم لاب وام / ابن / بنت

علی الاتفاق اوزرینه تقسیم اولنور

لابوین عم قربه ویریلزراو بر قربه برشئ یوقدر

صورتيدركه تحرير اولنلدى

مسئله مزيدندر تصحيح مسئله مز يكرمى سكزدندر وامام محمد قتنده بطن ثانيده تقسيم اولنور بو قاروده ذكر اولنديغى اوزره اصولدن صفت وفروعدن عدد حسابى اوزره بنتينه باباطرفندن اون التى اناطرفندن التى سهم دكر مجموعى يكرمى ايكى اولور وابن انجق اناسى طرفندن آلورا كا التى سهم د كروسائر بوكا مشابه اولان مسائلدخى اصولدن صفت وفروعدن عدد آلنوب وجه مشروح اوزره تقسيم اولنور

(يعنى بحيث) بو مسئله اون بشدندر زيرا ابنك ابدانى تكدر واوج ابن بسط اولنوب التى قز حسابنه طوتلدقده بو تقديرجه ابدان اون بش اولور بطن اولده مالى اخماسا تقسيم اولنوب ايكى خمس بنونه واوج خمس بناته ويريلور اون بش بلكه طقوزى تحقيقيه التيسى تقديريه درچونكه مسئله التمشدن اولجق بطن اولده هردردنه دردر سهم تقدير اولنور بو تقديرجه اوج ابن كه التى بنت حساب اوزره طوتلمش ايدى سكز سهمدن درت سهم اولور اوچنجى بطنده اوج اوغلان والتى قز بولندى اوغلنلرى دخى بسط ايدوب التى قز ايلدك مجموعى اون ايكى اولدى اون ايكى ايله اصل مسئله مز اولان اون بش ما بيننده موافقت بالثلث بولدق اون ايكينك ثلثى درتدر دردى اون بشه ضرب ايلدك التمش اولدى پس تصحيح مسئله مز التمشدندر

بطن رابعده براوغلان ايكى قز بولندى الرنده اولان اون سكزى تقسيم ايدوب طقوزى اوغلانه ويردى

وبحاله اوغلانلر بسط اولنوب اون ايكى ابن اولور

موقوف اولان

المسئلة الاولى

المسئلة الثانية

المسئلة الثالثة

بطن ثالثده ايكى قز بدنده اولان اون ايكى براوغلان ايكى قزه للذكر مثل حظ الانثيين

اصل مسئله مز اون بشدندر تصحيح مسئله مز التمشدندر بطن اولده طقوز قز واوج اوغلان بولندى قزلرك اختصارى ممكن اولمامغله اوج اوغلانى بسط ايلدك التى قز فرض اولنمغله مسئله مز اون بشدن اولدى وتصحيح مسئله مز بطن ثانيده اولور مثلا بطن ثانيده اوج اوغلان اون قز حساب اولدى اصل مسئله مز اون بشدر انكله اون ايكى ما بيننده موافقت بالثلث بولدق بو تقديرجه اون ايكينك ثلثى درتدر اون بشه ضرب ايلدك التمش اولدى پس تصحيح مسئله مز التمشدندر (بطن اولده) اولان اوچ اوغلانك سهملرى اولان يكرمى دردى بطن ثالثده براوغلان وايكى قز ما بيننده تقسيم ايدوب اوغلانه اون ايكى وايكى قزه اون ايكى ويرلدى (بطن اولده) اولان طقوز قزلك اللرنده اولان اوتوز التى سهمى بطن ثانيده تقسيم ايدوب مثلا بطن ثانيده التى قز واوج اوغلان بولندى اون سكزى اوغلانلره واون سكزى قزلره ويرلدى (بطن ثانيده) بولنان التى قزلك حصه سى اولان اون سكز بطن ثالثده درت قز وايكى اوغلانه ويرلدى (بطن رابعده ايكى اغلان وايكى قز بولندى للذكر مثل حظ الانثيين تقسيم اولندى الده طقوز سهمدر التيسى اوغلانلره اوچى قزه ويرلدى

المسئلة الرابعة

(ويقدم جزء الميت وهم اولاد البنات واولاد بنات الابن وان سفلن) جزء ميت تقديم اولنور اول جزء ميت اولاد بناتدر ودخى اولاد بنات ابندرهرنه قدر آشغه اولورسه ده (ثم اصلهم وهم الاجداد الفاسدون والجدات

الفاسدات) اندنصکره اصل میت تقدیم اولنور که انلر اجداد فاسدون وجدات فاسداتدر مثلا اجداد فاسدون میتك اناسی وباباسی واناسنك باباسنك باباسیدر وجدات فاسدات میتك اناسنك باباسنك اناسی واناسنك باباسنك اسنك اناسیدر

اب	اب	اب	اب	اب	اب	اب	اب
ام	ام	اب	ام	اب	اب	ام	ام
اب	اب	اب	ام	ام	اب	اب	اب
اب	ام	ام	ام	اب	اب	اب	ام
		اب	اب	ام	ام		
ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث

ام	ام	اب	ام	اب	ام
ام	اب	اب	ام	اب	اب
اب	اب	اب	ام	ام	اب
		ام	اب	اب	اب
		اب	ام	ام	ام
		ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث

میراثه اولیدر زیرا جده صحیح باباسیدر
بو جد فاسد باباسیدر
اب جد صحیح ام
جدهٔ صحیحه

(ثم جزء ابیه وهم اولاد الاخوات واولاد الاخوة لام وبنات الاخوة) اصل میتدنصکره جزء اب تقدیم اولنور انلر قزقرنداش اولادیدر وبنات اخوه درکه ارقرنداشلرینك قزلریدر (ثم جزء جده وهم العمات والخالات والاخوال والاعمام لام) اندنصکره جزء جد تقدیم اولنور انلر بابانك قزقرنداشلریدر واناتك قزقرنداشلریدر ودخی اناتك ارقرنداشلریدر وانابر عملریدر لام ذکر اولندی زیرا لاب وام ویاخود لاب عملری عصبه دندر

عم	عمه	لابوین عمه	عم لاب	عمه لاب	خاله لاب	عمه لاب

میراثه بنت عم اولیدر زیرا عصبه ولدیدر
عمه لابوین اولاد بنت میراثه اولیدر
میراثه بنت عم اولیدر
میراثه اولیدر

(ثم اولاد هؤلاء) اندنصکره بونلرك اولادیدر (ثم جزء جدابیه) اندنصکره باباسنك جدینك جزئیدر (اوامه) ویاخود اناسنك جدینك جزئیدر (وهم عمات الاب اوالام وخالاتهما واخوالهما واعمام الاب واعمام الام وبنات اعمامهما واولاد اعمام الام) انلر بابانك ویاخود اناتك عمه لریدر وخالته لریدر وخاللریدر ولام بابانك اعمامیدر وامك اعمامیدر ودخی اب ایله امك عملرینك قزلریدر ودخی امك اعمامنك اولادیدر وبومذکوراتك جمیعسی ذوی الارحامدر (فصل فی الغرقی والهدمی) بوفصل غرقی وهدمی احکامنك بیانده درغرقی غریقك جمعیدر وهدمی هدیمك جمعیدر ایکیسی دخی مفعول معناسنه درغرقی وهدمی برطائفه درکه برکیده اولوب جمله سی دفعهٔ واحده ده غرق اولالر وهدمی برطائفه درکه اوزرلرینه دیوار ویاخود سقف یقلوب براوغردن هلاك اوله لر (اذا لم یعلم ایهم مات اولا یقسم مال کل علی ورثته الاحیاء) بونلردن قنقیسی اولا فوت اولدیغی معلوم اولمسه هر برینك مالی حیاتده اولان ورثه سی اوزرینه تقسیم اولنور حرق وقتلی دخی بومنوال اوزره درموتلرنده تقدم وتأخر یعنی مقدم ومؤخرلقلری معلوم اولمسه بونلرك جمله سی معافوت اولمش کبی قیلنور (ولا یرث بعض الاموات من بعض) ذکر اولنان امواتك بعضیسی بعضیسندن وارث اولمیاز ائمهٔ ثلاثه قتنده مختار اولان دخی بودر (وان اجتمع ابنا عم احدهما اخ لاب اعطی السدس فرضا ثم اقتسما الباقی عصبة) برکسنه نك عمیسنك ایکی اوغلی جمع اولسه بریسی آخرك لام قرنداشی اولسه اخ لام

اولان قرنداشنه فرض جهتندن سدس اعطا اولنور اندنصکره اول ایکی اوغلان باقی مالی عصوبت جهتندن تقسیم ایدرلر مثلا زید عمرو ایله ایکی قرنداش اولوب زید فوت اولدقده ایکی اوغلی قالوب بری برخاتوندن وبری آخر خاتوندن اولسه عمرو زیدك زوجه سنی تزوج ایلسه وبر اوغلان وجوده کلسه اول اوغلان زیدك اوغلینك برینك ام قرنداشی وابن عمیسی اولور وعکسی دخی کذلك بعده عمرو لك اوغلی فوت اولسه فوت اولان اوغلان ایکیسنك دخی ابن عمیسیدر وبرینك لام قرنداشیدر ولام قرنداشنه دخی فرض جهتندن سدس وریلور باقیسنی ینه ایکیسی عصوبت جهتیله تقسیم ایدرلر (ولا یرث المجوسی بالانکحة الباطلة) انکحهٔ باطله ایله مجوسی وارث اولمز مثلا بر مجوسی اناسنی تزوج ایلسه ویاخود محارمندن برینی تزوج ایلسه نکاح ایله امنه وارث اولمیز (وان اجتمع فیه قرابتان لو انفردا فی شخصین ورثا بهما یرث بهما) اکر مجوسیده ایکی قرابت جمع اولسه واکر اول ایکی قرابت بر برینه قرابتین ایله وارث اولان ایکی شخصده منفرد اولسه هر بری اول ایکی قرابت ایله وارث اولور (وان کانت احداهما تحجب الاخری یرث بالحاجبة) اکر قرابتك بری اخرایی حجب ایدرسه قرابت حاجبیه ایله وارث اولور مثلا بر مجوسی اناسنی تزوج ایلسه واندن ولد حاصل اولسه اول ولد خاتونك اولادیدر واوغلنك اوغلیدر خاتون فوت اولسه اول اوغلان حاجبیت ایله وارث اولور (ویوقف للحمل نصیب ابن واحد والمختار) حمل ایچون بر اوغلان نصیبی موقوف قیلنور مختار اولان دخی بودر (وعند ابی یوسف نصیب ابنین) ابو یوسف قتنده ایکی اوغلان نصیبی موقوف قیلنور (فان خرج اکثره حیا ثم مات ورث وان اقله فلا) اکر ولدك اکثری حیا خروج ایلسه اندنصکره فوت اولسه وارث اولور اکر اقلی خروج ایلسه وارث اولمیز (فصل المناسخة ان یموت بعض الورثة قبل القسمة) مناسخه مفاعله وزنی اوزره در نسخدن مأخوذدر نقل وتحویل معناسنه بو محلده مناسخه ایله مراد قسمتدن اول موتی ایله بعض ورثه نك نصیبی کندودن وارث اولنلره نقل اولنمقدر بو یله اولدیغی اجلدن مصنف مناسخه قبل القسمه بعض ورثه نك موتیدر دیدی (تصحیح المسئلة الاولی ثم الثانیة) باب تصحیحده مذکور اولان قواعد ایله مسئلهٔ اولایی تصحیح ایله اندنصکره میت ثانینك تصحیح اولدن اننده اولان سهام ایله تصحیح ثانی ماییننده اوچ حاله نظر ایله که اول اوچ حال استقامت وموافقت ومباینتدر (فان استقام نصیب المیت الثانی علی مسئلة) اکر میت ثانینك نصیبی میت اولك فریضه سندن کندو مسئله سی اوزرینه مماثل سببیله مستقیم اولورسه فیها وفق ضربه حاجت یوقدر (والا فاضرب نعمت التصحیح الثانی فی التصحیح الاول ان وافق نصیبه مسئلة) اکر میت ثانینك اننده اولان تصحیح ثانی ماییننده استقامت اولمزایسه تصحیح ثانینك وفقنی تصحیح اولك جمله سنه ضرب ایله اکر نصیبی مسئله سنه موافق اولورسه (والا فاضرب کل الثانی فی الاول) اکر نصیبی مسئله سنه موافق اولمزایسه تصحیح ثانینك کلیسنی تصحیح اولك کلیسنه ضرب ایله (فالحاصل من الضرب مخرج المسئلتین) پس ایدی ضربدن حاصل اولان ایکی مسئله نك مخرجیدر (ثم اضرب سهام ورثة المیت الاول فی وفق التصحیح الثانی اوفی کله) میت اولك ورثه سنك الندده اولان سهامنی تصحیح ثانینك وفقنه ضرب ایلیه اکر موافقت اولورسه وکلیسنه ضرب ایلیه واکر مباینت اولورسه (وسهام ورثة المیت الثانی فی وفق ما فی یده او فی کله فما خرج فهو نصیب کل فریق) میت ثانینك ورثه سنك سهامنی یدنده اولان شیئك وفقنه ویاخود کلیسنه ضرب ایلیه شول شیئکه ضربدن حاصل اولور کل فریقك نصیبیدر (فان مات ثالث فاجعل المبلغ مکان الاول والثانی وکذا یفعل ان مات رابع اوخامس وهلم جرا) اکر ورثه دن ثالث فوت اولسه مسئلهٔ اولی وثانی ایله تصحیح اولان مبلغی تصحیح اول مکاننه قیل وثالثی تصحیح ثانی مکاننه قیل میت اول وثانی میت واحد منزله سنده قلنور ثالث میت ثانی مرتبه سنه تنزیل اولنور اکر رابع وخامس دخی فوت اولسه ینه بویلجه والی غیر النهایه

مالــــــــــ الزوجه

زوج		بنت	بنت ابنه	ام
١	ربعدندر تصحیحدندر	نصف		سدس
مـ		٣	ماشقه مسئله ام اولمشدر	١
٩	تصحیح ثانینك وفقنه ضربدن حاصل اولان شیلردر	مـ		مـ
مـ		٩	٦	٢
٨				مـ
				٦

تصحیحدن تصحیح ثانینك وفقنه اوچی ضربدن حاصل اولان التیدر

مسئله‌ده ربع ونصف وسدس جمع اولدی اصل مسئله اون ایکیدندر زیرا انواع اولدن ربع نوع ثانینك بعضیسنه مختلط اولدی اوچنی زوج ایچون ویردك التیسی بنته ویردك وایکیسنی امه ویردك اون براولدی بلدك مسئله ردیه‌در مسئله‌ده من لا یرد علیه واردرکه زوجدر ومن یرد علیه دخی ایکی جنسدندر برجنسی بنت وبرجنسی ام درمسئله‌یی ایکی قیلدقنه کم ردبابنده بیان اولنمشدر ومن لا یرد علیهك اقل مخرجی درتدر زیرا ربعك مخرجنك اقلی درتدر ومن یرد علیه مسئله‌سی انجلین درتدر زیرا ربع مختلط اولمجق مسئله‌لری التیدن اولورالتی نك نصفی اوچدر بنته ویردك سدسی بردرامه ویردك مجموعی درت اولدی مسئله لری سهامندن قیلندی من لا یرد علیهك فرضنك مخرجندن باقی قلانکه اوچدر من یرد علیه مسئله‌سیکه درتدر ما بینلرنده مباینت واردرپس ایمدی من لا یرد علیه مسئله سنك کلی سی من یرد علیه مسئله سنك کلیسنه ضرب ایلدك اون التی حاصل اولدی تصحیح مسئله‌مز اون التیدندر زوجك النده اولان برسهمی من یرد علیه مسئله‌سیکه درتدرا کاضرب ایلدك درت حاصل اولدی زوجه ویردك بنتك النده اولان اوچ سهمی من لا یرد علیهك فرضنك مخرجندن باقی قلان اوچه ضرب ایلدك طقوز اولدی بنته ویردك امك النده اولان بری اوچه ضرب ایلدك اوچ حاصل اولدی مجموعی اون التی اولدی

٤

الزوج وفی یده

ثم ماتتـــــــــــــــ

زوجه			ام
١/٢	٤		
مـ	اب		مـ
٨	٢		١
	مـ		مـ
	٤		٢
	مـ		مـ
	١٦		٨

میت ثانینك یدنده اولان دردك وفقنه ضربدن حاصل ایکیدر

میت ثانینك یدنده اولان دردك وفقنه ضربدن حاصل اولان درتدر

میت ثانینك یدنده اولان دردك وفقنه ضربدن حاصل اولان

مسئله درتدندر سهامی عدد رأسلرینه مستقیم ضربه حاجت یوقدر وتصحیح ثانی ایله اللرنده اولان سهامی ما بیننده استقامت واردر وبنت اولدن امك النده تصحیحدن ویریلان اوچ سهمی تصحیح ثانی وفقیکه ایکیدر اکاضرب ایلدك التی اولدی بالاده اولان امه ویردك وبنت اولدن زوجك النده دردی تصحیح ثانینك وفقی اولان ایکی یه ضرب ایلدك سکز اولدی زوج ایچون ویردك ینه کندو ورثه سنه تقسیم اولنور ومیت ثانینك ورثه سنك سهامنی زوجك یدنده کتوردیکی دردك وفقنه ضرب ایلدك هرکسه حصه سی ویرلدی مثلا زوجه نك النده بروارایدی ذکر اولنان دردك وفقنه ضرب ایلدك ایکی اولدی زوجه ویردك بابانك النده اولان ایکی یی مذکور اولان دردك وفقنه ضرب ایلدك درت حاصل اولدی بابایه ویردك امك النده اولان بری وفق مذکوره ضرب ایلدك ایکی اولدی امه ویردك

٩

البنت فی یدها

ماتتـــــــــــــــ

ابنین		بنت		جده	
٤	اصل مسئله‌دن طقوز وفقنه ضربدن حاصل اولاندر جده که میت انك تصحیحندن کلندر	١	اصل مسئله‌دن ویریلندر طقوز وفقنه ضربدن حاصل اولاندر جده که میت ثانیدر انك تصحیحندن کلندر	١/٣	اصل مسئله دندر طقوزك وفقنه ضربدن حاصل اولاندر
١٢		٣			
٤٨		١٢			

مسئله‌مز التیدندر وتصحیح ثانی دیدیکمز بو التیدر تصحیح ثانی ایله میت ثانینك یدنده اولان طقوز ایله ما بینلرنده موافقت بالثلث بولدق وتصحیح ثانینك وفقی ایکیدر تصحیح اولکه اون التیدر اکاضرب ایلدك اوتوز ایکی اولدی ذکر اولنان اوتوز ایکی مخرج مسئلتین اولدی میت ثانینك ورثه سندن ابنینك النده اولان دردی میت ثانینك یدنده کتوردیکی طقوزك وفقی که اوچدر اکاضرب ایلدك اون ایکی اولدی ابنینه ویردك بنتك النده اولان بری مذکور اولان اوچه ضرب ایلدك اوچ حاصل اولدی بنته ویردك جده نك یدنده اولان بری مذکور اولان اوچه ضرب ایلدك اوچ حاصل اولدی جده یه ویردك

اصل مسئله ایکیدندر تصحیح مسئله درتدندر

الجدة فی یدها

ثم ماتتـــــــــــــــ

زوج	اخ	اخ	٦
٢	١	١	٣
١٨	٩	٩	٩

جده موتنده اصل مسئله ایکیدندر زیرا نصف واردر ایکینك برینی زوج ایچون ویردك وبرینی اخوینه ویردك برسهم عدد رأسلری اولان ایکی یه مستقیم دکل مباینت واردر عدد رأسلری اولان ایکی یی اصل مسئله اولان ایکی یه ضرب ایلدك درت حاصل اولدی دردك ایکیسنی زوجه ویردك ایکیسنی دخی اخوینه ویردك مستقیم اولدی تصحیح مسئله‌مز درتدن اولدی ومیت ثانیکه جده‌در النده اولان طقوز ایله تصحیح ثانی اولان درت ما بیننده مباینت واردر تصحیح ثانینك کلیسی که درتدر تصحیح اولك کلیسی که اوتوز ایکیدر اکاضرب ایلدك یوز یکرمی سکز اولدی تصحیح مسئله‌مز یوز یکرمی سکزدندر وثانیا فوت اولان کمسنه نك زوجه سنك یدنده اولان ایکی سهمی تصحیح ثانینك کلیسی که درتدرا کاضرب ایلدك سکز اولدی زوجه یه ویردك بابانك النده اولان دردی تصحیح ثانینك کلیسنه ضرب ایلدك اون التی اولدی بابایه ویردك وامك النده اولان ایکی یی تصحیح ثانی که درتدرا کاضرب ایلدك سکز اولدی امه ویردك ابنینك النده اولان اون ایکی یی درت که تصحیح ثانیدرا کاضرب ایلدك قرق سکز حاصل اولدی ابنینه ویردك بنتك النده اولان درده ضرب ایلدك اون ایکی اولدی بنته ویردك میت ثانیکه جده‌در ورثه سندن زوجنك النده اولان ایکی یی جده یدنده کتوردیکی طقوزه ضرب ایلدك اون سکز اولدی زوج ایچون ویردك اخك النده اولان بری ذکر اولنان طقوزه ضرب ایلدك طقوز اولدی اخه ویرلك اوبر اخك النده اولان بری طقوزه ضرب ایلدك ینه طقوز اولدی اخه ویردك

حصهٔ زوجه
٨ ٥٠٠٠

حصهٔ اب	حصهٔ ام	حصهٔ ابنین	حصهٔ بنت	حصهٔ زوج	حصهٔ اخ	حصهٔ اخ
١٠٠٠٠ ١٦	٥٠٠٠ ٨	٣٠٠٠٠ ٤٨	٧٥٠٠ ١٢	٢٥١٨	٥٦٢٥ ١١	٥٦٢٥

یکون ١٢٨ مثلا مال متروك تقسیمنه قاعده بودرکه مال متروکی تصحیح مسئله اولان یوزیکرمی سکزه تقسیم ایلیه‌سن وتقسیمدن حاصل اولان مبلغه ینه تصحیحدن کندولره ویریلان سهمی ضرب ایلیه‌سن ضربدن هرنه حاصل اولورسه کندی حصه‌لری اولمش اولور

مال متروك

٦٢٥	٦٢٥						
١٦	٨						
١٠٠٠٠	٥٠٠٠	٦٠					
		٢٢١	٦٢٥	٦٢٥	٦٢٥	٦٢٥	
		٨٠٠٠٠	٤٨	٩	٩	٨	
٦٢٥	٦٢٥	٦٢٥	٣٠٠٠٠	٥٦٢٥	٥٦٢٥	٥٠٠٠	
١٨	١٢						
١١٢٥٠	٧٥٠٠						

(باب حساب الفرائض) بو باب فرایضك حسابی بیاننده‌در (ذوالفرض نوعان الاول النصف ونصفه وهو الربع) کتاب اللهده مقدره اولان فروض ایکی نوعدر نوع اول نصفدر ودخی نصفنك نصفیدرکه ربعدر (ونصف نصفه وهو الثمن) ودخی نصفنك نصفنك نصفیدرکه ثمندر (والثانی الثلثان ونصفهما وهو الثلث ونصف نصفهما وهو السدس) نوع ثانی ثلثان وثلثانك نصفیدرکه اول ثلثدر وثلثانك نصفنك نصفیدرکه اول سدسدر (فالنصف یخرج من الاثنین والربع من اربعة والثمن من ثمانیة والثلثان والثلث من ثلاثة والسدس من ستة) پس امدی نصف اثنین‌دن وربع اربعه‌دن وثمن ثمانیه‌دن وثلثان وثلث ثلاثه دن وسدس ستّه دن چقار زیرا بوفرضدن هرفرضك مخرجی اعداددن کند ونك سمیسیدر مثلا اربعه‌نك سمیسی ثمانیه‌در وثلثان وثلثك سمیلری ثلاثه‌در وسدسك سمیسی ستّه‌در لکن نصفنك سمیسی یوقدر مثلا مسئله‌ده انجق نصف الیجی اولسه مسئله ایکیدندر برکسنه قزنی ولابوین ارقرنداشنی ترك ایلسه مسئله ایکیدندر نصفی قزه ویریلور باقیسی قرنداشنه ویریلور اکر ربع الیجی بولنسه مثلا زوج ایله ابن کبی مسئله درتدندر زوج ایچون ربع ویریلور باقیسی ابن ایچوندر اکر مسئله ده ثمن الیجی اولسه زوجه ایله ابن کبی مسئله سکزدندر ثمن زوجه ایچون باقیسی ابن ایچوندر اکر مسئله‌ده انجق ثلث الیجی بولنسه ام واخ لابوین کبی ام ایچون ثلث واردر باقیسی اخ ایچوندر اکر مسئله ده انجق ثلثان اولور اولسه بنتین ایله عم کبی ینه مسئله اوچدندر ثلثانی بنتینه باقیسی عمیسنه ویریلور اکر مسئله‌ده انجق سدس الیجی اولسه اب ایله ابن کبی مسئله التیدندر سدس بابا ایچون باقیسی ابن ایچوندر حاصل کلام کتاب اللهده مقدره اولان فروض التیدر نصف ربع ثمن ثلثان ثلث سدس اوچ اولکینه نوع اول تسمیه اولنمشدر اوچ صکره کینه نوع ثانی تسمیه اولنمشدر فروض ستّه تنصیف اولدیغی کبی تضعیف دخی اولور نته کیم متن سراجیه ده وهو علی التنصیف والتضعیف دینلمشدر مثلا نصفی تنصیف ایلسك ربع اولور وربعی تنصیف ایلسك ثمن اولور وثمنی تضعیف ایلسك ربع اولور وربعی تضعیف ایلسك نصف ونوع ثانیدن ثلثانی تنصیف ایلسك ثلث اولور وثلثی تنصیف ایلسك سدس وسدسی تضعیف ایلسك ثلث اولور ثلثی تضعیف ایلسك ثلثان اولور ایکی نوع دخی هم تنصیف وهم تضعیف اولدیغی ممارستی اولانه خفی دکلدر چـن مسئله‌ده بوفروضدن ایکیشر ویاخود اوچر کلسه حال بوکه نوع واحددن اولسه اوزمان هرعدد ذلك النوعك کندی ایچون مخرج اولور وینه اول عدد ذلك الکثیرك ضعفی ایچون دخی مخرج اولور مثلا ستّه سدس ایچون مخرجدر وضعفی اولان ثلث

ایجون دخی مخرجدر وضعفنك ضعفی اولان ثلثان ایچون دخی مخرجدر وثمانیه دخی بویلجه‌در زیرا ثمانیه ثمن ایچون مخرج اولور ودخی ثمنك ضعفی اولان ربع ایچون مخرج اولور ودخی ضعفنك ضعفی اولان نصف ایچون دخی مخرجدر (وان اختلف النصف بالنوع الثانی کله اوبعضه فمن ستّة) اکر نوع اولدن نصف نوع ثانینك کلیسنه ویاخود بعضیسنه مختلط اولسه مسئله التیدندر مثلا برخاتون فوت اولوب زوجنی ولام ایکی قزقرنداشنی ترك ایلسه مسئله التیدندرکه مثال برخاتون فوت اولوب زوجن واناسن ولابوین ایکی قزقرنداشن ولام ایکی قزقرنداشن ترك ایلسه مسئله التیدندر زوجه نصف وانایه سدس ولابوین اختینه ثلثان واختین لامه ثلث ویریلور مخرجده مضایقه اولمغین اونه عول ایلدی (اوالربع فمن اثنی عشر) ویاخود نوع ثانینك کلیسنه ویاخود بعضیسنه مختلط اولسه مسئله اون ایکیدندرکه مثال برکسنه فوت اولوب خاتون واناسن ولابوین قزقرنداشن ولام ایکی قزقرنداشن ترك ایلسه زوجه‌نك حقی ربع امك سدس لابوین اختینك حقی ثلثان ولام اختینك حقی ثلثدر اصل مسئله اون ایکیدن اون یدی‌یه عول ایلدی وبعضه مثال برخاتون فوت اولوب زوجن وایکی قزن ترك ایلسه مسئله اون ایکیدندر زوجك حقی ربع وقزلرك حقی ثلثان باقی قلان برقزلر اوزرینه رد اولنور (اوالثمن فمن اربعة وعشرین) نوع اولدن ثمن نوع ثانینك بعضیسنه ویاخود کلیسنه مختلط اولسه مسئله یکرمی درتدندر لکن کله مختلط اولمسی متصور دکلدر الا ابن مسعود رضی الله تعالی عنه قولی اوزرینه متصور اولور زیرا انك قتنده بالکلیه محروم اولان حجب نقصان ایله حجب ایدر مثلا برکسنه برکافر اوغلی وزوجه سنی واناسنی ولابوین ایکی قزقرنداشنی ولام ایکی قزقرنداشنی ترك ایلسه ابن محروم زوجه ربعدن ثمنه حجب ایدر اما بزم ائمه مز رأیی اوزره متصور دکلدر بزم ائمه مز رأیی اوزره ثمن نوع ثانینك بعضیسنه مختلط اولسه مسئله یکرمی درتدندر مثلا برکسنه فوت اولوب زوجه‌سن وایکی قزین واناسن ترك ایلسه زوجه‌نك حقی ثمندر اوچی زوجه‌یه ویرلدی وقزلرك حقی ثلثاندر اون التیسی انلره ویرلدی امك حقی سدسدر امه ویرلدی مسئله ردیه‌در (واذا انکسر سهام فریق علیهم وباینت سهامهم عددهم فاضرب عددهم فی اصل المسئلة کامرأة واخوین) چـن برفریقك سهامی اوزرینه منکسر اولسه یعنی قسمت صحیحه ایله منقسم اولمسه وسهامی دخی عدد رأسلرینه مباین اولسه عدد رأسلرینی اصل مسئله‌یه ضرب ایله برخاتون ایکی قزقرنداشی کبی مثلا برکسنه فوت اولوب برخاتون وایکی ارقرنداشن ترك ایلسه اصل مسئله درتدر ربعی بردر زوجه‌یه ویردك باقی قلان اوچی اخوینه ویردك عدد رأسلری ایکی اولمغین اوچ ایکی‌یه مستقیم دکل بلکه ما بینلرنده مباینت واردر کسر کلان طائفه‌نك عدد رأسلریکه ایکیدر اصل مسئله‌که درتدر اکا ضرب ایلدك سکز حاصل اولدی زوجه‌نك النده اولان بری مضروب اولان ایکی‌یه ضرب ایلدك ایکی حاصل اولدی زوجه‌یه ویردك اخوینك النده اولان اوچی مضروب اولان ایکی‌یه ضرب ایلدك التی حاصل اولدی اخوینه ویردك (وان وافق سهامهم عددهم فاضرب وفق عددهم فی اصل المسئلة کامرأة وستة اخوة) اکر سهامی عدد رأسلرینه موافق اولورسه عدد رأسلرینك وفقنی اصل مسئله‌یه ضرب ایله برخاتون والتی ارقرنداش کبی مثلا برکسنه فوت اولوب خاتوننی والتی ارقرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله درتدندر ربعی که بردر زوجه‌یه ویردك باقی قلان اوچ سهمی التی اخوه‌یه ویردك لکن سهامی ایله عدد رؤسی ما بیننده موافقت بالثلث اولمغله عدد رأسلرینك وفقی که ایکیدر اصل مسئله‌یه ضرب ایلدك سکز حاصل اولدی تصحیح سکزدندر اصل مسئله‌دن زوجه‌نك النده اولان بری مضروب اولان ایکی‌یه ضرب ایلدك ایکی حاصل اولدی زوجه‌یه ویردك اخوه‌نك النده اولان اوچی مضروبه ضرب ایلدك التی حاصل اولدی اخوه‌یه ویردك (وان انکسر سهام فریقین اواکثر وتماثلت اعداد رؤسهم فاضرب احد الاعداد فی اصل المسئلة کثلاث بنات وثلاثة اعمام) اکر فریقینك ویاخود فریقیندن اکثرك سهامی منکسر اولسه وعدد رأسلری ما بیننده مماثلت اولسه یعنی فریق آخرك مثلی اولسه اوچ قز واوچ عم کبی اصل مسئله اوچدندر زیرا باتك حقی ثلثاندر باقیسی اعمام ایچوندر اوچك ثلثانی ایکیدر بنات ثلاثه‌یه ویردك باقی بری اعمام ثلاثه‌یه ویردك بنات ثلاثه‌نك النده اولان ایکی عدد رؤسی اوچه مستقیم دکلدر عدد رأسلرینك کلیسی موقوف اعمام ثلاثه‌نك النده اولان بر سهم عدد رأسلری اولان اوچه مستقیم دکل عدد رأسلری موقوف رؤس

موقوفات ما بيننه نظر ايلدك مماثلت بولدق هربار كه رؤس موقوفات بيننده مماثلت اولسه احد اعداد
رؤس اصل مسئله يه ضرب اولنور مثال مذكورده بناتك عدد رؤسى اولان اوچى اصل مسئله اولان اوچه
ضرب ايلدك طقوز حاصل اولدى بناتك النده اولان ايكى يى مضروب اولان اوچه ضرب ايلدك التى حاصل
اولدى بناته ويردك هر برينه ايكيشر سهم دوشدى اعمامك النده اولان برسهمى مضروب اولان اوچه ضرب
ايلدك اوچ حاصل اولدى اعمامه ويردك هر برينه برسهم دوشدى (وان تداخلت الاعداد فاضرب اكثرها
فى اصل المسئلة كاربع زوجات وثلاث جدات واثنى عشر عما) اكر اعداد متداخله اولسه يعنى اعدادك
بعضيسى بعضيسنه داخل اولسه پس ايمدى اعدادك اكثرنى اصل مسئله يه ضرب ايله درت زوجات واوچ
جدات واون ايكى عم كبى اصل مسئله اون ايكيدندر زيرا نوع اولدن ربع نوع ثانينك بعضيسنه مختلط اولديغى
ايچون اون ايكى نك ربعى اوچدر زوجاته ويردك لكن سهامى ايله عدد رأسلرى ما بيننده مباينت اولمغين
عدد رأسلرينك كليسى موقوف واون ايكينك سدسى ايكيدر جداته ويردك انك دخى عدد رأسلرى بيننده
مباينت واردر عدد رأسلرينك كليسى موقوف اون ايكيدن باقى قلان يدى يى اعمامه ويردك لكن سهامى ايله
عدد رأسلرى ما بيننده مباينت اولمغين عدد رأسلرينك كليسى موقوف بوندنصكره رؤس موقوفات بيننده
درت حالته نظر ايلدك تداخل بولدق زيرا درت واوچ اون ايكيده تداخل اولمغين اون ايكى رأسكه اعمام
يدى انى اصل مسئله اولان اون ايكى يه ضرب ايلدك يوز قرق درت حاصل اولدى تصحيح مسئله من يوز قرق
درتدندر زوجاتك اصل مسئله دن النده اولان اوچى اون ايكى يه ضرب ايلدك اوتوز التى اولدى زوجاته ويردى
جداتك النده اولان ايكى سهمى اون ايكى يه ضرب ايلدك يكرمى درت حاصل اولدى جداته ويردك اعمامك
اصل مسئله دن النده اولان يدى يى اون ايكى يه ضرب ايلدك سكسان درت حاصل اولدى اعمامه ويردك (وان
وافق بعض الاعداد بعضا فاضرب وفق احدهما فى جميع الثانى والمبلغ فى وفق الثالث ان وافق والا ففى جميعه
والمبلغ فى الرابع كذلك ثم الحاصل فى اصل المسئلة كاربع زوجات وخمس عشرة جدة وثمانى عشرة بنتا
وستة اعمام) اكر بعض اعداد بعضيسنه موافق اولسه ايكيسندن برينك وفقى ثانينك جميعسنه ضرب ايله
اندنصكره حاصل اولان مبلغى ثالثك وفقنه ضرب ايله اكر ثالثه موافق اولورسه واكر موافق اولمزايسه ثالثك
جميعسنه ضرب ايله وحاصل مبلغى رابعك وفقنه ضرب ايله اكر مبلغ رابعه موافق اولورسه واكر موافق
اولمزايسه رابعك جميعسنه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان اصل مسئله يه ضرب ايله درت زوجات واون بش
جده واون سكز قز والتى عم كبى اصل مسئله من يكرمى درتدر دردك ثمنى اوچدر زوجاته ويرلدى وسدسى
درتدر جداته ويرلدى وثلثانى اون التيدر بناته ويرلدى باقى برقالدى اعمامه ويرلدى زوجاتك النده اولان اوچ
عدد رأسلرينه مباين اولمغله موقوف ايلدك جداتك النده اولان درت عدد رأسلرى اولان اون بشه مباين
عدد رأسلرينك كليسى موقوف بناتك سهامى ايله عدد رأسلرى ما بيننده موافقت بالنصف واردر بناتك
عدد رأسنك نصفى موقوف اعمامك النده اولان برسهم عدد رأسلرى اولان التى يه مباين عدد رأسلرينك
كليسى موقوف رؤس موقوفات ما بيننه نظر ايلدك درت ايله التى ما بيننده موافقت بالنصف بولدق
احدهمانك وفقنى آخرك جميعسنه ضرب ايلدك مثلا دردك وفقى كه ايكيدر التى يه ضرب ايلدك اون ايكى اولدى
واون ايكى ايله عدد ثالثكه طقوزدر ما بينلرنده موافقت بالثلث بولدق طقوزك وفقى اوچدر اوچى اون ايكى يه
ضرب ايلدك اوتوز التى اولدى واوتوز التى ايله اون بش ما بيننده موافقت بالثلث بولدق اون بشك وفقى بشدر
اوتوز التى يه ضرب ايلدك يوز سكسان حاصل اولدى يوز سكسانى دخى اصل مسئله اولان يكرمى درده ضرب
ايلدك درت بيك اوچيوز يكرمى حاصل اولدى هر فريقه نه دكرانك قاعده سنه كلدك زوجاتك اصل
مسئله دن يدنده اولان اوچى ١٨٠ ضرب ايلدك ٥٤٠ اولدى زوجاته ويردك جداتك يدنده اولان دردى
١٨٠ ضرب ايلدك ٧٢٠ اولدى جداته ويردك بناتك يدنده اولان اون التى يى ١٨٠ ضرب ايلدك ٢٨٨٠
اولدى بناته ويردك اعمامك النده اولان برى ١٨٠ ضرب ايلدك ١٨٠ حاصل اولدى اكاويرلدى (وان تباينت
الاعداد فاضرب كل احدهما فى جميع الثانى ثم المبلغ فى الثالث ثم المبلغ فى الرابع ثم الحاصل فى اصل المسئلة
كامرأتين وعشر بنات وست جدات وسبعة اعمام) اكر اعداد ما بيننده تباين اولسه احدهمانك كليسن

ثانينك

ثانينك جميعسنه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان مبلغى ثالثه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان مبلغى رابعه
ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان مبلغى اصل مسئله يه ضرب ايله ايكى خاتون واون قز والتى جده ويدى اعمام
كبى اصل مسئله من يكرمى دردتدندر ٣ زوجينه ويردك سدسى دردتدر جداته ويردك ثلثانى اون التيدر بناته
ويردك باقى برقالدى اعمامه ويردك زوجاتك اصل مسئله دن يدنده اولان اوچ سهم عدد رأسى اولان ايكى يه
مباين عدد رأسلرى موقوف جداتك يدنده اولان درت سهم عدد رأسى اولان التى يه مستقيم دكل لكن
ما بينلرنده موافقت بالنصف واردر عدد رؤسنك نصفيكه اوچدر موقوف وبناتك يدنده اولان اون التى
سهملرى عدد رأسلرينه مستقيم دكل لكن ما بينلرنده موافقت بالنصف واردر عدد رأسلرينك نصفى موقوف
اعمامك يدنده اولان برسهم عدد رأسلرى اولان يدى يه مباين عدد رأسلرينك جمله سى موقوف وموقوف
اولان اعداد رؤس ما بيننه نظر ايلدك جمله اعداد متباينه در زوجينك عدد رؤسنى جداتك موقوف اولان
اوچ عدد رأسنه ضرب ايلدك التى اولدى ذكر اولنان التى يى بناتك موقوف اولان بش عدد رأسنه ضرب ايلدك
اوتوز اولدى واوتوز دخى اعمامك موقوف اولان يدى عدد رأسنه ضرب ايلدك ٢١٠ اولدى آندنصكره
ايكيوز اونى اصل مسئله كه يكرمى دردتدر اكا ضرب ايلدك ٥٠٤٠ حاصل اولدى تصحيح مسئله من ٥٠٤٠
دندر مضروبمز ٢١٠ درهر فريقه نه دكر قاعده بودركه اصل مسئله دن يدنده اولان مضروب ايكيوز اوندر
اكا ضرب اولنور حاصل اولان كنديلرينك تصحيحندن اولان حصه سيدر مثلا زوجينك النده اولان اصل
مسئله دن اوچى مضروب اولان ايكيوز اونه ضرب ايلدك ٦٣٠ اولدى زوجينه ويردك جداتك اولنده اولان
دردى ايكيوز اونه ضرب ايلدك ٨٤٠ اولدى جداته ويردك وبناتك يدنده اولان اون التى يى ايكيوز اونه ضرب
ايلدك ٣٣٦٠ حاصل اولدى بناته ويردك واعمامك يدنده اولان برى مضروبه ضرب ايلدك ٢١٠ اولدى
اعمامه ويردك هر فرده نه دكر قاعده بودركه هر فريقك يدنده اولان سهامنى عدد رأسنه نسبت ايتدردوب اول
نسبتى مضروبدن ويرمكدر مثلا زوجينك يدنده اوچ سهم واردر عدد رأسى ايكيدر ايكى اوچه مثل رؤس
ونصف رؤس نسبت طوتاربزدخى هر برينه مثل مضروبكه ايكيوز اوندر ونصف مضروبكه يوز بشدر انى ويررز
هر فرده اوچيوز اون بشر اولور جداتك النده اولان درت سهمى عدد رأسلرى اولان التى يه نصف رؤس
سدس رؤس نسبت طوتار هر برينه مضروبك نصفنى وسدسنى ويررز يوز بش نصفى ايدر اوتوز بش سدسى ايدر
هر برينه يوز قرقر ويريلور بناتك يدنده اولان اون التى سهمك عدد رؤسى اولان اونه مثل رؤس ونصف رؤس
وعشر رؤس نسبت طوتاربزدخى مضروبك مثلنى ونصفنى وعشرين ويررز هر برينه اوچيوز اوتوز التيشر
دكر اعمامك يدنده اولان برسهم عدد رأسلرينه سبع نسبت طوتاربزدخى اعمامدن هر برينه مضروبك سبعنى
ويررز هر برينه اوتوزدكر قاعدهٔ اخرى هر فردك نصيبنى بلمكده قاعده بودركه ورثه نك عدد رأسنى مضروبه
تقسيم ايليه سن بعده حاصل اولانه النده اولان سهمنى ضرب ايليه سن حاصل ضرب كندونك حصه سيدر

٢١٠ ه ٣٠	٢١٠ ه ٣٥	١	٢	٢١٠ ه ١٠٥		١٢٦		٢١٠ ه ٢١
		٢	٤					
١	٤	٤	٨	٣		٢١		١٦
٣٠	١٤٠	٨	١٦	٣١٥		٣٣٦		١٢٦

برقاعده دخى هر فردك نصيبنى بلمكده طريق بودركه تصحيح مسئله دن كندولره دكن حصه هر برينك عدد
رأسنه تقسيم ايليه سن حاصل تقسيم هر فردك حصه سيدر

٠	٧	٣١٠ ه ٣٠	١	٠	٣٣٦٠ ه ٣٣٦	١	٦	٨٤٠ ه ١٤٠	١	٢
١	٤		٢	٠		٢	٢		٢	٤
٢	٨		٤	٠		٤	٤		٤	٨
٥	٦		٨	٠			٨		٨	١٦

٦٣٠ ه ٣١٥

(وان كانت المسئلة عائلة فاضرب ماضربته فى الاصل فيه مع العول فى جميع ذلك) اكر مسئله عوليه اولورسه
سن ضرب ايليه سن اصله ضرب ايلديكك شيئى عول ايله معاذلك نك جمله سنه مثلا برخاتون فوت اولوب

زوجه ولابوين بش قز قرنداشن ترك ايلسه اصل مسئله من التيدندر نصفى اوچدر زوج ايچون ثلثان دردتدر
اخوات خمس ايچون بوتقديرجه مسئله يدى يه عول ايلدى اخوات خمسك يدنده اولان اصل مسئله دن
درت ايله عدد رأسلرى ما بيننده مباينت واردر عدد رأسلرى اولان بشى عوليه اولان يدى يه ضرب ايلدك
اوتوز بش حاصل اولدى مسئله من بو مبلغدن تصحيح اولنور زوجك اصل مسئله دن الندە اولان اوچى
مضروبمز اولان بشه ضرب ايلدك اون بش حاصل اولدى زوجه ويردك واخواتك يدنده اولان دردى
مضروب اولان اون بشه ضرب ايلدك يكرمى حاصل اولدى اخواته ويردك (فصل) وتداخل العددين يعرف
بان تطرح الاقل من الاكثر مرتين او اكثر فيفنيه او يقسم الاكثر على الاقل فيقسم قسمة صحيحة كالخمسة
مع العشرين) تداخل عددين اقلى اكثردن طرح ايلمكله بيلنور ايكى دفعه وياخود دخى زياده طرح ايلمكله
اقل اكثرى افنا ايليه تداخل عددينك تعريفى بودر وياخود اكثر اقل اوزرينه تقسيم اولنه وقسمت صحيحه ايله
منقسم در بش ايله يكرمى اولديغى كبى ثلاثه يى ستهدن ايكى دفعه طرح ايلسك سته يى افنا ايدر وثلاثه يى
تسعه دن اوچ دفعه طرح ايلسك بالكليه افنا ايدر اصطلاح علم فرائضده بوكا متداخلين تسميه اولنور
اما ثلاثه يى ثمانيه دن ايكى دفعه طرح ايلسك ايكى باقى قالور ثلثه ايله افنا ممكن دكلدر اثنينى ثمانيه دن درت كره
طرح ايلسك افنا ايدر بودخى متداخلاندر مثلا خمسه يى عشريندن درت دفعه طرح ايلسك عشرينى افنا ايدر
ويكرمى بشه قسمت ايلسك بلا كسر دردر منقسم اولور (وتوافقهما بان تنقص الاقل من الاكثر من الجانبين
حتى يتوافقا فى مقدار فان توافقا فى واحد فهما متباينان) ودخى عددينك توافقى بيلنور ايكى جانبدن اكثردن
اقلى نقص ايلمكله حتى بو مقدارده متوافق اولنجيه دكين اكر برده متفق اولورسه متباينندر خمس ايله سبعه
كبى بشى طرح ايلسك ايكى قالور وبشدن ايكى يى طرح ايلسك اوچ قالور واوچدن ايكى يى طرح ايلسك
بر قالور وايكيدن برى طرح ايلسك بر قالور برده اتفاق ايلدكارى ايچون معلوم اولديكه خمس ايله سبع بيننده
مباينت واردر وبش ايله طقوز دخى بو يلجه در طقوزدن بشى طرح ايلسك درت قالور وبشدن درت طرح
اولنسه بر قالور وبرى دردتدن بر بر طرح ايلسك بودخى مباينندر (وان كان فى اكثر فهما متوافقان) اكر
واحددن اكثرده اتفاق ايلسه لر متوافقلردر (فان كان اثنين فهما متوافقان بالنصف) اكر بردن زياده اولان
اكثر ايكى اولورسه اكا موافقت بالنصف تسميه اولور سكز ايله اون سكز كبى مثلا اون سكزدن سكز طرح
اولنسه اون قالور واوندن سكز طرح اولنسه ايكى قالور سكزدن ايكيشر طرح اولنسه ايكى عدد قالور بوكا
موافقت بالنصف ديرلر (وان ثلاثة فبالثلث) اكر واحددن اكثر اولان اوچ اولورسه موافقت بالثلث تسميه
اولنور مثلا طقوز ايله اون ايكى كبى اون ايكيدن طقوزى طرح ايلسك اوچ قالور واوچى طقوزدن ايكى
دفعه طرح ايلسك اوچ قالور بوكا موافقت بالثلث تسميه اولنور (واربعة فبالربع) اكر واحددن اكثر اولان
درت اولورسه موافقت بالربع تسميه اولنور سكز ايله اون ايكى كبى اون ايكيدن سكز طرح اولنسه درت قالور
وسكزدن درت طرح اولنسه درت قالور (هكذا الى العشرة) اونه دكين بو منوال اوزره در (وان فى احد عشر
فبجزء من احد عشر) اكر عددينك اتفاقى اون برده اولسه موافقت بجزء من احد عشر تسميه اولنور يكرمى
ايكى ايله اوتوز اوچ كبى مثلا اوتوز اوچدن يكرمى ايكى طرح اولنسه اون بر قالور ويكرمى ايكيدن اون بر طرح
اولنسه اون بر قالور (وهلم جرا) الى غير النهايه حكم بلدوكك مقدارى چك (وان اردت معرفة نصيب كل فريق
من التصحيح فاضرب ما كان له من اصل المسئلة فيما ضربته فى اصل المسئلة فما خرج فهو نصيبه) اكرسن
تصحيحدن هر فريقك نصيبنى بلمك مراد ايلسك اصل مسئله دن اول فريق ايچون اولان شيئى ضرب ايله اصل
مسئله يه ضرب ايلديكك شيئه ضرب ايله اول مضروبدن شول شيكه بعد الضرب حاصل اولور اول شئ
اول فريقك نصيبيدر وفلانه ضرب ايله ديديكى مضروبه ضرب ايله ديمكدر (وكذا العمل فى معرفة نصيب كل فرد
فانسب سهام كل فريق من اصل المسئلة الى عدد رؤسهم ثم اعط بمثل تلك النسبة من المضروب لكل فرد منهم
اكر هر فردك نصيبنك معرفتنده دخى عمل بو يلجه در واكرسن ديلرسك هر فريقك اصل مسئله دن سهاميله
عدد رأسلرى ما بيننده نسبت ايله اندنصكره نسبت ايتدديكى شيئك مثلنى مضروبدن هر فرده اعطا ايليه
هر فردك نصيبى اولور (وان اردت قسمة التركة بين الورثة والغرماء فانظر بين التركة والتصحيح) اكر بين الورثه

وياخود بين الغرماء تركه يى قسمت مراد ايلسك تركه ايله تصحيح بيننه نظر ايله (فان كان بينهما موافقة فاضرب
سهام كل وارث من التصحيح فى وفق التركة ثم اقسم الحاصل على وفق التصحيح فما خرج فهو نصيب ذلك الوارث)
اكر تركه ايله تصحيح بيننده موافقت اولورسه تصحيحدن هر وارثك سهامنى ضرب ايله تركه نك وفقنه اندنصكره
حاصل اولان تصحيحك وفقنه تقسيم اولنان شيئكه تقسيمدن حاصل اولور ذلك الوارثك نصيبيدر مثلا بركمسنه
فوت اولوب زوجن واناسن لابوين ايكى قز قرنداشن ترك ايلسه اصل مسئله التيدندر سكزه عول ايدر
التينك نصفى اوچدر زوج ايچوندر وسدسى بردر ام ايچوندر ثلثانى دردر لابوين ايكى قز قرنداشى ايچوندر
تصحيح مسئله سكزدندر مثلا جميع تركه اللى دينار فرض اولنسه تصحيح ايله تركه ما بيننده موافقت بالنصف
بولنور تصحيحدن زوجك الندە اولان اوچ سهمى تركه نك وفقى اولان يكرمى بشه ضرب ايلدك يتمش بش حاصل
اولدى ذكر اولنان يتمش بشى تصحيحك وفقى اولان دردە تقسيم ايلدك اون سكز دينار وثلثه ارباع دينار اولوب
زوجه ويرلدى وتصحيحدن انك الندە اولان بر سهمى تركه نك وفقى اولان يكرمى بشه ضرب ايلدك ٢٥ حاصل
اولدى وتصحيحك وفقى اولان دردە تقسيم ايلدك التى دينار وربع دينار اولوب امه ويردك واختيندن هربرينك
سهمى ايكيدر تركه نك وفقى اولان يكرمى بشه ضرب ايلدك اللى حاصل اولدى بعده تصحيحك وفقى اولان
دردە تقسيم اولندى اختيندن هربرى ايچون اون ايكى دينار ونصف دينار حاصل اولدى

مال متروك يكون

دينار	وفق تركه		٧٥	٢٥	٥٠
٥٠	٢٥	زوجه نك الندە اولان اوچ سهمدر	١٨ حق زوج	٦ حق ام	١٢ اختيننك هربرى ايچون ١٢ ديناردر
	٣				
	٧٥				

يكون: ١٢ / ٠٦ / ١٨ / ١٢ / ٤٨ / ٥٠

(وان لم يكن بينهما موافقة فاضرب سهام كل وارث فى جميع التركة ثم اقسم الحاصل على جميع التصحيح فما خرج
فهو نصيبه) اكر تصحيح ايله تركه بيننده موافقت اولمز ايسه هر وارثك سهامنى تركه نك جمله سنه ضرب ايله
اندنصكره ضربدن حاصل اولانى تصحيحك جمله سنه ضرب ايله اندنصكره ضربدن حاصل اولانى تصحيحك جمله سى
اوزرينه تقسيم ايله پس اعدى تقسيمدن خارج اولان وارثك نصيبيدر زوج ام اختين لابوين مسئله من
٣ ٢ ٤
تمدندر عول مسئله سكزدندر تركه يكرمى بش دينار فرض اولنسه زوجات زوجك الندە اولان
اوچى يكرمى بشه ضرب ايلدك يتمش بش حاصل اولدى عول مسئله سكزدر اكا تقسيم اولنور امك الندە اولان
برى يكرمى بشه ضرب ايلدك ٢٥ حاصل اولدى سكزه تقسيم اولندى اختيننك الندە اولان دردى يكرمى
بشه ضرب اولندى يوز اولدى سكزه تقسيم ايلدك وزوجك الندە اولان اوچ ٢٥ ضرب اولندى ٧٥
حاصل اولدى سكزه تقسيم اولندى هركسك حقى كندويه ويرلدى

مال متروك دينار تركه دينار

٢٥	١ | ٠٨	٢٥	١٠٠	٨	٢٥	٩	٧٥	١ | ٠٨
٣	٢ | ١٦		١٢	١٦	٣	٣	٩	٢ | ١٦
	٤ | ٣٢			٣٢	٧٥	١٢		٤ | ٢٣
	٨ | ٦٤			٦٤		٤٢		٨ | ٦٤
						١		
						٢٥		

(وكذا العمل معرفة فى نصيب كل فريق) ورثه دن هر فريقك نصيبنك معرفتى ايچون عمل بو يلجه دز يعنى اصل
مسئله دن هر فريقك الندە اولان سهم تركه نك وفقنه ضرب اولنور وبعده حاصل اولان مبلغى تصحيح مسئله نك
وفقنه تقسيم اولنور اكر تركه ايله تصحيح مسئله ما بيننده موافقت اولورسه اكر تصحيح مسئله ايله تركه بيننده

مباینت اولورسه هر فریقك سهمی ترکه نك کلیسنه ضرب اولنور وحاصل اولان اول فریقك نصیبیدر موافقته مثال برخاتون فوت اولوب زوجنی ولابوین درت قزقرنداشنی ولام ایکی قزقرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر نصفی اوچ زوج ایچوندر ثلثانی درتدر لابوین اخوات ایچوندر وثلثی ایکیدر لام اختین ایچوندر مسئله طقوزه عول ایلدی مثلا ترکه اوتوز دینار فرض اولندقده ترکه تصحیح ما بیننده موافقت بالثلث بولنور بوتقدیرجه زوجك الندە اولان اوچ سهمی ترکه نك وفقی اولان اونه ضرب ایلدك اوتوز حاصل اولدی ذکر اولنان مبلغی تصحیح مسئله نك وفقی اولان اوچه تقسیم ایلدك اون حاصل اولدی زوجه ویردك لابوین اخواتك الندە اولان درت سهمی ترکه نك وفقی اولان اونه ضرب ایلدك قرق حاصل اولدی تصحیح مسئله نك وفقی اولان اوچه تقسیم اولندی اون اوچ دینار وثلث دینار اصابت ایدر ولام اختین الندە اولان ایکی سهمی اونه ضرب ایلدك یکرمی حاصل اولدی یکرمی یی اوچه تقسیم ایلدك التی دینار وثلثان دینار اصابت ایلدی

مال متروك	دینار	زوج	اختین لابوین	اختین لام	مسئله
		نصف	ثلثان	ثلث	
وفق ترکه	۳۰	۳	۴	۲	۶
۱۰		۱۰	۱۳	۶	عولها
۳ / ۳۰	۳ ۳۰ / ۱۰	ترکه دن حصه سی	ترکه دن حصه سی	ترکه دن حصه سی	۹

وفی القسمة بین الغرماء اجعل مجموع الدیون کالتصحیح وکل دین کسهام وارث ثم اعمل العمل المذکور) غرما بیننده اولان قسمتده مجموع دینی تصحیح کبی قیل وهر دینی وارثك سهامی کبی قیل بعده قسمت ترکه بیننده مذکور اولان عمل کبی عمل ایله معلوم اوله که تجهیز وتکفیندن صکره ترکه دن باقی قلان اگر دیون وفا ایدرسه فبها انده اشکال یوقدر زیرا هر غریم حقنی کامل آلور اگر وفا ایلمزایسه وغرمادخی متعذر اولسه ترکه یی قاصردن هر غریمك نصیبنی ویرمکده طریق بودرکه غرمادن هر برینك تصحیحدن هر وارثك سهامی منزله سنده قلنور ومجموع دیونی مجموع تصحیح منزله سنده قیلورسن مثلا برکسنه فوت اولوب طقوز دینار ترك ایلسه وزیده اون دینار وعمروه بش دینار دینی اولسه بو ایکیسنك مجموع دینی اون بش اولور مذکور اولان اون بش تصحیح منزله سنده در وزیدك اون التونی ترکه نك وفقی اولان اوچه ضرب ایلدك ۳۰ حاصل اولدی وحاصل اولان مبلغی تصحیحك وفقی اولان بشه تقسیم ایلدك التی حاصل اولدی صاحب عشره یه ویردك وعمروك الندە اولان بش التونی ترکه نك وفقی اولان اوچه ضرب ایلدك اون بش حاصل اولدی وحاصل اولان مبلغی تصحیحك وفقی اولان بشه تقسیم ایلدك اوچ حاصل اولدی صاحب خمسه یه ویردك

مال متروك	دین زید دینار	دین عمرو	دینار	وفق مال متروك
	۱۰	۵	۹	۲
	۱ | ۱۰		۵ | ۰	
	۲ | ۱۰		۱ | ۰	
	۴ | ۲۰		۲ | ۰	
	۸ | ۴۰		۴ | ۰	

یکون	یکون		
۱۵	۶	۳۰ / ۶	۱۵ / ۳
	۳		
	۹		

اما صورت مزبوره ده ترکه یی اون اوچ فرض ایلسك ترکه ما بیننده مباینت واقع اولوب بوتقدیرجه صاحب عشره نك دینی ترکه نك کلیسنه ضرب اولنوب ۱۳۰ اولور مبلغ مزبوری مجموع دیون که تصحیح منزله سنده اولمش ایدی انك جمله سنه تقسیم اولنوب سکز دینار وثلثان دینار حاصل اولوب صاحب عشره اولان زیده ویرلدی وعمروك بش التونی ترکه نك جمله سنه ضرب اولنوب ٦٥ حاصل اولدی تصحیح منزله سنده اولان اون

بشه تقسیم اولنوب درت دینار وثلث دینار حاصل اولوب عمروه ویرلدی مجموعی ۱۳ اولدی

مال متروك ۱۳

دین زید	دین عمرو			
دینار	دینار	۱۳۰ / ۸ ﻫ	۱۵ | ۱	۵
۱۰	۵		۳۰ | ۲	۶۵ / ۴ ﻫ
			۶۰ | ۴	
			۱۲۰ | ۸	

دین زید	دین عمرو	دین بکر	تقسیم غرما وموت	مال متروك
۰۵۰	۰۷۰	۰۸۰	یکون	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۶۰۰
۰۰۰	۰۰۰	۸۰۰۰	۴۰۰	۱۸۰۰
۵۰۰۰	۷۰۰۰		۶۰۰	۲۰۰۰
۵۰۰۰	۷۰۰۰	۸۰۰۰ / ۰۰۴۰ ﻫ	۸۰۰	
۱۰۰	۷۰۰۰ / ۳۵ ﻫ		۱۰۰۰	صحیح
۵۰۰۰ / ۰۰۲۵ ﻫ			۱۲۰۰	۴۰
			۱۴۰۰	۲۵
				۳۵
				۱۰۰
زیده اصابت ایلدی	عمروه اصابت ایلدی	بکره اصابت ایلدی		

مثلا برکسنه فوت اولوب زیده اللی اقچه وعمروه یتمش اقچه وبکره سکسان اقچه دینی اولسه ومجموع دینی ۲۰۰ اقچه اولسه ومتروکی ۱۰۰ اقچه اولسه ذکر اولنان متروکاتی که یوز اقچه یی هر کسك دیننه ضرب ایلیه سن حاصل ضربی مجموع دیونه تقسیم ایلیه سن هرنه حاصل اولورسه کندولره اصابت ایدن حصه لریدرکه ذکر اولندیغی مثال اوزره

مال متروك ۵۰

زید	عمرو	بکر	یکون	۱۱			تقسیم غرمانك برنوعی دخی
۳۰	۴۰	٦	۱۱	۵۰۰۰ / ۳۸ ﻫ	۱۰	۱	
۳۰	۴۰	٦۰	۱۵		۲۰	۲	
۳۸ / ۱۱۴ ﻫ	۳۸ / ۸۵۲۰ ﻫ	۳۸ / ۲۲۸۰ ﻫ	۲۲ / ۴۸	کسر	۵۰	۴	
			باقی ۲		۱۰۰	۸	
			۵۰				

تقسیم غرمانك بونوعنك قاعده سی بودرکه مال متروکه ایکی نقطهٔ زائده قویه سن ومجموع دیونه تقسیم ایلیه سن تقسیمدن حاصل اولان هرنه ایسه ارباب دیونك دینلرینه ضرب ایلیوب ایکی خانه سن طرح ایلیه سن حصه لرینه دوشن اولمقدار شیدر (ومن صالح من الورثة او الغرماء علی شیء منها فاطرح نصیبه من التصحیح او الدیون واقسم الباقی علی سهام من بقی او دیونهم) شول کسنه که ورثه دن ویاخود غرمادن ترکه دن برشیء اوزرینه مصالحه ایلسه لر اول کسنه نك نصیبنی تصحیحدن ویاخود دیوندن طرح ایلیه وباقیسنی ورثه دن باقی قلان کسنه لرك سهامی اوزرینه ویاخود غرمادن باقی قلان دیونی اوزرینه تقسیم ایلیه زوج ام عم کبی اصل مسئله التیدندر نصفی اوچدر زوج ایچوندر ثلثی ایکیدر ام ایچوندر باقی برقالدی عم ایچوندر زوج نصیبی اولان نصفدن زوجه سی ایچون ذمتنده اولان مهر اوزرینه صلح اولوب بین الورثه مخرج اولدی مهردن ماعدا اولان ترکه ام ایله عم ما بیننده سهامی مقداری اثلاثا تقسیم اولنور بوتقدیرجه باقیدن برسهم ام ایچون برسهم عم ایچون اولورنه کم تصحیحدن سهامی بومنوال اوزره اولمشدر (قال الفقیر هذا آخر

ملتقى الابحر) فقیر که ابراهیم حلبیدر دیدیکه شو کتاب ملتقى الابحر اسمی ایله مسمى اولان کتابك آخریدر (ولم آل جهدا فی عدم ترك شیء من مسائل الکتب الاربعة) کتب اربعه نك مسائلندن برشیء ترك ایتمامکده بن جهدمی یعنی اجتهادمی منع ایلمدم یعنی تقصیر ایلمدم (والتمس من الناظر فیه ان اطلع على الاخلال بشیء منها ان یلحقه بمحله) بو کتابه ناظر اولان برشیئك طلی اوزرینه مطلع اولورسه محلنه الحاق ایلمسکلکنی اول ناظردن التماس ایدرم ان یلحقه جمله سی التمسه نك مفعولیدر (فان الانسان محل النسیان) زیرا انسان محل نسیاندر ولکن ذلك بعد التامل فی مظان تلك المسئلة) لکن ابتداء حالده اولمیوب اول مسئله نك مظاننده یعنی بو مسئله بو موضعده اولدیغی تحقیق ظن اولندیغی تأملدنصکره محل اصلیسنه الحاق ایلیه (فانه ربما ذکرت بعض المسائل فی بعض الکتب المذکورة فی موضع وفی غیره فی موضع آخر) چوق واقع اولورکه بعض مسائل کتب مذکوره نك بعضیسندن برموضعده ذکر اولنمشدر (فاکتفیت بذکرها فی احد الموضعین) پس ایمدی اول مقوله مسئله یی برموضعده ذکرایله اکتفا ایلدم ناظر اولان ظن ایدرکه اول مسئله نك محلی ذلك الموضعدکادر لکن تأمل اولنسه وجهی ناظر اولور (ثم انی زدت مسائل کثیرة من الهدایة ومن مجمع البحرین) اندنصکره هدایه ومجمع البحریندن مسائل کثیره زیاده ایلدم (ولم ازد شیأ من غیرها) هدایه ومجمع البحریندن غیریدن برشیء زیاده ایلمدم (حتى یسهل الطلب على من اشتبهه علیه صحة شیء مما لیس فی الکتب الاربعة) حتى کتب اربعه دن اولمیان شیدن برشیئك صحتی مشتبه اولان کمسنه یه اول شیئك طلبی سهل اولمق ایچون هدایه ومجمع البحریندن غیریدن زیاده ایلمدم والله حسبی ونعم الوکیل ولله الحمد

سدس	نصف	سدس		اصل المسئلة
ام	اخت لابوین	اخت لام	٦	ردیه
١	٣	١		٥
				المخلفات
٢٥٠٠٠	٥٥٠٠٠	٢٥٠٠٠	٣	١٢٥٠٠٠
١	٣	١	١٢٥٠٠٠	
٢٥٠٠٠	٧٥٠٠٠	٢٥٠٠٠	٢٥٠٠٠ ه	

مخلفات ردیه مسئله سنه تقسیم وحاصل تقسیمه ورثه نك یدلرنده اولان سهملری ضرب اولندقده حاصل اولان حصه لریدر

٣	١٦	٥		
ثمن	ثلثان	باقی		
زوجه	بنتین	اخت لابوین	اخ لابوین	مسئله
٩	٤٨	١٥		٢٤
				٣

المخلفات	١٢٥	١٢٥	١٢٥		٧٢
٣٠٠٠	٣	١٦	٥	٣٠٠٠	
	٣٧٥	٢٠٠٠	٣٠٠٠	١٢٥ ه	٢٤

قاعده بودرکه مضروب ایله اولان مسئله ده اصل مسئله مخلفات تقسیم اولنوب حاصل اولان ورثه یدلرنده اولان سهملری ضرب اولندقده حصه لری حاصل اولور

قدتم طبع هذا الکتاب المستطاب * بعون الله الملك الوهاب * فی دار الطباعة العامره * الکائنة
ببولاق مصر القاهره * وکان ذلك لخمس عشرة لیلة خلت من صفر الخیر الذی هو من
شهور سنة اربع وخمسین ومأتین بعد الالف * من هجرة من خلقه الله على اکمل وصف